PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN SECVNDAM PARTEM
TERTII LIBRI
DECRETALIVM.

ROMAE, Expenſis Ioannis Caſoni. MDCLXI.
Ex Typographia Iacobi Fei And. F.

CVM PRIVILEGIIS, ET SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

RVBRICAE, ET CAPITVLA HVIVS SECVNDAE PARTIS LIBRI TERTII DECRETALIVM.

de *Baptiſmo, & eius effectu*. pag. 315

Maiores. 319
Si quis puerum. 315

de *Capellis Monachorum, & aliorum Religioſorum*. 220

EX parte. 225
In Eccleſijs. 220

de *Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & Diuinis officijs*. 293

CVm creatura. 311
Cum Marthæ, §. Quæſiuiſti. 303
Dolentes. 304
Presbyter. 293
Quidam. 298

de *Cenſibus, exactionibus, & procurationibus*. 266

AVctoritate. 285
Cum venerabilis. 274
Licet. 266
Olim. 271
Procurationes. 275
Venerabili. 280

de *Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*. 288

AQua. 288

de *Conuerſione Coniugatorum*. 131

COniugatus. 148
Cum ſis. 136
Ex parte. 158
Ex publico. 152
Præterea. 151
Verum. 135

de *Eccleſijs ædificandis, vel reparandis*. 354

AD Audientiam, il primo. 354

de *Immunitate Eccleſiarum, Cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium*. 362

ECcleſiæ. 385
Immunitatem. 389
Inter alia. 373
Non minus. 365
Peruenit. 362

de *Iurepatronatus*. 230

COnſultationibus. 243
Cum autem. 245
Cum propter. 253
Ex litteris. 239
Nobis. 250
Perlatum. 230
Poſtulaſti. 263
Quoniam. 233

Ne Clerici, vel Monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant. 392

MVlta. 392
Non magnopere. 402
Relatum. 406
Secundum. 405
Sententiam. 430
Sicut te. 423
Super ſpecula. 430

de

de *Obſeruatione Ieiuniorum*. 342

COnſilium. 342
Explicari. 348

de *Presbytero non baptizato*. 329

VEniens. 329

de *Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem*. 1

AD Apoſtolicam. 69
Ad noſtram. 29
Conſulti. 89
Cum ſimus. 66
Cum virum. 49
Ex parte. 99
Licet. 82
Ne Religioſi. 111
Non eſt vobis. 26
Nullus. 1
Porrectum. 57
Sanè. 35
Sicut nobis. 77
Significatum. 41
Si quis. 7
Statuimus. 104
Vidua. 20
Vt Clerici. 20

de *Religioſis domibus, vt Epiſcopis ſint ſubiectæ*. 200

AD hæc. 204
Conſtitutus. 215
Cum dilectus. 215
De Xenodochijs. 200
Inter quatuor. 213

de *Reliquijs, & Veneratione Sanctorum*. 330

AVdiuimus. 330
Cum ex eo. 337

de *Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium*. 162

CVm ad Monaſterium. 189
In ſingulis. 197
Monachi. 162
Quod Dei timorem. 184
Recolentes. 175

de *Voto, & Voti redemptione*. 161

LItteraturam. 161
Quod ſuper his. 161

PRO·

Digitized by Google

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN SECVNDAM PARTEM TERTII LIBRI DECRETALIVM.

DE REGVLARIBVS, & tranſeuntibus ad Religionem.

Cap. Nullus.

SVMMARIVM.

1 *TONSVRA arguit profeſſionem ſi per eam profeſſi à nouitijs diſtinguantur.*
2 *Actus quilibet à conſenſu regulatus exigit habilitatem agentis intrinſecè, & libertatem, vt vim non patiatur ab extrinſeco.*
3 *Infans an poſſit religionem ingredi, & habitum ſuſcipere.*
4 *Aetas legitima quæ dicatur ad profeſſionem expreſſam tam de iure communi, quam ex Concilio Tridentino, & nn. ſeqq.*
Et quid in profeſſione tacita, quæ inducitur ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi, num. 7.
Et quid in profeſſione tacita, quæ inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel alijs modis, num 10.
5 *Aetas pubertatis quæ ſit.*
6 *Malitia in matrimonio ſpirituali non ſupplet ætatem, ſecus in matrimonio carnali.*
7 *Profeſſio tacita ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi non inducitur niſi elapſo anno poſt ætatem præfixam ad emittendam profeſſionem expreſſam, & nn. ſeqq.*
8 *Beneficium ingredientis religionem ante pubertatem quando alteri conferri poſſit.*
9 *Profeſſio tacita quandoque non inducitur niſi poſt annum ætatis decimumnonum, vel vigeſimumprimum.*
10 *Profeſſio quæ inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, &c. de iure communi requirit ætatem pubertatis, & ex Concilio Tridentino annum decimumſextum completum, & n. ſeq.*
11 *Profeſſio tacita non eſt excluſa à decretis Concilij ſeruato tempore, quod Concilium requirit.*
12 *Aetas legitima, ſeu perfecta dicitur vigintiquinque annorum, niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat.*
13 *Profeſſio in monaſterijs, vbi eſt dura Congregatio emitti non poteſt ante plenam pubertatem.*
14 *Profeſſio ex ſtatuto ſpeciali in aliquibus religionibus, vt Cappucinorum, fieri non poteſt ante annum decimumoctauum expletum.*
15 *Statuta Ordinum, quæ requirunt ætatem maiorem ſexdecim annorum ad profitendum, Concilio Tridentino non aduerſantur.*
16 *Conuerſi recipi non poſſunt ad habitum regularem ante annum vigeſimum inchoatum.*
17 *Aetatem profitentis maiorem, vel minorem is probare debet, qui ſe fundat in ea.*
Vtriuſque tamen probationes recipi poſſunt, n. 19.
18 *Maior, vel minor quis non præſumitur, cum ætas currat de momento in momentum.*
20 *Profeſſio ad ſui validitatem requirit ſpontaneam voluntatem.*
Et quæ dicatur voluntas ſpontanea, ibidem, & num. 22.
21 *Profiteri poteſt validè etiam ſeductus, & circumuentus.*
22 *Profeſſio emiſſa per metum eſt ipſo iure nulla, nec eſt opus vt reſcindatur actione quod metus cauſa.*
23 *Actus requirens ſpontaneum conſenſum non valet ſi metus interceſſerit.*
24 *Voluntas coacta voluntas eſt, ſed non ſpontanea, ſeu libera.*
25 *Militem voluntarium ſibi eligit Chriſtus, coactum verò ſibi auctionatur Diabolus.*

26 *Metum qui allegat probare debet, ſed tamen vterque probare poterit.*

27 *Regularis prætendens ſe per vim, & metum, aut aliàs nulliter profeſſum fuiſſe, cauſas nullitatis infra quinquennium deducere debet coram ſuperiore ſuo, & ordinario; aliàs non eſt audiendus.*

28 *Regulares Prælati volentes aliquem à religione expellere tanquam nulliter profeſſum an teneantur ſeruare formam à Concilio Tridentino præſcriptam in cap. 19. ſeſſ. 25. de regular. & num. ſeqq. vſque in finem.*

29 *Regulares Prælati de iure communi poterant dimittere nulliter profeſſos etiam non adhibito Ordinario, & n. 40.*

30 *Statutum, quod poteſt vnum, vel duo operari contra ius commune, interpretari debet vt vnum tantum operetur.*

31 *Ordinarius cur ex Concilio Tridentino ſit adhibendus in iudicio nullitatis profeſſionis.*

32 *Iudici ſuſpecto de iure ciuili Epiſcopus datur adiunctus.*

33 *Regulares Prælati ex Concilio Meldenſi prohibētur expellere Monachos profeſſos non adhibito Ordinario.*

34 *Teſtis magis repellitur cum ſe offert vltrò, quàm cum requiritur.*

35 *Profeſſio tacita obſtat tam ſubdito diſceſſum petenti, quam ſuperiori expellere volenti.*

36 *Contractus claudicare non debent.*

37 *In contractibus vltrò citroque obligatorijs diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſetur diſpoſitum in alio.*

38 *Lex noua diſponens in vno ex correlatiuis cenſetur diſponere in alio etiam ad correctionem iuris cõmunis, vbi eadem eſt ratio.*

39 *Extenſio etiam ex identitate rationis non fit in exorbitantibus à iure communi niſi ſint correlatiua.*

40 *Monaſteria de iure veteri ſubiecta erant Epiſcopo diœceſano, & ad eum ſpectabat cura, & ſollicitudo etiam Monachorum.*

41 *Lex correctoria dicitur fauorabilis, & latè interpretanda quando per eam fit reditus ad ius antiquum.*

42 *Regulares tam ſubditi, quam Prælati allegantes nullitatem profeſſionis ob non ſeruatam formam decretorum Clementis VIII. tenentur cauſas infra quinquennium deducere in Congregatione Concilij.*

43 *Reſtitutio aduerſus lapſum quinquennij an ſit concedenda Superioribus Regularibus, ſicut ſubditis profeſſionis nullitatem allegantibus.*

44 *Iudicium non debet claudicare.*

45 *Regulares Prælati, qui admittunt nouitios ad profeſſionem ante annum probationis elapſum, aut in Conuentibus non deſignatis quas pœnas incurrant.*

46 *Legis auxilium fruſtra inuocant qui in legem committunt.*

47 *Ignorantia non excuſat in his, quæ quis tenetur ex officio inquirere.*

NVLLVS. Non ſummatur, nec diuiditur, quia breue eſt. Sed per alia verba poſſet ſic ſummari: Non poteſt quis ad profeſsionem admitti, niſi ætate idoneus, & voluntarius.

1 Nota primò, actum tonſuræ aliquando eſſe ſignum arguens profeſsionem, quod eſt verum, ſi profeſsi per coronam diſtinguãtur à non profeſsis; aliàs ſecus, arg. c. Statuimus, infr. eod. & c. 1. eod. tit. lib 6. & ſic habes vnum modum inducendi tacitam profeſsionem, videlicet cum nouitius expleto anno probationis recipit coronam à ſolis profeſsis geſtari ſolitam, vt hic per Butr. num. 5. ad hoc c. Quod interrogaſti, 27. diſt. c. Quem progenitores, 20. q. 1. & c. Vidua infr. eod. cũ ſuis concord. Confert quod notat Bart. de eo, qui aliquot actus fecit, qui fieri non poſſunt citra nomen, & ius hæredis; quia ex illis inducitur hæreditatis aditio, vt per eum in l. Gerit. num. 9. ff. de acquirend. hæreditat. & eſt textus in l. Pro hærede, §. Papinianus, verſ. Itaque tunc, ff. eod.

2 Secundò nota ſecundum Anton. de Butr. nu. 3. quod in quolibet actu à conſenſu regulato duo principia exiguntur, videlicet habilitas perſonæ agentis, & hoc intrinſecè; & libertas in voluntate operantis, vt ab aliquo extrinſeco non neceſsitetur.

Vltimò nota duo ſubſtantialia requiſita, quę hic ponit Concilium Maguntinum, ad hoc vt quis fieri poſsit monachus profeſſus.

3 Primum requiſitum eſt ætas legitima. Sed quia in monachatu duo extrema conſiderari poſſunt, ideſt receptio ad habitũ, & receptio ad profeſsionem: Tu dic quoad primum extremum nullam ætatem eſſe à S. Canonibus præfinitam: quinimo etiam infantem poſſe religionem ingredi, & habitum ſuſcipere, vt eſt textus in cap. Nullus, & ibi notat gloſ. in ver. Intraret, de tempor. ordinat. lib. 6. & Abb. hic num. 2. in fin. & quamuis gloſ. ibi ſubdat hoc verum eſſe ſaltem per oblationem parentum, vel tutorum, vt c. Illud, 20. q. 1. tamen Innoc. hic in fine & Hoſt. num. 2. dicunt ſimpliciter hoc procedere etiam in non oblato, ſi infra legitimum tempus non reclamauerit, vt in c. Proximo, & ibi dixi infra eod. Similiter ex Concilio Tridẽtino, in viris nulla ætas præfixa eſt ad habitum ſuſcipiendum, vt iampridem S. Congregatio declarauit. In mulieribus autem nonnihil difficultatis ingerit decretum c. 17. ſeſſ. 25. de regular. quod aliquibus videtur præſcripſiſſe ætatem duodecim annorũ. Sed nihilominus tenendum eſt idem in mulieribus quod in viris. Et de intellectu illius decreti vide quæ ſcripſi latiſsimè in c. Cũ virum, infra eod. vbi plenè inuenies an puellæ duodecim annis minores ſiue de iure communi, ſiue ex Cõcilio Tridentino, ſiue ex ſtylo curiæ in monaſterijs recipi poſsint ad habitum regularem.

4 Quo verò ad ſecundum extremum, videlicet receptionis ad profeſsionem, Concilium Maguntinum, vt hic vides generaliter prohibet ne quis tondeatur niſi in legitima ætate, ad hoc ſcilicet vt ſit Monachus, & profeſſus, vt explicant gloſ. 1. Innoc. Hoſt. & Io. Andr. omnes in principio, ſed non aperit, quę ſit huiuſmodi ætas. Tu autem diſtingue

an

Google

an agatur de profeſsione expreſſa, an verò de ta-
cita.
Ad profeſsionem expreſſam de iure communi
requiritur ętas pubertatis, ideſt annorũ quatuor-
decim in maſculo, & duodecim in fœmina, vt c. 1.
20. q. 2. c. Significatum, c. Cum virum, & c. Cum ſi-
mus, infr. eod. gloſ. fin. in c. Quia in inſulis, infra eo-
dem, & in Clem. eos. in ver. Aetate, eod. titul. &
hic notant Hoſtien. nu. 3. Io. Andr. in fin. Butr. n. 9.
& reliqui omnes. Nec ſufficit vltimam diem at-
tigiſſe, ſed annus debet eſſe conſummatus in to-
tum, vt c. Ad noſtram, & ibi gloſ. in ver. Ante con-
ſummationem, infr. eod. & gloſ. pręalleg. in d. Clem.
Eos, & ſcripſi latius in prędicta decretali Ad no-
6 ſtram. Neque in hoc malitia ſupplet ætatem, vt
notat præcitata gloſ. in Clem. Eos, in ver. Aetatem,
quæ ibi à Doctoribus cõmuniter recipitur, & ſic
matrimonium ſpirituale, vel quaſi, quod contra-
hitur inter profitentem, & monaſterium ſecũdum
Archid. in c. Vidua. num 2. 20. q. 1. in hoc differt
à matrimonio carnali, vt c. De illis, il 2. & ibi di-
xi, & in cap. fin. infr. de deſponſ. impuber. cum ſuis
concordant. ſed ex Concilio Tridentino ad pro-
feſſionem expreſſam requiritur annus decimus-
ſextus completus ſublata differentia ſexus, vt pa-
7 tet in c. 15. ſeſſ. 25. de regul. Quo verò ad tacitam
profeſſionem ſubdiſtinguendi ſunt duo caſus. Pri-
mus eſt, in profeſſione tacita, quę inducitur ex
geſtatione annali habitus indiſtincti, ideſt à noui-
tijs, & profeſſis geſtari ſoliti, vel indiſtinctiſſimi,
quo ſcilicet præter nouitios, & profeſſos promi-
ſcuè vtuntur etiam alij cõmunem vitam cum eis
ducentes, iuxta tex. in cap. 1. infr. eod. lib. 6. & hoc
caſu de iure communi ſi minor annis quatuor-
decim habitum indiſtinctum ſuſcipiat non intelli-
gitur tacitè profiteri, niſi illum deferat per totum
ſequentem annum, vt eſt textus formalis in d. c. 1.
in princ. verſ. Quod ſi per totum. Atque ita ad in-
ducendam profeſsionem tacitam hoc caſu requi-
ritur de iure annus integer, qui ſubſequitur ęta-
tem præfixam ad emittendam profeſsionem ex-
preſſam, & ſic annus decimus quintus completus.
8 Vnde ipſe annus decimus quintus eſt illi annus
probationis, vt notant in c. Beneficium, infr. eod.
lib. 6. gloſ. 2. Archid. in princ. verſ. Vnde ſi minor.
Io. Andr. Gemin. & Franc. omnes in gloſ. 2. inferen-
tes ex hoc vt beneficium illius alteri conferri non
poſsit niſi poſt annum decimum quintum. Quare
eodem modo ex Concilio Tridentino ſi minor
ſexdecim annis habitum indiſtinctum ſuſcipiat, nõ
intelligitur tacitè profiteri niſi illum geſtet per to-
tum ſequentem annum, & ita ad inducendam
profeſsionem tacitam ex huiuſmodi geſtatione
requiritur integer annus decimus ſeptimus, qui
ſubſequitur ætatem ſexdecim annorum à Cõcilio
præfixam ad profitendum, & eſt ratio; nam quem-
admodum ex iuris diſpoſitione ſuſcipiens habi-
tum huiuſmodi ante quatuordecim annos, quam-
uis præſumatur habilis ad profitendum expreſsè
poſt annum decimum quartum eo quod eorum,
quæ tunc agit, plenum habet intellectum, vt patet
à contrario in d. c. 1. in fin. tamen non intelligitur
profeſſus tacitè, niſi poſt ſequentem annum deci-
mum quintum, vt oſtenſum eſt ſupra: ita poſt
Concilium Tridentinum eundem habitum ſuſci-
piens ante ſexdecim annos licet ſit habilis ad pro-
feſsionem expreſſam poſt annum decimũ ſextum,
nihilominus non cenſetur profeſſus tacitè niſi poſt

Proſſ. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

annum decimum ſeptimũ immediatè ſequentẽ.
Quidquid contra ſcripſerit Nauar. conſ. 20. nu. 1.
de regular. & Sanchez in Decalogo, to. 2. lib. 5. c. 3.
n. 39. Quęlibet enim diſpoſitio ſimpliciter cõcepta
veſtitur à iure communi, & ad illius intellectum
eſt redigenda, l. 2. C de noxal. c. Cauſam quæ, ſupra
de reſcript. c. Quemadmodum de iureiur. & tradit
Petr. de Anchar. conſ. 6. Viſo themate, num. 8. &
conſ. 241. Præmittendum eſt, in princ. Atque ita
non obſtat motiuum Sanchez, quod iurium corre-
ctio ſit vitanda, quoniam hic non agitur de vlla
correctione, cum ius commune iam reperiatur
correctum à Cõcilio tam quoad ętatem quatuor-
decim annorum præfixam in genere ad profeſſio-
nem emittendam, quàm quoad ætatem annorum
quindecim in ſpecie requiſitam ad inducendam
profeſſionem tacitam per delationem habitus.
Iam enim ex Concilio ad quamcunque profeſſio-
nem requiritur vt minimum ætas annorum ſexde-
cim. Ergo cum ius commune iam ſit correctum,
ex cõcluſione ſuperius firmata, vlterius non corri-
gitur, quin potius Concilium ad illius limites adap-
tatur, dum inſtar iuris communis conſtituit diffe-
rentiam vnius anni inter profeſſionem expreſſam,
& tacitam, quæ inducitur ex geſtatione habitus
indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi: & nihilominus hæc
ſit interpretatio paſſiua, quæ admittitur in omni
materia etiam correctoria iure cõmunis, vt no-
tat Iaſon in l. Omnes populi in ſecunda lectura,
num. 60. & ſeq. ff. de iuſt. & iuris, & eſt communis
opinio, vt teſtantur Claud. Seyſell. in l. Inter cætera
nu. 17. ff. de liber. & poſthum. Curt. iunior. conſ. 7.
n. 8. & Apoſtil. ad Rom. conſ. 399. n. 13. in ver. Non
aſſumat.

Similiter ſi recipiens habitum indiſtinctum ſit
maior annis quatuordecim, de iure communi non
cenſetur tacitam profeſſionem emittere, niſi illum
deferat per annum integrum, & ſic ad inducendã
profeſſionem tacitam ex delatione annali habitus
indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi etiam in maiori re-
quiritur vt minimum annus decimusquintus com-
pletus, vt eſt caſus in eod. cap. 1 verſ. Qui verò, &
in Clem. Eos, eod. tit. & ipſe annus decimusquin-
tus etiam maiori eſt annus probationis, vt poſt
Io Andr. notat Franc. in d cap. Beneficium, nu. 1.
col. 1. poſt medium, verſ. In gloſ. 2. Ergo ſimiliter
ex Concilio Tridentino ſi recipiens huiuſmodi ha-
bitum ſit maior annorum ſexdecim, non intelligi-
tur profiteri tacitè niſi illum geſtet per annum. At-
que ita ad tacitam profeſſionem inducendam per
delationem habitus huiuſmodi ex Concilio etiam
in maiore requiritur ſaltem annus decimusſepti-
mus itidem completus.

Et hanc ſententiam ſępius probauit S. Congre-
gatio eiuſdem Concilij Interpres: nam cùm ali-
quando dubitatum eſſet an tacita profeſſio, quę nõ
eſt excluſa decreto Concilij, inciperet completo
decimoſexto anno, & an ſtatim poſt dictum tem-
pus emiſſa cenſeretur? S. Congregatio reſpondit
tacitam profeſſionem incipere à prima hora poſt
perfectum annum decimumſextum, & ſimul cum anno
decimoſeptimo. Et aliàs cenſuit Concilium c. 15.
ſeſſ. 25. de reg. nõ ſuſtuliſſe tacitam profeſſionem,
quę inducitur per annum, & diem computandam
à die poſt decimumſextum annum perfectũ eius,
qui monaſterium ingreſſus eſt. Quę duę deciſio-
nes quamuis videantur diſcrepare, tamen conci-
liantur, vt dixi in cap. Ad noſtram, num. 30. infr.

eod. quod numquam obliniſcaris, quia Doctores,
ad hęc non aduertunt, ſed ſimpliciter tradunt ad
profeſſionem tacitam requiri eamdem ętatem,
quę requiritur ad expreſſam.
9 Et ex boc notabiliter inſero, vt in illis caſibus
in quibus ad emittendam profeſſionem expreſſã
requiritur maior ętas, puta decem & octo, vel vi-
ginti annorum ſecundum ea, quę inferius dicen-
tur num. 53. & ſeq. tunc profeſſio tacita per dela-
tionem annalem habitus indiſtincti, vel indiſtin-
ctiſſimi nullatenus inducatur niſi tranſacto anno
poſt ętatem pręfixam ad profeſsionem expreſſam,
& ſic tranſacto anno decimonono, vel vigeſimo-
primo, qui eo caſu intelligitur eſſe annus proba-
tionis, vt ex dictis conſtat.
10 Secundus caſus eſt in profeſſione tacita, quę in-
ducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum,
iuxta text. in cap. Super eo, infr. eod. & in c. Con-
ſtitutionem, verſ. In alijs verò, eod. tit. lib. 6. cum
ſimil. aut per actus, qui à profeſſis, ſecundum fieri
ſolent, vt in cap. Vidua, infr. eod. aut ex eo, quod
quis voluerit abſolutè vitam mutare, vt in c. Con-
ſulti, & cap. Statuimus, infr. eod. & cap. Beneſi-
cium, eodem titul lib. 6. & in his caſibus, & ſi qui
ſunt ſimiles profeſſio tacita de iure communi non
inducitur ante annum decimumquartum expletũ
in maſculo, & duodecimum itidem expletum in
fœmina, vt eſt textus in cap. Significatum, infra
eodem, & in d. cap. 1. & ex Concilio Tridentino
non inducitur ante exactum annum decimum-
ſextum, cum decretum d. cap. 15. ſeſſ. 25. de regul.
ex S. Congregationis ſententia ſuſtulerit profeſ-
ſionem tam expreſſam, quàm tacitam ante ætatẽ
ſexdecim annorum, vel ante annum probationis
11 elapſum. Ideoque cùm eſſet quæſitum an tacita
profeſſio ſit excluſa à decretis Concilij concurren-
tibus ijs, quæ de iure communi ad eam inducen-
dam requiruntur: S. Congregatio cenſuit non eſſe
excluſam, ſeruato tamen tempore, quod Conci-
lium requirit.
12 Hæc igitur eſt ætas legitima ad profitendum, de
qua loquitur hoc capitulum: & hinc deducit An-
ton. de Butr. & DD. vt quamuis ætas legitima, ſeu
perſecta dicatur quæ vigeſimoquinto anno com-
pletur, vt l. Ex duobus, iuncta gloſ. in ver. Legiti-
mæ, ff. de negot. geſt. & l. fin. C. de ijs qui ven. ętat.
impetr. vbi eſt caſus: tamen hoc limitetur niſi
ſubiecta materia aliud ſuadeat; de quo plenè per
Bald. in l. Cum te, C. de probat. Idem in ętate
matura probat textus in cap. Cum in cunctis, in
princ. iuncto §. Inferiora, ſupra de elect. & notat
Archid. in cap. Conuenior, 23. q. 8. quod nota pro
ſtatutis, & depoſitionibus teſtium.
13 Fallit primò concluſio ſuperiùs firmata in mo-
naſterijs, vbi eſt dura congregatio, vel religio, puta
in inſulis; quia tunc propter aſperitatem requiri-
tur in profitente plena pubertas, ideſt decem &
octo annorum, vt eſt textus in cap. Quia in inſu-
lis, cum ibi notat. infr. eod. & hic notat Hoſtienſ.
num. 3.
14 Fallit ſecundò, in illis religionibus, in quibus
ex conſtitutionibus Ordinis maior ætas exigitur,
nam, vt inquit Hoſt. hic num. 3. in aliquibus reli-
gionibus requiritur ætas decem, & octo annorum
ex ſtatuto ſpeciali, licet illud non ſemper ſeruent;
& ita eſt in religione Fratrum Capuccinorum San-
cti Franciſci, in qua ex ſtatutis Ordinis nouitij nõ
recipiuntur ad habitum ante decimumſeptimum
annum completum pro clericis, & ante decimum-
nonum pro laicis; & per conſequens ad profeſſio-
nem non admittuntur pro clericis niſi tranſacto
anno decimooctauo, nec pro laicis niſi tranſacto
vigeſimo, vt refertur in Compend. Priuilegiorum
Mendicantium, in ver. Nouitius, in annotat. Cap-
puc. verſ. Secta, quod non recipiantur. Et in reli-
gione Minorum Conuentualiũ S. Franciſci nouitij
clerici prohibentur ad profeſſionem admitti ante
annum decimumnonum completum, & laici ante
vigeſimumquintum ex Conſtitutione Pij V. quę in-
15 cipit, Illa nos, in Bullar. tom. 2. pag. 262. Porrò
cum fuerit quæſitum an decretum Concilij Trid.
cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. quo ſtatuitur profeſ-
ſionem ante decimumſextum annum emitti non
debere, comprehendat etiam illas Religiones, quę
ex ſuis inſtitutionibus, & ſtatutis à tempore im-
memorabili obſeruatis vigeſimũ, aut vigeſimum-
ſecundum ætatis annum requirunt: S. Congrega-
tio reſpondit profeſſionem ante decimumſextum
annum emitti non debere, vt diſponitur d. cap. 15.
quod ſi religionis Inſtituta plus temporis requirãt,
Concilium non repugnat, quippe quod non diſpo-
nit vt profeſſio fiat anno decimoſexto, ſed vt non
poſsit fieri ante, ſed poſt.
16 Fallit tertiò, eadem concluſio in conuerſis, qui
prohibentur recipi ad habitum regularem ante vi-
geſimum ætatis ſuę annum ex decretis generali-
bus Clementis VIII. ad nouitiorum receptionem,
profeſsionem, & inſtitutionem ſpectantibus, in
titul. Inſtitutiones, ſuper receptione, & educatio-
ne nouitiorum, in §. Quiſque accipiendus, in Bul-
lar. tom. 3. pag. 131. & conſequenter ad profeſsio-
nem admitti nequeunt ante annum vigeſimum-
primum, cum ſtare debeant per annum integrum
in probatione, ad præſcriptum Concilij Tridenti-
ni, in d. cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. & ſufficit an-
num attigiſſe ex his, quæ notat gloſ. in Clem. Ge-
nerali, in ver. In decimooctauo, de ætat. & qualit.
& ita hæc verba, *ante annum*, intellexit S. Con-
gregatio Concilij de anno inchoato in terminis
cap. 12 ſeſſ. 23. vt dixi in c. Cum in cunctis, in vn-
decima quęſtione, num. 131 ſupra de elect.
17 Cum autem de ætate controuertitur inter pro-
feſſum, & monaſterium ſi quæratur quis probare
debeat, an ſcilicet monaſterium allegans ætatem
legitimam, an verò profeſſus, qui hoc negat: Ex
mente Io. Andr. num. 1. Is probabit ætatem maio-
rem, vel minorem, qui fundat ſe ſuper ea, dum ait
ſi conſtet de profeſſione, & dubitetur de ætate,
probabit actor, vt cap. Presbyteri, & ibi gloſ. no-
tab. & Archid. 78. diſt. & cap. Ad noſtram, infra
eod. & eum ſequuntur Butr. num. 13. Cardinal.
18 num. 2. & alij communiter. Ratio eſt ſecundum
Abbatem num. 5. quia quis non præſumitur ma-
ior, vel minor, cum ætas in eodem ſtatu numquam
permaneat, ſed currat de momento in momentũ,
de quo pleniùs in cap. In præſentia, de probat. per
Bart. et Doctores in l. de ætate, ff. de minor. et
Speculator in tit. de probar. §. 1. Et ideo ſi ingreſ-
ſus exire velit allegando ſe minorem, debet hoc
19 probare. Hodie hoc eſt expeditum in decreto Cõ-
cilij Tridentini cap. 19. ſeſſ. 25. de Regular. vbi al-
legans ſe ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe,
probare debet ſeruata forma ibi pręſcripta, vt la-
tius dicam infra num. 27. Fatetur tamen Io. Andr.
et reliqui poſt eum, vtriuſque probationes recipi
poſſe, arg. cap. Super hoc, ſupra de renunciat.

Secun-

20 Secundum requiſitum ſubſtantiale profeſsionis,
quod hic ponit Concilium Maguntinum, eſt ſpon-
21 tanea voluntas. Non tamen intelligas ſpontaneã,
ideſt vltroneam; quia ad validitatem profeſsio-
nis non exigitur, vt quis vltrò ſe offerat; nam validè
profiteri poteſt etiam rogatus, & illectus, quinimo
etiam ſeductus, & circumuentus, vt eſt textus in
cap. Conſtituit, 20. q. 3. in cap. Cum dilectus, ibi,
[nec obſtante dolo, quo ſe proponebant fuiſſe ſe-
ductos;] ſupra de iis quæ vi metuſue cauſ. & in
cap. Ad noſtram, ibi, [quoſdam pueros ſeduxe-
runt.] infr. eod. nec minori ad profeſsionem ſe-
ducto datur reſtitutio in integrum, vt voluit gloſ.
notab. in d. cap. Cum dilectus, in ver. Ad fatui-
tatem; vbi ait, [In ſpiritualibus non habere lo-
cum in integrum reſtitutionem, quia non viden-
tur decepti qui meliorem vitam elegerunt.] Et
Abbas ibi ait illum eſſe dolum bonum, de quo dic
latiùs, vt ſcripſi in cap. Significatum, num. 36. & in
cap. Sicut nobis, num. 8. et ſeqq. infr. eodem. Sed
22 intellige voluntatem ſpontaneam, ideſt liberam,
& non coactam. Vnde infertur vt profeſsio emiſſa
per metum ſit ipſo iure nulla, cap. Præſens cleri-
cus, 20. q. 3. nec ſit opus vt reſcindatur actione
23 quod metus cauſa; quoniam vbicumque requiri-
tur in actu ſpontaneus, ſeu liber conſenſus, non
valet actus ſi metus interceſſerit; ad quod eſt gloſ.
notab. in c. Notificaſti, in ver. Licentiam, 33. q. 5.
Caſus autem requirentes liberum cõſenſum enu-
merat gloſ. magna in cap. Inter cætera, 22. qu. 4.
Facit cap. Cum locum, & quod ibi notatur de
24 ſponſal. & eſt ratio, quia licet voluntas coacta vo-
luntas ſit, vt c. Merito, 15. quæſt. 1. & l. Si mulier,
ff. quod met. cauſ. non tamen eſt voluntas ſponta-
nea, ſeu libera, prout requiritur ad profeſſionem,
vt hic, & in cap. Perlatum, ſupra quod metus cau-
ſa: nam votum res eſt conſilij, & non præcepti, &
liberum eſt arbitrium in vouendo, aliàs non eſt
25 votum, cap. Integritas, 32. q. 1. & cap. Licet, infra
de voto; & voluntarium militem ſibi eligit Chri-
ſtus, coactum verò ſibi auctionatur Diabolus,
cap. Non eſt, 15. qu. 1. de quo habes bonam gloſ.
in cap. Abbas, ſupra quod met. cauſ. & ita hic fir-
mant gloſ. vltima, Butr. num. 2. & 10. Anchar. n. 2.
Abbas num. 8. & Io. de Anania num. 5.
26 Quòd ſi quæras cui incumbat onus probandi
metum, vel vim: ſoluit hic Io. Andr. num. 8. in
ver. Spontanea, dicens, id onus incumbere illi, qui
metum, vel vim allegat, vterque tamen probare
poterit, vt c. Super hoc, de renunciat. de quo ha-
bes plenam gloſſam in cap. 1. in ver. Non timore
mortis, ſupra quod met. cauſ.
27 Hodie quicumque regularis prætendit ſe per
vim, & metum, aut ante ætatem debitam, vel aliàs
nulliter profeſſum fuiſſe, hoc probare debet, cau-
ſaſque nullitatis intra quinquenniũ à die profeſſio-
nis deducere coram Superiore ſuo, & Ordinario,
aliàs non eſt audiendus, vt ſtatuitur à Concilio
Tridentino in præallegato decreto cap. 19. ſeſſ. 25.
de Regular.
28 Sed ex facto quæſitum eſt; An decretum Con-
cilij Tridentini in d. cap. 19. ſeſſ. 25. de Regular.
qua parte ſtatuit, vt cauſæ nullitatis profeſſionis
coram Superiore Regulari, & Ordinario dedocan-
tur, locum ſibi vendicet, cùm non ipſe profeſſus
nullitatem ſuæ profeſſionis allegat, cauſaſque de-
ducit; ſed Superior ipſe ex ſe vult illum eijcere
tanquam nulliter profeſſum.

Verba huius decreti nuſquam explicitè prohi-
bent Superioribus regularibus quominus eijciant
eos, quos repererint fuiſſe nulliter profeſſos, ſed in
ſubditos tantùm diriguntur; iubentque illos non
audiri niſi cauſas, quas prætenderint, deduxerint
coram Superiore ſuo, & Ordinario, vt patet initio
ibi, [Quicunque regularis prætendat ſe per vim,
& metum ingreſſum eſſe religionem,] & infra ibi,
[velitque habitum dimittere quacunque de cau-
ſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine Superio-
rum licentia,] & infra, [Non audiantur niſi in-
tra quinquennium tantum; & tunc non aliter niſi
cauſas, quas prætenderint, deduxerint coram Su-
periore ſuo, & Ordinario.] Quæ omnia nullo mo-
do conuenire poſſunt Superioribus regularibus,
qui volunt inualidè profeſſos expellere. At præ-
terea Concilium ſtatuit vt qui priuſquam cauſas
intra quinquennium deduxerit coram Ordinario,
& Superiore regulari, habitum ſponte dimiſerit,
nullatenus ad allegandam quamcunque cauſam
admittatur: ſed ad monaſterium redire cogatur,
& tanquam apoſtata puniatur: interim verò nul-
lo priuilegio ſuæ Religionis iuuetur. Quæ Conci-
lij verba ſimiliter nullatenus referri poſſunt ad re-
ligionem: ergo nec Concilij diſpoſitio, l. Quod
conſtitutum, ff. de militar. teſtam. l. 4. §. Toties, &
ibi Bart. ff. de damn. infect. quia lex non impri-
mit effectum ſuum niſi in illas perſonas, quibus
verba legis congruunt, & adaptantur, c. Si pater
ad fin. de teſtam. in 6. c. Maiorés, de baptiſ. Gemin.
conſ. 88. incipien. Innocentius, ſub nu. 4. verſ. Cum
ergo concurrant Nenizanus plura cumulans, conſ.
92. à num. 1. vſq; ad n. 12. Atque ita reſolutio huius
caſus tanquam omiſsi attentis verbis Concilij vi-
detur petenda à iure communi, l. fin. C. de pact.
conuent. l. Commodiſsimè, ff. de liber. & poſthum.
Doctores in l. Gallus, §. Et quid ſi tantum, ff. eod.
29 De iure communi autem licet Prælatis regulari-
bus dimittere inualidè profeſſos etiam non adhi-
bito Ordinario, c. Sicut, & c. Illud, 20. q. 1. c. Perla-
tum, ſupra de iis, quæ vi met. cauſ. c. Accedens, in-
fra de conuerſ. coniugat. & c. Non ſolum, de regu-
lar. lib. 6. Nec mirum quia cum liberè, & ſine con-
ſenſu Ordinarij poſsint nouitios admittere, &
corpori Ordinis aggregare, vt c. Porrectum, & c. Ad
apoſtolicam, infr. eod. conſequens eſt vt eadem
libertate poſsint nulliter profeſſos dimittere, & ab
ordine diſgregare, vt ſic regulares per quas cauſas
naſcuntur, per eaſdem reſoluantur, cap. 1. infr. de
reg. iur. & eodem genere diſſoluantur à vinculo
religionis, quo colligati ſunt, l. Nihil tam natura-
le, ff. de eodem. Item cum paria ſint profeſsionem
nullatenus emiſiſſe, aut emiſiſſe quidem, ſed nul-
liter, vt in decreto Concilij Tridentini c. 15. verſ.
Profeſsio autem, ſeſſ. 25 de Regular. liberum eſſe
debet Superioribus abſque interuentu diœceſani
eijcere nulliter profeſſos, ſicut eis liberum eſt eij-
cere illos, qui nondum profeſsionem emiſerunt,
vt c. Poſtulaſti, & c. Statuimus, infra eod. c. Non
ſolum, & c. Conſtitutionem, eod. tit. lib. 6. c. Cum
cauſam in fin. ſupra de elect. Conc. Trid. c. 16. verſ.
30 Finito, ſeſſ. 25. de regular. Hæc autem libertas pro-
cedendi in cauſa nullitatis profeſsionis non adhi-
bito Ordinario cùm fuerit ſublata à Concilio quo-
ad ſubditos, in dubio non debet cenſeri ſublata
quoad Superiores; quia hac interpretatione mi-
nus corrigitur ius commune, c. Cum dilectus, de
conſuetud. cap. Cauſam quæ, de reſcript. l. Præcipi-

mus,

mus, in fin. C. de appellat. & l. Sancimus, C. de Teſtam. nam ſecundum Ant. de Butr. in c. Cum dilectus, in ſecunda lectura, nu. 14. quando ſtatutum contra ius commune poteſt vnum, vel duo operari, interpretari debet vt vnum ſecundum operetur, vt minus derogetur iuri communi; quã theoricam ſequitur Roland. à Valle conſ. 74. n. 19. vol. 3. poſt Gozadin. conſ. 19. n. 5. & Grat. conſ. 43. col. 1. & conſ. 46. n. 7. vol. 1. Pariſ. conſ. 110. n. 6. lib. 3. Socin. Iun. conſ. 3. in princ. lib. 1. & pro hac opinione allegatur Nauar. conſ. 87. incipien. An qui de genere Iudæorum, n. 4. de regular. vbi ait Prælatum regularem in illo caſu ex officio ſuo ſine alio accuſatore poſſe, ac debere expellere nulliter profeſſum à monaſterio præmiſſa legitima cauſæ cognitione per viam inquiſitionis nec vllam mentionem facit de adhibendo Ordinario.

31 Cæterum his non obſtantibus verius videtur eſſe adhibendum Ordinarium in iudicio nullitatis profeſsionis, etiam cùm ipſe Superior regularis ex officio ad eiectionem procedit; nam ratio propter quam Concilium iuſſit Ordinarium in hoc iudicio adhiberi ea potiſsimum fuit, quia cum regulares agant de cauſa ſuæ religionis, eos non habuit pro iudicibus vſquequaque integris, arg. C. Nequis in ſua cauſa iudicet, in rubro, & nigro: dicitur enim cauſa propria ex quo commodum, vel incommodum ad eos pertinet, c. Biduum §. Et palam, 2. q. 6. qui eſt deſumptus ex l. 1. §. Dies autem, verſ. Et palam, ff. Quan. appellan. ſit. Quam ob cauſam nec Epiſcopus dicitur iudex competens in cauſa ſuæ menſæ, vt poſt Collectar. Butr. & alios notat Decius in c. Cum veniſſent, num. 55. de Iudic. Quotieſcunque enim declaratio inualiditatis profeſsionis cederet in damnum monaſterij, puta quia eſſent reſtituenda bona à ſubdito in monaſterium delata, Superiores non eſſent faciles ad ſententiam nullitatis proferendam, è contra vero procliuiores eſſent ad iudicium inualiditatis ſi profeſſus eſſet rixoſus, peruicax, aut aliàs inutilis religioni, cum has ob cauſas regulares conſueuerint multoties expellere etiam legitimè profeſſos prætextu incorrigibilitatis, cum tamen re vera incorrigibiles non ſint, vt dixi in c. fin. in-

32 fra eod. Quamobrem Concilium voluit adhiberi Ordinarium in coniudicem exemplo legis ciuilis, quæ dat adiunctum Epiſcopum vbi Iudex ordinarius ex aliqua cauſa eſt ſuſpectus, vt in Auth. Si verò contigerit, C. de Iudic. gloſ. 1. in c. Reuelatum, 11. q. 1. Oldr. conſ. 147. Thema tale eſt; Capic. deciſ. 137. totam. Ideoque in c. 6. ſeſſ. 25. ob aliqualem ſuſpicionem Epiſcopi contra Capitula exempta, ſimiliter ſtatuit illorum cauſas non debere ab Epiſcopo cognoſci, & terminari, niſi de conſilio, & aſſenſu duorum de Capitulo; & hanc ipſam ob cauſam in cap. 16. ſeſſ. 25. de regular. eodem modo nullas decreuit nouitiorum renunciationes, niſi factæ fuerint cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vi-

33 carij. Et Concilium Meldenſe habitum anno Domini 845. ſub Sergio Papa II. & Carolo Iuniore Francorum rege c. 59. tom. 3. Concilior. par. 2. ſeſſ. 2. pag. 352. col. 2. ob eamdem rationem prohibuit ne regulares eijcerentur à ſuis Superioribus niſi adhibito Ordinario, his verbis: [Vt Monachus de monaſterio ſine conſulto, vel præſentia Epiſcopi, aut Vicarij eius ad hoc regulariter deductus non eijciatur, cuius diſpoſitione, & authoritate de cætero vita, & conuerſatio eiecti, ne perditus perpetuò fiat, ſi aliquo modo ſaluari poteſt, ordinari debet atque decerni.] Hactenus Concilium Meldenſe. Hæc autem ratio ſuſpicionis æquè, imò magis viget, cum non ipſe profeſſus inſtat pro declaratione inualiditatis profeſſionis, ſed Superior ex ſe vult illum eijcere tamquam nulliter profeſſum; nam regulares Prælati neminem ſolent dimittere ex hoc capite, niſi ob aliquem peculiarem affectum, aut erga religionem, aut contra perſonam ipſius profeſsi, vel eius reprehenſibilem vitam, ac mores: aliàs enim facilè poſſent illum inducere ad ratificandam profeſsionem priùs factam ad præſcriptum c. Significatum, in fin. infr. eod. & c. 1. in princ. eodem tit. lib. 6. aut ſaltem permittere vt in religione perſeueraret, ac tacitè profiteretur, vt in d. cap. 1. & Clem. Eos, de regular. cum ſimil. Atque ita eo caſu magis viget ratio ſuſpicionis, quàm

34 cum procedunt ad inſtantiam alicuius. Quam ob cauſam teſtis magis repellitur cùm ſe offert vltrò, quàm cum requiritur, l. Poſt legatum, §. His verò, & ibi gloſ. in ver. Adiuuauerunt, ff. de his quæ vt indign. Boſſ. tit. de oppoſ. contr. teſt. nu. 21. verſ. Et minus dubium, iuncto, num. 29. Menoch. de arbitr. Iud. quæſt. caſu 474. num. 57. lib. 2. Ergo Concilium eo caſu multò magis cenſeri debet voluiſſe, vt Epiſcopus adhibeatur tanquam adiunctus, cum maior vrgeat in regularibus ſuſpicio diffidentiæ, & grauaminis ob cauſam motiuam expulſionis.

Præterea videtur etiam decretũ d. c. 19. prohibuiſſe Prælatis regularibus ne quemquam poſsint eijcere tãquam nulliter profeſſum, niſi infra quinquennium, licet de illis nullam faciat mentionem; quia cum lapſo hoc termino regularis habeatur vt tacitè profeſſus, ſaltem in foro exteriori, Nauar. in c. Statuimus, num. 71. & 72. de regular. & conſ. 87. eodem tit. non quod Concilium nouam profeſsionem inducat, ſed quod antea emiſſa reputetur valida, cum eius nullitas probari non poſ-

35 ſit, vt ſcripſi latè in cap. Prox. infr. eod. præſumpta hæc profeſsio obſtat tam ſubdito diſceſſum petenti, quàm Prælato expellere volenti, c. 1. de regular. in 6. Et cap. Significatum, & cap. Ex parte, infra eod. Dum autem Concilium in ea parte, in qua prohibet profeſſum audiri elapſo quinquennio cenſetur etiam prohibere Superiori ne illum eijciat: Similiter dum prohibet nulliter profeſſum audiri niſi cauſa cognita à Superiore, & Ordinario, intelligi debet tacitè prohibere ne Superior poſsit illum eijcere niſi eod. modo cauſa cognita coram Superiore, & Epiſcopo. Vtrumque enim ſtatuitur in d. c. 19. ſub vnica verborum ſtructura, & determinatione; atque ita eſt locus regulæ, l. 1. à hoc iure, ff. de vulg. & l. Eum qui ædes, ff. de vſu-

36 cap. Ad hæc, profeſsio eſt quidem contractus vltrò citroque obligatorius inter ſubditum, & monaſterium, qui nõ debet claudicare, c. Porrectum, & ibi dixi nu. 19. & c. Ad Apoſtolicam, infr. eod. & tradit Nauar. conſ. 26. num. 1. & conſ. 87. eod. num. de Regular. Facit tex. in l. 1. ff. de reſcindend. vendit. & in l. final. ff. de acceptilation. cum alijs adductis per Alex. conſ. 40. Circa primum, num. 1. lib. 5. Vnde ratione æqualitatis, quæ in hoc contractu ſeruari debet, ſicut Concilium diſpoſuit ne regularis poſsit à religione diſcedere, niſi ex iudicio ſui Prælati, & Epiſcopi: ita etiam conſentaneũ eſt vt vice verſa cenſeatur diſpoſuiſſe ne religio poſsit illum expellere, niſi cauſa expulſionis pro-

bata

Digitized by Google

bata ab Ordinario, & Superiore regulari.
37 Quod eſt non ſolum ob æqualitatem ſeruan-
dam in hoc contractu; verum etiam ex natura
correlatiuorum; quia in omni contractu vltrò ci-
troque obligatorio diſpoſitum in vno ex correla-
tiuis cenſetur etiam diſpoſitum in alio, vt l. Cum
emptor, ff. de reſcind. vendit. & d. l. fin. ff. de accep-
tilat. & l. 1. C. de Cupreſſ. lib. 11. & tradit Socin.
conſ. 72. Difficultatem faciebat, n. 1. lib. 3. Idque
procedit etiam in materia correctoria iuris com-
munis, vt eſt caſus in l. fin. vbi notant Bart. Ang.
Iaſ. & DD. C. de indic. viduit. tollen. Petr. de An-
charan. in repet. c. Canonum ſtatuta, in 6 q. princ.
de Conſtit. & Socin. loc. cit.
38 Atque ita non obſtat quod hic caſus verbis Cõ-
cilij non comprehendatur, quia ſatis eſt vt com-
prehendatur ratione. Nam lex noua, quæ diſpo-
nit in vno ex correlatiuis, cenſetur etiam diſpone-
re in alio etiam ad correctionem iuris communis
vbi eadem eſt ratio, d. l. fin. C. de indic. viduit. toll.
& l. Curatorem, cum ibi not. per gloſ. & DD. C.
de interdict. matrim. l. fin. & ibi Salycet. C. de re-
ſcindend. vend. & tradit. Iaſon. in l. Tranſigere, n. 2.
39 C. de tranſact. Vnde regula illa, quę habet in cor-
rectorijs, & exorbitantibus à iure communi non
fieri extenſionem de caſu ad caſum etiam ex idẽ-
titate rationis, c. 1. cum gloſ. de regul. iur. in 6. gloſ.
in cap. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de
regul. cod. lib. Limitatur vt non procedat in corre-
latiuis, vt optimè declarat Bart. in d. l. fin. n. 8. & 9.
40 C. de indict. viduit. toll. Affirmare etiam poſſumus
hoc caſu non agi de correctione iuris communis;
quoniam de iure veteri monaſteria ſubiecta erãt
Epiſcopo diœceſano, c. Monaſteria, 18. q. 2. & ad
eum ſpectabat cura, & ſollicitudo etiam monacho-
rum, c. Si quis Abbas, & c. Abbates ead. cauſ. &
q. c. Qui verè, in fin. 16. q. 1. Vnde ipſe poterat nul-
liter profeſſos à religione eijcere ſicut poterat illos
ad religionem admittere, c. Si vir, 27. q. 2. c. Nulla,
& c. Vxor. 23. diſt. c. De Viduis, 27. q. 1. & c. Du-
dum, de conuerſ. coniugat. & tenent In c. fin. infr.
eod. lib. 6. Gemin. poſt medium verſ. Imo etiam
41 ceſſante, & Franc. num. 1. in gloſ. 2. Ergo Triden-
tinum Concilium dum iubet adhiberi Epiſcopum
in iudicio nullitatis profeſſionis, licet corrigat ius
commune, tamen eſt fauorabile, & latè interpre-
tandum, cum per illud fiat reditus ad ius anti-
quum, vt notat gloſ. in c. Statutum, in ver. Nume-
randum, de præben. lib. 6. Iaſ. in Auth. Quas actio-
nes, n. 20. C. de Sacr. ſanct. Eccleſ. Roman. conſ. 318.
Quęritur etiam, n. 5 plenè Curtius Iun. conſ. 9. Cir-
42 ca præmiſſam, n 4. Gramm. deciſ. 92. num. 15. De-
mum in q. propoſita ſic cenſuit Sacr. Congregatio
Concilij, cuius ſententia hodie videtur non ob-
ſcurè approbata in decreto S. D. N. Vrbani VIII.
ſuper forma deducendi nullitatem profeſſionis ex
eo, quod regulares recepti, & profeſſi fuerint in
Conuentibus non deſignatis ad recipiendos noui-
tios contra formam Decretorum Clementis VIII.
In eo enim decreto diſertis verbis præcipitur vt
cauſæ nullitatis huiuſmodi infra quinquennium
deducantur coram eadem S. Congregatione, non
modo cum recepti, & profeſſi contra formam
prædictorum decretorum è religione exire, verum
etiam cum Superiores extra eam reſpectiuè illos
eijcere voluerint, vt patet ex ipſius decreti tenore,
quem retuli in c. Perlatum, in fin. ſupra de ijs quæ
vi met. cauſ.
43 Ex prædictis videtur inferri poſſe vt quemad-
modum ſubdito alleganti nullitatem ſuæ profeſ-
ſionis dato ſumo nullitatis conſueuit ex iuſta cau-
ſa concedi à Sede Apoſtolica reſtitutio aduerſus
lapſum quinquennij, ita etiam eadem reſtitutio ſit
concedenda religioni, ſi ipſa velit cauſas nullitatis
deducere, cum huiuſmodi actus ſint reciproci, &
vtrinque æqualitas ſeruanda ſit, nec iudicium de-
44 bet claudicare, vt c. Cum inter, ſupra de except.
cum concordant, de quibus ibi per gloſ. in verb.
Claudicare, plenè Bald. conſ. 486. Statutum, num. 1.
verſ. In contrarium videtur lib. 2. licet non memi-
nerim hunc caſum ex parte religionis vnquam
45 contigiſſe; fortè, quia in pleriſque caſibus nulli-
tatis profeſſionis Superiores regulares, qui reci-
piunt, non vacant culpa, & graui etiam pœna ſunt
puniendi, vt de his, qui admittunt ad profeſſio-
nem nouitios ante annum probationis expletum,
eſt tex. in c. Ad Apoſtolicam, infra eod. ibi, Ani-
maduerſione ſunt debita corrigendi, & c. Non ſo-
lum, eod. tit. in 6. vbi Superioribus Mendicanti-
bus hoc prohibetur ſub pœna excommunicatio-
nis. Et decreta Clementis VIII. imponunt pœnã
priuationis officiorum vociſque actiuæ, & paſſiuæ,
& inhabilitatis ad alia obtinenda Superioribus,
qui aliquem ad habitum, vel profeſſionem reci-
piunt in locis ad recipiendos nouitios non deſi-
46 gnatis. Et cùm hæc reſtitutio in integrum ſit me-
ra gratia, Bald. conſ. 335. in princ. lib. 3. alias 388.
eiuſmodi gratia digni non videntur qui in legem
committunt, c. Quia fruſtra, de vſur. Innoc. & DD.
in c. Intelleximus, de Adulter. Anchar. conſ. 37.
num. 4. & ſeq. nam deliquens non debet eſſe me-
lioris conditionis, quàm non delinquens c. Con-
tingit, de dolo, & contum. Feder. de Sen. conſ. 216.
in fin. Imo id obuiat iuri publico, quia quis inui-
tatur ad delinquendum ſi ex delicto præmium cõ-
ſequatur, vt ait Signorol. conſ. 110. n. 8 Vnde pri-
uilegium à lege inductum delinquentibus non
competit, vt in Auth. quibus modis natural. effi-
ciantur ſui. §. penul. verſ. Nam ſi hoc, vbi gloſ. in
ver. Legem. Ideoque Superiores petentes reſtitu-
tionem in integrum non videntur audiendi; quia
ſic allegarent turpitudinem ſuam contra c. Cum
dilectus, de fid. inſtr. vt de Mendicantibus non ſer-
uantibus inſtitutum ſui Ordinis, in ſimili caſu re-
ſpondit Anchar. conſ. 109. per totum. Ignorantia
47 verò non excuſat in his, quæ quia tenetur ex offi-
cio inquirere, cap. Ad falſariorum, de crimin. falſ.
Gemin. in c. In memoriam, col. 2. 19. diſt. Ant. Ga-
briel. concl. 6. n. 40. de reg. iur.

Cæterum quia negari non poteſt quin dari poſ-
ſit caſus, in quo ignorantia ex parte Superiorum
regularium ſit iuſta, & inuincibilis, vt apud Na-
uar. conſ. 1. In princip. de Conſtit & de hoc ad præ-
ſens non quæritur: idcirco nihil videtur generali-
ter decernendum; ſed vbi caſus acciderit, maturè
deliberandum.

De Regularibus.

Cap. Si quis.

S V M M A R I V M.

1 *Impubes monaſterium ingreſſus poſt annum à pa-
rentibus reuocari non poteſt.*
2 *Parentes reuocare non poſſunt filium impuberem,
è mo-*

monaſterio, ſi illius ingreſſui tacitè, vel expreſsè conſenſerint.

3 Si verò non conſenſerint, reuocare poſſunt infra annum duntaxat.

4 Mater an poſſit offerre filium impuberem Religioni ſine conſenſu patris, & è contra.

5 Ius naturale in ſpiritualibus præfertur poſitiuo, vel ciuili.

6 Pater non poteſt offerre filium impuberem Religioni, ſi mater contradicat, nec è conuerſo.

7 Tutor offerre poteſt pupillum Religioni ſicut parentes.

8 Et ex pluribus tutoribus ſufficit oblatio vnius, alio non contradicente.

9 Filius tradi poteſt Religioni à parentibus, etiam inuitis tutoribus.

10 Pater offerre poteſt filium Religioni etiam inuito auo, qui habet vtrumque in poteſtate.

11 Impubes Religioni oblatus infra annos pubertatis exire non poteſt.

12 Religionem ingreſſus propria authoritate infra annos pubertatis poteſt quandocunque exire.

13 Filius inuitus an poſſit à parentibus offerri Religioni, anne ſic oblatus exire poſſit etiam ante annos pubertatis.

14 Oblatio parentum de impubere an ſe habeat ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium.

15 Filij non obligantur ex ſponſalibus contractis per parentes, niſi conſentiant tacitè, vel expreſsè.

16 Oblatus Religioni poteſt quandocunque exire poſt pubertatem, niſi expreſsè, vel tacitè profeſſionem emiſerit.

17 Puella duodecim annis minor à parentibus monaſterio tradita, an habitum Regularem ſuſcipere poſſit non obſtante Concilio Tridentino in c. 17. ſeſſ. 25. de Regular.

18 Religionem ingreſſus in legitima ætate per vim, & metum, ſi infra annum potuit reclamare, & non reclamauit, eo elapſo exire, vel à parentibus reuocari non poteſt.

19 Et quid poſt Cõcilium Tridentinum in c. 19. ſeſſ. 25. de regular.

20 Profeſſi contra formam Decretorũ Clementis VIII. in conuentibus ad recipiendos Nouitios non deſignatis, aut alias nulliter ex perpetuo impedimento, an teneantur in foro conſcientiæ elapſo quinquennio à die profeſſionis in Religione perſeuerare, & n. ſeqq. vſque in fin.

21 Obligatio ad perſeuerandum in Religione vnde oriatur, & n. 68 & 72.

23 Profeſſi inualidè an teneantur in vtroque foro ad obſeruantiam Regulæ, & n 73.

24 Fictiones, ſeu præſumptiones non habent locum in foro animæ.

Declaratur, n. 69. & ſeqq.

25 Forus conſcientiæ non erroneæ ſemper nititur veritati, & num. ſeqq.

26 Spiritualia non regulantur iure fori, ſed iure poli.

8 Hæres non conficiens inuentarium an teneatur in foro conſcientiæ, vltra vires hæreditarias, & num. 71.

29 Exceptio non numeratæ pecuniæ poſt biennium an habeat locum in foro conſcientiæ.

30 Contrahentibus in foro animæ non licet ſe decipere.

31 Eccleſia non poteſt quenquam inuitum religioni alligare, & num. 72.

Declaratur, n. 73.

32 Conſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali eſt de iure naturali, & diuino.

33 Religio an teneatur nulliter profeſſo ad alimenta, & num. 74.

34 Profeſſus nulliter poteſt in foro conſcientiæ etiam ſine licentia ad ſæculum redire, & vxorem ducere ſecundum opinionem Nauarri.

Contrarium, num. 79.

35 Profeſſus inualidè an teneatur in Religione perſeuerare vt vitetur ſcandalum, & n. 67.

36 Profeſſus ob mortis timorem an poſſit tuta conſcientia ad ſæculum redire, & n. 81.

37 Lex humana iuſta, obligat etiam in foro conſcientiæ.

38 Leges canonicæ præcepta, aut prohibitiones obligant in foro conſcientiæ etiam reatu mortalis peccati.

39 Apoſtolicæ Sedis decreta tranſgrediens quas pœnas incurrat.

40 Concilia generalia ſeruanda ſunt quaſi quatuor Euangelia.

Epiſcopi qui non vtuntur iuriſdictione ſibi attributa in exemptos in caſibus, in quibus Concilium Tridentinum vtitur verbis præceptiuis, ſeu obligatiuis, peccant mortaliter, ibidem verſ. In ſpecie verò.

41 Quinquennium ad deducendas cauſas nullitatis profeſſionis quas ob cauſas à Conc. Trident præfixum fuerit, & n. 51. & ſeq.

42 Legis tranſgreſſio etiam ſecluſo contemptu indiſtinctè obligat ſub mortali, quando impeditur finis legis.

43 Profeſſus inualidè poteſt etiam in foro conſcientiæ obligari ab eccleſia ad Religionem in genere.

44 Obligatio naturalis oritur ex contractu etiam nullo ex defectu ſolemnitatis.

Obligatio naturalis quos effectus producat, ibid.

Creditor an poſſit furari rem debitoris ſui ſibi naturaliter obligati, ibid. verſ. Quinimo licet ei.

45 Profeſſio nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus parit naturalem obligationem.

Electus nulliter ob non ſeruatam formam Concilij generalis habet canonicam electionem de iure naturali propter conſenſum, & ſine peccato beneficium retinet ſecundum opinionem Innocentij, ibid. verſ. Ad quod facit doctrina Innocentij.

46 Profeſſus nulliter obligatur ex ſimplici voto.

Votum ſimplex non minus obligat apud Deum, quã ſolemnis profeſſio, ibid. verſ. Ergo cum profeſſi

Vouens ingredi Religionem ſi fiat Epiſcopus tenetur eccleſiam reſignare, & ad Religionem tranſire, ibid. verſ. Facit textus.

47 Profeſſio per ſimulationem emiſſa obligat ad perſeuerandum in Religione, & ad regulam obſeruandam.

48 Quinquennij terminus ad reclamandum inductus eſt à Concilio Trid. ad inſtar præſcriptionis.

49 Præſcriptio quinquennalis in quibus caſibus habeat locum.

50 Præſcribens rem alienam etiamſi poſt completam præſcriptionem ſuperueniat mala fides eſt tutus in foro conſcientiæ, & num. ſeq.

52 Pœna iudicialis ſolui debet etiam in foro conſcientiæ.

53 Præſcriptio inducta eſt in pœnam negligentium, & ad bonum publicum.

54 Regulares qui nullitatem profeſſionis infra quinquẽnium deducere potuerunt habent remedium reſtitutionis in integrum.

Sta-

55 *Statutum laicorum denegans audientiam propter bonum publicum ligat etiam in foro conſcientiæ.*

56 *Apoſtata à Religione dicitur, qui ad ſæculum redit non ſeruata forma à Concilio Tridentino præſcripta.*

57 *Apoſtata eſt excommunicatus, & peccat mortaliter.*

58 *Lex etiam pœnalis obligat in foro conſcientiæ.*

59 *Forus conſcientiæ regulariter ſequitur forum iudicialem.*

60 *Lex iniuſta non obligat quoad Deum.*

61 *Forus conſcientiæ diſtinguitur à foro iudiciali, quando lex præcipit, vt diſtinguatur, & n. 77.*

62 *Lex iuſta ex quibus cauſis conſtituatur.*

63 *Verba imperatiua neceſſitatem important.*

64 *Præcepta negatiua magis præcisè obligant, quàm affirmatiua.*

65 *Negatiua indefinita æquipollet vniuerſali ex proprietate ſermonis.*

66 *Verba,* quacumque de cauſa, *quid importent.*

67 *Lex etiam iniuſta obligat in foro conſcientiæ ratione ſcandali.*

69 *Præſumptiones, vel fictiones habent locum etiam in foro animæ, quando ex legis obſeruantia non reſultat iniquitas, vel peccatum, & n. ſeq.*

73 *Regulam ſeruare tenetur etiam nulliter profeſſus elapſo quinquennio à die profeſſionis.*

75 *Lex Sancimus de iure Protomiſeos habet locum etiam in foro conſcientiæ.*

76 *Nouitius volens diſcedere à monaſterio non poteſt inquietari pro expenſis.*

78 *Matrimonio exiſtente inualido ob occultum impedimentum mulier non tenetur obedire Eccleſiæ præcipienti ſub pœna excommunicationis, vt adhæreat viro.*

80 *Scandalum Phariſæorum, & puſillorum quando dicatur.*

81 *Metus mortis ita demum inficit profeſſionem ſi in ordine ad illam incuſſus fuerit.*

82 *Profeſſio miſſa ob timorem vltimi ſupplicij pro conſcientia ſcelerum eſt valida.*

1 SI QVIS. Impubes monaſterium ingreſſus poſt annum à parentibus reuocari non poteſt, hoc primò. Pubes per vim ingreſſus poſt annum exire, vel à parentibus reuocari non poteſt. Hoc dicit ſecundò. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Si verò.*

2 Nota circa primam partem textus dicta Innocentij qui egregiè materiam tractat, & eius dicta DD. communiter recipiunt, vt Abb. hic teſtatur, num. 6. & ex eius dictis collige concluſiones infraſcriptas. Prima concluſio eſt, ſi parentes tacitè, vel expreſsè conſentiunt ingreſſui filij in monaſterium ante legitimos annos, ideſt ante decimúquartum in maſculo, & duodecimum in fœmina, cap. Illud, 20. quæſt. 1. & cap. Si in qualibet, q. 2. ſecundum Hoſtien. hic in princip. vlterius eum reuocare non poterunt, vt hic, & in dicto cap. Si in qualibet, cum concord. de quibus hic per Innoc. in princ. in ver. Conſenſus, & Hoſt. num. 2. in ver.
3 Parentum. Si verò non conſenſerint poſſunt mediante recurſu ad perſonas hic deſignatas reuocare infra annum dumtaxat, vt hic; ſupple, & diem, vt in cap. Puella, 20. q. 2. gloſ. hic in ver. Infra annum, Hoſt. & Io. Andr. in eodem verbo, non autem vltra, quia per diſsimulationem tanti temporis, cenſentur conſenſiſſe, vt patet in d. cap. Puella, & annus computatur à die ſcientiæ parentum ſecundum gloſ. ibi in ver. Atſi annum, Goffred. in ſumma eod. tit. §. Sed quæritur à quo tempore, Hoſtien. in ſumma eod. tit. §. finali, & Henricum hic poſt princip. verſ. Et annus iſte, qui etiam adducit maius tempus fore indulgendum ſi monaſterium adeò diſtaret, vt infra id tempus ad illud peruenire non poſſent.

4 Secunda eſt, ſi quis habeat patrem, & matrem ſufficit alterius oblatio, de quo videtur tex. in cap. Addidiſtis, & cap. Quicumque, 20. q. 1. Et quamuis gloſſa, & Archid. in d. cap. Puella dicant ma-
5 trem non poſſe offerre filium monaſterio, cum non habeat eum in poteſtate, inſtit. de adopt. §. Fœminæ: tamen, vt dixi, opinio Innocentij commu-
6 niter recipitur, & videtur tenenda fauore religionis ſecundum Abb. num. 6. in fin. Nec obſtat ponderatio patriæ poteſtatis, quia vt ſingulariter dicit Innocentius in ſpiritualibus ius naturale præfertur
7 poſitiuo, vel ciuili. Sed ſi pater, aut mater contradicat, melior eſt conditio prohibentis, vt l. Sabinus, ff. comm. diuid. ſecundum Innocentium. Tertia eſt, tutor habet poteſtatem offerendi pupillum Religioni, ſicut parentes c. Puella 20 q. 2. Et quamuis Feder. de Sen. conſ. 274 Quidam, num. 1. verſ. Item etſi tutor. obiter teneat contrarium, eò quod reperiatur iure cautum, vt poſſit reuocare, non autem vt poſsit offerre; dictum tamen Innocentij magis placet Abbati hic nu. 8. per text. in d. cap. Puella, 20. q. 1. vbi taciturnitas tutorum habetur pro expreſſa oblatione: Eandem opinionem ſequutus eſt idem Innoc. in cap. Cum virum, in princ. & ibi etiam Hoſtienſ num. 4. in verb. A parentibus, Io. Andr. in eodem ver. num. 5. infra
8 eod. Quod ſi quis habeat plures tutores, ſufficit alterius oblatio, dummodo alius non contradicat ſecundum Innoc. in princ. in verb. Conſenſus, verſ. Et eadem ratione, Hoſt. num. 2. & alios communiter.

9 Quarta eſt; Si Epiſcopus habeat parentes, & tutores, offerri poteſt à parentibus etiam inuitis tutoribus ſecundum Innoc. cum quo cæteri tranſeunt.

10 Quinta, Si auus habeat filium & neptem in poteſtate, pater nihilominus offerre poterit etiam inuito auo per rationem poſitam ſupra in ſecunda concluſione, quod etiam tenet Feder. dicto conſil. 274.

11 Sexta, Ingrediens, vel oblatus infra annos pubertatis exire non poteſt arg. cap. De illis, infr. de deſponſ. impuber.

12 Septima, Religionem ingreſſus propria authoritate poteſt infra annos pubertatis quandocumque exire, cap. Significatum, inſr. eod.

13 Octaua, & vltima concluſio eſt. Parentes non poſſunt offerre Religioni filium impuberem inuitum, & ſic oblatus etiam ante annos pubertatis exire poteſt, argum. à contrario ſenſu cap. Puellæ, 20. q. 1. & cap. Puella, q. 2. Et hoc ſentit Innoc. ſecundum Abb. num. 9. qui dicit ſibi magis placere dictum Innocentij. Tum quia voluntarium mili-
14 tem diligit Deus, cap. Nec eſt, 15. q. 1. Tum quia oblatio parentum de impubere ſe habet ad profeſsionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium, arg.
15 20. q. 1. in primis quatuor capp. Sed ex ſponſalibus contractis per parentes filij non obligantur, niſi tacitè, vel expreſsè conſenſerint, vt in cap. 1. §. fin. de ſponſ. impuber. lib. 6. Ergo idem dicendum in

huiuſ-

huiuſmodi oblatione. Contrarium concludo in cap. Cum virum ann. infr. eod. vbi oſtendo hanc non fuiſſe opinionem Innocentij, & reſpondeo ad motiua Abbatis. Poſt pubertatem verò ſi ab initio conſenſerit, ſiue non poterit ſic oblatus quandocumque exire niſi tacitè, vel expreſsè profeſsionem emiſerit, de qua dic, vt in cap. 1. de Regular. lib. 6. Et poſt Conc. Trid. intellige, vt dixi in c. Ex
17 parte, num. 5. infr. eod. An autem puella 12. annis minor à parentibus monaſterio oblata habitum regularē ſuſcipere poſſit non obſtante ipſius Concilij decreto in cap. 17. ſeſſ. 25. de Regul. Dicam plenè in cap. Cum virum infr. eod.

18 Secundò nota in §. Si verò; cum qui in legitima ætate per vim ingreſſus eſt monaſterium, ſi infra annum potuit reclamare, & non reclamauit, eo elapſo exire, vel à parentibus reuocari non poſſe, ſed teneri in Religione perſeuerare, prout hic notant gloſ. fin. Innoc. num. 3. in ver. Per vim, Hoſt. & Io. Andr. in eod. verb. Butr. num. 8. Abb. n. 4. & alij communiter.

19 Hodie decreto Concil. Trident. in c. 19. ſeſſ. 25. de Regular. ſtatutum eſt, vt quicumque Regularis prætendit ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superioris non audiatur niſi intra quinquennium tantū à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.

Circa hoc Decretum duplex oritur difficultas. Altera eſt, an per illud fuerit ſublata diſpoſitio huius tex. in §. Si verò. Et quoad hoc breuiter dicendum eſt non fuiſſe ſublatam, quia ſpatiū vnius anni ad reclamandum quod hic tribuitur illi, qui per vim, & metum ingreſſus eſt religionem, fundatur in præſumptione taciti cōſenſus, quia per moram tanti temporis cum potuerit reclamare, & non reclamauerit cenſetur ingreſſum ſuum ratificaſſe, & profeſsionem tacitè emiſiſſe, vt hic notat prædicta gloſ. fin. Innoc. num. 2. verſ. Pro hac autem opinione vbi ait enim, qui per vim ingreſſus eſt monaſterium lapſu anni præſumi tacitè profeſſum, vt hoc cap. dicit. Idem intendit Butr. nu. 8. dum dicit per cohabitationem annalem purgari vitium reſpectu metus tempore ingreſſus, & ſequuntur alij præallegati. At decretum Concilij in dicto c. 19. non fundatur, in præſumpta ratihabitione ingreſſus, nec tacitam profeſsionem inducit, ſed tamen denegat audientiam ei, qui elapſo quinquennio prætendit deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, vt latius dixi in cap. 1. num. . ſupra quod met. cauſ. Vnde poteſt contingere, vt maior ingreſſus religionem per vim, & metum elapſo anno cenſeatur Monachatum ratificaſſe, & tanquam tacitè profeſſus non poſsit amplius ad ſæculum redire, vt hic deciditur, & notat gloſ. & DD. citati; & tamen ſi quinquennium non ſit elapſum Cōcilium non obſtet quominus audiri poſſit ſi prætendat ſe profeſſum nō eſſe. Et è conuerſo accidere poteſt, vt ingreſſus per vim, & metum etiam elapſo anno non ſit profeſſus, puta ſi reclamare non potuit, eo quod metus ſemper durauerit, cap. Ad id quod, infr. de ſponſal. cap. Conſtat, 1. q. 1. cap. De illis il ſecondo. de deſponſ. impuber. gloſ. fin. hic, & alij præallegati. Et nihilominus ex Concilio audiri non poſſit ad allegandas cauſas inualiditatis ſuæ profeſſionis ſi quinquennium ſit tranſactum etiāſi metus numquam ceſſauerit iuxta declarationem Gregorij XIII. quam poſui in d. c. 1. n. 40. ſupra quod met. cauſa. Atque ita diſpoſitio Concilij, & huius decretalis inuicem compatiuntur, vnde quod non mutatur &c. l. Sancimus, C. de teſtamen. l. Præcipimus, in fin. C. de Appellat. c. Cum expediat. de Elect. lib. 6.

Altera, & maior difficultas eſt, an decretum Concilij vendicet ſibi locum tantummodo in impedimentis temporalibus, vt metus, defectus ætatis, & conſimilibus. Quidam enim putant non habere locum in impedimentis perpetuis, vt ſi quis profeſſus fuerit in aliquo Conuentu non deſignato ad recipiendos Nouitios contra formam decretorum Clementis VIII. Sed horum opinionem falſam eſſe oſtendi in d. c. 1. à n. 20. vſque in finem, ſupra. Quod met. cauſ. Verum quia non deſunt qui doceant nulliter profeſſos ex impedimento perpetuo poſſe ſaltem in foro animæ redire ad ſæculum, & vxorem ducere non obſtante lapſu quinquennij per Concilium præfixo; operæpretium duxi de veritate huius doctrinæ deligenter inquirere.

20 Renoco igitur in dubium An profeſſi contra formam decretorum Clementis VIII. in conuentibus ad recipiendos nouitios non deſignatis, aut alias nulliter ex perpetuo impedimento teneantur in foro conſcientię elapſo quinquennio à die profeſsionis in Religione perſeuerare.

Iam cenſuit S. Congregatio huiuſmodi profeſſos elapſo quinquennio præfinito in d. c. 19. ſeſſ. 25. de Regul. nullatenus eſſe audiendos ad allegandas cauſas nullitatis profeſſionis, ſed debere in Religione perſeuerare. Quod cum certum ſit quo ad Eccleſiam, & in foro externo, quęritur nunc An idem ſit dicendum quoad Deum, & in foro conſcientię.

Opinio negatiua videtur ſuaderi poſſe rationibus, & authoritatibus infraſcriptis.

21 Et primò in tantum quis tenetur in foro conſcientiæ in Religione perſeuerare, in quantum eſt tacitè, vel expreſsè eidem Religioni alligatus, c. Quem progenitores, 20. q. 1. c. Cum virum, c. Sicut nobis, in fin. & c. Statuimus infr. eod. c. 1. in principio eodem tit. in 6. & c. Religioſo, §. Quamuis, de ſent. excomm. eod. lib. cum ſimil. Sed profeſſi in Conuentibus vt ſupra non deſignatis etiam elapſo quinquennio nec expreſsè, nec tacitè ſunt allegati Religioni, cum ex ſententia Sac. Congreg. decreta Clementis tam expreſſam, quàm tacitam profeſſionem excludant, & Trident. Concilium in d. c. 19. poſt quinquennium non faciat eos tacitè profeſſos, ſed tantùm deneget audientiam. Ergo elapſo quinquennio in foro conſcientiæ non tenentur in Religione perſeuerare.

Secundò, qui non aſtringitur ad obſeruantias regulares, non tenetur in Religione permanere. Sed profeſsi contra formam decretorum Clementis in cōſcientia non aſtringuntur ad obſeruantias regulares. Ergo non tenentur in foro conſcientię in Religione permanere.

22 Maior patet, tum quia obligatio perſeuerandi in religione, & viuendi ſecundum regulam prouenit ex eadem radice, & cauſa validitatis profeſsionis, c. Si in qualibet, ibi; [mox ad religionis cultum, habitumque reuocentur, & ſub ſtrenua diſtrictio-

ne

Digitized by Google

ne huiuſmodi obſeruantiæ inſeruire cogantur 20.
q.2.c.Conſtituit,ibi, In eo,quod cęperunt perſeue-
rare cogantur, 20. q.3.c.Ex parte, ibi: Vt regulam
ſeruent, eccleſiaſtica diſtrictione compellas, c. Cũ
Virum,verſ.Reuertendi, &c.& c.Conſulti,in fin in-
fra eod. Vnde cum in nulliter profeſſis ceſſet cau-
ſa, & fundamentum obligationis, ipſa quoque
obligatio ceſſare debet, c. Cum Paulus, 1. q.1.An-
char. conſ.47 Pro clariori ,nu.4. Tum quia abſur-
dum eſſet, & in magnam cederet regularis diſci-
plinę perturbationem, vt qui in foro externo ha-
bentur pro religioſis, & vnà cum cæteris Regula-
ribus conuiuunt, communia inſtituta ſeruare non
tenerentur. Quid enim ſi ſic profeſſi choro, &
menſæ communi non conuenirent; ſi è monaſterio
non petita licentia abſcederent, ſi ſilentium fran-
gerent, ſi Prælatorum obedientiam detrectarent,
aut in cibis, in veſtibus, & alijs huiuſmodi regula-
ria inſtituta contemnerent? contra canonicas tra-
ditiones, quibus præcipitur, vt qui ſimilem cum
alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus
diſciplinam, vt legitur in cap. Recolentes, de ſtatu
Monach. Qua de re plura apud D.Thom.opuſc.19.
artic.3.

23 Minor probatur, quia inualidè profeſſi idcirco
elapſo quinquennio cogi poſſunt in foro externo
ad obſeruantias regulares, quia ab eccleſia repu-
tantur, vt legitimè profeſſi eum eo termino elapſo,
illis à Concilio præcluſa ſit via probandi nullita-
tem ſuæ profeſsionis ad exemplum eorum, qui
poſteaquam per annum in monaſterio habitum
indiſtinctum detulerunt, præſumuntur veraciter
eſſe profeſsi,cum contrarium probare non poſſint,
obſtante præſumptione iuris, & de iure ſecundum
gloſ. in cap. Ex parte, in ver. Annum, inf. eodem,
quàm DD. communiter ſequuntur illic, & in c.1.
eod. tit. in 6. & in Clem.2. eod.

24 At huiuſmodi præſumptiones, ſeu fictiones non
habent locum quoad Deum,& in foro animæ,cap.
25 Humanæ, 22 q.5. Anchar. conſ.411. num.5. Ratio
eſt,quia lex, ſeu forus conſcientiæ non erroneæ sē-
per nititur veritate,& rei exiſtentia,vt ait Feder.de
Sen. conſ.21. Numquid hæres, num.2. vbi affert il-
lud Apoſtoli 2. ad Corinth. 1. *Gloria noſtra teſti-
monium conſcientia noſtra*, cap.vnic. de Sacr. vnct.
Quamuis enim lex humana diſponat, & iudicet ex
his quæ apparent, cap. Erubeſcant, 32. diſt. non
autem de occultis, cap. Litteras, de teſtit. ſpoliat.
& cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. Ideoque
iudex ſecundum probata non ſecundum conſcien-
tiam debeat iudicare, cap. Iudicet, 3. q. 7. cum ſi-
mil. Aliud tamen eſt in foro conſcientiæ, in quo
de præſumptione, vel fictione non curatur, ſed de
veritate, vt plenè per eundem Feder. de Sen. loco
26 cit. Nec eſt nouum vt ſecũdum forum iudicialem
fiat vnum, & aliud ſecundum conſcientiam, cum
iſta ſpiritualia non regulentur iure fori, ſed iure
poli, cap. vlt. in fin. ibi: Aliud iure fori, aliud iure
poli, 17.q.4. & tradit poſt Feder. de Sen. Anchar.
d. conſ. 411. num.4. verſ. Iſta enim ſpiritualia, què
etiam allegat Bart. in l. Habeat, C. de Sacroſ.Eccl.
Ad idem Lap. allegat.72. Martinus,per totum,vbi
pluribus probat forum conſcientiæ, & animæ non
admittere apices iuris, nec formulam verborum,
27 ſed ipſam rei veritatē,& Angel.de Peruſio conſ.59.
Quidam, in princ. vbi ait in foro conſcientiæ non
colorem quæſitum, neque apparentiam, ſed ſo-
lam veritatem ſpectari.

28 Hinc fit, vt quãuis hæres non conficiens inuẽta-
riũ teneatur vltra vires hæreditarias eo, quod ſibi
contemnenti legis diſpoſitionem, non credatur in
foro iudiciali, ſi dicat hæreditatem non ſufficere
ad omnia debita perſoluenda, l. Sancimus, C. de
iur. deliber. tamen ſi verè hæreditas non ſufficiat
in foro conſcientiæ, in quo de præſumptione, vel
fictione non curatur, ſed de veritate hæres non
teneatur, vt per Anchar. loco cit.

29 Et ſimiliter quamuis ſecundum leges non poſſit
opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ poſt bien-
nium, tamen creditor, qui re vera pecuniam non
numerauit non poteſt poſt biennium illam repete-
re in foro conſcientiæ. Et è conuerſo, Innoc. in
cap. Quia plerique, n.2. de immũn. eccleſ. Idem-
que dicendum de eo, qui cum non eſſet debitor,
fuit tamen iniuſtè condemnatus; & in eo qui cum
verè debitor eſſet, fuit in iudicio abſolutus, vt per
30 Innoc. & Feder. de Sen. vbi ſupra. Ruſus etſi in
foro fori liceat contrahentibus ſe decipere vſque
ad dimidiam iuſtitiam pretij, cap. Cum dilecti, vbi
not. de empt. & vendit. tamen ſecundum Feder.
de Sen. non licet iure poli; cum fraus, dolus, &
deceptio ſint nomina reatus. Et quamplurima
alia exempla congerunt Innoc. Hoſt. & DD. in
d.c. Quia plerique, de immun. eccl.& Dyn. in cap.
Locupletari, de regul. iur. in 6.

Eodem igitur modo qui profeſſus eſt in conuen-
tu non deſignato ad recipiendos Nouitius, aut
aliàs nulliter, quamuis elapſo quinquennio ab ec-
cleſia, & in foro externo habeatur pro religioſo, cũ
in eo foro nullitas probari non poſſit, ideoque ſit
cogendus regulam ſeruare; tamen cum in rei ve-
ritate ex ſententia S. Congregationis non ſit pro-
feſſus, nec religioni alligatus, non tenebitur in fo-
ro conſcientiæ, in quo ſimplex, & nuda veritas in-
ſpicitur ad obſeruantias regulares. Atque ita in
terminis noſtris tradit Cardinal. Alex. in c. Quod
interrogaſti, ſub num.9. 27.diſt. vbi ait: In profeſ-
ſione potius debemus attendere veritatem, quàm
ipſum factum, vt patet quod met. cau.cap.1. Sub-
dens id eſſe abſolutè verum in foro pœnitẽtię, quia
ille forus ſequitur veritatem tantùm, allegat cap.
Tuæ, & quod ibi not. deſponſ. Et inualidè profeſ-
ſos elapſo quinquennio non teneri ſecluſo ſcanda-
lo ad obſeruantiã regulę ſimpliciter tradit Thom.
Sanch. de matrim. lib. 7. de impedim. diſput. 37.
num.37.

31 Tertiò, quamuis eccleſia poſſit inducere præ-
ſumptionem validitatis profeſſionis, itaut profeſ-
ſus in foro iudiciali contra huiuſmodi præſum-
ptionem non ſit audiendus iuxta cap. 1. de regul.
in 6. & Clem. 2. eod. tit. tamen in rei veritate, & in
foro poli non poteſt quemquam inuitum alligare
ad religionem, aut ad obſeruantias regulares: non
enim, vt ait Nauarrus conſ. 39. num.2. de Regul.
32 Summus Pontifex iuſtè poteſt tam grandia præci-
pere, argum. cap. Integritas, 32.q.1. & cap. Geſta,
74.diſt. iuncta gloſ. in ver. Creſcere; & cùm con-
ſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali
exigatur de iure naturali diuino, ab eccleſia ſup-
pleri non poteſt, cap. Præſens, 20.qu.3. cap. Licet,
inſ. eod. Abb. in cap. Per venerabilem, num. 21.
qui fil. ſint legit. Syluest. in ver. Religio, 3. nu. 12.
idem Nauarr. conſ. 10. num.2. Quod met. cauſ. &
tradunt paſſim Theologi. Vnde D.Bernard. tom.2.
in tractat. de præcepto, & diſpenſatione. [Vota
mea (inquit) nullus augeat ſine voluntate mea.]

Ergo qnamuis Concilium per prçfixionem quin-
quennij potuerit quibuſuis profeſsis denegare au-
dientiam, atque inducere præſumptionem validi-
tatis præcedentis profeſsionis interdicendo ne cõ-
traria probatio admittatur; tamen in foro animæ
non videtur potuiſſe inualidè profeſſos obligare
ad regulares obſeruantias, & perpetuam perſeue-
rantiam in Religione.

33 Quartò, nulliter profeſſo Religio non tenetur ad
alimenta, arg. cap. Cum ex officij, de præſcript. &
cap. Satis, per verſum, 55. diſt. Gemin. Anchar. &
alij in cap. vnico de voto in 6. Imo nec poteſt nulli-
ter profeſſus tuta conſcientia huiuſmodi alimenta
à religione recipere, cum in rei veritate non ſit
ibi vt Regularis, nec vt famulus, nec vt Nouitius,
& aliàs locupletaretur cum Monaſterij iactura,
quod eſt contra ius naturale, l. Nam hoc natura,
ff. de condict. & indeb. & l. Iur. naturæ, ff. de regul.
Iur. Dyn. in c. Locupletari, qui ad hoc plura exem-
pla cumulat. de regul. iur. in 6. Atque ita nulliter
profeſſum non poſſe abſque peccato recipere ali-
menta à Religione, & teneri cum potuerit illa re-
ſtituere, niſi adæquentur obſequijs, quæ præſtat
Religioni, ſimpliciter tenet Nauarr. conſ. 26. n. 13.
de regul. & Comment. 4. de reg. n. 74. §. Aduerten-
dum, 4. quem refert, & ſequitur Sanch. de matrim.
lib. 7. de imped. diſp. 37. n. 42. Quinimo ob hanc
rationem Religio non poſſet tuta conſcientia præ-
bere alimenta nulliter profeſſo, quia ſic induceret
eum ad recipiendum indebitum, & ad peccatum,
vt probatur ex doctrina Innocentij in d. cap. Quia
plerique, nu. 2. de immun. eccleſiaſt. vbi determi-
nat iniuſtè condemnatum ad aliquid ſoluendum,
quamuis parere debeat, ſi ſententia poſtea exe-
cutioni demandetur; tamen non poſſe ſpontè ſol-
uere; quia, inquit, nunquam debet aliquid face-
re, quod fratri ſuo ſit cauſa peccati; frater autem
ſemper peccat recipiendo iniuſtè iudicatum, alle-
gat cap. Negligere, 2. q. 7. Ergo non tenetur in mo-
naſterio perſeuerare, quia abſurdum eſſet vt qui
ab alijs pro religioſo habetur, & cum reliquis re-
ligioſis conuiuit ſuis pecunijs, ſibi alimenta
ſuppeditaret, & proprio victu veteretur; vix enim
id eſſe poſſet ſine ſcandalo, c. Nolo, 12. q. 1.

Quintò, pro hac opinione adducitur textus in
cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & in c. Inquiſitio-
ni, de ſent. excomm. vbi mulier ſciens matrimo-
nium eſſe nullum ob impedimentum occultum,
non tenetur in foro conſcientiç viro adhærere,
quamuis eccleſia hoc ei præcipiat ſub pœna excõ-
municationis. Ergo ſimiliter ſciens ſuam profeſ-
ſionem eſſe nullam non tenetur religioni adhære-
re quamuis eccleſia in foro externo hoc prçcipiat
arguẽdo de matrimonio carnali ad ſpirituale, iux-
ta c. Inter corporalia, de transl. Præl.

34 Vltimò adducitur Nauarr. conſ. 87. An qui ge-
nere de regul. vbi tenet nulliter profeſſum, eo quod
eſſet de genere Iudçorum quoad forum conſcien-
tiæ cum licentia, & ſine licentia Prælati exire poſ-
ſe è monaſterio, licet caſtigaretur in foro exterio-
ri, ſi abſque licentia exiret. Imo conſ. 89. Cum
de iure, num. 6. eod. tit. cenſet inualidè profeſſum
poſſe ad ſçculum redire, & vxorem ducere, & eſſe
tutum in conſcientia; ſubdens nec ſcandalum eſ-
ſe timendum, quia eſſet Phariſæorum, non Puſil-
lorum. Allegat illud Bedæ relatum in c. Qui ſcan-
35 daliżauerit, infra de reg. iur. [Vtilius eſt ſcanda-
lum naſci, quàm quod veritas relinquatur.] Et D.
Thomam 2. 2. qu. 43. art. 2. pen. & vlt. vbi docet
neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia,
neque temporalia propter ſcandalum proximi. Et
hoc ipſum fuſius conſuluit idem Nauarr. in eo qui
profeſſionem per metum reuerentialem emiſit in
conſ. 9. N nobilis, Quod met. cau. & conſ. 46. He-
rus, & famulus, num. 6. de regul. vbi reſpondet in
foro conſcientię non eſſe apoſtatam eum, qui cum
eſſet nulliter profeſſus, eo quod fictè profeſſionem
emiſiſſet, ad ſæculum redijt.

36 Et hac ratione cum nuper quidam famulus, quẽ
herus primò per ſeipſum, deinde per alios occide-
re ſæpius tentauerat, mortem ſibi timens ab eo
aufugiſſet, & in monaſterium ſe recepiſſet, ibique
habitu regulari indutus expleto probationis anno
profeſſionem emiſiſſet; ac deinde hero vita functo
infra quinquẽnium reclamaſſet, & cauſam nullita-
tis profeſſionis ob metum prædictum in vrbe in-
troduxiſſet: Hac, inquam, ratione nonnulli Pœni-
tentiarij, vt mihi nunciatum eſt, conſuluerunt licere
eidem famulo in foro conſcientiæ exire è mona-
ſterio, & ad ſæculum redire, etiam non expectata
ſententia declaratoria nullitatis profeſſionis, cum
quoad Deum ob defectum conſenſus non ſit vali-
de profeſſus.

37 Sed his non obſtantibus in contrarium eſt veri-
tas, pro qua adducitur primò receptiſſimum illud
principium tam apud Theologos, quàm apud Ca-
noniſtas, videlicet legem humanam iuſtam obli-
gare etiam in foro conſcientiæ, quod conſtat ex
cap. Quo iure, 8. diſt. cap vlt. 16. q. 3. c. Si Impera-
tor, 96. diſt. & c. Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordina-
tioni reſiſtit 11. q. 3. & docet D. Thom. in 2. 2. q. 96.
art. 4. vbi ait leges humanas, ſi iuſtæ ſint, habere
vim obligandi in foro conſcientiæ à lege æterna, à
qua deriuantur, ſecundum illud Prouerbiorum 8.
*Per me Reges regnant, & legum conditores iuſta
decernunt.* D. Thom. referunt, & ſequuntur Syl-
ueſt. in ver. Lex, n. 9. Flor. in l. Ex parte hçres, §.
Suç libertatis, ff. famil. erciſc. & Afſl. in rubr. de iu-
re protomiſeos, num. 7. & pluribus comprobat
Feder. de Sen. d. conſ. 21. n. 3. verſ. Præterea iura
humana ſunt à Deo.

38 Quod certiſſimum eſt, & citra controuerſiam
quoad decreta Apoſtolicæ Sedis, cuius præcepta,
vel prohibitiones obligare in foro conſcientiæ om-
nes conſentiunt, idque etiam ſub reatu mortalis
peccati, vt ſatis clarè probant tex. in cap. De his,
in fin. 50. diſt. ponderando illa verba, Damnabiliter
39 in profundum demergi, in cap. Quia, ibi [Non ſine
perpetuæ damnationis interitu,] 64. diſt. in c. Nulli
fas eſt, vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicç Se-
dis præcepta. Et infra: [Sit ergo ruinæ ſuæ dolore
proſtratus quiſquis apoſtolicis voluerit contraire
decretis, &c. [vbi hoc tenet Hugo 19. diſt. in cap. Si
quis omnem traditionem Eccleſiaſticam ſcriptam
violat, anathema ſit 1. q. 7. (anathema enim non
fertur niſi pro mortali peccato, c. Nemo Epiſcopo-
rum, 11. q. 3.) & alijs miſſis, in c. Violatores, 25.
q. 1. vbi Damaſus Papa: Violatores Canonum
voluntarij grauiter à Sanctis Patribus iudicantur,
& à Sancto Spiritu, inſtinctu cuius, ac dono dicta-
ti ſunt, damnantur, quoniam blaſphemare Spiri-
tum Sanctum non incongruè videntur, qui contra
eoſdem Sacros Canones non neceſſitate compulſi,
ſed libenter aliquid aut proteruè agunt, aut loqui
præſumunt, aut facere volentibus ſpontè conſen-
tiunt; Talis enim prçſumptio manifeſtè vnum ge-
nus

nus eſt blaſphemantium Spiritum Sanctum, quia contra eum agit, cuius nutu, & gratia ſancti Canones editi ſunt. Atque ita determinat Archid. in d.c. Deteſtanda, n.3.& 4 de conceſſ. præb.lib.6. quem refert, & ſequitur ibi Gemin.in princip verſ. An ſcienter faciens contra præceptum vel prohibitionem Canonis peccet mortaliter, Felin.in c.1. n.11. de Conſtit.gl. & DD. in c.Nam concupiſcentiam de Conſtit. & in rubr. de obſeruat.ieiun.

40 Et de generalibus Concilijs eſt text. in c. Sicut, 15.diſt. vbi Gregorius ait: Sicut Sancti Euangelij quatuor libros ſic quatuor Cõcilia ſuſcipere,& venerari me fateor, idemq; habetur in c.præced. ibi; Quaſi quatuor Euangelia,vel totidem Paradiſi flumina.Et quãuis hi Canones loquantur de quatuor Synodis generalibus,Nicæna,Cõſtantinopolitana, Epheſina, & Calcedonenſi: mox tamen Gregorius ſubijcit rationem generalem ad omnia Concilia œcumenica,nempe, quia vniuerſali ſunt conſenſu conſtituta. Et propterea indefinitè Concilia generalia eſſe obſeruanda ſicuti Euangelium dixerunt Io. Andr.in c. Cum laicis, propè fin.de reb. eccleſ.non alien. Bald.in tit.de pace conſt. col. 4. §.Imperialis Clementiæ, in ver.Mos Romanorum n.22. in fin.& Iaſ.in l. De quibus, n.54. verſ. Addo quod eodem modo, C. de legib. de quo dic vt per Præpoſ. in d. cap. Sicut in princ.

In ſpecie verò Tridentinam Synodum habere hanc vim obligandi etiam ſub culpa mortali,iampridem cenſuit Sacra Congregatio: Nam conſulta an Epiſcopus incurrat aliquam pœnam non vtendo in exemptos iuriſdictione, aut in loca exempta, quam ei Concilium concedit, cap.7. & 8. ſeſſ.7.cap.6. ſeſſ.25.cap.8. ſeſſ.21. c.20. ſeſſ.24. c.14. ſeſſ.25. cum alijs ſimilibus;Reſpondit nullam pœnam incurrere, ſed in illis caſibus, in quibus decreta Concilij vtuntur verbis præceptiuis,ſeu obligatiuis incurrere peccatum mortale.

Igitur ambigendum non eſt quin eiuſdem Concilij decretum cap.19.ſeſſ.25. de regul. dum prohibet ne quis prætendens ſuam profeſſionem eſſe nullam aliter habitum regularem dimittat, quàm ſeruata forma ibi præſcripta, & infra quinquennium à die profeſſionis, obliget etiam in foro conſcientiæ.

41 Secundò, cum inter Superiores Regulares, & ſubditos occaſione nullitatis profeſſionis perpetua diſſidia vigerent, & ſubditi exiſtimantes ſe nulliter eſſe profeſſos iuſſa Prælatorum contemnerent, ac regularem diſciplinam non ſeruarent: S. Synodus videtur eò ſpectaſſe vt modum tandem adhiberet, ac terminum præfiniret huiuſmodi litigijs; ideoque ſtatuit vt ex cauſa nullitatis profeſſionis nemini fas eſſet habitum deſerere, niſi infra quinquennium, & cauſis deductis coram ſuperiore, & Ordinario, ad pacem, & obedientiam in Religionibus conſeruandam. Quæ quidem ratio, cum alia ſufficiens reddi non poſſit, haberi debet pro expreſſa, l. Quamuis in ver. Intelligi poteſt, C. de fideicomm. §. Nominatim, Inſtit. de Exhæred. liber. Paul.de Caſtr. conſ.40. num. 14. lib. 2. Alex. conſ. 48. n.4. lib. 1.

At hunc finem impediunt ac prorſus deſtruunt nulliter profeſſi, qui propria authoritate, & non ſeruata forma à Concilio præſcripta habitum dimittunt etiam elapſo quinquẽnio. Ad quid enim profuiſſet lex Concilij in præfixione huius termini, ſi vnicuique ex cauſa nullitatis ſuæ profeſſionis liceret tuta conſcientia quandocunque, ac nulla forma ſeruata redire ad ſæculum? Ergo ſic exeun-
42 tes peccant mortaliter ex doctrina D. Tho.in 2.2. qu.147.art.3. ad 2. vbi docet trãſgreſſionem legis etiam ſecluſo contemptu indiſtinctè & generaliter obligare ſub mortali quando impeditur finis legis.

43 Tertiò, Sacri Canones potuerunt nulliter profeſſum obligare etiam in foro conſcientiæ ad ingrediendam aliquam ex Religionibus approbatis, atque in ea perpetuò perſeuerandum, quæ dicitur obligatio ad religionem in genere, c. Non ſolùm, & ibi gl.in ver. Veſtro ordini,& c.Conſtitutionem, de reg.in 6.gl.& DD.in c.vn.de voto eod.lib. Ergo potuerunt etiam in foro conſcientiæ obligare nulliter profeſſum ad perſeuerandum in aliqua Religione in ſpecie, de quo videtur textus, vbi hæc duo æquiparantur in c. Significatum, ibi,[Ad eandem,vel ad aliam religionem tranſire compellas,] infra eodem: vtraque enim obligatio fundatur in profitentis conſenſu, qui quantum in ſe eſt, à ſui principio fuit validus, licet ob extrinſecum impedimentum non habuerit effectum validitatis profeſſionis,vt formaliter dixit Abb.in cap.Conſuluit, num.3.de conuerſ.coniug.& conſequenter etiam decretum Concilij in d.c.19. ſeſſ.25.de regul. potuit obligare etiam in foro poli inualidè profeſſos ad perſeuerandum in Religione elapſo quinquennio; imò difficilius videtur induci obligatio ad ingrediendum aliam religionem in genere, quàm ad perſeuerandum in ea, quam quis in ſpecie profeſſus eſt, quia faciliùs datur retentio, quàm actio, l.Per retentionem, C.de vſuris, l. 2. vbi Bald. in 3. not. de fideicomm. & facilius datur retentio, quã noua apprehenſio, vt per Alex.conſ.85. Viſo n. 3. & ſeq. verſ Nec dicatur, lib.2. & turpius eijcitur, &c. c. Quemadmodum de iureiur.

44 Quartò, ex contractu etiam nullo ex defectu ſolemnitatis, dummodo adſit conſenſus, oritur naturalis obligatio, Abb. in c. Quia plerique, nu. 31. de immun. eccleſ Bart.in tract. minoric.lib. 1.diſt. 1. c.3.nu.8. verſ.Nam voluntas,glo.Bart.& DD in l.1.ff.de condit.indeb. Quæ quidem naturalis obligatio quamuis actionem non pariat, tamen producit duos peculiares effectus. Primus eſt quia retentionem confert, ſi res perueniat ad eum, cui naturaliter debetur, & non admittitur repetitio, Bart.in l. Nemo poteſt col.pen.ff. de legat. 1. Bald. in repet.l.1.col. 15. C. de Sacroſan. Eccleſ. Iaſ. in l. Cum quis,n.13.verſ.Additio,C.de iur.& fact.ignoran. Secundus effectus eſt quia naturaliter obligatus, quamuis compelli non poſsit propter actionis defectum, tamen tenetur in foro conſcientiæ promiſſa adimplere, & peccat niſi adimpleat, Abb. in d.c.Quia plerique, n.31. plenè Bart.in d. tract. minoric. loco cit. Et ad hoc aditi poteſt iudex Eccleſiaſticus per Euangelicam denunciationem; Iaſ. in d.l.Cum quis,nu 14. C.de iur. & fact.ignor. Quinimò licet ei cui quæſita eſt naturalis obligatio ſuttari rem debitoris ſui, vt ſibi ſatisfiat, ſi aliter conſequi non poſsit quod ſibi debetur, Iaſ.vbi ſupra d.num.14.Franc.Balb.de præſcript.in 2.par. quæſt. cum declarationibus tamen, de quibus per Nauarr.in Man. cap.17.num.112.verſ. Vigeſimoſecundò.

45 Ergo cùm profeſsio Regularis inter religionẽ, & ſubditum ſit contractus vltro citroque obligatorius, vt per DD. in c. Porrectum infra eodem, quamuis emiſſa in conuentu non deſignato ad

recipien-

recipiendos Nouitios ex præſcripto decretorum Clem. VIII. ſit nulla: tamen hæc nullitas cum non proueniat ex defectu voluntatis profitentis, vel religionis, ſed ex defectu ſolemnitatis tantùm, non videtur impedire, quin exinde oriatur naturalis obligatio producens duos effectus ſupra proximè expreſſos, ita vt profeſſus ex vi naturalis obligationis teneatur in foro conſcientiæ adimplere quod promiſit, & religio habeat retentionem profeſſi ſibi naturaliter obligati. Ad quod facit doctrina Innoc. in c. Quod ſicut, num. 8. verſ. Si autem nulla ſit electio, de elect. vbi ait: Si nulla ſit electio ob non ſeruatam formam Concilij Generalis, de qua in c. Quia propter, de elect. vel aliud conſimile; conſenſus tamen legitimus eligentium, & electi interuenit, qui ſolus de iure naturali ad electionem, & alios contractus ſufficit, c. Inter corporalia de tranſlat. Sic electus ordines confert, & ſine peccato beneficium retinet: nec illi obſtat quod non habeat fundamentum; & ideò non poſſit ſuperædificare in Ordinibus, & alijs, c. Principatus, 1. q. 1. quia imò fundamentum habet ſcilicet Canonicã electionem de iure naturali, maximè vbi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis publicæ iuſtitia, nec generalis ſtatus Eccleſię, & poſt cõſecrationem de forma non ſeruata, nihil poteſt obijcere Eccleſiæ, cum in eius conſenſu perſeuerauerit. Nec mirandum quod id, quod nullum eſt, tractu temporis ſit ratum, quia hæc non eſt nulla de iure naturali.] Hæc Innocentius, quem referunt; & ſequũtur Abb. in d. c. Quia plerique n. 31. de Immun. Eccleſ. & Gemin. conſ. 88. Innocentius Papa VII. n. 4. Idem tenet Compoſtell. in d. c. Quod ſicut, nu. 17. verſ. Si autem Electio, & Archid. in c. Nullus, n. 2. 63. diſt. De qua tamen opinione Innoc. vide per eumdem Archid. in c. Si cui ſub n. 1. in ver. Firmitatis, de electione, lib. 6. Eodem igitur modo quamuis profeſſio ab initio fuerit nulla ob non ſeruatam formam decretorũ Clementis; tamen cũ interceſſerit naturalis conſenſus, & in eo tam profeſſus, quàm religio per integrum quinquennium perſtiterint abſque reclamatione, poſtea de hac nullitate amplius obijci non poteſt: & ſuper hoc naturali conſenſu benè potuit Concilium fundare determinationem d. c. 19. ſeſſ. 25. de regul. prohibẽtis ne quinquennio elapſo profeſſus ex cauſa nullitatis profeſſionis habitum dimittat, neue religio illum expellat quemadmodum Sacri Canones potuerunt fundare impedimentum publicę honeſtatis ſuper conſenſu naturali, in matrimonio ex alia cauſa nullo, quã ex defectu conſenſus, quia ſcilicet ſtante voluntate, ſeu conſenſu naturali, actus licèt nullus de iure poſitiuo: tamen eſt aliquis ſecundum naturã, vt poſt gloſ. notant Gemin. & Franc. in c. 1. not. 3. de ſponſal. in 6. & Abb. in c. Ad audientiam n. 2. extra eod.

46 Quintò decretum Clementis VIII. quamuis decernat nullas eſſe ad quemcunque effectum receptiones ad habitũ, & profeſsiones emiſſas in monaſterijs non deſignatis ad recipiendos Nouitios: tamen per ea verba non ſuſtulit obligationem, quę ex voto proficiſcitur, vt clarè probatur in c. Quidam de Conuerſ. coniug. vbi profeſſio nulla, quam fecit vir inuita vxore, ea mortua impedit matrimonium contrahendum, quemadmodum decretum Concilij c. 15. ſeſſ. 25. de regul. quamuis vtatur verbis multo magis vrgentibus decernendo irritas profeſſiones ante annum 16. & non expleto anno probationis, emiſſas: addendo vt nullam inducant obligationem ad alicuius regulę, vel religionis, vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus: nihilominus S. Congreg. à Cardinali Bellarmino conſulta declarauit Concilium nihil diſpoſuiſſe de voto. Hinc Sixtus V. in Conſtitutione contra illegitimos, & ære alieno grauatos, quia voluit tollere etiam obligationem ex voto prouenientem, id diſertis verbis expreſſit, quod non fecit Clemens VIII. in prædictis decretis. Ergo cum profeſsi contra formam decretorum Clementis teneantur obligatione naturali, quę ea ſimplici voto proficiſcitur: S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. ad 2. & art. 8. & 10. conſequens etiam eſt vt teneantur in foro conſcientiæ ad obſeruantias regulares, quibus voto ſaltem ſimplici ſe aſtrinxerunt, c. Porrectum, vbi gl. not. in ver. Profeſsio, infr. eod. Nam vt legitur in c. Rurſus, qui Cler. vel vouen. ſimplex votum apud Deum non minus obligat, quàm ſolemne, vbi gl. in ver. apud Deum dicit vtrumque in perpetuum obligare, & vtriuſque violationem eſſe mortale peccatum; ac proinde iure potuerunt à Concilio etiam in foro animæ obligari ad perſeuerantiam in religione: facit tex. in c. Per tuas, de voto, vbi ei, qui vouerat religionem ingredi, & deinde effectus fuerat Epiſcopus, Innocentius III. reſcribit vt ſi ſuam deſideret ſanare conſcientiam, regimen reſignet Eccleſię, & reddat Altiſsimo vota ſua.

Et confirmatur quia eos, qui per annum abſque reclamatione detulerunt habitum à nouitijs, & profeſsis geſtari ſolitum ius commune potuit perpetuo alligare religioni, etiam in foro animæ, efficiendo eos tacitè profeſſos, ut ea, eſt in Clem. Eos, de regul. idque etiamſi præceſſerit expreſſa profeſsio nulla c. 1. in princ. eod. tit. in 6. Ergo multo magis Concilium potuit obligare, etiam in foro animæ, ad perſeuerandum in religione illos, qui per quinquennium detulerunt habitũ profeſſorum abſque reclamatione: Negari enim non poteſt quin grauius ſit incorporare aliquem religioni per viam tacitæ profeſsionis, inducendo contractum vltro citroque obligatorium, iuxta d. c. Porrectum, & c. Ad Apoſtolicam inf. eod. quàm eum ſimpliciter obligare ad perſeuerandum in monaſterio denegando illi audientiam, aut præſcriptionem inducendo, vt dicemus infra in ſeptimo fundamẽto: quippe tacita profeſsio induci non poteſt ab Eccleſia ſine profitentis conſenſu. At ex cauſa ad perſeuerandum in monaſterio poteſt quis compelli etiam inuitus, vt patet in eo, qui in monaſterium detruditur ad agendam pœnitentiam c. De lapſis, & c. Epiſcopo, 16. q. 6. & in viro qui fictè profitetur in monaſterio Monialium, vt poſt Hug. notant Archid. & Præpoſ. in c. Quod interrogaſti, 27. diſt. ut patebit ex dicendis infra in ſequenti fundamento.

Sextò adducitur textus in c. Quod interrogaſti 27. diſt. vbi fœminæ quę poſt obitum mariti ſuſcepto velamine finxit ſe Sanctimonialem eſſe, & poſtea ad nuptias rediſſe, Nicolaus Papa iniungit vt reuertatur ad id, quod ſpopondit, & in ſacro Miniſterio permaneat quod inchoauit. Concordat tex. in c. 3. 27. q. 1. vbi Gregor. idem reſcribit de virginibus, quæ ſimulauerunt ſemper in propoſito perma-
47 nere. Profeſsio enim dictarum mulierum nulla fuit in foro cõſcientię, cum fictio ſit contraria veritati vt in d. c. Quod interrogaſti aduertit Præpoſ. n. 9. & Abb. in ſua quæſt. 8. incipien. Stãte ſtatuto in

12. col.

12.col.n.14 ver.In contrarium. Et propterea cum ſuperiotibus annis quidam emiſiſſet profeſsionem in quodam monaſterio, non animo ſe obligandi religioni , ſed eo tantùm fine , vt habitu regulari indutus faciliùs poſſet ſuum inimicum interficere: S.Congreg. declarauit eundem teneri in monaſterio perpetuò perſeuerare, ac regulariter viuere. Ergo ſi Eccleſia potuit obligare prædictos ad perſeuerandum in Religione , & regulam obſeruandam,non obſtãte quod allagarent nullitatem profeſſionis ex defectu conſenſus, multo magis Concilium poteſt elapſo quinquennio ad id obligare profeſſos in conuentibus non deſignatis, qui defectum conſenſus non allegant.Facit tex.in c.Vidua infr.eod.quod eſt deſumptum ex c.Viduas autem, 27. q. 1. vbi Vidua quæ velum conuerſionis licet non ſacrum ſibi impoſuit, &c. velit, nolit ſanctimoniæ habitum vlterius debet habere , licèt ſacramento firmare velit eo tenore velamen ſibi impoſuiſſe, vt deponere poſſet.

48 Septimò in præfixione quinquennij videtur à Concilio inducta quædam præſcriptio , qua nulliter profeſſus contra religionem præſcribit alimenta ideſt victum, veſtitum, & habitationem quoad vixerit,adeout expleto quinquennio ex capite nullitatis profeſsionis amplius eijci non poſsit à monaſterio, ſed ſemper ibi vt filius, & ſubditus haberi, & tractari debeat, fruaturque omnibus priuilegijs, exemptionibus, & prærogatiuis aliorum religioſorum ſui ordinis . Et è conuerſo Religio contra eum præſcribit ſuperioritatem, & omnimodam iuriſdictionem, ita vt ille non poſſit poſtea à Religione exire, ſed perpetuo teneatur ibi conuiuere, & tanquam ſubditus obſequi, & famulari; nam cum profeſſis per vim, & metum, de quibus in primo loco Concilium loquitur in d.cap.19. ſeſſ.25.de reg.de iure communi nullum eſſet præfixum tempus ad reclamandum, ſed eſſet arbitrarium iudici,ſecundum Hoſtienſem in c.1.vbi etiam Abb.n.13.quod met.cau. Concilium videtur arbitratum quinquennium , vt olim perpendit S. Congregatio ad eum planè modum , quo quinquennio præſcribitur querela inofficioſi teſtamenti, l. Si quis filium in fine, C.de inoff. teſtam. & querela inofficioſæ donationis, Paul. de Caſtr. in rubr. C.
49 de inoff.donat. Item petitio ſupplementi legitimæ quæ poſt quinquennium fieri non poteſt ſecundum opinionem Bart.in d.l. Si quis filium. Item ſeparatio bonorum, l.1.ff.de ſeparat.bonor. l. Eſt iuriſdictionis, vbi Cyn.Bald. & Salycet. C. de bon. author. iudic. poſſid. ſtatus quæſtio, quæ ex perſona patris poſt quinquennium ab eius obitu contra filium moueri non poteſt, l.1. & l.Si pater, C.de ſtat.defunct. Item pœna peculatus, quæ itidem quinquennio præſcribitur , l. Peculatus , ad l. Iuliam peculatus; idemque in omni delicto, quod non accuſatum, neque denunciatum infra quinquennium præſcribitur, Boer.deciſ.64.n.18.ſicut & facultas inquirendi contra mortuum, vt in crimine læſæ Maieſtatis,Clar. in §. Læſę Maieſtatis, num.16. in fin.

50 At præſcriptiones legales vendicant ſibi locum etiam in foro conſcientię, ita vt qui rem alienam præſcripſit etiamſi poſtea ſuperueniat mala fides; tamen ſit tutus quoad Deum, nec teneatur illam reſtituere, vt pluribus probat gloſ.in cap. Vigilanti, in ver. Nouerit. de præſcr. & tenent Ioann. Vincen. Tancr. Goffred. Hoſtien. Io. Andr. Imol. Panor. Pelin.& alij communiter. Innocent. in cap. Quia plerique, n.3.verſ.Quidam tamen.de immun. eccleſ. & in c.fin.de præſcript. Io. Andr. in regula Poſſeſſor, in 6.col.verſ. Verum dubitatur de regul. iur. in 6.& Bald. in l. Cum quis , C.de iur. & facti ignoran. in 6.col.verſ. Quæritur an lex poſitiua, & fuit ſententia Scoti in 4 diſtin.15. vbi ait; Si quis præſcribat bona fide poſſidendo, non tenetur ad reſtitutionem,etiamſi ſciat alienum fuiſſe poſt præſcriptionem quia lex poteſt aliquem pro peccato, & negligentia punire in re ſua, & illam alteri da-
51 re, & concedere . Ergo eodem modo debet habere locum in foro conſcientiæ præſcriptio quinquẽnalis, quæ à Concilio inducta eſt, tum in pœnam regularium negligentium iura ſua intra præſcriptum tempus deducere, tum ob bonum publicum Religionum ad exemplum aliarum præſcriptionũ, vt in d. cap. Vigilanti , ibi : propter vitandam miſerorum ſegnitiem, & longi temporis errorem, ac confuſionem . Ad quod libet referre verba Syluestri, in ver. Præſcriptio n.1. qui poſtea quam firmauit eum qui præſcripſit non teneri ad reſtitutionem, quamuis poſtea incipiat habere malam fidem , & conſcientiam , rei alienæ ſub n.13. ſubdit:[Et idem diceret omnis bonus Theologus,quia ſecundum S. Thomam tenetur quis ſoluere pœnam iudicialem, ideſt ad quam condemnatur a iudice vt 2. 2. q.62. & conſequenter ille cui applicatur, eam in conſcientia poteſt retinere ; & conſequenter ilicitum eſt tenere eam, quam infligit le-
53 giſlator, cuiuſmodi eſt præſcriptio , quæ inducta eſt principaliter in pœnam negligentium, & quietem ciuitatis . Et paulo poſt reprobata opinione Rainerij,& Butrij: In contrarium, inquit, clamant penè omnes alij dicentes indiſtinctè quod non tenetur reſtituere in conſcientia, ſi concurrunt omnia de iure requiſita ad præſcriptionem; & ita indubitanter tenendum eſt , niſi quando reſtitutio petitur in integrum, & admittitur quia ita ſtatuerunt leges, & canones tum in pœnam, tum etiam propter bonum commune cui hoc expedit ad lites
54 dirimendas.] Hactenus verba Syluestri, quę ſatis confirmant etiam quinquennalem Concilij præſcriptionem ſeruari debere in foro conſcientiæ, quamdiu Regulares aduerſus eam nõ obtinuerint ex iuſta cauſa reſtitutionem in integrum à Sede Apoſtolica .

55 Octauò adducitur doctrina Baldi in c. Si quis per triginta. Si de feud. contro. fuer. relati à Syluestr. in d. ver. Præſcriptio,primo, ſub num.14 vbi determinat ſtatutum laicorum denegans audientiam in foro ſeculari propter bonum publicum valere in conſcientia,puta ſi caueatur,vt non ſoluens gabellam iuſtam non audiatur, vel inſtrumentum non regiſtratum in libro Communis præſumatur falſum . Ergo multo magis ſeruandum eſt in foro conſcientiæ decretum Tridentini Cõcilij denegãs Regularibus audientiam elapſo quinquennio propter bonum publicum Religionum .

56 Concilium in d. c.19. ſeſſ.25. de Regul. iubet vt Regulares dimittentes habitum ex cauſa nullitatis profeſsionis non ſeruata forma ibi præſcripta
57 tamquam Apoſtatæ puniantur . Et in ſpecie Sanctiſſimus D.N. ex ſententia Sac. Congregationis Concilij nuper decreuit, & declarauit tanquam Apoſtatas eſſe puniendos, & pro talibus habendos eſſe profeſſos contra formam decretorum Clemẽtis VIII. in Conuentibus non deſignatis ad recipiendos

piendos Nouitios, ſi iuribus ſuis minimè deductis coram ipſa Congregatione, & ſine illius expreſſa licentia è Religione exire auſi fuerint, vt dixi. Pœna autem Apoſtatæ à Religione, ſi habitum dimiſerit, eſt excommunicatio, cap. Vt periculoſa, ext. ne Cler. vel Mon. Sylueſt. in ver. Apoſtaſia, nu. 11. in fin. Ergo nulliter profeſſi dimittentes habitum contra Cõcilij prohibitionem peccant mortaliter, cum excõmunicatio ferri non poſſit niſi pro mortali peccato, vt eſt textus ad litteram in c. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. & tradit Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 213. Vnde etiam ceſſat obiectio, quæ fieri poſſet, quod pœnæ adiectio indicat legiſlatorem voluiſſe obligare tantùm ad pœnam illam, non autem ad culpam; obiectio enim non procedit quando pœna adiecta eſt ſpiritualis, & reſpiciens animam, vt eſt pœna apoſtaſiæ, & excommunicationis, quæ neceſſariò culpam lethalem ſupponit, præterquamquod etiam generaliter tenendũ eſt pœnæ adiectionem potius augere, quàm minuere virtutem legis obligatoriam, vt not. Gemin. in cap. 2. in gloſ. 3. de vit. & honeſt. cler. in 6. qui loquitur in ſtatuto pœnali, & dicit obligare etiam ſub reatu mortalis peccati, per gloſ. ibi; & idem Gemin. per illum text. in c. Perpetuò, in 2. not. de elect. in 6 & ita indiſtinctè omnem legem pœnalem ad culpam obligare eſt concluſio S. Thomę in 2. 2. quæſt. 108. art. 4. vbi eam luculenter dilucidat, &, vt inquit Sotus de iuſtit. & iur. lib. 1. qu. 6. art. 5. eſt lumine naturali notiſſima, licet vulgus neſcio quo colore putet legem quæ obligat ad pœnam, non obligare ad culpam; & ibi hunc errorem multis rationibus confutat.

59 Decimò, forus conſcientiæ regulariter ſequitur forum iudiciale, quod pro regula conſtituit pluribus argumentis, ac iuribus confirmat Feder. de Sen. d. conſ. 21. num. 3. ſubdens poſtea ſi aliud re dices, ſequerentur multæ abſurditates: alioquin tu non diſſoluis, & extricas nodoſitates iuriſdictionis, & perplexitates inter forum humanum, & conſcientiæ. Limitatur autem hæc regula, vt non procedat in duobus caſibus.

60 Primus eſt cum lex iniuſta eſt; tunc enim non obligat quoad Deum, & in foro animæ, vt diſtinguit, & declarat D. Thom. in 1. 2. q. 96. art. 4. & eodem modo limitat Innoc. in d. c. Quia plerique, de immun. eccleſ. num. 1. vbi, quicquid dictet lex humana, dicet teneri quem ad reſtitutionem, vbicunque ſit furtũ, rapina, oppreſſio, dolus, vel calũnia. Et infra num. 5. verſ. Sed de hoc forte, vbi ait [Si ſine cauſa Imperator, vel alius Princeps faceret aliquam Conſtitutionem contra ius naturale, puta quod dominia de vno in alium trãsferrentur ſine iuſta cauſa, conſtitutio illa in foro animæ non eſſet ſeruanda.] Et clariùs infra, nu. 6. vbi generaliter docet Conſtitutiones, quæ ſunt contra ſalutẽ animæ, vt de vſuris, & de iuramentis non ſeruandis ſeruari non debere, cap. Cum contingat, de iureiur. Et idem vult Feder. de Sen. d. conſ. 21. dum poſt longam diſputationem, nu. 4. concludit quicquid vult lex humana condita ab eo, qui poteſtatem habet legem condendi manifeſtam non continens iniquitatem, obligare etiam in foro conſcientiæ.

61 Secundus caſus eſt, in quo dicta regula non procedit ſecundum Feder. de Sen. d. conſ. 21. num. 4. verſ. Ad contrarium, quando expreſsè lex humana, vel alia puta canonica, vel diuina diceret; Hoc facies tu iudex in foro humano, & hoc facies in foro conſcientiæ, allegat cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. & cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. cum ſimil. Et vtramq; limitationem complectitur Sylueſt. in ver. Lex, num. 9. verſ. Et probatur regula; dum ex mente Panormitani, & DD. dicit legem poſitiuam peccati non nutritiuam eſſe ſeruandam etiam in foro conſcientiæ, ex quo nulla alia lex diſtinguit eo caſu inter forum iudiciale, & pœnitentiale, nec ſubeſt cauſa diſtinguendi.

62 At neutra ex his limitationibus applicari poteſt caſui noſtro. Non prima quia decretum dicti cap. 19. ſeſſ. 25. de Regul. quod pertinet ad poteſtatem, & finem, editum fuit à generali Concilio ob bonum publicum religionum, ne huiuſmodi diſſidijs, ac litibus perpetuò implicarentur in magnam religioſæ pacis perturbationem, & reſpectu formæ editum fuit, ſeruata vtrinque æqualitate, cum decretum illud procedat tam in ſubditis nullitatem profeſſionis allegantibus, quàm in Superioribus expellere volentibus ex cauſa nullitatis profeſſionis, vt iam declarauit S. Congregatio. Ex his autem tribus legem iuſtam conſtitui declarat D. Thom. in 1. 2. d. q. 96. art. 4.

Secunda itidem limitatio huic caſui non applicatur, quia tantùm abeſt vt Concilium in d. c. 19. ſeſſ. 25. de Reg. diſtinguat inter forum iudiciale, & forum conſcientiæ, vt potiùs expreſsè decernat idem ſeruari debere etiam in foro animæ, dum ſtatuit, vt Regulares ex cauſa nullitatis profeſſionis habitum ſpontè deſerentes non ſeruata forma ibi præſcripta, tanquam Apoſtatæ puniantur, vt
63 dictum eſt in 9. fundamento. Et eo magis, quia Concilium procedit per verba imperatiua, quæ de ſui natura præceptum important; nam quod imperatur neceſſe eſt fieri, cap. fin. §. Quod præcipitur, 14. q. 1. & cap. Integritas 32. qu. 1. Dec in cap. Nam concupiſcentiam, num. 25. de Conſtit. Imò Concilium procedit etiam per verba præceptiua, vt patet in cap. 22. ſeſſ. 25. de Regul. vbi decreta omnia, & ſingula eiuſdem ſectionis ſancta
64 Synodus præcipit obſeruari, &c. Itẽ procedit prohibendo, & per verba negatiua, *non audiatur*; pręcepta autem negatiua efficacius obligant, & magis præciſè aſtringunt, quàm affirmatiua. Archid. in cap. Si peccauerit, 2. q. 1. quem refert, & ſequitur Abb. in cap. Nouit, verſ. Secundò quæritur, de iud. & Dec. in d. c. Nam concupiſcentiam, num. 8. de Conſtit. Vnde ſecundum D. Thomam, 2. 2. q. 140. art. 2. præcepta negatiua obligant ſemper, & ad ſemper. Item magis negatiua negat, quàm affirmatiua affirmet, vt dicit gloſ. in cap. Dilectus, de conſuet. Ideoque licèt diſpoſitio affirmatiua in primo actu verificetur, l. Boues, §. Hoc ſermone, ff. de verb. ſignif. Secus tamen eſt in prohibitiua, quæ in infinitum intelligitur ſecundum per gloſ. in l. Hoc genus, ff. de condit. & demonſtr.
65 Et ſimiliter indefinita negatiua æquipollet vniuerſali ex proprietate ſermonis, licèt ſecus ſit in affirmatiua, Fulgoſ. in l. Iuriſgentiũ, §. Sed ſi fraudandi gloſ. ibi, ff. de pact. Præſertim verò, quia Conciliũ non ſolum vtitur verbis negatiuis, ſed etiam vniuerſalibus, & geminatis, vt ibi, Quicumque Regu-
66 laris; & ibi, Quacumque de cauſa. Vnde magis enixa voluntas obligandi ex his, quæ plenè ſcripſit Corn. in conſ. 187. In conſultatione, num. 12. lib. 4. Et de his verbis, quacumq; de cauſa Roman. conſ. 31. Viſis his, num. 2. & Lucas de Penia, qui hoc

verbum

verbum *quicumque*, effrenatum vocat in l. fin. in
princ. C. de exact. trib. lib. 10.

67 Poſtremò etiamſi decretum Concilij eſſet iniu-
ſtum, quod impium eſt aſſerere; tamen per acci-
dens propter ſcandalum obligaret etiam in foro
conſcientiæ, cap. 2. de nou. oper. nunc. Vix enim,
ac ne vix quidem fieri poteſt ſine aliorum ſcanda-
lo, vt Regularis, qui per quinquennium à die pro-
feſſionis tacuit, eo termino elapſo ſpontè exuat ſe
habitu religionis, & ad ſęculum reuertatur hoc
ſolo prætextu, quod in foro animæ, quicquid Con-
cilium præcipiat, non teneatur in Religione perſe-
uerare; certum eſt enim legem etiam iniuſtam
obligare in foro conſcientiæ ratione ſcandali, S. Th.
in 1. 2. qu. 96. art. 4. vbi poſtquam docuit leges in-
iuſtas non obligare quoad Deum; ſubdit deinde,
niſi fortè propter vitandum ſcandalum, vel turba-
tionem, propter quod homo iuri ſuo debet cede-
re ſecundum illud Matth. 1. *Qui angariauerit te
mille paſſus, vade cum eo alia duo, & qui abſtulerit
tibi tunicam, da ei & pallium.* Neque enim hoc
ſcandalum Phariſęorum dicendum eſt, vt inferiùs
patebit in reſponſione ad vltimum argumentum.

Ex quibus omnibus ad quæſtionem videtur ab-
ſolutè reſpondendum profeſſos contra formam
decretorum Clementis VIII. in conuentibus ad
recipiendos Nouitios non deſignatis elapſo quin-
quennio obligatos eſſe etiam in foro conſcientiæ
in Religione perſeuerare, ac regulariter viuere, niſi
à Sede Apoſtolicą ex iuſta cauſa impetrauerint
reſtitutionem aduerſus lapſum quinquennij, ac
deinde ſententiam declaratoriam nullitatis pro-
feſſionis à ſuo Superiore Regulari, & Ordinario
obtinuerint, quæ in iudicatum tranſierit. Hodie
verò declaratoria non ab alijs obtinenda eſſet,
quàm à S. Congregatione Concilij propter decre-
tum à S. D. N. nuper editum.

68 Nec obſtant adducta in contrarium, nam ad pri-
mum reſpõdetur regulariter quidem ita demum
teneri quem in monaſterio perſeuerare ſi ſit reli-
gioni tacitè, vel expreſsè alligatus; ſed tamen hoc
non eſſe perpetuum; limitatur enim vt non pro-
cedat quando lex ex iuſta cauſa contrarium ſta-
tuit, vt in caſu noſtro facit Concilium. Exem-
plum habent in d. c. Quod interrogaſti, 27. diſt. &
in cap. Vidua, inf. eod. vbi mulieres illæ non ha-
buerunt conſenſum ſe obligandi religioni. Et ta-
men Eccleſia illas obligauit ad perſeuerandum in
eo, quod inceperunt, vt dictum eſt in 6. funda-
mento, ſub num. 26.

69 Ad ſecundum reſpondetur diſtinguendo mino-
rem: nam aut ex obſeruantia Conſtitutionis in
foro conſcientiæ reſultat aliqua iniquitas, vel pec-
catum; & tunc præſumptiones, vel iuris fictiones
non habent locum quoad Deum. Et ita proce-
dunt doctrinæ in contrarium allegatę, vt patet in
exemplis de exceptione non numeratæ pecuniæ,
de debitore iniuſtè condemnato, & alijs in con-
70 trarium adductis. Aut ex obſeruantia Conſtitu-
tionis in foro animæ nullum reſultat peccatum,
vel iniquitas; & tunc iuris fictiones, ac præſumptio-
nes habent locum etiam in foro conſcientiæ. Ita
Feder. de Sen. d. conſ. 21. ſub num. 4. verſ. Etſi di-
ceretur, Syl. ver. Lex, num. 9. verſ. Et probatur re-
gula. Et probatur in profeſſione emiſſa per ſimu-
lationem iuxta text. in cap. Quod interrogaſti, 27.
diſt. in præſcriptione rei alienæ, vt dictum eſt ſupra
num. 27. & num. 30. in iuramento per ſimulatio-
nem præſtito, vt per Abb. in ſua q. 2. ſtante ſtatuto,
in 12. col. num. 14. In præſumptione falſitatis in-
ſtrumenti non regiſtrati, vt per Baldum in cap. Si
quis per triginta, ſi de feud. controu. fuer. Et in
alijs exemplis relatis à Sylueſt. in ver. Præſcriptio
71 1. ſub num. 13. verſ. Vnde ſecundum. Et contra
opinionem Ancharan. hæredem qui inuentarium
non confecit teneri vltra vires hæreditarias etiam
in foro animæ, & quoad Deum, ſolidiſſimis funda-
mentis latè reſpondit Feder. de Sen. in ſæpius al-
legato conſ. 21. per tot. & in alijs exemplis relatis
à Syluest. in ver. Præſcriptio 1. ſub num. 13. verſ.
Vnde ſecundum Bald. Ex eo autem quod decre-
tum Concilij Tridentini in d. cap. 19. ſeſſ. 25. de
Regul. ſeruetur etiam in foro conſcientiæ, manife-
ſtum eſt nullam iniquitatem, aut peccatum reſul-
tare.

72 Ad tertium reſpondetur Concilium in præfi-
xione quinquennij non inducere tacitam profeſ-
ſionem. Vnde ad rem non pertinet quod Eccleſia
non poſſit aliquem inuitum alligare religioni, &
defectum conſenſus ſupplere; hoc enim nec nos
inficiamur; ſed non ſequitur; Profeſſi in conuenti-
bus non deſignatis non ſunt quoad Deum allegati
Religioni ex vi profeſſionis. Ergo non tenentur
perſeuerare in Religione, quia hæc obligatio aliũ-
dè ſurgit, quàm ex profeſſionis validitate, vt di-
ctum in tertio, quarto, & quinto fundamento à
num. 23.

73 Præterea quod dicitur non poſſe quemquam
abſque ſuo conſenſu obligari ad Religionem, pro-
cedit in eo, qui aut numquam conſenſit, aut con-
ſenſit nulliter, & poſtea re adhuc integra expreſsè
contradixit. Et in hunc ſenſum accipiendæ ſunt
authoritates in contrarium adductæ. At ſecus eſt
in eo, qui conſenſit ab initio, licet nulliter, & po-
ſtea re integra non reclamauit; is enim cum an-
tea profeſſionem emiſerit animo vitam mutandi,
præſumitur ſemper eundem animum retinuiſſe.
Vnde eius votum iure poteſt ab Eccleſia ſolem-
nizari ex tacito illo, & præſumpto conſenſu. Sic
docet expreſsè Innoc. in cap. Conſuluit, de con-
uerſ. coniug. vbi determinat profeſſionem nullam
ſolemnizari ab Eccleſia in primo momento tem-
poris quo ſic profeſſus poſt ſublatum impedimen-
tum in Religione perſeuerauit. Et quamuis hoc
habeat aliquam difficultatem, quando ſic profeſ-
ſus ignorat impedimentum ſublatum fuiſſe; tamẽ
in eo, qui hoc ſcit, & non contradicit, opinio In-
nocentij non habet contradictorem, eamque ſe-
quuntur ibi Io. Andr. Ancharan. Abb. & cæteri
omnes, & in cap. Quidam, eod. tit. Ergo ſimiliter
qui nulliter profeſſus eſt ob perpetuum impedi-
mentum, cum à principio habuerit animum relin-
quendi ſæculum, & infra quinquennium id ſciens
numquam reclamauerit, præſumitur ſemper in
eodem propoſito perduraſſe. Vnde ſublata fa-
cultate deducendi idem impedimentum per la-
pſum quinquennij in vim eiuſdem conſenſus iure
potuit à Concilio obligari ad perpetuam perſeue-
rantiam in Religione.

44 Ad quartum reſpondetur elapſo quinquennio
Religionem teneri præbere alimenta etiam nul-
liter profeſſis, quia cum Concilium iubeat vt Re-
gulares eo termino elapſo non audiantur, in neceſ-
ſariam conſequentiam vult, vt eis ſubminiſtrentur
alimenta à Religione, nec contrarium cenſent
Gemin. & alij ibi allegati, ſed tantùm conſtituunt

regu-

Regulam affirmatiuam, ideſt Religionem teneri
75 profeſſo ad alimenta. Vnde nullitet profeſſi in
recipiendis alimentis non dicuntur locupletari cũ
alterius iactura, cum illa recipiant lege permittẽ-
te. Et ita ad dicta iura reſpondet Aſſlictũ rubr. de
iure Protomiſeos, n.7. vbi per hanc rationem in-
ter alias cenſet l. Sancimus, eod. tit. habere locum
etiam in foro conſcientiæ; poteſt enim lex ex cau-
ſa auferre rem meam, & dare alteri, & ille poteſt
licitè retinere, l. Benè à Zenone C. de quadr. præ-
ſcript. & tradit Feder. de Sen. d. conſ. 21. n.3. in fin.
Nec peccat quis legis authoritate, cap. Qui pec-
76 cat, 23. q.4. Ideoque etiam Nouitium volentem
deſcedere à Religione non poſſe inquietari à mo-
naſterio pro expenſis ibi per eum factis tradit Ge-
min. in cap. 1. de regul. in 6. ponderando verbum
liberè ibi poſitum; & Philipp. Prob. ad Monachum
num.4. poſt Alex. quem citat in conſ.96. Conſi-
deratis his in 1. col. vol.5.

Præterea inualidè profeſſus quinquennij ſpatio
legitimè præſcripſit alimenta contra Religionem:
Ergo poteſt illa tuta conſcientia recipere, ac reti-
nere. Ideoque nec obſtat Nauarr. in contrarium
adductus, quia loquitur infra quinquennium, &
ita ante completam præſcriptionem, licet eius do-
ctrinam poſtea Sanchez ampliauerit, & malè, etiã
vltra tempus quinquennij.

77 Ad quintum dicendum eſt idcirco in c. Litteras,
de reſtit. ſpoliat. & in cap. Inquiſitioni de ſent. ex-
comm. diſtingui inter forum iudicialem, & forum
conſcientię, quia Canon expreſsè id præcipit, quod
non facit Concilium in caſu noſtro. Ita ad illa
iura in indiuiduo reſpondet Federic. de Sen. dict.
conſ. 21. num.4. verſ. ad contrarium; vt dixi ſupra
ſub num.38 in fine noni fundamenti. Deinde re-
ſpondetur ideo in dictis iuribus fieri prædictam
diſtinctionem, quia præceptum eccleſiæ non po-
terat ſeruari in foro conſciẽtiæ abſque reatu mor-
talis peccati; cum enim matrimonium ex impe-
dimento occulto dirimente eſſet inualidum, copu-
la non poterat eſſe niſi fornicaria. Vnde mulier
non poterat obtemperare iudici præcipienti ſub
pœna excommunicationis, vt adhæreret viro ſuo.
Et in hoc ſe fundat Pontifex in d. c. Litteras dum
ait: [Porrò cùm mulier, quæ conſanguinitatis ha-
bet notitiam, pręſertim in gradibus, quos lex di-
uina prohibuit nõ poſſit huiuſmodi viro ſine mor-
tali peccato carnaliter commiſceri, &c. Non debet
in hoc iudici obedire, ſed potius excommunica-
tionem humiliter ſuſtinere,] & in d. cap. Inquiſitio-
ni ibi: [Debet potiùs excommunicationis ſenten-
tiam humiliter ſuſtinere, quàm per carnale com-
mercium peccatum operari mortale. Quod qui-
dem peccatum manifeſtum eſt non adeſſe in caſu,
de quo agitur. Quare non poteſt inferri à matri-
monio carnali ad ſpirituale propter rationis di-
uerſitatem; quia in illo eccleſia non poteſt diſpen-
ſare vt mulier commiſceatur viro, cum quo ma-
trimonium non conſiſtit, cum hoc ſit intrinſecę
malum, & contra præceptum Decalogi *Non forni-
caberis*. At benè potuit ſtatuere vt profeſſi poſt
quinquennium quacunque de cauſa habitum non
dimittant, cum hoc nullum ſit malum, imò valdè
bonum, vt vota ſua Domino reddant; 17. qu. 1. &
27. q. 1. & pax in Religionibus conſeruetur, vt pa-
tet ex dictis ſupra in ſecundo fundamento n.21. &
in 5. fundamento n.25.

Ad vltimũ reſpondetur, Nauarri opinionem nec
ratione vlla, nec authoritate fulciri: neque enim
eſt bona illatio aliquis eſt inualidè profeſſus quoad
Deum, qui omnia nouit. Ergo poteſt redire ad
ſæculum in foro conſcientiæ propria authoritate.
79 Et mirum eſt virum alioquin doctum, & pium tam
facile aperuiſſe Regularibus viam exeundi è Reli-
gione abſque licentia ſub prętextu quod in con-
ſcientia non ſint profeſſi. Nam Concilium in d.
c. 19. ſeſſ. 25. de regul. expreſsè loquitur de inua-
lidè profeſſis, ſeu prætendentibus ſe tales eſſe; imo
de his ſolis, quia quoad validè profeſſos non erat
opus vllam formam pręſcribere, aut quinquenniũ
præfinire ad deducendas cauſas nullitatis profeſ-
ſionis; & nihilominus prætendentes ſe eſſe inuali-
dè profeſſos obligat ad ſeruãdam formam ibi prę-
ſcriptam. Et cum lex illa ſit Apoſtolica, & iuſtiſ-
ſima, abſurdum eſt aſſerere eam obligare in foro
iudiciali tantùm, non autem quoad Deum, & in
foro animæ, ex his quæ latè ſuperius deducta ſunt
à num. 17.

80 Et multo minus defendi poteſt quod ſubijcit
Nauarr. non eſſe habendam rationem ſcandali, cũ
ſit Phariſęorum, non puſillorum. Verè enim pro-
ximus, qui videt regularem rediſſe ad ſæculum
abſque licentia, cum ratione ſcandalizatur, nec
poteſt remoueri ſcandalum, ſi Regularis dicat:
Ego non ſum profeſſus quoad Deum; nam proxi-
mus iuſte replicabit: Cur propria authoritate
exijſti, & formam legis non ſeruaſti. Vnde ſcan-
dalum erit puſillorum, à quo cauendum eſt Mat-
th. 18. non Phariſæorum, à quo dicitur non eſſe
cauendum Matth. 15. Ideoque nec applicatur do-
ctrina D. Thom. quod non debeat quis relinquere
bona ſua propter ſcandalum; eo enim caſu non
habetur ratio ſcandali, quia iuſtè quis recuperat
bona ſua. Et de hac iuſtitia poteſt proximus ali-
qua probabili ratione admoneri. Quod fieri non
poteſt in caſu, de quo agitur, in quo regularis de
facto exiens inordinatè agit, & contra pręceptum
legis. Quare contra opinionem Nauarri propter
ſcandalum non poſſe fictè Profeſſum à Religione
diſcedere abſque peccato docent Caiet. 2.2. q.88.
art.1. paulo ante finem. Et Sotus lib. 7. de iuſtit.
& iur. quęſt. 1. art. 2. col. 7. verſ. An verò.

Porrò Nauarri authoritas nonnullis, qui poſt
eum ſcripſerunt maioris erroris cauſam præbuit.
Nam Sanch. de matrim. lib.7. de impedim. diſp.
37. num.9. non ſolum ait Concilium in d. cap.19.
inniti pręſumptioni tacitæ ratificationis per quin-
quennium inductæ, & ideo qui verè non ratifica-
uit, non teneri in foro conſcientię in religione per-
ſeuerare, nec ad id obligari potuiſſe à Concilio, ve-
rum etiam affirmat credentem ſe eſſe nulliter pro-
feſſum, etiam elapſo quinquennio poſſe dimiſſo ha-
bitu tuta conſcientia fugere à Religione: allegat
Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 6. in comment. fin.
c.8. num.9. in commen. littera S. & Eman. Sà in
ver. Religio, n. 71.

Amplius nu. 10. & 23. aſſerit ad hoc vt nulliter
profeſſus cenſeatur ratificare ſuam profeſſionem,
neceſſariò expectandum eſſe lapſum quinquennij,
nec ad id ſufficere actus profeſſorum, etiamſi ſciat
profeſſionem expreſſam fuiſſe nullam, exiſtimans
profeſſionem tacitam non induci per actus pro-
feſſorum quando præceſſit profeſſio expreſſa irri-
ta contra text. apertum in cap. 1. ibi: vel ſi quam
prius fecerat, ratã habuiſſe videtur: atque ibi om-
nes not. de regul. in 6. Quam tacitam profeſſio-
nem

Digitized by Google

nem Tridentinum Conc. non ſuſtulit, vt ſæpius S. Congregatio declarauit.

Idem n. 11. conſtanter affirmat nulliter profeſſum etiam elapſo quinquennio, licet ſciuerit ſuam profeſſionem fuiſſe nullam: tamen ſi eam non ratificauit, poſſe ceſſante ſcandalo etiam omiſſa reclamatione, & non deductis coram Ordinario fugam arripere, & vxorem ducere, & non teneri redire ad monaſterium, nec eſſe apoſtatam, nulla habita ratione ſaltem voti continentiæ, quod ineſt profeſſioni etiam nullæ iuxta tex. in cap. Quidam, vbi ſic docent Innoc. ac cæteri Canoniſtę, de conuerſ. coniugat.

Quinimò num. 13. tradit Prelatum Regularem poſſe etiam elapſo quinquennio nulliter profeſſum occulte dimittere, ſi conſtet ſibi de veritate non ratificatæ profeſſionis, dicens non obſtare Concilium, quia ſolum præcipit Superiori, ne audiat in foro externo; quę tamen verba in foro externo, nec vſquam in eo decreto reperiuntur, nec tacitè ſubintelliguntur, vt ſuperius oſtendimus.

Et quamuis n. 14. dicat elapſo quinquennio nō eſſe credendum dicenti ſe fictè profeſſum, ſubdit tamen ſi morali certitudine ſuperior coniectet poſſe illum veritatem aſſerere dicēdo ſe fictè profeſſum, vel non ratificaſſe profeſſionem, poſſe eundem ſuperiorem illi credere, & dicto remedio vti, eijciendo illum clam. Et num. 32. in 4. quæſt. contra declarationem Sanctiſſimi D. N. Vrbani, & S. Congregationis ait d. c. 19. non comprehendere habentes perpetuum impedimentum. Imò n. 34. nec habentes impedimentum temporale, ſi illud durauerit toto quinquennio. Quod eſt contra expreſſam declarationam Gregorij XIII. Et n. 9. generaliter affirmat d. cap 19 ſeſſ. 25. de regul. non obligare in foro conſcientiæ, quia, inquit in eo decreto nullum verbum repetitur; quod forum conſcientiæ reſpiciat. Quaſi Sacri Canones, & Generalium Conciliorum decreta ad obligandum in foro conſcientiæ neceſſe habeant illius fori expreſſam mentionem facere. Quid plura? idem Sanch. in eadem diſput. 37. n. 38. affirmat nulliter profeſſum, qui elapſo quinquennio non fugit à Religione peccare mortaliter ingerendo ſe actibus profeſſorum, & recipiendo alimenta à monaſterio, & teneri illa reſtituere cum poterit. Et n. 41. ſic profeſſum dicit non ſolum poſſe, ſed etiam teneri, oblata commoda fugiendi occaſione, in partes remotas ſecedere, & in eam occaſionem ſumma ope niti. Et conſentit Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 41. dubit. 7. num. 65. verſ. Notandum quarto, quos poſtea ſecutus eſt Stephanus Gratianus diſcept. forenſ. tom. 3. c. 413. n. 12. verſ. Quo verò ad forum. Quę omnia cum pluribus alijs, quæ habentur in eadem diſputatione 37. non ſolùm frāgunt neruum regularis diſciplinæ, ſed funditus etiā deſtruunt diſpoſitionem Concilij in d. c. 19. Et directè aduerſantur ſenſui, quem Sedes Apoſtolica hactenus ſemper admiſit in illius decreti interpretatione. Pręterquam quod hæc doctrina maximam ingerit confuſionem, & perplexitatem timoratis conſcientijs, vt animaduertit Feder. de Sen. d. conſ. 21. num. 3. cuius ſingularia verba hæc ſunt. [Præterea quantum poſſumus opiniones vitare debemus quæ perplexitatem, & intricationem inducunt, c. Litteras, de reſtit. ſpoliat. per legem enim nulli eſt laqueus inijciendus, c. De Viduis, il ſecondo, 27. q. 1. Sed ſi teneamus primam partem (ideſt legem non obligare in foro animę) erimus perplexi, & intricati, inter legem humanam, & forum conſcientiæ. Nam lex humana dicit. Contempſiſti legem: Ergo eius beneficio nō perfruere. At in contrarium dicet conſcientia, quamuis miniſter legis, ideſt iudex tibi præcipiat vt facias ſecundum legem; tamen tu in foro animæ, & diuino non teneris. Vnde defende te quātum melius potes in foro iudiciali, quia habeo te excuſatum in foro diuino. Ideò ad euitandam hanc perplexitatem melius eſt dicere quod conſcientia ſe conformet iuri poſitiuo, condito à Miniſtro Dei, & confirmato per Romanam Eccleſiā, cum pro vtilitate Reipublicę ad vitandas fraudes proceſſerit illa lex.] Hæc Feder. de Sen. qui tamen loquitur in terminis legis merè humanæ, & ciuilis: ideſt l. Sancimus, C. de iur delibe. Ergo multo fortius idem dicendum in terminis legis Apoſtolicę, & Conciliaris, de qua nunc agimus.

81 Conſilium verò quod prædicto famoſo dederūt Pœnitentiarij, ſimiliter nullo modo ſuſtineri poteſt. Primò enim falſum eſt profeſſionem illam fuiſſe nullam in foro conſcientiæ. Quandoquidem metus etiam cadens in conſtantē virum ſiue proueniat ab intrinſeco, & cauſis naturalibus, ſiue ab extrinſeco, & cauſis liberis, nunquam irritat profeſſionem, niſi fuerit incuſſus ad illam extorquendam, iuxta terminos c. 1. quod met. cauſ vt probatur in c. Sicut il ſecondo infr. eod. vbi valida æſtimatur profeſſio emiſſa ab ægroto ob timorē mortis imminentis. Et num. 11. vbi validum cenſetur votū quod emiſit Populus Iſrael victus à Chananæo.

Ratio eſt tum quia eo caſu vouens non impellitur ad profeſſionem, cum nullus profeſſionem exigat, ſed voluntariè eligit ex ſe ipſo tanquam medium ad euadendum periculum animæ, vel corporis. Ex his quæ tradit Bellam. conſ. 9. Factum eſt tale col. 4. in fin. num. 13. verſ. Tertiò oppones. Tum quia inuoluntarium quod in ea profeſſione inuenitur, non eſt intentum ab incutiente metum, ſed tantum habet occaſionem ex ipſius nequitia. Atque ita in matrimonio carnali cenſent in c. Cum locum, de ſponſal. Innoc n. 2. Hoſtien. paulo poſt princip. Io. Andr. n. 2. Henr Boich. n. 8. Butr. n. 11. Card. n. 3. Abb. n. 9. & Proſp. n. 12. vbi concludunt matrimonium cōtractum per metum etiam incuſſum ab homine, vt carceris, ita demum eſſe nullum, ſi metus ad extorquendum matrimonium illatus fuerit, ſecus ſi ex alia cauſa. Ideoque videmus validum eſſe matrimonium cōtractum cum concubina ob metum inſtantis mortis ex morbo, vel naufragio, aut fera beſtia; quia is metus non infertur à cauſa extrinſeca libera ad extorquendum matrimonium, Sot. in 4. diſtin. 29. q. 1. art. 3. verſ. Hinc primo colligitur. Et Couarr. in 4. decret. 2. par. c. 3. §. 4. n. 16. Et ſimiliter teneri matrimonium quod cōtrahit damnatus ad mortē cum meretrice vt euadat ſupplicium iuxta morē aut ſtatutum nonnullarum religionum, Sot loc. cit. verſ. Exurgunt hic tamen. Et Couarr. n. 17. vbi recenſet alia etiam exempla quæ in terminis profeſſionis ponuntur ab Hoſtien. & Io. Andr. in c. Sicut vobis, infr. eod, vt ſcripſi plenius in cap. Sicut tenor, infr. hoc titul. dummodo tamen metus non ſit tantus, vt excludat vſum rationis deliberantis, & promittentis, vt in voto notatur in d. c. Sicut, il primo, & ſecundo, infr. eod. & in c. Gonzaldus 17.

quæſt. 2. & declarat Sylueſ. in ver. Votum 2. nu. 13.
82 Vnde ſiquis vt euadat vltimum ſupplicium ob cõſcientiam ſcelerum commiſſorum, aut mortem ſibi timens ab inimicis Religionem profiteatur, niſi aliud obſtiterit, eſt validè profeſſus, licet aliàs profeſſurus non fuiſſet, vt olim articulo diligenter diſcuſſo declarauit S. Congregatio Concilij.

De Regularibus.

Cap. Vt Clerici.

S V M M A R I V M.

1 *Fingentes ſe Monachos, aut intrare, aut exire compelluntur.*
2 *Duplicitas à Deo, & à iure reprobatur.*
3 *Clericus ſæcularis vtens habitu, & nomine Monachali cogitur vt fiat Monachus, vel ab hoc deſiſtat.*
4 *Votum non ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus monachalis extra monaſterium etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi Religioni.*
5 *Inducitur tamen votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, licet non dirimat contractum.*

1 VT CLERICI. Legitur varijs modis, vt hic per Io. Andr. in princ. Antonius de Butr. ſummat dupliciter. Primò ſic: Fingentes ſe Monachos, aut intrare,
2 aut exire compelluntur, Secundò ſic, Duplicitas à Deo, & à iure reprobatur. Sed iuxta intellectum Cardin. & Abbatis, qui melius congruit litteræ, hoc intendit Clericus ſæcularis vtens habitu, &
3 nomine monachali cogitur vt fiat monachus, vel ab hoc deſiſtat. Non diuiditur.
4 Nota ex textu per ſuſceptionem habitus monachalis extra monaſterium votum non ſolemnizari: alias enim iſti clerici præcisè cogendi eſſent ad monachatum. Et ſic limita textum in c. Statuimus, infra eodem, & in cap. 1. in 1. reſponſo. eod. tit. lib. 6. vbi patet votum ſolemnizari, & tacitam profeſsionem induci per aſſumptionem habitus profeſſorum in legitima ætate: hoc enim limitatur, vt locum habeat dummodo habitus huiuſmodi ſuſcipiatur intra clauſtra monaſterij, ſecus ſi extra: etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi Religioni. Concordat textus in cap. Conſuluit infra, Qui clerici, vel vouit, ſecundum intellectum, quem ſequitur Butr. ibi n. 4. Alex. de Neuo in 3. notab. & n. 10. & communiter Doctores contra Lecturam Abbatis Siculi, vt ibi dixi n. 2. & ſeqq. & in
5 1. notab. Cæterum etſi habitus profeſſorum extra monaſterium ſuſceptus non ſolemnizet votum, tamen inducit obligationem voti ſimplicis, quæ impedit matrimonium contrahendum, licet non dirimat contractum, vt eſt caſus in dict. cap. Conſuluit, iuxta communem intellectum, vt ibi dixi in 2. notab.

De Regularibus.

Cap. Vidua.

S V M M A R I V M.

1 *Nouitia, quæ ſponte ſe ingerit actibus profeſſarum per hoc cenſetur tacitè profiteri. Declaratur à num. 27. vſque in finem.*
2 *Continentia preterita non eſt de ſubſtantia monachatus, ſed futura tantum.*
3 *Velum Religionis quotuplex ſit.*
4 *Velum probationis eſt album, alia autem vela ſunt nigra.*
5 *Vidua poteſt velum profeſſionis accipere à Presbytero, vel ab Epiſcopo, aut ſibimet imponere.*
6 *Velum conſecrationis datur ab Epiſcopo ſolis virginibus in vigeſimoquinto anno.*
7 *Intellectus huius cap. & num. 32. 37. & ſeqq.*
8 *Moniales an poſſint portare crines.*
9 *Animus probatus per extrinſeca non admittit contrarium probationem per iuramentum.*
10 *Profeſſio tacita inducitur præſumptione iuris, & de iure per aſſumptionem habitus profeſſionis, & exercitium actus profeſſorum.*
11 *Probatio directa non admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure: admittitur tamen indirecta.*
12 *Conſcientiæ ſuæ quis relinquitur vbi de animo non apparet per actus exteriores.*
13 *Profeſſio quid ſit, & quotuplex.*
14 *Mutus, & ſurdus à natura nutibus, & ſignis expreſsiè profiteri poteſt, & matrimonium contrahere.*
15 *Profeſſio tacita quot modis inducatur.*
16 *Profeſsio tacita an inducatur ex eo, quod quis voluerit abſolutè vitam mutare.*
17 *Profeſſus tacitè an cenſeatur immiſcens ſe actibus profeſſorum, & n. ſeqq. vſque ad n. 27.*
18 *Habitus profeſsionis aſſumptio, & exercitium actus profeſſorum idem operantur.*
19 *Hæreditatem cenſetur adire gerens actus, qui fieri non poſſunt citra nomen, & ius hæredis.*
20 *Nouitius, qui ſe ſcienter immiſcet actibus de iure, conſuetudine, vel ſtatuto ad ſolos profeſſos ſpectantibus, eſt profeſſus ſi ſponte id faciat, ætatis ſit apta, & triduò perſeueret, & n. 38.*
21 *Eligere ſpectat ad profeſſos tacitè, vel expreſsè.*
Profeſsio tacita inducitur ex eo, quod nouitius interſit electionibus vnà cum Capitularibus, ibid.
Item ex ſuſceptione muneris Abbatis, vel Abbatiſſæ, n. 24.
Item ex ſuſceptione tonſuræ monachalis, n. 25.
Item ex receptione Sacrorum Ordinum ad titulum religionis, n. 26.
22 *Nouitius quamuis intereſſendo electionibus efficiatur tacitè profeſſus, tamen vox eius non valet, & cur.*
23 *Electio facta à non exiſtente in quaſi poſſeſsione iuris eligendi, quamuis ſit nulla, tamen conſtituit eum in quaſi poſſeſsione.*
27 *Profeſsio tacita vt inducatur per exercitium actus profeſſorum quæ conditiones requirantur, & nu. ſeqq. vſque in finem.*
28 *Metus, & violentia ſicut excuſant à profeſsione expreſſa; ſic & fortius à tacita, niſi ſequatur ratificatio.*

Igno-

29 Ignorans actum ad profeſſos tantum pertinere per illius exercitium non præſumitur tacitè profi-teri.
30 Profeſſio tacita an requirat animum poſitiuum profitendi.
31 Profeſſio tacita non inducitur niſi ſcientibus, & conſentientibus iis, quorum eſt religioni incorpo-rare.
32 Tridui perſeuerantia poſt profeſsionem, in quibus caſibus requiratur, & numo ſeqq. vſque ad n.39.
33 Geminatio actus multum operatur.
34 Tridui perſeuerantia an requiratur in eo, qui infra annum probationis profitetur expreſſè.
35 Et quid in eo, qui in infirmitate ſuſcipit habitum profeſſorum.
36 Et quid in eo, qui poſt votum de ingrediendo reli-gionem habitum profeſsionis aſſumit.
38 Et quid poſt Concilium Tridentinum.
39 Profeſſio tacita an, & quando ſit excluſa decretis Concilij Tridentini.

1 VIDVA. Nouitia, quæ ſponte ſe ingerit actibus profeſſarum, per hoc cenſetur tacitè profiteri. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima ſoluit dubium. In ſecunda ſolutionem ampliat. ibi, *licet*.

2 Nota primò ex principio textus, virginitatem, ſeu continentiam præteritam non eſſe de ſubſtantia monachatus, ſed futuram tantum, ſecundum Anton. de Butr. num. 1. & Io. de Anan. num. 2. Ad hoc cap. Vidua, 20. qu. 1. cap. Viduas, & cap. De viduis, 27. q. 1. cap. Virgines, 27. diſt. & cap. Cum ad monaſterium, verſ. Nec æſtimet Abbas, infra de ſtat. Monach.

3 Secundò nota ibi, *Velum conuerſionis, quamuis non ſacrum*: multiplex eſſe velum Religionis. Pri-
mum enim eſt velum conuerſionis, ideſt proba-
tionis, quod aſſumunt fœminæ cum de ſæculari vi-
ta ad religionem tranſeunt, & cum per annum
portauerint, amplius exire non poſſunt vt in cap.
Statuimus, infr. eod. & de hoc loquitur cap. Con-
ſuluit, infra, qui cler. vel vou. ibi, De manu Preſ-
byteri velamen aſſumpſit, ſcilicet probationis, vt
4 ibidem explicat gloſ. 2. & Innoc. in princ. Et hoc
communiter eſt album, cum tamen alia vela ſint
nigra, vt inquit Turrecrem. in cap. Deuotis, in 9. q.
num. 51. 20. q. 1. Secundum eſt velum profeſſionis,
quod datur fœminis in profeſſione cùm continen-
tiam profitentur, & quandoque imponitur puellę,
dummodo de iure communi ſit duodecim anno-
rum, cap. Puella, 20. q. 2 & ex Conc. Trid. anno-
rum ſexdecim, vt in c. 15. ſeſſ. 25. de Reg. Quan-
doque imponitur viduæ, ſeu corruptæ, vt c. Per-
5 latum, ſupra quod met. cauſ. & hoc velum viduæ
poſſunt non tantum de altari recipere à Sacerdote,
d. cap. Conſuluit, & d. c. Vidua, vel ab Epiſcopo,
vt d. cap. Perlatum, ſed etiam ſibiipſis imponc-
re, vt hic patet, & notant gloſ. 2. Innoc. num. 4. in
ver. Sacrum, Butr. num. 9. Cardinal. in 1. oppoſ.
& alij communiter. Nec obſtat text. in cap. final.
de inſtitut. quoniam loquitur de actu ſapiente au-
thoritatem, quem quis non exercet in ſeipſum, ſe-
cundum Card. vbi ſupra, & in cap. Cum in iure,
de elect. Vel dic melius ex mente Abbatis hic n. 5.
verſ. Et in quantum. Ex ſola veli impoſitione,
quam ſibi facit vidua, non induci tacitam profeſ-
ſionem, ſed ex conſenſu ab eis præſtito, qui poſſunt
religioni incorporare: nam cùm profeſſio ſit con-
tractus reciprocus, conſenſus ſolius profitentis nõ
ſufficit, vt cap. Porrectum, & ibi plenè adnotaui
num. 18. & ſeqq. & c. Ad Apoſtolicam, inf. eod. &
6 inferiùs patebit, num. 31. Tertium eſt velum con-
ſecrationis, quod ſolis virginibus datur ab Epi-
ſcopo, & in 25. anno, vt cap. Placuit, 77. diſt. & de
hoc intelliguntur verba, quæ habentur in d. c. De-
uotis, 20. q. 1. videlicet, viduas velare Pontificum
nullus attentet; vt ibi per Archid. num 3. Quæ au-
tem ſit ratio diuerſitatis, cur Sacerdos, qui habuit
vxorem, poſſit in Epiſcopum promoueri, & conſe-
crari, vt c. Fraternitatis, 34. diſt. & tamen vidua
monaſterium ingreſſa non conſecretur, vt in dd.
cap. Placuit, & cap. Deuotis, optimè declarat gloſ.
in cap. Acutius, in ver. Conſecrari, 26. diſt. & in
materia vide bonam gloſ. in cap. Viduas quæ, in
ver. Ab altari, 27. q. 1. Quartum eſt velum ordina-
tionis, quod olim imponebatur Diaconiſſis, in qua-
drageſimo anno, vt poſſent Euangelium legere in
Nocturnis: vnde dabatur eis ab Epiſcopo Breuia-
rium ad tangendum vbi ſunt homiliæ de Euange-
lijs in matutinis: & de hoc velo habetùr in cap.
Sanctimoniales, 20. q. 1. & cap. Diaconiſſam, 27.
q. 1. de quo vide quod hic notat Collectarius n. 3.
Quintum denique eſt velum Prælationis, quod an-
tiquitus dabatur Abbatiſſę in ſexageſimo anno,
vt in cap. Iuuenculas, 20. qu. 1. Sed per iura Sexti
vbi annum vigeſimum compleuiſſet, cap. Indem-
nitatibus, in principio, de elect. lib. 6. Hodie verò
non datur minori annis quadraginta, vt in decre-
to Concilij Tridentini, cap. 7. ſeſſ. 25. de Regular.
niſi in caſibus ibi expreſſis, de quo dic vt ſcripſi
plenè in cap. Cum in cunctis, in 9. qu. principal. à
num. 123. vſque ad num. 124. ſupra de elect. Et de
his quinque velis notant hic Hoſt. num. 1. & Hen-
ric. Bolc. in princ. & fuſius Turrecr. in d. cap. De-
uotis, in 9. q. num. 25. licet tamen recenſeat gloſ.
Ioannis in cap. Illud autem, §. Velamen, 20. qu. 1.
dicens per hanc diſtinctionem multa ſedari con-
traria. Sed quintum, ideſt velum conuerſionis, ſeu
probationis addit etiam Archid. in d. §. Velamen,
7 num. 2. & poſt eum Bellam. in princ. & de hoc velo
loquitur hęc decretalis, ſecundum vnum intelle-
ctum. Alij tamen, & pręſertim Abbas num. 5. pro
eod. accipiunt velum conuerſionis, & profeſſionis.
Sed contra, quia ſi hęc vidua velum profeſſionis ſu-
ſcepiſſet, ea hoc ſolo fuiſſet tacitè profeſſa, nec fuiſ-
ſet opus, vt inter velatas, cum velum profeſſionis
votum religionis habeat annexum, vt cap. Statui-
mus, & ibi notat gloſ. 1. Abb. Antiq. in ver. Noui-
tios, Hoſt. num. 1. in ver. Religio, & nu. 2. & Butr.
num. 6. infra eod. & tamen textus ponderat copu-
latiuè tam impoſitionem veli, quàm oblationem,
ita vt alterum non ſufficiat, ſecundum Innocen. &
8 DD. Solue vt dicam infra num. 32. & 37. Numquid
autem Moniales poſſent portare crines, vide per
Archidiac. in cap. Quicunque, 30. diſt. & per Col-
lectar. hic num. 4.

9 Vltimò nota ibi, *licet Sacramento*. Non ſtari
iuramento alicuius in dependentibus ab animo, &
conſcientia ipſius quando ex actibus externis in-
ſurgit contraria pręſumptio; animus enim proba-
tus per extrinſeca non admittit probationem in
contrarium per ſolum iuramentum, vt hic per An-
char. num. 4. Abb. num. 5. & Io. de Anan. eodem
10 num. Pręſertim ſi pręſumptio, quę oritur ex acti-
bus exterioribus ſit iuris, & de iure, prout eſt prę-
ſumptio tacitæ profeſſionis in caſu huius viduę per

Digitized by Google

ſuſceptionem veli profeſſionis, & per exercitium actus profeſſarum, ſecundum Anton. de Butr. nu 4. contra quam præſumptionem probatio directa non admittitur, vt hic, & in cap. Quod interrogaſti, 27 diſt. & in cap. Quem progenitores, 20. qu. 1. Ad quod vide bonam gloſſam in cap. Ea parte, in ver. Per annum, infra eod. admittitur tamen probatio indirecta, vt declarat idem Butr. hic num. 5. & 13. in fin. & ſcripſi plenius in cap. Significatum,
12 num. 17. & 40. infr. eod. Vbi verò per actus externos de animo non apparet, tunc bene ſtatur iuramento, & ſuę conſcientię quis relinquitur, vt c. Si verò, il 2. infra de ſenten. excomm. & notatur in cap. Significaſti, il primo, in gloſ. in ver. Si ita eſt, de homic. & in cap. Præſentium, ſupra de teſt. & tenent Butr. Anchar. & alij proximè citati.

13 Ex prædictis notabilibus venio ad materiam, ad cuius euidentiam præmittendum eſt primò profeſſionem, quæ ſecundum Archid. in c. 1. in princ. infr. eod. lib. 6. & Lapum allegat. 129. num. 10. nihil aliud eſt quàm certæ Religionis ſolemnis promiſſio, eſſe in duplici differentia, vt notat Hoſt. in cap. Inſinuante, num. 2. infr. Qui cler. vel vou Alia enim eſt profeſſio vera, ſeu expreſſa: Alia eſt præſumpta, ſeu tacita, vt cap. Non ſolum, ibi, *Profeſſus tacitè, vel expreſsè*, inſt. eod. lib. 6. & cap. vnico, ibi, *Profeſsionem expreſſam, vel tacitam*, de Voto, eod. lib. cum ſimilibus. Profeſſio expreſſa eſt, quę emittitur verbo, vt in cap. Dudum, infr. de con-
14 uerſ. coniugat. vel ſcripto, vt in cap. Vidua, 20. q. 1. aut etiam nutu, quia nullibi reperitur iure cautũ, vt verba ſint neceſſaria. Vnde etiam mutus, & ſurdus à natura nutibus, & ſignis expreſsè profiteri poteſt, vt reſpondit Marian. Socin. ſenior. in conſ. 62. incipien. In præſenti conſultatione, num. 13. & 14. vol. 1. nam & poteſt matrimonium carnale contrahere, vt eſt textus in cap. Cum apud, infr. de ſponſal. ſecundum intellectum Io. Andr. & Anton. de Butr. & de varijs formulis profeſſionis expreſsè vide plenè per Lap. allegat. 129. per totam, Sylueſt. in ver. Religio, 3. in 1. q. Innoc. Hoſtien. & DD. in cap. Porrectum, infra eod. Profeſſio tacita, vt ſonat ipſum nomen, eſt quæ fit ſine voce, & ſcriptura, vt per Sylueſt. vbi ſupra, num. 19.

15 Præmittendum eſt ſecundò profeſſionem tacitam in vniuerſum tribus modis induci poſſe, ad quos peculiares alij modi ferè omnes reduci poſſunt, qui ſparſim recenſentur a Doctoribus.

Primus modus eſt per aſſumptionem, vel geſtationem habitus religionis: & in hoc diſtingue multiplicem habitum, prout diſtinguit gloſſa magiſtra in Clem. Eos, in ver. Deinceps, de Regular. Henric. Boich. in c. Statuimus, col. 1. in fin. verſ. Tu verò diſtingue, infra eod. & Abb. in d. Clem. Eos, vbi à num. 2. materiam explicat breuiter, & dilucidè per quinque concluſiones, quas tu ſupplebis ex iure nouiſſimo Concilij Tridentini, vt ſcripſi plenè in prædicta Decretali Statuimus, & in cap. Quia ingredientibus, ſupra de teſtam. vbi videas, quia non eſt materia huius capituli.

16 Secundus modus inducendi tacitam profeſſionem eſt cum quis abſolutè voluit vitam mutare, & habitum probationis aſſumpſit, vt cap. Conſulti, & d. cap. Statuimus, infra eod. & cap. Beneficium, eod. tit. lib. 6. in quo conueniunt Canoniſtæ ferè omnes; ſed quia hic modus magnopere cõtrouertitur à Theologis, & præſertim à Syluestro in ver. Religio, 5. qu. 8. de illius veritate agemus ex profeſſo in d. c. Conſulti à n. 13. vſque in fin. Tertius denique modus inducendi profeſſionem tacitam eſt per exercitium actus profeſſorum, & de hoc agemus hic.

17 QVAERO igitur, an immiſcens ſe actibus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueuerunt, ex hoc cenſeatur tacitè profiteri: intellige concurrentibus ijs, quæ aliàs deſiderantur ad tacitam profeſsionem inducendam, vt dicam infra à num. 27. vſque in fin.

Doctores non conueniunt: nam Innoc. hic n. 1. ſentit ex huiuſmodi actibus, quinimo, & ex ipſa ſuſceptione habitus profeſſorum non induci profeſsionem tacitam, niſi aliquę præſumptiones hoc iuuent, puta quia cum ſolemnitate accepit, id eſt vocatis parentibus, vel de altari, vel in eccleſia; vel ſi accepit ab Epiſcopo, vel Abbate, aut etiam ſimplici Monacho, vel Sacerdote, cum ea tamen ſolemnitate, qua conſueuit alijs dari. Et ita intelligit c. Ad noſtram, & c. ſeq. infr. eod. c. Quod interrogaſti, 27. diſt. & c. Viduas, 27. q. 1. & cum eo tranſit hic Butr. n. 6. & idem notat Archid. in d. c. Quod interrogaſti, in gloſ. Hæc fœmina, & in c. Conſtitutionem, in gloſ. Ergo non licebit, inſt. eod. lib. 6. Quod adeo verum eſt ſecundum Innoc. n. 2. vt ſi ab initio huiuſmodi ſolemnitates non interceſſerint, licet ex poſt facto ſequantur præſumptiones, per quas conuincitur velle ſæculo renunciare, puta quia facit ea, quæ à ſolis profeſsis fieri ſolent; adhuc tamen non intelligitur tacitè vouere. Verum Hoſtien. hic n. 6. tenet indiſtinctè ex actibus, qui à ſolis profeſsis fieri conſueuerunt, induci profeſsionem tacitam, nec vim faciendam eſſe vtrum quis ab initio, vel ex poſt facto, ſed tãtum an efficaciter obligetur, vt patet ex his, quæ notat idem Hoſtienſ. in c. 2. §. Si verò ſupra eod. cuius opinionem putat veriorem Henricus Boich. circa finem huius cap. dummodo in huiuſmodi actibus triduò perſeueret: alioquin putat veram eſſe opinionem Innocentij. Sed diſsidentes opiniones conciliat Ioann. Andr. num. 3. dicens, [Quicquid dicant, hoc credo, quod ſi non nouitius immiſceat ſe actibus profeſſorum, per hoc non dicatur profeſſus. Et ſic intellecta ſit vera opinio Innocentij. In nouitio verò ſecus ſecundum opinionem contrariam. Et pro nouitio intelligit exiſtentem in probatione, ſecundum Ant. de Butr. n. 8. ver. Et credo.] Mihi placet hæc diſtinctio Io. Andr. quam etiam ſequuntur Henric. Boich. in fin. Butr. n. 8. Cardin. n. 5. in quinta oppoſitione Abb.
18 num. 7. & plerique alij. Moueor quoad primum membrum, quia non minoris eſt virtutis ad tacitam profeſſionem inducendam habitus profeſſorum, qui votum religionis habet annexum, quàm ſit actus profitentium, c. Super eo, & cap. Statuimus, infra eod. & c. Beneficium, eod. tit. lib. 6. & dictum eſt ſupra, num. 7. & hic notat Butr. num. 11. verſ. Et ſic conueniunt. Sed habitus profeſſorum à non nouitio, ſeu extra monaſterium aſſumptus non facit Monachum, nec tacitam profeſſionem inducit, c. Vt clerici, ſupra eod. & tenet Hoſtien. in d. cap. Statuimus, num. 2. in ver. Conſueuit, Archidiac. in d. c. Beneficium, n. 1. dixi in c. Inſinuante, num. 30. infra, qui clerici, vel uou. Ergo nec actus profitentium inducũt profeſſionem tacitam, ſeu ſolemnizant votum ſi fiant à non nouitio, ſeu extra monaſterium. Et eſt ratio, quia non cenſentur fieri animo profitendi: nam ſi profiteri voluiſ-

ſet

ſet,illos intra monaſterium geſſiſſet, vt conſiderat
Abbas hic n.7. & in cap. Porrectum, num.8. infra
eod. Quo verò ad ſecundum membrum, ideſt ſi ſit
nouitius, & in probatione qui ſe actibus profeſſo-
rum immiſcet, abſque dubio cenſetur tacitè profi-
teri, vt eſt textus hic ſecundum communem intel-
lectum cum concordantibus. de quibus in gloſ. in
ver. Oblationem. Ratio eſt, quia ex quo intra-
uit monaſterium animo vt fieret Monachus, &
ſponte facit actus, quos ſcit ad profeſſos tantum
pertinere, ſatis clarè hinc apparet eum velle abſo-
lutè vitam mutare, & profiteri, iuxta textum in d.
c.Statuimus, infra eod. Nam qui vult conſequens,
19 videtur etiam velle antecedens, ſine quo ad illud
conſequens peruenire non poteſt. Fingitur enim
ſemper primo fieri quod primo faciendum eſt, vt
notatur in l. Illud, ff. de acquirend. hæredit. & in
propoſito tradit Anchar.in c.Quia ingredientibus
num.1. ſupra de teſtam. & eſt ſimile in eo, qui ali-
quot actus gerit, qui fieri non poſſunt citra nomẽ,
& ius hæredis, nam ex his cenſetur hæreditatem
adire, vt l. Pro hærede, §. Papinianus, in fin. ff. de
acquirenda hæredit. & notat Bart. in l. Gerit,n.9.
ff. eodem.

20 Hæc igitur ſit concluſio, quam diſertis verbis
hic ponit Io.Andr. n.7. Si nouitius ſe ſcienter im-
miſcet actibus profeſſorum, quicumque ſint illi
actus, ſiue offerendi panem,vt hic,ſiue conſtituen-
di Syndicos,iniendi contractus,faciendi electiones,
vel receptiones Monachorum, Abbatum,vel alios
ad profeſſos ſolos ſpectantes de iure, conſuetudi-
ne,vel ſtatuto,per hoc intelligitur profeſſus ſi æta-
tis eſt aptæ, & ſpontè id facit,& triduo perſeuerat,
vt c. Conſtitutionem, in fin.infr. eod. lib.6. ita Io.
Andr. quem totidem verbis ſequuntur hic Henric.
Boich. in fin. Butr. n.11. Cardin.in 5. oppoſitione,
num.5.& 6. Anchar.nu.5.verſ. Sed Io. Andr. tenet
cum Hoſtien. Abb.& Io. de Anania ambo num.6.
Sylueſt. in ver. Religio, 3.qu.19. verſ. Primo ergo,
Angel. in ver. Nouitius, num.12.& plerique alij.
Quod tamen dicunt de perſeuerantia tridui intel-
ligi debet inſpecta iuris communis diſpoſitione
quando annus probationis non erat de ſubſtantia
Monachatus, vt cap. Ad Apoſtolicam, infra eod.
Sed poſt Concilium Tridentinum hoc triduum
amplius non exigitur, vt ſcripſi in c. Ad noſtram,
n.5.& 6. infra eod.

21 Sed obijcies; Eligere ſpectat ad profeſſos taci-
tè, vel expreſsè, vt c. Ex eo, in fin. & c. Indemni-
tatibus in princ. de electione, lib. 6. Sed nouitius
immiſcendo ſe huic actui electionis vna cum Ca-
pitularibus ſecundum concluſionem ſuperius fir-
matam efficitur tacitè profeſſus. Ergo nullus ca-
ſus dabitur, in quo nouitius ſit ab electione repel-
lendus;& conſequenter inutiles erunt prædictæ de-
cretales, in quibus ſtatuitur vt ij, qui non ſunt ta-
citè, vel expreſsè profeſſi non debeãt cum profeſ-
22 ſis electionibus intereſſe. Solutio ſecundũ Io.And.
hic nu.7. poſt medium. [Profeſſi non tenebuntur
nouitios admittere, vel vocare ad electionem, &
ſic illa iura non ſunt ſuperflua. Vel aliter, quam-
uis facta electione, & actu illo iam abſoluto, &
perfecto nouitius hoc ſciens intelligatur tacitè
profeſſus; tamen vox eius non valet; quia profeſ-
ſio inducitur ex actu perfecto, & ſic poſt electionẽ
finitam, & non prius intelligitur profeſſus.] Alle-
gat cap. Perpetuò, de elect. lib.6. Dic clarius, Ad
hoc vt quis vocem habeat in electionibus regula-
rium prærequiritur vt in ipſo actu electionis ſit ta-
citè,vel expreſsè profeſſus, vt probant iura præal-
legata; quando autem nouitius eligit vna cum
profeſſis, actus electionis ſecundum ordinem in-
tellectus præcedit profeſſionem, quæ ex illo actu
reſultat. Vnde non mirum ſi electio non valet,
cum nouitius in actu electionis non ſit profeſſus,
& hoc modo prædicta capitula non ſunt inania, &
hoc intendit Io. Andr. cui conſentiunt Butr. n.11.
verſ. Nec obſtat, Cardinal.in 4. oppoſ. Anchar n.5.
verſ. Sed incidenter, & Io. de Anania n.27. Et eſt
23 ſimile in electione, quæ non valet ſi fiat ab eo, qui
non eſt in quaſi poſſeſſione iuris eligendi; & tamẽ
ſi non exiſtens in quaſi poſſeſſione admittatur ad
eligendum, per huiuſmodi electionem efficitur
quaſi poſſeſſor, vt notat Innoc. in c. Conſultatio-
nibus, de iurepatr. Butr. hic num.11. & Ioan.de
Anania, num.7. verſ. Et ſimile adducit. Accipe
aliud ſimile. Electio in Abbatem de non profeſſo
eſt irrita ipſo iure, c. Nullus, de elect. lib. 6. & ta-
men ſi non profeſſus conſentiat ſe de facto eligi,
per hoc efficitur tacitè profeſſus, vt ſtatim dicam.

24 Ex concluſione vt ſupra firmata infertur primò,
vt ſuſcipiens munus Abbatis,vel Abbatiſſę ex hoc
cenſeatur tacitè profiteri; quia cum huiuſmodi
munus non conueniat niſi profeſsis, c. Cum cau-
ſam,de elect.& d.c. Nullus,cum ſuis concordanti-
bus qui vult conſequens, ideſt Prælationem, cen-
ſetur velle ſuum neceſſarium antecedens,ideſt pro-
feſsionem, textus eſt notabilis in d.c. Quia ingre-
dientibus, de teſtam. & ibi dixi à num.23. vſque
ad num.28. poſt Io. Andr.num.3. Cardin.n.7. in
fin. Anchar.n.1.& Abbas, n.4.

25 Infertur ſecundò vt nouitius, qui ſponte ſuſci-
pit tonſuram Monachalem, per hoc ſimiliter effi-
ciatur tacitè profeſſus, vbi corona à ſolis profeſsis
geſtari ſolet, ſic probat textus in cap.1. & ibi no-
tat Butr.num.5. ſupra eod. Francus poſt Gemin.in
c. Non ſolum,in 2. colum.in gloſ. in ver. Inditijs in
§. Signo, infr.eod. lib.6. vbi propterea dicit, peri-
culoſum eſſe nouitijs facere ſibi magnam ton-
ſuram.

26 Infertur tertiò,vt idem ſit dicendum in nouitio,
qui ordines ſacros recipit ad titulum religionis:
nam & ex hoc intelligitur tacitam profeſsionem
emittere, c. Cum in præterito, 84.diſt. & tenet
Hoſtien.in cap. Inſinuante, num.2.verſ. Sextò per
ſacri Ordinis ſuſceptionem, quem ibi ſequuntur
Io. Andr.num.5. Butr.num.10.ambo in eod. ver-
bo Præpoſitus, num.4. in 6. modo emittendi pro-
feſsionem tacitam, & alij communiter, infra qui
cler. vel vouen. Calderin.conſ.11. de regular. Bar-
bat. quicquid contra leuiter tetigerit Nauarr.cõ-
ſil.20.incipien. De eo qui manſit n.2.verſ. Tum quia
licet ſola Ordinis ſuſceptio, de regular.

27 Declara nunc propoſitam concluſionem, qua
dictum eſt per exercitium actus profeſſorum in-
duci tacitam profeſſionem, vt vendicet ſibi locum
dummodo concurrant conditiones infraſcriptæ.

Prima conditio eſt, vt qui ſe huiuſmodi actibus
immiſcet, ſit nouitius, id eſt exiſtens in probatio-
ne, ſecundum diſtinctionem Io. Andr. de qua ſu-
pra num.17. verſ. Sed diſſidentes opiniones,& hic
notat Abb.n.7.

28 Secunda conditio eſt, vt his actibus ſe ingerat
ſponte, vt probat hæc Decretalis ibi, Si ſponte ve-
lum conuerſionis ſibi impoſuerit: alioquin ſi in
exercitio illius actus illata fuiſſet violentia, ſicut
illa

illa excuſarrt à profeſſione expreſſa, cap. 1. ſupra
quod mer. cauſ. ſic & ſorrius à tacita, cap. Con-
ſtiturionem, in fin. hoc tit. lib. 6. niſi ſequeretur ra-
tificatio, vt ſupra cap. 2. ita formaliter arguit hic
Io. Andr. num. 4. ib. ver. Obtulerit, & in hoc con-
ſentiunt Innoc. & Hoſt. ambo in princ. & reliqui
omnes.

Tertia conditio eſt, vt ſciat ex conſtitutione, vel
conſuetudine eiuſdem monaſterij eſſe huiuſmodi
actibus votum annexum, ideſt eos, qui ſe his acti-
bus immiſcent, haberi pro profeſſis, ſeu actum il-
lum pertinere ad profeſſos tantũ; nam data igno-
rantia, ceſſat præſumptio tacitę profeſſionis, ita
29 Innoc. hic num. 2. Hoſt. num. 6. verſ. Eſt etiam ne-
ceſſe, Io. Andr. num. 2. in fine, Abb. d. num. 7. verſ.
Secundò requiritur, & Nauar. conſ. 9. N. nobilis,
num. 10. de ijs quæ vi met. cauſ.

30 Quarta conditio eſt, vt habeat animum profi-
tendi, & hanc cõditionẽ exigunt Nauar. Comm. 4.
num. 75. & Sanchez in decalogo tom. 2. lib. 5. c. 3.
num. 27. qui amplius putant non ſufficere, vt qui
ſe ingerit actibus profeſſorum habeat ſe negatiuè,
ſed aſſerunt requiri vt habeat animum poſitiuum
profitendi, eo quod ij actus eatenus profeſſionem
inducunt, quatenus internum profitendi animum
deſignant. In habente autem ſe negatiuè nullus
eſt interius profitendi conſenſus. Sed certè in foro
Eccleſię admodum friuola eſſet hęc allegatio de-
fectus conſenſus; quia vbi quis habitum cõuerſio-
nis aſſumpſit, & ſe actibus profeſſorum immiſcuit,
cenſetur habuiſſe animum profitendi præſumptio-
ne iuris, & de iure, ita vt non ſit audiendus etiamſi
contrarium probare velit ſuo iuramento, vt eſt
textus apertus hic in illis verbis, [Licèt Sacra-
mento firmare velit eo tenore, id eſt intentione
(ſecundum Innocen. & Hoſtien.) ſibi velamen im-
poſuiſſe, vt deponere poſſet.] & fuſiùs oſtenſum
eſt ſupra in vlt. not. Vnde hanc conditionem nul-
lus requiſiuit ex Antiquis, & Claſſicis Canoniſtis.

Quinta conditio eſt, vt ſit ætatis legitimę ad
profitendum, ideſt, vt pubertatem exceſſerit de
iure communi, & ex Concilio Tridentino ſit ma-
ior annorum ſexdecim, vt ſcripſi plenè in c. 1. n. 4.
& 10. ſupra eod. Et hanc conditionem in ſpecie
exigunt Io. Andr. & reliqui poſt eum in concluſio-
ne ſuperiùs firmata num. 20. in illis verbis, *ætatis
ſit apta*. Et quod dictum eſt de ætate, intelligas
de omnibus alijs conditionibus ad profeſſionem
expreſſam requiſitis. Si enim illarum defectus vi-
tiat profeſſionem expreſſam, multo magis tacitam
quę coniecturalis eſt, & præſumptionibus nititur,
cap. 1. ibi, *Profeſſionem feciſſe videtur*: necnon
ibi, *Præſumitur veraciter eſſe profeſſus*; infra eod.
lib. 6. & patet ex argumento Io. Andr. de quo ſu-
pra n. 28. & ponderat Nauar. conſ. 26. n. 15. hoc tit.

31 Sexta conditio eſt, vt huiuſmodi actus faciat
ſcientibus, & conſentientibus ijs, quorum eſt re-
ligioni incorporare: nam quemadmodum profeſ-
ſio expreſſa fieri non poteſt niſi in manibus pote-
ſtatem habentis eam recipiendi, & corpori Or-
dinis aggregandi, cap. Porrectum, & ibi dixi in vl-
timo notab. & cap. Ad Apoſtolicam, infra eod. ita
nec tacita: & propterea hanc conditionem requi-
runt Abb. hic num. 5. Cardin. in d. c. Porrectum,
in fin. Roſella in ver. Nouitius, num. 18. Angel. in
eod. ver. num. 23. Nauarr. Comm. 4. de Regular.
num. 73. & 74. & vt verbis vtar Sylueſtri in verbo
Religio, 3. quęſt. 19. Hæc eſt opinio communis, &
vera, licet Geminianus chimęrizet in cap. Conſti-
tutionem, de regul. lib. 6.

Septima conditio eſt, vt triduò perſeueret: an-
tea enim pœnitere poteſt, cum non ſit religioni ir-
reuocabiliter alligatus, argum. cap. Ad noſtram,
infra eod. & cap. Conſtitutionem, in fin. eod. tit.
lib. 6. & ita hoc triduum Io. Andr. & alij poſt eum
in concluſione ſuperius firmata, num. 20. & præſer-
32 tim Abbas hic num. 7. verſ. Quartò. Neque ob-
ſtat quod in hoc c. Nulla fiat mentio tridui. Quo-
niam vt conſiderat Butr. num. 11. hic concurre-
bant duo, videlicet aſſumptio habitus profeſſionis,
& oblatio inter velatas, quæ ex conſuetudine mo-
naſterij erat actus à ſolis profeſſis fieri ſolitus. Vn-
de nõ mirum ſi profeſſio ſtatim inducebatur ſine
alia perſeuerantia tridui: huiuſmodi enim perſe-
uerantia requiritur de iure communi in duobus
caſibus dumtaxat. Primus eſt cum nouitius ſine
probatione recipit habitum profeſſorum, prout
loquitur textus in d. cap. Ad noſtram, ibi, [Ha-
bitum ipſum ſine probatione ſuſceperit, & infra
triduum depoſuerit.] Et d. cap. Conſtitutionem,
in fin. Secundus eſt cum nouitius ſimiliter infra
probationis annum non recepto profeſſionis habi-
tu facit actum à ſolis profeſſis fieri ſolitum, iuxta
concluſionem Io. Andr. & communem, de qua
33 ſupra num. 20. At verò vbi Nouitius non ſolum
recipit habitum, qui dari profitentibus conſueuit,
ſed etiam ingerit ſe actibus profeſſorum, tunc il-
lico fit profeſſus irreuocabiliter, nec datur ei tri-
duum ad pœnitendum, quod nota pro intellectu
huius Decretalis, qui placet etiam Abbati num. 7.
& mihi. Tum quia congruit litteræ; tum quia
actus profitentium in eo, qui recipit habitum pro-
feſſionis non debet minus operari, quàm perſeue-
rantia tridui; tum denique quia duo vincula ma-
gis ſtringunt, quàm vnum, l. fin. C. de adopt. & c. 1.
de tregua & pace. Et geminatus conſenſus oſten-
dit magis enixam deliberationem profiteri volen-
tis, ex regula l. Baliſta, ff. Ad Trebellian. quam
pluribus exemplis exornat Felin. in cap. Si cautio,
num. 39. ſupra de fid. inſtrum. Iaſon. in §. Perſo-
nam, nu. 48. inſtit. de act. & Marſil. in l. 5. §. Quę-
ſtioni, col. 2. ff. de quæſt. & ſingular. 378. incipien.
Geminat actus.

34 Hinc videmus propter maiorem deliberatio-
nem in tribus caſibus non requiri perſeuerantiam
tridui. Primus eſt in eo, qui infra annum proba-
tionis profitetur expreſsè: nam iura, quæ mentio-
nem huius tridui faciunt, loquuntur tantummodo
in profeſſione tacita, & præſumpta, & quamuis In-
noc. contrarium ſenſerit in cap. Ad noſtram, n. 2.
& 3. infra eod. tamen eum iure optimo refellunt
Doctores, & præſertim Abbas ibidem num. 4. Se-
35 cundus eſt in eo, qui in ægritudine poſitus ſine
probatione ſuſcipit habitum profeſſorum, præſu-
mitur enim magis deliberatè feciſſe; ideoque
ſtatim obligatur, vt cap. Sicut nobis, infra eod. &
tenent in d. c. Ad noſtram, Ioan. Andr. num. 2. &
36 Butr. in fin. Tertius eſt in eo, qui prius vouerat
ingredi religionem, & poſtea ingreſſus incontinen-
ti habitum profeſſorum aſſumpſit: nam propter
geminatum conſenſum & hic præſumitur delibe-
ratus, ad hoc cap. Meminimus, infr. Qui cler. vel
vou. & cap. Ex parte, il primo de conuerſ. coniug.
& ideo ſtatim fit profeſſus irreuocabiliter, ſecundũ
Io. Andr. & Butr. loco cit. Et quamuis hos duos
caſus poſteriores in dubium reuocent Abbas in d.
cap.

c. Ad noſtram, n. 5. & Roſella in ver. Nouitius, n. 15. & apertè reprobent Francus in c. Conſtitutionem, in fin. infra eod. lib. 6. Angel. Syluestr. & alij, quos refert, & ſequitur Sanchez in Decalogo, to. 2. lib. 5. c. 3. n. 10. tum quia in infirmitate minor eſt deliberatio, l. Hac conſultiſſima, §. Penult. C. de teſtam. vbi dicitur, Humana, fragilitas mortis præcipuè cogitatione perturbata minus memoria poteſt res plures conſequi, tum quia iura præallegata in d. c. Ad noſtram, & c. Conſtitutionem, exigunt indiſtinctè perſeuerantiam tridui: tamen magis placet opinio Io. Andr. quia negari non poteſt, quin ægritudine laborantes fixius, & profundius mentem figant in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ, arg. d. c. Sicut nobis, & c. Porrectũ, infra eod. Quinimo, vt inquit Syluestr. in ver. Scrupulus, in 3. q. n. 3. verſ. Quartò obijcit, poſitus in mortis articulo multa facit & cogitat, quæ ſi fieri expediret in tota vita, cogerent infatuari, & deſperare. Nec obſtat quod, iura requirentia perſeuerantiam tridui indiſtinctè loquantur: quoniam diſtingui debent per alia iura ſpecialia, quæ illam non requirunt in eo, qui in infirmitate ſuſcipit habitum profeſſorum, vt d. c. Sicut nobis, infra eod. Item per illa iura, quæ triduum non requirunt quando ex actibus, & conſenſibus geminatis reſultat enixa voluntas profitendi, vt hic, & in præallegat. cap. Meminimus, &

37 c. Ex parte. Quamobrem concludendo, quamuis nouitius, qui hodie recepit habitum profeſsionis, infra triduum pœnitere poſsit, tamen ſi etas faciat actum à ſolis profeſsis fieri ſolitum incontinenti fit profeſſus irreuocabiliter, ita vt nec infra triduũ ſit locus pœnitentię: nam qui duplicat magis firmat, l. vnica ad fin. C. de plus pet. & eſt optimum argumentum in l. Si mulier, §. Sin autem, C. ad Velleian. & in caſu huic valde affini notat Hoſt. in c. Conſulti, n. 8. infra eod. Et ſecundum hanc lecturam textus intelligi debet de velo profeſsionis, non autem de velo probationis. Cui quidem lecturæ ſubſcribunt etiã complures ex Summiſtis, nempe Roſella in ver. Nouitius, nu. 16. Angel. in eod. ver. n. 13. & ibi Tabiena q. 5. nu. 6. & Armilla n. 7. & Syluestr. in ver. Religio 3. q. 19. verſ. Primo ergo.

38 Verum hodie eſt ferè inutilis hæc diſceptatio; quia cum de iure communi tridui perſeuerantia non requiratur niſi quando nouitius ſuſcipit habitum profeſsionis, vel facit actus profeſſorum infra annum probationis, vt declarat gloſ. vlt. in d. c. Cõſtitutionem, infr. eod. lib. 6. & iure nouiſsimo Concilij Tridentini nulla profeſſio ſiue expreſſa, ſiue tacita ſit valida ante annum probationis elapſum, vt mox patebit in vltima conditione: Hoc triduum iam receſsit ab Aula; quia loco tridui iam nouitius habet vnius anni ſpatium ad deliberandum, vt plenius notaui in c. Ad noſtram, num. 4. & ſeqq. infra eod.

40 Et ex hoc puto notabiliter inferri poſſe vt ſi daretur caſus, in quo profiteri quis poſſet infra annum probationis, puta ex diſpenſatione Apoſtolica, vel in Mulieribus, quæ Pœnitentes, ſeu Conuertitæ appellantur, in quibus ius commune, & illarum Conſtitutiones ſeruari debent, vt in decreto Concilij Tridentini, c. 18. verſ. Abs his tamen excipiuntur, ſeſſ. 25. de regular. Et cenſuit S. Congregatio. Tunc ſi quis poſt ingreſſum in monaſterium confeſtim aſſumeret habitum, qui dari profitentibus conſueuit, aut immiſceret ſe actibus profeſſorum, non obligaretur efficaciter, niſi data perſeuerantia tridui: nam qualibet diſpoſitio ſimpliciter concepta veſtitur à iure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda, vt l. 2. C. de noxal. c. Quemadmodum, de iureiurand. cum concordantibus, de quibus per Anchar. conſ. 6. n. 8. & conſ. 241. in princip. notat Bart. in l. 1. §. 1. per illum tex. ff. de muner. & honor. latè Iaſ. in l. Omnes populi, in 2. lect. n. 60. ff. de iuſt. & iur. Quod magnam ſapit æquitatem, ne quis perpetuò Religionis iugo mancipetur indeliberatè, & præcipitanter ex ſolo conſenſu tacito, & præſumpto, arg. d. c. Ad noſtrã, ibi *ſtatim pœnituit quod habitum induiſſet*. & c. Ad Apoſtolicam, infra eod. cum ſuis concordant. & ſeruandum eſſet in practica, niſi ſecus in litteris Apoſtolicis, aut Conſtitutionibus monaſterij expreſſè cautum eſſet quod diligenter nota.

39 Vltima conditio eſt, vt nouitius, qui ſe ingerit actibus profeſſorum, per annum integrum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, alioquin non intelligitur tacitè profeſſus, cum ex decreto Concilij Tridentini c. 15. ſeſſ. 25. de regular. irrita ſit profeſsio antea facta; & conſequenter nec tacita induci poſsit, vt ſæpius cenſuit S. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres. Vnde hæc decretalis, & iura omnia, quæ tacitam profeſsionem inducũt infra tempus probationis, iam ſunt penitus abrogata per d. c. 15. vt latiùs dixi in c. Porrectum n. 15. infra eod.

Non obſtat ſi dicatur. Nouitius, qui in legitima conſtitutus ætate habitum religionis portauerit, de iure communi eo ipſo efficitur profeſſus, vt c. 1. infra, eod. lib. 6. & Clem. Eos, eod. tit. At ex Concilio Tridentino in cap. 16. verſ. Finito, eiuſdem ſeſſ. præcipitur Superioribus vt finito probationis tempore nouitios habiles ad profitendum admittant, aut è monaſterio eijciant. Ergo nouitij per delationem habitus annalem non fiunt amplius tacitè profeſsi; aliàs eijci non poſſent: nam etſi eſſent eiecti, forent ad religionem reuocandi, & reducendi, vt in c. fin. infra eod. & conſequenter profeſsio tacita videtur ſublata à Concilio.

Id inquam non obſtat; quia in quinque caſibus poteſt contingere vt ex geſtatione habitus annalis non inducatur profeſsio tacita, quos fusè explicauimus in c. Quia ingredientibus, à n. 44. vſque in finem, ſupra de teſtam. quorum vnus admodum frequens eſt cum nouitius geſtat habitum in colore, & ſciſſura diſtinctum ab habitu profeſſorum, vt ibi dixi in vltimo caſu. Vnde in hoc, & in alijs caſibus ibi enumeratis adimpleri poterit à Prælatis regularibus mandatum Concilij de nouitijs ad profeſsionem admittendis, aut expellendis è monaſterio, & ſic profeſsio tacita dummodo annus probationis præcedat, hodie eſt in ſuo robore, & frequenter contingit vt re ipſa experti ſumus in Congregationibus tum Concilij Trident. tum Epiſcoporum, & regular. quarum à ſecretis fuimus annos ſupra viginti, licet Sanchez in Decalogo tom. 2. lib. 5. c. 3. n. 13. cautè ſcriptum reliquerit; Rariſsime poſt Tridentinum contingere ſic validè profiteri.

Ciſtercien-

Digitized by Google

De Regularibus.

Cap. Non eſt vobis.

S V M M A R I V M.

1 *Ciſterciensis ſi abſque licentia Abbatis alium ordinem profitetur, regredi compellitur.*
2 *Prælati prouinciæ, ſeu regni vniuerſitatem conſtituunt.*
3 *Natio qualibet Concilio Generali conſtituit vniuerſitatem, & valent geſta à maiori parte nationis.*
4 *Et nationes omnes conſtituunt vniuerſitatem vniuerſalem totius eccleſiæ.*
5 *Vniuerſitas quãdoque reſoluitur in ſingulares perſonas.*
6 *Conuerſi non veniunt Monachorum appellatione.*
7 *Profitentur tamen eandem regulam, & eorum educatio non prætermittenda.*
8 *Conuerſi nouitij dormitorium habere debent ſeparatum à nouitiatu clericorum, ſed tamen ſubſunt nouitiorum magiſtro, & ſuperioribus monaſteriorum.*
9 *Ad profeſſionem non admittuntur ante expletum vigeſimumprimum ætatis annum.*
10 *Conuerſi ad clericorum ſtatum etiam durante anno probationis tranſire non poſſunt.*
11 *Conuerſi, & oblati magis adſtricti ſunt monaſterio, quam monachi; & ideo tranſire non poſſunt ad arctiorem Religionem licentia petita, niſi etiam ſit obtenta.*
12 *Contrarium quoad conuerſos profeſſos & num ſeqq. Et quoad Conuerſos non profeſſos, ſeu oblatos, n.16. vſque ad n. 21.*
13 *De conuerſis iudicatur vt de Monachis.*
14 *Spiritus vbi vult ſpirat, nec eſt in hominis poteſtate prohibere ſpiritum.*
15 *In voto, & iuramento ſemper intelligitur excepta ſuperioris auctoritas.*
16 *Monachi cenſentur eſſe in poteſtate monaſterij, & Abbatis, & non habent velle, nec nolle.*
17 *Oblati ſunt ſui iuris, proprium habent, & matrimonium contrahunt.*
18 *Oblati cenſentur eccleſiæ, vel monaſterio ſe obtuliſſe ſub tacita conditione, niſi ad arctiorem regulam tranſire voluerint.*
19 *Iuramento obligatus ad aliquid ſcribendum, non prohibetur ingredi religionem.*
20 *Oblatus qui ſe, & ſua bona obtulit eccleſiæ ſæculari, poteſt bona illa ſecum ad aliam eccleſiam, vel monaſterium transferre.*
21 *Ciſtercienſes vt tranſire poſſint ad ſtrictiorem ordinem, non ſufficit licentia Abbatis petita, niſi etiam, ſit obtenta, & n. 25. & 30.*
22 *Ciſtercienſium ordo eſt ſtrictior cæteris ordinibus, & num. 24.*
Contrarium, num. 25.
23 *Locum qui mutat, de minori ad maiorem mutare debet.*
26 *Monachus, vel Conuerſus tranſiens ad aliam Religionem ſine licentia Abbatis per cenſuram eccleſiaſticam regredi compellitur.*
27 Celeriter *aduerbium quid importet?*
28 *Ciſtercienſis tranſiens ad Carthuſiam non petita ſui Abbatis licentia an ſit ante omnia reſtituendus primo monaſterio, & num. ſeqq. vſque in fin. maximè à num 35.*
29 *Tranſitus ad arctiorem Religionem vt ſit licitus, quæ requirantur.*
31 *Religio vna vt ſit ſtrictior altera, non attenditur tempus inſtitutionis Regulæ, ſed actualis obſeruantia tempore tranſitus.*
32 *Carthuſiana religio eſt alijs Religionibus ſtrictior.*
33 *Monachus tranſlatus pendente lite ſuper temerario tranſitu debet remanere in monaſterio, in quo reperitur.*
34 *Termini habiles præſupponuntur, cùm de vna re diſputatur.*
36 *Monachus quas ob cauſas de ſecunda Religione, ad quam tranſiuit non petita licentia cogatur ad primam regredi.*

1 NON EST VOBIS. Si Ciſtercienſis ſine licentia Abbatis alium ordinem profitetur, ingredi compellitur. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Ioan. de Anan. Diuiditur in tres partes. Nam primò ponit deciſum exordium, ſecundò mandatum, ibi, & *Si qui*, Io Andr.

2 Nota primò ibi, *vniuerſitati veſtræ*, iuncta ſubſcriptione Prælatos prouinciæ, ſeu regni vniuerſitatem conſtituere, prout ex hac littera deducunt Butr & Abb. in 1. notab. qui ex hoc infert ad
3 nationes, quæ congregantur in Concilio Generali, vt quælibet natio dicatur conſtituere vniuerſitatem; itaut ad inſtar vniuerſitatis valeat quic-
4 quid maior pars nationis facit: omnes tamen nationes ſimul iunctæ cõſtituunt vniuerſitatem vniuerſalem totius Eccleſiæ, vt in ſimili notat Bart. in l. fin. ff de colleg. illicit. Hinc videmus Prælatos vnius prouinciæ ſimul congregari, & conſtituere prouinciale Concilium, vt in cap. Sicut olim, infra
5 de accuſat. In caſu tamẽ huius Decretalis vniuerſitas reſoluitur in ſingularitates, quia quilibet Epiſcopus tenetur exequi mãdatum Papæ in ſua diœceſi, vt innuit littera ibi, *Per Epiſcopatus veſtros*, ad hoc quod notat gloſ. 1. in cap. Omnes leges, prima diſtinct.

6 Secundò, nota ibi, *Monachos, & Conuerſos*, Monachorum appellatione non comprehendi Conuerſos, Butr & Abb. hic in 2. notab. & præcipuas differentias habes ex decretis Clemen. VIII. ſuper receptione, & educatione nouitiorum, §. 33, & ſeq. in Bullar. tom 3. pag. 132. Innouatis ab Vrbano VIII. tom. 4. pag. 278. vbi ſic legitur. Cum autem licet clericorum bene inſtituendorum cura debeat eſſe præcipua, Conuerſorum tamen religioſa inſtructio non ſit prætermittenda, quin potius æquanimiter amplexanda; quandoquidem ſatis exploratum eſt, iſtorum etiam cum Regulam profiteantur eandem, perfectam educationem tũ Religioni decorem, & ornamentum, tum alijs Chriſti fidelibus ædificationem, exemplum, atque vtilitatem afferre; Conuerſis ipſis à clericorum nouitiatu ſeparatus ad dormiendum locus (quantum commodè fieri poterit) aſſignari præcipitur. Illi tamen hac ſeparatione non obſtante, magiſtro nouitiorum, ſeu Superioribus monaſteriorum, & conuentuum iuxta cuiuſque ordinis ſtatuta, & cõſtitutiones ſubditi eſſe, & obedientiam præſtare debebunt, à quo non tantum circa corporalia obſequia probandi, & exercendi, verumetiam pro eorum capacitate, & commoditate de ſpirituali-

bus,

bus, præſertim de modo mentaliter orandi, dili-
genter inſtruendi erunt, quod vt commodiùs fiat,
ad Capitula, & ſpirituales conciones, quę per ma-
giſtros nouitijs fieri ſolent, accerſiri debeant, & in
eccleſijs ſtatutis horis conueniant, niſi tunc in
9 ſuis officijs occupati fuerint. Tempore verò pro-
bationis elapſo, ij tantum qui non ſolum Religio-
ſæ perfectionis capaces, ſed ad laborem corpora-
lem apti noui, ac diligenti examine reperti fue-
rint (dummodo ætatis ſuę annum quoad clericos
decimumſextum, quo verò ad conuerſos vigeſimū
primum exceſſerint) ad profeſsionem admittan-
10 tur. Sed qui ad conuerſorum habitum recepti fue-
rint, ad clericorum ſtatum tranſire etiam duran-
te tempore probationis non poſsint. De multi-
plici autem acceptione Conuerſorum vide plenè
per Calder. conſ. 6. Laicus promiſit nu. 1. verſ. Præ-
mitto quod Conuerſus ſumitur multipliciter.
11 Tertiò nota in iiſdem verbis, Indiſcretum tran-
ſitum de vna Religione ad aliam eſſe prohibitum,
non tantum Monachis, ſed etiam Conuerſis; adeo
enim ſunt adſtricti monaſterio, vbi profeſsionem
fecerunt, vt ſine licentia Abbatis eiuſdem mona-
ſterij non poſsint ad monaſteria alterius ordinis
conuolare, vt in textu. Quinimo iſti Conuerſi ſunt
magis monaſterio addicti, quàm Monachi; adeo
ut propterea quamuis Monachus zelo melioris
frugi tranſire poſſit ad ſtrictiorem Religionem li-
centia ſui Abbatis petita, Licet non obtenta, vt in
cap. Licet, infra eod. Conuerſus tamen etiam ad ar-
ctiorem tranſire non poſſit, niſi obtenta licentia,
quia tales efficiuntur quaſi ſerui monaſterij, & li-
berti non poſſunt recedere de eccleſia ſua, cap. Li-
berti, 12. q. 2. & ita tenet gloſ. valde notabilis in
c. Vt lex continentiæ, in ver. Profeſſi, verſ. Sed nun-
quid talis, 27. q. 1. & quamuis illa gloſ. verè loqua-
tur de Conuerſis eccleſię ſęcularis, tamen etiam
de conuerſis eccleſiæ Regularis, & ſic de profeſſis
eam intelligunt, & ſequuntur Abb. hic n. 3. adden-
tes ad eundem Abbatem in cap. Licet, in verb. Et
adde, infra eod. Barbatia in cap. In pręſentia, n. 18.
de probationib. Angel. Armilla, & Tabiena om-
nes in ver. Monachus, num. 1. & idem Tabiena in
verb. Religio, q. 27. n. 28. Sed idem Abb. in c. Quod
à te, num. 50. de cler. coniugat. dicit hoc eſſe valdè
ſingulare ſi eſt verum; & ſic dubitat de illius veri-
tate.
12 Ego verò abſolutè exiſtimo cōtrariam opinio-
nem eſſe veriorem nedum in Conuerſis Regulari-
bus, ſed etiam in Conuerſis, ſeu Oblatis eccleſiæ
ſęcularis, & puto vtriſque licitum eſſe ad ſtrictio-
rem vitam tranſire licentia ſuperioris petita, licet
non obtenta.
13 Et quoad conuerſos Regulares moueor, quia
de ipſis iudicatur vt de Monachis d. c. Vt lex con-
tinentiæ. Ergo ſicut Monachis id conceſſum eſt,
vt in d. c. Licet, infra eod. ita & conuerſis profeſſis,
quo argumento in puncto vtitur Bero, in cap. In
pręſentia, num. 55. verſ. Rurſus, de probationib.
14 Deinde moueor quia ratio expreſſa in d. c. Licet,
ob quam permittitur hic tranſitus, videlicet, quia
vbi ſpiritus Dei, ibi libertas, & qui ſpiritu Dei
aguntur, non ſunt ſub lege, &c. æquè viget in con-
uerſis profeſſis atque in Monachis, quia *ſpiritus
vbi vult ſpirat*, Ioannis 3. num 8. cap. Niſi cum
pridem, §. Verum, ſupra de renunciat. *Nec eſt in
hominis poteſtate prohibere ſpiritum*, vt dicitur Ec-
cleſiaſtis cap. 8. num. 8. Quod ponderat in puncto
Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.
Felin in d. cap. In præſentia. n. 4. ad fin. vbi repro-
bans præallegatam gloſſam approbat contrariam
opinionē Hugonis, & Laurentij, dicens eos meliùs
ſenſiſſe, quia reſponderi non poteſt ad rationem
d. cap. Licet. Qui ſpiritu Dei, &c. quę indiſtinctè
procedit, & idem tenet ibi Bero, n. 95. dicens de
Monachis, & Conuerſis ſcilicet profeſſis non eſſe
dubium, Marc. Mantua ibidem n. 8. & quidam
alij recentiores, quos refert, & ſequitur nouiſsi-
mè Thom. Sanchez ſuper Decalogo tom. 2. lib. 6.
15 c. 7. n. 9. Et confirmatur, quia in voto, & in iuramē-
to ſemper intelligitur excepta authoritas ſuperio-
ris, cap. Venientes, c. Eam te, & c. Ad noſtram, il
te 2. de iureiur. cap. Conſtitutus. de reſcript. cum
ſimilib. Ergo ſi conuerſus profeſſus auctoritate ſui
Abbatis tranſire poteſt ad ſtrictiorem regulam, vt
hic, nec propterea dicitur venire contra votum
ſuæ profeſsionis, vt in præcitatis iuribus, vtique
multò magis tranſire poterit auctoritate Spiritus
Sancti eum inſpirantis, cui tanquam Superiori
obediendum eſt, vt inquit Hoſtien. in d. cap. Licet,
n. 11. & n. 15. in verb. Indulgere, infr. eod.
16 Quo verò ad conuerſos non profeſſos, ſeu obla-
tos, qui ſe, & ſua eccleſiæ ſæculari, vel monaſterio
plenè obtulerunt habitu non mutato, aut etiam
aliqualiter mutato, vt in cap. Vt priuilegia, & ibi
plenè notaui à n. 1. vſque in finem, infra de priui-
legijs; moueor, quia ſi licet Monachis, & Conuer-
ſis profeſsis ſe transferre ad arctiorem, qui cen-
ſētur eſſe in poteſtate monaſterij, & Abbatis pro-
pter illa ſubſtantialia regulę, de quibus in c. Cum
ad monaſterium infra de ſtatu Monach. & quorū
velle, & nolle dependet à voluntate Abbatis, vt
cap. Non dicatis 12. q. 1. & cap. Si Religioſus, de
17 elect. lib. 6. quantò magis idem licebit Conuerſis,
& Oblatis, qui ſui iuris ſunt, & proprium habent,
& matrimonium contrahere poſſunt, vt not. gloſ.
in d. c. Vt lex continentiæ in verb. Profeſſi, 27. q. 1.
ſcripſi plenius in d. c. Vt priuilegia: quo argumen-
to ſimiliter vtitur Bero, in d. c. In præſentia nu. 55.
18 de probat. Item moueor, quia Oblati cenſentur ſe
obtuliſſe ſub tacita conditione reſolutiua, niſi ad
Religionem tranſire voluerint, & probant Petr. de
Palud. in 4. diſt. 38. q. 3. art. 2. n. 15. in fin. & S. An-
tonin. in 2. par. tit. 11. cap. 2. §. 1. in fin. quos refert,
& ſequitur Sanchez ſuper Decalog. tom. 1. lib. 4.
c. 19. nu. 31. & 34. facit gloſ. in c. Præterea in verb.
19 Functionibus, 51. diſt. vbi quærit, An obligatus iu-
ramento ad aliquid ſeruiendum poſſit conuerti in
monaſterium. Dicit Hugo quod ſic, nec fit iniuria
illi, cui ſeruire tenetur, quia intuitu Spiritus San-
cti fit ſic, 14. q. 5. cap. Dixit, cum ſimilib. in gloſ. al-
legatis. Idem tenent Innoc. in rubr. de obligat.
ad ratiocin. num. 1. Hoſtien. in ſumma eod. tit. §.
penult. num. 5. & in cap. Vnico, eod. tit. ad fin. vbi
etiam Io. Andr. num. 15. Butr. eod. num. Cardin. ad
fin. Anchar. n. 2. & Abb. nu. 8. Speculator in tit. de
ſtat. Monach. §. Qualiter concipiet, q. 28. num. 34.
20 Demum moueor, quia ſi ſe, & ſua bona obtulit ec-
cleſiæ ſæculari, res illas, quas obtulit ſecum ad aliā
eccleſiam, ſeu monaſterium transferre poteſt, vt
eſt text. in cap. Ex tranſmiſſa, vbi hoc tenent Butr.
Imol. & Abb. ſupra de renunciat. Cardinal. Imol.
Abbas, & DD. in cap. Quod à te, de cleric. con-
iugat. quos refert, & ſequitur Couarr. in c. 1. n. 19.
de teſtamen.
Nec obſtat præcitata gloſ. in cap. Vt lex conti-
nentiæ, quia loquitur ea aliorum ſententia: nam

quęreas numquid Conuerſus Eccleſiæ ſecularis
poſſit tranſire ad ſtrictiorem vitam, ſimplicirer di-
cit, quoſdam tenere quod non; & tamen eidem
gloſſæ oppono Archidiaconum, qui circa fin. in
gloſ. in verb. Vitam; dicit quoſdam tenere quod
ſic; & inter hos numerat Hugonem, & Laurentiū,
& idipſum refert ibi Bellamer. In eadem gloſ. &
pro eadem opinione ſunt Felin. Beto. & Mant. lo-
cis citatis, num. 14. & à fortiori Butr. Imol. & alij
proximè allegati. Nec obſtat tex. citatus in gloſ.
cap. Liberti, 12. q. 2. quia loquitur in alio caſu, hoc
eſt de liberto ipſius Eccleſiæ, in quo habet ius pa-
tronatus; & ideo ex diuerſis non fit illatio, vt ob-
ſeruat Beto. loco cit.

21 Quartò nota ibi, *Ciſtercienſis Ordinis*; Mona-
chis Ciſtercienſibus non dari tranſitum ad alias
Religiones ſine licentia Abbatum ſuorum; & ſic
non ſufficit licentia petita, niſi etiam ſit obtenta,
ſecundum Hoſt. hic in princ. Vnde videtur obſta-
re Decretalis Licet, infra eodem, vbi permittitur
tranſitus ad arctiorem Religionem, licentia peti-
22 ta, licet non obtenta. Timore huius contrarij gl. 1.
dat duas ſolutiones, prima eſt quod Ciſtercienſes
propterea tranſire non poſſint ad vllam aliam Re-
23 ligionem, quia Ordo Ciſtercienſium eſt ſtrictior
cæteris Ordinibus; & qui locum mutat, de mino-
ri ad maiorem mutare debet, cap. Legimus, in fin.
93. diſt. cap. Licet, & cap. Primo, ſupra de tranſ-
lation. Et cum hic dicitur Ciſtercienſes tranſire
nō poſſe ſine licentia Abbatum ſuorum, gloſ. ſup-
plet, maximè, quia nec Abbas poſſet diſpenſare,
vt ad minorem tranſiret, & ita ſenſus gloſſæ eſt Ci-
ſtercienſes etiam cum licentia Abbatum ſuorum
tranſire non poſſent ad alias Religiones, ſed ma-
ximè ſine licentia, quia in Eccleſia non eſt dare
alium Ordinem maioris, vel æqualis Religionis;
& ideo ſi daretur eis tranſitus, perneceſſe daretur
ad minorem, ad quod non ſufficit licentia Abbatis.
24 Similiter Abb. Antiquus hic num. 1. ſic ait. [Di-
cunt quidam, quod Ciſterciēſium Ordo inter om-
nes alios ſtrictior iudicatur, & ideo cum poſt pro-
feſſionem nullus debeat niſi ad ſtrictiorem Regu-
lam tranſire, vt notatur infra eod. cap. Super eo.
Vnde prohibet hic Prælatis, vt poſt profeſſionem
factam Monachos, vel Conuerſos eorum non ad-
mittant. Nota igitur quod facta profeſſione non
eſt licitum niſi ad ſtrictiorem regulam tranſire, &
hic eſt caſus.] Hæc ille. Sed & Hoſt. hic in princ.
poſtquam dixit hoc caſu requiri licentiam Abba-
tis petitam, & obtentam, immediatè aſsignat ra-
tionem, dicens quia ſecundum omnes non inueni-
tur ordo maioris Religionis; & idem priùs dixe-
runt Od. & Goffred. relati à Ioann. Andr. num. 3.
Secunda ſolutio gloſſæ eſt quod hic agatur de
tranſitu ad æqualem Religionem, ad quam Ciſter-
cienſis poteſt tranſire de licentia Abbatis iuſta de
cauſa.

25 Tu verò dicas ſecundum Hoſt. num. 2. hic pro-
hiberi tranſitum Ciſtercienſibus ſine licentia Ab-
batis, non quia ille ordo ſit ſtrictior: Imo enim
reperiuntur ordines maioris Religionis, vt Car-
thuſienſes, & alij, quos, vt ipſe ait, non expedit no-
minare, ſed quia Ciſtercienſibus obſtat priuilegiū
eorum Ordini à Sede Apoſtolica conceſſum, vt
notant idem Hoſt. in d. cap. Licet, in princ. in ver.
Tranſire, & ibi etiam Io. Andr. num 2. in eodem
verbo. Alias autem ceſſante priuilegio ſufficeret
licentiam petere, vt in prædicta Decretali licet, ſe-
cundum Hoſt. & hunc puto eſſe verum, & germa-
num intellectum huius textus. Præſertim verò,
quia tempore Alexandri III. authoris huius De-
cretalis Ciſtercienſium Ordo vſque adeò à primæ-
uis inſtitutis deflexerat, vt idem Alex. in cap. Re-
colentes, infra de ſtat. Monach. ſcribens Abbati-
bus, & conuentibus Ciſtercienſis Ordinis dicat:
[Dolentes dicimus, quod etſi non ab omnibus,
neque in omnibus, à pleriſque tamen, & in pluri-
bus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum
in tantum, &c. vnde vix eſſe poteſt, vt Alex. in hoc
cap. interdixerit Ciſtercienſibus trāſitum ad alias
Religiones eo quod tunc non reperiretur Ordo
ſtrictior. Quoniam ad hoc vt vna Religio dica-
tur ſtrictior altera, non attenditur an habeat ar-
ctiorem regulam, ſed an tempore tranſitus ibi ar-
ctior vita ducatur, vt eſt tex. in cap. Sanè, & ibi
Innocent. in princip. & cęteri notant infra eodem.
S. Thom. in 2. 2. q. 189. art. 8. in corpor. & ſcripſi
pleniùs in d. cap. Licet, num. 20. & 21. infra eo-
dem.
An autem Abbas poſſit diſpenſare, vt Mona-
chus tranſire poſſit ad æqualem, vel minorem Re-
ligionem, examinaui in cap. Dilecti, ſupra de re-
nunciat. vbi plenè videas.

26 Vltimò nota ibi, *eos regredi compellatis* Mona-
chum, vel Conuerſum, qui ad aliam Religionem
tranſiuit ſine licentia ſui Prælati in eo caſu, in quo
huiuſmodi licentia requiritur, cogendum eſſe ce-
leriter redire ad primam Religionem, ſcilicet per
cenſuram eccleſiaſticam, ſecundum Hoſt. hic in fin.
27 & Io. And. n. 1. in fin. in verb. Compellatis; & dic ce-
leriter, id eſt arbitrio iudicis, ex quo celeritas iſta à
iure non determinatur, c. De cauſis, ſup. de off. de-
leg. l. 1. in fin. ff. de iure deliber. ſecundū gloſ fin. hic;
[Arbitrium verum ita regulandū erit, vt nec præ-
cipiti feſtinatione procedatur, nec moratoria cun-
ctatione.] l. Tutor qui repertorium, §. Si Tutor,
ff. de adminiſtrat. tutor. Hoſt. hic num. 3. & de
hoc aduerbio, *celeriter*, adde quod notatur in cap.
Potuit, ſupra de locat. & per Felin. in cap. 2. nu. 6.
ſupra de ſentent. & re iudicat.

28 QVAERO, an Monachus Ciſtercienſis tranſ-
iens ad Religionem Carthuſiæ non petita ſui Ab-
batis licentia, ſit ante omnia reſtituendus primo
monaſterio.

29 De iure communi tria requiruntur, vt licitè
quis tranſeat de vna ad aliam Religionem. Primò,
vt ſecunda Religio ſit ſtrictior quoad actualem
obſeruantiam, neque enim ſufficit, vt habeat ar-
ctiorem Regulam, niſi actu ducatur in ea vita ſtri-
ctior. Secundò, vt tranſeat non ex temeritate,
vel leuitate, ſed zelo ſanctioris vitæ. Secundò, vt
petat licentiam tranſeundi à ſuo Prælato ex cap.
Licet, cum ibi notat. per DD. infra eodem, gloſ.
in cap. Ioannes, in verb. Monaſterium, ſupra eod.
tit. Abb. conſ. 95. In præſenti, per totum lib. 1. vbi
ait hanc eſſe veram, & indubitatam concluſionem
omnium Doctorum; & quamuis multò plura vi-
deantur ad hoc deſiderari, vt dixi in prædicta De-
cretali Licet, à num. 19. vſque ad num. 52. tamen
illa ferè omnia, aut in his tribus implicitè conti-
nentur, aut ad horum explicationem aliquo mo-
do conferunt.

30 His tribus concurrentibus non obſtat priuile-
gium vtrique Religioni conceſſum, ne poſtquam
aliquis profeſſus fuerit apud eos, ad alium locum
poſſit ipſis inuitis arctioris etiā Religionis tranſi-
re.

Digitized by Google

re. Quoniam hunc habet ſenſum, vt ex temeritate, ſeu leuitate, aut in iacturam, & iniuriam ſui Ordinis ad alium tranſuolare non liceat, vt expreſsè legitur in princ. d. cap. Licet.

31 Pro deciſione præſentis controuerſiæ, Primò videndum eſſet vtra religio ſit arctioris obſeruantiæ, inſpecto ſtatu præſenti, vt per Innoc. in c. Sanè, in princ. in verb Nunc, de Regular. Lap. alleg. 62. num. 6. verſ. Ad ſecundum, & allegat. 131. num. 1. verſ. Item quia, Cardin. conſ. 28. verſ. Quidam frater, in princ. & dictum eſt ſupra num. 25. & 29.

32 In qua comparatione teſtimonia Doctorum communiter aſſerentium in hoc cap. & alibi Ordinem Carthuſiæ reputari alijs ſtrictiorem ſecundum ea, quæ dixi ſupra num. 25. non leue præiudicium afferrent, ſed omiſſa hac diſcuſſione.

33 Secundò videndum eſſet an ex hoc quod probabiliter dubitetur de zelo tranſlati, primæ Religioni reſtituendus ſit: vt ab eius Prælatu iudicetur, & videtur tenendum communiter cum DD. in dicto cap. Licet. Tranſlatum pendente lite ſuper temerario tranſitu debere permanere in monaſterio, ad quod tranſlatus reperitur, & primum Prælatum non eſſe iudicem competentem, ſed eum ad quem appellaretur, ſi ille Religioſis grauaretur, Abb. in dicto cap. Licet, num. 5. & eſt de mente Hoſt. Io. Andr. & aliorum quod videtur intelligendum quãdo petita fuit licentia à primo prælato, licet nõ obtenta, iuxta terminos d. cap. Licet, vt ibi dixi n. 60.

34 Cum enim de vna re dubitatur in alijs præſupponuntur termini habiles, l. Qui teſtamentũ, in princ. ff. de teſtam.

35 Tertiò videndum, an is, qui non petita licentia tranſiuit, ſit ante omnia primo monaſterio reſtituendus. In quo DD. non conueniunt, quia tex. in cap. Sanè, infra eod. in illis verbis, *remanere permittas*, alij interpretantur ex diſpenſatione, cũ gloſ. in cap. Mandamus, in verb. Monachus, 19. q. 3. alij ex diſpoſitione iuris communis, vt per Innoc. in cap. Intelleximus, num. 2. de ætat. & qualitat. & in d. cap. Sanè, in verb. Manere. Sed placet opinio Abbatis in d. cap. Licet, num. 10. infra eod. & d. conſ. 95. nu. 2. Qui ponderat rationem litteræ, vt petenda ſit licentia à tranſeunte, ne bonum obedientiæ contemnere videatur; vnde præſumitur contra eum, qui bonum obedientiæ contempſit, ideo reſtituendus erit, maximè deficiente vno ex tribus requiſitis ad licitum tranſitum, vt ſupra num. 29. præmiſſum fuit ex eod. cap. Licet, de quo etiam videtur tex. in cap. Ioannes, cum ibi notat. per gloſ. & DD. ſup. eod. & tenet gloſ. in cap. Cum ſingula, in verb. Canonicæ, de præbend. lib. 6. ad idem text. cum gloſ. in cap. Mandamus, 19. q. 4. Et quamuis gloſ. in dictu c. Licet, in verb. Poſtulauerit, inf. eodem, videatur tenere opinionem, quod ſi non leuitatis cauſa tranſierit ad ſtrictiorem Religionem non petita licentia, non teneatur redire ad primam, & idem ibi Goffred. tamen Io. Andr. ibi, Butr. & communiter omnes Doctores, vt teſtatur Abbas in d. conſ. 95. col. 2. verſ. Licet etiam, cenſent tranſeuntem non petita licentia, etiamſi non ex animi leuitate, teneri redire ad primam Religionem, cum non valuerit aliquo modo tranſitus. Idem tenet vltim. gloſ. in c. Intelleximus, de ætat. & qualitat. & ibi Innoc. Item gloſ. & Archidiac. in d. cap. Mandamus, 19. q. 3. Vbi autem requiritur licentia à principio, non ſufficit illam petere ex poſt facto, vt in d. cap. Li-

36 cet, notat Abb. nu. 11. Atque ita videtur dicendum; tum quia non diſceditur à regulis iuris; tum quia cõſulitur æſtimationi primi monaſterij, quod habet opinionem magnæ obſeruantiæ, & magis ex hoc conſouetur concordia citra æmulationem inter vtramque Religionem; Tum quia poſſet res cedere in malum exemplum, & in contemptum obedientiæ, alijs pariter non petita licentia tranſire ad alium Ordinem volentibus prætextu arctioris Religionis. Nec tanti facienda eſt ratio circuitus euitandi contemplatione vnius perſonæ priuatæ, vt non præualere debeat Canonum obſeruantia, & publici boni ratio. Quinimo hunc circuitum non eſſe inutilem pluribus probat Io. Andr. in dictu cap. Licet, num. 21. verſ. Etſi dicas; tum propter bonum obedientiæ, quia ſatisfacit iuri requirenti, vt petatur licentia, allegat cap. Ad petitionem, de accuſat. cap. Quia Regulares, de ſupplen. neglig. Prælat. Sicut inordinata electione repulſa, admittitur alia de eodem, cap. Super eo, & c. Innotuit, in fin. de elect. & cap. Examinata, de iudic. Tum quia Monachus reuerſus mutato propoſito poſſet in primo monaſterio remanere, adducit ad hunc tex. in cap. Tua, de ſponſal. & quod ibi notatur ſuper gloſ 1. & eum refert, & ſequitur Abb. in d. conſ. 95. ſub n. 2. col. 2. verſ. Et ſi dicatur. Et hic iũge quę in hac ipſa quæſt. ſcripſi in prædicta Decretali Licet à num. 52. vſque ad num. 60. infra eod.

Aduerte tamen quia Eugenius IV. in conſtitutione 16. incip. Regularem vitam, edita 16. Kalen. Martij 1439 in Bullar. tom. 1. pag. 284. decreuit, vt nullus Ordinis Ciſtercienſis profeſſus ad alium quemcumque præterquam Carthuſienſium Ordinem, etiam prætextu litterarum maioris Pœnitentiarij abſque Abbatis monaſterij Ciſtercienſis licentia ſpeciali cauſam rationabilem, & vrgentem, quare licentia huiuſmodi concedi debeat Romano Pontifici expreſsè, & ſpecificè allegantis, præſumat quomodolibet ſe trãsferre ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda.

De Regularibus.

Cap. Ad noſtram.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſus non dicitur de iure communi, qui ſine probatione habitum profeſſorum ſuſcepit, niſi triduo perſeueret.*

Sed profeſſus dicitur qui præcedente probatione habitum profeſſorum aſſumpſit, etiam non data perſeuerantia tridui, n. 3.

2 *Tridui perſeuerantia ad profeſſionem tacitam non requiritur quando ingreſſus præter ſuſceptionẽ habitus profeſſorum ſe immiſcuit etiam actibus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueuerunt.*

4 *Profeſſio poſt Concilium Tridentinum facta ante annum decimumſextum ætatis completum, aut ante exactum probationis annum non valet.*

5 *Profeſſio tacita ante annum decimumſextum, aut non tranſacto probationis anno ſublata eſt à Cõcilio Tridentino.*

6 *Profeſſio tacita poſt Concilium Tridentinum non inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum non præcedente probatione, etiam data perſeue-*

rantis tridui, & in hoc corrigitur hæc decretalis. ibid. & n.6.

7 *Profeſſus tacitè cenſetur, qui in legitima ætate in monaſterio vltra annum geſtat habitum indiſtinctum, etiamſi poſtea triduo non perſeueret.*

8 *Profeſſionem tacitam poſt annum decimumſextum ætatis, & expletum annum probationis Concilium Tridentinum non ſuſtulit.*

9 *Dies cœpta in materia profeſſionis non habetur pro completa, ſed tempus currit de momento ad momentum, & n.21.22. & 23.*

10 *Profeſſio emiſſa peracto anno probationis eadem die ſuſcepti habitus, ſed ante horas circiter quinque, aut emiſſa per aliquot horas ante annum decimumſextum expletum an valeat, & num. ſeqq. vſque in fin.*

11 *Dies cœpta in fauorabilibus habetur pro completa.*

12 *Minor læſus in profeſſione non reſtituitur.*

13 *Perfectum moraliter dicitur quod parum diſtat à perfectione.*

14 *Annus probationis debet eſſe completus.*

Annus naturalis in quo differat à ciuili, ibid.

15 *Horarum momenta non videntur digna animaduerſione legislatorum.*

16 *Annus ex conſuetudine ciuiliter accipitur.*

17 *Minor non dicitur qui diem ſupremam agit anni vigeſimi.*

18 *Annus naturalis conficitur diebus 365. & horis fere ſix, ex quibus annus biſſextilis.*

19 *Completum dicitur licet ſuperſit aliqua pars illius.*

20 *Annus vbi incipit, ibi deſinit, & reſoluitur.*

21 *Annus vnde dictus.*

22 *Leuis omiſſio non vitiat niſi ſit de forma.*

23 *Decretum irritans importat formam.*

23 *Profeſſio emiſſa eadem die, & hora ſuſcepti habitus, quo anno Gregorius XIII. decem dies ſuſtulit à menſe Octobris eſt inualida.*

25 *Annus biſſextilis non dicitur maius ſpatium, quàm anni.*

26 *Dies additus biſſexto neceſſarius eſt, vt annus probationis ſit completus.*

27 *Nouitius qui à monaſterio exijt vt aliam religionem ingrederetur, & in ea duas horas permanſit, rediens tenetur incipere nouum probationis annum.*

28 *Nouitius profeſſione proximus acriùs tentatur.*

29 *Minores 25. annis dicuntur quouſque ad horam Natiuitatis peruenerint.*

Ad matrimonium ſufficit attigiſſe vltimum diem anni decimiquarti, Secus in matrimonio ſpirituali; & cur, ibidem.

30 *Annus tacitæ profeſſionis quando incipiat, & finiatur.*

31 *Dies cœpta habetur pro completa prout ſuadet fauor, vel vtrum vt duret, vel finiatur.*

32 *Annus probationis cur inſtitutus.*

33 *Fauor eſt tam profeſſi, quàm religionis vt annus probationis duret vſque ad vltimum momentum.*

34 *Profeſſio facta ante annum probationis nullam parit obligationem etiam ad religionem in genere.*

35 *Tempus an currat de momento ad momentum ſpectande eſt forma verborum.*

AD NOSTRAM. Minor quatuordecim annis per profeſſionem religioni non obligatur. Idem in maiori, qui ſine probatione ſuſcepit habitum profeſſorũ quem dimiſit infra triduum. Hoc dicit. Prima pars factum narrat. Secunda dat iudicem, ibi, *Quia verò*.

1 Nota primò, ita demum profeſſionem probari per ſuſceptionẽ habitus profeſſorũ poſt ann. decimũ quartũ expletum, ſi præceſſerit annus probationis, aliàs non, niſi detur perſeuerãtia tridui. Maior igitur quatuordecim annis, qui ſine probatione habitum profeſſorum ſuſcepit, ex hoc ipſo non dicitur profeſſus, niſi triduò perſeueret; quia hoc ipſo quod infra triduum pœnituit, præſumitur ſine deliberatione intraſſe, vt dicit hic Abb. Antiq. n. 1.

2 Dixi *ex hoc ipſo*; quia ſi præter aſſumptionem habitus huiuſmodi ingreſſus ſe immiſcuiſſet alijs actibus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueuerunt, non requireretur perſeuerantia tridui. Et ita procedit text. in cap. Vidua ſupra eod. vt ibi plene notaui à n.32. vſq. ad n.39.

3 Qui verò præcedente probatione ſuſcepit habitum profeſſorum, ideſt in colore, ſciſſura, vel forma patenter diſtinctum ab habitu Nouitiorum, iuxta text. in clem. Eos, de Regular. hoc ipſo eſt profeſſus, & religioni alligatus, etiam non data perſeuerantia tridui, vt hic.

4 Sed hodie hæc locum non habent, quia decreto Concilij Tridentini in c.15. ſeſſ.25. de Regular. profeſſio facta ante annum decimum ſextum completum, & ante exactum annum probationis non valet, nullamque inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel ordinis obſeruationem, vel ad alios
5 quoſcumque effectus. Aut igitur annus probationis nõ præceſſit, & per aſſumptionem habitus profeſſorum etiam poſt annum decimum ſextum ætatis non inducitur tacita profeſſio etiam data perſeuerantia tridui, quia Conciliũ in d.c.15. ſicut ſuſtulit profeſſionem expreſſam ante annum probationis, ita & tacitam, vt ſæpius cenſuit S. Congreg.

6 Et in hoc corrigitur diſpoſitio huius decretalis, ſecundum quam cenſetur profeſſus qui per ſuſceptionem habitus profeſſorum in legitima ætate triduò perſeuerat, etiam non præcedente probatione, aut annus probationis præceſſit, & tunc per ſuſceptionem habitus profeſſorum poſt ætatem legitimam inducitur profeſſio tacita eo ipſo, etiam non data perſeuerantia tridui, vt clarè hic deciditur, & in c.1. infr. eod. lib.6. ibi, [*vel habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſueuit.*]

7 Imò hoc caſu non ſolum per aſſumptionem habitus profeſſorum, ſed etiam ex continuatione per annum habitus indiſtincti, ideſt tam à nouitijs, quàm à profeſſis geſtari ſoliti, inducitur tacita profeſſio ſine vlla tridui perſeuerantia, vt probatur in d. Clem. Eos, de Regular. ponderando verbum, *hoc ipſo*, ideſt confeſtim, & in ipſo temporis momento poſt annum exactum à die ſuſceptionis ha-
8 bitus indiſtincti. Quam quidem tacitam profeſſionem poſt annum decimum ſextum, & poſt peractum annum probationis Concilium ſuſtulit vt ſimiliter pluries declarauit Sacra Congregatio.

9 Secundò nota ibi, *conſummationem*, in materia profeſſionis diem cœptam non haberi pro completa, ſed tempus currere de momẽto ad momentum, vt hic, & in c. Illud, 21. q.2. & in c. Significatum, infr. eod. & tenet hic gloſſa ſecunda Innocent. num.1.

n.1. Hoſt.n.4.Io.Andr.n.6.in gl.2.Butr.n.8.Cardin. n.2. in 2.oppoſitione,Anchar.n.1.& Abb n.5.& latiùs dicam infra nn.21. 22.& 23. Vnde infertur, vt vitietur profeſsio ſi fiat per aliquot horas ante exactum annum decimũſextum ętatis,vel ante annum probationis completum ſtãte decreto Concil. Tridentini in c.15. ſeſſ.25.de Regular. Hunc articulum plenè examino in quæſtione ſequenti.

10 QVAERO vtrum profeſsio emiſſa peracto anno probationis eadem die ſuſcepti habitus, ſed ante horas circiter quinque, ſit valida, nec ne. Et id ipſum quęritur de profeſsione omiſſa per aliquot horas ante expletum annum decimum ſextum ſtante decreto Concilij Tridentini in d.cap.15.ſeſſ. 25. de Regulat.

11 Pro validitate profeſsionis infraſcripta præcipuè adduci poſſunt.

Primò, in his quæ reſpiciunt fauorem alicuius, dies cœpta habetur pro completa, l. Qua ætate, ff. de teſtam.l.1.ff.de manumiſſ.gloſſa,Bart.& alij in l.3.§.Minorem,ff de minor.Canoniſtæ in c.Si annũ, de Iud. in 6.gloſſa in c.Cum in cunctis, In ver. Exegerit, de elect. quę communiter approbatur, vt teſtatur ibi Abb.num.6.Quintil.Mandoſ.poſt alios quamplures, quos citat in 19. regula Cancell. q.18.n.8.Rota deciſ.75.n 45.& ſeq.par.2.diuerſ.

12 Quod verò in hac ſpecie verſemur in his, quæ fauorem reſpiciunt,patet tum ex parte profitentis, tum religionis. Ex parte profitentis, quia per profeſsionem in viam perfectionis dirigitur, & ſeruit ei, cui ſeruire regnare eſt, vt inquit Gemin.in c.1. n.7. de Regulat.in 6.poſt Io. Andr.in c.Cum virum, vbi etiam Abb.n.6.infra eod. Ideoque minor profeſſus non reſtituitur tamquam læſus,Specul.in tit. de reſtit.in integr.in 2.par §.Qualiter,ver.Sed numquid minor. Archid.in d.c.5.de Regulat.in 6.& DD. in d. c. Cum virum. Quinimò ex profeſsione regulari non inferri damnum, ſed maximam vtilitatem docet D.Thomas quodl. 3. art.13.

Ex parte verò Religionis verſatur fauor, quia ſua intereſt ſibi conſeruari ſubditos, ac filios, quos parit, ac fouit, & ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit. l.Sunt perſonæ, ff.de relig.& ſumpt.funer.Syluest.poſt alios in ver.Religio, ſub nu.3.vbi loquitur in puncto computationis temporis quoad annum probationis.

13 Secundò, præcepta humana moraliter accipienda ſunt,moraliter autem perfectum dicitur, quod parum diſtat à perfectione. Ariſt.2.Phyſic.D.Thom. in 4.diſt.27.q.2.art.2.ad 3.Sylueſt.& Tabien.in ver. Sponſalia, Io.Andr.in c.Litteras,de ſponſ.impuber.

Tertiò, tempus probationis à Sacris Canonibus indultum eſt, vt Nouitius aſperitates monaſterij, & monaſterium mores Nouitij valeat experiri, cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem. Mores autem, & aſperitatem non probatam integro anni ſpatio vterque Monaſterium, & Nouitij nullo modo probare poterunt minutiſſimo illo quinque horarum interuallo; vel certè ſi probabunt, veriſimiliter nihil eo momento poterit accidere quod illos abducat à profeſſione recipienda, vel emittenda.

14 Quartò decretũ Conc.ſeſſ.25.c.15.de Regul nihil aliud exigit,quam annum probationis completum. Annus verò in naturalem,& ciuilem diſtinguitur. Naturalis eſt qui diebus, & horis conficitur,& de momento in momentum computatur. Ciuilis, quem etiam vulgarem, ſeu artificialem appellant,abſoluitur 365.diebus, itaut qui ad initium extremę diei peruenerit, annum compleuiſſe dicatur,ita probat textus in l.Anniculus, la 2.ff de verbor.ſignif. In hæc verba: [Anniculus non ſtatim vt natus eſt, liber eſt, ſed trecenteſimo ſexageſimo quinto die dicitur, incipiente planè, non exacto die, quia annum ciuiliter, non ad momenta temporis numeramus.] Et ita hanc diſtinctionem anni ciuilis,& naturalis tradunt ibi DD.Brachæus in l.Anniculus, la 1. eod.tit.Iacob.Butrigar.Inſtit.de Action. in princ.Bart.in l.Libellorum, nu.15.ff de accuſat.Archid.Io. Andr & Canoniſtæ in c.Si prop-
15 ter, de reſer. in 6. Textus autem Concilij dum loquitur de anno probationis completo, non videtur intelligendus de anno naturali, ſed de ciuili. Tam parua enim horarum aliquot momenta non ſatis digna videri poſſunt animaduerſione legiſlatorum, vt inquit Connan. lib.3. comment. iuris ciuilis, c.12.col.2.& paulo ante. [Communi (inquit) loquendi conſuetudine inductum eſt, vt dies non diuidantur momentis, ſed toti, & integri numeren-
16 tur.] Et hoc ipſum eſſe de conſuetudine vt annus ciuiliter accipiatur docet gloſſa in d.l.Anniculus in ver. Ciuiliter, & ibi DD. ff. de verbor.ſignific.vbi Rebuff.in verſ.Sequitur, [Dum (inquit) In iure fit mentio de anno,computatur ad 365. dies non per momenta temporum in horas, vel ſemihoras.] Hanc etiam eſſe communem conſuetudinem loquendi à qua non eſt recedendum, teſtatur Brachæus in d.l.Anniculus. Sed & Bald. in c. Cum in cunctis, num. 3. de elect. ſic ait. Quęro quot diebus impletur annus? Reſpondeo 365. diebus: de punctis horarum lex non curat. Rurſum non poteſt dici ſteriſſe minori tempore quàm per annum
17 in probatione,vt Concilium exigit, qui ſupremam diem attigit, ſicuti minor non eſt qui diem ſupremam agit anni vigeſimi,vt inquit ad litteram text. in l.1. ff de manumiſſ.

18 Quintò, Concilium non intellexiſſe de anno naturali ex hoc etiam deprehendi poteſt, quia annus proprie conficitur ex diebus 365. & horis ferè ſex. Quæ quidẽ ſex horę quatuor annorum ſpatio integram diem conſtituunt; vnde fit annus biſſextilis, ſic declarat gl. in c.Quadrageſima in ver.Dies de conſecr. diſt.5. & in Clem. 1.§.Licet igitur, in ver. Certum diem, de reliq.& vener.Sanct gl.& DD. in d.l.3. §.Minore. ff.de minor.& in l.Biſſextus, ff.de verbor.ſignif Archid.in c.Si propter, n.3.de reſcr in 6.Anton.de Butr.in c.Quærenti,in fine,de off deleg. Quintil.Mandoſ.ex ſententia Mathematicorum in reg.10.Cãcell.q.4.n.8.Vnde Cicero de natura Deorum, [Circuitus, inquit, ſolis orbium V. & LX. & CCC. quarta fere diei parte addita conuerſionem conficiunt annuam. Si ergo Concilium fuiſſet loquutum de anno naturali, plane à die ſuſcepti habitus vſque ad profeſſionem emiſſam deberent intercedere dies 365. & ferè ſex horæ,& ſic nouitius, qui exempli gratia Kalendis Iunij hora x. habitum ſuſcepiſſet, deberet profiteri ſequentibus Kalendis Iunij hora 16. alioquin profeſſio antea facta nullius eſſet momenti. Quod certè ſi verum eſſet quàmplurimę profeſſiones ſubuerterentur cum in multis Religionibus profeſsio fieri ſoleat poſt annum eadem hora ſuſcepti habitus, vel paulo poſt. Loquitur ergo Concilium de anno Ciuili, cuius ſatis eſt ſupremam diem attigiſſe, vt abſolutus cenſeatur ex ſupradictis.

Et confirmatur, nam cum alias dubitatum eſſet in S. Congreg. Concilij, an qui ad Diaconatũ pro-

motus

motus fuerat anno 1566. in quatuor temporibus
Quadrageſimę, poſſet anno 1567. ſequenti ad Preſ-
byteratum promoueri, licet lapſus non eſſet inte-
ger annus, quia Paſcha anni 1567. celeriùs adue-
niebat, quàm præcedens: S. Congregatio cenſuit
poſſe, quia iudicio Eccleſiæ iſte videtur annus in-
teger. Quam Congregationis ſententiam Cle-
mens VIII. ad ſe relatam approbauit.

Vltimò, hanc ſententiam omiſſis recentioribus
ante Concilium ſequutus eſt Rebuff. in l. Annicu-
lus, la 2. verſ. Decimò profeſſio tacita, ff. de verb.
ſignif. dum exemplificat dictam l. Anniculus, in
anno probationis.

Hanc quoque opinionem ſi rectè perpendatur,
tenet gloſſa in Clem. 2. in ver. Per annum, de Regu-
lar. dum dicit ſatis eſſe vt Nouitius detulerit ha-
bitum per integrum annum licet non exceſſerit:
gloſſa enim ibi per integrum annum intellexit an-
num, cuius vltima dies illuxerit, licet non exceſſe-
rit, quia quando vltimus dies eſt conſumptus, iam
exceſſit annus. Cũ ergo gloſſa conſtituat ibi diffe-
rentiam inter annũ integrum, & annũ qui exceſſit,
oportet dicere, primo caſu illam fuiſſe loquutam
de anno qui ſupremam diem attigit, ſecundo verò
19 de anno, cuius vltimus dies abſolutus eſt. Aliud
enim eſt complere, aliud excedere, quia etiam id
dicitur eſſe completum, licet ſuperſit aliqua pars
illius. vt inquit Phęnutius in tract. de momen. tem-
poris c. 30. nu. 2. & notat gl. in l. Qua ætate, in ver.
Compleſſe. Quam ibi ſequuntur Bald. Alber. Ful-
goſ. & reliqui interpretes, ff. de teſtamen.

Cæterum pro cõtraria ſententia nullitatis pro-
feſſionis videntur magis vrgere rationes infra-
ſcriptæ.

Primò enim decretum Concilij c. 15. ſeſſ. 25. de
Regular. ad profeſſionis validitatem neceſſariò, re-
quirit, vt Nouitius non minori tempore, quam per
annum in probatione ſteterit. Quod etiam ante
Concilium ſtatuerat ius commune in Religioni-
bus Mendicantium, c. Non ſolum, & c. Conſtitu-
tionem, de Regular. in 6. glo. in Clem. Eos, in ver.
Per annum, & ibi Cardin. num. 7. verſ. Octauo quæ-
ro, eod. tit. Notatur in c. Ad Apoſtolicam, infra
eod. Nauar. conſ. 31. n. 1. de Regular.

20 Nouitius verò, qui ante horas quinque profeſ-
ſus eſt, minori ſanè tempore quàm per annum ſte-
tit in probatione. Quoniam annus vbi incipit, ibi
definit, & reſoluitur, vt inquit Bald. conſ. 458. n. 4.
in fin. vol. 1. gloſ. & DD. in l. Ita vulneratas, §. Ae-
ſtimatio, ff. ad leg. Aquil. Et qua hora incipit, fini-
tur Bart. in l. Libellorum, ff. de accuſat. Vnde Var-
21 ro lib. 5. de lingua latin. annum ab annulo di-
ctum putat, quod in ſeipſum redeat, & Archid.
in cap. Si propter, nu. 3. verſ. Annus dicitur, de re-
ſcript. in 6. exiſtimat annum dici ab ana, quod eſt
circum, & nonas, quaſi circumiens, per text. in
c. Quadrageſima, de conſect. diſt. 5. Ergo cum No-
uitius aliquot horis deficientibus minori tempore
quàm per annum ſteterit in probatione; non vide-
tur valida illius profeſſio.

Et eò magis, quia ius cõmune, à quo Concilium
recipit interpretationem paſſiuam, non ſolum exi-
git vt Nouitius non ſtet in probatione minori tem-
pore quàm per annũ, ſed etiam requirit, vt annus
ſit elapſus, vt eſt tex. in d. cap. Non ſolum, de Regu-
lar. in 6. ibi, [Diſtrictiùs inhibemus ne ante annum
probationis elapſum quemquam ad profeſſionem
veſtri ordinis recipere præſumatis. Certum eſt au-
tem annum non poſſe dici elapſum, niſi vltimum
momentum ſupremæ diei exceſſerit, vt ſcribit
Phænutius in contrarium allegatus in tract. de
momen. tempor. c. 30. n. 2.

22 Secundò, leuis omiſſio quæuis regulariter nõ
vitiet actum, l. 1. fin. vbi Bart. notat. ff. de ventr. in-
ſpic. Aliud tamen eſt quando id, quod omittitur
eſt de forma, c. Cum dilecta, & ibi Felin. poſt alios
n. 56. de reſcript. Dec. in c. De appellationibus, n. 17.
23 de appellat. Annus autem completus, cum in Cõ-
cilio adijciatur decretum irritans, eſt de forma, vt
per Bald. in l. 1. ff. de liber. & poſthum. Felin. in d.
c. Cum dilecta, nu. 29. Nauarr. de Regular. conſ. 82.
n. 3. Ergo ex omiſſione horarum quantumcumque
leui irrita videtur profeſſio.

24 Tertiò, cum anno 1582. Greg. XIII. à menſe
Octobri decem dies ſuſtuliſſet; Rota in cauſa Hiſ-
palen. profeſſionis, reſoluit inualidam eſſe profeſ-
ſionem emiſſam eadem die, & hora ſuſcepti habi-
tus ab anno probationis, licet S. Congregatio ſuper
hoc aliàs noluerit reſpondere. Quæ etiam die 6.
Nouembris 1592. cenſuit habendam eſſe rationẽ
tam in promouendis ad Ordines, quàm in admit-
tendis ad profeſſionem illorum decem dierum
ſubtractorum in Calendario Gregorij XIII. ita vt
addendi ſint illi decem dies detracti. Ex quo ſe-
quitur vt ab anno 1566. vſque ad 1598. & ſic per
ſpatium 32. annorum profeſſiones omnes emiſſæ
ab his, qui putabant ſe compleuiſſe decimum ſex-
tum annum, ſint omninò nullę, deficientibus ni-
mirum decem illis diebus. Concilium enim exi-
git decimum ſextum annum completum d. c. 15. &
25 c. 16. verſ. Finito tempore, ſeſſ. 25. de Regular. Et ta-
men quemadmodum videmus annum biſſextilem
ex additione diei à ſuperiore facta non dici maius
ſpatium quàm anni, vt l. Cum biſſextus, ff. de verb.
26 ſignif. etiam ad effectum, de quo agitur. Leſſius de
iuſt. & iure, lib. 2. c. 41. verſ. Hinc ſequitur, vbi dicit
diem additum biſſexto eſſe neceſſarium ad hoc, vt
annus probationis dicatur completus: ita è con-
uerſo ex detractione quorumdam dierum Pontifi-
cis iuſſu non videbatur illud ſpatium poſſe dici bre-
uius, quam vnius anni. Et tamen profeſſiones fue-
runt declaratę irritę. Ergò multo magis hoc vide-
tur dicendum in caſu præſenti.

27 Quartò, S. Congregatio conſulta à Procuratore
Generali Ordinis Minimorum annis ſuperioribus
an nouitius qui à monaſterio vt aliam religionem
ingrederetur, abierat, ac duas tantum horas in
alio conuentu moram traxerat, ac ſtatim deinde
facti pœnitens reuerſus fuerat, teneretur incipere
nouum annum probationis: reſpondit teneri ab
eo die, quo redijt. Ergo quemadmodum defe-
ctus duarum horarum in medio anni reddit irritã
profeſſionem ex ſententia Sac. Congregationis, ita
etiam videtur eam irritare defectus horarũ quin-
que in fine: æquè enim ad profeſſionis validita-
tem exigitur vt annus ſit completus, atque vt ſit
continuus Lap. alleg. 46. n. 6.

28 Quintò, illis quinque horis moraliter poteſt cõ-
tingere, vt nouitius eos ſentiat ſtimulos, quos nũ-
quam antea expertus ſit. Communis enim ini-
micus eo potiſſimum tempore, quo nouitius eſt
profeſſioni proximus, vires acuit, omneſque ner-
uos intendit vt illum à profeſſione deterreat: arg.
c. Nulli 3. q. 1. & ibi Turrecr. & docet D. Bonau. in
opere quod inſcribitur Speculum diſciplinę ad No-
uitios, part. 1. cap. 2. Quin etiam Superiores eò ſtri-
ctio-

ctiorem denunciat religionis regulam, quo nouitij ſunt ad profeſſionem proximiores, vt certiores fiant, an vero zelo, an potius humano aliquo affectu ſtatum religionis delegerint, vt vſus quotidianus docet.

29 Sextò in his, in quibus annus expletus exigitur, defectus horæ ſæpiſſimè facit vt annus nõ cẽſeatur integer. Sic minores 25. annis licet vltimum diem aſſecuti, dicuntur tamen minores, quouſque ad horam natiuitatis peruenerint, hic eſt tex ad litteram in l. 3. §. Minore, ff. de minor. Sic in omnibus temporalibus actionibus niſi totus nouiſſimus dies compleatur, non finit obligationem. Sunt verba text. in l. In omnibus, ff de act. & obligat. & plurimos caſus ſimiles cumulat Phanutius in tract. de momen. c. 30. n. 1. & Tiraq. de vtroque retract. §. 1. gloſ. 2.

Nec refragatur quod in matrimonio ſatis ſit cœptam eſſe vltimam diem ætatis. Siquidem in his terminis non procedit argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, quia non tantũ quis obligatur in illo, ſicut in ingreſſu religionis. Ita in puncto declarat Imola in Clem. 2. n. 5. poſt glo. ibi in ver. Aetatem de regular. & Abb. in cap. Poſtulaſti, n. 3. infra eod.

30 Septimò ſecundum hanc ſentẽtiam in terminis tacitæ profeſſionis videtur etiam aliàs reſpondiſſe S. Congregatio Concilij ponderando duas declarationes infraſcriptas. Nam cum olim dubitatum eſſet an tacita profeſſio, quæ non eſt excluſa decreto Concilij inciperet completo decimoſexto anno; & an ſtatim poſt dictum tempus emiſſa cẽſeretur; S. Congregatio cenſuit tacitam profeſſionem incipere à prima hora poſt perfectum annum 16. & finire anno 17. Alias verò cenſuit Concilium c. 15. ſeſſ. 25. de regular. non ſuſtuliſſe tacitam profeſſionem, quæ inducitur per annum, & diem computandam à die poſt decimumſextum annum perfectum eius, qui monaſterium ingreſſus eſt. Qoamuis enim hæ duæ deciſiones inuicem diſcrepare videantur, tamen non eſt ita; nam dum in prima deciſione dicitur animus tacitę profeſſionis incipere à prima hora poſt perfectum annum decimumſextum, ſatis innuitur tempus currere de momento ad momentum. Et quamuis adijciatur profeſſionem finire anno 17. tamen hoc ita intelligi debet vt hic annus ſit omninò abſolutus, cũ ſumatur initium ab hora, & momento temporis; neque enim requiritur vt annus decimuſſeptimus fuerit tranſactus cum agatur de profeſſione tacita, quæ à iure inducitur in inſtanti, & vltimo momento eiuſdem anni decimiſeptimi, vt inferiùs explicabitur. In ſecunda verò quia terminus à quo non ſumitur ab hora, ſed à die poſt 16. annum & dies termini non computatur in termino; Ideò Sacra Congregatio dixit tacitam profeſſionem induci poſt annum, & diem, iuxta text. in c. Puella, ibi, at ſi per annum, & diem, 20. q. 2. vt ſic non ſufficiat ſupremam diem attigiſſe, ſed oporteat illam eſſe omninò abſolutam, & conſummatam. Atque ita ex ſententia Sacræ Congregationis dies cœpta in hac materia non habetur pro completa.

31 Octauò tametſi illa quæſtio an tempus computetur de momento ad momentum, & an vltima dies anni cœpta habeatur pro completa, variè ſit à DD. agitata, & ob textuum, ac rationum diuerſitatem valdè ambigua ſit, multiſque limitationibus, atque ampliationibus implicata; vt videre eſt apud Tiraq. de retract. lignag. § 1. gloſ. 11. n. 17. cum ſeqq. & apud Iuriſtas in l. 1. ff. de manumiſſ. in l. Si cui, ff. de legat. 1. & Canoniſtas in c. Cum in cunctis, de elect. tamen frequentius recepta eſt opinio gloſſæ in l 3 § Minorem, ff de minor. vt diſtinguendum ſit an in materia, de qua agitur, verſetur fauor, vel odium, vt dies cœpta pro impleta, vel non adimpleta habeatur prout fauor ſuadet haberi, vel non haberi. Hanc gloſſæ opinionem ſequuntur ibi Bart. & Alberic. qui teſtatur in hac quæſtione ſemper ad eam gloſſam recurri ſolere; explicatque clariſſimè diem cœptam non haberi pro completa vbi eſt fauor vt tempus duret, & haberi vbi eſt fauor vt tempus finiatur. Idem tradit gloſ. in d. cap Cum in cunctis, in ver. Exegerit, de elect. cum qua tranſeunt ibi Doctores, & Abb. num. 6. teſtatur communiter eam gloſſam approbari, & de communi etiam teſtatur Tiraquell. d. gloſ. 11. num. 44.

32 Suppoſita igitur hac ſententia quæ receptiſſima eſt, illud in caſu noſtro inſpicere oportet, an ſit fauor, vt tempus protrahatur vſque ad vltimum momentum, vel vt quantocyus finiatur. Et quidem fauorabile eſſe vt duret toto nouiſſimo die anni probationis ſatis clarum eſſe videtur. Nam hic annus inſtitutus eſt fauore vtriuſque, id eſt tam religionis quàm nouitij, vt illa probet mores nouitij, hic verò auſteritatem religionis, cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem. At vero fa-
33 uor eſt nouitij, vt hæc deliberandi libertas, ſeque iugo religionis ſubmittendi, ac alligandi duret vſque ad vltimum temporis momentum. Fauor etiam eſt religionis cuius intereſt prorſus voluntarios habere milites, cap. Non eſt, 15. q. 1. c. Præſens, 20. quæſt. 3. quique integro anno de religione conſulto deliberantes firmo propoſito illi tandẽ ſe deuoueant. Ad hoc c. Monaſterijs, 19. quæſt. 3. & quod notat Hoſtien. in d. cap. Ad Apoſtolicam, num. 4. infra eod. Vt enim habetur in c. Non ſolum eod. tit. in 6. decet, & expedit vt in hac conſcientiæ puritati non deſit iudicium rationis, ne vnde ſpiritualis profectus quæritur, ſalutis diſpendium ſubſequatur. Et ea conſequenti cum fauor in eo verſetur, vt latius ſit tempus, nec vllum momentum præripiatur nouitio; vltima dies cœpta non debet haberi pro completa.

Neque huic fundamento obſtat quod ſumma ſit ratio, quæ pro religione facit, l. Sunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. funer. adeò vt fauor eſſe videatur quem cito religioni alligari. Quia primò reſpõdetur tametſi aliquem eſſe religioſum ſumma ſit fauor, tamen ante quam talis efficiatur, ſummũ eſſe fauorem cum integra plenitudine temporis de religione deliberare.

Quinimò gloſſa ſingularis hic in verb. Conſummationem, In regulæ, inquit, obſeruatione grauitas eſt, & labor, & ſic odium; & ideò annus completus exigitur, arg. ſupra, cap. Quia in inſulis. Quam gloſſam ſequuntur ibi Innoc. & Anton. de Butr. Difficilis enim eſt vitę mutatio, & cũ animæ ſit labore, vt dicit text. in hoc caſu in Authen. de Monach. c. 2. §. Sancimus ergo, collat. 1. & Io. Andr. hic n. 2. verſ. Et hæc ratio probatur. Et hæc dura ſunt ad portandum homini neophyto, & non aſſueto, vt Hoſtien. inquit in 5. & ſequuntur alij quos retuli ſupra in 2. notab. Ad quod confert etiam doctrina Speculi in 4. libro tit. de Statu Monach. q. 63. vbi ait: [Quando dubitatur qua de cauſa

quis

quis intrauerit religionem, ante annum præſumitur pro nouitio, poſt annum pro religioſo. Ob quam rationem Tridentinum Concilium annum probationis, qui de partium conſenſu remitti poterat iuxta c. Ad Apoſtolicam infra eodem vetuit poſſe remitti, noluitque profeſſionem antea factã parere obligationem etiam ad religionem in genere, vt habetur in cap. 15. ſeſſ. 25. de regular. id ſcilicet intendens, vt religionis profeſſionem magna præcederet deliberatio: Hanc autem legem pœnalem nullitatis profeſſionis fuiſſe à Concilio latam in fauorem profitentium, nec habendam eſſe rationem præiudicij monaſterij tradit clarè Nauarr. poſt Dec. quem citat in conſ. 31. num. 4. de regular.

34 Reſpondetur ſecundò, quamuis annus probationis ſit inſtitutus fauore vtriuſque, ſcilicet tam profitentis, quàm religionis recipientis; tamen reuera principaliter indultum eſſe in fauorem ingredientis, vt poſt Archid. tradunt in cap. Non ſolum, de regular. in 6. Gemin. n. 4. Anchar. in 6. notab. & Franc. in 3. & deducitur ex textu d. c. Non ſolum, dum ait annum probationis in ſubſidium humanæ fragilitatis eſſe regulariter inſtitutum. Ideoque potius ſpectandus eſt fauor Nouitij, quàm Religionis, vt concludit Hoſtien. in d. c. Ad Apoſtolicam, n. 5. verſ. Et eſt ratio diuerſitatis, quam ibi ſequuntur Ioan. Andr. Cardin. & alij communiter.

35 Tertiò reſpondetur etſi daremus in hac materia verſari ex parte fauorem, & ex parte odium, tamẽ quod ſeruari debet cum in re ſolus fauor verſatur, eſt etiam ſeruandum cum partim verſatur odium, & partim fauor, & ſic caſus eſt mixtus. Ita ſentit gloſ. recepta in d. c. Cum in cunctis, in verb. Exegerit, in fine, vbi ait, cum in materia verſatur vtrumque, id eſt tam odium, quàm fauor tempus de momento ad momentum computari, & idem cenſuit Rota deciſ. 75. n. 41. par. 2. diuerſor.

Sed quatenus ab hac opinione communi quę diſtinguit inter fauorem, & odium diſcederemus, & ſequeremur aliam, quę habet inſpiciendam eſſe formam verborum, quæ multos habet ſectatores, videlicet Abb. Rebuff. Caſſan. & alios relatos in d. deciſ. 75. n. 33. tamen etiam ſecundum hanc opinionem videtur verius diem cœptam hoc caſu nõ haberi pro completa. Obſeruandum eſt enim decretum Concilij, in d. cap. 11. per ea verba, nec qui minori tempore quàm per annum à ſuſceptione habitus in probatione ſteterit, & connotare tempus probationis non à die, ſed ab actu ſuſceptionis habitus. Vnde intrat communis concluſio vt quotieſcũque terminus ſtatuitur ab aliquo actu, non à die actus tempus currat de momento ad momentum, ac proinde quilibet vel minutiſſimus defectus infringat actum, gloſ. Io. Andr. Cardin. Anchar. Abb. & alij plures relati à Tiraq. de vtroque retrac. §. 1. gloſ. 11. n. 23. Vnde Angel. de Peruſ. conſ. 404. ſub nu. 4. verſ. finem; [& generaliter, inquit, addo hanc doctrinam quod vbi decurſu tẽporis inchoando, & terminando, quæritur tempus, incipit à momento actus explicari, & finitur cum pro reuolutione temporis dies nouiſſimus ad idẽ punctum peruenerit] Et in terminis cõſimilia verba, poſt ſuſceptum habitum infra annum, & alia huiuſmodi operari, vt tempus currat de momento ad momentum, tradit apertè Io. Andr. in c. Cupientes, col. 5. poſt princ. in ver. Poſt conſenſum, de elect. lib. 6. & ſequitur Tiraq. loco cit. n. 49.

Ad extremum huic ſententiæ ante Concilium videtur adhærere, Philipp. Franc. in c. 1. ſub n. 2. ibi [Requiritur ergo quod ſit annus conſummatus in totum] de reg. in 6. & tandem approbat Vitalin. in Clem. 2. n. 27. de regular. vbi loquitur in religionibus Mendicantium, in quibus de iure communi requiritur annus probationis completus, vt ſupra diximus: & ſentit non ſufficere ad validitatem profeſſionis vt annus probationis ſit in fine, ſed oportere vt ſit completus, adeo vt ſequentem annum attigerit.

Neque verò gloſſa in vltima oppoſitione allegata huiuſmodi opinioni aduerſatur, quia quamuis dicat annum probationis debere eſſe integrum, ſed non requiri vt excesserit, tamen loquitur in profeſſione tacitâ, quæ cum per lapſum integri anni inducatur ipſo iure, & ſic in inſtanti, ſatis eſt vt annus ſit completus; quia in illo vltimo temporis tacita profeſſio cenſetur inducta abſque eo quod annus ſit elapſus. At ſecus eſt in profeſſione expreſſa, quia cum requirat factum hominis, non poteſt fieri in illo inſtanti, & momento temporis, quo annus eſt abſolutus. Ideoque neceſſariò requiritur vt annus ſit elapſus, quia ſi antea fieret, annus non eſſet integer, & completus, vt patebit cuilibet rem accuratè conſideranti.

Et poſt Concilium eamdem ſententiam ſimpliciter ſequuntur Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 24. num. 21. Leſſ. lib. 2. de iuſt. & iure, c. 41. nu. 7. verſ. Quarto annum probationis, & Ludouic. Miran. qui aſſerit hanc concluſionem eſſe veram, & communiter probari à Doctoribus antiquis, & iunioribus in Man. Prælator. c. 22 art. 3. concl. 2. licet contrarium leuibus argumentis tradiderit Rodriquez de regular. tom. 3. q. 17. art. 4.

Nec obſtant quæ ſuperius in contrarium adducta ſunt.

Ad primum enim ſatis patet reſponſio ex vltimo argumento pro opinione negatiua verſ. Secundò probatur.

Ad ſecundum de præcepto morali patet ſimiliter reſponſio ex 2. 5. 6. & vltimo fundamento huius ſententiæ.

Tertium eliditur ex quinto argumento contrario.

Quartum itidem ſublatum eſt ex dictis in vltimo fundamento.

Ad quintum conceditur ad validitatem profeſſionis requiri annum expletum 365. dierum atq; horarum ferè ſex; ſed negatur id eſſe abſurdum.

Atque ex his omnibus videtur poſſe reſponderi profeſſionem, vt proponitur, emiſſam non eſſe validam.

Hæc controuerſia bis contigit in S. Congregatione Concilij, & vtroque caſu Sacr. Congregatio habuit profeſſionem pro inualida; ſed ad vitandos in religione motus à deciſione abſtinuit, nonnullis adhibitis temperamentis.

Ca-

De Regularibus .

Cap. Sanè .

S V M M A R I V M .

1 *CAnonicus Regularis, ſi fiat Monachus Religionis arctioris, manet Monachus : ſed ſi laxioris, redire compellitur .*

2 *Religio ſtrictior nõ dicitur quæ à principio ſuæ fundationis habet ſtrictiorem regulam ; ſed in qua modò arctior vita ducitur .*

3 *Regula Canonicorum Regularium eſt laxior, quàm regula Monachorum .*

4 *Sed per Conſtitutiones poteſt eſſe ſtrictior .*

5 *Fratres Prædicatores , etſi profiteantur Regulam S. Auguſtini , quæ laxior eſt , tamen per Conſtitutiones arctiorem vitam ducunt , quàm Monachi ;*

6 *Et tranſeundo ad Monachos apoſtaſiam non effugiunt .*

7 *Religio vt dicatur arctior, non tantum Regula , ſed etiam Conſtitutiones debent attendi .*

8 *Conſtitutiones Ordinis tolli poſſunt per contrarias conſtitutiones , ſed regula per conſtitutiones tolli non poteſt .*

9 *A Religione maiori, in qua remiſsiùs viuitur , fieri poteſt tranſitus ad minorem meliùs obſeruatam .*

10 *Quod locum habet ſi totus Ordo ſit collapſus, nec ſit ſpes reformationis ; aliàs ſecus .*

11 *Regularis, qui zelo ſanctioris vitæ tranſiuit ad arctiorem Religionem nõ petita Superioris licentia, permittitur diſpenſatiuè in ea remanere, licet de rigore cogendus ſit redire ad primam .*

12 *Religio an ſit vna tantum, vel plures, & in quo differant, & n. ſeqq vſque ad num. 24.*

13 *Religio omnis hoc habet commune, vt quis ſe totaliter præbeat ad ſeruiendum Deo ſecundum tria eſſentialia vota, & n. 31. & ſeq.*

14 *Religionis ſtatus eſt quodam exercitium , quo quis exercetur ad perfectionem charitatis, & num. 26. & 56.*

15 *Religiones diuerſificantur ſecundum diuerſitatem operum, ad quæ ordinantur .*

16 *Item ſecundum diuerſos actus exercitiorum .*

17 *Religiones etſi conueniant in tribus ſubſtantialibus ; tamen diuerſificantur ſecundum diuerſos fines ad illa tria ſubſtantialia ordinatos , & num. 48.*

18 *Et quatenus aliqua ſint ordinata ad eoſdem fines , tamen dicuntur diuerſa propter diuerſas inſtitutiones, habitus, & denominationes, & n. 20.*

19 *Clericorum genus habet ſub ſe duas ſpecies , idest Clericos ſæculares, & Religioſos, & appellatione vnius illorum non venit alterum .*

21 *Religio ſecundum Theologos eſt vna tantùm, ſeu vnum genus, licet plures ſint ſpecies .*

22 *Religiones omnes conueniunt in ſummo fine, qui eſt charitas, & in tribus ſubſtantialibus Regulæ, & num. 48. & 56.*

Et ideo non differunt niſi per accidens, d. n. 22.

23 *Sed contra, & num. 48*

24 *Religio quæ dicatur arctior, ſeu diſtrictior, vel maior, & n. ſeqq. vſque ad num. 66.*

25 *Religio principaliter ordinata eſt ad opera vitæ contemplatiuæ, quæ in oratione, & ſtudio conſiſtunt, & n. 38.*

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

26 *Religiones quædam ordinatæ ſunt ad opera vitæ actiuæ, & aliquæ ad mixta .*

27 *Et actiuorum actuum quidam conſiſtunt in prædicatione, & doctrina , & conſilijs animarum , vt in Prædicatoribus, Minoribus, &c.*

28 *Quidam in militia, vt in Templarijs , & Hoſpitalarijs .*

29 *Quidam ad hoſpitalitatis, & infirmorum obſequia, vt in Ordine Cruciferorum , & Sancti Antonij Viennen.*

30 *Religionum aliquæ ſunt ordinatæ ad ſolitudinem , aliquæ ad ſocietatem, quædam habent propria in communi, & quædam non .*

31 *Religio maior , ſeu perfectior an dicatur quæ habet opera contemplatiua .*

32 *An verò quæ habet opera actiua .*

33 *Militares Ordines ordinati ſunt ad effuſionem ſanguinis actiuam, non autem paſſiuam, licet per accidens etiam paſſiua euenire poſſit .*

34 *Quo caſu propter martyrium cæteris Religionibus eſſent præferendi .*

35 *Religionum maioritas ſecundum Theologos attenditur principaliter ex parte finis , ſecundariò ex parte exercitij .*

36 *Et quidem ſi finis Religionum ſit idem .*

37 *Diſcretio in Religionibus præfertur ieiunijs , vigilijs, & huiuſmodi obſeruantijs, & n. 46.*

38 *Contemplationis opus duplex, oratio, & lectio .*

39 *Vitæ actiuæ opus duplex vnum deriuatur ex contemplationis plenitudine , vt prædicatio , & doctrina .*

40 *Et hoc præfertur ſimplici contemplationi .*

Aliud totaliter conſiſtit in exteriori occupatione, vt eleemoſynas dare, & hoſpites recipere, &c. quæ ſunt minora operibus contemplatiuis, n. 42.

41 *Religiones, quæ ordinantur ad docendum , & prædicandum, tenent ſummum gradum , ſecundum verò quæ ordinantur ad contemplationem ; & num. 50.*

42 *Militia opus dicitur nobilius alijs operibus actiuis, & cur .*

44 *In Religionibus ordinatis ad ſubuentionem priuatam proximi primum eſt infirmos recipere , ſecundum captiuos redimere . Tertium hoſpites recipere , Quartum ad ſuum victum manibus operari .*

45 *Ad continentiam conuenientius ordinantur maceratio corporis per abſtinentiam cibi , quàm per ſubtractionem veſtium .*

46 *Religiones arctiores non ſunt quia arctiores habent obſeruantias, ſed quia obſeruantiæ maiori diſcretione ordinatæ ſunt ad ſuum finem , & num. 51. & 55.*

47 *Vigiliæ , nuditas , & huiuſmodi non perfectio , ſed perfectionis inſtrumenta ſunt .*

48 *Religiones omnes conueniunt in communi exercitio circa tria ſubſtantialia , ſed in obſeruantijs variant .*

49 *Religionum præeminentia triplex .*

50 *In tranſitu de vna ad aliam Religionem ſecundum Theologos non attenditur quæ ſit aſperior , ſeu durior, ſed quæ ſit perfectior, ſeu fructuoſior .*

Sed contra ſecundum Canoniſtas, n. 55. & ſeqq.

51 *Religio Prædicatorum , cum ad prædicandum ſit principaliter inſtituta, alijs eſt perfectior, & ex omni alia licet ad eam tranſire .*

53 *Etiam ex Carthuſienſi .*

54 *Sed è conuerſo ex Ordine Prædicatorum ad alios*

tranſire non licet, niſi in illo foret remiſſa religio.
ontrarium. n.57. & 58.

55 *Canoniſtæ reiectis Theologorum ſubtilitatibus in tranſitu de vna ad aliam Religionem attendunt ſolum qui ſit arctior, diſtrictior, durior, vel fortior modus viuendi.*

Et hanc opinionem ſeruat Curia, n.58.

58 *Carthuſianus tranſiens ad Prædicatores punitur tanquam apoſtatata.*

59 *Sed ad Carthuſiam datur tranſitus ex quacunque Religione.*

60 *Etiam Minimorum, & Minorum de Obſeruantia, vel Capuccinorum.*

Et quid de Eremo Camaldulenſi, n.62.

61 *Carthuſienſium ſtrictior clauſura cum abſtinentia à carnibus in quocunque caſu præponderat alijs Religionum aſperitatibus.*

62 *Ad Eremitas Camaldulenſes ex Indulto Eug. IV. tranſire licet ex quocumque Ordine, etiam Carthuſienſium licentia petita, licet non obtenta.*

63 *Et an hodie ſit locus huiuſmodi indulto, & n. ſeq.*

64 *Eremitarum Camaldulenſium, & Montis Coronæ vnionem factam ab Vrbano VIII. confirmauit Sanctiſſimus D. N. Innocentius X.*

65 *Ad Militares Ordines Curia non dat tranſitum à Religionibus Mendicantium, vel nõ Mendicantium etiam laxioribus.*

66 *Regularis profeſſus in laxiori Religione an teneatur adimplere votum ſimplex quod prius emiſerat de intrando Religionem arctiorem, & n ſeq.*

67 *Votum ſecundum ſolemne derogat primo ſimplici, pro quo tamen venit pœnitentia imponenda.*

68 *Epiſcopus, qui priùs vouerat ingredi Religionem, tenetur cedere Epiſcopatui, & votum implere.*

1 SANE'. Si Canonicus Regularis efficiatur
Monachus, aut Religionis arctioris, & tunc
manet Monachus: aut laxioris, & tunc redire compellitur. Hoc dicit Io. Andr. Butr.
Cardin. Anchar. & Io. de Anan. vel ad idem ſecundum Abbatem, Canonicus Regularis poteſt effici
Monachus, ſi Religio ad quam tranſit eſt ſtrictior
ſua: aliàs ſecus, ſed iuxta intellectum, qui verior
eſt, vt dicam infra in 2. not. Decretalis hoc intendit. Canonicus Regularis qui zelo ſanctioris vitæ tranſiuit ad monaſterium Monachorum, nõ petita ſui Superioris licentia, permittitur diſpenſatiuè in eo remanere, ſi de præſenti arctior ibi vita
ducatur; aliàs redire compellitur. Primò narrat
factum quod, ſecundò diſtinguendo diffinit. ibi, *id
tua*; & ſecundum membrum ibi, *alioquin*.

2 Nota primò ibi, ***Si locus vbi nunc permanet
maioris Religionis exiſtat***, ad validitatem tranſitus de vna ad aliam Religionem non eſſe attendendum an monaſterium, vbi primò quis profeſſionem fecit, à principio ſuæ fundationis fuerit
ſtrictioris Regulæ, quàm monaſterium, ad quod
fit tranſitus, ſed an ſecundum monaſterium modo ſit arctioris, prout ex hac littera deducunt Innoc. in princ. in verb. Nunc, Hoſt. num. 1. in eod.
verb. Io. Andr. eod. num. in verb. Vbi nunc, qui
ponderat dictionem, *Nunc*, ac ſi textus dicat non
inſpiciendum priuilegium fundationis Regulæ vtriuſque loci, ſed ſatis eſt, vt nunc ſit ſtrictioris illud ad quod tranſiuit, licet fortè tempore fundationis fuerit laxioris; Et ſequuntur Butr. num. 4.
Cardin. in 1. notab. Anchar. num. 2. Io. de Anan.
in 1. notab. & Abb. num. 4. qui affirmat multus in
hoc decipi aduertentes ſolum ad Regulam, vtriuſque monaſterij antiquitus inſtitutam, & non ad-
3 modum viuendi de præſenti exiſtentem. Ego ad
hoc aliter induco hanc decretalem: nam iſte erat
Canonicus Regularis, & tranſiuit ad Monachatũ,
& tamen mandatur inquiri an monaſterium, ad
quod tranſiuit ſit maioris Religionis, vel minoris:
hæc autem inquiſitio fieri nõ poterat reſpectu Regulæ, & primæui inſtituti; quia Canonici Regulares Regulæ inſeruiunt laxiori, vt dicit textus in
cap. Quod Dei timorem, infra, de ſtat. Monachor.
Ergo neceſſe eſt vt inquiſitio facienda eſſet reſpectu præſentis obſeruantiæ, & conſequenter inſpiciendum eſt an tempore tranſitus in vtroque monaſterio ſtrictior, vel laxior vita ducatur, ad hoc
c. Licet, ibi, Vitam duceret arctiorem; & ibi dixi
num. 20. & 21. poſt Abbatem in 9. notab. infra
4 eodem. Verumtamen, vt dicit Gul. Naſo, quamuis
Regula Canonicorum Regularium ſit laxior, nihilominus poſſibile eſt vt per Conſtitutiones ſit
ſtrictior, ſicut videre eſt ſecundum eum in Fratri-
5 bus Prædicatoribus, quia etſi profiteantur Regulam Sancti Auguſtini laxiorem, quàm ſit Regula
Sancti Benedicti: tamen Regula eſt quid minimũ
reſpectu aliarum aſperitatum, quas inducunt Cõſtitutiones Ordinis, quæ vſque adeo arctant Prædicatorum vitam, vt aſperior dicatur, quàm vita
6 Monachorum. Si ergo tranſierint ad Monachos,
apoſtaſiam non effugiunt, & cogendi ſunt redire
7 ad primum Ordinem, vt hic: & concordant Goffred. & Io. Andr num. 5. Atque ita non tantum
Regula, ſed etiam Conſtitutiones in hoc ſunt attendendæ ſecundum eos, & conſentiunt Cardin.
in 2. quæſt. Anchar. num. 4. & Abb. nu. 5. & idem
Cardin. in cap. Ad noſtram, num. 2. & 3. ſupra de
de appel. vbi etiam Abb. num. 6. & Præpoſit. n. 8.
Anchar. in Clem. 1. num. 4. in 3. not. & ibi Imol.
num. 9. de Regular. Lap alleg. 61. Quidam Franciſcus, aliàs 62. num. 5. Philipp Prob. in addit. ad
Monach. in cap. 1. num. 20. infra eodem lib. 6. Syl-
8 ueſter in verb. Religio, 4. quæſt. 6. Nec refert quod
Conſtitutiones tolli poſſint per contrarias Conſtitutiones, vt in reg. 1. de reg. iur. Regula autem per
conſtitutiones non poſſit tolli, vt in c. Sicut, infra
eod. nam, vt reſpondet Io. Andr. d. num. 3. verſ. Ad
id autem; ſatis eſt vt poſſint non tolli ad hoc
l. Sufficit, ff. de condit. indeb. & Clem. Quia, de
ſupplen. neglig. Prælat. cum ſimilib. vt per eum,
vel ſecundum Abbat. hic num. 5. verſ. Dic autem
etiam clariùs, Licet Conſtitutiones tolli poſſint,
tamen ſatis eſt, vt de præſenti in primo monaſte-
9 rio ſtrictiùs viuatur; Itaque ſiue laxior vita oriatur ex tranſgreſſione Regulæ, ſiue ex inobſeruantia Conſtitutionum, à Religione, in qua remiſſiùs
viuitur poteſt quis licitè tranſire ad minorem Religionem meliùs obſeruatam, ſecundum D. Thom.
in 2.2. quæſt 189 ar. 8. in corpor. Io. Andr. hic n. 3.
& Card. in conſ. 28. Pro elucidatione, vbi eſt caſus.

10 Verum hoc notabiliter limitat Io. Andr. d. n. 3.
vt locum habeat ſi totus Ordo ſit collapſus, nec
ſubſit ſpes reformationis, ſicut eo tempore contigit in Templarijs: aliàs ſecus. Vnde ſi monaſterium verbi gratia Sancti Benedicti ſine ſpe reformationis ſit collapſum; nihilominus ſi plura monaſteria eiuſdem Ordinis, ſaltem in patria vel prouincia reperiantur non collapſa: tunc minimè licebit ad minorem Religionem tranſire. Facit
cap. Abbate, in fin. de verb. ſignif. Et cum hac limita-

mitatione Io. Andr. tranſeunt hic Cardin. in 3. q. Anchar. num. 4. & Abb. num. 7. Sylueſter in verb. Religio 4. in 2. & 6. quæſt.

11 Secundò, nota ibi, *in eodem loco cum pura conſcientia remanere permittas*. Regularem, qui bono zelo tranſiuit ad arctiorem Religionem, non eſſe cogendum ad primum Ordinem redire, licèt à Prælato ſuo tranſeundi licentiam non petierit; quod ſatis expreſsè probatur hic; nam ille Canonicus Regularis fugerat à ſuo monaſterio, vt dicitur in littera, & ſic licentiam non poſtulauerat, vt arguit Hoſt. hic in princ. in verb. Fugerat. Non enim placet intellectus Magiſtri Petri de Sampſone dicentis Papam hic loqui iuxta vulgare Lombardorum, qui verb. *Fugere*, vſurpant pro *ire*, vt hic refert Abb. Antiq. num. 1. Et tamen quia cum puritate conſcientiæ tranſiuit, non compellitur redire ad primum monaſterium, niſi in caſu, in quo ſecundum ſit minoris Religionis; & ita per hanc litteram ſentit gloſ. Bernard. hic, & in cap. Licet, in verb. Licentiam poſtulauerit, infra eodem. Sed tu dicas Religioſum poſſe reuocari ad ſuum monaſterium, vt tenet gloſ. Ioannis, in c. Mandamus in ver. Monachos, 19. q. 3. & latè probaui in d. c. Licet in 2. q. à n. 52. vſque ad n. 60. Nec obſtat hoc cap. quia in hac parte continet gratiam, & diſpenſationem, vt innuit verb. Permittas, ſecundum præcitatam gloſ. & Hoſt. hic in princ. verſ. Vel quod hic dicit, & num. 1. verſ. Vel cum pura conſcientia, & Abb. num. 2. verſ. Tamen gloſ. & ex hoc intellectu collige in practica, quod etſi de vigore iuris tranſiens de vna ad aliam Religionem zelo ſanctioris vitæ cogendus ſit regredi ad primam, ſi à Prælato ſuo tranſeundi licentiam non petierit: tamen non eſt inconueniens vt ex æquitate Sedes Apoſtolica cum eo miſericorditer diſpenſet, vt poſſit remanere in ſecunda; ſi de præſenti in ea ſtrictior vita ducatur, prout Papa hic fecit.

12 QVAERO an Religio ſit vna tantum, vel plures ſint Religiones, & in quo differant.

Reſpondeo cum Io. Andr. hic n. 4 cum ius noſtrum de Religionibus loquens dicat alteram maiorem, vel arctiorem, aut diſtrictioris vitæ, & alteram minorem, vel laxiorem, vt hic, & in cap. Licet, & cap. Conſulti, infra eod. & in cap. Virgines, 20. q. 4. in cap. Quod Dei timorem, infra de ſtatu Monach. & in cap. Qui votum, inſt. eodem lib. 6. Hinc patet Religiones eſſe plures, & non vnam tantum, vt in Clem. 1. de elect. & in cap. vnic. de

13 Relig. Domib. lib. 6. Nec obſtat ſi dicas non eſſe ibi differentias per ſpecies, ſed per accidens, cum omnis Religio hoc habeat commune, vt quis ſe totaliter præbeat ad ſeruiendum Deo ſecundum tria principalia, & eſſentialia vota, de quibus in cap. Cum ad monaſterium in fin. de ſtatu Monach. Quo fit, vt non poſſit eſſe diuerſitas ſecundum hoc, vt in vna Religione quis aliquid ſui retineat, & in alia aliud, ſicut in ſtatu Epiſcopali, non eſt diuerſitas in ſpecie, ſed eſt vnus vbicumque fuerit, cap.

14 Legimus, 93. diſt. Id inquam non obſtat quoniam vt reſpondet Io. Andr. d. num. 4. verſ. Fateri, [Status religionis ex illis tribus eſſentialibus eſt perfectius quoddam exercitium, quo quis exercetur ad perfectionem charitatis. Sunt autem diuerſa charitatis opera, quibus homo vacare poteſt. Sunt etiam diuerſi modi exercitiorum; & ideo religio-

15 nes diuerſificantur dupliciter. Primò enim diuerſificantur ſecundum diuerſitatem operum, ad quæ ordinantur, vt quia vna eſt ordinata ad peregrinos hoſpitandos, aliæ ad captiuos viſitandos, vel redimendos; vna ad actus cõtemplatiuos, alia ad actiuos, alias admiſtos. Secundò, diuerſificantur ſecũdũ diuerſos actus exercitiorum, vt quia in vna caſtigatur corpus per abſtinentiam, in alia per nuditatẽ, in alia per operationem manuũ; maior tamen eſt prima diuerſitas, quàm ſecunda, cum finis in

17 vnaquaque re ſit potiſſimum. Quamuis ergo tria illa eſſentialia vnicuiq; religioni ſint communia: tamen bene compatiuntur religiones fore diuerſas propter diuerſas diſpoſitiones, & diuerſos fines

18 ad illa tria eſſentialia ordinatos. Quinimo, eſto aliquæ Religiones ſint ordinatæ ad eoſdem fines, nihilominus eum diuerſæ ſint inſtitutiones, diuerſi habitus, diuerſæ denominationes, dicuntur eſſe diuerſæ, & ſic loquitur d. Clem. 1. de elect. & d. c. vnico, de religioſ. domib. lib. 6.] Hæc Ioan. Andr. quæ ferè ad calamum tranſtulit ex D. Thoma in

19 2. 2. qu. 188 art. 1. Quibus adde Gemin. conſ. 41. Pro clariori deciſione num. 1. vbi magiſtraliter dicit in eccleſia militanti eſſe vnum genus hominũ generaliſſimum, quod principaliter diuiditur in duo genera ſubalterna, clericorum videlicet, & laicorum, cap. Duo ſunt genera, 12. qu. 1. Genus autem ſubalternum clericorum habet ſub ſe diuerſas ſpecies, quæ principaliter diuiduntur in duas, videlicet in clericos ſæculares, & religioſos, & appellatione vnius iſtorum proprie ſumpto vocabulo non comprehenditur alterum, vt eſt text. in cap. Ex multa, verſ. Sicut ergo, infra de voto, & notat gloſ. in Clem. Cupientes, in verb. Religioſi, de

20 præbend. Item ſpecies religioſorum diuiditur in alias ſpecies, quæ diſcernuntur ex diuerſitate profeſſionis, & habitus, vt patet in cap. Vt lex continentiæ, 27. q. 1. & in Clem. 1. de elect. & in Clem. 1. Eos, de Regular. cum ſimilib. Quod latius proſequere, vt per eum. Dicit etiam Lapus allegat. 130. Pro dubij num. 4. ſecundum opinionem Theolo-

21 gorum vnam tantum eſſe Religionem, quia in omnibus religionibus inſunt illa tria ſubſtantialia, ſcilicet obedientia, continentia, & carentia proprij. Et ſine illis tribus non eſt religio, vt notatur in cap. 2. de Eccleſijs ædificand. ergo vna tantum eſt religio, ſeu vnum genus, licet plures ſint

22 ſpecies. Similiter Anchar. conſ. 321. Præmittenda ſunt, n. 1. [Licet, inquit, Religiones diuerſificentur ſecundum diuerſitatem operum, & exercitiorum; tamen omnes in fine conueniunt, ſcilicet in dilectione Dei, & proximi; ergo in ſummo fine, qui eſt charitas, omnes Religiones conueniunt, vt in Extrauag. Ad conditorem, verſ. Cum enim, Conueniunt etiam omnes religiones in tribus ſubſtantialibus regulæ, de quibus in cap. Cum ad monaſterium de ſtat. Monach. Ex quibus poteſt dici, quod prædictæ diuerſitates faciunt potius religiones differre in qualitate accidentali, quàm in ſubſtantia, ſiue eſſentia, arg. l. Ordo, ff. de publ. iudic. Fateri tamen oportet, quod dicta diuerſitas accidentium, ſiue qualitatum inducat diuerſitatem religionum, vt notatur in Clem. 1. de elect.] Hacte-

23 nus verba Ancharani. Sed tu dicas cum Io. Andr. religionum differentias eſſe per ſpecies, & non per accidens, vt dictum eſt ſupra num. 13. Nec obſtat quod ea, quæ in eſſentialibus conueniunt, ſicut religiones omnes conueniũt in tribus ſubſtantialibus, ſine quibus non eſt aliqua religio, non differant niſi per accidens. Quoniam, vt reſpondet

S. Tho. in 2.2. qu. 188. art. 1. ad 2. tria eſſentialia
vota pertinẽt ad exercitium Religionis,ſicut quæ-
dam principalia , ad quæ omnia reducuntur. Ad
obſeruandum autem vnumquodque eorum diuer-
ſimodè aliquis ſe diſponere poteſt, puta ad votum
continentię ſeruandum ſe diſponit aliquis per loci
ſolitudinem, per abſtinentiam, & per mutuam
ſocietatem, & per multa alia huiuſmodi,& ſecun-
dum hoc patet quod communitas eſſentialium
votorum compatitur diuerſitatem religionis,tum
propter diuerſas diſpoſitiones, tum etiam propter
diuerſos fines.
24 Secundò QVAERO, quæ Religio dicatur ar-
ctior, ſeu diſtrictior, vel maior.
25 Pro ſolutione quæſtionis præmittẽdum eſt Re-
ligionem principaliter ordinatam eſſe ad opera
vitæ contemplatiuæ, quæ in oratione, & ſtudio cõ-
ſiſtunt, ad quod propriè videtur ordinatus ordo
Ciſtercienſium,& Carthuſienſium, licet aliquis ex
his ſecundariò opus manuum , vel hoſpitalitatem
26 habeat annexam. Sed multæ Religiones ſunt etiã
ordinatæ ad opera vitæ actiuæ,& aliquæ ad mixta,
vt dictum eſt in præcedenti quæſtione. Illorũ au-
27 tem actiuorum actuum quidam conſiſtunt in præ-
dicatione, & doctrina, & animarum conſilijs, de
quibus quomodo, & quando Religioſis compete-
re poſſint, planè habetur 16. quęſt.1. per totam.
Exemplum in Pręducatoribus, Minoribus Eremi-
tis Sancti Auguſtini, Carmelitis, & ſimilibus. Qui-
28 dam in militia, vt olim Templarij, & nunc Ho-
ſpitalarij,ſeu Calatrenſes,Sancti Iacobi de Spatha,
Sanctæ Mariæ Theutonicorum, & his ſimiles. De
qua quidem militia quomodo, & quando bonum
publicum, & animarum ſalutem reſpiciat, ſatis
habetur in cap. Noli, 23.q.1. & cap. Fortitudo, &
29 per tot. quæſt. 3. & per Io. Andr. hic n.7. verſ. De
corporali. Aliqui ad hoſpitalitatis, & infirmorum
obſequia, vt Ordo Cruciferorum Sancti Anto-
30 nij Viennen. Sancti Spiritus in Saxia, Beati Ioan-
nis Dei, & Clericorum miniſtrantium infirmis.
Rurſus aliquę Religiones ſunt ordinatę ad ſolitu-
dinem, aliquę ad ſocietatẽ; quædam habent pro-
pria in communi,quædam non, vt olim Mendicã-
tes omnes, & hodie Minores Sancti Franciſci, vt
in decreto Concilij Tridentini, ſeſſ.25. de Regul.
cap. 3.
31 Quibus ita conſtitutis, in propoſita quæſtione
primo intuitu dicendum videtur illam dici maio-
rem Religionem,quę habet opera contemplatiua;
vnde Lucæ 10. Maria, per quam hæc vita deſigna-
tur,optimam partem elegiſſe dicitur, c. Niſi cum
pridem, ad fin. ſupr. de renunciat. Pręterea Augu-
ſtinus conſuluit certius eſſe tenendum,vt c. Si quis,
in fin. de pœnit. diſt. vltim. Sed vita contemplati-
ua proculdubio certior, ac tutior eſt, vt in d.c. Ni-
ſi. Ad hoc cap. primum in fin. de pœnit. diſtinct.
5. ergo præeligenda, & appetenda.
32 Sed contrà, maior Religio videtur illa, quæ ha-
bet opera actiua,per tex. in cap. Licet,infra eodem
ibi; quoniam ſicut maius bonũ minori bono præ-
ponitur, ita cõmunis vtilitas ſpeciali vtilitati prę-
fertur; & in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſi-
lentio, ſolicitudo contemplationi; & labor quie-
ti, &c. Sed illa religio eſt maior, & potior,quæ ad
maius bonum eſt ordinata: Ergo religio, quæ
ordinatur ad vitam actiuam, eſt potior illa, quæ
ordinatur ad vitam contemplatiuam. Præterea
omnis Religio vt pręedixi ordinatur ad charitatẽ:
At maiorem charitatem quis habere non poteſt
quàm vt vitam ſuam ponat pro amicis ſuis. Io.15.
d. c. Niſi cum pridem, verſ. Quippe. de renonciat.
33 Ergo Ordines ad id ordinati,quales ſunt Ordines
militares, qui etiam ſunt actiui, cenſeri debent
maiores.
34 Dici tamen poteſt eiuſmodi Ordines militares
eſſe ordinatos ad effuſionem ſanguinis actiuam,
non autem paſsiuam, licet etiam paſsiua per ac-
cidens euenire poſsit: facit cap. Is qui, de homi-
cid. lib.6. ſecundum Io. Andr. hic num.8. verſ. Di-
ci tamen poteſt, qui propterea fatetur aliquo ca-
ſu hos milites martyrium ſubire poſſe;& tunc am-
bigendum non eſſet, quin alijs Religioſis eſſent
præferendi ſecundum eum. Vnde ſuper illud ad
Hebr. 12. *nondum vſque ad ſanguinem reſtitiſtis*,
dicit gloſ. Perfectior in hac vita dilectio nulla eſt
ea, ad quam Sancti Martyres peruenerunt, qui
contra peccatum vſque ad ſanguinem certarunt:
certare enim vſque ad ſanguinem poteſt interdũ
competere Religionibus quæ ad militiam ordinã-
tur, quod expreſsè docuit S. Thom. in 2.2. q.188.
art. 6. ad 2. iuncto arg. contrario.
35 His in vtramque partem adductis pro ſolutione
quæſtionis, cum Religiones primò diuerſificen-
tur ex parte finis, ſecundò ex parte exercitij di-
cunt Theologi maioritatem, ſeu excellentiam
vnius Religionis ſuper aliam principaliter attendi
ſecundum Religionis finem,ſecundariò autem ſe-
cundum exercitium: nam comparatio ſecundum
finem eſt abſoluta, quia finem quærimus propter
ſe. Sed ſecunda eſt reſpectiua,quia exercitium nõ
quęritur propter ſe,ſed propter finẽ; ex quo ſequi-
tur vt illa Religio ſit maior, quæ ordinata eſt ad
finem abſolutè potiorem, vel quia illud eſt maius
bonum,vel quia ordinatur ad plura bona. Vbi ve-
36 rò vtriuſquę Religionis finis ſit idem, attenditur
ſecundariò præeminentia, non ſecundum quanti-
tatem exercitij, ſed ſecundum proportionem eius
ad finem intentum. Vnde in Collationibus Pa-
37 trum col.2. c.3. ante med. introducitur ſententia
Beati Antonij, qui prætulit diſcretionem,per quã
quis omnia moderatur, ieiunijs, vigilijs, & huiuſ-
38 modi obſeruantijs. Cum igitur opus contempla-
tionis ſit duplex, ſcilicet oratio, & lectio; ſi vna
Religio eſſet ordinata ad orationem tantum,
& alia ad lectionem; vtique prima eſſet maior,
39 quia opus orationis nobilius. Cęterum aduer-
tendum eſt opus vitæ actiuæ eſſe duplex. Vnum
eſt quod deriuatur ex contemplationis plenitudi-
ne, vt pręedicatio, & doctrina. Vnde & Gregorius
dicit in 5. homil. ſuper Ezech. poſt med. quod de
perfectis viris poſt contemplationem ſuam redeũ-
tibus dicit pſalm. 144. *Memoriam ſuauitatis tuæ*
40 *eructabunt*. Et hoc opus meritò pręfertur ſimpli-
ci contemplationi, & ſic loquitur cap. Licet, infra
eod. Sicut enim maius eſt illuminare, quàm luce-
re tantum, ita maius eſt contemplata alijs trade-
41 re, quàm ſolum contemplari. Sic ergo ſummum
gradum in Religionibus tenẽt quæ ordinantur ad
docendum, & prædicandum, quæ & propinquiſſi-
mæ ſunt perfectioni Epiſcoporum.
Secundum autem gradum tenent illæ, quę or-
dinantur ad contemplationem. Aliud verò eſt
opus vitæ actiuæ, quod totaliter conſiſtit in ex-
teriori occupatione, ſicut eleemoſynas dare, ho-
ſpites recipere, & ſimilia, quæ ſunt minora ope-
ribus contemplatiuis, niſi forte in caſu neceſsita-
tis

tis cap. Non ſatis, & cap Paſce fame morientem,
43 86. diſt. & quia actiuum opus militię ordinatū
eſt ad publicam vtilitatem, videtur eſſe nobilius.
Nam, vt dicitur primo & hic, melius eſt bonum
gentis quàm vnius hominis. Facit cap. Bonæ, il
primo, ſupra de poſtulat. Prælat. & propterea di-
cunt aliqui, quos tacito nomine hic refert Io. And.
num. 8. circa med. verſ Per quod, Opus militiæ in
Religione ordinatum non ad mundanū commo-
dum, ſed ad defenſionem diuini cultus, & publicę
ſalutis, ſubſidium Terræ ſanctæ, & perſonarum
miſerabilium, & patriæ, inter opera actiua eſſe no-
bilius, & propter id Religionem ad id ordinatam
eſſe nobiliorem alijs ordinatis ad alia purè actiua;
vnde de Iuda legitur 1. Machabęor. 3. *Præliabatur
prælium Iſrael cum lætitia, & dilatauit gloriam po-
pulo ſuo*, & ſic pugnauit pro Republica. Item &
pro diuino cultu. Vnde ibi ſequitur cū dixiſſet nos
pugnabimus pro animabus noſtris, & pro legibus
44 noſtris. Inter actiua verò, quæ reſpiciunt ſub-
uentionem priuatorum proximorum, videtur eſſe
nobilius, & in primo gradu infirmos recipere, in
ſecundo autem captiuos redimere, in tertio ho-
ſpites recipere, in quarto, ad ſuum victum manibus
operari. Per quę patet Religiones ad hos actus
inſtitutas habere ſecundum qualitatem actiuam
ſuas præeminentias. Quod ſi vna ad plura eiuſ-
modi opera ſit inſtituta, alia ad pauciora, prima
erit præſtantior: Et idem ſi habeat ſtatuta, quæ
45 magis congruant ad finem propoſitum. Vnde
conuenientiùs ordinatur ad continentiam mace-
ratio carnis per abſtinentiam cibi, & potus, quæ
pertinent ad famem, & ſitim, quàm per veſtium
ſubtractionem, quæ pertinet ad frigus & nudita-
46 tem. Illa enim, quę ſine diſcretione fierent, fa-
cile adnexum haberent deficiendi periculum.
vnde, vt ait B. Antonina, non ſunt Religiones po-
tiores, quia arctiores habeant obſeruantias, ſed
quia obſeruantię ſunt maiori diſcretione ordina-
tę ad ſuum finem, & Abbas Moyſes in collationi-
bus Patrum in col. 1. cap. 7 poſt med. [Ieiunia,
(inquit,) vigiliæ, meditatio ſcripturarum, nudi-
tas, ac priuatio omnium facultatum non perfe-
ctio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt, & iſta in-
ſtrumentalia deſeruiunt tribus eſſentialibus Reli-
gionis. Ad paupertatem labor manuum, & men-
dicitas, quæ victum procurant: Ad continentiam
maceratio carnis, vt ieiunia, vigilię, & huiuſmo-
di. Ad obedientiam oratio, lectio, viſitatio in-
firmorum, & ſimilia. Per hoc remouentur obſta-
cula impedientia ſuum Religionis finem, vt ſcili-
cet totaliter tendatur in Deum, & charitatis per-
48 fectionem. In communi ergo exercitio circa illa
tria ſubſtantialia omnes Religiones conueniunt,
ſed in obſeruantijs variant, de quibus vna Religio
49 quandoque plus habet, quam alia.] Ex prędictis
collige triplicem Religionis præeminentiam vna
principaliter, & ſecundariò attenditur. Secunda
principaliter tantum. Tertia ſecundariò tantum,
vt hic latè per Io. Andr. n. 8. qui hæc ferè omnia
hauſit ex doctrina D. Thomæ, in 2. 2. q. 188. art. 6.
per totum.
50 [Ex his ergo concludunt Theologi in tranſitu de
vna ad aliam Religionem non eſſe attendendum,
an ſit aſperior, ſeu durior, ſed ſolum an, ſit per-
fectior, & fructuoſior: ad hoc cap. Licet, infra eo-
dem ibi, Ad frugem melioris vitæ valeat tranſmi-
graret. Et infra ibi, Liberè poteſt ſanctioris vitæ
propoſitum adimplere. Et hanc contendunt eſſe
maiorem Religionem, de qua loquitur hęc De-
51 cretalis. Et huius ſententiæ, licet non ita clarè, vi-
detur eſſe D. Thoma n. in 2. 2. qu. 189. art. 8. in
corpor. vbi ait: [Pone aliquem laudabiliter de vna
Religione tranſire ad aliam zelo perfectionis, in
qua non attenditur excellentia ſecundum ſolam
arctitudinem, ſed principaliter ſecundum id, ad
quod Religio ordinatur: ſecundariò verò ſecun-
dum diſcretionem obſeruantiarum debito fini
proportionatarum] Et in quæſt præcedenti art. 6.
in corp. & in reſponſione ad tertium ſimiliter ait,
arctitudinem obſeruantiarum non eſſe id, quod
præcipuè in Religione commendatur; & ideo
non eſſe potiorem Religionem ex hoc, quod ha-
beat arctiores obſeruantias, ſed ex hoc, quod ex
maiori diſcretione ſunt eius obſeruantiæ ordinatæ
ad finem Religionis: Et hanc doctrinam ſequuti
ſunt Turrecrem. in c. 1. n. 1. verſ. Primo zelo perfe-
ctionis 19. q. 3. S. Antonin. in 3. p. tit. 16. cap. 4. in
princ. verſ. Poteſt tamen, Syluester in verb. Religio,
4. in fine ibi, ſed tamen aduerte, quia nomine Re-
ligionis arctioris venit Religio ſanctior, & Religio
fructuoſior. Nauarr. in Comm. 4. de Regular. n. 2.
& 3. Quinimo Petr. de Palud. in 4. ſent. diſtinct. 38.
q. 3. art 1. n. 11. [Quia, (inquit,) corporalis exer-
citatio ad modicum vtilis eſt, nullum autem ſacri-
ficium eſt Deo magis acceptum ſicut zelus anima-
rum, quia ad prędicandum fuit Chriſti Religio eſ-
ſentialiter, & principaliter & nominaliter inſtitu-
ta: Idcirco religio Prędicatorum, quia ad hoc prin-
cipaliter inſtituta eſt, alijs eſt perfectior, & ex omni
alia ad eam licet tranſire, etiamſi in paupertate, &
auſteritate alia excellat, quia hæc eſt perfectio, &
52 Religio Chriſti etiamſi loculos habeat, quos alia
non habeat religio, quæ prædicationem eſſentiali-
ter non habet annexam, ſed accidentaliter poſt in-
ſtitutionem per auctoritatem ſibi commiſſam per
accidens ad hanc perfectionem attingit.] Hęc Petr.
quem refert, & ſequitur D. Antonin. d. c. 4. §. 4. in
53 princ. & cum his concordat Syluest. in ver. Religio,
4. q. 6. & Id. ibidem relatus à D. Antonin. nam, vt
ipſe ait, cum vnicuique ob frugem melioris vitæ
ad altiorem ſtatum liceat tranſire, vt c. Duæ ſunt,
19. q. 2. & cap. Licet, infr. eod. non ſolum Carthu-
ſienſes, ſed cuiuſcunque ordinis fratres ad ordinem
Prædicatorum poſſunt tranſire regulariter ad vn-
guem viuentem: Et illum eſſe alijs perfectiorem
probat eadem ratione, qua Petr. de Palud. Quini-
mo, vt refert S. Antonin. loco cit. Monaldus nomi-
ne magnus Canoniſta, & Theologus atteſtatur ſe
vidiſſe Pariſijs determinationem factam per do-
ctores vniuerſitatis eiuſdem, quod Frater Carthu-
ſiæ poteſt tranſire ad ordinem Prædicatorum, re-
gulariter viuentem de iure communi. E conuer-
54 ſo autem, vt inquit S. Antonin. d. §. 4. verſ. E con-
uerſo Fratres Prædicatores ad aliorum ordinum
obſeruantiam non poſſunt deſcendere, niſi in or-
dine Prædicatorū foret remiſſa religio: tunc enim
liceret tranſire ad alium ordinem arctiùs viuentē
cum propoſito, & facto arctè viuendi, & non laxè,
& ita ſecundum Theologos non attenditur quæ
religio ſit aſperior, ſed quę ſit perfectior.
55 [Sed nos Canoniſtæ, (vt inquit Io. Andr. hic n. 8.
circa finem) non ponderatis his ſubtilitatibus tan-
tum ſolemus aduertere vbi ſit arctior, diſtrictior,
durior, vel fortior modus viuendi, vnde Decretalis
Licet, infra eod in fin. dicit, vt apud eos vitam duce-
ret

ret arctiorem, & paulò poſt princ. dicit, arctioris
vitæ prætextu. Ad idē c. Quia in inſulis, ibi data eſt
56 Cōgregatio, infra de ſtat. Monachor. Atque ita
cum omnes religiones ſint ordinatæ ad ſummum
finem, qui eſt charitas, per quam quis coniungitur
Deo, vt in Extrauag. Ioann. XXII. Ad Conditorem,
verſ. Cùm enim, & ſic finis ſit idem: ſolum arctio-
57 rem viuendi modum ponderamus; idcoque ſi in
vna Religione ſit ſola contemplatio cum arctiſſi-
mo viuendi modo, poſſibile tamen, & ſine deficiēdi
periculo, non admitteremus tranſitum ad religio-
nem, in qua eſſet contemplatio, & actio etiam per
prædicationis officium cum laxo, vel minus arcto
modo viuendi, quod tamen Theologi admitterent
ſecundum prædicta.] Hactenus verba Io. Andr.
cum quo concordant hic Henric. Borph. nu. 16. An-
ton. de Butr. nu. 6. mordens Theologos, qui volunt
omnia ſcire, & nihil ſciunt, Cardin. nu. 19. verſ. Ta-
men ſecundum Canoniſtas, Anch. nu. 6. verſ. Dicit
Io. Andr. quod Canoniſtæ Abb. n. 8. & Io. de Anan.
n. 3. verſ. Canoniſtæ dicunt. Summa Roſella in verb.
Religio 4. num. 8. in fin. & Angel. in verb. Religioſus
58 n. 34. Adde quod opinionem Canoniſtarum ſeruat
curia; non enim permittit tranſitum à religione,
in qua ſtrictiùs, & duriùs viuitur ad religionem,
in qua viuitur laxius, vtcunque annexum habeat
prædicationis officium; vnde ſi Carthuſianus tranſ-
migraret ad Prædicatores prætextu zeli perfectio-
59 ris vitæ, puniretur tanquam apoſtata, è conuerſo
autem ex quacunque religione datur tranſitus ad
Carthuſiam, vt in extrauag. 1. de regular. vbi Mar-
tinus IV. ſtatuit vt nullus religioſus ordinum
Mendicantium quorumcunque, quauis auctorita-
te ad religionem non Mendicantium audeat con-
uolare, ordine Carthuſienſium dumtaxat excep-
to ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ
60 Papę reſeruata; & ex hoc confunditur opinio Paſ-
ſarel. in priuil minim. cap. 39 contendentis ex qua-
cunque religione dari tranſitum ad religionem
Minimorum, ſed ex illa ad nullam aliam, eo quod
ſit omnium arctiſſima ob votum quadrageſimalis
vitę, vt dicit Iulius II. in ipſorum priuil. Item du-
bia redditur opinio D. Bonau. in expoſit. reg. Minor.
c. 2. q. 12. & 13. tom. 1. Cordubæ in eadem reg. c. 2.
q. 17. punct. 1. qui idem affirmant de religione Mi-
nor. ſed oppoſitum ſeruatur in practica, nam & Ca-
puccini paſſim tranſeunt ad Carthuſianos petita,
licèt non obtenta ſuorum Superiorum licentia. Itē
vt vides, obſtat exceptio, de qua in prędicta extra-
uag. Martini IV. Quę quidem exceptio apponi ſo-
let in omnibus priuilegijs, & indultis Apoſtolicis
61 interdicentibus tranſitum ad alias religiones, &
meritò, quia licèt Carthuſienſium religio non
ſit cæteris perfectior ex parte finis, quippe quæ
non eſt inſtituta ad officium docendi, vel prædi-
candi, ſed ad ſolam contemplationem ſecundum
ea, quæ dicta ſunt ſupra n. 41. & 52. tamen arctiſſi-
ma clauſura, ac velut perpetuus carcer, cui ſunt
addicti Carthuſienſes, cum abſtinentia à carnibus
in quocunque caſu præponderat omnibus alijs re-
ligionum aſperitatibus, vt dixi in cap. Ad Apoſtoli-
cam n. 38. infra eod. & in c. Non eſt vobis nu. 25. &
n. 28. ſupra eodem, vbi de tranſitu Ciſtercienſium
62 ad Carthuſianos, & quia in ſtrictiori clauſura per-
petuo viuunt etiam Eremitæ Camaldulenſes, de
quibus mira hic tradunt Io. Andr. n. 11. & Butr. n. 8.
idcirco Eugen. IV. in Conſtitutione, quæ incipit Illa
quæ, edita 8. Kalen. Nouembris 1475. in Bullar.
tom. 1. pag. 274. induiſit Priori, & Fratribus eremi
Camaldulenſis, vt omnes, & ſingulos cuiuſcunque
ordinis exiſtant, & de quibuſcunque Congregatio-
nibus, domibus, ſeu monaſterijs, ſiue mendican-
tium, ſiue non mendicantium, etiam Carthuſien-
ſis ordinis venerint, Superiorum ipſorum licentia
petita, licet non obtenta, in prædicta eremo reci-
63 pere, & retinere poſſint. Cæterum cum noſtris tē-
poribus memorata eremus à rigore primæui inſti-
tuti plurimum declinauerit, & in tranſitu de vna
ad aliam religionem non attendatur primæua in-
ſtitutio, & fundatio regulæ, ſed præſens obſeruan-
tia ſecundum ea, quæ dixi ſupra in 1. notab. fortè
non liceret vigore pręſentis Indulti ex ordine Car-
64 thuſienſi ad dictam eremum tranſuolare, ſed quia
non ita pridem à ſan. me. Vrbano VIII. facta eſt
vnio eremitarum montis Coronæ cum eremitis
Camaldulenſib. ſub quibuſdā capitulis, de quibus
in Breui expedito ſub die 8. Octob. 1634. quæ pau-
lò poſt fuerunt declarata in alio Breui 13. Aprilis
1635. & quia huiuſmodi vnionem nouiſſimè appro-
bauit Sanctiſſimus Dominus Noſter Innocen. X.
videtur ſubeſſe ſpes proxima reformationis tam
celebris Sanctuarij, vbi Sanctus Pater Romualdus
illius fundator primum in occidente vitam eremi-
ticam introduxit, vt in primis litteris Vrbani VIII.
ac proinde videtur eſſe locus limitationi Io. And.
de qua ſupra, n. 10.
65 Rurſus in curia ſępius vidi derogatum tranſitū
ex religionibus etiam laxioribus tam Mendican-
tium, quàm non Mendicantium ad ordines milita-
res, quem tamen concederent Theologi ſecundum
ea, quæ dicta ſunt ſupra num. 43. Adhæreas igitur
Canoniſtis.
66 Sed hic QVAERO An profeſſus in laxiori re-
ligione teneatur adimplere votum ſimplex, quod
priùs emiſerat de intrando religionem arctiorem.
67 Reſponſio breuiter non teneri, quia votum ſo-
lemne, quo quis obligatur minori religioni, eſt for-
tiùs, quàm votum ſimplex, quo religioni maiori
aſtringitur. Poſt votum enim ſimplex, ſi contra-
heret quis matrimonium, non dirimeretur, ſicut
poſt votum ſolemne; & ideo ille, qui iam profeſ-
ſus eſt in minori religione, non tenetur implere vo-
tum ſimplex, quod emiſit de intrando religionem
maiorem. Ita per hanc rationem docet Sanctus
Thomas in 2. 2. q. 189. art. 8. ad 3, quem refert, &
ſequitur Turrecrem. in c. 1. in 4. quæſt. nu. 4. 19. q. 3.
Poteſt igitur talis remanere in laxiori, quia per ſe-
cundum votum ſolemne derogatum eſt primo
ſimplici, quod fecerat; tamen pro voto primo non
completo erit pœnitentia imponenda, vt cap. Qui
poſt votum, de Regular. lib. 6. ſecundum Turre-
68 crem. vbi ſupra. Diuerſum eſt in eo, qui vouit re-
ligionem ingredi, & voto non completo factus eſt
Epiſcopus; per hoc enim non eſt ſolutus voto, imo
ſi ſuam velit ſanare conſcientiam, debet cedere, &
votum implere, vt eſt tex. in cap. Per tuas infr. de
vot. S. Thom. d. q. 189. art. 3. ad primum, & ſic nota
differentiam inter matrimonium carnale, & ma-
trimonium ſpirituale, quod contrahitur inter Epi-
ſcopum, & Eccleſiam, vt in c. vlt. & per tot. ſupra
de tranſlation. Epiſcopi, nam primum derogat voto
ſimplici de intrando religionem, ſecundum au-
tem non.

Profeſſus

De Regularibus.

Cap. Significatum.

SVMMARIVM.

1 *PRoſeſſus tacitè an cenſeatur qui ante annum decimumſextum ignorans defectum ætatis expreſſam profeſſionem emiſit, & poſtea credens ſuam profeſſionẽ validam in monaſterio per plures annos in habitu regulari abſque reclamatione perſeuerauit, & num. ſeq. vſque in fin.*

2 *Ignorantia præſumptio non prodeſt niſi allegetur.*

3 *Profeſſio tacita inducitur per delationem annalem habitus indiſtincti, licet præceſſerit expreſſa irrita, abſque eo quod probetur ſcientia nullitatis profeſſionis expreſsè.*

4 *Ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ an tacitam profeſſionem excludat.*

5 *Profeſſio tacita neceſſariò requirit conſenſum profitentis, & num. 19.*

6 *Actus cenſetur factus in executionem obligationis præcedentis.*

7 *Errantis, & ignorantis nullus eſt conſenſus, & num. 21. & 41.*

8 *Profeſſio expreſsè emiſſa ab eo, qui falsò opinabatur ſe iam eſſe profeſſum, an valeat, & n. 42.*

9 *Votum denuò factum propter dubium validitatis prioris voti an abliget, & n. 13. & 42.*

Matrimonij confirmatio à principio inualidi an requirat certam notitiam amotionis obſtaculi, ibidem, & n. 46.

10 *Matrimonium contractum cum ancilla ignoranter, ea viro ignorante manumiſſa, non conualeſcit per copulam ſubſequentem, & n. 26.*

11 *Actus continuatus cenſetur vnus per relationem ad principium ſui temporis.*

12 *Ratihabitio actus inualidi an requirat ſcientiam nullitatis cum qualitatibus, & voluntatem eam ſanandi, & n. 41.*

13 *Approbare, & credere eſſe validum in quo differant.*

Vouens ante pubertatem, ſi poſt pubertatem votum ratificet credens eſſe validum, an obligetur coram Deo, ibidem, & n. 42.

14 *Ordinatus per metum, ſi ordinem exerceat ignorans nullitatem, an cenſeatur ratificare.*

15 *Donatum monaſterio ob cauſam erroneam validitatis profeſſionis poteſt repeti.*

16 *Falſa cauſa non obligat profitentem, & nu. 29. & ſeq. & num. 41.*

17 *Præſumptio tacita profeſſionis per delationem habitus annalem an admittat probationem in contrarium, & n. 40.*

18 *Ignoranti non currit tempus.*

19 *Profeſſio tacita non requirit conſenſum expreſſum, ſed ſufficit tacitus, & præſumptus.*

20 *Præſumptio taciti conſenſus ex delatione habitus habet locum etiam cum præceſſit expreſſa profeſſio irrita.*

21 *Ignorantia, & error an, & quando excludant voluntarium, & num ſeqq. & n 41.*

22 *Ignorantia antecedens, & concomitans quæ ſit.*

23 *Voluntas non fertur niſi in præcognitum.*

24 *Matrimonium contractum per errorem, an & quando ſit nullum, & num. 27.*

25 *Ignorantia an ſit antecedens, vel concomitans quibus regulis cognoſcatur.*

26 *Matrimonium nulliter contractum, ſi coniuges validum credentes ſe commiſceant, an, & quando conualeſcat, & n. 28.*

29 *Actus factus ex cauſa erronea an, & quãdo ſit nullus, & num. 38.*

30 *Falſa cauſa obligat religioni vbi conſtat de intentione profitentis.*

31 *Profeſſus nulliter an præſumatur perſeueraturus fuiſſe in Religione, ſi nullitatem ſciuiſſet.*

32 *Mens, & voluntas declaratur etiam ex actu nulliter geſto.*

Voluntatis mutatio in Monacho non præſumitur niſi probetur, ibidem.

33 *In voluntatis perſeuerantia dignoſcenda magis ſpectatur initium, quam factum poſtea ſubſecutum.*

34 *Voluntas mutari non poteſt re non integra, & in præiudicium alterius.*

35 *Errans an præſumatur facturus fuiſſe ſi ſciuiſſet quando ex actu oritur obligatio, & n 38.*

36 *Reſtitutio in integrum minori ſeducto ad profeſſionem non datur.*

37 *Solutum indebitè repeti non poteſt quando à pietate cauſatur error.*

39 *Annus probationis inſtitutus eſt vt religio probet mores nouitij, & nouitius auſteritatem religionis.*

Præſumptio tacita profeſſionis inducta ex delatione habitus vltra annum eſt iuris, & de iure, nec admittit probationem in contrarium, ibidem.

43 *Minor quatuordecim annis de iure communi non obligatur religioni niſi factus maior ratum habuerit.*

44 *Profeſſio facta ante annum probationis etiam de iure communi in ordinibus Mendicantium nulla erat.*

45 *Profeſſus allegans ſe non habuiſſe animum profitendi non auditur.*

46 *Profeſſio emiſſa vxore contradicente ea mortua validatur, ſi vir per momentum temporis ſteterit in monaſterio licet illius mortem ignorauerit.*

47 *Profeſſio nulla conualidatur per ſolam ratificationem profitentis abſque noua acceptatione religionis.*

48 *Monachorum creatio ſpectat ad Abbatem, & Capitulum.*

49 *Superiores regulares allegantes ignorantiam ætatis nouitij non ſunt audiendi.*

SIGNIFICATVM. Minor quatuordecim annis profitendo non obligatur religioni, niſi factus maior ratum habuerit. Hoc dicit. Sunt duæ partes. Prima ponit conſultationem. Secunda reſponſionem. ibi, *Mãdamus*, & hæc diſtinguit, & ſecundum membrum proſequitur, ibi, *Si autem*.

Nota primo de iure communi ad validitatem profeſſionis regularis exigi annum ætatis decimũquartum completum. Et in hoc malitia non ſupplet ætatem, vt perperam putauit Hugo ad exemplum matrimonij carnalis, vt in cap. De illis, il ſecondo, de deſponſ. impuber. Cuius opinio reprobatur in hac decretali, & in cap. Ad noſtram, ſupra eod. vbi exigitur annus decimusquartus cõple-

pietus, ſeu conſummatus, vt poſt Philipp. dicens hic Io. Andr. in princ. in ver. Compleuerit, & Abb. num 4. & notatur in cap. Poſtulaſti, in gloſ. 1. infr. eod. Ratio diuerſitatis eſt, quia de maiori præiudicio, ſeu obligatione agitur in profeſſione, quàm in matrimonio ſecundum Abbatem. Et propterea vbi eſt dura Congregatio Monachorum, videmus requiri plenam pubertatem, ideſt annum decimumoctauum, vt in cap. Quia in inſulis, ſupra eod. Hodie ex decreto Concilij Tridentini in c. 15. ſeſſ. 25. de Regular. In quacumque religione tam virorum, quàm mulierum profeſſio fieri non poteſt ante decimumſextum annum expletum, & profeſſio antea facta eſt nulla. Vnde quæ deciduntur in hac decretali de minori, vel maiori quatuordecim annis hodie locum non habent niſi in minori, vel maiori annis ſexdecim.

Secundò nota profeſſionem factam ante ætatem legitimam valuiſſe ſi maior factus eam ratificauerit, & ſic tractu temporis conualeſcit quod de iure ab initio non valuit, contra regulam, Non firmatur, de regul. iur. in 6. & l. Quæ ab initio, ff. eod. Sed dicendum hoc caſu profeſſionem ab initio nullam non firmari ex ſolo curſu temporis, ſed ex nouo conſenſu poſt ſublatum impedimentũ, ſeu, vt Butr. inquit num. 9. ex noua cauſa confirmante. Atque ita valet profeſſio non ex tunc, ſed ex nunc, vt verbis gloſſæ vtar hic in ver. Ratam habuerit. Simile in l. Obſeruare, in fin. ff. de offic. Proconſ. Sufficit autem tacita ratificatio, quæ elicitur ex perſeuerantia vltra annum in monaſterio cum delatione habitus regularis poſt ætatem legitimam, argum. cap. Litteras, & cap. Acceſſit, de deſponſ. impuber. & eſt caſus formalis in cap. 1. hoc tit. lib. 6. & tenet hic gloſ. præalleg. Innocen. qui verbum, *ratam*, exponit expreſsè, vel tacitè vltra tempus morando, Abb. Antiq. circa med. Hoſt. num. 1. in verb. Ratam, Butr. num. 7. Abb. num. 6. & latius dicam infra num. 19. & ſeq.

1 QVAERO an is qui ante annum decimumſextum ignorans defectum ætatis expreſſam profeſſionem emiſit, & poſtea credens ſuam profeſſionem validã in monaſterio per plures annos in habitu regulari abſque reclamatione perſeuerauit, cenſeatur tacitè profeſſus, nec ne.

Status quæſtionis eſt ſuper ignorantia non iuris, ſed facti, videlicet cum ignoratur factum ipſum, hoc eſt defectus ætatis, ex quo nullitas profeſſionis oritur. Pro faciliori autem dubij ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi.

Primus eſt cum nec profeſſus, nec Superior regularis deducit ignorantiam nullitatis profeſſionis expreſſæ: quæritur enim an nihilominus vt ſit locus tacitæ profeſſioni, de ſcientia nullitatis ex par-
2 te vtriuſque conſtare debeat. Et hic primus caſus parum habet difficultatis: nam etſi regulariter præſumatur ignorantia vbi ſcientia non probatur, vt in cap. Præſumitur, de regul. iur. in 6. & in l. Verius, ff. de probat. tamen hæc præſumptio allegari debet, vt eſt textus in l. Si adulterium, §. Iidem Pollioni, ff. de adulter. & tradunt Bald. & alij relati à Menoch. de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 48. num. 3. & 4. Vnde quamuis ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ tacitam profeſſionem excluderet, qua de re inferius agetur: tamen abſolutũ eſt hanc ignorantiam non præſumi, aut non pro-
3 deſſe niſi allegetur. Atque hæc opinio clarè probatur in cap. 1. de Regular. in 6. vbi patet per delationem annalem habitus indiſtinctè induci tacitã profeſſionem, licet præceſſerit expreſſa profeſſio irrita: nec vlla ibi ſit mentio de ſcientia huius nullitatis; & idipſum conſtat ex hac decretali; & alioquin oporteret in dubium reuocare quamplurimas declarationes S. Congregationis Concilij, quę in hanc vſque diem ſemper reſpondit, eos qui ante ætatem profeſſi ſunt, ſi poſt legitimam ætatem in religione per annum perſeuerauerint cenſeri tacitè profeſſos, atque alligatos religioni: nec vnquam requiſiuit, an ſcirent nullitatem profeſsionis expreſſæ.

4 Secundus caſus eſt, an cum ignorantia ex parte profeſſi, vel religionis deducitur, per eam excludatur tacita profeſſio, nec ne. Et in hac quæſtione, quæ admodum grauis, & difficilis eſt, ſi ſolum authoritati Doctorum eſſet deferendum, abſolutum eſſet poſita huiuſmodi ignorantia numquam poſſe induci tacitam profeſsionem. Ita enim primus fortè omnium ſenſit Nauarr. conſ. 23. Petrutius, num. 2. conſ. 29. Cum de iure, num. 6. de Regular. & conſ. 9. N. nobilis. Quod rec. cau. atque alibi: quibus in locis quæſtionẽ paucis abſoluit, & vbique citat Cardin. Caietan. 2. 2. qu. 189. art. 5. De cuius tamen doctrina inferiùs dicemus, & idẽ Nauarr. in manual. cap. 12 num. 71. Cuius ſententiam poſtea ſequuti ſunt Moderni omnes quotquot de hac materia ſcripſerunt, & multos refert Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 37. num. 59. Imò idem ſæpius probauit Rota, & præſertim in cauſa Cremonen. penſionis 5. Martij 1582. coram de Rubeis: cum tamen per contraria nullus allegetur. Sed quia iuriſconſultum non decet moueri ſimpliciter Doctorum authoritatibus, ſed legibus, & rationum momentis, vt cap. Ego ſolis, 9. diſt. & S. Congregatio Concilij hactenus ſemper exiſtimauit Nauarri opinionem eſſe valde dubiam: ideò videtur abs re non eſſe vt rationes vtriuſque ſententiæ diligentius expendantur.

5 Opinio igitur Nauarri nititur hoc precipuo fundamento: nam conſtat apud omnes ad profeſsionem tacitè inducendam neceſſariò requiri conſenſum profitentis, vt hic, & in cap. Sicut tenor, & cap. Conſulti, infra eod. cum ſimil. Is autem, qui poſt profeſsionem expreſſam nullam per annum defert in Religione habitum regularem, duobus tantum modis poteſt intelligi cõſentire tacitę profeſſioni, ideſt, aut quia intendit iterum profiteri, aut quia intendit priorem profeſſionem ratam habere, vt patet in cap. 1. ibi, [Profeſſionem per hoc feciſſe, vel ſi quam priùs fecerat ratam habuiſſe videtur.] infr. eod. lib. 6.] At neutro modo videtur conſentire is, qui ignorat nullitatem profeſſionis expreſſę.

6 Et quidem non primo modo: nam cũ opinetur ſuam profeſsionem expreſſam fuiſſe validam, ſequitur iam eſſe religioni alligatum, vtique non intendit iterum profiteri, ſed in religione perſeuerat tamquam profeſſus non tamquam profeſſurus, cẽſeturque habitum deferre in executionem obligationis pręcedentis, arg. l. 4. §. Si ab ignoto, ff. de manumiſſ. cum ſimilibus, vt plenè per Alexan. conſ. 90. n. 9. lib. 3. & Menoch. lib. 3. pręſumpt. 49. num. 4. & ex cauſa neceſſaria potius, quàm voluntaria, vt l. fin. cum ibi notat. per Bart. ff. de alim. pupillo. pręſtand. & per Abbat. conſ. 116. in fine,
7 lib. 1. Atque ita pergit in primo conſenſu nullo, & opinione erronea, quę ad tacitam profeſsionem

non

Google

non ſufficit; cum errantis, & ignorantis nullus ſit
conſenſus, l. Non idcirco, C. de iur. & fact. igno-
ran. nihilque ſit tam contrarium conſenſui, quàm
error, l. Si per errorem, ff. de iuriſdict. omn. iudic.
8 cum concord. Quinimò ob hanc rationem noua
profeſſio etiam expreſſis verbis facta ab eo, qui
ignorat nullitatem profeſſionis præcedentis, eſt
nulla, quia cenſetur fieri ſub credulitate illius pro-
feſſionis; atque ita ex falſa cauſa, per quam con-
tractus viciatur, l. Si diuortio, ff. de verbor. obli-
gat. & tenent relati à Sanch. de matrimon. lib. 2.
diſp 34. num. 2. Et ideo ſi quis dubio motus an vo-
tum à ſe emiſſum fuerit validum, ob id denuò vo-
ueat, non tenebitur ad votum vbi ſciuerit votum
præcedens fuiſſe nullum, eo quod non cenſeatur
habuiſſe abſolutum vouendi animum, ſed ex ſup-
poſitione falſa validitatis prioris voti, vt poſt Cor-
dub. Manuel. & Vegam ſimiliter tradit Sanchez
9 diſp. 16. num. 7. & in matrimonio carnali idem
ſcripſit Anchar. in conſ. 230. ſub num. 3. vbi ait, ad
confirmationem matrimonij à principio inualidi
inducendam propter ſolum temporis curſum re-
quiri certam notitiam amotionis obſtaculi præce-
dentis: aliàs (inquit) continuatio, & etiam copu-
la refertur ad principium, & conſenſum erroneum;
10 & ſimiliter glo. in cap. fin. in ver. Nec facto, de
coniug. ſeruor. [Pone (inquit) quod aliquis con-
traxit cum ancilla ignoranter, & dominus poſtea
illam manumittit viro ignorante, numquid eſt
matrimonium? dic quod non, quia adhuc com-
miſcetur ei ex priori conſenſu, qui nullus fuit.]
Idem tradit gloſ. in cap. 1. de eo, qui dux. in ma-
trim. in ver. Inſcia, & ibi Innoc. in fine. [Nam ex
conſequentia (inquit) prioris conſenſus videtur
ignorans cognoſcere; & ſequuntur ibidem Hoſt.
Ioann. Andr. Butr. Cardin. & alij communiter.
11 Et confirmatur ex doctrina Anchar. d. conſ. 230.
ſub num. 3. vbi ſic ait: [Actus, qui habet tractum
ſucceſſiuum, & continuatum cenſetur vnus per
relationem ad principium ſui temporis, l. Eum qui,
§. In popularibus, ff. de iureiur. ideoque conſen-
ſus mulieris, quæ credidit matrimonium fuiſſe va-
lidum, habuit ſemper relationem ad principium
contractus; & continuatio, & credulitas deſcendit
ex erroneo principio, & fundamento nullo: ergo
eſt nulla poſtquam trahit principium ab errore.]
Hactenus Ancharanus. Et hinc eſt, vt in Bulla
Cruciatæ, qua conceditur Commiſſario poteſtas
diſpenſandi cum ijs, qui in gradu prohibito igno-
ranter contraxerunt, conſueuerit apponi clauſula
infraſcripta, nempè, [altero impedimentum igno-
rante prius de nullitate prioris conſenſus certifica-
to.] Quod indicat ſcientiam nullitatis eſſe neceſ-
ſariam ad hoc, vt matrimonium nouo conſenſu
perficiatur. Ex quibus conſtat etiam in matrimo-
nio ſpirituali eum, qui credit ſe eſſe alligatum reli-
gioni, cum non ſit, non conſentire primo modo,
ideſt non habere voluntatem iterum profitendi.
12 Sed nec poteſt cenſeri conſentire ſecundo modo,
ideſt ex eo quod intendat priorem profeſſionem
irritam ratificare. Tum quia quod nullum eſt, ra-
tum haberi non poteſt, cap. Auditis, vbi notatur,
de elect. Oldrad. conſ. 330. Ad idem videtur, n. 2.
Tum quia non poteſt haberi ratum quod ignora-
tur, l. Mater, ff. de inoffic. teſtam, ſubſtantia enim
ratihabitionis eſt ſcientia, ſecundū Bald. conſ. 176.
Præmittendum, verſ. Item quia non apparet, lib. 2.
Ideoq; ignorans actum, quem ratificat, nihil agit,

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

l. Qui enim, in princ. ff. rem rat. haber. Cardinal.
conſ 44. Quod ratificatio, num 4. & ſeq. & requi-
ritur ſcientia iuris, & facti. Bald. conſ. 322. Vi-
dua, verſ. Præterea, lib. 2. Quinimo ad validitatem
ratihabitionis requiritur non ſolum notitia actus,
qui ratificatur, ſed etiam illius qualitatum, ſecun-
dum Paul. de Caſtro conſ. 465. Viſo compromiſſo,
col. penult. lib. 1. Crauett. conſ. 197. Quamquā, col.
fin. prope fin. Quamobrem etſi qui perſeuerat in
religione ſciat ſe profeſſionem expreſſam emiſiſ-
ſe, quia tamen neſcit illam fuiſſe irritam, ratiha-
bitio nihil operatur. Præſertim quia hoc caſu non
agitur de ſcientia ſimplicis qualitatis profeſſionis
expreſſæ, ſed de ſubſtantia, & validitate illius. Ad
ratihabitionem autem contractus irriti requiri-
tur ſcientia nullitatis, & voluntas eam ſanandi,
alioquin ratihabitio nulla eſt, vt tradit Gemin.
conſ. 128. Factum tale eſt, n. 7. verſ. Ad vltimum,
& Alexan. conſ. 135. in princ. verſ. Nec obſtat,
lib. 7.
13 Ideoque Caietan. in 2. 2. quæſt. 89 art. 5. [Scito
(inquit) quod aliud eſt approbare, ſeu ratificare,
& aliud eſt credere eſſe validum, & propterea ha-
bere intentionem adimplendi: nam approbare, &
ratificare ad actum ſpectat voluntatis, quia quis
vult nunc quod olim voluit. Credere autem eſſe
validum ſpectat ad intellectum. Intendere au-
tem exequi, quis præſupponitur validum, licet
ſpectet ad voluntatem, nihil tamen facit ad ip-
ſum votum, ſed ſolum ad executionem voti, quam
reſpicit; & ideo ſi aliquis ante pubertatem ſimpli-
ci voto vouerat, & poſtea in legitima ætate conſi-
derans ſuum votum credens illud eſſe abſolutè va-
lidum, intendit millies illud adimplere, non pro-
pterea coram Deo ratificauit, aut approbauit.]
Hęc Caietanus. Et idē ante ipſum cenſuit Syluelt.
in ver. Matrimonium 4. num 10 prope fin. his ver-
bis: [Si quis ante annum pubertatis faciat votum
religionis, non obligatur ad tale votum maior fa-
ctus, niſi illud ratificauerit. Quodſi faceret cre-
dens ſe obligatum, aliàs non ratificaturus, non te-
14 netur ad illud.] Quod etiam probatur exemplo ſa-
cri Ordinis: nam ſi quis per metū ordinatus fue-
rit, ſi poſtea illum Ordinem exerceat ignorans ſe
ad illius obſeruantiam adſtrictum non eſſe, non
cenſetur ratificare, vt per Nauarr. conſ. 4. incip.
15 Quidam, num. 8. & 9. de ijs, quæ vi, met. cau. &
ob id ſi quis ob cauſam profeſſionis emiſſæ aliquid
donauerit eccleſię, vel monaſterio, quia credidit
profeſſionē valere, & non valuit, repetit donatum,
vt per Calderin. conſ. 412. aliàs 2. de Regular. Et
iam cenſuit S. Congregatio Concilij. Quocirca ſi
donatio bonorum facta monaſterio ſub credulita-
tate validitatis profeſsionis eſt nulla, multò ma-
16 gis nulla erit donatio, & obligatio ſuiipſius. Quo
argumento vtitur in puncto gloſ. in d. c. Duo ſunt,
in ver. Si affectus, verſ. Item cum clericus, 19. q. 2.
Falſa enim cauſa non obligat profitentem, ſecun-
dum Gemin. conſ. 52. num. 3. verſ. Ad idem.
17 Neq; his videtur obſtare quòd contra præſum-
ptionem, quę ſurgit ex delatione habitus indiſtin-
cti per annum, non admittatur probatio in con-
trarium, cum ſit iuris, & de iure, ex notat. in c. 1.
de Regul. in 6.

Reſpondetur enim admitti tamen probationē
indirectam: nam cùm ad eam præſumptionem
inducēdam ſemper certę qualitates deſiderentur,
probari poterit aliquam ea dictis qualitatibus de-

ficere in caſu, de quo agitur, vt declarat Menoch.
lib 1. pręſumpt. 65. & ſcripſi in cap. Vidua, in vlt.
notab. ſupra eod. Quinimo dictę qualitates ante
omnia debent legitimè probari ſi aliàs ad profeſ-
ſionem inducendam deſiderentur, vt per eumdem
Menoch. lib. 1. pręſumpt. 55. Vnde ſi ad tacitam
profeſſionem inter cætera deſideratur ſciẽtia nul-
litatis profeſſionis expreſſę, ſine qua ſcientia non
poteſt quis conſentire; ideoque nec tacitè profi-
teri: vtique de ſcientia huiuſmodi conſtare debet.
Deſideratur etiam ad tacitam profeſſionem indu-
cendam perſeuerantia in religione per tẽpus vnius
18 anni, vt in d. cap. 1. de Regul. in 6. Quod quidem
requiſitum temporis omninò deficit vbi non eſt
ſcientia dictę nullitatis, quia tempus huiuſmodi
non currit ignoranti, per Innoc. in cap. Ne pro de-
fectu, n. 2. ſupra de elect. Calder. conſ. 366. Man-
dauit, alias 37. de teſt. in fin. & Bald. conſ. 92. Quę-
dam, in princ. lib. 1. Atque ita etſi pręſumptio ta-
citę profeſſionis ſit iuris, & de iure, nihil tamen
videtur obſtare quominus dictarum qualitatum
defectus allegari, & probari poſſit.
19 Cæterum pro contraria opinione multa viden-
tur magis vrgere: vnde pro veritate obſeruandum
eſt primò ad profeſſionem tacitã non requiri con-
ſenſum expreſſum, ſed ſufficere tacitum, & præ-
ſumptum, qui elicitur vel ex ſuſceptione habitus
profeſſorum, vel ex annali delatione habitus indi-
ſtincti, vel ex actibus, qui ſolum à profeſſis fieri
conſueuerunt, iuxta textum in cap. Vidua, in cap.
Super eo, ſupra eod. & in d. cap. 1. eod. tit. in 6.
cum concordan.
20 Obſeruandum eſt ſecundò hanc præſump-
tionem taciti conſenſus, quæ ſurgit ex delatio-
ne annali habitus indiſtincti habere locum
non ſolum quando non fuit facta expreſſa profeſ-
ſio, ſed etiam quando fuit facta profeſſio irrita ob
defectum ætatis. Sic enim apertè conſtat ex ver-
bis d. c. 1. ibi, [vel ſi quam prius fecerat ratam ha-
buiſſe videtur,] & infra eod. lib. 6. & in hoc cap. ...
ibi, [ſeu poſt decimumquartum annum profeſſio-
nem à ſe prius factam ratam habuerit,] vbi gloſ.
ſinquit hoc eſſe intelligendum, etiamſi tacitè con-
ſentiat: itaut in hac parte videantur erraſſe Na-
uarr. & Sanchez, qui oppoſitum tradiderunt, ille
conſ. 28, n. 6. de Regul. hic verò de matrim. lib. 7.
de impedim. diſp. 37. num. 10. Neque enim conſti-
tuenda eſt differentia inter tacitam profeſſionem,
& tacitam ratihabitionem profeſſionis inualidæ.
Siquidem hæc ratihabitio in ſubſtantia nihil aliud
eſt, quàm noua profeſſio tacita, quæ, cum deficiat
extremum à quo, incipit valere vt ex nunc, non
vt ex tunc, vt inquit gloſ communiter approbata
hic in eod. ver. Ratam habuerit, & declarat Io. de
Anan. in cap. Conſuluit, num. 2. de conuerſ. con-
iugat. poſt Bart. quem citat in repet. l. Si quis pro
emptore, de vſucap.
21 Obſeruandum eſt denique diligenter ex D. Th.
1. 2. q. 6. art. 8. ignorantiam, atq; errorem in tan-
tum impedire conſenſum, & cauſare inuoluntariũ,
in quantum priuat ea cognitione, quæ prærequiri-
tur ad voluntarium; ad volendum autem prære-
quiritur cognitio rei, quæ volenda eſt. Vnde non
omnis ignorantia, aut error impedit conſenſum,
ſed tantum ignorantia, aut error illius rei, quę agi-
tur, vt docet illic Diuus Thomas, & explicat Bart.
in l. Si per errorem, ff. de iuriſd. omn. iudic.
22 Hæc autem ignorantia, aut error (& in hoc vi-
detur conſiſtere tota vis præſentia diſputationis)
duplex eſt: nam aut eſt ignorantia eius rei, quam
homo nollet, ſi ſciret, aut eſt ignorantia eius rei,
quam nihilominus vellet etiamſi ſciret. Ignoran-
tia, & error primæ ſpeciei, quæ à Diuo Thoma, &
Theologis appellatur antecedens, cauſat ſimplici-
ter, & abſolutè inuoluntarium, vt ſi quis credens
vxorem ducere Seiam, ducat Męuiam, & hic er-
ror ſi ſit cum dolo, à Iuriſperitis dicitur dolus dãs
cauſam contractui, eo quod ſi is dolus abfuiſſet,
contractus initus non fuiſſet, vt l. Eleganter, ff. de
dolo. Ignorantia verò, & error ſecundę ſpeciei,
ideſt illius rei, quam quis vellet etiamſi ſciret, quæ
à Theologis appellatur ignorantia concomitans,
non facit ſimpliciter inuoluntarium, quia nõ cau-
ſat aliquid contra voluntatem. Sed quia aliquan-
do facit non voluntarium negatiuè; atque ita ex-
23 cludit conſenſum, ideo diſtinguendum eſt: nam
aut ignorantia concomitans verſatur directè circa
rem, de qua agitur: & tunc quamuis non faciat
abſolutè inuoluntarium, tamen nec facit volun-
tarium poſitiuè, quia non poteſt eſſe actu volitum
quod eſt ignoratum, cum voluntas non feratur niſi
in præcognitum, ſecundum Ariſtot. 3. de Anima,
Commen. 39. Sed tantum cauſat non voluntarium
negatiuè, ideſt efficit vt non ſit actus, & conſenſus
voluntarius poſitiuè. Exemplum patet in eo, qui
volens contrahere matrimonium cum Seia con-
trahit quidem cum ea, ſed credit eam eſſe Męuiã.
24 Hic enim error eſt concomitans, quia ſi vir ſciuiſ-
ſet eam eſſe Seiam, cum ea libentius contraxiſſet.
Sed tamen quia error eſt directè illius rei, de qua
agitur, quamuis non faciat inuoluntarium poſiti-
uè, tollit nihilominus conſenſum, qui non poteſt
eſſe in re non pręcognita: ideoque matrimonium
eſt nullum, vt patet ex relatis à Sanchez, lib. 7. di-
ſput. 18. num. 6. Aut verò ignorantia hęc conco-
mitans verſatur non directò circa rem, quæ agitur,
ſed circa cauſam illius, aut circa aliquam eius qua-
litatem, vel circumſtantiam: & tunc cum ſit igno-
rantia eius cauſæ, vel qualitatis, quam quis vellet
etiamſi ſciret, numquam cauſat non voluntarium,
nec excludit conſenſum ab actu principaliter ge-
ſto. Exemplum. Si quis ducat vxorem liberam
credens eſſe ſeruam, hic quidem conſentit abſolu-
tè in matrimonium, ſed ignorat qualitatem liber-
tatis: quã tamen ſi ſciuiſſet, vtique libentius ma-
trimonium contraxiſſet. Quare ignorantia dictæ
qualitatis cum ſit concomitans, ideſt eius rei, quã
quis vellet etiam ſciens, & non verſetur directè
circa matrimonium, ſed circa illius qualitatem,
nullo modo excludit conſenſum ab actu princi-
paliter geſto, ideoque matrimonium eſt validum,
vt tenent omnes in cap. 2. & fin. de coniug. ſeruor.
& inferius dicetur.
23 Verum cum cognitio an ignorantia ſit antece-
dens, vel concomitans, ideſt, an quis ſi ſciuiſſet, ni-
nihilominus facturus fuiſſet, nec ne, valde obſcura
eſſet veluti pendens ex animo, & voluntate homi-
num; idcirco iuris interpretes quaſdam regulas
tradiderunt, ex quibus hoc facilè iudicari poſſit
abſque alia probatione. Quarum quidem regu-
larum illa eſt præcipua, vt quotieſcumque aliquis
ex actu ignoranter geſto damnum, aut ignominiã
conſequeretur, vel ſuam conditionem deteriorem
efficeret; tunc non cenſeatur facturus fuiſſe ſi ſci-
uiſſet quod ignorauit, vt conſtat ex his, quæ tradit
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 12.
num. 37.

26 num.37. & ſeq. Exemplum patet in eo, qui ignoranter duxit vxorem ſeruam, quam putabat liberam. Hic enim ſi ſciuiſſet eam ſeruam vtique matrimonium non contraxiſſet, quia non æque vtile, aut honeſtum eſt ducere vxorem ancillam, vel libertinam, atque ingenuam, vt probat D.Th. in 4. diſt. 38. q. vnica art. 1. Vnde fit vt ſublato impedimento ſeruitutis per manumiſſionem domini, quamuis vir vxorem cognoſcat affectu vxorio; tamen matrimonium non conualeſcit, quia vir adhuc commiſcetur ei ea primo conſenſu nullo, & erroneo, vt tradit gloſ. in cap. Si quis ingenuas, 29. q. 2. & ſuperius dictum eſt. Eo igitur caſu matrimonium eſt nullum, non ſimpliciter ob ignorantiã, ſed ob ignorantiam qualitatis, quam ſi vir ſciuiſſet, non contraxiſſet; & ſic ob ignorantiam antecedentem, quæ cauſat ſimpliciter inuoluntarium.

27 At verò per contrarium ſi ea actu ignoranter geſto quis commodum, vel honorem conſequeretur, aut ſuam conditionem efficeret meliorem; tunc præſumitur facturus fuiſſe etiamſi ſciuiſſet quod ignorabat, vt clarè patet in homine libero, qui contrahit matrimonium cum libera credens eam eſſe ſeruam, hic enim errat in conditione vxoris. Sed quia ex eo quod ipſa ſit libera, non autem ancilla, conditio errantis non fit deterior, imò melior; ideò hæc ignorantia quamuis verſetur circa qualitatem ſubſtantialem, idest circa conditionem ſeruitutis, tamen non excludit conſenſum cum ſit concomitans, nec vitiat matrimonium, vt tradunt in ſumma de coniug. Goffred. num. 6. & 7. & Hoſtien. num. 9. & ſequuntur Canoniſtæ communiter in cap. 2. & fin. & ibi dixi eodem tit. n. 1. notab.

Porrò ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ non eſt directè ignorantia illius rei, quæ agitur, id eſt tacitæ profeſſionis, ſed eſt potius ignorantia cauſæ, ſeu actus præcedentis. Neque enim profeſſus ignorat ſe deferre habitum indiſtinctum, & perſeuerare in religione per ſpatium vnius anni. Ex quibus actibus Sacri Canones eliciunt conſenſum præſumptum ad tacitam profeſſionem inducendam: ſed tantum ignorat validitatem alterius profeſſionis, quæ multo ante præceſſit, credens eã fuiſſe validam, cum tamen irrita fuerit. Quod pariter manifeſtè, quia etiam poſita ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ, eſt tamen poſſibilis conſenſus profeſſionis tacitæ: nihil enim prohibet quin aliquis præſcindendo, ab omni conſideratione præcedentis obligationis, poſſit, ſi velit, ſe iterum Deo obligare per nouum conſensũ poſitiuum, quamuis credat ſe iam eſſe obligatum. Ergo hæc ignorantia non verſatur circa nouam profeſſionem, quia aliàs quoad eam conſenſus non eſſet poſſibilis, cum non præcognitum non poſſit
28 eſſe volitum. Quod clarius adhuc patet exemplo matrimonij: nam vbi duo contrahunt matrimonium nulliter, ſi ceſſante impedimento iterum conſentiant affectu vxorio, vtique matrimonium conualeſcit, quamuis coniuges credant illud ab initio fuiſſe validum, dummodò tamen ſi nullitatem ſciuiſſent, æquè libenter contraxiſſent, vt cenſent Roſell. in ver. Matrimonium, num. 5. Silueſt. Matrimonium 4. q. 10. Nauarr. in ſumma Hiſpan. c. 22. n. 76. & alij recentiores. Et ſimiliter ſi vir fictè vxorem ducat, & poſtea affectu maritali eam cognoſcat, matrimonium fit validum, etiãſi vxor ignoret matrimonium ab initio fuiſſe irritum, & perſeueret in primo conſenſu erroneo, vt poſt alios tradit Sanch. lib. 2. diſp. 32. per totam. Idem pro-
29 batur ex theorica Romani conſ. 517. n. 13. verſ. ſecus verò, & Alex. conſ. 22. n. 3. & 4. lib. 5. vbi cenſent actum factum ex cauſa erronea, puta ab eo, qui falsò putabat ſe teneri, ita demum eſſe nullum, ſi ille caſu quo ſciuiſſet ſe non teneri, actum non feciſſet; aliàs verò ſi fuiſſet facturus etiamſi ſciuiſſet ſe non teneri, valere actum, quia non præſumitur ille motus ex illa cauſa erronea. Patet ergo errorem eius, qui tacitè profitetur ob hãc cauſam, quia credit ſe iam eſſe alligatum religioni, non eſſe errorem in tacita profeſſione, ſed potius in cauſa illius. Et idem eſt quod alij Doctores dicunt, actum geſtum ex falſa cauſa ita demum eſſe nullum, ſi illa cauſa ſit finalis, id eſt ſine qua actus geſtus non fuiſſet, vt tradit poſt alios Mantica de tacit. lib. 3. tit. 12. n. 22. & ſeq. & nu. 34. vſque in fin. Aliàs enim error in cauſa ſe obligandi, puta quia quis credit ſe iam eſſe obligatum, & non eſt, non excludit conſenſum, vt per eundem Manticam lib. 19. tit. 3. n. 22. Et hinc fit vt ſi ego credam Titium emiſſe librum nomine meo, quem tamen ipſe non emerat, aut nulliter emerat, & ratam habeam huiuſmodi emptionem; ſi poſtea Titius nomine meo validè emat librum, valet ſecunda emptio, non obſtante ignorantia nullitatis præcedentis, idque ex coniectura voluntatis, quia qui ratam habuit emptionem credens eam ſuo nomine factam, eodem modo ratam habuiſſet, ſi ſciuiſſet eam nulliter factam fuiſſe, vt poſt alios tradit Alexan. qui plura exempla his ſimilia congerit in conſ. 146. num. 10. & 12. lib. 5. Ideoque Gemin.
30 conſ. 119. num. 10. reſpondit etiam ex falſa cauſa aliquem obligari religioni, vbi conſtat de intentione profitentis, & eſt de hoc textus ad litteram in c. Ex parte de conuerſ. coniugat. Ex quibus omnibus in compendium redactis videtur concludenter probatum profeſſionem factam ex falſa cauſa, id eſt quia quis putabat ſe iam eſſe adſtrictum religioni, non eſſe nullam, cum non ſit ignorantia rei quæ agitur, ſed ignorantia in cauſa ſe obligandi, dummodo tamen hæc ignorantia ſit concomitans, id eſt ſi profeſſus ſciuiſſet nullitatem ſuæ profeſſionis, adhuc tamen in religione perſeueraſſet.

31 His igitur præcognitis, ſolutio quæſtionis videtur pendere ex inſpectione, an profeſſus etiam cognita profeſſionis nullitate, veriſimiliter tamen perſeueraſſet, necne in religione. Nam ſi conſtiterit eum perſeueraturum fuiſſe, conſtabit etiam illius errorem, & ignorantiam fuiſſe concomitantem; ideoque tamquam ignorantiam non eius rei, quæ agitur, id eſt tacitæ profeſſionis, ſed cauſæ illius, ſeu alterius actus præcedentis, minimè potuiſſe excludere voluntarium à tacita profeſſione.

32 Pluribus autem probari poteſt eum veriſimiliter perſeueraturum fuiſſe. Et primò qui fecit profeſſionem expreſſam, licet nulliter ob ætatis impedimentum, iam expreſsè declarauit ſe velle efficaciter alligari religioni: mens enim, & voluntas declaratur etiam ex actu nulliter geſto, l. fin. & ibi Bart. ff. de reb. cor. Huius autem voluntatis mutatio non præſumitur, niſi probetur, l. Eum qui, ff. de probat. etiamſi voluntas ab initio fuerit nulla; quia nihilominus præſumitur durare. Feder. de Sen. conſ. 194. In dubijs matrimonialibus, in princ. Calderin. conſ. 461. aliàs 4. de ſponſal. in fine, vbi quod matrimonium impuberum conualidatur ſi

contrahentes peruenerint ad ætatem legitimam, licet ex matrimonio ſeruitus coniugalis inducatur, quia voluntas durare præſumitur, Alex. conſ. 146. In cauſa, n. 16. lib. 5. vbi quod voluntas contrahentis matrimonium, licet nulliter, non præſumitur mutata niſi à die, quo apparet mutata; & ideò ratificatio abſentis ante mutationem conualidat matrimonium, & in terminis profeſsionis notat gloſ. in cap. 1. in ver. Non timore, ſupra, Quod met. cau. Quod procedit etiamſi longum tempus elapſum fuerit, l. Sancimus, vbi Iaſ. in 3. notab. C. de teſtam. & tradit poſt alios Menoch. lib. 6. præſumpt. 37. n. 28. Siquidem nihil eſt quod perſuadeat ſemel profeſſum à propoſito religionis voluiſſe recedere: neque enim, vt ſupponitur in dubio, vnquam reclamauit, imò plures actus geſſit indicantes continuationem eiuſdem voluntatis, quales ſunt delatio habitus indiſtincti, actus profeſſorum, & plurium annorum perſeuerantia. Quid ergo cogit nos pronunciare, ſi is ſciuiſſet nullitatē profeſsionis non perſeueraſſet? Quippe is qui ante annum quantum in ſe fuit validè profiteri voluit, quamuis non eſſet priùs religioni alligatus, cur elapſo anno validè non profiteretur, cum medio tempore nihil geſſerit in contrarium, imò plura fecerit, quæ oſtendunt propoſiti perſeuerantiam? Dicenti ergo voluntatem mutatam onus probandi incumbit, iuxta text. in d. l. Eum qui, atque ita in ſpecie de Monacho tradit Menoch. de præſumpt. 37. num. 6. & Dec. in cap. In præſentia, num. 284. de probat.

Sed objicies primò. Profeſſus cum primum ſciuit ſe non eſſe obligatum religioni, reclamauit. Ergo præſumitur idem facturus fuiſſe ſi antea hoc ſciuiſſet, cum ex facto ſubſequuto animus præcedens declaretur, cap. Conſtat, & ibi gloſ. in ver. Si ſtatim, 1. q. 1. c. Peruenit, & ibi gloſ. 1. 18. diſtinct. gloſ. 1. in c. Quod autem, 28. q. 2.

33 At reſpondetur hoc caſu magis attendendum eſſe initium voluntatis, & terminum à quo, quàm finem, & terminum ad quem. Tum quia præſumitur quis perrexiſſe in eadem voluntate vſque ad diem mutationis, vt dictum eſt ſupra proximè. Tum quia ex delatione habitus annali ius elicit conſenſum neceſſarium ad tacitam profeſsionem præſumptione iuris, & de iure, vt inferiùs dicetur. Reclamatio autem ſubſequens habet iuris reſiſtētiam, vnde conſenſus præſtitus ab initio magis influit in perſeuerantiam voluntatis, quàm influat reclamatio ſubſequens in mutationem eiuſdem voluntatis. Præſertim quia continuatio ſequitur immediatè poſt conſenſum ab initio præſtitum, reclamatio autem multo poſt. Quo caſu magis vrget præſumptio perſeuerantiæ, vt declarat Menoch. d. præſump. 37. n. 9. Deinde reſpondetur reclamationem poſt perſeuerantiam annalem in religione non eſſe attendendam, quia res non eſt amplius integra: eo enim ipſo quod cōpletus eſt annus poſt
34 profeſsionem expreſſam nullam, Canones inducunt profeſsionem tacitam, c. 1. in princ. de regul. lib. 6. vnde reclamatio ſubſequens tempore inhabili non influit in voluntatem antecedentem, vt patet ex notatis per gloſ. & DD. in c. Publicato, de elect. Cum enim actus tacitæ profeſsionis inter profeſſum, & Religionem ſit vltrò citroque obligatorius, vt notatur in c. Porrectum, infra eod. mutatio voluntatis profeſsi re nō amplius integra nihil prodeſt, quia nemini licet mutare voluntatem in detrimentum alterius, l. Sicut, C. de act. & obligat. & declarat loco citato Menoch. n. 31.

35 Objicies ſecūdò quotieſcumq; error talis eſt, vt ſi verum eſſet quod creditur per errorem, orta eſſet obligatio ad aliquid agendum; tunc qui fecit, præſumitur nō facturus ſi ſciuiſſet, tex. eſt in l. Si cum te, ff. de pact. vbi falsò exiſtimans ſe debere legatum Titio, & ideò mandans debitori ſuo vt ei ſoluat, ſibi non præiudicat.

36 Sed hoc obiectum tollitur, quia non procedit in obligatione, quæ fit per ſolemnem profeſsionē. Vnde minor quamuis dolo ſeductus reſtituatur, tamen ſi per dolum, & circumuentionem inducatur ad profitendum, non reſtituitur, ſecundum gloſ. in c. Cum dilectus, in ver. Ad fatuitatem, ſupra, Quod met. cau. [In ſpiritualibus, inquit, non habet locum in integrum reſtitutio, quia non videntur decepti qui meliorem vitam elegerunt], & Abb. ibi ait illum eſſe dolum bonum, & iura non ſubuenire niſi contra dolum malum, & in c. Cum virum, n. 6. infr. eod. vbi ait [Reſpectu profeſsionis non poteſt dici minor deceptus, vel læſus, cum ſeruiat ei cui ſeruire regnare eſt]. Vnde fit vt quāuis dolus dans cauſam contractui faciat inuoluntarium, itaut contractus ſit nullus; ſecus tamen ſit in profeſsione, vt eſt textus expreſſus in c. Conſtituit, 20. q. 3. & tradunt gloſ. & Abb. locis citatis.

37 Et eodem modo quamuis credens ſe teneri, ſi ſoluat, poſsit ſolutum repetere condictione indebiti, l. 1. & per tot. ff. de condict. indeb. hoc tamen non procedit ſi error cauſetur à pietate, vt eſt textus ſingularis in l. Cum his, §. penult. ff. eod. vbi Iulianus ait: Si in ea opinione ſit mulier, vt credat ſe pro dote obligatam, quidquid dotis nomine dederit, non repetit; ſublata enim falſa opinione, relinquitur pietatis cauſa, ex qua ſolutum repeti non poterit, atque ibi Bart. & alij notant ceſſare repetitionem indebiti ſoluti quando à pietate cauſatur error.

38 Deinde tollitur idē obiectum, quia non habet locū quādo præceſsit actus declaratorius volūtatis, quod quis voluerit ſe obligare, vt hoc caſu, in quo profeſſus iā declarauit per profeſsionē expreſſam ſe velle obligare ſe religioni. Tunc enim quāuis ex nouo actu, idеſt ex perſeuerantia annali inducatur obligatio; tamen quia obligatio illa non eſt præter eius intentionem, non facit, quominus ipſe præſumatur voluiſſe tacitè profiteri, vt declarat Alexan. conſ. 146 nu. 13. lib. 5. Idque patet exemplo matrimonij carnalis, in quo ignorantia nullitatis matrimonij præcedentis non impedit quin coniuges obligentur per nouum conſenſum quotieſcumque ſi nullitatem ſciuiſſent, nihilominus contraxiſſent, vt ſuperiùs dictum eſt.

39 Objicies tertiò, Quamuis profeſſus veriſimiliter in religione perſeueraſſet, etiamſi ſciuiſſet nullitatem ſuæ profeſsionis, & ſic illius ignorantia cenſeatur concomitans, & non excluſiua conſenſus: tamen id procedit ex veriſimilitudinibus, ac præſumptionibus. Idcircò enim Doctores quaſdam conſtituerunt regulas, quibus huiuſmodi veriſimilis conſenſus deprehendi poſsit, vt ſuperius diximus. Vnde nihil prohibet quin hæc præſumptio tolli poſsit cōtrarijs coniecturis, & argumentis, idque tam ex parte religionis, quàm profeſsi. Ponamus enim nouitium durante anno probationis quando adhuc expelli poterat, probè ſe geſsiſſe ſed poſt emiſſam profeſsionem expreſſam, quam

cre-

credit validam, ſublato expulſionis metu, illicò apparuiſſe diſcolum, inobedientem, & religioſæ pacis turbatorem; atque ita veluti incorrigibilem perſeueraſſe integro anno, vnde iura eliciunt præſumptionem conſenſus ad tacitam profeſsionem inducendam. Certè ſi religio ſciuiſſet illius profeſsionem expreſſam fuiſſe nullam, veriſimiliter non permiſiſſet eum in religione retinere, ſed potiùs è monaſterio eieciſſet cognitis illius moribus, ad quos probandos tempus probationis à SS. Patribus indultum eſt, iuxta c. Ad Apoſtolicam, infra eodem. E conuerſo ponamus Superiorem regularem infra annum probationis, quandu nouitius ad ſæculum adhuc redire poterat, cum eo blandè, ac benignè egiſſe; ſed poſtquàm credidit religioni alligatum per expreſſam profeſsionem, rigidè, atque indirectè tractaſſe, cumque omnibus regulæ auſteritatibus exercuiſſe adeo, vt ſic profeſſus pluribus ſignis, & argumentis oſtenderit ſe pœnituiſſe antecedentis profeſſionis, cum in ſubſidium fragilitatis humanæ ſpatium probationis fuerit regulariter inſtitutum, vt & nouitius regulę auſteritatem experiatur, c. Non ſolum de regular. in 6. & d. c. Ad Apoſtolicam, (quod ſuperioribus annis cõtigit in quibuſdam religioſis, qui nouitium valdè diuitem exquiſitis illecebris, ac blandimentis ſaccaro, ac melle nutriebant, ſed poſt emiſſam profeſsionem tam ſeuerè tractauerunt vt eum prioris propoſiti pœnituerit, licet ſerò ac re nõ integra) certè ex hoc liquidò apparebit ſic profeſſum ſi nullitatem ſuæ profeſsionis ſciuiſſet, in religione non fuiſſe perſeueraturum, & ſic illius errorem antecedentem fuiſſe, & non concomitantem.

Verùm hæc obiectio tollitur, quia poſtquam nulliter profeſſus in legitima ętate conſtitutus per annum abſque reclamatione perſeuerauit in religione, vt ſupponitur in dubio, poſtea nec ipſe, nec ſuperior religionis admitti poſſunt ad probandum defectũ conſenſus in tacita profeſſione ad præſcri-
40 ptũ ſacrorũ Canonum inducta. Ratio eſt, quia præſumptio taciti conſenſus, quæ elicitur ex perſeuerantia annali cum delatione habitus indiſtincti in religione poſt legitimam ætatem eſt iuris, & de iure, ita vt non admittat probationem in contrarium; quod conſtat ex verbis d. c. 1. de Regular. in 6. ibi, [quia verò poſt decimumquartum annum habitum religionis aſſumpſerit, ſi per annum illum geſtauerit, ex tunc religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus,] & tradit gl. in c. Ex parte in ver. Per annum, infr. eod. [Qui ergo, inquit, poſt annum remanet in habitu monachali, & non reclamet, intelligitur tunc ipſo facto tacitè vouere, vnde poſtea exire non poteſt, imò compellitur expreſsè profiteri, & hęc eſt præſumptio iuris, & de iure, ita quod non admittatur probatio in cõtrarium, ex quo nulla præceſſit proteſtatio.] Hæc gloſſa, atque idem tradunt in d. c. 1. Io. Monach. in ver. Præſumitur. Prob. in addit. Gemin. & Anchar. & ſequuntur alij communiter in d. c. Ex parte. Præſertim verò quia quando ſuperior, vel profeſſus petunt ſe admitti ad probandum ſe non præſtitiſſe conſenſum tacitæ profeſſioni propter ignorantiam nullitatis profeſſionis expreſſę, hæc probatio proprie dicitur directa, quia canones ex delatione habitus annali eliciunt conſenſum, & ipſi intendunt probare hunc conſenſum non interceſſiſſe, atque ita non agitur de probatione defectus alicuius qualitatis ad tacitam profeſſionem requiſitæ, quæ dicitur probatio indirecta, ſed ipſius conſenſus, quæ profeſſio tacita à iure ſubſtantialiter inducitur. Hanc autem directam probationem niſi præceſſerit proteſtatio manifeſtum eſt nunquam admitti contra præſumptionem iuris, & de iure, vt declarat Menoch. in contrarium allegatus lib. 2. præſumpt. 65. colligitur, ex gloſ. & alijs ſuprà citatis. Et eò magis, quia text. in Clem. Eos, de Regul. non vtitur verbis præſumptionem importantibus, & legem nouam inducentibus. [Eos, inquit, qui deinceps in diſcretionis conſtituti ętate nouitiorum habitum in aliqua religione per annum portauerint hoc ipſo religionem illam decernimos eſſe profeſſus, ponderando verba *deinceps*, *hoc ipſo*, & *decernimus*, & hoc eſſe ſtatutum Papę, quod pro veritate habetur, dicit Vitalin. ibi. n. 39.

Nec videntur obſtare adducta in contrarium; quoniam innituntur huic fundamento, quod credens ſe eſſe legitime profeſſum, errat; ideoque non habet conſenſum, qui neceſſario ad tacitam
41 profeſſionem requiritur. Ad quod patet reſponſio ex ſupradictis; procedit enim aut in errore, ſeu ignorantia antecedenti, ideſt eius rei, quam quis non feciſſet ſi ſciuiſſet: aut in errore, ſeu ignorantia concomitante, quæ verſatur principaliter circa rem, de qua agitur, vt ſuperiùs explicauimus ex mente D. Thomę, & aliorum, & ad has duas ſpecies erroris, & ignorantiæ ſpectant regulæ illæ, quod errantis non ſit conſenſus, nihilque magis ſit contrarium conſenſui, quàm error, quod dolus dans cauſam contractui vitiet contractum, quod falſa cauſa non obliget profitentem, quod ratum haberi non poſsit quod ignoratur, & alię id genus.
42 Vnde etiam patet opinionem recentiorum quod conſentiens, aut vouens ſub credulitate valoris prioris matrimonij, aut voti non obligetur ex ſecundo, non poſſe defendi niſi in caſu, in quo ignorantia eſſet antecedens, ideſt ſi vouens ſciuiſſet ſe nulliter vouiſſe, iterum non vouiſſet, & idem dicendum in matrimonio.

Doctrina verò Cardinalis Caiet. 2. 2. q. 89. art. 5. in qua Nauarr. præcipuè ſe fundat, ſi diligenter expendatur, non videtur obſtare huic concluſioni; nam qui votum nulliter emiſit, ſi millies intendit illum adimplere credẽs eſſe validum, non propterea, vt ait Caiet. cenſetur, coram Deo ratificare; quod eſt veriſsimum, quia nullibi cauetur, vt executio voti pręcedentis nouum votum inducat, cum aliud ſit vouere, aliud votum adimplere, ſecundum Caietan. ibidem. At ſecus eſt in profeſsione, quia iura decernunt, vt qui fecit profeſsionem nullam, ſi poſtea deferat habitum indiſtinctum per annum, præſumatur veraciter eſſe profeſſus, vt in d. c. 1. de Regul. in 6. Nõ licet igitur arguere; Qui exequitur votum credens eſſe validum non cenſetur denuò vouere: ergo & qui defert habitum regularem per annum credens ſuam profeſſionem eſſe validã non cenſetur denuò profiteri; quia in hoc ſecundo caſu ſacri Canones nouam profeſsionem inducunt, eum tamen non inducant nouum votum per executionem voti pręcedentis. Imò ratio Caietani concludit etiam in eo, qui ſcit, & conſiderat votum ſuum fuiſſe nullum, adhuc enim non cenſetur denuò vouere ex eo quod votum ſeruet, cum adimplere votum non ſit vouere, & tamen diuerſum eſt in profeſsione; nemo enim negat quin profeſſus nulliter, ſi ſciens nullitatem ſuæ profeſ-

ſionis

Digitized by Google

ſionis perſeueret per annum in religione, efficiatur
tacitè profeſſus; de hoc enim eſt caſus apertus in
d. c. 1. Ac præterea Caietanus loquitur in foro cō-
ſcientiæ, vt patet in illis verbis, Non propterea co-
ram Deo ratificauit; & ita etiam ſeipſum explicat
Nauarr. in c Statuimus, n. 72. verſ. Quod eſt verum,
& nu. 75. verſ. Quoniam autem, & in d. conſ. 23. n. 2.
& conſ. 89. verſ. Hoc certum eſſe, videtur quoad fo-
rum conſcientiæ, & coram Deo, qui omnia nouit,
& nihil ignorat. Licet rationes ſupra adductæ pro
has parte concludant tam quoad Deum, & in
foro animæ, quàm quoad eccleſiam, & in foro iu-
diciali. Siluester autem eſt potius pro hac ſenten-
tia, dum ait; Is qui credit ſe eſſe obligatum ad vo-
tum, ſi illud ratificet aliàs non ratificaturus, non
tenetur ad illud: verba enim illa, aliàs non ratifi-
caturus, à contrario innuunt, vt ſi aliàs ratificatu-
rus eſſet, obligaretur ex ratificatione.

Atque ex his omnibus ſatis liquet poſteriorem
hanc ſententiam, etſi authoritatibus fere deſtitu-
tam, ſolidioribus tamen rationibus, ac iuribus eſſe
munitam, atque armatam, ſed quatenus eſſet ſo-
lum dubia, videtur tamen valde è re eſſe vt eam
amplectatur S. Congreg. ad pacem, & quietem in
religionibus conſeruandam; quemadmodum hac-
tenus viſa eſt eam tacitè amplexa fuiſſe, cum ad
hæc vſque tempora hanc ignorantiæ exceptionem
nunquam admiſerit in caſibus contingentibus,
ob quam quidem rationem credendum eſt ſacros
Canones noluiſſe hanc exceptionem ignorantiæ
contra tacitam profeſſionem admitti poſſe. Quod
colligitur ex duplici conſideratione. Prima eſt
quod etſi paſſim apud Canones reperiatur tacitā
profeſſionem induci per lapſum vnius anni, cum
habitus indiſtincti delatione, etiāſi præceſſerit ex-
preſſa profeſſio irrita: nullibi tamen habetur men-
tio ſcientiæ nullitatis dictæ profeſſionis, & tamen
non eſt verisimile vt hoc requiſitum ſi neceſſa-
rium fuiſſet, prætermiſſum fuiſſet à ſacris Cano-
nibus, aut ignorantia numquam fuerit allegata.
Et mirum eſt etiam quod de ſcientia huiuſmodi
nullus ex Doctoribus, quos vidimus quidquid
tetigerit ante tempora Nauarri. Quod ferè nos cō-
git credere hanc exceptionem ignorantiæ nullate-
nus eſſe Sacris Canonibus conſentaneam. Neque
dicatur ideò nec Canones, nec Doctores hanc
quæſtionem olim tetigiſſe, quia ante decretum
Concilij Tridentini in c. 15. ſeſſ. 25. de Regular. pro-
feſſio emiſſa ante ætatem legitimam, vel annum
43 probationis expletum non erat nulla; imò enim
de iure communi nulla erat profeſſio facta ante
decimumquartum annum; vt eſt textus expreſſus
hic, & ſuprà in c. Ad noſtram, & ibi Abb. in 1. &
4. not. & in c. Cum ſimus, infra eod. in c. 1. eod. tit. in
6. & in can. 1. & can. Illud autem, 20. q. 1. & ſimiliter
44 profeſſio facta ante annū probationis in omnibus
religionibus Mendicantium, etiā ante Concilium,
nulla erat; vt conſtat ex c. Non ſolum, & c. Conſti-
tutionem, de regul. in 6. Itaque hæc obiectio non
tollit vires primæ conſiderationis ſuperiùs factæ,
nempe quod Canones, aut Doctores feciſſent vti-
que mentionem de huiuſmodi ſcientia, ſi illa fuiſ-
ſet neceſſaria.

45 Secunda conſideratio eſt, quia ſacri Canones
contra præſumptionem tacitæ profeſſionis nolue-
runt admitti poſſe probationem quod profeſſus
non habuerit animum, & conſenſum profitendi,
vt probatur in c. Quod interrogaſti, 27. diſtin. vbi
mulier, quæ velum regulare ſuſcepit, & finxit ſe
ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe, prohi-
betur nubere, & cogitur in monaſterio perſeuera-
re; & in c. Vidua, de regular. vbi mulier, quæ ſa-
crum velamen aſſumpſit, ſi velit probare ſe illud
non aſſumpſiſſe animo profitendi, non auditur.
Quod etiam ducto argumento à matrimonio car-
nali ad ſpirituale efficaciter probat text. in c. Ad id
quod, de ſponſal. his verbis: [Quamuis vndecim
annos habens ab initio inuita fuiſſet ei tradita, &
renitens; tamen quia poſtmodum per annum, &
dimidium ſibi cohabitans conſenſiſſe videtur; ad
ipſum eſt cogenda redire, nec de cætero recipiendi
ſunt teſtes, ſi quos memorata mulier ad proban-
dum quod conſenſerit ad eumdem nominauerit
producendos, cùm mora tanti temporis eiuſmo-
di probationem excludat. Si ergo contra hanc
præſumptionem Canones noluerunt admitti poſſe
probationem defectus conſenſus; credendum eſt
vt ſimiliter noluerint admitti poſſe probationem
ignorantiæ. Nam propter quod eſt vnumquod-
que; & illud magis, Authent. Multo magis, C. de
Sacroſanct. Eccleſ. Probatio autem ignorantiæ ſi
admitteretur, vtique admitteretur propter de-
fectum conſenſus, quem præſupponit, in tantum
enim poteſt impedire ignorantia profeſſionem, in
quantum excludit voluntarium. Sed probatio ip-
ſius defectus conſenſus non admittitur contra
præſumptionem tacitæ profeſſionis, vt probatum
eſt; ergo longè minùs probatio ignorātiæ. Facit text.
in l. Quæ ſub conditione, §. Si quis, ff. de condit.
inſtit. & in §. Eſt tamen caſus, inſtit. de hæred. in-
ſtit. & c. Cum quid vna via de regul. iur. in 6.

46 Ad extremum hanc ſententiam in fortioribus
terminis videtur ſequi Innocentius in c. Conſuluit,
de conuerſ. coniugat. vbi ait votum, quod vir vxo-
re ſua viuente, & contradicente ingrediendo mo-
naſterium emiſit, & non valuit, poſtea fuiſſe ſo-
lemnizatum ex perſeuerantia in monaſterio poſt
mortem vxoris; nec requiri ad hoc vt ſciuerit
mortem vxoris, & poſtea in monaſterio remanſe-
rit, ſed ſufficere vt mortua ſit, & rationem dicit
eſſe, quia ſeparando ſe ab vxore, ſiue inuita, iuxta c.
Quidam, de conuerſ. coniugat. ſiue voluntaria,
vt in cap. Ex parte, eod. tit. ſemper præſumitur vel-
le mutare ſeculum. Et ex quo tale propoſitum
habet, per habitus ſuſceptionem eſſet ſolemniza-
tum votum, niſi vxor impediret, c. Conſulti, infra
eod. Ergo ſublato impedimento vxoris, ſtatim
primo momento poſt mortem eius votum ſolem-
nizatur. Reddit etiam aliam rationem, quia ad
hoc vt votum valeat, non requiritur ſcientia, vel
opinio, ſed rei veritas, c. Placet de conuerſ. con-
iugat. Et quamuis in fine Innoc. ſubdat alijs vide-
ri, & fortè melius quod non ſolemnizetur votum
illius, qui ignorans mortem vxoris perſeuerauit
in monaſterio, vt de matrimonio carnali idem
ſcripſit in c. t. de eo qui dux. in matrim. tamen
primam opinionem ſimpliciter tenet in d. c. Qui-
dam, de conuerſ. coniug. n. 2. in qua etiam reſidet
ibi Io. de Anania in fin. eamque expreſsè appro-
bat Abb. in d. c. Conſuluit, num. 3. dicens profeſ-
ſionem à viro nulliter emiſſam vxore contradicen-
te, vel diſſimulante, aut ignorante incontinenti
poſt mortem vxoris fuiſſe validatam, etiamſi vir
illius mortem ignorauerit, quia intrans religionē
ſemper videtur intraſſe animo ſeruiendi Deo, &
mutandi vitam. Vnde incontinenti quando fuit

ſu bia-

ſublatum obſtaculum poſt mortem vxoris, remanet profeſſio ſua valida, quia contrahens cum ſecunda habet ſemper animum deprauatum, & non intendit matrimonialiter conſentire, ſed potius ſecundam decipere. Vnde iſte conſenſus eſt illegitimus, nec propriè dicitur conſenſus, ſed diſſenſus. Aliud eſt in ingrediente religionem, quia ſemper habet animum mutandi vitam, vt ibi per ſum. Si igitur profeſſio illa ſublato impedimento, etiam viro ignorante, conualidatur incontinenti ex momentanea perſeuerantia in monaſterio; multò magis cenſeri debet conualidari profeſſio in caſu noſtro, in quo poſt ſublatum impedimentum ætatis ſupponimus profeſſum perſeueraſſe in religione per plures annos cum delatione habitus indiſtincti.

Nouiſſimè hanc ſententiam ſequuti ſunt Domini de Rota in cauſa Meten. Profeſsionis, 2. Iunij 1636 coram Carillo in hæc verba: [Nec etiam obſtat quod ad ratificandam profeſſionem tacitā deſumptam ex pluribus actibus factis per Pepinā in dicto monaſterio, requiritur vt ipſa ſciuerit nullitatem profeſſionis præcedentis: aliter verò ex permanentia in monaſterio non cenſetur inducta ratificatio profeſſionis. Caiet. in 2.2 q.189. art. 5. Nauarr. conſ. 28. n. 7. & conſ. 89. n. 3. de regular. & in Manuali c. 12. n. 71. Et in puncto de Moniali in Ciuitate Meten. quod non cenſeatur ratificaſſe profeſſionem ſine ſcientia dictę nullitatis, Rota deciſ. 179. n 6. & deciſ. 307. n. 5. par. 4. recent. quia prædictam doctrinam vti non tutam S. Congregatio Concilij non amplectitur; ſed potius contrarium pluries declarauit, veluti die 13. Ianuarij 1583. & die 28. Auguſti 1621. in alia Romana inhærendo declarationibus aliàs factis cenſuit Ioānem Petrum eſſe tacitè profeſſum, & religioni adſtrictū, etiamſi non probetur ipſum habuiſſe ſciētiam indiuiduam nullitatis profeſſionis expreſſę ab eo prius emiſſæ. Quas declarationes S. Concilij S. D. N. Vrbanus VIII. obſeruari mandauit primo februarij 1631. in vna Romana nullitatis profeſſionis.] Hæc ibi, & mox ſubijciuntur aliqua ex fundamentis ſuperius relatis.

47 Hactenus promiſcuè egimus de ignorantia nullitatis profeſſionis tam quoad religionem, quàm quoad profeſſum. Rationes enim, & fundamenta omnia, quibus probatum eſt per huiuſmodi ignorantiam non impediri profeſſionem tacitam, æquè vigent, ſiue ignorantia deducatur ex parte profeſſi, ſiue ex parte religionis. Verumtamen cum ignorantia ex parte religionis deducitur, longe minor eſt difficultas; quia profeſſio nulla ob impedimentum ętatis, ſeu aliam ob cauſam ceſſante impedimento conualidatur ob ſolam ratificationem profeſſi, nec requiritur noua acceptatio religionis, vt conſtat ex cap. Cum virum, inf. eod. ibi, [præſertim ſi ratihabitione ſequuta, etſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit,] ex cap. 1. eod. tit. lib. 6. ibi, ſeu profeſſionem à ſe prius factam ratam expreſsè habeat, ex cap. 1. ſupra quod met. cau. in illis verbis, [Si legitimè probatū fuerit prędictam mulierē, &c.] Quod fecit poſtmodum ratum habuiſſe, ipſam ad religionem redire compellatis. Quibus iuribus cōſtat ſolam ratihabitionem profeſſi deſiderari ad hoc, vt profeſſio nulliter facta efficiatur valida, atq. ita cenſent Nauarr. conſ. 35. num. 3. & conſ. 46. nu. 2. de Regul. in prima edit. & in 2. conſ. 27. num. 2. & conſ. 28. num. 3. Vnde parum refert an ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſę impediat ratificationē religionis, nec ne, cum ea ratificatio ex parte religionis non requiratur, & quatenus requireretur, tamen Summi Pontifices tamquam ſuprema Ordinum Regularium capita, cap. Exijt, §. Ad hęc cum fratres, de verb. ſignif. lib. 6. voluerunt eam ſupplere, admittendo profeſſionem illam per ſolam ratihabitionem profeſſi, vt religionum paci, & tranquillitati conſulerent.

48 Pręterea ſi requireretur ſcientia dictę nullitatis, vtique requireretur non ſolum in Superiore monaſterij, ſed etiam in illis de Capitulo, ad quos pertinet nouitios ad profeſſionem admittere. Creatio enim Monachorum de iure ſimul ſpectat ad Abbatem, & Capitulum, & requiritur ſaltem conſenſus maioris partis Capituli, vt notatur in cap. fin. de Regul. lib. 6. atque ita ſi vnus tantum ignoraſſet nullitatem profeſſionis expreſſę, & ex eius voto maior pars Capituli integraretur, hoc ſatis eſſe ad excludendam tacitam profeſſionem: deficeret enim conſenſus, & votum vnius neceſſarium ad profeſſionem recipiendam. Quod eſſet maximè abſurdum, quia hoc modo eſſet inuenta via prorſus tollendi tacitam profeſſionem, vbi prę-

49 ceſſit expreſsè nulla. Denique ex abundanti etſi ignorantia etiam vnius ex Capitularibus tacitam profeſſionem impediret; tamen Superiores regulares huiuſmodi ignorantiā allegare volentes nullatenus videntur audiendi: nam cum ex Decreto Conc. Trident. cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. prohibente quemquam ad profeſſionem admittere ante decimumſextum ętatis annum expletum, & ex inſtitutis ſuorum Ordinum, & Conſtitutionibus Apoſtolicis pręſertim Clementis VIII. teneantur ſub grauibus pœnis diligenter inquirere, ac noſſe ętatem cuiuſque Nouitij: vtiq; audiendi non ſunt allegantes ignorantiam eius rei, quam omnino tenentur ex officio inquirere, c. Ad falſariorum, de crim. falſ. Gemin. in cap. In memoriam, col. 2. 19. diſt. Iaſ. in l. Si res obligata, poſt num. 40. verſ. Secundò notabiliter limita, num. 41. de legat. 1. vbi ait, cum quis tenetur ratione officij indagare factum alienum, tunc pręſumitur illud ſcire, nec toleratur ignorantia, alios refert Menoch. lib. 6. pręſumpt. 23. n. 66.

De Regularibus.

Cap. Cum virum.

SVMMARIVM.

1 *Filia minor duodecim annis à monaſterio tradita, ſi maior facta ſponte velatur, ad ſæculum redire non poteſt.*

2 *Monachum facit aut paterna deuotio, aut propria profeſſio.*

Declaratur n. ſeq.

3 *Religioni an filius impubes alligetur ex oblatione parentum, & n. 42.*

4 *Profeſſus tacitè cenſetur per vim oblatus religioni à parentibus, ſi poſt pubertatem habitum profeſſorum ſuſceperit.*

5 *Et hæc eſt præſumptio iuris, & de iure:*

Et quia poſt Concil. Trid. n. 8.

6 *Voluntatis declaratio, & iuris effectus reſultat ex actibus certæ obligationi attributis.*

Intel-

7 *Intellectus, cap.2. ſupra eod.*
8 *Profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus profeſſarum hodie non inducitur niſi poſt annum ætatis decimumſextum, & expleto anno probationis.*
9 *Puella minor duodecim annis à parentibus monaſterio oblata an habitum regularem ſuſcipere poſſit non obſtante Concilio Tridentino, & n ſeq. vſque ad num. 23.*
10 *Concilij Tridentini decretum in cap. 17. ſeſſ. 25. de Regular. expenditur, & n ſeqq.*
11 *Voluntatis exploratio ſi puella ſit maior duodecim annis ex Concilio Tridentino facienda eſt tam ante habitus ſuſceptionem, quàm ante profeſſionem. Sin autem minor ante profeſſionem tantum, & cur.*
12 *Michaelis Medina teſtimonium, qui Concilio Tridentino interfuit circa decretum, cap. 17. ſeſſ. 25. de Regular.*
13 *Voluntas impuberum, qui religionis habitum ſuſceperunt de iure communi explorari non debet niſi poſt pubertatem.*
14 *Argumentum ab identitate rationis non procedit in materia correctoria.*
15 *Epiſcopus ſi velit poteſt bis explorare voluntatem puellæ, quæ ante duodecimum annum habitum regularem ſuſcepit.*
16 *Filij poſt pubertatem non poſſunt inuiti à parentibus religioni offerri.*
17 *Et quid ante pubertatem.*
18 *Parentes qui cogunt puellas inuitas ad ingrediendum monaſterium ante duodecimum annum, an ſint excommunicati.*
Concilium Tridentinum in cap. 18. ſeſſ. 25. de Regul. expenditur, ibidem.
19 *Pœna detruſionis in monaſterium Monialium an poſſit infligi mulieribus ſæcularibus, & n. ſeqq.*
20 *Monaſterium Monialium ingredi non licet authoritate Epiſcopi, niſi ex cauſa neceſſitatis ipſius monaſterij.*
21 *Epiſcopus permittere non poteſt, vt mulieres ex cauſa litium matrimonialium, adulteriorum, vel alia ſimili, ingrediantur monaſteria Monialium.*
22 *Detruſi in monaſterium ad agendam pœnitentiam non coguntur habitum regularem ſuſcipere.*
23 *Licentia admittendi ad habitum regularem puellas duodecim annis minores peti conſueuerunt à Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium.*
24 *Parentes, vel tutores an poſſint religioni offerre impuberem inuitum, & num. ſeq vſq. ad n. 45.*
25 *Filius impubes poteſt tradi monaſterio à parentibus.*
26 *Tutores ſicut poſſunt pupillum è monaſterio reuocare, ita & religioni offerre.*
Declaratur, n. 40.
28 *Oblatio parentum de impubere ſe habet ad profeſſionem ſicut ſponſalia ad matrimonium.*
Contrarium, n. 41.
29 *Opiniones plures ſimpliciter referens cenſetur vltimam approbare.*
30 *Fallit, ſi quis primo ponit ſuam opinionem, & poſtea ſubdat,* alij dicunt.
31 *Doctor reſpondens per verbum,* videtur, *intelligitur de iure reſpondere, quod facit pro dictis Innocentij.*
32 *Puellæ in electione propoſiti non coguntur ſequi parentum imperium ſi ſint in ætate nubili; aliàs ſecus.*
33 *Dictio,* tunc, *denotat extremitatem temporis, & idem importat, quod eo caſu.*
34 *Parentes, vel tutores poſſunt à monaſterio reuocare impuberem licet inuitum.*
35 *Ligandi, & ſoluendi Dominus par ius eſſe voluit.*
36 *Votum filij impuberis poſſunt parentes irritum facere, ſed non poſſunt eum cogere ad vouendum.*
37 *Votum neceſſariò exigit deliberationem, propoſitum, & promiſſionem.*
38 *Infans ex voto non obligatur.*
39 *Votum obligat puerum doli capacem quamdiu parentes non contradicunt.*
40 *Religionem adacti ingreſſi in adulta ætate dicuntur potius peccata committere, quàm plangere.*
41 *Sponſalia quid ſint, & quid differant ab oblatione, quæ ſit à parentibus religioni de filio impubere.*
42 *Impuberes ex ſponſalibus obligantur infra annos pubertatis.*
43 *Sponſalia ab infante contracta ſunt nulla ex defectu conſenſus, nec pariunt impedimentum publicæ honeſtatis.*
44 *Infans tradi poteſt religioni à parentibus.*
45 *Pueros an expediat religioni tradere.*
46 *Pueri à teneris annis ad pietatem, & religionem informandi.*
Romani, & nobiles dabant B. Benedicto filios nutriendos, ibidem.
47 *Clericis Regularibus Theatinis, & Miniſtrantibus Infirmis interdictum ne quemquam ad habitum regularem recipiant ante pubertatem.*
Bulla Pij V. de nouitijs non recipiendis niſi poſt decimumoctauum annum an, & quomodo ſit temperanda, ibid. verſ. Generali tamen decreto.
48 *Pueros quibus religionibus expediat tradere ex ſententia Caietani.*
49 *Clementis VIII decreta de nouitijs non recipiendis niſi in conuentibus deſignatis, expenduntur.*
50 *Fratres Minores ciſmontanæ familiæ qualiter fuerint reintegrati ad recipiendos nouitios.*
51 *Regis Chriſtianiſſimi inſtantia de nouitijs non recipiendis, niſi in religionibus primæuam inſtitutionem ſeruantibus.*
52 *Religiones plures in Concilio Lugdunenſi extinctæ.*

1 CVM VIRVM. Si filia minor duodecim annis à parentibus monaſterio tradita maior facta, ſponte velet, ad ſeculum redire non poteſt. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & omnes. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi: *Conſultationi tuæ.* In tertia tacitę obiectionis ſolutio, ibi, *nec obloquitur.*
2 Nota primò dictum Concilij Toletani relatum hic, & in cap. Monachum, 20 q. 1. videlicet Monachum facit, aut paterna deuotio, aut propria profeſsio. Et pondera Concilium loqui alternatiuè. Vnde videtur inferri, vt ſola traditio parentũ
3 faciat Monachum filiũ impuberem; quod tamen eſt falſum, quia nullus tonderi poteſt vt fiat Monachus, niſi in legitima ętate, & ſpontanea voluntate, cap. 1. & ibi gloſ. 1. ſupra eod cap. Si in qualibet, 20. q. 2. Nec filius cogitur in hoc ſequi imperium patris, vt hic in fine, & in cap. Puellę, 20. q. 1. & in cap. Cum ſimus, infra eod. quia res eſt voti, non pręcepti, cap. Integritas, 32. q. 1. & d. c. Puellę. Timore huius contrarij gloſ. hic in ver. Paterna deuotio, exponit particulam, *aut*, pro, *&*, vt in l. penult. C. de verbor. ſignific. Sed hęc expoſitio non congruit litterę ibi, *Quidquid horum fuerit, al-*

liga-

ligatum tenebit. Quę verba oſtendunt alterutrum
ſufficere, vt quis alligetur religioni: non enim le-
gendum eſt, allegatum, ſed alligatum, prout habet
vera, & communis littera ſecundum Io. Andr. n. 1.
in ver. Alligatum. Vnde Hoſtien. hic num. 5. in
ver. Aut dicit litteram poſſe intelligi disiunctiuè.
Nam paterna oblatio, ſiue deuotio facit Monachū
filium, quē obtulit in pupillari ætate duobus mo-
dis. Primò quia durante pupillari ætate exire non
debet. Secundò quia ſi poſtea non contradicat,
conſentire videtur, nec poteſt de cætero reclama-
re, vt innuitur in hoc cap. & in cap. Cum ſimus,
infr. eod. cap. Illud, 20. q. 1. & cap Præſens, q. 3. de
quo per eum in Summa hoc tit. §. Verum exire,
verſ. Dicas breuiter, & conſentit Butr. hic in 1. no-
tab. num. 2. dum dicit aliquem religioni alligari,
tam ex traditione parentum, quàm ex propria vo-
luntate ingreſſi; hac tamen differentia, quod tra-
ditio parentum ita demum obligat, ſi traditus ſit
in minori ætate conſtitutus; & tunc non perpe-
tuò, & irreuocabiliter, ſed vſque ad tempus legiti-
mæ ætatis; & poſt tempus ita demum, ſi ratificet;
traditio autem propria infra pubertatem nullate-
nus obligat, poſt pubertatem verò indifferenter
obligat, & irreuocabiliter. Sed certè in neutro ex
his duobus caſibus paterna deuotio facit propriè
Monachum: nam primo caſu filius non efficitur
Monachus, cum non habeat ætatem legitimam, &
egredi non poteſt, non quia ſit religioni alligatus,
ſed propter defectum diſcretionis, & iudicij, vt in
cap. 2. ſup. eod. Secundo autem caſu interuenit ra-
tihabitio, & ſic tacita profeſſio filij. Vnde meritò
hanc ſolutionem Hoſt. refellunt hic Card. n. 3. verſ.
Oppono, & Abb. in gloſ. n. 6. in ver. Paterna deuo-
tio. Expone ergo litteram: Monachū facit aut pa-
terna deuotio, quā filius factus pubes ratā habet
ex deuotione, quam gerit erga patrē, & ſic occa-
ſionaliter: aut propria profeſſio ſecundum gloſ.
præalleg. in verb. Paterna deuotio, in princip. In-
noc. in ver. Alligatum, Hoſt. num. 5. in ver. Quid-
quid horum. Nec refert quod ratihabitio filij in
effectu nihil aliud ſit, quàm profeſſio; quoniam
non eſt nouum in iure, vt ratihabitio, & profeſſio
ponantur disiunctiuè, vt patet in c. 1. hoc tit. lib. 6.
ibi, Niſi profeſſionem faciat, ſeu profeſſionem à ſe
priùs factam ratam expreſsè habeat, nec non ibi:
*profeſſionem per hoc feciſſe, vel ſi quam priùs fecerat,
ratam habuiſſe videtur*, cum ſimil.

4 Secundò nota impuberem etiam per vim obla-
tum religioni à parentibus, ſi poſt pubertatem ha-
bitum profeſſorum ſuſceperit, eo ipſo cenſeri ta-
citè profeſſum. Et de hoc eſt caſus hic ſecundum
Abb. in princip. nam puella ante annos pubertatis
fuit tradita monaſterio inuita, vt patet ex littera
ibi, *etſi eam quandoque contradixiſſe conſtiterit*:
& tamen quia maior facta velum ſuſcepit, quod
dari profitentibus conſueuit, vt patet, ibi, *cum be-
nedictionem accepit, quam nonniſi in ætate diſcre-
tionis recipiunt quæ velantur*; ex hoc cenſetur ta-
5 citam profeſſionem emittere. Et quidem præſum-
ptione iuris, & de iure, quæ ſumitur ex actu geſto,
contra quam non admittitur probatio, niſi per cō-
trariam proteſtationem præcedentem, vt ſentit hic
6 Butr. num. 4. Ratio eſt, quia ex actibus certæ ob-
ligationi attributis reſultat iuris effectus, & decla-
ratio voluntatis, quæ qualitercunque declaretur
verbis, an ſignis, nihil refert, vt l. Certum, ff. Si
cert. per. ſecundum Petr. de Anchar. hic num. 2.
Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

in 2. notab. & Io. de Anan. num. 3. Ad hoc cap. Ex
parte, cum ibi not. per glo. in ver. Per annum, &
c. Statuimus, infr. eod. c. 1. de Regul. lib. 6. & Clem.
7 Eos, eod. tit. Et ita non obſtat tex. in c. 2. ſup. eod.
& in c. Puella, 20. qu. 2. vbi impubes monaſterio
oblatus non cenſetur tacitè profeſſus, niſi per an-
num, & diem in monaſterio permanſerit, ſicut nec
pubes per vim ingreſſus, qui infra annum non re-
clamauit: nam illa iura procedūt, quando ingreſ-
ſus nullum fecit actum poſitiuum à profitentibus
fieri ſolitum: tunc enim non cenſetur profeſſus ta-
citè, niſi per annum diſſimulando conſenſerit, vt
dicitur in d. cap. Puella, & notant DD. in d. cap. 2.
poſt gloſ. fin. ibi. In hac verò decretali puella ma-
ior facta velum conuerſionis, ſeu profeſſionis ac-
cepit. Vnde cum interceſſerit actus poſitiuus vo-
luntatis declaratorius, non exigitur annale inter-
uallum, ſed ex ipſo actu ſuſceptionis veli intelligi-
tur tacitè profeſſa, vt hic, & in cap. Vidua, ſupra
eod. & infra in cap. Statuimus. Et ita hæc iura
in effectu conciliat Innocen. in d. c. 2. num. 2. verſ.
Nec obſtat, vbi dicit non obſtare hoc capitulum,
vbi innuitur vt ſi veniens ad ætatem legitimam
non contradicat, ratum habere videatur, quia
hic non fuit ſolus tranſcurſus temporis, ſed bene-
dictio Monachalis recepta fuit in maiori ætate,
& ſequuntur totidem ferè verbis Hoſtien. num. 7.
Io. Andr. num. 2. verſ. Nec obſtat Cardin. num. 11.
8 verſ. Oppono, & alij communiter. Hodie tamen
intellige hoc procedere dummodo ſuſcipiens ha-
bitum profeſſorum ſteterit per annum integrum
in probatione, & expleuit annum ætatis decimum-
ſextum: aliàs enim ex hoc non cenſeretur tacitè
profeſſus, quia Concilium Tridentinum in cap. 15.
ſeſſ. 25. de Regular. ſicut irritam facit profeſſio-
nem expreſſam ante annum decimumſextum cō-
pletum, & non peracto anno probationis, ita & ta-
citam, quæ inducitur per ſuſceptionem habitus
profeſſorum, vel per actus, qui à ſolis profeſſis fieri
conſueuerunt, vt ſæpius declarauit Sacra Congre-
gatio eiuſdem Concilij Interpres.

9 QVAERO, An puella duodecim annis minor
à parentibus monaſterio oblata hodie habitum
regularem ſuſcipere poſsit, non obſtante decreto
Tridentini Concilij in c. 17. ſeſs. 25. de Regular.

Videtur reſpondendum poſse puellam à paren-
tibus, vt ſuo tempore Monialis fiat, oblatam in-
dui habitu regulari, etſi adhuc duodecim annis
minor exiſtat: id enim minori duodecim annis
de conſenſu parentum tacito, vel expreſso à Sacris
Canonibus permiſsum eſt, vt habetur expreſsè in
hac Decretali, c. Addidiſtis, c. Quicunque, c. Il-
lud autem, 20. q. 1. c. 2. & c. fin 20. q. 2. & c. 2. vbi
10 plenè dixi ſupra eodem. Huic autem ſacrorum
Canonum diſpoſitioni non aduerſatur Tridentinū
Concil. d. c. 17. ſeſs. 25. de regular. nam cùm corre-
ctio iurium ſit quantum fieri poteſt vitanda, c. Cū
expediat, de elect. in 6. l. Præcipimus, in fine, C.
de appellat. cum ſimil, & puellæ duodecim annis
minores ſecundum Canones ſint habiles ad ſuſci-
piendum habitum regularem; non eſt credendum
per Concilium tot iura correcta, & ſubuerſa fuiſ-
ſe, c. Eccleſia veſtra, il ſecondo, eod. tit. cum ex
verbis Concilij ea correctio neceſsariò non infe-
11 ratur. Obſeruandum eſt enim ex eo decreto ſi
accuratè expendatur, in hoc ſolùm conſtitui diſ-
ferentiam inter puellam duodecim annis maiorē
ac minorem; Quod ſi maior ſit, eius voluntas ſe-

mel atque iterum explorari debeat, nempe ante habitus ſuſceptionem, & ante profeſsionem; ſin autem minor, nonniſi ſemel, hoc eſt ante profeſſionem ipſam, verba enim textus ſic ſe habent. [Si puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, non ante eum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa, vel alia profeſsionem emittat, quàm Epiſcopus explorauerit virginis volũtatem.] Vbi ponderanda eſt illa dictio, *alia*, quæ referri non poteſt niſi ad puellam duodecim annis minorem, ita vt propterea ſenſus Concilij ſit; Si puella maior ſit annorum duodecim, non antè habitum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa, ideſt maior, vel alia, ideſt minor, profeſsionẽ emittat, quàm Epiſcopus eius
12 voluntatem explorauerit. Atque ita in maiore voluntas bis iubetur explorari, in minore ſemel tantùm.

Diuerſitatis ratio ea eſt, quia in minori ſuperuacanea eſſet huiuſmodi exploratio; tum quia integrum iudicium ad deliberandum non habet, c. Illud, 20. quæſt. 1. Et arg. à contrario ſenſu in hac decretali in fine, tum quia vel inuita monaſterio à parentibus tradi poteſt, vt patebit infra à n. 17. Non ergo Concilium prohibet quin puella natu minor habitum regularem ſuſcipere queat, imò expreſsè admittit per illam dictionem, *alia*; ſed tãtum prohibet quin ipſa poſtea profiteatur, priuſquam Epiſcopus illius voluntatem ſcrutatus fuerit.

Atque ita (quidquid contra ſenſerint Azor. to. 1. lib. 12. cap. 18. num. 5. & 56. & Rodrig de regul. to. 3. qu. 12. art. 3.) clarè ac dilucidè explicat Michael Medina de ſacrorum hominum continentia lib. 4. controuer. 9. c. 4. vbi affirmat [nihil alienius à Tridentini Concilij mente excogitari poſſe, quàm vt puellam duodecim annis minorem prohibuerit habitum regularem ſuſcipere; teſtaturque ſe interfuiſſe illi decreto, atque attentiſsimis auribus ſuffragia omnium Epiſcoporum accepiſſe, & nihil tractatum fuiſſe, niſi de ſola puellarum maiorum duodecim annis ad religionem admiſſione; & duo tantùm ſtatuta fuiſſe, Primum vt ſi puella ingrediens ſit maior duodecim annis, quantæcumque ætatis ſit, duplex Epiſcopi examen ſubeat, alterum ante habitus ſuſceptionem, alterum poſtea ante profeſſionem, quia ſæpè puellę inuitæ habitum ſuſcipiunt. Et quamuis voluntariè illum aſſumant, non rarò inuitæ profitentur timore parentum, vel cognatorum, vel verecundia habitum dimittendi. Secundum verò quod in eo ſtatuitur vt puella minor duodecim annis ingrediens vnicũ examẽ ſubeat, nempè profeſſionis, tẽpore quoniam ante ætatem duodecimam vanum exiſtimauit Concilium hoc examen præmitti, ob tenerum rationis vſum puellæ.] Hæc Medina.
13 Simile habetur in decreto Marcelli relato in c. Illud, 20. q. 1. ad quod fortè reſpexerunt Patres Cõcilij: nam in eo decreto ſancitur, vt filij ſi in minori ætate monaſterio oblati fuerint, vel habitum regularem ſuſceperint, decimoquinto anno à Prælatis moniti inquirantur vtrum in ipſo habitu permanere cupiant, an non. Ecce igitur quod etiam de iure communi exploratio voluntatis in minoribus fieri debet tantummodo cum ad annos pubertatis peruenerint, & non antea.

Et ex his conſtat nihil obſtare quod dicunt aliqui impoſſibile eſſe vt poſt Concilium minori duodecim annis detur habitus, cum ex d. cap. 17. antequam detur, debeat ordinarius ſcrutari puellæ voluntatem an coacta, an ſeducta, an ſciat quid agat. Et hæc cauſæ cognitio in minore congruè adhiberi non poſſit; Ideoque neceſſariò ſequatur argumento ab impoſſibili, vt Concilium voluerit ne ea ætate habitum regularem accipere poſſent.

Reſpondetur namque hoc argumentum petere principium; negatur enim Concilium requirere hanc cauſæ cognitionem quando traditur habitus minori duodecim annis, cum eam tantùm requirat, quando datur habitus ei, quæ eſt maior annorum duodecim, vt oſtenſum eſt ſupra.

Non item obſtat ſi dicas rationem à Concilio expreſſam in d. c. 17. quæ eſt vt libertati profeſſionis Monialium conſulatur militare, nedum in maioribus, ſed etiam, & multo fortiùs in minoribus, quæ eo magis minis, & metui obnoxię ſunt, quo per ætatem ſunt timidiores.

14 Primò enim reſpondetur in materia correctoria non procedere argumentum à maioritate rationis, gloſ. 2. in Authen. Quas actiones, C. de Sacroſ. Eccleſ. quæ communiter approbatur teſte Decio, in l. Non debet, col. n. 4. ff. de regul. iur.

15 Secundò reſpondetur expreſſionem dictæ rationis pro hac opinione facere, dum Concilium cautè ſe reſtrinxit ad libertatem emittendę profeſſionis, non autem ad libertatem aſſumptionis habitus. Quæ ratio ſicut militat etiam in minore duodecim annorum, ita & diſpoſitio Concilij. Præterquamquod antequam ipſa ad profeſſionem admittatur, poterit Epiſcopus, ſi ita è re eſſe exiſtimauerit, bis voluntatem explorare, vt Concilium preſcribit in maiore, nempè poſt annum duodecimum, & immediatè ante profeſſionem.

16 Tertiò, reſpondetur negando in minore militare eandem rationem, quæ militat in maiore. Imò enim ſecundum Canones maior non poteſt inuita tradi monaſterio, §. Cum ergo, c. Sicut, & c. ſequen. 20. q. 1. cap. 1. ſupra Quod met. cau. & c. 2.
17 §. Si verò, ſup. ead. At verò minor à parentibus offerri poteſt etiam inuita, vt plenè dicam in quæſt. ſequen. à n. 24. vſque ad n. 48. Et ob id meritò Cõcilium in maiore requiſiuit, vt dicta inquiſitio adhiberetur, ne inuita contra Canones traderetur monaſterio. At eandem inquiſitionem omiſit in minore, quàm fortè intellexit poſſe etiam inuitam monaſterio tradi, & hoc non iniuria, quia vt colligitur à contrario ſenſu ex hac decretali, puellę vſque ad dictam ætatem non ſuam, ſed patris ſequi voluntatem coguntur.

18 Quiquidem intellectus ſatis etiam confirmatur ex c. 18. immediatè ſequenti vbi anathemati ſubijciuntur qui quãdocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quancunque mulierem inuitam præterquã in caſibus in iure expreſſis ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque Religionis, vel ad profeſſionem emittendam. Inquiro enim quorſum illa verba, præterquam in caſibus in iure expreſſis?
19 Et quidem in detruſis in monaſterium ad agendã pœnitentiam, verificari non poſſunt, quia nullibi, quod meminerim, reperitur iure cautum, nec ſeruatur in practica, vt mulieres ſæculares detrudantur propter crimen in monaſteria monialium ad agendam pœnitentiam; nam c. Impudicas, 27. q. 1.
20 loquitur de mulieribus iam profeſſis, quæ propter præuaricationem detruduntur in ergaſtula, & alia iura loquuntur de viris, qui detruduntur in monaſteria Monachorum, vt in c. Si ille, 50. diſt. c. Placuit,

cuit,

cuit, 21.quæſt.1. cap. De lapſis, 16. q. 6. & cap. Si-
cut, 20.quæſt.1. cum concordan. de quibus ibi per
gloſ. in ver.offenſionis,& notat gloſ. in ſumma ead.
20 cau. & quæſt. Præterea Epiſcopus, vel Superior fa-
cultatem non habet ponendi perſonas ſæculares in
monaſterijs Monialium, niſi in caſibus neceſſarijs,
vt in decreto Concilij Tridentini c.5. verſ. Dare
autem, ſeſſ.25. de regular. Et caſus neceſſarij in-
telliguntur reſpectu monaſterij, non autem reſpe-
ctu ingredientium, vt ſæpius declarauit Sac. Con-
gregatio eiuſdem Concilij Interpres. Et idcirco in
21 cauſa Salamantina die 19 Februarij 1604. reſpon-
dit non licere vllo modo Epiſcopis, vel permitte-
re, vel licentiam concedere mulieribus,vt ex cau-
ſis litium matrimonialium, adulteriorum, ac diſ-
ſenſionum inter viros, & vxores, & his ſimilibus
ingrediantur monaſteria monialium. Imò ingre-
dientes incidere in excommunicationem decreto
Concilij, atque ſummorum Pontificum Conſtitu-
tionibus impoſitam. Ergo pariter ſaltem poſt Cõ-
ſtitutionem Bonifacij VIII. de qua in c. Periculo-
ſo,de ſtatu Regular.lib.6.innouatam à Concilio in
d.c 5. nec licebit Epiſcopis detrudere in Monaſte-
rium monialium mulieres criminoſas, cum in
hoc nulla verſetur vtilitas, vel neceſſitas monaſte-
rij, & conſequenter exceptio Concilij non poteſt
ſortiri effectum in huiuſmodi pœna detruſionis,
quia hic non eſt caſus Epiſcopis conceſſus. Sed
22 eſto mulieres detrudi poſſent in monaſterium, ni-
hilominus exceptio Concilij verificari non poteſt
in his mulieribus,quæ coguntur habitum Religio-
nis ſuſcipere, quia qui detruduntur ſiue viri, ſiue
fœminę non coguntur aſſumere habitum regula-
rem, neque id iure cauetur; ſed tantùm ſunt ibi
vt pœnitentes, vt in d.c. Si ille, & c. De lapſis, &
in c. Tuæ, infra de pœnis,& cederet in ignominiam
ordinis, vt ſæculares tam grauiter delinquentes
habitum monachalem induerent. Quamobrem
vt verificetur exceptio Concilij,neceſſe eſt aſſigna-
re aliquem caſum in iure expreſſum, in quo puel-
la cogi poſſit habitum Religionis ſuſcipere. Et cer-
tè non ſuccurrit alius caſus, quàm in puellis non-
dum conſtitutis in ętate nubili, quæ inuitæ à pa-
rentibus monaſterio offeruntur,ſecundum prædi-
cta. Et fortè ad hunc caſum reſpexerunt Patres
Concilij; niſi dixeris exceptionem illam poſſe ha-
bere locum in mulieribus, quę votum religionis
emiſerunt; poſſunt enim cogi ad voti obſeruantiã,
c.1. & per tot.27.q.1. c. Licet, infra de voto. Sed
tamen adhuc reſtat difficultas, quia cum Conci-
cilium loquatur per verba pluralis numeri, in
caſibus in iure expreſſis, oportet ſaltem aſſi-
gnare duos caſus,in quibus puellæ poſſint cogi ad
ſuſceptionem habitus, l. Vbi numerus, ff. de teſtib.
& ſic caſus oblationis adhuc remanet in prædicta
exceptione incluſus. Et ſtante hoc intellectu ine-
ptum eſſet vt in decreto d.c. 18. ſeſſ. 25. de regul.
Concilium pręſeruaſſet Sacrorum Canonum diſ-
poſitionem circa puellas natu minores, quæ à pa-
rentibus monaſterio traduntur inuitæ, ſi in præ-
cedenti decreto eandem diſpoſitionem ſuſtuliſſet,
vel certè ſe incontinenti correxiſſet quod non eſt
dicendum, l. Non ad ea, & ibi gloſ. in ver.Præſens,
ff.de condit.& demonſtr. Porrò quia puellæ mino-
res non debent indiſtinctè ad habitum regularem
admitti, ſed à parentibus, vel tutoribus oblatæ,
& nonnunquam ſubeſſe poteſt ſeductionis pericu-
lum à monialibus, & alię rationes vigere poſſant
cur non expediat illas admittere; hinc factum eſt
vt Sacra Congregatio Concilij aliquando, & præ-
ſertim in cauſa Lucana dixerit non eſſe diſpenſan-
dum vt puella, quæ duodecimum annum nondum
exceſſerat, ad habitum admitteretur. Et hinc
23 etiam inoleuit praxis vt licentię admittendi ad ha-
bitum eiuſmodi puellas natu minores petantur à
S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium,
quæ nonniſi rarò,ac matura deliberatione illas cõ-
cedere conſueuit.
24 Vlteriùs QVAERO, an impubes inuitus poſſit
à parentibus, vel tutoribus religioni offerri.
25 Conueniunt omnes filium ante annos pubertatis
tradi poſſe monaſterio à parentibus. De hoc enim
eſt textus clarus hic,& in c. Cum ſimus, infra eod.
cum concord. de quibus ſupra n.9. Idemque in
26 tutoribus firmat. Innocen. hic, & in c.2. ſupr.eod.
quem vtrobique DD. communiter ſequuntur. Et
probatur efficaciter in c. Puella,20.q. 2. vbi patet
tutores poſſe reuocare ingreſſum puellę impube-
tis,niſi annum, & diem diſſimulando conſenſerint.
Ergo ſi poſſunt conſentire oblationi tacendo, &
diſſimulando, & ſic tacitè; magis conſentire poſ-
ſunt expreſsè. Quod parum habet difficultatis, ſi
filius, vel pupillus conſentiant.
Sed dubium eſt quid iuris ſit ſi contradicant, Io.
Andr.n.2.Simpliciter refert opinionem dicentium
inuitum non poſſe tradi monaſterio; nec eam ap-
probat, aut reprobat. Sed gloſ. in ſumma 20. q.1.
diſtinguit ſic. Si impubes intrat, aut ab alio po-
nitur in monaſterio, aut per ſe intrat: ſi ab alio
ponitur, & ipſe non conſentit, tenet ingreſſus; Et
licet conſenſus ille qui fit ante annos diſcretionis
non teneat, inde tamen exire non poteſt priuſquã
veniat ad legitimam ætatem. Et ita ſentit gloſ. im-
puberem inuitum non poſſe monaſterio tradi. Eã-
dem diſtinctionem ponit Petr. de Anchar,in d.c.2.
n.8. Et hoc tenent ibi Card.in 6.q.Io.de Anan.n.7.
& plenius Abb.n 9.
Fundatur hæc opinio à contrario ſenſu in cap.
Puellæ, 20. q. 2. & in c. Puella, q.2. Sed illa iura
27 parum, aut nihil faciunt. Deinde pro hac ſenten-
tia facit ſecundum Abb. quia voluntarium mili-
tem diligit Deus, c. Non eſt, 15.q.1. Item oblatio
28 parentum de impubere ſe habet ad profeſsionem,
ſicut ſponſalia ad matrimonium, arg.20.q.1.in pri-
mis quatuor Capitulis. Sed ex ſponſalibus con-
tractis per parentes filij non obligantur niſi tacitè
vel expreſsè conſenſerint, puta quia fuerunt præ-
ſentes, & non contradixerunt, cap. 1. §. fin. de
deſponſ. impub. lib 6. Ergo idem dicendum in hu-
iuſmodi oblatione. Et in hoc reſidet Abb. dicens
ita ſentire Innocentium, & eius dictum ſibi ma-
gis placere.
29 Sed tu aduerte, quia Innocentius in d.cap.2.ſup.
eod. videtur tenere contrarium: nam num.2.verſ.
Si autem coacti, primò recitat opinionem quo-
rundam, qui dixerunt filios coactè miſſos in mo-
naſterio poſſe quandocumque exire, etiam ante
tempus pubertatis, & citat iura ſuperiùs relata,
& mox ſubdit; Contrarium tamen videtur: & al-
legat iura pro hac parte, nec aliud ſubiungit: Vn-
de cenſetur reſidere cum hac ſecunda opinione,
cum eam ponat vltimo loco ſecundum theoricam
gloſ. notab. in l. Qui filium, §. Sabinus, ff. Ad Tre-
bell. Hoſt. qui loquitur de opinionibus Innocen-
tij in cap. 1. inſt.de pœnis, Barr. per illum textum
in l. Bona fides, ff. depoſ. & Bald. in l. Si idem,

§. fin. vbi ſimiliter inſert ad dicta Innocentij, ff. de
30 iuriſd. omn. iud. Et eo magis quia Innocentius in
prima opinione loquitur per illa verba, *Quidā dicunt*, quo caſu etiamſi illam opinionem retuliſſet
vltimo loco; tamen non cenſeretur eam approbaſſe, vt declarat Dec. poſt alios in cap. 1. nu. 97.
ſupra de Conſt. vbi limitat gloſ. in d. §. Sabinus, vt
non procedat quando primò ponit ſuam opinionem, & poſtea ſubdit, *alij dicunt*, quia tunc prima
opinio non cenſetur gloſſæ; non autem ſecunda, &
eodem modo limitat Iaſ. in d. l. Si idem, §. fin. n. 3.
31 Nec refert quod ſecundo loco Innocentius loquatur per verbum *videtur*, quia Doctor reſpondens
per verbum *videtur*, intelligitur de iure reſpondere, vt in c. 1. & ibi DD. de iudic. & notat Marian.
Socin. in c. De cætero, num. 2. & ibi dixi n. 3. infra
de homicid. Quod maximè procedit in dictis Innocentij, qui ferè ſemper loquitur per verbum,
videtur, vel *credimus*, aut *fortè*. Et fuit philoſophicum temperamentū, vt inquit Hoſt. in cap. Niſi
cum pridem, num. 5. ſupra de renunc. Quamobrem Innocentius eſt apertè pro hac parte. Sed &
Hoſt. in eod. cap. 2. nu. 5. dicit primo loco, Aliqui
dicunt quod ſi coacti offerantur, ante pubertatem
egredi poſſunt, deinde ſubdit, Alij contra, & ſic cum
ſimpliciter referat duas opiniones, cenſetur vltimam approbare ſecundum theoricam gloſſæ prææallegatæ. Et hoc expreſſiùs firmat ibi Henric.
Boich. dum concludit ingreſſum per vim, ſeu coactum non debere exire durante pupillari ætate,
ſi compulſio fiat à parentibus, vel in eorum defectum à tutoribus.

32 Et quidem hæc ſecunda opinio, nec iure, nec
ratione deſtituitur: nam quod pertinet ad ius, pro
ea valde ſtringit hæc decretalis, vbi Conſtit. Leonis Papæ, vt puellæ, quæ coactę parentum imperio
virginitatis habitum ſuſceperunt, ipſum poſſint ſine
præuaricatione deſerere, declaratur intelligi de
illa, quæ eſt conſtituta in ætate nubili; & redditur
ratio, quia tunc cùm liberum habeat arbitrium
in electione propoſiti, ſequi parentum non cogitur
voluntatem: ergo à contrario ſi ſit conſtituta in
minori ætate, cogitur ſequi volūtatem parentum,
cum in electione propoſiti liberum arbitrium non
habeat: alioquin declaratio huiuſmodi, & ratio
aſſignata eſſet inepta, ſi nulla puella ſiue maior, ſiue minor cogenda eſſet ſequi voluntatem paren-
33 tum. Et confirmatur ponderando dictionem illam, *tunc*, quæ denotat extremitatem temporis,
l. 4. in fin. & ibi gloſ. vlt. ff. de condit. & demonſtr.
Bart. in l. In ſubſtitutione, num. 1. ff. de vulg. &
pup. & propriè idem importat quod eo caſu gloſ.
in l. Gallus, in princ. in verb. Tunc, ff. de liber. &
poſth. & operatur, vt diſpoſitio non habeat locum
in alio caſu, Roland. à Valle, conſ. 70. num. 15. &
pleniùs conſ. 56. num. 20. lib. 3. Vnde ſequitur, vt
in eo tantum caſu puella non teneatur ſequi imperium parentum, in quo peruenit ad ætatem nubilem, ſecus ſi non peruenerit. Vnde Abb. hic in
vltimo notab. num. 5. videtur recedere à contraria opinione, quam tenuit in c. 2. ſupra eod. dum
fatetur hoc capitulum multum facere contra ea,
quæ ibi dixit. Ad idem faciunt iura in cap. Monachum, cap. Quicunque, & cap. Illud, 20. q. 1. &
in cap. Si in qualibet, q. 2. Facit etiam c. Præſens,
20. q. 3. vbi pater filium impuberem cōtra eius voluntatem cucullam induit; licet ibi narretur factū.
34 Quod verò ſpectat ad rationem, multum habet
ponderis quod parentes, vel tutores poſſunt reuocare è monaſterio impuberem, etiam contradicentem, & ſic abſoluere illum à perſeuerantia in
monaſterio vſque ad annos pubertatis, vt eſt caſus
in d. cap. Puella, 20. q. 2. Ergo poſſunt eum ſimiliter obligare, licèt inuitum, ad ingrediendum monaſterium, quia Dominus par ius eſſe voluit ligandi, & ſoluendi, cap. Verbum, de pœnit. diſt. 1. Ad
idem l. Qui condemnare, ff. de re indic. & l. Nemo
qui condemnare, ff. de regul. iur. & cap. 1. eod. tit.
in hac compilatione, l. Poſſideri, & l. Quemadmodum, ff. de acquir. poſſeſſ.

Et quemadmodum non attenditur contradictio
impuberis in egreſſu, ita nec debet attendi in ingreſſu. In vtroq; enim caſu viget ratio huius Decretalis, quod impubes in electione propoſiti liberum non habet arbitrium; & ideo cogitur ſequi
imperium parentum. Et propria opinio illorum
qui dixerunt tutores poſſe quidem reuocare ingreſſum pupilli, quia id cautum eſt in d. c. Puella,
ſed non poſſe illum tradere religioni, cum hoc nō
reperiatur iure cautum, communiter reprobatur
à Doctoribus, cū reuocatio, & oblatio à pari procedant, vt dixi ſupra num. 26. & in d. cap. 2. nu. 7.
ſupra eod.

36 Quod ſi inſtes. Parentes poſſunt ſi velint irritum facere votum filij impuberis, prout de muliere eſt expreſſum num. 30. vt in cap. Mulier, 32.
q. 2. & docet S. Thom. in 2. 2. q. 189. art. 5. Et tamen nequeunt impuberem cogere ad vouendum,
cap. Integritas, 32. q. 1. Ergo eodem modo quamuis poſſint extrahere à monaſterio filium impuberem, non tamen poterunt illum cogere ad ingrediendum; ſufficit enim dare inſtantiam ad tollendam æquiparationem, & cōſequentiam, vt poſt
Ariſtotel. 8. Topicor. not. gloſ. 2. in cap. Sicut vr-
37 geri, 1. qu. 1. Reſpondebimus, cum votum ſit promiſſio facta Deo, & promiſſio procedat ex propoſito faciendi, propoſitum autem aliquam deliberationem præexigat; inde fit vt ad votum tria ex
neceſſitate requirantur, videlicet deliberatio, propoſitum voluntatis, & promiſſio, in qua perficitur
ratio voti, vt declarat S. Thom. in 2. 2. quæſt. 88.
art. 1. Non igitur mirum ſi parentes cogere non
poſſint filios ad vouendum, cum de ratione intrinſeca voti ſit ſpontanea voluntas, & liber conſenſus
vouentis vt hic, & in c. 1. ibi, ſpontè non coactè, &
ibi gloſ. 27. q. 1. cap. 1. ſupra, Quod met. cau. cum
38 ſimil. Et propterea infans ex voto non obligatur,
vt per D. Thom. in 2. 2. d. quæſt. 88. art. 9. Sed oblatio non requirit conſenſum oblati, cùm poſſit
fieri etiam de infante, vt patebit infra num. 44.
39 Præterea votum ſimplex emiſſum etiam in puerili
ætate efficaciter obligat puerum doli capacem,
quamdiu parentes non contradicunt, vt eſt text. in
d. cap. Mulier, 32. q. 2. & in c. 2. & ibi gloſ. penult.
inf. de Voto, S. Tho. 2. 2. q. 189. art. 5. Quia ſicut
doli capax poteſt ſe obligare Diabolo per peccatum, vt in cap. Pueris, inf. de delict. pueror. ita &
Deo per votum, vt dicit Hugo in Summ. 20. qu. 1,
& ibi not. gloſſ. & Collectar. in c. 2. num. 1. ſupra
eod. At verò oblatio impuberem non obligat vt
ſimiliter patebit infr. num. 41. Vnde in oblatione
procedit æquiparatio à reuocatione ad ingreſſum,
cum ſit par ratio; licet non procedat in voto ob
rationis diuerſitatem.

Non obſtat text. in d. c. Puellæ, 20. qu. 1. quia
procedit in adultis, prout authoritatē illam Leo-

nis

nis declarat textus hic, & not. gloſſ. fin. in c. Ad-
40 didiſtis, ead. cau. & quæſt. Et ita etiam intelligun-
tur iura, quæ dicunt, Voluntarium militem diligit
Deus, cap. Non eſt, 15. q. 1. quia ſatis inutile eſt,
vt coacta ſeruitia Domino præſtentur, cap. Illud,
20. quæſt. 1. quia quod non petunt, non obſeruant;
Ideoque talia conſiderandi ſunt potiùs peccata
committere, quàm plangere, vt dicitur in c. Præ-
cedenti, & alia id genus: habeat enim locum in
adultis dumtaxat, non autem in conſtitutis infra
annos diſcretionis, vt declarat Gratian. in §. Cum
ergo, poſt d. cap. Puellæ.
41 Item non obſtat motiuum Abbatis ex ſponſali-
bus, vt ſupra deductum, quoniam ſponſalia ſunt fu-
turarum nuptiarum præmiſſa, c. Noſtrates, 30. q. 5.
gloſ. 1. in cap. fin. ſupra de tranſlat. Epiſc. vel pro-
miſſio de matrimonio contrahendo ſecundum In-
nocen. in cap. Ex parte, in ver. Habituram, infra
de ſponſal. & Bald. in leg. 1. in lectura antiqua in
princ. ff. eod. At oblatio non eſt promiſſio futuræ
profeſſionis. Ergo non ſe habet oblatio ad pro-
feſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium, vt Ab-
bas dicit.
42 Præterea impuberes ex ſponſalibus obligãtur in-
fra annos pubertatis, c. Litteras, c. Acceſſit, & c. De
illis, il 1. inſ. de deſponſ. impub. cum concordan. cũ
ſit contractus vltrò citroq; obligatorius c. Vni-
co, Idẽ quoq; ibi, Per dictum tamen contractum,
eod. tit. lib. 6. Et idcirco in d. l. 1. ff. de ſponſal. diffi-
niuntur eſſe mentio, & repromiſſio (ideſt recipro-
ca promiſſio) futurarum nuptiarum. Sed ex ob-
latione parentum filius impubes, licèt conſentiat,
nullam contrahit obligationem, nec religioni alli-
gatur etiam infra annos pubertatis, ſed tantùm
prohibetur exire ob defectum diſcretionis, & iu-
dicij, vt in cap. 2. ſupra eod. & notant hic Cardinal.
num. 3. verſ. Oppono, & ipſemet Abb. num. 6. in
glo. in ver. Paterna deuotio. Et conſenſus oblati
ante annos diſcretionis non tenet, vt dicit gloſ. in
Summ. 20. q. 1.
43 Demum ſponſalia ob eandem rationem reci-
procæ promiſſionis, & pacti ad ſui ſubſtantiam ne-
ceſſariò exigunt conſenſum contrahentium, licet
impuberum, cap. Ex parte, ſupra de reſtit. ſpoliat.
d. cap. vn. §. fin. & l. Si puellæ, ff. de ſponſal. Feder.
de Sen. conſ. 194. In dubijs matrimonialibus, in
princ. Ideoque contracta ab infantibus nulla ſunt
ex defectu conſenſus, ideò vt nec pariant impedi-
mentum publicæ honeſtatis, vt eſt textus in d. cap.
Vnico, in princ. de deſponſ. impuber. lib. 6. in cap.
Vnico, in princ. iuncta gloſ. in ver. Conſenſus, de
ſponſal. eod. lib. & in d. cap. Litteras. Plenè Ge-
min. conſ. 84. Quia diffusè, nu. 14. vſque in finem,
niſi puella ſit prope ſeptennium, & appareat in ipſa
tantus animi affectus, vt intellectus ſuppleat æta-
tem, vt notabiliter ſcripſit Bald. conſ. 41. Matri-
44 monia debent eſſe libera, lib. 4. Sed oblatio non
requirit neceſſariò conſenſum oblati; & ideo in-
fans quamuis careat conſenſu, & vſu rationis, d. c.
Litteras, & Clemen. 1. Furioſus, cum gloſ. in ver.
Infant, de homicid. tamẽ benè poteſt tradi religio-
ni à parentibus, cap. Addidiſtis, 20. q. 1. & cap. fin.
& ibi gloſ. in ver. Intraret, de tempor. ordin. lib. 6.
Nam textus dicit: Nullus Epiſcopus infanti, niſi
fortè religionem intraret, clericalem præſumat
conferre tonſuram. Et gloſſa dicit: Ergo minor
ſeptem annis poteſt religionem intrare, quod ve-
rum eſt ſaltem per oblationem parentum, vel tu-
torum; & illam gloſ. ſequitur ibi Io. Andr. circa
fin. in gloſ. 3. Gemin. in ead. gloſ. & Anchar. n. 1.
in 1. notab. Ex quibus arbitror non procedere
illationem Abbatis; Parentes non poſſunt contra-
here ſponſalia pro filijs impuberibus niſi conſen-
tiant: Ergo non poſſunt eos non conſentientes re-
ligioni offerre. Facit quod not. Innocen. in cap. 2.
num. 1. verſ. Et non obſtat, ſup. eod. vbi dicit, fa-
ciliùs per alias leuiores præſumptiones præſumi
quem fieri Monachum, quàm coniugem. Et hæc
poſterior opinio de iure verior videtur, cui etiam
valde ſuffragatur decretum Concilij Tridentini in
cap. 18. ſeſſ. 25. de Regular. ponderatum vt ſupra
num. 18. & ſeqq. Licèt DD. videantur contrariæ
ſententiæ frequentiori calculo adhærere.
45 Succeſſiuè QVAERO, An expediat pueros
religioni tradere? Doctores non conueniunt, Di-
uus Thomas in 2. 2. quæſt. 189. art. 5. & quodlib. 3.
art. 11. quem ſequũtur Expoſitores, & Turrecrem.
in ſumma, 20 q. 1. num. 1. concludit expediens eſ-
ſe, & fructuoſum pueros infra annos pubertatis in
46 religione recipi. Primò quia illud quod à pueri-
tia apprehendimus perfectiùs, & firmiùs tene-
mus, ſecundum illud Prouerb. 22. *Adoleſcens iux-
ta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea.*
Et communiter dicitur, Quod noua teſta capit, in-
ueterata ſapit. Ad hoc cap. Ex ſtudijs, & c. Cum
iuuentute, & ibi gloſ. in ver. Frequentius, de præ-
ſumption. Vnde dicitur Threnor. 3. *Bonum eſt viro,
cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua*, Secundò
quia Matth. 19. dicitur *Sinite paruulos venire ad
me*. Tertiò, Apoſtolorum exemplo, qui inſtitue-
runt vt pueri, & infantes ad Chriſtianam Religio-
nem reciperentur, vt in ea nutriti, firmius, & per-
fectius eidem inhærerent, vt teſtatur Dionyſ. cap.
vlt. Eccleſiaſt. Hierarch. Quartò, exemplo B. Bene-
dicti, cui, vt Gregorius inquit, 2. Dialogor. in fine,
Romani, & nobiles dabant ſuos filios nutriendos
omnipotenti Domino. Cui addi poteſt exemplum
Samuelis, quem Anna puerum natum, & ablacta-
tum Deo cum pietate obtulit, qui & in miniſterio
Templi, quo à matre fuerat deputatus, permanſit,
& vbi conſtitutus eſt, deſeruiuit, vt refertur in cap.
Quicumque, 20. qu. 1. Ad idem ſunt exempla Io.
Baptiſtæ, Lucæ 1. S. Antonij, S. Hilarionis, S. Pauli
primi Eremitæ, S. Mauri, & S. Placidi, Venerabilis
Bedæ, & ipſiuſmet D. Thomæ quintum annum
agentis, vt in Breuiario Romano.

Et pro hac ſententia ſtat auctoritas Baſilij in
quæſtionibus diffusè explicatis, quæſt. 15. vbi diſ-
putat qua ætate quis recipiendus ſit in monaſte-
rium; & determinat recipiendos eſſe pueros in
prima ætate, quos multis adhibitis circumſtan-
tijs præſcribit educandos; ductus ea præcipua
ratione, quia dum adhuc anima tenera eſt, & fa-
cilè formari poteſt, nec praua cõſuetudine eſt cor-
rupta, ſtatim, & ab initio ad bonorum exercitatio-
nem induci oportet. Conſuetudo enim dicitur
altera natura, &c. Ad hoc Concilium Tridentin.
in cap. 18. in princip. ſeſſ. 23. vbi adoleſcentium
ætas, niſi rectè inſtituatur, dicitur prona ad mun-
di voluptates ſequendas, ita vt niſi à teneris annis
ad pietatem, & religionem informetur antequam
vitiorum habitus totos homines poſſideat, num-
quam perfectè, ac ſine maximo, ac ſingulari pro-
pemodum Dei omnipotentis auxilio in diſciplina
eccleſiaſtica perſeueret. Sed & Hieronym. in epiſt.
ad Euſtochium refert ſuo tempore in cœnobijs
fuiſſe

fuiſſe omnes ætates, pueros, viros, & ſenes. Et
Ambroſ.3. de Virginib. concludit: Non ergo ætas
recipitur florentior, ſed animus examinatur, nec
mirere in adoleſcentibus profeſſionem, cum lege-
ris in paruulis paſſionem. Et ex recentioribus
Theologis Leonardus Leſſius in opuſc. de ſtat. vitæ
deligen. qu.2. nu.16. teſtatur in multis ordinibus
etiam pueros recipi; idque iam à mille, & am-
pliùs annis ſeruatum eſſe. & nu.20. firmat non ſo-
lùm eſſe expediens, & ſalutare vt ſtatim poſt, ſed
etiam vt ante pubertatem religioni tradantur.

Cæterùm negant expedire S. Antonin. 3 par. tit.
16. c. 1. §.4. quia, inquit, corpora, & merita noſtra
defecerunt, c. Fraternitatis, 34. diſtin. & ſic ſer-
uant Religiones ferè omnes; coguntur enim mul-
tas inuenire medicinas multorum experiẽtia ma-
iorum, c. Vt conſtitueretur, 50. diſtin. & conſentit
Syluеſ. in ver. Religio, 2. q.2 & ex Modern. Rodric.
quæſt. regular. tom.3. q 12. art.1. vbi teſtatur hanc
opinionem approbatis, & expertis in religione
viris magis receptam eſſe, & citat Nauarr. Com-
men. 3. de Regular. in c. Nulli, n.38. 18. q.2. Ego in
hac materia nihil audeo pronunciare, ſed expertis
in religione viris hoc dijudicandum relinquo: nã
etſi per ſe loquendo rationes propoſitę admodum
vrgeant; contra tamen multum habet ponderis
quod Diuus Antonin. & Syluеſt. ambo ex Ordine
Prędicatorum, & doctrinæ D. Thomæ alioquin te-
nacíſsimi, in hoc articulo inſpecta poſteriorum
temporum conditione, aliter ſenſerunt. Et Syl-
ueſt. dicit experientiam docuiſſe hoc non expedi-
re, teſtaturque abſolutè, ita ſeruare omnes Reli-
47 giones, & allegat Archid. Sed & illud eſt notatu
dignum quod ad petitionem Generalis Clerico-
rum Regularium Theatinorum die 16. Iulij 1632.
S. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium ne-
gotijs, & conſultationibus præpoſita interdixit, ne
deinceps in eorum religione quiſquam ad habi-
tum regularem reciperetur ante annum decimũ-
quintum inchoatum, ipſiſque nuper poſtulantibus
vt huiuſmodi prohibitio relaxaretur, S. Congrega-
tio abnuit die 5. Iulij 1641. Et ſimilem prohibi-
tionem fecit Religioni Miniſtrantium infirmis, cũ
quibus etiam meo tempore noluit diſpenſare vt
puerum quemdam bonæ indolis ante annum de-
cimumquintum reciperent. Et in facultatibus ve-
ſtiendi nouitios quæ à S. Congregatione regulari-
bus conceduntur, non obſtante prohibitione ijſdẽ
facta occaſione peſtis, ſemper conſueuit apponi
clauſula, Dummodo recipiendi ſaltem attingant
annum ætatis decimumquintum. Præterea vbique
hodie inſtituta ſunt Seminaria, & Collegia pro
pueris educandis, quorum pleraque à Religioſis
reguntur. Vnde non ſubeſt amplius illa neceſſi-
tas, quæ olim vigebat nutriendi pueros in Cœno-
bijs, & monaſterijs. Generali tamen decreto non
videtur hoc prohibendum triplici conſideratione.
Prima conſideratio eſt, quod cum Pius V. conſti-
tuiſſet nouitios in religionem non eſſe recipiẽdos
niſi poſt decimumoctauum annum, aliqui Procu-
ratores Ordinum conqueſti ſunt apud Sanctitatẽ
Suam, quod id tenderet in graue religionis præ-
iudicium. Sanctiſsimus rem ad Congregationem
Concilij reiecit. Congregatio cenſuit omninò tẽ-
perandam Pij V. conſtitutionem dum præponit,
ætatem octodecim annorum rationibus adductis
in ſchedulis Procuratorum Ordinum. Quibus au-
tem modis temperanda eſſet, valdè diſſenſum.

Alij, & maior pars cenſuerunt permittendos ea
ætate, qua ſolebant recipi ante dictam Conſtitu-
tionem ex inſtitutis ipſorum ordinum; quia à te-
neris magis aſſueſcunt bonis moribus, & litteris,
& S. Thom. 2.2. non improbat accipi pueros ex re-
gula S. Benedicti. Aliqui verò exiſtimarunt æta-
tem præfiniendam quindecim annorum, quæ vi-
detur magis conformis Concilio. Audiendos ta-
men Procuratores regularium. Secunda conſide-
ratio eſt; quia Clemens VIII in Decretis genera-
libus de regular. reformat. à S.D.N. innouatis hac
in re nihil noui ſtatuit; quin potius decreuit vt
quiſque recipiendus in aliquo ordine regulari, etiã
Mendicantium in ea ſit ætate conſtitutus, quam
eius Ordinis, in quo recipietur, regularia inſtitu-
ta, & ordinationes requirunt. Tertia conſidera-
tio eſt ne hinc præbeatur anſa hæreticis magis de-
trahendi religionibus: nam Lutetani in confeſſio-
ne Auguſtana ar. 27. reprehendunt eccleſiam ex eo
quod permittantur fieri religioſi & alij hæretici
plurima conuicia proferentes in Seminaria, &
Collegia in quibus educantur pueri, paſsim à Ca-
tholicis ſcriptoribus confutantur: Longè autem
minus eſſet innouandum, quoad Religionẽ Cleri-
corum Societatis Ieſu. Quoniam Sancta Triden-
tina Synodus in c.16 verſ. Per hæc tamen, ſeſſ.25.
de regular. quoad eos nihil duxit innouandum,
aut prohibendum. Imò ipſorum pium inſtitutum
expreſsè præſeruauit. Ad extremum in hac ma-
48 teria obſeruanda ſunt ſeria verba Caietani in 2.2.
d. qu. 189. art.5. Ait enim: [In illis locis expedit
puero in Religione dari, in quibus optandum
eſt, vt ſimiles fiant illis, quorum conſortio dantur,
vbi autem perſonę, quarum conſortio dantur re-
probæ, aut deuiæ a regularibus ſunt inſtitutis, ma-
gna dementia eſt dare illis pueros, aut puellas nu-
triendas. Et hic error hodie in multis viget locis,
dum dantur pueri, & puellæ monaſterijs religioſo-
rum, ſeu religioſarum vitæ communis, qui vulgò
Conuentuales, ſeu Clauſtrales appellantur. Quo
fit vt reformandi nunquam reformari poſsint, dũ
trangreſſores vitæ regularis continuè nutriuntur,
ac augentur. Vnde ſanciri deberet, vt nullus puer,
nulla puella poſsit Religioni tradi, niſi vbi verè
viuitur regulariter. Sic enim aut extinguerẽtur ir-
regulariter viuentes, aut reformarentur vexatione
49 dante eis intellectum.] Hæc Caietanus. Cuius
conſilio valdè affine eſt quod fecit Clemens VIII.
in decretis ad regularium reformationem editis.
In ſingulis enim religionibus, aliquibus tantùm
exceptis, deſignauit aliquot Conuentus regularis
obſeruantiæ. Et initio tanquam baſem, & funda-
mentum reformationis pręmiſit duo decreta, qui-
bus ſeriò interdixit, ne quis deinceps ad habitum
vel profeſſionem reciperetur, niſi in Conuentibus
vt præfertur deſignatis, vel in poſterum deſignan-
dis per litteras in forma breuis ſub pœna nullitatis
receptionis, & profeſſionis inde ſequutæ, voluitq;
vt ſic recepti in eiſdem Conuentibus annum pro-
bationis peragerent, & poſt profeſſionem per ali-
quot annos detinerentur in profeſſorijs. Verùm
ex his decretis non prorſus prodijt fructus, qui
ſperabatur: nam etſi nouitij primò in conuentibus
ſic deſignatis, ac deinde in profeſſorijs in regula-
ri diſciplina probè inſtituantur; tamen poſtea inde
exeuntes, & ad alia monaſteria laxioris obſeruan-
tiæ demigrantes in communes aliorum religioſo-
rum abuſus, & relaxationes recidunt; atque ita

Reli-

Religio nunquam penitus reformatur, adeò vt propterea idem Clemens quamuis in id opus perficiendum zelo ſanctæ reformationis diu multumque inſudauerit, tamen poſtremò liberè faſſus fuerit ſe in eo negotio animum deſpondiſſe, prout ex ore illius ſe audiuiſſe nobis non ſemel retulit bo. mem. Cardinalis Gypſius.

50 Porrò in ordine FF. Minorum de Obſeruantia S. Franciſci paulo poſt initium Pontificatus S.D.N. Vrbani VIII. ordinatum fuit vt de cætero non admitterentur nouitij in prouincijs ciſmontanæ familiæ, & Fratribus ad certum numerum decedentibus illorum conuentus traderentur Fratribus Reformatis, ſeu ſtrictioris obſeruantiæ eiuſdem ordinis, à quibus tantùm reciperentur Nouitij, & in huiuſmodi prohibitione multos annos perduratum eſt; & vtinam paulo diutius perſeueratum fuiſſet: nam vbi numerus fratrum reformationis multum excreuiſſet, pauci in familia ſuperſtites depoſita iam ſpe veſtiendi Nouitios, & maiores dignitates aſſequendi, facilè ad reformationem tranſiſſent. Atque ita nulla eſſet in Religione diuiſio, vel ſciſſura, ſed tota ad primum inſtitutum, & regulæ puritatem redacta fuiſſet. Verùm fratribus reformationem pollicentibus tãdem oportuit illis ad veſtiendos nouitios aditum aperire. Docuerunt enim ordinariorum atteſtationibus ſe adimpleuiſſe conditiones ſibi præſcriptas, & legitis annis in Curijs Epiſcopalibus ſolemniter renunciaſſe. Et ſic tributa fuit illis licentia veſtiendi vſque ad certum numerum in ſingulis prouincijs præfinitum. Nobis tamen quantum per modeſtiam licuit ſemper reluctantibus; prout hæc omnia plenius continentur in Decretis deſuper editis, vt videre eſt in Bullario tom. 4. pag. 333. & notaui in c. Nimis praua, n. 55. & ſeqq. infra de Exceſſ. Prælator. Memini etiam Regem Chriſtianiſsimum ſuperioribus annis ſupplicaſſe S.D.N. vt in Regno Galliæ de cætero non veſtirentur Nouitij, niſi in Religionibus, in quibus verè ſeruatur regularis diſciplina, iuxta primæuũ inſtitutum, quod tamen etſi ſanctiſsimum foret; nihilominus magnoperè hæſitatum eſt, ne prohibitio tam generalis motus magnos excitaret, ita vt diu poſtea ſuſtineri non poſſet; cum tamen ſatius ſit legem non condere, quàm conditam protinus abrogare. Multo

52 ſecurius, & fructuoſius hæc præſtari poſſent in generali Concilio, quemadmodum factum legimus in Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. vt patet in c. Vnico, de relig. domib. lib. 6.

De Regularibus.

Cap. Porrectum.

S V M M A R I V M.

1 *PRofeſſio facta ſine ſuſceptione habitus Religionis valida eſt, & n. 17.*

2 *Votum profitendi, & profeſſio in quibus differant, & n. ſeqq. vſque ad n. 9.*

3 *Votum profitendi habet conditionem ſubintellectã, ſi recipiatur ab Abbate.*

4 *Votum profitendi non eſt ſolemne, nec dirimit matrimonium poſt contractum.*

5 *Vouens ingredi Religionem etiam in genere cogi poteſt, & debet intrare aliquam de approbatis.*

Vouens Religionem ingredi, & in ea perſeuerare, ſi exeat infra probationis annum, non eſt liber à voto ex Concilio Trid. cap. 15. ſeſſ. 25. de reg. ibidem verſ. Neque vero.

6 *Profeſſio eſt votum de præſenti, quod diem aut conditionem non recipit.*

7 *Et eſt ſolemne, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſtea contractum.*

8 *Profeſſus in manibus eius qui non habet poteſtatem recipiendi, non eſt Monachus ante ratificationem Abbatis.*

9 *Profeſſionem non impedit infirmitas corporis, ſed animi.*

10 *Profeſſio quamuis in ſcriptis fieri debeat, tamen ad ſui validitatem non exigit ſcripturam.*

11 *Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis.*

12 *Et quid in habitu profeſſionis, & n. ſeqq.*

13 *Habitum portans diu extra monaſterium non cenſetur tacitè profiteri.*

14 *Habitum profeſſorum ſuſcipiens in ingreſſu Religionis an infra triduum ſit profeſſus.*

Et quid poſt Conc. Trid. n. 16.

15 *Profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus profeſſorum infra annum probationis hodie non inducitur etiam in ordinibus non Mendicantium.*

17 *Ingreſſus monaſterij, & habitus Religionis de iure communi non ſunt de ſubſtantialibus Monachatus, ſecus ex Concilio Trid.*

18 *Profeſſus non obligatur etiam ex ſimplici voto, nec valet profeſſio niſi recipiatur ab habente poteſtatem incorporandi religioni.*

19 *Profeſſio eſt contractus vltro citroque obligatorius inter profitentem, & monaſterium.*

20 *Et inter eos eſt quaſi matrimonium ſpirituale.*

21 *Baptizare ſeipſum nemo poteſt, aut ſibi ipſi beneficium conferre.*

22 *Profeſſionem regularem quis poſsit recipere, & n. ſeq. vſque ad num. 30.*

23 *Quid in Abbate, vel Abbatiſſa, ibidem, & nu. 28. & ſeqq.*

Et quid in Epiſcopo, & n. ſeqq. vſque ad n. 31.

24 *Et quid in Archidiacono, Plebano, & alijs inferioribus Prælatis.*

25 *Votum non determinatum ad certam religionem à Sede Apoſtolica approbatam non poteſt dici ſolemne.*

26 *Nouitiatus fieri debet intra monaſterij clauſtra.*

27 *Epiſcopus regularis poteſt Monachos ſibi ſubditos ad profeſſionem admittere Idem in Epiſcopo Eccleſiæ regularis, cuius monaſteria ita ſunt ſubiecta, vt ad eum ſpectet receptio Monachorum, vel Monialium.*

28 *Epiſcopus negligente Abbatiſſa an poſsit Moniales creare ſi monaſterium abundet, & Monialium defectum patiatur, & n. ſeqq.*

29 *Ad Epiſcopum non ſpectat ſupplere negligentiam Monialium exemptarum, ſed ad earum Superiores, vel ad Sedem Apoſtolicam.*

30 *Monialium receptio etiam in monaſterijs non exemptis non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Abbatiſſam, & maiorem partem Conuentus.*

Nec poteſt Epiſcopus eis præcipere, vt certam perſonam recipiant, ibidem, & n. ſeq.

31 *Abbatiſſa an poſsit Nouitias recipere ſine ſuorum Prælatorum licentia.*

32 *Profeſſionis receptio à ſuperioritate dependet.*

No.

Digitized by Google

33 *Nouitij ex Decretis Clementis VIII. olim recipi non poterant ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani. Hodie ſecus.*

34 *In profeſsione recipienda in primis recurrendum eſt ad conſuetudines, priuilegia, vel ſtatuta cuiuſque Ordinis.*

35 *Prælati immediati Conuentuum ex communi obſeruãtia Religionum teſte Nauarro poſſunt Nouitios recipere.*

36 *Nouitios quis poſsit recipere in Ordine Fratrum Minorum S. Franciſci.*

37 *Et quis in Ordine Prædicatorum; Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum.*

38 *Nouitij à quibus, & qua forma ſint recipiendi ex Bulla, & declarationibus Sixti V.*

39 *Societatis Ieſu Religioſi diſpenſati ſunt à Greg. XIV. in recipiendis nouitijs non ſeruata forma Conſtitutionis Sixti V.*

40 *Profeſsionem an cenſeatur emittere qui iunctis manibus tradidit ſe Abbati in Monachum, & in Fratrem, & n. ſeqq. vſque ad n. 51.*

41 *Verbum,* tradere, *quid importet.*

42 *Promittere obedientiam monachalem idem eſt ac profiteri.*

43 *Votum ſimplex pendet ex voluntate ſolius vouentis, votum ſolemne ſecus.*

44 *Profeſsio inducitur quando præcedit votum profitendi, & poſtea ſubſequitur aliquod ſignum denotans profeſsionem.*

45 *Profeſsio facta non ſeruata forma præſcripta in regula, vel Conſtitutionibus Ordinis an valeat, & num. ſeqq.*

46 *Regula Monachorum ponens certam formam circa profeſsionis actum non videtur ponere formam ſubſtantificam.*

47 *Niſi habeat decretum irritans, vel ſtatuat vt profeſsio aliter fieri non poſsit, n. 49.*

48 *Papa poteſt infringere profeſsionem ita vt obligationem non inducat.*

50 *Verbum,* poteſt, *negatiuè prolatum neceſsitatem importat.*

51 *Vouens ingredi religionem an teneatur, & cogi poſſit ibi perpetuò remanere, & n. ſeqq vſque in fine.*

52 *Quid in foro externo.*

Et quid ſi à monaſterio exiuit non ſponte, ſed coactus, n. 58. & num. ſeqq.

Et quid ſi exiuit ſponte, & ſtatim poſt ingreſſum, num. 62. & 69.

Et quid ſi non ſtatim exiuit, ſed aliquandiu in monaſterio perſeuerauit, n. 63.

Et quid in foro conſcientiæ, n. 67.

53 *Vouens perpetuò ſe religioſè victurum, & certam religionem ſeruaturum ad ſæculum redire non poteſt, niſi ex cauſa contrarium proteſtetur.*

54 *Vouere religionem ingredi, & ſe fieri Monachum an differant.*

55 *Conditio habetur pro non adimpleta quando implementum non durat facto illius, qui tenetur adimplere, & num. 65.*

56 *Soluere non dicitur qui ſoluit, & incontinenti recuperat.*

57 *Relictum ſub conditione ſi monaſterium intrauerit, an debeatur ei, qui intrauit, & poſtea exiuit.*

58 *Obligatio habetur pro adimpleta, quando implementum non durat ſine facto illius, qui adimplere tenetur.*

59 *Voti, & iuramenti obligatio non extenditur ad impoſſibile.*

60 *Relegatus in ciuitate, ſi dominus iuſſerit eum recedere, non tenetur pœna etiam conuentionali, & iurata.*

61 *Vouens ingredi certam religionem nõ intendens ad alias ſe obligare, ſi ibi non recipiatur, non tenetur intrare aliam.*

62 *Factum aliquid non cenſetur ſi factum non duret.*

Veniſſe non dicitur qui non ſtetit, ibidem.

Declaratur, n. 65.

63 *Vouens ingredi religionem cenſetur ingreſſum voluiſſe ſecundum formam iuris communis, quæ eſt vt ingredienti detur annus probationis, & nu. 68. & 70.*

64 *Diſpoſitio omnis ſimpliciter concepta, veſtitur à iure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda.*

66 *Religionem intrare animo probandi melius eſt, quã nullatenus intrare.*

67 *Voti obligatio in tantum fertur, in quantum ſe extendit voluntas, & intentio vouentis.*

69 *Religionem ingrediens animo exeundi, ſed cum voluntate vt Deus immutet propoſitum ſuum, ſatisfecit voto.*

70 *Religionem ingreſſus ex voto an exire poſſit ſine vlla cauſa ex ſola ratione libertatis, & n. ſeq.*

71 *Nouitius ex voto religionem ingreſſus, infra annum ſi ſine vlla cauſa recedat, peccat mortaliter. Sed ſponte ingreſſus peccat venialiter.*

Contrarium, n. 72.

1 PORRECTVM. Valet profeſsio facta ſine
ſuſceptione habitus Religionis. Hoc dicit
ſecundum Abb. Siculum, & eſt ex mente
Abbatis Antiqui. Sed ſecundum Io. And.
Butr. Cardinal. & Anchar. hoc intendit, videlicet,
Profeſsio facit Monachum non habitus tantum, &
eodem modo ſummat Io. de Anania, prætermiſſa
tamen dictione taxatiua, *tantum*, quam etiam
omittit gloſ. 1. & magis conſonat litteræ. Communis
diuiſio. Conſultatio, & reſponſio. Secunda
ibi, *Inquiſitioni*.

2 Nota primò ex Decretali differentiam inter votum
profitendi, & profeſsionem. Nam votum
3 profitendi eſt de futuro, veluti cum quis vouet ſe
religionem ingreſſurum, aut profeſsionem emiſſurum,
& habet conditionem ſubintellectam, ſi
Abbas voluerit ſic vouentem recipere, ſecundum
Innoc. hic in fin. & Butr. n. 12. Nec eſt ſolemne, ſed
4 ſimplex; & ideo quamuis impediat matrimonium
contrahendum, tamen non dirimit poſtea contractum,
c. Conſuluit, infra qui cler. vel vouen. c. Vnico,
§. Reliqua verò, de voto lib. 6. & in hoc omnes
conueniunt, vt teſtatur hic Hoſtien. num. 1. nec
5 per illud vouens efficitur religioſus, aut de foro
Eccleſiæ, licèt compelli poſſit, & debeat vt religionem
intret, cap. Ex parte, il ſecondo, infr. de conuerſ.
coniugat. & c. Per tuas, de voto gloſ. vltima
hic. verſ. Vel intellige, & Abbas n. 14. Archid. in
c. Scimus, num. 5. 12. q. 1. & docet S. Thom. in 2. 2.
q. vltim. art. 3. quinimo etiamſi in genere vouerit
hoc, ſcilicet aliquam religionem intrare, & non
dixerit quam; eccleſia nihilominus poteſt ipſum
diſtringere, vt intret in vnam de approbatis, poſtquam
de voto in iudicio ſibi fuerit facta fides, ſecundum
Hoſtienſ. in cap. Ex parte, n. 5. de conſ. Archidiac.
in d. c. Scimus, n. 5. & Gemin. n. 2. Neque
verò ſic vouens poſſet ſe tueri decreto Cõcilij Tridentini
in c. 15. ſeſſ. 25. de regular. quoniam S. Congre-

gre-

gregatio conſulta, An qui vult ingredi religionē,
& in ea perſeuerare, ſi ingreſſus infra annum pro-
bationis recedat, & reuertatur ad ſæculum, ſit li-
ber à voto ex mente Concilij cap. 15. ſeſſ. 25. de
Regul. Reſpondit decretum Concilij d. cap. 15. ni-
6 hil diſpoſuiſſe de voto. Profeſſio autem eſt votum
de præſenti, quod diem, aut conditionem non re-
7 cipit nec tacitè, nec expreſsè, & eſt ſolemne, ideo-
que impedit contrahendum, & dirimit poſt con-
tractum, cap. De viduis, il primo, cap. Hæ verò, &
cap. Quæ Chriſto, 27. qu. 1. cap. Inſinuante, Qui
cler. vel vouentes, & d cap. vn. in primo reſponſo,
de voto, lib. 6. Itaque aliud eſt profiteri velle, quod
fit in primo caſu, & aliud te ipſa profiteri, quod fit
in 2. arg. l. 2. ff. Depoſiti, & l. In vendentis, C. de
contrahend empt. Quas differentias conſtituunt
hic Innoc. num. 1. & 3. verſ. Sed certè ſi Hugo, &
num. 5. & 6. verſ Reſpondeo, & verſ. Sed non vi-
detur bona, Hoſt. num. 1. Io. Andr. num. 4. Butr.
num. 2. Ancharan. in 1. notab. & Ioan. de Anan.
num. 2.
8 Hinc infertur vt ſi quis profiteatur in manibus
eius, qui recipit nomine Abbatis, & recipiens non
habeat poteſtatem incorporandi, vel profeſſionem
recipiendi, non fit Monachus priuſquam Abbas
ratificet, quia huiuſmodi votum eſt de futuro, nec
dirimit matrimonium poſt contractum; poſt rati-
ficationem verò eſt de præſenti, & tunc dirimit, ſe-
cundum Innoc. & Hoſt. quos ſequitur Io. Andr.
num. 4. verſ. Quid ſi profiteor. Eodem modo di-
ſtinguitur in matrimonio carnali contracto alte-
rius nomine, de quo Hoſt. num. 13. in fine, remit-
tit ad ſumm. de ſponſal. §. Qualiter contrahun-
tur, ad hoc cap. Si tibi abſenti, de praben. lib. 6.
9 Secundò nota ibi, *infirmitate grauatus*, nec non
ibi, *Decederet*. Profeſſionem regularem emitti
poſſe etiam in articulo mortis, dummodo vouens
integrum habeat iudicium, vt hic, & apertiùs in
cap. Sicut tenor, iuncta gloſ. in verb. Extra men-
tem, & in cap. Sicut nobis, infra eodem. Atque
ita ſecundum Abbatem hic in 2. notab. Infirmitas
corporis profeſſionem non impedit; ſed infirmitas
animi ſecus. Ratio differentiæ eſt, quia validitas
profeſſionis dependet ab animo, cum voluntarium
ſit de intrinſeca ratione voti, cap. 1. ſupra eodem
cap. Super eo, infr. de voto, & docet S. Thom. in
2. 2. quæſt. vlt. art. 4. Vnde furioſus, & mente ca-
ptus validè profiteri non poſſunt, vt d. cap. Sicut
tenor, & cap. Gonſaldus, 17. q. 2. An autem Supe-
riores Regulares, qui ſeduxerunt Monachum,
vel Monialem ad profitendum in mortis articulo,
teneantur eos illius hæredibus inſtituere, ſcripſi
plenè in d. cap. Sicut nobis, à num... vſque in
finem.
Tertiò nota vnam practicam profitendi ſecun-
dum Anton. de Butr. num. 4 videlicet, Cum quis
iunctis manibus tradit ſe Abbati in Monachum,
& in Fratrem. Sed de hoc latius dicam infra cum
gloſ. vlt. in 2. quæſt. num. 40.
10 Quartò nota ad validitatem profeſſionis regu-
laris non exigi ſcripturam: ſatis eſt enim vt aliun-
de conſtet de animo profiteri volentis, vt hic per
Abbatem in 2. not. Nec refragatur tex. in cap. Vi-
dua, 20 q. 1. vbi cauetur vt vidua ſcriptis profeſſio-
nem faciat à ſe aut ſigno, aut ſubſcriptione nota-
tam. Etenim, vt exponit gloſ. ibi in ver. Scriptis,
hoc non ideo dicitur quod neceſſaria ſit ſcriptura,
ſed vt ſcriptura propria obuiet ei, qui contraue-

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

nit, vt cap. Saluberrimum, 1 q 7 & idem notat ibi
Hugo dicens, dummodo conſtet de facto per te-
ſtes, vel aliàs legitimè, huiuſmodi ſolemnitatem
ad cautelam adhiberi, ne poſtea quod factum eſt
in dubium reuocetur, vt refert ibi Turrecrem.
num. 3.
11 Quintò nota literam, quæ quotidie allegatur
videlicet, Habitus non facit Monachum, ſed pro-
feſſio regularis, concordat cap. Conſuluit, infra
qui cler. vel vouen. c. Ex parte, infr. eod. & ſupra
eod. cap. Vt clerici.
12 Hoc tamen limitant Doctores, vt vendicet ſibi
locum in habitu probationis dumtaxat, de quo
loquitur hoc cap. & d. c. Ex parte. Secus autem
eſt in habitu profeſſorum: quia talis in ingreſſu
religionis receptus, vtique Monachum facit. Ita
Abbas Antiquus hic in fine. Hoſt. in cap. Statui-
mus, nu. 2. in ver. Conſueuit, infr. eod. & Archid.
in cap. Beneficium, num. 1. eod. tit. lib. 6. Huiuſ-
modi enim habitus votum profeſſionis habet an-
nexum: vnde cum primum quis illum recipit in
religione, Monachus eſt, & eius votum eſt ſolem-
nizatum, vt notant in d. c. Statuimus, gloſ. 1. Abb.
Antiq. in ver. Nouitios, Hoſt. num. 1. in ver. Reli-
gionis, & Butr. num. 6.
Sed hæc limitatio non videtur vera; quia nullo
caſu habitus ſine profeſſione Monachum facit, nec
eſt habitus profeſſorum, qui facit Monachum, ſed
tacita profeſſio, quæ ex illius ſuſceptione reſultat,
textus eſt ad hoc notabilis in cap. Conſtitutionem,
ibi, [Tacitè verò facta infra annum probationis
per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantū
datur.] infra eod. lib. 6. Præterea ſi ex ſola rece-
ptione habitus profeſſorum abſq; profeſſione vo-
tum eſſet ſolemnizatum; duobus modis ſolemni-
zandi votum taxatiuè expreſſis in cap. vnico, de
voto, lib. 6. addēdus eſſet tertius modus, videlicet,
per ſuſceptionem habitus profeſſorum, quod eſſet
abſurdum; quia quod non eſt Sanctorum Patrum
decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinuen-
tionibus præſumendum, cap. Conſuluiſti, 2. q. 5. &
cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſc. & ita ob-
ſcurè ſenſit gloſ. 1. hic, nam primo arguit quod imò
habitus faciat Monachum, & allegat iura, quæ lo-
quuntur de habitu profeſſionis, deinde ſoluit di-
cens; Illud verum quod habitus ſine profeſſione
non facit Monachum: ſola enim profeſsio vera,
vel præſumpta Monachum facit, & ſolemnizat vo-
tum; & paulò infra dicit capitula contraria eſſe
intelligenda de præſumpta profeſſione. Ex mente
igitur gloſ. habitus profeſſorum non facit Mona-
chum, ſed ſola profeſsio vera, vel præſumpta, quæ
ex illius ſuſceptione reſultat, & ita illius mentem
declarat Abbas hic num. 8. nam, vt ipſe ait, Hæc
gloſſa vult in effectu quod habitus dumtaxat non
facit Monachum, ſed tacita profeſſio quæ reſultat
quandoque ex habitus ſuſceptione, ſeu dilatione,
Monachum facit; & ita debent intelligi iura, quę
fundātur ſuper habitus ſuſceptione, ſeu delatione.
13 Vnde ſecundum eum, ſi quis portet multo tem-
pore habitum religionis extra monaſterium, non
cenſetur profeſſus, vt in cap. Vt clerici, ſupra eod.
& notat gloſ. in Clem. Eos, in ver. In aliqua, eod.
tit. & hoc ideo eſt, quia tunc ceſſat præſumptio ta-
cita profeſsionis: nam ſi vellet profiteri, intraſſet
monaſterium. Fortè tamen intentio Abbatis An-
tiqui, Hoſtienſis, & Archid. fuit conſtituere hanc
differentiam inter habitum nouitiorum, & profeſ-

ſorum, quod ex ſola ſuſceptione habitus nouitiorum præſumptio tacitæ profeſsionis non inducitur, ſed oportet vt nouitius illum deferat per annum, vt cap. 1. infr. eod. lib. 6. & d. Clem. Eos, vel aliunde appareat eum voluiſſe vitam mutare, vt c. Conſulti, inſr. eod. & ſic ſolos habitus nouitiorum non facit Monachum. At verò ex ſola ſuſceptione habitus profeſſorum in ipſo religionis ingreſſu oritur incontinenti præſumptio profeſsionis tacitæ; quia in ipſo temporis momento, in quo nouitius talem habitum recipit, efficitur tacitè profeſſus, vt in d. cap. Conſtitutionem, infr. eod. lib. 6. & in hoc ſenſu habitus profeſsionis Monachum facit.

14 Addit tamen Collectarius in cap. Statuimus, in princ. infr. eod. poſt gloſ. vlt. in d. cap. Conſtitutionem. Ex ſuſceptione habitus profeſſorum infra annum probationis non induci tacitam profeſsionem, niſi data perſeuerantia tridui, vt ſtatuitur in prædicta Decretali Conſtitutionem, in fin. & in cap. Ad noſtram, ſupra eod. Sed tu dic tacitam profeſſionem illico induci, ſed reuocabiliter, cum infra triduum ſit locus pœnitentiæ, vt notabiliter declarat gloſ. magna, in cap. Beneficium, poſt medium, verſ. In contrarium, infra eod. lib. 6. Ideoq; Io. Andr. in cap. Vidua, num. 7. in fin. ſupra eod. prudenter appellat tridui perſeuerantiam, ideſt non pœnitentiam.

15 Verum hodie hæc diſtinctio inter habitum nouitiorum, & profeſſorum apertè ſublata eſt iure nouiſſimo Concilij Tridentini in cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. quo irrita declaratur profeſſio facta non expleto anno probationis. Et conſequenter ſublata eſt etiam profeſsio tacita, quæ olim inducebatur ex ſuſceptione habitus profeſſorum infra tempus probationis, vt S. Congregatio declarauit. Quapropter hodie nec habitus probationis, nec profeſsionis infra tempus probationis ſuſceptus Monachum facit; ideoque in Ordinibus Mendicantium, in quibus etiam ante Concilium profeſſio intra annum probationis fieri non poterat, vt in cap. Non ſolum, & cap. ſeq. inſr. eod. lib 6. Non inducebatur profeſsio ex receptione habitus profeſſorum infra tempus probationis, vt hic firmant Hoſt. num. 3. Io. Andr. num. 5. ibi, ſaluo quod habes in cap. Conſtitutionem, & Collectar. eod. num. 6. verſ. alias enim fuiſſet in facultate cuiuſlibet eludere iuris diſpoſitionem, aſſumendo in ingreſſu habitum profeſsionis, & lex eſſet ludibrio poſita, ſecundum Hoſtien. ad hoc c. Commiſſa, §. Porrò, de elect. lib. 6. Quare hodie idem dicendum in omnibus Ordinibus etiam non Mendicantibus, cum etiam ad eos Concilium prorogauerit diſpoſitionem d. c. Conſtitutionem, vt patet in d. cap. 15.
16 iuncto cap. 22. eiuſd. ſeſſ. 25. de Regular. Vnde etiam fit vt hodie non requiratur amplius perſeuerantia tridui, quæ olim requirebatur ad hoc vt ſuſcipientes habitum profeſſorum infra annum probationis expletum eſſent religioni alligati, vt ſcripſi plenius in d. c. Ad noſtram, num. 5. & 6. ſup. eod. Cæterum finito tempore nouitiatus dati poſſunt caſus, in quibus nouitius per delationem annalem habitus probationis non fiat tacitè profeſſus, & tamen fiat per ſuſceptionem habitus profeſſionis, & ſecundum hoc etiam hodie poteſt contingere, vt habitus profeſsionis Monachum faciat, non autem habitus probationis, de quo dic vt plenè notaui in cap. Quia ingredientibus, à num. 38. vſque in fin. ſupra de teſtam.

17 Secundò nota, Nec habitum, nec ingreſſum monaſterij eſſe de ſubſtantialibus Monachatus, ſed de accidentalibus, ideoque profeſſum compelli poſſe vt monaſticè viuat, licet numquam intrauerit monaſterium, nec habitum ſumpſerit, vt hic notat Abbas in vlt. not. num. 7. Sed hodie hoc corrigitur iure nouiſſimo Concilij Trident. in cap. 15. ſeſſ. 25. de Regul. vt inferiùs attingam num. 26. & de habitu ſcripſi latius in d. cap. Quia ingredientibus, num. 7. ſupra de teſtam. & de ingreſſo in cap. Inſinuante, in prima quæſtione, infra, Qui cler. vel vouen.

18 Vltimò nota ibi, *Et recipitur ab Abbate*. Profeſſionem non valere niſi recipiatur ab eo, qui poteſtatem habet incorporãdi religioni, prout hic notant Innoc. num. 4. Hoſtien. num. 13. in ver. Et recipitur, Io. Andr. num. 4. in eod. ver. Qui omnes aſſerunt eum, qui profitetur, non obligari etiam ex ſimplici voto, nec poſſe ab aliquo profeſsionem fieri, niſi ſit alius, qui illam recipiat, & qui illi poſſit dare regulam, & ipſum corpori Ordinis aggregare, & ſequuntur hic Butr. num. 6. verſ. Nota duo principalia, Cardinal. in 2. not. & in 3. qu. num. 5. Anchar. num. 2. in 3. not. Abb. num. 9. & Io. de Anania num 4. Et eſt ex mente gloſ. 1. in verſ. Dicas ergo, de quo in Speculat. de ſtat. Monachor. verſ. 19. concordat cap. Ad Apoſtolicam, inſr. eod. ibi, [Abbate per ſe, vel per aliu profeſsionem recipiente Monaſticam;] nec nõ ibi, [Prohibendum eſt Abbatibus ne paſsim ante tempus probationis quoſlibet ad profeſsionem recipiant,] & cap. Non ſolum, inſr. eod. lib. 6. vbi habetur ſimilis prohibitio. Et Concilium Trid. cap. 15. ibi, Ad profeſſionem admittatur, & cap. ſeq. ibi, [Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant,] ſeſſ. 25. de Regul.

19 Ratio huius concluſionis eſt, ſecundum Abbat. num. 10. Quia ex profeſsione oritur reciproca obligatio, quæ induci non poteſt ſine conſenſu vtriuſque, ſicut contingit in alijs contractibus, qui non poſſunt conſiſtere ex cõſenſu vnius tantum, vt l. In omnibus, ff. de act. & obligat. & l. Sicut, C. eod. Quandoquidem Monachus obligatur ad obedientiam Superiori exhibendam, vt c. Cum ad monaſterium, inſr. de ſtat. Monachor. & cap. Si religioſus, de elect. lib. 6. & vice verſa religio obligatur Monacho ad alimenta, vt cap. fin. inſr. eod. Vnde Nauar. conſ. 26. incipien. Orta ſunt, num. 2. hoc tit. ait profeſsionem eſſe contractum quemdam reciprocum vltro citroque obligatorium, quo profitens ſe obligat monaſterio, vel Ordini ad ſeruiẽdum ei ſecundum regulam eius; & è contra monaſterium ad alendum, & tractandum eum, ſecundum eamdem regulam; & ita eſſe neceſſarium cõſenſum vtriuſque partis tam Prælati, & monaſterij recipientium, quàm ipſius profitentis, quod ante ipsũ docuit Syluester v. Religio 5. q. 8. verſ. Et tertiò
20 patet ratione. Sed & Archid. in cap. Vidua, n. 2. in ver. Nam illa, 20. q. 1. ait, Inter profitentem, & monaſterium eſſe quaſi matrimonium ſpiritnale, & eſt ex mente Hoſt. hic d. num. 13. dum ad hoc inducit, cap. Cum inter Canonicos, ſupra de elect. Ergo neceſſe eſt vt ſit alius, qui hanc obligatio-
21 nem recipiat: nam ſicut inter baptizantem, & baptizatum, inſtituentem, & inſtitutum debet eſſe perſonarum diſtinctio, quia nemo poteſt ſeipſum baptizare, aut ſibi ipſi beneficium conferre, vt cap. Debitum, de baptiſm. & cap. fin. de inſtitut. ita

diſtin-

diſtinctio eſſe debet inter profitentem, & profeſ-
ſionem recipientem: nam cum nemo poſsit ſeip-
ſum religioni incorporare, oportet vt ab alio ad
id poteſtatem habente corpori ordinis aggrege-
tur, vt hic, & in d. cap. Ad Apoſtolicam, infr. eod.
per profeſſionem namque quis efficitur de Colle-
gio Monachorum, & vna omnes vnum corpus con-
ſtituunt ſecundum Innoc.

22 Sed hic incidit quæſtio, Quis ſit ille Superior,
qui poteſt profeſsionem recipere, & Ordini incor-
porare?

De Abbate non eſt dubium ſecundum omnes:
dum tamen hoc faciat non ipſe ſolus, ſed vna cum
conuentu, & Fratribus, vt hic notat gloſ. 1. & ſcripſi
plenè in cap. Ad Apoſtolicam, in 2. not. infr. eod.
Idem dicendum de Abbatiſſa, vt tenet Archidiac.
in cap. Conſtitutionem, infr. eodem lib. 6. dicens
profeſsionem fieri poſſe in manibus Abbatiſſæ, vel
ſupra altare, allegat cap. Conſuluit, vbi idem te-
net Hoſtien. infr. Qui cler. vel vou. & ſequitur Ge-
min. in d. c. Conſtitutionem, §. 1. col. 2. verſ. Quę-
ro an profeſsio debeat fieri in manibus illius; dum-
modo tamen & ipſa profeſsionem recipiat cum
conſenſu maioris partis Conuentus, vt dicam infr.
n. 28. & ſeqq. De Commendatario aliquid tetigi
in c. Ad Apoſtolicam, num. 27. infr. eod. & in c. In-
ſinuante, o... infr. qui cler. vel vou.

23 Sed dubitatur quid in Epiſcopo? Innoc. hic n. 5.
verſ. Videtur etiam, tenet poſſe Epiſcopum per ſe,
vel miſſos ſuos, vel aliàs, eius tamen nomine reci-
pere profeſsionem talium, etiamſi aliquod mona-
ſterium non ingrediantur, vel certam religionem
non profiteantur: ſufficit enim vt mutent habitum,
quem portent in domo propria. Tales namque
religioſi cenſentur, & ſub obedientia Epiſcopi vi-
uent, c. Quod Deo, 33. q. 5. c. De viduis, 27. qu. 1.
d. c. Inſinuante, qui clerici, vel vou. & c. Dudum,
24 de conuer. coniugat. Inferioribus autem Prælatis,
veluti Archidiaconis, Plebanis & conſimilibus di-
cit hanc authoritatem non competere, niſi & Epi-
ſcopus hoc ratificet, cum hoc ipſi ſoli ſit ſpecialiter
conceſſum, arg. cap. Si vir, 27. quæſt. 2. c. Nulla, &
cap. Vxor, 23. diſtin. Et cum his dictis Innocentij
tranſeunt hic Hoſtien. n. 14. Io. Andr. n. 4. verſ. Sed
numquid Epiſcopi, & verſ. Quid de Archidiacono,
Anchar. num. 7. & communiter Doctores, vt Ab-
bas reſtatur, num. 12.

25 Sed tu aduerte: nam aut in manibus Epiſcopi
emittitur profeſſio nō determinata ad certam re-
ligionem, vel monaſterium, & votum huiuſmodi
non poteſt dici ſolemne, ſed ſimplex, quod non
dirimit matrimonium poſt contractum, licet im-
pediat contrahendum, ad hoc enim vt votum ita
ſolemnizetur, neceſſe eſt vt fiat profeſſio expreſſa,
vel tacita in aliqua de religionibus per Sedē Apo-
ſtolicam approbatis, vt diffinitur in c. vn. de voto
lib. 6. Ad idem cap. vlt. infr. de religioſ. dom. & c. 1.
eod. tit. lib. 6. Aut profeſſio determinatur ad cer-
tam regulam, & vel religionem approbatam,
& tunc non poteſt Epiſcopus quemquam illi reli-
gioni, vel ordini incorporare inuito Abbate, &
Conuentu, ad quos hoc ius noſcitur pertinere, vt
hic, & in prædicta Decretali ad Apoſtolicam, &
vtrobique notant gloſ. & Doctores. Vnde meri-
tò Innoc. opinionem refellunt hic Butr. n. 9. in fin.
verſ. Attende ne Innoc. faciat te errare, Cardin. in
7. q. n. 7. verſ. Dic etiam cum Epiſcopus, & Abbas
n. 15. verſ. Sed D. Antoninus. Multo autem diſ-
ficilius ad praxim deduci poſſet opinio Innocentij
poſt Concilium Trident. nam ex decreto cap. 15.
ſeſſ. 25. de regul. inualida eſt profeſſio illius, qui non
ſtetit per annum in probatione poſt ſuſceptum ha-
bitum. At non poteſt dici in probatione ſtetiſſe
qui nunquam ingreſſus eſt monaſterium, ſed tan-
tummodo habitum geſtauit in domo propria,
quantumcunque vixerit ſub obedientia Epiſcopi;
quoniam nec ipſe auſteritates religionis probauit,
nec religio mores illius, qui eſt finis propter quem
tempus probationis fuit à SS. Patribus inſtitutum,
vt legitur in d. c. Ad Apoſtolicam. Qua de re ſcripſi
plenius in d. c. Inſinuante, in 1. q. nu. 26. & 41. Fa-
27 teor tamen in tribus caſibus poſteaquam annus
probationis præceſſit intra clauſtra poſſe fieri pro-
feſſionem regularem in manibus Epiſcopi, adeo vt
impediat matrimonium contrahendum & dirimat
poſt contractum, ad præſcriptum d. cap. vn. de voto
lib. 6. Primus eſt in Epiſcopo eccleſię regularis, ve-
luti eccleſiæ Pampilonen. & Vintonien. talis nam-
que cum ſimul ſit Epiſcopus, & Abbas vtique po-
teſt Monachos ſibi ſubiectos ad profeſsionem ad-
mittere, vt determinat Compoſtellanus in c. Cum
cauſam n. 1. ſupra de elect. quem ſequuntur com-
muniter Doctores, vt ibi dixi n. 18. & ſeqq.

28 Secundus caſus eſt in monaſterijs, quæ abun-
dant reditibus, & patiuntur defectum Monialium:
nam poteſt Epiſcopus monere Abbatiſſam, & Cō-
uentum vt de nouo debeant aliquas creare, quod
ſi infra terminum eis præfixum non parerent, poſſe
Epiſcopum illorum negligentiam ſupplere, ibique
Moniales conſtituere, arg. eorum, quę notantur in
c. Ex parte, ſupra de conceſſ. præben. & tenet Ge-
min. in c. fin. poſt. medium; verſ. Sed ſi abundaret,
& Philipp. Franc. poſt eum nu. 2. verſ. Quando ta-
men monaſterium, infr. eod. lib. 6. Quod ego in-
29 telligo verum in monaſterijs non exemptis, aliàs
enim non pertineret ad Epiſcopum ſupplere hu-
iuſmodi negligentiam, ſed ad illarum ſuperiores,
vel ad S. Apoſtolicam, tex. eſt in c. Sicut, ibi, Niſi
à iuriſdictione tua exemptæ ſint, de ſupplen. negl.
Prælat. & in cap. Cum ſingula, §. Prohibemus, in
fin. ibi, per diœceſanos ſi exempta non fuerint,
alioquin per Sedem Apoſtolicam ordinentur, &
illic notant Gemin. & Franc. ambo in vlt. not. de
præben. lib. 6. niſi ſpecialiter cautum ſit vt diœce-
ſanus authoritate delegata ſuppleat negligentiam
exemptorum, vt ſit in caſu Clem. vn. de ſupplen.
30 neglig. Prælat. At vero ceſſante negligentia, etiam
in monaſterijs non exemptis Monialium receptio
de iure non ſpectat ad Epiſcopum, ſed ad Abba-
tiſſam, & Conuentum, vt c. Si ad ſolum, & ibi no-
tant Io. Monachus, & Archid. de regular. lib. 6. &
tenet Lapus allegat. 31. incipien. Prima concluſio,
vbi propterea ſubdit quod ſi Epiſcopus mandet
Abbatiſſę, & Conuentui vt vnam recipiant in mo-
naſterio non Mendicantium, & Abbatiſſa concor-
dat cum quinque, & duodecim diſſentiunt, non
debebit illa recipi, ex quo de iure Sanctimonialiū
receptio ſpectat ad Abbatiſſam, & maiorem par-
tem Conuentus, ita vt ſi Abbatiſſa vellet recipere,
non poſſet, & ſi à tali receptione appelletur, appel-
latio eſt legitima, vt c. 1. ſupra de ijs quæ fiunt à
maior. part. Capitul. nec poteſt Epiſcopus præci-
pere vt certam perſonam recipiant, cum electio
debeat eſſe libera, c. Cum terra, ſupra de election.
Ita Lapus, quem totidem verbis refert in c. fin.
infr. eod. lib. 6. Gemin. circa medium, verſ. Idem

tenet Lapus, & Franc.n.1.in gloſ. 2. Licet ipſi tri-
buant Epiſcopo maiorem authoritatem in huiuſ-
modi monaſterijs non exemptis: nam ſecundum
eos, etiam ceſſante omni negligētia, poſſet Epiſco-
pus creare Moniales, vt hic, & in c. Dudum, de
conuerſ. coniugat. & c. De viduis, 27. q. 1. & man-
dare Abbatiſſę, vt illam ſic receptam à ſe recipiat
in monaſterio, arg. cap. Placuit, 17. q. 1. & tenetur
tunc Abbatiſſa recipere, etiamſi non habeat defe-
ctum monialium, ceſſante tamen legitima excep-
tione. Ergo multò fortius tenetur recipere ingre-
dientem de mandato Epiſcopi; ad eum namque
ſpectat cura, & ſollicitudo etiam Monachorum,
vt in c. Qui verè, in fin. 16. q. 1. c. Si quis Abbas, &
c. Abbates, 18. q. 2. & ſubdunt ita tenere Gaſparū
de Calder. conſ. 28. de regular. ſed ibi nihil dicit ad
propoſitum, ſed in conſ. 16. quod incipit. Recep-
tione Monachorum, eod. tit. Verè tamen Calder.
loquitur in defectum Prǽlati regularis, & tandem
reſtringit ſe ad caſum negligentię. Vnde magis
placet prima opinio Lapi, quam etiam ſequitur,
Nauarr. conſ. 9. nu. 12. de conſtit. Quod autem ait
31 frater Ludouicus Miranda in Manual. Prǽlat. to. 2.
q. 8. art. 1. Abbatiſſas non poſſe nouitias recipere
ſine ſuorum Prǽlatorum licentia, non probatur iu-
re, & in monaſterijs ſubiectis Ordini Fratrum Mi-
norum S. Franciſci id ſpecialiter eſt cautum à Ni-
colao V. vt refertur in Compend. Priuileg. in verb.
Abbatiſſa, §. 8.
32 Tertius caſus eſt in Monaſterijs virorū, vel mu-
lierum, quæ ita ſunt Epiſcopo ſubiecta, vt ad eum
ſpectet receptio Monachorum, vel Monialium, pa-
ta ex conſuetudine præſcripta, vel priuilegio arg.
d. c. fin. infr. eod. lib. 6. & quod notatur in c. Ex par-
te, de conuerſ. coniugat. & in ſpecie tenet Cardi-
nalis hic d. n. 7. verſ. Ad quam poteſt Epiſcopus re-
cipere, & in hoc caſu loquitur text. in d. c. Si vir,
27. q. 2. cum alijs ſupra citatis: nam de iure veteri
monaſteria erant Epiſcopo ſubiecta, vt c. Mona-
ſteria, 18. q. 2. cum ſuis concord. At verò in mo-
naſterijs, & religionibus exemptis, quales ſunt
hodie religiones ferè omnes, vt plenè notaui in
c. Tuarum, infr. de priuileg. tenendum eſt abſolutè
Epiſcopum non habere facultatem admittendi
quemquam ad profeſsionem, vt per Cardinal. vbi
ſupra, & Nauarr. conſ. 40. incipien. Matthęus pro-
feſſus, hoc tit. receptio enim ad profeſsionem eſt
actus dependens à poteſtate ſuperioritatis, vt ſen-
ſit Innoc. hic, & apertiùs ait Gemin. in c. Conſtitu-
tionem, § 1. col. 2. verſ. Quęrò an profeſſio debeat
fieri, & Nauarrus d. conſ. 40. nu. 2. ad fin. & clarè
probatur in decreto Concilij Tridentini c. 16. verſ.
Finito, ibi ſuperiores nouitios, quos habiles inue-
nerint ad profitendum admittant, ſeſſ. 25. de reg.
33 Quod adeo verum eſt, vt cum in Decretis Cle-
mentis VIII. ſuper forma recipiendi nouitios ad
habitum, & profeſſionem promulgatis ſub die 19.
Maij 1602. inter cætera conſtitutum eſſet ne in
Conuentibus deſignatis Nouitij ad habitum, vel
profeſſionem vllatenus recipi poſſent niſi prǽuia ap-
probatione Congregationis reformationis, vel
Epiſcopi diœceſani, vt in Bull. tom. 3. pag. 130. Re-
ligionibus de hoc grauiter conquerentibus, hoc
caput ſublatum fuit. Vnde in decretis de Apoſta-
tis, & eiectis, in quibus decreta Clem. fuerunt in-
nouata, atque inſerta, de approbatione Epiſcopi
nulla fit mentio, vt ſcripſi plenius in c. fin. infr. eod.
34 Hæc de Epiſcopo. Sed generaliter ad dignoſcen-
dum quis poſsit ad habitum, & profeſſionem re-
cipere, in primis recurrendum eſt ad conſuetudi-
nes, priuilegia, & ſtatuta cuiuſque Ordinis vt c.
fin. infr. eod. lib. 6. vbi id notat gloſ. in ver. Perti-
neat, Archid. Io. Andr. Anchar. Gemin. & Franc.
& Abb. in c. Ad Apoſtolicam, infr. eod. & nouiſſi-
35 mè Nauarr. in præallegat. conſ. 9. n. 12. de conſtit.
vbi amplius teſtatur communem obſeruantiam
omnium Religionum, quas ipſe ſua ętate tractauit
hoc habere, vt Nouitiorum, & Monachorum re-
ceptio fiat à Prǽlatis immediatis locorum, ſiue
Conuentuum particularium cum maiori parte
36 Capituli. Sed re vera in multis religionibus ali-
ter obſeruatur, & in ſpecie in Ordine Fratrum Mi-
norum S. Franciſci ex regula cap. 2. cautum eſt, vt
infr. videlicet, ſi qui voluerint hanc vitam accipe-
re, & venerint ad fratres noſtros, mittant eos ad
Miniſtros Prouinciales, quibus ſolummodo, &
non alijs recipiendi fratres licentia concedatur. Et
dictio illa taxatiua, *ſolummodo*, non excludit
Miniſtrum Generalem, vt declarauit Gregor. IX.
in explicatione regulæ. Quinimo ſenſus illorum
verborum eſt, vt licentia recipiendi Nouitios à
Miniſtris Generalibus cōcedatur ſolummodo Mi-
niſtris Prouincialibus, & non alijs, ſecundum Hu-
gonem, & alios expoſitores, & præſertim Cordu-
bam ſuper c. 2. q. 7. Idque colligitur ex c. Exijt qui
ſeminat, §. Sed quoniam de verbor. ſignif. lib. 6.
ibi, Concedimus, & præſenti ſtatuto firmamus, li-
cere non ſolum Generali, ſed etiam Prouinciali-
bus Miniſtris perſonas fugientes à ſæculo in fratres
recipere; quæ Miniſtrorum Prouincialium licen-
tia per ipſum Generalem, ſicut expedire viderit,
37 poſſit arctari. Similiter in Ordine Prędicatorum
ex Conſtitutionibus diſt. 1. cap. 13. §. 3. ſic legitur,
Nullus recipiatur in fratrem Clericum ad proba-
tionem, vel profeſſionem niſi à Priori Prouinciali,
vel ab eo, cui ſuper hoc dederit licentiam ſpecia-
lem, vel à Priori Conuentuali cum aſſenſu totius,
vel maioris partis Capituli: Conuerſum autem
non recipiat Prior Prouincialis, nec aliquis de eius
licentia, niſi de conſenſu Prioris, & duarum par-
tium fratrum, qui ſunt de Conuentu, pro quo fue-
rit induendus. Nec Conuentus aliquis recipiat
Conuerſum ſine licentia Prioris Prouincialis. In
Ordine itidem Eremitarum S. Auguſtini ex Con-
ſtit. 2. p. cap. 1. ita cautum eſt, videlicet [Recipiantur
autem (ſcilicet Nouitij) de licentia Prioris Pro-
uincialis, & de conſenſu primò Patrum Concilij,
deinde maioris partis Capituli.] Sed & in Ordine
Carmelitarum ex Conſtitutionibus Nouitiorum
receptio ad Priorem Generalem, vel Prouincia-
lem dicitur pertinere iuxta formam traditam p. 1.
cap. 13. §. 5.
38 Inſuper Nauarri atteſtatio videtur confundi ex
Conſtitutione Sixti V. Cum de omnibus, in Bullar.
tom. 2. pag. 601. qua ſtatutum eſt vt maiores 16.
annis nō aliter in aliqua Religione recipi poſſint,
niſi de eorum qualitatibus ibi prǽſcriptis in Gene-
rali, vel Prouinciali capitulo plena fide facta tam
Superioris Generalis, ſeu Prouincialis, quàm Diffi-
nitorum conſenſu approbati, & ad habitum regu-
larem admiſſi fuerint. Et in declarationibus eiuſ-
dem Conſtitutionis ab eodem Pontifice poſtea
editis in §. 18. eod. tom. 2. pag. 603. profeſſiones
non habita inquiſitione, & ſeruata forma ſupe-
rius præſcripta nullæ, atque irritæ declarantur. Et
quamuis quoad caput nullitatis profeſſionis ante
dictam

Digitized by Google

dictam Conſtitutionem ad terminos iuris reduxerit Clemens VIII. in Conſtitutione, quæ incipit, In ſupremo, in Bullar. tom. 3. pag. 629. tamen in reliquis illam non reuocauit, imo ſaluas eſſe voluit pœnas contra Superiores, qui in regularibus ad habitum, & profeſſionem admittendis illius Conſtitutionis formam non ſeruauerint, licet Cõſtitutionem ſuam paulliſper moderatus fuerit ipſemet Sixtus in prædictis declarationibus, §. 7. vbi quibuſdam religioſis indulſit, vt cum quadam cautela ibi expreſſa poſſint nouitios recipere etiam ex-

39 tra Capitulum. Religioſos autem Societatis Ieſu ab obſeruatione prædictæ Conſtitutionis Sixti V. in recipiendis nouitijs nominatim exemit Gregorius XIV. in Conſtitutione, quæ incipit, Exponi nobis nuper fecit in Bullar. tom. 2. pag. 704.

40 In vltima gloſſa QVAERO, An is, qui iunctis manibus tradidit, ſeu reddidit ſe Abbati in Monachum, & in Fratrem, ex hoc cenſeatur profeſſionem emittere.

Gloſſa ponit duos intellectus ad hanc decretalem. Primus eſt quod hic Canonicus, qui ſe tradidit Abbati in Monachum, & in Fratrem, cenſeatur profeſſus ſaltem tacitè, licet formam non expreſſerit, quæ habetur in c. Vidua, 20. q. 1. neque huic lecturę obſiſtit littera ſequens, quæ dicit, Talis vt fiat Monachus, & reddat Domino quæ promiſerat, erit vtique compellendus, quæ videtur innuere vt nondum eſſet profeſſus, quoniam exponitur ideſt, ſtet, & viuat vt Monachus, & in hac lectura tandem reſidet gloſ. & Innocen. in fin. dum exponit verbum, *fiat*, ideſt perſeueret in eo, quod iam eſt; Io. Andr. num. 6. vbi etiam allegat Tancredum, Butr. n. 4. Anchar. circa finem in ver. Fiat, & Abb. num. 13. & n. 14. in fine Lapus ſolemniter allegat. 129. incipien. Factum ſuper quo, n. 10. Secundus intellectus eſt quod iſte Canonicus fecit ſolummodo votum ſimplex vt fieret Monachus tradendo ſe in manus Abbatis, vt in c. Per tuas, infr. de voto, vbi habetur conſimile votum ingrediendi religionem, & promiſſio de illo adimplendo facta in manibus Prælati, & huic intellectui ſuffragantur illa verba textus, ex quo à conuertendo votum emittitur, vt ſcilicet fiat Monachus. Vnde qui ſic promiſit, & vouit religionem ingredi, compellendus eſt vt fiat Monachus, & reddat Domino vota ſua, & ſic planè ſonat littera, & cum hac lectura videtur tranſire Hoſtien. in fin. cum illam recenſeat ſecundo loco, & non reprobet.

Tu teneas primum intellectum, pro quo adduco textum ad hoc non ponderatum à Doctoribus in c. Gonſaldus, 17. q. 2. vbi deciditur, Gonſaldũ Presbyterum tanquam non profeſſum recipere debere beneficium, quod reſignauit, quia etſi quondam in infirmitate feruore paſſionis preſſus Monachum ſe fieri promiſerit; non tamen monaſterio, aut Abbati ſe tradidit, vt in textu; quaſi dicat ſi ſe tradidiſſet, beneficium reſignatum recuperare non poſſet, tanquam legitimè profeſſus, vt c. Beneficium, infr. eod. lib. 6. probat ergo ille textus votum ingrediendi religionem ſolemnizari ſi poſtea vouens tradat ſe monaſterio, vel Abbati. Deinde hoc ipſum probo, quia ſi Canonicus, de quo loquitur hoc capitulum, emiſiſſet votum ſimplex iuxta ſecundum intellectum, non tradidiſſet ſe in Monachum in manibus Abbatis, ſed potius de ſe tradendo vouiſſet, & conſiderat hic Cardinalis in

41 3. oppoſ. Præterea pondera illud verbum, *reddere*, ideſt tradere, vt exponunt gloſ. & Doctores. Tradere autem ſe Abbati, ſeu in manibus Abbatis idem importat ac poteſtati Abbatis ſe ſubmittere, c. Omnis, 11 q. 3. & c. Addidiſtis, 20. q. 3. Facit tex. in l. Traditionibus, C. de pactis, & in l. Traditio, ff. de acquir. rer. domin. cum concordant. de quibus per Dyn. in cap. Nemo poteſt de regul. iur. lib. 6. At quis non ſubijcit ſe poteſtati Abbatis niſi per ſolemnem profeſſionem, c. Si religioſus, de elect. lib. 6. Ergo idem eſt tradere ſe Abbati, ac ſolemniter profiteri quod tenet Lapus d. allegat. 129. num 10. præſertim vbi quis tradit ſe non ſimpliciter, ſed in Monachum, & in Fratrem, vt in textu: hoc enim nihil eſt aliud quàm ſubijcere ſe Abbati tanquam Monachum, eique promittere obedientiam Monachalem, quod perinde eſt, ac profeſſionem emittere, vt c. Conſuluit, inſ. qui cler. vel vouen. Innoc. hic in princ. Hoſtien. n. 2. in fin. in ver. Tibi ſe reddidit; & Io. Andr. eod. n. & verb. Ad hæc ſimplici voto non adaptatur illa ratio, quę ponitur in textu, videlicet quod habitus non faciat Monachum, ſed profeſſio regularis. Et ſimili-

43 ter alia ratio quæ ſubſequitur, videlicet ex quo à conuertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate, itidem conuenit profeſſioni tantum, quæ cum pendeat non ſolum ex voluntate profitentis, ſed etiam alterius, ad ſui validitatem exigit vt recipiatur ab eo, qui poteſtatem habeat religioni incorporandi, vt abundè oſtenſum eſt ſupra in vlt. not. non autem conuenit ſimplici voto, quod pendet ex voluntate ſolius vouentis, nec indiget alterius receptione, vt c. Quod Deo, 32. q. 5. & c. Ex parte tua, infra de conuerſ. coniugat. ſecundum Innoc. hic n. 4. Quibus accedit quod iſte Canonicus prius emiſerat votum ſimplex vt fieret Monachus, ac deinde graui morbo correptus, vt ſuam ſanaret cõſcientiam, voluit reddere Domino quod promiſerat, ne voto non completo ex hac vita migraret, vt dicitur in littera. At certè votum ſuum non compleuiſſet ſi tradendo ſe in Monachũ profeſſionem non emiſiſſet, ſed potius voto ſimplici aliud ſimile votum adiecisſet, quod planè ineptum fuiſſet, & nugatorium. Ac demum ſi hic ageretur de ſimplici voto dumtaxat, non autem de profeſſione regulari, hoc cap. incongruè fuiſſet poſitum ſub hac Rubrica de Regularibus, & potius collocandum fuiſſet ſub illa de voto, & voti redẽptione, prout factum eſt de prędicta Decretali Per tuas. Et miror quod Doctores ad has conſiderationes non aduertant. Hæc igitur ſit concluſio, Quod tradens ſe in Monachum, & in Fratrem in manibus eius, qui poteſt religioni incorporare, dummodo prius annum probationis peregerit ad pręſcriptum Conc. Trid. c. 15. ſeſſ. 25. de Regular. eo ipſo Monachus efficitur, & cogi debet in religio-

44 ne perſeuerare; maximè ſi prius vouerit vt fieret Monachus, iuxta textum hic, & in d. c. Gonſaldus, 17. q. 2. & hic notant Butr. & Io. de Anania ambo in 1. not. dum ex hoc textu colligunt profeſsionem induci quando præcedit votum profitẽdi, & poſtea ſubſequitur aliquod ſignum deno-

45 tans profeſsionem. Procedit autem hęc concluſio, quamuis regula, aut Conſtitutiones Ordinis certam profitendi formam præſcribant: nam nihilominus tradens ſe Superiori in Monachum, & in Fratrem cenſetur tacitè profiteri etiam ea forma non ſeruata, vt innuit hic gloſſa fin. in princip. ibi, licet fortè non expreſſerit formam profeſsionis, &

Abb.

Abb.n.13.& Syluest. in ver. Religio 3. in 1. & 18.q.
46 in fin. Ratio eſt ſecundum Abb.quia regula Mona-
chorum ponens certam formam circa profeſsionis
actum non videtur ponere formã ſubſtantificam;eo
quod cum obligatio dirigatur in Deum, defectus
formę non debet vitiare actum, ſicut videmus in
excommunicatione, vt notatur in c. Sacro,inſr.de
47 ſenten. excommun. Quod tamen limitabis niſi
regula, vel conſtitutiones Ordinis à Sede Apoſto-
lica ex certa ſcientia confirmatæ procederent vl-
terius decernendo irritã profeſsionem aliter factã;
quia tunc profeſsio emiſſa non ſeruata forma præ-
ſcripta non valeret, argum. cap. Si ſoli, verſ. Niſi
nos in gratia, de conceſſ. præbend. lib.6. cum ſuis
48 concor. Poteſt enim Papa infringere profeſsionẽ,
ita vt obligationem non inducat, vt cap. 1. de re-
ligioſ. dom.lib.6. & cap. Non ſolum,& ibi Gemin.
in 15.not. de Regular.eod.lib. Ad hoc Concilium
Trident.cap.15. verſ. Profeſsio autem antea facta
ſit nulla, nullamque inducat obligationem, &c.
49 ſeſſ.25. de Reg. Et idem eſſet ſi regula præſcribe-
ret formam profeſsionis per hæc verba, videlicet
[Profeſsio aliter fieri nõ poſsit:] tunc enim profeſ-
ſio aliter facta irrita eſſet; quia per hoc cenſetur
data forma ſubſtantialis,cui à partibus renunciari
non poteſt, vt notat Bart. in l. fin. num. 4. C. de
vend. reb. ciuit. lib.11. & Felin. in d. cap. Cum di-
lecta, num. 6. de reſcript. vbi enumerans decem
ſigna formæ, ſeptimum ſignum, inquit, vbi in diſ-
poſitione dicitur, aliter fieri non poſsit, ibi eſt da-
ta forma, & ei nõ poteſt renunciari; item hæc ver-
ba, [Aliter fieri non poſſit,] inducunt decretum
50 irritans, vt ait Pariſius conſ. 19. n.20. lib.2. Item
verbum, *poteſt*, negatiuè prolatum neceſſitatem
importat, ſecundum Bart. in l. De his, num.4.ff.de
tranſact. & vide in materia quod ſcripſi in c. Cau-
ſam, num.21. & 24. ſup. de elect.
51 Vlterius QVAERO, An is qui vouit ingredi
religionem, teneatur, & cogi poſſit in ea perpetuò
remanere.
52 Quæſtio duas habet inſpectiones. Altera eſt,an
ſic vouens in foro Eccleſiæ cogi poſſit in religione
perſeuerare. Altera an ad id teneatur in foro con-
ſcientiæ.
53 Circa primam inſpectionem Hoſt.hic num.1.ait
in hac materia vim fieri poſſe in verbis: nam ſi di-
xerit, Voueo me perpetuo religioſè victurum, &
talem religionem ſeruaturum, tunc non poteſt re-
dire ad ſæculum, cap. Conſulti, & cap. Statuimus,
infr.eod. quaſi ſaltem tacitè profeſſus intelligatur,
argum. cap. Diaconi, 28. diſt. Niſi ex cauſa con-
trarium proteſtetur, vt cap. 1. ſupra quod metus
cauſa. Sin autem dixerit, Voueo me intraturum
religionem, tenetur ingredi; poteſt tamen intra
annum exire, niſi appareat eum voluiſſe vitam
mutare: nam quoad eccleſiam requiruntur de
hoc indicia, vt in cap. Non ſolum, infra eod.lib.6.
Ita Hoſt. quem totidem verbis ſequuntur Io. And.
num.6. Cardinal. in 3. oppoſit. Ancbar. ſub n.10.
in ver. Fiat, & alij communiter.
54 Verum gloſ. vltima in verſ. Talis ergo, vult in
effectu vt qui promiſit, aut vouit ſe intraturum
aliquam religionem compelli poſſit, & debeat vt
fiat Monachus: quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, cõ-
pelli poteſt, & debet vt profeſſionem emittat mo-
nachalem, & conſequenter perpetuò remaneat in
religione: nam ſi gloſſa ſentiret ſic vouentem cogi
poſſe tãtummodo ad intrandum, non autẽ ad per-
ſeuerandum, nõ dixiſſet eum poſſe compelli vt fiat
Monachus; quia per ſolum ingreſſum ſine profeſ-
ſione quis Monachus, ſeu religioſus non efficitur
cum effectu, vt dicit textus in c. Religioſus, §. Qui-
uis autem, de ſenten. excomm. lib. 6. Licet Caie-
tanus aliter ſentiat in 2. 2. qu. vlt. art. 4. verſ. Ad
primum dubium, vbi ſubtiliter probat votum de
ingreſſu religionis, & votum de fieri religioſum
æquiualere, & vtroque caſu vouentem teneri tan-
tummodo ingredi, vt nouitium; non autem per-
petuò perſeuerare.
55 Et pro opinione gloſſæ valde vrget quod quan-
do ponitur in conditione factum, quod iuris ſor-
titur effectum, puta ſi matrimonium contraxerit,
vel ſi monaſterium intrauerit, vel aliud ſimile, tunc
ſi implementum cõditionis non durat facto illius,
qui tenetur adimplere, conditio habetur pro non
adimpleta, textus eſt in l. Inter Caſtellianum, ff. de
arbitris, vbi condemnatus rem tradere non implet
præceptum rem tradendo niſi res tradita duret;
56 vnde ſi res ad eum reuertitur, reſtituere tenetur,
vt l. Qui ſic ſoluit, ff. de ſolut. vbi non dicitur ſolue-
57 re qui ſoluit, & incontinenti recuperat. Vnde An-
gelus conſ. 159. incipien. Conradus Alberti, nu. 4.
Format quæſtionem, An is, qui intrauit mona-
ſterium, & poſtea exiuit, conſequi debeat relictum
ſub conditione ſi monaſterium intrauerit, & per
iura prædicta reſoluit talem eſſe priuãdum relictis
ſi facto ſuo exiuit; quia non dicitur conditionem
impleuiſſe; ſecus ſi ſine facto, & culpa ſua, vt l. Si
quis hæredem, C. de inſtit. & ſubſtit. Licet Bartol.
ibi ſuper hoc dubitauerit, & ſolum quæſiuerit, &
quæſtionem indiſcuſſam dimiſerit.
58 Quid dicendum? Pro ſolutione plures caſus vi-
dentur diſtinguendi. Primus eſt in eo, qui à mo-
naſterio exiuit non ſpontè, ſed coactus, puta quia
à Superioribus regularibus ante profeſſionem eie-
ctus fuit, vt in Conc. Trident. cap. 16. verſ. Finito,
ſeſſ.25. de Regular. & hoc caſu votum intelligitur
adimpletum, nec poteſt Eccleſia talem compelle-
re, vt iterum ad religionem reuertatur. Ratio eſt,
quia quando implementum obligationis non du-
rat ſine facto, & miniſterio eius, qui adimplere te-
netur, obligatio habetur pro adimpleta, & eo caſu
ſufficit implementum per momentum temporis
extitiſſe, licet non duret, vt eſt textus apertus in
d. l. Si quis hæredem, C. de inſtit. & ſubſtitut. Ideo-
que legatum factum alicui ſi liberos ſuſceperit,
ſtatim debetur natis filijs, licet poſtea morian-
tur, vt l. Cum vxori, C. Quando dies legati ced.
quam legem ſic ſummat Bald. videlicet, ſufficit, vt
conditio in momento temporis ſit impleta. Et fa-
cit l. Hæreditatibus, in princ, ff. ad Trebellian. &
l. Quid ergo, in fin. princ. ibi, Ad initium nuptia-
rum ſe retulit, & ff. de his qui not. infam. & hoc
59 tenet Ang. loc. cit. Et hic primus caſus parum ha-
bet difficultatis; quia obligatio voti, ſicut & iura-
menti non extenditur ad impoſſibile, c. Significan-
te, de pignor. c. 1. & ibi gloſ. in ver. Impoſſibilia de
iureiur. lib.6. l. Impoſſibilia, & l. Inter ſtipulantẽ,
§. Sacrã, ff. de verb. oblig. & l. Impoſſibiliũ, ff. de reg.
60 iur. Hinc relegatus in aliqua ciuitate ſub pœna
cõuentionali etiã iurata, ſi dominus ciuitatis iuſ-
ſerit eum recedere, pœnam non incurrit; ex quo
per eum non ſtat, cum non poſsit Superiori reſiſte-
re, vt reſpondit Angel. conſ. 378. Dominus Ray-
61 mundus, & conſ. 379. Et proprius ad rem noſtram
qui vouit ingredi certam religionem non inten-
dens

dens ad aliam ſe obligare, ſi ibi non recipiatur, nõ
teneretur intrare aliam, & ſolutus eſt voto, vt docet
S. Thom. in 2. 2. quæſt. vlt. art. 3. ad 2. quem re-
fert, & ſequitur Syluester in ver. Religio 2. nu. 16.
poſt Richar. quem citat & Archid. in c. Scimus,
num. 2. 12 q. 1. Quando enim quis vouet intrare
certam religionem ſubintelligitur conditio, ſi poſ-
ſum, vel ſi volunt me recipere, qua conditione non
exiſtente, non exiſtit votum, vt poſt Hug. Cardi-
nal. inquit Archid. vbi ſup.

62 Secundus caſus eſt in eo, qui non coactus, ſed
ſponte exiuit è monaſterio, & tunc ſubdiſtinguen-
dum; nam aut exiuit ſtatim poſtquam ingreſſus
fuit, aut non ſtatim exiuit, ſed aliquandiu in reli-
gione perſeuerauit. In primo caſu votum non ad-
impleuit, ideoq; ab Eccleſia cogi poteſt vt iterum
ingrediatur; quoniam non dicitur intraſſe qui ſta-
tim exiuit, text. eſt in cap. Ad noſtram, ibi, Sta-
tim pœnituit quod habitum induiſſet, ſup. eodem.
Et hoc caſu habent locum iura, quæ dicunt, Non
cenſeri aliquid factum eſſe ſi factum non duret,
vt cap. Conſtat, 1. q. 1. cap. Vides, 23. quæſt. 6. l. Si
filius, ff. Quod cum eo, qui in alien. poſſeſſ. & l. Si
pro patre, §. Verſum, ff. de in rem verſo. Vnde
breui reuerſa vxor nec diuertiſſe videtur, dicit tex.
in l. 3. in fin. ff. de diuort. nec dicitur veniſſe qui non
ſtetit, cap. Si quis autem, 58. diſt. cap. Certum eſt,
21. q. 3. & cap. Miſſas, de conſecr. diſt. 1. c. Si poſt-
quam, & ibi gloſ. in ver. Mente, & cap. Cupien-
tes, §. Si per viginti, vbi gloſ. in ver. Compareant,
de elect. in 6. Facit tex. in l. Plerique, ff. de ritu
nupt. & in l. Vir mulieri, ff de donat. inter virum,
& vxorem, alioquin ſi vouens ingredi religionem
non teneretur intrare niſi per momentum tempo-
ris, & poſſet illico recedere, votum eſſet fruſtra-
neũ, iudicium, & irriſorium, quod non eſt dicen-
dum, Clem. Cum illuſio, de renunciat. & ita tenet
S. Thomas d. q. vlt. art. 4. ad 3. vbi ait, Eum, qui
intrat vt ſtatim exeat, non videri ſatisfacere voto
ſuo, quia ipſe in vouendo hoc nõ intendit; & ideo
tenetur ſaltem velle experiri an ſibi expediat in
religione remanere: & eum ſequitur Archid. in
cap. Scimus, num. 3. 12. q. 1. & ibi Bellam. num. 26.
& Syluester religio 2. num. 19.

63 In ſecunda autem caſu, idest cum non exiuit
ſtatim, ſed aliquandiu permanſit in religione, mihi
magis placet opinio Hoſt. & ſequacium, vt ſcilicet
liceat ei redire ad ſæculum, nec vlterius cogi poſ-
ſit ad monaſterium reuerti: moueor quia vouens
ingredi religionem cenſetur ingreſſum vouiſſe, ſe-
cundum formam iuris communis, quæ eſt vt in-
gredienti detur annus probationis, vt cap. Gonſal-
dus, 17. q. 2. & cap Ad Apoſtolicam, infra eodem,
cum ſuis concordantibus, & ita expreſſè docet
S. Thomas in 2. 2. q. vlt. art. 4. in corpore ad finem,
64 & fuſiùs parebit infra in ſecunda inſpectione. Om-
nis enim diſpoſitio ſimpliciter concepta veſtitur à
iure communi, & ad illius intellectum eſt redigen-
da, l. 2. C. de noxal. l. Quæro, §. Inter locatorem,
ff. Locati, cap. Cauſam quæ, de reſcript. & c. Quem-
admodum, de iureiur. Anchar. conſ. 6. Viſo the-
mate, num. 8. & conſ. 421. Præmittendum eſt in
65 princ. Neque obſtat quod obligatio non dicatur
adimpleta quando eius implementum non durat
facto illius, qui tenetur adimplere, ſecundum ea,
quæ dicta ſunt ſupra, num. 45. Nam reſpondetur
hoc caſu implementum obligationis illius, qui vo-
uit ingredi religionem, non eſſe perpetuam perſe-
uerantiam in religione; quia ad illam ſe non ad-
ſtrinxit, ſaltem iudicio Eccleſiæ; ſed eſſe ipſum in-
greſſum in monaſterium ad probãdas illius auſte-
ritates, cui quidem obligationi integrè ſatisfecit
ingrediendo, ibique tamdiu morando vt illius aſ-
peritates potuerit experiri, iuxta text. in cap. Ad
Apoſtolicam, & cap. Non ſolum, infra eod. lib. 6.
Vnde ad vlteriorem perſeuerantiam non eſt vlla-
tenus compellendus. Et ita in effectu reſpondet
Caietanus in 2. 2. q. vlt. art. 8. in reſponſ. ad 2. dub.
ait enim: [Verum eſt non veniſſe eum, qui non
ſtetit ad id, pro quo venit; & ideo ingrediens re-
ligionem cum veniat ad religionis probationem,
non diceretur veniſſe ſi ingreſſus abſque probatio-
ne retrocederet. Sed ſi probationi operam dat,
dicitur veniſſe ad religionem probandam, quia
ſtat in religionis probatione, quocirca ſicut ſpon-
te ingrediens religionem, & in probatione illius ſe
exercens, & poſtmodum exiens, dicitur veniſſe, &
ſtetiſſe, quia venit ad religionem probandam, &
in probatione ſtetit: ita ex voto ingrediens reli-
gionem, & probando illam, tandem exiens, dici-
tur veniſſe, & ſtetiſſe ead. ratione.] Hæc Caieta-
66 nus. Nec propterea talis dicitur inutiliter vouiſ-
ſe, quia vt, inquit, D. Thom. d. art. 4. in reſponſ. ad
ſecundum. Melius eſt intrare religionem animo
probandi, quàm penitus non intrare; quia per
hoc diſponitur ad perpetuò remanendum.

67 Circa ſecundam inſpectionem, videlicet an vo-
uens intrare religionem teneatur ibi eſſe perpe-
tuò in foro conſcientiæ, & quoad Deum, Hoſtien-
ſis hic num. 2. in fin. quæſtionem paucis abſoluit,
dicens: Sed quantũ ad animæ ſalutem videat vo-
uens quid intendebat, & relinquatur conſcientiæ
ſuæ, c. Mulieri, de iureiur. & ſequuntur alij ſupra
citati, num. 43. Sed vberius rem totam explicat,
D. Thomas in 2. 2. in prælleg. quæſt. vlt. art. 4. in
corpore, ait enim: Obligatio voti ex voluntate
procedit: nam vouere voluntatis eſt, vt Auguſtin.
dicit, ad hoc cap. Magnæ, infr. de voto, in tantum
ergo fertur obligatio voti, in quantum ſe extendit
intentio vouentis. Si ergo vouens intendit ſe ob-
ligare non ſolum ad ingreſſum religionis, ſed etiam
ad perpetuò remanendum; tenetur perpetuò re-
manere. Si autem intendit ſe obligare ad ingreſ-
ſum religionis cauſa experiendi cum libertate re-
68 manendi, vel non remanendi; manifeſtũ eſt quod
remanere non tenetur. Si verò in vouendo ſim-
pliciter de ingreſſu religionis cogitauit abſq; hoc
quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpe-
tuitate remanendi, videtur obligari ad ingreſſum
religionis ſecundum formam iuris communis, quę
eſt vt ingrediẽtibus detur annus probationis: vn-
de non tenetur perpetuò in religione permanere:
ita D. Thom. cuius diſtinctionem probarunt ibi
Caiet. & reliqui Expoſitores, Archid. in d. c. Sci-
69 mus, num. 3. 12. q. 1. & Syluester in verb. Religio,
2. num. 19. Addit Richar. relatus ibi à Syluestro,
quod ſi vouens intrat quidem animo exeundi, ſed
tamen cum voluntate dandi operam, vt Deus im-
mutet propoſitum ſuum; ſatisfacit voto; aliàs ſe-
cus.

70 Cæterum aduerte ne decipiaris: nam quod ſu-
perius diximus ex D. Thoma vouentem ingredi
religionem in dubio cenſeri ingreſſum vouiſſe iux-
ta formam iuris communis, quæ eſt vt ingredienti
detur annus probationis, non videtur ita intelli-
gendum, vt ſic vouens poſt probationem poſſit pro

libito

libito voluntatis à religione exire, etiam ſine vlla
cauſa quandoquidem inter ingredientem ſponte,
71 & ingredientem ex voto debet eſſe differentia, &
quidem ſponte ingrediens poteſt ſaltem, quoad
Eccleſiam ex ſola ratione libertatis exire, vt pro-
bat textus in c. Statuimus, ibi, Ad priorem ſtatum
redire poſſe liberè infra annum, & in c. Cum ſi-
mus, ibi, Quia tunc liberum ſibi erit eum dimit-
tere, infr. eod. At verò ingrediens ex voto tenetur
Religionem probare, ac ſi inuenerit illius condi-
tiones ſibi gratas, ex vi voti obligatur ad perſeue-
rātiā, nec poteſt ex ſola ratione libertatis ad ſęcu-
lū remeare. Nā ſicut finis ingreſſus eſt probatio, ita
probationis finis eſt gratarū, vel ingratarum con-
ditionum inuentio. Inuentionis autem finis quoad
conditiones gratas eſt acceptatio, quoad ingratas
refutatio. Recta namque ratio non patitur vt ali-
quid probandum detur, & repertis omnibus pro-
batæ rei conditionibus gratis, refutetur. Et con-
firmatur quia tempus probationis indultum eſt tā
in fauorem nouitij, quàm religionis, vt cap. Ad
Apoſtolicam, infr. eod. at religio ſi nouitium iam
probatum, & habilem repertum pro ſola libertate
expelleret, vtique ageret contra bonam fidem,
ad hoc Conc Triden. c. 16. ibi, [finito tempore no-
uitiatus Superiores nouitios, quos habiles inue-
nerint, ad profitendum admittant,] ſeſſ. 25. de regu-
lar. Ergo pari ratione nouitius eſt malæ fidei reus
coram Deo ſi à religione iam probata ex ſola li-
bertate retrocedat. Vterque igitur, ideſt iam ſpō-
tè ingreſſus, quàm ex voto, peccat recedendo à
religione ſine vlla cauſa. Sed ingreſſus ſponte pec-
cat venialiter tantum, arg. cap. Conſulti, infr. eod.
Ingreſſus autem ex voto peccat mortaliter; quia
intelligitur, ſe obligaſſe ad probandum bona fide,
quod non ſeruat, licet in foro Eccleſiaſtico nihil ei
obijci poſſit. Ita Cardinal. Caiet. in 2. 2. d qu. vlt.
art. 4. in reſponſ. ad 3. dub. vbi hæc fuſiùs probat,
72 & reſpondet obiectis. Quæ doctrina eſt valde no-
tabilis ſi vera eſt, non tamen tranſit abſque diffi-
cultate, ſaltem in ea parte, in qua habet ſponte in-
gredientem exeundo ſine vlla cauſa venialiter pec-
care, quoniam cum lex impertiatur authoritatem
liberè exeundi infra annum probationis, vt in d.
c. Statuimus, & c. Cum ſimus, cum ſuis concor-
dant. Ergo nouitius, qui pro ſola ratione liber-
tatis recedit à monaſterio, non peccat, cum hoc
faciat legis authoritate, c. Qui peccat, 23. quęſt. 4.
Item propoſitum ingrediendi religionem nō obli-
gat etiam ad veniale, vt poſt D. Thomam in 2. 2.
q. 88. art. 1. probat Archid. in c. Qui bona, n. 3. 17.
q. 1. & Nauarr. in Manual. c. 12. num. 26. & in repet.
cap. Pennata, num. 1. de pœnit. diſt. 2. Comment.
tom. 3. pag. 171. Ergo ab huiuſmodi propoſito re-
cedere nullum eſt peccatum, & huius ſententię
videtur eſſe apertè D. Thomas d. q. vlt. art. 4. in re-
ſponſ. ad 1. dum ait: non intelligitur aliquis re-
troire, vel aſpicere niſi quando prætermittit id, ad
quod ſe obligauit, alioquin quicunque per aliquod
tempus facit aliquod bonum opus, ſi non ſemper
id faciat, eſſet ineptus Regno Dei, quod patet
eſſe falſum. Et in reſponſione ad ſecundum dicit,
eum, qui religionem intrauit, ſcandalum non ge-
nerare ſi exeat, præſertim ex aliqua rationabili
cauſa. Pondera dictionem illam, *præſertim*, quæ
propriè idem importat quod maximè, & quamuis
exprimat caſum minus dubitabilem, tamen im-
plicat idem eſſe in caſu contrario, videlicet ſi ſi-
ne vlla rationabili cauſa exeat, vt c. Diuerſis falla-
cijs, de cler. coniug. c. Ex litteris, il ſecondo, & ibi
notat gloſ. in ver. Præſertim, de homicid. Gemin.
conſ. 16. n. 4. in fin. verſ. Non obſtat, & Calder. conſ.
548. aliàs r. de verb. ſignif. libet tamen hic refer-
re verba Syluestri contrarium inſinuantis in verb.
Religio, 5. q. 8. num. 8. ad finem quę ſic ſe habent.
[Qui ergo ſolum propoſuit perſeuerare nō vouen-
do, nec ſe offerendo profeſſioni, poteſt intra an-
num ad ſæculum redire de iure, & contrahere ma-
trimonium, etiam ſine peccato quoad Eccleſiam,
& etiam quoad Deum ſi redeat ex iuſta cauſa, pu-
tà, infirmitate, vel debilitate: ſi autem ex cauſa
iniuſta puta tædio ſanctæ vitæ, vel huiuſmodi, eſt
peccatum ingratitudinis.] Hæc ille. Et pro opi-
nione Syluestri, & Caietani allego opt. tex. in cap.
Qui bona 17. quæſt. 1. vbi Gregorius ait. Qui bona
agunt, ſi meliora agere deliberant, & poſt delibe-
rata non faciunt, licet in bonis prioribus perſeue-
rent, in conſpectu tamen Dei ceciderunt ex deli-
beratione, & ibi glo. r. exemplificat in eo, qui prius
propoſuit matrimonium contrahere, & deinde
continentiam ſeruare, & allegat Hugonem dicen-
tem hunc mortaliter peccare ſi firmiter propoſuit;
ſed mox ſubdit ſecundum alios peccare tantum
venialiter. Et per illum text. Hoſt. in c. Conſulti,
num. 9. infra eod. dicit peccare eum, qui propoſuit
ſe fieri Monachum ſi propoſitum non adimpleat,
licet votum non fecerit.

De Regularibus.

Cap. Cum ſimus.

S V M M A R I V M.

1 *Pater ſi cum bonis ſuis, & filio impubere ſe obtulit monaſterio, filius factus maior exire poteſt, & legitimam à monaſterio petere.*

2 *Profeſſionis vim obtinent hæc verba*, Confero me, & mea monaſterio.

3 *Filius impubes à Papa oblatus monaſterio cogitur ibi remanere vſque ad pubertatem, ſed factus pubes liberè exire poteſt.*

4 *Monaſterium quamuis habeatur loco filij non tamen excludit filium legitimum, & naturalem à ſucceſſione paterna quantum ad legitimam, & num. ſeqq.*

5 *Filiatio vera præualet fictæ.*

6 *Legitima an debeatur filio ſtatim atque pater in Religione capaci bonorum in communi profeſſionem emittit; an verò expectanda ſit eius mors naturalis, & nn. ſeq. vſque ad n. 13.*

7 *Succeſſio propriè adaptatur ad defunctum.*

8 Quondam *dictio ſolet communiter apponi quando fit mentio de mortuo.*

9 Succeſſionis *verbum adaptatur etiam ad Monachum viuentem, cum iuris fictione dicatur mortuus.*

10 *Authentica* Si qua mulier, *C. de Sacroſ. Eccleſ. non eſt canonizata in cap. Si qua mulier, 19. quæſt. 3. & cur.*

11 *Legitima non debetur filio niſi poſt mortem patris naturalem, vel ciuilem.*

12 *Ius patriæ poteſtatis ſoluitur per mortem ciuilem ſicut per naturalem.*

Puella

13 *Puellæ monaſterium ingredi volenti an ſit indul-
gendum, vt fideicommiſſum non purificetur per
illius profeſſionem ſed prorogetur vſque ad diem
mortis naturalis, & num ſeqq. vſque in fin.*
14 *Legitimum dotis maioris ſi puella nupſerit, minoris ſi
Religionem profiteatur, qua parte debeatur pro-
fitenti. & n. 16.*
15 *Principis authoritas exuberans eſt in gratijs dila-
torijs, reſtrictior verò in peremptorijs.*
17 *Præiudicium, quod ex prorogatione fit vocatis ex fi-
deicommiſſo conditionali, non eſt conſiderabile.*
18 *Subſtitutis quale præiudicium generetur ex proro-
gatione fideicommiſſi, & quo remedio ſit eis con-
ſulendum.*

1 CVM SIMVS. Si pater ſe cum bonis
ſuis, & filio impubero obtulit monaſte-
rio, filius factus maior exire poteſt Reli-
gione, & legitimam a monaſterio pete-
re. Hoc dicit. Abbas. Communis diuiſio. Se-
cunda, ibi, *Diſcretione*.
2 Nota primo ibi, *Contuliſſet*, hæc verba, *Conſe-
cro me, & mea monaſterio*, vim profeſſionis obtine-
re, vt hic, & in c. Proximo, ſupra eodem, & notant
hic Innoc. in princ. Hoſtienſ. poſt principium in
ver. Contuliſſet, Io. Andr. num. 1. in eodem ver. &
Butr. n. 3. quod tamen intellige vt dixi in cap. In
præſentia, in 1 not. ſupra de probat.
3 Secundò nota, quod etſi paterna deuotio, ſeu
oblatio filium impuberem faciat Monachum, vt
in Concilio Toletan. IV. cap 48. relato in cap. Mo-
nachum, 20. q. 1. & in cap. Cum virum, ſupra eo-
dem. Hoc tamen intelligitur quoad hoc, vt fi-
lius cogatur in monaſterio perſeuerare vſque ad
pubertatem, vt hic per Abbatem in 2. notab. Sed
adueniente pubertate liberum erit ei in monaſte-
rio remanere, vel ad ſæculum redire, vt hic eſt ex-
preſſum in illis verbis: [Si dictus puer ad annos
diſcretionis peruenerit, & habitum retinere no-
luerit Monachalem, ſi ad hoc induci nequiuerit,
non eſt vllatenus compellendus; quia tunc liberum
ſibi erit eum dimittere.] Concordat c. Illud, 20.
qu. 1. & quæſt. 2. cap Si in qualibet, & hic notat
Hoſtien. n. 1. Io. Andr. Cardin. Anchar. & omnes
in ſum. text de quo tamen dic vt plenè ſcripſi in d.
cap. Cum virum, ſupra eodem.
4 Vltimò nota ibi, *bona paterna, quæ ipſi ex ſuc-
ceſſione proueniunt*. Ex eo, quod pater ingredia-
tur monaſterium, & ibi profeſſionem emittat, fi-
lium non priuari ſucceſſione paterna, quia licet
monaſterium habeatur loco filij; vt in cap. In præ-
ſentia, & ibi dixi in 5. notab. de probat, non tamē
excludit filium legitimum, & naturalem à ſucceſ-
5 ſione; quia vera filiatio præualet fictæ, vt hic per
Butr. n. 4. intellige quantum ad legitimam, qua
filius priuari non poteſt cum ſit iure naturę debi-
ta; ſed reliqua bona monaſterio remanebunt, quæ
illi competunt ex ingreſſu, vt in Auth. Si qua mu-
lier, C. de Sacroſ. Eccleſ. quam Abbas dicit eſſe
canonizatam in c. Si qua mulier, 19. q. 3. & in Auth.
Ingreſſi, C. Eadem, & hic notant gloſ. penult. In-
nocen. in fin. Hoſtienſ. num. 3. Butr. n. 5. & reliqui
omnes.
6 Sed nō modica eſt difficultas, an legitima debea-
tur filio ſtatim atque pater in Religione capaci bo-
norum in communi profeſſionem emittit, an ve-
rò expectanda ſit mors naturalis ipſius patris?
Legiſtæ communiter videntur ſentire expectan-
Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.
dam eſſe mortem naturalem, ita gloſ. in d. Auth
Si qua mulier in ver. Moriatur, C. de Sacroſ. Eccl.
cum qua concordant ibi Iacob. Butrigar. quæſt. 8.
Cynus n. 5. Bart. n. 22. Salycet. n. penult. qu. 11. Al-
ber. num. 7 & 8. & Iaſ. à n. 51. & ex Canoniſtis in
d. c. In præſentia de probat. Butr. num 29. Felin.
num. 56. Pariſ. n. 166. Decius n. 262. & Bero n. 536.
Gulielm. de Benedictis in repetit. cap. Raynutius,
in ver. Mortuo itaque teſtatore, il primo n. 299. de
teſtam. & nonnulli ex modernis, quorum opinio
de iure ciuili forte eſt verior per tex. in d. Authen.
Si qua mulier, ponderando illum, vt hic per Ab-
batem, n. 5. ver. Sed tu aduerte. Nec obſtat iſte
textus, quia, vt reſpondēt aliqui ex præcitatis Au-
thoribus, hic pater poſt profeſſionē erat naturali-
ter mortuus; vnde nil mirū ſi legitima erat filio de-
bita, vt l. 1. §. Si impuberi, ff. de collat. bonor. Id
7 quod colligunt ex hac littera ibi, *quæ ipſi ex ſuc-
ceſſione proueniunt*: nam ver. *ſucceſſio*, proprie ad-
aptatur ad defunctum, cum viuentis nulla ſit ſuc-
ceſſio, ſeu hæreditas, l. Qui ſuperſtitis, ff. de Ac-
quir. hæredit. ſecundum Abb. hic n. 6. verſ. In con-
trarium, Quinimo Felin. in d. c. In præſentia, n. 56.
de probat. atteſtatur ſe vidiſſe integram, & ex iſta
apparere patrem fuiſſe mortuum.
Sed his non obſtantibus Canoniſtæ communi-
ter tenent legitimam filio deberi illico poſt pro-
feſſionem patris per iſtum textum, qui cauillari nō
poteſt; nam qui dicūt patrem hic fuiſſe mortuum,
vtique diuinant, cum ex littera hoc nullatenus de-
prehendatur, & Correct. ſingulas. 162. n. 3. affirmat
ſe integram hanc Decretalem vidiſſe, legiſſe, ac re-
legiſſe, & nihil in ea inueniſſe, ex quo appareat pa-
8 trem fuiſſe mortuum. Quin potius colligitur op-
poſitum; tum quia in principio recitatur nomen
patris, ibi, *Cum B. Miles ſe cum filio ſuo*, &c. &
non dicitur *quondam*, & tamen hæc dictio ſolet cō-
muniter apponi quando fit mentio de mortuo, vt
aduertit Abbas hic n. 6. verſ. Sed pro primo intelle-
ctu, & conſtat ex cap. Cum contra, ibi, *Quondam
pater tuus*. Supra, de pignor. & cap. Ex parte B.
quondam Angliæ Regina de for. comp. cum ſimi-
libus, vt ibi per Felin. num. 2. & Alex. conſ. 14 Vi-
ſis, & conſideratis, n. 15. lib. 6. Tum quia in inte-
gra ab Ant. Auguſt. Collectione 2. Decretal. lib. 3.
tit. 18. cap 5. refertur in hæc verba; [Sanè nuper
auribus noſtris eſt relatum, quod cum C. miles
lepræ morbo, Domino permittente, reſperſus ſe
cum filio ſuo diſcretionis annos nullatenus agente
ad quoddam monaſterium cum bonis etiam ſuis,
quæ à monaſterio ipſo tenuerat, contuliſſet, dictū
filium habitum fecit ſuſcipere Monachalem, cum-
que ipſi puero diſciplina monaſtica propter aſperi-
tatem Regulæ diſpliceret, infra decem hebdoma-
darum ſpatium à monaſterio & habitu taliter ſu-
ſcepto reſiliens, bona patris ab Abbatia illa cœpit
cum inſtantia poſtulare.] Hæc ibi, Pondera ab
ingreſſu patris, vſque ad petitionem legitimę non
interceſſiſſe niſi decem hebdomadas, & cum pa-
ter non laboraret febri, ſed tantum eſſet lepra re-
ſperſus, ſatis credibile eſt eum adhuc fuiſſe ſuper-
ſtitem quando filius legitimam poſtulauit, arg. cap.
De rectoribus, de Cler. ęgrot. & c. 1. & 2. de coniugio
leproſor. aut certè ſi pater obijſſet, textus de illius
obitu mentionem feciſſet, vt moris eſt. Nec refra-
gātur illa verba: *Quæ ipſi ex ſucceſſione proueniunt.*
Quia benè adaptantur ad Monachum naturaliter
viuentem cum iuris fictione dicatur mortuus,

i. Deo nobis, C.de Epiſcopis, & clet. Quare hanc
partem tuêtur hic gloſ. pennlt. Innoc. in fin. Hoſt.
num. 3. Butt. num. 5. Card.nu.1. Anchar. in fin. &
Io. de Anan. num.3. & in d. cap. In præſentia, de
probat. Abb. Siculus num. 59. Barbat. num. 124.
& Mantica num.72. Syluester in verb. Hæreditas,
1 q.7.num.10. in 6. dicto, & in ver. Religio 6. q 1.
in 2. dicto, Nauatr. Commentat. 2. de Regulat.
num.48. & 54. Couat. in cap.1.num.7. de teſtam.
& ſic tranſeunt communiter Doctores noſtri, vt in-
quit Abbas hic num.4. & quamuis ipſe nu.6. circa
finem dicat contrarium verius videri de ſubtilita-
te iuris; tamen fatetur ſatis æquum eſſe hanc te-
nere in fauorem filij, ne cogatur poſtulare alimen-
ta à monaſterio. Similiter Bald. in d. Authen. Si
qua mulier, num.38. [Nota (inquit) quod filij in
Authentica noſtra quoad petendam legitimam
expectant mortem naturalem patris. Et illud eſt
verum de iure ciuili, ſed de æquitate canonica vi-
detur ſecus; vnde putuerunt intentare conditio-
nem ex canone pro iſta legitima ſtatim facta pro-
feſſione per patrem, vt extra de Regular. cap. Cum
ſimus, qui textus non eſt alibi.] Hæc Bald. quem
10 ſequitur Card. hic n.2. Adde quod verum non
eſt prædictam Auth Si qua mulier, in qua ſunda-
tur opinio Legiſtarum fuiſſe canonizatam in d.cap.
Si qua mulier, 19 q.3. Quoniam non eſt à Papa in-
ſerta Canoni, ſed tantùm redacta à Gratiano in
volumen Decreti, & per hoc canonizata nõ intel-
ligitur, vt dixi in cap. Canonum ſtatuta, num.39.
11 ſupra de Conſtitut. Et hoc teneas, quia etſi legiti-
ma non debeatur filio niſi poſt mortem patris, l.fi-
nal. ff. de liber. agnoſcend.& dicta l.1. §. Si impu-
beri, ff. de collat. bonor. tamen pater dicitur mor-
tuus etiam per monachatum, vt cap. Placuit, 16.
q.1. & d. l. Deo nobis, Cod. de Epiſcopis, & cler.
12 Facit l. final. Cod. de ſent. paſſ. Vnde in ſimili ſicut
per mortem naturalem ſoluitur patria poteſtas, ita
& per mortem ciuilem, quæ per ingreſſum contin-
git, vt hic per Anchar. num.2 Et fideicommiſſum
conditionale ſimiliter purificatur per ingreſſum
religionis, ſicut per mortẽ naturalem, vt plenè no-
tatur in cap. In præſentia, de probat. & vide bonam
gloſ. in d. cap. Placuit, in ver Mortuus, 16.q.1.

13 Sed hic quæritur vtrum annuendum ſit suppli-
cationi puellæ monaſterium ingredi volentis, vt
fideicommiſſum non purificetur per illius profeſ-
ſionem, ſed prorogetur vſque ad diem mortis na-
turalis.

Gratia in ſupplicatione petita videtur iuſta, &
concedenda, cum hactenus nemini ſit ius quæſitũ
in bonis, de quibus agitur, & ne dum non fiat præ-
iudicium conſiderabile vocatis per fideicommiſ-
ſum, ſed potius fiat melior eorum conditio, vt ex
deducendis mox apparebit.

14 In præſentia verò non eſt opus aggredi diſputa-
tionem illam arduam, & in primis difficilem, An
filia, cui legata fuit dos maior, & opulentior ſi nu-
pſerit, minor verò ſi monaſterium ingreſſa fuerit,
poſſit profitẽdo maiorem dotem ſibi propter car-
nales nuptias relictam conſequi, non obſtante cõ-
traria patris diſpoſitione. Quandoquidem peti-
tur tantùm dilatio purificationis fideicommiſſi, nõ
autem derogatio, & annullatio illius, inter quos
15 caſus magna eſt differentia, cum Principis autho-
ritas maxima, & exuberans ſit in gratijs dilato-
rijs, reſtrictior verò, & anguſtior in peremptorijs,
& deciſorijs, ad textum in l. Quoties, Cod. de pre-
cib. Imperat. offerendis, & notant in cap. Quæ in
eccleſiarum, de conſtitut. Innocen. num.3. poſt
med. verſ. Si verò non auferatur ius, Compoſtell.
num.6. eod. verſ. Hoſt. nu. 4. verſ. Vbi verò reſcri-
ptum, Ioan. Andr. num.32. Abb. num.12. & Felin.
num.47.

16 Præterea quæſtio iſta adeo à multis ventilata
fuit, vt difficile ſit diſcernere quænam ſit magis
communis opinio, quamuis affirmatiuam eſſe ma-
gis receptã cenſuerit Rolan. à Valle, conſ.35. lib.3.
qui alios citat; contrariam verò amplexus videa-
tur vti veriorem Couar. var. lib.1. cap.19. num.9.
Quod ſi rationes ſint expendendæ, magis quidem
vigere videntur pro parte negatiua, quibus ſatisfa-
cere non videtur Rolandus, licet multum inſuda-
uerit in reſponſionibus per eum allatis. Sed & huic
ſuæ ſententiæ videtur conſuetudo repugnare, ad
quam plerique Doctores recurrunt, quæ tamen
probanda eſſet; ideoque ad euitandas tot difficul-
tates, hæc diſcuſſio conſultò omittitur, præſertim
cum Rota videatur aliquando ſequuta opinionem
affirmatiuam, vt per Muhed. deciſ.235. aliàs 3. de
teſtib. Et nihilominus opinor gratiam petitam
adhuc videri concedendam ex infraſcriptis.

Et primò, quia cum iam per ſubſtitutionem fa-
ctam fratri ſine liberis decedenti fuerit quæſita
primo rata hæreditas huic puellæ, & hodie magis
de eius amiſſione, quàm acquiſitione quæratur,
& ſit indubitatum, ſi ei denegetur retentio, eam
retractum iri à pio illo affectu ingrediẽdi religio-
nem: certè ſuccurrendum eſt ei, & adiuuanda eius
pia intentione, retrahatur ab ea vita, quæ longè
præſtantior eſt carnali matrimonio. Tanti enim
fecerunt Doctores prædictam quæſtionem tractã-
tes hanc rationem, vt hac potiſſimum moti fue-
rint illi, qui affirmatiuam partem defendunt, cui
ſatisfacere volentes, qui contrariam aſſerunt, re-
ſpondent non eſſe veriſimile, vt qui Diuino afflatus
ſpiritu vult in aliqua religione profiteri, retinere
velit bona temporalia, & eorum contemplatione
à tam laudabili propoſito pati ſeſe auocari, cum
bonorum temporalium poſſeſſio interdicatur his,
qui profitentur. Verum hæc reſponſio non ſatiſ-
facit in ſpecie, de qua agitur, in qua extra contro-
uerſiam eſt puellam hanc nolle profiteri, niſi im-
petrata à Sanctiſſ. D.N. venia retinendæ portionis
ad ſe ſpectantis, & in eo monaſterio profeſſionem
eſt emiſſura, in quo licet bona temporalia reti-
nere.

Secundò videtur hæc gratia concedenda, cum
non contineat fideicommiſſi totalem derogatio-
nem, ſed protelationem tantùm, ſcilicet vt demũ
cum diem ſuum extremum clauſerit, bona reuer-
tantur ad ſubſtitutos, non autem à die emiſſæ pro-
feſſionis. Nam vt dictum eſt in huiuſmodi dila-
tionibus concedendis exuberans eſt Principis au-
thoritas, non ſolum contra teſtatorum diſpoſitio-
nes, ſed etiam contra expreſſas contrahentium
conuentiones, vt fuit reſolutum à Rota in cauſa
Tiburtina Caſtri Viuarij, in qua fuerant à Papa
contra expreſſum pactum contrahentium concuſ-
ſæ plures dilationes ad releuandum caſtrum ven-
ditum cum pacto de retrouendendo intra certum
tempus, & tamen iam fuerat ius quæſitum parti ob
lapſum temporis præſtituti ad retrahẽdum; in ſpe-
cie verò noſtra nullum adhuc ius competit fidei-
commiſſarijs.

17 Atque hinc inſurgit tertia, & vltima ratio; nam
cum

cum ius hoc ſit conditionale ſub incerto euentu mortis ſine liberis; & ideo ſit valde debile, & in ſpe tantùm conſiſtens, vt fuit reſolutum in cauſa Bouonienſi de Bolognis, 10. Decembris 1568. nullum ſit præiudicium cõſiderabile ſubſtitutis ex dilatione huiuſmodi, cum ea non conceſſa, hæc puella nõ ſit profeſſura; & ita nihil certi iuris quæſitum fideicommiſſarijs reſpectu acquiſitionis huius portionis. Et hac ratione tunc in dicta cauſa cenſuit Rota non fuiſſe neceſſarium in legitimatione cuiuſdam maſculi facere mentionem fœminarum ad ſucceſſionem poſt maſculos vocatarum.

28 Vnum tamen eſt animaduertendum ex hac dilatione poſſe reſultare præiudicium vocatorum, ſi ante obitum puellæ aliqua ſororum decederet cũ filijs, ſuperſtitibus alijs ſororibus propter impedimentum tranſmiſſionis. Sed huic incommodo obuiam iri poteſt ſi in ſupplicatione addatur, vt in euentu, quo monaſterium iure communi non veniat præferendum, purificatio fideicommiſſi quantum ad effectũ tranſmiſſionis cenſeatur facta à die emiſſæ profeſsionis.

De Regularibus.

Cap. Ad Apoſtolicam.

SVMMARIVM.

1 *PRoceſſio nec fieri, nec recipi debet infra tempus probationis; ſed facta, & recepta tenet.*

Et quid poſt iura Sexti, & Concilij Tridentini, num. 23.

2 *Nouitiatus, ſeu probationis tempus quamdiu duret ex veterum canonum diſpoſitione variè referuntur ſententiæ, & n. ſeqq. vſque ad n. 13.*

3 *Magiſtri, qui iura, cùm ſaluari poſſunt, ſine cauſa corrigunt, terminorum ſunt tranſgreſſores.*

4 *Probationis tempus ex generali conſuetudine omnium ferè ordinum vltra annum non extenditur.*

5 *Conſuetudo poteſt legem interpretari, & tollere.*

6 *Nouitij ex regula S. Benedicti probantur per duodecim menſes.*

7 *Nouitij poſt Concilium Tridentinum expleto anno probationis aut ad profeſſionem ſunt admittendi, aut è monaſterio eijciendi.*

8 *Probationis tempus à Superioribus regularibus vltra annum prorogari non poteſt.*

9 *Declaratur num. 11. verſ. Fateor tamen. Prorogatur à Sede Apoſtolica nouitia morbo correpta, etiam vltra ſex menſes à finito anno donec duret ſpes recuperandæ valetudinis.*

Item nouitia quæ verebatur ne emiſſa profeſſione bona ſua apud mercatores exiſtentia recuperare non poſſet, num 12.

10 *Tridentinum Concilium c. 16. verſ. Finito, ſeſſ. 25. de Regular. comprehendit etiam Moniales.*

11 *Nouitius aduerſus tacitam profeſſionem poteſt ſibi cauere per proteſtationem præcedentem.*

12 *Nouitij non ſunt ad habitum recipiendi niſi facta diligenti perquiſitione de illorum natalibus, moribus, & vita anteacta.*

13 *Nouitius ob defectum ætatis, vel aliàs ad profitendum inhabilis elapſo anno eijci nõ debet à monaſterio, ſed expectari poteſt quouſque ſit habilis ad profitendum, & n ſeq.*

14 *Aetas nulla in maſculis eſt præfinita à Concilio Tridentino ad ſuſcipiendum habitum nouitiatus.*

Et quid in mulieribus remiſſiuè, ibidem.

15 *Nouitij in religione Societatis Ieſu probãtur biennio.*

16 *Abbas ſolus non poteſt quemquam recipere ad habitum, & profeſſionem, ſed cum maiori parte Conuentus.*

17 *Nouitij, qui habitum religionis S. Baſilij de manu Commendatarij nõ expreſsè profeſſi ſuſceperunt, & per aliquot annos geſtarunt, cenſentur tacitè profeſſi.*

Epiſcopus eccleſiæ regularis poteſt Monachos ad profeſſionem recipere ibidem. verſ. Rurſus.

18 *Abbas poteſt Monachi receptionem demandare alteri etiam laico.*

19 *Profeſſio ſatis eſt vt recipiatur Superiore mandante, vel poſtea ratificante.*

20 *Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent.*

21 *Renunciari nõ poteſt beneficio in fauorem duorum indulto, niſi de conſenſu vtriuſque.*

22 *Renunciari poteſt iuri etiam in fauorem plurium introducto quatenus tangit perſonam renunciantis.*

23 *Anno probationis hodie nec tacitè, nec expreſſè poteſt renunciari, & in hoc corrigitur hoc capitulum, & n ſeqq.*

24 *Decretum irritans inducit formam.*

25 *Forma an poſſit renunciari quatenus concernit priuatam vtilitatem ipſius renunciantis.*

26 *Annus probationis reſtringi non poteſt à Superioribus regularibus, etiamſi per ingreſſum fiat alteri graue præiudicium.*

27 *Diſpenſatur cum muliere, cuius vir ſacros Ordines ſuſcepit, vt ſtatim profiteri poſſit, cum in habitu laicali quindecim menſes in monaſterio ſteterit.*

28 *Vir, cuius vxor duodecim annis maior monaſterium ingreſſa habitum regularem ſuſcepit, expectare debet donec annus probationis labatur, & profeſſio ſit emiſſa.*

29 *Conuertitæ ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, quæ alicui religioni addictæ ſolemniter pœnitent.*

30 *Et poſſunt profeſſionem emittere iuxta diſpoſitionem iuris communis, earumque conſtitutionis.*

31 *Tenentur tamen ad clauſuram formalem, & emiſſionem trium votorum, nec in earum monaſterijs reponi poſſunt Moniales aliorum monaſteriorũ correctionis cauſa.*

32 *Nouitiæ Ordinis S. Dominici in articulo mortis profiteri poſſunt ante annum probationis ad effectum lucrandi indulgentiam, & gratias ſpirituales ex indulto Pij V.*

33 *Et quid poſt Bullam Greg. XIII. In tanta.*

34 *Regulares de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem religionem eiuſdem Ordinis tranſeuntes, an per alium annum in probatione ſtare, atque iterum profiteri teneantur, & num. ſeqq. vſque in finem.*

35 *Regularis duobus modis transferri poteſt ab vno ad aliud monaſterium.*

36 *Monachus traslatus ad Prælationem alterius monaſterij an teneatur iterum profiteri.*

37 *Fratres Minores tranſeuntes ad Ordinem Canonicorum Regularium anno probationis renunciari non poſſunt, & n. 64.*

38 *Carthuſia eſt ſtrictiſſima omnium religionum.*

39 *Carthuſiani petita, & non obtenta à ſuis Superio-*

bus licentia recipi poſſunt ab Eremitis Camaldulenſibus.

40 *Minimorum, & Cappuccinorum religiones aliquibus reſpectibus ſunt ſtrictiores Carthuſiana.*

41 *Annus probationis ad quid inſtitutus, & num. 58. & ſeq.*

42 *Profeſſus in vna religione cenſetur profeſſus in omnibus quoad ſubſtantialia regula.*

43 *Nouitius, qui poſt annum probationis exijt è monaſterio, inde ad triennium reuerſus poteſt ſtatim profiteri, niſi religionis, aut perſona conditio ſit immutata, & n. 63.*

44 *Approbatus ad aliquod officium non poteſt in ſimili officio reprobari requirente eamdem perſona idoneitatem.*

45 *Tranſiens ab vno ad aliud monaſterium non eget noua probatione.*

46 *Nouitiatus non exigitur vbi profeſſio non eſt neceſſaria, & num 67.*

47 *Regulares tranſlati de ſtrictiori ad laxiorem eiuſdem Ordinis ex conſuetudine illico admittuntur ad officia, & dignitates ſecunda religionis, & num. 65.*

48 *Religioſorum ſpecies diſcernuntur ex diuerſitate profeſſionis, & habitus.*

49 *Religio ſtrictior non dicitur conſiderata primaua regula, ſed habito reſpectu ad præſentem obſeruantiam, & conſtitutiones vltra regulam factas, & num ſeqq.*

50 *Tranſitus à Fratribus Capuccinis ad Minores de Obſeruantia non datur.*

51 *Nec à Calceatis ad Diſcalceatos eiuſdem Ordinis.*

52 *Profeſſio emiſſa ante annum probationis expletum ex Concil. Trident. eſt nulla, nullamque inducit obligationem.*

53 *Verba vniuerſalia, & geminata quam habeant vim.*

54 *Regularium tranſlatio canonicè fieri debet.*

55 *Tranſiens ad laxiorem religionem eiuſdem Ordinis poteſt quandocumque ad primam redire, niſi in ſecunda fuerit tacitè, vel expreſsè profeſſus, & num. ſeq.*

56 *Tranſlatus ab vno ad aliud monaſterium eiuſdem religionis poteſt per Abbatem ad libitum reuocari ad primum*

57 *Religioſis non licet temerè cōuerſare ab vno ad aliud monaſterium.*

59 *Regulares Prælati quāta cum cautela debeant nouitios ad profeſſionem recipere.*

60 *Regulares quàm perniciosè à religione deficiant.*

61 *Regulares quo prætextu ſe excuſent à proprietate.*

62 *Tranſitus ad laxiorem religionem cauſa præcipua eſt infirmitas, ac debilitas complexionis.*

64 *Tranſlatus ad laxiorem religionem poſt Concilium Tridentinum anno probationis renunciare non poteſt.*

66 *Fratres Minores ad Conuentuales eiuſdem Ordinis tranſeuntes ſunt incapaces ſucceſſionis ex Bulla Alexandri VI.*

1 AD APOSTOLICAM. Profeſſio fieri, & recipi poteſt ante probationis annum. Hoc dicit, ſecundum Ioan. Andr. Butr. & Anchar. Sed comprehendendo vtrumque reſponſum, hoc intendit, ſecundum Card. Abb. & Io. de Anan. Profeſſio nec fieri, nec recipi debet infra tempus probationis; ſed facta, & recepta tenet. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur duplex conſultatio deciſa. In ſecunda reſponſio, ibi. *Quæſtionibus*. Et hæc ſubdiuiditur: nam primò reſpondet ad primam: ſecūdò ad ſecundam, ibi, *prohibendum*, & eſt pars cap Ad Apoſtolicam, infr. de conuerſ. coniugat.

2 Nota primò ibi, *Vnius anni*. Regulari inſtitutione interdictum eſſe Monachum fieri ante vnius anni probationem, vt hic, & cap. Gonſaldus, ibi, [Canonica inſtitutio interdicit Monachum ante vnius anni probationem effici.] 17. q. 2. & pondera illud verbum, *regulariter*, hic poſitum paulò infra, quod indicat hoc non eſſe perpetuum: nam quandoque ſtatuitur biennium, vt in cap. Si quis incognitus, eadem cauſ. & quæſt. quandoque verò triennium, vt in cap. Monaſterijs, 19. q. 3. Vnde factum eſt vt in hac Canonum varietate circa probationis tempus quatuor emerſerint opiniones.

Prima opinio eſt eorum, qui dixerunt idcirco diuerſa tempora fuiſſe ſtatuta, vt oſtendatur tempus probationis eſſe arbitrarium, argum. cap. De cauſis, ſupra de offic. deleg. ac proinde arctari, & prorogari poſſe, quinimo & prorſus tolli: nam ſtatim quis poteſt recipi, & renunciare beneficio huius probationis, vt hic patet, & in cap. Statuimus, infr. eod. & hanc opinionem recenſet primo loco gloſ. Ioannis in d. cap. Gonſaldus, in verb. Vnius anni, & eam ſequitur gloſ. 1. hic, & Abbas in vlt. notab. n. 8. verſ. Mihi autem.

Secunda opinio eſt gloſſæ præallegatæ in d. cap. Gonſaldus, quæ diſtinguit, an is, qui conuerti deſiderat, ſit clericus notus; & tunc probetur per annum, iuxta text. in d. c. Gonſaldus. An verò ſit clericus ignotus, ſiue laicus notus; & probetur biennio, vt in d. cap. Monaſterijs, vel demum ſit laicus ignotus; & probandus ſit per triennium, vt in d. c. Si quis incognitus. Si tamen clericus notus per annum ſtatim conuerti voluerit, admittatur, vt in hoc cap.

Tertia opinio fuit Hugonis hic relati ab Hoſtien. num. 1. & à Io. Andr. num. 6. qui ſic diſtinxit, videlicet ſi vita, & conditio eius qui vult conuerti ſit nota; probabitur per annum, & ſic loquitur d. cap. Gonſaldus. Si conditio ſit nota, ſed vita ignota; probabitur biennio, & ſic loquitur d. c. Monaſterijs. Si verò vtrumque ignotum ſit, ideſt tam conditio, quàm vita; tunc trienniū erit expectandum, & ſic loquitur d. cap. Si quis incognitus, cap. Legem, 53. & cap. Multos, 54. diſt.

Quarta denique opinio eſt aliorum, quos tacito nomine hic recenſet Hoſt. eod. num. 1. qui exiſtimarunt veterum Canonum diuerſitatem fuiſſe correctam per iura poſteriora, quæ reſtringunt ſe ad annum, vt hic, & in cap. Statuimus, infra eod. cum ſuis concordantib.

3 Verum hæc vltima opinio non placet Hoſtien. quia cùm eadem diuerſitas non reperiatur expreſsè reuocata, & ſit rationabilis; remanet in ſuis terminis, vt in Auth. de non alien. reb. Eccleſ. §. fin. col. 2. Quod enim non mutatur, quare ſtare prohibetur? l. Sancimus, C. de teſtam. & l. Præcipimus, in fin. C. de appellat. & Magiſtri, qui iura, cùm ſaluari poſſunt, ſine cauſa corrigunt, terminorum ſunt transgreſſores, contra id, quod legitur in c. 1. in fin. de ſepultur. Nec ſecundum eum obſtant iura moderna, quia etſi indiſtinctè loquantur; tamen poſſunt, & debent diſtingui per iura antiqua ſic diſtinguentia, vt l. Non eſt nouum, & l. ſeq. ff. de legibus.

In hac

4 In hac opinionum diſſonantia tu dic ex generali
conſuetudine omnium ferè ordinum regularium
receptũ eſſe, vt probationis tempus vltra annũ non
extendatur, & idẽmet Hoſt. hic n. 2. & Io. Andr. n. 6.
ad fin. fatentur de conſuetudine omnes ſequi cõ-
trariam opinionem; ac proinde in iudicijs non eſ-
ſe ab ea recedendum arg. l. Minimè, ff. de legibus,
5 Hæc igitur, conſuetudo, quicquid diſtinxerint
iura antiqua, indiſtinctè ſeruanda eſt; quia con-
ſuetudo poteſt legem interpretari, & tollere, § Le-
ges, 4. diſt. c. Certificari de ſepult Butr. hic num. 5.
Præſertim verò quia Conciliationes, & diſtinctio-
nes Doctorum circa probationis tempus non ca-
rent difficultate: nam textus noſter, qui præſcri-
bit terminum vnius anni, tantum abeſt vt ſe re-
ſtringat ad clericos notos, vt potius expreſsè lo-
quatur etiam de ignotis, vt patet ex illis verbis,
de reliquo certa notitia non habetur, & tex. in dict.
6 c. Gonſaldus, 17. q 2. in præfinitione temporis an-
nalis refert ſe ad regulam B. Benedicti, quæ abſ-
que vlla diſtinctione Clericorum, vel laicorum
iubet probari nouitios per duodecim menſes, qui-
bus elapſis, ſuſcipiantur in Congregatione, nec li-
ceat eis ex illa die egredi de monaſterio, vt Ru-
7 brica de diſciplina ſuſcipiendorum Fratrum, c. 58.
Quibus hodie accedit ius nouiſſimum Conc. Tri-
dentini, quod in c. 15. ſeſſ. 25. de regular. non per
verba indefinita, ſed vniuerſalia præfixit proba-
tioni terminum vnius anni in quacunque religio-
ne, & in cap. 16. immediatè ſequenti præcipit, vt
finito tempore Nouitiatus, Superiores quos ha-
biles inuenerint ad profitendum admittant, aut
è monaſterio eos eijciant. Ex quibus verbis
8 apparet tempus probationis à Superioribus re-
gularibus vltra annum prorogari non poſſe,
cum inferiores à Papa diſpenſare nequeant con-
tra generale Concilium, extrauag. Sancta Roma-
na, §. Quidam autem, & ibi gloſ. in ver. Concilij,
de religioſ. dom. & probaui latiſſimè in cap. Ni-
mia, à n. 2. ſupra de fil. Presbyter. Vnde mos fuit
9 legitima ſubſiſtente cauſa huiuſmodi prorogatio-
nes obtineri à Sede Apoſtolica, & in ſpecie cum
virgo monaſterium ingreſſa, aduerſa valitudine
correpta, dubitaret, ne poſt annum probationis,
cuius finis inſtabat, profeſſione non emiſſa è mo-
naſterio eijceretur, iuxta c. 16. ſeſſ. 25. de regular.
verſ. Finito tempore profeſſionem autem emittere
non poſſet nolentibus Monialibus, quæ verebar-
tur, ne ob morbũ inutilis eſſet monaſterio: adijt
pro remedio Sacram Congregationem Concilij;
quæ cenſuit agendum cum Sanctiſſimo, vt conce-
datur prorogatio vltra menſes ſex à finito anno,
donec duret ſpes recuperandæ ſanitatis: Sanctiſſi-
10 mus annuit vt concedatur iſta prorogatio. Et am-
plius putauit cap. 16. ſeſſ. 25. de regul. verſ. Finito,
non comprehendere moniales, ſed tantum viros,
qua tamen in re dixit amplius à S. Congregatione
deliberandum. S. Congregatio deliberauit d. c. 16.
etiam Moniales comprehendere; quia c. 15. præ-
cedens loquitur tam de Monialibus, quàm de vi-
11 ris; & ſubeſt ead. ratio. Rurſus cum Olympia
Spinula monaſterium ingreſſa dubitaret, ne emiſſa
profeſſione bona ſua apud mercatores exiſtentia
recuperare non poſſet, & tẽpus profeſſionis emit-
tendæ inſtaret, petijt à S. Congregatione, vt ſibi
liceret manere in monaſterio vltra tempus noui-
tiatus, nec tamen propterea intelligeretur tacitè
profiteri, S. Congregatio cenſuit quoad tacitam
profeſſionẽ poſſe Olympiam ſibi cauere per prote-
ſtationem, vt poſſit autem vltra tempus nouitiatus
manere in monaſterio, & non profiteri, opus eſt
vt Sanctiſſimus det dilationem. Sanctitas ſua in-
dulſit ſex menſes vltra annum nouitiatus, vt ma-
nere poſſet in monaſterio abſque profeſſione. Fa-
teor tamen non videri prohibitum Superioribus,
quin poſſint profeſſionem prorogare ex aliqua iu-
ſta cauſa ad breue tempus, & ita intelligi poteſt
alia declaratio, qua dictum eſt tempus probatio-
nis eſſe arbitrarium, & vltra annum prorogari poſ-
ſe, alioquin nimis durum eſſet vt nouitius reuolu-
to anno probationis confeſtim, & nulla interiecta
mora expellendus eſſet à monaſterio, ſi protinus
ob legitimum aliquod impedimẽtum profiteri nõ
poſſet; aut pro qualibet breui dilatione impetran-
da recurrendum eſſet ad Sedem Apoſtolicam, præ-
ſertim ex longinquis partibus, arg. c. vn. §. fin. Ne
ſed. vacan. lib. 6. l. Si longus, §. fin. ff. de iudic. ad
quod vide quæ ſcripſi in d. cap. Nimis, à num. 25.
vſque ad num. 30. ſupra de fil. Presbyter. Verba
igitur d. c. 16. verſ. Finito tempore, videntur cum
aliqua moderata latitudine, & ciuiliter accipiẽda
ex not. per gloſ. in l. Anniculus, in ver. Ciuiliter, ff.
de verbor. ſignif. Et ex his ſublata remanet prima
opinio Ioannis gloſſatoris, & Abbatis quod tem-
12 pus probationis abſolutè ſit arbitrarium. Ceſſant
itidem ſecunda, & tertia opinio diſtinguentium
inter clericos, & laicos notos, & ignotos, quia no-
uiſſimè ex Conſtitut. Sixti V. Cum de omnibus in
Bullar. tom. 2. pag. 601. & ex decretis Clem. VIII.
ſuper receptione, & educatione nouitiorum, ſta-
tutum eſt, vt quod attinet ad nouitiorum reci-
piendorum formam, diligens perquiſitio habea-
tur de vniuſcuiuſque natalibus, & vita anteacta.
Atque ita hodie diſtinguendum non eſt inter no-
tos, & ignotos; vel quorum conditio, aut vita eſt
nota, vel ignota: quia nullus, cuius conditio, aut
vita ignoratur, recipi poteſt nedum ad profeſſio-
nem, ſed nec ad habitum nouitiatus. Tene igitur
tempus probationis regulariter vltra annum non
extendi.
13 Fallit primò hæc regula in nouitio ad profiten-
dum inhabili ob defectum ætatis; nempe quia nõ
exceſſit annum decimumſextum à Concilio Trid.
præfixum in cap. 15 ſeſſ. 25. de regular. Lex enim
quantumcunque generalis ſemper reſtringitur ad
perſonas habiles, c. Vnico de ætat. & qualit. lib. 6.
& c. 1. de fil. Presbyt. eod. lib. & notat Decius in
c. Cum omnes, in 2. lectur n. 2. ſupra de conſtit. &
Iaſon. in l. 2. §. Prætor. n. 3. ff. qui ſatiſdar. cogant.
Vnde cum nouitius quidam eſſet proximus pro-
feſſioni, nec dum ageret decimumtertium annum,
dubitauit ſuperior an poſſet permittere, vt in no-
uitiatu maneret vſque ad tempus profeſsionis, vel
potius eum eijcere deberet, S. Congregatio cenſuit
ſic poſſe; quia Concilium d. c. 16. verſ. Finito, lo-
quitur de habilibus ad emittendam profeſsionem;
ſed hic non eſt habilis, cum ætatem non habeat.
14 Præterea S. Congregatio inclinauit in hanc ſentẽ-
tiam, vt in maſculis non ſit præfinitum tempus à
Concilio ad ſuſcipiendum habitum: quid autem
in mulieribus, dixi in cap. Cum virum ſupra eod.
Idem reſponſum in quibuſdam inhabilibus, quã
non adhuc ſciebant legere, nec officium ordinare
prout Religionis inſtituta poſcebant.
15 Deinde fallit eadem regula in religione Socie-
tatis Ieſu, in qua nouitij probantur biennio: hoc
enim

enim inſtitutum nequaquam ſuſtulit; imo expreſsè præſernauit Tridentina Synodus in d. c.16. ſeſſ.25. de regul. nam poſteaquam iuſsit nouitios expleto anno probationis ad profeſsionem admitti, aut è monaſterio expelli, immediatè ſubiunxit: Per hęc tamen S. Synodus non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis Ieſu, iuxta pium eorum inſtitutum à Sancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino, & eius Eccleſię inſeruire poſsit.

16 Secundò nota ad Abbatem pertinere monachum recipere ad habitum, & profeſsionem, vt patet ex littera ibi, [Abbate profeſsionem recipiente monaſticam, & monachalem habitum concedente] concordat textus in c. Porrectum ſupra eodem ibi, [ex quo à conuertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate.] Non tamen intelligas hoc ius ſpectare ad Abbatem ſolum, ſed ad Abbatem, & conuentum ſimul, circumſcripta conſuetudine, vel priuilegio, cap. fin. & ibi notat gloſ. in ver. Pertineat poſt Io Monach. & Archidiac. infr. eod. lib.6. gloſ. fin. & DD. in d. cap. Porrectum. Lapus allegat. 31. incipien. Prima cõcluſio num.1. & ad hoc requiritur maior pars Conuentus, c. 1. cum ibi notat. infr. de his quæ fiunt à maior. par. Cap. Lapus vbi ſupra num.3. Nauarr. in c.3. num.5. de Regular. & conſ.9. n.12. de Conſtit. & Menochius de pręſumpt. lib.6. præſumption. 83. n.9. & ſeqq. Sed Io. Andr. hic n.2. in ver. Vterque poſuit vnam apoſtillam, dicens Abbatem debere hoc facere conſultis fratribus, & cum hac apoſtilla tranſeunt hic communiter DD. vt teſtatur Abbas n.11. verſ. Sed vltra gloſ. quęro & hanc opinionem, quod ſcilicet Monachorũ creatio ſpectet ad Abbatem de Capituli conſilio pluribus hic tuetur Abbas d. n.11. vſque in finem cap. vbi amplius ſentit Abbatem non teneri ſequi conſilium fratrum, ſed ſufficere, vt requirat, & expectet reſponſum, vt cap. Cum in veteri, ſup. de elect. Mihi magis placet prima opinio: tum quia pro illa eſt textus apertus in cap. vlt. 16. q.7. vbi poſt Hugonem hoc tenent Archid. & Bellam. ambo nu.2. & Turrecr. num.1. tum quia ita eſt in Collegiata ſæculari, in qua Canonicorum creatio eſt ſimultanea inter Pręlatum, & Capitulum, ſecundum veriorem, & crebriorem ſententiam, quam ſeruat Curia, vt latiſsimè oſtendi in cap. Cum Eccleſia Vulterrana, à nu.2. ſupra de election. Ergo idem dicendum in Collegiata regulari, cùm nulla afferri poſsit ſufficiens ratio diuerſitatis, c. Cum inter corporalia, ſupra de tranſlat. Epiſc. Nec refragatur apoſtilla Io. Andr. tum quia loquitur per verbum *fortè*; tum quia ipſe non agit de ſimplici receptione ad profeſsionem; ſed de receptione ante annum probationis expletum, quæ fieri non debet niſi conſultis fratribus, vt per eum. Verumtamen in hac materia in primis recurrendum eſt ad conſuetudinem, vel priuilegium cuiuſque Ordinis, vt poſt Speculatorem adnotarunt Archidiac. Bellam. & Turrecr. vbi ſupra, & ſcripſi plenius in
17 cap. Porrectum, num. 34. ſupra eod. Quod autem hic dicitur de Abbate, ipſo deficiente, videtur obtinere etiam in Commendatario ex ſententia Sac. Congregationis Concilij. Nam cum in Religione S. Baſilij approbata in ſui initio fuerit expreſſa profeſsio trium votorum à tempore cuius initij memoria non exiſtit, & regulari obſeruantia in ea collabente eius monaſteria commendata fuerint, ac deſierit emitti conſueta profeſsio, quia nec erat caput aliquod religionis, dubitatum fuit an illi, qui huiuſmodi religionis habitum de manu Commendatarij, vel Prioris non expreſsè profeſsi ſuſceptum per *aliquot* annos geſtarunt, tacitè profeſsi intelligantur regulam S. Baſilij S. Congregatio cenſuit intelligi tacitè profeſſos. Rurſus quod hic dicitur de Abbate, procedit etiam in Epiſcopo eccleſię regularis; quia eſt Epiſcopus, & Abbas; ideoq; ad eum ſpectat Monachos ad profeſsionem admittere, vt notat Compoſtellanus in c. Cum cauſam, n.1. ſupra eod.

18 Tertiò nota ibi, *per ſe, vel per alium*, Monachi receptionem à Superiori regulari poſſe alteri demandari, prout hic notat Hoſtien. nu.7. & Butr. n.3. & idem Hoſtien. in d. c. Porrectum, n.13. in ver. Et recipitur, ſupra eod. vbi amplius cenſet poſt Innoc. nu.4. munus demandari poſſe non tantum Monacho, & Clerico, ſed etiam laico, & ſatis eſſe
19 vt profeſsio recipiatur ipſo Superiore mandante, vel poſtea ratificante, vt c. Gonſaldus, 17. qu.2. & c. Inſinuante, qui cleric. vel vouent. cum concord. de quibus ibi per eum.

20 Quartò nota regulam, quod multa fieri prohibentur, quę facta tenent, ad quod quotidie allegatur hęc decretalis ad idem, §. fin. 35. quæſt.1. & cap. Quemadmodum, §. Quod ſi poſt huiuſmodi, ſupra de iureiuran. Sed contraria regula habetur in cap. Imperiale, 25. q. 2. & in l. Non dubium, C. de legib vbi patet, geſta contra legis prohibitionem non valere, quamuis lex non procedat vlterius ad irritationem actus. Pro conciliatione dic vt plenè ſcripſi in cap. Cum acceſsiſſent, de Conſtit. poſt Ioan. Andr. hic num.3. in verb. Obtinent, & Abb. num.11.

21 Quintò nota, beneficio in fauorem duorum indulto non poſſe per alterum renunciari altero inuito: nam quod fauore alicuius introductum eſt, in eius odiũ retorqueri non debet, l. Quod fauore, C. de leg. & c. Quod ob gratiã de reg. iur. lib.6. & in re communi potior eſt conditio prohibentis, l. Sabinus, ff. com. diuid. & l. Per fundum, ff. de ſeruit. ruſtic. pręd. ſed de communi conſenſu vterque poteſt renunciare iuri ſuo; quia regula eſt, Quod quilibet renunciare poteſt his quæ pro ſe introducta ſunt, Statuimus, infr. eod. c. Gratum ſupra de offic. deleg. c. Cum nobis olim, de elect. l. Si index, ff. de minor. ita gloſ. hic in verb. Monaſterij, Hoſt. num.4. in fin. verſ. Sed & ex hoc, & n.8. Butr. n.3.
22 & Abbas, n.30. Quinimo ſecundum Goffred. quilibet renunciare poteſt iuri, quod introductum eſt in fauorem omnium illorum, de quorum numero eſt, in quantum illud ius tangit perſonam renunciantis, niſi in iure contrarium exprimatur, & ſic poteſt intelligi textus in d. l. Si quis in conſcribendo, C de pact. & cum eo tranſit hic Hoſtien. n.8. apud quem n.9. reperies etiam decem, & octo fallentias ad regulam prędictæ l. Si quis in conſcribendo.

Vltimò nota in verſ. Si tamen, anno probatio-
32 nis, ſecundum hæc tempora poſſe renunciari de communi conſenſu nedum expreſsè, ſed & tacitè, videlicet per ſuſceptionem habitus regularis, & profeſsionem emiſſam, & receptam ante tempus probationis expletum, vt hic eſt caſus, & in c. Statuimus, infr. eodem. Sed hoc corrigitur hodie quoad Fratres Prædicatores, & Minores in c. Nõ ſolum, infr. eod. lib.6. & quoad reliquos Mendi-

can-

Digitized by Google

cantes in cap.ſeq. & gencealiter quoad omnes re-
24 ligiones à Concilio Tridentino in c.15. ſeſſ.25. de
Regular. nam in prædictis iuribus , & præcipuè in
d. cap. 15. apponitur decretum irritans profeſſio-
nes antea factas . Decretum autem irritans indu-
cit formam , cui renunciari non poteſt, vt notat
Baldus in l.8. num.2. verſ. In contrarium, ff. de
liber. & poſthum. & Albert. Brunus in tractat. de
forma ſol.3. col. 1. vbi enim eſt data forma, con-
ſenſus partium nihil operatur , gloſ. in cap. Statu-
tum , in princ. in verb. Committatur , de reſcript.
lib.6. & ita anno probationis renunciari non poſ-
ſe ſæpius declarauit S. Congregatio Cardinalium
Concilij Tridentini Interpretum , & latè conſuluit
Nauarrus conſ.62. incipien. An Franciſcanus, hoc
titulo, vbi num.5. dicit ita tenendum in conſulen-
do, & iudicando .
25 Hinc redditur valde dubitabile, quod notat De-
cius in cap. Cùm acceſſiſſent , num. 22. ſupra de
conſtitut. vbi pluribus firmat etiam formæ renun-
ciari poſſe , quando priuatam reſpicit vtilitatem :
quandoquidem tempus probationis inductum eſt
tam in fauorem nouitij, quàm religionis ; & pro-
pterea ſecundum hæc tempora illi poterat renun-
ciari ; quia quilibet poteſt renunciare ei, quod pro
ſe noſcitur introductum, vt expreſsè hic dicitur, &
in d.cap. Statuimus, & tamen poſteaquam per de-
cretum irritans profeſſionem tempus probationis
eſt factum de forma, illi amplius à nouitio, & mo-
naſterio ex S. Congregationis ſententia renuncia-
ri non poteſt : ergo formæ non poteſt renunciari
etiam quatenus concernit priuatam vtilitatem
ipſius renunciantis : circa quod tamen vide quod
ſcripſi in d. cap. Cum acceſſiſſent, à num.22.
26 Hinc etiam fit vt hodie locum nõ habeat quod
hic notant Hoſt. num. 2. in ver. Interdicat , & Io.
Andr. num.1. in eod. ver. Videlicet tempus pro-
bationis reſtringi poſſe , vbi per ingreſſum religio-
nis fieret alteri graue præiudicium , vt in cap. Ex
publico, §.1. & ibi notat idem Hoſt. in ver. Infra
duorum menſium, inf. de conuerſ. coniugat. & in
cap. Conſuiti , §. 5. vbi etiam Hoſt. in ver. Propo-
ſuit, infr. eod. Etenim etſi hæc ſit iuſta cauſa pe-
tendi diſpenſationem à Sede Apoſtolica : tamen
ab Ordinarijs inferioribus , & Superioribus Reli-
gionum poſt Concilium Tridentinum amplius ar-
ctari non poteſt .
27 Ideoque cum Sacra Pœnitentiaria reſpondiſſet
Cynthiæ Mutinæ, cuius vir Ordines ſacros ſuſcepe-
rat , licere poſt conſummatum matrimonium in-
gredi religionem, & in ea profiteri, eademq; Cyn-
thia agens annos triginta & octo id quàm primum
efficere cuperet : petijt ſecum diſpenſari , vt non
obſtante cap.15. ſeſſ. 25. de Regul. ſtatim , vel in-
tra annum quandocumque ad profeſsionem ad-
mitteretur, cum in monaſterio quindecim menſes
morata , regulæ aſpritatem experta ſit, & ipſa
à Monialibus noſcatur. Sacra Congregatio cen-
ſuit hanc materiam iuris poſitiui eſſe , c. Ad Apo-
ſtolicam, de Regular. vbi intra annum probatio-
nis profeſſio fieri non debet, ſed facta tenet ; ideo
poſſe diſpenſari, & cauſam iuſtam hoc caſu ſubeſſe
Sanctiſſimus diſpenſauit .
28 Amplius, ſuborto dubio, An ſi mulier, quæ duo-
decim annis maior ingreſſa eſt monaſterium , ha-
bitumq; ſuſcepit, deinde expleto probationis anno
profeſſionem emittere velit ; interea vir expectare
debeat donec annus probationis labatur , & pro-
feſſio ſit emiſſa : Sacra Congregatio cenſuit ita
debere .
29 Fallit primo concluſio ſuperiùs firmata num.23.
in mulieribus , quæ Pœnitentes, aut Conuertitæ
appellantur, & ſunt perſonæ eccleſiaſticæ alicui re-
ligioni addictæ, & ſolemniter pœnitent, vt per Cal-
der. conſ.21. aliàs 7. de iudic. & Iul Clar. in §.fin.
quæſt.25. num. 20. Sicuti Romæ eſt monaſterium
30 S. Mariæ Magdalenæ Ordinis S. Auguſtini . In his
enim quoad tempus probationis , & profeſſionem
emittendam ſeruari debet ius commune , & illa-
rum conſtitutiones : nam Concilium Trid. in c.18.
ſeſſ.25. de Regular. in verſ. Ab his tamen excipiun-
tur mulieres ; referendum videtur non tantum ad
ea , quæ deſuper continentur in eod. cap. 18. Sed
etiam ad reliqua , quæ in alijs capitulis præceden-
tibus eiuſdem ſeſſ. ſancita fuere ; & conſequenter
etiam ad diſpoſita in cap. 15. Vnde S. Congrega-
tio conſulta, An mulieres, quæ Pœnitentes, ſeu
Conuertitæ appellantur , de quibus fit mentio in
cap.18. ſeſſ.25. de Regul verſ. Ab his, poſſint pro-
feſſionem emittere iuxta diſpoſitionem iuris cõ-
munis , earumq; conſtitutiones : Reſpondit poſſe .
31 Teneri tamen hodie ad clauſuram formalem , &
ad emiſſionem trium votorum ex Decreto Pij V.
& Gregorij XIII. nec in earum monaſterijs poſſunt
reponi amplius Moniales aliorum monaſteriorũ ,
quæ ſub clauſura degunt correctionis cauſa : nec
amplius egredi ipſæ Conuertitæ poſſunt . De his
tamen vide quod dixi in cap. Statuimus, num.60.
infr. eod.
32 Fallit ſecundò ſupradicta concluſio in Moniali-
bus nouitijs Ordinis S. Dominici, quæ in articulo
mortis conſtitutæ, dummodo ſint legitimæ æta-
tis , ex indulto Pij V. emittere poſſunt profeſſio-
nem ante annum probationis expletum ; ita ta-
men vt ſic decedentes conſequi poſſint indulgen-
tiam, & alias gratias , quas Moniales verè profeſ-
ſæ decedentes conſequuntur, vt in eius litteris in-
cipien. Summi Sacerdotij cura, in Bullar. tom. 2.
33 pag. 315. Verum huiuſmodi indultum quatenus
aduerſatur Decreto Concilij Tridentini in cap. 15.
ſeſſ.25. de Regular. videtur redactum ad illius ter-
minos à Gregorio XIII. in Conſtitutione, quæ in-
cipit, In tanta, eod. tom.2. pag.370. Ac proinde
ſi Monialis ſic profeſſa ex tali infirmitate decede-
ret, monaſterium non ſuccederet in bonis illius ,
arg. cap. Conſtituit, 20. q.3. & ſcripſi in cap. Sicut
nobis, ſupra eod. Quod ſi ex morbo conualeſceret,
non cẽſeretur religioni alligata niſi tranſacto pro-
bationis anno iterum profiteretur; licet quoad in-
dulgentiam , & gratias ſpirituales fortè ſuſtineri
poſſit indultum Pij V. non fuiſſe à Gregorio reuo-
catum , prout tenuerunt multi ex recentioribus ,
quos tamen cumulant hic moderni Collectores ,
num.4.
34 QVAERO , An Regulares de licentia Sedis
Apoſtolicæ à ſtrictiori religione ad laxiorem einſ-
dem Ordinis tranſeuntes, per alium annum in pro-
batione eſſe, atque iterum profiteri teneantur .
35 Regularis duobus modis transferri poteſt ad
aliam religionem . Primò vt illic præſit tamquam
36 Abbas, vel Superior . Secundò, vt ſubſit tamquam
priuatus Monachus . Si transferatur vt præſit, Fe-
der. de San. conſ.5. incip. Quidam Monachus: re-
ſpondit Monachum vnius monaſterij ad prælatio-
nem alterius monaſterij promotũ non teneri ite-
rum profiteri : nam [Per profeſſionem (inquit

n.3.) quam fecit in primo monaſterio, ipſo intercrat, aut intelligebatur conformatus moribus ſecundi monaſterij quoad ſubſtantialia regulæ; quantum verò ad omnia, quæ ſunt extra ſubſtantiam huius regulæ, conformabit ſe illa de facto obſeruando, nec eſt neceſſe, vt verbo obligetur, vel aſtringatur, cum ipſo facto ſe aſtrinxerit ſuſcipiendo prælaturam ipſius monaſterij: nam cùm ipſe ſit vnũ corpus cũ ſuis Monachis, cuius corporis ipſe eſt caput; ſatis ipſo facto intelligitur tacitè promiſiſſe ſe obſeruaturum quæ obſeruari debent in ipſo monaſterio per Abbatem.] Hæc Federic. de Sen. cuius verba tranſtulit Petrus de Peruſ. in ſuo tractato de mutat. ſtat. perſon. num. 7. & 18. Illum tamen pluribus reprobat Nauarr. de Reg. conſ. 60. incip. An Monachus. Verum in hoc primo caſu, quicquid ſit de illius veritate, non videtur immorandum, quia propriè ad præſentem quæſtionem non ſpectat.

Si autem regularis ab vna ad aliam religionem transferatur vt ſubſit, non vt præſit, vt in hoc caſu; tunc ſi religio ſit alterius Ordinis, clarum eſt regularem teneri per alium annum in probatione eſſe, atque iterum profiteri, etiamſi religio, ad quam
37 transfertur, ſit laxioris regulæ: vt ex facto reſpondit Nauar. in præallegato conſil. 62. de Regular. vbi prolixè oſtendit Franciſcanum, ſi transferatur ad Ordinem Canonicorum Regularium, qui regulæ inſeruiunt laxiori, vt in cap. Quod Dei timorem, infr. de ſtat. Monach. non poſſe renunciare anno probationis conceſſo per Concil. Trid. in cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. Et pro hac concluſione obſeruandum eſt multoties contingere, vt vna religio licet generaliter ſit largior, quàm alia, tamen cenſeatur arctior reſpectu alicuius peculiaris inſtituti,
38 Sicut Carthuſia eſt omnium religionum ſtrictiſſima, vt in Extrauag. Martini IV. quæ eſt prima de
39 Regul. (licèt ex conſtit. Eugenij IV. incipien. Illa quæ, 8. Kalendas Decemb. 1475. in Bullar. to. 1. pag. 274. Carthuſiani petita, & non obtenta à ſuis Superioribus licentia recipi poſſint ab Eremitis
40 Camaldulenſibus) & in ſpecie eſt arctior, quàm Minimorum Sancti Franciſci de Paula, vt pluribus probat idem Nauar. de Reg. conſ. 10. aliàs 50. incip. Carthuſianorum religio; & tamen hæc poſterior eſt arctior reſpectu perpetuæ abſtinentiæ ab ouis, & lacticinijs, vt ibidem Nauar. aduertit. Quemadmodum religio Fratrum Minorum S. Franciſci, præſertim Cappuccinorum, negari non poteſt quin ſit ſtrictior Carthuſiana reſpectu aſperitatis habitus, arctiſſimæ paupertatis etiam in communi; & multitudinis præceptorum, ad quæ Fratres Minores ex vi regulæ tenẽtur ſub reatu mortalis peccati, vt habetur in c. Exijt qui ſeminat, de verb. ſignif. in 6. adeout propterea habeant ſe huiuſmodi religiones tamquam excedentia, & exceſſa, licet in Carthuſiana ille veluti perpetuus carcer, & ſtrictior clauſura, cuius & Concilium Tridentinum meminit in cap. 13. in fin. ſeſſ. 25. de Reg. præponderet omnibus alijs aſperitatibus, vt per Nauarr. loco cit. Vnde æquum eſt vt regularis probet hæc genera aſperitatum priuſquam religioni per profeſsionem perpetuò alligetur hic, & in cap. Non ſolum, infr. eod. lib. 6. vix enim ferendum eſſet, vt Carthuſianus tranſiens ad Cappuccinos in primo momento temporis eſſet eorum religioni irreuocabiliter incorporatus; atque hanc ſententiã probauit Nauar. de Reg. conſ. 60. incipien. An Monachus, quem alij recentiores poſtea ſecuti ſunt.

41 Quod ſi religio ſit eiuſdem Ordinis, vt ſi fiat tranſitus à Diſcalceatis ad Calceatos, vel à Reformatis ad eorum Conuentuales, in quibus terminis procedit præſens quæſtio; res eſt magis dubia. Nam cum tempus probationis à SS. Patribus ſit indultum non ſolum in fauorem conuerſi, ſed etiã monaſterij, vt ille aſperitates iſtius, & iſtud mores illius valeat experiri, vt hic in littera: hoc caſu nec reſpectu nouitij, nec reſpectu monaſterij prima
42 facie videtur neceſſarius annus probationis. Non reſpectu nouitij: nam ſi auſteritatem conſideremus reſpectu ſubſtantialium religionis, ſatis eſt vt regularis ſemel profeſsionem emiſerit in aliqua religione: nam qui vnam religionem profitetur, omnes cenſetur profiteri quoad ſubſtantialia, vt tradunt Feder. de Sen. d. conſ. 5. ſub num. 1. verſ. Præterea ſufficit, Lap. alleg. 130. pro dubijs, n. 4. verſ. Item ſecundum opinionem Theologorum poſt Io. Andr. quem citat in cap. Sanè, in gloſ. magna poſt princ. ſupra eodem. Cald. conſ. 391. in princ. verſ. Aut profeſsio illius, aliàs, 6 de Reg. Gem. conſ. 41. in princ. verſ. Quidam verò, plenè Anchar. 321. Præmittenda ſunt, & Petr. de Peruſ. d. tract. de mut. ſtat. perſon. n. 8. Si verò auſteritatem conſideremus reſpectu regulæ, vtique ſi religio eſt eiuſdem Ordinis, & inſtituti ſatis videtur eſſe vt regularis expertus iam ſit omnes illius auſteritates in ſtrictiori obſeruantia abſque eo quod illas iterum
43 probet in laxiori. Nam eum, qui certus eſt, certiorari amplius non oportet, c. Eum qui, de Reg. iur. in 6. Et propter hanc rationem cum olim dubitatum eſſet in S. Congregatione Concil. An is, qui habitu regulari ſuſcepto, annum integrum manſit in religione, eoque lapſo graui morbo correptus, & propterea profeſsione nequaquam emiſſa, permiſſu Superiorum ad ſæculum redije, poſſet inde ad triennium morbo liberatus, & ad monaſterium reuerſus protinus emittere profeſsionem, vel potius per alium annum ſtare in probatione teneretur: S. Congregatio cenſuit poſſe ſtatim emittere profeſsionem non expectato alio probationis anno, niſi religionis, aut perſonę conditio ſit immutata; idque Superiorem religionis animaduertere diligenter debere; quę fuit opinio Bartholomei Brixienſis in quęſtione ſua Venereali 68. quem refert, & ſequitur gloſ. in d. cap. Eum qui. Sed nec reſpectu religionis annus probationis videtur neceſſarius; quia cum religio iam experta ſit indolem, ac mores nouitij in arctiori, ac duriori diſciplina; quem ibi ſemel approbauit am-
44 plius reprobare non debet: nam approbatus ad aliquod officium nõ poteſt in ſimili officio reprobari requirente eandem perſonæ idoneitatem. Innoc. in c. Cum venerabilis, in penult. col. in gloſ. in ver. Inſtrumentum, verſ. Item ſi admitto, de except. Abb. in cap. Præſentium, de teſt. Felin. in d. c. Cum venerabilis, in vlt. col. Dyn. in reg. quod omnes, de reg. iur. in 6. & Bald. in Margarita, in ver. Approbatus, Præſertim quia Diſcalceatorum, & Calceatorum S. Auguſtini, item Obſeruantium, & Reformatorum ſtrictioris Obſeruantię S. Franciſci, & aliorum huiuſmodi videtur vna, & eadem religio: idem enim eſt inſtitutor, & eadem regu-
45 la, vnus generalis vtriuſque. Ergo quemadmodum non requiritur noua probatio cum regularis tranſit ex vno ad aliud monaſterium, cap. Nullus, vbi notatur de elect. in 6. ita nec cum tranſit ex

vna

46 vna Religione ad aliam eiuſdem ordinis, & inſti-
tuti. Et hac ratione non videtur obſtare decre-
tum, c. 15. ſeſſ. 25. de regul. Quia ex Conc. Ita de-
mum requiritur annus probationis, ſi profeſsio ſit
neceſſaria. Sed hic negatur huiuſmodi neceſsitas,
cum iam præceſſerit profeſsio in eadem religione;
ideoque, nec probationis annus requiri videtur,
quod eſt præambulum ad profeſsionem emitten-
dam, c. Conſulti inſt. eod. cum concord. & ſicuti
Conc. non requirit nouam probationem in eo, qui
tranſit ad aliud monaſterium eiuſdem religionis,
ita nec in regulari, qui tranſit ad laxiorem eiuſdem
ordinis. Nec videtur etiam rationi conſentaneũ,
vt qui ſtetit tãquam veteranus inter profeſſos ſtri-
ctioris religionis, modò agat in laxiori inter No-
uitios, arg. c. 1. ſupra de maiorit. & obed. Vnde
hanc opinionem videtur ſequi Leſſ. de iuſt. & iur.
lib. 2. cap. 41. n. 101. vbi poſtquam tradidit, tranſ-
euntem ad aliam religionem debere in ſecunda
religione annum probationis explere, ſubdit dein-
de hoc eſſe intelligendum ſi tranſitus fiat ad ordi-
nem diſtinctum, vel ad eiuſdem ordinis monaſte-
rium, ſtrictioris tamen diſciplinæ. Idemque indi-
ſtinctè de tranſeuntibus ex vna ad aliam religio-
nem cenſent Coninch. in ſumm. qu. 3. & Henric.
lib. 3. de excumm. cap. 4. n. 2. in commen. littera O.
47 Quibus accedit etiam communis obſeruantia;
nam tranſlati de licentia Sedis Apoſtolicę ad la-
xiorem eiuſdem Ordinis illico admittuntur ad of-
ficia, & dignitates ſecundæ Religionis, nec vllam
profeſſionem emittere, aut annum probationis
præmittere conſueuerunt, vt teſtantur Procurato-
res omnes Ordinum Mendicantium.
48 Verum his non obſtantibus videtur reſponden-
dum Regulares vt ſupra tranſeuntes ad laxiorem
Religionem etiam eiuſdem Ordinis teneri per aliũ
annum ſtare in probatione, atque iterum profi-
teri, adeo vt liberum ſit eis ad primam Religio-
nem redire, niſi peracto probationis anno fuerint
ſecundæ alligati per expreſſam, vel tacitam profeſ-
ſionem. Quod vt euidentius appareat obſeruan-
dum eſt Religiones ad effectum, de quo agitur,
tunc cenſeri diuerſæ ſpeciei, quando vtrobique
diuerſa viuendi ratio obſeruatur, vt probatur in
Clem. 1. de elect. & in Clem. eos de regul. per iura,
Gemin. conſ. 41. Pro clariori, in princip. ait ſpecies
Religioſorum diſcerni ex diuerſitate profeſſionis,
& habitus intelligendo verbum illud, *profeſſionis*
non pro ſubſtantialibus Regulæ, quia in illis Re-
ligiones omnes conueniunt, vt notatur in cap. 2 de
eccleſ. ædific. & dictum eſt ſupra n. 42. ſed pro di-
uerſitate regularis diſciplinæ, vt idemmet decla-
rat paulò inferius, quam actionum diuerſitatem
conſiderat etiam Anchar. conſ. 321. in princ. Id-
que procedit ſiue idem ſit inſtitutor, & eadem re-
gula, ſiue non: nam cuius vitam gerimus, eius re-
gulæ fore cenſemur, vt dicebat Abbas Antiquus
relatus à Io. Andr. in cap. Recolentes circa princ.
49 de ſtat. monach. Ideoque diuerſa, ſeu ſtrictior re-
ligio ad effectum tranſitus non dicitur conſidera-
ta primæua regula, ſed habito reſpectu ad præſen-
tem obſeruantiam, & conſtitutiones factas vltra
regulam, Lap. alleg. 130. n. 1. verſ. Item quia Car-
din. Zabar. conſ. 28. Quidam frater, in princ. & fuit
opinio Innoc. communiter aprobata ſupra eod.
50 in cap. Sanè, Patet exemplo Fratrum Cappucci-
norum, & Minorum de Obſeruantia Sancti Fran-
ciſci, quorum vnus eſt inſtitutor, & eadem regu-
Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

la, de qua in c. Exijt, qui ſeminat, de verb. ſignif.
in 6. in Clement. Exiui de Paradiſo, & in extrauag.
Io. XXII. quorumdã, & extrauang. ad Conditorem
eodem titulo, & tamen nulli dubium eſt has Re-
ligiones quoad hoc cenſeri diuerſas, adeout à Cap-
puccinis minimè liceat ad Obſeruantes tranſire,
iuxta cap. Licet infra eod. & Conc. Tridentinum
c. 19. in fin. ſeſſ. 25. de regular.
51 Quinimo hoc procedit etiãſi vtriuſque ſit vnus,
& idem generalis; nam adhuc tamen ad effectum
tranſitus cenſentur diuerſæ, ſi vna ſit ſtrictior alte-
ra, vt patet in Religionibus Calceatorum, & Di-
ſcalceatorum Sancti Auguſtini, certum eſt enim
à Calceatis non dari tranſitum ad Diſcalceatos.
Ergo inter has eſt ſpecifica differentia; aliàs enim
ſi prorſus eſſet vna, & eadem Religio, daretur trã-
ſitus indiſtinctè de vna ad aliam, ſicut datur de
vno ad aliud monaſterium, d. c. Nullus, atque
ibi notatur de election. in 6. Dicendum eſt igitur
religiones haberi vt diuerſas, quotieſcumque re-
gularis diſciplina, & ratio viuendi in eis diuerſi-
modè obſeruatur; licet ſint ſub eodem capite, &
regula.
52 Quibus ita conſtitutis probatur concluſio ſupe-
riùs propoſita ex decreto Concil Trident. in c. 15.
ſeſſ 25. de reg. vbi ſtatuitur, vt in quacunque re-
ligione ad profeſſionem nõ admittatur qui mino-
ri tempore, quàm per annum in probatione ſte-
terit, & profeſſio antea facta ſit nulla, nullãque in-
ducat obligationem ad alicuius regulæ, vel religio-
nis, vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſ-
cunque effectus. Ponderanda enim eſt dictio illa,
53 *quacunque*, quæ cùm ſit vniuerſalis, l. Ex quacun-
que, ff. Si quis in ius voc. l. Quicunque, C. de ſer. fu-
git. l. Hoc articulo, vbi plenè notatur, ff. de hære-
dibus inſtit. cum ſimil. merito includit etiam ea,
quæ aliàs non comprehenderentur, c. Solitæ, verſ.
Quodcumq; ligaueris, de maior. & obed. c. 2 de ob-
ſeru. ieiun. c. Si Romanorum, 19. diſt. l. Tres fratres
ff. de pactis, & tradit Roman. in conſ. 21. viſis his,
num. 2. eamque dictionem propterea effrænatam
vocat Lucas de Pen. in l. fin. in princ. C. de exact.
tribu. lib. 10. quod eò magis procedit hoc caſu põ-
derata prægnantia, ac geminatione verborũ, qui-
bus Conc vtitur tam in d. c. 15. quam in c. 22. eiuſ-
dem ſeſſ Hæc enim geminatio dictionum vniuer-
ſalium eius eſt virtutis, vt omnia includat, quæ
dici, vel excogitari poſſunt abſque aliqua limita-
tione, diſtinctione, & reſtrictione, Iaſ in l. 1. col.
penult. verſ. Limita prædicta omnia, ff. de legibus,
quod fusè pluribus relatis comprobat Crauett.
conſ. 294. Verba tranſactionis, nu. 1. & ſeqq. adij-
ciens ead. verba comprehendere etiam caſus im-
proprios, & in quacunque materia, etiam pœnali,
per doctrinam gloſ in l. 2. in ver. Alias, C. de qua-
dr. præſcriptione, & Salicet. in l. 2. C. de nox. Ita-
que dum Conc. decernit neceſſariò eſſe præmit-
tendum annum probationis ad profeſsionẽ emit-
tendam in quacunque religione, & adiectis alijs
verbis vniuerſalibus, ac repetitis, perinde eſt ac
ſi ſanxiſſet id eſſe obſeruandum in quacunque
religione ſiue illa ſit laxior, ſiue ſtrictior, & ſiue
alterius, ſiue eiuſdem ordinis, & in quocũque caſu
tam ingredientium, quàm tranſeuntium. Quam
verborum geminationem ad hunc effectum pon-
derat, licet admodum ſuccinctè Nauarr. d. conſ.
62. n. 9. de regul.
54 Præterea vt Religioſus vnius religionis fiat reli-

gioſus alterius, requiritur vt canonicè transferatur, c. Cum ſingula, §. fin. de præben. in 6. ſed canonicè non transfertur abſque noua profeſsione, vt ex not. in d. c. Cum ſingula reſpondit Nauarr. conſ. 61. incip. Quidam Abbas in 2. de regular. Ergo religioſus vnius religionis fieri non poteſt religioſus alterius abſque noua profeſsione; & per cõſequens abſque nouo anno probationis, qui ad profeſsionis validitatem exigitur tam de iure cõmuni in Ordinibus Mendicantium, c. Non ſolum, & c. Conſtitutionem de reg. in 6. quàm generaliter in omnibus ex decreto Concilij in d. c. 15.

55 Et confirmatur, quia ſi ſic tranſiens non teneretur in ſecunda religione profiteri, ſequeretur vt pro libito ſuæ voluntatis poſſet quandocunque ad primam reuerti, liber enim eſt receſſus à religione, quandiu quis non eſt illi tacitè, vel expreſsè per profeſsionem alligatus, vt hic, & cap. 2. ſupra eod. c. Conſuluit, c. Poſtulaſti, & c. Statuimus, infr. eod. cap. 1. in princ. hoc tit. lib. 6. & c. vnico de voto eo-
56 dem lib. cum ſimil. Ideoque videmus translatum ab vno ad aliud monaſterium eiuſdem ordinis poſſe per Abbatem quandocunque reuocari ad primũ, cap. Volentes, §. In eos, verſ. Et ſi liberè poſsint ad eadem monaſteria reuocare de priuil. in 6. Sed cõſequens eſt abſurdum; quia poſt canonicam tranſlationem non licet amplius ad primam religionẽ reuerti, niſi ſeruatis ijs, quæ de iure ad nouam translationem requiruntur, iux. c. cap. Licet, infra eod. & ſupra, c. Sanè, gloſ. in c. Non eſt vobis, in
57 verb. Permittatis, ſupra eod. alioquin fas eſſet regularibus temerè conuerſare ab vna ad aliam religionem, quod tamen nec licet ab vno ad aliud monaſterium, vt in cap. Ioannes, ſupra eod. ſequitur ergo vt ſic tranſiens teneatur iterum profiteri, & conſequenter nouum annum agere, cum ex decreto d. cap. 15. in nulla religione admittatur ad profeſsionem qui minori tempore, quàm per annum in probatione ſteterit.

58 Ad hæc annus probationis datur tam nouitio, quàm religioni, vt alter alterius qualitates experiatur priuſquam inuicem indiſſolubiliter obligentur, vt hic, & in c. Non ſolum, & c. Conſtitutionem, infr. eod. lib. 6. Dignum eſt enim vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, vt in c. Recolentes, infra, de ſtat. Monach. Poteſt autem facilè accidere vt regularis aſſuetus in ſtrictiori obſeruantia difficulter poſsit ſe conformare moribus fratrum laxioris religionis; ideoque perpetuis conſcientiæ ſtimulis agitatus cum eis nulla fruatur animi tranquillitate, ſed viuat anxius, & inquietus. Vnde priuſquam obligetur ſecundæ religioni, & præcludatur illi regreſſus ad primam, æquum eſt vt ſpatium habeat, ac tempus deliberandi, quod in ſubſidium fragilitatis humanæ fuit à SS. PP. inſtitutum, vt in hoc c. Et in d. c. Non ſolum. Et vice verſa poteſt pro-
59 babiliter contingere vt regulares ægrè ferant mores, & acrimoniam profeſsi in ſtrictiori regula; & proinde inter trãſlatum, & cæteros regulares perpetua ſit morum diſcrepantia, ac diſſentio animarum. Nam cohærere, & coniungi non poſſunt quibus & ſtudia, & vota diuerſa ſunt, vt legitur in c. In nona, 16. q. 7. Quod conſiderant Federicus de Sen. & Petr. de Peruſ. locis initio citatis ſupra, nu. 35. & 36. Plerumque enim Monaſterium, quod ſemper tranquillum fuerat, litigioſo recepto aliquo, & ſeminante diſcordias non quieſcit, vt formaliter dicebat hic Hoſtien. n. 4 Quapropter graue eſt inexpertos monaſterijs applicari, c. Monaſterijs, 19. q. 3. Vnde Hoſtien. eod. n. 4. conſulit, vt in receptione, & potiſsimum in profeſsione accipienda, caueat ſibi Abbas: nam mus in pera, ſerpens in gremio, ignis in ſinu malam conſueuerunt retributionem exhibere hoſpitibus, cap. Etſi Iudæos, infr. de Iudæis. Probetur ergo diligenter priuſquam monaſterio alligetur, arg. c. 1. §. penult. ſupra de Cler. Peregrin. ne contingat poſtea pœnitere, ſed ſerò, arg. c. 1. de ſeru. non ordinan. cum ſuis concord.
60 Amplius, cùm ambulare debeant homines de virtute in virtutem, c. 3. de tranſact. cap. Legimus, 93. diſt. l. Vt gradatim, de muner. & honor. & nemo mittens manum, &c. c. Magnæ, de voto. Quinimò in viam Dei non progredi ſic retrogredi, ſecundum B. Bern relatum à Io. Andr. & Petr. de Anchar. in d. c. Recolentes in princ. de ſtat. Monach. Hinc docuit experientia regulares migrantes ad laxiorem vitam plerumque fieri cæteris deteriores. Quapropter Auguſtinus ſcribens ad Clerum & populum Hipponenſem Epiſtola 137. ait. [Quo modo difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in monaſterijs profecerunt; ita non ſum expertus peiores, quàm qui in monaſterijs ceciderũt,] aliàs legitur, defecerunt, quod refertur in c. Quantumlibet diſt. 47. Probet ergo illos religio, & quos habiles inuenerit, expleto anno probationis ad profeſsionem admittat, aut è monaſterio eijciat, ad Concilij Tridentini præſcriptum cap. 16. verſ. Finito ſeſſ. 25. de regul.

61 Conſiderandum eſt etiam in religionibus ſtrictioris obſeruantiæ, etſi votum paupertatis in particulari arctiſsimè obſeruetur, nihil tamen deeſſe religioſis ex ijs, quæ neceſſaria ſunt, iuxta præceptum eiuſdem Concilij in cap. 2. ſeſſ. 25. de reg. præſertim quoad ægrotos, debiles, aut ſenio confectos, in quos præcipua exercentur opera Charitatis, quæ fortè non ita ſe habent in religionibus laxioribus, in quibus religioſi coguntur ipſimet ſibi neceſſaria comparare, &, vt ſæpe audiuimus, non alio prætextu, ac paliamento conantur ſe, licet perperam, à retentione peculij excuſare, niſi quod religio neceſſaria eis ad vitam non ſubminiſtret, præſertim in infirmitatibus, quod eſt maximè conſiderabile, cùm præcipua cauſa legitima tranſeundi ad laxiorem ſit infirmitas, & debilitas cõplexionis, vt notant Gemin. & Franc. in d. c. Cum ſingula, §. Prohibemus, prope finem de præben. in 6. quæ ratio valdè vrget etiã ex parte Superiorum regulariũ à quibus ſic tranſiens per annum probari debet, ne propter infirmam valetudinem, aut virium imbecillitatẽ perpetuò ſit inutilis, & oneroſus monaſterio. Vnde iuſtum eſt ſiue nouitium, ſiue religionem ſpectemus, vt alter alterum probet priuſquam obligetur ex quaſi contractu, qui dicitur fieri inter profeſſum, & monaſterium, vt hic notant Doctores, & in cap. Porrectum, ſupra
63 eod. & propterea dum S. Congregatio declarauit eum, qui morbi cauſa Superiorum permiſſu exijt è Monaſterio, poſt expletum probationis annum, poſſe inde ad triennium receptum ſtatim profiteri abſque noua probatione, prudenter adiecit verba illa, niſi religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata, quæ ſatis confirmant opus eſſe nouo anno probationis quotieſcunque regularis diſciplina diuerſa eſt ab illa, quam quis ab initio profeſſus fuit.

Hanc

Hanc ſententiam generaliter in eo, qui tranſit ad laxiorem religionem, ſequutus eſt Nauarr. d. conſ.62. de Reg. & clariùs conſ.67. incipien. N. olim Ordinis, ubi monetur tum decreto Concilij Tridentini, quod generaliter loquitur; tum quia, inquit, annus probationis non ſolùm datur in fauorem profeſſuri, vt experiatur, id quod profeſſurus eſt; ſed etiam in fauorem eorum, qui profeſſionem ſuſcipere debent, vt experiantur mores ſuſcepti an conueniant ſuæ Congregationi; & ita licèt qui expertus eſt ſtrictiorem regulam, ſatis vidari poſſet expertus laxiorē, & ſic ex parte illius caſſare videatur neceſſitas eum probandi: non tamen ad hoc tollitur monaſterio neceſſitas probādi mores illius, qui longè melius cognoſcuntur tractu annali, quàm meſtruo, vel ſemeſtri, vel alio minori, & conſ.61. Quidam Abbas, num.4. de reg. dixit non eſſe abſurdum vt antiquus, & veteranus in vna religione ſit poſtea nouitius in alia.

Quod videtur etiam ex antiquis tacitè ſenſiſſe Hoſt. in c. Licet col.3. ſub n.16. verſ. Sed quid ſi monaſteriū infr. eod. ubi ait: Si dubitatur an regularis ſit legitimè tranſlatus necne, ita demum ſecundum monaſterium compellitur illum defendere, ſi à tempore tranſitus ſit elapſus annus; aliàs eſt reſtituendus priori monaſterio. Atque ita indiſtinctè ſenſit Hoſtien. tranſeuntem ad aliud monaſterium ita demum eſſe illi incorporatum, ſi ſteterit per annum, ac propterea tacitè profeſſionem emiſerit, iuxt. cap.1. de regul. lib.6. & Clem. Eos, eodem tit.

Nec diſſentit Fed. de Sen. conſ.5. nam ipſe non putauit requiri nouum annum probationis in eo, qui transfertur vt præſit; quia per aſſumptionem prælationis in ſecundo monaſterio videtur tacitē profeſſionem emiſiſſe, ac renunciaſſe anno probationis, quod fieri poterat de iure communi in ordinibus non Mendicantium, vt hic patet, & in c. Statuimus, infr. eod. iuncto c. Non ſolum, & c. Cōſtitutionem eod. titulo lib.6. ſed aliud cenſuit in eo, qui tamquam Monachus transfertur vt ſubſic.

64 Ac demum hanc ſententiam videtur olim probaſſe S. Congregatio Conc. nam cum dubitatum eſſet an profeſſus in vna religione, & ad aliam trāſlatus etiam laxiorem auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſet renunciare anno probationis: Reſpondit non poſſe, nec illam renunciationem per Superiorem conceſſam intra annum recipi debere, ſed teneri eum iterum profiteri, iuxta formam traditam, c.15. ſeſſ. 25. de reg.

65 Vnde ſequitur, vt nec obſtet contraria obſeruantia; quia cum hic caſus ſit comprehenſus dict. cap.15. non valet contraria conſuetudo etiam immemorabilis, vtpote ſublata cap. vltim. eiuſdem ſeſſionis.

Expedit autem vt in dubio ita declaretur ad cōpeſcendam facilitatem, & frequentiam tranſitus à ſtrictiori ad largiorem religionem eiuſdem Or-
66 dinis. Quā ob cauſam olim Alex. VI. ſtatuit vt Fratres Minores de Obſeruantia tranſeuntes ad Conuentuales eiuſdem ordinis eſſent incapaces ſucceſſionis, vt refert Rodoan. de reb. eccleſ. non alien. q.8. num.38. & Rodriq. de reg. tom.2. q.128. verſ. Aduertendum tamen, facit tex. in Clem.1. d. reg. & in c.1. eod. tit. in extrauag. commun.

67 Cum eo tempore actum eſſet de ſupraſcripto dubio in S. Congregatione Concilij reſponſum eſt tranſeuntem de licentia Sedis Apoſtolicę ad laxiorem religionem, etiam eiuſdem Ordinis, teneri in ſecunda religione nouum annum probationis peragere. Sed quoad nouam profeſsionem, ſubdubitante Cardinali Iuſtiniano, articulus non fuit deciſus; tametſi ex anno probationis, qui eſt præambulus ad profeſsionem, & fruſtratorius eſſet profeſsione non ſequuta, ſatis inferri poſsit ad obligationem iterum profitendi.

De Regularibus.

Cap. Sicut nobis.

S V M M A R I V M.

1 *Profeſſionem qui fecit, & habitum ſuſcepit, licet nunquam ſteterit in clauſtro, ad obſeruantiam regularem compellitur.*

2 *Votum an ſolemnizetur ex ſuſceptione habitus profeſſorum extra monaſterium.*

3 *Profiteri quis poteſt etiam in lecto, & in domo propria.*

4 *Tolerantia, & patientia Superioris delictum ſubditi non excuſat.*

5 *Abbas diſpenſare non poteſt vt Monachus viuat diſſolutè.*

6 *Præſcribere non poteſt Monachus contra obedientiam Monachalem, quantumcumque temporis degat extra monaſterium.*

7 *Profeſſio emiſſa à Nouitia in mortis articulo per circumuentionem Abbatiſſæ an valeat, & an dos ſit monaſterio acquiſita, & n. ſeqq. vſque in finem.*

8 *Profeſſio emiſſa per dolum, & circumuentionem Abbatis an obliget profitentem, an ne illius bona ſint hæredibus reſtituenda, & num. ſeqq. vſque ad num. 22.*

9 *Dolus in ſpiritualibus non vitiat contractum.*

10 *Dolus bonus dicitur, quo quis ad meliorem vitam inducitur.*

Declaratur, num. 13.

11 *Dolus malus quid ſit.*

12 *Profeſſio puellæ non eſt irrita ex eo quod Epiſcopus illius voluntatem non explorauerit.*

13 *Dolo allici quis non debet ad religionem ingrediendam.*

14 *Bona ſeducti ad Religionem cur monaſterio non requirantur, & nu. ſeqq.*

15 *Dolus ſuus nemini debet eſſe lucroſus.*

16 *Contractus bonæ fidei dolo initus eſt ipſo iure nullus.*

17 *Dolus dans cauſam contractui ita demum nocet, ſi ſit dolus ipſius contrahentis, ſecus ſi alterius.*

18 *Dolus an debeat eſſe Abbatis, & monaſterij ad hoc vt bona ſeducti ad religionem ſint hæredibus reſtituenda.*

19 *Prælatus tutori, & curatori æquiparatur.*

20 *Dolus tutoris, vel curatoris dans cauſam contractui nocet pupillo.*

21 *Prælatus ſolus in quærendis poteſt Eccleſiæ præiudicare.*

22 *Profeſſio emiſſa in articulo mortis obligat profitentem ſi ſit mentis compos; aliàs ſecus.*

23 *Matrimonium poteſt contrahi etiam in mortis articulo.*

24 *Metus mortis an, & quando vitiet profeſſionem.*

25 *Quid ſi ſit metus mortis naturalis.*
26 *Et quid ſi mortis accidentalis caſualis.*
27 *Et quid ſi mortis accidentalis violenta.*
Et quid ſi metus non fuerit ordinatus ad profeſſionem extorquendam, num. 29.
28 *Metus mortis cur inficiat profeſſionẽ ſi ſit incuſſus ab homine, non autem ſi diuinitus ſit illatus.*
30 *Profeſſio in mortis articulo an cenſeatur emiſſa in fraudem ſubſtituti, ſeu venientium ab inteſtato, & n. ſeqq. vſq. in finem.*
31 *Profiteri non videtur ſuſcipiens habitum religionis in morte, nec eius bona monaſterio deferuntur.*
32 *Renunciatio facta in articulo mortis præſumitur in fraudem expectantis.*
33 *Profeſſio emiſſa à Monialibus S. Dominici in articulo mortis conſtitutis ante annum probationis elapſum ex indulto Pij V. prodeſt quoad ſpiritualia tantum, non autem quoad temporalia.*
34 *Morti proximus non præſumitur immemor ſalutis æternæ.*
35 *Dolus non præſumitur in his, quæ habent iuris aſſiſtentiam.*

1 SICVT NOBIS. Qui profeſſionem fecit, & habitum recepit, licet numquam ſteterit in clauſtro, ſed in ſæculo proprijs bonis fuerit vſus, ad obſeruantiam regularem compellitur. Hoc dicit. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Fraternitati*; in qua primò ſoluit caſum; ſecundò ſoluit obſtaculum, ibi, *Cum quod.*

Nota primò ibi, *de recuperanda ſanitate deſperans.* Eum, qui tam graui morbo affligitur, vt de præſenti vita deſperet, nihilominus obligari ex profeſſione, de quo tamen latius dicam infra num. 22. & ſeqq.

2 Secundò nota ibi, *Habitum Canonicorum Regularium.* Votum ſolemnizari per ſuſceptionem habitus profeſſorum, etiam extra monaſterium, prout hic notant Butr. in 1. notab. & Anchar. n. 2. Oppoſitum tenui poſt Hoſtien. Collectarium, & alios in cap. Inſinuante, nu. 30. infra, Qui cler. vel vouen. Et ad hunc textum reſpondeo iſtum clericum non tantum ſuſcepiſſe habitum profeſſorum, ſed etiam feciſſe profeſſionem expreſſam, ſecundũ Hoſtien. hic num. 2. in ver. Habitum, Io. Andr. & alios in ſumma huius textus, quod apertè probat littera, ibi [Regularem habitũ ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſeruationem religionis canonicè ſuæ ſe profeſſione ligauit; alioquin ex ſola ſuſceptione, vel delatione habitus extra clauſtrum profeſſio tacita non inducitur, cap. Vt clerici, ſupra eod. & ex ſententia S. Congregationis Concilij ſcripſi pleniùs in prædicta Decretali Inſinuante, & eſt ex mente gloſ. penult. hic.

3 Tertiò nota ibi, *Sed nec ad eccleſiam tranſiuit*; Ingreſſum in monaſterium non eſſe de ſubſtantialibus monachatus; ideoq; poſſe quem validè profiteri etiam in lecto, & in domo propria, vt hic eſt caſus ſecundum Io. Andr. & omnes, & notat Abbas in 2. notab. Sed an hoc ſit verum, præſertim poſt Conc. Trid. & Decreta Clementis VIII. ſcripſi latiſſimè in d. cap. Inſinuante, à n. 24. vſque in fin.

4 Quartò nota ibi, *Videntibus, & ſcientibus.* Delictum ſubditi non excuſari ex patientia, & tolerantia Superioris. Facit textus in cap. Cum iamdudum, verſ. Cum multa per patientiam tolerentur, ſupra de præben. quandoque tamen tolerantia huiuſmodi inducit diſpenſationem in caſibus, in quibus Abbas poteſt diſpenſare, vt in eſu carnium. Sed vt Monachus diſſolutè viuat Abb. diſpenſare non poteſt, vt cap. Cum ad monaſterium, 5
in fin. de ſtat. Monachor. ſecundum Ancharan. hic num. 4.

6 Vltimò nota ex illis verbis, *Quod tanto tempore extra Canoniam manſit*, &c. Monachum quantumcumque temporis moram traxerit extra monaſterium nunquam præſcribere contra obedientiã Superioris, nec ſe in libertatem vindicare; quia illam poſſidet mala fide, & in talibus diuturnitas temporis culpam non minuit, ſed auget, vt hic, & in cap. Quia ingredientibus, ſupra de teſtam. in cap. Quod Deo pari, 33. q. 5. & in cap. fin. de conſuetud. cum alijs hic allegatis in gloſ. vlt. Vnde dicit lex, Rediculum eſt meliorem fieri conditionem furis propter continuationem furti, vt l. Inficiando, §. Infans, ff. de furt. & ſeruus fugitiuus ſui furtum facit, & ideo nec habet locum vſucapio, nec longi temporis præſcriptio, dicit text. in l. 1. C. de ſeru. fugit.

7 QVAERO, An valeat profeſſio emiſſa à nouitia in articulo mortis per circumuentionem Abbatiſſæ, & an dos fuerit monaſterio acquiſita.

Quædam puella grauiſſimo morbo contagioſo, nempe ethico cum ſputo ſanguinis purulento diu laborans medicorum iudicio deſperata ſuaſionibus Abbatiſſæ, ac Monialium monaſterij, vbi annũ probationis peregerat, inducta profeſſionem emiſit, poſtquam infra dies quindecim ex hac vita migrauit. Et quia Decreto Concilij Trident. c. 16. ſeſſ. 25. de Regular. ſtatuitur vt finito tempore nouitiatus Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monaſterio eijciant; atque alio decreto cap. 17. eiuſdem ſeſſ. cauetur vt puella, quæ habitum regularem ſuſcepit, profeſſionem non emittat, niſi explorauerit Epiſcopus an ſeducta ſit, an ſciat quid agat; & ſi voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas iuxta monaſterij illius, & Ordinis regulam, liberè ei profiteri liceat: Dubitatum fuit an huiuſmodi profeſſio emiſſa ab inhabili ad religionem, & ad mortem tendente, atque alieno adiutorio indigente, vt ſe in illo actu ſuſtentare poſſet, valida eſſet, necne? & quatenus eſſet valida, an cum Abbatiſſa dolosè, vt supponitur, timens ne dicta puella decederet non profeſſa, ad finem vt lucrum dotis monaſterio cederet, patre illius reclamante, qui dotem aſſignauerat, illam clam ad profeſſionem induxit; dos huiuſmodi propter dolum ad patrem ſuperſtitem reuerti debeat: an verò quæſita fuerit monaſterio. S. Congregatio Concilij die 26. Nouembris 1616. & ſi viſa fuerit ſentire validã eſſe profeſſionem, vt proponitur, emiſſam; nihilominus tam in iudicio validitatis profeſſionis, quàm reſtitutionis bonorum ſatius putauit audire eos, quorum intereſt: itaq; poſtea petita eſt reſolutio inſtante Procuratore monaſterij, atque audito etiam Procuratore venientium ab inteſtato.

8 Propoſita quæſtio duas implicat inſpectiones, & vtramque bimembram. Prima inſpectio eſt an eidem validitati profeſſionis, aut dotis acquiſitioni officiat dolus, & circumuentio Abbatiſſæ. Secunda eſt an eidem validitati, aut acquiſitioni obſiſtat quod profeſſio emiſſa fuerit in mortis articulo.

Circa primam inſpectionem ſolutio difficulta-

tis

tis quoad vtrumq; membrum habetur ex canone
Conſtituit, 20. quæſt. 3. qui duplicatur in c. penult.
16. q. 7. vbi apertè ſtatuitur vt qui per dolum, &
circumuentionem Abbatis profeſsionem emiſit,
cogatur in religione perſeuerare, ſed ipſius bona
hæredibus reddantur, & ita per illum text. firmat
Innoc. in cap. Dudum, num. 4. in ver. Allexerunt,
infr. de conuerſ. coniug. ait enim: Quamuis non
debeat quis dolo allici ad religionem ingrediendam,
hoc tamen non irritat votum; ſed quoad bona
temporalia benè obeſt dolus, & ideo monaſterium
illa non lucratur, ſed hæredibus deſeruntur.
Idem firmat Speculator in tit. de ſtatu Monachor.
§. fin. num. 7. verſ. Excipitur tamen, Bald.
in Auth. Si qua mulier, in fin. verſ. Vltimo quæro,
C. de Sacr. Sanct. Eccleſ. vbi refert, & approbat dicta
Speculatoris, Abb. in d. c. Cum dilectus, n. 12.
ſupra quod met. cauſ. vbi aſſerit probari in d. cap.
Conſtituit. Quod ſi dolo quis fuerit inductus ad
intrandum religionem, tenet ingreſſus; ſed ſi religioſi,
qui dolo illum induxerunt, fecerunt hoc propter
bona temporalia illius, non debent illa bona
habere; & ſubdit illum caſum eſſe ſingularem,
quem etiam dicit valde notabilem Decius in cap.
In præſentia, nu. 31. de probat. Idem tenent gloſ.
Archid. & Doctores in d. cap. Conſtituit, & ſequitur
Nauar. in Comm. 2. de Regular. num. 31. & alij
recent.
9 Ratio huius deciſionis quoad primum membrũ
validitatis profeſsionis ea eſſe dignoſcitur ſecundum
Archid. ibi num. 2. & Turrecrem. in ver. Manere
cogantur, quia qualitercumque quis fiat voluntarius,
tenet conuerſio; vnde congruè dicitur
in tex. Perſeuerare cogantur; qui licet allecti, tamen
voluntarij intrauerunt. Et quamuis dolus
cauſam contractui dederit, & Eccleſia non debeat
fraudem facere in ſuis contractibus, cap. Per tuas,
de donat. imò bonæ fidei contractus dolo initus
ſit ipſo iure nullus, cap. 1. 15. q. 6. l. Et eleganter,
ff. de dolo; tamen ſecus eſt in ſpiritualibus, c. Dudum,
& ibi gloſ. in ver. Spes, inſt. de conuerſ. coniugat.
cap. Cum dilectus, & ibi gloſ. fin. & Doctores,
ſupra quod met. cauſ. nam ſecundum Archid.
loc. citat. circa finem. Idcirco ſpiritualis contractus
etiam dolo initus valet, quia hic dolus ſuum
effectum non habet; effectus enim, & finis doli
eſt decipere, vt l. 1. §. Dolum, ff. de dolo, iſte autem
non decipitur, quia vice Dei hominem ſupra
caput ſuum imponit, cap. Statuimus, 19. quæſt. 3.
Item non poteſt dici deceptus qui ſe Chriſto coniunxit,
vt ait gloſ. in d. cap. Conſtituit, in ver. Co-
10 gantur: dolus enim, quo quis inducitur ad meliorem
vitam, dicitur dolus bonus; & ideo valet
profeſsio, quia iura non ſubueniunt niſi aduerſus
dolum malum, vt dicit Abbas in d. cap. Cum dilectus,
num. 12. & Bero. in c. In præſentia, n. 107.
verſ. Ratio diuerſitatis, de probat. & ante eos gloſ.
præalleg. in d. cap. Dudum, & eſt textus in c. Ve-
11 niens, de conuerſ. coniugat. Dolus autem malus
eſt calliditas, fallacia, ſeu machinatio ad circumueniendum,
fallendum, & decipiendum alterum
adhibita, vt diffinitur in d. l. 1. §. Dolum, ff. de dolo.
Quo fit vt minor per dolum, & circumuentionem
illectus, & ſeductus ad religionem ingrediendam
non reſtituatur in integrum, vt tenet gloſ. fin.
in d. c. Cum dilectus, ſupra quod met. cauſ. [Quia
(inquit) nõ videtur deceptus qui meliorem vitam
elegit, vel cuius conditio melior facta eſt,] vt ait
Turrecrem. in d. cap. Conſtituit, circa finem, & ſequitur
Abbas in cap. Cum vitum, num. 6. ſupra
eodem, & fuit dictum gloſ. in d. cap. Dudum, in
ver. Spes.
12 Nec prædictis obſtat quod Concilium Tridentinum
in cap. 17. ſeſſ. 25. de Regular. iubeat explorari
voluntatem puellæ an ſit ſeducta; ſiquidem
hoc tantum innuit vt non liceat puellas ſeducere
ad religionem ingrediendam: ſed hinc non ſequitur
vt ſi fuerint ſeductæ, non obligentur ex profeſſione,
cum præſertim omiſsio explorationis volũtatis
profeſsionem non vitiet, vt S. Congregatio
13 declarauit. Vnde quod ſuperiùs diximus dolum,
quo quis inducitur ad religionem, eſſe bonum
dolum. Notabiliter limita vt procedat tantummodo
reſpectu ipſius ingredientis, cuius conditio
melior effecta eſt, non autem reſpectu inducentis;
quia fas non eſt deceptoriè quemquam ſeducere,
vel allicere ad religionem, ſi tamen fiat, hoc non
irritat votum, vt declarat Innoc. præallegat. in
cap. Dudum, num. 4. in ver. Allexerunt, de conuerſ.
coniugat.
14 Cur autem bona puellę, vt præfertur ſeductæ,
vel illectæ non acquirantur monaſterio, quod eſt
ſecundum membrum primæ inſpectionis ſimiliter
multiplex eſt ratio. Prima deducitur ex d. c. Conſtituit,
20. q. 3. videlicet ne turpis lucri ſectatores,
qui non in fructum animarum, ſed in auaritiam, &
turpe lucrum inhiantes quempiam circumueniendo
totonderunt, ideſt ad profitendum induxerunt,
ex ſua circumuentione, & dolo commodum con-
15 ſequantur. Vnde ex eo texto congruè Turrecrem.
in extremis verbis ſumit argumentum, quod nulli
ſuus dolus debeat eſſe lucroſus. Altera ratio eſt
ſecundum Bero. in d. cap. In præſentia, num. 105.
de probat. quia oblatio bonorũ, quæ ex profeſsione
conſequitur, ſapit naturam contractus bonæ fidei,
& nõ ſtricti iuris, cùm de iure canonico omnes
contractus ſint bonæ fidei, vt tradit Bald. in
16 cap. 1. ſupra de plus pet. Contractus autem bonæ
fidei vitiantur ipſo iure propter dolum dantem
cauſam contractui, vt d. cap. 1. 15. qu. 6. & d. l. Et
eleganter, & ibi Bart. & Doctores, ff. de dolo, Plenè
Archid. in d. cap. Conſtituit, num. 1. & 3. & ibi
etiam Bellam. in princ.
17 Tertiam denique rationem differentię cur valeat
profeſsio illecti ad religionem, non autem bonorum
oblatio ex profeſsione conſurgens ſubtiliter
aſsignat idem Bero. in pręallegat. c. In præſentia,
num. 107. verſ. Sed tu nouiter conſidera: nam
ſecundum eum dolus ſiue det cauſam, ſiue incidat,
ita demum vitiat, ſi ſit dolus ipſius contrahentis,
ſecus ſi ſit dolus tertij, quia talis dolus
etiamſi det cauſam, non nocet, vt eſt text. in d. l.
Et eleganter, §. 1. & ibi notat Bart. Quando autem
fit oblatio de perſona, & rebus duplex fit cõtractus,
alter cum monaſterio, & conuentu reſpectu
bonorum; & hunc contractum vitiat dolus
monaſterij, tanquam dolus contrahentis, vt in d.
c. Conſtituit, 20. q. 3. & per Bart. in d. l. Et eleganter.
Alter contractus fit de perſona cum Chriſto, &
non cum homine; quia ratione voti quis obligatur
Deo, vt c. Magnæ, infr. de voto, c. Cum ad monaſterium,
de ſtat. Monachor. gloſ. vlt. in d. c. Cum
dilectus, cum ſimil. Vnde non mirum ſi talis contractus
obligationis perſonalis ex dolo Abbatis,
vel monaſterij non vitiatur, nec eſt ipſo iure nullus;
quia ſi vitiaretur, diceretur vitiari ea dolo
ter-

tertij, hoc eſt Abbatis, vel monaſterij, quod non
eſt dicendum.

18 Non obſtat ſi dicatur. Ad hoc vt bona auferan-
tur monaſterio, requiritur vt dolus præceſſerit ſi-
mul à Prælato, & maiori parte conuentus, eo quod
cùm receptio Monachorum ſpectet ad Abbatem,
& conuentum ſimul, c. fin. & ibi gloſ. & Doctores
Infr. eod. lib. 6. dixi in c. Porrectum, & c. Ad Apo-
ſtolicam, ſupra eod. factum illorum bene poteſt
nocere monaſterio, gloſ. in rub. C. Quę ſit longa
conſuetudo, & ſupra de his quæ fiunt à maior. par.
cap. per totum, & c. Cum omnes, de conſtitut.
At verò dolus ſolius Abbatiſſæ, vel plurium Mo-
nialium non conſtituentium maiorem partem cō-
uentus non videtur obeſſe monaſterio in hac bo-
norum acquiſitione; quia delictum, &c. cap. Deli-
ctum, de regul. iur. lib. 6. & hanc deciſionem po-
nit Abbas, in cap. Dudum, in gloſ. in verb. Ali-
quando infra de conuerſ. coniugat. Berò. conſ. 28.
num. 11. vol. 1. Leſſ. Zecebius de Republ. Eccleſ. in
tit. de regulat. num. 14. limit. 1. & Tapia in authen.
Ingreſſi in ver. Sua, cap. 11. n. 10. C. de Sacr. ſanct.
Eccleſ.

Etenim reſpondetur obiectam deciſionem poſ-
ſe tantum admitti ſi dolus adhibeatur à perſona
alicuius priuati religioſi, vel à minori parte con-
uentus, & in hoc caſu loquitur Abb. in d. cap. Du-
dum, vbi primò ponit regulam, Quod monaſte-
rium priuetur bonis quando induxit aliquem do-
lo tè ad ingrediendum non propter Deum, ſed
propter bona temporalia ingreſſi, & mox limitat
quando totum monaſterium fuit in culpa, ſecus ſi
particularis perſona; quia delictum ſingulare non
debet monaſterio obeſſe, vt in cap. Venerabilis, de
except. & c. Si Epiſcopum, 16. q. 6. Hoc inquam
caſu admitti poteſt ſupradicta deciſio, prout eam
admittit Bero. in d. c. In præſentia, n. 108. vbi illam
tuetur ab impugnationibus Decij ſentientis obla-
tionem bonorum vitiari etiam propter dolum
vnius Monachi. At verò ſecus dicendum eſt ſi do-
lus fuerit adhibitus ab ipſo Abbate, vel Abbatiſſa:
tum quia textus in d. cap. Conſtituit, conſiderat
dolum, & circumuentionem ſolius Epiſcopi, vel
Abbatis, non autem monaſterij: tum quia Abbas,
19 & Prælatus tutori, vel curatori ęquiparatur, in
c. Quia Epiſcopus, & ibi gloſ. Magiſtralis poſt me-
20 dium, verſ. Alij comparant, 5. q. 3. Vnde ſicut do-
lus tutoris, vel curatoris dans cauſam contractui
nocet pupillo, ita & dolus Abbatis, vel Abbatiſ-
ſæ, ex his quæ ſcripſit Bart. in d. l. Et eleganter, in
fin. 2. col. ff. de dolo. Tum denique quia hoc caſu
non verſamur in bonis acquiſitis, ſed in acquiren-
dis per profeſſionem puellæ, vt pręfertur, ſeductæ.
In quęrendis autem ſolus Pręlatus poteſt mona-
ſterio præiudicare gloſ. not. in c. Illud, §. Si ergo,
in ver. Meliorem, 16. q. 6. Innoc. in c. Fraternita-
tis, de donat. Abb. in c. Verum, n. 3. verſ. Nam in
acquirendis, ſolus Prælatus poteſt nocere Eccleſię
inſt. de condit. appoſit. latiſſimè Iaſon. in l. Hoc
legatum, ff. de legat. 3. Rota diuerſ. par. 3. lib. 2. de-
ciſ. 109. n. 4. Vnde hanc partem tuentur in d. c. In
præſentia, de probat. Felin. n. 9. Decius n. 33. Be-
ro, num. 110. & Ferrett. complures alios allegans
n. 22. & 23. & Nauar. comm. 2. num. 31. de regular.
quos nouiſſimè ſequitur Thom. Sanchez in ſumm.
tom. 2. lib. 7 cap. 34. n. 6. & nihilominus in caſu hu-
ius puellæ interceſſit dolus, & circumuentio non
tantum Abbatiſſæ, ſed etiam monialium, vt in
themate, vnde ceſſat omnis difficultas.

21 Circa ſecundam inſpectionem manifeſtum eſt
profeſſionem regularem fieri poſſe etiam in arti-
culo mortis, & profitentem obligare, vt eſt tex-
tus clarus hic in illis verbis, [cum ægritudine ni-
mia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & de re-
cuperanda ſanitate deſperans.] cōcordat textus in
c. Sicut tenor, ibi, de præſenti vita deſperet, & in
c. Porrectum, ibi, infirmitate grauatus, necnon
ibi, metuens ne voto decederet non completo, ſu-
pra eod. & in cap. Ex parte, il primo, infr. de con-
uerſ. coniugat. & in ſpecie hic notant Anchar. &
Abb. ambo n. 1. Speculat. in tit. de ſtat. Monachor.
§. 1. ſub n. 71. verſ. Cæterum, Bald. in d. Authen. Si
qua mulier, verſ. Septimo quęro, C. de Sacroſanct.
Eccleſ. Doctores in d. c. In præſentia, de probat. &
præſertim Bero, n. 197. vbi firmat eum, qui fer-
uore infirmitatis, & doloris impatientia metu
mortis ingreditur, & profeſſionem facit in aliquo
monaſterio, teneri in religione perſeuerare, nec
eſſe locum pœnitentiæ, quod tamen intellige dū-
modo ſit mentis compos; aliàs enim non obliga-
retur, veluti ſi tanta eſſet morbi vis, vt in phreni-
tidem incidiſſet, in quo caſu loquitur textus in d.
c. In præſentia, Ad idem d. c. Sicut tenor, c. Gon-
ſaldus, & ibi notat 17. q. 2, c. Neque furioſus, 32.
q. 7. & c. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. l. Sanum mente,
C. de tranſaction & hic notat gloſ. in ver. De mor-
te ſecurus, Hoſtien. in princ. Bero, vbi ſupra, n. 199.
23 & alij communiter. Et eſt ſimile in matrimonio
carnali; nam etſi mortiferè quis ægrotet, tamen
niſi ſit extra mentem poſitus, valide contrahit, vt
notat Io. Andr. in regula, ſine culpa de regul. iur.
lib. 6. in Mercur. & Abb. hic in 1. not. Cyn. in l. Nu-
per, C. de natural. liber. Alex. in l. Siquis poſthu-
mos, ff. de liber. & poſthum. & alibi paſſim Do-
ctores.

Quinimo Pius V. indulſit Monialibus nouitijs
Ordinis S. Dominici vt in articulo mortis conſti-
tutę poſſint profeſſionem emittere, dummodo
aliàs ſint legitimę ætatis, etiam anno probationis
nōdum completo, vt in eius litteris incipien. Sum-
mi Sacerdotij in Bullar. tom. 2. pag. 315. tametſi
litteræ huiuſmodi aliquibus videantur redactæ ad
terminos iuris, & Concilij Trident. à Greg. XIII.
in conſtitutione quæ incipit, In tanta, eod. tom. 2.
pagin. 370. de quo tamen dic vt ſcripſi in cap. Ad
Apoſtolicam, in vlt. not. verſ. Fallit ſecundò ſupra
eodem.

24 Neque huic concluſioni aduerſatur quod metus
mortis, veluti cadens in conſtantem virum, inficiat
profeſſionem, vt cap. Perlatum, & cap. Cum dile-
ctus, ſupra de ijs, quæ vi, metuſue cauſa, Archid. in
d. cap. Conſtituit, num. 3. verſ. Cùm ergo faciliùs,
20. qu. 3. vbi exactè inquirit rationem differentię
cur in ſpiritualibus contractus metu initus ſit ipſo
iure nullus, dolo autem initus teneat; cum tamen
in alijs contractibus bonę fidei magis officiat do-
lus, quàm metus.

Quoniam, vt reſpondet gloſ. 1. hic, idcirco timor
mortis impedit Monachatum in d. cap. Perlatum,
quia monachatur ibi vt euadat mortem corporis,
hic verò non monachatur vt euadat mortem cor-
poris, ſed potius mortem animæ. Fortè gloſ. ha-
buit bonum intellectum, licet mentem ſuam non
ſatis aperiat, Sed tu dic plenius ſecundum Hoſt.
25 nu. 1. quandoque imminet timor mortis natura-
lis, quandoque timor mortis accidentalis. Si im-
mi-

mineat timor mortis naturalis, ſeu, vt Theologi
dicunt, ab intrinſeco, vt in grauiter ægroto, vo-
tum non impeditur, vt hic, & in d. cap. Ex parte,
il primo, de conuerſ. coniugat. & d. c. Porrectum,
26 ſupra eod. Si vero immineat timor mortis acci-
dentalis, tunc ſubdiſtinguendum an illa ſit caſua-
lis, vel violenta, & quidem ſi timeat mortem ac-
cidentalem caſualem, idem dicendum quod in
primo caſu, vt ſcilicet votum non impediatur, pu-
tà nauigat, & periclitatur nauis, vel timet incen-
dium, ruinam, vel peſtem, aut cladem, quæ for-
ſan Deus immittit vt homines conuertantur, vt
c. Reuertimini, 16. q. 1. c. Sanctum eſt, de conſe-
crat. diſt. 4. & in Auth. Vt non luxurientur contra
27 naturam 1. reſpon. & §. 1. collat. 6. ſin autem ti-
meat mortem accidentalem violentam, tunc irri-
ta eſt profeſſio, vt d. c. Perlatum, cum ſimil. Ratio
28 diuerſitatis eſt, quia in hoc vltimo caſu, ideſt cum
timetur mors accidentalis violenta, metus incu-
titur ab homine, non à Deo, & contra violentiam
hominis iura ſubueniunt, vt l. 1. & toto titulo, ff.
quod met. cauſ. In primis verò duobus caſibus,
nempe cum ingruit timor mortis naturalis, vel ac-
cidentalis caſualis, immittitur timor à Deo for-
ſan ad animæ conuerſionem, vt proximè dictum
eſt, contra quod non competit reſtitutio, vt no-
tat Io. Andr. in c. Cum virum, ſupra eod. nec eſſet
ſuperior, qui illam dare poſſet, c. Inferior. 21. diſt.
& c. Cum inferior ſupra de maior. & obedient. nam
& Deus quandoque per flagella corripit peccato-
res, c. Nabuchodonoſor, 23. q. 4. Et hoc videtur
ſentire gloſ. noſtra dum ait: [Timor mortis hic
monachatum non impedit, quia non monachatur
vt euadat mortem corporis, ſed mortem animæ]
ideſt quia timor non ab homine, ſed diuinitus
incutitur ad animæ ſalutem. Ita diſtinguit Hoſt.
cui Io. And. Henric. Boich. & cæteri conſentiunt.
Et hoc ipſum in effectu voluit idem Hoſt. in ſum-
ma hoc tit. §. Et qualiter, circa princ.

29 Tu verò in vltimo caſu, ideſt cum imminet ti-
mor mortis accidentalis violentæ, ſeu ab extrin-
ſeco, ſubdiſtingue an timor huiuſmodi ſit ordina-
tus ad profeſſionem extorquendam, an non; vt in
primo caſu irritet profeſſionem iuxta textum in
præallegat. cap. Perlatum, non autem in ſecundo.
Vnde ſi quis religionem ingrederetur, vt euaderet
mortem ſibi imminentem ab inimicis, vel mini-
ſtris Iuſtitiæ propter conſcientiam ſcelerum, vale-
ret ingreſſus, vt ſcripſi plenè in c. Si quis, à nu. 81.
ſupra eod. & innuit hic Butr. licet valde ſuccinctè,
num. 8. dum ait timorem mortis tunc demum im-
pedire votum, quando in illius finem ordinatur;
aliàs ſecus. Itaque in caſu huius puellæ cum ti-
mor fuerit mortis naturalis, ſeu ab intrinſeco pro-
pter morbum incurabilem, cõcludendum eſt pro-
feſſionem ex hoc capite non fuiſſe irritam. & hoc
planum.

30 Sed non leuis eſt difficultas in poſteriori mem-
bro ſecundæ inſpectionis, videlicet an ad effectum
vt dos puellæ ſit hæredibus reſtituenda, dolus, &
fraus ſufficienter probetur ex hoc quod profeſſio
emiſſa fuerit in articulo mortis, quando illius ſalus
iam deſperata erat, Bald. in d. cap. In præſentia,
num. 31. de probat. affirmat Doctores tenere pro-
feſſionem in articulo mortis emiſſam non nocere
ſubſtituto, quia videtur in fraudem, & idem Bal-
dus in Auth. Niſi rogati, col. fin. nu. 24. C. Ad Tre-
bell. vbi quærit. Quid ſi rogatus reſtituere hære-
ditatem in vltimo vitæ ſpiritu ſe Monachum fa-
ciat, & profiteatur, an id obſit fideicommiſſa-
rio. Et reſoluit non obeſſe; quia videtur in frau-
dem feciſſe, allegat l. Filiæ meę, ff. ſoluto matri-
monio, & l. Omnes, §. Lucius, ff. quę in fraud.
31 credit. facit quod ipſe Bald. notat in Auth. Si qua
mulier, col. penul. verſ. Septimò quæro, C. de Sa-
croſanct. Eccleſ. vbi dicit: ſuſcipientem in morte
habitum religionis non cẽſeri profeſſionem emit-
tere, nec illius bona in monaſterium transferri, al-
legat Speculatorem idem dicentem in tit. de ſtat.
Monachor. §. 1. circa finem. Eamdem opinionem
amplectitur hic Petr. de Anchar. n. 1. vbi poſtea
quam dixit poſſe quem valide profiteri, etiamſi de
vita deſperet, ſtatim ſubdit: [Hoc limitarem
verum eſſe, niſi fortè alteri fieret præiudicium per
ingreſſum talem, puta fideicommiſſario vniuerſa-
li, cui debet fieri reſtitutio, quia iſte ſine liberis
decedebat: nam ingrediendo, & profitendo in
mortis articulo, licet videatur liberos habuiſſe
per d. c. In præſentia, non videtur huiuſmodi pro-
feſſio fideicommiſſario nocere.] Et ſequitur Io.
de Anan. in 1. notab. Et pro hac parte facit opti-
mè textus, quem Bald. allegat in d. l. Filiæ meæ,
ff. ſolut. matrim. vbi repudium miſſum à marito
vxori ſuæ ægrotanti tanquam fraudulentum non
præiudicat patri, qui ſtipulatus fuerat dotem ſibi
32 reddi ſoluto matrimonio per mortem. Ad idem
facit textus in c. 2. de renunc. lib. 6. quod prodijt
ex vteto d. l. Filię meæ, vbi expreſſum eſt renun-
ciationẽ beneficij factam in mortis articulo præ-
33 ſumi in fraudem expectantis. Demum facit pro
hac parte quod Pius V. dum in ſua conſtitutione
indulſit Monialibus Nouitijs Ordinis S. Dominici,
vt in articulo mortis conſtitutæ profiteri poſſent,
etiam ante annum probationis expletum, vt di-
ctum eſt ſupra num. 32. verſ. Quinimo; cum myſte-
rio adiecit clauſulam illam, Ita tamen vt ſic dece-
dentes conſequi poſsint indulgentiam, & alias gra-
tias, quas moniales verè profeſſę decedentes cõ-
ſequuntur. Hinc apertè inſinuant indultum hoc
ſuffragari tantummodo quoad ſpiritualia, & con-
cernentia ſalutem animæ profitentis, non autem
quoad bona temporalia in præiudicium fideicom-
miſſarij, aut venientium ab inteſtato, quod te-
nuerunt nonnulli ex recentioribus relati à mo-
dernis. Collectarius in cap. Ad Apoſtolicam num. 4.
ſupra eodem.

34 Cæterum opinionem Baldi, & ſequacium im-
pugnat in d. c. In præſentia, Decius num. 209. verſ.
Sed tamen iſta, & fuſiùs Bero, num. 204. tum quia
non eſt veriſimile, vt quis velit in vita ſua priuari,
& ſpoliari omnibus bonis, & iugo religionis ſe
ſubijcere ad finem vt poſt mortem ſuam excluda-
tur fideicõmiſſarius; quin potius hinc elicitur for-
tior præſumptio quod motus fuerit bono zelo: tũ
quia in extremo vitæ conſtitutus non præſumitur
immemor ſalutis æternæ, arg. l. Merito, ff. pro ſo-
35 cio: tum denique quia in dubio in his, quæ habent
iuris aſſiſtentiam, & ſunt ex genere bonorum, ſi-
cuti eſt profeſſio regularis, dolus non eſt præſumẽ-
dus, arg. eorum, quę tradit Bart. in l. Non ſolum,
§. & probari, ff. de nou. oper. nunc. iuncto hoc c. Et,
c. Porrectum, ſupr. eod. Quinimo vt dolus, & fraus
præſumatur, præcedere debent perſpicua indicia,
vt l. Dolum, C. de dolo.

Prima opinio in propoſita facti ſpecie verior vi-
detur; quoniam puella hęc non tantum fecit pro-
feſ-

feſſionem laborans in extremis, ſed etiam ſeducta perſuaſionibus Abbatiſſæ, & Monialium, vt conſtat ex dictis ſuprà in prima inſpectione. Verum cum hic articulus præſumptæ fraudis ſit admodum cõtrouerſus, & pendeat ex coniecturis, & circumſtantijs, quæ in facto conſiſtunt, & poſſunt aliter atque aliter ſe habere: ſatius eſſet illum reijcere ad iudicem Ordinarium, vt mos eſt S. Congregationis, & poſſet ſimpliciter reſponderi profeſſionẽ emiſſam in mortis articulo, & ad perſuaſionem Abbatiſſæ, & Monialium, niſi aliud obſtiterit, eſſe validam; ſed dotem ita demum eſſe proximioribus reſtituendam, ſi de fraude legitimè conſtiterit, quod iudex cauſæ diligenter diſpicere debebit. Et ita reſponſum.

De Regularibus.

Cap. Licet.

S V M M A R I V M.

1 *Regularis zelo ſanctioris vitæ ad arctiorem ordinem tranſire poteſt licentia petita, licet non obtenta, etiamſi prima religio ſuper hoc ſit priuilegiata, & n. 11.*

Delloratur n. 22. & 23.

2 *Priuilegium aliquibus religionibus conceſſum de non tranſeundo ad arctiorem intelligitur de tranſitu indiſcreto, & n. 22. & 23.*

3 *Iuramentum vbi prohibetur, temerarium tantum cenſetur prohibitum.*

4 *Lex priuata, ideſt inſpiratio diuina, præiudicat legi publicæ, ideſt communi.*

5 *Priuilegium debet potiùs interpretari, vt nihil operetur, quàm vt iuri diuino præiudicet.*

6 *Religioſi manere debent in ea vocatione qua vocati ſunt.*

7 *Nec tranſire debent ad aliam religionem ſine magna neceſſitate, vel vtilitatis cauſa.*

8 *Hominem ſimul vniuerſis fulciri virtutibus, impoſſibile eſt.*

9 *Planta non coaleſcit quæ ſæpe transfertur.*

10 *Manere quis debet in ſua vocatione, niſi instinctu Spiritus Sancti ad perfectiorem vitam inducatur.*

11 *Regularis petita, licet non obtenta licentia tranſit ad ſtrictiorem religionem authoritate propria, vel potiùs Spiritus Sancti, & ſic iure diuino naturali, & n. ſeqq. & n. 39.*

12 *Votum proprium iure diuino naturali licitum eſt in melius commutare.*

14 *Concilium qui tenetur requirere, tamen ſequi non adſtringitur.*

15 *Prælatus regularis ſine iuſta cauſa denegans licentiam ſubdito trãſeundi ad arctiorem religionem mortaliter peccat.*

16 *Epiſcopus non poteſt eccleſiam deſerere, vt tranſeat ad religionem ſine licentia Papæ; nec debet huiuſmodi licentiam petere, aut obtinere quamdiu ſuis ſubditis prodeſſe poteſt.*

17 *Vita actiua eſt fructuoſior, quàm contemplatiua.*

18 *Religioſus poteſt epiſcopari, ſed Epiſcopus non poteſt monachari.*

19 *Regularis vt tranſire poſſit ad arctiorem religionem licentia petita, licet non obtenta, requiritur.*

Primò, vt ſecunda religio ſit ſtrictior quoad actualem obſeruantiam, n. 20.

Secundò, vt prima religio non ſit ſuper hoc ſpecialiter priuilegiata, n. 22.

Tertiò, vt tranſitus non redundet in iacturam, vel infamiam primæ religionis, num. 24. & ſeqq. vſque ad n. 30. & n. 45.

Quartò, vt tranſiens non moueatur ex temeritate, vel leuitate, ſed zelo ſanctioris vitæ, num. 32.

Et quomodo de huiuſmodi zelo conſtare debeat, num. 31.

Et quid ſi de hoc probabiliter dubitetur, n. 31.

Et quando dicatur probabiliter dubitari, num. 33. & 35.

Quintò, vt licentiam petat à ſuo Prælato immediatè, n. 36.

Et an debeat eam petere etiam à conuentu, num. 37. & ſeqq.

Sextò, vt ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus, n. 40.

Septimò, vt ſit ſubditus, non autem Prælatus, num. 41.

Octauò, vt licentiam petat ante tranſitum, n. 44.

Nonò, vt eam petat cum humilitate, & puritate, num. 45.

Decimò, vt cauſam ſui tranſitus aſſignet Prælato ſuo, num. 46.

Vndecimò, vt debito tempore expectet reſponſum, num. 47.

Et quid ſi Prælatus non reſpondeat, aut non probabiliter, n. 48.

Duodecimò, vt conſtet Prælato ſecundam religionem paratam eſſe illum recipere ad quam rectè ſe trãſferat, num. 49.

Decimotertiò, vt veniat cũ litteris dimiſſorijs Prælati ſui n. 50.

Quod ſi venerit ſine dictis litteris, quid facere debeat Prælatus ſecundæ religionis, n. 51.

20 *Religio vna vt ſit arctior altera, non attenditur an habeat ſtrictiorem regulam, ſed vt modo in ea arctior vita ducatur.*

21 *Regularis poteſt tranſire à religione, in qua remiſſiùs viuitur, ad minorem religionem meliùs obſeruatam. Sed cum dubitatur an ſecunda religio ſit arctior, Superioris iudicium eſt requirendum.*

22 *Priuilegio Ciſtercienſium, & Societatis Ieſu ne illorum profeſſi tranſire poſſint ad arctiorem religionem ſine licentia Superioris obtenta, non gaudent aliæ religiones per communicationem.*

23 *Sed ſi Superior licentiam pertinaciter denegaret, recurrendum eſſet ad proximum Superiorem.*

25 *Regularis, qui ad arctiorem tranſiuit, reuocari poteſt ſi prior eccleſia enormiter lædatur.*

Et hoc per viam iuris communis ſi teneret tranſiens, vel per viam reſtitutionis ſi non teneret, ibidem.

26 *Alienatio perſonarum maior, & grauior cenſetur, quàm rerum, & n. 39.*

27 *Opera iuſtitiæ præponenda ſunt operibus charitatis.*

28 *Clericus ſæcularis tranſire poteſt ad religionem non petita Epiſcopi licentia, imo & ipſo contradicente.*

29 *Epiſcopus tamen poſſet eum repetere, ſi eccleſia grauem pateretur iacturam, licet tranſiuiſſet de eius licentia.*

31 *Regularis petita licentia præſumitur bono zelo ad arctiorem religionem tranſire.*

Quod

28 *Quod ſi de hoc dubitetur, recurrendum eſt ad Superiorem, ad quem ſubditus appellaret, ſi grauaretur, & requiritur eius licentia petita, & obtenta.*

33 *Regularis quibus coniecturis deprehendatur tranſijſſe ad arctiorem Ordinem ex cauſa temeritatis, ſeu leuitatis.*

34 *Canonicus Regularis, qui non poteſt viuere ſine carnibus, dicitur tranſire ad Monachos ex temeritate.*

36 *Prælati ſui appellatione venit Prælatus immediatus monaſterij, non autem Generalis, vel Prouincialis, niſi aliud habeat conſuetudo, vel ſtatuta Ordinis.*

38 *Intellectus, cap. Statuimus, 19. q. 3.*

39 *Regularis tranſiens ad ſtrictiorem ordinem non alienatur, ſed in melius commutatur auctoritate Superioris.*

40 *Nouitius poteſt ad aliam religionem tranſire abſq; Superioris licentia.*

41 *Prælatus an poſſit ad ſtrictiorem religionem tranſire petita, licet non obtenta Superioris licentia.*

42 *Quid ſi habeat alium Superiorem citra Papam.*

43 *Et quid ſi ſit Papæ immediatè ſubiectus.*

44 *Licentia vbi in aliquo caſu exigitur, non ſufficit eam petere ex poſt facto.*

47 *Licentiam, vel conſilium qui debet petere, tenetur debito tempore reſponſum expectare.*

48 *Regularis an poſſit tranſire ad arctiorem ſi petita licentia Prælatus nil reſpondeat, aut non probabiliter, vel ſine cauſa licentiam deneget.*

49 *Regularis diſcedens è monaſterio, vt tranſeat ad arctiorem religionem, antequam conſtet eam paratam eſſe illum recipere, fugitiuus eſt, & apoſtata.*

52 *Tranſitus ad arctiorem ordinem non petita licentia an ſit irritus, itaut regularis ad primum ordinem reuocari poſſit, & n. ſeqq. vſq. ad n. 60.*

53 *Quid ſi tranſierit ex temeritate ſeu leuitate.*

54 *Et quid ſi zelo melioris frugis.*

55 *Licentia transeundi ad ſtrictiorem ordinẽ peti debet à Monacho ex honeſtate; non autem ex neceſſitate.*

Contrarium, n. 56.

57 *Regularis tranſiens ad arctiorem non petita licentia præſumitur motus ex animi leuitate.*

58 *Circuitus non eſt inutilis quando per eum ſatisfit canoni.*

60 *Monachus morari debet apud monaſterium, ad quod tranſiuit, lite pendente ſuper eius tranſitu.*

61 *Monialibus an liceat de vno monaſterio tranſire ad aliud ſtrictioris obſeruantiæ petita, licet non obtenta, Superioris licentia.*

62 *Religio tota, ſeu domus religioſa an poſſit ſe ad ſtrictiorem religionem transferre.*

1 LICET. Profeſſus religionis priuilegiatæ quod de illa ad aliam etiam arctiorem tranſire non poſſit, petita Prælati ſui licentia, quamuis non obtenta, poterit zelo ſanctioris vitæ arctiorem regulam profiteri. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Card. Ancbat. & Io. de Anan, vel aliter ſecundum Abbat. Poteſt religioſus zelo ſanctioris vitæ ad religionem tranſire ſtrictiorem petita priùs licentia Prælati ſui, licet non obtenta, etiamſi primum monaſterium ſit priuilegiatum, quod de illo ad aliud etiã arctius tranſire non poſſit. Diuiditur in duas partes principales. Prima ponit exordium, ex quo ſecunda factum diffinit, ibi, *Cum ergo*; & prima pars facit quinque; nam primò ponit formam priuilegij; ſecundò ipſius interpretationem, & interpretationis cauſam, ibi, *quia tamen*; tertiò illam fortificat ibi, *Cum etiam*; quartò illam reaſſumendo ſpecificat ibi, *Quocirca*; quintò, ſpecificationem determinat, ibi, *Illa*, Io. Andr.

2 Nota ex prima parte textus, Indultum aliquibus religionibus conceſſum, quod profeſſi apud eas tranſire non poſſint ad religionem arctiorem, ita eſſe temperandum, vt intelligatur ſi tranſitus fiat ex temeritate, vel leuitate: ſecus verò ſi zelo perfectioris vitæ, gloſ. hic in ver. Ex temeritate, Butr. & Cardin. in 1. notab. vnde Innoc. in princ. in ver. Tranſire; ſupple, ideſt temeratiè, ſed ſi velit diſcretè tranſire, non obſtante priuilegio trãſire poterit, & concordant Hoſtien. in princ. in ver. Poſſit, & Ioann. Andr. num. 2. in ver. Tranſire, vbi quod priuilegium non impedit diſcretum tranſitũ.

3 Similis interpretatio fit in iuramento, quod vbi prohibetur, temerarium tantum intelligitur prohibitum, cap. Ita ergo, 22. qu. 1. gloſ. vbi ſupra, & Hoſt. n. 5.

4 Rationes cur hoc priuilegium ita ſit interpretandum, habes in littera, nempe quia vbi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, & *qui Spiritu Dei aguntur non ſunt ſub lege*; quia lex non eſt poſita iuſto, & lex priuata, ideſt inſpiratio diuina, & lex conſcientiæ præiudicat legi publicæ, ideſt communi.

5 Et ex hoc, & ex textu deducitur, vt quando priuilegium iuri diuino ſeu inſpirationi diuinæ poteſt in aliquo præiudicare, ſit ſtrictiſſimè intelligendũ, itaut nec debeamus illud interpretari, vt aliquid operetur, ſi non poteſt illud operari ſine derogatione iuris diuini, ſeu libertatis ſpiritus; quod eſt valde notandum ſecundum Abb. hic in primo notabili.

6 Secundò nota ibi, *vocatus*. Vnumquemque religioſum debere in ea vocatione permanere, in qua vocatus eſſe dignoſcitur, ſecundum Apoſtol. 1. Ad Corinth. 7. & dic vocatione, ideſt profeſſione, vt hic per Io. Andr. num. 2. in verb. Vocatus.

7 Quapropter ſecundum Diuum Thomam in 2.2. q. 189. art. 8. in corp. & Io. Andr. vbi ſupra, non eſt laudabile de vna religione ad aliam tranſire ſine magna neceſſitatis, vel vtilitatis cauſa, tũ per hanc authoritatem, tum quia ex hoc plerumque ſcandalizantur illi, qui relinquuntur; tum quia veriſimilius eſt quem proficere in religione, cui aſſueuit, quàm in illa, cui non aſſueuit cæteris paribus.

8 Vnde in collationibus Patrum coll. 14. cap. 5. in princ. legitur Abbatẽ Neſtorium dixiſſe: [Vnicuique vtile eſt, vt ſecundum propoſitum, quod elegit, ſummo ſtudio, ac diligentia ad operis cœpti perfectionem peruenire feſtinet, & nequaquam à ſua, quam ſemel elegit, profeſſione diſcedat, & rationem ſubijcit: Impoſſibile enim eſt vnum, eundemque hominem ſimul vniuerſis fulciri virtutibus, quas qui voluerit pariter attentare, in id incidere eum neceſſe eſt, vt dum omnem ſectatur, nullam integrè conſequatur.] Huc etiam ſpectat illud Marci Varronis: Nũquam perueniet qui quot videt calles ſectatur: & illud Senecæ Epiſtola 2.

9 [Primum argumentum compoſitæ mentis exiſtimo, poſſe conſiſtere, & ſecum morari,] & infra: Nuſquam eſt qui vbique eſt: & in peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hoſpitia habeant,

beant, nullas amicitias. Item non coaleſcit plan-
10 ta, quæ ſæpe transfertur. Verumtamen prædicta
authoritas, Vnuſquiſque in qua vocatione vo-
catus eſt, in ea permaneat, [intelligi debet, niſi in-
ſtinctu Spiritus Sancti ad ſanctiorem vitam indu-
catur; vt hic per Abb. in 2. notab. magnopere ta-
men cauendum, ne forte Angelus Satanæ in lucis
Angelum ſe transformet, vt hic dicitur in littera.
11 Tertiò nota, ibi, *licentiam poſtulauerit*. Ad hoc
vt regularis tranſire poſsit ad arctiorem regulam
ſufficere licentiam Superioris petitam, licet non
obtentam, vt hic eſt caſus ſecundum omnes in
ſummatio textus. Ad idem cap. Mandamus, iun-
cta gloſ. in verb Monachus, & cap. Statuimos, 19.
q. 3. cap. Non eſt vobis, cap. Sanè, & cap. Signifi-
catum, ſupra eodem, & hic notat gloſſa in ver. Li-
centiam poſtulauerit, Hoſtien. num. 9. Io. Andr.
num. 5. & reliqui omnes, gloſſa in cap. Ioannes, in
verb. Monaſterium, ſupra eodem. Item gloſ. in
cap. Cum ſingula, in verb, Canonicè de præbend.
lib. 6. Et hanc eſſe veram, & indubitatam conclu-
ſionem omnium planè Doctorum firmat, Ab-
bas in conſ. 95. in præſenti, ante num 1. verſ. Ta-
men vera, lib. 1. & tunc religioſus ad arctiorem
tranſire poterit propria auctoritate Innocen. hic
num 1. in ver. Adimplere, Hoſtien. num. 14 & Io.
Andr. num. 4. in eodem verb. Vel potius auctorita-
te Spiritus Sancti, vt idem Hoſtien. ait num. 15. in
verb. Indulgere, & ita hoc videtur licere iure diui-
12 no naturali, quo licitum eſt votum proprium cõ-
mutare in melius, vt per Caietan. in 2. 2. qu. 88.
art. 12. paulo poſt princ. verſ. Ad huius euidentiam
ſciendum. Ad hoc cap. Peruenit, il ſecondo, ſu-
pra de iureiur. & tenet nouiſſimè Thom. Sanchez
ſuper Decalog. tom. 2. lib. 8. c. 7. nu. 3. & ſatis clarè
deducitur ex littera huius cap.
13 Et hinc ſoluitur obiectum, quod ſæpè propter
bonum obedientiæ omittatur quod aliàs eſſet bo-
num, cap. Quid culpatur, 23. q. 1. Nam vt forma-
liter reſpondit Hoſtien. hic num. 11. Talia aucto-
ritatem huius cap. eſt abſolutus: Quinimo à Spi-
ritu Sancto intelligitur abſolutus à licentia impe-
tranda, qui ei ſpirat vt tranſeat: ergo ei tanquam
Superiori obediendum eſt, cap. Qui reſiſtit, 11. q. 3.
vnde & excuſatur qui ad maius Tribunal vocatus
eſt, l. Contra pupillum in fin. ff. de rei vendicat. &
patet in cap. Gaudemus, §. Quia verò, verſ. Nec
vlli vnquam licuit, & verſ. Verumtamen, infra de
diuort. Et eſt ſimile in Conſilio quod quia tenetur
13 requirere, & tamen ſequi non adſtringitur, vt c.
Cum olim ſupra de arbitr. Item ſimile in cap. Po-
tuit de locato, & l. vlt. C. de iure emphyt. Quomo-
do autem huiuſmodi licentia ſit poſtulanda, & quę
deſiderentur ad hoc vt tranſitus ad arctiorem re-
ligionem ſit licitus, plenè examinatur infra in pri-
ma quæſtione.
15 Quartò nota ibi, *de iure teneri*. Prælatum re-
gularem teneri ſine difficultate indulgere ſubdito
licentiam migrandi ad ſtrictiorem ordinem, ſi cũ
humilitate, & puritate fuerit poſtulata, ne videa-
tur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum, vt
in littera, & ea hac ratione deducitur, vt Prælati
huiuſmodi licentiam proteruè, & ſine iuſta cauſa
denegantes mortaliter peccẽt, ad hoc quod ſcripſi
in cap. Si quis, n. 38 39. & 40. ſupra eod. & tenent
relati à modernis Collectoribus hic n. 16.
16 Quintò nota, ibi, *deſerere Præſulatum*, Epiſco-
pum non poſſe eccleſiam ſuam derelinquere, vt
tranſeat ad Religionem ſine licentia Romani Põ-
tificis, nec debere huiuſmodi licentiam poſtulare,
aut etiam obtinere quamdiu ſuis ſubditis prodeſ-
17 ſe poteſt, Abbas hic num. 6. Rationem habes in
textu, quia vita actiua eſt fructuoſior, quàm con-
templatiua, & maius bonum minori bono præpo-
nitur. Vnde in hoc caſu rectè præponitur doctri-
na ſilentio, ſolicitudo contemplationi, & labor
18 quieti religioſorum. Quo fit vt religioſus poſſit
epiſcopari, cap. Quod Dei timorem, infra de
ſtat. Monach. & cap vnic. 18. qu. 1. ſed Epiſcopus
non poſſit monachari, vt hic: nam plus eſt illumi-
nare, quàm lucere. Hanc materiam latiùs pro-
ſequor in cap. Niſi cum pridem à num. 5 vſque ad
num. 15. ſupra de renunciat. ibi plenè videas.
19 QVAERO generaliter, quæ requirantur ad hoc
vt religioſus ex vna religione ad aliam ſtrictiorem
tranſire poſſit licentia petita, licet non obtenta.
Abbas hic in 4. notab. ponit tria tantum requi-
ſita ad hoc vt religioſus licitè tranſire poſſit ad aliã
religionem. Sed multò plura deſiderari, ſatis cla-
re ex infra dicendis patebit.
20 Primò ergo requiritur, vt ſecunda religio ſit ſtri-
ctior quoad actualem obſeruantiam: non enim
attenditur tempus inſtitutionis regulæ, ſeu primę-
ui inſtituti, ſed neceſſe eſt, vt tempore tranſitus
ibi arctior vita ducatur. Et hoc innuit littera hu-
ius tex. ibi, *vitam duceret arctiorem*, vt accuratè
obſeruat Abb. in 9. notab. ſubdens in hoc, multos
decipi exiſtimantes ſufficere, vt ſecunda religio ha-
beat ſtrictiorem regulam, & probatur in cap. Sa-
ne ſupra eod. ibi: [Si locus, in quo nunc perma-
net, maioris religionis, quàm eccleſia Aromaten.
exiſtat,] vbi Innocent. in princ. ponderando illud
verbum, *Nunc*, [licet (inquit) monaſterium,
vbi fecit profeſſionem, inſtitutum fuerit in diſtri-
ctiori regula, & monaſterium ad quod tranſiuit,
in laxiori, tamen hoc non eſt attendendum, ſed
quod monaſterium modo ſit arctius.] Et concor-
dant ibi Hoſtien. in princ. in verb. Nunc: & Ioan.
21 Andr. n. 2 & 3. qui ex hoc infert ſecundũ Theolo-
gos de arctiori religione, in qua remiſſiùs viuitur,
poſſe quem tranſire ad minorem religionem me-
liùs obſeruatam. Quod expreſſè docuit S. Thom.
in 2. 2. q. 189. art 8. in corp. vbi refert in collatio-
nibus Patrum Abbatem Ioannem in collat. 19. c. 2.
5. & 6. de ſeipſo dicere, quod à vita ſolitaria, in
qua profeſſus fuerat, tranſijt ad minorem, ſcilicet
eorum, qui viuunt in ſocietate, propter hoc, quod
vita eremitica cœperat declinare, & laxiùs ob-
ſeruari. Et ex facto reſpondit Cardin. in conſ. 28.
Pro elucidatione per totum maximè nu. 2. dicens
de hoc eſſe caſum in d. c. Sanè, & Abb. d. conſ. 95.
num. 1. lib. 1. Lap. alleg. 62. num. 6. verſ. Ad ſecun-
dum, & alleg. 131. n. 1. verſ. Item quia, licet hoc
caſu ideſt cum dubitatur an ſecunda religio ſit ar-
ctior, videatur iudicium ſuperioris neceſſarium,
ſecundum Io. Andr. hic n. 3. Henric. Boich. nu. 11.
& Abb. n. 3. Hoſtien. in ſumm. tit. de vot. nu. 7. &
Sylueſter in verb. Religio 4. quæſt. 1. in 1. notab. &
q. 2. Quæ autem religio dicatur maior, an ſcilicet
quæ arctior, & durior eſt; an verò quæ perfectior,
& fructuoſior, dixi poſt Io. Andr. in c. Sanè, à n. 24.
vſque ad n. 66. ſupra eod. vbi plenè videas.
22 Secundò requiritur, vt prima religio non ha-
beat priuilegium ſpecificum, quod non ſufficiat
licentia petita niſi etiam ſit obtenta, ſicut habent
Ciſtercienſes, ſecundum Hoſtien. hic in prin. in
verb.

verb. Tranſire, & Io. Andr.n.2. in eod.verb.Simi-
le priuilegium habet Societas Ieſu à Pio IV. &
Pio V. videlicet ne ab illa fieri poſſit tranſitus ad
quamcunque religionem, prærerquam ad Carthu-
ſia, nos abſque licentia ſuperiorum obtenta, vt re-
fert Sanchez ſuper Decalog.tom.2.lib.6.cap.7.n.28.
poſt med. verſ. Tamen quia, Pius IV. ſubdens eo
priuilegio gaudere omnes Mendicantes per com-
municationem. Quod non credo verum; quia
huiuſmodi communicationes non extenduntur
ad ea, quę ſunt difficilis conceſſionis, iuxta theo-
ricam Antonij de Butr. in conſ. 19. quod fuit ſæ-
pius approbatum in Sacra Congregatione Conci-
lij, & in Rot. Cæterũ aduerte, quia ſi huiuſmodi li-
23 centia pertinaciter denegaretur, recurrendum eſ-
ſet ad proximum ſuperiorem, arg. cap. Nullus, de
iurepatr. vt notat Hoſtien. hic num.7. in verb. Vt
ei tranſeundi: alioquin ſecundum eum, eſſet priui-
legium dare contra inſpirationem diuinam, ſi ad
litteram ſeruaretur.
24 Tertiò requiritur, vt tranſitus ad arctiorem
non redũdet in iacturam, vel infamiam primę re-
ligionis, vt probat hæc littera ibi, in iacturam, vel
iniuriam ſui ordinis. Igitur ſi quis tranſire velit
ad aliam religionem, etiamſi conſtet eam arctiorẽ
eſſe, tamen tranſire non poterit, ſi ex ſuo tranſitu
grauem iacturam, vel infamiam prior religio ſuſti-
neret, arg. cap. Si quis verò 12.q.3. ſecundum In-
noc. hic. num. 1. Hoſtien. n.5. in verb. In iacturam.
Ratio eſt quia quis non debet eſſe lapis offenſio-
nis, vel cauſa ſcandali, cap. 2. ſupr. de præſcript.
cap. Niſi cum pridem, §. Pro graui quoque ſcan-
dalo de renunciat. ſed & communis vtilitas, quæ
verſatur in hoc, vt ad arctiorem religionem non
tranſeat, eſt merito præferenda, vt patet in hoc
c. Io verſ. Illa ſemper regula. Quinimo ſic tran-
ſiens reuocari poſſet, ſi inde prior eccleſia enor-
miter læderetur. Et hoc per viam iuris commu-
nis, ſi non teneret tranſitus, vel per viam reſtitu-
tionis in Integrum, ſi teneret, ſecundum Hoſtien.
26 Quia ſicut ex graui læſione rerum temporalium
reſtituitur eccleſia, cap. Ad noſtram, §. fin. ſupra
de reb. eccleſ. non alien. cap. 1. de reſtit. in integr.
ita, & multò magis reſtituenda eſſet in læſione
perſonæ, quia maior, & grauior cenſetur aliena-
tio perſonarum, quàm rerum, arg. cap. Præcipi-
mus, 2.q.1. ſecundum Hoſtien. hic n.12. cum quo
concordant Io. Andr. num.22. Henric. Boych. n.7.
Butr. num.14. Anchar. num.11. in 2. oppoſit. Car-
din. num.13. in 4. quæſt. & Abb. num.12. Vital. in
Clem. 1. nu. 58. de regular. S. Anton. in 3. par. tit. 1.
cap. 4. in fin. princ. Syluester in verb. Religio, 4.
27 q. 1. in fin. Adde quod tranſitus ad arctiorem re-
ligionem zelo ſanctioris vitæ eſt actus charitatis,
vt patet in tex. ibi, ex lege priuata; nam vt exponit
gloſ. lex priuata eſt amor, Dei ſeu charitas, de
qua dicitur: Habe charitatem, & fac quicquid
vis, cap. Radicata, de pœnit. diſt. 2. Primam au-
tem religionem non lædere eſt actus iuſtitiæ, l. Iu-
ſtitia, ff. de iuſtit. & iur. At opera iuſtitiæ prǣpo-
nenda ſunt operibus charitatis, cap. Forte, & c. De-
28 nique 14.q.5. Confirmantur hæc exemplo Clerici
ſæcularis, qui quamuis poſſit tranſire ad Religio-
nem non petita Epiſcopi licentia, quinimo, & ipſo
contradicente, vt c. Duæ, 19. qu. 2. tamen poſſet
29 Epiſcopus eum repetere, ſi ex eius tranſitu eccle-
ſia grauem pateretur iacturam, ſecundum Innoc.
hic num.3. & Abb. num.14. Nec mirum, quia
cum propter ſalutem animarum poſſit à religione
auocari, etiamſi cum licentia tranſierit, vt patet
in eo, quod legitur, & not. in cap. Quod Dei timo-
rem, infra de ſtat. monach. multò fortiùs ex ea-
dem cauſa hoc fieri poterit, quando tranſiuit licẽ-
tia Prælati non petita, vel etiam denegata, arg.
cap. Admonet, cum ibi notat. de renunciat. vt be-
ne hic per Hoſt. n.7.
30 Quartò requiritur vt tranſiens ad arctiorem re-
ligionem nõ moueatur ex temeritate, ſeu leuitate,
ſed ex charitate, ſeu zelo ſanctioris vitæ, vt hic eſt
caſus, & eſt vera, & indubitata omnium concluſio,
vt inquit Abb. d. conſ 95. ante nu. 1. lib. 1. & hic iun-
ge quę dixi ſupra in 1. notab. Quod ſi obijcias:
31 quomodo conſtabit de intentione Monachi? Cum
enim profundum ſit cor hominis, quis ſcrutabi-
tur illud? Sanè nemo alius poteſt ſcire quo corde,
qua conſcientia, qua fide moueatur, niſi is, qui
mouetur, & Chriſtus, qui charitas eſt, & cui vo-
luerit Chriſtus reuelare, & nullus alius: Reſpond.
Hoſtien. hic nu.24. verſ. Nemo enim alius. Stan-
dum eſſe illius iuramento, de cuius intentione
quæritur, vt notatur in cap. Significaſti, §. fin. in-
fra de homicid. & nihilominus etiam ſine iuramẽ-
to in caſu iſto propter exteriora, quæ bona appa-
rent, præſumendum eſſe intentionem eſſe bonam.
Et ideo textus in fine præcipit Priori, & Conuen-
tui primæ religionis, ne Monachum ipſum ſuper
eo, quod de corde puro, conſcientia bona, & fi-
de non ficta feciſſe dignoſcitur vllatenus moleſtẽt,
quia charitas eſt fons viuus, cui non communicat
alienus, ſcilicet à charitate, vt in gloſ. vltim. At-
que ita tranſitum ad arctiorem religionem ex fa-
cto ipſo quod habet ſpeciem boni, præſumi ex bo-
no zelo, niſi probetur contrarium, firmant hic
gloſ. penult. Hoſtien. vbi ſupra Io. Andr. num.18. &
Abb. num.8. licet aliud videatur ſenſiſſe Anchar.
num.7. in 9. notab.
32 Cæterum ſi probabiliter dubitetur, vtrum quis
velit ad ordinem arctiorem ex charitate, an ex te-
meritate tranſire, Superioris eſt iudicium requi-
rendum, vt in tex. Aliàs legitur iudicio relinquẽ-
dum, vt refert Hoſtien. num.16. in eodem ver. Et
eſt ſimile in cap. Peruenit, 11. q. 3. in cap. Nullus,
infra de iurepatr. & in §. Si à Clero, in authen de
Sanctiſs. Epiſc. coll.9. & ſic non ſufficit licentia d.
Superioris petita, ſed requiritur etiam obtenta.
Quod expreſsè adnotauit Cardin. Caietan. in 2. 2.
quæſt. 189 art.8. poſt princip. & Sanchez ſuper De-
calog. tom. 2. lib.6. cap.7. num.16. Superior autem
in hoc caſu eſt ille, ad quem ſubditus appellaret ſi
grauaretur, cap. Vt debitus, & cap. Cum ſpeciali,
ſupra de appellat. cum alijs proxime citatis, & non
ille, cum quo eſt queſtio, C. ne quis in ſua cauſa
iudicat in rubro, & in nigro, ſecundum Hoſt. hic
n.16. in verb. Superioris.
33 Quod ſi quæras quando dicatur de hoc proba-
biliter dubitari, itaut ad Superiorem ſit recurren-
dum, dic ſecundum Abbat. Antiq. hic nu.2. ſi Mo-
nachus dixit in Capitulo cum eſſet bene verbera-
tus, ego non ero de cętero in hoc monaſterio, vti-
que non erit audiendus, quia non tranſit ex cha-
ritate. Sed ſi negat ſe hoc dixiſſe, res erit dubia,
& ideo, adeundus erit Superior, vel ſecundum Ho-
ſtien. num.35. in verb. Probabiliter, Io. Andr. n 6.
in eod. verb. & Cardin. n.13. in 5. quæſt. Verba ha-
buit cum Prælato, vel cum aliquo ex ſocijs, & di-
xit ſe deinceps in religione illa non amplius re-

manſurum illis viuentibus; & ſic nô ſolum dubi-
tatur, ſed conſtat eum ea motu itæ hoc feciſſe, vel
quia eſt ſicut Arca Domini, non poteſt quieſcere,
ſed ſemper conſueuit diuerſas religiones mutare.
34 Aliud eaemplum ponit Innoc.n.3. in verb. Tranſi-
re, Hoſt. num.16. in verb. Ea temeritate, Io. Andr.
num.6. verſ. Innocen. & Card. dicta q. 5. videlicet
quia eſt talis complexionis, vt non poſſit viuere
ſine carnibus, & tamen de Canonico regulari vult
tranſire ad Monachos. Ad hoc cap. Non cogan-
35 tur, 41. diſtinct. Sed ſi Prælatus probabilem cau-
ſam ſuæ contradictionis aſſignet, & tamen Mona-
chus in ſuo propoſito tranſmigrandi perſeueret,
ſimiliter res dubia cenſebitur, & Superior erit re-
quirendus, ſecundum Innocent. num.2. in fin. verſ.
Si autem probabiliter, Hoſtien. num.15. in fin. verſ.
Sin autem, & Io. Andr. num. 7. verſ. Si aliàs pro-
babiliter.

36 Quintò, requiritur vt religioſus, qui vult ad ar-
ctiorem ordinem tranſire, petat licẽtiam à Præ-
lato ſuo, vt hic patet in verſ. Talis ergo, & verſ.
Quocirca, ſcilicet Immediato. Nam Prælati ſui
appellatione non venit Generalis, vel Prouincialis,
ſed Prælatus immediatus ipſius monaſterij, vt pro-
bat Feder. de Sen. conſ. 145. Io. Epiſcopus, num.6.
poſt med. verſ. Nam appellatione Prælati, Caldet.
conſ.3. Quis dicatur Superior profeſſi, per tot. de
Regular. Item in Prælato immediato verificatur
ratio illa tex. Ne bonum obedientiæ contemni vi-
deatur, vt cap. Si religioſus, de elect. lib.6. Et hoc
videtur ſenſiſſe Sylueſt. in ver. Religio, 4. quæſt. 3. &
voluit expreſsè Lap. allegat. 61. Quidam Francus,
aliàs 62. num.2. verſ. Aliàs autem hoc ceſſante,
vbi dicit de iure licentiam volentis tranſire ad aliã
religionem ſpectare ad Superiorem immediatum.
Allegat in ſimili Io. Andr. in cap.2 num.1. in verb.
Superiore, de teſtam. lib.6. & Paulum de Eleaza-
rijs in Clem. vlt. de elect. qui dicit ſolum Abba-
tem poſſe dare hanc licentiam motando, & non
alium Superiorem, niſi hoc habeat Inſtitutio re-
gulæ illius ordinis, vel cõſuetudo ipſius loci. Quod
ipſum voluit idem Lepus allegat. 130. Pro dubij,
aliàs 131. num.1. verſ. Item licentia, & num.5. verſ.
Item etiam ponitur, vbi ſimiliter ait, Prælatum im-
mediatum conuentus eſſe Superiorem ſuum, & ab
eo ſufficere licentiam petere, niſi aliud habeat cõ-
ſuetudo, vel ſtatuta ordinis. Et in Abbate exem-
plificat hic Innoc. num.1. & 4. Hoſt. num.15. circa
finem, in verſ. Verùm quis velit, Abb. Antiq. n. 2.
37 Io. Andr. num.7. & alij communiter. Nec requiri-
tur de neceſſitate, vt licentia petatur à conuentu;
ſed ſatis eſt eam petere à Prælato, vt pluribus fir-
mat Archidiac. in cap. Statuimus, num.2. 19. q.3.
& poſt eum Bellam. ibidem num. 3. Io. Monach.
in cap. Cum ſingula, num.4. de præbend. lib.6. & ibi
etiam Philipp. Franc. in §. Prohibemus, n.3. Ant.
de Butr. in cap. Non eſt vobis, num. vlt. ſupr. eod.
& ibi etiam Abb. num.6. & idem Abb. in cap. Ea
noſcitur, num.4 de his, quæ fiunt à Prælatis; licet
tutius eſſet etiam à conuentu hanc licentiam po-
ſtulare, ſecundum Innoc. in cap. fin. num. 1. de
renunciation. cum quo tranſeunt ibi Hoſtien. n.3.
Io. Andr. num.7. Anton. de Butr. num.13. Pro hac
opinione inducitur littera huius textus, qui in cor-
pore ſimpliciter loquitur de Prælato, nec vllã facit
mentionem de conuentu, licet in ſuprаſcriptione
dicatur Priori, & conuentui Dimolienſi. Ad idem
fortior tex. in cap. Si religioſus de elect. lib.6. in-
ducendo eum, vt per Archidiaconum in d. cap. Sta-
tuimus, n.2. 19. q.3.

38 Nec reſragatur text. in eod. cap. Statuimus, in
illis verbis: diſtrictioris religionis obtentu audeat
ſine Patris, & totius Congregationis permiſſione
recedere. Quoniam in tribus vetuſtis Codicibus
legitur, Patris totius Congregationis; & apud Iuo-
nem legitur, Abbatis totius Congregationis, & ſe-
cundum Archid. vbi ſupra verior eſt littera, quæ
eſt ſine illa copula, &, vt clarè colligitur ex cap.
Quorumdam, §. Volentes, in fin. de elect. lib.6.

Similiter nõ reſragantur ſequentia verba d. cap.
Statuimus, ſiue communi litterarum cautione,
quæ videntur innuere, vt Prior, & Canonici debeãt
dare conſenſum, ſecundum Hugon. & Turrecrem.
num.2. in fin. Nam reſponderi poteſt ea verba non
eſſe referenda ad conſenſum Fratrum, ſed ad cau-
tionẽ Prælatorum vtriuſq; monaſterij, ac religioſi
tranſeuntis: nam per litteras dimiſſorias cautum,
& conſultum eſt tam primo Abbati, cuius obe-
dientia non contemnitur, quàm ſecundo, qui per
illas fit certior de bono zelo eius, qui tranſit, &
vitat periculum reſtitutionis. Item ipſi religioſo,
qui de cætero moleſtari non poterit, ſecundum ea,
quæ dicam infra in ſecunda quæſtione, n.32.

39 Demum non reſragatur argumentũ à ſimili, quo
vtitur in propoſito Turrecrem. in d. cap. Statui-
mus, num.2. videlicet quod ſi alienatio rerum ec-
cleſiaſticarum fieri non debet ſine conſenſu Cle-
ricorum, vtique longè minùs alienatio perſonarũ,
vt latiùs dictum eſt ſupra num.26. Nam reſponde-
tur hanc non eſſe alienationem perſonæ, quia re-
ligioſus arctatur tantum ad petendam licentiam
tranſeundi propter bonum obedientiæ, eaque peti-
ta, licet non obtenta, dummodo moueatur zelo
melioris frugis, tranſire poteſt propria auctorita-
te, ſeu potiùs Spiritus Sancti ſic inſpirantis, vt ex
Innoc. & Hoſt. dictum eſt ſupra num.11. vel ſecun-
dum Archid. in d. cap. Statuimus, num.2. in fin. 19.
q.3. talis non alienatur, ſed in melius commutatur
auctoritate ſuperioris, arg. cap. Scripturæ, de voto,
& cap. Peruenit, il ſecondo, de iureiur. Quis au-
tem ſit Superior, ad quem ſpectet dare licentiam
Monacho tranſeundi ad parem, vel laxiorem re-
ligionem, diſtingue vt dixi in cap. *Dilecti*, ſupra
de renunciat. à num. 8. vſque ad num. 36. & quæ
ſint cauſæ diſpenſandi, ad num. 36. vſque in fin.

40 Sextò requiritur, vt petens licentiam ſit expreſ-
sè, vel tacitè profeſſus, aliàs enim ſi eſſet intra an-
num probationis, tranſire poſſet non modo ad
quamcumque religionem, ſed etiam ad ſæculum
remeare, abſque vlla Superioris licentia petita, vel
obtenta, textus eſt in cap. Statuimus, infra eodem
ponderando verb. *Liberè*, ideſt Superioris licentia
minimè requiſita, vt ibi dixi num. 3. poſt Abbat.
num 2.

41 Septimò requiritur, vt qui vult tranſire, licentia
petita, licet non obtenta, ſit ſubditus: nam ſi eſ-
ſet Prælatus exemptus, non poſſet prælationem
dimittere, nec ad ſtrictiorem religionem tranſire,
niſi obtenta licentia à Papa. Et hoc propter vincu-
lum Prælaturæ, ſecundum Hoſt. in cap. Illud, in
princ. infra de cleric. excom. miniſtr. & Archid. in
cap. Si Abbatem, ad fin. de elect. lib. 6. vbi refe-
runt ſic per Papam Clementem IV. fuiſſe determi-
natum.

42 Sed tu vide hanc quæſtionem plenè examina-
tam per Io. Andr. in cap. Cum non ſtat, num. 11.
& 12.

Google

& 11. de regul. iur. lib. 6. in Mercurialib. vbi con-
cludit ſubdiſtinctione: nam aut inferior Prælatus
habet alium Superiorem citra Papam; & ſufficit
vt petat licentiam, licet eam non obtineat, quia
littera huius tex. in verſ. Illa ſemper regula, ponit
ſpeciale in Epiſcopo, vt Prælatarum dimittere ne-
queat ſine licentia Papæ; ergo ſecus in Prælatis in-
ferioribus, arg. cap. Nonne, de præſumption. ad
43 hoc cap. Congregatio, 16. q. vlt. Aut eſt immedia-
tè ſubiectus Papæ, & tranſire non poteſt, Papa licē-
tiam denegante; ſed eo non reſpondente, valet
tranſitus in ſui præiudicium; Papa tamen poteſt
eum reuocare. Rationes vide ibi per Io. Andr. cū
quo concordant hic Henrich. Boich. num. 4. An-
char. num. 8. in 11. notab. & Abb. num. 13. Roſell.
in verb. Religio, 4. num. 8. Angel. in verb. Religio-
ſus, num. 35. Sylueſt. in verb. Religio, 4. q. 3.

44 Octauò, requiritur vt huiuſmodi licentia peta-
tur antequam fiat tranſitus ad ſecundam religio-
nem; aliàs enim non ſatisfieret diſpoſitioni huius
Decretalis, quia vbi in aliquo caſu exigitur licen-
tia, non ſufficit eā petere ex poſt facto, ſed à prin-
cipio eſt poſtulanda, vt hic per Abb. num. 11. Ro-
ſella in verbo Religio, 4. num. 4. & Angel. in verb.
Religio, num. 35.

45 Nonò, requiritur, vt licentia tranſeundi petatur
cū humilitate, & puritate, vt hic patet in verſ. Quo-
circa, & per humilitatem excluditur temeritas, &
præſumptio, & per puritatem excluditur leui-
tas, & iactura, atque iniuria ordinis, ſecundum
Hoſt. num. 7. in verb. Humilitate, & in ver. Puri-
tate, & Io. Andr. num. 3. in iiſdem verbis.

46 Decimò, requiritur, vt religioſus cauſam ſui
tranſitus aſſignet Prælato ſuo; & hoc innuit hæc
littera ibi; Et non fictè, ſed verè ad frugem melio-
ris vitæ valeat tranſmigrare, ſecundum Innocen.
num. 1. in verb. Poſtulandam, Hoſt. num. 8. in eod.
verb. & Io. Andr. num. 3. in fin. & num. 6. Cardin.
num. 3. in 6. quæſt. Quod ſi cauſam non aſſignet, ſed
ſimpliciter tranſeundi licentiam poſtulet, tunc Præ-
latus, cui eius cura commiſſa eſt, debet ab eo cau-
ſam quærere cur tranſire velit, vt dicunt iidem In-
noc. num. 2. Hoſt. n. 15. in verb. Vtrum quis velit,
& Io. Andr. num. 6. in eod. verb. & Cardin. in 7.
quæſt.

47 Vndecimò, requiritur vt religioſus petita licen-
tia, & cauſa, vt præfertur, aſſignata, non ſtatim di-
ſcedat, ſed expectet debito tempore reſponſum à
Superiore. Quiſquis enim debet conſilium, vel
licentiam petere, tenetur debito tempore reſpon-
ſum expectare, cap. Cum in veteri, ad fin. de elect.
& hic notant Io. Andr. num. 21. Butr. nu. 12. Car-
din. num. 2. in 3. oppoſit. Anchar. num. 5. in 7. no-
tab. & num. 10. in 1. oppoſit. & Abb. num. 8. in
gloſ. in ver. Licentia, Syluester in verb. Religio, 4.
48 q. 1. in 5. notab. Debito autem tempore tranſacto
ſi Superior cauſam ſic aſſignatam acceptet, tunc
religioſus liberè tranſire poterit. Et idem dicen-
dum ſi Superior cauſam audire nolit, vel audit, ſed
non exaudit, vel non reſpondet, aut reſpondet, ſed
non probabiliter, imò notoriè, falsè, vel malè, vel
iniuſtè, vel etiam ſine aliqua cauſa licentiam de-
negat, arg. l. Nulla differentia, ff. de author. tutor.
Nam in iſtis omnibus caſibus poterit liberè trāſi-
re, ſecundum Innoc. num. 2. Hoſtien. num 15. in
verb. Votum quis velit, & Io. Andr. num. 6. in eo-
dem verb. & num. 7. Sin autem Prælatus proba-
biliter reſpondeat, & Monachus in ſuo propoſito
perſeueret, tunc eſt Superior requirendus, ſecun-
dum eos: & conſtat ex dictis ſupra in 4. requiſito,
num. 35. quod ſi Superior licentiam denegauerit,
nulla cauſa aſſignata debebit ſubditus cauſam de-
negationis requirere: & ſi Superior negaret ratio-
nem reddere, ipſi imputandum eſſet ſecundum
Innocen. num. 4. & latius dicam infra n. 56.

49 Duodecimò, requiritur, vt eidem Prælato con-
ſtet ſecundam religionem paratam eſſe illum reci-
perè, qui licentiam petit, iſque rectà ſe transferat
ad ſecundam religionem, ne detur ipſi occaſio va-
gandi ſeu apoſtatandi, Innocen. in cap. fin. num. 2.
ſupra de renunciat. vbi dicit Abbatem non debere
licentiam dare Monacho ſuo intrandi religionem
arctiorem, niſi primò eam inueniat, & ſecundus
Abbas paratus ſit eum recipere, etſi aliter recedit,
fugitiuus eſt, & apoſtata, cum non ſit in alicuius
obedientia; & ſequuntur ibi Hoſt. num. 3. Io. Andr.
num. 7. Butr. num. 9. Cardin. n. 2. quæſt. 3. & Abb.
num. 3. Io. Monach. in cap. Cum ſingula num. 5.
de præbend. lib. 6. vbi etiam Ancharan. num. 2. &
hodie eſt expreſſum in decretis Sac. Congregatio-
nis Concilij de Regularibus apoſtatis, & eiectis, in
§. 3. Bullar. tom. 4. pag. 267.

50 Decimotertiò, requirūtur litteræ dimiſſoriæ Ab-
batis primi monaſterij, ſine quibus ſecundus Ab-
51 bas non debet Monachum recipere, vt cap. Statui-
mus, 19. q. 3. Quod ſi abſque litteris huiuſmodi ve-
niat, debet Priorem Abbatem conſulere, qui ſi fa-
teatur eum licentiaſſe, aut licentiam denegaſſe,
nullam, vel manifeſtè iniuſtam cauſam aſſignans,
tunc ſecundus Abbas eum ſecurè recipiat. Idem
ſi aſſignet cauſam iuſtam, quam tamen conſtet no-
toriè falſam eſſe. Si verò iuſtam proponat, & du-
biam, tametſi Monachus incontinenti coram ſe-
cundo Abbate paratus ſit probare ipſam eſſe falsā;
tamen non ſpectat ad ſecundum Abbatem huiuſ-
modi probationem recipere, imò tenetur Mona-
chum ad priorem Abbatem remittere, vel ad Su-
periorem ipſius primi Abbatis, vel ipſemet Mona-
chus illum adeat, & coram eo querimoniam expo-
nat de licentia denegata, & ita hic formaliter no-
tant Innoc. num. 5. Hoſt. num. 17. Io. Andr. nu. 13.
Cardin. q. 17. 18. & 19. & Anchar. n. 13.

His ergo requiſitis concurrentibus religioſus
tutò tranſire poterit ad arctiorem, petita, licet nō
obtenta licentia; non tamen cenſebitur plenè
tranſlatus, ita vt ad primam redire non valeat, niſi
poſtquam in ſecunda religione peracto probatio-
nis anno expreſsè, vel tacitè profeſſionem emiſe-
rit, vt ſus è probaui in cap. Ad Apoſtolicam, à n. 34.
vſq. in fin. ſupra eod.

52 Succeſſiuè quæro, ſi regularis tranſierit ad ar-
ctiorem ordinem non petita Superioris licentia,
an tranſitus ſit irritus, ita vt regularis ad primum
ordinem reuocari poſſit.

53 Si tranſierit ex temeritate, ſeu leuitate, non
autem deſiderio perfectioris, ſeu zelo ſanctioris vi-
tæ: planum eſt tranſitum ad ſecundam religionem,
& profeſſionem in ea emiſſam non valere, vt per
Abb. conſ. 95. num. 2. lib. 1. Roſell. in verb. Reli-
gio 4. num 6. vbi expreſsè dicunt non valere hunc
tranſitum, & loquuntur de profeſſo in ſecunda re-
ligione, qui propterea propria auctoritate tenetur
redire ad primam; & reddunt rationem, quia etſi
variatum ſit ſententijs in articulo, an tranſiens bo-
no zelo non petita licentia reuocari poſſit; conue-
niunt tamen omnes eum reuocandum fore quan-
do

Digitized by Google

do tranſſuit ex cauſa temeritatis, vel leuitatis, &
in hoc caſu intelligi debet textus in cap. Manda-
mus, 19. qu.3. ſecundum Raimundum in ſumma
de tranſlation. clericor. prope finem relatum ibi
ab Archidiacon. in fin. & fuit ſententia Innocent.
hic nu.4. verſ. Hæc tamen. Ait enim, [Si Mona-
chus malitioſè tranſeat, & ſine iuſta cauſa, licèt
ordinem ſeruauerit debitum in petitione licentiæ,
quæ ſibi denegata fuit, tamen Abbas Monachum
ſuum requirere poterit, etiamſi non appellauerit
arg. cap. Fraternitatem, ſupra de ſepul. & cap. In-
telleximus, de ætat. & qualit. vbi Monachus tran-
ſiens potuit redire ad primum monaſterium; ergo
multò fortiùs poteſt reuocari per Abbatem; & ita
punietur Monachus, qui ſine cauſa tranſiuit, cum
grauiter deliquerit.] Hæc Innoc. cum quo cócor-
dant Hoſt. nu.16. in verb. Iudicio relinquendum.
54 Verum ſi tranſierit zelo melioris frugis licentia
non petita, tunc ſunt opiniones, gloſ. hic in ver. Li-
centiam poſtulauerit: magis propendit in eam
ſententiam, vt non ſit reuocandus per id, quod ha-
betur in hoc c. in fin. ibi: Ibi mandamus quod ſu-
per eo, quod de corde puro, & conſcientia bona,
& fide non ficta feciſſe dignoſcitur, eum nullatenus
moleſtetis. Verum hæc littera nihil facit, quia
Monachus tranſiuit licentia petita, licet non ob-
55 tenta. Eiuſdem ſententiæ ſunt Petrus de Sampſo-
ne, & Abb. Antiq. num.2. in verb. Puritate, dum
dicunt huiuſmodi licentiam migrandi ad ſtrictio-
rem ordinem à Monacho petendam eſſe ex hone-
ſtate, non autem ex neceſſitate, quia cum ſit à lege
publica abſolutus, liberè poterit tranſire. Hi enim
proculdubio ſentiunt Monachum reuocari non
poſſe ex eo, quod licentiam nõ poſtulauerit. Quin-
imo ſubdit Petrus per authoritates in textu in-
ductas de ſpiritu Dei hoc ſeruari, vt ad ſtrictiorem
tranſiens non petat licentiam, vt refert Io. Andr.
num.5 in verb. Puritate, & pro hac opinione vide-
tur text. in cap. Sanè, ſupra eod. vbi de Canonico
Regulari, qui tranſierat ad monaſterium Mona-
chorum ſtrictioris ordinis, textus dicit: ipſum in
eodem loco cum pura conſcientia remanere per-
mittas.

In oppoſitum videtur textus in d. cap. Manda-
mus, 19.q. 3. vbi interdicitur ne Canonicus Re-
gularis tranſeat ad Monachos, & ſic ad ſtrictiorem
religionem, vt c. Quod Dei timorem, de ſtatu Mo-
nachor. & contrarium attentans iubetur ad pri-
mum ordinem redire, ac puniatur in eo, vt deinceps
memorialem cucullam deferat, & vltimus in cho-
ro maneat: & expone memorialem, idest in me-
moriam ſuæ tranſgreſſionis, & verecũdiam ſui de-
licti, & metum aliorum, ſecundum Hugon. Archi-
diacon. & Turrecr. Et gloſ. ibi in ver. Monachos,
intelligit illum tex. in Canonico, qui tranſiuit non
ex cauſa leuitatis, ſed licentia non petita, & ideo
cogitur redire, & ſubdit non obſtare textum in d.
cap. Sanè, ſupra eod. quia ibi dicit permittas, &
ſic eſt diſpenſatio, vel ibi fuit petita licentia, ſecun-
dum Hoſtien. hic nu.9. verſ. Tu dicas contrarium,
& in hac opinione reſidet gloſ. præallegata, & Ar-
chidiac. in d. cap. Mandamus, quam etiam tenet
gloſ. vltim. & Innoc. in cap. Intelleximus, ſupra de
56 ætat. & qualitat. Et idem Innoc. hic num. 4. Qui
ponit tres caſus, in quibus Monachus poteſt ad pri-
mum ordinem reuocari. Primus eſt quando ſine
licentia petita tranſiuit. Secundus quando tranſi-
uit licentia petita, ſed denegata ex iuſta cauſa.

Tertius, quando tranſiuit licentia petita & dene-
gata, cum ſufficiat ſuperiori licentiam denegare,
& ad ſubditum pertineat cauſam denegationis re-
quirere; & tunc ſi Superior denegaret reddere ra-
tionem, ipſi imputandum eſſet, arg. §. Ecce, 30.
diſtinct. & in his caſibus ſecundum Innocen. com-
petit Abbati rei vendicatio, vel condictio ex ca-
none, vel officium iudicis. Idem firmat Hoſtien.
hic num.9. verſ. Tu dicas contrarium, & mouetur
tum per dictum cap. Mandamus; tum per tex. no-
ſtrum à contrario ſenſu ibi, licentiam poſtulauerit,
necnon ibi, quia ſicut ſubditus. Idemque putat
veriùs Io. Andr. num. 21. verſ. Quod puto verius,
per verſ. Quocirca, & ſubdit ſe ita vidiſſe pronun-
tiari, ſequitur Roman. conſ. 341. circa primum
num. 3. verſ. Tertiò verò, dicens poſſe hoc caſu
Abbatem nobile iudicis officium implorare, & re-
uocare Monachum ſuum, qui iuſta cauſa, motus
tranſiuit ad arctiorem religionem non petita li-
centia. Subdens hoc tenere communiter ferè om-
nes Doctores in hoc cap. Sed & Abb. hic num.10.
dicit hoc tenere communiter moderniores, & in
d. conſ. 95. num. 2. verſ. Licet etiam gloſ. vbi re-
probans gloſ. & Goffredum hic dicit Io. Andr. &
communiter omnes Doctores; & latè Butrium te-
nere quod indiſtinctè quomodocumque religioſus
tranſeat ad ſtrictiorem religionem non petita li-
centia etiam non ex animi leuitate, teneatur re-
dire ad primam, cùm non valuerit aliquo modo
57 tranſitus. Ex quibus patet ab hac opinione rece-
dendum non eſſe, tum quia eam ſequitur Docto-
res ferè omnes; tum quia ſeruatur in practica, &
eſt etiam de iure verior; nam recedens à ſua reli-
gione nõ petita licentia Superioris contemnit bo-
num obedientiæ, & ideo non præſumitur motus af-
flatu Spiritus Sancti, ſed potius ex animi leuitate,
ſecundum Hoſtien. hic num. 85. in verb. Bonum
obedientiæ, Henric. Boych. num.8. & Abb. nu.10.
Lapus alleg. 130. aliàs 135. num. 2. Meritò eſt re-
58 uocandus. Nec obſtat ſi dicatur, ad quid valet
iſte rigor, cum reſtitutus ad primam, ſtatim poſſit
licentiam petere, & redire ad ſecundam? Nam
vt reſpondet Io. Andr. hic num.21. verſ. Et ſi di-
cas: ſatis eſt quod ſatisfit iuri requirenti, vt licen-
tiam petat; & allegat ſimile in c. Ad petitionem,
de accuſation. & in Clem. Quia regulares, de ſup-
plen. neglig. Prælat. Item inducit ſimile, nam vi-
demus inordinata electione, vel petitione repulſa,
admitti aliam ordinatam de eodem, & ſuper eo-
dem, vt cap. Super eo, & cap. Innotuit, in fin. de
elect. cap. final. de renunc. & cap. Examinata, de
iudic. Faciunt notata in cap. Cum quid de reg. iu-
ris, lib.6. Præterea poſſet reuerſus ad primam ibi
manere mutato propoſito, c. Ex parte, de temp.
ordinat. & cap. Intelleximus, de ætat. & qualitat.
Facit ſecundum eum quod ipſe notat in cap. Tua,
ſuper gloſ. prima, de ſponſalib. & cum prædictis
iunge quæ in hac ipſa quæſtione dixi in cap. Non
eſt vobis à n.29. vſque in fin. ſupra eod.
59 Ad motiuum Petri, & Abbatis Antiqui, quod
licentia peti debeat de honeſtate tantum, & quod
non ſit in vſu eam petere, Reſpondet Ioan. Andr.
hic num.5. hoc eſſe falſum, & ſe vidiſſe contrarium
ſeruari, & ver. Debet, hic poſitum ex propria ſi-
gnificatione neceſſitatem importat, vt notat gloſ.
in l. ſæpe, in verb. Neceſſitatem, ff. de off. Præſidis,
Felin. in cap. Nam concupiſcentiam num.6. & ibi
etiam Alex. de Neuo n.25. de Conſtitut.

60 Sed apud quem morabitur Monachus hac lite pendente, qui dicit ſe tranſiſſe ad ordinem arctiorem, & licentiam iniuſtè denegatam, Abbate in contrarium aſſerente? Reſpondet Hoſtien. hic n. 16. circa med. verſ. Sed apud quem, quod etſi Innocentius videatur hic notaſſe contrarium: tamen Monachus morari debet apud monaſterium, ad quod tranſiuit: tum quia reus eſt; tum quia ipſum monaſterium quaſi poſſeſſionem ipſius habet, arg. l. final. C. de rei vindic. l. Lite ordinata, C. de liberal. cauſ. & l. Ordinata lite, ff. eod. & eius quod legitur, & notatur in cap. Ex litteris ſupra de probat. Et cum opinione Hoſt. concordant Abb. hic n. 5. & communiter Doctores.

61 Vltimò QVAERO pro complemento materiæ, an diſpoſitio huius Decretalis vendicet ſibi locum in monialibus, adeout liceat eis de vno monaſterio tranſire ad aliud ſtrictioris obſeruantiæ, licentia ſuperioris petita, licet non obtenta iure communi inſpecto abſolutum eſt id licere, vt cap. Virgines 20. q. 4. vbi ſic legitur: Virgines ſacræ ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorem vitam ad aliud monaſterium pergere diſpoſuerint, ibique commanere decreuerint, Synodus concedit. Refertur à D. Thom. in 2. 2. q. 189. art 8. verſ. Sed contra eſt, & ad hoc ſufficere licentiam petitam ſentit ibi gloſ. 1. dum allegat hoc capitulum Archid. Bellam. & Turrecr. licet Hugo aliter intelligat illud cap. Virgines, vt ibi per Turrecrem. in princ. nec huiuſmodi facultas ſublata fuit ex perpetua clauſura, quam Monialibus indixit Bonifac. VIII. in cap. Periculoſo, de ſtat. regul. lib. 6. & conſequẽter, nec à Concilio Tridentino Conſtitutionem Bonifacij Innouante in cap. 5. ſeſſ. 25. de Regular. vt illic notat gloſ. in verb. Perpetua, dicens illam Decretalem non tollere, quin Moniales poſſint ſi velint ad ſtrictiorem religionẽ humilitatis, & puritatis cauſa tranſire quin petita licentia, vt hic. Item vna Monialis ad regimen alterius monaſterij poſſit aſſumi, cap. Nullus de elect. lib 6. ſemper enim erant in clauſura. Et cum gloſ. concordant ibi Archidiacon. num. 1. in verb. perpetua, & Gem. n. 11. Abb. in cap. fin. num. 7. de ſtat. monach. Sylueſt. in verb. Religio 4. q. 16. diſt. 2.

Verum hodie quicquid contra ſcripſerit Thom. Sanchez & alij ab eo citati ſuper Decalogo tom. 2. lib. 6. cap. 7. nu. 5. & 6. tenendum eſt hanc facultatem fuiſſe Monialibus ademptam ex motu pro-
62 prio Pij V. Incipien. Decori, ſuper clauſura Monialium, vt ſcripſi in cap. Recolentes, num. 48 & 49. infra de ſtat. Monach. vbi etiam latiſsimè examinaui an tota religio, vel domus religioſa poſsit ſe ad arctiorem religionem transferre à num. 10. vſque ad num. 54.

De Regularibus.

Cap. Conſulti.

SVMMARIVM.

1 *QVi ad monaſterium conuertitur habitum ſumendo nouitij poteſt infra annum ad ſæculum redire, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare omninò.*

2 *Habitus religionis triplex.*

3 *Apoſtata à religione eſt infamis.*

4 *Verbum, credo, à legislatore prolatum non importat opinionem, ſed veritatem.*

5 *Imperfecta duo quandoque faciunt vnum perfectum.*

6 *Obligatio ad religionem in genere quibus modis inducatur, & num. 44. & 50.*

7 *Obligatus ad religionem in genere per ſuſceptionem habitus nouitiorum cum propoſito mutandi vitam poteſt ad laxiorem ordinem pertranſire, & num. 29.*

8 *Nouitius ad ſæculum rediens non debet viuere ſæculariter, ideſt diſſolutè.*

9 *Poteſt tamen veſtes ſæculares deferre, & vxorem ducere.*

10 *Si tamen veſtes, cum quibus intrauit, eſſent nimis laſciua, honeſtum eſſet vt illas deponeret.*

11 *Proteſtatio declarat animum proteſtantis in facto multipliciter intelligibili.*

12 *Proteſtatio nõ proficit niſi ſit contemporanea actus geſti.*

13 *Propoſitum abſolutè vitam mutandi cum ſuſceptione habitus probationis, an tacitam profeſſionem inducat impediens matrimonium contrahendum, & dirimens poſt contractum, & num. ſeqq. vſque ad num. 44.*

14 *Referuntur authoritates, & fundamenta pro prima opinione.*

15 *Intellectus c. Litteraturam, de voto, & n. 20.*

16 *Votum neceſſariò requirit deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, & num. ſeq.*

Quæ tamen ſufficiunt implicita, & præſumpta, num. 18.

17 *Votum quid ſit.*

18 *Propoſitum mutãdi vitam quale eſſe debeat vt obligationem inducat.*

19 *Referuntur Authores, & fundamenta pro ſecunda opinione.*

20 *Propoſitum mutandi vitam cum ſuſceptione habitus nouitiatus eſſe votum ſimplex quibus argumentis probetur.*

21 *Propoſitum in iure multoties accipitur pro voto ſolemni.*

22 *Propoſitum mutandi vitam pro ſuſceptione habitus probationis quibus fundamentis oſtendatur non eſſe votum ſolemne.*

Intellectus c. Statuimus, de regul. & c. Non ſolum, eod. tit. lib. 6. ibidem, & n. 32. 33. & 52.

23 *Habitum probationis aſſumens in dubio non præſumitur velle profiteri, ſed tantum probare auſteritatem religionis.*

24 *Votum quando dicatur ſolemne ad effectum dirimendi matrimonium poſt contractum.*

25 *Referuntur Authores pro tertiam opinione Canoniſtarum.*

26 *Profeſſio tacita obligans ad religionem in genere dirimit matrimonium tam prius contractum, & non conſummatum, quàm poſt contractum, & conſummatum, & num. ſeq.*

27 *Proponere abſolutè vitam mutare quid ſit.*

28 *Bona profeſſi in genere generaliſſimo ſunt religioni in genere arbitrio Epiſcopi diſtribuenda.*

29 *Propoſitum mutandi vitam abſolutè cum ſuſceptione habitus probationis eſſe votum ſolemne quibus fundamentis probetur.*

Intellectus huius c. Ibidem, & n. ſeqq.

30 *Eccleſia non poteſt iuſtè obligare quemquam inuitũ ad religionem in genere.*

Dictio

Digitized by Google

31 *Dictio, ſaltem, eſt ſubſidiaria.*

34 *Intellectus c. Beneficium de regular. lib. 6.*

Beneficium Nouitij vacat per propoſitum mutandi vitam abſolutè, ibidem.

35 *Intellectus c. Gonſaldus, 17 q. 2.*

Beneficium non vacat per votum Religionis niſi illud ſit ſolemne, ibidem.

36 *Obligatio ad religionem in genere per ſuſceptionem habitus profeſſorum non oritur ex voto ſimplici, ſed ex tacita profeſſione.*

37 *Habitus profeſſorum extra monaſterium aſſumptus tacitam profeſſionem non inducit.*

38 *Pelli ſi praceſſerit votum continentia.*

39 *Votum ſimplex alicuius ex ſubſtantialibus Monachatus ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus probationis.*

40 *Propoſitum mutandi vitam abſolutè non praſumitur niſi competentibus indicijs oſtendatur, & qua ſint huiuſmodi indicia.*

41 *Teſtamentum an inducat ſufficientem probationem propoſiti mutandi vitam.*

42 *Propoſitum mutandi vitam an poſt Concilium Tridentinum ſolemnizetur per ſuſceptionem habitus probationis, & num. ſeq. & n. 55.*

Nouitius ex voto religionem ingreſſus profiteri non poteſt ante annum decimumſextum completum, nec infra annum probationis, ibid.

43 *Nouitius, qui per annum geſtauit habitum probationis, & poſtea propoſuit abſolutè vitam mutare, an cenſeatur tacitè profeſſus.*

44 *Profeſſi in religione à Sede Apoſtolica non approbata, quam putabant approbatam, an ſint obligati ad religionem in genere, & num ſeqq. vſque in fin.*

45 *Obligatio ad religionem in genere an dirimat matrimonium poſt contractum, & nn ſeq.*

46 *Veritas in ſpiritualibus praſertur opinioni.*

47 *Impedimentum oritur etiam ex actu nullo.*

48 *Profeſſus in religione, quam credebat approbatam pecc at matrimonium contrahendo, & n 51.*

49 *Profeſſio emiſſa in manibus Truffatorum an aliquã, & qualem inducat obligationem.*

50 *Profeſſio emiſſa infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium an pariat obligationem ad religionem in genere dirimentem matrimonium poſt contractum.*

Et quid ſi, profitens intendebat ſe obligare illi religioni in ſpecie, ibidem, & nn. ſeqq.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 57. & num ſeqq.

51 *Profeſſio irrita ex defectu recipientis an obliget religioni in genere, & n. 55.*

53 *In materia voti ſi non valet quod ago, vt ago, valet vt valere poteſt, & n. 56.*

54 *Fingens ſe fœminam, & profeſſionem faciens in monaſterio Monialium obligatur ad religionem in genere.*

55 *Obligatio ad religionem in genere non requirit conſenſum recipientis.*

57 *Obligatio ad religionem in genere, qua de iure oritur ex profeſsione emiſſa in religione non approbata, an ſublata fuerit a Concilio Tridentino, & num. ſeq.*

58 *Nouitiatus fieri debet in religione approbata, alias profeſsio eſt nulla, nullamque inducit obligationem.*

59 *Diſpoſitio intelligitur de actu valido,*

1 CONSVLTI. Qui ad monaſterium conuertitur habitum ſumendo nouitij, poteſt infra tempus probationis ad ſæculum redire, niſi appareat cum voluiſſe vitam mutare omninò, Hoc dicit. Communis diuiſio Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *licet autem* in qua diſtinguit duo membra, Primum ſoluit, ibi, *In primo*. Secundum ibi, *In ſecundo*. Tertiò conſulit ibi, *vt autem*.

2 Nota primò ibi, *Habitum ſumendo nouitij*. Quandoq; nouitiorum habitũ eſſe diſtinctum ab habitu profeſſorum, vt hic, quandoq; eſt indiſtinctus, ideſt à nouitijs, & profeſſis geſtari ſolitus, quandoque indiſtinctiſſimus, quo ſcilicet præter nouitios, & profeſſos, promiſcuè vtuntur etiam alij communem vitam cum eis ducentes, vt in cap. 1. de regular. lib. 6. & de his vide gloſ. Magiſtrum in Clem. Eos; eod. tit. & Henric. Boich. in cap. Statuimus, infra eodem.

3 Secũdò nota ibi, *Apoſtaſia nota*, Apoſtatam à religione eſſe infamem; prout hic notant Butr. in 1. nor. & Io. de Anania nu. 3. Nota enim exponitur, ideſt infamia, vt l. 2. in princ. ibi, Hac nota laboraret, ff. de his, qui notantur infamia, & de triplici ſpecie apoſtaſiæ, vide gloſ. 1. in c. 1. infra de apoſtat. Hoſt. & Io. Andr. hic in princ.

4 Tertiò nota ibi, *Credimus*, hoc verbum à legiſlatore prolatum non opinionem, ideſt aſſenſum vnius partis cum formidine alterius, ſed veritatẽ importare, concordat textus in cap. 2. in fin. de poſtulan. in l. Et ſi quis, §. Si coi funeris, verſ. Credo tamen, ff. de religioſ. & ſumpt. funer. idem de ver. videtur, quod probatum à lege eſt expreſsiuũ veritatis, cap. De cætero, & ibi dixi num. 2. poſt. Ioan. Andr. de Butr. Cardinal. & alios infra de homicid.

5 Quartò nota ex duobus imperfectis quandoque fieri vnum perfectum: nam ſolum propoſitum abſolutè vitam mutandi non facit Monachum, vt c. Litteraturam, infra de voto, & c. Ex tranſmiſſa cum ibi notatis, ſupra de renunciat. Similiter nec ſolus habitus nouitiorum Monachum facit c. Ex parte, c. Statuimus infra eod. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. Abbas, Antiq. hic nu. 3. Hoſtien. in c. Porrectum, num. 5. ſupra eod. & eſt planum. Et tamen ſi hæc duo ſimul iungantur, in vnam ſpeciem perfectam coaleſcunt, & tacitam profeſsionem inducunt, vt hic eſt caſus ſecondum lecturam Innocentij communiter approbatam; de cuius tamen veritate latiſsimè dicam infra in 1. quęſtione à num. 13. vſque ad num. 40 Et poteſt appellari hæc profeſsio irregularis, quæ ſcilicet extra Ordinem ex duobos imperfectis reſultat, prout in ſimili Aochar. poſt Hoſtien. in cap. Inſinuante, num. 3. infra qui Cler. vel vou. ſic appellat profeſsionem tacitam, quæ inducitur ſimul ex voto caſtitatis, & ex habitu profeſſorum extra monaſterium ſuſcepto; quæ tamen ſeorſim non inducunt profeſsionem, vt ibi dixi num. 16. ſimilis regular. habetur in c. Nihil, 7. q. 1. & in l. 2. § fin. iuncta gloſſa in ver. Excuſantur, ff. de excuſat. tutor. n. 48. ff. de iureiur. vbi docet ex duabus probationibus ſemiplenis fieri vnam plenam probationem: contraria tamen regula, videlicet, duo imperfecta non facere vnum perfectum elicitur ex cap. Quorundam, & ibi gloſ. 1. 23. diſt. ex l. Spadonem, §. Qui iura multa, ff. de excuſat. tutor. & l. 1. §. fin. C. Qui n. tutelar. ſe excuſant.

6 Quintò nota ibi, *Ad laxiorem ſaltem regulam*

ter

pertranſire. Vnum modum inducendi obligationem ad religionem in genere, videlicet cum quis proponit abſolutè vitam mutare, & ſuſcipit habitum probationis: ſed de hoc latius infra à num. 13. Alius modus eſt cum quis profitetur expreſsè infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium, vt in c. Non ſolum, & ibi notat gloſ. in ver. Veſtro Ordini, de regularibus lib 6. Alius item modus eſt cum quis tacitè profitetur per ſuſceptionem habitus profeſſorum infra probationis tēpus in Ordinibus tam Mendicantium, quàm non Mendicantium: nam indiſtinctè intelligitur textus in c. Conſtitutionem, verſ. Tacita vero facta, eod. tit. & lib. vt ibi declarat gloſſa communiter approbata in ver. obligat. Alios denique modos habes infra num. 44. & 50. Hodie tamen hanc obligationem ad religionem in genere ſuſtulit Tridentina Synodus in cap 15. ſeſſ. 25. de regul. in illis verbis, Nullamque inducat obligationem, & cap. Niſi in caſibus, vt pleniùs dicam infra, n. 42. & n. ſeq.

7 Sextò nota ex ijſdem verbis *Ad laxiorem ſaltem regulam*. Obligatum ad religionem in genere per ſuſceptionem habitus nouitiorum cum propoſito abſolutè vitam mutandi non teneri tranſire ad æqualem, ſed poſſe eligere minorem, ſeu laxiorem, etiam nulla ſubſiſtente cauſa, ſecundum Ant. de Butr. n. 2. concordat c. Super eo, ſupra eod.

8 Septimò nota ibi, *Non vt ſæculariter viuat*. Nouitium ad ſæculum redeuntem non debere ſæculariter viuere, ideſt diſſolutè, vt cap. Dictum, 81. diſt. & explicat gloſ. hic in verb. ſæculariter, ſcilicet portando arma, vel luxuriosè viuendo, arg. cap. Eos, 20. q. 3. ſecundum Innoc. num. 3. &
9 Hoſtien. num. 13. Poterit tamen vxorem ducere, & veſtes ſęculares deferre, cum præcipiat regula Sancti Benedicti, vt in eadem veſte, in qua intrauerunt, reuertantur, vt in d. c. Super eo, in fin. ſi
10 tamē veſtes, cum quibus intrauit, eſſent nimium laſciuæ, honeſtum eſſet vt illas deponeret, & honeſtiores aſſumeret, idque in memoriam priſtinę religionis, arg. l. Seruos, C. de quæſt prout hęc adnotarunt hic Io. Andr. n. 7. Butr num. 9. & 10 Cardin. num. 8. Anchar num. 4 & Io. de Anania eod. num. Subdit tamen Abbas num. 5 hoc verum eſſe de honeſtate, non ex debito; quia in nullo obligatur iſte vltra alios ſeculares, ſed exhortatiuè fuit dictum, vt non viuat ſæculariter.

11 Vltimò nota ex fine textus effectum proteſtationis: nam declarat intentionem proteſtantis in facto prægnanti, & multipliciter intelligibili, ſecundum Ant. de Butr. num. 3. & Anch. num. 5. facit textus in l. Neſennius, ff. de negot. geſt. Item
12 pondera verba illa, *in principio proteſtetur*, quæ probant proteſtationem non prodeſſe niſi ſit contemporanea actus geſti: quare actus dubius non recipit declarationem à proteſtatione poſtea ſubſequuta, vt hic per Butr. eod. n. 3.

13 QVAERO pro explicatione materię An propoſitum abſolutè vitam mutandi cum ſuſceptione habitus probationis tacitam profeſsionem inducat, adeo vt non ſolum impediat matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimat poſt contractum.

Hic eſt vnus ex articulis, in quo Theologi diſcrepant à Canoniſtis. Sed nec Theologi conueniunt inter ſe. Vnde in vniuerſum ſcribentes in tres ſcinduntur opiniones.

14 Prima opinio eſt illorum, qui arbitrantur huiuſmodi propoſitum nullam prorſus obligationem inducere; ac proinde non eſſe impedimento, quin liberè nouitius poſsit ad ſæculum redire, ac matrimonium contrahere, & non tantum reddere, ſed etiam exigere debitum coniugale. Inter quos numerantur Caietanus in 2. 2. qu. 88. art. 1. dubio penult. & in opuſculis tom. 1. tract. 31. in 7. reſponſ. Sot. lib. 7. de iuſt. & iur. qu. 1. art. 2. verſ. His tamen non obſtant. Couar de pactis, 1. par. §. 3. num. 12. circa medium, Et ex Summiſtis Angel. in ver. Votum, 1. nu 7. Syluester. in ver. Religio, 5. q. 8. verſ. Quarta, ibi, ſed nec alia opinio, & in ver. Votum, 1. qu. 2. Nauarr. in manual. c. 12. n. 26. & alij complures, quos nouiſsimè refert & ſequitur Sanchez, de matrimonio, lib. 9 diſputat. 33. n. 19. Allegantur etiam pro hac opinione duo celebres Canoniſtæ. Vnus eſt Archid. in cap. Qui bona, nu. 2. 17. q. 1. Alter eſt Abbas in cap. Litteraturam, in 2. not. infra de voto. Verum Archidiac. ſimpliciter format quæſtionem: Pone quod quis proponit ſæculum mutare, & religionem intrare, & cum tali propoſito habitum recipit, numquid taliter ingrediens obligatur? Et primo dicit Hoſtienſem tenere quod ſic, & quod tale propoſitum æquipollet voto ſolemni. Deinde recitat ſententiam D. Tho. aſſerentis ad votum tria requiri, videlicet deliberationem, propoſitum, & promiſsionem: nec aliud ſubiungit: Abbas verò dicit communiter ſentire Doctores noſtros ex propoſito deliberato, & confirmato quem obligari ad executionem boni concepti, & deliberati, & mox recenſet doctrinam D. Thomæ, de qua ſupra; & ſubdit illam deſtruere multas theoricas Canoniſtarum; verumtamen in fine concludit hoc propoſitum eſſe votum ſimplex religionis, vt inferius patebit n. 19. verſ. Et ſequitur Abbas.

15 Pro hac opinione adducitur primò textus, in d. c. Litteraturam, infra de voto. vbi patet proponentem in animo religionis ingreſſum ad illum non teneri.

Sed certè ille textus nihil facit, quin potius in contrarium retorquetur; quia dicit ex propoſito mente concepto non eſſe inductam obligationem ſi plus non eſt in voto proceſſum. Ergo à contrario eſſet inducta, ſi vlterius proceſſum eſſet, puta ad habitus ſuſceptionem, vt hic. Vnde meritò Hoſtien ibi inducit illud c. Pro opinione Canoniſtarum, vt etiam refert Archid. in d. c. Qui bona, n. 12. 17. q. 1. Præterea ille textus non loquitur de deliberatione, & propoſito firmato, de quo nunc agimus, ſed de propoſito prout eſt nuda conceptio boni explicandi, vt dicam, infra n. 20.

16 Deinde pro hac parte adducitur ratio admodū ſtringens: nam proponens abſolutè vitam mutare, & habitum probationis recipiens, neque obligatur ex voto; neque ex præcepto Eccleſię. Non ex voto, quia vt egregiè docet S. Thom. in 2. 2. q. 88. art. 1. ad votum tria neceſſariò requiruntur; Primo quidem deliberatio; Secundò propoſitum voluntatis; Tertiò promiſſio, in qua perficitur ratio voti. Superadduntur autem quandoque alia duo ad quandam voti confirmationem, ſcilicet pronunciatio oris ſecundum illud Pſalmi 65. *Reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea*,
17 &c. & teſtimonium aliorum. Vnde vt Magiſter diffinit in 4. ſenrent. diſtinct. 38. Votum eſt teſtificatio quædam promiſsionis ſpontaneæ, quæ Deo, & de his quæ ſunt Dei, fieri debet. Solum ergo

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

propoſitum non eſt votum, ita D. Thom. quem tota ſchola Theologorum ſequitur, Syluestro teſte in ver. Votum, 1. q. 2. & Religio, 5. qu. 8. verſ. Sed nec opinio. Quod etiam vbique innuit Scriptura, & in ſpecie Deuteronom. 23. Cum votum voueris Domino Deo, &c. facies ſicut promiſiſti & Eccleſiaſt. 5. Si quid vouiſti Deo, ne moreris reddere, diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio. *Ergo* vt infert S. Thomas, Vouere eſt promittere, & votum eſt promiſſio. De iure etiam canonico hoc probatur in d. cap. Litteraturam, de voto, & de iure ciuili in l. 2. ff. de pollicit. vbi patet votum cauſari ex quadam pollicitatione, ideſt vnius promiſſione, vt l. Pactum, ff. eod. Quare, vt inquit Abbas in d. cap. Litteraturam. Si de ratione voti eſt promiſſio, ſecundum B. Thom. & Archid. Doctrina Canoniſtarum circa iſtam quæſtionem euertitur, ſed & Syluester, Religio, 5. d. q. 8. verſ. Quarta mordet Canoniſtas quod malè intelligentes iura, quæ loquuntur de propoſito mutandi vitam abſolutè, putant promiſſionem non eſſe de ratione voti, ſed ſufficere ſolum propoſitum coram Deo. Itaque ſuſcipiens probationis habitum cum tali propoſito non obligatur ex voto. Sed neque obligatur ex præcepto Eccleſiæ; tum quia ſecundum Syluestrum de hoc præcepto nullibi conſtat; tum quia Eccleſia non poteſt quemquam non conſentientem obligare ad continentiam, cap. Integritas, 32. q. 1. & latius dicam infra num. 28.

18 Vt ſatisfiat huic obiectioni, in qua ferè conſiſtit vis tota præſentis diſputationis, obſeruandum eſt Canoniſtas nullibi aſſerere promiſſionem non eſſe de ratione voti, ſed ſupponunt ſufficere implicitā, & præſumptam, quod & Theologi admittunt, præſertim Caietan præallegatus in 2. 2. quæſt 88. ar. 1. dub. penult. dicens tale eſſe propoſitum, de quo Canones loquuntur. Quare Hoſtien. hic num. 9. in ver. Propoſuerit, declarans quale debeat eſſe propoſitum mutandi vitam ad hoc vt obligationē inducat, ſic ait: [Non intelligas hoc quod ex ſolo propoſito obligetur, ſed ex propoſito deliberato, & continuato, & voto emiſſo, maximè ſuſcepto habitu, cap. Sicut nobis, cap. Porrectum, ſup. eod. Non igitur Doctores noſtri intelligunt poſſe dari votum ſine promiſſione; ſed ſub nomine propoſiti intelligunt, & implicitè complectuntur illa tria, quorum explicitè meminit S. Thom. videlicet deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, prout illorum mentem declarat Tabiena in ver. Votum, primo, verſ. Notandum tertiò: ait enim: Non ita serioſè diſtinxerunt Canoniſtæ, ſed in ver. Propoſitum intelligebant omnia illa tria, & quando dicunt quod non requiritur promiſſio, intelligunt de exteriori.] Hæc ibi, quod eſt ad mentem Canonum, qui ad obligationem inducendam non ſunt contenti nudo, ac ſimplici propoſito, ſed requirunt propoſitum abſolutum, quod includit deliberationem præcedentem, & promiſſionem ſubſequentem, ſaltem interiorem, & implicitam. Vnde hoc propoſitum habere rationem voti ſaltem ſimplicis admittunt multi ex Theologis proximè citandi.

19 Secunda opinio eſt exiſtimantium hoc propoſitum mutandi vitam abſolutè cum aſſumptione habitus nouitiatus non eſſe votum ſolemne religionis, ſed votum ſimplex impediens quidem matrimonium contrahendum, ſed non dirimens poſt contractum, iuxta tex. in cap. Conſuluit, infr. Qui cler. vel vou. & in cap vn. §. Reliqua verò, de voto, lib. 6. Cuius ſententiæ ſunt Petr. de Palud. in 4. ſentent. diſt 38 q 1. art. 1 concluſ. 3. num. 11, vbi tenet eum qui ſuſcipit habitum alicuius religionis non animo probandi, ſed cum firmo propoſito permanendi, non poſſe ad ſæculum redire; quia hoc æquipollet voto ſimplici ex vi ſtatuti eccleſiaſtici, de quo in cap. Statuimus, de Regular. & eum ſequitur S. Antoninus in 3. par. tit. 16. c. 2. §. 4. verſ. Quartus, & verſ Sed quantum ad Deum, vbi ait [talem obligari ad religionem in genere quantum ad Deum, & in foro conſcientiæ ſi firmū propoſitum habuit permanendi. Sed durum videri vt obligetur voto ſolemni, quia hinc magnus laqueus inijceretur animabus, quod Eccleſia non facit, cap. De viduis, 27. q. 1. Ideoque ſibi magis placere opinionem, quod obligetur ex vi voti ſimplicis, quod vtique impedit, ſed non dirimit matrimonium contractum. Licet communiter Canoniſtæ videantur dicere quod illud habeat vim voti ſolemnis, quod ſi eſſet; matrimonium poſt contractum, & conſummatum dirimeret. Verum quia hoc eſſet ex ſtatuto Eccleſiæ; ſicut & de voto continentiæ in Ordinibus ſacris: ideo Papa poſſet cum talibus diſpenſare in contrahendo.] Hæc ille, quod fuſiùs proſequitur in ſecunda parte titul. 11. cap. 2. verſ. Nota ergo ſecundo. Et ex Canoniſtis hoc tenet hic Cardinalis num. 4. in fin. verſ. In prędicta, vbi firmat obligatum ad religionem in genere ex propoſito vitam mutandi abſolutè cum ſuſceptione habitus validè matrimonium contrahere, cum non ſit religioſus, & cogendum eſſe in religione perſeuerare non propter profeſſionem, ſed propter votum ſimplex; & dicit ſe ita in facto conſuluiſſe. & ſequitur Abb. num. 3. vbi poſt multa concludit; Tales non eſſe veros religioſos, ſed peccare mortaliter ſtando in ſæculo, & non intrando religionem, ex quo propoſitum habuerūt mutandi perpetuò vitam; eo quod ex tali propoſito videntur Deo voluiſſe ſeruire; vnde veniunt contra votum ſtando in ſæculo: non tamen obligantur ad intrandum eandem religionem, ſed poſſunt intrare laxiorem. Idem firmat Syluester in verb. Religio, 5. q. 8. in fine, vbi ait: [Dico ergo quod propoſitum mutandi vitam abſolutè eſt votum ſimplex religionis, vel eſt oblatio profeſſionis, qua in ipſo religionis ingreſſu multi petebāt profiteri, licet non admitterentur ſubitò, ſicut olim poterāt in omnibus religionibus, & nunc poſſunt in non Mendicantibus: vnde iſti remanebant obligati religioni in genere, & non erant profeſſi.] & in verb. Religio, 3. qu. 19. verſ. Quartò inducitur, dicit falſam eſſe opinionem illorum, qui dicunt tacitam profeſſionem induci per aſſumptionē habitus nouitiorum cum propoſito vitam mutandi abſolutè. Et veram opinionem eſſe quod hoc propoſitum ſit votum expreſſum perſeuerandi in religione, vel etiam votum interpretatum, vt cum quis ſe offert profeſſioni, nec tamen ſit profeſſus, quia alius non ſubitò acceptat.] Hactenus ille. Vnde patet Abbatem, & Syluestrum perperam allegari à Modernis pro prima opinione. Et cum his ſentit Tabiena dicens opinionem Cardinalis eſſe valdè probabilem, in ver. Votum primò, verſ. Notandum tertiò.

Hæc ſententia duas implicat aſſertiones. Altera eſt affirmatiua, videlicet hoc propoſitum cum ſuſceptione habitus eſſe votum ſimplex religionis;

& in

& in hoc diſcrepat à prima opinione. Altera eſt negatiua, ideſt non eſſe votum ſolemne, & in hoc diſcrepat à tertia Canoniſtarum.

20 Prima aſſertio, videlicet eſſe votũ ſimplex, probatur primo ex cap. Qui bona, 17. q. 1. vbi Gregorius: [Qui bona, inquit, agunt, ſi meliora agere deliberant, & deliberata non faciunt, licet in bonis prioribus perſeuerent, in conſpectu tamen Dei ceciderunt ex deliberatione]: qui textus nõ intelligitur de propoſito, prout eſt nuda conceptio boni explicandi, quæ non obligat ad bonum conceptũ exequendum, vt eſt caſus in d. cap. Litteraturam, ſecundum Abb. ibi in ſumma, ſed de deliberatione, & propoſito firmato, quale eſt propoſitum, de quo nunc agitur, vt ibi declarant Hugo, & Archidiac.

Deinde probatur eadem aſſertio in cap. Propoſitum, 20. q. 3. vbi Leo Papa: [Propoſitum, inquit, Monachi proprio arbitrio, & voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato; quod enim vouit Deo, debet & reddere. Ergo propoſitum eſt votum, & concordat text. in cap. ſeq. ibi, Ad propoſitum inuitus reuerti cogatur, & in cap. Nuptiarum, 27. q. 1. vbi pluribus in locis propoſitum, & votum pro eod. accipiuntur.

Cæterum ad d. cap. Qui bona, & alia iura, quæ accipiunt propoſitum pro voto ſimplici, reſpondetur procedere, ſi vlterius non ſit in voto proceſſum, ſecus ſi proceſſum fuerit ad habitus ſuſceptionem, quia tunc propoſitum ſolemnizatur, vt patebit ex authoritatibus, & rationibus infra adducendis pro tertia opinione: textus verò in d. cap. Propoſitum,
21 & cap. ſeq. probant oppoſitum, quia loquuntur de propoſito prout eſt votum ſolemne religionis dirimens matrimonium poſt contractum; ſicut etiam accipitur in cap. Viduas à propoſito diſcedentes, in cap. Virginibus, & in cap. Viduas quæ, 27. q. 1. & paſſim alibi.

Denique probatur eadem aſſertio, quia ſuſcipiens habitum nouitiatus cum propoſito vitam mutandi abſolutè non poteſt redire ad ſæculum, ſed tenetur ſaltem ad laxiorem regulam pertranſire, vt hic eſt caſus, & in cap. Statuimus, infr. eod. Hæc autem obligatio oriri non poteſt ex præcepto Eccleſiæ, vt patebit infra num. 30. Ergo neceſſe eſt vt oriatur ex voto; hoc autem votum non eſt ſolemne, vt mox probabitur; reliquum eſt igitur, vt ſit votum ſimplex impediens, ſed non dirimens, vt in cap. vnico, verſ. Reliqua verò, de voto, lib. 6.

22 Secunda autem aſſertio, ideſt hoc propoſitum cum ſuſceptione habitus probationis non eſſe votum ſolemne religionis, probatur primò in d. cap. Statuimus, infr. eod. & in cap. Non ſolum, eodem titul. lib. 6. vbi profeſſio tacita, & expreſſa, & propoſitum abſolutè vitam mutandi tamquam diuerſa accipiuntur, vt patet ex illis verbis, Niſi profeſſus ſit tacitè, vel expreſsè, aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare: ponderando dictionem alternatiuam, *aut*, quæ proponitur inter diuerſa, l. Hæc verba, ille aut ille, ff. de verbor. ſignif. cum ſimilibus. Ergo huiuſmodi propoſitum nec eſt profeſſio tacita, nec expreſſa, ſed quid tertium: quo arg. in effectu vtitur Abb. hic n. 3. verſ. Hinc nota textum, & Syluester in ver. Religio, 3. quæſt. 19. verſ. Quartò inducitur.

Reſponderi tamen poteſt in d. cap. Statuimus, agi de profeſſione expreſſa, & de duabus ſpeciebus profeſſionis tacitæ; vna ſcilicet, quæ inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum, alia verò, quæ inducitur ex propoſito mutandi vitam abſolutè. Vnde non ſequitur vt hoc propoſitum non ſit profeſſio. In prædicta verò Decretali non ſolum agitur de profeſſione expreſſa, item de profeſſione tacita in genere; & de vna ſpecie profeſſionis tacitæ, quæ ſcilicet inducitur ex huiuſmodi propoſito mutandi vitam. Propterea autem hæc ſpecies contradiſtinguitur à tacita profeſſione in genere, quia illa regulariter obligat præcisè illi religioni, cuius habitus eſt ſuſceptus, cap. 1. ibi, Religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus, infra eodem lib. 6. & Clem. Eos, ibi, Religionem illam decernimus eſſe profeſſos, & ibi gloſ. in ver. Illam, eod. tit. Hæc verò non obligat niſi religioni in genere, vt hic patet. Non ergo ſequitur vt hoc propoſitum non ſit profeſſio tacita; ſed tantum ſequitur vt non ſit ex illis ſpeciebus tacitæ profeſsionis, quæ obligant religioni in ſpecie.

Probatur ſecundò in cap. Ex tranſmiſſa, ſupra de renunc. vbi, vt inquit Syluester in verbo Religio, 5. q. 8. verſ. Quarta. Clarè patet quod votum intrandi religionem, & propoſitum perſeuerandi ſimul non faciunt religioſum per habitus ſuſceptionem, nec aliquam inducunt profeſsionem.

Verum Syluester videtur falli in intellectu illius Decretalis! nam, vt obſeruant hic Innoc. num. 3. Hoſt. num. 9. verſ. In prædicta, Io. Andr. num. 5. in fin. verſ. Et in Decretali, & Butr. num. 7. ibi, nullum propoſitum certum habuit, ſed tantum probationis habitum petijt nullo voto præcedente, vt ibi etiam notatur.

23 Probatur tertiò, quia profeſsio Regularis ſine animo, & voluntate profitendi non inducitur, cap. Præſens clericus, 20. q. 3. & cap. 1. ſupra eod. cum multis ſimilibus. At proponens abſolutè vitam mutare, & ſuſcipiens habitum probationis vtique non intendit profiteri, ſed magis experiri religionis auſteritatem: nam ſi vellet profiteri, aſſumeret habitum profeſsionis, non probationis, cap. Super eo, cum ibi notatis ſupra eod. & notat hic gloſſa vltima verſ. Sed contra, vbi reprobata opinione Ioannis, [Ex quo, inquit, aſſumit habitum nouitij, nec facit profeſsionem, nec renunciat ſęculo expreſsè, non intendit ſe obligare ſimpliciter, ſed potius conditionaliter experiri obſeruantiam regularem. At reſpondetur hoc argumentum & gloſſæ authoritatem procedere cum quis ingreditur ſimpliciter religionem, nec apparet quod propoſuerit vitam mutare abſolutè; talis enim ſuſcipiendo habitum nouitiatus non præſumitur velle profiteri, vt dicit gloſſa noſtra, & gloſſa penultima in cap. Statuimus, infra eod. propoſitum enim mutandi vitam non præſumitur niſi clara probatione, & cõpetentibus indicijs oſtendatur, vt dicitur in d. cap. Non ſolum, infra eod. lib. 6. Præſens autem quęſtio proponitur de illo, quem euidenter conſtat vitam mutare voluiſſe, qui recipiendo poſtea habitum præſumitur velle votum ſuum ſolemnizare, vt probabitur in argumentis pro tertia opinione.

24 Probatur quartò ſecundum Cardinalem, quia votum non ſolemnizatur ad effectum dirimendi matrimonium poſt contractum, niſi per ſuſceptionem ſacri Ordinis, vel per profeſsionem expreſſã, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apoſtolicã approbatis, vt diffinitur in c. vn. de

vot.lib. 6. Hic autem nec Ordinem ſacrum ſuſcipit,
vt ſupponimus; nec profitetur expreſsè, vel tacitè
in aliqua religione, ſed tantum obligatur religio-
ni in genere, vt hic patet. Ergo illius votum non
eſt ſolemne ita vt dirimat poſt contractum.

At reſpondetur negando minorem: nam qui
propoſuit abſolutè vitam mutare, ſuſcipiendo poſt-
ea habitum certę religionis, quantum in ſe eſt ta-
citè profitetur in illa: quod autem eidem religioni
non obligetur in ſpecie, non prouenit ex ſe, ſed ex
canone, qui indulget ſic profitenti, vt poſſit ad la-
xiorem ſaltem regulã pertranſire, vt hic ſtatuitur.
Adde quod illa verba d. c. vn. alicui de religioni-
bus approbatis, verificantur etiam in illo, qui obli-
gatur religioni in genere, vt clarè probatur in cap.
Conſtitutionem, de Regul. lib. 6. in illis verbis, [Ta-
citè verò facta generaliter religioni alicui recipiẽ-
tem obligat,] ponderando quod textus vtitur illa
dictione, *alicui*, qua etiam vtitur prædicta Decre-
talis vnica. Et eſt ratio, quia quoad ſubſtantialia
regulæ, de quibus in cap. Cum ad monaſterium,
infr. de ſtat. Monach. paria ſunt profiteri hanc,
vel illam religionem, vel religiones omnes in ge-
nere, cum in ſubſtantialibus non differant, ſed vna
ſit religio, vt tradunt Feder. de Sen. conſ. 5. Qui-
dam Monachus, ſub num. 2. verſ. Præterea ſufficit,
Calder. conſ. 391. alias 6. de Regular. in princ. verſ.
Aut profeſſio illius, Lap. allegat. 130. incipien. Pro
dubijs, num. 4. plenè Anchar. conſ. 321. Præmitten-
da ſunt.

Probatur vltimò, quia profeſſio nec expreſsè,
nec tacitè fieri poteſt niſi recipiatur ab eo, cuius
eſt religioni incorporare, cum ſit contractus reci-
procus, qui non poteſt conſiſtere ex parte vnius
tantum, l. In omnibus, la ſeconda, ff. de act. & ob-
ligat. & probatur in cap. Porrectum, & ibi dixi in
vlt. notab. & in cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem,
& docet S. Thomas in 4 diſtinct. 38. q. 1. art. 2. q. 3.
vbi ait, [Non eſſe votum ſolemne ad dirimẽdum,
niſi quando aliquis ſe dat principaliter Deo, diui-
nis ſe ſeruitijs mancipando, quod quidem fit per
Ordinis ſacri ſuſceptionem, vel per profeſſionem
certæ regulæ debito modo factæ, ſcilicet in manu
eius, qui debet recipere, & alijs circumſtantijs ſer-
uatis, quæ per iura determinantur; aliàs enim non
eſſet votum ſolemne quantumcumque quis profi-
teretur, quia in tali profeſſione non fieret ſub po-
teſtate eorum, qui religioni præſunt.] Hæc S. Th.
quem in propoſito refert, & ſequitur Tabiena in
verb. Votum, primo, in 3. notab. verſ. Idem tenet
S. Thomas. Is verò, qui ſuſcipit habitum proba-
tionis cum propoſito abſolutè vitam mutãdi, nulli
certo Ordini à Superioribus aggregatur, ſed ſolum
remanet obligatus religioni in genere, vt hic patet.
Ergo deficiente religionis conſenſu, illius votum
non eſt ſolemne; quo præcipuo fundamento Ab-
bas hic num. 3. tenet contra communem ſenten-
tiam Canoniſtarum.

Cæterum facilis eſt reſponſio: nam maior pro-
poſitio, qua dictum eſt profeſſionem non valere
ſine conſenſu recipientis, declaratur vt procedat
in profeſſione, quæ fit alicui religioni in ſpecie, non
autem in illa, quæ fit religioni in genere, in qua
recipientis conſenſus nec eſt neceſſarius, nec poſſi-
bilis, vt ſecundum communem opinionem, & ve-
ram patebit in quęſtione ſequenti n. 55.

25 Tertia igitur opinio eſt Canoniſtarum, qui ferè
omnium conſenſu cenſent hoc propoſitum mu-
tandi vitam abſolutè, ſolemnizari per aſſumptio-
nem habitus nouitiatus, adeout inducat profeſſio-
nem tacitam, non quidem obligantem alicui certo
Ordini, ſed religioni in genere, & non tantum im-
pediat matrimonium contrahendum, ſed etiam
dirimat poſt contractum, ità Goffred. in ſumma
de Regul. num. 12. Henrich. Boich. in cap. Statui-
26 mus, num. 9. infra eod. & hic docet Innocent. in
princ. in ver. Propoſuerit, ait enim: [Si de propo-
ſito mutandi vitam legitimè conſtiterit, videlicet
vel per confeſſionem, quam nunc facit, vel per pro-
teſtationem, quam fecit in ingreſſu, hic habitus ſo-
lemniter ſuſceptus dirimit matrimonium iam cõ-
tractum, ſubaudi non conſummatum, vt mox pa-
tebit: hęc enim proteſtatio, ſiue intentio cum ſu-
ſceptione habitus probationis habetur pro tacita
profeſſione, & eſt hic argumentum, quod habitus
probationis ſolẽnizat propoſitum] Hactenus ille,
& conſenſit Abb. Antiq. num. 4. Quid enim, in-
quit, ſi quis velit abſolutè vitam mutare, & intra-
uit religionem, poſtea exiuit, & contraxit, numquid
tenet matrimonium? Dicit Goffred. quod non;
quia licet habitus non obligauerit ad certum lo-
27 cum, tamen obligauit eum in genere. Idem ple-
niùs firmat Hoſt. nu. 3. Qui primo exponit verbum,
abſolutè, id eſt non intendens retrocedere, ſed om-
nino mundum fugere, & in religione perſeuerare,
& mox ſubdit: [Ex quo cum tali propoſito intrat,
& habitum ſuſcipit, omnino religioni obligatur; &
conſtito de hoc propoſito, habitus ſolemniter ſu-
ſceptus dirimit matrimonium iam contractum, &
non conſummatum,] cap Ex publico, & c. Ex par-
te, il ſecondo, infra de conuerſ. coniugat. multò
fortiùs poſt contractum, cap. Meminimus, infra
Qui cleric. vel vouent. quia talis intentio cum ſu-
ſceptione habitus pro tacita profeſſione habetur,
cap. Statuimus, infr. eod. & arg. c. 3. §. 1. de voto,
vbi de hoc, & infr. num. 12. Quęrit quid ſi nouitius
qui voluit abſolutè vitam mutare, poſtea matri-
monium contraxerit, an valeat, & reſoluit non va-
lere. Quia, inquit, etſi habitus non ſolemnizet vo-
tum quoad regulam aſſumptam, ſolemnizat ta-
men quantum ad Monachatum, ſiue religionem
in genere, in quam conſenſit cum habitum aſſum-
pſit intendens abſolutè vitam mutare. Idipſum
tenet Io. Andr. num. 7. in gloſ. [Numquid, dicens,
qui voluit abſolutè mutare ſęculum, ſi contrahat,
non tenet matrimonium, quia religioſus eſt, licet
non pręcisè illius religionis. Vnde dicebant Vin-
cent. Innoc. & Hoſt. quod ſi ille qui ingreditur,
habebat ſponſam non cognitam, illa ſtatim pote-
rat cum alio contrahere; & hoc ſatis probatur in
cap. Beneficium, infr. eod. lib. 6.] Hęc Io. Andr. &
ſequuntur Collectarius in princ. Butr. num. 6. An-
char. num. 7. Io. de Anania num. 6. Quinimo cum
hac opinione tranſire omnes fere ſcribentes præ-
ter Cardinalem teſtatur Abbas nu. 3. verſ. Et cum
hac opinione. De communi etiam Canoniſtarum
teſtatur S. Antoninus in 3. par. tit. 16. cap. 2. §. 4.
verſ. Communiter tamen, & paſſim Moderni. Ei-
28 dem ſententię adſcribendi ſunt Authores, qui te-
nent bona profeſſorum in genere generaliſſimo eſ-
ſe religionis in genere, & arbitrio Epiſcopi fore
diſtribuenda: quod cenſuit Gaſpar. de Caldar. cõ-
ſil. 23. incipien. Quidam fecit profeſſionem hoc tit.
quem referunt, & ſequuntur in cap. In pręſentia,
de probat. Butr. & Abb. ambo n. 64. & ſcripſi ple-
niùs in cap. Quia ingredientibus, num. 19. & ſeqq.

supra

ſupra de teſtam: Hi enim abſque dubio ſentiunt il-
lorum votum eſſe ſolemne: nam per votum ſim-
plex bona non acquiruntur religioni, ſed per pro-
feſſionem dumtaxat, vt cap. Quia ingredientibus,
cap. Perlatum, & cap. Si qua mulier, 19. q. 3. cum
ſimil.

29 Pro hac tertia opinione allegatur primò textus
apertus hic, vbi Pontifex conſultus an nouitius in-
fra annum poſſit redire ad ſæculum, diſtinguit an
propoſuerit abſolutè vitam mutare, an conditio-
naliter experiri obſeruantiam regularem. Et in
primo caſu determinat eum debere ad laxiorem
30 ſaltem religionem pertranſire, vt regulariter vi-
uat. Inquiro vnde oriatur hæc obligatio migran-
di ad laxiorem, ibique regulariter viuendi. Et cer-
tè non ex nudo eccleſiæ præcepto, quia non poteſt
iuſtè præcipere tam aſpera, nec quemquam perpe-
tuò inuitum religioni mancipare, cum continen-
tia res ſit magis voti, quã præcepti, quę ſuaderi po-
teſt, non imperari, dicit textus in cap. Integritas,
32. q. 1. c. de his 28. diſt. & ibi Turrecrem. n. 7. Na-
uarr. conſ. 39. num. 2. de regular. conſenſus enim
eſt de ratione intrinſeca Monachatus, cap. Pręſ-
ſens Clericus, 20. q. 3. & cap. 1. ſupra eod. cum
concor. quas ibi dedi num. 20. & 24. Ruſſus hæc
obligatio non oritur ex voto ſimplici, quia vouens
profiteri in certa religione tenetur ibi, & non alibi
eſſe profeſſus, vt eſt textus in cap. Per tuas, infra
de voto: quod ſi ibi non recipiatur, ſolutus eſt vo-
to, nec tenetur, aut cogi poteſt intrare laxiorem,
vt docet S. Thom. in 2. 2. q. vlt. art. 3. ad 2. quem
refert, & ſequitur Archid. in cap. Scimus, num. 2.
12. q. 1. & Sylueſt. in ver. Religio, 2. n. 16. & ſcripſi
plenè in c. Porrectum, num. 51. & ſeqq. ſupra eod.
Reſtat igitur vt obligatio huiuſmodi proueniat ex
voto ſolemni, quod ex indulgentia eccleſiæ in
hoc ſpeciali caſu non obligat illi religioni in ſpecie
in qua ſuſcipitur habitus cum propoſito vitam
31 mutandi, ſed religioni in genere, vt hic patet. Et
hoc innuit dictio illa, *ſaltem*, quę habetur in tex-
tu, quaſi dicat, qui propoſuit abſolutè vitam mu-
tare, & habitum certæ religionis ſuſcipit, de rigo-
re iuris tenetur ibi perpetuò remanere, & regu-
lariter viuere; ſed nihilominus ex benignitate per-
mittitur ei, vt ſaltem poſſit ad laxiorem regulam
pertranſire. Et eſt ſimile in cap. Super eo ſupra
eod. & in cap. Conſtitutionem, eod. tit. lib. 6. Con-
ferunt quæ de prędicta dictione, *ſaltem*, ſcripſit
Bald. dicens illam eſſe ſubſidiariam in conſ. 69. Fa-
ctum tale eſt, Quidam n. 2. verſ. Nam dictio ſaltem,
lib. 2. & Gemin. conſ. 37. Dubitatur, n. 5. verſ. Se-
cundo probatur ſic.

Non obſtat quod hoc cap. fuerit correctum
per cap. Statuimus, infra eod. vt dicit gloſ. hic in
ver. Diſtinguendum, quoniam dictum gloſ. com-
muniter reprehenditur à Doctoribus: nam in prę-
dicta decretali Statuimus, idem per omnia decidi-
tur, quod in hoc cap. Vt in ſpecie aduertunt Butr.
n. 8. & Abbas, num. 4. verſ. in gloſſa tertia, & mox
patebit.

32 Secũdò igitur pro hac opinione adducitur tex-
tus itidem clarus in d. cap. Statuimus, infra eod.
vbi deciditur, Nouitios poſſe infra annum proba-
tionis redire ad ſæculum, niſi in tribus caſibus.
Primus eſt poſt ſuſceptum Religionis habitum, qui
dari profitentibus conſueuit. Secundus eſt poſt
profeſſionem emiſſam, ſcilicet verbis ſolemnibus,
& in ſcriptis factam, & ibi explicat Hoſt. n. 3. in fin.
in verb. Profeſſionem. Tertius eſt poſt ſuſceptum
habitum probationis cum propoſito vitam mutã-
di abſolutè. Sed in primis duobus caſibus votum
eſt ſolemne, vt de profeſſione expreſſa eſt planum,
& de ſuſcipiente habitum profeſſionis patet in c.
Conſtitutionem, verſ. Tacitè vero emiſſa infra eod.
lib. 6. Ergo & in tertio, arguendo à connexis, &
æquiparatis, ad cap. Tranſlato, ſupra de conſtit. &
cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.

33 Tertiò pro hac parte adducitur textus in c. Non
ſolum, infra eodem lib. 6. vbi ſimiliter ęquiparan-
tur hęc tria, videlicet profeſſio tacita profeſſio ex-
preſſa, & propoſitum abſolutè vitam mutandi; &
ponuntur omnia ſub vnica determinatione, & ver-
borum ſtructura, ibi, [Niſi maior tamen quatuor-
decim annis exiſtens profeſſus ſit tacitè, vel expreſ-
ſè, aut euidenter conſtet illum voluiſſe vitam mu-
tare.] Vna autem determinatio reſpiciens plura
determinabilia debet omnia æqualiter determi-
nare, l. fin. C. de ſentent. l. Iam hoc iure, §. Sed ſi
aliter, & ibi Bart. n. 1. ff. de vulgar. & pupillar. facit
c. Maiores, ſupra de baptiſm. in l, Ne ad alios pri-
ma, & ad alios ſecunda clauſula referatur. Nec
ſatisfacit reſponſio Abbatis hic num. 3. verſ. Non
obſtat, quod in d. cap. Non ſolum æquiparatio fiat
tantum quoad hoc, vt neuter poſſit redire ad
ſæculum, imo enim æquiparatio fit non ſolum re-
ſpectu effectus, ſcilicet obligationis remanendi in
religione; ſed etiam reſpectu cauſæ, quia nimirum
hoc propoſitum cum ſuſceptione habitus eſt votũ
ſolemne, & obligat ad remanẽdum in religione ſi-
cut profeſſio tacita, vel expreſſa, vt clarius pate-
bit ex tribus fundamẽtis immediatè ſequentibus.

34 Quartò allegatur pro hac opinione textus irre-
fragabilis in c. Beneficium de regular. lib. 6. vbi be-
neficium exiſtẽtis infra annum probationis in tri-
bus caſibus poteſt, & debet alteri conferri. Vnus
eſt ſi conſtet quod vitam voluerit abſolutè muta-
re. Alius eſt ſi profeſſionem expreſſam fecerit.
Tertius eſt ſi ſcienter habitum receperit profeſſo-
rum, qui textus dupliciter inducitur, & primò ſic:
Prædicti tres caſus ęquiparantur quoad inducen-
dam vacationem beneficij, imo primo loco recẽ-
ſetur propoſitum abſolutè vitam mutandi, & pro-
feſſio expreſſa ponitur media inter propoſitum
mutandi vitam, & receptionem habitus profeſſo-
rum: ſed in duobus vltimis caſibus votum eſt ſo-
lemne, vt probatum eſt ſupra in ſecundo funda-
mento pro hac ſententia, num. 32. Ergo & in pri-
mo caſu, alioquin ſi hoc propoſitum eſſet votum
ſimplex incõgruè textus poſuiſſet illud primo loco,
ante profeſſionem expreſſam, & profeſſionem ta-
citam, quæ inducitur per ſuſceptionem habitus
profeſſionis, arg. c. 1. ſupra de maior. & obedient.
35 cum ſimil. Deinde inducitur ſic; Beneficium non
vacat per votum ſimplex religionis, ſed per votum
ſolemne dumtaxat textus eſt ſecundum vnum in-
tellectum in c. Gonſaldus, 17. quæſt. 2. vbi Gonſal-
dus Presbyter ægrotus Monachum ſe fieri promi-
ſit, & ſic fecit votum ſimplex religionis; non ta-
men monaſterio, aut Abbati ſe tradidit, & ſic pro-
feſſionem non emiſit, ſed beneficium renuncia-
uit; poſtea conualuit, & eccleſiam ſuam repetijt,
& textus decidit eum debere beneficium ſic di-
miſſum recuperare. Ergo beneficium nouitij etiã
dimiſſum non vacat per votum ſimplex religionis:
concordat textus ſecũdum vnam lecturam in cap.
Ex tranſmiſſa, cum ibi not. ſupra de renunciat.

Sed

Google

Sed per propoſitum mutandi vitam abſolutè vacat beneficium nouitij, vt patet in d. cap. Beneficium, ſi enim non vacaret, non poſſet alteri conferri, vt d. cap. Ex tranſmiſſa. Ergo huiuſmodi propoſitum non eſt votum ſimplex religionis, ſed votum ſolemne. Quibus ponderationibus euertitur reſponſio Syluestri aſſerētis ex propoſito mutandi vitam oriri obligationem quandam ad religionem in genere, per quam inducitur vacatio beneficij. Quoniam hæc vacatio non induceretur ſi propoſitum illud cum ſuſceptione habitus non eſſet profeſsio. Obligatio enim ad Religionem in genere ſi proueniret ex ſimplici voto non eſſet maioris efficacię ad inducendam vacationem beneficij, quàm ſit obligatio ad religionem in ſpecie, quę oritur ex voto ſimplici profitendi certam religionem, quę beneficij vacationem non inducit, vt proximè probatum eſt.

36 Quintò hæc ſententia probatur à ſimili; nam obligatio ad religionem in genere, quæ de iure oritur ex ſuſceptione habitus profeſſorum infra annum probationis in Religionibus tam Mendicantium, quàm non Mendicantium non prouenit ex voto ſimplici, ſed ex tacita profeſsione, vt eſt textus rotundus in cap. Conſtitutionem, infra eodem lib.6. in illis verbis: Tacitè verò facta infra probationis annum per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantum datur, non illi ſpecialiter, cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter religioni alicui recipientem obligat. Ergo ſimiliter & obligatio ad religionem in genere, quæ oritur ex propoſito mutandi vitam abſolutè cum ſuſceptione habitus Nouitiatus certę religionis iuxta textũ hic, non prouenit ex ſimplici voto, ſed ex tacita profeſsione. Quod ſi contradicas, aut aſsigna ſi potes inter hos duos caſus ſufficientem rationem diuerſitatis; aut in ſententiam noſtram deſcende, arg. cap. 2. de tranſlat. Epiſcop. & c. Tua de conſanguin. & affinit.

37 Sextò adducitur pro hac parte alia ſimilitudo. Habitus profeſſorum extra monaſterium aſſumptus tacitam profeſſionem non inducit, c. Vt clerici, ſupra eod. gloſ. in Clem. Eos, in ver. In aliqua, de regular. Abb. in cap. Porrectum, num. 8. ſupra
38 eod. & tamen ſi præcedat votum ſimplex continentiæ votum ſolemnizatur per aſſumptionē prædicti habitus, etiam extra monaſterium, textus eſt in cap. Ex parte, il primo, infra de conuerſ. coniug. & in cap. Inſinuante, & ibi dixi, num. 15. & nu. 17. infra qui cler. vel vouent. Innoc. Abb. Antiq. & alij, num. ſeq. allegandi. Ergo pari ratione quamuis habitus probationis in monaſterio receptus nō inducat profeſſionem tacitam, cap. Ad Apoſtolicam, ſupra, eod. cum ſuis concordant. tamen ſecus dicendum eſt ſi præcedat votum ſimplex religionis, ſeu propoſitum abſolutè vitam mutandi, vt hic: nam duo imperfecta in hac materia faciunt vnum perfectum, vt dixi ſupra in 4ª not. & pleniùs in cap. Viduaij, à n. 33. ſupra eod.

39 Vltimò probatur hęc ſententia ſecũdum Innocen. Hoſt. & Abbat. Antiq. hic, quibus cæteri conſentiunt: nam ſi quis emittat votum ſimplex continentiæ, vel abdicationis proprietatis, vel obedientiæ, & ſic vnum ex ſubſtantialibus monachatus, vt cap. Cum ad monaſterium, infra de ſtat. Monachor. & poſtmodum voto, tali emiſſo ſuſcipiat habitum probationis, hoc caſu votum in ſuſceptione habitus, ſolemnizatur, vt probatur ſecundum eos in cap. Meminimus, & in cap. vlt. infra, qui cler. vel vouent. & arg. cap. Ex parte, il primo, de conuerſ. coniugat. Ergo multò fortius per ſuſceptionem talis habitus ſolemnizatur propoſitum abſolutè vitam mutandi, in quo tria ſubſtantialia regulæ includuntur. Vnde ſecundum Innocen. & alios multò magis in ſuſceptione habitus ſolemnizatur votum, quo quis renunciat ſęculo. Et eſt ratio quare prædictis modis ſolemnizetur votum, nempe quia ex quo prædicta quis vouit, cogendus eſt ea ſeruare etiamſi habitum non ſuſcipiat. Igitur tutum eſt vt dicamus quod ſi per ſe facit illud, quod ſine habitu ſeruare tenetur, ſuſcipiendo poſtea habitum, præſumptione iuris, & de iure præſumatur hoc velle adeo roborare, vt de cætero non permittatur deſerere habitum ſic ſuſceptum: nam qui duplicat, firmat l. vnica ad fin. C. de plus petition. & eſt opt. arg. in l. Si mulier, la ſeconda, §. Sin autem, C. ad Velleian. quam rationem diſertis verbis aſſignant hic Innoc. n. 2. Hoſtien. n. 7 verſ. Ratio autem Io. Andr. n. 5. verſ. Eſt autem ratio, Cardin. in 4. q. n. 4. Butr. & Anchar. ambo, n. 7.

Ex his arbitror hanc tertiam opinionem fulciri optimis fundamentis, & ad iura præallegata non adæquatè à Theologis reſponderi, & immeritò carpi Canoniſtas noſtros, quaſi vim voti non intelligant.

40 Nunc cum in cap. Non ſolum, infra eod. lib. 6. dicatur non præſumi quem voluiſſe vitam mutare, niſi clara probatione, & competentibus indicijs oſtendatur: Reliquum eſt vt videamus quæ ſint huiuſmodi indicia. Et quidem à Doctoribus enumerantur infraſcripta, duo ponit gloſſa in cap. Statuimus, in ver. Niſi euidenter appareat, infra eod. Primum ſi in ſua receptione renunciauit ſęculo expreſsè. Secũdum ſi receperit veſtes, quę profitentibus tantum dantur. Tertium ponitur hic ab Innoc. in princ. in ver. Propoſuerit, & Hoſt. nu. 3. videlicet per confeſſionem ſuam, quam modo facit. Quod tamen limitat Hoſtien. Niſi talis confeſſio eſſet matrimonio carnali præiudicialis, vt cap. Super eo, infra de eo qui cogn. conſang. vxoris ſuæ, de quo dic vt legitur, & notatur in c. Penult. infra de raptor. Quartum itidem ponitur ab Innoc. & Hoſt. vbi ſupra; ideſt ſi in ingreſſu proteſtatus fuit coram teſtibus, quod intendebat vitam mutare. Quintum, & ſextum ponitur in d. c. Non ſolum, in gloſ. in ver. Indicijs, nimirum ſi beneficium renunciauit, vel de bonis proprijs verbo, & re diſpoſuit, & in idem recidit quod Hoſt. n. 12. & alij dicunt, ſi omnia bona ſua diuiſit. Septimum eſt quod ponit ibidem Hoſtien. Si teſtamentum fecit. Sed hoc non placet, quia cùm teſtamentũ ſit reuocabile, hinc nō elicitur euidēs probatio quod voluerit in religione perpetuo deſeruire, vt requirit textus in d. c. Statuimus. Ob quam rationē Sac. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum declarauit eiuſdem Concilij decretum, c. 16. ſeſſ. 25. de regul. quo inualidantur renunciationes non factę infra duos menſes ante profeſſionem, & de licentia Ordinarij, non comprehendere teſtamenta, & alias vltimas voluntates; quia nimirum ex illis non adimitur nouitio libertas redeundi ad ſæculum infra annum probationis. Vnde non ſine myſterio gloſſ. præallegata in d. c. Non ſolum, dicit verbo, & re, quaſi ſentiens non ſufficere, vt de rebus proprijs diſponat verbo tenus, &

per

per viam vltimæ voluntatis. Octauum eſt, ſi re-
nunciauit anno probationis, ſeu beneficio Decre-
talis Ad Apoſtolicam, ſupra eod. ſecundum Hoſt.
Quod & Caietanus admittit loco citato, videlicet
in 2.2.q 88. art. 1. dub. penult. vbi dicit hoc c. Re-
cipere declarationem à cap. Statuimus, infra eod.
& intelligi de propoſito mutandi vitam habente
implicitam promiſſionem, quale eſt propoſitum
illius, qui renunciat anno probationis, facit enim
quantum in ſe eſt quod facturus eſſet probationis
tempore completo. Nonum, ſi renunciauit pro-
prijs, aut caſtitatem, vel obedientiam promiſit,
ſecundum Innoc. & alios ſuperius relatos in vlti-
mo fundamento pro ſentẽtia Canoniſtarum, n.39.
Decimum eſt ſi in ingreſſu bona ſua monaſterio
donauit abſque proteſtatione; ſecus ſi proteſtatus
fuit quod cõditionaliter intrabat vt regulam pro-
baret, quia præſumitur mortis cauſa donaſſe, niſi
aliud in donatione expreſſerit, ita Hoſt. in c. Sta-
tuimus, n.4. verſ. Quid de his quæ legauerat, infra
eod. quem ibi ſequuntur Io. Andr. nu.2. eod. verſ.
Cardinal. in 2. not. in 4. quæſt. Abb. nu.3 verſ. Sed
quærit hic Hoſtien. & alij communiter. S. Anton. in
3. par. tit. 16. cap. 2. §. 4. verſ. Quærit enim. His igi-
tur indicijs, & ſignis, vel ſi quid aliud ſimile fa-
ciat, vel dicat, per quod enixa eius voluntas ap-
pareat, conſtare dicitur euidenter eum voluiſſe
abſolutè vitam mutare. Vnde ſi poſtea qualemcũ-
que habitum religionis ſuſcipiat, iura præſumunt
eum velle votum ſuum implere, & ſolemnizare, ta-
citè profitendo, & hęc eſt præſumptio iuris, & de
iure, vt dicunt Doctores, contra quam non eſſet
audiendus, qui ſuo iuramento firmare vellet ſe
in ſuſceptione habitus non habuiſſe animum profi-
tendi, vt cap. Vidua, in fine, & ibi dixi in vltim.
notab. num. 9. ſupra eod. & hoc in foro Eccleſiæ,
ſed in foro animæ, & quoad Deum in tantum ſer-
tur obligatio voti, in quantum ſe extendit volun-
tas, & intentio vouentis, vt per D. Thom. in 2.2.
q. vlt. art. 4.

42 Sed dices; Hodie inanis videtur prolixa hęc di-
ſceptatio, cum ex Concilio Triden. nulla ſit profeſ-
ſio facta ante annum probationis elapſum, nullã-
que inducat obligationem etiam ad religionem
in genere, vt colligitur ex verbis cap. 15. verſ. Pro-
feſſio autem antea facta, ſeſſ. 25. de regular. & ex
ſententia S. Congregationis dixi in cap. Quia in-
gredientibus, num. 22. ſupra de teſtam. Idque
etiamſi præceſſerit votum: nam cum dubitatum
fuerit an is, qui ex voto religionem ingreditur,
poſſit in ea validè etiam ante annum probatio-
nis profeſſionem emittere ſaluo Decreto Triden-
tini Concilij, cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. S. Con-
gregatio reſpondit non poſſe. Fruſtra ergo quæ-
ritur, an qui propoſuit abſolutè vitam mutare,
ſuſcipiendo poſt habitum probationis, cenſeatur
tacitam profeſſionem emittere obligantem eum
ad religionem in genere, cum hæc tacita profeſſio
infra probationis annum, & obligatio inde reſul-
tans fuerit prorſus à Concilio ſublata, vt pleniùs
dixi in prædicta Decretali Quia ingredientibus,
eod. num. 22. & dicam infra num. 57. At reſponde-
tur hunc caſum adhuc poſſe contingere non ob-
ſtante Tridentini Concilij Decreto. Ecce Noui-
tius expleto anno probationis dimiſſo habitu re-
dit ad ſæculum; poſtea propoſuit abſolutè vitam
mutare ſecundum aliquem ex modis enumeratis
ſupra num. 40. profectò ſi cum tali propoſito ad
religionem reuerſus iterum ſuſcipiat habitum
probationis, illico cenſebitur profeſſus tacitè, &
obligatus religioni in genere, neque enim hoc ca-
ſu illi obſtabit decretum Concilij, nec tenebitur
per alium annum in probatione ſtare; ſed ſtatim
profiteri poterit expreſsè, vel tacitè, niſi religio-
nis, aut perſonæ conditio ſit immutata, ſecundum
opinionem Bartholom. Brix. in ſua quæſt. Vene-
reali, 68. quam ſequitur gloſ. in cap Eum qui, de
reg. iur. lib. 6. & ſæpius probauit S Congregatio
Concilij. Rurſus poſſet accidere hic caſus in eo, qui
habilitatus eſſet à Papa ad emittendam profeſſio-
nem ſine vlla probatione. Quare præſens diſpu-
tatio non eſt inutilis.

43 Poſſet etiam attentari hunc caſum contingere
poſſe in nouitio, qui per annum geſtauit habitum
nouitiorum diſtinctum ab habitu profeſſorum:
nam ſi poſtea proponat abſolutè vitam mutare,
& pergat in delatione habitus huiuſmodi, videri
poteſt votum ſuum ſolemnizare, argum. l. Si mu-
lier, la ſeconda, §. Sin autem, C. ad Velleian. cum
concurrant duo requiſita ad hoc neceſſaria, vide-
licet propoſitum, & habitus. Contrarium tamen
credo verius; quia ad hoc vt votum ſolemnizetur,
iura, & Doctores requirunt, vt pręcedat propoſi-
tum, & poſtea recipiatur habitus. Ex hac enim
iuris interpretatione cenſetur quis propoſitum
ſuum velle roborare, ac perficere, adeo vt ſibi
non liceat amplius ad ſeculum reuerti, vt ſępius
repetitum eſt. Quæ ratio ceſſat in eo, qui primo
ſuſcepit habitum nouitiatus, & poſt annum pro-
poſuit vitam mutare: nam cum hoc propoſitum
ſit votum ſimplex, ſolemnizari non poteſt niſi ſe-
quatur nouus actus, qui præcedenti voto adijciat
robur, & firmitatem, qualis eſt noua ſuſceptio ha-
bitus, vt hic patet, non autem continuatio habi-
tus iam ſuſcepti. Quod ergo non eſt Patrum De-
creto ſancitum, &c. c. Conſuluiſti, 2.q.5. c. Inter
corporalia de tranſlat. Epiſcop.

44 Secundò QVAERO, An profeſſi in religione
à Sede Apoſtolica non approbata, quam putabant
approbatam, ſint obligati ad religionem in ge-
nere.

Hæc quæſtio eſt admodum dubia, & implexa
ob varias Canoniſtarum opiniones: nam gloſ. in
cap. vn. in ver. Approbatis, de voto, lib. 6. vbi de-
finitur votum ſolemnizari per profeſſionem factã
alicui de religionibus approbatis: Ergo, inquit, ſi
profitetur religionem non approbatam, ſi poſtea
contrahit, tenet matrimonium; quod verum pu-
to etiamſi quando profitebatur credebat illam ap-
45 probatam. Ita gloſſa, quæ videtur ſentire ex pro-
feſſione emiſſa in religione non approbata nõ oriri
obligationem ad religionem in genere, ſi ſequa-
mur opinionem Franchi in cap. Conſtitutionem,
num. 4. verſ. Secundò aduerte, infr. eod. lib. 6. Exi-
ſtimantis per obligationem ad religionem in ge-
nere dirimi matrimonium poſtea contractum,
quæ fuit opinio Innocentij, & Canoniſtarum ferè
omnium, vt dixi ſupra num. 25. Gloſſam ſequun-
tur illic Archid. prope finem, in verb. Approbatis,
46 Io. Andr. Anchar. Gemin. & Franch. qui omnes
reddunt rationem, quia in his ſpiritualibus veri-
tas præfertur opinioni, §. His ita, 35. quæſt. 9. vbi
gloſ. fin.

47 Cæterum Io. Andr. ibidem num. 3. allegat in
contrarium iura, quæ probant impedimẽtum oriri
etiam ex actu nullo, c. vn. de bigam. lib. 6. & cap.
Audi-

48 Auditis, de elect. maximè propter intentionem recipientis, cap. Quidam, de conuerſ. coniugat. & propter communem opinionem, §. Tria, 3. qu. 7. ac deinde ſubdit: Propter hæc duo vltima dico iſtum, qui obligari intendebat, contrahendo peccare; nec hoc tractat gloſ. ſed dicit quod contractum tenet, quod etiam ſentit Damaſcen. à Ioan. Andr. allegatus. Et hanc opinionem Ioan. Andr. quod profeſſus in religione, quam credebat approbatam, contrahendo matrimonium peccet, ſed cõtractum teneat, ſequuntur in eod. cap. vn. Petr. de Anchar. & Gemin. Itaque ſecundum horum opinionem patet ex profeſsione huiuſmodi ortam eſſe aliquam obligationem, hæc autẽ obligatio alia eſſe non poteſt, quàm vel ad religionem in genere, quæ ſecundum poſteriorem ſententiam non dirimit matrimonium poſtea contractum, licet impediat contrahendum: vel certè obligatio, quæ proficiſcitur ex ſimplici voto, ſecundum Præpoſitum in cap. Rurſus, in fin. Qui cler. vel vouen. vt inferius dicetur. Et quamuis, vt ſubdit ibi Præpoſitus num. 20. gloſ. in d. c. vn. ſentiat dictam profeſsionem nec valere vt votum ſimplex; ideoque taliter profeſſum poſſe contrahere, & ibi hoc placeat Archid. & Io. Andr. verè tamen gloſſa dicit tenerè matrimonium poſtea contractum, ſed non dicit licere contrahere; & ſecundum Archid. & Io. Andr. ſic profeſſus contrahendo peccat, & ipſemet Præpoſitus idem fatetur paulò inferius dicens eſſe peccatum mortale.

49 In ſimili quæſtione de eo, qui profitetur aliquã ex regulis approbatis, puta S. Guil. in manibus, vt aiunt Truffatorum, ſeu Barratorum, Spec. in tit. de ſtat. Monach. n. 45. ſic ait: [Pone, Quidam fingentes ſe eſſe de ordine S. Guil. ſeduxerunt quemdam iuuenem credentẽ illos eſſe de ordine illo, & recepit habitum illius ordinis, & promiſit ſe illam regulam perpetuò ſeruaturum, poſtea nouit illos Truffatores eſſe, an iſte ſit ad obſeruantiã illius religionis compellendus? Io. de Deo in ſuis quæſtionib. dicit quod ſi ille voluit abſolutè vitam mutare, & in Ordine S. Guil. viuere, ſiue ibi, ſiue alibi, vbicumque talis ordo vigeret, ſanè cogendus eſt, cap. Dilectiſsimis, 18. q. 2. Si verò intendebat ſe Deo obligare in illo loco tantum, & cum illis, non tenetur alibi, vt cap. Ex iniuncto, de nou. operis
50 nunciat. Eamdem diſtinctionem de eo, qui emiſit profeſſionem infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium, qui ex cap. Non ſolum, infra eod. lib. 6. erant obligati ad religionem in genere, ſequitur Lap. Abbas in cap. Conſtitutionem, eod. tit. & lib. n. 7. his verbis: [Poteſt dici quod ſi tempore emiſſi voti, vel factæ profeſſionis expreſſit vouens, vel profitens de certis loco, & ordine, ſtabitur expreſſioni ſi probetur, ita quod ſi ibi eſſe non poterit non erit nec in ſpecie, nec in genere Ordini obligatus, & contrahere matrimonium poterit, & contractum tenebit; ſi autem aliud non expreſſit, vel ſi expreſsit non probatur, ſtabitur dicto ſuo in foro animæ, non autem in foro contentioſo, niſi fortè hæc iuuaret delato iuramento, & aliter probari non poſſet; vnde tunc nec contrahere poterit, & ſi contraxerit, nõ tenebit.] Lapum ſequitur ſimpliciter ibi Anchatanus, & dicit mente tenendum, ſub n. 1. verſ. Quarto nota.

51 Verum hanc diſtinctionem quoad primũ membrum, videlicet quod ſi profeſſus intendebat ſe generaliter obligare, remaneat obligatus religioni in genere, ita vt matrimonium contrahere non poſsit, reprobat Io. de Imol. quia cùm non adſit recipiens, qui habeat mandatum incorporandi, nõ poteſt quis eſſe profeſſus, & ſequitur Præpoſitus in d. cap. Rurſus, n. 21. qui tamen dicit iſtum aſtringi voto ſimplici, & poſſe compelli ad ingrediendum, nec poſſe contrahere matrimonium ſine mortali peccato.

52 Quo verò ad ſecundum membrum, quod profeſſus in certo loco, & ordine, ſi ibi eſſe non poſsit, non remaneat obligatus religioni in genere, latè eamdem diſtinctionem reprobat Francus in d. cap. Conſtitutionem, num. 4. vbi pluribus oſtendit non eſſe faciendam differentiam an quando quis profitetur expreſsè, intendat ſe obligare illi religioni in ſpecie, vel in genere, ſed indiſtinctè remanere eum obligatum religioni in genere ſi illi in ſpecie non potuerit obligari: & inducit textum in d. c. Non ſolum, vbi quis emiſit profeſsionem infra annum in Ordine Prædicatorum, vel Minorum, & ſic intendebat ſe obligare illi Ordini in ſpecie, ponderando verba illa, Ad profeſsionem veſtri Ordinis, & tamen quia profeſsio ibi nulla fuit, remanet obligatus religioni in genere, ſecundum gloſ. & Archid. ibi, & ita dicit de hoc eſſe caſum ibi Præpoſ. in d. c. Rurſus, ſub nu. 10. Qui cler. vel vou. [Si autem, inquit, non valet profeſsio reſpectu illius religionis certæ, quam intendebat profiteri; tamen profeſsio in genere ſuſtinetur, quia remanet obligatus ad intrandam vnam ex religionibus approbatis, puta in eo, qui Ordinem Minorum ingreditur, & ante annum probationis profitetur illam regulam cum ſolemni profeſsione; profeſsio iſta non valebit quoad hoc vt iſte ſit obligatus Ordini Minorum; ſed benè valebit quoad hoc vt cogatur aliã religionem ex approbatis ingredi, cap. Non ſolum, eod. tit. lib. 6. vbi eſt caſus.] Hæc ille.

53 Ratio eſt, quia in materia voti locus eſt illi regulæ, ſi non valet quod ago vt ago, valet ſaltem vt valere poteſt, vt probat tex. in cap. Quidam, de conuerſ. coniug. vbi maritus, qui inuita vxore fecit profeſsionem, & ei poſtea fuit reſtitutus, non cogitur ea mortua redire ad monaſterium, quia hac in parte votum non tenuit cum non eſſet in eius poteſtate debitum non reddere, ſed tamen non debet matrimonium contrahere, quia per dictum votum promiſit etiam debitum non exigere, quod erat in eius poteſtate; & quoad hoc votum tenuit, atque ita ex illo textu hanc regulam deducit Abbas num. 3. verſ. Item nota. Ergo ſimili modo qui profitetur in religione approbata, licet quoad illã religionem votum non teneat, quia non eſt in eius poteſtate; tenet tamen quoad obligationem ad religionem in genere, quod ab eius poteſtate dependet.

54 Qua etiam ratione qui fingit ſe fœminã, & profitetur in monaſterio Monialium, obſtrictus remanet religioni in genere, cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. per quem tex. ita concludit Bart. Brixien. in ſua quæſt. Dominical. 81. incipien. Iuuenis, quem ſequitur Abbas in cap. Tuarum, num. 7. de priuileg.

55 Et tenendo hanc opinionem, quæ de iure verior videtur, non obſtat dictum Io. de Imol. de quo ſupra num. 52. quod non poſsit quis obligari religioni in genere ob defectum recipientis: nam reſpondetur quicquid contra ſenſerint Abbas, & Syluester ſupra citati num. 19. id non eſſe neceſſa-

rium

rium in religione in genere, vt docet Innoc. in cap. Porrectum, num. 6. verſ. Et idem ſupra eod. & Franc. poſt Lapum, & Geminianum in d. c. Conſtitutionem. Et eſt communis opinio teſte Præpoſito, in d. cap. Rurſus, num. 10. verſ. Iſtud votum iſtis duobus proximis modis. Ratio eſt, quam reddit Gemin. in d. cap. Non ſolum, in fine, quia cum inducitur obligatio ad religionem in ſpecie monaſterium obligatur profitenti ad alimenta, & ideo oportet talem obligationem cōtrahi per habentem poteſtatem, ſecus autem in obligatione ad religionem in genere, quæ cum nullam contineat obligationem reſpectu certi monaſterij, ſatis eſt vt illa ſic inducta recipiatur per habentem poteſtatem quando profeſſus ingreditur religionem in ſpecie. Et ſimilia exempla quod profeſſio emiſſa ſine auctoritate recipientis obliget ad religionē in genere, habentur ex Speculat. de ſtat. Monach. num. 24. quæſt. 19. verſ. Sed prius, Præpoſit. in d. cap. Rurſus, num. 20. verſ. Aut Monachus nullum habet, & Abb. in d. c. Porrectum, num. 10. verſ. Fatetur tamen. Alioquin ſequeretur, vt ad inducendam huiuſmodi obligationem ad religionem in genere neceſſarius eſſet conſenſus religionum totius orbis, quod non tam eſſet abſurdum, quàm impoſsibile.

56 Rurſus non obſtat quod actus agentium non debeant operari vltra eorum intentionem; ſi quidem non eſt præter intentionem profitentis vt voluerit vitam mutare, ac Deo per profeſsionem obligari; & quia hoc perficere non poteſt in ea religione, quæ à Sede Apoſtolica non eſt approbata, conſentaneum eſt vt in aliqua alia id perficiat, & reddat Domino vota ſua; cum in hac materia ſpirituali ſi non valet quod ago vt ago, valeat vt valere poteſt, vt dictum eſt ſupra num. 53. Alioquin ſi diceremus conſenſum præſtitum in aliqua religione non eſſe attendendum ad alias religiones, de quibus profeſſus non cogitauit, ſequeretur vt nunquam daretur caſus, quo quis obligaretur ad religionem in genere, nam qui profitetur v. g. in religione S. Franciſci, vtique non intendit ſe obligare religioni S. Dominici, & tamen iura eliciunt obligationem ad religionem in genere vbi profeſsio ex aliquo capite eſt nulla, & obligant profeſſum ad ingrediendum aliquam ex religionibus approbatis, quod clarè etiam patet exemplo viri, qui ſimulans ſe fœminam, profeſsus eſt in monaſterio Monialium; is enim propter votum ſolemne cogitur ingredi aliam religionem, de qua tamen non cogitauit, vt per Butr. Abb. & Gemin. ſuperius relatos.

57 Supereſt vt videamus an obligatio huiuſmodi ſublata fuerit à Concilio Tridentino.

Ratio dubitandi oritur ex Decreto c. 15. ſeſſ. 25. de Reg. ibi, Nullamque inducat obligationem ad alicuius regulæ, vel religionis, vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus: quibus verbis ſublatam eſſe obligationem in genere, & correcta eſſe iura antiqua in cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de Regular. lib. 6. iampridem cenſuit S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres, ſicut & ſuperiùs dictum eſt n. 42.

Pro parte negatiua facit, quia decretum Concilij, & declaratio deſuper emanata videntur habere locum dumtaxat in illis duobus caſibus, in quibus loquuntur, videlicet cum profeſsio eſt nulla ob defectum ætatis, vel ob defectum anni probationis; cum enim Concilium corrigat ius cōmune in præallegatis iuribus, non videtur extendendum ad profeſsionem irritam ex alio capite, videlicet ex eo quod emiſſa fuerit in religione non approbata: expedit namque iura iuribus concordare, cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. & quod non mutatur ſtare non prohibetur, l. Sancimus, C. de teſtam. & l. Præcipimus, in fin. C. de approbat. Igitur regulæ, & antiquo iuri ſtabimus niſi in quantum reperimus receſſum, vt in hac materia anni probationis dixit gloſ. in d. cap. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, infra eod. lib. 6. Ob quam rationem ſimiliter reſolutum fuit decretum d. c. 15. nihil diſpoſuiſſe de voto, cum illic de voto nulla fiat mentio. Et quamuis iura præallegata in cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, ſint correcta à Cōcilio in caſu profeſsionis emiſſæ infra annum; non tamen ſunt correcta in ſui generalitate, quam ex profeſsione nulliter facta in certo ordine orta ſit obligatio ad religionem in genere. Neq; enim illa iura fundant in illa ſpecie nullitatis, ſed in nullitate ſimpliciter, & abſolutè; ideoque Doctores quoad obligationem in genere interpretātur illos canones habere locum, ſiue profeſsio nulla ſit ex defectu nouitiatus, ſiue ex quouis alio capite, præterquam ob defectum conſenſus, vt patet ex Speculat. & alijs ſupracitatis num. 49. Vnde ſi fiat in religione non approbata, videtur ex ea oriri obligatio ad religionem in genere, quemadmodum ante Concilium oriebatur in terminis d. cap. Non ſolum, & d. cap. Conſtitutionem.

58 In contrarium facit, quia dum Concilium in d. cap. 15. ad validitatem profeſsionis requirit vt nouitius poſt ſuſceptum habitum ſtet per annum in probatione hoc videtur intelligendum de ſuſceptione habitus, & de anno probationis in religione per Sedem Apoſtolicam approbata, cum diſpo-
59 ſitio Concilij intelligi debeat de actu valido, vt in his ferè terminis declarat Lapus allegat. 46. incipien. Factum ita ſe habet, num. 5. verſ. In contrarium, vbi reſoluit, quod dicitur in d. cap. Non ſolum, vt profeſsio infra annum emiſſa in Ordine Mendicantium obliget religioni in genere, debere intelligi de profeſsione aliàs legitimè facta; ſuſceptio autem habitus probationis in ordine per Sedē Apoſtolicā non approbato eſt ipſo iure nulla, vt c. vn. de religioſ. dom. lib. 6. Vnde hoc caſu nouitius non poteſt dici ſtetiſſe per annum in probatione poſt ſuſceptum habitum, prout requirit Concilium ad hoc vt profeſsio ſit valida; ideoque cùm profeſsio huiuſmodi ſit irrita, etiam ex defectu receptionis ad habitum, & probationis, ſcilicet validæ, conſequens eſt, vt ex Concilio Tridentino nullam pariat obligationem etiam ad religionem in genere. Quod ſatiſpiacet.

De Regularibus.

Cap. Ex parte.

S V M M A R I V M.

1 P*Roſeſſus tacitè cenſetur præſumptione iuris, & de iure qui vltra annum portat habitum monachalem in monaſterio, vbi ſunt habitus indiſtincti, & n. 5.*

Proſp. Fagn. in 3. par. 3. Decretal.

2 *Habitum nouitiorum diſtinctum ab habitu Profeſſorum quantocumque tempore quis geſtet, numquam cenſetur tacitè profeſſus.*

Habitus regularis quotuplex.

34 *Profeſſus tacitè an cenſeatur qui ante annum decimumquartum profeſſionem expreſſam emiſit in religione Hieroſolymitana, & poſtea in ea ſtetit per plures annos ignorans de iure profeſſionem fuiſſe nullam, & n. ſeq. vſq. in fin.*

5 *Profeſſio emiſſa ante decimumſextum annum cenſetur tacite ratificata ex perſeuerantia annali cũ habitus delatione poſt ætatem legitimam.*

6 *Non obſtante ignorantia nullitatis profeſſionis ſiue ignorantia ſit facti, ſiue iuris.*

7 *Ignorantia facti, & iuris in quibus differant.*

8 *Ignorantia iuris nullitatis profeſſionis expreſſa an proſit militibus, mulieribus, & minoribus quominus cenſeantur tacitè profeſſi ex perſeuerantia annali in religione.*

9 *Militem arma magis, quàm leges ſcire decet.*

10 *Ignorantia iuris prodeſt militibus, minoribus, ruſticis, ac mulieribus quando agitur de excuſando eos à pœna, vel de damno vitandi, alias ſecus.*

11 *Minor, ſeu mulier ad religionem ſeducti non reſtituuntur, quia non dicuntur læſi.*

12 *Ignorantia iuris exceptio ad excludendum conſenſum in matrimonio, profeſſione, & ſacris Ordinibus non admittitur.*

13 *Veritas in ſpiritualibus præfertur opinioni.*

14 *Ignorantia facti ex quo oritur nullitas profeſſionis expreſſæ, non impedit quominus inducatur tacita profeſſio ex perſeuerantia annali cum delatione habitus indiſtincti.*

15 *Reclamatio qualis requiratur ad impediendam tacitam profeſſionem.*

16 *Profeſſus nulliter quo tempore debeat reclamare ad hoc vt non cenſeatur tacitè profiteri.*

17 *Proteſtatio formalis requiritur ad impediendam tacitam profeſſionẽ, quæ oritur ex delatione annali habitus indiſtincti.*

Proteſtatio non valet in his, quæ pendent conſequtiuè à diſpoſitione iuris.

19 *Propoſitum relinquendi religionem ex quibus verbis elicitatur.*

Profeſſionem tacitam non impediunt verba ex paſſione animi prolata, ibidem.

20 *Proteſtationis actus eliditur per ſubſequentes actus contrarios.*

21 *Proteſtatio præcedens ita demum impedit validitatem matrimonij ſubſequentis, ſi fiat immediatè ante matrimonium; ſecus ſi ex interuallo.*

22 *Et quid in profeſſione.*

23 *Proteſtatio an impediat validitatem matrimonij tam carnalis, quam ſpiritualis, ſi pars proteſtationi non conſentiat, & n. ſeq. vſq. in fin.*

Proteſtatio in his, quæ pendent à poteſtate proteſtantis, valet, & actum vitiat, ibidem.

24 *Secus in ijs quæ pendent à conſenſu duorum, quia proteſtatio non valet abſque conſenſu alterius partis.*

25 *Proteſtatio in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali an requirat conſenſum expreſſum alterius partis, & num. ſeq.*

26 *Profeſſio eſt contractus vltro citroque obligatorius.*

1 EX PARTE. Qui vltra annum portat habitum monachalem in monaſterio, vbi ſunt habitus indiſtincti, tacitè dicitur eſſe profeſſus, & compellitur expreſsè profiteri; hoc dicit. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Ideoque*.

Nota ex hac Decretali, per delationem vltra annum in monaſterio habitus indiſtincti, ideſt tam à Nouitijs, quàm a Profeſſis promiſcuè geſtari ſoliti, induci tacitam profeſſionem, & quidem præſumptione iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, niſi ante expletum annum probationis præceſſerit proteſtatio, gloſ. hic in ver. Per annum, Hoſt. num. 9 Io. Andr. num. 3. Cardin. num. 4. Butr. num. 7. & alij communiter. & probatur in Clem. Eos, de Regular. & in cap. 1. vbi hoc tenent Io. Monach. In ver. Præſumitur, Prob. in additione, Gemin. & Anchar. infr. eod. lib 6.

2 Dixi per delationem habitus indiſtincti, quia ſi habitus nouitiorũ eſſet diſtinctus ab habitu profeſſorum, quantocumque tempore habitum nouitiorum quis geſtaret, numquam cenſeretur tacitè profeſſus, nec cogeretur illã regulam expreſsè profiteri, vt docent hic Innoc. in princ. Io. Andr. n. 3. & Cardin. num. 3. in 2. oppoſit. & Abb. Antiq. in cap. Conſulti, 5. eod. vbi dicit ſe vidiſſe litteram abſolutoriam datam ſuper hoc cuidam Monacho, qui ferè per viginti annos ſteterat in habitu probationis, cuius dictum referunt hic Io. Andr. ad fin. Cardin. num. 4. & Abb. Siculus num. 3. & gloſ. 2. in fin. in d. Clem. Eos, eod. tit. hoc caſu nec oritur obligatio ad religionem in genere ſecundum In-

3 noc. & Io. Andr. De triplici autem habitu regularium videlicet diſtincto, indiſtincto, & Indiſtinctiſſimo, & quando ex eius geſtatione vltra annum quis dicatur tacitè profeſſus, vide hic per Abb. eodem num. 3 vbi diſtinctè omnes caſus complectitur, & in d. Clem. Eos, de Regular. vbi materiam explicat per concluſiones.

4 QVAERO, Poſt Concilij Tridentini promulgationem Decius habitum per Equites S. Io. Hieroſolymitani, qui apud eoſdem indiſtinctus exiſtit, ſuſcepit, & antequam ad ætatis ſuæ annum decimumquartum perueniſſet, expreſſam profeſſionem per eoſdem emitti ſolitam emiſit. Et quãuis ſatis citò illum pœnituiſſet emiſſæ profeſſionis; tamen putans tamquam iuris ignarus ſe obligarũ, in eadem per multos annos perſeuerauit habitum prædictum continuè geſtando, & actibus profeſſorum ſe immiſcendo. Certum tamen eſt, dum annum ſuæ ætatis decimumſextum ageret, ſæpe alijs religioſis dixiſſe hæc, vel ſimilia verba: *Se io non haueſsi fatto profeſſione in queſta religione, mai non la farei per vita mia*. Tamdem menſibus præteritis intelligens à quodam iuriſperito ſuam profeſſionem non valere, cœpit intentare declaratoriam nullitatis eiuſdem. Suppoſitis igitur prædictis, ac profeſſionem emiſſam etiam in dicto Ordine S. Io. Hieroſolymitani ante decimumſextum ætatis annum completum eſſe nullám ad quemcumque effectum ex Tridentini Concilij decreto in cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. An Decius ſit cenſendus tacitè profeſſus nec ne?

Citra controuerſiam eſt profeſſionem expreſsã hoc caſu fuiſſe irritam tam ex diſpoſitione iuris communis, quia emiſſa ante annum decimũquartum conſummatum, cap. Ad noſtram, vbi gloſ. in

ver.

in ver. Conſummationem, & c. Significatum, ſupra
eod. quàm ex Concilio Tridentino, quia ante an-
num 16. expletum, vt in d. cap. 15. ſeſs. 25. de re-
5 gular. Certum eſt ſimiliter profeſſionem expreſsè
emiſſam ante legitimam ætatem cenſeri tacitè
ratificatam ſi profeſſus de iure communi poſt an-
num 14. & ex Concilio poſt annum 16. per annum
integrum detulerit habitum indiſtinctum: text. eſt
ad litteram in cap. 1. in princ. de regular. lib. 6. quã
tacitam profeſſionem ex ſententia S. Congrega-
tionis Conciliũ non ſuſtulit. Et hæc eſt præſump-
tio iuris, & de iure, quæ non admittit probatio-
nem in contrarium, vt notat ibi Io. Monach. n. 3.
quem in hoc communiter DD. ſequuntur & gloſ.
hic in ver. Per annum, quæ ſimiliter à Doctoribus
approbatur, vt dixi ſupra num. 1.
6 Quæ cùm ita ſint, in hac facti ſpecie de duobus
dubitari poteſt. Primum eſt, An diſpoſitio dicti
cap. 1. vendicet ſibi locum hoc caſu, in quo De-
cius, vt proponitur, ignorauit ſuam profeſſionem
expreſſam de iure fuiſſe nullam. Secundum eſt, An
itidem ille textus habeat locum non obſtantibus
verbis à Decio prælatis prout in themate. Quoad
primum in cap. Significatum, ſupr. eod. plene exa-
minaui articulum. An qui ignorat ſe emiſiſſe pro-
feſsionem expreſſam ante ætatem legitimam, &
credens ſuam profeſsionem eſſe validam, poſtea
perſeuerat per annum integrum in Religione de-
ferendo habitum indiſtinctum, cenſeatur tacitè
profeſſus, necne: & pluribus oſtendi, etiam ex ſen-
tentia S. Congregationis Concilij, cenſeri tacitè
profeſſum. Ergo longè magis idem videtur re-
ſpondendum in caſu præſenti. Quandoquidem
iura, & fundamenta omnia, quibus conſtat taci-
tam profeſsionem induci, non obſtante ignoran-
tia facti, vnde oritur nullitas profeſsionis expreſ-
ſę, fortius concludunt in ignorantia iuris: nam
7 inter has duas ignorantiæ ſpecies regulę conſti-
tuuntur oppoſitæ, hoc eſt ignorantia facti præſu-
mitur, niſi probetur ſcientia, l. Verius, ff. de pro-
bat. l. Si fideiuſſores, & ibi Bartol. ff. ad Velleian.
l. fin. ff. Pro ſuo, cap. Propoſuiſti, 82. diſtin. in fin.
cap. Si vero, il ſecondo, de ſent. excomm. & c. Præ-
ſumitur ignorantia de regul. iur. lib 6. quem tex-
tum loqui de hac ſpecie ignorantiæ communiter
ibi affirmant DD. Rurſus facti ignorantia excuſat,
cap. Ignorantia facti, de regul. iur. in 6. l. Etſi con-
ſenſu, §. 1. ff. de contrahen. empt. l. 1. ac ferè per
tot. ff. de iur. & fact. ignor. Sępe enim & peritiſsi-
mos fallit. l. 2. ff. eod. Specul. in tit. de Aduoca-
to, §. Nunc tractemus, num. 2. At per contrarium
iuris ignorantia non præſumitur, niſi probetur,
Bart. in l. Non fatetur, col. vlt. ff. de confeſſ. latè An-
ton. Gabriel. lib. 6. tit. de reg. iur. concluſ. 7. Igno-
rantia non pręſumitur. Item iuris ignorantia non
excuſat. 1. q. 1. §. vlt. ante fin. cap. Presbyterum,
28. diſt. cap. Ignorantia de reg. iur. in 6 d. l. 1. & l. Iu-
ris ignorantiam, cum ſeqq. ff. eod. Ignorare enim
ius nemini licet, l. Leges, C. de legib. Specul. in
tit. de except. & replic. §. 2. verſ. Sed quid ſi velit;
ideoque; ignorantia dicitur cauſa iniuſta, in l. Libe-
rorum, ff. de ijs qui notan. infam. Quamobrem ſi
ignorantiam facti, ex quo oritur nullitas profeſ-
ſionis expreſſę, non prodeſt ad excluſionem taci-
tæ profeſsionis, vt latiſſimè probatum eſt in d. c. Si-
gnificatum ſupra eod. Ergo multò minus prodeſ-
ſe debet ignorantia iuris. Et idcirco Authores,
qui cenſent ignorantem factum, ex quo reſultat
inualiditas profeſſionis expreſſę numquam cenſeri
tacitè profeſſum, quia perſeuerat in religione
tamquam profeſſus, non tamquam profeſſurus, &
ex præcedenti conſenſu erroneo: inter quos Na-
uarr. in plurib. eius Conſilijs in tit. de reg. relatis
in d. cap. Significatum, tamen contrarium ſcripſe-
runt in eo, qui allegat iuris ignorantiam, vt per
eundem Nauarr. conſ. 20. num. 5. & conſ. 46. n. 3.
& Sanch. de matrim. lib. 7. de imped. diſp. 37. q. 3.
num. 25. Atque ita Authores, qui in contrarium
adduci poſſunt, quia loquuntur cum expreſsè pro-
feſſus perſeuerat in religione, ignorans ſe profeſ-
ſionem feciſſe ante ętatem legitimam; & ſic in
terminis ignorantiæ facti non ſunt extendendi ad
caſum quando quis ſcit quidem ſe emiſiſſe profeſ-
ſionem ante ętatem, ſed tamen ignorat ius diſpo-
nere eo caſu profeſſionem eſſe nullam, quæ eſt iu-
ris ignorantia. Nam vt dicitur in l. 2. ff. de iur. &
fact. ignor. in omni parte error in iure non eodem
8 loco, quo facti ignorantia haberi debebit. Sed
obijcies, hoc caſu non eſſe conſtituendam diffe-
rentiam inter iuris, & facti ignorantiam, quia
verſamur in equite armatæ militię, in quo admitti
poteſt ignorantia iuris, l. Regula, ff. de iur. & fact.
9 ignor. Nam militem arma magis, quàm leges ſci-
re decet, l. 1. poſt princ. C. de iur. deliber. ideoque
Sanch. de Matrim. lib 7. de imped. diſp. 37. quęſt. 3.
nu. 15. quamuis dixerit tacitam profeſſionem non
impediri ex eo, quod quis ignoret ſuam profeſſio-
nem expreſſam de iure fuiſſe nullam: tamen po-
ſtea limitat hoc non procedere in militibus, mi-
noribus, ruſticis, & mulieribus, in quibus ignoran-
tia iuris dicitur probabilis, & æquiparatur igno-
rantiæ facti. Præſertim vero quia hoc caſu miles
videtur agere de damno vitando, ne perpetuò al-
ligetur monachali ſeruituti, quę, vt habetur in
cap. Præſens, 7. quæſt. 1. niſi deligatur, non bonos
ſucceſſus habet; & vt dicitur in cap. 1. 54. diſt. cor-
porali ſeruitute diſtrictior eſt. Vnde quamuis nõ
agatur de delicto, ſed de contractu, qualis eſt pro-
feſſio, c. Porrectum, & cap. Ad Apoſtolicam, ſu-
pra eodem admitti debet iuris ignorantia, c. Tur-
batur, §. Notandum, 1. qu. 4. Et eo magis, quia
Decio nulla culpa imputari poteſt, quod ſuper va-
liditate ſuę profeſſionis peritos non conſuluerit;
cum tradendo ſe in manibus Superiorum dictę re-
ligionis, ſupponere poſſet omnia neceſſaria obſer-
uata fuiſſe, arg. cap. Quod culpatur, 23. quęſt. 1. &
patet ex traditis per Anton. de Butr. conſ. 18. in
quęſt. in fin. verſ. Aut enim errauit.
10 At reſpondetur iura quę dicunt militibus, mi-
noribus, & alijs huiuſmodi prodeſſe iuris ignorã-
tiam iuxta l. 1. C. de iur. & fact. ignor. cum alijs ſu-
pra alleg. admittere duas declarationes. Vna eſt
vt procedant ſolum quando agitur de excuſando
illos à pœna, l. Quis adulterium cum inceſtu, §. 1.
ff. de Adult. & l. Qui ſupra, C. de inceſt. nupt. glo. in
cap. Etſi neceſſe, de donat. inter vir. & vxor. Rom.
conſ. 506. in princ. num. 2. Altera eſt vt procedant
quando agitur de damno vitando, aliàs ſecus, Fe-
der. de Sen. conſ. 105. num. 3. verſ. Cum quæritur,
Bald. conſ. 163. num. 4. lib. 1. At neutra ex his de-
clarationibus applicatur caſui noſtro, in quo non
agitur de excuſando militem à pœna, nec ipſe tra-
ctat de damno vitando, cum ex profeſſione nullum
ei damnum inferatur, imo maximum bonum, vt
inquit Petrus Ledeſma de matrim. q. 53. art. 1. in
reſponſione ad ſecũdum. Et quamuis ſeruitus mo-

narhalis dicatur diſtri&ior corporali ſeruitute;ta-
men Religioſus ſeruit ei, cui ſeruire regnare eſt,
vt Gemin.ait in cap 1.nu.7. verſ Quęro an ingre-
diens, de regul lib.6. poſt. Io. Andr.quem citat in
cap. Cum virum, vbi etiam Abb. num.6. ſupra
11 eodem, ita vt propterea minor, ſeu mulier ad reli-
gionem ſeducti non reſtituantur, quia non dicun-
tur læſi, text.in cap. Conſtituit, 20. q 3. atque il-
lic notant gloſ. & DD. & In c. Cum dilecta, quod
met. cau. Specul. in tit.de reſtit. in integr. in 2.par.
§. Qualiter, num.6. verſ. Sed numquid minor. Ar-
chid. & Gemin. in d.cap. 1.de regul.in 6. Io. Andr.
Abb. & DD. in d cap. Cum virum. Reſpondetur
ſecundò contra profeſſionem tacitam quę induci-
tur ex delatione annali habitus communis, non
ſolum non admitti probationem per iuris ignorā-
tiam, quæ regulariter non admittitur, vt d.l. 1.Cum
concord. Sed nec per alias ſpecies probationum,
quæ regulariter ſunt permiſſę cum hęc prçſump-
tio, vt ſuperiùs dictum eſt, num 1. ſit iuris, & de
iure, quę nullam admittit probationem in contra-
12 rium. Et re vera maxime abſurdum eſſet, ſi in
hac materia tam graui matrimonij ſpiritualis ad-
mitteretur ab Eccleſia exceptio ignorantiæ iuris;
nam hoc prætextu liceret etiam contrahenti ma-
trimonium, aut ſacros Ordines ſuſcipienti allega-
re defectum conſenſus ob iuris ignorantiam, quod
tamen abhorrent ſacri Canones, c. Presbyterum,
28. diſt. c. Ad id quod, & c. Is qui fidem, & vtro-
bique notant Canoniſtæ de ſponſal. Abb. In ſua
quæſt.2. Incipien. Stante ſtatuto, in 12.col.num.14.
13 Quoniam in his ſpiritualibus veritas prę fertur opi-
nioni, gloſ. in cap. vnic.in ver. Approbatis, & ibi Ar-
chid. Io. Andr. Anchar. Gemin. & Franc. de voto
14 lib.6. Reſpondetur denique obiectionem prædi-
ctam hoc ſolum intendere, vt in milite idem ope-
retur ignorantia iuris, quod in alijs non priuile-
giatis operatur ignorantia facti: ſed facti ignoran-
tia in alijs non excludit tacitam profeſſionem,
tum quia profeſſus ante ętatem legitimam, licet
ignoranter, ſemper præſumitur habuiſſe animum
vitam mutandi, vt præter alios quos retuli in c.Si-
gnificatum, ſupra eodem docet Archid. in c. Quod
interrogaſti, num.4. 27. diſt. & in hac perſeueran-
tia, & duratione conſenſus poſt ætatem legitimam
ſacri Canones fundant præſumptionem tacitæ ra-
tihabitionis profeſſionis expreſſę; vt ex Abb. in
c. Conſuluit, de conuerſ. coniug. & alijs dixi ple-
nè in d. c. Significatum, ſupra eodem Tum quia
ignorantia nullitatis profeſſionis expreſsè cum ſit
ignorantia eius rei, quam ſi profeſſus ſciuiſſet, ni-
hilominus in Religione perſeueraſſet; atque ita
profeſſionem à ſe prius factam ratam habuiſſet
iuxta terminos d. cap.1. de Regul.in 6. nullo mo-
do efficit perſeuerantiam illam, ac tacitam rati-
habitionem inuoluntariam, vt multis rationibus,
authoritatibus, & exemplis illic probauimus,
quæ hic tranſcribere non eſt opus. Ergo quate-
nus etiam hoc caſu error iuris, & facti pari paſſu
ambularent; tamen prodeſſe non debet Decio
Ignorantia iuris, ſicut cęteris non prodeſt igno-
rantia facti.
15 Quoad ſecundum dubium, qui tuentur partes
Decij obijciunt diſpoſitionem d.cap.1. non habere
locum hoc caſu, in quo Decius ſæpe prorumpit in
verba initio propoſita ex doctrina Ioan. Monach.
ibid. poſt num.3. in ver. Per hoc, vbi ait, prçſump-
tionem illam, quod deferens habitum per annum
cenſeatur tacite profeſſus, non procedere, quan-
do prædictos actus fecit abſque eo quod antequā
laberetur annus immediatè ſequutus annum præ-
fixum ad profitendum, aliquam fecerit reclama-
tionem. In caſu autem præſenti nedum annus im-
mediate ſequens ętatem legitimam ad profiten-
dum, qui poſt Concilium eſt annus 17. ſed nec ip-
ſemet annus 16. lapſus fuit abſque aliqua reclama-
tione, cum Decius ſæpè dixerit: *Se io non haueſſi
fatto la profeſſione in queſta religione, per vita mia
mai non la farei*, vt in facto ſupponitur: dicunt
enim verba huiuſmodi habere vim ſufficientis re-
clamationis ſecundum Io. Monach. vbi ſupra cum
ex illis ſatis remanſerit declaratus animus profe-
rentis, Alex. conſ.99. num.10. lib.3. facit text. in
l. fin. C. ſi maior factus, ibi: poſt annum 25. nihil
conqueſtus ſit. Præſertim quia impoſſibile erat
Decio, qui putabat ſe valide profeſſum, prote-
ſtari, quod per actus ſubſequentes, non intende-
bat ſe obligare religioni. Nec tollit obicem,
16 quod doctrina Io. Monachi procedat in eo, qui ali-
quam fecit reclamationem ante lapſum annum
ætatis ſuæ 15. de quo loquitur d.c.1. de regul.lib.6.
non autem in Decio, qui illam fecit poſt annū 15.
Quia reſpondetur in d. cap. 1. non conſiderari an-
num 15. formaliter, & per ſe pro dicta illa ætate,
ſed reſpectiuè tamquam primum annum, qui ſuc-
cedit poſt annum 14. præſignantem in maſculo
ætatem habilem ad profitendum. Vnde idem Io.
Monach. ibid. & Gemin. num.7. notant quod di-
citur ibi de anno 15. reſpectu maſculi, verificari
in 13. reſpectu fœminę. Quare quod habetur ibi
de anno 15. ſimiliter hoc caſu videtur verificari in
anno 17. quia quemadmodum annus 15. de iure
communi immediatè ſubſequitur annum præfixū
ad profitendum, ideſt 14. vt in cap. Ad noſtram, &
cap. Significatum, ſupra eod. ita poſt Concilium
annus 17. immediatè ſubſequitur annum præfini-
tum ad profeſſionem, ideſt 16. vt in d. c. 15 ſeſs. 25.
de Regul. Conc. Trid. idque ſatis indicat littera
d. c. 1. dum conſiderat taciturnitatem totius pri-
mi anni immediatè ſequentis poſt ætatem præfi-
xam ad profitendum, & declarat Nauarr. conſ. 75.
per tot. de regul.
17 Sed prædictis non obſtantibus videtur reſpon-
dendum verba à Decio prolata non obſtare quo-
minus inducta fuerit tacita profeſſio ad præſcrip-
ptum d.cap.1. de regul.in 6. nam etſi Io. Mon. di-
cat ex delatione habitus annali non induci tacitā
profeſſionem quādo ſic indutus aliquam fecit re-
clamationem; tamen cum non aperiat qualis de-
beat eſſe dicta reclamatio, videtur intelligendus
de ſolemni reclamatione, de qua DD. communi-
ter loquuntur, hoc eſt de formali proteſtatione Ita
enim cenſet gloſ. in c. Quod interrogaſti, in verb.
Finxit, 27. diſt. & gloſ. hic in ver. Per annum, quam
ſequuntur Ioan. Andr. & alij communiter. Item
gloſ. in Clem. Eos, hoc tit. & Hoſtien. ſupra in c. 2.
& cap. Ad Apoſtolicam Franch. alios referens in
d. cap. 1. poſt num. 3. in gloſ. Videtur. Prob. ibidem
num. 7. Ripa in cap. Cum M. num. 94. de Conſt. &
ſatis probatur in c. Cum virum, ibi: Cum eam non
conſtet euidenter contradixiſſe, & in cap. Conſul-
ti, ibi: Propoſitum ſuum in principio proteſtetur,
18 ſupra eod. Quod adeo verum eſt, vt non deſint
graues Authores qui ſentiant nec ſolemnem qui-
dem proteſtationem tamquam contrariam facto
ſufficere ad impediendam tacitam profeſſionem
à iure

à iure inductam; cuius ſententiæ ſunt Laud & alij
relati à Gemin.in d. cap. 1. Nam proteſtatio non
valet in his, quæ pendent conſecutiuè à diſpoſitio-
ne iuris, vt poſt Abb. pluribus probat Dec.in dict.
cap. Cum M, num.67.de Conſt. & vide quod ſcripſi
poſt Innoc. in cap.1. nu.14.ſupra Quod met. cau.
19 Præſertim verò quia verba Decij ſuperius relata
nedum formalem proteſtationem non important,
ſed ne ſimplicem quidem reclamationem. Conſi-
derandum eſt enim in religionibus ſępe continge-
re, vt religioſi maximè indiſcretis pœnitentijs,aut
præceptis laceſſiti, aut tædio ſtrictioris vitæ affecti,
aut ob aliã eiuſmodi cauſam in ſimilia verba pro-
rumpant; quæ potius indicant quamdam velleita-
tem, ſeu momentaneam animi indignationem,
ſeu diſplicentiam, quàm firmum propoſitum re-
linquendi religionem, & ad ſæculum redeundi:
arg c.Vulgaris, §.Cogitatio de pœn.diſt.1.c.Si quis
iratus, 2.q.3. cum alijs adductis per Iaſ. in l. Si Fi-
liam tuam num.5. C. de inoff.teſtam. Nam vt in-
quit Cardin. Caietan. tom.1.opuſcul.tract.4.qu.1.
velleitas non eſt idem actus cum voluntate deli-
berata,& ſimiliter diſplicentia proportionalis vel-
leitati non eſt idem actus cum diſplicentia propor-
20 tionali voluntati deliberatæ. Quibus accedit quod
etiam ab expreſſa proteſtatione, ac formali animi
declaratione intelligitur receſſum per poſteriorē
perſeuerantiam in Religione, & actus ſubſequen-
tes, quibus ratihabitio inducitur, vt eſt textus in
cap. Cum vitum, ſupra eodem, ibi: Præſertim ſi ra-
tihabitione ſecuta (etſi eam quandoque contra-
dixiſſe conſtiterit) quod ante geſtum fuerat robo-
ratur; intelligendo textum etiam de tacita rati-
habitione iuxta gloſ. in cap. Significatum, in ver.
Ratam, ſupra eod. & in matrimonio carnali pro-
bat text. clarus in cap. Ad id quod,de ſponſal.
21 Et generaliter proteſtationem ita demum pro-
deſſe ſi fiat immediatè ante actum contrarium,ſe-
cus ſi ex internallo in matrimonio carnali poſt Vin-
cen. concludit Præpoſ. in cap. Quod interrogaſti,
n.11.& ſeq. 27.diſt. licet ſecundum Vincent.quem
22 hic recitat Ioan.Andr. num.3. Si quis intra an-
num probationis proteſtetur ſe nolle in Religione
remanere, quamuis aliquo tempore poſt annum
remaneat, adhuc poteſt exire, c. Paſtoralis de of-
fic.ordinar. & ſi voluerit remanere, adhuc habe-
bit annum, niſi cedat in hoc iuri ſuo. De quo Io.
Andr.remittit ad Speculat. de ſtat. Monach. in vl-
tima quæſt.
23 Ac demum quamuis proteſtatio facta ſuper de-
pendentibus à poteſtate proteſtantis valeat,& actũ
vitiet, l.Per ſeruum, §.1. ff. de vſu, & hab. Bart.
in l. Quod aliena, §. Celſus de acquir. hæred. ta-
men ſecus eſt in ijs, quæ pendent à conſenſu duo-
rum, quia proteſtatio non valet abſque conſenſu
24 alterius partis, cap. Cumana, & in cap. Geneſi,de
elect. l.fin. §. Item ſi prædixerit, ff. nau. cauſ. Ita
Bart.per illum textum in l.Pro hærede, §.Papinia-
nus, n.6.verſ. vltimo. ff.de acquir.hęred. & in l.Nõ
ſolum, §. Morte, col.5.de nou. oper. nunc.vbi ra-
tionem adducit, quia ſicut propoſitum in mente
retentum nihil operatur, l.Si repetendi, C.de cond.
ob cau. ita hæc proteſtatio facta eo ignorante, cũ
quo poſtea contrahitur, nihil debet operari in il-
lius præiudicium. Quam rationem reddit etiam
Anch.in cap.Tua nos, num.8.de ſponſ. & ſequitur
Dec.in d.cap.Cum M. nu.64. de Conſt. & propter-
ea gloſ. in d.cap.Tua nos, in ver. Mulier. quærit,ſi
aliquis proteſtetur coram pluribus, quod omnia
quę dicet, vel faciet, non faciet animo contrahen-
di matrimonium,& poſtea publicè dicat, conſen-
tio in te, an ſit matrimonium, necne: & reſoluit
eſſe matrimonium, & benè, ſecundum Io. Andr.
nam ex contrario daretur materia omnibus ma-
trimonium contrahentibus ſic proteſtandi, vt po-
ſtea diuerterent à coniugibus,ſi diſplicerent Quod
etiam docuit Innoc. in c. Veniens, il ſecondo de
ſponſ. & ſequuntur in d cap. Tua nos, Butr. nu.16.
Anch.d num.8. Abb. n.9. Alex de Næuo num. 15.
Præpoſ. n.2. in fin. Felin.in d.c.Cum M.de Conſtit.
num.78. vbi etiam Ripa, nu.86. Couarr. in 4. De-
cret. 2.par.num.3. Quam opinionem abſolutè ve-
ram dicit Hoſtien.in d.cap Tua nos, quando pro-
teſtatio fit ſine iuſto metu, vel alia cauſa,quæ pro-
teſtationem corroboret. Sed ſi ſequatur copula,
affirmat indiſtinctè intelligi receſſum à proteſta-
tione etiam facta ex iuſta cauſa,& ſequitur ibi An-
char.num.8. ſubdens non obſtare text. in l. Qui in
aliena, §. Celſus, ff.de acquir. hęred.vbi proteſta-
tio præcedens actui ſequenti contraria facit præ-
cisè, vt ſubſequens actus non valeat. Quia ille
text. procedit in aditione hæreditatis, quæ pendet
ex poteſtate proteſtantis dumtaxat: at ſecus eſſe
ſi proteſtatio pendeat ex voluntate duorum, quia
25 non valet niſi innoteſcat parti, vt ibi per eum.
Imò non ſufficit, vt pars ſciat, & non contradicat,
ſed requiritur vt expreſsè conſentiat proteſtationi,
idque tam in matrimonio, ne Sacramentum tam
ſanctum illuſione, & leuitate contrahentium
tractetur, vt ait Couarr. loco citato. Sed etiam in
alijs actibus ſecundum Bart. Alex. & alios com-
muniter ibi relatos à Couarr.
26 At profeſſio non pendet ex voluntate ſolius pro-
fitentis, ſed etiam religionis recipientis, cum ſit
contractus vltrò, citroque obligatorius, c.Porre-
ctum, & c.Ad Apoſtolicam, & vtrobique notant
DD.ſupra eodẽ Gemin.& Franch.in c.vnic.de voto
lib. 6. Et ita in terminis tacitæ profeſſionis tradit
Butr.in c.1.n.16 in 4. notab.ſupra Quod met.cauſ.
vbi ait: Proteſtatio contra ſuſceptionem veli de
animo non profitendi nõ iuuat proteſtantem non
ſubſiſtente iuſto metu, & ſic proteſtatio totalem
dertahens ſenſum facti in actibus non pendenti-
bus à facto tantum proteſtantis nõ iuuat proteſtã-
tem, vbi proteſtationi non conſentit is, cum quo
vinculum principaliter initur. Ergo verba Decij,
quatenus etiam importarent formalem proteſta-
tionem, tamen cum non modo fuerint prolata
non conſentientibus Superioribus religionis, ſed
nec ipſis pręſentibus, & non contradicentibus,
imò ſeorſum ab ipſis: nihil debent operari, & per
ſubſequentes actus contrarios intelligitur ab illis
receſſum per ſupradicta: facit text. in c.Sollicitu-
dinem, de appell.& in l.Cũ in plures, §.Locator,&
ibi Bart.ff.Locati, ſecũdum Anchar.& alios citatos
in d. c.Tua nos. Sed contra hoc valde viget quod
determinat Hoſt.in c. Ad Apoſtolicam n.5. ſupra
eod.vbi quærit quid ſi ex parte Monaſterij tantũ
fiat renunciatio, puta quia Nouitius proteſtatur
quod non intendit ſe obligare religioni per lapſum
temporis, ſed Abbas, ac Monachi huic proteſta-
tioni non conſentiunt,quia potius renunciant huic
iuri,& ſimilibus; numquid valeat talis proteſtatio?
Et arguit primò quod non valeat; abſurdum enim
eſſet vt ingrediens poſſet renunciare huic benefi-
cio,& recipiens non poſſet renunciare, quia nec li-
cet

cet actori quod non licet reo, vel è contra, vt notatur in cap. 2. §. Nos verò in princip. de mut. pet. nec debet arbitrium claudicare, cap. fin. de arbitr. Sed cõtrarium dicit eſſe verum, quia ſicut ex cauſa tempus probationis arctari poteſt, ita & prorogari, vt notatur in cap. Statuimus, infr. eod. ſaltem vſque ad triennium, c. Si quis incognitus, 17. q. 2. Et aſſignat rationem diuerſitatis inter Nouitium, & monaſterium, quia potiùs in tali caſu pendet obligatio ex parte ingredientis, quàm recipientium, cum & ipſe ingrediens per ſe ad religionem ſeruandam in genere poſſit ſe obligare etiam manens in propria domo, vt not. in d. c. Porrectum, ſupra eod. Et quia grauius periculum imminet ingredienti, quàm recipienti, vt patet in eo quod not. ſupra in c. Ad noſtram. §. Quocirca, in princip. in ver. Solutio. Et ideo ei magis eſt prouidendum, cap. Quieſcamus, 43. diſtinction. l. 1. §. 3. ff. de Carbon. edict. ibi; Nam, vel magis conſulendum eſt his, quibus maius periculum intenditur. Et ita teſtatur ſe vidiſſe obſeruari in Fratre Raymundo de Medullione Ordinis Prędicatorum, & in Petro Bermudi de Anduſia, qui & de dicto ordine poſt multos annos exiuit, & deinde etiam vxorem duxit. Concludit ergo Hoſtienſ. proteſtationem nouitij quod per lapſum anni non intendat ſe obligare religioni, valere, etiamſi Abbas, & Cõuentus proteſtationi expreſsè contradicant. Et cũ eo tranſeunt ibi Io. Andr. & Anchar. vterque n. 6. & Card. num. 8. licèt Codex Hoſtienſis ſit mendoſus, & mendosè etiam à prędictis referatur; legitur enim, Numquid valeat talis renunciatio? Et ſecundum hoc littera non habet ſenſum, & ſibi contradicit. Vnde legendum videtur vt dixi ſupra, Numquid valeat talis proteſtatio?

Porrò quicquid ſit in matrimonio carnali, & in alijs actibus, opinio Hoſtienſis in profeſsione fortè prępualeret in practica propter illius authoritatem, & rationes: arbitror tamen requiri formalem proteſtationem, ac præterea vt proteſtatio ſaltem innoteſcat religioni per ſupradicta, quorum vtrumque deficit in caſu præſenti,

De Regularibus.

Cap. Statuimus.

S V M M A R I V M.

1 *Nouitius infra annum probationis liberè redit ad ſaculum, niſi profeſſionem fecerit, vel appareat eum vitam voluiſſe mutare.*
Et quid poſt Concil. Trident. n. 21. & 26.
2 *Veſtes profeſſionis tempore debent benedici vt à nouitiorum habitu diſtinguantur.*
3 *Dictio*, liberè, *quid importet.*
4 *Nouitius recedens à monaſterio abſque licentia Abbatis non poteſt dici fugitiuus.*
5 *Nouitius quibus caſibus prohibeatur de iure communi à monaſterio exire.*
6 *Nouitij qui dicantur.*
7 *Habitus religionis quotuplex ſit.*
8 *Habitus profeſſorum habet voti profeſsionis annexum, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum.*
9 *Habitus probationis, vel profeſsionis extra monaſterium ſumptus non facit Monachum?*
10 *Habitus nouitiorum aut patenter, aut latenter diſtinguitur ab habitu profeſſorum, & n. 12. verſ. Quod autem.*
11 *Benedictio habitus probationis facit vt ſit cenſendus habitus profeſsionis.*
12 *Habitum recipiens benedictum, vel aliàs latenter diſtinctum ab habitu nouitiorum ſciens qualitatem illam cenſetur tacitè profiteri.*
Declaratur n. 14.
13 *Adultus, qui per annum defert habitum latenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, cenſetur tacitè profeſſus.*
15 *Beneficium ingredientis religionem an ſit alteri conferendum infra annum probationis, & nu. ſeqq. vſq. ad n. 22.*
16 *Quid de iure communi.*
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 18.
17 *Renunciatio tacita inducitur ſi quis conſentiat vt ſuum beneficium alteri conferatur.*
18 *Beneficium ingredientis religionem etiam eo conſentiente, aut reſignante alicui conferri non poteſt, niſi intra duos menſes ante profeſsionem, nec reſignatio effectum ſortitur niſi profeſsione ſequuta, & n. 22.*
19 *Reſignatio beneficij facta à nouitio in vndecimo menſe à ſuſceptione habitus valida eſt, etiamſi profeſſio vltra annum differatur.*
20 *Beneficium ingredientis religionem non vacat ante profeſsionem, & ideo alteri conferri non poteſt, & n. ſeq.*
21 *Profeſſio tacita, quæ de iure communi inducebatur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel aliàs infra annum probationis, ſublata eſt à Concilio Trid. & n. 26.*
22 *Nouitius ad ſaculum rediens an recuperet bona, quæ monaſterio, vel alijs donauit, & n. ſeqq. vſq. in finem.*
23 *Quid ſi fuerit proteſtatus quod monaſterium intrabat animo probandi regulam.*
Et quid ſi nullam fecerit proteſtationem, n. 25.
Et quid ſi donauerit expreſſa cauſa propter profeſſionem, n. 31.
Et quid ſi nullam cauſam expreſſerit, n. 32.
Et quid poſt Concilium Tridentinum num. 34. & ſeqq.
24 *Profeſſio regularis eſt quædam mors quoad mundum.*
25 *Monaſterium ingrediens ſine proteſtatione, & diſponens de bonis ſuis cenſetur abſolutè voluiſſe vitam mutare, & exire non poteſt.*
26 *Secus poſt Concilium Trident.*
27 *Profeſſus ante annum probationis elapſum, & ad ſaculum rediens recuperat bona donata, quaſi cauſa non ſequuta.*
Declaratur n. 31. & 34.
28 *Profeſſionem nullatenus emiſiſſe, aut nulliter, paria ſunt.*
29 *Donans bona ſua in ingreſſu monaſterij illa recuperat ſi exeat ante profeſſionem.*
30 *Oblationi bonorum ineſt tacita conditio ſi ingrediens in religione perſeueret.*
31 *Donans ex cauſa ingreſſus in monaſterium ſi non intret, recuperat bona donata non obſtante iuramento.*
32 *Donatio facta monaſterio in ipſa die ingreſſus, licet non ſit nulla ipſo iure, tamen reuocari debet ſi profeſſio non teneat.*

Do-

33 *Donatio facta monaſterio ſimpliciter, & abſque vlla cauſa reuocari non poteſt.*

34 *Donatio, ſeu renunciatio bonorum facta à nouitio etiam cum iuramento poſt Concilium Trid. non valet niſi fiat cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij, & intra duos menſes ante profeſſionem*

35 *Nec aliàs effectum ſortitur niſi profeſſione ſequuta, & in hoc ſublatæ ſunt veteres Doctorum diſtinctiones.*

36 *Bona monaſterio donata retineri non poſſunt nouitio exeunte, aut decedente ante profeſſionem.*

37 *Dos ante Trid. Conc. monaſterio ſoluta poſt Conc. reſtitui, debet ſi puella ante profeſſionem deceſſerit, deductis tamen impenſis alimentorum.*

38 *Dos nouitiæ decedentis ante profeſſionem debet hæredibus reſtitui vnà cum fructibus, deducto tamen illius victu, & veſtitu.*

Non obſtante pacto, vt ſi puella poſt annum deceſſerit, facta, vel non facta profeſſione, dos monaſterio acquiratur, ibidem, verſ. Quinimmo.

39 *Ieſuitæ non comprehenduntur in decreto Concilij Trid. de Renunciationibus nouitiorum.*

40 *Donationes, ſeu renunciationes factæ ante ſuſceptum habitum probationis an comprehendantur in decreto Concilij Trident. cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular. & n. ſeqq. vſq. ad n 47.*

41 *Lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad caſus ſimiles, quando aliàs redderetur eluſoria.*

42 *Nouitius non dicitur niſi poſt ſuſceptum habitum probationis.*

43 *Legis diſpoſitio non adaptatur ad caſum, ad quem verba legis non adaptantur.*

44 *Extenſio non fit in his, quæ exorbitant à iure communi etiam ex identitate rationis.*

45 *Nouitij quamuis cum effectu non ſint religioſi, ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudent priuilegio fori, & Canonis.*

Et in eorum renunciationibus non eſt neceſſe adhiberi ſolemnitatem à ſtatuto laicorum requiſitam, ibid. verſ. Hinc S. Congregatio.

46 *Votum ingrediendi religionem non efficit vouentem de foro Eccleſiæ.*

47 *Monaſterio an liceat durante anno probationis apprehendere poſſeſſionem bonorum ſibi à nouitio donatorum infra duos menſes ante profeſſionem, & cum licentia Epiſcopi, & n ſeqq. vſque in finem.*

48 *Dominium rei donatæ tranſit in Eccleſiam, vel monaſterium, etiam ſine actuali traditione.*

49 *Monaſterio nihil tribuendum eſt, vel accipiendum ante profeſſionem ex bonis nouitij, vel parentum, aut conſanguineorum ſub pœna anathematis, & n 55.*

50 *Nouitio ante profeſſionem abeunti omnia ſunt reſtituenda, quæ ſua erant.*

51 *Monialibus prohibitum eſt dotes accipere ante profeſſionem, etiam ſub nomine depoſiti ſeu præſtita cautione de illis reſtituendis, profeſſione non ſequuta.*

Etiamſi detur cautio bancaria, n 54.

52 *Non tamen prohibitum eſt quin dotes realiter deponantur penes tertium, qui eas dare debeat monaſterio poſt profeſſionem.*

53 *Sed improbatur cautela vt depoſitarius totum, quod in depoſitum recipit, ipſi mandatario ante profeſſionem conſignet.*

54 *Indulgetur tamen Monialibus monaſterij Mediolanen. vt pro ſolutione æris alieni ante profeſſionem accipiant dotes præſtita per Archiepiſcopum fideiuſſione de illis reſtituendis ſi receſſerint ante profeſſionem.*

56 *Nouitius non poteſt in ingreſſu aliquid donare monaſterio, etiam ſi ſit ſui iuris, & non habeat parentes.*

57 *Nouitia non prohibetur dare pecuniam monaſterio in rationem cenſus ſuper monaſterij bonis per Moniales conuertendam in dotem illius poſt profeſſionem emiſſam.*

Pacta ſuper conuitijs exhibendis dum puella habitum ſuſcepit, vel profitetur an ſint toleranda, ibidem. verſ. Inſuper.

58 *Excommunicatio in dantes, & accipientes aliquid ex bonis nouitij ante profeſſionem non incurritur ipſo iure, nec eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*

59 *Moniales quæ dotes acceperunt à Virginibus nondum profeſſis, abſoluuntur per Papam à peccato ne excommunicari poſſint ab Ordinario.*

60 *Conuertitis, ſeu monaſterio Domus Piæ an liceat exigere dotes in ſuſceptione habitus, non obſtante Concilio Tridentino in cap. 16. verſ. Sed neque, ſeſſ. 25. de Regular.*

1 STATVIMVS. Intra probationis annum
liberè quis redit ad ſæculum, niſi profeſſionem fecerit tacitam, vel expreſſam, vel appareat eum voluiſſe vitam mutare. Hoc di-
2 cit primò: Secundò præcipit veſtes profeſſionis tempore benedici, vt à Nouitiorum habitu diſtinguantur. Secunda ibi, *Nihilominus*. Et prima pars tria facit; Primò ponit dictum. Secundò excipit, ibi, *Niſi*. Tertiò exceptionis rationem ſubijcit, ibi, *Cum quilibet*. Vel ſecundum Hoſtienſ. in princ. Ioan. Andr. num. 4. & Card. in 4. notab. A contrario ſenſu primò ponit regulam; deinde
3 excipit quatuor caſus. Regula eſt, Ingrediens religionem exire poteſt liberè, & dic, Liberè, ideſt Superioris licentia nullatenus requiſita: nam de ſignificatu huius dictionis eſt vt nō requiratur alicuius licentia, vt notatur in cap. Licet Epiſcopus, de præben. lib. 6. & in cap. De multa, eodem tit. tex. in cap. fin. §. fin. de conſuetud. lib. 6. & in cap. Cum plures, & ibi gloſ. in verb. Liberè, de offic.
4 deleg. eod. lib. Vnde fit vt nouitius non poſſit dici fugitiuus ſi receſſerit à monaſterio abſque licentia Abbatis, vt hic per Abbatem in primo not. num. 2.
5 Primus caſus exceptus eſt, ſi habitum profeſſorum ſuſcepit. Secundus, ſi profeſſionem expreſſam fecit. Tertius, ſi per annum in religione perſeuerauit. Quartus, ſi omninò vitam mutare voluit. Quos quatuor caſus ennumerat etiam idem Hoſt. in cap. Super eo, num. 5. ſupra eod. & duos alios addit. Primus eſt, ſi ingrediens iurauit nunquam exire, vt cap. penult. ſupra, quod met. cauſ. cap. Si verò, & cap. Cum contingat, de iureiur. Secundus, ſi eo pacto fuit manumiſſus vt non exiret, cap. Eò libentiùs, ſupra, de ſeru. non ordinat. & cap. 2. infr. de condition. appoſ. Sed hodie ſuprascriptos caſus tempera, vt dicam infra in 1. not. & fuſiùs in 4. quæſt. n. 20. excepto tamen tertio, ſcilicet de eo, qui per annum in religione moram traxit, in quo hodie ſeruandum erit quod præſcribitur in cap. 1. infr. eod. lib. 6. & in Clem. Eos, eodem tit.
6 Nota primò illud verbum, *Nouitios*; nam tales dicuntur de nouo recepti, & veſtimentis proba-

tio-

tionis induti nullo voto emiſſo, ſecundum Innoc.
Abb. Antiq. Hoſt & Io. Andr. omnes in princip.
& Io. de Anan. in ſ. not. Alibi verò Nouitij di-
cuntur Scholaſtici non Inſtructi, qui ſub diſciplina
degũt, dato etiam quod ſint profeſſi, vt inquit gloſ.
in Clem. Ne in agro, §. Sanè, in ver. Nouitijs de ſtat.
Monach. Et de ſignificatione huius verbi vide
Bart in l. fin. §. Quoties, num. 1. & 2. ff. de pu-
blican.
7 Secundò nota duplicem habitum Religionis,
videlicet nouitiorum, & profeſſorum. De multi-
plici autem habitu vide textum in cap. 2. infr. eod.
lib 6. & in Clem. fin. eod. tit. & ibi plenè per Ab-
batem, & plenius hic per Henrich. Boich. col. 1.
verſ. Tu verò diſtingue.
8 Tertiò nota, ibi, *Qui dari profitentibus*. Habi-
tum profeſſorum habere votum profeſſionis anne-
xum, adeo vt eo ipſo, quod quis in religione hu-
iuſmodi habitum ſuſcipit monachus efficiatur, &
eius votum intelligatur ſolemnizatum, nec am-
plius ſit ei facultas ad ſæculum redeundi, & de
tali habitu loquitur hæc decretalis, de quo etiam
poteſt intelligi cap. Vidua, ſupra eod. cap. Quod
interrogaſti, 27. diſtin. cap. Vidua, 27. quæſt. 1. &
cap. Quem progenitores, 20. quæſt. 1. & huiuſmo-
di habitus impedit matrimonium contrahendum,
& dirimit poſt contractum, cap. 1. 27. quæſt. 1. &
hic notat gloſ. 1. Abb. Antiq. in ver. Nouitios; Ho-
ſtien. num. 1. in ver. Religionis, & Butr. num. 6. Ar-
chid. in cap. Beneficium, num. 2. infra eod. lib. 6.
9 Vnde illud tritum, quod habitus non facit Mona-
chum, verum eſt in habitu probationis, vel in
habitu profeſsionis extra monaſterium ſumpto;
ſed receptus in ingreſſu Religionis vtique Mona-
chum facit, vt hic probatur, & notabiliter decla-
rat Hoſtien. num. 2. in ver. Conſueuit, & Archid.
vbi ſupra. Sed an hæc limitatio vera ſit, præſer-
tim poſt Concilium Tridentinum plenè examina-
ui in c. Porrectum, in 5. notab. ſupra eod.
10 Quartò nota diſtinctionem habitus profeſſorũ
ab habitu nouitiorum duplicem eſſe. Quædam
enim eſt patens, id eſt colore, ſciſſura, vel forma,
vt in Clem. Eos, de regular. Quædam eſt latens,
quæ ſcilicet fit per benedictionem, & de hac loqui-
11 tur hæc Decretalis in fine: nam talis benedictio
efficit vt ſit cenſendus habitus profeſſorum ſecun-
dum Innocen. in fin. & Abb. Antiq. itidem in fin.
Hoſtien. num. 8. Ioan. Andr. num. 5. & Collectar.
12 eod. n. Vnde ſuſcipiens huiuſmodi habitum bene-
dictum ſciens qualitatem illam videtur tacitè pro-
fiteri, cum ſuſcipiat habitum profeſſorum, vt inquit
Butr. num. 5. Quod autem hic dicitur de benedi-
ctione, intelligas per modum exempli: nam alia
quoque ſunt ſigna diſtinctionis latentis, videlicet
ſi habitus profeſſorum detur in Capitulo, habitus
verò nouitiorum in Choro, vel è contra: aut ſi
habitus nouitiorum detur ab vna perſona, profeſ-
ſorũ ab alia: aut ſi vnus detur certis diebus, alius
alijs, aut ſi cum certa ſolemnitate detur vnus, &
non alius, vt hic declarat Henrich. Boich. col. 2.
verſ. In ſecundo verò caſu, & ante eum gloſ. in
d. Clem. Eos, in verb. Deinceps, verſ. Hodie verò,
quæ dicit [habitum diſtingui latenter per benedi-
ctionem veſtium, perſonam dantem, locum, vel
formam dationis; ex duabus enim cappis, qua-
rum altera benedicta, vel data per Prouincialem
vel in Capitulo, altera non, primam à ſecunda di-
ſcernere neſcis.] Hæc gloſ. Quapropter quiſquis
ſcienter recipit habitum aliquo ex prædictis modis
latenter diſtinctum ab habitu nouitiorum eo ipſo
13 intelligitur tacitè profiteri. Obſerua tamen accu-
ratè, quia in caſu ſpeciali per dictam Clemen. Eos,
de regular. ſublata eſt differentia habitus latenter
diſtincti, videlicet quoad inducendam profeſſio-
nem tacitam in adulto per delationem habitus
vltra annum: nam ante prædictam Clem. deferens
per annũ habitum nouitiorum diſtinctum ab ha-
bitu profeſſorum qualiſcunque foret diſtinctio non
intelligebatur tacitè profiteri etiamſi multos an-
nos in religione perſeueraret, vt notat Abb. Antiq.
in cap. Conſulti, ſupra eod. & poſt eum gloſ. in dict.
Clem. Eos, in ver. Deinceps, in fin. Sed ad hoc in
adulto requirebatur vt habitus eſſet indiſtinctus,
vel indiſtinctiſſimus, vt hic, & in cap. Ex parte ſu-
pra eod. & apertius in cap 1. verſ. Qui verò, eod.
tit. lib. 6 Sed hoc hodie corrigitur in adulto ſi di-
ſtinctio ſit latens: nam maior annis quatuorde-
cim ſi per annum deferat habitum nouitiorum la-
tenter diſtinctum ab habitu, qui profitentibus da-
tur, eo ipſo intelligitur tacitè profeſſus, non ſecus
ac ſi deferret habitum indiſtinctum, vel indiſtin-
ctiſſimum; quia per d. Clem. maior, qui per annum
defert habitum nouitiorum non intelligitur eſſe
profeſſus ſi habitus huiuſmodi in colore, ſciſſura,
vel forma ſit diſtinctus ab habitu profeſſorum.
Ergo à contrario ſi non ita ſit diſtinctus, ſed latẽ-
ter dumtaxat, intelligitur tacitè profiteri; & di-
ſtinctio latens quoad hunc ſpecialem effectum ni-
hil operatur, ſed perinde eſt ac ſi habitus eſſet
prorſus indiſtinctus, vel indiſtinctiſſimus, & ita
declarat ibi gloſ præalleg. in ver. Deinceps, quæ à
Doctoribus communiter approbatur. Sed extra
hunc caſum remanent iura antiqua vt ſufficiat
14 qualiſcumque diſtinctio. Ideoque maior recipiẽs
habitum profeſſorum latenter diſtinctum ab habi-
tu nouitiorum hodie, ſicut olim cenſetur tacitè
profiteri, vt ibi per gloſſam, & habent locum quæ
ſuperius dicta ſunt num. 11. & 12. dummodo tamẽ
exceſſerit annum decimumſextum ætatis, & non
minori tempore quàm per annum in probatione
ſteterit; alias ſecus: nam expreſſa profeſſio antea
facta eſt nulla, vt in Decreto Concilij Tridentini,
cap. 15. ſeſſ. 25. de regular. & conſequenter ſubla-
ta eſt etiam profeſſio tacita, quæ olim induceba-
tur in maiore annis quatuordecim per ſuſceptio-
nem habitus profeſſorum infra annum probatio-
nis, vt declarauit S. Congregatio eiuſdem Conci-
lij Interpres.
15 In gloſſa prima QVAERO, Si clericus benefi-
ciatus religionem ingrediatur, numquid Epiſco-
pus teneatur expectare quouſque annus probatio-
nis labatur priuſquam eius beneficium conferat.
16 Gloſſa ponit tres opiniones, & ſoluit, conclu-
dens æquius eſſe vt teneatur expectare. Idem fir-
mat Vincentius, & poſt eum Hoſtien. in c. Conſul-
ti, ſupra eod. num. 10. & idem Hoſtien. hic num. 1.
verſ. Quid ſi Clericus, Butr. num. 7. & Cardin. n. 4.
in 2. quæſt. Innoc. in cap. Poſtulaſti, ſupra eodem,
& plerique alij.
Tu teneas hanc vltimam opinionem gloſſæ, quę
non ſolum eſt æquior, vt gloſſa dicit, ſed etiam
verior, & hodie approbata per determinationem
Papæ in cap. Beneficium, infr. eod. lib. 6. deciditur
beneficium ingredientis religionem non eſſe ali-
cui conferendum infra annum probationis, niſi in
17 quatuor caſibus. Primus eſt ſi eius ad id acca-
dat

dat aſſenſus; tunc enim beneficio renunciat,& ideo
licitè alteri confertur, c. Ex tranſmiſſa de renun-
ciat. & notat gloſ in d. cap. Beneficium,in ver. Aſ-
ſenſus, Petr. de Anchar. in 2. notab. & Franc.nu.4,
in gloſ. in ver. Aſſenſus. Secundus,ſi conſtet eum
abſolutè vitam mutare voluiſſe. Tertius,ſi profeſ-
ſionem expreſſam fecerit. Quartus, ſi ſcienter ha-
bitum receperit profeſſorum. Interim tamen de-
bebit per ſubſtitutum beneficio deſeruiri, aſſigna-
ta ei congrua portione ex prouentibus beneficij.]
Hæc ibi.

18 Sed hodie hi quatuor caſus modificari, & corre-
cti ſunt iure nouiſſimo Concilij Tridentini in c.15.
& 16. ſeſſ. 25. de regular. Nam quoad primum ca-
ſum, quicquid ſcripſerit Nicolaus Garzia in tract.
de benefic. part.11. cap 9.num.12.& 13 & Moder-
ni Collectores hic, durante anno probationis be-
neficium ingredientis religionem alteri conferri
non poteſt,etiamſi illius ad hoc expreſſus accedat
aſſenſus, vel renunciatio, niſi infra duos menſes
proximos ante profeſſionem, nec renunciatio effe-
ctum ſortitur niſi profeſſione ſequuta; quia forma
à Concilio præſcripta in d. cap.16. in renunciatio-
nibus faciendis ſeruari etiam debet in renuncia-
tione beneficij,vt S.Congregatio declarauit. Nam
conſulta, An d.cap. 16. loquens de renunciationi-
bus comprehendat etiam reſignationem benefi-
cij: Reſpondit comprehendere. Et aliàs propoſi-
19 to dubio,An ſi reſignatio alicuius beneficij fiat in-
cœpto vndecimo nouitiatus menſe poſtquam no-
uitius fuit in monaſterio decem continuis menſi-
bus, valida intelligatur, etiamſi profeſſio differa-
tur per aliquod tempus vltra annum, ita vt inter
reſignationem,& profeſſionem pluſquam duo mẽ-
ſes intercedant; Congreg. parua inclinauit duos
menſes intelligi non ante annum, ſed ante profeſ-
ſionem. Tamen quia caſus eſt exemplari reiectus
ad Congregationem Generalem, conſultus Do-
ctor Nauarrus reſpondit reſignationem eſſe validã,
& ſufficere vt renunciatio fiat intra duos menſes
proximos tempori conſtituto ad emittendam
profeſſonem à Concilio; illud enim tempus reſpe-
xiſſe videtur. Habita Congregatione Generali,
ex ſeptem Cardinalibus tres ſenſerunt cum Na-
uarro, Alij verò quatuor ſenſerunt contra Nauar-
rum, videlicet, reſignationem non valere, tamen
referendum ad Sanctiſsimum; Sanctitas ſua audi-
ta Congregationis ſententia primò dixit ſe crede-
re, d.cap.16. non procedere in reſignatione be-
neficij, & licet aliàs Congregatio ita cenſuerit,
tamen cogitandum ſuper hoc, item procedere
tantum in Monialibus, licet verba generalia ſint,
& Congregatio generaliter intellexerit. Item
etiamſi in beneficijs procederet, tamen reſigna-
tionem eſſe validam, licet facta per plures menſes
ante profeſsionem prorogatam, & in omnem ca-
ſum poſſe nouam prouiſionem reſignationis peti,
cum de eius validitate dubitetur. Licet Sanctitas
ſua declarauerit verba Concilij, intra duos men-
ſes proximos ante profeſsionem,intelligi etiam-
ſi profeſsio vltra plures menſes anni probatio-
nis ſit facta; & ſic reſignationem, de qua in iſto
caſu, valuiſſe. Sacr. Congregatio auditis his, pri-
mò dixit, licet Sanctiſsimus protulerit illa ver-
ba quod cap. 16. habeat locum tantummodo in
Monialibus, tamen non ſe firmaſſe in hoc; & ideo
de eo nullam habendam rationem, ſed cap. 16.in-
telligendum etiam in viris,prout Cõgregatio hac-

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

tenus intellexit in pluribus caſibus. Secundò di-
xit, quamuis Sanctitas Sua dixerit ſe non putare
d. cap.16.procedere in reſignatione beneficij, at-
tamen quia Congregatio aliàs contrarium tenuit,
& ita in caſu Spoletan. ſupplicatio fuit expedita
à Pio V. ideo ſi caſus contingat impoſterum de
reſignatione beneficiorum, loquendum iterum
cum Sanctitate Sua, & dicendum quid aliàs Con-
gregatio cenſuerit, & quid Pius V. fecerit, vt me-
liùs Sanctitas Sua poſsit poſtea deliberare. Hæc
quoad primum caſum exceptum in d. cap. Bene-
ficium,infr.eod.lib 6. Quo verò ad reliquos tres,
cum hodie ex decreto d. cap.15. ſeſſ.25. de regu-
lar. profeſsio fieri non poſsit infra annum proba-
tionis, ſiue ingrediens religionem profeſsionem
expreſſam fecerit, ſiue abſolutè voluerit vitam
mutare, ſiue habitum ſuſceperit profeſſorum, an-
te annum probationis elapſum, eius beneficium
alicui conferri non poteſt, cum eo decreto ex ſen-
21 tentia S. Congregationis ſublata ſit etiam profeſ-
ſio tacita, quæ de iure communi ex ſuſceptione
habitus profeſſorum, vel aliàs inducebatur infra
tempus probationis, vt hic, & in cap. Super eo,
vbi Innoc. & omnes notant ſupra eod. & in cap.1.
in 1. reſp. infra eod.lib.6. Vnde cum nulla ſit pro-
feſsio,beneficium non vacat, & conſequenter con-
ferri non poteſt, cap 1. de conceſſ. præben. & no-
tat Anchar.in d. cap. Beneficium,num. 1. & Franc.
in 3. not.

22 Secundò QVAERO, An ſicut nouitius ad ſæ-
culum rediens recuperat beneficium, ideſt de fa-
cto, cum illud ante profeſsionem non perdiderit,
vt per Cardinal. in 2.not. Ita etiam recuperet alia
bona, quæ monaſterio, vel alijs donauit.

23 In hac quæſtione Hoſt. hic num.4.verſ.Quid de
his quæ legauerat, vtitur hac diſtinctione, videli-
cet, aut talis proteſtatus eſt, quod conditionaliter
intrabat intendens regulam probare, & omnia re-
cuperat; quia intelligitur mortis cauſa donaſſe;
vnde cauſa non ſequuta eſt locus recuperationi,
niſi aliud in donatione expreſſerit, arg. l. Mortis
24 cauſ. ff. de donat. cauſ. mort. Profeſſio enim eſt
quædam mors quoad mundum, vt in Auth. de
Monach. in princ. & l. Deo nobis, C. de Epiſcop.&
cleric. & notat Bald. conſ. 240. incip. Quia dicta
oblatio, circa finem, verſ. Conſtat autem, lib. 5.

25 Aut nullam fecit proteſtationem, & nihil recu-
perat; quia cenſetur abſolutè voluiſſe vitam mu-
tare,ex quo de bonis ſuis ante ingreſſum diſpoſuit,
& exire non poteſt, vt Auth. Ingreſſi, C. de Sacr.
ſanct. Eccleſ. & notat idem Hoſt. in cap. Conſulti,
§.1. in ver. Mutare,ſupra eod. & cum eo tranſeunt
hic Io. Andr. num.2. verſ. Quid de his, quæ lega-
uerat, Cardinal. in 2. notab. & in 4. quæſt. Abb.
num.3. verſ. Sed quærit hic Hoſt. & alij commu-
niter.

26 Verum hodie ego non puto hoc ſecundũ mem-
brum amplius procedere: nam Doctores fundant
ſe in eo, quod qui ingreditur abſque proteſtatione,
& de bonis ſuis diſponit, cum videatur velle abſo-
lutè vitam mutare, & hoc cenſetur tacitam pro-
feſsionem emittere, vt hic,ex in cap. Conſulti, ſu-
pra eod. & in cap. Beneficium, hoc tit. lib.6. Vnde
non mirum ſi bona non recuperat; quia per pro-
feſsionem iam fuerunt monaſterio irreuocabiliter
acquiſita, cap. Quia ingredientibus, 16. qu. 3. & d.
Auth. Ingreſsi, cum ſuis concordantibus, Petr. de
Petuſ. inter conſilia Felin, conſ. 49. Viſo puncto

prædicto, col. 2. Sed hodie etiamſi ingrediens vo-
luerit abſolutè vitam mutare, quinimmo etiamſi
profeſsionem expreſſam fecerit; non tamen prop-
terea eſt profeſſus validè, nec religioni alligatus
ante annum probationis elapſum. Obſtat enim
ius nouiſsimum Concilij Tridentini in d. cap. 15.
ſeſſ. 25. de Regular, vt fuſiùs dictum eſt ſupra n. 21.
27 Quamobrem cum nulla ſit profeſsio, & nouitius
quandocumque exire poſsit infra tempus proba-
tionis, conſequens eſt vt recuperet bona donata,
quaſi cauſa non ſequuta, vt in primo membro di-
ſtinctionis Hoſt. l. Cum veterum, C. de donat. an-
te nupt. & l. Si à ſponſo, C. eod. & in hac ſpecie
tradiderunt Bald. d. conſ. 240. lib. 5. Calder. conſ.
412. Donat ingrediens, aliàs, 27. de Regul.
28 Paria enim ſunt profeſsionem nullatenus emi-
ſiſſe, aut emiſiſſe, ſed nulliter, idest infra annũ pro-
bationis, vt patet in d. cap. 15. verſ. Profeſsio au-
29 tem. Sed ingrediens religionem, & donans, vel of-
ferens bona ſua in ingreſſu, vtique illa recuperat ſi
è monaſterio exeat ante emiſsam profeſsionem;
quia oblatio huiuſmodi ſequitur perſonam, licet
iuramentum interceſſerit: ita Feder. de Sen. conſ.
237. Factum tale eſt. Quidam nomine Thomæus,
30 num. 2. verſ. Nunc quæritur. Item tali oblationi
ineſt tacita conditio, ſi ingrediens religionem per-
ſeueret, cap. Quod à te, §. Sanè, & ibi notatur in
gloſ. final. verſ. Propter hoc dicunt quidam, infra
de cler. coniugat. Petr. de Peruſ. d. conſ. 47. n. 8.
Ergo idem dicendum ſi profeſsionem fecerit. Sed
nulliter, argum. cap. Inter corporalia, de tranſlat.
Epiſcopi.
31 Cæterum prædicta intellige ſi donatio facta fue-
rit monaſterio expreſſa cauſa propter profeſsionẽ;
tunc enim ſi profeſsio non tenuit, competit repe-
titio; quia datum ob cauſam, & cauſa non fuit ſe-
quuta, vt l. Non omnis, ff. Si certum petat. & l. Si
pecuniam, ff. de condict. ob cauſ. & ita relatis alio-
rum opinionibus, firmat Calder. d. conſ. 27. verſ. Ex
opinionibus ſupradictis concludo: & idem eſt ſi
donet ex cauſa ingreſſus; nam ſi non intret, recu-
perat bona donata, Curt. Iun. conſ. 441. Habita
diligenti, num. 13. etiamſi donatio ſit vallata iura-
mento, Soc. conſ. 183. Eleganter, num. 3. & 4. lib. 2.
32 Dec. conſ. 86. Pro tenuit. col. 4. Quod ſi in dona-
tione non fuerit expreſſa cauſa, tunc refert; nam
ſi aliunde appareat donationem factam fuiſſe in-
tuitu, ſeu contemplatione ingreſſus, puta quia fa-
cta fuerit in ipſo ingreſſu, vel eadem die, hoc caſu
quamuis donatio non ſit nulla ipſo iure, ſicut eſt
quando cauſa eſt expreſſa, tamen competit ius re-
uocandi, ſecundum opinionem Bartholom. Bri-
xien. & ſequacium, propter conditionem ſubintel-
lectam, iuxta notata per Ioann. Andr. in Addit. ad
Speculat. in tit. de donat. & declarat Calder. dicto
conſ. 27. ad fin. dicens talem donationem, quam-
uis teneat mero iure; tamen eſſe reuocandam per
iudicem, non obſtante iuramento, maximè ſi id-
circo non teneat profeſsio, quia Superiores non
poterant intra annum recipere ad profeſsionem
33 contra cap. Non ſolum, de Regular. lib. 6. Sin au-
tem nõ appareat an donatio fuerit facta contem-
platione ingreſſus, nec ne, ſed facta fuerit ſimpli-
citer, & abſque vlla cauſa: tunc reuocari non po-
teſt, cap. Non enim. 32. q. 1. l. 2. & 3. & l. Genera-
liter, C. de reuoc. donat. l. Perfecta, C. de donat.
quæ ſub mod. gloſ. vlt. in d. c. Quod à te, de cler.
coniugat. nam res ſemel eccleſiæ, vel monaſterio
donatæ ſunt Sanctum Sanctorum Domino, & in
profanos vſus ampliùs non ſunt transferendæ, cap.
Nulli liceat, 12. q. 2. cap. Queſti, 14. q. 4. Innoc. in
cap. Verum, num. 2. verſ. Sed nos contrarium cre-
dimus, de for. compet. De hoc tamen articulo vi-
de latiſsimè cumulata per Tiraquell. in tract. de
retractu conuentionali, rubr. ad fin. tit. num. 10. &
& ſeq. maxime n. 15.
34 Verũ hodie in his ſeruari debet diſpoſitio Con-
cilij Tridentini in cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular. quo
ſtatutum eſt, vt nulla renunciatio, aut obligatio
antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem
cuiuſcumque cauſæ piæ valida ſit, niſi cum licentia
Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes
proximos ante profeſsionem, ac non aliàs intelli-
gatur effectum ſuum ſortiri niſi ſequuta profeſsio-
35 ne. Quo decreto ſublata eſt prædicta diſtinctio
Calderini inter donationem factam expreſſa cau-
ſa propter profeſsionem, & factam ſine cauſæ ex-
preſsione. Item ſublata eſt alia diſtinctio Docto-
rum, præſertim Abbatis in cap. Verum, infra de
condit. appoſ. videlicet an donatio facta fuerit ſub
conditione, an ſub modo. Item ſublatæ ſunt alio-
rum opiniones, maximè Bart. & Bald. in d. Auth.
Ingreſsi, diſtinguentium inter ſcientes profeſsionẽ
non tenere, & ignorantes, vt in primo caſu non
competat repetitio, l. Campanus, ff de oper. li-
bert. & l. Cuius per errorem, ff. de reg. iur. in ſecun-
do autem competat, arg. l. Si pater, & l. Nec apud,
C. de hæred. inſtituend. nam hodie indiſtinctè do-
natio non ſortitur effectum non ſequuta profeſ-
36 ſione. Hinc cum duo nouitij religionem ingreſſi
bona ſua monaſterio ſeruata forma Concilij do-
nauerit, poſteaque vterque deceſſerit, ſed alter re-
uocata, alter verò non reuocata donatione: Fuit
dubitatum, An monaſterium poſſit retinere bona
ſaltem illius, qui donationem non reuocauit, Sa-
cra Congregatio Cardinalium Concilij Tridenti-
ni interpretum cenſuit neutrius bona poſſe retine-
ri per monaſterium, cum non ſequuta profeſſione,
nulla fuerit renunciatio.
37 Præterea cum puella ante Concilium monaſte-
rium ingreſſa poſt dotem traditam nõ emiſſa pro-
feſſione deceſſiſſet, & poſt Concilium dos repe-
teretur: dubitatum fuit an iure repeti poſſet. In
Congregatione fuit pauliſper dubitatum; quia
Concilium cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular. videtur
loqui quoad futura tantum, nec de morien-
tibus mentionem facit, ſed ſimpliciter de abeun-
tibus: tamen quia verba illa Concilij, abeuntibus
indiſtinctè prolata, videntur etiam ad præterita
referri, & eſto quod non referrentur, dos videtur
reſtituenda ex quo non eſt ſequutum matrimoniũ
ſpirituale nulla facta profeſſione: Ideò S. Congre-
gatio cenſuit, ſeu ius cõmune ſpectemus, ſeu Con-
cilium, non facta profeſſione, dotem eſſe reſtituen-
dam, reſtitutis tamen monaſterio impenſis, quas
in alimenta fecit.
38 Amplius cum dubitatum fuerit, An ſi mulier
ingreſſa monaſterium intra tempus probationis
decedat, dos ſoluta eius hæredibus vnà cum fru-
ctibus, ſi quos monaſterium percepiſſet, reſtitui
debeat: S. Congregatio cenſuit ita debere, dedu-
cto tamen victu, & veſtitu Nouitiæ.

Ad hæc; Puella monaſterium ingreſſa eſt cum
pacto, vt ſi infra annum moreretur, dos reſtitue-
retur dotantibus; ſi verò poſt annum facta, vel nõ
facta profeſſione, acquireretur monaſterio; ſtetit
ibi

Digitized by Google

ibi per annum, & menſes tres cum velo albo, in
quo incedunt nouitiæ, cum tamen profeſſæ ince-
dant cum nigro, nulla facta expreſſa profeſſione;
poſtea deceſſit; S. Congregatio cenſuit ſecundum
ea, quæ proponuntur, dotem eſſe reſtituendam
hæredibus defunctæ.

39 Ab hoc tamen Tridentini Concilij decreto for-
mam præſcribente in renunciationibus faciendis
excipiuntur primo Clerici Societatis Ieſu: nam
olim propoſito dubio, An Ieſuitæ comprehendan-
tur in prima parte, cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular. vbi
agitur de renunciationibus: Aliàs S. Congrega-
tioni in caſu particulari conſultæ viſum fuit com-
prehendi, & ſolum excipi in ſecunda parte, vbi agi-
tur de nouitiatu: tum quia exceptio referenda vi-
debatur ad proxima; tum quia ratio exceptio-
nis non ita videbatur militare in prima parte,
ſed poſtea accuratiùs rem ratam perpendendo
cēſuit Ieſuitas etiam in prima parte d. c. 16. excipi,
tamen quia Pius V. dixerat amplius deliberandū,
S. Congregatio iterum fuit alloquuta Sanctitatem
ſuam, quæ demum contenta fuit concedere de-
clarationem, tanquam conformem menti, & ver-
bis Concilij d. c. 16. Quamobrem ab eo tempore
reſponsū eſt Clericos Societatis Ieſu decreto c. 16.
ſeſſ. 25. de Regular. non ſolum exceptos eſſe quoad
emittendam profeſsionem, ſed etiam quoad obli-
gationes, & renunciationes; adeo vt etiam ab eo-
rum nouitijs quandocumque, & ſine cuiuſque li-
centia factæ nullitati d. decreti minimè ſubiaceāt.
Deinde ab hoc decreto videntur excipiendæ mu-
lieres Pœnitentes, ſeu Conuertitæ ex his, quæ di-
centur infra num. 60.

40 Sed non leuis eſt difficultas, An decretum Cō-
cilij in d. c. 16. vēdicet ſibi locum in donationibus,
ſeu renunciationibus factis ante ingreſſum in mo-
naſterium, ſeu ante ſuſceptum habitum probatio-
nis. Et quidem Nauarrus conſ. 81. incipien. No-
bilis, hoc titulo conſuluit in caſu puellæ tredecim
annorum, quæ monaſterium ingreſſura donauit
patruo bonam partem bonorum ſuorum antequā
fieret nouitia, quia decreuerat monaſterium intra-
re, & conſ. 82. immediatè ſequenti, quod incipit,
An donatio. Itidem conſuluit in caſu donationis,
ſeu renunciationis bonorum factæ occaſione fu-
turi ingreſſus in religionem ab eo, qui nondum re-
ligionem intrauerat, nec habitum ſuſceperat, cum
pacto vt ſi donator ante profeſſionem è monaſte-
rio exiret, prædicta donatio eſſet nullius momenti.
Et vtroq; caſu reſpondit donationem eſſe nullam
ob non ſeruatam formam à Concilio præſcriptam
41 in d. c. 16. Motus eo præcipuo fundamento, Quod
lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad ca-
ſum ſimilem, ad quem ſi non extenderetur, eſſet
fruſtratoria, vt cap. Si ciuitas, de ſent. excomm.
lib. 6. cap. 2. & ibi gloſ. in ver. Aliter facta, de vſur.
eod. lib. cum alijs per eum allegatis. At ſi Con-
cilium non extenderetur ad hunc caſum, facilè fru-
ſtraretur ſecundum eum. Præſertim verò, quia
parentes, vel cognati ad bona pueri, vel puellæ ad-
ſpirantes faciliùs id conſequi poſſunt ante ingreſ-
ſum, ſuadendo illis vt donent bona ſua, cum ſint
iuniores, & minus ſapiant, magiſque ſubijciantur
imperio parentum, vel tutorum, & plus habeant
timoris reuerentialis: ad hoc cap. Illud puellæ,
20. quæſt. 1. & cap. Cum virum, ſupra eodem.

42 Sed his minimè obſtantibus abſolutè tenendū
eſt Concilium non vendicare ſibi locum in dona-
tionibus, quæ fiunt ante ingreſſum monaſterij, ſeu
ſuſceptum habitum probationis: nam decretum
d. cap. 16. loquitur de nouitijs, vt patet ex inte-
gra ſerie illius contextus: tales autem dici non
poſſunt antequam re ipſa habitum probationis
ſuſceperint, vt colligitur ex verbis cap. 15. imme-
diatè præcedentis, ibi, Poſt ſuſceptum habitum in
probatione ſteterit, & fuſiùs deduxi in cap. Quia
ingredientibus, num. 7 ſupra de teſtamen. Idque
ipſemet Nauar. fatetur in præcitato conſ. 81. in
princ.

43 Vnde cum renunciationibus factis ante ſuſce-
ptum habitum verba Concilij non adaptentur, cō-
ſequens eſt, vt nec adaptetur diſpoſitio, l. 4. §. To-
ties, & ibi Bart. ff. de damn. infect. l. Gallus, §. Et
benè verba ſe habēt, ff. de liber. & poſthum. Alex.
conſ. 199. Perſpectis, num. 1. in fin. verſ. Item quia
diſpoſitio, lib. 6.

44 Neque obſtat quod in vtroque caſu vigeat ea-
dem ratio: nam reſpondetur primo cum Conci-
lium præſcribat nouam formam, & imponat pœ-
nam nullitatis actus, tanquam exorbitans à iure
communi, & pœnale extendi non debere ad alios
caſus etiam ex identitate, vel maioritate rationis,
cap. Quæ à iure, & ibi gloſ. Notabilis, de regul. iur.
lib. 6. gloſ. in cap. Conſtitutionem, in ver. Proro-
gamus, de Regular. eod. lib. Fedet. de Sen. con-
ſil. 25. Caſus talis eſt, cui conſilio ſe ſubſcripſit Io.
Andr. Bart. conſ. 2. Domino Ioanni, num. 2. verſ.
Nunc ſic arguo, lib. 1. Io. de Anania conſ. 27. Viſo
caſu, num. 7. & ſeq. verſ. Non obſtat, & Angel. con-
45 ſil. 302. Viſis, in princ. Deinde reſpondetur non
deeſſe ſufficientem rationem diuerſitatis cur Con-
cilium voluerit comprehendere tantummodo re-
nunciationes factas à nouitijs, non autem ab alijs,
qui nondum habitum ſuſceperunt; ſi quidem no-
uitij, quamuis religioſi cenſeri cum effectu non
poſsint, vt dicitur in c. Religioſo, §. Quamuis au-
tem, de ſent. excom. lib. 6. ſunt tamen perſonæ ec-
cleſiaſticę, vt ibi notat gloſ. in ver. Non poſsit, &
negari non poteſt quin ſint religioſi quoad iuriſdi-
ctionem, & tuitionem Eccleſię: nec diceremus ta-
les eſſe conueniendos coram iudice ſęculari, ſed
eccleſiaſtico tantum, vt formaliter inquit Hoſt. hic
num. 4. verſ. Nec obſtat, & dum ille tex. aſſerit eos
non eſſe religioſos cum effectu, admittit eos eſſe
religioſos, ſed reuocabiliter, vt declarat gloſ. in
cap. Beneficium, in verb. Conferendum, poſt me-
dium, verſ. In contrarium, infr. eod. lib. 6. & Ho-
ſtien. vbi ſupra. Vnde & canonis priuilegio gau-
dent, vt eſt caſus in d. §. Quamuis.

Hinc S. Congregatio declarauit in renunciatio-
nibus, quæ à puellis poſt regularem habitum ani-
mo profitendi aſſumptum intra probationis annū
in fauorem conſanguineorum fiunt opus non eſſe
adhiberi ſolemnitatem à laicorum ſtatuto requi-
ſitam. Quippe forum ſortiri, & ſtatutis ligari à
pari procedunt. Innoc. in Rubr. de conſuetud. &
poſt eum Butr. ibidem num. 7. verſ. Vnam regulam
habetis. Decius in cap. Quæ in Eccleſiarum n. 15.
46 de conſtit. At verò qui nondum habitum ſuſcepe-
runt, non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, nec propoſi-
tum ingrediendi, aut profeſsionem emittendi fa-
cit eos de foro Eccleſiæ, argum. l. Fugitiuus, ff. de
verb. ſignif. alioquin eſſet in facultate cuiuſcumq;
ſe eximere à iudicio ſæculari aſſerendo ſe habere
animum aſſumendi monachatū, & fruſtra iuriſdi-
ctiones eſſent diſtinctæ, vt c. Cum ad verum, & c. Si

O 2 Im-

Imperator,96.diſt.& c.Solitę,ſup.de maior.&obed.
Quinimmo hoc vendicat ſibi locum etiamſi tales
emiſerint votum ingrediendi religionem, vt notat
Innoc. in c.Porrectum, n.3. verſ. Nec ſunt iſtæ per-
ſonę de foro Eccleſiæ, ſupra eod. Vnde non mi-
rum ſi Concilium noluit legem dicere illorum re-
nunciationibus, ſed nouitiorum dumtaxat, alio-
quin prębuiſſet anſam Principibus, & Magiſtrati-
bus ſæcularibus conquerendi, quod poſuiſſet falcē
in meſſem alienam, contra d.c. Cum ad verum,
& notata per Innoc.in c. Pervenerabilem, num.3.
infr. qui filij ſint legitimi, quodque Epiſcopis po-
teſtatem dediſſet interponendi licentiā, & authori-
tatem in contractibus merè profanis perſonarum
ſæcularium, quæ in his iuriſdictioni Eccleſiaſticæ
non ſunt ſubiectæ, c. Si clericus laicum, ſupra de
foro compet. & docet idem Innoc. in c.Inquiſitio-
ni, verſ. Item ſi præcipiat laico, n.4. infra, de ſent.
excomm. Rurſus non obſtat quod lex etiam exor-
bitans, & pœnalis extendatur ad caſus ſimiles, &
habentes eamdem rationem, quoties niſi fieret
extenſio, redderetur eluſoria, iuxta Theoricam
Nauarri: nam reſpondetur negando hanc ſimilitu-
dinem, & identitatem rationis inter nouitios, &
alios, qui nondum ſuſceperunt habitum; imò val-
de differunt, vt ſupra proximè oſtenſum eſt. Et cū
in decreto Concilij, ſiue ſpectemus verba, ſiue mē-
tem, non includantur niſi nouitij, vtique qui non-
dum eſt nouitius, renunciando, ſeu donando ſer-
uata forma iuris communis Concilium non fru-
ſtrat, cum faciat actum ſibi à iure permiſſum,
arg.c.Qui peccat.23.q.4. l.Quod Reip. l.Iniuriam,
& l.Iniuriarum actio,§. Is qui inter, ff. de iniurijs,
nec renunciationes puerorum, vel puellarum factę
ante habitus receptionem propterea remanent
ſine ſua prouiſione; quandoquidem hic caſus tan-
quam omiſſus à Concilio remanet in diſpoſitione
iuris communis, l. Commodiſſimè, ff. de liber. &
poſthum. à quo ſatis cautum eſt vt donationes hu-
iuſmodi cauſa non ſequuta non ſortiantur effectū,
vt abundè oſtenſum eſt ſupra n.29. & ſeqq.

Tandem hanc ſententiam contra Nauar. ſæpius
probauit S. Congreg. Concilij. Aliquando enim
conſ. d.c.16.ſeſſ.25.de regular. ſibi locum non ven-
dicare in donationibus factis ante ſuſceptum habi-
tum probationis; ſicuti etiam reperitur adnota-
tum in calce prædictorum conſ. Nauarri 81. & 82.
& aliàs conſulta, An illud c. comprehendat renū-
ciationes factas ante ingreſſum, illius tamen con-
tēplatione, reſpondit non cōprehendere renuncia-
tiones factas ante ingreſſum, hoc eſt ante habitus
ſuſceptionem. Quinimmo præſuppoſitis duabus
Congregationis declarationibus ſuper d. c.16. Al-
tera quod ibi minimè infringantur renunciationes
factæ ante ingreſſum religionis: Altera quod ex
eo decreto renunciationes factæ in ipſo ingreſſu
non valeant: Quæſitum eſt, An cum Claria Buc-
capadulia renunciauerit bonis tam paternis, quàm
maternis ead. die, qua ingreſſa fuit monaſterium,
prædicta eius renunciatio ſufficiat, an noua requi-
ratur ante profeſſionem, iuxta formam à Concilio
præſcriptam. Die 22. Iunij, 1613. S. Congregatio
cenſuit decretum d. c.16. non vendicare ſibi locum
in renunciationibus factis ante actum, ſeu momē-
tum ſuſceptionis habitus; ac propterea ex eo de-
creto ſupraſcriptam renunciationem non eſſe
nullam.

47 Sed hic incidit quæſtio, cùm valida ſit donatio
facta à Nouitio in fauorem monaſterij cum licen-
tia Epiſcopi, vel eius Vicarij infra duos menſes
proximos ante profeſſionem; numquid monaſte-
rio ſtatim liceat apprehendere actualem poſſeſſio-
nem bonorum ſibi, vt pręfertur, donatorum.

48 Breuiter reſpondeo non licere. nā etſi dominiū
rerū donatarū tranſeat in Eccleſiam, vel monaſte-
rium etiam ſine traditione poſſeſſionis, l. Vt inter
diuinum, C. de Sacroſanct. Eccleſ. & notat Calder.
conſ. 27. poſt med. verſ. Si vero cauſa, de regular.

49 Tamen decreto Concilij Trid. in præcitato c. 16.
ſeſſ.25.de regular. in verſ. Sed neque diſertis verbis
interdicitur ne ante profeſſionem excepto victu,
& veſtitu Nouitij, vel Nouitiæ illius temporis, quo
in probatione eſt, quocunque prætextu à parenti-
bus, vel propinquis, aut Curatoribus eius mona-
ſterio aliquid ex bonis eiuſdem tribuatur, ne hac
occaſione diſcedere nequeat, quòd totam, vel ma-
iorem partem ſubſtantiæ ſuæ monaſterium poſsi-
deat, nec facilè ſi diſceſſerit, id recuperare poſsit;
50 immo præcipitur ſub anathematis pœna dantibus
& recipientibus, ne hoc vllo modo fiat, & vt abe-
untibus ante profeſsionem omnia reſtituantur,
quæ ſua erant.

51 Quo decreto cum prohibitum ſit Monialibus
accipere dotes puellarum ante earum profeſsio-
nem; idemque ex deciſione S. Cōgregationis pro-
cedat etiam ſi accipiant ſub nomine depoſiti, ſeu
præſtita cautione de illis reſtituendis, profeſsione
52 non ſequuta: Quæſitum eſt, An etiam prohibitum
intelligatur ne huiuſmodi dotes realiter deponan-
tur penes tertium, qui eas monaſterio debeat da-
re poſt profeſſionem emiſſa, S. Cōgregatio cenſuit
non intelligi prohibitum, & ita ſatis cautum eſſe
monaſterio.

53 Hinc orta dubitatione, An cautela adinuenta
à Monialibus Ciuitatis Alexandrinæ, vt quando
aliqua puella monaſterium ingreditur depoſitum
dotis prius fiat, & deinde omne id, quod in depo-
ſitum recipitur, totum depoſitarius ipſi monaſte-
rio ante profeſsionem conſignet, ſit contra diſpo-
ſitionem Concil. Tridentini cap.16.ſeſſ.25.de reg.
verſ. Neque ante profeſsionem: S. Congregatio
cenſuit decretum Concilij d. c.16. non prohibuiſſe
quidem huiuſmodi depoſitum; ſed quod pecuniæ
ſic depoſitæ dentur monaſterio directè, vel indi-
rectè, & in ſpem modo hic deſcripto, videri om-
nino prohibuiſſe. Et licet aliàs S. Congregatio in
caſu Neapolitano viſa fuiſſet ſētire poſſe dari, pręę-
ſtita idonea cautione bancaria: tamen nunc cen-
ſuit non ſcribendum amplius in futurum ſecun-
dum illam ſententiam, ſed ſecundum iſtam poſte-
riorem, vt nullo modo detur Monaſterio, nec cum
depoſito, nec ſine.

54 Quinimmo cum moniales quædam Mediola-
nen. pauperes ære alieno contracto, quotidie ad
ſolutionem etiam per cenſuras vrgerentur, ſuppli-
carunt Sanctiſsimo vt eis liceret accipere tres do-
tes ab ingredientibus mulieribus, etiam ante pro-
feſsionē, vt æs alienum diſſoluere poſſent: S.Con-
gregatio cenſuit obſtare Cōcilium, etſi detur cau-
tio bancaria, ideoque agendum cum Sanctiſsimo
Sanctitas ſua iuſsit ſcribi litteras Card. S. Praxedis,
quod ſi verum eſt iſtud debitum contractum eſſe
pro neceſsitate alimentorum, & quod non poſsint
aliunde ſatisfacere, & ob id moleſtentur cenſuris:
permittat eas accipere dotes ante profeſsionem
præſtita per eum idonea fideiuſsione de reſtituen-
do

do ſi receſſerint ante pruſeſsionem.

55 Quamquam autem Concilij verba videãtur reſtricta ad bona ipſius Nnuitij; tamen propoſito dubio, An quod diſpnnitur cap. 16. ſeſſ. 25. de regular. ne de bonis puellæ aliquid monaſterio ante profeſſionem tribuatur ſub pœna anathematis, habeat locũ etiamſi aliquid tribuatur nõ ex puellæ proprijs bonis, ſed parentum, vel conſanguineorum: S. Congregatio cenſ. habere locum.

56 Et iterum ſuborto dubio, An ſi Nnuitius ſit ſui iuris, & non habeat parentes, poſſit in ingreſſu religionis, præter victum aliquid donare religioni amore Dei. Cenſuit, non poſſe ex verbis expreſſis d. cap. 16.

57 Sed cum Liuia monaſterium Monialium ingreſſa in anno probationis dare vellet ſcuta centum monaſterio in rationem cenſus ſuper monaſterij bonis nomine ipſius Liuiæ per Moniales poſtea conuertẽda in dotem illius poſtquam emiſiſſet profeſſionem, & dubitaſſet an hic caſus eſſet comprehenſus decreto d. cap. 16. verſ. Sed neque ante profeſſionem: Reſponſum eſt, non eſſe comprehenſum, aut prohibitum, d. decreto c. 16.

Inſuper quærentibus, An pacta, ſeu conuentiones, quibus Moniales aliquam pecuniæ ſummam petunt à parentibus nouitię conuiuij cauſa dum Nouitia habitum ſuſcipit, vel profitetur, ſint ſublata, cap. 16. verſ. Sed neque, ſeſſ. 25. de regul. Sac. Congregatio cenſ. Decretum, cap. 16. ad hunc caſum non pertinere. Sed id prohiberi Conſtitutione Vrbani IV. quæ Incipit Sanè. Cœterum quia ex conſuetudine Mediolanenſi recepta, & à bon. mem. Cardinali S. Praxedis tolerata paſſim huiuſmodi conuiuia exhibentur, conſultius putauit nihil reſponderi. Conſtitutio Vrbani habetur in
58 Extrauag. Sanè de Simon. Cæterum ſententiam excommunicationis de qua in d. cap. 16. ſeſſ. 25. de reg. S. Congregatio declarauit non incurri ipſo facto, nec eſſe reſeruatam Papæ. Quamobrem cum
59 quædam Moniales dotes accepiſſent à virginibus nondum profeſſis, & Epiſcopus conſuluiſſet quid ſibi eſſet agendum: S. Congreg. cenſuit eas non incidiſſe in excommunicationem ipſo iure; quando enim à iure præcipitur aliquid ſub pœna excõmunicationis, contrafaciens non incidit ipſo iure in excommunicationem, Sum. Ang. in ver. Excommunicatio 1. num. 8. tamen quia poſſent excommunicari, poterit eas Ordinarius abſoluere, quia non reſeruatur Sedi Apoſtolicæ. Agendum tamẽ cum Sanctiſſimo. Sanctitas abſoluit à peccato ne poſſint excommunicari, & dixit ſcribendum Epiſcopo vt prohibeat iſtos abuſus.

60 Quid de mulieribus Conuertitis? Cum Congregatio Domus Pię vellet recipere aliquas mulieres in monaſterio, dubitatum fuit An poſſint exigere dotes in ſuſceptione habitus non obſtante prohibitione, cap 16. ſeſſ. 25. de reg. verſ. Sed neque ante profeſſionem quæ non videtur extendi ad dict. Domum, cum ea potius ſit comprehenſa ſub exceptione c. 18. eiuſd. ſeſſ. in fine, dum excipit Pœnitentes, & Conuertitas: S. Congregatio viſa eſt inclinare in hanc ſententiam, vt limitatio c. 18. nõ extendatur ad diſpoſita in cap. 16. tamen propter verba generalia d. c. 18. referendum ad Generalẽ. In Congregatione Generali eſt dubitatum ne non generalia verba d. cap. 18. comprehendant etiam cap. 16. Ideo dictum pro tutiori via ſupplicandum Sanctiſsimo, vt diſpenſet, & dicendum an velit tollere annum probationis: Sanctitas ſua viſa inclinare in illam ſententiam vt iſta Domus Pia non comprehendatur verbis c. 18. præſertim cum habeat annum probationis, ideo comprehendi ſub diſpoſitione cap. 16. tamen gratiam facit pro iſtis, vt ante profeſsionem accipere poſsint, non obſtante d. cap. 16 nec vult auferre annum probationis, cum illum habeant in fundatione de hac materia vide quod ſcripſi in cap. Ad Apoſtolicam, nu. 30. ſupra eodem.

De Regularibus.

Cap. Ne Religioſi.

S V M M A R I V M.

1 *Religioſi fugitiui, & eiecti annuatim ſunt requirendi, & cogendi vt ad monaſterium redeant.*

2 *Prælati Regulares non reuocantes ad ordinem quotannis ſuos eiectos, & fugitiuos, mortaliter peccant.*

3 *Diſſimulatio peccatorum in Prælato, eſt mortale.*

4 *Opinio quorundam recentiorum, qui dixerunt hoc capitulum fuiſſe conſuetudine abrogatum, refellitur.*

5 *Curam animarum habentes tenentur iure diuino oues ſuas agnoſcere, & illarum cuſtodiæ incumbere, & num. ſeq.*

6 *Religioſi ab ordine eiecti etiam iuſtè, remanent ſubditi Prælatorum Regularium, & votis ligati.*

7 *Conſuetudo ſecundum quam Prælati Regulares non reuocant ad monaſterium ſuos eiectos, & fugitiuos, eſt nutritiua peccati.*

8 *Abbas debet colligere Monachum ſuum ne damnabiliter euagetur, & pereat.*

9 *Religioſi eiecti quandiu ad cor non redeunt, ſunt in malo ſtatu, & tenentur ſuam reductionem procurare, licèt non requirantur.*

10 *Papa non diſpenſat cum religioſis iuſtè eiectis ab ordine. vt Miſſam celebrent in ſæculo.*

11 *Papa non facit de Monacho non Monachum, niſi ex grauiſſima cauſa.*

12 *Conſuetudo nutritiua peccati eſt corruptela.*

13 *Religioſus fugitiuus quis dicatur, & quis eiectus, & num. ſeq.*

14 *Apoſtata dicitur religioſus eo ipſo, quod recedit à monaſterio, & non eſt ſub obedientia Prælati.*

15 *Præſidentes Capitulis poſſunt excommunicari, & facere excommunicatos denunciari ab Eccleſiarum Prælatis.*

16 *Prælati regulares etiam immediatè, vt Abbates, & Priores locales tenentur quotannis reducere ad monaſterium ſuos fugitiuos, & eiectos.*

17 *Religioſi etiam iuſtè, & diffinitiuè electi ſunt annuatim requirendi, & cogendi ad monaſterium redire, & latè refellitur contraria opinio vſque ad num. 36.*

18 *Prælati qui religioſos ab ordine iniuſtè eijciunt ſunt ſpoliatores, & in mora reſtituendi, ſicut fur, & num. ſeq.*

19 *Spoliatus iniuſtè ſeu iuris ordine non ſeruato illicò eſt reſtituendus.*

20 *Religioſis indebitè eiectis impiè à Prælatis regularibus*

bus denegentur alimenta.

21 *Religioſi eiecti, & fugitiui quomodo ſint ad ordinem recipiendi ſi regula contradicat.*

22 *Diſciplina Monachi delinquentis in quibus gradibus conſiſtat ſecundum regulam S. Benedicti.*

23 *Monachus expulſus ſecundum regulam Sancti Benedicti vltra tertiam vicem non recipitur tamquam incorrigibilis.*

24 *Verba*, ſaluo ordinis diſciplina *quid importent.*

25 *Damnum non debet quis inde ſuſtinere vnde meruit gratiam reportare.*

26 *Scandalum in recipiendis religioſis eiectis qualiter conſideretur.*

27 *Iuſtitia propter ſcandalum non eſt deſerenda.*

28 *Religioſi fugitiui, & eiecti, vbi ex regula recipi non debent in quo loco ſint ponendi.*

29 *Regularibus indebite eiectis, & ſpoliatis nullum crimen obijci poteſt, ſed ante omnia ſunt reſtituendi.*

30 *Ergaſtulorum pœna regularibus quando imponatur.*

31 *Referuntur authores qui dixerunt hoc cap. eſſe intelligendum de eiectis iniuſtè.*

32 *Eorum opinio reprobatur in decretis de Apoſtat. & eiectis.*

33 *Regularibus perpetuò eiectis ab ordine res iudicata non ſuffragatur.*

34 *Inferiores a Papa non poſſunt facere de Monacho non Monachum.*

35 *Depoſitione ſoluitur ſpirituale coniugiũ inter Prælatum, & Eccleſiam.*

36 *Regulares etiam incorrigibiles ex decreto Congregationis Concilij edito ſub Pio IV. prohibentur eijci è monaſterio, Diſcutitur an expediat huiuſmodi decretum confirmare ibidem, & num. ſeq. vſque in fin.*

37 *Regularium incorrigibilium eiectio de iure eorum permiſſa eſt à ſocietate, & conſortio non autem ab ordine, & num. ſeq.*

38 *Regularis proprietarius an poſſit eijci à monaſterium.*

39 *Regularium incorrigibilium eiectio quibus rationibus probetur eſſe neceſſaria, & n. 44.*

40 *Regula S. Auguſtini de eiectione incorrigibilium qualiter ſit intelligenda, & n. 46.*

41 *Regulares incorrigibiles cur malint à monaſterio eijci quàm apoſtatare, & num. 48.*

42 *Regularium expulſio quæ damna eccleſiæ, & religionibus afferat, & num. 49.*

43 *Regula Sancti Benedicti, & Sancti Baſilij de Monachis incorrigibilibus ab ordine eijciendis, & num. 46.*

44 *Regulares incorrigibiles diuturno carcere intra clauſtra punire quàm graue ſit religionibus.*

45 *Expulſionis cauſa grauiſſima eſt, & quibus committenda.*

46 *De expulſione regularium ab ordine quid ſenſerint S. Thom. & S. Bonauentura.*

52 *Regulares incorrigibiles an expediat intra clauſtra coercere, an verò è monaſterio expellere.*

53 *Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, & Congregationis Concilij decreta de regularibus ab ordine non eijciendis.*

54 *Oſtraciſmus laudatur a Xenophonte.*

55 *Ergaſtulorum remedium ad coercendos Monachos incorrigibiles periculoſum.*

56 *Expulſio an præbeat regularibus anſam faciendi ſe inobedientes, vt ad ſæculum reuertantur.*

57 *Decreta Clementis VIII. ad regularium reformationem an ſint innouanda.*

58 *Nouitij an de cætero ſint examinandi ab ordinarijs locorum ad præſcriptum Decreti Clementis VIII.*

59 *Incorrigibilis quando quis cenſeatur ad hoc vt expelli poſſit à religione.*

60 *Generali an & quibus adhibitis ſit tribuenda facultas eijciendi incorrigibiles.*

61 *Conindices in cauſa expulſionis à quo ſint deputandi.*

62 *Regularibus eiectis an & qualis ratio præſcribenda ſit viuendi in ſæculo, & n. 66.*

63 *Regulares incorrigibiles quamdiù in carcere ſint detinendi priuſquam eijciantur ab ordine.*

64 *Litteræ teſtimoniales eiectis non concedendæ à ſuperioribus regularibus.*

65 *Eiecti ſunt perpetuò ſuſpenſi ab executione ordinum.*

66 *Diſpenſatio cum religioſis eiectis an ſit locorum ordinarijs prohibenda.*

67 *Regulares delinquentes an ſint puniendi pœna triremium ad tempus.*

68 *Carcer priuatus inſtituendus à religionibus in qualibet ſaltem prouincia.*

69 *Regulares iuſtè per ſententiam diffinitiuam eiecti an ſint per ſuperiores quotannis requirendi vt redeant ad religionem.*

70 *Tranſitus ad arctiorem religionem qualiter ſit permittendus.*

71 *Apoſtatis infra certum tempus ad religionem redeuntibus an ſit concedenda impunitas.*

1 NE RELIGIOSI. Religioſi fugitiui, & eiecti annuatim ſunt requirendi, & cogendi vt ad monaſterium reuertantur. Hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio, ibi, *Statuimus*, vbi duo facit. Primò prouidet circa fugitiuos, & eiectos obedire paratos. Secundò circa inobedientes, ibi, *Si verò*.

2 Nota primò, & ſigna textum notabilem contra Prælatos regulares, qui quotannis non teneant ad religionem ſuos eiectos, & fugitiuos, peccant enim mortaliter, vt ſatis clarè probat littera ibi, *ne ſanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur*. His enim verbis vti non conſueuerũt ſacri Canones, niſi in materia quæ in ſuo genere obligat ad culpam lethalem, vt in cap. Irrefragabili, ſupra de offic. ordin. vbi gloſ. in verb. Sanguis eorum. Dicit durum verbum eſt iſtud, pro Prælatis negligentibus ſubditos ſuos corrigere. Et idem

3 dicit hic Butr. in 2. notab. Diſsimulatio enim peccatorum in Prælato eſt mortale, cap. Nouit, & ibi notat Butr. nu. 27. verſ. Nota diſsimulationem peccatorum, & Anchar. num. 12. ſupra de iudic. Iiſdem verbis vtitur Concilium Tridentinum in c. 1. ſeſſ. 6. circa reſidentiam Paſtorum, quæ obligat ſub reatu mortalis peccati, vt in cap. 1. ſeſſ. 23.

4 Atque hinc patet quam malè nonnulli ex recentioribus dixerint totum hoc capitulum cum ſit iuris humani conſuetudine abrogatum fuiſſe, cum religionum Præfecti religioſos eiectos annuatim nullatenus perquirant nec reducant. Et propterea non teneri Prælatos quærere, nec reuocare eiectos, nec fugitiuos, ſed ſeruanda eſſe quoad hoc

5 ſtatuta Religionum. Quibus adhæſit Thom. Sanchez, in Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 9. num. 18. poſt Azor.

Azor. quem citat tom. 1. Inſtit. Moral. lib. 12. c. 17.
q. 5. Imo enim hæc obligatio in Prælatis ſurgit ex
iure diuino, quo tenentur omnes, quibus anima-
rum cura commiſſa eſt oues ſuas agnoſcere, & ea-
rum cuſtodiæ incumbere, vt Ezechiel. 3. Actor. 20.
cap. Epheſijs, 43. diſt. cap. 2. 13. q. 1. Concil. Trid.
6 locis citat. Neque enim eiecti ab ordine etiam
iuſtè, & definitiuè deſinunt eſſe ſubditi Prælato-
rum Regularium. Imò manent eiuſdem veri Or-
dinis Religioſi, & votis ligati, ſicut vice verſa Su-
periores Regulares remanent illorum Prælati, &
Paſtores, vt patet ex tota ſerie huius Decretalis;
præſertim ponderando illam rationem, *Ne ſan-
guis eorum*, &c. Et illud verbum *Religioſi*. Item
verbum *Prælatorum*. Item verba illa *in mona-
ſteriis ſuis*, nec non illa, *Abbates, ſeu Priores eo-
rum*, & tradunt Nauarr. comment. 2. de Regu-
lar. nu. 34. 35. & 36. & comment. 3. num. 46. C. in
Reg. S. Franc. cap. 2. q. 21. ſect. 3. Molin. diſp. 140.
verſ. Quando verò, & verſ. Quoad votum, Vaſ-
quez in 1. 2. q 96. art. 4. diſp. 165. num. 87. & Sua-
rez tom. 5. diſp. 22. ſect. 3 Nihil tamen magis exag-
gerant ſacræ litteræ, canones, & concilia, quàm
vt Prælati ſubditos ſuos corrigant, & more mer-
cenariorum non deſerant; Ita vt propterea Supe-
rioribus Regularibus negligentibus ſuos ſubditos
eiectos ad monaſterium reducere optimè con-
gruant in ſpecie verba Concilij Trident. in cap. 1.
in fin. ſeſſ. 24. Videlicet: [Illorum ſanguinem, qui
ex malo negligentium, & ſui officij immemorum
Paſtorum peribunt, Dominus noſter Ieſus Chri-
ſtus de manibus eorum eſt requiſiturus.] Et de
Prælatis regularibus eſt textus hic, & in cap. Cum
ad monaſterium, §. Penult. infr. de ſtat. Monach.
Vnde benè Hoſtien. hic in princ. adnotauit Abba-
tem teneri de ſanguine Monachi vagabundi, ſicut
& alij Prælati ſubditorum correctionem negligen-
tes, vt in cap. 1. de offic. Archid. cum concordant.
7 Quamobrem conſuetudo ſecundum quam Præla-
ti negligunt reuocare ad monaſterium ſuos ſubdi-
tos fugitiuos, & eiectos eſt nutritiua peccati tam
ex parte ipſorum Prælatorum, vt oſtenſum eſt ſu-
pra, quàm ex parte ſubditorum, vt patet ex lit-
8 tera textus ibi: Vagandi occaſionem habentes,
ſalutis propriæ detrimentum incurrant. Per quam
litteram dicit gloſſa in cap. vn. in ver. Languidis,
infr. de Infantib. expoſ. Abbatem debere recolli-
gere Monachum ſuum, ne damnabiliter euagetur,
9 & pereat. Eiecti enim vtpotè incorrigibiles, quan-
diù ſtat per eos quin ſe corrigant, & redeant ad
cor, ſunt in malo ſtatu; & ideò tenentur ſe habi-
les reddere, & procurare ſuam reductionem ad
monaſterium, etiamſi ab eorum Prælatis non re-
quirantur. Ita Sot. de iuſt. & iur. lib. 7. qu. 2. art. 5.
in ſol. ad 3. in fin. Card. in Reg. S. Franc. c. 2. qu. 21.
10 pun. 3. & latè deducit Sanch. in Decal. tom. 2. lib. 6.
c. 9. n. 25. 27. & 30.

Ac propterea ſæpiùs diximus in Congrega-
tionibus tum Concilij, tum Epiſcoporum, & Re-
gular. Eccleſiam non poſſe diſpenſare cum Reli-
gioſis iuſtè eiectis ab ordine, vt Miſſam celebrent
in ſæculo, quia repugnat ius diuinum vt ſic im-
pœnitentes accedant ad Sacram Euchariſtiam, vt
1. ad Corinth. 2. cap. Timorem, &c. Sicut Iudas,
de Conſecr. diſt. 2. & diffinitum eſt à Concil. Trid.
11 in Decr. de Sacram. Euchar. cap. 7. & can. vlt. Et
quamuis Papa ſecundum plenitudinem ſuæ pote-
ſtatis poſſit de Monacho efficere non Monachum,
ſecundum Vincent. & Ioan. tamen ad hoc non eſt
cauſa ſufficiēs ipſa expulſio ab ordine propter cri-
mina perpetrata, ſed requiritur cauſa publica, &
grauiſſima ſecundum Innoc. in cap. Cum ad mo-
naſterium, infr. de ſtat. Monach. num. 4. verſ. Quid
enim ſi tota Chriſtianitas, vel etiam aliqua pars
eius eſſet in periculo; Cum quo tranſeunt ibi Ho-
ſtien. num. 32. Ioann Andr. num. 29. Abb. n. 21. &
reliqui omnes. Vnde nobis ſuggerentibus in De-
cretis de Regular. apoſt. & eiect. appoſitum fuit
illud caput, vt eiecti extra Religionem degentes
12 ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum. Præ-
dicta igitur conſuetudo ſecundum quam Religio-
ſi expulſi non reducuntur, vt nutritiua peccati
non conſuetudo, ſed potiùs corruptela dicenda
eſt, cap. fin. ſup. de conſuet. cap. Flagitia, 32. qu. 7.
cum multis ſimil. Nec dicatur licere morbidas
oues non tantùm deſerere, ſed etiam ab ouili ex-
pellere, ne ſanas inficiant. Quoniam ſolutio pa-
tebit ex his, quæ dicemus infra, n. 37.
13 Secundò nota differentiam inter Religioſos fu-
gitiuos, & eiectos. Dicitur autem fugitiuus, qui
extra monaſterium moratur, vt ſe celet Abbati,
etiamſi poſtea pœnitentia ductus redeat ad mona-
ſterium, vt l. Quid ſit fugitiuus, ff. de ædil. edict. vt
not. hic Io. Andr. num. 2. in ver. Fugitiuus, Butr.
num. 5. Card. & Abb. amb. num. 2. Eo enim ipſo
14 quòd Religioſus recedit à Monaſterio, & non eſt
ſub obedientia Prælati, dicitur Apoſtata, vt not.
Innoc. in cap. fin. de renun. & Abb. d. n. 2. Eiectus
verò dicitur, qui à ſuo ſuperiore coactus eſt exire,
vt per Io. Andr. & alios præalleg.
15 Tertiò nota, ibi, *Excommunicent*, Præſidentes
Capitulis celebrandis, de quibus in cap. In ſingu-
lis, infr. de ſtat. Monach. habere poteſtatem excō-
municandi Abbates, & alios inferiores totius or-
dinis, & faciendi excommunicatos denunciari ab
Eccleſiarum Prælatis, prout hic not. Hoſtien. n. 10.
circa fin. in ver. Excommunicent, Io. Andr. in eod.
ver. num. 5. Card. num. 4. & Abb. in 2. notab. Non
tamen per hoc adimitur poteſtas Ordinarijs, cap.
Quanto de off. ordin. & d. cap. In ſingulis, § Porrò,
ſecundum Ioann. Andr. & Anchar. num. 67. in 6.
notab.
16 Quartò nota hanc obligationem reuocandi eie-
ctos, & fugitiuos, & inobedientes excommuni-
candi, & denunciari faciendi incumbere non tan-
tùm his, qui Capitulis præſident, & Abbatibus
generalibus, ſeu Capitibus ordinum, ſed etiam
Abbatibus, & Prioribus localibus, ſeu immedia-
tis monaſteriorum Prælatis iuxta tex. in c. fin. §. fin.
de ſtat. Monach. quod patet ex hac littera, ibi, ſeu
Patres Abbates, ſeu Priores. Et not. hic Hoſt. in
princ. in eod. ver. Patres Abbates, Card. n. 9. in 6. q.
Abb. in 3. & vlt. not. Archid. in c. Abbates, num. 4.
18. q. 2. & ibi etiam Bellam. num. 2. & Syiueſt. in
ver. Apoſtaſia, q. 6. n. 10.
17 Vltimò nota ſingulariter Religioſos etiam iu-
ſtè, & per ſententiam diffinitiuam eiectos ab or-
dine eſſe annuatim à Prælatis Regularibus requi-
rendos ad monaſterium redire: quod multiplici-
ter iudicio meo deduci poteſt ex hac Decretali.
18 Et primò ſi hic ageretur de Religioſis eiectis
iniuſtè, aut iuris ordine non ſeruato, vt multi pu-
tarunt, non præciperetur Prælatis, vt illos requi-
rerent annuatim, ſed potiùs vt ſtatim ad Religio-
nem reducerent, quia Prælati ſic eijcientes ſunt
19 ſpoliatores: iniuſtè autem ſpoliatus, aut iuris or-
dine

Digitized by Google

dine non ſeruato, non annuatim, ſed illicò eſt re-
ſtituendus, c. Conquerente, de reſtit. ſpoliat. c. Ve-
nerabili, de off. deleg. gloſ. 1. in ſum. 3. q. 3. & Quan-
diu Prælati ſpolium non purgant, & indebitè ex-
pulſos non redintegrant, ſunt ſemper in mora re-
ſtituendi ſicut fur, l. Si pro fure, §. penult. ff. de cō-
dict. fur. gloſ. 1. in reg. Mora, de regul. iur. in 6. Et ſic
ſemper peccant, arg. cap. Si res aliena, 14 q. 6. gloſ.
in cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam,
20 in vet. Sed dumtaxat, ſupra de renunc. Impiè enim
religioſis indebitè expulſis denegant alimenta, vt
inquit gloſ. in c. vnic. in verb. Languidis, inſr. de
Infant. expoſ. Et poſt Archid. Sylueſt. in ver. Apo-
ſtaſia in 6. quæſt.

21 Secundò hic ſtatuitur, vt ſi eiecti in monaſterijs
ſuis recipi poſſint ſecundū ordinem regularē, Ab-
bates, ſeu Priores eorum compellantur eos recipe-
re. Quòd ſi hoc regularis ordo non patitur, apud
eadem monaſteria ponantur in locis competen-
tibus, vel in alijs religioſis domibus. Quæro quid
importent illa verba *ſecundum ordinem regula-
rem*; & illa, *quod ſi hoc regularis ordo non pati-
tur*? Abb. Antiq. n. 2. in verb. Secundum ordinem
dicit, quia ſi ordo haberet ex ſua Conſtitutione,
vt quicumque ter exiuerit ampliùs non admitta-
tur, vt eſt in Ordine S. Benedicti, amplius non ad-
22 mitteretur. Et hoc idem innuit in ſimilibus: quod
fuſiùs explicat Hoſtien. num. 5. in ver. Diſciplina,
dicens: ſecundum regulam S. Benedicti diſcipli-
nam Monachi delinquentis conſiſtere in ſeptem
gradibus. Primus eſt ſecreta admonitio. Secun-
dus eſt publica correctio. Tertius eſt ſimplex, ſeu
minor excommunicatio. Quartus ieiunij afflictio.
Quintus, ſi dignus ſit, flagellorum vapulatio. Sex-
tus ad Deum pro ipſo oratio. Septimus de mona-
ſterio expulſio. Et eliciuntur hi gradus ex duo-
bus capitulis regulæ, ſcilicet ex 23. de excommu-
nicatione culpatū, & ex 28. de his qui ſæpiùs cor-
23 recti emendare noluerint. Si verò ſic expulſus ve-
niat ad portam pœnitens, iterum recipiendus eſt,
& reconciliandus vſque ad tertiam vicem tantum;
nam ſecundum eandem regulam ter recipitur, &
non vltrà, vt in regula 29. cap. Si debeant iterum
recipi fratres exeuntes de monaſterio; præſumi-
tur enim poſtea incorrigibilis. Vnde ſicut cleri-
cus ſæcularis quando incorrigibilis eſt omni pri-
uilegio denudatur, & poteſtati traditur ſæculari,
cap. Cum non ab homine, de iudic. ſic & Mona-
chus ex quo ter reconciliatus non corrigitur eſt
de monaſterio perpetuò eijciendus. Dum ergo
hic dicitur, vt eiecti ponantur in locis competen-
tibus, vel in alijs religioſis domibus, ſi regularis
ordo non patitur vt recipiantur apud eadem
monaſteria, Hoſtien. num. 8. exemplificat, puta,
quia ter exiuit, & ter reconciliatus fuit, vt in reg.
ſupradicta. Prima enim vice recipitur vltimus in
choro, ſic ſecundò, ſic tertiò. Vltra verò ſciat ſibi
poſtea omnē reuerſionis aditum denegari, vt ibi-
dem dicitur, & not. in c. Cum in Eccleſijs, §. 1. in
ver. Præcipientes, ſupra de maior. & obed. & ſe-
quuntur hic Io. Andr. num. 4. Butr. num. 9. Cardin.
num. 1. in 3. notab. Anchar. num. 5. & 8. Henric.
Boich. in fin. idem tenet Archid. in cap. Abbates,
num. 6. 18. q. 2. & poſt eum Bellam. ibidem nu. 4.
& Syluest. in ver. Apoſtaſia, in 7. quæſt. Et conſe-
quenter loquitur hæc decretalis de religioſis eie-
ctis, nō tantùm iuſtè, ſed etiam perpetuò & diffini-
tiuè. Hos enim tantummodo regularis ordo non
patitur recipi ad eadem monaſteria. Et propter-
ea cum myſterio dicit textus, [Authoritate noſtra
prouideant Abbates, ſeu Priores vt ſic eiecti po-
nantur in locis competentibus, &c.] Prælati enim
regulares contra præſcriptum regulæ nullatenus
poterant authoritate propria eos admittere poſt
trinam reconciliationem; & ideò iubentur hoc fa-
cere authoritate Apoſtolica: Indebitè autem ex-
pulſos nullus ordo regularis vetat recipi; Quinimò
Superiores qui indebitè religioſos habitu, & loco
ſpoliarunt tenentur ex iuſtitia illos redintegrare,
vt dictum eſt ſupra in prima conſideratione nu. 18.
Expulſos autem iuſtè, ſed non perpetuò regula
ipſa S. Benedicti iubet recipi vſque ad tertiam vi-
cem, nec in talibus recipiendis eſt opus authorita-
te Apoſtolica. Supereſt igitur vt tex. loquatur tan-
tummodo de expulſis iuſtè, & diffinitiuè. Quæ
conſideratio ni fallor valdè viget.

24 Tertiò Abbates, ſeu Priores tenentur recipere
eiectos ſalua ordinis diſciplina, ideſt impoſita illis
pœnitentia, ſecundum quod regula illius ordinis
requirit, & præcipit, vt exponit gloſ. in ver. Ordi-
nis diſciplina. At nulla regula præcipit vt impo-
25 natur pœnitentia indebitè eiectis; Imò tales ſunt
gratiosè excipiendi & bene tractandi in compen-
ſationem damni, & iniuriæ eis illatæ: non enim
damnum debet quis inde ſuſtinere vnde meruit
gratiam reportare, cap. Peruenit, de fideiuſſor. cap.
Sane de renunc. gloſ. a. in cap. Veniens eod. tit.

26 Quartò hic præcipitur, vt eiecti qui ſecundum
ordinem regularem recipi non poſſunt in ſuis mo-
naſterijs ponantur in locis competētibus apud ea-
dem monaſteria abſque graui ſcandalo fieri poſ-
ſit. Hoc autem ſcandalum Hoſt. intelligit num. 9.
fortè quia eiectus tot, & tanta commiſit, vt fra-
tres dicāt communiter ſe de monaſterio exituros
ſi ille reuertatur. Subdens quandoque ſe ita vidiſ-
ſe de facto. Cuius dictum referunt, & ſequuntur
Io. Andr. nu. 4. in ver. Graui ſcandalo, Butr. n. 10.
Anchar. num. 6. & alij communiter. Et ſic Do-
ctores intelligunt hanc litteram in eiectis iuſtè, &
culpa eorum ita exigente, vt dicit Abb. n. 2. Aliàs
enim quale ſcandalum eſſe poſſet, vt indebitè eie-
ctus reduceretur ad ſuum monaſterium? Quin
27 potiùs ſcandalum eſſet ſi non reduceretur. Præter-
ea iniuſtè eiecto & ſpoliato ſalua iuſtitia denegari
non poteſt reſtitutio, & reductio ad ſuum mona-
ſterium, vt prædiximus num. 18. Licet alij ex tali
reductione ſcandalizarentur, quia vtilius eſt ſcan-
dalum naſci, quàm vt veritas relinquatur, cap. Qui
ſcandalizauerit, infr. de reg. iur. Veritas namque
iuſtitiæ propter ſcandalum numquam deſerenda
eſt, vt in cap. Niſi cum pridem, de renunciat. not.
gloſ. in ver. Diſtinguendum, Innoc. in eodem ver.
num. 6. Io. Andr. num. 19. Butr. nu. 22. & Anchar.
num. 7. Hoc enim eſt ſcandalum Phariſæorum à
quo non eſt cauendum, vt Matth. 15. S. Thom. in
2. 2. q. 43. art. 1. penult. & vlt. Nauarr. conſ. 9. n. 11.
de his quæ vi. Quod ergo hic dicitur de ſcandalo,
verificari non poteſt niſi in religioſis expulſis, iu-
ſtitia exigente.

28 Quintò, & vltimò alijs omiſſis ſtatuitur hic, vt
religioſis eiectis vitæ neceſſaria miniſtrentur in lo-
cis competentibus eiuſdem, vel alterius ordinis
ad agendam ibi pœnitentiam. Innocen. explicat
verba illa, in locis competentibus, ideſt non cum
alijs Monachis, ſed fortè ad ſeruiendum, vel alio
modo, Hoſt. verò num. 9. exponit, competentibus

puta

puta aliquibus ergaſtulis, ſeu camerulis, fortibus tamen ne inde exire valeant. Simile in cap. Tuæ, inſt. de pœn. cap. Viduas, il primo, cap. Impudicas, & cap. Peruenit, 27.qu.1. Et cum Hoſt. tranſeunt Io. Andr. num 4. Butr. num. 10. Cardin. n. 2. q.8. Anchat. num. 6. Henric. Boich. n. 7. & Abb. num.1. in fin. Idem dixit Archid. in d. cap. Abbates, num.3. & ibi etiam Bellam. n.1. in fin. D. Antonin. in 3. par. tit.16. cap. 5. §.2, Syluest. in verb. Apoſtaſia, q.7. nu. 10. Manifeſtum eſt autem hanc pœnam reclusionis in ergaſtulis, & arctis locis cõuenire tantummodo religioſis ex iuſta cauſa eiectis, nõ autem eiectis indebitè, aut nulliter. Quod non obſcurè ſentit Abb. hic nu. 5. dum dicit eiectum eſſe, qui à ſuo Superiore fuit expulſus à monaſterio culpa ſua fortè exigente. Sed apertiùs hoc tenent Hoſtienſ. & alij prææalleg. num.23. dum intelligunt litteram de his qui vltra tertiam vicem
29 non ſunt recipiendi. Nec obſtat ſi dicatur quamuis eiecti non tam grauiter deliquerint, vt meruerint expelli ab ordine, fortè tamen alia crimina commiſerunt, propter quæ veniant recludendi in ergaſtulis. Quoniam reſpondetur religioſis indebitè eiectis, & ſic ſpoliatis nullum crimen objici poſſe à ſpoliatore, vel generaliter à quouis alio, cùm ante omnia ſint reſtituendi, ſicut quilibet ſpoliatus, cap. Epiſcopis, & ibi gloſ. penult. 3. quæſt. 1. cap. Venerabilis, de offic. deleg. cap. Frequens, de reſtitut. ſpoliat. lib. 6. cum multis ſimilibus. Siue igitur iniuſtè eiecti ſint aliàs criminoſi, ſiue non, numquam in eis verificari poteſt hæc littera vt recipiantur in ergaſtulis ad agendam pœnitentiam, cum priùs debeat præcedere reſtitutio, & purgatio ſpolij.

30 Prærerquamquod hæc pœna reclusionis in ergaſtulis propriè imponitur Religioſis à ſacris Canonibus quando merentur eijci à monaſterio, ſeu ab aliorum Religioſorum conſortio, vt in d. c. Viduas, il primo, & cap. Impudicas, 27.q.1.

31 Ad quas conſiderationes Nauarr. non aduertens in Comment. 2. de Regular. num.36. incautè ſcripſit hoc capitulum eſſe intelligendum de eiectis iniuſtè, vel inordinatè, aut per colluſionem, vel ſaltem non definitiuè per ſententias ritè, & rectè ſine colluſione latas, & conſ. 78. de Regular. vbi ſimiliter reſpondit hanc decretalem loqui de fugitiuis, & eiectis iniuſtè, vel inordinatè per ſententias interloquutorias, vel ſine cauſæ cognitione latas, vel etiam de iuſtè, & ordinatè eiectis, ſed volentibus ad monaſteria redire. Eiectos verò iuſtè, & per ſententiam diffinitiuam, mordicus tenet nõ poſſe compelli ad illud redire per Superiores illius ordinis; eiuſque authoritatem ſequuti idem poſtea tradiderunt Sayr. in Claui Regia to.2. lib.6. cap 9. num 26. Eman. Rodrig. quæſtion. Regular. tom. 1. quæſt.30. num. 71. Azor. Inſtit. Moral. par. 1. lib. 12, cap.16. quæſt. 2. in fin. Leſſ. de iuſt. & iur. lib.2. cap.41. num.110. verſ. Reſpondet,
32 & alij recentiores. Verum Nauarri opinio vt ex dictis patet apertè pugnat cum tota hac decretali. Vnde meritò eam reprobauit Sacra Congregatio Concilij ſequuta ſententiam Archid. in cap. Peruenit, 27.q.1. vt dicam infra num. 37. & ſeqq. Et patet ex decretis de Regular. apoſtatis, & eiectis in §. Ac poſtremò, vbi innouatur hæc Conſtitutio, & declaratur habere locum, & ſeruari debere in ijs quoque regularibus, qui iuſtè, diffinitiueque, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij.

33 Non obſtat res iudicata, in qua præcipuè Nauarr. ſe fundat, quia Prælati regulares iudicant tantummodo ſuper expulſione, non autem ſuper liberatione à nexu monaſticæ profeſſionis, nec ab obligatione ſe corrigendi, & ad monaſterium redeundi. Nec in reductione eiecti imponunt ei nouam pœnam pro delictis commiſſis, ſed tãtummodo cogunt eum implere obligationem ſuæ profeſſionis, quod iuſtiſſimum eſt, cùm ab ea per ſententiam expulſionis non fuerit abſolutus, nec po-
34 tuerit abſolui. Quoniam hæc poteſtas faciendi de Monacho non Monachum nullatenus competit inferioribus à Papa, c. Cum ad monaſterium, verſ. Nec æſtimet Abbas, cum ibi not. per gloſſ. in ver. Abdicatio per Innocen. & omnes inſ. de ſtat. Monach.

Præterea quatenus obſtaret res iudicata; tamen cum Papa hic mandet vt expulſi reducantur, & inobedientes excommunicentur, etiamſi regularis ordo repugnet, & ſic deroget regulæ ſecundum Hoſtien. & alios ſupracit. num.21. 22. & 23. Conſequens eſt, vt ſublata regula tanquam principali, cenſeatur etiam ſublatus effectus ſententiarum, quæ in vim regulæ ſunt prolatæ; ex his qui notat Vitalin. in Clemen. Dudum, §. Nos etenim, n.10. verſ. Contra nunc puto, de ſepultur. vbi pluribus concludit in reuocatione pactorum, de quibus in d. Clement. includi etiam ſententias latas ſuper ijſdem pactis. Et pro hac parte Ioan. Andr. dicit pronunciaſſe Ioannem XXII. vt refert ibi Cardin. num. 1. in ſeptima quæſtione. Et eo magis quia hoc caſu non agitur de duplici vinculo, ſicut agitur quando pactum eſt confirmatum. In quibus terminis procedit contraria opinio gloſſ. in dicta Clemen. Dudum, in ver. Pacta, & Ioan. Monach. ibidem. Sed agitur de ipſa executione regulę, quę perpetuò excludit ab ordine expulſos poſt trinam reconciliationem. Vnde ſublata in hoc diſpoſitione regulæ, proculdubio cenſetur ſublata ipſius regulæ exequutio. Demum ceſſat difficultas, quia hæc Decretalis mandat reduci ad monaſterium etiam eiectos perpetuò, & per ſententiam diffinitiuam, vt abundè oſtenſum eſt ſupra; ergo apertè ſuſtulit rem iudicatam quatenus obſtaret.

Item non obſtat quod ſeruus eiectus à domino, aut pro derelicto habitus deſinat eſſe ſub domini poteſtate, vt l. 2. ff. de his, qui ſiue manumiſſion. ad libertat. peruener. quoniam ſeruus poteſt à domino liberè manumitti, toto tit. de Manomiſſion. & pluribus titulis ſequentibus, & pro derelicto haberi, vt l. Quod ſeruus, ff. de ſtipulat. ſeruor. At profeſſus non poteſt à Superioribus regularibus abſolui à iugo monaſticæ ſeruitutis, vt ſæpiùs repetitum eſt.

35 Poſtremò non obſtat quod clericus depoſitus ſecundum Nauarr. non poſſit cogi redire ad dignitatem, & locum, quem tenebat antequam deponeretur. Siquidem hoc ideo eſt, quia per depoſitionem ſoluitur vinculum ſpiritualis coniugij inter Prælatum, & Eccleſiam, vt eſt textus in c. Inter corporalia, ſup. de tranſlat. Epiſcop. verſ. Non enim humana. At per expulſionem ab Ordine Religioſus non abſoluitur à vinculo ſuæ profeſſionis, vt conſtat ex dictis præſertim num.6. & n. 33.

36 QVAERO poſito decreto Sacræ Congrega-

tionis Concilij edito ſub Pio IV. & Procuratoribus Ordinum intimato, quo prohibetur nequis Regularium inpoſterum eijciatur à monaſterio, etiamſi ſit incorrigibilis, ſed peccantes à Superioribus ignominia, & carcere caſtigentur, & acriùs etiam ſi opus fuerit pro modo delictorum puniantur, An perſiſtendum ſit in decretis, non obſtantibus Regularium oppoſitionibus.

37 Videntur maximi ponderis quæ à Regularibus obijciuntur, ſed facilè diluuntur omnia, ſi hæc materia eiectionis, ſeu expulſionis religioſorum intelligatur iuxta mentem Sacrorum Canonum, non autem eo modo, quo eam accipiunt Regulares. Nam ex iuris diſpoſitione quotieſcunque permittitur, vt Regulares eijciantur, hoc eſt intelligendum de illa eiectione, quæ fit à ſocietate, & conſortio aliorum Regularium, non autem de expulſione à monaſterio, ſeu à Religione, quemadmodum Regulares intelligunt.

Quæ concluſio ſatis colligitur ex Conſtitutione Gregorij IX. hic relata, quæ dum mandat huiuſmodi eiectos annuatim perquiri: neceſſariò ſupponit de cætero illos non poſſe eijci, ita vt extra loca ipſorum vagentur, ſed tantùm ne ſtent cum alijs; alioquin inutilis eſſet circuitus, vt cogendi eſſent Superiores Regulares ad recipiendos eiectos incorrigibiles, ſi ſtatim poſſent eos iterum è monaſterio eijcere: quod conſiderat Archid. in c.Peruenit, 27.q.1. Et abſurdum eſſet cogere Superiores ad illos recipiendos, qui etiam ſi eſſent in Monaſterio, eſſent tamen expellendi. Præcipit ergo Gregorius, vt expulſi de cætero ita recipiantur, vt amplius ab ordine expelli non poſſint, ſed in locis competentibus intra idem, vel aliud monaſterium detineantur ad agendam pœnitentiam, vt patet in verſ. Quod ſi hoc. Quod clariùs probatur communi intelligentia ad c. Cum in Eccleſijs, de maior. & obed. in illis verbis; alioquin de fratrum conſortio penitus excludatur; non enim dixit incorrigibiles excludi debere à monaſterio, ſed à conſortio, ita ut non ſtent cum alijs, ſed recludantur in locis competentibus, vt hic præcipitur ad agendam pœnitentiam. Atque ita, vt dicunt ibi Petr. de Sampſon. & Abb. Antiq ſub n. 4. non eſt ſenſus, vt ipſi à monaſterio excludantur, aliàs volenti vagari facile eſſet ſe facere inobedientem, quod eſſet prorſus abſurdum; ſed tantum vt excludantur à conſortio aliorum, vt cum alijs non comedant in refectorio, vel in dormitorio non iaceant, ſed in eodem monaſterio detrudantur in carcerem. Et ſequitur ibidem Io. Andr. n. 9. Henric. Boych. n. 15. Bellam. poſt princ. in verb. Conſortio & n. 4. Butr. num. 19. & 20. Cardin. n. 5. in 7. oppoſitione Anchar. n. 6. Imola num. 8. Io. de Anan. n. 4. & Abb. in vltim. notab. vbi ait eos non debere excludi à monaſterio, quia aliàs daretur materia vagãdi, & volens excludi à monaſterio faceret ſe inobedientem; & ſic daretur occaſio mali, & idem dixit in c. Cum ad monaſterium de ſtat. Monach. nu. 13.

38 in fin. his verbis: [Credo quod hodie non habet locum hæc expulſio à monaſterio (præcipiebatur enim ab Innoc. III. vt proprietarius è monaſterio eijceretur) ſed ſit procedendum prout dicitur in d. c. fin. de regul. nam illud c. fuit poſterius cum ſit Gregorij IX. & prouidet circa eiectos, & fugitiuos vt ſaltem caſu quo licita eſt expulſio deputentur tales in ergaſtulo intra ſepta monaſterij, ne detur occaſio vagandi.]

Eãdẽ ſententiã ſecutus eſt Henr. ex mente Guiliel. in c. Dilectus de ſimon. quẽ refert in hæc verba [Religioſi grauiter delinquentes, non de facto è monaſterio debent eijci, ſed in carceres recludi, & ſic è conſortio aliorum fratrum detrudi 27. q. 1. c. Impudicas, & c. Si cuſtos, & c. Si quis ſacro.] Et infra eod. c. Quoniam. [Et ſic intelliguntur iura dicentia Monachum fore de ouili, & de Monaſterio eijciendum, ſcilicet à conſortio, & communione aliorum, ſupra de maior. & obed. c. Cum in Eccleſijs, de ſtatu monach. c. Eam quæ. Nec obſtat 45. diſtinctio. c. Sed illud; quia de ſæculari debet hoc intelligi.] Hæc Guiliel.

Sed & Archid. in d. cap. Peruenit, 27. q. 1. aſſerit hanc ſententiam eſſe veriorem, & tutiorem, quàm illam, quæ vult vt auctoritate iudiciali benè poſſit excludi monachus in totum à monaſterio.

Ex quibus patet iura loquentia de expulſione Regularium non eſſe accipienda de expulſione à monaſterio, ſeu ab ordine, ita vt in ſæculo viuant, ſed à communione, & commercio aliorum regularium tantùm.

Et hoc modo intelligendo ſacros Canones minimè videntur obſtare, quæ in contrarium aſtruũ-
39 tur à regularibus: dicunt enim expulſionem eſſe maximè neceſſariam in religionibus, quia ſicut ex vi naturæ corpora naturalia humores noxios expellũt, vt benè valeant; ita & myſtico religionis corpori licere debet ſe expurgare rebellium Monachorum expulſione, vt reipublicæ ſalus conſeruetur; quemadmodum Eccleſia aliquos è Clero per degradationem deijcit, ne cæteris grauiùs noceant; malum enim dicunt auferendum, ne modicum fermentum totam maſſam corrumpat: quam rationem conſiderat contra Monachos contumaces. D. Thom. Quolib. 12. quæſt. vltima.

At reſpondetur has omnes; & conſimiles rationes de quibus infra n. 8. & ſeq. eò ſolùm reſpicere, vt regulares ſegregentur ab aliorum commercio, ne cæteros inficiant, quod nos vtique admittimus: non autem vt eijciantur ab Ordine, & ad ſæculum reuertantur.

40 Et hoc indicant verba Regulæ S. Auguſtini: ſic enim ſe habent. [Conuictus verò ſecundum Præpoſiti, vel etiam Presbyteri, ad cuius diſpenſationem pertinet, arbitrium, debet emendatoriam ſubire vindictam, quam ſi ferre recuſauerit, etiãſi ipſe non abſceſſerit, de veſtra ſocietate proijciatur; non enim hoc fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne contagione peſtifera plurimos perdat.] Notanda enim ſunt illa verba *de veſtra Societate proijciatur*, quæ ſatis oſtendunt incorrigibilem non eſſe eijciẽdum è Monaſterio, ſed à commercio, & ſocietate dumtaxat.

Et de hac ſeparatione à ſocietate etiam loquitur text. in cap. Ecce, 24. q. 3. in hæc verba [Crimina, ſi ipſis criminoſis confiteri nolentibus, vndecunq; claruerint, quæcunque non fuerint patientiæ leni medicamento ſanata, veluti igne quodam piæ increpationis vrenda ſunt, & curanda. Quod ſi nec ſic quidem æquanimiter ſuſtinentis, ac piè increpantis medela proceſſerit, in eis, qui diu portati, & ſalubriter obiurgati corrigi noluerint, tanquã putres corporis partes debent ferro excommunicationis abſcindi, ne ſicut caro morbida emortua, ſi abſciſſa non fuerit ſalutem reliquæ carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit; ita iſti, qui emendari deſpiciunt, & in ſuo morbo perſiſtunt, ſi moribus

bus deprauatis in Sanctorum ſocierate permanſerint, eos exemplo ſuæ perditionis inficiant.] Hæc ibi. Qnod ipſum apertius docuit Arcbid.in d.c.Peruenit.27.q.1.his verbis:[Eſt enim eijciēda ab ouili ouis morbida ne inficiat ſanas oues 45.diſt. c.Sed illud, extra de ſtatu Monach. c.Ea quæ, §.1. ſecundum Hoſt. Tu dic vim faciendam in eo, quod ibi dicit, De fratrum conſorrio penitus excludatis; ſic ſup.ead.impndicas,non enim dicit de monaſterio eijciendos, quia etiam eiecti eſſent reuocandi extr.de reg.c.vlt.ſed excluduntur à conſortio,ideſt non ſtent cum alijs fratribus in Capitulo, Reſectorio, & ſimilibus, ſed in aliquo arcto loco ponantur ad pœnitentiam peragendam: Nec ergo intelligas quod à monaſterio excludantur omnino, ita quod euagari poſſint:Et quod dixi credo tutius,& verius vt hic colligitur manifeſtè.] Hactenus verba Archidiaconi, quæ ad litteram tranſtulit ibi Card. Bellam. in gloſ. in ver.Compellendus, adijciens, eamdem ſententiam tenere Ioannem, & Petrum in decretal. Cum in Eccleſijs, de malor.& obed.

Inconuenientia verò, quę ſequuntur ex crebra Regularium expulſione extra monaſterium notoria ſunt. Nam quotieſcunque aliquis Religioſus vult excutere iugum Religionis, delinquit ſtudioſè, & facit ſe inobedientem, & incorrigibilem, vt hoc modo ad ſæculum reuertatur; atque ita loco pœnæ ex ſua iniquitate conſequitur præmium, quod optat, liberationis à Religione.

41 Et quamuis improbis regularibus pateat etiam via ſugiendi à Religione, & apoſtatandi, tamen hanc viam non ita libenter arripiunt, quia apoſtatæ non ſunt tuti in ſæculo, neque à ſuperioribus Regularibus, neque ab Epiſcopis. Vnde qui volunt ſe eximere à religione, potius eligunt viam expulſionis, vt ita ſecurè in ſæculo degere poſſint. Superiores verò ſunt adeò faciles ad expulſionem, quaſi hoc modo expurgent ordinem,& ſe eximant à moleſtijs, vt iam religiones ferè omnes videantur redactæ ad inſtar religionis Societatis Ieſu, quæ hoc habet ex peculiari inſtituto, in quos propterea meritò inuehit Nauarr. comment. 3. de regular. num. 46. verſ. Quæ omnia ſunt quotidiana.

42 Incredibile eſt autem dictu quàm ſcandaloſè viuant expulſi, & quanta eum ignominia eccleſiaſtici ordinis, & quantum detrahant famæ religionis à qua eiecti ſunt, adeò vt propterea etiamſi de iure res dubia videretur: abs re tamen non eſſet, vt Sanctiſſimus decerneret,ne de cætero quiſquam eijceretur,etiam ſi eſſet incorrigibilis, ſed tantùm puniretur intra clauſtra ignominia, & carcere, aut etiam grauiori pœna pro modo culpæ iuxta antiquam declarationem S. Congregationis.

Reuerà tamen negari non poteſt, quin ſit valdè graue religionibus perpetuò detinere intra
43 clauſtra Monachos incorrigibiles. Præterea de expulſione ab Ordine ſatis clarè loquitur Regula S. Benedicti, licet Conſtitutio Gregorij IX. de qua hic tanquam poſterior, ſuſtulerit diſpoſitionem regulæ vt patet ex dictis ſupra,nu.21. & ſeqq. Nam in rubrica de his qui ſæpius correcti non emendauerint c. 28. ſic ſe habet. [Si quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa, ſi etiam excommunicatus, non emendauerit acrior ei accedat correctio, ideſt, vt verberum vindicta in eum pręcedat. Quòd ſi nec ita ſe correxerit, aut fortè (quod abſit) in ſuperbiam elatus etiam defendere voluerit opera ſua; tūc Abbas faciat quod ſapiens Medicus; Si exhibuit fomenta, ſi vnguenta adhortationum, ſi medicamina ſcripturarum diuinarum, ſi ad vltimum vſtionem excommunicationis, vel plagas virgarum, & iam ſi viderit nihil ſuam præualere induſtriam: adhibeat etiam, quod maius eſt eccleſiæ, & omniū fratrum pro eo orationē, vt Dominus qui omnia poteſt operetur ſalutem circa infirmum fratrem. Quod ſi nec iſto modo ſanatus fuerit; tunc iam vtatur Abbas ferro abſciſſionis, vt ait Apoſtolus, *auferte malum ex vobis*. Et iterum: *infidelis ſi diſcedit, diſcedat, ne vna ouis morbida omnem gregem contaminet*.

Rurſus in rubrica ſi debeant fratres iterum recipi de monaſterio exeuntes, cap. 29. Frater qui proprio vitio egreditur, aut proijcitur de monaſterio, ſi reuerti voluerit, ſpondeat prius omnem emendationem vitij, pro quo egreſſus eſt, & hic in vltimo gradu recipiatur, vt ex hoc eius humilitas comprobetur. Quod ſi denuò exierit, vſque tertiò recipiatur. Iam verò poſtea ſciat omnem ſibi reuerſionis aditum denegari.] Hactenus verba Regulę S. Benedicti. Cum quibus conſentiunt etiam verba Regulæ S.Baſilij in rubrica Quomodo ſit procedendum contra eos, qui poſt trinam emendationem non ſunt emendari,c.5. Et de eiectione à religione ſimiliter apertè loquūtur Diuus Thom. d. quodlib.12. art.vlt. & D. Bonauentura in Regula S. Franciſci, qu. 14. Conſtitutio autem Gregorij IX. de qua hic, nunquam potuit vſu recipi à Religionibus.

Itaque ſi permittenda ſit regularium incorrigibilium eiectio ab ordine,iuxta diſpoſitionem antiquorum canonum,deliberandum erit de pręſcribenda ratione in eiuſmodi expulſionibus obſeruanda.

44 Porrò rationes, quibus Ordines regulares probant expulſionem eſſe neceſſariam, ſunt ferè infraſcriptę.

Ratio prima;Iuxta ipſam naturæ legem animātium corpora expellunt humores noxios, vt benè valeant; cui naturæ legi medicina famulatur,dum purgatiua medicamenta porrigit. Quod autem natura, & ars in corporibus naturalibus efficiunt, hoc recta gubernatio in hominum cœtibus,qui vt corpora quædam commūnia ſunt, pręſtare ſolet, dum quadam Reipublicæ purgatione ſceleratos aliquot in exilium pellit, vt iuxta naturalis luminis ductum,eique adiūctam poſitiui iuris quaſi artem, proteruorum relegatione, Reipublicæ ſalus conſeruetur. Eſt ergo naturali rationi conſonum,vt Monaſticorum Ordinum corpora rebellium expulſione purgentur.

Ratio ſecunda, Myſticum Eccleſiæ corpus non ratione dumtaxat naturali, ſed ſupernaturali quoque lumine ductum, aliquos è Clero per degradationem expellit, ne ſtatu amplius abutantur, & grauius noceant. Ergo proportione ſeruata nobilis Eccleſię pars, hoc eſt ſtatus Monaſticus naturali, ac ſupernaturali ratione motus poterit,ac debebit ſibi conſulere ijs expulſis, qui iam grauiter nocere cœperunt.

Ratio tertia, Experientia conſtat eos qui in clauſtris delinquunt peiores euadere ſolere ſæcularibus reis, quod S. Auguſtinus obſeruauit. Si ergo peiores euadunt, minuſque proinde ſpei de reſipiſcentia ſupereſt, cum interim grauius noceant: profectò communi ſtatus monaſtici bono

P 2 per

per expulſionis remedium opem ferre oportebit.

Ratio quarta; Crimina tam fœda, & contagioſa interdum à deprauatis iam Monachis committuntur, vt niſi per expulſionis remedium ignis extingueretur, breui ſana membra depaſceret, & illuſtrium ordinum candorem deſloraret: qua in re expertis fides habenda eſt. Si ergo periculum tantum ſanctorum etiam Monachorum clauſtris imminet: omninò aſſerendum videtur deprauatos illos expelli debere.

45 Ratio quinta; Multis experimentis deprehenſum eſt carcerem, qui præter expulſionem vnicum ingruentium malorum remedium eſſe videtur, ſi diuturnus ſit, qualem deprauati illi merentur, monaſtici ſtatus corpori vehementer nocere. Primò quia non deeſt cōſœderatus aliquis, cuius adiutorio noxij euadunt. Secundò, quia intolerabile videtur bonis Monachis ſe carceris cuſtodes ad prolixum præſertim tempus fieri, cum à ſęculo ad clauſtrum diuinis rebus vacaturi cōfugerint. Tertiò, quia res celari nequit, & intra dies paucos vnius Monachi in carcerem detruſi occaſione, omnes ſcandalum patiuntur: nouitij auertuntur, profeſſi terrentur. Quartò, quia imago grauium peccatorum, quæ ab incluſis perpetrata eſſe certò ſupponitur, ſimplices ac mites omnes Monachos malè vexat, cum talia in clauſtris accidere ne ſuſpicarentur quidem, niſi diuturnus carcer id perſuaderet.

Ratio ſexta; Nemo ab Ordinibus monaſticis benè inſtitutis, ab ijs præſertim, in quibus cuſtodia legum & ſpiritus vigent, expellitur, niſi prius adhibito omnis charitatis officio, ſcilicet multiplici admonitione, blanditijs, terroribus, minis, verberibus, carceris incluſione, prorogatione tēporis ad emendationis experimentum, alijſque remedijs ſæpè repertis. Cum ergo hęc omnia prętmittantur, nec ſuperſit aliud remedium, quàm expulſio; profectò illa vt extremo remedio, in extremo morbo vtendum eſt.

Ratio ſeptima; Quo monaſticus ordo auſterior, & obſeruantior eſt, eo quoque certius eſt aliquos à perfectione tanta degeneraturos, & bonorum communitati perniciem machinaturos, quod in ordinibus iam laxis, & inclinatis non ęquè contingit, cum ibi licentiùs viuatur. Si ergo res ita ſe habet, & in Sanctorum Collegijs vnus, vel alter Iudas diſciplinam Monaſticam proteruè reijcit, alijſque innoxijs abſque correctionis ſpe, ſcandalum præbet: quid ſupereſt, niſi vt expellatur?

46 Ratio octaua; Religionum Patriarchæ, qui ſpiritu diuino afflati creduntur, expulſionem probarunt, vt patet ex regulis S. Auguſtini, & S. Benedicti. Quod auctoritate grauiſſimorum ſcriptorum qui regulas expoſuerunt confirmari poteſt. Huc etiam accedit aliorum ſcriptorum grauis auctoritas. Si ergo Monaſticæ diſciplinæ inſtitutoribus, & tot viris ſapientiſſimis expulſio probata fuit; benè erit ea vti, quandoquidem ſuppetunt eędem rationes, quæ viros tantos in hanc ſententiam impulerunt.

47 Ratio nona, S. Thomas quolib. 12. artic. vltim. quærens vtrum aliquis Religioſus expelli debeat propter peccatum de Religione, concludit debere expelli, ſi ſit contumax, & corrigi nolit; quoniam ſecundum Apoſtolum, auferendum eſt malum, ne modicum fermentum, &c. ſin minus, debere ſequeſtrari in carcere, vel alio modo. Ex ſententia ergo D. Thomæ expulſio Monachorum incorrigibilium commendanda eſt.

Ratio decima, Ex iure ipſo contumacium Monachorum expulſio deducitur, cum in cap. vlt. de regul. tanquam certum ſupponatur, aliquos à Monaſticis Ordinibus eijci abſque diſtinctione vlla, quod de iuſtè eiectis, ſiue expulſis tantùm iuxta germanum ſenſum accipi debet. Nimirum expulſio vt naturæ ipſi, ita iuri, quod naturali lumini repugnare nequit, conſentanea eſt.

Nec videntur obſtare, vt regulares aſſerunt, nõnulla, quæ aduerſus tradita obijciuntur.

48 Obijcitur enim primò. Si ordinibus Monaſticis expulſio permittatur, multos licentiæ cupidos auſuros illa, ob quæ breui expellantur. Verum res hæc non vſque adeò timenda videtur, cum antequam flagitioſi expellantur, multa ſatis acria pati cogantur, & infamiæ notam contrahant: Experientiaque ipſa docuit, iſtos ita deprauatos more impatientes eſſe; malleque per certam apoſtaſiam quantocyus recedere, quam expulſionis incertæ tempus expectare.

49 Obijcitur ſecundò, expulſos in ſæculo liberius peccaturos, & eccleſiam graui ſcandalo offenſuros. Verùm quanto grauiùs damnum infertur eccleſiæ, ſi vna è nobilioribus eius partibus, hoc eſt ordo Monaſticus multo ſudore reformatus, breui deformetur, vt rationes allatę perſuadere videntur, quàm ſi per expulſos aliquot, qui eo ipſo quod expulſi ſunt, inſcriptum infame geſtant, ſcandala nonnulla præbeantur, quibus Epiſcopi, aut iudices ſæculares ab Epiſcopis inuocati occurrere poſſunt? Quanto eſt grauius Eccleſię ſcandalum, vel vnus ordo defloratus, quàm pauci proterui veſte Monaſtica exuti, & per prouincias varias diſperſi? Quam autem breui perfectio Monaſtica collabatur, niſi accuratiſſimè occaſiones ruinæ præcidantur, nemo niſi expertus crederet.

Obijcitur tertiò facilitas expulſionis. Cæterum non eſt reprehendenda, vt facilis expulſio, quam tot prudentię, & charitatis officia in ratione ſexta ſuperius enumerata, & ſerpentis mali experimenta ſine ſpe correctionis antecedunt. Nec facilitatem expulſionis arguit numerus expulſorum auctior vno tempore, quàm alio, ſi reuera prædicta charitatis officia, & experimenta præcedunt; pręſertim cum Dei gratia ordines multi reformati nunc floreant, quorum mores apoſtolicos multi degeneres ferre detractant.

Obijcitur quartò, annua requiſitio expulſorum in cap. vlt. de regul. iniuncta. Sed antiqua iam conſuetudo contraria præualuit. Nec mirum cum lupos ab ouili depulſos iterum admittere periculoſiſſimum ſit, præſertim cum experientia conſtet expulſos aut nunquam, aut rariſſimè ita reſipiſcere, vt nō potiùs officiant, quàm proficiant: præterquamquod vix reperitur expulſus, qui eò redire velit, vbi eum omnes tanquam proditorem intuentur, quod patienter, ac perſeueranter ferre, paucorum, & ſanè fortium virorum eſt, quales expulſos non eſſe prudenter creditur.

50 Obijcitur quintò, expulſionis cauſam eſſe grauiſſimam, & accuratiùs quàm fortè conſueuit, diſcutiendam eſſe; ac propterea ad Tribunal altius auocari debere. Verum res hæc multa circumſpectione indiget. Primò, quia remedium differtur, & contagioſa peccata, ob quæ fertur expulſionis ſen-

ſententia, ſeſpunt. Secundò, quia ſi cauſa à monaſticis ordinibus ad curiam auocatur occaſione recognoſcendi proceſſus factos, & multas circumſtantias perquirendi; lites orientur in anoos prorogandæ. Tertiò, quia ordines monaſtici ſanctiores, paucorum delinquentinm occaſione obſcurabuntur, publicatis criminibus, quæ ſecretiùs puniti poſſent. Quartò, quia cum cauſæ cognitio aliquibus tandem committenda ſit, vix reperiri poſſe videntur, qui res monaſticas æquè habeant exploratas, ac Generalis, & quatuor Definitores pij, ac docti, qui legalia ſuarum regularum, ſine conſtitutionum remedia priùs adhibent. Et tandem officio coacti, ad expulſionis remedium communis ſalutis cauſa recurrunt.

51 Ad expulſionis vtilitatem dignè æſtimandam mirificè conducunt verba S. Bonauenturæ qu. 14. in regula S. Prãciſci, vbi ſic ait: [Si exceſſus graues fuerint, & notorij, quòd alij eius exemplo poſſint inſici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineretur; tum propter auferendum ſcandalum, tum propter corruptionem ordinis præcauendam, debet eijci præuaricator voti, & pacti ſui.] Et paulò poſt in eodem cap. [Si autem allegatur quod miſero eſt miſeratio adhibenda, vt iterum recipiatur in ordinem; dici poteſt, Crudelis eſt miſeratio, vnde plures, & meliores grauiter offenduntur. Et paulò poſt in eod. cap. [Sedes Apoſtolica, quæ ius ſuum vnicuique ſeruat, & vult ordinem in ſua puritate perſiſtere, non cogit ordinem tenere illos, quorum conuerſatio nociua eſſet in ordine, quia tunc puniret innocentes, & reos foueret, & occaſionem daret ordinis corruptioni per tales peſtiferos, ſi eos recipi oporteret.] Hæc S. Bonau. Licet ergo expulſi multi vagentur, & in ſtatu monaſtico prius ſacris Ordinibus initiati poſt expulſionem ſordidam vitam inopiæ cauſa ducant; graſſanti malo non ita ſuccurrendum eſt, vt quod ſanum, & purum in ſtatu monaſtico perſiat, contagio vitietur, multoque plura, & peiora in poſterum ſcandala oriãtur, dum quod in Eccleſia floret, citò marceſcit.

52 Cùm die 13. Ianuarij 1624. in S. Congregatione Concilij, cui interfuerunt S. R. E. Cardinales A Monte, Millinus, Sãctæ Suſannæ, de Zollero, Roma, Caetanus, de Torres, & Boncompagnus, Sanctiſſimi D. N. iuſſu actum eſſet de Regularibus eiectis, & fugitiuis, & in ſpecie an perſiſtendum eſſet in decreto hac de re edito à Sacra Congregatione Concilij ſub Pio IV. & Procuratoribus Ordinum intimato: Caetanus oſtendit multis rationibus, & auctoritatibus decretum illud eſſe ſacris Canonibus conſentaneum, & ſententiam dixit vt in voto ſuperiùs relato, num. 36. cui eſt initium, *Poſito decreto*, &c.

Millinus ſimiliter ait S. Congregationis decretum, & remedium caſtigationis incorrigibiliũ intra clauſtra eſſe iuridicum: nam ſi ex Conſtitutione Gregorij IX. in cap. fin. de Regul. Superiores regulares tenentur ſuos eiectos incorrigibiles requirere, & ad monaſterium reducere: ergo longè minus debẽt illos è monaſterio eijcere, ſatius enim eſſet illos non admittere, quàm admiſſos poſtea expellere: & Canoniſtæ intelligunt eiectionem in caſibus permiſſis faciendam eſſe à ſocietate, & cõmercio, ne reliqui inficiantur, non autem à monaſterio ſeu ab ordine.

Sed in contrarium extat regula S. Benedicti, quæ ſatis clarè permittit omnimodam expulſionem incorrigibilium extra religionem, & Regula S. Auguſtini, quamuis vtatur illis verbis, *de veſtra Societate proijciatur*, tamen de abſoluta expulſione, & proiectione à monaſterio illam intelligunt Cardinalis, & alij interpretes; quo etiam modo accipit expulſionem S. Bonauentura. Et quamuis Gregorius IX. in d. cap. fin. contrarium ſtatuerit, & correxerit Conſtitutiones præcedentes, vt aduertunt DD. & in ſpecie Panorm. in cap. Cum ad monaſterium, num. 13. de ſtat. Monach. tamen decretum illud Gregorij numquam fuit vſu receptum, & re vera in practica eſt difficillimum obſeruatu. Quippe cum hoc dubium fuiſſet in Sacra Congregatione propoſitum ſub Pio IV. Cardinalis Vitellius allegauit Bullam Clementis V. & Alciatus poſtea dixit ſe neſcire an illud decretum fuiſſet intimatum Procuratoribus Ordinum, licet intimatum fuiſſe multo poſt teſtatus fuerit Cardinalis
53. Caraſa. A S. Congregatione quoque Epiſcoporum, & Regularium emanauit ſimile decretum; & tamen nec Conſtitutio Gregorij, nec vtriuſque Congregationis decreta practicari potuerunt; Et religioſi Societatis Ieſu ſe in ſua puritate conſeruarunt ferè non alio potiori remedio, quàm poteſtate dimittendi quoſlibet nõ profeſſos, quam rem magni momenti ad Societatis puritatem, & conſeruationem retinendam dixit Gregor. XIV. in Conſtit. 10. incipien. Eccleſiæ Catholicę, §. 19. in Bullar. tom. 2. pag. 698. Itaq; hoc religionum commune bonum alijs priuatis reſpectibus præferri debet; nam & Xenophon laudat oſtraciſmum,
54 quo ciuitates antiquæ, quę populari ſtatu regebantur, ad tempus relegare ſolebant eos, qui ſuperexcellere videbantur, non ad criminis improbitatem caſtigandam, ſed ad potentiam moderandam, de quo per Ariſt. 3. Polit. cap. 9. Quanto igitur facilius abijciendi ſunt mali, ne perdant, atque inficiant bonos? Præſertim verò quia mali, & incorrigibiles regulares dũ diu inuiti detinentur, in deſperationem adducuntur, ſeque ipſos damnant, & religionis vndequaq; perturbant tranquillitatem.
55 Remedium ergaſtulorum bonum quidem eſt, ſed tamen experientia docuit regulares dum diu carceribus mancipati detinentur, religionem inquietare, & multos auocare à Choro, ac diuinis officijs recitandis, ita vt Superiores aut nimio diſpendio, aut cuſtodiæ difficultate, aut tędio tandem diuturnę carcerationis affecti, vel illos dimittant, vel ſinant aufugere. Vnde ex carcere non modo illi meliores non efficiuntur, ſed ſæpè etiam labuntur in apoſtaſiam.

56 Dices, Si eiectio permittatur, hinc aperitur via, qua exibunt quamplurimi; mali enim regulares ſtudioſè delinquent, vt ad ſeculum reuertantur: at non eſt ita; rarò enim id accidit, quia ſic delinquentibus multa accidunt mala, carceres, ignominię, & alia plura antequam expellantur: multa etiam mala illis ſubſequuntur poſt eiectionem, nimirum perpetua infamia, ſuſpenſio ab ordinum miniſterio, difficultas quęrendi victum, & alia id genus, ac pręterea etiamſi hęc via aperiretur, tamen hoc minus malum eſſet, quàm humores noxios intra ſepta nutriendo, bonos ſubijcere periculo contagionis, & ſtatum religionum perturbare.

Quam ſententiam Patres vnanimiter ſequuti, cenſuerunt ad alia remedia confugiendum eſſe, vt deli-

deliberandum quibus modis ſit comprimenda
Superiorum facilitas in expulſionibus faciendis,&
minuendus numerns eiectorum.
57 Et primò omiſſis capitibus quoad apoſtatas, &
fugitiuos, de quibus agi poterit in alia Congrega-
tione fuit ſtabilitum, vt innouarentur decreta Cle-
mentis VIII. ad regularium reformationem ſpe-
ctantia.

De qua tamen innouatione multi regulares cō-
queſti ſunt, eo quod d. decreta multa contineant,
quæ hactenus vſu recipi non potuerunt. Tamen
S. Congregatio ſemper perſtitit in ſententia, vt ea
decreta innouarentur.
58 Tantum fuit dubitatum, an ea dictis decretis
eſſet excipiendum caput illud, quo nouitij iuben-
tur prius approbari ab Ordinarijs locorum. Re-
gulares enim de hoc grauiter, & meritò conque-
runtur,& nonnulli aſſerunt ſe ab illius obſeruantia
fuiſſe oretenus liberatos à Paulo V. Et de hoc ca-
pite poſſet in præſentia deliberari.
59 Secundò, ſtabilitum eſt, vt in poſterum è Reli-
gionibus nullus ex regularibus eijci poſſit, niſi ſit
verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis mi-
nimè cenſeatur, niſi præter ea, quæ à ſacris Cano-
nibus, & Religionum ſtatutis hac in re præſcripta
ſunt, vnius etiam anni ſpatio in ieiunio,& pœniten-
tia probetur in carceribus, quo elapſo ſi nihilomi-
nus non reſipuerit; eijci tandem poſſit, ſed à Ge-
nerali tantùm, adhibitis aliquibus Patribus gra-
60 nioribus in generali Capitulo eligendis; tumque
nonniſi inſtituto ſecundum eorum ſtylum, & con-
ſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis ex-
61 pulſionis. Hoc caput placuit S. Congregationi,
quia Patres non putarunt expedire, vt Coniudices
à Generali deputentur, ne alioquin cauſa grauiſ-
ſima expulſionis vnius Generalis voto terminari
videretur. Valde tamen dubitatum eſt qua ratio-
ne fieri poſſit, vt ſex deputati à Capitulo, qui fortè
eligentur ex diuerſis prouincijs, cum Generali cō-
uenire poſſint adeò frequenter vt expulſionum
cauſas, prout neceſſitas exegerit, expedire valeāt:
aliquibus propterea exiſtimantibus electionem
fieri debere à Generali vnà cum Diffinitoribus:
Alijs verò vna cum Aſſiſtentibus, & alijs diuerſa
opinantibus. Vnde in eam ſententiam tandem ab
omnibus itum eſt, vt de his coniudicibus Generali
aſſignandis audirentur Superiores Religionum, &
res iterum proponeretur.

Superiores auditi mediante perſona Procura-
toris Barnabitarum, cui munus tractandi hoc ne-
gocium ab alijs Procuratoribus Religionum iniū-
ctum eſt, dicunt quatenus non placeat, S.Congre-
gationi, vt coniudices eligantur à Generali, diffi-
cile poſſe reperiri formulam eligendi illos in Ca-
pitulo generali, quæ congruat omnibus Religioni-
bus: nam aliqui Ordines non habent Diffinitores,
alij non habent Aſſiſtentes; ideoque tutius exiſti-
mant vt ſimpliciter ſtatuatur electionem fieri de-
bere à Generali vnà cum ſex, vel quatuor Patribus
à Capitulo eligendis. Vnumquodque enim Ca-
pitulum cogitabit de eligendis ijs, qui cum gene-
rali commodè conuenire poſſint quoties opus fue-
rit: & tutius eſſet, vt id relinquatur generali Ca-
pitulo cuiuſque Ordinis, quàm vt à S. Congrega-
tione præſcribatur.

Huic decreto poſſet addi, vt donec celebretur
generale Capitulum, ſi quempiam ex iuſtis, & ne-
ceſſarijs cauſis expellere oportebit, hac prima vi-
ce, & vſque ad proximum generale Capitulum
dumtaxat, eiectio fieri poſſit à Generali de conſi-
lio, & aſſenſu ſex Patrum ab eodem Generali eli-
gendorum.
62 Sic verò eiecti in habitu clericali incedant, atq;
Ordinariorum iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint
iuxta decretum Concilij Meldenſis cap. 59. quod
habetur tom. 6. Conciliorum, pag. 410. In hæc ver-
ba. [Vt Monachus de monaſterio ſine conſultu,
vel præſentia Epiſcopi, aut Vicarij eius ad hoc re-
gulariter deductus, non eijciatur, cuius diſpoſitio-
ne, & authoritate de cætero vita, & conuerſatio
eiecti ne perditus perpetuò fiat, ſi aliquo modo
ſaluarï poteſt, ordinari debet, atque decerni.]
63 Antequam hoc caput fuiſſet ſtabilitum, Congre-
gatio cenſuerat ſtatuendum, vt incorrigibiles ante
expulſionem detinerentur in carcere per bienniū.
Sed reclamantibus regularibus, hoc tempus reda-
ctum fuit ad ſpatium vnius anni.
64 Tertiò, ſtabilitum eſt, vt Superiores religionum
nemini ex regularibus expulſis litteras teſtimo-
niales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam re-
ijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Hoc caput fuit appoſitum, quia Superiores abſ-
que legitimis cauſis ſæpè eijciunt regulares, & ad
iuſtificandam ſententiam expulſionis, ſolent con-
cedere dictas litteras teſtimoniales.
65 Quartò, vt eiecti extra religionem ſint perpetuò
ſuſpenſi ab exercitio ordinum.
66 Quoad hoc caput videtur deliberandum, an
legitimè expulſis ſit præſcribenda aliqua ratio ſe
ſuſtentandi cum celebrandi facultas illis adimatur,
ne alioquin adducantur in deſperationem.

Tutiùs fortè videtur nullam eis rationem præ-
ſcribere, quia in hanc neceſſitatē incidunt ex pro-
prio delicto, exemplo clericorum, qui poſt irregu-
laritatem ex homicidio voluntario contractam,
abſque diſpenſatione faciunt ſe ad ſacros Ordines
promoueri; quamuis enim egeſtate laborent, &
ſint in anguſtia: tamen Sedes Apoſtolica cum illis
diſpenſare non conſueuit. Ad hoc cap. 1. & ibi gloſ.
fin. de ætat. & qual. & l. Bona fides, ff. Depoſiti, &
quod notat gloſ. in Extrau. Iniunctæ, in verb. Su-
ſpenſi, de elect. Deinde quia viuendi in ſęculo dif-
ficultate deterriti, regulares non delinquent ad
hunc finem, vt expellantur.

Ac demum quia expulſi ob anguſtias, quas pa-
tiuntur in ſæculo, fortè reſipiſcent, & emendati cu-
rabunt ad ſuam religionem redire. Felix autem
eſt neceſſitas, quæ ad meliora compellit, vt ait Au-
guſtinus relatus à gloſ. in Clem. 2. in ver. Seipſum,
de reliq. & venerat. Sanctorum. Quod ſi in angu-
ſtijs quoq; obſtinatiores perſeuerent in ſæculo, iam
non ſunt digni, cum quibus à Sede Apoſtolica mi-
ſericorditer agatur, quia impœnitentes ſunt. Ideo-
que abs re non eſſet addere huic capiti, vt adime-
retur Ordinarijs locorum facultas dictam ſuſpen-
ſionem relaxandi: licet verè eam non habeant,
vt patet ex dictis ſupra num. 10. Hac enim ratione
dabitur expulſis occaſio adeundi Sedem Apoſto-
licam, quæ ſemper paternè conabitur illos ad re-
ligionem reducere.
67 Quintò, concluſum eſt in ſuperioribus Congre-
gationibus vt Regulares delinquentes triremium
pœna non afficiantur, nisi eiuſmodi ſint crimina,
quę hoc ſupplicio in perpetuum ſint vindicanda:
tuncque ad triremes ne relegentur, niſi in perpe-
tuum. Quod ſi delicti qualitas leniorem pœnam

cxi-

exigat, tunc intra clauſtra condignè coerceantur, 68 proindeque vnaquæque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem prouincia S. Congregatio ſic ſtatuendum duxit, quia regulares tranſmiſſi ad triremes ad tempus, eo elapſo redeunt ad religionem multo nequiores quàm antea, & alios ſuis corruptis moribus contaminant, & omnes afficiunt grauiſſimo ſcandalo.

Veruntamen hoc caput valdè ægrè ferunt Regulares: & quamuis Congregatio ſemel atque iterum ita cenſuerit; nihilominus Paulus V. dixit de hoc maturè deliberandum.

Habet hoc decretum in practica duas difficultates.

Prima, quia pœna triremium etiam ad tempus eſt formidabilis Regularibus; & hac ſublata, Religioſi multo facilius perpetrabunt ea crimina, pro quibus non venit irroganda pœna triremium, niſi ad tempus; & tamen ea crimina grauiſſima ſunt, quia pœna ordinaria triremium ad vitam non infligitur Regularibus, niſi in caſibus, in quibus laici afficiuntur vltimo ſupplicio.

Secunda difficultas eſt, quia pro crimine, pro quo v.g. eſſet irroganda Regulari pœna triremium ad quinque annos, Regularis intra clauſtra non eſſet puniendus minori pœna, quàm carceris per totidem annos, aut multo plures. At experientia docuit pœnã carceris nimis longi non eſſe obſeruabilem in Religionibus, quia Superiores, aut nimio diſpendio, aut cuſtodiæ difficultate, aut diuinorum officiorum perturbatione, aut tædio diuturnæ carcerationis affecti, tandem illos dimittũt, vel ſinunt aufugere, & qui ſic fugerunt, in Apoſtaſiam, ac ſæpè etiam in hæreſim deſperationis cauſa labuntur. Itaque hoc caput triremium videtur valdè periculoſum: licet fortè præponderare videantur damna, quæ Religionibus inferuntur à Regularibus, cum redeunt à triremibus ad Monaſterium.

69 Sexto, & vltimò, determinatum eſt vt innouetur Conſtitutio Gregorij IX. relata in c. fin. de Regul. qua ſtatuitur, vt Superiores teneantur quotannis requirere ſuos eiectos, & fugitiuos, eoſque ad Religionem reducere; & præterea, vt declaretur d. c. fin. habere locum etiam in his, qui iuſtè, ac diffinitiuè expulſi fuerint contra Nauarri ſententiam.

Hæc Conſtitutio re vera nunquam fuit vſu recepta.

Regulares petunt, vt hoc caput, vel expungatur, vel declaretur habere locum, dummodo in expulſo adſit ſpes euidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij. Quod vltimum videtur illis concedendum. Nàm ſi Superioribus permittatur ſeruatis ſeruandis incorrigibiles eijcere, multo magis eſt eis permittendum eoſdem incorrigibiles non admittere; turpius enim eijciuntur, quàm non admittuntur; & alioquin ad quid permittendi eſſent eijcere incorrigibiles, ſi paulo poſt tenerentur illos rurſus recipere, imò etiam requirere, & ad monaſterium reducere?

Videntur ergo ita domum cogendi ad reductionem huiuſmodi, ſi appareat expulſos emendatos fuiſſe, aut ſit ſpes euidens emendationis. Hæc quoad Regulares eiectos, & incorrigibiles.

70 Quo verò ad apoſtatas, & fugitiuos, inter decreta, quæ hac de re fuerunt in præteritis Congregationibus firmata vnum eſt tenoris infraſcripti, videlicet,

Vt apoſtatãdi opportunitas Regularibus præcipiatur, ſtatuit, vt de cætero licentia ad religionẽ arctiorẽ tranſeundi nulli concedatur, niſi concedẽti legitimè conſtet eam religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tuncque Regularis rectà ſe transferat ad arctiorem.

Hoc caput ſupponit neceſſarium eſſe vt cõcedatur licentia tranſeundi ad arctiorem; & tamen hoc minimè verum eſt, quia ſufficit licentia petita licet non obtenta, c. Licet de Regul. Abb. conſ. 95. per totum lib. 1. Vnde hoc caput aut videtur delẽdum, aut ſtatuendum, vt deinceps nemini liceat etiam ad arctiorem tranſire, niſi de Superioris licentia petita, atque obtenta.

Quod fortè eſſet valdè vtile Religionibus; ſæpius enim Angelus Satanæ transformat ſe in Angelũ lucis, & Religioſi temeritate, vel leuitate animi, non zelo ſanctioris vitæ mouentur ad tranſeundũ, vt legitur in eod. c. Licet; & experientia docuit tranſeuntes ad arctiorem, etiam ad Carthuſianos, aut raro, aut nunquã proficere in Regulari diſciplina. Sed quia obſtat diſpoſitio d. cap. Licet, cui derogandum non videtur ob rationes in eo expreſſas; Hoc caput ita aptandum eſſet. Nullus de cætero permittatur ad ſtrictiorem tranſire, niſi prius Superiori legitimè conſtiterit eam religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit.

71 Deinde omiſſis alijs ſtabilitum eſt, vt ſi Apoſtatæ citra montes infra quatuor, vltra montes verò infra octo menſes à præſentis decreti publicatione inchoandos ſua ſponte ad ſuam quiſque religionem redierint, tum pœnarũ omniũ ipſis propterea infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur, ſuperioreſque benignè illos teneantur recipere, & paterna charitate complecti.

Hoc etiam caput ægrè fertur à Regularibus; qui propterea petunt vt reſtringatur ad pœnas tantũ, quas poſitiuas appellant, & vt ita redeuntes ſaltẽ debeant in Capitulo, vel coram Superiore culpam fateri, atq; emendationẽ polliceri. Quod ſatis videtur rationabile, & minus per hoc derogabitur decretali Gregorii IX. in d. c. fin. de Reg. quo diſponitur, vt tàm eiecti, quam apoſtatæ ſeu fugitiui recipiantur in monaſterium ſalua ordinis diſciplina, hoc eſt (vt ibi explicat gl. & DD.) impoſita illis pœnitentia; ſecundum quod Regula illius ordinis requirit, & præcipit. Libuit hic ſubnectere decreta ipſa de Regularibus apoſtatis, & eiectis me Secretario compilata in S. Congregat. Concilii, vt ex illorum inſpectione intelligi poſſit quid in præmiſſis ſenſerit Sedes Apoſtolica.

DECRETA S: CONGREGATIONIS CONCILII.

De Regularibus apoſtatis, & eiectis.

SAcra Cõgregatio Cardinalium Concili Trid. Interpretum, Regularium eiectorum, & fugitiuorum ſtatui conſulere, illorumque ſcandala ſummouere, & ſuccreſcentem numerum frangere operæpretium exiſtimans, auditis Religionum Superioribus, reque diligentiſſimè perpenſa, cõmunicato etiam conſilio cum S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis Suæ facultate, infraſcripta decreta edidit.

Ac primò, vt infecta ſemina, è quibus praui

eiuſmodi

Digitized by Google

eiuſmodi fructus potiſſimum, prodeunt, deinceps ne ſerantur in vinea Domini, cenſuit eſſe innouandas, & Sanctiſſimi authoritate innouat Conſtitutiones, & decreta generalia ſan.me. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac Nouitiorum receptionem, profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtrictéque præcipit Generalibus, atque aliis omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exactè obſeruent, atque vt obſeruentur efficiant, ſub pœnis ſtatutis in iiſdem Conſtitutionibus. A quibus tamen excipiendum cenſuit, caput illud, quo decernitur, ne in conuentibus, ſeu monaſteriis ad Nouitios recipiendos hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu impoſterum deſignandis, & approbandis Nouitii ad habitum vllatenus recipi poſſint, niſi priùs à Congregatione reformationis Apoſtolicæ, vel à propriis locorum Ordinariis expreſsè, & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obſeruatione Sacra Cõgregatio iuſtis de cauſis cenſuit Regulares eſſe abſoluendos, prout authoritate Sanctiſſimi Domini Noſtri abſoluit, atque exemit.

Deinde, vt apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi priùs Superiori legitimè conſtiterit, eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tumque regularis rectà ſe transferat ad arctiorem. Quod vt re ipſa adimpleatur, idem Superior omni ſtudio, ac diligentia inuigilet.

Rurſus ſtatuit, vt fugitiui, & Apoſtatæ, ſiue habitum regularem deferant, ſiue non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus conſignari, ſecundùm regularia inſtituta puniendi, vtque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere, atque efficere vt apprehendantur; ſalua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa decreto Concil. cap. 3. ſeſſ. 6. Quod ſi Apoſtatę huiuſmodi citra montes infra quatuor, vltra montes verò infra octo menſes à præſentis Decreti publicatione inchoandos, ſua ſponte ad ſuam quiſque Religionẽ redierit, tùm pœnarum omnium ipſis propter apoſtaſiam inflictarum, aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur. Ita tamen vt debeant à Superiore abſolutionem humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab huiuſmodi pœnis abſoluere, & paterna charitate complecti.

Ad hæc, vt in poſterum è religionibus nullus legitimè profeſſus eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi non ſolum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte Statutis, & Conſtitutionibus cuiuſque religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis: verum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus; proindeque vnaquæque religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem prouincia. Elapſo autem anno ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua peruicacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantùm de conſilio; & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; tumque nonniſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad ſacrorum Canonum præſcriptum. Interea tamen vſque ad primum generale Capitulum, ſeu Congregationem proximè celebrandam, ſi quempiam ex iuſtis, & neceſſarijs cauſis expellere oportebit, eiectio fieri poſſit à Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, vt ſupra, quos idẽmet Generalis eligere debeat infra quatuor mẽſes à præſentis Decreti publicatione; ſeruata tamen in reliquis forma ſuperiùs pręſcripta. Sic verò eiecti, quandiù non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindeque Generalis illicò expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum S. Congregatio religionum Superiores ſeriò admonet, ac per Ieſu Chriſti viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum ſuorum ferè in profundum malorum delapſas, antequam grauiſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur, Idque eo magis, quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officij immemorum Pręlatorum regimine peribunt, Dominus noſter Ieſus Chriſtus in ſupremo Dei iudicio de eorũdem Prælatorum manibus ſi requiſiturus.

Prætetea ſtatuit, vt ijdem Superiores nemini ex religioſis expulſis literas teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item, vt eiecti extra Religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionẽ relaxandi, aut moderandi.

Ac poſtremo cenſuit, eſſe innouandam, & ſuæ Beatitudinis authoritate innouat Conſtitutionem fel. rec. Gregorij IX. relatam in cap. fin. extra de regul. ac propterea declarat, eam Conſtitutionem in ijs quoque vendicare ſibi locum, ſeruandamque eſſe, qui iuſtè, diffinitiueque, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint; dummodò tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij, cuius cõſcientiam in his litteris cõcedendis Sacra Congregatio ſeriò onerauit.

Ne qua verò difficultas in ſupraſcriptis decretis & ordinationibus exequendis ſuboriatur, S. Congregatio, Sanctiſſimo Domino Noſtro annuente, atque approbante, vniuerſis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs, & quibuſcunque alijs Superioribus quorũcunque Ordinum, vel Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium vbique locorum exiſtentium iniungit, ſerioque mandat, vt illa diligenter obſeruent, atque obſeruari procurent in omnibus Cœnobijs, ac Monaſterijs, Collegijs, ac Domibus quorumcunque Monachorum, ac Regularium vbique locorum exiſtentibus, efficiantque vt tam Decreta ſupradicta fel. rec. Clementis VIII. quàm præſentes Ordinationes in ſingulis eiuſmodi locis bis ſaltem in anno legantur in publica menſa.

Si quis verò ipſorum aduerſus ea, quæ ſuperiùs

præ-

præſcripta ſunt, vel eorum aliquid, quoquo modo facere, vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quę tunc obtinebit, vociſque actiuæ, & paſſiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa impoſterum obtinēda, pœnaq; huiuſmodi ſit Sanctitati Suæ, ac Sedi Apoſtolicę reſeruata, Iiſdem Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitus interdicta; & nihilominus ſit irritum, & inane quicquid ſecus, à quoquam actum extiterit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quā non Mendicantium, Cōgregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcunque, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, vel titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motuproprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus, approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quęuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, pręſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea, quæ ſupradictis quomodolibet aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè, Sanctitatis ſuæ authoritate derogat, cęteriſque contrariis quibuſcunque. Dat. Romæ. die 21. Septembris 1624.

C. Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſp. Fagnanus S. Congr. Secr.

Decreta generalia fel. rec. Clem. Papæ VIII.

De Nouitijs ad habitum Regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conuentibus deſignandis.

CLEMENS PAPA VIII.

REgularis diſciplinæ reſtitutioni, pro qua potiſſimum iuxta noſtri muneris debitū laborare non deſiſtimus, illud in primis magnū impedimentum afferre quotidiano vſu compertum eſt, quòd in omnibus Conuentibus, ijs præſertim, qui maiori reformatione indigent, ſinguli ad Religionem venientes, paſſim recipiuntur. Vnde fit,

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

vt quo magis Nos varijs Conſtitutionibus malè affectas radices amputare ſtudemus: eò magis indies deprauata, infructuoſaque eiuſmodi nouiter profitentium germina ſuccreſcant. Cui quidem malo occurrere volentes, præſenti Decreto ſtatuimus, diſtrictèque pręcipimus omnibus Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, cæteriſque Superioribus Conuentuum intra Italiæ, & inſularum adiacentium fines exiſtentium quibuſcunque, & quorumcunque Ordinum Mendicantium, vt de cætero neminem ſub quouis prætextu, aut colore ad habitum regularem admittant, niſi in Conuentibus auctoritate noſtra propediem in vnaquaque prouincia deſignandis. Inſuper ſancimus, vt quoad eiuſmodi Conuentus, vt pręfertur, per Nos deputati non fuerint; omnes præfatorum Ordinum Superiores à receptione quorumcunque Nouitiorum, ſiue ad habitum, ſiue ad profeſſionem omninò abſtineant. Superior, qui huius Decreti tranſgreſſor extiterit, ipſo facto pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vociſque actiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad alia impoſterum obtinenda, ſe nouerit incurriſſe, ac alijs etiam pœnis arbitrio noſtro ſubiacebit. Receptiones verò, & profeſſiones quaſlibet eorum, qui contra huiuſmodi Decretum noſtrum admiſſi fuerint nullas, & irritas eſſe ex nunc decernimus & declaramus. Priuilegijs, Statutis, & conſuetudinibus quibuſcunque in contrarium minimè obſtantibus. Dat. Romæ die 12. Martij 1596.

Renouatio, & ampliatio eiuſdem Decreti.

De Nouitijs ad habitum regularem non recipiendis, niſi in Monaſterijs, & locis deſignandis.

SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Clem. Diuina prouidentia Papa VIII. cum iamdudum animaduerteret collapſæ Regularis diſciplinæ inſtitutioni, pro qua potiſſimum, iuxta ſui muneris debitum, vigilare, ac laborare non deſiſtit, illud in primis magnum impedimentum afferre, quòd in omnibus Monaſterijs, & Cōuentibus, ijſque præſertim qui maiori indigent reformatione, ſinguli ad Religionem profitendam accedentes, paſſim, ac ſine delectu recipiuntur, ac inde fieri, vt quo magis varijs Conſtitutionibus male affectas radices euellere ſtudet, eò magis infructuoſa nouiter profitentium germina quotidie ſuccreſcant: cumq; ob zelum, ac deſiderium, quo tenetur Sanctitas Sua omnes Regulares ad vetus ſuæ cuiuſque religionis inſtitutum redigendi, diſtrictè prohibuerit, ne quis in certis Monachorum, & Mendicantium Ordinibus ad ſuſcipiendum habitum religionis admitteretur, profiteretur vota, quouſque monaſteria, & Conuentus aliquot deſignarentur, in quibus poſſet commodius regularis obſeruantia, ſecundum reformationem à Sanctitate Sua inſtitutam introduci: Quia tamen non obſtante tali prohibitione, cognouit nonnullos fuiſſe, vel ſub colore facultatis, & licentię à Sanctitate ſua obtentæ, vel quia talis probibitio ad illorum notitiā non peruenerit, receptos, & admiſſos, præter mētis ſuæ ſenſum; Idcircò huic malo proſpicere volens, ne licentiarum, ac facultatum huiuſmodi ſubreptione, ac prætextu, Decretum Sanctitatis Suæ irritum reddatur; Nunc denuò diſtrictè præcipit, ac mandat omnibus Generalibus,

Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, & Guardianis, quibuſcunque, cæteriſque Superioribus Conuentuum, Monaſteriorum, ac Domorum quocunque nomine appellentur; intra Italiam, & inſularum adiacentium fines exiſtentium, quorumcunque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium (exceptis tamen Carthuſianorum, Fratrum Minorum de ſtrictiori obſeruantia, necnon Capuccinorum Sancti Franciſci, Reformatorum S. Dominici, Diſcalceatorum Ordinis Carmelitarum, necnon Fratrum Congregationis Fulienſis, Ciſtercienſis Ordinis, ac Eremitarum Eremi Camaldulenſis, & Montis Coronæ, Clericorum Regularium Theatinorum, Societatis Ieſu, Sancti Pauli Decollati, & aliorum de Somaſcha, Miniſtrorum, infirmorum, reſpectiuè Ordinibus, Societatibus, ſeu Congregationibus nuncupatis, quæ etiam antea exceperat, & nunc iterum excipiendo, voluit prohibitionem hanc ad illa nullo modo extendi.) Ne ſub cuiuſuis licentiæ, & facultatis impetratę, vel impetrandæ obtentu, niſi per litteras in forma Breuis dumtaxat, & non aliàs, quemquam ad habitum regularem ſuſcipiendum, nec etiam cõuerſos niſi in Conuentibus, Monaſterijs, & Domibus, auctoritate eiuſdem S. D. N. propediem in vnaquaque prouincia deſignandis, recipere, aut receptos ad profeſſionẽ admittere vllo modo audeant. Quinimò contra primam prohibitionem Sanctitatis Suæ receptos, etiamſi imperfectum habitum, aut ſine caputio gerant, poſt præſentis Decreti in Romana Curia publicationem, omnino eijcere debeant.

Superiorem autem, qui huius Decreti tranſgreſſor extiterit, ipſo facto pœnam priuationis omniũ officiorum, quæ tunc obtinebit, vocis actiuæ, & paſsiuæ, & perpetuæ inhabilitatis ad alia impoſterum obtinenda, eo ipſo incurrere voluit, ac decreuit, & alijs etiã pœnis arbitrio Sanctitatis Suæ imponendis ſubiacere.

Receptiones verò, & profeſsiones quaſlibet eorum, qui contra huiuſmodi Decretum admiſsi fuerint, nullas, & irritas eſſe ad quemcumque effectum, ex nunc decernit, & declarat.

Hoc autem Decretum noluit Sanctitas Sua eos Ordines comprehendere, qui Conuentus, Domos, & Monaſteria à ſe probata pro Nouitiorum receptione, & educatione, hactenus permiſsione ſua conſtituerint.

Cæteras verò licentias, ſiue particulares, quæ in hanc diem effectum non ſunt ſortitæ, reuocat, & annullat.

Vult autem Decretum hoc ſuum in ſolitis locis Vrbis publicatum ita prædictorum ſingulos afficere, ac ſi cuilibet perſonaliter fuiſſet intimatum, priuilegijs, ſtatutis, & conſtitutionibus quibuſcumque in contrarium minimè obſtantibus.

Dat. Romæ apud S. Marcum, die 20. menſis Iunij 1599.

Decreta pro reformatione Regularium, tam Monachorum, quàm Mendicantium cuiuſcumque Ordinis, & Inſtituti.

CLEMENS PAPA V[illegible]I.

3 NVllus omninò prætextu cuiuſcumq[illegible] priuilegij, vel ſuperioritatis, etiam Generalatus, à ſeruitio Chori cenſeatur immunis, niſi pro tempore quo quis in proprij officij munere actu fuerit occupatus. Cùm Lectoribus autem, & Prædicatoribus Superiores ijs tantum diebus, quibus eos legere, aut prædicare contigerit, diſpenſare poſsint: Idem quoque præſtare valeant cum ægrotis, & ſtudiorum cauſa legitimè impeditis. In eos verò, qui negligentes, aut inobedientes fuerint, ſalutari pœnitentia Superiores animaduertant ad præſcriptum Regulæ, & Conſtitutionum, alimenti etiam, ſi opus fuerit, ſubtractione.

Lectio Sacræ Scripturæ, vel Caſuum conſcientiæ bis in hebdomada præſcriptis diebus in ſingulis Monaſterijs, & Conuentibus habeatur, ad quã fratres omnes conueniant, eaque abſoluta, mutua collatione circa explicatam doctrinam ſeſe vtiliter exerceant.

Quo Tridentini Concilij Decreta de paupertatis voto cuſtodiendo fidelius obſeruentur, Præcipitur, vt nullus ex fratribus, etiam ſi Superior ſit, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, prouentus, cenſus, eleemoſynas, ſiue ex concionibus, ſiue ex lectionibus, aut pro miſsis, tam in propria eccleſia, quàm vbicunq; celebrandis, aliouè ipſorum iuſto labore, & cauſa, & quocunque nomine acquiſita, etiam ſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorũ largitiones, legata, aut donationes fuerint, tanquã propria, aut etiam nomine Conuentus poſsidere poſsit: ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & Conuentui incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, redditibus, pecunijs, ac prouentibus confundantur, quo communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſsit.

4 Neque Superioribus, quicumque illi ſint, vllo pacto liceat eiſdem fratribus, aut eorum alicui bona ſtabilia, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam, etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine concedere.

5 Eorum verò, quæ ad neceſsitatem conceſſa erunt, nullus quicquam poſsideat, vt proprium, neque vt proprio vtatur.

6 Qui in præmiſſorum aliquo deliquerit, pœnas, nedum à Concilio Tridentino præſcriptas, ſed alias quoque multo grauiores, Superiorum arbitrio imponendas, incurrat.

7 Nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia, quantum ad bona immobilia, vel mobilia fratres excuſare poſsit, quo minus culpæ, & pœnæ ab eiuſdem Concilij Decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ obnoxij ſint, etiamſi Superiores aſſeuerent huiuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe, quibus in ea re fidem minimè adhiberi volumus.

8 Fratrum veſtitus, & ſupellex cellarum ex communi pecunia comparetur, & omnino vniformis ſit fratrum, & quorumcumque Superiorum, ſtatuique paupertatis, quam profeſsi ſunt, conueniat: ita vt nihil ſuperflui admittatur; nihil etiam, quod ſit neceſſarium alicui denegetur.

9 Quæcumque fratrum veſtes, ſiue laneæ, ſiue lineæ, omniſque alia ſupellex in aliquem commodum Conuentus locum deferantur, ibique ab vno, vel duobus fratribus huic muneri deputatis diligenter cuſtodiantur, vt inde Superioris arbitrio, prout vnicuique opus fuerit, ſubminiſtrari opportunè poſsint.

10 Omnes etiam Superiores, quicumque illi ſint, eodem pane, eodem vino, eodemque obſonio, ſine

eadem

eadem (vt aiunt) pitantia, in communi menſa prima, vel ſecunda, niſi infirmitatis cauſa impediti fuerint, veſcantur, neq; ſingulare aliquid, quo priuatim quiſque in cibum vtatur, vllo modo afferri poſsit, ſi quis in ea re peccauerit, nihil ea die alimenti percipiat, niſi panem, & aquam.

11 Superiores omnes, etiam Generalis, qui redditus, aut præſtationes peculiares ratione officiorum habent, eorum accepta, & expenſa in libro diſtincto fideliter, & diligenter adnotari curent, neque in alios vſus, quam ratione officij ſui neceſſarios, quicquam expendant. Cum verò contigerit ipſos in aliquo conuentu commorari, eam pecuniæ quãtitatem in commune conferant, ex qua ſibi, & ijs, qui ſecum erunt, victus ad præſcriptum Regulæ, & Conſtitutionum ſuppeditetur.

12 Nullus ex Superioribus locorum, adminiſtrationem bonorum, aut aliarum rerum, diſpenſationemque pecuniarum, & redditunm ſui conuentus, etiam nomine conuentus per ſeipſum habere, ſiue exercere poſſit; ſed vniuerſum id onus tribus fratribus eiuſdem conuentus à Generali ita demandetur, vt vnus rerum, & bonorum, redditunmque colligendorum, ac exigendorum curam habeat: alter tanquam depoſitarius, pecunias, ac cætera ab illo collecta, & exacta fideliter aſſeruet: alius de pecunijs, & rebus à Depoſitario acceptis Priori, & Fratribus, ac Conuentui vniuerſo de neceſſarijs, mandante tamen ipſo Priore, non ſecundum proprium affectum, ſed iuxta charitatis regulam, veluti bonus diſpenſator prouideat, officiorum huiuſmodi confuſione penitus interdicta.

13 Cæterum hi tres tam impenſi, quàm accepti ſingulis menſibus Superiori locali, adhibitis etiã duobus, vel tribus fratribus eiuſdem conuentus probatioribus, rerumque vſu peritis, rationem reddant: Deinde ipſimet rurſus, præſentibus Priore, & peritis prædictis, Generali, cùm aduenerint: denique ipſe Generalis, In quolibet proximo Capitulo Generali ſaltem coram tribus iudicibus, ab ipſo Capitulo ad hoc conſtitutis, illorum omnium, vniuerſamque ſuæ adminiſtrationis tam publicæ, quàm priuatæ rationem reddere teneatur, cuius etiam exemplum autheuticum ex actis Capituli deſcribatur, ad hoc, vt ad omne mandatum noſtrum, vel Sedis Apoſtolicæ Romam tranſmitti poſſit.

14 In vnoquoque conuentu, fratrum is tantũ deinceps conſtituatur, & impoſterum retineatur numerus, qui ex redditibus illius proprijs, vel ex cõmunibus conſuetis, vel etiam ſingulorum eleemoſynis, alijſue quibuſcumq; obuentionibus in communs (vt præfertur) conferendis, commodè poſſit ſuſtentari: redditus verò, & ſupradicta omnia in communi loco, ac tuto diligenter aſſeruentur.

15 Superioribus autem, ne Concilij Tridentini, aut hæc noſtra Decreta declarare, interpretari, aut relaxare vllo modo poſſint, omninò interdicimus, & prohibemus, decernentes irritum, &c. Si quis autem contra præſumpſerit attentare, is eo ipſo omni gradu, officioque priuatus, & ad ea perpetuò inhabilis exiſtat.

16 Nullus niſi actu legat, vel prædicet, aliquo ſui gradus priuilegio gaudeat.

17 Si alicui ex neceſſaria cauſa, Generalis iudicio probanda, ſocius ex eodem Ordine, qui illi miniſtret, concedendus erit, is niſi vigeſimumquintum agat annum, & qui communi ſeruitio ſit deputatus, non concedatur, & ſi commodè fieri poteſt, ſit laicus conuerſus.

18 Vt omnis ſcandalorum, & vagationis occaſio tollatur, Conuentus clauſura perpetuò, ac diligenter ſeruetur, ac proprerea à Superiore ianitor conſtituatur, qui diligentia, ac morum integritate maximè commendetur: is ianuæ cuſtodiendæ ſemper aſſiſtat, eamque nemini fratrum aperiat, niſi ſocium, & exeundi licentiam obtinuerit.

19 Nullus a conuentu egredi audeat, niſi ex cauſa & cum ſocio, licentiaque ſingulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta à Superiore, qui non aliter eam concedat, niſi cauſa probata, ſociumque exituro adiungat, non petentis rogatu, ſed arbitrio ſuo, neque eundem ſæpius. Licentię verò generales exeundi, nulli omninò concedantur.

20 Contrauenientes autem pœna graui, etiam carceris ad Superioris arbitrium plectantur; eandem etiam ianitor ſubeat, ſi ſciens exeundi facultatem fecerit.

21 Cum autem quis in conuentum reuertitur, Superiorem iterum adibit, benedictionem recepturus, qui à ſocio itineris rationem, & quid rei actum ſit, diligenter perquirat.

22 Nullos fratres Romam venire Superiores permittant, niſi prius à Generali, vel Protectore dumtaxat licentiam in ſcriptis impetrauerint.

23 Si quis autem ſine huiuſmodi facultate Romam venire præſumpſerit, voce actiua, & paſſiua biennio priuatus exiſtat, ſubiturus etiam alias arbitratu Superiorum infligendas pœnas. Quæ item omnia aduerſus eos, qui ſupradictos admiſerint, & receperint, ſine vlla exceptione locum habeant.

24 Habeat Superior clauem ita fabrefactã, vt cùm ſibi videbitur cellas omnes reſerare poſſit, & propterea nullus cellam, etiam noctu ita claudat, quin ſemper à Superiore poſſit aperiri.

25 In medio Dormitorij totam noctem lampas colluceat.

26 Nullus etiã Superior cellas ſiue in clauſtro, ſiue alibi ſeparatas à communi dormitorio habeat, ſed vnuſquiſq; vnica cella, eadẽ cum cæteris aliorum fratrum coniuncta, nudis omnino parietibus, ac lecto, & menſa humilibus, vniformique ſuppellectili (vt præfertur) quemadmodum religioſos decet, contentus ſit: poſſit tamen Generalis alicui ex Superioribus conuentuum, ſi eorum muneris, & officij neceſsitatem id exigere cognouerit; alteram etiam cellam concedere.

27 Cellę ſiue ædiculę, quę extra dormitorium ſeparatim ſunt, ad officinas, aut aliàs ad communem vſum, & commoditatem conuentus redigantur.

28 Sigillatim ſuo quiſque lecto cubet, neque vllibi duo in eodem lecto dormire poſsint, qui omnes ad certam formam redigendi erunt.

29 In priuatis cellis nulli camini permittantur: ſed omnes obſtruantur ſtatim, cardinibus etiam è parietibus conuulſis, vt res illa non ad tempus facta, ſed perpetuo duratura videatur, cellis tamen Generalis, aut alterius Superioris, ac Prędicatoris exceptis.

30 Conuentus feneſtrę omnes, quę in vias publicas, aut in vicinas laicorum ædes proſpiciunt, muro ita obſtruantur, vt omnino ijs proſpectus impediatur.

31 Valetudinarium in ſingulis conuentibus certo, ac ſalubriori loco conſtituatur, quod pro loci ſitu,

Q 2 ac

ac fratrum numero, quoad fieri poterit, commodiſſimum eſſe poſſit, in quo fratres omnes, cum ægrotabunt, curentur, nec inde niſi recuperata ſanitate abire permittantur. Qui verò infirmorum curę præpoſiti ſunt, omni ſedulitate, ac charitate operam ſuam præſtabant, ac curabunt ne quid ægrotis omnino deſit quod ad ſanitatem recuperandam pertineat.

32 Ineatur ratio, qua, ſublatis licentijs, ac facultatibus hactenus quibuſcunque conceſsis, degentes extra Conuentus clauſtra, ad ea quamprimum reuocentur, nec de cætero, niſi ex grauiſsima cauſa à Sede Apoſtolica probanda, huiuſmodi facultates concedi poſsint.

33 Nulli impoſterum ad habitum, aut profeſsionē admittantur, niſi in Conuentibus per Sedem Apoſtolicam in qualibet prouincia deputandis.

34 Curent Superiores, vt conſtitutio interdicens largitiones munerum, & præſcribens hoſpitalitatis formam ab omnibus in quolibet Conuentu inuiolabiliter obſeruetur.

35 Vt omnis officiorum ambitus occaſio præcludatur, caueant, omnes à directa, vel indirecta vocum, ſeu ſuffragiorum procuratione, tàm pro ſe ipſis, quàm pro alijs, tum in Capitulis locorum, tum in cæteris pręſertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, ſeu alibi. Quicunque ſecus fecerint, præter alias pœnas, & cenſuras hactenus contra huiuſmodi ambientes inflictas, quas in ſuo robore permanere volumus, in pœnam priuationis officiorum, quę obtinent, eo ipſo incidant, & ad futura quęcunque pariter inhabiles habeantur, ſuper quo cum eis diſpenſari à nemine poſſit, niſi à Nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, & pro qualitate culparum grauiùs etiam plectantur. Porrò ſupradictas omnes pœnas ad complices, ac ſimpliciter ſcientes, & non reuelantes extendimus.

36 In Superiorum, & Officialium omnium electionibus forma pręſcripta a Sacro Conc. Trid. & Ordinis conſtitutionibus inuiolabiliter ſeruetur, iurentque Electores ſecundum veritatem cuiuſque conſcientię probiores, ac magis idoneos ſe electuros, ac propterea priuſquam ad electionem deueniant, in primis & ante omnia pręlegantur conſtitutiones de qualitate, & requiſitis eligendorum. Ad officia, gradus, & Pręlaturas illi pręcipuè eligantur, qui poſsint, & conſueuerint regulas Ordinis, & Cōſtitutiones obſeruare, pręſertim quę pertinent ad ſeruitium Chori, ac veſtitum, & victum communem.

37 Eligantur in Capitulo Generali, vel Prouinciali aliquot graues, & periti ex fratribus cuiuſlibet prouincię, ſaltem tres, qui admittendos ad pręducationem verbi Dei, vel ad audiendas confeſsiones etiā ipſorum fratrum, ac Lectores publicos diligenter ſimul examinent, priuſquam probentur, & ad huiuſmodi miniſteria admittantur. Horum etiam curę ſit examinare, & probare, tàm quoad doctrinam, quàm quoad mores, promouendos ad quoſcunque Ordines, in quo ſeruetur decretum Congregationis interpretum ſacri Concilij Tridentini, hac de cauſa nuper editum, & promulgatum.

38 Illud porrò Superiores omnes in Domino admonemus, vt memores ſint rationis quam in nouiſsimo die reddituri ſunt pro grege ſibi commiſſo; ac propterea omni ſtudio inuigilent, vt quę in eorundem Ordinum Regulis, & Conſtitutionibus de oratione mentali, ſilentio, ieiunijs, capitulo culparum, alijſq; ſpiritualibus exercitijs prudenter, ac piè ſancita ſunt, ea omnia, & ſingula ad vnguem obſeruentur, intelligantque ſuper his veluti fundamentis omnium Religionum ędificia conſtruenda, & amplianda eſſe, quę vt faciliorem exitum ſortiantur, & fructus vberiores in animis fratrum producant, valdè opportunum erit, ſi in quolibet Cōuentu, ſingulis hebdomadis habeatur ſermo de religioſa diſciplina, regularique obſeruantia.

39 Quo verò omnia ordinatè peragantur, appendatur tabella in loco conſpicuo vniuſcuiuſq; Conuentus, in qua diſtinctè adnotetur quid ſingulis horis cuiuſque diei quilibet frater pręſtare debeat, vt certo quoq; ſigno pręmonitus, maiore animi pręparatione ſuo muneri ſatisfacere poſsit. Quę Ordinis Conſtitutiones, his Decretis non aduerſantur, inuiolatè cuſtodiendę erunt.

40 Quibus horum Decretorum capitibus certa pœna pręſcripta non eſt, arbitrio Generalis, vel alterius immediati Superioris infligatur. Vt autem hęc Decreta (donec alia, quę pleniorem reformationem facient, edantur) ab omnibus obſeruari poſsint, diſtrictè pręcipimus Generalibus, ac omnibus alijs quibuſcunq; Superioribus, ad quos hoc ſpectat, vt curent, ac efficiant, ea omnia inter alias eorundem Ordinum Conſtitutiones perpetuò valituras redigi, interdicta omnino eorum ſingulis facultate illas declarandi, & aduerſus eas vnquam diſpenſandi; alioquin ſciant ſe in pœnam Generalatus, & officiorum priuationis, ac inhabilitatis perpetuę ad alia quoque munera ipſo facto, & ſine vlla exceptione reſpectiuè incidiſſe.

41 Ne verò prętextu dilatę publicationis eorum obſeruatio, quoquomodo differri poſsit, aut impediri, volumus, vt poſt illorum publicationem in Conuentu, vel Monaſterio cuiuſlibet Ordinis de Vrbe factam, Generalem, aliosque Ordinum Superiores, cęteroſque quoſcunque fratres pręſentes, ſtatim: reliquos verò abſentes citra montes, vnius menſis, vltra montes, trium menſium ſpatio ita arctent, ac ſi eorum ſingulis perſonaliter intimata fuiſſent.

42 Inſuper mandamus, quod Generales in ſingulis Conuentibus citra montes, vnius menſis, vltra verò montes, trium menſium curſu Decreta ſupradicta publicari faciant, ſub pœna priuationis Generalatus, alijſq; arbitrio noſtro imponendis. Datum Romę apud Sanctum Petrum die 25. menſis Iunij 1599.

DEcretum illud, quo Fratres Romam petere cum Generalis, & Protectoris licentia duntaxat permiſſum eſt, Sanctitas Sua extendi ad Prouincialem decreuit, ita vt Prouincialis ipſe ex cauſa communi totius prouincię dūtaxat facultatem huiuſmodi facere valeat, declarauitque pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ contrafacientibus inflictam Sanctitati Suæ reſeruatam eſſe, interdicta omnino eorum Superioribus ſingulis, etiam Generali, ac Protectori facultate illam moderandi, ac relaxandi. Datum Romæ die 20. Martij 1601.

Decretum fel. rec. Clementis Papæ VIII ſuper caſuum reſeruatione ab omnibus Regularium Superioribus obſeruandum.

SAnctiſſimus Dominus noſter, qui iampridem accuratè perpendit, ac re ipſa comperit quòd reſeruatio facultatis abſoluendi Religioſos pœnitentes à peccatis quibuſdam grauioribus, niſi Superiores admodum prudenter, ac moderatè illa vtantur, nonnullos infirmiores, qui interdum Superiori ſuo conſcientiæ maculas detegere formidant, adducere poſſet in æternę damnationis periculum, & ſpiritualis remedij deſperationem; ideo, vt huic malo Sanctitas Sua opportunè proſpiceret, decreuit, vt nemo ex Regularium Superioribus peccatorũ abſolutiones ſibi reſeruet, exceptis ijs, quę ſequuntur, aut omnibus, aut eorum aliquot, prout ſubditorum vtilitati expedire prudenter in Domino iudicauerint.

Veneficia, Incantationes, Sortilegia.

Apoſtaſia à Religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eò peruenerit, vt extra ſepta Monaſterij, ſeu Conuentus fiat egreſſio. Nocturna ac furtiua è Monaſterio, ſeu Conuentu egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta.

Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo.

Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſequuto.

Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterij, aut Conuentus. Furtum de rebus Monaſterij, ſeu Conuentus in ea quantitate, quę ſit peccatum mortale.

Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.

Occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio cuiuſque perſonę.

Malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut aperitio litterarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.

Si quod aliud prętereà peccatũ graue pro Religionis conſeruatione, aut pro conſcientię puritate reſeruandum videbitur, id nõ aliter fiat, quàm Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in prouincia, matura diſcuſſione, & conſenſu.

Non liceat Superioribus Regularium confeſſiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponté, ac proprio motu id ab iis petierint.

Superiores in ſingulis domibus deputent duos, tres, aut plures Confeſſarios, pro ſubditorum numero maiori, vel minori, iique ſint docti, prudentes, ac charitate præditi, qui à non reſeruatis eos abſoluant, & quibus etiam reſeruatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi ipſe in primis Confeſſarius iudicauerit.

Tam Superiores pro tempore exiſtentes, quàm Confeſſarij, qui ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentiſſimè, ne ea notitia, quàm de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt ad exteriorem gubernationem vtantur.

Licebit tamen Superioribus determinare pœnitentias graues quibuſdam peccatis, etiam non reſeruatis à Confeſſariis imponendas, quæ ſubditos ab huiuſmodi perpetrandis cohibere poſſint.

Atque ita per quoſcumque Regularium Superiores, quicunque illi ſint, obſeruari mandauit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac cuiuſuis Concilii, etiam generalis Decretis, necnon conſuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore obſeruatis, aut regulis in generalibus, ſeu prouincialibus Capitulis editis, ſtatutis, & Conſtitutionibus etiam Apoſtolica auctoritate confirmatis, priuilegiis, indultis, & conceſſionibus quorumcunque, quorum tenores hic pro expreſſis haberi voluit, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum die 26. menſis Maii, anno Domini 1593.

Sanctitas Sua deinceps declarauit & declarat, vt ſi huiuſmodi Regularium Confeſſariis caſus alicuius reſeruati facultatem petẽtibus Superior dare noluerit, poſſint nihilominus Confeſſarii illa vice pœnitentes Regulares, etiam non obtenta à Superiore facultate, abſoluere.

Formula concedendi facultatem pro Nouitijs ad regularem habitum recipiendis in Monaſterijs, & locis deſignatis.

SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & D.N.D. Clemens Diuina prouidentia Papa VIII. cum regularem diſciplinam reſtituere, atque in priſtinum ſtatum reuocare maximè cuperet, regulareſque omnes, vitam, moreſque ſuos ad rationem eius inſtituti, quod quiſque profeſſus eſſet, ita componere, vt quæ ad votorum vim, habitum, victumque communem pertinent, ea potiſſimum ſinguli religioſiſſimè obſeruarent, generali Decreto, quod de menſe Iunij editum, tertia Iulij anni 1599. promulgatum fuit, Ordinum religioſorum Superioribus, (nonnullis exceptis) prohibuit, ne aut Nouitios reciperent, aut quenquam ad profeſſionem ante admitterent, quàm à Sanctitate Sua monaſteria aliquot ad eam rem præſcripta eſſent, in quibus obſeruantia regularis vigeret. Nunc verò eadem Sanctitas Sua à locorum etiam Ordinarijs, quibus id muneris demandauerat, certior facta, in infraſcriptis monaſterijs, & Conuentibus Ordinis N. præfinitum eſſe numerum dumtaxat eorum, qui vel ipſius monaſterij cenſibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari ibi commodè poſſunt, atque in ijs omnia fideliter obſeruari, quæ ſunt cum illorum profeſſionis perfectione coniuncta, nempè caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, vna cum cæteris decretis particularibus, vel inſtituti ipſius, vel Pontificijs etiam ad victum, veſtitumque communem ſpectantibus (ipſo Decreto, vt ſupra, edito, & promulgato, nequaquam obſtante) poteſtatem facit Superiori eiuſdem Ordinis Nouitiatus in infraſcriptis monaſterijs, & Conuentibus erigendi, nouitios recipiendi, educandi, atque ad profeſſionem admittendi, modo tamen id ad præſcriptum inſtructionis iuſſu Suæ Sanctitatis editum, neque alio modo fiat. Quoniam verò ea eſt Suæ Sanctitatis mens, & voluntas, vt in monaſterijs, & Conuentibus ad alendos nouitios præfinitis, regularis obſeruantia perpetuò retineatur, mandat, & præcipit, vt in ipſis præſcriptus iam perſonarum numerus in poſterum ſeruetur, nulluſque omnino ſuperior cuiuſuis conditionis, perſonarum, & nouitiorum numerum augere præſumat, ea pœna propoſita, vt in omnibus priuatus officijs, vocis actiuę, & paſſi-

uæ

uæ ius omne amittat. Vult denique Sanctitas Sua huiuſmodi facultatem per Congregationem reformationis Apoſtolicę hoc Decreto Secretarij manu ſubſcripto concedi, non obſtante Decreto, vt ſupra promulgato. Dat. Romæ, die, &c. Præſcribitur verò numerus Sacerdotum.... Clericorum.... Conuerſorum autem.

N. Viſitationis, & Reformationis Apoſtolicæ Secr.

Decretũ ſuper forma recipiendi Nouitios Regularium ad habitum, & profeſſionem.

SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. D. Clemens Diuina prouidentia Papa VIII. qui aliàs pro regularis diſciplinæ reſtitutione, ſingulis regularium Ordinibus (quibuſdam exceptis) prohibuit, ne ad regularem habitum nouitios in poſterum reciperent, receptoſue ad profeſſionem admitterent, quouſque in aliquibus cuiuſuis Ordinis monaſterijs, ſeu Conuentibus (in quibus nouitiatus pro recipiendis, & educandis nouitijs deſignarentur, & approbarentur) ad eius, quam profeſſi ſunt, regulæ præſcriptum, vitam, moreſque reſtituerent, & componerent; certior deinde factus quoſdam omnium ferè Ordinum Conuentus, ſeu monaſteria ad priſtinam illam regularem viuendi formam, & diſciplinam, quam diutius deſiderauerat, fuiſſe redacta in eiſdem monaſterijs, & Cõuentibus, vt Nouitiatus erigi, nouitijque recipi poſſent (ſub certis tamen legibus, ac ea præſertim, vt licentia à Congregatione reformationis Apoſtolicæ prius obtenta eſſet) conceſſit, & ad illa deſignauit, & approbauit. Nunc volens vt ea, quę pro nouitiorum receptione, & inſtitutione, de mandato Sanctitatis Suæ præſcripta fuerunt, inpoſterum accuratius, & exactius obſeruentur, vltra formam traditam in Conſtitutionibus fel. rec. Sixti Papæ V. & etiam Sanctitatis Suę ſuper receptione nouitiorum, decreuit, ac præſentis Decreti virtute mandauit, ne in Conuentibus, ſeu monaſterijs ad nouitios recipiendos, de Sanctitatis Suæ, ſeu dictę Congregationis reformationis licẽtia hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu inpoſterum deſignandis, & approbandis, nouitij ad habitum recipi vllatenus poſsint, vel admitti, niſi prius ab ipſa Congregatione, vel à proprijs locorum Ordinarijs, aut ab illis, in quorum diœceſi nouitiatus exiſtunt, in quibus nouitij recipiendi fuerint, expreſsè, & nominatim nouitii ipſi recipiendi approbati fuerint, & vt recipi, & admitti poſsint, licentiam in ſcriptis (gratis tamen in omnibus, etiam quoad ſcripturam concedendam) obtinuerint. Monet autem Sanctitas Sua eoſdem Ordinarios omnem curam, & diligentiam adhibere, vt circa ætatem, conditionem, educationem, ſcientiam, vitam, & mores, cæteraſque qualitates in ipſis nouitiis requiſitas, obſeruentur inſtitutiones pro illis recipiendis ab eadem Congregatione reformationis factæ, & publicatę, neque aliter, nec alio modo aliquem ad habitum recipi permittant: Ordinariorum ipſorum conſcientiam onerando, ſi quempiam approbauerint, vel admitti permiſerint, qui non ſit idoneus, & iuxta conſtitutiones, & inſtitutiones prædictas, approbandus, & admittendus. Firmis nihilominus remanentibus pœnis omnibus contra Superiores quorumcunque Ordinum, qui, in admittendis ad habitum, & profeſsionem nouitiis formam conſtitutionum, & inſtitutionum prędictarum non ſeruauerint, aut nouitium aliquem quantumuis idoneum, & approbatum, in quouis alio Conuentu & loco, ſeu monaſterio, prętęrquam in hactenus à Sua Sanctitate, vel à dicta Congregatione deſignatis, & approbatis, ſeu in poſterum deſignandis, & approbandis, vel vltra numerum in eorum ſingulis præſcriptum, ſeu præſcribendum receperint, vel admiſerint, ſeu aliàs præmiſsis quouis modo contrafecerint. Irritum ex nunc, & inane decernens quicquid ſecus, vel aliàs, quauis auctoritate à quouis geſtum, vel attentatum fuerit. Non obſtantibus quibuſcunque, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum, die 19. Maij 1602. Pontificatus eiuſdem S. D. N. Anno vndecimo.

Inſtitutiones ſuper receptione, & educatione Nouitiorum Religioſorum monaſterijs, & conuẽtibus deſignatis, vel deſignandis Clementis eiuſdem iuſſu editæ.

CVm ad regularem diſciplinam in ſingulis Religioſorum monaſterijs propagandam, Nouitiorum inſtitutio maximè vtilis ſit, ac neceſſaria, & nihil ad grauem illam, ac laudatiſſimam priſcorum Patrum viuendi rationem relaxandam maiorem vim habuiſſe compertum ſit, quàm, vel nimiam in recipiendis nouitijs facilitatem ſupra numerum, quem capere, atque alere monaſteria ipſa poſſent, vel negligentiam in probando, & examinando eorum ſpiritu, an verè eſſet ex Deo, atque ex præcipuo deſiderio illi inſeruiendi, vel denique incuriam in eis educandis, atque inſtituendis. Ideircò, vt huiuſmodi incommodo deinceps occuratur, pręcipitur omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, vt in recipiendis nouitijs, & in eorum inſtitutione, atque educatione, necnon in magiſtri, & aliorum miniſtrorum electione, pręter alia, quæ in ſacris Canonibus, ac Decretis, præſertim Concilij Tridentini, Pontificijs, & cuiuſcunque Ordinis, aut inſtituti conſtitutionibus continetur, tam in alias deſignatis, quàm nunc, & impoſterum ad hoc deſignandis monaſterijs, & conuentibus, hęc quæ ſequuntur, inuiolatè obſeruari, & exequi perpetuò curent.

Primum, quòd attinet ad nouitiorum recipiendorum formam, vltra diligentem perquiſitionem, quæ habenda erit de vniuſcuiuſque natalibus, corporis habitudine, moribus, & vita anteacta, ac præcipuè eorum, qui ſextumdecimum ętatis ſuæ annum excedent, an criminoſi, an ære alieno grauati, vel reddendæ alicuius adminiſtrationis rationi obnoxij ſint, iuxta formam conſtitutionis fel. rec. Sixti V. & moderationum ſubſecutarum: illud etiam Superiores ad quos ſpectabit, ſedulo perquirant, vt quibus in monaſteriis, & conuentibus, ex Apoſtolica facultate nouitiatus fuerint inſtituti, in iis ad Religionem nullus inpoſterum admittatur, qui & ex honeſtis parentibus natus non ſit, & conditiones ſacris Canonibus, Summorumque Pontificum conſtitutionibus præſcriptas non habeat, iuxta Decretum ſuper forma recipiendi nouitios, die 19. Maii 1602. editum.

Quiſque recipiendus in aliquo Ordine Regulari, etiam Mendicantium, in ea ſit ætate conſtitu-

tus,

tus, quam eius Ordinis, in quo recipietur regularia inſtituta, & ordinationes requirunt; tam verò litterarum ſcientiam calleat, aut illius addiſcendæ ſpem indubiā præſeferat, vt minores, & ſuis temporibus, maiores Ordines iuxta Decreta Sacri Concilij Tridentini ſuſcipere valeat. Sed ſi quis annum vigeſimumquintum excedens ad habitum regularem admitti poſtulauerit, & talis eruditionis expers inuentus fuerit, in Conuerſorum tantum, quibus litterarum ſcientia non eſt neceſſaria, numerum referatur: ipſi autem Conuerſi non recipiantur ante vigeſimum ætatis ſuæ annum; & niſi ſaltem præcipua Doctrinæ Chriſtianæ capita nouerint.

Demum Superiores diligenter exquirant, quo ſpiritu, qua mente, ac voluntate id regularis vitæ genus elegerint, quem ſibi finem propoſuerint, num zelo melioris frugis, ac perfectioris vitæ, & vt Deo liberiùs famulari poſſint, an potiùs leuitate, vel humano aliquo affectu, aut inordinato animi ducantur, & an eorum parentes ope, & ſubſidio ipſorum indigentes deſtituantur.

Prouideant quoque, vt omnes, etiam conuerſi recipiendi priuſquam ad habitum regularem admittantur, ab ijs quibus munus hoc incumbit, de regula, quam profeſſuri ſunt, tribus votis eſſentialibus, ſtatuque regulari, & alijs cuiuſque Ordinis peculiaribus inſtitutis, & conſtitutionibus diligenter inſtruantur. Et quia quarundam Religionum moris eſt, nedum Conuerſos ad profeſſionem admittendos verum & Oblatos, vt vocant, recipere, circa ipſorum Oblatorum receptionem vnaquæq; religio ſuas peculiares Conſtitutiones; ſpecialiaq; inſtituta obſeruare teneatur.

Statim atque Nouitij ad habitum recepti, & in locum Nouitiatus introducti fuerint, per generalem omnium peccatorum confeſſionem totius anteactę vitæ conſcientiam diſcutiant, & expurgent.

Quòd verò ad loci qualitatem vniuſcuiuſque Nouitiatus ſpectat, locus huiuſmodi propria clauſura ab ea parte Conuentus, & Monaſterij, in qua degunt Profeſſi, ſegregatus ſit, atque diſtinctus, habeatque tot ad dormiendum cellulas ſeparatas, quot erunt numero Nouitij, vel dormitorium ita capax, vt pro ſingulis ſinguli lectuli cōmodè ſterni poſſint, in quo etiam cellula, vel certus, ac determinatus locus pro Magiſtro, eiuſque ſocio reperiatur.

In eo etiam, præter alias communes commoditates, aptus locus adſit ad ſpirituales collationes, ſeu conferentias faciendas, ac lectiones, inſtructioneſq; Magiſtri audiendas, & in quem hyemis tempore ad calefaciendum ſe igne communi recipiant.

Oratorium inſuper, ſeu Cappella, ſi commodè fieri poterit, ad Nouitios in ſpiritualibus, præſertim in ceremonijs, Eccleſiaſticiſque functionibus exercendos.

Hortus quoque peculiaris ad honeſtam recreationem benè concluſus, atque munitus adſit, ſin minus, hortum cæteris Fratribus communem recreationis tempore ingrediantur. Ipſis verò Nouitijs ibi commorantibus, curabit Magiſter cum loci Superioris auctoritate (ſi opus fuerit) ne in eundem quiſquam alius ingrediatur.

Ad huiuſmodi locum Nouitiatus nemini eiuſdem, vel alterius Ordinis regulari etiam Conuentus, & Monaſterij Officiali, vllo vnquam tempore ſub quouis prætextu aditus pateat, prę terquam Magiſtro, eiuſque ſocio, ac etiam Monaſterij, aut Conuentus Superiori, ſi quandocunque ingrediendum ſibi neceſſariò exiſtimauerit, quo tamen caſu aliquem ſemper ex ſenioribus conuentus, vel Monaſterij Patribus ſocium aſſumat.

Huius loci clauſuræ clauis apud Magiſtrum ſēper aſſeruetur, illique ſoli liceat ex graui tantùm cauſa ingreſſum illuc alicui permittere: ſi quis autem Nouitiorum quempiam alloqui voluerit, Magiſtro præſente, & non aliter alloquatur.

Nouitiorum Magiſtro, ſocius, ſi per Nouitiorum inſtruendorum multitudinē neceſſarius fuerit, vita, & moribus (quoad fieri poterit) conſimilis deputetur, qui in his, quæ ad Nouitiatus regimen ſpectant, dicto Magiſtro immediatè ſubiectus exiſtat, eliganturque tàm Magiſter, quàm ſocius per Prouinciale Capitulū, per triennium ad minus onus huiuſmodi ſubdituri. Quòd ſi aliquo caſu extra tempus capitulare noua loca Nouitiatus concedi contingat, tunc electionem Magiſtri Nouitiorum, & ſocij huiuſmodi in his nouis locis per Generalem, vel Prouincialem, ſeu Miniſtrum, aut eorum Viſitatores, ſeu Vicarios, de Diffinitorum tamen, vel grauiorum aliorum Patrum conſenſu fieri permittatur: idemque ſeruetur, ſi intra triennium, alterum, vel vtrunque vrgenti aliqua de cauſa ex illis locis amoueri, vel mori contigerit, in cuius, vel quorum locum alij conſimiles ſubrogari debeant.

Tam Nouitiorum Magiſter, quàm ſocius ab ijs omnibus officijs, oneribuſque vacationem habeant, quæ Nouitiorum curam, & regimen impedire valeant. Ipſe Magiſter ſacerdotali ordine ſit initiatus, ac in quinto ſaltem ſupra trigeſimum ætatis ſuæ anno conſtitutus, & per decennium à profeſſione emiſsa in religione perſtiterit: Socius verò trigeſimum annum excedat, ſintque ambo doctrina, & quantum per Superiorum diligentiā, & vires fieri poterit, vitæ etiam anteactę exemplo præſtantes, orationis præterea, & mortificationis operibus addicti, prudentia, charitateque referti, non ſine affabilitate graues, zelum Dei cum manſuetudine pręſeferentes: ab omni cordis, ac animi perturbatione, irę præſertim, & indignationis, quę in ſe, & erga alios charitatem impedire conſueuerunt, quamlongiſſimè alieni & tales demum, qui in omnibus ſeipſos bonorum operum exemplum prębeant, vt ij, qui eorum curæ ſubſunt, illos non tam metuant, quàm reuereantur, nec illis vnquam detrahere quicquam poſſint.

Habere etiam Magiſter plenam, & abſolutam poteſtatem circa Nouitiorum inſtitutionem, ac Nouitiatus regimen, ita vt in illis nemini (Viſitatoribus, ac Superioribus maioribus, vel etiam localibus exceptis) quouis colore ſe ingerere liceat.

Curam adhibeat diligentem, vt Nouitij omnes in regulari diſciplina ſedulo exerceātur, agnoſcantque præcipuè diuinæ, qua digni facti ſunt, vocationis præſtantiam, & excellentiam, quæ vera ſit atque perfecta votorum ſolemnium, & quàm neceſſaria cuiuſque Ordinis Conſtitutionum obſeruantia, modum in oratione, tum vocali, tum mentali fructuosè perſiſtendi, illicitas paſſiones, & vitia (ad quæ natura per peccatum labefactata

omni

omni tempore prona eſt, atque procliuis) per ſenſuum cuſtodiam, & mortificationem cohibendi, auſteritatem, ieiunia, cilicia, diſciplinas, conſciētiæ puritatem, crebram illius diſcuſſionem, Sacramentorum frequentiam, confeſſionis præſertim, quæ bis ſaltem ſingulis menſibus fiat, per aperitionem quotidianam motuum internorum, cordis, & tentationum manifeſtationem, per exercitium humilitatis circa viliora miniſteria, per modeſtiam in omnibus actionibus, diuturnumque ſilentium.

Quilibet Nouitius bis quotidie orationi mentali, & vocali incumbat, vnuſquiſque ſecundum propriam capacitatem, & ordinem ſibi à Magiſtro præſcriptum, ac pluries in die propriam conſcientiã vnuſquiſque examinare contendat. Ipſi autem Magiſtro ſoli Nouitiorum confeſſiones audiendi cura committatur. Liceat tamen Superiori, etiam locali, ſi ita expedire iudicauerit, vel per ſeipſum, vel per alium ab eo deputandum, ſemel, aut bis in anno eorundem Nouitiorum confeſsiones audire.

Quotidie Miſſæ ſacrificio interſint, & ſtatutis horis in Choro, nocturnis, diurniſque diuinis Officijs aſsiſtant.

Exercitationibus etiam corporalibus vacent, legant, vel ſcribant res ſpirituales, modeſtam animi recreationem interponant, quæ in ſolitario loco, & commodo extra Nouitiatum ſemel in hebdomada, vel in alternis ſaltem hebdomadibus longior ſtatuatur, fiatque ſemper Magiſtro præſēte, vel ſocio, qui multum inuigilent, ne duo ab alijs commorentur diſiuncti, atque eo tempore, cuiuſque, in quam natura feratur, propenſique animo ſcrutentur.

Non liceat eis, durante Nouitiatus, & probationis tempore, vnà cum Profeſsis, niſi in Choro, in eccleſia tempore officiorum, in proceſsionibus, aut in cœnaculo cauſa refectionis commorari, nec permittatur eis Profeſſos domo exeuntes comitari.

Pro communibus, & proprijs cuiuſque neceſsitatibus, quæ accidere poſſunt, vnus ex Nouitiis ipſis, ætate, moribuſque prouectior deputetur, qui abſque ſocio, Magiſtro permittente, omnia, prout opus fuerit, agat, cui etiam ianuæ cuſtodia, & rerum leuioris momenti prouiſio intra Nouitiatum committi poterit.

Cùm autem, licèt Clericorum bene inſtituendorum cura debeat eſſe præcipua, Conuerſorum tamē religioſa inſtructio non ſit prætermittenda, quin potius æquanimiter amplexanda, quandoquidem ſatis exploratum eſt, iſtorum etiam, cum regulam profiteantur eandem, perfectam educationem, tum religioni decorem, & ornamentum, tum aliis Chriſti fidelibus ædificationem, exemplum, atque vtilitatem afferre. Conuerſis ipſis à Clericorum Nouitiatu ſeparatus ad dormiendum locus (quantum commodè fieri poterit) aſsignari præcipitur. Illi tamen hac ſeparatione non obſtante, Magiſtro Nouitiorum, ſeu Superioribus Monaſteriorum, & Conuentuum iuxta cuiuſque Ordinis Statuta, & Conſtitutiones ſubditi eſſe, & obedientiam præſtare debebunt, à quo non tantum circa corporalia obſequia probandi, & exercendi, verum etiam, pro eorum capacitate, & commoditate, de ſpiritualibus, præſertim de modo mentaliter orandi, diligenter inſtruendi erunt, quod vt commodiùs fiat, ad Capitula, & ſpirituales Conciones, quæ per Magiſtros Nouitijs fieri ſolent, accerſiri debeant, & in Eccleſijs ſtatutis horis conueniant, niſi tunc in ſuis officijs actualiter occupati fuerint.

Tempore verò probationis elapſo, ij tantùm, qui non ſolum religioſæ perfectionis capaces: ſed ad laborem corporalem apti nouo, ac diligenti examine reperti fuerint (dummodo ætatis ſuæ annum, quo ad Clericos decimumſextum, quo verò ad Conuerſos, vigeſimumprimum exceſſerint) ad profeſſionem admittantur. Sed qui ad Conuerſorum habitum recepti fuerint, ad Clericorum ſtatum tranſire, etiam durante tempore probationis, non poſſint.

Superior cuiuſlibet Conuentus, in quo Nouitiatus fuerit conſtituturus, particularem librum habeat, in quo vniuſcuiuſque Nouitij profeſſio regiſtretur, illamque Nouitius profeſſus propria manu, & duo teſtes, qui præſentes fuerint, ſubſcribant.

Conuerſus verò literarum ignarus, profeſſus, in eorundem teſtium, qui ſe ſubſcripſerint, præſentia propria manu ſignum Crucis apponat, aſſeruetur que liber, & cuſtodiatur in Archiuio, vbi ſcripturę ad Monaſterium, ſeu Conuentum pertinentes reponi conſueuerunt.

Quia verò in quibuſdam Ordinibus filiationis vſus eſt receptus, declaratur, quod licet decretum ſit, vt Nouitijs educandis certa Monaſteria, aut Conuentus deſignata quilibet Ordo habere debeat, licitum tamen ſit Superioribus Monaſteriorum, & Conuentuum huiuſmodi Ordinum, in quibus filiationis vſus receptus eſt, eos quos præenarratis qualitatibus ſuffultos repererint, in ſuorum locorum filios iuxta cuiuſque Ordinis conſtitutiones adſcribere, ſicque adſcriptos, cùm iuxta præſentes inſtitutiones, & alias ſeruatis ſeruandis ad Ordinem recepti fuerint, ad loca Nouitiatuum cum teſtimonialibus literis tranſmittere, vbi tanquam dictorum Conuentuum, ſeu Monaſteriorum filij, eorundem nomine, & inſtantia recipi, ac in Nouitiatu probari, & deinde antequam ad eadem Monaſteria, ſeu Conuentus filiationis huiuſmodi remittantur, in profeſſorio ad perfectionem, vt permiſſum eſt, exerceri debebunt.

Porrò, ne loca vnius Monaſterij, ſeu Conuentus ab alio præoccupentur, Capituli generalis, aut prouincialis partes erunt, numerum pręſcribere pro omnibus, & eam ſimiliter rationem circa alimentorum contributionem, ſi opus fuerit, inire, ac ſingulis Conuentibus, & Monaſterijs pręſcribere, quę magis expedire videbitur.

Vt autem Nouitij iam in Profeſſorum numerũ, ſicut pręmittitur, recepti melius in bono ſpiritu, regulariſque diſciplinæ obſeruantia ſtabiliantur, & confirmentur, mandatur, vt ſtatim poſt profeſſionem emiſſam, ſi in Conuentibus, aut Monaſterijs pro Nouitiatibus aſsignatis locus aderit ſecundi Nouitiatus, ſiue Profeſſorij ab ea, quæ Nouitiorum eſt, atque antiquorum Profeſſorum habitatione diſtinctus, & ſegregatus, ibi collocentur, ſi Monaſterium, aut Conuentus eos alere queat, ſin minùs, in alium commodiorem Conuentum, aut Monaſterium transferantur, in quo is locus cum requiſitis ad Nouitiatum ſupranarratis reperiatur, vel accommodetur, aut de nouo conſtruatur.

Ab hoc tamen illę Religiones excipiuntur, quę, ſuarum conſtitutionum, ſeu inſtitutorum vigore

maio-

maioris temporis curſu nouos profeſſos intra nouitiatum detinere conſueſcunt, quibus in hac parte non derogatur, illis tamen permittitur, vt, prædictis earum conſtitutionibus nō obſtantibus, idipsū facere poſsint, ſi id rationi, ac religioni magis expedire iudicauerint, quibus in locis degant ſub regulis, & modo viuendi adhuc arctiori, quàm ſeruent antiquiores profeſsi, ita quòd in negotijs monaſteriorum, aut conuentuum non ſe intromittere, nec communibus tractatibus intereſſe, neque alicuius exterioris obedientiæ officia exercere debeant, ibique permaneant, quouſque ad ætatem ſacris Ordinibus ſuſcipiendis ſufficientem deuenerint, vel ſaltem per triennium poſt profeſſionem, quo etiam tempore poterunt, quinimo & debebunt litterarum ſtudijs operam nauare ſub directione, ac regimine Superioris, qui eas qualitates habeat, quibus nouitiorum Magiſtrum præditum eſſe oportere dictum eſt.

Declaratur tamen, quòd propter præmiſſa non cenſeatur conceſſa licentia recipiendi nouitios, niſi in locis pro nouitiatu deſignatis, aut impoſterū deſignandis, & pro numero dumtaxat in eorum ſingulis præſcripto, vel præſcribendo.

Denique ſi illi qui inter Religioſos gradu, & ordine Superiores ſunt, & alij, ad quos ſpectat, in prædictis omnibus, vel eorum aliquo deliquerint, ſeu quouis modo contrafecerint, officiorum omnium, quę tunc obtinebunt, priuationem, grauioreſque pro modo admiſſæ culpę pœnas, ſe ſubituros certò ſciant. Datum Romæ apud S. Petrum die 19. Martij 1603.

Ant. Seneca Refor. Apoſt. Secr.

Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimoquarto, Indictione ſeptima, Pontificatus autem Sanctiſſimi Domini N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius ſecundo, die vero vigeſimaſexta menſis Octobris, ſupradicta Decreta tam Sacræ Congregationis Concilij, quàm ſan. mem. Clemen. VIII. affixa, & publicata fuerunt ad Valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum; necnon in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per nos Camillum Fundatum, & Iulium Margitellum Curſores Sanctiſſimi.

Brandimartes Latinus Pro magiſtro DD. Curſ.

De Conuerſ. Coniug.

Cap. Præterea.

SVMMARIVM.

1 *PRofeſſus de vxoris licentia poteſt, & debet è monaſterio reuocari, ſi vxor ſit ſuſpecta, & continentiam non promiſerit.*

2 *Secus ſi promiſerit continentiam, ſiue ſit ſuſpecta, ſiue non.*

3 *Vxor iuuenis, quæ dedit viro licentiam profitendi, & caſtitatem vouit, an cogenda ſit non ſolum ingredi monaſterium, ſed etiam profeſſionem emittere.*

4 *Profiteri an, & quando aliquis præcisè cogi poſſit.*

5 *Vxor quæ dedit viro licentiam ingrediendi religionem, ſed caſtitatem non vouit, an poſſit directè virum repetere, & ille propria authoritate exire, & num. ſeqq.*

Et quid ſi ſit iuris conſcia, num 7. verſ. Prædictam concluſionem.

6 *Iudex in materia peccati ex officio prouidere poteſt vbi clauditur os agenti.*

7 *Maritus, cuius profeſſio non tenet, peccat ſi ſe ab vxore alienet, aut ei cauſam adulterandi præbeat.*

8 *Votum religionis emiſſum à coniuge de licentia alterius non ſolemnizatur, niſi votum remanentis in ſæculo ſit perpetuum; ſecus ſi temporale durante vita ingreſſi.*

9 *Vxor ſenex & non ſuſpecta vt poſſit in ſæculo remanere cum ſimplici voto caſtitatis, & vir ad religionem tranſire, an requiratur licentia Epiſcopi, & num. ſeq. vſque ad n. 17.*

10 *Diſſimulatio aliquando accipitur pro approbatione.*

11 *Matrimonij ſeparatio non poteſt fieri ſine authoritate eccleſiæ, & n. 13. & ſeqq.*

12 *Profeſſio facta à coniuge de licentia alterius caſtitatem vouentis, tenet; etiam ſine Epiſcopi licentia.*

13 *Coniux tranſire non debet ad religionem altero in ſæculo remanente cum voto caſtitatis ſine licentia Epiſcopi.*

14 *Vxor quando dicatur ſenex, & ſterilis ad hoc vt poſſit in ſæculo remanere cum voto caſtitatis, relinquitur arbitrio Epiſcopi, & num ſeq.*

15 *Intellectus cap. Si vir & vxor, 27. q. 2.*

16 *Actus contra iuris prohibitionem valet, ſi idem, vel alia iura dicant factum valere.*

17 *Epiſcopus non poteſt concedere licentiam vxori, cuius vir ad religionem tranſiuit ingrediendi monaſterium Monialium, & ibi degendi cum ſimplici voto caſtitatis, & num. ſeq vſque in finem.*

18 *Epiſcopus ita demum poteſt concedere licentiam ingrediendi ſepta monaſterij Monialium, ſi cauſa ſit neceſſaria, & reſpiciat monaſterium ipſum non autem perſonam ingredientis.*

19 *Monaſteria Monialium ingredientes de Epiſcopi licentia ex cauſis litium matrimonialium, adulteriorum, & alijs huiuſmodi incidunt in excommunicationem.*

20 *Licentia ingrediendi monaſteria Monialium pro mulieribus coniugatis an & quomodo à Sede Apoſtolica concedatur.*

1 PRAETEREA. Si vir de vxoris licentia profitetur, & ipſa vxor ſuſpecta nec continentiam vouet, nec religionem ingreditur, Epiſcopus virum vxori reſtituet. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. cum quo conſentiunt Butr. Cardinal. Anchar. & Abb. Sed ſecundum Io. de Anan. hoc intendit iuxta verum intellectum. Si vir ſine licentia Diœceſani profitetur, & ipſa vxor ſit iuuenis, & ſuſpecta, nec continentiam vouet, nec religionem ingreditur, Epiſcopus virum vxori reſtituet. Et ſic Io. de Anan. videtur fundare reſtitutionem viri in omiſſione licentiæ Diœceſani: tamen non eſt recedendum ab intellectu Io. Andr. & communi, quia Epiſcopi licentia non requiritur de neceſſitate, & ad validandum ingreſſum, ſed de honeſtate tantum, vt ingreſſus ſit licitus, vt dicam infra in vlt. notab. Cōmunis diuiſio. Secunda ibi, *dicimus*.

2 Nota primò ex illis verbis, *nec perpetuam caſtitatem vouente*, quod ſi vxor de cuius licentia ma-

titus profeſſionem emiſit continentiam vouit, vir
eius nou poteſt de Monaſterio reuocari. Quod
habet locum ſiue vxor ſit ſenex, & non ſuſpecta
de incoutinentia; ſiue ſit iuuenis, & ſuſpecta: vtro-
que enim caſu tenet irreuocabiliter ingreſſus viri.
Sed in hoc eſt differentia ſecundum Hoſtienſ. hic
in fin. quod ſi vxor ſenex ſit, & non ſuſpecta, poteſt
in ſęculo remanere, vt eſt textus in cap. Cum ſis,
& ibi dixi infra eod. Sed ſi ſit iuuenis, & ſic ſuſpe-
3 cta, cogenda eſt monaſterium ingredi, In hoc ta-
men diſcrepant Innoc. & Hoſtien. quod Innocen.
cenſet hoc ſecundo caſu vxorem eſſe cogendam
intrare monaſterium, non quidem vt fiat Mona-
cha, & monialiter viuat, ſed vt cuſtodiatur à va-
gatione, & refrænetur ne luxuriari poſſit. Ad hoc
cap. Vxoratus, in fin. infr. eod. & idem notat ipſe-
met Innoc. infra in cap. Significauit, ſed Hoſtien.
tenet vxorem ſuſpectam poſtquam licentiam de-
dit, & continentiam vouit, cogendam eſſe ad ſo-
lemnem profeſſionem; idque probat duplici ra-
tione. Prima eſt, quia iura non admittunt huiuſ-
modi commixtionem non profeſſorum cum pro-
feſſis, cap. Clerici, & cap. Vidua, ſupra tit. proxim.
Secunda eſt, quia vxor, quæ licentiam dedit, non
peccauit, vt debeat poni in ergaſtulo, ſicut dicitur
in cap. De lapſis, 16. q. 6. in cap. Si quis rapuerit,
27. q. 1. & in c. Gaudemus, infr. eod.

4 Nec obſtat ſi dicatur. Sicut nemo præciſè co-
gitur ordinari, cap. Quæris, de ętat. & qual. ita
nec præciſè cogitur profiteri, arg. cap. Integritas,
32. q. 1. Quia reſpondet Hoſtien. hoc procedere in
eo, cui non eſt quod imputetur; alioquin cogi-
tur non ſolum monaſterium ingredi, ſed & profeſ-
ſionem emittere, cap. Fraternitatis, 32. diſt. & d.
cap. Gaudemus. Præterea vxor ab initio non co-
gitur profeſſionem emittere, niſi cauſatiuè, vide-
licet vt viri ingreſſus ſit validus. In ipſa ergo eſt
ab initio vtrum ad hoc velit ſe adſtringere. Cen-
ſetur autem ſe tacitè adſtrinxiſſe ex quo marito li-
centiam dedit, & vouit; & propter hoc recepta
eſt illius profeſsio. Vnde niſi id ſeruet, ad quod
tacitè ſe obligauit, peccat; & ideo eſt cogenda,
arg. l. Sicut, C. de act. & obligat. nec eius profeſsio
dicetur abſolutè inuoluntaria, cùm habeat funda-
mentum in radice taciti conſenſus præexiſtentis.
Cum opinione Hoſtien. quę ante eum fuit Tancre-
di, tranſeunt hic Butr. n. 10. Anchar. n. 3. & in c. Si-
gnificauit, infr. eod. Io. Andr. num. 4. Butr. eod. n.
Cardin. num. 2. & alij communiter, & pro ea ſunt
textus aperti non cauillando in d. c. Cum ſis, §. 1.
& in d. c. Significauit, §. fin. eamque pluribus ra-
tionibus confirmat gloſ. in eodem c. Significauit.
Et quamuis gloſ. ipſa poſtmodum videatur incli-
nare, vt talis iuuenis ſuſpecta, quæ vouit, non ſit
cogenda ad religionem tranſire, ſed vir debeat illi
reſtitui officio iudicis: hoc tamen eſt verum quan-
do mulier dedit licentiam viro, ſed non vouit cō-
tinentiam, cum enim vouit, eſt vera prima pars
illius gloſſę, quod ſit pręciſè cogenda, vt hic de-
clarat Petr. de Anchar. num. 3. Sed Io. Calder. con-
ciliat opiniones fœdere diſtinctionis, videlicet aut
vxor, quę dedit viro licentiam profitendi, & ſim-
pliciter vouit continentiam, erat iuris conſcia, &
compellitur profiteri, c. Qui Vxorem, 33. q. 5. Aut
erat iuris inſcia; & tunc compellitur eſſe in mona-
ſterio, ſed non profiteri, arg. l. Cum de indebito,
ff. de probat. Et hęc Calder. diſtinctio placet hic
Abb. Panorm. num. 8. verſ. Io. Calder. dicit; & no-
uiſſimè Baſilio Pontio de imped. matr. cap. 9. §. 1.
verſ. Sed quid.

5 Secundò nota ad petitionem coniugis non vo-
uentis, de cuius licentia alter coniux ingreſſus eſt
religionem non reuocari ingreſſum, ſed ſolo iudi-
cis officio, vt concludunt hic Butr. num 4. & Abb.
6 nu. 8. & ſic nota quod in materia peccati vbi clau-
ditur os agenti, iudex ex officio prouidere poteſt.
Ad hoc cap. Ad noſtram, de iureiur. & c. Nouit,
de iudic. Sed in hoc oppoſitum tenet Innocen. in
cap. Quidam, num. 3. infra eod. vbi tamdem reſi-
det in hac opinione quod non ſolum remanens in
ſæculo poſſit repetere coniugem ingredientem
monaſterium, ſed etiam ipſe ingrediens poſſit pe-
tere coniugem in ſęculo remanentem: & moue-
tur duabus rationibus. Prima eſt, quia vnus con-
iugum vouere non poteſt ſine altero, ac ſi voueat,
promiſſum ſoluere non poteſt, c. Vna ſola, 33. q. 5.
7 Secunda eſt, quia cùm eius ingreſſus non teneat,
peccat ſi ſe ab vxore alienet, vel ſi ei cauſam adul-
terandi pręb eat, c. Si tu, 27. q. 2. c. Veniens, ſupra
tit. proximo. Idque intelligit Innocent. procede-
re etiamſi de voluntate coniugis, non tamen vo-
uentis intraſſet, cum prędictæ rationes æquè vi-
geant, cum tranſit ea inuita, vel non vouente. Li-
cet ſubdat tutius eſſe vt reductio ad coniugem fiat
officio iudicis, quàm ad petitionem coniugis.
Eamdem opinionem tenet Vincent. infra in c. Si-
gnificauit, & ſequuntur hic Io. Andr. & Anchar.
ambo n. 3. Similiter refert Abb. Antiq. hic num. 2.
Petrum Magiſtrum ſuum tenuiſſe quod ingreſſus
religionem de voluntate coniugis poterat exire
etiam authoritate propria, niſi qui remanſit in
ſæculo vellet ſe ad continentiam obligare. Nam
cum hic dicatur, vt ingreſſus poſſit, & debeat de
monaſterio reuocari, ſi ipſe voluerit coactionem
pręuenire, & facere de neceſsitate virtutem, non
videt cur non poſsit. Non tamen egreſſus poterit
debitum exigere, d. cap. Quidam, infra eod. Ita
Abb. Antiq. cum quo tranſeunt Io. Andr. & An-
char. proximè citati.

Prędictam concluſionem quod maritus reuoca-
ri poſsit ex monaſterio, non obſtante quod profeſ-
ſus fuerit de licentia vxoris non vouentis, limitāt
aliqui, & pręſertim Abb. hic nu. 4. verſ. Ego puta-
rem, vt non procedat ſi vxor fuiſſet certificata,
ſeu fuiſſet iuris conſcia, quia tunc dando licentiam
videretur tacitè continentiam vouere; & ſic non
reuocaretur ingreſſus mariti. Ratio eſt quia qui
vult vnum, cenſetur velle omne id, per quod per-
uenitur ad illud, cap. Prudentiam, de offic. deleg.
l. Ad rem mobilem, & l. Ad legatum, ff. de Procur.
facit cap. Vidua, ſupra tit. prox. Sed ingreſſus ma-
riti non poteſt irreuocabiliter fieri, niſi vxor voueat
continentiam, cap. Cum ſis, infra eod. Ergo dan-
do licentiam marito ingrediendi, videtur tacitè
vouere. Ad hoc allegatur, c. Qui vxorem 33. q. 5.
d. cap. Veniens, gloſ. in cap. Seriatim, in verb. Poſt
mortem, 32. diſt. & gloſ. in cap. Ex parte, il primo,
in ver. Conſentientem, & ibi Abb. num. 4. & 8. inf.
eod. Item gloſ. in c. Agathoſa, in verb. Vel ipſa, in
in fin. 27. q. 7. Roſell. in verb. Impedimentum 2. in
princ. Tabien. in ver. Matrimonium, 1. q. 3. num. 4.
Sylueſt. Matrimonium, 8. qu. 12. verſ. Quartum,
Sot. in 4. diſt. 27. qu. 8. art. 4. col. penult. & ex mo-
dernis Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 8. §. 9. & San-
chez de matrim. lib. 7. diſp. 33. num. 14. & videtur
hęc opinio ſatis rationabilis, ſed tamen multum

re-

Digitized by Google

reſtringit hanc litteram, quę generaliter loquitur, & non fundat ſe in ignorantia vxoris, ſed in eo quod caſtitatem non promiſit.

Præterea ſi vxor iuris conſcia dando licentiam marito profitendi cenſeretur tacitè vouere, hinc ſequeretur, vt ſi eſſet iuuenis, teneretur etiam monaſterium ingredi, vel vt compeſceretur à vagatione ſecundum opinionem Innocentij, vel vt ſolemnem profeſſionem emitteret, ſecundum opinionem Hoſtien. de qua ſup. in primo notab. cum vxor iuuenis viro ad religionem migrante non poſſit in ſæculo remanere propter periculum fornicationis, vt in d. cap. Cum ſis, & in cap. Vxoratus, infr. eodem. Quod tamen eſſet ſatis durum; & vix Doctores ad perpetuã clauſuram arctant mulierem, quæ expreſſo caſtitatis voto ſe obſtrinxit. In hoc tamen videntur conuenire, vt mulier in dubio præſumatur iuris ignara, niſi probetur certificata. Ad quod induco litteram d. cap. Cum ſis, infra eod. [Cum ſis, inquit, præditus ſcientia litterarum, ignorare non debes Sanctorum Patrum cõſtitutioni eſſe contrarium, vt vir vxore ſua, aut vxor viro ſuo non aſſumente religionis habitum debeat ad religionem tranſire. Atque ita improbatur ibi ignorantia propter ſcientiam litterarum: ergo rudibus, & imperitis ſicuti ſunt mulieres, milites, agricultores, & alij de quibus in d. l. Cùm de indebito, permiſſum eſt illam conſtitutionem ignorare. Vnde regulariter ſecus eſſet in maſculo d. c. Qui vxorem, 33. quæſt. 5. & declarat hic Abb. in fin.

8 Tertiò nota, votum profeſſionis emiſſum à coniuge de licentia alterius coniugis non ſolemnizari, niſi altero religionem ingrediente, aut perpetuæ caſtitatis votum emittente: & ſic videtur non ſufficere votum temporale quamdiu vixerit ingreſſus ſecundum Anton. de Butr. hic num. 3.

9 Vltimò nota ibi, *ignorante Epiſcopo*; coniugatum non debere ingredi religionem, & profiteri ſine licentia Diœceſani, de quo tamen dic vt in ſequenti quæſtione.

Lucius propoſuerat ingredi Religionem Cappuccinorum, & vxor cõſentiebat, & monaſterium Monialium S. Claræ intrare parata erat, & in eo quoad viueret perſeuerare cum ſimplici voto Caſtitatis: ſed cum eſſet quinquagenaria ſolemniter profiteri non intendebat. Quęſitum eſt an Epiſcopus poſſet impertiri licentiam Lucio tranſeundi ad Religionem, & vxori monaſterium intrandi cum ſimplici promiſſione continentiæ.

Hæc quæſtio duas habet inſpectiones. Prima eſt, An vxor in quinquageſimo ætatis anno dicenda ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia, adeò vt cum voto caſtitatis remanere poſſit in ſæculo, & hanc partem pleniſſimè examino infra in d. c. Cum ſis. Secunda inſpectio eſt quatenus ſit ſenex, & non ſuſpecta, & continentiam voueat, an Epiſcopus prædictis coniugibus poſſit concedere licentiam petitam.

Et hæc inſpectio ſimiliter habet duas partes; Altera eſt, An ad hoc vt maritus tranſire poſſit ad religionem, & vxor non ſuſpecta in ſæculo remanere cum ſimplici caſtitatis promiſſione, requiratur licentia Diœceſani. Altera eſt, An Epiſcopus dare poſſit licentiam vxori monaſterium ingrediendi, non vt ibi ſit monialis, nec Regularem vitam ducat; ſed perpetuò degat in habitu ſæculari voto Caſtitatis obſtricta.

Quoad primam partem putant nonnulli ad hoc vt vxor ſenex, & non ſuſpecta poſſit in ſæculo remanere, & vir eius ad religionem migrare, præter votum caſtitatis deſiderari etiam licentiam Epiſcopi, per tex. in c. Si vir & vxor, 27. q. 2 vbi diſponitur, vt ſi vir, & vxor diuertere pro ſola religioſa inter ſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat, & pro hac parte facit
10 text. in d. c. Cum ſis. dum dicit Epiſcopum poſſe diſſimulare vt ſi vxor ſit ſenex, & ſterilis, ea in ſæculo remanente & caſtitatem promittente, ad religionem tranſeat vir eiuſdem. Verba enim illa, *diſſimulare poteris*, intelliguntur ibi à gloſ. & DD. de diſſimulatione approbationis. Ad idem videtur textus hic dum ponderat profeſſionem fuiſſe emiſſam ab altero ex coniugibus Epiſcopo ignorante.

Quę ponderatio inepta eſſet ſi Epiſcopi ſcientia
11 aut conſenſus non requireretur. Atque ita hunc textum ad hoc expendunt Butr. n. 5. & 5. & Abb. n. 3. addentes rationem, quia cum agatur de diſſolutione matrimonij quoad thorum, non debet hoc fieri ſine licentia Epiſcopi, c. 1. De conſang. & affinit. c. Significauit, ibi, *vices Archiepiſcopi*, &c. inſ. eod. Et huic opinioni videtur adhęrere gloſ. hic in ver. Reuocari, dum ait; Si talis eſt vxor, quæ non poſsit eſſe in ſæculo ſine ſuſpicione fornicationis, non ſufficit ſola licentia vxoris ad hoc vt vir tranſire poſsit ad religionem, niſi & ipſa conuertatur. Si verò ſenex eſt, ſufficit ſola licentia, interueniente Epiſcopi authoritate, & ipſa voueat. Idem tenet Hoſt. in d. c. Cum ſis. n. 3. in ver. Permittas, dicens: nam ſine te, qui es Epiſcopus, non poſſunt talia expediri, vt notatur in c. Significauit, inſ. eod. in c. 2. & c. Continebatur de deſponſ. impub.

12 Tu diſtingue. Aut quæritur an licentia Epiſcopi requiratur ad validitatem profeſsionis, & quidquid dixerit Maiolus de Irregular. lib. 1. c. 4. nu. 5. tenendum eſt ingreſſum valere, licet Epiſcopi licentia non præceſſerit: nam nec Clerici requirunt aſſenſum Epiſcopi, vt neceſſarium, c. Duę, 19. q. 2. & ibi notat Vincent. & Io. Andr. hic in princ. Et probatur efficaciter in hoc textu vbi profeſsio facta fuit à marito de licentia vxoris ignorante Epiſcopo; & tamen in fine diſponitur vt maritus ita demum poſsit, ac debeat è monaſterio reuocari, ſi vxor non promiſerit caſtitatem. Ergo ſi caſtitatem promiſerit, maritus reuocari non poterit, & ingreſſus valebit non obſtante Epiſcopi ignorantia. Idem deducitur ex c. Vxoratus, inſ. eod. vbi nulla fit mentio de licentia Epiſcopi; imò inſcriptio directa eſt Prioribus, & Fratribus S. Ioannis. Et hanc partem poſt Hugonem, & Laurentium tenent in d. c. Si vir. & vxor. 27. q. 2. gloſ. in ver. Conſcientia, Archid. & Bellam. & tradunt hic Io. Andr. n. 1. Butr. n. 5. Card. q. 5. Feder. de Sen. conſ. 37. Caſus talis eſt, n. 2. vbi ait, quod hic dicitur de authoritate Epiſcopi, vel Vicarij non eſſe de ſubſtantia; nam ſine ipſa valebit profeſsio alio remanente in ſæculo, & vouente, quem refert, & ſequitur hic Anchar. nu. 3. verſ. Et hoc videtur tenere; & Abb. n. 3. verſ. Sequitur etiam, Idem notat Prępoſ. in c. Seriatim, n. 4. 32. diſt. vbi etiam allegat Abbatem in c. Vxoratus, infra eod. Et de conſuetudine non obſeruari vt petatur eiuſmodi licentia teſtantur Vincent. Io. Andr. & Cardin. ſupracitati. Quod etiam innuit gloſ. in d. c. Si vir & vxor. in ver. Conſcientia, dum ait: [Hoc generaliter obtinet, vt

ſempet authoritate Eccleſiæ fiat ſeparatio; ſi tamen ſine authoritate Epiſcopi iſtud fiat, tenet, vt generaliter interpretatur conſuetudo.

13 Aut quæritur an licentia Epiſcopi requiratur de honeſtate; & tenendum eſt requiri ſecundum Vincen. in d. c. Duæ ſunt. Innoc. hic in princ. Hoſt. n. 1. in ver. Ignorante, qui ſupplet verbum *maxime*, & ſequuntur Io. Andr. Butr. Cardin. Abb. & alij proximè citati. Ratio eſt, vt inquit Abb. n. 3. quia cùm per ingreſſum religionis alterius coniugis contingat matrimonij conſummati quoad thorum ſeparatio, non debet hoc fieri, cum ſit Sacramentum in Eccleſia Dei, ſine licentia Epiſcopi. Quam rationem perpendit etiam gloſ. præalleg. in d. c. Si vir. & vxor. dum dicit, hoc generaliter obtinere vt ſempet authoritate Eccleſiæ fiat ſeparatio.

14 Prętcrea ad hoc vt valeat profeſsio mariti, requiritur, vt vxor remanens in ſæculo ſit ita ſenex, & ſterilis, vt non ſit ſuſpecta de incontinentia, iuxta text. in c. Cum ſis, inf. eod. Quando autem mulier ad hunc effectum dicatur ſenex, iura non præſcripſerunt. Et ſterilitas quamuis vt plurimum contingat mulieribus in quinquageſimo anno, l. Si maior quinquagenaria. C. de legit. hæred. l. Si ſterilis, & ibi gloſ. in ver. Quinquaginta, ff. de act. empti. Raphael Fulgoſ. conſ. 212. Quædam mulier, col. 3. verſ. In primo videtur; tamen aliquando concipiunt etiam poſt quinquageſimum, vt de mulieribus Peruſinis teſtantur Bald. conſ. 437. Titius habebat Selam, n. 9. lib. 5. & Angel. in d. l. Si maior. Tota igitur hæc materia relinquitur arbitrio Epiſcopi perſpecta ætate, complexione, fœcunditate ac temperantia vxoris remanentis in ſęculo, vt poſt multa concluſimus in d. c. Cum ſis in fin. Et cōſequenter priuſquam Diœceſanus ſingulas circumſtantias examinauerit, & arbitratus fuerit mulierem poſſe in ſæculo morari ſine periculo fornicationis, licere non debet viro religionem tranſire; quod apertè tenet hic Butr. n. 5. dicēs. [Quia agitur de diſſolutione matrimonij, quod ſpectat ad Epiſcopum, & examinare cauſam an ſcilicet alter remanens in ſæculo dicatur tranſiſſe dies ſuos an non, & an poſſit honeſtè ſine altero remanere in ſæculo ſine ſuſpicione turpitudinis: ideò requiritur præſentia Epiſcopi, quia arbitrari ſpectat ad ipſum; & ideò ſatis neceſſaria videtur mihi hæc ſolemnitas in coniugato, cùm agatur de diſſoluendo matrimonio, quod debet fieri authoritate Epiſcopi, ne contingat vt oppoſitum declaret; & ſic iam ſeruare feci, ſed ne hoc poſtea reuocaretur in dubium, tutius foret ex officio aliquid ſuper hoc interloqui.] Hæc Butr. Qui tamen ſubdit, ſi daretur ingreſſus religionis ſine Epiſcopi licentia, & conſtaret notoriè perſonam remanētem non eſſe ſuſpectam, teneret ingreſſus, quia impoſſibile eſt vt Epiſcopus aliter declaret.

15 Et inhærendo ſupradictæ diſtinctioni non obſtant, quin potiùs fauent iura in contrarium adducta: nam quod dicitur in d. cap. Si vir, & vxor, 27. q. 2. procedit de conſilio, non autem de præcepto ſecundum gloſ. ibi, in ver. Conſcientia, Archid. & Bellam. Præterea ſubdit gloſ. illum textum poſſe intelligi in eo caſu, cum coniuges volunt conſtruere monaſteriū, in quo ſe conuertant: id enim fieri non debet ſine authoritate Epiſcopi, c. Nemo, de conſecr. diſt. 1. & hodie ſtatutum eſt, ſeu potiùs innouatum decreto Concilij Tridentini, in cap. 3. ſeſſ. 25. de Regul. cui intellectui valdè conſonat littera: nam poſt illa verba, *nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat*, immediatè ſubnectitur, *vt ab eo ſingulariter prouiſo conſtituantur loco*.

Similiter ponderatio, quæ fit in hac decretali, quod profeſſio facta fuerit ignorante Epiſcopo, intelligitur de honeſtate, & congruentia ſecundum Io. Andr. & alios præallegatos num. 12. Nam eodem contextu ponuntur verba illa, *præſentibus Sacerdotibus, & Monachis, & Epiſcopo ignorante*; & ſic potiùs ibi narratur factum, vt aduertit Abb. num. 2. & hæ ſolemnitates, vel exhibitę, vel omiſſæ modicum faciunt, ex quo conſtat de profeſſione ſecundum Innocen. hic in princ. cuiuș dictum ſequuntur Io. Andr. Card. & alij. De honeſtate itidem habet locum approbatio Epiſcopi, quæ elicitur ex d. cap. Vxoratus, infr. eod. ibi, Diſſimulare poteris.

16 Accedit quod etſi canones expreſsè prohiberēt tranſitum coniugis ad religionē ſine authoritate Epiſcopi, tamen cum non procedant vlterius irritando profeſſionem, & ex alio canone profeſſio facta etiam Epiſcopo ignorante declaretur valida, vt hic deciditur in fine, ſequitur vt actus factus cōtra legis prohibitionem non ſit nullus. Hęc eſt theorica Io. Andr. in c. Ad Apoſtolicam, num. 3. ſupra tit. prox. quam ibi approbant Butr. num. 8. Cardin. item num. 8. in 7. oppoſit. Henric. Boich. circa med. & alij communiter, habet enim locum eo caſu regula illius textus: Multa fieri prohibentur, quæ tamen ſi fiant, obtinent roboris firmitatem.

17 Quoad ſecundam partem dicendum eſt Epiſcopū nullatenus poſſe impertiri licentiam vxori monaſterium Monialium ingrediendi, atque ibi perpetuò degendi abſque ſolemni profeſsione; quia Sacri Canones improbant huiuſmodi commixtionem non profeſſorum cum profeſsis, cap. Peruenit, il ſecondo, 18. q. 2. cap. Vt clerici, & c. Vidua, ſupra, tit. prox. cap. 16. verſ. Finito, ſeſſ. 25. de Regul. Concil. Trid. & notat Hoſt. hic num. 5. & Anchar. num. 3. & in cap. Significauit, inf. eod. Ioan. Andr. num. 4. & Butr. eod. num. & Cardin. num. 2. Item decreto cap. 5. eiuſdem ſeſsionis ſtatutum eſt, vt ingredi intra ſepta monaſterij nemini liceat cuiuſcumque conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.

18 Et quamuis in Conſtitutione Bonifacij VIII. quæ incipit, Periculoſo, de ſtat. Regul. lib. 6. permittatur ſæcularibus, vt ingredi poſsint clauſuram monaſteriorum Monialiū de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia, idemque permittatur in d. cap. 5. ſeſſ. 25. de Regul. ibi, Sine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta: tamen in d. cap. Periculoſo, adijcitur conditio ſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat. Et in d. cap. 5. immediatè ſubiungitur; Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſarijs. Hæc autem neceſsitas ex ſententia Sacrę Congregationis Concilij debet reſpicere monaſterium ipſum, non perſonam ingredientis. Neque enim Sanctimonialium monaſteria inſtituta ſunt vt ſæcularium commoditatibus, ſeu indigentijs ſubſeruiant, d. cap. Peruenit, il ſecondo, 18. quęſt. 2.

19 Ac propterea cum in diœceſi Salamantina conſueuiſſent Epiſcopi concedere licentiam mulieri-

bus

bus ingrediendi monaſteria, in eiſque commorandi rum gratia commoditatis, tum ob cauſas vrgẽtes, vt puta litiu n matrimonialium, adulteriorum ac diſſenſionum inter viros, & vxores, ac his ſimilium cum alia loca non extarent, in quibus maiori cum ſecuritate morati poſſent, & quæſiuiſſet Epiſcopus an eiuſmodi licentias ſibi cõcedere liceret. Die 19. Februarij 1604. S. Congregatio reſpondit non licere vllo modo Epiſcopis vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, vt ex cauſis ſupranarratis Monialium monaſteria ingrediantur; imo ingredientes incidere in excommunicationem decreto Concilij, atque Summorum Pontificum Conſtitutionibus impoſitam; quod ſi aliquis caſus acciderit, propter quem expedire videatur concedere talem licentiam, eam obtinendam eſſe à Sede Apoſtolica.

10 Porrò pro monaſterijs Italię, & Inſularum adjacentium, eiuſmodi licentiæ conceduntur à Sacra Congregatione Regularium; vltra montes verò per litteras Sanctiſsimi in forma Breuis, ſed nonniſi raro, & ax graui cauſa, & committitur Ordinatio loci, vt ſi videbitur, ponat mulierem in aliquo monaſterio, cuius tamen Conſtitutiones expreſsè non repugnent, de conſenſu Abbatiſſę, & Monialium, & Miniſtri Prouincialis, aut alterius Superioris earum. Sola autem ingrediatur ſine vllis prorſus ancillis, & non exeat niſi cum videbitur; Vitam, & clauſuram obſeruet eo modo, quo Moniales ipſę, & tamdiu ibi maneat, quamdiu Ordinarius cauſam allegatam durare cognouerit.

De Conuerſ. Coniugat.

Cap. Verum.

SVMMARIVM.

1 *Coniux ante matrimonium conſummatum poteſt altero inuito Religionem ingredi; ſed remanens in ſæculo poteſt ad ſecunda vota tranſire.*

2 *Matrimonium ratum non conſummatum dirimitur per ſolemnem profeſſionem alterius coniugum.*

3 *Non autem per ſuſceptionem Sacri Ordinis.*

4 *Matrimonium ex carnali copula confirmatur.*

5 *Copula carnalis quamuis nihil addat ſubſtantiæ matrimonij, tamen addit quoad multa, vt hic.*

6 *Diſpenſatio an ſit concedenda, vt matrimonium ratum diſſoluatur per vota ſimplicia à viro emittenda in religione Societatis Ieſu, & n. ſeqq. vſque in fin.*

7 *Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota ſimplicia.*

8 *Papa diſpenſat in matrimonio rato non conſummato ex graui cauſa.*

9 *Et an ingreſſus in religioneͤ Societatis Ieſu ſit cauſa ſufficiens, & n. ſeq.*

Et quid de promotione ad Epiſcopatum, & n. 12.

10 *Coniux religionem ingreſſurus cautionem præſtare debet, quod vel religionem profiteri, vel ad coniugium redire debeat infra duos menſes, & num. ſeqq.*

11 *Et quid poſt Concil. Tridentin.*

13 *Frigiditatis impedimentum perpetuum dirimit matrimonium.*

14 *Et ſi ſuperueniat poſt matrimonium ratum, an ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper eo.*

1 VERVM. Ante matrimonium conſummatum poteſt alter coniugum, etiam altero inuito religionem ingredi; ſed remanens in ſæculo non poteſt ad ſecunda vota tranſire. Hoc dicit Io. Andr. Butr Card. Ancbar. Abb. & Io. de Anan. Primò ponit dictum. Secundò ipſius rationem ibi, *Quia*.

2 Nota primò ex textu caſum notabilem, in quo diſſoluitur vinculum matrimonij contracti per verba de præſenti, ſcilicet per ingreſſum religionis, & ſolemnem profeſſionem in ea emiſſam, dummodo carnali copula non ſit conſummatum, quia cum non fuerint vna caro ſimul effecti, ſatis poteſt vnus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo remanere, vt in littera concordat cap. Deſponſatam, 27. q. 2. cap. Ex publico, & cap. Ex parte, il ſecondo, infra eod. & in auth. de Sanctiſſ. Epiſcop. §. Sponſalibus quoque, ibi, Si verò conſtante adhue matrimonio, aut vir ſolus, aut vxor ſola intrauerit monaſterium, ſoluatur matrimonium, collat. 9. & hic notant gloſ. vltim. Innocent. in verb. Satis poteſt, ibi: Et credimus primi matrimonij vinculum penitus frangi, & Abb. num. 8. dicens hanc opinionem à Doctoribus communiter teneri: licet antiqui ſuper hoc variauerint, vt plenè notatur, vt in d. cap. Deſponſatam, in gloſ. vn. 27. q. 2. Hodie hoc eſt de fide, vt in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. de reformation. matrim. canon. 6. Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem religionis profeſſionem alterius coniugũ non dirimi, anathema ſit.

3 An autem idem iuris ſit ſi vir ad ſacros Ordines promoueatur, olim erat cõtrouerſũ, vt differit gl. in cap. vnico, in verb. Sacri Ordinis, de vot. lib. 6. Sed hodie hoc eſt expeditum in Extrauag. Ioann. XXII. Altercationis antiquæ, eod. tit. quæ declarat ſpeciale eſſe in religionis ingreſſu, vt matrimonium ratum diſſoluatur; ſecus verò in ſuſceptione ſacri Ordinis, quia hoc non reperitur iure cautũ, nec per aliquam Sanctorum fuit vnquam attentatum; vnde ſi vir de facto ordinaretur, characterem quidem reciperet, ſed tamen compelleretur inſtante coniuge matrimonium conſummare, vt ibi deciditur, & firmat gloſſ. in d. cap. vnico, & Abb. hic num. 2. de quo ſcripſi pleniùs in cap. Coniugatus, inf. eod.

4 Secundò nota ibi, *dummodo carnalis commixtio non interuenerit inter eos*. Ex carnali copula matrimonium confirmari, ſecundum Abb. hic num. 3.

5 Quamuis enim quoad ſubſtantiam matrimonij coitus nihil addat, cap. Sufficiat, 27. qu. 2. l. Nuptias, ff. de reg. iur. addit tamen quoad quædam, primò ſcilicet quoad bigamiam, cap. Debitum, ſupra de bigam. Secundò, quoad ſignificatum, de quo ibi habetur. Tertiò, quoad impediendum religionis ingreſſum, vt hic ſecundũ Goffred. Quartò, quoad bonum prolis, l. Librorum, ff. de verb. ſignificat. Quintò, quia multis modis per ipſum firmatur matrimonium, vt cap. Tua, infra de ſponſalib. ſecundum Hoſt. hic num. 2. in fine, & Ioann. Andr. num. 3. Adde ſeptimò, quia ſuper matrimonio conſummato non diſpenſat Eccleſia nam quos Deus coniunxit, homo non ſeparat. Matth. 19. cap. Quos Deus, & cap. An quod, 33. qu. 2. cap. Ad limina, 30. q. 1. cap. Quantò, ſupr. de tranſlat. Epiſcop.

ſcop. Sed benè diſpenſat ſuper matrimonio rato non conſummato, vt notatur in cap. Ex publico, infra eodem, & dicam infra n.8.

6 Ex facto quæſitum eſt, an concedenda ſit diſpenſatio, vt matrimonium ratum non conſummatum diſſoluatur per vota ſimplicia à viro emittenda in Religione Societatis Ieſu.

Carolus Anton. Bononienſis die 13. Octob. anni 1621. contraxit matrimonium per verba de præſenti cũ Vrſula, & infra bimeſtre ante conſummatum matrimonium recipit ſe in religionem Societatis Ieſu, in qua animo ſuſcipiendi habitum regularem in habitu ſæculari permanſit de licentia Sanctiſsimi D. N. tunc Archiepiſcopi Bononienſis, qui ſemel atque iterum bimeſtre tempus ad Ingrediendum religionem, de quo in cap. Ex publi-
7 co, infr. eod. ad totum hunc menſem Aprilis prorogauit, cum tempus huiuſmodi ſit arbitrarium iudici, ſecundum gloſſ. ibi in verb. infra duorum: Sed quia ex Conſtitutione Gregorij XIII. Aſcendente Domino; tria vota Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, quæ poſt biennium in prædicta religione emittuntur, licèt ſubſtantialia ſint, non tamen ſunt ſolemnia, ſed ſimplicia, per quæ non dirimitur matrimonium ratum, ſicut dirimitur per ſolemnem profeſsionem, vt hic, & in concordantibus ſupracitatis in primo notab. & in puncto tenent quatuor authores ex ipſa Societate, videlicet Vaſquez in 1. 2. q.96. art.4. diſput.165. cap.10. Henriq. in Summa lib. 11. cap. 8. num.7. Sanchez de matrim. lib. 2. diſputat. 8. num.6. & ſuper Decalog. tom.2. lib.5. cap.1. num.29. & Ribadeneira in lib. de Societat. inſtitut. cap. 19. §. Exprimet ea. Propterea Orator ſupplicat, vt Sanctitas Sua ex gratia dignetur eiuſmodi matrimonium dirimere, poſtquã expletis annis probationis, in dicta religione vota ſimplicia emiſerit; præſertim quia obſtetrix deputata à Sanctiſsimo, facta inſpectione corã matrona retulit, Vrſulam eſſe nimis arctam, & virum de propria impotentia plurimum hæſitare.

8 Etſi dubitandum non ſit quominus Summus Pontifex diſpenſare poſsit ſuper matrimonio rato non conſummato, iuxta communem Canoniſtarũ ſententiam in cap. Ex publico, infra eod. & re ipſa Pontifices ſæpe diſpenſauerint, vt referũt Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 21. & Caietan. in opuſc. tom. 1. tract. 28. de matrim. quæſt. vnic. & aliquando etiam ex ſententia ſacræ Congregationis Concilij: tamen illud etiam abſolutum eſt, huiuſmodi diſpenſationem abſque iuſta, & graui cauſa non eſſe concedendam: vnde, vt refert Petr. de Sampſone in d. cap. Ex publico, cum quidã Princeps petijſſet ab Innocentio III. vt diſſolueret matrimonium non conſummatum, & Pontifex reſpondiſſet, ſe non poſſe; poſtea Principe allegante auctoritatem gloſſæ Vincentij in d. cap. Ex publico, Innocentius reſpondit; Maledictus qui te docuit; & quamuis Petrus non explicet cur maledixerit docenti; tamen Abb. ibidem ſub num. 24. aſſerit id fortè factum fuiſſe, quia ſine maxima cauſa non debet Papa hoc facere, & in cap. Ex parte, il ſecundo, infra eodem, idem Abb. num.3. ait Papam non poſſe matrimonium ratum diſſoluere, niſi ex
9 cauſa in iure expreſſa, vel omnino ſimili. Cæterum cauſa ingreſſus in religionem Societatis Ieſu eſt voluntaria, nec grauis, ſeu maxima appellari poteſt. Item non eſt expreſſa in iure, nec omnino ſimilis, cùm longè aliud ſit vota ſimplicia emittere, vt notatur in cap. vnico, de voto, lib. 6. & Orator poteſt aliam eligere ex religionibus approba-
10 tis. Præſertim verò quia iura à religionem ingredi volente iubent recipi ſufficientem cautionem, quod vel religionem profiteri, vel ad coniugium redire debeat infra ſpatium duorum menſiũ, iuxta practicam d. cap. Ex publico, vt prudenter hoc ca-
11 ſu fuit obſeruatum. Hoc autem duorum menſium ſpatium, quod hodie extenditur ad annum propter decretum Tridentini Concilij cap. 15. ſeſſ. 25. de Regul. præfixum eſt à ſacris Canonibus, ne fiat iniuria remanenti in ſæculo, ne tandiu neceſſe habeat expectare, & à copula abſtinere, vt ait Io. de Anan. in eodem cap. Ex publico, num.6. Quod cum ita ſit, iuſtum non videtur vt concedatur diſpenſatio oratori ad ingrediendam religionem Societatis Ieſu, in qua vota ſimplicia nonniſi poſt biennium emitti ſolent; neque enim iuſtum eſt, vel tutum vxorem tandium inuitam continere, & in periculum incontinentiæ adduci. Propterea enim de iure communi Epiſcopus non debebat ingredienti religionem dare tempus probationis, niſi maritus conſentiret, vt notat ibi gloſſ. in verb. infra duorum, Innoc. prope fin. & Ioan. Andr. in gloſ. Numquid, col. 1. vbi ait Principem tempus probationis reſtringere ex cauſa, quia carnis ſtimulis non poteſt coniux reſiſtere.

12 Ad hæc Thomas Sanchez è Societate Ieſu de matrimonio diſput. 16. lib. 2. num. 8. cenſet non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi ſuper matrimonio rato non conſummato, vt vir tranſeat ad Epiſcopatum, niſi valde neceſſarium eſſet ad bonum commune illum in Epiſcopum promouere; & tamen votum ſolemnizatur per ſacri Ordinis ſuſceptionẽ, ſicut per profeſſionem regularem, d. cap. vnico, de voto, lib. 6. ergo longè minus licebit diſpenſare, vt matrimonium diſſoluatur per tranſitum ad religionem, in qua finito probationis biennio vota non ſolemnizantur.

13 Porrò ſi mulier, aut vir habuiſſent impedimentum perpetuum frigiditatis, matrimonium ab initio fuiſſet nullum, cap. Fraternitatis, de frigid. &
14 malefic. Sed ſi tale impedimentum poſt matrimonium, & ante copulam ſuperueniſſet; hæc fortè iuſta eſſet cauſa concedendi diſpenſationem ſuper matrimonio rato, ſecundum Alciat. reſp. 21. nu. 7. & 8. quẽ refert & ſequitur Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 10. num 44. Sed ſterilitas, ſeu impotentia, cuius meminit Orator in ſupplici libello, eſſet prius concludenter probanda ad ſacrorum Canonum præſcriptum.

De Conuerſ. Coniugatorum.

Cap. Cum ſis.

SVMMARIVM.

1 *MAritus ad Religionem tranſire non poteſt niſi & vxor tranſeat, vel non ſuſpecta caſtitate promittat.*

2 *Ignorantia iuris non eſt probabilis in iuriſperito.*

3 *Profeſſio vnius coniugis non valet niſi vterque profiteatur, aut remanens in ſæculo caſtitatem voueat, & caueat periculo incontinentiæ.*

4 *Coniux non adulter poteſt religionem profiteri, licet*

Google

cet remanens in ſæculo ſit iuuenis, & caſtitatem non promittat.

5 Matrimonium conſummatum per adulterium, vel profeſſionem alterius coniugis non ſoluitur quoad vinculum.

6 Mors ciuilis an, & quando æquiparetur naturali.

7 Vxor in qua ætate dicatur ſenex ad hoc vt cum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo remanere, & maritus ad religionem tranſire, vſque in fin.

8 Vxor vt poſſit in ſæculo remanere viro ad religionem migrante debet eſſe ita ſenex vt non ſit ſuſpecta de incontinentia.

9 Libidinis labes quæ in iuuentute contrahitur in ſenectute frequentius expiatur, ſed non ſemper.

10 Incõtinentiæ periculum oritur ex hoc ſolo quod coniux ſit iuuenis.

11 Senectus quid ſit.

12 Senectutis initium aliter conſtituendum eſt quoad vniuerſam hominis ſpeciem, & aliter quoad ſingulos homines, de quorum ſenectute agitur.

13 Senectus in vniuerſum quando incipiat, variæ referuntur ſententiæ.

14 Ætates hominum quot ſint, & qualiter diſtinguantur.

15 Ætas virilitatis, & ſenectutis non determinatur à iure generaliter quoad omnes; ætas augumenti ſecus, & cur.

16 Senilis ætas pro materia diuerſitate vario modo à iure præſcribitur.

17 Senectus quoad ſingulares homines an, & quomodo probetur ex aſpectu corporis.

18 Canicies quale indicium ſit ſenectutis.

19 Puer ſeptem annorum capite admodum cano apud Cardinalem Paleottum.

20 Senis centum annorum mirabile exemplum à Hieronymo recenſetur.

21 Senes qui dicantur, arbitrio iudicis relinquitur in caſibus, in quibus nulla ætas præfinita eſt.
Senior quandoque eſt aliquis in quinquageſimo anno, quàm alius in ſexageſimo, ibid.

22 Arbitrium in ſenectute dijudicanda qualiter ſit regulandum.

23 Senex ante quinquageſimum annum vt quis dicatur non reperitur iure cautum.

24 Septuagenarij indiſtinctè dicuntur ſenes, nec quoad eos eſt locus arbitrio iudicis.

25 Senes octuagenarij non excuſantur à perſonaliter comparendo ſi ſint robuſti.

26 Ætates hominum ſecundum ſubiectam materiam diuerſimodè limitantur, & terminantur.

27 Vxor in qua ætate iudicanda ſit ſenex, vt poſſit in ſæculo remanere cum voto ſimplici caſtitatis, iura non præſcripſerunt.

28 Dicitur ſenex, & non ſuſpecta ſi ſit ſexagenaria iuxta opinionem Soti.
Contrarium, num.45. vſque ad num.82. & præſertim, num.65.

29 Iuuenis dicitur quis ante ſexageſimum annum quoad hoc vt poſſit cum eo ſuper inceſtu diſpenſari, & n.73. verſ. Et ex his patet.

30 Abbatiſſa in qua ætate ſit eligenda, & n.74.

31 Vidua an poſſit eligi in Abbatiſſam, & n.76.

32 Senes ſexagenarij an excuſentur à ieiunio, & n.78. & ſeq.

33 Senilis corporis ſtatus ex leui momento in morbum decidit.

34 Senes ſexagenarij nõ includũtur in exceptione Bullæ Cruciatæ ab indulto veſcẽdi lacticinijs, & n.95.

35 Vita in calore ſita eſt.

36 Mulieres ſunt viris frigidiores.

37 Vxor quinquagenaria poteſt in ſæculo remanere cum voto ſimplici caſtitatis ſecundum opinionem Sanchez.
Contrarium, n.82.

38 Lex Iulia Poppeia probibens viris poſt ſexageſimũ annum, & mulieribus poſt quinquageſimum nuptias contrahere à quibus, & cur fuerit abrogata, & n.65. verſ. Et hæc fuit ratio.

39 Matrimonium poſt pubertatem in quacumque ætate contrahi poteſt.

40 Potentia generandi in maſculis, & fœminis in quã vſque ætatem protendatur, & n.65.

41 Mulier non dicitur ſtudere procreationi liberorum à quinquaginta annis ſupra.

42 Liberta quinquagenaria non tenetur ad operas.

43 Teſtes an dicãtur ſenes in quinquageſimo anno quoad hoc vt examinari poſſint ad æternam rei memoriam, & n.88.

44 Mulieres quinquagenariæ etiam robuſtæ non tenentur ad ieiunia eccleſiæ.
Contrarium, num 89.

45 Senectus, & ſterilitas copulatiuè requiruntur ad hoc vt vxor poſſit remanere in ſæculo cum voto ſimplici caſtitatis.

46 Sterilitas ratione naturæ non aufert incontinentiæ ſuſpicionem, & num ſeqq.

47 Mulieres natura ſteriles ſunt præ cæteris libidinoſæ.

48 Mulieres natura produxit ad generandum, & infixit eis concupiſcentiam, & deſiderium matrimonij.

49 Pudor eſt mulieribus nuptiarum præmia non habere.

50 Mulieres in qua ætate incipiant eſſe ſteriles.

51 Cornelia è Scipionum familia poſt ſexageſimum ſecundum annum Voluſium Saturnum peperit.

52 Mulierum exempla, quæ poſt quinquageſimum annum conceperunt, & num ſeqq.

53 Partus quinquagenariæ mirabilis eſt quia rarus, ſed non miraculoſus n. ſeq. & n.63 & 64.

54 Federici Imperatoris mater quinquagenaria publicè voluit parere, & cur.

55 Sterilis à natura, & maior quinquagenaria æquiparantur.

56 Iura conſtituuntur ex ijs quæ frequentiùs accidunt.
Declaratur, n 60. & ſeqq.

57 Argumentum à communiter accidentibus valet.

58 Lex de miraculoſis non fertur.
Declaratur, n.64.

59 Viuere præſumitur, qui non probatur mortuus, niſi poſt annum centeſimum.

60 Intellectus l. Iura, cum tribus ſeqq. ff. de legibus, & num ſeqq.

61 Legislatores non contemnunt ea, quæ præter naturam contingunt, licet rarò.
Filij tergemini in vtero eſſe à iure præſumuntur, ibidem.

62 Filius natus octauo menſe an ſuccedat, & hæreditatem tranſmittat.

63 Leges non aptantur ad ea quæ ſemel tantum, aut bis poſſunt contingere, verſ. Reſpondet ſecundò.

64 Miraculum propriè quid ſit & quæ requirantur de ratione miraculi.

65 Viri iuris præſumptione vſque ad ſexageſimum annum poſſunt progenerare, ideoque ante eam

æta-

ætatem non carent ſuſpicione incontinentiæ.
66 *Niſi contrarium appareat, in quo iudicis arbitrium verſabitur.*
67 *Virorum exempla, qui poſt octuageſimum annum liberos procrearunt.*
68 *Maior annis ſeptuaginta an poſſit maſculos procreare.*
69 *Filius an potius præſumatur natus ex patre ſeptuagenario, quàm ex adulterio.*
70 *Sterilitas mulierum præcurrit iuris præſumptione ſterilitatem virorum annis decem, & ſecundum Philoſophos annis viginti.*
71 *Aetas congrua nubendi quæ ſit ex ſententia Ariſtotelis.*
72 *Eliſabeth conceptio miraculoſa.*
73 *Chriſti conceptio ex Spiritu Sancto fuit miraculum miraculorum.*
74 *Intellectus, cap. Iuuenculæ, 20 q. 1.*
75 *Senes viuidi gubernationi ſunt aptiſſimi.*
76 *Intellectus, cap. Quomodo, 31. q. 1.*
Mulieres ſexagenariæ Apoſtolorum tempore eligebantur propter prædicationis officiũ, vt eis pannos lauarent, & inſeruirent, ibidem.
77 *Corrupta indecorum eſt vt præſit virginibus.*
78 *Senes in qua ætate à ieiunio excuſentur, non eſt à iure determinatum.*
79 *Senectus ſola non excuſat à ieiunio eccleſiæ, niſi adſit aliqua ſenilis infirmitas.*
80 *Opinio Caietani, & Nauarri circa ieiunium ſenum expenditur.*
81 *Minores tertio ſeptennio non tenentur ieiunia eccleſiæ obſeruare.*
82 *Senectutis initium, vt minimum conſtituitur in quinquageſimo anno.*
83 *Senectus ſola non ſufficit, vt abſit incontinentiæ periculum, ſed deſideratur aliquis ſenectutis progreſſus.*
84 *Præſumitur quis continentiam ſeruaturus ratione antiquæ ætatis, etiamſi tempore iuuentutis caſtitatem non ſeruauerit.*
85 *Maior quinquagenaria, quæ concepit in quinquageſimo anno non vacat à periculo incontinentiæ.*
86 *Senectus & ſterilitas non ſufficiunt ad hoc vt vxor remanere poſſit in ſæculo, ſi aliunde appareat de illius intemperantia.*
87 *Vxor de cuius licentia maritus profeſſionem emiſit ſi ſit ſuſpecta de incontinentia, & caſtitatem promiſerit an ſit cogenda ingredi monaſterium, vt cuſtodiatur à vagatione, an verò vt ſolemniter profiteatur.*
88 *Teſtes in dominio Mediolanenſi dicuntur ſenes in ſexageſimo anno, quoad examen ad æternam rei memoriam.*
89 *Opinio Sanchez, quæ excuſat mulieres quinquagenarias à ieiunio eccleſiæ refellitur.*
90 *Opinio ſi ſpeculatiuè ſit vere probabilis, eſt etiam tuta practicè.*
91 *Senes diu ieiunium ferre non poſſunt, ſed egent cibo crebro, & modico ex ſententia Hippocratis.*
Procedit in decrepitis, & ſenio confectis tantum, ibidem.
92 *Mors in extrema ſenectute ſine dolore.*
93 *Senes non decrepiti facillimè ieiunium ferunt.*
94 *Senes ſeptuagenarios, non ſexagenarios excuſat à ieiunio Eccleſiæ communis opinio.*
95 *Aetas quæ in viris eſt ſexagenaria incongruè dicitur quinquagenaria in mulieribus quoad effectum ieiunij.*
96 *Mulieres faciliùs ieiunium tolerant quàm viri, & cur.*
97 *Mulierum exempla, quæ ſine vllo cibo diu vixerunt.*
98 *Ieiunantes ſine corporis detrimento, imò & cum vtilitate vtuntur modica refectione loco cœnæ.*
99 *Vxori ante quinquageſimum annum licentia remanendi in ſæculo non eſt concedenda; poſt annum verò quinquageſimũ concedi poteſt arbitrio Epiſcopi, & quomodo eius arbitrium regulari debeat.*

1 CVM SIS. Vxoratus ad religionem trãſire non poteſt, niſi & vxor tranſeat, vel niſi de incontinentia non ſit ſuſpecta, & caſtitatem promittat. Hoc dicit. Primò ponitur ratio. Secundò deciſio, ibi, *Inde eſt*. Ex principio litteræ. Cum ſis præditus ſcientia litterarum.

2 Nota primò, iuris ignorantiam non eſſe probabilem in iuris perito; turpe enim eſt nobili, & Patritio ignorare iura, in quibus verſatur, l. 2. §. Seruius, ff. de orig. iur. ſed turpius eſt Epiſcopo canones ignorare, cap. Vel non eſt compoſ. de temp. ordin. c. Omnes, 38. diſt. de quo ſcripſi in c. 1. ſupra de Summ. Trinit. & fid. Cathol.

3 Secundò nota non valere religionis ingreſſum alterius coniugis, niſi aut vterque religionem ingrediatur, aut remanẽs in ſæculo caſtitatem vo-
4 ueat, & careat periculo incontinentiæ. Quod tamen fallit ſecundum Innoc. & alios hic, ſi propter adulterium lata ſit ſententia diuortij; quia tũc coniux innocens poteſt religionem ſolemniter profiteri, licet remanens in ſæculo ſit iuuenis, & continentiam non promiſerit. Et in his terminis
5 loquitur text. in c. Agathoſa, 27. q. 2. Ratio eſt quia eo caſu coniux propter adulterium eſt ſolutus à ſeruitute alterius, c. Conſtitutus, & c. Gaudemus, infra eod. Cæterum quamuis ſic profeſſus ſit mortuus mundo, c. Placuit, 16. q. 1. non tamen durante vita naturali illius poterit alter coniux matrimonium contrahere, vt probatur in c. Licitè, 32. q. 7. iuncto text. hic. Nam in d. c. Licitè patet matrimonium per adulterium coniugis non ſolui quoad vinculum, quod hodie diffinitum eſt à Tridentina Synodo in can 7. ſeſſ. 24. de Sacram. Matrim. Et ex hoc texto colligitur matrimonium non ſolui per ingreſſum religionis, ex quo fuit conſummatum,
6 & ſic nota caſum ſecundum Goffr. In quo mors ciuilis non æquiparatur naturali, contra id, quod habetur in l. Deo nobis, C. de epiſc. & Cler. de quo tamen dic, vt per Hoſt. Io. Andr. Butr. Anch. Card. & Abb. hic, & per Dyn. in l. Ex ea parte, §. In inſulam, de verb. oblig. Io. Andr. in c. Suſceptum, de reſer. lib. 6. Bart. Bald. & DD. in l. Gallus, §. Et quid ſi tantum, ff. de liber. & poſth.

7 QVAERO in qua ætate vxor dicatur ſenex ad hoc vt eum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo remanere, & maritus aliquam ex Religionibus approbatis ſolemniter profiteri valeat.

Dubitationi cauſam præbuit quidam Lucius, qui cupiebat ingredi Religionem Fratrum Cappuccinorum, vxorque aſſentiebatur, & in monaſterio Monialium S. Franciſci quamdiu viueret morari, & perpetuã caſtitatem vouere parata erat; ſed profiteri ob ingraueſcentem ætatẽ annorum quinquaginta, & infirmam valetudinem non intendebat. Quæſitum eſt an eſſet annuendum prædictis

dictis coniugibus ſupplicantibus, vt vxor ſimplici caſtitatis voto adſtricta monaſterium ingredi, & vir Religionem Cappuccinorum ſolemniter profiteri poſſet.

8 In hac quæſtione ſupponendum eſt pro conſtanti ex Sacrorum Canonum præſcripto duo eſſe neceſſaria ad hoc vt vxor poſt matrimonium conſummatum cum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo permanere viro ad religionem tranſeunte. Alterum vt ſit ſenex, alterum vt non ſit ſuſpecta de incontinentia. Iura ſunt clara hic in verſ. Verum ſi ita vxor ſenex eſt, in c. Significauit, ibi, ſi eſt talis ætatis, de qua ſuſpicio haberi non poſſit, & in c. Ad Apoſtolicam, infra eodem, vbi Innocentius III. primò conſtituit regulam dicens: Cum vir, & vxor vna caro ſint per copulam coniugalem effecti, nec vna pars conuerti poſſit ad Dominum, & altera remanere; profectò non eſt alter coniugum recipiendus ad obſeruantiam regularem. Deinde ſubijcit limitationem: niſi reliquus forte ſit eius ætatis, vt ſine ſuſpicione incontinentiæ valeat in ſæculo remanere. Atque ita hæc duo debere copulatiuè concurrere ſentit gloſ. in c. ſeq. in ver. Continentiam, Hoſtien. hic num. 4. & expreſſius Cardin. in 2. oppoſ. & Butr.
9 in d. c. Vxoratus, num. 1. Ac propterea ſi vxor eſſet quidem ſenex, ſed tamen appareret ſuſpecta de incontinentia, non eſſet ei annuendum, vt remaneret in ſæculo cum voto ſimplici caſtitatis, vt per Innoc. in d. cap. Significauit, Card. vbi ſupra, & Syluest. in ver. Diuortium, q. 13. n. 16. verſ. Tertiò, ex conſenſu alterius. Quamuis enim libidinis labes quę nonnunquam in iuuentute contrahitur in ſenectute frequentius expietur, vt legitur in c. Cum in iuuentute, de præſumpt. hoc tamen non eſt perpetuum, vt ibi notat gloſ. Frequentius inquit, non tamen ſemper. Nam difficile continentiam ſeruat, qui illicito ſe concubitu maculare non metuit, §. Quodverò, 34. diſt.

10 Idemque obſeruandum eſſet in caſu conuerſo ſi mulier careret incontinentię ſuſpicione inſpectis honeſtis eius moribus, ſed tamen non eſſet ſenex; quia canones initio citati non requirunt ſimpliciter, vt abſit timor fornicationis, ſed ponderãt ætatem ſenilem; atque ita exigunt, vt ceſſet huiuſmodi periculum ea cauſa ſenectutis, vt notant infra in c. Proximo Hoſt. Io. Andr. & Butr in fin. Cardin. q 4. & Abb. n. 4. Eſſet enim valde periculoſum, vt vxor iuuenis viro aſſueta vtcumque honeſta tamdiu moraretur in ſæculo, cum iuuentus ſit ſemper expoſita varijs incontinentiæ caſibus; ideoque Butr. infra in cap. Proximo in fin. Non video, inquit, ſi mulier eſt iuuenis, qualiter non ſit ſuſpecta, quia mulieres ſunt volubiles vt rota. Quapropter ex hoc ſolo, quod coniux remanens in ſęculo ſit iuuenis, quoad hunc effectum oritur incontinentiæ ſuſpicio, idque ſatis probatur in c. Epiſcopus, 77. diſt. vbi ſic ſtatuitur: ſi coniugati iuuenes cõſenſerint ordinari, etiam eorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo religione promiſſa poſteaquam pariter conuerſi fuerint, ordinentur. Qui text. licet variè à Doctoribus exponatur; tamen ſecundum Præpoſ. in c. Si ſe, 28. diſt. non cauillando litteram efficaciter probat vxorem iuuenem debere ad religionem tranſire, ſi maritus ad Sacros ordines promoueri velit, vt latius dicam infra in c. Proximo n. 9. Ergo idem dicendum ſi maritus velit profiteri religionem. Quo argumento vtuntur Hoſt. Ioan. Andr. & & alij proximè citati. Cum igitur Sacri Canones requirant vt vxor remanens in ſæculo ſit ita ſenex, vt ſit immunis à ſuſpicione incontinentiæ, inueſtigandum eſt in qua ętate ad hunc effectum diiudicanda ſit ſenex. Ad cuius rei euidentiam abs re non erit aliqua præmittere de ſenectute in genere, ac de ſenectutis initio, & progreſſu.

11 Primum igitur, vt inquit Card. Paleott. de bono ſeneḉt. par. 1. col 2. in fin. receptum eſt apud omnes nouiſſimum illud temporis interuallum, quod exactis cæteris vitæ ſuperioris gradibus vſque ad mortem ſupereſt, ſenectutem vocari tamquam extremum humanæ vitæ actum, quem Cicero appellat occaſum vitæ, & S. Tho. vltimam ætatem hominis in 4. diſt. 43. art. 3. q. 2. Eſt autem ſenectus frigidum, & ſiccum corporis temperamentum annorum multitudinis ratione proueniens, vt diffiniũt. Medici quos ſuppreſſo nomine refert Card. Paleott. loc. cit. Diffinitio eſt Galeni lib. 5. de ſanit. tuen. c. 9. claſſ. 2. cui non abſimilis eſt alia, quæ affertur in lib. definitionum Platoni aſcripto, videlicet Senectus eſt imminutio animalis à tempore contingens. Necnon alia quę habetur in lib. definitionum Medicarum, qui Galeno tribuitur in lib. 6. Iſagog. Senectus eſt ętas, in qua diminuitur animal. Quod ipſum innuit Ariſtoteles de iuuentute, & ſenectute c. 14. dum ait: Iuuentus eſt primæ refrigeratiuæ augmentatio; ſenectus autem huius decrementum. Et quæ in plantis vocatur ariditas, in animalibus vocatur ſenectus.

12 Verum quo tempore homines incidant in huiuſmodi temperamentum, Medici dixerunt non poſſe certa ratione præſcribi, ob magnam varietatem, quam ſolent homines ex alijs, atque alijs cauſis contrahere. Sicut non pręſcribitur in c. 1. neque in c. Niſi cum pridem, §. Alia de renunc. & propterea initium ſenectutis aliter docuerunt cõſtituendum eſſe quoad vniuerſam hominis ſpeciem, & aliter quoad ſingulos homines, de quorum ſenectute agitur.

13 Et quidem in vniuerſum quoad humanam ſpeciem, vt refert Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cent. 1. caſ. 59. n. 1. Hippocrates arbitratus eſt ſenem dici à quadrageſimo ætatis anno vſque ad quinquageſimum ſextum. Seruius Tullius ſenes iudicauit poſt exactum annum quadrageſimum ſextum. Varro poſt quadrageſimum quintum, Galen. lib. 5. de ſanit. tuen. c. vit. claſſ. 2. relatus à Bracheo Turonenſi in l. Pueri, n. 9. de verb. ſignif. ætatem ſenilem tripartito diuidit. Primam appellat viridem, alias crudam ſenectutem, & hæc à Menochio potius quàm à Galeno concluditur ab anno quinquageſimo in ſexageſimum. Secunda quam propriè ſenectutis nomen habere voluit, incipit in ſexageſimo, & deſinit in ſeptuageſimum. Tertia decrepita quę conficit quod reliquũ eſt ætatis. Licet Paleott. loc. cit. generaliter aſſerat Medicos à quinquageſimo anno vſque ad ſexageſimum ſenectutem protraxiſſe.

14 Iſidorus lib. 6. Etymol. & poſt eum Archid. in c. Vnico, n. 2. de Cler. ægrot. lib 6. & Io. Andr. in proœmio eiuſdem compilationis nu. 22. ſic diſtinguunt ſeptem ætates hominum. Prima eſt infantia, quæ durat vſque ad ſeptimum annum, vt l. 1. §. 1. ff. de adminiſtr. Tutor. de qua in l. Si infanti. C. de vit. deliber. Secunda exinde vſque ad annum decimumquartum eſt Pueritia, ſic dicta, quia pura

eſt, necdum ad gignendum apta, de qua habetur in c Pueri, 1.q.1.in c.In veteri, 77.diſt.& in c Indecorum, de ętat. & qual. Tertia ætas eſt adoleſcentia, ſeu pubertas, de qua in c Puberes. de deſponſ. impub. & hæc protenditur vſque ad vigeſimum quintum annum l.1.in fin.ff.de minor. Quarta eſt iuuentus, de qua in c.Iuuenis, in princ. de ſponſal. & hęc ſecundum eos concluditur in quinquageſimo anno. Quinta eſt virilitas, id eſt grauitas, quæ eſt declinatio à iuuentute in ſenectutem, quæ initium ſumit ab anno quinquageſimo, & deſinit in quinquageſimo nono, cuius fit mentio in c. Petijſti, 7. q.1. Sexta eſt ſenectus, quę nullo determinato annorum numero finitur. Senium vero eſt vltima pars ſenectutis, & hanc appellat ætatem quieſcentium Io Andr. vbi ſupra, de qua in l. Senium. C.qui teſtam. fac.poſſ.

Sed gloſ. in proœm. Sexti, in ver. Perfectus, ſex tantum ætates aſſignans poſt infantiam, pueritiam, & adoleſcentiam, Quarta, inquit, eſt iuuentus, vel virilis ętas ab anno vigeſimo quinto vſque ad quinquageſimum. Quinta ſenectus vſque ad ſeptuageſimum. Sexta abinde, & dicitur ſenium aliorum ætatum terminus.

Accurſius in l. Hęreditatum in gloſ. à prima ætate, ff. ad leg. Falcid. quatuor tantum ætates conſtituit, videlicet impubertatem vſque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, l. Penult. C.de impub. & alijs ſubſtit. adoleſcentiam vſque ad vigeſimumquintum, l. Non aliter, in fin. de legat. 3. iuuentutem exinde vſque ad quadrageſimum, d. l. Non aliter in fin. abinde ſenectutem, vel ſenium, vt l. Maiores, ff. de iur. immunit. Receptior tamen videtur ſententia gloſſę præallegatæ in proœm. Sexti, quam ibi dicunt eſſe tenendã Io.Andr. num.23. & Gemin. in gloſ. in ver.Perfectus,& ſequuntur Grammat. deciſ.34.in princ. Io. de Anan in rubr. de delict. pueror. col.1. Afflict.in Commentarijs ad Conſtitutiones Neapolitanas lib.2. rubr.37. in fin. Abb. in c.Quoniam frequenter, n.18 verſ. Illud etiam conſiderandum, vt lit. non conteſt. vbi per illam gloſſ. tenet ſenectutem incipere à quinquageſimo anno, eo quod iuuentus incipiat à vigeſimoquinto, & duret vſque ad quinquageſimum.

15 Verum etſi leges præſcripſerint quot anni requirantur ad infantiam, Pueritiam, Adoleſcentiam, & Iuuentutem, vt in iuribus præallegatis: tamẽ generaliter quoad omnes nullibi reperitur determinatum quot anni exigantur ad virilitatem, & multo minus ad ſenectutem, vt patet in ead. l. Non aliter, §.fin. de legat.3. Rationem diuerſitatis aſſignat eleganter Caiet. in 2.2. q.147. art.4.verſ. Ad primum. [Senectus, inquit, non eſt euidenter omnibus vna, ſicut ætas augumenti; quoniam ætas augumenti determinatur ab ortu, qui certus eſt, ætas verò ſenectutis à naturali occaſu, qui incertus eſt. Sunt enim quidam ſexagenarij ita fortes, vt alij quadragenarij, & vnus altero habet multo plures circulationes cæleſtes propter quod contingit forte aliquem eſſe ſenem in trigeſimo, aliquem in quadrageſimo, vel aliquo huiuſmodi
16 anno.] Itaque pro materię diuerſitate iura aliter, atque aliter ætatem ſenilem pręſcripſerunt, vt not. gloſ. in d. l. Non aliter, in ver. Seniores, & latius patebit infra n.26.

17 Sed quoad ſingulares homines, de quorũ ſenectute agitur, ſolent nonnulli æſtimare ſenectutem ab exteriori corporis ſpecie, videlicet à rugis, vultu, ſeu cutis ariditate, atque alijs huiuſmodi ſignis, &
18 pręcipue à canitie Tiraquel. l.6. Connub. n.7. Quorum opinioni ſuffragatur text. in c. Magnæ, de vot. ibi: ætatis in te ſeneſcentis defectus, atque canities vix labores, & dolores ſuos tolerare poſſunt. Itẽ tex. in Auth. de quæſt. §. Si vero vitæ occaſione, ibi: Corporũ eorũ ſtatum qualis quis eſt inſpicere, & §. Si vero aliqui, ibi: læſos autem, aut læſas corpore, aut canitie graues hos ſine moleſtia eſſe iubemus. Per quem textum Angelus ibi circa fin. & Bart. in l. r. ſimiliter per text. ibi n.6. C. de mendicant. valid. lib.11. dicunt ſenectutem probari per aſpectum corporis ad inſtar minoris ætatis iuxta l. Minor vigintiquinque annorum ex aſpectu, ff. de minor. & ſequuntur Grammat. deciſ.48 n.19. & Menoch. de arbitrar. iud. lib.2. cent.2. caſ.117. n.2. verſ. Id quod non modo.

Verum hęc coniectura nec perpetua, nec prorſus certa eſt; cum multi ætate adhuc florentes feſtinam, ac præmaturam gerant canitiem, qui præcani dicuntur, qualem ſe fuiſſe Horatius Poeta ſcribit, & de quibus Boet. de conſolat. in princ.

Intempeſtiui funduntur vertice cani.

19 Vnde refert Plinius in Albania gigni quoſdam à pueritia ſtatim canos, & Paleott. in tract. de bon. ſenect. par.1. col.2. in fin. narrat ſibi ad Vrbem redeunti apud Faliſcum occurriſſe puerum ſeptem annorum Traianum nomine vultu ſucci pleno, rubicundo, & hilari, ſed capite admodum cano omnibus qui illic aderant admirantibus. Sed & Ariſtot. ſcribit lib.4. de hiſtor. Animal. c.11. nonnullis pilos dum ęgrotarent incanuiſſe, quibus in bonam valetudinem reſtitutis nigri enati fuerunt canis defluxis. Ratio autem cur canities non ſit conſtans ſenectutis indicium ea eſſe poteſt, quia vt illic docet Ariſtot. canities non prouenit ex ariditate, ſicut ſenectus; ſed cutis vitio, quod vitiliginem appellamus, pili omnes producuntur cani.

Et è conuerſo ſunt alij qui matura iam, & occidua ætate amœnam adhuc faciem retinent, & leuem cutem, capillumque nigrum, ſeu flauum, qualem Palladius ſcribit fuiſſe Abbatem Or in monte Nitriæ qui cum eſſet nonaginta annorum erat vul-
20 tu nitido, & alacri: & vt alia exempla omittamus mirabile eſt quod ponit Hieron. ad Paul. Concord. de homine centeſimum annum agente: ait enim: [Oculi puro lumine vigent, pedes imprimunt certa veſtigia, auditus penetrabilis, dentes candidi, vox ſonora, corpus ſolidum, & ſucci plenum, cani cum rubore diſcrepant, vires cum ætate diſſentiunt, non memoriæ tenacitatem, vt in pleriſque cernimus, antiquior ſenecta diſſoluit, non calidi acumen ingenij frigidus ſanguis obtundit, non contractam rugis faciem arata frons, non denique tremulæ manus per curuos ceræ tramites ſtylum ducit.]

Quamobrem cum hæc coniectura quæ in ſenectute dijudicanda ſumitur ex aſpectu corporis ſit admodum fallax ad formandum iudicium de ſenectutis initio videtur ſic diſtinguendum cum
21 Menochio. Nam aut verſamur in caſibus in quibus certa ætas reperitur à iure præſcripta; & tunc manifeſtum eſt ſingulos eſſe habendos pro ſenibus in ea ætate, quam leges præſcripſerunt, vt in l.1. & l. fin. C. qui ætat. ſe excuſ. lib. 10. & in l. Maiores, ff. de iur. immunit. cum ſimil. Aut verſamur

in

in caſibus, in quibus nulla certa ætas à iure præfinita eſt; & tunc communiter tenetur opinio Innocentij in c. Quoniam frequenter, num 3. vt lit. non conteſt. videlicet an quis dicatur ſenex, necne, relinquendum eſſe arbitrio iudicis, cōſiderata cuiuſque complexione. Nam quandoque aliquis eſt ſenior in quinquageſimo anno, quàm alius in ſexageſimo. Ita Innoc. quem ibi ſequuntur Hoſt. Io. Andr. Abb. Socin. Felin. & alij omnes, Barbar. conſ. 22. col. 3. lib. 3. Florian. in l. Aquilia ſi deletum, ff. ad l. Aquil.

22 Cæterum cum adhuc incertum ſit qua ratione eiuſmodi arbitrium ſit regulandum, ante omnia obſeruandum eſt Doctores conuenire in duabus

23 propoſitionibus. Prima eſt neminem poſſe appellari ſenem ad quemcumque effectum ante quinquageſimum annum, quia nullibi id reperitur iure cautum. Et quamuis ante illud tempus aliquis poſſit incidere in temperamentum frigidum, & ſiccum ex aliquo accidenti; non tamen propterea ſenex dicendus erit, quia ad ſenectutem inducendam requiritur vt temperamentum illud proueniat ratione ætatis, & non aliunde, vt dictum eſt ſupra num. 18.

Nec refert quod gloſ. in l. Hæreditatum, in ver. à prima ætate, ff. ad l. Falcid. dicat iuuentutem protendi à vigeſimoquinto vſque ad quadrageſimum annum, & abinde ſenectutem, vel ſenium per text. in l. Non aliter, in fin. de legat. Tertiò quia Accurſius ibi quoad hoc videtur locutus ex capite ſuo, nam illa lex hoc non dicit. Tantum enim quærit à qua ętate iuuenes legati, & in quam intelligi debeant; & reſpondet exiſtimari poſſe eum iuuenem qui adoleſcentis exceſſiſſet ætatem quoad inciperet inter ſeniores numerari. Cęterum in qua ętate quis numeretur inter ſeniores, lex non aperit. Vnde ille text. communiter ſic ſummatur. Quilibet iuuenis dicitur qui inter ſeniores non numeratur.

24 Secunda concluſio eſt. Poſt annum ſeptuageſimum quilibet dicitur ſenex, Abb. in c. Quoniam frequenter, n. 18. vt lit. non conteſt. vbi ait in ſeptuagenarijs, & ſupra non eſſe locum arbitrio iudicis an dicantur ſenes, necne, cum in tali ætate valdè proprie dicantur ſenes, & à ſeptuageſimo anno incipiat ſeniū, quod eſt aliarum ętatum terminus, & quantumcumque quis ſit bene complexionatus in ea ętate, timere debet mortem, & ſequitur, Alber. in diction. in ver. Senex. Vnde merito Cardanus contradicentium Medicorum lib. 2. contr. 10. tract. 5. dicebat ſupra annum ſeptuageſimum in omnibus conuenire, vt ætas pro deplorata habeatur. Itaque iudicis arbitrium regulariter concluditur à quinquageſimo anno vſque in ſeptuageſimum.

25 Nec refragatur quod ſenes octuagenarij eſſe debeant quoad hoc vt non teneantur perſonaliter comparere. Rota deciſ. 9. de iudic. aliàs 222. incip. Senes videlicet octuagenarij, in nou. Siquidem ad eiuſmodi excuſationem ſola ſenectus non ſufficit, ſed copulatiue requitur, vt quis ſit ſenex, & valetudinarius; alioquin ſenex cuiuſcumque ſit ętatis ſi aliàs ſit robuſtus, non excuſatur vt ibi per Rotam.

26 Deinde in arbitrio regulando à quinquageſimo vſque ad ſeptuageſimum obſeruanda eſt diligenter materia, de qua agitur: non enim æqualiter omnes infra hoc ſpatium exiſtimandi ſunt ſenes: nam ætates hominum ſecundum ſubiectam materiam vario modo limitantur, & terminantur, vt tradit gloſ. præalleg. in d. l Hæreditatum, & ibi remiſſiuè Bart. ff. ad l. Falcid. & in l. 1. §. Pueritiā, ff. de poſtul. Cyn. & Alber. in l. Si infanti, C. de iur. delib. Felin. in cap. Cum vigeſimum, col. fin. de off. deleg. Pariſ. conſ. 19. num. 25. vol. 2. Et de ſenectute tradunt in ſpecie gloſ. & Io. de Platea in l 2. C. qui ętate lib. 10. Pariſ. loco cit. & dictum eſt ſupra num. 16.

27 In caſu autem de quo agitur, vt ad propoſitam quæſtionem propius accedamus, iura non determinant præcisè in qua ætate vxor cenſenda ſit ſenex ad effectum vt careat ſuſpicione incontinentię, & remanere poſſit in ſęculo cum voto ſimplici caſtitatis, marito ad religionem migrante, nec quemquam reperi ex Claſſicis Canoniſtis id explicitè aſſerentem, tantum enim generaliter affirmant vxorem debere eſſe ſenem, & non ſuſpectam.

28 Inter modernos vero Theologos duæ ſunt ſententię.

Prima eſt Soti in 4. diſt. 27. q. 1. art. 4. col. 12. §. Præterea, exiſtimantis ad hunc effectum mulierē dici ſenem quando eſt ſexagenaria, & eum ſecutus eſt Corduba in ſumm. qu. 178. verſ. Emperò ſi el matrimonio. Et quidam alij ex recentioribus relati à Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 32. n. 15.

29 Quorum ſententię ſuffragatur primò quod ante ſexageſimum annum quis dicitur iuuenis, quoad effectum vt cum eo poſſit ſuper inceſtu diſpenſari propter periculum incontinentię, vt cenſet Corduba lib. 1. ſui Quæſtionarij, q. 12. art. 1. col. 3 §. Secundum dictum.

30 Deinde pro eadem ſententia facit text. in cap. Iuuenculas, 20. qu. 1. vbi Gregor. ait; [Iuuenculas fieri Abbatiſſas vehementiſsimè prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua niſi ſexagenaria virginem, cuius vita hoc, atque mores exegerint, velari permittat.] Quo textu patet virgines reputari iuuenculas ad illum effectum ante ſexageſimum annum, & Turrecrem. ibi in princip. In hac ætate inquit, extinctus eſt fomes libidinis.

31 Tertiò ad idem facit text. in cap. Quomodo, 2 t. q. 1. vbi refertur illud Apoſtoli ad Timoth. 5. Vidua eligatur non minor ſexaginta annorum. Præfinitio enim huius ętatis ibi non fundatur in prudentia, ſeu maturitate conſilij, quia vidua cuiuſcunque ſit ętatis non poteſt eligi vt prę ſit monaſterio, ſed vt paſcatur ab eccleſia, vt declarat ibi gloſ. in verb. Eligatur, cum qua tranſeunt Laur. & Archid. Videtur ergo requiri, vt ſit ſexagenaria, quia Vidua marito aſſueta ante illam ętatem non videtur ita eſſe à periculo incontinentiæ immunis, vt poſsit cum Clericis conuiuere.

32 Demum adduci poteſt pro hac ſententia quod ſexagenarij reputantur ſenes quoad hoc vt excuſentur à ieiunio, ſecundum Caiet. in 2. 2. qu. 147. art. 4. § Ad primum, & Greg. de Valent. in 2. 2. diſp. 9. q. 2. punct. 5. col. 2. Et hanc eſſe communē opinionem affirmat Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 32. num. 15. & Leſſius lib. 4. de inſt. & iur. c. 2. de Ieiun. dicens in hoc omnes conuenire vt ſexagenarij ordinariè excuſentur, hac enim ętate eſt media ſenectus iuxta medicos, in qua natura facile inedia, & repletione grauiter lęditur, & præcipitatur. Idque indiſtinctè nulla habita ratione an ſint vegetes, & robuſti necne, ſecundum Sanchez,

qui ad hoc allegat Angles Floribus in c. De ieiun. q.6. diff. 6. fol. 407. Emman. Sà in ſumm. in ver. Ieiunium, n. 9. quia in ea ętate vires iam deficiunt, & in proximo eſt interitus. Et quia ſanitas ſenum
33 non eſt firma, ſed fallax & incerta, ſecundum Galen. lib 5. de ſanit tuen. pag. 7 vbi ait ſenilem corporis ſtatum ea leui momento in morbum decidere, ac proinde curandum eſſe in victu eadem ratione, qua conualeſcentes.

34 Hinc Pius V. & Pontifices ſucceſſores dum in Bulla Cruciatæ negant Clericis, & regularibus facultatem veſcendi lacticinijs, excipiunt ſexagenarios, per hoc inſinnantes rationi conſentaneum eſſe, vt in ea ætate imbecillitati naturę conſulatur.

35 Quę omnia longè magis vendicant ſibi locum in mulieribus ſexagenarijs: nam vita in calore ſita eſt, ſecũdum Ariſt. in problem. ſect. 3. problem. 22. eo quod anima tamdiu corpus informet, quã diu in ea virę munia obire poteſt: pręcipuus vero vitalium functionum adminiſter eſt calor. At fœ-
36 minæ ſunt viris frigidiores; ideoque citius creſcũt, ętate florent, & ſenectute macerantur, vt per Ariſtot. loc cit. Quod etiam docuit Albert. Magnus in lib 12. de Animal. cap. vlt. relatus à Tiraq l. 1. Connubial. nu. 57. dicens mulieres citius creſcere, compleri, ac ſeneſcere, & notatur in c. Puberes, & c. Continebatur, de deſponſ. impuber.

37 Secũda ſententia eſt Thomæ Sanch de matrim. lib 7. diſput. 32 num. 16. qui arbitratur ad hunc effectum non eamdem ętatem ad ſenectutem eſſe præſcribendam in fœminis, atque in maſculis, cũ fœminę ſint viris frigidiores; ideoque virum ſexagenarium quoad hoc eſſe dijudicandum ſenem, & fœminam quinquagenariam, quia in ea ętate tam viris, quàm mulieribus accidit communiter ſterilitas, & calor iuuenilis ferè extinctus eſt, & propterea ceſſat incontinentię ſuſpicio, & pro hac ſententia adduci poteſt

38 Primo, quod l. Iulia Poppea cautum fuerat ne vir maior annis ſexaginta, vel mulier annis quinquaginta nuptias contraherent tamquam ad generandum inhabiles. Et quamuis eam legem omnium primus abrogauerit Claudius Cæſar, vt refert Suetonius in vita Claudij Cęſaris, cap. 13. ac deinde Iuſtinianus in l. Sancimus, C. de nupt. ta-
39 men hęc abrogatio non idcirco facta eſt, quod maior quinquagenaria poſſit concipere, ſed quia matrimonium contrahi poteſt propter ſeipſum, etiamſi liberi procreari non poſſint, vt illic Bald. adnotauit, & Socin. Iun. conſ. 35. Viſa, n. 34. lib. 2. & fuſius Pariſ. conſ. 29. Cato, n. 73. vol. 2.

40 Secundò, pro eadem ſententia adduci poteſt text. in l. Si minor, C. de legit. hæred. & quod per illum text. not. gloſ. in l. Si paterfamilias, §. fin. in
41 verb. Sexaginta, ff. de adopt. vbi referens in qua ætate ad varios effectus quis dicatur ſenex, in fine dicit ſic: Mulier non dicitur ſtudere procreationi liberorum à quinquaginta annis ſupra. Et idem tradit Fulgoſ. conſ. 212. Quædam mulier, colum. 3. verſ. In primo videtur, vbi ait potentiam generandi in maſculis durare vſq; ad annum ſexageſimum; in fœminis verò vſque ad annum quinquageſimum.

42 Tertiò adducitur pro eadem ſententia quod liberta quinquagenaria non tenetur ad operas, l. Liberta, ff. de oper. libert. quam ad propoſitum noſtrum allegat Albet. in d. l. Si maior. C. de legit. hæred.

43 Quartò, facit pro eadem ſententia quod notat Innoc. in cap. Quoniam frequenter, num. 3. vt lit. non conteſt. vbi determinat ſenes dici poſt quinquageſimum annum quoad hoc vt ad æternam rei memoriã examinari poſſint, quia inquit, recipiuntur timore mortis, ne cum eis pariter pereat probatio veritatis; & ſatis probabiliter poteſt timeri de morte cuiuſq; ſecundum naturam inferiorum cauſarum poſtquam peruenit ad annum quinquageſimum, & cum Innoc. tranſeunt ibi Hoſtien. Io. Andr. & plerique alij.

44 Denique pro hac ſententia adduci poteſt quod notat idemmet Sanch. de matrim. d. diſp. 32. n. 17. verſ. Sed ſupereſt, vbi affirmat ex opinione, quam dicit eſſe ſpeculatiuè probabilem, mulieres quinquagenarias etiam robuſtas indiſtinctè à ieiunio excuſari; motus quia ætas, quæ in viris eſt ſexagenaria, in fœminis eſt quinquagenaria, cum citius ſeneſcant, & viribus deficiant, quàm viri; & propterea in mulieribus ſexagenarijs dicit vigere eãdem rationem modici, & frequentioris cibi, quæ viget in maſculis ſexagenarijs; ne toto cibo ad naturam neceſſario ſimul ſumpto ſenilis ille calor ſuffocetur.

45 Verum his non obſtantibus exiſtimo neutri ex his opinionibus eſſe adhærendum: & pro veritate obſeruanda ſunt verba huius Decretalis, quæ ſic ſe habent: Si ita vxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, vt ea in ſæculo remanente, & caſtitatem promittente ad religionem tranſeat vir eiuſdem. Vbi pondera, ad hoc vt vxor poſſit eſſe in ſæculo ſine ſuſpicione incontinentiæ duo copulatiuè deſiderari. Alterum vt ſit ſenex, alterum vt ſit ſterilis quod clarè hic aduertit Cardin. num. 3. in 3. oppoſitione dicens; In textu ponuntur duo coniunctiuè quod ſit ſenex, & ſterilis, itaut poſſit eſſe in ſæculo ſine ſuſpicione. Vnde patet ſolam ſenectu-
46 tem ſine ſterilitate ad hoc non ſufficere. Similiter ſola ſterilitas ſine ſenectute non ſufficit: non enim ſequitur; ſterilis: ergo continens, vt inquit Cardin. eod. num. 3. vbi poſt Io. Andr. exemplifi-
47 cat in meretricibus. Quinimo iuuenes ſteriles ſunt præ cæteris mulieribus libidinoſæ, vt per Tiraquel. l. 9. Connub. nu. 21. Vnde Hippocr. lib. 1. de mulier. morb. ſcribit mulieres partus immemores benè coloratas, & viriles eſſe. Quamobrem ſterilitas hic intelligitur ratione ætatis, non ratione naturæ, vt not. gloſ. in ver. Sterilis, & Hoſtien. num. 4. dicẽs; [Et ſterilis, intelligas tu ratione ſenectutis, quaſi dicat, ſi proceſſerit in diebus ſuis, itaut ſit matrona annoſa, honeſta, & matura; multę enim naturaliter ſunt ſteriles, ſed iuuenes magis appetunt, quàm etiam illæ quæ matres ſiunt; imo & quandoque impeditur conceptus, vt dicunt Phyſici, propter nimium appetitum.] Hæc ille, & ſequuntur hic Ioann. Andr. num. 5. & Butr. in fin.

Quæ cum ita ſint hanc determinationem non aliunde deducendam putarem quàm ex illa qualitate, quam ponderare videtur ipſemet Pontifex hic, videlicet, vt tunc mulier à ſe omnem per ætatis beneficium abiecerit incontinentiæ ſuſpicionẽ, cum peruenit ad eam ætatem in qua non poteſt
48 amplius concipere: nec putet quis hanc determinationem imaginariam, ſeu voluntariam fuiſſe, imo enim ea natura ipſa deducta eſt. Scimus enim fœminis à natura inditum eſſe maximum, ac vehemens deſiderium ſubolis, l. Ambiguitates, C. de indict.

indict. viduit. tollen. & ob id dediſſe materiam
generandi, auidiſſimam, vt ex Medicorum ſenten-
tia tradit Tiraquell. de leg connub. l. 6. num. 51.
Ideoque Bald. in d. l. Ambiguitates, num. 3 [Na-
tura, inquit, produxit mulieres ad generandum, &
infixit eis concupiſcentiam, & deſiderium matri-
monij.] Idem dicit Paul. de Caſtr. conſ. 184. ex
49 facto in princ. verſ. Nec eſt opus, lib. 2. Quare pu-
dor eſt fœminis nuptiarum præmia non habere,
cap. Pudor, 32. q. 2. Et magnum præmium mulie-
ribus eſt concipere, & conceptum tueri, l. Quæri-
tur, §. Si mulier, ff. de ædilit. edict. Vnde ſequi-
tur, vt quamdiu mulier ſenex non caret potentia
generandi, non poſſit dici ab appetentia coitus, &
fornicationis periculo libera.
50 Itaque punctus difficultatis ad hoc reſtringitur
in qua ætate mulier reddatur ſterilis, ſeu ad con-
cipiendum inhabilis. Hæc autem deciſio à Philo-
ſophis petenda eſt, & præcipuè ab his, qui artem
medicã profitentur, iuxta text. in l. Septimo men-
ſe, vbi Bartol. Bald. & DD. not. ff. de ſtat. homin.
Socin. d. conſ. 35. num. 9. lib. 2. Et quidem Ariſt.
lib. 5. de hiſtor. animal. c. 14. [Mulier, inquit, vſq;
ad quinquageſimum (ſcilicet poteſt generare) ve-
rum id raró; paucis enim proles in eo ætatis tem-
pore procreata eſt, ſed magna ex parte maribus
quintus, & ſexageſimus annus finis progenerandi
eſt; fœminis quintus, & quadrageſimus.] & lib. 7.
Politic. cap. 16. ait, [Finis gignendi vt plurimum
viris eſt ſeptuageſimus annus, mulieribus autem
quinquageſimus.] Cæterum aliter locutus vide-
tur idem Ariſtot. lib. 7. de hiſtor. animal. cap. 6. in
51 princip. vbi etiam ſeptuagenarios generaſſe affir-
mat, & in mulieribus ſatis tritum eſt exemplum
adductum à Plinio lib. 7. natural. hiſtoriæ, cap. 14.
de Cornelia è Scipionum familia, quæ poſt ſexa-
geſimumſecundum annum Voluſium Saturnum
52 peperit: & alia exempla recenſet Codronchius
Medicus Imolen. in lib. 6. de Methodo teſtificandi.
c. 16. Et multo plura SchencKhius Obſeruationũ
Medicarum rararum lib. 4. tit. de conceptione.
53 Et ex Iuriſperitis Bald. in d. l. Si maior, C. de
legit. hæred. [Etiam quinquagenaria, inquit, poteſt
parere legitimum partum, & ex legitimo matri-
monio, nec eſt miraculum, ſed raró contingens.]
Et idem Bald. conſ. 437. Titius habebat Seiam
in vxorem, quæ cum eſſet ætatis annorum quin-
quaginta aſſeruit ſe eſſe grauidam lib. 5. num. 9.
Sic ait. [Secundum curſum naturæ in hac ætate
(ideſt quinquaginta annorum, vt ſupra in thema-
te) mulieres non concipiunt, licet aliquando con-
trarium eueniat, vt in Domino Alberto de Gui-
dalottis de Peruſio, quem Domina nobilis Betta
anno quinquageſimo completo concepit. Cuius
exempli meminit etiam Pariſ. d. conſ. 29. nu. 21.
vol. 2. Quinimo Angel. in ead. l. Si maior. [Ego, in-
quit, in Peruſio vidi plures maiores quinquagin-
ta annis parere filios, & credo quod ſubtilitas aë-
ris hoc operetur.] Idem ſentit gloſ. in l. Si ſterilis,
in ver. Quinquaginta, ff. de action. empt. dum di-
xit eſſe præſumptionem iuris, vt mulier poſt quin-
quageſimum annum non poſſit concipere, non di-
cit id non poſſe contingere, ſed in dubio non præ-
ſumi. Et ita etiam per illam gloſſam ſcripſit Ra-
phael. Fulgoſ. d. conſ. 212. in 3. col. verſ. In primo
videtur.
54 Sed obijcies; Etſi maior quinquagenaria poſſit
parere, hoc tamen rarum eſt, vt mirabile repute-
tur, d. l. Si maior quinquagenaria, C. de legit. hæ-
red. Quo loco ſcribit Angel. Fredericum Impera-
torem natum fuiſſe ex quinquagenaria Monacha
profeſſa, & ex diſpenſatione Summi Pontificis de
monaſterio extracta; eamque publicè, omnibuſ-
que videntibus parere voluiſſe, vt partus ſuppoſi-
ti omnem ſuſpicionem excluderet, teſtantur Pa-
riſ. d. conſ. 29. num. 46. lib. 2. Socin. ſen. conſ. 126.
55 n. 2 lib. 3. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent 1.
caſu 89. nu. 60. Et propterea mulier ſterilis à na-
tura, & maior quinquagenaria æquiparantur, vt
eſt text. in d. l. Si ſterilis, vbi qui vendidit partum
ex ancilla naſciturũ, qui tamen naſci non poterat,
vel quia ancilla erat ſterilis, vel maior annis quin-
quaginta, cum id emptor ignorauerit, tenetur illi
ad intereſſe, vbi gloſ. in ver. Quinquaginta, dicit
maiorem quinquagenaria à iure ſterilem præſu-
56 ſumi, & ſi contra fiat, eſſe miraculum. Idemque
affirmat Tiraq. l. 6. Connub. num. 22. At iura ex
ijs quæ fortè vno aliquo caſu accidere poſſunt, nõ
conſtituuntur, l. Iura conſtitui, & l. Ex ijs, ff. de
legib. Nam ad ea potius debet aptari ius quæ &
frequenter & facile quã quę perraró eueniũt, l. Nã
ad ea, ff. eod. Quæ verò ſemel, aut bis accidunt
contemnunt Legiſlatores, vt dicitur in l. ſeq. Ergo
hic canon qui de ſterilibus per ætatem loquitur
eſt intelligendus de illis tantum mulieribus, quæ
vt plurimum ſunt ſteriles, quales ſunt quæ quin-
57. quageſimum annum excedunt; valet enim argu-
mentum à ſolitis cõmuniter accidentibus, l. Certi
conditio, §. Si nummos, & ibi notãt DD. ff. ſi cert.
pet. & l. Si priua, §. 1. ff. de aqua pluu. arcen. cum
concord. Ita enim præſumitur contigiſſe, ſicut cõ-
muniter, & frequenter ſolet accidere, glo. Bald. &
DD. in l. Neque natales, C. de probat. Et in pro-
poſito tradit Bald. conſ. 74. Verba, colum. 2. in fin.
vol. 1. Socin. iun. d. conſ. 35. num. 23. & ſeq. lib. 2.
& in l. Gallus, in princ. ff. de liber. & poſthum. Pa-
riſ. d. conſ. 29. n. 5. vol. 2.
58. Præterea in his quæ raró fiunt miraculum di-
citur, vt in Auth. de Conſul. in 2. col. circa med.
collat. 4. Et de miraculoſis non ſolet eſſe lex, vt
59 inquit Bald. in d. l. Iura conſtitui, ff. de leg. Et pro-
pterea præſumptio illa quod quis præſumatur vi-
uere niſi probetur mortuus, non procedit ſupra
centum annos, quoniam raró poſt illam ætatem
quis reperitur viuus, Paul. de Caſtr. in d. l. Iura,
Socin. d. conſ. 35. n. 23.
60 Cæterum reſpondetur ad d. l. Iura, cum tribus
ſeqq. eſſe intelligendas de actibus humanis qui
contingunt præter hominum opinionem, non au-
tem de his qui accidunt præter naturam, vt opti-
mè deducit Budæus, qui ad hoc ponderat verbum
Græcum, quo vtitur Theophraſtus in d. l. Iura, & in
d. l. Quoniam, & ſequitur Bonauent. de partu octo-
61 meſtri lib. 9. cap. 13. Etenim quę præter naturam
contingunt, vtique non contemnunt Legiſlatores.
Ideoque Paulus in l. Antiqui, ff. Si pars hæredita-
tis pet. relatis exemplis mulierum, quarum aliæ
ternos, aliæ quaternos, & nonnullæ ſeptenos filios
vno partu ediderunt, tamdem concludit: Pruden-
tiſſimè Iuris authores medietatem quamdam ſe-
cuti ſunt, vt quod fieri non raro admodum poſſet
intuerentur, ideſt quia fieri poterat, vt tergemini
naſcerentur, quartam partem ſuperſtiti filio aſſi-
gnauerunt: ecce ſecũdum naturalem curſum mu-
lieres communiter vnicum pariunt, raró geminos,
rariùs tergeminos; & nihilominus prudentes Le-
gum-

gimlatores ex hoc quod tam rarò præter naturā contingit, ius conſtituerunt, & concord. text. in l. Sed etſi reſtituatur, §. fin. ff. de iudic.

62 Similiter quamuis octauo menſe perfectus partus naſci non poſſit, vt not. in l. Septimo menſe, ff. de ſtat. homin. tamen natus, licet illico deceſſerit, ſuccedit, & hæreditatem tranſmittit, l. pen. C. de poſt. hæred. inſtit. & cōſuluit Bald. conſ. 128. vol. 1. Ratio eſt, quia nati in octauo menſe aliquando poſſunt viuere, licet rariſſimè, vt author eſt Auerroes lib. 4 de gener. animal. S. Thom. in opuſc. de fato, cap. 28. Frater Aegid. Roman. in lib. de form. corpor. humani, cap. 16. & ideò Legiſlatores hanc prolem non negligunt. Et idem de nato in quinto, vel ſexto menſe ſcripſit Angel. in l. Quod dicitur, ff. de liber. & poſthum. Licet Socin. ſen. d. conſ. 126. per tot. lib. 3. Multis relatis pleniſſimè conſuluerit partum octimeſtrem naturaliter viuere non poſſe; & ideo nec ſuccedere, nec hæreditatem tranſmittere.

63 Sed propius ad rem noſtram in d. l. Si maior. C. de legit. hæred. ſuper partu maioris quinquagenaria ius conſtituitur his verbis: Sancimus, licet mirabilis partus inueniatur, & rarò contingat, nihil tamen eorum, quæ probabiliter à natura noſcuntur eſſe producta, reſpui, ſed omne ius, quod ex quacumque lege liberis præſtitum eſt, hoc merum, atque immutilatum huiuſmodi filijs, vel filiabus ſeruari in omnibus ſucceſſionibus ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, & ſummatim non abſimiles alijs fiant, quos ſimiles natura efficit. Et ita ad l. Iura conſtitui, cum ſeqq. reſpondet Socin. iun. d. conſ. 35. n. 27. vol. 2. & Pariſ. conſ. 29. nu. 19. vol. 2. dicens poſſibile eſſe vt maior quinquagenaria pariat; & ideo legem iſto caſu prouidere ad ea, quæ rarò accidunt ex eo, quia naturaliter poſſunt contingere.

Reſpondet ſecundò ad prædicta iura Alber. in d. l. Si maior. his verbis: [Partus mulieris maioris quinquaginta annorū mirabilis eſt, quia rarò contingit, & ea quę rarò contingunt, dicuntur mirabilia; ſed de iſtis rarò contingentibus non debent fieri iura, l. Nam ad ea, ff. de legibus, hoc verum ſi ſemel tantum, aut bis poſſet contingere.] Hęc Albericus.

64 Vnde patet nō obſtare, quod de miraculoſis iura non conſtituantur, quandoquidem hoc procedit vel in his quæ bis, aut ſemel tantum contingunt ſecūdum Alberic. proximè cit. aut in his quæ verè ſunt miraculoſa, vt in exemplo quod ponit gloſ. in l. Ex ijs, ff. de legib. de Lazaro reſuſcitato, an ſcilicet debuerit rumpere teſtamentum quod prius fecerat, & bona hæredibus auferre. At verò partus maioris quinquagenaria nec tam rarus eſt, vt ex dictis apparet, nec miraculoſus, vt dixit Bald. ſupra cit. in d. l. Si maior. Et ideo gloſ. quæ in d. l. Si ſterilis ff. de action. empt. dicit eſſe miraculum, loquitur hyperbolicè, & impropriè, prout etiam loquitur textus in auth. de Conſul. §. 2. ibi: [In ijs enim, quæ rarò fiunt, miraculum eſt.] Nā miracula propriè ſunt ſupra naturam, S. Thom. in 2. 2. q. 178. art. 1. ad 3. vt in exemplis quæ ponuntur in c. Reuera, de conſecr. diſt. 2. & de ratione miraculi tria requiruntur, ſcilicet eſſe arduum, id eſt ſupra virtutem naturæ creatę agentis; præter ſpem naturę, id eſt, vt non habeat ad illud naturalem ordinem, ſed ordinem obedientialem; & vt ſit inſolitum, id eſt pręter modum eius conſuetum. Idem S. Thom. in 1. par. q. 105. art 7. ad 2. & quatuor requiſita ad eſſe miraculi ponit Archid. in c. Teneamus, n. 2. 1. q. 1. poſt Goffred. & Hoſtien. in cap Venerabili, de reſtib. Quinimo partum maioris quinquagenarię nedum non eſſe miraculoſum, ſed nec haberi pro monſtruoſo oſtendit Codronchius Medicus in prælleg. lib. de Methodo teſtificandi cap. 16.

65 Ex his conſtat opinionē Soti quod ante annom ſexageſimum non ceſſet ſuſpicio incontinentiæ, poſſe procedere in viris tantum; ipſi enim iuris pręſumptione poſſunt progenerare vſque ad ſexageſimum annum, & non vltra, & probat text. in l. Si Paterfamilias, §. fin. ff. de adopt. inducendo eum vt per Pariſ. d. conſ. 29 n. 31. vol. 2. & per illum text. tenet Alber. in d. l. Si maior. C. de legit. hęred. Fulgoſ. d. conſ. 212. & Socin. d. conſ. 35. vol. 2. Et hæc fuit ratio quare olim vir maior ſexagenario non poſſet nuptias contrahere, l. penult. C. de nupt. vt obſeruant Alber. & Fulgoſ. vbi ſupra. Et quamuis dicta prohibitio abrogata fuerit, non tamen fuit abrogata, ſeu correcta illius ratio, vt rectè deducit Pariſ. d. conſ. 29 n. 73.

66 Itaque ſexagenarij cenſentur immunes à periculo incontinentiæ, niſi contrarium appareat, in quo iudicis arbitrium verſabitur vſque ad annū ſeptuageſimum. Nam ex Philoſophorum ſententia finis gignendi vt plurimum viris eſt ſeptuageſimus annus, vt dictum eſt ſupra nu. 50. & vſque ad ſeptuageſimum generāt qui ſexageſimom exceſſerunt, idque tamquam communiſſimum tradit Ariſt. lib. 7. de hiſtor. Animal. c. 6. in princ. dicens: Mares plurimi ad ſexageſimum generant quem ſi exceſſerint, ad ſeptuageſimum vſque procedunt.

67 Quinimo etiam vltra ſeptuageſimum annum deberet hoc caſu protendi arbitrium iudicis, ſi cōſtaret de filiorum procreatione poſt illam ætatem. Referunt enim Aeneas Pius in Europa, cap. 25. & poſt eum Tiraquell. l. 6. Connub. num. 22. Exempla virorom, qui in octuageſimoſexto, octuageſimooctauo, & nonageſimo anno liberos procrearunt.

68 Et quod magis eſt, Auenzoar ſui Theiſir lib. 2. trac. 3. cap. 1. narrat viros nonnullos centum annis maiores nedum generaſſe, ſed amplius etiam generaſſe maſculos contra Ariſtotelem, qui, vt inquit Auenz. voluit nullum poſſe maſculum generare poſt ſeptuageſimum annum. Quam Ariſtotelis ſententiam pluribus impugnat Ioubertus lib. 2. Errorum popularium, cap. 2. probans ſenem ſeptuaginta annis maiorem poſſe etiam maſculos pro-
69 creare, licet Fulgoſ. d. conſ. 212. & Pariſ. d. conſ. 29. lib. 2. latè conſuluerint filium natum etiam in figura matrimonij non obſtante tractatu, & nominatione parentum nō cenſeri generatum ex patre ſeptuagenario, vtpotè ad coeundum inhabili, ſed potius ex adulterio. Quod an verum ſit iudicent alij; nam hic non eſt caſus noſter.

70 At verò aliud dicendum eſt in mulieribus, nulla enim eſt ratio quare in hoc debeant pari paſſu cō viris ambulare, vt putat Soto, cum ſterilitas, ex qua ſuſpicionem incontinētiæ ſacri Canones metiuntur, fœminis contingat in quinquageſimo anno, & ſic præcurrat annis decem ex ſententia Iuriſconſultorum, vt clarè conſtat ex l. Sancimus, C. de nupt. & ex d. l. Si maior, iuncta l. Si Paterfamilias, §. fin. ff. de adopt. & annis viginti ſecundum
71 Ariſtot. ſuperius cit. Qui propterea lib. 7. Politic.

cap. 16.

cap. 16. docuit congruere puellas nuptui tradere circa ætatem annorum ſeptem, & triginta, in hoc enim tempore, inquit, vigentibus corporibus coniungentur, ac procedente tempore ſimul apte deſinent procreare poſſe, ideſt vxor in quinquageſimo anno, & vir in ſeptuageſimo.

72 Nec refragatur quod Eliſabeth mater S. Ioannis Baptiſtæ cõceperit poſt annum ſexageſimum, vt ſacra teſtatur pagina. Siquidem conceptio eius miraculo tribuenda eſt, tum quia erat non ſolum ſenex, ſed etiam ſterilis natura, vt innuunt verba illa Lucæ 1. *Nam, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua, & hic menſis eſt ſextus illi, quæ vocatur ſterilis*: tum propter rationem, quę ſubnectitur, *Quia non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum.*
73 Quæ ratio non congrueret, niſi conceptio Eliſabeth fuiſſet ex virtute diuina: tum denique quia Gabriel vt ſuaderet Beatiſs. virgini Conceptionẽ Chriſti ex Spiritu ſãcto, quod eſt miraculũ miraculorum, vt inquit D. Thom. in 3. diſt. 3. q. 2. art. 2. non eſt putandus ſumpſiſſe exemplum niſi à miraculo, quia à conceptione naturali incongruè ſũmo miraculo fidem adſtruere potuiſſet.

Et ex his patet reſponſio ad primum argumentum: nam doctrina Cordubæ quòd ante ſexageſimum annum quis dicatur iuuenis, quoad hoc vt poſſit cum eo diſpenſari ſuper inceſtu admitti ad ſummum poteſt in maſculis, qui vſque ad ſexageſimum annum poſſunt liberos procreare: non autem in fœminis, quæ vt plurimum ſunt ſteriles in quinquageſimo.

74 Non obſtat text. in c. Iuuenculas, 20. q. 1. quia in Abbatiſſa non tantum pręſcribitur ætas ſexaginta annorũ, quia in ea ætate extinctus eſt fomes
75 libidinis, ſed etiam quia tunc præcipuè viget prudentia, quæ ad regendas Sanctimoniales requiritur, arg. c. Niſi cum pridem, §. Alia verò, ibi: Moralis maturitas (quæ in ſenibus eſſe ſolet) ipſum in ſuo ſuadet officio permanere, ſupra de renunc. ſenes enim viuidi gubernationi ſunt aptiſſimi, vt Hieronymus docet in epiſtola ad Nepotian. & Archid. in c. Tanta, 86. diſt. & etiam quia in ea ætate magis feruet ſpiritus deuotionis, cap. 1. eod. tit. de renunc. ibi: [vergente deorſum conditione corporea feruor ſpiritus in ſublimiora cõſcendit.] Pręterea gloſ. in d. cap. Iuuenculas, in ver. Sexagenaria, dicit hoc poſſe intelligi de ſexagenaria, non ætate, ſed perfectione continentiæ. Ergo perfectio continentię ſecundum gloſ. poteſt contingere etiam ante ſexageſimum annum.

Ac demum in c. Indemnitatibus, de elect. lib. 6. ſtatutum eſt, vt in Abbatiſſam aut Prioriſſam, vbi per Prioriſſam monaſterium gubernatur de cætero non eligatur aliqua, niſi triginta annos compleuerit. Et ex decreto Concilij Tridentini c. 7. ſeſſ. 25. de regul. non minor eligenda eſt, quàm annorum quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Ac ſi his qualitatibus ibi non reperiatur, quæ ſaltem trigeſimum annum ætatis, & quintum profeſſionis exceſſerit. Quod incongruè ſancitum fuiſſet, ſi Abbatiſſa eligenda eſſet tantummodo in ea ætate, in qua timor incontinentiæ ceſſat.

76 Non obſtat text. in c. Quomodo, 31. q. 1. quia procedit in electione ſexagenariæ ad miniſterium eccleſiæ, & loquitur ſecundum tempora Apoſtolorum, qui propter prædicationem habebant vetulas ſexagenarias, vt eis pannos lauarent, & inſeruirent, vt poſt Aug. & Laur. ibi explicat Archidiac. prope finem, & Turrecrem. n. 5. in ver. Eligatur. Itaque præfixio illa ætatis ſexaginta annorum facta fuit, ne ex illarum commercio cum Clericis aliqua ſiniſtra ſuſpicio oriretur, vt ibi per Turrecrem. Accedit quod ille textus intelligitur etiam à Doctoribus de electione ſexagenarię in Prælationem, vt notat Turrecr. in eod. ver. Eligatur, & littera ſonat. Non enim deſunt qui putant viduam eligi poſſe in Abbatiſſam per text. in c. Nemo Presbyter. in fin. 78. diſt. vt per Archid. & Bellam. in d. c. Iuuenculas, & ſecundum hunc intellectum præfixio ætatis in d. c. Quomodo, fundatur præcipuè in maturitate conſilij, vt reſponſum eſt ſupra proximè ad d. cap. Iuuenculas. Magis tamen placet primus intellectus gloſſæ, quia ſecundum veriorem opinionem pro qua eſt text. in eod. c. Iuuenculas. Non cauillando litterã, & quam etiam ſeruat Sac. Congregatio, vidua eligi non poteſt
77 in Abbatiſſam. Indecorum enim eſſet vt corrupta præeſſet virginibus, vt dicunt ibi Archid. & Bellam. nec ſecundum eos obſtat text. in d. c. Nemo Presbyter. quia Palea eſt. Hanc quęſtionem plenè examino in c. Meminimus, inf. de accuſation.

78 Non obſtat denique quod ſexagenarij tam maſculi, quam fœminæ indiſtinctè ſint immunes à ieiunio. Imo enim ex veriori, & frequentius recepta opinione in ſenibus nullum tẽpus determinatum eſt, in quo ab obligatione ieiunij abſol-
79 uantur. Vnde excuſari poſſunt dumtaxat eo modo, quo infirmi & debiles, in quibus eſt eadẽ ratio ſecundum Innoc. in rubr. de obſeru. ieiun. num. 2. verſ. Et idẽ dicimus in ſenibus, & Archid. in c. Pronunciandum, nu. 6. verſ. Et idem dicit de ſenibus, de conſecr. diſt. 3. & expreſſius tenent Richard. de Media Villa in 4. diſt. 15. art. 3. q. 4. S. Anton. in 2. par. tit. 6. c. 2. §. 6. Roſella in ver. Ieiunium, n. 15. Tabien. in eod. ver. num. 18. Syluestr. itidem nu. 18. verſ. Secundum in ſenibus, vbi etiam allegat Aſtẽſem. Et ex recentioribus Medina in ſuo Inſtruct. in c. De ieiunio, quęſt. de his qui ad ieiun. tenent. & Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 17. aliàs 27. de cauſis quibus aliqui à ieiunij lege eximuntur, vbi affirmat ex communi omnium ſententia nihil eſſe de hac re à lege, & iure conſtitutum; ideoque ſenes dum firmo, ac valido corpore ſunt, ieiunium ſeruare debere eamque ætatem non præbere iuſtam excuſationem niſi adſit etiam aliqua ſenilis
80 ætatis infirmitas. Nec diſſentit Caietan. in 2. 2. q. 147. art. 4. circa ſolutionẽ ad ſecũdum verſ. Quoad primum, ait enim [non eſſe determinatum tẽpus quando homines excuſentur à ieiunio, quia quandoque ſexagenarij ſunt ita fortes, ſicut alij quadragenarij.] Et formaliter loquendo quandocumque quis eſt verè ſenex, ad ieiunium non tenetur, quia natura eſt adeo debilis in ſene, vt non poſſit multum ſimul cibũ digerere; & propterea egent frequenti alimento bono, & modico, ſicut infirmi; licet poſtea Caietan. ſubdat [communiter videri hoc accidere anno ſexageſimo ætatis, cum ſcriptum ſit: dies annorum noſtrorum ſeptuaginta anni, & quod veteraſcit, & ſeneſcit prope interitum eſt, vt dicitur ad Hebr. 8. & ideo ſexagenarij ſunt communiter prope naturalem interitum, ac per hoc ſenes. Vnde niſi euidenter conſtet quod poſſint alimentum pro ieiunio opportunum digerere, & tolerare, non debent ad ieiunium conari, ſed debilitati quam ſentiunt ſubue-

nire

nire frequenti cibo bono, & modico, quoniam ſe-
nectus morbus eſt incurabilis.] Hæc Caietanus,
quem referunt, & ſequuntur Gregor. de Valentia
in 2. 2. diſp. 9. q. 2. punct. 5. col. 2. §. Impotentia,
Leſſius lib. 4. de iuſt. & iur. c. 2. de ieiun. dubit. 6.
nu. 41. & alij moderni. Sed & Nauarr. in Manual,
cap. 21. num. 16. quamuis affirmet ſenes ſexagena-
rios eximi à lege ieiunij ſecundum communem,
ſubdit tamen ſanctum Thomam de hoc nihil di-
xiſſe, & merito, quia, vt ait Caietan. in Summ. in
ver. Ieiunium, cap. 3. alij alijs citiùs fiunt ad id im-
potentes; & ideò arbitrio prudentis, aut Supe-
rioris id relinquendum eſt, arg. l. 1. ff. de iur. de li-
ber. cap. De cauſis, de off. deleg. Ita Nauarrus ad-
ijciens ſeptuageſimum annum agentem perinde
poſſe ieiunare, ac cum ageret ſexageſimum, imò
& quinquageſimum.

Quo loco omittendum non eſt quod ait Azor.
vbi ſupra, videlicet Nauarrum dum teſtatur ea cõ-
muni ſententia ſexagenarios eſſe à ieiunijs exem-
ptos, fortaſſis voluiſſe dicere ſeptuagenarios, quia
communis opinio ſeptuagenarios, non ſexagena-
rios excipit: & idem putat dicendum eſſe de au-
thoritate Caietani, quia dum dicit eos qui ſunt
ſexaginta annorum plerumque ſenes eſſe, & id pro-
bat quia ſcriptum eſt. Dies annorum noſtrorum
ſeptuaginta anni; vtique videtur, ſicut & Nauar-
rus, ſeptuagenarios potius, quàm ſexagenarios à
ieiunio eximere. Addo quod cum Caietanus lo-
quatur de ſenibus, quorum natura eſt adeo debilis,
vt non poſſint multum ſimul cibum digerere, &
ideò egent frequenti alimento bono, & modico;
videtur reſpexiſſe ad Aphoriſm. 14. Hippocratis
qui idem dicit. At locus hic Hippocratis non ha-
bet locum niſi in decrepitis, & conſtitutis in vlti-
mo ſenio, vt dicetur infra num. 91.

Accedit quod generaliter Baſilius de ieiun. 2.
Nemo, inquit, ieiunantium numero ſe ſubducat,
in quo & generationes cunctæ, ſexus, ætas, & ordo
includuntur. Sed & Turrecrem. in cap. Ieiunia,
nu. 10. de conſecr. diſt. 5. Quamuis recenſeat octo
genera perſonarum, quæ ab obſeruatione ieiunij
eximuntur; tamen inter hos non meminit ſenum,
ſentiens propterea cum D. Thoma, & Innocentio
ſenes non excuſari, niſi quatenus ſunt infirmi, &
debiles, iuxta text. in cap. Quadrageſima, eadem
diſt. ibi: Niſi quem infirmitas impedierit, & in
cap. Ieiunia, de conſecr. diſt. 3.

Quamobrem cum articulus exemptionis à ieiu-
nio in ſexagenarijs nulla certa lege ſit diffinitus,
& inter Doctores admodum controuerſus, ex hoc
principio incerto, ac dubio non poteſt deduci cõ-
cluſio certa ad deciſionem quæſtionis noſtræ.

Sed quidquid ſit in ieiunio, certè in caſu præ-
ſenti, in quo non imbecillitas virium, ſed impo-
tentia coeundi ſpectanda eſt, vt hic in textu ma-
nifeſtum videtur non requiri in mulieribus annum
ſexagenarium cum multo ante illis contingat per
81 ætatem ſterilitas, vt ex dictis conſtat. Præterea
non valere illationem, Exemptus eſt quis à ieiu-
nio: ergo & à periculo incontinentiæ, inde appa-
ret euidenter, quod ætas pubertatis abſque dubio
expoſita eſt huiuſmodi periculo, vt omnes notant
infra in c. prox. Et tamen puberes quamdiu ſunt
in ſtatu augmenti, quod vt in pluribus eſt vſque
ad finem tertij ſeptennij, ideſt anni vigeſimiprimi,
non tenentur ad eccleſiaſtica ieiunia, vt docet Di-
uus Thomas in 2. 2. qu. 147. art. 4. ad 2, quem ibi
Caietan. & cæteri ſequuntur, Petr. de Palude, in
4. diſt. 15. Archid. in cap. Pronunciandum num. 6.
de conſecr. diſt. 3. Abb. in rubr. de obſeruat. ie-
iun. num. 7. Turrecrem. in d. cap. Ieiunia, num. 10.
de conſecr. diſt. 5. Nauarr. in manual. c. 21. n. 16.
Et hæc eſt veritas, & communis opinio, vt inquit
Syueſt. in ver. Ieiunium, num. 18. verſ. Sextò quę-
ritur.

82 Sed nec ſecunda opinio Sanches quod mulieres
careant incontinentiæ periculo, quando ſunt quin-
quagenariæ, videtur ita generaliter admittenda:
nam cum ſenectus nec in maſculis, nec in fœmi-
nis iure noſtro cõſideretur ante annum quinqua-
geſimum, vt per DD. in cap. fin. vt lit. non conteſt.
& patet ex dictis num. 2; Si ſola ætas quinquagin-
ta annorum, quæ vt minimum requiritur ad ſe-
nectutis initium, excluderet omnem ſuſpicionem
incontinentiæ, fruſtra textus hic præter ſenectu-
tem exigeret etiam ſterilitatem, quia in expreſſio-
ne ſenectutis neceſſariò excluditur ætas quinqua-
ginta annorum.

83 Præterea expendenda eſt illa dictio, *ita* non
enim canon requirit tantummodo, vt vxor ſit ſe-
nex, ſed addit, ita ſenex, &c. apertè innuens per
hoc non ſufficere initium ſenectutis, quod contin-
git in quinquageſimo anno, ſed amplius deſiderari
aliquem ſenectutis progreſſum, vt abſit incontinẽ-
84 tiæ periculum. Facit text. in cap. Fraternitatis,
34. diſt. ibi: Et ætas iſtius futuræ incontinentiæ ſu-
ſpicionem auferre dignoſcitur, vbi Præpoſ. in 5. no-
tab. dicit, Ratione antiquæ ætatis præſumi quem
continentiam ſeruaturum, licet tempore iuuentu-
tis caſtitatem non ſeruauerit.

85 Ad hæc quamuis in quinquageſimo anno mu-
lieres præſumantur ſteriles, quia tardò in ea ætate
concipiunt, tamen aliquando contrarium accidit,
vt oſtenſum eſt ſupra num. 50. Finge ergo vxorem
peperiſſe in quinquageſimo anno, vt in matre Fe-
derici Imperatoris, aut concepiſſe poſt exactum
annum quinquageſimum, vt in exemplio relato à
Bald. in d. conſ. 437. lib. 5. & in alijs, quæ Peruſij
acciderunt, teſte Angelo in d. l. Si maior. C. de le-
git. hęred. certè his caſibus non eſſet concedenda
licentia vxori morandi in ſæculo in quinquageſi-
mo primo, aut quinquageſimoſecundo, quia ex
prole paulo ante ſuſcepta appareret eam adhuc
poſſe concipere, ac proinde in ipſa extinctum non
eſſe fomitem concupiſcentiæ.

86 Demum finge vxorem aliquam eſſe quidem
quinquagenariam, & ſterilem, ſed tamen inhone-
ſtam vitam ducere, quod nõ rarò contingit: pro-
fectò neque huic danda eſſet licentia remanendi
in ſæculo, quia ſenectus, & ſterilitas non ſufficiunt
ſi aliunde appareat de intemperantia vxoris, vt
87 oſtenſum eſt ſupra num. 8. & ſeq. Facit quod no-
tat Innoc. in cap. 1. ſub num. 1. in ver. Seruare, ſu-
pra eod. vbi ait vxorem, de cuius licentia maritus
profeſſionem emiſit, ſi ſit ſuſpecta de incontinen-
tia, & caſtitatem promiſerit, cogendam eſſe mona-
ſterium intrare, non quidem vt profiteatur, ſed
vt compeſcatur à vagatione, & cuſtodiatur ne lu-
xuriari poſſit. Quinimo eam eſſe cogendam ad
ſolemnem profeſſionem, pluribus probat ibi Ho-
ſtien. cum quo videntur alij tranſire, vt ibi pleniùs
ſcripſi.

Et per hoc patet reſponſio ad primum, & ſecun-
dum argumentum cõtrariũ quod mulieres quin-
quagenariæ cenſeantur inhabiles ad concipiendũ.

Non

Non obſtat tertium, quod liberta quinquagenaria non teneatur ad operas; quia in ea exemptione non conſideratur periculum fornicationis, & ideo non eſt ſimile.

88 Et eodem modo reſpondetur ad quartum, quod teſtes dicantur ſenes in quinquageſimo anno quoad examen ad æternam rei memoriam; quia nec eo caſu conſideratur huiuſmodi periculum, ſed timor mortis dumtaxat, vt ibi per Innoc. Præterquam quod Abb. in eod. cap. Quoniam frequenter, nu. 18. dicit hunc veriſimilem timorem vario modo contingere ſecundum diuerſitatem complexionum; & ideo relinqui iudicis arbitrio, qui illum iudicabit ſenem vſque ad ſeptuageſimum annum, vbi hunc veriſimilem timorem concipiet. Adde quod in dominio Mediolanenſi ſenex quoad prædictum effectum dicitur qui annum ſexageſimum agit, ex Conſtitutione in tit de probat. cap. 8. vt refert Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cent. 1. caſ. 59. in fine.

89 Non obſtat vltimum, quod mulieres quinquagenariæ etiam vegetes, & robuſtæ non teneantur ad ieiunia eccleſiæ.

Primò enim reſpondetur non valere illationem ab exemptione à ieiunio ad liberationem à periculo incontinentiæ, vt dixi ſupra, n. 81.

Deinde reſpondetur contrarium tenere vnanimiter omnes Doctores: ſolus enim Thomas Sanchez primus hanc opinionem exemptionis quinquagenariæ à ieiunio in mediũ attulit, vt ipſemet fatetur; qui propterea ſubdit illam eſſe quidem
90 ſpeculatiuè probabilem, ſed non eſſe tutam in praxi. Sed certè ſi eſſet probabilis ſpeculatiuè, eſſet etiam tuta in practica; quia intellectus practicus nihil eſt aliud quàm extenſio intellectus ſpeculatiui, vt docet D. Thom. in 1. par. q. 79. art. 11. & dixi in tract. de opin. probabili, quem poſui in
91 cap. Ne innitaris, num. 99. & ſeqq. ſupra de Conſtit. veritas tamen eſt huiuſmodi ſententiam nec ſpeculatiuè quidem eſſe probabilem, fatemur enim eſſe verum quod ait Hippocrates Aphor. 14. Senes diu ieiunium ferre non poſſunt, eo quod ſi vnica vice totum alimentum ad vitam neceſſariũ aſſumerent, eorum calor, qui in extremo debilitatus eſt, ac perexiguus, ſuffocaretur; & ideo egent cibo crebro, & modico.

Verùm hæc Hippocratis authoritas nullatenus applicari poteſt mulieribus quinquagenarijs, præſertim validis, & robuſtis, de quibus loquitur Sanchez in ſua opinione, ſed procedit in decrepitis, & ſenio confectis tantum, quorum calor eſt penè extinctus. Et de his Galen. ibi in Comment. dicit: Tale patiuntur ſenes, quale lucernis penè extinctis accidit, quę continuam exigunt olei ſuffectionem, multam autem, & ſubitam ſimul nequeunt ſuſti-
92 nere. Et de his Ariſtotel. in lib. de iuuent. & ſenect. cap. 14. [Propterea, inquit, quod paucum eſt calidum, velut plurimum euaporatum in multitudine vitæ, ſi qua vtique intenſio fiat particulæ, cito extinguitur, quemadmodum pauca, & momentanea in ipſo flamma exiſtente propter paruum motum extinguitur: Quapropter & ſine dolore eſt, quę in ſenibus mors: nulla enim violenta ipſis paſſione contingente moriuntur, ſed inſenſibilis animæ abſolutio fit omnino.] At verò in ſenibus
93 non decrepitis locum habet præcedens Aphoriſmus Hippocratis 13. videlicet, Senes facillimè ieiunium ferunt, vt ibi in Comment. declarant Galen. & Philotheus aſſerentes poſteriorem hanc Hippocratis ſententiam non promiſcuè de quibuſuis ſenibus eſſe intelligendam, ſed de illis tantum, qui extremam ſenectutem non attingunt. Idemque ſentit Hollerius; qui Hippocratis verbũ, *Gerontes* vertit ſenes non decrepitos.

94 Et in terminis excuſationis à ieiunio Eccleſiæ ita declarat Richard. de Media-Villa in 4. diſt. 15. art. 3. q. 4. dicens ad ieiunium non obligari nimiũ ſenes, id eſt decrepitos, quia propter debilitatem caloris indigent crebro refici, cuiuſmodi ſunt regulariter qui ſeptuageſimum annum compleuerũt ſecundum Medicos. Et eum refert, & ſequitur Syluest. in ver. Ieiunium, num. 18. verſ. Richardus tamen. Idemque tradunt S. Antonin. Roſell. & Tabiena relati ſupra n. 79. Et ex modernis Azor. ibidem citatus, qui de communi teſtatur. & Tolet. in ſumm. lib. 6. cap. 4. n. 2.

95 Præterea non eſt admittenda ea doctrina quod ætas, quę in viris eſt ſexagenaria, in fœminis ſit quinquagenaria quoad ieiunium, ſiquidem Doctores hanc differentiam non cõſtituunt, nec probatur iure. Et contrarium colligitur ex Bulla Cruciatæ, quæ ab exceptione eccleſiaſticorum, & quarumlibet perſonarum regularium ab indulto veſcendi lacticinijs, excludit perſonas ſexagenarias nulla habita diſtinctione ſexus. Nec valet reſpõſio Sanchez, quod propterea in caſu Bullæ à pari procedant mares, & fœminæ, quia Pontifices in eo caſu certam ætatem tam viris, quàm mulieribus præfixerunt. Etenim ætatem illam ſummi Pontifices irrationabiliter omnibus præfixiſſent ſi naturaliter inter maſculos, & fœminas in materia ieiunij conſtituenda eſſet differentia decem annorum: atqui abſurdum eſt Pontifices maximos id contra naturalem rationem ſanxiſſe.

96 Nec refragatur quod mulieres ſint viris frigidiores; quoniam hinc potius infertur, vt ſint magis obſtrictę ad ieiunandum: nam ea caloris debilitate maior pituita & crudorum humorum copia generatur; & propterea ieiunium facilius ferunt; modico enim cibo diutius ſuſtentantur, minuſque ſentiunt detrimenti ex inedia, quàm viri, quibus calor edax alimento deficiente humidum radicale depaſcit. Et hæc eſt ratio, ob quam multo plures fœminæ, quam viri viſę ſunt, quæ natu-
97 raliter longum ſeruauerunt ieiunium. Nam ex Alberto Magno plures ſex, ſeptem, & pluribus menſibus vixerunt ſine vllo externo alimento. Imò relatum eſt à Dyno Medico, vt inquit Mercurial. lib. 3. practic. c. 7. mulierem quamdam ſuo tempore fuiſſe, quæ ſeptem annis ſine vllo appetitu, & cibis vixerat. Et quod eſt admirabilius, Conciliator diff. 132. prope finem. Certificatum inquit mihi per fidelem ſocium Ioannem de Corçeo Normandię cum alijs quammultis dicentem illic extare mulierem, quæ amodo per ſpatium triginta-ſex annorum nihil aſſumpſit.

98 Accedit quod cum in ieiunijs iam vbique receptus ſit vſus refectionis loco cœnæ, certè alimento licet modico in refectione aſſumpto ſenes, & præſertim mulieres quinquagenarię facilè poſſunt ieiunium protrahere in ſequentem diem abſque vllo corporali detrimento, quin potius cum vtilitate. Hinc enim ſi qua ſuperfluitas cumulata fuerit, per cœnæ omiſſionem vel à natura ipſa facilè accidere poteſt, vt rectificetur & in optimum alimentum conuertatur, prout in indigentijs natura ipſa facere

re conſuevit, vel ſaltem euincatur, & per inſenſibilem tranſpirationem, vel aliàs ex corpore expellatur, vt dicunt Medici.

Nec obſtat ſi dicatur: Si prædicta ratio attendenda eſſet, ſeptuagenarij quoque tenerentur ad ieiunia Eccleſię, cum ipſi magis abundent flegmatibus, & humoribus crudis, & tamen communis ſententia eos excuſat. Etenim vt ex dictis conſtat in decrepitis, & conſtitutis in extremo ſenio diuerſa eſt ratio, cùm eorum calor ferè abſumptus indigeat crebra alimenti ſuffectione.

99 Concludendo exiſtimo licentiam morandi in ſæculo cum voto ſimplici cōtinentiæ, viro religionem profitente nullo modo eſſe concedendam vxori ante quinquageſimum annum, quia in ea ætate deficit vtraque qualitas requiſita in hac decretali. Neque enim ſenex dici poteſt, cùm iure noſtro ante quinquageſimum annum non incipiat ſenectus, vt patet ex dictis num. 23. & conſequenter nec poteſt dici ſterilis ea ſterilitate quæ prouenit ex ſenectute.

Sed nec poſt annū quinquageſimum puto eiuſmodi licentiam concedendam eſſe indiſtinctè, vt habet ſecunda opinio; ſed ſpectandum eſſe robur, & temperamentum corporis; item honeſtatem, & temperantiam vitæ; præterea qualitatem regionis, alicubi enim mulieres non rarò concipiunt etiam poſt quinquageſimum annum, vt de Peruſinis teſtes ſunt Bald. & Angel. præalleg. num. 51. Præcipua autem ratio habenda erit quantum temporis interceſſerit ab vltimo partu; non enim æque iudicanda eſſet libera à fomite libidinis illa maior quinquagenaria, quæ peperit in quinquageſimo anno, atque illa quæ deſijt parere in quadrageſimo, ſecundum ea quę dicta ſunt ſupra n. 89. Quæ omnia cùm non omnibus mulieribus ęqualiter contingant, arbitrio, & prudentia Epiſcopi ſingulis circumſtantijs diligenter perſpectis, diiudicādum erit an prædicta licentia ſit concedenda, vel deneganda, vt tenet Anton. de Butr. in cap. 1. nu. 5. ſupra eod.

De Conuerſ. Coniugat.

Cap. Coniugatus.

S V M M A R I V M.

1 *Coniugatus non eſt ordinandus ad ſacros Ordines, niſi vxor continentiam promittat.*

2 *Quod ſi ordinari ſe fecerit, an vxor teneatur Religionem profiteri, aut ſaltem cogi poſſit ad permanendum in clauſura alicuius monaſterij Monialium in habitu ſæculari, vt vitentur ſcandala, & num. ſeqq. vſque in fin.*

3 *Profeſſio tacita nunquam inducitur per delationem habitus Nouitiorum diſtincti ab habitu profeſſorum diſtinctione patenti.*

4 *Nouitius ante habitum Profeſſorum ſuſceptum poteſt liberè redire ad ſæculum, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare, quod in dubio non præſumitur.*

5 *Nouitius per delationem annalem habitus indiſtincti cenſetur tacitè profeſſus præſumptione iuris, & de iure, niſi aliter fuerit proteſtatus.*

6 *Profeſſio tacita de iure communi nō inducitur quoad impuberes per annalem habitus delationem ſi habitus ſit diſtinctus diſtinctione latenti, ſecus quoad puberes.*

7 *Idem ſi habitus ſit indiſtinctiſſimus.*

8 *Vxor cenſetur ſe ad caſtitatem obligare, ſi vir de eius licentia ſacros Ordines ſuſcipiat.*

9 *Et quid ſi vxor ignorauerit quoad hoc iuris diſpoſitionem.*

10 *Vxor, de cuius licentia vir ad ſacros Ordines aſcendit, ſi ſit iuuenis, ſiue ſit ſuſpecta de incontinentia, ſiue non, tenetur Religionem ſolemniter profiteri; ſecus ſi ſit ſenex, & non ſuſpecta, quia ſufficit votum caſtitatis in ſæculo.*

11 *Intellectus cap. Epiſcopus, 77. diſt.*

12 *Epiſcopi licentia an requiratur ad hoc, vt vir poſſit ad ſacros Ordines promoueri, & vxor Religionem ingredi.*

13 *Coniugatus non poteſt ad ſacros Ordines aſcendere abſque vxoris licentia, etiamſi matrimonium nō fuerit conſummatum; at ſi aſcendat, reuocari poteſt ab vxore, & tenetur ei debitum reddere, ſed exigere non poteſt, & num. ſeq.*

14 *Coniux inuita vxore ordinatus, poteſt ab ea reuocari, etiam poſt ſententiam diuortij.*

15 *Vxor innocens, an poſt thori ſeparationem habeat ius petendi vt ſibi vir reconcilietur.*

16 *Vxor, quæ ſciens viri ordinationem tacuit, & diſſimulauit vſque ad diuortij ſententiam, videtur ei licentiam dediſſe, & iuri ſuo renunciaſſe.*

17 *Coniux non poteſt ad ſacros Ordines aſcendere vxore id ignorante, & non conſentiente, etiamſi præceſſerit ſententia diuortij.*

18 *Vxor, cuius vir ſacris Ordinibus eſt initiatus ipſa ignorante, includi debet, ſed cogi non poteſt ad profeſſionem emittendam, aut ad perſeuerandum in clauſura.*

1 CONIVGATVS. Coniugatus nō eſt ordinandus ad ſacros Ordines, niſi vxor continentiam promittat. Hoc dicit. Ex facto quæſitum eſt, Si coniugatus ad ſacros Ordines promoueri ſe fecerit, An vxor teneatur Religionem ſolemniter profiteri, aut ſaltem cogi poſſit ad perſeuerandum in clauſura alicuius Monaſterij Monialium in habitu ſæculari, vt vitentur ſcandala.

Catherina Ceſia poſt diuortium cum Marchione Iulio de Ruuere eius marito de licentia Gregorij XV. ingreſſa eſt monaſterium Sancti Aegidij Vrbis, vt ibi profeſſionem emitteret, & habitum Nouitiarum detulit per duos annos. Interim Marchio in Presbyterum ordinatus eſt. Mox Catherina exiuit è monaſterio, vt iter in Germaniam pararet; donauit enim triginta millia ſcutorum pro monaſterio in illis partibus conſtruendo, ſed iuſſa à Sanctiſſimo in monaſterium redijt. Intendit nunc iterum exire, vt creditur in Germaniam profectura. Princeps Sancti Angeli eius frater petit ordinari, vt ſoror in clauſura permaneat eiuſdem, vel alterius monaſterij.

Pro dubij ſolutione duo articuli videntur examinandi. Primus, An vxor ſit cogenda ad clauſuram tanquam profeſſa. Secundus, an ſit cogenda ad eam clauſurā ob ſacros Ordines à marito ſuſceptos, & ad vitanda ſcandala.

3 Quoad primum perquirendum eſſet, An in dicto monaſterio habitus Nouitiarum ſit diſtinctus ab habitu Profeſſarum diſtinctione patenti in colore, ſcilicet

ſciſſura, vel forma, an non. ſi enim diſtinctus ſit, & ipſa non aſſumpſerit habitum, qui profeſſis dari conſueuit, non eſt locus tacitæ profeſſioni, Clem. Eos, de Regular. quantocumque tempore ſteterit in Religione, Innoc. in c. Ex parte, in princ. verſ. Hic non erant diſtincti habitus, eodem titulo. Vnde Abb. Antiq. in c. Conſulti, nu. 3. eod. dicit ſe vidiſſe literas Papales abſolutionis conceſſas cuidam monacho, qui talem habitū detulerat fere per decem annos, vt refertur per gloſ. in d. Clem. Eos, in ver. Deinceps.

4 Neque obſtat text. in c. Statuimus, de regular. vbi Nouitius ante habitum profeſſorum ſuſceptum dicitur poſſe redire ad ſæculum, niſi euidenter appareat, quod abſolutè voluerit vitam mutare, & in Religione perpetuo Domino deſeruire. Nam aut ſumus infra annum probationis; & ille textus non habet locum poſt Concilium Tridentinum, quo profeſſio etiam expreſſa ante annum expletum non tenet, c. 15. ſeſſ. 25. de Regular. Aut ſumus poſt annum; & tunc procedit quidem ille textus, quia quod non mutatur, &c. ita vt quamuis habitus ſit patenter diſtinctus, & Nouitius retineat habitum Nouitiorum, adhuc tamen cenſeatur profeſſus, ſi elapſo anno euidenter appareat eum voluiſſe vitam mutare. Sed tamen hoc in dubio non præſumitur, vt deciditur in d. c. Statuimus, & tradunt ibi gloſ. & DD. communiter, ſigna autem euidentia mutationis recenſentur per Io. Andr. ibi: Hoc caſu de his ſignis non videtur conſtare, quod enim ingreſſa fuerit monaſterium, quod habitum Nouitiorum ſuſceperit, quod petierit, & obtinuerit licentiam profitendi, etiam inuito viro, quod de bonis proprijs diſpoſuerit, ſolum indicant propoſitum futurum profitendi, ſed non demonſtrant præſentem ſtatus mutationem, alias omnis Nouitius elapſo anno diceretur profeſſus, quamuis habitum profeſſorum non ſuſciperet, quia vnuſquiſque habitum Nouitiorum ſuſcipit animo profitendi Religionem, poſtquam eam probauerit; & tamen profeſſio non inducitur habitu non mutato, niſi euidentia ſigna, &c. vt in d. Clem. Eos, & in c. Statuimus.

5 Sin autem habitus in dicto Monaſterio ſit indiſtinctus, ideſt communis tam Nouitijs, quàm Profeſſis, tunc vxor per delationem huiuſmodi habitus vltra annum eſt tacitè profeſſa præſumptione iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, tex. eſt in c. 1. §. fin. vbi omnes notant, de Regular. lib. 6. & d. Clem. Eos, eod. tit. gloſ. in d. c. Ex parte in ver. Per annum, niſi fuerit proteſtata ante annum expletum, quia contra præſumptionem iuris, & de iure admittitur hoc caſu probatio per proteſtationem præcedentem, vt ſentiunt in d. c. 1. Io. Monachus in ver. Præſumitur. Prob. in Addit. Gemin. & Ancbar. gloſ. in d. c. Ex parte, in ver. Per annum, & ibi communiter Canoniſtæ, & in d. Clem. Eos.

6 Sed & ſi habitus ſit diſtinctus tantū diſtinctione latenti, vt benedictione, idem eſt ac ſi eſſet indiſtinctus quoad puberes. Nam c. Statuimus, correctum eſt in hoc per Clem. Eos, vt ibi per gloſ.

7 in ver. Deinceps. Et Cardin. n. 2. & 3. Quod procedit etiamſi habitus ſit indiſtinctiſsimus, ideſt communis Profeſsis, Nouitijs, & alijs ibi communem vitam ducentibus; quia quoad puberes inducitur tacita profeſsio per delationem annalem, non ſecus ac ſi habitus indiſtinctus eſſet, licèt ſecus ſit quoad impuberes, vt ſtatuitur in d. c. 1. § final. de Regul. lib. 6. Quandiù tamen non appareat de huiuſmodi tacita profeſsione ſiue ex delatione habitus, ſiue ex alijs ſignis euidentibus, vxor ex hoc capite non videtur cogenda ad perpetuam clauſuram, c. Ad noſtram, c. Super eo, c. Ad Apoſtolicam, & c. Conſulti, de Regular. c. Non ſolum, & cap. fin. eod. tit. lib. 6.

8 Quoad ſecundum articulum (quæ eſt materia huius Decretalis) tres caſus videntur diſtinguendi: nam aut vxor expreſsè conſenſit, vt vir ſuſciperet ſacros Ordines, aut expreſsè contradixit, aut neutrum præſtitit expreſsè, ſed tacuit, & diſſimulauit.

Primo caſu ex hoc ſolo quod expreſsè conſenſerit, ſeu licentiā dederit viro ſacros Ordines ſuſcipiendi, cenſetur ſe voto Caſtitatis adſtrinxiſſe, & caret vſu coniugij, ſecundum Cardinalem hic in fin. per hunc tex. Gemin. in c. Quia ſunt, ad fin. & ibi etiam Turrecr. n. 4. 28. diſt. S. Antonin. in 3. par. tit. 1. cap. 8. ad fin. Syluester in ver. Matrimonium, 8. q. 12. verſ. Tertium, & docet S. Tho. in 4. diſt. 37. q. 1. art. 2. ad 2. in quo conſentiunt omnes tam

9 Theologi, quàm Canoniſtæ. Et quamuis gloſ. in cap. Seriatim, in ver. Poſt mortem, 32. diſt. limitet hanc concluſionem vt procedat ſi vxor ſciuerit quoad hoc iuris diſpoſitionem, ſecus ſi ignorauerit, cuiuſque diſtinctioni adhęreat, Henric. Boich. in cap. Vxoratus, n. 12. infra eod. Angel. in ver. Matrimonium, 4. n. 9. & ex Recent. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 39. n. 12. Aliter tamen in hoc loquitur S Bonau. in 4. diſt. 37. in expoſ. litterę, vbi ait. [Si vxor conſentiat viro, vt Ordinē ſacrum ſuſcipiat, vel vt Religionem ingrediatur in conſpectu perſonæ, per quam ſecundum formam Eccleſiæ poſſet fieri diuortium; ipſa obligatur ad continentiam perpetuam cum viro, qui eſt ead. caro cum ipſa; nec excuſatur per iuris ignorantiam] Hæc S. Bonauentura, quem refert, & ſequitur Præpoſitus in d. c. Seriatim, n. 5. diſt. 32. Et ſanè cum corpus viri, vt ibi ponderat Præpoſitus, per ſacrorum Ordinum ſuſceptionem Deo fuerit perpetuò dedicatum de vxoris licentia, eiuſque votum ſolemniaatum iuxta c. Vnico de voto lib. 6. abſurdum, & ſcandaloſum eſſet, vt vxor vellet marito ſacris initiato carnaliter commiſceri hoc prętextu, quod ignorauerit ſe propterea ex iuris diſpoſitione voto continentiæ obſtrictam eſſe.

10. Suppoſita autem huiuſmodi licentia, & conſenſu, vxor non ſolùm cenſetur ſe obligaſſe ad caſtitatem ſeruandam in ſęculo, verumetiam cum ſit iuuenis, cogi poteſt Religionem ingredi, & ſolemniter profiteri. Nam etiamſi magna ſit altercatio inter Doctores An vxor, de cuius conſenſu vir ad ſacros Ordines eſt promotus, teneatur ſolemnem profeſſionem in monaſterio emittere, vt hic in gloſ. 2. verior tamen, ac tutior ſententia eſt, ſi mulier ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia ſufficere votum ſimplex caſtitatis in ſeculo: ſin autem ſit ſuſpecta de incontinentia, aut ſi ſit iuuenis, vt hoc caſu, ſiue ſit ſuſpecta, ſiue non, deſiderari ſolemnē profeſsionē; quod clarè conſtat ex Conc. Agathenſi c. 16. & 17. relato in c. Epiſcopus, 77 diſt. cuius hęc ſunt verba: [Sanè ſi cōiugati iuuenes conſenſerint ordinari; etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo Religione promiſſa, poſteaquam pariter conuerſi fuerint ordinentur.] Nec refert, quod gloſ. ibi in

ver Religione, & Turreet. exponant ver. illud, Religione, ideſt caſtitate, & Hugo, Archid. & Præpoſ. pro Religioſa continentia, & ver. illud Conuerſi, exponatur ab Archidiacono, ideſt ad pœnitentiã. Nam huiuſmodi expoſitiones inferũt vim litteræ. Vnde Præpoſ. in cap. Si te, col. 2. in princ. verſ. Opinio Hoſtienſis, 28. diſt. dicit [pro hac opinione eſſe caſum non cauillando litteram in d. c. Epiſcopus, vbi tex. vult, vt ſi ſit iuuenis debeat tranſire ad religionem, & expoſitio gloſ. Religionem, ideſt caſtitatem, vt dicit Præpoſ. eſt deſtructio textus; nec textus ibi diſtinguit an ſit ſuſpecta, vel non, ſed ponderat tantum an ſit iuuenis; vnde ex quo eſt iuuenis, non debet remanere in ſæculo.] Hæc Præpoſitus, qui cum hac ſententia dicit tranſire Cardinalem, & Gemin. necnon Anton. de Butr. & Panorm. in hac Decretali; & fuit opinio Hoſtien. hic ad finem, vbi validiſſimam reddit rationem, quia ſicut vxor profitentis, quæ eſt iuuenis, compellitur tranſire ad religionem, vt eſt caſus in cap. Cum ſis, ſupra eod. & infra in cap. Vxoratus, & cap. Ad Apoſtolicam, ita & multò fortiùs vxor ordinandi, quia vir faciliùs poterit poſtea viſitare illam ſi remaneat in ſæculo, quàm potuiſſet ſi tráſijſſet ad religionem, & accedens ad vxorem fortè non habebit repulſam. Vix autem fieri poteſt, vt vxor iuuenis viro aſſueta ex illius viſitatione non adducatur in periculum incontinentiæ, cap. Litteras, de fil. Presbyt. cap. 1. & cap. Clericos, de cohabit. cleric. & mulier. Vnde cum maior ſit ratio in vxore clerici ſæcularis, quàm in vxore profitentis, ideò idem ius erit in vtroque. Ita Hoſtien. cuius opinionem dicit propterea eſſe veriorem Præpoſitus in d. cap. Si te, col. 2. verſ. Opinio Hoſtienſis, 28. diſt. quam etiam ſequitur Anton. de Butr. hic in fin. verſ. Sed mihi plus placet, vbi reprobata diſt. Io. Andr. inter iuuenem de incontinentia ſuſpectam, & iuuenem non ſuſpectam. Non video, inquit, ſi mulier ſit iuuenis, qualiter nõ ſit ſuſpecta, quia mulieres ſunt volubiles, vt Rota, Idem Io. de Anan. num. 1. circa finem, verſ. Ego neſcio ſi poſſet inueniri mulier iuuenis, & non ſuſpecta. Et hæc ſententia ſecundum Præpoſ. vbi ſupra eſt etiam de mente S. Thom. in 4. diſt. 37. q. 1. art. 2. ad 2. vbi ait, [Vxorem, de cuius licentia vir Ordinem ſacrum ſuſcepit, teneri perpetuam continentiam vouere; non tamen teneri religionem ingredi, ſi ſibi non timeat de incontinentiæ periculo. Cuius doctrinam in hunc ſenſum intelligit, & receptam dicit Nauarr. in Manuali cap. 22. n. 32. in fin.

12 Adduat quidam, ad hoc vt vir poſſit ad ſacros Ordines aſcendere, & vxor religionem ingredi, præter conſenſum coniugum deſiderari etiam licentiam Epiſcopi per tex. in cap. Si vir, & vxor, diuertere pro ſola religioſa inter ſe cõſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat, 27. qu. 2. Verum hoc nõ eſſe in præcepto, ſed de honeſtate tantum; poſt Hugonem, & Laurentium tradit ibi Archid. num. 1. ſuper verb. Fiat, Bellam. num. 1. Innoc. in cap. 2. in gloſ. 1. ſupra eod. & alij, quos ibi retuli num. 15. & de conſuetudine obſeruari, vt prædicta licentia non petatur, teſtantur vbi ſupra Io. Andr. & Cardinal.

Itaq; ſi hoc caſu conſtaret maritũ ſuſcepiſſe Ordines ſacros de conſenſu vxoris, etiam abſque licentia Epiſcopi, vtique ipſa ſiue ſciens, ſiue ignorans iuris diſpoſitionem, non ſolum obſtricta eſſet ad ſeruandum perpetuum continentiæ votum, ſed etiam cum ſit iuuenis, cogenda eſſet ad religionẽ tranſire. Verum de huiuſmodi conſenſu hactenus nihil apparuit; & quamdiu de eo non conſtat concludenter, non videtur cogenda ad iugum monaſticæ ſeruitutis, vt inferiùs dicetur in 3. caſu. Et grauiter corripiendus eſſet Epiſcopus, qui ſibi non conſtito de huiuſmodi conſenſu, maritum ad ſacros Ordines promouiſſet contra præſcriptum ſacrorum Canonum, & vir incidiſſet in pœnas Extrau. Antiquæ de voto.

13 Secundo caſu explorati iuris eſt vxorem cogi non poſſe ad profeſſionem in monaſterio emittendam, quia coniugatus non poteſt ad Ordines ſacros promoueri abſque vxoris licentia, vt hic patet, etiamſi matrimonium non fuiſſet conſummatum, vt in d. Extrauag. Antiquæ, de Voto. Ac ſi ordinatur ea contradicente, poteſt ab vxore reuocari, & tenetur ei debitum reddere, licet exigere non poſſit, d. Extrauag. Antiq. & ibi gloſ. vlt. Item gloſ. in cap. Agathoſa, in ver. Debeas, 27. qu. 2. D. Thom. in 4. diſt. 37. q. 1. art. 2. ad 1. Petrus de Palude, q. 1. art. 1. n. 9. S. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 8. ad fin. Syluest. in verb. Matrimonium, 8. q. 18. Nauarr. in Manuali c. 22. num. 33. Quinimo idem iuris eſſe in vxore, quæ cùm mortua crederetur, illius maritus fuit in Papam electus, & conſecratus, tradit gloſ. in c. Si quis pecunia, in verb. Non apoſtolicus, diſtinct. 79. & ibi Archid. ad fin. Io. Andr. Butr. Anchar. & Abb. hic. Ratio eſt, quia vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, ſecundum dicta vltimæ gloſ. in d. Extrauag. Antiquæ. Et quia quod ſuum erat, ſcilicet debitum exigere, maritus vouere potuit, ſed non alienum, ſcilicet non reddere, c. Vna, 33. q. 5. quam rationem aſſignat gloſ. in d. c. Agathoſa, in ver. Debeas, 27. q. 2.

14 Quæ concluſio procedit non obſtante ſententia diuortij, quæ hoc caſu proponitur lata inter virũ, & vxorem: adhuc enim vir, qui vxore inuita aſcẽdit ad ſacros Ordines, poteſt ab ea reuocari, & tenetur ei debitum reddere, quamuis non poſſit exigere, vt poſt Laurentium tenet gloſ. in cap. Ex litteris, in ver. Redire, de diuort. Goffredus in ſumma rit. de Conuerſ. coniugat. num. 8. D. Antonin. 3. par. tit. 1. cap. 21. §. 6. verſ. Effectus accuſationis, Aſtenſ. in ſumma 2. par. lib. 9. tit. 11. art. 5. in fin. & tit. 33. art. 3. caſu 6. Syluester in ver. Diuortium, q. 10. & in ver. Matrimonium, 9. qu. 11.

15 Ratio eſt, quia poſt thori ſeparationem poteſt vxor innocens cogere maritum, vt ſibi reconcilietur, ſecundum gloſ. in d. c. Ex litteris, quam communiter ibi DD. ſequuntur. Et quamuis hæc ampliatio non tranſeat abſque contradictione, & cõtrarium teneat Hugo relatus à gloſ. vbi ſupra, ac præterea multi eam limitent, vt non procedat quando poſt latam diuortij ſententiam vxor innocens ſæpiùs monita renuit coniugem ſibi reconciliare, exiſtimantes eo caſu licere marito ſtatum mutare, & ad ſacros Ordines aſcendere, vel profiteri etiam inuita vxore, vt in cap. Gaudemus, infra eod. tradunt Hoſtien. & Io. Andr. num. 3. Butr. ad fin. Cardin. q. 1. & Anchar. num. 3. tamen in præſentia non eſt opus eiuſmodi articulos diſcutere, quia non conſtat vxorem contradixiſſe ordinationi mariti: quinimo ſupponitur eam ignoraſſe, vt dicetur in 3. caſu.

Tertio caſu, ideſt quando vxor nec expreſsè cõſenſit, nec contradixit ordinationi mariti, ſed tacuit ſimpliciter, iterum ſubdiſtinguendum eſt;

nam

nam aut ſciuit maritum velle aſcendere ad ſacros Ordines, & tamen tacuit, & diſſimulauit, aut igno-
16 rauit. Si ſciuit, cum hoc caſu ſupponatur præceſſiſſe ſententiam diuortij inter virum, & vxorem, videtur licuiſſe marito ſtatum mutare, & ad ſacros Ordines aſcendere abſque vxoris licentia. Ratio eſt, quia cum vxor id ſciuerit, & non contradixerit, ſed diſſimulauerit vſq; ad diuortij ſententiam, videtur licentiam dediſſe, ac iuri ſuo renunciaſſe, arg. cap. Agathoſa, 27. qu. 2. & tradunt S. Antonin. 3. part. tit. 1. cap. 21. §. 6. verſ. Effectus accuſationis, Io. de Friburgo in ſumma Confeſſor. lib. 4. tit. 22. q. 14. Sylueſt. in ver. Matrimonium, 9. q. 11. Tabien. Matrimonium, 4. q. 5. num. 6. Verum ex deductis non apparet de ſcientia vxoris; & quandiu illa non probetur, præſumitur ignorantia, vt in regula præſumitur, de Regul. iur. lib. 6. Vnde ex hoc capite non videtur cogenda ad monaſterium.

17 Sin autem ignorauerit viri promotionem, vt ſupponitur in facto, non obſtante ſententia diuortij, vt proponitur lata, minimè licuit marito ad ſacros Ordines aſcendere abſque vxoris licentia. Ratio eſt, quia cum vxor innocens habeat ius petendi, vt ſibi maritus reconcilietur, non licet marito ſtatum mutare abſque beneplacito vxoris, ne iuri illi acquiſito inferat præiudicium. Sic docent S. Thom. in 4. diſtinct. 35. quæſt. vn. art. 6. ad 3. S. Bonau. ead. diſt. art. vnico, quæſt. 5. ad 2. Roſella in ver. Diuortium, num. 11. Sylueſt. eod. ver. q. 10. & in ver. Matrimonium, 9. q. 11.

18 Quæ cum ita ſint, durum videtur vxorem, quatenus non ſit tacitè profeſſa, inuitam compellere ad ſolemnem profeſſionem in monaſterio emittendam: nam etſi obtinuerint licentiam ingrediendi religionem, datus eſt tamen illi annus probationis in ſubſidium fragilitatis humanæ à SS. Patribus inſtitutus, cap. Ad Apoſtolicam, ſupra de Regular. cap. Non ſolum, eodem tit. lib. 6. Vnde quæ fortè religionis auſteritatem ferre non potuit, iniquum videtur, vt eidem perpetuò alligetur inuita, vt per Oldrad. conſ. 96. incip. Numquid Monachā poſſit includere Papa contra ſuam voluntatem. Satis enim inutile eſt, vt coacta ſeruitia Deo præſtentur, cap. Illud, 20. q. 1. Et quamuis in caſibus à iure permiſſis poſſit quis cogi ad ingrediendum monaſterium, vt innuit cap. 18. ſeſſ. 25 de Regular. Concil. Trid. puta propter delictum, iuxta c. Lapſis, 16. q. 6. vel ſi infantes à parentibus offerantur, vt 20. q. 1. per tot. tamen nemo inuitus cogitur profiteri. In regulæ enim obſeruatione grauitas eſt, & labor, vt inquit gloſſa in c. Ad noſtram, in ver. Ante conſummationem, de Regularib. & ſeruitus monachalis humana ſeruitute diſtrictior eſt, cap. Multos, 54. diſt. Abb. conſ. 8. Videtur in princip. verſic. Cenſetur enim, lib. 1. Imo Nauarr. conſ. 39. num. 2. de Regular. dicit non poſſe Summum Pontificem tam grandia præcipere, arg. cap. Integritas, 32. q. 1. & cap. Geſta, iuncta gloſ. in ver. Creſcere, 74. diſt. Et eſt ratio, quia cum conſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali exigatur iure naturali, & diuino, ab Eccleſia ſuppleri non poteſt, cap. Præſens, 10. q. 3. cap. Licet, de Regular. Abb. in c. Venerabilem, num. 21. Qui filij ſint legitimi, Sylueſt. in ver. Religio, 3. nu. 12. Quare qui ſine iuſta cauſa offenſionis cauſa ſunt intromiſſi, niſi volentes non teneantur, quia quod non petunt, non obſeruant, ideoque tales conſiderandi ſunt magis peccata committere, quàm plangere, vt legitur in Synodo Eugenij II. cap. 32. relato in cap. Sicut, ead. cauſ. & quæſt.

Quod ſi dicas; Vxor cogatur eſſe in monaſterio abſque profeſſione; ergo monaſterium erit ei carcer, & pœna vbi non eſt culpa, contra cap. Si Compromiſſarius, §. final de elect. & contra naturalem rationem. Præterea cùm ſe voto caſtitatis expreſsè, aut tacitè non adſtrinxerit, & obedierit præcepto Apoſtoli ad Corinth. 7. [Propter fornicationem vnuſquiſque ſuam vxorem, & vnaquaque virum ſuum habeat, &, Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu, & ad tempus,] cap. Sicut, §. His ita reſpondetur, 32. q. 2. & melius ei fuerit nubere, quàm vri, ſecundum Apoſtolum, ibid. Iniquum eſſet, vt abſque facto, & culpa ſua priuaretur iure coniugij, quod ad concupiſcentiæ remedium iuſto titulo acquiſiuit. Idcirco enim à ſacris Canonibus ſtatutum eſt, vt vir, qui ſine vxoris conſenſu ad religionem tranſiuit, aut ſacris eſt initiatus, poſſit ab ea quandocumque reuocari ad conſortium coniugale, vt in cap. 1. cap. 2. & ferè per tot. hunc tit. ne ſcilicet illius conuerſio vxori relictæ in ſæculo fieri poſſit perditionis occaſio, vt legitur in d. cap. Agathoſa, 27. q. 2. Ita vt propterea Abb. in cap. Quidam, in 1. notab. num. 2. ſupra eod. dixerit, vxorem poſſe vendicare maritum, adiecta etiam conditione de iure diuino. Imo in d. Extrauag. Antiquæ, de voto. Vir, qui poſt ſponſalia de præſenti abſque licentia ſponſæ aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcepit, iubetur ſponſa eius inſtante compelli per cenſuram eccleſiaſticam ab Epiſcopo Diœceſano contractum matrimonium conſummare.

Neque verò hac in re vlla habenda erit ratio ſcandali, ſi quod inde exoriretur, quia eſſet Phariſæorum, non puſillorum, & ideo non timendum, Matth. 15. & tradit Nauar. conſ. 87. de Regular. & D. Th. in 2. 2. q. 43. art. vlt.

Placeret vt vxor, etiā nomine Sanctiſſimi admoneretur, & induceretur ad religionem profitendā, vel ſaltem ad perſeuerandum in clauſura alicuius monaſterij in habitu ſæculari iuxta conſ. gloſ. in d. c. Si quis pecunia, in ver. Non Apoſtolicus, 79. diſt. Quod ſi nulla ratione induci queat, quamdiu non probetur aut tacitam profeſſionem emiſiſſe, ſecundum ea, quæ dicta ſunt num. 3. & ſeq. aut licentiam dediſſe viro ad ſacros Ordines aſcendendi, iuxta dicta num. 6. & ſeq. aut ſaltem ſciuiſſe illius aſcenſum, & non contradixiſſe, iuxta nu. 15. nullatenus videtur cogenda, cum inuitæ non ſit continentia indicenda, cap. Ante triennium, ibi: Durum mihi, atque incompetens videtur, vt qui vſum eiuſdem continentiæ non inuenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur ab vxore ſua ſeparari, atque per hoc (quod abſit) deterius cadat, 31. diſt. nec monaſterium debeat eſſe loco carceris ei, quæ nihil peccauit, & eſt potius digna commiſeratione.

Sponſa

De Conuerſ. Coniug.

Cap. Ex publico.

SVMMARIVM.

1 *SPonſa de præſenti non cognita, quæ dicit religionem ingredi velle, compellitur infra certum tempus religionem profiteri, vel adhærere marito, & n. 10.*

2 *Cauſa matrimonialis tractatus, & cognitio ad Epiſcopum pertinent.*

3 *Sponſa de præſenti poteſt compelli per cenſuras eccleſiaſticas ad matrimonium conſummandum, & mutuam cohabitationem.*

4 *Et cogi poteſt præciſè, & adduci ad domum viri.*

5 *Coitus primus inter coniuges non eſt gratuitus.*

6 *Sponſus etiamſi fieret Papa, nec aliàs religionem intraret, teneretur matrimonium conſummare.*

7 *Vxor non cognita etiam inuito viro poteſt ad religionem tranſire, licet inter eos diſcordia præceſſerit.*

8 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa non abſoluitur cum cautione, ſed ſatisfactione præmiſſa, niſi ſatisfactio concernat ſpiritualia, & n. ſeq.*

9 *Profeſſio fieri non debet ab excommunicato, ſed facta tenet.*

10 *Sponſa de præſenti volens ad religionem tranſire, præſtare debet cautionem ſaltem iuratoriam, quod infra duos menſes tranſibit, vel adhærebit marito.*

Et quæ ſint rationes, n. 13.

11 *Et an hoc tempus duorum menſium detur ad profitendum, an verò ad ingrediendum religionem, & n. ſeqq. vſque ad n. 17.*

13 *Matrimonium ratum non ſoluitur per ingreſſum religionis, niſi ſequuta profeſſione.*

15 *Copula carnalis complet tranſlationem corporis vnius coniugis in poteſtatem alterius, & vterq; intrat in poteſtatem ſibi tradita poteſtatis, & num. 51.*

16 *Sponſa de præſenti ingrediens religionem ſine licentia ſponſi non habet niſi duos menſes ad profitendum, ſed ſi cum licentia, habet integrum annum, quo elapſo intelligitur taciti profeſſa.*

Et quid in Ordinibus Mendicantium, n. 19.

Et quid poſt Concilium Tridentinum num. 24. & num. 36.

17 *Sponſa ingrediens religionem ſine licentia viri an lapſis duobus menſibus tacitè profeſſa intelligatur.*

18 *Matrimonium non conſummatum ſoluitur per profeſſionem tacitam ſicut per expreſſam, & num. 37.*

20 *Coniuges in multis caſibus ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur.*

21 *Vxor tenetur maritum cruce ſignatum expectare quantiſcumque annis abfuerit, licet voto peregrinationis mariti non conſenſerit.*

22 *Sponſa ingrediens religionem non Mendicantem ſine licentia viri de iure cenſetur anno probationis renunciare.*

23 *Matrimonium poſt lapſum eſt in remedium concupiſcentiæ.*

24 *Anno probationis etiam in Ordinibus non Mendicantium poſt Concilium Tridentinum renunciari non poteſt.*

25 *Decretum irritans in aliqua diſpoſitione appoſitum operatur, vt pars non poſſit illi renunciare.*

26 *Bimeſtre tempus, quod datur coniugi ad intrandam religionem, currit à die præfixionis factæ à iudice.*

27 *Sponſa de præſenti ſi fuerit violenter cognita à marito, an poſſit eo ipſo inuito ad religionem tranſire, latè diſcutitur, vt num. ſeqq. vſque in fin.*

28 *Delinquens non debet eſſe melioris conditionis, quã non delinquens, & n. 43.*

29 *Corrupta violenter perdit virginitatem, non tamẽ eius beneficium quantum ad Deum, & n. 55.*

31 *Lex promotionis reſpicit factum, non voluntatem, & num. 54.*

32 *Sponſus de præſenti an licitè poſſit ſponſam rapere, & vi corrumpere.*

Quid ſi ſponſa non excipiat ſe velle ad religionem tranſire, n. 33.

Et quid ſi excipiat, ſed lapſi ſint duo menſes, vel annus probationis. n. 35. & 36.

Et quid ſi tempus huiuſmodi nondum ſit elapſum, num. 38.

33 *Maritus peccat vim inferendo ſponſæ, niſi prius adhibeat diligentias ad eam diſponendam.*

34 *Exceptio regulariter non prodeſt niſi opponatur.*

38 *Sponſus, qui infra bimeſtre ſponſam de præſenti violenter cognoſcet, multipliciter delinquit, & num. ſeqq. vſque ad n. 45.*

39 *Sponſa per vim deflorata perdit priuilegium virginitatis, & conſequenter conſecrationis, & aureola, & n. 55.*

40 *Religioſam licet non profeſſam opprimens eſt ſacrilegus. & excommunicatus.*

41 *Et impediendo religionis propoſitum eſt excommunicandus.*

42 *Maritus rapiens, & vi corrumpens vxorem non incidit in Conſtitutionem Si quis in tanta, ſed aliter punitur.*

44 *Satiſdatio vitiosè præſtita non dicitur præſtita.*

45 *Sponſa de præſenti cognita à marito per coactionem conditionalem non poteſt eo inuito ad religionem tranſire.*

46 *Matrimonij conſummatio requirit conſenſum ſaltẽ incluſum in coactione conditionali, & n. 49.*

47 *Caro non poteſt dici corrupta niſi mens prius corrupta fuerit.*

48 *Corpus mulierum non vis maculat, ſed voluntas.*

49 *Matrimonium conſummatũ repræſentat vnionem Chriſti cum Eccleſia per carnem, & ſortitur effectum à iure diuino, & indiſſolubilitatem.*

50 *Sacrum omne quod eſt, vel alterius rei ſignum, illius debet eſſe ſimile.*

51 *Ad matrimonij conſummationem requiruntur cõſenſus animorum, & commixtio corporum.*

52 *Vis præciſa impedit conſummationem matrimonij, tam ſpiritualis, quàm carnalis.*

53 *Vir, & mulier per copulam fornicariam non efficiuntur vna caro.*

55 *Corrupta violenter inter virgines conſecrari non poteſt.*

1 EX PVBLICO. Sponſa de præſenti non cognita, quæ dicit religionem ingredi velle, compellitur infra certum tempus religionem profiteri, vel adhęrere marito; hoc dicit Io. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. & Ioan. de

Digitized by Google

de Anan. Prima pars narrat factum. Secunda, ibi,
Caterum, mulieri petenti dat iudicem. Tertia ſol-
uit obſtaculum, ibi, *Sanè*.

2 Nota primò, ibi, *Cum Veronenſis Epiſcopus*,
tractatum, & cognitionem cauſæ matrimonialis
ad Epiſcopum pertinere. Ad hoc Concil. Triden-
tinum ſeſſ 24. c.20. §. Ad hæc, de quo dic vt ſcripſi
in cap. Accedentibus, à nu.2. infra de exceſſ. Præ-
lat.

3 Secundò nota, ibi, *Quod cũ renuerit, fuit vincu-
lo excommunicationis aſtricta*. Sponſam de præ-
ſenti poſſe compelli per cẽſuram eccleſiaſticam ad
matrimonium conſummandum, & mutuam co-
habitationem. Ad idem cap. Litteras, §. Porrò,
de reſtitut. ſpoliator. & cap. Inquiſitioni de ſen-
4 tent. excommunic. quinimo cogi poteſt præcisè,
& adduci ad domum viri, vt concludit Abb. in d.
cap. Litteras, num. 29. dicens ita conſuluiſſe Car-
5 dinalem, Et ſic primus coitus non eſt gratuitus,
quia ſtatim poſt conſenſum mutuum de præſenti
tenetur reddere debitum, vt notat gloſ. 2. in cap.
Coniugcs 27. q.2. Goffred. & Hoſtien. hic num.4.
Cardin. in 2. notab. & Abb. nu.7. Quinimo vt in-
quiunt Archid. & Bellam. in c. Deſponſatam, n.4.
eadem cauſ. & q. Si Pepa fieret, nec aliàs intraret
religionem, teneretur matrimonium conſumma-
re, quia ex quo matrimonium tenuit, conſumma-
ri debet, & ad hoc eſt compellendus is, qui re-
nuit, niſi intra tempus religionem intrauerit, vt
in hoc cap. nulla alia exceptione obſtante, vt pa-
tet in cap. 2. de coniug. leproſor. Ad quod etiam
facit cap. Ex parte, il ſecondo, §. Porrò, infra eo-
dem, ibi, niſi ſe voto adſtrinxerit ad obſeruantiam
regularem, quem ſolum caſum excipit illa littera
ſecundum Archidiac. vbi ſupra.

7 Tertiò nota, ibi, *Si prædictus vir eam carnaliter
non cognouerit*. Ante matrimoniam conſumma-
tum licere vxori etiam viro inuito ad religionem
tranſire, licet inter eos diſcordia præceſſerit; & ſic
non poteſt obijci vxori, quod hoc faciat leuitatis
cauſa, ſicut poteſt obijci Monacho de vna ad
aliam religionem tranſire volenti, vt cap. Licet, ſu-
pra de regular. & bene hic per Abbat. in 4. not.

8 Quartò nota, ibi, *ſufficienti cautione*, excom-
municatum pro manifeſta offenſa in ſpiritualibus
abſolui cum cautione. Et ſic limita text. in c. Ex
parte, in fin. de verb. ſignif. & in cap. Venerabilis,
de ſentent. excom. lib.6. vbi patet excommunica-
tum pro manifeſta contumacia non debere abſol-
ui, cum cautione, ſed ſatisfactione præmiſſe. Hæc
9 enim iura limitantur communiter à DD. vt non
procedant quando implementum ſatisfactionis, &
purgatio contumaciæ concernit ſpiritualia, prout
contingit in caſu huius Decretalis, quia non erat
honeſtum vt hæc mulier excommunicata pro ma-
nifeſta contumacia intraret religionem, licet pro-
feſſio valeret, vt eſt textus notab. in cap. Cum illo-
rum, de ſentent. excomm. Collige igitur regulam,
quod vbicunque excommunicatus debet exercere
aliquid ſpirituale, poteſt abſolui ante ſatisfactio-
nem, ne contingat eum excommunicationis vin-
culo innodatum ſpiritualia attentare. Quę de-
claratio fuit Abb. Antiq. hic num.1. & eam poſtea
ſequuti ſunt Io. Andr. n.3. circa med. verſ. Et no-
natur per hoc, Butr. num.5. Cardin. num.2. Anchar.
num.8. & Abb. Siculus num.11. verſ. Sed contra
hoc. Eandem declarationem poſuit Innoc. in cap.
Pro illorum, num.5. de præben. cum quo concor-
dant ibi, Abb. Antiq. n.3. Hoſt. n.8. Io. Andr. n.15.
& communiter DD.

10 Vltimò nota, ibi, *Ad virum ſuum redire infra
duorum menſium ſpatium*, quod viro petente, vt
ſibi vxor exhibeat maritalem affectum, & reddat
debitum coniugale, & vxore excipiente ſe velle
ad religionem tranſire, debet vxor pręſtare ſuffi-
cientem cautionem, quod infra duorum menſium
ſpatium, vel ad religionem tranſibit, vel ad virum
ſuum redibit, vt in littera. Et licet aliàs nomine
ſufficientis cautionis intelligatur datio pignoribus,
vel fideiuſſoribus, l. Si mandato, §. vltim. ff. Man-
dat. tamen ſi vxor non poſſet præſtare niſi iurato-
riam, iudex deberet eam admittere, vt eſt text.
in cap. Per veſtres, infra de donat. inter vir. & vxor.
& in auth. Generaliter, C. de Epiſcop. & cler. &
in regula Ad impoſſibile, de regul. iuris, lib.6. & cõ-
cludunt hic Hoſtien. num.3. Abb. Antiq. num.1.
Abb. Siculus num.11. & alij communiter, & ſentit
gloſ. in ver. Sufficienti, dicens in hoc caſu id eſſe ar-
bitrarium iudici per cap. Quanquam, 24. diſt. &
adde quod in propoſito ſcripſi in cap. Odoardus,
num.69. ſupra de ſolut.

11 Sed hic incidit dubitatio, nunquid hic termi-
nus duorum menſium aſſignetur coniugi ad profi-
tendum, an verò ad ingrediendam religionem.

12 In hoc articulo tres ſunt ſcribentium opinio-
nes. Prima opinio eſt Innocentij hic in verb. *Duo-
rum*, qui tenet hunc terminum non dari ſpon-
ſæ ad deliberandum, an velit redire ad ſpon-
ſum, vel tranſire ad religionem, ſed ad re-
ligionem probandam, ita vt non habeat am-
plius tempus probationis, ſed lapſis duobus men-
ſibus ſtatum profiteri cogatur, licet Epiſcopus
ex cauſa poſſit hunc terminum prorogare, & re-
ſtringere. Rationẽ reddit Anchar. hic n.4 quia cùm
hoc ſpatium duorum menſium hic detur ad tranſ-
eundum ad religionem, huiuſmodi tranſitus de-
bet intelligi cum effectu, videlicet vt ingrediatur,
& profiteatur: nam per ſimplicem ingreſſum non
eſſet ſponſo plenè conſultum, qui forſan iuuenis
eſt, nec poteſt diutius expectare, & continere: Et
hæc cauſa forte mouit Pontificem ad reſtringen-
dum terminum vnius anni, qui regulariter datur
ad religionem probandam, vt in cap. Ad Apoſtoli-
cam. Supra de regular. Similiter Abb. hic nu.11.
13 circa finem verſ. Et aduerte, dicit hunc terminũ
duorum menſium non dari ſolum ad intrandum
religionem, ſed etiam ad profitendum, quia tex.
debet intelligi de ingreſſu religionis cum effectu,
aliàs non eſſet ſufficienter prouiſum ſponſo, cùm
non poſſit tranſire ad ſecundas nuptias, niſi ſpon-
ſa profitente, quia ante illius profeſſionem non
diſſoluitur matrimonium, vt notatur in cap. Sanè
ſupra eod. & ſubdit hoc apertè ſentire gloſſam hic,
quam notant, & communiter tenent Doctores.
Idem firmant Io. Andr. in c. Quæ contrarius n.12.
verſ. Sed dices de regul. iuris lib.6. & poſt eum
Henric. Boych. in cap. Vxoratus num.4. eodem
verſ. infra, eod. Gemin. in cap. fin. n.8. & ibi etiam
Prępoſit. n.4. circa med. verſ. Procedunt pręmiſſa,
55. diſtinct. Summa Tablena in verb. Matrimo-
nium, tertiò, verſ. Quod tempus, & Nauarr. di-
cens communem in Manuali, c.16. n.27.

14 Secunda opinio primæ oppoſita eſt Hoſtien. hic
num.4. in verb. Infra duorum, qui tenet tempus
bimeſtre dari ad deliberandum de religionis in-
greſſu, non autem ad profitendum, & dicit opi-
nio-

nionem Innocentij eſſe contra hunc textum, qui non loquitur de profeſſione, ſed de tranſitu ad religionem; nec ſibi placet vt vxor ſtatim elapſis duobus menſibus profiteri cogatur; imo ſecundum eum habebit annum integrum ad probandũ religionem, & profitendum, qui ſine magna, & vrgenti cauſa à iudice arctari non poteſt. Et eum hac opinione, quam recitat vltimo loco, videtur tranſire Anton. de Butr. hic n. 12. & eam probant Sanct. Antonin. 3. par. tit. 1. cap. 21. §. 1. Summa Armilla in verb. Diuortium, num. 5. Petr. de Palud. in 4. ſent. diſtinct. 27. q. 3. art. 2. concl. 2. n. 14. Sot. eadem diſtinct. 27. q. 1. art. 4. verſ. At verò ſi infra, & veriorem dicit Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. q. 24. num. 4. & communem Baſilius Pontius in tit. de diſſolut. vinculi, & diuort. cap. 9. Et vi-
15 detur ex mente D. Thomę in 4. ſent. d. diſt. 27. q. 1. art. 3. q. 2. Ad ſecundum, ait enim: [Ante carnalem copulam nõ eſt omnino translatum corpus vnius ſub poteſtate alterius, ſed ſub conditione, ſi interea alter coniugum ad frugem melioris vitæ non conuolet: ſed per carnalem copulam completur d. translatio, quia tunc intrat vterque in corporalem poſſeſſionẽ ſibi traditę poteſtatis; vnde etiam ante carnalem copulam non ſtatim tenetur reddere debitum poſt matrimonium contractum per verba de pręſenti; ſed datur ei tempus duorũ menſium propter tria; Primò, vt interim poſſit deliberare de tranſeundo ad religionem. Secundò, vt pręparentur quę ſunt neceſſaria ad ſolemnitatem nuptiarum. Tertiò ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpirauit dilectam.] Hæc Sanctus Thom.

16 Tertia opinio media ſic diſtinguit: Aut ſponſa tranſit ad religionem ſine licentia ſponſi: Et non habebit tempus probationis niſi duorum menſiũ; & in hoc primo caſu intelligitur hoc cap. Aut tranſit de illius voluntate: & ſponſus tenetur expectare vſquequò ſit elapſus annus probationis, quia ex quo aſſenſum præbuit ingreſſui, videtur conſenſiſſe vt habeat tempus ordinarium. Ita diſtinxit gloſ. vnica in cap. Deſponſatam, 27. qu. 2. quam gloſ. approbant Goffred. & Philipp. in cap. Conſulti: de regular. & poſt eos Archidiac. & Bellamer. in d. cap. Deſponſatam, in princip. & ſentit gloſ. hic in verb. infra duorum, dum ait: [Vxori tranſeunti ad religionem non dabit Epiſcopus tempus probationis, niſi maritus conſentiat.] Et ſatis eſt, vt conſentiat ingreſſui, vt dicunt quidam, quos tacito nomine recenſet Io. Andr. hic num. 8. circa finem verſ. Et ibi conſentiat. Et concordant hic Cardin. in 6. q. vbi concludit ceſſante conſenſu mariti, tempus duorum menſium dari vxori, non ſimpliciter ad deliberandum, ſed ad ingrediendum cum effectu, ita vt elapſis duobus menſibus cogatur vxor non profeſſa redire ad virum; & non redeiens excommunicabitur. Et Petr. de Anchar. num. 10. vbi aduertit text. noſtrum loqui in caſu, in quo ſponſus petebat ſponſam, & contradicebat ingreſſui, quo caſu annalis dilatio coarctatur ad duos menſes, vt in littera. Si autem ſponſus conſenſiſſet ingreſſui, tunc ſponſa haberet probationis annum, quo elapſo intelligeretur tacitè profeſſa, cap. Statuimus, ſupra de regular. Ita Anchar. qui amplius putat etiam in primo caſu, in quo ſponſus contradicit ingreſſui elapſis duobus menſibus poſt ingreſſum induci profeſſionem tacitam, quaſi per aſſumptionem habitus cùm perſeuerantia profeſſio inducatur, ſicut per lapſum anni, vt ſic dilatio ex cauſa limitata eundem producat effectum, quem dilatio integra, arg. l. Sine pars, C. de dilation. quod eſt contra Innocen. Cardin. & alios ſupracitatos, num. 12. qui dicunt elapſis duobus menſibus ſponſam eſſe compellendam per excommunicationem vt vel profiteatur, vel ad vi-
18 rum redeat. Et ſic ſupponunt eam non eſſe tacitè profeſſam, aliàs non poſſet cogi ad virum redire, quia matrimonium non conſummatum ſoluitur per profeſſionem tacitam, ſicut per expreſſam, vt eſt tex. clarus in Extrau. Antiquæ Io. XXII. circa fin. de voto. Eandem diſtinctionem ſequitur Io. Brunellus de ſponſalib. concl. 3. n. 2. inter Tractatus communes, vol. 16. fol. 32.

19 Sed nos credimus has opiniones omnes in terminis iuris communis eſſe coniũgendas, & diſtinguendum inter Ordines Mendicantium, & non Mendicantium: Nam ſi alter coniugum velit ingredi religionem Mendicantium, habebit annum integrum ad profitendum, ſiue alter conſentiat ingreſſui, ſiue non. Et in hoc caſu putamus veram eſſe ſecundam opinionem Hoſtien. & ſequacium, de qua ſupra num. 14. quia annus probationis in Ordinibus Mendicantium etiam de iure breuiari, ſeu reſtringi non poteſt, vt eſt tex. in cap. Non ſolum, de regular. lib. 6. & ob hanc rationem Io. de Anan. hic nu. 6. dubitat de veritate opinionis Innocentij in Religionibus Mendicantium. Quare cum tex. noſter det duos menſes ſponſæ, vt tranſeat ad religionem, intelligam hæc verba ſecundũ propriam ſignificationem de ipſo ingreſſu, nõ autem de profeſſione, vt vitetur iuris correctio, ad c. Cum expediat de elect. lib. 6. Nec obſtat quod
20 per hanc annalem expectationem coniux qui remanet in ſæculo, ſubſit periculo lapſus carnis. Quia tu reſponde vt notatur in cap. Quoniam frequenter, §. Porrò, verſ. Si autem, ſupra, vt lit. non conteſtat. ibi: eo nequaquam obſtante, quod de lapſu carnis poſſet opponi, quoniam in coniugio multi caſus occurrunt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur, & plures ibi enumerat gloſ. in verb. Multi caſus.] Et
21 vltra illos maritum Cruce ſignatum tenetur mulier expectare quantiſcunque annis abfuerit, licet voto peregrinationis mariti non prębuerit aſſenſum, vt eſt text. in cap. Ex multa, §. In tanta infra de voto: Ergo multò fortiùs tenetur per annum expectare ingredientem religionem, cùm hoc votum vincat illud peregrinationis, c. Scripturæ eod. tit. quod conſiderat Io. Brunell. de ſponſal. d. concluſ. 30. num. 2. verſ. Nec obſtat quod per illam ex-
22 ceptionem. Sin autem ſponſa tranſire velit ad ordinem non Mendicantium, tunc ſi remanens in ſęculo non conſentiat ingreſſui, cogetur illa infra duos menſes profiteri, quia cùm voluerit religionẽ ingredi, & religio eam recipere, ſponſo contradicente, cenſetur vterque renunciaſſe anno probationis, quod fieri poterat de iure in Ordinibus nõ Mendicantium, cap. Ad Apoſtolicam, & cap. Statuimus, de regular. iuncto d. cap. Non ſolum, eod.
23 tit. lib. 6. Et cum valde ſit veriſimile Summũ Pontificem voluiſſe coarctare annum probationis ad duos menſes fauore ſponſi, vt aduertunt DD. durum eſſet eum, qui forte iuuenis eſt, expectare debere per 14. menſes, duos ſcilicet, qui dantur ſponſæ ad ingrediendum, & duodecim qui dantur ad profitendum, & ex quo ad hoc nulla nos compellit

pellit neceſſitas, cùm annus probarionis ex cauſa reſtringi poſſit in Ordinibus Mendicanrium, vt dictum eſt: inconueniens eſſet eum adducere in periculum inconrinentię, cum marrimonium poſt ipſum ſit in remedium concupiſcentię, & in ſubſidium fragilitatis humanæ, cap. Nuptiarum, 27. q. 1. cap. Quicquid, 32. q. 2. gloſ. in Extrauag. Antiquę, Io. XXII. in verb. Efficax, de voto: nam ſecundum Apoſtolum, 1. ad Corinth. 7. *Propter fornicationem vnuſquiſque ſuam vxorem habeat, & vnaquaque ſuum virum habeat*; & infra: *quod ſi non continent, nubant. melius eſt enim nubere, quàm vri*, cap. Sicut, §. His ita reſpondetur, 32. quæſt 2. Optimè facit text. in cap. 1. cum multis ſeqq. 32. q. 5. Si verò ſponſus conſenſerit ingreſſui, tunc non eſt inconueniens, vt expectet donec labatur integer annus probationis: nam quilibet renunciare valet ei, quod pro ſe noſcitur introductum, dicto cap. Statuimus, ſupra de Regular. ad hoc c. Nolle, ibi, Niſi amborum conſenſu, 30. q. 1. & cap. Quod Deo pari, 32. qu. 5. cum ſimilibus. Facir regula l. 1. §. Vſque adeò, ff. de iniur. & l. Nemo videtur, ff. de regul. iuris.

Sed hodie ceſſant huiuſmodi diſtinctiones, quia ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de Regular. c. 15. iuncto cap. 22. in quacumque religione tam Mendicantium, quàm non Mendicantiũ nulla eſt profeſſio facta ante annum probationis expletum; ac proinde ex Sacræ Congregationis ſententia anno
25 probationis amplius renunciari nõ poteſt; ea enim eſt natura decreti irritantis in aliqua diſpoſitione appoſiti, vt para non poſſit tali diſpoſitioni renunciare, cap. Dilecto, circa finem, verſ. Niſi fortè, de præben. & ibi notat gloſſ. in ver. Huiuſmodi clauſula, Hoſtien. n. 14 in eod. verb. & apertiùs Abb. d. num. 14. gloſſ. in c. Diſpendia, in ver. Proceſſus, de reſcriptis, lib. 6. & alij, quos copioſè cumulat Anton. Gabr. commun. concluſ. lib. 6. in tit. de clauſul. concl. 3. num. 18. Quare ſiue maritus conſentiat ingreſſui, ſiue contradicat, vxor non cognita habebit annum integrum ad probandam religionem, nec antea poterit validè profeſſionem emittere; Concilium enim cenſetur reuocare voluiſſe quicquid iure antiquo de breuiori tempore probationis conſtitutum erat; quod etiam aduertit nouiſſimè Baſil. Pontius de matrim. in tit. de diſſolution. vincul. & diuort. cap. 9. nu. 2. verſ. Idq; hodie multò magis, vbi etiam refert duas declarationes Sac. Congregationis.

26 Non tamen admittimus quod ibi ait D. Baſilius duos menſes eſſe computandos de iure à die contracti coniugij: imo enim ex communi Canoniſtarum ſententia computari debent à die præfixionis factæ à iudice, vt notat gloſ. hic in verb. Infra duorum, Hoſtien. num. 4. in eod. verb. Card. quæſt. 7. & reliqui omnes, & ſatis colligitur ex hoc textu dum mandat Epiſcopo, vt recipiat ab vxore ſufficientem cautionem, quod infra duos menſes vel ad religionem tranſibit, vel ad virum redibit: ex hoc enim patet ad hoc prærequiri miniſterium hominis; ac proinde terminum non poſſe currere ipſo iure à die celebrati matrimonij, ſed à die præfixionis termini, arg. l. Quandiu, la ſeconda, ff. de acquir. hæredit. cum ſimilibus, vt dixi in cap. Cum ſit ars, num. 45. & 46. de ætat. & qualitat.

27 Vlteriùs dubitatur cùm hic textus dicat ſponſam de præſenti poſſe ad religionem tranſire, ſi

Proſp. Fagn. in 1. par. 3. Decretal.

ſponſus eam carnaliter cognouerit; quid ſi eam cognouerit violenter?

28 In hoc quoque articulo ſunt variæ opiniones Doctorum, de quibus per Ioan. Andr. in reg. quę contra ius, de reg. iur. lib. 6. in Mercurialib. vbi poſt prolixam diſputationem videtur ſequi opinionem Bartholomæi Brixienſis in quæſtion. Dominical. 80. incipien. Aliquis per verba de præſenti, inter Tractatus communes vol. 17. fol. 48 qui tenuit ſponſam vi oppreſſam ingredi poſſe religionem inuito ſponſo, ne delinquens ſit melioris conditionis quàm non delinquens, c. Eum qui, de pręben. lib. 6. l. Non fraudantur, §. Nemo, ff. de reg. iur. l. Seruus, ff. Quod vi aut clam. Idem voluit gloſ. in cap. Si euangelica, 55. diſtinct. & ibi Archidiac. num. 6. Gemin. num. 7. & 8. & Præpoſit. num. 4. Ant. de Butr. in cap. Verum, num. 3. & ibi etiam Abb. num 9. & Io. de Anan. num. 4. ſupra eodem, Felin. in cap. Cauſam quæ, num. 4. in fin. de probationib. Angel. in verb. Matrimonium, 3. nu. 7.
29 Syluester in verb. Diuortium, q. 5. Angel. de Peruſio in l. 1. §. Remouet, num. 2 ff. de poſtulando, vbi ait, corruptam violenter perdere virginitatem, licèt non eius beneficium quantum ad Deum, Hippolyt. de Marſil. in l. 1. §. Præterea, num. 15. ff. de quæſtionib.

30 Contrarium voluit Hoſtien. in ſumma hoc tit. §. Et vtrum poſſit exire, verſ. Quid ſi virgo, vbi quærit quid ſi virgo erat, & dum properabat ad monaſterium ingrediendi cauſa, maritus eam ſequutus eſt, & violenter deflorauit? ipſa verò cum euaſiſſet, nihilominus intrauit: certè, vt ipſe ait, reddenda eſt marito, qui iure ſuo vſus eſt, argum. cap. Cum Eccleſia Vulterana, in fin. ſupra de electon. Neque enim ideò quia coacta fuit mulier prima nocte, & inuita cognita, matrimonium non conſummatum iudicabo, quia negari non poteſt quin vna caro effecti ſint Sacramento matrimonij præcedente, cap. Ad Apoſtolicam, infra eod. cap. Si Paulus, 32. q. 5. & ex quo cognoſcitur, præſumitur conſentire, cap. Inſuper, qui matrim. accuſar. poſſ. Nec obſtat quod perinde ſit, ac ſi non fuiſſet cognita, cap. 1. cum quatuor cap. ſeqq. 32. q 5. quoniam illa ſunt intelligenda quãtum ad ſaluationem animæ, ſecundum Hoſtien. & concordant. Io. de Ancona in ſumma hoc tit. §. Quid ſi virgo, & Henric. Boic. dicens hoc verius videri in cap. Vxoratus, num. 3. infra eod. & Syluester in verb. Luxuria, q. 6. num. 6. verſ Adde ex Hoſtien. Fr. Iacobus, & Guido in ſuis diſputationib. relati à Io. Andr. in d. reg. Quæ contra in princip. Io. de Deo relatus à Butr. in cap. Verum, num. 3. ſupra eodem. Idem voluit Bald. in cap. penult. num. 8. de probationib. vbi ait: Si puella eſt cognita etiam per vim, non poteſt ſuum ſpoliare maritum contraria vi, & propria auctoritate, nec poteſt ingredi monaſterium, quia gloria virginitatis non eſt in ipſa. Ad hoc facit ſecundum Barthol. Brixienſem, quia lex promotionis reſpicit factum, non voluntatem, cap. Si quis non natus, 15. q. 1.

31 Ideoque quantum ad legem promotionis nihil prodeſt ei, qui oculum inuitus amiſit, d. c. Si euangelica, 55. diſtinct. Vnde à ſimili ſola carnis commixtio videtur ſpectanda. Idem tenuerunt Petr. de Palude in 4. ſentent diſt. 38. quæſt. 3. col. 4. Durand. ibidem, diſtinct. 37. quæſt. 2. S. Antonin. in 3. par. tit. 6. cap. 21. §. 1. & Aegid. de Eghindelbertis, in q. 3. poſt diſputationem Pauli de Eleazatijs,

V tijs,

rijs,cum quibus videtur tranſire Couar. in Epitom.
de ſponſalib. 2, par. releċt. cap. 7. §. 4. n. 10. Sotus
in 4. diſtinċt. 27. quæſt. 1. art. 4. verſ. Quid autem
iuris.

In hoc opinionum conflictu tu conſidera: nam
vtriuſque partis auctores vim conſtituunt in hoc,
quod ſponſus extorquendo copulam violenter de-
linquit, vel nõ delinquit: quandoquidem Barthol.
Brixien. auctor primæ opinionis fundat eam in
hoc, quod ſponſus delinquat opprimendo ſponſam
volentem ingredi monaſteriũ; & ideò liceat ſpon-
ſæ vi defloratæ ad religionem tranſire, quemad-
modum liceret ſi ſponſus eam non cognouiſſet, ne
melioris ſit conditionis delinquens, quàm non de-
linquens. Contra verò Hoſtienſis author opinio-
nis contrariæ dicit ſponſam properantem ad reli-
gionem, & vi corruptam eſſe reddendam marito,
32 qui vſus eſt iure ſuo. Itaque ſolutio quæſtionis vi-
detur pendere ab inſpectione an ſponſus de præ-
ſenti habeat ius extorquendi debitum à ſponſa in-
uita.

33 In qua dubitatione ego pro veritate exiſtimo
tres caſus eſſe diſtinguendos. Primus eſt quando
ſponſa non dicit ſe velle ad religionem tranſire,
aut de ingreſſu religionis deliberare, ſed ſimplici-
ter renuit matrimonium conſummare, vel aliam
cauſam allegat, quàm tranſitus ad religionem, ve-
luti quod non intendit virginitatem amittere; &
hoc primo caſu vir poſt adhibitas diligentias ad
eam diſponendam poteſt etiam ſine peccato eam
rapere, & vi corrumpere. Dixi poſt adhibitas di-
ligentias, quia aliàs peccaret vim inferendo. San-
ctus Thom. in 2. 2. q. 154. art. 7. ad 4. Quem ita
intelligit, & declarat Syluester in ver. Luxuria,
nu. 6. verſ. Dicit tamen S. Thomas. Ratio huius
concluſionis eſt, quia vt ſupra diximus in ſecundo
notabili, primus coitus eſt ex debito, & non gra-
tuitus, & ſponſa poſt conſenſum mutuum de præ-
ſenti tenetur ſtatim reddere debitum petenti: &
34 quamuis habeat exceptionem vſq; ad duos men-
ſes ad deliberandum de religionis ingreſſu, iuxta
practicam huius Decretalis, vt ait gloſ. in c. Con-
iuges, in verb. Prima, 27. q. 2. tamen cum huiuſ-
modi exceptionem non alleget, vel ea vti nolit,
perinde eſt, ac ſi eam non haberet; regulare enim
eſt, vt exceptio non proſit niſi apponatur, vt inſti-
tur de exception. per tot. & notat Bart. in l. Eum
qui, ita, §. Qui ita, num 4. verſ. Moueo tibi vnum
dubium, ff de verb. obligat. quem ibi alij ſequun-
tur, & in hac ſpecie firmat Bald. in l. vnica, nu. 24.
C. de raptu virginum, vbi concludit maritum, qui
rapit vxorem non cognitam carnaliter, ita demum
poſſe puniri, ſi appareant ſigna, quod ipſa volebat
monachari, aliàs ſecus. Et cum hac diſtinctione
dicit debere intelligi opiniones Doctorum, & ſe-
quitur Salycet. in d. l. vnic. num. 9. Io. de Anan. in
cap. fin. num. 4. de raptor. Couar. in Epitom. de
ſponſalib. par. 2. cap. 7. §. 4. num. 11. dicens non
eſſe puniendum ſponſum, qui ſponſam de præſenti
per vim cognouit, & rapuit, niſi ipſa præcogita-
uerit, & tractauerit de religionis ingreſſu, Sotus in
4. ſent. diſtinct. 27. quæſt. 1. ar. 4. verſ. Quid autem
iuris: & ſupponunt omnes ſupra allegati in ſum-
mario textus, dum loquuntur de ſponſa, quæ di-
cit ſe velle religionem ingredi: quaſi oppoſitum
ſentiant ſi id non dicat, quicquid contra ſcripſerit
Thom. Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 22. nu. 16.
Quare ſi vxor poſt copulam vi extortam hoc caſu
ad religionem tranſiret, & profiteretur, eſſet red-
denda marito, qui vſus eſt iure ſuo, ſecundum opi-
nionem Hoſtienſis, quia matrimonium verè, & le-
gitimè fuit conſummatum, iuxta text. in cap. Qui-
dam, ſupra eod. & infra in cap. Accedens.

35 Secundus caſus eſt, quando marito volenti co-
pulam extorquere vxor opponit quidem excep-
tionem ingreſſus religionis, ſed tamen lapſum eſt
bimeſtre, vel aliud tempus arbitrarium, quod ex
præſcripto huius Decretalis aſſignatur coniugi vo-
lenti ad religionem tranſire: & tunc maritus vti-
que poteſt cogere vxorem ad matrimonium con-
ſummandum, eamque reluctantem vi deflorare,
quia vtitur iure ſuo, & per copulam etiam vi extor-
tã hoc caſu matrimonium conſummatur, adeò vt
neutri coniugum liceat amodo altero inuito ad
religionem tranſire. Neque hoc caſu intrat opi-
nio Bartholom. Brixienſis, & ſequacium, quia ſup-
ponunt maritum delinquere vim inferendo, quod
non contingit in hac ſpecie, ſed potius intrat con-
traria opinio Hoſtien. qui ſupponit maritum iure
ſuo vti copulam extorquendo; vnde iure optimo
Io. Andr. in d. regul. Quæ contra n. 12. verſ. Poſſet
dici etiam, de regul. iur. lib. 6. ait, quæſtionem
non dubiam dici poſſe quando poſt aſſignationem
duorum menſium, vel temporis arbitrarij fieret
talis oppreſſio ante omnem profeſſionem, quaſi
tunc licitè potuerit ſponſus copulam exigere ab
inuita; & cum Io. Andr. conſentiunt Butr. Abb.
Io. de Anan. & alij ſupra citati, num. 28. Henric.
Boic. in c. Vxoratus, n. 4. inſ. eod.

36 Cæterum aduerte, quia quod dictũ eſt de tem-
pore duorum menſiũ vendicat ſibi locum ſi ſpon-
ſa nondum intrauerit monaſterium: tunc enim
lapſis duobus menſibus vt ſupra aſſignatis, licebit
ſponſo iure ſuo vti per prædicta. Verum ſi ſpon-
ſa religionem intrauerit, tunc non ſufficit vt lapſi
ſint duo menſes, ſed ſponſus expectare debet vt
labatur integer annus requiſitus ad profeſſionem
emittendam, per ea, quæ dicta ſunt ſupra num. 24.
37 Eoque tranſacto poterit eam repetere, & è mona-
ſterio egreſſam vi deflorare, dummodo tamen
expreſsè, vel tacitè profeſſionem non emiſerit: nã
per eam ſoluitur vinculum matrimonij nondum
conſummati, vt eſt text. in Extrauag. Antiquæ, in
fin. de voto, & rapiens, & vi corrumpens ſic pro-
feſſam puniendus eſt, vt cap. Si quis rapuerit, 27.
q. 1. & cap. Si quis non dicam, 36. q. 1. & in propo-
ſito poſt Hoſtien. notat Ioan. Andr. in d. reg. Quę
contra, num. 11. verſ. Fatetur, quod ſecus ſi poſt
tempus, & num. 12. vbi hunc caſum ſimiliter in-
ter non dubios recenſet.

78 Tertius caſus eſt, quando ſponſa excipit ſe velle
religionem ingredi, & nondum elapſum eſt tempus
duorum menſium, vel aliud arbitrarium, vt ſupra
aſſignatum, aut ſi ipſa iam ingreſſa eſt religionem,
adhuc tamen eſt infra annum probationis: & in
hoc tertio caſu vir abſque dubio delinquit, quia
ſponſam contra ius, & vitioſè opprimit: nam ſi nõ
fuiſſet oppreſſa, ſuo iure poterat debitum denega-
re, ſiue dicamus primum coitum fuiſſe gratuitum,
ſiue dicamus competere ſponſæ exceptionem tem-
poris ad tranſeundum ad religionem ſecundum
39 ea, quæ notantur in cap. Coniuges, 27. q. 1. Deli-
quit ergo ſponſus priuando illam priuilegio virgi-
nitatis, & per conſequens conſecrationis, & au-
reolæ, vt notatur in cap. Re vera, & cap. Ille, 32.
q. 5. non enim habebit illum fulgorem in corpore,
quem

quem ſpecialiter habebunt ſolæ virgines, vt inquit
Archid. in ſumma eadem cauſ. & quæſt. num. 2. cir-
ca fin. in verb. Aureola. Item deliquit petendo
plus cauſa, vel tempore, vt c. vnic. de plus petition.
40 & fuit amator ardentior in vxorem, cap. Origo, 32.
q. 4. Item ſacrilegus, & excommunicatus oppri-
mendo religioſam, licèt non profeſſam, cap. Reli-
gioſo, de ſentent. excomm. lib. 6 Item excommu-
41 nicandus impediendo religionis, & caſtitatis pro-
poſitum, cap. fin. 32. q. 2. ad hoc cap. Multos, 54.
diſt. Item quia ius ſibi dixit in re propria, contra
id quod habetur in c. Placuit, 16. q. 6. & in l. Nul-
lus, C. de iudic. Item quia iure beneficium mulie-
ri, quæ non ſolum verbo, ſed facto ſuam volunta-
tem oſtenderat, auferre non debuit, cap. Indultum,
42 cum concordantibus de regul. iur. lib 6. & quam-
uis non puniatur vt raptor, nec incidat in Conſti-
tutionem Si quis in tanta, vt notatur in cap. 2. 36.
quæſt. 1. puniri tamen debet vt transgreſſor legis
prohibentis ne quis rapiat ſponſam propriam,
l. Vnica, C. de rapt. virgin. Nam ſic eſt in matri-
monio ſpirituali, quia non debet ſponſus ſuam
ſponſam, vel beneficium rapere violenter, cap. Eum
qui, de præbend. lib. 6.
43 Itaque cùm multipliciter deliquerit, intrat
motiuum Bartholomæi Brixienſ. & ſequacium,
quod non debeat eſſe melioris conditionis, quàm
non delinquens, vt in iuribus ſupracitatis, n. 28. ne
pro pœna, quam meruit, conſequatur priuilegium,
cap. Si verè de ſenten. excommunicat. quin potiùs
eſt propter ſui odium repellendus: aliàs daretur
occaſio malignandi contra id, quod habetur in
cap. Legi, 16. q. 1. & cap. Quanto, in fin. de diuort.
& conſequeretur indirectè, quod directè non poſ-
ſet conſequi contra id, quod notatur in cap. Tuæ,
de procurat. & in cap. Cum quid vna, de reg. iur.
lib. 6. & audiretur ſuam turpitudinem allegans cō-
tra cap. Cùm ſuper, de conceſſ. præbend. & in c. In-
ter dilectos, de donat. Vnde hoc caſu non eſt lo-
cus opinioni Hoſtien. & ſequacium, quia ſupponit
maritum vti iure ſuo, & non delinquere vim infe-
rendo, cuius oppoſitum contingit quando ſponſa
violenter corrumpitur infra tempus eidem com-
petens ad ingrediendum Religionem, vel profi-
tendum, vt ex dictis conſtat; & conſequenter co-
pula non legitimè extorta non erit ſponſæ impe-
dimento quamuis poſſit Religionem ingredi, &
ſolemniter profiteri, quia cum contra ius, & vi-
tioſè oppreſſa fuerit; quoad facientem id habetur
pro non facto, vt in dicta regula, quæ contra ius
44 cum concordantib. de quibus ibi in gloſ. 1. & arg.
l. Quotiens, ff. qui ſatiſdat. cogantur, vbi ſi ſatiſ-
datio ſit præſtita vitioſè, non dicitur præſtita.
45 Declara tamen concluſionem vt ſupra firmatā,
vt locum ſibi vendicet dummodo ſponſa per coa-
ctionem non conditionalem, ſeu per metum, ſed
per coactionem præciſam, & abſolutè oppreſſa
46 fuerit: nam conſenſus potiſſimè in matrimonio re-
quiritur, ſed matrimonium non eſt perfectum, ni-
ſi per copulam: ergo copula requirit conſenſum
ſaltem incluſum in coactione conditionali, vt no-
tatur in cap. Merita 15. q. 1. patiens autem coa-
ctionem abſolutam nihil agit, c. Sacris quod met.
cauſ. & hæc ratio multum mouit Io. Andr. in dict.
47 regul. quæ contra ius, in fin. Ad hoc facit ſecun-
dum Barthol. Brixien. in d. q. 80. num. 1. quia caro
non poteſt dici corrupta niſi mens prius corrupta
48 fuerit d. cap. Reuera, 32. q. 5. Item corpus mulie-
rum non vis maculat, ſed voluntas, cap. Propoſito,
& cap. De pudicitia, verſ. Corpus, eadem cauſa, &
quæſtione. Cum ergo hęc mulier iure, facto ve cor-
rupta non debeat reputari, adhuc quaſi incorrup-
ta poterit Religionem profiteri. Item ſi ab alio,
quàm à marito vi oppreſſa fuiſſet, maritus hoc ei
imputare non poſſet, vt l. Vim paſſa, ff. de adulter.
Ergo multò minus imputare ei debet quod ipſe
49 fecit. Demùm matrimonium conſummatum re-
præſentat vnionem Chriſti cum Eccleſia per car-
nem; & ſortitur effectum a iure diuino, & indiſſo-
lubilitatem, cap Deinde, 26. diſt. cap. Cum ſocie-
tas, 27. q. 2. cap. Debitum, de bigam. & c. Vnico,
de voto, lib. 6 Ergo per eam ſolam copulam con-
ſummatur, quæ poteſt hanc vnionem repræſenta-
50 re, quia omne quod eſt factum, vel alterius rei
ſignum, illius debet eſſe ſimile, cap. Signum eſt, &
cap. Species de conſecrat. diſt. 2. ſed talis eſt ſola
copula voluntaria, cum vnio Chriſti voluntaria fue-
51 rit, S. Thom. in 3. par. q. 1. art. 2. ergo per ſolam
copulam voluntariā matrimonium conſummatur;
& ſic duo requiruntur ad confirmationem matri-
monij, conſenſus animorum, & commixtio corpo-
rum, quę firmat, & perficit, cap. In omni, 27. q. 2.
52 Item vis præciſa, & abſoluta impedit conſumma-
tionem matrimonij ſpiritualis, arg. cap. De Iudæis,
45. diſtinct. & cap. Maiores, de Baptiſm. & c. Ge-
ſta, 74. diſtinct. ergo fortiùs impedire debet con-
ſummationem matrimonij carnalis, in quo ceſſa-
re debet omnis coactio, cap. Cum locum, de ſpon-
ſal. & probatur à contrario ſenſu in cap. Inſuper.
Qui matrim. accuſare poſſ. nam ſi requiritur vt ſe-
mel copulę carnali conſenſerit, vtique ſi non con-
ſenſit, ceſſat matrimonium, cap. Continebatur, ibi,
de ſuo aſſenſu deſponſata, vel cognita, de deſpon-
ſat. impub. Non enim videtur communicaſſe cor-
pus ſuum, ex quo per vim fuit cognita. Vnde in-
trat ratio cap. Verum, ſupra eodem ibi, [Quia
cùm non fuiſſent vna caro ſimul effecti, ſatis po-
teſt vnus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo re-
manere.]
53 Non obſtat, quod ex copula violenta oriatur
affinitas, vt c. Diſcretionem, Infra de eo qui co-
gn. conſang. vxor. ſuæ. Quoniam non propterea
efficiuntur vna caro, vt notat gloſ. in cap. In eo for-
nicator, in ver. Erunt, 32. q. 2. quod patet, quia
in illa Decretali copula fuit illicitè, & iniquè ex-
torta, cùm mulier eſſet alteri viro matrimonialiter
copulata; & ſic per copulam non potuerunt effici
vna caro, etiam ſi fuiſſet voluntaria, cum ibi non
eſſet matrimonium, vt cap. Verum, ſupra eodem
cap. Lex Diuinæ conſtitutionis, 27. q. 2. & colligi-
tur ex cap. Agathoſa, ead. cauſ. & quęſt. Ergo non
eſt bona ratiocinatio: Copula violenta parit affi-
nitatem: Ergo per eam vir, & vxor efficiuntur vna
caro, & matrimonium conſummatur.
54 Deniq; non obſtant iura, quæ dicunt factum at-
tendi; quoniam ponunt caſus ſpeciales propter
defectum Sacramenti, vt cap. Ille 32. q. 5. vel pro-
pter prærogatiuam Ordinum, vt in cap. vlt. 55. diſt.
nam lex promotionis conſiderat factum, non vo-
55 luntatem, cap. fin. 15. q. 1. Et ob hanc rationem
per vim oppreſſa non poterit inter virgines con-
ſecrari, quia virginitas ablata eſt, & per coactio-
nem pręciſam inhabilitat eam quantum ad hoc, vt
eſt tex. in cap. Acutius, 26. q. 5. & in d. c. Ille, 32.
q. 5. & iſto caſu verificatur argumentum allegatum
in contrarium per Archidiaconum in d. cap. fin. 55.

dill. vt ibi expreſsè declarant Gemin. num. 8. verſ. Illam diſtinctionem, & Præpoſitus num. 4. circa finem verſ. Illam diffinitionem. Sed huiuſmodi cauſæ quæ vigent in conſecratione, hic ceſſant; quia licèt oppreſſa non poſſit inter virgines conſecrari, poteſt tamen profiteri, cum in profeſſione potius attendatur voluntas, quàm factum, ſecundum Io. Andr. in d. Regula Quæ contra, n. 15. de regul. iur. lib. 6.

De Conuerſ. Coniugatorum.

Cap. Ex parte.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia de præſenti per Religionis profeſſionem, non per propoſitum caſtitatis ſeruãda in ſæculo diſſoluuntur.*

2 *Matrimonium nõ conſummatum an ſolui poſſit per Papam ex alia cauſa, quàm in iure expreſſa, vel omnino ſimili.*

3 *Statuta prædeceſſorum à ſucceſſoribus cuſtodiri debent.*

4 *Papæ poteſtas duplex.*

5 *Eccleſia poteſt conſtituere vt matrimonium ratum diſſoluatur, ſi alter coniugum labatur in hæreſim.*

Secus ſi matrimonium ſit conſummatum, n. 9.

6 *Circa matrimonium ratum latiſſimè patet Papæ poteſtas.*

7 *Papa poteſt diſſoluere matrimonium non conſummatum tam per viam ſtatuti, quàm diſpenſationis.*

8 *Matrimonium ratum quo iure diſſoluatur per ſolemnem profeſſionem alterius coniugis.*

9 *Matrimonium infidelium licèt ſit verum matrimonium; tamen non eſt Sacramentum.*

10 *Matrimonium ratum ſoluitur ex conſtitutione Eccleſiæ, coniuge ad fidem conuerſo, ſi infidelis noluerit ei cohabitare, aut non ſine contumelia Creatoris.*

11 *Matrimonium fidelium eſt Sacramentum, & poſt copulam ab Eccleſia ſolui non poteſt.*

12 *Diſpenſandum an ſit cum nobili coniugata vt in Domo Turris Speculorum Vrbis emittat tria vota ſubſtantialia in manibus Delegati Apoſtolici, ità vt per hanc profeſſionem ſoluatur matrimonium non conſummatum, & num. ſeq. vſque in finem.*

13 *Voti ſolemnitas eſt de iure poſitiuo.*

14 *Matrimonium ratum non diſſoluitur per ſuſceptionem ſacri Ordinis, ſed per ſolemnem profeſſionem.*

15 *Profeſſio coniugis vt dirimat matrimonium ratum non conſummatum tria requiruntur.*

16 *Monaſterium Turris Speculorum Vrbis non eſt regulare, neque in eo emittuntur, niſi duo vota perſeuerantiæ, & obedientiæ.*

17 *Papa an poſſit ſtatuere vt profeſſio emiſſa in domo ſæculari dirimat matrimonium ratum non conſummatum, & num. ſeq. vſque ad n. 20.*

19 *Profeſſio regularis non dicitur niſi adſit conſenſus Religionis recipientis.*

Papa an poſſit ſtatuere vt matrimonium ratum diſſoluatur per ſecundum conſummatum, & num. ſeq.

20 *Diſpenſatio ſuper matrimonio rato quibus ex cauſis ſit concedenda.*

21 *Frigiditas viri & tranſitus ad cœlibatum an ſint iuſta cauſa diſpenſandi ſuper matrimonio rato.*

22 *Matrimonium ratum non diſſoluitur ex voto, quod emittunt Tertiariæ, & Vrſulinæ.*

Nec eremitica vitæ profeſſione, aut votis, quæ in Societate Ieſu emittuntur à coadiutoribus formatis, ibidem.

23 *Matrimonium ratum cur diſſoluatur per ſolemnem profeſſionem, non autem per vota ſimplicia.*

24 *Et an diſſoluatur per ingreſſum domus leproſorum.*

25 *Odium inter coniuges exortum an ſit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper rato.*

26 *Diſpenſationem ſuper matrimonio rato non conſummato quæ debeant præcedere.*

27 *Profeſſio Regularis dicitur quæ quis incorporatur alicui ex Religionibus approbatis, etiamſi fiat in domo ſæculari.*

1 EX PARTE. Il ſecondo. Per Religionis profeſſionem, non per propoſitum caſtitatis ſeruandæ in ſæculo diſſoluuntur ſponſalia de præſenti. Hoc dicit. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Nos autem*, quæ tria facit. Primò contra ſolutionem allegat. Secundo, ſoluit, ibi, *Nos autem*. Tertiò, ſolutionem determinat, ibi, *Porrò*.

2 Nota ex hac Decretali in verſ. *Nos autem*, argumentum optimum ſecundùm Abb. nu. 3. quòd matrimonium contractum per verba de præſenti, etiam carnali copula nondum conſummatum, nõ poteſt diſſolui niſi in caſibus à iure expreſſis; ponderando litteram ibi, *nullo caſu*, iuncto verſ. *nolentes*. Vnde infert Abb. vt Papa non poſſit matrimonium ratum diſſoluere niſi ex cauſa expreſſa in iure, vel omnino ſimili. Sed certè hæc littera hoc non probat, quia Papa non dicit, Nos *non volentes* à prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs declinare; ſed *nolentes*; Et ſic non fundat ſe in impotentia, ſed in noluntate, quia nimirum decet Ro-
3 manum Pontificem deceſſorum ſuorum voluntatem, & ſtatuta cuſtodire, cap. Iuſtitiæ, 25. quæſt. 1. cap. Deceſſorum, & cap. Si eà deſtruerem, 25. q. 2. non tamen ad id adſtringitur, c. Innotuit, §. Quæuis autem, de elect. cap. vlt. de reſcr. lib. 6. §. His ita, 25. q. 1. l. Digna vox, C. de legib. S. Thom. in 1. 2. q. 96. art. 5. ad 3. Vnde opinio Abbatis ſalua-
4 ri poteſt tantummodo in poteſtate Papæ ordinaria, quæ ſcilicet ſequitur ordinem iuris poſitiui, & regulatur ad limites diſpoſitionis illius, vt per Gemin. conſ. 53. Pro reſponſione, in princ. verſ. Quædam eſt poteſtas ordinata, non autem in poteſtate ſuprema, ſeu abſoluta, ſecundum quam Papa eſt ſupra omne ius poſitiuum, cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. & d. §. His ita. S. Thomas quodlib. 4. art. 13. Gemin. d. conſ. 53. in princ. verſ. Quædam eſt poteſtas ſuprema.

5 Et propterea Hoſtien. hic num. 3. in verb. Fieret hæreticus, cenſet Eccleſiam poſſe conſtituere vt matrimonium diſſoluatur, ſi alter coniugum labatur in hæreſim, ſicuti conſtituit vt diſſoluatur matrimonium etiam conſummatũ, ſi vnus ex duobus infidelibus conuertatur ad fidem, vt in c. Gaudemus, de diuort. maximè ſi in caſu, de quo loquitur hæc Decretalis, matrimonium conſummatum non eſſet: nam quare aliud cenſeatur in fidelibus, aliud in infidelibus, non eſt rationem diuerſi-

uerſitatis reddere, niſi ex cauſa ratiſitationis, quæ
canonica, ſiue eccleſiaſtica conſtitutione confir-
matur, vt in c. Quanto de diuort. ſupra quam ta-
men Papa poſitus eſt, d. cap. Propoſuit, de con-
ceſs. præb. c. Significaſti, §. 1. de elect. Ita Hoſt.
quem totidem ferè verbis ſequitur hic Io. Andr.
6 in ver. Fieret hereticus, num. 3. Quorum quidem
opinionem arbitror veram eſſe ſi matrimonium
ſit tantummodo ratum, quia circa illud latiſſimè
patet Papæ poteſtas, vt poſt Alan. dixit gloſ. fin. in
cap. Ex publico, ſupra eod. licet in aſſignanda
ratione huius Apoſtolicæ poteſtatis non conue-
niant inter ſe Canoniſtę, de quo latè diſſerit Tur-
recrem. in cap. Sunt qui dicunt, num. 4. 27 q. 2. Et
7 propterea diſſolui poteſt à Papa non ſolum per viā
ſtatuti, vt notat gloſ. pręallegata Henric. Boich. in
c. fin. num. 4 infra de ſponſa duorum. Anchar. conſ.
409. Viſis, & diligenter inſpectis n. 3. & in c. 1. n. 2.
de voto in 6. & ibi omnes ſed etiam per viam par-
ticularis diſpenſationis, ſecundum opinionem Ca-
noniſtarum, quam ſeruat Eccleſia Romana, vt di-
8 xi in d. cap. Ex publico. Ideoque matrimonium
per ſolemnem profeſſionem alterius coniugis ſol-
uitur, vt hic dicitur. Idque non iure diuino, ſed
eccleſiaſtico, cùm ſolemnitas voti ſit ex ſola con-
ſtitutione eccleſiæ inuenta, dicit tex. in cap. vnic. de
voto lib. 6. & tenet in d. cap. Ex publico, Hoſtienſ.
in ver. Conſummatum, Io. Andr. n. 9. & Butr. n. 16.
Michael Medina de ſacror. homin. continentia,
lib. 5. cap. 87. & ſeq. Vaſq. in 1. 2. diſput 165. c. 7. li-
cet hoc caſu matrimonium ſolui iure diuino poſi-
tiuo cenſeāt Scot. Victor. Sot. Corduba, & alij apud
Baſilium Pontium de impedim. matrim c. 19 §. 2.
verſ. Sed mihi. Quinimò mirabile verbum dicit
Hoſtien. in d. c. Ex publico, videlicet [de conſen-
ſu vtriuſque coniugum, ſcilicet ſponſi, & ſponſæ,
Papam poſſe ex poteſtate abſoluta diſſoluere ma-
trimonium, nulla alia cauſa exiſtente; ſed ex po-
teſtate ordinata poſſe tantùm ex cauſa illud diſ-
ſoluere,] vt hic. Et idem dicendum eſt ſecundum
eumdem in ſimili caſu. Sed contrarium tenendū
eſt, ſi matrimonium ſit carnali copula conſumma-
9 tum. Et miror quod Hoſtienſis dixerit non eſſe
rationem diuerſitatis inter matrimonium infide-
lium, & fidelium. Imò enim matrimonium infi-
delium quamuis ſit verum matrimonium, c. De
infidelibus, de conſang. & affinit. tamen non eſt
Sacramentum, ſed merus contractus deficiente
Baptiſmo, qui eſt ianua, & fundamentum omnium
Sacramentorum, c. fin. de Presb. non bapt. c. Præ-
ter, §. Verùm, 23. diſt. Vnde non mirum ſi potue-
rit ſolui ab eccleſia, etiamſi fuerit carnali copula
conſummatum, poſtea quam infidelis declaraue-
rit ſe aut nullo modo, aut non ſine contumelia
Creatoris velle cum conuerſo ad fidem cohabita-
re, cap. Si infidelis, 28 q. 2. cap. Quanto, & c. Gau-
demus, de diuort. & notat gloſ. hic in ver. Ratum
10 coniugium. At verò inter fideles matrimonium
fuit eleuatum à Chriſto in Sacramentum, vt in
d. c. Quanto. Et propterea poſteaquam per coniu-
galem copulam effecti ſunt vna caro, ab Eccleſia
amplius diſſolui non poteſt, quia *Quos Deus coniū-
xit homo non ſeparet*, gloſ. fin. in d. c. Ex publico,
ſupra eodem Henr. Boich. in d. cap. fin. n. 4. Turre-
crem. in d. cap. Sunt qui dicunt, n. 4. 27. q. 2. Do-
ctores in d. c. vlt. vbi in ſpecie Franc. in 3. notab. de
voto in 6. Et hæc eſt ratio cur ſeparatio matrimo-
nij non cadat ſub diſpenſatione in nouo teſtamen-
to, ſicut in veteri, vt docet S. Thom. in 4. diſt. 33.
q. 2. art. 2. q. 1. ad tertium.

12 QVÆRO, An ſit diſpenſandum cum nobili
muliere coniugata, vt in Domo Turris Speculorū
Vrbis emittat tria vota ſubſtantialia in manibus
Abbatis à Sede Apoſtolica delegati; ita vt ex hu-
iuſmodi profeſſione diſſoluatur matrimonium ra-
tum, non conſummatum.

An vt timor frigiditatis viri, tranſitus ad cæli-
batum, & odium inter coniuges ſit iuſta cauſa ma-
trimonium ratum diſſoluendi.

11 Aduocati huius cauſæ fatentur per profeſſionē,
quę conſueuit emitti in domo, ſeu monaſterio Tur-
ris Speculorum, de rigore canonico matrimoniū
ratum non diſſolui ipſo iure, ſed eſſe opus vt à Se-
de Apoſtolica diſſoluatur, & ſupplicant pro gratia.

Dicunt autem diſſolutionem huius vinculi poſ-
ſe fieri duobus modis, Primò ſi Summus Ponti-
fex indulgeat coniugi vt in manibus Delegati Apo-
ſtolici emittat tria vota ſubſtantialia, & obſeruan-
tiam regulæ S. Benedicti, quemadmodum obſer-
uatur in d. monaſterio, & declaret illa vota cen-
ſeri ſolemnia ad effectum dirimendi matrimoniū
ratum. Deinde dicunt hoc fieri poſſe Pontificia
diſpenſatione, pro qua plures cauſas afferunt.

13 Quoad primum modum etſi ſolemnitas voti à
ſola conſtitutione eccleſię dependeat, c. vn. de vo-
to in 6. tamen ad diſſoluendum matrimonium ra-
tum non ſufficit vt votum ſit ſolenne; alioquin di-
14 rimeretur matrimonium etiam per votum, quod
iuxta d. c. Vti ex ſuſceptione ſacri Ordinis ſolem-
nizatur, cuius contrarium ſtatuitur in Extrauag.
Ioan. XXII. Antiquæ eod. tit. Sed requiritur vt vo-
tum ſit ſolemne per emiſſionem profeſſionis regu-
laris, cap. Verùm, & c. Ex publico, ſupra eodem,
quia non per propoſitum caſtitatis ſeruandæ in ſæ-
culo diſſoluuntur ſponſalia de præſenti; ſed per re-
ligionis profeſſionem, vt hic dicitur. Vnde ait glo.
per hunc textum in §. Ecce, in ver. Solitudinem, in
fine 27. q. 2. Si quis in propria domo vellet religio-
ſam vitam ducere, talis Religio non diſſoluit ſpō-
ſalia. Et de ſolemni religionis profeſſione loqui-
tur Concilium Tridentinum c. 6. ſeſſ. 24. de doctr.
matrim. [Siquis dixerit matrimonium ratum non
conſummatum per ſolemnem religionis profeſſio-
nem alterius coniugum non dirimi, anathema ſit.]
15 Ad hanc autem profeſſionem tria ſubſtantialia re-
quiruntur, de quibus in cap. Ad Apoſtolicam, de
regular. & in cap. Cum ad monaſterium, de ſtat.
Monach. Primum vt emittantur tria vota Caſtita-
tis, Paupertatis, & Obedientiæ. Et hoc primum
hoc caſu poterit concurrere, ſi Summus Pontifex
indulgeat mulieri, vt prædicta vota emittat, quā-
uis in d. monaſterio ab alijs oblatis non emittatur
niſi votum obedientiæ, & perpetuæ ſtabilitatis in
prædicto monaſterio viuendi, vt per Nauarr. conſ.
6. num. 9. de voto. Secundum requiſitum eſt vt
hæc vota emittantur in manibus habentis pote-
ſtatem incorporandi Religioni, iuxta tex. in c. Por-
rectum, vbi Innoc. Abb. & cæteri notant de regu-
lar. cum concord. Et hoc requiſitum ſimiliter po-
teſt ſuppleri à Sede Apoſtolica per ſpecialem dele-
gationem Abbati Sancti Pauli, vel alteri, cui ma-
gis placuerit, vt notatur per Doctores in d. c. Por-
rectum, & in c. Inſinuante. Qui cler. vel vouen. &
per Nauarr. conſ. 89. de regular. Tertium requiſi-
tum eſt vt fiat hæc profeſſio in aliqua religione à
16 Sede Apoſtolica approbata, c. 1. de voto in 6. Hoc

ter-

tertium requiſitum deficit, quia dictum monaſterium non eſt regulare, vt per Nauarr. d. conſ.6. de voto. Nec videtur poſſe ſuppleri, quia dicta mulier non vult incorporari alieni religioni, ſed vult eſſe ſecularis in prædicta domo. Non videtur autem iure noſtro poſſe decerni vt profeſsio emiſſa in domo ſeculari abſque incorporatione alicui de religionibus approbatis, cenſeatur regularis ad effectum dirimendi matrimonium, ex tribus fundamentis.

17 Primum eſt, quia videtur implicare contradictionem vt hæc mulier ſit regularis, & nõ ſit incorporata alicui ex religionibus approbatis, cap. 1. de relig. domib. lib.6. & cap. fin. infra eodem tit. Sed ſit membrum regulare in corpore, & capite ſeculari: eſſet enim veluti monſtrum, & quædam perplexitas, quæ non poteſt in eſſe produci, vt eleganter ſcribit Oldrad. conſ.172. incip. Quia omnes, à n.5. vſq; in fin. vnde Lapus Abbas in Clem. 1. de priuil. verbum illud, *Religioſi*, exponit; idest Religionis per Sedem Apoſtolicam approbatæ, aliàs nõ eſſent religioſi. Vnde non videtur ſuper hoc de iure poſſe concedi diſpenſatio, cum de ſubſtantia voti religionis ad effectum ſoluendi matrimonium ratum ſit, vt ſolemnizetur per profeſſionem emiſſam in aliqua ex religionibus approbatis ad præſcriptum, d.c.vn. de voto, in 6. & propterea gloſſ. in d.c. Cum ad monaſterium, de ſtat. Monach. in ver. Abdicatio, reddens rationem cur Papa non poſſit diſpenſare vt Monachus habeat proprium, dicit hoc ideo eſſe, quia abdicatio proprietatis eſt de ſubſtantia monachatus: quod indicant verba illa textus, *adeò annexa eſt regulæ monachali*. Quod & docuit D. Thom. in 2.2. quæſt.88.art.11.

18 Secundum fundamentum. Ad hoc vt quis efficiatur regularis, requiritur neceſſariò conſenſus non ſolum Nouitij, ſed etiam religionis, quia profeſſio eſt contractus reciprocus, & vltro citroque obligatorius, cap. Ad Apoſtolicam, & cap. Porrectum, de Regul. Gemin. & Franc. in d.cap. vn. Nauarr. conſ.26. in princip. de Regular. Non videtur ergo ſtatui poſſe, vt emittatur ab vxore profeſſio regularis, niſi aliqua ſit religio, quæ aſſenſum præbeat, & illi obligetur. Hoc autem caſu nulla religio obligabitur, ſed ſolum mulieres oblatæ, & ſeculares Turris Speculorum: cum præſertim ante profeſſionem requiratur vt Nouitius per annum probet auſteritatem religionis, & religio mores Nouitij tam ex præſcripto Sacrorum Canonum, vt in d. c. Ad Apoſtolicam, cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de Regular. in 6. quàm ex decreto Tridentini Concilij cap. 15. ſeſſ.25. de Regular. quod hoc caſu non poterit verificari.

19 Tertium fundamentum, Profeſſio quam emitteret dicta mulier re vera non eſſet profeſſio religionis ſecundum Canones. Vnde ſi Sedes Apoſtolica ſtatueret vt per illam profeſsionem dirimeretur matrimonium, daretur nouus modus matrimonium diſſoluendi, ideſt per profeſsionem emiſſam in domo ſeculari abſque vlla incorporatione alicui religioni à Sede Apoſtolica approbatæ.

20 Hoc autem maximè dubium eſt an iure fieri poſſit, ſicuti multi cenſent Summum Pontificem non poſſe ſtatuere, vt matrimonium ratum diſſoluatur per conſummatum, vt poſt Couarr. & alios, Sanch. lib. 2. diſput.14 num.4. de quo tamen vide Turrecrem. in cap. Sunt qui dicunt, num 4. 27. quæſt.2. Et quamuis non deeſſet poteſtas; hoc tamen inauditum eſſet nouum, & ſine exemplo. In hac autem grauiſsima materia magnoperè videtur cauendum à nouitiatibus.

21 Recurrunt ergo Aduocati ad ſecundum modũ, ideſt ad diſpenſationem. De poteſtate iam non dubitatur; præualuit enim opinio Canoniſtarum, vt in cap. Ex publico, & ibi dixi ſupra eodem. Difficultas in cauſis verſatur, debent enim eſſe admodum graues:

Prima cauſa, quam adducunt Aduocati, eſt timor fragilitatis viri: allegant Sanchez de matrim. lib.2. diſput.16. num. 6. Sed hæc cauſa eſt omnino inſufficiens. Et Sanch. & alij ab eo relati loquuntur de frigiditate poſt matrimonium contractum, non autem de timore frigiditatis; alioquin inuentus eſſet modus ſtatim diſſoluẽdi matrimonium, & inutilis eſſet habitatio triennalis, & alia iuris remedia, de quibus in cap. Fraternitatis, & c. Laudabilem. de frigid. & maleſic.

Secunda ratio, tranſitus ad cœlibatum, & ſta-

22 tum perfectiorem. Sed neque hæc ſufficiens eſt; alioquin omnes Tertiariæ, ſeu Mantellatæ, vel Vrſolinæ poſſent obtinere diſpenſationem, cũ tamen earum votis matrimonium non dirimatur, ſecundum Abb. in d. cap. Ex publico, & hic in vlt. notab. num.6. verſ. *Ex hoc* inſero, quia etſi habeant certam regulam à Sede Apoſtolica approbatam, tamen vt hic patet, non ſufficit recipere velum, & ſeruare continentiam; ſed oportet vt quis ſe adſtringat ad certam religionem approbatam, vbi ſcilicet emittuntur tria ſubſtantialia religionis. Ad hoc quod habetur in Extrau. Antiqua, Ioannis XXII. vbi clariùs hoc eſt expreſſum. Huiuſmodi autem Mantellatæ non ſunt ſtricto modo religioſæ, cum non voueant tria ſubſtantialia, nec propriè dicuntur habere regulam, ſed quemdam modum viuendi, vt in ſimili dicit gloſſa notab. in Clem. I. in ver. Obedientiam, de relig. domib. Et latiùs idem Abb. in rubr. ſupra de Regular. Hinc fit vt profeſsione vitæ eremiticæ matrimonium ratum non diſſoluatur, Sot. de iuſt. & iur. lib.7.q.5. art.3. & notatur in §. Ecce, 27. q.2. Hinc etiam fit vt non dirimatur per tria vota ſubſtantialia, quæ emittuntur à coadiutoribus formatis in Societate Ieſu; Sunt enim ſimplicia, quamuis publicè emittantur, vt declarauit Gregor. XIII. in Conſtitutione, Aſcendente Domino, edita 8. Kalendas iunij 1584. & cenſent quatuor eiuſdem Societatis Patres, videlicet Vaſq. in 1.2. q.96. art.4. diſput.165. cap. 10. Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 8. Petrus Ribadeneira in lib. de Societ. Inſtit. cap. 19. §. 1. & Sanch. de matrim. lib.2. diſput.18. n. 6. Et quamuis Aduocati dicant ſufficere cauſam expreſſam in Canone, vel illi ſimilem; tamen ad hoc requiritur omnimoda ſimilitudo, Abb. hic num.4. dum ait Papam non poſſe diſſoluere matrimonium, niſi ex cauſa in iure expreſſa, vel omnino ſibi ſimili. De quo tamen dixi ſupra in primo notab. num.2. At profeſsio in monaſterio, de quo agitur, nullo modo habet hanc omnimodam ſimilitudinem cum profeſsione ſolemni, quia vota ſimplicia non æquiparantur ſolemnibus, vt in d. cap. vnico,

23 in fine: illa enim continent ſolam promiſsionem verbalem; hæc verò continent etiam realem traditionem. Et hæc eſt cauſa, propter quam ratum diſſoluitur per ſolemnem profeſsionem, non autem per vota ſimplicia ſecundum D. Thomam in 4. ſenten. diſt.38. quæſt.1. art.2. ad 3. & Couarr. in

Epit.

Epit. de ſponſ. par. 2. cap. 7. §. 4. num. 7.

Nec obſtat quod per profeſsionem emiſſam ab aliquibus Tertiarijs ratum diſſoluatur ſecundum Sanchez allegatum; nam reſpondetur hoc eſſe verum de Tertiarijs, quæ emittunt vota ſubſtantialia in religione approbata, & ſunt veræ Moniales ſecundum declarationem Sixti V.

24 Vltimò adducũt Aduocati doctrinam Hoſtien. hic num. 15 quod per ingreſſum domus leproſorum matrimonium diſſoluatur; ſed tamen Hoſtienſis non figit pedes, & dicit conſulendum Papam. Et certè eius opinio vera non eſt, & reprobatur à Ioan. Andr. & alijs communiter. Vnde in ea nullum poteſt fieri fundamentum pro diſpenſatione.

25 Ore tenus deducunt Aduocati odium, quod inter coniuges emerſit, propter quam cauſam dicitur diſpenſaſſe Eug. IV. & ſcandala, quæ probabiliter timeri poſſunt; qua de re extat inſignis doctrina Caietani 1. tom. opuſc. tract. 38. Verum hęc doctrina aliàs habita eſt pro admodũ dubia, niſi ſubſit timor publicarum actionum. Et in Conc. Trident. can. 5. ſeſſ. 24. de doct. matrim. diffinitum eſt, vt ſi quis dixerit propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem matrimonij vinculum poſſe diſſolui, anathema ſit: quod aliquando fuit intellectum etiam de matrimonio rato; & ſacra Pœnitentiaria in ſimili cauſa, in qua grauiores cauſæ concurrebant, fuit diuiſa. Et re vera in omnibus illis caſibus frigiditatis viri, vel mulieris, & maleficij, de quibus in tit. de frigid. & maleſ. & de ſponſa duor. concurrebant illæ cauſæ iurgij, & diſſidij inter coniuges, præſertim vbi ſecunda vxor fuerat cognita, & remanebat diffamata, & prolem ſuſtulerat: & tamen Canones ſemper iubent prima coniugia redintegrari. Itaque tutius videtur vt nobilis hęc mulier ingrediatur aliquod monaſterium ex religionibus approbatis: nam cum velit iam ſpontè tria vota ſubſtantialia profiteri in perpetuum, & ſuppoſita hac voluntate habeamus modum canonicè diſſoluendi matrimonium ratum, non conſummatum per ſolemnem profeſſionem; priuatus affectus ipſius mulieris volentis ingredi domum ſæcularem non videtur iuſta cauſa diſpenſationis in hac grauiſſima materia. Et interea multa accidere poterunt, ob quæ diſpenſatio non ſit neceſſaria; vt ſi matrimonium declaretur nullum ex impedimento frigiditatis, ſeu maleficij, iuxta cap. Fraternitatis, & cap. Laudabilem, de frigid & maleſ. vel dementiæ viri, iuxta c. Dilectus, de ſponſ. aut ſi vir liberetur ab vtroque morbo, & vxor veriſimiliter non curet amplius ab eo diuertere; aut quid ſimile contingat. Vnde diſpenſatio propter exemplum quantum fieri poteſt videtur differenda, & ſolum concedenda cùm neceſſitas impulerit.

26 Quatenus placeret Sanctiſſimo concedere diſpenſationẽ, tria eſſent præmittenda. Primum probatio matrimonij non conſummati, ad ſacrorum Canonum præſcriptum. Secundum expreſſio, & cumulatio cauſæ profeſſionis in dicto monaſterio cum alijs cauſis, præſertim diſsidij, odij implacabilis, & inimicitiarum. Tertium ſupplicatio vtriuſque coniugis: nam ad inſtantiam vnius tantùm non conſueuerunt matrimonia diſſolui.

27 Porrò ceſſabit omnis difficultas ſi oratrix conſentiat ſe incorporari religioni S. Benedicti; poterit enim eo caſu Sanctiſsimus illi indulgere vt ingredi valeat domũ religioſam Turris Speculorum, in eaque emittere tria vota ſubſtantialia, & ſolemnem profeſsionem religionis prædictæ S. Benedicti, ſub cuius regula Oblatæ dictæ domus viuunt in manibus Delegati Apoſtolici, qui eam nomine huius ſanctæ Sedis acceptet, atque oratricem Ordini S. Benedicti incorporet ad effectum vt perpetuò in eadem domo remaneat ſub obedientia illius Præſidentis, & Superiorum, & etiam ad effectum vt matrimonium inter oratricem, & comitem eius virum contractum, ſed non conſummatum diſſoluatur, ipſeque comes ad alia vota tranſire poſsit. Neque enim eſt nouum vt valeat profeſsio ſolemniter emiſſa in domo priuata in manibus habentis facultatem incorporandi religioni à Sede Apoſtolica approbatæ, vt eſt textus in cap. Inſinuante, Qui cler. vel vouen. vbi deciditur validam eſſe profeſsionẽ regularem emiſſam à quadam muliere in manibus Fratris Ordinis S. Auguſtini, cum hoc vt in domo propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret. Atque ibi poſt gloſ. Innoc. & alios notat Abb. num. 5. & concordat text. in cap. De viduis, il primo, 27. q. 1. vbi gloſ. in verbo Proprijs; ait eſſe votum ſolemne, licèt in ſua domo emiſſa fuerit profeſsio. Ad idem eſt textus ſingularis hic vbi Innoc. III. reſpondet matrimonium mulieris cum viro leproſo contractum, ſed non cõſummatum fuiſſe diſſolutum per profeſsionem emiſſam ab eadem muliere coram duobus Abbatibus in domo propria; qui textus videtur decidere caſum, de quo agitur.

Breui expediendo addenda eſſet clauſula infraſcripta, videlicet: [Cæterum per præmiſſa ipſius monaſterij, ſeu domus religioſæ ſtatum in reliquis, & quoad alias Oblatas alterare, aut quomodolibet immutare non intendimus.]

De Voto, & Voti redemptione.

Cap. Litteraturam.

1 LITTERATVRAM. Simpliciter proponens religionem ingredi, licèt non ingrediatur non eſt reus voti. Hoc dicit, ſecundum Io. Andr. Butr. Card. Anchar. & Io. de Anan. Sed generalius poteſt ſic ſummari

2 ſecundum Abb. Ex ſola conceptione boni explicandi non obligatur quis ad bonum conceptum exequendum. Hoc intendit, & eſt notabilis, & ſingularis deciſio. Primò, conſultatio; ſecundò, reſponſio, ibi, *Tibi*.

Pro intelligentia huius textus, vide quod ſcripſi in cap. Conſulti, num. 15. & 20. de Regulat.

De Voto.

Cap. Quod ſuper his.

1 QVOD SVPER HIS. Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum, conceditur dilatio: perpetuò verò impedito indicitur redemptio in eo, quod magis expediat Terræ Sanctæ. Hoc dicit ſecundum omnes, & eſt pars ead. Quod ſuper his, ſupra de fid. inſtrument. Communis diuiſio; ſecunda, ibi, ***Nos autem***, quæ primò dat generalem

lem doctrinam; Secundò ponit duplicem diſtinctionem; prima ibi, *unde credimus*; ſecunda ibi, *Rurſus*; tertiò ſoluit ſecundam quæſtionem de conſultatione deciſam, Io. Andr.

Tractat hic Innoc. III. An Papa poteſtatem habeat ſuper infideles etiam Principes. Nos de hoc articulo egimus latiſſimè in cap. Canonum ſtatuta à nu. 64. ſup. de Conſtitut. vbi retulimus verba ipſa Innocentij, ibi plenè videas.

De Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

Cap. Monachi.

S V M M A R I V M.

1 *Regularibus vtriuſque ſexus an liceat habere annuos reditus nomine Conuentus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & ad eorum nutum, & n. ſeq vſq. in fin.*

2 *Proprium eſt duplicis generis.*

Peculij, ſeu adminiſtrationis bonorum ſtabilium tres ſunt ſpecies, & quæ illarum ſit prohibita à Concilio Tridentino, ſecundum opinionem Nauorri, ibidem.

3 *Regularis, cui conceditur à Superiore adminiſtratio alicuius villæ cum onere ſoluendi certam portionem monaſterio, an poſſit de reſiduo diſponere in ſuos vſus ſine proprietatis vitio, & num. 49 & ſeqq.*

4 *Adminiſtratio bonorum ſtabilium an poſſit per Generalem Ordinis concedi alicui regulari ad vitã, & an liceat eidem Generali, vel ſucceſſori illam reuocare, & n 20. & 25.*

5 *Canonicorum regularium, vel Monachorum Hiſpaniæ ſtatus, quibus ſoluuntur annuæ portiones, quas vocant priuilegiatas, an ſit improbatus à iure, vel à Concilio Trid & n. 61.*

6 *Fratres Commendatarij Sancti Spiritus in Saxia an poſſint diſponere vltra victum, & veſtitum de fructibus ſuarum Commendarum.*

7 *Opiniones nonnullorum Theologorum circa peculiũ regularium referuntur, & n. ſeq.*

Confutantur in terminis iuris communis à num. 13. vſque ad 44. & in terminis Concilij Tridentini à num. 44. vſque in finem.

8 *Regularis etiam non officialis poteſt habere peculiũ non ſuperfluum, ſeu annuos reditus ad ſuos honeſtos vſus de Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate.*

Contrarium à num. 44. vſque in finem.

9 *Peculium regulari conceſſum, vel ſimpliciter, vel cũ facultate adminiſtrãdi liberè, prout ei videbitur, & placebit, an intelligatur in vſus laicos, & ad arbitrium boni viri, & n. 26.*

10 *Regularibus de iure communi non permittitur habere peculium, ſeu annuos redditus, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem.*

11 *Pœna in regulares proprietarios à iure communi ſtatuta quæ ſit.*

12 *Papa an poſſit cum Monacho ſuper proprietate, vel libera peculij adminiſtratione diſpenſare.*

13 *Aut facere de Monacho non Monachum.*

14 *Conſuetudo etiam immemorabilis non excuſat Monachum à tranſgreſſione voti paupertatis.*

15 *Neceſſitas niſi ſit extrema non excuſat à vitio proprietatis regularem, qui aliquid celat Superiori, aut detinet eo inuito.*

16 *Regularem poſſe habere peculij adminiſtrationem in vſus licitos de licentia Abbatis, quibus fundamentis probetur de iure communi, vſque ad num. 44.*

17 *Monachus, & ſeruus quoad acquiſitionem bonorum æquiparantur.*

Monachus conniuentibus oculis Superioris poteſt habere quaſi proprium, ſicut ſeruus, ibidem, & num. 21.

Contrarium num. 22.

18 *Monachus non dicitur proprietarius, qui nihil celat Abbati, & eſt paratus totum dimittere ad illius nutum.*

Contrarium n 47.

19 *Monachis Eccleſiæ Cathanien. licet accipere à monaſterio annuam prouiſionem ſcutorum quinquaginta.*

Contrarium, n. 62.

21 *Legatum factum Monacho, vt nihil quæratur monaſterio, an valeat, & n. 24. & 47.*

22 *Argumentum de ſeruo ad Monachum non procedit vbi contrarium reperitur in iure expreſſum.*

23 *Seruitus Monachalis diſtrictior eſt quàm ſæcularis.*

27 *Regularis datus executor ad diſtribuendum, non dicitur habere bonorum adminiſtrationem.*

28 *Intellectus cap. Inſinuante, Qui cler. vel vouen. & n. 31.*

29 *Monachus an ex taciturnitate, & patientia Abbatis poſſit habere peculij adminiſtrationem, & n. ſeqq*

30 *Monachus an poſſit facere eleemoſynam de rebus monaſterij ex permiſſione Abbatis, & n. 32.*

31 *Regularis ſicut eſt incapax proprietatis, ita & vſusfructus, vel vſus iuris, & n. 42.*

33 *Conſtitutio, vel conſuetudo monaſterij, ſecundum quam datur certum quid annuum Monacho pro veſtitu, an valeat, & n. ſeq. & n. 62.*

34 *Statutum vt pro indumento Moniales habeant lucrum manuum ſuarum validum eſt.*

Contrarium n 62. & ſeq.

35 *Regulares Cappellani Papæ recipiunt de ſeruitijs portionem vt alij, ſed teſtari non poſſunt.*

36 *Intellectus cap. Cum ad monaſterium, S. Tolls, de ſtatu Monach.*

37 *Dictio, nec, negat, & copulat præcedentia cum ſuis qualitatibus.*

38 *Obedientia, ideſt Prioratus, vel adminiſtratio Eccleſiæ.*

39 *Intellectus huius cap. & n. 42.*

40 *Adminiſtratio peculij non poteſt per Abbatem concedi ſimplici Monacho, ſed officiali temporali dumtaxat, & n. 42.*

41 *Vt regularis habeat beneficium ad nutum amouibile in titulum, non repugnat voto paupertatis, nec Concil. Trid.*

Adminiſtrator cum libera poteſtate diſponendi de fructibus dicitur habere vſumfructum, num. 42. verſ. Ratio diuerſitatis.

43 *Officialis dicitur adminiſtrator in vtilitatem monaſterij, nec poteſt de fructibus diſponere.*

44 *Concilium Tridentinum quid ſtatuerit circa regularium proprietatem, n. ſeq. vſq. ad 67.*

45 *Regularibus prohibetur à Concilio Tridentino non ſolum proprietas, & poſſeſſio quorumcumque bonorum,*

norum, ſed etiam nuda detentio etiam nomine Conuentus,

46 *Mobilium vſus non permittitur Regularibus à Cõcilio antequam ſuperiori tradantur, & Conuentui incorporentur.*

48 *Adminiſtratio bonorum ſtabilium non permittitur à Concilio niſi officialibus temporalibus monaſterij, & num. 74*

49 *Adminiſtratio peculij etiam dependenter à voluntate ſuperiorum, & ad eorum nutum prohibita eſt à Conc. Trid. Regularibus non officialibus, & num. ſeq. vſque ad 54. & n. 72.*

50 *Regularibus non licet habere vſum ſuperfluum bonorum mobilium etiam de licentia Superioris, & dependenter ab illius voluntate, ac nutu.*

51 *Regulares tenentes mobilia ſuperflua, aut immobilia à culpa, vel à pœna ipſo facto incurrenda non excuſantur propter diſpenſationem Superiorum.*

52 *Prælatis aſſerentibus ſe poſſe concedere licentiam tenendi mobilia ſuperflua, aut immobilia quacunque, fides non eſt adhibenda, & n. 69.*

53 *Dictio,* autem, *eſt aduerſatiua præcedentium, & in caſu contrario retinet idem thema præcedens.*

54 *Regularibus non licet ex diſpenſatione ſuperiorum habere adminiſtrationem peculij etiam in vſus licitos, & num. 56.*

55 *Regularis habens adminiſtrationem cum facultate diſponendi de fructibus in quoſcunque vſus dicitur habere vſumfructum.*

57 *Indefinita legis æquipollet vniuerſali etiam in odioſis.*

58 *Præſertim ſi ſit negatiuè concepta.*

59 *Peculij etiam non ſuperflui adminiſtratio interdicta eſt Regularibus à Conc. Trid.*

60 *Regulares tenentur vitam inſtituere, & formare ad præſcriptum regulæ, quam profeſſi ſunt, etiam antequam monaſterium, vel Religio ipſa à Superioribus inſtituatur, vel reformetur.*

61 *Monialis non poteſt ſibi reſeruare pecuniam annuam pro ſuis neceſſitatibus, ſed pecunia ipſa non obſtante reſeruatione monaſterio acquiritur.*

61 *Monialibus non licet annuos cenſus emere nomine ſuo, aut monaſterij, nec pecunias monaſterio dare ad hoc vt aliquam ſummam quotannis inde percipiant pro ſuis neceſſitatibus etiam monaſterij nomine, & ad nutum Abbatiſſæ.*

63 *Monialibus non permittitur vt pecunias aſſeruent in proprijs ſcreniolis intus arcam, cuius clauis ſit penes Abbatiſſam.*

64 *Monialibus vitam communem non ſeruantibus interdicitur receptio puellarum ad habitum, & profeſſionem, & n. 66.*

65 *Monialibus vitam communem ſuſcipientibus quomodo conſulatur à Congregatione Regularium.*

66 *Monialibus non viuentibus in communi quibus cautelis indulgeatur vt poſſint annuas prouiſiones recipere.*

67 *Decreta Clementi VIII. circa Regularium proprietatem expenduntur, & conferuntur cum cap. 2. ſeſſ. 25. de regul. Conc. Trid. & num ſeqq.*

70 *Differentia inter bona propria monaſterij & aliunde quæſita à Regularibus reijcitur à Conc. Trid. & decretis Clementis VIII.*

70 *Bona vndecunque à Regularibus acquiſita cum cæteris monaſterij bonis confundi debent, vt communis inde victus omnibus ſuppeditetur.*

73 *Regularibus non poſſunt concedi à Superioribus bona ſtabilia etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam, etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine.*

74 *Superiores regulares non poſſunt habere adminiſtrationem temporalem bonorum monaſterij.*

Adminiſtratio temporalis bonorum monaſterij à Clemente VIII tribus officialibus demandatur ideſt exactori, depoſitario, & diſpenſatori, ibidem.

75 *Regulares non excuſantur ab obſeruantia decretorum Clementis VIII. hoc prætextu quod vſu recepta non fuerint.*

76 *Regularibus non licet interpretari decretum cap. 2. ſeſſ. 25. de regul.*

Profſp. Fagn. io a. par. 3. Decretal.

MONACHI. Hæc Conſtitutio communiter non ſummatur, quia continet plura dicta, quæ breuius in compendium redigi non poſſunt, vt per gloſ. Io. Andr. & Anton. de Butr. tamen comprehendendo ſubſtantiam ſecundum Abb. ſic poteſt ſummari. Monachi non debent poni ſinguli per Parochias. Hoc primò. Si pro Monachatu aliquid detur, receptus à ſacris Ordinibus prohibetur, & recipiens ab officio ſuſpenditur. Hoc ſecundò. Monachus habens peculium ſine licentia Abbatis ab altaris communione remouetur, & ſic decedens ſepultura, & Fratrum communione priuatur. Hoc tertiò. Si pecunia conferatur pro habendo aliquod officium in monaſterio, dans, & recipiens deponuntur. Hoc quarto. In Prioratibus Conuentualibus per electionem inſtituti non ſunt remouendi ſine cauſa rationabili: & de cauſa rationabili tria ponit exempla, & hoc dicit vſque ad finem. Atq; ita quinque ſunt dicta. Secundum ibi, *Siquis.* Tertium ibi, *Qui verò.* Quartum ibi, *Prioratus.* Quintum ibi, *Priores*, Ioann. Andr. & Butr. diuidunt in tres partes, vt per eos.

Nota primò Monachos non debere ſolos per villas, & oppida habitare, & ſigna litteram contra ſolitarios, de quo plura hic per Io. Andr. n. 3.

Secundo nota Monachum non debere conſtitui ſine ſocio ſui Ordinis in eccleſia Parochiali. Quod intelligit Abb. num. 3. quando eccleſia Parochialis eſt monaſterio ſubiecta, ita vt Monachus propterea non deſinat eſſe obedientialis monaſterij, ſecus ſi religioſus promoueatur, tamquam quilibet Clericus ſæcularis ad eccleſiam Parochialem. Tunc enim cum deſinat eſſe Monachus monaſterij, nec vllam habeat amplius communionē cum illo, vt in cap. Ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. non tenetur Abbas ei dare ſocium. Allegat gloſ. notab. in clem. Ne in agro, §. Ad hæc, in ver. Ad clauſtrum, hoc tit. Hodie an hoc ſit verum, & an Regulares præfici poſſint Parochialibus eccleſijs, dicam plenè in c. Quod Dei timorem, infr. eod.

Tertiò nota, pœnam aſſumpti ad Monachatum per ſimoniam; quia irregularis efficitur. Vnde colligunt Io. Andr. num. 5. & Cardin. in §. Siquis, num. 1. poſt Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. irregularitatem quoad ordines contrahi pro ſimonia commiſſa, etiam in ſimplici beneficio. Quod intelligit Butr. n. 4. de irregularitate lata.

Quartò nota, permittendum non eſſe vt Monachus habeat peculium, niſi pro iniuncta ſibi adminiſtratione, de hoc latiſsimè in quæſtione ſequenti, & præſertim, n. 39. & 42.

1 Cõtingit ſæpe vt in aliquibus monaſterijs tam vi-

rorum, quàm mulierum nouitij in actu renunciationis bonorum ad ſauntem monaſterij, vel in actu profeſsionis reſeruent ſibi annuos reditus, ſeu annuam prouiſionem pro ſuis religioſis neceſsitatibus: & in alijs monaſterijs item accidit frequenter vt cenſus annui, ſeu bona ſtabilia relinquantur Monaſterio etiam titulo inſtitutionis à parētibus, vel conſanguineis alicuius regularis, eo tenore adiecto vt ſuperiores concedere debeant eidē regulari adminiſtrationem dictorum cenſuum, ſeu bonorum ſtabilium, ita vt idem poſsit conuertere illorum reditus in ſuos honeſtos vſus. In alijs verò ſeruatur vt regulares pecunias ex prædicatione, ſeu lectione, aut aliunde quæſitas tribuant monaſterio ad hoc vt ex ea emantur cenſus perpetui, quorum redditus quotannis aſsignari debeant eidem Regulari pro ſuis neceſsitatibus. In alijs denique vſu receptum eſt vt ex reditibus Conuentus vnicuique ex fratribus, vel ſororibus aſsignetur ſingulis annis certa portio ſiue in pecunia, ſiue in alijs ſpeciebus ad hoc vt ex ea paret ſibi neceſſaria ad vitam, nec monaſterium eis aliquid vltra præſtare, nec ipſi accepti rationem reddere teneantur. Ex facto quæſitum eſt, an in his, & ſimilibus caſibus liceat regularibus vtriuſque ſexus habere prædictos annuos reditus, ſeu prouiſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium non ſuperfluum nomine Conuentus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate, ac nutu, adeout ſint immunes à culpa, & pœna, de qua in c. 2. ſeſſ. 25. de Regul. Conc. Trid.

Quod ad extirpandam Regularium proprietatē prouidè ſancitum eſt decreto d. c. 2. ſeſſ. 25. de regul. in ſenſus tam varios, & à mente ſanctæ Synodi alienos detorſerunt ſcriptores moderni, vt ferè ad nihilum redactum videatur.

2 Siquidem primus fortè omnium Nauarr. in Comment. c. Non dicatis, 12 q. 1. num. 47. vt euiter diſpoſitionem d. cap. 2. præmittit proprium eſſe duplicis generis: alterum quoad verum dominium, & proprietatem, quale habent homines ſæculares: alterum quoad liberam adminiſtrationem, quale habent beneficiari, quod alio modo dicitur peculium in Rubr. de pecul. Cleric. Deinde permittit proprium ſecūdi generis in tres ſpecies ſubdiſtingui. Primæ ſpeciei proprium eſt quod datur ad adminiſtrandum in vtilitatem, & damnū concedentis tantùm, quale eſt quod cōceditur officialibus monaſterij, & obedientiarijs. Proprium ſecundę ſpeciei eſt quod datur in vtilitatem & damnum accipientis cum facultate diſponendi de eo in ſuos honeſtos, & pios vſus tantùm. Proprium tertiæ ſpeciei eſt quod datur in commodū, vel damnum accipientis cum facultate diſponendi pro libito in quoſcunque vſus etiam prophanos. Quibus præmiſſis decretum d. cap. 2. in princ. dum diſponit, vt nemini Regularium liceat bona immobilia tamquam propria poſſidere, Nauarr. dicit eſſe intelligendum de proprio tantum primi generis, & in effectu eſſe gloſſam d. cap. Non dicatis, quatenus habet proprium nemini Regularium eſſe permittendum, & cap. Cum ad monaſterium, in princ. infr. eod. quatenus prohibet ne quis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat. Vnde ſicut prædicti Canones intelliguntur à Doctoribus de proprio primi generis: ita & Concilium eſſe intelligendum, quod venit ad illorum declarationem. Dum verò Concilium in princ. d. c. 2. ſubiungit, vt nemini Regularium liceat prædicta bona poſſidere etiam nomine Conuentus; Nauarrus putat id eſſe intelligendum de proprio ſecundi generis tertię ſpeciei, & etiam ſecundæ videlicet ſine iuſta cauſa conceſſo. Mouetur quia Concilium Lateranenſe in hoc c. Dum ſtatuit, vt Monachi peculium non permittantur habere; intelligitur de peculio, quod habet Monachus, vel cum libera diſponendi facultate, vel cum facultate diſponendi in ſuos honeſtos vſus ſine iuſta cauſa conceſſo, & ſic de peculio ſecundi generis tertiæ ſpeciei; & ideo eodem modo eſſe intelligendum decretum Concilij Tridentini ne videatur contradicere Concilio Lateranenſi, cum expediat iura iuribus concordare. Ita Nauarrus, qui tamen decipitur tam circa intellectum Concilij Lateranenſis, quàm Tridentini, vt inferiùs demonſtrabitur n. 39. & 44. Rurſus Concilium Tridentinum vbi ſupra dum ſecundo loco ſubijcit: [Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam:] Putat Nauarrus nil noui iuris inducere, ſed ſolum continere declarationem principij d. c. Cum ad monaſterium, §. Tales, atque ita non prohiberi ea parte decreti niſi illam adminiſtrationem, quæ conceditur Regulari cum facultate liberè diſponendi, quod eſt peculium tertiæ ſpeciei; vel adminiſtrationem cum facultate diſponendi in ſuos vſus ſine iuſta cauſa conceſſa, quod eſt peculium ſecundæ ſpeciei.

Eumdem intellectum dat Nauarr. ad verba, quæ tertio loco ſubſequuntur in d. cap. 2. ſeſſ. 25. de regul. ibi: [Adminiſtratio autem bonorum monaſteriorū, ſiue conuentuum ad ſolos officiales eorumdem ad nutum ſuperiorum amouibiles pertineat:] Exiſtimat enim Nauarrus, & malè, hoc loco, & proximè præcedenti Concilium non prohibere adminiſtrationem illam, quæ conceditur Regularibus non Officialibus ex iuſta cauſa cū facultate diſponendi in ſuos honeſtos, & pios vſus; ſed tantum prohiberi adminiſtrationem peculij tertiæ ſpeciei, & ſecundæ quando conceditur ſine iuſta cauſa. Nec in his aliud fundamentum adducit, quàm quod Concilium ita ſit interpretandum, vt iuri communi non deroget, ſed potius cōſentiat cum illius diſpoſitione. Sed in hoc quoque fallitur tam quoad intellectum iuris communis, quàm decreti Concilij, vt ſimiliter patebit in-
3 feriùs eod. num. 39. & 44. Ex his cenſet Nauarr. & malè in Commen. d. cap. Non dicatis, 12. qu. 1. num. 41. Si regulari tradatur peculium non ad illud adminiſtrandum in ſolam vtilitatem monaſterij, ſed quaſi locatum, vt cum alicui Regulari traditur aliqua villa, vel domus cum ſuis bonis adminiſtranda ea lege, vt certam portionem ſoluat monaſterio; tunc poſſe eum ſoluta penſione diſponere de reſiduo, ſicut poſſet Prælatus ſine vllo proprietatis vitio non obſtante decreto Concilij in d. cap. 2. vt poſtea concludit num. 47. proximè citato, & n. 50. Quinimo conſ. 17. incipien. Generalis, de ſtat. Monach. conſuluit, & peſſimè Generalem Ordinis S. Auguſtini de conſenſu Prioris, & Conuentus S. Auguſtini potuiſſe licitè concedere Eccleſiam illi vnitam cum quodam horto, & alijs ad eam pertinentibus cuidam Fratri ſui Ordinis ad vitam eius, ea lege, vt ſolueret certos cenſus

annuos

annuos à monaſterio debitos, bona melioraret,&
celebraret quaſdam Miſſas, &c. nec licere eidem
Generali, aut ſucceſſori dictam adminiſtrationem
ſine iuſta cauſa reuocare abſque peccato etiam
5 mortali. Quibus etiam fundamentis in c. Nullam
n.25.18.q.2. latiſſimè defendit non eſſe à iure, aut
à Concilio Tridentino improbatum ſtatum Cano-
nicorum Regularium, quorum Ordinem & ipſe
profeſſus fuerat, vel Monachorum Hiſpaniæ, qui-
bus certa portio panis, vini, & reliquorum neceſ-
ſariorum pro victu, & certa quantitas pecuniæ pro
veſtitu diſtribuitur alibi per portiunculas quotidia-
nas, alibi per portiones menſtruas, vel annuas, ita
vt nihil vltra teneantur eis Eccleſiæ, & monaſteria
ob vllam neceſſitatem ſuppeditare, nec ipſi è con-
uerſo teneantur eis reſiduum reddere, dum-
modo illud in ſuos honeſtos, vel pios vſus conuer-
tant.
6 Amplius idem Nauarr. conſ. 13. Quæſitum eſt, de
ſtat. Monach. Similiter pluribus tuetur Fratres
Commendatarios S. Spiritus in Saxia poſſe diſpo-
nere vltra victum, & veſtitum de fructibus ſuarum
Commendarum, nec teneri quod ſupereſt reſtitue-
re præceptori Hoſpitalis, & n. 25. Subdit in tota
Eccleſia Chriſtiana id ſeruare omnes Religioſos
habentes beneficia regularia ſiue in titulum, ſiue
in commendam, & ſe vidiſſe ita practicari in Ca-
nonicis Regularibus Hiſpaniæ, & Galliæ, & in
Commendis, & Prioratibus Ordinis S. Ioannis
Hieroſolym. de Spata Alcantara, & Calatraua; li-
cèt hoc loco loquatur in terminis iuris communis,
7 nec meminerit Concilij Tridentini. Porrò quam-
uis ſupradictam Nauarri ſententiam, & intellectū
ad Concilium Tridentin. iam reprobauerit Sacra
Congregatio Cardinalium eiuſdem Concilij in-
terpretum; tamen illam ſecuti ſunt poſtea pleriq;
8 ex Recentioribus exiſtimantes Concilium non
obſtare quin ſimplex regularis poſſit habere pe-
culium, ſeu annuos reditus ad ſuos honeſtos vſus
de Superiorum licentia, & dependenter ab eorum
voluntate; ſed tantum prohibere peculia ſuper-
flua, & non licita, & independentia à voluntate
Superiorum; adijcientes idipſum antea ſtatutum
fuiſſe à iure communi in hoc cap. & in cap. Cum
ad monaſterium, infra eod. inter quos recenſen-
tur præcipuè Iacob. de Graffis in ſuis deciſ. part. 1.
lib. 3. cap. 5. num. 53. Fului. Pacian. conſ. 36. n. 99.
tom. 1. Io. à Cruce de ſtat. relig. lib. 1. c. 3. dub. 2.
Sanchez in Summ. tom 2. lib. 7. cap. 22. nu. 11. Ce-
nedo de paupert. relig. dub. 9. num. 4. & Rodriq.
de Regul. quæſt. 126. art. 4. verſ. Neque his obſtat,
& infra ad finem ibi: Neque eſt intentio Concilij
nouas obligationes addere antiquis, Auguſtin.
Barboſ. hic num 3. & alij quos nouiſſimè conqui-
ſiuit ſtudioſus laxiorum opinionum ſelector An-
toninus Diana reſol. moral. tract. 6. de paupert.
relig. reſol. 32. vbi amplius confidenter adijcit in
peculio religioſorum ſpectandam eſſe perſonarum
qualitatem, & alias circumſtantias, adeout aliquā-
do non ſint condemnandi multi religioſi ampliſ-
ſimos reditus poſſidentes, vt quia Prælatus, vel
Magiſter Ordinis, aut quia regula ſit relaxata, &
paupertas eo modo intellecta ex conſuetudine,
aut quia religioſus habens peculium applicat ali-
quam illius partem in vtilitatem monaſterij; aut
demum quia religioſus ille multa cōparauit mo-
naſterio; quæ omnia ferè ad litteram idem author
tranſtulit ex Sanch. in ſumm. to. 2. lib. 7. c. 22. n. 18.

Addit idem Sanchez d. cap. 22. num. 11. hanc ſen-
tentiam, ideſt regularem poſſe retinere peculium
de conſenſu Superioris, etiam in terminis Cōcilij,
non ſolum eſſe veriorem, ſed etiam in omnibus
virorum, & monialiū conuentibus vſu receptam. Et
Emanuel Rodrig. de Regul. d. q. 126. ar. 4. verſ. Ne-
que his obſtat Concil. Tridentin. Si contrarium,
inquit, daremus, eſſet condemnare ad peccatum
9 mortale omnes Moniales. Et idem iuris eſſe ſi
adminiſtratio peculij conceſſa ſit ſimpliciter, & in-
determinatè, quia intelligitur in vſus licitos, cen-
ſet Nauarr. de reſtit. lib. 3. parr. 3. cap. 1. in noua
edit. dub. 1. num. 166. & ſeqq. coroll. 3. & Sanchez
in Summ. d. cap. 22. num. 12. Quinimo idem eſſe ſi
peculium conceſſum fuerit Monacho cum faculta-
te adminiſtrandi liberè, & prout ſibi videbitur,
& placebit, quia hæc verba reſtringuntur ad arbi-
trium boni viri, cēſet idem Sanch. in Summ. c. 17.
verſ. Atque hoc modo credo, & iuſtam cauſam
permittendi, vt Regularis habeat adminiſtratio-
nem annui reditus eſſe ſi ex illius perſona mona-
ſterio pauperi ingens commodum inferatur, affir-
mat Sanchez in dicto cap. 22. num. 18. verſ. Aut
multa bona, & nu. 24. vbi ait: Si vir, aut fœmina
diuiſsima in aliquo monaſterio egente non ali-
ter profiteri velint quàm reſeruato ſibi peculio:
quippe id licebit, vt ſuis diuitijs egeſtati illius mo-
naſterij ſubueniant. Quin etiam Pacian. addit d.
conſ. 36. num. 93. & 95. in tantum licere Monacho
ex permiſsione Abbatis, habere peculium, vt ſi eo-
dem peculio fuerit per Abbatem ſpoliatus, poſsit
reſtitutionem petere: quod & Nauarr. ſenſit dicto
conſ. 14. num 15. de ſtat. Monach.

Hæc, atque alia plura reperiuntur apud recen-
tiores, quæ cum videantur euertere Tridentinæ
Synodi diſpoſitionem de religioſa paupertate, &
facilè poſſi..t adducere tam Superiores regulares,
quàm ſubditos in periculum ſalutis: pro veritate
diſpiciendum eſt primò, quid circa peculium reli-
gioſorum ſanxerit ius commune; ſecundò, an ali-
quid, & quid addiderit Concilium Tridentinum.
10 Quoad primam inſpectionem de iure commu-
ni pro regula conſtituitur, vt nemini Regularium
liceat habere peculium, ſeu annuos reditus, vel
bonorum ſtabilium adminiſtrationem, quia hæc
includunt proprium reſpectu dominij, quod oppo-
nitur eſſentialiter voto paupertatis, cap. Nolo, cap.
Non dicatis, 12. q. 2. cap. Quanto, de off. Ordin.
cap. Abbates, 18. quæſt. 2. quod eſt deſumptum ex
Concilio primo Aurelianenſi cap. 5. ibi. [Quod ſi
quis peculiare aliquid habere præſumpſerit, &c.]
c. Ioannes, ibi: Nec eorum aliquem peculiare quid-
quā habere, de reg & in hoc tex. ibi: Nec peculiū
permittantur habere. Idem diſtrictiùs, & vt inquit
Syl. in ver. Religio, 6. n. 7. Præcepto terribili prohi-
bet Innocentius III. in cap. Cum ad monaſterium,
inſt. eod. vbi etiam addit pœnam proprietarij, vt
ſcilicet ſubterretur extra monaſterium in ſterqui-
linio in ſignum perditionis, nempe quia deceſſit in
peccato mortali, vt ibi explicat Butr. Et quoad
hanc pœnam concordat text. hic. Alia pœna ha-
betur in cap. De lapſis, 16. qu. 7. & in cap. Si quis,
16. quæſt. 1. Eodem reſpiciunt tam iura, quæ dicūt
Monachos teſtari non poſſe, vt in d. cap. Nolo, in
fin. 12. q. 1. cap. Quia ingredientibus, 19. qu. 3. &
auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ. ibi. [Nec ergo
de his teſtentur, vtpote nec domini rerum.] quàm
iura, quæ dicunt, Quidquid acquirit Monachus ac-

quirit monaſterio, vt in præcitat. cap. Abbates, &
cap. Qula ingredientibus, cap. vnic. 18. q. 1. & cap.
In præſentia, de probat. cum concord.

Quod adeò verum eſt, vt neque ex permiſſinne,
ſeu indulgentia, vel diſpenſatione cuiuſuis Supe-
12 rioris fas ſit Regularibus habere peculiũ, vt clarè
conſtat ex textu hic in princ. quod non prohibet
ſimpliciter ne regulares habeant peculium, ſed ne
peculium permittantur habere, ponderando illud
verbum *permittantur*, quod ad Superiores refer-
tur. Ratio eſt quam adducit text. in d. cap. Cum
ad monaſterium, bis verbis. Nec æſtimet Abbas
quod ſuper habẽda proprietate poſſit cum aliquo
Monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis,
ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ
monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex
poſſit licentiam indulgere. Per quem text. Abb.
hic num. 4. dicit nec Abbatem, imo nec Papam
poſſe diſpenſare, vt Monachus habeat peculij ad-
miniſtrationem ad libitum, licet de Monacho Papa
poſſit facere non Monachum, ſecundum opinionẽ
Vincentij, & Ioannis, vt per gloſ. in d. cap. Cum ad
monaſterium, in ver. Abdicatio. Et ſecundum
hoc ſaluantur ibi dicta per Innocentium. Etenim
ſententia S. Thomæ in 2. 2. q. 88. art. 11. commu-
niter ab Eccleſia non tenetur, vt latè per Io. Andr.
in cap. Semel Deo, de regul. iur. lib. 6. in Mercur.
14 Quibus conſequitur, vt nec conſuetudo etiam im-
memorabilis excuſet Monachum à proprietate;
nam cum aduerſetur iuri naturali, & diuino iuxta
illud Pſalm. 75. *Vouete Domino, & reddite*; relatum
in cap. Magnæ, de voto, non conſuetudo, ſed cor-
ruptela dicenda eſt, cap. Mala, cap. Fruſtra, 8. diſt.
cap. fin. vbi notatur de conſuet.

Et ſi nõ valet in hoc diſpenſatio, vel licentia ex-
preſſa, vt in d. §. Nec æſtimet Abbas; longè minus
debet valere conſuetudo, quæ non nititur niſi ta-
cito conſenſu Principis, l. De quibus, ff. de leg. gloſ.
15 & DD. in d. cap. fin. de conſuet. Quinimmo ex ſen-
tentia S. Congregationis, nec neceſſitas niſi ſit ex-
trema excuſat à vitio proprietatis regularem, qui
aliquid celat Superiori, aut detinet eo inuito.
Quærebatur enim, an cum neceſſaria à Superiore
etiam requiſito ideò denegantur, quia monaſterij
facultates non ſuppetunt, liceat Regularibus clam,
vel eo inuito illa ſibi comparare, ſeu retinere:
Sacra Congregatio reſpondit licere, ſi præciſa ne-
ceſſitas ſit ad indiuidui ſuſtentationem: Cæterum
communem penuriã ab omnibus perpetiendam,
vſque adeo vt ſi quid priuatim alicui delatum, vel
ab ipſo partum fuerit, id tunc ad Superiorem rectà
deferri oporteat, qui ex eo primò ſuccurrat eius
neceſſitati, cuius intuitu illud obuenerit, ſi pecu-
liari aliqua neceſſitate vltra communem prema-
tur; reliquum Conuentui incorporetur, & in com-
munem cedat vtilitatem. Quippe præciſa hęc, ſeu
extrema neceſſitas, cum ſit de iure naturę, nullis
ſubeſt legibus; & ideò excuſat à regulæ tranſgreſ-
ſione etiam Fratres Minores S. Franciſci, qui ar-
ctiſsimam profitentur paupertatem, vt eſt text. in
cap. Exijt, §. Porrò, de verb. ſignif. lib. 6. ibi: [Nec
ipſis Fratribus iure poli in extremæ neceſsitatis
articulo ad prouidendum ſuſtentationi naturę via
omnibus extrema neceſsitate detentis conceſſa
pręcluditur, cum ab omni lege extrema neceſsitas
ſit exempta.
16 Regulam vt ſupra firmatam num. 10. videlicet
nemini regularium licere de iure communi habe-
re peculium, ſeu annuos reditus, vel bonorum ſta-
bilium adminiſtrationem. Multi ex Doctoribus
limitant vt procedat tantum in adminiſtrationem
peculij libera cum facultate diſponendi ad libitũ
in quoſcumque vſus, non autem in adminiſtratio-
ne quam habẽt Regulares in vſus licitos de Abba-
tis licentia, & mouentur potiſsimum quinque fun-
damentis.
17 Primum fundamentum deducitur à ſeruo, cùm
ſeruus, & Monachus quoad bonorum acquiſitio-
nem ęquipatentur; vterq; enim eſt incapax pro-
prietatis, & ſicut Monachus acquirit monaſterio,
ita ſeruus acquirit domino, cap. Exijt, §. Ad hęc
cum Fratres, de verb. ſignif. in 6. & notat Innoc.
in c. In pręſentia, de prob. & in cap. Cum olim, il
ſecondo, de priuil. & Bart. in l. Si communi ſeruus,
ff. de ſtipul. ſeruor. Facit text. in l. Placet, ff. de
acquit. hęredit. in l. Si adoptauero, ff. de procur.
& in l. Arrogato, ff. de adopt. Sed ſeruus ex con-
ceſsione domini poteſt habere peculij liberam ad-
miniſtrationem, l. Quam Tuberonis, ff. de pecul.
Ergo & Monachus ex conceſsione Abbatis. Atque
hoc argumento Bald. in l. 1. col. 6. C. de his quę
pœn. nom. concludit Monachum permiſſu Supe-
rioris conniuẽtibus oculis poſſe habere quaſi pro-
prium, ſicut ſeruus, quod etiam tradit Io. Andr. in
18 cap. Non eſt obligatorium, de regul. iur. in 6. Et
propterea idem Io. Andr. in cap. Cum ad mona-
ſterium, col. 4 in ver. Proprietate, in fra eodem.
[Nec, inquit, videtur dici proprietas, quando de
quantitate, & qualitate nihil celat Abbati, nec ſi-
ne ipſius conſcientia aliquid recipit, vel expendit
paratus totum reddere, & dimittere ad iuſſum
Abbatis.] Hęc Ioann. Andr. qui tamen ſubdit,
quia res periculoſa eſt, & inuidię, & exempli mali
cauſa, Hoſtienſem conſulere Abbati, vt niſi ex ma-
gna, & euidenti cauſa talem licentiam non det, &
Butr. ibidem, num. 11. [De permiſsione, inquit,
Abbatis poſſunt tenere pecuniam nomine Abba-
tis, parati tamen reſignare quando volet Abbas
vt in reg. 38. cap. 1. & non debent ſine licentia Ab-
batis expendere. Vnde non licet aliquid eis ha-
bere quod Abbas non dederit, aut permiſerit. Vn-
de nec vnam litteram ab extra recipere poſſunt
ſine licentia Abbatis; Imò nec cappam ſuam poſ-
19 ſideut.] Hæc Butrius. Et eodem argum. Abbas
conſ. 88. Videtur, num. 6. verſ. Nam & ſeruus, lib. 1.
Ex facto reſpõdit Monachos Eccleſiæ Carbanien.
quibus ex antiqua Eccleſiæ ordinatione dabantur
pro neceſſarijs quinquaginta ſcuta, rectè, & ſine
peccato benè adminiſtrando dictam prouiſionem
capere potuiſſe quamdiu patiebatur Epiſcopus, qui
erat loco Abbatis. Et in alio caſu idem Abbas
conſ. 44. Ad deciſionem, nu. 4. verſ. Et in hac con-
20 ceſſione, lib. 2. Amplius Nauar. conſ. 14. num. 13.
de ſtat. Monach. audacter reſpondit non licere
Generali S. Auguſtini, abſq; peccato etiam mortali
reuocare ſine iuſta cauſa adminiſtrationẽ bonorũ
ſtabilium, quam conceſſerat ad vitam cuidam Fra-
tri ſui Ordinis, & fas eſſe eidem Fratri ſuper hoc
querelam ad Papam deferre; quia, inquit, ſicut
dominus obligari poteſt ſeruo naturali obligatio-
ne deſcendente à pacto, vel contractu, l. Naturali-
ter, & l. Si id quod, ff. de cond. indeb. Ita etiam
21 Prælatus poteſt obligari Monacho, vt in præfatis,
ll. tradunt ſcribentes, & Panorm. conſ. 104. vol. 1.
Quinimò Bart. eodem ductus argumento in auth.
Excipitur, C. de bon. quæ libe. format hanc quæ-
ſtio-

ſtionem. Pone quod aliquid relinquatur Mona-
cho ſub hac conditione, vt nõ quæratur monaſte-
rio; An valeat tale relictum. Et videtur primò
quod non, quia continet impoſſibilitatem, & re-
pugnantiam quandam; nam Monachus non poteſt
habere aliquid, ſed totum eſt monaſterij, 12. q. 1.
c. Nolo, & cap. Non dicatis, & in auth. Ingreſſi,
C. de ſacroſ. Eccl. Vnde dicere quod ſit Monachi,
& non quæratur monaſterio, eſt contradictio quæ-
dam in ſeipſo, & quædam perplexitas, quæ habet
vitiare contractum, & legatum, vt l. Si Titius, ff. de
cond. inſtit. & l. Vbi repugnantia, ff. de reg. iur.
In contrarium concludit ibi Bart. dicens, præ-
dicta verba, [vt nihil acquiratur monaſterio,] eſ-
ſe intelligenda reſpectu vtilitatis, non autem re-
ſpectu iuris: & eſt ſenſus, vt monaſterium illum pa-
tiatur habere eo modo, quo poteſt, ſcilicet conni-
uentibus oculis, ſicut diximus in ſeruo, qui poteſt
aliquid habere cõniuentibus oculis domini, vt l. 4.
de manumiſſ. & ſic nihil quæratur monaſterio, ſci-
licet facto. Sic ergo fit impropriatio verborum,
vt relictum valeat, & Monacho acquiratur libera
ſine proprietate adminiſtratio. Bartholum refert,
& ſequitur Abb. d. conſ. 44. nu. 1. lib. 2. & conſ. 63.
Vt veritas, num. 7 in fin. eod. lib.

22 Cæterum hoc argumentum de ſeruo ad Mona-
chum hoc caſu non videtur vrgere, quia non pro-
cedit vbi contrarium reperitur in iure expreſſum,
vt declarat Abb. in c. De vxore, de ſepult. Quam-
uis autem ſeruus liberam peculij adminiſtratio-
nem poſſit habere ſi ei ſpecialiter concedatur à
domino, vt legitur in d. l. Cum Tuberonis: certum
eſt tamen Monachum non poſſe habere admini-
ſtrationem ad libitum ſuum ex diſpenſatione Ab-
batis; imò nec Papæ, ſecundum Abb. hic num. 4.
Quinimo nec adminiſtrationem dependentem à
Superiore, niſi ſit officialis temporalis monaſterij:
vt eſt text. hic ſecundum communem intellectum,
de quo infra, num. 39. & 42. Ad hæc ſeruus ex per-
miſſione domini poteſt habere aliquid proprij d.
l. 4 de manum. At cum Monacho non poteſt Ab-
bas ſuper proprietate diſpenſare, d. cap. Cùm ad
monaſterium, §. Tales, de ſtat. Monach. Item vt
ſeruus nihil ſibi acquirat iure ciuili ſtatutum eſt
in fauorem domini. Vnde poteſt dominus in hoc
fauori ſuo renunciare, d. l. Quam Tuberonis, & ex
reg. l. Si quis in conſcribendo, C. de pact. nam &
poſſet eum in totũ à ſeruitute liberare, l. 1. & toto
tit. ff. de manum. cum duob. tit. ſeqq. At abdica-
tio proprietatis, ad quam Monachus ſe aſtrinxit
voto ſolemni, eſt de iure naturali diuino, cap. Ma-
gnæ, de vot. ac propterea Abbas ſuper eo di-
ſpenſare non poteſt, d. §. Tales, Sicut nec poteſt
Monachum etiam incorrigibilem à iugo Monaſti-
cæ ſeruitutis abſoluere, cap. fin. de reg. vbi Abb.
& DD. & idem Abb. in cap. Quod à te, de cleric.
23 coniug. Diſtrictior ergo quoad hoc eſt ſeruitus
Monachalis, quàm ſæcularis, cap. Multos, 54. diſt.
Abb. d. conſ. 88. in princ. verſ. Cenſetur enim,
lib. 1. & magis aſtrictus eſt monaſterio Religioſus,
quàm ſeruus domino, vt per eumdem Abb. in d.
24 cap. Cum ad monaſterium. Sed & Bartholi do-
ctrina in d. auth. excipitur, vix defendi poteſt: &
eam multum temperat Abb. in d. §. Tales, num. 8.
nam quotieſcumq; legatur regulari incapaci ſub
modo illicito non fit verborum impropriatio, ſed
legatum ipſum vitiatur. Caſus eſt in cap. Exijt,
qui ſeminat, §. Ad hæc quia Fratribus, de verb. ſi-
gnif. in 6. Præterea inquiro an monaſterium non
obſtante ea conditione poſſit auferre Monacho
legatario commoditatem, vel vſum facti bonorũ
legatorum; an non poſsit, ſi dixeris poſſe ad ſui
libitum reuocare; hoc eſt contra mentem teſta-
toris, qui noluit vt quidquam acquireretur mo-
naſterio, ſaltem de facto, ſecundum Bartholi inter-
25 pretationem: Si dixeris non poſſe auferre; hoc eſt
contra cap. Abbates, 18. qu. 2. & d. cap Cum ad
monaſterium, §. Tales, infr. eod. & Clem. 1. verſ.
Licet Priores, de ſuppl. negl. Præl. Quod adeo ve-
rum eſt, vt ſi Abbas promiſerit Monacho ſuo dare
ſingulis annis certam penſionem; nihilominus
poſsit eiuſmodi promiſsionem reuocare, niſi fue-
rit per Sedem Apoſtolicam confirmata, vt per Io.
de Imol. Abb. & DD. in c. Niſi eſſent viri proui-
di, de pręb. & per eumd. Abb. in d. c. Cum ad mo-
naſterium, num. 11. vbi infert, vt [ſi Abbas con-
cedat Priori obedientiario, ſeu mandatario, vt ad
vitam teneat Prioratum, ſeu adminiſtrationem
ſibi conceſſam; poteſt nihilominus reuocare, quia
non poteſt Abbas ſibi imponere legem, nec veni-
re contra diſpoſitionem illius, §. Tales, quia labe-
factaretur vis voti Obedientię, quod eſt vnum de
tribus ſubſtantialibus regulæ: imo tenet reuoca-
catio etiamſi Abbas iuraſſet non reuocare, licèt in-
cidat in periurium, ſecundum Io. Andr. in c. Non
eſt obligatorium, de reg. iur. in 6.] Hęc Abbas,
qui addit ſe ita in quęſtione facti reſpondiſſe. Di-
cendum eſt igitur eam conditionem tãquam tur-
pem, & impoſsibilem aut vitiare legatum, aut ha-
beri pro non adiecta iuxta ea quę notantur per
gloſ. & DD. in cap. fin. de cond. appoſ. quod viti-
mum tenet idem Bart. in l. Lucius, §. Tres hęre-
des, ff. ad Trebell.

26 Secundum fundamentum deducitur ex c. Re-
ligioſus de teſtam. in 6. quo textu primò loco
motus Abbas d. conſ. 44. Ad deciſionem lib. 2. cõ-
ſuluit valere relictum factum cuidam regulari di-
ſtribuendum prout ei videbitur & placebit; quia,
inquit bona non fuerunt ſimpliciter relicta dicto
Fratri tanquam proprietario, ſed per eum ordi-
nanda, & diſtribuenda, vt ſibi videbitur, & place-
bit; quo caſu valet relictum factum Monacho, cũ
cenſeatur quodammodo adminiſtrator, & diſtri-
butor bonorum. Quod ipſum tenuit Bald. in l. fin.
num. 9. & ſeq. C. de action. empt. Sed contrarium
verius docuit idem Abbas hic n. 4. nam tex. in d.
cap. Religioſus, non loquitur de adminiſtratore
bonorum, ſed de nudo executore, non enim pro-
hibetur religioſus eſſe executor vltimę voluntatis
de ſui Superioris licentia, vt ibi, & in Clem. Re-
ligioſis de teſtam. ſed non propterea dicitur ha-
bere bonorum adminiſtrationem, ſed nudum mi-
niſterium dumtaxat, nec poteſt ſibi aliquid com-
modi ex eo relicto percipere: nam ſi perciperet,
iam non eſſet executor, ſed legatarius, l. Si quis
Titio, ff. de leg. 2. & adnotarunt Bald conſil. 482.
Quia dictus vocatus, lib. 4. Feder. de Sen. conſ. 56.
Domine Frãciſce, verſ. Secũdò quęritur, in princ. &
Ang. conſ. 129. Bona dicti Teſtat. verſ. Quia igitur.
28 Tertium fundamentum deſumitur ex cap. Inſi-
nuante cum ibi notatis per gloſ. & Inno. Qui Cler.
vel vou. quem textum dicit ad hoc irrefragabilẽ,
Nauarr. in cap. Non dicatis n. 46. 12. q. 1. & ſingu-
larem Abb. in d. conſ. 44. lib. 2. num. 3. & 4. Cuius
29 hęc ſunt verba. [Nam Abbas poteſt Monacho
dare licentiam plene adminiſtrandi certa bona, vt

in d.

in d.cap. Religioſus, & in d. cap. Cum ad mona-
ſterium, & in textu hic; & quod vtrobique nota-
tur. Probatur magis ſpecificè, & ſingulariter in
d. cap. Inſinuante, iuncta gloſ.& in hac conceſſio-
ne non requiritur expreſſus conſenſus Superioris,
ſed ſufficit tacitus. Et quia Superior ſic eum ha-
bere illam adminiſtrationem vidit, & tacet, vt
probatur in ſeruo in l. Quam Tuberonis, ff. de pe-
cul. & in d. l. ff. de manom. Satis ſenſit Bart. in d.
auth. Excipitur, vbi dixit ſufficere quod monaſte-
rium patiatur conniuentibus oculis illum habere
30 meliori modo quo poteſt.] Hæc Abb. Et taci-
turnitatem ſuperioris hoc caſu haberi pro conſen-
ſu, videtur etiam ſenſiſſe D. Thom. 2.2. q.32. ar.8.
ad primum, vbi ait: Monachus ſi habet diſpenſa-
tionem à Prælato commiſſam, poteſt eleemoſynas
facere de rebus monaſterij, ſecundum quod ſibi
eſt commiſſum: Si verò non habet diſpenſationē,
quia nihil proprium habet, tunc non poteſt facere
eleemoſynam ſine licentia, vel expreſsè habita, vel
probabiliter præſumpta, & ſequitur Nauarr. in d.
cap. Non dicatis, num.52. poſt Turrecrem. ibidem
art. 8.
31 Sed certè textus in d.cap. Inſinuante, nihil facit,
quia tantum declarat validam eſſe profeſſionem,
quam fecit quædā mulier in manibus Fratris Or-
dinis S. Auguſtini, eo tenore adiecto, vt in domo
propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret. Vn-
de ex eo textu ſolum colligi poteſt profeſſionem
non vitiari ex pacto reſeruationis bonorum; ſed an
eiuſmodi pactum validum ſit, vel potius tanquam
turpe habeatur pro non adiecto, textus non de-
clarat; & maxima eſt in hoc opinionum varietas,
tam in d. cap. Inſinuante, quàm in c. fin. de cond.
appoſ. & in auth. Ingreſſi, C de Sacroſ. Eccl. vt per
Nauarr. in d. c. Non dicatis, n.46. 12.q.1. Nec vrget
ponderatio eiuſdem Nauarri quod cū dicta mulier
permittatur in domo propria permanere, ſicut & in
c De Viduis, 27.q.1. neceſſariò etiā ei permittatur
ſubſtantiæ, ſuæ adminiſtratio, ſine qua viuere non
poſſet. Reſpondetur enim nullibi conſtare de hac
permiſsione remanēdi in domo propria, cū prædi-
cta Iura hoc non dicant, & quatenus conſtaret, nō
tamen hinc liceret inferre vt illi permiſſa eſſet ad-
miniſtratio ſubſtantiæ ſuę; quia vitæ neceſſaria
poſſent ei ſubminiſtrari à monaſterio, vel Ordine,
cui bona per profeſſionem ſunt acquiſita, eaq; ra-
tio eſſet ineunda, per quam illius neceſſitatibus
conſultum eſſet, & religioſa paupertas non viola-
retur. Et quamuis gloſ. in ver. Vt in domo propria
exponat verba illa, *in domo propria cum omni ſua
ſubſtantia*, ideſt cum vſufructu ſubſtantiæ ante
Monachatum, vt de vſufructu illarum rerum vi-
ctum, & veſtitum haberet in vita ſua; tamen in
hoc opinio gloſſæ non poteſt ſaluari, quia regula-
ris ſicut eſt incapax proprietatis, ita & vſusfructus
vel vſus iuris. Clem. Exiui, §. proinde, de verb. ſi-
gnif. & Extrauag. Ioannis XXII. Ad conditionem,
eod. tit. & clarè deciditur à Conc. Triden. in c.2.
ſeſs.25. de regul verſ. Nec deinceps etiam ad vſū-
fructum, vel vſum. Ratio eſt, quia dominium
fructuum, quod habeat vſufructuarius, opponitur
eſſentialiter voto paupertatis, vt inferius dicetur
num.42. verſ. Ratio diuerſitatis, Et patet ex dictis
ſupra n.10. Quod ſi glo. intelligat vſumfructum pro
vſu facti, vt videtur declarare in fine, ſeu de vſu-
fructu impropriè pro vſu, & commoditate iuxta
text. in l. 1. & ibi gloſ. in ver. Fructus, ff. ad Tre-
bell. & in cap. Exijt, §. Ad hæc, verſ. Quorum vſum-
fructum ſcilicet ordinibus, vel fratribus ipſis licet
habere de verb. ſignif. in 6. gloſ. rectè loquitur, quia
Monachus ſicut & ſeruus eſt capax huiuſmodi vſus,
vt in d. c. Exijt, §. Inſuper, & d. Extrauag. Ad con-
ditorem. Nauarr. in c. Non dicatis, n. 10. 12.q.1.
Sed hic vſus facti nihil habet commune cum ad-
miniſtratione peculij, vt declarat Calder. conſil.2.
de regul. verſ. Profeſſi poſſint. Doctrina autem
Diui Thomę non obſtat, quia in primo membro
dum dicit Monachum habentem diſpenſationem
poſſe facere eleemoſynam, intelligi debet vel de
Monacho Officiali, vel de eo qui habet præciſam
commiſſionem ad diſtribuendum in pauperes iux-
ta text. in c. Religioſus de teſtam. in 6. vt ſatis in-
nuunt verba illa: *poteſt eleemoſynas facere de re-
bus monaſterij, ſecundum quod ſibi eſt commiſſum.*
Et ita etiam intelligendus eſt tex. in Clem. 2. §. Sed
& tales, de vit. & honeſt. Cler. Nam ibi religioſus
habens adminiſtrationem ideo facit eleemoſynā
de epitbogio, ideſt, vt illic exponitur tabardo fo-
derato, quia per dictam decretalem ei ſpecialiter
committitur, vt illud det pauperibus. In ſecundo
autem membro S. Thomas expreſsè loquitur de
ſimplici Monacho, qui nullam habet adminiſtra-
tionem, & hic poteſt nihilominus accipere ali-
quid de rebus monaſterij, & in eleemoſynam
dare de licentia Abbatis expreſſa, vel probabili-
ter præſumpta, quod nihil habet commune cum
caſu noſtro. Ad c. De Viduis, 27. q.1. alio modo
reſpondet Hoſt. hic.
Quartum fundamentum ſumitur ex c. Cum ad
monaſterium, §. Tales inf. eod. quem text. allegat
Abb. in d. conſ.44. num.4. lib.2. Ad probandum
poſſe Abbatem dare licentiam Monacho plenè
adminiſtrandi certa bona. Et in eod. cap. Cum
ad monaſterium, idem Abb. per illum textum de-
33 terminat licitam eſſe conſtitutionem, vel conſue-
tudinem, qua Religioſis certum quid annuum pro
veſtitu traditur, quod etiam dixit in alijs locis à
Decio relatis in c. Edoceri, n. 5. de reſcript. Quod
ipſum ante eum ſenſit Io. Andr. in c. Non eſt obli-
gatorium, de reg. iur. in 6. vbi ait valere ſtatutum
iuſta ſaltem de cauſa factum, vt monaſterium pr̨æ-
beat ſolum victum Monialibus, & pro veſtitu ha-
34 beant ea, quæ labore manuum ſuarum lucrantur.
& idem Io. Andr. in d. cap. Cum ad monaſterium,
col.4. in ver. Diſpenſare, poſt Guill. Naſ. Doctorem
antiquum: [Curia Romana, inquit, ſcit, & tole-
rat quod Regularibus taxetur aliquid pro veſtimē-
35 tis, vel dentur ad id certæ penſiones. Vnde &
Regulares Cappellani Papæ de ſeruitijs ita reci-
piunt portionem, ſicut alij; teſtari tamen de his
non poſſent, quaſi proprietarij.] Et infra. [Et idē
de Monialibus, quæ à monaſterio habent ſolum
victum, & à parentibus, vel de ſuo lucro habent
indumenta; aliàs ſepelirentur in morte eum eis in
ſterquilino.] Hæc Io. Andr. quem totidem ver-
bis ſequuntur ibi Butr. n.2. & Abb. n.8.
36 Sed certè, nec textus in d. §. Tales, videtur pro-
bare id, ad quod eum allegant multi ex Doctori-
bus, ideſt licere ſimplici monacho de Abbatis li-
centia ad tempus habere peculij adminiſtrationē.
Verba enim textus ſic ſe habent: [Tales autem ad
agenda officia monaſterij deputentur, qui fideles
fuerint, & diſcreti.] Et in hac prima parte cer-
tum eſt decretalem non loqui de ſimplici Mona-
cho, ſed de officiali dumtaxat. Vnde Io. Andr. ibi
col 3.

Google

col. 3. in ver. Diſcreti, exemplificat in Cellerario.
Deinde immediatè ſubdit textus: [Nec alicui cō-
mittatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda,
tamquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cùm opor-
tuerit amoueri, ſine contradictione qualibet re-
uocetur.] Et in hac ſecunda parte decretalis ſi-
militer non eſt intelligenda de ſimplici Monacho,
ſed de Officiali, vt Procuratore, Syndico, Cellera-
rio, & ſimilibus, quorum ſuperius immediatè me-
minerat, prout illum intelligit Butr. nu. 11. dum
exemplificat in adminiſtratore, qui non ſibi, ſed
alijs poſſidet, iuxta text. hic, idque ſatis indicant
verba illa, *nec alicui*, ideſt alicui ex prædictis, pon-
derando particulam, *Nec*, quæ negat, & copulat
37 pręcedentia cum ſuis qualitatibus, l. Quidam, &
ibi gloſ. pen. ff. de vulg. & l. Si quis ſtipulatus, ff. de
verb. oblig. Bald. conſ. 497. Caſus talis eſt, num. 2.
lib. 5. Et de cuius natura eſt iungere, ſeu continua-
re, & negare. Angel. Aretin. conſ. 89. Pro deciſio-
ne, num. 7. & Signorol. conſ. 208. Factum ſic ſe ha-
bet, num. 3. ver. Præterea nec reſoluitur, vſque in
fin. vbi ait, cenſeri repetita præcedentia in ſe-
quentibus per dictionem, *Nec*, copulatis. Sen-
ſus igitur illius decretalis videtur eſſe huiuſmodi,
videlicet: Procuratores, vel alij officiales pro ad-
miniſtratione bonorū monaſterij nullatenus con-
ſtituantur perpetui, ne videantur eſſe quaſi con-
ductores ad vitam, ſed ſint amouibiles ad nutum
38 Abbatis; hoc enim importat verbum illud, *Obe-
dientia*, quæ alio nomine hic appellatur iniuncta
adminiſtratio, & Io. Andr. exponit, *Obedientia*,
ideſt prioratus, vel certa adminiſtratio Eccleſiæ,
& Butr. nu. 6. pro Prioratu Monachali, ex vi obe-
dientiæ. Vnde in hunc ſenſum textus ille concor-
dat cum hoc cap. Quod ſimiliter non habet locum
niſi in Monachis officialibus, vt inferiùs dicetur,
Et cum Clem. 2. de ſuppl. negl. Præl. quæ ſimiliter
loquitur in adminiſtratoribus officialibus, ſeu Re-
ctoribus: & in verſ. Licet Priores, nihilominus ſta-
tuit vt adminiſtratores huiuſmodi liberè poſſint
ad clauſtrum reuocari, vbi gloſ. in ver. Cum opor-
tuerit, pro concordant. allegat. text. in d. §. Tales,
Ad idem tex. in c. Per tuas, in fin. de Simon, Pręter-
ea d. §. Tales non probat licere Regularibus ha-
bere adminiſtrationem ad nutum, niſi à contra-
rio ſenſu; nam ex eo quod prohibeat adminiſtra-
tionem ad vitam, à contrario ſenſu videtur infer-
ri, vt illam permittat ad tempus. At hoc argu-
mentum deſumi non poteſt ad cōrrectionem hu-
ius textus quod non permittit adminiſtrationem
ad tempus niſi officialibus monaſterij, vt mox di-
cemus. Ita declarat gloſ. in c. Significaſti, de for.
compet. & Gemin. in cap. Cum Epiſcopus, col. 3.
verſ. Et ad textum allegatum in contrarium de
off. ordin. in 6.

Vltimum ergo, & pręcipuum fundamentum
deducitur ex decreto Lateranenſis Concilij hic re-
lato circa cuius tamen intellectum non conueniūt
39 Doctores in illis verbis: [Qui vero peculium ha-
buerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta admi-
niſtratione permiſſum, à communione remouea-
tur altaris.] Quidam enim arbitrati ſunt ex per-
40 miſſione Abbatis abſolutè licere etiam ſimplici
Monacho habere adminiſtrationem bonorum ſta-
bilium, fundantes ſe in verbis illis, *niſi ab Abba-
te*, &c. Quam opinionem ſecuti ſunt multi ex le-
giſtis in auth. Ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ. quos ta-
cito nomine refert Io. Andr. in loco inferiùs citan-
do. Vnde Rota diuerſ. deciſ. 772. n. 2. par. 1. dum
decidit Prioratum Religionis S. Spiritus potuiſſe
41 conferri in titulum Fratri prædicti Ordinis, iuxta
litteras Pauli II. & Sixti IV. [Non enim, inquit,
repugnat voto paupertatis habere peculiū ex per-
miſſu Superioris, cap. 2. vbi Abb. num. 4. de ſtatu
Monach. Sylu. in ver. Religio 6. num. 7. verſ. Si
autem, quia cum hæc beneficia ſint ad nutū amo-
uibilia; is qui ea obtinet eſt ſemper paratus di-
mittere quando ſuperior voluerit, & ſic non repu-
gnat voto paupertatis.] Et infra. [Et hinc eſt
quod Regulares poſſunt diſponere de fructibus be-
neficiorum ſæcularium.] vt per Nauarr. in c. Non
dicatis, num. 42. 12. q. 1. Et in Apolog. Mon. q. 80.
num. 4. & 5. poſt Cardin. in Clem. 2. § Sed & tales,
in 1. not. de vit. & honeſt. Cler. & in Clem. Gratiæ
col. penult. ad fin. verſ. Quod interrogatus in quæ-
ſtione facti, de reſcript. Hactenus verba Deciſionis,
cum qua videtur cōſentire deciſio prima de pœnis
in antiq. & idem in Monialibus repetit deciſ. 217.
num. 12. par. 2. diuer.

Nec quoad beneficia, quę in titulum Regulari-
bus conceduntur, videtur diſſentire S. Congrega-
tio Concilij: declarauit enim dignitates, & officia,
quę dantur in titulum, non comprehendi decreto
cap. 2. ſeſſ. 25. de regul. quemadmodum nec olim
comprehendebantur in decreto Concilij Latera-
nenſis, de quo hic, vt eſt text. in Clem. 1. de ſuppl.
neglig. Prælat. quem ad hoc ponderat Nauarr. in
conſ. 13. quæſitum eſt, n. 5. de ſtat. Monach.
42 Sed profectò hic canon longè alium habet ſen-
ſum. Nam illa verba, [niſi ab Abbate fuerit ei
pro iniuncta adminiſtratione permiſſum] hoc tan-
tum important, vt bonorum ſtabilium adminiſtra-
tionem habere poſſint officiales monaſterij ad nu-
tum amouibiles, atque ita explicarūt plures Claſ-
ſici DD. verba, [pro iniuncta adminiſtratione.] Nam
gloſ. in figuratione caſus: [Nota, inquit, concedi
peculium ex cauſa adminiſtrationis:] quæ verba
gloſſæ ſic explicanda videntur; non enim dicit cō-
cedi in adminiſtrationē, ſed cauſa adminiſtratio-
nis, nempe propter officium adminiſtrandi, quia
officialis eſt conuentus, ſeu monaſterij, & Innoc.
hic exemplificat in officialibus, puta Veſtiarijs, vel
eleemoſynarijs, & eum ſequitur Abbas Anti-
quus in princip. in verb. Adminiſtratione, & ſu-
ſiùs Hoſtien. dum dixit non comprehendi niſi offi-
ciales pro adminiſtratione temporalium deputa-
tos. Idem Io. Andr. in verſ. Niſi ab Abbate: di-
cens, Monachum poſſe habere adminiſtrationem
ex conceſſione Abbatis, ſi eius adminiſtratio ver-
ſetur circa temporalia, vt quia ſit Eleemoſynarius,
Cellerarius, vel alius habens ſimile officium; Se-
cus autem eſſe ſi eius officium verſetur tantum
circa ſpiritualia, vt ſi ſit Prior clauſtralis, Sacriſta,
vel quis alius audiens Confeſſiones, vel tantum
vacans obſeruantię regulę: & ſequitur totidem
verbis Anchar. num. 2. Butrius idipſum affirma-
uit, inquiens non in vtilitatem propriam haben-
tes adminiſtrationem, ſed monaſterij. Et Cardin.
in § Qui verò, num. 1. vbi ait [Nota quod Mo-
nachus poteſt habere peculium ex permiſſu Ab-
batis pro iniuncta adminiſtratione, vt in textu. Et
expone, quia Abbas commiſit ſibi adminiſtratio-
nem, ex qua regenda peculiū habere liceat: aliàs
enim non poſſet Abbas diſpenſare: & poteſt poni
exemplum de adminiſtratione, vt quia Eleemoſy-
narius, Veſtiarius, vel Cellerarius, vel in alio offi-

eio,

cio, ex quo habet recipere, & in vſus monaſterij expendere, ſiue ſit pecunia, ſiue ſit aliud; & tunc potius ipſa adminiſtratio habet proprium, quàm ipſe Monachus; Secus ſi eſſet adminiſtratio, cuius ratione haberet tantùm circa ſpiritualia intendere, vt Prior clauſtralis, vel quiuis alius audiens Confeſsiones; quia tunc non licet ex hac cauſa habere peculium.] Hęc Card. idem Io. de Anan. quidquid dicant alij Doctores. Ratio diuerſitatis inter ſimplicem Monachum, & officialem temporalem monaſterij ea eſt, quia ſimplex Monachus habens adminiſtrationem bonorum ſtabilium cũ facultate conuertendi fructus in vſus licitos verè, & in effectu dici poteſt vſufructuarius bonorum; nam cùm poſſit de fructibus diſponere, dicitur habere ius vtendi, & fruendi, & ſic vſumfructum, l. 1. ff. de vſufruct. l. 1. C. eod. & vtrobique gloſ. 1. inſtit. eod. tit. in princ. Nec refert quod non poſſit de illis diſponere niſi in honeſtos vſus; nam nec clerici ſæculares poſſunt erogare fructus ſuperfluos beneficiorum ſuorum, niſi in vſus pios, vt dicemus infra num. 59. & tamen in vita dicuntur vſufructuarij, gloſ. in cap. Præſenti, in ver. Reſeruari, de off. Ordin. lib. 6. quàm à toto mundo allegari dicit Barboſ. in cap. fin. de pecul. cler. Et eſt communis opinio, vt teſtatur Calder. conſ. 264. aliàs 2. de reb. Eccleſiæ non alienan. vel certè Monachus habens adminiſtrationem bonorum ſtabiliũ cum facultate fructus erogandi in vſus licitos dici poteſt vſufructuarius qualificatus ad inſtar beneficiati ſæcularis, ſecundum Præpoſ. in ſumm. 44. diſt. num. 4 verſ. Exinde vſus, vt etiam dicemus infra prædicto num. 59. verſ. Et ſaltem ſi vera eſſet. Et ſimiliter nihil refert quod adminiſtratio poſſit eidem auferri ad nutum Abbatis; ſiquidem hoc non tollit quin durante adminiſtratione habeat ius vtendi, & fruendi. Vnde propriè dici poteſt vſufructuarius ad beneplacitum, gloſ. 1. in l. 4. & gloſ. 1. in l. Via, ff. de ſeruit. & gloſ. 1. & 2. in l. Cum vſusfructus, ff. de vſufructu legato. Quapropter titulus adminiſtrationis nihil eſt aliud, quàm palliamentum quoddam ad cohoneſtandum propriũ; verè enim vſusfructuarius eſt dominus fructuum, l. Arboribus, ff. de vſufruct. gloſ. in l. Potior, §. penult. in ver. Vtendi, ff. Qui potiores in pign. habeantur. Ideoque Monachus eſt incapax vſusfructus non ſecus ac dominij, Clemen. Exiui, §. Proinde, de verb. ſignif. & dictum eſt ſupra num. 31.

43 At ſecus eſt in officiali monaſterij, quia is dicitur adminiſtrator in vtilitatem monaſterij dumtaxat, nec poteſt de fructibus diſponere, ſed omnia acquirit, & lucratur monaſterio, quia omnis opera regularis eſt monaſterio debita, cui ſe cum omnibus ſuis per profeſſionem tradidit, cap. In præſentia, de probat. auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ. Nauarr. in cap. Non dicatis, num 40. in fin. & nu. 47. verſ. 2. Quod proprium ſecundi generis, 12. quæſt. 1. Rationem differentiæ implicitè aſſignat Butr. in d. cap. Cum ad monaſterium, n. 11. & Abb. hic num. 4. Itaque Concilium Lateranenſe I. conſtituit hic regulam negatiuam ibi; *nec peculium permittantur habere*: peculium ideſt patrimonium, vt ibi per Anchar. & Io. de Anan. in princ. Deinde imponit pœnam contrafacientibus in illis verbis: [Qui verò peculium habuerit à communione remoueatur Altaris, & qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres accipiat ſepulturam.] Tertiò limitat ſupradictam regulam, vt non procedat in officialibus, per dictionem illam, *Niſi*, quæ exceptionem importat, Feder. de Sen. conſ. 80. Factum tale eſt, num. 2. verſ. Item non obſtat; Exceptio autem firmat regulam in contrarium in omnibus alijs, qui non ſunt officiales, cap. Nonne de præſumpt. Bald. conſ. 131. Caſus eſt talis, verſ. Super ſecundo lib. 1. Ex quibus apparet hunc poſteriorem intellectum eſſe magis conſonũ litteræ, ac menti Concilij Lateranenſis, & probari etiam à grauioribus Canoniſtis; & conſequenter iure communi inſpecto, fas non eſſe regularibus non officialibus habere peculium, ſeu annuos prouentus, vel adminiſtrationem bonorum ſtabilium etiam ex diſpenſatione Superiorum, & dependenter ab eorum voluntate, & nutu. Hæc de prima inſpectione.

Quoad ſecundam inſpectionem, quia ob varios Doctorum intellectus ad hanc Decretalem, & ad cap. Cum ad monaſterium, infra eod. res dubia videri poterat; Superuenit Concilium Tridentinum quod in d. c. 2. ſeſſ. 25. de Regul. Has omnes altercationes diremit apertiſſima deciſione.

44 Primò enim diſponit vt nemini Regulariũ tam virorum, quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia cuiuſcumque qualitatis fuerint etiam quouis modo ab eis acquiſita tamquam propria, aut etiam nomine conuentus poſsidere, vel tenere, ſed ſtatim ea Superiori tradantur, conuentuique

45 que incorporentur. Ponderanda ſunt ſingula verba, cum nullum ſit poſitum abſque myſterio. Et quidem in illis verbis, *tamquam propria*, Concilium prohibet proprium ſtrictè ſumptum reſpectu dominij iuxta text. in cap. Volumus, 18. qu. 4. & notat gloſ. in l. Interdum, ff. de acquir. poſſ. in quo concordat cum iure antiquo in d. cap. Non dicatis, & alijs iuribus relatis ſupra num. 10. in verbo, autem, *poſsidere*, prohibet poſſeſsionem, & vſum quatenus ſunt nomina iuris, iuxta tex. in l. 1. cum ibi notatis per Bart. & DD. & in l. poſſeſsio quoque, §. Qui in aliena, ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. In noua, ff. de noxal. c. Ad hec, & cap. Vt noſtrum, de off. Archid. & notatur per gloſſ. & DD. in cap. Cum noſtris, de conceſſ. præb. Demum in ver. Tenere, prohibet nudam detentionẽ, vel vſum facti iuxta cap. De his, 30. q. 1. l. Stipulatio iſta, §. Hoc quoque, de verb. oblig. Felin. in cap. Cauſam, col. 5. in fin. de præſcript. Tria ergo ibi prohibet Concilium, ideſt dominium, poſſeſsionem, & nudam detentionem bonorum tam mobilium, quàm immobilium. Pondera nunc illa verba, *aut etiam nomine Conuentus*, quę irrefragabiliter conuincunt Regularibus etiam nomine conuentus, & ſic dependenter à Superiore prohibitam eſſe non ſolum proprietatem, & poſſeſsionem, vel vſum iuris, ſed etiam nudam detentionem, vel vſum facti.

46 Nec alicui abſurdum videri debet quod hoc loco derogetur Regularibus vſus facti bonorum mobilium contra text. in Clem. Exiui, §. Proinde, de verb. ſignif. & Extrauag. Ad conditorem, eod. tit. & contra naturalem rationem, Calder. conſ. 2. de Regul. Siquidem Concilium antequam concedatur Regularibus vſusfacti bonorum mobilium ad eradicandum omnem affectũ proprietatis pręcipit vt non ſolũ omnia Superiori tradantur, quod etiam ſtatutum fuerat in d. cap. Cum ad monaſterium, ibi, [totum in continenti reſignet] & ibi, [Sed Abbati, vel Priori, vel Cellerario aſsignetur]

Sed

Sed etiam vt conuentui incorporentur. Et poſt
hanc incorporationem tantum in fin. eiuſd. cap. 2.
iubet vt mobilium vſum Superiores permittant,
nihilque, quod ſit neceſſarium eis denegetur. Et
in hoc Concilium addidit iuri antiquo, quatenus
47 hanc incorporationem non requireret. Vnde pa-
tet non eſſe ampliùs locum opinioni Hoſtien. Ioan.
Andr. & Butr. in cap. Cum ad monaſterium, infra
eod. & Sylueſt. in ver. Religio, 6. num. 7. aſſeren-
tium Monachum non eſſe proprietariũ quando de
qualitate, & quantitate nil celat Abbati, nec ſine
ipſius conſcientia aliquid recipit, vel expendit, pa-
ratus totum reddere, & dimittere ad iuſſum Ab-
batis. Etenim cum etiam tunc Hoſtien. & Ioann.
Andr. hoc periculoſum, & ſcandaloſum exiſtima-
rent; S. Synodus tutiorem partem amplexa, non
fuit contenta vt regularis nil celaret Abbati, & eſ-
ſet paratus dimittere; ſed amplius voluit vt om-
nia actualiter dimitterentur, traderenturque Su-
periori, & incorporarentur conuentui. Addidit
Clemens VIII. vt etiam confunderentur cum reli-
quis bonis monaſterij, quo cõmunis inde victus,
& veſtitus omnibus ſuppeditari poſſet, vt inferiùs
patebit num. 71. Quapropter nec amplius admitti
poteſt doctrina Bart. & aliorum, qui dixerunt le-
gatum factum ſub conditione vt nihil quæratur
monaſterio ita eſſe intelligendum, vt nihil mona-
ſterio acquiratur de facto, & quoad commodita-
tem, ſed permittendum ſit vt Monachus habeat
liberam legati adminiſtrationem, vt dixi ſup. n. 21.
Iam enim conſtat omnia eſſe actualiter conſignã-
da, & vt ſupra confundenda pro communibus ne-
48 ceſſitatibus. Deinde quia aliquibus videri pote-
rat per ſupradictam Concilij diſpoſitionem non
fuiſſe ſublatam adminiſtrationem ad nutum Supe-
rioris, de qua fit mentio in iuribus præallegatis, &
præcipuè hic, & infra in c. Cum ad monaſterium,
in Clem. 2. §. Sed & tales, de vit. & honeſt. cler.
& ſæpe alibi. Idcirco Concilium 2. loco diſponit,
vt infra, videlicet: Nec deinceps liceat Superiori-
bus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiã
ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut
commendam: adminiſtratio autem bonorum
monaſteriorum, ſeu conuentuum ad ſolos officia-
les eorumdem ad nutum amouibiles pertineat.
Hoc loco Concilium expreſsè approbat intelle-
ctum gloſ. Innoc. Hoſtien. Io. Andr. & aliorum hic
ſecundum quem diſponitur, vt adminiſtratio bo-
norum ſtabilium nulli Regularium permittatur,
niſi officialibus monaſterij ad nutum amouibili-
bus, quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, [Nullum Mo-
nachorum peculium permittatur habere, niſi fue-
rit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum.]
quæ ſunt verba Concilij Lateranenſis hic; Et ſtu-
dioſè Patres vſi ſunt verbis illis, ***Nec deinceps liceat***,
&c. quæ ſunt apta importare tam iuris noui edi-
tionem, quàm antiqui declarationem, iuxta ea quę
notantur in cap. Cum tu, de vſur. & in cap. 1. vbi
in ſpecie Philipp. Prob. ad Io. Monach. de priuil.
lib. 6. ita vt propterea ſit ſenſus: ſiue ex præſcripto
ſacrorum Canonum prohibitum eſſet Regulari-
bus nõ officialibus habere adminiſtrationem bo-
norum ſtabilium, ſiue id liceret, ſiue res dubia eſ-
ſet: de cætero tamen id non liceat; Atq; ita ſiue
Concilium innouauerit, ſeu declarauerit antiquã
prohibitionem, ſiue nouam prohibitionem edide-
rit: vtcumque res ſe habeat, vnum eſt adminiſtra-
tionem huiuſmodi nonniſi officialibus monaſterij

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

49 eſſe permiſſam. Valde autem inepta eſt illorum
interpretatio, qui aſſerunt Concilium hoc loco
non prohibere adminiſtrationem, quam habent
Regulares dependenter à voluntate ſuorum Supe-
riorum. Siquidem verba Concilij non diriguntur
in ſubditos, ſed in Superiores tantum, ibi: [Nec
deinceps liceat Superioribus.] Vnde cum impro-
betur adminiſtratio illa, quæ conceditur à Supe-
rioribus; ſequitur euidenter vt propriè improbe-
tur adminiſtratio, quam habent Regulares depen-
denter à voluntate eorumdem Superiorum: nam
ſi Superioribus non licet concedere alicui admini-
50 ſtrationem ſtabilium: ergo non pendet ab eorum
voluntate efficere adminiſtrationem licitam, vel
illicitam: ſicut videmus vſum ſuperfluum bono-
rum mobilium non fieri licitum ex eo quod Regu-
laris dicat: Ego teneo immobilia ſuperflua depen-
denter à voluntate meorum Superiorum, & ad
eorum nutum, quia Superiores non habent ſuper
hoc diſpenſandi facultatem, vt per Calder. conſ. 1.
verſ. Vltra neceſſitatem, de Regul. Et nuper re-
ſpondit S. Congregatio Concilij à Generali Ordi-
nis Carmelitarum conſulta: cenſuit enim Regu-
lares præter ſupellectilem, quæ ſtatui paupertatis
Regularis conuenit, non poſſe de licentia ſuorum
Superiorũ regularium alia bona mobilia ſuperflua,
& dependenter à voluntate eorũdem Superiorum,
& ad ſolum vſum proprium poſſidere, ſeu retinere:
quod & multo antea declarauerat; nam cùm fue-
rit dubitatum an diſpenſatione inferiorũ à Sum-
mo Pontifice liceat Regularibus poſſidere, vel re-
nere agros, annuos reditus, aliaque bona immo-
bilia, vel mobilia ſuperflua, non obſtante decreto
51 cap. 2. ſeſſ. 25. de Regul. S. Congregatio cenſuit
non licere. Item conſulta an propter talem di-
ſpenſationem, ſeu licentiam Superiorum poſſiden-
tes, vel tenentes immobilia, vel mobilia ſuperflua
à culpa, vel à pœna excuſentur: reſpondit non
excuſari neque à culpa, neque à pœna ipſo facto
52 incurrenda. Item an Superioribus aſſeuerantibus
huiuſmodi ſe licentias poſſe concedere, fides adhi-
benda ſit: S. Congregatio cenſuit non eſſe adhi-
bendam. Præterea Concilium Tridentinum in-
hærendo Concilio Lateranenſi, conſtituit primò
regulam negatiuam in illis verbis: [Nec liceat
Superiori bona ſtabilia alicui Regulari concedere
in adminiſtrationem.] Deinde à prædicta regula
Concilium excipit tantum officiales ad nutum ibi:
[adminiſtratio autem ad ſolos officiales ad nutũ
amouibiles pertineat.] Si autem Concilium in
dicta regula negatiua non prohibuiſſet ſimplici
Monacho adminiſtrationem ad nutum; regula
non differret ab exceptione, quia eodem modo
eſſet permiſſa adminiſtratio ad nutũ ſimplici Mo-
nacho, atque officiali monaſterij, quod eſſet ab-
ſurdum; tum quia de natura exceptionis eſt vt ſit
contra regulam, & eam vitiet in caſibus exceptis,
l. In his, l. Quod verò, & l. Ius ſingulare, ff. de le-
gib. l. 1. vbi gloſ. & DD. ff. de reg. iur. tum quia
aliàs non congrueret illa dictio, *autem*, quæ eſt
53 aduerſatiua præcedentium, Bald. conſ. 416. Super
eo quod, num. 4. verſ. Pro hoc etiam fortius, lib. 3.
& de cuius natura eſt, vt in caſu contrario retineat
idem thema præcedens. Vnde ſi dicatur, Scho-
lares legunt, Petrus autem currit, intelligitur de
Petro Scholare. Ita Bart. in l. Maritus, §. fin. per
gloſ. ibi, ff. de adult. Alex. conſ. 117. Viſo titulo,
num. 17. & 18. verſ. Non obſtat, lib. 6. & conſ. 249.

Perſpectis, n.5.lib.6. & conſ 9 Attentis,n.4 lib.7.
tum denique quia Concilium incongruè dixiſſet,
ad ſolos officiales, ſi tam officialibus, quàm ſim-
plicibus Monachis permiſiſſet adminiſtrationem
ad nutum Superiorum : nam dictio illa, *ad ſolos*, eſt
excluſiua aliorum omnium, qui officiales non sũt.
Bald. conſ 331. In quæſt. quę vertitur, nu.2. lib.3.
& ſpecialis hęc exceptio firmat regulam in cõtra-
rium in omnibus alijs caſibus non exceptis, l. Nã
quod liquidè, §.fin. ff. de pœn. leg. cum vulg. Cum
ergo Concilium conſtituat manifeſtam differentiã
inter hos duos caſus, & adminiſtrationem per-
mittat ſolis officialibus ad nutum : hinc neceſſariò
ſequitur vt illam prohibeat cæteris omnibus non
officialibus etiam ad nutum amouibilibus: facit
reg. l. Cum Prætor. ff. de iudic. l. Maritus, C.de
procurat. c. Nonne de præſumpt.cum ſimil. Et cõ-
firmatur, quia cum in regula interdicatur admini-
ſtratio cuilibet regulari,& mox excipiatur ſola ad-
miniſtratio,quæ conceditur officialibus ad nutum,
hoc manifeſtè innuit huiuſmodi adminiſtrationẽ
ad nutum etiam in regula fuiſſe comprehenſam,
quia aliàs exceptio non eſſet de regula, & eſſet in-
epta, vt in d.§ fin. & declarat gloſ. in cap. 1. in ver.
Vel extra,de appellat. lib. 6 Lap. Gemin. & DD.
in c. Qui ad agendum, §. 1. de Procurat.eod.lib.
54 Et eodem modo nullatenus congruit alia Na-
uarri interpretatio, quod Concilium prohibeat rã-
tum adminiſtrationem tertiæ ſpeciei, ideſt quæ
conceditur regulari diſponendi pro libito in quoſ-
cumque vſus etiam prophanos. Obſeruandum
eſt enim Concilium prohibere conceſſionem bo-
norum immobilium, etiam ad vſumfructum, vel
vſum, adminiſtrationem, aut commendam. Et
quidem in verbis, ad vſumfructum, interdixit ad-
miniſtrationem illam, de qua Nauarr. loquitur.
55 Quiſquis enim habet adminiſtrationem cũ facul-
tate erogandi fructus in quoſcunque vſus pro libi-
to ſuæ voluntatis, is propriè dicitur habere vſum-
fructum, licet reuocabiliter ad nutum, cum ha-
beat ius vtendi, & fruendi rebus monaſterij ſalua
rerum ſubſtantia, & tamquam dominus fructuum
poſſit illos vendere, donare,&c. quamdiu ſuperior
adminiſtrationẽ non renocauerit ad not.in l.1. ff.
de vſufr. cum alijs ſuperius allegatis nu.42. & de-
clarat Syneſt. in ver. Religio, 6. nu.7 verſ. Secun-
dum ſi quid à Prælato. Inquiro ergo : Si Conciliũ,
vt putat Nauarrus, tantum ſuſtuliſſet hanc con-
ceſſionem ad vſumfructum, quid aliud operen-
tur ſequentia verba, *vel vſum, adminiſtrationem,
aut commendam*? Dicendum eſt igitur Concilium
prohibuiſſe quamcumque ſpeciem adminiſtratio-
nis, ne alioquin nugatoriè, & ſine vllo effectu in-
re grauiſſima ea verba inculcauerit more Tabel-
lionum in clauſulis generalibus, ad c. Si Papa, de
priuileg. in 6. cum præſertim illa poſuerit tamquã
diuerſa, vt conſtat ex dictionibus diſiunctiuis, *vel,
aut*, quæ tam verba, quam ſenſus diſiungunt, glo.
56 penult. in l.4. C.de verbor.obligat. Sed nec alius
Nauarri intellectus poteſt admitti, quod in dict.
§. Nec deinceps, non prohibeatur adminiſtratio,
quæ conceditur regularibus ad vſus licitos, & ex
iuſta cauſa; ſiquidem cum Concilium prohibeat
57 generaliter, & indefinitè adminiſtrationem bono-
rum immobilium, non eſt priuati hominis illam
reſtringere, ac limitare ad eam tantum admini-
ſtrationem, quæ datur in vſus illicitos, & ex iniu-
ſta cauſa. Quin potius verbum, adminiſtrationis,
indefinitè prolatum generaliter, & indefinitè eſt
intelligendum, c. Si Romanorum, 19. diſt. c.Quia
circa, infra de priuileg. facit text. in l. De pretio,
ff. de Publician.in rem act. & in l. Non diſtinguen-
mus, ff. de arbitr. indefinita enim æquipollet vni-
uerſali, d.c. Quia circa etiam in odioſis cùm ſit in-
definita legis, vt notat Bart. in l.1. §. Sed etſi, n. 3.
58 ff.de venter.in poſſeſſ mitten. cum præſertim indefi-
nita Concilij in d. §. Nec deinceps, ſit negatiuè
concepta, l.Non eſt ſine liberis, ff de verbor.ſigni-
ficat. Bald.in Auth.Sed ſi quis,num.6. C.de ſecun.
nupt. Crauett.conſ. 809. Plura excutienda, nu. 4.
verſ. Quinimò potens. Præterea ſi Concilium non
prohibuiſſet niſi adminiſtrationem, quæ concedi-
tur regularibus ad vſus illicitos,& ex cauſa iniuſta;
ſequeretur vt nulla eſſet differentia inter ſimpli-
ces Monachos, & officiales. Etenim nec officia-
libus poteſt concedi adminiſtratio fructuum bo-
norum monaſterij ad vſus illicitos, ſed in vtilita-
tem monaſterij tantum, vt declarant Butr.& Ab-
bas hic. Sed conſequens eſt falſum, quia inter hos
Concilium apertam differentiam conſtituit, vt
oſtenſum eſt ſupra, num.52.verſ. Pręterea, & n 53.
ergo & antecedens. Ac poſtremo adminiſtratio
ad vſus illicitos vt ad comeſſationes,ebrietates, &
impudicitias,&c.nulli,Eccleſiaſtico,imò nulli mor-
talium permiſſa eſt. Valde autem abſurdum eſt
prohibitionem à Concilio editam in ſpecie ad Re-
gularium reformationem vſque adeo reſtringere,
vt nihil aliud videatur Regularibus interdixiſſe,
quàm quod vniuerſis fidelibus etiam laicis reperi-
tur à iure interdictum. Facit text. in c. Duo ſunt
genera, 12. q.1. vbi referuntur verba illa Hiero-
nymi: [Aliud verò genus eſt Chriſtianorum, vt
ſunt laici. His licet temporalia poſſidere,ſed non-
niſi ad vſum.] Hæc ibi. Et ſaltem ſi vera eſſet Na-
uarri interpretatio; ſequeretur hoc inconueniens,
vt quoad facultatem diſponendi de redditibus Ec-
cleſiaſticis nulla eſſet differentia inter Clericos ſę-
culares, & regulares. Certum eſt enim benefi-
ciatos ſæculares non poſſe fructus ſuperfluos be-
neficiorum ſuorum inſumere in vſus prophanos,
ſed teneri eos pauperibus erogare ſiue præcepto
iuſtitiæ ſecũdum opinionem Archid. in Summ.44.
diſtin. quæ communis eſt, vt teſtatur Maior. in 4.
diſt. 24. q.17. Siue præcepto charitatis iuxta ſen-
tentiam D Thomæ 2.2 q.185.art.2. eo quodlib.6.
art.12. quam tuentur Præpoſ. in Summ. 44. diſt, à
num.2. Couarr. in cap. Cum in officijs, de teſtam.
num.3. & Sarnien. de redit. Eccleſiaſt.par.2.c.2.&
par.4.cap.1, & 2. Et propterea Præpoſ. vbi ſupra
num.4. verſ. Exinde vſus dixit beneficia obtinen-
tes non eſſe ex toto vſufructuarios, quia non ha-
bent liberam facultatem, ſicut vſufructuarij meri,
ſed eſſe vſufructuarios qualificatos, quia tenen-
tur reditus ſuperfluos diſtribuere in alimoniam
pauperum, & contrafacientes peccant mortaliter,
quod conſtat ex c. Clericos, c. Paſtor, & c. ſeq. 1.
q.2.ex c. Illi autem, c. Epiſcopus, il ſecondo, &
59 cap. fin. 12, q 1. Cum concord. Et ex his tollitur
etiam abſonus intellectus eorum,qui dicunt à Cõ-
cilio in d.§ Nec deinceps non prohiberi niſi admi-
niſtrationem, vel peculium ſuperfluum. Præſertim
quia Concilium,vbi voluit prohibere ſuperflua,ex-
preſſit, vt paulò inferiùs in eod.c.2. §. Mobilium
verò vſum. Ergo eodem modo expreſſiſſet in ad-
miniſtratione, ſi ſuperflua tantum prohibere vo-
luiſſet, l. Vnica, §. Sin autem, ad deficientis, C.de
Caduc.

Caduc. toll. & cap. Ad audientiam, de Decim. Ad
hæc cum in d. §. Mobilium expreſsè prohibeatur
vſus ſuperfluus bonorum mobilium, fruſtratorium
fuiſſet in præcedenti §. Nec deinceps, prohibere
peculium ſuperfluum: quia per prohibitionẽ vſus
ſuperflui mobilium, quod minus eſt, multò magis
poterat cenſeri prohibitus vſus ſuperfluus peculij,
quod magis eſt, c. Cùm illotum, ibi, [Cum maio-
ra intelligantur prohibita quibus vetita ſunt mi-
nora,] de ſent. excomm.

Concludẽdum eſt igitur adminiſtrationem bo-
norum ſtabilium, ſeu peculium ex nulla cauſa, &
nullo caſu Regularibus eſſe permiſſam, officialibus
60 dumtaxat exceptis. Facit decretum cap. 1. ſeſſ. 25.
de Regul. quo præcipitur, vt omnes Regulares tam
viri, quàm mulieres ad regulæ, quam profeſſi ſunt,
præſcriptum vitam inſtituant, & componant, & in
primis ad obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis eſ-
ſentiam, necnon ad communem victum, & veſti-
tum pertinentia fideliter obſeruẽt. Licet hoc quo-
que decretum, Nauarr. videatur euertere dum af-
firmat ſubditos Regulares nõ arctari ad illius ob-
ſeruantiam, niſi prius monaſterium, vel Religio
ipſa à Superioribus inſtituatur, ac reformetur.
Quod certè vim infert litteræ illius decreti, & mẽ-
tem Concilij deſtruit, quod non præcipit Prælatis,
& Superioribus tantum, vt reforment, ſed Regu-
laribus omnibus, vt ipſimet ad præſcriptum regu-
lę vitam inſtituant.

Hæc omnia multò clariora apparebunt ex de-
clarationibus ſæpius editis à S. Congregatione
Concilij in caſibus contingentibus: nam in cauſa
61 Panormitana cùm quædam Monialis præter dotẽ
monaſterio tributã ſibi reſeruaſſet ſcuta quinqua-
ginta annoa pro ſuis neceſſitatibus, atque indi-
gentijs, petijt ſibi fieri facultatem illa erogandi in
vſus prædictos: S. Congregatio cenſuit hanc pecu-
niam annuam non obſtãte reſeruatione iam quæ-
ſitam eſſe monaſterio; ideoque deferendam eſſe
tectà ad manus Abbatiſſę, quæ primum proſpiciat
neceſſitatibus monialis oratricis, & quod reliquũ
fuerit, in vſus totius monaſterij conuertat. Præ-
62 terea in cauſa Neapolitana propoſitum fuit S. Cõ-
gregationi dubium, vt infra conceptum. In ali-
quibus monaſterijs nonnullæ Moniales cenſus, &
annuos quoſdam reditus, & prouentus, ſeu fructus
percipiunt ſub diuerſis contractuum ſpeciebus: nã
aliquæ in ipſarum perſona emerunt certos reditus
à perſonis laicis; aliquæ ab alijs Monialibus, ali-
quę ab ipſis monaſterijs: aliæ verò dederunt pe-
cuniam monaſterio, vt ex earum pecunijs fieret
emptio nomine monaſterij ad rationem ſeptem,
vel octo pro centenario, & Abbatiſſæ dabant ipſis
Monialibus illos reditus, quos ex dictis emptio-
nibus exigebant ſingulis annis. Aliquæ mona-
ſterijs, ſeu eorum ſuperioribus certas pecunia-
rum ſummas mannaliter pro indigentijs mona-
ſterij dederunt pacto adiecto, vel etiam taci-
ta conuentione adhibita, vt monaſterium, ſeu
Abbatiſſa certos reditus ad rationem tot pro cen-
tenario eorum vita durante concedat. Quæritur
an Moniales prędictæ in huiuſmodi caſibus incur-
rant in pœnas per Concilium Tridentinum, ſeſſ. 25.
cap. 2. de regul. in proprietarios inflictas. Etiamſi
de licentia Abbatiſſæ, & ad Abbatiſſæ nutum, vel
conuentus, ſeu monaſterij nomine percipiant: Sac.
Congregatio cenſuit in nullo ſupradictorum ca-
ſuum licere Monialibus dictos fructus, ſeu reditus
percipere, & ſi perceperint, incidere in pœnas d.
cap. 2. ſeſſ. 25. de regul. Neque ab huiuſmodi pœ-
nis excuſari ob licentiã Abbatiſſæ, quæ eam dicto
Concilij decreto in ſupradictis caſibus concedere
quidem prohibetur, ſed debet ex ſuo munere ex
monaſterij reditibus, vel eleemoſynis Monialium
neceſſitatibus in dies ſubuenire. Ex quibus de-
clarationibus apparet nõ eſſe amplius locum opi-
nioni Io. Andr. in reg. Non eſt obligatorium, Cal-
der. conſ. 2. de regul. & Abb. conſ. 88. par. 1. exi-
ſtimantium licere profeſſo de licentia Superioris
Prælati accipere aliquam annualem prouiſionem
à conuentu, vel à prouincia, puta ſcutorum de-
cem, vt exemplificat Io. Andr. vel quinquaginta,
vt inquiunt Calder. & Abb. perſoluendam pro ve-
ſtibus, & alijs perſonalibus neceſſitatibus.

Item nec opinioni Nauarri in d. cap. Nullam
num. 25. 18. q. 2. aſſerentis licere Canonicis regula-
ribus Hiſpaniarum accipere annuatim à mona-
ſterijs portiones illas, quas vocant priuilegiatas:
nam quidquid eſſet de iure communi, iam poſt
Concilium conſtat non licere Superioribus eiuſ-
modi annuas prouiſiones cuiquam aſſignare, aut
perſoluere, ſed debere eos in dies, & pro re na-
ta ſingulorum neceſſitatibus proſpicere; præſer-
tim verò quia etiam in terminis iuris communis
contra Nauarrum ſtat authoritas Innoc. in cap. Di-
lectus, il primo, in fin. de præb. ibi: Niſi eſſent re-
gulares, qui nec proprium poſſunt habere, 12. q. 1.
Non dicatis; & ideo nec portiones diſtinctas. Et
quamuis Innoc. ſubdat, Alij contra: hoc tamen
non tollit quin prima dicatur ſua opinio, vt decla-
rat Dec. in cap. 1. de Conſtit. prope fin. & Iaſ. in l. Si
idem, cum eod. §. fin num. 3. ff. de iuriſd. omn. iu-
dic. Item contra eumdem Nauarrum eſt authori-
tas Theodoreti, quem refert, & ſequitur Chartu-
ſianus opuſc. de reform. Clauſtr. toto art. 13. 14.
& 15. Sed & vir grauiſſimus Io. Gerſon, in libello
edito contra proprietarios in prima parte itidem
oppoſitum docuit viginti nouem argumentis de-
ſumptis ex regula B. Auguſtini; & in ſecunda cir-
citer quindecim deſumptis ex ſacris litteris, & iu-
ris Pontificij decretis, licet non ſatis conſtet an hic
libellus ſit tribuendus Gerſoni, vt legitur in illius
63 præfatione. Ad hæc cum Archiepiſcopus Vrbini
retuliſſet S. Congregationi ſe non potuiſſe addu-
cere Moniales cuiuſdam monaſterij ad ſuſcipien-
dam exactam vitã communem; ideoque illis pro-
poſuiſſe, vt fieret communis arca, cuius clauis pe-
nes Abbatiſſam exiſteret, & intus eam aptaren-
tur tot ſcriniola, quot eſſent Moniales, ita vt
vnaquæque haberet clauiculam ſcrinioli ſui, & in
eo aſſeruaret pecuniam ex laboritio, vel aliunde
partam, quę in ipſius tantum, & non in alterius
neceſſitates erogari deberet arbitrio Abbatiſſæ: S.
Congregatio hoc temperamentum iudicrum exi-
ſtimauit, ac repugnans decreto d. cap. 2. quod iu-
bet, vt omnia Superiori tradantur, Conuentuique
64 incorporentur; ideòque mandauit Archiepiſcopo,
vt quamdiu Moniales communem vitam non ſu-
ſciperent, interdiceret illis receptionem puellarum
ad habitum, & profeſſionem. Et generaliter tam
S. Congregatio Concilij, quàm Sac. Congregatio
Epiſcoporum, ac Regularium hanc receptionem
prohibuit in pluribus monaſterijs Monialium, in
quibus ex relationibus Epiſcoporum intellexit cõ-
munem vitam non ſeruari. Imò cùm in ſpecie
id prohibuiſſet in quodam monaſterio Lyciensi, &

puella quæ in eo habitum nouitiarum ſuſceperat
ante prohibitionem S. Congregationis, iterum,
ac tertiò petijſſet ſe ad profeſſionem admitti aſſe-
rens ſe communem vitam exactè obſeruaturam,
quin & teditus monaſterij pauperis aucturam; Sa-
cra Congregatio ſemper abnuit, periculoſum exi-
ſtimans profiteri in monaſterio, in quo Moniales
65 omnes erãt proprietariæ. Plures quoq; ordinatio-
nes ad vitam communem inſtituendam, conſer-
uandáq; fecit Congr. Regularium in decretis editis
die 2. Iulij 1589 pro reformatione Monialium ci-
66 uitatis Neapolis, & Salerni. Et quamuis inter cę-
tera fragilitati ſexus indulgendo diſpoſuerit, vt in
monaſterijs, in quibus in eam vſque diem retine-
bantur prouiſiones, & non omnia in commune
conferebantur, concederetur licentia accipiendi
aliquam ſubuentionem pro religioſis neceſſitati-
bus de manibus Depoſitariæ, ſeu Abbatiſſæ, atq;
ad illius nutum, & quæ ſupereſſent Abbatiſſa ero-
gare teneretur in communes vſus monaſterij, ac
Ordinarij, ſiue Superiores monaſterij quotannis
exigerent rationem à Depoſitaria, & Abbatiſſa
de huiuſmodi prouiſionibus, & in eas tranſgrediẽ-
tes grauiter animaduerterent; nihilominus poſtea
facta relatione Clementi VIII. die 6. Maij 1600.
Sanct. Sua addidit, vt Moniales tenerentur præſta-
tiones omnes ipſis aſſignatas Superioribus fideli-
ter notificare, & conſignare in certo libro notan-
das, & per communes officiales monaſterij exi-
gendas, ad hoc vt in vſum ipſarum Monialium pro
ſingularum religioſis neceſſitatibus de mandato
Abbatiſſæ per miniſtros publicos, & communes
monaſterij in totum, vel pro parte, vt opus eſſet,
quotannis erogarentur.
67 Accedunt prædictis decreta Clementis VIII.
edita ad Regularium reformationem, quę vel de-
clarando Concilium Trid. vel illi addendo ad fir-
miorem obſeruantiam, ſatis clarè ſuſtulerunt cor-
ruptelas, & opiniones initio relatas in hæc verba,
68 [Quò Tridentini Concilij decreta de pauperta-
tis voto cuſtodiendo fidelius obſeruentur, præci-
pitur vt nullus ex Fratribus etiamſi ſuperior ſit,
bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, pro-
uentus, cenſus, eleemoſynas ſiue ex concionibus
ſiue ex lectionibus, aut pro Miſſis tam in propria
eccleſia, quàm vbique celebrandis, alio ve ipſo-
rum iuſto labore, & cauſa, & quocunque nomine
acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut
piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint,
tamquam propria, aut etiam nomine conuentus
poſſidere poſſit; ſed ea omnia ſtatim Superiori tra-
dantur, conuentuique incorporentur, atque cum
cæteris illius bonis, reditibus, pecunijs, ac prouen-
tibus confundantur, quò communis inde victus,
& veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit. Neque Su-
perioribus quicumque illi ſint vllo pacto liceat eiſ-
dem Fratribus, aut eorum alicui bona ſtabilia
etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtratio-
nem, aut commendam etiam depoſiti, aut cuſto-
diæ nomine concedere.] Et infra. [Nulla quorũ-
cumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia
69 quantum ad bona immobilia, vel mobilia Fratres
excuſare poſſit quo minus culpæ, & pœnæ ab eiuſ-
dem Cõcilij decretis impoſitę, & ipſo facto incur-
rendæ obnoxij ſint, etiamſi Superiores aſſeuerent
huiuſmodi diſpenſationes, aut licentias concede-
re poſſe; quibus in ea re fidem minimè adhiberi
volumus.] Et paulo poſt. [Nullus ex Superiori-
bus adminiſtrationem bonorum, ac aliarum re-
rum, diſpenſationemque pecuniarum, & redituũ
ſui conuentus etiam nomine conuentus per ſeipsũ
habere, ſiue exercere poſſit: ſed vniuerſũ id onus
tribus Fratribus eiuſdem conuentus à Generali
ita demandetur, vt vnus rerum, & bonorum, redi-
tuumque colligendorum, ac exigendorum curam
habeat; Alter tamquam depoſitarius pecunias,
ac cętera ab illo collecta, & exacta fideliter aſ-
ſeruet: Alius de pecunijs, & rebus à depoſitario
acceptis Priori, & Fratribus, ac conuentui vniuerſo
de neceſſarijs, mandante tamen ipſo Priore, non
ſecundum proprium affectum, ſed iuxta Charita-
tis regulam veluti bonus diſpenſator prouideat;
officiorum huiuſmodi confuſione penitus inter-
dicta.]
His decretis explicantur ſingula verba Trident.
Concilij cap. 2. ſeſſ. 25. de regul. Nam quod Conci-
lium in princ. illius text. generaliter ait: [Bona
immobilia, vel mobilia cuiuſcumque qualitatis
fuerint: Clemens magis ſpecifica expreſſione adie-
cit: aut pecuniam, prouentus, cenſus, eleemoſy-
nas, &c.] Quibus verbis ſatis clarè improbauit ab-
vſum quarto loco relatum in themat quæſtion. Ca-
nonicorum Regularium, quibus annuæ portiones,
ſeu prouiſiones aſſignantur ex bonis monaſterij.
Item quod Concilium dixit: *quouis modo acquiſita*;
Clemens explicat, ſiue ex concionibus, ſiue ex
lectionibus, aut pro Miſſis celebrandis, alioue
ipſorum iuſto labore, & cauſa, & quocunque no-
mine acquiſita, etiamſi ſubſidia cõſanguineorum,
aut piorum largitiones, legata, aut donationes
fuerint. Quibus verbis ſimiliter damnantur aper-
tè primus, ſecundus, & tertius abuſus in themate
relati illorum monaſteriorum, in quibus aſſignan-
tur alicui Regulari annui reditus, ſiue relicti à cõ-
ſanguineis, ſiue ſibi reſeruati ante profeſſionem,
ſiue empti ex pecunijs ex prędicationibus, vel
aliunde quæſitis. Vnde etiam patet ſublatam eſſe
70 differentiam, quam nonnulli ex DD. in c. Cum
ad monaſterium, infra eod. conſtituebant inter bo-
na propria monaſterij, & bona quę Regularis ſibi
reſeruat in actu profeſsionis, vel aliunde acquirit;
Hæc enim differentia nec iure probatur, cum om-
nia illico monaſterio acquirantur; adeout nec mo-
mento temporis poſsint penes Monachum conſi-
ſtere, vt ſcripſit Abb. hic num. 8. & declarauit Sac.
Congregatio Concilii in ſupradicta cauſa Panor-
71 mitana. Item quod Concilium pręcipit: Sed ſta-
tim ea Superiori tradantur, conuentuique incor-
porentur: Clemens declarando de qua incorpora-
tione ea verba ſint intelligenda explicat: Atque
cum cęteris illius bonis, reditibus, pecuniis, &
prouentibus confundantur, quo communis inde
victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſsit. Ete-
nim vt Regulares omnem affectum proprietatis
deponerẽt, voluit vt omnia ita confunderentur, vt
ab eis diſcerni, ac ſeparari amplius non poſſent.
Ex qua quidem confuſione eodem modo impro-
bantur abuſus omnes initio propoſiti; iam enim
cõſtat nemini Regularium aſsignari poſſe annuas
portiones, ſeu reditus annuos; cum omnia ita
confundi debeant, vt vitę neceſſaria communiter
omnibus inde miniſtrari valeant. Atque ita ceſ-
ſant opiniones Doctorum, qui in cap. Edoceri, de
reſcr. per illum textum ſcripſerunt poſſe Abbatem
cum conſenſu Capituli diuidere reditus monaſterii,
& ordinare, vt ſingulis Monachis detur certa quã-
titas

titas pecuniæ pro veſtimentis', & alijs eorũ neceſſitatibus, vt ibi per Decium num. 17. & in deciſione bonorum monaſterij de Roncevalle latiſſimè per Nauarr. in d. cap. Nullam, à num 8. 18. qu. 2.

72 Item dum Concilium diſponit, vt nemini Regularium liceat bona immobilia, vel mobilia tanquã propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere, vel tenere, ne quiſpiam arbitrari poſſet ea verba eſſe intelligenda de bonis, quæ Regularis tenet ſine licentia Superioris: Clemens hanc difficultatem ſuſtulit dicens: [Nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia quantum ad bona immobilia, vel mobilia Fratres excuſare poſſit, quominus culpæ, & pœnæ ab eiuſdem Concilij decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ obnoxij ſint, etiamſi ſuperiores aſſeuerent ſe illas cõcedere poſſe.] Et his verbis ſimiliter improbantur opiniones illorum, qui aſſerunt Regulares excuſari à proprietate, cum habent peculium de licentia Superioris, & dependenter ab eorum voluntate, & nutu; iam enim patet non pendere à voluntate, & diſpenſatione Superiorum, quin omnia ſint cõfundenda cum cæteris bonis monaſterij pro

73 communibus neceſſitatibus. Rurſus vbi Concilium d. cap. 2. in §. Nec deinceps, dixit: etiam ad vſumfructũ, vel vſum, adminiſtrationem, aut cõmendam; Clemens addidit: [etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine:] vt intelligatur etiam adminiſtrationem illam, quæ datur concedentis gratia, ſeu in vtilitatem monaſterij, eſſe prohibitam Regularibus non officialibus: ex natura enim depoſiti eſt, vt fiat gratia concedentis tantum, vt notant Bart. & DD. in l. Quod Nerua, ff. Depoſiti. Ad hæc quod ibidem ſimpliciter ait Concilium: [Nec liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere:] Clemens, vt omnes omnino comprehendat expreſſius inquit: [Nec Superioribus, quicumque illi ſint, vllo pacto liceat eiſdem

74 Fratribus, vel eorum alicui.] Ac demum quod ait Concilium: [Adminiſtratio autem bonorum ad ſolos officiales pertineat:] Clemens in §. Nullus, declarat nomine officialium non intelligi Superiores locorum, ſed tres miniſtros dumtaxat, nempe Exactorem, Depoſitarium, & Diſpenſatorem. Quo loco Clemens expreſsè approbat opinionem Hoſtien. Io. Andr. & aliorum hic, qui dixerunt adminiſtrationem bonorũ monaſterij poſſe demandari officialibus temporalibus tãtum, puta Eleemoſynario, Cellerario, & alijs huiuſmodi, non autem illis, quorum officium verſatur circa ſpiritualia, puta Priori Clauſtrali, vel Sacriſtæ, vt dixi ſupra num. 42. Vnde etiam ſublata eſt diſpoſitio, C. Edoceri, de reſcript. & aliorum iurium, quatenus diſponebant, vt adminiſtratio bonorum monaſterij ad Abbatẽ pertineret, vt ibi per Decium num. 17. & per Nauarr. in d. cap. Nullam, à nu. 8. 18. q. 2.

75 Neque verò hoc caſu, quod nonnunquam temerè fieri ſolet, obijci poteſt quod decreta Clementis non ſint in vſu; ſiquidem omnino ceſſat hoc ſubterfugium, cum decreta ipſa fuerint poſtea innouata à Paulo V. Item à Greg. XV. in decretis de apoſtat. & eiect. & nuper à Sanctiſs. D. N. Vrbano VIII. in decretis de celebr. Miſſar. explorati enim contra decreta Apoſtolica non vſum minimè ſuffragari niſi ſit temporis annorum quadraginta cum ſcientia, & patientia Papæ, vt notat Præpoſ. in §. Leges, num. 3. 4. diſt. & ſæpius reſoluit Rota, vt patet deciſ. 197. num. 3. & 4 & deciſ. 313. num. 2. & deciſ. 221. num. 4. part. 1. & deciſ. 387. num. 6. par. 3. recen. Et adde quod ſcripſi in cap. 1. à num. 47. vſque in fin. de treug. & pace.

Concludendum eſt igitur nemini prorſus Regularium tam virorum, quàm mulierum cuiuſcumque qualitatis, & conditionis exiſtat, niſi ſit officialis, fas eſſe etiam nomine conuentus habere annuos reditus, ſeu prouiſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut peculium, etiamſi illud non ſit ſuperfluum, ſed ad neceſſarios, honeſtos, & pios vſus à Superiore ex quacumque cauſa conceſſum, & dependenter ab eius voluntate, & nutu: nec quemquam excuſari à lethali culpa, & pœna proprietarij inflicta ex quauis conſuetudine monaſterij, vel religionis, aut ex varietate, ſeu probabilitate opinionum, aut alio quouis prætextu, vel cauſa. Et religioſis tam Prælatis, quàm ſubditis cauendum eſſe ab huiuſmodi palliamentis, quia Deus non irridetur. Ad Galat. c. 6. cap. Erubeſcant, 32. diſt. cap. Humanæ, 22. quæſt. 5. c. Tua nos, de ſimon. & cap. In ciuitate, de vſur.

76 Et eo magis quia S. Congregatio conſulta an liceat Regularibus interpretari decretum cap. 2. ſeſſ. 25. de Regul. reſpondit non licere.

Ad dubium vt ſupra conceptum num. 1. Sacra Congregatio reſpondit negatiuè, videlicet in nullo ex ſupraſcriptis caſibus licere Regularibus vtriuſque ſexus habere prædictos annuos reditus, ſeu prouiſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium non ſuperfluum nomine conuentus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate, ac nutu: alioquin non eſſe immunes à culpa, & pœna, de qua in d. c. 2. ſeſſ. 25. de Regular.

De Statu Monachorum.

Cap. Recolentes.

S V M M A R I V M.

1 *Domus religioſa aggregata Ciſtertienſibus eorum mores ſeruare tenetur.*

2 *Monachi Ciſtertienſes tenentur regulam obſeruare ſecundum originalia inſtituta, & n. 8.*

3 *Conſilio, & verbis hortatorijs parendum eſt ſi materia ſit de præcepto.*

4 *Regulares vtriuſque ſexus tenentur ad obſeruantiã regulæ ſecundum primæuam inſtitutionem circumſcriptis priuilegijs Apoſtolicis, & n. 8.*

5 *Prælati regulares poſſunt inducere reformationem iuxta ipſorum inſtituta, ſi eorum monaſteria ſint relaxata, & regula collapſa, & ad illam omnes obligare, & n. ſeqq.*

6 *Regulares profitentur regulam, non conſuetudinem.*

7 *Papa poteſt religioſis etiam ſtrictiorem vitam inducere, quam earum regula exigat.*

8 *Item poteſt primæuum rigorem regulæ mitigare.*

9 *Regulares in ſubſtantialibus regulæ tenentur ſe conformare cum originalibus inſtitutis, licet religio ipſis à Superioribus non reformetur.*

10 *Et quæ ſint ſubſtantialia regulæ.*

11 *Domus religioſa poteſt ex toto ſe transferre ad religionem arctiorem alterius Ordinis.*

12 *Moniales Tertiariæ an poſſint collegialiter tranſire ad ſtrictiorem ordinem de licentia Prouincialis*

Mini-

Google

Miniſtri, remanente eodem ſuperiore, & conuentu.

13 *Iuramentum à Canonicis Inſularum præſtitum de non impedienda translatione eorum Eccleſiæ ad Ordinem Ciſtertienſem valet in eorum præiudicium.*

14 *Hoſpitalarij poſſunt in præiudicium ſuum ſe, & domum ſuam alteri religioſæ domui ſubijcere, & n.46. verſ. Ad tertium, & num ſeq.*

15 *Regularium perſonæ totius conuentus an poſſint ad ſtrictiorem ordinem ſe transferre licentia petita, licèt non obtenta, & num.17. 24. & ſeq.*

16 *Monaſterium vnum poteſt alteri aggregari, & vniri ordinaria authoritate.*
Contrarium, n.24. & ſeqq.

17 *Intellectus, cap. Licet, de Regular. & num. 20. & 28.*

18 *Moniales de iure communi poſſunt ad ſtrictiorem religionem tranſire licentia petita, licet non obtenta.*

19 *Et quid poſt Concilium Tridentinum, & Bullam Pij V. de Clauſura Monialium, & n. 48.*

20 *Spiritus Dei vbi eſt, ibi libertas.*
Declaratur num 48. verſ. Ad confirmationem.

21 *Monialium tranſitus ab vno ad aliud monaſterium in quibus caſibus permittatur ex Bulla Vrbani IV.*

22 *Bulla Vrbani IV. ſuper tranſitu Monialium an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & Conſtitutione Pij V. & n 49.*

23 *Translationem vnius conuentus ad alium fieri poſſe de licentia Ordinarij, qui Authores ſenſerint.*

24 *Intellectus cap. vnic. de religioſ. domib. lib.6. & num.32.*

25 *Argumentum de parte ad totum, vel de ſingulis ad vniuerſos multoties vacat.*

26 *Collegio Iudæorum, vel aliàs illicito legari non poteſt; ſingularibus perſonis ſecus.*

27 *Appellatio generalis à quocumque grauamine non tenet.*

28 *Tranſitus ad ſtrictiorem religionẽ cur facilius permittatur ſingularibus perſonis, quàm conuentui, vel ordini.*

29 *Vnio omnium beneficiorum ſimplicium diœceſis facta ſeminario ab Epiſcopo non valet.*

30 *Rex alienare, ſeu donare non poteſt in præiudicium regni ſui, & contra Regis honorem.*

31 *Maiores Eccleſiæ cauſæ ad Romanam Eccleſiam ſunt referendæ.*

32 *Concilium Lugdunenſe de tranſitu totius conuentus, vel ordinis an habeat locum in ordinibus non reuocatis.*

33 *Religio vna non poteſt ad aliam religionem etiam ſtrictiorem tranſire ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, & num. ſeqq.*

34 *Religionem nouam ſolus Papa poteſt approbare, ſeu confirmare.*

35 *Solemnitas eadem quæ requiritur ad conſtructionem actus, requiritur ad illius deſtructionem.*
Epiſcopi, & Prælati regulares ſupprimere non poſſunt religionem à Sede Apoſtolica approbatam, ibidem.

36 *Vnio translatiua dicitur incorporatio, quæ æquiparatur alluuioni.*

37 *Cum aliquid prohibetur, cenſetur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad illud.*

38 *Monachus translatus ad aliam religionem nihil habet commune cum prima.*

39 *Regularis translatus à religione Fratrum Minorum ad tertium Ordinem S. Franciſci recuperat ius ſuccedendi in bonis ſibi poſt translationem delatis.*

40 *Regulares ſubijciuntur Superioribus illius religionis, ad quam canonicè ſunt translati.*

41 *Monaſteriorum fundationibus Epiſcopi, vel Prælati Regulares derogare non poſſunt.*

42 *Epiſcopi etiam pro vna vice, & de patroni conſenſu diſpenſare nequeunt contra legem in fundatione beneficij.*

43 *Monaſterium venit beneficij appellatione.*

44 *Fratres S. Dominici, & Seruorum mutare poſſunt ſuas Conſtitutiones, ſed non originalia inſtituta religionis.*

45 *Commutatio voluntatum fieri non poteſt ab inferiori à Principe, etiam in melius.*

46 *Legatum diſtribuendum in vſum pauperum applicari non poteſt Presbytero pro Miſſis celebrandis.*

47 *Vnio, ſeu aggregatio vnius cõuentus quatenus fieri poſſit ſine authoritate Papæ, non tamen fieri poteſt multorum conuentuum, vel omnium, & cur.*

48 *Monialibus licentia ſe transferendi ad aliud monaſterium quibus conditionibus concedatur.*

49 *Epiſcopus transferre non poteſt Monialem ab vno ad aliud monaſterium ex cauſa furoris, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

50 *Prælatus Regularis concedens licentiam Moniali tendenti ad epidimiam exeundi è monaſterio, incidit in excommunicationem.*

51 *Monialis poſt Bullam Pij V. educi non poteſt ex vno monaſterio, vt præfici poſſit in Abbatiſſam alterius.*

52 *Bulla Pij V. cur non ſuſtulerit facultatem reducendi Moniales ad monaſteria intra vrbes.*

53 *Regularis non cogitur inuitus ad arctiorem religionem tranſire, niſi propter demerita.*

54 *Monialibus an liceat egredi clauſura in caſo ineuitabilis, & periculoſæ neceſſitatis.*

1 RECOLENTES. Monet Ciſtertienſes vt ſeruent regulam ſecundum primæuam inſtitutionem; hoc dicit primò; & domus religioſa aggregata Ciſtertienſibus eorum mores ſeruare tenetur; hoc dicit ſecundò. Diuiditur in quatuor partes ſecundum Goffred. Hoſtien. & Io. Andr. In prima deciſione Ordo Ciſtercienſium ſecundum antiqua tempora multipliciter commendatur. In ſecunda conſideratis modernis temporibus reprehenditur. In tertia Monachi Ciſtertienſes, vt terminis ſuis antiquis contenti ſint, admonentur. In quarta qualiter domus, quæ Ciſtertienſibus ſe ſubijciunt, ſe eiſdem conformare debeant, inſtruuntur. Secunda ibi, *Dolentes*. Tertia ibi, *Ideoque*. Quarta ibi, *Cæterum*.

2 Nota primò in verſ. *Ideoque*, Monachos Ciſtertienſes teneri regulam obſeruare ſecundum originalia inſtituta: nam etſi textus vtatur verbis hortatorijs ibi, *precibus, & monitis exhortamur*;
3 tamen huic conſilio parendum eſſe ſecundum Hoſtien. in ver. Exhortamur, num. 8. & Cardin. n.4. & ſic verba hortatoria, cum materia propter votum ſit de præcepto, non excludunt obligationem cap. Rogo, iuncta gloſ. 11. quæſt. 3. & cap. 1. de teſtib. vbi gloſ. in ver. Hortamur, exponit, id eſt præ-

præcipimus. Ad idem text. in cap Ad aures, & ibi optima gloſ. in ver. Conſilio, de ætat. & qualitat. & ſcripſi latiùs in c. 1. n. 44 de Conſlit.

4 Quod autem hic dicitur in ſpecie de ordine Ciſtertienſi, generaliter hodie ſtatutu eſt de omnibus religionibus decreto Concilij Tridentini in cap. 1. ſeſſ. 25. de Regular. vbi diſertis verbis præcipitur vt [omnes Regulares tam viri, quàm fœminæ ad regulæ quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant; atque in primis, quæ ad ſuæ profeſſionis perfectionem, vt obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicuius regulæ, & ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum reſpectiuè eſſentiam, necnon ad communem victum, & veſtitum conſeruanda pertinentia fideliter obſeruent.] Et quamuis controuertant Do-
5 ctores, ſi reducatur monaſterium ad primum rigorem regulæ, priſtinamque ſeueritatem, inibi exiſtentes an præcisè compellantur ſeruare illam reformationem; & Oldrad. conſ. 96. tenuerit non poſſe præcisè compelli: tamen contraria opinio eſt communis, quam tenet Innoc. in cap. Super eo, ſupra de regul. & ibi Io. Andr Butr Cardin. & Abbas. Idem Abb. plenè in cap. Ad noſtram, n 4 & ibi latè Felin. num 4. & 5. Dec. num. 5. & 6. & Præpoſ. num. 9. de appell. Butr. in cap. Cum cauſam, n. 14. & 15. de elect. Aluar. Pelag. de plant. eccleſ. lib. 2.
6 cap. 8. col. 4. Pro qua eſt optimus textus in dict. cap. Cum cauſam, in fine, vt ibi dixi in octauo notab. poſt Butr. d. num. 14. & Ioan. de Anan. num. 4. Rationem aſſignat Abb. in d. cap. Ad noſtram, quia per profeſſionem renunciarunt propriæ voluntati, &, vt dicit Summa Aſten. tit. 47. de Regular. art. 3. in 7. quæſt. profitentes profitentur regulam, non conſuetudinem, & propterea ad regulæ obſeruantiam compelli poſſunt. Eidem ſententiæ adhæſit Io. Monach. in cap. 1. num. 7. de regular. lib. 6. & ibi latè Prob. num. 14. & ſeq. qui reſtatur de communi, eamque vti veram, & communem amplexa eſt Rota deciſ. 216. par. 2. diuerſ. per totam, & præſertim, n. 7. & ſeqq.

Demum eamdem ſententiam probauit S. Congregatio Concilij; cenſuit enim poſſe Superiores Regularium inducere reformationem iuxta ipſorum Inſtituta, ſi eorum monaſteria ſint relaxata, & regula collapſa, & ad illam omnes obligare, vt colligitur in fine d. cap. 1. ſeſſ. 25. de regular. Quæ
7 multò clariùs procedunt in Summo Pontifice, qui poteſt religioſis etiam ſtrictiorem vitam indicere, quàm eorum regula exigat, vt per DD. in d. c. Super eo, de regular. & c. Ad noſtram, de appellat. Sicut Bonifacius VIII. indixit vniuerſis Monialibus clauſuram perpetuam, vt in cap. Periculoſo, de Statu Regular. lib. 6. innouato à Concilio Tridentino in cap. 5. ſeſſ. 25. de regular. & Pius V. in Conſtitut. de Monialium clauſura, quæ incipit, Decori; ad eam clauſuræ legem adſtrinxit etiam Sanctimoniales illas, quæ ex fundatione monaſterij ad eam non tenebantur, & Clemens VIII. in decretis de reformat. Regular. in pluribus eos reſtrinxit vltra præſcriptum regulæ. Quod factum eſt etiam in decretis S. Congregationis Concilij de Regular. Apoſtat. & eiect. non ita pridem editis iuſſu Sanctiſſimi D. N. Vrbani VIII. Neque in his poſſunt religioſi reſiſtere, quia vt formaliter dicit textus in c. Si religioſus, de elect. lib. 6. eorum arbitrium non ex ſua (cum velle vel nolle non habeant) ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuerunt, & cuius imperio ſe ſubiecerunt, voluntate dependet: concordat c. Religioſus, de teſtamen. & cap. fin. de Sepultur. eod. lib. & c. Non dicatis, 12. quæſt. 1.

8 Quemadmodum autem poteſt Sedes Apoſtolica arctiorem vitam indicere, ita & primæuum rigorem regulæ, & aſperitatem mitigare, ſicut Monachi Ciſtercienſes, de quibus loquitur hæc decretalis, ex indultis Apoſtolicis poſſunt habere caſtra, villas, molendina, poſſeſſiones, cenſus, iuriſdictiones, & iura, vt refert Rodriq. Quæſt. Regular. tom. 3. qu 75. art. 1. Sed circumſcriptis priuilegijs
9 Apoſtolicis, religioſi omnes, ſaltem in ſubſtantialibus regulæ, tenentur ſe conformare cum originalibus inſtitutis, licet religio ipſa non reformetur, quidquid contra ſcripſerit Nauarr. in d. cap. Non dicatis. Nam Concilium in d. cap. 1. ſeſſ. 25 de regular. non dirigit verba in Superiores, quemadmodum fecit quando voluit arctare illos tantum, & non ſubditos, vt in cap. 8. 10. & 20. eiuſdem ſeſſionis, & ſæpe alibi. Sed loquitur de regularibus per dictionem illam vniuerſalem, *omnes*, quæ neminem excludit, cap. Si Romanorum, 19. diſt. l. 3. ff. de off. Præſid. eiſque præcipit, vt ad præſcriptum regulæ, quam profeſſi ſunt, vitam inſtituant: vnde hoc decretum reſtringere ad Prælatos tantū, nihil eſt aliud, quàm litteræ vim inſerre, & mentem Concilij labefactare; cum præſertim ex ſententia S. Congregationis in his, quæ ſunt contra ſubſtātialia regulæ, Religioſi non excuſentur conſuetudine, quæ potius corruptela dicēda eſt, vt dixi plenè in cap. 2. ſupra eod. Quæ quidem ſubſtantialia vitæ peculiaria cuiuſque Religionis vota &
10 præcepta, de quibus in d. c. 1. tandem ad tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ rediguntur, & hæc tria traditur Chriſtus indicaſſe adoleſcenti Matth. 19. Vendere enim omnia paupertas eſt, ſequi Chriſtum obedientia, & caſtitas, non enim ſequitur qui non obedit; ſic non ſequitur qui non imitatur. Vnde & caſtitatem ſeruare oportet, ſicut & ille ſeruauit. Et cum finis regularis vitæ ſit contemplatio, quomodo fieri poterit, vt poſſit quis contemplari, & euangelicam doctrinam amplecti ſine caſtitate? Quoniam vt legitur Ioan. ep. 1. c. 2. *Omne, quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.*

11 Secundò nota ex illis verbis Decretalis: *Domus illa, quæ de alijs inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint.* Domum religioſam poſſe ex toto ſe transferre ad religionem arctiorem alterius ordinis, vt hic colligunt Anton. de Butr. n. 4. Io. de Anan. eod. n. & Abb. num. 2. Cuius autem authoritate id fieri poſſit, aut debeat, & an ſufficiat licentia petita, licet non obtenta, dicam plenè in ſequenti quæſtione.

12 Extant in Belgio plurima Sāctimonialium monaſteria vulgò Griſearum ſororum tertij Ordinis S. Franciſci nuncupata, quæ etſi in communi viuant, & tria religionis eſſentialia vota emittant; clauſurā tamen non ſeruant. Harum Monialium cura ferè communiter incumbit Miniſtris Prouincialibus Fratrum Minorum S. Franciſci reſpectiuè in ſuis prouincijs ſiue regularis, ſiue ſtrictioris obſeruantiæ; qui ſeriò pro earum reformatione, & maximè clauſura laborant. Quod vt efficacius facere poſsint, aliqui dictorum Prouincialium his Monialibus tranſitum ad alios ſtrictiores ordines tam efficaciter ſuaſeruot, vt aliqui dicta-

tum

Digitized by Google

tum Monialium integri conuentus ſuum primæuũ inſtitutu deſerentes liberè amplexati ſint alios ordines à diuerſis fundatricibus fundatos, qui arctioris ſunt inſtituti, nempe Annuntiatarum à B. Ioanna Regina Galliæ, & Conceptionis B. Mariæ. Qui diuerſi Ordines diuerſum etiam habent viuẽdi modum, diuerſum officium diuinum, cum priùs ad officium B. Mariæ tenerentur, nunc verò ad Romanum, denique alia vota, & diuerſum omnino à primo habitum, & aliam profeſsionem poſt nouitiatus annum, remanente ſolo Superiore, & conuentu eodem.

QVAERO, An Superiores Ordinis Minorum poſsint huiuſmodi tranſitum permittere ad aliam religionem arctiorem, etiam non mutato conuentu, nec Superiore, & illam nouam profeſsionem cum mutatione habitus ſua propria, & ordinaria authoritate recipere: An verò ad id Summi Pontificis requiratur aſſenſus, cum monaſteria huiuſmodi piorum eleemoſynis fundata, & dotata fuerint pro Tertiariis S. Franciſci.

Et quidem poſſe Superiores ordinis hunc tranſitum permittere ſua ordinaria authoritate videtur ſuaderi primò ex hac decretali ibi. *Si enim relictis originalibus ordinis inſtitutis ad communem voluerit is aliorum monaſteriorum iura diuertere*, & ibi: *Cæterum domus illa, quæ de alijs inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint*. nulla enim mentio hic fit de authoritate Apoſtolica, & verba illa, *ſi volueritis*, & verba, *ſe tranſtulerint*, potiùs inſinuant tranſlationem pendere à libera voluntate Congregationis Monachorum.

13 Secundò ad idem adducitur textus in c. Cum dilectus, ſupra de his quæ vi, met. cau. vbi deciditur valere votum, & iuramentum, quod preſliterunt Canonici Inſularum, de non impedienda translatione eccleſię ipſorum ad Ordinem Ciſtertienſem, vbi gloſ. in ver. Eccleſię, notat huiuſmodi translationem fuiſſe validam quantum ad ipſos, licet nõ quantum ad Epiſcopum, cum facta fuerit eo inconſulto, cui propterea nullum ſit pręiudicium, ſed habebit iura Epiſcopalia ſua ſicut conſueuit, vt in cap. Quia monaſterium, de relig. domib. & ſic ſecundum gloſ. nullo reſpectu ad hanc translationem requiritur authoritas Papæ; & ita hunc textum ad hoc allegant ſimpliciter Butr. & Abb. ſupra citati in 2. notab.

14 Tertiò idem ſuadetur ex cap. Inter dilectos, de donat. vbi clarè deciditur poſſe Hoſpitalarios in præiudicium ſuum ſe & domum ſuam alteri religioſæ domui ſubijcere, & donare: & dum in fine additur, nullum præiudicium hinc generari Diœceſano Epiſcopo, hoc indicat eo conſentiente ſubiectionem, & donationem valere in omnibus, nec opus eſſe authoritate Sedis Apoſtolicæ.

15 Quartò idem probatur in cap. Olim, il primo, ſupra de reſtit. ſpoliat. vbi patet ſubiectionem, quam Fratres Humiliati de ſe, & ſuis fecerant magiſtro, & Fratribus militiæ Templi ſub conditione, *Si complaceret Epiſcopo*, fuiſſe validam, vbi Innoc. num 4. in verb. Conditione, dicit ſimpliciter prędictos Fratres Humiliatos bene poſſe ſe dare, ſeu transferre, cùm arctior ſit religio, allegat c. Licet, de Regular. & ita in translatione perſonarum totius domus religioſæ Innocentius videtur velle, vt ſufficiat licentia petita, licet non obtenta. Quod apertius ibi tenet, Hoſtien. num. 11. dicens, benè licuiſſe Fratribus Humiliatis tranſire ad arctiorem, ſecundum Innocen. idque verum eſſe quoad perſonas ſuas petita licentia, licet non obtenta, iuxta textum in d. cap. Licet. Regulam tamen vt ipſe ait, in ipſo loco inſtitutam, vel habitum, vel ſtatum antiquum eiuſdem loci immutare, vel locum alijs ſubijcere ſine authoritate Epiſcopi non poſſunt, nec Epiſcopus debet talibus conſentire ſine conſilio Capituli ſui, c. 2. de ſuppl. neglig. Prælat. cum concord de quibus per eum; niſi hoc fieret Papa authorizante, arg. cap. Fraternitati, de Cler. non reſi. c. Ad audientiam, il ſecondo, de eccleſ. ędific. & cap. Excommunicamus, §. Quia verò, de Hæret. Ita Hoſtien. quem totidem verbis ſequuntur ibidem Io. Andr. num. 29. Bellam. n. 20. verſ. Nono opponitur, Butr. nu. 31. Imola num. 7. Anchar. & Abb. num. 12.

16 Quintò adducitur textus in cap. Sicut vnire, de exceſſ. Prælat. vbi apparet vnum monaſterium poſſe alteri aggregari, & vniri ordinaria authoritate, hac tamen diſtinctione. Nam aut monaſterium ſubeſt Epiſcopo; & poteſt vniri monaſterio, etiam alterius ordinis authoritate Diœceſani, vt ibi clarè deciditur, de conſenſu tamen Capituli, & adhibitis ſolemnitatibus requiſitis in alienatione bonorum eccleſię, vt per Calderin. conſ. *266.* aliàs 4. de reb. eccl. non alien. Hoſtien. in cap. 2. n. 2. in verb. Potius occaſione conceſſionis, de ſuppl. neglig. Pręlat. Aut ſubeſt Superioribus Regularibus, & aggregari poteſt illorum authoritate, vt illic probatur à contrario ſenſu: nam propterea improbatur vnio Prioratus facta à Prælato regulari inconſulto Diœceſano, quia Prioratus ille erat eidem Diœceſano ſubiectus: ergo ſi fuiſſet exemptus, potuiſſet fieri aggregatio ſine illius conſenſu, vt ibi notat gloſ. in ver. In tua Diœceſi.

17 Sextò idem ſuadetur ex generali regula c. Licet,
de regular. nam ſi licet cuilibet religioſo in ſingu-
lari tranſire ad ordinem ſtrictiorem licentia peti-
ta, licet non obtenta; cur non liceat omnibus? SI
vni, cur non decem? Si decem, cur non toti mo-
naſterio? cum idem iuris eſſe debeat de toto quo-
ad totum, ac de parte quoad partem, l. Quæ de
tota, & ibi glo. 1. Bart. & DD. ff. de rei vendic. Pręſertim verò quia de religioſis tranſeuntibus in
18 plurali loquitur text. in cap. Cum ſingula, §. Pro-
hibemus, de præb. lib. *6.* & de Virginibus in com-
muni Concilium Triburienſe cap. 26. in hæc ver-
ba: [Virgines Sacræ ſi pro lucro animę ſuę prop-
ter diſtrictiorem vitam ad aliud monaſterium per-
gere diſpoſuerint, ibidemq; commanere decreue-
rint: Sancta Synodus concedit.] refertur in cap.
Virgines, 20. queſt. 4. & ita licere Monialibus ad
arctiorem religionem tranſire, tradit ibi gloſ. in
ver. Virgines, ſentiens id eis licere licentia petita,
licet non obtenta, dum allegat text. in d. c. Licet.
Idem tenet gloſ. in c. vnico in prine. in ver. Perpe-
tua, de Statu Regular. lib. *6.* & ibi Anchar. & Ge-
min. ambo n. 1. Syluest. in ver. Religio, 7. q. *16.* in
ſecundo dicto, Socin. Senior conſ. 282. Pręſens cõ-
ſultatio, per totum, volum. 2. Decian. conſ. 50. &
circumſcripta, num. 13. volum. 1. Quinimo prædi-
19 ctum can. Virgines, hodie non fuiſſe correctum
per Concilium Tridentinum, in cap. 5. ſeſſ. 25. de
regular. Sicut ſecundum gloſ. pręallegat. non fuit
correctus per d. c. vnicum à Concilio innouatum,
imò nec fuiſſe correctum per Conſtitut. Pij V. ſu-
per clauſura Monialium, opinantur Nauarr. in cap.

Sta-

Statuimus, 19.q.3. in 4.notab.num.48. & conſ.5.
num. 3. verſ. Secundò quod non pridem, de ſtatu
Monach. Rodriq.quæſt. Regular. tom.3.quæſt.53.
art.6. & Sanch. in Decal.tom.2. lib.6. c.7.ſub n.6.
20 Et confirmatur quia facultas tranſeundi in d. c.
Licet. fundatur in ea ratione, quod vbi Spiritus
Dei eſt, ibi libertas; & qui Spiritu Dei aguntur,
non ſunt ſub lege, quia lex non eſt poſita iuſto; &
propterea religioſos impediri non debet quin ad
meliorem frugē tranſmigret, & ſanctioris vitæ pro-
poſitum liberè adimpleat. Hæc autem ratio æquè
viget in omnibus in communi, atque in ſingulis in
particulari; ergo in vtroq; caſu idem Ius ſtatuen-
dum eſt, Clem.2. de Teſtib. gloſ. fin. in cap. Nihil,
de elect.
21 Vltimò pro hac parte affertur Conſtitutio Vr-
bani IV. ſuper inſtitutione ſecundæ regulæ Sanctæ
Claræ, edita 15. Kalend. Nouembris eius Pontifi-
catus anno tertio, quæ incipit, Beata Clara: & ha-
betur in Bullario nouo tom.1.pag.100. vbi primò
ſtatuitur, vt profitentes hanc regulam omni tem-
pore vitæ ſuæ clauſuram firmiter ſeruare tenean-
tur: & mox excipiuntur aliqui caſus, quorum vl-
timus eſt: Niſi de mandato, aut authoritate Car-
dinalis, cui à Sede Apoſtolica generaliter fuerit
iſte ordo commiſſus, monaſterio primo rationabili
cauſa relicto totus conuentus ad monaſteriū aliud
ſe transferret. Quæ quidem facultas hodie com-
petit Miniſtris Prouincialibus, qui in locum Pro-
tectoris ſuffecti ſunt, vt habetur in monumentis
Ordinis Fratrum Minorum in ſecunda impreſſione
fol.213. & in Supplem. fol.72. prout refert priuile-
giorum Collector in Compendio in ver. Clauſura
22 Monialium, §.5. Et eamdem facultatem non fuiſſe
ſublatam à Concilio Tridentino in d. c. 5. ſeſſ. 25.
nec Conſtitutione Pij V. ſuper clauſura Monialiū,
quæ incipit, Decori, edita Kalen. Februarij 1569
tradit nouiſſimè Frater Ludouicus Miranda in
Manuali Prælator. tom.1. in tract. de Monial. q.3.
art.3. verſ. Quantum verò attinet ad ſtatum: eò
quod hic caſus concernat bonum, & vtilitatem
totius monaſterij, ſiue Communitatis. Quin verò
& quandoque pertinere poſſit ad vtilitatem totius
religionis, vt monaſteria ex vno in alium locum
transferantur. Quam ob cauſam Concilium Tri-
dentinum in d. c. 5. Præcipit, vt ſanctimonialium
monaſteria extra mœnia vrbis, vel oppidi cōſtitu-
ta ab Epiſcopo, & alijs Superioribus, ſi ita videbi-
tur expedire, ad noua, vel antiqua monaſteria in-
tra vrbes, vel oppida frequentia reducantur.
23 Quare hanc opinionem videlicet poſſe integrū
conuentum, ſeu domum religioſam ex toto ſe
transferre ad arctiorem ordinem authoritate Or-
dinarij tenet in puncto Feder. de Senis conſ. 29.
Quidam volens, num. 1. verſ. Plus dico, vbi con-
ſuluit ſi ſint duo monaſteria, in quorū altero Mo-
niales ex aliqua cauſa non poſſent honeſtè viuere,
aut ſine penuria, debere Prælatum vtriuſque mo-
naſterij Moniales ex illo educere ad aliud mona-
ſteriū, vbi poſſint vitam honeſtam ducere, & abſq;
penuria, vtrumque monaſterium ad tempus, vel
in perpetuū vniendo: & loquitur in terminis Mo-
nialium S. Claræ, & Prouincialis Miniſtri. Idem
tenet Guidopapa conſ.134. num. 2. verſ. Secundò
præmitto, Abb. hic num. 2. dicens domum reli-
gioſam poſſe ex toto ſe transferre ad religionem
arctiorem alterius Ordinis, authoritate tamen
Superioris interueniente, puta Epiſcopi, per cap. Si
Profſ. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

ent vnire, de exceſſ. Prælat. Qui tamen textus lo-
quitur de vnione duorum monaſteriorum. Sed vbi
non fieret tranſitus cū vnione, ſed religioſi omnes
alicuius conuentus vellent ſe transferre ad arctio-
rē ordinem, tunc Superioris authoritatem non re-
quiri, ſed ſufficere licentiam petitam, licet non ob-
tentam, docent Hoſtien. Ioann.Andr. & omnes in
cap. Olim, il primo, de reſtit. ſpoliat. quos retuli-
mus ſupra num.15. & eſt de mente gloſ. in cap. In-
ter dilectos, in ver. Adiudicare, de donat. & Ioan.
de Anan. hic in vltimo notab. dum ait vnam Ec-
cleſiam etiam alterius religionis, & habitus poſſe
cum clericis ſuis ſe trāsferre ad regulam ſtrictio-
rem, ſicut etiam perſona in cap. Licet, de Regul.
& ſimpliciter ſufficere licentiam petitam, ex recē-
tioribus tenent Gregorius Lopez, l. 9. in ver. Reli-
gioſos, tit. 7.part.1. Rodrig. quæſt. regul. tom. 3.
q.52. art.6. vbi allegat Franciſcum Marc. qu. 965.
aliàs eſt 963. n. 4. par. 1. & ſequitur Thom. Sanch.
licet prædicta non alleget, in Decalogo lib. 6. c.7.
num.7. Vnde hanc ſententiam videntur amplecti,
antiqui, & moderni Doctores.
24 Verum etſi hæc valde vrgere videantur, illis ta-
men non obſtantibus, exiſtimo ſecundum ea, quæ
proponuntur in themate, hunc tranſitum fieri non
poſſe ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ.
Moueor primò per textum in cap. vnico, §.fin.
de relig. domib. lib.6. vbi Gregorius X. in Conci-
lio Lugdunenſi ſic ſtatuit. [Ad hæc perſonis or-
dinum, ad quos conſtitutio præſens extenditur,
tranſeundi ad reliquos ordines approbatos licen-
tiam concedimus generalem.] ita quod nullus
ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum ſe,
ac loca ſua totaliter transferat Sedis eiuſdem ſu-
per hoc permiſſione ſpecialiter non obtenta. Ecce
igitur textum apertum, in quo tranſitus conuen-
tus, vel ordinis ad aliam religionem totaliter fieri
25 non poteſt ſine licentia, & conſenſu Eccleſiæ Ro-
manæ, vnde gloſ. in ver. Totaliter. [Nota, inquit,
non idem in toto quoad totum, quod in parte
quoad partem: totus ergo ordo, vel conuentus
ipſius Ordinis ad alium ordinem, vel conuentum
ſe transferre non poterit.] vbi etiam notat Gui-
lel. licere ſingulariter, quod non licet vniuerſali-
ter; ſimiliter Io. Monach. ibi num 9. notat permitti
tranſitum ſpecialem, non generalem, & ſequitur
Io. Andr. num.4. in gloſ. vlt. Gemin. in §. Ad hæc,
in princ. vbi generaliter tradit facilius dari licen-
tiam tranſeundi ſingulari, quàm vniuerſitati: &
ſic non ſemper idem iuris eſſe de toto quoad to-
tum, quod de parte quoad totum.
26 Quod pluribus exemplis cōfirmari poteſt: nam
videmus collegio Iudæorum, vel aliàs illicito le-
gari nō poſſe: & tamen ſingularibus perſonis col-
legij licitè legatur, l. Cum ſenatus, ff. de reb. dub.
l.1. C. de Iudæis. Quæ iura ad propoſitum noſtrū
allegant Guilel. & Io. Andr. vbi ſupra. Item ge-
neralis ratio caſuum fortuitorum non valet in in-
dicijs; ſecus ſi ſpecialiter exprimantur, l. Sed etſi
quis, §. Quæſitum, ff. Si quis cantion. ſecundum
27 Io. Monach. Item valet appellatio ſpecialis ſi cau-
ſa probabilis exprimatur, cap. Vt debitus, ſupra
de appellat. & tamen generaliter interpoſita ſuper
omni cauſa, quæ aliquo tempore poſſet moueri,
non tenet, c. Inter cætera, eod. tit. vbi gloſ. in ver.
Appellationem, pariter notat non valere, aut lice-
re in genere quod valet, aut licet in ſpecie, & allegat
cōcord. Alia iura ad hoc allegat Franciſc. Boattin.

& poſt eum Io. And. loco cit. c. Relatum, il 2. de te-
ſtam. c. Ad audientiã, de ciet. non reſid. & c. Apo-
ſtolicæ, de donat. Argumentum igitur de parte
ad totum, vel de ſpecie ad genus generaliter non
procedit, vbi eſt dare rationem diuerſitatis, vt per
DD. in l. Quæ de tota, ff. de rei vendicat.

28 Et ex his tollitur fundamentum deſumptum
ex cap. Licet, de Regular. & ex c. Virgines, 20. q. 4.
quia illa iura loquuntur de ſingularibus perſonis
tranſeuntibus, non de vniuerſa Congregatione,
vel ordine. Inter hæc autem magna viget ratio
diuerſitatis: nam per tranſlationem totalem vni-
uerſitatis, vel ordinis decointatur; vel annihila-
tur religio ipſa, quod non contingit per tranſla-
29 tionem ſingularium perſonarum. Et propterea
in ſimili quamuis Epiſcopus poſſit vnire vnam,
vel duas Eccleſias, cap. Sicut vnire, de exceſſ. Præ-
lat. non tamen vnire poteſt omnes, quia ſic colla-
tiones, & iura ſuæ menſæ Epiſcopalis euacuaret
prodigalitate quadam, vt Oldrad. inquit conſ. 263.
In quæſtione, num. 2. verſ. Præterea dato. Cuius
ſententiam aliàs ſequuta eſt S. Congregatio Con-
cilij: nam cõſulta ab Epiſcopo Bellunen. An vnio
omnium beneficiorum ſimplicium diœceſis facta
ſeminario ſit valida: reſpondit non eſſe validam.
30 Et ob eamdem rationem quamuis Rex poſſit va-
lidè alienare, & donare, cap. Abbate, de re iudic.
lib. 6. Oldrad. conſ. 94. Eleganter, circa fin. n. 23.
verſ. Sed quid in caſu præſenti, tamen ſecus eſt ſi
alienatio regnum diminueret, aut grauiter læde-
ret dignitatem, textus eſt, qui de Rege Hunga-
riæ loquitur, in cap. Intellecto, de iureiur. no-
tat Bart. in l. Prohibere, §. Plenè, ff. Quod vi aut
clam. Bald. conſ. 159. Super eo, nu. 3. verſ. Et hæc
vera ſunt, & num. 7. verſ. Inſuper præſupponen-
dum, lib. 3. Oldrad. vbi ſupra, & multo magis ſi
alienatio euacuaret, vel annihilaret iura, & ſtatum
regni, vt per Abb. qui loquitur in Rege Franciæ, in
conſ. 3 Nitar, col. 18. & ſeq. lib. 2. & Paul. de Ca-
ſtro conſ. 70. Quia fruſtra num. 6. verſ. Sed poſito,
lib. 1. Vbi de Rege Poloniæ. Quippe ex totali
trãſlatione Vniuerſitatis cõuentus ſuppreſſi enor-
miter læduntur, vt per Feder. de Sen. conſ. 29. Qui-
dam volens, nu. 2. verſ. Præſuppoſito, & per tranſ-
lationem totius Ordinis religio ipſa euacuatur, &
annihilatur: vnde rei grauitas efficit, vt tranſlatio
huiuſmodi ſit Sedi Apoſtolicæ reſeruata, vt in d. §.
31 Ad hæc. Maiores enim Eccleſiæ cauſæ ad Roma-
nam Eccleſiam ſunt referendæ, cap. Maiores, de
Baptiſ. cap. Dudum, 3. quæſt. 6. & cap. 1. de tranſl.
Epiſc.

32 Nec obſtat quod Boattinus relatus à Io. And.
in d. cap. vnico, num. 4. dicat ibi eſſe caſuale, vt
non poſſit tota domus religioſa, quod poteſt pars
illius, & Petr. de Anchar. Ibidem num. 2. Similiter
teneat illud eſſe ſpeciale in ordinibus, qui in ſeipſis
debent deficere; ſed in alijs ordinibus poſſe totum
conuentum ſe transferre ad arctiorem authorita-
te Epiſcopi cum Capituli conſenſu. Id inquam
non obſtat, quia vt formaliter dicunt in cap. 1. ſu-
pra de Pact. Hoſtien. num. 4. & Io. Andr. num. 8,
cum caſus ſpeciales non ſint recipiendi, niſi ratio
ſpecialitatis reddatur, vt notatur in c. Si quando,
de reſcript. Reddant rationem ſpecialitatis de
prædictis ſufficiẽtem, & ſic eis adhæreamus: aliàs
enim ad ſpecialitatem confugere, dicit eſſe refu-
gium miſerorum gloſſa magna circa princ. in l. Fi-
lium quem habentem, C. famil. erciſc. Quam

tamen rationem afferre non poſſunt, imo contra-
rium ſic oſtendo: nam ab ordinibus, qui in ſeipſis
debent deficere, licet tranſire etiam ad æqualem,
vel laxiorem, quia text. in d. cap. vnico, §. fin. de
relig. domib. lib. 6. dicit, Licentiam concedimus ge-
neralem, & ibi hoc notant Archid. Io. Andr. Ge-
min. & alij; & tamen hoc non licet in alijs ordi-
nibus, cap. Licet, de Regular. Concilium Triden-
tinum c. 19. ſeſſ. 25. de Regular. Et ſic facilius da-
tur tranſitus à primò dictis ordinibus, quàm ab
alijs approbatis. Et ratio eſt manifeſta, quia de
ordinibus, qui debent deficere, Eccleſia non eſt
amplius ſollicita, quin potius optat, vt ſuperſtites
illorum reliquiæ quantocyus extinguantur. Et
propterea concedit illorum perſonis liberam fa-
cultatem tranſeundi ad quamcumque religionem
ex approbatis, etiam minorem: ergo ſi in huiuſ-
modi ordinibus, à quibus trãſitus faciliùs permit-
titur; non poteſt integer ordo ad alium ordinem,
vel conuentum ſe, ac loca ſua totaliter transferre
ſine Apoſtolica authoritate, vt ibi deciditur: lõge
minus id facere poterunt alij ordines, vel conuen-
tus: non enim intelligo qua ratione perſonis or-
dinum reuocatorum non liceat collegialiter ſe
transferre ad alias religiones ſine licentia Papæ, &
tamen hoc liceat collegialiter perſonis aliorum
ordinum non reuocatorum, quibus quidem per-
ſonis ſingulariter tranſitus difficilius permittitur:
vnde ex maioritate rationis, & à fortiori exiſtimo
canonem Concilij Lugdunenſis in d. §. fin. habere
locum etiam in ordinibus non reuocatis. Ad hoc
cap. Conſtitutionem, de Regular. lib. 6. vbi Con-
ſtitutionem Innocentianam, quæ prohibet Con-
uerſorum profeſſionem recipi ante annum proba-
tionis elapſum, Alexander IV. ad Fratrum Prædi-
catorum, & Minorum Ordines declarauit exten-
di; & Bonifacius VIII. pari ſimilitudine rationis
inductus declarationem eãdem ad aliorum Men-
dicantium Ordines prorogauit, vbi pondera Boni-
facium non prorogaſſe Conſtitutionẽ, ſed declara-
tionem ob rationis identitatem: Ergo Conſtitutio,
quæ de aliquibus ordinibus loquitur, habet locũ
etiam in alijs, in quibus viget eadem ratio. Quod
tenet Petr. de Tuderto poſt conſ. 25. Federic. de
Sen. cuius opinionis fuit etiam Lapus Abb. ad cõ-
ſultationem Federici in 8. reſponſione data Fede-
rico in conſilio eiuſdem Federici 88.

33 Moueor ſecundò, quia ſi liceret conuentui, vel
Congregationi ex toto ſe transferre ad aliam re-
ligionem ſtrictiorem ſine licentia Summi Pon-
tificis, vtique idem liceret integro ordini, ſeu
religioni: Non enim eſt dare rationem diuerſita-
tis cur liceat vni, duobus, vel pluribus conuenti-
bus, aut vni, vel pluribus prouincijs; & non li-
ceat omnibus. Imo quoad beneplacitum Apoſto-
licum tranſlatio integri ordinis, & vnius conuen-
tus æquiparantur in d. c. vlt. §. fin. de relig. domib.
lib. 6. Sed conſequens eſt falſum, quia integer or-
do nullo caſu poteſt ſe ad alium ordinem trãſferre
ſine authoritate Romani Pontificis: ergo & an-
34 tecedens. Minor probatur, quia ſolus Papa po-
teſt nouum ordinem, ſeu religionem approbare,
ſeu confirmare, cap. vnico, de voto, lib. 6. & ibi no-
tat gloſ. in ver. Per Sedem Apoſtolicam, c. fin. de
relig. domib. & d. cap. vnico, vbi Franc. nu. 1. in 3.
35 notab. eodem tit. lib. 6. Ergo ſolus Papa poteſt or-
dinem, ſeu religionem approbatam infirmare, vel
ſupprimere; ſicut fecit Gregorius X. in d. c. vnico.

Nihil

nihil enim tam naturale eſt, quàm eo genere quodque diſſoluere, quo colligatum eſt, l. Nihil tam naturale, & l. Ferè, la ſeconda, ff. de reg. iur. Bald. conſ. 28. Super eo, n. 1. verſ. Nam regula generalis eſt quod prout quodque producitur, ſic reſoluitur, lib. 3. & Dominus par ius, & ſoluendi eſſe voluit, & ligandi, qui vtrumque pari conditione permiſit dicit textus in c. Verbum, depœnit. diſt. 1. & eadem ſolemnitas quę requiritur ad constructionem actus, requiritur ad illius deſtructionem. Roman. conſ. 65. Viſo themate, num. 2. verſ. Hoc enim, & conſ. 216. Viſis, in princ. Epiſcopi autem, & Prælatis regulares poteſtatem non habent ſupprimendi religionem à Sede Apoſtolica approbatam, quia inferior iura Superioris infringere, ſeu relaxare non poteſt, c. Inferior, 21. diſt. c. Cum inferior, de maior. & obed. Clem. ne Romani, de elect. & eſt expreſſum in cap. Inſtitutionis, 25. q. 2. ſecundum Archid. in cap. Licet canon. n. 3. verſ. Et
36 ibi aſſertiuè dixit, de elect. lib. 6. Sed per huiuſmodi totalem translationem, & aggregationem ordo aggregatus remanet ſuppreſſus, & translatus in corpus, & naturam religionis, cui eſt aggregatus, ſeu incorporatus, vt colligitur ex hac decretali in verſ. Si enim relictis, ibi, Communi iure cenſeri, & clarius ibi, [In ſocietatem ordinis, & habitus identitatem aſſumptas,] & tenet gloſ. in ver. Coaptent. Collectar. verſ. Sed hic loquitur de adhærentia per modum aggregationis & Feder. de Sen. conſ. 29. Quidam volens, Calderin. cõſ. 275. verſ. Confirmatur ratio, aliàs, 13. de reb. eccl. non alienan. Vnio enim translatiua dicitur incorporatio, quę ęquiparatur alluuioni, vt dicit Angel. conſ. 247. Punctus Papa vniuit, vbi loquitur de vnione monaſterijo S. Pontiani monaſteri Montis Oliueti Lucani diœceſis. Ergo hęc translatio extinctiua, ſeu ſuppreſſiua religionis translatæ fieri non poteſt ſine authoritate Sedis Apoſtolicę. Et
37 confirmatur, quia cũ aliquid prohibetur, cenſetur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad illud, l. Oratio, ff. de Sponſal. Feder. de Sen. conſ. 163. Super inuocatione, n. 4. & hanc dicit eſſe regulam Signorol. conſ. 160. num. 4. & ideo prohibita electione prohibetur poſtulatio, quia per eam peruenitur ad electionem, quæ eſt illi coniuncta, c. In cauſis, de elect. Abb. conſ. 65. Ad deciſionem, n. 3. verſic. Circa quartum, lib. 2. & interdicto matrimonio cenſentur interdicta ſponſalia, per quæ ad matrimonium peruenitur d. l. Oratio. Abb. vbi ſupra; & prohibitus alienare, cẽſetur prohibitus quoſcumque actus facere, quibus alienatio illa ſequi poſſet, Bald. in l. Quoties, la prima, num. 1. C. de fideicomm. Sed per totalem translationem, & ſuppreſſionem Conuentuum perueniri poteſt ad ſuppreſſionem totius religionis, vel ordinis, quod eſt prohibitum, vt oſtenſum eſt ſupra: ergo hæc totalis translatio, & ſuppreſſio itidem prohibita eſt.

38 Moueor tertiò, quia ſi poſſent Moniales collegialiter tranſire ad arctiorem ordinem licentia petita, licet non obtenta, hinc eſſet aperta via, qua Sanctimoniales omnes poſſent ſe eximere à iuriſdictione Epiſcoporum, & ſe ſubijcere Superioribus Regularibus. Quandoquidem poſſent petere licentiam tranſeundi ab ordinario; eoque licentiam denegante, liberè tranſire iuxta terminos d. cap. Licet, de regular. & per hanc translationem remanerent liberatæ à Superioritate Epiſcopi: hęc enim eſt natura translationis, vt Monachus translatus, nihil habeat commune cum prima religione, à qua transfertur, vt conſtat ex Concilio Calcedonenſi in c. Si quis iam translatus, 21. q. 2. & deſinat eſſe filius primæ religionis, vt inquit, gloſ. in cap. Statutum, in ver. Reſtituat, in fin. 18. q. 1.
39 Ob quam rationem S. Congregatio aliàs declarauit Regularem ex indulto Apoſtolico à religione Fratrum Minorum de Obſeruantia ad tertium Ordinem S. Franciſci ex legitima cauſa translatum, recuperare ius ſuccedendi in bonis ſibi ex teſtamento, vel ab inteſtato poſt translationem delatis, & acquirere ſecundæ religioni; & ſic Congre-
40 gatio Monialium poſt canonicam translationem remaneret aggregata, & incorporata ſecundæ religioni, vt dictum eſt in pręcedenti arg. num. 36. & conſequenter ſubiecta eſſet tantummodo Prælatis ſecundæ religionis. Quod colligitur etiam ex hoc textu ibi: [Si enim relictis originalibus inſtitutis ad communia volueritis aliorum monaſteriorum iura diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri.] Necnon ibi: [Domus illę, quæ de alijs inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint, veſtris omnino ſe ſatagant vſibus conformare; & ſic in omnibus religioni veſtræ coaptent, vt quemadmodum gaudent ſe in ſocietatem Ordinis, & habitus identitatem aſſumptas, ſic etiam ſe lætentur veſtris inſtitutionibus conformatas. Quæ quidem verba toties geminata, vniuerſalia, & prementia neceſſariò ſupponunt Monachos translatos ſubijci debere ſuperiori ordinis, cui per translationem vniti, & incorporati reperiuntur: Cum enim omnes ſint effecti vnum corpus, non debent duplici iure cenſeri, vt dicit gloſ. in verb. Communi iure per text. in cap. Cognouimus, in fine 12. q. 2. & cap. Cum in tua, ſupra de decim. Imò eſſet veluti monſtrum, vt vnum corpus ſubeſſet diuerſis capitibus, c. Quoniam in pleriſque, ſupra de offic. ordinar. Præterquamquod ſi à Monachis ſingularibus liceret arguere ad vniuerſos, vt contendunt aduerſarij, certè abſonum eſſet, ac ferè impoſſibile vt ſingularis. Monachus tranſiens ad religionem ſtrictiorem iuxta d. cap. Licet, non ſubeſſet Superioribus illius Religionis. Quomodo enim poſſet in practica obſeruari, vt religioſus ille in aliorum ſocietatem aſſumptus communem Superiorem non recognoſceret, cum dignum ſit, vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, communem ſentiant in legibus diſciplinam, vt hic in tex. Demum de translatis hoc eſt expreſſum in decreto Concilij Tridentini, cap. 11. ſeſſ. 14. ibi: Vt in ordine ipſo, ad quem transfertur ſub ſui Superioris obediẽtia in clauſtro perpetuo maneat.] Et per conſequens idem dicendum eſſet in conuentu, ſeu congregatione Monialium poſt canonicam tranſlationẽ. Hoc autem eſſe inconueniens vt Monialibus vniuerſis liberum ſit ſubtrahere ſe à cura, & regimine Epiſcoporum, & Regularibus ſe ſupponere, tam notum eſt, vt probatione non egeat: ergo inconueniens eſt etiam id ex quo ſequitur, nempe vt liberum ſit Congregationibus Monialium ad arctiorem ordinem tranſire licentia petita, licet non obtenta.

41 Moueor vltimò, quia monaſteria Monialium, de quibus agitur, ex largitionibus fidelium ſupponuntur inſtituta, & fundata fuiſſe ſub regula tertij Ordinis S. Franciſci. Huic autem legi fundationis Epiſcopi, vel Prælati regulares derogare non poſſunt ſtatuendo vt deinceps monaſteria ſint ſub

Z 2 regu-

regula alterius ordinis, & ſub alia inuocatione, ſeu
titulo, & Moniales nouum habitum induant, & aliā
profeſſionem emittant diuerſam à primæua inſti-
tutione: hęc enim fieri non poſſunt ſine commu-
tatione voluntatum, quæ Sedi Apoſtolicæ tantum
eſt reſeruata; vt in Clem. Quia contingit, de relig.
domib. & ibi notat gloſ. in ver. Sedis Apoſtolicæ,
42 & Abb. num. 3. verſ. Solus Papa. Idem probatur
in decreto Concilij Tridentini in cap. 6. ſeſſ. 22. &
de fundationibus eſt expreſſum in cap. 5. ſeſſ. 25.
de reform. vbi ſtatuitur, vt quando ex beneficio-
rum quorumcumque erectione, ſeu fundatione
qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera
ſunt iniuncta, eis non derogetur. Super quo de-
creto S. Congregatio Concilij conſulta, An Epi-
ſcopus pro vna vice diſpenſare poſſit contra legem
in fundatione beneficij, accedente Patronorum
conſenſu, iuxta tradita per DD. in cap. Cum ac-
ceſſiſſent, de Conſt. reſpondit non poſſe, & d. cap. 5.
ſuſtuliſſe facultatem, de qua per Doctores in d. cap.
43 Cum acceſſiſſent. Appellatione autem beneficio-
rum, cum Cōcilium vtatur dictione illa vniuerſali,
quorumcumque, quæ nihil excludit, cap. Solitæ, de
maior. & obeden. & materia ſit fauorabilis, l. 1.
C. de Sacroſanct. Eccleſ. etiam monaſteria conti-
nentur, cap. Cum inter, de re iudic. Calderin. con-
ſil. 293. num. 2. verſ. Item verba generalia, aliàs 1.
44 de rer. permut. Vnde ſecundum Io. Andr. in c. Sa-
nè de regular. in Nouell. quem refert, & ſequi-
tur Anchar. conſ. 32. Præmittenda ſunt, n. 1. verſ.
Vlterius etiam præmittendum eſt, quamuis Fra-
tres Seruorum, & S. Dominici, qui ſunt ſub re-
gula S. Auguſtini, poſſint recedere ab illis Conſti-
tutionibus, quas vltra regulā induxerunt: non ta-
men recedere poſſūt à regula, & ab inſtitutis ori-
ginalibus fundationis. Quinimò adeò illibatè cu-
ſtodiri ſolet lex fundationis à Sede Apoſtolica, vt
nec Concilium Trident. illi vnquam derogauerit,
niſi in duobus caſibus, in quibus pro Eccleſiarum
Cathedralium, & religionum reformatione ne-
ceſſarium fuit tollere priuilegia, etiam in limine
fundationis, nempè in cap. vlt. ſeſſ. 25. de regular.
& in cap 6. ſeſſ. 25. de reform. Priuilegia enim hu-
iuſmodi ſunt ex titulo oneroſo, & ex pacto, & con-
uentione, quibus vix Summus Pontifex ſolet de-
rogare, c. Significatum, & ibi dixi poſt Innocen.
& Hoſtien. & alios ſupra de Præben. Quamobrem
cū monaſteria hæc in Belgio ab initio fuerint fun-
data ſub regula tertij Ordinis S. Franciſci, non in-
telligo qua authoritate poſſit Prouincialis Mini-
ſter dictam fundationem immutare, & à primæ-
uis, & originalibus inſtitutis recedere derogando
voluntati piorum fundatorum qui fortè prędictam
regulam elegerunt ob peculiarem affectum, ſeu
deuotionem erga illam, vel ob aliam ſpecialem
cauſam.

45 Nec refert quod mutatio fiat in meliùs tranſ-
eundo à laxiori ad ſtrictiorem vitam: Etenim nec
in melius fieri poteſt commutatio voluntatis ſine
authoritate Sedis Apoſtolicæ, vt tradit Cardin. in
d. Clem. Quia contingit, num. 11. de relig. do-
mib. vbi format hanc quæſtionem: Teſtator diſpo-
ſuit vt erigeretur Hoſpitale per executores in fun-
do ſuo, & dotaretur ad vſum pauperum; Execu-
tores volunt authoritate Diœceſani facere eccle-
ſiam religioſorum; An poſſint? & refert Io. Andr.
cum quibuſdam alijs cōſuluiſſe pro parte affirma-
tiua hoc fundamento, quia qui melius, & magis
facit, non facit aliud, ſed idem. Plus autem eſt ec-
cleſiam religioſorum facere, quàm Hoſpitale. Fa-
cit, cap. Scripturæ, de voto, & cap. Plus, de regul.
iur. lib. 6. Contrarium tamen determinat ibi Car-
dinal. per litteram d. Clem. Et quia voluntas de-
functi pro lege ſeruanda eſt, cap. Vltima voluntas,
13. q. 2. c. Tua, de teſtam. c. Cum Marthæ de ce-
lebrat. Miſſar. Nec plus hoc caſu continet minus,
c. Cui de non Sacerdotali, & cap. Cum in illis, de
præb. lib. 6. & dicit in hoc reſidere Land. & ad id,
quod dicitur; Qui melius, & magis facit &c. Reſpō-
det procedere quando minus continetur ſub ma-
iori, prout loquitur, d. cap. Scripturæ, aliàs ſecus,
46 vt per eum. Idem tenet ibi Imol. q. 9. Abb. in cap.
Tua nos. num. 4. ſupra de teſtam. Rochus de Cur-
te in tract. de iurepatr. in ver. Conſtruxit, nu. 22 &
23. Et ob hanc rationem panem in vſum pauperū
diſtribuendum ex præſcripto teſtatoris non poſſe
per inferiorem à Papa applicari Presbytero pro
Miſſis celebrandis, licet hoc ſit melius, fuit deci-
ſum in Capella Tholoſana, vt in deciſ. 26. per cap.
Nos quidem, de teſtamen. per d. Clem. Quia con-
tingit, de relig. domib. per §. Si quis ædificatio-
nem, in authen. de eccleſ. tit. collat. 9. per l. Si quis
ad declinandam, §. penult. C. de Epiſc. & Cler. In
caſu autem propoſito tertius Ordo S. Franciſci,
quod eſt minus, non continetur ſub ordine An-
nuntiatarum, aut Conceptionis B. Mariæ, quod
eſt plus; ſed ordines ſunt omnino diuerſi, vt ſup-
ponitur in themate.

Non obſtant contraria. Ad primum enim de-
ſumptum ex hac decretali, reſpondetur textum
non aperire qua authoritate fuerit facta tranſla-
tio. Et ſupponendum eſt fuiſſe factam canonicè,
& ſic authoritate Sedis Apoſtolicæ, cum aliàs non
ſit canonica, vt in ſuperioribus probatum eſt.
Nec aduerſantur verba, *ſi volueritis, & ſe tranſtu-
lerint*, quia non excludunt authoritatem Superio-
ris, ſed ſolum probant tranſitum fieri non poſſe
ſine voluntate, & conſenſu tranſeuntium: nemo
enim inuitus cogitur ad arctiorem ordinem mi-
grare, gloſ. in cap. Geſta in ver. Creſcere 74. diſt.
gloſ. 2 in c. penult. 32. q. 1.

Ad ſecundum reſpondet gloſ. 1. in fin. in eodem
cap. Cum dilectus, de ijs quæ vi, met. cau. videli-
cet Canonicos ibi non ſubieciſſe eccleſiam Ordini
Ciſtercienſi, ſed tantum ſeipſos perſonaliter obli-
gaſſe ad ſeruandam illorum regulam. Benè autem
potuerunt promittere non impedire tranſlationē
eccleſiæ ſuæ ad ordinem Ciſtercienſem faciendam
ab illis, ad quos pertinet.

Ad tertium, quartum, & quintum reſpondetur
hodie ſtandum eſſe diſpoſitioni Concilij Lugdu-
nenſis in d. §. Ad hęc, quo prohibetur tranſitus
vnius conuentus, vel Ordinis ſine authoritate Se-
dis Apoſtolicę, licet iura antiqua viderentur hoc
permittere Diœceſano, vt in contrarijs. Prętere
quatenus iura antiqua non ſint correcta per dict.
cap. Vnicum, ex notatis per gloſ. in c. Conſtitu-
tionem, in ver. Prorogamus, de regular. lib. 6. ta-
men ſunt declaranda, vt non procedant vbi agi-
tur de commutatione voluntatis, vt in caſu præ-
ſenti. Hæc enim fieri non poteſt etiam in melius
ſine authoritate eccleſię Romanæ, vt oſtenſum
eſt ſuprà in vltimo fundamento pro hac parte. Vl-
47 terius iura antiqua intelligi poſſunt procedere in
tranſlatione, ſeu aggregatione vnius conuentus
tantum, non autem multorum, vel omnium. Nam

textus

textus in d. cap. Inter dilectus, expreſsè loquitur
de Hoſpitalatijs S. Allucij, qui hoſpitale ipſum ſup-
poſuerunt Hoſpitalatijs S. Sepulcri, & cap. Olim,
el primo, de reſtit. ſpoliat. itidem loquitur de Fra-
tribus Humilitatis Domus Caluentię, qui ſe, &
ſua ſubiecerunt Fratribus Militię Templi, & cap.
Sicut vnire, de exceſſ. Prȩlator. de vnione mona-
ſterij Gradenſis facta monaſterio de Accato. Ab
vnione autem, & ſuppreſſione vnius monaſterij
non licet inferre ad vnionem, & ſuppreſſionẽ mul-
torum, vel omnium, quia per ſuppreſſionem mul-
torum decoloratur, ſeu deformatur tota religio,
quę per diſmembrationem ſcinditur, & enormi-
ter lęditur; & per ſuppreſſionem omnium religio
ipſa ex toto extinguitur, & annihilatur: quod in-
ferioribus non permittitur ſine authoritate Sum-
mi Pontificis, vt probatum eſt ſupra num. 28. &
ſeqq.

Ad ſextum, nempe ad cap. Licet, de Regular. &
cap. Virgines, 20. q. 4. Patet reſponſio ex dictis ſu-
pra in primo fundamento pro hac ſententia n. 24.
48 & ſeqq. Prȩterea facultas, quam de iure commu-
ni habebant Moniales tranſeundi ad ſtrictiorem
religionem licentia petita, licet non obtenta, iuxta
gloſ. in d. cap. Virgines, & alios ſupracitatos n. 18.
ſublata fuit per Conſtitutionem Pij V. Decori, ſu-
per clauſura Monialium: quidquid perperam ſcri-
pſerint in contrarium Nauarr. Rodrig. & Sanch.
citati eod. nu. 18. contra quos tenet Azor. tom. 1.
inſtit. moral. lib. 13. cap. 8. q. 1. & ita ſępius decla-
rauit S. Congregatio tam Concilij, quàm Epiſco-
porum, & Regularium, quę etiam tranſeundi li-
centiam non concedit, niſi adiectis conditionibus
infraſcriptis, videlicet. Dummodo Superiorum
primi monaſterij, & Monialium transferendarum
accedat aſſenſus, & non antea ab eodem mona-
ſterio Moniales egrediantur, quàm conſtet ſecun-
dum paratum eſſe illas recipere, & in eo capitula-
riter, & per ſecreta ſuffragia recipiantur; vt dotem
à cęteris Monialibus prȩſtari ſolitam perſoluant;
ipſaque tranſlatio conſanguineis, grauibuſque ma-
tronis, & his deficientibus, alijs pijs, honeſtiſque
perſonis concomitantibus fiat, atque ab vno ad
aliud monaſterium abſq; diuerticulo rheda clau-
ſa, vel ſaltem earumdem Monialium oris parte ve-
lata, & ea modeſtia, qua ſponſas Chriſti decet, re-
ctà procedatur, nullibique pernoctetur, niſi hoſpi-
tij cauſa apud honeſtas perſonas, vel vbi monaſte-
ria Monialium repererint, apud eaſdẽ Moniales,
quas Ordinarij loci accedente licentia, beneuolas
inuenerint receptrices; ac demum omnis eis ſpes
ad primum monaſterium redeundi pręſenti decre-
to penitus cenſeatur ablata. Et ita multoties vi-
di obſeruatum. Aliquando etiam dictũ fuit tranſ-
lationem faciendam eſſe de conſenſu proximiorũ
conſanguineorum, ideſt parentum, fratrum, & ſo-
rorum Monialium transferendarum, vt in caſu Ia-
nuen. die 13. Iulij 1607.

Ad confirmationem reſpondet ſingulariter In-
nocentius III. in c. Niſi cum pridem, §. Verum,
verſ. Sed dices; ſpiritus vbi vult ſpirat ſupra eod.
49 Ad vltimum reſpondetur Conſtitutionem Vr-
bani IV. in omnibus illis caſibus, in quibus indul-
get, vt Moniales tranſire poſsint ab vno ad aliud
monaſterium, fuiſſe abrogatam per poſteriorem
Conſtitutionem Pij V. de clauſura Monialium; &
ita ſæpius fuit reſolutum, & in hoc decipitur Mi-
randa, qui contrarium tenet; vnde cùm eſſet ab
Epiſcopo tranſlata Monialis à ſuo ad aliud mona-
ſterium, & in eo propter furorem manere non
poſſet, nec Monialibus parere vellet, & conſangui-
nei petijſſent, vt eam domi expenſis monaſterij re-
tinere poſſent: S. Congregatio Concilij cenſuit
ſcribendum Epiſcopo, non potuiſſe eum abſque
Sedis Apoſtolicæ licentia illam transferre ad aliud
monaſterium ex Conſtitutione Pij V. propterea
iubeat, & curet eam reduci ad ſuum monaſteriũ,
& cæteris Monialibus parere, adhibitis etiam vin-
culis, ſi opus fuerit. Rurſus cum eſſet dubitatum
an monaſterium de Xixena ſitum in loco paludo-
ſo, propter quem aër ſit inſalubris, & periculoſæ
infirmitates Moniales inuadunt, comprehende-
tentur in prȩdicta Bulla Pij V. de clauſura Monia-
lium, adeout Moniales exire non poſſent ad curã-
das iſtas infirmitates: Sacra Congregatio cenſuit
cõprehendi hoc monaſterium in Bulla Pij V. licet
adiecerit hunc caſum dignum eſſe prouiſione ſpe-
ciali, vt quę infirmitatibus illis propter aëris in-
tẽperiem premuntur, poſsint de conſilio vtriuſq;
Medici, & licentia Superioris exire; & ita Sanctiſ-
50 ſimus annuit. Et aliàs cùm Monialis obtinuiſſet
à Superiore regulari licentiam ab Ordinario ap-
probatã exeundi è monaſterio cauſa curandi mor-
bum epidimię, & extra illud per ſex menſes com-
morandi, & lapſo ſex menſium termino, cum lon-
giori ad curationem opus eſſet, petijſſet vt termi-
nus ex diſpenſatione Apoſtolica ſibi prorogaretur.
S. Congregatio cenſuit oratricem, ſi vere laborat
morbo epidimię, non indigere diſpenſatione Apo-
ſtolica, quia eſt caſus exceptus in Conſtitutione
Pij V. quod ſi infirmitas tendat ad epidimiam, vt
dicitur in licentia per Superiorem Monialis con-
ceſſa, non potuiſſe talem licentiam concedi, & eum
qui conceſſit incidiſſe in excommunicationem.
51 Quinimo etiam facultas Epiſcopo attributa ex
decreto cap. 7. ſeſſ. 25. de Regular. fuit ſublata per
eamdem Conſtitutionem, vt Gregorius XIII. de-
clarauit. Nam cùm Generalis S. Auguſtini dubi-
taret an poſt Bullam Pij V. de egreſſu Monialium,
liceat de monaſterio ad monaſterium Monialem
transferre, vt in eo, ad quod transfertur Abbatiſſæ
munere fungatur: Sacra Congregatio dixit refe-
rendum Sanctiſſimo, qui cenſuit Bullam corrigere
decretum Concilij c. 7. ſeſſ. 25. de Regular. & ideò
ex illo decreto non licere amplius extrahere Mo-
niales de monaſterio pro cõſtituenda Abbatiſſa in
alio, niſi obtenta ſpeciali licẽtia à Sede Apoſtolica.

Item ex decreto Pauli V. publicato à S. Congre-
gatione Epiſcoporum, & Regularium ſub die 22.
Decembris 1617 ac intimato Procuratoribus Ge-
neralibus Ordinum, non poſſunt Moniales qua-
cumque occaſione transferri de monaſterio ad
monaſterium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtoli-
cæ toties quoties obtinenda, neque ratione Prio-
ratus, vel alterius officij, quibuſcumque in con-
trarium non obſtantibus: vt teſtatur Caſtellin.
tunc Procurator Ordinis Prȩdicatorum in tract. de
elect. cap. 17. num. 5.

52 Nec prædictis aduerſatur conſideratio, quod
Extrauag. Pij V. non ſuſtulerit facultatem Epiſco-
po tributam in d. c. 5. ſeſſ. 25. de Regul. Siquidem
illa non eſt propriè tranſlatio, ſed potius reductio
ad monaſteria intra mœnia: & propterea Conci-
lium non vtitur verbo, *transferantur*, ſed *reducan-
tur*. Ac præterea in eo caſu ſubeſt ſpecialis ratio
cur Bulla non correxerit Concilium, videlicet ne

San-

Sanctimoniales extra mœnia malorum hominum prædæ, & alijs facinoribus ſine vlla ſæpe cuſtodia remaneant expoſitæ. Ob quam quidem publicam neceſſitatem totius monaſterij ſancta Synodus nõ permittit ſimpliciter, ſed præcipit reductionem, ſi ita videbitur expedire, ideſt ſi vigeant memorata pericula, & reductio congruè, & tutò fieri poſ-
53 ſit. At verò tranſitus ad ſtrictiorem regulam nulli regularium præcipitur niſi propter demerita, iuxta cap. De lapſis, 16. q. 6. cum res ſit magis voti, quàm præcepti ſecundum gloſ. prealleg. in cap. Geſta, in ver. Creſcere, 74. diſt. & gloſ. 2. in cap. penult. 32. q. 1. Conceſſa igitur ob neceſſitatem nõ debent trahi in argumentum, niſi ob eamdem, vel maiorem neceſſitatem, cap. In argumentum, de regul. iur. lib. 6. Vnde meritò à Sacris Congregationibus ſæpius reſpõſum fuit facultatem tranſeundi ad monaſterium ſtrictioris ordinis fuiſſe Monialibus ademptam ex prædicta Pij V. Conſtitutione, vt diximus in reſponſione præcedenti.

54 In primo caſu dumtaxat Bulla Vrbani IV. non corrigitur per dictam, Bullam Pij V. videlicet quando ſuperueniret ineuitabilis, & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis (qui caſus eſt hodie exceptus in Extrauag. Pij V.) & incurſus hoſtilis, & conſimilis. Quod intellige dummodo neceſſitas ſit extrema, & egrediantur ſaltem authoritate Epiſcopi, ſi vlteriorem dilationem res non patiatur; quid enim ſi monaſterium aquarũ inundatione mergeretur, aut irreparabilis totius monaſterij ruina proxima immineret; expectanda ne eſſet licentia ab Vrbe, an potius ſuccurrendum Monialibus pereuntibus? Ad hoc c. Exijt, qui ſeminat, §. Porrò, de verb. ſignif. lib. 6. ibi: [Nec ipſis Fratribus iure poli in extremæ neceſſitatis articulo ad prouidendum ſuſtentationi naturæ via omnibus extrema neceſſitate detentis conceſſa præcluditur, cum ab omni lege extrema neceſſitas ſit exempta.] Sed extra hunc caſum tranſlatio Monialium ab vno ad aliud monaſterium fieri nõ poteſt niſi authoritate Apoſtolica. Vnde magnoperè cauendum eſt à doctrina quorumdam modernorum Theologorum, qui ſcripſerunt Moniales exire poſſe à monaſterio non ſolum in tribus caſibus magni incendij, epidimiæ, & lepræ, iuxta Bullam Pij V. ſed etiam dum imminet probabile periculum graui, ac diuturni morbi, in quos Bonacc. in tract. de legib. diſp. 1 q. 1. punct. 1. num. 29. & alij nouiſſimè apud Dianã reſol. moral. lib. 1. tract. 15. reſol. 13. Qui amplius affirmat non obſtare declarationem S. Congregationis ab eo relatam, quia de illa non conſtat authenticè; quod aduertendũ duximus propter periculũ cenſurarum, licet quod pertinet ad rem præſentem, hæc indagatio ferè inutilis videatur, quia Moniales de quibus agitur, in ſuo tranſitu non egrediuntur clauſuram, quin potius ad eam reducuntur, ſed tantummodo in eodem monaſterio mutant primæuum inſtitutum, habitum, & inuocationem, ſeu titulum contra legem fundationis; quod credimus fieri non poſſe ſine authoritate Romani Pontificis ex ſupradictis.

De Statu Monachorum.

Cap. Quod Dei timorem.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus Regularis poteſt præfici Parochiali etiam ſæculari cum ſocio ſui Ordinis, ſi commodè fieri poſſit.*

2 *Cauſa per effectum cognoſcitur, & demonſtratur, & per exteriora de interioribus iudicatur.*

3 *Scire propriè quid ſit.*

4 *Scire aliquid per cauſas intrinſecas rei eſt perfectius ſcire, quàm per cauſas extrinſecas.*

5 *Canonici Regulares, & Monachi æquiparantur.*

6 *Monachi in quibus differant à Canonicis Regularibus, & num ſeqq.*

7 *Monachus parochiali Eccleſiæ præfectus, an & quãdo teneatur ſecum habere ſocium ſui Ordinis.*

8 *Canonici Regulares quando, & à quibus inſtituti. & num. ſeq.*

9 *Canonicorum Regularium Religio in Proceſſionibus, & alijs actibus publicis præcedit omnes alias Religiones.*

10 *Præpoſiti Canonicorum Regularium an infra annũ ad Sacerdotium promoueri debeant ſicut Priores Conuentuales ex Conſtitutione Clementis V.*

Monachorum appellatione an veniãt Canonici Regulares, ibidem, & n. ſeq.

11 *Argumentum à ſimili, vel ab identitate rationis non habet locum in his, quæ exorbitant à iure communi.*

12 *Monachi de iure communi an poſſint aſſumi ad regimen Parochialium Eccleſiarum ſine diſpenſatione.*

13 *Canonici Regulares hodie an poſſint præfici Parochialibus Eccleſijs ſæcularibus, & n. ſeqq.*

14 *Vicarius perpetuus ſæcularis deputari poteſt ab Epiſcopo in Parochialibus vnitis etiam monaſterijs Canonicorum Regularium ex Concilio Tridentino, & n. ſeq.*

15 *Regulares ad alios ordines tranſlati etiamſi Canonici Regulares ſint ex Concilio Tridentino prohibentur inſtitui in Parochialibus Eccleſijs.*

16 *Canonici Regulares etiam ad tempus prohibentur aſſumi ad curam animarum ex decreto Gregorij XIII.*

17 *Regulares quorumcumque ordinum præfici non poſſunt curæ animarum perſonarum ſæcularium ſine diſpenſatione Apoſtolica, quæ non conceditur niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ.*

18 *Item obtinere non poſſunt præbendas in Collegiata Canonicorum Sæcularium, nec beneficia ſimplicia ſæcularia etiam ex diſpenſatione Epiſcopi.*

19 *Canonici Regulares de iure communi ſunt incapaces beneficiorum ſimplicium ſæcularium.*

20 *Commendatarius Prioratus Canonicorum Regularium, cui animarum cura perſonarum ſæculariũ incumbit, an teneatur in d. Prioratu reſidere, & curam animarum per ſeipſum exercere, & num. ſeqq. vſq. in fin.*

21 *Vicarij amouibilis deputatio arguit curam eſſe penes deputantem, ſi deputans ſit ſæcularis, ſecus ſi regularis.*

22 *Priores non ſunt intitulati, ſed obedientiarij, ideoque non ſunt Curati, nec ſponſi Eccleſiæ*

Prio-

23 *Prioratus Canonicorum regularium ſunt in duplici differentia.*

1 QVOD DEI TIMOREM. Canonicus Regularis poteſt præfici Eccleſiæ Parochiali etiam ſæculari, ſed debet ſocium ſui ordinis ſecum habere, ſi commodè fieri poſſit. Hoc dicit ſecundum omnes. Et poteſt diuidi in tres partes. In prima exordium. In ſecunda facti narratio, & ſupplicatio. In tertia ſupplicationis admiſſio cum duplici motiuo. Secunda ibi, *Sanè*, Tertia, ibi, *Licet*.

2 Nota primò ex principio litteræ cauſam per effectum declarari, & demonſtrari, & ſic per exteriora de interioribus iudicari. Ad idem cap. Ex ſtudijs de præſumpt. Clem. & xiui. §. Cupientes, verſ. Cum enim, & ibi Card. in 2. notab. n. 10. de verb. ſignificat. l. Lex quæ, C. de adminiſtr. tutor. Vnde Matth. 7. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos, c. 2. de Regul. iur. Et vt Hieronym. inquit relatus hic à Io. Andr. num. 2. Ex pomorum dulcedine generoſi ſeminis arbor agnoſcitur. Adde Bald. in cap. Dudum, il ſecondo, num. 32. ſupra de elect. vbi ait ab effectu eſſe locum demonſtratiuum, & ſufficere ad intelligentiam rei intelligere effectum, licet quis neſciat diffinire, quod pertinet ad ſolum ſapientem, & intelligentem medullam, & apicem rationis, allegat. not. in l. Stipulatio iſta, §. Ibi quoque,
3 ff. de verbor. obligat. Propriè tamen ſcire ſecundum Philoſophum, eſt rem per cauſam cognoſcere propter quàm res eſt, & non contingit aliter ſe habere. Eſt tex. ſecundum Bart. & Bald. in l. Pupillus, ff. de acquir. hæredit. & in cap. Occidit, 23. q. 8. Secundum Ioann. Monach. in procem. Sexti.
4 Et ſcire aliquid per cauſas intrinſecas rei eſt perfectius ſcire, quàm per cauſas extrinſecas, vt per D. Thom. in 1. ſentent. diſt. 45. art. 3. ad 5.

5 Secundò nota in verſ. *Licet autem*, Canonicos Regulares non putari ſeiunctos à Monachorum conſortio: In multis enim æquiparantur, c. Præſens Clericus, 20. q. 3. vbi pariter expectant mercedem, c. Non magnopere, & cap. Super ſpecula, Ne Cler. vel Monach. vbi pariter prohibentur audire leges, vel Phyſicam, c. Ex parte, de poſtulan. vbi pariter prohibentur poſtulare, niſi pro vtilitate eccleſiæ, vel ſui monaſterij, cap. In ſingulis, infra, eod. vbi pariter celebrant Capitulum Prouinciale. Et generaliter conueniunt in ſubſtantialibus Regulæ, ſcilicet obedientia, cap. Cum in eccleſijs de maior. & obed. abdicatione proprij, ſupra in cap. prox. & caſtitate, cap. Vn. de voto, lib. 6. Item in communi menſa, & dormitorio, cap. Quoniam, de vit. & honeſt. Clericor. Signorol. de Homod. conſ. 148. In exceptione, in princip. adeout propterea Hoſtien. infr. in cap. prox. n. 2. & 7. & poſt eum Card. hic in 1. q. n. 10. dicant Canonicos Regulares, & Monachos in omnibus æquiparari, niſi
6 in exceptis. Differunt autem in pluribus, & in hac Decretali habes tres differentias. Prima eſt generalis; quia Canonici Regulares regulæ inſeruiunt laxiori. Secunda eſt ſpecialis, quæ ex præcedenti deducitur: Nam Monachi præfici non poſſunt Parochialibus eccleſijs ſæcularibus propter prohibitionem Concilij Lateranenſis ſecundum vnum intellectum, Canonici Regulares ſecus, quia cum inſeruiant laxiori Regulæ in prædicta prohibitione non includũtur, vt hic dicitur in verſ. Quia tamen. Sed de hoc dicam plenius in ſeq. quæſt.

7 Tertia eſt quam ponit hic gloſ. magna in verb. Regimen, quia Monachus Parochiali Eccleſiæ præfectus tenetur habere ſocios ſecum ſui ordinis, vt in cap. Monachi. Supra eod. & in cap. fin. de Capell. Monach. Sed Canonici Regulares ad hoc non tenentur, niſi commodè poſſint, vt hic dicitur. In hoc tamen gloſ. in Clem. 1. §. Ad hæc, in ver. Ad clauſtrum, hoc tit. dicit iura quæ tractant de Monachis ne ſoli maneant in Capellis, de clauſtralibus intelligi, vt patet ibi, & in d. cap. fin. de Capell. Monachor. Si ergo Monachus eſt perpetuò inſtitutus ad curam populi, & ſic nihil habet commune cum monaſterio, cap. Ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. ſocium non tenet, & ſubdit ita ſeruari de facto, nec rationem occurrere, quare Abbas talem Monachũ ſuo clauſtrali Monacho ſociare debeat. Sed obedientiarius qui clauſtralis eſt, & ſolo nutu Abbatis reuocatur ad clauſtrum, non debet eſſe ſolus, vt cum ſocio aliqualem ſtabilitatem clauſtri ſeruet. Et idem dicit de Regulari Canonico. Quã gloſſę diſtinctionem ſequuntur ibi Io. Andr. n. 17. Card. num. 1. in 4. oppoſit. Anchar. n. 32. q. 26. & Abb. ſupra in cap. Monachi, num. 3. & ibi dixi in
8 3. notab. Quarta differentia eſt quia Monachi fundatores, & Inſtitutores habent Benedictum, & Baſilium, quorum Regulam profitentur, vt in cap. Perniciosam, 18. q. 2. Cardin. hic num. 4. in 7. notab. Sed Canonici Regulares fuerunt ab initio naſcentis eccleſiæ vt patet ex Conſtitutione Benedicti XII. quæ incipit, Ad Decorem Eccleſiæ, edita idibus Maij, Pontificatus anno quinto, in Bullar. tom. 1. pag. 196. vbi legitur Religionem Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini à Chriſti Religioſis diſcipulis in primitiua Eccleſia ſacris inſtitutionibus ſtabilitam. Eos enim Alexandriæ S. Marcus inſtituit, vt per Colleg. Paduan. conſ. 2. quod habetur poſt Conſil. Cardin. Zabarell. num. 13. 14. & ſeq. Et Caccialup. conſ. 4. poſt Conſilium eiuſdem Cardinalis, num. 5. & ſeq.
9 Et propterea in proceſſionibus, & alijs publicis actibus hęc Religio pręcedit omnes alias Religiones, & primum locum obtinet immediatè poſt Clerum ſęcularem, vt declarauit Pius V. in Conſtitutione cum ex ordinum 1570. 10. Cal. Ianuar. In Bullar. tom. 2. pag. 324. In hęc verba: [Vniuerſi Canonici Regulares Ordinis S. Auguſtini Congregationis Lateranenſis, qui ab Apoſtolis originem traxerunt, quique ab eodem S. Auguſtino eorum Reformatorum, iterum per reformationis viam mundo geniti, meritò prætendere poſſunt ſe omnes alias perſonas eccleſiaſticas tam ſæculares, quàm Regulares in proceſſionibus, & alijs actibus publicis præcedere debere. Cum tamen non liceat membra à Capite ſeparare, &c. Canonicos prædictos ſtatim ipſum Clerum ſæcularem non exemptum ſubſequi, dum ipſi ſubſequendo pręcedunt; dum verò præcedendo præcedunt, illum, immediatè ſequi debere declaramus.] Et eodem modo cum controuerſia ſuper pręcedentia inter prędictos Canonicos, & Congregationem Caſſinenſem diu ventilata fuiſſet, & in Concilio Tridẽtino renouata; Cumque tres Cardinales à Pio IV. deputati retuliſſent ſe comperiſſe ex pluribus litteris Apoſtolicis, diuerſiſque alijs documentis, rationibus, & probationibus ipſos Canonicos fuiſſe, & eſſe de illis Clericis à S. Auguſtino, quinimmo à Sanctis Apoſtolis inſtitutis; idem Pius IV. ipſis Canoni-

nonicis præcedentiam adiudicauit in Conſtirutione Sedis Apoſtolicæ, 18 Februarij 1564. in Bullar. tom. 2. pag. 106. licet Caccialup. d. conſ. 4. num. 2. dicet eos fuiſſe inſtitutos tempore Beati Auguſtini, & ortum habuiſſe à Nazaręis, quibus committebantur Sancta Sanctorum, allegans Io. de Deo in ſuo opuſculo de diſpenſat. & addens ſub dubio aliquos ab eo relatos num. 39. tenere originem duxiſſe à Ruffo, ſeu Iuone apud Francos tempore Ludouici Imperatoris, & in Italia prope Mediolanum ex præcepto Alexandri, & n. 50. appellatam fuiſſe Congregationem Friſonariam, ſeu Friſonem; & pleniùs in fin. conſ. num. 59. vbi de multiplici eorum origine.

10 Regulariter tamen, vt prædiximus, Monachi, & Canonici Regulares eodem iure cenſentur. Vnde quamuis Feder. de Sen. conſ. 25. Caſus talis eſt. Quidam fuit promotus; conſuluerit Conſtitutionem Clementis V. in Clem. 1. §. Cæterum, de ſtat. Monach. qua ſtatuitur vt Priores Conuentuales infra annum ad Sacerdotium promoueri debeant, non habere locum in Præpoſitis Canonicorum Regularium, cum de ipſis non loquatur, ſed de Monachis. Et pro hac parte plurimũ ſtringat hęc decretalis, vbi ponderatur idcirco Canonicos Regulares non comprehendi in prohibitione Concilij Lateranen. quia in illa de Canonicis Regularibus, qui regulæ inſeruiunt laxiori, ſpecialiter non cauetur: tamen eius conſilium refellit Petrus de Tuderto, cuius dictum habetur inſertum poſt idẽ conſilium Federici, eo quod licet Conſtitutio illa loquatur de Monachis; tamen idem intelligẽdum in Canonicis Regularibus, cum idem ius regulariter ſit in vtriſque; & allegat textum hic, & c. Dictum, 81. diſt. Nec obſtat ſecundum eum, quòd Conſtitutio, quæ loquitur de aliquo Ordine Mendicantium, non porrigatur ad alium ordinem, in quo non ſit eadem ratio, vt notatur in cap. Conſtitutionem, de Regular. lib. 6. Quia illud intelligitur quando expreſsè de aliquo ordine loquitur, cuius appellatione alij ordines non veniunt; Secus vbi generaliter loquitur de Monachis, quia tunc omnes veniunt etiam Canonici Regulares, cum ipſorum Monachorum appellatione prædicti Canonici contineantur, vt in iuribus præalleg. Et eiuſdem opinionis fuit Lap. Abb. ad conſultationem Feder. in 8. reſponſ. data Federico in conſilio eiuſdem Federici 88. Verum hæc reſponſio Petri de Tuderto non placuit Federico, quia dicta Conſtitutio ſolum habet locum in Monachis nigris; vnde ibi dicit, ordinis, ſeu religionis huiuſmodi. Et quamuis iura generaliter loquentia de Monachis vt religioſis habeant locum in Canonicis Regularibus, tamen iura generaliter prodita circa Monachos nigros in Canonicis Regularibus locum non habent; & argumentum à ſimili, vel ab identitate rationis nõ habet locum in his, quæ

11 exorbitant à iure communi. Ad hoc gloſ. notab. in d. cap. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de Regular. lib. 6. gloſ. in c. Quæ à iure de regul. iur. eod. lib. & Barthol. in Extrauag. Qui ſint rebelles, §. Tranſit. num. 3. Et in hoc tandem reſidet Feder. cuius conſilio etiam ſe ſubſcripſit Io. Andr.

12 Tertiò nota ex illis verbis, [Et per antiquos Canones etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum parochialium regimen in Presbyteros ordinari.] Monachos de iure communi aſſumi poſſe ad regimen parochialium Eccleſiarum. Et ſigna caſum, in quo poſſunt aſſumi, ſcilicet propter officium prędicandi, quod in multis eſt priuilegiatum, & ſpecialiter in hoc, ſecundum Hoſtien. hic, num. 8. Et in ſumm. hoc tit. §. Verum populum, qui allegat ad hoc cap. 1. & 2. 58. diſt. & cap. Quorundam, 74. diſt. Idem tenent Io. Andr. & Paul. in Clem. 1. in gloſ. in ver. Sæculare, de elect. Cæterum in hoc maxima eſt inter Doctores varietas opinionum, quas recenſet Anton. de Butr. in cap. Monachi, num. 16. ſupra eod. & Rota deciſ. 262. incipien. In religioſo, aliàs 5. de iurepatr. in nouis, videtur reſidere in hac ſententia vt in Monacho aſſumendo ad curam animarum hodie ſicut olim neceſſaria ſit diſpenſatio, & fortè Papalis propter celebre Concilium Lateranenſe in d. cap. Monachi, contra quod Epiſcopi diſpenſare non poſſunt. Communiter tamen tenetur Monachũ de iure ex cauſa vtilitatis de Abbatis conſenſu ab Epiſcopo promoueri poſſe ad parochialem Eccleſiam ſine diſpenſatione, dummodo cum eo habitet alius ſaltẽ Monachus, vt hic per gloſ. in ver. Regimen, Hoſt. num. 8. poſt Hug. Bertrand. & Goffred. quos citat Io. Andr. num. 14. Henric. Boich. num. 15. Butr. num. 14. Cardin. num. 11. quæſt. 2. Anchar. n. 6. & 11. Ioann. de Anan. num. 6. 8. & 9. Feder. de Sen. conſ. 136. Factum tale eſt, per tot. Roch. de Curte de iurepatr. in ver. Honorificum, quæſt. 4. num. 8. Lambert. eod. tract. lib. 2. par. 1. q. 7. ar. 19. à n. 13. & de communi opinione teſtatur Abb. hic num. 7. Quod tamen intellige ſi parochiales ſint à monaſterio diſtinctæ; ſecus ſi cura incumbat ipſi monaſterio, quia tunc Monachus nullo modo præfici poteſt curæ animarum perſonarum ſæcularium, ſed cura ipſa exerceri debet per Presbyterum ſæcularem, vt eſt textus in cap. 1. & ibi ſcripſi pleniſſimè, infra de Capell. Monachor. Verum an hæc procedant poſt Concilium Tridentinum dicam in proxima quęſtione.

13 QVARTO, An hodie ſit locus diſpoſitioni huius Decretalis, adeout Canonici Regulares præfici poſſint parochialibus Eccleſijs etiam ſæcularibus cum ſocio ſui ordinis, ſi commodè fieri poſſit.

14 Congregatio Lateranenſis Canonicorum Regularium propoſuit olim Sacræ Congregationi Concilij ſe in ciuitate Cremonæ habere monaſterium S. Petri de Pado, cui vnitæ ſunt plures parochiales, ex quarum fructibus alitur magna familia tam Sacerdotum, quàm Clericorum iuuenũ, qui velut in ſeminario quodã bonas litteras edocentur. Inſuper nouam à fundamentis ædificat Eccleſiam magno ſumptu. Soluit etiam per plures taxas ſibi à Congregatione impoſitas, quarum ſumma excedit ducatorum mille. His non obſtantibus Cardinalis Borromeus in viſitatione d. ciuitatis decreuit Vicarium perpetuum in vna dictarum Eccleſiarum pro ſæculari Presbytero, amoto Parocho regulari, quod tendit in maximũ monaſterij damnum, quãdo longè minori expenſa viuunt regulares in dictis parochialibus. Vnde non poterunt poſtea, ſi Vicarij ſæculares erunt, tot onera perferre. Et propterea Sacram Congregationem adierunt pro remedio dicentes de iure communi licere obtinere beneficia ſęcularia Curata Canonicis Regularibus abſque diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi, nec licere Epiſcopo amouere eorum Vicarios Regulares ab ipſis in dictis parochialibus deputatos, quæ eis ſunt pleno iure etiam

quoad

15 quoad ſpiritualia ſubiectæ. Die 27. Octob. 1575. Congregatio publica cenſuit dicendum partibus vt informent Sacram Congregationem, vt videatur de iure: quia iure veteri Canonici Regulares ſunt capaces parochialium ſæcularium, c. Quod Dei timorem, & ibi gloſ. in ver. Regimen, de ſtatu Monach. Et Concilium non prohibuit quin Canonici Regulares poſſint vti hoc iure veteri, & habere parochiales, niſi quando tranſlati, c. 11. ſeſſ. 14. Sed videtur obſtare cap. 7. ſeſſ. 7. quando agitur de vnitis, quia vult prouideri curæ earum per Vicarios ab Epiſcopo deputandos. Et ita Congregatio intellexerat tempore Pij V. Item Pius V. in Bulla 47. indulſerat omnibus regularibus nominationẽ Vicarij perpetui cum approbatione Epiſcopi; & Mendicantibus, & Canonicis Regularibus indulſit vt in vnitis poſſent nominare ex ſe ipſis non Vicarios perpetuos, ſed amouibiles; & Regulares Monachi idem poſſunt: ſed nominant vnũ ex ijs Vicarium amouibilem approbatum prius ab Epiſcopo cũ alijs quatuor Monachis. Sed Bulla Pij V. redacta eſt ad terminos Concilij; vnde ſi iure non poſſunt, agendum cum Sanctiſſimo pro gratia, exemplo Pij V. Deinde eadem Congregatio generalis cenſuit referendum Sanctiſſimo Canonicos Regulares iure veteri eſſe capaces Eccleſiarum parochialium, d. cap. Quod Dei timorem, & à Concilio id non caueri, niſi quando tranſlati, d. cap. 11. ſeſſ. 14. Tamen obſtare quod in vnitis quando eriguntur Vicariæ perpetuæ eſt in arbitrio Epiſcopi apponere eos, vel alios. Item Pius V. indulſit, vt poſſent Canonici Regulares, & Mendicãtes nominare vnum ex ſuis, qui præuio examine eſſet Vicarius amouibilis nutu Superiorum. Sed hæc Bulla Pij V. redacta eſt ad terminos Concilij: tamen pro eis facit ius vetus.

Die 2. Decembris 1575. Sanctitas ſua audita relatione, viſa eſt ſentire Concilium, cap. 7. ſeſſ. 7. non ita clarè dare arbitrium Ordinario ponendi quos velit Vicarios perpetuos, etiam ad excluſionem regularium, qui aliàs idonei eſſent. Tamen poſtea inclinabat in ſententiam illam vt Ordinarius haberet & hoc arbitrium, vt aliàs Congregatio ſenſerat. Et licet Bulla Pij V. aliud ſtatuerit; tamen quia eſt redacta ad terminos Concilij videbatur perſiſtere in iſta reductione. Nihilominus cùm audiuiſſet regulares perpeti multa damna ex impenſis faciendis in ſæcularibus Vicarijs, mandauit vt ſi monaſterium non erat valdè pingue, ſcriberentur litteræ ad Cardinalem S. Praxedis, viſum eſſe Sanctiſſimo vt ſi ex regularibus inueniatur aliquis idoneus ad hanc curam exercendam, eum aſſumat potius, quàm ſæcularem, & Vicarium amouibilem conſtituat arbitrio Superiorum ſuorum. Id tamen non per viam Conſtitutionis generalis, ſed per ſpecialem prouiſionem
16 in hoc caſu, & per priuatas litteras. Poſtea verò generaliter fuit quæſitum an Canonici Regulares de licentia ſui Generalis poſſint aſſumere curam animarum tam ad tempus, quàm perpetuò. Die 8. Iulij 1581. Sanctiſſimus D.N. Gregorius XIII. noluit licere iſtis regularibus etiam de licentia ſui Generalis abſque permiſſu Summi Pontificis aſſumere curam etiam ad tempus, multoque minus beneficium Curatum in titulum; ita reperi adnotatum in libris publicis S. Congregationis, c. 18. ſeſſ. 24. pag. 999. Et ſubinde cum Canonici Regulares Lateranenſes peterent, vt ſibi liceret cum licentia ſui Generalis obtinere beneficia curata in titulum, vel ad tempus, & res à Congregatione delata eſſet ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua abnuit.

17 Ex his patet Canonicos Regulares hac decretali non obſtante hodie aſſumi non poſſe ad regimen parochialium Eccleſiarum abſque diſpenſatione Romani Pontificis.

Vnde infertur primò vt multo minus aſſumi poſſint ad curam animarum perſonarum ſæcularium regulares aliorum ordinum: nam in Canonicis Regularibus ex multorum ſententia ſpeciale erat vt poſſent præfici parochialibus ſæcularibus, quia regulæ inſeruiunt laxiori; & propterea non comprehendebantur in prohibitione Concilij Lateranenſis, vt hic deciditur. Quare ſi Canonicis Regularibus non licet amplius obtinere parochiales in titulum, vel ad tempus propter Decretum Gregorij XIII. longè minus id licebit alijs regularibus ſtrictiorum ordinum. Hinc cùm fuerit quæſitum, An regularis poſſit præfici curæ animarum ab Epiſcopo ſine diſpenſatione Apoſtolica: Sacra Congregatio Concilij cenſuit non poſſe, niſi accedente diſpenſatione, quæ non videtur concedenda, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ. Et aliàs conſulta an Eccleſiæ parochiali ex neceſſitate, nempè ob penuriam Sacerdotum, regularis perpetuò poſſit præfici: reſpondit permitti poſſe: ita vt deducto victu, quod reliquum fuerit redituum in vtilitatem Eccleſiæ, & pauperũ conuertatur. Ob id autem neceſſariam eſſe hodie diſpenſationem contra opinionem antiquorum Doctorum, quod ita de ſtylo ſeruari conſueuit. Quod ſi magis placuerit Sanctiſſimo poſſe quod petitur ad tempus concedi, quoad ſcilicet Epiſcopus prouiderit de Clerico ſæculari: nihil tamen concedendum, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ.

18 Infertur ſecundò vt regulares multo minus obtinere poſſint beneficia ſæcularia non curata, puta Canonicatum in Collegiata Eccleſia ſæculari, aut beneficium ſimplex: Id enim etiam iure veteri prohibitum erat, vt eſt expreſſum in cap. Super eo, de Regular. ibi, nec amplius in Eccleſijs ſæcularibus debent aſſumi, ne contra votum, quod Domino fecerunt, venire probentur, & in cap. Placuit, 16. quæſt. 1. ibi, nec ad Eccleſias ſæculares tranſire. Et de præbenda in Eccleſia Collegiata Canonicorum ſæcularium tenent Hoſtien. in ſumma hoc tit. §. Vtrum populum, Io. Calder. hic, & poſt eum Cardin. in 5. quæſt. num. 14. verſ. Si autem aſſumitur ad Canoniam, quia homines diſparis profeſſionis non debent ſimul in eiſdem Eccleſijs ſociari, c. In noua, 16. qu. 7. Ad hoc Clemen. 1. de elect. Neque obſtat cap. Quorumdam, 74 diſtinct. quia Eccleſia Siracuſana, ad quã tranſiuit, ibi Monachus, erat etiam Monachorum, vt ibi notatur. Neque hoc caſu valet Epiſcopi diſpenſatio ſecundum Cardinalem. Et de Eccleſia non Collegiata, ſeu beneficio ſimplici tradit Feder. de Sen. conſ. 136. Factum tale eſt, ſub num. 3. verſ. Sed fortius obſtat, Io. Calder. & Cardin. vbi ſupra. Et ita ſecundum Cardinalem intelliguntur textus in c. Si cupis, & cap. Alia, cum duobus ſeqq. 16. qu. 1. & probatur in d. cap. Super eo, de Regular. & in Clem. 1. ibi, *Clericis ſæcularibus*, ſecundum Ioan. And. & Paul. de ſupplen. neglig. Prælat. & in hac Decretali à contrario ſenſu. Ceſſat enim in his

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

beneficijs ratio curæ animarum, propter quam regulares iure veteri poterant ad Eccleſias ſæculares aſſumi, ſecundum Cardin. Item promotus ad ſimplex remanet Monachus clauſtralis; & ſic alteratur ſtatus beneficij, quod fieri non debet, c. 1. §. Ad hoc, cum ſua gloſſa ſupra eod. vt per Feder.
19 de Sen. d. conſ. 136. ad finem. Et ita etiam in Canonico Regulari aliàs reſpondit Gregor. XIII. nam cum dubitaretur an Canonicus Regularis eſſet capax beneficij ſimplicis; Sacra Congregatio dixit videri incapacem; quia cap. Quod Dei timorem, loquitur de parochiali, agendum tamen cum Sanctiſſimo. Die 19. Iulij 1578. Sanctitas Sua dixit, licet Tridentin. Concilium non prohibuiſſet regulares obtinere ſæculare beneficium, & Concilium Lateranenſe ſub Leone ad concordata tantùm reſtringeretur; tamen ius commune obſtare, quod nonniſi in parochialibus diſpenſat, d. c. Quod Dei timorem. Hic autem agitur de ſimplici.

20 Ex facto quæſitum eſt, An Clemens obtinens in Commendam Prioratum S. Ioannis Ordinis Sancti Auguſtini Canonicorum Regularium Aquen. diœceſis, cui animarum cura perſonarum ſæcularium incumbit, teneatur in dicto Prioratu reſidere, & curam animarum per ſeipſum exercere.

Iam S. Congregatio Concilij declarauit Commendatarios non teneri reſidere, ſi animarum cura Sacramentalis ſoli conuentui incumbat, non autem perſonæ Commendatarij; quam declarationem ad ſe relatam approbauit Gregor. XIII. vt ſcripſi latè in cap. 1. inf. de Capell. Monach. In Commendis autem Ordinis S. Baſilij, vel S. Benedicti cura indiſtinctè dicitur incumbere monaſterijs, quia Monachi in eis degentes in Congregatione prohibentur curam populi exercere, vt eſt textus in d. cap. 1. & ibi notant Butr. Abb. & communiter Doctores. Valet enim argumentũ, Monachi ſunt incapaces curæ: ergo cura ipſis nõ incumbit, ſed conuentui, vt hoc notat Abb. nu. 5. Mandoſ. conſ. 20. num. 9. Rota in recen. deciſ. 153. n. 2. in fin. par. 2. Atque ita cùm cura animarum ante commendam non incũberet Abbati titulari, nec poſtea dicẽda eſt incumbere Commendatario, qui in locum Abbatis eſt ſubrogatus, cum commenda non mutet ſtatum beneficij, Gemin. conſ. 8. n. 8. verſ. Quia non eſt neceſſe, Sarnen. in reg. de infirm. quæſt. 13. & ſæpius decidit Rota. Ideoque in commendis dictorum Ordinum multoties reſpondit S. Congregatio Commendatarios non teneri reſidere, ſed curam eſſe per Presbyteros ſæculares exercendam.

Verùm hoc argumentum non procedit in Canonicis Regularibus, cuius ordinis eſt Prioratus, de quo agitur, quia ipſi de iure præfici poſſunt Eccleſijs parochialibus, vt eſt caſus in hoc cap. vbi decretum Lateranen. Concilij, quo Monachi prohibentur præfici parochialibus eccleſijs declaratur non habere locum in Canonicis Regularibus, qui quamuis à Sanctorum Monachorum conſortio non patentur ſeiuncti, regulæ tamen inſeruiunt iuniori. Vnde hoc caſu opus eſt, vt Commendatarius probet curam eſſe penes conuentum ex aliquo alio capite; nam cùm non adſit in Canonicis Regularibus incapacitas, quæ arguat curam eſſe penès conuentum, non penès ipſos; probatio ex hoc capite non releuat, cum non concludat per neceſſe, cap. In præſentia, & ibi Dec. in 13. notab. ſupra de probat. Rota deciſ. 160. num. 8. & deciſ. 126. num. 2. part. 1. recent. Greg. XV. deciſ. 162. num. 9.

21 Quamobrem Commendatarius ad probandum animarum curam ante commendam non incubuiſſe Priori, & Canonicis, ſed Conuentui, adducit priuilegium Sixti IV. & Iulij II. quibus indulgetur, vt Cõgregatio Canonicorum Lateranenſium, ſeu illius Canonici per ſe, aut per Presbyteros ſæculares, vel regulares ad ipſorum nutus deputandos, & amouibiles animarum curam parochianorum eccleſiarum parochialium huiuſmodi exercere poſſint, & valeant. Ex hoc autem quod Prior poſſit curam per alium exercere, rectè infertur vt Prior non ſit Curatus, vt in terminis de Priore regulari tradit Cardin. in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, in ſecunda oppoſit. poſt Faul. ibi, de ſtatu Monach. per textum in cap. Super eo, de præben. lib. 6.

Et quamuis aliàs deputatio Vicarij amouibilis arguat curam eſſe penès deputantem, vt iam cenſuit, S. Congregatio, & eſt deciſ. Biſignetti 21. n. 1. de præben. tamen hoc procedit in Presbyteris ſæcularibus, non autem in regularibus. Deputatio enim Vicarij amouibilis potius arguit curam eſſe penès Eccleſiam, & Conuentum, vt per Cardin. loco cit. & ſatis conſtat ex decreto Tridentini Concilij cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.

22 Deinde hoc probat Commẽdatarius, quia Priores olim non erant perpetui, neque intitulati in huiuſmodi Prioratibus, ſed potius obedientiarij, & clauſtrales iuxta dictam Clem. Ne in agro; ergo non erant Curati, aut ſponſi Eccleſiæ; etenim ad hoc requiritur, vt ſint perpetui, vt notat gloſ. in Clem. Dudum, §. Statuimus, in ver. Impendant, de ſepultur. & ibi Cardin. in §. Ac deinde, num. 9. Vitalin. in §. Verum, num. 3. Mandoſ. in reg. 20. q. 2. num. 4. & alij relati à Gonzal. ad regulam de menſibus in gloſ. 6. num. 40. 36. 42. 93 & 97.

23 Vnde cum cura penes illorum perſonas non eſſet, neque penes vicarios amouibiles, neceſſariò ſequitur vt eſſet penes eccleſiam, vel conuentum: quo caſu intrat declaratio S. Congregationis relata ſuperius, vt Commendatarius reſidere non teneatur, cum cura perſonæ ipſius non incumbat.

Cæterum adhuc ſupereſt difficultas, quia in dicta religione Prioratus ſunt in duplici differentia; quidam ſunt Conuentuales; & in his cura poteſt etiam per alios exerceri, iuxta indultum Sixti IV. & Iulij II. & locum habent omnia ſupradicta.

Quidam verò ſunt Prioratus nuncupati; & hi conferuntur in titulum Canonicis Regularibus, qui tenentur reſidere, & curam per ſeipſos exercere ad præſcriptum huius decretalis. Orator autem nondum docuit ſuum Prioratum eſſe Cõuentualem, niſi ex coniectura, quod centum abhinc annis illius Prior acceſſit ad Capitulum generale. Sed vbi concludenter probaſſet hanc Conuentualitatem, poſſet reſponderi, eum non teneri in Prioratu reſidere, quamuis habeat curam perſonarum ſæcularium, ſed curam ipſam eſſe exercendam per Presbyterum ſæcularem ab Ordinario approbandum.

Mona-

De Statu Monachorum.

Cap. Cùm ad monaſterium.

S V M M A R I V M.

1 *MOnachi vti non debent lineis camiſijs, quibus tamen vti poſſunt Canonici Regulares.*
2 *Canonici Regulares veſcuntur carnibus, Monachi ſecus, niſi in caſibus, vt n. 20.*
3 *Regularis non poteſt aliquid etiam minimum poſſidere tanquam proprium, ſed totum debet incontinenti reſignare Prælato ſuo, alioquin mortaliter peccat. & num. ſeqq. vſque ad n. 12.*
4 *Verba in virtute Sanctæ obedientiæ, ſunt præceptiua, & de neceſſitate ſalutis.*
5 *Verba ſub obteſtatione diuini iudicij oſtendunt tranſgreſſorem eſſe reum culpæ lethalis.*
6 *Voti obſeruantia eſt de iure diuino, & eius tranſgreſſio ſemper eſt mortalis.*
7 *Regularis deprehenſus in vita aliquam proprietatem habere, canonica monitione præmiſſa, expellitur à monaſterio, & in aliud arctius detruditur, & ab altaris miniſterio remouetur.*
8 *Regularis deprehenſus in morte habere proprietatem, debet cum ipſa ſubterrari extra monaſterium in ſterquilinio in ſignū perditionis, & n. 12.*
Nec pro ipſo orandum, n. 10.
9 *Monachus proprietarius in Aegypto ſubterratus fuit in ſterquilinio cum verbis, Pecunia tua, &c.*
11 *Regularis, qui in mortis articulo non reſignauit proprium, non debet in Cœmeterio ſepeliri, & de facto ſepultus exhumari debet, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt.*
12 *Religioſi proprietas non debet tota cum ipſo ſubterrari, ſed aliqua pars illius.*
13 *Sed inuenta in vita debet conuerti in vtilitatem Eccleſiæ.*
14 *Regularis non debet munus licet minimum ſibi oblatum accipere, ſed illud rectà eſt deferendum ad manus Superioris.*
15 *Et hodie debet incorporari, & confundi cum reliquis bonis monaſterij.*
16 *Si Regulari legetur fundus, ita vt habeat vſumfructum, poterit illum habere ſecundum opinionem Vincentij.*
Contrarium.
18 *Abbas poteſt ſuper regula diſpenſare quantum ad eſum carnium, & in alijs caſibus hic expreſſis.*
19 *Sed contra.*
20 *Monachi debiles, & infirmi, & qui minutione, vel medicina indigent, poſſunt veſci carnibus in infirmitorio tantum.*
21 *Sanguinem minuens die 13. Februarij non morietur illo anno ex febrili diſtemperantia.*
22 *Et quid poſt Kalendarium Gregorianum.*
23 *Priores an poſſint amoueri ad nutum Abbatis ſine vlla cauſa, & num. ſeqq. vſque ad n. 43.*
Quid in Prioribus conuentualibus Canonicè electis, & confirmatis, n. 24.
Et quid in prioribus minoribus, ſeu manualibus, n. 26. & ſeqq. vſque ad n. 43.
24 *Priores electi, & confirmati de iure ſunt perpetui, nec amoueri poſſunt, niſi ex cauſa, & iuris ordine ſeruato.*
25 *Sufficiunt tamen leuiores cauſæ.*
27 *Obedientia ideſt Prioratus, vel officium certum habens adminiſtrationem.*
28 *Priores manuales non confirmantur, ſed ſunt ad nutum Abbatis amouibiles.*
29 *Officium nullum præter Abbatis in monaſterio eſt perpetuum.*
30 *Beneficia Regularium ex ſui natura ſunt manualia.*
31 *Priores manuales an poſſint per Abbatem amoueri ſine vlla cauſa, & num ſeqq. vſq. ad n. 43.*
32 *Monachus ſi ex malitia remoueatur à loco, quem Abbas ei deputauit, poteſt officium Superioris implorare.*
33 *præpoſitus, qui eſt ſecundus poſt Abbatem poteſt ab eo remoueri, ſi quater admonitus ſe non emendauerit.*
34 *Liberè, ideſt ſine cauſa, & pro libito voluntatis.*
35 *Monachus ſpoliatus officio, vel beneficio manuali ſine iuſta cauſa non poteſt agere interdicto recuperandæ contra ſpoliatorem.*
36 *Monachi ſunt obedientiarij.*
37 *Prior manualis poteſt amoueri ſine cauſa etiamſi Abbas nunquam vſus fuerit tali facultate.*
Conſuetudo in actibus merè facultatiuis non inducitur per non vſum ibidem.
38 *Vicarij temporales in eccleſia curata, & ſeculari poſſunt ſine cauſa amoueri.*
39 *Vicarij amouibiles à Capitulo deputati pro exercitio curæ & ab Ordinario approbati poſſunt amoueri à Capitulo ad nutum Capituli, non autem ab Ordinario, niſi ex legitima cauſa.*
40 *Prior manualis ſi per Abbatem amoueatur ex malitia, apud Superiorem Abbatis poteſt querelam deponere, & ſuperior debet eum audire.*
41 *Et amotio cenſetur facta ex malitia, ſi ſubſit præſumptio alicuius odij.*
42 *Odium, ſeu maleuolentia in dubio non præſumitur.*
43 *Papa an poſſit diſpenſare cum Monacho, vt habeat proprium, vel vxorem ducat, latè diſcutitur, vt num. ſeqq. vſque in fin.*
44 *Caſtitatis cuſtodia, & abdicatio proprietatis ſunt eſſentialiter annexa regulæ Monachali, & n. 49. & 58.*
45 *Papa in multis præter articulos fidei diſpenſare non poteſt.*
46 *Papa diſpenſare non poteſt in voto ſolemni continentiæ etiam propter multitudinis bonum ſecundum opinionem, D. Thomæ.*
Contrarium, n. 56. & n. 61.
47 *Sanctificatum ſemel Domino non poteſt per Eccleſiæ authoritatem in alios vſus commutari.*
Declaratur, n. 71. & 73.
48 *Voti ſolemnitas conſiſtit in quadam conſecratione, ſeu benedictione vouentis.*
49 *Papa diſpenſat in voto continentiæ, ſolemnizat per ſuſceptionem ſacri Ordinis.*
50 *Periculis humanis obuiandum eſt per res humanas.*
51 *Profeſſi ſunt mortui mundo, nec ſunt vocandi ad vitam humanam occaſione cuiuſcunque euentus.*
Contrarium, n. 61.
52 *Matthæus Apoſtolus dicitur noluiſſe diſpenſare cum Iphigenia moniali, vt nubere poſſet Regi propter bonum fidei.*
Sed vide, num. 76.
53 *Votum eſt de iure naturali, in quo non cadit diſpenſatio.*
Declaratur, n. 74. & 75.

A a 2 Papa

54 *Papa de poteſtate abſoluta poteſt mutare ſubſtantiam rei, & de eo, quod nihil eſt, aliquid facere.*
55 *Deus quo ſenſu intelligatur non poſſe ſuſcitare virginem poſt ruinam.*
56 *Papa ex magna cauſa poteſt diſpenſare cum Monacho ſuper voto continentiæ, & paupertatis.*
Sed ſine huiuſmodi cauſa non poteſt, nu. 78. Et quæ ſit magna cauſa, n. 61. 62. & 64.
57 *Caſtitas, & paupertas ſunt annexa regulæ Monachali de iure poſitiuo.*
58 *Monachus nihil aliud eſt quàm ſolitarius, & triſtis.*
59 *Regula omnis Religionis à Romani Pontificis authoritate vires ſumit.*
60 *Papa ſicut Religionis ſubſtantiam approbat, ſic & ipſam tollere poteſt.*
63 *In voto ſemper intelligitur excepta voluntas Dei, & authoritas Papæ.*
65 *Voto non poteſt quis ſe deobligare ab eo, in quo alteri tenetur.*
66 *Papa pluries diſpenſauit cum Regularibus etiam Sacerdotibus, & Epiſcopis, vt poſſent contrahere matrimonium, vt in exemplis hic poſitis.*
67 *Papa non poteſt facere, vt Monachus habeat vxorem, vel proprium quamdiu monachus eſt. Sed bene poteſt ex magna cauſa facere de Monacho non Monachum, & n. 68. & 70.*
68 *Religioſus perſeuerans Religioſus, inhabilis eſt ad matrimonium non ex ſtatuto, ſed ex natura.*
69 *Imperator Federicus natus eſt ex matre Conſtantia quinquagenaria, quæ fuerat monialis.*
70 *Nauarri diſtinctio quod Papa diſpenſare poſſit, vt Monachus vxorem ducat, non autem vt habeat proprium, refellitur.*
71 *Conſecratio Sacramentalis per nullum eccleſiæ Prælatum poteſt auferri: ſecus in alijs conſecrationibus, quæ ſunt de iure poſitiuo.*
72 *Conſecratio ſeu benedictio, in qua conſiſtit ſolemnitas, non eſt Sacramentalis, ſed ex ſtatuto eccleſiæ.*
73 *Sacra transferri poſſunt ad alios vſus in articulo neceſſitatis.*
74 *Eccleſia cum diſpenſat in vota, non diſpenſat in præcepto iuris naturalis, ſed determinat id, quod cadebat ſub obligatione deliberationis humanæ.*
75 *Diſpenſare non eſt legem tollere, ſed ordinare ex cauſa, ne liget eo caſu, quo diſpenſatur.*
77 *Abbati Babylonio, & eius libro quæ fides ſit adhibenda.*
78 *Papa diſpenſare poteſt contra ius poſitiuum etiam ſine vlla cauſa.*
79 *Ius deſtruere is poteſt, qui poteſt condere.*
80 *Diſpenſatio in his, quæ ſunt contra votum tacitum vel expreſſum, & in alijs, quæ ſunt contra Euangelium, non prodeſt niſi ex cauſa fiat, & peccat diſpenſans, & is cum quo diſpenſatur.*
81 *Diſpenſatio Papæ, vt Monachus habeat proprium nunquam valet niſi magna cauſa, & vera ſubſit.*
82 *Secus in diſpenſatione, vt matrimonium contrahat quia tenet, ſi credat bonam diſpenſationem, licet peccet exigendo debitum.*
83 *Et quæ ſit ratio diuerſitatis.*

CVM AD MONASTERIVM. Diuiditur in quinque partes, & diuiſio erit loco ſummarij. Primò tractat de veſtibus Monachorum. Secundò de abdicatione proprietatis, ibi, *Prohibemus*. Tertiò de ſilentio, ibi, *Oratorio*. Quartò de cibis, ibi, *In Refectorio*. Quintò de officijs, ibi, *Tales*, & hęc vltima pars primò tractat de officijs in genere. Secundò de Priore clauſtrali ibi, *Prior*, tertiò de Abbate, ibi, *Abbas*, & hæc Decretalis cum ſequenti innouantur, & obſeruari pręcipiuntur in Clem. Ne in agro, in fin. de ſtat. Monach. Io. Andr.

a Nota primò ex principio textus, Monachos vti non debere lineis camiſijs, quibus tamen vti poſſunt Canonici Regulares, qui & Regulæ inſeruiunt laxiori, vt cap. Quod Dei timorem, ſupr. eod. ſecundum Io. Andr. hic num. 2. Butr. & Anchar. in primo notab. Et in hoc ſigna vnam differentiam inter Monachos, & Canonicos Regulares: Alia differentia eſt, quia Regulares Canonici veſcuntur carnibus, quod tamen Monachis eſt prohibitū, vt cap. Carnem, de conſecrat. diſtinct. 5. & hic in §. In Refectorio. Io. Andr. d. n. 2. & pondera illa verba, *nullus omnino carne veſcatur*: nam dictio, *nullus*, exponitur id eſt nec Abbas, nec alius, & dictio, *omnino*, intelligitur nec cauſa infirmitatis, nec aliqua alia, ſecundum Hoſtien. n. 10. in verb. Nullus, & Io. Andr. num. 7. in eod. verb. Niſi vt dicam infra nu. 20. Complures alias differentias inter Canonicos Regulares, & Monachos ponunt Doctores in d. c. Quod Dei timorem, ſupra eod. & ibi dixi, n. 6. & ſeqq.

3 Secundò nota in §. Prohibemus, nullo modo poſſe Religioſum aliquid poſſidere tanquam proprium, quantumcumque illud ſit minimum, vt dicam infra in 4. not. Sed ſi quid habet proprij debet totum incontinenti reſignare Prælato ſuo, alioquin mortaliter peccat, quod multipliciter probat hæc Decretalis. Et primò quia vtitur verbis *Prohibemus*, diſtinctè. Lex autem eccleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem continens obligat tranſgreſſores ad peccatum mortale, vt cap. De his, in fin. 50. diſtinct. cum concordant. de quibus per Archidiacon. in cap. Deteſtanda, n. 3. & 4. de conceſſ. præben. lib. 6. & ſcripſi plenius in cap. Si quis n. 38. & 39. Supra de Regular. & in c. Treugas, n. 32. & 34. de Treug. & pace.

4 Præſertim verò, quia textus non tantùm dicit *prohibemus diſtrictè*, ſed addit *in virtute obedientiæ*, quę verba ſunt præceptiua, de neceſſitate ſalutis, cap. 1. de Sepultur. lib. 6. Syluest. in verb. præceptum, nu. 2. verſ. Dico ergo ad quod vide quod ſcripſi in c. Explicari num. 9. infra de obſeruat. ieiun. Item addit verba, *ſub obteſtatione diuini iudicij*, quæ oſtendunt huius pręcepti tranſgreſſorem à Deo iudicandum fore tanquam reum culpę lethalis. Sic in cap. Periculoſo, §. Et quoniam, de ſtat. regular. lib. 6. & in c. vnic. §. 1. de Iudæis, eod.
6 lib. cum ſimilibus. Et meritò, quia obſeruantia voti eſt de iure naturali Diuino, & eius tranſgreſſio ſemper eſt mortalis, cap. Licet vniuerſis ſupra de voto Io. Andr. in regul. ſemel Deo, num. 3. de Regul. iur. lib. 6. S. Thom. in 2. 2. q. 88. art. 10. ad 2. & art. 3. in corp.

7 Secundò quia ſi Religioſus fuerit deprehenſus habere aliquam proprietatem, vt quia reperta fuit pecunia in arca, vel quia confeſſus eſt, ſecundum Io. Andr. num. 3. hęc conſtitutio præcipit, vt canonica monitione pręmiſſa, à monaſterio expellatur, nec vlterius recipiatur, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam, de quo tamen hodie dic vt in c. fin. ſupra de regular. Addit gloſ. hic in verb. Expellatur, eundem eſſe in vita remouendum etiā ab altaris miniſterio, vt cap. Monachi, & cap. Su-

per

per quodam, ſupr. eod. vel poſſe detrudi in arctius
monaſterium, vt ſic pœniteat, & proprietatem il-
lam reſtituat, arg. cap. De lapſis, 16.q.1. & cap. Si
quis rapuerit, 27 q.1. Huiuſmodi autem pœnæ ne-
quaquam imponuntur niſi pro culpa mortali, vt in
prædictis iurib. & poſt D. Anton. notat Syluest. in
verb. Præceptum, n.3.verſ. Et ſimiliter ſi imponi-
tur pœna.
8 Tertiò, quia religioſus deprehenſus in morte
aliquam proprietatem habere, iubetur hic ſubter-
rari cum ſua proprietate extra monaſterium in
ſterquilinio, & hoc in ſignum perditionis, & dici-
tur in littera, idest damnationis æternæ, quia in
mortali peccato deceſſit; ſecundum gloſ. hic in
9 verb. In Sterquilinio. Et ita B. Gregorius narrat ſe
feciſſe lib.4. Dialogorum cap.55. vt hic innuitur,
& D. Hieronymus ad Euſtochium de virginitate
littera D. relatus à Io. Andr. hic n.4. in verb. Gre-
gorius, refert de Monacho, qui lina texendo cen-
tum lucratus, illa reliquit in morte, & habito con-
ſilio, quidam dicebant illa eſſe tribuenda paupe-
ribus, alij eccleſiæ, alij parentibus. Sed decre-
uerunt patres illa cum eo ſubterrari cum verbis,
Pecunia tua ſit tecum in perditione; ex quo ma-
gnus per totam Aegyptum cunctos terror inuaſit:
concordat tex. in cap. Monachi, ſupr. eod. ibi: [Et
qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & di-
gnè non pœnituerit nec oblatio pro eo fiat, nec in-
ter fratres accipiat ſepulturam.] Quinimo in cap.
11 Super quodam, ſupra eod. Regularis Canonicus,
qui in articulo mortis non reſignauit proprium,
quod latenter habuerat, non ſolum in cœmeterio
ſepeliri non debet, ſed ſi de facto ſepultus fuerit,
inde debet exhumari, ſi ſine maximo ſcandalo fie-
ri poterit. Et ita ibi eſt caſus ſecundum Io. Andr.
& omnes in ſummario text. & glo. in verb. Sepultu-
ram. Reddit rationem, quia ſcilicet in mortali
peccato mortuus eſt.
12 Tertiò nota ibi, *ipſa cum eo*; proprietatem ip-
ſam, quam Monachus fuit deprehenſus habere in
morte, ſubterrandam eſſe vnà cum ipſo Monacho
in ſterquilinio, vt proximè dictum eſt. Hoc ma-
le obſeruant Superiores ordinum, qui proprietatẽ
Monachorum decedentium ſibi appropriant tan-
quam ſpolia. Dicunt tamen hic Hoſtien. n.7. Io.
Andr. n.4. & Anthar. n.10. in 5. not. non totã pro-
prietatem eſſe ſubterrãdam; vt quid enim perdi-
tio hæc. Sed partem ipſius dumtaxat, arg. c. a. ſupra
conſuetudin. & ſatis eſſe, vt cum Monacho ſubter-
rentur triginta denarij. Tanti enim venditus fuit
Ioſeph, Geneſis 37. & tanti Chriſtus, Matthæi 27.
13 Ideirco autem textus dicit de proprietate inuen-
ta in morte, quia ſi in vita, tunc debet conuerti in
vtilitatem eccleſiæ, ſeu monaſterij, cap. Quantò,
de offic. ordinar. & cap. Abbates, 18.q.1. gloſ. hic
in verb. In morte.
14 Quartò nota ibi, *quicquid alicui fuerit ſpecialiter
deſtinatum*, Monacho non licere aliquid muneris
accipere, ſed quicquid ei deſtinatum, aut tranſmiſ-
ſum eſt, Abbati aſſignandum eſſe per illum, qui por-
tat, vel per alium, vt hic per Hoſtien. num.8. in
verb. Aſſignetur, & Io. Andr. n.6. in eod. verb. Et
ſic rectã deferendum eſt ad manus Superioris, vt
clarè probat hæc littera, dum dicit, Non præſumat
illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellera-
riò aſſignetur; & ſic Religioſo interdicitur non
tantum ſibi oblata retinere, ſed etiam accipere.
Et pondera verb. illud, *quicquam*. Quod verifica-
tur in qualibet re oblata, ſeu tranſmiſſa quantum-
uis minima, ſecundum Hoſtien. nu.8. verſ. vel ali-
quod munus quãrumcumque etiam minimum, &
Io. Andr. num.4. in verb. Quicquam. Ad hoc bo-
nus textus in cap. Non dicatis, ibi: [Quicumque
autem in tantum progreſſus fuerit malum, vt oc-
cultè ab aliquo litteras, vel quodlibet munus ac-
cipiat, &c.] 12. q.1. & adde quod ſcripſi in c. Mo-
nachi. num.18. 47. ſupra eod. & quod notat Abb.
15 hic num 2. vbi dicit eſſe quaſi expreſſum hic, quod
ſi aliquid legetur, vel donetur religioſo, non debet
illud capere ſine licentia ſuperioris, ſed tale dona-
tum, ſeu relatum acquiritur monaſterio. Hodie
debet cum reliquis bonis monaſterij incorporari,
& confundi ex Concilio Trident. & decretis Cle-
mentis VIII. vt dixi in d. cap. Monachi, à nu. 67.
16 Nec audiendus eſt Vincentius hic relatus à Ioan.
Andr. nu.5. dum ait; [Quod ſi quis legat fundum
Monacho, itaut habeat vſumfructum, Monachus
illum habere debet ad exemplum filijfamilias, qui
tametſi quicquid acquirit, acquirat patri quoad
vſumfructum, & ſibi quoad proprietatem: ta-
men, ſi ita legetur filio, vt habeat vſumfructum,
hoc caſu habebit, vt authen. Exceptis, C. de bonis
quæ liber. Quoniam hoc ſimile non procedit,
17 quia filiusfamilias eſt capax proprietatis, vt in d.
authen. Exceptis, Monachus autem non, vt hic, &
in cap. Nolo, & cap. Non dicatis, 12.q.1. etiam
quoad vſumfructum. Clem. Exiui, §. Cupientes,
verſ. Verum, de verb. ſignificat. Abb. hic nu.1. in
fin. Adde quod hæc opinio hodie reprobatur à Cõ-
cilio Tridentino in cap.2. ſeſſ.25 de regul. vt ſcripſi
latiſſimè in prædicta Decretal. Monachi à nu. 44.
vſque ad num. 67.
18 Quintò nota ibi, *quanquam ex Indulgentia*. Ab-
batem poſſe diſpenſare ſuper regula Monachali
quantum ad eſum carnium, ſcilicet extra refecto-
rium, vt hic, & arg. cap. Carnem, de conſecrat.
diſt.5. quemadmodum diſpenſare poteſt in propria
cella habenda, cap. Monachum, 20. q. vlt. Item in
ordinem, cap. Cum N. de eo, qui furt. ordin. ſuſcep.
Item cum eo, qui excommunicatus ordines ſuſce-
pit, cap. Cum illorum, infra de ſentent. excommu-
nication. gloſ. hic in verb. Indulgentia, Innocen. in
19 princip. Alij tamen dicunt Abbatem non poſſe di-
ſpenſare ſuper eſu carnium. Nec obſtat hæc litte-
ra ibi: [Ipſiuſque ſecum in camera ſua meliùs, &
pleniùs exhibere.] Quia non dicit de carnibus, &
forſan loquitur de groſſis piſcibus. Et hanc dicit eſ-
ſe veritatem reprobata conſuetudine contraria
Hoſtien. n.11. in fin. verſ. Vnde & dicunt alij, cum
quo tranſit Ioan. Andr. n.2. Butr. num.15. & pleri-
que alij.
20 Sextò nota, litteram in verſ. Porrò: nam debiles,
& infirmi, & qui minutione, vel aliqua medicina
indigent, recipere poſſunt neceſſaria tam in car-
nibus, quàm in alijs, putà in balneis, famulis, &
huiuſmodi. vt in regula Sancti Benedicti cap. 36.
non tamen ſeorſum in cameris, & multò minus
21 in refectorio, ſed ſolum in infirmitorio, ſeu vale-
tudinario. Et quoad minutionem dicit Vincen-
tius hic relatus à Io. Andr. num.11. vnum mirabi-
le, videlicet qui minuit die 13. Februarij ab initio
menſis computando non morietur illo anno ex fe-
brili diſtemperantia, & hæc eſt ſalubris minutio
per Angelum reuelata. Et hoc ſeruabat Io. Andr.
ſecundum Abb. hic n.4. qui tamen ſubdit non in-
digenti non eſſe id facilè conſulendum, quia ea mi-

nu-

nutione ſanguinis minnitur vita ſecundum tradi-
tionem petitotum. Porrò cum hoc anno 1650.in
22 ipſa die 13. Februarij indicaſſem duobus amicis
meis dictum Vincentij, & ipſorũ alter vellet pro-
tinus hoc remedio vti in perſona neptis ſuę ægro-
tantis, alter oppoſuit quod ex Kalendario Gre-
goriano ſubtracti ſunt ab anno decem dies, quibus
à Concilio Nicæno vſque ad annum 1582. ęquino-
xium vernum à priſtina ſede receſſerat, vt in Con-
ſtitutione 74. Gregorij XIII. quę incipit Inter gra-
uiſſimas. Atque ita cum hodie ignoretur an dies
13. Februarij ſit illamet, quæ currebat tempore
reuelationis Angeli, pręę incertitudine amicus cœ-
pit hærere, & propoſitum non adimpleuit.
23 In §. Tales QVAERO, An Priores amoueri
poſſint ad nutum Abbatis ſine vlla cauſa.
24 Pro ſolutione quæſtionis diſtinguendum eſt: nã
aliqui ſunt Priores Conuentuales, qui à Capitulo
canonicè eliguntur, & à Superiore confirmantur.
Et hi non remouentur, niſi ex cauſa, & iuris or-
dine ſeruato. Textus eſt rotundus in cap. Mona-
chi, §. Priores, ſupra eod. Cuius hæc ſunt verba.
[Priores autem cum in eccleſijs Conuentualibus
per electionem Capitulorũ ſuorum canonicè fue-
rint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cau-
ſa non mutentur, videlicet ſi fuerint dilapidato-
res, ſi incontinenter vixerint, aut tale aliquid ege-
rint, pro quo amouendi meritò videantur, vbi glo.
in verb. Non mutentur, dicit hoc intelligi de illis,
qui inſtituuntur perpetuò per Canonicam electio-
nem Capituli, & confirmationem Superioris: iſti
ſine certa cauſa remoueri non debent, quia ſine
culpa nemo priuari debet iure ſuo, cap. Satis per-
uerſum, 56. diſtinct. cap. Inuentum, 26. q. 1. cap. 1.
ſupra de iudic. & cum gloſ. concordant Innoc. ibi
ad fin. in verb. Non mutentur Hoſtien. n. 5 dicens
huiuſmodi Priores perpetuos eſſe, nec eſſe remo-
uendos ſine cauſa, & iuris ordine non ſeruato, Io.
25 Andr. n. 12. & communiter DD. licet etiam cano-
nicè electi poſſint ex leuioribus cauſis ab admini-
ſtratione amoueri, vt dicit text. in cap. Per tuas,
il primo, ad finem infra de Simon. & hic notat gl.
in verb. Amoueri.
26 Alij verò ſunt Priores minores, qui per electio-
nem canonicam non creantur, ſed Abbas com-
mittit eis adminiſtrationem: & tales ſunt ad nu-
tum ipſius Abbatis amouibiles, vt eſt tex. in hoc
§. Tales, in illis verbis. [Nec alicui committatur
aliqua obedientia perpetuò poſſidenda tanquam
in ſua ſibi vita locetur; ſed cum oportuerit remo-
ueri, ſine contradictione aliqua reuocetur: nam
27 verb. *obedientia* exponitur, ideſt Prioratus, vel offi-
cium certum habens adminiſtrationem ſecũdum
Hoſtien hic n. 20. in verb. Obedientia, & Io. Andr.
nu. 13. in eod. verb. & verb. *cum oportuerit*, expo-
nuntur, ideſt quando Abbati videbitur, in cuius
diſpoſitione cuncta conſiſtunt, vt per eumdem
Hoſtien. d. n. 20. in verb. Oportuerit, & Io. Andr.
28 num. 14. Tales igitur Priores non confirmantur, vt
cap. Ad noſtram, & c. Porrecta, ſupra de confirm.
vtil. Sed ſunt ad nutum Abbatis amouibiles, pro-
vt firmat pręcitata gloſ. in d. cap. Monachi in verb.
Non mutentur, ſupra eod. & ibi Innocent. ad fin. in
eod. verb. Hoſtien. num. 5. dicens Priores minores
pro voluntate Abbatis hodie mitti poſſe ad Prio-
ratus, & in craſtinum reuocari, Io. Andr. num. 12.
verſ. Alij ad voluntatem, Item gloſ. hic in verb.
Perpetuò, Hoſtien. num. 20. in eod. verb. Item gl.
in Clem. 1. in verb. Reuocari, poſt med. verſ. Et
29 ſcias, de ſuppiend. negl. Prel. & nullus diſcrepat, &
de talibus intelligendus eſt Abbas hic n. 5. dum
ait: [Nota regulam generalem quod in monaſte-
rio præter Abbatem nullum officium eſt perpe-
tuum. Atque ita huiuſmodi Prioratus, & benefi-
cia Regularium ex ſui natura eſſe manualia per
hunc textum firmant Caſſad. deciſ. 4. num. 3. & de-
ciſ. 12. num. 9. de præbendis, Mllis in repertorio in
verb. Beneficia regularia, num. 30. Rebuff. in tract.
de pacific. poſſeſſ. num. 180. Ioan. de Selua de in
tract. de benefic. 3. p. q. 67. nu. 1. Mandoſ. in reg. 3.
reſeruatoria, q. 11. num. 13. Nauarr. Comment. 4.
de regular. num. 25. verſ. Tertiò, & alij recen-
tiores.
31 De his igitur Prioribus, qui ſunt ad nutũ amo-
uibiles, dubitatur nunquid amoueri poſſint ad li-
bitum Abbatis ſine vlla cauſa. Et quidem Innoc.
32 in cap. Inſinuante, ſub num. 2. infra qui clerici, vel
vouentes. Videtur fuiſſe in ea ſententia, vt ſine
cauſa amoueri non poſſint. Sic enim ait: [Et ſi oc-
curreret caſus in quo Abbas, vel Superior vellent
ex malitia remouere Monachum à loco, quem ei
deputarant, poſſet ſupplicare Superiori, & ſupe-
rior eum audire deberet, ad ſimilitudinem ſerui,
vt in l. 1. C. de precib. Imper. offerend. & §. Sed
& maior. inſtit. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. &
per hanc Innocentij doctrinam Rebuff. in tract. de
pacific. poſſeſſ. num. 275. verſ. Secundum intellige,
ſi Abbas, inquit, ſine cauſa amoueat Monachum
à Prioratu manuali, poteſt idem Monachus im-
plorare officium Superioris, vt ſine cauſa ex ſola
malitia non remoueatur. Et hanc opinionem ſe-
quuntur vltramontani, vt teſtatur Ioan. Andr. in
cap. Cum ſingula, nu. 1. ſub gloſ. Ad idem, de præ-
bend. lib. 6. cuius verba hæc ſunt: ſcire debes quod
multum apud Vltramontanos viguit hæc opinio,
quod Prior manualis, quem ſine cauſa rationabi-
li Abbas remouere vult, forte ex odio, quia detu-
lit, vel quia nepoti vult illud conferre, vel ſimili
cauſa non iuſta, poteſt apud Superiorem Abbatis
de ipſo querelam deponere.] Einſdem ſententiæ
33 videtur fuiſſe Hoſtien. hic n. 21. dum ait: [etiam
Prępoſitum, qui eſt ſecundus poſt Abbatem in
monaſterio, poſſe ab eo remoueri, ſi quater ad-
monitus ſe non emendauerit.] Et mox ſubdit:
[Sed caueat Abbas, ne forte zeli, aut inuidię flã-
ma vrat animam ſuam, quia de omnibus ſuis iu-
dicijs reddíturus eſt Deo rationem, vt in reg. c. 65.
ante fin. & in fin. Et ita Hoſt. clarè ſupponit amo-
tionem à Prioratu, & officio manuali fieri non de-
bere ſine rationabili cauſa.
Sed his non obſtantibus apud Citramontanos
communiter tenetur Priores manuales poſſe per
Abbatem remoueri etiam ſine cauſa, quia expe-
dit vt nuda voluntate etiam ſine cauſa poſſit illos
ad clauſtrum reuocare; ita Io. Andr. in d. c. Cum
ſingula, ſub num. 2. verſ. Sed apud Italos commu-
niter hoc non recipitur, de præben. lib. 6. & poſt
eum ibi Anton. de Butr. num. 5. Anchar. num. 4.
Gemin. col. 2. prope finem, verſ. Sed non recipitur:
& Franc. num. 5. verſ. Sed apud Italos, Dec. in cap.
Ad noſtram, nu. 7. verſ. Sed in Italia, de confirm.
vtil. vel inutil. quos in puncto ſequuta fuit Rota
in cauſa Aquilana Prioratus 16. Martij 1584. vt in
deciſ. 778. part. 1. diuerſ. & pro hac opinione vide-
tur textus in hoc §. Tales, ibi: *ſine contradictione
aliqua reuocetur*: nam vt dicunt Hoſt. num. 22. in
verb.

verb. Contradictione, & Io. Andr. num. 15. In talibus non eſt locus contradictioni, nec appellationi, cap. Reprehenſibilis, & c. Cum ſpeciali in fin. ſupra de appellat. c. Per tuas, in fin. ſ. fr. de ſimon. Ad idem videtur textus quaſi expreſſus in Clem. 1. §. Præmiſſa, de ſupplend. neglig. Prælat. ibi, *liberè potuit ad clauſtrum cùm oportuerit, reuocari*: nam verb. Liberè, idem importat quod ſine cauſa, & pro libito voluntatis, vt cap. Quamuis, de procurat. lib. 6. Bald. in cap. 1. num. 6. ſupra de reſcript. Soccin. ſenior. conſ. 170. In præſenti, num. 8. vol. 2. Menoch. alios cumulans de arbitrar. lib. 1. qu. 8.
35 à num. 33. & hinc fit vt regularis per Abbatem ſpoliatus officio, vel beneficio manuali ſine iuſta cauſa minimè poſſit agere interdicto recuperandæ contra ſpoliatorem, quia Abbas ſpoliando nullam intulit iniuriam, ſed vſus eſt iure ſuo, vt voluit ſingulariter Bald. in l. Cum affirmes, in fin. C. de liberali cauſa, Felin. in cap. Per tuas, num. 4. de maior. & obed. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 274. Nauarr. Comment. 2. de Regular. num. 65. verſ. Addo octauò, & conſ. 14 nu. 12. de ſtat. Monach.
36 Item Monachi ſunt obedientiarij, cap. Si religioſus, de elect. lib. 6. de quo pulchrè per Archidiac. in cap. Sciendum, num. 1. & q. 1.

Demum hanc ſententiam in Prioribus Congregationis Montis-Virginis, qui ex litteris ſanctæ mem. Pauli V. ſunt ad nutum amouibiles probauit ſacra Cõgregatio ſpecialiter à Sanctiſſimo deputata ſuper ſtatu Regularium die 7. Martij 1650.

37 Ampliatur concluſio ſuperius firmata, vt locum habeat non obſtante quod Priores manuales non conſueuerint reuocari, quia cùm hoc ſit in facultate Abbatis, ſi non eſt vſus tali facultate, conſuetudo non inducitur, cùm in actibus merè facultatiuis non inducatur conſuetudo, vt in his terminis firmat Abbas in cap. Ad noſtram, num. 11. vbi etiam Dec. num. 6. verſ. vltimò Abbas concludit, de confirm. vtil. vel inutil. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 335. quos ſequuta fuit Rota in præallegat. deciſ. 778. n. 5. par. 1. diuerſ.

38 Ampliatur ſecundò etiam in Vicarijs temporalibus in eccleſia curata, & ſæculari, qui poſſunt ſine cauſa remoueri, vt tenent in cap. Cum non ignores de præben. Innoc. num. 2. Hoſtien. num. 8. & 9. Io. Andr. num. 3. Butr. num. 5. Cardin. nu. 7. Anchar. num. 3. circa med. & Imol. n. 4. poſt med. Beto. in cap. Non ſine multa, num. 10. de arbitr. Butr. conſ. 51. num. 3. & 6. verſ. Ex quibus, & verſ. Item ratio, conſ. 162. num. 4. 5. & 6. lib. 3. & latiſſimè firmauit Rota in Hiſpalen. iuris amouendi Curatos die 20. Aprilis 1640. coram R. P. D. Peutingerio, quæ poſtea fuit confirmata 21. Iunij 1641. & rurſus 23. Iunij 1642. coram eodem Coccin. de-
39 ciſ. 18. num. 13. Et eſt ex mente Sacræ Congregationis Concilij, vt in declaratione relata in prædicta deciſ. Rotæ ſub die 21. Iunij tenoris infraſcripti, videlicet. An Vicarij amouibiles deputati ad nutum Capituli pro exercitio curæ præuia approbatione Epiſcopi poſſint ab ipſo Epiſcopo ſine cauſa amoueri? Sacra Congregatio cenſuit Vicarios prædictos poſſe à Capitulo amoueri ad nutum Capituli; ab Ordinario verò non niſi ex cauſa legitima, & probata, propter quam etiamſi perpetui eſſent, amoueri poſſent.

40 Limita nunc propoſitam concluſionē niſi amotis à Prioratu, vel officio manuali fieret ex malitia, quia tunc amotus poſſet Superioris officium implorare, & Superior deberet eum audire, & in hoc caſu loquitur Innoc. Io. Andr. & alij pro prima opinione allegati, num. 32. vt ex eorum verbis apparet, & declarat ipſemet Innocen. in cap. fin. n. 3. de off. Ordin. lib. 6. cum quo concordant ibi Ioan. Andr. num. 2. Gemin. num 9. & Franc. nu. 3. Bellam. in cap. Porrecta, num 6. quæſt. 4. de confirm. vtil. vel inutil. Cardin. in Clem. 1. §. Præmiſſa, n. 4. de ſupplen. negl. Præl. dicens: Ego puto quod etſi nulla ſubſit cauſa, dum tamen non ex malitia, tenet reuocatio: & ſequitur eidem Imol. num. 44. & Vitalin. num. 3. Miliſ. in Repertorio in ver. Religioſus, num. 4. verſ. Religioſi ſi ſint manuales, Selua de Benefic. part 3. q. 68 num. 3. Rota d. deciſ. 778. num. 2. par. 1. diuerſ. & fuit reſolutum in cauſa Burgen. amotionis Magiſtri capellæ 21. De-
41 cembris 1581. coram Blanchetto. Cenſetur autem reuocatio facta ex malitia, ſi ſubſit præſumptio alicuius odij, vt poſt Butr. notat Imol. in d. Clem. 1. num. 44. verſ. Dominus Antonius credidit, Franc. in d. cap. Cum ſingula, num. 1. circa med. verſ. Sed Imola, & Rota d. deciſ. 778. num. 3. & eſt ex mente Io. Andr. vt conſtat ex eius verbis ſupra relatis, num. 32. verſ. Et hanc opinionem,
42 ibi: *fortè ex odio, quia detulit*. In dubio tamen odium, ſeu maleuolentia non præſumitur: Alberic. in l. Iniuriarum actio, nu. 1. & in §. Si quis per iniuriam, ff. de iniurijs: & in his terminis cenſuit Rota in præalleg. deciſ. Peutingerij ſub die 21. Iunij 1641. §. Quod attinet.

43 In §. Nec æſtimet Abbas. QVAERO vtrũ Papa poſſit diſpenſare cum Monacho, vt habeat proprium, vel vxorem ducat.

44 In hoc grauiſſimo articulo tres ſunt Doctorum opiniones. Prima opinio eſt eorum, qui abſolutè negant Summum Pontificem poſſe ſuper hoc diſpenſare: & pro iſtis videtur textus expreſſus hic in illis verbis: [Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.] Vnde cũ articulus per hanc litteram ſit deciſus, non videtur de eo vlterius diſputandum, vt dicebat Ioan. Andr. in reg. Semel Deo, n. 1. verſ. Imo non videtur, de reg. iur. lib. 6. & ſimiliter gloſ. vltim. hic & Hoſt. num. 29 pon-
45 derantes hanc litteram dicunt: Et ita habes hic, quod præter articulos fidei multa ſunt, in quibus Papa diſpenſare non poteſt, ſcilicet vt Monachus proprium habeat, vel votum continentiæ frangat, &c. Et hoc de plano concedit Tancredus, & Ioannes in cap. Sunt quidam in gloſ. in verb. Apoſtoli, in fin. 25. q. 1. Bernard. hic in gloſ. in verb. Abdi-
46 catio. Quinimo S. Thom. in 2. 2. q. 88. art. 11. tenet abſolutè Summum Pontificem diſpenſare non poſſe in voto ſolemni caſtitatis etiam propter bonum multitudinis, veluti quando per contractum matrimonium aliquarum perſonarum, quæ continentiam vouerunt, poſſet pax patriæ procurari: & deridet Iuriſtas, qui ignoranter contrarium dixe-
47 runt; mouetur, tum quia hæc decretalis dicit nec Summum Pontificem poſſe contra cuſtodiam caſtitatis Monacho licentiam dare; tum quia vt habetur Leuitic. vltim. Illud, quod ſemel ſanctificatum eſt Domino, non poteſt in alios vſus commutari. Vnde non poteſt aliquis eccleſiæ Prælatus facere, vt id, quod eſt ſanctificatum, ſanctificationē amittat etiam in rebus inanimatis, puta vt calix conſecratus deſinat eſſe conſecratus ſi maneat integer: vnde multò minus poteſt hoc facere aliquis

quis Prælatus, vt homo Deo conſecratus, quandiu
48 viuit, conſecratus eſſe deſiſtat. Solemnitas autem
voti conſiſtit in quadam conſecratione, ſeu bene-
dictione voventis; & ideo non poteſt fieri per ali-
quem Prælatum Eccleſiæ, vt ille, qui votum ſolem-
ne emiſit, deſiſtat ab eo, ad quod eſt conſecratus,
puta vt ille qui eſt Sacerdos, non ſit Sacerdos; li-
cet poſſit Prælatus ob aliquam cauſam executio-
nem ordinis inhibere: & ſimili ratione Papa non
poteſt facere, vt ille, qui eſt profeſſus religionem,
49 non ſit religioſus; & quamuis poſſit diſpenſare in
voto continentiæ ſolemnizato per ſuſceptionem
ſacri Ordinis; tamen hoc ideo eſt, quia continen-
tia non eſt Ordini ſacro eſſentialiter annexa, ſed
ex ſtatuto Eccleſiæ: eſt autem debitum continen-
tiæ eſſentiale ſtatui religionis, per quem homo ab-
renuntiat ſæculo, totaliter Dei ſeruitio mancipa-
tus, quod non poteſt ſimul ſtare cum matrimonio,
in quo incumbit neceſſitas procurandæ vxoris, &
prolis, & familiæ, & rerum, quæ ad hoc requirun-
tur: vnde Apoſtol. dicit 1. ad Corinth. 7. *Qui eſt
cum vxore ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo
placeat vxori, & diuiſus eſt*; vnde nomen Monachi
ab vnitate ſumitur per oppoſitum ad diuiſionem
prædictam; & ideò in voto ſolemnizato per pro-
feſſionem religionis non poteſt per eccleſiam di-
ſpenſari: & rationem aſſignat Decretalis, quia ca-
50 ſtitas eſt annexa regulæ monachali; & ad rationē
communis vtilitatis, vel neceſſitatis reſpondet pe-
riculis rerum humanarum eſſe obuiandum per res
humanas, non autē per hoc quod res diuinæ con-
51 uertantur in vſum humanum. Profeſſi autem
ſunt mortui mundo, & viuunt Deo: vnde non ſunt
reuocandi ad vitam humanam occaſione cuiuſ-
cumq; euentus. Eiuſdem ſententiæ ſunt Altiſio-
dorenſis in ſumma lib. 3. tract. 8. cap. 1. quæſt. 2.
Abulen. cap. 30. Numer. q. 109. per totam, Albert.
Magn. in 4. ſentent. diſt. 38. art. 16. & 18. Capreol.
in 4. diſt. 33. quæſt. vnic. art. 3. ante ſolutionem
ad primum, Sot. de iuſt. & iur. lib. 7. quæſt. 2. art. 2.
per tot. & in 4. ſentent. diſtinct. 38. quæſt. 2. art. 2.
concl. 1. & eam cum alijs duabus recitat S. Bona-
uentura d. diſtinct. 38. art. 2. q. 3. num. 41. & 42. di-
cens: [Quæ iſtarum trium opinionū ſit verior, fa-
teor me neſcire, & ſatis poteſt quælibet ſuſtineri;
ideo nullam aſſero.]
52 Huic primæ opinioni valde etiam ſuffragatur
quod Sāctus Matthæus Apoſtolus, vt refert Abdias
Babylonius in eius vita, elegit potius mori, quàm
diſpenſare cum Iphigenia virgine Deo dicata, vt
contraheret matrimonium cum Rege promitten-
te cōuerſionem dimidij regni ad fidem, ſi ipſa ſibi
matrimonio copularetur. Cauſa igitur quantum-
cumque magna non videtur ſufficiens ad hanc di-
53 ſpenſationem iuſtificandam. Præſertim verò quia,
vt refert Io. Andr. in regul. Semel Deo, num. 3. de
regul. iur. lib. 6. votum tenetur eſſe de iure natu-
rali immutabili, 5. diſtinct. in princip. In his au-
tem quæ ſunt de lege naturæ, & in præceptis diui-
nis non poteſt per hominem diſpenſari, & præci-
puè in præceptis primæ tabulæ, quæ ordinantur di-
rectè ad dilectionem Dei, qui eſt vltimus finis præ-
ceptorum. Sed ſecundum hoc implere votum eſt
de lege naturæ, & primæ tabulæ, cùm ſit actus la-
triæ: & concludit hoc argumentum etiam in alijs
votis diſpenſari non poſſe. Fortiùs ergo in votis
ſolemnibus continentiæ, & paupertatis.
54 Secunda opinio eſt aliorum, quos tacito nomine
recenſet gloſ. vltim. hic, & Hoſtien. num. 30. Exi-
ſtimantium Papam quamuis non poſſit ſuper hu-
iuſmodi votis cum Monacho diſpenſare de pote-
ſtate ordinaria, & à iure regulata, poſſe tamen de
poteſtate abſoluta, ſeu de poteſtatis plenitudine,
ſecundum quam poteſt mutare ſubſtantiam rei, vt
l. vnica, C. de rei vxor. action. & de eo quod nihil
eſt, aliquid facit cap. Hæc quippe, 3. qu. 6. arg. cap.
re vera de conſecrat. diſt. 2. & notatur in cap. 1. in
55 gloſ. in verb. Supr. de tranſlat. Epiſcop. Nec obſtant
verba illa textus noſtri: nec Summus Pōtifex poſ-
ſit licentiam indulgere, quia ver. *poſſit*, exponunt
ideſt potentiæ ſuæ non congruit, ſicut exponitur
illud Hieronymi, [cum Deus omnia poſſit, ſolùm
non poteſt ſuſcitare virginem poſt ruinam.] c. Si
Paulus, 32. q. 5. ideſt non congruit potentiæ ſuæ, vel
de ſolito curſu, quia non conſueuit hoc facere;
poſſet tamen ſi vellet, vt hic per Hoſtien. n. 31.
56 Tertia opinio eſt, quòd Papa ſuper voto conti-
nentiæ, & paupertatis quantumcumque ſolemni-
zato diſpēſare poſſit ex magna cauſa, & non aliàs,
& hanc pluribus tuetur Innoc. hic d. num. 1. vſque
in fin. cui ſubſcribunt Abbas Antiq. in fin. in verb.
Summus, Hoſtien. Io. Andr. & communiter DD.
vt patebit infra num. 63. Idem Ioann. Andr. in
reg. Semel Deo, de reg. iur. lib. 6. vbi prolixè diſ-
putat in vtramque partem, & tandem nu. 5. Con-
cludit cum Innocen. Idque probabilius affirmat
ipſemet S. Thom. in 4. ſent. quæſt. 1. art. 4. quæſt. 1.
ad tertium.
57 Prima pars cōcluſionis Innocentij quod ex ma-
gna cauſa poſſit Papa diſpenſare; nititur hoc præ-
cipuè fundamento, quia caſtitas, & paupertas ſunt
annexa ordini, ſeu regulæ monachali de iure poſi-
58 tiuo, quod ſic probat: nam Monachus nihil aliud
eſt, quàm ſolitarius, & triſtis, cap. Placuit, 16. q. 1.
Quidquid ergo vltra hoc additum eſt, à condito-
re iuris impoſitum eſt: & ex hoc patet, vt Innoc.
ait, Papam poſſe diſpenſare cum Monacho, vt ha-
beat proprium, vel coniugem, cum poſuit ordinem,
& naturam, quam dedit ordini, & ſubſtantiam
tollere; & cum ipſo trāſeunt totidem verbis Abb.
Antiq. in fine, Hoſtien. num. 17. & Ioann. Andr.
59 num. 24. Item vt addit Hoſtien. omnis religionis
regula à Summi Pontificis auctoritate vires ſumit,
60 cap. fin. infra de relig. domib. Sicut ergo religio-
nem, & eius ſubſtantiam approbat, ſic & ipſam
tollere poteſt, cap. Omnis res, cum ibi notatis infr.
de reg. iur.
61 Præterea, vt inquit Innoc. num. 4. in verb. Licen-
tiam. [Quid ſi tota Chriſtianitas, vel etiam ali-
qua pars eius eſſet in periculo, niſi Monachus fie-
ret Rex, forte quia non eſſet alius, qui ſciret, vel
poſſet aliquod regnum regere, niſi Monachus?
Nonne dices, quod fiat Rex? Nonne quilibet de-
bet ſe totum in holocauſtū offerre Deo, vt in eo,
quod ei plus placet, præeligat ſeruire? Sed præ
omnibus placet ei, vt creaturam ſuam rationabi-
lem, & temporalem conſeruet, pro quo etiam ip-
ſe animam ſuam poſuit. Item nonne peccat qui
minus bonū maiori bono præponit? c. Licet, in fin.
ſupra de regular. c. Si quis dicat, &c. Vel qui di-
cit, 11. q. 3. Item communis vtilitas præfertur,
cap. Scias, & cap. Mutationes, 7. q. 1. Item ſi pro-
pter communem vtilitatem Monachus poteſt fie-
ri Epiſcopus, d. c. Licet, & etiam Clericus, vt cap.
Priſcis, 55. diſtinct. cap. Ne pro cuius, 16. q. 1. qua-
re non eodem modo Rex, ſed forte reſpondebit
con-

contradictori Concedo quod fiat Rex, ſed non ha-
bebit proprium, quia regnum commune eſt, &
quod acquiret, regno acquiret, arg. cap.1. 18.q.1.
62 & cap. Cum olim inſc. de priuil. Sed contra, Quid
ſi non poſſit eſſe ſalua Chriſtianitas, niſi regnum in
ſuum proprium accipiat, illud ſuis hæredibus relin-
quendum, quia forte habebat filios antequam fie-
ret Monachus? Item Quid ſi dixerint ei illi, qui
poſſunt dare regnum: Oportet, vt ſi vis habere re-
gnum, accipias hanc Reginam in vxorem, aliàs
dabimus eam infideli, vel tyranno, an ita diliges
contemplationem huius Monachi, & continen-
tiam hominis vnius, & ita reputabis Deum crude-
lem, vt nolit per prouiſionem vicarij ſui huic Chri-
ſtianitati prouideri? Item Papa fecit Conſtitutio-
nem, vt etiam ille, qui vouit ſimpliciter continen-
tiam, ſi matrimonium contrahat, validè contra-
hat, cap. Rurſus, infra qui cler. vel vouen. c. Gon-
ſaldus, 17. q.2. cap. Placet, ſupra de conuent. con-
iugator. quare non eodem modo poteſt diſpenſa-
re? Item fecit Conſtitutionem, vt vxor vnius alij
nubat, cap. Gaudemus, §. penult. infra de diuort.
Item ex Conſtitutione eſt, vt minor 14 annis non
poſſit ſe obligare Religioni, cap. Ad noſtram, ſupra
de regul. quod eſt contra ius naturale, quia ſicut
puer ex quo doli capax eſt, poteſt ſe diabolo obli-
gare, eodem modo & Deo. Item Papæ dicitur,
63 *quodcunque ligaueris*, &c. Item in quolibet voto
intelligendum eſt, niſi aliter Deo placeat, ſed cre-
dendum eſt Deo aliud placere, ſi vtilitas ſubeſt,
vt contra votum faciat. Item non intelligitur quis
venire contra votum, qui facit contra illud aucto-
ritate Superioris, qui eſt Vicarius Ieſu Chriſti, ſi-
cut dicitur in matrimonio, cap. Inter corporalia,
in princ. ſupra de tranſlat. Epiſc. Nec obſtat prædi-
ctis quod dicitur, Vouete, & reddite; vouere qui-
dem eſt voluntatis, ſed reddere neceſſitatis, quia
bene intelligitur votum Deo reddere qui ſe eius
diſpoſitioni committit, & qui magis eius bene-
placitum facit, cap Magnæ, ſupr. de vot.] Hacte-
nus formalia verba Innocentij, quæ ferè ad cala-
mum tranſcribunt, & approbant hic Hoſtien. n.31.
verſ Vel hoc non poteſt Papa ſine cauſa, ſed ex ma-
gna, & Deo magis placente hoc poſſet; hanc am-
plector, & infra eod. n. in verb. Pontifex, & nu.32,
Io. Andr. num. 29. Henric. Boych. num. 9. & 10.
Butr. num.28. Cardin. §. vltim. n 18. Anchar. n.24.
Abb. num.20. & Io. de Anan. nu. 11. verſ. In gloſ.
fin. & idem Hoſtien. In ſumma tit. de vot. § Quali-
ter & cuius, nu.12. & in c.1. num. 4. de vot. & ibi
etiam Abb. nu.8. dicens hoc tenere communiter
Canoniſtas, Archid. in cap. Sunt quidam, 25. q.1.
num.5. Henric. Boych. in cap. Rurſus, num. 6. vbi
etiam Cardin. num.2. q 1. Anchar. num.4. Præpoſ.
num.4. & 7. & Alex. de Neuo, n.12. infra, qui cler.
vel vouen. Turrecrem. in c. De illo, n. 3. & ſeqq. di-
ſtin.32. Steph. de Gaeta in repet. c. Ad limina, 30.
q.1. §.4. q. 129. n.353. Io. Andr. in d. c. Semel Deo,
64 num.5. ad fin. verſ. Sed vt ſcripſi, de reg. iur. lib.6.
[Nam (vt ipſe ait,) vbi votum continentię ſo-
lemne eſt impedimentum maioris boni, poterit
Papa diſpenſare: nam bonum multitudinis melius
eſt, quàm bonum vnius: poſſet autem per vnius
continentiam bonum multitudinis impediri, vt ſi
per matrimonium alicuius ſolemniter vouentis
etiam Monachi poſſet pax patriæ procurari, vel Pa-
tria infidelis ad fidem conuerti, vel his ſimile, abſit
vt his caſibus Monacelli cõtinentiam præferamus

tanto bono.] Sed & Sanctus Thom. in 4. ſentent.
diſtinct. 38. q. 1. art.4. ad. 3. eandem rationem ap-
probat dicens: [Si communis vtilitas totius ec-
cleſiæ, aut totius Regni, vel Prouinciæ expoſceret,
poſſet conuenienter & in voto continentię, & in
voto Religionis diſpenſari, quantumcumque eſſet
65 ſolemnizatum; non enim per votum poſſet ſe ho-
mo deobligare ab eo, in quo tenetur alteri. Vnde
talis poſſet imminere neceſſitas, vt poſſet alicui iu-
ſtè prohiberi ne continentiam, aut Religionem
voueret, & eadem neceſſitate manente poteſt etiã
in voto diſpenſari iam acto.] Hæc S. Thom. cum
quo concordant ibi, Durand. q.4. art.4. concluſ. 11.
num.49. Maior. q.14. Supplementum Gabriel. q.1.
art.5. dub. penult. S. Anton. in 2. par. tit. 11. cap.4.
§.9. & in 3. par. tit.1. cap.15. §.3. pleniſſimè Me-
dina de ſacror. homin. Continentia, cap.21. cum
plurib. ſeqq. Toled. in ſumm. lib.4. cap.18. num.5.
Gregor. de Valen. in 2.2. diſput. 6. qu. 6. punct.7.
col.3. Nauarr. in manual. cap. 12. num.77. in fin. &
in cap.7. num. 20. de conſecr. diſt. 1. & conſ. 2. n.3.
de Conuerſ. Coniugat. & conſ. 12. num. 8. de ſpon-
ſal. Couarr. in cap.2. num. 20. & 21. de teſtam. &
alibì paſſim Doctores. Ex quibus patet hodie
hanc ſententiam eſſe communem Theologorum,
ac ferè omnium Canoniſtarum, quam etiam tacitè
66 approbauit Eccleſia Romana, dum ſuper hoc di-
ſpenſauit cum multis Religioſis, prout cum Rami-
ro Rege Aragonum diſpenſatum fuiſſe, vt relicta
religione, & Epiſcopatu, acciperet vxorem, & Re-
gnum atteſtatur Petr. de Palud. in 4. diſt.38. qu.4.
art.4. Caietan. in 2.2. q 88. art. 11. in princ. verſ.
Videtur autem pluries Lucius Marinæus Siculus,
lib.8. de memorab. Hiſpan. cap. vlt. Ioan. Vaſæ in
Chronic. c. 18. & de Conſtantia filia Rogerij Re-
gis, quæ cum eſſet Sanctimonialis, nupſit Henri-
co VI. idem Caiet. vbi ſupr. & latius dicam infra,
num 69 & cum Nicolao Iuſtiniano Sacerdote Mo-
nacho in monaſterio Sancti Nicolai Ordinis San-
cti Benedicti diſpenſatum fuiſſe ab Alex. III. ad
inſtantiam Venetorum Ducis referunt Bartol. à
S. Fauſto de Theſaur. Religioſ lib.3. q.36. num.5.
& Pineda in Monarchia eccleſiaſt. part.4. lib.25.
cap.7. § 1. pag.84. & a Gregorio XIII. cum fratre
Cardinalis Ioyoſę Gallo Sacerdote profeſſo, & Pro-
uinciali Ordinis Capuccinorum, refert idē Bart.
a S. Fauſto d. q. 36. à n. 8.
67 **Cæterum aduerte, quia opinio Innoc. & ſequa-
cium non ita eſt intelligenda, vt Monachus quan-
diu remanet Monachus, ex diſpenſatione Papæ ſit
ſolutus à voto continentiæ, & paupertatis, quia
implicat contradictionem, vt quis remaneat Mo-
nachus, & non habeat eſſentiam Monachatus, quę
conſiſtit in tribus votis ſubſtantialibus, vt hic: nã
Monachum facit, id eſt ad eſſe deducit Religionis
profeſſio, vt cap. 1. & cap. Porrectum, ſupra de re-
gular. Non poteſt igitur diſpenſatio Apoſtolica ex
cauſa quantumuis graui efficere, vt quis perſeue-
ret Monachus, & ſit abſolutus à ſubſtantialibus
Regulæ. Et hoc intendit hæc Decretalis, dum di-
cit caſtitatem, & paupertatem adeo eſſe annexam
Regulæ monachali, vt contra eam nec Papa poſſit
licentiam indulgere; ſenſus enim eſt, Vota ſolem-
nia ſunt adeo intrinſeca, & eſſentialia ſtatui Mo-
nachatus, vt Papa efficere non poſſit, vt quis eo-
dem tempore ſit Monachus, & habeat vxorem,
vel proprium, vt declarant Turrecrem. in c.1. art.3.
num.7. in reſp ad 2. 27. q.1. Bath. Soccin. conſ. 92.**

num.2.volum.1. Ricard.de Media Villa in 4. ſent.
68 diſt. 38. art.9. q.1. Durand. Petr. de Palud. & Gre-
gor. de Valen. locis citatis, Baſil. Pont. de impe-
dim. matrim. cap.1. §.3. verſ. Sed quamuis, Card.
Caietan. in 2.2.q.88.art.11. verſ. Sed neutrum ho-
rum, dicens; Si homo religioſus perſeuerat religio-
ſus, inhabilis eſt ad matrimonium, non ex ſtatuto,
ſed ex natura, ita quod oppoſitum implicat con-
tradictoria. Oportet ergo aut Religioſitatem ceſ-
ſare, aut inhabilitatem manere. Et infra in verſ.
Ad hoc breuiter dicitur, pro hoc intellectu pon-
69 derat litteram huius Decretalis, concludens ex
ea non inferri neceſſariò indiſpenſabilitatem voti
ſolemnis, ſed ſic, ſcilicet ſtante monachatu. Et põ-
derat ad hoc quod Innocen. III. illius author ſuc-
ceſſit immediatè Cęleſtino III. qui diſpenſauerat
Conſtantiam filiam Rugerij Regis, vxoremque
Henrici VI. quę erat Sanctimonialis in Panormo,
& iam quinquagenaria, & ex tali coniugio genuit
Federicum II. vt idem Caietanus refert, d. art. 11.
in princip. & Angel. in l. Si maior. Quinquagena-
ria, In princip. Cod. de legit. hæred. eamque publi-
cè, omnibuſque videntibus parere voluiſſe, vt par-
tus ſuppoſiti omnem ſuſpicionem excluderet, te-
ſtantur Pariſ. conſ.29. num.46. lib.2. & Soccin. Sen.
conſ.126. num.2. lib.3. Et cum Innocentium non
laterent geſta Cæleſtini, in facie totius orbis à quo
etiam Cardinalis creatus fuerat, reſque vndique
eſſet admiranda propter ætatem quinquagenariã,
& ſtatum imperialem, & matrimonium fuiſſet Ro-
mę conſummatum: non eſt rationabile, vt volue-
70 rit geſta Prędeceſſoris damnare per verba hanc
damnationem non ſignificantia. Stat igitur con-
cluſio, quam ponunt Vincentius, & Ioannes rela-
ti à Bernardo hic in gloſ. vltim. videlicet Papam
non poſſe ſuper voto caſtitatis, & paupertatis cum
Monacho diſpenſare quamdiù monachus eſt;
poſſe tamen ex magna, & iuſta cauſa facere de
Monacho non Monachum, vt cap. Quorumdam,
74. diſtinct. Quo peracto in conſequentiam pote-
rit proprium habere, & vxorem ducere.

Nec refert quod Nauarr. comment.2. de regul.
num.17. quamuis concedat Papam poſſe diſpen-
ſare in voto ſolemni caſtitatis, tamen id neget in
ſolemni paupertatis voto, aſſignans rationem di-
uerſitatis, quia matrimonium poteſt eſſe neceſſa-
rium in filio Regis profeſſo, vt totius Regni bo-
num conſeruetur; & ita poteſt eſſe iuſta cauſa di-
ſpenſandi, vt vxorem ducat: At non ſic in voto pau-
pertatis, quia Monachus ex diſpenſatione Papæ
poteſt eſſe Rex cum ſola regni adminiſtratione,
nec vlla ſubeſſe poteſt neceſſitas, vt habeat domi-
nium: Et ideo ex defectu cauſę non poterit diſpẽ-
ſari vt proprium habeat: reſpondetur enim imò
poſſe dari caſum, in quo publica ſalus ſalua eſſe
non poſſit, niſi ipſum dominium regni in Mona-
chum transferatur, vt pręclarè docuit Innocen-
tius, cuius verba habes ſupra n.62.

71 Ad rationem verò D. Thom. in 2.2.q.88.art.11.
quod nullus Prælatus eccleſiæ poſſit facere, vt ho-
mo ſemel Deo conſecratus, quandiù viuit, deſinat
eſſe conſecratus; Reſpondetur id verum eſſe in cõ-
ſecratione Sacramentali, quę eſt de iure Diuino,
ac proinde omnino indelebilis, vt in Concil. Trid.
ſeſſ. 7. de Sacram. can.9. At ſecus eſt in alijs con-
ſecrationibus, quæ ſunt de iure poſitiuo, quia per
Summum Pontificem auferri poſſunt, vt probat
text. in l. Continuus, §. Cum quis, ff. de verbor.
obligat. quem ita intelligunt Dyn. & Io. Andr. in
cap. Semel Deo, in princ. & ibi etiam Franc. nu.1.
de reg. iur. lib.6. & ideo paſſim videmus per au-
ctoritatem Papæ eccleſias, & loca ſacra in propha-
nos vſus non ſordidos conuerti iuxta Decretum
Concilij Tridentini, in cap.7. in fin. ſeſſ.21. & in
conſecratione ſeu benedictione Abbatis notat In-
nocentius in cap. Quanto, nu.4. ſupra de conſue-
tudin. Quæ latius proſequor in cap. Requiſiuit à
72 num.35. de ordinat. ab Epiſcopo: Conſecratio au-
tem, ſeu benedictio, in qua conſiſtit ſolemnitas
voti non eſt Sacramẽtalis, nec de iure diuino, quia
voti ſolemnitas introducta eſt de iure poſitiuo, &
ex Conſtitutione eccleſiæ, vt eſt text. in cap. vnic.
de vot. lib.6. Ergo nihil obſtat quin Summus Pon-
tifex poſſit ſuper ea diſpenſare. Deinde vt egre-
73 giè reſpondet Caietan. in 2.2. q.88. d. art. 11. verſ.
Aliter igitur, ſacra etſi non poſſint paſſim ad alios
vſus transferri, poſſunt tamen transferri ad alios
vſus in articulo neceſsitatis, vt panes propoſitio-
nis tranſlati ad vſum Dauid, & ſuorum propter
articulum neceſsitatis, vt Dominus expoſuit. Et
ad hanc Decretalem in fin. quæ mouit B. Thom.
ad prædictam diſtinctionem, Reſpondet Io. Andr.
in d. reg. Semel Deo, in fin. certum eſſe nulla ver-
ba Papę poſſe tollere, vel detrahere poteſtati ſuc-
ceſſoris; quia par in parem non habet imperium,
cap. Innotuit cum concord. ſupr. de elect. ſed hæc
reſponſio non ſatisfacit, quia Papa hic non pro-
cedit ſtatuendo, ſed declarando; ideo melius eſt
reſpondere, vt dictum eſt ſupra n.69.

74 Ad aliud verò quod obligatio voti ſit de iure
naturę, ſuper quo nõ cadit diſpenſatio; ita reſpon-
det Io. Andr. in d. cap. Semel Deo, nu. 1. verſ. Sed
ad hoc reſpondetur, videlicet quando eccleſia di-
ſpenſat in voto, non diſpenſat in pręcepto iuris na-
turalis, vel diuini, ſed determinat id, quod cade-
bat ſub obligatione deliberationis humanę, quę
75 non potuit omnia circumſpicere, ſicut etiam di-
ſpenſare contra legem humanam non eſt tollere
legem, ſed ordinare ex cauſa, ne liget eo caſu quo
diſpenſatur: & ſic non eſt contra. Ad hoc Concil.
Trid. ſeſſ.25. de reformat. cap.18.

76 Vltimum denique obiectum de S. Matthęo Apo-
ſtolo non obſtat, quia, vt reſpondet Cardin. Ca-
iet. in 2. 2. qu. 88. art.11. verſ. Aliter igitur. Fortè
non expediebat in exordio naſcentis fidei per ta-
lem apparenter irreuerentiam Diuinam propagari
fidem, quę prędicatione, & ſignis propaganda erat
ſecundum Domini mandatum Marci vltim. Prę-
77 terea Caietan. ait dictũ illud ſe non inueniſſe pro
authentico, & de Abdia Babylonio illius Authore
ita ſcribit Card. Bellarmin. de Script. Eccleſ. Ab-
dias Babylonius vnus ex diſcipulis Domini fuiſſe
dicitur; ſed vitę Apoſtolorum, quę ſub nomine
eius circumferuntur, fabulis ſimiliores ſunt, quàm
verę narrationi. Sed neque eius Abdię, aut libri
eius vllam in veteribus mentionem inuenio. Et
ex his abſoluta ſit pars prima concluſionis Inno-
centij, quod Papa ex magna cauſa poſsit diſpenſa-
re, vt Monachus habeat proprium, vel vxorem du-
78 cat. Secunda verò pars, quod ſcilicet diſpenſare
non poſsit ſine iuſta, & magna cauſa, probatur ſe-
cundum Innocentium, quia tametſi in diſpenſa-
tionibus, quę fiunt à Papa contra ius poſitiuum,
79 ſufficiat ſola voluntas diſpenſatores etiã ſine cau-
ſa, ſicut apparet in ſtatutis editis de ordinibus in-
tra certa interſtitia temporum conferendis, 87. di-
ſtinct.

ſtinct. per tot. & aliis ſimilibus, eo quod cùm ſola
voluntaria Conſtitutio ſit cauſa quare aliquid pro-
hibeatur, per conſequens & ſola voluntas contra-
ria cauſa erit quare prohibitio relaxetur, quia eius
eſt deſtruere ius, qui illud condidit, & interpretari,
l. Quod ius, ff. de re iudicat. cap. Inter alia, infr.
80 de ſent. excommunicat. Tamen ſecus eſt in his,
quę ſunt contra votum tacitum, vel expreſſum, &
in aliis, quę ſunt contra Euangelium, quia non
prodeſt diſpenſatio, niſi ea cauſa fiat; & quamquã
Papa diſpenſet, niſi iuſta cauſa ſubſit, peccat, & di-
ſpenſans & is, cum quo diſpenſatur, ſecundum
Innoc. hic num. 2. Hoſtien. num. 31. in verb. Pon-
tifex, & Io. Andr. num. vlt. Butr. num. 28. Anchar.
81 num. 24. & Abb. num 32. Qui tamen omnes quoad
validitatẽ diſpenſationis differentiam conſtituunt
inter votum paupertatis, & continentiæ: nam di-
ſpenſatio vt Monachus habeat proprium nõquam
valet, niſi magna cauſa, & vera ſubſit; licet enim
Papa poſſit ea cauſa concedere Monacho, vt pere-
grinetur, & viaticum ſecum portet, illud tamen
non poſſidebit ſuo nomine; ſed monaſterij: vnde
82 nec de eo teſtari poterit: ſed ſi diſpenſetur cũ Mo-
nacho, vt habeat vxorem, & non adſit neceſſitas,
vel vtilitas diſpenſandi, ſi tamen contrahat cũ ali-
qua credens bonam diſpenſationem, & licitam:
tenet matrimonium, licet ille qui fuit Monachus,
ſemper peccet exigendo debitum, non autem red-
dendo; quia verum matrimonium eſt inter eos.
83 Ratio diuerſitatis, quia diſpenſatio habendi pro-
prium nemini præiudicat, nec alicui prodeſt, nec
obeſt niſi ei, cum quo diſpenſatur: vnde ſi abſit
vtilitas, vel neceſſitas, non valet diſpenſatio. At ſe-
cus eſt in matrimonio, vbi diſpenſatio prodeſt, vel
præiudicat alij, ſcilicet vxori; ſed nihilominus di-
ſpenſatio non prodeſt Monacho, cum quo fuit ma-
lè diſpenſatum, quin ſemper peccet debitum exi-
gendo; ita Innocent. cum quo cæteri tranſeunt.

De Statu Monachorum.

Cap. In ſingulis.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Prouinciale Religioſorum non ſuffi-cit celebrare in fine primi triennij, & ſtatim in principio ſecundi aliud celebrare, ſed inter vnum, & aliud debet triennium intercedere.*

2 *Fieri debet ſaluo iure Epiſcopi Diœceſani, & n. 5.*

3 *Et tam à religioſis exemptis, quàm non exemptis. Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 7. & ſeqq. & num. 11.*

4 *Et conuenire debent vniuerſi Abbates, & Priores prouinciæ eiuſdem ordinis.*

6 *Et malitioſè impedientes ne Capitula celebrentur, ſententiam excommunicationis incurrunt.*

7 *Monaſteria omnia, quæ ſub immediata Sedis Apo-ſtolicæ protectione exiſtunt, tenentur ſingulis triennijs ſeſe in Congregationem redigere ex Concilio Tridentino.*

8 *Non tamen poſſunt inuicem, aut alijs monaſterijs ſe vnire, & aggregare, & n, 10.*

9 *Monachi monaſterij exempti, & commendati non poſſunt Congregationi iam inſtitutæ ſeſe aggre-gare, ſed tantum ſe cum alijs monaſterijs in Con-gregationem redigere ad celebrandum commune Capitulum.*

10 *Congregationis Ordinis Sancti Benedicti in Belgio erectio cum facultate aggregandi monaſteria non exempta, in Congregatione Rerum Conſiſtoria-lium examinatur.*

12 *Capitula in aliquibus Religionibus, vel Congrega-tionibus Monachorum an ſit permittendum vt celebrentur ſingulis annis, & Præſides eligantur annales.*

1 IN SINGVLIS. Statuit de Capitulis pro-uincialibus Religioſorum celebrandis ſin-gulis triennijs: de numero perſonarum ve-nientium: de inſtructoribus adhibendis, de Præſidentibus Capitulo, de tractatibus in Capitu-lo habendis, de communi vita ducenda, de Viſita-toribus eligendis, & de ipſorum officio: hortatur Diœceſanos ad monaſteriorũ reformationẽ, pręcipit patronos, & ſimiles compeſcere ab offenſis monaſteriorũ: hoc dicit integra hæc Conſtitutio, Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Ioan. de Anan. & ſic diuiditur in duodecim partes, quę per ſe patent.

1 Nota primò ibi, *De triennio in triennium*. In-ter vnum, & aliud prouinciale Capitulum religio-ſorum debere eſſe interuallum vnius triennij: vn-de ſecundum Io. Andr. hic nu. 2. [Non ſufficeret in fine primi facere vnum Capitulum prouinciale, & ſtatim in principio ſecundi facere aliud, quia id potius eſſet facere Capitula de ſexto in ſextum annum, quàm de triennio in triennium; & multo tempore retardari poſſet ſic ordinis reformatio, & ſic etiam interpretata eſt conſuetudo.] Hæc Ioan. Andr. quem totidem verbis ſequuntur hic Butr. num. 4. Cardin. nu. 3. Anchar. n. 1. Abb. in primo notab. & Ioann. de Anan. num. 1.

Et ex hoc notabiliter infero, vt Epiſcopi, qui ex Conſtitutione Sixti V. tenentur ſingulis triennijs, vel quadriennijs, &c. viſitare Beatorum Apoſto-lorum limina, nequaquam poſſint, aut debeant infra tempora huiuſmodi quandocumque viſita-re, ſed tantum in vltimo anno triennij, vel qua-driennij, &c. alioquin eodem annorum curriculo plures viſitationes inculcarentur, & inter vnam, & aliam viſitationem poſſet intercedere ſpatium ſex, vel octo, aut plurium annorum, & multum retar-daretur fructus viſitationis contra mentem, & ver-ba Conſtitutionis, quæ præcipit, vt Epiſcopi Italiæ tertio, Germaniæ quarto, Africæ quinto, Aſiæ ſex-to quoque anno iter ſuſcipiant, & perficiant: quod latius proſequor in c. Ego N. num. 50 ſupra de iu-reiur. Dic vt ibi.

2 Secundò nota ibi, *Saluo iure Diœceſanorum Pontificum*. Capitula prouincialia à regularibus fieri debere ſine præiudicio Diœceſanorum, ſcili-cet in viſitationibus, procurationibus, & correctio-nibus, vt explicat gloſ. 4. hic, Hoſt. num. 1. in ver. Pontificum, Cardin. in 1. notab. & Ioan. de Anan. num. 2. Nam Diœceſani pluries, quàm de triennio in triennium poſſunt viſitare, & Synodum tenere, cap. Sicut olim, de accuſat. ſecundum Goffred. & Hoſtien. num. 1. in ver. Diœceſanorum, Io. Andr. num. 3. & hodie eſt expreſſum in Concilio Triden-tino ſeſſ. 24. cap. 2. & 3. & generaliter ex hoc iuriſ-dictio Epiſcopi non intelligitur eneruari, vt patet infra eod. §. Ordinentur, ſecundum Hoſtien. eod. num. 1. in verb. Pontificum. Similis præſeruatio habetur in cap. Saluo, 9. quæſt. 3. in cap. Pontifices,

7. quæſt. 1. & in cap. Dudum, ſupra de decimis.

3 Et hinc collige hoc capitulum loqui de Abbatibus, & Prioribus non exemptis, ſecundum Innoc. in princ. alias enim inanis fuiſſet illa præſeruatio: ſed Hoſtien. num. 1. in ver. Abbatum, atque Priorum exponit, id eſt exemptorum, & non exemptorum, cap. Proximum, § Hæc eadem, infra eod. & ſic præſeruatio iurium diœceſanorum Pontificum ſtat reſpectu non exemptorum. Hodie opinio Innocentij videtur approbata à Concilio Tridentino, quod reſtringitur ad Abbates, & Priores exemptos, vt dicam infr. num. 11.

4 Vltimò nota ibi, *Ad quod vniuerſi* conueniant. Ad Capitula prouincialia Regularium debere vniuerſos conuenire. Quod ſi intelligatur de Abbatibus, & Prioribus prouinciæ cuiuſcumque ordinis, hoc non ſeruatur ſecundum Hoſtien. hic nu. 1. in ver. Qui non conſueuerunt, & Io. Andr. in verb. Conueniant: nam Chartuſienſes ſuum. Ciſtercienſes ſuum, Cluniacenſes ſuum celebrant Capitulum per ſe, & ſic de ſingulis, ſecundum eos. Item non habet hodie conſuetudo, vt huiuſmodi Capitulum faciant religioſi non habentes caput vnicum, ſecundum Io. Andr. eod. num. 3. licet ſubdat hodie plenè prouiſum eſſe per Conſtitutionem Benedicti.

5 Porrò decretum hoc Innocentij in generali Cõcilio editum innouauit, & obſeruari præcepit Clemens V. in Concilio Viennenſi, vt in Clemen. Ne in agro, §. final. de ſtat. Monachor. Licet mendosè ibi legatur Innocentius IV. & gloſ. vlt. ibi, [Adnorauit deſſuetudinem in hoc non iuuare, ſed tamen innouationem illam de facto non proficere.] Idcoque in Concilio Salisburgenſi ſub Martino V. §. 8. ſic legitur; item licet fel. record. Gregorius Papa IX. prouidè ſtatuerit, vt in ſingulis regnis, ſeu prouincijs Prælati Ordinis S. Benedicti de triennio in triennium Capitula Regularia celebrare deberent, & nos idem ſtatutum in prouinciali duximus innouandum, quia tamen nullus fructus adhuc ex prædicto ſtatuto, & innouatione repertus, vice decreuimus eadem Capitula celebrari, iure tamen Ordinariorum per omnia ſaluo, to. 3. Concilior. par. 2. pag. 991. col. 1. littera D. Item Benedictus XII. [Statuimus, inquit, & ordinamus, quod in ordine, & religione dictorum Monachorum Nigrorum in ſingulis prouincijs per Nos inferiùs deputatis, fiat in loco ad hoc deputando de triennio in triennium (ſaluo iure Diœceſanorum) commune, ſeu Prouinciale Capitulum Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, aliorumq; Priorum Eccleſiarum Cathedralium ipſius ordinis ac religionis. Auenione 12. Kalen. Iulij anno ſecundo.] Quam quidem ordinationem confirmauit Calixtus XIII. ſub Datum Romæ Kal. Martij anno 1455. Idemque ſanxerunt & alij Pontifices; & in Cõcilio Conſtantienſi decretum fuit, vt ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrat quilibet cuiuſcumque ſit præeminentiæ, dignitatis, ſtatus, aut conditionis, qui per ſe, vel per alium malitioſè impedierit, quo minus prædicta Capitula liberè valeant celebrari, vt refert Romanus Naz in Alto ineſtincto cap. 6. per totum.

7 Sed nouiſſimè Concilium Tridentinum in c. 8. ſeſſ. 25. de Regul. ſtatuit vt monaſteria omnia, quæ generalibus Capitulis, aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios regulares viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione, ac directione regi conſueuerunt, teneantur infra annum à die ipſius Concilij, & deinde quolibet triennio ſeſe in Congregationes redigere iuxta formam huius Capituli.

8 Aduerte ad illa verba, *ſeſe in Congregationes redigere*: non enim important vt monaſteria huiuſmodi poſſint inuicem inter ſe, aut alijs Congregationibus iam inſtitutis ſe vnire, & aggregare, & vnum corpus conſtituere: alioquin Concilium nõ dixiſſet infra annum à die præſentis Concilij, & deinde quolibet triennio, quia vniones, & aggregationes huiuſmodi fiunt in perpetuum, nec iterantur de triennio in triennium, ſed ſemel factæ ſemper durant quamdiu ex legitima cauſa non diſſoluuntur, cap. Expoſuiſti, ſupra de præben. cap. 1. Ne ſede vacant. Concilium Tridentin. ſeſſ. 7. c. 6. & ſeſſ. 21. cap. 5. Petrus de Peruſio in tract. de reuocat. vnion. quæſt. 1. & per tot. Præterea decretum d. cap. 8. ſe refert ad hanc Conſtitutionem Innocentij, quæ nihil aliud præcipit, quàm vt regulares ſingulis triennijs celebrent Prouinciale Capitulũ, & nihil ſtatuit de vnione, vel aggregatione, & ita intellexit hoc Concilij S. Congregatio illius Interpres, vt in ſubiecta declaratione, videlicet.

9 An monaſterium à iuriſdictione Epiſcopi exemptum, & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectum, quod ante Cõcilij publicationem commendatum reperitur, comprehendatur ſub diſpoſitione cap. 8. ſeſſ. 25. de Regul. vt reluctante Commendatario, poſſit ſe in Congregationem redigere præſuppoſito, quod Commendatario commiſſa fuerit cura, regimen, iuriſdictio, & omnimoda adminiſtratio dicti monaſterij perſonas corrigendi, caſtigandi, & viſitandi propria auctoritate. Stante etiam quod in eodem monaſterio nõ ſit Prior clauſtralis eiuſdem ordinis expreſsè profeſſus, qui gregi Regulari præſit.

S. Congregatio Concilij cenſuit hos Monachos non poſſe ſeſe aggregare huic, nec alteri Congregationi iam inſtitutæ, & formatæ; licere tamen eis cum alijs monaſterijs iuxta dictum decretum Concilij, ad formam cap. In ſingulis, de ſtat. Monachor. in Congregationem redigere. Intellexit enim S. Congregatio illa verba: Et deinde quolibet triennio ſeſe in Congregationem redigere, &c. quod debeant de triennio ad triennium iſta monaſteria commune celebrare Capitulum, iuxta diſpoſitionem dictæ Conſtitutionis, In ſingulis. Item monaſteria commendata d. cap. 8. comprehendi, quam Congregationis ſententiam ad ſe relatam Sanctiſſimus probauit, & executioni demandari iuſſit.

10 Hinc cùm Præſes, & Abbates monaſteriorum exemptorum Ordinis S. Benedicti in Belgio petijſſet à Sanctiſſimo D. N. Innocentio X. confirmationem erectionis in Congregationem quam aſſerebant factam fuiſſe à Gregorio XIII. & vlterius ſupplicaſſent pro facultate aggregandi eidem Congregationi alia monaſteria non exempta, die 9. Ianuarij 1648. S. Congregatio rerum Conſiſtorialium, ad quam Sanctitas ſua hoc negotium examinandum rejecit, in primis animaduertit in vim huius c. In ſingulis, de ſtat. Monachor. & Concilium Tridentinum in d. cap. 8. ſeſſ. 25. de Regul. minimè licere monaſterijs quibuſlibet ſibi aggregare alia monaſteria eiuſdem, vel alterius ordinis, ſed tantum ſeſe in Congregationem redigere in ſingulis triennijs, id eſt ſe congregare, & conuenire,

Google

uenire ad commune, ſeu Prouinciale Capitulum, iuxta antiquam reſolutionem S. Congreg. Con-
11 cilij à Summo Pontifice approbatam. Rurſus animaduertit facultatem ſe redigendi in Congregationes, ſeu Capitula congregandi non fuiſſe tributam à Concilio quoad monaſteria non exempta, ſed tantum quoad illa, quæ Capitulis vel Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios Viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ probatione, & ordinatione exiſtunt, vt verba ipſa tehent. Demum animaduertit prædicta monaſteria exempta in Belgio nequaquam obtinuiſſe à Gregorio XIII. confirmationem erectionis in Cõgregationem cum facultate aggregandi monaſteria itidem exempta eiuſdem Ordinis: Sed tantummodo præuia narratione, quod ſe redegerant in Congregationem infra annum à fine Concilij Tridentini, & deinde quolibet triennio, obtinuerunt præmiſſa confirmari cum clauſula, quatenus ſecundum eiuſdem Concilij decreta proceſſiſſent. De erectione autem in Congregationem, vel de aggregatione, nec verbum quidem legitur in litteris Gregorij. Ac proinde S. Congregatio exiſtimauit concedi non poſſe confirmationem erectionis, quæ non extat, & longè minus facultatem ſibi aggregandi monaſteria non exempta. Nihil tamen horum ſignificandum eſſe Monachis, ſed tamen dicendum S. Congregationem velle edoceri à Pronuncio in Belgio de progreſſibus ipſius Congregationis, & inſpicere ordinationes, quas fecerunt, dum ſe redegerunt in Congregationẽ; ideoque ſcribendum Pronuncio, vt huiuſmodi Ordinationes, & Capitula tranſmittat, & de integro negotio S. Congreg. edoceat, auditis etiam Epiſcopis, & alijs, quorum intereſt.

12 QVAERO, cum hæc conſtitutio diſponat, vt Capitula Religioſorum de triennio in triennium celebrentur, an aliquid ſit immutandũ in his Religionibus, vel Congregationibus Monachorum, in quibus Capitula celebrantur ſingulis annis, & Præſides eliguntur annales. Pro ſolutione hic inferendas duxi litteras Sacræ Congregationis me Secretario ſcriptas ad D. Cardinalem à Lotharingia, quas Franciſcus à Lotharingia, Epiſcopus Verduncn. ſuis litteris aſſeruit è cœlo eſſe dictatas. Sunt autem tenoris vt ſequitur.

[Semel atque, iterum actum eſt in S. Congregatione de negocijs Monachorum S. Vitoni, & Nidulphi à Sanctiſsimo D. N. præpoſita de decretis, quæ Amplitudo V. Illuſtriſs. in vim facultatis ei attributę Sanctitatis Suæ litteris in forma Breuis non ita pridem edidit, moxque ad earumdem litterarum præſcriptum Sedis Apoſtolicæ examini, & correctioni ſubiecit. Et quamquam ampliſsimi Patres plurimum in omnibus deferendum putarint Amplitudinis V. Ill. prudentiæ, ac acio, quam probè intelligunt egiſſe omnia ſolo Religionis bono permotam, aut certè rerum ſtatu ita exigente: noluerunt tamen omittere, quin ei adſignificarent rationum momenta, quæ Decretorum ſaltem aliquot approbationi viſa ſunt difficultatem ingerere, inter illa adfertur primum, quod Religionum inſtitutis à Sede Apoſtolica approbatis derogare, niſi neceſsitate cogente, vix iuſtum, aut tutum exiſtimatur, præcipuum namque Spiritus Sãcti lumen effulget Regularium Congregationum Inſtitutionibus. At Congregatio Monachorum, de qua agitur, non modo erecta eſt ad inſtar Caſſinenſis, quæ ab inſtitutione Præſidentes habet annales, ſed ſpeciali etiam decreto bon. mem. Cardinalis à Lotharingia Sedis Apoſtolicæ Legati à primordijs ſuæ erectionis munita, ne Præſidis Officium vltra annum, neve Abbatum, ac Superiorum regimen vltra quinquennium progrediatur. Quod ſanè ſtatutum ne dum à Sede Apoſtolica extitit approbatum, verum etiam ab ipſis Monachis iureiurando firmatum, ijs declarationibus adiectis in ipſo die profeſsionis regularis, vt illius obſeruatio ſolemni Monachorum voto comprehendi videatur. Atqui à Regula, quam quiſque profeſſus eſt, peculiariumque votorum, ac præceptorum obſeruatione non modo non deflecti, ſed amplius illa ad veterem, ac regularem diſciplinam inſtaurari vehementer optat, ac præcipit Sacroſancta Tridentina Synodus, à cuius ſaluberrima diſpoſitione, veterum etiam Conciliorum ſanctionibus, & Apoſtolicis decretis roborata vel minimum recedere nulla nos cogit neceſsitas, nulla ſuadet vtilitas; Quandoquidem ſi Præſides oportuiſſet conſtituere triennales ob exiguum perſonarum habilium numerum ad eiuſmodi munus exercendum, quippe id faciendum fuiſſet initio naſcentis Congregationis. At vbi hæc adoleuit, iamque in viridem iuuentam, ac numeroſam familiã excreuit, minime verẽdum quin ex tot Monachis vel vnus ſemper aſſumi poſsit idoneus ad illud obeundum. Neque verò videtur præſtare, vt Præſides ſint triennales, quàm annales, vt nempe ſint maioris autoritatis, & quæ pro bono Congregationis inchoauerint, poſſint faciliùs perficere: nam Congregationem Caſſinenſem, inſtar cuius hæc erecta eſt, ad eam rationem Sedes Apoſtolica inſtituit, vt ſumma rerum agendarum auctoritas nõ conſiſteret penes Generalem, aut Caput Ordinis, vt in alijs Religionibus, ſed penes Generale Capitulum, ita vt Præſidem obſequendi tantum, & Capituli Ordinatione exequendi maneat neceſsitas. Forte etiam oportebit, ſi Præſides ſint triennales in tertium annum reijcere ipſius Capituli celebrationem, quæ fieri ſolet potiſſimum ad electionem Pręſidis: & tamen quis neget frequentem Capitulorum Congregationem plurimum prodeſſe ad regularem diſciplinam, vel conſeruandam, vel vbi collapſa eſt, reparandam? Deinde nondum Congregatio hæc tam longè, lateque diffuſa eſt, vt non vnus vel ſoliùs anni ſpatio eam perluſtrare, ac ſancita exequi per commodè queat, quando Caſſinenſis, quę multò latius progreditur, vno tamen annali Pręſide optimè gubernatur, quinimò cum aliquot abhinc annis cõſtitutum eſſet, vt eligeretur triennalis, eam rem in perniciem Congregationis cedentem Sedes Apoſtolicã ad primæuam formam redintegrauit. In Abbatibus quoque, ac Superioribus localibus quinquennij tempus ſatis, ſuperque habetur, ita vt illud in longiores moras protelare nil aliud videatur, quàm fouere Monachorum ambitionem, & Abbates veluti perpetuos conſtituere aduerſus vetus Congregationis inſtitutum à Romana Sede approbatum, atque vt ſupra firmatum iureiurando. Et quamuis in Decreto prudenter adiectum ſit, vt electio poſt abſolutum quinquennium etiam non tranſacto alio biẽnio valida ſit, ſi ita ſuaſerit euidens monaſteriorũ vtilitas, aut neceſſitas ex ſeptem diffinitoribus quinque iudicio approbatam: cũ tamen hęc multam habeãt latitudinem, inficiandum non eſt, quin

hic

Digitized by Google

hic aperiatur via ambitioſis commentitias, aut affectatas vtilitates, aut neceſsitates adſtruendi, quod ſi hoc decretum de biennali Superiorum vacatione vix ſeruari potuit, cum ſimpliciter, & abſolutè ligabat; quantò faciliùs nunc violabitur, ſi licebit in cauſam violationis obtrudere neceſsitatem, aut vtilitatem? Verendum etiam ne Cōgregatio S. Mauri, quam in Gallia veluti primogenitam Congregatio SS. Vitoni, & Nidulphi nuper effudit, hoc exemplo commoueatur. Verendum itidem, ne id ipſum contingat in Caſsinenſi, vix enim eſt, vt cauſam non quærat, dominandi libido. Præterea auditur maiorem, ac ſaniorem Congregationis partem velle conſtanter adhærere primæuæ Congregationis inſtitutioni, & quamquam Monachi circiter centum dumtaxat expreſsè hoc videantur declaraſſe, multo tamen plures hoc ipſum cupere, licet ſe prodere non audeant, quin etiam prodituros ſi eorum mens ſecretò, ac liberè exquiratur. Itaque ſi vix Apoſtolica Sedes adduci conſueuit, vt vel Religioſis volentibus primæuam Religionis inſtitutionem immutent, aut immutet; quid faciet ipſis inuitis, ac reluctantibus. Adducunt demum Monachi ſe auditos quidem illic fuiſſe cum primum decretum ſimpliciter editum fuit de Superioribus quinquennalibus, at ſecundū poſterius cum limitatione vtilitatis, aut neceſsitatis prodiiſſe ipſis neque auditis, neque citatis. Hæc omnia Illuſtriſsimi Patres ad amplitudinem veſtrā Illuſtriſs. deferri iuſſerunt, vt illis ſedulò, ac maturè perpenſis dignetur mentem ſuam aperire, & quid facto opus cenſeat, vberius explicare; norunt enim auitam illius pietatem, regularisque diſciplinæ ſtudium, ingenij etiam acumen, atque in rebus gerendis prudentiam, vt propterea illis haſitandum non ſit, quin ipſa vbi attentè ſingula conſiderauerit, aut flectatur Sac. Congregationis animaduerſionibus, aut ea afferat rationum pondera, quibus in illius ſententiam ſe flecti conſultius putent Ampliſsimi Patres. Nos quod ſupereſt amplitudini veſtræ Illuſtriſs. proſpera omnia precamur ex animo, manuſque humillimè deoſculamur. Datum Romæ 16. Ianuarij 1630.]

De Religioſis Domibus, vt Epiſcopis ſint ſubiecta.

Cap. De Xenodochijs.

S V M M A R I V M.

1. *EPiſcopo ſubſunt omnia loca pia, & ad eius ſollicitudinem debent ordinari ad vſum deſtinatum.*
2. *Epiſcopus fundat intentionem de iure communi ſuper ſubiectione, adminiſtratione, & ordinatione Hoſpitalium, aliorumque piorum locorum ſuæ Diœceſis.*
3. *Hoſpitale qui dicit exemptum, probare debet ſtatuto in fundatione, vel præſcriptione, aut priuilegio.*
4. *Sed poſt Concilium Tridentinum exemptionis priuilegium, & conſuetudo etiam immemorabilis non ſuffragantur.*
5. *Hoſpitale Papiæ poteſt ab Epiſcopo viſitari, non obſtante priuilegio Nicolai V.*
6. *Xenodochium propriè quid ſit, & de varijs hoſpitalium nuncupationibus.*
7. *Hoſpitalium reditus in quibus ſubſint Epiſcopi diſpoſitioni.*
8. *Ordinarij curare debent vt hoſpitalia quæcunque à ſuis adminiſtratoribus etiam exemptis fideliter & diligenter gubernentur.*
9. *Item vt eleemoſynæ ab adminiſtratoribus fabricæ expendantur in vſum deſtinatum, & omnia fideliter peragantur.*
10. *Hoſpitalia, & loca pia ita demum ſubſunt viſitationi ordinarij, ſi ſint religioſa, ideſt fundata auctoritate Epiſcopi; aliàs ſecus.*
11. *Religioſum locum nemo poteſt efficere ſine Epiſcopi auctoritate.*
12. *Hoſpitale priuatum mortuo patrono ſpectat ad curam Epiſcopi, vt pia voluntas executioni demandetur.*
13. *Hoſpitalis adminiſtratoribus detrectantibus exequi voluntatem fundatoris, ius exequendi ad Epiſcopum deuoluitur.*
14. *Hoſpitalium etiam priuatorum adminiſtratores tenentur quotannis reddere Epiſcopo rationem adminiſtrationis.*
15. *Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione, quæ ex fundatione, vel priuilegio, aut conſuetudine non probantur exempta, an poſſint ab Epiſcopo viſitari, & n. ſeqq. vſque ad n. 30.*
18. *Viſitatio hoſpitalium reſtringitur à Concilio ad caſus à iure conceſſos; ius exigendæ rationes non item.*
19. *Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione non eximuntur per Concilium Tridentinum à viſitatione Epiſcopi ſeu præferuntur illorum exemptio.*
20. *Concilij Trid. decretum c. 8. ſeſſ. 22. expenditur.*
21. *Ordinarij iuriſdictioni Concilium Tridentinum nihil detraxit etiam in locis ſub regum protectione exiſtentibus.*
22. *Loca regia ita demum ſunt exempta à viſitatione Epiſcopi, ſi exemptionem iuſto titulo acquiſierint.*
23. *Fundatio eccleſiæ, & hoſpitalis ſub regia protectione non ſpectat ad laicos, ſed ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Ordinarium.*
24. *Protectio legitima, & iuſta tantum præſeruata eſt à Concilio Tridentino, non autem ea, quæ de facto aſſumitur.*
25. *Regum iura Concilium Trident. præſeruauit, ſed noua illis non attribuit.*
26. *Regia protectio de facto à ſæcularibus miniſtris aſſumpta, Ordinarij iuriſdictionem non lædit.*
27. *Hoſpitale fundatum ſub iuriſdictione Epiſcopi nō fit exemptum ex eò quod poſtea illius eccleſia fundetur ſub Regis protectione.*
28. *Monaſterium vnitum, & commendatum hoſpitali ſub regia protectione exiſtenti poteſt ab Ordinario viſitari.*
29. *Vnio non præiudicat Epiſcopo, in cuius diœceſi erat eccleſia vnita.*
30. *Hoſpitalia exiſtentia in ſtatu Mediolani non comprehenduntur in exceptione, cap. 8. ſeſſ. 22. Concilij Tridentini, niſi quæ expreſsè reperiuntur ſub Regis protectione.*
31. *Epiſcopo viſitare volenti ſi opponatur quod hoſpitale ſit ſub regia protectione, cognitio exceptionis non ad iudices ſæculares, ſed ad ipſum Epiſcopum pertinet.*

DE

1 DE XENODOCHIIS. Breue eſt, ſed per alia verba ſic poteſt ſummari ſecundum Abbatem Siculum. Epiſcopo ſubsũt omnia loca pia, & ad eius ſollicitudinem debent ordinari ad vſum deſtinatum.

2 Nota ex hac decretali Epiſcopum fundare intentionem de iure communi ſuper ſubiectione, adminiſtratione, & ordinatione hoſpitalium, & omnium piorum locorum ſuæ diœceſis, vt hic, & in c. Si quis Epiſcoporum, 16. q. 5 & cap. 2. q 3. & c. Omnes Baſilicæ, q. 7. c. Conſtitutus, cum duob. ſeqq. infra eod. c. 1. cum multis ſeqq. 10. q 1. & hic notat gloſſa 2. Hoſtien. n. 6. in ver. Per ſollicitudinem, Cardin. in 2. notab. Anton. de Butr. in
3 1. & 2. notab. & Io. de Anan. n. 4. Vnde qui dicit hoſpitale, vel locum pium exemptum, probare debet ſtatuto in limine fundationis, vel legitima præſcriptione, vel priuilegio Apoſtolico, vt in Clem. Quia contingit, in primo reſponſo de relig. domib. & ibi gloſ. in ver. De Iure, & notant hic Io. Andr. num. 1. in ver. Epiſcoporum, Butr. nu. 3. verſ. Oppono, & Cardin. n. 2. eod. verſ.

4 Verum hodie exemptionum priuilegia, & conſuetudines non ſuffragantur, vt pote ſublatæ à Concilio Tridentino in c. 8. ſeſſ. 22. quo ſtatutum eſt vt Epiſcopi habeant ius viſitandi Hoſpitalia, Collegia quæcumque, ac Confraternitates laicorum, &c. eleemoſynas Montis Pietatis, & pia loca omnia, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio ſint munita; non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili, priuilegio, aut ſtatuto. Ad idem c. 15. ſeſſ. 7.

5 Hinc cum adminiſtratores Hoſpitalis Papiæ exempti per priuilegium Nicolai V. à viſitatione Ordinarij prætenderent ab eo poſt Concilium viſitari non poſſe, nec coram eo teneri reddere adminiſtrationis ſuæ rationem: Sacr. Congregatio ab his hac de re conſulta cenſuit non obſtantibus allegatis pro adminiſtratoribus hoſpitalis, ius viſitandi dictum hoſpitale, & exigendi redditionem rationum ab eius adminiſtratoribus competere Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicę Delegato ex decreto Concilij ſeſſ. 22. c. 8. & 9. Et ratio eſt, quia d. c. 8. tollit priuilegium Nicolai V. quoad viſitationem, & licèt dicat in caſibus à iure conceſſis, hoc tamen non impedit, cum de iure communi Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia ſublato priuilegio, c. De Xenodochijs, de relig. domib. & Clem. Quia contingit, eod. tit. Quod vero attinet ad redditionem rationum, de qua in c. 9. exceptus eſt ſolus caſus quando in fundatione cautum eſſet, vt non redderentur ordinario, ſed in Bulla Nicolai V. in qua ſit fundamentum, nulla mentio habetur cui ſit reddenda ratio, vel non reddenda.

6 Itaque niſi aliud cautum ſit lege fundationis, Hoſpitalia huiuſmodi ſubſunt viſitationi, & diſpoſitioni Epiſcopi, & omnia comprehenduntur ſub dictione, *Xenodochijs*, hic poſita ſecundum Hoſt. n. 1. Propriè tamen dicitur Xenodochium locus, in quo peregrini ſuſcipiuntur; licet alij dicant Xenodochium eſſe locum ſenum, & debilium, vt verbum ſonat, arg. c. Oratorium, 42. diſt. Inſtit. de donat. §. Eſt & aliud, & c. Cleros 21. diſt. Orphanotrophium verò dicitur locus, in quo pueri vtroque parente orbati educantur. Brephotrophium, in quo pauperes aluntur. Noſocomium, vbi ægroti tenentur, & curantur. Gerontocomium, in quo ſenes valetudinarij ſuſtentantur. De his habetur in cap. Si quis omnem, 1. q 7. in l. Illud, vbi gloſſa ſingula hæc nomina explicat, & in l. fin. C. de ſacroſ. eccleſ. in rubr. l. Orphanotrophos, & l. Omnia oratoria, C. de Epiſc. & Cler. in c. Tributum, §. Quamuis, 23. q. 8. in Auth. de reb. eccleſ. non alien. §. 1. collat. 9. & de eccleſ. tit. § fin. eadem collat.

7 Conclude igitur hæc omnia eſſe ſub manu Epiſcopi, & ad illius diſpoſitionem pertinere, vt hic in textu, non quidem vt ad Epiſcopum ſpectet dominium redditiuum; neque enim ſubſunt talia Epiſcopo quoad temporalia, vt ea poſſit ſibi applicare, cap. Venerabilis, de except. cap. Quia. 10. q. 3. de hoc in c. Cum vos, de offic. ordin. ſed vt illorum redditus curet expendendos in vſus, ad quos ſunt deputati, vt in dicta Clem. Quia contingit, ſecundum Innoc. & omnes hic. Compellet ergo Epiſcopus Parochialem Sacerdotem, vt hoſpitalitatem ſeruet, & hoſpitalarios domorum pauperum, vt recipiant pauperes, & idem in ſimilibus, vt inquit Ioan. Andr. hic num. 3. in ver.
8 pertinent, Butr. num. 4. & Cardin. in 3. notab. & patet ex decreto d. c. 8. ſeſſ. 22. ibi [Ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi (ideſt Epiſcopi) ex officio ſuo iuxta ſacrorum Canonum ſtatuta cognoſcant, & exequantur]. Idem patet in c. 15. ſeſſ 7. vbi habetur. Curent Ordinarij vt hoſpitalia quæcunque à ſuis adminiſtratoribus quocunque illi nomine cenſeantur etiam quomodolibet exemptis fideliter, & diligenter gubernentur, conſtitutionis Concilij Viennenſis, quæ incipit, Quia contingit forma ſeruata.

9 Vnde orta dubitatione An curare Epiſcopus debeat, vt eleemoſynæ ab adminiſtratoribus fabricæ in eum vſum, in quem deſtinatæ fuerunt, & pro quo offeruntur, conuertantur, & vt id efficiatur, ordinare quæcumque ipſi viſa fuerint expedire: S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres cenſuit cum tales adminiſtratores teneantur quotannis reddere rationem Ordinario iuxta cap. 9. ſeſſ. 22. pertinere ad Epiſcopum prouidere, vt fideliter omnia peragantur, & ne qua fraus interueniat, in expendendis introitibus, & prouentibus, & quæcumque ipſi expedire pro ſua prudentia videbuntur, ordinare.

10 Declara modo hanc concluſionem, vt procedat dummodo hoſpitalia, & loca huiuſmodi ſint religioſa, ideſt fundata auctoritate Epiſcopi, vt in c. proximo infra eodem. Aliàs enim Diœceſanus non debet ſe in illis ingerere, ſed patronus hoſpitalis ad libitum diſponit, vt in c. Inter dilectos, & ibi per Innocen. de donat. & notat. Abb.
11 hic n. 3. verſ. Numquid autem: nam etſi quilibet pro libito voluntatis poſſit erigere Hoſpitale; non tamen erit locus religioſus, nec gaudebit immunitate eccleſiaſtica, nec inter loca eccleſiaſtica cõputabitur, niſi Epiſcopi authoritas interceſſerit, vt in d. c. Proximo, & notat Cardin. hic n. 9. verſ. Nonò quæro. Nec quidquam noui circa hoc ſtatuit Concilium Tridentinum in d. cap. 8. ſeſſ. 22. imò reſtringitur ad limites iuris, vt patet ibi, in caſibus à Iure conceſſis, & in fine ibi iuxta Sacrorum Canonum ſtatuta, & fuſius dixi in eod. c. Proximo, n. 54. infra eod. Vnde quemadmodum de iure communi eiuſmodi hoſpitalia non religioſa viſitationi,

tationi, ac Iuriſdictioni Epiſcopi non ſuberant, ita nec poſt Concilium.

12 Hoc tamen fallit in tribus caſibus. Primus eſt mortuo Patrono; tunc enim etiamſi locus non ſit religioſus, tamen ſpectat ad curam, & ſollicitudinem Epiſcopi, vt pia voluntas defuncti executioni demandetur, de quo videtur textus in Authen. de Eccleſ. tit. §. Si quis autem pro redemptione, cum ſeqq. Quamobrem etſi hoſpitale huiuſmodi non teneatur Epiſcopo Diœceſano in Epiſcopalibus reſpondere, tamen Epiſcopus habere debet curam ipſius, cùm locus ſit pius, vt hic per Abb. num. 3. verſ. Quod puto verum.

13 Fallit ſecundò in executoribus negligentibus adimplere voluntatem defuncti, quia tunc deuoluitur ad Epiſcopum poteſtas illos compellendi; iiſque poſt legitimam admonitionem detrectantibus, etiam exequendi, textus eſt in d. c. Tua nobis, & ibi dixi de teſtamen.

14 Fallit tertiò quoad rationes ab adminiſtratoribus exigendas, quia etſi Hoſpitalia, & loca prædicta non ſint erecta authoritate Epiſcopi; & ſic non ſint religioſa; tamen cum ad vſum pium ſint deſtinata dicuntur pia; & poteſt Epiſcopus compellere executores ad reddendas ſibi quotannis rationes adminiſtrationis, niſi ſecus in eorum inſtitutione, & ordinatione cautum fuerit, ex decreto Concilij Tridentini in c. 9. ſeſſ. 22. Quod Sacra Congregatio declarauit habere locum etiam in Hoſpitalibus laicalibus, vt ſcripſi plenius in c. Proximo, à num. 10. infra eod.

15 QVAERO An hodie ſtantibus decretis Concilij Tridentini in cap. 8. & 9. ſeſſ. 22. Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione exiſtentia, quæ ex lege fundationis, aut ex priuilegio Apoſtolico, vel conſuetudine non probantur exempta à viſitatione, & iuriſdictione Epiſcopi Diœceſani, poſſit idem Epiſcopus viſitare, & ab illorum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere.

16 Contigit hic caſus in hoſpitali pauperum ſenum Neapolis: nam anno 1625. Ordinarij auctoritate erectum fuit prædictum hoſpitale, & in ipſa erectione cautum fuit inter cætera, vt illud tanquam opus ſpirituale, & dicatum ad cultum diuinum, eſſet ſub protectione, & obedientia Ordinarij, ita vt poſſet illud ſuo arbitrio viſitare, ad hoc vt omnia fideliter adminiſtrarentur, vt patet ex tribus capitulis fundationis. Et ſucceſſiuè Cardinalis Aquauiua tunc Archiepiſcopus Neapolitanus dictum hoſpitale ordinaria authoritate viſitauit, & nonnulla decreta edidit, licet morte præuentus viſitationem non perfecerit, poſt cuius obitum Miniſtri hoſpitalis pro expeditione quarumdam litium ad illud pertinentium adierunt Proregem; atque ab eo obtinuerunt ſibi in iudicem deputari Conſiliarium Palermum, qui poſtea mutato titulo anno 1607. alium in Prætorem dicti hoſpitalis nominauit.

Deinde anno 1608. quia hoſpitale propriam eccleſiam non habebat, ſed tantum altare in eccleſia S. Nicolai; iidem Miniſtri, ſeu Confratres maiori parte ex eleemoſynis de licentia Archiepiſcopi conquiſitis, ac partim etiam à ſe elargitis, propriam eccleſiam fundarunt ſub inuocatione S. Onuphrij, & primus lapis, in quo litteris inſculptum erat quemadmodum dicta eccleſia conſtruebatur ſub protectione Regis Philippi, proiectus fuit in fundamentis Populo acclamante, Viuat Rex. Ab eo tempore Proreges dicti Hoſpitalis protectores, & adminiſtratores deputarunt, iidemque adminiſtratores ſimiliter deputarunt officiales, Cappellanos, Confeſſores, & Prædicatores in dicta eccleſia.

Sed à duobus circiter annis cum Cardinalis Caraſa vellet hoſpitale viſitare, atque ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, ipſi obiecerunt ſe non teneri ex decreto Concilij Tridentini c. 8. ſeſſ. 22. eo quod hoſpitale erectum fuiſſet ſub immediata Regis protectione. Quamobrem his poſitis conſulta eſt Sacra Congregatio Concilij.

17 An poſſit Cardinalis Archiepiſcopus dictum hoſpitale viſitare, & ab adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere.

Videtur reſpondendũ poſſe. Nã quoad ius exigẽdi rationes quãuis hoſpitale eſſet ſub immediata regis protectione, hoc tamen non obſtaret Archiepiſcopo quominus illas exigere poſſet; ſed tantum obſtaret quominus poſſet viſitare: Ratio eſt quia exceptio locorum quæ ſub immediata Regum protectione ſunt, non legitur niſi in c. 8. ſeſſ. 22. & in eo decreto non agitur, niſi de iure viſitandi.

At verò in c. ſeq. vbi agitur de rationibus Ordinario reddendis, dicta exceptio non reperitur; imo ibi excipitur vnus tantũ caſus, ideſt cũ ſecus expreſsè cautum fuit in fundatione. Quæ exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. de penu legata, & c. 2. de Coniug. lepros. cum ſimil.

18 Et confirmatur, quia Concilium magnam conſtituit differentiam inter ius viſitandi, & ius exigendi rationes. Nam in c. 8. vbi agit de iure viſitandi, reſtringit ſe ad diſpoſitionem iuris communis, vt patet ibi [in caſibus à iure conceſſis] & infra ibi, [iuxta Sacrorum Canonum ſtatuta.] Sed in c. 9. vbi tractat de iure exigendi rationes, indiſtinctè, & generaliter loquitur. Ideòque S. Cõgregatio ſæpius reſpondit Ordinarium non habere autoritatem viſitandi Hoſpitalia, niſi in caſibus à iure expreſſis. At verò rationes adminiſtrationis licere illi exigere nulla habita ratione iuris communis.

Ex quo patet Concilium ampliorem facultatem tribuiſſe Epiſcopis in rationibus exigendis, quàm in viſitatione piorum locorum. Ideoque non mirum ſi quoad viſitationem exceperit loca ſub Regis protectione exiſtentia, ſed illa non exceperit quoad reddendas rationes. Atque ita ob ſupraſcriptas rationes olim declarauit S. Congregatio.

19 Quo verò ad ius viſitandi, etſi Concilium exceperit loca, quæ ſub immediata Regis protectione exiſtunt, tamen non ſufficit probare regiam protectionem, niſi etiam probetur legitima exẽptio à iuriſdictione ordinarij. Ratio eſt quia Concilium d. c. 8. noluit tribuere nouam exemptionem locis ſub Regis protectione exiſtentibus, ſed tantum præſeruare ſi quam prius habebant, iuxta textum in c. vlt. in princ. de offic. Deleg. in

20 6. & c. Ne aliqui, verſ. Illis quæ regibus, de priuil. eod. lib. obſeruandum eſt enim decretum d. c. 8. dum diſponit vt Epiſcopi habeant ius viſitandi hoſpitalia in caſibus à iure conceſſis, etiamſi exẽptionis priuilegio ſint munita, reſtituere Epiſcopis illud ius viſitandi, quod erat illis per Sacros

Canones

Canones attributum, & poſtea ademptum, per
poſteriores exemptiones. Atque ita Concilium
ſtatuit tantummodò vt exemptiones non obſtent
quominus Epiſcopi viſitare poſſint hoſpitalia in
caſibus conceſſis à iure communi. Vnde cum in
hac regula loquatur de hoſpitalibus exemptis, cē-
ſeri debet de ijſdem diſpoſuiſſe etiam in exceptio-
ne illa, non tamen, quæ ſub immediata Regum
protectione ſunt, quia alioquin exceptio non eſſet
de regula, & eſſet inepta, Lap. Gemin. & DD. in
cap. Qui ad agendum, § 1. de Procur. Alexan. &
Iaſ. in l. fin. ff. Quod quiſque iur. Atq; ita in hanc
ſententiam ſæpius reſpondit S. Congregatio Con-
21 cilij: nam cùm aliquando quæſitum eſſet An præ-
ſuppoſita exceptione d. cap. 8. intentio Concilij
fuerit iuriſdictioni Ordinarij penitus derogare,
eamq. in totum ab ipſo Ordinario abdicare in lo-
cis, quæ ſunt ſub Regum immediata protectione?
S. Congregatio reſpondit decreto ipſius Concilij
nequaquam fuiſſe iuriſdictioni Ordinarij in aliquo
derogatum, aut detractum etiam in locis, quæ ſub
22 immediata Regum protectione exiſtunt, ſed ex
decreto dicto cap. 8. ita demum eſſe immunia
ab Ordinarij viſitatione, ſi hanc immunitatem
legitimo, iuſtoq; titulo acquiſierint, eo quod Con-
cilium non exemerit à viſitatione Ordinariorum
loca, quæ alioqnin ijſdem Ordinarijs ſubijciebantur;
ſed tantum quæ exempta iam erant, noluit
ſubijcere Epiſcoporum viſitationi, quemadmodū
ſubiecit alia loca pia ad Regum protectionem
non ſpectantia.

Itaque cum hoc caſu Miniſtri hoſpitalis nō do-
ceant de exemptione, quoad hoc, parum refert an
ſint ſub protectione Regis, nec ne.

Verum hoc caſu res videtur clarior, quia nec
docetur de huiuſmodi protectione: idque quoad
hoſpitale eſt certum, cum ab initio erectum fue-
rit ſub protectione, & obedientia Archiepiſcopi,
& ſemel fuerit ab eo viſitatum, vt initio diximus.
Vnde ipſe habet fundatam intentionem tam de
iure communi, vt in hac decretali, & in alijs iuri-
bus ſupracitatis in primo notab. num. 2. Feder. de
Sen. conſ. 3. Quæſtio talis eſt, quàm ex lege funda-
tionis, & quaſi poſſeſſione inde ſequuta.

23 Neque obſtat quod dicta eccleſia vt ſupra ſub
Regis protectione conſtructa fuerit; quia reſpon-
detur hoc ſimiliter non probari niſi ex Inſcriptio-
ne laicorum facta in primo lapide, & ex populi ac-
clamatione. At neque ad laicos, neque ad popu-
lum ſpectat eccleſiam, & hoſpitale conſtruere ſub
protectione Regia, ſed tantum ad Sedem Apoſto-
licam, vel ad Ordinarium, cap. Nemo, de conſecr.
diſt. 1. cap. Placuit, 1. q. 2. gloſ. in Clem. Quia con-
tingit, in ver. Altare, de relig. domib. Vincent. &
Tancred. relati à Cardin. in c. prox. o. 5. infr. eod.

24 Ideoque olim S. Congregatio cenſuit ſolam le-
gitimam, atque iuſtam protectionem dicti Con-
cilij decreto exceptam, ac præſeruatam eſſe, non
autem eam, quæ de facto vendicatur, aut aſſumi-
25 tur. Siquidem Concilium ſicut id regibus detu-
lit, vt eorum iura hac in re immunete voluerit;
ita nec illis quidquam adiecit, aut conceſſit in
præiudicium Ordinariæ iuriſdictionis.

26 Et ex his tolluntur etiam deputationes, quas fe-
cerunt Proreges, & Miniſtri dicti Hoſpitalis. Pa-
tet enim ex ſupradictis eos ſolum de facto hanc ſi-
bi protectionem vindicaſſe. Vnde nihil propter-
ea detractum eſt iuriſdictioni Ordinarij, vt in pun-

cto conſuluit Gabr. conſ. 195. per totum lib. 2.

27 Quibus accedit quod quāuis probaretur prote-
ctio iuſto titulo acquiſita; illa tamē prodeſſet fortè
quoad eccleſiam ſub hac protectione ædificatam,
ſed non quoad hoſpitale, quod longè prius funda-
tum, & erectum fuerat ſub iuriſdictione Archie-
piſcopi: nam ad illud non extenderetur protectio
Regis, cap. Ex ore, de priuileg. ac ſi extenderetur,
tamen nō eſſet immediata, vt requirit Concilium,
cum ante illam præceſſerit protectio Ordinarij, vt
per Gabriel. d. conſ. 195. num. 6. & ſeq.

28 Hinc cùm fuerit quæſitum An Epiſcopus poſſit
viſitare monaſterium S. Mariæ vnitum, & com-
mendatum hoſpitali Incurabilium, & prouidere
ne monaſterium in ſpiritualibus, & temporalibus
detrimentum patiatur, cum hoſpitale prædictum
ſub regis immediata protectione exiſtens viſitari
non poſſit; locus autem vnitus aſſumat priuilegia
illius, cui facta eſt vnio: S. Congregatio cenſuit
29 poſſe. Tum quia eſt in vnione clauſula, [Prouiſo
ne dictum monaſterium aliqua detrimenta patia-
tur.] Tum quia per vnionem non fit præiudicium
Diœceſano, in cuius diœceſi erat eccleſia vnita,
iuxta textum in cap. Cum dilecta, de confirm. vtil.
vel inutil. & cap Quia monaſterium, ſupra eod.

30 Vlterius QVAERO An decretum Concilij
Tridentini in d. cap. 8. ſeſſ. 22 excipiens à viſita-
tione Epiſcoporum hoſpitalia, quæ ſunt ſub im-
mediata protectione Regum, comprehendat ea
quæ ſunt in ſtatu Mediolani ſubiecto Regi Catho-
lico.

De hoc dubio olim conſuluerunt Sacram Con-
cilij Congregationem Præſes, & Senatus Regius
prouinciæ Mediolanen. & fuit reſponſum non cō-
prehendere niſi quæ expreſsè reperiūtur ſub regis
protectione. Quinimo multi, qui interfuerunt Tri-
dent. Concilio, retulerunt Cardinali Caraſæ men-
tem Patrum fuiſſe illa tantum hoſpitalia excipere,
quorum Reges, & Principes ſunt Moderatores, &
Magni Magiſtri, vt illius manu reperitur adnota-
tum in libris publicis Sacræ Congregationis.

31 Quod ſi Epiſcopo hoſpitale viſitare volenti op-
ponatur exceptio, quod ſub immediata Regum
protectione exiſtat, non ad ſæcularem iudicem, ſed
ad ipſummet Epiſcopum talis exceptionis cogni-
tionem, & diffinitionem pertinere cenſuit S. Con-
gregatio.

In confirmationem eorum, quæ ſuperiùs dicta
ſunt de hoſpitalibus ſub protectione regia exiſten-
tibus, quæ ſpeciali exemptionis priuilegio non
ſunt munita, libet hic ſubnectere votum bon. mem.
Manzanedi Rotæ Auditoris Hiſpani, qui occaſione
viſitationis eccleſiæ, & hoſpitalis SS. Iacobi, &
Idelphonſi de Vrbe Nationis Hiſpanicæ à Pontifi-
ce conſultus, hunc in modum reſpondit.

[Noſtrum hoſpitale non poteſt ſe excuſare à
S. Viſitatione recipienda, cum cōprehendatur ſub
diſpoſitione S. Concilij Tridentini ſeſſ. 22. cap. 8 &
ſeq. Nec exemptum dici poteſt ex quo prætendi-
tur exiſtere ſub immediata protectione Potentiſ-
ſimi Regis noſtri, quam protectionem immedia-
tam nec in fundatione, nec alibi video: nam ſi cō-
ſideramus hoſpitale noſtrum vti opus pium, & ſa-
crum à Regibus ędificatum iuxta text. in c. Bonæ
Principis, 96. diſt. Certum eſt, quod non potuit
ædificari ſine conſenſu ſummi Pontificis, vti tan-
tummodo, & locorum Ordinarijs ſimilem con-
ſenſum pręſtari competit, vt probatur in cap. Qui-

eumque, 16.q.1. deſumpto ex Conc. Vormacenſi his verbis: [Qnicumque voluerit in ſua proprietate eccleſiam ædificare, & conſenſum, & voluntatem Epiſcopi habuerit, in cuius parochia eſt, licitum ſit.] & cap. Lator. 16. qu. 15. & in cap. Quidam, deſumpto ex Conc. Calcedonenſi 18. qu. 2. his verbis: [Placuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruere monaſteria, aut Oratorij domũ ſine conſenſu ipſius ciuitatis Epiſcopi.] & text. in cap. Placuit, 1. q.2. & cap. Nemo, & in cap. Baſilicas, & in cap. Eccleſias, de conſecr. diſt. 1. & text. in c. Ad audientiam, & in c. fin. de Eccleſ. ædific. & in cap. Auctoritatem, eod. tit. in 6. & in c. 1. de exceſſ. Prælat. eod. tit. Quod etiam Iuſtinianus diſpoſuit in nouell. 5. in princ. & in nouell. 131. verſ. Nemo oratorium, &c. & vltra Ordinarios in ſupracitatis locis tradunt Turrecrem. in d. c. Nemo, num 5. Abb. in cap. Nobis, num. 2. de iurepatronat. & Gregorius Lopes in l. 1. gloſ. 5. tit. 10. pat. 1. Et ratio principalis eſt, quia Summus Pontifex, vel Ordinarius antequam ad licentiam cõcedendam, & conſenſum præſtandum procedant, opus eſt, vt habeant conſiderationem ad prouentus, ad cuſtodiam, cuſtodumque ſtipendia, quos ſtatuit qui ædificare deſiderat, & quod dotatio ſufficiat pro cultu diuino in illa eccleſia, ſeu hoſpitali, & miniſterio miniſtrantibus, & pro oneribus ſoluendis, ad text. cap. Piæ mentis, 16. q.7. Cum aliàs Summus Pontifex, vel Epiſcopus ſi ſine dotatione permiſiſſet eccleſiam, vel hoſpitale ędificari teneretur de proprio illam dotare exemplo Ordinatorũ ſine titulo, quos tenetur alere, vel de beneficio eis prouidere, c. Epiſcopus, de pręben. Et ideo ſi ante cõſtructionem eccleſię, vel hoſpitalis opus eſt omnia pręd icta examinare, illorumque examen ſpectet ad Summum Pontificem, vel Ordinarium, ſatis rationi congruit ſtabilire, prout Sacrum Concilium ſtabilitum habet, quod poſt conſtructionem debeat dicta eccleſia, vel hoſpitale viſitari quandocumque ad effectum, vt onera ſoluantur, & debita ſuſtentatio ſubminiſtretur, & Adminiſtratores tam eccleſiaſtici, quàm laici debeant rationem reddere eorum adminiſtrationis, vt in d. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. expreſsè cauetur.

Si verò conſideramus noſtrum hoſpitale vti domus laicalis pro pauperibus recipiendis, & infirmorum gubernio, quę domus licet largo modo dicatur religioſa reſpectu operis pij, non tamen gaudebit eccleſiaſtica libertate, immunitate, & alijs eccleſiaſticis priuilegijs; & tunc in illius conſtructione non eſt neceſſaria licentia, ſeu conſenſus Apoſtolicus; ita diſtinguit Hoſtien. in ſerm. tit. de regular. § Quis ſit regularis, verſ. Quid de ruſticis, & verſ. Nota, & in verſ. Quis poſſit fundare. Eamdem diſtinctionem faciunt Lambert. de iurepatronat. par. 1. lib. 1. ar. 3. quęſt. 2. principali, n. 4. quam ſimiliter tenet etiam Pal. de Cittada eodem tract. 3. par. num. 7.

Sed ſic eſt, quod hoſpitale noſtrum gaudet libertate, immunitate, & alijs priuilegijs eccleſiaſticis, & ex iuribus ſup. allegatis, & non potuit ædificari ſine licentia, & conſenſu Apoſtolico, neceſſariò dicendum venit, quod non cõprehenditur ſub exemptione cap. 8. d. ſeſſ. 22. Sac. Concilij Tridentini, cum verè, & realiter non exiſtat ſub immediata protectione Suæ Maieſtatis noſtri Potentiſſimi Regis, prout requiritur in d. S. Conc. ad effectum exemptionis prædictę; & immediata Regis protectio dicitur illa, quæ non habet aliquam dependẽtiam ab Eccleſia cõſiderando verbum illud *immediatè*, conſidero etiam, quod S. Viſitatio fit a Summo Pontifice, & eius nomine in Vrbe omnibus locis pijs, & neſcio videre qualiter hoſpitale noſtrũ velit ſe eximere ab illa recipiẽda ſub prætextu Regiæ protectionis, quæ, etiamſi hoſpitale non eſſet locus pius eccleſiaſticus, non poſſet in vrbe Roma dici immediata, vt S. Concilium requirit, in qua tam eccleſiaſtica, quàm prophana exiſtunt immediatè ſub Pontificia iuriſdictione, ſed de hoc opus non eſt diſputare, cum verè, & realiter hoſpitale noſtrum ſit locus pius, & eccleſiaſticus, & ſit immediatè ſub poteſtate, & iuriſdictione Summi Pontificis: ipſe enim eſt verus adminiſtrator omnium eccleſiarum, & rerum earum, & communis Rector, vel Princeps in bonis ſubditorum, vt in cap. Sicut venire, & ibi Bart. de exceſſ. Prælat. per text. in cap. Multiplici, de decim. & latiſſimè noſter gloſſator Gregor. Lopez, in l. 5. tit. 5. part. 1. gloſ. 21.

Et in omnem caſum quamuis iſta Regia protectio debeat haberi in conſideratione, & de ea euidenter conſtet, non poteſt dici niſi protectio generalis, quæ non eximit perſonas, nec res à poteſtate Ordinarij, vt eſt text. expreſſus in c. Ex parte il ſ cundo, de priuil. vbi omnes, & eſt caſus ſingularis apud Gemin. in conſ. 82. & hoc caſu videtur potius recommendatio quàm protectio, per quam etiamſi in ſignum recognitionis ſoluatur cenſus, non tamen locus, & perſona recommendata eximitur à poteſtate, & iuriſdictione eius, cui de iure ſubeſt, text. in cap. Recepimus, & in d. c. *Ex parte*, de priuil. & in cap. Si Papa, eodem tit. in 6. Gemin. vbi ſup. num. 2. verſ. Nam recommendatus. Vnde ſi Summus Pontifex in d. cap. Ex parte decernit, quod exiſtentes ſub generali protectione ipſius, & Sedis Apoſtolicæ, non eximantur à poteſtate Ordinarij: Quanto magis concludendum venit, quod exiſtentes ſub generali protectione Regis non ſint exempti à poteſtate Summi Pontificis, cui cedunt Imperatores, & Reges ex adductis per Ioan. Garz. de nobilitat. & exempt. Hiſpaniæ, gloſ. 48. §. 3. n. 4. & 8.

De Religioſis domibus.

Cap. Ad hæc.

S V M M A R I V M.

1 *LOcus deputatus authoritate Epiſcopi ad Hoſpitalitatis vſum religioſus eſt, & ad mundanos vſus redire non debet.*

2 *Hoſpitale quilibet etiam laicus poteſt ſibi conſtruere in domo propria, ſed non erit religioſum, niſi fuerit fundatum authoritate Epiſcopi.*

3 *Locus ſit religioſus, licet non ſacer de iure ciuili ſi mortuus inferatur etiam in ſolo alieno.*

4 *Secus de iure canonico.*

5 *Religioſum eſt quidquid eſt ſacrum, ſed non è conuerſo.*

6 *Hoſpitalia, & loca pia an ſubſint viſitationi, & iuriſdictioni Epiſcopi diœceſani, & num. ſeq. vſq. ad num. 59.*

7 *Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata ſubſunt illius viſitationi.*

Idem

Digitized by Google

8 *Idem in alijs locis pijs.*

9 *Hoſpitalia, & alia pia loca viſitari poſſunt ab Epiſcopo tam per ſeipſum, quàm per Vicarium, ſeu alios viſitatores.*

10 *Etiamſi illorum cura ad laicos pertineat, & num. ſeqq. & n. 27.*

11 *Hoſpitalium adminiſtratores, imò & Rectores eſſe poſſunt non tantum clerici, ſed etiam laici.*

12 *Iudices ſæculares non prohibentur à Concilio Tridentino viſitare hoſpitalia, confraternitates, eleemoſynas, & alia pia loca; ſi aliàs eis hoc ius viſitandi legitimè competat.*

13 *Confraternitas laicorum, & hoſpitale ei adiunctū viſitari poteſt ab Epiſcopo, ſed eleemoſynarum diſtributio relinquenda eſt confraternitati, ſi benè vtatur.*

14 *Schola, ſeu domus hoſpitalis S. Mariæ Mediolanen. viſitari poteſt ab Archiepiſcopo.*

15 *Hoſpitalia, & loca pia ſubſunt viſitationi Epiſcopi etiamſi illorū adminiſtratores laici à Principe deputentur.*

16 *Reges ſicut dignitatis altitudine præeminent, ita potiori prærogatiua gratiæ ſunt attollendi.*

17 *Hoſpitale maius Eugubin. viſitari poteſt ab Epiſcopo, licet ex priuilegio à ſeptem laicis à Duce Vrbini confirmandis gubernetur.*

18 *Hoſpitalia ſubſunt viſitationi Epiſcopi, licet ſint ſub cura Vniuerſitatum.*

19 *Magiſter artium gaudens priuilegijs Vniuerſitatis Oſcen. cogi poteſt ab Epiſcopo ad exhibitionem, & executionem teſtamenti, in quo ſunt legata pia ab ipſo ſoluenda.*

20 *Viſitare poteſt Epiſcopus hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis, etiamſi exemptionis priuilegio ſint munita.*

21 *Inquiſitionis Officiales in Regno Siciliæ ab Epiſcopo cogi poſſunt ſoluere legata pia, non obſtantibus allegatis exemptionibus.*

22 *Abſoluere poteſt Epiſcopus quos de iure communi, vel ex Concilio Tridentino poteſt excommunicare.*

23 *Cauſa ſuper viſitatione hoſpitalis Plateæ Nidi Neapolis committitur in Rota ſine retardatione viſitationis Ordinarij.*

24 *Conſuetudo immemorabilis, vel ſtatutum non obſtant, quominus Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis.*

25 *Epiſcopus in viſitatione hoſpitalium, & piorum locorum poteſt ſtatuere quæ ad rectam adminiſtrationem pertinent.*

26 *Hoſpitalium adminiſtratio, Rectoriſque & Miniſtrorum deputatio de iure cōmuni ad Epiſcopum pertinet.*

27 *Ex conſuetudine tamen, vel priuilegio poteſt competere etiam laicis.*

28 *Mulier an poſſit præfici curæ hoſpitalis.*

29 *Regimen ex ſui natura eſt officium virile.*

30 *Mulierem decet ſubeſſe, non præeſſe.*

31 *Adminiſtratores hoſpitalium, & piorum locorum cogi poſſunt quotannis ab Epiſcopo ad reddendam rationem adminiſtrationis.*

32 *Non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, & num ſeqq.*

33 *Adminiſtratores fabricæ maioris eccleſiæ Cremonen. qualiter rationes adminiſtrationis Epiſcopo reddere teneantur.*

34 *Conſuetudine ſimpliciter ſublata, an, & quando cenſeatur ſublata immemorabilis, & n. 36.*

35 *Adminiſtratores hoſpitalis Corduben. tenentur reddere rationem adminiſtrationis Epiſcopo, non obſtante priuilegio immemorabili, & ſententia ſuper his lata.*

36 *Sententia declaratoria nullum ius tribuit.*

Adminiſtratores teneantur librum rationum deferre ad Epiſcopum, & in domo eius rationem reddere.

38 *Ordinarius debet rationibus intereſſe illis diebus, quibus ex priuilegio, conſuetudine, vel conſtitutione reddenda eſt ratio.*

39 *Non tamen dum horæ Canonicæ recitantur.*

40 *Item adhiberi debet etiamſi alijs ad id deputatis ratio reddenda ſit.*

41 *Et tam in ratione reddenda, quàm in liberatione facienda.*

42 *Et eius votum connumerari debet cum voto cæterorum in abſoluendo, vel condemnando.*

43 *Hoſpitalia, & alia loca pia, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, ab Epiſcopo viſitari nequeunt ſine illorum licentia.*

44 *Epiſcopus viſitare non poteſt hoſpitalia, & loca pia ex lege fundationis exempta, nec rationes exigere, & n. 58.*

45 *Et in fundatione ſufficit Diœceſani conſenſus.*

46 *Epiſcopus cogere poteſt adminiſtratores ad voluntatem fundatoris exequendam non obſtante contraria lege fundationis, & n. ſeq.*

47 *Hoſpitalia, & alia pia loca Militarium Ordinum, & aliorum religioſorum Epiſcopus nec viſitare poteſt, nec rationes adminiſtrationis exigere.*

48 *Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti monaſteria in titulum obtinentes, vel habentes adminiſtrationem eccleſiarum ſuarum non tenentur reddere rationes Epiſcopo.*

49 *Fratres, & adminiſtratores hoſpitalium B. Ioannis Dei tenentur ſingulis annis reddere Ordinario rationem adminiſtrationis.*

50 *Religioſi an præfici poſſint hoſpitalibus.*

51 *Hoſpitale conſtructum ſine authoritate Epiſcopi non eſt religioſum, ſeu eccleſiaſticum, nec ſubeſt illius viſitationi.*

52 *Oratorium cuilibet priuato licet conſtruere in domo propria, dummodo non habeat formam eccleſiæ, nec ibi celebrentur Miſſæ.*

53 *Hoſpitale ſine authoritate Epiſcopi fundatum an poſſit ad prophanos vſus reduci.*

54 *Ordinarius non habet auctoritatem viſitandi hoſpitalia, neque confraternitates, quæ à laicis reguntur, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

55 *Hoſpitale priuatum eſt locus pius, & mortuo patrono ſpectat ad ſollicitudinem Epiſcopi, vt voluntas fundatoris executioni demandetur.*

56 *Hoſpitale fundatum ſine auctoritate Epiſcopi eſt priuatum: poteſt tamen ab ipſo viſitari in ijs tãtum, quæ ad obſeruandam voluntatem fundatoris pertinent.*

57 *Epiſcopus poteſt exigere rationes ab adminiſtratoribus omnium piorum locorum etiam merè laicorum, & in caſibus à iure non conceſſis.*

58 *Niſi ſecus in fundatione expreſsè cautum fuerit.*

59 *Adminiſtratores piorum locorum etiam priuatorum malè adminiſtrantes cogi poſſunt ab Epiſcopo rationes reddere, & exequi voluntatem fundatoris, non obſtante ipſius prohibitione.*

60 *Adminiſtratores, qui piorum locorum reditus in ſuos vſus conuertunt, incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

61 *Vniuerſitas, ſeu illius officiales, qui pecunias ad eccleſiam ſpectantes eidem Vniuerſitati mutuarũt ad emendam annonam, an inciderint in excommunicationem cap. 11. ſeſſ. 22. Concilij Tridentini & n. ſeq. vſq. in fin.*

62 *Excommunicationis pœna induci non debet niſi in caſibus in iure expreſſis.*

63 *Relatiuum,* quis, *Vniuerſitatem non comprehendit.*

64 *Vniuerſitas eſt perſona ficta, ſeu repræſentata.*

65 *Ciuitas non comprehenditur ſub diſpoſitione c. Felicis, de pœn. in 6.*

66 *Excommunicatio prohibetur ferri in Vniuerſitatem.*

67 *Conuerſum in vſum, & vtilitatem propriè non dicitur quod reſtitui debet.*

68 *Excommunicatio iuris ſemper ſupponit peccatum mortale.*

69 *Statutum Vniuerſitatis in fauorem eccleſiæ editum an ab ipſa reuocari poſſit.*

70 *Conſuetudo an excuſet à pœna excommunicationis.*

71 *Verbum,* præſumant, *non verificatur in his, qui ex ſimplicitate aliquid contra legem faciunt.*

72 *Intellectus l. Pomponius, §. Ex facto, ff. de acquir. poſſeſſ.*

73 *Furtum an committat qui re aliena vtitur ad aliũ vſum, quàm dominus conſenſerit.*

1 AD HAEC. Locus deputatus auctoritate Epiſcopi ad hoſpitalitatis vſum religioſus eſt, & ad mundanos vſus redire non debet. Hoc dicit. Primò deciſa conſultatio. Secundò reſponſio ibi, *Inquiſitioni:* quam probat per ſimile ibi, *Sicut*.

2 Nota ex hac decretali ad hoc vt hoſpitale ſit religioſum, oportere vt ſit fundatum authoritate Pontificis. Ratio eſt, quia etſi quilibet etiam laicus poſſit conſtruere hoſpitale in domo propria ſine auctoritate Epiſcopi, cap. 1. de empt. & vendit. tamen ſine Epiſcopo non poteſt facere locum religioſum, l. In tantum, §. Sacræ, ff. de rer. diuiſ. & l. 3. §. Si quis in ſepulchro dolo malo, ff. de ſepulc. viol. & hic notant gloſſa prima, Innocen. Hoſtien. & Io. And. omnes in princ Butr. in 1. notab. Abb. num. 2. & alij communiter.

3 Nec refragatur quod priuatus mortuum inferendo etiam in ſolo alieno de conſenſu domini locum faciat religioſum, licet non ſacrum, l. 2. C. de relig. & ſumpt. funer. inſtit. de rer. diuiſ. §. Religioſum; & è conuerſo locus huiuſmodi per exhumulationem deſinat eſſe religioſus, l. Cum in di-
4 uerſis, ff. eod. Etenim hoc vendicat ſibi locum de iure ciuili, non autem de iure canonico, vt eſt caſus hic. Ad idem c. In eccleſiaſtico, 13. quæſt. 2. vbi gloſſ. fin. [Terra, inquit, fit ſacra, vel religioſa auctoritate Pontificis, non ex eo quod mortuus infertur ad locum,] vt extra, de relig. domib. cap. Ad hæc; ſed ſecundũ legem ſecus eſt: nam ſi transfertur corpus ad alium locum, deſinit locus eſſe religioſus, vel etiam ſi capitur ab hoſtibus, vt ff. de relig. l. Cum in diuerſis, & l. Cum loca; ita gloſſa, quam ſequuntur Lauren. Archid. Bellam. & Turrect. ibidem. Item Innocen. in cap. Abolendæ, ſupra de ſepultur. Anton. de Butr. hic nu. 5. & Abb.
5 nu. 2. & ſecundum gloſſam præalleg. & Butr. Quidquid eſt ſacrum, eſt religioſum, ſed non conuertitur: vbi enim mortuus infertur fit religioſus, ſed non ſacer, vt in d. l. In tantum, ff. de rer. diuiſ.

6 QVAERO generaliter An hoſpitalia, & loca pia ſubſint viſitationi, & iuriſdictioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita.

Pro pleniori notitia, & explicatione materiæ conſtituendæ ſunt duæ concluſiones principales cũ ſuis ampliationibus, & limitationibus.

7 Prima concluſio eſt affirmatiua, videlicet: Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi erecta ſubſunt viſitationi Epiſcopi diœceſani. Hæc concluſio probatur hic in c. præced. & ibi dixi in primo notab. & de viſitatione eſt expreſſum in decreto Concilij Trid. cap. 8. ſeſſ. 22.

8 Ampliatur primo hæc concluſio, vt procedat nõ tantum in hoſpitalibus, ſed etiam in alijs locis pijs in diœceſi Epiſcopi conſiſtentibus, vt patet in cap. proximo ſupra eod. ibi, & alijs ſimilibus locis; per quam litteram gloſſa 2. & alij dicunt manifeſtum eſſe etiam monaſteria, & alia loca religioſa de iure communi ad Epiſcopum loci pertinere, vt ibi fuſiùs adnotaui nu. 2. & expreſſiùs apparet ex decreto d. cap. 8. ſeſſ. 22. vbi ſtatutum eſt, vt Epiſcopi habeant ius viſitandi non ſolum hoſpitalia, ſed etiã collegia quæcumq; ac confraternitates laicorum etiam quas ſcholas, ſiue quocumque alio nomine vocant, eleemoſynas Montis Pietatis, ſiue Charitatis, & pia loca omnia quomodocumque nuncupentur.

9 Ampliatur ſecundò eadem concluſio ex ſententia S. Congreg. Concilij, vt Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia, & loca huiuſmodi tam per ſeipſum, quam per Vicarium, ſeu alios viſitatores, iuxta textum in Clem. Quia contingit, in primo reſpõſo ibi, Per ſeipſos, vel alios impleant, de relig. domib.

10 Ampliatur tertiò, vt habeat locum etiamſi cura hoſpitalium, & piorum locorum ad laicos per-
11 tineat; ſiquidem non ſolum clerici, ſed etiam laici poſſunt eſſe adminiſtratores, imò & Rectores hoſpitalium, vt in cap. præced. tenent Doctores, & in ſpecie Abb. n. 4. gloſſ. in d. Clem. Quia contingit, in ver. Sęcularibus, & hodie eſt expreſſum in decreto Concilij Tridentini d. cap. 8. ſeſſ. 22. ibi, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat.

12 Quinimò etiam ius viſitandi hoſpitalia, & alia pia loca poteſt ad laicos pertinere, vt Sacra Congregatio declarauit, nam vicario Feretrano poſtulanti an iudices ſæculares habeant ius viſitãdi hoſpitalia, confraternitates, eleemoſynas, & alia pia loca, quorum cura ad laicos pertinet; & illa cognoſcendi, & exequendi non obſtante quod ex Concilij Tridentini decreto, cap. 8. ſeſſ. 22. Epiſcopi ad hoc munus obeundem ſint à Sede Apoſtolica delegati: reſpondit Concilium cap. 8. non prohibere quominus iudices ſęculares poſſint viſitare huiuſmodi hoſpitalia, dummodo aliàs eis hoc ius viſitandi legitimè competat. Hoſpitalia igitur, & loca huiuſmodi Epiſcopus viſitare poteſt etiamſi illorum cura, gubernatio, & viſitatio ad laicos pertineat.

13 Vnde cum Epiſcopus Lucenſis prætendens ſibi licere viſitare confraternitatem Sancti Michaelis eiuſdem ciuitatis, etſi à laicis gubernaretur, qui ſententiam ſuper hoc à Delegato Sixti V. obtinuerunt, poſtulaſſet hoc à S. Congregatione Concilij declarari: reſponſum eſt Epiſcopum poſſe hanc cõfraternitatem viſitare ex cap. 8. ſeſſ. 22. adminiſtrationem autem confraternitatis, & præſertim hoſpitalis ei adiuncti relinquendam confraternitati, &

ti, &

ti, & officialibus ab ea deputatis iuxta ſenten-
tiam latam à Delegato Sixti V. Redditum autem,
& erogationem eleemoſynarum, ſi in certos vſus
deſtinatæ ſunt, non debere, nec poſſe Epiſcopum
in alios vſus conuertere. Si verò diſtributio eſt ar-
bitraria confraternitati, & benè vtatur confrater-
nitas iſta, ſuo arbitrio permittat ſic Epiſcopus,
aliàs prouideat prout melius expedire videbitur.
14 Rurſus confratres hoſpitalis S. Mariæ Medio-
lanen. prætendebant ſe non poſſe ab Ordinario vi-
ſitari, nec ei teneri reddere ſuæ adminiſtrationis
rationem, allegantes Scholam, ſeu domum dicti
hoſpitalis nullum altare, vel cāpanile habere, nulla
eccleſiaſtica immunitate eius bona gaudere, pro
eius litibus iudices laicos adiri, officiales ab ipſis
confratribus deputari, in alienationibus bonorū,
& contractibus hoſpitalis nullam ſolemnitatem
adhiberi, quæ adhibenda eſt cum bona eccleſiaſti-
ca diſtrahuntur; à principio à laicis eſſe fundatum;
& à tempore immemorabili eſſe eos in quaſi poſ-
ſeſſione omnes actus exercendi ſine Epiſcopi au-
ctoritate; & ideo nullo modo eius iuriſdictioni,
aut viſitationi ſubiacere. Archiepiſcopus autem
illud viſitare prætendens, ac ſibi reddi adminiſtra-
tionis rationem, allegabat omnes huius hoſpita-
lis reditus conſiſtere in legatis teſtatorum relictis
cum onere diſtribuendi pauperibus, & Miſſas ce-
lebrandi; & idcircò à ſe eſſe viſitandum, vt vide-
ret num piæ teſtatorum voluntates in aliquo frau-
darentur: Sacra Congregatio cenſuit Archiepiſco-
pum poſſe viſitare, & exigere rationis redditionem
ab adminiſtratoribus iſtius hoſpitalis. Et præſup-
poſito de conſuetudine reddi rationem certis per-
ſonis deputatis; Archiepiſcopum vna cum eiuſ-
modi perſonis auctoritatem habere exigendi hanc
redditionem rationis, & ſuam ſententiam dicen-
di.
15 Ampliatur quartò, vt hoſpitalia poſſint ab Epi-
ſcopo viſitari etiamſi illorum adminiſtratores, &
miniſtri laici à Principe deputentur, vel cōfirmen-
16 tur: nam decretum, d. cap. 8. ſeſſ. 22. excipit à vi-
ſitatione Epiſcopi illa tantum hoſpitalia, quæ ſunt
ſub immediata Regum protectione, quæ exceptio
firmat regulam in contrarium in alijs Principibus,
in quibus non viget tanta ratio, quanta in ipſis re-
gibus propter ſublimitatem dignitatis. Ad hoc
cap. fin. de offic. deleg. lib. 6. ibi, Regibus, & Re-
ginis, qui ſicut dignitatis altitudine præeminent,
ſic prærogatiua gratiæ ipſos conuenit anteferri.
Simile in cap. Ne aliqui, verſ. Illis quæ regibus, de
priuileg. eod. lib. & in extrauag. Execrabilis, §. Nos,
itaque, de præben. Et quando Concilium voluit
præſeruare iura aliorum Principum, expreſſit, vt
fecit in cap. 9 ſeſſ. 25. ibi: [Exceptis alijs, quæ ad
Imperatorem, & Reges, ſeu Regna poſſidentes,
alioſque ſublimes, ac ſupremos Principes iura im-
perij in dominijs ſuis habentes pertinent.]
17 Vnde cum Eugubini ciues obtinuiſſent à Sede
Apoſtolica per ſeptem ciues hoſpitale maius dictæ
ciuitatis quotannis eligendos, & à Duce Vrbini
confirmandos gubernari; petijt Epiſcopus Eugubi-
nus an ſibi liceret dictum Hoſpitale liberè viſitare,
& ſub eius nomine ea ordinare etiam puniendo,
quæ ad eius vtilitatem neceſſaria viderentur: Sac.
Congregatio reſpondit ex cap. 8. ſeſſ. 22. licere Epi-
ſcopo viſitare, & ea cognoſcere, & exequi quæ in
dict. cap. 8. continentur.
18 Ampliatur quintò, etiamſi hoſpitalia, & alia
eiuſmodi loca ſint ſub cura vniuerſitatum: apo-
crypha enim eſt deciſio S. Congregationis, quam
in oppoſitum allegat Auguſtin. Barboſa: nam Cō-
cilium in d. c. 8. excipit tantum hoſpitalia ſub Re-
gum protectione, vt proximè dictum eſt. Et in
illis verbis, [Etiamſi illorum cura ad laicos perti-
neat,] Satis clarè includit etiam vniuerſitates:
præſertim quia vbi voluit vniuerſitates præſeruare,
diſertis verbis expreſſit, vt fecit in cap. 5. in fine
ſeſſ. 14. & in d. cap. 9. verſ. Exceptis ſeſſ. 25. Quod
cum non fecerit in d. cap. 8. cenſetur noluiſſe arg.
cap. 2. de transl. & l. vnica, §. Sin autem, ad deficiē-
tis, C. de Caduc. tollen. cum ſimil. & ita ſæpius,
S. Congregatio declarauit, vt patet in ſpecie in
deciſione relata in præcedenti ampliatione.
Quemadmodum verò hoſpitalia, quæ ab vni-
uerſitatibus gubernantur, ſubſunt viſitationi Epi-
ſcopi; ita & illorum Rectores vniuerſitatum pri-
19 uilegijs gaudentes. Vnde propoſito dubio an Epi-
ſcopus poſsit cogere magiſtrum artium gaudentē
priuilegijs vniuerſitatis Oſcen. ad exhibendum te-
ſtamentum, in quo ſunt legata pia ab ipſo ſoluen-
da, & eumdem ad executionem compellere: Sac.
Congregatio cenſuit vtrumque poſſe.
20 Ampliatur ſextò, ſupradicta cōcluſio vt habeat
locum etiamſi Hoſpitalia, & loca pia exemptio-
nis priuilegio ſint munita: nam nihilominus Epi-
ſcopus poteſt illa viſitare, & alia facere, quæ
habentur in d. cap. 8. ſeſſ. 22. vt patet in clem. Quia
contingit, in 1. reſponſo, ibi, [Etiamſi pia loca
prædicta exemptionis priuilegio munita conſi-
ſtant,] de relig. domib. innouata à Concilio Tri-
dentino in cap. 15. ſeſſ. 7. vbi dicitur: [Curent or-
dinarij, vt hoſpitalia quæcumque à ſuis admini-
ſtratoribus quocumque illi nomine cenſeantur,
etiam quomodolibet exemptis fideliter, & diligē-
ter gubernentur.] Eadem derogatio habetur in
d. cap. 8. ibi, [Atque eadem pia loca,] & in fine
ibi, [non obſtante priuilegio,] & ita ſæpius cen-
ſuit Sacra Congregatio, vt dixi in cap. præcedenti,
num. 8.
21 Et aliàs cum cōqueſtus eſſet Epiſcopus Pacten.
quod officiales Inquiſitionis in Regno Siciliæ, cum
tenerentur ſoluere legata pia, effugerent forum
Epiſcopi tamquam officiales S. Officij: Reſponſum
eſt Epiſcopum poſſe eos compellere ad ſolutionem
non obſtantibus allegatis exemptionibus. Et po-
22 ſtea cum idem Epiſcopus obtinuiſſet facultatem
eos, ſi minus parere vellent, excommunicandi,
dubitauit an etiam haberet facultatem abſoluen-
di. Et reſponſum habere in illis caſibus, in quibus
ex Concilio, vel iure communi habet facultatem
excommunicandi.
23 Item Rectoribus hoſpitalis Plateæ Nidi Neapo-
lis petentibus committi cauſam ſuper viſitatione
ipſius hoſpitalis cum ipſi prætenderent ab Ordi-
nario viſitari non poſſe, à cuius viſitatione, & iu-
riſdictione à Sede Apoſtolica fuerat exemptum, ad
petitionem Cardinalis Brācatij, qui illud reedifi-
cauerat: S. Congregatio cenſuit cauſam commit-
tendam in Rota cum clauſula ſine retardatione vi-
ſitationis Ordinarij.
24 Ampliatur ſeptimò, vt Epiſcopus viſitare poſsit
non obſtante contraria cōſuetudine etiam imme-
morabili, vel ſtatuto: his enim ſicut, & priuile-
gio expreſsè derogatur in d. cap. 8. in fine ſeſſ. 22.
Quinimo hoc vendicat ſibi locum etiamſi ſimul
concurrant priuilegium, immemorabilis, & ſen-
ten-

tentia declaratoria, vt patebit infra in duodeci-
ma ampliatione, n.36.
25 Ampliatur octauò, vt Epiſcopus ſicut habet iua
viſitandi hoſpitalia, & loca huiuſmodi, ita etiam
habeat poteſtatem curandi, vt à ſuis adminiſtra-
toribus fideliter, & diligenter gubernentur, ſerua-
ta forma dictæ Clem. Quia contingit, vt in decre-
to Concilij Tridentini, cap.15. ſeſſ.7. Item cogno-
ſcendi, & exequendi omnia, quæ ad Dei cultum,
aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentan-
dos inſtituta ſunt, vt habetur in d.c.8.
Hinc orta lite inter Epiſcopum Narnien, & Ad-
miniſtratores hoſpitalis Sanctiſsimæ Trinitatis ſu-
per viſitatione, ac ſtatutorum reformatione, quã
Epiſcopus facere poſſe prætendebat circa ſtatum,
& adminiſtrationem dicti hoſpitalis à laicis erecti,
& ſemper ab eis ſine Epiſcopi interuentu admini-
ſtrati; cùm ad ſedandam controuerſiam adijſſent
Sacram Cõgregationem Concilij: reſponſum poſ-
ſe Epiſcopum viſitare, & viſitando ea ſtatuere, quæ
ad bonam adminiſtrationem pertinent; maximè
ex quo ipſi deputati negligentes fuerint in proui-
dendo abuſibus, reſeruata tamen diſcuſsione ſin-
gulorum ſtatutorum, quæ Epiſcopus faciet, ſi for-
tè in eis modum exceſſerit.
26 Ampliatur nonò, vt Epiſcopus de iure commu-
ni fundet intentionem non ſolum ſuper viſitatione
hoſpitalium, & piorum locorum, ſed etiam ſuper
illorum adminiſtratione, & ordinatione, Recto-
riſque, & cęterorum officialium deputatione, vt
probatur, in cap. prox ſupra eod. vbi hoc tenent
Hoſtien. Ioan. Andr & cæteri omnes, vt ibi dixi,
num.2. & in ſpecie Butr.num.2. [Nota, (inquit,)
argumentum quod ſuper creatione adminiſtrato-
ris, vel rectoria hoſpitalis Epiſcopus fundat inten-
tum de iure communi: inferior ergo ſe non intro-
mittit; & ſic hoſpitalia ſunt in adminiſtratione
eccleſiæ eo quod ſunt hoſpitalia.] Hæc ille. Cæte-
27 rum ſi ex conſuetudine legitimè pręſcripte, vel pri-
uilegio Apoſtolico inferiores Epiſcopo habeãt ad-
miniſtrationem, & deputationem officialium, hæc
facultas non eſt ſublata à Cõcilio, quin potius prę-
ſeruata etiam quoad laicos in d.cap.8. ſeſſ.22. ibi,
[etiamſi illorum cura ad laicos pertineat,] vt fu-
ſius oſtenſum eſt ſupra in 3.4.5. ampliatione. Vn-
de etiam poſt Concilium poteſt laicis competere
adminiſtratio, & cura hoſpitalium, & piorum lo-
corum, ſed priuilegium, vel conſuetudo eis non
ſuffragabitur quominus viſitationẽ Epiſcopi ſub-
ire, eique rationes adminiſtrationis reddere te-
28 neantur, vt patebit in ſeqq. ampliat. Quod ſi quæ-
ras an mulier poſſit præfici curę hoſpitalis, Lap.
de Caſtillione relatus à Cardin. In cap. pręcedenti,
q.5.num.6. tenet poſſe: nam quandoque hoſpita-
lia ſubijciuntur Abbatiſſis, licet ſubdat hoſpitale
à viris regi conſuetum fœminæ demandari non
poſſe, nec è conuerſo, c. Cum de beneficio, de
29 præben.lib.6. In oppoſitum eſt littera dictæ Clem.
Quia contingit, §. 1. de Relig.domib. ibi, ſed eo-
rum gubernatio viris prouidis, idoneis, & boni te-
ſtimonij committatur, & hoc placet Cardinali vbi
30 ſupra, quia regimen ex natura eſt officium virile.
Mulierem autem decet ſubeſſe, nõ pręeſſe, §.Tria,
3.q.7. cap. Dilecti, & quod ibi notatur, de arbitr.
& cap. Ex parte de appellat. Quod tamen limitat,
niſi eſſet hoſpitale mulierum, vel ex ſpeciali cauſa
hoc eis permitteretur.
31 Ampliatur decimò, ſupradicta concluſio, vt non
ſolũ poſſit Epiſcopus hoſpitalia, & loca huiuſmodi
viſitare; ſed etiam ſingulis annis ab illorum ad-
miniſtratoribus rationes adminiſtrationis exi-
gere, vt per Cardin. in Clem. 1.num.14. de teſtam.
Imola in Clem. Quia contingit, num.7. de Relig.
domib. Io. Franciſc. Pauin. de viſitat.q.5.2.p.n.42.
& hodie eſt expreſſum in decreto Concilij Triden-
tini, c.9. ſeſſ.22. Imo fortius hoc; quia maior au-
ctoritas competit Epiſcopo quoad exigendas ra-
tiones, quàm quoad ius viſitandi, vt patebit infra
in ſecunda concluſione negatiua in tertia fallen-
tia, num.57.
32 Ampliatur vndecimò, vt Epiſcopus rationes ad-
miniſtrationis exigere poſſit non obſtante contra-
ria conſuetudine etiam immemorabili: nam etſi
Concilium Tridentinum in d. c. 9. ſeſſ.22. ſimpli-
citer tollat conſuetudinem; tamen eo decreto
etiam immemorabilem ſublatam eſſe optimis ra-
tionibus deduxit Sac. Congregatio in cauſa Cre-
33 monen. Nam cum adminiſtratores fabricę maio-
ris Eccleſiæ eiuſdem ciuitatis declarari poſtulaſ-
ſent, an poſſent viſitari ab Ordinario, eique ra-
tionem reddere tenerentur eorum adminiſtratio-
nis: Sacra Congregatio cenſuit quod ad caput vi-
ſitationis attinet, de quo in ſeſſ. 22. cap. 8. non
expedire nunc procedere ad vlteriorem decla-
rationem. Quod verò ſpectat ad caput reddi-
tionis rationum adminiſtrationis fabricę, locum
habere vltimam partem, cap.9. ſeſſ.22. cum illa
interpretatione aliàs data vt Epiſcopus adhibitis
alijs deputatis habeat votum deciſiuum, vt poſſit
in ſua domo iubere reddi rationes, & conuocare
34 deputatos. Et hac declaratione ſenſit S. Congre-
gatio quod licèt ciuitas alleget immemorabilem,
& dato quod de ea liquidò conſtaret, & quam-
quam, cap. 9. ſeſſ. 22. tollat ſolum quaſcumque
conſuetudines, non exprimendo immemorabi-
lem, quo caſu immemorabilis non cenſetur ſub-
lata, vt aliàs Congregatio decreuit: tamen ex quo,
cap. 9. facit regula, quod reddantur rationes Or-
dinario, excipiendo vnum tantum caſum, niſi in in-
ſtitutione fabricę ſcena expreſsè cautum eſſet, ſub-
lata cenſetur; quia talia verba non poſſunt con-
uenire immemorabili, quia cum in ea nulla ver-
ba expreſſa legi poſſint, cum conſiſtat in præſum-
ptionibus: impoſſibile eſt dicere quod cautum ſit
expreſsè per immemorabilem. Et exceptio hæc
ſola dicitur firmare regulam in caſibus non excep-
tuatis. Ergo regula habebit locum etiam in im-
memorabili tanto magis in eo caſu, in quo Epi-
ſcopus adiungit ſibi alios deputatos; quia ſi dica-
mus non habere locum quando adeſt conſuetudo
immemorabilis, numquam procederet; quia cla-
rum eſt ante Concilium Epiſcopum numquam
fuiſſe adhibitum ea forma, quàm Concilium re-
quirit. Vnde cum ſit noua forma inducta à Con-
cilio, non conſideratur immemorabilis pręcedens,
vt dicitur in forma examinis per cõcurſum ſeſſ.24.
cap. 18.
35 Ampliatur duodecimò, vt poſſit Epiſcopus hu-
iuſmodi rationes exigere ab adminiſtratoribus
etiamſi ſimul concurrant priuilegium, contraria
conſuetudo etiam immemorabilis, & ſententia
declaratoria ſuper his lata, vt S. Congregatio de-
clarauit in nam orta lite inter Epiſcopum, & admi-
niſtratores hoſpitalis Corduben, ſuper redditione
rationum hoſpitalis, Epiſcopus pro ſe allegabat
decretum Concilij; Adminiſtratores verò ſenten-
tias

tias, priuilegia, & conſuetudinem immemorabi-
lem. Sacra Congregatio cenſuit licere Epiſcopo
non obſtante ſententia, conſuetudine immemo-
rabili, & priuilegio dictum Hoſpitale viſitare:
nam priuilegium eſt ſublatum per Concilium.
36 Sententia verò eſt declaratoria, quæ nullum ius
tribuit, quia cum ſimplici conſuetudine quadra-
ginta annorum non poſſint ſe laici adminiſtrato-
res eximere à redditione rationū per Cleo. Quia
contingit, quę illas tollit, ſequitur Concilium, c. 9.
ſeſſ. 22. derogans conſuetudini vt aliquid operetur,
intelligendum eſſe de immemorabili. Tiraq. de
de tetract. conuent. nom. 25.
37 Ampliatur decimotertiò, vt adminiſtratores
teneantur librum rationum deferre ad Epiſcopum
& in domo eius rationem reddere, vt cenſuit Sac.
Cõgregatio in cauſa hoſpitalis ciuitatis Sarzanen.
necnon in cauſa fabricæ Cremonen. de qua ſupra
in vndecima ampliatione. Cęterum conſulta an
38 Ordinarius ad exactionem rationis debeat in-
teruenire illis ſtatis diebus, quibus ex priuilegio,
conſuetudine, vel conſtitutione reddenda eſt ra-
39 tio: reſpondit debere. Aliàs tamen dixit in vna
Ciuitaten. die 5. Februarij 1593. nec Epiſcopum,
nec Capitulum rationem adminiſtrationis exige-
re debere tempore, quo recitantur horæ Cano-
nicæ.
40 Ampliatur decimoquartò, vt etiamſi ex con-
ſuetudine, aut priuilegio, aut ex conſtitutione
aliqua loci alijs ad id deputatis ratio reddēda ſit,
nihilominus eum ijs adhiberi debeat etiam Ordi-
narius, vt diſertis verbis ſtatuitur in fine d. cap. 9.
ſeſs. 22. Atque ita priuilegium, conſuetudo, aut
conſtitutio, quibus alteri quàm Epiſcopo redden-
da eſt ratio, non ſunt quidem funditus ſublata à
Concilio, ſed modificata, vt locum habeant non
priuatiuè ad Epiſcopum, ſed cumulatiuè, Felin. in
cap. Paſtoralis, in 3. & 5. limitat. de offic. ordinar.
& ita reſcripſit S. Congregatio ad ſanct. memoriæ
Cardinalem Borromęum ſub die 7. Febr. 1575.
41 Ampliatur decimoquintò, vt quemadmodum
Epiſcopus vna cum deputatis adhiberi debet in
ratione reddenda, ita etiam ſit adhibendus in li-
beratione facienda. Vnde in cauſa olim vertente
inter Epiſcopum Cremonen. ſuper fabrica eccle-
ſiæ maioris eiuſdem ciuitatis, cum Sanctiſſimus
ex voto S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentini
interpretum declaraſſet per hęc forma verba: De-
creuit vt Epiſcopus Cremonenſis pro tempore exi-
ſtens adhibeatur in reddenda ratione de fabrica
cum alijs ad id deputatis iuxta tenorem, & formā
dicti decreti ſeſſ. 22. cap. 9. Contigit dubitari an
viſis per prædictum Epiſcopum, & deputatos ipſos
ſingulis annis computis, & rationibus, eſſet adhi-
bendus idem Epiſcopus in liberatione ipſa facien-
da, vt ipſe exiſtimabat mentis fuiſſe Sanctitatis
Suæ, & DD. Cardinalium, vel an ſufficeret vt in-
teruenirет in reddenda ratione, ſed deinde libe-
ratio fieret per deputatos ſolos, vt antea fieri con-
ſueuerat: & reſponſum eſt non ſufficere libera-
tionem fieri per deputatos, ſed adhibendum eſse
Ordinarium.
42 Porrò ex ſententia S. Congregationis Epiſcopus
habet votum abſoluendi, & condemnandi cum
cæteris deputatis, & ipſius votum connumerari
debet cum voto cæterorum, quorum maior pars
votorum condemnat, vel abſoluit.
43 Nunc fallit primò concluſio ſuperiùs firmata
in hoſpitalibus, & alijs locis pijs, quæ ſub imme-
diata Regum protectione exiſtunt. Hæc enim ab
Epiſcopo viſitari non poſsunt ſine illorum licentia,
vt expreſsè diſponitur in decreto Concilij Triden-
tini, cap. 8 ſeſs. 22. Verum quomodo hoc ſit intel-
ligendum ſcripſi latiſſimè in cap præced. à nu. 15.
vſque in finem, ibi videas.
44 Fallit ſecundò ſi lege fundationis cautum ſit, vt
hoſpitale, vel locus pius non ſubſit Epiſcopo. Tūc
enim Epiſcopus non poteſt ſe ingerere, vt colligi-
tur ex Clem. Quia contingit, §. 1. de Relig. domib.
ibi, vel ſtatuto in ipſorum fundatione locorum ap-
poſito. Et tenent in c. præced. Io. Andr. fusè Car-
din. hic in 3. qu. & hodie eſt expreſſum in decreto
Concilij Tridentini, cap 9. ſeſſ 22. ibi, [niſi ſecus
fortè in inſtitutione, & ordinatione talis eccleſiæ,
ſeu fabricæ expreſsè cautum eſset. Quo decreto
cum Epiſcopus excludatur à rationibus exigendis,
multò fortiùs excluditur à viſitatione, quia am-
plior facultas Epiſcopo tribuitur à Concilio in ra-
tionibus exigendis, quam in viſitatione, de qua
loquitur c. 8. immediatè præcedens, vt patebit in-
fra num. 57.
Ideòque cum adminiſtratores Hoſpitalis Ieſu
Chriſti oppidi de Vtrera Iſpalen. diœceſis à iuriſ-
dictione Ordinarij exempti tam ex tenore funda-
tionis, quàm ex priuilegijs, & confirmationibus
Sedis Apoſtolicæ, quæſierit an dictum hoſpitale
poſſit ab Epiſcopo viſitari vigore decretorum Tri-
dentini Concilij; S. Congregatio cenſuit, ſi expri-
matur in ſupplici libello in fundatione expreſse
cautum eſse, ne viſitet Ordinarius, & adeſt con-
firmatio Apoſtolica; talem fundationem non eſse
ſublatam à decreto Concilij, & idem reſpondit in
alia Oſſunen.
45 Quamuis autem Sacra Congregatio in prædicta
declaratione meminerit confirmationis Apoſto-
licæ; tamen hoc ideo fecit, quia ſic contigit in
facto, non quia neceſſe ſit vt ſtatutum fundationis
excludens Hoſpitale à viſitatione Epiſcopi appro-
betur à Summo Pontifice; quoniam ad hoc ſuffi-
cit Diœceſani conſenſus, vt tenet gloſſa commu-
niter approbata in d. Clem. Quia contingit in 1.
reſponſo, in ver. Appoſito, per textum in cap. Cum
dilectus, ſupra de conſuet. vbi hoc notant gloſſa,
in ver. Conſtitutum, verſ. Satis tamen credo, Com-
poſtell. Hoſtien. Io. Andr. & omnes, fusè Lamber-
tin. de iurepatr. lib 1. par. 1 art. 1. q 9. n. 52.
46 Cæterum ſi Rector, vel miniſtri hoſpitalis, aut
loci pij perperam adminiſtrarent, aut redditus nō
conuerterent in vſus, ad quos ſunt deputati; tunc
poſſet Epiſcopus rationes exigere, & adminiſtra-
tores compellere ad piam voluntatem fundatoris
exequendam, non obſtante contraria lege funda-
tionis, textus eſt in cap. Tua nobis, & ibi plenè
adnotaui, de teſtam. & patebit infra n...
47 Fallit tertiò in hoſpitalibus, & alijs locis pijs
Militarium Ordinum, & aliorum religioſorum.
Hæc enim Epiſcopus nec viſitare poteſt, nec à re-
gularibus rationes adminiſtrationis exigere, tam
ex diſpoſitione iuris communis, vt in d. Clemen.
Quia contingit, S. Pręmiſſa, de Relig. domib. vbi
hoc eſt expreſſum; quàm ex decreto Concilij Tri-
dentini in d. c. 9. ſeſſ. 22. quod de ſæcularibus, non
48 de regularibus loquitur. Hinc quibuſdam Abba-
tibus Burgen. quærentibus an cap. 9. ſeſſ. 22. com-
prehenderet eos, ac Abbatiſſas, & Prępoſitos mo-
naſteria ſua in titulum obtinentes, contra regu-
laria

iaria eorum inſtituta, ac liberam adminiſtrandi eationem, & immemorabilem conſuetudinem: S. Congregatio cenſuit non comprehendere, quia c.9. ſeſſ.22 loquitur de adminiſtratoribus fabricæ tantum, & non loquitur de regularibus, ſed de ſęcularibus.

Et rurſus conſulta an Abbates, Abbatiſſæ, & Prępoſiti regulares, qui habent liberam adminiſtrationem ſuarum eccleſiarum cũ immemorabili conſuetudine, teneantur reddere rationem fabricarum ſuarum eccleſiarum Epiſcopo vigore decreti, cap.9.ſeſſ.22. reſpondit non teneri.

49 Hoc tamen ſublimita vt non procedat in hoſpitalibus Religionis B. Ioannis Dei, quia nedum hoſpitalia, ſed & religio ipſa tam ex lege fundationis, quàm ex Cõſtitutionibus Apoſtolicis ſubeſt iuriſdictioni Ordinarij loci, & fratres tenentur ſingulis annis eidem Ordinario reddere rationem adminiſtrationis hoſpitalium, vt ſcripſi plenè in cap. Tuarum, num.25. infra de priuileg. Quod ſi
50 generaliter quæras, an religioſi poſſint pręfici hoſpitalibus, gloſſa tenet non poſſe in d. Clem. Quia contingit, in ver. Sæcularibus, quia non reperitur permiſſum Monachis accipere beneficia niſi curata. cap. Super eo, de regular. Quare ſi hoſpitale non eſt curatum, religioſus ei præfici non poteſt. Et ita etiam reſpondit Feder. de Senis conſ. 29. & tenet Paul. in d. Clem. Quia contingit, qui tamen hoc limitat, niſi ſit hoſpitale alicuius religionis. Sed Lap. de Caſtillion. in repet. c. prox. ſupra eod. diſtinguit an religio ſit inſtituta ad hoſpitalitatem, vt S. Antonij Viennenſis, & Cruciferorum, & tunc poteſt religioſus inſtitui, quia nihil obſtat. An verò religio non ſit inſtituta ad hoſpitalitatem; & tunc ſubdiſtinguit: nam aut hoſpitale eſt annexũ eccleſiæ curatæ; & religioſus poteſt præfici, quia attenditur ipſa eccleſia, quæ eſt principalis, c. Extirpandæ, §. Qui verò, de præben. & cap. Super eo, eod. tit. lib. 6. Aut hoſpitale non eſt annexum; & tunc religioſus ei præfici non poteſt, & vera eſt gloſſa in d. Clem. Et hanc diſtinctionem Lapi ſequitur Cardin. in c. præced. num. 4. q. 3. ſubdens conuerſos ſubijci eiſdem prohibitionibus, quibus Monachi, c. Dubium, de ſenten. excomm. ſicut & oblatos, c. Tuarum, & c. Vt priuilegia, & quod vtrobique notatur de priuileg.

51 Secunda concluſio negatiua eſt. Hoſpitale ædificatum, vel ordinatum ſine auctoritate Epiſcopi non efficitur religioſum, vel eccleſiaſticum, & ideò nõ ſubeſt viſitationi, & iuriſdictioni Epiſcopi Diœceſani. Hæc concluſio probatur apertè hic à contrario ſenſu, & ita per hanc decretalem firmant hic Innocent. Hoſtien. Io. Andr. Butr. Card. Abb. & alij communiter, Hoſtien. in ſumma de regul. §. 1. verſ. Quid de ruſticis, & Specul. de ſtatu reg. verſ. 36. Rota apud. Farinac. deciſ. 30 num 8. p. 2. recent. Calderin conſ. 358. aliàs 23. de teſtamen. vbi dicit, Hoſpitale ſine auctoritate Epiſcopi fundatum eſſe locũ merè prophanum: & idem ſcripſit Bald. in conſ. 319. Præmittendum eſt, circa princ. verſ. Debebit ergo, lib. 5. & conſ. 5. Quidam ciues, poſt. med. lib. 3. & huiuſmodi hoſpitalia conſtructa ſine Diœceſani conſenſu non ſubeſſe Epiſcopo conſuluerunt etiam Cardin. conſ. 121. per totum, maximè num. 2. Paul. de Caſtro conſ. 351. Quæritur, lib. 1. plenè Roman. conſ. 477. nu. 14. & ſeq. vbi num. 15. inſecit conſilium pręallegatum Calderin. qui idem tenet.

52 Ampliatur primò hęc ſecunda concluſio, vt habeat locum etiamſi hoſpitale huiuſmodi ſit cum oratorio: nam etſi Vincent. & Tancred. hic relati à Cardinali num. 5. dicant ad conſtruendum hoſpitale, cum Oratorio neceſſarium eſſe Epiſcopi conſenſum: tamen oppoſitum ſentit Innocentius, quia vnicuiq; priuato licet habere oratorium in domo propria, dummodo non habeat formam eccleſiæ, nec ibi celebrentur Miſſæ, cap. Vnicuique, & cap. Clericos, de conſecr. diſt. 1. & eſt textus expreſſus ſecundum vnum intellectum in cap. Inter dilectos, de donat. vt hic per Abb. n. 6. & dixi latiſſimè in cap. In his, infra, de priuileg.

53 Ampliatur ſecundò, vt in tantum priuatus poſſit ſibi conſtruere hoſpitale in domo propria ſine authoritate Epiſcopi, vt etiam poſſit tractu temporis lectos inde amouere, & hoſpitale ad vſus profanos reducere. Ad hoc d. c. Inter dilectos, & quod ibi notat Innocentius, latè Cardin. conſ. 121. num. 3. Paul. de Caſtro d. conſ. 351. in princ. lib. 1. Quod tamen intelligit Abb. hic nu. 4. vt procedat quoad eum tantum, qui Hoſpitale ædificauit, ſeu ordinauit. Sed eo mortuo non putat poſſe hoſpitale in vſus profanos conuerti, per textum in Authen. de eccleſ. tit. §. Siquis ędificationem. Et hanc diſtictionem aliàs probauit S. Congregatio Concilij, vt dixi in c...

54 Ampliatur tertiò eadem concluſio, vt procedat non tantum in hoſpitalibus, ſed etiam in omnibus pijs locis, quæ niſi conſtructa fuerint auctoritate Epiſcopi, non ſubſunt illius viſitationi: nam etſi decreto Concilij, cap. 8. ſeſſ. 22. ſtatutum fuerit, vt Epiſcopi habeant ius viſitandi omnia pia loca, etiamſi illorum cura ad laicos pertineat; tamen ibi adijciuntur verba, In caſibus à iure conceſſis, necnon illa, Iuxta ſacrorum canonum ſtatuta, quę reſtringunt diſpoſitionem ad limites iuris communis. Vnde ſicut loca pia non religioſa, ſeu eccleſiaſtica non ſubſunt Epiſcopo de iure cõmuni, vt hic; ita nec poſt Concilium. Vnde in declarationibus generalibus Sac. Congregationis Concilij ad cap. 8. reperitur infraſcripta, videlicet: Ordinarius non habet auctoritatem viſitandi hoſpitalia, neque confraternitates, quæ à laicis reguntur, niſi in caſibus à iure expreſſis, & c. 8 ſeſſ. 22. Concilij Tridentini intelligitur, & habet locum ſolummodo in caſibus à iure communi permiſſis.

55 Fallit nunc hęc ſecunda cõcluſio pluribus modis. Et primò fallit mortuo patrono hoſpitalis, quia licet locus non ſit religioſus, tamen cum fuerit cauſa pietatis inſtitutus, dicitur locus pius, & ideò ſpectat ad ſollicitudinem Epiſcopi, vt pia fundatoris voluntas executioni demandetur, de quo videtur textus in authen. de eccleſ. tit. §. Si quis autem pro redemptione, & tenet Abb. in cap. prox. ſupra eod. num. 3. verſ. Quod puto verum, Roman. conſil. 477. num. 2. Paul. de Caſtro conſ. 167. nu. 4. vſque in fin. lib. 2. Gabriel. commun. concluſ. tit. de pia cauſa, concl. 2. n. 2. verſ. In contrarium, Menoch. de recuperan. remed. 15. num. 22. 23. 36. & 37. quidquid contra ſcripſerit Angel. conſ. 117. col. 2. verſ. Sed dubitari, vſque in finem. Cuius opinio videtur hodie reprobata ex decreto Concilij Tridentini, c. 9. ſeſſ. 22. vt ex ſequentibus patebit.

56 Fallit ſecundò ſi Epiſcopus intendat viſitare hoſpitale ad hoc vt videat an impleatur mens teſtatoris, cap. Tua nobis, de teſtam. Feder. de Sen.

conſ.

conſ. 11. num. 3. vbi dicit, [Si dubium ſit an in conſtructione hoſpitalis interuenerit auctoritas Epiſcopi, necne, præſumi interueniſſe, ſi habeat ſigna loci eccleſiaſtici. Et nihilominus etiamſi certum eſſet eam non interueniſſe, tamen cum ibi degentes ſint perſonæ miſerabiles, cenſentur eſſe ſub protectione eccleſiæ, vt in cap. 1. de eccleſ. ædifican. & ibi per gloſ. & Innocen. qui dicit collegium leproſorum videri religioſum. Vnde ad ſollicitudinem Epiſcopi pertinet videre, inquirere, viſitare ne bona illius deputata ad vſum miſerabiliũ conſummentur: maximè cum bona præſumantur proueniſſe ex largitionibus, & eleemoſynis fidelium.] Hæc Feder. quem multoties ſequuta eſt S. Congregatio Concilij. Et in ſpecie, Teſtator quidam Teruilij iuſſit vt ex ſuis bonis hoſpitale erigeretur, in quo exerceretur pauperum hoſpitalitas à duobus hominibus ab Vniuerſitate Teruilij huic adminiſtrationi præficiendis. Hoſpitali ita erecto abſque vllo Epiſcopi interuentu verè, vel præſumptiuè, Adminiſtratores ſunt ab Vniuerſitate quotannis conſtituti, qui tranſacto adminiſtrationis tẽpore, alijs electis adminiſtratoribus futuri anni rationem reddunt adminiſtrationis, numquam adhibito Ordinario, qui nec etiam hoſpitale ipſum vnquam viſitauit. Cardinalis Borromæus illud viſitare prætendens tranſmiſit monitorium deputatis adminiſtratoribus, ac recuſantes, & appellantes excõmunicauit, & hoſpitalis ſcripturas ſequeſtrauit. His omnibus in S. Congregatione deductis, & propoſitis, reſponſum eſt hoſpitale hoc eſſe priuatum; poſſe tamen ex decreto Cõcilij ſeſſ. 22. illud viſitare, corrigere, & reformare in ijs tantum, quæ ad obſeruandam voluntatem fundatoris pertinent.

57 Fallit tertiò quoad rationes adminiſtrationis exigendas. Nam etſi hoſpitalia, & alia huiuſmodi loca ſine auctoritate Epiſcopi conſtructa ſint priuata, non autem religioſa, ſeu eccleſiaſtica; tamen cum ſint loca pia, poteſt Epiſcopus ab illorũ adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere, non quidem de iure communi, ſed ex Concilio Tridentino in d. c. 9. ſeſſ. 22. Nam decretum illud non reſtringitur ad caſus à iure cõceſſos, ſicut reſtringitur c. 8. immediatè præcedens quoad ius viſitandi; ſed loquitur generaliter, & indiſtinctè, & excipit tantummodo caſum, cùm in fundatione cautum eſt, vt Epiſcopus non poſſit rationes adminiſtrationis exigere. Vnde prædictum cap. 9. habere locum etiam in caſibus non permiſſis à iure ſæpius reſpondit S. Congregatio, & in ſpecie ita reſoluit in caſu Teruilij Mediolanen. diœceſis, vt in præcedenti fallentia 1 nam etſi declarauerit hoſpitale illud eſſe priuatum vtpotè conſtructum ſine auctoritate Epiſcopi diœceſani; tamen declarauit Cardinalem Archiepiſcopum ex d. c. 9. ſeſſ. 22. auctoritatem exigendi redditionem rationis ab illius adminiſtratoribus, vna tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt.

Amplius idem Cardinalis S. Praxedis petijt declarari an per c. 9. ſeſſ. 22. Concilij Tridentini liceat Ordinarijs exigere rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum merè laicorum, & priuatorum; & licet ex mente dicti decreti, quod abſolutè, & ſine vlla diſtinctione loquitur, pro Ordinarijs crederet reſpondendum; tamen cautius agendo declarationem S. Cõgregationis expectare vo-

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

luit, S. Congregatio cenſuit cap. 9. ſeſſ. 22. intelligi etiam in caſibus à iure non expreſſis. Et alias generaliter declarauit decretum d. cap. 9. habere locum etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, & licere Epiſcopis exigere rationem ab adminiſtratoribus de omnibus locis pijs etiam locorum merè laicorum, & priuatorum, vel publicorum, generaliter ſiue eccleſiaſtica ſint, ſiue prophana ſine vlla diſtinctione.

58 Hoc tamen ſublimita, vt non procedat ſi ex lege fundationis Epiſcopus eſſet excluſus à facultate exigendi rationes. Hanc enim fundationem Concilium Trident. non ſuſtulit, imò expreſsè præſeruauit in d. c. 9. ſeſſ. 22. ibi, [Niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis eccleſię, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet.] ideſt niſi in fundatione eſſet diſpoſitum, vt ratio adminiſtrationis nec Ordinario eſſet reddenda: hoc enim inſinuat verbum, *expreſsè*, prout illud intellexit Sacra Congregatio.

59 Verumtamen ſi adminiſtratores hoſpitalis, vel alterius pij loci etiam ſine Ordinarij auctoritate fundati, eſſent negligentes in exequenda pia volũtate fundatoris, aut infideliter adminiſtrarẽt, poſſet Epiſcopus rationes exigere, eoſque compellere ad exequendam fundatoris voluntatem, etiamſi fundator hoc prohibuiſſet, vt eſt caſus in cap. Tua nobis, de teſtamen. & in authen. de eccleſ. tit. §. Si quis autem pro redemptione; & ita ſæpius declarauit Sacra Congregatio, vt ſcripſi plenè in prædicta decretali, Tua nobis, in 4. notab. à n. 12. vſq. ad num. 18.

60 Quod ſi quæras quam pœnam incurrant adminiſtratores, qui eccleſiarum, hoſpitalium, aliorumque piorum locorum reditus, qui in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates conuerti debent, in ſuos vſus conuertere, & vſurpare præſumunt; Reſpondeo tamdiu ſubiacent anathemati, quamdiu reditus, quos occupauerint, integrè reſtituerint, ac deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerint, vt diſertis verbis ſtatuitur in decreto Cõcilij Tridentini cap. 11. ſeſſ. 22.

61 QVAERO de quæſtione facti. Poſito ſtatuto Vniuerſitatis, ad quam ſpectat adminiſtratio bonorum eccleſię circa conuerſionem redituũ, in eccleſię vtilitatẽ, & circa reddẽdas rationes adminiſtrationis. An Vniuerſitas prædicta, ſeu illius officiales, qui pecunias ad eccleſiã ſpectantes mutuarunt eidẽ Vniuerſitati ad emendã annonã, aliaſq; illius indigentias ſubleuandas, inciderint in excommunicationem cap. 11. ſeſſ. 22. Concil. Trid.

62 Videtur reſpondendum excommunicationem, de qua in Concilio Tridentino ſeſſ. 22. cap. 11. non comprehendere nedum Vniuerſitatem ipſam, ſed nec illius officiales, præmiſſa concluſione gloſſæ 1. in Clem. 1. de conſang. & affinit. videlicet in materia excommunicationis ſtrictè procedendum, nec faciendam extenſionem; & cum ſit pœna priuans hominem tot bonis, non debere induci niſi in caſibus in iure expreſſis, ex gloſ. penult. c. fin. de iurepatron.

63 Et quidem quod ad communitatem ipſam ſpectat eam ſub diſpoſitione d. cap. 11. non comprehendi ſuadetur, ponderando Concilium loqui per verbum, ***Si quem***, quod extenditur ad Vniuerſitatem, Abb. in cap. Nouit, n. 2. de his quæ fi. à Prę lat. ſine conſen. Capit. Ratio eſt, quia hoc relatiuum, ***quis, quem***, refertur ad hominem, vt notat

Dd Alcia-

Alriatus in l. 1. ff. de verbor. ſignif. ſeu ad perſonam, vt ante ipſum adnotauit Cardin. in Clem. 1.
64 q. 1. de elect. Sed communitas, ſeu vniuerſitas non eſt niſi perſona ficta, & repræſentata, l. Mortuo, & ibi gloſ. ff. de fideiuſſor. Ergo in materia ſtricta ſub hoc relatiuo, *quis*, non venit vniuerſitas, l. 3. §. Hæc verba, ff. de negot. geſt. vt etiam tradit Rebuff. d. l. 1. in vlt. fallen. primæ regulæ.

65 Quibus adijcitur quod Concilium dicto relatiuo *Si quem*, perſonam repræſentanti addit hanc qualitatem, clericorum, ſeu, laicorum; quę qualitates cum non conueniant vniuerſitati, ſequitur vt nec ſub decreto comprehendantur, vt in ſimili ſcripſit Cardin. in d. Clem. 1. de conſang. & affinit.

66 Deinde hoc ipſum ſuadetur, quia iura canonica prohibent ne in vniuerſitatem excommunicatio proferatur, cap. Romana, §. In vniuerſitatem, de ſent. excomm. in 6. Ergo non eſt veriſimile, vt Concilium voluerit d. cap. 11. eamdem excommunicationi ſupponere, nec etiam ſecundum modos traditos à Doctoribus in d. cap. Romana. Vnde quamuis excommunicari poſſit vniuerſitas à Papa vel Concilio, vt fusè probaui in cap. Reſponſo, à num. 75. infra, de ſenten. excomm. Non tamen inde ſequitur vt eadem in hoc caſu à Concilio excommunicationi ſupponatur: imò potius dicendũ eſt Concilium noluiſſe vniuerſitates ſubijcere huic excommunicationi, tum ex ſupradictis; tum quia recipere debet interpretationem paſſiuam à iure communi ad l. 2. cum ibi notatis per Bald. C. de noxal.

Quod attinet ad particulares delinquentes, vt ſunt ipſi officiales, idem reſpondendum videtur ex infraſcriptis. Primò, quia dicti officiales nihil horum fecerunt, quibus Concilium excommunicationis pœnam annectit: nam Concilium excõmunicat tantum illos, qui bona, & obuentiones eccleſiarum, & piorum locorum in proprios vſus conuertendo vſurpare præſumunt. Quæ verba cũ non conueniant caſui propoſito, ſequitur vt nec diſpoſitio ſit eidem applicanda, l. 4. §. Toties, & ibi gloſ. ff. de damn. infec. Nam etiamſi dicti officiales mutuauerint communitati pecunias ad annonam vendendam, ad aliaſque eiuſdem indigentias ſubleuandas: tamen quia ita mutuatæ fuerunt, vt communitas teneretur eaſdem reſtituere, prout fecit: propter hoc nec communitas, nec prædicti officiales dicuntur obuentiones ad eccleſiam ſpectantes ita ſibi vſurpaſſe, vt in ſuos conuerterint
67 vſus. Quod enim debet reſtitui, non dicitur propriè in mei vſum, vtilitatemue conuerſum, l. Si pro parte, §. Verſum autem, ff. de in rem verſo, vbi gloſ. adducit concordantes. Facit l. Non videtur cepiſſe, & l. Non videtur quiſpiam id capere, ff. de regul. iur. Videtur enim Concilium voluiſſe excommunicare eos, qui prædicta bona ſibiipſis appropriare præſumunt, cap. Quia Sacerdotes, 11. quæſt. 1.

68 Secundò excommunicatio iuris ſemper ſupponit peccatum mortale adeſſe, adeout niſi adſit, nec ibi habeat locum ius excommunicans, c. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. ibi: [Anathema eſt æternę mortis damnatio, & nonniſi pro mortali debet imponi crimine.] Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 9. Prædicti autem officiales non videntur mortaliter peccaſſe; ſiquidem vniuerſitati laicorum poteſt demandari adminiſtratio ſimilium oblationum, modò eas ſibiipſis non vendicent, ſed in pios vſus conuertant, vt per Dec. conſ. 148. Et fuiſſe Vniuerſitati ſic demandatum ſatis præſumitur ex antiquiſſima obſeruantia ſubſequuta, vt per Dec. loco citato. Vnde cum ſaltem mortaliter non peccauerint dicti officiales, neque ipſi, neq; alij ex Vniuerſitate excommunicationi prædictæ cenſentur ſuppoſiti.

69 Nec obſtat quod imò peccauerint, dum dictum ſtatutum, quod vti iuſtum in vtilitatem eccleſiæ factum ab ipſis reuocari non potuit, ex Decio, in cap. Eccleſia S. Mariæ, in princ. de Conſtit. non ſeruauerunt. Nam reſponderi poteſt primò fortè dictam regulam procedere in his, quæ ſunt conceſſa eccleſiæ in vim priuilegij, ſeu contractus; nõ autem ſi ſint conceſſa in vim legis, vel Statuti, vt fuit in caſu noſtro, Abb. in cap. Nouit, num. 25. de iudic. Sed quia oppoſitum tenet ibi Innocen. n. 6. Archid. in cap. Quicumque, 11. q. 1. Io. Andr. in cap. Conſtitutus, infra eod. & alij plerique.

Reſpondetur ſecundò eãdem regulam procedere quando ſtatutum iam habuit effectum; ſecus ſi non habuit, puta quia non fuit vſu receptum, quia non obligat, cap. In iſtis, 4. diſt. cap. 1. vbi gloſ. & DD. de treug. & pac. Vnde nec opus eſt vt agatur de illius reuocatione, cum per non vſum ſit abrogatum, vt in d. cap. In iſtis, §. Leges, vbi id notant gloſ. & Doctores.

70 Tertiò, Eſto prædictis officialibus non licuiſſet prædicta facere, cum non haberent verè dictam facultatem, & factum ipſorum eſſet in ſe damnabile: attamen prædicta conſuetudo eos excuſaret ſaltem ab excommunicationis pœna, ex his quæ fusè cumulat Tiraq. de pœnis conſ. 42.

71 Quartò, Etſi prædicta officiales non excuſarent, adhuc tamen ipſi eximerentur à pœna excommunicationis Concilij, quod non excõmunicat quoſuis, ſed præſumentes tantùm, per quod verbum, vt notat Cardin. communiter receptus in Clem. 1. qu. 39. de priuileg. Qui ex ſimplicitate aliquid faciunt contra legem excommunicantem, excuſantur; quod autem prædicti homines ſupradicta ex ſimplicitate, & bona fide fecerint, vel ex eo patet, quod omnia prædicta publicè fecerunt. Cui doctrinæ ſi addantur quæ ponit Tiraquel. vbi ſupra conſ. 43. dum vult omnem cauſam etiam non rationabilem excuſare: concludetur prædictos homines excuſandos, qui ſicut ſimplices, iuris ignari, ac tamquam pecudes eos qui præcedebant, bona fide incitati, ſubſequuti ſunt. Non obſtat id, quod ex Angelo, Imola, & Plot. contra prædictos adducitur ad probandum eoſdem fuiſſe prędones, ac doloſos, ſeu fures, qui huiuſmodi pœnas effu-
72 gere non poſſunt: nam reſpondetur prędictas authoritates, quę fundãtur ſuper l. Pomponius, §. Ex facto, ff. de acquir. poſſeſſ. intelligi debere non de omni adminiſtratore, qui res ſibi commiſſas in ſuos conuertit vſus; ſed de illo qui clam, & per fraudem voluit decipere, & fraudare ſuos principales. Et ita probat ille textus, ac etiam Imola, qui cum alijs adductis ita eſt intelligendus. Prędicti autem officiales eſto in alijs deliquiſſent; nõ tamen voluerunt d. fraudare ratione adminiſtrationis, ſuper qua fraude, & occulta deceptione fundat ſe iuriſconſultus in d. §. Ex ratione. Præterea quatenus etiam fuiſſent prędones quoad aliquid; tamen non ſequitur vt ſint tales, quales Cõcilium excommunicat.

Quod

Digitized by Google

73 Quod ſi adhuc inſtetur, imò ipſos officiales fuiſſe fures, dum dictis pecunijs in alium finem, & ad alium effectum vſi fuerunt, quàm eſſet is, ob quem penès ipſos dictę pecunię deponebantur, eſt à ratione vſus fiat furtum, inſtit. de furt. in princ. & §. Furtum autem.

Reſpondetur primò Concilium non excommunicare eos, qui peccant circa vſum rei, ſalua remanente re; ſed eos, qui ſibiipſis rem appropriant priuando eccleſiam ipſa re.

Secundò reſpondetur ea loca procedere in eo, qui fraudulēter re aliena vtitur, vt ibi habet textus, & notat gloſ. in ver. Fraudulosa, quæ infert, vt ſi hoc faceret quis non fraudulosè, ſed bona fide putans ſibi licere, vel domino non diſplicituum; non committeret furtum, prout fuit in caſu noſtro; quippe potuerunt credere dicti officiales eccleſiam interrogatam permiſſuram, vt dictam pecuniam otioſam darent communitati egenti.

Quibus accedit quod prędicta vidētur fortè procedere in illo vſu, qui eſt pretio ęſtimabilis, vt colligitur ex gloſſa in ver. Vſus.

Poſtremò tametſi ratione abuſus furtum commiſiſſent, non tamen propterea in excommunicationem incidiſſent: nam S. Congregatio alias declarauit eos, qui tanquam fures bona eccleſiarum ſurripiunt, non incidere in pœnam dicti cap. 11. ſed ad iuris pręſcriptum eſſe puniendos. Ex quibus dicti homines videntur ſimpliciter admonendi, vt de cętero cautius agant, & à ſimilibus abſtineant.

De Religioſis domibus.

Cap. Inter quatuor.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus locus debet reformari de religioſis dumtaxat, non de ſecularibus, niſi in defectu religioſorum.*

2 *Monaſterium regularium, nullus citra Papam poteſt ad ſtatum ſecularem reducere etiamſi in eo regularis diſciplina ſit collapſa, ſed reformari debet per ipſoſmet regulares.*

3 *Quod locum habet tam in monaſterijs Monachorum, quàm Canonicorum regularium, & aliorum religioſorum.*

4 *Monaſterium reduci poteſt ad ſtatum ſecularem, cum non reperiuntur regulares, qui poſſint illud reformare.*

5 *Et qui gradus in hoc ſint ſeruandi.*

6 *Monachi praeminent in contemplatione, clerici in prarogatiua officiorum.*

7 *Monaſterij Sancti Victoris Maſſilien. ſecularizatio denegatur in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium.*

8 *Otho Imperator monetur ab Apoſtolo ne monaſterium Sancti Pauli de vrbe ad ſtatum ſecularem reducat.*

9 *Monaſterio Sancti Vincentij Meten. Ordinis Sancti Benedicti ſecularizatio denegatur.*

10 *Arces, propugnacula, & hoſpitationes militum non ſunt iuſta cauſa ſecularizandi monaſteria regularium.*

11 *Monaſteria, in quibus ali non poſſunt tot religioſi, quot ſufficiant pro regulari obſeruantia, ſtatim transferri poſſunt ad ſtatum ſecularem.*

1 INTER QVATVOR. Locus religioſus debet reformari de religioſis dumtaxat, non de ſęcularibus, niſi in defectu religioſorum. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardin. Abb. & Io. de Anan. Diſtinguit duo membra, & ſecundum proſequitur ibi, *Sed ſi:* & pars huius c. Inter quatuor, de cleric. peregr. de maior. & obedient. & de cler. non reſident.

2 Nota ex hoc tex regulā, & caſum ab eo exceptū: regula eſt quod nullus citra Papam poteſt monaſterium regularium ad ſtatum ſæcularem reducere, etiamſi in eo regularis diſciplina ſit collapſa, ſed reformari debet per ipſoſmet regulares, vt in prima parte textus. Concordat cap. Peruenit, il ſecondo, 18. q. 2. c. Quæ ſemel dedicata ſunt monaſteria, 19. q. 3. cap. Relatum, Ne cler. vel Monach. cap. Poſſeſſiones, de rebus eccleſię non alien. & cap. Ea quę, de ſtat. Monach. hic alleg. in gloſ. vnica.

Rationem huius regulę aſſignant nonnulli, quia quæ ſemel Deo ſunt conſecrata, mundanis vſibus deputari non debent, vt legitur, & notatur in cap. Ad hæc, ſupra eodem. Sed hæc ratio non placet Hoſtienſi hic num. 2. Quia clerici ſæculares non ſunt inſacrati, imo ſunt Dei milites, cap. Eò libentiùs, de ſerm. non ordin. Ratio igitur eſt, ne in via Dei, in qua de virtute in virtutem aſcendendum eſt fiat deſcenſus, ſed potius aſcenſus, l. Vt gradatim, ff. de muner. & honorib. cap. Legimus, in fin. 93. diſt. cum concord. hic allegatis per Hoſtien.
3 in princip. Cùm quo tranſeunt Io. Andr. n. 1. Abb. in 1. notab. & alij communiter. Et cum ratio generalis ſit ad omnes regulares, conſequens eſt, vt propoſita regula locum habeat nō tantum in monaſterijs Monachorū, de quibus loquitur hæc Decretalis, ſed etiam Canonicorum Regularium, & aliorum religioſorum, prout firmant Hoſtien. & Io. Andr. loco citato, Card. nu. 2. & Io. de Anan.
4 in primo notab. Caſus à regula exceptus eſt cum regulares non reperiuntur qui poſſint monaſteriū reformare; tunc enim poteſt reduci ad ſtatum ſæcularem, vt patet in littera ibi, *Sed ſi regulares defuerint*: & notant Abb. hic num. 1. verſ. Caſus exceptus, Io. Andr. Butr. Card. & omnes in ſummario textus.

6 Oportet tamen in hoc ſeruare certos gradus cū hæc littera indefinitè dicat, quandiu per regulares: vt ſcilicet reformetur locus religioſus per regulares eiuſdem monaſterij. Secundò in eorum defectum per regulares diſtrictioris vitæ aliorum monaſteriorum eiuſdem ordinis. Tertiò, iiſdem deficientibus deueniatur ad regulares alterius ordinis; & ad extremum in defectum omnium regularium inſtituantur ibi clerici ſæculares, quia neceſſitas legem non habet. Et in hoc vltimo caſu ſeruanda erit exceptio hic poſita in 2. membro, quem ordinem poſuit hic gloſ. vnica, & Hoſtien. num. 2. in verb. Defectum, & diſtinctius Io. Andr. eod. num. in verb. Ordinari, Butr. num. 5. Cardin. in fin. Abb. num. 1. verſ. Oportet tamen, & Ioan. de Anan. n. 2. verſ. Et conſidero, Henric. Boych. in cap. Ad audientiam, il ſecondo, de eccleſ. ædificand. circa med. verſ. Aut quæris vtrum è contra.

6 Nec obſtat ſi dicatur: Monaſterium videtur potiùs debere, & poſſe conuerti in eccleſiam ſæcularem, quàm è conuerſo: nam cœtus clericorum præeminet, cap. Legi, 7. q. 1. Quoniam ſecundum Laurentium vtrerq; præeminet alijs diuerſis reſpectibus: nam Monachi præeminent in contemplatione, clerici in prærogatiua officiorum, vt notat Archid. in cap Si Epiſcopus vnam, 12. q. 2. num. 2. & ſequitur Henric. Buyc. in d. cap. Ad audientiam, in fin.

Et per prædicta in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium habita die 17. Decembris 1648. reiecta fuit ſupplicatio Monachorum monaſterij Sancti Victoris Maſſilienſis ordinis Sancti Benedicti, qui petebant ſęcularizationem dicti monaſterij, & reductionem Monachorum ad ſtatū Canonicorum ſæcularium: nam etſi in eo monaſtica diſciplina plurimum eſſet collapſa, tamen cum dicatur eſſe caput Congregationis, & inter cæteras Abbatias, & Prioratus à ſe dependentes habeat quatuor monaſteria aggregata, & vnita Congregationi Sancti Mauri eiuſdem ordinis, in qua benedicente Domino regularis obſeruantia præclarè, & mirificè per totam Galliam inſtaurata eſt; & ſic non deſint Monachi eiuſdem ordinis, qui poſſint huiuſmodi monaſterium reformare, non eſt vllatenus ad ſæculares clericos transferendum, vt hic patet, & in concordantibus ſupracitatis n. 2. Quod ſi per Monachos eiuſdem ordinis reformari non poſſet, tunc illis eiectis fratres alterius ordinis in illud eſſent inducendi, vt labores impiorum iuſti edant, dicit textus in dicto c. Relatum, ne cler. vel Monach nec clerici ſæculares eſſent in in eo inſtituendi, niſi in defectum omnium Regularium, ſecundum gradus, quos ſuprà diſtinximus, num. 5.

8 Fuit etiam ponderatum quod refert Cardinalis Baron. ad annum Chriſti 996. in hęc verba. [Contigit ipſo in tempore vt Imperator Otho III. ad quorumdam ſuggeſtionem Monachos prauè degentes in eccleſia, & monaſterio Sancti Pauli de Vrbe expellere cogitaret, vt Canonicos in eodem loco ſeruituros, prout ei ſuggeſtum fuerat, ſubſtitueret. Cum hoc appeteret implere decretum, apparuit, ei noctu per viſum Beatiſſimus Apoſtolus Paulus atque eundem Imperatorem huiuſmodi monere curauit: Si verè inquit, zelus diuinæ ſeruituris optimi operis te adurit, vide ne huius propoſiti inſtitutum pręſumas in Monachis immutare expellendis; non enim expedit cuiuſque eccleſiaſtici ordinis, quamuis ex parte deprauati, propoſitum vnquam abijci, ſeu immutari; In eo namque vnuſquiſque iudicandus eſt, in quo ſe primò vouit Deo ſeruire. Reemendari enim tantum licet corruptio cuique in eadem proprię vocationis forte. Taliter monitus Imperator retulit ſuis quæ audierat ab Apoſtolo, curamque agens qualiter eorum inſtitutum, ſcilicet Monachorum, quiuiſſet in melius reformare, non expellere à loco.] Hęc Baronius.

9 Demum omiſſis alijs ponderatum fuit exemplū monaſterij Sancti Vincentij Metenſis ciuitatis ordinis Sancti Benedicti, de quo in litteris fel. recor. Vrbani VIII. tenoris infraſcripti videlicet [Expoſitum Nobis nuper fuit pro parte dilecti filij moderni Pręſidentis, & Viſitatoris Congregationis SS. Vittoni, & Nidulphi ordinis S. Benedicti, quod Monachorum monaſterij Sancti Vincentij Metenſis ciuitatis eiuſdem ordinis eò vſque deuenit morum relaxatio, ac vita ſcandaloſa, vt Religioſę obſeruantiæ immemores ſæcularem ſtatum anhelare, illumque à Sede Apoſtolica poſtulare non erubuerint, maximo cum ſcandalo totius ciuitatis, cū graui diſpendio temporalis, & ſpiritualis monaſteriorum dictę Ciuitatis, & ordinis in hoc intereſſe habentis, & contra mentem fundatoris dicti monaſterij, quibus, & alijs grauioribus cauſis mota Sedes Apoſtolica pręfatam ſæcularitatem huiuſmodi eis denegauit. Quia verò indecens eſt habitum geſtare religioſum, & diſſimilem ab eo vitam ducere: Idcirco Præſidens, & Viſitator præfatus de dictorum Monachorum ſalute, regulari obſeruantia, ac rei diuinę augumento ſollicitus laudabilem vitę reformationem ad inſtar aliorū in primo dictum monaſterium noſtro, & ſedis miniſterio introduci cupiens, Nobis humiliter ſupplicari fecit, vt ſupra præmiſſis vt infra de benignitate Apoſtolica opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur dicti Pręſidentis, & Viſitatoris votis, quantum cum Domino poſſumus, annuere volentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium negotijs Regularium præpoſitorum conſilio fraternitati tuę frater Epiſcope, qui, vt accepimus venerabilis fratris Epiſcopi Metenſis ſuffraganeus in pręſens exiſtis, ac diſcretioni veſtrę filij Cantor, & Archidiacone, & veſtrum cuilibet per præſentes committimus, & mandamus, vt prædictum monaſterium Sancti Vincentij Metenſis, eiuſque religioſos auctoritate noſtra omni appellatione remota viſitetis, ſeu aliquis veſtrum viſitet cum facultate illos citandi ad comparendum coram vobis, aut veſtrum quolibet, ſub excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aliiſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, examinandi abuſus, & vitam ſcandaloſam corrigendi, & in dicto monaſterio Sancti Vincentij Metenſis propoſitam reformationē introducēdi, prout in monaſterijs Sancti Arnulphi, & Clementis eiuſmodi ciuitatis introducta reperitur. Si verò prior, & Monachi profeſſi præfati monaſterij reformationē huiuſmodi admittere renuerint, vos, & veſtrum quilibet Religioſos reformatos Cōgregationis prædictæ SS. Vittoni, & Nidulphi in poſſeſſionem dicti monaſterij omniumque bonorum, & redditũum menſę Conuentualis illius, quam ab abbatiali nunc ſeparatum Monachi dicti monaſterij Sancti Vincentij poſſident, immittatis, ſeu quilibet veſtrum immittat, Monachoſque ipſam reformationem recipere recuſantes ab eodem monaſterio dimittatis, ſeu quilibet veſtrum dimittat, ſuſcepto per eos habitu clericorum ſæcularium, ac ſingulis eorum arbitrio veſtro congrua fructuum portione aſſignata pro illorum ſuſtentatione illorum vita durante. Nouitios verò iuxta eandem reformationem profeſſionem emittere faciatis, ſeu quilibet veſtrum faciat, vel ſi renuerint, è monaſterio eijciatis, ſeu quilibet veſtrum eijciat, mandantes propterea in virtute ſanctæ obediētiæ Monachis dicti monaſterii S. Vincentii Metenſis, illiuſque Superioribus, & perſonis quibuſcumque, vt vobis, & cuilibet veſtrum in præmiſſis omnibus, & ſingulis promptè pareant, & obediant, veſtraque ſalubria monita, & mandata ſuſcipiant humiliter, & efficaciter adimplere procurent, alioquin ſententiam, ſiue pœnam, quam ritè tuleritis, ſeu

ſta-

ſtatueritis, ſeu quilibet veſtrum tulerit, ſeu ſtatuerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino vſque ad ſatisfactionem condignã inuiolabiliter obſeruari. Volumus autem, vt ſi quæ grauiora in huiuſmodi viſitatione reperietis, ſeu aliquis veſtrum repererit, necnon informationes omnes deſuper ſumendas ſub veſtro, vel cuiuslibet veſtrum ſigillo clauſas ad Nos quam primum diligenter tranſmittatis, ſeu aliquis veſtrum tranſmittat, & quicquid in illis ſtatuendum fuerit, matura consideratione adhibita determinabimus. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac monaſterii Sãcti Vincentii Metenſis, & ordinis prędictorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel qua vis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis monaſterio S. Vincentii Metenſis, illiuſque Monachis, Superioribus, & perſonis prędictis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibuſque, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie, & aliàs in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua mentio, ſeu quęuis alia expreſsio habenda foret, illorum omnium tenores præſentibus pro expreſsis, & ad verbum inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis ſub Annulo Piſcatoris die 13. Octobris 1634. Pontificatus noſtri anno duodecimo.]

10 Nec viſę fuerunt releuantes rationes per Monachos adductę. Nam quoad propugnacula, & turres, & hoſpitationes militum in eodem monaſterio, multa ſunt alia monaſteria quę ſubiacẽt huic incõmodo, & in indiuiduo in Congregatione Sancti Mauri extant monaſteria Sancti Michaelis in Periculo maris in Normandia, Sancti Andreę de Villa noua è regione Auenionis, & Sancti Honorati Lerinenſis in Prouincia, & in Congregatione SS. Vittoni, & Nidulphi eiuſdem ordinis eſt monaſterium Sancti Vittoni in Ciuitate Verdunen. intus quod conſtructa eſt arx, quam appellãt la Citadella, & Monachi ſeorſim habitant in ſuo clauſtro. Vnde ſic fieri poterit in monaſterio S. Victoris, cum habeat ampla ædificia. Nec talis videtur iuſta cauſa illud reducendi ad ſtatum ſęcularem, cum præſertim hoc inſigne ſit monaſterium, & ſupra mille annos erectum, & in eo requieſcat corpus Beati Pontificis Vrbani V. Monachi eiuſdem monaſterij, qui inibi ſepeliri voluit in habitu monaſtico; & ſęcularizatio à centum annis, & amplius à Monachis petita fuit ſemper denegata per Sedem Apoſtolicam. Item verendum eſſet ne hoc exemplo alij quoque regulares eandem ſedẽ inquietarẽt pro ſimilibus ſæculariz ationibus obtinendis. Olim ſimiliter petebatur, vt in monaſterio Sancti Dionyſij Pariſienſis eiuſdem ordinis plurimum deprauati Canonici ſæculares inſtituerentur, ſed tandem in eo per monachos Congregationis Sancti Mauri regularis vita, obſeruantia, & reformatio exactè introducta eſt cum ędificatione totius Galliæ.

15 Limita nunc notabiliter regulam ſuperius poſitam n. 2. qua firmatum eſt monaſteria non eſſe transferenda ad Clericos ſæculares, ſed eſſe reformanda per ipſoſmet regulares eiuſdẽ, vel alterius Ordinis, vt locum non habeat in monaſterijs, in quibus vel ob redituum tenuitatem, vel ab aeris intemperiem, vel ob infeſtationes flagitioſorum hominum, vel aliam ob cauſam actu non ſuſtentantur, nec ſuſtentari poſſunt tot Religioſi quot ſufficiant ad obſeruantiam Regularis diſciplinæ. Talia enim monaſteria, cum ſint incapacia reformationis, ſtatim transferri poſſunt ad ſtatum ſæcularem, nec ſeruandi ſunt gradus, de quibus ſupra nu. 5 vt plenè probauimus in cap. Relatum, à num. 8. vſque ad nu. 31. infra Ne Clerici, vel Monachi, & propterea ſan. mem. Innocentius X. ſuppreſſit, & ad ſtatum ſęcularẽ reduxit paruos eiuſmodi conuentus in tota Italia, & inſulis adiacentibus, vt in eius Bulla, quę incipit Inſtaurandę, edita anno 1651. idibus Octobris, cuius tenorem vnà cum hiſtoria totius rei geſtæ retulimus in prędicta Decretali relatum, à n. 41. vſque in finem.

1 CONSTITVTVS. Eccleſia ſita in diœceſi Epiſcopi, tenetur ei in Epiſcopalibus reſpondere, niſi appareant remiſſa, & poteſt Epiſcopus remittendo ſpiritualia cẽſum ſibi retinere. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. collect. Bellam. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. & Io. de Anan. & ſunt duæ partes in prima facti, vel cauſæ narratio. In ſecunda ipſius diffinitio. ibi, *Cũ autem*. Prima ſubdiuiditur in tres, in quarum prima actoris petitio: in ſecunda ibi, *Verum*, Reorum defenſio: in tertia, ibi, *Cæterum*, actoris replicatio, & eſt pars cap. Conſtituens, infra de pœn.

Pro intelligentia huius textus vide quod ſcripſi in cap. Cum pridem, num. 38. ſup. de pactis.

De Religioſis domibus.

Cap. Cum Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium ſubiectum eſt Epiſcopo, in cuius diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum, & num. 32.*
2 *Nuncius, & Procurator in quibus differant.*
3 *Nuncius ſimplex non admittitur ad agendum, vel defendendum.*
4 *Procurator ſi faciat aliquid vt Nuncius, non valet quod agitur.*
5 *Et factum à Nuncio an poſſit validari ratihabitione.*
6 *Nuncius eſt veluti organum, & pica domini ſui.*
7 *Et confert verba in perſonam domini, eique acquirit directè.*
8 *Subſtituere prohibitus poteſt explicare per Nuncium.*
9 *Procurator ſubſtantiat contractum in ſe, licet procuratorio nomine; & domino cedere tenetur.*
10 *Sententia cenſura lata poſt appellationem etiam extraiudicialiter interpoſitam eſt ipſo iure nulla.*
11 *Sententia in exemptum lata non valet ex defectu iuriſdictionis.*

Dice-

Digitized by Google

tor enim ſubſtantiat contractum in ſe, licet pro-
curatorio nomine, vt Bald. inquit in d. l. Multum,
num. 20. vbi à num. 17. has differentias inter nun-
cium, & procuratorem latè proſequitur, & Angel.
poſt eum in conſ. 44. incip. Patet quidam, circa
med. verſ. Et pro hoc potiſſimè facit.
10 Secundò nota ibi, *iudicetis illas ſententias non teneri*: duos caſus, in quibus ſententia cenſuræ eſt
ipſo iure nulla ſecundum Hoſtien. ſub num. 1. verſ.
Item habes hic duos caſus, Butr. & Cardin. am-
bo in 2. & 4. notab. Abb. in 1. & 2. notab & Io.
de Anan. num. 3. Primus eſt cum ſententia fertur
poſt appellationem legitimè interpoſitam etiam
extraiudicialiter, concordat cap. Dilecti, il primo,
ſupra de appellat. cap. Cum contingat, de off. de-
leg. cap. Per tuas, & cap. Licet, de ſent. excomm.
lib. 6. vnde Abb. num. 2. in 1. notab. docet bonam
practicam vt ſubditus, qui timet ne iniuſtè excom-
municetur à Superiore, extraiudicialiter appellet
11 à grauamine veriſimiliter futuro. Secundus caſus
nullitatis eſt cum ſententia fertur contra exemptũ,
etiamſi nulla præceſſerit exempti appellatio, cum
textus loquatur alternatiuè: nam per exemptio-
nem ſubditus eripitur à Iuriſdictione Superioris,
arg. cap. Quia frater, 16. q. 1. ſecundum Abb. hic
num. 3. Atque ita ſententia eſt nulla ipſo iure ex
defectu iuriſdictionis tamquam lata à non ſuo iu-
dice, cap. At ſi clerici, de iudic. cap. 3. de conſuet.
& ſcripſi in cap. Tuarum, num. 46. infra, de priui-
leg. & fuſiùs in cap. Quod ſuper his, ſupra de ma-
ior. & obed. Alij caſus nullitatis excommunica-
tionis notantur in cap. Præſenti, de ſent. excomm.
lib. 6.
12 Vltimò nota monaſteria de iure communi eſſe
Epiſcopo ſubiecta, in cuius diœceſi exiſtunt, quã-
diu ex priuilegio, vel canonica præſcriptione non
probentur exempta, vt hic eſt caſus ſecundum Io.
Andr. Butr. Cardin. & omnes: concordat text. in
cap. Abbate, vbi gloſ. in ver. Epiſcoporum, & in
cap. Monaſteria, 18. quæſt. 2. in cap. Tua nobis,
vbi Dec. num. 16. de confirm. vtil. vel inutil. cum
alijs allegatis per Hoſtien. in cap. De Xenodochijs,
ſub num. 6. in ver. Per ſollicitudinem, ſupra eod. &
reſoluit Rota deciſ. 78. num. 1. par. 1. diuerſ. Tota
enim diœceſis eſt vnũ corpus, cuius caput eſt Epi-
ſcopus, cap. Scire debes, 7. q. 1. cap. Quoniam in
13 pleriſque, §. Prohibemus, ſupra de off. ordin. Non
decet autem à capite membra diſcedere, c. Cum
non liceat, ſupra de præſcript. c. 1. 12. diſt. cap. Ce-
lebritatem, de conſecr. diſt. 3. & in Authen. de
14 eccleſ. tit. in princ. Vnde cum Epiſcopus de iure
habeat intentionem fundatam ſuper iuriſdictione
ſpirituali in omnibus eccleſijs, & locis pijs tam
ſæcularibus, quàm regularibus, quæ intra ſuæ diœ-
ceſis fines conſiſtunt, vt in d. cap. De Xenodochijs,
& in cap. Conſtitutus, & cap. Cum venerabilis, ſu-
pra eod. cum alijs præallegatis, ei, qui dicit mo-
naſterium exemptum, onus probandi incumbit,
cap. Ex ore de priuileg. c. Cum olim, de præſcript.
15 cum concord. Aduerte tamen, quia ante om-
nia Epiſcopus probare debet eccleſiam, ſeu lo-
cum religioſum, de cuius ſubiectione agitur intra
ſuæ diœceſis fines exiſtere; alioquin eccleſia poſ-
ſet excipere, Quoad te liberas ædes habeo.
Sed probata exiſtentia intra fines, illico ſuccedit
aſſiſtentia iuris communis pro Epiſcopo, vt in iuri-
16 bus ſupracitatis: & ita obſeruat Rota: nam cum
cõtrouertitur inter Epiſcopum, & inferiorem Præ-
latum ſuper iuriſdictione ſpirituali in aliquo ter-
ritorio, mandat vt prius probetur ex parte Epiſco-
pi, an territorium illud ſit intra fines ſuæ diœce-
ſis, vt in Anconitana Bonorum, ſeu Attentatorum,
6. Nouembris 1562. coram Oradino, & in Syra-
cuſana Abbatiſſatus, die 1. Decembris 1597. co-
ram Corduba; & in Lucenſi, ſeu nullius iuriſdi-
ctionis 4. Maij 1598. coram Cardinali Seraph. in
impreſſis deciſ. 1278. & in practica Epiſcopi con-
ſueuerunt probare in Rota exiſtẽtiam intra fines,
eaque probata adeunt Sacram Congregationem
Concilij, à qua ſtatim obtinent declarationem ſu-
per viſitatione, cognitione cauſarum matrimo-
nialium, & criminalium, licentia prædicandi, ap-
probatione ad confeſſiones, & alijs id genus, do-
nec inferior ſtatũ nullius diœceſis, vel iuriſdictio-
nem ſpiritualem, & temporalem in clerum, & po-
pulum probauerit per tres ſententias conformes,
vel vnicam, quæ in rem iudicatam tranſierit, vt
ſcripſi plenius in cap. Cum olim, à num. 36. ſupra
17 de præſcript. Hodie monaſteria ferè omnia ſaltem
in Congregationem redacta ad præſcriptum cap.
In ſingulis, infra, de ſtatu Monach. & Concilij Tri-
dentini cap. 8. ſeſſ. 25. de Regular. exempta ſunt à
iuriſdictione Epiſcopi diœceſani etiam in tribus
caſibus exceptis in cap. Volentes, de priuil. lib. 6.
vt dixi latiſſimè in cap. Tuarum, infra eodem tit.
18 niſi monaſterijs cura animarum incumbat perſo-
narum ſæcularium; quia tunc ſubſunt Epiſcopo,
in cuius diœceſi ſita ſunt in his, quæ dictam curã,
& Sacramentorum adminiſtrationem concernunt
ex decreto Concilij Trid. cap. 11. ſeſſ. 25. de Re-
gular. Quod plenius hodie ſancitum eſt in Conſti-
tutione Gregorij XV. de exempt. priuileg. vt dixi
in cap. Cum capella, de priuil.
19 Ex facto quæſitum eſt an Abbatia, ſeu mona-
ſterium de Balneo ſit nullius diœceſis, vel exem-
ptum. Et an Epiſcopo Burgi S. Sepulcri compe-
tat iure Ordinario facultas illud viſitandi vnà cum
eccleſijs eidem ſubiectis.
20 Status huius eccleſiæ, qui colligitur ex ſcriptu-
ris exhibitis, poteſt conſiderari iuxta tria tem-
pora. Primum eſt ante erectionem Burgi S. Se-
pulcri in Epiſcopatum. Et in hoc ſtatu manife-
ſtum eſt dictam eccleſiam numquam fuiſſe diœ-
ceſis Burgi S. Sepulcri, quæ nondum erat in re-
rum natura; idcoque in litteris erectionis oppi-
dum de Balneo dicitur eſſe nullius diœceſis. Se-
cundum tempus eſt ab anno 1520. quo tempore
Leo X. erexit Burgum in Cathedralem, vſque ad
concordiam poſtea initam anno 1581. inter Ar-
chintum Epiſcopũ Burgi, & Abbatem monaſterij
de Balneo, & à Gregorio XIII. confirmatam, in
quo ſtatu non videtur dubitandum quominus di-
cta eccleſia fuerit in diœceſi Burgi S. Sepulchri:
nam Leo X. in litteris erectionis Epiſcopatus at-
tribuit illi pro diœceſi caſtrum de Balneo vnà cum
ſuis eccleſijs his verbis: [Nec non Caſtrum San-
ctæ Mariæ in Balneo nullius diœceſis, & ſingulas
parochiales eccleſias prędictas cum omnibus iuri-
bus, & pertinentijs ſuis eidem e idẽ eccleſiæ S. Se-
pulcri, & illius mẽſæ pro illius diſtrictu, & diœceſi,
necnon omnes, & ſingulos clericos ſæculares, &
ordinum quorumuis religioſos pro clero, incolaſ-
que, & habitatores dictarum ciuitatis, & diœceſis
perpetuò applicamus.] Tertium tempus eſt à cõ-
cordia prædicta, ſeu illius confirmatione vſque in
præſentem diem. Et in hoc ſtatu quamuis res non
ſit

ſit adeò clara, verius tamen videtur eccleſiam de
Balneo remanſiſſe in diœceſi S. Sepulchri, quem-
admodum erat ante concordiam.
21 Primò, quia etſi Epiſcopus ad extinguendas li-
tes, quæ ſibi cum Abbate ſuper iuriſdictione inter-
cedebant, tranſegerit vt ad Abbatem pertineret
omnimoda iuriſdictio, tamen non proceſſit in cõ-
cordia per viam diſmembrationis territorij, quod
requiritur ad conſtituendum ſtatum nullius diœ-
ceſis, ad notata per Io. Andr. in cap. Nimis de iu-
reiur. & per Abb. in cap. Cum contingat, nu. 18.
de ſuro competen.
22 Secundò, quia Epiſcopus retinuit ſibi faculta-
tem in dicto caſtro Pontificalia exercendi, eccle-
ſias reconciliandi, & Chriſma conferendi. Ergo
locus remanſit in ſua diœceſi, cum huiuſmodi mu-
nia non poſſint ab Epiſcopo in aliena diœceſi exer-
ceri, Clem. Archiepiſcopo, de priuileg. Vitalin. in
Clem. 1. num. 17. de foro compet. & hodie ſtatu-
tum eſt decreto Concilij Tridentini c. 5. ſeſſ. 6.
23 Tertiò, quia etſi Epiſcopus in concordia tri-
buerit Abbati omnimodam iuriſdictionem; ta-
men nec ipſum Abbatem, nec locum, nec fortaſſe
populum exemit à iuriſdictione Epiſcopali: & ta-
men ad conſtituendum Prælatum in proprio ter-
ritorio requiritur vt tam ipſe Prælatus, quàm cle-
rus, & populus eximatur à iuriſdictione Epiſcopi,
vt tradit in ſpecie Gemin. poſt Io. de S. Georg. in
cap. 2. col. 4. verſ. Quæro an inferiores Prælati ha-
beant territorium, atq; ibi etiam Anch. ſub n. 10.
verſ. Si verò per priuilegium, de Conſt. lib. 6.
Quartò, quia in recognitionem iuriſdictionis
Abbati attributæ tranſactum eſt, vt ſolueretur E-
piſcopo annuus cenſus duarum librarum ceræ.
Solutio autem cenſus ſubiectionem arguit, vt eſt
text. in cap. 2. de cenſib. & in cap. Recepimus, vbi
not. de priuileg. Mil. in repert. in ver. Epiſcopus
probat ſubiectionem eccleſiæ.
Quintò, Epiſcopus attribuit iuriſdictionem Ab-
bati his verbis: [Idem Reuerendiſſimus Epiſco-
24 pus omnimodam iuriſdictionem, ac illius merum,
& mixtum ſpirituale dominium, & poteſtatem ei-
dem, illiuſque ſucceſſoribus Epiſcopis in caſtro, nec
non monaſterio huiuſmodi forſan attributis; & ſi
qua ſibi competant pro faciliori Epiſcopi, & caſtri
huiuſmodi habitatorum commoditate tam in au-
diendis, & iudicandis, quàm in exequendis tam
ciuilibus, quàm criminalibus cauſis per Abbatem
25 exercendis conceſſit, &c.] Quæ verba cùm videã-
tur reſtricta ad cauſas ciuiles, prophanas, & cri-
minales, non videntur comprehendere cauſas ma-
trimoniales, quæ maiores iudicea exigunt, cap. pe-
nult. verſ. In matrimoniali, ſupra de in integr. re-
ſtit. cap. 1. infra de conſang. & affinit. nec ſine ſpe-
ciali conceſſione ab inferioribus Prælatis cognoſci
poſſunt, vt eſt textus in cap. Accedentibus, infra
de exceſſ. Prælator. egentque ſpeciali expreſſione,
cùm ſint graues, vt per DD. in cap. Cauſam ma-
trimonij, de offic. deleg. Et tamen ad conſtituen-
dum inferiorem in propria diœceſi requiritur trã-
ſlatio omnimodæ iuriſdictionis Epiſcopalis, vel
26 quaſi excluſo Epiſcopo, vt notat gloſ. in Clem. 1.
§. Volumus, in ver. Diœceſanis, quam ſequuntur
illic communiter DD. de foro compet. & confert
decretum Concilij cap. 20. verſ. Ad hæc, ſeſſ. 24.
27 Vltimò conſueuit dici tunc demum inferiorem
intelligi conſtitutum in ſtatu nullius diœceſis, ſi
nulla in parte Epiſcopi auctoritatem recognoſcat
ita vt à iure etiam reuerentiali liberatus exiſtat,
de quo eſt plena Rotæ deciſio apud Achill. de-
ciſ. 14. Et tamen Epiſcopus Archintus non ſolum
in conuentione reſeruat ſibi auctoritatẽ inſtituen-
di, ac deſtituendi quoad vixerit in omnibus be-
neficijs dicti oppidi exceptis manualibus; item ſa-
cros Ordines conferendi, eccleſias, & cœmeteria
reconciliandi, calices, & patenas benedicendi,
Chriſma, Oleum ſanctum, & Cathecumenorum,
& cætera Pontificalia officia, & munera exercen-
di; ſed amplius etiam in executionem dictæ con-
cordiæ Abbas Nicolao Epiſcopo, qui immediatè
ſucceſſit Epiſcopo Archinto, obtulit ſe, & ſucceſ-
ſores ſuos paratos eumdem Epiſcopum, & ſucceſ-
ſorea ſemper in dicto monaſterio benignè recipe-
re, ac debita per ſe, & Monachos in diuinis, & alijs
prout decet obſequia præſtare; quæ omnia abſq;
dubio excludunt ſtatum nullius diœceſis, c. Con-
querente, de offic. ordin. cap. Ex frequentibus, de
inſtitut. cap. Perlectis, §. Ad Epiſcopum, 25. di-
ſtinct.
Nec prędictis obſtat quod monaſterium non-
nunquam nullius diœceſis enunciatum reperiatur;
nam aduertendum eſt plures enunciatiuas ex his,
quæ dãtur, emanaſſe ante erectionem Burgi S. Se-
pulchri in Epiſcopatum; & ſic percutiunt primũ
ſtatum, in quo dicta eccleſia erat nullius diœceſis.
Cuius ſpeciei eſt enũciatiua Calixti III. Item alia
Leonis X. quæ refertur à Puteo deciſ. 360. in princ.
& in fine lib. 1. Habet enim reſpectum ad tempus,
quo Leo X. vniuit monaſterium de Balneo Con-
gregationi Camaldulenſi; quod tempus præceſſit
erectionem Burgi in Epiſcopatum. Et hoc modo
etiam reſpondendum ad litteras Innocentij II.
ſuper iuriſdictione dicti caſtri confirmatas à Cele-
ſtino III. & Alexandro IV. Poſt erectionem verò
in Epiſcopatum quo tempore dictum caſtrum ef-
fectum fuit diœceſis Sancti Sepulcri, dantur duę
enunciatiuæ Nicolai Epiſcopi S. Sepulcri, quibus
dictum caſtrum enũciatur nullius diœceſis. Item
aliquot ſimiles enunciatiuę in litteris dimiſſorijs
Epiſcopi Feſulani, & Cluſini. Item enunciatiuę
28 Clementis VII. Pii V. & Gregorii XIII. quarum
tamen enunciatiuarum illæ quæ à Sede Apoſtolica
emanarunt, habent clauſulam, *Sicut accepimus*,
& nulla excedit metam centum annorum. Imò
pleręque emanarunt ab anno 1570. Vnde non di-
cuntur antiquæ ſecundum opinionem Innocentij
in cap. Veniens, de verbor. ſignific. lib. 6. quam
dicit communem Crauett. de antiq. tempor. in
princ. num. 4. Ideoque non probant ſaltem contra
tertium, vt latiſſimè proſequitur in eodem tra-
ctatu, Crauett. par. 1. §. Propoſitum noſtrum, per
29 tot. Præſertim cum ex litteris erectionis, & ex te-
nore concordiæ conſtet de falſitate enunciati. Re-
ceditur enim à præſumptione, quæ inducitur ex
verbis enunciatiuis, [quotieſcumque in contra-
rium vrgent fortiores præſumptiones,] vt declarat
Aret. in cap. Per tuas, de probat. & conſ. 13. col.
fin. verſ. Pręterea iſta confeſſio, & Crauet. loc. cit.
num. 57. Quę enunciatiuę magis etiam eliduntur
ex laudo lato à Cardinalibus S. Seuerinę, & Lan-
cellotto, qui contra Epiſcopum Sarſinaten. pro-
nunciauit dictum caſtrum eſſe iuriſdictionis Epi-
30 ſcopi S. Sepulchri. Et quamuis Abbas in eo iudi-
cio citatus non fuerit, tamen res inter alios acta
inducit ſaltem pręſumptionem contra tertium, vt
per gloſ. & DD. in l. Si duo patroni, ff. de iureiur.
Et mul-

Digitized by Google

31 Et multi tenent ſacere ſemiplenam probationem,
vt per Crauett. ibid. n. 23. & 29.
Rurſus conquaſſantur dictæ enunciatiuę etiam
ex viſitationibus, & aliis actibus iuriſdictionali-
bus Epiſcoporum S. Sepulchri, cuiuſmodi ſunt mo-
nitoria ad finem reuelationis, executiones diſpen-
ſationum matrimonialium, parochialium eccleſia-
tum concurſus, & acceſſus Abbatum pro tempore
ad Synodum Epiſcopi; quę omnia ad Epiſcopum
non pertinerent, ſi dictum caſtrum nullius diœ-
ceſis exiſteret, d. cap. Conquerente, & cap. Cum
32 Epiſcopus, de offic. ordin. lib. 6. Nec dicatur viſi-
tationes cenſeri factas auctoritate delegata: quia
reſpondetur Epiſcopum non poſſe viſitare eccleſias
regulares, in quibus viget regularis obſeruantia,
niſi iure ordinario ad præſcriptum cap. 11. ſeſſ. 25.
de regular. vt latius patebit inferiùs: nam decre-
33 tum Concilii cap. 9. ſeſſ. 24 quo tribuitur Epiſcopo
proximiori facultas viſitandi auctoritate Apoſto-
lica eccleſias nullius diœceſis, reſtringitur ad Ec-
cleſias ſęculares tantum, vt patet in littera; nec
habet locum in regularibus, vt ſępius cenſuit Sa-
34 cra Congreg. eiuſdem Concilii interpres. Cum
ergo Epiſcopi dictam eccleſiam viſitauerint, cen-
ſentur illam viſitaſſe tamquam diœceſani, cum
alio iure non poſſint, vt in terminis tradit Feder.
de Sen. conſ. 195. num. 5.
Non obſtat quod Abbates olim conceſſerint
litteras dimiſſorias, Synodum congregauerint, &
iuriſdictionem exercuerint: nam ex his non con-
cluditur ſtatus nullius diœceſis, vt ſuperiùs dictum
eſt, ſed ſolum iuriſdictio, quę nō poteſt negari quin
competat Abbati in vim prædictæ concordiæ à
Sede Apoſtolica confirmatæ. Et quamuis aliquot
teſtes olim examinati ad inſtantiam Abbatis de-
ponant dictum caſtrum eſſe nullius diœceſis; non
tamen intelligunt quid importet nullius diœceſis
exiſtere; neque huius dicti cauſam ſufficientem
reddunt, & conuincuntur de mendacio ex verbis
tranſactionis, & alijs ſupradictis.
35 Cæterum etſi dictū caſtrum non ſit nullius diœ-
ceſis, videtur tamen exemptum cum ſuis eccleſijs
à iuriſdictione Epiſcopi; quod probatur ex eadem
concordia inita anno 1581. inter Epiſcopum, &
36 Abbatem: nam cum Epiſcopus ſub Sedis Apo-
ſtolicæ beneplacito tranſtulit in Abbatem omni-
modam iuriſdictionem in dicto caſtro; vtique
cenſetur illam tranſtuliſſe priuatiuè, & non cumu-
latiuè ex tribus fundamentis.
37 Primum eſt, quia Epiſcopus tranſtulit in Abba-
tem iuriſdictionem adiecta dictione, *omnimodam*;
Item merum, & mixtum, & ſpirituale dominium:
ergo cenſetur tranſtuliſſe priuatiuè. Si enim cu-
mulatiuè ſibi retinuiſſet, Abbas ab Epiſcopo pręue-
ntus nullam poſſet iuriſdictionem exercere: &
ſic Epiſcopus in eum omnimodam iuriſdictionem
non tranſtuliſſet contra naturam illius dictionis,
omnimodam, quæ vniuerſalis eſt, & comprehendit
omnia, vt inſtitut. quib. mod. ius patr. poteſt. ſo-
lu. in princ. verſ. Nam mortuo, Decian. conſ. 35.
num. 47. lib. 2.
38 Secundum, quia Epiſcopus dum tranſtulit iuriſ-
dictionem, ſibi retinuit tantum ea, quæ ſunt ordi-
nis, & facultatem Pontificalia exercendi, & in be-
neficijs inſtituendi. Ergo in reliquis ſibi iuriſdi-
ctionem non retinuit: reſeruatio enim, & excep-
tio in vno arguit conceſſionem in alio, c. Qualis,
verſ. Quod enim de vno negatur, 25. diſt. l. Cum

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

Prætor. ff. de iudic. Bart. in l. Quæſitum, §. Deni-
que, ff. de fund. inſtruc.
39 Tertium quia Epiſcopus declarat ſe transferre
iuriſdictionem in Abbatem pro commoditate
tam Epiſcoporum, quam habitatorum dicti caſtri
in audiendis, iudicandis, & exequendis cauſis, ne
citra Alpes auocarentur: iuriſdictio autem tribu-
ta in fauorem certarum perſonarum cenſetur at-
tributa priuatiuè, non cumulatiuè, ſi redundet in
illarum fauorem vt ſit priuatiua, vt hoc caſu, in
quo parum prodeſſet incolis iuriſdictio Abbati at-
tributa, ſi nihilominus ipſi cogerentur in Curia
Epiſcopi cauſas agere; atque ita declarat Felin. in
cap. Paſtoralis, col. 3. in 5. limit. de offic. ordin.
& Afflict. deciſ. 41. num. 3. verſ. Vt in ſimili, vſque
in finem, vbi citat Bald. & alios, & plures cumu-
lat ibi Vrſill. eamdem deciſionem ſequutus.
Quæ omnia multò clariora fiunt ex obſeruantia
ſubſequuta, ad l. Si de interpretatione, ff. de legib.
& cap. Cum dilectus, de conſuet. Nam Epiſcopi,
quod conſtet, nullam iuriſdictionem exercuerunt
in dicto caſtro præter eam, quam ſibi reſeruarunt
in concordia, & eam quæ non poteſt exerceri ab
exemptis, veluti concurſus inſtituere, vt in decreto
Concilij Tridentini cap. 18. ſeſſ. 24. & monitoria ad
finem reuelationis decernere, vt in cap. 3. ſeſſ. 25.
40 Contra verò Abbas in reliquis ſemper omnimo-
dam iuriſdictionem illic dicitur exercuiſſe priuati-
uè ad Epiſcopum: iuriſdictio autem per præſcri-
ptionem acquiſita in dubio cenſetur priuatiua,
cap. Auditis, & ibi Abb. in 3. col. ſub num. 7. verſ.
Aliud etiam ſingulare, & cap. Cum olim, de præ-
ſcript. & idem Abb. in cap. Irrefragabili, in princ.
de offic. ordin. & Felin. in d. cap. Paſtoralis, n. 5.
in 8. limit. Quod indubitanter verum eſt, quando
inferior ſolus exercuit, non autem Epiſcopus, vt
ſcripſi latiſſimè in d. cap. Auditis.
41 Quibus ita ſe habentibus, ad ſecundam partem
dubij videtur reſpondendum, quod pertinet ad ec-
cleſiam Abbatialem S. Marię, Epiſcopum S. Sepul-
chri poſſe quidem illam viſitare iure ordinario, ſed
in his tantum, quæ curam animarum, & Sacra-
mentorum adminiſtrationem concernunt; alias
verò eccleſias poſſe viſitare in omnibus, ſed au-
ctoritate delegata dumtaxat.
42 Prima pars probatur decreto Concilij Triden-
tini in cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular. vbi in mona-
ſterijs, ſeu domibus, quibus imminet animarum
cura perſonarum ſęcularium, tam ſęculares, quam
regulares huiuſmodi curam exercentes ſubijciun-
tur immediatè viſitationi, iuriſdictioni, & corre-
ctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita ſunt, in ijs,
quę ad dictam curam, & Sacramentorum admi-
niſtrationem pertinent; verba enim illa, *ſubſint
immediatè iuriſdictioni Epiſcopi, in cuius diœceſi
ſita ſunt*, indicant Concilium de iuriſdictione or-
dinaria loquutum fuiſſe; ideoque ibi non ſunt ap-
poſita verba tamquam Sedis Apoſtolicę delegati,
vt conſueuit Concilium apponere, vbi noluit pri-
uilegia exemptorum vulnerare, ſed delegatam iu-
riſdictionem attribuere, vt in cap. 3. ſeſſ. 6. cap. 8.
ſeſſ. 7. cap. 4. ſeſſ. 14. cap. 8. ſeſſ. 21. cap. 9. ſeſſ. 24. &
ſæpe alibi, & ſcripſi plenè in cap. Tuarum, infra,
de priuileg. Ideoque iam S. Congregatio reſpon-
dit facultatem viſitandi, iuxta d. c. 11. competere
Epiſcopo ordinaria auctoritate.
43 Secunda verò pars, id eſt poſſe Epiſcopum viſi-
tare quoad omnia eccleſias ſęculares à dicto mo-

Digitized by Google

naſterio dependentes ſiue Curatas, ſiue non, ſed tamquam delegatum Sedis Apoſtolicæ, & non alias, probatur decreto cap.8. ſeſſ 7. in illis verbis: [Locorum Ordinarij eccleſias quomodolibet exemptas auctoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, & opportunis iuris remedijs prouidere vt quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, ſi quę illis immineat, alijſque debitis obſequijs minimè defraudentur. Ad hoc ergo vt Epiſcopus prohibeatur iure Ordinario viſitare, non requiritur ſtatus nullius diœceſis iuxta cap.9. ſeſſ.24. ſed ſatis eſt ſola exemptio ab Epiſcopi iuriſdictione. Ideoq; cum de hoc olim actum eſſet in S. Congregatione Concilij quoad eccleſias ſæculares curatas exemptas monaſterijs Caſſinẽſibus vnitas, vel ſubiectas; Congregatio re diligenter examinata cenſuit licere Epiſcopis dictas eccleſias viſitare, ſed delegata tantum auctoritate, idque expreſsè ab eis declarandum.

44 Quod ſi quæratur cur Concilium vulnerauerit priuilegia Regularium concedendo Epiſcopis facultatem viſitandi illorum monaſteria auctoritate Ordinaria, cum tamen ſæculares eccleſias exemptas non permiſerit viſitare, niſi auctoritate delegata.

Poterit reſponderi hoc ideò factum fuiſſe, quia monaſteria regularium noluit viſitari poſſe, niſi in ijs, quæ ad dictam curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent. At verò eccleſias ſæculares voluit poſſe viſitari etiam in alijs, quæ ad curam animarum non ſpectant. Vn-

45 de cum has magis granauerit, quàm monaſteria Regularium, voluit etiam releuare in hoc vt viſitari non poſſent niſi auctoritate Apoſtolica, arg. l.1. in fine, C.de his, qui ante apert. tabul. & l.fin. C. de inſtit. & ſubſtit. l. Qui libertinus, ff. de oper. libert. l. Quid ergo, ff.de ijs qui not. infam. Præſertim verò, quia quoad curam animarum non attribuit Epiſcopo ſolam facultatem viſitandi, ſed etiam examinandi Curatos, & alios, quos auctoritate ordinaria ab Epiſcopis abſolui oportebat, cap.

46 Cum ſatis, de offic. Archid. Quam interpretationem videtur olim ſequuta S. Congregatio in eadẽ cauſa Caſſinenſi. Nam poſteaquam declarauit Epiſcopum non poſſe viſitare eccleſias ſæculares Congregationi Caſſinenſi vnitas niſi auctoritate delegata; poſtea conſulta an Epiſcopi eſſent admittendi ad viſitationem plenariam, an verò tantum quoad ea, quæ concernunt curam, reſpondit eſſe admittendos ad viſitationem plenariam, præterquam in locis, in quibus viget regularis obſeruantia, & cura imminet eccleſię monaſterij, iuxta cap. 11. ſeſſ.25. de regular. tunc enim reſtringitur viſitatio ad ea, quæ concernunt curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem.

De Capellis Monachorum, & aliorum Religioſorum.

Cap. In Eccleſijs.

S V M M A R I V M.

1 *Commendatarij monaſteriorum S. Benedicti, vel S. Baſilij, quibus cura animarum incumbit an teneantur perſonaliter reſidere, & curam per ſeipſos exercere, & num ſeq. vſque in fin.*

Commendatarius monaſterij, cui imminet iuriſdictio temporalis tantũ, non tenetur ſacris initiari, nec reſidere, ibid.

2 *Commendatarius, cui iuriſdictio ſpiritualis incumbit in foro contentioſo, an arctetur ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & perſonaliter reſidendum.*

3 *Iuriſdictio ſpiritualis in foro contentioſo an efficiat propriè monaſterium Curatum.*

4 *Commendatarius, cui incumbit cura animarum in foro pœnitentiali, an teneatur ordines ſacros ſuſcipere, & reſidere, & num. ſeq. vſque in fin.*

5 *Commendatarij hodie habentur pro veris titularibus, & n.22.*

6 *Commendatarij monaſteriorum non ſunt cogendi ſacros ordines ſuſcipere, nec reſidere, ſi cura animarum Sacramentalis incumbat eccleſiæ, vel monaſterio, non autem perſonæ Commendatarij.*

7 *Monachi prohibentur curam animarum exercere.*

8 *Abbas monaſterij, cui cura animarum perſonarum ſæcularium incumbit, ob non promotionem infra annum non incidit in pœnam, c. Licet canon. de elect. lib 6.*

9 *Monachi de iure communi an poſſint præfici Parochialibus ſæcularibus.*

10 *Monachus clauſtralis non poteſt aſſumi ad curam populi monaſterio incumbentem, & cur.*

11 *Monachus ſine monaſterio caret vita, ſicut piſcis ſine aqua.*

Intellectus Abb. ad hunc textum refellitur, ibidem verſ. Sed obijcies.

12 *Abbas monaſterij curati an habeat ſaltem curam habitualem.*

13 *Poſſibile non dicitur quod fieri non poteſt abſque diſpenſatione.*

14 *Cura habitualis an, & quando obliget ad reſidentiam.*

15 *Cura animarum in monaſterio, vbi eſt Congregatio Monachorum non incumbit Abbati, & Monachis, ſed monaſterio, ſeu eccleſiæ ipſorum.*

16 *Commenda non mutat ſtatum beneficij.*

17 *Commenda ceſſante per obitum Commendatarij beneficium non vacat per obitum, ſed eo modo, quo vacabat ante Commendam.*

18 *Abbatia Commendata nullius diœceſis non poteſt viſitari à proximiori Epiſcopo.*

19 *Commenda non eſt veri titulus.*

20 *Commendatarius non eſt propriè Prælatus, ſed quaſi depoſitarius.*

21 *Poſſidens nomine alieno non poteſt præſcribere, nec nouum ſtatum beneficio imprimere.*

Diſpenſationes matrimoniales committuntur Abbati nullius Diœceſis, ſed non commendatario, quia non eſt Abbas, ibid. verſ. Et aliàs.

22 *Abbates titulares in Synodis, & alijs functionibus præcedunt Commendatarijs.*

23 *Commendatarius ſubrogatus eſt in locum Abbatis titularis etiam quoad iura perſonalia.*

24 *Beneficia regularia commendata quibus cura animarum incumbit non ſubiacent formæ examinis per concurſum.*

25 *Vicarius amouibilis an arguat curam eſſe penes deputantem.*

26 *In monaſterijs à prima inſtitutione curatis cura exerceri debet per Vicarios ad nutum amouibiles.*

27 *Reſidentia eorum qui deſeruire non tenentur, inanis, & num.28.*

Con-

29 *Conſuetudo non reſidendi in monaſterijs commendatis arguit curam animarum non incumbere ipſis Commendatarijs.*

30 *Actus, qui referri poteſt ad bonum, & malum in dubio referri debet ad bonum.*

IN ECCLESIIS. Ad curam populi monaſterio incumbentem non Monachi, ſed ſæculares Clerici præficiuntur, & Epiſcopis ſubſunt. Hoc dicit. Breue eſt, & vnicam habet ſtructuram, & ideo non diuiditur ſecundùm Io. Andr. & Butr. ſed ſecundùm Cardin. & Abbat. Primò ponit dictum. Secundò ampliat, Ibi, *Itaut.*

Nota primò quamuis Monachi de iure communi præfici poſſint Parochialibus eccleſijs ſæcularibus, vt in cap. Quod Dei timorem, ſcilicet tit. 2. tamen nec decens eſſe, nec poſſibile de iure communi, vt Monachus clauſtralis præficiatur curę incumbenti eccleſiæ regulari. De hoc latius infra num. 7. Quod tamen ſecundum Io. And. hic n. 6. in prima gloſ. Cardin. n. 1. malè ſeruatur. Imò videmus in monaſterijs habentibus curam populi, Monachos clauſtrales ad mandatum Abbatis, vel Epiſcopi circuire Parochiam, & miniſtrare populo Sacramenta, & Petr. de Anchar. n. 1. refert ſe ita vidiſſe obſeruari Venetijs in monaſterio S. Gregorij habente parochiam. Et fortè ad hanc obſeruantiã, ſeu potiùs ad indulta Apoſtolica reſpiciens Concilium Tridentinum in c. 11. ſeſſ. 25. de regular. ſtatuit vt in monaſterijs, ſeu domibus quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium tam Regulares, quàm ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint iuriſdictioni Epiſcopi Diœceſani in ijs quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent; & ſic admittit Concilium eſſe poſſibile, vt Regulares exerceant curam populi monaſterijs incumbentẽ contra textum hic. In hoc enim caſu loquitur hoc decretum Concilij, quando ſcilicet cura imminet ipſi monaſterio. Nam de Parochialibus monaſterio vnitis loquitur, c. 7. ſeſſ. 7.

Secundò nota, in monaſteriis vbi Monachi viuunt in congregatione curam populi non incumbere Abbati, vel Monachis, ſed ipſi eccleſię, vel monaſterio, quod patet hic. Nam ſi cura incumberet Abbati, & Monachis non adſtringerentur ad eam exercendam per Presbyterum ſæcularem, vt deciditur in textu, ſed deberent, aut ſaltem poſſent ipſi per ſe illam exercere, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de Statu Monach. de quo infra num. 7. & 15. Vnde infertur, vt Commendatarii monaſteriorum non teneantur per ſeipſos exercere curam animarum monaſterio imminentem, & conſequenter nec perſonaliter reſidere, aut ſacros ordines ſuſcipere. Nam cum ipſi Commendatarii ſuffecti ſint in locum Abbatis Titularis; quemadmodum Abbas non obſtringitur ad huiuſmodi curam exercendam per ſeipſum, ita nec Commendatarius, per regul. Subrogatorum. Nec refragatur decretum Concilii Tridentini in cap. 2. ſeſſ. 6. quia non arctat quoſcumque Commendatarios ad perſonalem reſidentiam, ſed illos tantùm qui in commendam obtinent beneficia perſonalẽ reſidentiam exigentia de iure, ſeu conſuetudine. Decretum verò, cap. 8. ſeſſ. 21. tantummodo præcipit, vt cura animarum, ſi quæ monaſteriis commendatis, vel eorum annexis immineat, rectè exerceatur, nec aperit à quibus perſonis id præſtari debeat, ſæcularibus ſcilicet an regularibus, de quo tamen articulo dicam latiſſimè in quæſtione proxima.

1 QVAERO igitur poſito Tridentini Concilii decreto in d. cap. 2. ſeſſ. 6. an Commendatarii monaſteriorum Ordinis S. Benedicti, vel S. Baſilii quibus cura animarum incumbit perſonarum ſæcularium, teneantur perſonaliter reſidere, & curam huiuſmodi per ſeipſos exercere.

Pro clariori quęſtionis ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi.

Primus eſt cum cura monaſterio, vel Commendatario incumbens eſt iuriſdictionalis. Et hoc primo caſu ſi iuriſdictio ſit tantũ temporalis, certum eſt monaſteria huiuſmodi, ſeu Abbatias, vel Prioratus haberi pro beneficiis ſimplicibus; & propterea Commendatarios non teneri initiari ſacris nec perſonaliter reſidere, gloſ. in extrauag. Execrabilis, in ver. Viſitare de præb.

2 Si verò iuriſdictio in foro contentioſo ſit ſpiritualis, & Commendatarius illam actu exerceat ſiue in Conuentum, ſiue in illius ſubditos ſæculares, vt excommunicare, interdicere, abſoluere, ſuſpendere, viſitare, inquirere, & alia, de quibus per gloſ. in d. extrauag. tunc propoſito olim articulo in S. Congregatione Concilij die 27. Octobris 1575. ex vndecim Cardinalibus ſex dixe-
3 runt Commendatarios non teneri Sacros ordines ſuſcipere, nec reſidere, quia tunc monaſterium non dicitur propriè curatum, ſed ex larga ſignificatione, vt notant Innoc. Io. Andr. Butr. Abb. & DD. in c. Dudum, il ſecondo, de elect. gloſ. in Clem. Dudum, de Sepultur. vbi quod habens ius excommunicandi non habet curam animarum, Innocen. & alij in cap. Cum ſatis, de offic. Archid. & in cap. De multa, de præb. Staphil. de ſtat. & qualit. num. 20. Vnus Cardinalis Senonenſis ait, quidquid ſit de iure in Gallijs, Commendatarios eſſe cogendos à Sanctiſſimo: Reliqui verò quatuor ſenſerũt teneri per text. in d. cap. Dudum, il ſecondo, §. Licèt, verſ. Sed cum in iure, ibi: Euidenter apparet quod curam animarum habet de elect. Ita ponderat Abb. ibid. num. 7. & 8. & quamuis, nu. 7. ſubdat non eſſe propriè curatum, & idem aſſerat Io. Andr. Butr. & Apoſt. ad Abb. tamen textus in d. cap. Dudum, clarus eſt, & clarior in cap. Super eo, de præb. in 6. & in d. Extrauag. execrabilis in fin. ad quem textum non videntur reſpexiſſe DD. ſed reſpexit Cardin. in Clem. 1. q. 20. de off. Vicar. vbi citat dictam extrauag. Quamobrem ſi cura iuriſdictionis ſpiritualis efficit beneficium curatum: ergo intrat diſpoſitio Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de Stat. Monachor.

Tandem omnes cenſuerunt excepto Cardinali Alciato Commendatarios non teneri reſidere ex Concilio, itaut teneantur illis pœnis de quibus in cap. 1. ſeſſ. 23. ſed tamen teneri reſidere de iure veteri ad terminos d. cap. Super eo, de præb. in 6. d. cap. Dudum, §. Licet, vt extrauag. Execrabilis, §. Quantum autem, ad quod ius vetus videtur Concilium reſpexiſſe in cap. 2. ſeſſ. 6. vt ſcilicet ſi aliquis Commendatarius reperiatur habere illam iuriſdictionem, de qua ibi, poſſit cogi reſidere, prout ante Concilium poterat, & hanc poſteriorem S. Congregationis ſententiam Gregor. XIII. ad ſe relatam approbauit.

4 Secundus caſus ad quem propriè reſtringitur quæſtio ſuperiùs propoſita eſt, cùm cura animarum

monaſterio, vel Commendatario incumbens eſt
Sacramentalis, & in foro pœnitentiali; & hoc ca-
ſu regula conſtituitur contra Commendatarios,
vt ſcilicet teneantur initiari ſacris, & perſonaliter
5 reſidere. Quod conſtat tum ex c. Nemo de, elect.
in 6. tum quia Commendatarij hodie pro veris
titularibus habentur tam in Gallijs, quàm extra;
& iura omnia de Abbatibus, & Prioribus loquen-
tia habent etiam locum in hiſce Commẽdatarijs,
Prob. ad Monach. in d. cap. Nemo, num. 11. & 23.
de elect. in 6. Rebuff. in tract. de pacif. poſſeſſ. n. 47.
Caſſan. in conſuet. Burgund. rubr. 9. §. 9. & Gomes
de infir. reſign. q. 13. nu. 7. de Triennali, q. 5. n. 11.
de publ. reſign. q. 4. n. 29. & de Idiomate, q. 5. n. 6.
Sed veri Titulares Prioratuũm, & aliorum huiuſ-
modi beneficiorum regularium curam animarum
Sacramentalem habentium obligantur ad ſacros
ordines ſuſcipiendos, & ad perſonaliter reſiden-
dum d. Clem. Ne in agro, §. Cæterum de Stat. Mo-
nach. Ergo & Commendatarij.
6 Verum hæc regula declaratur procedere ſi cura
animarum incumbat perſonæ ipſius Commenda-
tarij, ſecus verò ſi incumbat monaſterio, vel Cõ-
uentui, quia tunc nec ad ordines ſuſcipiendos, nec
ad reſidentiam tenetur; quemadmodum re dili-
genter examinata ac Gregorio XIII. approbante
ſimiliter reſpondit S. Congregatio Concilij.
Solutio igitur præſentis quæſtionis pendet ab
inſpectione, An hoc caſu cura animarum incum-
bat perſonæ ipſius Commendatarij, vel potius ec-
cleſiæ, ſeu monaſterio.
Et quidem cum dubium proponatur de mona-
ſterijs ordinis S. Benedicti, & S. Baſilij manifeſtũ
videtur curam non Commendatariis, ſed mona-
ſteriis incumbere. Nam inſpecto tempore quo
monaſteria hęc nondum cœperant commendari,
ſed adhuc ibi erant Abbates, & Monachi, manife-
ſtum eſt curam non fuiſſe penes Abbatem, & Mo-
nachos, ſed penes eccleſiam, vel monaſterium tã-
7 tum, quia Monachi viuentes in Congregatione
ex eorum inſtituto prohibentur de iure curam ani-
marum perſonarum ſęcularium exercere, textus
eſt clarus hic, in c. vnic. eod. tit. lib. 6. c. 1. cum plu-
ribus ſeqq. 16. q. 1.
8 Et propterea non habet locum contra Abbatem
diſpoſitio, cap. Licet canon. de elect. in 6. priuans
omni iure obtinentes beneficia curata nõ promo-
tos infra annum vt per Io. Monach. ibi n. 6. Vita-
lin. in Clem. vnica, n. 24. de officio Vicar. Rebuff.
in praxi tit. de non promotis inſ. annum. n. 28.
9 Neque obſtant textus in c. Doctos, c. In paro-
chia, & cap. Vos autem, 16. q. 1. nam reſpondetur
dicta iura procedere in Parochialibus ſæcularibus
à monaſterio diſtinctis, de quibus quia Concilium
Lateranenſe in cap. Monachi, de Statu Monach.
ſtatuit ne Monachi ſinguli per villas, & oppida per
quaſcumque Parochiales ponantur eccleſias; DD.
admodum ſe torquent in intellectu dictorum ca-
nonum. Quidam enim putant Monachum de iu-
re communi promoueri poſſe ad Parochialem ec-
cleſiam ſęcularem abſque diſpenſatione, dummo-
do cum eo habitet alius ſaltem Monachus iuxta
text. in d. cap. Monachi, & cap. Quod Dei timorẽ,
vbi ita communiter teneri teſtatur Abb. n. 7. verſ.
Aut eſt curata. Alij verò cenſent Monachos de
iure communi præfici nõ poſſe prædictis Parochia-
libus, niſi diſpenſatiuè ex cauſa neceſſitatis, ideſt
in defectum Clericorum ſęcularium, iuxta text. in
cap. Cum pro vtilitate, & c. Qui verè ibi: niſi for-
tè iubeantur propter vrgentes neceſſitates, 16. q. 1.
& cap. Priſcis, 55. diſt. & hanc opinionem ſequitur
gloſſa Ioannis in d. cap. In parochia, in ver. Cum
diaconum, eamque latè tuetur Abb. hic ſub nu. 4.
verſ. In gloſ. Alij, vt Vicentius, dicunt de iure com-
muni Monachũ non poſſe aſſumi ad Parochialem
eccleſiam gubernandam etiam ex cauſa neceſſita-
tis, quamuis olim propter neceſſitatem, & defe-
ctum Clericorum ſæcularium antiqui Canones ex
diſpenſatione permitterent Monachos ad eccleſias
aſſumi, quod hodie ceſſat cum Clerici ſæculares
non deſint. Alij demum alia ſentiunt, quorum
opiniones referunt Anton. de Butr. in d. cap. Mo-
nachi, num. 16. & plura hac de re habentur in de-
ciſ. Rotæ 254. relata à Panorm. in d. c. Quod Dei
timorem, num. 7. de ſtat. Monach. Aliàs eſt deci-
ſio 262. incip. In religioſo, & eſt ſupra de iurepatr.
in nou.
10 Verum hæc opinionũ varietas, vt diximus pro-
cedit tantum in Parochialibus ſæcularibus à mo-
naſterio diſtinctis. At verò ſi cura populi incum-
bat ipſi monaſterio vbi eſt Cõgregatio Monacho-
rum, vt in caſu de quo agitur, conueniunt omnes
Monachum clauſtralem non poſſe ad eam curam
aſſumi, quia de hoc eſt textus clarus hic. Quem
ita intelligunt gloſ. & DD. vt per Butr. num. 6. verſ.
Oppono.
Non obſtat ſi dicatur: Si in eccleſijs ſęcularibus
à monaſterio diſtinctis Monachus pręfici poteſt cu-
ræ ſaltem cum ſocio ordinis, vt in d. cap. Monachi,
& cap. Quod Dei timorem, ſcilicet de ſtatu Mo-
nach. fortius debet poſſe aſſumi, & curam exerce-
re in proprio monaſterio, cum hoc caſu concurrat
fauor eccleſię, & cura animarum, & habeat ne-
dum ſocium, ſed ſociòs. Item magis obligatur
monaſterio ſuo, quàm eccleſiæ ſæculari. Ergo lon-
ge magis eſt cenſendus idoneus ad curam immi-
nentem proprio monaſterio, quam eccleſiæ foris
ſitæ.
11 Id inquam non obſtat; nam vt Monachus clau-
ſtralis pręfici poſſit curæ monaſterio incumbenti
peculiarem habet rationem, ne ſcilicet inter illos
de Congregatione notetur diuerſitas, & regulari-
ter viuentes habeãt occaſionem vagandi circum-
eundo Parochiam, vt ait hic Butr. in 2. notabil.
poſt gloſ. in ver. Monachos, neuè habeant mate-
riam viſitandi domos mulierum pro confeſſio-
nibus, & alijs ſecundum Abb. n. 6. Vnde Eugenius
Papa: Nullus inquit Monachorum præſumat pœ-
nitentiam dare, neque baptizare, neque infirmum
viſitare, neque mortuum ſepelire, neque ad ec-
cleſiam ſęcularem tranſire: Sit clauſtro ſuo con-
tentus, quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine
monaſterio Monachus. Sedeat itaque ſolitarius,
& taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo autem
viuit: Agnoſcat nomen ſuum; Monos enim Græ-
cè, latinè eſt vnus, achos Græcè latinè triſtẽ ſonat,
inde dicitur Monachus vnus triſtis. Sedeat ergo
triſtis, & officio ſuo vacet, vt infertur in cap. Pla-
cet, 16. q. 1.] Quæ prohibitio habetur etiam in Ni-
cæna Synodo relata in cap. 1. ead. cau. & quæſt. In
cap. Monachus, & c. Alia cauſa, vbi refertur illud
S. Hieronymi: Monachus non docentis, ſed plan-
gentis habet officium, & alia cauſa eſt Monacho-
rum, alia Clericorum. Clerici paſcunt oues, ego
paſcor.
Sed obijcies, Maior videtur indecentia, vt Mo-
na-

nachus eximatur à monaſterio, & degat inter ſæculares, quàm vt exiſtens in monaſterio exerceat curam nomine Collegij, nec per hoc notatur diuerſitas, quamuis facit cuius nomine ſit, vt in cap. Cum quis, de ſent. excomm. lib. 6. & in cap. Cum veniſſent, de inſtit. Quibus fundamentis Abb. hic n. 5. verſ. Sed ego non poſſum, dicit ſe non poſſe concipere quomodo hæc facilis ratio, ne ſcilicet in Congregatione notetur diuerſitas, ſit ſufficiens ad impediendum priuilegium tributum curæ, & propterea dat nouum intellectum ad hunc textũ, vt ſcilicet procedat ſecundum iura antiqua, & conſiderato mero ſtatu religioſorum. Nam regulariter Monachus ſecundum eum non debet præfici curæ etiam eccleſiæ ſæcularis, ſed propter neceſſitatem fuit inſtitutum vt poſſet præfici, & ita propriè debet intelligi hæc decretalis, ſed in defectum ſæcularium ſatis poteſt ſuſtentari primus intellectus gloſſæ, vt ſcilicet Monachus præfici poſſit curę ſi eligatur à populo, & ab Epiſcopo inſtituatur.

Cæterum ſaluando communem intellectum reſpõderi poteſt imò magis indecens eſſe, vt per ſingulos dies exeat è monaſterio, & circumeat parochiam Monachus viuens in Congregatione, quàm vt ſemel tantum Monachus eximatur à clauſtro, & præficiatur parochiali ſæculari, ſicut videmus magis repugnare Sacris Canonibus, vt Monachus quãdiu remanet Monachus ſit ſolutus à voto paupertatis, vel caſtitatis, quàm vt prorſus eximatur à regula, & de Monacho efficiatur non Monachus: vnde ſecundum opinionem Vincentij, & Io. in hoc ſecundo caſu diſpenſat Papa, non autem in primo, vt notatur in c. Cum ad monaſterium, in vlt. gloſſ. de ſtat. Monachor. Item quamuis per fictionem, ſeu intellectum iuris omnes Monachi cenſeantur exercere curam, eò quod exerceatur per Monachũ nomine totius Collegij, & ſecundum hoc non videatur inter eos eſſe diuerſitas, tamen veritate inſpecta negari non poteſt quin inducatur difformitas in vita monaſtica, quia reuera vnus tantum vagatur, & diſcurrit inter ſæculares; reliqui verò viuunt in clauſtro in ſilentio, & ſolitudine, quod repugnat ſacris Canonibus, quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, vt in cap. Recolentes, infr. de ſtat. Monach. Neque hæc ratio eſt leuis, ſeu facilis, vt dicit Abb. imò eſt grauis, & fortis, quia abſonum eſt, vt Monachus in clauſtro cum cæteris conuiuat, & eorum vſibus, & inſtitutionibus ſe non conformet, vt ibi, Turpis eſt enim omnis pars quæ ſuo non congruit vniuerſo, c. Quæ contra mores, 8. diſt. Hoſtien. in d. cap. Recolentes, num. 12. Præſertim verò quia cum Monachus ad curam exercendam non debeat ſolus exire, ſed cum ſocio ſui ordinis, vt in d. c. Monachi, & cap. Quod Dei Timorem, de ſtatu Monachor. & in cap. fin. inf. eod. poſſet modo vnum, & modo alium ſibi ſocium adiungere; quod eſſet occaſio illis de Congregatione vagandi extra clauſtra, & domos mulierum viſitandi: vnde plurimum relaxari poſſet rigor monaſticæ diſciplinæ: nec fauor curæ in hoc debet attendi, quia æquè bene, & magis congruè poteſt illi ſatisfieri per Presbyterum ſæcularem, vt hic. Tene igitur in monaſterijs vbi eſt Congregatio Monachorum curam populi non incumbere Abbati, vel ipſorum collegio, ſed eccleſiæ, ſeu monaſterio; & propterea exercendam eſſe per clericum ſæcularem, non autem per Monachum: & ita intellige hunc textum prout DD. cõmuniter intelligunt.

12 Quod ſi inſiſtas: ſaltem penes Abbatem reſidere curam habitualem, cuius ratione obligatur ad reſidentiam vt in parochiali habitu cenſent Innoc. Abb. Antiq. Calderin. Io. Andr. Anchar. & Imol. in cap. De multa, de præb. Archid. & alij in cap. Licet canon, de elect. in 6.

Reſpondetur primò hanc aſſertionem quod cura habitualis ſit penes Abbatem, nec iure, nec ratione vlla probari poſſe: quia cũ Abbates, & Monachi clauſtrales nunquam habuerint curam actu, nec habere poſſint ob illorum incapacitatem, fruſtra eſſet potentia numquam reducibilis ad actum, Hoſt. in Summa, de pœnit. & remiſſ. §. Cui, Bald. conſ. 377. Quæſtio ſubtilis eſt, num. 4 verſ. Quan-
13 doq; ſignificat, lib. 3. Nec refert quod reduci poſſit ad actum ex diſpẽſatione Apoſtolica, quia quod poteſt per diſpenſationem dicitur fieri non poſſe, vt poſt Innoc. in cap. Paſtoralis, de cauſa poſſeſſ. & propriet. in puncto de quo agitur tradit Abb. in d. cap. Quod Dei timorem, num. 8. verſ. Item adduco, de ſtatu Monach. & propterea Butr. hic in 2. notab. dicit nec decens eſſe, nec poſſibile de iure communi, vt Monachus in Congregatione pręficiatur curæ ſubiectæ eccleſiæ regulari.

14 Deinde reſpondetur contra doctrinam Innocentij, & aliorum loc. cit. ſentire gloſ. Hoſtien. & Butr. qui teſtatur de communi in dicto cap. De multa. Quapropter in hoc opinionum conflictu S. Congregatio aliàs approbauit ſententiam mediã Collectarij in d. cap. De multa, num. 6. quam & Rota ſæpius ſequuta eſt, diſtinguentis an ſubſit ſpes, vt habitus curæ breui reducatur ad actum per reuerſionem Parochianorum, an non; vt primo caſu teneatur Parochus ad reſidentiam, in ſecundo nõ teneatur; atque ita in ſpecie reſpondit in cauſa cuiuſdam Parochi Illerden. diœceſis. Sed & Gregorius XIII. dum olim reſpondit ſecundum ſententiam Cancellariæ appellatione parochialis cõprehendi etiam illam quæ tantum habitu ſit, eam rationem reddidit, quoniam in horas ſingulas poteſt fieri acta ſi reuertantur Parochiani. At certum eſt nos verſari in primo caſu: ſiquidẽ nulla ſubeſt nec ſubeſſe poteſt ſpes, vt habitus curæ ad actum reducatur ſtante iuris prohibitione, & incapacitate Monachorum clauſtralium exercendi curam animarum monaſterio incumbentem.

15 Certum eſt igitur ante commendam, quo tempore in monaſterio erat Congregatio Monachorũ curam non fuiſſe penes Abbatem, & Monachos, ſed penes monaſterium, idque expreſsè adnotauit Abb. hic n. 5. his verbis: Nam cura animarum non eſt collata ipſi Collegio Monachorum, cum ſint ibi non vt exerceant curam, ſed regulariter viuant: vnde cura eſt potius eccleſiæ ipſorum, ſequitur Mandoſ. conſ. 20. n. 9. & Rota in recent. deciſ. 53. n. 2. in fin. par. 2.

16 Atque hinc neceſſariò ſequitur vt idem ſit dicendum poſteaquam monaſterium fuit commendatum, quia commenda ſtatum beneficij non mutat, Sarnen. in reg. de infirm. qu. 13. Pur. deciſ. 25. lib. 1. Caſſad. deciſ. 5. de priuil. num. 2. Rota deciſ. 587. n. 2. & deciſ. 4. par. 4. diuerſ.

17 Quod adeò verum eſt, vt etiamſi per mille annos beneficium fuerit commendatum ſemper, tamen remanſerit in eo ſtatu in quo erat ante cõmen-

dam

dam, eaque ceſſante non dicatur vacare per obi-
rum, ſed duret antiqua vacatio quæ erat tempore
primæ commendæ, Gemin. poſt Feder. de Sen. quē
citat conſ. 8. num. 8. verſ. Quia non eſt neceſſe.

18 Et ob hanc rationem S. Congregatio aliàs reſ-
ſpondit Archiepiſcopum Vrbinaten. tanquam pro-
ximiorem poſſe quidem viſitare eccleſias territorij
Abbatiæ Caſtri Durātis nullius Diœceſis, ſed Ab-
batiam ipſam, quæ regularis eſt non poſſe Archie-
piſcopum viſitare, vtcumque perſonis ſæcularibus
commendari conſueuerit; nimirum quia Epiſco-
pus ex cap. 9. ſeſſ. 24. poteſt viſitare eccleſias nul-
lius diœceſis ſæculares tantum, non autem re-
gulares, & per commendam ſtatus regularis Ab-
batiæ immutatus non fuit.

Et propter eamdem rationem S. Congregatio
conſulta An facultas vniendi beneficia ſeminario
quam habet Ordinarius vigore cap. 18. ſeſſ. 23. ſe
extendat ad beneficia regularia conuentu tamen
carentia, & in commendam tradi ſolita, reſpondit
non ſe extendere, quia ſcilicet per commendam
non deſierunt eſſe regularia.

19 Huius concluſionis ratio eſt, quia commenda
non eſt verè, & propriè titulus, cap. Qui plures,
21. q. 1. vbi eſt text. quod nemo duas eccleſias in
titulum tenere poteſt, tamen poteſt vnam in titu-
lum, & aliam in commendam, & ita notat ibi gloſ.
20 Hugo, & Laurentius. Nec Commendatarius dici-
tur propriè Prælatus, ſed quaſi depoſitarius, & non
habet proprietatem, nec poſſidet nomine proprio,
Rom. conſ. 350. In caſu, Socin conſ. 32. nu. 7. lib. 1.
Inter Commendatarium, & Eccleſiam non con-
trahitur matrimonium, ſicut inter eccleſiam, &
21 Abbatem, Gemin. d. conſ. 8. num. 5. Et propterea
tamquam poſſidens nomine alieno nullo vnquam
tempore poteſt præſcribere, aut nouum ſtatum be-
neficio imprimere, cap. Si diligenti, vbi Io. Andr.
& Abb. notant. de præſcript.

Ideoque non intrat diſpoſitio cap. Cum de be-
neficio, de præben. in 6. quia ille textus procedit
in vero titulari, qui proprio nomine poſſidet, vt
colligitur ex illis verbis; Secularibus clericis inſti-
tutis in eo Rectoribus, & illic declarat gloſ. Ar-
chid. Io. Monach. Io. Andr. ac cæteri.

Et quamuis commendæ noſtri temporis ſint ad
inſtar titulorum, & iura omnia de titularibus lo-
quentia habeant locum in his Commendatarija, vt
per Caſſaneum qui examinat formulas in Com-
ment. conſuet. Burgund. & dictum eſt ſupra. Id
tamen procedit potius per extenſionem, & ex ve-
riſimili mente, cum materia eſt fauorabilis, quàm
ex proprietate, cum verè Commendatarij nō poſ-
ſideant, nec habeant titulum; ita declarat Rota
deciſ. 760. lib. 3. par. 3. diuerſ.

Et certè cum etiam monaſteria, in quibus viget
regularis obſeruantia dentur in commendam per-
petuam, vt colligitur ex cap. 20. ſeſſ. 25. de Regu-
lar. & patet hodie in monaſterijs Cryptæ Ferratæ
Ordinis S. Baſilij, Farſenſi, & Sublacenſi Ordinis
S. Benedicti, & Foſſæ Nouę, Ordinis Ciſtercienſis,
quę Cardinalibus ſunt commendata; vtiq; ſi præ-
ter Abbatem etiam Commendatarius eſſet ibi
Prçlatus, in eadem eccleſia, vel monaſterio eſſent
duo capita contra text. in cap. In Apibus, 7. qu. 1.
& cap. Quoniam in plerisque, 5. de offic. Ordin.
22 Et propterea Abbates tamquam Prçlatos, & Spon-
ſos eccleſię in Synodis, & alijs publicis functioni-
bus pręcedere Cōmendatarijs cenſuit S. Congre-
gatio. Et aliàs cum Cardinalis Vercellen. obti-
nens in commendam duas Abbatias habentes tē-
poralem, & ſpiritualem iuriſdictionem, & iura
Epiſcopalia cum totali exemptione à iuriſdictione
Ordinariorum, adijſſet S. Congregationem, vt ſibi
committerentur executiones litterarum Apoſto-
licarum: Congregatio cenſuit verbum faciendum
cum Sanctiſſimo, qui abnuit eam rationem ad-
ducens, quia priuilegia ſunt conceſſa Abbatibus,
ipſe autem eſt Commendatarius, & ex ſtylo Con-
cilij commenda, & titulus accipiuntur, tamquam
diuerſa, vt patet in cap. 4. ſeſſ. 7. & cap. 17. ſeſſ. 24.
Ideoque de reſidentia Commendatariorum quaſi
in decretis generalibus ſuper reſidentia aliorum
titularium non eſſent incluſi, Patres ediderunt ſpe-
ciale decretum in c. 5. *ſeſſ. 6.*

Hæc igitur concluſio, quòd commenda etiam
ſecundum formulas hodiernas non mutet ſtatum
beneficij veriſſima eſt, & receptiſſima tam apud
ſcribentes, quàm in S. Congregatione, & in Rota.
Et propterea hinc neceſſariò infertur, vt cura ani-
marum non reſideat penes Commendatarium, ſi-
cut non reſidebat penes Abbatem, in cuius locum
Commendatarius eſt ſubrogatus.

Quod ſi vrgeas, Idcirco ante commendam cura
non incumbebat Abbati, quia repugnabat eius ſta-
tui curam animarum exercere, vt dictum eſt ſupra.
Hoc autem impedimentum ceſſat poſt commen-
dam, quia Commendatarius tamquam ſęcularis
non prohibetur curam animarum exercere per
ſeipſum: ergo & diſpoſitio ceſſare debet, quam
rationem in puncto cōſiderauit Rota coram Car-
23 dinali Mellino in Tudertina Prioratus. Reſpon-
detur hanc rationem impedimenti ceſſantis hoc
caſu non valere, quia cum Commendatarius ſuc-
ceſſerit in locum titularis incapacis curæ anima-
rum non habetur ratio capacitatis ipſius Cōmen-
datarij, ſed Abbatis dumtaxat cuius vices Com-
mendatarius gerit per regulam ſubrogatorum,
quę procedit etiam quoad iura perſonalia iuxta
text. in l. fin. vbi Bart. d. cap. proxim. ſacr. ſcrin.
lib. 12.

24 Exemplum clarum patet in concurſu; nam mo-
naſteria, quibus cura animarum incumbit non
ſubiacent huic formę, quia quę pręſcribuntur à
Concilio in cap. 18. ſeſſ. 24. de edictis proponendis,
& de quibuſcumque addere volentibus obſeruari
non poſſunt inter regulares tāquam Pręlatis obe-
dientiarios: tamen quamuis hęc ratio ceſſet cum
monaſteria commendantur clericis ſęcularibus,
inter quos ſeruari poteſt forma Concilij; nihilo-
minus S. Congregatio articulo diligenter diſcuſſo
in cauſa Tudertina Prioratus hanc rationem Ro-
tę infirmam exiſtimauit, cenſuitque eo caſu non
requiri hanc formam examinis per concurſum:
quam deciſionem approbauit Clemen. VIII. Simi-
liter S. Congregatio nulla habita ratione impedi-
menti ceſſantis aliàs declarauit Commendatariū
monaſterij curam animarum habētis quam exer-
cet per clericos ſęculares non poſſe cogi accedere
ad Synodum diœceſanam Epiſcopi, ſed ſat eſſe, vt
ad eam mittat clericum qui curam exerceat: ergo
eodem modo quamuis in Commendatarijs ceſſet
ratio incapacitatis curę; tamen quia commenda
ſtatum non mutat, Cōmendatarius obſtringi non
debet ad onus exercendi curam, ad quod titula-
ris non tenebatur: nam iura loquentia de Mona-
chis habent etiam locum in huiuſmodi Commen-
data-

Digitized by Google

datarijs. Prob.in d.c. Nemo, n.10. & 23. de elect. in 6. & dictum eſt ſupra.

Præterquam quod deciſio Rotæ loquitur in terminis longè diuerſis, videlicet in commenda Parochialis, ſeu Prioratus à monaſterio diſtincti, iuxta text.in c. Nemo, de elect. in 6. Atque ita in caſu deciſionis cura incumbebat Priori. Vnde non procedit niſi in caſu, in quo etiam beneficium quod commendatur, ſi conferretur in titulum prouiſus cogi poſſet ad curam animarum per ſeipſum exercendam.

25 Non obſtat quod eum in dictis monaſterijs cura animarum plerumque exerceatur per Vicarios ad nutum amouibiles, id arguat curam eſſe penes deputantem; & ſic penes Commendatarium, ad quem ius deputandi pertinet, ſicut pertinebat ad Abbatem in eccleſia ſibi pleno iure ſubiecta iuxta diſtinctionem Archid.in cap. De Capellis, 16.q.2. Hoſtien. Io.Andr.& Butr.hic. Reſpondetur enim id non procedere in deputante, qui ſit prohibitus curam exercere ſicuti eſt Abbas per iura ſuperius allegata: vel ſuccedit prohibito ſicut eſt Commen-
26 datarius. Præſertim verò quia Innocentius IX. olim Cardinalis SS. Quatuor adnotatum reliquit in cap.5. & 8. ſeſſ.7. Concilij Tridentini in monaſterijs à prima inſtitutione curatis habere locum diſpoſitionem c.11. ſeſſ.25.de Regular.& cura per Vicarium amouibilem exerceri poſſit, & teſtatur ita per S. Congregationem fuiſſe reſolutum. Vnde patet ex eo quod Vicarius ſit amouibilis, non bene inferri vt cura non incumbat monaſterio.

Cum igitur ex prædictis liqueat euidenter curã animarum incumbere monaſterio, non autem illius Abbati; ac proinde nec Commendatario qui in Abbatis locum ſucceſſit, neceſſario ſequitur vt intret deciſio S. Congregationis ſuperius relata, n.6. atque à Gregorio XIII. approbata, vt ſcilicet Commendatarij non teneantur reſidere. Inanis
27 enim eſſet reſidentia eorum qui deſeruire non tenentur, cap. Quia nonnulli, & c. Conquerenti, de Cler.non reſid.Cardin.Turrecr.in c. Peruenit, n.2. 7.q.1. Io. Andr.in d.cap.Licet Canon n.4.de elect. in 6.Abb.in cap.Non liceat, n.8.de Cler.non reſid. Gigas de reſidentia Epiſcopi c.3.n.3.

Quibus accedit communis obſeruantia. Nam eiuſmodi monaſteria paſſim commendantur Cardinalibus, & Prælatis, qui non reſident, nec curam exercent per ſeipſos. Quod arguit curam eis non incumbere, vt per gloſ.in Clemen. Dudum §. Statuimus, in verb. Impendant, de Sepultur.& ibi Cardinal. in §. Ac inde, num. 9. Vitalin. in §. Verum, nu.3.& ſeq. Abb.in cap.Dudum, il ſecondo, num.8.& 9. de elect.& in cap. De multa, num.24. de præben. Dec.in cap.Ad aures, nu.19.de reſcript. verſ. Et Curatum, latè Sarnen. in regula, de Idiomate, q.21. Nam illi quibus huiuſmodi cura incumbit, tenentur deſeruire per ſeipſos cum ſit electa induſtria perſonæ, cap. Cum ſit, de ætat. & qualit. Archid.in cap. Sacerdotibus, 11. q. 1. Abb.in d.cap. Non liceat, num.8. Dec.in cap.Cum omnes, in ſecunda lect. in t. notab.de Conſtit.

28 Alioquin præſumeremus delictum in omnibus Commendatarijs, in Ordinarijs, & Viſitatoribus Apoſtolicis, qui hoc viderunt, permiſerunt, & approbarunt; cum tamen vbi actus poteſt referri ad bonum, & malum, & ad cauſam permiſſam, vel nõ improbatam ſemper referri debeat ad bonum, & præſumatur legitimè factum, l. Meritò, ff. pro Socio. Abb. in d.cap. Non liceat de Cler non reſid. Dec.in cap.in præſentia, n.52.de probat.

Ex quibus omnibus videtur poſſe generaliter reſponderi ſi monaſteria ſint ordinis S. Benedicti, vel S. Baſilij, & dentur in commendam: quamuis habeant curam animarum perſonarum ſæculariũ Commendatarios non teneri in eis reſidere, aut curam animarum per ſeipſos exercere, ſed eam curam eſſe per Vicarios Presbyteros ſæculares exercendam, quemadmodum in aliquibus caſibus particularibus iam reſpondit S. Congregatio & præſertim in cauſa inter Epiſcopum, & Commendatarium monaſterij S. Benedicti Terræ Gualdi Nucerinæ Diœceſis. Et ita reſponſum.

De Capellis Monachorum.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio edita à Papa in Concilio an dicatur Conciliaris, quoad hoc vt contraria reſcripta, vel priuilegia non valeant, niſi Concilio fuerit derogatum, & num. ſeq. vſque in finem.*

2 *Conſtitutionibus Papæ, vel decretalibus epiſtolis in priuilegijs non eſt opus vllatenus derogare, & in reſcriptis ſufficit derogatio generalis.*

Declaratur, n.21.

3 *Priuilegium eſt lex priuata, & contra ius commune, & ex ſui natura derogat legi.*

Clauſula derogatoria, non obſtante, *non requiritur quando Princeps reſcribit per viam priuilegij, ibidem, verſ. At propterea.*

4 *Reſcriptum contra legem regulariter non valet, non tamen requiritur ſpecialis derogatio, ſed ſufficit generalis, niſi lex ſit conciliaris.*

5 *Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio appellãtur ſimpliciter Conſtitutiones Papæ.*

Contrarium, n.1. Declaratur, n.21.

6 *Epiſcopi non habẽt facultatem diſpenſandi contra Conſtitutiones Conciliares, ſicut nec legate.*

7 *Secus ſi Conſtitutiones ſint editæ à Papa in Concilio.*

Contrarium, n.22.

8 *Concilia generalia habent tacitè clauſulam annullatiuam eorum, quæ in contrarium fiunt, & num.26.*

9 *Concilio generali in contrarijs reſcriptis, & priuilegiis cur debeat ſpecialiter derogari.*

10 *Concilium vnde dictum.*

11 *Humani moris eſt illum vereri, cuius voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur.*

12 *Papa ſententia præualet, diſcrepantibus ſententiis inter Papam, & Concilium.*

13 *Intellectus cap. Nonnulli, de reſcript.& n.26.*

14 *Conſtitutionibus Conciliaribus debet ſpecialiter derogari in contrariis priuilegiis, & litteris gratiæ, & num.27.*

15 *Canones editi à Papa in Concilio dicuntur Conciliares quoad effectum derogationis, & num. ſeq.*

16 *Intellectus, cap. Cum te, de ætat.& qualit.*

17 *Conſtitutiones editæ à Papa, & Concilio ſimul ſunt maioris authoritatis, quàm Conſtitutiones ſolius Concilii.*

18 *Collatio Apoſtolica facta pupillo coram Papa exiſten-*

ſtenti de dignitate Cathedralis eccleſiæ, non tenet, niſi in litteris fuerit derogatum contrarijs Conſtitutionibus editis à Papa in Concilio.

19 *Priuilegiũ exemptionis à decimis prædialibus conceſſum religioſis Societatis Ieſu abſque derogatione, cap. Nuper, de decimis, validatur à Gregorio XIII.*

20 *Conſtitutio edita à Papa Sacro approbante Concilio dicitur Conciliaris.*

21 *Conſtitutiones in Concilio edendæ ſunt nomine Papæ, & ab ipſo tamquam digniori, & principaliori ſunt denominandæ.*

22 *Cardinalium cœtus diſpenſare non poteſt contra Conſtitutiones editas à Papa in generali Concilio.*

23 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſibi ſubdito vero bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia.*

24 *Papæ præſentia in generali Concilio Patrum libertatem non minuit in ſententijs proferendis.*

Viennenſis Concilij tractatus ad clamorem Io. Andreæ, ibid

25 *Conſtitutio edita à Papa contradicente Concilio valet, ſed non eſt Conciliaris, nec eget ſpeciali derogatione in contrarijs reſcriptis, & priuilegijs.*

26 *Verborum inculcatio etiam ſuperflua admittitur ad tollendam ſophiſticam malignorum interpretationem.*

1 EX PARTE. Non valet reſcriptum impetratum per Monachos, vt ſoli maneant in capellis, ſi de Lateranenſi Concilio non faciet mentionem. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes; in prima ponitur conſultatio; in ſecunda reſponſio ibi, *Cum autem*.

Nota primò Monachos non debere ſingulis in Prioratibus, ſeu capellis commorari, vt hic, & infra in cap. proximo, etiamſi facultates monaſterij pluribus alendis non ſuppetant, vt in verſ. Si pluribus. Nec obſtat c. 1. ſupra de inſtit. quia loquitur in Conuentualibus, qui non debent in monaſterijs conſtitui in maiori numero, quàm reditus monaſterij patiantur; concordat Concilium Tridentinum in cap. 3. verſ. In prædictis, ſeſſ. 25. de Regular. Item non obſtat cap. Auctoritate, de inſtit. & c. Quoniam, de vita, & honeſt. Cleric. quia hæc iura loquuntur in clericis ſæcularibus, qui in eccleſijs inſtitui non debent vltra modum facultatum, ſecundum Hoſt. hic n. 1.

Secundò nota ibi, *nulla mentio*. Litteras Apoſtolicas contra generale Concilium non valere, niſi de Concilio fiat mentio: & in hoc eſt textus apertus hic, qui non habetur alibi ita clarè. Ad idem cap. Eam te, ſupra de ætat. & qualit. & eſt receptiſſima omnium ſententia, vt dicam infra num. 14.

QVAERO, An Conſtitutio edita à Papa in Concilio dicatur Conciliaris quoad effectum, vt contraria reſcripta, vel priuilegia Apoſtolica non valeant, niſi Concilio fuerit ſpecialiter, & expreſſè derogatum.

Hæc inueſtigatio ad multa prodeſſe poteſt in praxi: nam ferè innumeræ ſunt decretales editæ à Summis Pontificibus in Concilijs generalibus, & in ſpecie Conſtitutiones pleræque inſertæ in Clementinis tribuuntur Clementi V. in generali Concilio Viennenſi, & ſeptuaginta capita Cõcilij Lateranenſis IV. in corpore iuris clauſa ferè omnia tribuũtur Innoc. III. in generali Concilio, vt in c. 1. in inſcript. & ibi dixi in princ. ſup. de ſumma Trinit. & fid. Cath in c. Quidam, de renunc. in cap. Vt debitus, cum duob. cap. ſeqq. infra de appell. & paſſim alibi. Vnde plurimum intereſt ſcire an reſcripta, indulta, & priuilegia, quæ aliquando ex iuſtis cauſis conceduntur à Sede Apoſtolica contra huiuſmodi decretales, ſint irrita ex defectu ſpecialis derogationis.

Opinioni negatiuæ videtur adhærere, Dec. in cap. 1. de iudic. vbi poſteaquam in principio firmauit Conſtitutionem cenſeri Conciliarem, quando editur immediatè à Concilio generali, ſecus verò ſi edatur à Papa in Concilio, num. 8. dicit hanc inueſtigationem non eſſe ſine effectu, quia Conſtitutioni Concilij non ita de facili derogatur; non enim tolitur à ſummo Pontifice per clauſulam generalem, Non obſtante, vt eſt dictum notab. Archid. in cap. 1. de Conſt. lib. 6. Sentit ergo Decius Conſtitutionem editam à Papa in Concilio non cenſeri Conciliarem quoad effectum derogationis. Idem ante eum apertius tenet Cardin. in Clem. 1. col. 3. verſ. Tertiò quæro, de cenſib. vbi poſt Lapum cõcludit valere priuilegium conceſſũ religioſis contra dictam Clementinam; licet de illa non faciat mentionem; ſecus ſi daretur priuilegium religioſis Mendicantibus contra c. vnicum, de exceſſ. Prælat. lib. 6. Non facta mentione de illo capitulo, quia non teneret; & hoc quia ibi exprimitur, vt in priuilegijs, & conceſſionibus Apoſtolicis debeat fieri plena, & expreſſa mentio illius prohibitionis. Atque ita Lap. & Card. cenſent illi Clementinæ, quæ edita fuit à Clem. V. in Concilio Viennenſi non eſſe derogandum in priuilegijs, ſicuti eſt derogandum Conſtitutionibus habentibus clauſulam derogatoriam ad contrarias futuras diſpoſitiones; quamuis reuera Lap. & Cardin. non conſiderent dictam Clementinam tamquam editam a Papa in Concilio, neque ad id aduertant, ſed illam conſiderent tamquam ius cõmune, dum ſubdunt priuilegia derogare iuri communi, etiam non facta de ipſo mentione.

2 Probari poteſt primò hæc ſententia, quia Conſtitutionibus Papæ, vel Decretalibus epiſtolis in priuilegijs Apoſtolicis non eſt opus vllatenus derogare: & in reſcriptis, & litteris gratiæ ſufficit derogatio generalis. Sed Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio ſunt Conſtitutiones Papæ: ergo illis non eſt opus vt ſupra ſpecialiter derogare.

3 Maior patet quoad primam partem, quia priuilegium eſt lex priuata, & contra ius commune, cap. Priuilegia, 3. diſt. gloſ. 1. in cap. 1. & gloſ. fin. in cap. fin. ſupra de reſcript. & ſic de ſui natura derogat legi, & debet aliquid operari vltra ius cõmune etiamſi non exprimat, cap. In his, de priuil. cap. Abbati, verſ. Quia cum priuilegium, de verbor. ſignificat. gloſ. fin. in cap. fin. de tranſl. Epiſc. & gloſ. in c. Cauſam, in ver. Præcedat, de reſcript. Ac propterea quando Princeps reſcribit per viam priuilegij: non eſſe neceſſariam clauſulam derogatoriam Non obſtante, ſcripſit Hoſtien. in ſumma in tit. de reſcript. §. Quas vires, in 4. col. verſ. Sed poteſt diſtingui, Io. Andr. & Gemin. in cap. vn. de exceſſ. Prælat. lib. 6. Cardin. poſt Lap. in dicta Clem. vnica in 3. quæſt. de cenſib. Mil. in repertor. in ver. Priuilegium, in 3. col. Idem tenet Bald. in l. Item Lapilli, in 2. col. num. 8. verſ. Ego dico, ff. de rer. diuiſ. dicens eo ipſo, quod Princeps vocat ipſum

ſum

ſum priuilegium, & bullatur bulla priuilegiorum,
non eſſe neceſſariam aliam clauſulam, quia ſatis
apparet eum velle infringere ius commune, per
l. Quidam conſulebant, ff. de re iudic. & dictum
Baldi ſequuntur Martin. Lauden. in tract. de pri-
uil. §. 39. & Felin. in cap. Nonnulli, num. 11. verſ.
Fallit ſecundò prędicta regula, de reſcript.
4 Quo verò ad ſecundam partem eiuſdem propo-
ſitionis quamuis reſcriptum contra legem etiam
non habentem clauſulam derogatoriam regulari-
ter non valeat, ſicut pro regula ſupponunt Ioann.
Andr. Gemin. & Anch. in d. cap. vnico, de exceſſ.
Prælat. lib. 6. & Felin. in d. cap. Nonnulli, num. 9.
verſ. Secunda regula: tamen in eis non requiritur
derogatio ſpecialis, ſed ſufficit generalis, non ob-
ſtante aliqua lege in contrariũ, niſi lex eſſet Con-
ciliaris, quia requireretur ſpecialis derogatio. Ita
poſt Archid. quem citat in cap. 1. de Conſt. lib. 6.
tradit Bald. in l. Humanum, num. 1. verſ. Tertiò
nota, C. de legib. Ioan. Andr. in d. cap. vnic. & alij
plures relati à Felin. in d. cap. Nonnulli, num. 10.
verſ. Fallit nouem modis, de reſcript.
5 Minor probatur in cap. Statutum, de elect. lib. 6.
vbi cap. Licet canon, eod. tit. & lib. editum à Gre-
gorio X. in Concilio Lugdunenſi, appellatur ſim-
pliciter ſtatutum Gregorij X. Ad idem eſt text. in
d. cap. Licet canon, vbi canon editus ab Alex. III.
in Concilio Lateranenſi relatus in cap. Cum in
cunctis, de elect. dicitur ſimiliter canon editus
ab Alexandro III. abſque vlla Concilij mentione:
& idem habetur in cap. 4. ſeſſ. 7. Concilij Tridenti-
ni, vbi Conſtitutio, cap. De multa, de præb. quæ
vt patet ex illius inſcriptione edita fuit ab Inno-
centio III. in Concilio generali appellatur Conſti-
tutio Innocentij nulla facta mentione Concilij.
Quinimò quamuis Conſtitutiones ferè vniuerſæ
inſertæ in Clementinis editæ fuerint in generali
Concilio Viennenſi, & nonnullæ ipſarum inſcribã-
tur, Clemens V. in Concilio Viennenſi, & nonnul-
læ, Idem in eodem: tamen pleræque inſcribuntur
ſimpliciter per dictionem, *Idem*: & in ſpecie ſic
inſcribitur Clem. Quia contingit, de relig. domib.
licet in corpore dicatur edita hoc ſacro Concilio
approbante: ergo Conſtitutiones editæ à Papa in
Concilio ſunt ſimpliciter, & abſolutè Conſtitutio-
nes Papæ.
6 Secundò principaliter probatur eadem ſenten-
tia, quia Epiſcopi facultatem non habent diſpen-
ſandi contra Conſtitutiones Conciliares, gloſ. in
cap. Cum dilectus, in ver. In ætate, & ibi Abb. in
3. col. num. 10. de elect. gloſ. in cap. Quiſquis, in
ver. Fiat, eod. tit. Idem Abb. in cap. Significaſti,
in 2. col. eod. & in cap. At ſi clerici, §. De adulte-
rijs, infra hoc tit. Felin. in cap. Nonnulli, num. 3.
de reſcript. Quemadmodum nec legatus, cap. Di-
lectus, il primo, inf. de præb. iuncto cap. 2. de con-
7 ceſſ. præb. Felin. vbi ſupra. Sed contra Conſtitu-
tiones editas à Papa in generali Concilio Epiſcopi
ex vrgenti cauſa poſſunt diſpenſare, vt per Felin. in
cap. 1. num. 5. verſ. Ex quo colligi poteſt, inſr. de
8 ſponſ. & Dec. in cap. 1. nu. 9 de iudic. Ergo Con-
ſtitutiones editæ à Papa in generali Concilio non
cenſentur Conciliares quoad effectum diſpẽſatio-
nis: & conſequenter neque ad effectum deroga-
tionis. Etenim tam impotentia diſpenſandi, quàm
neceſſitas derogandi prouenit ex eo, quia Conci-
lia generalia habent tacitè clauſulam annullatiuã
eorum, quę in contrarium fiunt, Archid. in cap. 1.

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

in verb. Noſcatur, in fin. ibi: vel dic plenius de
Conſt. lib. 6. Bald. in l. Humanum, in 3. not. C. de
legib. Oldrad. conſ. 326. Quod articuli, & conſ. 328.
Ad idem Felin. & poſt alios in d. cap. Nonnulli,
num 2. verſ. Et nota quod omnis Conſtitutio, de
reſcript.
9 Tertiò generalibus Concilijs in contrarijs pri-
uilegijs, & litteris gratię debet ſpecialiter derogari
ob rationem maturitatis, & ponderis, quam in ſe
habere prę ſumuntur Conſtitutiones originatę à
Concilio propter concurſum multarum ſenten-
tiarum in idem cap. De quibus, 20. diſt. & c. Pru-
dentiam, cum ibi not. de off. deleg. Oldrad dicto
10 conſ. 326 num. 1. Dicitur enim Concilium à con,
& cilium, quia ibi omnes congregantur, vt conue-
niant, ſicut cilia oculorum dum clauduntur con-
ueniunt, ſecundum Hugon. & Archid. in cap Ca-
11 nones, nu. 1. 15. diſt. At hæc ratio, vt obſeruat Fe-
lin. in d. c. 1. num. 5. verſ. Ex quo colligi poteſt, de
ſponſ. ceſſat in his, quę à Summo Pontifice propo-
nuntur in Concilio, in quibus non videtur eſſe
tanta maturitas, & libertas ad deliberandum:
tum ob illius reuerentiam, cap. 116. quæſt. 2. ibi:
Humani moris eſt illum vereri, cuius iudicio, &
voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, & c. 1.
8. q. 2. ibi: Voluntatibus obedire reuerentia exi-
gente compellitur: notat Innoc. & Bald. in cap.
12 Quod ſuper his, de maior. & obed. Tum quia di-
ſcrepantibus ſententijs inter Papam, & Cõcilium,
pręualet ſententia Papę, gloſ. in cap. In iſtis, 4. diſt.
in ver. Iudicent, gloſ. in c. Quodcumque, 24. q. 1.
Felin. in cap. 1. num. 1. de Pact. & in cap. 1. nu 14.
in 3. ampl. de Conſt. & dixi latius in d. cap. 1. de
pact.
13 Vltimò pro hac ſententia videtur text. in d. cap.
Nonnulli, de reſcript. vbi ſtatuitur, vt non valeant
reſcripta, quæ à Sede Apoſtolica impetrantur à
partibus contra illam Conſtitutionem de duabus
dietis editã ab Innoc. III. in generali Cõcilio, niſi
eiuſdem Conſtitutionis fecerint expreſſam men-
tionem. Hæc enim clauſula eſſet ſuperflua ſi Con-
ſtitutio ex hoc ipſo quod edita eſſet in Concilio
generali, haberet clauſulam derogatoriam ad cõ-
trarias futuras diſpoſitiones. Atque ita hunc tex-
tum licet ad alium effectũ, expendit ibi Felin. ſub
num. 31. verſ. Tertiò, quod ſi illud eſſet verum.
Sed his nõ obſtantibus adhæreo contrariæ opi-
nioni ex fundamentis infraſcriptis.
14 Et primò quia Conſtitutionibus Concilij gene-
ralis in contrarijs reſcriptis, & priuilegijs Apoſto-
licis debet expreſsè, & ſpecialiter derogari, alio-
quin non valent, text. eſt hic, vbi notat gloſ. in
ver. Nulla mentio, & fuit ſententia Archid. in d.
cap. 1. de Conſt. lib. 6. in ver. Noſcatur, ſub num. 2.
quem ibi ſequuntur Io. Mon. Ioan. Andr. Gemin.
Anch. & alij communiter, imò totus mundus, vt
inquit Felin. in d. cap. Nonnulli, nu. 3. de reſcript.
Non quidem ex defectu poteſtatis, ſed voluntatis,
vt notat Gemin. in d. c. 1. in 6. col. verſ. Ego credo,
Oldrad. conſ. 326. num. 4. & conſ. 328. num. 1. Fe-
lin. in d. cap. Nonnulli, num. 5. in 6. ampliat. & ibi
15 latius ſcripſi n. 34. & 44. Sed Conſtitutiones editæ
à Papa in Concilio dicuntur Conſtitutiones Con-
cilij generalis: ergo illis debet expreſsè, & ſpe-
cialiter derogari.
Probatur minor per text. in cap. Innotuit, de
elect. in illis verbis: [Canon Lateranenſis Concilij
ab Alexandro Prædeceſſore noſtro editus,] quæ

oſtendunt Canonem editum à Papa in Concilio appellari Canonem Concilij. Idem apertius probatur in cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo, eodem tit. vbi Conſtitutio edita ab Innoc. III. in Concilio generali cap. 24. de qua in cap. Quia propter de elect. appellatur ſtatutum generalis Concilij nulla facta mentione Pontificis, vt ibi: Statutum generalis Concilij, id eſt d. cap. Quia propter ſecundum expoſitionem gloſ. & Doct. Ad idem ſunt text. in cap. Quamquam, & in cap. Si cui, eod. tit. lib. 6. cum concord. Quinimò Conſtitutio Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. tribuitur ſimpliciter Clemēti V. abſque mentione Concilij, vt patet in illius ſuprascriptione; & in corpore ſimiliter de Concilio nulla fit mentio & nihilominus quia fuit edita in Cōcilio Viennenſi, Tridentina Synodus illam innouat & ſimpliciter appellat Conſtitutionem Concilij abſque vlla Pontificis mentione in c. 4. ſeſſ. 22. ibi: Iuxta Conſtitutionem Concilij Viennenſis, quę incipit, Vt ij, & eodem modo appellat Clem. Quia contingit, de relig. domib. in cap. vlt. ſeſſ. 7. & in cap. 8. ſeſſ. 25. Et propterea Hoſtien. in cap. Cum laicis, de reb. eccl. non alien. dicit illud capitulum eſſe Concilium generale, & ideo obſeruandum ſicut euangelium, iuxta cap. Sicut, 15. diſt. & tamen fuit editum ab Innoc. III. Sacri approbatione Cōcilij, vt illic patet in fine.

16 Secundò pro hac ſententia videtur tex. ni fallor, irrefragabilis in cap. Eam te, de ætat. & qualit. vbi inhibetur, vt etiam litterarum Apoſtolicarum obtentu ad regimen eccleſiarum non inſtituantur, niſi habentes qualitates à Concilio requiſitas. Pōdero enim primo verbum, *Concilio*, quod ſecundum gloſſ. & DD. refertur ad Conſtitutionem, cap. Cum in cunctis, de elect. quæ edita fuit ab Alexandro III. in Concilio Lateranenſi, vt conſtat ex illius inſcriptione, & tamen idem Alexander illius conditor in d. cap. Eam te, illam appellat ſimpliciter Concilium. Deinde, & fortius pondero verba illa, litterarum noſtrarum obtentu, quæ clarè oſtendunt non valere litteras Apoſtolicas contra Concilium, vt ex eo textu Doctores communiter colligunt. Ergo ſi pro Concilio intelligitur ibi Decretal. Cum in cunctis, quę edita fuit à Papa in Concilio, vt ſupra proximè dictum eſt, neceſſariò ſequitur, vt litteræ Apoſtolicæ non valeant contra Conſtitutionem editam à Summo Pontifice in Concilio: intellige niſi Concilio fuerit ſpecialiter derogatum, iuxta text. in d. c. Nonnulli, & ibi Felin. n. 2. de reſcript. in c. fin. eod. tit. lib. 6. & in cap. vnico vbi Ioan. Andr. Gemin. & DD. de exceſſ. Pręlat. eod. lib. Non enim negatur potentia derogandi, vt inquit Gemin. in c. 1. col. 6. verſ. Ego credo, de Conſt. lib. 6.

17 Tertiò probatur hæc ſententia, quia pręſentia Romani Pontificis non minuit, ſed auget robur, & authoritatem decretis, quæ fiunt in generali Concilio, arg. c. Significaſti, de elect. Maioris enim authoritatis ſunt Conſtitutiones Papæ cum Concilio, quàm Conſtitutiones ſolius Concilij, vt not. in cap. Cum dilectus, eod. tit. & patet ex traditis per Abbatem in cap. 1. in vlt. not. ſupra de pact. & per Felin. in cap. 1. n. 4. verſ. Et ideo Dominus Abbas, infra de ſponſ. Ergo ſi decretis à ſolo Concilio editis oportet ſpecialiter derogare, vt oſtenſum eſt ſupra, multo magis derogari debet decretis editis à Papa, & Concilio ſimul, facit text. in cap. Medicamentum, de pœnit. diſt. 1. & in c. 1. ſupra de Treug. & pace, & quod notat Alex. conſ. 145. aliàs vlt. n. 4. in fin. & num. 5. lib. 6. vbi quauis ſolus pupillus, vel ſolus tutor non poſſit compromittere validè, tamē hoc non procedit ſi compromiſſum fiat ab vtroq; quia magis operatur actus amborum, quàm alterius, alioquin inducta ad maiorem firmitatem actus operarentur eius infirmationem, contra regul. l. Legata inutiliter, ff. de adimen. legat. & notata per eumdem Alex. conſ. 79. num. 8. verſ. Circa ſeptimum, lib. 1.

18 Poſtremò tenet hanc ſententiam Oldrad. d. conſil. 326 Quod articuli, vbi latè conſuluit nullam eſſe collationem Apoſtolicam de dignitate eccleſiæ Rothomagenſis factam pupillo coram Papa exiſtenti contra, cap. Cum in cunctis, de elect. editum ab Alex. III. in Concilio Lateranenſi, & contra cap. Nihil, §. Epiſcopi, eod. & cap. Graue, de pręb. edita, ab Innocen. III. in generali Concilio, cum in litteris non fuiſſet eiſdem Conſtitutionibus expreſsè derogatum, quia inquit cum per ſacra Concilia fuerit introductum, vt perſonatus, & dignitates eccleſiaſticis perſonis talem defectum patientibus non conferantur, vt in prędictis iuribus, non ſufficit proponi Papam etiam ſcienter feciſſe contra Concilia, niſi in litteris gratiæ contineatur expreſsè, quod id facit non obſtantibus Concilijs prędictis: & paulo poſt ſubnectit rationem, quia pręſumi non poteſt, vt Dominus Papa iuri nedum publico, ſed quaſi diuino cum ſolemnitate, videlicet in ſacris generalibus Concilijs promulgato, ſub tali taciturnitate voluerit derogare. Sentit ergo Oldrad. Conſtitutiones editas à Pontificibus Maximis in Generalibus Concilijs, cenſeri Conciliares ad effectum derogationis, licet non tangat in indiuiduo punctum, quod editę fuerint non immediatè à Concilio, ſed à Papa in Concilio. Idem tenet Ioan. de Anan. conſ. 95. Viſis, & diligenter conſideratis, vbi reſpondit non valere reſcriptum habilitans ſpurium, & inceſtuoſum ad ſucceſſionem, niſi faciat expreſſam mentionem Conſtitutionis editę ad Innocent. III. in generali Concilio, de qua in c. Cum inhibitio de cland. deſponſ. & cum eo tranſit Felin. in d. c. Nonnulli, num. 3. verſ. Et propter dictum, dereſcr. Et eodem modo Rota Romana ſæ-
19 pius decidit priuilegium exemptionis à decimis prędialibus non valere, niſi facta fuerit expreſſa mentio Concilij generalis, id eſt Conſtitutionis, cap. Nuper, de decim. editæ ab Innoc. in generali Concilio, vt deciſ. 122. par. 1. diuerſ. & apud Cardin. Seraph. deciſ. 1380. num. 3. Et propterea cum Religioſi Societatis Ieſu obtinuiſſent à Paulo III. & Pio IV. indultum exemptionis à decimis etiam prædialibus, & Præpoſitus generalis dubitaret litteras Apoſtolicas de ſubreptionis, ac nullitatis vitio notari poſſe, eo quod in eis facta non eſſet expreſſa, & ſpecifica mentio de Conſtitutione Innocentij Papæ III. in Concilio generali ſuper decimis edita, quę incipit Nuper, Gregorius XIII. eidem ſocietati conceſſit, vt prædictę litteræ valecent perinde ac ſi in illis de Conſtitutione Innocētij Prędeceſſoris, & ſeu Concilij generalis huiuſmodi ſpecifica, & expreſſa mentio facta, eique ſpecialiter, & expreſsè derogatum fuiſſet, vt patet in Conſtitutione quæ incipit, Paſtoralis officij edita die 1. Ianuarij 1578. in Bullar. tom. 2. pag. 421.

20 Et in indiuiduo Conſtitutionem editam à Papa approbante Concilio ad effectum derogationis

eſſe

eſſe habendam pro Conciliari, reſpondit Gemin. conſ. 44. Dominus noſter Papa Martinus, n. 3. vbi ſic ait. [An Papa, qui non intendit tollere Conſtitutiones Concilij Conſtantienſis, nec contra illas facere, dicatur contra; facere ſi concedit nouam exemptionem non ſeruata forma illius Conſtitutionis, & dico quod Papa non debet facere contra Conſtitutiones Concilij; nam prima pars illius Conſtitutionis quę continet reuocationem exemptionum, fuit facta per Papam ſacro approbante Concilio, vt ibi patet circa fin. verſ. Sacro, &c. Vnde reſpectu iſtius partis dici debet Conciliaris; quia omnia noſtra facimus, quibus authoritatem impartimur, cap. Si Apoſtolicæ, & cap. Si Eum, de pręb. lib. 6. & l. 1. C. de veter. iur. enucl.] Hęc Gemin.

Nec contrarium tenet Io. Mon. in cap. Vbi periculum. num. 2. in verb. Concilio, de elect. Non enim dicit hæc verba, *Sacro approbante Concilio*, non probare Conſtitutionem fuiſſe editam in Concilio, prout illum referunt Gemin. ibi in fine verſ. Quęro vltimo an hæc Conſtitutio fuerit edita in Concilio, & Felin. in cap. 1. nu. 7. in fin. verſ. Et vnum nota, de ſponſ. Etenim verba Io. Mon. hæc ſunt: [Gregorius conſenſum Cardinalium in hoc caſu non habuit, ſed approbationem Prælatorum exiſtentium in Concilio requiſiuit, & habuit.] & ita fideliter eum refert Io. Andr. num. 2. in ver. Approbante. Qui amplius miratur de Guil. qui dixit prædictam Conſtitutionem, Vbi periculum, cap. Licet, extra eod. & cap. Si Canonici, de off. ordin. lib. 6. edita fuiſſe per Concilium. Quia licet de vltimo poſſit verum dicere, cum non habeat illa verba, *approbante Concilio*, tamen de alijs non. Itaque Io. Mon. & Ioan. Andr. tantummodo ſentiunt Conſtitutionem editam approbante Concilio non cenſeri editam à Concilio, quod & nos affirmamus; quia hoc caſu Conſtitutio editur nomine Papę, non autem Concilij. Sed non dicunt Conſtitutionem non eſſe editam in Concilio, quia contrarium apparet ex eodem met, c. Vbi periculi. Quod etſi fuerit editum Concilio approbante, tamen inſcribitur, Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenſi. Et eodem modo inſcribuntur, cap. Cum Laicis, de reb. eccl. non alien. c. Antiqua, de priuil. cap. Sacro approbante Concilio, de ſent. excomm. & alia complura. Idemque apertius conuincitur ex Concilio Tridentino, cap. vlt. ſeſſ. 7. & c. 8. ſeſſ. 25. vbi Clem. Quia contingit, de relig. domib. edita hoc Sacro Concilio approbante, appellatur ſimpliciter Conſtitutio Concilij, ibi: Conſtitutionis Concilij Viennenſis, quę incipit. Quia contingit. Vndè meritò Hoſtien. dicit d. c. Cum laicis, eſſe Concilium generale, vt dictum eſt ſupra, num. 15. verſ. Et propterea Hoſt.

21 Nec obſtant fundamenta in contrarium adducta. Ad primum enim reſpondetur declarando maiorem propoſitionem. Quod enim dicitur Cõſtitutionibus Apoſtolicis nullatenus eſſe derogandum in contrarijs priuilegijs, & in reſcriptis ſufficere generalem derogationem, procedit ſi Conſtitutiones ſint ſolius Papæ vt ſunt Epiſtolæ Decretales, & extrauagantes, vt per Gemin. d. conſ. 44. num. 3. Et ita procedunt iura, & authoritates in contrarium adductæ. At Conſtitutiones editæ à Papa in Concilio non ſunt Conſtitutiones; ſolius Papæ, ſed Papæ, & Concilij ſimul. Et quamuis ſæpe appellentur ſimpliciter Conſtitutiones Papæ, vt in iuribus citatis, num. 5. hoc tamen procedit ſolum reſpectu denominationis: fateor enim Conſtitutiones in Concilio, cui Papa præſidet, nomine Papę edendas eſſe, & ab eo tamquam digniori, & principaliori eſſe denominandas, niſi ipſe ea humilitate conſentiat, vt tribuantur Concilio, vt dixi latè in cap. 1. ſupra de Pact. Sed hinc non ſequitur, quin ſint Conſtitutiones Conciliares, quia ad hoc ſatis eſt vt in illarum editione Concilium quoque cõcurrat quoquo modo ſiue præſtando authoritatem, ſiue approbationem, ſiue conſenſum, ſiue conſilium, ſecundum ea quæ ſcripſi in d. cap. 1. in princ. & patet ex dictis ſupra n. 15. & ſeqq.

22 Ad ſecundum reſpondetur negando Epiſcopos poſſe diſpenſare contra Conſtitutiones editas à Summo Pontifice in Concilio generali. Contrarium enim colligitur ex Clemen. Ne Romani de elect. vbi reprobatur opinio, quæ adſtruebat cœtum Cardinalium poſſe diſpenſare contra Conſtitutionem editam à Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi. Et ita tenet gloſ. in Clem. 1. in ver. Eligatur, eod. tit. per quam Abb. affirmat Epiſcopum non diſpenſare contra Concilium, id eſt contra Cõſtitutionem editam à Papa in Concilio, de qua text. loquitur, & per hęc Felin. dicit ſe non audere primam opinionem firmare in d. cap. 1. num. 5. verſ. Sed in contrarium, de ſponſal. Addo text. ad quem ſi Felin. aduertiſſet à priori ſententia liberius diſceſſiſſet, text, inquam, In Extrauag. Sancta Romana Io. XXII. de relig. domib. Ibi enim expreſsè deciditur Epiſcopos non poſſe diſpenſare contra Concilium, vt in verſ. Quidam autem, ibi: Quos nec eis (id eſt Epiſcopis) vel eorum Superioribus concedere licuit contra formam Concilij generalis, & tamen pro Concilio generali intelligit Conſtitutionem, cap. Ne nimia, ſupra tit. proximo quæ non fuit edita immediatè à Concilio ſed ab Innoc. III. in Concilio generali, vt ex illius inſcriptione apparet.

23 Hinc etiam S. Congregatio Concilij declarauit Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum ſibi ſubdito vero Bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia, cùm hoc aduerſetur generali Concilio Lugdunenſi, vt in cap. vnico, de Bigam. lib. 6. & tamen nec illa Conſtitutio emanauit à Concilio immediatè, ſed edita fuit in Concilio à Gregorio X. vt pariter conſtat ex illius ſuprascriptione.

An autem magna ex cauſa Epiſcopi poſſint diſpenſare contra generale Concilium, non eſt præſentis indaginis, ſed dixi in c. fin. n. 3. & n. 11. vſque in fi. ſupra de fil. presbyt.

24 Ad tertium reſpondetur imo præſentiam Romani Pontificis in Concilio nullo modo minuere omnimodam libertatem, quam Epiſcopi habent proferendi ſententiam, & ex actis Conciliorum conſtat etiam eo pręſente articulos fuiſſe ſumma cum maturitate, & deliberatione diſcuſſos; Et Epiſcopos quotieſcumque oportuit, aut libuit libere contradixiſſe. Et in ſpecie refert Io. Andr. in cap. Inter cætera, num. 13. de off. ordin. ſe pluries clamaſſe in tantum quod factus fuit ſermo in Concilio Viennenſi, vt Curia Romana reciperet vigeſimam reddituum Clericorum totius orbis ad ſuſtentationem Papæ, & Cardinalium, & nihil exigi, vel recipi poſſet pro ſeruitijs Prælatorum, quos promouet, exceptis taxatis ſalarijs laborantium, puta ſcriptorum, & ſimilium, & tunc prouideret Legatis, & Nuncijs, quos mittit, de prædicta quo-

ta, & abſtineret ab exactione fructuum primi anni, exactionibus decimarum, & ſimilibus, quæ tunc pullulabant: Sed prælati exiſtentes in Concilio deliberauerunt non facere. Et ſubijcit rationem, quæ multum adſtruit libertatem Patrum in Concilio, quam tamen conſultò omittimus. Dictum Io. Andr. refert, & valde exaggerat Card. ibi circa med. Abb. num. 3. & Bellam. ad fin. In Concilio item Florentino, in quo præſedit Eugenius IV. apparent ingentes Græcorum contradictiones; & tamen inter cætera agebatur de articulo, quo nihil magis intererat Eugenij. Nam ex erroribus Græcorum vnus erat præcipuus, quod Eccleſia orientalis, & Conſtantinopolitana non eſſet ſub Eccleſia Romana, nec Patriarcha Conſtantinopolitanus eſſet inferior Romano Pontifice, & idipſum conſtat ex hiſtoria, & Actis Concilij Conſtantienſis, in quo præſedit Martinus V. & in Concilio Lateranẽſi nouiſſimo in præcipuo articulo abrogationis pragmaticæ ſanctionis, quam Leo X. meritò vrgebat, eo quod Romani Pontificia libertati, & authoritati enormiter detraheret, non defuit, qui cõtradiceret, vt patet ſeſſ. 11. tom. 9. Concil. pag. 154. col. 1. littera F. Quę multo magis vendicant ſibi locum ſtante antiqua, licet irrationabili, & erronea altercatione de Primatu, & Superioritate inter Papam, & Concilium, circa quam Platina in vita Io. XXIII. relatus à Felin in cap. Nonnulli, n. 3. verſ. Sed pro maioritate Papæ, de reſcript. dicit fuiſſe deciſum in Concilio Conſtantienſi Conciliũ generale legitimè congregatum habere ſtatim poteſtatem à Chriſto, quo fundamento conceſſo, aſſerebant Summum Pontificem eidem ſubijci. Quãuis hoc decretum nullum, atque irritum fuerit ex defectu poteſtatis, vt dixi in cap. Significaſti, ſupra de elect. vbi etiam retuli deciſionem, cuius meminit Platina, & Felin. locis citatis.

25 Nec refert, quod in varietate opinionum præualeat ſententia Romani Pontificis. Nam ſi Pontifex, decernat contradicente Concilio, decretum illud erit quidem validum, vt patet ex dictis, num. 12. Sed non erit Conciliare; & ideo non erit opus illi ſpecialiter derogare in contrarijs priuilegijs, & litteris gratię, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in primo argumento contrario, num. 1. Quod ſi Concilium tamdem conſentiat Pontifici, iam conſtitutio erit quidem Conciliaris, ſed potius edita cum maiori deliberatione propter conflictum opinionum, arg. l. fin. §. mixta, ff. de muner. & honor. & extrau. Quia nonnunquã, Io. XXII. verſ. Nos autem attendentes, de ver. ſignif. cum concord. de quibus, ibi per gloſ. in verb. Aperitur, & in verb. Diſputare, & conſequenter illi multò magis erit derogandum, quàm ſi à Concilio tantum edita fuiſſet.

26 Ad vltimum reſpondetur clauſulam derogatoriam in d. c. Nonnulli, de reſcr. fuiſſe appoſitam ad abundantiorem cautelam: non enim eſt nouum in iure, vt aliquando exprimantur ea, quæ tacitè inſunt ad maiorem declarationem, vt eſt text. in cap. Quamquam, 23. diſt. & notat Calder. conſ. 221. nu. 2. verſ. Ad idem facit, aliás 1. de Cler. non reſid. Ideoque inculcatio verborum admittitur etiam ſuperflua ad tollendam ſophiſticam malignorum interpretationem, ſecundum Iaſon. in l.
27 Eum qui ita, §. Te, & Titium, num. 4. verſ. Sed aduerte, ff. de verb. obligat. Pręſertim verò quia, quamuis opinio illa, quod Concilia generalia tacitè habeant clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, in ſe vera ſit, & ferè ab omnibus recepta, tamen in contrarium videtur ſtare authoritas Innocentij in d. c. pen. in eodem; eiuſque ſententiam veriorem putat Felin. in d. c. Nonnulli, ſub num. 3 verſ. Sed non videtur verum, de reſcr. Vnde inutilis non fuit expreſſio illius clauſulę ad euitandas Doctorum controuerſias. Et propterea ex ſtylo in priuilegijs, & reſcriptis prædictę Conſtitutioni de duabus dietis ſemper conſueuit ſpecialiter derogari. Poſt hæc reperi Dominos de Rota in cauſa Vlabonen. Decimarum, 5. Nouembris 1574. coram Robuſterio diſputaſſe ex profeſſo hunc articulum an Conſtitutio, c. Nuper, de decim. edita ab Innocentio III. in generali Concilio dicatur Papalis, vel Conciliaris ad effectum, vt requiratur derogatio; & re maturè diſcuſſa reſoluiſſe Dominos eſſe Conciliarem ad effectum prædictum, & non fuerunt ferè ex fundamentis, quę ſuperius tetigimus, vt videre eſt deciſ. 123. par. 1. diuerſ.

De Iure patronatus.

Cap. Perlatum.

SVMMARIVM.

1 *OB patronorum diſcordiam ceſſat eccleſia à Diuinis, tolluntur inde reliquiæ, & oſtia clauduntur.*
2 *Ius patronatus inter hæredes diuidi non poteſt.*
Declaratur, vt n. 3. & ſeqq.
3 *Patroni inter ſe conuenire non poſſunt, vt vnus habeat patronatum in vna parte eccleſiæ, alius in alia.*
4 *Nec fructus, & poſſeſſiones eccleſiæ poſſunt inter ſe diuidere.*
5 *Poſſunt tamen inter ſe paciſci de Rectore alternis vicibus præſentando.*
6 *Etiam ſine conſenſu Epiſcopi.*
7 *Item ſi habeant plures patronatus conuenire poſſunt vt vnus præſentet in vna eccleſia, & alius in alia.*
8 *Ius patronatus eſt indiuiduum, & eſt in ſolidum penes vnumquemque hæredem.*
9 *Etiamſi ex diuerſis, & inæqualibus partibus ſint hæredes.*
10 *Incorporalia diuidi non poſſunt.*
11 *Ius patronatus alicubi ex conſuetudine diuiditur per vncias.*
12 *Ius patronatus eſt tranſitorium etiam ad extraneos hæredes.*
13 *Non tantum maſculos, ſed etiam fœminas.*
14 *Licet fuerit inſtitutum per modum maioratus.*
15 *Iuſpatronatus gẽtilitium an extincta familia tranſeat ad extraneos hæredes, & num. ſeqq. vſque in fin.*
16 *Ius patronatus conceſſum filijs videtur denegatum extraneis hanc qualitatem non habentibus.*
Contrarium, n. 29.
Declaratur, n. 23. & n. 26.
17 *Relictum filijs maſculis, in eorum defectum nõ tranſit ad fœminas, ſed eccleſia remanet libera.*
Contrarium, n. 19.

De-

Declaratur, n. 23. & 26.
18 *Conceſſum Vniuerſitati non poteſt transferri in eos, qui ſunt extra vniuerſitatem, & n. 27.*
19 *Prouiſio hominis regulariter non tollit prouiſionem iuris communis in eodem caſu.*
20 *Caſus omiſſus in fideicommiſſo relinquitur depoſitioni iuris communis.*
21 *Prouiſio legis quotieſcunque facta eſt in defectum prouiſionis hominis, tunc ſilet lex vbi loquitur homo.*
22 *Prouiſio hominis non facit ceſſare prouiſionem legis etiam ſpecialis, & extraordinaria, quando concurrunt circa diuerſa.*
23 *Ius patronatus reſeruatum illis de familia taxatiuè, ad extraneos hæredes non tranſit.*
24 *Patronus in fundatione eccleſia poteſt remittere ius patronatus in totum aut pro parte, prout ei libuerit.*
25 *Ius patronatus conceſſum illis de familia ſine taxatione, in eorum defectum tranſit ad hæredes extraneos, non ex prouiſione hominis, ſed ex prouiſione legis.*

1 PERLATVM. Propter diſcordiam pa-
tronorum ceſſat eccleſia à diuinis, tollun-
tur inde reliquiæ, & oſtia clauduntur. Hoc
dicit cum cap. ſeq. ſecundum Ioan. Andr.
Butr. Cardin. Anchar. & Imol. Sed per ſe ſic ſum-
mari poteſt. Ius patronatus eſt indiuiduum inter
hæredes patroni; & ſi ob eorum ſimultates Re-
ctor eccleſiæ non poſſit ſuo officio fungi, & aliter
eccleſiæ prouideri nequeat, ceſſādum eſt à diuinis,
donec patroni ad concordiam redeant. Diuiditur
vt per Ioan. Andr. & de intellectu huius capit. Pa-
tronis diſcordantibus vide plenam gloſſam in cap.
Si plures, in verb. Auferri, 16. q. 7.
2 Nota primò ex principio textus ius patrona-
tus inter hæredes diuidi non poſſe. Quod tripliei-
ter poteſt intelligi ſecundum Io. Andr. hic num. 2.
3 Butr. num. 5. & Abb. num. 6. Primò ſcilicet, vt pa-
troni inter ſe conuenire non poſſint, vt vnus ha-
beat patronatum in vna parte eccleſiæ, alius in
alia: & hūc intellectum poſuit Vincentius, & ma-
gis conſonat antiquæ, quæ ſic ſe habet: [Relatum
eſt ad ſanctam Synodum, quod inter hæredes etiā
eccleſiæ in rebus proprijs conſtitutæ diuidantur, &
tanta per eandem diuiſionem ſimultas oriatur, vt
de altari tres partes fiant, & ſingulæ partes ſingu-
los habeant Presbyteros; quod ſine diſcordia, &
ſimultate nullo modo fieri poteſt; vnde nobis vi-
ſum eſt, quod huiuſmodi eccleſiæ inter hæredes di-
uidi non debeant. Refertur ab Anton. Auguſtin.
4 in prim. collect. decretal. lib. 3. tit. 33. c. 1. Secundò
poteſt intelligi, vt fructus, & poſſeſſiones eccleſiæ
nequeant patroni inter ſe diuidere: & hic intelle-
ctus fuit Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. Tertiò in-
telligi poteſt, vt ipſummet ius patronatus diuidi nō
poſſit inter hæredes, prout intellexit Hoſt. & qui-
libet intellectus eſt in ſe bonus, ſecundum Abb. d.
num. 6.
5 Cæterum hoc intelligas quoad ſubſtantiam iu-
ris patronatus, nō autem quoad eius pertinentias:
nam patroni bene poſſunt inter ſe paciſci de Re-
ctore ab eis alternis vicibus præſentando: argum.
l. Quoties, ff. de vſufruct. & l. Via, in fin. ff. de ſer-
uit. & hic tenent gloſ. 1. Tancred. Vincentius, Phi-
lipp. & Goffred. Licet Innocentius in hoc vacilla-
uerit: aliquando enim abſolutè improbauit huiuſ-
modi cōuentionem in iuribus eccleſiæ, vt hic n. 1.
6 verſ. Hoc tamen nobis non placet: aliàs verò exi-
ſtimauit patronos poſſe ſic conuenire, de conſenſu
tamen Diœceſani, & non aliàs, vt in cap. Quæri-
moniam poſt princ. in ver. Et viciſſitudines, infra
eodem. Sed hodie prima opinio gloſſæ eſt appro-
bata, & vtraque opinio Innocentij reprobata in
Clement. 2. verſ. Et vt facilius, de iurepatr. vt ibi
notat gloſ. in ver. Et vt.
7 Quod ſi patroni habeant plures patronatus, eo-
dem modo poſſunt ad inuicem conuenire, vt vnus
præſentet in vna eccleſia, & alius in alia, vt ſic quē-
admodum permittitur diuiſio ratione temporis
in præſentando alternis vicibus, ita & ratione loci
ſecundum Anton. de Butr. hic num. 5. & Abb. n. 6
verſ. Et ſi habent.
8 At verò ipſum ius patronatus eſt indiuiduum, vt
hic patet, & eſt in ſolidum penes vnumquemque
hæredum; & hoc ideo eſt, quia cum ſit res ſim-
plex, & indiuiſibilis, peruenit ad quemlibet hære-
9 dum in ſolidum, etiamſi ex diuerſis, & inæqualibus
partibus ſint hæredes, arg. l. Via, ff. de ſeruit. l. Si
ſepulcrum, C. de relig. & ſumpt. funer. l. 1. §. Si vſu-
fructus, ff. ad l. Falcid. & l. Vſus, ff. de vſu, & ha-
bitat.
10 Incorporalia enim diuidi non poſſunt, cap. Ni-
hil, 7. q. 1. & ita hic firmant gloſ. prima Innocen.
num. 1. Hoſt. in princip. & num. 1. & Abb. num. 7.
dicens hanc opinionem tenere communiter Do-
ctores.
11 Goffredus tamen refert in quibuſdam locis, ſi-
cut Neapoli, ius patronatus diuidi per vnicas; & aſ-
ſerit illam conſuetudinē poſſe excuſari, quaſi eiuſ-
modi diuiſiones non fiant reſpectu iurispatrona-
tus, ſed reſpectu patronorum, ſecundum quas hæ-
redes ſucceſſerunt patrono vni, vel pluribus, & non
reſpectu portionum, quas contulerunt eccleſiam
conſtruendo, vel dotando; & poteſt eſſe aliqua vti-
litas harum diuiſionum, vt eccleſia in alendo, &
in honoribus magis teneatur ei, à quo plus rece-
pit: ſed actus præſentandi communis erit omni-
bus, & cum his dictis Goffred. tranſit hic ſimpli-
citer Io. Andr. n. 10.
12 Secundò, nota ibi, *Inter hæredes patroni*, Ius
patronatus eſſe tranſitorium ad quoſcumque hæ-
redes, & ſic etiam ad extraneos, cum hæc littera
de hæredibus indiſtinctè loquatur, Abb. hic nu. 2.
gloſ. vnic. in cap. Conſiderandum, 16. q. 7. Cardin.
in Clem. fin. in 6. qu. & ibi etiam Anchar. num. 7.
& Imol. num. 15. de iurepatr. Aretinus in cap. Si-
gnificauit, col. 3. de teſtib. Couarr. alios referens
var. reſol. lib. 2. cap. 18. num. 6. Card. Seraph. de-
ciſ. 364. n. 3.
13 Quinimò nō tantum tranſit in hæredes maſcu-
los, ſed etiam in fœminas. Iura enim in hac mate-
ria iurispatronatus inter maſculum, & fœminam
non diſtinguunt Imola poſt Paulum de Leazer. in
dicta Clem. final. num. 15. verſ. Idem dicit Paulus,
Abb. hic num. 3. & conſ. 54. Videtur primò, nu. 4.
verſ. Nec eſt diſtinguendum, lib. 1. Rocch. de Curt.
in tract. de iurepatr. in verb. Competens, num. 1.
& in verb. Ipſe velis, quæſt. 6. Lambertin. in eod.
tract. 2. par. lib. 1. in ſecunda quæſtione principal.
14 art. 14. Facit cap. fin. ſupra de conceſſ. præben. &
cap. Ex litteris, infra eod. etiamſi ius patronatus
fuerit inſtitutum per modum maioratus, ita vt de-
ueniat ad vnum tantum, ſcilicet maiorem natu,
ſeu primogenitum: nam nihilominus ſuccedunt
fœmi-

fœminæ, niſi expreſſè ſint excluſæ, Couar. practic. queſtion. cap. 38. num. 13. Molin. de Hiſpan. primogen. lib. 1. cap. 1. num. 26. & 27. & lib. 3. cap. 6. num. 41. & cap. 7. nu. 59. Nicol. Garz. de benefic. par. 5. cap 9. n. 145.

15 QVAERO an iuſpatronatus gentilitium, id eſt reſeruatum illis de familia, & agnatione fundatoris, extincta agnatione ſit tranſitorium ad extraneos hęredes.

16 Ad partem negatiuã inducitur auctoritas Baldi conſ. 400. circa primum, num. 5. & 2. vol. 2. Vbi conſuluit ius patronatus conceſſum filijs poſt eorũ obitum non tranſire ad extraneos hęredes, ea pręcipuè motus ratione, quod cum ius patronatus fuerit à fundatore conceſſum filijs, videtur denegatum extraneis hanc qualitatẽ non habentibus, arg. l. Cum Prætor, ff. de iudic. & in authent. de non alien. §. Emphyteoſim. Et in iiſdem ferè terminis Gemin. conſ. 45. Deſcendo per ordinem, n. 70. in 3. dubio reſpondit ius patronatus relictum filijs maſculis, in eorum defectum non tranſire ad fœminas, ſed extingui, & eccleſiam remanere liberam. Nempe quia expreſſio maſculorum cenſetur facta ad excluſionem fœminarum; ergo eodem modo expreſſio illorum de familia hoc caſu cenſetur facta ad excluſionem aliorum hanc qualitatem non habentium. Ad idem facit Card. conſ. 48. Quidam nobiles, num. 5. & Rocch. de Curt. in tract. de iurepatr. in verb. Ipſe velis, q. 33. in fin.

18 Et confirmatur exemplo iuris patronatus conceſſi vniuerſitati, quod non poteſt transferri in eos, qui ſunt extra vniuerſitatem, Lambertin. in tract. huius titul. par. 1. lib. 5. in 2. quæſt. princip. art. 9. n. 12.

19 Ad contrarium ſic arguitur. Prouiſio hominis regulariter non tollit prouiſionem iuris communis in eodem caſu, l. Si cum dotem, in princ. & ibi Bart. col. 5. in fin. ff. ſol. matrim. l. Extraneus, ff. de condict. ob cauſ. l. 4. §. Si ex coniunctione, ibi t Cum acceſſerit aliquid rei iudicatæ, non videtur à re iudicata receſſum, ff. de re iudicat. Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de locat. §. Nunc aliqua vers. 35. cum alijs allegatis per Ant. Gabr. commun. concluſ. de reg. iuris concl. 8 n. 4. Sed ius patronatus ex prouiſione iuris communis eſt tranſitorium ad extraneos hæredes, vt hic patet, & notat Io. Andr. in cap. Cum ſæculum, nu. 6. infr. eod. & dictum eſt ſupra in 2. notab. num. 22. Ergo prouiſio hominis in reſeruãdo ius patronatus illis de familia non tollit, quin illis deficientibus ex prouiſione legis ad extraneos hæredes tranſeat. Quo potiſſimum fundamento pro hac parte plenè conſuluit Petr. de Anchar. conſ. 81. Prima facie videretur, per totum, & ante eum Calderin. conſ. 4. Titius habens, de iure patronatus: vbi ſimiliter eſt caſus, & ſequuntur Rocch. de Curt. in tract. huius tituli, in verb. Competens, nu. 2. verſ. Et præmiſſam, dicens ſe non reperiſſe aliquem tenentem cõtrarium Curt. iunior conſ. 257. num. 2. & conſ. 323. num. 2. lib. 3. Pariſ. conſ. 48. num. 52. & 21. lib. 4. Dec. conſ. 149. num. 2. Caſſad. deciſ. 5. num. 3. de iurepatr. & hanc opinionem Ancharani eſſe communem, & veram magiſtraliter deducunt DD. de Rota coram Robuſterio in cauſa Cremonen. iuriſpatronatus, deciſ. 385. per totam, parte prima diuerſ.

20 Facit etiam pro hac parte, quod quando in fideicommiſſo aliquis caſus eſt omiſſus, relinquitur diſpoſitioni iuris communis, l. Commodiſſimè ff. de liber. & poſth. & d. l. Si cum dotem, ff. ſolut. matrim. Sed caſus deficientia familiæ fuit à teſtatore omiſſus; ergo iuris communis diſpoſitioni eſt relinquendus, quo cautum eſt, vt ius patronatus tranſeat ad extraneos hæredes. Sic enim prouiſio hominis conuenit cum prouiſione legis, & vtraq; ſeruatur in ſuo caſu, videlicet prouiſio hominis quandiu ſuperſtes erit aliquis de familia; prouiſio
21 autem legis vbi familia defecerit. Quotieſcumque autem prouiſio legis facta eſt in defectum prouiſionis hominis, tũc ſilet lex, vbi loquitur homo; ſed vbi ex diuerſo fonte, & noua radice, procedit lex, vt formaliter inquit Bald. in l. Certi iu-
22 ris num. 1... C. Locati: nec prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis etiam ſpecialis, & extraordinariæ, quando concurrunt circa diuerſa, Bart. in d. l. Si cum dotem, & in l. Si conſtante, ff. ſolut. matrim. Rota d. deciſ. 385. n. 5.

23 Pro ſolutione videtur ſic diſtinguendum. Aut fundator voluit ius patronatus eſſe illorum de familia taxatiuè, ita ut ad eos tantum pertineat, non autem ad eorum hæredes: & tunc ius patronatus ad hæredes extraneos minimè tranſit, ſed extinctum remanet extincta agnatione, & eccleſia ſit libera; & in hoc caſu loquuntur Card. & Rocch. initio quæſtionis allegati, prout eos declarat Pariſ. conſ. 48. num. 6. lib. 4. Poteſt enim patronus in
24 fundatione eccleſiæ remittere ius patronatus in totum, vel pro parte, & limitatiuè illud inducere in præiudicium deſcendentium, vel extraneorum hæredum, prout ei libuerit, cap. Significauit, de eſtib. cap. 5. de iurepatr. lib. 6. vbi Archidiacon. & alij.

25 Aut ius patronatus fuit conceſſum illis de familia ſimpliciter, ac ſine vlla taxatione: & hoc caſu tranſit etiam ad extraneos hæredes non ex prouiſione hominis, ſed ex prouiſione legis, cui prouiſio hominis non aduerſatur; & procedunt rationes adductæ pro ſecunda opinione quicquid in oppoſitum tenuerit Bald. & Gemin. initio citati, qui loquuntur contra communem.

26 Ex quibus patet etiam reſponſio ad obiecta; ſed nihilominus ſingillatim reſpondendo, non obſtat quod ius patronatus fuerit reſeruatum illis de familia; quoniam verba illa ſtant demonſtratiuè, ſecundum Calder. & Anchar. locis citatis; & quatenus taxationem aliquam importarent, illa tamen intelligitur durante familia, nõ autem ea deficiente, vt ex dictis conſtat.

27 Rurſus nõ obſtat ſimile de iure patronatus vniuerſitatis: quia ſimilitudo in hoc conſiſtit, quod quandiu ſuperſunt aliqui de familia, non admittuntur extranei; ſed familia extincta, caſus à fundatore omiſſus regulari debet iuxta iuris diſpoſitionem, & in hoc non procedit ſimile vniuerſitatis, ſeu collegij, quorum non datur hęres, vel ſucceſſor, ſicut datur vltimo de familia.

Et ita in terminis reſoluit Rota in d. cauſa Cremonen. iuriſpatr. die 6. Iunij 1578. coram Card. Seraph. vt in eius impreſſis deciſ. 364. quæ poſtea fuit confirmata ſub die 21. Nouembris eiuſdem anni, vt deciſ. 378. & concordant allegatæ deciſ. Robuſterij 385. part. 1. diuerſ. & Caſſad. deciſ. 1. n. 3. de iurepatron. & hæc eſt veritas,

Pa-

De Iure patronatus.

Cap. Quoniam.

SVMMARIVM.

1 *PAtronis diſcordantibus præſtituduseſt præſentatus, qui plures habet voces*

2 *Ius patronatus ex fundatione acquiritur: quod ſi plures ſint fundatores, omnes efficiuntur patroni.*

3 *Iuspatronatus eſt transmiſſibile ad quoſcumque hæredes.*

4 *Ex fundatione, vel dotatione non acquiritur mero iure, ſed ex gratia, & conceſſione eccleſiæ.*

5 *Eccleſia etiam per laicos fundata cum dotibus ſuis olim ad ordinationem pertinebant Epiſcoporum.*

6 *Iuris patronatus origo, & prærogatiua, & n.31.*

7 *Patroni quidquid iuris habent in eccleſia, totum ex gratia procedit, & de ſpeciali gratia toleratur.*

8 *Laicus circumſcripta diſpenſatione eccleſiæ, non eſt capax iuris patronatus, quod eſt ſpirituali annexum.*

9 *Papa ſi velit, poteſt liberè diſponere de beneficijs patronatus laicorum etiam inuitis patronis.*

10 *Sed non expedit vt ſic diſponat, ne laici à fundationibus retrahantur.*

11 *Papa non cenſetur velle patronatui laicorum derogare, niſi hoc exprimat.*

12 *Iuris patronatus conceſſio poſteaquam redacta eſt in corpore iuris, non dicitur gratia, ſed iuſtitia.*

13 *Præſentatio facta à maiori parte patronorum etiã reſpectu minoris valida eſt, licet non ſit facta à maiori parte omnium.*

14 *Patronus vnus ex duobus poteſt alterum præſentare, licet ex duobus eligentibus vnus non poſſit alium eligere.*

15 *Præſentatus à pluribus in diſcordia patronorum præferendus eſt ſi ſit idoneus, licet alius præſentatus ſit dignior.*

16 *Ius cõferendi eccleſiam liberè ad Epiſcopum deuoluitur ſi quæſtio ſuper patronatu laicali infra quadrimeſtre, aut eccleſiaſtico infra ſemeſtre non fuerit terminata.*

17 *Siue quæſtio ſit ſuper quaſi poſſeſſione præſentandi, ſiue ſuper proprietate.*

18 *Quod procedit ſi quæſtio inter compatronos vertatur; ſecus ſi inter Epiſcopum, & patronum quia tunc Oeconomus deputabitur.*

19 *Item ſecus ſi lis vertatur inter ipſos præſentatos aut inter patronos, & præſentatos.*

20 *Item ſecus ſi quæſtio ſit ſuper idoneitate præſentati, aut patroni concordare non poſſint in perſona præſentanda.*

21 *Eligendi poteſtas ad Superiorem non deuoluitur, licet quæſtio ſuper iure eligendi infra tempus ad eligendum præfixum non fuerit deffinita.*

22 *Ius præſentandi in multis differt a iure eligendi.*

23 *Iuſpatronatus an acquiratur ex ſola fundatione, an verò etiam requiratur conſtructio, & dotatio eccleſiæ, & num. ſeq. vſque ad n. 50.*

24 *Fundare quid ſit.*

25 *Conſtructionis nomine includitur etiam fundatio.*

26 *Fundans non efficitur patronus ſi nemo alius eccleſiam conſtruat, & dotet; nec conſtruens ſi nemo alius dotem aſſignet; nec dotans ſi nullus eccleſiam fundet, & conſtruat, contra Lambertinum, & n. ſeq. vſque ad n 49.*

27 *Dos modica non efficit quem patronum.*

28 *Iuſpatronatus ex tribus cauſis acquiritur.*
Declaratur, n.49.

29 *Patronus efficitur qui eccleſiam de non eſſe deducit ad eſſe.*
Declaratur, n. 46.

30 *Eccleſia, vel Baſilica appellari non poteſt niſi in conſtructione ſit eò vſque proceſſum, vt poſſint ibi diuina officia celebrari.*

31 *Iuſpatronatus quid ſit.*

32 *Iuſpatronatus amittitur ſi eccleſia funditus deſtruatur, & n.56. & 58.*

33 *Retentio facilius datur, quàm noua acquiſitio.*

34 *Eccleſia ædificari non debet niſi prius aſſignentur quæ neceſſaria ſunt pro luminaribus, pro cuſtodia, & pro ſtipendijs miniſtrorum.*

35 *Et de facto conſtructa ſine dotis aſſignatione conſecrari non debet niſi prius fundator illam dotet.*

36 *Conſecrans eccleſiam indotatam tenetur eam competenter dotare.*

37 *Et in defectum Epiſcopi conſecrantis tenetur fundator.*

38 *Fundator, qui compulſus eccleſiam dotat, an ex fundatione efficiatur patronus.*

39 *Commodum non debet quis conſequi ex eo, quod facit inuitus.*

40 *Dotans eccleſiam prius fundatam, & conſtructam de conſenſu Diœceſani ius patronatus acquirit.*
Et fingitur ab initio eam dotaſſe, n.48.

41 *Ius patronatus eſt indiuiduum, & ſemel quæſitum ex vna cauſa, non poteſt ex alia cauſa acquiri*

42 *Meum ex vna cauſa, ex alia meum fieri non poteſt, niſi deſinat eſſe meum.*

43 *Ex præſentatione ſecunda nõ poteſt alicui ius competere, ſi competat ex prima.*

44 *Matrimonium carnale, vel ſpirituale conſtare non poteſt ex conſenſibus iteratis.*

45 *Iuſpatronatus quomodo intelligatur acquiri ex tribus cauſis alternatiuè, & n.49.*

47 *Eccleſia ſine ſubſtantia rerum deſeruire non poteſt.*

48 *Dotis conſtitutio de Diœceſani conſenſu retrotrahitur ad tempus fundationis, & conſtructionis eccleſiæ.*

49 *Iuſpatronatus acquiritur ſi vnus det fundum, alius eccleſiam conſtruat, & alius aſſignet dotem, & omnes in ſolidum efficiuntur patroni.*

50 *Iuſpatronatus an acquiratur ex reædificatione, ſeu refectione eccleſiæ, & num. ſeqq. vſque ad num. 61.*
Quid ſi eccleſia non ſit funditus deſtructa, n.52.
Et quid ſi à fundamentis ſit diruta, ita vt egeat noua conſecratione.
Et quid ſi reædificetur ex ijſdem cæmentis, n.58.

51 *Seruitutem non recipit quod humani iuris eſſe deſijt.*

53 *Reædificans eccleſiam funditus dirutam ſine Diœceſani conſenſu non efficitur patronus.*

54 *Eccleſiam conſtructam reædificare fauorabilius eſt, quàm de nouo conſtruere.*

55 *Eccleſia per totalem deſtructionem remanet execrata.*

56 *Iuſpatronatus per totalem deſtructionem eccleſiæ radi-*

radicitus amittitur, & n.58.
57 *Patronus antiquus requirendus eſt, & præferendus extraneo in readificatione eccleſiæ diruta.*
58 *bligatio ſemel extincta in perpetuum non reuiuiſcit.*
59 *Ius patronatus eccleſia, quæ dotem, vel fundum amiſit, acquiritur ei, qui de nouo dotat, aut fundat, non autem patrono antiquo.*
60 *Iuſpatronatus ſurgens ex dotatione, vel fundatione non amittitur ex ſola deſtructione eccleſiæ, eaque readificata erunt tres patroni ex diuerſis cauſis.*
61 *Gratificari an poſſit Epiſcopus alteri ex præſentatis in diſcordia, an verò teneatur inſtituere digniorem remiſſiuè.*
62 *Concurſus an requiratur in Parochiali eccleſia, quam Epiſcopus confert iure deuoluto ob lapſum temporis patrono laico ad præſentandum præfixi, remiſſiuè.*

1 QVONIAM. Si patroni diſcordant, ille præficietur ſi ſit idoneus, qui plurium
patronorum voces habet. Si hoc ſine
ſcandalo eſſe non poteſt, vel ſi pa-
troni intra tempus debitum non
præſentant, Epiſcopus ordinabit eccleſiam. Hoc
dicit. Et diuiditur in duas partes. In prima ponit
abuſum patronorum, qui fuit Conſtitutionis cau-
ſa. In ſecunda Conſtitutionem, ibi *Præſenti*, &
hæc ſecunda ſubdiuiditur in tres, prout ſunt tria
dicta. Secunda, ibi, *Si autem*. Tertia, ibi, *& id-
ipſum*.
2 Nota primò ibi, *fundatores*. Ius patronatus ac-
quiri ex fundatione eccleſiæ, vt hic, & in c. Filijs,
16. q.7. in cap. Conſuluit, & in cap. Nobis, infra
eodem. Quod ſi plures ſint fundatores, omnes
efficiuntur patroni, vt notatur in cap.1. ſupra eod.
& per Butr. hic n.2. Sed hoc fuſius explicabitur in-
fra in prima quæſtione:
3 Secundò nota ibi, *aut hæredes eorum*. Ius pa-
tronatus eſſe tranſmiſſibilis ad quoſcumque hære-
des, & ſic iure hæreditario deferri, concordat tex-
tus in cap 1. ſupra eod. & in Clem.2. eod. tit. & te-
net gloſ. in cap. Conſiderandum, in ver. Cohære-
des; 16.q.7. Fedet. de Sen. conſ.111. Quæſtio talis
eſt, num.9. verſ. Sed contra videtur, dicens ita
communiter notari per omnes in cap. Cum ſæcu-
lum, infra eodem, & in d. Clem.2. Butr. hic nu.3.
De communi etiam teſtantur Cardin. Abb. Are-
tin. & alij apud Couar. variar. reſolut. lib.2. cap.18.
num.6.
4 Tertiò nota ibi, *ſuſtinuit*. Fundatoribus eccle-
ſiarum ius patronatus acquiri, non ex mero iure,
ſed ex gratia, & permiſſione quadam, & toleran-
tia eccleſiæ, vt hic, & in cap. Si quis Epiſcoporum,
ibi, hæc gratia reſeruetur, 16. q.5. & hic notant
Hoſtien. num.5. in ver. Suſtinuit, Io. Andr. num.2.
Butr. num.4. Abb. in 1. notab. & reliqui omnes.
5 Nam, vt inquit Gemin. conſ.45. incipien. De-
ſcendo per ordinem, in princ. laici de iure antiquo
in eccleſijs etiam per eos ædificatis, vel dotatis
nullum ius habebant, ſed ſtatim eccleſiæ ipſæ cum
dotibus ſuis ad ordinationem pertinebant Epiſco-
porum, cap. Decretum, cap. Regenda, & c. No-
uerint, 10. q.1. & notatur in cap. Piæ mentis, 16.
6 q.7. Verum tempore ſuccedente conſtituit eccle-
ſia, vt ipſi patroni haberent in eccleſijs certa iura,
videlicet ius defenſionis, vt in cap. Filijs, 16.q.7. de
quo per Cardin. conſ. 123. nu.5. item honorem
proceſſionis, vt in d. cap. Piæ mentis, eadem cau-
ſa, & quæſtione, & in cap. Nobis, infra eod. Item
Ius alimentationis, vt d. cap. Nobis. Item Ius præ-
ſentandi, vt cap. Decernimus, 16.q.7. Et hæc lai-
cis conceſſit eccleſia vt ad fundandas, & dotandas
eccleſias inducerentur, vt notat Hugo in d. c. Piæ
mentis, Goffred. in cap. Sacroſancta, de elect. &
gloſ. vlt. in Clem. fin. poſt med. verſ. Et fuit fortè
7 motiuum, de reſcript. Quamobrem quidquid iuris
habent patroni in eccleſia, totum ex gratia pro-
cedit, & de ſpeciali gratia toleratur. Hoc ipſum
firmat idem Gemin. conſ.50. Quæritur an Epiſco-
pus, in princ. Petr. de Anchar. conſ. 113. Intra quæ
loquuntur, in princ. Bellam. conſ. 10. Factum eſt tale
Io. n.10. in fine verſ. Nec obſtat quod fundator, &
Abb. conſ.59. Attingam col.2. n.3. verſ. Item præ-
8 ſuppoſito, lib.2. Ratio eſt quia cum ius patronatus
ſit ſpirituale, vel ſpirituali annexum, cap. Quanto,
de iudic. de iuris rigore, & circumſcripta diſpen-
ſatione, & priuilegio eccleſiæ, laicus eiuſmodi iu-
ris capax non eſt, c. Decernimus, eod. tit. & eſt ſi-
mile in cap. Prohibemus, ſupra de Decim. & in
cap. Cum Apoſtolica, de his quæ fi. à Prælat. Quam
rationem adducunt hic Hoſtien. Io. Andr. & alij
ſupracitati, num.4. & Abb. d. conſ.59. eodem num.
& verſ. Et in ſua quæſt.5. incipien. Augerio, col. 5.
9 nu.3. & ſeq. verſ. Ego autem. Cum igitur ius pa-
tronatus quod laici in eccleſijs habent, gratio-
ſum ſit, eoſque eccleſia in tali poteſtate ex gratia
ſuſtineat, vt hic dicitur: hinc inferunt Hoſtien. Io.
Andr. & Abb. vt Papa ſi velit, poſſit liberè confer-
re beneficia iuriſpatronatus laicorum, etiam inui-
tis patronis, vt notatur in cap. Cum dilectus, in
gloſ. in ver. Præſentare, infra eod. & in cap. Dile-
ctus de offic. leg. in gl. in ver. Conceſſione, quæ di-
cit hanc poteſtatem ſoli Principi competere, non
autem legato, & in Clem.2. in gl. in ver. Apoſtoli-
cis, de præben. & per Archid. in cap. Filijs, 16.q.7.
10 & in cap. Hortamur, 81. diſt. Non tamen expedit
vt Papa liberè diſponat de Eccleſijs iuriſpatrona-
tus, ne laici à fundationibus retrahantur, ſecun-
11 dum Hoſtien. hic num 5. & Io. Andr. num.2. vnde
fit, vt quamuis poſſit, non tamen cenſeatur velle
patronatui laicorum derogare, niſi hoc exprimat,
ſecundum gloſ. præalleg. in d. Clemen. 2. Gemin.
conſ. 38. Pro clariori, num.13. verſ. Ex ijs ergo pa-
tet. Et Felin. in tract. Quando litter. Apoſt. præ-
iudic. patron. in princ. Quinimò Hoſtien. in d. cap.
Dilectus, ſub num.5. de offic. legati teſtatur ſe vi-
diſſe litteras per Papam ſcriptas Prælatis Angliæ
continentes hanc ſuâ proteſtationem quod quan-
do ſcribit pro aliquo beneficiando, non eſt inten-
tionis ſuæ vt conferatur ei eccleſia aliqua, in qua
laicus obtineat ius patronatus. Vnde, vt inquit,
Lap. alleg.96. incipien. Beneficia vacantia, num.3.
[Nec obſtat, non diſputatur hic de potentia Papæ,
quia planum eſt quod poteſt, ſi vult, ſed diſputa-
tur de eius intentione an velle præſumatur hoc nō
expreſſo, & dicitur non præſumi propter rationes
prædictas; & nimiam cupiditatem in collatione
oſtenderent Prælati eccleſiaſtici, ſi ſuo iure laicos
priuarent, potiſſimè cum reſeruato iure laicorum
plus habeant in confirmatione, & inſtitutione,
12 quàm laici in præſentatione] Hæc Lupus. Et adde
Feder. de Sen. conſ.234. Super primo puncto, n.3.
verſ. Non obſtat, 16. q.5. vbi ait, habendo reſpe-
ctum ad iura antiquiſſima, nempe ad c. Decre-

tum,

Digitized by Google

tum, & cap. Nouerint, 10.q 1. conceſſionem iuris patronatus fuiſſe gratioſam, ſed hodie cum per iura noua fuerit redacta in corpore iuris, amodo nõ dici gratiam, ſed iuſtitiam, ſeu ius commune.

13 Quartò nota ibi, *& plurimorum approbatur aſſenſu*, præſentationem factam à maiori parte patronorum etiam reſpectu minoris validam eſſe, licet non ſit ſacta à maiori parte omnium, vt quia decem erant patroni, & quinque præſentarunt Caium, tres Titium, & duo Sempronium præfertur enim Caius præſentatus à quinque, & ita intrepidè eſſe tenendum per hanc decretalem, dicunt Io. Andr. num. 3. & Cardin. in 6. quęſt. nu. 9. poſt Vincent. & Bernard. Compoſtellan. qui hoc notant in cap. Eccleſia, il primo, ſupra de elect. Rota deciſ. 568. num 2. apud Farinacc. par. 1. recent. Nec obſtat textus in d. cap. Eccleſia. Quia loquitur in electione, quę fit ab aliquibus vt à Collegio, & propterea non ſufficit vt quis eligatur à pluribus partium comparatione minorum, ſed requiritur maior pars Collegij. Facit quod notatur
14 in cap. Cum omnes, ſupra de Conſtitut. At ſecus eſt in pręſentatione, vt hic. Vnde infert Ioan. Andr. eodem num. 3. vt ſi duo ſint patroni, vnus poſſit alterum pręſentare, licet ex duobus eligentibus vnus non poſſit alium eligere.

15 Quintò nota, ibi, *qui maioribus iuuatur meritis*, ad hoc vt pręſentatus in diſcordia patronorum ſit pręferendus, duo videri neceſſaria, videlicet vt ſit dignior, & habeat plures voces, & ita videtur innuere hęc littera, & notant Abb. Antiq. in princip. & Butr. in 4. notab. Sed nihiluminus communiter tenetur ſufficere vt præſẽtatus à pluribus ſit idoneus, licet alius ſit dignior, atque ita ſufficit maior pars, licet illa non ſit ſanior, & ſit comparatio numeri ad numerum, non autem zeli ad zelum, aut meriti ad meritum, vt hic firmat gloſ. in ver. Maioribus, Hoſtien. num. 5. in ver. eligitur. Roch. de Curte in tract. de iure patron. in ver. Honorificum, q. 15. & 58. Lambertin. in eodem tract. lib. 2. qu. 4. art. 2. & 3. Et hanc partem hodie non obſcurè approbauit Concilium Tridẽtinum in cap. 18. ſeſſ. 24. Nam etſi in parochialibus liberę collationis, & iuris patronatus eccleſiaſtici inſſerit digniorem eſſe eligendum: tamen in eccleſijs iuriſpatronatus laicorum voluit ſatis eſſe vt præſentatus ab examinatoribus Synodalibus examinetur, & idoneus repertus admittatur, vt ibi in verſ. Quodſi ius patronatus.

16 Vltimò nota ex fine litteræ ius ordinandi eccleſiam ad Epiſcopum deuolui cum quęſtio ſuper patronatu infra quadrimeſtre non fuit terminata, ſi ius patronatus ſit laicorum, vt hic, & in cap. Cum propter infra eodem, vel infra ſemeſtre ſi ſit eccleſiaſticum, vt in cap. Eam te, infra eodem. Quod
17 procedit ſiue quęſtio ſit ſuper quaſi poſſeſſione præſentandi, vt infra in cap. Conſultationibus. Siue ſuper proprietate, nec aliquis ſit in poſſeſſione, ſecundum Innoc. in ver. De iure patronatus.

Ex his collige vnum, quod prima facie videtur mirabile ſecundum Abb. in cap. Cum propter, in 1. notab. infra eod. vt ſcilicet non valenti præſentare propter impedimentum litis, currat tempus ad pręſentandum contra iuris regulas: nam tempora huiuſmodi non currunt niſi negligentibus, vt legitur, & notatur in cap. Ne pro defectu, ſupra de elect. & in cap. 2. de conceſſ. præben. negligens autem dici non poteſt is, qui agit, l. Contra maiores, C. de inoffic. teſtam. Io. Andr. hic n. 7. verſ. Sed
18 obſtat. Vnde hanc Conſtitutionem declara primò, vt procedat ſi quæſtio ſuper patronatu vertatur inter compatronos, & propter illorum diſcordiam non fuerit deciſa infra tempus à iure pręfixũ, in quibus terminis loquitur hęc decretalis. Secus ſi contentio ſit inter Epiſcopum, & patronum, puta quia Epiſcopus prętendat eccleſiam eſſe liberæ collationis, & patronus aſſerat eſſe de iure patronatus, tunc enim tempus ad præſentandum non currit patrono, vt præfertur impedito, nec Epiſcopus ordinabit eccleſiam, ſed ponet ibi Oeconomum quouſque quęſtio fuerit terminata, vt legitur, & notatur in cap. Cum vos, ſupra de offic. ordin. ſecundum Hoſt. hic n. 7. verſ. Et hoc eſt verum, & Abb. num. 7.

19 Declara ſecundò vt procedat ſi contentio huiuſmodi ſit inter compatronos, prout loquitur hęc littera: Secus ſi inter præſentatos, vt reſoluit Rota deciſ. 586. num. 7. apud Farinacc. in collect. 1. nouiſſimar. & idem dicendum ſi lis vertatur inter patronos, & præſentatos; quia non habet locum deuolutio, de qua hic, ſecundum Io. Andr. in d. cap. Cum vos, num. 2. verſ. Vnde iura, de offic. ordinar. Butr. ibidem, nu. 7. verſ. Iura ergo, & Imolam, num. 7. verſ. Nec obſtat, Lap. alleg. 78. n. 15. Rotam apud Farinacc. deciſ. 81. in fine part. 1. recentior.

20 Declara tertiò vt procedat ſi contentio ſit ſuper patronatu, ſecus ſi ſuper idoneitate perſonæ; quia non intrat hæc deuolutio, vt poſt Io. Andr. tenet Abb. hic nu. 7. Et idem dicendum ſi patroni non poſſent inter ſe concordare de perſona præſentanda, quia tunc haberet locum diſpoſitio, c. Nulla, ſupra de conceſſ. præben. vt ſcilicet ſex menſibus expectari debeat, ſecundum Innocen. hic num. 1. in ver. Ordinet.

21 Declara vltimò vt locum habeat tantummodo in quæſtione iuris præſentandi, non autem iuris eligendi: nam ſi inter electores contendatur de poteſtate eligendi, & quęſtio non terminetur infra tempus præfixum ad eligendum, poteſtas liberè ordinandi eccleſiam ad Superiorem non deuoluitur, quia non eſt quod imputetur electoribus, cum per eos non ſtet quominus eligant, ſed propter litem ſibi moram. Vnde cum contrarium non ſit ſtatutum niſi ſuper præſentatione, vt hic, non debemus hoc ius extendere ad contentionẽ ſuper electione, ita probat text. in cap. 2. de in integr. reſtit. vbi diu ſuper iure eligendi certatum fuit; & tamen eligendi poteſtas non fuit ad Superiorem deuoluta, vt concludunt hic Hoſtien. & Io. Andr. ambo, n. 7. verſ. Sed nec in hoc caſu, & Ab-
22 bas, n. 6. Pręſertim verò quia inter ius pręſentandi, & ius eligendi conſiderari poteſt multiplex ratio diuerſitatis: nam præſentatio innititur gratię, vt dixi ſupra in 3. notab. electio verò iuri communi, vt cap. 1. ſupra de elect. Præterea ius pinguius habent electores, quàm pręſentatores, vt colligitur ex gl. 1. in cap. Quanto, 63. diſt. iuncto c. Quod autem, infra eodem. Ac demum de modico patronorum præiudicio agitur ſi lite pendente alius ab Epiſcopo inſtituatur: ſed electoribus ex deuolutione fieret magnum præiudicium, quia fortè haberent quem non vellent, aut non expediret habere. Vnde meritò aliud ſtatuitur cum controuertitur de iure præſentandi, & aliud cum de iure eligendi, vt benè per Abb. d. n. 6.

23 QVAERO, An ex ſola fundatione acquira-
tur ius patronatus; an verò etiam requiratur con-
ſtructio, & dotatio.

24 Ad euidentiam præmitto fundare eccleſiam
ſtrictè ſumpto vocabulo nihil aliud eſſe, quàm fun-
dum dare, vbi eccleſia eſt conſtruenda, textus eſt
in c. Abbatem, il ſecondo, ibi, Et poſſeſſionis do-
minus, 18. q. 2. & in cap. Nobis, vbi Io. Andr. &
alij notant, infra eod. Sed in latiori ſignificatione,
& communi vſu loquendi dicuntur fundare etiam
qui conſtruunt, vt probatur in d. cap. Nobis, & in
cap. Nos quidem, iuncta expoſitione Io. Andr. ibi,
de teſtam. & declarant Roch. de Curte, in tract.
de iurepatr. in ver. Eccleſiam fundauit, in 1. quæſt.
& Paol. de Cittadin. in eod. tract. in 3. quæſt. prin-
cipali, art. 11. Vnde Concilium Tridentin. in c. 9.
ſeſſ. 25. dum ſtatuit titulum iuris patronatus eſſe
ex fundatione, vel dotatione; ſub nomine funda-
tionis comprehendit etiam conſtructionem, ſeu
ædificationem eccleſiæ; ſicut etiam comprehen-
dit gloſ. in cap. Generali, in ver. Fundatione, de
elect. lib. 6. & notat Abb. in cap. Ad audientiam,
25 il primo, in 3. notab. ſupra de eccleſ. ædifican. &
eodem modo ſub nomine conſtructionis includi-
tur fundatio, vt in cap. Filijs, 16. q. 7.

26 Quibus præmiſſis ad propoſitam quæſtionem
reſpondetur duabus concluſionibus.

Prima concluſio eſt. Ius patronatus non ac-
quiritur, niſi hæc tria copulatiuè concurrant, vide-
licet fundi collatio, eccleſię conſtructio, & dotatio
authoritate Diœceſani. Hæc concluſio eſt Abba-
tis in conſ. 106. Prius iuxta ordinem, num. 2. verſ.
Sed his non obſtantibus, & verſ. Præterea, lib. 2.
vbi firmat ex cauſa fundationis, conſtructionis, &
dotationis poſſe effici tres patronos vnius eccleſię
ſi in his tribus ſimul concurrant; aliàs ſecus; In-
27 ducit ad hoc gloſ. ſingular. in cap. Quicumque,
in ver. Aliquid, 16. q. 7. quæ dicit ex modica dote
quem non effici patronum: ergo multò minus ſi
nullam dotem contulerit: & ſic ſecundum Abb.
vult illa gloſſa, vt ex ſola fundatione, & conſtru-
ctione ſine aſſignatione dotis competentis nō ac-
quiratur ius patronatus.

Verum Lambertin. in tract. huius tituli lib. 2.
par. 1. in 3. quæſt. principali num. 5. verſ. Eſt benè
verum; latè refellit doctrinam Abbatis. Primò
quia illa gloſſa non loquitur de eo, qui eccleſiam
conſtruxit, ſed de eo qui contulit modicam do-
tem eccleſiæ iam conſtructę, qui abſque dubio non
efficitur patronus ratione dotis inſufficientis. De-
inde quia iura inferius citanda in ſecunda conclu-
ſione dum diſponunt de acquiſitione iuris patro-
natus, loquuntur alternatiuè, videlicet ex cauſa
fundationis, vel conſtructionis, vel dotationis, &
conſequenter non requirunt, vt omnia ſimul con-
currant. Ac demum pro hac parte inducit Inno-
cent. in rubr. huius tit. vbi videtur ſentire ex ſola
fundatione, vel conſtructione quem effici patro-
num, quia deduxit eccleſiam de non eſſe ad eſſe,
licet dotem non contulerit, vt ibi latius per Lam-
bertinum, qui ex his concludit, ius patronatus ac-
quiri ex ſola fundi collatione, vel ædificatione ec-
cleſiæ, etiamſi nec ipſe, nec alius dotem aſſigna-
uerit: Ego exiſtimo propoſitam concluſionem eſ-
ſe veram, & Lambertinum hallucinari.

28 Moueor primò ex auctoritate ipſius Innocen-
tij in rubr. huius tit. num. 2. vbi determinat ius
patronatus tribus ex cauſis acquiri, ſcilicet eccle-
ſię conſtructione, eccleſię dotatione, & territorij
ad eccleſiam fundandam collatione, & quemlibet
iſtorum patronum eſſe, & rectè ſic vocari, quia
29 ſicut pater filium, ita patronus rem, ideſt eccleſiā
de non eſſe deducit ad eſſe; Et mox ſubdit: Non
enim poteſt fieri eccleſia niſi fundus, vbi fiat, aſſi-
gnetur, & ibi eccleſia ædificetur, & ante fundatio-
nem dos aſſignetur, vt c. Nemo, de conſecr. diſt. 1.
Sentit ergo Innocentius non poſſe quem effici pa-
tronum, niſi eccleſiam de non eſſe deducat ad
eſſe, & eccleſiam fieri, ſeu quod idem eſt ad eſſe
deduci non poſſe, niſi ſimul fundus conferatur, ec-
cleſia ædificetur, & ante fundationem dos aſſigne-
tur, & Innocentium ſequuntur in cap. 1. ſupra eod.
Hoſt. num. 4. & Io. Andr. n. 8.

Moueor ſecundò, quia ex eo quod quis aſſignet
fundū pro eccleſia ædificanda, ſi nec ipſe, nec alius
illam ædificet, eccleſia non poteſt dici in eſſe pro-
ducta, vt patet ad ſenſum, & probatur in d. c. Ne-
mo, de conſecr. diſt. 1. Ergo fieri non poteſt vt ex
ſola fundi collatione quis efficiatur patronus, &
acquirat ius patronandi in eccleſia, quę non eſt in
rerum natura, quia impoſſibile eſt prædicari de
non ente, vt inquit Angel. conſ. 390. Cariſſime fra-
30 ter, num. 1. Quinimò vt inquit Federic. de Senis
conſ. 129. Caſus talis eſt, n. 5. [Si in opere eccleſię,
ſeu capellę non ſit tantum proceſſum, vt poſſint
ibi diuina officia celebrari; non poteſt adhuc ec-
cleſia, vel baſilica appellari, quia non ſunt ibi ſub-
ſtantialia; & ſic cum non poſſit ibi adhiberi con-
ſecratio eccleſię, non poteſt dici eccleſia, quę non
eſt in rerum natura.] Hęc Federicus.

31 Moueor tertiò, quia ius patronatus eſt ius ho-
norificum, onerosum, & vtile alicui in eccleſia
competens pro eo quod de Diœceſani conſenſu il-
lam fundauit, dotauit, vel conſtruxit ipſe, vel is, à
quo iuſtam cauſam habet: vt diffinit Io. Andr. re-
iectis antiquorum diffinitionibus ſup. in rubr. hu-
ius tit. num. 3. verſ. Si ius igitur ſine calumnia:
Cuius diffinitionem poſtea probarunt omnes, &
latiſſimè explicarunt Roch. de Curte, Cęſar Lam-
bertin. & alij, qui de hoc titulo tractatus edide-
runt. Verba autem huius diffinitionis nullatenus
verificari poſſunt niſi eccleſia ſimul ſit fundata, cō-
ſtructa, & dotata. Patet, quia verbum illud, *ho-
norificum*, importat vt patronus honorificentius
in eccleſia recipiatur, & ſtudioſè ei à miniſtris ec-
cleſię deſeruiatur, & in proceſſione prę alijs hono-
retur, cap. Pię, & cap. Frigentius, 16. qu. 7. ſecun-
dum Innocent. in hac rubr. num. 3. Quomodo au-
tem poterit honorificētius recipi in eccleſia non-
dum ędificata? aut qui miniſtri ſine ſtipendio in
paupere eſſe poterunt, qui patrono deſeruiant?
Similiter verbum, *onerosum*, deſignat vt patronus
teneatur eccleſiam ab impugnatione defendere, &
de rebus eccleſię ſollicitudinem gerere ne fraudē-
tur, cap. Conſtitutum, 16. q. 1. & cap. Filijs, qu. 7.
Quod pariter ſupponit eccleſiā iam conſtructam,
& dotatam fuiſſe. Item illud verbum, *vtile*, im-
portat vt ſi patronus perueniat ad egeſtatem, ala-
tur de bonis eccleſiæ, cap. Quicumque, 16. q. 7. &
notat Innocent. loco citato. At quomodo ali poſ-
ſit ex bonis eccleſię, quę dotem non haberet? cum
pręſertim alimenta non ſint patrono pręſtanda niſi
ex prouentibus, quę eccleſię ſuperſunt, §. vlt. ad
finem, 25. q. 2. & notat gloſ. in d. cap. Quicumque,
in ver. Ad inopiam, Cum igitur verba diffinitio-
nis iuris patronatus nullo modo conueniant ei, qui
dedit

dedit fundum, nullo alio eccleſiam conſtruente, &
dotante; nec ei, qui conſtruxit, ſi nec ipſe, nec alius
dotem aſſignauit: conſequens eſt vt nec competat
diffinitum, vt l. 1. §. Dolum, ff. de dolo, cap. Cum
cauſam, infra de raptor. & notant gloſ. Hoſtien.
Io. Andr. Cardin. & alij in rubr. ſupra de ſumma
Trinit. & fide Cathol.

32 Moueor quartò, quia iuſpatronatus iam acqui-
ſitum amittitur ſi eccleſia ſtiditus deſtruatur, cap.
De fabrica, de conſecr. diſt. 1. & latius patebit inf.
in 12. quæſt. Item perditur dote penitus perempta,
vt poſt alios fusè probat Lambertin. in tract. hu-
ius tit. lib. 1. part. t. in 6. quæſt. principali art. 3,
num. 13. & lib. 3. in 7. quæſt. principali art. 1. n. 1.
33 ergo multò fortiùs non acquiritur ſi eccleſia non-
dum ſit conſtructa, & dotata; quia facilius datur
retentio, quàm noua acquiſitio, l. Per retentio-
nem, C. de vſufruct. & l. 2. & ibi Bald. in 3. notab.
C. de fideicomm. & turpius eijcitur quàm non ad-
mittitur hoſpes, vt dicit textus in cap. Quemad-
modum, ſupra de iureiur.

34 Moueor quintò, quia iura prohibent eccleſiam
ædificari niſi prius aſſignentur quæ neceſſaria ſunt
pro luminaribus, pro cuſtodia, & pro ſtipendijs
miniſtrorum, cap. Nemo, de conſecr. diſt. 1. & in
authen. Vt null. ædific. orator. dom. in rubro, & ni-
gro, & notat gloſ. 1. in cap. Quicumque. 16. qu. 7.
Fusè Lambertin. in hoc tract. lib. 1. part. 2. in 5.
quæſtione principali, art. 10. Quinimo ante ipſam
fundationem dos aſſignari debet ſecundum Inno-
cent. ſupra, in rubr. num. 2. & Cardin. num. 4. in
5. quæſtione: Ergo abſurdum eſt, vt de facto con-
ſtruens eccleſiam ſine dote ex facto per ius dam-
nato conſequatur præmium, & gratiam iuris pa-
tronatus, vnde potius deberet pœnã mereri, cap.
Legi, 16 q. 1. l. Siue hæreditaria, ff. de negot. geſt.
gloſ. in cap. Quod ob gratiam, ad finem, de regul.
iur. in 6.

35 Moueor vltimò, quia etſi eccleſia conſtrui non
debeat ante dotis aſſignationem, vt in d. cap. Ne-
mo, de conſecr. diſt. 1. tamen ſi de facto conſtrua-
tur, conſecrari non debet niſi prius fundator illã
dotet, vt ſunt iura clara in cap. Piæ mentis, & in
cap. Frigentius, 16. q. 7. & in cap. Placuit, 1. q. 2. &
36 tradit Lambertin. in præclara q. 5. art. 18. Quod
ſi contra iuris diſpoſitionem eccleſia eſſet funda-
ta, & conſecrata ſine competenti dote; conſecra-
tor teneretur eam dotare, vt tenet gloſ. vnica cõ-
muniter approbata in cap. Cum ſicut, ſup. de con-
ſecr. eccleſ. vel altar. exemplo Epiſcopi, qui ordi-
nans aliquem ſine titulo tenetur illi de ſuo proui-
dere, cap. 2. cap. Epiſcopus, & c. Cum ſecundum,
37 ſupra, de præben. & in defectum Epiſcopi conſe-
crantis, vt dicit illa gloſſa, fundator dotabit eam,
& poterit ad hoc compelli, arg. d. c. Piæ mentis,
16. q. 7. & l. Qui liberos, ff. de ritu nupt. quod la-
tius proſequitur Lambertin. d. art. 18. in princip.
38 verſ. Si autem eccleſia. In eo autem caſu, in quo
fundator compellitur ad dotandum, de rigore
iuris ex dotatione non efficitur patronus, vt vide-
tur tenere Io. Andr. in rubr. huius tit. ſecundum
Cardin. ibi in 6. quæſt. num. 5. verſ. Et ex hoc vi-
detur: ſicut non detrahit Trebellianicam, qui cõ-
pulſus adijt vt reſtituat, vt l. Nam quod, §. Qui
39 compulſus, ff. ad Trebell. & generaliter non debet
quis commodum conſequi ex eo, quod facit inui-
tus, cap. Quam præpoſterum, cum concordan. de
quibus ibi in gloſ. vlt. 13. q. 2. gloſ. penult. in cap.
Ad fidem, 23. q. 5. licet Cardin. ſubdat æquius eſſe
vt efficiatur patronus, de quo plenius per Lamber-
tin. lib. 1. par. 1. in 3. quæſt. principali num. 4. verſ.
Vnum tamen reperi. Ergo Doctores ſupponunt
pro indubitato eum, qui de facto fundauit, & con-
ſtruxit eccleſiam ſine aſſignatione dotis, non ac-
quiſiuiſſe ius patronatus: alias enim ineptũ fuiſſet
inquirere an dotans ex neceſſitate efficeretur pa-
tronus, ſi iam patronus eſſet ex fundatione, & con-
40 ſtructione præcedenti: & quidquid ſit de illo, qui
compulſus contulit dotem eccleſiæ iam fundatæ;
certè negari non poteſt quin efficiatur patronus ſi
illam conferat ſponte, prout concludit Innocent.
& Cardin. ſupra in rubr. & idem Cardin. hic n. 6.
& Abb. num. 9. & Lambertin. lib. 1. par. 1. in 3. q.
principali ar. 1. Ergo neceſſe eſt fateri ex ſola fun-
datione, & conſtructione eum non acquiſiuiſſe ius
patronatus: nam ſi acquiſiuiſſet, quidquid dicat
Lambert. d. qu. 3 num. 4. verſ. Sed ad hoc poteſt
reſponderi: vtique ex dotatione non potuiſſet il-
41 lud de nouo acquirere, cum ius patronatus ſit in-
diuiduum, & ſemel quæſitum ex vna cauſa, non
poſſit ex alia acquiri, arg. l. Viæ, ff. de ſeruit. l. Si
ſepulcrum, C. de relig. & ſumptib. funer. l. 1. ff. ad
leg. Falcid. l. Vſus, ff. de vſu, & habitat. Incorpo-
ralia enim diuidi non poſſunt, cap. Nihil, 7 qu. 1.
& notat Hoſtien. in cap. 1. num. 1. ſupra eod. & Ar-
chid. in cap. 1. poſt princ. eod. tit. lib. 6. & Bald. in
42 cap. Quanto, de iudic. & quod meum eſt ex vna
cauſa, ex alia meum fieri non poteſt, niſi definat
eſſe meum, vt cap. Inter dilectos, §. Cæterum, de
fide inſtrum. l. 3. §. Ex pluribus, ff. de acquiren.
poſſeſſ. & l. Cum res, C. de contrahen. empr. Abb.
conſ. 3. Nitar. col. 2. in princ. verſ. Item quod meũ
eſt, lib. 2. Socin. reg. 25. Dominus ſemel amplius
effici non poteſt. Facit textus in c. Vt quis duas,
de elect. lib. 6. & quod notat Lap. allegat. 8. per
43 totam. Præſertim nu. 4. vbi dicit ex ſecunda præ-
ſentatione non poſſe alicui ius competere ſi com-
petit ex prima, quia Quod meum eſt ex vna cauſa:
44 &c. & matrimonium carnale ſicut ſpirituale con-
ſtare non poſſe ex conſenſibus iteratis, quia cum
ſit indiuiduum, aut ex primo conſenſu tenuit, &
ſic nihil addit ſecundus; Aut non tenuit, & poteſt
conſiſtere ex ſecundo, allegat gloſ. in cap. fin. de
tranſlat. Epiſc. & Io. Andr. hoc dicentem in addit.
ad Specular. in tit. de reſcript. §. Ratione autem
cauſæ, verſ. Item obtentum eſt.

45 Non obſtant iura, quæ dicunt ius patronatus
poſſe acquiri ex pluribus cauſis alternatiuè; quo-
niam loquuntur in caſu ſecundæ concluſionis, de
qua infra nu. 49. Ideſt cum vnus dat fundum, alius
conſtruit, & alius aſsignat dotem: nam vnuſquiſ-
que alternatiuè ex vna cauſa efficitur patronus.
Sed hinc non ſequitur quin reſpectu eccleſiæ de-
beant ſimul concurrere fundatio, conſtructio, &
dotatio.

46 Item non obſtat quod ex ſola fundatione, & cõ-
ſtructione eccleſia de non eſſe deducatur ad eſſe,
ac proinde fundans, & conſtruens efficiatur patro-
nus, vt ex Innocentio prolixè deducit Lambertin.
Nam reſpondetur eccleſiam deduci quidem ad eſ-
ſe etiam dote nondum aſsignata, ſed incompletè,
& contra iuris prohibitionem: vnde ex tali fun-
datione, & conſtructione patronatus, & ius præ-
ſentandi rectorem non acquiritur, quia ſine ſub-
ſtantia rerum non poteſt eccleſiæ deſeruiri, vt cap.
Si quis obiecerit, 1. q. 3. & fuit dictum Innocentij

ſupra in rubr.num.2.verſ. Poſſet tamen dici,& Ho-
ſtien. in cap.1.num.4.verſ. Poteſt tamen dici con-
trarium, ſupra eod. Et patet ex dictis Feder. de
Sen.ſupracitati, n.30.
Et ex his conſiderationibus, ad quas Lamber-
tinus non aduertit, arbitror concludendum ex ſo-
ſa fundatione non acquiri ius patronatus, ſi nemo
alius eccleſiam conſtruat, & dotet; neque ex ſola
conſtructione, ſi nemo alius dotem aſſignet; ne-
que ex collatione dotis, ſi nullus eccleſiam ſundet
48 & conſtruat, ſed hæc tria debere copulatiuè con-
currere ab initio; quod intelligo verè, ſeu per iuris
fictionem: nam ſi à principio, licèt malè, ſine
dote fuiſſet fundata, & ædificata, & conſecrata
eccleſia, qui poſtea illam dotaret de Diœceſaui
conſenſu patronus eſſet, quia ſauore eccleſiæ finge-
retur actus ille præceſſiſſe, vt formaliter inquit, Io.
Andr.in d. cap. 1. num.8. verſ. Poteſt tamen dici,
& ſic conſtitutio dotis retrotrahitur, & eccleſia
videtur dotata ante conſecrationem, ſicut in ma-
trimonio, cap. Tanta. Qui fil. ſint legit.& per Ab-
bat. hic num. 9. in fine. Quidquid contra ſcrip-
ſerit idem Abbas in prægllieg. conſ. 106. num.2.
lib. 2.
49 Secunda concluſio eſt, ad acquirendum ius pa-
tronatus non requiritur vt vna, & eadem perſona
fundet, conſtruat, & dotet eccleſiam; ſed ſatis eſt vt
vnus det fundũ, alius ædificet, & alius aſſignet do-
tem de conſenſu Diœceſani, & omnes in ſolidum
efficiuntur patroni. Probatur hęc concluſio ex
cap. Piæ mentis, cap. Frigentius, cap. Quicum-
que, & cap. Filijs, 16. q.7. ex cap. Abbatem, il ſe-
condo, 18. q.2. & cap. Nobis, infra eod. & ex Con-
cilio Tridentino, cap 9. ſeſſ 25. quibus in locis prę⹀
dicti modi acquirendi ius patronatus ponuntur
tamquam diuerſi, & cum dictione alternatiua in
medio, & conſequenter non requiritur omnium
concurſus, ſed ex quolibet ipſorum ius patronatus
acquiritur, cap. Inter cæteras, ſupra de reſcr. &
reg In alternatiuis, de reg. iur. in 6. & ita intelligi
debet gl.r. in d.c. Piæ mentis, dum firmat ius pa-
tronatus acquiri ex tribus cauſis, & recitat verſũ,
Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.
Idem apertius tenet Innocen. ſupra in rubr. dum
primò ponit hos tres modos acquirendi patrona-
tum, & poſtea ſubdit, quilibet autem ipſorum
patronus eſt. Idipſum clarè voluit Archid. in c.1.
poſt princ. de iure patr. lib.6. vbi ait poſſe effici plu-
res patronos ex diuerſis cauſis, putà quia vnus eſt
patronus ex fundi datione, alter ex dotatione, al-
ter ex conſtructione, & ſequitur Cardin. ſupra in
rubr. in 4. quæſt. & conſ. 122. Quidã habens quod-
dam feudum, col.2. verſ. Ad quod reſpondeo, Ab-
bas conſ. 39. Quidam Dominus Iacobus, poſt princ.
lib.2. & alij apud Lambertinum aſſerentem hanc
eſſe communem omnium Doctorum ſententiam
in tract. huius tit. lib. 1. par.1. in 3. quęſt. principa-
li art. 1. num. 1.
50 Secundò QVAERO, an ex reædificatione, ſeu
refectione eccleſiæ acquiratur ius patronatus.
Negat Laurentius, & poſt eum Innocen. hic in
princ. arg. l. Prætor, §. Vicinales, ff. ne quid in lo-
co publ. melius dixiſſent, §. Viarum, verſ. Vicina-
les, vbi vicinalis via dicitur priuata, ſi ab initio fa-
cta ſit à priuatis, publica ſi ſolum reficiatur expen-
ſis priuatorum, atque ita quod publicum eſt, ex
ſimplici refectione non deſinit eſſe publicum. In-
51 ducunt etiam rationem, quia quod humani iuris
eſſe deſijt, ſeruitutem non recipit, l. Caueri, ff. Cõ-
mun. prædior. & arg cap. Ad hęc, in fine ſupra de
relig. domib. cum ſuis concordan.
52 Verum gloſſa Bernardi hic in ver. Fundatorea,
diſtinguit ſic. Aut eccleſia non eſt funditus de-
ſtructa, & ex refectione, ſeu reparatione ius pa-
tronatus non acquiritur. Et in hoc caſu vera eſt
53 opinio Laurentij de qua ſupra. Aut eccleſia eſt
prorſus diruta ita vt egeat noua cõſecratione, iux-
ta text. in cap. De fabrica, de conſecr. diſt. 1. & hoc
2. caſu, aut quis eccleſiam reędificat ſine conſen-
ſu Epiſcopi Diœceſani, & nullum ius acquirit, arg. l.
Vſufructuarius, ff. de vſufr. vbi patet vſufructuariũ
non poſſe immutare formam rei, etiamſi aliàs nõ
poſſit vti. Et eſt expreſſum in Authen. vt nuli. fa-
bric. orat. dom. §. 1. collat. 5. Nam quemadmo-
dum à principio non licet eccleſiam conſtruere ſi-
ne conſenſu Epiſcopi, vt in cap. Nemo, de conſecr.
diſt. 1. ita nec poſtea illam reædificare vt acquira-
tur ius patronatus, vt benè per Abb. hic n.8. Aut
eccleſiam prorſus dirutam reædificat de Diœceſa-
ni conſenſu; & acquirit ius patronatus, quia per-
inde eſt ac ſi eccleſiam ab initio conſtruxiſſet, cap.
54 Conſuluit, infra de Iudęis, vbi habetur fauorabi-
lius eſſe reędificare conſtructam, quàm de nouo
conſtruere, & eſt caſus in d. auth Vt nuli. fabric.
orat. dom. §. 1. Per totalem enim deſtructionem
55 eccleſia remanſit execrata d. cap. De fabrica, de
conſecr. diſt. 1. cap. Propoſuiſti, & cap. In ligneis,
de conſecr. eccleſ. vel altar. Secundum Io. Andr.
ſup. in rubr. n.3. verſ. Sed non placet hęc reprehen-
ſio, & prior patronus, qui per primam ædificatio-
nem eccleſię acquiſiuit ius patronatus, per tota-
56 lem illius deſtructionem radicitus ipſum ius ami-
ſit, vt tenet Beroar. hic in fine primæ gloſſæ, & Ho-
ſtien. poſt eum num.3. Io. Andr num. 12. Henric.
Boich. prope finem, verſ. Prior verò patronus, Car-
57 din. q. 3. & reliqui omnes. Aequum tamen eſt vt
antequam Epiſcopus extraneo de cõſenſu ſuo ædi-
ficare volenti conſentiat, antiquum patronum ſu-
per hoc requirat, & ipſum cuilibet extraneo præ-
ferat, arg. cap. Cum Apoſtolica, de his quæ fi. à Prę-
lat. cap. Potuit, de locat. & conduc & c. Ad hæc in
fine de offic. Archid. ſecundum Hoſtien. & alios
pręallegatos, & concordat quod notat idem Ho-
ſtien. in cap. Nobis, infra eod. Supradictam gloſſę
diſtinctionem probarunt hic Tancred. Hoſt. Ioan.
Andr. & Henric. Boich. locis citatis, & Abb. nu. 1.
& 11. Staphil. de litter. grat. tit. de mod. & form.
impetr. §. Sequitur videre, nu.6. Burſatt. conſ. 310.
à num.3. vol.3. Lambertin. de iure patr. lib.1. p 1.
in 6. quęſt. principali art. 3. Menoch. conſ. 90. ſub
num.24. & 25. Rota deciſ. 306. à num.3. p.3. diuerſ.
& apud Cardin. Seraph. deciſ. 555. n.2.
58 Procedit autem hæc concluſio etiamſi reædifi-
catio fiat ex ijſdem cæmentis, ſeu materia; adhuc
enim reædificans de Diœceſani conſenſu acquirit
ius patronatus, non autem ille, qui ab initio illam
conſtruxit, & per totalem deſtructionem deſijt eſ-
ſe patronus, vt proximè dictum eſt. Nam obliga-
tio ſemel extincta in perpetuum non reuiuiſcit, l.
Qui res, §. Aream, ff. de ſolut. & cap. Quæris, de
conſecr. diſt. 4. Ad hoc textus optimus in l. Quid
tamen, §. penult. ff. quib. mod. vſusfruct. amitt. vbi
ſi nauis fuerit per partes refecta, durat vſusfructus:
ſed ſi ex toto deſtructa fuerit, & poſtea reſtaura-
ta, licet ex eiſdem tabulis, vſusfructus extinctus eſt.
Sicut ſi domus ex ijſdem cæmentis, tigniſque fue-
rit

ſit reſtituta, vſusfructus extinguitur, & pro hac parte poſt multa concludit gloſ.1. hic verſ. Itẽ quid ſi reædificata eſt, Hoſtien. nu.2 in eod. verſ. Butr. num.17. Cardin. n.7. in 3. quæſt. Abb.n.11.& plerique alij. Neque obſtant iura contraria allegata in gloſſa, ex quibus arguitur eccleſiam reædificatam cēſeri eamdem eccleſiam, & loco prioris ſuccedere. Quoniam loquuntur in eo caſu, in quo ſemper remanet materia, vt reſpondet Io. Calderin. & poſt eum Cardin. vbi ſupra.

59 Rurſus procedit eadem concluſio non ſolum in iure patronatus ſurgente propter ædificium, ſed etiam propter dotem, vel fundum. Nam quemadmodum ſi eccleſia ſit à fundamentis deſtructa, ex reædificatione alterius etiam ex iiſdem cæmentis antiquus patronus non recuperat ius patronatus: eodem modo ſi dos, vel fundus omninò pereat; antiquus patronus ex noua dotatione, vel fundatione non recuperat ius patronatus; ſed illud acquirit qui nouam dotem, vel fundum aſſignat, vt benè per Cardin. num.7. in fine, verſ. Pro-
60 cedit autem hæc quæſtio. Fateor tamen patronatum ſurgentem ex dotatione, vel fundatione non amitti ex ſola deſtructione eccleſiæ. Nam ſi dos ſalua ſit, aut fundus; etiam deſtructa eccleſia, qui dotauit, vel fundauit, remanebit patronus, & ita poſt eccleſiam reædificatam erunt tres patroni ex diuerſis cauſis, ſecundum Abb. num.11. verſ. Ego intelligo, qui ad hoc inducit regulam, §. Affinitatis, Inſtit. de nupt.

61 Tertiò cum hic dicatur in diſcordia patronorũ eſſe præferendum præſentatum à maiori parte ſi ſit idoneus; inueſtigandum eſſet quid iuris ſit ſi patroni ſint pares in præſentando, an ſcilicet inter præſentatos inſtituendus ſit dignior, an verò ſit locus gratificationi Epiſcopi. Sed hanc materiam plenè examino in cap. Cum autem, infra eod. in 1. & 2. q. à n.20. vſque in finem.

62 Quartò cum ſimiliter hic dicatur ius ordinandi eccleſiam ad Epiſcopum deuolui, ſi quęſtio ſuper patronatu inter compatronos laicos nõ fuerit deciſa infra quatuor menſes ad præſentandum præfixos; quærendum eſſet numquid Epiſcopus parochialem eccleſiam iuris patronatus laicorum conferens iure deuoluto, teneatur ſeruare formam examinis per concurſum præſcriptam à Concilio in d. cap.18. in parochialibus liberæ collationis. Sed de hoc quoque articulo latè diſſerui in c. Cum propter, in 1. q. n.7. infra eod.

De Iure patronatus.

Cap. Ex litteris.

S V M M A R I V M.

1 *IVs patronatus conſiſtens in aliqua vniuerſitate temporalium tranſit cum ipſa vniuerſitate, & num.3. & 35.*
2 *Etiamſi vniuerſitas tranſeat tantum quoad vtile dominium, & n.11. & 15.*
Niſi ius patronatus ſpecificè ſit exceptum, nu.2. & n.17. verſ. Limitatio regula.
3 *Ius patronatus tranſit in quemcumque cum vniuerſitate, cui adhæret, etiam ſine auctoritate Epiſcopi, & n.45.*
4 *Villa eſt quid vniuerſale, & n 23. 25. & 38.*
5 *Ius patronatus prohibetur transferri per contractum non gratuitum, niſi talis contractus celebretur ſuper aliqua vniuerſitate, & n.4;.*
6 *Ius ſepulcri accedit emptioni vniuerſitatis.*
7 *Decima, & alia iura merè ſpiritualia cum vniuerſitate non tranſeunt.*
8 *Donans Epiſcopus villam cum omnibus, quæ illic habet, non transfert iura ſpiritualia.*
9 *Decimæ in generali donatione non includuntur.*
10 *Niſi tale ius donetur eccleſiæ quod habeat in ſe temporalia, & ſpiritualia iura, vt præbenda.*
12 *Ad firmam dare, ideſt ad annuum cenſum concedere, ſeu locare etiam ad longum tempus, & num. ſequen.*
13 *Ius præſentandi non tranſit in conductorem villæ ad modicum tempus.*
14 *Conductor ad modicum tempus nullum dominium habet, nec poſſeſſionem, ſed nudam detentationem.*
15 *Ius patronatus vt tranſeat cum vniuerſitate non ſufficit ciuilis, vel naturalis poſſeſſio, ſed omnino requiritur, vt vniuerſitas transferatur quoad dominium directum, vel vtile*
16 *Ius patronatus non tranſit in creditorem, qui tenet villam pignori obligatam.*
17 *Præſentatio eſt fructus iuris patronatus.*
18 *Ius patronatus quando dicatur tranſire cum vniuerſitate, & num. ſeqq. vſque in fin.*
19 *Quid ſi quis vendat fundum, vel palatium, intra cuius fines eccleſiam habeat, nunquid ius patronatus tranſeat in emptorem?*
Et quid ſi ſit talis fundus, qui vniuerſitatem conſtituat, num 21.
Et quid ſi quis vendat omnia iura, quæ habet in aliqua villa, n. 22. & n. 47.
Et quid ſi vendat omnia bona, quæ habet in tali loco, n.24.
Et quid ſi dicat ſimpliciter, vendo omnia bona mea, num. 27. & 50.
Et quid ſi dicat, vendo omnia bona mea, iura, & actiones, n.33. & ſeqq. vſque ad n.53.
Et quid ſi vendat hæreditatem, n.36. & 53.
20 *Ius ſepulcri, ad quod non patet aditus, niſi per fundum, tranſit in emptorem ipſius fundi.*
23 *Ius patronatus vt veniat in contractu non gratuito, ſequitur vt res, quæ alienatur, ſit talis, quæ ſine expreſſione vniuerſitatem, vel ius patronatus in ſe contineat, & n.40.*
Vniuerſitas verbalis reſoluitur in ſingularitates, ibidem, & n 25. & 39.
Realis ſecus, num.41.
26 *Ius patronatus vt tranſeat cum vniuerſitate requiritur vt vniuerſitas ſit realis, non verbalis, & num.48.*
28 *Bonorum appellatio vniuerſitatem continet, ſicut hæreditas, & n.29. & 46. & 56.*
30 *Bonorum appellatione veniunt etiam iura, & actiones.*
31 *Præſertim ſi adſit dictio vniuerſalis* omnia.
32 *Etiam in materia odioſa, vt confiſcationis bonorum omnium.*
34 *Rota deciſio in Lucana iuris patr. refertur, expenditur, n 47. & ſeqq. vſque ad n.53.*
36 *Ius patronatus tranſit ad hæredes quoſcumque mediante titulo vniuerſali hæredis.*
37 *Item tranſit in emptorem hæreditatis.*
38 *Ius patronatus non tranſit mediante venditione,*

ſeu

ſeu ceſſione etiam omnium bonorum, iurium, & actionum, niſi ſub dicta ceſſione tale quid vniuerſale verè comprehendatur, cui ius patronatus adhæreat.

Contrarium num. 44. & ſeqq. vſq. ad n. 53.

42 *Ius patronatus particulariter donari poteſt de conſenſu Ordinarij.*

43 *Ius patronatus non poteſt dici de bonis laici.*

45 *Ius patronatus tranſit cum vniuerſitate temporalium ſine conſenſu Epiſcopi, ſiue contractus ſit gratuitus, ſiue non.*

47 *Bonorum omnium, ac iurium appellatio non continet vniuerſitatem quando eſt reſtricta ad certũ locum; alias ſecus, & num. ſeq.*

48 *Vniuerſitas quando dicatur verbalis, & quando realis.*

49 *Ius patronatus tranſit cum hæreditate vendita, etiamſi in ea nil aliud ſit, quàm ius patronatus.*

50 Mea, *hæc dictio eſt dominij ſignificatiua.*

51 *Patronus non eſt dominus iuris patronatus niſi abuſiuè.*

52 *Ius patronatus tranſit cum vniuerſitate non miniſterio hominis, ſed miniſterio iuris tanquam acceſſorium rei venditæ.*

53 *Hæreditas eſt quid vniuerſum.*

54 *Ius patronatus competens filijs, & ſucceſſoribus dicitur tranſlatum per ceſſionem à filio factam de omni iure, quod in hæreditate habebat.*

55 *Ius patronatus venit in legato omnium bonorum.*

56 *Legatum omnium bonorum intelligitur vniuerſale.*

57 *Ius patronatus magis competit vſufructuario omnium bonorum, quam hæredum.*

58 *Præſcribens vniuerſitatem an præſcribat ius patronatus ei immixtum.*

59 *Ius patronatus an tranſeat ſi exprimatur in venditione vniuerſitatis, & n. ſeqq. vſq. in finem.*

Quid ſi exprimatur declaratiuè, n. 61.

Et quid ſi coniunctiuè, ibid. & n. 62.

Et quid ſi vendatur villa cum iure patronatus, num 63. & num. ſeq.

Et quid ſi vendatur villa, & ius patronatus, n. 64.

Patronus in fine inſtrumenti venditionis vniuerſitatis fateri poteſt ſe deſijſſe eſſe patronum.

1 EX LITTERIS. Ius patronatus conſi-
ſtens in aliqua vniuerſitate temporalium
tranſit cum ipſa vniuerſitate, etiamſi vni-
uerſitas tranſeat tantum quoad vtile do-
2 minium, niſi ius patronatus ſpecificè ſit exceptum:
Hoc dicit, Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol.
Abb. Io. de Anan. & Beto. & eſt caſus notabilis,
& quotidie allegatur ſecundum Abbat. Diuiditur
in duas partes. In prima ponitur querela Epiſcopi.
In ſecunda dantur ei iudices, & inſtruuntur quo-
modo debeant diffinire ibi: *Mandamus*, Ioann.
Andr.

Nota ex textu regulam cum ampliatione, & li-
mitatione.

3 Regula eſt: Ius patronatus tranſit in quemcun-
que cum vniuerſitate temporalium, cui adhæret
etiam ſine auctoritate Epiſcopi, vt patet in tex. ibi,
Si vobis conſtiterit, quod præfato militi præſcripta
4 villa, &c. nam villa eſt quid vniuerſale, vt l. Pupil-
lus, §. Territorium, ff. de verb. ſignific. ſecundum
Innoc. Hoſtien. & omnes hic: & per hanc litteram
notat Abb. in cap. Illud, num. 4. inf. eod. Federic.
de Senis, conſ. 225. Si opinio, nu. 1. & Lambertin.
in tract. de iure patr. lib. 1. par. 2. in 2. qu. princip.
art. 2. & 3. & in 5. quæſt. princip. art. 15. n. 3. Mantic.
deciſ. 140. num. 2. Rot. deciſ. 207. num. 16. par. 6.
5 recent. Et ſic quamuis contractus non gratuitus
prohibeatur ſuper iure patronatus, vt cap. Quia
Clerici, ſupra eod. Tamen ſi huiuſmodi contra-
ctus non gratuitus celebretur ſuper aliqua vniuer-
ſitate temporalium, ius patronatus in ea conſiſtẽs
tranſit ex illo titulo non gratuito, quia contractus
videtur initus ſuper rebus temporalibus, & non
ſuper iure patronatus, quod tranſit acceſſoriè, &
non principaliter, vt hic per Abbatem in 1. notab.
Et hanc regulam ponũt hic gloſ. poſt caſum, Innoc.
num. 2. verſ. Nam ad hoc, & verſ. Si tamen ſit ali-
quod ius vniuerſale, Hoſtien. num. 4. in verſ. Non
excepto, & n. 5. verſ. Nam ad hoc, Io. Andr. Card.
& omnes in ſummario tex. Couar. var. reſol. lib. 2.
cap. 18. num. 8. Lambertin. & Mantica locis ſupra-
citat.

6 Et quod dictum eſt de iure patronatus idem
intelligas de iure ſepulcri, quod à laicis poſſidetur;
accedit enim emptioni vniuerſitatis, vt l. In mo-
dicis, ff. de contrah. empt. & l. Si mercede, §. Si
cum fundum, ff. de action. empt. ſecundum Innoc.
hic nu. 1. in verb. Non excepto, cuius opinio com-
munis eſt, teſte Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 13. n. 3.
Lambertin. in tract. huius titul. p. 2. lib. 1. in 5. q.
7 princ. art. 5. Secus autem eſt in decimis, & alijs
iuribus merè ſpiritualibus, quia non tranſeunt cũ
vniuerſitate: & eſt ratio diuerſitatis, quia cum ius
patronatus non ſit merè ſpirituale, non eſt mirum
ſi annectatur temporalibus. Sed decimæ, & alia
iura huiuſmodi merè ſpiritualia cum in nullo cõ-
municent temporalibus, conſequens eſt, vt nec eis
annecti poſſint, nec cum vniuerſitate ipſorum
tranſire valeant, etiamſi dicatur vendo, vel dono
villam cum omnibus iuribus ſuis, quia ſpiritualia
8 nõ ſunt iura tẽporalia. Quinimò etiamſi Epiſcopus
diceret dono tibi villam, & omnia iura, quæ illic
habeo, non tamen intelligeretur donare decimas,
& alia merè ſpiritualia, quia hoc nomen vniuerſa-
le, *omnia*, referri non debet ad ea, quæ ſunt peni-
tus alterius iuris, vel naturæ, quàm ea, quæ prin-
cipaliter donantur, prout eſt hoc caſu. Certum
eſt enim merè ſpiritualia eſſe prorſus alterius iu-
9 ris, quam temporalia. Quocirca ſi vult decimas
donare, expreſſam de illis mentionem faciat, alio-
quin in generali donatione non includuntur. Ita
Innoc. hic num. 1. cum quo tranſeunt Abb. Antiq.
num. 2. Hoſt. num. 4. verſ. Secus in decimis, Ioan.
Andr. num. 3. eod. verſ. Butr. nu. 6. verſ. Sed non
tranſit: & alij communiter. Fatetur tamen In-
10 noc. & cæteri poſt eum, vt ſi tale ſit ius, quod pa-
riter habeat in ſe, & temporalia, & ſpiritualia iura,
vt eſt præbenda, quæ quandoque habet & poſſeſ-
ſiones, & decimas, & donetur alij eccleſiæ; tunc
iura omnia, ſcilicet temporalia, & ſpiritualia ſi-
mul transferantur; quia nimirum omnia ſpiritua-
lia ſunt, & ſpiritualibus annexa.

11 Ampliatio regulæ eſt, vt locum habeat etiamſi
vniuerſitas tranſierit ſolummodo quoad vtile do-
minium; adhuc enim cum ipſa tranſit ius patro-
natus, veluti ſi talem contractum inter ſe partes ce-
lebrauerint, per quem vtile dominium tranſierit
in Conductorem, puta emphyteuſim, vel locatio-
12 nem ad longum tempus, vt innuit littera huius
textus ibi: Fuerit ad firmam conceſſa: nam etſi
verba

Digitized by Google

verba ad firmam: exponantur, ideſt ad annuum
cenſum, ſecundum Io. Andr. in cap. 2. de locat. &
regulariter importent locationem ad modicum
tempus, vt in d. c. 2. & in alijs inductis per Bero.
hic nu. 1. Tamen ſicut locatio, ita & conceſſio ad
firmam pro ſubiecta materia eſt apta importare
etiam locationem perpetuam, ſeu ad lõgum tem-
13 pus, prout importat hic; aliàs enim ſi locatio fuiſ-
ſet ad modicum tempus, conductor villæ non po-
tuiſſet præſentare; quoniam ita demum ius patro-
natus tranſit cum vniuerſitate, ſi vniuerſitas tranſ-
feratur quoad dominium directum, vel vtile. Ex
14 locatione autem ad modicum tempus nullum do-
minium, imò nec naturalis poſſeſſio transfertur in
conductorem, ſed nuda detentatio, & ius perci-
piendi fructus, vt notatur in l. Si vt certum, §. Si
duobus, ff. Commodat. & in l. 3. §. Ex contrario,
ff. de acquir. poſſeſſ. & per Cardin. in Clement. 1.
§. Verum in 2. quæſt. de reb. eccleſ. non alien. &
15 Bero. hic num. 2. Præterquamquod nec ciuilis, nec
naturalis poſſeſſio ad hoc ſufficeret, quia omnino
requiritur tranſlatio dominij directi, vel vtilis, vt
hic patet, & in cap. Cum Bertholdus, ſupr. de re
iud. & notat Bero. hic num. 43. Concordat c. Cum
ſæculum, infr. eod. ibi: Cum ratione feudorum
emptorum, aliterue acquiſitorum ius patronatus
in eccleſijs parochialibus acquiſieritis: vbi hoc te-
net gloſ. 1. communiter approbata, & firmant hic
Innoc. in princip. Abb. n. 5. verſ. Sed in contractu
locationis, Ioan. Andr. Butr. Cardin. & omnes in
ſummario text. Bero. num. 1. dicens Doctores ita
communiter intelligere hunc text. & num. 42. vbi
hunc intellectum pluribus comprobat, & dicit eſſe
veriorem, Paulus de Caſtro conſ. 262. Venerabilis
vir, num. 2. vol. 1. Roch. de Curt. in tract. huius tit.
in verb. Ipſe velis, quæſt. 26. num. 57. in fin. Lam-
bertin. in eodem tract. art. 2. quæſt. 8. princ. par. 1.
lib. 1.

16 Quo fit vt ſecus ſit dicendum in eo, qui tenet
villam pignori obligatam: nam in creditorem nõ
tranſit ius patronatus, vt legitur, & notatur in d. c.
Cum Bertholdus, reſp. 1. & §. fin. Nimirum quia in
eum nec directum, nec vtile dominium rei pigno-
ratæ transfertur; & ita hic tenet gloſ. 1. Innoc. in
princ. verſ. Secus in creditorem, Hoſtien. num. 4.
& communiter DD. aliam rationem reddit Abb.
num. 5. quia ſcilicet creditor tenetur reſtituere
fructus omnes, quos percepit ex re pignorata, vt
in cap. Cum contra, ſupra de pignor. & in c. 1. infr.
de vſur. Sed ſi creditor præſentaret, & ſequeretur
præſentati inſtitutio, non poſſet poſtea illum fru-
ctum reſtituere, ſcilicet præſentationem, quæ eſt
17 fructus iuris patronatus, vt notant Innocen. Butr.
Abb. & alij in cap. Conſultationibus, infr. eodem
gloſ. vltim. & DD. d. cap. Cum Bertoldus, de re
iudicat. Rota deciſ. 10. de iure patron. in nouis, &
ſic incraretur fructum illum contra naturã pigno-
ris, cum mutuum debeat eſſe gratuitum, c. Con-
ſuluit, de vſur.

Limitatio regulæ eſt, niſi ius patronatus fuerit
nominatim exceptum; tunc enim minimè tranſit
cum vniuerſitate, vt patet in tex. ibi, Non excepto
iure patronatus: & notant omnes in ſummario, &
in ver. Non excepto, gloſ. 1. & DD. in c. Cum ſæcu-
lum, infr. eod. Lambertin. de iure patron. part. 2.
lib. 1. in 5. quæſt. princip. art. 11. nu. 3. verſ. Niſi ius
patronatus.

18 Nunc pro explicatione textus inquirendum eſt
quando ius patronatus dicatur tranſire cum vni-
uerſitate.

19 Et primò QVAERO. Si quis vendat fun-
dum, vel palatium, intra cuius fines eccleſiam ha-
beat, numquid ius patronatus tranſeat in empto-
rem. Reſpondeo non tranſire; quia ius patronatus
titulo venditionis transferri non poteſt, niſi cum
vniuerſitate, iuxta communem intellectum huius
capituli, & dicti c. Cum ſæculum, infra eod. fundus
autem, vel palatium non eſt vniuerſitas, & ita
hic firmant Innoc. n. 3. Hoſt. nu. 7. Io. Andr. n. 3.
verſ. Quid ſi quis habeat eccleſiam, Abb. nu. 14.
quorum opinio communis eſt, vt teſtantur idem
Abb. in ſua quæſtion. 5. incipien. Augerius, nu. 5.
Rocch. de Curt. in tract. de Iure patron. in verb.
Ipſe velis, quæſt. 23. Lambertin. in eod. tract. par. 2.
lib. 1. quæſt. 5. art. 17. etiam Couar. var. reſol. lib. 1.
c. 13. n. 3. confert quod notat Bald. in l. fin. col. pe-
nult. n. 58. verſ. Idem ſi habeo, C. de edict. Diu.
Adrian. toll. vbi quod ſi dono tibi fundum meum,
in quo eccleſia ſita eſt, non venit eccleſia, quia non
eſt eiuſdem rationis, & conditionis, cuius dictum
ſequitur Rota dec. 1152. n. 4. par. 3. lib. 3. diuerſ.
& originaliter tenuit Innoc. hic n. 3.

20 Non obſtat tex. in l. Si mercedem, §. 1. ff. de
action. emption. vbi Si vendidiſti fundum, in quo
ſepulchrum habuiſti, cui non patet aditus ex via
publica, ſed per ipſum priuatum fundum, ius ſe-
pulchri tranſit in emptorem; per quem tex. idem
eſſe in iure patronatus tradiderũt ibi Bart. & Paul.
de Caſtr. Roman. Singular. 6. Sylueſter in verb.
Ius patronatus q. 5. Henric. Boich. & Cardin. hic
num. 18. & 19. & idem Cardin. in cap. Cum ſæcu-
lum nu. 5. verſ. Quoad quæſtionem infr. eod. Abb.
d. quæſt. 5. num. 5.

Quoniam, vt reſpondit Innoc. hic n. 3. aliud eſt
in iure ſepulchri, aliud in iure patronatus, quia ſe-
pulchrum cum nihil valeat, niſi venditor ad illud
portetur, & in eo ſepeliatur, eſſet illi prorſus inu-
tile ſi emptor fundi ingreſſum prohiberet, cum ad
illud non pateat aditus, niſi per fundum. At ſe-
cus eſt in iure patronatus, quia venditor illo vti
poteſt præſentando, quamuis eccleſiam non in-
grediatur. Sequitur Abb. hic num. 14. verſ. Nec
obſtant, & Couar. var. reſol. lib. 1. c. 13. num. 3.
verſ. Non obſtat ratio.

21 Conclude igitur vendito fundo non venire ius
patronus per ſupradicta, niſi ſiue ad eccleſiam pa-
teat aditus per ipſum fundum, ſiue non; prout ex
diſtinctione Abb. d. q. 5. nu. 5. & Roman. d. ſingu-
lar. 6. poſt mult. concludit Lambert. in tract. hu-
ius titul. par. 2. lib. 1. in 5. q. princip. art. 16. n. 2.
prope fin. verſ. Ego hanc limitationem, niſi tamen
eſſet talis fundus, qui vniuerſitatem conſtitueret,
iuxta l. Cum fundus, ff. de leg. 2. & eſt tex. ſecun-
dum inductionem Card. in cap. Cum Bertoldus,
ſupra de re iudicat: nam curia illa, de qua tex.
loquitur, fundus eſt vniuerſitatem conſtituens.
Vnde non mirum ſi ius patronatus tranſierit in
emptorem. Quo fit vt ſi quis haberet fundum,
quem Hiſpani appellant *heredamiento*, intra
cuius fines haberet ius patronatus vendito fundo
Ius patronatus huiuſmodi bene tranſiret in emp-
torem, vt per Couar. d. nu. 3. verſ. Tertiò.

22 Secundò QVAERO. Si quis vendat omnia
iura, quę habet in aliqua villa, in qua certos ta-
men fundos habeat, vel certa iura, nunquid in
tali venditione tranſeat ius patronatus.

Re-

de communi, Gigas conſ.50. num.3. Io. Fab. in
rubr. inſtit. de rerum diuiſ. n.2. Bartholom. Ama-
da lib.8. tit.15.p.1. gloſ.4. num.3. fol.106. Didac.
Perez lib.1. tit. 6. lib.2. pag. 139. in gloſ. de van.
37 ſucceden. &c. Et ſimiliter tranſeat in emptorem
hęredis, vt tenet Couar. lib.1.var. cap.13. num.3.
& lib.2. cap.18.num.81.Bernard.Diaz in reg.401.
Paul.Fuſc ſingul.115. littera I. Abb.in cap.Quere-
lam, de Simon.n.4. vbi Anan.n.6. & Felin.num.3.
verſ.In gloſ.verb.Non potui, Rocch.de Curt.de
iure patr. in verb.Ipſe, vel is nu.46. Emanuel Co-
ſta, cap. Si pater, in 2. par. In ver.Trebell. n.7. late
Patr. Omoz tract. de contract. in tit. de emption.
& vendition. num. 41. verſ. Sed quęro, Paulus de
Cittadinis de iure patron. q.1. n.11. Non per hoc
38 tranſit mediante venditione, ſeu ceſſione etiam
omnium bonorum iurium, & actionum verbis ge-
neralibus, & vniuerſalibus facta, niſi ſub dicta
ceſſione tale quid vniuerſale verè comprehẽdatur,
cui adhæreat ipſum ius patronatus, vt puta villa,
caſtrum, hæreditas, feudum, vel quid ſimile, vt
bene declarat Innoc. in d.cap. Ex litteris, num 2.
quem ſequitur Hoſtien. num.3. verſ. Sed quid ſi
quis obliget, vel vendat. Io. Andr. num.3. verſ. Di-
xit etiam Innocentius, Boich. nu.3. Card. Zaba-
rell. num.16. q.11. Butr.n.6. verſ. Tertia regula,
Anchar. num.11. Bero.n.55.de iure patron. Fede-
ric.de Senis, conſ.225. num 2. Bald.conſ.32. lib.1.
Dec. in cap. Sedes, de reſcript. n.7. in fin. & n. ſeq.
qui de communi cum alijs hic per informãtes re-
39 latis, quos breuitatis gratia non refero. Et ratio-
nem huius concluſionis poſt Innocent. Anchar. &
alios vbi ſupra aſſignat Bald. conſ.1.nu.5.lib 3. Et
eſt, quia quando fit ceſſio, vel alienatio vniuerſa-
lis reſpectu verborum tantum, tunc talis vniuerſa-
litas reſoluitur in ſingularitates, & non plus impor-
tat generalis illa expreſſio, quàm enumeratio ſpe-
cierum. Et ideo ſicut ius patronatus de per ſe vẽ-
40 di non poteſt, cap. De iure, de iure patron. ita etiã
non poteſt vendi ſub iſta vniuerſalitate verbali:
aliàs fieret fraus legi, cum ille qui nihil haberet,
quàm ius patronatus, aut parum plus, poſſet ſub
prætextu venditionis vniuerſalis omnium bono-
41 rum ipſum ius patronatus vendere. At ſecus eſt
quando fit ceſſio, vel alienatio vniuerſalis reſpectu
rei, vt quia fiat venditio de hæreditate, de Curia,
de feudo, de caſtro, & de ſimilibus, quæ ſub ſe ve-
rè vniuerſitatem continent. Et ratio differentiæ eſt
quia cum talis vniuerſitas non reſoluatur in ſingu-
laritates ad tex.in l.1. C. de euict. non mirum ſi
cum ea tranſit ius patronatus, cum de per ſe hoc
caſu non dicatur vendi, ſed potiùs in quandam
neceſſariam conſequentiam rei venditæ, cui ad-
hæret: & multa in cõſequentiam neceſſariam per-
mittuntur fieri, quæ principaliter prohibentur,
vulg. l.1. ff. de auct. tutor. Hancque opinionem
videtur ſequuta Rota apud AA. vt habetur in de-
ciſ.diuerſor. 1152. lib.3. par.3. dum ibi concludi-
tur in ceſſione omnium iurium non fuiſſe compre-
henſum ius patronatus ea ratione, quia ceſſio ge-
neralis verbalis, quæ reſoluebatur in ſuas ſpecies,
& non vniuerſalis ratione rei prout requiritur. Et
licet Abb. d. cap. Ex litteris, n. 11. & alij qui eum
ſequuntur contrarium teneant, & ſignanter Dec.
qui in hoc parum conſtans eſt, in d. conſ.127. At-
tamen ſententia Innocentij, quàm nuper & aliàs
amplexa fuit Rota, & auctoritate plurium, & qui-
dem grauiſſimorum virorum, & firmiori ratione

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

42 fulcita videtur. Nec deciſio Putei 351. lib.2. in
aliquo repugnat, cum & donatio particularis iu-
ris patronatus accedente conſenſu Ordinarij fie-
ri poſſit, vt per Lamberrin. de iure patron. 2. part.
lib.1 q.1. principali, art.1. & 3.
43 Vltra quod in caſu de quo agitur eò faciliùs ad-
mitti debet ea ſententia; Tum quia ceſſio prædi-
cta eſt de bonis omnibus ipſius Nicolai, & tamen
ius patronatus non poteſt dici de bonis laici ad ef-
fectum prædictum, Bald.conſ.335. num.2. verſ. Ad
euidentiam, lib.1 Bene Put.d.deciſ.351.in fin. Tum
etiam quia cedens, & ceſſionarius voluerunt bo-
na, & iura data in ſolutum haberi pro deſignatis,
nominatis, & ſpecificatis per eorum nomina, con-
finia, & vocabula. Ex quibus verbis manifeſtè
conſtat non fuiſſe factam ceſſionem tanquam de
vniuerſo, ſed tanquam de rebus particularibus,
quo caſu non ambigitur ius patronatus non com-
prehendi. Ad illud autem quod deducebatur per
informantes pro Alexandro Guiniſio circa pręſẽ-
tationes poſt dictam ceſſionem factas in executio-
ne illius tantum temporis ſpatium, quo prætendi
poteſt Michaeli, & deſcendentibus illius fuiſſe ſi
non vigore dictę ceſſionis, ſaltem mediante præ-
ſcriptione acquiſitum ius præſentandi: fuit reſpon-
ſum non eſſe præſentis ſpeculationis, ſed de eo in
alia poſitione particulariter agendum eſſe. Hacte-
nus verba deciſionis.
44 Contrariam opinionem ideſt in vẽditione om-
nium bonorum, iuriũ, & actionum venire ius pa-
tronatus tenuerunt Decius conſ.127. Plura dubia.
num.2. & num.3. verſ. Sed ad iſta, vbi firmat in
conceſſione bonorum, ac iurium tranſire etiam
ius patronatus, Put.deciſ 351. num.1. lib.2. Sera-
phin. deciſ.725. vbi reſoluit in donatione omnium,
& quorumcumque bonorum mobilium, & immo-
bilium, iurium, & actionum ſimiliter venire etiam
ius patronatus. Rota in Recent. deciſ. 207. nu.11.
12, 13. & 16. par.6.
45 Et quamuis pręcitatæ deciſiones loquantur in
terminis donationis: tamen non fundant ſe in eo,
quod donatio facta fuerit de conſenſu Diœceſani:
Tunc enim quæſtio eſſet de indubitabili cum Ius
patronatus donari poſſit etiam particulariter, &
nominatim accedente ordinarij conſenſu, vt ſup-
ponit Rota in prædicta deciſione litteræ, ſed fun-
dant ſe in eo, quod donatio omnium bonorum,
iurium, & actionum vniuerſitatem continet, cum
qua indiſtinctè tranſit ius patronatus abſque con-
ſenſu Ordinarij, ſiue contractus ſit gratuitus, ſiue
non, vt oſtenſum eſt ſupra n.3. Quinimò in d de-
ciſ. 207. num.14. & 15. diſertis verbis dicitur non
obſtare, quod in donatione non interuenerit con-
ſenſus Ordinarij, ſine quo ius patronatus donari
non poteſt, quia hoc procedit in particulari dona-
tione, ſecus autem eſt in donatione vniuerſali om-
nium bonorum & iurium, in qua conſenſus Ordi-
narij minimè requiritur. Eidem ſententię adſcri-
bi poſſunt authores omnes, qui in fortioribus ter-
minis voluerunt, vt ſi quis dicat, Vendo tibi omnia
bona mea, nulla facta mentione iurium, & actio-
nũ, nihilominus veniat ius patronatus, inter quos,
Abb. hic n.12. Felin. c. Cauſam, nu.8. de pręſcript.
& Decius, qui de communi teſtatur d. conſ. 127.
n.3. verſ. Sed ad iſta.
46 Et hanc ſecundam opinionem ego puto verio-
rem, & in practica amplectendam. Tum quia
negari non poteſt, quin appellatio omnium bono-

rum, iurium, & actionum vniuerſitatem quandã deſignet, vt à fortiori probatur in d. l. Bonorum, la ſeconda, ff. de verb. ſignificat. Nam intellectus Decij, de quo ſupra nu. 39. diuinat, cum ille text. generaliter loquatur; ac proinde ineuitabiliter probãt hanc opinionem, vt inquit Rocch. de Curt. in tract. huius tituli, in verb. Ipſe vel is. Tum quia ſupraſcripta Deciſio Lucana iuris patronatus præcipuè nititur authoritate Innocentij hic nu. 2. qui tamen nõ loquitur in venditione omnium bonorum, vel iurium ſimpliciter, & abſolutè, vt in caſu queſtionis propoſitæ, ſed in venditione omniũ iurium reſtricta ad certum locum. Sic enim ait: [Si quis obliget, aut vendat omnia iura, quæ habet in aliqua villa, cum non ſit ſua, ſed ibi certos tantum fundos habeat, vel certa iura, nunquid in tali contractu tranſit ius patronatus? Reſp. non] Hæc Innoc. qui, vt vides, loquitur in venditione omnium iurium reſtricta ad certum locum, vnde trahi non poteſt ad caſum noſtrum; quia magis vniuerſum eſt vendere omnia bona iura, & actiones ſimpliciter, & abſolutè, quàm vendere omnia, ſeu omnia iura, quæ quis habet in tali villa, cum primum ſit totum, ſecundum verò pars. Neque hoc caſu valet argumentum à toto ad partem, cum rationes ſint diuerſæ; nempe quia cum vniuerſitate tranſit ius patronatus, cum non vniuerſo non tranſit, vt inquit Lambertin. de iure patronatus, par. 2. lib. 2. in 5. q. principali art. 14. num. 4. verſ. Conſiſto tertiò, licet Abb. hic n. 12. dicat & male, Innocent. & Io. Andr. ſentire, vt ſi quis vendat omnia bona ſua non tranſeat ius patronatus, quod dictum Abbatis multis errandi cauſam præbuit, qui ad verba Innocentij non aduerterunt. Nec verum eſt quod dicitur in d. deciſ. Seraph 725. num. 2. verſ. ſed contrarium, nempe doctrinam Innocentij non eſſe receptam, imò enim in ſuo caſu, ideſt in venditione omnium iurium limitata ad certum locum, ſeu villam ſequaces habet Hoſtien. Io. Andr. Butr. & alios complures in deciſ. Littæ allegatos. Quinimo eum ipſo paucis exceptis conueniunt omnes, & ipſamet Rota, vt dixi ſupra in 2. q. n. 23.

47 Concludo igitur in venditione omnium iuriũ, & actionum ſine vlla limitatione loci abſque dubio tranſire ius patronatus, etiamſi venditor in ſuis locis nullam habeat vniuerſitatem, puta villam, vel caſtrum, quia ipſa bona, iura, & actiones ſunt vniuerſitas, ſicut peculium, & hæreditas, vt l. Item §. Non ſolum, ff. de petition. hæred. Nec talis di-

48 citur vniuerſitas verbalis, quæ reſoluitur in ſingularitates, vt dicitur in deciſione Littæ, imo eſt realis, cum qua bene tranſit ius patronatus. Et ideo non obſtat, Bald. conſ. 1. n. 3. lib. 3. in deciſ. allegatus, imo declarat mentem Innocentij iuxta explicationem noſtram per hæc formalia verba: [Dicit Innocentius, quod cum re certa, puta cum fundo Botriano non tranſeunt iura mixta, ſicut eſt ius patronatus, ſed cum vniuerſitate diſtinguit. Aut eſt quid vniuerſale ratione ſigni vniuerſalis, aut ratione rei vniuerſalis. Primo caſu, vt cum dico, Vendo omnes poſſeſſiones talis villæ, & iura, quæ ibi habeo, non tranſit ius patronatus. Secundo caſu tranſit vt nomine hæreditatis.] Hæc Bald. qui vt vides, intelligit vniuerſitatem ratione ſigni vniuerſalis, quando eſt reſtricta ad certum locum; ratione verò rei vniuerſalis, quando nullis finibus circumſcribitur, ſicut hæreditas, l. 3. §.

49 Hæreditatis, ff. de bon. poſſ. Rurſus non obſtat motiuum, quod ius patronatus per ſe vendi non poſſet, & ſi tranſiret cum iſta vniuerſitate poſſet fieri fraus legi, cum ille qui nihil haberet in bonis, quã ius patronatus, vel parum plus poſſet ſub prætextu venditionis omnium bonorum, ac iurium ſibi cõpetentium vendere ipſum ius patronatus. Nam reſpondetur hanc conſiderationem non eſſe attendendam, quando venditur ipſa vniuerſitas realis, alioquin ſequeretur, vt ſi aliquis venderet hæreditatem ad ſe delatam, in qua nihil aliud eſſet niſi vnicum ius patronatus cum tali hæreditate ipſũ ius patronatus non tranſiret. Sed abſit vt tales ſubtilitates ſecundum Canones conſiderentur, vt ait Feder. de Sen. conſ. 225. Si opinio, n. 2. verſ. Et non eſt dubium, quod ille qui ſolum ius patronatus habet. Sicut igitur hæc conſideratio non attenditur in venditione hæreditatis, ità nec in venditione omnium bonorum, quia ita continet vniuerſitatem venditio omnium bonorum, ſicut venditio hæreditatis, vt voluit Bald. in l. 2. num. 7. C. de bon. liber. & Abb. hic n. 12. & conſtat ex iam dictis.

50 Demum non obſtat Doctrina Baldi in l. fin. nu. 39. C. de edict. D. Adr. toll. vbi determinat, vt ſi quis dicat Dono tibi omnia iura mea, non tranſeat ius patronatus, quia dictio, *mea*, eſt dominij ſignificatiua, l. Quintus, §. Argento, ff. de aur. &

51 arg. legat. Sed patronus non eſt dominus niſi abuſiuè, vt l. Tale, §. fin. ff. de hæred. inſtit. & idem ſi dicat Omnia iura quæ habeo: nam ſermo iſte generalis per ſuas ſpecies intelligitur, vt l. Si eborum, ff. de leg. 3. Sed in ſpeciebus dinumerandis non poteſt dinumerari ius patronatus, quare non includitur. Sequitur Lambert. de iure patronat. par. 2. lib. 2. in 5. q. princip. ar. 14. n. 5. verſ. Tertius caſus.

Id inquam non obſtat, quia hæc doctrina non eſt vera, cùm ſe fundet in illa particula, *mea*, quæ nihil facit, vt deducit Rebuff. in d. l. Bonorum, la ſeconda, ff. de verb. ſignific. & alij, quos ſequitur Rota apud Card. Seraphin. d. deciſ. 725. n. 2. verſ. Neque opinio Lambertini.

52 Ad rationem Baldi poſſet reſponderi nihil obſtare, quod illud pronomen, *mea*, ſit dominij ſignificatiuum, & patronus non ſit dominus, quia dictio, *mea*, non refertur ad ius patronatus, alioquin contractus eſſet Simoniacus, cum ius patronatus, per ſe vendi non poſſit, cap. Quia clerici, & ibi gloſ. vlt. ſupra eod. & infr. cap. De iure. Sed refertur ad ipſam vniuerſitatem, cum qua non miniſterio hominis, ſed miniſterio iuris tranſit ius patronatus tanquam acceſſorium, & in quandam neceſſariam conſequentiam rei venditæ, cui adhæret, vt dicitur in deciſ. Littæ. Et quemadmodum ſi quis dicat: Vendo tibi villam meam, illud pronomen, *meam*, non impedit tranſitum iuris patronatus, vt hic admittunt Innoc. & omnes: ita nec impedire debet ſi dicat; vendo omnia bona mea; quia neutro caſu tranſit ex vi pronominis *mea*, ſed ex vi vniuerſitatis, cui accedit.

Præterea inepta videtur differentia, quàm conſtituit Rocch. vbi ſupra inter venditionem omniũ bonorum factam ſimpliciter, & factam cum illa dictione *mea*. Quoniam ad praxim deduci non poteſt vt quis vẽdat vniuerſaliter omnia bona, niſi ea demonſtret per illud pronomen, *mea*, vel aliud æquipollens, vt animaduertit, Lambertin. d. q. quæſt. 5. art. 14. verſ. Conſidera ſtatò.

Sed

53 Sextò QVAERO, An vendita hæreditate tranſeat ius patronatus.

Reſpondeo tranſire, quia hæreditas eſt quid vniuerſum, vt in d. l. Bonorum, la ſeconda, ff. de verb.
ſign. & in l. Hæreditas, & l. Item, §. Non ſolum, ff. de petit. hæredit. & ita communiter tenetur, vt
54 dicit Abb. hic num. 13. Ideoque ius patronatus competens filijs, & ſucceſſoribus, dicitur translatum cum vniuerſitate per ceſſionem à filio factam de omni iure, quod in hæreditate habebat. Achill. de Graſſ. deciſ. 9. de iurepatr.

55 Septimò QVAERO An ius patronatus veniat in legato omnium bonorum.

56 Reſpondeo affirmatiuè, quia huiuſmodi legatum intelligitur vniuerſale, l. Quoties, §. vlt. ff. de vſufr. iuncta l. Cogi, in princ. cum l. præcedent. ff. ad Trebellian. & l. Vxori meæ, ff. de vſufr. legat.
57 Ideoque ius præſentandi magis pertinet ad vxorem relictam vſufructuariam omnium bonorum, quàm ad hæredem, vt poſt prolixam diſputationem concludit Lambert. de iure patr. par. 2. lib. 1. qu. 10. princ. art. 3. vbi etiam num. 22. verſ. Poſſet etiam dici, cum ſeqq. refert Anton Corſ. qui poſtea fuit Rotæ Auditor, & Chriſtophorum Albam Iuris conſultos primarius legentes in ſtudio Patauino ita conſuluiſſe, & in ciuitate Calabriæ ſic iudicatum fuiſſe: & eum ſequuta fuit Rota coram Cardinali Mantica, deciſ. 140.

58 An autem præſcribens vniuerſitatem bonorum præſcribat ius patronatus ei immixtū, plenè examinat Felin. in d. cap. Cauſam, num. 8. de præſcription.

59 Octauò, & vltimò QVAERO pro complemento materiæ, an tranſeat ius patronatus cum venditur talis vniuerſitas, cum qua de iure tranſiret, ſi in huiuſmodi venditione ius patronatus exprimatur: veluti ſi vendatur caſtrum cum omni iuriſdictione, & iure patronatus.

Io. Andr. in cap. vnic. num. 1. verſ. Quæro, de quo dubitari vidi infra eod. lib. 6. diſputat latiſſimè hanc quæſtionem in vtramq; partem, & n. 3. verſ. Item audiui, refert pro parte affirmatiua fuiſſe in Curia ſententiatum in venditione, quam fecerat Capitulum Herbipolen. Decano, & Capitulo S. Stephani Maguntini de villa Ingilem exprimendu Curiam, agros, vineas, decimas, cenſus, ius
60 patronatus cum omnibus iuribus, &c. Sed nihilominus eod. num. 3. verſ. Propter quæ, conſulit tanquam certum, vt nunquam fiat expreſſio iuris patronatus venditioni coniuncta: & per quam dici poſſit illud expreſſè venditum, ſed in fine inſtrumenti fateatur venditor ſe deſijſſe eſſe patronum, & omne poſſeſſionis commodum, & animum depoſuiſſe.

Gemin. verò in d. cap. vnico referendo Io. Cald. dicit poſſe concludi ſub hac diſtinctione, videlicet aut expreſsio fit declaratiuè, vt Vendo villam cum omnibus iuribus, ideſt iuriſdictione, iure patronatus, &c. & tunc tranſit, quia talis declaratio non inducit nouam, vel ſingularem venditionem, arg.
62 l. Hæredes palam, ff. de teſtam. Aut expreſsio fit non declaratiuè, ſed coniunctiuè, vt Vendo villam, & ius patronatus: & hoc caſu ius patronatus non tranſit ex notat. per Ioan. Andr. vbi ſupra. Addit Franc. in eod. cap. vnico, num. 3. verſ. Sed imo,
63 Quod etſi expreſsio iuris patronatus fiat continuatiuè, tamen ſi fiat eo modo, quo tacitè ineſt, itaut appareat illud non venire principaliter, ſed acceſſoriè, velut ſi vendatur caſtrum cum iure patronatus, & tunc tranſeat, cum acceſſoriè veniat.
64 Fatetur tamen hoc pendere ab inſpectione, an dictio, *cum*, coniungat principaliter, an acceſſoriè. Abb. Marian. Soccin. & alij in cap. Querelam, de ſimon. diſtinguunt: An dicatur, Vendo caſtrum cum iure patronatus, vel Vendo caſtrum, & ius patronatus, vt in primo caſu tranſeat cum vniuerſitate; in ſecundo autem non: ſed hanc diſtinctionem reprobat ibi Felin. in vlt. col. concludens neutro caſu ius patronatus tranſire in emptorem: & hanc opinionem ſequitur, & validiſsimis fundamentis comprobat Lambertin. de iure patronat. 2. part. lib. 1. in 5. quæſt. princip. art. 20. num. 12. vſque in finem art. quæ & mihi magis placet, tum quia conformior dictis Io. Andr. Tum quia firmioribus rationibus fulcitur; tum demū, quia tutior eſt propter periculū ſimoniæ: & ideo in dubio amplectenda, cap. Iuuenis, infr. de ſponſ. & cap. Ad audientiam, de homicid. cum concordant.

De Iure patronatus.

Cap. Conſultationibus.

SVMMARIVM.

1 *PRæſentandi poteſtatem conſeruat poſſeſſio, & cōmunis credulitas, & n. 3.*

2 *Inſtitutus ad præſentationem eius, qui tunc ius patronatus poſſidebat, & credebatur patronus, non remouetur, licet illud ius ab eo poſtea euincatur.*

3 *Geſta non ſuſtinentur ex titulo putatiuo, & communi errore, niſi concurrat poſſeſſio, vel quaſi.*

Præſentatio vt ſit valida non requiritur, vt præſentans ſit patronus, ſed ſatis eſt, vt tempore præſentationis ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi, & communiter reputetur patronus, ibidem, & n. 4. & 14.

Et quid poſt Concilium Trid. num. 8. & ſeqq. vſque in fin.

5 *Præſentatio eſt fructus iuris patronatus.*

6 *Fructus pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, non ad proprietarium.*

7 *Collatio facta ab exiſtente in quaſi poſſeſſione conferendi ſuſtinetur, licet ius conferendi non habeat.*

8 *Iuris patronatus titulus hodie probari debet ad præſcriptum Concilij Trid. nec ſufficit poſſeſſio præſentandi, & n. ſeqq.*

9 *Tridentinum Cōcilium circa probationem iuris patronatus locum habet tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.*

10 *Patronus poteſt à ſua quaſi poſſeſſione repelli, niſi patronatum probauerit iuxta formam Concilij, etiamſi Ordinarius poſt Concilium admiſiſſet præſentationem ſine cauſa cognitione.*

11 *Etiam ſi patronus probauerit ſe per quadraginta annos præſentaſſe.*

12 *Ius patronatus non probatur ex præſcriptione niſi illa ſit immemorabilis.*

13 *Ad immemorabilem conficiēdam computari deben anni elapſi vſque ad tempus controuerſiæ motæ.*

15 *Præſentatus à bonæ fidei poſſeſſore de iure communi debet inſtitui, & præferri præſentato à proprietario: ſecus ex Conc. Tridentino.*

Digitized by Google

16 *Niſi agatur de ſola pertinentia iuris patronatus in-
ter præſentatos, quia tunc Concilium non intrat,
& præfertur præſentatus à poſſidente.*
17 *Præſentandi quaſi poſſeſſio ex vnico etiam actu ac-
quiritur.*

1 CONSVLTATIONIBVS. Poſſeſsio,
& communis credulitas poteſtatem con-
ferunt præſentandi. Hoc dicit ſecundum
Abb. Antiq. & Io. de Anan. vel aliter ſe-
cundum Io. Andr. & alios poſt eum. Inſtitutus ad
pręſentationem eius, qui tunc ius patronatus ec-
cleſię poſsidebat, remoueri non debet, licet illud
ius ab eo poſtmodum euincatur; ſecus ſi non poſ-
ſidebat, ſed tantum credebatur eſſe patronus.
Diuiditur in duas partes; ſecunda ibi, *Si verò*.
2 Nota primò ex priori parte textus, duo eſſe ne-
ceſſaria, ad hoc vt ſuſtineatur inſtitutio ad pręſen-
tationem eius qui patronus non eſt, videlicet vt
communiter reputetur patronus, & ſit in poſſeſ-
ſione pręſentandi, prout hic notant gloſ. 1 Hoſtien.
num. 1. in ver. Credebatur, Abb. Antiq. & Ioann.
3 de Anan. vterque in ſummario. Et hinc colligo
notabilem limitationem ad l. Barbarius, ff. de off.
Pręt**o**r. & ad conſimilia iura, quę diſponunt geſta
à non habente poteſtatem, ſuſtineri ex titulo pu-
tatiuo, & cõmuni errore: procedunt enim dum-
modo cum communi errore concurrat poſſeſsio,
vel quaſi proprietatis, ſeu poteſtatis: & ita poſt In-
noc. ſingulariter limitant prędicta iura Anton. de
Butr. hic num. 4. Abb. in 2. not. & Io. de Anan.
num. 2. Alias declarationes ad d. l. Barbarius, po-
ſui in cap. Quod à Prædeceſſore, inf. de ſchiſmat.
& in cap. Super eo, de crimine falſi.
4 Secundò nota ibi, *Ius patronatus eccleſiæ poſsi-
debat*: ad validitatem pręſentationis non requiri,
vt pręſentans habeat titulum, & proprietatem iu-
ris patronatus, ſed ſatis eſſe, vt tempore actus pręſ-
ſentationis ſit in quaſi poſſeſsione iuris præſentan-
di: & ad hoc communiter allegatur hoc capitu-
5 lum ſecundum Anton. de Butr. in primo notab.
Et ratio huius deciſionis eſt, quia pręſentatio eſt
fructus iuris patronatus, cap. Ex litteris, ſupr. eod.
6 Fructus autem pertinet ad bonę fidei poſſeſſorem,
non ad proprietarium, cap. Grauis, ſupra de reſt.
ſpoliat. & §. Si quis à non domino, inſtit. de rerum
diuiſ. Vnde quamuis poſtea ius patronatus ab alio
euincatur, tamen inſtitutus ad pręſentationem
bonæ fidei poſſeſſoris non remouetur, vt in textu s
quia factum legitimè non retractatur, etiamſi de-
uenerit ad caſum, à quo incipere non potuit, cap.
Pręcepta, 55. diſt. & l. 2. ff. de itin. actuq; priuat. &
ita hic notat Innoc. in ver. Poſsidebat, cui Hoſt. n. 3.
in eod. ver. Io. Andr. num. 2. Abb. in 1. not. & n. 3.
verſ. Sed ratio decidendi, Io. de Anan. n. 1. & cæ-
7 teri ſubſcribunt. Et idem iuris eſt in quaſi poſſeſ-
ſione eligendi, vt eſt caſus in cap. Querelam, ſupra
de elect. Abb. hic num. 2. & in quaſi poſſeſsione
iuris conferendi, vt cap. Cum olim, ſupra de cauſ.
poſſeſſ. & propriet. & tradit Bald. conſ. 437. inci-
pien. Ex quo Abbas, in princ. lib. 2. & Rota de-
ciſ. 308. n. 6. par. 1. recent.
QVAERVNT hic Doctores an exiſtens bo-
na fide in quaſi poſſeſsione iuris patronatus, ſi ſibi
moueatur quæſtio ſuper proprietate, pergere poſ-
ſit in ſua quaſi poſſeſsione pręſentandi etiam poſt
litem conteſtatam: an vę ſic pręſentatus ſit inſti-
tuendus, vt latè proſequitur Innoc. in eodem ver.
Poſsidebat, Hoſtien. & Ioan. Andr. locis citatis, &
reliqui poſt eos.
8 Verum huiuſmodi quęſtiones, & cõſimiles ho-
die ſunt fermè inutiles, & ideò illas nõ proſequor,
quia diſpoſitio huius decretalis hac in parte cor-
rigitur à Concilio Trid. ſeſſ. 25. cap. 9. vbi ſtatuitur,
vt [titulus iuris patronatus ſit ex fundatione, vel
dotatione, qui ex authentico documento, & alijs
iure requiſitis oſtendatur, ſiue etiam ex multipli-
catis pręſentationibus ſupra hominum memoriã,
aliaſue ſecundum iuris diſpoſitionem. In ijs verò
perſonis, vel vniuerſitatibus, in quibus id ius ple-
rumque ex vſurpatione potius quęſitum pręſumi
ſolet, immemorabilis non aliter ſuffragetur, quàm
ſi pręter reliqua ad eam neceſſaria pręſentationes
etiam continuatę non minori ſaltem, quàm quin-
quaginta annorum ſpatio, quę omnes effectum
ſortitę ſint, authenticis ſcripturis probentur. Re-
liqui patronatus omnes, & priuilegia conceſſa tam
in vim patronatus, quàm alio quocumque iure no-
minandi, eligendi, & pręſentandi, exceptis ijs, quę
ad ſupremos Principes pertinent, vel in fauorem
generalium ſtudiorum conceſſa ſunt, in totũ pror-
ſus abrogata, & irrita cum quaſi poſſeſsione inde
ſequuta intelligantur.]
9 Ponderanda enim ſunt hęc poſteriora verba,
cum quaſi poſſeſsione inde ſequuta, quę apertè oſtẽ-
dunt ad validitatem pręſentationis, vel inſtitutio-
nis non ſufficere, vt pręſentans communiter repu-
tetur patronus, & ſit in quaſi poſſeſsione iuris pręſ-
ſentandi, nonniſi doceat de titulo, & proprietate
iuris patronatus ad pręſcriptum Concilij: cuius
contrarium ſtatuitur hic, & in d. c. Querelam, de
elect. Vnde S. Congregatio Cardinalium eiuſdem
Concilij Interpretum alias cenſuit decretũ d. c. 9.
ſeſſ. 25. circa probationem iuris patronatus, habe-
re locum etiam in petitorio, & in poſſeſſorio: id-
eoque admittendum nõn eſſe pręſentationem, nec
pręſentati inſtitutionem faciendam eſſe, niſi pro-
bato prius iurepatronatus ad pręſcriptum eiuſdem
10 Concilij. Imo etiam ſi poſt Concilium Ordina-
rius admiſiſſet præſentationem ſimpliciter, & abſ-
que cauſæ cognitione, poſſe pretenſum patronum
à ſua quaſi poſſeſſione repelli, niſi patronatum le-
gitimè probauerit, iuxta formam Concilij: quod
etiam decidit Rota in Volaterrana Capellaniæ,
28. Aprilis 1595. coram Cardinali Blanchetto re-
11 lata à Nicolao Garzia de beneficijs part. 5. cap. 5.
n. 139. Quin etiam cum eſſet quæſitum An ſi quis
probauerit ſe per quadraginta annos præſentaſſe,
& in poſſeſſione, vel quaſi præſentandi fuiſſe, ad-
mitti debeat ad pręſentandum, non obſtante de-
creto Concilij Tridentini cap. 9. ſeſſ. 25. ibi, [aliaſue
12 ſecundum iuris diſpoſitionem:] Sac. Congregatio
cenſuit non debere admitti, atq; illa verba, *aliaſue
ſecundum iuris*, &c. ita intelligenda eſſe, vt non
reſpiciant tempus, de quo iam ſupra expreſſè Cõ-
cilium diſpoſuit, & voluit eſſe immemorabile, ſed
reſpiciant alias cauſas, & alios modos, quibus ſe-
cundum ius vetus probari poteſt ius patronatus.
13 Item cenſuit ad conficiendum antiquiſſimum
temporis curſum, qui hominum memoriam ex-
cedat, computandos eſſe annos elapſos vſque ad
terminum controuerſiæ motæ, & nõ tantum tem-
pus decurſum vſque ad publicationem Concilij.
Rurſus propoſito dubio an aſſerenti ſibi compete-
re ius patronatus ex dotatione, ſeu fundatione, ne-
ceſſe ſit ipſum documentum dotationis, ſeu fun-
datio-

dationis exhibere: an verò ſatis ſit: ſi vna, aut altera
præſentatione de anno 1554. & 1561. quæ effectū
ſortitæ fuerint, oſtendatur enunciatum fuiſſe com-
petere ſibi ius patronatus ex dotatione, vel fun-
datione: Die 26. Ianuarij 1581. reſponſum eſt,
14 non eſſe ſatis. Ex his patet hodie deferendum non
eſſe Authoribus, qui ſcripſerunt exiſtentē in quaſi
poſſeſsione iuris patronatus, ſeu præſentandi, va-
lidè præſentare, & eius præſentationem eſſe ad-
mittendam, ita vt inſtitutio ſequi debeat, licet ti-
tulus iuris patronatus non oſtendatur: inter quos
Oldrad. conſ. 212. incip. Thema quæſtionis, nu. 2.
verſ. Et dato, Lap. allegat. 95. in fine, Duenn. reg.
582. Couarr. practicar. quæſtion. cap. 14. num. 5.
verſ. Tertium, & cap. 36. nu. 5. verſ. Quinto, col. 2.
Nauarr. conſ. 19. in tit. de præben. in antiq. Man-
tica deciſ. 86. num. 1. Rota deciſ. 224. nu. 3. part. 1.
15 recent. Quemadmodum nec deferendum eſt alijs,
qui dixerunt, cum duo ſunt præſentati, vnus ab
exiſtente in poſſeſsione præſentandi, alter verò ab
habente proprietatem iuris patronatus, inſtituen-
dum eſſe præſentatum à bonæ fidei poſſeſſore, Fe-
der. de Sen. conſ. 234. incip. Super primo puncto,
num. 3. verſ. Sed in caſu propoſito, Oldrad. dicto
conſ. 315. Cardin. conſ. 69. Quoad dubium, ſub
nu. 4. Abb. hic in vlt. not. & conſ. 54. Videtur pri-
mo nu. 2. vol. 1. Decius conſ. 117. Et pro tenui fa-
cultate, ſub num. 2. verſ. Et in tali præſentatione,
& conſ. 134. in 1. dubio, Mandoſ. conſ. 41. in cauſa
Aſculana, num. 4.

His inquam, Authoribus hodie non eſt deferē-
dum: nam plerique ipſorum ſcripſerunt ante Con-
cilium Tridentinum: qui verò ſcripſerunt poſtea,
loquuntur in terminis iuris communis, allegantes
hoc cap. Conſultationibus, & cap. Querelam, de
elect. nec reſpexerunt ad diſpoſitionem Concilij,
cum de illo nullam fecerint mentionem. Tene
igitur hodie præſentationem non eſſe admitten-
dā, nec præſentatum inſtituendum quantumcum-
que præſentans ſit in quaſi poſſeſsione præſentādi,
niſi prius legitimè doceat de titulo, & proprieta-
te iuris patronatus, iuxta formam à Concilio præ-
ſcriptam in d. c. 9. & ex duobus præſentatis præfe-
rendum eſſe præſentatum à proprietario, non au-
tem præſentatum ab eo, qui poſsidet ſine titulo:
quod etiam poſt Concil. obſeruat Nicolaus Gar-
zia de benefic. part. 5. cap. 5. n. 137.

16 Admonendi tamen ſumus, diſpoſitionem Con-
cilij locum non habere ſi quæſtio ſit ſuper perti-
nentia iuris patronatus inter plures præſentatos:
puta quia vacante beneficio Ordinarius cognouit
de iure patronatus, & ſeruatis ſeruandis pronun-
ciauit de eo conſtare ad præſcriptum Concilij, &
ſententia iuſtificatur ex actis, & ſic non controuer-
titur amplius de titulo, & proprietate iuris patro-
natus; ſed ſolum vertitur quæſtio inter duos, vel
plures præſentatos, ad quem ex præſentantibus ius
præſentandi pertineat, veluti ſi cōtrouertatur quis
eorum ſucceſſerit in iure patronatus: & tunc non
intrat decretum Cōcilij, cum illi iam ſatisfactum
fuerit per verificationem patronatus iuxta formā
ibi præſcriptam: ſed ſeruari debet hoc capitulum,
& cap. Querelam, de elect. Ideoque inter præſen-
tatos præferendus eſt præſentatus ab eo, qui eſt in
pacifica, & immediata poſſeſsione iuris præſentan-
di: & ita reſoluit Rota in Tiraſonen. iuris præ-
ſentandi, 16. Octobris 1595. coram Blanchetto
impreſſa apud Garz. de benef. in vlt. part. cap. 5.
num. 241. & in Piſana Capellaniæ 20. Maij 1594.
coram eodem Blanchetto, vbi inter cætera Domi-
ni dixerunt, ſententiam de partibus in ea cauſa
latam eſſe confirmandam: cum enim indubitatū
ſit hanc Capellaniam eſſe de iure patronatus, & ſo-
lum controuertatur pertinentia illius ad effectum,
de quo agitur, attenditur ſolum quaſi poſſeſſio,
cap. Conſultationibus, de iure patronatus, & infra
dixerunt non obſtare, quod quaſi poſſeſſio non
debeat attendi poſt Concilium Tridentinum, niſi
fuerit adhibita cauſæ cognitio iuxta deciſionem
S. Congregationis, quia deciſio procedit quando
eſt controuerſia ſuper libertate beneficij, ſecus
quando agitur inter præſentatos ſuper pertinentia
iuris patronatus; nam hoc caſu Concilium nihil
innouat, vt apud eumdem Garziam part. 5. cap. 5.
num. 241. Idipſum reſoluit eadem Rota in Pampi-
lonen. Vicariæ de Araun. 15. Maij 1595. coram
Penia, in qua cenſuerunt Domini præſentatum à
Philippo de Lezeano eſſe inſtituendum, & præfe-
rendum præſentato ab Incolis, cum non agatur de
canonizatione iuris patronatus, nec Ordinarius ſe
opponat, ſed tantum agatur quis ex præſentatis ve-
17 niat inſtituendus; & ad hunc effectum ſatisſit,
iſtos de Lezeano, & eorum domum, & familiam
eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi, quæ ex vnico
etiā actu acquiritur: præferenda enim eſt præſen-
tatio illius, qui reperitur in quaſi poſſeſſione, & ſta-
tus vltimus eſt attendendus: allegant hoc c. Con-
ſultationibus cum alijs, &c. vt latius apud eumdem
Garz. d. c. 5. num. 142.

De Iure patronatus.

Cap. Cum autem.

S V M M A R I V M.

1 *Patronus laicus vno præſentato poteſt alium præ-ſentare: clericus hoc non poteſt.*
2 *Gratificatio datur Epiſcopo inter plures ſucceſſiuè præſentatos à patrono laico, ſed inter præſentatos ab eccleſiaſtico potior eſt primò præſentatus.*
3 *Aduocatus ſumitur pro patrono, & ius aduocationis pro iure patronatus.*
4 *Patronus tenetur eccleſiam tueri ob omnibus oppreſſionibus.*
5 *Patronus laicus poteſt duos præſentare ſucceſſiuis temporibus, & plures ſimul eo modo vt Epiſcopus alterum eligat, & admittat.*
6 *Patronus laicus poteſt ſecundum præſentare accumulatiuè, non autem ex toto recedendo à primo.*
7 *Et præſentatio ſimpliciter facta de ſecundo intelligitur facta cumulatiuè, non priuatiuè.*
8 *Patronus laicus poteſt ſemel tantum variare.*
9 *Niſi prima præſentatio ſit nulla, quia tunc poteſt præſentare tertium accumulando cum ſecundo, & num. ſeq.*
10 *Patronus poteſt ex toto recedere à prima præſentatione inualida, & n. 24.*
11 *Præſentatio nulla in numero præſentationum non computatur.*
12 *Patronus laicus an poſſit recedere à præſentatione facta de indigno, & alium præſentare.*
13 *Cap. 1. Vt lit penden. lib. 6. an habeat locum in duobus præſentatis.*

Gra-

Digitized by Google

14 *Gratificari poteſt Epiſcopus alteri ex præſentatis à patrono laico ſi merita ſint æqualia, & n 20.*

15 *Patronus eccleſiaſticus non poteſt variare præſentando alium etiam accumulatiuè.*

16 *Spiritualia debent eſſe firmiora.*

17 *Sacerdotis verbum aut ſacrum, aut ſacrilegum.*

18 *Præſentatio clerici patroni habet vim electionis.*

19 *Præſentatio ſecunda patroni eccleſiaſtici non tenet, prima non caſſata.*

20 *Epiſcopus an inter plures præſentatos à patronis laicis teneatur inſtituere digniorem, an verò poſſit alteri gratificari, & nu ſeq. vſq. ad num. 30. & num. 31.*

Quod ſi duo ſint præſentati à duobus patronis, vel à duabus partibus patronorum, num. 22. vſq; ad num. 29.

Et quid ſi duo ſimul, aut ſucceſſiuis temporibus ſint præſentati ab eodem patrono, n. 29.

21 *Iudicij verbum ſapit diſcretionem, & arbitrium boni viri.*

23 *Præſentatio de duobus facta à pari numero patronorum non valet, & neutri acquiritur ius petendi inſtitutionem.*

24 *Et poſſunt patroni aliam præſentationem facere, etiam ex toto recedendo à prima.*

25 *Epiſcopus inter duos præſentatos à duobus patronis laicis poteſt alteri gratificari, imò & de extraneo prouidere ſi lapſi ſint quatuor menſes.*

26 *Idem ſi patroni ab initio promiſerint non variare. Aut conſenſerint vt Epiſcopus habeat gratificationem, n. 28.*

27 *Patroni laici non poſſunt recedere à promiſſione de non variando, maximè ſi ſit iurata.*

29 *Inſtitutio de digno omiſſo digniore inter duos præſentatos à patrono laico quamuis à principio fieri non debeat, tamen facta tenet, & n. 33.*

30 *Declaratur.*

31 *Concurſus. Deciſio S. Congregationis Concilij quod in Parochialibus patronatus laicorum non requiratur forma examinis per concurſum, an habeat locum quando plures à patrono laico ſunt præſentati, & num. ſeq vſque in finem.*

32 *Patroni laici an teneantur præſentare digniorem.*

1 CVM AVTEM. Laicus patronus vno
præſentato poteſt alium præſentare; Cle-
ricus hoc non poteſt. Hoc dicit ſecundũ
Io. Andr. Cardin. Anchar. & Io. de Anan.
Vel aliter, ſecundum Anton. de Butr. Laicus patro-
nus vno præſentato poteſt alium accumulare, cle-
2 ricus non. Vel ſpecialis ſecundum Abb. In pluri-
bus ſucceſſiuè præſentatis à patrono laico Epiſco-
po datur gratificatio; ſed in præſentatis à perſona
eccleſiaſtica potior eſt primò præſentatus. Partes
per ſe patent. Secunda ibi, *verum*.

3 Nota primò aduocatum ſumi pro patrono, vt
exponunt Innoc. Hoſtien. Io. Andr. & Cardin. om-
nes in princ. Sicut ius aduocationis ſumitur pro iu-
re patronatus, vt ſupra in cap. prox. & ibi per Hoſt.
in princ. in ver. Aduocationis. Propterea autem
4 dicitur aduocatus, ſeu defenſor, vt idem Hoſtien.
ait in ſumma huius tit. in §. Quid competat. in 2.
col. verſ. Sequitur prædicta, quia tenetur pro viri-
bus eccleſiam ab omnibus oppreſſionibus defen-
dere, cap. Filijs, & cap. Decernimus, 16. q. 7. Idem
notat Gayi. in repet. cap. fin. in 18. col. de elect.
lib. 6. dicens patronum habere onus defendendi, &
tuendi eccleſiam, & ideò dici habere aduocatiam,
ſeu guardiam, vt in c. Præterea, ſupra eodem, &
ſequitur Lambertin. alios cumulãs in tract. huius
tit. lib. 3. in 3. q princ. art. 1.

5 Secundò nota ibi, *poſtmodum*, patronum laicũ poſſe duos præſentare ſucceſſiuis temporibus, & hanc eſſe communem omnium Doctorum ſententiam teſtatur Lambertin. in tract. huius tit. lib. 2. par. 2. in 3. quæſt. princip. art. 21. num. 4. Quod ſi poteſt ſucceſſiuis temporibus, ergo multo magis poteſt ſimul præſentare plures à principio, vt ſcilicet Epiſcopus alterum eligat, & admittat, Clem. Plures, §. fin. de iure patron. ſecundum Io. Andr. hic in ver. Poſtmodum Cardin. in princip. & Anchar. in 3. notab. gloſſa, Cardin. Anchar. & Imola, poſt antiquos in d. §. fin. An autem ille textus vendicet ſibi locum etiam in patrono eccleſiaſtico, ſunt opiniones; Vide Lambertin. in eodem tract. lib. 2. par. 2. in 3. quæſtione princip. ar. 6. & latius art. 7.

6 Tertiò nota ibi, *eo non refutato*, patronum laicum poſſe variare præſentando ſecundum non abſolutè, ſed accumulatiuè, non enim poteſt ex toto primum refutare; quod non obſcurè probatur hic ſecundum Io. Andr. n. 6. verſ. In gl. 1. & Abb. nu. 2. Nam ſi poſſet ex toto recedere à primo, non daretur facultas Epiſcopo illum inſtituendi. Cuius cõtrarium hic deciditur, cum detur illi optio inſtituendi quem maluerit. Sed tu aduerte, quia hic intellectus non videtur ſufficienter deduci ex hac littera. Nam hic recitatur factum patroni, qui præſentauit ſecundum primo non refutato. Et ſuppoſita hac præſentatione accumulatiua, textus decidit eſſe locum gratificationi Epiſcopi. Sed quid iuris ſit ſi patronus præſentaſſet ſecundum refutãdo primum, an ei hoc licitum eſſet, an vè eo caſu Epiſcopus haberet gratificationem, necnè, textus non determinat, & gl. 1. ſentit patronum laicum poſſe variare etiam recedendo à primo, ad exemplum illius, qui plures conſtituit procuratores diuerſis temporibus, l. Si quis cum procuratorio, §. vlt. ff. de procurator. & c. Non iniuſtè, ſupra de procurat. Quod etiam tenuit Goffred. in ſumma huius tit. in 2. col. verſ. Sed ſi laicus. Sed nihilominus primum intellectum communiter probarunt Doctores, nempe Hoſtien. num. 1. Io. Andr. vbi ſupra, Butr. n. 2. & 7. Cardin. n. 3. Anchar. eod. num. Abb. d. num. 2. & Io. de Anan. n. 1. Idem voluit Io. Andr. in reg. In re communi, in fine quæſt. de regul. iur. lib. 6. in Mercurial. Io. Calderin. conſ. 9. Hoc tit. Archid. in cap. vnico, in 2. col. verſ. Verum, infra eod. lib. 6. Henric. Boych. in cap. Paſtoralis, circa finem, verſ. Vnde hæc quæſtio, infra eodem. Roch. de Curte in hoc tract. in ver. Honorificum, in princ. 9. quæſtionis. Nec diſſentit Goffred. loco citato, nam etſi primò dixerit cum gloſſa patronum per ſecundam præſentationem recedere à prima; tamen poſtea ſubdit, & tunc videtur arbitrio Epiſcopi relinquẽdum quis eorum alteri præferatur, Et ita Goffred. videtur à priori ſẽtentia recedere. Nam ſi relinquitur arbitrio Epiſcopi quis ex duobus præſentatis inſtituatur: ergo prima præſentatio non fuit reuocata; alioquin Epiſcopus non poſſet primum inſtituere. Ac demum hanc opinionem amplectitur omnis ſchola Canoniſtarum, & Legiſtarum in hac materia loquentium, vt alijs relatis teſtatur Lambertin. in hoc tract. lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. princip. art. 21. num. 4.

Ra-

Ratio huius concluſionis eſt ſecundum Hoſtien.
cui cæteri ſubſcripſerunt, quia quod à patrono
fit, non eſt ratum donec Epiſcopus admittat, vt
cap. Quod autem, primo reſponſo, ſupra eodem,
& ſic eſt locus pœnitentiæ quoad patronum, non
quoad Diœceſanum, qui poteſt quem maluerit in-
ſtituere, & alterutri gratificari authoritate huius
capituli.

7 Itaq; poteſt patronus laicus variare nõ recedẽdo
à primo, ſed accumulãdo. Quod ſi ſimpliciter præ-
ſentauerit ſecundum, nec expreſſerit an priuatiuè,
vel cumulatiuè, nec aliúde apparet eum voluiſſe à
priori præſentatione reſilire, tunc cenſetur voluiſſe
vti facultate ſibi attributa ex diſpoſitione iuris, &
præſentaſſe cumulatiuè, non priuatiuè, vt ſic actus
potius valeat, quàm pereat, vt contra Lapũ allegat.
78. incipien. Vacauerat eccleſia, pluribus probant
Roch. in tract. huius tit. ver. Honorificum, q. 13. &
Lambertin. in eodem tract. lib. 2. par. 2. in 3. quæſt.
princip. art. 22. licet Lapus loquatur in eo caſu in
quo patronus laicus præſentauit ſecundum, non
ſimpliciter, ſed narrando ſe velle variare, ideſt à
prima præſentatione recedere; vnde non contra-
dicit.

8 Non tamen intelligas vt patronus laicus accu-
mulando poſſit variare toties, quoties voluerit, ſed
ſemel tantum: nam iura loquuntur de duobus
ſucceſſiuè, & non de pluribus, vt patet ex hac lit-
tera ibi, *alium æque idoneum præſentauit*, necnon
ibi, *quis eorum alteri præferatur*, ex cap. Quod au-
tem, ſupra eod. & infra ex c. Cum dilectus, & c. Pa-
ſtoralis, & efficaciter probat Io. Calderin. conſ. 16.
An laicus, hoc tit. Roch. in hoc tract. q. 10. Lam-
bertin. in præalleg. quæſt. 3. art. 23. Franciſc. Marc.
deciſ. 478. poſt nu. 6. par. 1. & Nauar. in c. Placuit,
n. 167. & ſeqq. de pœnit. diſt. 6.

9 Sed hoc vltimum limita vt non procedat ſi pri-
ma præſẽtatio eſſet nulla, veluti ſi facta eſſet corã
non habente poteſtatem inſtituendi, quia tunc ſi-
10 cut patronus poteſt præſentare ſecundum ex toto
recedendo à primo, arg. cap. Cum laici, ſupra eo-
dem, per quem textum ita tenet Abbas in cap. 1.
ſuper gloſ. in ver. Placere, ſupra de iudic. & Roch. in
tract. huius tit. in ver. Honorificum, q. 9. verſ. Ter-
tia ſuboritur quæſtio. Eodem modo poteſt præ-
ſentare tertium accumulando eum ſecundo. Pri-
11 ma enim præſentatio nulla in numero præſenta-
tionum non computatur; & ſic ſecunda præſenta-
tio erit prima; quia non præſtat impedimentum,
quod de iure non ſortitur effectum, cap. Quod au-
tem, ſupra eod. cap. Bonæ, il ſecondo, & c. Con-
gregato, de elect. & in hac ſpecie tradit Lamber-
tin. in hoc tract. lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. princi-
pali art. 21. num. 6. verſ. Ex quibus dicerem vnum
nouum.

12 Quæ limitatio procedit etiamſi patronus laicus
primo loco præſentauerit indignum; quia ſi tenea-
mus ex hoc eum non eſſe priuatum pro illa vice
facultate præſentandi, ſecundum opinionem Io.
Andr. & Cardin. in cap. Cum vos, ſupra de offic. or-
din. poterit facere ſecundam præſentationem ex
toto recedendo à prima: itẽ poterit facere tertiam
accumulando eam ſecundæ, vt ex dictis conſtat.
Si verò teneamus contrariam opinionem Hoſtiẽ-
ſis, quam tuetur, & veriſſimam dicit Abb. in d. c.
Cum vos, num. 5. tunc vt dicunt hic Hoſtien. n. 1,
Io. Andr. & Cardin. n. 3. Si primus præſentatus eſt
minus idoneus, & ſecundus idoneus, meritò pu-
niet patronum, arg. l. Nonnunquam, ff. de collat.
bonor. Sed & meritò tunc Diœceſanus admittit ſe-
cundum repulſo primo, qui tamquam malè meri-
tus dignus eſt qui publica egeſtate laboret, vt l. Bo-
na fides, ff. Depoſiti, & eo caſu Epiſcopus admit-
tendò ſecundum intelligitur facere gratiam patro-
no. Nam ex quo patronus præſentauit indignum
poſſet Epiſcopus iure ſuo eccleſiam ordinare, vt in
authen. de Sanctiſs. Epiſc. §. Si quis oratorij do-
mum, collat. 9. & notatur in d. cap. Cum vos, de
offic. ordinar.

13 An autem lite pendente inter præſentatos li-
ceat patrono colligitantem præſentare, & ſic an
c. 1. Vt lite penden. lib. 6. habeat locum in duobus
præſentatis, vide ibi per Io. Andr. & DD. Roch.
in tract. huius tit. in ver. Honorificum, q. 23. Lam-
bertin. in eod. tract. lib. 1. par. 2. in 6. quæſtione
principali art. 12. Couarr. practicar. quæſt. cap. 36.
nu. 7. verſ. Tertiò, quandoque, & Rota apud Fari-
nacc. deciſ. 316. n. 7. p. 1. recent.

14 Quartò nota ibi, *æque idoneum*, ita demum eſſe
locum gratificationi Epiſcopi inter plures præſen-
tatos à patrono laico, ſi merita ſint æqualia. Se-
cus ergo ſi vnus ſit dignior altero. Sed an, & quã-
do hoc ſit verum, latius dicam infra in prima quæ-
ſtione.

15 Vltimò nota patrono eccleſiaſtico non eſſe lici-
tum variare alium præſentando etiam accumula-
tiuè, vt hic eſt caſus in verſ. Verum ſi collegium.
Ratio autem diuerſitatis cur id liceat patrono lai-
co, & non eccleſiaſtico, multiplex à Doctoribus
aſſignatur. Gloſſa penultima dicit hoc id eo eſſe,
quia Clerici patroni pinguius ius habent, quàm
laici, arg. c. Si quis Epiſcoporum, 16. q. 5. ideſt ex
præſentatione Clerici plus iuris tribuitur præſen-
tato, quàm ex præſentatione laici, vt explicat
Cardin. num. 4. verſ. Quæro quæ eſt ratio, & pate-
bit infra, n. 18. Deinde dicit gloſſa hoc ſtatutum eſ-
ſe in odium Clericorum, quibus variatio eſt inter-
16 dicta. Sed hoc nihil eſt. Imò ſecundum Hoſtien.
num. 2. hoc potius ſtatutum eſt in fauorem Cleri-
corum, quia per hoc cœtus Clericorum tamquam
ſpiritualis declaratur dignior, quàm laicorum tã-
quam temporalis: nam ſpiritualia debent eſſe
firmiora, vt c. 2. de tranſl. Epiſc. & facit Clem. Cum
illuſio, de renunc. Vnde pactio, ſiue locutio, vel
dictum etiam cuiuſcumque firmius eſt ſi agatur
in foro eccleſiæ, vt notatur in cap. 1. & 3. de pactis.
Ad quod conferunt illa verba Pſalmi, *Quæ proce-
dunt de labijs meis non faciat irrita*, cap. Pſalmi-
17 ſta, 23. diſt. Et quod ait Beatus Bernardus, Verbũ
Sacerdotis, aut ſacrum, aut ſacrilegum. Vel for-
18 malius ſecundum Innocent. hic in fine, idcircò
Clericis variatio eſt interdicta, quia illorum præ-
ſentatio vim habet electionis, quod numquam tra-
19 das obliuioni. Vnde infert Hoſtien. num. 6. vt ſi-
cut non tenet ſecunda electio prima non caſſata,
c. Conſiderauimus, & cap. Auditis, ſupra de elect.
ita nec ſecunda præſentatio, Clerici, de quo per
Compoſtell. in cap. Capitolum, n. 61. de reſcript.
& in his conſentiunt hic Io. Andr. n. 7. Butr. num. 9.
Cardin. vbi ſupra. Anchar. n. 5. & Abb. n. 7.

20 QVAERO, an inter plures præſentatos à patro-
nis laicis Epiſcopus teneatur inſtituere digniorem,
an verò poſſit alteri gratificari.

Gloſſa hic in ver. Iudicio Epiſcopi. Dicit tunc
eſſe locum gratificationi cum dubitatur quis po-
tior ſit in iure, vel cum aliquis non poteſt ſubue-
nire

nire vtrique, vt hic, & in l. Si quis in graui, §. Si cum omnes, ff. ad Syllan. aliàs ſecus, vt hic in fine in l. Plerumque, C. de dilat. & in l. Generaliter, §. Quid ergo, ff. de fideicomm. libert. Ergo ſentit gloſſa ita demum inter plures præſentatos poſſe Epiſcopum alteri gratificari, ſi res ſit dubia, & ſic merita ſint æqualia. Secus ergo ſi vnus ſit dignior altero. Quod apertius tenet Abb. n.5. per text. in cap. Si fortè, 63. diſt. vbi ſi vota eligentium ſint paria, metropolitani iudicio præferendus eſt is, qui maioribus ſtudijs iuuatur, & meritis. Item per cap. Quoniam, ſupra eod. vbi in diſcordia patronorum præfertur qui maioribus iuuatur meritis, & plurimorum approbatur aſſenſu. Item per
21 hanc litteram, dum ponderat quod ſecundò præſentatus erat æque idoneus. Secus ergo ſi fuiſſet magis idoneus. Et ex his infert Abbas, vt ſi dignior poſtergaretur, appellare poſſet ab irrationabili Epiſcopi iudicio: nam prælectio committitur hic iudicio Epiſcopi tamquam boni viri, cum verbū, *iudicium*, ſapiat diſcretionem, & boni viri arbitrium, vt legitur, & notatur in c. 2. ſupra, de corp. vitiat. & in l. Fideicommiſſa, §. Quamquam, ff. de legat. 3. & Abb. ſequuntur Paul. de Cittadin. in hoc tract. in 6. par. quæſt. 6. & Roch. de Curte, qui latè hanc partem tuetur in ver. Honorificum, in 15. quæſt.

Sed oppoſitum tenent hic Hoſtien. in princ. Io. Andr. num. 2. Cardin. num. 4. in 3. oppoſit. qui exponunt verba, *æquè idoneum*, ſcilicet non in quantitate idoneitatis, ſed in qualitate: ſufficit enim vt non ſit malus, vt notatur in cap. Quoniam, in gloſ. in ver. Qui maioribus, ſupra eod. Ad hoc cap. Monaſterium, in fine, & ibi gloſ. vlt. 16. q. 7. & ſequuntur hic Anton. de Butr. num. 3. Petr. de Ancharan. num. 4. & Io. de Anan. num. 2. addunt Io. Andr. & Cardin. illud verbum *æquè*, alias in textu non reperiri.

22 Pro ſolutione duo caſus videntur diſtinguendi. Primus eſt cum duo ſunt præſentati à duobus patronis, vel à duabus partibus patronorū, eo quod vna pars præſentauit vnum, altera alterum. Secundus eſt cum duo ſimul, aut ſucceſsiuis temporibus ſunt à patrono laico cumulatiuè præſentati. Quos caſus recenſet tamquam diuerſos Lambertin. in tract. huius tit. lib. 2. par. 2. in 7. quæſt. principali, art. 26. num. 3. & 4.

In primo membro Io. Andr. hic n. 3. poſt eum Cardin. nu. 4. & Abb. n. 8. dicunt ex duobus præſentatis à duobus patronis Epiſcopum poſſe alteri gratificari, atque ita non diuerſificant hunc caſum ab eo, in quo plures ſunt præſentati cumulatiuè. Sed tamen non loquuntur explicitè in eo caſu, in quo vnus ex præſentatis eſt dignior altero; quin potius videntur ſupponere eos eſſe æque idoneos, cum ſumant argumentum ab hoc capitulo, quod de talibus loquitur: & in hoc caſu etiam loquitur Innocent. in c. 1. in fine, ſupra eod. quem Abb. allegat vbi ſupra: ait enim patronis diſcordantibus, ſi merita præſentatorum ſint paria, eſſe locum gratificationi, iuxta textum hic. Sed expreſſius idem Cardin. in Clem. Plures, in princ. in 4. col. dicit, Si duo patroni præſentant duos, eſſe admittendum magis idoneum: Si autem æqualiter ſunt idonei, locum eſſe gratificationi, allegat notata in c. 1. ſupra eodem. Quam opinionem clarè etiam tenet ibi Io. de Imola, & eſt ex mente gloſſæ 1. in c. Si plures, 16. quæſt. 7. quæ apertè dicit in diſcordia patronorum Epiſcopum teneri eligere digniorem ſi ſine ſcandalo id fieri poſſit; Si verò præſentati ſint pares meritis, Epiſcopum poſſe gratiam facere cui velit. Et hanc partem pluribus probant Roch. in hoc tract. in verb. Honorificum, in 15. quæſtione, & Lambertinus d. art. 26. ex præcipuè ratione, quia hoc caſu Epiſcopus eſt Iudex inter duos præſentatos. Ergo iuſtitiam miniſtrare debet: alioquin non diceretur Iudex, c. Forus, de verborum ſignific. Sed vtique iuſtitiam non miniſtraret ſi minus dignum præelligeret poſthabito digniori. Et ſic putant hoc habere locum in vtroq; foro, ita vt etiam liceat poſtpoſito appellare; Sed præcipuè in foro conſcientiæ, ex notatis in c. Conſtitutis, ſupra de appellat.

Verum Petr. de Anchar. hic num. 4. & poſt eum Ioan. de Anan. n. 2. dicunt opinionem Ioan. Andr. quod inter duos præſentatos à duobus patronis ſit locus gratificationi, non eſſe veram, quia ſi patroni ſint diſcordes, aliter prouidetur, quàm per gratificationem, vt in cap. 1. 2. & 3. ſupra eodem.
23 Tu aduerte, quia cum duo ſunt præſentati à pluribus patronis in pari numero, neutri acquiritur ius præſentandi inſtitutionem, cum ad hoc requiratur vt præſentatio ſit facta à maiori parte patronorum, textus eſt clarus in cap. Quoniam, & ibi dixi in 4. notab. ſupra eod. Quo fit vt Epiſcopus minimè teneatur digniorem inſtituere, quia ad hoc requiritur vt præſentatus in diſcordia patronorum non ſolum maioribus iuuetur meritis, ſed etiam plurimorum approbetur aſſenſu, quæ ſunt verba d. c. Quoniam: vnde patet ſuſtineri non poſſe quod dixerunt Roch. & Lambertin. ſupracitati, videlicet ex duobus præſentatis à duobus patronis Epiſcopum teneri inſtituere magis idoneum. Imò enim, vt ait Gaſpar. de Calderin. hic, Fortè poſſet Epiſcopus de alio prouidere, vt cap. Eam te, cap. Si verò, & d. c. Quoniam, ſupra eod. Ergo fortius poteſt gratificari alteri ex præſentatis: quod placet Cardin. hic num. 4. Quia, inquit, ex quo neuter præſentatorū eſt præſentatus à pluribus, neutra præſentatio tenet, arg. d. cap. Quo-
24 niam, A contrario. Sed hoc vltimum de prouiſione extranei, & gratificatione non tranſit abſq; difficultate; quia licet præſentatio in pari numero patronorum non valeat, tamen non propterea ius ordinandi eccleſiam deuoluitur ad Epiſcopum niſi lapſum ſit quadrimeſtre patronis laicis à iure præfiſum, vt in d. c. Quoniam, in fine, & in cap. Cum propter, infra eod. Imò infra dictum tempus ſtante nullitate primæ præſentationis licitum eſt patronis laicis variare, & aliam præſentationem facere, etiam ex toto recedendo à prima, cap. Cum laici, ſupra eod. & dixi ſupra in 3. notab. verſ. Sed
25 hoc vltimum, n. 9. Vnde concluderem inter duos præſentatos à duobus patronis Epiſcopum non ſolum non teneri digniorem inſtituere, ſed nec poſſe alteri eorum gratificari, & multò minus de extraneo prouidere niſi in duobus caſibus. Primus eſt ſi lapſi ſint quatuor menſes; quia tunc cum præſentatio illa non valeat, ius conferendi eſt ad Epiſcopum liberè deuolutum. Vnde cum ſit in facultate ipſius de extraneo prouidere, multò magis poteſt ſi voluerit, alteri ex præſentatis gratificari: & in hoc caſu procedat opinio Gaſparis Calderini,
26 & Cardinalis. Secundus eſt cum patroni ab initio promiſerunt non variare, nec alium præſentare:
27 nam contra talem promiſſionem venire non poſſunt,

ſunt, cum à iure non ſit reprobata, vt Clem. Plures, in fine hoc tit. Et firmat Lap. allegat. 78. Vacauerat eccleſia, nu. 6. verſ. Item quia ſecundum pręſuppoſita, præſertim ſi ſit iuramento vallata, vt per Lambertin. lib. 2. par. 2. in 7. quęſt. principali art. 18. Vnde hoc caſu abſque dubio licebit Epiſco-
28 po alteri ex pręſentatis gratificari etiamſi lapſi nõ ſint quatuor menſes; nam & licebit de extraneo prouidere, ſecundum Calderin. & Cardin. Et idem eſſet ſi patroni conſentirent, vt Epiſcopus haberet gratificationem. Et fortè in hoc caſu loquuntur Innocen. Io. Andr. & alij prælallegati. Aliàs non video quomodo durante adhuc quadrimeſtri Epiſcopus poſſit inſtituere alterum ex duobus nulliter pręſentatis, & pręripere patronis ius quod habent recedendi à prima pręſentatione inualida, & alium pręſentandi. Nec obſtat textus, in cap. Venerabilem, §. Quod autem de elect. quia loquitur in eo caſu, in quo electores diſcordes ſunt moniti, & expectati.

In ſecundo mẽbro principali, cum ſcilicet duo ſimul: aut ſucceſſiuis temporibus ſunt ab eodem patrono cumulatinè præſentati iuxta terminos huius cap. & Clem. Plures, eod. tit. exiſtimo veram eſſe diſtinctionem, quam ponunt Doctores per illum textum in cap. Conſtitutis, ſupra de appellat. vt ſcilicet à principio non ſit locus gratificationi, ſed Epiſcopus omnino teneatur præeligere digniorem, adeò vt peccet contra iuſtitiam diſtributiuam eligendo minus dignum: nam ante electionem omnia iura clamant meliorem, & ſanctiorem eſſe eligendum, cap. Licet ergo, 8. qu. 1. cum concordan. de quibus per gloſ. in cap. 2. in ver. Sanctiones, de offic. cuſtod. ſed poſt factum ſuſtineatur electio de digno, omiſſo digniori, nec liceat poſthabito appellare, vt litium occaſiones amputentur. Quam diſtinctionem probarunt S. Thom. & alij, quos retuli in cap. Cum dilectus, n. 19. ſupra de conſuetud. & in terminis noſtris eam pro-
29 bauit, Dec. in conſ. 129. Pro tenui, in princ. 2. col. vbi vult vt quamuis dignior ſit inſtituendus inter plures cumulatiuè præſentatos, tamen hoc procedat ante factum, ſed poſt factum valeat inſtitutio de digno, omiſſo digniore, & eum ſequitur Lambertin. in hoc tractatu lib. 2. par. 2. in 7. q. princi-
30 pali, art. 26. num. 4. & ſeqq. qui tamen limitat niſi alter ex præſentatis ante inſtitutionem allegaſſet ſe digniorem, idque ſe probaturum obtuliſſet, & à futura inſtitutione appellaſſet; quia tunc non teneret inſtitutio etiam in foro iudiciali ſecundum eum num. 5. & Abb. hic per notata in c. Paſtoralis, infra eodem.

31 Succeſſiuè QVAERO, an deciſio Sac. Congregationis Concilij, qua declaratum fuit in Parochialibus de iure patronatus laicorum non requiri formam examinis per concurſum à Cõcilio Tridentino præſcriptam, cap. 18. ſeſſ. 24. vendicet ſibi locum quando plures à patrono laico ſunt præſentati.

Iam cenſuit S. Congregatio ſpeciale eſſe in iure patronatus laicorum vt non requiratur eiuſmodi concurſus qualis ex Conc. & Conſtitutione Pij V. neceſſarius eſt in prouiſionibus Parochialium liberis, necnon illis, quę de iure patronatus eccleſiaſtico exiſtunt, his enim vacantibus proponuntur edicta ad vocandos quoſcumque etiam extraneos, nedum præſentatos. Et ſecundum hunc intellectum ad propoſitam conſultationem videtur reſpondendum non eſſe inſtituendum concurſum, in quo liberum ſit etiam alijs non præſentatis dare nomina vt examinentur, prout loquitur Concilium Tridentinum in d. cap. 18. in ver. Liberum, ſeſſ. 24. nam ſi huiuſmodi concurſus non ſit quando vnus tantum à patrono laico præſentatur, iuxta declarationem alias editam; multò minus videtur neceſſarius quando plures præſentãtur, ex quibus facilius poteſt Epiſcopus idoneum, vel magis idoneum eligere, & ſecundum hunc ſenſum declaratio S. Congregationis procedit etiam quando ſunt plures præſentati, cum nec eo caſu proponi debeat edictum ad vocandos quoſcumque, qui volent examinari. Sed remaſſet dubium an ſaltem omnes præſentati debeant examinari ad effectum vt ex illis Epiſcopus eligat digniorem, quem inſtituere teneatur. Et quamuis propriè non dicatur concurſus, de quo Concilium intelligitur; nihilominus vt ſatisfiat dubitationi etiam quoad hanc partem.

Præmittendum eſt in illa diſputatione an de iure communi pluribus à patrono laico cumulatiuè præſentatis teneatur Epiſcopus digniorem eligere, vel liberum ſit cui velit gratificari, de qua per Doctores hic, & in Clem. Plures, eod. tit. non deeſſe authores pro vtraque ſententia. Nam Dec. conſ. 129. dicit communem opinionem eſſe cum Ioan. Andr. hic vt inſtitutio facta de minus idoneo valeat quaſi id relinquatur iudicio, & conſcientiæ Epiſcopi, qui dummodo idoneum eligat, gratificari poteſt, ſecundum eam intelligendo verbum, *æque*, hic poſitum verificari non in quantitate bonitatis, ſed tantum in qualitate, vt latius explicauimus præcedenti quæſtione, nu. 21. verſ. Sed oppoſitum. Et hanc opinionem ſequuta eſt Rota coram D. Brauo, reprobata opinione Abbatis ſentientis Epiſcopum teneri digniorem inſtituere, & ab inſtitutione minus idonei appellari poſſe iuxta notata in cap. Paſtoralis, infra eod. Veruntamen opinio Abbatis, quam alij ſequuntur relati per Lambertin. in tract. de iurepatr. lib. 2. par. 2. in 7. quęſt. principali art. 26. videtur magis congruere rationi, & menti Concilij Tridentini, imò & textui noſtro, qui permittit electionem iudicio Epiſcopi eo caſu, in quo ſunt plures æque idonei. Ergo data inæqualitate meritorum nõ eſt locus gratificationi.

Cæterum quidquid ſit de iure communi, in cuius terminis aduertẽdum eſt communem opinionem, de qua Decius teſtatur, procedere quando alter ex patronis præſentat vnum, & alter alium. Quem caſum vti diuerſum à pręſenti diſtinguit Lambertin. vbi ſupra, & nos diſtinximus in quæſtione pręcedenti, nu. 21. certè hoc caſu ex mente Concilij, & Bullæ Pij V. videtur dicendum ex pluribus præſentatis digniorem eſſe inſtituendum. Et cum de cuiuſquam meritis, & idoneitate non poſſit niſi per examen iudicari, propterea omnes præſentatos examini ſubijciendos eſſe planè intẽtio Concilij colligitur tum ex modo, quem præſcribit ſeruandum in collatione parochialium, qui aliò nõ tendit, quã vt parochiales nonniſi dignioribus conferantur: tum quia illis caſibus, quibus electio competit Epiſcopo, ſemper decernit digniorẽ eligi debere ibi, [Ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illi, & non alteri collatio fiat.] Quinetiam illud idem diſponit quando electio ſpectat ad pa-

Digitized by Google

32 tronum eccleſiaſticum. Et quamuis vbi eccleſiæ ſunt de iure patronatus laicorum, noluerit aſtringere patronos ad præſentandum plures, neque ad præſentandum digniorem, cum aliàs dubitarent Doctores an in foro conſcientiæ ipſi patroni tenerentur perquirere, & præſentare digniorem ex pluribus, quos poſſent præſentare, vt latiſſimè per Lambertin. in hoc tract. lib. 1. par. 2 in 10. quæſt. princip. art. 3. ideoque ſatisfiat Concilio ſi idoneus præſentetur: Si tamen contingat vt plures præſententur, quod eſt eccleſiæ vtilius, veriſimile non eſt Concilium reliquiſſe Epiſcopo liberum arbitriũ eligendi minus dignum, cum eſſet eo caſu fauor patroni, & ratio ne retrahantur laici à fundatione, & dotatione eccleſiarum, ob quam declaratum eſt non requiri concurſum, ne ſcilicet laici compellantur plures præſentare, neue extranei concurrentes quippe magis digni iudicati ipſis præferantur. Imò verò patron. quotieſcumque plures præſentant, cenſendi ſunt ea mente id facere, vt dignior ex illis eligatur.

Conſtitutio Pij V. adhuc apertiùs proteſtatur mentis ſuæ eſſe vt Parochiales non ſolum dignis, ſed magis idoneis conferantur. Ac propterea concedit appellationem à mala electione ordinarij, & vult reiecto licere ad nouum examen prouocare ipſum prælectum coram Iudice appellationis.

33 Quamuis autem Conſtitutio videatur intelligenda cum iuxta formam Concilij faciendum eſt examen per concurſum; ratio tamen dictat idem ipſis eſſe hoc caſu ex præſumpta mente legis.

Quamobrem ad dubium reſponderi poteſt declarationem S. Congregationis non excludere hũc concurſum, ſed ex mente Concilij, & Conſtitutionis omnes præſentatos examinandos eſſe, eumque inſtituendum eſſe, quem ex cæteris approbatis magis idoneum ad eccleſiam gubernandam Epiſcopus iudicauerit.

Cęterum an inſtitutio de minus digno facta hoc caſu irrita ſit, & an quod diſponitur de appellatione habeat locum in propoſita ſpecie, vide tuc maturius deliberandum. Et ita reſponſum Rotæ de hac dubitatione conſulenti.

De Iure patronatus.

Cap. Nobis.

S V M M A R I V M.

1 *IVs patronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu Epiſcopi.*
Etiamſi conſtruens explicitè ius patronatus, ſibi non reſeruauerit, dummodo expreſsè illud non remiſerit, n. 4.
2 *Patronus non eligit Prælatum in Conuentuali eccleſia, ſed in capella ſic, & n. 14. & 28.*
3 *Patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab eccleſia ſi vergat ad inopiam, & n. 17. & 25. cum ſeqq.*
5 *Mulier eccleſiam conſtruens de Diœceſani conſenſu acquirit ius patronatus.*
6 *Si quis verbum tam maſculos, quam fœminas complectitur ex propria ſignificatione.*
7 *Iudæus, vel Paganus non acquirit ius patronatus, ſi eccleſiam fundet, vel conſtruat.*
Tenetur tamen eam dotare, n. 9.
8 *Iudæus, vel Paganus puerum baptizans, aut leuans de ſacro fonte non contrahit cognationem ſpiritualem.*
10 *Hæreticus baptizando, aut leuando de ſacro fonte acquirit cognationem ſpiritualem, ſed eccleſiam conſtruendo non acquirit patronatum.*
11 *Ius patronatus an veniat in confiſcatione bonorum.*
12 *Excommunicatus eccleſiam conſtruens de conſenſu Epiſcopi, quamuis non debuerit admitti, tamen efficitur patronus, ſed exercitium non habebit ante abſolutionem.*
14 *Ius patronatus, ſeu præſentandi Prælatum in eccleſia Conuentuali, ſeu Collegiata non acquiritur ex fundatione, vel conſtructione eccleſiæ ſine priuilegio Apoſtolico.*
15 *Eccleſiæ Conuentualis appellatione comprehenditur omnis collegiata.*
16 *Collegiata eccleſia quæ dicatur, remiſſiuè.*
17 *Patrono debetur proceſſionis honor, & ius conſequendi alimenta ab eccleſia ſi ad inopiam deueniat.*
18 *Patronus an in eccleſia iuris patronatus in ſeſſionibus, & alijs actibus temporali domino loci ſit præferendus, & num. ſeqq. vſque in fin.*
19 *Patrono triplex ius competit in eccleſia patronata vtile, oneroſo, & honorificum.*
20 *Ius honorificum in quibus conſiſtat, & n. 25.*
21 *Honorari præ cæteris debet qui maiorem habet iuriſdictionem, & n. 24. & 30.*
22 *Dominus temporalis, ſi Superiorem non recognoſcit æquiparatur Principi, ſi recognoſcit, Præſidi.*
23 *Læſæ maieſtatis crimen committitur etiam à conſpirantibus in Baronem.*
24 *Barones etiam extra ſortum Baroniæ præferuntur nobilibus iuriſdictionem non habentibus.*
25 *Honor proceſſionis, qui debetur Patrono, quotuplex, & num. ſeqq.*
26 *Patrono ad eccleſiam venienti an, & quouſque Clerici obuiam exire teneantur.*
27 *Patronus in ſeſſionibus, & alijs actibus an ſit cæteris præferendus, & n. 29.*
28 *Patrono debetur honor proceſſionis, id eſt præſentationis, & n. 29.*
30 *Parlamenti Domini quamuis primam Sedem obtineant, hoc tamen non intelligitur reſpectu Conſiliariorum, qui in eos habent iuriſdictionem.*
31 *Rector Eccleſiæ præ alijs honorari debet.*
32 *Sublimes perſonæ quibus verbis à iure comprehendi conſueuerint.*

1 NOBIS. Ex conſtructione eccleſię factà de cõſenſu Epiſcopi acquiritur ius patronatus. Hoc dicit primò, Patronus non
2 eligit prælatum in Conuentuali eccleſia, ſed in Capella ſic. Hoc ſecundò, Patrono debetur
3 proceſſionis honor, & alimentatur ab eccleſia, ſi vergat ad inopiam. Hoc tertiò Io. Andr. Butrius, Cardin. Anchar. Abb. & Io. de Anan. Et ſunt tria dicta, Secunda, ibi, *Cæterum*, Tertia ibi, *Pro fundatione.*
4 Nota primò ibi, *Si quis eccleſiam cum aſſenſu Diœceſani conſtruxit*. Ex conſtructione eccleſiæ acquiri ius patronatus conſtruenti, dummodo tamen id faciat de conſenſu Epiſcopi Diœceſani, vt hic eſt caſus ſecũdum omnes in ſummario textus. Quod locum habet etiamſi in conſtructione, vel

ſun-

fundatione eccleſię ius patronatus ſibi explicitè
non reſeruauerit, quia nihilominus ei acquiritur
iuris miniſterio, dummodo expreſsè illud non re-
miſerit, vt c. Significauit, de teſtibus, & ſatis pro-
bat hęc littera, quę ſimpliciter dicit ius patrona-
tus acquiri ex ipſa conſtructione, nec vllam facit
mentionem reſeruationis. Et ita declarant Ioan.
Andr. Bald. Butr. Cardin. Imol. Abb. Aretin. & Fe-
lin. in d. cap. Significauit, Archid. Io. Andr. Ge-
min. & Franc. in ca. 1. de iure patr. lib. 6. Roch. de
Curte in hoc tract. in ver. Eccleſiam fundauit, q. 8.
num. 12. Latè Lambertin. eodem tract. lib. 1. qu. 2.
art. 4. & eodem lib. par. 1. 5. art. 2. quęſtionis prin-
cipalis, num. 21. Rota deciſ. 167. n. 4. par 2. diuerſ.
vbi atteſtatur hanc eſſe receptiſſimam concluſio-
nem, & in recen. deciſ. 421. n. 2. par. 2. An autem
ad hoc ſufficiat ſola conſtructio Eccleſię, an verò
etiam requiratur fundatio, & dotatio, d. vt ple-
nè ſcripſi in cap. Quoniam, à n. 23. vſque ad n. 50.
5 ſupra eodem. Item pondera latitudinem illius
verbi, Si quis, ex hoc enim infertur ad quæſtionem
Numquid mulier, infidelis, hæreticus, vel excom-
municatus acquirat ius patronatus ex conſtru-
ctione eccleſiæ.

6 De muliere concluditur affirmatiuè, quia ver-
bum hoc, *Si quis*, tam maſculos, quàm fœminas
complectitur, dicit textus in l. 1. ff. de ver. ſignif.
vbi Bart. n. 2. verſ. Ego dico: ponderando verbum
Complectitur, dicit hoc non contingere ex inter-
pretatione extenſiua, ſed ex propria ſignificatione,
cap. Generali, & ibi gloſ. 1. Io. Monach. & Cano-
niſtæ, de elect. lib. 6. & cap. Si quis ſuadente, 17.
q. 4. iuncto cap. Mulieres, de ſent. excom. eod. lib.
Ad hoc inducitur bonus textus in cap. final. de
conceſſ. præben. vbi fit mentio iuris patronatus
Comitiſſæ Flandren. & in cap. Ex litteris, ſupr. eod.
& in cap. Quoniam inueſtituras, & ibi gloſ. in ver.
Vel fœminæ, 16. q. 7. cum ſimilibus, vt per Abb. in
cap. Cum ſęculum, n. 4. ſupra eod. & hic firmant
Io. Andr. num. 2. in fin. in verb. Si quis: cum quo
cæteri concordant, vt dicam infra num. 13. Calder.
conſ. 1. hoc tit. Rocch. de iure patr. in ver. Com-
petens, q. 1. Lambert. in eod. tract. 1. par. lib. 1. q. 7.
art. 1. à num. 30. Caſſador. deciſ. 1. de iure patr.

7 De Infideli, Iudęo, vel Pagano dic contra, quia
ver. Si quis, exponitur idest fidelis, ſecundum Io.
Andr. hic num. 3. Vnde infidelis ex conſtructione,
vel fundatione eccleſię ius patronatus non acqui-
rit, vt cap. Pię mentis, in fin. cap. Quicumque, in
princ. & cap. Frigentius, in fin. 16. q. 7. vbi gloſ. in
ver. Qui Chriſtianis dicit, Ergo Iudæus non effi-
ceretur patronus, licet fundaret aliquam eccleſiã;
8 Et eſt ſimilis in cognatione ſpirituali, quam infide-
lis non acquirit, ſi puerum baptizet aut leuet de ſa-
cro Fonte, vt firmat Io. Andr. in cap. Ex eo, n. 1. 5.
9 & 8. de regul. iur. lib. 6. Si tamen Paganus, vel Iu-
dęus de facto fundaret eccleſiam, teneretur eam
dotare ſicut tenetur dotare filiam ad fidem con-
uerſam, & eccleſia eſſet liberæ collationis, vt pro-
bat Lambertinus par. 1. lib. 1. qu. 5. art. 8. num. 1.
& 2.

10 De heretico idem dicendum, quia etſi cogna-
tionem ſpiritualem acquirat, vt notat Io. Andr. in
d. cap. Ex eo, num. 8. verſ. Dicit Palmerius, de
reg. iur. lib. 6. tamen patronatum non acquirit,
quia cum eius bona ipſo iure ſint confiſcata, cap.
Cum ſecundum, de hæret. lib. 6. vtique de ſuo da-
re non poteſt fundum, dotem, vel ædificium. Fa-
11 cit cap. 2. §. fin. eod. tit. Et quatenus etiam eſſet
patronus, tamen illud ius confiſcatum eſſet, ſecun-
dum Io. Andr. hic num. 3. verſ. De heretico. Fa-
cit cap. Maximum, 1. q. 7. Et nota hoc dictum,
quia ius patronatus tranſit cum confiſcatione bo-
norum, vt hic per Abb. num. 2. verſ. De hæretic.
Sed quo ad hoc tu vide DD de Rota in Lucana iu-
riſdictionis coram Coccino deciſ. 232. & deciſ. 298.
& deciſ. 251. quibus in locis diſtinguitur, an con-
fiſcatio facta fuerit per iudicem laicum, an per ec-
cleſiaſticum.

12 De excommunicato autem dicit Io. Andr. hic
num. 3. verſ. De excommunicato malè feciſſe Epi-
ſcopum, qui eum admiſit, ſed tamen ſi Epiſco-
pi conſenſu eccleſiam conſtruxit, patronus erit,
ſed exercitium non habebit ante abſolutionem,
cap. Cum dilectus, de conſuetudine: nam cum
religionem profiteatur, matrimonium contrahat,
& alia faciat, quæ enumerantur à Io. Andr. in cap.
Dolo facit, in ſecunda parte quæſtionis, verſ. 3. de
regul. iur. lib. 6. Ergo & ius patronatus acquirit:
& facit quod notatur in cap. Veritatis, de dolo, &
contumacia, & in c. Decernimus, de ſent. excom.
in nouella, & cum excommunicato liceat eccleſiã
ingredi ad audiendum verbum Dei, & ocandum,
cap. Reſponſo, de ſent. excom. Ergo etiam licebit
eccleſiam conſtrucere. Facit cap. Quoniam, de
13 ſentent. excomm. lib. 6. commendabile enim eſt
ædificare templum Dei, cap. Aurum, 12. q. 2. Ita-
que mulier eccleſiã conſtruens de Diœceſani con-
ſenſu acquirit ius patronatus habitu, & actu: In-
fidelis, & hæreticus neque habitu, neq; actu: ex-
communicatus habitu tantum, ſed non actu ante
abſolutionem: & cum his dictis Io. Andr. concor-
dant hic Collectar. num. 4. & 5. Henric. Boich. n. 1.
in fin. verſ. Qui etiam dicit, & num. 2. & 3. Butr.
num. 9. 10. & 11. Cardin. num. 7. 8. & 9. Anchar.
in 1. not. Abb. num. 3. & Io. de Anan. n. 3. & 4.

14 Secundò nota ibi, *In conuentuali eccleſia*, ex
conſtructione eccleſiæ conuentualis, ſeu collegia-
tę etiam de Diœceſani conſenſu non acquiri con-
ſtruenti ius patronatus, ſeu pręſentandi Pręlatum
abſque priuilegio Apoſtolico, vt hic, & in c. Hinc
eſt etiam, 16. qu. 1. Put. deciſ. 366. num. 4. & ſeqq.
lib. 2. Rota deciſ. 421. num. 2. par. 2. recent. Quod
15 locum habet ſiue eccleſia collegiata ſit ſæcularis,
ſiue regularis, iuxta text. in Clem. Vt ij, de ętat.
& qualit. Nam ſub nomine eccleſię conuentualia,
de qua loquitur iſta littera, comprehenditur etiã
eccleſia Collegiata, licet de cõſuetudine hoc verbũ
referatur ad eccleſias religioſorum, vt hic per Abb.
16 num. 3. in 2. notab. Quæ autem dicatur eccleſia
Conuentualis, ſeu Collegiata, vide hic pulchrè per
Hoſtien. num. 2. & Io. Andr. nu. 8. 22. & 24 & per
Innoc. in cap. Poſtulaſti, in princ. infr. eod.

17 Vltimò nota ex textu tria iura, quę acquirun-
tur patrono in acquiſitione iuris patronatus. Pri-
mum eſt ius poteſtatis pręſentandi: Secundum eſt
honorificentia proceſſionis: tertium eſt ius conſe-
quendi alimenta ab eccleſia, ſi ad inopiam deue-
niat, vt hic per Butr. & Abb. in vlt. notab. Primum
eſt planum, de 3. vide Rocchum de Curte in tract.
huius tituli, in ver. Vtile, à num. 1. latiſsimè Lam-
bertinus in eod. tract. lib. 3. in 3. q. principal. ar. 1.
cum pluribus ſeqq. vſq; ad articulum 16. Surdum
de alimen. tit. 1. q. 54. per totam, & Rot. dec. 494.
p. 4. diuerſ. & in recent. dec. 454. part. 2.
18 Quo ad ſecundum vltra ea, quæ tradunt Docto-

res hic, & Rocch. de Curte in hoc tract. in verb.
Honorificum. Quæro an patronus in eccleſia iu-
ris patronatus in ſeſsionibus, & alijs actibus tem-
porali domino loci præferri debeat.
19 Pro patrono contra dominum temporalem vi-
dentur ſentire DD. ſuprà in hac Rubrica, & poſt
Hoſt. Lambertinus in tract. de iure patr. in princ.
tertij libri, dum ſcribunt patrono ſimplex ius in
20 eccleſia patronata competere, nempe ius vtile,
oneroſum, & honorificum: & omittendo alia duo
iura, quæ ad præſentem quæſtionem nõ pertinent,
ius honorificum in eo conſiſtere, vt patronus pri-
mus in proceſsionibus incedat, & præ cæteris lai-
cis in eccleſia patronata honoretur: quod etiam
tradunt hic DD. idque habere locum ne dum in
proceſsionibus, ſed etiam in ſeſsionibus, & alijs
quibuſcumque actibus, notant Hoſt. n. 3. Ioan.
Andr. num. 15. Butr. num. 21. & alij communiter:
& quamuis de domino temporali mentionem
non faciant; cum tamen illi non diſtinguant, nec
nos diſtinguere debemus, l. De pretio, ff. de publi-
ca. cum vulgar.
21 Contrarium tamen verius videtur, nempe tem-
poralem dominum loci etiam in patronata eccle-
ſia patrono præcedere debere; cum enim in cæte-
ros iuriſdictionem contentioſam habeat, ſequitur,
vt lõgè maior ei, quàm cæteris, præſertim ſibi ſub-
ditis, honor debeatur. magis namque honorari de-
22 bet, qui maiorem habet iuriſdictionem, Abb. conſ.
21. num. 1. lib. 1 per tex. in cap. Statuimus, §. fin.
17. diſt. At dominus loci contentioſam, & perpe-
tuam habet iuriſdictionem, ita vt ſi ſuperiorem
non recognoſcat, æquiparetur Principi: ſi verò re-
cognoſcat, Præſidi, Conſtan. poſt Iaſon. in Catalog.
Glor. Mund. in 5. par. conſider. 52. Ergo ad inſtar
Principis, vel Præſidis omnibus alijs, & conſequẽ-
23 ter etiam eccleſiæ patrono debet anteferri. Imo
etiã ſi eſſet ex Baronibus, qui limitatam valde iu-
riſdictionem habent, omnibus tamen alijs præfe-
rendus eſſet, cum dicatur habere maieſtatem, &
ſubditi in eum conſpirantes crimen læſæ maieſtatis
committant, Archid. in cap. Felicis, num. 23. in
ver. Læſæ Maieſtatis, de pœn. lib. 6. Aegyd. Bellon.
24 conſ. 15. Quinimo Barones præ alijs honorantur
non ſolum in locis eorum iuriſdictioni ſubiectis,
ſed etiam ratione baroniæ, & vaſſallorum quos ha-
bent, & vbique cæteris nobilibus iuriſdictionem
non habentibus præponuntur, Caſſan. dicta 5. par.
conſider. 56.
25 Non obſtat contrarium, nam reſpondetur Do-
ctores vario modo intelligere honoris proceſsio-
nem, de quo loquitur hoc cap. vt hic per Hoſt.
num. 3. Ioan. Andr. num. 15. Butr. num. 21. Car-
din. in §. Pro fundatione, n. 4. verſ. Quæro qua-
lis eſt honor proceſsionis, qui debetur Patrono,
Anchar. num. 14. Abb. num. 5. verſ. Nota tria
26 iura, & Ioan. de Anan. num. 9. Quidam enim di-
cunt honorem proceſsionis in hoc conſiſtere, vt
Patrono ad Eccleſiam venienti proceſsionaliter
occurratur, dummodo tamen ſit talis, & tantus,
puta Rex, vel Magnus Princeps: Explicant An-
char. Abb. & Ioan. de Anan. in Duce Venetiarum
Patrono Venerabilis Eccleſiæ Sancti Marci, cui
obuiam exeunt Primicerius, & Canonici, quod
ſeruari poteſt ſecundum Ioan. Andr. vſque ad am-
bitum Eccleſiæ; non autem vſque ad portas Ciui-
tatis, quia fieri debet tantum Papæ, vel Cardina-
li, ſecundum Ant. de Butr. Item ſi ſæpius hoc eue-
niret, fieri non deberet, ſed ſolum quando raro;
27 ſecundum eum. Quidam dicunt honorem pro-
ceſsionis conſiſtere in hoc, vt patronus primũ lo-
cum teneat in proceſsionibus, vel in Eccleſia, vel
inter laicos, ſecundum Hoſt. & ſedebit iuxta Præ-
28 latum, ſecundum Ioan. de Anan. Alij verò dicunt
proceſsionem hic poni pro præſentatione, vt nota-
tur in cap. Piæ mentis, in gloſ. 1. verſ. Sunt autem
tria, 16. q. 7. quia in præſentatione patronus pro-
cedit ad Epiſcopum cum eo, quem præſentat in
eccleſia non Collegiata, vel in præbenda Collegia-
tæ, cap. fin. ſupra de conceſſ. præben. Primum pla-
cet Cardinali; Primum, & ſecundum Antonio de
Butr. Licet fortè Codex ſit mendoſus, quia ponde-
rata illius ratione, videtur potius probare tertium,
ſed vtrumque videtur poſſe ſuſtineri, vt dicit Ab-
bas: & omnia tria ſimul complectitur Innoc. ſu-
prà in hac rubrica num. 3. verſ. Item honor, vbi
ait, ex patronatu prouenire honorem, quia patro-
nus honorificentius recipitur, & ſtudioſè ei ſerui-
tur, & in proceſsione præ alijs honoratur, cap. Piæ
mentis, & cap. Frigentius, 16. q. 7. Et ſi eccleſia
non eſſet Collegiata, præſentat ibi Sacerdotem,
cap. Decernimus, ead. cauſ. & quæſt. vnde Hoſt.
& Cardin. ſupracitati ponunt verſus:

Patrono debetur honor, onus, emolumentum:
Præſentet, præſit defendat, alatur egenus.

In 3. tamen intellectu, quod proceſsio ponatur hic
pro præſentatione, videntur reſidere Hoſt. Io. Andr.
& Io. de Anan. in locis ſupracit. cum eum ponant
vltimo loco. Honor igitur proceſsionis eſt quem
habet patronus in præſentando Rectorẽ, vel Cle-
ricum, quia ſine præſentatione non poteſt Epiſco-
pus regulariter inſtitutionem facere: quod latiſ-
ſimè proſequitur Rocch. de Curte in tract. huius
tituli in ver. Honorificum, à num. 1. vſque ad n. 98.
29 Et quamuis opinio, quod patronus ſit alijs præfe-
rendus, videatur communis, tamen fundata eſt in
d. c. Piæ mentis, & cap. Frigentius, 16. q. 7. & in
hoc c. Qui textus non probant communem opi-
nionem: nam in cap. Piæ mentis, & cap. Frigen-
tius: dicitur præter proceſsionis aditum, qui om-
ni Chriſtiano debetur, nihil proprij iuris in eccle-
ſia patronata patrono reſeruari: quibus verbis ni-
hil præcipui patrono tribuitur, quod cæteris quo-
que Chriſtianis non competat. Hoc autem cap.
quamuis apertiùs exprimat fundatori proceſsio-
nis honorem reſeruari, tamen cum diſponat in
materia antiqua, debet recipere declarationem
à Canonibus de eadem materia loquentibus, vt
l. 2. C. de Noxal. l. In contractibus, §. Præterea,
C. de non numer. pecun. Petr. Brixien. in Repert.
in verb. Interpretatio, verſ. Lex nouiter, Iaſ. in l.
Sciendum, in princip. ff. Qui ſatisdare cogantur;
quare dum text. reſeruat patrono honorem pro-
ceſsionis, Hæc verba, vt non pugnent cum cap. Piæ
mentis, & cap. Frigentius, quibus probatur patro-
num in patronata eccleſia nihil habere præcipui,
non ſunt intelligenda quoad hoc, vt patronus alijs
in proceſsionibus præferatur, ſed de honore præ-
ſentationis, qui debetur omni Chriſtiano eccleſiã
fundanti, non autem infideli, prout ex illis iuribus
deducunt gloſ. Ioann. Andr. & communiter DD.
ſupracitati n. 7.
30 Secundò reſpõdetur, quod DD. generaliter tra-
dunt, ſcilicet patronum præ alijs laicis honorari
debere, eſſe ſic accipiendum, vt non contineat eui-
dentem abſurditatem: & ſic vt ei non debeatur
ho-

honor maior quàm domino temporali, qui in eum
habet iuriſdictionem, vt in ſimili docet Boer. de
auctor. Magni Conſilij, num. 48. vbi tradit priuile-
gium Dominorum Parlamenti vt primam Sedem
31 obtineant, & ſi generaliter loquatur, non eſſe in-
telligendum reſpectu Conſiliariorum, qui in Do-
minos Parlamenti habent iuriſdictionem. Sic etiã
etſi Rector eccleſiæ in ſua Parochia præ alijs ho-
norari debeat, Caſſan. d. par. conſider. 81. Hoc ta-
men non ita intelligendum eſt, vt præferatur Epi-
ſcopo, qui omnibus ſuis Diœceſanis præeminet,
32 vt notatur in c. Solitæ, de maior. & obed. Et ſanè
dominus temporalis erat ſpeciali nota dignus.
Quod ſi iura voluiſſent patronum in patronata ec-
cleſia temporali domino loci præferri, id vtique vel
expreſſiſſent, vel vſa fuiſſent verbis vniuerſalibus,
vt puta cuiuſcumque gradus, conditionis, præe-
minentiæ, & ſimilibus: ita enim canonicę ſanctio-
nes loqui conſueuerant, cum etiam ſublimes per-
ſonas comprehendere voluerunt, vt obſeruat Go-
mes, in procem. Regul. Cancell. par. 4. num. 1. & 2.
Barbat. conſ. 23. n. 8. in 1. vol.

De Iure patronatus.

Cap. Cum propter.

S V M M A R I V M.

1 *Patroni laici ſi ad eccleſiam vacantem intra quatuor menſes non præſentant, Epiſcopus ordinabit eccleſiam, & n. 9.*

2 *Patronus laicus habet quadrimeſtre tempus ad præſentandum, eccleſiaſticus verò ſemeſtre, etiamſi patronatum à laico acquiſiuerit.*

3 *Tempus ad præſentandum præfixum currit etiam patronis non volentibus præſentare propter litis impedimentum.*

4 *Et an currat patronis ignorantibus.*

5 *Quæſtio ſuper patronatu laicali infra quatuor, ſuper eccleſiaſtico infra ſex menſes eſt decidenda.*

6 *Temporis curſus vbi non fundatur ſuper negligentia, ad Superiorem deuoluitur ipſum ius, non autem modus ordinandi eccleſiam.*

7 *Concurſus an requiratur in parochialibus patronatus laicorum, quarum collatio ob lapſum tempus ad præſentandum præfixum ad Epiſcopum eſt liberè deuoluta, & num. ſeqq. vſque ad num. 13.*

8 *Concurſus non requiritur in parochialibus ad Sedem Apoſtolicam deuolutis ob lapſum temporis Epiſcopo ad prouidendum præfixi.*

10 *Concurſus fieri debet inter plures ab eodem patrono laico ad parochialem vacantẽ, cumulatiuè præſentatos.*

11 *Tempus Epiſcopo præfixum ad nominandum clericos idoneos, vel edictum apponendi in parochialibus deuolutis, quando incipiat.*

12 *Et quid in bimeſtri Epiſcopis præfixo ad inſtituendum ex Bulla Pij V. patronis non præſentantibus infra legitima tempora.*

13 *Patronus laicus, & eccleſiaſticus in quibus differãt, & n. ſeq. vſq. ad n. 21.*

14 *Patronus laicus præſentans ſcienter indignum an priuetur ea vice iure præſentandi, ſicut patronus eccleſiaſticus.*

15 *Præſentari poteſt clericus per Rectorem eccleſiæ ad titulum beneficij, etiam inuito patrono laico.*

16 *Et quid inuito patrono eccleſiaſtico.*

17 *Ius patronatus donari poteſt perſonæ eccleſiaſticæ ſine diœceſani conſenſu, ſed non ſæculari.*

18 *Collecta ſi imponatur Epiſcopo pro ſe, & clericis patronis pro ſe, eccleſia debet contribuere ſimul cum clericis, non autem cum Epiſcopo.*

19 *Parochialium iuris patronatus eccleſiaſtici prouiſio qua forma fieri debeat ex Concilio Tridentino.*

20 *Et quid in parochialibus iuris patronatus laicorum.*

21 *Concurſus à Concilio Tridentino præſcriptus in parochialibus iuris patr. eccleſiaſtici an ſit etiam obſeruandus in parochialibus patronatus partim eccleſiaſtici, partim laicalis, & num ſeq. vſq. ad num 39.*

Et quid in parochialibus iuris patronatus quod origine erat totum laicale, ſed pro duabus tertijs partibus ex donatione laicorum effectum poſtea fuit eccleſiaſticum, n. 39. n. ſeq. vſq. ad num. 74. & num. 89.

22 *Ius patronatus mixtum regulatur vt eccleſiaſticũ quando eccleſiæ, vel perſonæ eccleſiaſticæ magis prodeſt.*

Declaratur, num. 37.

23 *Collatio beneficij reſeruati facta per Papam abſq; derogatione iuris patronatus habet locum etiam ſi beneficium pertineat ad præſentationem clerici, & laici ſimul.*

Contrarium, n. 32.

24 *Magis dignũ trahit ad ſe minus dignũ vbi eſt fauor magis digni vt trahat, & non trahatur, & n. 33.*

25 *Iuri patronatus merè laicali Papa indiſtinctè derogat pro medietate, mixto derogat in totum, beneficia verò patronatus eccleſiaſtici confert abſq; vlla derogatione, & n. 30. & 38.*

26 *Ius patronatus mixtum cum dubitatur an ſit laicale, vel eccleſiaſticum, attendenda eſt qualitas magis priuilegiata, & magis fauens patronatui, & n. 30.*

27 *Priuilegiati naturã ſortitur non priuilegiatus propter communionem, & n. 41.*

28 *Ius patronatus mixtum cenſetur totum eccleſiaſticum quoad præſcriptionem.*

29 *Item quoad tempus præfixum ad præſentandum.*

30 *Sed quoad derogationem cenſetur totum laicale.*

Item quoad reſeruationem, n. 32.

31 *Legatus de latere poteſt conferre beneficia patronatus eccleſiaſtici, non autem mixti, & n. 51.*

32 *Regulæ reſeruatoriæ non intrant in beneficijs patronatus mixti.*

34 *Concurſus eſt præiudicialis patronis, quorum libertas in præſentando reſtringitur, n. 37.*

35 *Laicus propter mixturam clerici non debet priuari iure ſuo, & n. 42.*

36 *Mixtum aſſumit naturam ſpeciei, per quam iuri alterius minus derogatur, & num. 42.*

40 *Ius patronatus origine laicale, ſi ex donatione laicorum tranſeat in eccleſiam, efficitur eccleſiaſticum.*

41 *Ius patronatus mixtum quoad formam examinis per concurſum cur cenſeatur potius laicale, quã eccleſiaſticum.*

43 *Laici à fundatione eccleſiarum non ſunt retrahendi.*

44 *Mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, & digniori.*

Decla-

Declaratur, num. 65.

45 Pars maior trahit minorem, & n. 50.

Declaratur n. 66.

46 Ius patronatus conceſſum ex augumento dotis non cenſetur mixtum ex cauſa oneroſa, & priuilegio, ſed abſolutè ex priuilegio.

Et quæ ſit ratio, n. 67.

47 Ius patronatus competens vniuerſitati ſcholarium dicitur eccleſiaſticum, ſi in ea ſint plures clerici, quàm laici, & è conuerſo.

Declaratur, num. 70.

48 Vniuerſitas, in qua ſunt plures laici, quàm clerici cenſetur laicalis, & ſubijcitur foro ſæculari, & num. 70.

49 Ius patronatus ex dotatione bonorum laicalium, & eccleſiaſticorum quale cenſeatur, & num. 71.

50 Patrono laico habenti vnam vocem an inferatur præiudicium ex concurſu, ſi eccleſia compatrona habeat duas voces, & n. 72.

52 Iure patronatus etiam eccleſiaſtico quãdoque derogatur, licet derogatio non ſit neceſſaria.

53 Compromiſſum de cauſa Eccleſiaſtica fieri poteſt in duos laicos ob adiunctionem vnius clerici.

54 Excommunicatorum corpora non ſunt exhumanda ſi à fidelibus diſcerni non poſſint

55 Oleo non conſecrato ſi modicum conſecratum miſceatur, totum ſit conſecratum.

56 Appellatio vnius prodeſt omnibus ſi defenſio ſit communis, & eadem ratio vincendi.

57 Priuilegiũ vnius in indiuiduis trahitur ad omnes.

58 Cauſa indiuidua plurium laicorum, & vnius clerici agi debet coram eccleſiaſtico.

59 Præſentatio vnius tantum ex compatronis omniũ poſſeſſionem conſeruat, & n. 73.

60 Præfertur inter plures, qui certat de damno euitando.

61 Patrono laico præiudicari non debet ex donatione patronatus facta eccleſiæ à compatronis.

62 Ius patronatus eſt penes omnes patronos in ſolidum.

63 Ius patronatus plurium laicorum, & vnius clerici cenſetur eccleſiaſticum ſi hoc magis proſit patronatui.

64 Cancellaria derogat patronatui mixto vnius laici, & plurium clericorum, & non dat de reſeruato.

65 In mixtis naturalibus indifferenter attẽditur quod potentius agit, in mixtis iuris quod eſt fauorabilius.

67 Dotis augumentum non ſufficit ad acquiſitionem iuris patronatus, ſed requiritur totalis dotatio.

68 Ius patronatus poteſt acquiri ex ſolo priuilegio Apoſtolico.

69 Mixtionẽ non efficiunt multa paucis, & magna paruis appoſita, & mixtio eorum non eſt, quæ ſunt diuerſi generis.

73 Patrono eccleſiaſtico non præſentante infra legitima tempora inſtituendus eſt præſentatus à patrono laico.

74 In iure patronatus mixto ſeptem officialium laicorum nomine vniuerſitatis laicalis, & trium eccleſiaſticorum priuato nomine præſentantium an requirantur probationes quas exigit Concilium Tridentinum in potentibus, & num. ſeq. vſque in finem.

75 Mixtum aſſumit naturam ſimplicis, quod facit actũ valere, & eſt fauorabilius.

76 Qualitatibus duabus concurrentibus, quæ diuerſã habent naturam, attenditur illa, quæ magis fauet iuri communi.

77 Ius patronatus de iure communi probatur ex immemorabili etiam in perſonis potentibus, & vniuerſitatibus.

78 Ius patronatus vniuerſitatis de iure communi an præſumatur ex vſurpatione, & n. 87.

79 Parochiani in Italia cœperũt ius patronatus vſurpare propter receſſum Curiæ.

80 Concurſus non requiritur in Parochiali iuris patronatus pro vna parte laicalis, & pro duabus eccleſiaſtici.

81 Mixtum aſſumit naturam eius ſimplicis, per quod eius conſortis conſeruatur.

82 Ius patronatus mixtum æquali portione vniuerſitatis, & familia priuata non requirit probationes à Concilio Tridentino præſcriptas in potentatibus.

83 Ius patronatus pro maiori parte vniuerſitatis non præſumitur ex vſurpatione, & num. ſeq. vſque in finem.

84 Præſcriptio iuris patronatus contra priuatum non improbatur à iure.

85 Vſurpatio iuris patronatus, quæ in vniuerſitate præſumitur, priuatis perſonis nocere non debet.

86 Immemorabilis eſt infinita, & capit omne tempus.

1 CVM PROPTER. Si Patroni laici ad eccleſiam vacantem intra quatuor menſes non præſentant, Epiſcopus ordinabit eccleſiam. Vel ſic. Si quæſtio iuris patronatus laicalis non diffinitur infra quatuor menſes, Epiſcopus ordinabit eccleſiã ſine præiudicio euincentis. Hoc dicit. Primò ponit dictum. Secundò ſubijcit proteſtationem ibi, *Ita quod.*

2 Nota primò patronos laicos habere quadrimeſtre tempus ad præſentandum: nam de talibus loquitur hæc littera; vt patet ex parte deciſa ibi, *laicorum*, ideſt patronorum, vt exponunt Hoſtienſ. & Ioan. Andr. Et hęc eſt vna differentia inter ipſos, & patronos eccleſiaſticos, qui habent ſemeſtre, etiamſi ius patronatus à laico acquiſierint, vt eſt caſus in cap. Vnico, §. Verum, infra eod. lib. 6. Perplures alias differentias habebis infra in ſecũda quæſtione.

3 Secundò nota tempus, vt præfertur, præfixum ad præſentandum currere etiam patronis non valentibus præſentare propter litis impedimentum, quod primo intuitu videtur mirabile, ſecundum Abb. in 1. notab. & contra iuris regulam, vt cap. Quia diuerſitatem, ſupra de conceſſ. Præbend. & cap. Ne pro defectu, cum concordan. de quibus ibi per gloſ. in ver. Impedimento, de elect. An autem quod hic ſtatuitur in impedimentis habeat 4 locum in patronis ignorantibus, Doctores non conueniant Abb. nu. 2. & 3. concludit non habere locum; quia regulariter tempus præfixum ad eligendum, vel conferendum non currit ignoranti, vt d. cap. Quia diuerſitatem, & dicit ſe reperiſſe poſtmodum ita tenere Federicum de Sen. conſil. 124. alias eſt conſ. 129. & incipit, caſus talis eſt n. 2. ſed re vera Federicus loquitur de patrono impedito, non autem ignorante, & tex. in d. cap. Quia diuerſitatem, pariformiter diſponit de patronis impeditis, ac de ignorantibus. Item allegat Io. Andr. in cap. 2. de ſupplen. neglig. Prælat. qui n. 10. in verb. Ex tunc, ſimpliciter ait ſemeſtre tempus ad præſentandum currere à die notitiæ, & ita Abbas reprobat Petr. de Anchar. contrarium, tenentem, hic num. 2. ſed illum tuetur, & motiuis Abbatis reſ-

reſpondet Io. de Anan. illius auditor, n. 3.

5 Tertiò nota quæſtionem ſuper patronatu laicali eſſe terminandam infra quatuor menſes, vt hic, & in cap. Quoniam, ſupra eod. cum tamen quæſtio ſuper patronatu eccleſiaſtico intra ſemeſtre ſit decidenda, vt in cap. Eam te, vbi omnes notant, ſupra eodem. Ratio differentiæ eſt, quia patronus laicus habet quadrimeſtre tempus ad præſentandum, vt dictum eſt in 1. notab. & propterea litis deciſio non expectatur vltra quatuor menſes; eccleſiaſticus verò habet ſex menſes; & ideo exitus litis expectatur vſque ad lapſum ſex menſium, vt ſic vtroque caſu reguletur à termino ad præſentandum præfixo, vt per Abb. num. 4. verſ. In gloſſa 1. Ad quod tamen vide plures declarationes, quas poſui in d. cap. Quoniam, in vlt. notab.

6 Vltimò nota, vbi, curſus temporis non fundatur ſuper negligentia, ad ſuperiorem deuolui ipſum ius ordinandi eccleſiam, non autem modum ordinandi, quia Epiſcopus non tenebitur inſtituere ad præſentationem patronorum, ſed poterit liberè eccleſiam conferre, vt hic per Butr. in 2. notab. & Io. de Anan. num. 1. licet ex deuolutione, & libera collatione huiuſmodi nullum præiudicium patronis generetur in futuris vacationibus, vt hic decidítur in fine.

7 QVAERO, An Epiſcopus Parochialem eccleſiam iuris patronatus laicorum conferens, iure deuoluto eo quod patroni intra quatuor menſes non præſentauerint, aut quæſtio ſuper patronatu infra dictum tempus non fuerit deciſa teneatur ſeruare formam examinis per concurſum, à Concilio Tridentino præſcriptam, cap. 18. ſeſſ. 24. in Parochialibus liberæ collationis. Quod eſt quærere, poſita deciſione S. Congregationis, qua declaratum fuit Parochiales iuris patronatus laicorum non ſubiacere concurſui, an idem procedat in huiuſmodi Parochialibus, quarum collatio ob lapſum tempus patronis laicis ad præſentandum à iure ſtatutum ad Epiſcopum eſt liberè deuoluta.

Tria ſunt quæ aliquale dubium facere videntur. Primum quia cum Parochiales iuris patronatus laicorum ſtatim cum vacant nõ ſubſint formæ concurſus, nec patronis præſentatio auferatur, licet patronus poſtea non præſentauerit, & collatio ad Epiſcopum pertineat, videntur permanere in libertate, vt concurſui non ſubiaceant ex eorum primordiali natura, quæ ſemper eſt attendenda, l. Aſſumptio, in princ. ff. ad municipal. & de incol. cum ſimil. Secundum, quia in huiuſmodi Parochialibus non poſſunt habere locum verba Concilij inducentis formam concurſus: nam Concilium cap. 18. ſeſſ. 24. mandat Epiſcopo vt poſt vacationem intra decem dies, vel aliud tempus à ſe præſcribẽdum idoneos aliquot clericos nominet, cum his, quæ ſequuntur. Quæ ſine dubio obſeruari non poſſunt in his Parochialibus, in quibus poſt vacationem intra quadrimeſtre tempus competens patronis laicis ad præſentandum iuxta hoc capitulũ, & cap. 1. §. Verum, infra eodem, lib. 6. nihil licet Epiſcopo attentare, quod ad dictum Parochialiũ concurſum pertineat.

8 Tertium, quia in Parochialibus, quarum collatio ad Epiſcopum pertinet, lapſo tempore ſemeſtri à die vacationis, & non facta electione magis idonei, collatio deuoluitur ad Sedem Apoſtolicã; & Epiſcopus concurſum amplius inſtituere non poteſt, iuxta Conſtitutionem Pij V. quæ incipit, In conferendis, in Bullar. tom. 2. pag. 219.

9 Sed his non obſtantibus verius eſſe videtur in huiuſmodi Parochialibus d. tempore lapſo, & non facta præſentatione, concurſum eſſe ab Epiſcopo inſtituendum. Nam cum ob non factam in tempore præſentationem, collatio ſit ad Epiſcopum liberè deuoluta, vt hic, & in cap. Quoniam, & c. Si verò, ſupra eodem; in hoc caſu habent locum, & verba, & ratio Concilij. Verba quidem, quia Concilium loquitur de Parochialibus vacantibus conferendis. Ratio, quia expedit animarum ſaluti huiuſmodi Parochiales per magis idoneos gubernari, quæ eſt ratio à Concilio expreſſa in princ. d. cap. 18.

Non obſtat, quod hæ Parochiales cum vacant non ſubiaceant concurſui. Quia id procedit donec durat tempus patronis præfixum ad præſentãdum, ne illis præiudicetur, & laici à fundationibus retrahantur, iuxta notata in cap. 2. in gloſ. in verb. Collatio de Præbend. lib. 6. in c. Dilectus ſupra, de offic. leg. & in cap. proximo, infra eod. Quæ ratio poſt tempus lapſum, præſentatione non ſequuta, omnino ceſſat; cum tempus lapſum abſorbuerit ius patroni laici, & illud in Epiſcopum tranſtulerit, vt hic, & in concordantibus ſupra allegatis. Vnde patrono non præiudicatur non obſeruando formam concurſus, cui ſecundum præſentem Parochialis ſtatum locus eſſe poteſt.

10 Et ad hoc optime facit deciſio S. Congregationis, quæ Rotæ conſulenti, an inter plures ab eod. patrono laico ad Parochialem vacante cumulatiuè præſentatos eſſe deberet locus concurſui: Reſpondit debere. Ex qua deciſione colligitur etiã in his Parochialibus ſeruandam eſſe formam concurſus, vbi illa ſine præiudicio patroni obſeruari poteſt.

11 Similiter non obſtat, quod in huiuſmodi Parochialibus non poſſit Epiſcopus intra decem dies idoneos clericos nominare, vel edictum apponere. Quia reſpondetur id tempus incipere à die, quo ad Epiſcopum deuoluta fuerit collatio, & ceſſauerit impedimentum, cap. 2. cap. Quia diuerſitatem, & ibi gloſ. in ver. Intra ſex. de conceſſ. Præben. gloſ. 1. in cap. Cum acceſſiſſent de Conſtit. & ſic forma ad vnguem poterit obſeruari.

12 Quæ reſponſio etiam ſatisfacit Conſtitut. Pij V. quia tẽpus bimeſtre inſtitutioni Epiſcopi, & deuolutioni ad Sedem Apoſtolicam præfixum incipere debet à die lapſi termini ad præſentandum, cum ante illud tempus nihil ſit, quod Epiſcopo imputari poſſit, qui non poteſt illud coarctare, Felin. in cap. Bertoldus, num. 152. de re indic. & ſic ante illud tempus non eſt locus Conſtitutioni inducenti deuolutionem ob negligentiam Epiſcopi, vt patet ex eius lectura, Facit tex. in cap. Super eo, de Appell. & in d. cap. Quia diuerſitatem, & quod notat. gloſ. in cap. Sæpe, in ver. Careat, de Appellat.

Prædicta tamen ita temperanda videntur, vt Epiſcopus ſi velit conferre Parochialem poſt dictũ tempus abſque præſentatione lapſum, teneatur ſeruare formam examinis per concurſum. Et ita deciſum à S Congregatione Conc. 29. Nouemb. 1600. nempe faciendum eſſe concurſum pro Parochiali iuris patronatus laicalis, cuius prouiſio ob negligentiam patroni non præſentantis intra quadrimeſtre deuoluitur ad Epiſcopum. Cæterum an poſſit etiam lapſo tempore admittere præſẽtationem

nem

nem patroni laici ex gratia, iuxta opinionem Gayl & Card. quos refert, & ſequitur Lambertinus in tract. de iure patr. in 1. part. 1. libri in 27. articulo, 1. quæſt. princip. pag. 273. determinare nunc non eſt opus.

13 Secundò QVAERO generaliter in quibus differant patronus laicus, & eccleſiaſticus.

Complures differentias recenſent hic Hoſtien. in princ. Ioan. Andr. nu. 2. Henric. Boich. in princ. Butr. num 4. Cardin. n. 2 Anchar. n. 4. Abb & Io. de Anan. ambo nu. 5. quæ his carminibus côtinentur,

Clericus, & laicus diſtant per plura patroni.
Pœnitet, & tempus. ſubiectio, pœnaq; forſan:
Et ratio, titulus, donum coniungitur iſtis.

Pœniteat, quia laicus poteſt variare, & alium præſentare, ſed non eccleſiaſticus, vt legitur, & notatur in cap. Cum autem, ſupra eodem. *Et tempus* quia laicus habet quatuor menſes ad præſentandum, eccleſiaſticus ſex, vt dixi ſupra in 1. notab. *Subiectio*, magis enim adſtrictus eſt poteſtati eccleſiæ patronus eccleſiaſticus, quàm laicus reſpectu collationis, & derogationis, vt patet in eo, quod legitur, & notatur infra in cap. prox. & in c. Di-
14 lectus, ſupra de offic leg *Pœnaque forſan*: nam patronus eccleſiaſticus præſentãdo ſcienter indignũ priuatur ea vice poteſtate præſentandi, vt in c. 2. de ſuppl. negl. Prælat. laicus verò non, ſecundum quoſdam, Hoſtien. & Henric. Boich. idem in patrono laico, & probatur ſecundum eos in Authen. Vt Clerici, qui recedunt, §. fin. collat. 5. & de Sanctiſs. Epiſc. §. Si quis Oratorij domum, collat. 9. & de eccleſ. tit. §. Si quis ædificationem, in fin. collat. 9. Idem tenet Innocen. in cap. Propoſuit, de filijs Presbyter. Et hanc opinionem contra Ioan. Andr. Butr & Card. late tuetur, & veriſſimam dicit Abbas in cap. Cum vos, num. 5. ſupra de offic. ordin. vbi etiam pro hac parte allegat Rotam deciſ. 205. & Bart. in l. Cum quidam, ff. de leg. 2. Sed quia in hoc articulo ſunt opiniones; idcirco dicitur, pœnaque forſan. *Et ratio*, quia patrono eccleſiaſtico redditur ratio de temporalibus, vt in cap. Ex litteris, in fin. ſupra eod. & in cap. Cum & plantare, §. In Eccleſijs, infr. de Priuileg. non autem patrono laico, cum hoc non reperiatur iure cautum. Neuter tamen illorum debet ſe in gerere in perceptione fructuum, alioquin incidunt in pœnas à Concilio Tridentino inflictas in cap. 9. verſ. Patro-
15 ni autem, ſeſſ 25. *Titulus*, quia inuito patrono laico præſentatur Clericus ad titulum beneficij per ipſum Rectorem, vt in cap. Poſtulaſti, enim ibi no-
16 tatis, infr. eod. ſecus inuito Epiſcopo patrono, vt ibi in gloſ. 1. idem videtur in alio patrono eccleſiaſtico de quo tamen dic, vt ibi per Cardin. & Ab-
17 bat. *Donum*, quia ius patronatus poteſt donari perſonæ eccleſiaſticæ ſine conſenſu Epiſcopi; ſed non ſæculari, vt in cap. Illud, ſupra eod. Hæc tamen differentia quamuis communiter à Doctoribus aſſignetur; tamen non eſt propria ad diſtinguendũ inter patronũ Eccleſiaſticum, & patronũ laicum: nam nec patronus eccleſiaſticus poteſt donare ius patronatus laico ſine Diœceſani cõſenſu, vt in c. Significaſti, & c. Ex inſinuatione, ſupra eodem, & aduertit Card. hic n. 2. in fin. Supradictis ſeptẽ differentijs Abbas hic ad finem addit octauam; quia patronus eccleſiaſticus habet cuſtodiam eccleſiæ vacantis, & non ſæcularis, vt in cap. Bonæ, de Ap-
18 pellat. Item dicit nonam differentiam colligi poſſe ex dictis Innocentij in d. cap. Cum & plantare, de priuileg. Nam ſi imponatur collecta Epiſcopo per ſe, & Clericis patronis pro ſe, eccleſia debet cõferre, & contribuere ſimul cum Clericis, non autem cum Epiſcopo, vt ibi per Innocentium, nu. 3. verſ. Hac ratione videtur, & ita eccleſia patronata debet patronum clericum in huiuſmodi oneribus adiuuare, ſecundum Abb. qui tamen ſuccinctè, & obſcurè loquitur. Fortè intellexit eccleſiam teneri ſubleuare à collecta, & vt ſupra impoſita patronos clericos, ſecundum Innoc. ſed non patronos laicos, cum hoc non reperiatur iure cautũ.
19 Hodie decima differentia habetur in decreto Cõcilij Tridentini, cap. 18. ſeſſ. 24 in prouiſione Parochialium eccleſiarum. Nam ſi eccleſia ſit iuris patronatus eccleſiaſtici, ac Inſtitutio ad Epiſcopum, & non alium pertineat; patronus eligit digniorem inter probatos ab examinatoribus, eumque præſentat Epiſcopo, vt ab ipſo inſtituatur. Cum verò inſtitutio facienda eſt ab alio, quàm ab Epiſcopo; tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligit digniorem, quem patronus ei præſentat, ad quem ſpectat in-
20 ſtitutio. Sed ſi eccleſia ſit iuris patronatus laicorum, patronus præſentat quem maluerit; & ſic præſentatus examinari debet ab examinatoribus deputatis, & ab Epiſcopo inſtitui ſi idoneus repertus fuerit.

21 Tertiò QVAERO, an forma examinis per cõcurſum obſeruanda in Parochialibus iuris patronatus eccleſiaſtici ex decreto Concilij Trident. d. c. 18. ſeſſ. 24. verſ. Si verò obſeruari etiam debeat in Parochialibus iuris patronatus partim eccleſiaſtici, & partim laicalis.

Cum relatum fuerit S. D. N. antiquam deciſionem in S. Congregatione editam, qua declaratum fuit in Parochialibus patronatus mixti obſeruandum eſſe formam examinis per concurſum, diuerſas pati difficultates: Sanctitas ſua mandauit, vt idem articulus in ead. Congregatione iterum di-
22 ſcuteretur. Cum hoc dubium tunc fuiſſet propoſitum ad probandum in huiuſmodi Parochialibus obſeruandam eſſe d. formam examinis per concurſum, allegabatur Felin. in tract. quan. litt. Apoſt. noc. patr. eccleſ. nu. 6. prope finem, vbi concludit patronatum mixtum regulari tanquam ſi eſſet totus eccleſiaſticus, cum eccleſiæ, vel perſonæ eccleſiaſticæ magis prodeſt, magis autẽ prodeſt eccleſiæ vt ſeruetur forma examinis per concurſum; quia hoc pacto dignior, & magis idoneus ei præficitur, vt in d. cap. 18. in princ. ſeſſ. 24. Ergo attendenda eſt qualitas eccleſiaſticitatis, vt forma concurſus obſeruetur.

23 Id confirmari potuiſſet deciſione Rotæ quæ à nonnullis perperam allegabatur, 265. tit. de grat. & iure patronat. in Antiquis, aliàs eſt deciſ. 46. in tit de Præben. In ea enim deciditur vt quamuis in beneficijs de iure patronat. laicorum non intret reſeruatio, de qua in cap. Licet, de Præben. in 6. tamen collatio facta per Papam de beneficio vacante in Curia abſque derogatione iuris patr. vendicet ſibi locum etiamſi beneficium ſpectet ſimul ad præſentationem Clerici, & laici quam deciſionem ſequitur Staphil. in tract. de litteris grat. tit. de mod. & form. impetrand. §. Ius patr. quomodo probetur, n. 3. Aeneas de Falcon. in tract. de Reſeruat. q 4. effect. 14. & Ferrett. conſ. 132. n. 4.
24 Fundamentum deciſionis eſt: quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, cap. Pertnas de arbitr. l. 1. ff. de verb. ſignif. cum ſimil. Aliud fundamen-

tum

tum adducit Aeneas de Falcon. loco citato argumento ſumpto ab vſu patrisfamilias, & à ſtylo Curiæ, videlicet quia Papa paſſim, & indiſtinctè derogat patronatui mixto in totum, quod ſi tale ius patr. iudicaretur laicale, non derogaret niſi pro medietate; Ergo ſtylus Curiæ videtur interpretari tale ius patronatus magis pro clericali, quàm laicali, ex quo in totum derogat.

26 Contrarium tamen verius eſſe videtur: nam cum quęritur an patronatus mixtus laicalis, vel eccleſiaſticus cenſeri debeat, ea eſt receptiſſima diſtinctio, vt attendatur illa qualitas, quę in caſu, de quo quęritur, eſt magis priuilegiata, & magis fauet patronatui, Feder. de Sen. conſ. 65. num. 2. qui ab omnibus ad id allegatur, licet non ita explicitè id dicat, Felin. in tract. quan. litter. Apoſt. num. 6. Lamb. de iure patr. 2. quæſt. princ. lib. 1. par. 1. art. 6. num. 4. & 26. Io. de Sel. in tract. de benef. par. 2. q. 3. n. 47. Put. decis. 157. num. 6. lib. 3. Couarr. pract. q. c. 36. nu. 5. verſ. Tertiò opportunè; vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem.

27 Et ratio eſt, quam tradit gloſ. ab omnibus approbata in cap. 1. in ver. Eccleſiaſticus de iure patr. in 6. quod propter communionem non priuilegiatus ſortitur naturam priuilegiati, iuxta textum in l. Si communem, ff quemad. ſeru. amitt. Et ideo

28 ſi agatur de pręſcriptione patronatus mixti, in qua Eccleſia eſt magis priuilegiata, quàm laicus; cenſetur patronatus totus eccleſiaſticus, vt requiratur ad eius pręſcriptionem idem tempus, quod requiritur contra eccleſiam, vt poſt Goffr. tradit Ioan. Andr. quem ibi omnes ſequuntur, in d. cap. 1. de

29 iure patr. in 6. prope finem. Similiter cum patronus laicus habeat ad pręſentandum quadrimeſtre, eccleſiaſticus ſemeſtre; ſi mixtus ſit patronatus, vterque patronus habebit ſemeſtre, quia hoc caſu melior eſt conditio patronatus eccleſiaſtici, quàm laicalis, text. eſt in d. cap. 1. in fin. vbi

30 gloſ. & cęteri Doctores. E conuerſo autem ſi verſemur in materia, in qua ius patronatus laicorum ſit firmius, & magis priuilegiatum, quàm eccleſiaſticum, patronatus mixtus ex vtroque totus cenſetur laicalis. Et ideo cum in materia derogationis potentior ſit patronatus laicalis, quàm Eccleſiaſticus, c. Dilectus, vbi Doctores ſupra de offic. Legati, quamuis Legatus de latere poſſit conferre beneficia iuris patronatus eccleſiaſtici, vt ibi deciditur: non tamen poterit conferre, quę ſunt patronatus mixti; quia in hoc reputantur ac ſi eſſent patronatus ex toto laicales; Federic. de Sen. dict. conſ. 65. num. 1. vbi teſtatur hanc eſſe communiorem opinionem, quàm contrariam, Abb. in c. fin. inſr. eod. vbi ſimiliter ait hoc eſſe commune dictum, Felin. d. n. 6. Roch. de Curte in tract. de iure patr. in ver. Ius, in 7. q. n. 23. Io. de Selu. vbi ſupra, Put. d. deciſ. n. 2. Rebuff. in tract. nominat. q. 15. num. 6. Achill. deciſ. 306. n. 3. vbi Anchar. in hanc ſententiam citat. Simonett. in tract. de reſeruat. q. 3. vbi teſtatur ita ſeruari. Sic etiam cum col-

32 latio Papæ de beneficio reſeruato abſque derogatione comprehendat illud, quod eſt de iure patronatus eccleſiaſtico, non autem laicorum, & ita etiam regula reſeruatoria octo menſium; ſi beneficium fuerit patronatus mixti, cenſetur totus laicalis. Hanc opinionem tenuit Rota citata per Felin. d. num. 6. licet non reperiatur. Caſſad. deciſ. 5. de iure patronatus num. 9. Rebuff. d. q. 15. num. 6.

33 Puteus, d. deciſ. 157. in fin. vbi ex mente Docto-

Proſp. Pagn. in 2 par. 3. Decretal.

rum, quos ſuperius retulimus, declarat regulam, Magis dignum trahit ad ſe minus dignum, procedere vbi eſt fauor magis digni vt trahat, & non trahatur.

34 Itaque cum nos verſemur in materia præiudiciali patronatui, nempe in concurſu, qui ſi obſeruetur in beneficijs Patronatus mixti, infertur præiudicium patronis, quorum libertas in præſentando reſtringitur, & cum in hac parte ius laicorum ſit potentius, & magis priuilegiatum, quia Concilium beneficia de iure patronatus laicorum concurſui non ſubiecit: ſequitur vt patronatus mixtus quoad concurſum pro conſeruanda patronorum libertate debeat reputari ac ſi totus eſſet

35 laicalis. Neque enim propter mixturam Clerici debet laicus priuari iure ſuo, Abb. Io. de Selu. & alij ſupra citati. Et cum hoc caſu patronatus ſit

36 mixtus, & compoſitus, debet aſſumere naturam illius ſpeciei, per quam iuri alterius minus derogatur, vt in propoſito perpendit, Rebuff. quęſt. 15. num. 7.

37 Neque obſtat quod Felin. in locis ſupra cit. ſentiat attendi qualitatem eccleſiaſticitatis, quando magis prodeſt eccleſiæ, vel eccleſiaſticæ perſonæ. Nam inde nõ infertur vt eccleſia patronatus mixti debeat conferri per concurſum, quaſi ei melius prouideatur. Quia Felin. non loquitur de vtilitate eccleſiæ, ad quam fit præſentatio ſed de vtilitate eccleſiæ habentis ius præſentandi, cuius ius magis pręſeruatur excluſo, quàm admiſſo concur-

38 ſu. Rurſus non obſtat fundamentum Aenæ de Falc. de quo ſupra, num. 25. Quoniam, vt reſpondet Puteus in præallegat. deciſ. 157. n. 4. Papa quando ius patronatus eſt merè laicum ſemper derogat pro medietate; quando eſt mixtum non vult admittere, & pro parte Clerici non eſt neceſſaria derogatio. Ideo cum remaneat pars laici, quæ indiget derogatione, derogat in totum. Deciſio Rotæ ſupracitata ſimiliter non obſtat; tum quia non vtitur validis rationibus; tum quia contra eam eſt communis opinio, quam etiam eadem Rota Antiqua ſequuta eſt teſte Felino vbi ſupra, & poſtea apud Caſſad. d. deciſ. 7. & Put. loc. cit. Ideoque non erit mirum S. Congregationem de veteri ſententia decedere, cum & Rota in hac re à ſe ipſa diſcrepauerit. Et ita reſolutum. Et S. Congregationis ſententiam Sanctiſſimus ad ſe relatam approbauit. Vnde cauendum eſt hodie à declarationibus, quas refert Nicolaus Garzia in tract. de benefic. par. 9. c. 2. n. 278.

39 Quartò QVAERO Poſita poſteriori deciſione S. Congregationis Concilij à Sanctiſſimo approbata, qua declaratum fuit in inſtitutione Parochialium eccleſiarum iuris patronatus partim eccleſiaſtici, partim laicalis non eſſe obſeruandam formam examinis per concurſum.

An idem ſit dicendum de Parochialibus iuris patronatus, quod origine erat totum laicale, ſed pro duabus tertijs partibus ex donatione laicorũ effectum fuit poſtea eccleſiaſticum.

40 Propoſito hoc dubio menſe Decembri 1616. S. Congregatio non dubitauit quin ius patronatus origine laicale immutauerit naturam, & effectum fuerit in omnibus Eccleſiaſticum ſi donatione, vel alio legitimo titulo tranſierit in eccleſiam: extant enim hac de re iura aperta in cap. vnico, §. fin. de iure patr. in 6. & in cap. Dilectus, il terzo, ſupra de Pręben. & vtrobique notant gloſ. & Doctores, Co-

narr. practicarum quæſtionum, cap.36. nu.5. verſ.
Illud, Seraph. deciſ.1420. in princ. Sed in reliquis
ob varias Patrum ſententias iuſſit iterum exami-
nari, An deciſio de parochialibus iuris patrona-
tus mixti abſque concurſu conferendis habeat lo-
cum in patronatu pro tertia tantum parte laicali,
& pro duabus eccleſiaſtico.

Cuius quæſtionis ſolutio videtur pendere à ra-
tione, ob quam in patronatibus mixtis præualet
qualitas magis fauens patronatui, ſiue illa ſit lai-
calis, ſiue eccleſiaſtica: nam ſi conſtiterit eam
rationem habere locum in mixtura etiam inæ-
quali, erit reſpondendum non requiri concurſum
in patronatu maiori parte eccleſiaſtico, ſicut non
requiritur in mixto æquali portione. Sicut è con-
uerſo ſi conſtiterit dictam rationem non habere
locum niſi in mixtura æquali; reſpondendum erit
parochialem patronatus maiori parte eccleſiaſtici
per concurſum eſſe conferendam ob mixturæ in-
æqualitatem.

41 Ratio autem, cur in mixto præualeat qualitas,
quæ magis fauet patronatui, eſt duplex, vt fuſius ex-
plicauimus in quæſtione præcedenti à num.27. Al-
tera deſumpta ex l. Si communem, ff. Quemad-
mod. ſeruit. amitt. vbi ſi non priuilegiatus in ma-
teria indiuidua concurrat cum priuilegiato: illius
priuilegio vtitur: quam rationem in his terminis
aſſignat gloſ. in d. cap. vnico, in verb. Eccleſiaſti-
cus, de iure patronat. in 6. & pluribus exornant
Alex. conſil.128. num.16 & ſeq. lib.4. & Iaſon. in
42 l. Si emancipati, num.5 & ſeq. C. de collat. Altera
ratio deſumpta ex cap. Sacris, de ſepult. vbi in præ-
iudicialibus mixtum aſſumit naturam eius ſim-
plicis, per quod ius alterius non tollitur. Cui re-
gulæ non poteſt dari contraria inſtātia, vt ait Lam-
bert. de iure patr. lib.1. part.2.q.1. art.9. & ſeq. &
quæſt.9. art.8. num.1. Gabriel. conſ.197. n.7. verſ.
Item aſſume: & Menoch. de præſumpt. lib.3.q.90.
num. 18. Atque ita ob mixturam clerici non de-
bet laicus priuari iure ſuo, Abb. in d. cap. Sacris,
43 & Selu. de benefic. part.3. qu.11. ſub num.69. Cui
alia ratio conſequitur, ne ſcilicet laici retrahan-
tur ab eccleſijs fundandis, quam dicit potiſſimam
in hac materia Selu. loc. cit. poſt gloſ. magnam
in fine, & Hoſt. num. 10. in cap. Cum dilectus in-
fra eod. In priori ratione patronus certat de lucro,
vel fauore ex perſona ſocij acquirendo: In poſte-
riori de damno vitando, quod à ſocio pateretur ſi
illius qualitas præualeret.

Has autem rationes damni vitandi, & fauoris
conſequendi ex perſona compatroni non habere
locum, nec eſſe attendendas in patronatu inæqua-
lis mixturæ, primo intuitu videntur ſuadere infra-
ſcripta.

44 Et primò ad hoc adducitur textus in l. Quæri-
tur, ff. de ſtat. hom. vbi etſi virilis conditio magis
proſit; hermaphroditus tamen æſtimatur fœmi-
nei ſexus, ſi magis in eo incaleſcat. Ergo ſimili-
ter quamuis quoad concurſum magis proſit pa-
tronis qualitas laicalis; patronatus tamen cenſeri
debere eccleſiaſticæ qualitatis ſi in ea præualeat ra-
tione maioris partis: nam, vt ait Socin. per illum
text. in cap. 1. num. 7. de foro compet. in mixtis
minor pars, licet dignior, accedit maiori, & mix-
tum à ſuo potentiori iudicatur, quia attenditur
quod potentius agit: quod ipſi repetit poſt Alex.
in l.1. nu.8. ff. de verbor. obligat. Gabriel conſ. 50.
num.6. vol.1. Idque proculdubio procedit in mix-
tis inſeparabilibus, ſeu indiuiduis, vt eſt ius patro-
natus, Ang. conſ.348. Quidam Manuel. nu.2. verſ.
Et vbi non ſunt ſeparabilia. Vnde in propoſito
dicit Abb. in cap. De iure, in 1. notab. verſ. Item
ex hoc, ſupra eod. mixtum ex duabus naturis aſ-
ſumere ſibi naturam à potentiori, & digniori, ac
proinde committi ſimoniam in iure patronatus,
quod eſt partim ſpirituale, & partim temporale,
perinde atque in merè ſpiritualibus: & ſequitur
Lambertinus in hoc tractatu, lib.1. par. 1. in 4. q.
princip. art.3. n.2.

45 Secundò, adducitur textus in l. Quod maior. ff.
ad municip. vbi abſolutè maior pars trahit mino-
rem, nec diſtinguitur an obſit, vel proſit, Federic.
de Sen. conſ.1. in princip. verſ. Hoc præſuppoſito:
ad idem text. in l. Aliud, §. Refertur, ff. de regul.
iur. in l. Si nemo, §.1. ff. de teſtam. tut. cum mul-
tis ſimilibus, pars enim in mixtis accreſcit toto,
minus maiori, & ignobilis nobiliori, l. Sed ſi rem,
§.1. & l. Quicquid, §. fin. ff. de acquirendo rerum
dominio: & hanc regulam procedere etiam in
præiudicium minoris partis, eſt text. in l. fin. §.1.
C. Qui bonis ced. poſſ. cum concordan. de quibus
per gloſ. in d. l. Quod maior. ad idem cap. Sedes,
de reſcript. cap. Cum inter, il terzo, & cap. Cum
Dudum, il primo, de Electione.

46 Tertiò, adducitur doctrina Socini conſ.87.n.12.
lib. 3. vbi reſpondit ius patronatus conceſſum ex
augmento dotis non dici mixtum ex cauſa one-
roſa, & priuilegio, ſed cenſeri omnino ex priuile-
gio: & ſequitur Rota diuerſor. deciſ. 57. num.17.
part.1. Atque ita in patronatu præualet qualitas,
quæ nocet, ſi ſit potentior.

47 Quartò, ius patronatus competens vniuerſitati
ſcholarium dicitur eccleſiaſticum ſi ibi ſint plures
clerici, quàm laici; & è conuerſo, Ioan. de Lign.
in c. Dilectus, il 3. de præb. Felin. in cap. Ex litte-
ris, col. 1. de Conſt. quos refert, & ſequitur Cre-
ſcen. deciſ.3. de iure patr. & Lambert. in tract. hu-
ius tituli lib.1. part.1. in prima quæſt. princip. ar.7.
48 num. 3. & 4. Sicut Vniuerſitas, in qua ſunt plures
laici, quàm clerici, cenſetur laicalis, & ſubijcitur
foro ſæculari, Innoc. in cap. Dilecta, de exceſſ. Præ-
lat. Bart. in l. fin. col.3. ff. de Colleg. illic. Abb. in
cap. Cum ab eccleſiarum, col.2. de offic. ordin. &
ita tenent omnes, vt Decius teſtatur in d. cap. Ex
litteris, ſub num. 20. & 21. Vnde patet ad cogno-
ſcendum an ius patr. ſit laicale, vel eccleſiaſticum
non eſſe attendendam qualitatem, quæ prodeſt, ſed
qualitatem, quæ in numero præualet.

49 Quintò allegatur Conſ. ferè in terminis Pariſ.
128. num.11. & 15. vol.4. vbi conſuluit ius patro-
natus dotatione mixta partim ex bonis laicali-
bus, partim eccleſiaſticis cenſeri eccleſiaſticum
etiam ad effectum derogationis ſi bona eccleſia-
ſtica ſint maioris valoris: adducit in arg. notat.
in l. Ariſto. ff. de donat. & in l. 1. ff. de æſtimator.
action. cum concord.

Ex quibus videtur colligi rationem gloſ. in c. 1.
de iure patr. in 6. Quod propter communionem
non priuilegiatus ſortiatur naturam priuilegiati;
& rationem Abbatis in cap. fin. inſ. eodem, quod
propter mixturam clericorum laici iure ſuo pri-
uari non debeant, non habere locum quoties cle-
rici partibus inæqualibus concurrunt cum laico,
quia tunc trahunt, non trahuntur ob qualitatem
prædominantem.

50 Sextò hæc clariùs videntur procedere in caſu

hoc

Digitized by Google

hoc particulari, in quo patrono laico nullum infertur conſiderabile præiudicium, quia maior pars vocum, quam eccleſia obtinet, ſatis eſt præſentato ad inſtitutionem obtinendam, cap. Quoniam, ſupra eodem, nec laicus poteſt alicui ex patronis eccleſiaſticis accedere, cum ius patronatus de quo agitur, ſit penes vnam, & eamdem eccleſiam, ſeu Congregationem pro duabus partibus; ita vt proinde nec damnum, nec vtilitatem aliquam ex præſentatione ſentiat qui tertiam tantum obtinet partem in patronatu, quia velit nolit tenetur ſequi eccleſiam præſentantem.

Vltimò hanc ſententiã recenſet inter alias Petr. de Auchar. hic prope finem; dicens ius patr. mixtum debere iudicari eccleſiaſticum, vel ſæculare reſpectu portionum, ita vt habens maiorem partem in dicto iure, & ius potentius præferatur. Et
51 apertè eam ſequitur Gambar. in tractat. de Auctoritate Legati à latere, lib. 3. ſub num. 388. verſ. Fallit tamen 1 vbi concludit legatum de latere, etſi non habeat facultatem conferendi eccleſias iuris patr. mixti, poſſe tamen conferre ſi clerici habeãt plures voces quàm laici. Pro eadem allegatur Creſcentius deciſ. 3. de iure patr. vbi aſſerit, [Si in caſu illo quattuor laici haberent ſeparatim vnuſquiſque vnam vocem, & præpoſitus vnam aliam, poſſe ius patr. dici laicorum: & inter alios allegat not. per Ioan. de Lignan. in d. cap. Dilectus, il 3. de præbendis, qui dicit ius patr. competens Vniuerſitati, in qua ſint plures clerici, quàm laici, dici eccleſiaſticum, & contra.] Atque ita Creſcentius, quamuis obiter, apertè tamen videtur ſentire ius patr. mixtum iudicari ex maiori parte patronorum. Idem, licet obiter, dicitur ſenſiſſe Rota coram Cardinali Cauallerio: neque aliud videtur cenſuiſſe Couar. pract. quæſt. cap. 36 num. 5. verſ. Quod ſi ius patr. nam paulò ante ibidem docuit ius patr. æqualis mixturæ ad effectum derogationis cenſeri laicale. Ac deinde ſubdit: quod ſi ius patr. ad laicum vnum, & duos clericos pertineat, poſſet admitti huius patronatus derogatio, quia maior pars, quæ in præſentatione iura potiora obtinet, huius conditionis eſt, vt derogationem admittere teneatur. Videtur itaque Couar. conſtituere differentiam inter ius patron. mixtum, cuius patroni vtrinque ſunt pares numero, & inter id, cuius pars maior eſt clericorum, itaut illud laica-
52 le, hoc verò eccleſiaſticum cenſeatur. Neq; verò ex eo, quod ait patronos eccleſiaſticos teneri derogationem admittere, videtur poſſe inferri vt ſit laicale. Quia etiam patronatui merè eccleſiaſtico quandoque derogatur, licet derogatio non ſit neceſſaria, Mandoſ. in prax. ſignat. grat. in verb. Derogationes iuris patronatus, verſ. Iuris patr. clericorum. Ex recentioribus verò idem probant Gonzal. ad reg. 8. Cancell. in gloſ. 18. ſub n. 15. Azor. qui ſimpliciter refert Couar. inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 23. verſ. Sed quid ſi ius patr. ad duos eccleſiaſticos, & vnum laicum pertineat, & Granat. ad Simonet. de reſeru. q. 9. num. 8. & nonnulli alij. In quam ſententiam videntur etiam afferri poſſe Doctores omnes, qui cenſent ius patr. indiſtinctè cenſeri eccleſiaſticum ſi ſit mixtum æqualiter laicorum, & clericorum; quia magis dignum, &c. Hi enim à fortiori ſentiunt patronatum eſſe eccleſiaſticum ſi maior pars ſit clericorum, inter quos recenſentur, Rota in Antiquis, deciſ. 266. incipien. Nota quod Papa, & alij quamplures apud Ferrett. conſ. 132. num. 4. verſ. Contrarium, & Couarr. loc. cit.

53 Sed his non obſtantibus contraria opinio eſt verior, pro qua afferunt 1. tex. in cap. Per tuas, de arbitr. vbi duo laici, in quos compromitti non poteſt de cauſa eccleſiaſtica, fiunt habiles propter adiunctionem vnius clerici, quem tex. ad hoc auteum dicit Felin. in cap. 1. ſub nu. 6. poſt medium de præſcr.

54 Secundò tex. in d. c. Sacris, de ſepult. vbi ſi cadauera excommunicatorum à fidelibus diſcerni non poſſint, exhumani non debent; quia, inquit, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum oſſibus corpora extumulentur fidelium.

55 Tertiò, cap. Quod in dubijs de conſecr. eccleſ. vel altar. vbi ſi oleo non conſecrato modicum cõſecratum miſceatur, totum fit conſecratum.

56 Quartò tex. in l. Si qui ſeparatim, §. fin. ff. de appell. vbi vnius appellatio omnibus prodeſt ſi defenſio communis ſit, & eadem ratio vincendi: & concordat. l. 1. & 2. C. Si vnus ex pluribus appell. quemadmodum reſcriptum ab vno impetratum ratione communionis omnibus ſuffragatur, l. 1. C. de diuerſ. reſcript. Aym. conſ. 45. Quidam, n. 2. & prodeſt omnibus victoria vnius, l. Loci, §. Si fundus, ff. Si ſeruit. vind. vbi gloſ. in ver. Proderit, dicit eſſe mirabile quod proſit, ſed non noceat, vt l. Si de communi, ff. eodem.

57 Et generaliter in indiuiduis priuilegium vni ex ſocijs conceſſum trahitur ad omnes, ſecundum gloſ. final. in d. l. 1. C. de diuerſ. reſcript. & in l. fin. C. de muner. & honor. lib. 10. Ideoque reſtitutio competens vni ex muneribus extẽditur etiam ad maiores litis conſortes, gloſ. fin. in l. vnica, C. Si in communi ead. cauſa, Affl. deciſ. 213. per totam, & alia congerit Alex. conſ. 112. ſub num. 16. verſ. Et iudicio meo, lib. 4. & Lambert. de iure patron. lib. 1. part. 1. q. 1. art. 7. ſub num. 5 verſ. Hoc ſic conſideratur. Et prorogatio fatalium vnius ex cõſortibus excuſat alios à deſertione, Ioan. de Tanis deciſ. 22. quem refert, & ſequitur Lancellott. de attent. part. 2. c. 15. ampl. 11. n. 3.

58 Similiter cauſa indiuidua plurium laicorum, & vnius clerici agi debet coram iudice eccleſiaſtico, vt notat Bart. in l. Præcipimus, §. eod. obſeruando, num. 2. C. de appellat. Alex. loc. cit. Anton. de Prato veteri in l. 1. in fin. ff. quæ ſententiæ ſine appellat. reſcind. Boſſ. in pract. crim. titul. de foro compet. num. 116. in fin. & alij apud Clarum in §. fin. q. 36. num. 46. verſ. Euenit plerumque: & vnus minor in inſeparabilibus trahit maiores etiam plures ad ſuum forum, Soc. conſ. 85. nu. 10.
59 lib. 3. Sicuti etiam ex præſentatione vnius tantum ex compatronis omnium poſſeſſio conſeruatur, Abb. conſ. 55 Videtur primò, col. 2. verſ. Nec obſtat ſi dicatur, lib. 1. & in cap. Cum eccleſia, col. 3. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Ferrett. conſ. 132. n. 3. part. 1. Ratio eſt, quia in indiuiduis ius retinetur ex perſona alterius, vt de iure patr. tradit Gemin. in cap. vnico, §. fin. de iure patr. in 6.

Atque ex his patet in mixtis præualere qualitatem magis fauentem, & per quam ius alterius non læditur ex communione, etiamſi qualitatem contrariæ ſint numero plures, quia iura in materia mixturæ non conſtituunt differentiam an magis dignum ſit in maiori quantitate, vel numero, ſed ſolum an ſit mixtum cum minus digno, vt ait Lambert. lib. 1. part. 1. q. 1. art. 7. ſub num. 5. verſ. Po-

teſt etiam dici, Ergo in mixtura vnius laici, & plurium clericorum præferri debet ad excluſionem concurſus patronus laicus; tum quia hac ratione eius fauor alijs clericis compatronis communicatur; tum quia ipſe non priuatur præſentandi libertate ſibi competente ex titulo oneroſo fundationis, vel dotationis; præfertur enim inter plures qui certat de damno vitando, Anchar. conſ. 37. ſub n. 2. verſ. Cum dictus Laurentius.

61 Præſertim quia ius patronatus de quo agitur, non eſt eccleſiaſticum origine, quo caſu fortè patronus ſibi imputare deberet quod vna cum eccleſiaſticis, qui ſubiacent concurſui, fundaſſet, ac dotaſſet; ſed à principio totum erat laicale, & poſtea ex donatione compatronorum laicorum effectum eſt pro duabus partibus eccleſiaſticum abſque illius conſenſu. Vnde æquum non eſt, vt nulla eius culpa priuetur præſentandi libertate: quam rationem conſiderat Rota, deciſ. 524. nu. 7. 8. & 9. par. 1. diuerſ.

62 Et confirmatur, quia ius patronatus eſt in ſolidum penes omnes patronos ſiue fiat ex pluribus cauſis patroni, ſiue ex vna, eademque cauſa, cap. 1. & ibi gloſ. ſupra eod. Vnde non eſt habenda ratio an ſint plures numero, vel pauciores, vt aduertit Lambert. loc. cit.

63 Quamobrem hanc opinionem in caſu cõtrario, cum ſcilicet ſunt plures laici, & vnus clericus, attendendã eſſe qualitatem eccleſiaſticam ſi illa magis faueat patronatui; atque ita ius patr. mixtum non ex numero vocum, ſed ex qualitate, quæ prodeſt, iudicari debere, probat Rocch. in verb. Ius, num. 16. & Lambert. d. art. 7. per tot. vbi aſſerit hanc quæſtionem eſſe indubitabilem.

Et in proprijs terminis ita tenet idem Lambertinus part. 3. lib. 2. quæſt. 9. art. 9. ſub num. 3. verſ. Et ex hac regula: vbi oſtendit ius patr. vnius laici, & plurium clericorum cenſeri laicale ad effectum derogationis; & legatum de latere non poſſe conferre, ſicut non poteſt beneficia patronatus merè laicalis, aut mixti æquali portione.

64 Quibus accedit quod ex ſtylo Cancellariæ conſueuit derogari iuri patr. mixto etiamſi patroni eccleſiaſtici ſint numero plures, & non intrant reſeruationes etiamſi vnus ſit laicus, & viginti clerici, vt egomet comperi ex libris publicis, qui in Dataria aſſeruantur. Atque ita Cancellaria, quę eſt Organũ Papæ, requirat Ius patr. laicale ex mixtura vnius laici tantum in his, quæ proſunt patronatui, etiamſi patroni eccleſiaſtici ſint multò plures. Cui ſtylo principaliter innixa hanc ſententiam probauit S. Congregatio Concilij in caſu propoſito.

65 Non obſtant argumenta contraria. Ad primum enim reſpondetur in mixtis naturalibus ſemper, & indiſtinctè præualere quod eſt potentius ſiue proſit, ſiue obſit. Ratio eſt, quia in his non habent locum fictiones, ſed agentia neceſſariò operantur ſecundum eorum actiuitatem, ideoque neceſſe eſt præualere id, quod validius agit, vt in exẽplo hermaphroditi, de quo in d. l. Quæritur, de ſtat. homin. & in alijs conſimilibus. At ſecus eſt in mixtione, quæ fit iuris miniſterio, quia præualet quod eſt fauorabilius, licet ſit in pauciori numero, vel quãtitate, vt patet in exemplis olei conſecrati, appellationis, præſentationis, & alijs, de quibus ſupra à num. 55. Ius enim fingit illud ex ſimplicibus eſſe potentius, ac dignius, quod magis prodeſt, & ius alterius non lædit, & ſecundum hoc contrarium argumẽtum poteſt in oppoſitum retorqueri: nam ſi mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, ac digniori: ergo in patronatu mixto vnius laici, & plurium eccleſiaſticorum quoad formam examinis per cõcurſum præualere debet laicus; quia æſtimatur potentior, ac dignior, ex quo conſeruat ſibi, & communicat patronis eccleſiaſticis facultatem liberè præſentandi; idque vtilius eſt patronatui, vt patet ex dictis in præcedenti quæſtione, n. 34. & 37. & in hac ipſa n. 59.

66 Ad ſecundum reſpõdetur regulam illam, quod pars maior trahat minorem, & alias conſimiles recipere declarationem ex alijs iuribus, vt procedãt quando eſt fauor maioris partis vt trahat, & non trahatur, vt apud Put. in præalleg. deciſ. 157. lib. 3. & dictum eſt ſupra num. 33. & ita eſt in electionibus, & alijs actibus Vniuerſitatum: nam fauor eſt maioris partis vt trahat, & non trahatur: & ideò præualet factum à maiori parte etiam in præiudicium minoris, vt in cap. Cum inter, il 3. de elect. & in alijs allegatis. At in caſu præſenti fauor eſt patronorum eccleſiaſticorum, vt trahantur à patrono laico, & illius priuilegio vtantur in libertate præſentandi, quæ illis reſtringeretur ſi qualitas eccleſiaſtica præualeret, vt proximè dictum eſt.

67 Ad tertium reſpondetur, augumentum dotis non eſſe cauſam efficientem, ſeu productiuam iuris patronatus; quia ad hoc requiritur totalis dotatio, vt notat gloſ. in cap. Quicumque, in verbo Aliquid, 16 qu. 7. Lambertinus in hoc tractatu, lib. 1. part. 1. in 5. quæſt principali, art. 12. num. 1. &
68 Rota diuerſ. deciſ. 457. num. 18. part. 2. At ſolum indultum Apoſtolicum per ſe ſufficit, Abb. cõſ. 58. In cauſa, in princ. lib. 2. Rota deciſ. 304. par. 2. diuerſ. & dotis augumentum non eſt niſi cauſa mo-
69 tiua, ſeu impulſiua conceſſionis priuilegij. Vnde non mirum ſi ius patr. non dicatur mixtum ex augumento dotis, & priuilegio, ſed ex priuilegio tantum: nam vt habetur lib. 1. de generat. & corrupt. cap. 7. mixtionem non efficiunt multa paucis, & magna paruis appoſita, & mixtio eorum non eſt, quæ non ſunt eiuſdem generis, ad hoc l. Hoc amplius, § Alphenus, ff. de damn. infect. & notat Petr. Brixien. in repertor. in ver. Mixtum. At ex cauſa fundationis, conſtructionis, vel dotationis omnes concurrunt in illius productione, & in ſolidum efficiuntur patroni, gloſ. 1. in c. Piæ mentis, 16. q. 7. Lambert. poſt alios in hoc tract. lib. 1. pat. 1. in 3. quæſt. principali, art. 1. num. 1. & ſcripſi latè in cap. Quoniam, num. 49. ſupra eod. Vnde in mixtura vnius patroni laici, & plurium clericorum præualere debet qualitas laicalis, quæ magis proficit. Vbi enim duæ cauſæ ſimul miſcentur, attenditur illa, quæ prodeſt, l. 1. §. Veteres, verſ. Si ex parte, ff. de acquirenda poſſeſſ.

70 Ad quartum reſpondetur doctrinam illam, quod ius patronatus Vniuerſitatis ſcholarium, & Vniuerſitas mixta iudicetur ex pluralitate clericorum, vel laicorum, poſſe non incongruè declarari, vt vendicet ſibi locum in his tantum, in quibus eſt fauor maior, vt trahat, & non trahatur; aliàs ſecus, vt conſtat ex ponderationibus, de quibus ſupra à num. 13. & in quæſtione præcedenti, à num. 26.

71 Ad quintum reſpondetur quicquid ſit de veritate illius doctrinę, aliud iuris eſſe cum ius patr. eſt mixtum ex bonis laicalibus, & eccleſiaſticis, vnus

tamen

Digitized by Google

tamen eſt patronus; aliud vbi eſt mixtum ex pluribus patronis clericis, & laicis: nam in primo caſu ſi bona eccleſiaſtica ſint maioris valoris, fortè admitti poteſt doctrina Pariſij, vt ius patronatus eccleſiaſticum cenſeatur: imputet enim ſibi qui plus cõtulit ex bonis eccleſiaſticis, quã laicalibus: ceſſat enim ratio in eo caſu ne laici retrahantur ab eccleſijs fundandis. Sed in ſecundo caſu cenſeri debet laicale ad effectum derogationis, cùm præſertim in hac ſpecie laicus non fundauerit cum eccleſia ſed cum patronis laicis. Vnde nihil eſt quod illi imputetur, vt ſuperius tetigimus, n.61. & hanc differentiam, licet non explicet rationem diuerſitatis, conſtituit idemmet Pariſius in allegato cõſil. 128. n.12. lib.4. Atque ita ſentit in mixtura laicorum, & clericorum præualere qualitatem laicalem quando magis prodeſt patronatui, etiamſi plures ſint clerici, quàm laici. Vnde ipſe potuiſſet potius allegari pro hac parte.

72 Ad vltimam cõſiderationem reſpondatur æquũ non eſſe, vt patrono laico, ex mixtura eccleſiæ patronę inferatur præiudicium in libertate præſentandi, licet effectus præſentationis ſit incertus. Præſertim quia, etſi duæ voces, quas habet eccleſia abſorbeant, quam habet laicus; tamen facilè poteſt contingere vt ipſe adducat patronum eccleſiaſticum ad conſentiendum ſuę præſentationi.

73 Præterea ſi eccleſiaſticus nollet, aut negligeret præſentare infra ſemeſtre, inſtituendus eſſet præſentatus infra legitima tempora à patrono laico, & ex eius præſentatione omnium poſſeſſio conſeruaretur. Abb.conſ.54. Videtur primo, n.3. verſ. Nec obſtat ſi dicatur, lib.1. poſt Federicum de Senis, quem citat, conſ. 97. in vltimo art. fortè eſt conſ.65. quod incipit, Infraſcriptæ quæſtiones, in fine, Quod non contingeret ſi ius patr. æſtimaretur eccleſiaſticum, atque ita hoc ius præriperetur patrono laico ex mixtura Eccleſiæ contra regulas ſuperius firmatas, n.41.

Demum non obſtant authores in contrarium adducti: nam Petr. de Anchar. & deciſio Creſcentij intelligi poſſunt in eo caſu, in quo eſt fauor maioris partis, vt trahat, & non trahatur, aliàs ſecus. Præterquamquod Rota obiter loquitur, & nõ figit pedes. Gambara, & Moderni, non nituntur validis rationibus, eiſque præter Lambertinum, qui patronatus materiam vberiùs, & profundiùs examinauit, opponitur præcipuè ſtylus, & praxis Cancellariæ. Opinio autem aſſerentium ius patr. mixtum indiſtinctè cenſeri eccleſiaſticum, quia magis dignum, &c. non eſt vera, & communiter reprobatur à Doctoribus, vt fusè oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione à n.26. vſque ad n.39.

74 Quintò QVAERO, vtrum in iure patronatus mixto ſeptem officialium laicorum nomine vniuerſitatis laicalis, & trium eccleſiaſticorum priuato nomine præſentantium requirantur ampliores illæ probationes, quas exigit Concilium Tridentinum decreto cap.9. ſeſſ.25. in ijs perſonis, vel vniuerſitatibus, in quibus id ius plerumque ex vſurpatione quæſitum præſumi ſolet.

Ius patronatus de quo agitur, tam reſpectu vniuerſitatis, quàm priuatorum dicitur deriuare ab eod. fonte, & titulo cuiuſdam conceſſionis Ordinarij Pampilonenſis vſque ab anno 1496. ad cuius præſcriptum tam ſeptem Officiales, quam tres eccleſiaſtici vnanimiter hactenus præſentarunt. Vnde cum omnium patronorum probationes ſint adeo coniunctæ, & connexæ, vt altera ſine altera nullam faciat probationem; ideoque in hac mixtura propter inſeparabilitatem applicatio vni extremo ſit neceſſariò facienda; grauis, & difficilis quæſtio eſt, cuiuſnam ſimplicis naturam ius hoc mixtum ſortiri debeat. In qua tamen dubitatione probabilius videtur ſortiri naturã patronatus priuatorum, ita vt non requirantur ampliores illæ probationes, quas Concilium exigit in perſonis, vel vniuerſitatibus, in quibus vſurpatio præſumitur.

75 Primò, quia cum ſimplicia ſint inter ſe contraria, & ſub ſimplicibus contineri non poteſt caſus mixtus; tunc mixtum aſſumit naturam illius ſimplicis, quod facit actum valere, & quod eſt fauorabilius, l.3. §. Et generaliter, ff. de eo quod certo loco, Iaſ. in l.2. n.5. verſ. Vltra ſcribentes, ff. de verb. obligat. Sed perſona priuata, eiuſque probationes ſi ſufficiãt, faciunt vt actus valeat etiam pro vniuerſitate, idque magis vtrique eſt fauorabile. Ergo hoc mixtum aſſumit naturam patronatus perſonę priuatæ. Quod ſi dicatur, imo magis eſſe fauorabile eccleſiæ vt requirantur ampliores probationes, vt facilius liberetur à ſeruitute patronatus. Reſpondetur hoc caſu fauorem, vel odium non conſiderari reſpectu eccleſiæ, ſed reſpectu perſonarum, in quibus diuerſa diſpoſitio à lege eſt introducta, adeo vt præualeat illud ſimplex, quod magis fauet perſonis, de quibus agitur in diſpoſitione, & per quod fauor conſortis alteri conſorti communicatur, l. Si communem, ff. quemadmodum ſeruitus amittatur, vbi DD. multa ſimilia congerunt, & patet ex dictis ſup. nu.37. & 41. At non eſt dubium fauorabilius eſſe vtrique, ſi priuata perſona ſuum faciliorem probandi modum vniuerſitatis communicet, quàm ſi vniuerſitas propter ſuum odium etiam priuatæ perſonæ in hac probatione officiat.

76 Secundò cum duæ qualitates concurrunt, quarum quęlibet diuerſam habet iuris diſpoſitionem attẽditur illa pars quę magis fauet iuri communi, Baldus in l. Si quis Decurio, n.5. C. de falſ. Anchar. Repet. Canonum ſtatuta. verſ. Quæro de ſtatuto, De Conſtitut. Alex. in conſ. 100. Ex inſpectione dictorum ſtatutorum circa finem, lib.3. quos re-
77 fert, & ſequitur Iaſon. loc. cit. num.7. At ſi ſufficiat probatio priuatæ perſonæ, certum eſt minus derogari iuri cõmuni, ex cuius diſpoſitione ad probandum patronatum ſufficit immemorabilis etiã in potentibus, & vniuerſitatibus, Puteus deciſ.58. lib.1. cenſuit Rota in cauſa Sabinen. beneficiorum coram Clemente VIII. 15. Decembris 1581. quæ habetur in impreſſis deciſ. 199. part. 2. diuerſ. Ergo attendenda eſt in hac mixtura probatio perſonę priuatę, quæ conſentanea eſt iuri communi, non autem vniuerſitatis, quæ oneratur noua pro-
78 batione præter ius commune. Imo hęc præſumptio vſurpationis in vniuerſitate nõ ſatis iure probatur, cum Butr. citatus in cap. Dilectus. De off. legat. qui ad id citatur à Gabriel. conſil.92. lib.1. nu.2. Menoch. lib.3. de præſumpt.90. id n.2. id non dicunt, & Specul. lib.4. tit. de iure patr. verſ. Et nota, teſtatur tantum Parochianos in Italia cœpiſſe ius præſentandi vſurpare, propter receſſũ Curiæ. Ac propterea Achill. deciſ.317. aliàs 4. de iure patr. dixit hanc præſumptionem procedere tantum in Italia, & etiam iure non probari. Verum vtcunque res ſe habeat, ſatis eſt vt minus derogetur iuri

com-

communi, ſi familia priuata non oneretur duriori probatione propter admixtionem vniuerſitatis.

Tertiò in patronatu mixto eccleſiaſticorum, & laicorum ſemper ſumitur interpretatio vt ſit eccleſiaſticus, vel laicalis prout magis prodeſt patronatui; & ideo vbi agitur de tempore patronis cõceſſo ad præſentandum, cum eccleſiaſtici habeant beneficium longioris temporis: patronatus cenſetur totus Eccleſiaſticus: at vbi agitur de derogatione, cum patronatus laicalis ſit firmior: cenſetur totus laicalis, vt latè oſtenſum eſt ſupra in 3. q. à num. 26. Quinimò Cancellaria, quę non dat de reſeruato in patronatu eccleſiaſtico, conſueuit tamen derogare iuri patr. mixto, etiamſi patronus laicus ſit vnus, & eccleſiaſtici viginti, aut plures, vt ſimiliter dictum eſt ſupra, n. 64. Et S. Congre-
80 gatio Concilij re diligenter examinata, iam cenſuit ius patr. mixtum laicorum pro vna parte eccleſiaſticorum pro duabus cenſeri laicale, quoad hoc vt non requiratur forma examinis per cõcurſum, vt in præcedenti quæſtione. Ita in propoſito in hac mixtura perſonæ priuatæ cum potenti, etiã ſi potens plures habeat voces: totus patronatus cenſeri debet priuatorum, cum hoc pacto patronatus conſeruetur, qui aliàs euerteretur.

81 Quartò caſus mixtus aſſumit naturam eius ſimplicis, per quod ius conſortis conſeruatur, Calder. conſ. 22. de Præben. quam regulam plurimis exẽplis exornat, Feſin. in cap. 1. num. 6. ad med. verſ. Et dixit, de præſcript. & fuſiùs dictum eſt ſupra n. 27. 36. & 41. At per familiam priuatam, quæ immemorabilem probauit, ſeruatur ius vtriuſque per vniuerſitatem verò, ſi defecerit in aliqua probatione, ius vtriuſque perimitur. Ergo hoc mixtum aſſumit naturam perſonę priuatæ.

82 Vltimò hãc opinionem in iure patronatus mixto æquali portione vniuerſitatis, & priuatorum ſępius ſequuta eſt Rota; & in ſpecie apud Achill. deciſ. 4. de iure patronatus ſub num. 2. verſ. Tamen. & in cauſa Aurien. Parochialis 5. Decembris 1605. coram Manzanedo, quæ habetur impreſſa in Recentior. deciſ. 154. par. 2. in Fiſulana iuris patron. 8. Februarij 1610. coram Cauall. vt deciſ. 219. p. 1. Recent. & in Pampilonen. iuris patr. 24. Maij 1613.
83 coram Pamphilio, & in proprijs terminis etiamſi ius patr. ſit vniuerſitatis pro maiori parte, non tamen præſumi ex vſurpatione, tradit Menoch. lib. 3. præſ. 90. ſub num. 15. verſ. Non eſt omittendum, & reſoluit Rota in cauſa Firmana Altaris de Dorijs, 15. Februarij 1610. coram Lugdunen. & in impreſſis deciſ. 224 par. 1. & deciſ. 256. p. 2. Recent. Rationes autem, quibus mouetur præcipuè ſunt infraſcriptæ.

Ratio prima: quia ſi vniuerſitas acquiſiuiſſet ius patr. vſurpatione, non fuiſſet paſſa vt alij compatroni vna id ius acquirerent, nec eos admiſiſſet, ſed ipſa totum vſurpaſſet. Vnde ſequitur, vt vel ius patronatus non vſurpauerit, ſed iuſto titulo acquiſierit vna cum priuatis patronis, vel ſaltem illud
84 non vſurpauerit eccleſiæ, ſed potius præſcripſerit contra priuatos, quod non improbatur à iure, Abbas in cap. Querelam, num. 9. de elect. Rota diuerſ. par. 1. deciſ. 229. Idque in hac cauſa eſt ſatis conſiderabile; quia cum tres priuati habeant tres voces, reliqui verò ſeptem; ſæpe poteſt dari caſus, vt maior pars vniuerſitatis vincatur à minori, ſi illi adhęreant tres priuati; puta ſi quatuor laici præſentent vnum, tres verò vna cum tribus eccleſiaſticis alium; nam præfertur præſentatus à tribus laicis, & tribus eccleſiaſticis tanquam à maiore parte.

85 Ratio ſecunda deciſionum eſt, quia vſurpatio, quæ in ſola vniuerſitate præſumitur, priuatis perſonis nocere non debet; cum ęquum non ſit, vt in re indiuidua quis patiatur detrimentum ratione ſocietatis, Gemin. in cap. vnico in fine de iure patron. in 6. & Abb. in c. Dilectus, n. 5. de off. leg. Rota deciſ. 574. n. 10. p. 1. diuerſ.

Ratio tertia, quia etſi vniuerſitas ſuccumberet in probatione iuris patr. non ideo tamen eccleſia eſſet libera, quia nihilominus remaneret ſub ſeruitute patronatus priuatorum. Vnde quoad libertatem eccleſiæ parum refert præſumptio vſurpationis.

86 Neque obſtat, quod hęc ratio non procedat hoc caſu, in quo cum probationes vtriuſque ſimplicis ſint commixtę, & inſeparabiles; ſublato iure vniuerſitatis, tollatur etiam ius priuatorum, cum eccleſia non poſſit eſſe pro parte libera, & pro parte ſerua.

Nam reſpondetur quamuis ex illa conceſſione Ordinarij Pampilon. videantur probationes vtriuſque partis eſſe indiuiduę: nihilominus hoc non excludere quin priuati poſſint etiam aliunde haurire ſuas probationes: & iam petunt ſe admitti ad probandam immemorabilem, quæ ſi probabitur, ſimul conſtabit etiam ius priuatorum cœpiſſe ante illam conceſſionem, cum immemorabilis ſit infinita; & capiat omne tempus. Rota in cauſa Placentina decimarum, 29. Maij 1587. coram Bubalo, & in Commen. decimarum, 10. Aprilis 1596. coram Orano.

Vltimò hanc opinionem videtur iam approbaſſe S. Congregatio Concilij in cauſa illa Fiſulana iuris patr. nam ex nouem Cardinalibus, excepto Platto, & Camerino, qui contrarium ſenſerunt, & Nazareth, qui rem dubiam, & periculoſam exiſtimauit; reliqui omnes cenſuerunt in iure patron. hoc mixto vniuerſitatis, & priuatorum non requiri probationes, quas requirit Concilium vbi viget præſumptio vſurpationis. Quod & prius deciſum fuerat in cauſa Aurien. vt in declaratione infraſcripta, videlicet: Parochialis eccleſia de Pao Aurien. diœceſis prętenditur de iure patronatus Parochianorum dictę eccleſiæ pro quarta parte, itẽ trium familiarum aliorum laicorum nobilium extra Parochiam commorantium ex alijs duabus, necnon vnius monaſterij monialium pro reliqua parte. Supplicatur declarari an in huiuſmodi patronatu ratione mixturæ requiratur probatio, de qua in cap. 9. ſeſſ. 25. eiuſdem Concilij verſ. In ijs verò perſonis, vel ſufficiat probatio, de qua ſupra in eod. cap. verſ. vt igitur die 15. Maij 1603. S. Congregatio cenſuit ſufficere eam probationem, quæ requiritur in perſonis, in quibus non pręſumitur vſurpatio.

Supereſt nunc reſpondere ad nonnullas contrarię partis oppoſitiones, quæ magis vrgere videntur.

Et primo non obſtat quod ius patr. ſit indiuiſibile, & in caſu indiuiſibili potentius trahat ad ſe minus potens, l. Quęretur, vbi Bart. n. 3. ff. de ſtat. hom. & magis dignum trahat ad ſe minus dignum qua ratione, ſi priuatus habeat rem communem cum Eccleſia, vtitur iure eccleſiæ, vt requiratur
ion-

longior præſcriptio, quæ neceſſaria eſt contra eccleſiam, Decian. conſ.88.num.25. lib.2. Potentiorem autem eſſe Vniuerſitatem, & digniorem perſona, & familia priuata non eſt dubitandum.

Reſpondetur enim eam regulam, vt potentius trahat minus potens, vel magis dignũ trahat minus dignum, procedere vbi eſt fauor potentioris vt trahat, & non trahatur; ſecus autem eſt cum eſt fauor potentioris, & dignioris vt trahatur, & nõ trahat; ita ex mente DD. declarat Puteus deciſ.157. in fin. & aliàs perpendit S. Congregatio in iure patr. partim eccleſiaſtico, partim laicali, vt fusè oſtenſum eſt ſupra in 3. quæſt. At in caſu noſtro negari non poteſt Vniuerſitatis, quæ potentior, & dignior eſt, fauorem eſſe vt trahatur à perſona priuata ad faciliorem probationem; non autem vt illam trahat ad difficiliorem. Ergo, &c.

Non obſtant ſecundò, quod ſi admitteremus hanc opinionem, diſpoſitio Concilij redderetur eluſoria, quia Vniuerſitates, & aliæ perſonæ, in quibus præſumitur vſurpatio, ſemper poſſent aſſumere in ſui conſortium perſonam priuatam, vt hoc pacto à grauiori illo onere, quod illis Concilium impoſuit, releuarentur.

Nam reſpondetur hanc fraudem nullo modo eſſe veriſimilem, quia cum in principio præſentationum hæc admiſſio priuatæ perſonæ in nihilo ſuffragetur Vniuerſitati, imo illius ius diminuat, nec ſuffragari poſſit niſi vt cum de patronatu erit controuerſia, probatio ſit leuior; ſequeretur Vniuerſitatem hoc fine cœpiſſe admittere perſonam priuatam, vt inde ad centum annos patronatus probatio facilior exiſteret, quod præſumere quam ſit abſurdum nemo non videt.

87 Secundò reſpondetur rationem propter quam Vniuerſitas, & alij potentes vſurpaſſe præſumuntur, eam præcipuè eſſe, quod Epiſcopi non ſint auſi illis contradicere, Put. deciſ. 57. in fin. lib. 1. At hęc ratio non militat cum admiſcetur perſona priuata; quia ſi Epiſcopus non audet contradicere Vniuerſitati, cur non audebit contradicere perſonę priuatę? præſertim cum eccleſiæ interſit patronos non eſſe plures, & Epiſcopi regulariter ſint infenſi patronatibus.

Ac demum reſpondetur in caſu hoc Pampilonen. actus ſimultaneos pręſentationum cœpiſſe longè ante Concilij publicationem, quo tempore Vniuerſitas non poterat diuinare futuram diſpoſitionem Concilij, per quam arctari deberet ad duriorem probationem, quàm de iure communi requireretur. Vnde hoc principium omnino excludit pręſumptionẽ, quod Vniuerſitas aſciuerit perſonam priuatam hoc fine, vt eximeretur à duriore probatione.

Circumſcripto enim Concilio, etiam in Vniuerſitate ſatis erat immemorabilis, vt dictum eſt ſupra num.77. Quare inueriſimile eſt, vt Vniuerſitas ad ſe liberandum à futura probatione, quam ignorabat, voluerit ſibi inferre hoc præſens, & certum præiudicium amittẽdo partem ſui patronatus per aſſumptionem priuati.

Non obſtat tertiò, quod alia ratio, propter quam in Vniuerſitate viget pręſumptio vſurpationis, ſit, quia non tam facile vniuerſus populus ſolet conuenire ad conſtruendam eccleſiam, ſed tantum elargiri eleemoſynas abſq; animo acquirendi ius patr. Creſcentius deciſ. 1. in fin. de iure patr. Quę quidem ratio non ceſſat propter adiunctionem priuatæ perſonæ, imò augetur inueriſimilitudo, quod tot conuenerint ad eccleſiam ædificandam, quia per admiſſionem priuati augetur numerus ædificantium, & multiplicantur patroni. Reſpondetur enim hanc rationem, quãuis fortè habeat locum quoad populum; tamen non militare quoad perſonam priuatam, in qua nulla eſt inueriſimilitudo vt eccleſiam fundauerit, aut conſtruxerit. Vnde cum in hoc mixto inſeparabili ſimplicia habeant diuerſam rationem; applicatio potius facienda eſt perſonæ priuatæ ad excluſionem vſurpationis, cum hæc ratio magis faueat patronatui, faciat actum valere, ſit magis conformis diſpoſitioni iuris communis, & ius conſortis non lædat, vt ſuperius dictum eſt.

Reſpondetur ſecundò, quamuis non ſit veriſimile vt tam multi conſpirauerint ad eccleſiam ædificandam; tamen hoc caſu hanc rationem nõ arguere vſurpationem Vniuerſitatis contra eccleſiam, ſed potius præſcriptionem contra priuatam perſonam, quam non ſuiſſet paſſa ſecum præſentare, niſi ſciuiſſet eidem competere ius patronatus.

Non obſtat quartò, quod in mixto inſeparabili, & indiuiduo, ſicuti eſt ius patr. maior pars præualeat minori, iuxta l. Quod maior. ff. ad municipal. & videtur deciſio Creſcent. 3. num. 1. de iure patr. In præſenti autem patronatu Vniuerſitas ſeptem habet vota, priuati tres tantum. Vnde velint, nolint tenentur accedere Vniuerſitati.

Reſpondetur enim ſimiliter id habere locum, ſi fauor ſit maioris partis vt trahat, & non trahatur; alioquin præualet minor pars, vt patet in patronatu laicorum, & eccleſiaſticorum, quod cenſetur laicale ad effectum vt non ſubſit reſeruationi Apoſtolicę, nec formę examinis per concurſum, etiamſi laici ſint numero pauciores, quàm eccleſiaſtici, quemadmodum obſeruat Cancellaria, & cenſuit S. Congregatio Concilij, vt latiſſimè oſtenſum eſt in quæſtione pręcedenti. Hoc autem caſu fauor eſt Vniuerſitatis habentis maiorem partem patronatus vt trahatur à priuatis habentibus minorem, ne aliàs grauetur onere durioris probationis. Et ita reſolutum 8. Auguſti 1620.

De Iure patronatus.

Cap. Poſtulaſti.

S V M M A R I V M.

1 *Patronus poteſt præſentare ad eccleſiam vacantem non obſtante, quod ipſo non conſentiente alius ad præſentationem Rectoris ad titulum eccleſiæ fuerit ordinatus.*

2 *Eccleſia ex quibus probetur Collegiata, & num. 13. vſque ad n. 18.*

3 *Eccleſia non poteſt fieri Collegiata ſine conſenſu patroni, & aliorum, qui ex mutatione ſtatus illius læderentur.*

4 *Eccleſia cum dubitatur an ſit Collegiata, clerici, vel patronus manutenentur in ea poſſeſſione, in qua reperiuntur.*

5 *Collegij ius, & quaſi poſſeſſio ex quibus colligatur; & num. 17.*

6 *Collegij ius de iure communi habent eccleſiæ Cathedrales, & Regulares, quæ ad Congregationem tenen-*

tenendam ſufficienter ſunt dotata, & quæ in communi viuunt.

7 *Collegij ius in vno retinetur.*

8 *In Collegiata eccleſia ſi omnes de Collegio ſint mortui, eliget Epiſcopus non nomine ſuo, ſed nomine eccleſiæ.*

9 *Electio, & collatio præbendarum in Collegiata eccleſia ex fundatione, priuilegio, vel conſuetudine poteſt pertinere ad Epiſcopum, vel alios clericos.*

10 *Eccleſia de Saponaria Marſicen. Diœceſis an ſit Collegiata, & n. 13. vſq. ad n. 18.*

11 *Et an electio Archipresbyteri in dictis eccleſijs pertineat ad Collegium, & n. 18.*

12 *Anne iuriſdictio ciuilis, criminalis, & mixta in clericos eiuſdem eccleſiæ ſpectet ad Archipresbyterum, & generaliter, & n. 20.*

14 *Enunciatiua inſtrumentorum in antiquis probant eccleſiam eſſe Collegiatam; ſaltem præſumptiuè, quamdiu non probatur oppoſitum.*

17 *Fama, & communis reputatio in antiquis probat eccleſiam eſſe Collegiatam.*

18 *Electio in Collegiata eccleſia de iure communi pertinet ad Collegium.*

19 *In eligendi iure attenditur vſus, & conſuetudo per teſtes probata.*

20 *Iuriſdictio ciuilis, criminalis, & mixta poteſt acquiri ab inferiori Prælato ex immemorabili præſcriptione, quam Concilium Tridentinum non ſuſtulit.*

Iuriſdictio ex præſcriptione regulariter cenſetur acquiſita priuatiuè ad Epiſcopum.

1 POSTVLASTI. Si ad præſentationem Rectoris ad titulum eccleſiæ fuerit aliquis ordinatus, nihilominus patronus, qui non conſenſit ad ipſam, cum vacabit, poterit præſentare. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & omnes & ſunt duæ partes; in prima conſultatio, in ſecunda reſponſio ibi, *Ad quod*.

2 Quærit hic Innocentius in principio ex quibus probetur eccleſiam eſſe Conuentualem, ſeu Collegiatam, & habere iura eccleſiæ Collegiatæ. Et concludit dicens hoc probari per priuilegium, quod eam conſtituit Collegiatam, & dat ei ius Collegij, l. 3. verſ. In ſumma, ff. de Colleg. illicit. c. Porrò, infra de priuileg. Quod ſi priuilegium non appareat, & conſtat in ſui fundatione ordinatum fuiſſe, vt ibi eſſent tres clerici, vel plures tanquam Collegium, vel pro tot fuiſſe dotatam, tunc ſimiliter Collegiata cenſebitur, arg. cap. 1. vbi de hoc, ſupra de elect. & expreſſius in cap. Cum dilectus, §. Dictus, de conſuetud. in cap. 9. q. 3, in cap. Nemo, de conſecr. diſt. 1. in cap. Placuit, 1. quæſt. 2. & in cap. Quanto, infra de cenſibus. Sin autem conſtet fuiſſe ordinatum in fūdatione, vt nō haberet ius Collegij, ſed patronus haberet præſentationem, vel vt eſſet ibi vnus tantum, vel duo clerici; tunc non cenſebitur iure Collegiatæ, & ſic poteſt intelligi cap. Vt quiſque Presbyter, ſupra de vita, & honeſt. cleric. & ſic loquitur cap. Piæ mentis, & cap. ſeq. 16. q. 7. & in hoc tit. quaſi per totum.

3 In quo caſu ſi contingat vt plures clerici in ea congregentur, non tamen habebunt ius Collegij, niſi patronus conſentiat, & omnes alij, qui ex mutatione ſtatus huiuſmodi læderentur, argum. huius cap. & cap. Nobis, ſupra eod. cap. Monaſterium, cap. Rationis, & cap. Si quis vult, 16. qu. 7. & expreſſius in eo, quod legitur, & notant in cap. Dilecta, infra de exceſſ. Prælat. & in c. Ad hæc, §. fin. ſupra de off. Archid.

4 Vbi verò non appareat qualiter eccleſia fuerit inſtituta, & ſic de iure Collegij dubitatur: tunc ſi clerici ſint in poſſeſſione iuris Collegij, & manutenendi erunt in ſua quaſi poſſeſſione quouſque aliud probetur, cap. Cum veniſſent, ſupra de inſtitut. cap. 2. de reſtitut. in integr. cap. Conſultationibus, ſupra eodem, cap. Ex litteris, de probat. l. Lite ordinata, C. de liberal. cauſ. l. Ordinata, ff. eod. & è conuerſo ſi patronus, vel alius ſit in quaſi poſſeſſione faciendi in ea ſicut in eccleſia non Collegiata, ſimiliter defendetur in tali poſſeſſione quouſque aliud probetur, & in hoc eſt ius expreſſum in d. c. Dilecta, de exceſſib. Prælat. vbi de hoc: ita Innoc. cuius verba ferè ad calamum tranſcripſerunt in cap. Nobis, ſupra eod. Hoſt. num. 2. Io. Andr. num. 8. 22. & 24. & Abb. num. 8.

5 Signa autem, ex quibus deprehenditur ius, ſeu quaſi poſſeſſio Collegij, ſunt infraſcripta, videlicet ſigillum, & vſus ſigilli, cap. Significauit, ſupra de appellat. non enim ſufficeret ſigillum ſine vſu, Rot. deciſ. 354. num. 15. par. 4. tom. 2. rec. Item tractatus communis, cap. Tertio loco, de probat. & dicam infra num. 15. Item Arca communis, l. 1. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom. ſcilicet deputata ad conſeruanda iura ipſius Collegij, vt per Rotam deciſ. 236. nu. 16. part. 6. recent. Item refectorium commune, & dormitorium, c. Cum ad monaſterium, ſupra de ſtat. Monachor. c. Quoniam, §. fin. de vita, & honeſtat. cler. Item communis fraternitas, & ſimilia, cap. Inter dilectos, ſupra de donat. quæ ſigna enumerat Hoſtien. in d. cap. Nobis, num. 2. circa medium, verſ. Et notandum, ſupra eodem, & poſt eum Io. Andr. ibid. nu. 21. & communiter omnes DD. & quamuis neceſſarium non ſit, vt huiuſmodi ſigna, & coniecturæ ſimul concurrant, vt voluit Rota coram Cardinali Mantica diſt. 275. & diſt. 215. nu. 1 nihilominus debent illa concurrere, ex quibus poſſit veriſimiliter, & quaſi perneceſſe argui Collegialitas, & prout idem Mantica ponderat, ſigillum, Arca communis, ſtatuta propria, quæ vt à priuatis Congregationibus exerceri, aut haberi nequeunt, non autem aliæ coniecturæ debent admitti, quæ æquiuocè, & poſſibiliter inferunt Collegialitatem, vt formaliter dixit Rota deciſ. 56. n. 6. & 7. par. 5. rec.

6 Cæterum aduerte, quia quidquid ſuperius fuerit diſtinctum ad dignoſcendum ius Collegij, quædam ſunt eccleſiæ quæ ex iuris communis diſpoſitione ius Collegij intelliguntur habere, ſicut ſunt omnes eccleſiæ Cathedrales, & etiam Regulares, quæ ad Congregationem tenendam ſufficienter ſunt dotatæ, & quæ in communi viuunt, vt poteſt colligi ex cap. Ne pro defectu, ſupra de elect. ex c. Monachi, §. final. de ſtat. Monachor. ex cap. Cum dilectus, de conſuetud. & ex cap. Quoniam de vita, & honeſt. clericor. & tales poſſunt habere ſigillum, & arcam communem, vt in cap. Significauit, de appellat. Quod ergo ſupradictum eſt, de alijs inferioribus eccleſijs debet intelligi, ſecundum Hoſtien. in d. cap. Nobis, num. 2. ante med. verſ. Quicquid etiam, & Io. Andr. num. 10. cum quibus cæteri concordant.

7 Ex quo autem conſtat de iure Collegij, etiamſi in Collegiata non remaneat niſi vnus clericus, nihilominus habebit iura Collegiatæ, & in illo vno ius

ius Collegij retinebitur, l. Sicut Municipium, in
8 fin. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom. Quod ſi ille
quoque clericus, qui ſupererat, moriatur, eo caſu
ius eligendi alium clericum ſpectabit ad Epiſcopũ
diœceſanum, qui non nomine ſuo, ſed nomine
eccleſię eliget, arg. cap. Si fortè, 65 diſt. ſecundum
Innoc. hic num. 1. verſ. Item ſi in Collegiata non
9 remaneat, & Hoſt. in d. cap. Nobis, num. 2. verſ.
Ex quo autem, qui etiam fatentur Epiſcopos, &
alios clericos poſſe habere & electiones, & colla-
tiones prębendarum, ac dignitatum in eccleſijs
Collegiatis, vel quia ſic conſtitutũ fuit à principio,
vel ex priuilegio, ſiue conſuetudine ſpeciali, cap.
Cum dilectus, ſupra de conſuetudine, cap. Abba-
te, ad fin. Infra de verb. ſignif. cap. Accedentibus,
de exceſſ. Pręlat. cap. Ea noſcitur, ſupra de his,
quę fiunt à Pręlatis, cap. Conſiderauimus, & cap.
bonę, il primo, de elect. & ſcripſi in cap 1. eodem
tit. vbi latiſſime de hac materia iuris eligendi, &
in eccleſijs Collegiatis.
10 Iuxta prędicta quęſitum eſt in S. Congregatio-
ne Concilij, primò An eccleſia S. Antonini de Sa-
11 ponaria Marſicen. diœceſis ſit Collegiata: ſecundò
An electio Archipresbyteri in dicta eccleſia perti-
12 neat ad Collegium: tertiò An iuriſdictio ciuilis,
criminalis, & mixta in clericos eiuſdem eccleſię
ſpectet ad Archipresbyterum, & quatenus ſpectet,
an priuatiuè ad Epiſcopum.
13 Ad primum videtur reſpondendum, eccleſiam
prędictam fuiſſe, & eſſe Collegiatam: nam in hac
materia, cum non conſtat de priuilegio, vel pri-
męua erectione eccleſię in Collegiatam, recurri-
tur ad coniecturas, & ſigna, vt hic per Innocen. in
princip. & alios ſupracitatos num. 2. & 5. Barbat.
conſ. 27 nu. 3. lib. primo, in cauſa Brixien. S. Na-
zarij coram Penia, quę refertur in deciſ. 673. nu. 2.
14 verſ. Ex quibus, par. 1. recent. Multa verò hic con-
currunt pro iure Collegij. Primo enim id colligi-
tur ex decem & octo inſtrumentis antiquiſſimis
Sacrę Congregationi exhibitis, quorum nonnulla
excedunt ducentos, ac trecentos annos, quę ec-
cleſiam hanc Collegiatam nominant; & cum ver-
ſemur in antiquiſſimis, licet enunciatiuè loquãtur:
probant ſaltem pręſumptiuè, quamdiu non proba-
tur contrarium, vt in puncto reſpondit Alex. conſ.
75. Viſis, ac ponderatis, nu. 3. lib. 4. & Tiber. De-
cian. conſ. 6. Ad primum videtur, num. 7. lib. 2. &
tenuit Rota in cauſa Aſculana Abbatię, 17. Martij
1586. coram Orano. Pręſertim cum in tribus ex
prędictis inſtrumentis ſint enunciatiuę ipſius Epi-
ſcopi Marſicen. vel eius Vicarij, qui prędictam ec-
cleſiam non appellaſſent Collegiatam, niſi talis
fuiſſet, ex quo de eorum pręiudicio in electione
ad Collegium ſpectante agebatur, vt ponderauit
Rota deciſ. 12. de iure patr. in nouis, Paleot. de-
15 ciſ. 23. Nec aduerſatur pręallegata deciſio 673. p. 1.
recent. Quia enunciatiuę illius Collegiatę erant
infra centum annos, vt vbi dicitur nu. 1. Secundò
idem deducitur ex cõmuni tractatu, & capitulari-
ter facta congregatione ad ſonũ campanellę pro
expediendis negotijs communibus, vt enunciatur
in vno ex prędictis inſtrumentis: huiuſmodi enim
tractatũ inter ſigna eccleſię Collegiatę recenſent
Hoſt. & alij ſupracitati nu. 5. per text. in c. Tertiò
loco, de appellat. Cardinal in Clement. 2. num. 10.
de ætat. & qualit. Barbat. conſ. 17. num. 37. in fin.
16 lib. 1. Alex. d. conſ. 75. n. 2. lib. 4. Tertiò hoc ipſum
ſuadetur ex arca, & ſigillo communi, vt deponunt

omnes teſtes in hac cauſa examinati: nam hęc
quoque inter pręcipua ſigna Collegiatę eccleſię
enumerant Doctores ſupra allegati eodem num. 5.
Item gloſ. 1. in cap. Dilecta, verſ. Item Collegium,
de exceſſib. Pręlat. & ibi etiam Ioan. Andr. in fin.
Abb. num. 1. & 2. verſ. Fatetur autem, & commu-
niter Doctores, Cardin. Seraphin. deciſ. 752. n. 1.
Gregor. XV. deciſ. 482. n. 4.
17 Confirmantur prædicta ex atteſtationibus qua-
tuor teſtium, qui deponunt eccleſiam hanc ab im-
memorabili tempore fuiſſe habitam, & reputatã,
haberique, & reputari pro Collegiata, & reddunt
ſufficientem rationem, exprimentes ſigillum com-
mune, & alia ſigna: nam & ſola fama in antiquis
probat Collegiatam, vt inquit Decianus, d. conſ. 6.
num. 8. poſt Alex. dicto conſ. 75. num. 3. in fin. ex
Innoc. in cap. Veniens, & in cap. Quid per Nouale,
de ver. ſignif. & in his terminis tenuit Rota coram
Gregorio XV. deciſ. 482. num. 5. Quibus accedit
ſententia lata anno 1578. qua pronunciatum fuit
hanc prędictam eccleſiam S. Antonini fuiſſe, & eſ-
ſe Collegiatam, quæ quidem ſententia cum in rem
iudicatam tranſierit, pro veritate habetur vulga-
ta, l. Res iudicata, ff. de re iudicata, cum ſuis con-
18 cordantijs. Itaque cum eccleſia huiuſmodi ſit
Collegiata hinc ſuo marte fluit reſolutio ſecundi
dubij, vt electio Archipresbyteri pertineat ad Col-
legium ipſius eccleſiæ, & ſola confirmatio ad Epi-
ſcopum, cap. 1. & ibi dixi num. 1. & ſeqq. ſupra de
elect. Abb. in cap. Nobis, num. 8. ſupra eodem, &
in cap. Venerabilis, n. 45. vbi etiam Decius n. 142.
de except. Biſignet. deciſ. 8. num. 4. de pręben Ge-
min. in cap. 1. col. 2 verſ. Ad hoc, & ibi etiam Prę-
poſ. col. 6. verſ. Aut igitur, 51. diſt. Io. de Selua in
tract. de benef. in 2. par. quęſt. 55. num. 14. & in
19 terminis quod electio Archipresbyteri in Colle-
giata eccleſia ſpectet ad Collegium, eſt textus in
cap. Significauerunt, de except. Quinimo etiam
ceſſante iuris diſpoſitione, conſtat de iure clerico-
rum prędictę eccleſiæ ex teſtibus, qui bene depo-
nunt de viſu, & auditu à maioribus per tempus
immemorabile ſolum Capitulum, & clerum ſem-
per in omnibus vacationibus elegiſſe Archipreſ-
byteros, & Epiſcopum confirmaſſe: in iure enim
eligendi attenditur vſus, & conſuetudo per teſtes
probata, cap. Cum eccleſia Vulterana, verſ. Cum
per teſtes, vbi Abb. poſt alios num. 10. de elect.
c. Cũ dilectus, de conſuet. c. Abbate in fin. de verb.
ſignif. Rota dec. 21. n. 2. de conſuet. in antiq. Quod
etiam comprobat electio confirmata ab Epiſcopo
anno 1482. & alia confirmata ab eius Vicario ge-
nerali anno 1547. pręſertim cum in illis confirma-
tionibus tam Epiſcopus, quàm Vicarius aſſerue-
rint electionem Archipresbyteri ad Capitulum
antiquiſſima conſuetudine pertinere, Rota dec. 12.
de iure patr. in nouis.
20 Ad tertium dubium videtur reſpondendum iu-
riſdictionem in clericos dictæ eccleſiæ ad Archi-
presbyterum pertinere, quia teſtes clarè deponunt
de viſu, & auditu à maioribus ab immemorabili
tempore Archipresbyterum cognoniſſe de cauſis
criminalibus, ciuilibus, et mixtis, condemnando,
abſoluendo, et componendo, ſcientibus, et non
contradicentibus Epiſcopis, et per conſequens iu-
riſdictionem præſcripſiſſe, cap. Auditis, vbi omnes,
de pręſcript. cap. 1. eod. tit. lib. 6. cap. Cum per-
ſonæ, de priuileg. eodem lib. Bart. in l. 4. num. 4. in
fin. ff. Vti poſſidetis, et de Archipresbyteri iuriſdi-

Digitized by Google

ctione contra Epiſcopum fuit deciſum in Rota in cauſa Volterrana iuriſdictionis 15. Aprilis 1584. coram Orano. Accedentibus maximè antiquiſſimis ſcripturis continentibus actus iuriſdictionales, videlicet proceſſus coram Archipresbyteris confectos. Facit Pariſ. conſ.34.num.36. lib.4. Neque enim eſt dubitandum, quin Archipresbyter, vel alius inferior Epiſcopo poſſit nedum in ciuilibus iuriſdictionem; ſed etiam merum, mixtumque imperium puniendi, excommunicandi, coercendi in criminalibus, & mixtis cauſis in canonicos, & clericos Collegiatæ eccleſiæ præſcribere, Rota deciſ.2.de præſcript. in nouis, Calder.conſ.2. eod.tit. Felin. in d.cap. Auditis, num.2. Abb. in cap. Cum contingat, num.10. & 18. de foro compet. Nec obſtat Concilium Tridentinum, ſeſſ. 24. de reform. c.20. §. Ad hæc, quo cauſetur, vt cauſæ criminales, & matrimoniales non inferiorum iudicio, ſed Epiſcopi tantum examini, & iuriſdictioni relinquantur. Quoniam Concilium ibi non ſuſtulit immemorabilem conſuetudinem, vt re diligenter diſcuſſa, aliàs cenſuit S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres: hoc autem caſu immemorabilem conſuetudinem probant teſtes cum requiſitis gloſſæ vltimæ in d. cap. 1. de præſcript.
21 lib. 6. An autem iuriſdictio hæc Archipresbytero competat priuatiuè ad Epiſcopum, regula eſt iuriſdictionem inferiori acquiſitam ex conſuetudine, vel præſcriptione competere in dubio priuatiuè ad Epiſcopum, vel alium Superiorem, vt firmant Abb. in cap. Paſtoralis, num.7. verſ. Quoad ſecundum, & Felin. ibi poſt eum in 8. limit.de off. ordin. & idem Abb. in præallegat. cap. Auditis, num.7.verſ. Aliud, & ſingulare, de præſcript. Si tamen ex aduerſo probaretur Epiſcopos eodẽ tempore exercuiſſe actus iuriſdictionales in prædictis cauſis, tunc ingens eſſet controuerſia an iuriſdictio inter Epiſcopum, & Archipresbyterum eſſet cumulatiua, an verò potius Epiſcopi actus interrupiſſent præſcriptionem Archipresbyteri, per ea, quæ tradit Pariſ. in d. cap. Auditis, & aliàs in S. Congregatione latè deducta fuerunt in cauſa iuriſdictionis inter Epiſcopum Burgi S. Donnini, & Præpoſitum Duxeti, de quo articulo dic, vt ſcripſi latiſſimè in prædicta Decretali Auditis à num. 2. vſque ad num.19.

De Cenſibus, Exactionibus, & Procurationibus.

Cap. Licet.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus ad collectas cogi non debet.*
2 *Cæcus eſt perſona miſerabilis, & peccatum eſt inhumanitatis eum affligere in ſolutione collecta, & n.12. & ſeq.*
3 *Afflictis non eſt addenda afflictio, & n.12. & ſeq.*
4 *Cæco inopia laboranti ſubueniendum eſt per impoſitionem collecta.*
5 *Pauper quamuis directè agere non poſſit contra diuitem, vt ſibi ſubueniat, poteſt tamen iudicis eccleſiaſtici officium implorare, vt eum compellat.*
6 *Ius canonicum an potuerit ſtatuere, vt cæcus laicus ad collectas cogi non debeat etiam in terris Imperij, & n.18. & 21. vſq. ad n.29.*
7 *Eccleſia iuriſdictionem exercet etiam in laicos vbi agitur de violentia, & peccato, & n.13. & 14.*
8 *Cæcus eſt de foro eccleſia tanquam miſerabilis perſona.*
9 *Cæcus non pauper an ad collectas teneatur, & de quo cæco intelligatur hoc capitulum, & nu. ſeq. vſque ad n.15.*
10 *Pauperes ad collectas non ſunt cogendi.*
11 *Declaratur.*
13 *Miſericordia quid ſit.*
14 *Miſericordiam non impendentes conſtitutis in miſeria dicuntur negare Chriſtum, qui miſericordia eſt.*
15 *Cæcus non pauper à quibus collectis ſit immunis, & n. ſeq. vſque in fin.*
16 *Monoculus à muneribus non excuſatur.*
17 *Surdus, & mutus ab honoribus ciuilibus ſunt immunes, non autem à muneribus patrimonialibus.*
Declaratur, n.24.
18 *Debilitas corporis excuſat à muneribus perſonalibus, quæ corpore, non quæ conſilio adimplentur, & n.23.*
19 *Collecta, quæ imponitur perſonis pro rebus, eſt munus patrimoniale.*
20 *Miſerabiles perſonæ immunes ſunt ab oneribus perſonalibus, & realibus extraordinarijs, non autem ab ordinarijs.*
21 *Et an ius canonicum in hoc diſcrepet à iure ciuili, & n.ſeq. vſq. ad n.25.*
22 *Canones à legibus diſcrepantes in materia ciuili, & inter laicos ſeruari debent in terris eccleſia, non autem in terris Imperij.*
23 *Cæcus ſi ſit ſapiens cogi poteſt ire ad Concilium, & conſulere.*
24 *Immunitas à muneribus publicis includit extraordinaria tantum, nec porrigitur ad ordinaria.*
25 *Ius canonicum vbi aliquid reperitur expreſſè deciſum, quod iure ciuili ſit dubium, ſeruari debet deciſio iuris canonici etiam in foro ciuili.*
26 *Ius canonicum præualet iuri ciuili etiam in terris Imperij, vbi agitur de naturali æquitate.*
27 *Item vbi rigor iuris ciuilis induceret iniquum.*
28 *Item in cauſis miſerabilium perſonarum.*
29 *Munera ordinaria quæ ſint, & quæ extraordinaria, & n. ſeqq. vſq. in fin.*
30 *Collecta an ſit munus extraordinarium, & an ex ſtatuto inferiorum poſſit fieri ordinarium.*

1 LICET. Cæcus ad collectas cogi non debet. Hoc dicit, ſecundum communem, & veriorem intellectum, vt dicam infra in 1. quæſt. ſed ſecundum alium intellectum hoc intendit. Cæcus & pauper ad collectas non tenetur. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur cæci conqueſtio; in ſecunda prouiſio, ibi, *quod fieri*.

2 Nota primo ibi, *Inhumanum eſt nimis*: cæcum eſſe perſonam miſerabilem, & peccatum eſſe inhumanitatis eum affligere in ſolutione collectæ. Vetus Codex Tarraconen. habet, inhumanitatis eſt, vt refert Anton. Auguſt. in notis ad primam Collect. Decretal. lib.2. tit.9. de reſtitut. ſpoliator. cap. 7. & exponitur hic inhumanitas pro feritate, & crudelitate, prout hanc ipſam litteram exponit Alber. de Roſate in dictionario in verb. Humanitas, & ſenſit gloſ. ad tex. relata in Clem. Quia contingit, poſt princ. in ver. Inhumaniter, de relig. domib.

Digitized by Google

mib. de quo plenius infra num. 12. & ſequen.
3 Secundò nota ibi, *affligere*, non eſſe addendam
afflictionem afflictis, concordat cap. 8. de cleric.
ægrot. cap. Cum percuſſio, 7. quæſt. 1. cap. Indi-
cas, 3. quæſt. 9. & hic notat gloſ. in ver. Miſereri, &
Hoſt. num. 2. & latius dicam infra dict. num. 12.
& ſeq.
4 Vltimò nota ibi, *cui debuerat ex collectis*, cæ-
co inopia laboranti ſubueniendam eſſe per impo-
5 ſitionem collectę. Et ita eſt hic textus valde no-
tabilis, qui ad hoc non conſueuit allegari, pro
opinione gloſ. in c. Sicut, in ver. eſurientium, 47.
diſt. quod pauper quamuis directè agere non poſ-
ſit contra diuitem vt ſibi ſubueniat, poteſt tamen
eum denunciare, & implorare officium iudicis
Eccleſiaſtici, vt illum compellat ad conferendum,
cap. Dilectiſsimis, 12. quæſt. 2. nam ſiquando fa-
mes, & penuria, & rerum omnium egeſtas op-
primit mundum, ſciamus hoc ex ira Dei deſcen-
dere, qui in pauperibus, ſi non accipiunt elee-
moſynam, fraudari ſe loquitur, dicit tex. in cap.
Reuertimini, 16. quæſt. 1, Nemo enim ab eleemo-
ſyna excuſatur, cum omnes admoneantur vt con-
ferant non habenti, cap. In ſingulis, 86. diſtinct.
Idem firmat Speculator in titul. de inſtrum. edit.
§. Nunc verò aliqua verſ. Sexageſimo ſeptimo, Ab-
bas in cap. Siquis de iur. Guliel. Rouille in tract.
de iuſt. & iur. in tit. de diuite ſine eleemoſyna,
6 num. 8. inter tract. comm. tom. 1. pag. 35. Oppo-
no; Iſte cæcus erat laicus, & agebatur hic de ne-
gotio merè temporali executionis collectæ: ergo
vt inquit gloſ. 1. & Hoſt. num. 2. in ver. Quod fie-
ri, quid ad Papam de iſto cęco, cum hæc tempo-
ralia ad ſecularem iudicem pertineant mero iure?
cap. Cauſam quę, il ſecondo, qui filij ſint legit. &
cap. Quo iure, 8. diſt. Hinc Petrus Antibolus in
tract. de muner. §. 2. num. 28. inter tract. comm.
tom. 1. pag. 60. audacter carpit hanc decretalem
quod voluerit ſe immiſcere in iſtis ponendo fal-
cem in meſsem philoſophiæ legalis, & ſe ipſam
nō intelligens præceperit defendi cęcum vt ad col-
lectam pariter cum alijs non teneatur, vt latius
dicam infra in prima quæſtione numer. 9. verſic.
Pręterea.

Ad hanc difficultatem ſubmouendam dantur à
gloſſa, & Doctoribus plures ſolutiones. Prima
ſolutio eſt quod hic cæcus eſſet de iuriſdictione
temporali Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, cuius
Epiſcopo Gregorius reſcribit, & grauaretur ab
hominibus illius Eccleſiæ, vt videtur colligi ex
cap. 1. ſupra de reſtit. ſpoliator. cuius hoc cap. eſt
pars: Ibi enim hic idem cæcus fuerat ſpoliatus
ab hominibus eiuſdem Eccleſiæ, vnde iure merito
poterat ad Papam habere recurſum, vt cap. Si duo-
bus, ſupra de appell. & ita ſoluunt Hoſt. hic num. 1.
Io. Andr. num. 4. & Butr. in fin. Et propterea Pe-
trus Antibolus vbi ſupra num. 29. reſtringit hunc
text. ad ea tantum loca, quæ ſubſunt Eccleſiæ tem-
poraliter, per ea, quæ habentur in cap. Nouit. ſu-
pra de iudic. in textu, & in prima gloſ. & in auth.
Quomod. oport. Epiſc. in prin. coll. 1. & notatur
in cap. Cum eſſes ſupra de teſtam. & probatur ſe-
cundum eum in cap. Relatum eod. titul. Sed hæc
ſolutio diuinat, vt fatetur Cardin. num. 1. quia
nullibi apparet hunc cæcum fuiſſe ſubiectum Ec-
cleſiæ in temporalibus, & in d. cap. 1. tantum di-
citur Philagrio cæco campum fuiſſe occupatum
ab Eccleſiæ hominibus, qui contendebant illum
eſſe de proprietate Eccleſiæ. Sed an perſona cæ-
ci ſubeſſet eidem Eccleſiæ in temporalibus, nec ne,
textus non dicit; vnde nec nos dicere debemus.
Præterea hæc Decretalis non eſt Gregorij IX pro-
vt inſcribitur, nec Gregorij VII. vt adnotauit Con-
tius, nec dirigitur Epiſcopo Conſtantinopolitano,
vt dixerunt nonnulli ex Canoniſtis noſtris; ſed
ex lib. 7. epiſt 126. ſiue 130. quæ poſtrema eſt
eius libri regiſtri Beati Gregorij, ſcribendam eſt,
Gregorius Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi, vt
obſeruat Anton. Auguſt. in not. ad primam Col-
lectionem decretal. lib 2. tit. 9. de reſtitut. ſpoliat.
cap. 7. Nullibi autem edocemur Eccleſiam Me-
diolanenſem tunc temporis exercuiſſe tempora-
lem iuriſdictionem in ciuitate Ianuenſi, quam
7 Philagrius incolebat, vt in prima collect. decre-
tal. Secunda ſolutio eſt Vincentij aſſerentis hic
agi de violentia, & peccato; & hoc reſpectu Ec-
cleſiam bene potuiſſe in hoc ſe ingerere, vt leg. &
not. in d. cap. Nouit. de iudic. & arg. c. Relatum 10.
quæſt. 1. Quomodo autem peccatum eſſet, & vio-
lentia cæcum adſtringere vna cum reliquis habi-
tatoribus ad ſolutionem collectæ, plenè dicam
8 infra in prima quæſt. num. 12. & ſeq. Tertia ſo-
lutio eſt quod cæcus ſit perſona miſerabilis, &
ideo de foro Eccleſiæ, vt cap. 1. & 2. 87. diſt. &
notatur in cap. Significantibus in gloſ. 1 ſupra de
offic. delegat. quę ſolutio ſatis colligitur ex hac
littera ibi; *inhumanum eſt nimis*, nec non ibi, *mi-
ſereri*. Nam miſerabiles perſonæ dicuntur omnes,
quibus natura mouetur ad miſerandum propter
fortunæ iniuriam, vt per Azor. in ſumm. C. quan-
do Imperator inter pupill. & vid. num. 4. Rebuff.
in tract. de ſenten. prouiſion. art. 3. in gloſ. fin. &
Stephan Aufret. ad Guidop. deciſ. 566. in ver. Mi-
ſerabiles, vnde hanc ſolutionem cum ſecunda
ponit hic gloſ. 1. & Hoſt. num. 1. & eſt ex mente
Innoc. in ver. Cæcitas dum dicit, [Nota cæcos
defendendos per Eccleſiam,] & allegat cap. De-
ſolatis, 8. diſt. Sed forte eſt cap. defenſionis 87. di-
ſtinct. & conſentiunt Butr. Anchar. Abb. & alij:
Et ex his patet Antibolum temerè aſſeruiſſe Ec-
cleſiam hoc caſu poſuiſſe falcem in meſſem alie-
nam, de quo latius dicam infra in prima quæſt.
num. 12. & ſeqq. & in ſecunda à num 21. vſque
ad num. 29. Sed in quibus caſibus perſonæ miſe-
rabiles, & maximè cæcus ſubſint iuriſdictioni Ec-
cleſiæ ſcripſi plenè in prædicta decretali Signifi-
cantibus.
9 QVAERO, vtrum cæcus non pauper ad col-
lectas teneatur.

Solutio quæſtionis pendet ab intellectu huius
cap. quod legitur dupliciter, vno ſcilicet modo,
vt intelligatur de cæco, qui etiam ſit pauper, &
huic lecturæ, quæ magis placet Cardinali in princ.
videtur ſuffragari textus in cap. 1. ſupra de reſtit.
ſpoliator. ad quod hoc cap. venit continuatiuè,
nam vt ibi dicitur, hic idem cæcus Philagrius fue-
rat ſpoliatus, & ſic remanſerat pauper. Similiter
eidem lecturæ videtur ſuffragari hæc littera in ver.
Miſereri. Nec obſtant illa verba, *ſi eſſet neceſsitas*,
quæ videntur importare, vt tunc temporis non
eſſet in neceſsitate conſtitutus. Quandoquidem
verba illa intelligi poſsunt de neceſsitate mendi-
citatis, & ideo ſubdit, *miſereri*, ſcilicet miſera-
tione, per quam præſtantur eleemoſynę, & ſic
idem cæcus non erat mendicus; adeo vt illi ſubue-
niendum foret ex collectione eleemoſynarum:

erat tamen pauper, & conſequenter immunis à
collectis. Sed ſecluſa paupertate non dicitur per-
ſona miſerabilis; & ideo tenetur ad collectas etiã
perſonales, neque excuſatur niſi à muneribus per-
ſonalibus, quæ ipſe per ſe obire non poteſt, vt cõ-
cludit Cardinal. hic num. 2. in ſecunda oppoſ. &
Fuſius in d. cap. Significantibus, quæſt. 6. de offic.
delegat. Similiter de cæco paupere intelligit hanc
litteram Proſdocim. de Comitibus de different.
vtriuſque iuris num. 144. Præterea verba legis ad
intellectum iniquitatis trahi non debent, cum
lex debeat eſſe iuſta, cap. Erit autem lex, 4. diſt.
At traherentur ſi hoc caſu intelligerentur de cęco
diuite, nam vt ait Petr. Antib. in d. tract. de mu-
ner. in tertia parte principali num. 30. ſi cęcus ſit
diues homo, & locuples, erit ne æquum vt ipſe
ſit immunis à collecta in grauamen aliorum
collectorum? certè non; imo iniquum. Ad quod
optimè facit ſecundum eum l. Semper, §. 1. ff. de
iur. immunit. Quod ſi objiciatur, Eccleſia tenetur
cæcum protegere; reſpondet, protegat eum ſe-
cundum ius, non autem contra ius; nam ſeque-
retur maxima iniquitas. Alio modo legitur hoc
capitulum vt intelligatur de cæco non paupere.
Hæc lectura communiter recipitur à Doctoribus,
& mihi videtur verior ex conſiderationibus infra-
ſcriptis. Primò enim textus fundat deciſionem
ſuam non in ratione paupertatis, ſed cæcitatis,
dicens: quia inhumanum eſt nimis in collectio-
ne affligere eum, quem cæcitas grauat, & non
dixit eum, quem paupertas grauat. Quod ipſum
euidentius colligitur ex clauſula integra Regiſtri
Beati Gregorij, vnde hæc decretalis ſumpta eſt,
ſic enim ſe habet. [Licet multum fraternitatem
veſtram ad ſeruãdam ſibi iuſtitiam Philagrij por-
titoria præſentium flagellum cæcitatis inuitet; ve-
rumtamen quia ad reſtituenda, quæ ſibi præiudi-
cialiter aſſerit detineri, per Nos vos voluit fieri
promptiores, præſentia ad vos ſcripta præuidimus
dirigenda.] Hæc ibi. Ex quibus verbis patet
B. Gregorium conſtituiſſe fundamentum iuriſdi-
ctionis, & iuſtitiam cæci in ſolo flagello cæcitatis,
non autem in paupertate. Refertur ab Anton.
10 Auguſt. in notis ad præalleg. cap. 7. Præterea ſi
textus intelligeretur de cæco paupere, eius deci-
ſio eſſet de indubitabili. Certum eſt enim pau-
perem, & inopem excuſari à collectis, vt notat
Bald. in Auth. defuncto. num. 12. C. ad Tertull. &
Gigas in tract. de penſion. quæſt. 80. num. 3. Ant.
de Butr. in repertor. ſuo in ver. collecta, Franc.
Lucan. in tract. de fiſco in 3. par. principali nu. 7.
inter tract. comm. tom. 11. pag 8. Ergo adiungen-
do paupertati qualitatem cæcitatis, decidiſſet
caſum indubitabilem contra tex. in l. Labeo, ff. de
Carbon. edict. item qualitas cęcitatis, cui ſoli
hęc deciſio innititur, ſuperuacuè adiecta fuiſſet;
& qualitas paupertatis incautè prętermiſſa, quod
non eſt dicendum. Ad hęc textus primò pręcipit
ſimpliciter, & abſolutè vt cęcus ad collectas non
compellatur: & mox ſubdit, ei ſubueniendum
fore ex collectis ſi eſſet neceſſitas; atque ita exi-
git vt cęcus ſit pauper, & in neceſſitate conſtitu-
tus, in ſecundo tantum caſu, in quo deberet impo-
ni collecta pro illius ſubuentione; non autem in
primo caſu cum agitur de illo grauando in ſolu-
tione collectæ arg. l. Cum Pretor, ff. de iudic. &
cap. Nonne de preſumpt. cum ſimil. Ac prętereà
ſi Pontifex in primo caſu egiſſet de cæco egeſtate
laboranti, non ſubiunxiſſet poſtea in ſecundo ca-
ſu conditionem illam, ſi eſſet neceſſitas, quę a-
pertè ſupponit cęcum tunc temporis non fuiſſe
pauperem, & in neceſſitate conſtitutum, vt pro-
bat textus notab. in l. Cum certus, ff. de tritic.
vin. & oleo legato. Neque his refragatur conſi-
deratio Cardin. quod iſte cęcus eſſet pauper, ſed
non mendicus, & conditio illa, *ſi eſſet neceſſitas*,
referri debeat ad neceſſitatem mendicitatis, ita
vt ſit ſenſus, ſi cæcus eſſet in neceſſitate conſtitu-
tus, & mendicus, miſerendum illi eſſet ex colle-
ctis; ſed quia non erat mendicus, ſed tamen
pauper, ad collectas non tenebatur. Quandoqui-
dem hæc conſideratio Cardinal. ſupponit cæcum
tunc temporis fuiſſe pauperem, non tamen in
neceſſitate conſtitutum, & nihilominus fuiſſe
11 immunem à collectis. Quod ſtare non poteſt,
quia ſola paupertas abſque neceſſitate illum non
exemiſſet ab onere ſolutionis; nam illi tantum
pauperes, quorum nota paupertas, & illi, qui
dietim laborant pro victu quærendo, ad colle-
ctas non tenentur, vt inquit Petr. de Vbal. in
tract. de collectis num. 9. & idem voluit Bald. in
Auth. Defuncto, num. 12. Cod. ad Tertull. vbi ait,
Pauperes, quorum opera vix ſufficit ad alimenta,
non debere concurrere ad onus impoſitionis col-
lectæ, allegat gloſſam vlt. in l. Omnes, la prima,
C. de Annon. & tribut. lib. 10. & eum ſequitur
Alex. in l. 4. num. 17. ff. de re iudic. Oportet igi-
tur vt pauper ad hoc vt excuſetur à collectis in ne-
ceſſitate victus ſit conſtitutus, ad hoc textus opt.
in l. Cura, §. Inopes ibi, *ipſi non habendi neceſſi-
tate non ſuſtinent*. ff. de muner. & honor. cuius
contrarium ſupponit illa conditio, ſi eſſet neceſ-
ſitas, & conſequenter fateri oportet textum in
primo caſu eſſe intelligendum de cęco non pau-
pere, qui licet non ſit poſitus in neceſſitate, ta-
men propter cęcitatem ipſam ad collectas non
tenetur. Quibus accedit quod iſte cæcus Phila-
grius habebat campum, quo fuerat ſpoliatus, vt
patet in cap. 1. ſupra de reſtit. ſpoliat. item habe-
bat ſeruos, nam poſt illius capitis verba agitur de
ſeruis eiuſdem Philagrij ab Eccleſia Dertonenſi
occupatis, vt refertur ab Anton. Auguſt. lib. 3. in
notis ad d. cap. 7. Vnde ex eo, quod campus fue-
rit illi occupatus, non rectè infertur vt remanſerit
pauper; quia neceſſe eſt plura alia bona eum ha-
buiſſe, cum alioquin fructus vnius campi non fuiſ-
ſet ſatis ad ſuam, & ſeruorum ſuſtentationem.
Quod inde etiam euidentius colligitur, quod idẽ
Philagrius renunciauit poſſeſſorio, & conſenſit vt
ageretur de cauſa proprietatis, vt legitur in dict.
cap. 1. At non eſt veriſimile vt renunciaſſet ſpolio
ſi omnia bona ei fuiſſent violenter ablata, quin po-
tius ante omnia procuraſſet ſe redintegrari, vt ex
illis viuere poſſet, arg. l. Necare, ff. de liber. agnoſc.
& cap. Paſce, 86. diſt. Concluditur ergo cæcum
eſſe à collectis immunem ſiue ſit pauper, ſiue ſit
locuples, & hanc decretalem eſſe indiſtinctè intel-
ligendam, pro vt eam intelligunt Abb. Antiq. in
princ. Hoſt. num. 3. Io. Andr. collectar. & Io. de
Anania omnes num. 2. Henr. Boich. Butr. & An-
char. omnes num. 1. & idemmet Cardinal. fate-
tur ſecundum quoque intellectum poſſe ſuſtineri.
Non obſtat quod cęcus diues non ſit perſona mi-
ſerabilis; quia hoc eſt falſum, vt fusè probaui in
d. cap. Significantibus, in ſecunda quæſt. de offi-
12 cio delegat. Rurſus non obſtat iniquitas, quam

temerè obtrudit Antibolus huic decretali, & per
conſequens Beato Gregorio Magno, quem forte
ignorauit fuiſſe illius conditorem: nam reſpon-
detur hanc iniquitatem nec iure vllo, nec ratio-
ne probari, & de iuſtitia huius conſtitutionis li-
quet manifeſtè, quia fundatur in naturali æquita-
te, cum natura ipſa dictet inhumanum eſſe affli-
ctum flagello cæcitatis tallijs, & impoſitionibus
vexare, & magis affligere, quæ ratio exprimitur
hic, & in proœmio epiſtolæ ipſius Gregorij, vt dixi
ſupra num.9. & quamuis pars cæci accreſcat alijs:
tamen ſicut hæc ratio non conſideratur in paupe-
re, vt in d. §. Inopes, ita nec in cæco, quia vter-
que iure ſuo vtitur, cap. Cum Eccleſia Vulterana
ſupra de elect. l. 1. & l. Iniuriarum, §. 1. ff. de iniur.
13 Quinimo hoc eſt culpa, & diuina offenſa, vt dicit
tex. cum ſua gloſ. in cap. Cum percuſſio, 7. qu. 1.
Eſt enim peccatum contra miſericordiam, quæ
eſt compaſſio alienæ miſeriæ in corde, qua ſi
poſſumus, ſubuenire compellimur, vt declarat
S. Thom. in prima parte quæſt. 21. art. 3. & in ſe-
cunda ſecundæ quæſt. 30. art. 1. Atque ita Eccleſia
quæ cæcum releuat à grauamine collectarum non
protegit eum contra ius, imo ſecundum ius, ideſt
rationem, quia lex eſt omne quod ratione conſi-
ſtit, cap. Conſuetudo, 1. diſt. Item non protegit
eum contra ius, quia ius ciuile non aduerſatur, vt
clarè patebit infra num. 23. & quatenus aduerſa-
retur, tamen contra rigorem iuris ciuilis ſtandum
eſſet iuri canonico in hac materia pietatis, & mi-
ſerabilium perſonarum, vt ſimiliter patebit in-
14 fra num. 26. & ſeqq. Vnde iniuriæ illatæ miſerabi-
libus exaggerantur, quia magis opponuntur mi-
ſericordiæ, & nocumenta ſunt eis grauiora, quia
non habent releuantem, vt idem Sanctus Tho-
mas docet in 2. 2. quæſt. 65. artic. 4. ad ſecun-
dum. Igitur iure merito Eccleſia potuit & debuit
huic cæco officium ſuum impertiri, ſecundum ea
quæ leguntur, & notantur in cap. Nouit. ſupra de
iudic. precepto enim diuino tenetur miſerabi-
lium perſonarum curam paternam gerere, vt in
Decreto Concilij Trid. cap. 1. in princ. Seſſ. 23. &
qui conſtitutis in miſeria non impendit miſeri-
cordiam dicitur negare Chriſtum, qui miſericor-
dia eſt, cap. Omnis, 7. quæſt. 1.
15 Secundò QVAERO, à quibus collectis cæcus
non pauper ſit immunis.
16 Proponitur hæc quæſtio de cæco, ideſt vtroque
lumine orbato: nam ſi vnum tantum amiſiſſet, nul-
la frueretur immunitate, vt in l. Luminibus, C qui
morb. ſe excuſant, & expreſſius in l. vn. & ibi gloſ.
in ver. Vtriuſque, C. eod. lib. 10. Anchar. & Io. de
Anan. hic in princ. Item proponitur de cæco non
paupere, alias enim eſſet de indubitabili, vt patet
ex dictis ſupra n. 10.
17 Quibus præhabitis gloſſa vltima videtur reſtrin-
gere hoc capitulum ad collectas perſonales, dum
ait, eos, qui morbo laborant, à muneribus per-
ſonalibus excuſari, vt l. 1. & 2. C. qui morb. & ex-
cuſ. lib. 10. Sed apertius hoc tenet Innoc. qui ex-
ponit verbum, *collectas*, ideſt perſonales: ſecus de
realibus; & quamuis nihil alleget: tamen pro eius
opinione videtur textus cum gloſ. in l. Honores, ff.
de Decurion. vbi ſurdus, & mutus ſi in totum non
audiant, aut non loquantur, ab honoribus ciuili-
bus excuſantur, non autem à muneribus, & gloſ-
ſa exponit ver. Muneribus, ſcilicet patrimoniali-
bus; ſed à perſonalibus benè excuſantur, & alle-
gat textum, qui de cæco loquitur in dicta leg.
prima & eſt ſimile in maioribus quinquaginta-
quinque annorum, qui ad munera perſonalia
non tenentur, vt l. Manifeſti, Cod. qui ætat. ſe
excuſ. lib. 10. & tamen à patrimonialibus non ſunt
immunes, vt l. Neque tempore, C. de muner. pa-
trim. eod. lib. Item eſt ſimile in compluribus alijs
caſibus, quos cumulat. Petr. Antibol. in prælleg.
tract. de muner. in 3. par. principali n. 22. Rurſus
28 pro hac opinione videtur textus apertus in l. 2. §.
Corporis, ff. de vacat. muner. vbi text. dicit: [Cor-
poris debilitas eorum munerum excuſationem
præſtat, quæ tantum corpore implenda ſunt; Cæ-
terum quæ conſilio prudentis viri, vel patrimonio
ſufficientis in honores obiri poſſunt, non remittun-
tur.] Hæc ibi: Non eſt autem ambigendum, quin
cæcitas ſit debilitas corporis; quinimo vt inquit
Lucas de Penna in d. l. 2. num. 4. C. qui morb. ſe
excuſ. lib. 10. totius corporis humani debilitas eſt
oculos perdidiſſe. Faciunt textus in l. 2. & 3. C. de
muner. patrim. eod. lib. dum dicunt onera patrimo-
niorum ab omnibus eſſe ſubeunda, & in eis non
ſuffragari immunitatem à publicis muneribus.
Eamdem opinionem amplectitur Lucas de Penna
in d. l. 1. num. 6. vbi allegat textum noſtrum dicens
hic apertè probari cæcum non compelli, vt cum
alijs contribuat in collectis, & non ſubdit, quod
eſt intelligendũ vbi collectæ reſpicerent merè per-
ſonam. De perſonalibus etiam intelligit hanc lit-
teram Franc. Lucan. in tract. de fiſco in tit. de Im-
munitate collectar. n. 8. inter. tract. comm. tom. 11.
19 fol. 10. Et ex prædictis conſequitur, vt cum colle-
ctæ, quæ hodie fiunt, exigantur, de patrimonio,
& ſic contributio collecta non ſit munus patrimo-
niale, quod imponitur perſonis pro rebus, vt l. re-
ſcripto, §. Sciendum, ff. de muner. & honor. cæ-
cus à collectis huiuſmodi nullam habeat immu-
nitatem, vt per Antibol. loco citato.
20 Verum Hoſtien. hic num. 3. concludit cæcum,
& alias perſonas miſerabiles eſſe immunes non
ſolum à perſonalibus, ſed & ab omnibus extraor-
dinarijs etiam realibus, arg. cap. Indicatum, 89.
diſt. l. vn. C. de ſuper indict. & l. vn. C. de vacat.
muner. public. lib. 11. à realibus autem ordinarijs
non ſunt immunes; vnde ſi teneant aliquam ter-
ram cenſualem, vel tributariam; cenſum, vel tribu-
tum ſoluere debent, cap. Si quis laicus, 16. qu. 1.
cap. Conuenior, & cap. Tributum, 23. q. 8. quam-
uis piè faciat dominus ſi paupertate oppreſſo hoc
remittat, arg. cap. Propter ſterilitatem ſupra de
locato. ita Hoſt. quem totidem verbis referunt, &
ſequuntur Ioan. Andr. Collect. & Io de Anan. om-
nes, num. 2. Henric. Boich. Butr. & Anchar. omnes
num. 1. Et pro hac opinione, quæ vt vides magis
communiter recipitur à Doctoribus facit littera
huius Decretalis, quæ generaliter præcipit, vt cæ-
cus ad collectas non compellatur, nec diſtinguit
perſonales à realibus. Ergo nec nos diſtinguere
debemus, l. De pretio, ff. de Publiciana in rem act.
& l. Non diſtinguemus, ff. de arbitr. cum vulgar.
21 Sed dices hoc caſu diſcrepat ius ciuile à iure ca-
nonico, quia de iure ciuili vtroque lumine captus
à perſonalibus oneribus, quæ corpore, non autem
quæ animo explicantur, habet excuſationem, ma-
ximè à futuris; non autem à realibus, vt oſtenſũ
eſt ſupra, num. 17. & ſeqq. de iure canonico ſecus;
quia non ſolum habet excuſationem à perſonali-
bus, quæ complentur, & finiunt tempore; ſed etiã
à rea-

à realibus, ſiue patrimonialibus, iuxta text. hic in ſui generalitate. Et hanc differentiam inter ius Cęſareum, & Pontificium conſtituit Proſdocimus de Comit. de different. vtriuſque iuris, n. 144. inter tractatus communes to. 1. pag. 172. At vbi lex di-
22 ſcrepat à Canone, in terris Imperij obſeruandum eſt ius ciuile; in terris eccleſię ius canonicum, c. Relatum, il primo de teſtam. cap. Si duobus, §. Denique, ſuprà de appellat. vbi text. cum concordant. de quibus ibi in gloſ. vlt. Vnde hanc decretalem ad loca eccleſiæ ſubiecta in temporalibus reſtringit Petr. Antibol. vt dictum eſt ſupra n. 6.

23 Huic obiectioni reſpondeo de iure ciuili nullibi reperiri expreſsè diſpoſitum vt cæcus teneatur ad onera realia, quæ extra ordinem imponuntur: nam textus in l. 1. C. Qui morbo ſe excuſant, lib. 10. & in l. 2. §. Corporis, ff. de vacat. muner. tantum decidunt cæcum teneri ad munera perſonalia, quæ conſilio, non autem ad ea, quæ corpore implenda ſunt. Vnde, vt ait gloſ. in d. l. 1. in ver. Perſonalium cæcus à conſilio, vel patrocinio non excuſatur, quia ingenio pollet, cui vim natura negauit, & ſecundum Io. de Anan. hic num. 4. ſi ſit ſapiens cogi poterit ire ad Concilium, & conſulere: nam & quidam Philoſophi exęcauerunt ſe, vt melius ſpecularentur. Et Romani in rebus arduis, vel noctu conſilia inibant, vel ſi interdiu, claudebant feneſtras, & oſtia, vt ibi eſſet obſcuritas: nam magna lux mentis cogitationem diſgregat. Alia vero iura,
24 quæ inducuntur ex aduerſo, hoc non probant, ſi bene aduertantur. Etenim dum decidunt, ſurdum, & mutum, ſenem, aut debilem non habere à muneribus patrimonialibus excuſationem, & onera patrimonialia ab omnibus eſſe ſubeunda, congruè poſſunt, & debent intelligi de oneribus patrimonialibus ordinarijs, à quibus fatentur Canoniſtæ nec cæcum habere immunitatem; non autem de extraordinarijs, vt probat textus, in l. vn. C. de vacat. muner. public. lib. 10. vbi expreſſum eſt vacationem à muneribus publicis comprehendere extraordinaria munera dumtaxat, nec porrigi ad ordinaria, à quibus nullus habet excuſationem. Vnde vt ibi dicit gloſ. 1. extraordinarias collationes dumtaxat euitat, ordinarias verò recuſare nõ poteſt, qualia ſunt omnia patrimonialia ordinaria, vt ibi, & in l. In honoribus. §. Qui muneris, & l. Hi qui, ff. de vacat. muner. à patrimonialibus enim nemo ſe excuſat, vt l. 2. cum concordant. & l. Qui immunitatem, C. de muner. patrim. lib. 10. Ad idem textus in l. 1. C. de indict. eod. lib. vbi dicitur à munere indictionis, quod imponitur, perſonis pro patrimonio non excuſari eos, qui à publicis muneribus vacationem habent. Et redditur ratio, quia indictio munus ordinarium eſt. Hinc eſt vt conductores, ſeu emphyteutæ terrum priuatarum Principis excuſentur ab extraordinarijs, vt l. 1. in 2. reſponſ. Cod. de priuil. dom. Auguſt. lib. 11. cum concordant. ibi alleg. non autem ab ordinarijs, vt l. fin. Cod. de collat. fund. fiſcal. eod. lib. Hinc etiam fit, vt Eccleſiæ ab extraordinarijs habeant immunitatem, ab ordinarijs non, vt l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ. concurrentibus tamen requiſitis, de quibus pleniſſimè per Rotam in cauſa Alben. Gabellæ dec. 339. part. 6. Recent. Hinc demum fit vt Epiſcopi, & clerici excuſentur ab extraordinarijs tantum, ſed ab ordinarijs non item, vt l. 1. & l. de his C. de Epiſcop. & Cler. l. Munerum, §. Patrimoniorum, ff. de muner. & honor. intellige, iuxta notata in prælleg. deciſ. & per Canoniſtas in cap. fin. vbi in ſpecie Butr. num. 10. Imol. num. 16. Anchar. n. 7. & Abb. num. 12. ſupra de vita, & honeſt. clericor. Ergo ſimiliter iura quæ dicunt ſurdum, & mutum, & alios conſimiles non habere excuſationem à muneribus patrimonialibus, intelligi debent de ordinarijs tantum, non autem de extraordinarijs. Preterquam quod reſponderi poſſet leges prællegatas, quæ de muneribus patrimonialibus diſponunt, non loqui in ſpecie de cæco, ſed de ſurdo, muto, ſene, & alijs prædictis, in quibus non viget tanta ratio pietatis, & humanitatis, quãta viget in cęco, cùm flagello cæcitatis nulla alia corporalis ægritudo æquari poſſit, vt ſcripſi plenè in cap. Significantibus, in ſecunda quæſt. ſup. de
25 offic. delegat. Quamobrem cum iure ciuili non ſit cautum expreſsè vt cęcus teneatur ad munera patrimonij extraordinaria, & res ſaltem ſit dubia; ſuccedit communis theorica, quod vbi in iure canonico reperitur aliquid deciſum, de quo dubitatur in iure ciuili; tunc deciſio iuris canonici ſeruanda eſt etiam in foro ciuili. Quam theoricam ponit Romanus conſ. 176. Iſtæ ſunt reſponſiones, num. 12. dicens, hanc eſſe Doctorum omnium ſententiam in cap. 1. de oper. non. nunciat. vbi hoc exprimit littera, & probatur ex generalitate textus in auth. Vt clerici apud propr. Epiſc. & in Auth. de Eccleſ. titul. in princ. & §. Hinc colligitur, 2. quæſt. 3. & cap. Si in adiutorium, 10. diſtinct. eamdem theoricam docuit Angel. conſ. 17. In cauſa accuſationis, num. 3. verſic. non obſtat, vbi propterea infert vt cum ius ciuile non ſtatuat expreſsè vt non liceat appellare ſine cauſa ab interlocutoria; ſed tantum ſtatuat vt liceat appellare quamuis cauſa non exprimatur; & ius canonicum hoc limitet diſtinguendo dummodo appelletur à diffinitiua, non autem ab interlocutoria: ſeruandum ſit ius ciuile vbique locorum, & in vtroque foro ſequitur Marant. in praxi in tertia parte, num. 73. Eodem igitur modo cum leges ciuiles, quæ adſtringunt ſupradictos ad ſubeunda onera patrimonialia, non loquantur explicitè de muneribus extraordinarijs, nec de perſona cæci; ſeruanda erit vbique diſpoſitio huius decretalis, quæ declarat cæcum non teneri ad collectas, & ſecundum communem intellectum Canoniſtarum intelligitur etiam de realibus, cum loquatur generaliter, & indiſtinctè, licet Canoniſtæ vt ius canonicum concordent cum iure ciuili, hanc generalitatem limitent, & reſtringant vt non procedat in collectis ordinarijs, à quibus de iure ciuili nul-
26 lus habet excuſationem. Quibus accedit quod data etiam contrarietate iuris ciuilis, & canonici; nihilominus cum hoc caſu agatur de naturali æquitate, præualet ius canonicum etiam in terris Imperij, vt tradit Bald. conſ. 8. Punctus quæſtionis in princ. verſ. Modo quæritur, lib. 3. Marant. vbi ſupra num. 76. & Clar. in §. Emphyteuſis q. 8.
27 in fin. & idem vbi iuris ciuilis rigor induceret iniquum, prout induceret, ſi cæcum ad collectas adſtringeret, cum textus hic dicat id nimis eſſe inhumanum, ita Io. de Anania in conſ. 80. Viſis, & intellectis num. 2. prope finem, verſ. Circa vero
28 aliud dubium. Ac demum vbi in cauſis miſerabilium perſonarum canon aliquid ſtatuit contra ius ciuile, ſeruari debet canon in illa materia etiam in foro ciuili, vt decidunt in cap. Clerici,

ſupra

ſupra de indic. Anton. de Butr. num. 12. & Io. de
Imol. num. 2. quos ſequitur Felin. repetans hoc ſin-
gulare in cap. In cauſis, nu. 1. verſ. & dicunt ſin-
gulariter ſupra de teſtibus, & conſentit Maranta
29 vbi ſupra. Supereſt nunc vt pro complemento ma-
teriæ inueſtigemus, quæ ſint munera ordinaria, &
quæ extraordinaria. Et quidem Petr. de Ancbar.
hic num. 3. licèt corruptè legatur, & Io. de Anania,
num. 2. poſt Barr. in l. Hi qui, n. 5. ff. de iur. immu-
nit. dicunt munera ordinaria eſſe, quæ imponun-
tur à Principe, vel à lege, vt l. 1. C. de vacat. mu-
ner. public. lib. 10. Et ideo collectæ, quæ imponū-
30 tur à lege municipali, ſecundum eos dicuntur mu-
nera ordinaria. Et idem de his, quæ clericis im-
ponuntur à Papa, & laicis ab Imperatore. Secus
de his, quæ imponuntur per Officiales ciuitatis,
puta decem de Bailina, ſeu Regulatores; quia
hæc ſunt munera extraordinaria, vt l. In honori-
bus, §. Qui muneris, ff. de vacat. muner. & dict. l.
vnica. Tu aduerte, quia Guliel. de Cuneo in l. Ne-
minem, C. de ſacroſ. eccleſ. dicit munus Ordina-
rium eſſe quod habet certam, & determinatam
præſtationem: extraordinaria verò quæ quandoq;
per accidens indicuntur l. Seio, §. Medico, ff. de
ann. legat. Sed huic theoricæ videtur contradice-
re d. l. vn. quæ eſt clauis in materia, dum expreſsè
diffinit. munera ordinaria eſſe quæ lege, vel ſena-
tuſconſulto, vel cōſtitutione Principis iniunguntur.
Vnde per contrarium extraordinaria ſunt reliqua
omnia, quę lege, vel Senatuſconſulto, aut conſti-
tutione Principis non ſunt iniuncta, vt notatur in
l. 1. in gloſ in ver. Officia, C. de agricol. & cenſit. lib.
10. & plenè declarat Petr. Antib. in tract. de mu-
ner. in §. 3. de 2. diuiſ. muner. n. 9. inter tract. com-
mun. tom. 11. pag. 64. Verum, vt aduertit Bartol. in
l. 1. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. vbi plenè
examinat hanc materiam, illa lex concordat cum
dicto Guliel. quia quando munus imponitur lege,
vel conſtitutione perpetua, ex neceſſitate habet
certam, inuariabilem, & ordinariam præſtatio-
nem, quod non contingit in his, quæ interdum
per accidens imponuntur, cum talia certam, & or-
dinariam præſtationem non habeant, & ſequitur
Geminin. in conſ. 116. Quia prædicti, n. 2. Ad hoc
igitur vt munus dicatur ordinarium, non ſufficit
vt indicatur à Principe, vt dicunt Anchar. & Ana-
nia, ſed oportet vt indicatur lege, vel conſtitu-
tione, & ſic vt ſit inuariabile, & perpetuum.
Vnde munus extraordinarium eſt quod à Princi-
pe indicitur, quia natus eſt ſibi filius, vel quia
vxorem duxit, vt notatur in l. Placet, C. de ſacroſ.
Eccleſ. & idem eſſet ſi fieret nouus miles, vel ſi fi-
liam nuptui traderet, aut Papam inuiſeret, vel
quid ſimile, cum enim per accidens, non autem
lege, Senatuſconſulto, aut conſtitutione Principis
iniungantur, extraordinaria ſunt, vt in d. l. vn. &
per Antibol. vbi ſupra, n. 20. Qua ratione ſubſidiū
quod frequenter poſtulatur à Principe, extraordi-
narium dicitur. Eodem modo munus, quod
imponitur extra ordinem propter publicam vti-
litatem, extraordinarium eſt, vt notat Innoc. in
cap. Non minus, ſuper gloſ. in ver. Prohibemus, in-
fra de immunit. eccleſ. qui idem dicit de munere
iniuncto ad inſtructionem itinerum, & pontium.
In ſpecie autem collectas, quæ imponuntur perſo-
næ pro rebus, munera extraordinaria eſſe, cum
certam, & determinatam præſtationem non ha-
beant, firmant Gemin. d. conſ. 116. num. 2. plenè
Io. de Imol. conſ. 48. In caſu præmiſſo. Aretin. con-
ſil. 132. In cauſa, quæ vertitur, in princ. & Alexan.
conſ. 68. Viſo, in princ. lib. 2. quibus adde Baldum
conſ. 112. de Generali, n. 6. verſ. Quoddam eſt mu-
nus, lib. 2. qui dicit collectam eſſe munus repenti-
num, & extraordinarium, quod pro neceſſitatibus
temporum variatur, & eſt quandoque magnum,
quandoque paruum, quandoque nullum. Quod
tamen intellige niſi collecta ex ſtatuto, vel conſti-
tutione eſſet effecta ordinaria, quod fieri poteſt
vt l. 1. C. de indict. lib. 10. dummodo tamen hoc
fiat lege, ſenatuſconſulto, vel Conſtitutione Prin-
cipis. Aliàs enim ſtatutum inferiorum facere non
poteſt, vt collecta ſit munus Ordinarium, vt decla-
rat Baldus d. conſ. 112. n. 6. verſ. Præterea ſtatu-
tum.

De Cenſibus.

Cap. Olim.

S V M M A R I V M.

1 *Cenſus ſoluendi ſunt ad antiquam monetam, in qua inſtituti fuerint, & n. 2.*

Niſi ſit in alterius moneta ſolutione præſcriptum, n. 1. & n. 14. ſeqq.

3 *Monetæ valor alteratur intrinſecè, vel extrinſecè.*

4 *Monetæ valor cum alteratur intrinſecè, fieri debet ſolutio ex antiqua moneta, ſi extet, ſin minus ad illius æſtimationem.*

Amplia primò, ſiue monetæ valor fuerit auctus, ſiue imminutus, n. 6.

Amplia ſecundò, etiamſi creditor per plures vices receperit ſolutionem in alia moneta, n. 7.

Amplia tertiò, etiamſi illam receperit ſine vlla proteſtatione, n. 8.

Amplia quartò etiam in vltima voluntate. n. 9.

Amplia quintò etiam in penſione, n. 12.

Amplia ſextò, ex quacunque diſpoſitione debitum fuerit contractum, n. 13.

Limita niſi fuerit in alterius moneta ſolutione præſcriptum, n. 14. & ſeqq.

5 *Æſtimatio licet non fuerit petita in libello, tamen quando aliquid dari, vel tradi eſt in obligatione, Iudex poteſt condemnare ad rem, vel ad illius æſtimationem.*

9 *Legatum florenorum ſolui debet ad rationem monetæ, quæ currebat tempore conditi teſtamenti.*

10 *Idem in legato annuo.*

11 *Solutio fieri debet ad monetam currentem tempore ſolutionis quando obligatio eſt incerta.*

12 *Penſio, ſi valor monetæ alteretur intrinſecè ſolui debet de pecunia, quæ currebat tempore reſeruationis.*

15 *Præſcriptio inducitur tam pro debitore, quàm pro creditore, ſi ſoluta fuerit moneta vnius ſpeciei ſpatio longiſſimi temporis.*

16 *Cenſus præſcribi non poteſt.*

17 *Quod verum eſt in totum, ſed in parte ſecus.*

18 *Niſi debitor ſit in mala fide ſoluendo denarios Papienſes pro Lucenſibus.*

19 *Præſcriptio ſolutionis in aliena moneta procedit non obſtante proteſtatione creditoris.*

20 *Proteſtatio non interrumpit præſcriptionem niſi in caſibus, &c.*

Præ-

Digitized by Google

21 *Præſcriptio cenſus in alia moneta contra eccleſiam debet eſſe quadragenaria; contra priuatum ſuffi-cit triginta annorum.*

22 *Monetæ valor ſi alteretur extrinſecè, fieri debet ſo-lutio habito reſpectu ad valorem monetæ ſecun-dum tempus ſolutionis.*

23 *In æſtimatione valoris inſpicitur tempus ſolu-tionis.*

24 *Moneta quando fuit taxata ab initio, in ſolutione attenditur valor taxatus.*

25 *Aeſtimatio facit venditionem.*

1 OLIM. Soluendi ſunt cenſus ad antiquā monetam, in qua inſtituti fuerint, niſi ſit in alterius monetæ ſolutione præſcriptū. Hoc dicit ſecundum omnes, & eſt caſus valde notabilis, ſecundum Abb. Primò narrat fa-ctum. Secundò decidit exprimendo motiua, ibi, *Cum igitur*.

2 Nota ex hac Decretali ſolutionem cenſus faciē-dam eſſe ad antiquam monetam, quæ currebat tempore inſtitutionis. Et ita hic eſt caſus ad lit-teram, ſecundum Io. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. & Io. de Anan. in ſumm. reatus Caſtili. conſ.
3 35. num. 12. Sed quia in hac materia ingens eſt opinionū varietas, vt patet ex cumulatis per Ant. Gabriel. comm. concluſ. lib. 3. de ſolut. concluſ. 1. cum pluribus ſeqq. Pro clariori explicatione diſtin-guendi ſunt duo caſus principales. Primus eſt quando valor, ſeu bonitas monetæ alteratur in-trinſecè ob alterationem materię, ſeu ligæ, vel pō-deris. Secundus eſt quando valor, ſeu bonitas monetæ alteratur extrinſecè, eo quod eodem pō-dere, materia, & liga manentibus alteratur mo-netæ valor ob Principis voluntatem; vel aliam causam extrinſecam, vel accidentalem, vt plenè notatur in cap. Quanto: ſupra de iureiur. & per Le-giſtas in l. Cum quid, ff. Si certum petatur, & per Anchar. hic in 6. notab.

4 In primo caſu ideſt cum bonitas, ſeu valor mo-netę alteratur extrinſecè, hæc ſit concluſio, vide-licet ſolutionem debiti pecuniarij faciendam eſſe ex moneta antiqua, quæ ſcilicet currebat tempore debiti contracti, ſi inueniatur; non autem ea no-ua, quę modo eſt in vſu: Si verò non inueniatur antiqua, tunc faciendam eſſe ſolutionem ad illius æſtimationem ideſt ea noua, quæ æquiualeat anti-quæ. Ita Innoc. hic in princ. Hoſt. n. 1. in ver. Ad Papienſ. Abb. Antiq. & Io. Andr. ambo nu. 3. Abb. Sicul. n. 4. & alij communiter. Hoſtien. in c. Quan-to, num. 4. verſ. Quid ergo ſi Mercator de iureiur. & ibi Io. Andr. n. 6. verſ. Quærit autem Hoſtienſ. Butr. nu. 12. verſ Secundus quando, Anchar. n. 10. verſ. Quarto quæro, Imol. n. 18. verſ. Circa tertiū, & Abb. num. 12. verſ. Venio ad ſecundum, vbi aſ-ſerit ita communiter teneri per Canoniſtas, & Le-giſtas, Bart. in l. Paulus, la prima, n. 6. verſ. Quæ-ro quid ſi moneta eſt mutata, ff. de ſolut. Bald. in l. Acceptam, num. 45. in 17. quæſt. C. de vſur. Ber-trand. dicens communem in conſ. 312. in princip. vol. 1. & alij plures apud Gabriel. comm. concluſ. lib. 3. de ſolut. concl. 1. n. 1.

Ratio huius concluſionis eſt, quia moneta ipſa antiqua erat in obligatione, ac etiam in condem-natione, vt per Innoc. in princ. Abb. Antiq. nu. 3. Hoſtien. num. 17. in ver. Denariorum Papienſium, Io. Andr. num. 5. Bart. in l. Si quis ſtipulatus, nu. 3. ff. de ſolut. Bald. conſ. 213. num. 2. vol. 5. Rota de-ciſ. 149. num. 4. par. 2. recentiorum.

5 Et clarè probatur in hac Decretali: nam dena-rij Papienſes pro Synodatico erant in obligatio-ne, & de illis ab ipſo fuit facta petitio, vt patet ibi: [Vnde petebas eos ad Papiēſium ſolutionē com-pelli.] Et Pontifex per diffinitiuam ſententiam condemnauit Clericos ad ſolutionem Papien. vel ad æſtimationem eorum, vt patet in fin. tex. quia ſcilicet Papienſes non reperiebantur: alioquin fa-tua fuiſſet ſententia, quæ cum res peteretur, & præ-ſtari poſſet, in æſtimationem condemnaret, vt l. fi-nal. C. de fideicom. libert. & obſtaret l. Vt fundus, ff. commun. Diuid. & cap. Cum dilectus, § final. de ordin. cognit. non enim placet expoſitio Ho-ſtienſis hic n. 1. in ver. Compelli, ſupplentis litte-ram, & dicentis hic fuiſſe petitam alternatiuè ſo-lutionem Papienſium, vel eorum æſtimationem. Quoniam hoc eſt diuinare, cum in petitione Epi-ſcopi nulla mentio de ęſtimatione facta fuerit, ſe-cundum Abb. hic num. 5. Hic igitur fuerunt petiti Papienſes ſimpliciter, & quia non extabant, etiam ad eorum æſtimationem fuit facta condemnatio: nec ſententia fuit inepta, quia quando aliquid da-ri, vel tradi eſt in obligatione, ſatis eſt in libello il-lud petere, & ſi haberi non poteſt, Iudex poteſt condemnare ad illud, quod eſt in obligatione, tra-dendum, vel ad illius æſtimationem, licet æſtima-tio non fuerit petita in libello, vt notat Bart. in l. Stipulationes non diuiduntur in fin. ff. de verb. obligat. quod dicit valde notandum, Abb. hic n. 5. Et eſt ſimile in eo, qui agit ex empto ad rem ven-ditam: nam res in obligatione eſt, l. Ex empto in 1. reſponſo, ff. de act. empt. Et ideo res ipſa venit in condemnatione, vt ibi; *Sed venditor liberatur præſtando intereſſe*, l. 1. ff. eod. Sicut liberatur hic debitor præſtando ęſtimationem, ſecundum In-noc. hic in princip. Hoſt. num. 1. in ver. Ad Papien. & num. 7. in ver. Denariorum Papienſium, & Ioan. Andr. n. 3. & 5.

6 Amplia primò concluſionem ſuperiùs firmatā, vt locum habeat ſiue antiquæ monetæ valor fuerit intrinſecè auctus, ſiue imminutus; vtroque enim caſu ſi moneta ipſa antiqua non reperiatur, fieri debet ſolutio ad illius æſtimationem, nulla habi-ta ratione augumenti, vel diminutionis, gloſ. vlt. hic dicens per hoc ſolui quęſtionem dominicalem Bartholomei Brixienſis 23. incipien. Cum ad mo-naſterium, quod ad antiquam monetam, & men-ſuram antiquam facienda eſt ſolutio, ſiue noua ſit melior, vt cap. Quantò, ſupra de iureiur. & eſt expreſſum in c. Cum Canonicis, infra eod. ſiue ſit deterior, vt in hoc cap. Et cum gloſ. tranſeunt hic Innoc. poſt medium in ver. Papien. arg. ad veterem. Hoſtien. in fin. Abb. Antiq. in princ. dicens ſecun-dum monetam antiquitus conſtitutam perſoluen-dum eſſe annuum cenſum, ſiue ſit minorata, vt hic (ſcilicet intrinſecè) ſiue maiorata, vt c. Cum Canonicis, infra eod. Bald. conſ. 499. Quæſtio iſta, num. 2. verſ. Et è contra ſi moneta parua eſſet in-groſſata, non propterea creſceret præſtatio, vol. 1. & alij apud Anton. Gabriel. lib. 3. de ſolut. concl. 1. num. 18. & 19.

7 Amplia ſecundò, etiam ſi creditor per plures vi-ces receperit ſolutionem cenſus in alia moneta ab illa, in qua fuit inſtitutus, vt patet in hoc cap. vbi Epiſcopus receperat denarios Lucenſes ſpatio triginta annorum, & nihilominus ſibi non præiu-dicauit in Papienſibus, cum præſcriptio non eſſet

Digitized by Google

completa, vt latiùs dicetur infra in prima limitatione.

8 Amplia tertiò, etiamſi creditor receperit nouã monetam ſimpliciter, ac ſine vlla proteſtatione, quia nihilominus ſibi non præiudicat in antiqua, vt hic ſenſit Innoc. qui exponens litteram in verb. Proteſtatus, dicit idem eſſe ſi proteſtatus non eſſet, & ſequitur Hoſtien. num. 2.

9 Amplia quartò, etiamſi in vltima voluntate: nam ſi teſtator legauit centum florenos, & poſtea tamdio ſuperuixit, vt intrinſecè mutata fuerit moneta, ſoluendum eſt legatum ad rationem monetæ, quæ currebat tempore conditi teſtamenti, vt ex facto reſpondit Oldradus conſ. 31. Thema tale
10 eſt, Quidam condens: ideoque legatum annuum debetur iuxta æſtimationem monetæ, quæ erat in vſu tempore facti legati, quando eſt facta mutatio in bonitate intrinſeca, ſecundum veriorem, & magis communem opinionem, de qua latè per Albertum Brunum in tract. de augum. in vir. concluſ. princip. & in 9. declarat. Signorol. conſ. 74. per totum, Aret. conſ. 84. Diligenter, in princip. Corn. conſ. 287. in 4. conſultat. in fin. lib. 1. & conſ. 181. lib. 2. & conſ. 109. In princip. lib. 4. vbi atteſtatur hanc eſſe communem ferè omnium ſententiam, Socin. conſ. 198. Pro fundamento lib. 2. qui nu. 1. verſ. Vbi dicit Abbas, ſimiliter teſtatur hanc ſententiam tenere omnes tam Legiſtas, quàm Canoniſtas. Et quamuis Romanus conſ. 123. circa primum in princ. & num. 1. col. 2. verſ. Præmiſſis tamen, tenuerit in debito ex teſtamento ſoluendam eſſe monetam currentem tempore ſolutionis, non autem tempore conditi teſtamenti, per textum, de quo dicit Oldradum non fuiſſe recordatum in l. Cum certum, ibi, Pretium præſentis temporis,
11 ff. de aur. & arg. leg. Tamen iſte textus iudicio meo parum facit, quia loquitur in eo caſu, in quo certa ſpecies pecuniæ nõ fuit deſignata, ſed certum auri, vel argenti pondus legatum. Quotieſcumque autem obligatio eſt incerta quoad pecuniam, veluti ſi promitto ſoluere centum, nec dico in auro, ſed ſimpliciter ſcuta centum, ſemper ſolutio facienda eſt ad monetam currentem tempore ſolutionis, vt notat Bald. conſ. 407. Super facto Domini, num. 1. verſ. In contrarium, lib. 5. Caſtellin. conſ. 35. n. 9. Vnde non recedas à communi opinione.

12 Amplia quintò, etiam in penſione, quia ſi moneta erat vilis, & augeatur intrinſecè, ſolutio fieri debet de illa pecunia vili, quæ currebat tempore reſeruationis, vel de noua, habito reſpectu ad valorem illius vilis monetæ, & idem in caſu conuerſo ſi valor intrinſecus monetæ antiquæ diminuatur, Oldrad. conſ. 350. Factum tale eſt, Boniſac. num. 1. verſ. Ad primam quæſtionem.

13 Ampliatur ſextò, generaliter ex quacumque diſpoſitione debitum fuerit contractum, quia ſolutio fieri debet de moneta, quæ currebat tempore debiti contracti, aut ſi non extet, de moneta, quæ modo eſt in vſu, ad æſtimationem tamen monetę antiquę, Abb. hic num. 4. & conſ. 56. Quod ſolutio, in princ. & per tot. lib. 2. Bald. conſ. 499. Cum vobis, n. 1. verſ. Quæſtio iſta, vol. 1. vbi quod in omni contractu, & obligatione attenditur valor intrinſecus monetæ tempore contractus, Gemin. conſ. 137. Quia aliàs, in princ. verſ. Item iſta mutatio, pleniſſimè Signorolus conſ. 74. Quæſtio talis, per totum.

14 Limita nunc propoſitam concluſionem, niſi fuerit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum, vt patet à contrario ſenſu in hoc cap. ibi, Nonniſi triginta ſex annorum ad plus tempus effluxerit. Per hoc enim innuit, vt ſi effluxiſſet tempus annorum quadraginta, benè præſcriptum eſſet in ſolutione alterius monetæ: & ita ex hac littera deducit gloſ. in ver. Nonniſi triginta ſex, Innoc. circa fin. in ver. Papien. Abb. Antiq. num. 1. Io. Andr. num. 10. & idem Io. Andr. Butr. Anchar. & omnes ſupra in ſumm. text. Bald. conſ. vlt. quod eſt conſ. 500. n. 2.
15 lib. 1. Hinc collige, vt ſi creditor recipiat vnam ſpeciem pecuniæ loco alterius longiſſimo tempore non cogitur debitor in futurum ſoluere de pecunia primæ ſpeciei. Nam hic ſi ſoluiſſet denarios Lucenſes pro Papienſibus ſpatio quadraginta annorum, non cogeretur poſtea ſoluere Papienſes, quod eſt mirabile, ſecundum Innoc. hic in fin. vt ſolutio eiuſdem rei pro vtroque præſcriptionem inducat, ſcilicet pro Epiſcopo ne cogatur recipere Papienſes, & pro plebe ne cogatur eos ſoluere, ſed Lucenſes; vt ſic eadem præſcriptio obligationem inducat in vna ſpecie, & liberationem in alia, de quo hic plenius per Ancharan. in ſecunda oppoſit. num. 8.

16 Verum Hoſtien. hic num. 4. in ver. Et à tempore; tenuit hoc caſu non incurrere præſcriptionem, quia ſicut cenſus pręſcribi non poteſt, l. Malè agitur, & l. Competit, C. de præſcript. 30. annorum; ita nec illius diminutio, ſaltem ab eo, qui malam fidem habet, prout hic, ſecundum com. arg. cap. Conſtitutus, & patet in cap. final. de præſcript. & cum Hoſtien. concordat Archid. in cap. Relata, in gloſ. Adde dicas quod in tali, 10. quęſt. 1. & Signorolus, conſ. 74. per tot. Maximè num. 12. & ſeqq.

17 Sed communiter tenetur oppoſitum, vt ex dictis conſtat, & teſtatur Abb. hic num. 6. Nec obſtat motiuum, quod cenſus præſcribi non poſſit; quia verum eſt in totum, ſed ſecus in parte, exemplo decimarum, vt hic bene per Henric. Boich. n. 2.

18 Vel certè ſecundum eundem Henric. d. num. 2. concilia opiniones hac diſtinctione, videlicet aut iſti clerici ſoluebant denarios Lucenſes nomine, & loco Papienſium; & nũquam præſcribere poſſunt, cum habeant malam fidem, & ita poteſt intelligi vera opinio Hoſtien. aut ſoluebant eos tantum pro Lucenſibus, non credentes ſe alios debere, & hoc caſu potuerunt præſcribere, cum bonam fidem habeant, & ita poteſt intelligi opinio gloſſæ, & ſequacium: & adde Gabriel. commun. concluſ. lib. 3. de ſolut. concluſ. 1. n. 28.

19 Procedit autem hæc præſcriptio licet creditor recipiendo cenſus in alia moneta ius ſuum ſemper proteſtatus fuerit: nam præſcriptio currit, & completur non obſtante tali proteſtatione, vt probat hic textus, ibi *ius tuum fueris proteſtatus*, iuncto verſic. *Nonniſi triginta ſex annorum*; innuens per hoc, vt ſi præſcriptio fuiſſet completa, huiuſmodi proteſtatio minimè profuiſſet: & ita ex hac littera deducit gloſ. 1. & 3. Innoc. in verb. Proteſtatus, Abb. Antiq. num. 1. in eod. verb. Hoſtien. num. 2.
20 Reddentes rationem, quia proteſtatio non interrumpit pręſcriptionem, niſi in caſibus cap. Paſtoralis, in fin. ſupra de offic. Ordinar. & l. Vt perfectius, C. de Annal. except. quę eſt canonizata in §. penult. verſ. Is autem cui res pręſcribitur, 16. quęſt. 3.

21 Cæterum quod dictum eſt de pręſcriptione 40.

annorum, intelligas verum in eccleſia, iuxta terminos huius Decretalis. At in priuato ſufficit præſcriptio minoris temporis; & ſic vt per triginta annos ſemper facta fuerit ſolutio ad ratione monetę currẽtis tempore ſolutionis; ita gloſ. in cap. Conquerente, in ver. Solidos, ſupra de offic. Ordinar. Hoſtien. in ſumma de decimis, § Ex quibus, col. 1. verſ. Quod ſi moneta, & alij plures apud Gabriel. d. concluſ. 1. num. 25.

22 In ſecundo caſu principali, ideſt cùm valor antiquæ monetę alteratur extrinſecè, ſtatuenda eſt concluſio primę oppoſita; videlicet ſolutionem eſſe faciendam habito reſpectu ad valorem monetę, ſecundum tempus ſolutionis, gloſ. in cap. Quis ignorat, in ver. Noſtro, 31. qu. 4. Doctores in cap. Quanto, ſupra de iureiur. & eſt communis opinio vt atteſtatur Franc. Aretin. conſ. 11. num. 3. Marian. Socin. conſ. 101, num. 1. & n. 12. vol. 3. Boer. deciſ. 327. num. 4. verſ. Iſta eſt communis, Couar. de collat. veter. numiſm. cap. 7. §. Vnic. concluſ. 8. ſub num. 5. quam etiam ſequitur Bart. in l. Paulus, la prima, in fin. ff. de ſolut. Baldus conſ. 213. Punctus quęſtionis, nu. 1. vol. 5. & alij plures congeſti ab Antonio Gabriele commun. concluſ lib. 3. de ſolut. concluſ. 2. nu. 1. eamque ſequuta eſt Rota in cauſa Bononien. de Paleottis die 1. Iulij 1605. coram Manzanedo, vt in recent. deciſ. 149. per totam maximè num. 5. part. 2. vbi etiam num. 8. pro hac communi concluſ. inducit textum in d. l. Cum quid, ff. Si certum petatur, & num. 6. Ratio-
23 nem aſſignat; tum quia hoc caſu bonitas monetæ intrinſeca non mutatur, ſed tantum bonitas extrinſeca, ideſt valor. In æſtimatione autem valoris inſpicitur tempus ſolutionis, d. l. Cum quid, & l. Vinum, ff. Si certum petatur, & d. l. Paulus, ff. de ſolut. & hoc pro regula tradit Franc. Aret. d. conſ. 11. n. 3. quem ſequitur Boer. vbi ſupra. Ad idem eſt conſ. Bald. 269. Super eo circa fin. vol. 2. & Gemin. conſ. 137. Quia alias, n. 1. Tum quia quando valor monetæ antiquæ fuit diminutus, ſatis eſt ſoluere ipſam monetam antiquam, licet id redundet in damnum creditoris, vt fatentur omnes in d. l. Cum quid, ff. Si cert. petat. vbi in ſpecie Socin. concluſ. 3. & Hieronym. Gabriel. conſ. 164. Ciuitas ſupra qua, num. 4. vol. 1. Sicut igitur diminutio cedit in incommodum creditoris, ita & augumentum cedere debet in ipſius commodum. Ad regulam Quia ſentit commodum, de reg. iur. lib. 6. & l. Secundum naturam, ff. eod. & tradunt Boer. vbi ſupra n. 3. verſ. Quia ſicut diminutio, & Franc. Aret. conſ. 84. in princ. & Couar. qui communem dicit, de collat. veter. numiſmat. cap. 7. §. vn. concluſ. 4 ſub n. 3.

24 Fallit hæc ſecunda concluſio quando moneta ab initio fuit taxata, puta aureum, ad eam rationem, vt 75. conſtituant libram: tunc enim attenditur valor taxatus, Bald. conſ. 499. Quæſtio iſta, num. 1. verſ. Sed hoc non obſtante, lib. 1. & conſ. vlt. quod eſt 500. per tot. eod. lib. Qui hoc ſublimitat niſi præſcripta ſit ſolutio in alia moneta.
25 Ratio limitationis eſt, quia æſtimatio facit venditionem, l. Plerumque, §. Si ante, cum ſeq. ff. de iure dot. l. Si æſtimatis, & l. Quoties, C. eodem, & ideo debet reddi illa æſtimatio, & non maior, vel minor, Bald. conſ. 339. Punctus quæſtionis talis eſt, vol. 2. Boer. deciſ. 327. n. 10.

De Cenſibus.

Cap. Cum venerabilis.

SVMMARIVM.

1 *EPiſcopus remittens eccleſiæ ſeruitia, quæ ſibi debebat pro annua penſione, & ſtatuens, vt aliud ſeruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe.*
2 *Procuratio eſt viſitationi annexa.*
3 *Viſitatio ab Epiſcopo ſemel tantum in anno eſt facienda niſi vtilitas, vel neceſſitas aliud poſtulauerit.*
4 *Epiſcopus in viſitatione ſuæ Cathedralis an teneatur ſibi adiungere aliquos eiuſdem eccleſiæ Canonicos.*
5 Solus *dictio eſt excluſiua alterum.*
6 *Includit tamen connexa.*
Solus Epiſcopus intelligitur cum Capitulo, vbi materia inter Epiſcopum, & Capitulum eſt ſimultanea, ibidem.
7 *Præcedentia magis influunt in ſequentia, quàm è conuerſo.*
8 *Epiſcopus in viſitatione Capituli ſuæ Cathedralis poteſt aſſumere ſibi quos velit adiunctos, etiam extra gremium Capituli.*

1 CVM VENERABILIS. Epiſcopus remittens eccleſiæ ſeruitia, quæ ſibi debebat pro annua penſione, & ſtatuens, vt aliud ſeruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe. Hoc dicit, ſecundum Io. Andr. & omnes.

2 In textu ibi, *bis in anno*. Nota Epiſcopum poſſe bis in anno procurationem recipere; & ſic poſſe eccleſias ſibi ſubiectas correctionis cauſa non ſemel tantum, ſed bis in anno viſitare: nam ſi poteſt in anno exigere duas procurationes, ergo & duas viſitationes facere, cum viſitationi annexa
3 ſit procuratio, vt dicitur in littera, Sed obſtat tex. in cap. Mandamus, ſupra de offic. Archid. vbi prohibetur viſitatio pluries in anno, niſi fortè talis cauſa emerſerit, propter quam oporteat ſæpius viſitare. Sta contrario; nam ſemel tantum in anno, & non pluries eſt viſitandum, niſi noua cauſa emerſerit, vt ibi, & in cap. Decreuimus, ibi, & annis vicibus diœceſes ab Epiſcopo viſitentur, 10. q. 1. & in cap. Epiſcopum ibi, Per cunctas diœceſes, parochiaſque ſuas per ſingulos annos ire oportet, ead. cauſ. & quęſt. & in cap. Conquerente, ſupra de off. Ordinarij, vbi inter iura Epiſcopalia recẽſetur annua viſitatio, & in Concilio Triden. ſeſſ. 7. cap. 8. ibi, ſingulis annis viſitare teneantur. Textum autem noſtrum intelligas ſecundum determinationem d. cap. Mandamus, de offic. Archid. vt ſcilicet etiam bis in anno poſſit Epiſcopus viſitare, & procurationem exigere, ſi vtilitas, vel neceſſitas iteratam viſitationem expoſcat: & ita etiam intelligas cap. Viſitandi, ibi, Quoties placuerit, & cap. ſeq. 18. q. 2. vbi dicitur non ſemel, ſed ſæpius in anno Epiſcopi viſitent, ideſt ſi opus fuerit, prout hæc iura conciliat gloſ. hic in verbo Bis in anno. Item gloſ. in d. cap. Mandamus. in verb. Sæpius viſitare, de off. Archidiac. Item gloſ. in d. cap. Viſitandi, quę intelligit verba illa, *quoties*

ties

Digitized by Google

ties placuerit, ideſt cùm vtilitas, vel neceſſitas exigit. Ex Concilio autem Tridentino Epiſcopus poteſt Capitulum ſuę Cathedralis eccleſię viſitare toties quoties opus fuerit, vt ſtatuitur cap. 4. ſeſſ. 6. & de viſitatione diœceſis vide quod habetur in cap. 3. ſeſſ. 24. & quod ſcripſi in cap. Conquerente, num. 34. de offic. Ordin.

Cæterum etſi ſuperius firmatum ſit, Epiſcopum poſſe per hunc textum bis in anno recipere procurationem, tamen Epiſcoporum Congregatio in vna Larinen. 10. iunij 1586. decreuit licere quidem Epiſcopo ex cauſa viſitare pluries in anno; ſed vetuit accipere procurationes in quibuſcumq; viſitationibus intra annum, excepta prima.

4 Sed hic incidenter QVAERO; cùm decreto d. cap. 4. ſeſſ. 6. cantum ſit, vt Capitula Cathedralium eccleſiarum nullis priuilegijs tueri ſe poſſint quominus ab Epiſcopo per ſeipſum ſolum, vel illis, quibus ſibi videbitur adiunctis iuxta canonicas ſanctiones toties quoties opus fuerit viſitari valeant: numquid Epiſcopus in viſitatione ſui Capituli teneatur ſibi adiungere aliquos eiuſdem eccleſię Canonicos.

Videtur reſpondendum non teneri: nam Conſtitutionibus Canonicis non cauetur, vt Epiſcopus in viſitatione ſui Capituli eccleſiæ Cathedralis aſſumat ſecum Canonicos eiuſdem eccleſiæ, quin potius contrarium habetur in extrauaganti Bonifacij VIII. Debent, de off. Ordin. inter communes. Iura autem adducta per Abbatem in cap. Vt iuxta, eodem titul. intelligenda ſunt vbi Prælatus viſitat alia loca à Capitulo ſuo, in quibus diuerſa ratio eſt, cur Epiſcopus aſſumat Canonicos, vt per gloſ. in d. Extrauag. Debent, in verb. Religioſa.
5 Et quatenus expreſsè id iure cautum reperiretur, tamen Concilium in d. cap. 4. diſertis verbis indulſit Epiſcopis, vt poſſent per ſeipſos ſolos viſitare ſuarum Cathedralium Capitula, quæ dictio, *ſolos*, eſt excluſiua aliorum, l. His ſolis, C. de reuocand. donationib. cap. Ego ſolis, 9. diſt. cum ſimi-
6 lib. vt per Cardin. Seraphin. deciſ. 820. n. 6. Quod ſi dicatur: Imo includit connexa; vnde ſolus Epiſcopus intelligitur cum Capitulo, Archid. in c. 2. de accuſat. lib. 6. & ex illo Bald. in l. 1. num. 4. de bonor. poſſ. contra Tabul. aduertendũ eſt id procedere, vbi materia cõmunis eſt, & ſimul à Capitulo, & Epiſcopo explicanda: viſitatio autem Capituli ſpectat ad Epiſcopum; & ſi in ea Capitulares adhiberentur, ſuſpecti eſſent, & conſuetudo cõtraria reprobatur in d. Extrauag. Debent. Prætерea Conciliũ vlterius proceſſit permittendo Epiſcopis, vt per ſeipſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur adiunctis, viſitent; ergo cùm dixit ſolos, excluſit quoſcumque ipſi non elegerint. Ad hæc Concilium in cap. 6. ſeſſ. 25. ſpecialiter prouidet, vt Epiſcopus, qui extra viſitationem procedere vult contra Capitulares, procedat cum adiunctis à Capitulo electis: ergo ſenſit eum non teneri aliquos ſibi aſſumere in viſitatione, arg. cap. Nonne, de præſumption. & arguendo à ſpeciali, vel à contrario ſenſu.

Non obſtant illa verba, *iuxta canonicas ſanctiones*; quia intelligenda ſunt, vt limitent arbitrium Epiſcoporum circa adiunctos, quos ſibi in viſitatione poſſunt aſſumere; nec enim plurimos aſſumere debent, ne ſint oneroſi Capitulis, ſed debent eſſe contenti duobus, vel tribus clericis, vt expreſsè dicitur in d. Extrauag. Debent, & per Abbatem in d. cap. Vt iuxta, & ibi dixi num. 10. de offic. Or-
7 din. Et videtur omnino Concilium inhærere prædictæ Extrauag. Bonifacij VIII. Poteſt etiam dicta modificatio, iuxta canonicas ſanctiones, referri ad immediatè ſequentia ibi, *toties quoties opus fuerit corrigi*, &c. cum præcedentia magis influant in ſequentia, quàm è conuerſo, l. Quiſquis, ff. de leg. 3.
8 Et Epiſcopum ſolum poſſe viſitare Capitulum ſuæ Cathedralis eccleſiæ, excluſis quibuſuis Canonicis, ſenſit ſacra Congregatio Concilij in cauſa Seguntina, cum præcedentibus Canonicis, vt Epiſcopus volens ſibi aliquos adiunctos aſſumere de ipſo Capitulo, monere teneretur. Reſpondit, imo Epiſcopum poſſe ex Concilio ſeſſ. 6. cap. 4. in actu viſitationis aſſumere ſibi quos velit adiunctos etiam extra gremium Capituli.

Idemque videtur ſenſiſſe quoties reſcripſit decretum Concilij de Adiunctis non habere locum niſi in Capitulis exemptis. Si enim ſemper teneretur aſſumere Adiunctos de Capitulo, fruſtra fieret diſtinctio inter exempta, & non exempta. Nec dicatur illud decretum intelligi extra viſitationẽ. Quia Concilium d. c. 6. ſeſſ. 25. Illud, quod ſtatutum fuerat d. c. 4. ſeſſ. 6. In viſitatione, ampliat extra viſitationem cum illa modificatione: & his adde quod dixi in cap. Vt iuxta, num. 37. & ſeqq. de off. Ordin. vbi habes propoſiti dubij reſolutionem à Gregorio XIII. approbatam, reiecta Rotæ interpretatione.

De Cenſibus.

Cap. Procurationes.

SVMMARIVM.

1 *PRocurandi ſunt Prælati cum perſonaliter viſitant: ſecus ſi per alium, & n. 6.*
2 *Legati, & Nuncij Papæ pro his diebus tantum, quibus moram trahunt, procurari debent.*
3 *Procuratio ratione viſitationis debetur etiam Archidiaconis, & alijs inferioribus Prælatis.*
4 *Declaratur.*
5 *Legati, & Nuncij Apoſtolici habent ius viſitandi, & exigendi procurationem, ratione viſitationis debitam.*
6 *Procurationis non debet recipere beneficium, qui nõ facit viſitationis officium.*
7 *Viſitationem non licet Epiſcopis alteri demandare, niſi fuerint legitimè impediti.*
8 *Archidiaconi, Decani, & alij inferiores viſitare debẽt per ſeipſos aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi.*
9 *Nec hodie poſſunt viſitare per alios etiam in caſu legitimi impedimenti.*
10 *Archidiacono per alium viſitare volenti prohibere poteſt Epiſcopus non obſtante, quod ab immemorabili per alium viſitauerit.*
11 *Capitula exempta Cathedralium, & Collegiatarũ Eccleſiarum nequeunt ab Epiſcopis viſitari niſi per ſeipſos.*
12 *Procuratio non debetur Epiſcopo cum per alium viſitat, ſed ipſi viſitanti.*
13 *Procurationem an poſſit Epiſcopus per alium viſitans recipere à volente.*
14 *Indultum recipiendi procurationem denegatur Epi-*

Digitized by Google

ſcopo, qui morbo correptus inchoatam viſitationē per alium abſoluere intendebat.
15 *Viſitatores contenti eſſe debent modeſto equitatu, ſam ulatuque.*
Nec vectura, aut ferratura equorum eis debentur, ſed tantummodo victus pro equis.
17 *Nec, ſi equi moriantur, poſſunt alios emere, aut expenſas itineris recuperare.*
18 *Procurationum numerus commenſurandus eſt numero dierum, in quibus munus viſitationis impenditur.*
19 *Procuratio ſi ab vna eccleſia integrè ſolui non poſſit, an liceat Epiſcopo plures eccleſias coniungere ad vnam procurationem ſoluendam, & n. ſeq.*
20 *Procuratio ab eccleſijs pauperibus non eſt recipienda etiam ſi gratis offeratur.*
21 *Viſitationum omnium ſcopus quis ſit.*
22 *Procurationem indebitè exigentes tenentur duplum reſtituere infra menſem eccleſia grauata, & num. ſeqq.*
23 *Intellectus, cap. Quoniam, 18. diſt. & n ſeqq.*
24 *Munera etiam ſponte oblata in viſitatione recipientes maledictionem incurrunt, à qua non liberantur, niſi duplum reſtituant.*
25 *Concuſſionis crimen punitur in quadruplum.*
26 *Archiepiſcopus, qui aliquid aufert ex bonis Epiſcopi accedentis ad prouinciale Concilium, pœna quadrupli eſt puniendus.*
27 *Excommunicatio lata ab Epiſcopo in Abbatem, qui eum viſitare volentem renuit recipere, & procurare, appellationemque interpoſuit, an valeat, & num. ſeqq. vſq. in fin.*
28 *Quid ſi Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione viſitandi.*
Et quid ſi non ſit in eiuſmodi quaſi-poſſeſſione, n. 37.
Et quid ſi de quaſi-poſſeſſione ſit dubium, n. 38.
Et quid ſi monaſterium ſit in aliena diœceſi, n. 39.
Et quid ſi non agatur de viſitatione, ſed de alijs iuribus Epiſcopo competentibus, n. 40.
Vel de conſeruatione corporalis poſſeſſionis, n. 44.
Et an hac procedant in his tantum, quæ notoria ſunt, num. 47.
29 *Epiſcopus tueri poteſt poſſeſſionem ſuam armis materialibus, & ſpiritualibus, & num. 44.*
30 *Excommunicatio eſt mucro Epiſcopi.*
31 *Poſſeſſor non tenetur in præiudicium ſui iuris appellationem admittere, aut probationes exemptionis recipere.*
32 *Epiſcopus excommunicans rebelles pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis non procedit vt iudex, ſed vt pars, & n. 40.*
Declaratur, n. 49.
33 *Poſſeſſionem ſuam poteſt Epiſcopus excommunicatione tueri, etiam lite pendente coram Papa, vel Metropolitano.*
34 *Excommunicatio lata ab Epiſcopo in rebelles pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis tenet, etiamſi cauſæ cognitio, & monitio non præceſſerit.*
Declaratur num 49.
35 *Epiſcopus prudenter agit ſi tamquam pars, & non tamquam iudex procedat pro ſuo iure tuendo.*
36 *Monitio non requiritur vbi apparet de contumacia manifeſta.*
37 *Epiſcopus, qui excommunicat exemptum renuntem viſitari, non eſt puniendus, niſi appareat de illius malitia, vel craſſa ignorantia.*
41 *Epiſcopus in cauſa eccleſiæ ſuæ iudex eſſe non debet ſi commodum veniat ſibi applicandum, & n. 43.*
Fallit conſentiente aduerſario, & alio procuratore conſtituto ab Epiſcopo ad cauſam defendendam, num. 47.
Imo ſatis eſt vt non recuſetur, n. 48.
42 *Intellectus, cap. Cum perſona, de priuileg. lib. 6.*
44 *Poſſeſſionem ſuam Epiſcopus dimittere non tenetur quantumcumque ſubditus contradicat, & de iure ſuo probationes offerat.*
45 *Poſſeſſor poteſt etiam armis reſiſtere Epiſcopo violento.*
46 *Quamuis de proprietate liqueat.*
49 *Excommunicandi ius non competit non Prælato.*

1 PROCVRATIONES. Prelati tunc ſunt
procurandi cum perſonaliter viſitant; &
debent tunc Concilium Lateranenſe ſer-
uare, & prędicationi, correctioni, & re-
2 formationi vacare. *Legati*, & Nuncij Papæ pro
his diebus tantum, quibus moram trahunt, pro-
curari debent. Contra hanc Conſtitutionem ex-
actum Eccleſiæ grauatæ reſtituitur duplicatum. §
Hoc dicit. Et ſunt tres partes. Prima prohibet.
Secunda docet ibi, *Porro*. Tertia punit, ibi, *qui
autem*.
3 Nota primo, ibi, *Archidiaconis vel quibuslibet
alijs* Procurationē ratione viſitationis deberi non
tantum Epiſcopis, & ſuperioribus viſitantibus;
ſed etiam Archidiaconis, & alijs inferioribus Præ-
4 latis. Quod intellige ſecundum Abb. nu. 2. dum-
modo habeant Eccleſias ſibi ſubiectas ex priuile-
gio, vel alio iure ſpeciali, ad hoc cap. Mandamus,
iuncta gloſ. 1. ſupra de offic. Archidiac. & Conci-
lium Tridentinum c. 3. verſ. Archidiaconi, ſeſſ. 24.
Nam de iure communi Eccleſiæ ſoli Epiſcopo ſunt
ſubiectæ, cap. Omnes Baſilicæ, 16. quæſt. 7. c. Re-
genda, 10. qu. 1. & cap. Venerabilis, ſupra de Re-
lig. domib. de Archiepiſcopis autem viſitantibus
prouinciam, & de Viſitatoribus à Capitulo depu-
tatis vide quod ſtatuitur à Concilio in d. c. 3. verſ.
A Metropolitanis, & verſ. Viſitatores autem.
5 Secundo nota, Sedis Apoſtolicæ Legatos, &
Nuncios habere ius viſitandi, & procurationem
exigendi ratione viſitationis debitam, vt hic in
princip. & in cap. 2. de off. legat. lib. 6.
6 Tertiò nota ibi, *Niſi quando perſonaliter*. Præ-
latis per alium viſitantibus procurationem non
deberi, ſed tantummodo cum viſitant per ſe ipſos
vt hic eſt caſus ſecundum omnes; nam, vt inquit
Hoſt. in princ. Qui non facit viſitationis officium,
non debet recipere procurationis beneficium,
arg. c. Diuerſis fallacijs, ſupra de clericis coniuga-
tis, c. Cum ſecundum, de præben. c. Si quis amo-
do, 81. diſt. c. Generaliter, 16. q. 1. & c. fin. de re-
ſcript. lib. 6. concordat textus in c. Felicis, infra
eod. lib 6. & in c. Si Epiſcopus, de offic. Ordinar.
eod. lib. ibi, Epiſcopus cum perſonaliter non viſi-
tat, nihil prorſus ab his, qui per illum, quem de-
putat, fuerint viſitati, exigere poterit, aut debe-
bit, & textus in Extrauag. Vas electionis, de cen-
ſib. ſupponit id Epiſcopis licere tantummodo ex
priuilegio Papę in illis verbis: Si vero pręfati Ar-
chiepiſcopi, Pręlati, & aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ
ex priuilegio Apoſtolico per alios viſitare, & pro-
curationes recipere valeant. Vnde & S. Congre-
gatio Cardinalium Tridentini Concilij Interpre-
tum aliàs cenſ. concordiam Auctoritate Apoſto-
lica ſub Paulo IV. ſan. mem. inter Epiſcopum,
& Clerum confirmatam, vt Epiſcopo per ſe viſi-
tanti centum viginti quinque ſcuta; per alium
verò

Digitized by Google

verò non agiuta ſex perſoluerentur à Clero, om-
nino ab Epiſcopo ſeruandam ; nec quicquam am-
plius pro procuratione , quàm pecuniam taxatam
exigendum. Hactenus verba declarationis. Sed
ſine priuilegio nihil poſſunt recipere , aliàs contra
facientes puniuntur, vt ait gloſ. in præallegata
Extrauag. in ver. Ex priuilegio.
7 Quartò nota ibi, *abſque manifeſta, & neceſſa-
ria cauſa*. Prelatos teneri perſonaliter viſitare ,
nec poſſe id munus alteri committere, niſi ex eui-
denti, & neceſſaria cauſa: ita enim intelligitur iſta
littera ſecundum Collect. nu.2. & quidem gloſſa
in ver. Perſonaliter, & Hoſt. n. 2. in ver. Officium,
exemplificant in eo caſu , in quo Epiſcopus ipſe
intereſſe non poteſt propter latam , & diffuſam
diœceſim, & idem in caſu alterius legitimi im-
pedimenti , vt leg. & not. in c. Inter cætera, ſupra
de offic. ordinar. & eſt textus in c. Epiſcopum 10.
q. 1. ibi , Quod ſi ipſe aut languore detentus, aut
alijs occupationibus implicatus id explere nequi-
uerit, presbyteros probabiles, aut Diaconos mit-
tat. & c. Hodie hoc apertius eſt expreſſum à Con-
cilio Tridentino in precitato c. 3 in princ. ſeſſ. 24.
vbi Patriarchę , Primates , Metropolitani, & Epi-
ſcopi iubentur propriam Diœceſim viſitare per ſe
ipſos , aut ſi legitimè impediti fuerint, per ſuum
Generalem Vicarium , aut Viſitatorem , quod ſi
quotannis totam propter eius latitudinem viſita-
re non poterunt , ſaltem maiorem eius partem ,
ita tamen , vt tota biennio per ſe , vel Viſitatores
8 ſuos compleatur , viſitare non prætermittant . Ar-
chidiaconi autem , Decani, & alij inferiores in ijs
Eccleſijs , vbi hactenus viſitationem legitimè
exercere conſueuerunt , debeant quidem aſſum-
pto Notario de conſenſu Epiſcopi per ſe ipſos tā-
9 tum ibidem viſitare . Hęc ibi . Vnde quod ſtatui-
tur in hac Decretali à contrario ſenſu , vt ex ma-
nifeſta , & neceſſaria cauſa liceat per alium viſita-
re, approbatur à Concilio quoad Epiſcopos , & il-
lis Superiores, quo verò ad Archidiaconos, &
alios inferiores corrigitur: quia iſtis abſolutè viſi-
tare non licet , niſi per ſe ipſos, etiam in caſu legi-
timi impedimenti , vt clarè oſtendit aduerſatiua
illa, Archidiaconi autem, nec non taxatiua, per ſe
ipſos tantum . Quod eſt valde notabile, & poteſt
eſſe ratio diuerſitatis , quia Diœceſis remaneret
ſine viſitatione ſi Epiſcopus impeditus non poſſet
per alium viſitare . At loca inferiori ſubiecta
ſi exempta ſint, poterunt nihilominus auctoritate
Apoſtolica viſitari ab Epiſcopo Diœceſano ex c. 8.
ſeſſ. 7. ſi verò nullius Diœceſis ab Epiſcopo vicinio-
re ſimiliter tanquàm S. Apoſt. Delegato , ex c. 9.
ſeſſ. 24. Quare Archidiacono ſuum Archidiacona-
tum per alium viſitare volenti ex S. Congregatio-
nis ſententia prohibere poterit Epiſcopus, non ob-
ſtante , quod ex immemorabili conſuetudine ip-
ſe, & ſui Prędeceſſores per alium viſitauerint.
11 Aduerte tamen , quia , etſi propriam Diœceſim
Epiſcopi poſſint viſitare per alium ſi legitimè ſint
impediti , vt dictum eſt : tamen Capitula Cathe-
dralium , & Collegiatarum Eccleſiarum , quę
exemptione , vel alio ſpeciali iure ſe tuentur ad-
uerſus Epiſcopi iuriſdictionem, viſitare non poſ-
ſunt niſi per ſe ipſos ad præſcriptum cap. 4. ſeſſ. 6. &
cap 6. in princ. ſeſſ. 25. Vnde cum Epiſcopus Pa-
leatin. dubitaret an poſſet viſitare Collegiatam
exemptā in ſua diœceſi exiſtentem, & an per ſuum
Generalem Vicarium, S. Congreg. Concilij cenſuit
poſſe viſitare, ex cap. 3. ſeſſ. 24. & quidem per ſuum
Generalem Vicarium, vel Viſitatorem, ſi legitimè
fuerit impeditus, niſi quatenus exempta eſſet, quo
caſu per ſeipſum viſitare teneretur , iuxta cap. 4.
ſeſſ. 6.
12 Rurſus aduerte , quia cum Epiſcopus legitimè
impeditus propriam diœceſim per alium viſitat,
procuratio illi non debetur, ſed viſitanti, vt notat
gloſ. in cap. Felicis, in ver. Officio, infra eod. lib. 6.
vbi ait, Prælatos tunc tantū poſſe pro ſuis victua-
libus à viſitatis pecuniam recipere , cum perſona-
liter viſitant ; cum autem per alios , non ipſi , ſed
illi victualia, vel pecuniam pro eis recipient . Idem
notatur in d. cap. Inter cætera, de offic. Ordin. &
13 tenet hic Hoſtien. n. 2. in ver. Officium . Et quam-
uis Io. Andr. in d. cap. Felicis, circa medium, ver.
Hodie , videatur tenere Epiſcopum viſitantem per
alium poſſe recipere pecuniam à volente, ſicut cū
perſonaliter viſitat , quia eſt eadem ratio : tamen
iſta littera contradicit ſecundum Archid. num. 1.
Qui ponderando verbum Perſonaliter, per hoc, in-
quit, demonſtratur , quod quando per alium viſi-
tat, tunc ille tantum, qui viſitat, recipiet modera-
tam procurationem, vt cap. Si Epiſcopus , de offic.
Ordinar. eod. lib. & ſequitur Collectar. hic num. 2.
verſ. Quid ſi Epiſcopus; quod multò clariùs pro-
cedit hodie , quia ex Concilio Trident. in d. cap. 3.
ſeſſ. 24. Procuratio debetur viſitantibus pro tem-
14 poris tantum neceſſitate, & non vltra . Vnde cum
Epiſcopus Eluen. propter ægritudinem in viſita-
tione diœceſis contractam non poſſet inchoatam
viſitationem per ſeipſum perficere abſq; euidenti
vitæ periculo, cum eſſet annorum ſexaginta quin-
que ; & propterea petijſſet à Sacra Congregatione
Concilij , vt ſibi tribueretur facultas alium ad id
munus idoneum deputandi , & nihilominus ſibi
procurationem percipiendi ac ſi perſonaliter viſi-
taret: Die 23. Nouembris 1613. S. Congregatio
ponderatis iuribus ſuperius citatis cenſuit non
eſſe Epiſcopo concedendum vt ſibi procurationē
percipiat cum perſonaliter ipſe non viſitat.
15 Quintò nota ibi, *euectionum , & perſonarum
mediocritatem obſeruent*. Epiſcopos in viſitatio-
ne debere eſſe contentos modeſto equitatu, famu-
latuque, ne ſcilicet inutilibus ſumptibus cuiquam
graues , oneroſiue ſint: concordat Concilium La-
teranen. in cap. Cum Apoſtolus , ſupra eod. & Tri-
15 dentinum in d. cap. 63. verſ. Ideoq; ſeſſ. 24. Vectu-
ras autem equorum , vel ferraturas S. Congrega-
tio cenſuit viſitantibus nō deberi, ſed tantum-
modo victum pro equis . Similiter , vt inquit for-
17 maliter Innoc. hic in princ. ſi equi moriantur, &
viſitans velit alios emere, vel etiam expenſas velit
recuperare , quas fecit in eundo ad locum , quem
modo viſitat , vel alia conſimilia ; hæc omnia pe-
tet vltra computationem iſtarum procurationum
ad dies , ideſt hoc eſſet contra mentem huius De-
cretalis ; quia horum computatio excederet pro-
curationem ad dies hic pręfinitam, prout Innocen-
tij verba interpretatur Hoſtien. n. 3. & ſequuntur
totidem verbis Abb. Antiq. n. 1. Io. Andr. nu. 4. &
Cardin. in 4. notab.
18 Sextò nota numerum procurationum eſſe cō-
menſurandum numero dierum, in quibus munus
viſitationis impenditur , vt hic patet in verſ. Ita
quod numerus procurationum , & notat Butr. &
Cardinalis ambo, n. 2.
19 Septimò nota ibi, *duæ, vel plures*, argumentum
opti-

optimum, quod ſi vna eccleſia non poſſit integrè Epiſcopum procurare, licet Epiſcopo plures eccleſias ad vnam procurationem ſoluendam congregare; concordat cap. Cum inſtantia, ſupra eod. & tenet Io. in cap. Illud, in gloſſa vnica, & in c. Inter cætera, in gloſ. vlt. in fin. n. 10. q. 3. Bernar. in cap. Cum Apoſtolus, ſupra eod. Innoc. & Hoſtien. in cap. Conquerente, ſupra de offic. ordinar. Contra-
20 rium notat Archidiac. in cap. Romana, nu. 1. ſuper ver. De pluribus, infra eod. lib. 6. vbi mittatur de ſententia dictorum Patrum; quia hæc non videtur iuſta cauſa talis communis conuocationis: nam ſi Epiſcopus poteſt accedere ad locum cuiuſque Eccleſiæ, debet hoc facere, vt patet ibi, & in d. cap. Conquerente, in verſ. Ita quod cum, &c. quod ſi eccleſia ſit pauper, tunc nihil exiget, ſed ſuis expenſis viſitabit, vt eſt expreſſum in cap. Placuit, 1. q. 2. etiamſi gratis offeratur, cum paupertas excuſet, cap. Cauendum autem. 10. q. 2. c. Cum Apoſtolus, in fin. ſupra eod. & cap. Statutum, §. Prouiſurus, in fin. de reſcript. lib. 6. Nec obſtat ſecundum Archidiac. hæc Decretalis, & cap. Cum inſtantia, ſupra eod. quoniam non loquuntur de Epiſcopis viſitantibus quoad contributionem, ſed de legatis, vel Nuncijs Sed. Apoſt. non tamen viſitantibus, nos verò loquimur de Epiſcopis viſitantibus, qui debent recipere procurationem à locis viſitatis dumtaxat, vt in d. cap. Romana, §. Deinde, in fin. & c. Felicis, de cenſ. lib. 6. Ita Archid. quem ibi refert, & ſequitur Io. Andr. n. 11. in gloſ. Loca, & Anchar. in 5. notab. Sed primam ſententiam putat eſſe veriorem Collectar. hic n. 4. quia Innoc. & alij ſupra citati non dicunt paupertatem eſſe iuſtā cauſam conuocandi populum vnius eccleſiæ ad aliam; ſed vniendi plures in vna procuratione, impenſo nihilominus debito viſitationis officio, vt hic. Non videtur tamen recedendū à ſecunda opinione Archid. quia cum eccleſias egeſtate laborantes Epiſcopus teneatur ſumptibus proprijs viſitare, ſi dum viſitat eccleſiam pauperē, reciperet procurationem ab alijs eccleſijs conflatam: vtique Eccleſiam illam non viſitaret ſumptibus proprijs, ſed magis ſumptibus aliarū eccleſiarū contra iura ſupra citata ab Archid. & vide quod ſcripſi in c. Venerabili, n. 33. & ſeqq. inf. eod.

21 Octauò nota, in §. *porrò*, circa quæ inſiſtere debeat officium Viſitatoris, ad idem c. Romana, §. Sanè, infra eod. lib. 6. & Concilium Trid. ſeſſ. 24. cap. 3. vbi viſitationum omnium dicitur præcipuus eſſe ſcopus, ſanam, Orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, Populum cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque accendere.

22 Vltimò nota ibi, *tantundem impendat*. Prælatos exigentes procurationem, cum perſonaliter non viſitant, non tantum teneri ſic exactum reſtituere eccleſijs grauatis, ſed etiam tantundem in pœnam tranſgreſſionis. Qui ergo ſic grauat eccleſiam in procuratione, punitur in duplum, vt hic patet, & concordat, c. Exigit infr. eod. lib. 6. quod innouatur, & ampliatur à Concilio Tridentino in cap. 3. §. Quod ſi quiſquam, ſeſſ. 24. vbi ſtatuitur vt ſi quis in caſibus ibi expreſſis aliquid amplius accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem intra menſem faciendam, alijs etiam pœnis iuxta d. c. Exigit, necnon, & alijs pœnis in Synodo Prouinciali arbitrio Synodi abſque vlla ſpe veniæ mulctetur.

23 Non obſtat textus in cap. Quoniam, 18. diſtin. vbi imponitur pœna quadrupli: nam à gloſ. & DD.
24 dantur plures ſolutiones. Prima ſolutio eſt gloſſæ vlt. hic, quæ aſſerit illum text. procedere in Prælato, qui grauat eccleſias in xenijs. Sed hæc ſolutio communiter reprehenditur à DD. quia eſt cōtra textum in cap. Romana, §. Procurationes, in fin. infr. eod. lib. 6. vbi de Prælato, qui in viſitatione accipit xenia, ſeu munera etiam ſpontè oblata, ſtatuitur vt maledictionem incurrat, à qua nunquam liberetur, niſi duplum reſtituat. Idemque habetur in d. cap. Exigit, & in d. cap. 3. ſeſſ. 24.

25 Secunda ſolutio eſt gloſſæ fin. in d. c. Quoniam, & Hoſtien. hic n. 4. in ver. Tantundem, Io. And. n. 11. Collect. n. 4. & Butr. in fin. qui aſſerūt pœnam quadrupli habere locum in Prælato, qui per vim, vel concuſſionem aliquid extorquet, arg. in Auth. vt Iudices ſine quoquo ſuffragio, §. Sic igitur, & §. Neceſſitatem, vtrobique in fin. hæc ſolutio eſt in ſe vera; quia crimen concuſſionis punitur pœna quadrupli, vt eſt tex. in cap. Sancimus, 1. q. 7. ſed diuinat ad tex. in d. cap. Quoniam, ſecundum Card.
26 hic num. 8. in 2. oppoſ. Tertia igitur, & vera ſolutio eſt eiuſdem Cardinalis quod ille textus loquatur in alio caſu, videlicet in Archiepiſcopo, qui aliquid auſert Epiſcopo ex bonis, quæ ſecum defert, dum accedit ad Prouinciale Concilium, prout ſonat illa littera. Sed quod ſpectat ad procurationem, eccleſia hunc rigorem quadrupli non admiſit, vt leg. & not. in cap. Fraternitas, 12. q. 2. & per Collect. hic n. 4. in verb. Tantundem. Non obſtat textus in cap. Quia plerique, infra de immunitat. eccleſ. vbi exactum non reſtituitur eccleſiæ, ſed pauperibus, quia ſoluitur vt ibi in gloſ. in ver. Pauperibus.

27 QVAERO de notabili, & quotidiana quæſtione facti, videlicet Epiſcopus Eduen. acceſſit ad monaſterium S. Martini in ſua Diœceſi ſitum mandās Abbati, & Conuentui vt pararent ſe ad ipſum recipiendum, & procurandum, quia intendebat eos viſitare. Abbas oppoſuit exemptionem à iuriſdictione Epiſcopi, & appellauit ad S. Apoſtolicam ſi quoquomodo in hoc grauaretur, obtulitque ſe probaturum exemptionem ſuam coram ipſo Epiſcopo, vel ſi ei magis placeret coram Papa. Sed Epiſcopus his non obſtantibus excommunicauit Abbatem, & interdixit Conuentum. Deinde Abbas egit coram Papa de iniuſta excommunicatione, vel potius nulla, petijtque ſe ad cautelam abſolui. Dubitatur an contradictione, & appellatione Abbatis non obſtante, poſſit Epiſcopus viſitare, & procurationem exigere: an ve ſententia excommunicationis, & interdicti, vt præfertur, lata ab Epiſcopo ſit valida, necne; & quatenus ſit nulla an Epiſcopus ſit puniendus.

Propoſuit hanc quæſtionem Innocentius prout contigit in Curia ſuo tempore, in cap. Venerabili, infr. eod. in ſua gloſ. non minus celebri, quàm obſcura, & inuoluta, quàm hic reaſſumit Hoſtien. & proſequuntur ibi Io. Andr. & Anchar. Sed melius quàm cæteri illam diſtinguit ibidem Ant. de Butr. in nouem caſus à num. 8 vſque in fin. quos in compendium illic redigit, licet minus perfectè, Io. de Anan. num. 3. verſ. Innocentius ponit hic magnam gloſſam. Sed Abbas, ibidem num. 2. verſ. vltimò ſcias, & poſt eum Marianus Soc. in tract. de viſitatione, lib. 3. q. 14. n. 16. verſ. Sed iuxta materiam,

tri-

tribus tantum caſibus materiam perſtringunt, qui-
bus & ipſe adhæreo, adiectis nonnullis decla-
rationibus; licet materia videatur hodie expedi-
ta in cap. Cum perſonæ, de priuileg. lib. 6.
28 Pro ſolutione igitur quæſtionis propoſitæ diſtin-
guo tres caſus. Aut Epiſcopus erat in quaſi poſ-
ſeſſione viſitandi, & de hoc conſtabat. Aut non
erat in huiuſmodi quaſi poſſeſſione, & de hoc ſi-
militer conſtabat. Aut erat dubium an eſſet in
quaſi poſſeſſione, necne.
In primo caſu concludit Innoc. Epiſcopum vi-
ſitare poſſe, & exigere procuratorem, quantum-
cumque contradicat, & appellet Abbas, quod ſi
29 pertinaciter renuat, ſicut poſſet Epiſcopus tueri
poſſeſſionem ſuam armis materialibus, vt notatur
in cap. 1. infr. de immunitate eccleſiar. ita, & mul-
to fortius illam tueri poterit armis ſpiritualibus, vt
c. Cum ex officij, ſupra de præſcriptionibus, c. Cum
nuper, infr. eod. & c. Dilecto, §. Et quidem de ſent.
excomm. lib. 6. vbi hoc eſt expreſſum, ſcilicet ex-
30 communicatione quæ eſt mucro Epiſcopi, c. Viſis,
16. q. 2. c. Corripiantur, 24 q. 3. Concilium Triden-
tinum, cap. 3. in princ. ſeſſ. 25. de reformat. & vale-
bit excommunicatio.
31 Ratio eſt, quia cum Epiſcopus ſit in quaſi poſ-
ſeſſione non tenetur in præiudicium ſui iuris ap-
pellationem admittere, nec probationem exemp-
tionis recipere: nam de cauſa ſuæ menſæ nec vt iu-
dex, nec vt arbiter poſſet cognoſcere, ſecundum
32 Innoc. Ideoque hoc caſu non procedit vt iudex, ſed
vt pars pro ſui iuris conſeruatione; ac proinde
probationis oblatio non iuſtificat appellationem,
vt habetur in cap. Interpoſita, ſupra de appellat.
& in cap. Cum inter Canonicos, de elect. Neque
enim per negationem, vel prohibitionē, aut appel-
lationem alterius tenetur quis prætermittere quin
iure ſuo vtatur, vt cap. 1. ſupra vt lit. pendent. c. Si-
gnificante, de appellat. cap. Conſultationibus, de
iurepatr. l. Si fundum, C. de rei vendicat. & nota-
tur in cap. Dilecti, ſupra de maior. & obed. Nam
33 etſi Abbas in iudicio coram Papa, vel Metropoli-
tano prouocaret in libertatem, quin etiā etſi Epi-
ſcopus cōtra ipſum Abbatem interdictum vti poſ-
ſidetis proponeret, nihilominus lite pendente ad-
huc liceret eidē Epiſcopo pergere in ſua poſſeſſio-
ne, & rebelles excommunicatione percellere,
dummodo reipſa poſſideret, d. cap. 1. vt lit. pen-
34 dent. Et per hoc patet reſponſio ad iura, quæ di-
cunt ſententiam excommunicationis ferendam
non eſſe ſine cauſæ cognitione, & monitione, vt
cap. Nemo, 2. q. 1. c. Sacro, inſt. de ſent. excom.
& cap. 1. eod. tit. lib. 6. quoniam vendicant ſibi lo-
cum quando Epiſcopus procedit vt Iudex, non au-
tem quando procedit vt pars, & tanquam ille, qui
iure ſuo vtitur, vt hoc caſu; tunc enim etiam ſine
cauſæ cognitione, & monitione tenet excommu-
nicatio, vt cap. Si Sacerdos, ſupra de offic. ordinar.
cap. Romana, §. Caueant, infra de ſent. excom.
& cap. Quidam, 5. q. 1. Nam & ſecundum iura ci-
uilia licet vnicuique ius ſibi dicere in his caſibus,
& in quibuſdam alijs qui notantur C. Quando li-
ceat ius ſibi dicere, & per Hoſtien. in ſumma de
re iudicata, ſub rubrica de ſent. excomm. §. Quis
debet, ſub §. Proprius Ordinarius, verſ. Fallit. Quo
35 fit vt ſecundum Innoc. prudenter agat Epiſcopus ſi
tanquam pars, & non tanquam iudex procedat,
quia ſic non adſtringitur ad iuris ordinem ſeruan-
dum; præterea hoc pacto ſe reum conſtituit, &
conſeruat, & aduerſarium actorem facit, quem
oportet conqueri de iniuſta excommunicatione,
vel nulla, vt cap. Cum contingat, de offic. legat. &
cap. Ad reprimendum, de offic. ord. & ita in du-
bio abſoluetur Epiſcopus, vt legitur, & notatur in
cap. fin. ſupra de re iudicat. in cap. Ex litteris, de
probat. & in c. 1. ſupra Vt eccleſiaſtica beneficia.
36 Accedit quod cum Abbas dixerit ſe nolle viſita-
tionem recipere, non eſt neceſſaria monitio, quia
ex hoc probatur illius contumacia manifeſta, non
enim in omnino certis, ſed incertis opus eſt con-
iecturis, l. Continuus, ff. de verb. obligat. & l. Con-
tumacia, ff. de re iudicat. ſecundum Hoſtienſ. ad
quod faciunt optimè iura in cap. Potuit, de loca-
to, in cap. Ab eo, de appell. lib. 6. & in cap. Vene-
rabilibus, §. ſecus de ſent. excomm. eod. lib. In
37 ſecundo caſu, ideſt cum Epiſcopus non eſt in quaſi
poſſeſſione viſitandi, & de hoc conſtat, licet Inno-
centius hoc membrum non proſequatur in d. cap.
Venerabili, infra eod. Sed attingat in c. Ex parte,
il primo, de verb. ſigniſ. ſecundum Doctores ſpe-
ctabitur tempus appellationis, & illius exitus. Et
quidem ſi conſtabit Abbatem eſſe exemptum non
valebit ſententia, ex his, quę leguntur, & notat
in cap. Cum dilectus, de relig. domib. non tamen
Epiſcopus erit puniendus de iniuſta, vel nulla ex-
communicatione, arg. c. Ex litteris, ſupra de offic.
deleg. potuit enim duci probabili errore propter
iuris communis aſſiſtentiam; niſi appareat de il-
lius malitia, vel craſſa ignorantia, ſecundum In-
38 noc. In tertio caſu, ideſt cum dubitatur an Epi-
ſcopus ſit in quaſi poſſeſſione, necne, ſimiliter con-
cludunt DD. validitatem cenſuræ pendere à futu-
ro euentu: nam ſi apparebit Epiſcopum non fuiſſe
in quaſi poſſeſſione viſitandi tempore excommu-
nicationis, & Abbatem eſſe exemptum, non te-
nebit ſententia. Interea tamen ſtabitur ſententię
Epiſcopi quouſque contrarium fuerit probatum,
ita in effectu in tribus caſibus ſupraſcriptis con-
cludit Innoc. in ſua prolixa gloſſa, quam poſuit in
d. cap. Venerabili, infra eod. cum quo tranſeunt
ibi Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Io. de
Anan. & Mar. Soc. loc. cit.
39 Extenditur primò ſupradicta diſtinctio vt locū
habeat etiamſi monaſterium, quod Epiſcopus in-
tendit viſitare, ſitum ſit in aliena Diœceſi; quia
ſi in veritate ſit in quaſi poſſeſſione viſitationis, id-
que probauerit coram Superiore, rata manebit ex-
communicationis ſententia; ſed ſi hoc non pro-
bauerit, & præſumptio erit contra ipſum, quod
malè ſententiam tulerit, hoc autem non contingit
ſi monaſterium exiſtat in ſua diœceſi, quia tunc
præſumptio ſtat pro Epiſcopo, ſecundum Innoc.
vbi ſupra num. 4. in fin. verſ. Idem dicendum vide-
tur, Butr. n. 10. col. 4. verſ. Octauus, caſus Abb. n. 2.
verſ. Secundò caſu & Mar. Soc. d. q. 14. n. 16. verſ.
ſecundo verò caſus.
40 Extenditur ſecundò prædicta diſtinctio vt pro-
cedat non ſolum in viſitatione, & procuratione,
ſed etiam in alijs iuribus Epiſcopo competētibus,
ſecundum Innoc. in prædicta Decretali, Venerabi-
li, n. 5. col. vlt. verſ. Sed alij dicunt, & fortè melius.
Nam ſi ſubditus, qui allegat exemptionem, in cō-
tinenti oſtendat priuilegium ſuum, vel aliam legi-
timam exceptionem probet, poterit Epiſcopus in-
41 ſpicere non quidem vt iudicet, quia in cauſa ſuæ
menſæ iudex eſſe non debet; cap. 14 q. 4. c. Forus,
§. In omni, infr. de verb. ſignif. & C. Ne quis in
ſua

Digitized by Google

ſua cauſa ius ſibi dicat, in rubr. & nigr. Atque ita
non eſt ius in exhibendo, vel non exhibendo pro-
bationes, cùm nec teneatur ſubditus illas exhi-
bere, nec Epiſcopus recipere, vt prædixi: ſed
tantum poterit Epiſcopus tanquam priuatus vide-
42 re vt ſe inſtruat. Et ita procedit textus in c. Cum
perſonæ; de priuileg. lib. 6. nam in caſu illius De-
cretalis Epiſcopus procedit ad inſpectionem pri-
uilegij non vt iudex; licet gloſ. ibi aliter ſentiat,
ſecundum Abb. in d. cap. Venerabili, n. 3. in fin. &
Mar. Socin. de viſitatione, lib. 3. q. 14. n. 16. in fin.
43 Et quamuis Epiſcopus aliàs poſſit eſſet iudex in
cauſa ſuæ Eccleſiæ; tamen ſecus eſt ſi commodum
veniat ſibi applicandum, ex his, quæ notantur in
l. De iure, ff. ad Municipal. & in Clemen. Si vna,
de reb. eccleſ. non alienan. vt per Abb. vbi infra
in fin.

44 Extenditur tertiò, eadem diſtinctio vt locũ ſibi
vendicet etiam in conſeruatione corporalis poſ-
ſeſſionis, ſecundum Innoc. loco proximè citato.
Quandoquidem quod Epiſcopus iuſtè poſſidet, di-
mittere non tenetur quandocumque, & qualiter-
cumque alius contradicat, & de iure ſuo proba-
tiones offerat, veluti ſi fundum aliquem poſſideat,
velitque fructus colligere, & alius ſe opponat di-
cens, Domine ne colligatis fructus, quia meus eſt
fundus, & ego poſſideo, idque coram vobis me
offero probaturum: vtique ob talem contradictio-
nem, Epiſcopus poſſeſſionem non dimittet, ſed po-
terit nihilominus fructus colligere, & excommu-
nicare opponentem, ſi ipſum in poſſeſſione ſua per-
turbet, vel inquietet. Secus autem eſſet ſi non
poſſideret Epiſcopus, licet fundi proprietas ad Epi-
ſcopum pertineret; tunc enim liceret poſſeſſori cõ-
tradicere, & appellare, imo & cum armis reſiſte-
re Epiſcopo violento. Et eſt ratio in vtroque, quia
poſſeſſor non eſt de poſſeſſione ſua violenter deij-
ciendus, ſed eam tueri poteſt, & vim vi repellere,
vt l. fin. C. de rei vendicat. cap. Cum olim, §. Sed &
46 ſua, ſupra de reſtitut. Spoliat. Nec refert quod de
de proprietate liqueat; quia nihilominus eam per
vim recuperare non licet, l. Si quis in tantam, C.
vnde vi, l. Extat, ff. quod met. cauſ. c. Placuit, 16.
q. 6. Nec res poſſeſſa ab alio, quamuis iniuſtè, eſt
per violentiam occupanda; alioquin etiam præ-
do eſt reſtituendus, cap. In litteris, & reſtitut. ſpo-
liat.

47 Tẽperat tamen diſtinctionem ſuperius firmatã
cum ſuis extenſionibus Hoſtien. hic n. 8. col. vlt.
verſ. Quamuis autem omnia prędicta, vbi poſtea-
quam retulit gloſſam integram Innocentij, dicit
eam non eſſe vſquequaque admittendam. Tum
quia Epiſcopus poteſt eſſe iudex etiam in cauſa
Epiſcopalis menſæ de cõſenſu aduerſarij alio pro-
curatore conſtituto ab Epiſcopo ad cauſam proſe-
quendam, & defendendam, vt leg. & not. in c. fin.
48 ſupra de iuram. calumn. Imo ſatis eſt vt non re-
cuſetur, vt notat idem Hoſt. in ſumma de appel-
lat. ſub rubric. de recuſ. §. 1. verſ. Idem eſt, &
§. fin. verſ. Puto, & ſeq. hoc autem caſu iſte Ab-
bas non recuſauit Epiſcopum, quin potius con-
ſenſit, petijtque vt de exemptione cognoſceret, vt
49 patet ex themate quæſtionis. Tum quia non eſt
iuri conſonum vt Epiſcopus petat aliquid tan-
quam pars, & excommunicet renuentem; quan-
doquidem aut excommunicat vt pars, & tanquã
priuatus, & non tenet ſententia, quia vt priuatus
excommunicare non poteſt; nec enim ius fulmi-
nandi cenſuras competit nõ Prælato, c. Nona, infra
de pœnit. & remiſ. & c. Quæſiuit, ſupra de his
quæ fiunt à maior. par. cap. Aut excommunicat
tanquam iudex, & ſententia ſimiliter eſt nulla,
cum cauſæ cognitio, & monitio non præceſſerit,
vt patet ex iuribus ſupra citatis nu. 34. Concludit
Ergo Hoſt. poſſe Epiſcopum petere in ijs, quę no-
toria ſunt, & tanquam Epiſcopum excommuni-
care, quod innuit etiam Innoc. quia tunc non ex-
communicat vt iudex, ſed vt executor, de quo
in d. c. Ex parte, de ver. ſignificat. ſecus autem eſt
in ijs, quæ non ſunt notoria, ita Hoſt. qui tandem
remittit ad ea, quę notauit in d. c. fin. de iuram.
calumn. & in cap. Inſuper, de teſtibus in ver. Inſti-
tuatur, & illius verba ad calamum tranſcribunt, &
probare videntur in d. cap. Venerabili, inſt. eodem
Io. Andr. num. 11. verſ. quamuis autem, & Butr. in
fin. & ad prædicta vide Lapum allegat. 73. quę in-
cipit, Prælatus Regularis, Ioan. Andr. Gemin. &
Franc. in c. Dilecto, de ſent. excomm. lib. 6. & Co-
uarr. in cap. Alma Mater, 1. par. §. 9. num. 6. eod.
tit, & libro.

De Cenſibus.

Cap. Venerabili.

SVMMARIVM.

1 *PRocuratio debetur Epiſcopo ab eccleſijs etiam Ciuitatis, licet ipſum numquam procurauerint, & n. 14. & 24.*

2 *Epiſcopus de iure communi fundat intentionem ſuper iure viſitandi monaſteria ſua diœceſis, & exigendi ab illis procurationem.*

3 *Monaſteria tam Mendicantium, quàm non Mendicantium ex priuilegijs Apoſtolicis exempta ſunt à viſitatione, & iuriſdictione Epiſcopi.*

4 *Et quid ſi ſint commendata.*

5 *Procuratio eſt viſitationi annexa, & num. ſeq. & num. 23.*

Fallit, num. 30.

6 *Commendatarij tenentur procurare viſitatorem Apoſtolicum, à quo poſſunt viſitari.*

7 *Villæ appellatione quandoque venit Ciuitas, & num. ſeq.*

8 *Villa propriè quid ſit.*

9 *Procuratio de iure communi debetur Epiſcopo etiã cum viſitat eccleſias ſuæ Ciuitatis.*

Secus poſt Concilium Tridentinum, num. 14. 15. & 38.

10 *Expenſæ, quas domi ſuæ quis feciſſet, non repetuntur, & num. 12.*

11 *Intellectus, cap. Charitatem, 12. q. 2. & n. 13.*

14 *In viſitatione victualia non ſunt Epiſcopo miniſtranda niſi pro temporis neceſſitate.*

15 *Procuratio poſt Concilium Tridentinum non debetur Epiſcopo viſitanti eccleſiam Cathedralem, aut Clerum, ſeu loca pia Ciuitatis, & n. 38.*

16 *Cathedraticum non eſt ſublatum à Concilio Tridentino, non tamen ſolui debet in viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione.*

17 *Canonica portio, quæ ex relictis pijs iure debetur Epiſcopo, præſeruata eſt à Concilio Trid.*

18 *Conſuetudo exigendi trigeſimam ex relictis pijs in viſitatione teſtamentorum ſeruanda eſt. Secus ſi in teſtamentis nullum eſſet relictum pium.*

Epi-

Digitized by Google

…nti ad conferendum Chriſma popu-
…rus non tenetur victualia miniſtra-

…atione viſitationis debita de iure com-
muni a ſubdito non eſt præſcriptibilis.

21 *Secus in procuratione ratione conſuetudinis, pacti, vel priuilegij.*

22 *Item ſecus in præſcriptione, quæ fit nomine alterius.*

Item ſecus eſt poſt Concilium Trid. n. 24.

23 *Ius viſitandi eſt publicum vtilitate, & authoritate, & ideò impræſcriptibile.*

24 *Conſuetudo locorum, vel prouinciarum, in quibus nihil ſoluitur Epiſcopo viſitanti, poſt Concilium Trident. eſt obſeruanda.*

25 *Et quid ſi conſuetudo non ſit generalis in loco, vel prouincia, ſed vna tantum, vel altera eccleſia Epiſcopum non procurauerit, & num. ſeq. vſque ad num. 29.*

26 *Conſuetudo in quo differat à præſcriptione, & num. 28.*

27 *Loci appellatione quid veniat.*

28 *Onera ſimul iuncta facilius comportantur.*

29 *Conſuetudo non ſoluendi procurationem Epiſcopo viſitanti qualiter, & coram quo ſit probanda.*

30 *Procuratio in tribus caſibus hic expreſſis non eſt annexa viſitationi.*

31 *Exempti à procuratione pecuniaria non videntur exempti à procuratione in victualibus, ſed tantum ab indebitata extorſione.*

32 *Exemptione reuocata à viſitatione an cenſeatur reuocata exemptio à procuratione.*

33 *Paupertas excuſat à procuratione, & n. ſeq.*

34 *Procuratio an debeatur Epiſcopo viſitanti hoſpitalia pauperum infirmorum, & num. ſeq. vſque in fin.*

35 *Sportulæ à paupere non ſunt exigendæ.*

36 *Viſitatores quomodo ſe debeant gerere in victualibus accipiendis.*

37 *Hoſpitalium reditus vniuerſi in vſum pauperum infirmorum ſunt eroganda, & n. 39. & 42.*

39 *Hoſpitalium miniſtris ex reditibus ipſorum merces eſt perſoluenda, aliàs non tenentur inſeruire, & num. 40.*

41 *Hoſpitalium miniſtris quod erogatur, in vſum pauperum erogari intelligitur.*

1 VENERABILI. Eccleſia etiam ciuitatis procurare tenetur Epiſcopum viſitantem, licet ipſum nunquam procurauerit. Hoc dicit. Et eſt capitulum celebre propter inſignem gloſſam, quam hic poſuit Innocen. in materia valdè vtili, & quotidiana, vt infra attingam, n. 43. Diuiditur in duas partes. Primò ponit querelam Epiſcopi. Secundò iudicum inſtructionem ibi, *Diſcretioni veſtræ.*

2 Nota primò ibi, *fruſtrari intentionem Epiſcopi moliuntur*. Epiſcopum de iure communi fundare intentionem ſuper iure viſitandi monaſteria in ſua diœceſi exiſtentia, & ſuper iure exigendi ab illis procurationem, concordat cap. Cum olim, & cap. Sopitæ, ſupra eod. & infra, cap. Cum nuper, cap. De Xenodochijs, & c. Dilectus de relig. dom. & hic notant Iacob. Philipp. & Goffred. Item gloſ. 1. Innoc. col. 1. verſ. Epiſcopus autem, Hoſtien. in princ. in verſ. Cenomanenſi Villa, & Butr. in 1. notab. Abb. conſ. 26. Videtur in princ. verſ. Circa ſecundum, lib. 2. vbi hoc extendit etiam ad mo-

3 naſteria monialium. Sed hodie Monaſteria ferè omnia Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium exempta ſunt à viſitatione, & quacumque iuriſdictione Epiſcopi diœceſani, vt ſcripſi plenè, cap. Tuarum, infra de priuileg. niſi
4 ſint commendata, & in eis non vigeat regularis obſeruantia, quia tunc monaſteria ipſa, & eorum Commendatarij viſitari poſſunt ab Epiſcopo loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, dummodo ſui ordinis Capitibus non ſubſint, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. 8. ſeſſ. 21. iuncto cap. 20. ſeſſ. 25. de regular. & conſequenter tenentur Epiſcopo viſitanti ſoluere procurationem, quæ viſitationi eſt annexa, & cap. Cum venerabilis, §. 1.
6 ſupra eod. Hinc cum Epiſcopus Papien. petijſſet declarari à S. Cõgregatione Cardinalium eiuſdem Concilij Interpretum an Commendatarij ſeparata habentes ſua iura ab eccleſia, & monaſterio, in quo degunt regulares propriam menſam, & curam animarum habentes, teneantur contribuere ſolutioni victualium pro Viſitatore Apoſtolico: reſponſum eſt videndas facultates Viſitatoris Apoſtolici, quia licet aliàs S. Congregatio cenſuerit poſſe Commendatarios viſitari à Viſitatore Apoſtolico, tutius tamen erit inſpicere facultates, quia ſi ex facultatibus poterit viſitare Commendatarios, palam erit eos teneri contribuere, quod à viſitatis eſt ſoluendum.

7 Secundò nota ibi, *Cenomanenſi villa*, appellatione villæ interdum venire ciuitatem, ſecundum Hoſtien. in princ. in ver. In Cenomanenſi villa, Butr. in 3. notab. & Cardin. n. 3. Quod tamen ve-
8 rum eſt impropriè, & in latiori ſignificatione, ſecundum Abb. num. 1. Nam ex proprietate vocabuli villa dicitur locus ruralis, vel vnitas familiarũ aliquot, ſeu ædificiorum, quæ muris non cingitur, ſed vallis, vndè fortè denominationem ſumpſit, vt per Abb. d. n. 1. & notat gloſ. in l. Titia, §. Lucius, in ver. Villa, ff. de legat. 2. & Bart. in Extrauag. Qui ſint rebelles, n. 3. de quo plenè per Ioan. Andr. in cap. Si Ciuitas, de ſent. excomm. lib. 6. Villa tamen in Francia ex communi vſu loquendi idem eſt, quod Ciuitas, vt teſtantur Bart. Cardin. & Abb. locis citatis.

9 Tertiò nota in eod. ver. *Villa*. Epiſcopum habere ius exigendi procurationem non modo cum viſitat eccleſias, & loca diœceſis, verum etiam cũ viſitat eccleſias ſuę ciuitatis, vt hic eſt caſus, quem neſcio alibi, ſecundum Abb Antiq. Io. Andr. Collectar. & omnes in princ. & in ſpecie notant Butr.
10 num. 2. & Abbas in 1. notab. Quod eſt notatu dignum, quia primo intuitu contrarium videbatur dicendum: nam ex ciuitate facilè erat Epiſcopo peracta viſitatione ad domum ſuam redire, & ibi comedere, ſecundum Goffred. nec debebat petere quod domi erat expenſurus, quamuis non viſitaret, vt cap. Cum ab omni, ſuprà, de vita, & honeſt. cleric. c. Cum pro cauſa, de procurat. cap. Vt prætéritæ, de elect. & cap. Procurationes, ſupra
11 eod. Rurſus dicit canon Viſitatores eſſe procurandos eùm per non ſuæ ciuitatis parochias fatigantur, vt cap. Charitatem, §. Viſitatores, 12. qu. 2. Ergo à contrario non ſunt procurandi cum fatigantur per parochias ſuæ ciuitatis; ſed ratio decidendi contrarium fuit ſecundum Hoſtien. quia dignum eſt, vt qui ſpiritualia ſeminat, & temporalia metat, 1. ad Corinth. 9. §. His ita, 13. q. 1. & cap. Cum ex officij, de præſcript. Vnde procuratio

eſt viſitationi annexa, cap. Cum venerabilis, §. 1.
ſupra eod. Hæc autem ratio æquè viget in viſita-
tione ciuitatis, atque diœceſis; ita Hoſtien. hic in
princ. verſ. Tu dicas quod pro Monachis, Io. And.
num. 15. Card. num. 3. Anchar. nu. 4. & Abb. n. 2.
12 Non obſtant iura in contrarium adducta, quia lo-
quũtur de expenſis factis occaſione negotiorum,
quæ tunc demum teperuntur, cum intereſt; ſed
procuratio debetur ratione officij, etſi non inter-
13 ſit, vt oſtenſum eſt ſupra. Item non obſtat d. cap.
Charitatem, 12. q. 2. quia non loquitur de viſita-
tione, quæ incumbit Epiſcopo ratione officij, ſed
de viſitatione menſæ Epiſcopalis ſede vacante,
vbi quidam clerici in propria ciuitate habentes
hoſpitia debent illam gratis iuuare, cum non in-
terſit ipſorum: quod ſi trahantur extra, prouide-
bitur eis, ne obſequium ſit ipſis damnoſum, vt ibi
dicitur in fine. Sed in viſitatione Epiſcopi conſi-
deratur officium, & non intereſſe, vt prædixi; &
ideò exhibenda eſt illi procuratio etiam cum vi-
14 ſitat eccleſias ciuitatis, vt hic deciditur; Hodie
diè ſecus, quia iure nouiſſimo Concilij Tridentini
ſeſſ. 24. c. 3. [Seriò monentur Epiſcopi, & alij, ad
quos viſitatio ſpectat, vt modeſto ſint contenti
equitatu, ne inutilibus ſumptibus cuiquam gra-
ues, oneroſiuè ſint, neuè ipſi, aut quiſquam ſuorũ
quidquam procurationis cauſa pro viſitatione etiã
teſtamentorum ad pios vſus, præter id, quod ex
relictis pijs iure debetur, aut alio quouis nomine
nec pecuniam, nec munus quodcumque ſit etiam
qualitercumque offeratur, accipiant; non obſtante
quacumque conſuetudine etiam immemorabili,
exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, ac ſuis fru-
galiter, moderatèque pro temporis tantum neceſ-
ſitate, & non vltra erunt miniſtranda.] Hæc ibi.
Dum igitur viſitant eccleſias ciuitatis nõ ſunt pro-
curandi, quia ceſſat illa neceſſitas temporis, quam
Concilium præciſè ad hoc requirit, cum viſitatio-
ne expleta, poſſint domi ſuæ victum ſumere; &
15 hanc ſententiam iampridem probauit S. Congre-
gatio eiuſdem Concilij Interpres; nam dubitante
Epiſcopo Tarenti an in viſitatione poſſet exigere
procurationem à Canonicis Cathedralis eccleſiæ,
cenſuit cap. 3. ſeſſ. 24. dum de victualibus ſubmi-
niſtrandis diſponit, non habere locum in viſitatio-
ne Cathedralis eccleſiæ, ſed diœceſis tantum, ibi,
equitatu; ibi, *pro temporis neceſſitate*, &c. Sed &
aliàs cenſuit nullam deberi procurationem Epi-
ſcopo viſitanti clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathe-
16 dra. Verumtamen quærenti An Concilium c. 3.
ſeſſ. 24. verſ. Interimq; cenſeatur ſuſtuliſſe Cathe-
draticum, quod ſingulis annis tam in viſitatione,
quàm extra exigi conſueuit ab Ordinario; reſpõ-
dit Concilium nequaquã ſuſtuliſſe Cathedraticũ;
ſed illud non ſoluendum in viſitatione, ſed extra,
& in Synodi celebratione: Hunc articulum plenè
examinaui in eſp. Conquerente, in prima quæſt.
ſupra de offic. Ordinar. Quemadmodum autem
Concilium eò loci non ſuſtulit Cathedraticum, ita
nec canonicam portionem, quin potius eam præ-
ſeruauit in illis verbis, præter id, quod ex relictis
pijs iure debetur: videlicet ex cap. Officij, & cap.
18 Requiſiſti, ſupra de teſtam. Vnde cum extaret con-
ſuetudo in eccleſia Tiraſonen. exigendi trigeſimã
ex relictis pijs ratione viſitationis teſtamẽtorum,
& fuiſſet dubitatum, an poſt Concilium eſſet ob-
ſeruanda: S. Congregatio cenſuit eſſe obſeruan-
dam. Secus ſi in teſtamentis nullum eſſet relictũ
19 pium. Cæterum orta dubitatione
accedenti ad Sacramentum Chriſma
dum populus, vel Clerus teneatur ſub
victualia; S. Congregatio cenſuit non
20 Quartò nota ibi, *procurationem habemus non
ſoluerunt*: procurationem ratione viſitationis de-
bitam non eſſe à ſubdito præſcriptibilem, vt hic
patet expreſsè: nam vt vides, hoc monaſterium
numquam procurauit Epiſcopum, & tamen com-
pellitur ad procurationem exhibendam; concor-
dat cap. Cum inſtantia, ſupra eod. & cap. Cum ex
officij, de præſcript. & hic notant gloſ. 2. Innocen.
num. 6. Hoſtien. num. 1. in verb. Et ipſi, Butr. in 4.
notab. Cardin. num. 5. Anchar. & Abb. ambo in
2. notab. & idem Abb. in Clem. Cum ſit, num. 2.
de cenſib. Lap. alleg. 30. num. 9. verſ. Licet tamen
procuratio, Calder. conſ. 86. circa med. verſ. In
21 talibus, aliàs 6. de offic. deleg. Dixi ratione viſita-
tionis debitam, quia aliæ tres ſpecies procuratio-
nis, videlicet quæ debetur ratione conſuetudinis,
aut ratione pacti, vel priuilegij, ſunt præſcriptibi-
les ſecundum Hoſtien. in cap. Procurationes, in
22 princ. ſupra eod. Item dixi à ſubdito, quia alius
Prælatus contra Epiſcopum benè poteſt procura-
tionem præſcribere, ſicut & viſitationem, vt eſt
textus in d. c. Cum ex officij, & tenent hic Docto-
res cum gloſ. 2. & Calder. conſ. 453. aliàs 51. in
princ. de cenſib. & conſ. 452. aliàs 10. eodem tit.
23 Prima ratio cur aduerſus Epiſcopum huiuſmodi
præſcriptio non currat, eſt quia cum procuratio,
vt prædixi, ſit annexa viſitationi, quemadmodum
ius viſitandi numquam præſcribitur, d. cap. Cum
ex officij; ita nec ius exigendi procurationem,
quia de connexis idem iudicium, vt dicitur in illa
decretali, Cum ex officij; & notat Abb. conſ. 26.
in princ. verſ. Circa ſecundum, lib. 2. Secunda ra-
tio, quia ſi propter conſuetudinem, vel præſcri-
ptionem Epiſcopi gratis deberent munus viſita-
tionis impendere, verendum eſſet ne viſitationem
negligerent, argum. d. cap. Cum ex officij, in fin.
Hoc autem conſtat eſſe abſurdum, quia ius iteran-
di viſitationem eſt publicum vtilitate, & authori-
tate, cap. Si diligenti, ſupra de foro compet. & con-
ſuetudo in talibus non eſt toleranda, c. Nos con-
ſuetudinem, 12. diſt. Ita Innoc. hic n. 6.
24 Sed hodie hoc corrigitur à Concilio Tridenti-
no in d. c. 3. §. In ijs verò, ſeſſ. 24. vbi diſertis ver-
bis ſtatuitur, vt in ijs locis; ſeu prouincijs, vbi cõ-
ſuetudo eſt vt nec victualia, nec pecunia, nec quid-
quam aliud à Viſitatoribus accipiatur, ſed omnia
gratis fiant, ibi id obſeruetur, & in verſ. ſeq. infli-
gitur tranſgreſſoribus pœna.
25 Sed hic incidit dubitatio; quid ſi conſuetudo
non ſoluendi procurationem non ſit generalis in
loco, vel prouincia, ſed vna tantum, vel altera ec-
cleſia Epiſcopum non procurauerit, an nihilomi-
nus liceat Epiſcopo ab eccleſia illa procurationem
exigere.
26 Videtur reſpondendum licere; nam Concilium
in d. §. In ijs non loquitur de præſcriptione, ſed de
conſuetudine, ad eſſe autem conſuetudinis requi-
ritur vt ſit generalis in loco, cum ſit ius non ſcri-
ptum vniuerſaliter conſtitutum, vt l. De quibus,
ff. de legib. inſtit. de iur. natur. §. Ex non ſcripto,
cap. Conſuetudo, 1. diſt. & notabiliter declarat
Azo in ſumma C. Quæ ſit longa conſuetudo, Bart.
poſt Cyn. in l. 2. num. 11. & 12. C. eod. tit. Alexan.
conſ. 173. Viſo, num. 7. lib. 6. & hæc eſt vna ex ſub-
ſtan-

ſtantialibus differentijs inter conſuetudinem , &
præſcriptionem , quæ ex conſenſu ſingulari indu-
citur, vt notat gloſ. vlt. in cap.fin.ſupra de conſue-
tud. Bart. d. nu. 11. & Abb. conſ.18. Primò quod
communitas, col.4. verſ. Non obſtat,ſub n.7.lib.2.
Neque à conſuetudine,quæ fauorabilis eſt,licet in-
ferre ad præſcriptionem , quæ eſt odioſa , vt notat
Collect.in c. Cum contingat, n.1. ſup.de decim.&
27 Bero. conſ.115. num.37. lib.1. Item verba illa, in
ijs locis , ſeu prouincijs vbi conſuetudo eſt , &c.
non adaptantur ad obſeruantiam vnius , vel alte-
rius eccleſiæ , argum. cap. Nouit , 12. diſt. l. Om-
nes,ibi,Aut prouinciam,aut locum,aut regionem,
C. de Epiſc. & cleric. Facit quod notat gloſ. in c 1.
in ver.Singularium,de Conſt.lib.6.Item illa dictio,
ſeu , quæ non eſt propriè alternatiua , ſed ponitur
interea, quæ ſunt eiuſdem generis , vt notatur per
Doctores in cap. Inter cæteras , & ibi plenè dixi ,
ſupra de reſcript. Oſtendit Concilium accepiſſe lo-
cum non pro eccleſia particulari, ſeu loco loci,ſed
pro diœceſi , aut oppido : alioquin ſi locum intel-
lexiſſet pro eccleſia, incongruè dixiſſet in loco, ſeu
prouincia . Item eo caſu non poſſent verificari illa
verba vniuerſalia Concilij, vt gratis omnia fiant,ſi
aliqua eccleſia loci procurationem ſolueret,cap.Si
28 Romanorum, 19.diſt. Præterea non eſt credendū
Concilium voluiſſe præſeruare præſcriptionē vnius
eccleſiæ in præiudicium alterius , cui accreſceret
onus ſoluendi integram procurationem, arg. cap.
Cum M. in princip. ſupra de Conſt. & cap. fin. ibi ,
Quantoque inter pauciores , &c. de conceſſ. præ-
ben. lib.6. ad hoc c. Cum cauſam , ſupra de præb.
Et melius cap. Procurationes, verſ. Hoc adhibito
moderamine , ſupra eod. nam onera ſimul iuncta
facilius comportantur, cap. Gaudentes, ſupra de
præſcript.cum alijs in propoſito adductis per Ho-
ſtien. in d. c. Procurationes , num. 4. Dicam ergo
reſpectu talis prǽſcriptionis hanc decretalem non
eſſe correctam : c. Cùm expediat, de elect. lib. 6.
Quod enim non mutatur, &c. l. Sancimus, C. de
teſtam. & l. Præcipimus, in fin. C. de appellat. In
hoc tamen non audeo quidquā firmare,quia nihil
reperio deciſum , & conſulo vt reſolutio petatur à
Sacra Congregatione, cuius eſt Concilium inter-
pretari.

29 Illud tamen aduerto circa huiuſmodi conſue-
tudinem negatiuam,quam Concilium præſeruat,
non ſoluendi procurationem ; quia ad hoc vt de
tali conſuetudine dicatur conſtare, ex ipſius Con-
gregationis ſententia non ſufficit vt viſitati nun-
quam Epiſcopum procurauerint,ſed probari opor-
tet Epiſcopum petijſſe procurationem , & viſita-
tos detrectaſſe illam ſoluere , & poſtea Epiſcopum
per longum tempus acquiſiuiſſe , prout requiritur
in facultatiuis , & declarat Cyn. in l. 2. C. Quæ ſit
longa conſuetudo, Bald. conſ. 201. Caſus eſt talis,
n.1.lib.2. Abb. d. conſ.18. col. penult. verſ. Opor-
tet ergo,lib.2. & alibi paſſim Doctores . Hanc au-
tem conſuetudinem S.Congregatio dixit proban-
dam eſſe coram Metropolitano , vt notaui in cap.
Procurationes, in fin. ſup. eod.

30 Vltimò nota ibi, *niſi aliud rationabile oſtenda-
tur* : poſſe aliquando legitimam cauſam ſubeſſe
cur procuratio non debeatur Epiſcopo viſitanti,
& ſic nō ſemper procuratio eſt viſitationi annexa ,
gloſ. vlt. Hoſt. num. 1. in ver. Et ipſi, Butr. nu. 5. &
alij poſt eos exemplificant in tribus caſibus . Pri-
31 mus eſt cum eccleſiæ habent ſuper hoc ſpeciale
priuilegium à Sede Apoſtolica , vt cap. Cum in-
ſtantia, ſupra eodem . Dixit tamen S.Congregatio
Concilij regulares exemptos à procuratione pe-
cuniaria non videri exemptos à procuratione in
victualibus , ſed tantum ab indebita extorſione ,
32 habuitq; pro valde dubia deciſionem Rotæ , quod
reuocata exemptione à viſitatione non cenſeatur
reuocata exemptio à procuratione , iuſſitque ſua-
deri partibus vt iterum adirent Rotam . Secundus
caſus eſt cum allegatur prǽſcriptio non à ſubdito ,
ſed nomine alterius Prælati , vt cap. Cum ex offi-
33 cij , de prǽſcript. Tertius eſt cum eccleſię tanta
paupertate laborant vt Epiſcopum procurare non
poſſint, cap. Odoardus , de ſolut. tunc enim tene-
tur Pręlatus ſuis ſumptibus explere viſitationis
officium, argum. cap. Cauendum. & cap. Placuit,
10.q.3. & cap. Iam nunc, 28. q.1. & notat Hoſtien.
in cap. Procurationis, num.4. & poſt eum Io.And.
ibidem num.6. in ver. Vel plures, Butr. nu. 5. Car-
din. num. 3. & alij communiter . De quo tamen
dic latius, vt in quęſt. ſeq.

34 QVAERO an Epiſcopo viſitanti hoſpitalia
pauperum infirmorum debeatur procuratio,necne
Die 18.Nouembris 1623. in ſacra Congregatione
Concilij,cui interfuerunt S.Romanę Eccleſię Car-
dinales à Monte,Millinus, Mutus, S. Suſannę, De
Zoll. Roma , Caietanus , S. Seuer. De Torres , &
Boncompagnus cum propoſitum fuiſſet ſupraſcri-
ptum dubium , Caetanus cenſuit procurationem
non deberi, ductus rationibus , & authoritatibus
expreſſis in voto , quod incipit, Propoſito hoc du-
bio : & in ſpecie ponderauit textum in cap. Statu-
tum, §. Inſuper, de reſcript. lib.6 ibi, [Sed & vbi
notabiliter fuerint pauperes , etiam pro expenſis
nil prorſus exigat ab eiſdem .] Item ponderauit
verbum textus in cap. Placuit, 1 . q.2. ibi, [Si verò
aut paupertas illum , aut neceſſitas retinet , nihil
35 exigatur ab illo.] Per quem textum gloſ. agens de
procuratione in cap. Cum inſtantia,in ver.Pręgra-
uari,ſupra eod. [Imo,inquit, à paupere non debet
exigere, quia nec iudex exigit ſportulas à pauperi-
bus , in Auth. de Mandat. Princip. §. Si tibi quo-
quoq; coll. 3. nec etiam tenuis vitę homines ſub
aduentu officialium iniurijs affici debent , ff. de
off. Pręſid. l. Illicitas, §. 2. ſupra eod. cap. Ea quę,
36 Debitur enim Epiſcopis lac ad bibendum , vt dicit
Ioannes, in cap. Illud, 10. quęſt. 3. Ne rubentibus
buccis prędicent ieiuniorum doctrinam , 35. diſt.
cap. Sexta die, nec bibent vltra tertiam vicem, 44.
diſt. In illa palea Quando, & comedent lardum ,
vel carnes cum aceto, C.de erogat. milit. ann. l 1.
37 lib.12.] Hactenus verba gloſſę. Nec putauit refer-
re quod quędam hoſpitalia ampliſſimos habeant
reditus : nam cum omnes erogari debeant in vſus
pauperum iuxta Clem. Quia contingit , de relig.
domib. Si qua in parte ex detractione procuratio-
nis minuerentur , procuratio per indirectum exi-
geretur à pauperibus ipſis, qui tamen ad victualia
non tenentur ſecundum prędictam gloſſam, quam
ibi ſequuntur Hoſtien. Io. Andr. Anchar. Abb. &
communiter Doctores, Archidiaconus alios refe-
rens in cap. Romana, num.1. in ver. De pluribus,
de cenſib. lib.6 & in ſpecie de hoſpitalibus infir-
morum, & leproſorum ; hoc tenent in d. Clemen.
Quia contingit, Card. num. 18. Imol. num. 23. ad
fin. & Bonifacius Vitalin. num.94.vbi concludunt
hoſpitalia huiuſmodi quamuis poſſint viſitari , ta-
men non teneri ad procurationem , quia omnia

ſunt conſumenda in alimenta Rectorum, & pauperum, vt in d.Clem. Idem firmat Lap. de Caſtellione in ſuo tract. de Hoſpital. n.48. inter tractatus communes tomo 15. pag. 336. [Quia ſicut, inquit, Epiſcopus debet viſitare eccleſiam non obſtante paupertate, & nihil exiget iſto caſu, vt notatur in cap. Romana, §.1. de Cenſib. lib.6. ita & Hoſpitale, & nihil exiget, cum pauper intelligatur, ſed curabit vt pauperibus erogetur.] Sequitur Syluest. in ver. Hoſpitale, n. 16. verſ. Sed verius. Millinus eamdem ſententiam ſequutus dixit rem claram, cum vniuerſi hoſpitalium reditus ex dict. Clem. quia contingit, ſint expendendi in vſum pauperũ, attulit etiam authoritatẽ Cardin. in cap. Cum Romana, de Simon. & aliquot recentiores, qui teſtantur hanc opinionem eſſe communem, & ita fuiſſe reſolutum. Addidit etiam pro hac parte multam æquitatem, vt magis conſulatur pauperibus, ac miſerabilibus infirmis, quorum Epiſcopi præcepto diuino tenentur paternam curam gerere, vt habetur in cap. 1. in princ. ſeſſ. 23 Conc. Tri-
38 dentini. Mutus dixit, ſi agatur de hoſpitalibus in Ciuitate exiſtentibus, rem eſſe extra omnem dubitationem, quia Epiſcopo viſitanti eccleſias, & pia loca Ciuitatis poſt decretum Concilij, cap. 3. ſeſſ. 24 procuratio non debetur, licet, aliud eſſet de iure communi, c. Venerabili, de Cenſib. Sed
39 ſi agatur de hoſpitalibus extra Ciuitatem quamuis negatiua opinio communis ſit, ſibi tamen rem dubiam videri, quia omnes fundantur in d.Clem. Quia contingit, de relig. domib. quæ tamen non decernit explicitè procurationem non deberi, ſed duo tantum ſtatuit, idest hoſpitalia infirmorum debere viſitari, & eorum reditus eſſe in vſum pauperum expendendos. Hanc autem ſecundam partem ait non excludere procurationem, quia ſtant ſimul vt reditus ſint inſumendi in vſum pauperum, & tamen ex ijs procuratio debeatur, quẽadmodũ videmus hanc rationẽ quod ſint expendendi in vſum pauperũ, non obſtare quominus inde aliqua portio detrahatur pro miniſtris iuxta diſpoſitionem d.Clem. ſed tamen dixit ſe ſentire cũ communi, S. Suſannæ dixit Feder. de Sen. conſ. 3. alias 111. n. 5. conſuluiſſe deberi procurationem Epiſcopo hoſpitalia infirmorum viſitanti, & rationes eſſe contra communem; quia non ſequitur, Bona hoſpitalium ſunt deſtinata in vſum pauperum, ergo ex his non debetur procuratio; & alioquin ſequeretur, vt procuratio ferè nullo caſu ſoluenda eſſet, cum bona omnia eccleſiaſtica ſint in aliquẽ vſum deſtinata, & in ſpecie reditus beneficiorum partim pro fabrica, & partim pro pauperibus. Vnde quamuis bona ex largitione fidelium in hunc vſum ſint deſtinata, hoc tamen eſſe intelligendum cum oneribus annexis. De Zolleris inclinauit, & ipſe contra communem addidit Epiſcopos vix viſitaturos abſque procuratione, eamque moderatè ſoluendam eſſe habita ratione paupertatis locorum, vt in cap. Cum Apoſtolus, in fin. de cenſ. & eſt expreſſum in cap. Conquerente, ibi, Non amplius procurationis nomine requiras ab eis niſi quantũ penſatis facultatibus moderatè poterunt exhibere de offic. Ordin. Neque id ſibi inconueniens videri. Roma adhæſit opinioni negatiuæ, quam dixit communem eſſe, neque obſtare rationem Cardinalis S. Suſannæ, quod etiam reditus beneficiorum ſint in vſum pauperum expendendi: quia nõ omnes, vt patet in cap. Vobis, & cap. Conceſſo, cum quatuor ſeqq. 12. q.2. At in hoſpitalibus de bonis omnibus extat particularis deſtinatio. Præterea dos in hoſpitalibus nõ videtur ab initio fuiſſe aſſignata pro talibus oneribus, ſicut aſſignatur eccleſijs, vt formaliter inquit Card. in d Clemen. Quia contingit, n.28. & Imol. n.23. circa fin. Dixit etiam non obſtare textum in d. cap. Conquerente, de offic. ordinar. quoniam loquitur de eccleſijs, quæ non ſunt penitus impotentes, ſed aliquid conferre poſſunt penſatis facultatibus, licet ad totam procurationem Epiſcopo faciendam non ſufficiant, vt obſeruat Archid. in c. Romana, col. 3. verſ. Prædicta verò decretalis, de Cenſib. lib.6. Sed hoſpitalia nihil de ſuo poſſunt conferre cũ omnia ſint pauperum. Sancti Seuerini ſenſit contra communem eo quod Doctores, qui dicunt Epiſcopum hoſpitalia viſitantem non eſſe procurandum, mouentur potiſſimum tribus rationibus. Prima eſt, quia hoc non reperitur iure cautum, hanc rationem dixit ſibi non placere, quia procuratio annexa eſt viſitationi, cap. Cum venerabilis, de Cenſibus, & cap. Cum ex officij, de præſcript. & ſtandum eſt regulæ quamdiu non probetur exceptio.
40 Secunda ratio, quia omnia ſunt eroganda in vſum deſtinatum, quæ ſimiliter ſibi viſa eſt non concludens; quia fructus omnes piorum locorum ſunt expendendi in vſus deſtinatos; & tamen ex his detrahitur procuratio. Tertia ratio eſt quia paupertas excuſat à ſolutione procurationis. Quod tamen ait procedere ſi paupertas ſit magna. Quod non accidit in omnibus hoſpitalibus, ſed in aliquibus tantum. Quam ſententiam, & Boncompa-
41 gnus ſequutus eſt. De Torres probauit contrariam, & communem opinionem, reſponditque ad rationem Cardinalis Muti ideirco ſoluenda eſſe ſalaria miniſtrorum, non obſtante deſtinatione in vſum pauperum, quia miniſtri alias non tenentur pauperibus inſeruire, ac miniſtrare. Ideoque ſolutio eſt abſolutè neceſſaria, & quod pro ipſis erogatur in vſum pauperum erogari intelligitur. At ſecus eſt in procuratione, quia Epiſcopus tenetur viſitare ſtante paupertate etiam abſq; procuratione, d. cap. Placuit, 1.q 2. & propterea quod in cauſam hanc ſoluitur, non poteſt dici erogatum in vſum pauperum, ſicut miniſtrorum ſti-
42 pendia. Nec dicit habendam eſſe rationem an reditus hoſpitalis ſint pingues, an tenues, cum omnes ſint deſtinati in vſum pauperum, & quidquid detrahitur, pauperibus ipſis detrahi intelligatur. A Monte idem cenſuit. Itaque Patres maiori parte exiſtimarunt procurationem non deberi. Omnes tamen dixerunt articulum eſſe iterum proponendum, ac videndum de veritate communis opinionis.

43 De celebri gloſſa Innocentij in materia excommunicationis ab Epiſcopo fulminatæ in Abbatem renuentem admittere, & procurare ipſum viſitantem, egi poſt Hoſtien. in cap. Procurationes, ſupra eod. ibi plenè videas.

De

De Cenſibus:

Cap. Auctoritate.

SVMMARIVM.

1 *PRocuratio non debetur propter priuatum Oratorium.*
2 *Oratoria priuata non ſunt ſub poteſtate Epiſcopi quoad viſitationem, & procurationem, & num. 29.*
3 *Oratorium, vel hoſpitale non probatur eſſe publicum ex eo tantum, quod interdum ibi celebretur.*
4 *Niſi actus celebrationis ſit publicus.*
5 *Oratorium, & eccleſia in quo differant, & n. 27.*
6 *Oratoria priuata non gaudent immunitate eccleſiæ, nec poſſunt ibi publicè teneri, aut pulſari Campana, nec Miſſa celebrari, & quod hodie eſt Oratorium, cras poterit eſſe Camera, & n. 27.*
7 *De iure poteſt ibi celebrari de licentia Epiſcopi, qui tamen non debet eam concedere in magnis feſtiuitatibus.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 9. 17. & ſeqq.
8 *Oratorium an poſſit deſtrui auctoritate Epiſcopi, ſi honeſtè non teneatur.*
10 *CommiſſariusCruciatæ an poſſit concedere licentiam celebrandi in Oratorijs domeſticis, an verò hæc facultas ſit Papæ reſeruata, & num. ſeqq. vſque in finem.*
11 *Oratorium publicum quid differat à domeſtico.*
12 *Oratorium publicum tam de iure Canonico, quàm ciuili conſtrui non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi.*
13 *Oratorium domeſticum vnicuique fidelium licet habere in domo ſua, & ibi orare, ſed Miſſas celebrare non licet, & n. 16.*
17 *Tridentini Concilij Decretum circa Oratoria expenditur.*
18 *Miſſam celebrandi licentia in oratorijs priuatis nõ poteſt concedi ab Epiſcopo, ſed petenda eſt à Sede Apoſtolica.*
19 *Domus Principis, Arces, & Palatia, in quibus Barones iuriſdictionem exercent comprehenduntur in prohibitione Trident. Concilij de Miſſa in priuatis domibus non celebranda.*
20 *Miſſa in domo priuata ad hoc, vt infirmus pro Viatico communicetur, celebrari non poteſt de licentia Epiſcopi.*
21 *Indultum audiendi Miſſam in domo propria ſublatum eſt à Conc. Trident.*
22 *Licentia celebrandi in Oratorijs priuatis quibus conditionibus concedi conſueuerunt à S. Congregatione Concilij.*
23 *Epiſcopus poteſt concedere licentiam celebrandi in Oratorijs publicis.*
24 *Oratorium, vt publicum cenſeatur debet habere oſtium immediatè reſpondens in viam publicam ſine vllo aditu, vel proſpectu à loco priuato.*
25 *Oratoria, quæ in monaſterijs, & hoſpitalibus eccleſiaſticis conſtructa ſunt, cenſentur publica.*
26 *Oratoria pro infirmaria Monialium qualiter conceduntur à Sede Apoſtolica.*
27 *Oratorij priuati appellatione ex Bulla Cruciata nõ venit domeſticum, ſed publicum, quod priuatum appellatur ad differentiam eccleſiæ conſecratæ.*
28 *Subiecta talia ſunt qualia prædicata demonſtrant.*
29 *Oratoria publica poſſunt viſitari ab Epiſcopo, non autem priuata.*
30 *Bulla Cruciata interpretari debet, vt minus deroget iuri communi, & Concilio Tridentino, quàm fieri poteſt.*

1 AVCTORITATE. Propter priuatum Oratorium procuratio nõ debetur. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. & omnes. Non dluitur.

2 Nota primò ibi, *Procurationes, quæ ratione*
viſitationis debentur. Priuata Oratoria non eſſe
ſub poteſtate Epiſcopi quoad ius exigendi procu-
rationem, & conſequenter nec quoad ius viſitan-
di, quia procuratio de iure eſt annexa viſitationi,
cap. Cum venerabilis, §. 1. ſupra eodem, c. Cum
ex Officij, de præſcriptionibus, gloſ. 1. in reg. Odia,
de regul. Iur. lib. 6. Nec poteſt eſſe annexum ſine
ſuo principali, cap. Et quod diximus, 16. q. 7. glo. 1.
in regul. Acceſſorium, de regul. iur. lib. 6. Anchar.
conſ. 394. Dubium eſt, n. 3. Propterea igitur nihil
eſt procurationis nomine exigendum, quia nihil
eſt ibi viſitandum, vt dicunt Vicentius, & Goffre-
dus, & poſt eos Hoſtienſis hic n. 1. & notat Abbas
in 1. notab.
3 Secundò nota ibi, *Interdum aliqui veſtrum ce-*
lebrant. In priuatis Oratorijs quandoque Miſſas
celebrari, & ſic actus celebrationis non infert per-
neceſſariò, vt locus ſit publicus, quod nota ſecun-
dum An. de Butr. hic in 3. notab. & Abb. n. 1. quia
facit pro hoſpitalibus, in quibus interdum cele-
bratur. Nam ex hoc ſolo non concluditur hoſpi-
tale eſſe religioſum, quia nõ probat hoc eſſe, quod
ab hoc contingit abeſſe, l. Neque Natales, C. de
4 probationibus, & cap. de Tranſlat. Epiſcopi. Sed
hoc intellige ſecundum eos, niſi actus celebrandi
ſit publicus, ita vt omnes indifferenter admittan-
tur, vt notat Archid. in cap. Nemo, n. 3. de con-
ſecrat. diſt. 1.
5 QVAERO, quæ ſit differentia inter Oratorium
& eccleſiam? Solutio, dic ſecundum Innoc hic poſt
medium verſ. Eccleſia, Hoſtien. n. 4. Ioan. Andr.
eod. n. Anchar. num. 2. & Abb. n. 3. eccleſia dici-
tur vbi ſtatuta eſt certa dos pro Sacerdote, & Cle-
ricis ibi deſeruientibus, & pro alijs eccleſiæ neceſ-
ſitatibus, d. cap. Nemo, de conſecrat. diſt. 1. cap. Si-
cut, infra de Conſecrat. Eccleſ. vel Altar. Oratoriũ
verò dicitur quod non eſt dotatum, nec eſt ædifica-
tum ad Miſſam celebrandam, ſed tantummodo
ad orandum, cap. Vnicuique de conſecrat. diſt. 1.
6 & in Auth. Vt nullus fabr. orat. dom. §. 1. Quare
etſi hodie ſit Oratorium, cras poterit fieri came-
ta, cùm non ſit locus Deo dicatus, ſecundum Ho-
ſtien. hic, & Io. Andr. num. 2. Vnde in huiuſmodi
Oratorijs non poſſunt publicè teneri, aut pulſari
Campanæ, cap. Patentibus infra de priuilegijs, nec
gaudent immunitate eccleſiæ, vt contra Goffredũ
notat Hoſtienſis hic n. 2. verſ. Et quamuis Goffre-
dus, Io. Andr. eod. n. Abb. n. 4. & ſcripſi plenius in
cap. Eccleſiæ, n... infra de immunit. eccleſ. & in-
7 fra ſubijciam, num. 14. & 15. Nec ibi licitum eſt
Miſſas celebrare, vt in iuribus proximè citatis.
Dixit tamen Innocentius, & poſt eum Hoſtien. hic
num. 4. & Io. Andr. eod. nu. poſſe in eis quando-
que celebrari de licentia Epiſcopi, qui tamen non
debet eam concedere in magnis feſtiuitatibus,
c. Cle-

c. Clericos,& cap. Si quis extra parochias,de con-
8 ſecrat. diſt. 1. Quinimò fatetur idem Innocentius
hic poſt medium, quod ſi hi, quorum ſunt orato-
ria, non teneant ea honeſtè, nec faciant ibi cele-
brari, poterit Epiſcopus ea deſtruere, cap. Omnes,
il primo, & cap. ſeq. de conſecrat. diſt. 1. Sed hoc
verum putant Hoſtien. num. 2. prope finem, verſ.
Hoc intelligas, & Io. Andr. num. 3. verſ. Quod ve-
rum putat: dummodo fuerint dedicata, & aucto-
ritate Pontificis ædificata ad celebrandum, aliàs
9 contra, vt dictum eſt ſupra. Verum quoad cele-
brationem Miſſæ poſt Concilium Tridentinum
hęc non procedunt, vt dixi in cap. In his, de pri-
uileg. & infra ſubijciam n. 17. & ſeqq.

10 Vlterius QVAERO vtrū in vim Bullę Cru-
ciatæ Commiſſarius impertiri poſſit licentiam
celebrandi Miſſam in Oratorijs domeſticis ab
Ordinario viſitandis, & approbandis, an verò hæc
facultas ſit Sedi Apoſtolicæ reſeruata?

11 Pro ſolutione primò ſupponenda eſt diſtinctio
inter publica,& domeſtica oratoria; publica enim
non poſſunt conſtrui ſine authoritate Epiſcopi.
12 Concilium Calcedon. can. 4. relatum in c. Quidam,
18. q. 2. Placuit igitur neminem aut ędificare, aut
conſtruere monaſteria, aut oratorij domum ſine
conſcientia Ipſius ciuitatis Epiſcopi. Quod eſt
etiam de iure ciuili, vt in Auth. Vt nullus fabri-
cet oratorij domos præter voluntatem Epiſcopi,
& vt deputet prius, quæ circa decentiam, & ſta-
tum in fabricando oratoria ſufficiant. Et in nigro:
Sancimus nulli licentiam eſſe neque eccleſiam,
neque orationis domum incipere ædificare, anto-
13 quam Deo amabilis Epiſcopus Crucem figat. At
in domeſticis authoritas Epiſcopi non requiritur,
Concil. Aurelian. c. 3. relatum in c. Vnicuique, de
conſecrat. diſt. Vnicuique fidelium in domo ſua
oratorium licet habere, & ibi orare.

Hanc primam differentiam ponit Cardinal. Za-
batella conſ. 18. Pro enucleatione, & Lapus alle-
gat. 41. Quęritur de tribus, nu. 5. Butr. conſ. 19.
Quia hic agitur, n. 19. & Quintil. Mandoſ. in reg.
de Annal. q. 57. n. 9. verſ. Oratoria aliqui in duo
genera diuidunt. Hinc reſultat ſecunda differen-
tia: nam publicum eſt eccleſiaſticum, domeſticum
verò prophanum: ideoque illud poteſt viſitari ab
Epiſcopo, Innocentius, & Doctores hic: domeſti-
cum non poteſt, vt hic eſt caſus, ſecundum ea, quę
dixi ſupra in 1. notab. In illo licet habere campa-
nas, c. Nimis iniqua, de exceſſ. Prælator. ſecus in
hoc cap. Patentibus, de priuileg. vbi de Templa-
14 rijs, & Hoſpitalarijs, Butr. d. conſ. 19. n. 19. Illa
gaudent immunitate, hæc non, Paulus de Caſtro
conſ. 167. Præſuppoſita, n. 4. lib. 2. Romanus latè
conſ. 477. In caſu propoſito, n. 2. & ſeq. & dictum
eſt ſupra num. 6.

15 Demum in illis etiam de iure communi poterat
celebrari exceptis maioribus ſolemnitatibus. Cō-
cilium Agath. c. 2. c. Si quis, de conſecrat. diſt. 1.
Si quis in agro oratorium habere voluerit, vt ibi
Miſſas audiat, permittimus; Paſcha verò, Natali
Domini, nonniſi in ciuitatibus, ſiue parochijs au-
diant, & patet ex dictis ſupra num. 7.

16 Contrà in domeſticis dicto Concilio Aurelian.
Vnicuique fidelium in domo ſua oratorium licet
habere, & ibi orare: Miſſas autem ibi celebrare
non licet. De quo habetur alius titulus in Auth.
Vt in priuatis domibus ſacra myſteria non fiant,
& in nigro: Interdicimus omnibus in domibus
ſuis, habere quaſdam quaſi orationum domos, &
in his ſacra celebrare myſteria, ſed ſolius oratio-
nis gratia hoc eis permittimus.

17 Hanc differentiam clarè conſtituit Tridentinū
Concilium cap. vnico, ſeſſ. 22. de obſer. & euit. ibi:
[Neue patiātur priuatis in domibus & omnino ex-
tra eccleſias, & ad Diuinum tantum cultum dedi-
cata oratoria ab Epiſcopis viſitanda, & approban-
da ſacrificium Miſſæ peragi: ibi enim Concilium
duo facit; primò vetat Miſſam celebrari priuatis
in domibus; deinde ſimiliter vetat, ne id fiat in
locis, quæ ſunt omnino extra eccleſiam, & extra
oratoria ad diuinum tātum cultum dedicata ab
Ordinario deſignanda, & viſitanda. Ex quibus
colligitur Concilium agnouiſſe hanc differentiam
inter oratoria domeſtica, & publica,& domeſtica
eſſe illa, quæ aut ſunt in priuatis domibus, aut ex-
tra eccleſiam, ſeu extra oratoria dedicata ad cul-
tum diuinum, & in his abſolutè prohibuiſſe Miſſæ
ſacrificium fieri etiam Epiſcopo permittente, & in
hoc ſublatam eſſe antiquam Canoniſtarum alte-
rationem: Publica verò eſſe illa, quæ extra priua-
tas domos ad diuinum tantum cultum ſunt dedi-
cata, & deſignata ab Ordinario, ideſt Ordinarij
auctoritate conſtructa, de quibus per Cardinal. d.
conſ. 11. num. 5. in fin. verſ. Et pro prędictis. Et in
his permiſiſſe Miſſas celebrari, prævia tamen viſi-
tatione, ſeu approbatione Ordinarij.

18 Porrò quoad oratoria domeſtica S. Congrega-
tio aliàs conſulta, Vtrum Epiſcopus attento Con-
cilij Tridentini decreto in oratorijs exiſtentibus
in domibus priuatorum celebrandi Miſſas licen-
tiam ex cauſa concedere poſſit; cenſuit non poſſe,
ſed hanc licentiam petendam eſſe à Sede Apoſto-
lica, prout poſt Concilium Tridentinum hactenus
obſeruatum eſt. Et propterea iuſſu Pauli V. me
Secretario dedit litteras circulares ad vniuerſos
Epiſcopos, quibus declarauit hanc facultatem il-
lis non competere, eiſq; iniunxit, vt ſi quas licen-
tias à ſeipſis, vel à ſuis Anteceſſoribus conceſſas
19 reperiſſent, nullas, & irritas decernerent. Item
cum dubitatum eſſet, an in domo Principis poſſet
Miſſa celebrari, quaſi non veniat appellatione do-
mus priuatæ, ſic etiam de Arcibus,& Palatijs Ba-
ronum, vbi exercent iuriſdictionem, S. Congrega-
tio reſpondit comprehendi d. decreto Concilij hu-
20 iuſmodi loca. Et cum Cardinalis Legatus Portu-
gallię petijſſet, vt poſſet concedere licentiam cele-
brandi Miſſam in domo priuata decenter accom-
modata, cùm infirmus aliquis pro viatico debet
communicari; & hoc quia in illis regionibus ſunt
multa loca adeo diſperſa, & remota à parochijs,
vt non ſine maximo incommodo poſſit Euchari-
21 ſtiæ Sacramentum circumferri: S. Congregatio
reſpondit non eſſe concedendum. Quin etiam cùm
Agneſia, & Thereſia de Cuſman dubitaſſent, an
indultum audiendi Miſſas in propria earum do-
mo ſibi per Paulum III. cōceſſum, per Concilium
fuiſſet ſublatum; S. Congregatio cenſuit eſſe ſub-
latum; conceſſit eis tamen, vt Miſſas in illa domo
audirent in oratorio tantum ab Ordinario appro-
22 bando. Atque ita eiuſmodi licentię celebrandi in
oratorijs domeſticis conſueuerunt olim obtinerē
ab eadem Congregatione Concilij, in qua etiam
ſtabilitæ fuerunt conditiones, & à Sanctiſſimo ap-
probatę, quibus illæ deinceps eſſent concedendę,
nempe

Primò, vt oratorium conſtituatur in loco de-
centi,

centi, & clauſo, viſiteturq; & approbetur ab Or-
dinario.
Secundò, vt facultas hæc non concedatur niſi vi-
tis, aut fœminis primarijs morbo, aut alia cauſa
impeditis, ne ad eccleſiam accedant.
Tertiò, vt die Paſchatis teneatur is, cui concedi-
tur adire parochialem eccleſiam.
Quartò, vt id concedatur ſine præiudicio iuriũ
parochialium.
Quintò, vt qui ibidem Miſſas audierint, non
liberentur ab obligatione accedendi diebus de
præcepto ad eccleſiam pro Miſſis audiendis pręter
eos famulos, & famulas tantum, qui ſeruitio do-
mini, cui facultas conceditur, fuerint neceſſarij.
Quibus de mandato Pauli V. aliæ etiam con-
ditiones fuerunt adiectæ in Congregatione ora-
toriorum.
23 At verò de oratorijs publicis S. Congregatio ſę-
pius declarauit eſſe in facultate Epiſcopi, vbi illa
viſitauerit, ac diuino cultui peragendo apta, ac de-
centia eſſe compererit, licenciam impertiri, vt in
eis ſacroſanctum Miſſę ſacrificium celebrari valeat.
24 Et oratoria publica cenſuit eſſe cum habent oſtiũ,
quod immediatè reſpondet in viam publicam, &
nullum habent aditum, vel proſpectum à loco pri-
uato, etiamſi in priuato ſolo conſtructa ſint, aut pa-
rietes habeant cum ædibus priuatorum commu-
25 nes. Item publica cenſuit eſſe illa, quæ in locis
publicis conſtructa reperiuntur, veluti in mona-
ſterijs, & hoſpitalibus eccleſiaſticis, licet quoad
26 monaſteria Monialium Congregatio ipſa hanc li-
centiam aliquando impertita fuerit pro oratorio
in eorũ infirmaria conſtructo cũ clauſulis, [Dum-
modo oratorium viſitetur, & approbetur ab Or-
dinario, & ita conſtruatur, vt ſeparatum à loco In-
firmariæ, & clauſum maneat, nec aperiatur, niſi
quando Miſſa ibi erit celebranda, & arbitrio Or-
dinarij ſic aptetur, vt Moniales infirmæ poſſint vi-
dere, & audire Miſſam eo dumtaxat die, quo ſa-
27 cram Euchariſtiam ſumere voluerint.] His poſitis,
quicquid contra ſenſerit Ludouicus Lopez in ſuo
Inſtructorio, cap. 6. de Bull. videtur reſpondendum
Cruciatam dum dat facultatem celebrãdi in ora-
torijs etiam tempore interdicti, nequaquam eſſe
intelligendam de oratorijs domeſticis.
Primò, quia etſi loquatur de oratorijs priuatis,
hæc tamen qualificat per verba illa: Ad diuinum
tantum cultum dedicatis: quæ quidem qualitas
minimè congruit oratorijs domeſticis, quæ ſunt
omnino prophana, & hodie ſunt oratoria, cras ca-
mera, Gloſſa in Clem. Quia contingit, in ver. Al-
tare, de relig. domib. Cardin. d. conſ. 11. num. 12.
Paul. de Caſtro conſ. 167. Præſuppoſita, in fin. lib. 2.
Romanus conſ. 477. In caſu propoſito, num. 5. &
dictum eſt ſupra nu. 6. Sed congruit tantum ora-
torijs publicis, quæ ſacris miniſterijs dedicantur
auctoritate Epiſcopi: nam locus quilibet conſe-
cratus diuino obſequio eſt Sanctum Sanctorum
Domino, cap. Nulli, 12. quęſt. 2. cap. Mancipia, de
rer. permut. quæ iura ad propoſitum noſtrum ad-
ducit Card. d. conſ. 11. in princ. num. 2. verſ. Pri-
mo quidem. Qualia ſunt oratoria Hoſpitalium,
& Confraternitatum, c. Ad hæc, de religioſis do-
mibus, c. Quidam, 18. q. 2. cap. Nemo, de conſecr.
diſt. 1. Lapus d. allegat. 41. Calder. conſ. 352. An
Epiſcopus, aliàs 23. de teſtam. Neque verò huic in-
terpretationi repugnant verba illa Bullæ, In priua-
tis oratorijs: nam quamuis oratoria dicata ad di-
uinum cultum verè dicantur publica, ſi conſide-
rentur ad differentiam illorum, quæ quilibet pri-
uatus ſine Epiſcopi auctoritate ſibi conſtruit intra
domeſticos parietes; tamen appellari poſſunt pri-
uata, ſi conſiderentur ad differentiã eccleſiarum,
à quibus differunt, quia eccleſiæ dotantur, non
oratoria, vt per Cardin. eod. conſ. 11. num. 10. Ant.
de Butr. d. conſ. 19. num. 19. Rota deciſ. 508. par. 1.
diuerſ. Couar. in cap. Alma Mater, in 2. part. re-
lect. § 4. n. 2. Et fuſè declarat Quintilianus Man-
doſius in reg. de Annali, quęſt. 17. num. 7. & ſeq. &
conſtat ex dictis ſupra in 1. quęſt. nu. 5. Vnde cum
priuatum oratorium ſecundum latitudinem voca-
buli dicatur omne, quod non eſt eccleſia, ſiue il-
lud ſit in ſe publicum, ſiue domeſticum, ſecundum
Mandoſ. d. num. 7. Bulla addendo illa verba, Ad
diuinum tantum cultum dedicatis, ſatis declara-
uit ſe non intellexiſſe de priuatis, prout contra di-
ſtinguuntur à publicis, ſed de priuatis, prout con-
28 tradiſtinguuntur ab eccleſia. Nam talia ſunt ſub-
iecta, qualia prædicata demonſtrant, l. Qui vinum,
ff. de vin. trit. & oleo legat. Oldrad. conſ. 80. in-
cipien. Talia ſunt ſubiecta, Anchar. conſ. 65. Pro
clariori, n. 5.
29 Et confirmatur ponderando ſubſequentia ver-
ba Bullæ: Ab Ordinario viſitandis, & approban-
dis, quę ſimiliter non applicantur niſi publicis:
nam publica tantum poſſunt viſitari, ſecus dome-
ſtica, vt in hoc cap. & dixi ſupra in 1. notab.
Obſeruandum eſt etiam Bullam hac in parte
loqui per eadem met verba, quibus loquitur Con-
cilium in d. § Neque patiantur. Sed decretum
Concilij in illis verbis, Ad diuinum tantum cul-
tum, &c. non habet locum niſi in oratorijs publi-
cis, vt oſtenſum eſt ſupra. Ergo nec Bulla quę ver-
ba ſua à Concilio mutuauit, l. 2. C. de Noxal. l. Iu-
ris gentium, §. Si paciſcar, ff. de pactis, iuncta l.
Tranſigere, vbi gloſ. magna, C. de tranſact. Bart.
& Doctores in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſdare cogan-
tur. Alioquin verba Bullæ, Ad diuinum cultum
dedicatis, eſſent inania, & nihil operarentur. Atq;
ita in terminis Bullæ Cruciatę declarat Henriq.
de indulgent. lib. 7. n. 4. litt. K.
30 Pręterea Bulla debet interpretari vt minus de-
roget iuri communi, & Concilio, quàm fieri poſſit,
cap. Paſtoralis, de priuileg. cap. 1. §. Numquid,
eod. tit. lib. 6. vbi Gemin. in 1. notab. Si intelliga-
tur, vt det licentiam celebrandi in oratorio do-
meſtico, & in tempore interdicti, corrigit in duo-
bus. Eſt enim contra Concilium quoad oratoria,
& contra ius commune tam quoad interdictum,
c. Alma Mater, de ſent excom. lib. 6. quàm quoad
oratoria, vt in iuribus, num. 13. allegatis. Ergo
ſatis eſt, vt in vno corrigat ius commune, cap. In
his, de priuileg. Vnde hanc theoricam, DD. com-
muniter deſumunt, & pluribus comprobat Suarez
lib. 8. de leg. c. 14.
Et confirmatur, quia etſi propter præſeruationē
Pontificiæ authoritatis, de qua in cap. vlt. ſeſſ. 25.
non requiratur vt Tridentino Concilio ſpecialiter
derogetur, vt requiritur in alijs Concilijs genera-
libus, iuxta text. in cap. Ex parte, de Capell. Mo-
nachor. Neceſſe eſt tamen, vt Papa expreſsè ſta-
tuat contrarium ius, quod Concilium diſponit, vt
ſępius declarauit S. Congregatio eiuſdem Concilij
interpres, vt patet ex motu proprio Pij V. vt dixi
in c. Nulla, num. 86. ſupra de conceſſ. pręben. At
Bulla tantum abeſt, vt expreſsè ſtatuat contrarium
eius,

Digitized by Google

cius, quod ſtatuit Concilium, vt potius diſponat illud idem, quod Concilium diſponit, eum ijſdem verbis vtatur, vt dictum eſt ſupra.

Non obſtat particula implicatiua, *etiam*, quia implicat ſuppoſitiuè, vt in indultis veſcendi carnibus etiam temporibus ieiuniorum, & quadrageſimæ, & celebrandi ante lucem. Dum ergo concedit licentiam celebrandi etiam tempore interdicti, ſupponit licentiam celebrandi in Oratorio alijs temporibus. Id autem dupliciter poteſt contingere, vel quia publicum, vel quia adſit priuilegium Sedis Apoſtolicæ.

Dicendum ergo aut Bullam loqui de publicis, vel de domeſticis cum ſuppoſitione priuilegij; debet enim ſupponere terminos habiles. Atque hũc intellectum ad Bullam videtur ſequi Henriq. loco cit. & ita olim declarauit S. Congregatio Concilij, cenſuit enim Commiſſarium Cruciatæ non habere facultatem concedendi licentiam celebrandi in Oratoriis domeſticis, ſed tantum in Oratoriis publicis ad Diuinum cultum dedicatis.

His accedit obſeruantia ſubſequuta tam quoad Commiſſario, quàm quoad Papam. Quoad commiſſarios, quia nunquam vſi hac facultate; nec eſt veriſimile vſos non fuiſſe ſi habuiſſent. Et Archiepiſcopus Toletanus reuocauit conceſſiones, quas fecerat in vim Bullæ, & declarauit eas Pontifici reſeruatas.

Quoad Papam, quia concedit licentiam cum multis clauſulis, & moderationibus, quarum ſuperiùs meminimus, num. 22. & cum magna difficultate. Quod eſſet ridiculum ſi vnicuique liceret ex Bulla Oratorium habere. Et augetur abſurdum, quia ſine licentia Commiſſarij id omnibus liceret etiam infimæ conditionis mediãtibus duobus regalibus; nullibi enim in Bull. fit mentio de licentia Commiſſarij, niſi quoad indultum celebrandi ante lucem.

Vltimò, cauſa impulſiua, quæ mouit Paulum V. ad reuocandas licentias celebrandi in eiuſmodi Oratorijs, fuit quoniam relati fuerunt graues abuſus, qui in hac materia irrepſerant, & præſertim quod Mauri, & Chriſtiani noui in eis abutebantur Sacramento, & committebant deteſtanda ſacrilegia. Vnde ſi adeſſet hæc facultas, tamen expediret eam reuocare, ad c. Suggeſtum, de decimis.

De Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris.

Cap. Aqua.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia polluta per Sacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiamſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta.*

2 *Delegari poſſunt ab Epiſcopo Clericis etiam minoribus quæ ſunt iuriſdictionis, non autem, quæ ſunt ordinis.*

3 *Conſuetudo poteſt plurimum in his quæ ſunt iuriſdictionis, ſed in his quæ ſunt ordinis nihil poteſt.*

4 *Iuriſdictio ſiue ordinaria, ſiue delegata ſolo verbo committitur, & reuocatur; poteſtas ordinis ſecus.*

5 *Papa poteſt committere quæ ſunt ordinis etiam non Epiſcopo.*

6 *Reconciliatio eccleſiæ pollutæ ſi ſit conſecrata non facilè committitur a Papa ſimplicibus Sacerdotibus.*

7 *Epiſcopatus eſt ordo.*

8 *Abbates Presbyteri, & benedicti de Epiſcopi conſenſu, vel cum ſpecialibus eius dimiſſorijs an poſſint tonſuram, & minores ordines conferre ſecularibus eidem Epiſcopo ſubiectis, & num. ſeq. vſque ad num. 20.*

9 *Congregationis Concilij declaratio à quorumdam impugnationibus vindicatur.*

10 *Poteſtas duplex requiritur ad ordines conferendos.*

11 *Abbas Presbyter, & benedictus quoad non ſubditos caret poteſtate iuriſdictionis, ſed non poteſtate ordinis, & ideò ordinando illos imprimit characterem, & num. ſeqq.*

12 *Concilij Tridentini decretum in cap. 10. ſeſſ. 23. expenditur.*

13 *Epiſcopi titulares poſſunt ordines conferre de licentia Epiſcopi Diœceſani.*

14 *Epiſcopus poteſt alteri Epiſcopo ea quæ ſunt ordinis demandare.*

15 *Abbas inuitatus poteſt tonſuram, & minores ordines conferre etiam ſubditis alterius monaſterij.*

16 *Lex noua diſponens in materia antiqua recipit interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat.*

17 *Rotæ deciſio de Abbatibus ordinantibus ſeculares cum dimiſſorijs Epiſcopi expenditur.*

18 *Abbas qui ſine Epiſcopi conſenſu contulit tonſurã, & minores ordines regularibus alterius Religionis dimiſſis à ſuis Superioribus incidit in pœnam ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum.*

29 *Ordinati à non habente poteſtatem non ſunt ſuſpenſi, ſed iterum ordinandi.*

20 *Degradatio Clericorum an poſſit demandari ab Epiſcopo Abbatibus, Presbyteris, & benedictis.*

21 *Degradatio eſt ordinis Epiſcopalis.*
Mucro ſpiritualis eſt duplex, ibidem.

22 *Depoſitio ab ordine ad eum ſpectat, ad quem ſpectat ordinatio.*

23 *Declaratur, num. ſeqq.*

24 *Spiritualia facilius conſtruuntur, quam deſtruuntur.*

25 *In Degradatione Presbyteri olim ſex Epiſcopi erãt adhibendi, tres in degradatione Diaconi, vel Subdiaconi.*

26 *Depoſitio verbalis ab ordinibus etiam ſacris fieri poteſt ab Epiſcopo tam per ſeipſum, quam per eius generalem Vicarium.*

27 *Degradatio ſolemnis fieri poteſt ab Epiſcopo per ſeipſum adhibitis tamen ſex Abbatibus vſum mitræ, & baculi habentibus.*

28 *Vel alijs perſonis eccleſiaſticis etiam non diœceſanis ſi Abbates commodè intereſſe non poſſint, & num. 33.*

29 *Degradatio poſt Concilium Tridentinum fieri poteſt ab Epiſcopo alijs Epiſcopis non adhibitis non ſolum in caſu hæreſis, ſed etiam in alijs criminibus in quibus ad actualem degradationem ſit procedendum.*

30 *Laici quantumuis graues non poſſunt hodie degradationi aſſiſtere ſicut poterant de iure communi in caſu hæreſis.*

31 *Prælati regulares ordinum Mendicantium non dicun-*

cuntur in dignitate eccleſiaſtica conſtituti quoad hoc vt poſſint actuali degradationi aſſiſtere.

31 *Abbates non debent intereſſe examini, vel proceſſui degradationis, ſed tantum actuali degradationi aſſiſtere, vt aſſeſſores.*

1 AQVA. Eccleſia polluta per Sacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiāſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta. Hoc dicit, & tria facit. Ponit dictum, damnat contrariam conſuetudinem cauſam reddens, & ſubdit præteriti tolerantiam. Secunda ibi, *non obſtante*, tertia ibi, *Quod autem.*

2 Nota ex hac decretali inſignem regulam in materia delegationis, videlicet ea quę iuriſdictionis exiſtunt etiam minoribus Clericis ab Epiſcopo demandari poſſe, vt cognoſcere de cauſis, iudicare, inſtituere, beneficia conferre, & omnia alia quæ aſſecutus eſt Epiſcopus in confirmatione, c. Tranſmiſſam, ſupra de elect. nihil enim habet Epiſcopus quod ſit meri imperij, quod non ſit delegabile, vt ait gloſ. in cap. Peruenit, 95. diſt. quam dicit ſingularem Abb. hic num. 3. Ea verò quæ ſunt ordinis Epiſcopalis committi non poſſunt ab Epiſcopo Clericis inferioris gradus, ideſt non Epiſcopis, vt conſecratio Virginum, ordinatio Clericorum, conſecratio eccleſiarum, & ſimilia de quibus in cap. Quamuis, 68. diſtin. Ita hanc regulam ponit textus hic, & gloſ. in d. cap. Peruenit, propè finem Anton. de Butr. hic num. 3. & 4. Petr. de Anchar.
3 onm. 4. & Abb. num. 2. Similem regulam ponunt Doctores, & in ſpecie Butr. num. 12. in cap. Quanto, ſupra de conſuet. ideſt conſuetudinem poſſe plurimum in his quæ ſunt iuriſdictionis, ſed in his quæ ſunt ordinis nihil poſſe. Vnde hic conſuetudo qua ſimplices Sacerdotes de mandato Epiſcopi reconciliabant eccleſias pollutas improbatur tamquam corruptela. Et ſic cenſetur ſublata etiamſi ſit temporis, cuius initij non extet memoria in contrarium, vt ſcripſi plenè in eod. c. Quan-
4 to. Rationem verò differentiæ cur ea quæ ſunt iuriſdictionis poſſint inferioribus delegari ab Epiſcopo, non autem ea quæ ſunt ordinis, optimè aſſignat gloſ. hic in ver. Iuriſdictionis, quia ſcilicet iuriſdictio ſola voluntate, & verbo committitur ſiue delegata fuerit, ſiue ordinaria, & reuocatur, cap. Super quæſtionum, §. Intentioni, & §. Porrò, ſup. de off. deleg. l. Iudicium, ff. de iudic. Collatio verò Sacramentorum non confertur ſola voluntate, vel verbo, imò facto opus eſt, quia neceſſaria eſt viſibilis vnctio, & exterior, quæ eſt ſignum interioris vnctionis in corde, cap. Vnico, ſup. de Sac. Vnct. quæ perpetua eſt & amitti non poteſt, licet executio quandoque ſuſpendatur, cap. Quodquidam, verſ. Si fortè miſitię, 1. qu. 1. Et hoc inuit, Abb. Antiq. hic nu. 1. dum dicit, licet ea quæ ſunt iuriſdictionis poſſit Epiſcopus inferioribus demādare, non tamen ea quæ oſſibus Epiſcoporum inhærent; quæ ſcilicet non ſola voluntate, aut verbo, ſed per conſecrationem conferuntur, & Hoſt. n. 3. dum reddit rationem huius differentię, quia ordo, inquit, non per commiſſionem, ſed per manus impoſitionem transfertur, d. cap. vnico, ſup. de Sact. Vnct. & cap. fin. de Sacram. non iteran. Hoc ipſum docuit S. Thomas in 2. 2. q. 39. art. 3. dicens poteſtatem Sacramentalem eſſe quæ per aliquam conſecrationem confertur. Et hanc remanere in homine qui eam per conſecrationem eſt adeptus quandiu viuit; poteſtatem verò iuriſdictionalem eſſe quę ex ſimplici iniunctione hominis confertur, & ideò non immobiliter adhæret.

5 Procedunt tamen hęc in Epiſcopo qui non poteſt ea quę ordinis Epiſcopalis ſunt demandare, niſi conſtituto in ordine Epiſcopali; Papa verò poteſt ea committere etiam inferioribus Sacerdotibus, vt de minoribus ordinibus patet in cap. Quoniam, 69. diſt. In cap. Cum contingat, de ætat. & qualit. & in c. Abbates, de priuil. in 6. De Sacramento Chriſmatis eſt textus in d cap. Peruenit, 95. diſt. & tradunt omnes in cap. Quanto, ſupra de conſuet. & dixi latè in d cap. vnico, §. Per frontis,
6 ſupra de Sact. Vnct. Et de reconciliatione eccleſiæ pollutæ tradit hic Innocen. vbi dicit ſe ante audiuiſſe Papam pluribus Epiſcopis indulſiſſe, vt per ſimplices Sacerdotes poſſent reconciliare eccleſias aqua tamen priùs per Epiſcopum benedicta. Verum Clemens Papa IV. vt ſubdit Hoſt. in fine hoc de facili non concedebat, niſi de eccleſijs nondum conſecratis, de quo remittit ad id quod legitur, & notatur, infra in cap. prox. An autem Papa poſſit committere non Epiſcopo, vt conferat ordines ſacros dixi in d. cap. Quanto, num. 4. de conſuet.

7 Secundò nota Epiſcopatum eſſe ordinem, vt hic patet in ver. Ordinis Epiſcopalis. Vnde ſecundum Hoſtien. nu. 2. Taceant qui dicunt in eccleſia Dei non eſſe niſi ſeptem ordines: nam & Tonſura ordo eſt, & Epiſcopatus ordo eſt, vt hic apertè probatur de Epiſcopal. De prima tonſura, & de omnibus alijs probatur, & notatur plenè in cap. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit. Hæc eſt vnanimis Canoniſtarum ferè omnium ſententia, à qua tamē diſcrepant Theologi, qui tenent primam Tonſurā, & Epiſcopatum non eſſe ordines propriè. De Tonſura ſcripſi latiſſimè in d. cap. Cum contingat. Et de Epiſcopatu in c. 1. de ordinat. ab Epiſc.

8 QVAERO, An Epiſcopus poſſit committere Abbati Presbytero, & benedicto, vt primam tonſuram, & minores ordines conferat ſæcularibus ipſius Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis.

Hanc dubitationem iam pridem ſuſtulit Sacra Congregatio Concilij in cauſa Bononien. cenſuit enim Abbates poſtquam ordinem Sacerdotalem, & munus benedictionis ſuſceperint poſſe tonſurā, & minores ordines ſæcularibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis conferre ſi modo ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, ijque pro ſe quiſque ab eodem Epiſcopo litteras dimiſſorias impetrauerint ita vt ſatis non ſit id generatim ab Epiſcopo fuiſſe conceſſum, ſed hac ſemper conceſſione ſingulis opus ſit. Poſſe itidem eoſdem ordines conferre alijs regularibus, qui litteras dimiſſorias ſpeciales ſuorū Superiorum, necnon ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint: ac præterea alijs ſæcularibus ſubditis aliorum Epiſcoporum, dum tamen & ipſi attulerint ſpeciales dimiſſorias ſuorum Ordinariorum, & conſenſum ſpecialem Epiſcopi loci.

9 Verum huius declarationis veritatem in dubiū reuocant moderni Collectores in cap. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit. eamque impugnant hoc fundamento, quod cum decreto Concilij Tridentini in cap. 10. ſeſſ. 23. ſtatutum ſit, vt Abbatibus, &c. non liceat in poſterum cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram, vel minores ordines conferre, nec litteras dimiſſorias aliquibus Clericis ſæcularibus, vt ab alijs ordinentur

Digitized by Google

concedere,&c. Non obſtantibus quibuſuis priui-
legijs, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiã
immemorabilibus : ſupradicta deciſio videtur
pugnare cum illis verbis Concilij, cuiquam qui re-
gularis ſubditus ſibi non ſit. Quæ verba dicunt
excludere ſęculares etiam ſubiectos Abbatibus,
& in quos ipſi Abbates habent ordinariam iuriſ-
dictionem, & multò magis ſubditos alterius ha-
bentes litteras dimiſſorias ad recipiendos ordi-
nes etiam ab ipſis Abbatibus. Et ob eamdem
rationem dicunt prædicta verba excludere regu-
lares non ſibi ſubditos etiamſi ſpeciales dimiſſo-
rias ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum
Epiſcopi loci obtinuerint, quia neque in hoc caſu
aſſerunt eam deciſionem ſuſtineri poſſe, cum Con-
cilium exigat, vt is cui Abbas vult ordines confer-
re ſit regularis ſibi ſubditus.

Sed his non obſtantibus tu adhæreas deciſioni,
quia habetur in libris publicis S. Congregationis
ſuper cap. 5. ſeſſ. 6. Vnde de illius veritate ambigi
non poteſt, & refertur etiã, licet corruptè, ab Azor.
inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 2. qu. 1. & Stephan.
Quaranta in ſumm. Bullar. ver. Ordo, verſ. Abba-
10 tibus. Et quod ſpectat ad decretum Concilij in
d. c. 10. ſeſſ. 23. Obſerua diligenter ad ordines cõ-
ferendos requiri duplicẽ poteſtatem videlicet po-
teſtatem ordinis, quæ per aliquam conſecrationẽ
confertur, & poteſtatem iuriſdictionis, quæ con-
fertur ſimplici voluntate, & verbo, cap. 1. 9. qu. 2.
cap. Nullus, de Paroch. gloſ. hic in verb. Iuriſdi-
ctionis, & declarat S. Thomas in 2. 2. q. 39. art. 3.
Ordinis poteſtatem aſſequuntur Abbates in actu
ſolemnis benedictionis, quia benedictio huiuſmo-
di largo modo dicitur conſecratio : & id propor-
tionabiliter præſtat Abbatibus, quod conſecratio
Epiſcopis, vt dicit Butr. in d. cap. Cum contingat,
in 3. not. n. 6. & Felin. in cap. Inter monaſterium,
in princ. de re iudic. Intellige ſecundum ea, quæ
dixi in cap. 1. in 2. notab. de ſupplen. neglig. Pręl-
lat. Poteſtatem verò iuriſdictionis accipiunt Ab-
bates in actu cõfirmationis etiam ante ſuſceptum
munus benedictionis, c. Noſti, de elect. gloſ. in d.
cap. 1. in ver. Subſtitutos, Oldrad. conſ. 14. num. 4.
& ſeq. Felin. in cap. Meminimus, in princ. de ac-
cuſat. Vtriuſque poteſtatis fit mentio in d. c. Quo-
niam, 69. diſt. & in d. c. Cum contingat, de ætate,
& qualit. De poteſtate ordinis ibi : [Dummodò
ipſis ab Epiſcopo ſecundùm morem præficiendo-
rum Abbatum manus impoſitio facta noſcatur,]
ideſt fuerint ſolemniter benedicti, vt illic gloſ. &
DD. interpretantur. De poteſtate iuriſdictionis
ibi. [ſolummodo in proprio monaſterio faciendi,]
ideſt non in extraneo vt exponit Hoſtien. n. 6. in
ver. In proprio monaſterio, gloſ. in d. c. Abbates,
in verb. Conuolauerint, de priuil. in 6. Specul. tit.
de priuil. num. 5. Ea enim verba oſtendunt pote-
ſtatem ordinis quam Abbates Presbyteri accipiũt
in ſolemni benedictione non debere in actum
exire niſi quoad Monachos ſui monaſterij, adde
vel quoad ſæculares in quos habent eccleſiaſticã,
& quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem iuxta textum
in d. c. Abbates, Poteſtas quidem ordinis ſpectat
ad validitatẽ ordinationis: nam ſine illa nihil con-
fertur, cap. Presbyteris, 68. diſt. gloſ. prealleg. hic
in ver. Iuriſdictionis, Lap. alleg. 138. num. 5. Cum
vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autẽ
non ſubeat in effectu dicit textus in cap. Quanto,
ſupra, de conſuet. Poteſtas verò iuriſdictionis ad
eſſentiam ordinationis non pertinet, ſed ad illius
exercitium, ſeu executionem, & legitimum vſum
eius, cap. 1. & 3. 71. diſt. Quia ſcilicet poteſtas or-
dinis non debet exire in actum niſi ſecundũ quòd
mouetur à poteſtate Superiori, S. Thomas, vbi
11 ſupra. Vnde Abbas, ſi ſit Presbyter & benedictus
ordinando ſibi nõ ſubditum characterem impri-
mit, ſed ordinis executionem non confert, quia
ſcilicet non deeſt illi poteſtas ordinis, ſed tantum
poteſtas iuriſdictionis, vt poſt Boattin. tenet gloſſ.
penult. & DD. in d. c. Abbates, de priuil. in 6. Ar-
chid. Turrecrem. & Prępoſ. in d. cap. Quoniam,
69. diſt. Io. Andr. & alij in d. cap. Cum contingat,
ſupra, de ætat. & qualit. At ſi Sacerdotalem ordi-
nem ac munus benedictionis non ſuſceperit ordi-
nando nihil confert, quia deeſt illi poteſtas ordi-
nis, d. c. Quanto, de conſuet. & not. in d. cap. Cum
contingat, Hoſtien. Io. Andr. Butr. Abb. & cæteri
omnes Bertacch. in tract. de Epiſc. lib. 3. part. 2.
num. 9. Sylueſt. in ver. Ordo, 3. ſub num. 2. verſ.
Simplices verò Abbates, Rebuff. in praxi, tit. de
12 cleric. & à quib. & quom. n. 14. Dum verò Con-
cilium in d. c. 10. ſeſſ. 23. ſtatuit vt Abbatibus non
liceat tonſuram, vel minores ordines conferre
cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit, ade-
mit quidem Abbatibus authoritatem ſeu pote-
ſtatem iuriſdictionis, quam habebant ad ordines
ritè, & rectè conferendos reſpectu ſæcularium
etiam ſibi ſubiectorum.

Et ita in hoc derogauit diſpoſitioni d. c. Abba-
tes, ſed non ademit, aut limitauit ipſam poteſta-
tem ordinis, quia hæc poteſtas tamquam indiui-
ſibilis nõ recipit reſtrictionem, nec poteſt pro par-
te auferri, & pro parte non, vt latiſſimè probaui in
cap. 1. ſupra, de ſuppl. neglig. Prælat. Et propterea
Abbas benedictus ordinando regulares ſibi non
ſubditos, aut ſæculares etiam poſt Concilium, im-
primit characterem, ratione ſcilicet abſolutę po-
teſtatis ordinis quam ex conceſſione ſeptimæ ſy-
nodi accepit in impoſitione manuum, licet non
conferat ordinis executionem ob ademptam ſibi
à Concilio authoritatem, ſeu iuriſdictionẽ quoad
non ſubditos regulares, itaut proinde ſic tonſurati
non debeant iterum tonſurari, vt ſæpius reſpondit
S. Congregatio Concilij cuius declarationes com-
plures retuli in d. c. 1. Itaque Abbas Presbyter, &
benedictus reſpectu regularium ſibi non ſubdito-
rum, aut reſpectu ſæcularium caret tantummodo
iuriſdictione propter Concilij prohibitionem, ſed
poteſtate ordinis non caret. Defectum autem iu-
riſdictionis ſupplet Epiſcopus qui Abbati imperti-
tur licentiam ordinandi ſuos diœceſanos : aut
per ſpecialem conſenſum, aut per litteras dimiſſo-
rias ipſi Abbati directas iuxta relatam ſacrę Con-
gregationis declarationem. Ergo cum hoc caſu
non deficiat Abbatibus poteſtas ordinis, nec pote-
ſtas iuriſdictionis, conſequens eſt vt ordines ab
ipſis ritè, & rectè conferri valeant.

Nec obſtant verba illa d. c. 10. cuiquam qui re-
gularis ſubditus ſibi non ſit. Quandoquidem
Concilium ibi ſuſtulit facultatem ordinandi ſęcu-
lares, quam Abbates habebant, vel iure ordina-
rio ratione quaſi Epiſcopalis iuriſdictionis, vel ex
indulto Sedis Apoſtolicę iuxta textum in d. c. Ab-
bates, de priuileg. in 6. Sed non eam quam conſe-
qui poſſent ex licentia, vel delegatione Epiſcopi
diœceſani. Ratio eſt, quia decretum illud fuit edi-
tum in fauorem ipſius Epiſcopi diœceſani, vt pa-

tet

tet ex illis verbis: Sed horum omnium ordinatio ad Epiſcopos intra quorum diœceſis fines exiſtāt pertineat: & conſequenter diœceſano licere debet in hoc fauori ſuo renunciare, & conſentire, vt ſibi ſubiecti ab alieno Antiſtite promoueantur, cap.1.s.3. & per totum, 71.diſt. cap. Lugdunenſis,
13 9.q.2. cap.8. ſeſſ.23. Concilij Tridentini. Simile in Epiſcopis Titularibus, qui etſi prohibeantur à Concilio in cap.2. ſeſſ.14. quemquam ordinare, etiam in locis nullius diœceſis: tamen de Epiſcopi diœceſani conſenſu benè ordinare poſſunt, quia ſcilicet non carent poteſtate ordinis, quam in conſecratione acceperunt, cap. Transmiſſam, de elect. Et quamuis careant poteſtate iuriſdictionis, cum ſubditus non habeant tamquam clero, & populo carentes, vt dicitur in d. c.2. tamen huius poteſtatis defectus benè ſuppleri poteſt per cōſenſum Epiſcopi diœceſani, cuius intereſt, vt aliàs fuit reſponſum, & praxis obſeruat: nam & hodie videmus in diœceſi Oſtienſi, & Sabinen. & alibi Pontificalia, & alia quæ ſunt ordinis exerceri ab Epiſcopis Titularibus in partibus infidelium, quos Cardinales Epiſcopi in ſuffraganeos aſſumpſerunt ad præſcriptū Concilij Lateranenſis ſub Leone X.
14 ſeſſ.9. de Cardinal. Eamdem rationem optimè aſſignat gloſ. hic in ver. Iuriſdictionis, dicens, Vnus Epiſcopus alij Epiſcopo poteſt ea quæ ſunt ordinis demandare, & per huiuſmodi demandationem nihil ei committit, cum ipſe Epiſcopus habeat ea quæ miniſterium conſecrationis deſiderant, & ei deeſt tantùm authoritas; quia in alienam meſſem falcem mittere non debet, niſi de voluntate, & mandato illius, cuius eſt diœceſis, cap. Scriptum eſt, 6.q.3.

15 Accedit quod Concilium in d.c. 10. ſeſſ.23. dum prohibet Abbatibus, ne tonſuram, vel minores ordines conferant, niſi ſuis ſubditis regularibus, concordat cum iuris communis diſpoſitione: nam hoc ipſum prius ſtatutum fuerat in d. c. Quoniam, 69. diſt. & in d. cap. Cum contingat, de ætat & qual. per illa verba, ſolummodo in proprio monaſterio faciendi, ideſt in ſui monaſterij Monachos, non autem extraneos, vt dixi ſupra verſ. Vtriuſque poteſtatis: & tamen non obſtante prohibitione ſeptimæ Synodi, de qua in prædictis iuribus, Abbas ſi fuiſſet inuitatus potuiſſet tonſuram, & minores ordines conferre etiam Monachis alterius monaſterij, & ſic regularibus ſibi non ſubditis, vt in d. cap. Quoniam, tradit gloſ. in ver. Monaſterio, Archid. num. 5. in gloſ. Sed & Monachos, Turrecrem. num.5. & Præpoſ. num.1. per textum in d. c. Lugdunenſis, 9.q.2. Idem tenent in d. cap. Cum contingat, Henric. Boich. & Ioann. de Anan. ambo in
16 princ. Bellam. n.2. & omnes. Ergo eodem modo id Abbatibus licere debet hodie ſi fuerint ab Epiſcopo inuitati non obſtante prohibitione Concilij Tridentini: nam lex noua diſponens in materia antiqua recipit interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat, l. In contractibus, §. Præterea, C. de non numer. pecun. gloſ. Bart. & DD. in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſd. cogan.

17 Non obſtat quod in Rota de mandato Clementis VIII. propoſito hoc dubio, videlicet, An Abbates, qui habent facultatem conferendi tonſuram, vel minores ordines ſubditis ſibi regularibus poſſint ſtante decreto Concilij Trident. c. 10. ſeſſ.23. tonſuram, vel minores ordines conferre perſonis ſæcularibus habentibus litteras dimiſſorias à ſuis Ordinarijs: re maturè diſcuſſà reſolutū fuerit, non poſſe, vt patet in deciſ. Cardin. Seraph. 985. Etenim hęc deciſio, vt ſaluari poſſit videtur intelligenda de ſęcularibus habētibus litteras dimiſſorias generales cuicumque Antiſtiti directas, non autem de habentibus ſpeciales directas ipſis Abbatibus: nam ſi intelligeretur hoc ſecūdo modo, pugnaret ex diametro cum declaratione Sacræ Congregationis, & ſuſtineri non poſſet; ſupponit enim Abbates Presbyteros, & benedictos carere poteſtate conferendi tonſuram, & minores ordines perſonis ſęcularibus: & arguit hoc modo. Quemadmodum Papa non poteſt dare licentiam ei qui ordinatus nō eſt conferendi ordines ſacros, vt tradit Innoc. in cap. Quanto, de conſuet. cum nemo det id quod non habet, ita neque per dimiſſorias ſuas poteſt Epiſcopus dare facultatem ei, qui ea facultate ex diſpoſitione Concilij caret. Sed hoc ſuppoſitum eſt falſum, quia Abbates huiuſmodi etiam reſpectu ſęcularium non carent poteſtate ordinis, ſed tātum poteſtate iuriſdictionis, ideoq; ordinando illos etiam abſque dimiſſorijs Epiſcopi diœceſani imprimunt characterem, licet non conferant ordinis executionem ob ademptam ſibi à Concilio iuriſdictionem, vt abundè oſtenſum eſt ſupra: Hunc autem iuriſdictionis defectum ſupplere poteſt Epiſcopus, quoad eius ſubditos, cōſentiendo vt ordinari valeant à prędictis Abbatibus ordinis poteſtatem habentibus, vt ſimiliter patet ex dictis. Nec propterea, vt dicit Rota, prohibitio Concilij redditur ſuperflua. Siquidem in hoc operatur effectum ſuum, quia ſuſtulit facultatem quam prius habebāt Abbates ordinandi ſine dimiſſorijs Epiſcopi perſonas ſæculares, in quas habebant eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, iuxta textum in d. c. Abbates, de priuil. in 6. cuius diſpoſitioni Concilium derogauit, vt eadem met Rota fatetur in prædicta deciſione. Item ſuſtulit priuilegia, & indulta Sedis Apoſtolicę, quę ante Concilium ſuper hoc habebant nōnulli Abbates, vt innuit illa decretalis ibi: Niſi eis id competat ex pleno præfatę Sedis indulto: vnde extendi non debet ad vlteriorem correctionem iuris communis, arg. cap. Cum expediat, de elect. in 6.

Standum eſt igitur declarationi S. Congregationis quę authoritatem habet à Sede Apoſtolica Concilium Tridentinum authoritatiuè interpretandi priuatiuè quoad omnes, vt dixi latiſſimè in cap. Cum veniſſent, ſupra de iudic. in quęſt. An & quibus liceat Tridentini Concilij decreta interpretari, & in cap. fin. de Conſtit. in quęſt. An declarationes S. Congregationis Concilij habeant legis authoritatem.

Et eò magis quia huiuſmodi declarationi etiam
18 poſtea adhæſit eadem Cōgregatio; Siquidem fuit quęſitum an Abbas Sanctę Marię de Succurſu Ordinis Montis Oliueti potuerit in loco in quo iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habet in Parochos, & Parochianos conferre minores ordines tribus regularibus Ordinis S. Auguſtini à ſuis Superioribus ad hunc effectum dimiſſis. Et S. Congregatio cenſuit non obſtare quod Abbas non ſit benedictus, cùm ex priuilegio Iulij II. habeatur in omnibus pro benedicto; ſed non licuiſſe illi conferre minores ordines dictis regularibus; propterea quod non adeſſet conſenſus Epiſcopi loci, vt habe-

tur in cap. vlt.ſeſſ.6. vt aliàs decretum à S. Congregatione in caſu Bononien. Non tamen incidiſſe in pœnam decreti d. cap. 10. in fine, quia loquitur in Epiſcopis Nullius, neque in pœnam, cap. 8. ſeſſ. 23. quia loquitur quando ſine teſtimonio ordinarij loci contuliſſet ordines iuxta cap. Eos & c. fin. de tempor. ordin. in 6. ſed in pœnam, c. fin. ſeſſ. 6. quia ſine licentia Ordinarij loci contulit ordines. Et quamuis d. cap. loquatur in Epiſcopo; tamen S. Congregatio cenſuit multo magis habere locũ in Abbate, & cum ſimpliciter d. c. Dicat ſuſpenſum ab exercitio Pontificalium intelligi abſolutè, non autem per annum dumtaxat, quia quando voluit ſuſpendi per annum tantum, expreſſit, vt d. cap. 2. & d. c. 8. & ſic Abbas iſte erit tantum ſuſpenſus ab exercitio illorum actuum quos Pontificali dignitate, & authoritate exercuit; nempe à collatione ordinum, & ſimilium, non autem cenſebitur ſuſpenſus à diuinis, quæ vt religioſus Sacerdos celebrare poterat. Vnde conſequens erit, vt ſi poſtea celebrauit, non ideò effectus ſit irregularis; tamen indigeat rehabilitatione ad exercitia Pontificalium, à quibus fuit ſuſpenſus. Item erit aduertendum ad ordinatos, quia & ipſi ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum, & ſi celebrarint ſunt irregulares, & indigent diſpenſatione.

Ex qua declaratione quod ſpectat ad rem præſentem duo colliguntur. Primum eſt licere Abbatibus benedictis, vel habentibus priuilegium, perinde ac ſi eſſent benedicti conferre minores ordines perſonis ſæcularibus, aut regularibus ſibi aliàs non ſubditis, ſi modo habeant litteras dimiſſorias ſpeciales à proprio Epiſcopo. Propterea enim prędictus Abbas Oliuetanus ordinando regulares alterius ordinis incidit in pœnam ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, quia defuit conſenſus Epiſcopi Diœceſani, vt dixit S. Congregatio. Ergo ſi Epiſcopus conſenſiſſet, Abbas in nullam pœnam incidiſſet, qui eſt caſus deciſionis Bononien.

19 Alterum eſt ordinationem non ſubditorum factam ab huiuſmodi Abbatibus etiam ſine dimiſſorijs proprij Epiſcopi non eſſe irritam: nam regulares S. Auguſtini à dicto Abbate ordinatos, S. Congregatio dixit eſſe ſuſpenſos ab executione ordinum; ergo character fuit impreſſus. Nam ſi impreſſus non fuiſſet ex defectu poteſtatis in ordinante ſic promoti non fuiſſent ſuſpenſi, ſed potius iterum ordinandi, c. Chorepiſcopi, cap. Quamuis, & cap. Presbyteri, 68. diſt. c. Nihil, 7. q. 1. Hoſtienſ. Io. Andr. & omnes in cap. vn. & ibi dixi n. 6. ſupra de ſacra vnct. Henric. Boich. poſt alios in c. fin. de Sacramen. non iteran. & ita Abbates huiuſmodi etiam poſt Concilium non carent prorſus, vt putauit Rota, poteſtate ordinandi ſęculares aut regulares ſibi non ſubditos. Hanc materiam latius proſequor in c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. in q. An Pręlatus inferior ſæcularis habens priuilegium poſt Cõcilium conferendi tonſuram, & minores ordines certis perſonis dumtaxat, ordinando alios quàm in litteris deſignatos, imprimat characterẽm necnè. Poſt hæc ſcripta emanauit à S. Congregatione Concilij infraſcripta declaratio, quæ eſt originaliter in libro memorialium pag. 407. videlicet.

In cauſa Cathanien. Iuris cõferendi ordines minores inter Epiſcopũ Cathanien. ex vna, & Monachos Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſſinenſis, ac alios, ex altera, die 23. Nouembr. 1641. S. Congregatio, &c. vtraque parte informante ore, & ſcriptis, ac rationibus hinc inde deductis maturè examinatis, inhęrendo deciſioni Rotæ Romanę ſub die 27. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardinali Seraphino de ordine fel. record. Clementis VIII. factę, nec non declarationibus eiuſdem S. Congregationis dictę deciſioni conformibus ſubſequutis, cenſuit, improbata opinione contraria, Abbates Regulares benedictos eiuſdẽ Congregationis Caſſinenſis, ſeu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut inſtituti habentes etiam iura Epiſcopalia, ſeu quaſi Epiſcopalia, vſumque Mitræ, baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonſuram, & minores Ordines conferendi, non poſſe dictam primam tonſuram, nec alios ordines minores, niſi ſuis ſubditus Regularibus cõferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel inſtituti, etiamſi habeant litteras dimiſſorias ſuorum Superiorum, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum diœceſum fines ipſi Regulares ordinandi exiſtant: & multò minus perſonis ſecularibus etiam habentibus litteras dimiſſorias à ſuis Ordinarijs. Ac propterea inhibuit Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs prælatis inferioribus, vt in futurum concedere non audeant ſupradictas litteras dimiſſorias huiuſmodi Abbatibus directas, nec ab iſtis recipi. Quod ſi ſecus fiat, tam concedentes, quàm ordinantes à collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, præter alias pœnas arbitrio eiuſdem Congregationis reſeruatas.

Et iterum propoſitis dubijs, an Abbates Regulares benedicti habentes iura quaſi Epiſcopalia, primam tonſuram, aut minores Ordines poſſint conferre ſęcularibus Clericis, Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis, ſi modò ipſius Epiſcopi conſenſus accedat: itidem an prædicti Abbates poſſint Regularibus alterius Ordinis, qui litteras dimiſſoriales ſuorum Superiorum Regularium, & conſenſum Epiſcopi loci habuerint, poſſint prædictam tonſuram, & minores Ordines conferre.

Die decima Maij 1658. S. Congregatio Concilij ad vtrumque dubium reſpondit, non poſſe.

20 Secundò QVAERO, An degradatio poſſit ab Epiſcopo demandari Abbatibus Presbyteris, & ſolemniter benedictis.

21 Reſpondeo non poſſe, quia degradatio eſt ordinis Epiſcopalis, c. Degradatio de pœn. lib. 6. & notatur in cap. Cum non ab homine, de iudic. Hoſtien. in cap. Dilectus, & c. Irrefragabili de offic. ordin. DD. in cap. Cum contingat, vbi in ſpecie Collectar. n. 3. de foro compet. Ea verò quæ ordinis Epiſcopalis exiſtunt non poſſunt Clericis inferioris gradus, id eſt non Epiſcopis demandari, vt hic patet, & dixi ſupra in 1. notab. Vnde, vt dicebat Archid. in cap. Dilecto, num. 1. in ver. Mucrone, de ſent. excomm. lib. 6. duplex eſt mucro ſpiritualis, alius diſciplinans, ſeu medicinalis, vt excommunicatio, qui non ad punitionem, ſed ad correctionem tantum vibratur; Alius eradicans, ſiue mortalis, vt degradatio, qui non tantum ad correctionem, ſed etiam ad punitionem infligitur, & hic eſt mucro Epiſcopi ſpecialiſſimus: vnde nullus non ordinatus in Epiſcopum ipſum vibrare poteſt. Quod dictum Archidiaconi ſequuntur Io. Andr. in cap. 1. num. 4. in verb. Cum ab omni mucrone, & Anchar. num. 2. in 5. notab. de homicid. lib. 6.

Nec

22 Nec obſtat ſi dicatur, Huiuſmodi Abbatibus po-
teſt ab Epiſcopo committi, vt minores ordines
conferant, vt oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione;
ergo videtur etiam eis committi poſſe, vt ordines
auferant per degradationem, quia eius eſt depo-
nere, cuius eſt ordinare, c. Nullus Primas, 9 q. c. 3.
de Paroch. Hoſt. in d.c. Cum contingat, n. 2. & Io.
Andr. n. 10. verſ. Quod dic de foro compet.

23 Nā reſpondetur in ordinibus conferendis Ab-
bates benedictos fuiſſe ſpecialiter priuilegiatos à
ſeptima Synodo, vt in c. Quoniam, 69. diſt. At non
fuerunt priuilegiati in ordinibus auferendis, nec
licet arguere ab ordinatione ad degradationem;
24 quia ſpiritualia facilius conſtruuntur, quàm de-
ſtruuntur, vt in hac ipſa materia degradationis
inquit gloſſa in d. cap. Degradatio, in ver. Cano-
nibus, de pœn. in 6. Vnde Epiſcopus ſolus ordinē
conferre poteſt, ſolus auferre non poteſt dicit tex.
25 in c. fin. 15. q. 7. Nam in degradatione Presbyteri
ſex Epiſcopi ſunt adhibendi, & tres in degrada-
tione Diaconi, vel Subdiaconi. Concilium Aga-
thenſe, cap. 1. d. c. fin. c. Signis, cap. Felix, & cap. Si
autem, ead. cau. & quæſt. gloſſ. præall. gloſ. 1. in c. 1.
de hæret. in 6. Abb. in cap. Non poteſt, de re iudic.
26 Sylueſt. in ver. Degradatio, nu. 1. Hodie decreto
Concilij Tridentini in cap. 4. ſeſſ. 13. ſtatutum eſt
vt aduerſus clericos etiam in ſacris ordinibus cō-
ſtitutos ad condemnationem, necnon verbalem
depoſitionem procedere poſſit Epiſcopus tam per
ſeipſum, quàm per illius Vicarium in ſpiritualibus
27 generalem; Ad actualem verò atque ſolemnem
degradationem per ſeipſum etiam non adhibito
numero Epiſcoporum à Sacris Canonibus præfini-
to, adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtentibus to-
tidem Abbatibus, vſum Mitræ, & baculi ex priui-
uilegio Apoſtolico habentibus ſi in ciuitate, aut in
diœceſi repetiri, & commodè intereſſe poſſint,
28 alioquin alijs perſonis in eccleſiaſtica dignitate
conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia cō-
mendabiles exiſtant.

29 Quo decreto corrigitur d. cap. Degradatio, de
pœn. in 6. Sed ampliatur cap. 1. de hæret. eod lib.
Primò in eo vt nonſolum Epiſcopus per ſe ipſe, ſed
eius quoque Vicarius poſſit ad verbalem degrada-
tionem procedere. Deinde vt non ſolum in caſu
hæreſis, ſed etiam in omnibus in quibus ad actua-
lem degradationem procedendum ſit. Declara-
tur etiam eo decreto d. c. 1. vt debeant aſſiſtere
totidem Abbates vſum mitræ, & baculi, vt ſupra
habentes quot Epiſcopi requirebantur. Nam in
30 dicta decretali numerus non erat præfixus. De-
mum ampliatur in eo, vt ſi commodè in ciuitate,
vel diœceſi reperiri non poſſint ſufficiantur viri in
eorum locum in dignitate eccleſiaſtica conſtituti.
Vnde ſi eſſent laici quantumuis graues, ac iuris
ſcientia commendabiles non poſſent aſſiſtere, qui
tamen poterant ex d. c. 1.

31 Appellatione autem perſonarum eccleſiaſtica-
rum de quibus Concilium loquitur, Prælatos re-
gularium Mendicantium non comprehendi dixit
S. Congregatio cum non habeant nomen dignita-
32 tis, & Abbates non debere intereſſe examinatio-
ni, vel proceſſui, ſed tantum poſſe ſolemni & actua-
li degradationi aſſiſtere, vt aſſeſſores, & poſſe Ordi-
narium alias perſonas in dignitate eccleſiaſtica
conſtitutas etiam non diœceſanas adhibere.

De Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & diuinis officijs.

Cap. Presbytero.

SVMMARIVM.

1 *Horas Canonicas dicere tenetur Presbyter horis debitis, et tamen ex cauſa permittitur, vt mane illas dicat vſque ad veſperam incluſiuè.*

2 *Matutinum debet inchoari media nocte, & expleri mane.*

3 *Poteſt tamen dici de ſero ex cauſa, aliàs ſecus.*

4 *Horæ Canonicæ ex aliqua rationabili cauſa poſſunt inſimul dici vſque ad veſperam incluſiuè.*

5 *In Horis Canonicis dicendis ſatius eſt præuenire, quam præueniri.*

6 *Ceſſante legitimo impedimēto horis debitis ſunt perſoluenda, ita vt hora Officij reſpondeat horæ diei.*

Eremitæ miraculum, cui Angelus interdum deferebat vuas acerbas, interdum maturas, interdum marcidas, n. 8.

7 *Debitor non poteſt præuenire tempus ſolutionis quando dilatio appoſita eſt creditoris gratia.*

9 *Agricultura operam dare Presbytero non eſt prohibitum.*

10 *Horæ Canonicæ an ſint ſeptem, vel octo.*

11 *Vigiliæ nocturnæ quæ ſint, & quot, & quibus temporibus dicantur.*

12 *Horas Canonicas dicere qui teneantur, & nu. ſeq. vſque ad n. 30.*

13 *Quid in presbyteris.*

14 *Et quid in Diaconis, & Subdiaconis, & n. 19.*

Et quid in Clericis Minorum ordinum beneficiatis, n. 17. & nu ſeqq vſque ad n. 26.

Et quid in non beneficiatis, n. 26. & num. ſeqq.

Et quid in Clericis profeſſis, n. 28.

15 *Presbyteri nomen largè comprehendit etiam Diaconos, & Subdiaconos.*

Sed non alios Clericos, niſi vulgariter proferatur, num. 27.

16 *Horas Canonicas omittentes Clerici in ſacris etiam non beneficiati grauiter peccant, & puniuntur ex Concilio prouinciali Mediolanenſi, & n. 25.*

18 *Clerici in ſacris, & in minoribus beneficiati in multis æquiparantur.*

19 *Horas Canonicas an Clerici in ſacris, vel in minoribus beneficiati teneantur dicere de iure diuino.*

20 *Quilibet Clericus habens officium cum cura, & ſine cura ſi poſt ſex menſes officium diuinum non dixerit, fructus ſuos non facit pro rata omiſſionis, & temporis; & beneficio priuari poteſt ex Concilio Lateranenſi.*

21 *Et quomodo hæc rata ſit accipiēda ex Bulla Pij V.*

Bulla Pij V. contra non recitantes diuinum officiū refertur, ibid. & n. ſeq.

22 *Horas Canonicas qui primis ſex menſibus poſt obtentum beneficium non dicit, grauiter peccat.*

23 *Horas Canonicas tenentur dicere etiam obtinentes præſtimonia, vel alia beneficia nullum ſeruitium requirentia.*

24 *Penſionarij tenentur dicere officium paruum Beatæ Mariæ virginis, aliàs pro rata fructus ſuos non faciunt.*

25 *Ab Horis Canonicis dicendis non excuſatur, qui febri, vel aduerſa valetudine leuiter laborat.*
26 *Clerici in minoribus non beneficiati an teneantur ad horas canonicas, & num. ſeqq.*
27 *Nouitij non tenentur ad Horas Canonicas, ſed ad aliquid indeterminatum.*
28 *Ad Horas Canonicas tenentur profeſſi Clerici etiam in ordinibus minoribus conſtituti.*
29 *Fallit in Clericis Societatis Ieſu.*
30 *Officium Beatæ Mariæ Virginis, ac Defunctorum an ex præcepto recitare teneãtur Monachi S. Bernardi Hiſpaniarum Ordinis Ciſtertienſis, & nu. ſeqq. vſque in fin.*
31 *Breuiario Monaſtico reformato vtentes gaudent iiſdem priuilegijs, quibus gaudent vtentes Breuiario Romano.*
32 *Bulla Pij V. ſuper Breuiario Romano quoad officium B. Mariæ Virginis expenditur, & n. ſeq. vſque in fin.*
Officium B. Mariæ Virginis, ac Defunctorum, &c. qui ad præſcriptum rubricarum non dicunt, & pſallunt, non peccant, ibidem.
33 *Officium B. Mariæ Virginis an eſſet in præcepto ante Bullam Pij V. & num. ſeqq.*
34 *Obligatio prædicti officij vnde initium ſumpſerit.*
35 *Officium B. Mariæ Virginis eſt in præcepto ſi ita ſe habeat eccleſiæ, vel Monaſterij conſuetudo.*
36 *Conſtitutio noua non tollit ſpeciales locorum conſuetudines, vel ſtatuta.*

1 PRESBYTER. Habet multa dicta, &
legitur variè, & ideò communiter non
ſummatur. Sed ſecundùm intellectum qui
videtur communis, ſic ſummari poteſt,
ſecundum Cardin. & Abb. Presbyter tenetur horis
debitis dicere Horas Canonicas, ei tamen ex
cauſa permittitur, vt manè illas dicat vſque ad
veſperam incluſiuè, & habetur paucis immutatis
in c. Presbyter, 91. diſt. vbi Archid. in princ. dicit,
hoc c. Habetur hic pro palea, ſed pro grano ponitur
extra de celebr. Miſſar. c. 1. Diuiditur in tres
partes. In 1. præcipit, vt officium dicatur horis
debitis. In 2. ſpecificat cauſam propter quam
permittitur anticipatio, ibi, *Deinde*. In 3. concludit
ibi, *Ergo*.
2 Nota 1. ibi, *manè*. Matutinum eſſe complendum
manè, & ſic ante ortum ſolis, ſecundum Abb.
hic in 1. notab. debet tamen inchoari à media
nocte, & ideò infrà ſequitur in littera, *Media nocte
ſurgebam*, ſecundum Hoſtien. nu. 4. Io. Andr.
in princ. & Anchar. in 1. notab. Sed certè vt obſeruat
Abb. vbi ſupra, ſi matutinum inchoetur
media nocte, non poterit expleri manè, quia in eo
recitando tantum temporis non inſumitur; niſi
fortè ſeruaretur conſuetudo quorumdam religioſorum,
qui media nocte incipiunt matutinum,
& recitant vſque ad laudes, & poſtea incipiunt laudes
paulo antè diluculum, & explentur manè, id
eſt hora diei prima. Sic enim optimè ſeruatur
3 quod dicitur in textu ſecundum eum. Verumtamen
de ſero matutinum dicere propter honeſtarum
occupationum neceſſitatem non eſt malum,
quia melius eſt Deo laudes debitas præueniendo
reddere, & alia honeſta officia poſtmodum explere,
quàm ſi per vnum aliud impediatur: Sed ſi hoc
fieret ad quietius vacandum ſomno, & voluptati,
non eſſet abſque peccato. Ita S. Thomas quod
l. 5. in fin. & Silueſt. in ver. Hora, n. 10. verſ. Tertiam.

4 Secundò nota ibi, *Primam, Tertiam*, ex aliqua
rationabili cauſa (veluti ſi Clerico exeundum
ſit ad opus rurale) horas Canonicas poſſe inſimul
perſolui vſque ad veſperam incluſiuè vt in littera
ſecundum Hoſt. n. 4. in ver. Veſperamque, Cardin
& Abb. in ſummario textus. Concilium enim eſt
vt horæ omnes ſimul dicantur, ne ſuperuenientibus
occupationibus aliqua Hora omittatur, vt hic
per gloſ. 1. Innoc. n. 4. verſ. Hoc autem quod dicit,
& Abb. Antiq. in princ. & hoc ſeruat Papa quoad
Horas ſimul dicendas vſque ad Sextam, & quandoque
vſque ad Nonam incluſiuè, nec non Cardinales,
& Epiſcopi ex magna parte, vt Hoſtien.
5 teſtatur hic in princ. Idque ob eam rationem, quia
horis perſolutis oportet eos multis negotijs vacare,
& ſatius eſt præuenire quã præueniri, imam ſecũdũ
Hugon. Primum prouidentia, ſecundum verò
negligẽtia eſt, cum præſertim prima pars diei ſit aptior,
& deuotior, quàm ſuprema. Ad hoc l. 2. §. vn.
ff. de verb ſignific. ſecundum Hoſt. cum quo tranſeunt
Io. Andr. n. 10. & Abb. n. 3. verſ. Nota bene
gloſſam.
6 Tertiò nota ibi, *Horis competentibus*. Ceſſantibus
occupationibus, vel alio legitimo impedimento
horas Canonicas eſſe dicendas horis congruis,
ſeù competentibus, ita ſcilicet vt hora officij reſpondeat
horæ diei, non quidem reciprocè, ſed
gradatim, adeo vt matutinum dicatur in nocte,
prima in diluculo, & ſic de alijs horis, vt legitur,
& notatur in c. 2. in 1. reſponſ. ſupra de offic.
Archipresb. & hic notant Hoſt. n. 10. verſ. Et dic
horis competentibus, Henric. Boich. n. 3. & Abb.
7 nu. 3. col. 3. circa med verſ. Sed dicunt. Non igitur
in dicendo poteſt Presbyter tempus anticipare,
nec poſtponere, quia hæc diuiſio per momenta
dierum facta eſt ad honorem Dei, cui officium
impenditur, non autem ipſius Sacerdotis.
Quotieſcumque autem dilatio eſt appoſita creditoris
gratia, non poteſt debitor præuenire tempus
in ſolutione, vt l. Eum, qui aliàs incipit, Labeo, ff.
de ann. legat. & l. Qui Romæ, de verb. oblig.
8 ſecundum Anchar. hic n. 3. & 4. Vnde vt hic refert
Io. Andr. nu. 11. & poſt eum Anch. nu. 6. & Abb.
n. 3. fertur miraculosè de quodam Sancto Eremita,
quem Angelus deficientibus eleemoſynis paſcebat,
eique interdum deferebat, vuas acerbas,
interdum maturas, interdum marcidas: interrogatus
Angelus ab Eremita quænam eſſet huius
diuerſitatis cauſa: reſpondit ſe acerbas deferre
cum horas recitando præueniebat, maturas cùm
congruo tempore recitabat, marcidas cùm nimis
tardabat; & hoc ideò, vt ſubdit Io. Andr. quia
Eremita occupationibus inuolutus non erat.
9 Quartò nota ibi, *exeat ad opus rurale*, Presbyteris
eſſe permiſſum agriculturæ operam nauare,
vt hic, & in c. Clericus victum, 91. diſt. & in c. Nũquam,
de conſecr. diſt. 5. Quod tamen intellige
ſecundum ea, quæ plenè notaui in cap. 1. n. 35. &
ſeqq. & nu. 46. vſque ad n. 52. infra. Ne Cleric.
vel Monach.
10 Quintò nota ibi, *Septenarius numerus* expleatur.
Horas Canonicas eſſe numero ſeptem, &
non plures, nec pauciores, vt hic patet, & notat
gl. fin. Hoſt. num. 4. in ver. Veſperamque, & n. 24.
Io. Andr. num. 2. Henric. Boich. n. 2. in 3. quæſt.
Butr. n. 8. Abb. col. 1. in fin. verſ. Sed tunc non
ſepties, & alij communiter. Sot. de iuſt. & iur.
lib. 10. q. 5. art. 4. Suar. de relig. tomo 2. tract. 4.
lib. 4.

lib.4. c.6. num. 6. Non deſunt tamen qui ſentiant
horas Canonicas eſſe octo, matutinum à laudi-
bus diſtinguentes, Nauarr. de hor. Canon. c. 3.
n.27. poſt S. Antonin. & in hac ſententia fuit Ar-
chid. in c. Presbyter, 91. diſt. ſeparando illam au-
thoritatem, *Media nocte ſurgebam*, &c. ab alijs
ſeptem horis, de quibus ait Propheta, *Septies in
die*, &c. Sed certè hoc iure non probatur ſecun-
dum Abb. loco citato, & in oppoſitum clarè ſtat
littera huius decretalis, quæ dicit ſeptenarium nu-
merum impleri perſoluendo Matutinũ, Primam,
Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperam, & Com-
pletorium, & ita ſub hora matutini complectitur
etiam laudes, cum de illis nullã faciat mentionem.
11 Vltimò nota ibi, *Nocturnis*. Vigilias noctur-
nas appellari, quæ in nocte perſoluuntur; cum de
illis intelligatur authoritas, *Media nocte ſurge-
bam*, vt dicitur in textu, & innuit etymologia
vocabuli; dicuntur enim Nocturna, quia explen-
tur nocte, & dicuntur Vigiliç, quia dum recitan-
tur, vigilandum eſt, non torpendum, vt inquit
Hoſt. hic n.28. & Io. Andr. n. 7. verſ. Et dicit Ho-
ſtienſis, & pro Vigilijs nocturnis, ſeu officio no-
cturno Archid. in d. cap. Presbyter, n. 1. intelligit
matutinum; pro officio autem diurno ſex laudes,
ideſt Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſpe-
ras, & Completorium. Sed Hoſt. hic n. 26. dicit
Vigilias nocturnas hic poni in plurali, quia ſunt
numero tres, videlicet matutinum, quod dicitur
media nocte, Prima, quæ ſecundum hoc dicenda
eſt diluculo, licet aliqui illam dicant ilicio poſt
matutinum, quæcumque ſit illa hora, ſicut ſeruat
Capella Pontificia; & Completorium, quod in Cre-
puſculo dicendum eſt, vel paulo poſt, licet eccle-
ſia Gallicana ipſum dicat ſtatim poſt Veſperas.
Tertia verò, Sexta, Nona, & Veſpera ſunt horæ
diurnæ ſecundum Hoſtien. quem totidem verbis
hic refert, & ſequitur Io. Andr. nu. 7. Henric Bo-
ich. no. 3. verſ. Vnde tres propriæ. Nec diſſentit
Archid. in d. cap. Presbyter col. 1. in fin. verſ. Et
nota, dum ait ex Beda Eccleſiam traxiſſe exem-
plum conueniendi octies inter diem, & noctem
ad horas dicendas, à Iudæis, qui tempore Eſdræ
ad audiendam legem octies conueniebant, quater
in die, & quater in nocte. Cur autem Eccleſia
hæc horarum tempora determinauerit, & præci-
pua opera Chriſti, & alia in ſingulis huiuſmodi
horis præclarè geſta, & in futurum peragenda,
egregiè commemorat ibi Archid. col. 1. fere per
totam.
12 QVAERO generaliter qui ad horas Cano-
nicas teneantur.
13 Certum eſt primò cunctis Presbyteris etiam
non beneficiatis horas Canonicas eſſe in præcep-
to: nam de Presbytero expreſsè loquitur hæc de-
cretalis, eamque generaliter de Presbyteris om-
nibus eſſe intelligendam dixit Hoſt. hic in princ. &
in hoc gl. vlt. & omnes conueniunt, vt teſtatur Ab-
bas n. 4. verſ. Ideò aduerte, & verſ. Secundus ca-
ſus, ſumma Tabien. in verſ. Horæ Canonicç, n. 1.
in 1. quçſt.
14 Deinde certum eſt ad horas Canonicas ſimili-
ter teneri Diaconos, & Subdiaconos, licet benefi-
cium eccleſiaſticum non habeant: nam Presbyte-
ri nomen hic ſumitur largè, vt comprehendat om-
15 nes clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, & eſt
ſimile in c. 1. in fin. ſupra de bigam. & in c. 2. in
princ. de cohabit. cleric. & mulier. & ita hic fir-
mant Hoſt. num. 2. & Abb. Antiq. num. 1. dicens
clericos in ſacris ad hoc teneri ratione ordinis,
& quamuis ſubdat Petrum de Sampſone Magi-
ſtrum ſuum in ea fuiſſe opinione, vt ratione ordi-
nis nemo teneatur ad horas Canonicas, arg. c. Il-
lud, & c. vlt. 92. diſt. hoc tamen nemo ſequitur, &
oppoſitũ tenent hic Io. And. n. 12. in ver. Presby-
ter. Henric. Boich num. 5. & communiter Docto-
res, vt Abb. teſtatur loco citato. Imò ad hoc nul-
lus diſcrepat, vt aſſerunt Hoſt. nu. 3. & Io. Andr.
vbi ſup. & conſentit S. Thom. quodl. 6. q. 5. art. 8.
& Summiſtæ omnes in ver. Horæ.
16 Quibus accedit quod in Concilio prouinciali
Mediolanenſi primo in tit. de Canonic. Hor. non
Intermitten. S. Malliç, tomo 4. Concil. p. 2. pag.
371. col. 2. littera E, ſtatutum eſt vt infra, videli-
cet. Qui verò initiati beneficium eccleſiaſti-
cum non habent, ſi diuinum prætermiſerint of-
ficium prçter graue peccatũ, quod committunt,
grauiter etiã ab Epiſcopis in eos animaduertatur.
Hæc ibi, & adde quod dicam infra num. 25.
17 Tertiò manifeſtum eſt ad horas Canonicas te-
neri clericos omnes in minoribus ordinibus con-
ſtitutos beneficium aliquod eccleſiaſticum obti-
18 nentes: nam clerici in ſacris, & clerici in mino-
ribus beneficiati aliàs çquiparantur, vt legi-
tur, & notatur in c. 1. ſupra de poſtulan. Sed con-
ſtituti in ſacris proculdubio tenentur ad horas,
vt ſupra proximè oſtenſum eſt: ergo multò fortius
clerici minores beneficiati, arg. c. Cum ſecundum,
ſupra, de præben. c. Quod à te, & c. Diuerſis, de
cleric. coniug. ſecundum Hoſt. hic n. 3. Io. Andr.
n. 12. in ver. Presbyter, & in hoc ſimiliter S. Tho-
mas vbi ſupra, & Doctores omnes conueniunt, vt
19 dicunt Abb. & Tabiena locis citatis. Quinimò
ratione ſacri ordinis clerici tenentur ad horas di-
cendas de iure diuino poſitiuo, ſecundum illud
Pſalmi 118. *Septies in die laudem dixi tibi*, vt hic
per Abb. n. 2. clerici autem beneficiati, & ſic vi-
uentes de patrimonio Crucifixi ad hoc tenentur
de iure diuino naturali, arg. d. c. Cum ſecundum,
adeo vt Summus Pontifex nequeat ſuper hoc di-
ſpenſare, vt tenet Tabien. in ver. Horæ Canonicæ,
in 15. quæſt. & Angel. in eod. ver. quæſt. 6.
20 Porrò Leo X. in Conſtitutione ſeptima, quæ in-
cipit, Supernæ diſpoſitionis arbitrio, edita in gene-
rali Concilio Lateranenſi S. 38. in Bullar. tom. 1.
pag. 477. ſtatuit, vt quilibet habens beneficium
cum cura, & ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab ob-
tento beneficio diuinum officium non dixerit, le-
gitimo ceſſante impedimento, beneficiorum ſuo-
rum fructus ſuos non faciat pro rata omiſſionis
recitationis officij, & temporis, ſed eos tamquã
iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi benefi-
ciorum, vel pauperum eleemoſynas erogare
teneatur. Si verò vltra dictum tempus in ſi-
mili negligentia contumaciter permanſerit, legi-
tima monitione pçcedente, beneficio ipſo priue-
tur, cum propter officium detur beneficium. In-
telligatur autem officium omittere quoad hoc, vt
beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies
illud bis ſaltem non dixerit; Deo tamen vltra præ-
miſſa de dicta omiſſione redditurus rationem. Quç
pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis
toties ſit, quoties contrafacere conuincantur. Hçc
ibi.
21 Et quoniam animi ſuſpicione multi angebantur
cuiuſmodi ratæ prædictæ ratio eſſet habenda,
Pius V.

Digitized by Google

Pius V. in ſua Conſtir. 135. intip. Ex proximo, in Bullar. tom. 2. pag. 347. Statuit primò, vt qui Horas omnes Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficij, ſeu beneficiorum fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie diuiderentur: qui verò Matutinum tantum, dimidiam; qui cæteras omnes horas vltra dimidiam; qui horarum ſingulas, ſextam partem fructuum eiuſdem diei amittat.

Secundò ibi, *tametſi*, hanc pœnam amiſſionis fructuum voluit habere locum etiamſi aliquis adſtictus Choro prætendat ex conſuetudine, ſtatuto, vel fundatione ſe lucrifeciſſe fructus, & diſtributiones ex ſola præſentia in Choro abſque eo, quod Horas Canonicas recitauerit: amittit enim tatam ſuperius præfinitam præter amiſſionem fructuum, & diſtributionem.

22 Tertiò ibi, *Item ille*: adiecit, vt qui primis ſex mēſibus ceſſante legitimo impedimento officium non dixerit, intelligat ſe graue peccatum admiſiſſe.

23 Quartò ibi, *declarantes*: præmiſſa locum habere declarauit etiam in obtinentibus præſtimonia, præſtimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia etiam nullum omnino ſeruitium habentia.

24 Vltimò ibi, *at quicumque*: decreuit vt quicumque penſionem, fructus, aut alias res eccleſiaſticas vt clericus percipit, modo prædicto obligatus ſit ad dicendum officium paruum B. Mariæ Virginis, & penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſſioni obnoxius. Ad hanc Bullam vide Adnotationes Nauarri in Manuali cap. 25. nu. 122. verſ. Decimo tertio peccat mortaliter: & in Enchirid. de orat. cap. 7. & quod ſcripſi in c. Conquerente, n. 8. ſupra de cleric. non reſid.

25 Et ad prædictorum corroborationem adde prouinciale Concilium Mediolanenſe quartum, par. 3. in tit. de vita, & honeſt. cleric. §. Sacerdos, tom. 4. Concil. par. 2. pag. 468. col. 1. ad fin. vbi ſic legitur: Sacerdos, clericuſque ſacris initiatus, aut eccleſiaſticum beneficium obtinens Horarum Canonicarum officio cum adſtrictus ſit, meminerit ſe febri, morboue aliquo, vel aduerſa valetudine leuiter aliquando laborantem, non iuſtam propterea excuſationem habere, quamobtem illud intermittat, omittatuè. Itaque ſi quando corporis infirmitate affectus eſt, ipſe pro ſua conſcientia rectè videat quid præſtare poſſit, ac ne omittēdo grauiter peccet, & beneficij, quod habet, fructus ſuos non faciat. Hæc de Sacerdotibus, & Clericis tam in ſacris, quam beneficium, vel penſionem obtinentibus.

26 De reliquis autem clericis, ſcilicet minorum ordinum non beneficiatis, non conueniunt Doctores an ad Horas Canonicas obligentur: nam gloſ. vlt. hic generaliter dicit non tantum Presbyteros, ſed etiam alios clericos ad hoc teneri, arg. cap. Cum ſecundum, de præben. Non tamen aperit an hoc intellexerit de clericis minorum ordinum etiam non beneficiatis; ſed apertius hoc videtur ſenſiſſe Innocentius hic in princ. Sic enim ait: Quilibet clericus etiam in non ſacris ordinibus conſtitutus omni die debet dicere officia diuina, vel audire: arg. cap. Clericus victum, & cap. fin. 91. diſt. & cap. fin. 92. diſt. In eccleſia autem omnes clerici eiuſdem eccleſię debent conuenire, vt eam officient, vt hic, & in d. cap. fin. 92. diſt. & qui altari, &c. d. c. Cum ſecundum.] Hęc Innoc. qui, vt vides, diſtinguit clericos in eccleſia beneficiatos ab alijs clericis, & ſentit omnes quidem teneri, ſed beneficiatos teneri in eccleſia, vbi habent beneficia. Abbas verò num. 7. quamuis aſſerat Doctores ſentire clericos minorum ordinū non beneficiatos non teneri ad horas, & ita ſe habere generalem conſuetudinem, quæ non dicentē excuſat, argum. cap. Cum dilectus, de conſuet. tamen vt ipſe formaliter ſubiungit: de mente iuris diuini, & humani credo quod ſit oppoſitum: nam eo ipſo quod quis promouetur ad ordines, aſſumitur in ſortem Domini, & transfert ſe in Deum, & in Eccleſiam: vnde eximitur à poteſtate ſęculari, vt cap. Cum non ab homine, ſupra de iudic. optimè facit, c. Cum pottio, cum cap. præced. 12. q. 1. Nam vt quiſque clericus debet viuere de patrimonio Chriſti, vel ſaltem Epiſcopus tenetur prouidere, cap. 2. cap. Epiſcopus, & d. cap. Cum ſecundum, de pręben. Idem videtur ex mente Sancti Thomę d. quodl. 6. q. 5. art. 8. in corpore, ait enim: Clericus ex hoc ipſo quod eſt clericus, & pręcipuè in ſacris ordinibus conſtitutus, tenetur dicere Horas Canonicas; Videntur enim tales ſpecialiter eſſe aſſumpti ad laudē diuinam, ſecundum illud Eſa. 42. *Omnem qui inuocat nomen meum in laudē meam, creaui illum*. Videtur tamen loqui de clericis beneficiatis, vt patet ex his, quę immediatè ſequuntur, & ex themate quęſtionis.

27 Contrarium puto verum. Primò quia hoc cap. loquitur de Presbytero, & de ipſo intelligit authoritatem illam, Septies in die, &c. Et quāuis Preſbyteri appellatione largò ſumpto vocabulo veniāt etiam clerici in ſacris ordinibus conſtituti, vt dictum eſt ſupra num. 15. tamen non veniunt conſtituti in minoribus, niſi vulgari idiomate proferatur: quo caſu poteſt ſumi ad differentiam laici, vt cenſuit Rota deciſ. 216. num. 3. par. 2. recent. Facit text. in cap. Tribus, de conſecr. diſt. 2. Nec dicatur ſecundum hoc etiam clerici minorum ordinum beneficiati exempti eſſent ab horis dicendis, cum nec ipſi comprehendantur appellatione Preſbyteri: nam reſpondeo hos non teneri ex vi nominis Pręsbyteri, de quo text. loquitur; ſed quia aliàs æquiparantur clericis ſacrorum ordinum, vt cap. 1. de poſtulan. ſecundum Hoſtien. & maximè quia cum viuant de altari, tenentur ex iuſtitia altario inſeruire, arg. d. cap. Cum ſecundum, de pręben. Quę ratio non viget in alijs clericis; nam Eccleſia Romana non conſueuit cogere Epiſcopos ad prouidendum, niſi ordinatis ad ſacros ordines, vt ait gloſ. 1. in fin. in d. c. 2. de pręben. & hos tantum vetuit ſine ſufficienti titulo ordinari Tridentina Synodus in c. 2. ſeſſ. 21.

Secundò, quia clerici in minoribus poſſunt redire ad ſęculum: ob quam rationem nec Nouitij tenentur ad Horas Canonicas, ſed tantum ad aliquid indeterminatum, vt per Sylueſt. in ver. Hora, num. 3. verſ. Sextò, & Tabien. in ver. Horę Canonicę, §. 5.

Tertiò, quia Conſtitutiones Apoſtolicę, Concilia, & Doctores tam S. Theologię, quam iuris Pontificij non arctant clericos ad diuinum officiū recitandum, niſi ſint in ſacris, vel beneficiati: & ita ab huiuſmodi onere eximūt minores clericos beneficia non obtinentes, ad l. Cum Pretor. ff. de iudic. & c. Nonne, de pręſumpt.

Quartò, quia ex præcitata Bulla Pij V. obtinentes

tes penſiones vt clerici obligantur tantummodo ad dicendum officium paruum B. Mariæ Virginis; ergo ad officium diuinum clerici non tenentur, licet penſiones obtineant, & longè minus ſi eas non obtineant.

Quintò, quia generalis conſuetudo habet, vt tales non teneantur: & huiuſmodi conſuetudo valida eſt, ſecundum Abb. At non eſſet valida ſi eſſet contra mentem iuris diuini, vt cap. fin. ſupra, de conſuet.

Sextò, quia eſſet importabile onus, vt puer ſeptẽ annorum, qui poteſt prima tonſura initiari, c. In ſingulis, 77. diſt. gloſ. in c. Nullus, in ver. Infanti, de tempor. ordin. lib. 6. quiuè per hoc dicitur in ſortem Domini aſſumptus, cap. Cleros, 21. diſt. cap. Duo ſunt, 12. q. 1. illicò adſtrictus eſſet ad diuinum officium recitandum. Quinimò cum in promouendis ad primam tonſuram Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. Hoc tantum exigat, vt fidei rudimenta edocti ſciant legere, & ſcribere, nec requirat vt linguam latinam intelligant, prout requirit in promouendis ad alios ordines in cap. 11. & 13. eiuſdem ſeſſionis, vtique in neceſſariam conſequentiam admittit, vt ſic tonſurati non teneantur ad Horas Canonicas: quandoquidem qui linguam latinam non callent, nec rubricas intelligere, nec officium valent ordinare, cap. Sedulò, 38. diſt. cap. fin. ſupra de ætar. & qualit.

Et hanc partẽ ſcilicet clericos in minoribus non beneficiatos minimè teneri ad horas dicẽdas poſt Petr. de Palude tenet Syluest. in ver. Hora, num. 3. verſ. Quinam, dicens opinionẽ Abbatis nullo iure probari, & tantum eos teneri ad aliquid indeterminatum ex ipſa honeſtate iuris naturalis: & ſequitur Tabien. in ver. Horæ Canonicæ, §. 5. Ha-
28 ctenus de clericis ſæcularibus. Clerici autem profeſſi licet non ſint in ſacris, tamen tenentur ad Horas Canonicas ex receptiſſima omnium ſententia, vt atteſtatur Syluest. vbi ſupra, nu. 3. verſ. Sextum. Idque optimis fundamentis probat Tabiena loco citato, §. 4. Subdens ex conſuetudine, & ex regula ab eccleſia cõfirmata Religiones omnes habere, vt illarum clerici profeſſi dicant Horas.

29 Hoc tamen fallit in Societate Ieſu, quæ hoc habet ex peculiari inſtituto, vt ſoli clerici in ſacris ordinibus conſtituti, quamuis beneficia eccleſiaſtica, aut eorum reditus non habeant, teneantur ſinguli priuatim, ac particulariter, & non communiter ad dicendum officium ſecundum eccleſię ritum, vt in Conſtitutione Pauli III. in cap. Regimini militantis eccleſiæ, §. 12. in Bullar. tom. 1. pag. 654.

30 Ex facto quæſitum eſt, An Monachi S. Bernardi de Obſeruantia Hiſpaniarum Ciſtercienſis Ordinis, teneantur ex præcepto ad recitationem officij B. Mariæ Virginis, ac Defunctorum.

Etſi Monachi prædicti ab ipſius Congregationis fundatione quotidie recitare conſueuerint officiũ paruum B. Mariæ, & diebus ferialibus officium Defunctorum, atque ad hoc lege, ſeu conſuetudine obligati cenſeantur ſub grauis peccati reatu; nunc tamen nonnulli eiuſdem Congreg. Monachi contendunt ſe exemptos eſſe ab ea obligatione ſi in priuatis precibus vtantur Breuiario monaſtico Benedictino iuſſu Pauli V. reformato, & edito, & nituntur hoc vno fundamento, quia idem
31 Paulus V. in Conſtitutione approbationis d. Breuiarij Monaſtici ſtatuit, vt infra, videlicet, [Cæterum vt prædicti religioſi ad Breuiarium, & libros Choreales, vt præfertur, reformatos vnanimiter recipiendos eò alacrius inducantur, quo ſpiritualibus etiam donis ſe magis refertos eſſe compererint, etiam prouidere volentes: omnibus, & ſingulis prædictis religioſis, vt Breuiarium huiuſmodi recitando, eadem priuilegia, gratias, & indulgentias, ac peccatorum remiſſiones conſequantur, quæ fel. record. Pius V. recitantibus Breuiarium Romanum conceſſit, authoritate, & tenore prędictis indulgemus.]

32 Inter cætera autem priuilegia conceſſa recitantibus Breuiarium Romanum dicti Monachi vnũ dicunt eſſe, vt ad recitationem officij parui Beatæ Mariæ Virginis, & Defunctorum non teneantur. Quod dicunt probari ex infraſcriptis verbis Conſtitutionis Pij V. videlicet [Quod verò in rubricis noſtri huius officij præſcribitur, quibus diebus officium B. Mariæ ſemper Virginis, & Defunctorum, item ſeptem pſalmos pœnitentiales, & graduales dici, ac pſalli oporteat; Nos propter varia huius vitæ negotia multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præſcriptione remouendum duximus. [Quemadmodum ergo, dicunt ipſi, ex priuilegio Pij V. recitantes Breuiarium Romanum non tenentur ex præcepto recitare officium B. Mariæ, ita nec recitantes Breuiarium Benedictinum, quibus à Paulo V. communicata ſunt omnia priuilegia conceſſa recitantibus Breuiarium Romanum: hæc enim eſt natura adæquationis huiuſmodi, vt l. 1. ff. de legar. 1. l. vn. C. de rei vxor. act. cap. Miramur, ſupra de ſeru. non ordin. cap. Non ſolum, de regul. lib. 6. cum ſimil. vt per Butr. conſ. 19. Quia hic agitur de poteſtate, n. 3. verſ. Item ſecundò.

Cæterum vniuerſa Monachorum Congregatio, prædictis pauciſſimis tantum exceptis, defendit antiquam obligationem in honorem Beatiſſimæ Virginis. Quare cum ſupplicaſſet S.D.N. pro declaratione Sanctitas Sua hanc controuerſiam ad Sacram Congregationem Concilij decidendam reiecit.

33 De obligatione recitandi officium paruum B. Mariæ, ac Defunctorum Doctores multum torquebantur ante dictam Pij V. Conſtitutionem. Quidam enim circumſcripta particulari conſuetudine, arbitrabantur ſolas Horas Canonicas eſſe ſub pręcepto, non autem officium B. Mariæ, aut Defunctorum: quod originaliter voluit Gulielm. de Monte Laud. in Clement. 1. de celebr. Miſſar. quem ibi ſequuntur Cardin. Anchar. Imol. Item Io. de Lign. in tract. de Horis Canon. quæſt. vlt.

34 Quidam verò cenſuerunt, omnes qui tenentur ad Horas Canonicas, teneri ex præcepto etiam ad officium B. Mariæ: qui tamen diſſentiunt in origine obligationis: alij enim aſſerunt id ſancitũ fuiſſe olim peculiari decreto Concilij Claramontani ſub Vrbano II. Quod probat Nauarr. in tractat. de Horis Canon. & alij recentiores. Porrò in vita Vrbani II. quæ habetur tom. 3. Concil. p. 2. pag. 408. col. 1. circa fin. ſic legitur. [Hoc Pontifice Authore Horarię illę preces, quę vulgò B. M. Virginis, & Dei Genitricis officium appellari conſueuerunt, non tantum à clericis, ſed etiam à laicis pro auxilio contra Saracenos obtinendo recitari cœperunt.] Hęc ibi; & plura hac de re habentur infra in notis ad Concilium Claramontanum, pag. 420. col. 2. litt. B. verſ. Ad quod promerendum.

dum. Alij verò dicunt hanc obligationem ſumpſiſſe initium non ex iure ſcripto, ſed ex conſuetudine, quę poſtea vbique inoleuit, ita vt apud omnes vim legis habeat; quam ſententiam amplectitur Vitalin. in d. Clem. 1. on m. 95. reprobata Guilelmi opinione, quam dicit multum detrahere deuotioni B. Mariæ, & ſuffragijs Mortuorum. Idem ſentit Abb. hic num. 6. ſubdens id eſſe in precepto ex radice antiquorum Patrum, & traditione eccleſię, licet ſcriptum non reperiatur, & ſequitur Syluest. in ver. Hora, num. 6. & Sot. lib. 10. de iuſt. & iur. quęſt. 5. art. 4 vbi ait hanc conſuetudinem recirandi officium B. Marię ex pietate, & deuotione, qua Sanctiſſima Virgo digniſſima erat, adeò ioualuiſſe, vt nullus Doctorum aut Sanctorum Patrum negare audeat vim habere pręcepti.

Hanc altercationem videtur voluiſſe dirimere Pius V. in d. Conſtitutione, Non quidem per modum conceſſionis alicuius priuilegij recitantibus officium Breuiarij Romani, ſed ſimpliciter & abſolutè remouendo periculum peccati ab his, qui illud non recitarent, iuxta rubricarum pręſcriptū. Hęc autem remotio peccati, & obligationis nullo modo videtur pertinere ad obligationem, quam habent Monachi S. Bernardi. Primò, quia ipſi nō tenentur ſolum in vim generalis conſuetudinis, ſeu iuris ſcripti, de quo erat prius controuerſia an vim haberet pręcepti: ſed in vim particularis conſuetudinis, & inſtituti ſui ordinis, quod initiū ſumpſit à fundatione ipſiuſmet Congregationis: quamquidem ſpecialem obligationem non eſt veriſimile, vt Sanctiſſimus ille Pontifex voluerit abrogare. Etenim de valore particularis conſuetudinis olim nulla erat cōtrouerſia inter Doctores,
35 ſed omnes vnanimiter in locis ſuperius citatis cōueniebant in hoc vt recitatio officij eſſet in pręcepto, ſi ita ſe haberet eccleſię, aut monaſterij conſuetudo. Atque ita loquitur Guil. in d. Clem. 1. Quem cæteri ſequuntur.

Pręſertim quia mens Pij V. colligitur ex alia parte eiuſdem Conſtitutionis, vbi eiuſmodi conſuetudines pręſeruat; his verbis: [Hoc autem concedimus ſine pręiudicio ſanctę conſuetudinis illarum eccleſiarum, in quibus officium paruum B. Mariæ ſemper Virginis in Choro dici conſueuetat, ita vt in ipſis eccleſijs ſeruetur ipſa laudabilis, & ſancta conſuetudo celebrandi more ſolito prędictum officium.

Sed & ratio illa Conſtitutionis, [Nos propter huius vitæ negocia multorum occupationibus indulgentes, &c.] non videtur conuenire Monachis Clauſtralibus, qui à negotijs, & occupationibus mundanis ſunt prorſus ſegregati, & in ſolitudine poſiti, facilius poſſunt orationibus, ac diuinis precibus vacare, cap. Placuit, & c. Si cupis, 16. q. 1.

36 Generaliter autem licet Romanus Pontifex cōſtitutionem condendo poſteriorem, priorē quamnis de ipſa mentionem non faciat, reuocare noſcatur, quia tamen locorum ſpecialium, & perſonarum ſingularium conſuetudines, & ſtatuta cōſiſtunt facti, & in facto conſiſtant, poteſt probabiliter ignorare: ipſis, dum tamen ſint rationabilia, per Conſtitutionem à ſe nouiter editam, niſi expreſsè caueatur in ipſa, non intelligitur in aliquo derogate: hic eſt textus ad litteram in cap. 1. de Conſt. lib. 6. per quem Archid. col. 3. in verb. Expreſsè, & poſt eum gloſ. fin. notat fuiſſe reprobatam opinionem Hoſtien. qui in ſumma de Conuent. §. Et de virtute, verſ. Sed ſpecialis, contrarium ſenſerat; & approbatam ſententiam Innocentij in c. 1. de reſcript. Vnde hanc cōcluſionem, ideſt per nouam Conſtitutionem nō tolli ſpecialium locorum conſuetudines, vel ſtatuta, firmant in d. cap. 1. de Conſtit. lib. 6. idem Archid. Io. Monach. Io. Andr. Gemin. & cæteri omnes, & in cap. Nonnulli, de reſcript. Niſi Princeps hoc intendat. Sed in dubio non videtur hoc velle: & ita procedit text. in l. Iul. §. Diuus, ff. de ſepulcr. viol. vt ibi declarat gloſ. quam communiter tenemus, vt Bart. dicit, & Petr. de Anchar. in d. cap. 1. num. 10. verſ. Vndecimò oppono.

Sed quatenus etiam vſus Breuiarij Romani omnes liberaſſet ab obligatione officij B. Marię: non tamen eſſent liberati vtentes Breuiario Benedictino: nam etſi vtētibus hoc Breuiario Paulus V. conceſſerit omnia priuilegia, gratias, & indulgentias conceſſas recitantibus Breuiariū Romanum: tamen hęc verba non videntur importare liberationem ab officio B. Marię. Neque huic liberationi conueniunt, quin potius repugnant illa verba Conſtitutionis Pauli V. quo ſpiritualibus etiam donis magis refertos eſſe comperetint.

De Celebratione Miſſarum.

Cap. Quidam.

SVMMARIVM.

1 *Miſſa de feria propter Miſſam ſpecialem dimittenda non eſt.*
Declaratur, n. ſeqq.

2 *Miſſam peculiarem audiens in diebus feſtis an ſatisfaciat precepto Eccleſiæ, & num. ſeqq. vſq. ad num. 7.*

3 *Miſſas peculiares, ſeu votiuas an, & qualiter quis prohibeatur audire in aliquibus feſtis.*

4 *Superſtitiones aliquot referūtur audientium Euangelium, In principio erat Verbum, vel Miſſas peculiares.*

5 *Sacrificium altaris ſoli Deo offerendum eſt, qui ſolus adorandus eſt latria.*

6 *Sancti orationes non exaudiunt, ſed apud Deum pro nobis interpellant.*

8 *Miſſæ votiuæ ex Miſſali Romano dici poſſunt pro arbitrio Sacerdotum quocumque die officium non eſt duplex, aut Dominica, id tamen paſſim fieri non debet.*

9 *Miſſa pro defunctis poteſt dici peculiaris.*
Miſſa votiua pro ſponſo, & ſponſa non dicitur in Dominicis, & feſtis diebus, ibidem verſ. Cauendum.

10 *Miſſam de vno Sancto quotidie celebrare non licet.*

11 *Miſſa etiam de officio currenti dicenda eſt pro ſalute viuorum, & defunctorum, & n. 34.*

12 *Miſſam celebrans de Sancta Maria dicitur celebrare pro defunctis, & è conuerſo.*

13 *Miſſa defunctorum an ſit dicenda ad conſequendam indulgentiam altari priuilegiato conceſſam; an verò ſufficiat aliam Miſſam dicere, & num. ſeqq. vſq. in fin.*

14 *Priuilegij tenor inſpiciendus eſt ad dignoſcendum an pro liberatione animæ à Purgatorio requiratur Miſſa de Requiem.*

15 *Indulgentias animæ defunctorum non conſequuntur à Sacerdote celebrante, ſed à Pontifice concedente per modum ſuffragij.*
16 *Indulgentia non acquiritur niſi conditio ſub qua conceditur, adimpleatur.*
17 *Mens Papæ ſecundum Canones interpretanda eſt.*
18 *Mens pro defuncto an idem importet quod Miſſa de* Requiem, *& n.23. 30. & 34.*
19 *Miſſa de* Requiem *cum ab eccleſia inſtituta.*
20 *Miſſa de* Requiem *magis ſuffragatur animæ defunctorum, quàm Miſſa de feſto, vel de feria.*
Declaratur, n.31. & ſeqq.
21 *Miſſarum ſuffragia mortuis tripliciter applicari poſſunt.*
22 *Medium cenſetur electum, quod rei gerendæ magis eſt idoneum.*
24 *Altare priuilegiatum conceditur ipſi eccleſiæ.*
25 *Mortui ſoluuntur à pœnis Purgatarij ad inſtar libertatis per debiti ſolutionem, ſiue ex bonis liberandi, ſiue alterius.*
26 *Indulgentiarum materia eſt fauorabilis.*
27 *Indulgentia pro defunctis non eſt priuilegium, ſed beneficium nulli noxium, & latè interpretandum.*
28 *Indulgentiæ tantum valent, quantum ſonant.*
20 *Electio in dubio eſt debitoris.*
32 *Miſſa ex parte ſacrificij æquè prodeſt mortuis de quocumque dicatur. Et quid ex parte orationum.*
33 *Libertas ſi detur ſeruienti per annum, acquiritur in biſſexto ſi ſeruiat per dies 365.*
35 *Miracultum Paſchaſij celebrantis in Capella Colũna intus Eccleſiam Sanctæ Praxedis.*

1 QVIDAM. Propter Miſſam ſpecialem
Miſſa de feria dimittenda non eſt. Hoc
dicit ſecundum Io. Andr. cui cæteri cõ-
ſentiunt. Diuiditur in duas partes.
In prima ponitur caceſſus. In ſecunda prouiſio,
ibi, *Ideo*.
Nota primò quod dictum eſt in ſummario, vi-
delicet propter Miſſam peculiarem, ſeu votiuam
non eſſe dimittendam Miſſam de feria, ſeu de of-
ficio occurrente. Non enim tranſgrediendi ſunt
termini, quos poſuerunt Patres noſtri, cap.1. de
2 ſepultur. Quod nonnulli opinantur vſque adeo ve-
rum eſſe, vt audientes Miſſam peculiarem in die-
bus feſtis, vel illam celebrantes non ſatisfaciant
præcepto eccleſiæ de Miſſa audienda; quia Miſſa,
quæ præcipitur, eſt Miſſa de feſto, vel quæ ſecundũ
3 officium debet dici, ita Angel. in ver. Miſſa, n.33.
& in ver. Feria, n.42. licet ſubdat audientes prop-
ter ignorantiam excuſari, ſed non celebrantes,
arg. cap. Etiam hoc attendendum, de conſecr. diſt.
1. Allegantur etiam pro hac ſententia Alexan. de
Ales in ſumma lib.2. & Aſtenſis lib.4. tit.16. qu.2.
Contrarium firmat S. Antonin. in 2. par. tit.9. c.10.
§.1. verſ. Quartum dubium, quia textus in c. Miſ-
ſas, hoc non dicit, ſed indiſtinctè loquitur; ideo-
que non tenetur quis audire Miſſam propriam ex
neceſſitate, ſed tantummodo ex congruitate, &
ſecundum hanc congruentiam, vt ipſe ait, loqui-
tur hoc capitulum. Neque enim mulierculæ, &
idiotæ ſcire poſſunt an Miſſa ſit propria, & opor-
tere hoc ſemper ſciſcitari nimis eſſet laborioſum,
& ſequuntur Roſella in ver. Miſſa, §. 14. Sylue-
ſter Miſſa 2. §. 4. Tabiena in eodem ver. num. 48.
Sot. in 4. diſt, 13. q. 2. art. 1. verſ. Quod autem,
Et Nauarr. conſ.9. incipien. Ex Concilij, num. 7.,
3 de celebr. Miſſar. Q d & mihi videtur verius
& ad hoc cap. reſpo o hic non improbari con-
ſuetudinem dimitten. Miſſam de officio curren-
4 te propter Miſſam peculiarem; Sed tantummodo
reprehendi ſuperſtitioſam Religionem illorum,
qui Miſſam de ſancta Trinitate, vel de ſancto Mi-
chaele pro nullo feſto prætoribant, quaſi non vi-
derentur audire Miſſam, niſi illas audirent, ſe-
cundum Hoſti. in princ. in ver. Per ſingulos dies,
& Cardin. num.1. in eodem ver. vel qui credebãt
in illa die, in qua audiebant Euangelium, *In*
principio erat Verbum, aut Miſſas memoratas,
ſe ſine pœnitentia non poſſe decedere, quam ſu-
perſtitionem habene vetulæ, vt dicunt Abb. An-
tiquus in ver. Audiant, Ioann. Andr. & Cardin.
ambo in ver. Euangelium, & Abb. Siculus in 1.
not. & propterea textus admittit, vt quis audi-
re poſſit Miſſam ſpecialem, ſeu votiuam, dum-
modo id faciat propter reuerentiam S. Trinitatis,
& non pro alia deuotione, quaſi dicat licitum eſt
dimittere Miſſam de die, & audire Miſſas votiuas,
dummodo id non fiat propter aliquam ſpecialita-
tem, quaſi iſtę meliores ſint alijs ſecundum gloſ.
fin. & Hoſtien. num.1. puta quia magis proſint ad
vberiores ſegetes impetrandas, vel quid ſimile, vt
explicat Innoc. in ver. Pro alia, Hoſtien. n.5. in ver.
Non pro alia, Io. Andr. num.2 in ver. Deuotione,
& Cardin. in 1. quæſt. Vnde Abb. conſ.99 Videtur
1. num.3. verſ. Idem probare videtur, lib.2. diſer-
tis verbis aſſerit hoc capitulum ſi bene pondere-
tur, non prohibere ſimpliciter Miſſas peculiares,
imo permittere, dummodo fiat ex bona deuotio-
ne, & non ex ſuperſtitione, vt quidam faciebant
credentes propter illas habere meliores ſegetes.
Vel dicas hic improbari illorum abuſum, qui tan-
tã deuotionem figebant in ſanctum, cuius Miſſam
audiebant, vt crederent illum poſſe ipſorum præ-
ces exaudire magis, quàm ſi audirent Miſſam ob
reuerentiam Dei. Sicut refert hic Hoſtien. de ali-
quibus, qui credebant, ſe magis deierare per Do-
minam noſtram, quàm per Deum, & nuper mihi
renunciatum eſt de quadam vetula, quæ cùm au-
diuiſſet puerperam commendantem Deo paruulũ
tunc natum, Filiola mea, inquit, non Deo, ſed po-
5 tius S. Carolo. Porrò vt inquit Innoc. etiam
Miſſa de S. Michaele dicenda eſt in honorem SS.
Trinitatis, quoniam ſoli Deo ſacrificium altaris
offerendum eſt, qui ſe hoſtiam obtulit pro nobis.
Ipſe enim ſolus adorandus eſt latria, qui ſolus po-
6 teſt per ſe orationes exaudire. Sancti autem apud
Deum pro nobis interpellant. Ita Innoc. quem
totidem verbis ſequuntur Hoſtien. Io. Andr. & reli-
qui omnes. Ad hoc Co cilium Trident. ſeſſ. 25.
de inuocatione, veneratione, &c. Et vide quod no-
tatur per Io. Andr. in Clem. vnica in gloſ. magna
in 4. membro, de reliq. & venerat. Sanctorum.
Conclude igitur neminem obligari in diebus
feſtis ad audiendam Miſſam propriam illius diei,
ſeu de officio currenti, ſed ſatisfacere præcepto
Eccleſiæ audiẽdo quamlibet Miſſam peculiarem,
7 ſeu votiuam. Reſpectu celebrantis maior eſt dif-
ficultas, nam, vt inquit S. Antonin. loco præalle-
gato, reprehenſibile vtique multum videtur, etſi
non damnabile, dimittere proprias occurrentes
propter Miſſas defunctorum, vel aliàs ad inſtan-
tiam laicorum ſine cauſa multum vrgenti. Do-
cendus eſt enim populus, non ſequendus, c. Do-

cendus, 62. diſt. quinimo eſt mortale ſecundum
aliquos, quos ſupreſſo nomine refert Sylueſt. in
ver. Miſſa, 2. §. 4. Sed & Angel. vbi ſup. dicit Miſſā
eſſe celebrandam de eo, de quo officium fit, adeo
vt Miſſam peculiarem dicens, ideſt ſpecialem de
aliquo Sancto, non ſatiaſaciat præcepto de audiē-
da Miſſa; & quamuis audientes ex ignorantia
excuſentur, non tamen celebrantes, arg. c. Et
hoc attendendum, de conſecr. diſt 1. Hæc ex illo.
Sed certè de iure communi hoc non videtur eſſe
in præcepto; quia hæc decretalis, in qua ſola fun-
dari poteſt obligatio celebrandi Miſſam de offi-
cio currente, & alium habet ſenſum, vt ſuperius
explicatum eſt à n. 3. ac præterea non loquitur de
celebrantibus, ſed de audientibus. Vnde ſi quam
obligationem induceret, vtique illam induceret
reſpectu audientium, quos tamen conſtat ad id nō
obligari, vt habet generalis conſuetudo teſte Na-
uarr. d. conſ. 9. num. 7. de celebrat. Miſſar. Vnde
melius Syln. in ver. Miſſa, 1. §. 4. affirmat prædi-
cta eſſe intelligenda ad bene eſſe, non de neceſſi-
tate, quia nec Abbas hic dicit non ſatiafieri præ-
cepto, nec Clem. 1. de celebr. Miſſar. dicit aliquid
de præceptis. Id ipſum tenent Roſella in ver. Miſ-
ſa, §. 14. Tabiena in eod. ver. n. 48. & Nauarr. in
Manual. Hiſpano, c. 27. n. 7.

Non obſtat d. cap. Et hoc attendendum, de con-
ſecr. diſt 1. vbi patet Sacerdotes, & populum in
diebus ſolemnibus debere in vnum conuenire ad
publicam Miſſam audiendam: nam & illic textus
poteſt intelligi de congruo, & nihilominus illi de-
rogatum eſt vbique ex contraria conſuetudine, &
præſertim in Vrbe, vt Nauarr. teſtatur in præalleg.
conſ. 9. num. 7. de celebr. Miſſar.

8 Cæterum opinio Angeli videtur hodie appro-
bata in nouo Miſſali Romano in Rubrica de Miſ-
ſis votiuis S. Mariæ, & alijs, §. 3. vbi ſic legitur.
[Miſſæ omnes votiuæ in Miſſis priuatis dici poſſūt
pro arbitrio Sacerdotum quocunque die officium
non eſt duplex, aut dominica cum commemora-
tione eius, de quo factum eſt officium, & com-
memoratione item feſti ſimplicis, ſi de aliquo oc-
currat eo die fieri cōmemorationem, id verò paſ-
ſim non fiat, niſi rationabili de cauſa, & quoad fie-
ri poteſt Miſſa cum officio conueniat.] Hæc ibi. Et
9 conſonat alia rubrica de Miſſa defunctorum, §. 2.
in fin. vbi cauetur vt Miſſæ priuatæ pro defunctis
quocunque die dici poſſint præter quam in feſtis
duplicibus, & Dominicis diebus: nam & Miſſa pro
defunctis dicitur peculiaris ſecundum Archid. in
cap. Viſum, de conſecr. diſt. 1. & Abb. conſ. 99. Vi-
detur primò n. 1. lib. 2. Vnde quidquid dicant alij
hodie conſtat nulli Sacerdotum licere in Domini-
cis diebus, & feſtis duplicibus maximè de præcep-
to celebrare Miſſam peculiarem, ſeu votiuam, vel
de Requiem. Rubricæ enim Miſſalis ſunt in præ-
cepto, vt ſcripſi in cap. Cum creatura, n. 29. infra
eod. Fateor tamen in illis caſibus, in quibus Miſ-
ſa pro defunctis dici poteſt in feſtis duplicibus, pu-
ta in Anniuerſario pro defunctis, vel in die depo-
ſitionis defuncti, vt dixi in prædicta Decretali Cū
creatura, nu. 23. & 26. tunc Sacerdotes eam cele-
brantes ſatisfacere præcepto eccleſiæ, de Miſſa au-
dienda in diebus feſtiuis, cum id faciant lege per-
mittente, cap. Qui peccat, 23. q. 4. & l. Gracchus,
ff. ad l. Iul. de Adulter. cauendum eſt tamen à mo-
dernis Collectoribus hic, dum ex Iulio Lauorio
de Indulgen. par. 2. c. 30. n. 105. affirmant in die-
bus feſtis poſſe celebrari Miſſas votiuas ex vrgenti
cauſa, veluti pro benedictione nuptiarum, & ſi-
milibus, hoc enim eſt contra rubricā Miſſalis, quæ
ponitur ante Miſſam pro ſponſo, & ſponſa, vbi ca-
uetur, vt ſi benedictio nuptiarum facienda ſit die
dominica, vel alio die feſto, dicatur Miſſa de do-
minica, vel feſto cum commemoratione ſequentis
Miſſæ pro ſponſo, & ſponſa, & reliquis, quæ pro
communione, & complemento benedictionis in
ea habentur.

10 Secundò nota, ibi, *per ſingulos dies*, non eſſe
licitum quotidie celebrare Miſſam de vno ſancto,
vt hic notant Butr. in 1. notab. & Abb. d. conſ. 99.
num. 4. lib. 2. Quod adeo verum eſt vt nec pacto,
vel ſtatuto aſtringi poſſit præbendatus ad celebrā-
dum ſingulis diebus de vno ſancto, vt eſt textus in
cap. Significatum, & ibi dixi in 3. not. ſupra de
præben. & notat Abbas in præallegat. conſ. 99. n. 1.
verſ. Secundò, & nu. 4. verſ. Ex his patet. Nec ob-
ſtat textus in cap. Et hoc attendendum, de conſecr.
diſt. 1. quia ſecundum Abbatem d. n. 4. non prohi-
bet, quin potius permittit Miſſas peculiares pri-
uatas, dummodo per eas populus à Miſſa ſolemni
non abſtrahatur. Contrarium firmat Nauarr. d.
conſ. 9. n. 7. de celebr. Miſſar. vbi aſſerit licere in
diebus quamuis ſolemnibus dicere Miſſas peculia-
res de viuis, vt videmus in tota Chriſtiana Eccle-
ſia ſeruari, & num. 8. reſpondet ad textum in d. c.
Significatum. Sed quidquid dicat, prima opinio
approbatur in Miſſali Romano, vbi patet Miſſas
peculiares, ſeu votiuas tam de viuis, quàm de
mortuis non eſſe celebrandas in feſtis duplicibus,
& dominicis diebus, vt dixi in præced. notab. n. 8.
& conſequenter nō licet Sacerdoti celebrare quo-
tidie de vno Sancto.

11 Tertiò nota ex fine textus Miſſam de officio cur-
rente dicendam eſſe non tantum pro ſalute viuo-
rum, ſed & defunctorum, vt hic, & in c. Viſum de
12 conſecrat. diſt. 1. quaſi celebrando pro viuis cele-
bretur etiam pro mortuis, ſecundum Io. Andr. n. 3.
in ver. Defunctorum, & Cardinal. num. 1. in eod.
ver. Vnde, vt dicebat Hugo de S. Theuderio, Car-
dinalis ipſe celebrando de Domina noſtra ſciebat
ſe celebrare pro defunctis, & celebrando pro de-
functis ſciebat ſe celebrare de Domina noſtra.
Cuius dictum refert Hoſt. in fin. & ſecundum eum
ſatis comprobatur hic, & in cap. Si quotieſcumq;
de conſecrat. diſt. 2. Id autem perficitur ab vniuer-
ſa eccleſia per preces in ſecundo Memento, vt in-
nuit textus in d. cap. Viſum, in illis verbis, *loco
competenti*, quæ exponuntur à gloſſa, ideſt in ſe-
creta Miſſæ, & ab Archid. & Turrecrem. in ſecun-
do Memento, in quo dicitur, *ipſis Domine, &
omnibus in Chriſto quieſcentibus, &c.* & cenſ. Sac.
Congregatio Concilij in terminis cap. 4. ſeſſ. 25.
vt dixi in cap. Cum creatura, n. 19. infr. eod.

13 QVAERO, an ad conſequendam indulgentiam
à Summo Pontifice altaribus priuilegiatis conceſ-
ſam neceſſe ſit in eis Miſſam defunctorum celebra-
re; an verò ſufficiat aliam Miſſam dicere, cum
alioquin in diebus feſtiuis, in quibus iuxta nouū
Miſſale non poteſt celebrari Miſſa defunctorum,
non ſuffragaretur hæc indulgentia animabus Pur-
gatorij.

14 Præmittendum primo, verba priuilegij, cuius
occaſione dubitatur, quæſtioni debuiſſe inſeri, vt
eiſdem inſpectis poſſet congruum dari reſponſum,
prout iubetur fieri in c. Porrò, de priuileg. & eſt ex
men-

mente D. Thom. in 4. diſt. 45. q.2. art.3.q.2. Vidi
enim priuilegia diuerſis concepta verbis, & vt au-
diui, priuilegium conceſſum in eccleſia S.Petri ad
altare S. Andreæ videtur reſtrictum ad celebran-
dum de Requiem. Secundò præmittendum, poſſe
ſupponi hoc priuilegium fuiſſe cõceptum ſub ver-
bis, quibus vt plurimum hæc priuilegia concedi
conſueuerunt, quæ ſolent eſſe infraſcripta, videli-
cet, [Concedimus vt quoties Miſſa ad prædictum
altare celebrabitur pro anima cuiuſcumq; fidelis,
quæ Deo in charitate coniuncta ab hac luce mi-
grauerit, ipſa de theſauro Eccleſiæ indulgentiam
conſequatur.]
15 Tertiò præmittendum, celebrantem non dare,
nec acquirere dictæ animæ indulgentiam, ſed Põ-
tificem ipſum illi animæ, pro qua præſtabitur hoc
requiſitum opus, indulgentiam per modum
ſuffragij concedere, vt denotant verba pręmiſſa,
& notant ſępe Doctores, vt Palud. in 4. diſt. 20.
quęſt. 4. art.3. concluſ. 6. Cordub. de Indulgent.
quęſt. 26. Nam cum conceſſio indulgentiæ quan-
tum attinet ad præſentem quæſtionem ſit actus
ſuperioritatis, quam quis habet diſpenſandi the-
ſaurum Eccleſiæ, quæ reſidet taxata in Epiſcopis,
& plenè in ſummo Pontifice, ſecundum D. Thom.
in 4. diſt.20.quæſt. 1. art. 4.quęſt. 3. Qui celebrat
de Eccleſiæ cõmunibus bonis ſoluit pro defuncto
opus, ac veluti pretium à Pontifice requiſitum, quo
ſoluto Pontifex indulgentiam largitur, ſeu conce-
dit, & hoc per modum ſuffragij.
Quartò, præmittendum ex Paludano d. artic.3.
concluſ.2. & Cordub. quęſt.33. poſt D. Thom. in
addit. ad 3. part. q.27. art.3. & in 4. diſt.20. qu.1.
16 art. 5. qu.3. Indulgentiam non obtineri niſi adim-
pleatur conditio, ſub qua indulgentia conceditur,
addunt dicti Palud. & Cordub. nõ ſufficere partem
requiſitorum adimplere, ſed totum adimplendum
eſſe, Nauar. in Miſcell. de orat. num.128. & de Iu-
bil. notab.32. num 49. Facit cap. Si pro te, vbi gloſ.
fin. de reſcript. lib.6.
Ex prædictis infertur dubitationis reſolutionem
pendere ex intentione Pontificis concedentis, ſe-
cundum quam prout ipſe intendit, anima ipſa li-
berabitur, vel non, arg. l. Cum hæres, §.1. ff. de ſtat.
liber. & docet S. Thom. in 4. diſt. 20. qu. 1. art, 5.
q.3. ad 2. Erit igitur inquirendum quænam fuerit,
vel ſit ipſius mens, cap. Cum veniſſent, vbi Felin.
latè de iudic. Quęquidem mentis declaratio fieri
poterit etiam à Pontifice ſucceſſore, vt per Oldr.
conſ.237. Factum tale eſt, num.2. verſ. Hæc autem
interpretatio Domini Nicolai, & Riminald. iun.
conſ.481. num.67. & 68. Nam etſi poteſtas inter-
pretandi cohæreat perſonæ, & in alium non tranſ-
eat ſecundum Innoc. in cap. fin. de ſucceſſ. ab in-
teſtat. & Felin. in d. cap. Cum veniſſent, num.2. de
iudic. tamen ſucceſſor idem cenſetur cum præde-
ceſſore, & vna eſt dignitas, vt inquit Oldrad. loco
cit. Quod ſi hoc non poſſet coram ab ipſo obti-
neri; tunc quænam fuerit eius mens coniecturis
eſt indagandum, l. In conditionibus, ff. de cond.&
demo. Et quidem in caſu propoſito requiri Miſ-
ſam de Requiem, ex infraſcriptis videtur elici
poſſe.
17 Primò, verba dubia à ſummo Pontifice probata
ſecundum Canones ſunt interpretanda, cap. Ec-
cleſia veſtra, il ſecondo, de elect. Calder. conſ.187.
aliàs 2. de præſumpt. Felin. in cap. Cauſam, n. 16.
verſ. Quarta declaratio, de reſcriptis. Sed hæc, vti
ſimilia verba, Celebretur Miſſa pro defunctis, in
ſacris Canonibus intelligũtur de Miſſa de Requiẽ,
18 c. Sufficit, de conſecr. diſt.1. ibi, Quidam tamen
pro defuncto vnam Miſſam faciunt, & alteram de
die: vbi illa verba, Miſſam pro defuncto, idem
important quod Miſſa de Requiem. Idem colligi-
tur ex cap. Certum, iuncta gloſſ. 3. & gloſſ. final.
eadem diſt. & ex cap. Cum creatura, & ibi gloſſ.
eod. tit. infra eod.
19 Secundò ſuffragatur textus in c. Quicumque,
26.q.5. vbi habetur, Miſſam de Requiem inſtitutam
ſpecialiter ab eccleſia in ſubſidium, & ſuffragium
animarum defunctorum, cui ſi addatur regula cõ-
munis, de qua in l. Plenum, §. Equitij. ff. de vſu, &
habit. quæ habet verba intelligenda eſſe ſecundũ
propriam conditionem illius, de quo agitur; ſe-
quitur vt in materia noſtra, quæ emanauit ad vti-
litatem defunctorum, verbum Miſſa, intelligatur
de illa, quæ peculiariter pro eorumdem ſuffragio
fuit ab Eccleſia ipſa inſtituta.
20 Tertiò, certum eſt, Miſſam de Requiem ad hoc
præcipuè inſtitutam fuiſſe, vt ſic ſatisfieret pœnæ
debitę ab his, qui in Purgatorio exiſtunt, c. Qui-
cumque Sacerdotum, 26.q.1. Eamque plus defun-
ctis ſuffragaturam ex D.Thom. in 4. diſt. 45. q 2.
21 art.3. ad 5. quàm Miſſam de Sancto, ſeu de feſto,
vel de feria: quod etiam probat Nauar. conſ.9 de
celebr. Miſſar. vbi num.1. ſic ait. [Quamuis triplex
ſit modus applicandi mortuis Miſſarum ſuffragia,
ſcilicet per intentionem, per memoriam, quæ fit
in decima parte Canonis Miſſæ, quæ incipit *Me-
mento etiam*, & per Collectas expreſſas in ipſa
Miſſa, vt colligitur ex cap. Cum grauia, cap. Non
ęſtimemus, & cap. Animę, 13.q.2. & alijs multis,
adiuncto cap. Viſum, de conſecr. diſt.1. Nihilomi-
nus maior, & melior eſt per totam ipſam Miſſam
pro defunctis, & infra num.5. Miſſa, inquit, pro de-
functis cæteris paribus magis prodeſt defuncto,
quàm Miſſa de Sancto, vel feria. Ergo etiam col-
lecta Miſſę de defunctis magis proderit, quàm
collecta Miſſę de viuis, arg. l. Quę de tota, ff. de
rei vendicat. & cap. Paſtoralis, §. Item ſi totum,
ff. de offic. Delegat.] Hęc Nauarr. Et ſucceſſiuè ſe-
quitur eamdem eſſe magis proportionatam effe-
ctui, qui intenditur, qui eſt liberatio animę à pœ-
22 nis Purgatorij; arguitur tunc ſic. In dubio illud
medium videtur electum, quod rei gerendę ma-
gis idoneum eſt, argum. l. Quoties, ff. de reg. iur.
Itemque illud, per quod plenius ei, cui benefface-
re volumus, prouidetur, argum. l.3. ff de milit. te-
ſtam. cap. Super hoc, de renunciat. Sed huiuſmo-
di eſt Miſſa de Requiem: Ergo ipſa à Pontifice plus
quam aliæ intenta, & requiſita videtur.
23 Quartò adducitur Abb conſ. 99. incipien. Vi-
detur primò, vol.2. Qui in caſu legati facti per hęc
verba, Quod omni die poſt mortem eius pro ani-
ma ipſius teſtatoris in perpetuum celebrari debe-
rent triginta Miſſę mortuorum per triginta Preſ-
byteros; Concludit Miſſas debere dici de Requiẽ,
quia talis pręſumitur mens teſtatoris ex illis ver-
bis ibi, Pro anima ipſius teſtatoris: & ibi, Miſſæ
mortuorum: ex quibus verbis colligi poteſt penès
Abbatem idem importare Miſſam pro anima de-
functi, quod Miſſa mortuorum: qui Abb. ſubdit,
Miſſam de Requiẽ ſaltem priuatam poſſe dici om-
ni die, etiamſi ſit dies feſtus. Ex quibus reſpon-
detur ad argumentum, quod pro contraria parte
24 adducitur. Sed his non obſtantibus verior vide-
tur

tur contraria opinio; & ante omnia obſeruãdum eſt hoc priuilegium reſpicere quidem, atq. intendere conſolationem animarum defunctorum, ſed intuitu ipſius Eccleſię, imo ipſi Eccleſię concedi, vt patet ex lectura ſimilium conceſſionum: & inde deducitur in dubio eam concedentis intentionem eſſe prȩſumendam, per quam Eccleſia ipſa magis decoratur, argum. d. §. Equitij, & d. l. Quoties.

25 Obſeruandum ſecundò hanc materiam, prout cõcernit liberationem animȩ defunctorum à pœnis Purgatorij eſſe omnino ſimilem illi, de qua per Iuriſconſultum in tit. de ſtat. liber. Et ſicut libertas ibi ſequitur ſi fiat quod iubetur ex bonis ſiue liberandi, ſiue alterius, d. l. 3. in princip. proportionatè loquendo idem videtur dicendũ hoc caſu, arg. cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſc. & colligitur ex D. Thom. in 4. diſt. 45. quȩſt. 2. art. 3. quȩſt. 2.

26 Obſeruandum tertiò, hanc materiam vtpote quæ agit de liberandis animabus à tam dura ſeruitute, & cruciatu, eſſe fauorabilem, d. l. Cum hæres, §. Item ſi decem, & alibi ſæpe, ff. de ſtat. liber. & tradit Bald. conſ. 339. Caſus talis eſt, per totum, Maximè in fin. lib. 1.

27 Obſeruandum quartò, hic agi propriè non de priuilegio, ſed de beneficio Principis nulli noxio, quod latè interpretandum eſt, cap. Olim de verb. ſignif. cap. Dilecti, de donat. cap. Quamuis, de præben. lib. 6. l. fin. ff. de Conſtitut. Princ. & In terminis conceſſionis indulgentiarum reſpondit Roman. conſ. 353. Petitur à me declaratio, per tot. quem refert, & ſequitur Ludouic. Bolog. in tractat. de Indulgen. col. 19. verſ. Leuis etiam, & valde vtilis, num. 97. Felin in ſuo ſerm. de Indulgent. prope fin. & Ioan. Franc. Pauinus, de off. & poteſt. Capituli ſed. vac. in 1. part. quæſt. 4. ante finem.

28 Obſeruandum eſt denique hic agi de indulgentijs, quæ ex vulgata regula tantum valent, quantum ſonant, gloſ. in cap. Quod autem, de pœnit. & remiſſion. Dummodo ex parte dantis ſit authoritas, ex parte recipientis charitas, ex parte cauſæ pietas, vt inquit D. Thom. in 4. diſt. 20. q. 1. art. 3. quæſt. 2.

His ita conſtitutis, cum priuilegij verba nihil aliud requirant, niſi vt ad dictum altare celebretur Miſſa pro anima cuiuſuis fidelis, vtique verba huiuſmodi verificantur etiam in dicente ad d. altare Miſſam de Sancto, ſi illam integram celebrans offerat pro anima defuncti; ergo & diſpoſitio verificabitur, l. 1. §. His, qui nauem, ff. de exercit. & l. Non aliter, ff. de leg. 3. Angel. Aretin. conſ. 31. Viſo ſupradicto, nu. 2. & Paul. de Caſtr. conſ. 154. ſuper primo quȩſito, in princ. lib. 1.

29 Secundò, per priuilegium hoc exigitur tantummodo in genere, vt Miſſa pro defuncto celebretur: ergo electio erit ipſius debitoris, l. Comprehenſum, ff. de contrahen. empt. Modo id, quod ſoluitur, ſit integrum, ſeu vtile, vt notat ibi gloſ. Facit inſtit. de legatis, §. Si generaliter, & regula in alternatiuis, de reg. iur. lib. 6. cum ſimil. Siue igitur ſoluatur Miſſa de Requiem, ſiue de ſancto, vel feria, cum præſtetur id, ad quod quis eſt obligatus, conſequens eſt vt & liberatio ſequatur, & indulgentia obtineatur, d. l. 3. de ſtat. liber. Et cum priuilegij verba ſint generaliter ſine diſtinctione concepta, non debemus nos ea reſtringere, nec diſtinguere, vulgata l. De pretio, ff. de public. in rem act. Vnde S. Antonin. Sylueſt. & alij ſupracitati num. 6. tenent in ſimili ſatisfieri præcepto de audienda Miſſa die feſto, etiamſi audiatur Miſſa de Sancto, vel feria, & non de ipſomet feſto, quia lex tantummodo nos obligat, vt eo die Miſſam in genere audiamus, & tamen eo caſu articulus erat magis dubitabilis; nam dum eccleſia præcipit, vt audiamus Miſſam die feſto, videtur quodammodo velle vt audiamus Miſſam ab Eccleſia inſtitutam pro honore dicti feſti, ſeu Sãcti; adeo ut propterea Angelus, & alij tenuerint non ſatisfieri præcepto de audienda Miſſa de officio currenti, vt dixi eod. num. 6.

Tertiò, generaliter faciunt adducta in præmiſſis ſuppoſitionibus, videlicet quod verſemur in materia ex omni parte fauorabili, & amplianda. Et pro hac ſententia, licet non per has rationes reperi conſuluiſſe Nauarrum in conſ. 37. incipien. Sanctiſſimus conceſſit, de pœnit. & remiſſ. In terminis priuilegij conceſſi eo tenore, vt quoties diceretur Miſſa in tali altari pro defuncto, anima illa per per modum ſuffragij indulgentiam plenariam conſequeretur.

Nec obſtant contraria; quia ad capitulũ Sufficit: reſpondetur ibi ideo illa verba intelligi de Miſſa de Requiem, quia contradiſtinguitur à Miſſa de tempore, vel de Sancto: quæ ratio ceſſat in caſu noſtro, in quo in ſua generalitate relinquuntur,
30 nec alteri ſpeciei opponuntur. Eodem modo reſpondetur ad d. cap. Cum creatura, textus verò in cap. Certum, de conſecr. diſt. 1. confirmat noſtram opinionem; nam volens ibi Pontifex facultatem Miſſas in d. loco non ſacro celebrandi reſtringere ad Miſſas de Requiem, non dixit ſimpliciter, Concedimus animabus fidelium ibidem ſepultorum; ſed facultatem celebrandi pro defunctis, limitat ad ſacra funeralia, ſeu anniuerſaria de Requiem.

Ad ſecundum retorquetur argumentum, & validius: nam vt ſupra dictum eſt, priuilegium fuit conceſſum loco, ſeu contemplatione loci: vnde ſequitur, vt verba debeant intelligi ſecundum cõditionem loci: at loco, ideſt Eccleſiæ magis conuenit, vt quando occurrit feſtum, celebretur de feſto, & ſeruetur regula beneficij, nec dicatur tunc Miſſa priuata de Requiem, vt inſinuatur etiam in hoc cap. Et in d. cap. Et hoc attendendum, de conſecr. diſt. 1. Ergo Summus Pontifex, qui Eccleſię dictum priuilegium conceſſit, cenſendus eſt voluiſſe illud ita reſtringere, vt illius laudabilis ordo turbetur, inductaque ad vnum finem, operentur contrarium: potius enim attenditur in hoc id, quod congruit ipſi Eccleſię, ad cuius intuitum conceſſum eſt priuilegium, quàm quod congruit animȩ defuncti, quæ ex hac Miſſa per alterum eius nomine exhibenda liberationem eſt conſequutura, vt de hoc eſt textus in l. Labeo, cod. tit.
31 de ſtat. liber. Imo & reſpectu ipſarum animarum conuenit, vt non fiat dicta reſtrictio, quandoquidem verbis generaliter ſumptis, ſaltem per accidẽs eiſdem copioſius conſulitur, quia facilius quotidie poterit pro eis offerri Miſſa, vt liberentur, quàm ſi ſolum poſſet pro eis offerri Miſſa de Requiem, quæ celebrari nõ poterit quotidie, vel propter rubricas Miſſalis, vel propter Cuſtodis Eccleſiæ prohibitionem. Addit Nauarrus d. conſ. 37. num. 2. frequentiſſimè contingere, vt aliquis moriatur veſpere, vel mane alicuius magni feſti, cuius animę

deſi-

Digitized by Google

deſiderant propinqui opitulari, & non poſſent tēpore huiuſmodi Miſſæ, quæ eſſet maximum, & præſens remedium. Quæ tamen ratio infirma eſt, quia corpore præſente Miſſa de Requiem quocunque die dici poteſt, præterquam in Paraſcene, & in Paſchate, vt dixi in cap. Cum creatura, infra eodem.

32 Ad tertium reſpondetur etſi Miſſa de Requiem plus profit defunctis, quàm de ſeſto; hic tamen defectus modicus eſt, & de facili ſuppletur per maiorem deuotionem, quàm ſolent celebrantes habere dum de feſto celebrant, vt ver. Sylueſter in ver. Suffragium, num. 5. Et eſt de doctrina D. Th. in contrarium citati in 4. ſentent. diſt. 45. q. 2. art. 3. q. 1. ad 5. cuius hæc ſunt verba [Miſſæ ſuffragium continet duo, ſcilicet orationes, & ſacrificium, ex parte ſacrificij oblati Miſſa æqualiter prodeſt defuncto de quocumque dicatur, & hoc eſt præcipuum, quod fit in Miſſa, ad hoc cap. Verum, de cōſect. diſt. 2. Sed ex parte orationum magis prodeſt illa, in qua ſunt orationes ad hoc determinatæ: Sed tamen iſte defectus recompenſari poteſt per maiorem deuotionē, vel eius, qui dicit Miſſā, vel eius, qui facit dici, vel iterum per interceſſionem Sancti, cuius ſuffragium in Miſſa imploratur.] Hæc S. Thom. & ſequitur totidem verbis, S. Antonin. in 1. par. tit 10. cap. 2. §. 3. Et Nauar. d. conſ. 37. n. 2. de pœnit. & remiſſ. vbi etiam addit Miſſam pro defunctis in orationibus minus valere hoc reſpectu, quia breuior eſt, & celerius, minuſque attētè vt plurimū dicitur, quàm alia Et quia memoria noua ſancti, & nouitas officij deuotionē celebrantis adauget, ex qua pēdet valor ex opere operātis. Præterea non requiritur, Miſſa de Requiē plus
34 prodeſt defuncto; Ergo hæc debet offerri in caſu noſtro ad indulgentiam, ſeu liberationem conſequendam, cum ad illam conſequendam ſufficiat offerri id, quod eſt minus, arg. tex. in d. l. Cum hæres, §. Stychus, ff. de ſtat. liber. vbi ſi detur libertas ſeruo ſeruienti per annum, ſi ſeruit in biſſexto, in quo duo dies computantur pro vno, l. Cum biſſextus, ff. de verb. ſignif. ſufficit, vt ſeruiat per dies 365. nec cogitur ſeruire per dies 366. quos habet dictus annus. Aduertendum item eſt in hoc 3. argum. latere fallaciam, quæ dicitur à ſimpliciter ad ſecundum quid; arguitur enim hoc modo. Exhibitio Miſſæ de Requiem magis prodeſt defūcto de ſe, quàm Miſſa de ſancto. Ergo credendum eſt Pontificem illam exigere vtpotè per quam defuncto magis ſubuenitur. Nam abſolutè loquendo fateor vtilius eſſe habere Miſſam de Requiem, quā de feſto, ſed nego vtilius eſſe defuncto, vt pro eo offerri poſſit dumtaxat Miſſa de Requiem, quàm vt ipſe gaudeat priuilegio conſequendi liberationem ex quacumque Miſſa pro ipſo oblata. Quandoquidem hoc ſecundo caſu ſi Sacerdos non reperiatur, qui pro eo velit, ac poſſit celebrare Miſſam de Requiem, at ſorte reperietur qui celebret de ſancto, vel de feria. Sed in primo caſu deficiente Sacerdote, qui velit, aut poſſit Miſſam de Requiem celebrare, defunctus omnino carebit ſuffragio Miſſæ. Quemadmodum vtilius quidem eſt ſtatulibero, vt pro eius liberatione offerantur centum, quàm quinquaginta; At non eſt vtilius, imo damnoſius ſi ſtatuatur vt eius liberatio ſequi non poſſit niſi offerantur centum; quia difficilius eſt inuenire qui ſoluat centum, quàm qui ſoluat quinquaginta. Vnde latius patet facultas liberationis, & mitius benigniuſque agitur cum defuncto ex opinione noſtra, quàm ex contraria.

34 Ad doctrinam Abbatis d. conſ. 99. Reſpondetur Abbatem non ſe fundare ſuper vtraq; particula ſeparatim, & per ſe tanquam ſingulæ ſufficiant ad inducendam dictam præſumptionem; ſed vniti vtrique ſimul iunctæ; in quarum altera cum expreſsè agatur de Miſſis defunctorum, non eſt dubium quin ſint dicendæ Miſſæ de Requiem, eum tales requirantur. Etenim aliter Sacerdotes non ſatisfacerent, vt in ſimili notat Sylueſt. in ver. Miſſa, 1. num. 10.

35 Ex quibus videtur concludendum pro conſequutione liberationis animæ à pœna Purgatorij, ſufficere ſi pro ead. anima celebretur Miſſa de feſto, vel etiam de feria, imo & votiua de ſancto: nam qui applicat tale ſacrificium defuncto, verè dicitur Miſſam celebraſſe pro anima talis defuncti & hoc ſufficienter probatur hic in illis verbis, [Sed ſi voluerit vt ſibi Miſſæ cantentur de eod. die Miſſas audiant pro ſalute viuorum, & etiam defunctorum.] Ex quibus innuitur vt qui celebrant Miſſam de feſto, ſi offerant pro ſalute animæ defuncti, dicantur celebraſſe Miſſam pro defuncto, vt latius dictum eſt ſupra in 3. nnt. & hoc etiam habet communis vſus loquendi, qui enim petunt Miſſā de Requem ſolent dicere, dicite mihi Miſſam defunctorum. At qui non diſtinguunt inter Miſſam, & Miſſam ſimpliciter dicunt, dicite Miſſam pro anima vnius mei propinqui; atque ita is poteſt ce-
36 lebrare pro defunctis, qui de feſto Miſſam celebrat. Addi etiam poteſt quod notat Biel. de Can. Miſſæ, lect. 57. littera R. fol. 527. vbi etiam ait in Eccleſia Sanctæ Praxedis in Capella Columnæ deſcriptum extare Paſchaſium conceſſiſſe in illo loco celebranti Indulgentiam in hæc verba. [Quicunque celebrauerit, vel celebrari fecerit quinque Miſſas pro anima parentis, vel amici exiſtentis in Purgatorio, dictus Papa Paſchaſius dat remiſſionem plenariam per modum ſuffragij tali animæ]. Ac deinde ſubdit Biel. cùm poſt Paſchaſius celebraſſet pro nepote d. quinque Miſſas, in vltima Miſſa dum adhuc eſſet ad altare, apparuit ibi Beata Virgo viſibiliter extrahens animam nepotis de Purgatorio. Ex qua narratione videtur aliquo modo conijci Miſſas celebratas fuiſſe de Sancta Maria: nam ſi celebraſſet de Requiem veriſimiliter, potius apparuiſſet Michael Archangelus, cuius adiutorium ſpeciale in ea Miſſa implorari ſolet, &c.

1 CVM MARTHAE, §. Quæſiuiſti. In Sacramēto Altaris aqua cum vino tranſſubſtantiatur in ſanguinem. Hoc dicit Abbas Siculus.

Pro intelligentia huius §. Quæſiuiſti, vide quod ſcripſi in cap. Ne innitaris, num. 274. de Conſtitution.

Digitized by Google

De Celebratione Miſſarum.

Cap. Dolentes.

S V M M A R I V M.

1 *OFficium nocturnum, & diurnum à Prælatis, & Clericis ſtudioſè, & deuotè celebrari debet.*

Et quomodo intelligantur verba ſtudioſè, & deuotè, & n. 39. 40. 42.

2 *Prælatis eccleſiaſticis, & præcipuè Papæ dolendum eſt de peccatis, & exceſſibus ſubditorum.*

3 *Ad Officium diurnum tenentur Clerici in ſacris, non autem in minoribus ordinibus conſtituti, niſi ſint beneficiati.*

4 *Prælatis, & Clericis reprehenſibile eſt à ſomno non ſurgere ad diurnum contentum auium.*

Aurora unde dicta, ibidem.

5 *Chriſtiano indecens eſt ſi radius ſolis ipſum in lecto dormientem inueniat.*

6 *Horæ Canonicæ ſine Syncopa celebrari debent.*

7 *Syncopa quid ſit.*

8 *Horas Canonicas celebrans cum ſyncopa quando habeatur pro celebrante ſecundum opinionem Vincentij.*

9 *Non peccat niſi venialiter ſi ex negligentia aliquam dictionem, aut verſum omittat, nec tenetur ad caput pſalmi propter hoc reuerti.*

10 *Nec ſi omittatur pſalmus, ad illum eſt redeundum.*

Non eſſet tamen inconueniens pſalmum prætermiſſum dicere ſiue eſſent in eodem, ſiue in alio nocturno, aut in pſalmis veſpertinis, niſi timor ſcandali ſubeſſet.

11 *Negligenter faciens opus Dei quando maledictionem incurrat.*

12 *Sacerdos grauiter peccat ſi Miſſam non celebret ſaltem quater in anno, ſcilicet in præcipuis feſtis.*

14 *Cogi tamen non poteſt ab Epiſcopo ex decreto Concilij Tridentini, ſed moneri tantum vt non impeditus celebret.*

15 *Epiſcopus debet quolibet die Dominico in propria eccleſia præſens eſſe, & ſaltem ſemel in hebdomada celebrare.*

16 *Nec decet eum tranſire vllam diem quin Miſſam celebret, vel audiat.*

17 *Officium diuinum dicentes, vel Miſſam audientes cum diſtractione voluntaria an ſatisfaciant præcepto. Eccleſiæ, & num ſeqq. vſque in fin.*

Quid ſi diſtractio proueniat ex eo, quod quis ſcienter ſe occupet in actu externo, & incompatibili cũ interna attentione, n. 19. & 55.

Et quid ſi proueniat ex ſolo actu interiori, nu. 20. & ſeqq. vſque in fin.

Referuntur Authores, & fundamenta opinionis affirmatiuæ, num. 21. & ſeqq. vſq. ad n. 33.

18 *Mentis euagatio quotuplex.*

21 *Beneficiatus, qui Horas Canonicas recitat cum diſtractione voluntaria, non tenetur ad reſtitutionem fructuum.*

Contrarium, num. 38. & ſeqq. maximè, n. 57.

23 *Eccleſia non poteſt præcipere vt officium recitetur, vel Miſſa audiatur cum attentione interna. & num. ſeqq. vſque ad n. 33.*

Contrarium, num. 58.

Declaratur, num. 64.

24 *Cogitationis pœnam nemo patitur.*

Declaratur, n. 64.

25 *Legem ferre non poteſt homo niſi de his, de quibus poteſt iudicare. Iudicium autem hominis non poteſt eſſe de interioribus motibus, qui latent, & num. ſeqq. vſque ad n. 31.*

Declaratur num. 64.

26 *Ratam habens percuſſionem clerici in corde tantum non incidit in ſententiam Canonis quoad Eccleſiam militantem.*

Declaratur, n. 64.

27 *Hæreticus qui non proceſſit in opus externum, ſed hæreſim tenet in corde tantum, non eſt excommunicatus.*

Contrarium, n. 60

28 *Occulta per ſe non ſubſunt iudicio eccleſiæ, ſed ſolum occulta per accidens.*

Contrarium, n. 62.

29 *Diſtractio voluntaria in officio ſi ſit ſecundum actum interiorem eſt quidem grauis, & temeraria, ſed non mortale.*

Contrarium, n. 38. & ſeqq.

30 *Præceptum recitandi horas Canonicas eſt de iure poſitiuo, & ideo non refertur niſi ad ea, quæ ſub iudicio humano cadere poſſunt.*

31 *In Horis diuinis ſatis eſt labijs orare, licet cor diuertat ad alia.*

Contrarium, n. 38. & ſeqq.

32 *Oratio dicitur quaſi oris ratio.*

33 *Deuotionem internam an Generale Concilium hic poſuerit in præcepto. Et expenduntur quatuor intellectus huius capituli, & num. ſeqq vſque ad num. 51.*

34 *Attentio interna tamquam onus importabile hic nõ præcipitur, ſed ſuadetur.*

Contrarium, num. 38. & ſeqq.

Declaratur, n. 68.

35 *Officium ſtudioſè, & deuotè, non celebrantes non obligantur ad culpam, ſed ad pœnam ſuſpenſionis.*

36 *Contrarium, & n. 37.*

37 *Præceptum in virtute obedientiæ, vel ſub pœna ſuſpenſionis abſque dubio obligat tranſgreſſores ad culpam mortalem.*

38 *Officium recitans, vel Miſſam audiens ſi cor ad Deũ non habeat, mortaliter peccat, num. ſeqq. vſque ad n. 51. & n. 55.*

Declaratur, & n. 51. & ſeqq.

39 *Officium debet dici reuerenter quantum ad compoſitionem corporis diſtinctè quantum ad pronunciationem oris, & deuotè quantum ad mentis eleuationem.*

40 *In officio præcipitur deuotio interna, & formalis, quæ eſt donum Dei, non autem ſola externa, & materialis, quam habent etiam Hypocritæ.*

41 *Oratio quid ſit.*

42 *In Oratione duo præcipuè requiruntur, videlicet affectus cordis, & attentio.*

43 *Iuſtitia ex opere non conſummatur, niſi etiam voluntas affuerit.*

44 *Officium recitans, vel Miſſam audiens, & aliud cogitans mentitur.*

45 *Officium vt ſatisfiat præcepto neceſſe eſt vt non procedat ex ſola imaginatione, ſed ex deliberatione, quæ attentionem requirit.*

46 *Non tamen oportet vt in proſecutione officij attentio ſemper duret ſecundum eſſentiam actus, ſed ſatis eſt vt duret ſecundũ virtutẽ. & n. 49. & 68.*

At-

Digitized by Google

47 *Attentio virtualis intelligitur perdurare quando aliquis ad officium accedit cum intentione Deo debitum obſequium reddendi, etiamſi in proſecutione mens ad alia rapiatur.*
48 *Niſi tanta fiat euagatio vt omnino depereat vis primæ intentionis.*
49 *Cor hominis vagum, & mobilius omni mobili.*
50 *Attentio virtualis omnino deperit per voluntariam diſtractionem.*
51 *Diſtractio voluntaria non eſt culpa mortalis niſi tanta ſit, vt notabilem officij, vel Miſſæ partem abſumat, & num. ſeqq. vſque ad n. 57.*
52 *Clericus an peccet, qui dum eſt in Officijs, cogitat ſuper aliquo bono ſpirituali, vel temporali.*
53 *Et quid ſi non intelligat quæ ibi dicuntur, vel leguntur.*
54 *Et quid ſi nimium fatigatus ſpiritu de alijs cogitet.*
55 *Mentis euagatio in Officio quando ſit culpa mortalis ex ſententia D. Thomæ.*
56 *Oratio, quæ habet culpam adiunctam non habet ſuã efficaciam, nec eſt ſatisfactoria.*
58 *Lex canonica ferri poteſt etiam de actibus omnino occultis, & internis ex ſententia Canoniſtarum, licet de illis iudicare non poſſit quandiu latent.*
59 *Ponderoſus, ideſt qui mente peccat, repellitur à promotione.*
60 *Hæreſis perficitur ex ſola mentis cogitatione.*
61 *Inquiſitor poteſt punire hæreticum mentalem ſi liqueat de hæreſi per illius confeſſionem.*
62 *Regulares ad Curias Principum accedentes animo nocendi ſunt ipſo facto excommunicati.*
64 *Lex eccleſiaſtica poteſt ordinare, & cohibere actus internos in quantum obligantur cum exterioribus, & num. ſeqq.*
66 *Permittitur aliquando concomitanter, & ratione connexionis quod non permittitur principaliter, & directè.*
67 *Proponens non ieiunare, vel Miſſam non audire peccat mortaliter, licet propoſitum non perficiat.*

1 DOLENTES. Præcipit Prælatis, & Clericis in virtute obedientiæ, vt nocturnũ
officium, & diurnum ſtudioſè celebrent
& deuotè. Et duas habet partes. In
prima ponit duplicem exceſſum. In ſecunda prohibet, ibi, *hæc igitur*, & prima ſubdiuiditur in duas
prout duo ſunt exceſſus, ſecunda ibi, *ſunt & alij*.
2 Nota primò ibi, *Dolentes*. Prælatis eccleſiaſticis, & præcipuè Summo Pontifici dolendum eſſe
de peccatis, & exceſſibus ſubditorum. Vnde dicebat Apoſtolus, 2. ad Corinth. 11. *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror?* ad hoc cap. Charitas, de pœnit.
diſt. 2. & cap. Cum inſtantia, & ibi gloſ. 1. ſup. de
cenſibus.
3 Secundò nota ibi, *Minores Clerici*. Ad diuinum
officium recitandum teneri etiam clericos minores, intellige ſi ſint in ſacris ordinibus conſtituti,
ponuntur enim hic minores clerici ad differentiã
Prælatorum. At conſtituti in minoribus ad horas
Canonicas non tenenentur vt dixi in cap. 1. ſupr. eod.
quicquid contra ſcripſerit ibi Abbas, nu. 7. vel minores clerici, ſubaudi, & beneficiati, pro vt hic ſubaudiunt Hoſtien. & Io. Andr. ambo. in princ.
4 Tertiò nota ibi, *Ad diuinum concentum*, reprehenſibile eſſe Prælatis, & Clericis è ſomno non
Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.
ſurgere ad diurnum concentum auium, ideſt in
Aurora, ſic dicta quaſi auium hora, ſecundum
Hoſtien. num. 5. in fin. in ver. ad Diurnum concentum. Io. Andr. num. 3 & Cardinal. in princ. Nam
5 vt ait Auguſtinus, indecens eſt Chriſtiano ſi eadius ſolis ipſum in lecto dormientem inueniat, facit tex. in cap. Sunt qui arbitrantur, de pœnit. diſtin. 1. & in cap. Clericus victum, 91. diſt. Si quis
tamen deditus ſomno tardiùs ad eccleſiam ſurgat, inter venialia computatur, §. Aliàs ante, fin.
25. diſt.
6 Quartò nota ibi, *continua Syncopa*, diuinum officium dicendum eſſe ſine ſyncopa. Eſt autem ſyn-
7 copa idem, quod conciſio. Et eſt figura cum littera, vel ſyllaba è medio dictionis abſcinditur,
vt compoſtus pro compoſitus, & virum pro virorum; dicta ſyncopa à verbo græco quod eſt concidere, quiſquis igitur oſcitanter orando, aut properè pronunciando, aut aliàs præcidit, ſeu diuertat
verba horarum Canonicarum, is verè dicitur ſyncopare, & violat prohibitionem Concilij Genera-
8 lis, de qua hic. Verumtamen, vt inquit Vincentius hic, & poſt eum Cardinalis, nu. 7. in 1. quæſt.
qui cum ſyncopa loquitur horas celebrando habetur pro celebrante, dummodo intendat dicere
quod dicit Eccleſia, & vtatur verbis in propria
ſignificatione, nec intendat errorem inducere,
cap. Retulerunt, de conſecr. diſt. 4. quod procedit
ſi breues ſint ſyncopæ, per quas omittitur pars verbi, ſeu dictionis, non tota dictio, ſecundum eos.
9 Non tamen peccat clericus, ſi ex negligentia aliquam dictionem, aut verſum omittat; nec obſtringitur ad caput pſalmi propter hoc reuerti,
aliàs enim poſſet aliquibus ſcandalum generari ſi-
10 ne magna cauſa. Quinimò etſi omittatur pſalmus
ad illum non eſt redeundum ob cauſam prædictã.
Ita Innoc. hic num. 1. verſ. Imo ſi aliquem verſum.
Confiteri tamen debet ſuam negligentiam, ſecundum eum. Atque ita non peccat mortaliter, ſed
venialiter tantum, vt explicant Hoſtien. n. 8. in
fin. & Io. Andr. nu. 5. Nec obſtat illud Hierem. 48.
11 Maledictus homo, qui facit opus Domini deſidioſè. Nam ſecundum Innoc. & alios præcitatos
illud intelligitur de accurata, vel lata, & malitioſa negligentia. Nos verò hic loquimur de leui, vel
leuiſſima, quæ fortè ex nimia meditatione, vel cõ-
12 templatione contingit. Verum vt Innocentius
ſubdit, Si adhuc eſſent in eod. nocturno, vel in
pſalmis veſpertinis, quinimò etſi eſſent in alio nocturno, non eſſet inconueniens vt pſalmum prætermiſſum dicerent, niſi tamen timor ſcandali
ſubeſſet. Non enim eſt tanti vnius pſalmi prætermiſſio, vt propterea ſit aliquis ſcandalizandus.
arg. cap. Nihil, de præſcr. & cum Innoc. tranſeunt
Hoſt. hic n. 10. Io. Andr. & Butr. ambo. n. 5. & reliqui omnes.
13 Quintò nota ibi, *vix celebrant quater in anno*,
nedum Prælatos, ſed ſimplices quoque Sacerdotes grauiter peccare, ſi legitimo impedimento ceſſante Miſſam non celebrent ſaltem quater in anno
ſcilicet in præcipuis feſtis. Id quod relatis verbis
Ambroſij egregiè probat S. Thom. in 3. par. q. 83.
art. 10. & in 4. ſent. diſt. 13. q. 1. art. 2. & ibi etiam
Durand. q. 2. & Palud ead quæſt. art. 2. & conſentit
Sotus de iuſt. & iur. lib. 9. q. 3. art. 1. Archid. in cap.
Sufficit, num. 1. de conſecr. diſt. 1. Aſten. lib. 4. tit. 14.
art. 1. Summa Piſana in verb. Miſſa, §. 8. Summa
Confeſſor. lib. 3. tit. 24. q. 125. Armilla in ver. Com-

Digitized by Google

munio, num. 14. & in ver. Miſſa, num. 28. Angel.
in eod ver. num. 44. Syluester Miſſa, primo num. 7.
verſ. Quartum, circa finem, & Nauar. in Manuali
cap. 25. num. 88 verſ. Vigeſimo primo. Et quam-
uis Alex. de Ales par. 4. qu. 58. membro 2. Caiet.
Victor. & alij nonnulli ſenſerint non eſſe reum
mortalis culpæ ſimplicem Sacerdotem, qui omni-
14 no abſtinet à conſecratione Euchariſtiæ; prima
taman opinio eſt tutior, licet Concilium Triden-
tinum in cap. 14. ſeſſ. 23. hunc articulum non diſ-
finierit; tantum enim ait: Curet Epiſcopus vt ij
(ſcilicet Presbyteri) ſaltem diebus Dominicis, &
feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint ani-
marum, tam frequenter vt ſuo muneri ſatisfaciāt,
Miſſas celebrent: & S. Congregatio eiuſdem Cō-
cilij Interpres conſulta an Epiſcopus ex d. cap. 14.
ſeſſ. 23. verſ. Curet, poſſit monere Presbyteros ſub
pœnis, & cenſuris, vt legitimè non impediti cele-
brent: Reſpondit non poſſe, ſad ſolis adhortatio-
nibus, & monitionibus vtendum eſſe. Hęc quoad
15 ſimplices Sacerdotes. Epiſcopus verò quolibet
die Dominico debet in propria Eccleſia præſens
eſſe, vt notatur in cap. Te referente, infra eod. &
ſaltem ſemel in hebdomada celebrare, niſi legiti-
mè ſit impeditus, ſecundum Hoſt. hic nu. 11. Qui-
16 nimo non decet eum tranſire abſque cauſa ratio-
nabili vllam diem quin Miſſam dicat, vel audiat,
vt eſt expreſſum in cap. fin. de priuileg. lib 6.

17 QVAERO An diuinum officium dicentes; vel
Miſſam audientes cum diſtractione voluntaria ſa-
tisfaciant præcepto Eccleſiæ.

18 Ad euidentiam præmitto ex Cardinali Caieta-
no in 2. 2. q. 83. art. 13. in 2. notab. diſtinctionem,
ſeu euagationem mentis eſſe in duplici differētia.
Alia enim eſt inuoluntaria, veluti cum ex fragili-
tate, vel ex impotentia, non autem ex voluntate
in proſecutione officij ad alia mens rapitur. Alia
eſt voluntaria: & hæc iterum ſubdiuiditur: nam
quædam eſt ex negligentia, vt cum quis negligit
attendere: quia enim negligentia voluntaria, id-
circo & euagatio voluntaria reputatur, & eſt. Quę-
dam verò eſt directè ex induſtria, vt cum quis ex-
plicitè vult oon attendere: & de hac ſpecie erit
19 ſermo in præſenti quæſtione. Hoc præmiſſo, pro
clariori ſolutione arbitror duos caſus eſſe diſtin-
guendos. Primus caſus eſt cum diſtractio, & eua-
gatio mentis volūtaria prouenit ex eo, quod quis
ſcienter ſe occupat in actu externo, & incompa-
tibili cum interna attentione, veluti in ſcribendo,
confabulando, dormiendo, & his ſimilibus: & hoc
primo caſu conueniunt omnes per hunc textum
eſſe culpam lethalem, & præcepto Eccleſiæ non
ſatisfieri. Ita poſt Petrum de Palude firmat S. An-
ton. in 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 8. circa finem: ait
enim: [Si euagatio mētis ſit ex hoc quod aliquis
ſcienter ſe occupat in actu exteriori, qui non ſecū
patiatur attentionem, videtur eſſe culpa mortalis,
& directè contra præceptum Eccleſiæ de celebrat.
Miſſar. cap. Dolentes, vbi præcipitur vt officium
celebrent ſtudioſè pariter, & deuotè. Hoc non
obſeruant, qui occupantes ſe in actu exteriori
ſcienter ſibi attentionem ſubtrahunt.] Hæc ille.
Et ſequitur totidem verbis Syluest. in ver. Hora,
num 13. verſ. Tertium; & eſt ex mente S. Thom.
in 4. ſenten. diſt. 15. quæſt. 4. art. 2. quæſ. 4. ad 2.
dum ait: [Si in alijs ſpontè ſe occupat, quæ men-
tem diſtrahunt, ſicut ſunt exteriora opera, & ad
contrarium mens euagetur, etiam culpa mortalis
erit: nam verbū, *ad contrarium*, refertur ad atten-
tionem, cùm ſcilicet ſcienter ſe occupat in actu
exteriori incompatibili cum attentione interna,
vt explicat Petr. de Palude, ibid. & S. Anton. loco
citato; & eſt primus intellectus, quem ad hoc cap.
poſuerunt Hoſtien. num. 12. Ioann. Andr. & Butr.
ambo num. 9. & Cardinal. in 7. notab.

20 Secundus caſus eſt cùm voluntaria diſtractio, &
euagatio mentis non prouenit ex eo, quod quis ſe
occupet in aliquo actu externo, qui mentem di-
ſtrahet, ſed ex ſolo actu interiori: & in hoc ſecun-
do caſu articulus eſt admodum difficilis, & con-
21 trouerſus: nam permulti ex recentioribus Theo-
logis opinantur obligatum ad recitandum diui-
num officium non peccare, ſed præcepto Eccleſiæ
ſatisfacere recitando illud etiam cum voluntaria
diſtractione. Inter quos Aegid. Coninch. de Sa-
cram. in 3. par. quæſt. 83. art. 6. nu. 291. Io. Valer.
de differ. vtriuſque for. in verb. Horę Canonicę,
diff. 1. per totam: Probabilem dicunt Leſſ. lib. 2.
cap. 37. dub. 2. num. 63. in fin. Henric. in ſumma
lib. 9. cap. 25. num. 5. in gloſ. littera P. & Paul Lay-
man. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 1. cap. 5. n. 10.
Idemque de audientibus Miſſam in diebus feſtis
tradunt ijdem Coninch. vbi ſup. num. 297. & Lay-
22 man. tract. 7 cap. 3. num. 2. Et propterea clericum
beneficiatum, qui Horas Canonicas recitat ſine
attentione; imò & cum voluntaria diſtractione,
non teneri ad reſtitutionem fructuum, cenſuerunt
Cardinalis Toletus in ſumma lib. 2. cap. 12. nu. 16.
Medina in lib. de oratione, quæſt. 16. Corduba in
quæſtion. lib. 4. quæſt 13. Henric. in ſumma lib. 9.
cap. 25. num. 5. Alphonſ. à Caſtro, de leg. pœnal.
lib. 2. cap. 5. & dicunt probabilem Azor. Inſtitut.
moral. par. 1. lib. 10. cap. 13 q. 8. Leſſ. lib. 2. cap. 37.
dub. 11. num. 68. & nouiſſimè Diana reſolut. mo-
ral. lib. 10. tract. 12. reſolut. 5. vbi refert per hanc
doctrinam contra communem Doctorum opinio-
nem ſe liberaſſe à reſtitutione quendam Petrum
Beneficiatum, qui per ſeptem annos recitauit offi-
cium voluntariè ſine debita attentione...

23 Præcipuum huius opinionis fundamentum eſt,
quia Eccleſia authoritatem non habet præcipiēdi
vt diuinū officiū recitetur, vel Miſſa audiatur cum
24 attentione, ſeu deuotione interna. Ad quod facit
optimè tex. in c. Erubeſcant: & quod ibi notatur
in gloſ. vn. 32. diſt. c. Nomen, 2. q. 1. & alia iura,
quæ ad hanc partem inducunt Archid. in c. Cum
quis, num. 2. de ſent. excomm. lib. 6. & gloſ. in
Clem. 1. in ver. Eo ipſo, de hæret. nam cogitatio-
nis pœnam nemo meretur, ſeu patitur, l. Cogita-
tionis, ff. de pœn. quæ eſt canonizata in cap. Cogi-
tationis, de pœnit. diſt. 1. ad idem cap. Conſuluiſ-
ti, 2. q. 5. vbi dicitur, occulta, & incognita illi ſoli
ſunt relinquenda, qui ſolus nouit corda fidelium
hominum; & videtur probari in §. His ita, verſ.
In certa, 30. qu. vlt. & eſt ex mente S. Thom. 1. 2.
25 quæſt. 91. art. 4. Vbi probans præter leges huma-
nas fuiſſe neceſſarium tradi diuinas, ad hunc mo-
dum ratiocinatur. [De his poteſt homo legem
facere, de quibus poteſt homo iudicare. Iudicium
autem hominia non poteſt eſſe de interioribus
motibus, qui latent, ſed ſolū de exterioribus acti-
bus, qui apparent: & tamen ad perfectionem vir-
tutis requiritur vt in vtriſq; actibus homo rectus
exiſtat: & ideo lex humana non potuit cohibere,
& ordinare ſufficienter interiores actus, ſed ne-
ceſſarium fuit quod ad hoc ſuperueniret diuina.]
Hæc

Digitized by Google

26 Hæc S. Thom. Et hinc fit, vt ratam habens percuſ-
ſionem clerici in corde tantum, nõ incidat in ſen-
tentiam Canonis quoad Eccleſiam militantem, vt
poſt Hoſtien. in c. Mulieres, infra de ſent. excom.
tenet gloſ. in ver. Suo nomine, in d. cap. Cum quis,
eodem tit. lib. 6. cum qua tranſeunt ibi Gemin.
Franc. & alij, & Syueſt. in ver. Excommunicat. 7.
27 num. 4. Hinc etiam fit vt excommunicatio lata in
hæreticos quantumcumque occultos in c. Quod
autem, iuncta gloſ. 1. & in cap. Achatius, 24. q. 1.
& in cap. Excommunicamus, infra de hæret. Non
liget illum, qui hæreſim tenet in corde tantum,
& non proceſſit in opus externum, puta ſcriben-
do, vel aliud faciendo, licet occultè, ſecundum
Hoſtien. in d. cap. Mulieres, Petr. de Palud. in 4.
diſt. 13. q. 3. art. 1. concluſ. 8. num. 15. Maior in 3.
diſt. 25. q. 3. in fin. Caiet. in ſumma in ver. Hęreſis,
in fin. & in 2. 2. q. 11. art. 3. Sot. in 4. diſt. 22. qu. 2.
art. 2. col. 3. verſ. Hoc autem ſuppoſito: & artic. 3.
poſt quintam concluſionem, caſu 1. Nauar. in d. c.
Cogitationis, num. 8. & 10. de pœnit. diſt. 1. Co-
uarr. in reg. Peccatum, 2. par. in princip. num. 7.
Angel. in ſumma, in verb. Hæreticus, num. 2. Ar-
milla in verb. Excommunicatio, inter caſus ex-
communicationis, caſu 9. in fin. & Syueſt. in ver.
Excommunicatio, 7. nu. 3. & 4. Vbi mordet gloſ-
ſam oppoſitam tenentem in d. Clem. 1. in ver. Eo
ipſo, de hæret. Quod Theologalem materiam
plenè non intellexerit. Nec obſtant iura inducta
ibi per gloſ. & Archid. in d. cap. Cum quis, de
28 ſent. excomm. lib. 6. Quia non procedunt in hæ-
retico prorſus occulto, ſed prout contradiſtingui-
tur à notorio, vt per Syueſtrum d. num. 4. Vel me-
lius illa iura vendicant ſibi locum in occulto per
accidens, quod ſcilicet quamuis ſenſibus ſubia-
ceat; teſtem tamen, vel teſtes non habet; non au-
tem in occulto per ſe, quod ſcilicet ex ſua ratione
habet, vt non ſubſit cognitioni ſenſitiuæ, vt egre-
giè explicat Cardinalis Caietan. in 2. 2. quæſt. 11.
art. 4. Nos autem verſamur in occulto per ſe, vi-
delicet in motu animi attẽtionis internæ, qui pro-
29 pterea non ſubiacet pręcepto humano. Et ita per
ſupradictã Theoricam in terminis propoſitę quæ-
ſtionis poſt Duran. in 4. diſt. 15. q. 12. & Petr. de
Palud. ead. diſt. quæſt. 5. art. 2. concluſ. 4. Firmat
S. Anton. in 3. par. tit. 13. cap. 4. §. 8. circa fin. vbi
ait: [Si euagatio mentis eſt aduertenter, & ſolum
ſecundum actum interiorem, licet temeraria, &
grauis foret; non tamen mortale, niſi propter con-
temptum, quia Eccleſia non habet iudicare de
actibus interioribus merè: propter quod Miniſter
Eccleſiæ, licet dicendo orationem cogitet aliud,
non videtur trãſgreſſor præcepti, ex natura facti.]
Quod ante ipſum docuit Vmbertus ab eod. re-
30 latus, d. c. 4. §. 7. dicens præceptum recitandi Ho-
ras Canonicas eſſe de iure poſitiuo, & propterea
non referri niſi ad ea, quæ ſub iudicio humano ca-
dere poſſunt, qualia ſunt quæ exercentur per actus
exteriores, non autem per interiores, & conſentit
Syueſt. in ver. Hora, num. 13. vbi reprobans intel-
lectum eorum, qui putant eſſe in pręcepto diui-
num officium recitare deuotè, & ſtudioſè iuxta
textum hic; & deuotionem referri ad intentionẽ,
& ſtudioſitatem ad modum dicendi: [Attentè,
inquit, orare in Horis Canonicis, non eſt de iure
diuino, ſed poſitiuo: quod ius poſitiuum ad inte-
riora non ſe extendit per ſe, ſed in quantum col-
ligantur exterioribus, ad quæ ſe extendit.] Hæc
31 ex illo. Facit textus in Clem. 1. de celebrat. Miſ-
ſar. in illis verbis, *Fructum labiorum ſuorum*, vbi
gloſ. [Ex hoc, inquit, arguitur quod ſatis eſt labijs
ſeruire in diuinis horis, licet cor diuertat ad alia.]
Et ita hunc textum ad hanc partem inducit Col-
lectarius in cap. 1. num. 6. ſupra eod. & S. Anton.
d. §. 7. Facit etiam ad hoc etymologia orationis.
32 Dicitur enim oratio, quaſi oris ratio, ſecundum
Caſſiodor. pſalm. 38. circa fin. relatum à D. Thom.
2. 2. quæſt. 83. art. 1. Et tenendo hanc opinionem
non obſtat hoc capitulum; quia reſponderi poteſt
tripliciter iuxta primum, ſecundum, & tertium
intellectum, de quibus infra proximè.
33 Sed præmiſſis minimè obſtantibus veriùs vide-
tur voluntariè diſtractum præcepto Eccleſię non
ſatisfacere. Quod vt euidentius appareat, duo
ſunt inſpicienda. Primum an Concilium generale
hic præcipiat deuotionem internam in diuinis of-
ficijs celebrandis. Secundum an potuerit ſic pręc-
cipere.
Quoad primam inſpectionem, quia Doctores in-
telligunt hoc capitulum quatuor modis, exami-
nandum eſt quis intellectus ſit verior.
34 Primus intellectus eſt, quem hic ſecundo loco
ponunt Hoſtien. n. 14. Ioann. Andr. & Butr. ambo
n. 9. & Abb. circa fin. verſ. Secunda opinio. Quod
ſcilicet ſolum diuinũ officium hic ſit in præcepto;
alia verò, quæ in deuotione conſiſtunt, ſuadendo
ponantur: & hoc innuit littera ſequens, dũm di-
cit, Quantum eis dederit: nam, vt formaliter, in-
quit Hoſtien. n. 19. per hęc verba appoſuit conſi-
lium fragilitati hominum compatiendo, quaſi di-
cat durum eſſet vt omnia prædicta in præcepto ve-
nirent; Pręcipimus igitur vt vnuſquiſque, & de no-
cte, & de die dicat Horas Canonicas; Intentio-
nem autem, & deuotionem etſi ipſam ſuademus,
eam tamen in pręcepto non ponimus, ſed gratia
Dei ſecundũ quod ipſam dare voluerit, duximus
relinquendam. Et hunc intellectum teneas, vt ſub-
dit Hoſtien. quia benignior eſt, & quia Eccleſia
non debet alicui laqueum inijcere, cap. De viduis,
il ſecondo, 27. q. 1. nec homines oneribus impor-
tabilibus alligare, cap. Alligant, 26. quęſt. vlt. & ſe-
quuntur totidem verbis S. Anton. in 3. par. tit. 13.
cap. 4. §. 7. & ſumma Roſella in ver. Hora.
35 Verum hunc intellectum iure optimo refellit
Syueſter in ver. Hora, num. 14. Quia ſi hic pręcipe-
retur ſola celebratio diuini officij, nihil prorſus
præciperetur: nam quoad Pręlatos, & clericos in
ſacris, ſeu beneficiatos iam hoc erat in præcepto,
vt cap. fin. 92. diſt. & cap. 1. ſupra eod. Hoc autem
repugnat litteræ, quę clarè dicit, *præcipientes*. Prę-
terea circa omiſſionem officij nullus in text. nar-
ratur exceſſus, ſed ſolummodo circa modum ce-
lebrationis. Meritò Concilium non pręcipit vt
celebretur ſimpliciter, & abſolutè, quod ſuperua-
caneum fuiſſet; ſed vt celebretur ſtudioſè, & de-
uotè, in quo Pręlati, & minores clerici pręuarica-
bantur, vt in prima parte textus: nec refragantur
illa verba, *Quantum eis Deus dederit*, Quia hoc
non tollit quin homo poſſit nõ diuertere intentio-
nem ſcienter, cum hoc ſit in ſua facultate ex prin-
cipijs naturæ, quæ Deus iam dedit, vt ibi per Syl-
ueſtrum.
Secundus intellectus eſt, quem vltimo loco re-
citant, & ideo probare videntur Hoſtien. num. 15.
Io. Andr. & Butr. ambo num. 9. in fin. Quod ſcili-
cet hoc capitulum non obliget ad culpam de nouo

incurrendam, ſed ad pœnam ſuſpenſionis tantum, quæ poteſt infligi, & hoc ſatis inſinuauit dum dixit, ſub pœna ſuſpenſionis.

36 Sed neque hic intellectus congruit litteræ; quia hæc conſtitutio continet duo, videlicet prohibitionem, & præceptum, vt fatentur ijdemmet Hoſt. & Io. Andr. ambo in ver. Inhibemus. Prohibitio refertur ad comeſſationes ſuperfluas, fabulationes illicitas, & conſimilia, quæ deuotionem impediunt, & huic prohibitioni tantum adijcitur pœna ſuſpenſionis. Præceptum autem, quod ſubſequitur de Diuino officio deuotè celebrando, hanc pœnam non habet. Reſtat igitur, vt neceſſariò ad culpam obliget. Canonis enim pręcipientis tranſgreſſio ex ſui natura eſt culpa mortalis, c. Quod præcipitur, 14. quęſt. 1. c. Nulli fas, 19. diſt. & c. Violatores, 25. q. 1. Archid. in c. Deteſtanda, n. 4. de conceſſione præben. lib. 6. dixi in c. fin. n. 22.
37 ſupra de conſtit. cum præſertim præceptum, quod hic fit à Concilio, non ſit ſimplex, ſed formale, videlicet in virtute obedientiæ, vt in littera. Syluester in ver. Præceptum, nu. 2. verſ. Dico. Alphonſ. à Caſtro de leg. pœnal. lib. 1. cap. 5. Pręterquam quod licet etiam in 2. præcepto affirmatiuo eſſet adiecta pœna; nihilominus cum pœna huiuſmodi ſit ſpiritualis, ſcilicet ſuſpenſionis, tantum abeſt vt excludat culpam, vt potius obliget transgreſſores ad peccatum mortale. Ita S. Antonin. quem refert, & ſequitur Syluester loco citato, n. 3. ver. Et ſimiliter ſi imponitur pœna ſuſpenſionis.

Tertius intellectus eſt, quem ponit idem Syluester in ver. Hora, num. 14. verſ. Et ideo dico, aſſerens illum eſſe ex mente S. Thom. & Petri de Palude in 4. diſt. 15. videlicet, quod in hoc cap. præcipiatur deuotio quantum ad actum exteriorem, vt ſcilicet non dicantur horæ operando manualiter opera impertinentia, aut confabulando, aut notabiliter ſyncopizando, & huiuſmodi, quæ hic reprehenduntur, & ſimiliter quod pręcipiatur deuotio quantum ad actum interiorem, ſine quo hic exterior haberi non poteſt, cuiuſmodi eſt velle ſatisfacere pręcepto Eccleſię, & pſallendo velle abſtinere à prędictis; non autem pręcipiatur attẽtio, ſine qua prędicta eſſe poſſunt.

Cæterum huic intellectui apertè refragantur verba illa, *quantum eis Deus dederit*, quę non adaptantur niſi attentioni internæ, vt inferiùs clarè demonſtrabitur num. 40. Item refragantur alia fundamenta, de quibus infra n. 39. & ſeqq.

38 Quartus igitur, & verus intellectus eſt, quod hic præcipiatur deuotio etiam quantum ad attentionem, & actum internum cordis, non tamen actualem, ſed ſecundum virtutem, vt inferiùs explicabitur. Quem intellectum primo loco poſuit Hoſt. num. 12. Ioan. Andr. & Butr. ambo num. 9. Cardin. in 7. notab. dicunt enim: quicunque intereſt Miſſæ, vel Diuinum officium recitat, & non habet cor ad Dominum, ſed ad exteriora, propter quæ deuotio impeditur, mortaliter peccat, vt hic patet, & in c. Quod præcipitur, 14. q. 1. verbum durum eſt, ſic tamen ſcriptum eſt, c. Scriptum, 6. quæſt. 3. l. Proſpexit, ff. Qui, & à quibus.

39 Hunc intellectum ego exiſtimo ex ſequentibus confirmari poſſe; & primo hic textus tria facit. Prohibet enim primum in Diuinis officijs intermiſceri fabulas, comeſſationes, & alia exteriora, quæ deuotionem impediunt; & per hanc inhibitionem ſatis firmauit obligationem deuotionis externæ quantum ad humiliationem, & compoſitionem corporis, de qua in c. Vbi periculum, §. penult. de elect. lib. 6. & per gloſſam in clem. 1. in ver. De oratione, in 7. membro, de reliq. & venerat. Sanctor. Deinde præcipit, vt Diuinum officium celebretur ſtudioſè quantum ad labia, & pronunciationem oris, ſcilicet diſtinctè, & ſine ſyncopa. Tertiò pręcipit, vt celebretur deuotè. Cum ergo iam pręcepiſſet deuotionem quantum ad humiliationem corporis, & actus externos, ne hoc verbum, *deuotè* ſit ſuperfluum, ſupereſt vt referri debeat tantummodo ad officium cordis. Quod ſatis comprobatur ex decreto Concilij Triden. c. 12. verſ. Omnes vero, ſeſſ. 24. ibi. [& in Choro ad pſallendum inſtituto hymnis & canticis Dei, nomen reuerenter, diſtinctè, deuotèque laudare.] Quibus verbis ſatis apertè comprehenduntur illa tria, quæ hic iniunguntur à Concilio Lateranenſi. Dicitur enim, reuerenter, quantum ad humiliationem, & compoſitionem corporis; diſtinctè quātum ad oris pronunciationem; & deuotè quantum ad mentis eleuationem. Quod ipſum perſpicuis verbis habetur in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebr. Miſſ. ſeſſ. 22. verſ. Neminem, vbi præcipitur Ordinarijs Locorum, vt neminem permittant ſacris intereſſe, niſi prius qui interſunt decenter compoſito corporis habitu declarauerint ſe mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non ſolùm corpore adeſſe. Ad idem Concilium Vienenſe in clem. 1. de celebration. Miſſar. ibi *fructum labiorum ſuorum cum puritate conſcientiæ, & animi deuotione*, nec non ibi *horis debitis deuote pſallatur*. Et Concilium Aquiſgranen. c. 131. ibi, *Diuinum officium humiliter, ac deuote perſoluere*, & infra ibi, *In perſoluendis Diuinis laudibus promptiores, & deuotiores exiſtant*, tom. 3. Concil. part. 1. ſect. 2. fol. 250. col. 1. & Concilium Magunt. in tit. de Hor. Canon. ibi, [Articulatè, diſtinctè, diſertè, & cum attentione omnia integrè pronuncient,] tom. 4. Concil. par. 2. fol. 271. col. 1.

40 Præterea præceptum de officio deuotè celebrando hic fit adiecta modificatione illa, quantum eis Deus dederit. Hæc autem verba apertè oſtendunt Concilium pręcepiſſe deuotionem illā, quę eſt donum Dei, & ſic deuotionem formalem, & internam, quę cum ſit actus virtutis, S. Thomas in 2. 2. q. 82. art. 1. & q. 83. art. 3. Diuino indiget auxilio, c. vlt. de conſecr. diſt. 4. non autem nudam deuotionem materialem, & apparantem, quam habent etiam hypocritę, qui oſtendunt ex actu extrinſeco contrarium eius, quod in mente gerunt, c. Quod interrogaſti, 27. diſt. c. Citius, & ibi gloſſ. 1. de pœnit. diſt. 2. de quibus Marc. 7. *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè eſt à me*, & Hieronym. ſuper Matt. 9. [Quia ſtrepitu labiorum benedicunt Dominum, immunda mente veritati interiùs contradicunt.] Et propterea gloſs. vlt. bene expoſuit verbum, *ſtudioſe*, ſcilicet quantum ad officium oris, & verbum *deuote*, quantum ad officium cordis, quā expoſitionem, ſequuntur etiam Hoſt. num. 10. Io. Andr. num. 10. Card. in princ. in ver. ſtudioſè, & Abbas in 2. notab.

41 Ad hæc præcipitur ab Eccleſia recitatio Diuini officij, quæ eſt ſpecies orationis, c. 1. ſupra eodē. Ergo neceſſariò præcipitur etiam interna mentis attentio: Nam oratio eſt aſcenſus mentis in Deū,

vt

Digitized by Google

vt diffinit Damaſcen. lib. 3. de fide orthodoxa,
c. 24. & in 3. de Trinit. c. 12. Theologi in 4. ſent.
diſt. 15. S. Thom. in 2. 2. quæſt. 83. art. 13. Impli-
cat ergo vt Eccleſia præcipiat orationem, & non
præcipiat internam deuotionem, & eleuationem
mentis in Deum, quia à quo remouetur diffini-
tio, remouetur & diffinitum, l. Quintus, in ſe-
cunda, ff. de aur. & argent. legat. & l. Omnis diffi-
nitio, ff. de regul. iur. vnde optimè Caſſianus re-
latus à gloſ. in clem. 1. in ver. Orationes, in 7.
membro, de reliq. & veneration. Sanctor. [Nun-
quam, inquit, orat quiſquis etiam flexis genibus,
ſi vagatione diſtrahitur.] Et Chryſoſtomus hom.
1. de Anna. [Omnes quidem oramus, ſed non
omnes in conſpectu Domini, etenim corpore in
terra proſtrato, & ore fruſtra delirante, mens
vbique per domum, aut forum circumagitur.
Quo ore talis poteſt dici, quod orauerit in con-
ſpectu Domini.] Et Bernardus de interiori do-
mo, c. 70.] Vacantes corpore, & vagantes vbi-
que corde nequaquam merentur videre quàm
dulcis eſt Dominus, neſcientes facere ſabbatum
ea ſabbato; & ideo viderunt eam hoſtes, & deri-
ſerunt ſabbata eius. [Et S. Thom. in 2. 2. quæſt. 82.
art. 13. ad 3.] Si quis ex propoſito in oratione mẽ-
te euagatur, hoc peccatum eſt, & impedit oratio-
42 nis fructum. [Præcipitur ergo hic affectus cordis,
& attentio, quæ duo præcipuè in oratione requi-
runtur, vt notat gloſſa præallegata Affectus cor-
dis exprimitur per verbum *deuote* attentio men-
tis per verbum, *ſtudioſe*. Nam, vt inquit Colle-
ctar. hic n. 2. hoc verbum *ſtudioſe*, non caret my-
ſterio contra illos, qui dum dicunt officium Diui-
num, aliò animum flectunt; ſtudium enim exclu-
dit negligentiam, & euagationem, cap. 1. in fin.
de off. Primicer. De affectu cordis patet in cap. 1.
92. diſt. vbi dicitur non magis voce, quàm corde
pſallendum, & gloſ. ibi in ver. Voce, recitat verſus.
Non vox, ſed votum, non chordula muſica, ſed cor.
Non clamans, ſed amans cantat in aure Dei.
Nam vt inquit Auguſt. [Quid prodeſt ſtrepitus la-
biorum, ſi mutum eſt cor.] & ſerm. 6. de verbis
Domini. [Dolor magnus aduerſus fratres no-
ſtros mouet, quod ſic volunt intrare Eccleſiam, vt
ibi corpus habeat, alibi cor: totus intus eſſe debet.
Si intus eſt quod videt homo, quare foris eſt quod
videt Deus? Ad idem c. Sedulo, 32. diſt. ibi [No-
uerint non eſſe vocem ad aures Dei, niſi animi
affectum.] De attentione probatur in cap. 2. ibi
[Attendantur in locis iiſdem attentis præcordijs
ſacra ſolemnia.] de immunit. Eccleſ. lib. 6. &
in cap. Quando de conſecrat. diſt. 1. vbi ad hoc
ponderatur à Cypriano præparatio Sacerdotis in
præfatione dicentis, *ſurſum corda*, quia nihil tunc
animus cogitare debet quàm quod precatur.
43 Iuſtitia enim ex opere non cõſummatur, niſi etiam
44 voluntas affuerit, c. Sicut. 22. q. 5. [Et qui officium
recitat, vel Miſſam audit, & aliud cogitat, menti-
tur.] c. Cauete, ead. cauſ. & quæſt. & notat gloſ-
ſa in d. c. Quando, & Archid. in d. c. 2. in ver. Ni-
tentis. Vnde in Concilio Maguntino in tit. de
Hor. Canon. ſic legitur. Quid autem voce qui-
dem pſallere, mente autem domum, aut forum
circumire, niſi homines fallere, & Deum irridere?
Habetur tom. 4. Concil. part. 2. fol. 271. col. 1.
Ad hoc cap. Numquam, de conſecrat. diſt. 5. ibi,
[Dicant pſalterium ad verbum; Vigil ſenſus ſit,
nec vagis cogitationibus patens; Corpus pariter
& animus tendatur ad Dominum.]
45 Poſtremò ſecundum Petr. de Palude in 4. ſent.
diſt. 15. q. 5. Ad officium, ſicut ad quodlibet bo-
num opus attentio poteſt dupliciter requiri. Vno
modo vt officium ab intentione procedat, & hoc
modo in officio requiritur attentio non ſolum ad
meritum, ſed etiam ad euitandum peccatum, &
tranſgreſſionem præcepti. Patet, quia præceptum
datur hominibus; & ideo oportet vt non procedat
ex ſola imaginatione, quæ communis eſt nobis
cum brutis, ſed ex deliberatione, quæ attentio-
46 nem requirit. Alio modo vt attentio continuè
concomitetur officium, & ſemper duret. [Aliquis
autem actus, vt docet S. Thom. in 1. diſt. 15. q. 4.
art. 2. q. 3. dicitur durare dupliciter, videlicet aut
ſecundum eſſentiam, aut ſecundum virtutem, ſiue
effectum ſuum ſicuti motio eius, qui lapidem pro-
ijcit, durat per eſſentiam actus dum manum lapi-
di mouendo apponit; ſed virtus motiuus manet
dum lapis ex vi impulſionis primæ mouetur; &
ſic manere actum in virtute eſt quidam medius
modus inter ipſum eſſe in habitu, & in actu; quia
quod in habitu eſt, neque in virtute, neque per
eſſentiam actus eſt, (vt idem docet d. art. 2. q. 4.)
Itaque attentio in officio manere debet ſemper
ſecundum virtutem, ſed non requiritur vt ſemper
47 maneat per eſſentiam actus. Manet autem ſe-
cundum virtutem quando aliquis ad officium ac-
cedit cum intentione aliquid impetrandi, vel
48 Deo debitum obſequium reddendi, etiamſi in
proſecutione officij mens ad alia rapiatur, niſi
tanta fiat euagatio, vt omnino depereat vis primæ
intentionis; & ideo oportet vt frequenter homo
cor reuocet ad ſe ipſum.] Hæc S. Thomas, & ſe-
quitur gloſſa communiter approbata in Clem. 1.
in ver. Orationes, in 7. membro, verſ. Dicunt ta-
men Theologi, de reliq. & vener. Sanctor. S. An-
ton. in 3. par. tit. 13. cap. 4. §. 8. & Syluester in
ver. Hora, num. 15.
49 Et ex hac Theorica arbitror elici poſſe verum,
& germanum intellectum huius decretalis. Præci-
pitur enim deuotio, & attentio in officio quan-
tum ad eſſentiam actus; quia tenetur quis ad offi-
cium accedere cum intentione ſoluendi penſum,
& Deo debitum obſequium reddendi: ſed non
præcipitur vt hæc actualis attentio ſemper duret;
Hoc enim, vt dicunt Petrus de Palude, S. Anton.
& Syluest. locis citatis non eſt poſſibilè propter
euagationem mentis humanæ: Nam, vt ait Boe-
tius hic relatus ab Hoſt. nu. 10. & Io. Andr. n. 6.
Cum cor hominis vagum ſit, & mobilius omni
mobili, non eſt ſemper adeo fortis homo, vt tales
cogitationes euitet. Vnde & multi ſancti viri
orando quandoque euagationem mentis patiun-
tur ſecundum illud pſalmi 39. *Cor meum dereli-
quit me*, & propterea textus appoſuit illa verba,
quantum eis Deus dederit, indicans per hoc ſe
nolle in præcepto ponere vt actualis attentio ſẽper
comitetur Diuinum officium, ſed Diuinæ gratiæ
hoc relinquere, poſuit tamen in præcepto atten-
tionem virtualem, quæ ad vitandum peccatum in
officio ſemper manere debet, vt ex dictis conſtat.
50 Hinc autem reſultat propoſitæ quæſtionis ſolu-
tio: nam ſi in officio ad vitandam præcepti tranſ-
greſſionem, requiritur vt attentio ſemper duret,
non quidem per eſſentiam actus, ſed ſecundum
virtutem: ex hoc neceſſariò ſequitur, vt volunta-
riè diſtractus præcepto Eccleſiæ non ſatisfaciat;
quia

Digitized by Google

quia attentionem neceſſariam non habet,nec per
actus eſſentiam, cùm actualis attentio, & volun-
taria euagatio, & ſic velle attendere, & nolle at-
tendere ſint oppoſita, quæ mutuo ſe expellunt, vt
patet 1. Phyſic. tex. 67. Nec ſecundum virtutem,
quia virtualis attentio perimitur ex voluntaria
diſtractione ad eum modum, quo attentio habi-
tualis per contradictionem, vt eſt textus in c. Ma-
iores, §. fin. de baptiſ. vbi propterea dormientes,
vel amentes, qui priuſquam in ſomnum, vel de-
mentiam incurrerent, contradixerunt, characte-
rem baptiſmi, vel ordinis non recipiunt; quia ni-
mirum cenſetur in eis contradictionis propoſitum
perdurare;& ſic non habent intentionem habitua-
lem neceſſariam ad impreſſionem characteris, &
ſanè ſicut lapis proiectus illico amittit virtutem
primę motionis ſi ex contraria vi retundatur, aut
obicem inueniat; eod. modo attentio in Diuinis
officijs perdit virtutem, quam ex prima motione
animi ſortita eſt ſi ſuperueniat actus oppoſitus di-
ſtractionis voluntarię. Quod ſi ſecundum S. Tho-
mam ſupra citatum, num. 48. virtus primæ inten-
tionis omnino deperit per euagationem mentis
etiam inuoluntariam, ſi ſit notabilis; vtique multò
fortius deperit per voluntariam diſtractionem ad
exteriora. Ad hoc d.cap. Maiores, §. fin. de bapt.
& quod notat gloſ. in c. Cupientes, §. Denique, in
ver. Conſenſum, de elect. lib. 6.
51 Concludo igitur, quoad hanc primã inſpectio-
nem Concilium præcepiſſe hic deuotionem inter-
nam, ac proindè voluntariè diſtractum ad exte-
riora non ſatisfacere præcepto eccleſię, ſed mor-
taliter peccare, dummodo tamen diſtractio ſit tã-
ta, vt officij, vel Miſſæ notabilem partem abſu-
mat. Et ita videtur concludere Abbas hic in fin.
vbi quærens an non dicentes officium ſtudiosè, &
deuotè peccent mortaliter, relatis tribus opinio-
nibus, de quibus ſupra à num. 33. tandem reſoluit
quantitatem reatus conſiderandam ex qualitate,
& quantitate contemptus, & negligentiæ. Idip-
52 ſum ſenſit Innoc. n. 3. vbi quęrens numquid pec-
cet clericus, qui dum eſt in officijs cogitat ſuper
aliquo bono ſpirituali, vel temporali: reſoluit eum
non debere dum eſt in officijs intendere niſi circa
ea, quę ibi dicuntur, vel leguntur, niſi neceſſitas,
quæ dilationem non patitur, cogat ipſum de alijs
cogitare, arg. cap. quod non eſt licitum, infra de
reg. iur. Atque ita ſecũdum Innoc. peccat clericus,
qui in Diuinis Officijs voluntariè diſtrahitur non
ſolum cogitando aliquid indifferens, ſed etiã quod
magis eſt, cogitando aliud bonum ſpirituale, vel
temporale, & eum totidem verbis ſequuntur Ho-
ſtien. n. 10. verſ. Sed numquid peccat clericus, & Io.
Andr. num. 6. & fuit ſententia Hugonis de Sancto
Victore in lib. quo ſtudio orandus ſit Deus, relati
à Diuo Thoma in 4. ſent. diſt. 15. q. 4. art. 2. q. 4. in
2. argum. contrario, ait enim:] Si dum orationem
fundimus aliud quodlibet in corde verſamus, etiã
ſi illud bonum ſit, à culpa liberi non ſumus.] Cir-
ca quod tamen ne erres vide Caietan. in 2. 2. q. 83.
art. 13. in 1. dubio.
53 Similiter idem Innoc. paulò infra in verſ. Sed
numquid firmat non peccare clericum, qui eſt in
Diuinis Officijs, ſi quod dicit ibi non intelligat,
dummodo cor ſuum ad Deum habeat, & ei pſal-
lat. Et idem repetunt Hoſt. num. 8. Io. Andr. n. 5.
Butr. n. 4. Cardinal. in 3. q. & Anchar. in fin. Rur-
54 ſus Innocentius d. n. 3. excuſat clericum à peccato
in eo caſu, in quo nimis fatigatus ſpiritu aliqua
præter ea quæ leguntur, vel dicuntur, diceret, aut
cogitaret; ſubdit tamen illi cauendum eſſe ne ni-
mis excedat. Et cum eo tranſeunt Hoſtien. n. 10.
verſ. Ideo ſecundum Dominum Noſtrum, Io. And.
& Butr. ambo n. 6. & Cardin. in 9. quæſt. Et ita ſe-
cundum Innocent. voluntaria euagatio mentis eſt
peccatum etiam in illo, qui eſt fatigatus ſpiritu, ſi
55 multum perduret. Eiuſdem ſententiæ eſt D. Th.
in præcitata q. 4. ad 2. vbi ait: [Quando aliquis ex
propoſito mentẽ ad alia diſtrahit in orando, tunc
ſine culpa nõ eſt, & præcipuè ſi in alijs ſpontè ſe oc-
cupet, quę mentem diſtrahunt, ſicut ſunt exterio-
ra opera: & ſi ad contrarium mens euagetur, etiã
culpa mortalis erit. Sicut ſine hoc quod percipia-
mus mẽs ad alia euagetur, vel culpa caret, vel pau-
ciſſima culpa eſt, niſi præcedens cogitatio, ex qua
cõtingit talis euagatio, in culpa eſſe dicatur.] Qui-
bus verbis oſtendit mentis euagationem in duo-
bus caſibus eſſe culpam mortalem. Primus eſt cũ
mens diſtrahitur ad oppoſita attentioni in officio
requiſitæ; ſiue id contingat ex actu externo incõ-
patibili cum attentione, ſiue ex voluntaria di-
ſtractione ad exteriora. Et hoc caſu clarè dicit eſ-
ſe mortale. Secundus eſt quando euagatio men-
tis etiam inuoluntaria prouenit ex præcedenti co-
56 gitatione, quæ ſit in culpa. Et quamuis hoc ſe-
cundo caſu S. Doctor non dicat explicitè eſſe cul-
pam lethalem; tamen cum officium habeat cul-
pam adiunctam, conſequenter non habet ſuam
efficaciam, nec eſt ſatisfactorium, vt idem arguit
ibid. in 1. arg. contrario. Ad hoc text. optimus in
cap. In grauibus, 3. q. 7. Id ipſum apertius docuit
in 2. 2. q. 83. art. 13. in reſponſ. ad 3. dicens: Si ex
propoſito in oratione mens euagatur hoc pecca-
tum eſt, & impedit orationis fructum; Et contra
hoc dicit Auguſt. in 3. reg. rom. 3. Pſalmis, & hym-
nis cum oratis Deum, hoc verſetur in corde, quod
profertur in ore. Et Caiet. ibi clarè in reſponſio-
ne ad 3. verſ. Nota ſecundò, [Euagatio, inquit, ex
propoſito ſemper eſt cum peccato, mortali quidẽ
quando ex contemptu, vel ex induſtria in oratio-
ne, quæ eſt ſub præcepto, quis in notabili parte
euagatur; Perinde eſt namque ac ſi illam omitte-
57 ret.] Hæc ille. Et propterea beneficiatum horas
canonicas recitantem cum euagatione mentis vo-
luntaria teneri ad reſtitutionem fructuum affir-
mant Nauarr. de oratione, cap. 20. num. 21. Petr.
Nauarr. de reſtit. lib. 2. c. 2. n. 240. Petrus Lorca in
2. par. tom. 2. diſput. 16. de legib. membro 2. ad 5.
Suar. in 3. par. tom. 5. diſput. 4. ſect. 2. nu. 26. & de
religione tom. 2. lib. 4. c. 26. n. 26. Vaſquez in opuſc.
de benef. cap. 4. §. 1. dub. 4. num. 104. & alij Re-
centiores.
58 Circa ſecundam inſpectionem, cum eccleſia in
tribus Generalibus Concilijs, nempe in Latera-
nenſi, Viennenſi, & Tridentino præceperit deuo-
tionem internam, vt aliundè oſtenſum eſt ſupra
num. 38. diſputandũ non eſſet an potuerit ſic præ-
cipere; ſatis eſt enim vt fecerit, nec quęſtio po-
teſtatis eſt ecfricanda, c. Scriptum, 6. qu. 3. §. Qui
autem, in fin. 17. q. 4. Sed nihilominus vt obiecto
ſatisfiat, dicimus ex communi Canoniſtarum ſen-
tentia eccleſiam habere authoritatem ſtatuendi
etiam de actibus omnino occultis, & internis. Ita
colligitur ex gloſſa in Clem. 1. in verb. Eo ipſo, de
hæret. quæ conſtanter affirmat per Claues eccle-
ſiæ militãtis ligari poſſe omnino occulta, licet no-
mi-

Digitized by Google

minatim de illis non iudicet Tribunal eccleſiæ, per
iura ibi allegata, & illam gloſ. ſequitur ibi, & ſin-
gularem appellat Cardin. nu. 8. in 7. quæſt. & Imol.
num. 38. dicens Stephanum, & Paulum concorda-
re cum illa gloſ. cum qua etiam concordat Abb.
in procemio Decretal. in ver. Rex Pacificus nu. 6.
& in cap. Extirpandæ, §. qui verò, nu. 21. de præ-
ben. vbi ſimiliter illam gloſſam dicit ſingularem,
in c. fin. num. 2. de hæret. & in cap. 2. n. 13. de Offic.
Ordinar. Felin. in d. c. fin. & in cap. Porrò, vtrobi-
que in princ. de ſent. excomm. Idem tenet gloſſa
vnica in cap. Cogitationis, de pœnit. diſt. 1. quæ di-
cit Canonem, & legem punire voluntatis pecca-
59 tum; Ideoque ponderoſum, ideſt qui mente pec-
cat, repelli à promotione, vt cap. Hinc etenim,
60 verſ. Ponderoſus, 49. diſt. Et propterea hæreticum
omnino occultum, ſeu mentalem eſſe excommu-
nicatum firmat gloſſa prima in ſumma, 24. qu. 1.
Goffred. in Summa tit. de hæret. nu. 2. Bald. in l. Si
quis non dicam rapere, num. 21. verſ. Venio ad op-
poſitiones, C. de Epiſcop. Et cleric. vbi ait, in hæ-
reſi deliberationem mentis ſufficere ad perpetra-
tionem delicti, eo quod delictum non requirit
aliquid extare, ſed perficitur ex ſola mentis cogi-
61 tatione. Vnde Inquiſitor hæreticæ prauitatis be-
ne puniet illum hæreticum, qui eſt hæreticus in
mente, licet in eo non appareant ſigna hæreſis. Hæc
autem poterunt liquere Inquiſitioni per confeſſio-
nem hæretici, quia aliàs non poſſet cogitatio mẽ-
tis, quam ſolus Deus cognouit, probari, vt notatur
in l. 2. de interrog. act. & ſequitur totidem verbis,
Io. de Anania in c. Si quis Epiſcopus, n. 7. de hæret.
Felin. in cap. 1. n. 7. de præſumpt. & in tract. quan-
do conatus puniatur, nu. 6. verſ. Fallit tertiò in 4.
caſu Hippol. de Marſil. in l. Qui falſam, n. 13. ff. de
falſ. Burſat. conſ. 14. num. 5. & 9. Clar. in Prax. §. fin.
quæſt. 91. & Menoch. alios adducens de arbitr. iu-
dic. caſ. 360. n. 6. & ex Theol. Adrian. in 4. q. 4. de
confeſſ. quæ incipit, Reſtat nunc inquirere, §. Alij
probant, verſ. Sed huius rationis, & quodlibet. 8.
q. 8. littera G. Summa Roſella in verb. Abſolutio, 1.
num. 29. & in ver. Excom. 1. caſ. 1. n. 1. & in ver. Hæ-
reticus, nu. 14. Alber. de agnoſc. aſſert. q. 33. n. 27.
29. & 31. & alij Recentiores, quorum opinio ſatis
62 probatur in iuribus allegatis in gloſſa præcitata in
Clem. 1. de hæret. & quamuis ex illis iuribus quæ-
dam loquantur in occulto per accidens, quod ſẽ-
ſibus ſubiacet, ſed ex accidenti habet vt ſit occul-
tum, quia dum, & ſecretò perpetratur, vt ſecreta
collocutio cum Cardinalibus in Conclaui exiſten-
tibus, cap. Vbi periculum, §. Nulli etiam de elect.
lib. 6. & occulta occupatio depoſiti eccleſiaſtici,
cap. Clericis, de immunit. eccleſiar. eod. lib. Alia
tamen loquuntur etiam in occulto per ſe, vt Clem.
1. §. Quia verò, de ſtat. Monachor. vbi excommu-
nicantur regulares accedentes ad Curias Princi-
pum animo nocendi, Clem. Cupientes, §. Qui ve-
rò, de pœnis, cap. Fundamenta, §. Quod ſi ſecus,
de elect. lib. 6. & d. Clem. 1. de hæret. Ex quibus
patet eccleſiam potuiſſe præcipere in Diuinis Of-
ficijs ſtudium, & deuotionem etiam internam, &
63 mentalem, prout præcipit. Similiter tatam ha-
bens percuſſionem clerici in corde tantum non
eſt quidem excommunicatus quoad eccleſiam
militantem, ideſt ab Eccleſia, cui ratihabitio eſt
ignota, & non habetur pro excommunicato: Sed
tamen ligatus eſt quoad Deum. Et ita clauis ec-
cleſiæ ligat in foro interiori etiam illum, qui pec-
cat in corde tantum. Ita declarat Hoſtien. & alij
poſt eum in d. cap. Mulieres, de ſent. excomm.
64 Præterea obſeruandum eſt duobus modis poſſe
prohiberi actus internos. Vno modo abſolutè, &
per ſe, videlicet præſcindendo à quocumque actu
exteriori. Et hoc modo ſola lex diuina, non au-
tem humana poteſt cohibere, & ordinare interio-
res motus, qui latent. Et ita procedit theorica
S. Thomæ ſupracitati, & n. 25. Et in hunc ſenſum
per authoritatem eccleſiæ cogitationis pœnam ne-
mo patitur, vt dicitur in d. cap. Cogitationis, de
65 pœnit. diſt. 1. Alio modo poſſunt prohiberi actus
interni in quantum colligantur cum exterioribus,
& hoc ſecundo modo & etiam lex eccleſiaſtica
poteſt præcipere, & ordinare actus internos, ſicut
præcipiendo acceſſum ad Miſſam, præcipit etiam
velle accedere; & præcipiendo ieiunium præcipit
66 etiam velle ieiunare. Aliquando enim permitti-
tur concomitanter, & ratione connexionis quod
non permittitur principaliter, & directè, vt l. Si
mandauero, §. Is cui, ff. mandat. cum ſimil. vt per
67 gloſ. fin. in l. Cum probatio, ff. de probat. Vnde ſi
quis in corde ſuo firmiter proponeret Miſſam non
audire, vel ieiunium frangere, eo ipſo mortaliter
peccaret, licet propoſitum non perficeret, vt per
Syluestr. in verb. Hora, num. 13. verſ. Vnde præci-
piendo. Quando autem eccleſia præcipit vt offi-
cium ſtudiosè, & deuotè celebretur, vtique non
præcipit attentionem, & motum animi internum
abſolutè, & per ſe, ſed in quantum colligatur, &
connexionem habet cum externa recitatione offi-
cij; & pronunciatione oris; quæ quidem recita-
tio, & pronunciatio neceſſariò requirit, & anne-
xam habet eleuationem mentis in Deum, & at-
tentionem ſaltem virtualem, vt abundè oſtenſum
eſt ſupra, maximè, nu. 41. & 46. Ergo præcipiendo
actum exteriorem celebrationis officij, præcipit
etiam actum interiorem attentionis, ſine quo illud
eſſe non poteſt, arg. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. l. Ad
rem mobilem, & l. Ad legatum, ff. de procur. cum
ſimil. vt per gloſ. in cap. Sicut Chriſtus, in ver. Po-
teſt, 1. q. 1.
68 Non obſtat quod eccleſia non debeat alicui la-
queum inijcere, nec quemquam oneribus impor-
tabilibus alligare, Hoſtien. Quoniam obiectum
procederet ſi eccleſia præciperet in officio atten-
tionem actualem, & continuant hoc enim eſſet
non tantum importabile, ſed quod magis eſt,
impoſſibile, vt dictum eſt ſupra num. 49. At non
eſt ita, quia ſola virtualis attentio eſt in præcepto,
vt ſimiliter oſtenſum eſt ſupra, num. 46. Vt autem
homo ſcienter ad alia ſe non diuertat, hoc nullum
eſt importabile onus, cum ſit in ſua facultate ex
principijs naturæ, quæ Deus iam dedit, vt tetigi
ſupra ex Syluestro in ver. Hora, n. 14.

De Celebratione Miſſarum.

Cap. Cum Creatura,

S V M M A R I V M.

1 *ANniuerſarium quid ſit, & n. 12.*
2 *Miſſas duas poteſt rector eccleſiæ celebrare propter neceſſitatem anniuerſarij.*
3 *Miſſa Conuentualis vna, vel plures an, & quan-*
do

do celebrari debeant in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſijs, & num. ſeq. vſq. in fin.

uid de iure communi? & examinantur quatuor intellectus ad hoc capitulum, à num. 3. vſque ad num. 21.

quid ex Miſſali Romano, à num. 21. vſque in fin.

Miſſæ Conuentuales duæ, ſcilicet de feſto, vel feria, & pro anniuerſarijs defunctorum in Collegiatis eccleſijs ſunt celebrandæ, n. 3. & n. 23.

4 Miſſa Conuentualis pro defunctis in anniuerſario celebrari poteſt, etiam in feſto duplici, vel ſemiduplici, & n. 23.

5 Miſſa defunctorum corpore præſente omni die celebrari poteſt, præterquam in Paraſceue, & Paſchate.

6 Anniuerſarium defunctorum ſi occurrat in feſto, fieri debet ſaltem in priuato.

Contrarium, n. 9. & 23.

7 Miſſa Conuentualis de feria propter anniuerſariũ defunctorum non eſt omittenda.

8 Canonicis Sarnenſibus ex conuentione obſtrictis cantare Miſſam ter in hebdomada denegatur facultas omittendi Miſſam de feria.

9 Anniuerſario pro defunctis non ſatisfit dicendo Miſſam de feria, & n. 11. & 23.

10 Suffragia, quæ fiunt à Presbyteris gerentibus perſonam totius eccleſiæ proſunt mortuis etiamſi tales Presbyteri ſint peccatores.

11 Miſſa defunctorum cãtari debet à beneficiatis iuxta legem fundationis etiam nullis diebus, in quibus ex præſcripto Miſſalis cantatur alia Miſſa pro defunctis.

12 Miſſæ duæ Conuentuales, ſcilicet pro defunctis, & officio currente in Collegiatis eccleſijs quotidie ſunt celebrandæ, & contrafacientes peccant, & num. 15.

Contrarium n. 16. & 24

13 Miſſa defunctorum præfertur Miſſæ de feria.

Contrarium, num. 24 & 26.

14 Miſſa pro defunctis poteſt celebrari in diebus feſtis etiam ſolemniter.

Contrarium num. 16.

Declaratur num. 26.

17 Miſſæ duæ, ideſt pro defunctis, & de feria quotidie cantari debent in eccleſiis Conuentualibus.

Contrarium n. 20. & 24.

18 In Miſſis ſingulis orandum eſt pro defunctis per preces in ſecundo Memento.

19 Commemorationi pro defunctis, qui legata pro Miſſis reliquerunt, quomodo ſatisfiat ex ſententia S. Congregationis Concilij.

21 Miſſa vna Conuentualis, ideſt de officio currente, quotidie celebrari debet in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſijs.

22 Fallit in caſibus hic enumeratis, in quibus debent cantari duæ Miſſæ.

23 Anniuerſario occurrente in Collegiatis eccleſijs cantari debent duæ Miſſæ, vna pro defunctis, alia de feſto, vel feria.

Idem in die depoſitionis defuncti, ibidem.

24 Miſſa Conuentualis pro defunctis in eccleſijs Collegiatis non debet dici quotidie, ſed prima die cuiuſque menſis, & feria ſecunda cuiuſque hebdomadæ.

25 Quod ſi tunc occurrat feſtum ſimplex, vel feria propriam habens Miſſam, cantari debent duæ Miſſæ.

26 Miſſa Conuentualis pro defunctis niſi occurrat anniuerſarium, vel tertius dies depoſitionis defuncti in feſto duplici, vel ſemiduplici celebrari non debet.

27 Miſſæ priuatæ de Requiem dici non poſſunt in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus.

28 Intellectus, cap. Et hoc attendendum, de conſecr. diſt. 1.

29 Rubricæ Miſſalis Romani ſeruari debent non obſtante quocumque prætextu, & contraria conſuetudine.

30 Rubricæ decretalium, & legum ſunt authenticæ, & allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum ſi habeant orationem perfectam.

31 Secus in rubricis decreti, & cur.

1 CVM CREATVRA. Legitur quadrupliciter, licet Abbas Antiquus dicat planum eſſe, & Doctores tranſeant ſicco pede. Ad intelligentiã præmittendum eſt ſæpe contingere, vt in aliquibus eccleſijs ex varijs defunctorum relictis impoſita ſint anniuerſaria, ideſt officia, quæ fiunt pro mortuis anno reuoluto à die obitus ipſorum, vt hic per gloſ. & Hoſtien. num. 1. & alicubi appellantur vigiliæ, c. 1. 91. diſt. vbi gloſ. in vet. Vigiliæ, exponit, ideſt mortuorum exequiæ: nam, vt loquit Hoſtien. hic num. 3. Hi, quibus pro anniuerſario aliquid eſt relictum, ſunt quaſi ex debito obligati, ſicut alias legitur, & notatur in cap. Parochianos, ſupra de decim. Neque hoc eſt ſimoniacum, cap. Significatum, ſupra de præben. cap. Non eſt dicendus, infra de voto, & cap. 3. Ne Præl. vic. ſuas: & ſequuntur totidem verbis Io. Andr.
2 num. 2. Butr. & Card. ambo num. 3. Et hæc quidem anniuerſaria quandoque imponuntur Capellis, ideſt eccleſijs parochialibus, vel alijs eccleſijs, in quibus non eſt niſi vnicus Sacerdos: quo caſu propter talẽ neceſſitatem Presbyter poteſt dicere duas Miſſas, c. Conſuluiſti, ſup. eod. ſecundum Hoſtien. hic num. 2. in fin. cum quo Ioan. Andr. eod. num. & alij tranſeunt. De his tamen capellis non loquitur hoc capitulum, ſed de eccleſijs Conuentualibus, in quibus plures ſunt Sacerdotes, vt patet ibi, *Conuentualiter celebretis*; vnde ſecundum Hoſtien. eod. num. 2. Locum habet in Cathedralibus, & Collegiatis. Idque ſiue ſint ſæculares, ſiue regulares, vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & in Clemen. 1. §. Ne igitur, de celebr. Miſſar. In latiori tamẽ ſignificatione aliter accipitur anniuerſarium, vt dicam infra num. 12.

3 Quibus præmiſſis primo modo legitur hic textus, vt locum habeat non generaliter in omnibus eccleſijs Conuentualibus, nec in omnibus diebus, ſed in illis dumtaxat, in quibus contingit, vt ex peculiari obligatione anniuerſaria ſint celebranda, itaut in illa die, in qua occurrit anniuerſarium, celebrari debeant duæ Miſſæ ſolemniter in Conuentu, vna ſcilicet pro defunctis, & alia de feſto ſi occurrat feſtum, vel de feria, ſi feria occurrat, & ſecundum hunc intellectum, de quo plenius dicam infra in 2. concluſ. num. 23. hoc intendit. In Conuentualibus eccleſijs conuentualiter celebrandæ ſunt Miſſæ de feſto, vel feria, & pro anniuerſarijs defunctorum; prout ſummant Ioann. Andr. Butr.
4 Card. & Ancharan. Et iuxta hanc lecturam nota Miſſam Conuentualem pro defunctis in die anniuerſario non eſſe prætermittendam propter Miſſam Conuentualem de feſto: & ſic habes Miſſam

pro

pro defunctis in die anniuerſario poſſe ſolemniter
5 celebrari etiam in diebus feſtis. Simile habetur
ex actis Mediolanen. eccleſiæ par. 4. tit. Inſtruct.
ad funer. fol. 559. col. 2. vbi ſic legitur: Miſſa de-
functorum corpore præſente omni die celebrari
poteſt, præterquam in Paraſceue, & Paſchate, qui-
bus diebus non licet corpus ſepulturæ tradere,
6 nec Miſſam pro eo cantare. Secundo modo legi-
tur hic textus, vt in eccleſijs Conuentualibus in
illis diebus, in quibus incidit anniuerſarium, ce-
lebrari debeant duæ Miſſę, non tamen ambæ col-
legialiter, ſed vna tantum ſecundum exigentiam
diei, ita vt ſi occurrat feſtum, dicatur de feſto ſo-
lemniter in Conuentu, & pro defunctis in ſecreto:
Si occurrat de feria, dicatur de feria priuatim, &
Conuentualiter pro defunctis; vt ſic verba illa,
Miſſarum ſolemnia Conuentualiter celebretis, re-
gulentur à pręcedentibus verbis, ſecundum tem-
porum congruentiam, quaſi dicat, nō ſemper con-
uentualiter, ſed prout tulerit congruentia feſti,
vel ferię; & ita videntur intelligere hunc textum
Hoſtien. & Io. Andr. ambo in princ. in ver. Pro fe-
ſto, Butr. num. 3. Cardin. & Anchar. ambo nu. 2.
Dum dicunt, ſi anniuerſarium defunctorum inci-
dat in feſtum, faciendum eſſe ſaltem in priuato, &
Miſſam feſti ſolemniter in Conuentu; & ſi non eſt
feſtum poſſe dici Miſſam anniuerſarij ſolemniter,
& ferialem in priuato, & iuxta hanc lecturam ſic
poteſt ſummari. In Collegiatis eccleſijs in die
anniuerſarij vna Miſſa pro defunctis, & alia de fe-
ria, ſi feria occurrat, conuentualiter ſunt celebran-
dę. Si verò occurrat feſtum, celebrabitur de feſto
Conuentualiter, & in priuato pro defunctis: & ſe-
cundum hunc intellectum nota Miſſam de feſto
pręferri Miſſę pro defunctis, quia de feſto celebra-
7 tur ſolemniter, & pro defunctis in priuato. Sed
hęc lectura multiplices patitur difficultates. Pri-
mò enim non congruit litterę, quę pręcipit vt ce-
lebrentur Miſſarum ſolemnia copulatiuè pro an-
niuerſario defunctorum, & pro feſto, vel feria; ac
proinde requirit concurſum vtriuſque copulati.
l. Si quis ita ſtipulatus, ff. de verbor. obligat. De-
inde poſita hac lectura, in diebus ferialibus data
concurrentia anniuerſarij non eſſet celebranda
Conuentualis Miſſa de feria, ſed tantum pro de-
functis contra rubricas Miſſalis Romani, & ob-
8 ſeruantiam Collegiatarum eccleſiarum. Hinc cum
Canonici Cathedralis Sarnen. ex cōuentione cum
Epiſcopo à nonaginta annis inita conſueuiſſent
ſingulis hebdomadis tres Miſſas canere, videlicet
feria ſecunda pro defunctis, feria quarta de Ange-
lis, & feria ſexta de S. Cruce; Epiſcopus ſucceſſor
eos compellebat ad canendam quotidie Miſſam
Conuentualem pręter ſupradictas. Sed cum ec-
cleſia extra habitationes, & in loco inſalubris cæli
ſita eſſet, & in ea vix decem extarent Canonici,
quorū ſæpe aliquis ægrotabat, præterquam quod
curam habebāt animarum: Idcircò petierunt be-
nignè ſecum agi vt ad dictam Miſſam Conuentua-
lem non tenerentur niſi in diebus feſtis. Die 9.
Nouembris 1613. S. Congregatio Concilij cen-
ſuit quod petitur haud eſſe concedendum. Ergo
ex ipſius Cōgregationis ſententia propter Miſſam
ſolemnem pro defunctis non eſt omittenda Miſſa
9 Conuentualis de feria. Præterea obligationi ce-
lebrandi anniuerſarium defunctorum non poteſt
ſatisfieri dicendo Miſſam priuatam, vt habet hæc
ſecunda lectura. Quoniam plus ſuffragij capit ani-
ma defuncti ex Miſſa ſolemni in Choro cum in-
teruentu plurium Sacerdotum, quàm ex Miſſa
priuata, vt innuit hęc littera: vnde eccleſia ſoluē-
do quod minus eſt, liberationem non conſequitur,
l. Si ſtipulatus, §. Qui decem debet, ff. de ſolut.
l. 2. §. 1. & l. In executione, §. Pro parte, ff. de ver-
bor. oblig. Scot. in propoſito quodlib. 20. in princ.
10 Cum pręſertim ſuffragia, quę fiunt à Presbyteris
gerentibus perſonam totius eccleſię, vt cùm dicūt
in eccleſia exequias mortuorum, proſint mortuis
etiam ſi tales Presbyteri ſint peccatores, vt decla-
rat S. Thomas in 4. diſt. 45. q. 2. art. 1. q. 3. & in
3. part. quęſt. 82. art. 6. vnde certus eſt fructus,
quem pręter fructum ſacrificij percipiunt mortui
ex orationibus Sacerdotum in anniuerſario. Quo-
quidem fructu fraudantur ſi Miſſa dicatur ab vno
11 tantum demiſſa voce. Demum quod loco anni-
uerſarij dicatur Miſſa priuata obſtat decretum
Concilij Tridentini c. 5. ſeſſ. 25. de reform. Vnde
cum olim in inſigni Collegiata eccleſia S. Petri
Caslefenſis Iſpren. diœceſis eſſent fundata tria be-
neficia, quorum poſſeſſores ſoliti erant per totum
annum viciſſim cantare Miſſam pro fundatore di-
ctæ eccleſiæ, & alijs defunctis, dictaque Miſſa, & vi-
giliæ defunctorum decantari cōſueuiſſent in Cho-
ro, quando officium fiebat de feria, vel feſto ſim-
plici: quidam Canonici dictæ eccleſiæ ſub præ-
textu quod in Miſſali Romano caueatur vt prima
die cuiuslibet menſis, & ſecunda feria cuiuslibet
hebdomadæ non impedita in Collegiatis eccleſijs
dicantur duæ Miſſæ vna pro defunctis, & alia de
feria, ſeu feſto ſimplici, prætendebant ſatisfieri di-
ctæ fundationi ſi Miſſæ, vt præfertur, cantari ſolitę
demiſſa voce legerentur. Vnde cum quæſitum eſ-
ſet an ſatisfieret, vel potius obſtaret cap. 5. ſeſſ. 25.
S. Congregatio Concilij cenſuit Miſſas cantandas
eſſe iuxta earum fundationem.
12 Tertio modo hic textus legitur intelligendo
anniuerſarium in latiori ſignificatione pro officio,
quod fit quotidie pro defunctis, prout intelligunt
gloſſa noſtra Butr. num. 3. & Abb. conſ. 99. Vide-
tur primo, num. 3. lib. 2. ita vt in Conuentualibus
eccleſijs quotidie decantari debeant ſolemniter
duæ Miſſæ, vna ſcilicet mortuorum, alia de officio
currenti, quaſi ex iſto textu inducatur noua obli-
gatio quotidie celebrandi ſolemniter pro defun-
ctis: nam vt inquiunt Hoſtien. num. 3. & Io. Andr.
num. 2. Cum mortui quaſi ab omnibus tradantur
obliuioni, merito eis hoc ſuum anniuerſarium ge-
neraliter reſeruatur: & ſecundum hunc intelle-
ctum Abbas ſic ponit ſummarium, quod eſt affi-
xum textui. In eccleſijs Collegiatis debent cele-
brari duæ Miſſæ collegialiter, vna pro defunctis,
alia ſecundum exigentiam diei, vt pro feſto ſi fe-
13 ſtum occurrit, vel pro feria ſi feria: & iuxta hanc
lecturam quam & Nauarr. ſequitur conſ. 9. inci-
pien. Ex Concilij, num. 6. de celebr. Miſſar. nota
ſecundum Abb. hic in fin. Miſſam pro defunctis
eſſe præferendam Miſſæ de feria, quia Miſſa defun-
ctorum non omittitur propter feſtum, ſicut omit-
14 titur Miſſa de feria. Item nota in diebus feſtis
poſſe celebrari Miſſam pro defunctis, etiam ſolem-
niter, prout ex hoc textu deducit Abb. in præall.
15 conſ. 99. num. 3. lib. 2. Item nota peccare Sacer-
dotes, qui in Collegiatis eccleſijs non decantant
quotidie etiam in feſto duas Miſſas Conuentua-
les, vt ſimiliter notat Abb. hic in 2. notab. ponde-
16 rando verbum, *mandamus*: ad hoc cap. Quiſquia

præceptis, 14.q.2. Cęterum vt verbis Sylueſtri vtar in ver. Miſſa, 1. num.7. Communiter hoc non ſeruatur ; & ideò melius dicitur quod non eſt peccatum : imò dictus intellectus ibi non habetur, nec eſt rationabilis, quia oporteret diebus ſolemnibus celebrare pro mortuis.] Hæc Sylueſter.

17 Quarto denique modo legitur hoc capitulum accipiẽdo ſimiliter anniuerſarium largius pro officio, quod fit quotidie pro defunctis, itaut in prædictis eccleſijs debeãt quotidie celebrari duę Miſſę, & quidem ambæ collegialiter ſi occurrat feria, ideſt vna pro mortuis, & alia de feria. Si verò occurrat feſtum, vna celebretur de feſto collegialiter, & alia priuatim pro defunctis, vt ſic verba illa textus, *ſecundum temporum congruentiam*, non ęqualiter determinent ſubſequentia verba, *Conuentualiter celebretis, ſed iuxta exigentiam diei*: & ita intelligunt hoc capitulum Hoſtien. Io. Andr. & Butr. ſupracitati in ſecunda lectura : nam etſi loquantur de anniuerſario, tamen hoc nomen vſurpant non pro officio, quod recurrit anno reuoluto à die obitus, ſed pro illo, quod ſecundum eos fit quotidie pro defunctis : & iuxta hanc lecturam ſic ſummari poteſt. In eccleſijs Collegiatis duę Miſſę ſunt celebrãdę Conuentualiter, vna pro defunctis, alia de feria ſi feria occurrat, ſi verò occurrat feſtum celebrabitur conuentualiter de feſto, & pro defunctis in priuato.

18 Porrò ſaluari poſſet hęc lectura in ſecundo mẽbro, ſi Miſſa pro defunctis intelligeretur, ideſt pro ſalute defunctorum, iuxta textum in cap. 2. ſupra eod. Iubet enim canon in ſingulis Miſſis orari pro defunctis, vt in cap. penult. de conſecr. diſt. 1. Cui præcepto ab vniuerſa eccleſia ſatisfit per preces in ſecundo *Memento*, in quo dicitur, *Ipſis Domine, & omnibus in Chriſto quieſcentibus*, &c. vt notat Turrecr. in d cap. penult. poſt Arcbid. ibi num. 2. &
19 Collectar. hic num. 4. verſ. Sed in qua parte, & ita S. Congregatio Concilij intellexit decretum c. 4. ſeſſ.25. in illis verbis, *commemoratio fiat*. Cenſuit enim poſſe ſatisfieri per intentionem applicationis Miſſarum, per preces in ſecundo *Memento*, & per collectas in illis Miſſis, in quibus collectę fieri poſſunt. Sed ſi Miſſa pro defunctis intelligatur, ideſt de *Requiem*, hęc quarta lectura non procedit, quia talis Miſſa nec alta, nec demiſſa voce debet dici in diebus feſtis, vt patebit infra in vltima cõ-
20 concluſione. Pręterea quoad obligationẽm celebrandi quotidie Miſſam Conuentualem pro defunctis in diebus ferialibus obſtant ea, quę ex Sylueſtro dicta ſunt in pręcedenti lectura, num. 16. & quę dicentur infra in 3. concluſione. Demum hæc lectura non conſonat litteræ huius decretalis. Quæ non loquitur de officio quotidiano pro defunctis, ſed de anniuerſario, nec de Miſſa priuata, ſed de ſolemni, vt dictum eſt ſupra in 2. lectura num. 7. Vnde ex his conſtat nil certi in hac materia affirmari poſſe ex hoc textu ob varietatem lecturarum.

21 Ego verò pro veritate facio concluſiones infraſcriptas. Prima concluſio eſt. In Cathedralibus, & Collegiatis eccleſijs regulariter cantari debet quotidie vna tantum Miſſa Conuentualis, ſcilicet de officio currente, ideſt de feſto, ſi occurrat feſtum duplex, vel ſemiduplex, aut ſimplex, & de feria ſi feria occurrat : & hoc innuunt verba textus noſtri, de feſto, vel feria ſecundum temporum congruentiam : ad idem cap. Et hoc attendendum, de conſecr. diſt. 1. & Clem. 1. de celebr. Miſſar. ſecundum Sylueſt. in ver. Miſſa, 1. §. 4. & conſonant rubricæ Miſſalis Romani vltimò impreſſi, & communis vſus eccleſiarum.

22 Fallit in ferijs Quadrageſimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum ; quia tunc ſi feſtum duplex, vel ſemiduplex, vel octaua occurrat, in prædictis eccleſijs cantantur duæ Miſſæ, vna de feſto poſt Tertiam, & alia de feria poſt Nonã, vt expreſsè habetur in rubricis Miſſalis in tit. de feria, & vigilia. §. 1. & ſic limita iſtum textum, qui alternatiuè loquitur ibi, De feſto, vel feria. Item fallit infra octauam Corporis Chriſti : tunc enim ſi occurrat vigilia, in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſijs ſimiliter cantantur duæ Miſſæ, vna de octaua poſt Tertiam, alia de vigilia poſt Nonam, vt in eadem rubrica §. 2.

23 Secunda concluſio. Si in prædictis eccleſijs contingat anniuerſarium defunctorum, cantari debent duæ Miſſæ, vna ſcilicet pro defunctis, & alia de feria, ſi occurrat feria, vel de feſto, ſi occurrat feſtum. Quod clarè probat rubrica Miſſalis in tit. de Miſſis defunctorum, §. 2. vbi habetur in Quadrageſima, toto tempore Paſchali, & quando per annum officium eſt duplex, vel ſemiduplex non dicitur Miſſa Conuentualis pro defunctis niſi in die depoſitionis defuncti, & in Anniuerſario pro defunctis. Ergo anniuerſarium non debet fieri in ſecreto ſi occurrat feſtum, vt dixerunt Hoſtien. Ioan. Andr. & alij hic, ſed ſolemniter eſt celebrandũ vna cum Miſſa Conuentuali de feſto, nec Miſſa Conuentualis de feria debet dici in priuato, vt ijdem affirmarunt, ſed Conuentualiter vna cum anniuerſario pro defunctis : & hunc arbitror eſſe verum, & germanum intellectum huius decretalis : non enim loquitur de officio, quod fit quotidie pro defunctis, ſed de anniuerſario : & quia in multis eccleſijs quando occurrebat anniuerſarium, Presbyteri ſub prætextu quod eſſent grauati onere celebrandi Conuentualiter pro defunctis, omittebant Miſſam Conuentualem de feſto, vel feria : Ideò Papa præmiſſa ratione illa quod creatura non habet quod pro meritis reſpondeat Creatori, mandat vt torporem negligentiæ abijciant, & Miſſam Conuentualem celebrent non tantum pro anniuerſario defunctorum, ſed etiam de feſto, vel feria : & ſic benè ſummarunt textum Io. Andr. & reliqui poſt eum, vt dixi ſupra in 1. lectura n. 3.

24 Tertia concluſio. Miſſa Conuentualis pro defunctis quando non occurrit anniuerſarium, vel depoſitio defuncti, in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſijs non debet celebrari quotidie, vt habet intellectus Abbatis ad hunc textum, ſed in prima die cuiuſq; menſis extra Aduentum, Quadrageſimam, & tempus Paſchale non impedita officio duplici, vel ſemiduplici : & in feria ſecunda cuiuſque hebdomadæ, quemadmodum cauetur in eadem rubrica Miſſalis, de Miſſis Defunctorum, §. 1. & 2. Dum enim reſtringit obligationem celebrandi ſolemniter pro defunctis ad certos dies, & certa tempora ; conſequenter illam excludit in alijs, arg. l. Cum ita legatum, ff. de condit. & demonſtrat. l. Maritus, C. de Procurator. c. Nonnè, & ibi gloſſa vltima ſupra, de præſumpt.

25 Quarta concluſio. Si in prima die cuiuſque mẽſis occurrat feſtum ſimplex, vel feria, quę propriam habeat Miſſam, in eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis celebrari debent duæ Miſſę Conuen-

Digitized by Google

uentuales, vna pro defunctis, & alia de feſto ſimplici, vel feria prędicta. Ita diſertis verbis cauetur in præalleg. rubr. §. 1. vnde palam reprobatur idem intellectus Abbatis aſſerentis quotidie celebrandas eſſę in Collegiatis eccleſijs duas Miſſas Conuentuales, ſcilicet pro defunctis, & de feſto, vel feria: nam ex Miſſali Romano reſtringitur huiuſmodi obligatio ad certos dies dumtaxat, vt dictum eſt in concluſione pręcedenti.

26 Quinta concluſio. Miſſa Conuentualis pro defunctis, niſi occurrat anniuerſarium, vel dies depoſitionis defuncti, vt dictum eſt ſupra n. 23. in feſto duplici, vel ſemiduplici celebrari non debet. Patet ea eadem rubr. in d. §. 1. in qua diſponitur vt nec in prima die cuiuſque menſis dici debeat Miſſa Conuentualis pro defunctis quando illa dies eſt impedita feſto duplici, vel ſemiduplici, vt dictum eſt in 3. concluſ. & clariùs patet ex d. rubr. §. 2. in ea parte, in qua expreſsè diſponitur vt quando per annum officium eſt duplex, vel ſemiduplex, non dicatur Miſſa Conuentualis pro defunctis, vt ſimiliter dictum eſt ſupra in 2. concl.

27 Sexta, & vltima concluſio. In Dominicis, & feſtis duplicibus Miſſa etiam priuata pro defunctis, ideſt de *Requiem* non eſt celebranda. Hoc liquet ex pręalleg. rubr. Miſſalis, §. 2. in fin. in qua ſic legitur. [Miſſę priuatę pro defunctis quocumque die dici poſſunt, præterquam in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus;] & ſic apertè reprobatur quarta lectura de qua ſupra num. 17. quatenus habet in diebus feſtis celebrandas eſſe in Collegiatis eccleſijs duas Miſſas, Conuentualem ſcilicet de
28 feſto, & priuatam pro defunctis. Non obſtat textus Auguſtini in cap. Et hoc attendendum de conſecr. diſtin. 1. in illis verbis, *in diebus Dominicis, & alijs quibuslibet feſtiuitatibus Miſſam, etſi pro defunctis ſit, audierit*. Quæ ex Burchardo integra referuntur ibi ab Archid. n. 2. & apertè innuunt Miſſam pro defunctis dici poſſe etiam in Dominicis, & feſtis duplicibus, vt ex illis deducit Archid. Reſpõdetur enim primo authoritatem Auguſtini dum loquitur de Miſſa pro defunctis non eſſe intelligẽdam de Miſſa de *Requiem*, quę in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus non debet dici, vt proximè oſtenſum eſt, Sed de illa, in qua fiunt commemorationes, & collectę pro defunctis, vt in cap. penult. de conſecr. diſt. 1. & in cap. 2. ſupra eod. & fuſius dictum eſt ſupra n. 18. Deinde reſpondetur Auguſtinum ibi non decidere vt Miſſa defunctorum poſſit dici in Dominicis, & quibuslibet feſtiuitatibus, ſed tantum ſupponere interdum poſſe contingere vt dici poſſit, & de facto interdum dicatur etiàm in prędictis diebus. Hoc autem intelligi debet datis terminis habilibus, arg. cap. vn. & ibi gloſ. penult. de ętat. & qual. lib. 6. ideſt in illis caſibus, in quibus Miſſa de *Requiem*, dici non prohibetur, ſcilicet in die anniuerſario, vel depoſitionis defuncti ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in 2. concl. n. 23. alioquin ſi verba illa in plena latitudine vt ſonant eſſent accipienda, Miſſa de *Requiem* dici poſſet etiã in die Paſchatis, quod eſſet abſurdum, arg. eorum, quæ notat Archid. in c. Virum, n. 2. de conſecr. diſt. 1. & conſtat ex di-
29 ctis ſupra n. 5. Reſpondetur denique quidquid ſit de intellectu illius textus ſtandũ eſſe rubricis Miſſalis. Nam Pius V. in Conſtitutione Quo primum, præcipit vt in eccleſijs omnibus, in quibus Miſſa Conuentualis alta voce in Choro, aut demiſſa celebrari conſueuit, vel debet, non aliter quam iuxta ritum, modum, ac normam, quæ in Miſſali pręſcribitur, decantetur, aut recitetur. In ſpecie autem rubricæ Miſſalis, quæ ſenſim ab vſu, vtique degenerauerant, in priſtinum reſtitutæ, & quę nõ ita captui legentium accommodatæ videbantur, clariùs explicatæ fuerũt iuſſu S. D. N. Vrbani VIII. vt in Conſtitutione. Si quid eſt, & Sacra Rituum Congregatio renouando decreta aliàs facta, mandauit in omnibus, & per omnia ſeruari rubricas Miſſalis Romani, non obſtante quocumque prætextu, & contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declarat, & facta Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua annuit, & ab omnibus vbique ſeruari, & in Miſſali nouiter imprimendo apponi mandauit; & ita hoc decrętum, & Conſtitutiones memoratę habentur in principio Miſſalis poſtea impreſſi.

30 Et eſt ſimile in rubricis Decretalium, quę authenticantur ſupra in proœmio in ver. Vtantur, vt ibi notat Vincentius, & poſt eum Archid. in cap. Quis neſciat, n. 8. 9. diſt. & Specul. in tit. de diſputat. & allegat. aduocat. §. fin. num. 15. Ideoque allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum ſi orationem perfectam habeant, ſecundum Io. Andr. ibidem in addit. incipien. Gregorius, littera K. & Belam. qui alios adducit in cap. Firmiter, in prima quæſt. ſupra de Summa Trinit. & fid. Cathol. Idemque de rubricis legum notant Legiſtæ in l. 1. ff. ſi cert. petat.
31 & gloſ. 1. in cap. Hęc autem verba, de pœnit. diſt. 1. Licet ſecus ſit de rubricis decreti, tum quia alius fuit conditor decretorum, & alius rubricatum, ſcilicet Gratianus; tum quia illę quandoque falſæ reperiuntur, vt patet in cap. Chartę, 3. q. 9. & in cap. Placuit, il ſecondo, 16. q. 3. & declarant Speculat. Archid. & alij proximè citati, & ſcripſi pleniùs in c. Canonum Statuta, à num. 40. ſupra de Conſtit.

De Baptiſmo, & eius effectu.

Cap. Si quis puerum.

S V M M A R I V M.

1 *Baptizati à Caluiniſtis an ſint iterum baptizandi necne, & num. ſeq. & ſolue in fin.*
Baptiſmus, qui etiam ab hæreticis datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & cum intentione faciendi quod facit eccleſia, eſt verus baptiſmus, ibidem.
2 *Caluiniſtarum error circa Sacramentum Baptiſmi.*
3 *Intentio quid ſit.*
4 *Finis intentionis in baptiſmate duplex eſt.*
5 *Baptiſmi effectum quis poteſt intendere implicitè, & explicitè.*
6 *Intentio generalis, ſeu implicita in baptiſmo tripliciter exprimi poteſt.*
7 *Intentio vniuerſalis in baptiſmate, aut eſt actualis, aut virtualis, aut habitualis.*
8 *Intentio reſpectu effectus proximi, & non ſupremi requiritur in baptizante, & ſufficit implicita.*
9 *Baptizare poſſunt in caſu neceſſitatis etiam laici, & mulieres, imò etiam Pagani, & hæretici, & num. 15.*
10 *Baptizati à puero Athanaſio, qui ſe Epiſcopum*

Digitized by Google

ſimulauerat, iuſſi non fuerunt iterum bapti-zari.

11 *Intentio faciendi, quod facit Eccleſia, neceſſaria eſt in baptiſmate.*

Non autem propter id, quod facit eccleſia, n. 16.

12 *Baptizati à Donatiſtis, & à Græcis Schiſmaticis iuſſi non ſunt rebaptizari.*

13 *Baptizans cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, licet credat nihil per baptiſmum conferri, tamen verè baptizat, & n. 17.*

14 *Fides de neceſſitate in baptizante non requiritur.*

15 *Baptiſmus conferri poteſt etiam à Pagano, & Iudæo.*

16 *Baptiſmus non habet efficaciã à miniſtro, ſed à principali agente qui eſt Chriſtus.*

17 *Baptizans non requiritur vt ſciat quid ſit baptiſmus, vel baptiſmum eſſe Sacramentum.*

18 *Caluiniſtæ etſi nullam vim tribuant baptiſmo, tamen debitam ſeruant materiam, & formam, & neceſſariam habent intentionem ad baptizandum.*

SI QVIS PVERVM. Se ipſum ſummat vel ſecundum Anton. de Butr. & Abb. hoc dicit, licet puer ſit ter merſus in aqua in nomine Patris, &c. Niſi dictum ſit, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, non eſt baptizatus.

1 QVAERO, An baptizati *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti* à Caluiniſtis negantibus baptiſmum Sacramentum eſſe, conferre gratiam, iuſtificare, remittere peccatum; & affirmantibus puero iam iuſtificato in vtero adhiberi tantùm ad ſimplicem quamdam reſignationem, ſint iterum baptizandi, necne.

Quoniam decreto Concilij Tridentini, ſeſſ. 7. de Baptiſmo can. 4. diffinitum eſt, vt ſi quis dixerit baptiſma, quod etiam ab hæreticis datur *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, cum intentione faciendi quod facit eccleſia, non eſſe verum baptiſma, anathema ſit: Maximè videtur ambiguum pluribus Doctoribus, An hæreticorum

2 Caluiniſtarum modernorum baptiſmus ſit verus, & an verè baptizent, cùm eis videatur deeſſe intentio etiam vniuerſalis faciendi quod facit eccleſia. Nullam enim vim, efficaciam, & virtutem tribuunt baptiſmo, vt aſſerunt lib. 4. Inſt. Chriſtianæ, cap. 14. & 15. ex Io. Caluino, negantque Sacramentum baptiſmi eſſe Sacramentum efficax gratiæ collatiuum, & peccatorum remiſſiuum in puero, quem puerum in vtero materno eſſe iuſtificatum affirmant, modò à parentibus Chriſtianis procreetur, atque ſi decedat ſine baptiſmo nonminus ingredi regnum Cælorum. Cum itaque intentio ſaltem vniuerſalis requiratur ad integritatem baptiſmi, quam non videntur habere nec particularem, nec vniuerſalem, nec formalem, nec virtualem hæretici moderni Caluiniſtæ, veriſimile eſt vt verè non baptizent. Idque peroptant Catholici quidam DD. intelligere, An liberum ſit euangelizantibus verbum Domini docere populum fidelem baptizatos ab ipſis Caluiniſtis hæreticis eſſe denuo baptizandos, quaſi illis deſit tertia pars baptiſmi integralis, ſcilicet intentio.

Pro ſolutione huius dubitationis cuius tota vis in eo verſatur quod Caluiniſtæ intentionem ad baptiſmum requiſitam non habent, duo videnda ſunt. Primò quænam intentio requiratur in baptizante, Secundò quam habeant Caluiniſtæ. Primum præmiſſis quibuſdam quatuor propoſitionibus explicabimus; ſecundum vnica tantum propoſitione.

3 Circa primum præmittendum eſt primò intentionem in propoſito nihil aliud ſonare, quàm actũ voluntatis, quo voluntas ſuppoſita ordinatione rationis ordinãtis aliquid in finem tendit in eum finẽ per aliqua media. S. Tho. in 1. 2. q. 12. art. 1. ad 3. & 4. & probatur in c. Non fruſtra 23. q. 5. cap. Si quandoque in fin. 15. q. 16. c. Humanæ, c. Quipeierare, 22. q. 5. & c. 1. vbi Archid. de iureiur. lib. 6.

4 Præmittendum ſecundò, finem intentionis talem in baptiſmate duplicem eſſe poſſe. Primus eſt eſt actus ille baptizandi; ſecũdus eſt effectus actualis; qui dicitur finis eius propter quem ille baptizat; S. Thom. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 2. ad. primum, & communiter omnes DD. in hac materia. Et duplicem hunc finem ineſſe omnibus actionibus humanis docet Ariſtoteles lib. 1. Magnor. Moral. cap. 3.

5 Præmittendum tertiò poſteriorem hunc finem ſimiliter eſſe duplicem, ſupremum ſcilicet & proximum. Supremus eſt facere hominem filium Dei, cap. Ad menſam 11. q. 3. & cap. Per aquam, de conſecr. diſtin. 4. Proximus eſt facere hominem Chriſtianum, ſeu membrum Chriſti, c. Quidam, de apoſt. & c. Olim, 8. q. 1. Ita Scotus in 4. diſt. 6. quæſt. 5.

Præmittendum quartò, intendere aliquid facere baptizando, quod eſt intendere baptiſmi effectum altero ex duobus modis contingere poſſe, primò explicitè, ſecundò implicitè. S. Thom. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 3. q. 2. ad primum. Quam etiam diſtinctionem ponit Riccar. in 4. diſp. 6. art. 1. q. 2. ad ſecundum, & Scotus vbi ſupra dicens vtrumque finem poſſe aliquem intendere bifariam; primò in particulari, ſecundò in vniuerſali. Et alij DD.

6 Præmittendum quintò intentionem hanc generalem, ſeu implicitam effectum baptiſmi pro fine habentem exprimi poſſe tribus modis. Primò per hoc quod eſt intendere illud facere quod Chriſtus faciendum inſtituit, ſeu facit Eccleſia, vt habet Sanctus Thomas in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 3. quæſ. 2. ad primum.

Secundò, addendo quod facit Eccleſia Catholica vel Romana, vel Græca, vel aliquid huiuſmodi.

Tertiò, intendendo, quod facit Presbyter, vel Epiſcopus dum baptizat, ſeu etiam in communi, quod faciunt Chriſtiani Dominicus de Soto in 4. diſt. 1. q. 5.

7 Præmittendum ſextò, intentionem hanc vniuerſalem, & implicitam, ſiue cadat ſuper actum baptizandi, ſiue ſuper effectum baptiſmatis triſariam in baptizante eſſe poſſe, primo actualiter, ſecundò, virtualiter, tertiò habitualiter, D. Thom. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 1. ad quartum iuncta 3. par. q. 64. art. 8. ad tertium, vbi quamuis mentionem non faciat niſi de actuali, & habituali; tamen ſub habituali includit etiam virtualem communicans in vocabulis vſui illius temporis, vt explicat Caiet. Et de triplici hac intentione meminit explicitè Scotus in 4. p. 6. q. 6. §. Diſtinguitur communiter. Cui poſtea cæteri ſubſcripſerunt. Quam etiam diſtinctionem communiter ponunt DD. in materia de conſecratione, ac de perſoluendis horis canonicis, quæ etiam in dubio propoſito supponitur.

His

His prænotatis videtur reſpondendum ad primam partem quæſtionis quatuor propoſitionibus. Et quoniam de actu baptiſmatis nulla eſt dubitatio; eo quod Caluiniſtæ baptizant; atque ideo baptizare intendunt, alioquin non baptizarent: Ideo ponimus primam propoſitionem.

Prima igitur eſt propoſitio ex D. Thoma in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 1. ad 4. & 3. par. q. 64. art. 8. ad 3. ſecundum expoſitionem Caiet. & communi DD. ſententia, Ad actum illum baptiſmi ſufficit intẽtio actualis, vel virtualis, ſicut in actu conſecrationis, & in perſoluendis horis canonicis, tradunt Archid. poſt Hugonẽ in c. Solet, de conſecr. diſt. 4. Innoc. Hoſt. Io. And. Abb. & alij in c. Dolentes, de celebr. Miſſarum, Card. in Clem. 1. n. 7. eod. tit. Et quia de hoc non eſt quæſtio per ſe primò; ideo illius probationem omittimus.

8 Secunda propoſitio eſt. In baptizante requiritur intentio reſpectu effectus proximi, ſed non ſupremi; & hæc non explicita, & in particulari, ſed implicita, & in vniuerſali. Hoc dictum habet tres partes, quæ ſingillatim probantur.

Prima pars, ſcilicet in baptizante requiri intentionem probatur hunc in modum. Primò quando vnus effectus producitur à pluribus cauſis, oportet vt illę cauſę aliquando ſint factę vnum ad inuicem; ſed effectus baptiſmi producitur à pluribus cauſis, ſcilicet materia, forma, miniſtro. Ergo requiritur vt illæ cauſæ fiant aliquando vnum. Sed hoc fit per intentionem, qua miniſter applicat formam ad materiam, & ſuum miniſterium ad vtrumque; & hoc totum ad Sacramenti collationẽ Ergo intentio eſt neceſſaria. Et hæc ratio eſt S. Th. in 4. diſt. 6. q. 1. ar. 2. q. 1. per quã concludit non ſolum requiri intentionem in baptizante ad conſequendum Sacramenti effectum, ſed etiam ad ipſius Sacramenti perceptionem; & conſtat ex c. Solet, vbi glo. fin. & Archid. qui id probat verbis Ambroſij, de conſecr. diſt. 4. glo. fin. in c. Dedit, 1. q. 1. DD. in c. 1. & c. fin. de baptiſmo. Vnde hæc ratio valere poteſt etiam pro prima propoſitione. Secundò probatur, quia cum iſte actus ſit humanus, debet eſſe propter finem intentus, c. de recidendis, c. non fruſtra, 23. q. 5. c. Ab exordio, 35. diſt. Et habetur 1. Ethic. Dixi propter finem, quia alias eſſet caſualis. Dixi intentus, quia ſi non intenderetur finis iſte, actus, vel eſſet agentis naturalis, & non à propoſito, vel ſi à propoſito eſſet fortuitus, vt patet ex 2. Phyſ. Et hæc ratio haberi poteſt à Scoto vbi ſupra, & per has rationes eadem concluſio communiter à Doctoribus probatur.

Secunda pars, ſcilicet reſpectu finis proximi, non autem ſupremi probatur à Scoto, quia congruum videtur, vt iſte actus differat à quacunque alia humana actione, quòd fit eo fine, c. Quiſquis, c. Delicię, c. Quod dicit, 41. diſt. d. c. de occidendis, 23. q. 5. & c. Cum voluntate, de ſent. excomm. Quæ ratio licet forte aliquibus non probetur, quia tamen ipſemet dicit illam eſſe probabilem, & congruam, & ſat eſſe, vt iſte finis ſit intentus in vniuerſali, quod eſt dicere, ſat eſt intendere, quod intendunt Chriſtiani circa ſuos. Ideo valere poteſt in propoſito.

Tertia, ſcilicet talem intentionem non requiri explicitè, & in particulari, ſed ſufficere implicitè, & in vniuerſali probatur ratione, authoritate, &

9 exemplo. Ratio eſt quia in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenij IV. in S. Primum Sacramentum diffinitur in caſu neceſſitatis non ſolum Sacerdotem, & Diaconum, ſed & laicum, vel mulierem imò etiam paganum, & hæreticum baptizare poſſe. Sed mulieres, pagani, hæretici, vt plurimum non intendunt illum finem in particulari, & diſtinctè. Vel enim explicitè, & in particulari non cognoſcunt, vel non credunt. Ergo ſatis eſt illum finem intendere implicitè, & in vniuerſali prout in alio continetur. Et hoc eſt quod in decreto fidei citato ſubditur: dummodo facere intendant id quod facit eccleſia. Quia enim eccleſia aliquid facit, & illum finem, aſſequitur; ideo ex conſequenti, & implicitè intendunt illud facere, vt explicat D. Thom. d. diſt. 6. quæſt. 1. art. 3. ad quartum.

Authoritas eſt S. Thomæ, Riccardi, Hugonis, Scoti, Durandi, & omnium Theologorum in 4. diſt. 6 id aſſerentium. Nec non eſt Gloſſæ, Archidiaconi, Præpoſiti, & aliorum omnium Canoniſtarum in cap. Spiritus Sanctus, 1. q. 1. qui fundantur in S. Ecce, vbi refertur exemplum Alexandri Epi-

10 ſcopi Alexandriæ, qui cum poſt Miſſarum ſolemnia vidiſſet ſuper ora maris ludum puerorum imitantium Epiſcopum, & gerentium ea, quæ in eccleſia geri mos eſt, eos ad ſe perduci iubet, & quid egerint percunctatur: & cum illi retuliſſent baptizatos fuiſſe quoſdam Cathecumenos per puerũ Athanaſium, qui ſe Epiſcopum ſimulauerat, ſtatuit, iterari baptiſmum non debere.

Tertia propoſitio eſt. Hęc intentio vniuerſalis, & implicita ſufficienter exprimitur vno ex tribus modis, qui habentur in quinto ſuppoſito. Ita ſcilicet vt intendat facere vel id quod Chriſtus facien-

11 dum inſtituit, ſeu facit eccleſia, etiamſi neque ad Romanam, neque ad Catholicam reſpiciat; imò etiamſi ad illam, quæ Schiſmatica eſt, intentionem dirigat, vel vt intendat facere, quod facit Presbyter, aut quod communiter faciunt, & intendunt Chriſtiani.

Et quidem ſufficere intendere quod facit eccleſia omnes Theologi in 4. diſt. 6. fatentur, & communiter Canoniſtæ de conſecr. diſtin. 4. & pro hoc ſtat litera Cõcilij Tridẽt. Can. 4. d. ſeſſ. 7. de baptiſ. vbi diffinitur eſſe verum baptiſma quod etiam ab hęreticis datur, In nomine Patris, &c. cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

12 Quod autem non oporteat addere, Catholica, vel Romana, patet; tum quia hæretici Donatiſtæ (contra quos Auguſtinus) ſolum in parte Donati dicebant eſſe Eccleſiam; & tamen illos Auguſtinus negauit eſſe rebaptizandos, damnans in hoc Concilium Carthaginenſe ſub Cypriano Martyre Sanctiſſimo, vt habetur in c. Quomodo, de conſecr. diſt. 4. Tum quia Græci in Schiſmate ab Eccleſia Romana deficientes ad illam non reſpiciebant dum baptizabant, nec propterea in vnione facta in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. fuere rebaptizati. Et Eccleſia Auguſtinam ſecuta ſanxit hæreticos non eſſe rebaptizandos, c. Oſtenditur, c. Hi de quibus, c. Nullus autem, c. Siue hęreticus, de conſecr. diſt. 4. Quod vero ſufficiat intendere quod facit Presbyter, vel Epiſcopus, vel quod Chriſtiani faciunt patet in exemplo pueri Athanaſij ſupracitato; & in auctoritatibus ſupra in 2. propoſitione adductis, atque in ſequenti adducendis.

13 Quarta propoſitio eſt, Habens talem intentionem

Digitized by Google

nem generalem, atque implicitam, etiamſi opinetur per baptiſmum nihil conferri, & vanum, ac ſuperſtitioſum quid illud eſſe; imo etiamſi arbitraretur illud eſſe truffam (vt Canoniſtæ aiunt) verè baptizar, ac propterea baptizati ab eo, rebaptizari non debent, quod probatur ratione, & auctoritate.

14 Ratio: In baptizante non requiritur de neceſſitate fides, cum etiam à Pagano, ac Iudæo verum
15 baptiſma conferatur, c. Dedit, c. Oſtendatur, c. Si quis per ignorantiam, 1. q. 1. c. Romanus, & c. Soler de conſecr. diſt. 4. glo. 1. in c. penult. de tempor. ordin. & glo. 1. in c. 1. de Cler. non ordin. &
16 tradunt DD. hic, eò quod baptiſmus non habet efficaciam à Miniſtro, ſed à principali agente, qui eſt Chriſtus, qui principaliter in Sacramentis operatur, D. Thom. in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 3. q. 2. qui generat ſibi filios per fideles, & infideles, per Catholicos, & hæreticos, ſicuti Iacob per ancillas, & liberas: nam Chriſtus eſt qui baptizat, quod & ab Auguſtino non rarò inculcatur, vt patet in d. c. Dedit, c. Etiam, & c. Dominus, 1. q. 1. in c. Baptiſmus, c. Solet, c. Aliud, & c. Cum tantùm: de conſecr. diſt. 4. Et quamuis baptiſmus dicatur eſſe Sacramentum fidei in c. fin. de Presb. non bapt. in c. Nihil, de conſecrat. d. 4. & in decreto Concilij Tridentini de Iuſtificatione c. 7. seſſ. 6. Et conſtet non tam ablutione corporis, quam fide cordis, vt legitur in c. Verus, de conſecr. diſt. 4. Hoc tamen non ideo dicitur, quod fides in miniſtro ſit neceſſaria, ſed quia, vt ait glo. in d. c. Nihil, in verb. Sacramentum in fide Chriſti conſecratur, & in fide Eccleſiæ confertur, vel quia in nomine Trinitatis cõfertur, quia offerentes, & oblati tenentur credere, & confiteri; vel quia ſignum eſt quod ſuſcipiens, fidem habeat etiamſi non habeat, aliquo impediẽte. Hæc gloſſa. Item dicitur conſtare fide cordis, quia ſine fide impius per baptiſmum non iuſtificatur, c. Quamuis, de conſecr diſt. 4. c. Maiores, infra eod. Ideòque S. Synodus dum dixit baptiſmum eſſe Sacramentum fidei, protinus addidit illa verba; ſine qua nulli vnquam contigit iuſtificatio.

Auctoritates poſt Auguſtinum innumeræ ſunt. Et ex Canoniſtis noſtris hoc tenuit hic originaliter Innoc. n. 8. licet eum pro ſuo errore falsò citet impius Kemnitius in 2. p. examinis Conc. Trid. vt refert Card. Bellarm. tom. 1. de Sacram. cap. 28. §. Addit Kemnitius, & §. Ad authoritatem. Verba Innocentij hæc ſunt. [Ad hoc vt aliquis baptizatus ſit, neceſſarium eſt, quod baptizans intendat
17 baptizare, non tantum balneare, vel carnes lauare; nec tamen videtur neceſſe quoad effectum baptiſmi quod ſciat quid ſit baptiſmus, ſcilicet quod ibi infundatur gratia, vel quod ſit Sacramẽtum, nec etiam oportet quod credat hoc ipſum; imo etſi contrarium credit, & totum reputat truffam, & deceptionem, tamen baptiſmus ſuum habet effectum. Item non eſt neceſſe quod baptizans ſciat quid ſit eccleſia, neque quod gerat in mente facere quod facit Eccleſia. Imò ſi contrarium gereret in mente ſcilicet non facere quod facit Eccleſia; ſed tamen facit quia formam ſeruat, nihilominus baptizatus eſt, dummodo baptizare intendat: Vnde ſi quis in caſu neceſſitatis conſtitutus, vel etiam ſine neceſſitate vadat ad Saracenũ, & dicat baptiza me, & doceat eum formam, & ille Saracenus baptizet, non credens per immerſionem aliquid fieri, niſi madefactionem, & non intendat eum baptizare, vel etiam madefacere ſecundum intentionẽ petentis baptiſmum, idest vt baptiſmus operetur quidquid operari poteſt, & ipſe baptizans tanquam miniſter conferat, quod alij baptizantes conferunt, licet non credat ipſum poſſe aliquid operari, verè baptizatus eſt; ſed ſi hoc non intenderet, non baptizaret; nec eſt neceſſe quod aliquando ſciat, quid in his Eccleſia intelligat, vel etiam quod ſciat, vel credat Eccleſiam eſſe.] Hactenus Innocentius, cuius verba fere ad litteram tranſcripſerunt, & ſecuti ſunt hic Hoſt. num. 13. Ioan. Andr. verſ. Hoc autem notandum, col. 3. Ant. de Butr. verſ. Quæro an vltra formam verborum, & Sylueſt. in ver. Baptiſmus, 3. §. 1. n. 2. Idemque probauit Archid. in cap. Solet, de conſ. diſt. 4. [Baptiſma, Inquit, quod iocosè, vel etiam mimicè traditur, verè baptiſma eſt ſi adſit intẽtio dandi, ſi autem non adſit, non eſt baptiſma ſecundum Hugonem,] quod dic vt plenè notat Innocentius extra de baptiſm. cap. 1. & ſequuntur ibi Præpoſitus, & alij communiter, Anchar. hic n. 2. dicens: [Non eſt ergo curandum in conferente baptiſmum, quod malè de eo ſentiat, & truffam, & deceptionem arbitretur, dummodo in forma conſueta conferat, & intendat dare, quod dant alij baptizantes.] Et idem Innocentius in c. fin. num. 4. infr. eodem, vbi ait: [Poteſt dici quod etſi baptizans, & baptizatus non crederent in baptiſmo aliquid conferri niſi ſanitatem, dummodo baptizare intẽderet, bene eſſet baptizatus: Sed quid ſi non intenderet aliud per lauationem conferri niſi ſanitatem? & tunc idem dicerem, quia baptizare intendunt, licet malam credulitatem, & intentionem habeant de viribus baptiſmi; ſed ſi non intenderent conferre baptiſmum, ſed quamdam medicinam facere contra infirmitatem, ſed verba formæ exprimerent, tamen non crederem eum baptizatum.] Hæc ille, quem ſimiliter totidem verbis referunt ibi Hoſt. num. 7. & Ioann. Andr. col. 1. verſ. Quod ſi baptizans, & baptizatus, Butr. nu. 4. eodem verſ Abb. num. 5. [Si baptizans, inquit, & baptizatus intendunt baptizare, & baptizari, ſed credunt quod baptiſmus ſolum proſit ad ſanitatem corporis, & non animæ, numquid conferatur verus baptiſmus? DD. quod ſic. Satis enim eſt, quod ſeruetur forma tradita ab eccleſia, & quod iſti baptizare, & baptizari intendant.] Idem dicunt DD. ſupra cap. 1. Etiamſi credant quod baptiſmus ſit vna truffa, dummodo intendant, vt dixi baptiſmum conferre, eo quod Spiritus Sanctus ad formam verborum inuiſibiliter operatur. Et ex recent. Nauarr. in Manual. c. 22. de Sacram. Bapt. num. 7. vbi pro hac ſententia adducit text. in cap. Quicumque, cap. A quodam, cap. Conſtat, & cap. Mulier, de conſecr. diſt. 4.

Ex Theologis verò idem docuit D. Thom. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 2. ad 1. [Intentio recta ad baptiſmum requiſita, eſt, vt intendat facere, quod facit Eccleſia, non tamen de neceſſitate requiritur vt faciat propter id quod facit eccleſia.] Item art. 3. q. 2. ad 1. [Quamuis ille qui non credit baptiſmum eſſe Sacramentum, aut habere aliquam ſpiritualem virtutem, non intendat dum baptizat conferre Sacramentum; tamen intendit facere quandoque quod facit Eccleſia, & ſi illud reputet nihil eſſe; Et quia Eccleſia aliquid facit, ideo ex conſequenti, & implicitè intendit aliquid facere, quamuis non explicitè.] Hæc S. Thomas. Item

Alex.

Digitized by Google

Alex. de Ales in 4. par. q. 16. memb. 4. Riechard. in 4. diſt. 6. art. 1. q. 2. ad 2. [Sufficit inteurio faciendi quod facit Eccleſia in vniuerſali, etiamſi nihil credat, imo etiam ſi credat oppoſitum..] Item Gab. Biel. in 4. d. 6. qu. 1. [etiamſi credat quod nihil efficiat, ſufficit ſi intendat in vniuerſali.] Itē Hugo de S. Victore lib. 2. par. 6. cap. 13. [etiamſi ludierè fiat, dummodo facere intendat, vt patet in Athanaſio.] Item Robert. Aolſcott. in 4. d. 1. art. 8. ad octauum principale; [diſtractus vel ludens ſi intendit quod Eccleſia, ſufficit.] Item Io. Bac. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. in fin. Item Durandus, & reliqui.

18 Quoad ſecundum, ſcilicet, quam intentionem habeant Caluiniſtæ, dicendum eſt Caluiniſtas nullam quidem vim, atque efficaciam Baptiſmo tribuere, ſed tamen debitam ſeruare materiam, ac formam, atque ſufficientem habere ad baptizandum intentionem.

Prima pars, ideſt nullam vim illos baptiſmò tribuere patet in dubio. Secunda pars, ſcilicet de materia, ac forma patet, eo quod aqua naturali, & *In nomine*, &c. ſe debere baptizare putant.

Tertia autem pars, ſcilicet de intentione, patet etiam, quia etiam Caluiniſtæ intendunt ſaltem facere quod Chriſtus faciēdum inſtituit, ſeu quod faciunt illi qui verum habent Chriſti cultum; putant enim ſe tales eſſe, licet fallantur, vel certè intendunt facere, quod facit eorum Eccleſia quocūque nomine appelletur, quia putant eorum eccleſiam verè eſſe membrum Eccleſiæ vniuerſalis. Huiuſmodi autem intentiones ſufficere, patet ex dictis in tertia propoſitione, quia in illis continetur implicitè, & in vniuerſali intentio Sacramenti, quod Chriſtus inſtituit, & quod faciūt veri Chriſti cultores, ſeu vera Eccleſia, licet Caluiniſtæ decipiantur in horum cognitione particulari. Quamobrem baptiſmum collatum à Caluiniſtis eſſe validum, nec iterandum tradunt in ſpecie Cardin. Bellarm. tom. 1. de Sacram. c. 27. §. Sed hoc merum mendacium, & Vaſq. diſput. 138. cap. 3. in fin. Quod ipſum de eccleſia Geneuen. probat idē Bellarm. loc. cit. §. Petes. Hanc autem Caluiniſtarum eſſe, & Caluinum pro inſtauratore illius habitum, affirmant Io. Vetus, & Claudius Sancteſius, vt refert Prateolus in ver. Caluiniſtę.

Ad argumentum reſpondetur negando aſſumptum, ſcilicet, quod nullam habeant intentionem: nam quoad actum, habent: quod patet, quia baptizant; quoad effectum habent eam, quæ ſufficit, vt patet ex tertia, & quarta propoſitione, necnon ex ſecundo articulo quæſtionis. Et cum inſtaut, quia nec virtualem, &c. dicimus eos habere vniuerſas implicitè, ac virtualiter, &c.

Itaque ad dubium videtur poſſe reſponderi baptiſmum Caluiniſtarum eſſe verum baptiſmum, & iſto baptizatos ab eis non eſſe iterum baptizandos, etiam ſub conditione, ſi baptizati non ſint.

Tantum ceremoniæ ſupplendæ ſunt in baptizatis à Caluiniſtis, & in adultis præuia abiuratione, & reconciliatione, cap. Quamuis, & ibi gloſſ. 2. cap. Hi, de quibus, vbi gloſ. fin. c. Si qui, il ſecondo, cap. Si re vera, de conſecr. diſt. 4. & cap. Quidam, de Apoſt.

Quæ tamen omnia ſubijcimus cenſuræ Sedis Apoſtolicæ, à cuius determinatione ne latum quidem vnguem diſcedere intendimus;

De Baptiſmo.

Cap. Maiores.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus vtiliter confertur paruulis, licet per actum non credant, nec intelligant; & remittitur eis peccatum originale, & n. 40.*

2 *Cauſæ maiores, & præſertim fidei ſpectant ad Papam priuatiuè quoad omnes.*

3 *Abbas Panormitanus authoritatis Concilij contra Papam acerrimus propugnator.*

4 *Papa non poteſt decidere contra ſtatutum Eccleſiæ ſine Concilio.*

Contrarium, num. 7.

5 *Papa poteſt errare in fide, ſed tota eccleſia errare non poteſt.*

Contrarium, num. 12.

Declaratur num. 13. & 17. & num. ſeqq. vſque ad num. 24.

6 *Fidem Chriſtianam committere arbitrio vnius hominis, periculoſum.*

Declaratur n. 11.

7 *Fidei diffinitiones Papa etiam cum Concilio reuocare non poteſt, ſed tantum explicare.*

8 *Concilij ſtatuta concernentia ius poſitiuum poſſunt per Papam tolli, & abrogari, etiam ſine Concilio.*

9 *Cap. Anaſtaſius 19. diſt. eſt apocryphum, & falsò tribuitur Anaſtaſio.*

10 *Concilij, & Papæ poteſtas eſt maior quàm ſolius Papæ extenſiuè, non autem intenſiuè, & n. 17.*

13 *Papa vt homo priuatus errare poteſt in fide, quod tamen hactenus per Dei gratiam non legitur contigiſſe.*

14 *Papæ non dedit Deus impeccabilitatem in agendo; dedit tamen infallibilitatem in definiendo.*

15 *Symboli noua editio pertinet ad ſolam authoritatem Summi Pontificis.*

16 *Fides vna debet eſſe totius Eccleſiæ.*

17 *Eccleſiæ iudicium in quæſtionibus fidei eſt infallibile, ſi Eccleſia conſideretur, prout eſt vnum corpus, cuius caput eſt Papa. & n. 21.*

18 *Secus ſi conſideretur ſeorſim à capite, & n. ſeqq.*

19 *Eccleſia corpus non eſt ſine capite, & omnis à capite deſluit in membra poteſtas.*

20 *Eccleſiæ vnum caput eſſe exiſtimantur Chriſtus, & Papa.*

22 *Eccleſia prout eſt collatio omnium fidelium, non eſt poſſibile vt in vnum conueniat ad determinandum quæſtiones fidei, & n. ſeqq.*

23 *Concilium non eſt eccleſia Vniuerſalis, niſi repræſentatiuè.*

24 *Concilij iudicium in quæſtionibus fidei an, & quibus caſibus ſit infallibile, & num. ſeqq. vſque ad num. 37.*

Quid ſi Concilium ſit congregatum ſine authoritate Papæ n. 25.

Et quid ſi authoritate Papæ ſit congregatum, & Papa ibi ſit præſens, n. 26. & 36.

Et quid ſi Papa ſit abſens, num. 27. & 36.

25 *Concilium ſine authoritate Papæ congregatum eſt acephalum, ſchiſmatica conuenticula, & ſynagoga Satanæ.*

26 *Concilij diffinitiones, cui Papa præſidet, ſunt infallibiles, & n. 36.*

Alias

Digitized by Google

Alids ſcens, niſi poſt confirmationem Apoſtolicam, num. 28. & 36.

Vel niſi Papa committat Concilio, vt talem articulum ſic diffiniat, n. 36.

67 *Concilium legitimè congregatum habet poteſtatem ſtatuendi pleno iure; ſed eius determinationes non ſunt infallibiles, niſi in tribus caſibus, & num. 36.*

68 *Concilium etiam legitimè congregatum errare poteſt, prout aliquando errauit.*

30 *Concilij Epheſini ſecundi definitiones Leo Papa tamquam hæreticas damnauit.*

31 *Conciliorum decreta Romani Pontifices olim confirmabant congregata Synodo Prælatorũ ſub Patriarchatu Romano, & prænia diligenti examinatione, & n. 36.*

32 *Concilij diffinitiones poſt impartitam illi authoritatem à Papa cenſentur Papales; non tamen infallibiles, niſi in caſibus, vt n. 36.*

33 *Infallibilitas in determinationibus fidei eſt donum Dei Petro, & ſucceſſoribus datum, quod non eſt alteri communicabile, & num. ſeqq.*

34 *Gratiæ gratis datæ, quæ hic enumerantur, non poſſunt alteri communicari, niſi à Deo.*

Donum fidei eſt ſupereminens fidei certitudo ad inſtruendum alios, ibidem.

35 *Imperium merum, & ea, in quibus eligitur induſtria perſonæ, ſubdelegari non poſſunt.*

37 *Circumciſio, & Baptiſmus, qui circumciſioni ſucceſſit, in quibus conueniant, & in quibus differant, & num. ſeqq. vſque ad n. 53.*

38 *Conueniunt primò quia ſicut olim per circumciſionem, ita hodie per baptiſmum remittitur originale peccatum.*

39 *Et ideo circumciſio non reiterabatur, ſicut nec hodie baptiſmus.*

40 *Secundò quia ſicut circumciſio tam adultis, quàm paruulis ex præcepto Domini conferebatur; ita hodie baptiſma.*

41 *Tertiò quia ſicut olim ſine circumciſione nullus ſaluari poterat, ita nec hodie ſine baptiſmo.*

42 *Differunt primò quia baptiſmus tam maſculis, quã fœminis eſt conferendus; ſed circumciſio ad fœminas non pertinebat.*

Secundò quia multò plus confert baptiſmus Chriſtianis, quàm olim circumciſio Iudæis, n. 47.

Tertiò quia baptiſmus eſt ſignificantior, decentior, & facilior circumciſione, n. 50.

Quartò quia circumciſio non imprimebat Caracterem, ſicut nunc imprimit baptiſmus, n. 51.

Quintò quia circumciſio conferebat gratiam iuſtificantem ex opere operante; nunc vero baptiſmus illam confert ex opere operato, n. 52.

43 *Maſculinum concipit fœmininum in lege non tantum humana, ſed etiam diuina.*

44 *Fœminæ in veteri teſtamento non circumcidebantur, ſed 14. die in templum offerebantur, ibique nomen eis imponebatur, & num. ſeq.*

45 *Circumciſio inſtituta fuit vt ſignum fidei Abrahæ, qui credidit ſe patrem futurum Chriſti ſibi repromiſſi.*

46 *Baptiſmus continet virtutem Chriſti qui eſt vniuerſalis cauſa ſalutis omnium, & remiſſionis omnium peccatorum.*

47 *Iudæi quamuis per circumciſionem damnationis periculum euitarent, tamen non intrabant in Regnum Cælorum, quod fuit omnibus obſeratum vſque ad mortem Chriſti.*

48 *Baptiſmus ſi tempore circumciſionis fuiſſet, ianuam Regni Cæleſtis non aperuiſſet.*

49 *Circumciſio ſi hodie locum haberet, Paradiſi ianuas aperiret, ſicut baptiſmus.*

53 *In Baptiſmo paruulorũ infunduntur virtutes Cardinales, & morales quoad habitum, licet non quoad vſum.*

54 *Peccatum originale ſine conſenſu contrahitur, & ideo ſine conſenſu admittitur, ſcilicet paruulis.*

55 *Actuale verò conſenſu contrahitur, & ideo ſine conſenſu minimè relaxatur.*

56 *Peccatum originale eſt peccatum naturæ; actuale verò eſt peccatum perſonæ.*

57 *Peccatum originale non eſt fomes, ſeu pronitas ad peccandum, quæ remanet etiam poſt baptiſmum.*

58 *Peccatum originale quid ſit.*

59 *Languor naturæ dicitur.*

60 *Amentibus, & dormientibus, qui non conſentiunt baptiſmo, actuale peccatum non dimittitur, nec etiam originale.*

61 *Peccata Deus non dimittit ex parte, ſed ex toto, & num. ſeqq.*

62 *Excommunicationibus pluribus ligatus poteſt abſolui ab vna, nec cenſetur à reliquis abſolutus.*

63 *Peccati originalis pœna eſt carentia viſionis Dei; Actualis verò gehenna perpetuæ cruciatus.*

64 *Amentes, vel dormientes recipiunt characterem baptiſmi, ſi prius propoſitum habuerunt baptiſmum ſuſcipiendi, aliàs ſecus.*

Et baptizari debent in furore etiamſi contradicant, aut iniuriam inferant Sacramento, ibid.

65 *Fallit in amentibus, qui ante vſum rationis in amentiam inciderunt, qui baptizantur ſicut paruuli ex intentione eccleſiæ.*

66 *Niſi habeant dilucida interualla.*

67 *Amentes ſunt baptizandi ſi periculum timeatur, alioquin melius eſt expectare, vt ſint ſanæ mentis.*

68 *In Baptiſmo adultorum requiritur intentio ex parte baptizati ex neceſſitate Sacramenti, adeout baptizatus ſine intentione ſit denuo baptizandus & num. ſeqq. vſq. ad n. 80.*

69 *Sed ſi non conſtet an habuerit intentionem, eſt rebaptizandus ſub conditione, ſi non eſt baptizatus.*

70 *In Baptiſmo adultorum non requiritur intentio actualis, ſed ſufficit virtualis, & num. ſeq.*

71 *Voluntas ſemel poſita præſumitur ſemper durare, niſi probetur mutata.*

72 *Amentes, vel dormientes qui nunquam conſenſerũt baptiſmo vel aliquando conſenſerunt, ſed poſtea contradixerunt, characterem non recipiunt.*

73 *Ficti, qui non ore, ſed corde diſſentiunt, baptiſmi ſuſcipiunt Sacramentum.*

74 *Et dicuntur ficti, qui apparenter oſtendunt ſe rectam fidem habere, & Sacramentum venerari, & velle ſe Chriſto conformari, & corde diſſentiunt, & num. ſeq.*

75 *Ficti quot modis dicantur.*

76 *Ficti accedentes ad baptiſmum ſuſcipiunt Sacramentum, ſed non effectum Sacramenti.*

77 *Et recedente fictione per cordis contritionem baptiſmus incipit prodeſſe in remiſſionem peccatorum.*

78 *Intentio baptizati per ſe non requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ſed tantum per accident, videlicet*

Digitized by Google

licet quando priùs contradixit, ſecundum opinionem Caietani:

Sed contra, num. 79.

Characterem tunc Sacramentalis imprimis operatio, cum abicem voluntatis contraria non inuenit abſiſtentem, & n.76.

79 *Procedit in ijs, qui aliquando conſenſerunt, nec poſtea contradicendo obicem poſuerunt.*

80 *Coactio abſoluta conſenſum prorſus euacuat.*

81 *Baptizatus, vel ordinatus per coactionem abſolutam, nec rem, nec characterem recipit Sacramenti. & num. 91.*

82 *Contradicere plus eſt, quàm minimè conſentire.*

Idolis thurificare per vim abſolutam coactus notam alicuius reatus non incurrit, ibidem.

83 *Baptizatus, vel ordinatus per vim conditionalem recipit Sacramentum, ſed non rem Sacramenti, & num ſeqq. & 115.*

84 *Coactus per metum dicitur conditionaliter volens, licèt abſolutè non velit.*

85 *Voluntas coacta voluntas eſt, non tamen abſoluta, ſeu libera.*

86 *Voluntas coacta non ſufficit in actibus, in quibus requiritur omnimoda libertas, vt in matrimonio.*

87 *In electione.*

88 *In dotis Conſtitutione.*

89 *Et in profeſſione.*

90 *Ordinatus coactè ad ordinem Subdiaconatus an teneatur ad continentiam, & num. ſeqq. vſque in fin.*

Quid ſi coactio ſit abſoluta, 91.

Et quid ſi coactio ſit conditionalis, ſeu per metum, num. 92.

Quid ſi metus ſit leuis, ibidem.

Et quid ſi metus ſit cadens in conſtantem virum, num. 94.

Et quid ſi ordinatus prius habebat vxorem, nu.95. & num.103.

Et quid ſi vxorem non habebat, n.98.

91 *Ordinatus ad Subdiaconatum per coactionem abſolutam non tenetur continere, quia nec recepit Characterem.*

92 *Metus leuis, ſeu vanus non attenditur etiam in actibus, in quibus requiritur omnimoda libertas.*

93 *Et dicitur metus vanus, quem conſtans vir timere non debet.*

95 *Ordinari non poteſt coniugatus ad ſacros ordines in praeiudicium vxoris.*

96 *Etiamſi matrimonium non ſit conſummatum.*

97 *Et vxor continentiam promittat.*

98 *Baptizatus per vim conditionalem compellitur ad obſeruantiam fidei, & illius ſequelam, & n.109.*

100 *Ordinato per metum non ſuccurritur actione quod metus cauſa, quia contra impreſſionem Characteris reſtitutio dari non poteſt.*

101 *Continentia eſt res voti, non praecepti, nec debet eſſe niſi voluntaria, & n.105.*

102 *Ordinatus ad ſacros per vim conditionalem, niſi contineat, priuilegijs clericalibus non gaudet.*

103 *Ordinatus ad Subdiaconatum per vim, & metum, non tenetur continere, licet vxorem non habeat, ſecundum opinionem, quam vltimo firmauit Rota, & num. ſeqq vſque ad n.113. & ſeruat Cancellaria, & Poenitentiaria, n.108.*

104 *Metus cadens in conſtantem virum eſt iuſta cauſa diſpenſandi eum Subdiacono ad matrimonium contrahendum.*

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

105 *Actus omnis requirēs voluntatem ſpontaneam, ſeu liberam, ſi fiat per voluntatem coactam, non valet.*

Continentia requirit libertatem à coactione, ibid.

106 *Puer ordinatus ad ſacros non tenetur continere.*

107 *Metus ſicut annullat votum continentiae expreſſum, ita & tacitum, ſeu annexum ordini.*

109 *Baptiſmo eſt naturaliter, & eſſentialiter annexa obligatio profitendi fidem.*

110 *Ordini ſacro non eſt annexa obligatio continendi eſſentialiter, ſeu naturaliter, ſed tantū accidentaliter ex ſtatuto eccleſiae.*

111 *Subdiaconis olim licebat matrimonium contrahere.*

112 *Ordinatus ad Subdiaconatum per vim conditionalem, tenetur viuere ſecundum eſſentiam Subdiaconatus, ſed non ſecundum illius accidentia.*

113 *Toletani Concilij decretum de ijs, qui poſt aſſumpta eccleſiaſticarum dignitatum officia ad coniugia redeunt, expenditur, & num. ſeqq.*

114 *Metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum ſuperuenientem.*

116 *Ordinatus ad ſacros per metum prouenientem ab intrinſeco, & cauſis naturalibus tenetur continentiam ſeruare.*

117 *Inuitus, & penitus contradicens nec Sacramentum recipit, nec rem Sacramenti.*

118 *Opinio probabilis à Concilio approbata deſinit eſſe opinio, & efficitur lex neceſſariò tenenda.*

1 MAIORES. Sacramentum Baptiſmi vtiliter confertur paruulis, licet per actum non credant, nec intelligant: & remittitur eis peccatum originale, adultis verò amentibus, & dormientibus, etſi baptizentur, non dimittitur actuale, nec etiam originale, imo nec character imprimitur, niſi prius habuiſſent propoſitum baptizandi, id eſt baptiſmum ſuſcipiendi. Hoc dicit integra hęc Decretalis, ſecundum Io. Andr. cum quo cęteri concordant. Diuiditur vt per eum, & eſt dogmatica, decidens magnas fidei quaeſtiones.

2 Nota primò ex principio textus. *In maioribus Eccleſiae cauſis, & praecipuè in concernentibus articulos fidei*, Papam eſſe iudicem priuatiuè quoad omnes: concordat c. Multis, & cap. Huic ſoli ſedi, 17. diſt. cap. Praeceptis, 12. diſtinct. cap. Quoties, 24. q. 1. cap. Vt debitus in extremis verbis, de appellat. cap. Per venerabilem. Qui filij ſint legitimi, & cap. Quamuis de election. lib. 6. cum ſimil. & docet S. Thomas infra citandus nu. 15. & de his in primis intelligitur Tridentina Synodus in cap. 20. ſeſſ. 24. in illis verbis. [Ab his excipiantur cauſę, quae iuxta canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſtolicā ſunt tractandae.] vt plures celebres Iuriſconſulti, & Sacri Palatij Apoſtolici Auditores olim reſponderunt ex auctoritate Sanctiſſimi à Sac. Congregatione conſulti, vt dixi in cap. Licet, à num. 30. maximè n. 37. ſupr. de for. compet. An autem huiuſmodi cauſę ſint ad Sedem Apoſtolicam referendę ex diuina inſtitutione, an verò ex vi reſeruationum Apoſtolicarum, & quae ſint maiores cauſę; Anne Epiſcopi exceptis diffinitionibus fidei, & ceſſantibus reſeruationibus Apoſtolicis, tantam habeant poteſtatem in ſuis Dioeceſibus quantam habet Summus Pontifex in Eccleſia vniuerſali, ſcripſi plenè in c. Perniciosam, à num. 28. vſque ad n. 72. maximè n. 56. ſupra de offic. ordinat.

Digitized by Google

3 Illud tantum hoc loco admonēdi ſumus, nempe
cauendum eſſe ab aſſertionibus Abbatis hic in 1.
& 2. notab. Is enim eum in depreſſionem Romani Pontificis vnà cum Ludouico Romano pro viribus conatus fuiſſet extollere authoritatem Cōcilij in ſchiſmate Baſileenſi, in quo etiam Pſeudocardinalis à Feliee Antipapa ereatus fuerat, vt dixi in c. Significaſti, n. 49. & 56. ſupra de electiōn.
4 vbique hoc recitabat, quod biberat: Quare hic ſumpta occaſione ea materia Decretalis, aſſerit, Papam non poſſe decidere contra aliquod ſtatutum Eccleſiæ ſine Concilio; & ita intelligit textum in cap. Anaſtaſius 19. diſtinct. & ibi gloſ. in verb. Concilio, quæ videtur velle, vt Papa in cauſa fidei teneatur Concilium requirere, & in tali cauſa Concilium ſit ſupra Papam, & ſubuectit Abbas rationem, quia vbi in cauſa fidei conſtat
5 de iudicio totius Eccleſiæ, Papa non poteſt aliquid decernere contra ſtatutum Eccleſiæ, quia poſſet Papa eſſe hæreticus, & ſic errare in fide, c. Si Papa 40. diſtinct. ſed tota Eccleſia errare non
6 poteſt, vt c. A Recta, & ibi gloſ. 1. 24. q. 1. Cui addi poteſt Archidiac. in d. cap. Anaſtaſius, n. 2. in fin. Dicens; Nimis periculoſum erat fidem noſtram committere arbitrio vnius hominis, & eū ſequitur Mat. Mantua in tract. de Concilio n. 162. inter
7 tract. commun. tom. 2. fol. 86. Verum hæc aſſertio eſt erronea, primò in eo, in quo dicit Papā non poſſe decidere ſine Concilio contra ſtatutum Eccleſiæ: nam aut ſtatuta huiuſmodi ſunt diffinitionea fidei: & tunc Papa etiam cum Concilio non poteſt illas reuocare, quia aliàs conuinceretur erraſſe, quod eſt impoſſibile, vt eſt textus formalis in c. Sunt quidam, 25. q. 1. & in c. Sicut, in fin. & ibi gloſ. vlt. 15. diſt. ſed poteſt tantum explicare, vt
8 per D. Thom. in 2. 2. q. 1. art. 10. ad ſecundum, & Auguſt. Triumph. in ſumma de poteſt. Eccleſ. quæſt. 10. art. 3. Aut ſunt ſtatuta iuris poſitiui, & ad mores pertinentia: & tunc poteſt illa tollere, & abrogare etiam ſine Concilio, cap. Cuncta per mundum, il primo, 9. q. 3. ibi, [Apoſtolica Sedes ſine vlla ſynodo præcedente, & ſoluendi quos ſynodus inique damnauerat, & damnandi nulla exiſtente ſynodo, quos oportuit, habuit facultatem.] Concilia enim non poſſunt ſtatuendo præfigere legem Papæ, ſed Papa è conuerſo bene conſtringit Concilium, cum illius ſtatuta immutet, & corrigat, cap. Significaſti, vbi hoc fatetur ipſemet Abbas, n. 3. poſt Io. And. n. 10. de electiōn. c. Statutum de reſcript. lib. 6. et notat gloſ. in cap. Vbi periculum in verb. Concilio, de electiōn. eod. lib. quam pluribus confirmat Cardinal. Turrecremat. in Summa de eccleſia lib. 3. cap. 24. et cap. 44. et propterea ſtandum eſt ſententiæ Papæ, ſi contradicat Eccleſiæ, vel Concilio, etiam in materia dogmatum, vt docet S. Thom. in 2. 2. q. 5. art. 10. & ſcripſi plenius in prædicta Decretali Significaſti,
9 num. 11. poſt Io. Andr. ibi in verb. Robur. num. 9. & alios complures. Non obſtat textus in d. c. Anaſtaſius, 19. diſtinct. quia eſt apocryphus, & falsò tribuitur Anaſtaſio, vt conuincitur ex notis,
10 quæ habentur immediatè poſt d. cap. In verb. Anaſtaſius. Nec ſimiliter obſtat gloſ. ibi poſita in ver. Concilio, quia non dicit in cauſis fidei Concilium eſſe ſupra Papam, ſed dicit: Synodus ſimul cum Papa eſt maior, quàm Papa ſolus, & illud verbum, *maior*, debet intelligi extenſiuè, non autem intenſiuè, vt ibi notat gloſ. marginalis ex Caietan.

Apologiæ p. 2. c. 13. ad 6 & Turrecremata in Summa de eccleſia lib. 3. cap. 64. dum verò gloſ. dicit vbi de fide agitur, Papam teneri requirere Concilium in hoc eſt manifeſtè erronea, vt ex dictis conſtat; & probaui latiſſimè in d. c. Significaſti, à n. 11.
11 de electiōn. Nec contradicit Archidiac. loco citato, quia in dicto illo non figit pedes, imò arguit contra, tum per c. Hæc eſt fides, 24 q. 1. Tum quia Synodus cauſam fidei Papæ committit, vt c. Nunc autem, 11. diſtinct. & ceſſat ratio periculi ob aſſiſtentiam Spiritus Sancti in diffinitionibus fidei, vt in d. c. Hæc eſt fides, & in c. A recta, 24. q. 1.
12 Deinde aſſertio Abbatis eſt erronea in eo, in quo dicit Papam poſſe errare in fide; & ideo in cauſa fidei non poſſe ſtatuere contra ſententiam
13 Concilij, ſed eccleſiam errare non poſſe. Quoniā etſi in fide Papa errare poſſit vt homo priuatus (quod tamen per Dei gratiam nec in Beato Marcellino, nec in alio quoquam Romano Ponti-
14 fice hactenus legitur contigiſſe, vt ſcripſi in d. c. Significaſti, n. 68. & ſeqq. de electiōn.) tamen quia non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, vt dicit text. in c. Quantò, de tranſlation. Epiſcop. Idcirco errare non poteſt quando diffinit ex Cathedra tanquam Magiſter, & caput eccleſiæ; quia licet Deus ei non dederit impeccabilitatem in agendo, c. Non nos, & ibi gloſ. penult. 4. diſtinct.
15 dedit tamen infallibilitatem in diffiniendo, vt hic, & in d. cap. hæc eſt fides, 24. q. 1. & egregiè docet D. Thom. in 2. 2. q. 1. art. 10. in corp. dicens. [Ad illius authoritatem pertinet editio Symboli, ad cuius authoritatem pertinet finaliter determinare ea quæ ſunt fidei, vt ab omnibus inconcuſſa fide teneantur. Hoc autem pertinet ad authoritatem Summi Pontificis, ad quem maiores, & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, vt dicitur in decreto diſt. 17. c. Multis, vnde & Dominus Lucæ 22. Petro dixit, quem Summum Pontificem conſtituit; *Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confir-*
16 *ma fratres tuos*. Et huius ratio eſt, quia vna fides debet eſſe totius Eccleſiæ ſecundū illud 1. ad Corinth. 1. *Idipſum dicatis omnes, & non ſint in nobis ſchiſmata*, quod ſeruari non poſſet, niſi quæſtio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti Eccleſiæ præeſt, & ſic eius ſententia à tota Eccleſia firmiter teneatur; & ideo ad ſolam authoritatem Summi Pontificis pertinet noua editio Symboli, ſicut & omnia alia, quæ pertinēt ad totam Eccleſiam.] Hæc S. Thom. quod pluribus Sanctorum Patrum teſtimonijs confirmat Auguſtin. Triumphus de poteſt. Eccleſiæ, q. 10. art. 1.
17 2. & 3. & q. 11. per totam, è contra verò eccleſia ſi conſideretur prout eſt vnum corpus, cuius caput eſt Papa, vt in c. Quodcunque, 24. q. 1. tunc procul dubio in quæſtionibus fidei iudicium eccleſiæ eſt infallibile, quia Papa eſt qui diffinit vnà cum eccleſia, vt dixi in c. 1. à n. 38. vſque ad n. 65 ſupra de pactis, & tunc poteſtas Papæ cum eccleſia maior eſt extenſiuè, quam ſolius Papæ, vt tetigi ſupra n. 10. & hoc ſenſu verum eſt, quod Abb. dicit hic in 2. notab. eccleſiam totam errare non poſſe; quia Chriſtus orauit pro Petro, id eſt pro tota eccleſia in perſona Petri, ſed pro Petro principaliter tan-
18 quam pro capite, & probatur in d. c. Pudenda, 24. q. 1. ſin autem accipiatur eccleſia ſeorſim à Papa, vtique tunc diffiniendi nullam habet poteſtatem,
19 quia eſt corpus Acephalum, cap. Submittitur. 21. diſtinct.

19 diſtinct. Imo non eſt corpus Eccleſiæ ſine capite,
& omnis ex capite defluit in membra poteſtas, vt
diſertis verbis ait Pius II. in Conſtitutione, quæ
incipit, In omnibus agentes, edita 6. Kalen. Maij
1463. in Bullar. tom. 1. pag. 322. Ad hoc cap. Non
deeſt, 15. diſt. cap. Quamuis, 21. diſt. cap. Omnes,
25. diſtinct. & cap. Fundamenta, de elect. lib. 6.
20 Nec refragatur quod Eccleſiæ caput ſic Chriſtus,
ſecundum Apoſt. ad Coloſſ. 1. & ad Epheſ. 1. Quia
non propterea Eccleſia dicitur corpus monſtruo-
ſum, quaſi habens duo capita: quandoquidem
Chriſtus, & Papa vnum caput eſſe exiſtimantur, vt
Extrauag. Vnam Sanctam, de maior. & obedien.
& multis comprobat Card. Alban. de poteſt. Papę,
21 & Concilij, in 5. part. num. 152. Rurſus nil refert
quod Chriſtus dixerit Apoſtolis, & Eccleſiæ: *Ac-
cipite Spiritum Sanctum*, &c. Ioann. 20. & Matth.
vltim. cap. Ita Dominus, 19. diſtinct. §. 1. 24. q. 1.
cap. Innoui, 21. diſtinct. Quoniam ibi erat etiam
Petrus vt Papa, & caput Eccleſiæ: & ita etiam
intelligi debet, quod ait gloſ. 1. in cap. A Recta, 24.
q. 2. Item gloſ. in cap. Ita Dominus, in verb. Nec
portæ, 19. diſtinct. & DD. alibi, videlicet Eccle-
ſiam non poſſe errare, quia à Spiritu Sancto gu-
bernatur, qui eſt Spiritus veritatis, ſicut promiſit
Dominus Ioan. 16. *Cum venerit ſpiritus veritatis,
docebit vos omnem veritatē*, & Actor. 15. Inquiunt
Apoſtoli; *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis*. Hæ
namque, & conſimiles authoritates intelliguntur
de Eccleſia cum ſuo Capite, & de Apoſtolis, cum
Petro Apoſtolorum Principe, lege Turrecrem. in
cap. Sancta Romana, num. 1. 15 diſtinct. Ideoque
cum B. Auguſtinus contra Epiſtolam Manichæi
tom. 6. cap. 5. dixerit. [Ego autem non crederem
Euangelio, ſi non crederem Eccleſiæ;] ex eo loco
infert Auguſtin. Triumph. de poteſtat. Eccleſ. q. 10.
artic. 1. verſ. In contrarium. Ex [mandato ergo
Papæ, qui eſt caput Eccleſiæ, illa, quæ ſunt fidei,
22 roborantur, & terminantur. Adde quod ſi pote-
ſtas diffiniendi in concernentibus fidem data fuiſ-
ſet Eccleſiæ, prout eſt cœtus, & collectio omnium
fidelium, profectò cum non ſit poſſibile vt tota
Chriſtianitas, niſi in ſuo capite, in vnum conue-
niat ad diffiniendum quæſtiones fidei, huiuſmodi
poteſtas fuiſſet vana, & fruſtratoria, tamquam non
reducibilis ad actum, vt patet in 2. Phyſicor. c. 2.
text. 62. Quod impium eſſet ſentire. Concilium
verò non eſt eccleſia vniuerſalis, niſi repręſentati-
23 uè, ſed eccleſia vniuerſalis eſt collectio omnium
fidelium, vt Abb. inquit in cap. Significaſti, num. 3.
verſ. Quia dico, quod licet Concilium Generale,
de election.

24 Quod ſi nihilominus vrgeas infallibilitatem
diffiniendi fuiſſe datam Concilio; vt cap. Sicut, 15.
diſtinct. adhuc oſtenditur hoc eſſe falſum: nam,
aut Concilium eſt congregatum ſine authoritate
Papæ, & eſt acephalum, vt dicit text. in d. c. Sub-
nectitur, 51. diſtinct. nec vllam diffiniendi, vel ſta-
tuendi habet poteſtatem, quin potius dicitur Con-
ciliabulum, cap. Multis, 17. diſtinct. Schiſmatica
conuenticula, & ſynagoga Satanæ, vt legitur in
Bulla indictionis Concilij Lateranen. ſub Iulio II.
in princ. tom. 4. Concilior. par. 2. pag. 14. col. 1. &
in eodem Concilio ſub Leone X. ſeſſ. 1. eod. tom.
pag. 120. col. 1. & in Bulla Pij II. ſupracitata n. 19.
& latiſſimè comprobat Cardinal. Alban. in tract.
de poteſt. Papę, & Concilij, par. 2. à num. 188. vſq.
26 ad num. 550. Aut Concilium eſt congregatum
Papæ auctoritate: & tunc ſi Papa ibi præſideat, res
eſt extra omne dubium, vt conſtat ex dictis ſupra
nu. 17. & in hoc caſu intelligendi ſunt qui dicunt
Generale Concilium in ſpectantibus ad fidem, &
mores, errare non poſſe, vt Mar. Mantica de Con-
cilio num. 157. in fin. Aut Papa eſt abſens: & tunc
quamuis Concilium, vtpote legitimè congrega-
tum poteſtatem habeat in ſpiritualibus pleno iure,
vt notant Innoc. Hoſtien. & alij in cap. Ex tranſ-
miſſa, de election. Caſtaldin. de Boncompagn. de
poteſt. Papæ n. 75. inter tract. communes tom. 14.
28 fol. 352. Tamen eius iudicium non eſt infallibile,
niſi poſt confirmationem Romani Pontificis, vt
infra n. 31. & 36. quia Chriſtus non pro Apoſtolo-
rum Concilio, ſed pro Petro rogauit, vt non defi-
ceret fides eius, vt dictum eſt ſupra num. 15. & 16.
29 Vnde Concilium errare poteſt, prout aliàs er-
rauit, vt cap. De puellis, & cap. Placuit, iuncto cap.
Tria, 36. q. 2. & notat Abbas in cap. Significaſti,
num. 3. de election. Cardin. Turrecrem. in c. Ana-
ſtaſius, in fin. 19. diſtinct. & Cardin. Alban. de po-
teſt. Papæ, & Concilij in 2. par. num. 107.
30 Ideoque licet vniuerſale Concil. Epheſinum II.
Extirpandæ hæreſis gratia fuerit legitima authori-
tate inchoatum; nihilominus Leo Papa minimè
probauit ipſius Concilij diffinitiones; Imò illas in
ſequenti Concilio Calcedonenſi tamquam hære-
ticas damnauit, vt refert idem Turrecrem. in
31 Summa de Eccleſia lib. 2. cap. 100. Vnde mos fuit
Romanorum Pontificum cum confirmaturi eſſent
decreta Conciliorum Vniuerſalium, quibus perſo-
naliter non interfuerant, congregare Synodum
Prælatorum, qui erant ſub Patriarchatu Romano,
& ibidem prænia diligenti examinatione illa con-
firmabant, ſicut legitur de Beato Sylueſtro, cum
decreta Concilij Nicęni approbaſſet, vt notat Tur-
recrem. vbi ſupra.
32 Nec prædictis aduerſatur, quod cum omnia
Concilia per Romani Pontificis authoritatem ce-
lebrentur, vt legitur in d. cap. Significaſti, circa
fin. verſ. Cum omnia Concilia de election. Illo-
rum diffinitiones poſt impartitam eis authorita-
tem cenſeri debeant Papales, & conſequenter in-
fallibiles, cap. Si Apoſtolicæ, cap. Si eum, & c. Hi
qui, in fin. de præben. lib. 6. cap. Cum aliquibus, de
reſcript. eod. lib. quia omnia noſtra facimus, qui-
bus authoritatem impartimur, l. 1. §. Sed neque,
C. de veter. iur. enuclean. Et qui per alium facit
&c. cap. Qui per alium, de reg. iur. lib. 6.

Nam reſpondetur prædictas regulas procedere
in his tantum, quæ ex ſui natura poſſunt alteri de-
legari, ſecundum ea quæ leguntur, & notantur in
l. 1. ff. de off. eius, & in d. reg. Qui per alium. At
33 infallibilitas in determinationibus fidei non eſt
huiuſmodi, quia fuit diuinitus collata ipſi Petro, &
ex Petri perſona illius ſucceſſoribus, vt hic in tex.
34 & in concordan. ſupracitatis nu. 14. & ſeqq. Dona
autem Dei, & gratiæ gratis datæ, videlicet ſermo
Sapientiæ, ſermo Scientiæ, Fides (ideſt ſuperemi-
nens fidei certitudo ad inſtruendum alios) gratia
ſanitatum, operatio virtutum, prophetia, diſcretio
ſpirituum, genera linguarum, & interpretatio ſer-
monum, non ſunt alteri communicabiles, quia ſunt
immediatè à Deo, ſecundum Apoſt. 1. ad Corinth.
12. & docet S. Thomas in 1. 2. quęſt. 111. art. 4. in
corp. ad 2. & ad 4. Huiuſmodi enim habitus non-
niſi à Deo confunduntur, ſicut dicitur de omnibus
virtutibus gratuitis, vt idem docet ibidem q. 51.

413

Item decentior, vt per ſe patet. Item facilior, quia
in Baptiſmo non effunditur ſanguis, ſicut in Circū-
ciſione, vbi tertio die grauiſſimus vulnerum do-
lor eſt, Geneſ. 34. & ſequitur Io. Andr. n. 5. in ver.
51 Generalior. His adde quod Circumciſio olim non
imprimebat in anima ſpiritualem characterem, vt
probat S. Thom. in 4. ſent. diſt. 1. q. 2. art. 4. q. 2. ad
ſecundum, & in 3. p. q. 63. art. 1. ad tertium. Sed Bap-
tiſmus imprimit characterem incorporantem ho-
minem Chriſto, & copioſiorem gratiam confert,
quàm Circumciſio, & per eumdem in 3. p. qu. 70.
52 art. 4. in corp. ad finem. Rurſus circumciſio con-
ferebat gratiam iuſtificantem ex opere operante
tantum, ideſt, in quantum erat fidei ſignum de paſ-
ſione Chriſti futura, non autem ex opere operato,
ideſt ex virtute circumciſionis, vt idem docuit in
3. par. q. 62. art. 6. ad tertium, & q. 70. art. 4. ad pri-
mum, & in 4. ſent. diſt. 2. q. 1. art. 4. qu. 4 ad ſecun-
dum. At Baptiſmus gratiam confert ex opere ope-
rato, ideſt ex ſua virtute vt inſtrumentum Paſſio-
nis Chriſti iam perfectę, vt per eumd. q. 70. art. 4.
in corp. ad fin.

53 Tertiò nota in §. Illud vero, ſecundum hæc tē-
pora inter Doctores Theologos duas exririſſe opi-
niones in articulo, An in Baptiſmo paruulorum
infundantur virtutes. Sed hodie approbata eſt vl-
tima opinio hic relata tanquam probabilior ideſt
infundi virtutes, & cardinales, & morales quoad
habitum, licet non quoad vſum, vt in Clem. vni-
ca, §. fin. de Summa Trinit. & per Butr. hic nu. 10.
Et ita inter opiniones diſcrepantes eligenda eſt
probabilior, prout illum text. cum alijs pluribus
ad hoc ponderaui in cap. Ne innitaris, ſupra de
Conſtitut.

54 Quartò nota in §. *Verum*. Duplex eſſe pecca-
tum, originale ſcilicet, & actuale; originale ſine
conſenſu contrahitur, & ideo ſine conſenſu dimit-
55 titur, ſcilicet paruulis. Actuale verò conſenſu
contrahitur, & ideo ſine conſenſu minimè relaxa-
56 tur, vt in littera. Illud eſt peccatum naturæ: hoc
verò peccatum perſonę, vt per D. Thom in 1. par.
q. 100. art. 1. in corp. & in 1. 2. q. 81. art. 1. in corp.
& q. 82. art. 1. ad 2. & in 3. par. q. 8. art. 5. ad primum
& ſæpe alibi.

57 Innocentius hic nu. 1. recitat Petrum Lombar-
dum Magiſtrum ſententiarum in ea fuiſſe opinio-
ne, vt peccatum originale ſit ipſa pronitas ad pec-
candum, quę etiam dicitur concupiſcentia, & fo-
mes. Sed hanc opinionem reprobat, quia proni-
tas huiuſmodi remanet etiam poſt Baptiſmum, &
ſubdit propter hoc conuenire omnes, vt peccatum
originale non ſit fomes, nec pronitas peccati, ſed
quædam macula animę annexa fomiti, quæ qui-
58 dem macula in Baptiſmo deletur: Sed quia illa
macula annexa eſt fomiti, ideo aliquando fomes,
ſiue illa pronitas dicitur originale peccatū, quod
latiùs proſequere, vt per eum, & adde B. Thomam
in 1. 2. q. 82. art. 1. in corp. vbi quod peccatum ori-
ginale eſt quędam inordinata diſpoſitio prouc-
niens ex diſſolutione illius harmoniæ in qua con-
ſiſtebat ratio originalis iuſtitiæ: Sicut etiam ægri-
tudo corporalis eſt quædam inordinata diſpoſitio
corporis, ſecundum quam ſoluitur æqualitas, in
59 qua conſiſtit ratio ſanitatis: vnde peccatum ori-
ginale languor naturę dicitur. Et vide Conc. Trid.
ſeſſ. 5. in Decreto de peccato originali.

60 Quintò nota in §. Sed adhuc. Adultis amenti-
bus, & dormientibus, qui non conſentiunt Bap-
tiſmo, actuale peccatum non dimitti, nec etiam
61 originale. Duas rationes inuincibiles habes in
tex. Prima ratio eſt, quia Deus opus imperfectio-
nis non nouit, & ob hoc peccata non ex parte, ſed
ex toto dimittit, concordat cap. Regenerante, de
conſecr. diſt. 4. & cap. Sunt plures, de pœnit. diſt. 3.
62 Non obſtat, quod ligatus pluribus excommunica-
tionibus poſſit abſolui ab vna, & non cenſeatur à
reliquis abſolutus, cap. Cum pro cauſa, de ſentent.
excomm. c. Si quem, §. Pręuaricator, verſ. Si cri-
mina plura, 2. q. 3. Quoniam vt reſpondet Butr. hic
in §. Verum, num. 8. excommunicatio eſt actus
humanus, qui vt plurimum ſine perfectione eſt:
Sed abſolutio à peccato eſt actus diuinus, qui non
debet eſſe abſque perfectione; meritò nunquam
poteſt quis liberari ab vno peccato, quin liberetur
ab omnibus, vt hic in text. & notat Abb. n. 1.

63 Secunda ratio eſt, quia pœna originalis pecca-
ti eſt carentia viſionis Dei; actualis verò eſt ge-
hennæ perpetuæ cruciatus. Vnde ſi dimitteretur
alicui primum altero non dimiſſo, talis non care-
ret viſione Dei propter originale dimiſſum, & cru-
ciaretur in gehenna perpetuò propter reatum cri-
minis actualis. Sed hæc ſibi mutuò aduerſantur,
vt hic in littera.

64 Sextò nota in §. *Item quæritur*. Amentes, vel
dormientes, ſi ante dementiam, vel dormitionem
propoſitum habuerūt Baptiſmum ſuſcipiendi, cha-
racterem ſuſcipere: ſecus ſi prius huiuſmodi pro-
poſitum non habuerunt, prout hic eſt expreſſa diſ-
finitio Apoſtolica, & docet S. Thom. in 3. pat. q. 68.
art. 12. in corp. verſ. Alij verò: dicens tales eſſe
iudicandos ſecundùm voluntatem, quam habue-
runt dum ſanę mentis exiſterent: & ideo ſi tunc
apparuit in eis voluntas ſuſcipiendi Baptiſmū de-
bere illis exhiberi in furia, & amentia conſtitutis,
etiamſi tunc actu contradicant; quinimo etiamſi
oporteat eos ligari, vel etiamſi iniuriam infe-
rant Sacramento, vt per Syluestrum in ver. Bap-
tiſmus, 4. q. 2. num. 3.

65 Hoc tamen declara, vt procedat in amentibus
qui ex ſana mente, quam habuerunt priùs in amē-
tiam inciderunt: ſecus verò in ijs, qui à natiuita-
te ſunt tales, nec habent aliqua dilucida interual-
la, nec in eis apparet aliquis vſus rationis: de tali-
bus enim idem eſt iudicium, quod de paruulis,
quia nullo peccato grauantur, niſi originali, c. In-
dicas, 3. q. 9. & hic notat gloſ. in ver. Perdurare,
Hoſtien. num. 41. & Butr. num. 10. Ideoque bapti-
zantur ex intentione eccleſiæ, ſicut ex actu eccle-
ſiæ credunt, & pœnitent. Si verò habeant dilucı-
66 da internalla, in quibus recta ratione vti poſſunt,
ſi tunc baptizari voluerint, baptizari poterunt
etiam in amentia conſtituti. Verumtamen tunc
67 debet eis Sacramentum conferri, ſi periculum
timetur: nam, vt hic dicitur circa finem, tales in
neceſſitatis articulo conſueuit eccleſia baptizare:
alioquin melius eſt vt tempus expectetur, in quo
ſint ſanæ mentis, ad hoc, vt deuotiùs ſuſcipiant
Sacramentum. Ita S. Thom. in 3. par. q. 68. ar. 12.
in corp. Syluester in verb. Baptiſmus, 4. nu. 3. Gre-
gor. de Valen. tom. 4. diſp. 4. q. 3. punct. 2. circa fi-
nem, verſ. Ad quartum, & quoad habentes dilu-
cida interualla adde quod ſcripſi ex ſententia Sac.
Congregationis Concilij in cap. Tuæ litteræ, n. 80.
infr. de Cleric. per ſalt. promot.

68 Et ex his collige in adultis, qui ſunt ſanæ mentis
ex parte baptizati intentionem requiri ex neceſſi-
tate

Digitized by Google

tate Sacramenti, quod eſt contra gloſ. in cap. Soler, in ver. Implorandum, de conſecrat. diſt. 4. quæ incautè dixit, baptizatum recipere Sacramentum, qualemcumque habeat intentionem, dummodo miniſter intendat baptizare; & ſic requirit intentionem ex parte miniſtri tantum, non autem ex parte baptizati: quod etiam ſenſit gloſ. hic in verb. Perdurare. Sed has gloſ. dicit erroneas Sot. in 4. ſent. diſtinct. 5. q. vnica art. 7. Et vt prędixi, eſt hic aperta diffinitio in oppoſitum, vt patet ibi, *dormientes autem, & amentes ſi priuſquam amentiam incurrerent, aut dormirent in contradictione perſiſterent, quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare, etſi fuerint ſic immerſi, characterem non ſuſcipiunt Sacramenti: Secus autem ſi prius catecumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi*. Ex quibus verbis conſtat euidenter baptizati conſenſum, ſeu propoſitum neceſſariò prærequiri ad hoc vt character Sacramẽtalis imprimatur; alioquin fruſtra tex. appoſuiſſet conditionem illam, *ſi prius*, &c. Atque ita docent expreſsè Alex. de Ales in 4. par. qu. 18. membr. 1. Scot. in 4. ſent. diſt. 4. q. 2. Sanct. Bonauentura ead. diſt. 4. art. 2. q. 1. Durand. ibid. q. 7. Ricchar. diſt. 6. art. 2. q. 3. Petr. de Palude ead. diſtinct. q. 1. Sotus, diſtin. 5. q. vnica, art. 7. Silueſt. in verb. Baptiſm. 4. q. 14. & eſt ſententia S. Thomæ, licet eius verba ſatis clara Caietan. in alium ſenſum detorqueat, in 3. par. q. 68. art. 7. in corp. & in reſp. ad ſecundum vbi ſic ait [Quod ſi in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum, eſſet rehaptizandus: ſi tamen hoc non conſtaret, eſſet dicendum: Si non es baptizatus, ego te baptizo.

70 Cæterum aduerte, quia in adultis non requiritur intentio actualis, vt euidenter hic probatur; nam dormientes, & amentes, qui priùs habuerunt propoſitum ſuſcipiendi baptiſmum, characterem ſuſcipiunt Sacramenti, vt in littera; & tamẽ actualem intentionem non habent. Licet qui baptizatur ſtudioſè curare debeat, vt etiam actualem intentionem adhibeat. Sed hoc non eſt totaliter poſitum in hominis poteſtate, quia pręter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, ſecundum illud Pſal. 139. *Cor meum dereliquit me*, S. Thomas in 3. par. qu. 64. art. 8. ad tertium in fin. Sufficit ergo in baptizato
71 intentio virtualis. Quo fit, vt ſi amentes, vel dormientes ante dementiam, vel dormitionem baptizari voluerint, nec poſtea contradixerint, characterem recipiant; quia conſenſus, quem ſemel habuerunt, adhuc durat virtute, cum voluntas ſemel poſita ſemper durare præſumitur, niſi probetur mutata, cap. Perlatum, ſupra de his, quę vi, & met. cauſ. Et hic not. gloſ. in verb. Perdurare; Hoſtien. num. 40 in eod. verb. Butr. nu. 9. & alij communiter, & fusè explicat Caietan. in 3. par. D. Th.
72 q. 68 art. 12. concl. 2. Sed è conuersò ſi nunquam conſenſerunt, ſed poſtea contradixerunt, non recipiunt Sacramentum, quia intelligitur in eis contradictionis propoſitum perdurare, vt hic, & in cap. A nobis, il ſecondo, infra de ſent. excommun. & ſic deeſt in eis intentio virtualis, vt pote euacuata per ſuperuenientem diſſenſum, ideoque characterem non ſuſcipiunt Chriſtianitatis impreſſi, vt hic in littera, & docet D. Thom. in 3. par. dict. q. 68 quę etiam eſt communis aliorum ſententia, vt refert Gregor. de Valentia tom. 4. diſp. 4. q. 3. punct. 2. ver. Ad quartum quam, etiam hic tenent communiter Canoniſtæ.

73 Non obſtat quod dicitur de fictis, qui quamuis non ore, corde tamen diſſentiunt, & Baptiſmi recipiunt Sacramentum, vt hic patet, & in cap. Si-
74 cut ficti, 1. q. 1. & in cap. Solet, de conſecr. diſt. 4. quoniam ficti non dicuntur qui voluntatem non habent ſuſcipiendi baptiſmum; non enim tex. dixit fictos, qui corde diſſentiunt Baptiſmo, ſed ſimpliciter qui corde diſſentiunt. Vnde dicuntur ficti qui apparenter oſtẽdunt ſe rectam fidem Chriſti habere, & Sacramentum venerari, & velle ſe Chriſto conformare, & velle à peccato recedere, & tamen corde diſſentiunt. Vnde cuicumque peccato mortali vult homo inhærere ſi ad baptiſmum accedit, fictus accedit, quod eſt indeuotè
75 accedere, ita S. Thom. in 3. par. q. 69. art. 9 ad tertium. Præterea vt ibi dicitur in corpor. Quatuor modis, ſecundum Auguſtinum dicitur aliquis fictus. Vno modo ille, qui non credit, cum tamen Baptiſmus ſit fidei Sacramentum. Alio modo per hoc, quod contemnit ipſum Sacramentum. Tertio modo per hoc, quod aliter celebrat Sacramẽtum non ſeruans ritum eccleſię. Quarto modo per hoc, quod indeuotè accedit. Et hi ſuſcipiunt
76 quidem Sacramentum, cum intendant illud ſuſcipere, ſed non effectum Sacramẽti cum charitatem
77 non habeant. Ideoque recedente illa fictione per cordis contritionem, baptiſmus ſine alia iteratione incipit prodeſſe in remiſſionem peccatorum, vt eſt tex. in cap. Tunc valere, de conſecr. diſt. 4. & hic notat pręcitata gloſ. in verb. Perdurare, in fine, & de his loquitur hęc Decretalis, & iura præallegata, non autem de fictis, quibus deeſt intentio ſuſcipiendi baptiſmum.

78 Rurſus non obſtat, quod tunc characterem Sacramentalis imprimat operatio, cùm obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem, vt hic concluditur in fine. Quibus verbis innixus Card. Caietan. in 3. p. q. 68. art. 7. col. 3. verſ. His excurſis opinatus eſt in adultis minimè requiri per ſe voluntatem ſuſcipiendi baptiſmum ex neceſſitate Sacramenti, ſed tantum per accidens in aliquo caſu, videlicet cum quis habuiſſet prius voluntatem contrariam, quia tunc ad eam excludendam, & irritandam deberet conſentire in baptiſmum; ſecus verò ſi nunquam conſenſiſſet, nec diſſenſiſſet poſitiue, ſed habuiſſet ſe merè negatiuè, quia hoc caſu ſi baptizaretur, characterem ſuſciperet, eo, quod in tali non eſſet reperire obicem voluntatis contrariæ, ſecundum eum.

79 Id inquam non obſtat, quoniam prædicta verba referri debent ad quæſtionẽ ibi paulò ante determinatam de amentibus, & dormientibus, qui characterem ſuſcipiunt ſi prius habuerunt propoſitũ ſuſcipiendi baptiſmum, nec poſtea contradixerũt. Hi namque Sacramentum recipiunt per rationem in littera expreſſam, quia ſcilicet characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum non inueniat obicem voluntatis contrariæ obſiſtentem, nempe quia ſemel conſenſerunt, nec poſtea contradicendo obicem poſuerunt. At nullatenus referri debent ad eum, qui nunquam conſenſit, quia in tali licet non adſit obex contrariæ voluntatis, quia nunquam diſſenſit poſitiuè; tamen deeſt intentio, & voluntas neceſſaria ad Sacramentum ſuſcipiendum. Vnde Caietani opinionem meritò refellunt Sot. in 4. ſent. d. diſt. 5. quæſt. vnica art. 7. & Gregor. de Valentia, par. 4. d. diſp. 4. q. 3. punct. 2. verſ. Sic etiam, & opinionem.

Vlti-

80 Vltimò nota in eodem §. differentiam inter
coactionem præciſam, & conditionalem: Nam
præciſa coactio conſenſum prorſus euacuat, itaut
ſic coactus dicatur potius pati, quã agere, vt c. Sa-
81 cris, ſupr. de his, quæ vi met. cauſ. Vnde ſi bapti-
zetur, vel ordinetur, nec rem, nec characterem
ſuſcipit Sacramenti, vt in tex. veluti cum aliquis
reclamans immergitur violenter, vt per D. Thom.
in 4. ſent. diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 3. in corp. vel ſecundum
Io Andr. in d. cap. Sacris, n. 15. verſ. Exemplum, ſi
Iudæum vel Paganum Chriſtiani veſtibus exuant,
ad fontem portent, & baptizent: vel ſi hæretici per
eundem modum rebaptizent Chriſtianum: vel ſi
detineatur Acolythus inuitus coram Epiſcopo, per
quem fit Subdiaconus, vt cap. Conſtat 1. q. 1. Quia
82 plus eſt expreſsè contradicere, quàm minimè cõ-
ſentire: Sicut nec ille notam alicuius reatus in-
currit, qui contradicens penitus, & reclamans
thurificare idolis cogitur violenter, vt hic dicitur
in verſ. Ille verò. Videlicet aperiendo manum
ipſius, imponendo grana thuris, & demum ip-
ſam manum reſoluendo ſuper prunas, quæ ſunt
83 ante idolum, vt cap. Presbyteros, 50. diſt. Coactus
vero conditionaliter, id eſt qui terroribus, atque
ſupplicijs attrahitur, & ne detrimentum incurrat,
Baptiſmi, vel Ordinis ſuſcipit Sacramentum, vtri-
que characterem recipit, quia talis coactio, ſeu vis
compulſiua non euacuat prorſus, ſed attenuat cõ-
ſenſum, vt dicitur in d. c. Sacris, ſuprà, de his quæ
84 vi met. cauſ. Quod enim fit per metum, magis ha-
bet rationem voluntarij, quàm inuoluntarij, vt de-
clarat S. Thom. in 1. 2. q. 6. art. 6. in corp. & in re-
ſpon. ad tertium, & in 4. ſent. diſt. 29. q. 1. art. 1.
& fuſiùs dixi in prædicta Decretali ſacris, à nu. 17.
vſq; ad n. 55. Licet talis rem non ſuſcipiat Sacramẽ-
ti, vt per eundem in 4 diſt. 6. q. 1. art. 2. q. 3. in corp.
85 Quippe ſic coactus dicitur conditionalier volens,
licet abſolutè non velit, vt hic in littera; quia
coacta voluntas, voluntas eſt: voluit enim facere,
quia voluit viuere, vt Auguſtin. ait in c. A marito
15. q. 1. licet non ſit voluntas abſoluta, ſeu libera,
86 ſecundum Abb. hic in 5. not. ex hoc inferentem,
vt in actu, in quo requiritur abſoluta voluntas, vt
in matrimonio, vbi requiritur omnimoda libertas,
cap. Cum locum, de ſponſal. voluntas coacta non
ſufficiat, cap. Significauit, de eo qui duxit in ma-
trim. & tenet gloſſ. pen. in c. Veniens, de ſponſal: &
pleniùs in cap. Abbas, in gloſ. vnica ante medium,
de his quæ vi met. cauſ. quã dicit communiter re-
87 ceptam Cæſar. de Graſſ. deciſ. 20. aliàs 2. n. 5. eod.
tit. ſubdens idẽ eſſe in electione meticuloſa, c. Vbi
88 periculum, §. Cæterum de elect. lib. 6. & in dote
metu conſtituta, l. Si mulier, §. Si dos, ff. quod met.
cauſ.
89 Et idem dicendum in profeſſione, quia nullus
tonderi debet, id eſt monachus fieri, niſi ſponta-
nea voluntate, vt c. 1. ſupra de regular. & dic ſpõ-
tanea, id eſt libera, & non coacta, vt in c. Perlatum,
ſupr. quod met. cauſ. vnde profeſſio emiſſa per
metum eſt ipſo iure nulla, cap. Præſens clericus, 53.
q. 3. & ſcripſi plenè in d. cap. 1. à nu. 25. poſt gloſ. vlt.
ibi, But. n. 2. & 10. Ancbar. n. 2. Ab. n. 1. & Io. de Anan.
num. 5. Caſus autem, in quibus requiritur volun-
tas libera, enumerat gloſ. magna in c. Inter cæte-
ra 23. quæſt. 4.
90 QVAERO, an coactè promotus ad ordinẽ
Subdiaconatus ad continentiam teneatur.
In hac quæſtione, vt clara à dubijs ſegregentur,
diſtinguendum eſt inter coactum abſolutè, ſeu
præcisè, & coactum conditionaliter, ſeu cauſatiuè,
prout diſtinguitur in hoc §. Item quæritur, & in
c. Sanis ſupra, de his quæ vi met. cauſ. & per D. Th.
in 4. ſent. diſtinct. 29. q. 1. art. 1. & dixi ſupra, n. 80.
91 Et quidem abſolutè coactum (videlicet in cu-
ius manu violenter attracta Epiſcopus ponit ca-
licem vacuum, cum patena vacua ſuperpoſita, &
debitam verborum formam proferẽs inuitum, re-
pugnantemque ordinat Subdiaconum, vt c. Con-
ſtat, 1. q. 1.) planum eſt non teneri ad continen-
tiam, quia talis nec characterem ſuſcipit Sacra-
menti, vt c. Presbyteros, 50. diſtinct. & eſt aperta
determinatio Apoſtolica in hoc §. Vbi hoc tenent
omnes, & in d. c. Sacris, vt tetigi ſupra in vlt. notab.
92 Conditionaliter autem coactus, id eſt qui metu
inducitur ad ſacrum ordinem ſuſcipiendum, ſi qui-
dem metus ſit vanus, ſeu leuis, nullũ eſt dubium,
quin ad continentiam teneatur, quia etiam in
actibus, in quibus requiritur plena libertas, vt in
matrimonio, c. Cum locum, de ſponſal. & in voto,
cap. 1. de regular. & dixi ſupra n. 86. & ſeqq. talis
metus non attenditur, vt c. Cum dilectus, & ibi
plenè notatur, de his, quæ vi met. cauſ. Calderin.
conſ. 463. aliàs vnico in fin. qui Cleric. vel vouent.
93 & dicitur vanus, quem conſtans vir timere non
debet, l. Metum; & l. ſeq. ff. quod met. cauſ. Bellam.
94 conſ. 9. num. 12. Si verò ſit metus mortis, vel cru-
ciatus corporis, vel aliàs cadens in conſtantem
virum, iuxta tex. in d. c. Cum dilectus, iuncta gloſ.
95 in verb. Metum mortis. Tunc iterum ſubdiſtin-
guendum: nam aut ſic ordinatus vxorem prius
habebat, aut non habebat. In 1. caſu conueniunt
DD. vt non teneatur continere quoad vſum illius
matrimonij, licet characterem ſuſceperit, vt hic
patet, & dixi ſupra in vlt. notab. tum quia eſſet
contra naturalem rationem arctare eum ad con-
tinentiam ſeruandam, qui in remedium concupi-
ſcentiæ ſe matrimonio copulauit, & ſacrum ordi-
nem ſuſcepit inuitus, §. Is ita, 32. q. 2. gloſ. in ex-
trauag. Ioannis xxij. Antiquæ, in verb Efficax, de
voto. Tum quia talis ordinari non potuit in præiu-
dicium vxoris, cap. Coniugatus, infra de conuerſ.
Coniugator, & in hoc cõueniunt authores vtriuſ-
96 que ſententiæ inferius citandi, 99. & n. 102. Quod
locum habet etiamſi matrimonium non ſit con-
ſũmatum, vt per Abbatem in hoc §. Item quæri-
tur, num. 7 verſ. Si tamen iſte habuiſſet vxorem.
97 Rurſus locum habet etiamſi vxor continentiam
promittat, vt tenent Goffred. in Summ. de ætat. &
qualitat. n. 11. verſ. Circa hanc. Hoſtien. in Summ.
eod. tit. num. 5. verſ. Sed numquid conditionaliter.
S. Antoninus in Summ. 3. p. tit. 14. c 16. §. 18. prope
fin. verſ. De ſic coacto ad ordinem, Syluest. in
verb. Ordo, 4. ſub num. 1. verſ. Et ſecundo. Tabienn.
in verb. Ordo, 2. nu. 12. Piſanel. cum ſupplemento
in verb. Ordinatus, 1. verſ. Verum coactè ordina-
tus. Archid. in c. De Iudæis, in fin. 45. diſt. & eſt com-
munis opinio, quam etiam probauit Rota, vt di-
cam infra n. 103. licèt Cardinal. in Clemen. Ge-
nerale, §. fin. num. 14. verſ. Decimò quæro, de ætat.
& qualitat. teneat indiſtinctè ordinatum per vim
cauſatiuam ad continentiam teneri.
98 In ſecundo autem caſu, id eſt cum ordinatus
per metum priùs non habebat vxorem, ardua eſt
quæſtio an teneatur voto continentiæ, necnè?
Prima opinio eſt eorum, qui affirmant hunc te-
neri, & cogi poſſe ad continentiam ſeruandam,
hoc

hoe præcipuè ſundamento, quia qnemadmodum
ſuſcipiena Baptiſmum per vim conditionalem
compellitur ad obſeruantiam fidei, & ipſius ſeque-
lam, vt determinatur in boc §. & in c. De Iudæis,
45. diſt. Ita & rOdinem ſuſcipiens deber compelli
ad obſeruantiam Ordinis, & ſequelam ipſius, & ſic
ad continentiam, quæ ſacro Ordini eſt annexa,
99 cap. Aliter, 31. diſtinct. cap. A multis, ſupra de
ætat. & qnalitat. & hanc partem renuerunt Goſ-
fred. Hoſtien. Archid. & alij ſupracitati num. 97.
Io. And. hic in fin. Hentic. Boich. num. 5. qui bene
declarat opinionem Ioannis, & dum vltimo loco
refert opinionem Goffredi, & Raimund. videtur
eam ſequi Butr. in hoc §. Idem quæritur, num. 7.
dum ſimiliter recitat vltimo loco opinionem
Goffredi, Cardin. in eodem §. verſ. Quæro ſi quis
conditionaliter: nam etſi videatur probare opi-
nionem gloſſæ, tamen, vt ipſe ait, opinio Goffredi
100 eſt honeſtior, Abb. in eod. §. num. 7. ſubdens, quod
DD. communiter videntur tenere contra opinio-
nem Ioannis, & quod hic eſt caſus, in quo metum
paſſo non ſuccurritur per actionem quod metus
cauſa, quia contra impreſſionem characteris, cum
ſic indelebilis, reſtitutio dari non debet, nec po-
teſt, maximè cum iſte dici poſſit ad meliora inui-
tatus, vt in ſimili notatur in cap. Cum dilectus, in
gloſ. in verb. Ad ſatuiratem, de his, quæ vi, metus
cauſ. Idem firmant Raymund. in ſumm. de ætat.
& qualit. Cardin. in d. Clem. Generale, in fin. eod.
tit. Stephan: de Gaet. in repetition. cap. Ad limi-
na, 30. q. 1. §. 3. q. 19. num 96. Alberic. in Dictio-
nar. in verb. Ordo, verſ. Vtrum coactè ordinatus,
& ex Theologis Petrus de Palude in 4. ſent. diſt. 38.
q. 3. art. 4. concl. 6. num. 28. & Sor. de iuſt. & iure,
lib. 7. q. 2. art. 5. in ſolut. ad vltim. arg.
101 Secunda opinio primæ oppoſita eſt Ioannis
gloſſatoris in cap. Vbi iſta, in ver. Honorem, 74.
diſtinct. Qui tenuit ordinatum ad ſacros Ordines
per metum, qui cadit in conſtantem virum, non
teneri ad continentiam ea ratione, quia integritas
eſt res voti, non præcepti, cap. Integritas, 32. q. 1.
& continentia non debet eſſe niſi voluntaria, cap.
102 Ante triennium, 31. diſt. & cap. Præſens, 20. q. 3.
Licet ſubdat ſic coactum ad continentiam teneri
cauſatiuè, ſcilicet ſi velit vti priuilegijs clericali-
bus, quibus aliàs frui non poteſt: & opinionem
Ioannis probarunt in d. cap. Vbi, Hugo, & Archi-
diac in fin. Gemin. itidem in fin. Calderin. conſ. 1.
in fin. Qui cleric. vel vouen. Vitalin. in Clem. fin.
num. 30. & 31. de ætat. & qualit. Vbi ſentire vide-
tur ſic coactum non teneri continentiam ſeruare,
licet aſſignet rationem, quia coactè ordinatus non
recipit characterem, quæ ratio eſt falſa, vt dictum
eſt ſupra num. 83. Imol. in cap. Ioannes, num. 21.
de cleric. coniugat. & in cap. Sacris, num. 7. de
his, quæ vi, met. cauſ. Aſten. in ſumma Confeſſo-
rum, tit. de ætat. & qnalit. quæſt. 50. & 51. Turre-
crem. in ſumm. 74. diſtinct. art. 2. ad fin. dum re-
citat vltimo loco Raymundũ dicentem hanc opi-
nionem eſſe potiorem, ac benigniorem; & ideò te-
nendam Præpoſ. ibidem num. 2. Idem firmant
hic gloſ. in ver. Conditionaliter, Hoſtien. num. 38.
in eod. ver. Henric. Boich. num. 7. in fin. Cardin.
num. 1. q. 1. Roſell. in ver. Ordo, 3. num. 6. Angel.
Ordo, 3. num. vlt. Nauarr. in Manuali cap. 22. n. 51.
ad fin. & num. 52. & lib. 1. conſ. in tit. de his, quę vi
met. cauſ. conſ. 2. num. 1. & 3. conſ. 4. n. 4. & ſeqq.
& conſ. 5. num. 2. Gregor. Lopez in l. 32. in verb.
Que le tomatá, tit. 6. p. 1. & ex Theolog. Ricchard.
in 4. diſt. 25. art. 4. qu. 2. ad 3. Dum ait, continen-
tiam non eſſe annexam Ordini ſacro, niſi quoad
eos, qui volũtariè illum ſuſcipiunt: & apertius Ma-
ior in 4. diſtinct. 24. quæſt. 2. in ſolut. ad 5. Sotus in
4. diſtinct. 25. qu. 1. art. 2. ad 3. verſ. Hinc autem
emergit, Henriquez in ſumma lib. 10. de Sacram.
Ordinis, cap. 14. num. 3. & lib. 12. de matrim. c. 3.
num. 9. in Commento littera Q. & plerique alij
ex modernis, & hanc teſtatur eſſe communem
opinionem Petr. Rauennas, licet ipſe contrarium
ſentiat, in compend. Iuris Canon. in tit. de Ba-
ptiſm.
103 Hic caſus aliàs contigit in Rota in cauſa Valen-
tina nullitatis ſuſceptionis Ordinis Subdiaconatus
coram Cæſare de Graſſis: & propoſito dubio, An
promotus ad ordinem Subdiaconatus per vim, &
metum, qui cadere poterat in conſtantem virum,
teneatur ad illius, & continentiæ obſeruationem,
ita vt vxorem ducere non poſſit, alio ſibi impedi-
mento non obſtante: poſt prolixam examinatio-
nem ſub die 15. Ianuarij 1575. Domini tenuerunt
ordinatum ad Subdiaconatum per vim conditio-
nalem non teneri ad continentiam, ſi quis habe-
bat vxorem, ſed ſi non habebat, teneri iuxta di-
ſtinctionem Goffredi, & ſequacium, de qua ſupra
104 num. 97. Et quia Subdiaconus, de quo tunc age-
batur, non erat vxoratus, dixerunt tutius fore, vt
peteret diſpenſationem à Papa ad matrimonium
contrahendum, & metum huiuſmodi iuſtam cau-
ſam præbere illam concedendi, ex Nauarr. in Ma-
nual. fol. 330. Vt ſic viam tutiorem eligeret, vt la-
tius apud eundem Cæſar. de Graſſ. deciſ. 19 aliàs
prima in tit de his quæ vi met. cauſ.

Verum poſtea ſub die 22. Martij eiuſdem anni
cauſa iterum propoſita, & articulo diligentius di-
ſcuſſo, Rota reſoluit promotum ad Subdiacona-
tum per vim conditionalem non teneri continen-
tiam ſeruare, licet vxorem non habeat, iuxta ſe-
105 cundam opinionem Ioannis, & ſequacium. Moti
fuerunt Domini tum ex ratione illa irrefragabili,
quod omnis actus requirens voluntatem non ſim-
plicem, ſed liberam, ac ſpontaneam, qualis eſt con-
tinentia, quæ requirit libertatem à coactione, d. c.
Integritas, 32. q. 1. Si fiat coactè, ſiue per volun-
tatem coactam, non valet, cap. Notificaſti, cum
gloſ. communi in verb. Licentiam, 33. q. 5. Abb.
106 in cap. Cum iocum, ſub num. 6. de ſponſalib. Tum
arguendo à voto expreſſo ad tacitum annexum
ordini; nam puer ordinatus in Subdiaconum an-
te vſum rationis non tenetur continere, quia ſicut
non poteſt ſe obligare ad votum expreſsè, ita nec
tacite, ſecundum Innoc. in c. Vel non eſt compos,
ſub num. 1. de tempor. ordin. & alios in deciſ. al-
107 legat. Ergo ſimiliter ſicut metus annullat votum
expreſſum, cap. 1. de voto, c. Perlatum, & c. Cum
dilectus, de his quæ vi met. cauſ. ita & tacitum,
ſeu annexum ordini. Tum arguendo ab abſurdo,
quia ſi quis in ordine expreſsè vouerer caſtitatem,
quod ſolet ab Epiſcopis exigi in ordinando, per
cap. Quamquam, & ibi latè Turrecrem. num. 2.
diſt 23. Metus vitiaret votum expreſſum per ſu-
pradicta, & tamen non vitiaret tacitum, in quo
videtur ineſſe minor ratio obligationis, vel ſaltem
par, & æqualis, non maior ad regulã Expreſſa no-
108 cent. Tum denique quia ita ſe habet ſtylus, & ob-
ſeruantia tum Cancellariæ, tum Pœnitentiariæ, vt
atteſtantur authores citati in d. num. 9. & 27. Cum
enim

Digitized by Google

enim in hoc articulo authores ſint tam varij, &
nihil certi in iure ſit cautum, meritò attendi de-
bet ſtylus, & obſeruantia ſubſequuta, ad l. Si de
interpretatione, ff de legibus.
109 Nec procedit ſimilitudo inter coactè baptizatũ,
& coactè ordinatum: nam baptizatus per metũ:
idcirco tenetur viuere vt Chriſtianus, & fidem Ca-
tholicam profiteri, vt in d. cap. De Iudæis, 45. di-
ſtinct. Quia Sacramento Baptiſmatis eſt eſſentia-
liter, & naturaliter annexa obligatio profitendi fi-
110 dem. At verò obligatio continendi non eſt anne-
xa ordini Subdiaconatus eſſentialiter, ſeu natura-
liter, ſed tantum accidentaliter ex ſtatuto Eccle-
111 ſiæ: Fuit enim tempus quando Subdiacono lice-
bat contrahere matrimonium, cap. Placuit, 32. diſt.
cap. Ante triennium, 31 diſt. & arg. cap. A multis,
de ætat. & qualitat. Vnde cum Subdiaconatus, &
obligatio continentiæ non ſint iure naturæ, vel di-
uino inſeparabiliter annexa, ſed iure tantum hu-
mano coniuncta: meritò per metum, qui huma-
na reſcindit, & non diuina, licet non impediatur
eſſentia Sacramenti Ordinis, & impreſſio chara-
cteris, quæ eſt diuina: impeditur tamen coniun-
112 ctio continentiæ, quæ eſt humana. Cuius rei in-
conſideratio fuit in cauſa, vt Goffred. Abb. & ſe-
quaces contrariam partem errandi tenuerint, non
aduertentes ex antecedente ordinis illud quidem
ſequi, vt ordinatus in Subdiaconum per vim con-
ditionalem teneatur ſecundum naturam, & eſſen-
tiam Subdiaconatus viuere, ſed non ſecundum
illius accidentia, quæ per metum vitiantur, vt ex
dictis conſtat: & ex hoc etiam patet ſolutio ad ob-
iecta, quod Subdiaconus per metum promotus ſit
verus Subdiaconus; & quod de annexis idem ſit
iudicium, vt benè ibi per Rotam n. 24. & 25.
113 Prædictis tamẽ videtur obſtare decretũ Conc.
Tolet. VIII. c. 7. de his, qui poſt aſſũpta eccleſia-
ſticarum dignitatum officia, ad coniugia redeũt,
to. 2. Conc. p. 2. pag. 491. col. 1. Cuius hęc ſunt ver-
ba: [Quoſdam enim aut euentu neceſſitatum, aut
metu periculorũ adeptos fuiſſe nouimus eccleſia-
ſticarum officia dignitatum: & quoniam cum il-
lis hæc imponerentur, id ſibi fieri noluiſſe teſtati
ſunt: idcirco hæc ſpernunt, atque ad priſtina per-
tentant coniugia, moreſque redire, tam nequiter
cæleſtia iura ſoluentes, quàm prompti ſæculi ex-
rant illecebris inhiantes; & infra ad finem, quod
ſi quis poſt hoc perennis diſpoſitionis edictum non
ſynceriter ſacris inhæſerit cultibus, & abijciens à
ſe gratiam, quam accepit, relabitur ad cõiugium,
& c. Mox omni eccleſiaſtici ordinis dignitate pri-
uetur, & vt Apoſtata à S. Eccleſiæ liminibus, & ſo-
cietate fidelium habeatur prorſus excluſus, mo-
naſterij clauſtris, donec adiuerit, ſub pœnitentia
retrudendus.] Hæc ibi, vnde patet ordinatum per
metum, etiamſi vxorem habeat, prohiberi ad con-
iugia redire.
114 At reſpondetur primò, hoc decretum poſſe in-
telligi de his, qui liberè poſtea ratificauerunt ſu-
ſceptum ordinem: nam metus, & violentia pur-
gantur per liberum conſenſum ſuperuenientem,
vt per Hoſtien. hic num. 38. in verb. Conditiona-
liter, Io. Andr. in fin. Henric. Boic. num. 7 in fin.
& Butr. num. 8. Quod colligitur tum ex illis verbis;
Et cum hæc ſibi imponerentur, ſe noluiſſe teſtati
ſunt;] quaſi dicat, noluerunt, non quidè ab initio,
ſed poſtea conſenſerunt: nec non ex verbis ſeqq.
115 [Et abijciens à ſe gratiam quã accepit;] nam qui
Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

metu ordinantur, Sacramentum quidem ſuſcipiũt,
non gratiam, ſeu rem Sacramenti, vt patet ex di-
ctis ſupra num. 84. Tum quia grauitas pœnæ quam
imponit Concilium, non congruit exactè ordina-
tis, nec potuiſſet Concilium prohibere ſic ordi-
nato, ne rediret ad priſtinum coniugium in præiu-
dicium vxoris non conſentientis, vt dictum eſt
ſupra num. 95.
116 Deinde poſſet reſponderi Concilium loqui de
metu proueniente ab intrinſeco, & cauſis natura-
libus, veluti ſi quis neceſſitate victus, vel aliquo
impulſus periculo, puta mortis ex infirmitate im-
minentis, Ordinem ſacrum ſuſceperit, vt innuunt
verba illa, [Aut euentu neceſſitatum, aut metu pe-
riculorũ;] talis enim proculdubio tenetur conti-
nentiam ſeruare, vt cap. Sicut, il ſecondo, de Re-
gulat. & probaui in cap. Si quis, à num. 81. eodem
titul.
117 Nec refragantur huic intellectui ſequentia ver-
ba, Noluiſſe teſtati ſunt; quoniam intelligi debent
de voluntate conditionali proueniente ex illo me-
tu; non autem de noluntate abſoluta. Abſurdum
enim fuiſſet tales ad continentiam compellere;
quia vt legitur in fine huius capituli; qui nunquam
conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec
characterem ſuſcipit Sacramenti.
118 Alium intellectum ad Concilium Toletanum,
poſuit Thom. Sanchez de matrim. lib. . . . diſp. 29.
in fin. nempe Concilium ſequutum fuiſſe primam
opinionem valde probabilem. Sed hoc ſtare non
poteſt; Tum quia in coniugato, de quo Concilium
loquitur, opinio obligans ad continentiam non
eſt probabilis, cùm oppoſitum teneant authores
vtriuſque ſententiæ. Tum quia ſi Concilium ele-
giſſet opinionem valde probabilem, tunc iam non
eſſet opinio, ſed lex neceſſariò tenenda, vt eſt tex.
in Clem. vnica, §. fin. & ibi not. gloſ. vlt. commu-
niter approbata, de Summa Trinit. & fide Catho-
lica. . .

De Presbytero non baptizato.

Cap. Veniens:

1 VENIENS. Summa huius Decretalis
habetur in cap. 1. ſup. eod. Vel ſummari
poteſt ſic. Non baptizatus ordinari non
poteſt; & ſi de facto ordinetur, non
recipit Ordinis characterem, licet credatur bapti-
zatus. Hoc dicit, Abb. Siculus. Primo ponit de
Baptiſmo tradito ei, qui nõ fuerat ritè baptizatus;
ſecunda ibi, *Cumque circa ordinem*, allegat pro,
& contra; tertia ibi, *quia verè diffinit*.
Pro intelligentia huius textus vide quod ſcripſi
in cap. Ne innitaris, n. 245. de Conſtitut.

De Reliquijs, & veneratione Sanctorum.

Cap. Audiuimus.

SVMMARIVM.

1 PRo Sancto aliquem venerari non licet ſine licentia Papæ, etiamſi in vita feciſſet miracula, & num. 20.
Declaratur, num. 18.
2 *Canonizare quid ſit.*
3 *Canonizari vt quis poſſit, quæ ſint inquirenda, & probanda.*
4 *Miracula ſola ad aliquem canonizandum non ſufficiunt, & n. ſeqq. vſq. ad n. 14.*
5 *Miracula quandoque fiunt etiam per malos, & peccatores, & n. 7. & 10.*
6 *Magi Pharaonis an, & quæ miracula operati fuerint.*
7 *Antichriſtus numquid faciet aliqua vera miracula?*
8 *Miraculum poteſt eſſe mendax tripliciter.*
9 *Fides præ cæteris virtutibus in miraculis operatur.*
10 *Fidem maximam quis poteſt habere ſine charitate, itaut illius virtute faciat miracula.*
11 *Fides ſine charitate pro canonizandis adultis non ſufficit.*
12 *Charitas ſola diuidit inter filios Regni, & inter filios perditionis æternæ.*
13 *Ad canonizationem an ſufficiat excellentia vitæ ſine miraculis.*
14 *Pueri baptizati, & ſtatim mortui non ſunt canonizandi: & eſt ſpeciale in Innocentibus vt pro Sanctis colantur.*
15 *Ad canonizationem Sanctorum qua maturitate, & conſilio, quoue ordine ſit procedendum.*
16 *In Martyribus canonizandis non requiritur examinatio, ſicut in Confeſſoribus.*
Canonizandi modus, qui nunc ſeruatur, in primitiua Eccleſia non ſeruabatur, & cur, ibidem.
17 *Canonizationis quis ſit effectus.*
18 *Preces porrigere alicui defuncto, quem quis credebat virum probum, eumque ſecretò venerari non eſt prohibitum.*
19 *Reuerentia duplex.*
20 *Canonizatio eſt vnum ex ſpecialibus Papæ reſeruatis, & n. ſeq. vſq. ad n. 28.*
21 *Nec fieri poteſt ab Epiſcopo in ſua diœceſi, & cur, & num. ſeqq.*
22 *Canonizatus conſtituitur omnibus communiter adorandus.*
23 *Feſta Sanctorum non omnia vbique ſunt veneranda.*
24 *Sancti plures coluntur in vna tantum eccleſia, vel prouincia.*
25 *Carolus Magnus ex tolerantia Romanæ Eccleſiæ colitur vt Sanctus in ſola ſua capella Aquiſgrani.*
26 *Calix, & Chriſma ab Epiſcopo conſecrata quocumque portentur, ſunt ab omnibus veneranda.*
27 *Canonizatio Sanctorum eſt vna ex maioribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poſſit.*
28 *In canonizatione alicuius Sancti ſi Eccleſia erraret, quod non eſt credendum, Deus tamen acceptaret preces in illius honorem porrectas.*
29 *In fide Chriſti omnia purgantur.*
30 *Eccleſia vix orat pro occiſo in ebrietate.*
31 *Vi quod ſit, tamen fit.*
32 *Ebrietas quot modis accipiatur, & quando ſit peccatum, & n. 39. & 63.*
33 *Inebriare aliquem an liceat ad detegendum aliquod ſecretum concernens publicam ſalutem, vt proditionis patriæ, vel coniurationis in Principem, & num. ſeqq. vſque in finem.*
34 *Ebrietatis peculiare vitium eſt ſecretum nullum cuſtodire, & n. ſeqq. & n. 45.*
35 *Ebrietas quæ mala producat, & n. 55. & 64.*
36 *In vino veritas, & n. 45.*
37 *Ebrietas voluntaria non eſt intrinſecè mala.*
Contrarium, n. 63.
38 *Ebrietas formalis, vel materialis quando dicatur, & n. 65.*
39 *Ebrietas incœpit à Noe, qui primus plantauit vineam.*
40 *Voluntas ſpecificatur ab obiecto.*
41 *Ebrietas licita eſt ad euitandam ſæuitiam Tyranni.*
Contrarium, n. 67.
42 *Iudex ob publicam ſalutem poteſt recedere à iure communi.*
Contrarium, n. 69.
Declaratur, n. 49. & 70.
43 *Princeps poteſt manu regia cauſas cognoſcere, & terminare omiſſo rigore iudiciario.*
44 *Princeps præ alijs publicam ſalutem tueri debet.*
45 *Tortura adeò purgantur inditia, vt reus puram veritatem dixiſſe cenſeatur.*
47 *Tortura ſine nouis inditijs repeti non debet.*
48 *Remedio extraordinario vti licet, quando per ordinarium non eſt ſufficienter conſultum.*
49 *Dummodo tamen extraordinarium non ſit à iure improbatum.*
50 *Remedium iuris quando ſuppetit, non eſt recurrendum ad remedium facti.*
51 *Tortura inuſitato tormenti genere inferenda non eſt.*
52 *Torqueri nemo poteſt, niſi legitimis præcedentibus inditijs.*
53 *Etiam pro crimine læſæ maieſtatis, & proditionis patriæ.*
54 *Et de mandato Principis.*
55 *Ebrietatis tortura grauior eſt, quàm tortura conſueta.*
56 *Remedio quolibet vtendum eſt ad eum tantum finem, ad quem eſt introductum, & n. 65. & 67.*
57 *Ebrij teſtimonium non valet, & n. ſeqq.*
58 *Teſtes de honeſtate examinari non debent, niſi ieiuni.*
59 *Teſtis non iuratus non probat.*
60 *Papa diſpenſare non poteſt, vt teſtis deponat ſine iuramento, eique fides adhibeatur.*
61 *Ad probandum quis non debet admitti, quod probatum non releuat.*
62 *Ebrij quandoque effutiunt falſa.*
63 *Ebrioſi Regnum Dei non poſſidebunt.*
64 *Ebrietas eſt mater omnium flagitiorum.*
65 *Ebrietas cur ſit licita ad valetudinem corporalem, non autem ad ſalutem Reipublicæ, vel ad euitandam ſæuitiam Tyranni, & n. 67.*
66 *Moralia recipiunt ſpeciem non ab his, quæ per accidens eueniunt, ſed ab eo, quod eſt primo, & per ſe intentum.*
68 *Defenſio propriæ vitæ præponitur defenſioni patriæ & parentum.*

Prin-

Digitized by Google

71 *Princeps eſt ſolutus legibus humanis, ſed non lege naturali, & diuina.*

1 **A**VDIVIMVS. Sine Papæ licentia non
licet aliquem venerari pro ſancto. Hoc
dicit ſecundum Io. Andr. & omnes poſt
eum. Primò exceſſum narrat. Secundò
improbat ibi, *Cum vix*. Tertiò prohibet ibi, *Illum ergo*.

Quia hic tractant Doctores materiam Canonizationis Sanctorum, ad euidentiam præmittenda ſunt quatuor. Prin[illegible]um quid ſit Canonizatio. Secundum quis ſit Canonizandus. Tertium quo ordine ad Canonizationem ſit procedendum. Quartum quis ſit Canonizationis effectus.

2 Circa primum, Canonizare eſt aliquem Sanctũ
per Papam catalogo aliorum Sanctorum adſcribere, & publicè, ac ſolemniter, canonicè ac regulariter declarare, diffinire, ac ſtatuere vt tamquam ſanctus ab omnibus honoretur, & pro ipſo ſicut pro alijs ſanctis eiuſdem conditionis certa die annuatim ſolemne officium celebretur. Ita Hoſt. hic num. 3. qui ſic ſupplet deſcriptionem Innocentij in princ. & ſequuntur Io. Andr. nu. 2. Butr. nu. 4. & Abb. n. 5. Vel dic ſecundum Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ. q. 14 art. 1. in corp. & S. Antonin. in 3. par. tit. 12. c. 5. §. 5. Sanctum aliquem Canonizare non eſt aliud, quàm ſanctitatem alicuius venerandam, & approbandam manifeſtare propter fidem eccleſiæ eius opera imitantis, & beneficia recipientis.

3 Circa ſecundum canonizari poteſt is tãtum de
cuius fide, & excellentia vitæ, & miraculis per probationes conſtat, c. Venerabili, ſupra de teſtib. & oportet tantam eſſe vitæ excellentiam ac talia eſſe miracula, vt excedant vires, & potentiam naturæ. Nec ſufficit vna tantum excellentia vitę, imò multæ, & continuæ requirũtur. Ita Inn. hic n. 1. qui ſingula hęc requiſita egregiè probat inducens ad hoc authoritatẽ Eccleſiaſt. 44 *Laudemus viros glorioſos*, &c. cique per omnia ſubſcribunt Hoſt. ſub n. 5. verſ. Hoc autem ſecundum Dominum noſtrũ, & n. 6. Io. Andr. n. 4. Butr. num. 7. verſ. Et vlterius. Cardin. & Anchar. ambo num. 5. quibus adde Hoſtien. in cap. Venerabili, num. 2. ſupr. de teſtib. vbi ait. Ad canonizandum Sanctus inquirendum eſſe an ei de quo canonizando agitur, antecacta vita teſtimonium præbeat pro laboribus multis, moribus caſtis, actibus ſtrenuis, cap. Miramur, 61. diſt. oportet enim hoc præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconijs non taceri, cap. Quatuor, 12. q. 2. In primis autem quæri debet de ſimplicitate, & humilitate, quia *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*, Iacob. 46. Item debet inquiri an in vita perſecutiones paſſus fuerit, cap. Omnia, & cap. Ibi adunati, 7. q. 1. & an paſſus fuerit ex charitate, cap. Vide, 1. q. 1. Ita Hoſt. cuius verba ad calamum tranſcripſit gloſ. in cap. vn. circa med. infr. eod. lib. 6. & S. Antonin. in 3. p. tit. 12.
4 cap. 8. §. 1. Sola igitur miracula, vt prædixi, ad aliquem canonizandum non ſufficiunt ſine virtutibus, & vitæ excellentia, quod multiplicem habet rationem.

5 Prima ratio eſt, quia quandoque etiam per malos, & peccatores fiunt miracula, cap. Teneamus, 1. q. 1. Hoſtien. hic in princ. Abb. num. 4. & pleri-
6 que alij. Vnde & Magi Pharaonis etia operati ſunt miracula, vt ait gloſ. vlt. in d. cap. Teneamus, nam virgas in ſerpentes conuerterunt, aquam in ſanguinem, & fecerunt aquam ranis ebullire, ſicut Moyſes. Sed tu aduerte, quia illa verè non fuerunt miracula, ſed magica præſtigia, vt legitur in cap. Nec mirum, 26. q. 5. Ideoque Innoc hic. n. 1. verſ. Non ſufficiunt miracula, non dixit Magos illos feciſſe miracula, ſed feciſſe multa, quę videban-
7 tur vltra vires naturę. Admittunt tamen Theologi etiam per malos Chriſtianos quandoque miracula fieri, vt per D. Thomam in 2. 2. qu. 78 art. 2. ad tertium. Quinimò etiam Antichriſtus faciet aliqua vera miracula quoad naturam rei virtute Dęmonum, licet falſa quoad rationem miraculi, & ad decipiendum, vt idem docet d. q. 17. art. 1. ad ſecundum: & de his miraculis, quæ fiunt per malos, conſule Auguſt. Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 15. art. 4. Item miracula quandoque fiunt ex ſcientia, & non ex dono Dei, quandoque ex dono Dei, & non ex merito vitæ, vt in Regibus Francię, ſecundum Anton de Butr. in cap. Venerabili, n. 1. verſ. Nec ſufficiunt miracula, ſupr. de teſtib. Non igitur mirum ſi miracula ſatis nõ ſint ad hoc vt quis ſanctorum numero adſcribatur.

8 Secunda ratio, quia hinc facilè poſſent decipi
fideles, ſicut in hoc cap. Dicuntur diabolica fraude decipi, qui vt ſanctum venerabantur hominem quemdam in potatione, & ebrietate occiſum. Miraculum enim poteſt eſſe mendax tripliciter. Primò ſcilicet quia deficit à ratione facti, vt in pręſtigijs. Secundò, quia deficit à ratione miraculi. Tertiò, quia deficit à fine Dei, vt in malis Chriſtianis, S. Thom. 2. Theſſalon. 2. lect. 2. in fin. G. & in his multiuarijs figmentis, & falſis documentis decipiuntur, vt legitur in cap. prox. §. fin. infra eodem.

9 Tertia ratio, quia fides præ cæteris virtutibus
in miraculis operatur, ſecundum illud Matth. 17. 20. [Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis dicetis huic monti tranſi hinc illuc, & tranſibit, & ni-
10 hil impoſſibile erit vobis,] Hoſt. hic n. 6. Io. Andr. num. 4. verſ. Fides etiam, adeò vt aliqui propter fidem, quam habent, operentur miracula etiam ſine charitate, iuxta illud Apoſt. 1. ad Corinth. 13. 2. [Et ſi habuero omnem fidem, ita vt mõtes trãſferam, charitatem autem nõ habuero nihil ſum.] & tranſumptiuè habetur in cap. Solet de conſecr. diſt. 4. Abbas hic num. 14. adijciens hoc ſemper notandum, quia poteſt haberi fides maxima, ita vt eius virtute faciat miracula, ſine charitate. Fi-
11 des autem ſine charitate non ſufficit in adultis canonizandis, quia ſine operibus mortua eſt, Iacob 2. Io. Andr. hic num. 4. verſ. In adultis autem.
12 Quinimò, vt inquit Auguſtin. tomo 3. 15. de Trinit. cap. 18. Sola charitas diuidit inter filios Regni æterni. Vnde ſi per charitatem quis inter Sanctos enumeratur: ergo ſine charitate quis inter Sanctos annumerari non poteſt. Ita arguit Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 14. art. 4. in 2. arg. contrario.

Vltima ratio, quia vt habetur Matth. 7. 22. [Multi dicent mihi in illa die, nonne in nomine tuo Dęmonia eiecimus?] &c. & tamen Dominus reſpõdebit eis numquam noui vos, Innoc. hic n. 1. verſ.
13 Non ſufficiunt miracula. E contra verò excellentiam vitæ ſine miraculis putat Innocen. ſufficere quoad virtutem, licet dicat eccleſiam non debere tales canonizare ea ratione, quia in ſecreto potuerunt laxiorem vitam ducere, vt per eum, n. 1.

Tt 2 verſ.

verſ. Vitam tamen, cum quo tranſeunt Hoſtienſ.
num.6. verſ. Licet autem, Io. Andr. nu.4. circa fin.
eod. verſ. Butr.num.7. ad fin. Cardin. nu. 5. verſ.
Dicit tamen, Abb.in cap. Venerabili, num. 1. verſ.
[Non enim ſufficit, ſupra de teſtib. vbi ait, vitam
ſine miraculis non ſufficere ad canonizationẽ ob-
tinendam; ſed bene ad finem beatitudinis: nam
ad eſſe ſanctitatis miracula neceſſariò non requi-
runtur. Tu dicas hoc eſſe expreſſum in Conſtitu-
tione Gregorij IX. incipit. Cum dicat Dominus,
edita die prima Iunij 1232. §. 3. in Bullar. tom.1.
pag. 43. Cuius hæc ſunt verba, [Licet ad hoc vt ali-
quis ſanctus ſit apud Dominum in Eccleſia trium-
phante, ſola ſufficiat finalis perſeuerantia iuxta
illud, Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi
coronam vitę: ad hoc tamen vt ſanctus habeatur
apud homines in eccleſia militante, duo ſunt ne-
ceſſaria, virtus morum, & veritas ſignorum, me-
rita videlicet, & miracula, vt hæc, & illa ſibi ad
inuicem conteſtentur, cum nec merita ſine mira-
culis, nec miracula ſine meritis plenè ſufficiant ad
perhibendum inter homines teſtimonium ſancti-
tatis.] Hæc ibi.

14 Ex his infertur vt pueri baptizati, & ſtatim mor-
tui non ſint canonizandi, quia nec multam gloriã
cum eis fecit Dominus ſua magnificentia. Et eſt
ſpeciale in Innocentibus, vt pro ſanctis colantur
quia vice Chriſti mortui ſunt, ſecundum Innocen.
num.3. verſ. Ex prædictis apparet, & Hoſt. n. 10.
verſ. Apparet ex prædictis, quibus cæteri ſubſcri-
bunt.

15 Circa tertium, qua maturitate, & conſilio, quo-
ue ordine ad canonizationem ſit procedendum,
diſtinctè, & præclarè hic explicat Hoſtien.num.3.
verſ. Ad hanc autem, vbi ex ordine recenſet de-
cem actus ad canonizationem præambulos; vnde-
cimo loco ſententiam ipſam canonizationis & de-
finitionis Summi Pontificis; duodecimò quæ ca-
nonizationem ſubſequuntur, quæ ſingula huc non
transfero, quia ab ipſo peti poſſunt, & à Io. Andr.
16 num.3. & Butr. num.5. & S. Antonin. in 3.p.tit.22.
cap.5. §.5. qui illius verba ferè ad calamum tranſ-
ſcripſere. Subdit tamen Hoſtien. prædictum or-
dinem non ſemper ad vnguem obſeruatum fuiſſe,
& maximè quando agebatur de martyrizatis pro
fide. Tales autem conſueuerunt faciliùs, & leuiùs
expediri. Imò, vt inquit Aug. Triumph. de poteſt.
eccleſ. q. 14. art.1. ad ſecundum in primitiua ec-
cleſia non ſeruabatur modus canonizandi, qui nũc
ſeruatur, propter duo. Primò quia illi ſancti vt
plurimum erant martyres, in quibus non require-
batur talis examinatio, ſicut requiritur in Con-
feſſoribus, vt idem probat q. 16. art. 3. Secundò
ex feruore fidei naſcentis eccleſiæ, & ex meritis
Chriſti, & Apoſtolorum, miracula, & alia opera
ſic erant euidentia, vt nulla poſſent tergiuerſatio-
ne celari. De modo autem nunc ſeruando in ca-
nonizatione Sanctorũ, conſule eumdem q.16. per
tot. & cur nullus Patrum veteris teſtamenti fuerit
à Papa canonizatus, vide S. Antonin. in 3. part.
tit.22. cap.5. §.5. circa fin. verſ. Sciendum.

17 Circa quartum breuiter dicendum Canoniza-
tionis effectum eſſe, quia per eam Canonizatus
conſequitur, vt à cunctis fidelibus colatur pro ſan-
cto, & eccleſia pro ipſo, ſicut pro ſancto, ſolemni-
ter officium celebret, & ipſe in litanijs inter ſan-
ctos publicè adnumeretur, ſecundum illud Ec-
cleſiaſt. 44. [Sapientiam ipſorum narrent populi,
& laudem eorum annnnciet Eccleſia.] Ita Innoc.
hic num.3. cui Hoſtien. ſub num.10. verſ. Verum
ſecundum Dominum noſtrum, & reliqui adſtipu-
lantur, gloſ. Magna circa med. verſ. Hoc autem
18 conſequitur, in c. vn. infra eod. lib.6. Quamquam
enim, vt idem Innoc. ſubdit n.4. & alij poſt eum,
quilibet poſſit preces porrigere alicui defuncto,
quem credebat virum probum, vt apud Deum in-
tercedat, vt dicam infra in cap. prox. num.11. ta-
men pro illo fas non eſt ſolemne officium celebra-
re, aut preces publicas fundere, vt hic. Tu dicas
19 ſecundum Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ.
q.14 art.1. ad primum duplicem eſſe reuerentiam;
quędam eſt vniuerſaliter iniuncta, quædam verò
voluntariè, & particulariter aſſumpta. Prima re-
uerentia ſolum honorandi ſunt ſancti per eccleſiã
Canonizati. Sed ſecunda reuerentia poſſunt ho-
norari alij ſecundum particularem deuotionem
vniuſcuiuſque. Et vide Concilium Tridentinum,
ſeſſ.25. de inuocatione, venerat. & reliq. ſanctor. &
Cardin. Bellarm. lib.1. de ſanct. cap.10.

20 Quibus præmiſſis venio ad notabilia, & primo
nota ibi, abſque authoritate Romanę Eccleſię,
nõ licere aliquem publicè venerari pro ſancto abſ-
que authoritate Romani Pontificis, etiamſi in
vita feciſſet miracula, vt hic eſt caſus ſecundum
Abb. Antiq. & omnes, & notant Butr. n.3. & Ab-
bas Siculus in 2. notab. Atque ita Sanctorum Ca-
nonizatio eſt vnum ex ſpecialibus Papę reſeruatis,
vt notatur in cap. Quod tranſlationem, in gloſ. vlt.
ſupra de offic. legati ſecundum Hoſtien. hic n.13.
in ver. Abſque authoritate, Io. Andr. n.6. in verb.
Authoritate, Cardin. in 2. notab. & Anchar. n.4.
Idem firmant Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ.
q.14. art.1. Cardin. Turrecr. in c.1. num. 22. de
conſect. diſt.3. S. Antonin. in Summa par.3. tit.22.
cap.5. §. 5. Troil Maluet. in tractat. de Canonizat.
Sanctor. n.5. & ſeq. Cardin. Bellarmin. de ſanct.
beatitud. tomo 1. pat.2. lib.1. cap.8. & alibi paſſim
21 Doctores, & conſequenter hæc facultas nulli Epi-
ſcoporum competit ſecundum Innoc. & omnes hic
& Auguſtin. Triumph. d. qu.14. nu. 2. Rationem
22 reddit Innocent. n.2. quia cum per canoniaatio-
nem ſanctus conſtituatur omnibus adorandus, &
nullus omnibus præſit, niſi Papa, qui immediatè
eſt ordinarius cunctorum fidelium, cap. Cuncta
per mundum, & cap. Per principalem, 9. q 3. Con-
ſequens eſt vt Papa ſolus hanc vniuerſalem adora-
tionem poſſit omnibus fidelibus indicere. Nam
& cuilibet alteri poſſent reſpondere non ſubditi,
extra territorium ius dicenti impunè non paretur,
l. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. cap. Vt animarum,
de Conſtit. lib.6. & hanc rationem Innocentij ap-
probant hic Abb. Antiq. n.2. Io. Andr. n.5. Butr.
num.7. Cardin. num.6. & Anchar. in vlt. quæſtione
Cardin. Turrecr. in cap.1. num.2. de conſecr. diſt.3.
Nec valet ſi dicas: id licere debet cuilibet Epiſco-
po ſaltem in ſua diœceſi, vt videtur expreſſum in
c. fin. in 1. reſponſ. ſupra de ferijs ibi [Cęteriſque
ſolemnitatibus quas ſinguli Epiſcopi in ſuis ciui-
tatibus cum Clero, & populo duxerint ſolemni-
ter venerãdas,] & in cap.1. verſ. Et illæ feſtiuitates,
de conſecr. diſt.3. nam, vt reſpondet Innocent. ex
quo ſanctus eſt, non ſolum ab aliquibus, ſed ab om-
nibus, nec ſolum in vna eccleſia, ſed in omnibus
eſt communiter venerandus. Alioquin incidere-
mus in illam reprehenſionem, qua Apoſtolus 1. ad
Corinth. 1. redarguit quoſdam dicentes: *Ego qui-*
dem

dum ſum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Chriſti.

23 Nec obſtant iura in contrarium adducta. Quia
vt reſpondet Hoſtien. hic n.8. & Io. Andr.n.6. in
ver. Romani Pontificis, debent intelligi de ſanctis
antiquitus approbatis, non enim omnium San-
ctorum, & ſingulorum feſta coluntur vbique. Imò
aliquod feſtum in vna diœceſi colitur, & non in
alia.

24 Cęterum prædictam Innocentij rationem im-
pugnat hic Hoſtien. num.9. Tum quia multi ſunt
etiam per Sedem Apoſtolicam canonizati, qui in
vna tantum eccleſia, ſeu prouincia coluntur. Et
25 in ſpecie Carolus Magnus ex tolerantia Romanæ
eccleſiæ tamquam ſanctus colitur in ſola ſua Ca-
pella Aquis grani, non autem in alijs eccleſijs, &
pulchra illius miracula recēſentur in hiſtoria Spe-
culat. lib.25. cap.5. vt hic refert Io. Andr.num. 5.
26 Tum quia non eſt bona conſequentia, ſanctus eſt
vbique venerandus: ergo Epiſcopus non poteſt in
ſua diœceſi ſanctum canonizare, quia etiam ca-
lix, & chriſma ab Epiſcopo conſecrata, quocum-
que portentur, ſunt ab omnibus veneranda, & hę-
reticus ab Epiſcopo condemnatus ab omnibus fi-
delibus vitari debet, vt legitur, & notatur in c. Ad
abolendam, & in cap. Excommunicamus, il pri-
mo, infra de hæret. Facit textus in cap.1. & quod
ibi dixi in 4. notab. ſupra de treug. & pace, & ta-
men ſi Epiſcopus vellet hoc dicere, ſeu pręcipere
non ſubditis, poſſet ei reſponderi, extra Territo-
rium ius dicenti, &c. Quare ipſe Hoſtien.num.10.
affirmat multiplicem rationem reddi poſſe cur ſā-
ctorum canonizatio ſpectet ad ſolum Romanum
Pontificem.

27 Primò ſcilicet quia hæc eſt vna de maioribus
cauſis, quę inter Chriſtianos proponi poſſit. Maio-
res autem cauſæ ad Sedem Apoſtolicam ſunt refe-
rendę, cap. Maiores, in princ. ſupra de Baptiſm.
Secundò, quia miracula attribuuntur fidei, vt dictū
eſt ſupra n.9. Hæc igitur quæſtio cum ſit de fide,
ſpectat ad diffinitionem ſolius Papę, cap. Quoties,
24.q.1. Tertiò, quia ad Summum Pontificem per-
net declarare dubium ſcripturarum, c. Per venera-
bilem, §. Rationibus, qui fil. ſint legit. cap.1. ſup.
de feud. Ergo multo fortius dubium ſanctitatis,
quia circa maiora maius periculum vertitur, &
ideò cautius eſt agendum, c. Vbi periculum, de
elect. lib.6. Quartò, ne populum decipi contingat
ob multorum Epiſcoporum ſimplicitatem, vt hic,
& in cap.prox. infr.eod. Quinto ne contingat in
infinitum ſanctos multiplicari, & ſic deuotionem
frigeſcere, ac ſanctitatem vileſcere, cap. Epiſcopi,
80. diſt. Omnis autem infinitas, ſed hæc pręcipuè
eſt vitanda c. Cum in multis, de reſcript. lib.6. Ita
Hoſtien. à quo prædictas rationes mutuauit gloſſa
magna in cap. vn. infr.eod. lib.6. cum qua tranſ-
eunt ibi Gemin. & Franc. Aliam rationem addit
Auguſt. Triumph. de poteſt. eccleſ. q.14. art. 1. in
corp. videlicet quia ſicut ſolius Chriſti eſt homi-
nes ſanctificare, & ſanctos facere, iuxta illud, Leuit.
21. *Ego ſanctus ſum Dominus, qui ſanctifico vos.*
ita eſt ſolius Papæ, qui Vicarius eſt Chriſti, homi-
num ſanctitatem manifeſtare, & approbare. Si-
militer ſicut ſolus Papa eſt caput totius eccle-
ſiæ, ita ad ipſum ſolum ſpectat membris eccleſiæ
mandare, vt aliquem colant vt ſanctum. Vlte-
rius, ſicut opera, quæ ſanctitati alicuius te-
ſtimonium perhibent, fidei eccleſiæ innituntur;
ita ad illum pertinet huiuſmodi ſanctum cano-
nizare, ad quem pertinet quęſtiones fidei de-
terminare. Quod quidem planum eſt ſpectare ad
Summum Pontificem, vt in d. cap. Quoties, 24.
quęſt. 1.

28 Cæterum ſi eccleſia in huiuſmodi Canonizatio-
ne erraret, quod non eſt credendum, tamen pre-
ces in honorem talis porrectas Deus acceptaret,
vt inquit Innoc. hic num.14. & Hoſt. n.10. circa
fin. verſ Quid ſi eccleſia, & gloſ. in cap. vn. in verb.
29 Sedis Apoſtolicæ ante med. verſ. Et ſi eccleſia infr.
eod. lib.6. Omnia enim in fide Chriſti purgantur,
cap. Veſtra, in 1 reſponſ. ad fin. ſup. de vita, & ho-
neſt. Clericor. & mulier. & eſto veritas canoniza-
tionis deficeret, tamen non deficit fides, c. Debi-
tum, §. 1. ad fin. ſupra de Baptiſmo, & cap.2. & 3.
ad fin. de Presbyt. non baptiz.

Sed tu aduerte, quia hęc quæſtio ſupponit ec-
cleſiam poſſe errare in canonizatione ſanctorum.
Quod tacitè admittit Innocent. & fatentur expreſ-
ſè gloſſa, & Hoſtien. locis citatis, dum dicunt hūc
caſum poſſe accidere per textum in cap. A nobis,
il ſecondo, in 1. reſponſ. infra de ſent. excomm.

Sed contrarium tenent multi; & pręcipuè S. Th.
in quodl. 9. art. vlt. quare de hac controuerſia dic
vt plenè ſcripſi in cap. Venerabili, à n.10. vſque in
fin. ſupra de teſtib.

30 In gloſſa prima nota ebrietatem non ſemper eſ-
ſe peccatum mortale. Quod non obſcurè inſinuat
littera huius capituli dum dicit vix orandum eſſe
pro eo, qui in ebrietate occiſus eſt: nam ſi ſit ve-
niale peccatum, pro tali orat eccleſia, cap. Pro ob-
euntibus, 13. qu.2. & ita quod vix ſit, tamen ſit,
31 l. Vix, ff. de iudic. cap.2. de cognat ſpirit. lib.6. At
quando mortale peccatum eſt, pro eo, qui illud cō-
miſit, & ſine pœnitentia obijt, nullatenus eſt oran-
dum, cap. Neque, 88. diſt. cap. Cyprianus, 21.q.3.
cap. Placuit, 23.q.5. Tunc autem gloſſa dicit ebrie-
tatem eſſe peccatum mortale, quando eſt aſſidua,
alioquin eſſe tantum veniale, vt 25. diſt. §. Alias,
verſ. Et quamuis Apoſtolus, & verſ. Quæ autem
ſunt minuta, & ſequitur Hoſt. hic num.12. dicens
ſecundum hanc diſtinctionem eſſe intelligendum,
cap. Epiſcopus, 25. diſt. c. Nullus, de conſecr. diſt.5.
& cap. A crapula, de vita, & honeſt. Clericor. Ve-
32 rum alio modo diſtinguebat Vincentius in d. c. A
crapula, cum quo tranſeunt hic Io. Andr. n.8 verſ.
Dicebat, Butr. nu 6. verſ. Quando autem, & An-
char. nu.3. videlicet ebrietas in quantum eſt qua-
litas, quæ ineſt homini, qui facilè inebriatur, for-
tè ex debili cerebro, non eſt peccatum. In quan-
tum verò eſt paſſio, vt quia iacet vino ſepultus, iti-
dem non eſt peccatum; nec putat talem excom-
municatum, ſi tunc percuteret Clericum, c. Sanè,
15.q.1. In quantum autem eſt actus, ſi eſt aſſiduua
(non dico aſſiduus, quod idem iteretur, ſed quia
ſimiles pręcedunt,) tunc eſt mortale. Idem in
illo, qui ſe ſcienter inebriat. Si verò ignoranter,
vt quia ab vxore decipitur, vel ignorat vini poten-
tiam, tunc peccat venialiter.

33 QVAERO An liceat aliquem inebriare ad
detegendum aliquod ſecretum concernens publi-
cam ſalutem puta proditionis patriæ, vel coniura-
tionis in Principem.

34 Ad euidentiam propoſitæ quæſtionis, quam non
reperi ab aliquo excitatam, ſupponendum eſt tam
ex ſacris litteris, quàm ex Patrum, & aliorum ſcri-
ptorum teſtimonio, hoc peculiare vitium tribui
ebric-

ebrietati, quòd ſecretum nullum cuſtodiat: nam
33 Prouerb. 31. legitur; *Nullum ſecretum eſt vbi regnat ebrietas;* & Auguſtin. In Epiſt. ad Sacras Vir-
gines. [Ebrius, inquit, vultu deiecto, ſupinus ac-
cumbit, & ſui omnino neſcius, ſpectaculum ſe con-
uiuio præbet, & nihil conſequitur ſanum, nullo alio
cogente, præter vinum, cordis ſui arcana patefa-
cit, & amicorum ſibi commiſſa ſecreta in medium
prodit.] & Bernard. in lib. de contempt. mundi,
[Quid turpius ebrioſo, cui fœtor in ore, tremor in
corpore, qui promit ſtulta, pandit occulta, cui mẽs
alienatur, facies transformatur; ibi nullum eſt ſe-
cretũ, vbi regnat ebrietas.] Item Seneca Epiſt. 28.
[Mero onerati, quemadmodum non retinent ci-
bum vino redundante, ita nec ſecretum, quod ſuũ
eſt, & aliorum, pariter effundunt.] & Infra. [Ebrio
nemo ſecretum ſermonem cõmittat.] & epiſt. 85.
[Certè detegit omne vitium ebrietas, & incendit;
vbi poſſedit animum nimia vis vini, quidquid malè
latebat, detegit, vel emergit.] Similiter Virgil.
de Vin. & Vener.

Multos cæcus amor cogit ſecreta fateri;
Arcanum demens detegit ebrietas.

& Horat. lib. 1. Epiſtol.

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,
Fæcundi calices quem non fecere diſertum?

Hinc Aeſchines dicere ſolebat ſpeculũ formæ eſ-
ſe æs, vinum autem animi: inſinuans nil tam ſe-
cretum eſſe animo noſtro inſculptum, quod homo
36 ebrius non effutiat. Sed & Plinius lib. 15. cap. 22.
Scriptum reliquit, vinum vſque adeo mentis ar-
cana prodere, vt mortifera etiam inter pocula lo-
quantur homines, & ne per iugulum quidem redi-
turas voces contineant; vulgoque, inquit, veritas
attributa eſt vino: vnde etiam prodijt adagium
illud, [In vino veritas.] Item illud, [Non audiui
verum, niſi à tribus hominum generibus, pueris,
ebrijs, & inſanis,] vt refert Paul. Manut. in Ada-
gijs; necnon illud Græcorum apud Plutarch. in
opuſc. de garrulis: quod in corde ſobrij, id in lin-
gua ebrij. Quæ cum ita ſint, ſi contra aliquem
ſuborta ſit ſuſpicio, quod ſit conſcius proditionis,
vel machinationis occultæ in Principem, aut re-
gnum, contingit dubitari, an ad eam detegendam
fas ſit illum inebriare, præſertim ſi veritas aliter
haberi non poſſit.

37 Ad partem affirmatiuam arguitur primò, quia
ebrietas non videtur intrinſecè mala: aliquando
enim, & ex aliqua circumſtantia poteſt eſſe ſine
38 peccato. Ideoque ſecundum Cardin. Caietan. in
in 2. 2. quæſt. 150. art. 2. in reſponſ. ad 3. Ebrietas
ſcienter non ex delectatione potus, ſed propter
medicinam, eſt licita, ſi medicinæ ars diſponat
ebrietatem eſſe neceſſariam ad euacuationem, ſeu
curam illius infirmitatis, quia in illo caſu non eſt
ebrietas formaliter, ſed materialiter tantum, cum
non ſit ex delectatione in potu vini: & idem fir-
mat abſolutè Marian. Socin. in cap. Si conſtiterit,
num. 20. de accuſat. vbi refert inſignem Medicum
ſuo tempore ægrotum quẽdam à periculoſo mor-
bo liberaſſe frequenti ebrietate, vt ſcripſi plenius
in cap. A crapula, num. 33. ſupra de vit. & honeſt.
Clericor. Si igitur licita eſt ebrietas pro ſalute
priuata corporis naturalis, longè magis videtur
licita pro ſalute corporis myſtici totius ciuitatis,
vel regni, arg. Auth. Res quæ, verſ. Ea enim quæ
communiter omnibus proſunt, C. Comm. de le-
gat. cap. Scias, 7. q. 1. gloſ. & DD. in cap. Bonæ, il
39 primo, ſupra de Poſtul. Prælat. Hoc enim caſu nec
reſpectu ebrij, nec reſpectu inebriantis videtur
ebrietas formaliter. Non reſpectu ebrij, qui fortè
inebriatur ignorans potentiam vini, ſicut Noe, qui
primus vineam plantauit, dedit naturam, ſed igno-
rauit potentiam, & vinum nec ſuo pepercit autho-
ri, vt legitur in cap. Sexto die, §. In principio, 35.
diſt. ad idem cap. Inebriauerunt, 15. qu. 1. vnde
talis non peccat, vt per D. Thom. in 2. 2. qu. 150.
art. 2. & Archid. in d. cap. Sexto die, num. 9. Vel
certè ſi inebriatur voluntariè, non tamen ex vo-
luptate, & concupiſcentia vini, ſed vt pareat Prin-
cipi ſic præcipienti: & ſic ebrietas reſpectu ebrij
non eſt formalis, argum. cap. 1. 15. qu. 6. Sed nec
reſpectu inebriantis, quia principaliter non inten-
dit ebrietatem, ſed reuelationem ſecreti, quæ li-
40 cita eſt: voluntas enim ſpecificatur ab obiecto,
cap. Cum voluntate, infra, de ſent. excomm. l. Qui
iniuriæ, in princ. ff. de furt.

41 Secundò, idem ſuaderi poteſt, quia licita eſt
ebrietas ad euitandam ſæuitiam tyranni pro ſecu-
ritate vitæ propriæ, ſecundum opinionem Martini
relati à Caietano loco citato. Ergo ſimiliter licita
erit pro ſecuritate Regni, aut Reipublicæ, argum.
l. De pupillo, §. Si quis riuos, ibi, cum publicæ ſa-
lutis, & ſecuritatis interſit, ff. de non. oper. nun-
ciat. cum concord. de quibus ibi per gloſ. in verb.
Securitatis, ad hoc l. Vt vim, iuncta l. præcedenti,
ff. de iuſt. & iur.

42 Tertiò id conſtare videtur, quia tametſi ad
eruendam à reis, vel teſtibus veritatem certi modi
ſint à legibus præfiniti, videlicet rigoroſum exa-
men, quæſtiones, ſeu tormenta, vt in tit. ff. & C. de
quæſtion. Tamen ſi huiuſmodi remedia non ſuffi-
ciant, non videtur illicitum pro communi ſecuri-
tate confugere ad remedium ebrietatis, quia ob
publicam ſalutem receditur à iure communi, vt
eſt text. in d. l. De pupillo, §. Si quis riuos, ff. de
noui oper. nunciat. Vnde Magiſtratus propter me-
tum periculi, vel ſcandali poteſt leges tranſgredi,
vt notat Bald. in l. Si quis filio, §. Hi autem, n. 4.
ff. de iniuſt. teſtam. & excuſatur in ſyndicatu, qui
ob multorum ſalutem tranſgreditur ſtatuta, vt
idem ſcripſit in l. Obſeruare, in 10. quæſt. ff. de
off. Proconſul. & dixi plenius in c. Canonum ſta-
tuta, n. 108. & ſeqq. ſupra de Conſtit.

43 Quartò, quatenus id non liceat Iudici, qui po-
teſtatem non habet tranſgrediendi leges ſecun-
dum ea, quæ ſcripſi in d. cap. Canonum ſtatuta,
num. 114. vſque in fin. tamen non videtur negan-
dum, quin id liceat Principi, qui legibus ſuis, vel
prædeceſſorum non adſtringitur, l. Princeps, ff. de
legib. §. Sed & quod Principi, inſtit. de iur. natur.
Poteſt enim Princeps manu regia cauſas cogno-
ſcere, & terminare omiſſo rigore iudiciario, vt no-
tat Bart. in Extrauag. Ad reprimendum in verbo
Videbitur, in fin. Et poteſt iudicare ſecundũ pro-
priam, & particularem conſcientiam aduerſus ea,
quæ in iudicio ſunt allegata, & probata, ob eam
rationem, quia poteſtatem habet legis condendæ,
& conditas abrogandi, vt firmant Cyn. Bartol. &
alij in l. 1. C. Vt quæ deſ. Aduoc. Alber. in l. Illi-
citas, §. Veritas, ff. de offic. Præſid. Felin. in cap.
Paſtoralis, §. Quia verò, num. 23. verſ. Secundò li-
mita, ſupra, de off. deleg. Quare cum modus pro-
cedendi ad eruendam à reis, vel teſtibus verita-
tem ſit præſcriptus à lege poſitiua, non videtur du-
bitandum, quin ſupremus Princeps, qui eſt ſupra
omne

44 omne ius poſitiuum, poſſit illam legem tollere,
vel ſaltem ſuper ea diſpenſare vtendo ebrietatis
remedio ex cauſa publicæ ſalutis, quam Princeps
præ alijs tueri debet, l. 3. ff. de offic. Præfect. Vigil.
45 Cum præſertim id nouum non videatur: nam
celebre eſt Apophtegma cuiuſdam Perſæ, qui ne-
gauit tormentis opus eſſe ad exquirendum verũ,
eo quia vino rectius eliciatur, quod approbãs Ho-
rat. lib. 3. Carm. Ode 21. ait.

Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum iocoſo.
Conſilium retegis Lyæo.

Et in arte poëtica,

Reges dicuntur multis vrgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent
An ſit amicitia dignus.

46 Sed præmiſſis non obſtantibus, dicendum eſt
minimè licere ob prædictam cauſam aliquem in-
ebriare.

Primò, quia aut contra eum extant legitima
inditia quod ſit coniurationis conſcius, vel parti-
ceps, aut non. Si extant, ad exquirendum verum
vtendum eſt contra ipſum remedijs præſcriptis à
iure: debet enim ſubijci torturæ, vt l. 8. ff. de
quæſt. & l. Miles, §. Oportet, C. eodem, gloſ. &
DD. in cap. Cum in contemplatione, infra de reg.
iur. Quam ſi ſuſtinuerit, iam purgauit inditia, &
quidquid depoſuit, dicitur eſſe pura veritas, ſe-
cundum communem, & vbiq; gentium ſeruatam
opinionem, de qua per Alber. in rubr. C. de quęſt.
num. 9. & in C. Edictum, n. 8. ff. eod. & alios apud
Iul. Clar. in Pract. Crimin. §. fin. q. 64. verſ. Illata
47 reo tortura. Vnde iniquum eſſet eum torquere
iterum, & cruciare ebrietate, ex notatis per Bart.
in l. fin. in princ. ff. de quæſt. Petr. de Bellapert. &
Salic. in l. Si qui adulterij, C. de adulter. & Alex.
in l. Vnius, §. Reus, in ver. Nec confitetur, ff. de
quæſt. Ebrietas enim eſt ſpecies torturæ, ſecundum
illud Ouidij lib. 1. Epiſt. ad Gell.

Commiſſus teges & vino tortus, & ira.

necnon illud Horat. *& torquere mero*, vt dixi ſu-
pra num. 45. & Aſſeſſores, qui ſine nouis inditijs
tormenta repetunt, nec Deum, nec leges habent
præ oculis, vt inquit Cyn. in l. fin. n. 8. in fin. C. de
quæſt. latè Hippol. de Marſil. in l. Repeti, num. 6.
& ſeqq. ff. eod.

48 Nec dicatur hoc caſu, in quo vrgent inditia
contra aliquem, poſſe Principem relicto remedio
ordinario torturæ, ab initio adhibere extraordi-
narium remedium ebrietatis, ſi cognoſcat aliter
ſecuritati publicę non eſſe ſufficienter conſultum,
argum. l. Qui bona fide, §. Si quis opus, vbi Bart.
num. 2. verſ. Aut per ordinarium, ff. de damn.
infect.

49 Quoniam hoc procedit dummodo extraordi-
narium remedium non ſit à iure improbatum, vt
efficaciter probat textus in cap. Conſuluiſti, 2. q. 5.
vbi Stephanus Papa reprobans iudicium purga-
tionis vulgaris; [Ferri, inquit, candentis, vel aquę
feruentis examinatione confeſſionem extorqueri
à quolibet ſacri non cenſent Canones, & quod
Sanctorum Patrum documento ſancitum non eſt,
ſuperſtitioſa adinuentione non eſt pręſumendum.
Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approba-
tione publicata debita, habito præ oculis Dei ti-
more, commiſſa ſunt regimini noſtro iudicare.
Occulta verò, & incognita illi ſunt relinquenda,
qui ſolus nouit corda filiorum hominũ.] Hęc ibi.
50 Quamdiu ergo ſuppetit remedium iuris, non eſt
recurrendum ad remedium facti, l. Negãtes, C. de
action. & obligat. l. Extant, ff. Quod met. cauſ.
51 Rom. conſ. 71. Viſis dubijs, nu. 6. Et quamuis ad-
ſint legitima contra reum inditia, non tamen ſine
graui peccato, vti licet inuſitato hoc tormenti ge-
nere, ſed ſolito tantum, & conſueto, vt notat Bald.
in l. 1. nu. 4. C. de emendat. ſeruor. Brun. in tract.
de indit. & tortur. in 2. part. qu. 2. num. 7. & alij
apud Proſpec. Farinacc. in eod. tract. q. 38. nu. 55.
& ſeq.

52 Aut non extant inditia, & ſimiliter non licet
eum inebriare, & torquere vino, argum. d. l. 8. & l.
Maritus, & l. Vnius, §. In ea cauſa, & l. fin. ff. de
quæſtion. & d. c. Cum in contemplatione, & no-
tat Bald. in l. 2. num. 4. C. Quor. appellat. Hippol.
de Marſil. ſingular. 17. incip. Ad torturã deueniri
53 non poteſt, in princ. Quod procedit etiam in cri-
mine læſæ maieſtatis, l. Si quis alicui, & ibi gloſ. in
ver. Conuictus, Cyn. Bald. Salic. & alij communi-
ter, C. ad leg. Iul. Maieſt. & in proditione patrię,
vt per Angel. de malefic. in ver. Che hai tradito la
54 tua patria, in princ. num. 1. Etiamſi Princeps hoc
mandauerit, vt colligitur ex Grammat. Voto, 32.
n. 9. vbi teſtatur ſe reſpondiſſe Cardinali Columnæ
Proregi Neapolis, nec regia authoritate ipſum
mandare poſſe hominem torqueri, contra quem
non extabant inditia ſufficientia ad torturam:
& eodem modo affirmat ſe reſpondiſſe Afflictus
Regi Federico, vt refert Clar. in §. fin. q. 64. verſ.
Dixi quoque, & Carrer. alios adducens in Pract.
Crimin. in 2. tract. de indit. & tortur. verſ. Circa
quartum, qualiter, & quando ad torturam deue-
55 niatur, num. 18. Quod ſi inferri non poteſt tortura
conſueta, longè minus tortura ebrietatis, quę gra-
uior eſt: nam illa torquet corpus, hęc verò corpus,
& animam; vnde Galen. relatus à Luca de Penna
in rubr. C. de legat. lib. 10. num. 13. verſ. è contra.
[Ebrietas, inquit, obuoluit memoriam, euacuat
ſenſum, denigrat mentem, confundit intellectum,
concitat libidinem, inuoluit linguam, impedit ſer-
monem, corrumpit ſanguinem, obtundit viſum,
perturbat venas, obturbat auditum, infirmat ner-
uos, comprimit ſenſum, reſoluit viſcera, onerat ce-
rebrũ, debilitat memoriam, aufert fortitudinem,
excitat ſomnum, obdurat animum, maculat cor-
pus, & hominem ſuo coinquinat vitio, ac ſine ho-
nore facit alienum.] Hęc ille. Et prolixius quę,
& quanta mala ex ebrietate proueniant, comme-
morat Philo Hebræus de plantat. vin. Noe, Clem.
Alexandr. lib. 2. Pædagog. cap. 2. per tot. & ex Iu-
riſperitis Lucas de Penna in l. 1. num. 7. C. de ero-
gat. milit. annonæ lib. 12. & Tiraquell. ad l. Con-
nubial. l. 9. à nu. 203. & patet ex dictis ſupra n. 35.
& ex dicendis infra n. 64.

56 Secundò idem ſuadetur, quia ebrietas non eſt
ordinata ad reuelandum ſecretum, ſed reuelatio
contingit per accidens, quia ebrius perdit vſum
rationis, ſecundum quam ſecretum occultabat,
cap. Venter, 35. diſt. & cap. Sanè, 25. q. 1. Vnde
Marcus Tullius in Topicis inter ea, quæ certam
faciunt fidem, commemorat ſomnum, impruden-
tiam, vinolentiam, inſaniam. Quolibet autem re-
medio vtendum eſt ad eum tantum finem, ad quẽ
eſt introductum, vt notatur in cap. In quæſtionis,
ſuper gloſ. 2. infra, de accuſat. text. cum gloſ. in
cap. Quia contingit, ſupra de relig. domib. Petr.
Bri-

Brixien in repert. in verb. Remedium.
57 Tertiò, idem deducitur, quia reuelatio ſecreti,
quam quis faceret dum laborat ebrietate, nullius
eſſet momēti, cum ebrij teſtimonium non valeat,
c.Sanè,& cap.Inebriauerunt,15. q.1. & notant in
c.1. ſupra de teſtib.Bald.in fin.Dec. n.22. & communiter
Doctores. Rota decıſ.45. num.22. par.6.
recentior. Quinimò iura diſponunt, ne quis teſtimonium
dicat niſi ieiunus, vt in d. c. 1. Et quam-
58 vis gloſ. fin. ibi, Bald. in fin.& Doctores dicant illud
eſſe conſilium, & non præceptum, nec ſeruari
de conſuetudine: nihilominus oſtendit quam longe
abeſſe debeat ebrietas ab eo, qui teſtimonium
59 perhibet. Præterea ebrius hoc caſu de ſecreto
coniurationis deponeret non iuratus,ac proinde
nulla fides ei eſſet adhibenda, quia in iuramento
conſiſtit ſubſtantia depoſitionis, l.Iuris iurandi.C.
60 de teſtib.cap. Nuper nobis eod.tit.Rota decıſ.18.
num.12. par.7. recent.adeò vt propterea nec Princeps
ſupremus diſpenſare poſſit, vt teſtis deponat
non iuratus, eique ſic deponenti fides adhibeatur.
Quod in Summo Pontifice tenuerunt Auguſtin.
Triumph. de poteſt Eccleſ. q.55. art.4. inducens
ad hoc authoritatem Apoſtoli dicentis ad
Hebræos 6. Homines per maiores ſuos iurant, &
omnis controuerſiæ eorū ad confirmationem veritatis
finis eſt iuramentum. Felin. in c. Conſtitutus,
num.16.de reſcript. Io.Cror.in tract.de teſtib.
par.7.num.4.Rolan.à Valle conſ.8.Sententia,n.14.
lib. 4. Deferre autem iuramentum ante ebrietatem
eſſet non tam impium, quàm fruſtratorium,
quia ebrius, qui non eſt mentis compos, moueri
non poſſet ad veritatem aperiendam Iuriſiurandi
61 religione, iuxta textum in d. l.Iuriſiurandi, C. de
teſtib.Quare cum reuelatio ebrij irrita ſit tam ex
defectu vſus rationis, quàm iuramenti; conſequēs
eſt vt nullo modo fas ſit adhibere hoc medium
ebrietatis ad reuelandum ſecretum, quod reuelatum
non releuaret, vt l. Ad probationem. C. de
probat.Caſſador.decıſ.5.de dilat.Capura 3.dec.68.
par.3.Rota in recent.decıſ.31.num.8.par.7.
62 Quartò poſſet probabiliter cōtingere, vt ebrius
in exilio mentis nominaret aliquos vti complices
coniurationis aut proditionis, qui tamen verè culpabiles
non eſſent. Ergo illius depoſitio, quæ in
nihilo prodeſſe poteſt, vt patet ex dictis in præcedenti
fundamento à nu. 57 & multis noceret nullatenus
extorqueri debet mediante ebrietate. Ad
hoc bonus textus in cap. Denique, 14. quæſt. 5. &
quod notat gloſ. in l.Fluminum, §.1.in ver.Prouinciæ,
ff. de dam. infect.& Iacob.de Arena in l.1.in
fin.ff.de aqua pluu.arcen.
Aſſumptum probatur, quia vt de ebrio legitur
Prouerb. 23. [Oculi tui videbunt extranea, & cor
tuum loquetur peruerſa, & eris ſicut dormiens in
medio mari, & quaſi ſopitus gubernator amiſſo
clauo, & dices verberauerunt me, ſed non dolui;
traxerunt me, & ego non ſenſi: quando euigilabo,
& rurſus vina repetiam. [Itē Eſa.28.] Sacerdos,
& Propheta neſcierunt præ ebrietate, abſorpti
ſunt à vino, errauerunt in ebrietate, neſcierunt
videntem, & ignorauerunt Iudicium, & Iob. 12.
[Errare faciet eos quaſi ebrios.[Vnde meritò Bernard.
in lib. de contem. Mundi dixit,ebrium ſtulta
promere, eūque neſcire quid loquatur, dicit tex.
in d.cap.Sanè, 15. quæſt.1.
Quintò idem ſuaderi poteſt, quia aut Princeps,
vel Magiſtratus intendit aliquem inebriare inuitum,
& reluctantem; aut volentem, & conſentientem.
Et quidem primum non licere, ſatis ſuperque
oſtenſum eſt in præcedentibus fundamentis,
& dicam infra n.63. Sed nec ſecundum licere ſatis
conuincitur ex eo, quia cum ille poſſit vltrò
prodere veritatem, & arcanum coniurationis liberè
fateri, ſtultum planè eſſet ſi ſe inebriaret ad
hoc vt poſtea temulentus, & vſu rationis priuatus
veritatem aperiret. Non enim eget hoc medio
illicito, qui melius poteſt verum prodere, dum
eſt ſanæ mentis, vt ex ſe patet. Vnde ſcienter ſe
inebriando, cum nulla cauſa, vel neceſſitas eum
excuſet, mortaliter peccat, quia ebrietas voluntaria
ſemper eſt culpa lethalis, vt patebit in ſequenti
fundamento, & conſequenter peccat etiam
Princeps, vel Magiſtratus, qui eum induxit ad mortale
peccatum: nam & qui peccat, & qui peccanti
conſentit, vterq; reus eſt, c Ita corporis, 11.q.1. c. Si
quis alterius errori conſenſerit, & illi conſilium
dederit, ſciat ſe cum illo ſimili modo iudicandum
culpabilem, cap. Qui conſentit, ead. cau. & quæſtionem,
cap. Notum ſit, in fin. 2. q.1.
63 Vltimò omiſſis alijs, hoc ipſum euidenter oſtenditur,
quia ebrietas voluntaria intrinſecè,& ſecundum
ſe eſt illicita, & mala, dicit enim Apoſtolus 1.
ad Corint 6. *Neque ebrioſi regnum Dei poſſidebunt*,
& Prou 23 *Ne intuearis virū quando flaueſcit, cum
ſplenduerit in vino color eius ingreditur blandè,
& in nouiſſimo mordebit vt coluber: ſicut regulus
venena diffundet*, & Prou.29.23.30.& 31 *Cui væ?
Cui rixa? Cui fouea? cui ſine cauſa vulnera? cui
ſuffuſio oculorū? Nonne his qui cōmorantur in vino,
& ſtudent calicibus epotandis?* & Iſa 5. *Væ qui
conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam, & potādum
vſque ad veſperam, vt vino æſtuetis*, & 22.
*Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri
fortes ad miſcendam ebrietatem*. Nam illud, væ, eſt
comminatio pœnę æternę, quæ non ſit niſi pro
mortali peccato, vt cap. Væ qui dicis, 11. q. 3. &
cap. Væ eis, de pœnit. diſt.4.& in puncto notat Turrecr.
in cap. Sexto die, num.6. 35. diſt. ſed & Au-
64 guſtin.in epiſt ad Sacras Virgines, [Ebrietas, inquit,
eſt flagitiorum omnium mater, culparūque
materia, radix criminum, origo vitiorum, turbatio
capitis, ſubuerſio ſenſus, tempeſtas linguæ, procella
corporis, naufragium caſtitatis, amiſſio temporis,
inſania voluntaria, ignominioſus languor,
turpitudo morum, dedecus vitæ, honeſtatis infamia,
animę corruptela,] & infra, [ebrietas in
vtroque ſexu cuncta mala appetit, & nefanda cōmittit,]
& vt ait Apoſtolus, Regna cœleſtia appetentibus
denegat, & idem Auguſt.in epiſt. 181.
Ebrietas eſt blandus dæmon, dulce venenum, ſuaue
peccatum, quam qui habet, ſeipſum non habet,
quam qui facit, peccatum non facit, ſed totus eſt
peccatum. Et procedunt hæc quamuis ebrietas
non ſit aſſidua: nam nihilominus ſemper eſt mortale
peccatum, ſi ſit voluntaria, vt ex ſententia
D. Thomæ, & Caietani in 2 2. q.150. art.2. Archidiac.
in d.cap. Sexto die, num.9. & Turrecr. num.8.
35.diſt.& aliorum. Probaui latiſſimè in c. A crapula,
à num. 24. vſque ad num. 33. ſupra, de vita, &
honeſt. Cleric. & fuit opinio Vincentij, vt retigi
ſupra, num.32. Quamobrem licet ex reuelatione
ebrij proditer commune bonum Reipublicæ, tamen
nefas eſſet vti hoc medio ebrietatis, quia non
ſunt facienda mala, vt eueniant bona, vt in hac
ſpecie ſcripſit Caietan. d. art. 2. ad tertiū verſ. Ad
alterum

alterum verò. Et qui inebriat, ipſe quoque ine-
briabitur. Prouerb. 11. & ſecundum Auguſtin.
epiſt. 182. Quicumque ad bibendum pronus fue-
rit, vel conuiuio alios ſuos adiuuabit pro ſe, vt &
pro ipſis in die iudicij reus erit.
65 Non obſtant contraria. Ad primum enim re-
ſpondetur non valere illationem, Ebrietas eſt licita
ad vomitum prouocandum, & recuperandam cor-
poris valetudinem; ergo etiam eſt licita ad dete-
gendum ſecretum pro ſalute ciuitatis, aut regni.
Nam in primo caſu potus in ordine ad proprium,
& proximum finem valetudinis non eſt immode-
ratus, ſi medicinę ars tantam vini copiam requi-
rat ad prouocandum vomitum, & morbum de-
pellendum. Vnde ebrietas tunc non eſt pecca-
tum, quia eſt per accidens, & non prouenit ex
inordinata concupiſcentia vini cum cognitione
potentiæ illius ad inebriandum, quę eſt ratio for-
malis ebrietatis, vt declarat Caietan. in 2.2.q.150.
d. artic.2. ad 3. verſ. Ad alterum verò. In ſecundo
autem caſu potus non ordinatur per ſe ad reuela-
tionem ſecreti, vel ad ſalutē Reipublicæ, ſed pro-
prius, & proximus illius finis eſt ebrietas, & reue-
latio poſtea contingit per accidens, vt tetigi ſupra
66 num. 56. Moralia autem recipiunt ſpeciem non
ab his, quæ per accidens eueniunt, ſed ab eo, quod
eſt primò, & per ſe intentum, vt in propoſito do-
cet S. Thomas d. art. 2. & Archid. in cap. Sexto
die n.9. 35. diſt. Quare hoc ſecundo caſu ebrietas
eſt formalis, & ſic intrinſecè mala vt conſtat ex di-
ctis ſupra in vlt. fundam. n.63.
67 Ad ſecundum reſpondetur doctrinam illam
Martini, quod licita ſit ebrietas ad euitandam
ſęuitiam Tyranni, non eſſe tutam, eamque poſt
Caietan. loco citato plenè confutaui in d. cap. A
crapula, à num.37. vſque in fin. ſupra de vit. & ho-
neſt. Cleric. Vnde hinc potius ſumi poteſt validum
fundamentum, pro hac parte: nam ſi non licet ſe
inebriare ad euitandam mortem proprij corporis
à tyranno imminentem, ob eam rationem, quia
proprius, & proximus finis immoderati potus eo
caſu eſt ebrietas, & euitatio mortis eſt per acci-
68 dens. Ergo ob eamdem cauſam multò minus li-
cita erit ebrietas ad hoc, vt ex ea ſequatur reuela-
tio coniurationis, & ex reuelatione liberatio Rei-
publicæ. Quia iure naturæ magis adſtringimur ad
tutelam proprij corporis, quàm ad tutelam patrię,
vel parentum, vt probat text. in Clem. Si furioſus,
iuncta gloſ. in ver. Suum, de homicid. & ſcripſi ple-
nè in cap. Petitio, eod. tit.
69 Ad tertium reſpondetur, imò ſecundum verio-
rem ſententiam iudici non licere leges tranſgredi
etiam ob publicam ſalutem, vt latè deduxi in cap.
Canonum ſtatuta, à num. 114. vſque in fin. de Con-
70 ſtitut. Et quatenus id liceret, non tamen fas eſſet
vti medijs ex ſui natura illicitis, & malis, ſicut eſt
ebrietas.
71 Ad quartum omiſſa reſponſione quod Princeps
quamuis ſit ſolutus legibus vi coactiua, illis tamen
adſtringitur vi directiua rationis, vt probaui latiſ-
ſimè in d. cap. Canonum ſtatuta, à num.57. vſque
ad n.64. Reſpondeo Principem eſſe ſolutum legi-
bus humanis, ſed non lege naturali & diuina, cap.
Sunt quidam, 25.q.1. c. his qui præſt, 10. qu.3. &
cap. Quæ contra, 8. diſtinct. cum multis ſimilibus,
ebrietatem verò lex Dei, & naturę vetat, vt con-
ſtat ex dictis ſupra n.63. & ſeq.

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

De Reliquijs, & veneratione Sanctorum.

Cap. Cum ex eo.

SVMMARIVM.

1 *Reliquias vendere, vel paſſim oſtendere, aut de nouo inuentas ſine licentia Papa venerari non licet.*

2 *Sacra res non ſunt in dominio alicuius, nec recipiunt æſtimationem.*

3 *Spiritualia vendens capitale crimen cum ſimonia committit.*

4 *Reliquia non debent extra capſam oſtendi, præſertim quæſtus cauſa.*

5 *Reliquias nouas an, & quando venerari liceat ſine licentia Papa.*

Et quid poſt Concilium Trid. n.6. & ſeqq.

6 *Reliquias non canonizati an hodie poſſit Epiſcopus recognoſcere, & approbare, & num. ſeqq vſque ad num.10.*

7 *Miracula noua non canonizati admitti non debent, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, & num 9.*

Qui tamen debet negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittere, & eius reſponſum expectare, num.10.

8 *Determinatio vna reſpiciens duo determinabilia debet vtrumque pariter determinare.*

9 *Niſi in vno diuerſa ſit ratio, quàm in altero, & num. 21.*

Vel niſi aliàs induceretur iuris correctio, n.22.

11 *Reliquias nouas Sancti non canonizati ſecretè venerari, ſeu ad illas deuotionem habere, non eſt prohibitum.*

12 *Reliquia portari poſſunt ſuſpenſa ad collum, dummodo id fiat ex fiducia Dei, & Sanctorum, non autem ſuperſtitiosè.*

13 *Quæſtorum fraudes, & figmenta varia.*

14 *Corpora Sanctorum an Epiſcopus poſſit de eccleſia ad eccleſiam transferre ſine authoritate Papa, & num ſeqq. vſque ad n 19.*

15 *Reliquia transferri poſſunt Epiſcopi authoritate.*

16 *Intellectus, cap Corpora Sanctorum, de conſecrat. diſt.1. & num. ſeqq.*

17 *Corpora Sanctorum iniuſſu Principis non ſunt transferenda.*

18 *Translatio reliquiarum, & corporum Sanctorum fieri non debet authoritate Principis ſæcularis.*

19 *Conſilium in ſpiritualibus à laicis petere non eſt prohibitum.*

20 *Conſilium petere qui tenetur, illud ſequi non cogitur.*

23 *Conſilium, & conſenſus ſibi inuicem compatiuntur.*

24 *Corporum defunctorum translatio cur legibus imperialibus interdicta.*

25 *Corpora excommunicatorum, & hæreticorum exhumari debent.*

26 *Sepulchrum tangere olim non licebat, etiam reficiendi cauſa.*

27 *Gladius vterque reſtitutus Sacerdotibus ab Ethnicis Principibus vſurpatus.*

28 *Reliquiarum translationem cur Concilium Moguntinum fieri decreuerit authoritate Epiſcoporum.*

Digitized by Google

29 *Corpora Sanctorum transferre an poſſit Epiſcopus ſine Capituli conſenſu.*

30 *Capitulum maioris eccleſiæ aliquando Concilium appellatur.*

31 *Corpora Sanctorum de loco ad locum ſine iuſta cauſa transferri non debent.*

32 *Translatio reliquiarum eſt ſpecies alienationis.*

33 *Aquileienſis Concilij decretum de translatione Sanctorum corporum, & reliquiarum. Refertur.*

34 *Corpora Sanctorum transferens ſine legitima licentia qualiter ſit puniendus.*

35 *Pœna eſt arbitraria iudici vbi à iure non reperitur determinata.*

36 *Delictum transferentis Sanctorum corpora cui aſſimiletur.*

37 *Extrauagans Ambitioſæ locum habet in alienantibus res temporales, non autem ſpirituales.*

1 CVM EX EO. Sanctorum reliquias vendere, vel paſſim oſtendere, aut de nouo
inuentas ſine licentia Papæ venerari non
licet. Hoc dicit. Et tria facit. Primo
ponit duplicem exceſſum, quem ſecundo prohibet
diſtinguendo inter veteres, & nouas reliquias, ibi,
præſenti, Tertiò fraudes per Prælatos cohiberi præcipit ibi, *Prælati.*

2 Nota primò ibi, *exponunt venales.* Sanctorum
reliquias vendi non poſſe, vt hic, & in l. Nemo, C.
de ſacr. ſanct. eccleſ. Idque duplici ratione. Altera
eſt, quia res ſacræ, quales ſunt reliquiæ, non
ſunt in dominio alicuius, nec recipiunt pretij æſtimationem,
l. Sacra loca, §. vlt. ff. de rer. diuiſ. &
conſequenter vendi non poſſunt; quia ſine pretio
venditio non conſiſtit, l. 2. §. Sine pretio, ff. de
contrah. empt. & §. Item pretium inſtitut. de em-
3 ption. & vendit. Altera ratio eſt, quia ſpiritualia,
& ſpiritualibus annexa non poſſunt vendi ſine labe
ſimoniæ, cap. Querelam, infra de ſimon. c. De
iure ſupra de iurepatr. Imo qui ſpirituale vendit,
capitale crimen cum ſimonia committit, cap. Qui
ſtudet, 1. q. 1. gloſ. c. hic Hoſt. in princ. Butr. n. 8. &
Abb. in 1. notab.

4 Secundò nota, ibi, *extra capſam.* Antiquas reliquias
non debere extra capſam oſtendi, ne Chriſtianæ
Religioni detrahatur, vt dicitur in littera.
Ex hoc enim ſecundum Hoſt. nu. 5. Io. Andr. n. 1.
in verb. Extra capſam, Butr. n. 3 & Abb. in 2. not.
Detractores ſumunt occaſionem obloquendi, &
blaſphemandi: nam videntes oſſa nuda, vt verbis
Hoſtienſis vtar, dicunt, truffæ ſunt; ſi enim ſanctus
eſſet, non eſſet ſic conſumptus, non aduertentes
ad illud quod generaliter omnibus dictum
eſt, Geneſis 3. *Cinis es, & in cinerem reuerteris.*
aliam rationem habes infra n. 28. in fin. maximè,
autem procedit hæc prohibitio ſi reliquiæ è capſa
extrahantur quæſtus gratia, vt largiores fiant oblationes,
qui enim hoc faciunt, poſſunt dici venales,
ſicut & mulier fatua, & Aduocatus, & pugil,
cum paſſim ſe offerunt pecuniæ cauſa, ſecundum
Hoſtien. num. 6. in ver. Nec exponantur, & n. 7. Io.
Andr. n. 2. in eod. ver. Butr. n. 4. Cardin. Anchar.
& Abb. omnes in 1. not. Hæc enim eſt quædam
larga venditio, ſecundum Abb. Quo autem modo,
ſeu forma, quoue ordine, ac decentia Sanctorum
reliquiæ ſint populo exhibendæ, explicat præclarè
Concilium Aquileienſe primum in tit. de reliq.
Sanctor. tom. 4. Concil. part. 2. fol. 584. col. 2. Subdit
tamen Hoſt. n. 10. in ver. Auctoritate, hoc minus
bene ſeruari, quia ſtatuta omnia frangit auaritia,
& inſolentia Clericorum, quod eſſet corrigendum.
Facit, cap. 1. in fin. ſupra de decim. Ad hoc Conc.
Trid. ſeſſ. 25. de Inuocat. venerat. & reliq. Sanctor.
&c. circa finem ibi, In reliquiarum veneratione
omnis turpis quæſtio eliminetur. Et Concilium
Aquileien. loco citato littera P.

Quemadmodum autem fas non eſt veteres reliquias
extra capſam oſtendere, aut venales habere,
vt hic dicitur; ita nec licet illas transferre ſine
licentia Papæ, ſecundum Hoſtien. n. 6. in verb. Nec
exponantur, & Io. Andr. num. 2. Sed hoc latiſſimè
examinabitur infra in 1. quæſt.

5 Tertiò nota ibi, *Inuentas autem de nouo.* Nemini
licere reliquias de nouo inuentas publicè venerari
ſine auctoritate Romani Pontificis, vt hic eſt
caſus ſecundum omnes. Quod intellige de reliquijs
omnino nouis; nam ſi eſſent antiquæ, licet
de nouo inuentæ, non eſſet locus huic prohibitioni,
ſecundum Io. Andr. hic n. 3. & Butr. num 5. &
hoc verum, ſi certum ſit illas eſſe reliquias ſancti
antiquitus approbati, puta ſi cum eis inuenta eſſet
ſcriptura, ſeu documentum, authenticum de
hoc fidem faciens, ſecundum Hoſtien. num. 9.
in ver. De nouo, ſecus ſi eſſet dubium, quia tunc
ſine auctoritate Papæ illas colere non liceret, vt
per Abb. num. 1. verſ. Sed dictum gloſſæ, qui ita intelligit
hunc textum.

6 Neque verò hæc diſtinctio inter reliquias veteres
de nouo inuentas, & reliquias omnino nouas
videtur hodie ſublata à Concilio Trident. ſeſ. 25. de
inuocat. venerat. & reliq. Sanctor. vbi ſtatuitur nouas
reliquias non eſſe recipiendas, niſi recognoſcente,
& approbante Epiſcopo, qui ſimulatque
de ijs aliquid compertum habuerit, adhibitis in
conſilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat,
quæ veritati, & pietati conſentanea iudicauerit.
Quandoquidem Concilij diſpoſitio videtur intelligenda
de reliquijs de nouo inuentis, quæ ſunt alicuius
ſancti antiquitus approbati, non autem de
omnino nouis, vt ſic recipiat interpretationem
paſſiuam à iure communi ad l. 2. C. de noual. & nõ
corrigat hanc decretalem; expedit enim iura iuribus
concordare, d. c. Cum expediat, de electión.
lib. 6. Præſertim verò, quia ſi Epiſcopus poſſet publicæ
venerationi exponere nouas reliquias non
canonizati; vtique hoc modo per indirectum poſſet
in ſua Diœceſi etiam Sanctos canonizare, &
vnicuique liceret de licentia ſolius Epiſcopi aliquem
venerari pro ſancto, contra text. in c. prox.
ſupra eod. contra vnanimem Doctorum ſententiam,
& inueteratam conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ,
vt ibi dixi in 1. notab.

7 Sed dices Concilium ſub vnica verborum conceptione
determinat nulla admittenda eſſe noua
miracula, nec nouas reliquias recipiendas, niſi eodem
recognoſcente, & approbante Epiſcopo. Sed
reſpectu miraculorum S. Congregatio eiuſdem
Concilij Interpres conſulta, an hæc diſpoſitio, quæ
videtur admodum vniuerſalis, intelligenda ſit de
miraculis perſonæ etiam non canonizatæ, an verò
de miraculis Sanctorum canonizatorum dumtaxat:
Reſpondit de omnibus eſſe intelligendam.
Ergo ſimiliter reſpectu reliquiarum intelligi debet
de omnibus reliquijs etiam ſancti non canonizati;
8 quia vna determinatio reſpiciens duo determinabilia,
debet vtrumque æqualiter determinare,

l. Iam

l. Iam hoc iure, §. Sed ſi, & ibi Bart. num. 1 ff. de vulg. & pupillar. l. fin. C. de ſent. Decius in c. Nouit, num. 56. ſupra de iudic.

9 At reſpondetur dictam regulam dupliciter limitari, primò enim non procedit quando in vno ex determinabilibus eſt diuerſa ratio, quàm in altero, l. 2. & ibi gloſ. 1. ff. de offic. Proconſul & legat. & ita eam limitat Imola in l. Caius in 3. column. ff. ſolut. matrim. & Pomat. in addit. ad Bart. in l. Si quis maior. col. 2. in ver. Ex hoc not. verſ. Eo quia vna determinatio, C. de tranſact. Et quamuis hanc limitationem in diſpoſitione hominis reuocet in dubium Alex. vbique in d. l. Iam hoc iure & poſt eum Iaſ. ibid. num. 11. in 2. limit. tamen eam admittunt in diſpoſitione legis, ſecundò non procedit prædicta regula quando aliàs induceretur correctio iuris, vt dicam infra num. 22. vtraque autem limitatio concurrit in caſu præſenti: quandoquidem verſamur in diſpoſitione legis Conciliaris. Et longè diuerſa eſt ratio inter noua miracula, & nouas reliquias: nam de iure communi poteſt Epiſcopus inquirere, ac teſtes recipere ſuper miraculis, & vita alicuius canonizandi, vt leg. & not. in c. Venerabili, ſupra de teſtib. Vnde intelligendo decretum Concilij generaliter de nouis miraculis tam ſancti iam canonizati, quàm canonizandi, nulla ſequitur abſurditas, aut iuris correctio. At verò quo ad reliquias ſi Concilium intelligeretur de omnino nouis, corrigeretur ius vetus, & ſequerentur abſurda, quorum ſuperius meminimus.

Præterea ex eo, quod Epiſcopus recognoſcat miracula alicuius canonizandi, non ideo licet eum venerari pro ſancto, vt c. prox. ſupra eod. quia miracula quandoque fiunt etiam per malos, cap. Teneamus, 1 q. 1. gloſ. 1. in cap. Venerabili, ſupra de teſtib. & ſic Epiſcopus per hoc nihil nouum in eccleſia ſtatuit. At ſecus eſſet ſi approbaret, & reliquias alicuius nondum canonizati, quia ſic ſanctū nouum in Eccleſia introduceret, & tamen Concilium circa finem decreti præallegati Epiſcoporum facultatem in recognoſcendis nouis reliquijs limitat in hęc verba, videlicet ita tamē vt nihil incōſulto Sanctiſs. Rom. Pontifice nouum, aut in eccleſia hactenus inuſitatum decernatur. Tene igitur neque de iure communi, neque ex Concilio Trident. licere Epiſcopo approbare reliquias omnino nouas, id eſt ſancti antiquitus non approbati; quidquid contra ſcripſerint Moderni Collectores.

10 Adde, quod hodie ex decreto ſan. mem. Vrbani VIII. die 13. Martij 1625. edito in Generali Congregatione S. Romanę, & vniuerſalis Inquiſitionis, ac relato per eoſdem modernos hic nu. 6. Quamuis Ordinarij locorum poſſint recognoſcere, & approbare miracula alicuius, qui Martyrij fama, vel ſanctitatis opinione celebris è vita migrauit: tamen ne quid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, iubentur negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittere, eiuſque reſponſum expectare.

11 Quartò nota ibi, *Nemo publicè venerari præſumat*. A contrario ſenſu non eſſe prohibitum in ſecreto venerari reliquias de nouo inuentas, alicuius ſancti ab eccleſia nondum canonizati, ſeu ad illas deuotionem habere, prout hic notant Hoſt. num. 10. Io. Andr. num. 3. Butr. num. 6. & reliqui omnes, de quo in cap. vn. infr. eodem lib. 6. & poſt

12 Innoc. & alios dixi ſupra in cap. prox. n. 18. Vnde nec videtur prohibitum huiuſmodi reliquias geſtare ad collum ſuſpenſas; ęquè enim licet occultam hanc deuotionem habere ad has nouas, ſicut ad antiquas reliquias, vt proximè dictum eſt. De antiquis autem hoc licere author eſt S. Thomas in 2. 2. q. 96. art. 4. ad tertium, iuncto arg. contrario, vbi docet, reliquias ſanctorum, vel diuina verba licitè portari ſuſpenſa ad collum, ſi portentur ex fiducia Dei, & Sanctorum, quorum ſunt reliquiæ: ſecus ſi attenderetur aliquid aliud vanum, quod non pertineret ad reuerentiam Dei, & Sāctorum, quia eſſet ſuperſtitioſum, & illicitū: ſequitur S. Anton. in 3. part. tit. 12. cap 8. in princ. verſ. Item portare reliquias. Syluest. poſt alios in verb. Reliquiæ, num. 4. Nauar. in Manual. cap. 11. num. 35. in fin.

13 Vltimò nota ibi, *Prælati verò non permittant*. Ad Prælatorum officium pertinere prauos quæſtorum abuſus corrigere, ne fidelis populus varijs illorum figmentis, & falſis documentis decipiatur. Ad hoc Concil. Trident. cap. 9. ſeſſ. 21. & multas illorum fraudes commemorat hic Hoſtien. num. 11. & alij poſt eum, & vide quod ſcripſi in cap. Tuarum, num. 2. infra de priuil.

14 QVAERO An Epiſcopo abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate ſaltem de ſui Capituli conſenſu liceat Sanctorum corpora de eccleſia ad eccleſiam transferre.

15 Authoritate Epiſcopali citra ſcientiam Sedis Apoſtolicæ tranſlationem reliquiarum, vel corporum Sanctorum fieri poſſe affirmat Angel. in ver. Reliquiæ, num. 1. quem ſequitur Syluester in ſumm. etſi eum non nominet, tranſtulit tamen eius verba in ſumma in verb. Reliquiæ, num. 3. & Armil. in verb. Reliquiæ, & Tabien. in eod. verb. Et pro hac opinione adduci poteſt irrefragabile fundamentum ex regula, quæ habet poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi quæcunq; Conditor canonis ſibi expreſsè non reſeruauit, cap. Nuper, de ſent. excom. vbi gloſ. in ver. Retinuit, & c. Clerici, §. De adulterijs, de iudic. vbi per gloſ. & Doctores hoc axioma explicatum eſt. At hic caſus non recenſetur inter reſeruatos eminentiæ Sedis Apoſtolicæ, licet Specul. enumeret 89 in Rubr. de legat. §. Nunc extendendum, & Hoſtien. 61. in ſumm. de offic. legat.

16 Nec obſtat authoritas gloſ. Io. in c. Corpora Sanctorū, de cōſecr. diſt. 1. in ver. Principis, vbi exponit verbum Principis, id eſt Papæ. Vnde elici videtur, id fieri nō poſſe ſine Papæ licentia: quod ſentit Hoſt. in ſumm. tit. de reliq. & vener. Sanct. & alij, qui ſcribunt ſuper d. c. Corpore, & idem Hoſtien. hic num. 6. in ver. Nec exponantur, & Io. Andr. n. 2. Paul. de Caſtro in l. Idem Iulianus, quæ eſt 41. §. Conſtant, de legat. 1. num. 9. & Franciſcus Aretin. ibid. in fin. dicentes id eſſe verum etiam de alijs corporibus defunctorum. Id, inquam, non obſtat, quia dicta expoſitio eſt ſatis aliena à verbis dicti canonis, ſicut eſt etiam aliàs ſimilis explicatio gloſ. quæ expoſuit text. in l. final. C. de relig. &

17 ſumpt. fun. Auguſti affatibus, id eſt Papæ. Et hoc eſſe verum iura iuribus declarando comprobantur, quia Concilium Moguntinum non ſtatuit aliquid noui, ſed idem, quod antiquis legibus, & iure gentium prius, & ſanctionibus Imperatorum & Gentilium, & Chriſtianorum fuerat ordinatum, vt corpora quorumcumque defunctorum non transfer-

rentur iniuſſu Principis, vt in l. final. C. de religioſ.
& ſumpt. fun. quæ fuerat lata anno Domini 388.
per Imperatores Valentianum, Theodoſium, &
Arcadium, quoniam ne fortè poſſet controuerti,
an dicta diſpoſitio traheretur ad corpora Sancto-
rum, ſtatuit dictum Concilium idem, quod in l.
Oſſa, & d. l. final. ſcilicet vt id non attentaretur
ſine licentia Epiſcoporum, vel ſine iuſſu Principis,
& Imperatoris. Dicta autem iura, ſcilicet l. Oſſa,
& l. fin. ſuper quibus fundat ſe gloſſa, nullo modo
patiuntur gloſſæ intellectum, cum Vlpianus condi-
tor, d. l. Oſſa. fuerit Ethnicus, & Imperatores in
illis verbis, Auguſti afflatibus, nulla ratione de
Papa ſenſiſſe videri poſſint, cum ipſa verba repu-
gnent, & eadem gloſ. Decreti parum ſibi conſtans
idem ver. Principis, quod habetur in cap. Diffini-
uit, 17. q. 4. in fin. expoſuit, Principis, ideſt Iudicis
eccleſiaſtici, cum verba ſimiliter concepta eſſent
de Principe temporali, & ſæculari; & ſi inſpicere-
tur prototypon, ſeu originale Concilij Moguntini,
primi, in cap. 51. vnde deſumpſerunt & Gratian. &
Iuo, & Buccardus hunc canonem, fortaſſe reperi-
retur tunc ab Eccleſia nihil aliud actum fuiſſe, quã
vt ſanctio prohibens transferri corpora prophana,
etiam in corporibus ſacris obſeruaretur. Et mi-
rum eſt gloſſam ciuilem in d. l. final. C. de Relig.
incidiſſe in hanc expoſitionem, dum in l. fin. ff. de
mort. infer. Expoſuit verb. Pontificis, in materia
trãſlationis corporum defunctorum, ideſt Epiſcopi,
qui in talibus ſuum exercet officium, & in l. Hę-
reditas, ff. de petit. hęreditatis in fin. expoſuit ver-
ba, *principali*, ſeu Pontificali authoritate, Princi-
pis, vel Papæ, ſeu Epiſcopi. & in l. 3. §. Tamen Di-
uus Marcus, ff. de ſepulcr. violat. cenſ. Tranſlatio-
nem fieri permiſſu Principum, quę gloſſę expoſi-
tio corroborat opinionem pro Epiſcopo.

18 Portò à legibus Imperialibus hoc tantum di-
ſcrepat Concilium Moguntinum, quod illæ loquũ-
tur de iuſſu Principis, hoc verò de cõſilio tantum.
Id quod eam habet rationem; quia cum actus
translationis reliquiarum, & Sanctorum corporũ
ſit ſpiritualis, fieri non debet authoritate, ac iuſſu
Imperatoris, cui nulla eſt de rebus ſpiritualibus
diſponendi facultas, §. s. 96. diſt. & habetur 10. diſt.
per totam, cap. Iudicatum, 89. diſt. & cap. Solitæ,
19 de maior. & obed. At conſilium in his peti etiam
à laicis ſacri Canones non repugnant, cap. Ad no-
ſtram, de conſuetudin. Neque enim conſilium eſt
neceſſitatis, ſed voluntatis, cap. vlt. §. Quod præ-
20 cipitur, 14. q. 1. Ideoque qui tenetur conſilium pe-
tere, illud tamen ſequi non cogitur, cap. 1. de Ca-
pell. Monachor. cap. Cum olim, de arbitr. gloſ. in
cap. Cum in veteri, in ver. Expectatum, de elect.
& ſępius in ſimilibus caſibus reſpondit S. Congre-
gatio Concilij.

21 Neque obſtat quod cum textus d. cap. Sancto-
rum, loquatur de conſilio Principis, vel Epiſcopo-
rum, quemadmodum reſpectu Epiſcoporum im-
portat conſenſum, ſecundum gloſ. in cap. 1 §. fin.
in ver. Cum conſilio, Ne ſede vacan. lib. 6. ita &
reſpectu Principis, ex regula l. Iam hoc iure, §. Sed
ſi, ff. de vulgar. & pupillar. Nam reſpondetur eam
regulam non procedere, quando determinabilia
diuerſã habent rationem, vt habet hoc caſu Prin-
ceps laicus ob eius incapacitatem. Ita colligitur
ex cap. Cum Marthæ, in princ. de celebrat. Miſ-
ſar. *DD.* in cap. Translato, de Conſtit. & dictum
eſt ſupra num. 9.

22 Quemadmodum nec procedit dicta regula,
quando aliàs iuris correctio induceretur, vt de-
clarat Bald in c. Inter cæteras, de reſcript. & Abb.
in d. c. Tranſlato, circa fin. Sicut induceretur hoc
caſu; nam cum reliquiarum translatio fieri nõ poſ-
ſit ſine authoritate Epiſcopi: ſi verbum, *conſilio*,
reſpectu Epiſcoporum ſtaret in propria ſignifica-
tione, corrigerentur iura, quæ conſenſum requi-
23 runt. Præterquam quod etſi verbum illud impor-
taret verum, & proprium conſilium etiam reſpectu
Epiſcoporum: Satis tamen eſt, vt neceſſitas exi-
gendi Epiſcoporum conſenſum eliciatur ex alijs
iuribus; cum conſilium, & conſenſus ſibi inuicem
compatiantur, vt in cap. Cum in veteri, vbi gloſ.
in ver. Expectatum, de elect. Præterea obſeruan-
dum eſt accuratè ver. illud, *conſilio*, fuiſſe appoſi-
tum reſpectu Principis tantum; reſpectu autem
Epiſcoporum fuiſſe appoſitum ver. *Licentia*, quod
habetur ibi in fin. & refertur tam ad Epiſcopos,
quàm ad Synodum, cap. Secundò requiris, ſupra
de appellat. Vnde ſenſus eſt: Corpora Sanctorum
non transferantur ſine conſilio Principis, vel licen-
tia Epiſcoporum, ſanctęque Synodi: & ſic ceſſat
omnis difficultas, quia vtrumque verbum retinet
propriam ſignificationem.

Sed etſi expoſitio gloſſę in d. cap. Corpora; ad-
mitteretur, nõ tamen ex ea inferretur, vt huiuſmo-
di translatio competeret ſoli Papę, quia nec ipſa,
nec eius ſectatores hoc affirmant, nec ſi affirma-
rent, eſſet verum, quia idem canon contradiceret,
& repugnaret, cum in vltima parte det facultatem
Epiſcopis expreſsè; loquitur enim alternatiuè ibi,
ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum: ex quo
ſequitur, vt non competat ſoli Papæ, ſed Papę, &
Epiſcopis, videlicet Papę in vniuerſo orbe, & Epi-
ſcopis in ſua cuique diœceſi, vt exponunt gloſſæ
prællegatę. & affirmant Summiſtę citati ſupra
num. 15. Ideoque Hug. & poſt eum Turrecr. in d.
cap. Corpora, num. 2. Syluester in verb. Reliquię,
qu. 3. dicunt ad Papam, vel ad Epiſcopos hoc ius
pertinere: & tamen eſt verum quod Piſanella af-
firmat in verb. Reliquię, ideſt decretum prædicti
Concilij admittere generalem diſpoſitionem legũ
Imperatorum, quibus cautum erat, vt hæc facul-
tas pertineret etiam ad alios, quàm ad Princi-
pem.

Nec obſtat ratio, quam inducunt ſcribentes in
cap. prox. ſupra eod. cur Papæ tantum competat
facultas canonizandi Sanctos, iuxta tex. ibi, & in
cap. Venerabili, de teſtib. ſcilicet, quia feſtum, &
officium illorum celebrandum eſt ab omnibus; &
propterea idem ſit dicendum de tranſlatione.
Nam reſpondetur, feſtum tranſlationis celebrari
in eccleſia particulari. Epiſcopus autem ſicut ſta-
tuere poteſt, vt feſtum aliquod celebretur in parti-
culari eccleſia, ita etiam poteſt conſtituere, vt ce-
lebretur feſtum in honorem alicuius Sancti, cuius
corpus, vel notabiles reliquiæ ſint in illa eccleſia,
& loco particulari, vt firmant communiter Docto-
res in d. cap. proxim. & ibi dixi num. 23. & conſe-
quenter etiam tranſlationem poteſt facere ſine
Papæ authoritate.

Minus refragatur Id, quod ſancitum eſt in Con-
cilio Tridentino ſeſſ. 25. in decreto de Inuocat. ve-
net. Sanct. Quia per illud tantum abeſt vt aliquid
detrahatur Epiſcoporum authoritati, vt potius vi-
deatur augeri illorum facultas quoad recognoſcẽ-
das, & approbandas nouas reliquias, quæ de iure
com-

communi non ita clarè eis competebat, vt patet
in hac decretali, & dictum eſt ſupra num. 5. &
ſeq.
24 Opportunum eſſet inueſtigare cauſam, cur ita
diſpoſitum ſit circa tranſlationem: cauſa enim
non parum conducit ad comprobandam, quam
ſequimur, opinionem. Quippe ratio legum Im-
perialium expreſſa eſt in l. Oſſa, ff. de reliq. & ſumpt.
funer. Erat enim iniuria, & pro tali æſtimabatur,
25 vt cadauer humatum ſemel effoderetur. Vnde
etiam apud Eccleſiam receptum eſt, vt in ignomi-
niam exhumentur corpora excõmunicatorum, &
hæreticorum, in decretali, Sacris, de ſepult. cum
26 ſimil. Item in l. Diui fratres, eod. tit. Cauetur ne
iuſtæ ſepulturæ traditum, ideſt terra conditum
corpus inquietetur, & ne ex leui cauſa corpora,
quæ quieſcebãt, huc, illucque aſportentur: & ideò
ſine Principis licentia fas non erat, vel ſaltem Præ-
ſidis prouinciæ, l. 1. eod. tit. de religioſ. & d. l. Diui
fratres, & l. Si quis autem, ff. eod. Item erat pro-
hibitum etiam Religionis cauſa, ob quam nec
permiſſum erat ſepulchrum tangere etiam reficiē-
di ſtudio: erat enim violare ſepulchrũ, vt in l. fin.
27 ff. de mor. infer. Vnde ad curam Pontificum genti-
lium ſpectabat idem permittere, vel etiã ad Prin-
cipem, qui etiam Pontificiam dignitatem exerce-
bat: quod hodie commutatum eſt, quia Principi
gladius tantum temporalis; Sacerdotibus verò
vterque datus eſt, imo vterque reſtitutus eſt, cum
vterque malè vſurpatus eſſet ab Ethnicis Principi-
bus, vt in Extrauag.Boniſac. VIII. Vnam ſanctam,
de maior. & obedien. Hæc de gentilitate.
28 Sed quoad Concilium crederem duplici cauſa
id inſtitutum; primo, vt honorificentius maiori
cultu adhibito fieret translatio, & maior cura
adhiberetur; vt cautè ad id procederetur, ne ex-
traherentur in publicum oſſa extra capſam, ſeu
arculam: quod videtur deſumptum ex d. l. Diui
fratres, ad vitandum periculum ſupponendi alias
falſas reliquias, quibus populus deciperetur, vt le-
gitur, & notatur in hac decretal. & ideo id tranſ-
ferendi munus prouidentiſſime Epiſcopo eſt tri-
butum.
29 Sed maius dubium eſt, an Epiſcopus id poſſit
ſine conſenſu Capituli ſuæ eccleſiæ: & quamuis
Archidiac. in d. cap. Corpora, de conſecr. diſt. 1.
Syluеſt. & Armill. ſupracitati num. 15. videantur
hanc facultatem Epiſcopo abſolutè attribuere per
diſiunctiuam, *vel*: tamen contrarium videtur ve-
rius, tum ratione rei, quæ grauis eſt, vnde ſecũdum
omnes regulas, cap. 1. & tot. tit. ſupra de ijs, quæ
fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capituli, Epiſcopus
tenetur ad hoc Capitulum ſuum conuocare, & au-
dire, ita vt ſine eius collaudatione nihil validè fa-
cere poſſit, maximè quia ſumus in materia aliena-
tionis quodammodo rerum eccleſiæ: tum quia
d. c. Corpora: quando agit de Principe, nihil ad-
30 dit. At quando agit de Epiſcopo, ei per copula-
tiuam, *que*, annectit ſanctæ Synodi licentiam;
quam Synodum Petr. de Sampſ. Hugo, Archidiac.
Bellam. & Turrecr. exponunt pro clericis Maioris
Eccleſiæ, & ſic Capituli Cathedralis, quod aliquan-
do appellatur Concilium, vt cap. Placuit, 12. qu. 2.
Vnde alij DD. cum loquuntur de Epiſcopi au-
ctoritate in hac materia, addunt etiam ſynodi li-
centiam copulatiuè, vt eſt videre apud Summ. Cõ-
feſſor. lib. 1. tit. 14. q. 24. Quæ eſt tertia ſub rubri-
cella de reliq. Alberic. de Roſate in Dictionario
in ver. Reliquiæ, §. vlt. ad med. Summa Baptiſti-
31 na, & Roſellæ ſupplementum d. ver. Reliquiæ: ex
quibus videtur concludendum Epiſcopum ſine li-
centia Summi Pontificis cum conſenſu tamen ſui
Capituli poſſe Sanctorum corpora transferre de
loco ad locum, licet id ſine iuſta cauſa, quarum
aliquas ponit Turrecrem. in d. cap. Corpora, q. 3.
32 facere non debeat. Et fortè etiam non teneat hęc
translatio facta ſine cauſa, cum ſit ſpecies aliena-
tionis, cum corpus, quod aliquo modo ad vnam
ſpectabat eccleſiam, alteri tradatur: vnde non te-
net alienatio, cap. Sine exceptione, 12. q. 2. cum
ſimil.
Nec obſtat Staphil. de Breuib. qui poſtquã n. 41.
Dixit quando datur licentia extrahendi reliquias
ex Capella monaſterij S. Anaſtaſij, addi clauſu-
lam, *& de licentia Commendatarij*: & ad hoc fa-
cere cap. Corpora, de conſecr. diſt. 1. Vbi dicitur,
Nemini licere corpora Sanctorum de loco ad lo-
cum transferre ſine conſenſu Papæ; quoniam non
ob id excludit licentiam Epiſcopi, quam ipſe im-
pertiri poteſt, ex eod. cap. Corpora.
33 Cæterum etſi putem ſupradictum intellectum
ad illum text. eſſe verum, & germanum: Fateor
tamen expoſitionem gloſſæ prębuiſſe materiam
pleriſque exiſtimandi translationem ſanctorum
corporum eſſe Sedi Apoſtolicę reſeruatam; adeout
in Concilio Aquileian. I. in tit. de reliq. Sancto-
rum cautum reperiatur vt infra, videlicet corpora
Sanctorũ transferri quidem non poſſunt ſine Sedis
Apoſtolicæ licentia. Reliquiæ inſignes de loco ad
locum transferri ita demũ poterunt, ſi Epiſcopus
decretum in Archiuio Epiſcopali, & libro particu-
lari ſeruandum ad rei geſtæ perpetuam memoriã
fecerit, cur id fieri permiſerit, tom. 4. Conciliorum
part. 2. fol. 585. col. 1. Et quamuis illud Concilium
ſit prouinciale, & non confirmatum à Sede Apo-
ſtolica, idcoq; extra prouinciam non habeat vim
canonis, vt ſcripſi in cap. Canonum ſtatuta, nu. 14.
ſupra de Conſtit. Eſt tamen magnæ authoritatis,
cum fuerit recognitum, & emendatum à S. Con-
gregatione Concilij, ad præſcriptum Conſtitutio-
nis Sixti V. ſuper inſtitutione eiuſdem Congrega-
tionis.
34 Sed quatenus dicta translatio non poſſit fieri
ſine auctoritate Apoſtolica, dubitatur qua pœna
eſſet puniendus, qui huiuſmodi corpora ſine tali
licentia transferret. Reſpondetur conſiderandum
an ſubſit cauſa excuſationis dolum excludens, ad
l. 3. §. Prima verba, ff. de ſepul. viol. ex reg. gloſſæ
in l. Plagij, in ver. Iuſta, C. ad legem Flauiam, de
35 Plag. Quod ſi nulla cauſa adducatur, cum in iure
certa non reperiatur huic facto annexa, pœna ar-
bitrio iudicis erit imponenda, argum. c. De cau-
ſis, in fin. de offic. deleg. & cap. Sicut dignum, de
36 homicid. Sed quia in arbitrarijs ex ſimilibus pro-
ceditur, l. Non poſſunt, ff. de legib. videndum erit
propterea cui delicto hoc aſſimiletur: & quidem
non videtur ſimile ei, qui cadauer ſpoliauit, de
quo in d. l. 3. §. Aduerſus, ff. de ſepult. viol. nec ei,
qui violando ſepulchrum corpus eruit, de quo in
l. 4. & l. fin. C. eod. cum in caſu noſtro ceſſet mo-
dus iniurioſus, ſeu violentæ, & iniurioſę ſpoliatio-
nis. Nec eſt ſimile vero ſacrilegio, quia rei furtum
facere noluit; vnde videtur potius ſimile alienanti
res eccleſiaſticas, vt elici poteſt ex Abb. in c. Nul-
lus, in princ. de iure patr. & Calder. in conſ. 1. de
Baptiſ. vbi ſimile dicit de eo, qui ius baptizandi
alij

Digitized by Google

37 alij confert eccleſiæ, & tamen hunc cenſet indiſtinctè nõ incidere in excommunicationem latam contra alienantes res eccleſiæ per Extrauag. Pauli II. Ambitioſæ, de reb. eccleſ. non alien. quæ loquitur de alienantibus res temporales eccleſię, nõ autem ſpirituales; quia cum d. c. Excommunicatio ſit latæ ſententię, ad alium caſum non poteſt per iudicem extendi, ſaltem pro delicto iam perpetrato; quia nõ poteſt iudex per ſuam extenſionem facere, vt qui non erat excommunicatus, ſit modo excommunicatus ſine nouo delicto. Vnde videtur pœna eſſe omnino imponenda arbitrio iudicis, ſecundum regulam, d. c. De cauſis.

De Obſeruatione Ieiuniorum.

Cap. Conſilium.

S V M M A R I V M.

1 *Vigiliæ omnium Apoſtolorum ſunt in præcepto præter vigilias Apoſtolorũ Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangeliſtæ.*
2 *Nec valet contraria conſuetudo Gallicana.*
3 *Carnium eſus in Quadrageſima ægrotis eſt indulgendus.*
4 *Carthuſienſium ſtatus, qui languentibus in extrema neceſſitate carnes non concedunt, an ſit periculoſus, & n. ſeqq.*
5 *Carnium eſus an aliquo caſu ſit neceſſarius ad liberandum infirmum à mortis periculo.*
6 *Carnibus non veſcebantur homines in prima ætate, ideſt ante diluuium.*
7 *Iuramentum, & votum non ligant, cum ſine interitu ſalutis corporalis ſeruari non poſſunt.*
8 *Carnibus in Quadrageſima veſci non licet etiam ex legitima cauſſa ſine licentia Epiſcopi.*
Et quid ſi cauſa ſit vrgens, n. 10.
9 *Refrendarij in Quadrageſima ouis, & lacticinijs, & de conſilio vtriuſque Medici carnibus veſci poſſunt.*
10 *Ieiunium an, & quando poſſit quis ſoluere propria authoritate.*
11 *Quid ſi cauſa ſit euidens.*
12 *Et quid ſi dubia ſit.*
13 *Et quid ſi ſubſit periculum ſcandali.*
14 *In ieiunio an ex iuſta cauſa diſpenſare poſſit proprius Sacerdos.*
15 *Conſuetudo an in ieiunijs ſit ſeruanda, & num. ſeq. vſque in finem.*
Quid in conſuetudine ieiunij inductiua, n. 16.
Quid in ieiunij tranſlatiua, n. 30.
Et quid in ieiunij relaxatiua, n. ...
16 *Ieiunium quid ſit.*
17 *Ieiunia conſuetudinaria ſeruanda ſunt à diœceſanis, & indigenis perinde atque indicta ab Epiſcopo.*
18 *Epiſcopus indicere debet obſeruantiam conſuetudinis inducentis ieiunium, vel abſtinentiam à carnibus in ſua diœceſi.*
19 *Carnium abſtinentia ſecluſa conſuetudine in ſola die Veneris per totam hebdomadam eſt in præcepto.*
20 *Carnes comedere in Sabbatho eſt mortale, vbi non eſt conſuetudo comedendi; aliàs ſecus.*
21 *Carnium vſus apud Græcos in die Sabbathi eſt tolerandus, vbi ſine ſcandalo fieri poteſt.*
22 *Intellectus, c. Sabbatho, de conſecr. diſt. 3. & cap. Quia dies, diſt. 5.*
23 *Ieiunium in ſexta feria non eſt ex præcepto, ſed ex conſilio tantum.*
24 *Ieiunium in Aduentu Domini non eſt in præcepto, niſi hoc habeat conſuetudo.*
25 *Idem in vigilijs Rogationum.*
26 *Conſuetudo in ieiunijs non extenditur de loco ad locum.*
27 *Nec de vno ad aliud genus perſonarum.*
Conſuetudo laicorum in ieiunijs non ligat clericos, nec clericorum ſæcularium religioſos, ibidem.
28 *Conſuetudo de vna in aliã diem ex rationabili cauſa ieiunium transferens ſeruanda eſt.*
29 *Conſuetudo regionis ſeruari debet in colenda feſtiuitate S. Bartholomæi.*
30 *Idem in feſtiuitate B. Margaritæ.*
31 *Ieiunium propter magnam loci ſolemnitatem poteſt authoritate Epiſcopi in aliam diem transferri.*
32 *In Gallia, vbi ſunt eccleſiæ S. Quintini, non ieiunatur in vigilia omnium Sãctorum, ſed tertia præcedenti die.*
33 *Peregrini, & viatores in ieiunijs, & abſtinentia à carnibus debent ſe conformare conſuetudini loci, vbi reperiuntur.*
Contrarium, num. 37.
Declaratur, n. 38
34 *Cathalani, & Francigenæ, qui in ſuis partibus ſolent veſci carnibus in die Sabbathi, peccant ſi alibi veſcantur vbi non eſt ſolitum, & n. 40.*
35 *Idem in Mediolanenſibus, qui alibi comedũt carnes in diebus Carnispriuij.*
36 *Et in Caſtellanis, qui in Sabbato veſcuntur extremis, vel interioribus partibus animalium in Luſitania, & Nauarra, vbi non eſt conſuetum.*
37 *Intellectus, cap. Illa, 12. diſt.*
38 *Exteri in ieiunijs tenentur ſeruare conſuetudinem loci, ſi eò venerint animo habitandi, aliàs ſecus, secluſo ſcandalo.*
39 *Scholares, & peregrini ligantur conſuetudinibus loci, vbi moram trahunt.*
40 *Cathalani exiſtentes in ſtudio Tholoſano peccant ſi iuxta conſuetudinem Cathaloniæ veſcantur carnibus in Sabbatho, ſed non è conuerſa.*
41 *Habitatio de præſenti ſufficit ad ſortiendum forum pœnitentialem, nec requiritur domicilium.*
42 *Viatores non ſortiuntur forum loci, per quem tranſeunt.*
43 *Nec dicuntur moraliter in eo eſſe.*
44 *Conſuetudo ieiunij relaxatiua valida eſt, ſi ſit generalis in tota eccleſia.*
45 *Conſuetudo particularis ex rationabili cauſſa poteſt in partem ieiunium relaxare, ſeu interpretari quoad horam, collationem, & cibos, & num. ſeq.*
46 *Ieiunij de integritate quæ ſint.*
47 *Ieiunium ſoluitur ex geminata comeſtione.*
48 *Secus ſi aliquid ſumatur pro collatione ſerotina magis ad ſuſtentationem naturæ, quàm ad delitias.*
49 *Et refellitur quorumdam opinio circa collationem in vigilia Natalis Domini.*
50 *Hora comedendi in diebus ieiunij, quæ ſit de conſuetudine.*
51 *Et quæ de iure ſcripto.*
52 *Cur in Quadrageſima ſit hora Veſperarum.*

Dies

53 *Dies ſicte expletus dicitur poſt veſperas.*
54 *Quis, & lectiuinijs veſi li et in ieiunijs extra Quadrageſimam, niſi obſtet conſuetudo.*
55 *Conſuetudo quæ in totum relaxat ieiunium an valeat.*
56 *Quid in ieiunijs ſolemnibus.*
57 *Et quid in alijs non ſolemnibus.*
58 *Ieiunia, quæ a ſingulis Diœceſanis per ſingulas Diœceſes indicuntur, ab omnibus ſubditis ſunt ſeruanda.*

CONSILIVM. Doctores non ſummant propter varia dicta, quæ ſatis per ſe ſunt clara. Diuiditur in ſeptem partes, quæ patent per ſeptem diſtinctos, SS.

1 Nota primò ex principio litteræ, ieiunium eſſe in præcepto in vigilijs omnium Apoſtolorum hoc eſt duodecim quos enumerat gloſſa in cap. vnico, in ver. Duodeno, de reliq. & vener. Sanct. lib. 6. prg-terquam in duabus vigilijs hic exceptis Apoſtolorum ſcilicet Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangeliſtæ ob rationem in littera expreſſam, & hoc nõ
2 obſtantibus Gallicanis verſibus, quos hic recitat gloſſa 1. videlicet:

Petrus, & Andreas, Paulus cum Simone, Iudas,
Vt ieiunemus nos admonet, atque Mathæus.

Nulla enim eſt ratio diuerſitatis inter hos, & alios Apoſtolos; & cum omnes fuerint pares merito, pari etiam cultu ſunt venerandi, ſecundum Abbat. hic num. 4. vt eorum ſit æqualis feſtiuitas, quorum æqualis eſt Sanctitas. c. Scire, 70. diſt. Io. Andr. hic num. 8. in gloſ. 1. & Cardin. n. 2. verſ. Oppono. Ad hoc d. cap. vnico, de reliq. & vener. Sanctor. in 6. Neque enim in his ſolemnibus ieiunijs quidquam operatur conſuetudo, cum ſit irrationabilis, vt latius dicã infra n... & in c. ſeq n...

3 Secundò nota in §. Item de illis eſum carnium in Quadrageſima ægrotis eſſe indulgendum, & põdera rationem in textu expreſſam, videlicet vt debilibus, & infirmis propter abſtinentiam à carnibus periculum non emergat. Quam litteram
5 inducunt quidam contra Monachos Carthuſianos, quorum ſtatum aſſerunt eſſe periculoſum ex defectu charitatis, quia languentibus in extrema neceſſitate carnes non concedunt, & Hoſtienſ. num. 5. in verb. Ab alijs, redarguit illos qui infirmis non compatiuntur more Carthuſienſium. Sed illorum ſtatum, vt hic recitat Io. Andr. nu. 3. efficaciter tuetur Magiſter Arnaldus de Villa Noua ſummus Medicus, & Theologus proſequendo verbum illud Pſalmi 68. *Aduerſus me loquebantur, qui ſedebant in porta,* &c. ſubinducens illud Cantici 5. *Percuſſerunt me, vulnerauerunt me, & tulerunt pallium meum,* & illis in propoſito coaptatis, probat oppugnantium doctrinam eſſe phantaſticam, & falſam; imò, & hæreſim ſapere. Falſitas patet, quia qui ſe obligat ad illud ſtatutum ordinis, hoc facit ex amore Dei. Sed illa charitas eſt ſuprema, quæ Deum reſpicit per obiectum. Ergo quod fit propter Deum, & non in odium proximi, non poteſt dici contra charitatem. Quod
5 autem dixit hæreſim ſapere, probat, quia aduerſatur approbationi, & tolerantiæ Romanæ eccleſiæ, & fingit nouum dogma in pertinẽtibus ad vtilem ſtatum fidelium ponendo languentes quandoque non poſſe à mortis periculo ſine eſu carnium liberari, & ſic ad vitæ longitudinem eſum carnium neceſſarium: [nam, vt ipſe ait, virtus vitalis deficit aut propter malitiam morbi, illam reſoluentis, aut propter defectum alimenti, per quod habet conſeruari, vel reſtaurari] Primò caſu probat auctoritate Hippocratis dicentis: Si deficientibus præ furia morbi cibus exhibeatur, ſuffocationis, vel alterius vexationis grauamine ſuperaddito, coguntur vitam finire celerius. Deficientibus autem propter penuriam alimenti ſi denegetur cibus, & medicationi ſubdantur, expirant velocius tabefacti. Vnde fit vt deficienti propter morbi magnitudinem non proſint, ſed obſint carnes. Deficientibus verò propter alimenti penuriam, proſint. Sed probat plus competere vinum mediocre maximè aromaticum, & vitelloſ ouorum mediocriter molles; quia velociſſima digeſtione conuertuntur in laudabilem, & multum ſanguinem, & quaſi ſine fæcibus. Carnibus autem, & cæteris alimentis aliqua prædictarum conditionũ deeſt. Concludit ergo Aduerſarios moueri, aut ex inuidia, aut ex animi paſſione, aut ex ignorãtia phyſicæ, ſecundũ quam ad virtutẽ vitalem, vel cognitiuam magis competunt ſupradicta, quàm carnes. Licet fateatur ad cõfortandam virtutem motiuã magis conuenire carnes. Sed dicit inducendo Galenum confortationem virtutis motiuæ non eſſe in ægris neceſſariam, quia modicum egent ipſius operatione. Ergo nec egent neceſſario eſu carnium. Demum ſubdit in ſacra Scriptura non reperiri eſũ carnium infirmis neceſſarium; quod tamen de vino legitur 1. ad Timoth. 5. c. Etſi Chriſtus ad finem, ſupr. de iudæis. Item ad Roman. 14. *Qui infirmus eſt, olus manducet,* non dixit carnes. Item Pſalm. 103. *Vinum lætificat cor hominis,* & panis confirmat illud; Cor autem eſt principium materiæ virtutis vitalis, quæ confortatur per cordis lætitiam. Inducit quoque exempla Chriſti, quem multi etiam infirmi ſequebantur, vt à languoribus ſanarentur, Lucæ 6. [Quibus tamen egentibus alimento, quia tribus diebus ieiunauerant, parauit non carnes, ſed piſces,] Marc. 8. [Similiter nec Dauid illi Amalechitæ, qui tribus diebus, & noctibus non comederat, 1. Reg. 30.] Itẽ virtute deficiente propter penuriam cibi eſum carnium non eſſe neceſſarium confirmat experiẽtia: nam videmus in ipſo ordine octuagenarios, &
6 centenarios mundorum ſenſuum. Item in prima ætate, ideſt vſque ad Diluuium, diutius vixerunt homines, quàm in alijs ætatibus; & tamen non veſcebantur carnibus, ſed terræ naſcentibus. Geneſ. 3. ad fin. ibi, Comedes herbas terræ. Ad Noè autem dixit poſt diluuium, cap. 9. omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum, cap. Ab exordio, 35. diſt. quod eſt Hieronymi contra Iouinian. lib. 1. & ſubijcit Io. Andr. ſe hunc libellum ita in compendium redegiſſe, quia etiam ſuo tempore quamplures notabilis ſtatus amicis ſuis Carthuſienſibus, apud quos eſt vera religio, detrahere conabantur, & illius verba ad litteram hic referuntur, & ſequuntur Anton. de Butr. num. 10. Cardin. in §. Item de illis, n. 2. & Ioan. de Anan. in cap. Sicut ex litterarum, num. 2. infra de homicid. & conſentit hic Petr. de Anchar. n. 4. in vlt. not.

7 Verum Abb. in cap. Si verò, n. 2. verſ. Et per hoc dicerem, ſupra de iure iur. Si, inquit, à peritis medicis diceretur Fratrem Carthuſien. Ordinis non poſſe aliter mortem euadere, niſi per eſum carniũ, non obſtante regula, ſeu voto deberet carnes comedere, Sicut enim iuramentum non ligat propter

pter

Digitized by Google

pter periculum mortis,c.fin,28.q.4.ita nec votum,
cum paribus paſſibus ambulent, vt notatur in
cap. 8. ead.cauſ.& quæſt. in cap. Debitores, de iu-
reiur. in cap. Licet, & in c. Magnę, de voto.Et quã-
uis mox fateatur Arnaldum de Villa Noua ſum-
mum, & quaſi diuinum Medicum in tractatu hac
de re edito concludere vitam poſſe reſtaurari ſine
eſu carnium: Subdic tamen, Si ex circumſtantijs
Medici dicerent contrarium, procedere primum
dictum. Item poſſet contingere, vt oua infirmo
eſſent faſtidio, & horrori, ita vt non poſſet illa ſu-
mere, vt pluribus accidit, quo caſu in dubio hoc
eſſet tenendum; quoniam neceſſitas excuſat ab
omni præcepto, vt hic in textu, qui etiam non ob-
ſcurè ſupponit hanc neceſſitatem in propoſito eſſe
poſſibilem. Vnde concluſio eſt, iuramentum, &
votum non eſſe ſeruandum, cum ſine interitu ſa-
lutis corporalis ſeruari non poteſt, prout etiam
concludit gloſ.1. in d. cap.Si verò. Itaque,vt ver-
bis Sylueſtri vtar in ver. Iuramentum, 4. num.10.
verſ.Ex prædictis, Abbas Carthuſienſes indiſtin-
ctè non reprobat, ſed tantum in caſu, & iudicio
meo bene dicit.

8 Vltimò nota in §. Præterea, non debere quem
veſci carnibus in Quadrageſima, & ſolemnibus
ieiunijs ſine licentia Epiſcopi, etiamſi legitima
cauſa ſubſit eas comedendi,puta infirmitas,ſeu de-
bilitas,eiuſmodi enim licentia exigitur, quia multi
poſſent ægritudinem fingere, & inter infirmitatem
& infirmitatem eſt diſtinguendum,ſicut inter coa-
ctum,& coactum,vt in c.Maiores,§.Propter quod,
ſupra de Baptiſm. ſecundum Hoſt. hic n.5. in ver.
Sic tamen. Io. Andr. n.4. Butr num.10. in fine, &
Abb. n 5. Tu dic apertè hoc ſancitum eſſe in Con-
cilio Toletano VIII. cap.9. in hæc verba. [Quiſ-
quis abſque ineuitabili neceſſitate, atque fragili-
tatis euidenti languore, ſeu etiam ætatis impoſ-
ſibilitate diebus Quadrageſimę eſum carnium
præſumpſerit attentare, non ſolum reus erit Re-
ſurrectionis Dominicę, verum etiam alienus ab
eiuſdem diei ſancta communione, & hoc illi cu-
muletur ad pœnam,vt ipſius anni tempore ab om-
ni eſu carnium abſtineat gulam, quia ſacris die-
bus abſtinentię oblitus eſt diſciplinam. Illi verò,
quos aut ętas incuruat, aut languor extenuat,aut
neceſſitas arctat, non ante prohibita violare præ-
ſumant, quàm à Sacerdote permiſſum accipiant]
refertur ab Yuone par.15.cap.89.& tom.2 Concil.
9 par.2. pag. 498. Porrò in indultis veſcendi carni-
bus conſueuit apponi clauſula, *de conſilio vtriuſ-
que Medici*, vt in indulto referendariorum vtriuſ-
que Signaturæ,de quo in Conſtitutione Pauli III.
debita,in §. 87. ibi,[Quadrageſimalibus, & alijs
temporibus, quibus eſus carnium, ouorum,caſei,
& lacticiniorum, de iure, vel conſuetudine eſt pro-
hibitus, eiſdem ouis, caſeo,butyro, & alijs lacti-
cinijs;ac de vtriuſq;Medici conſilio carnibus abſq;
conſcientię ſcrupulo vti,frui,& veſci,&c.]in Bullar.
10 tom.1.pag.560. Verumtamẽ ſi cauſa eſſet vrgens,
non peccaret qui ſine licentia carnibus veſcere-
tur, vt hic patet in §. Cum autem, & tenet Abb.
nu.4. in vlt. notab.Confert text.in l.1.in princ. ibi,
[nam interdum locus,vel tempus non patitur ple-
nius deliberandi conſilium, ff. de exercit. act. &
quod dixi in cap. Relatum, à nu.33.ſupra de Cler.
11 non reſiden. Plenius tamen in hoc diſtinguit Syl-
ueſt. in ver. Ieiunium n.20. verſ. Tertium, tradens
regulam, quam dicit ſeruandam eſſe ea mente
omnium Doctorum: nam aut certum eſt quem
ieiunare non poſſe ex cauſę euidentia; Et tunc
poteſt propria auctoritate ieiunium dimittere.
12 Aut eſt dubium; & conſulendus eſt vir bonus, &
peritus, puta medicus, aut confeſſor, vel alius, &
ſi illius iudicio cauſa ſit euidens, ſimiliter poteſt ie-
iunium frangi propria auctoritate: nam & eo caſu
cauſa euidens dici poteſt. Sin autem idem peri-
tus ſit dubius; tunc oportet adire Superiorem,
qui declarare poteſt authoritatiuè diſpenſando in
13 dubio. Verum ſi ſubeſſet periculum ſcandali, etiã
ſtante cauſa euidenti, petenda eſſet diſpenſatio. In
14 huiuſmodi autem diſpenſatione Superior eſt Epi-
ſcopus tantum, nec ſufficit licentia ſimplicis Sa-
cerdotis etiam ex iuſta cauſa,ſecundum Hoſt. hic,
niſi ſumma neceſſitas immineret, ita vt ſine pe-
riculo ad Epiſcopum recurſus haberi non poſſet,li-
cet S. Thomas in 4. diſt. 15.q.3. art.2. q 4. ad ter-
tium teneat Sacerdotem poſſe diſpenſare, Sed Ca-
noniſtæ contra per hanc decretalem.

15 QVAERO generaliter vtrum in ieiunijs ſer-
uanda ſit conſuetudo.

Pro clariori ſolutione puto tres caſus eſſe diſtin-
guendos. Aut enim conſuetudo eſt ieiunij indu-
ctiua, aut eſt ieiunij tranſlatiua, aut ieiunij rela-
xatiua.

16 In primo caſu abſque dubio ſeruanda eſt con-
ſuetudo, cap. Illa,12. diſt. & ibi Præpoſ. num.5. &
cap. Vtinam, 76. diſt. nam, vt inquit Innoc. com-
muniter receptus in rubrica aliàs in cap. 1.n.2.verſ.
Tertium ieiunium, ſupra eodem Ieiunium eſt ab-
ſtinentia victus ſecundum ordinationem eccleſiæ
17 ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine approbatam. Vn-
de Petr.de Palude in 4. diſt. 15. apud Syluestr. in
ver.Ieiunium, n.7. dicit ad ieiunia conſuetudina-
ria ipſam conſuetudinem ligare, etiamſi ſcriptura
non dicat,arg.c. In his rebus,11 diſt. Ideoque ſi in
aliqua diœceſi conſueuerit certo die ieiunare, hoc
ieiunium ſeruandũ eſſe à diœceſanis,& indigenis,
ſicut ſi Epiſcopus ieiunium indiceret. Quod clarè
18 probatur,hic in §. Item de illis,vbi Pontifex con-
ſultus de illis, qui carnes comedunt in Sabbatho,
reſpondit: Super hoc conſuetudinem tuæ regionis
facias obſeruari. Vnde per hanc litteram Epiſco-
pum Diœceſanum indicere debere obſeruantiam
conſuetudinis inducentis ieiunium, ſeu abſtinen-
tiam à carnibus in ſua Diœceſi, docent Hoſt. n.4.
in ver. Conſuetudinem, & num.5. in verb. Sic ta-
men, Butr. num.6. Cardin.in §. Item de illis, nu. 8.
& reliqui.

19 Hinc infertur primò, vt abſtinentia à carnibus
circumſcripta conſuetudine in ſola die veneris per
totam hebdomadam ſit in præcepto, vt in c. De
20 eſu carnium. Et quod ibi notatur, de conſecrat.
diſt.3. At comedere carnes in Sabbatho eſt mor-
tale vbi non eſt conſuetum, vt in cap. Quia dies,de
conſecr. diſt.5. non autem vbi eſt conſuetudo co-
medendi, vt in Francia, Catalonia, & alijs parti-
bus; quia ſtatur conſuetudini, vt in d. c. Illa au-
tem, 12. diſt. & concludit Abb. hic in 8. notab. &
21 Syluest. in verb. Ieiunium,n.28. verſ. Tertium. Vn-
de & apud Græcos tolerandus eſt vſus carnium in
die Sabbathi, vbi ſine ſcandalo fieri poteſt,in locis
tamen ipſorum, & inter eos tantum, vt cauetur in
Conſtitutione Clementis VIII. pro inſtructione
ſuper aliquibus ritibus Græcorum, edita 31. Au-
22 guſti 1595. in §.6. in Bullar. tomo 3. pag.47. Nec
obſtat text. in cap. Sabbatho, de conſecrat. diſt.3.

per

per quem textum gloſſa hic in verb. In Sabbatho,
dicit non debere carnes comedi in die Sabbathi.
Quoniam loquitur de conſilio, ſicut cauetur de
die Mercurij ſecundum Abb. & Sylueſt. locis cita-
tis. Vnde Archid. ibi, quem cæteri ſequuntur, ex-
ponit verbum, *non debemus*, de honeſto, non de
præcepto. Rurſus non obſtat text. in cap. Quia
dies, de conſecr. diſt. 5. vbi dicitur: Quicumque
ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat,
ab eſu carnium eadem die (ſcilicet Sabbathi) ab-
ſtineat. Etenim eodem modo Gregorius VII. eo
loci non loquitur de præcepto, ſed de conſilio, vt
probat littera ibi, *admonemus*, & notat gloſſa in
eod. ver. Et Syllueſt. vbi ſupra, niſi ſit conſuetudo,
vt abſtineant, vt ibi per gloſſam.
23 An autem ſexta feria non ſolum abſtinentia à
carnibus, ſed etiam ieiunium ſit in præcepto, Do-
ctores non conueniunt. Sed communiter tene-
tur ieiunium non eſſe ex præcepto, ſed ex conſilio
tantum, prout de communi teſtatur Abb. in cap.
ſeq. num. 1. & notat Innoc. in rubr. aliàs in cap. 1.
ſupra eodem.
24 Infertur ſecundò vt quamuis in Aduentu Domi-
ni ex præcepto non ſit ieiunandum, vt hic eſt tex-
tus quaſi expreſſus in §. Ieiunium. Secundum Ab-
bat. ante num. 1. poſt Innoc. vbi ſupra nu. 3. Quid-
quid dixerit Butr. hic nu. 2. tamen ſecus ſit, ſi hoc
habeat conſuetudo: Vnde Pontifex hic dicit ta-
men apud nos ieiunatur, quaſi dicat, habemus
hoc de conſuetudine; Super hoc autem nullum
ſtatutum facimus, nec aliquem adſtringimus, ſed
quilibet conſuetudinem ſuam ſeruet, vt formali-
ter inquit Hoſt. hic num. 4. in ver. Apud nos, cu-
ius dictum ſequuntur Io. Andr. num. 1. in eodem
ver. Cardin. num. 3. Collectar. num. 4. & Abb. an-
25 te nu. 1. verſ. Vnde hic Papa. Et quod dictum eſt
de Aduentu, idem intellige de Vigilijs Rogatio-
num, in quibus conſuetudo ſeruanda eſt, vt nota-
tur in cap. Rogationes, de conſecr. diſt. 3. & per
Abb. in rubr. ſup. eod. n. 6. in fine, verſ. Item dubi-
tatur de vigilijs Rogationum.
26 Aduerte tamen, quia in huiuſmodi conſuetu-
dinibus non fit extenſio de loco ad locum, adeò
ut nec conſuetudo peculiaris Eccleſiæ Romanæ ſit
neceſſariò obſeruanda in alijs locis, vt notat gloſ-
ſa in cap. 1 in ver. Docuit, de Summa Trinit. lib. 6.
& Abbas hic num. 1. & probatur in cap. Illa, 12.
diſtinct.
27 Rurſus aduerte, quia in his conſuetudinibus
nec fit extẽſio de vno ad aliud genus perſonarum;
ideoque conſuetudo laicorum non ligat Clericos,
nec Clericorum ſæcularium religioſos, quia diſtin-
cti ſunt modi abſtinentiæ inter hos tres ſtatus, &
plures abſtinentias habent Clerici, quàm laici, &
religioſi, quàm clerici ſæculares. Vnde non opor-
tet vt ad eorum ieiunia ligentur, quorum etiam
conſuetudinibus à ſuis ieiunijs non abſoluuntur,
ſecundum regulam iuris, quem non honoro, nec
onero. Ita Syllueſt. in d. ver. Ieiunium, n. 7. *Et hæc*
de conſuetudine ieiunij relaxatiua.
28 In ſecundo autem caſu principali, ideſt in con-
ſuetudine ieiunij tranſlatiua, conclude ſeruandam
eſſe conſuetudinem, ſecundum quam ieiunium in
certa die ab eccleſia indictum in aliam diem ex
rationabili cauſa tranſlatum eſt, vt hic per Hoſt.
29 num. 4. in ver. De cuius, & probatur in §. De fe-
ſtiuitate, vbi eſt expreſſum in colenda feſtiuitate
S. Bartholomæi, & conſequenter in eius vigilia

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

ſeruandam eſſe regionis conſuetudinem, hoc enim
ex rationabili cauſa introductum eſt: nam cum
die 24. Auguſti fuerit excoriatus, & die ſequenti
obierit, alicubi colitur dies martyrij, alicubi verò,
vt Romæ, dies obitus, ſecundum Petr. de Sampſo-
ne, Abb. Antiq. & Hoſtienſ. vbi ſupra Collectar.
num. 2. & Io Andr. eod. num. 1. in ver. Bartholo-
30 mæi, qui adducit ſimile de feſtiuitate B. Margari-
tæ, cuius feſtum diuerſis diebus colitur propter ſui
diuerſa martyria: nam ſecundum eum apud Bo-
nonienſes celebratur die 13. Iulij, vel die 14. ſe-
cundum Anton. de Butr. n. 9. ſubdit tamen Ioan.
Andr ſe reperiſſe in Specul. Hiſtor. lib. 14. c. 2. co-
li debere die 20. Iulij, & ita colitur Romæ, & Pa-
tauij, vt refert Card. num. 4. in fine.
31 Et hinc collige propter magnam loci ſolemnita-
tem in die ieiunij contingentem licitè fieri tranſ-
lationem, ſeu commutationem ieiunij in diem
præcedentem auctoritate Epiſcopi ad eum mo-
dum, quo feſtum Natiuitatis Domini, Aſſumptio-
nis Beatiſſimæ Virginis, vel alicuius Apoſtolorum,
ſi contingat feria ſecunda non ieiunatur in die
Dominico, ſed in Sabbatho præcedenti, vt eſt ca-
ſus in cap. prox. ſupra eod. & ita tenet Innocen. ſu-
32 pra in rubr. aliàs in cap. 1. num. 3. vbi refert in qui-
buſdam locis Franciæ ſcilicet vbi ſunt eccleſiæ San-
cti Quintini, non ieiunari in vigilia omnium San-
ctorum, ſed tertia præcedenti die, & ſequitur Ab-
bas, hic in 2. notab. Præpoſ. in cap. Denique n. 23.
in fine 4. diſtinct. & Syllueſtr. in verb. Ieiunium,
num. 19.
33 Hinc etiam, & ex textu collige peregrinos, &
viatores in ieiunijs, & abſtinentia à carnibus de-
bere ſe conformare conſuetudini loci, vbi repe-
riuntur, & ad hoc per Diœceſanos compelli poſſe,
vt hic patet, & eſt optimus textus in d. cap. Illa, 12.
diſt. vbi Auguſtinus: [Nec diſciplina vlla eſt in
his melior graui, prudentique Chriſtiano, quàm
vt eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad
quamcumque fortè deuenerit.] & infra. [Mater
mea Mediolanum me conſecuta inuenit eccleſiã
Sabbatho non ieiunantem, cœperat fluctuare
quid ageret. Tunc ego conſului hac de re beatiſ-
ſimæ memoriæ virum Ambroſium, & ille ait: Cum
Romam venio, ieiunio Sabbatho, cum Mediola-
ni ſum, non ieiunio, Sic etiam tu ad quam forte
eccleſiam veneris, eius morem ſerua, ſi cuiquam
non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi,] vbi
gloſſa in ver. Societatem refert illud vulgatum,

Si fueris Romæ, Romano viuito more,
Et ſi ſis alibi, viuito ſicut ibi.

34 Et pro hac parte concludit Abb. hic in fine ſubdẽs
propterea peccare Cathalanos; qui comedunt in
his partibus carnes in die Sabbathi, licet illis in
eorum partibus licitè veſcantur. Quod ante ipſũ
docuit Cardinal. in Clem. Dignum, q. 5 de celebr.
Miſſar. & ſequitur Syllueſt. vbi ſupra n. 28. dicens.
Qui carnes in die Sabbathi in ſuis partibus come-
dere conſueuerunt, vt in Francia, & Cathalonia,
comedendo in partibus alijs, vbi hoc non eſt con-
ſuetum, ſecundum Directorium peccant, vt in
cap. Quia dies de conſecr. diſt. 5. & cap. Illa, 12. diſt.
35 à contrario ſenſu. Et idem dicendum de Medio-
lanenſibus, qui in alijs locis comedunt carnes in
diebus carniſpriuij. De quo tamen vide Chriſto-
phor. Port. in §. Sed quod Principi, in fine inſtit. de
iure natur. vbi etiam proſequitur quid in Schola-
tibus, qui Mediolani reperiuntur eo tempore quo

Mediolanenſes ex priuilegio S. Ambroſij veſcuntor carnibus. De quo priuilegio latiùs dicam in cap. ſequenti, à n....

36 Id ipſum ſenſit Nauarr. in Man. cap. 18. nu. 120. verſ. Sexto, vbi dicit peccare eum, qui veſcitur carnibus, vel alio cibo vetito in aliqua regione, etiam eo tempore, quo liceret ei veſci in ſua; ſicut è conuerſo non peccat veſcendo eis in regione, qua tranſit, vel in qua moratur, licet in ſua id ei non liceret. Nauarros enim, & Luſitanos veſcentes in Caſtella die Sabbathi extremis, vel interioribus partibus animalium, non peccant, licet in ſuis terris ideis non liceret Caſtellianus antè idem faciens in Luſitania, vel Nauarra, peccaret: Hæc Nauarrus, & conſentit illius auditor Couarr. lib. 4. variar. reſolut. cap. 20. n. 8. in fine.

37 Contrariam opinionem, ideſt peregrinos, & viatores ceſſante ſcandalo non teneri in ieiunijs, & abſtinentia à carnibus ſe conformare conſuetudini loci, ad quem diuertunt, tenet Archid. poſt Hugon. in d. cap. Illa, in fine, 12 diſt. Bellam. num. 2. Torrecr. num. 2. in ver. Liberas, & Præpoſ. nom. 6. verſ. Nota quod peregrinus. Dicunt enim extraneos, qui ad tempus viuunt inter illos, qui talem habent conſuetudinem, debere illam obſeruare, ſi non obſeruando generent ſcandalum. Quod ſatis innuit littera ibi, [Si cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi.] Ait enim Apoſt. 1. ad Corinth 7. *Si ſcandalizauero fratrem meum, non manducabo carnes in æternum.* Vel certè ille textus loquitur de conſilio, & perſuaſione ſecundum Hoſtien. relatum ab Archid. vbi ſupra. Et complures Theologos pro hac ſententia nouiſſimè citat Thomas Sanchez de matrim. lib. 3. diſput. 18. nom. 6. Pro qua præcipuè allegatur text. in eod. cap. illa, 12. diſt. in illis verbis: [Alia verò, quæ per loca terrarum, regioneſque variantur, ſicut eſt quod alij ieiunant Sabbatho, alij non, &c. totum hoc genus rerum liberas habet obſeruationes.] Sed profectò alius videtur ſenſus Auguſtini in eo canone: nam primò docet obſeruandas eſſe traditiones, quæ in tota eccleſia obſeruantur. Vnde dum immediatè ſubdit, [Alia verò, quę per regiones variantur, liberas habēt obſeruationes;] non videtur intellexiſſe liberum eſſe vnicuique ſpeciales conſuetudines obſeruare, vel non obſeruare; alioquin conſuetudines locales non eſſent ab incolis obſeruandæ, contra textum hic. Sed dixit *liberas*, ideſt ſine peccato, ita vt ſit ſenſus, Illa quæ ex generali conſuetudine recepta ſunt, ab omnibus ſeruari debent; Sed illa, quæ ex conſuetudine particulari ſunt alicubi introducta, vt comedere carnes in Sabbatho, poſſunt obſeruari liberè, & abſque diuinæ maieſtatis offenſa, & hoc ſenſu liberas habent obſeruationes, quia illa obſeruantes non peccant. Sed hinc non ſequitur vt illas obſeruare non teneantur. Vel certè intellexit *liberas*, ideſt quoad extraneos, qui non tenentur illas obſeruare, niſi illuc diuertant, vt innuūt ſequentia verba, & declarat Torrecr. n. 2.

38 In hac varietate placet diſtinctio gloſſæ in dict. cap. Illa, in ver. Veneris, vbi dicit referre an peregrini ſint morituri, vel cito receſſuri, ideſt an venerint animo habitandi, an verò recedendi, vt primo caſu teneantur ſeruare conſuetudinem loci, vbi moram trahunt; in ſecundo autem non, ſecluſo ſcandalo, vt explicat gloſſa in cap. Quæ contra, in ver. Aut Peregrini, 8. diſt. Quam diſtinctionem ſequitur in d. c. Illa, Archid. num. 1. in ver. Seruare, Torrecr. n. 2. vbi verba illa, *liberas habet obſeruationes*, exponit, ideſt quantum ad extraneos, quia apud eos libera eſt huiuſmodi obſeruantia, niſi veniant morituri, vel niſi non obſeruando generent ſcandalum. Nec diſſentit Præpoſ. n. 6. dum ſequitur Archid. quoad eos, qui veniunt animo non permanendi. Eodem modo diſtinguit Syluest. in ver. Ieiunium, nu. 7. vbi poſt Paludan. tenet ad ieiunia conſuetudinaria teneri indigenas, & diœceſanos: alienigenas verò; ſi veniant animo habitandi, ex tunc ligari ieiunio conſuetudinario, ſicut & ſcripto. Si autem tranſeant ſolum, non ligari conſuetudinibus, & ſtatutis terræ, licet in comedendo cauere debeant à ſcandalo: nam *Si ſcāndalizauero fratrem meum*, &c.

39 Primum membrum diſtinctionis gloſſæ, videlicet de exteris, & peregrinis, qui in loco ſunt morituri, probatur in d. c. Quæ cōtra mores, 8. diſt. ibi, [Nulla ciuis, aut peregrini libidine violetur.] Per quem textum Speculat. in rubr. de Conſtit. nu. 7. dicit euidenter probari ſcholares, & peregrinos
40 ligari conſuetudinibus loci vbi moram trahunt. Vnde benè Cardin. in clem. 2. in 5. quæſt. de celebrat. Miſſar. ſcripſit Cathalanos exiſtentes in ſtudio Tholoſano peccare ſi contra conſuetudinem Cathaloniæ veſcantur carnibus in Sabbatho iuxta conſuetudinem patriæ, & conſentit, Imola ibidem, col. 2.

41 Et quamuis gloſſa præalleg. in d. cap. Quæ contra, dicat ſolos perpetuò habitantes obligari lege ciuitatis, vt l. Debitor, ff. de Pignor. tamen illud verbum, *perpetuò*, pleríque ex Doctoribus non ponunt, ſed ſimpliciter exigunt vt habeant animū habitandi, vel vt ſint morituri, quod in idem recidit, & ad ſortiendam Parochiam, ſeu forum Pœnitentialem non requiritur tranſlatio domicilij, vel animus perpetuò illic permanendi, ſed ſufficit ſola habitatio de præſenti ſecundum opinionē Feder. de Sen. conſ. 254. incipien. Quæſtio ſubſequens. Quam pluribus cuetur Ancbar. in cap. De vxore, num. 1. de Sepulchr. & eam commendat. Abb. in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, n. 11. de præben. & magis communem dicit in cap. Omnis vtriuſque, n. 13. de Pœnit. & remiſſ. Quam etiam ſequuta eſt Sacra Congregatio Concilij, vt ſcripſi in c. fin. ſupra de Paroch. vbi hunc articulum valdè à Doctoribus controuerſum plenè examino.

42 Secundum verò diſtinctionis membrum, ſcilicet de illis, qui ſtatim ſunt receſſuri, & ſic de tranſeuntibus, clarè probatur per text. in l. Hæres abſens, §. Proinde, ff. de iudic. vbi patet viatores non ſortiri forum loci, per quem tranſeunt, & ſubnectitur ratio, quia duriſſimum eſt quotquot locis quis nauigans, aut iter faciens delatus eſt, tot locis ſe defendere. Circa quod vide quod ſcripſi in
43 cap. fin. ſupra de foro competen. Item facit pro hac parte, quia qui tranſit, aut breui tempore diuertit ad aliquem locum, non dicitur moraliter in eo eſſe, l. Quæſitum, §. fin. & l. Si ita, ff. de legat. 3 c. Nam & ego, de verbor. ſignific. & cap. Ad noſtram, de regular. vbi gloſſa in ver. Statim, dat concordantes. Confert decretum Concilij Trid. in cap. 1. ſeſſ. 23. ibi, [Quoniam qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veteri Canonum ſententia non videntur abeſſe.] Ad idem textus in cap. Is qui, de Sepultur. lib. 6. vbi qui ad villam ruralem ſe transfert recreationis cauſa, vel vt ruralia exer-

ceat,

ceat, non efficitur ibi Parochianus; & notat Car-
din. in Clem.2. num.8. vbi etiam Vitalin. nu. 29.
de priuileg.

44 In tertio denique, & vltimo caſu principali, ideſt
in conſuetudine ieiunij relaxatiua, diſtingue. Aut
conſuetudo eſt vniuerſalis in tota Eccleſia; aut eſt
particularis in aliqua regione, vel loco. Si con-
ſuetudo ſit vniuerſalis, illa proculdubio ſeruan-
da eſt, text. eſt in d. cap. Illa, 12. diſtinct. ibi, [&
ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſeruetur ab vni-
uerſa quacumque ſe diffundit Eccleſia.] & tenet
gloſſa communiter approbata in cap. proximo, in
ver. Conſuetudinem, infra eod Conſuetudo enim
Eccleſiæ vniuerſalis tamquam lex ſeruāda eſt, cap.
Perniciofus, ſup. de celeb. Miſſar. Et eſt ratio, quia
illa, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ
quidem toto orbe terrarum obſeruantur, datur
intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenarijs Con-
cilijs commendata, atq; ſtatuta retineri, quæ ſunt
verba textus in d. cap. Illa, & ibi notat Archid. in
princ. Et inde fit vt illi, qui nec voto, nec regulari
obſeruantia ſunt adſtricti, in ſexta feria ſi feſtum
Natiuitatis Dominicæ die ipſo venire contigerit,
carnibus propter feſti excellentiam veſci poſſint, ſe-
cundum conſuetudinem Eccleſiæ generalis, vt eſt
caſus in cap. prox. infra eodem. Conſert decretum
Concilij Tridentini de Canonicis ſcripturis, ſeſſ.4.
vbi S. Synodus traditiones vel tamquam oro tenus
à Chriſto, vel à Spiritu Sancto dictatas, & continua
ſucceſſione in Eccleſia Catholica conſeruatas pari
pietatis affectu, ac reuerentia ſuſcipit, ac venera-
tur. Ad idem ſeſſ.13 de Sanctiſſ. Euchar. Sacram.
cap. 8. ibi, Qui mos tanquam ex traditione Apo-
ſtolica deſcendens iure, ac merito retineri debet.

45 Sin autem conſuetudo ſit particularis in aliqua
regione, vel loco, iterum ſubdiſtinguenda ſunt duo
membra. Primum eſt, cum conſuetudo non rela-
xat ieiunium in totum, ſed in partem dumtaxat.
Et in hoc primo membro, cum de integritate ie-
iunij ſecundum Richar. in 4. apud Sylueſt. in ver.
46 Ieiunium, n.9. Tria ſint, videlicet comeſtio vnica,
determinata hora comedendi, & abſtinētia à car-
nibus; item ouis, & lacticinijs in Quadrageſima:
in his omnibus aliquid poteſt rationabilis conſue-
tudo, vt tenet Abb. in rubr. ſupra eod. num.4. vbi
quod dixit Hoſtien. hic, videlicet conſuetudinem
nihil poſſe in ieiunijs ſolemnibus, declarat proce-
dere quando conſuetudo ex toto vult illud tollere.
Secus ſi interpretetur qualiter ſit explendum ieiu-
nium, puta quoad collationem, horam, & cibos,
& huiuſmodi; quia conſuetudo eſt optima legum
interpres, cap. Cum dilectus, de conſuet. & ſequi-
tur Syluest. in verb. Ieiunium, num.8. Dummodo
tamen huiuſmodi conſuetudo ea rationabili, & ho-
neſta cauſa introducta ſit, non autem vt homines
intendant ventri, & gaudijs temporalibus, vt per
Abb. in c. ſeq. n. 3.

47 Hinc infertur primò, vt quamuis geminata co-
meſtio in die ieiunium ſoluat eo quod vniuerſalis
Eccleſiæ conſuetudo, quæ pro lege habenda eſt, ſic
obtinuit vt ſemel tantū comedatur, vt tenet Gof-
fred. & communiter Theologi in 4. diſt. 15. teſte
Syluestro in ver. Ieiunium, num.9. & probat Abb.
in rubr. num.3. inducens ad hoc cap. Quadrageſi-
48 ma, de conſecr. diſt.5 & cap. Sint tibi, diſt.4. Ta-
men ſecundum eum aliquid ſumere pro collatio-
ne ſerotina magis ad ſuſtētationem naturæ, quàm
ad delicias, non eſt peccatum, nec ieiunium fran-
git, dummodo hoc fiat temperatè ſecundum
conſuetudinem loci, de quo vide plenius per Syl-
ueſtr. vbi ſupra num.10. verſ. Tertium, de collatio-
ne ſerotina; licet non defuerint ex recentioribus,
qui in hac materia vſque adeò laxauerint habe-
nas, vt ſcripſerint in vigilia Natiuitatis Domini
49 propter conſuetudinem licere pro refectione ſe-
rotina comedere vſque ad ſexdecim vncias panis,
& dulciariorum, inter quos Facundez præcept. 4.
lib.1. cap.4. num.19. Quinimò Medina in 1. parte
Inſtruct. de Confeſſ. cap.14. §. 10. verſ. Donde ſe
ſigue; amplius putauit licere ex pane, & fructibus
ſumere quantum libuerit.

Sed profectò hoc non eſſet ieiunium moderari,
ſeu interpretari, ſed prorſus ſoluere, ac deſtruere.
Vnde conſuetudo huiuſmodi in tam ſolemni ieiu-
nio dicenda eſſet potius corruptela, vt patebit in-
fra in 2. membro.

50 Infertur ſecundò, vt ſimiliter quoad horā pran-
dij in diebus ieiunij conſuetudo ſit lex, & ſtatu-
tum Eccleſiæ: & hoc ſecundum omnes eſt vt hora
nona comedatur, teſte Syluest. in ver. Ieiunium,
nu. 12. Sed quia hora nona dicitur & in principio,
& in fine, S.Tho. in 4. diſt. 15. q.3. art.3. q.3. vide-
tur velle vt in omni ieiunio prandendum ſit hora
nona completa, ideſt hora tertia poſt meridiem, vt
explicat Syluest. vbi ſupra nu. 11. & 12. Cæterum
Petr. de Palude, cui adhæret Syluester ibidem, aſ-
ſerit hoc verum eſſe tantummodo quoad ieiuniū
quadrageſimale; in alijs verò dicit licitum eſſe
prandere in principio Nonæ, ideſt in meridie. Sed
quia huiuſmodi lex eſt cōſuetudo, propterea, vt ipſi
dicunt, conſuetudini ſtandum eſt populi Dei, vt in
meridie non per Aſtrolabium, ſed groſſo modo
computato comedatur, vt in cap. In his, 12. diſt.
Quod etiam docuit S. Thomas loco citato, & poſt
eum Turrecrem. in d. c. Solent, num. 2. verſ. Re-
ſpondeo dicendum: & in verb. Hora, de conſecr.
51 diſt.1. Iure tamen ſcripto nulla hora eſt determi-
nata comedendi in die ieiunij niſi hora veſpera-
rum tempore quadrageſimali, vt eſt text. in d. cap.
Solent, & tenent Abb. in rubr. ſupra eod. num. 5.
52 & Syluest. vbi ſupra num.12. Rationem egregiè aſ-
ſignant Petr. & Hugo, & poſt eos Archid. in d. cap.
Solent, & Abb. vbi ſupra; quia ſcilicet ieiunium
Quadrageſimæ maioris celebramus ad imitatio-
nē Chriſti; & quia Chriſtus ieiunauit quadraginta
diebus, & quadraginta noctibus nihil comedens;
deberemus & nos toto illo tempore ieiunare nul-
la die, vel hora comedentes, ſi natura pateretur
humana. Sed quia hoc non eſt poſſibile in huma-
nis præter diuinum miraculum; ſtatuit Eccleſia, vt
ſaltem per omnes quadraginta dies fictè ſumptos
53 fideles ieiunarent: nam poſt veſperas expletas dies
fictè expletus dicitur, cum aliud officium diur-
num non ſuperſit, vt latius per Archid. vbi ſupra,
quem totidem verbis ſequitur ibi Bellam. num. 5.
verſ. Sed quare hoc ſic ſtatuitur, & Turrect. nu. 2.
in ver. Hora, verſ. Dicit autem Hugo.

54 Infertur tertiò, vt extra Quadrageſimam in
diebus ieiunij liceat veſci ouis, & lacticinijs, ſi hoc
habeat conſuetudo, vt eſt notabile dictum Archid.
in cap. Rogationes, de conſect. diſt.3. quem ſequi-
tur Abb. ſupra in rubr. num.5. verſ. Sed vide no-
tabile dictum: ſubdens hanc videri laudabilem
conſuetudinem, præſertim in ciuitatibus, vbi non
eſt copia piſcium, vt Senis.

Iure tamen ſcripto quamuis Goffredus in defi-

nitione ieiunij comprehendat abſtinentiam à carnibus, & trahentibus ſementinam originem à carnibus, vt ab ouis, lacte, & caſeo, cap. Denique, 4. diſt. idemque videatur ſentire Innocent. ſupra in rubr. Dum dicit ex cauſa, puta propter penuriam piſcium ſtatui poſſe, vt liceat vti iſtis lacticinijs, licet vtétes extra Quadrageſimam ſecundum eum non frangant ieiunium, ſed peccent; Veritas tamen eſt eſum lacticiniorum non eſſe ab Eccleſia vetitum niſi in Quadrageſima: nam d. cap. Denique, 4. diſt. quod facit mentionem de his lacticinijs, loquitur de ieiunijs Quadrageſimalibus. Sed in alijs ieiunijs nullus textus ſpecificè de hoc diſponit; & ſic tranſeunt communiter Doctores, vt Abb. teſtatur ſupra in rubr. num. 5. & ſequitur Syluest. in ver. Ieiunium, num. 15. dicens eſum ouorum, & lacticiniorum interdictum eſſe in Quadrageſima, vt in d. cap. Denique: non autem in alijs ieiunijs ſecundum S. Thomam, Petr. de Palude, & communiter Doctores; niſi hoc habeat conſuetudo, quam vbique ſeruandam in ieiunijs dixerunt Auguſtinus, & Ambroſius in cap. Illa, 12. diſt. & in cap. Vtinam, 76. diſt. Vnde in omnibus ieiunijs præter Quadrageſimam hæc comedi poſſunt, vbi conſuetudo habet vt comedantur.

55 Secundum membrum ſuperiùs propoſitum eſt cum conſuetudo relaxat, & ſoluit ieiunium in totum: & ſunt opiniones; nam gloſ. hic quam propter eius auctoritatem dicit eſſe mente tenendam Abb. num. 5. verſ. Sed nota gloſſam, ſentit conſuetudinem hanc ieiunij relaxatiuam validam eſſe. Idemq; ſentit Hoſtien. in ſumma hoc tit. §. Quan-

56 do ieiunandum. Verum idem Hoſtien. hic nu. 2. verſ. Teneas tamen primam: retractat quod ſcripſit in Summa; ait enim eſſe quædam ieiunia ſolemnia, in quibus contrariá conſuetudo non operatur, ſicut Quadrageſimæ, & Quatuor Temporũ, & feſtiuitatum præcipuarum. Et hoc dictum Hoſtien. ſequuntur hic Io. Andr. nu. 8. Butr. n. 12. Cardin. num. 2. & reliqui omnes. De communi

57 Præpoſ. in cap. Denique, num. 23. 4. diſt. In alijs autẽ habet locum conſuetudo, niſi Prælatus aliud iniungat, vt idem Hoſtien. notat poſt Innocent. in rubr. ſupra eod. verſ. Sunt autem ieiunia indicta neceſſaria, & verſ. Ad hæc, & ſecundum hoc dicit eſſe intelligendum quod ſcripſit in ſumma.

58 Ieiunia enim, quæ à ſingulis diœceſanis per ſingulas diœceſes indicuntur, ab omnibus ſubditis ſunt ſeruanda, cap. 1. ad fin. de conſecr. diſt. 4. cap. Ieiunia, diſt. 5. & notant Hoſtien. hic num. 5. in verb. Et alijs ſolemnibus ieiunijs, Io. Andr. num. 4. in fine, in eod. ver. Butr. num. 4. & 11. Anchar. n. 3. in 4. notab. & Cardin. in §. Præterea, num. 1. De hac tamen conſuetudine ieiunij relaxatiua dicam plenius in cap. ſeq. in quæſtione, An ex conſuetudine immemorabili in populo Mediolanenſi potuerit præſcribi contra numerum quadraginta duorum dierum Quadrageſimæ ab Eccleſia inſtitutum.

De Obſeruatione Ieiuniorum.

Cap. Explicari.

SVMMARIVM.

1 *Carnibus veſci licet ſi feſtum Natiuitatis contingat in ſexta feria, exceptis profeſſis, & vouentibus.*

2 *Regulares in ſexta feria an teneantur à carnibus abſtinere ex voto, an ex regula, & num. ſeq. vſque ad n. 11.*

3 *Et an, & quando teneantur ex voto ad obſeruantias regulares.*

4 *Regula Prædicatorum non obligat tranſgreſſores ad aliquam culpam neque mortalem, neque venialem, ſed tantùm ad pœnam taxatam, & n. 9.*

5 *Religioſi ad quæ obligentur vltra communia Chriſtianorum vincula.*

6 *Fratres Minores obligantur ex voto profeſſionis ad omnia, quæ in regula ipſis ſub verbis obligatorijs indicuntur*

7 *Et in ſpecie ad ieiunandum in ſextis ferijs.*

8 *Votum in dubio intelligitur de ſimplici.*

9 *Præcepta regulæ ex ſui natura obligant ad mortale.*

10 *Obligatio nunquam inducitur vbi conſtat de mente legis obligare nolentis.*

11 *Carnibus veſci non poſſunt in die Natiuitatis Domini, qui voverunt illas numquam comedere.*

12 *Vouens abſtinere à carnibus in ſextis ferijs, an teneatur abſtinere ſi ea die occurrat feſtum Natiuitatis, & n. ſeq vſque ad n. 30.*

13 *Votum debet intelligi vt non ſit inutile, ſed aliquid operetur, & n. 20 & 22.*

14 *In voto magis attenditur intentio vouentis, quàm verba.*

15 *Vouens abſtinentiam à carnibus in die, in qua peruenerit ad locum peregrinationis, vel in qua occurret ſalutatio Virginis, tenetur abſtinere etiam in Dominica Reſurrectionis.*

16 *Votum abſtinentiæ à carnibus in die Veneris, an obliget in die Natiuitatis vbi non apparet de intentione vouentis, & n. 34.*

17 *Et quid ſi votum fuerit emiſſum in memoriam Paſſionis Domini.*

18 *Diebus feſtis licet non tantùm ſpiritualiter, ſed etiam corporaliter honeſtè lætari in cibis, & veſtibus.*

19 *Authoritas legis, vel Superioris in iuramento, & voto ſemper intelligitur excepta.*

20 *Votum abſtinentiæ à carnibus in die Veneris, niſi comprehendat diem Natiuitatis, eſt deriſorium. Contrarium, num. 22.*

21 *Statutum eſt nullum ſi diſponat idem quod ius commune.*

22 *Voto ſe adſtringere ad id, quod eſt in præcepto, non eſt inutile.*

23 *Funiculus duplex difficilius rumpitur.*

24 *Vouens abſtinere à carnibus in diebus aliàs permiſſis tenetur abſtinere etiam in die Natiuitatis.*

25 *In voto non ſit extenſio de caſu ad caſum.*

26 *Legis intellectus referri debet ad caſum frequentius contingentem.*

27 *Ieiunare vouens in ſextis ferijs tenetur etiam in die Natalis Domini.*

Con-

Digitized by Google

28 *Conſuetudo vniuerſalis Eccleſiæ cenſetur traxiſſe originem ex traditionibus Apoſtolorum, vel ex Generalibus Concilijs.*

29 *Conſuetudo poteſt ieiunium modificare ſi ex rationabili cauſa ſit introducta, non autem vt homines intendant ventri.*

30 *Mediolanenſes an potuerint præſcribere contra numerum quadraginta duorum dierum Quadrageſimæ ab Eccleſia inſtitutum, & num. ſeq. vſq. in finem.*

31 *Quadrageſima ratione ieiunij eſt de iure diuino, ratione temporis ex traditione Apoſtolorum.*

32 *Quadrageſima quot habeat hebdomadas.*

33 *Quadrageſima nulla reperitur quæ ſaltem quadraginta duos dies non habeat, & n. 42.*

34 *Quadrageſima in Eccleſia Orientali, in qua non ieiunatur Sabbatho, incipit in Quinquageſima.*

Quadrageſimæ quadraginta duorum dierum, qua vtitur Eccleſia Romana, additi fuerunt alij quatuor, ibidem.

Mediolanenſis Eccleſia hos quatuor dies non admiſit, n. 37.

35 *Quadrageſima S. Ambroſij, quæ ſit, & n. 38.*

36 *Quadrageſima eſt decima pars totius anni, inſtituta vt decima temporis Deo redderetur.*

37 *Mediolanenſes, qui in baptiſmate puerorum pedes lauant aqua conſecrata, excuſantur ob auctoritatem Ambroſij.*

38 *Quadrageſima Mediolanenſis Eccleſiæ in quo differat à Quadrageſima Eccleſiæ Romanæ.*

39 *Conſuetudo præſertim ieiunij relaxatiua vt tollat legem, debet eſſe rationabilis, & legitimè præſcripta, & n. 43.*

40 *Ratione legis manente, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit.*

41 *Conſuetudo irrationabilis, & impræſcriptibilis eſt quæ diſcrepat ab inſtituto vniuerſalis Eccleſiæ, aut quæ eſt contra eccleſiaſticam diſciplinam.*

42 *Quadrageſimam totam violauit, qui vnam diem abſtinendo prætermiſit.*

43 *Conſuetudo requirit patientiam cum voluntate Principis, cuius eſt legem abrogare.*

44 *Priuilegium in materia non veriſimili præſumitur falſum, & ſubreptitium.*

45 *Can. Denique, 4. diſtinct. non eſt B. Gregorij, licet ſub illius nomine referatur.*

46 *Crimina ſunt ſuſtinenda ratione ſcandali, vel ſchiſmatis.*

47 *Conſuetudo in delictis excuſat multitudinem à pœna temporali, ſed non à gehennali.*

1 EXPLICARI. Si feſtum Natiuitatis contingat in ſexta feria, licitum eſt carnes comedere, exceptis profeſſis, & vouentibus. Hoc dicit. Communis diuiſio. Decisa conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Reſpondemus*.

2 Nota 1. ibi, *nec voto*, nec regulari obſeruantia. Regularem non teneri à carnibus abſtinere ex voto, ſed ex regula, ſecundum Abb. hic num. 1. in 3. notab. Qui dicit hinc colligi argumentum opti-
3 mum Religioſum non obligari ex voto ad omnia, quæ continentur in regulari obſeruantia; Sed votum verſatur dumtaxat circa tria ſubſtantialia regulæ, de quibus in cap. Cum ad monaſterium, in fine, de ſtatu Monachor. & in hac opinione dicit fuiſſe B. Thomam, & Archid. in c. 1. 27. q. 1.

4 Sed de doctrina Abbatis ego valide dubito: nã aut regula non obligat tranſgreſſores ad aliquam culpam, vt in religione Fratrum Prædicatorum, in qua ſimiles tranſgreſſiones non obligant ad culpam neque mortalem, neque venialem, ſed ſolum ad pœnam taxatam ſuſtinendam, teſte D. Thoma in 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1. Et tunc certum eſt religioſis licere abſque peccato veſci carnibus in die Natiuitatis Domini, c. Quiſquis præceptis, §. Quod præcipitur, 14. q. 1. & cap. Denique, §. Hæc etſi legibus, 4. diſtinct. Neque hoc caſu habet locum exceptio, de qua hic, quia loquitur tantummodo de his, qui ad abſtinentiam obligantur ex voto, vel ex regula, vt probat littera ibi, *adſtricti*. Aut regula obligat tranſgreſſores ad culpam, prout regulariter contingit ſi vtatur verbis præceptiuis, vel æquipollentibus, vt in iuribus ſupracitatis; & notat Abb. in cap. Nam concupiſcentiam, num. 2. verſ. Et tũc aut lex loquitur per verba præceptiua, ſupra de Conſtitution. & dicendum eſt religioſos teneri ad obſeruantiam regulæ ex vi voti obedientiæ; quia qui reſiſtit regulæ, Superiori reſiſtit, & ſic Deo, cap. Qui reſiſtit, cap. Si Dominus, & cap. Iulianus, 11. q. 3. & notat Abb. loco citato. Quid enim refert an Superior ore tenus, aut ſcripto aliquid præcipiat? Et huius ſententiæ eſt apertè Di-
5 uus Thomas vbi ſupra: Nam in corpore docet tranſgreſſionẽ regulæ in his, quæ pertinent ad exterius exercitium, ſicuti ſunt omnes exteriores obſeruantiæ, obligare ad mortale indiſtinctè in concernentibus principaliter tria vota ſubſtantialia, ſcilicet paupertatis, continentiæ, & obedientiæ. In alijs verò, quæ ad prædicta ordinantur, obligare ad mortale in duobus caſibus, videlicet propter contemptum, vel propter præceptum, ſiue ore tenus à Prælato factum, ſiue in regula expreſſum: Quia, inquit, hoc eſſet facere contra obedientiæ votum. Et in reſponſione ad primum ait; [Ille qui profitetur regulam, non vouet ſeruare omnia, quæ ſunt in regula; ſed vouet regularem vitam, quæ eſſentialiter conſiſtit in tribus prædictis. Vnde & in quibuſdã religionibus cautius aliqui profitentur nõ quidem regulam, ſed viuere ſecundum regulã, id eſt tendere ad hoc vt aliquis mores ſuos informet ſecundum regulam, ſicut ſecundum quoddam exemplar. Et hoc tollitur per contemptum. In quibuſdam autem religionibus adhuc cautius profitentur obedientiam ſecundum regulam, ita quod profeſſioni non contrariatur, niſi id, quod eſt contra præceptum regulæ. Tranſgreſſio verò, vel omiſſio aliorum obligat ſolùm ad peccatum veniale, quia huiuſmodi diſpoſitiones ſunt ad principalia vota. Peccatum autem veniale eſt diſpoſitio ad mortale in quantum impedit ea, quibus aliquis diſponitur ad obſeruanda principalia præcepta legis Chriſti, quæ ſunt præcepta Charitatis.] Hæc S. Thomas, quem totidem verbis ſequitur Archid. in cap. 1. num. 2. 27. qu. 1. & ipſemet Abbas in cap. Nam concupiſcentiam, num. 4. verſ. Nec obſtat ſi dicatur, ſupra de Conſtitution. Atque ita S. Doctor ſentit manifeſtè tranſgreſſionem obſeruantiarum, quę præcipiuntur in regula, contrariari profeſſioni, & voto ſolemni obedientię. Vnde Caietanus poſt princip. notat Religioſos omnes vltra cõmunia vincula omnium Chriſtianorum teneri etiam ad tria Religionis vota, item ad præcepta facta à regula, vel prælato, quæ tamen ſub voto obedientiæ comprehenduntur, &
6 ad contemptum. Præterea contra Abbatem allego

Digitized by Google

go textum expreſſum in cap. Exiit, §. In primis, verſ. Ad omnia, de verb. ſignif. lib. 6. vbi Nicolaus III. diſertis verbis declarat Fratres Minores obligari ex voto profeſſionis ad omnia, quę in eadem regula ipſis ſub verbis obligatorijs indicũ-
7 tur. Et Clemens V. in Clemen. Exiui in §. Item quia, eod. tit. commemorans quæ illa ſint, recenſet in ſpecie obligationem ieiunandi in ſextis ferijs. Quamobrem verum non eſt quod dicit Abbas Religioſum non teneri ex voto à carnibus abſtinere, ſed ex regula: imò enim quiſquis tenetur ex regula, tenetur itidem ex profeſſione, & voto
8 ſolemni obedientię. Neque obſtat hæc decretalis, quia dum excipit adſtrictos ex voto, poteſt intelligi de voto ſimplici; prout in dubio intelligi ſolet ſecundum ea, quæ notantur in cap. Rurſus, & cap. Meminimus. Qui Cler. vel vouen. & per Brixien. in ver. Votum, dum verò excipit adſtrictos ex regula, intelligitur de adſtrictis ex voto ſolemni, & ſic nulla eſt ſuperfluitas. Ad hoc d. c. Meminimus, cap. Veniens, & cap. Rurſus, eod. tit.

Saluari poſſet dictum Abbatis in eo caſu, in quo regula ieiunium præſcribens in 6. feria non obligaret ad culpam mortalem, ſed ad venialem duntaxat. Tunc enim Regulares ſi in illa die incideret feſtum Natiuitatis, tenerentur ieiunare ex regula, non autem ex voto, ſecundum D. Thomam loco citato.

9 Aduerte etiam ad id, quod ex D. Thoma ſuperius dictum, eſt videlicet; [Fratres Prędicatores ex ſimilibus tranſgreſſionibus non obligari ad culpã neque mortalem, neque venialem: hoc enim non prouenit ex eo quod præcepta regulæ ex ſui natura non obligent ad mortalem reatum, iuxta textum in d. Clem. Exiui, §. Item quia, de verb. ſignificat. Sed quia Conſtitutionibus ordinis ita cautum eſt, videlicet: Vt igitur vnitati, & paci totius ordinis prouideamus, volumus, & declaramus, vt regula noſtra, & Conſtitutiones noſtræ non obligent nos ad culpam, niſi propter præceptum, vel contemptum. Præceptum autem in Regula nullum, niſi quod de natura ſua eſt ratione trium votorum, vel diuinæ, aut eccleſiaſticæ legis contineri volumus, & declaramus. Et idem in Conſtitutionibus, niſi vbi ponitur ſententia excõmunicationis, aut formaliter exprimitur per verbum *præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ*. Et hoc idem in ordinationibus, & Prælatorum verbis, &
10 litteris intelligi volumus.] Hæc ibi. Non igitur mirum ſi Regula, & Conſtitutiones prędicti ordinis non obligent ad culpam; quia vbicumq; conſtat de mente legis obligare nolentis, nunquam inducitur obligatio, vt declarat Abb. in d. c. Nam concupiſcentiam, num. 2. verſ. Diſtingue ſic, quod aut certum eſt de mente legis, ſupra de Conſtitutionibus.

11 Secundò nota in eod. verſ. *Exceptis*, eos, qui generaliter vouerunt nunquam veſci carnibus, non poſſe illis veſci in die Natiuitatis Domini. Rationem reddit gloſ. 1. hic, quia quæ ſine conditione vouentur, ſine conditione ſoluuntur, cap. vlt. 32. quæſt. vlt. Nam ex quo in voto emiſſo nihil exceperunt, generaliter tenentur, arg. c. Quia circa, de priuileg. & l. Si ſeruitus, ff. de ſeruit. vrban. prędior. Atque ita gloſſa intelligit exceptionem hic poſitam in eo qui vouit generaliter carnes nunquam comedere. Et in hoc conueniunt omnes, vt teſtatur Abb. n. 3. verſ. In gloſſa prima.

12 Sed valdè controuerſum eſt quid iuris ſit in illo, qui ſpecialiter vouit abſtinere à carnibus in die Veneris, numquid talis poſſit eas comedere, ſi in illa die occurrat feſtum Natalis Domini. Abbas hic num. 3. verſ. Sed præcedens opinio, concludit hunc teneri abſtinere etiam in die Natiuitatis. Et hanc opinionem dicit eſſe veriorem, & in eam inclinare Moderniores, tum ob rationem gloſſæ; quia qui generaliter vouit, tenetur abſtinere in
13 qualibet ſexta feria; Tum quia, vt ipſe ait, ſi intelligeretur votum de eſu illicito, iſte vouiſſet Deo de vento. Vnde vt videatur Deo aliquid offerre, debet intelligi quod abſtinebit feria ſexta, etiamſi aliàs licitè poſſent carnes comedi. Nam diſpoſitio debet ſemper intelligi vt non ſit inutilis, ſed vt aliquid operetur, cap. Abbate ſup. de verbor. ſignif. & l. Quoties, de verbor. obligation. Sed ſi votum prædictum referretur ad eſum illicitum, de nihilo ſeruiret Deo illud votum, arg. l. Qui bis, ff. eod. ergo debet generaliter intelligi vt comprehendat etiam eſum licitum. Idem videtur ſentire Syluest. in ver. Ieiunium, in 10 q. n. 27.

Sed oppoſitum tenet, Io. Andr. hic nu. 4. in glo. 1. nam ſecundum eum, licet tutum ſit hoc tenere, quod dicit gloſſa; tamen ſi quis vouit non comedere carnes in ſexta feria, occurrente eo die feſto Natiuitatis, comedere poterit, niſi etiam eum caſum in voto includere intendiſſet, vt ſic illud votum intelligatur de eſu non licito, allegat c. Petitio, & cap. Ad noſtram, il terzo, de iureiuran. c. Super quibuſdam, de verbor. ſignificat. & l. Adigere, §. vlt. ff. de iurepatr. Et quod hic dicitur de voto, Io. Andr. intelligit de eo, qui vouit nunquam comedere carnes. Et idem putat ſi vouiſſet non comedere die aliàs permiſſo, & tunc feſtum occurreret; nam & eo caſu locus eſſet gloſſę. Ita Ioan. Andr. quem hic referunt, & ſequũtur Henr. Boich. num. 1. & 2. Anton. de Butr. num. 4 & Petr. de Anchar. num. 3. licet eum reprobet Cardin. n. 3. quia, inquit, hodie ex quo emanauit iſtud capitulum, quicumque voueret non comedere certa die, puta ſexta feria, vel die qua venerit ſalutatio Virginis, ſi ea die venerit Natiuitas, tenebitur ſeruare votum, ex quo non excepit hunc caſum, Regula, Contra eum, lib. 6.

Poſſet ſic diſtingui. Aut vouens non comedere carnes in ſextis ferijs intendit comprehendere etiam diem Natiuitatis; & extra dubium eſt hunc teneri abſtinere etiam in illa ſexta feria, in qua occurrit Natiuitas, quia eatenus quis adſtringitur voto, quatenus intendit, & non vltra, l. Obli-
14 gationem, ff. de action, & obligat. c. Litteraturã, & ibi gloſ. 1. ſupra de voto. Magis enim in voto attenditur intentio vouentis, quàm verba, cap. Su-
15 per eo, §. Rurſus, eod. tit. Et idem puto ſi habitualiter intendiſſet ſe obligare ad abſtinentiam à carnibus etiam in die Natiuitatis, vt quia ſi hoc memoriæ occurriſſet, ita deliberaſſet, vt declarat Syluest. in ver. Ieiunium, q. 10. nu. 27. verſ. Ego diſtinguo. Ad hoc l. Cum in teſtamento, ff. de reb. dub. & l. Tale pactum, §. fin. cum concord. de quibus ibi per gloſ. fin. in fine, ff. de pact. Et multo magis ſi tacitè ſe obligaſſet ad abſtinentiam etiã in die Natiuitatis, putà quia in illa die, quæ contigit in ſexta feria, carnes comedit, & ſibi accidit aliquid ſiniſtrum; & ideò vouit in omnibus ſextis ferijs à carnibus abſtinere. Idemque dicendum eſſet ſi vouiſſet abſtinere in die, in qua perueniet

ad

ad locum peregrinationis, ſecundum exemplum
Io. Andr. hic in princ. in ver. Voto. Nam ſi peruenerit
ad locum deſtinatum in die Dominico; imo
& in Paſchate Reſurrectionis, vtique teneretur abſtinere.
Et idem eſſet ſi vouiſſet per annum abſtinere
in die, in qua occurreret ſalutatio Virginis,
ſecundum exemplum Cardinalis: nam ſi hoc feſtū
contingeret in die Dominico, abſque dubio teneretur
abſtinere, etiam in Dominica Reſurrectionis.
16 Non igitur apparet ratio cur non item teneatur
in die Natiuitatis. Quod ſi de intentione vouentis
nec expreſſè, nec tacitè appareret, tunc
recurrendum eſſet ad cauſam, qua motus fuit ad
vouendum. Nam ſi vouiſſet abſtinentiam à carnibus
in die Veneris, quia pluries comedebat, &
voluit præcepto Eccleſiæ addere etiam obligationem
voti, vt hoc vinculo ſe à peccato cohiberet;
hoc caſu non videtur ſe voluiſſe adſtringere ad abſtinentiam
in die Natiuitatis; quia in illa die nullum
eſt peccatum veſci carnibus in ſexta feria, vt
hic patet. Et ſic ceſſat ratio motiua, propter quā
vouit, arg. c. Etſi Chriſtus, ad finem ſupra de iureiuran.
17 Idemque arbitror dicendum in eo, qui
vouit abſtinere à carnibus in ſextis ferijs in memoriam
Dominicæ Paſſionis. Veriſimiliter enim
non videtur ſe voluiſſe adſtringere ad abſtinentiā
in die Natiuitatis, ſed potius ſe conformare cum
conſuetudine Eccleſię vniuerſalis, quæ licet indeſinenter
recolat memoriam Paſſionis Domini; tamen
in feſto Natiuitatis indulget fidelibus eſum
carnium ob tantæ feſtiuitatis venerationem, vt hic
18 patet. Nam propter excellentiam diei detrahitur
abſtinentię, & macerationi carnis. Vnde colligunt
Doctores in diebus feſtis licere non tantum
ſpiritualiter, ſed etiam corporaliter honeſtè lætari
in cibis, & veſtibus, vt in ſpecie hic notat Abb.
num. 2. & Syluest. in ver. Ieiunium, n. 27. verſ. Ex
19 quibus elici poteſt; Quamobrem ſicut in iuramēto
intelligitur excepta authoritas Eccleſiæ, & legis,
c. Conſtitutus; à contrario ſenſu de reſcr. cap.
Venientes, de iniurian. Bald. conſ. 49. n. 2. in fine
verſ. Nam ſicut in iuramento, lib. 1. ità & in voto,
vt prę fertur emiſſo, c. Non eſt voti, ſup. de voto,
gloſ. vnica in cap. Deus qui, ſupr. de vita, & honeſt.
Cleric. Hoſtien. in cap. Rurſus, infra, ne Cler.
vel Monachi Ad quod optimè faciunt iura per Io.
Andr. allegata, de quibus ſupra num. 13. verſ. Sed
oppoſitum.
20 Neque obſtat quod ſecundum Petr. de Anch.
hic in 3. notab. cum abſtinentia à carnibus in die
Veneris ſit in præcepto, votum ſuper hoc emiſſum
videatur deriſorium, cum non poſſit augere effectum
obligationis contractæ ex iuris diſpoſitione,
vt l. Creditori, ff. de leg. 1. & l. Qui bis, ff. de ver-
21 bor. obligat. Sicut ſtatutum eſt nullum, ſi diſponat
idem quod ius commune, vt notatur in cap. 1.
de Conſtitut. lib. 6. Ac propterea, vt votum aliquid
operetur præter ius commune, includere debeat
etiam diem Natiuitatis. Nam reſpondetur ceſſare
hanc difficultatem, ſi intelligamus hunc textum
procedere in eo tantum caſu, in quo quis vouit
nunquam carnes comedere, iuxta intellectum
Io. Andr. talis enim proculdubio ſe adſtringit ad
abſtinentiam vltra ius commune, atque ita votum
non eſt inutile.
22 Quod ſi loquamur in eo, qui in ſpecie vouit abſtinentiam
à carnibus in die Veneris; tunc reſpondeo
non eſſe inutile vt quis ſe voto adſtringat ad
id, ad quod tenetur ex præcepto Dei, vel Eccleſiæ.
Quod optimè explicat Cardin. Caietanus in 2. 2.
q. 186. art. 9 verſ. Dubium circa hanc litteram, ait
enim [: Quemadmodum id quod cadit ſub iure poſitiuo
communi, ſi in regula ſtatuatur, obligatur
illius profeſſor duplici vinculo, ſcilicet, iuris Canonici,
& propriæ regulæ ad id ſeruandum, verbi
gratia, ſi in regula indicuntur inter alia ieiunia
etiam illa, quæ ſunt ab Eccleſia inſtituta, tenetur
Religioſus ille ieiunare non ſolum ex Eccleſiæ ſtatuto,
ſed & ex ſuę regulæ mandato: Ita ſi præcepta
Dei, vel naturalis iuris in regula ſtatuantur ſeruanda,
tenetur profeſſor illius regulę ex duplici
capite ad illa præcepta ſeruanda, ſcilicet ex diuino
iure, & ex ſua regula. Non enim inconuenit
pręceptum à iure iterum præcipi ab alio iure, vel
iudice, vt patet.]. Hęc ille.
Præterea non eſt inutile vt aliquando quis voueat
abſtinentiam à carnibus in diebus aliàs prohibitis.
Nam aliquis abſtinet à peccato propter
votum, qui non abſtinet propter præceptum. ideoque
pœnitenti, qui in peccatum aliquod frequentius
labitur, prouidus Sacerdos quandoque ſuadet
cum fructu vt voueat ad tempus, vt vel ſic ſe à
lapſu compeſcat.
23 Vnde non ſubſiſtit quod dicit Abbas hunc vouere
Deo de vento, quia funiculus duplex difficilius
rumpitur, cap. 1. de treg. & pace, & duo vincula
magis ſtringunt, quàm vnum, §. Affinitatis inſtitut.
de nupt. Authen. Itaque, C. de commun. de ſucceſſ.
cum ſimil.
24 Quod ſi neque ex cauſa impulſiua, neque ex
alijs circumſtantijs, & coniecturis diſcerni poſſit
an vouens non veſci carnibus in ſexta feria intenderit
ſe adſtringere ad abſtinentiam in die Natiuitatis
necne, ſed res prorſus dubia ſit; tunc exiſtimo
veriorem eſſe opinionem, Io. Andr. vt ſcilicet
textus noſter procedat in eo tantùm, qui generaliter
vouit nunquam carnes comedere, non autem
in eo qui vouit eas non comedere in ſextis
ferijs. Conſidero enim inter hos duos caſus eſſe
euidentem rationem diuerſitatis. Nam qui vouit
generaliter nunquam veſci carnibus, vtique voluit
priuare ſe libertate illas comedendi etiam in
diebus aliàs permiſſis. Vnde cum ex vi ſuæ obligationis
teneatur ab illis abſtinere, etiam in Dominica
Reſurrectionis, non eſt ratio cur ſimiliter
non teneatur in die Natiuitatis, ęqualiter enim
permittit Eccleſia eſum carnium in Paſchate, atque
in Natiuitate. Vnde Doctores dicunt eum,
qui vouit abſtinere à carnibus in omnibus quintis
ferijs, teneri vtique abſtinere etiamſi in die Iouis
occurrat feſtum Natiuitatis.
25 Quod apertè ſentit Io. Andr. n. 4 in gloſ. 1. verſ.
Idem puto. At verò qui vouit ſpecialiter abſtinere
à carnibus in die Veneris, vouit abſtinentiam in
illis diebus, in quibus ex prohibitione Eccleſiæ interdictus
eſt eſus carnium: ergo non cenſetur vouiſſe
abſtinentiam in die Natiuitatis, quia in illa
die, etiamſi ſit feria ſexta, eſus carnium non eſt ab
Eccleſia interdictus. Nō enim eſt facienda extenſio
ex ſextis ferijs aliàs prohibitis ad ſextam feriā
Natiuitatis ab Eccleſia permiſſam, cum in voto nō
debeat fieri extenſio de caſu ad caſum, vt notatur
in cap. Non ſolum, de regular. lib. 6. & probatur in
cap. Litteraturam, ſupra de voto. Et in dubio creden-

dendum eſt ſuturum fuiſſe vt vouens excepiſſet
diem Natiuitatis, ſi memoriæ occurriſſet, vt ſic cũ
eccleſiæ vſu ſe conformaret, & non eſſet ſingularis
in ſua familia, vt videtur aduertiſſe Molina tom. 2.
26 de iuſt. diſput. 272. col. 2. verſ. Exempla ſunt. Præ-
terea frequenter accidit vt quis generaliter voueat
nunquam edere carnes, vt patet in Carthuſianis,
& Minimis S. Franciſci de Paula. At vix reperie-
tur vt regula præcipiat in ſpecie abſtinentiã à car-
nibus in die Veneris; hoc enim ferè eſſet ridiculũ,
cùm non tantum Religioſis profeſſis, ſed omnibus
Chriſtianis in ea die ſit eſus carnium interdictus.
Item rariſſimè accidit vt quis voto ſe aſtringat ad
carnes non edendas in die Veneris, & ferè hic ca-
ſus vix poteſt contingere niſi in eo, qui aliquando
edit, & propterea vult ſe à lapſu coercere, addita
voti obligatione. Ergo hic Canon adaptari de-
bet ad primum caſum, qui frequenter accidit, l.
Nam ad ea, ff. de legibus, non autem ad ſecundum,
qui aut perrarò, aut nunquam contingit. Nam
ex ijs, quæ fortè vno aliquo caſu accidere poſſunt,
iura non conſtituuntur. Imò quæ ſemel, aut bis
accidunt, contemnunt legiſlatores, vt l. Ex ijs, &
27 l. Quoniam, ff. eod. Ex his apparet fortè aliud di-
cendum eſſe in his, qui ex voto, ſeu ex regula te-
nentur ieiunare in omnibus ſextis ferijs, vt Fratres
Minores. Hi enim voto ſunt adſtricti ad id, ad
quod de iure non tenentur, cum ieiunium in ſex-
ta feria non ſit in præcepto, vt dixi in cap. Præce-
denti, nu. 23. & conſequenter ſunt adſtricti etiam
ad ieiunium in die Natalis Domini, cum quoad
ieiunium non ſit differentia inter illam diem, &
alias ſextas ferias. Atque ita in eo, qui in ſextis
ferijs vouit ieiunare, tenent Palud. in 4. diſt. 38.
q. 3. art. 4. n. 26. Nauarr in Summa Hiſpana, c. 21.
addit. ad n. 27. c. 21. & alij apud Sanch. in Summ.
tom. 1. lib. 4. cap. 18. n. 61.
28 Vltimò nota ibi, *ſecundum conſuetudinem Ec-
cleſiæ generalis*, valere conſuetudinem in relaxa-
tione Ieiunij, quod dicit mente tenendum Abbas,
hic num. 3. ſubdens hunc textum optimè facere
pro gloſſa in cap. præcedenti, & contra dictum Ho-
ſtienſis ibi. Sed tu aduerte, quia textus hic loqui-
tur in conſuetudine vniuerſalis eccleſiæ, quæ cen-
ſetur traxiſſe originem vel ex traditionibus Apo-
ſtolorum, vel ex decretis Conciliorum generalium,
vt legitur in cap. Illa, vbi Archid. & omnes no-
tant, 12. diſt. Vnde non mirum ſi tanquam lex vbi-
que ſeruanda ſit, cap. Perniciolus ſupra de celebr.
Miſſar.
29 Quod ſi conſuetudo ſit localis, tunc ſubdiſtin-
gue. Quædam enim eſt conſuetudo, quę non re-
laxat ieiunium in totum, ſed illud modificat, & in-
terpretatur quoad horam, qualitatem ciborum,
& vnicam comeſtionem. Et hæc valida eſt, ſi ex
honeſta, & rationabili cauſa ſit introducta; non
autem vt homines intendant ventri, & gaudijs tē-
poralibus, vt dixi plenè in cap. Pręcedenti, nu. 46.
Quędam verò eſt conſuetudo, quæ in totum ſol-
uit ieiunium, & in hac ſunt opiniones, quas reci-
taui in eodem, cap. Præcedenti; num. 55. Abbas,
ibi, num. 5. diſtinguit An Papa ſciat, & toleret nec-
ne. Hic verò, n. 3. ponit aliam diſtinctionem, vi-
delicet An conſuetudo habeat in ſe cauſam ratio-
nabilem, & honeſtam, an non. Sed tu dic latius,
vt in quæſt. ſeq. præſertim à n. 39.
30 QVAERO, An ex conſuetudine immemorabi-
li in Populo Mediolanenſi potuerit præſcribi con-
tra numerum 42. dierum Quadrageſimę ab eccle-
ſia inſtitutum, ita vt non poſſint Mediolanenſes
compelli ad inchoandum ieiunium, ſiue abſtinen-
tiam die Dominico, qui præcedit feriam ſecundã,
quę ex prædicta conſuetudine ipſis eſt initium
quadrageſimæ continentis dies 41.
31 In hoc dubio ſupponendum eſt primò Quadra-
geſimam ratione ieiunij eſſe de iure diuino; ratio-
ne temporis eſſe ex traditione Apoſtolorum, vt
per multos Canones antiquos, & dicta Sanctorum
Patrum docet Martinus Aiala de tradit. par. 3 de
ieiunio, & quadrageſima. Et Cardinalis Varmen-
ſis de cæremon. à tempore ſumptis, c. 1.
32 Supponendum eſt ſecundò Quadrageſimam ha-
bere aut ſex, aut ſeptem hebdomadas, vt tradit
Caſſianus in collation. de remiſſ. Quadrageſimæ.
33 Nam illi, qui ieiunant ſeptem hebdomadis ſubtra-
hunt abſtinentiæ ſeptem dies dominicos, & ſex
dies Sabbathi; qui verò ſex hebdomadis, ſex dies
dominicos, vt B. Gregorius docet homil. 16. tra-
ctans de numero dierum quadrageſimę, ita vt
non ſit reperire quadrageſimam, quæ ſaltem non
34 habeat quadraginta duos dies. Eccleſia ſiquidem
Orientalis, in qua non ieiunatur Sabbatho, inci-
pit quadrageſimam in quinquageſima; & ſic con-
tinet ſeptem hebdomadas. Eccleſia verò Roma-
na ſeruat numerum quadragintaduorum dierum,
quibus, vt idem Gregorius tradit de conſecrat.
diſt. 5. can. Quadrageſimæ additi fuerunt quatuor
alij dies.
35 Supponendum eſt tertiò quadrageſimam Sancti
Ambroſij fuiſſe quadraginta duorum dierum, &
incœpiſſe à die dominico, vt ex ipſo habetur ſer-
mon. 23. & 24. ait enim in ſerm. 23. Sanctæ qua-
drageſimæ rationem cuius hodie initium celebra-
mus. Qui dies per ſequentem ſermonem proba-
tur fuiſſe dies dominicus, dum inquit, Retinent
adhuc ſenſus veſtri, Fratres, nos hoc ſuperiore
Dominica prædicaſſe. In vtroque autem ſermone
explicat cur Quadrageſima habeat quadraginta
duos dies, cuius figuram quadraginta duas illas
manſiones dicit habuiſſe. Quin etiam Decius Do-
36 ctor Mediolanenſis in cap. Ad audientiam de re-
ſcript. n. 20. habet hæc verba: [Quadrageſima in-
ſtituta fuit vt decima temporis Deo redderetur,
quæ eſt in triginta ſex diebus, prout eſt quadra-
geſima, exceptis diebus dominicis, & vlterius ad-
diti ſunt quatuor dies, & ſic ſunt quadraginta ad
imitationem Chriſti, qui quadraginta diebus ieiu-
nauit, can. Quadrageſima, diſt. 5. Quod fuſius an-
te eum explicat Gemin. conſ. 37. num. 2. verſ. De
37 hoc eſt. Mox ſubdit Decius: Eccleſia verò Me-
diolanenſis non accepit illos quatuor dies.] Hæc
ille. Et in hoc Mediolanenſes excuſari poſſunt ob
auctoritatem Ambroſij. Quemadmodum etſi pe-
des eorum, qui baptizantur, prohibeantur laua-
ri in Concilio Eliberitano, c. 48. relato in c. Emen-
dari, 1. q. 1. tamen excuſantur Mediolanenſes, qui
Ambroſij auctoritate puerorum pedes lauãt aqua
38 conſecrata, vt ait ibi gloſ. in verb. Lauandi ſunt.
Cum igitur Quadrageſima Ambroſiana differat
ſolum in quatuor diebus à quadrageſima, quam
Romana ſeruat Eccleſia; ſequitur vt quadragin-
ta duos dies contineat, & incipiat in ipſo die do-
minico, vt oſtenſum eſt ex eodem ſancto, & te-
ſtatur etiam Diuus Gregor. in d. homil. 16.
39 His ſuppoſitis ad dubium videtur negatiuè re-
ſpondendum. Nam conſuetudo, vt tollat legem
debet

debet eſſe rationabilis, cap. fin. vbi Abb. num. 4.
de conſuetud. gloſ. vu. in cap. 1. eod. tit. per illum
textum, Felin. in cap. Cum ex officij, de præſcript.
Aym. conſ. 96. num. 3. Anton. Gabr. lib. 5. de præ-
ſcript. concluſ. 1. num. 36. alios congerens. Quod
maximè eſt verum in conſuetudine ieiunij relaxa-
tiua, vt hic per Abb. num. 3. Talis autem non eſt
hæc conſuetudo, cùm nulla ratio ſit cur eo die,
quo non modo Eccleſia Mediolanenſis, ſed tota
ab Oriente vſque ad Occidentem Eccleſia incipit
officium Quadrageſimale, & lugeat peccata, vt in-
quit Caſſianus in ſupraſcript. collat. Solus populus
40 Mediolanenſis intẽperantiæ indulgeat. Ergo cùm
prorſus ſit contra rationem, vt tanta deformitas
publicè in Eccleſia appareat; ſequitur vt talis cõ-
ſuetudo non poſſit tollere legem maximè ratio-
nabilem; quinimo cum maneat ratio eadem, vt
inquit D. Thomas in 1.2. q. 97. art. 3. ad 2. Prop-
terquam prima lex vtilis erat; non conſuetudo
legem, ſed lex conſuetudinem vincit. Quamob-
rem in ſolemnibus ieiunijs, præſertim Quadrage-
ſimæ, conſuetudinem abſolutè nihil poſſe docuit
Hoſtien. in cap. præced. num. 2. retractans quod
prius ſcripſerat in ſumma: quem ibi ſequuti ſunt
Io. Andr. num. 8. Butr. num. 12. Cardin. num. 2. &
alij frequentiori calculo. Et ita communiter te-
neri teſtatur Præpoſ. in cap. Denique, num. 23.
4. diſt.

41 Præterea illa conſuetudo dicitur irrationabilis,
& nullo tempore præſcribi poteſt, quæ eſt contra
eccleſiaſticam diſciplinam, cap. Cum inter, de
conſuetud. Felin. in cap. Accedentes, num. 6. verſ.
Fallit 4. de præſcript. Balbus in tract. de præſcript.
in prima parte ſextæ partis principalis, num. 7.

42 Sed huiuſmodi conſuetudo non modo ſimplici
diſciplinæ eccleſiaſticæ, ſed & ipſi Apoſtolorum
traditioni aduerſatur, vt oſtenſum eſt ſupra in ſe-
cundo ſuppoſito; cùm non detur ſpecies quadra-
geſimæ, quæ habet dies 41. & Ambroſius in eo-
dem ſermone de quadrageſima dicat: [Si quiſquã
vnam diem abſtinendo prætermiſerit, totam qua-
drageſimam violauit, & propter modici temporis
cibum, magnum fructum laboris amiſit;] & ſi ſol-
uitur ieiunium vno die, tota quadrageſima inho-
noratur; cap. Non liceat, de conſecr. diſt. 3. & cap.
Non oportet, ead. diſtinct. Ergo talis conſuetudo
præſcribi non potuit.

43 Altera conditio ad hoc vt conſuetudo imme-
morabilis poſſit legem abrogare vel in totum, vel
in partem, eſt vt ſit legitimè præſcripta, Abb. in
d. cap. fin. num. 4. de conſuetud. & requiritur pa-
tientia cum voluntate Principis, cuius eſt talem
abrogare. Innocen. in rubr. de conſuetud. Felin.
alios allegans in cap. Cum ex officij, num. 8. de
præſcript. Aym. conſ. 96. num. 7. Syluest. in ver. Ie-
iunium, num. 8. Nec ſola tolerantia ſufficit vt ex ea
colligi poſſit conſenſus Principis; multa enim to-
lerantur, quæ ſi in iudicium deducerentur, non
deberent tolerari, cap. Cum iamdudum, in fin. de
præbend. Sed in propoſita conſuetudine non po-
teſt oſtendi Summi Pontificis volũtas, qui ſemper
reclamant per Prædicatores, vt in ſpecie teſtatur
Syluest. vbi ſupra his verbis: [Ego verò primam
limitationem approbo, quando conſuetudo eſt ir-
rationabilis; ſecundam (hoc eſt quoad interpre-
tationem ieiunij qualiter ſit explendum) concur-
rentibus duobus. Primò quod Papa ſileret ſine
reclamatione; ſecus vbi reclamaret per prædica-
tores, ſicut vbique facit de ieiunio Quadrageſimę
quod à minori parte fidelium ſeruatur; & tamen
conſuetudo non excuſat. Secundò quod conſue-
tudo talis ſit apud timoratos, & non eos, qui non
ieiunant, credentes tamen, & ſcientes ſe ieiunio
obligatos, quia non eſt conſuetudo, ſed corrupte-
la.] Hæc Syluester. At in caſu noſtro Papa ſem-
per reclamat per prædicatores contra non obſer-
uantes præcepta eccleſiaſtica, nec apparet Medio-
lani omnes etiam timoratæ conſcientiæ hoc mo-
do ieiunaſſe, ſed potius contrarium ex Dec. ſupra-
cit. Ergo talis conſuetudo cũ non ſit legitimè præ-
ſcripta, nõ debet obtinere aduerſus inſtituta vni-
uerſalis Eccleſiæ, eccleſiaſticam diſciplinam, & tra-
ditiones Apoſtolorum.

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

44 Non obſtat quod habens conſuetudinem im-
memorabilem poſſit allegare priuilegium, cap. 1.
Vbi Doctores, de præſcription. in 6. quia quando
allegatur priuilegium in materia non veriſimili,
præſumitur falſum, & ſubreptitium, Felin. in cap.
Cum ex officij, num. 13. de præſcript.

45 Nec obſtat can. Denique, diſt. 4. Primò, quia ex
illis verbis clarè nõ habetur de qua Dominica lo-
quatur. Deinde allegatur nomine Gregorij; &
tamen non reperitur vſquam tale dictum apud
ipſum. Imò repugnat expreſsè verbis Gregorij ſu-
pra relatis Homil. 16. Sed neq; ex illis verbis cap.
Denique, poteſt colligi voluntas, & conſenſus
Papæ.

46 Demum prædictus canon vbique probat con-
ſuetudinem illam veſcendi carnibus in Dominica
Quadrageſimæ eſſe corruptelam, & populos, qui
ab ea dimoueri non poterant, mortaliter peccare.
Et quamuis dicat eum venia ſuo ingenio relin-
quendos eſſe; tamen vt inquit gloſ. in ver. Venia;
hoc debet intelligi de venia pœnæ, non de venia
culpæ; tolerat enim Gregorius illud crimen ve-
ſcendi carnibus in Dominica Carniſpriuij propter
periculum ſchiſmatis, vel ſcandali. Vnde non
eſt dicendum quod ignoſcatur eis, licet non puniat
eos propter multitudinem, vel ſcandalum. Suſti-
nẽda enim ſunt crimina ratione ſcandali, vel ſchiſ-
matis, vt 24. q. 4. cap. Non poteſt; & ratione mul-
titudinis, vt 50. diſt. cap. Vt conſtitueretur. Hæc
ibi, & in ver. Conſuetudine, gloſſa dicit conſuetu-
47 dinem huiuſmodi excuſare à pœna temporali, vt
ibi, ſed non à gehennali. Imò enim conſuetudo
non minuit peccatum, ſed auget, cap. Schiſma, 24.
q. 1. cap. Flagitia, 32. q. 7. c. Non ſatis, de ſimon.
& ſequuntur ibi Archid. Bellam. Turrecrem. &
Præpoſ.

Vltimò non obſtat quod legitur in recentiori-
bus Homiliarijs, Dominica Carniſpriuij: & tamen
ſequitur in cap. Quadrageſimæ. Et quod in Bre-
uiarijs, & Miſſalibus Eccleſiæ Mediolanenſis pri-
ma Dominica Quadrageſimæ appellatur, quæ eſt
ſecunda iuxta noſtram ſententiam. Tum quia in-
ſcriptiones huiuſmodi procedunt ſuppoſita corru-
ptela inducta poſt Ambroſium. Tum etiam quia
cum ille dies ſit primus, non appellaretur prima
Dominica Quadrageſimæ, ſed potius Dominica in
capite ieiunij Quadrageſimæ.

De Eccleſijs ædificandis, vel reparandis:

Cap. Ad audientiam, il primo.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia noua poteſt in parochia ædificari propter nimiam diſtantiam parochialis, eique certa portio aſſignari ex reditibus eccleſiæ antiquæ.
2 *Poſſumus id ſolum, quod commodè poſſumus.*
3 *Horis congruis non accedens ad actum explicãdum non cenſetur eidem intereſſe.*
4 *Parochia noua erigi non poteſt ex reditibus eccleſiæ, cui non ſuperſunt neceſſaria ad ſuſtentationem Rectoris.*
5 *Parochiani cogi poſſunt ſubminiſtrare quæ ſufficiãt ad vitam noui Parochi ſuſtentandam ſi eccleſia matrix reditibus non abundet.*
6 *Et quid ſi Parochiani ſint pauperes, & n. ſeq.*
7 *Eccleſia parochialis quandoque erigi poteſt ſine dote.*
8 *Parochialis nouiter erectæ quem honorem debeat impendere matrici eccleſiæ.*
9 *Et in quibus eidem remaneat ſubiecta, & n. ſeq.*
10 *Eccleſia nulla præter Cathedralem fundat intentionem ſuper ſubiectione alterius eccleſiæ etiam fundatæ infra limites parochiæ ſuæ.*
11 *Parochia noua erigi poteſt ab Epiſcopo infra limites parochiæ alterius, etiam inuito Rectore.*
12 *Appellari non poteſt ab erectione nouæ parochiæ ad effectum ſuſpenſiuum, ſed deuolutiuum tantum.*
13 *Parochia noua vt erigi poſſit ab Epiſcopo infra limites alterius parochiæ, quæ requirantur, & n. ſeq. vſq. in fin.*
14 *Parochialis eccleſia in alterius parochia regulariter ædificari non debet.*
15 *Fallit legitima ſubſiſtente cauſa, ibid. n. 15.*
16 *Et cauſa iuſta eſt magna difficultas Parochianorũ accedendi ad eccleſiam matricem, & n. 23.*
17 *Non tamen requiritur vt aliquis deceſſerit ſine Sacramentis.*
18 *Parochiæ amplitudo an ſit iuſta cauſa erigendi nouam parochiam.*
19 *Et quid ſi inter populum alicuius villæ, & parochialem intercedat flumen, quod tranſmeari non poſſit.*
20 *Parochialis ſi intra ciuitatem ſita ſit, quibus remedijs conſulendum ſit parochianis extra ciuitatem exiſtentibus.*
21 *Regulares, quibus conceſſa eſt parochialis intra ciuitatem, cogi poſſunt ab Epiſcopo ad conſtruendã Capellam extra ciuitatem, eique inſeruiendum per ſeipſos, vel Capellanum amouibilem.*
22 *Parochialis noua conſtrui poteſt ob neceſſitatem leproſorum, ſine graui tamen præiudicio parochialis antiquæ.*
24 *Parochia erigi non poteſt ex ſola cauſa quod populus ſit valdè numeroſus, ſed tunc cogendus eſt Rector ſibi coadiutores adiungere.*
25 *A parochia antiqua non poteſt Epiſcopus loco erectionis nouæ parochiæ aliquam partem populi ſeparare, & alteri commodiori applicare.*
26 *Nec duas parochias vnire.*
27 *Vicarias duas perpetuas in parochiali Epiſcopus erigere non poteſt ex eo quod populus ſit valdè numeroſus.*
28 *Parochia vt erigi poſſit quot incolæ ſint neceſſarij.*
29 *Parochia erigi non poteſt niſi citato Rectore eccleſiæ matricis, & alijs, quorum intereſt, & n. ſeq.*
30 *Parochiæ erectio ſi nulla ſit ex defectu citationis; non tamen prohibetur Epiſcopus, ſi cauſa ſubſit, iterum ad erectionem procedere.*
31 *Parochiali erigenda infra limites alterius parochiæ quo ordine ſit procedendum in aſſignatione dotis, & n. ſeqq.*
32 *Parochiali erigendæ aſſignari poſſunt reditus eccleſiæ matricis, etiamſi ſit Cathedralis, non autem aliarum eccleſiarum.*
33 *Pro parochia nouiter erigenda poteſt Epiſcopus facere vnionem beneficiorum ſi alij reditus non ſuppetant.*
34 *Et quid de Canonicatibus habentibus curam animarum annexam in alia eccleſia non collegiata.*
35 *Ius patronatus eccleſiæ nouiter ædificatæ infra limites alterius parochiæ, quibus ſit reſeruandum.*
36 *Patroni plures eſſe poſſunt vnius eccleſiæ ex cauſa fundationis, vel dotationis, etiamſi inæqualiter dotauerint, & n. ſeq.*
37 *Acra quid ſit.*
38 *Eccleſia matrix, ex cuius obuentionibus erigitur noua parochia, efficitur patrona ſimul cum alio dotante.*
39 *Eccleſia matrix non acquirit ius patronatus in eccleſia fundata intra ſuos limites, niſi de ſuo aliquid contulerit, quamuis oblationes futuræ dicantur eſſe loco dotis*
40 *Capella ſi intra eccleſiam ædificetur, & ab alio dotetur, eccleſia efficitur patrona.*
41 *Mandatum ſpeciale requiritur ad erigendam nouam parochiam.*
42 *Ad parochiæ erectionem Epiſcopus an procedere debeat authoritate ordinaria, vel delegata.*
43 *Parochias nouas concurrentibus requiſitis poſſunt Epiſcopi erigere etiam in parochijs regularium, & Ordinum Militarium.*
44 *Regulares eccleſias ob Sacramentorum neceſſitatem non poſſunt Epiſcopi in parochiales erigere.*
45 *Appellatio ab Epiſcopo procedente authoritate delegata in eo caſu, in quo vti poterat etiam authoritate ordinaria, ad quem ſit interponenda, & num. ſeqq. vſq. ad n. 49.*
Et quid ſi procedere non poterat authoritate ordinaria, n. 47.
46 *Poteſtas delegata cur ſit Epiſcopis per Concilium Tridentinum attributa.*
48 *Appellatio ab erectione parochialis facta ab Epiſcopo infra limites parochiæ regularibus ſubiectæ interponi non poteſt niſi ad Papam.*
49 *In parochia erigenda an Epiſcopus teneatur adhibere conſilium, vel conſenſum Capituli, & n. ſeqq. vſq; ad n. 55.*
50 *Quid de iure communi.*
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 52. & 54.
51 *In parochiæ diſmembratione requiritur tractatus.*
53 *In vnionibus, & alijs actibus, quæ fiunt authoritate delegata, non requiritur Capituli conſenſus.*
Declaratur, num. 54.
54 *Capituli conſenſus non requiritur ſi noua parochia ab Epiſcopo erigatur in parochia regularibus ſubiecta.*
55 *Decimæ ad matricem eccleſiam pertinẽtes an tranſ-*
cant

Digitized by Google

eant ipſo iure in parochialem nouiter erectam infra illius limites.

56 *Eccleſia quæ nouiter in parochialem erigitur, an Epiſcopus in vim Concilij Tridentini poſſit vnire aliquem ex Canonicatibus eccleſiæ matricis, & num. ſeqq.*

57 *Vniendi facultas non venit in generali diſpoſitione.*

58 *Tituli non ſunt ab Epiſcopi transferendi ab vna ad aliam eccleſiam ſine magna cauſa.*

59 *Parochiæ ex iuſta cauſa poſſunt diuidi etiam inuitis clericis.*

1 AD AVDIENTIAM. Propter nimiam diſtantiam eccleſiæ poteſt noua eccleſia in illius parochia conſtrui, eique certa portio aſſignari ex reditibus eccleſiæ antiquæ. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima ponit facti narrationem: In ſecunda prouiſionem, ibi, *Quia igitur*. Quæ primò prouidet quando rector cõſentit. Secundò, quando diſſentit, ibi, *Si verò*.

2 Nota primò ibi, *Sine magna difficultate*, hanc eſſe iuſtam cauſam diuidendi parochiam, & nouã eccleſiam infra illius limites conſtruendi, ſi parochiani ad eccleſiam antiquam ſine magna difficultate accedere nequeunt pro Sacramentis percipiendis, & diuinis officijs audiendis. Et quod hic dicitur, ſine magna difficultate, Concilium Tridentinum dixit, Sine magno incommodo, in cap. 4. ſeſſ. 21. & meritò; nam illud ſolum poſſumus, quod commodè poſſumus, vt l. Nepos, Procolo, ff. de verbor. ſignific. cap. fin. ſupra, de dilat. cap. Quia propter, de elect. cap. fin. §. penult. de procurat. gloſ. in cap. Faciat, in ver. Non poteſt, in fin. 11. q. 2. & hic notant Hoſtien. in princ. in ver. Sine magna difficultate, Io. Andr. nu. 2. Butr. n. 4. Cardin. num. 2. & Anchar. in 2. notab. Siue autem hæc difficultas adeundi eccleſiam matricem proueniat ex diſtantia loci, ſiue ex alia cauſa, nihil refert, vt dicam infra in 1. q. num. 18.

3 Secundò nota ibi, *congruo tempore*: eum, qui congruo tempore non accedit ad actum explicandum, non cenſeri eidem actui intereſſe, argum. cap. Conſuluit, §. 1. ſupra, de offic. deleg. ſecundum Hoſtien. hic in princ. Io. Andr. num. 2. Butr. num. 4. Omnes in ver. Congruo tempore, & Card. in 2. notab. Quod facit contra Canonicos, qui accedunt ad Chorum poſt officium inchoatum; & contra eos qui ad Miſſam cœptam veniunt diebus feſtis, vt præcepto Eccleſiæ non ſatisfaciant. De quo tamen dic vt per Innocent. in cap. Dolentes, ad fin. verſ. Item ſi aliquis non interfuit, ſupra de celebr. Miſſar. per Archid. in cap. Miſſas, de conſecr. diſt. 1. & Sylueſt. in ver. Miſſa, 2. num. 1. verſ. Dicitur quartò.

4 Tertiò nota ibi, *conuenienter valeat ſuſtentationem habere*: non eſſe locum erectioni nouę parochiæ ex reditibus eccleſiæ antiquæ, niſi eccleſia matrix adeò reditibus abundet, vt eius Rector abſque prouentibus nouæ eccleſię aſſignatis competenter valeat ſuſtentari, vt hic, & in cap. Bonæ rei, 12. q. 2. cap. Quicumque, 16. q. 1. cap. Eccleſiæ, ſupra, dę decim. & cap. proximo, ſupra eodem. Quamobrem ſi Rector matricis eccleſię egeret reditibus ſibi ſubtractis, illius cauſa potior habenda eſſet, argum. cap. 1. ſupra, de paroch. cum alijs hic allegatis per Hoſtien. num. 3. in verb. Obuentiones, verſ. Sed quid ſi antiquus Rector, & Butr. n. 10; nam agris ſuis ſitientibus alieni non ſunt irrigandi, l. Præſes, C. de ſeruit. & ita concludunt hic gl. in ver. Conuenienter, Hoſtien. num. 3. Ioan. And. num. 7. in gloſ. 2. Butr. num. 4. in ver. Abundare, & Anchar. in 3. notab.

Verum hanc concluſionem limitat ibidem Hoſtien. & gloſſam corrigit in eo caſu, in quo niſi fieret erectio nouæ parochiæ, animarum periculum immineret, puta quia Parochiani decederent ſine confeſſione, & alijs Eccleſiæ Sacramentis: tunc enim putat nouam parochiam eſſe ab Epiſcopo erigendam etiamſi eccleſia matrix reditibus non abundet: nam rebus animæ ſunt pręferẽdæ, vt notatur in cap. Extirpandæ, §. Cum igitur, ſupra de præben. & cap. 1. de pignor. Sed tu aduerte, quia gloſſa habuit optimum intellectum relata ad textum; non enim negat quin ſit facienda erectio vbi periculum imminet animarum; ſed ſentit illam non eſſe faciendam ex reditibus eccleſię antiquę, quando huiuſmodi reditus non ſufficiunt ad ſuſtẽtationem Rectoris, & ſic gloſſa nõ diſcrepat à ſen-
5 tentia Hoſtienſis. Dic ergo in hoc caſu, in quo eccleſia antiqua nihil habet pręter neceſſariam ſuſtentationem, & ſubeſt periculum animarum, cogendum eſſe ab Epiſcopo ſubiectum parochię populum, vt Presbytero inſtituendo neceſſaria miniſtret, argum. cap. Cum ſit Romana, de Simon. & expreſsè cautum eſt decreto Concilij Tridentini cap. 4. ſeſſ. 21. vbi innouatur hoc cap. & ſtatuitur vt ſi neceſſe fuerit, compellere poſſit Epiſcopus populum ea ſubminiſtrare, quę ſufficiant ad vitam ipſius Sacerdotis ſuſtentandam. Facit c. 7. ſeſſ. 21. ibi, In illorum defectum Parochianos omnibus remedijs opportunis ad prędicta cogant, & c. 13. ſeſſ. 24. in illis verbis. [Per Parochianorũ Symbola, aut collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione tantum redigatur, quod pro Rectoris aut parochię neceſſitate decenter ſufficiat.] Hęc ibi.
6 Sin autem paupertas Parochianos excuſet, cogat Epiſcopus Abbatem, vel Prępoſitum, cui parochia illa in temporalibus ſubeſt, ad ſuppeditanda vitę neceſſaria Sacerdoti inſtituendo, vt cap. Sanctorum, verſ. Si quę tamen capellę, 70. diſt. & c. Extirpandę, §. Cum igitur, ſupra de pręben. Quod ſi & illos excuſet inopia, prouideat Epiſcopus ex mẽſa ſua, argum. cap. fin. infra eod. & c. Inter cętera, ſupra, de offic. Ordin. Ad hoc enim tenetur Epiſcopus, ſi commodè poteſt, vt cap. 2. 16. q. 3. cap. Pręcipimus, & cap. Eccleſiaſticum, 12. q. 1. c. Regenda, & per totam, 10 q. 1. & cap. Epiſcopos ha-
7 beat poteſtatem, 10 q. 2. Ad extremum ſi neque id fieri poſſit, & egeſtate omnes laborent, nouus Parochus proprijs manibus ex artificio victũ ſibi quęrat, cap. Clericus, 1. & 2. 91. diſt. & ſic dabitur caſus, in quo parochialis eccleſia conſtrui poterit ſine dote, cùm ſcilicet vrget neceſſitas, & alia ratio non ſuppetit, quod nota ſingulariter ſecundum Abb. hic n. 7. ad limitationem, cap. Nemo, de conſecr. diſtinct. 1. prohibentis eccleſiam ædificari ſine competenti dote. Itaque ſecundum ordinem ſuperius propoſitum procedendum erit ab Epiſcopo in aſſignatione redituum pro ſuſtentatione Rectoris nouæ parochiæ, prout concludunt hic Hoſtien. num. 3. Ioann. Andr. num. 7. in gloſ. 2. Butr. num. 9. Cardin. num. 5. in 2. quæſt. Anchar. nu. 5. in 1. quæſt. & Abb. n. 7. Et aliàs declarauit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum. Cenſuit enim in terminis Concilij aſ-

ſignationem faciendam ex fructibus ad eccleſiam matricem pertinentibus; & ſi ij non ſufficiant, tūc demum populum compellendum eſſe; quod ſi nec ipſe ob paupertatem compelli poſſit, Epiſcopum de ſuo dare debere.

8 Quartò nota ibi, *competens in ea honor*, eccleſiam conſtructam infra limites alterius Parochiæ teneri aliquem honorem impendere matrici eccleſiæ, ſcilicet annuum cenſum in ſignum ſubiectionis, arg. cap. Omnis anima, ſupra de cenſib. moderandum tamen arbitrio Epiſcopi, arg. c. De cauſis, ſupra de offic. deleg. ſecundum gloſ. hic in ver. Honor. Vel dic Clericos eccleſiæ nouiter ædificatæ teneri maiorem eccleſiam adire pro baptiſmo, Scrutinio, Capitulo, & conſimil. vel ſoluere illa iura, quæ capellæ debent eccleſiæ matrici, vt cap. 1. de Capell. Monach. & c. His, quæ de maior. & obed. ſecundum Innocen. & Abb. Antiq. in ver. Honor, Hoſtien. num. 3. in ver. Prouideas tamen, Io. Andr. num. 10. Butr. n. 12. Anchar. in 5. notab. & Abb. n. 6. Vel certè antiquę eccleſiæ reſeruabitur ſepultura, vt cap. Tranſmiſſa, de præſcript. & tenet Io. Andr. d. num. 10. & in cap. Certificari, de

9 ſepultur. Cęterum aduerte, quia dum gloſſa dicit huiuſmodi honorem deberi antiquæ eccleſiæ in ſignum ſubiectionis, hæc ratio eſt falſa, & nullo iure probatur, ſecundum Abb. num. 8. imò hic textus probat oppoſitum: nam reſeruando maiori eccleſiæ patronatum, & competentem honorem pro facultate loci, in reliquis videtur illam Capellam eripere à poteſtate Rectoris antiquæ ec-

10 cleſię. Prçterea nulla eccleſia præter Cathedralē fundat intentionem de iure communi ſuper ſubiectione alterius eccleſiæ etiam fundatę infra limites Parochiæ ſuæ. Quamobrem eccleſia intendēs ſibi vendicare ius in aliam eccleſiam, eatenus obtinebit, quatenus probabit ſibi competere ex iure ſpeciali. Ad quod dicit eſſe textum, & communem Doctorum theoricam, in cap. Dilectus, de Capell. Monach. Pro opinione Abbatis allego §. Sicut duo, poſt cap. Prçcipimus, 16. q. 1. vbi baptiſmales, & Parochiales eccleſias Epiſcopus dicitur poſſe diuidere de conſenſu Clericorum ſuorum, & mox ſubiungitur: Quod cum factum fuerit, illa pars populi, quæ nouis eccleſijs ſupponitur, à iure prioris eccleſiæ abſoluitur, vbi gloſſa dicit nouam eccleſiam ſolutam eſſe à iure prioris eccleſiæ. Itaque verius videtur, excepto patronatu, & competenti honore, iura ſubiectionis non deberi eccleſiæ matrici niſi inquantum Epiſcopus prædicta iura illi reſeruauerit in limine erectionis. Quod clarius procedit hodie poſt Concilium Tridentinum, vt inferius patebit, n. 55.

11 Quintò nota in verſ. *Si vero procedi poſſe* ex cauſa hic expreſſa ad erectionem nouæ Parochiæ etiam inuito, & contradicente Rectore matricis eccleſiæ, quamuis id cedat illi in diminutionem honoris, & commodi temporalis, vt hic patet expreſsè in illis verbis, *Si perſona matricis eccleſiæ opus illud voluerit impedire, tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, & virum bonum, appellationis ceſſante diffugio, inſtituere non omittas*: & firmant Hoſtien. num. 3. in verb. Obuentiones, Io. Andr. & Butr. ambo nu. 7. Anchar. in 6. notab. & Abb. num. 16. Cardin. conſ. 8. quidam Syndicus, num. 3. verſ. Dico tamen. Verum gloſſa vlt. in cap. 2. 99. diſt. ſentit hoc fieri non poſſe inuito Rectore, niſi per Papam, vel de illius mādato, prout hoc factum fuit. Idem tenet gloſ. hic in ver. Obuentiones, dicens hoc Pontificem feciſſe de plenitudine poteſtatis propter animarū periculum, quod imminebat. Et quia præter prouentus illius villę Rector Maioris eccleſiæ poterat competenter ſuſtentari. Sed Epiſcopus hoc facere nō poſſet niſi de conſenſu Rectoris matricis eccleſiæ, vt cap. Eccleſię, & cap. Quicumque, 16. q. 1. quia non poteſt iura illius eccleſiæ dare alteri, c. 1. de reb. eccl. non alien. & arg. cap. Conſtitutum, & c. Prçcipimus, §. Si duo, ead. cau. & quęſt. Quapropter dicebat Vincentius hic remoueri appellationem, quia fit ex mandato Papæ, ſed ſi fieret ab Epiſcopo, liceret appellare, vt refert Cardin. in 4. notab.

Sed huiuſmodi controuerſiam ſuſtulit ius nouiſſimum Concilij Tridentini in d. cap. 4. ſeſſ. 21. vbi diſertis verbis ſtatuitur vt Epiſcopi in eccleſijs Parochialibus, vel Baptiſmalibus in quibus ob locorum diſtantiam, ſiue difficultatem Parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda accedere non poſſunt, nouas Parochias etiam inuitis Rectoribus iuxta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit, Ad audientiam, conſtituere poſſint, & Sacerdotibus nouiter præficiendis competētem portionem aſſignare ex fructibus ad eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus. Quo decreto clarè corrigitur opinio gloſſæ: & approbatur opinio Hoſtienſis: nam vt vides ex Concilio, poſſunt Epiſcopi nouas Parochias erigere, & Sacerdotibus de nouo pręficiendis certam portionem aſſignare, ex redditibus eccleſiæ antiquę etiam inuitis Rectoribus.

12 Similiter eo decreto corrigitur opinio Vincentij ſentientis non remoueri appellationem cum noua Parochia erigitur authoritate Epiſcopi: nam cum Concilium det Epiſcopis facultatem erigendi ad præſcriptum huius decretalis, & hic collatur appellationis obſtaculum; vtique ex hoc manifeſtè liquet Epiſcopum poſſe hoc caſu procedere appellatione remota. Quæ tamen clauſula non impediret appellationem ad effectum deuolutiuum, ſed ſuſpenſiuum dumtaxat, vt eſt textus in cap. Paſtoralis, verſ. Sed ſi appellans, ſupra de appellat. & eſt communis opinio, vt ibi teſtantur Abbas, nu. 12. & Prępoſ. n. 6.

13 QVAERO, generaliter quę requirantur ad hoc vt noua Parochia erigi poſſit ab Epiſcopo infra limites alterius Parochię.

14 Reſpondeo multa eſſe neceſſaria, quorum ſi vel alterum deficiat, erectio non ſuſtinetur. Et quidē ante omnia requiritur iuſta cauſa, de qua conſtet legitimè: nam regula eſt, vt Parochialis eccleſia in alterius Parochia ędificari non debeat, vt c.

15 Eccleſiæ, & cap. Quicumque, 16. q. 1. Sed hæc regula fallit, legitima ſubſiſtē te cauſa, vt aperte probatur hic: nam Pontifex primò narrat cauſas erectionis, deinde pręcipit erectionem fieri adiecta clauſula, Si res ita ſe habet. Ergo cauſa ſubſiſtente, eaque probata, & non aliàs permittitur erectio, Ad hoc cap. Præſenti, §. Loca, de præben. lib. 6. & deducunt hic Anton. de Butr. & Abb. ambo in 1. notab. & Rebuff. in Praxi benefic. in 1. par. in tit. de erect. in curat. vel Parochial. num. 2. & ante eos gl. vlt. in cap. Nulli, 99. diſt. eſt enim huiuſmodi erectio, & diſmembratio à Parochia antiqua inſtar alienationis iurium eccleſiæ, quæ ſine cau-

cauſa fieri non debet, vt cap. 1. de reb. eccl. non
alienan. lib. 6. Abb. vbi ſupra, Achill. deciſ. vn. de
reb. eccl. non alienan. Rota deciſ. 1. eod. tit. in nou.
& deciſ. 68. n. 1. par. 7. Recent.
16 Præcipua autem cauſa, quæ iuſtificat erectionē
nouæ Parochiæ, eſt magna difficultas, ſeu magnū
incommodum Parochianorum adeundi eccleſiā
matricem ad percipienda Sacramenta, & diuina
officia audienda, vt hic patet expreſſè, & in præal-
leg. decreto Concilij Tridentini, cap. 4. ſeſſ. 21. & te-
net hic gloſ. 1. Innocent. & Hoſtien. ambo in prin-
cip. in ver. Sine magna difficultate, & alij ſupraci-
tati in 2. notab. Aliqualis ergo incommoditas nō
17 ſufficit ſecundum Abb. hic num. 7. non tamen re-
quiritur vt Parochiani aliquando deceſſerint ſine
Sacramentis. Neque id exigunt Hoſtien. Abb. &
Doctores; Sed tantummodo huiuſmodi caſus
mentionem faciunt per modum exempli. Vnde
ſatis eſt ad validitatem erectionis vt immineat pe-
riculum ne ſic decedant, neque huiuſmodi euen-
tus eſt expectandus, quin potius præueniendum
ne contingat, cum ſatius ſit occurrere in tempore,
quàm poſt exitum vindicare, ſeu poſt vulneratam
cauſam remedium quærere, dicit textus in l. n. C.
quand. lic. ſine iud. & in l. vlt. ad fin. C. In quib.
cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ. Et ita cenſuit
S. Congregatio Concilij, videlicet pro erectione
nouæ Parochiæ non eſſe expectādum vt Parochia-
ni abſque Sacramentis deceſſerint. Quod benè
nota, quia frequenter audiui Parochorum quere-
las, quod Epiſcopi proceſſerint ad erectionem
nouę Parochiæ, abſque eo quod vllus ex Parochia-
18 nis vnquam obierit ſine Sacramentis. Porrò ad
hanc difficultatem accedendi ad eccleſiam matri-
cem pro ſuſcipiendis Sacramentis, & diuinis Offi-
cijs audiendis aliæ cauſæ omnes reducuntur. Vn-
de infertur primò vt diſtantia loci ab eccleſia Pa-
rochiali ſit iuſta cauſa nouam Parochiam erigen-
di, vt hic eſt caſus, & in d. c. 4. Et quamuis Io. Andr.
Cardin. Abbas, & alij in Summa huius textus vi-
deantur ad hoc exigere nimiam diſtantiam; verè
tamen magna longinquitas, & viarum diſcrimen
non requiritur, vt obſeruat Ant. de But. n. 3. in ver.
Diſtare. Sed ſolum requiritur talis vt propterea pa-
rochianis ſine magno incommodo nō pateat ac-
ceſſus ad maiorem eccleſiam, vt hic patet, & tenēt
Domini de Rota dec. 484. n. 2. p. 1. rec. Sufficit er-
go pro cauſa diuiſionis vt Parochia eccleſię anti-
quę ſit adeò ampla, vt populus pręſertim aduer-
ſis temporibus non poſſit ſine magno incommo-
do illuc horis congruis ad diuina officia conflue-
re, ſecundum Abb. num. 3. Atque ita ob diſtantiā
loci permittitur quod aliàs non permitteretur, vt
notat gloſ. 1. in cap. Et temporis, 16. q. 1. & eſt ſi-
mile in l. Cum poſt ſententiam, C. de appellat. &
in l. Si longius, ff. de iudic. in cap. Cum longè 63.
diſt. in cap. Si quis extra de conſecr. diſt. 1. & in
cap. Quoniam quidem, 18. diſt. Quanta autem
debeat eſſe huiuſmodi diſtantia, ſeu Parochiæ
amplitudo ad hoc vt Parochiani dicātur non poſ-
ſe ſine magno incōmodo ad eccleſiam accedere,
cùm iure diffinitum non ſit, iudicis arbitrio relin-
quitur, c. De cauſis, ſupra de offic. deleg. & tenet
Menoch. de arbitrar. Iud. cent. 5. caſu. 497. n. 4. ad
quod vide bonam gloſſam in cap. vlt. in ver. Longo,
80. diſt.
19 Infertur ſecundò vt ſimiliter iuſta ſit erectionis
cauſa, ſi inter populum alicuius villæ, & Parochia-
lem torrens, vel flumen aliquod intercedant, quæ
nec pontem habeant, nec vado tranſiri poſſint, vt
l. flumine interueniente, ff. de ſeruit. ruſtic. præd.
pręſertim hyemali tempore cùm pluuiæ inundāt,
iuxta textum hic. Quę cauſa ſufficiens eſt etiam
ſine diſtantia loci. Vndecumque enim proueniat
magna difficultas percipiendi Sacramenta dicitur
ſubeſſe iuſta cauſa erigendi nouam Parochiam, vt
ex dictis patet. Ideoque Concilium Tridentinum
in d. cap. 4. ſeſſ. 21. alternatiuè loquitur ibi, ob lo-
corum diſtantiam, ſiue difficultatem, ita vt propter-
ea alterutrum ſufficiat, c. Inter cęteras, ſupra de
reſcript. cum ſuis concordan.
20 Infertur tertiò, vt eodem modo iuſta ſit cauſa
erigendi nouā parochiam in caſu allegationis Lap.
alleg. 66. incip. Quoddam monaſterium per totā
vbi proponit monaſterium S. Ambroſij, cui cura
imminebat perſonarum ſæcularium, fuiſſe inclu-
ſum intra mœnia ciuitatis Florentiæ, & aliquot
familias eidem curæ ſubiectas extra ambitum
ciuitatis remanſiſſe; vnde contigit vt ijdem ru-
ſtici ſine maxima difficultate, & incommodo ne-
quiuerint diuina Officia audire, & eccleſiaſtica
Sacramenta percipere, cum fores dictæ ciuitatis
ſingulis diebus ante noctis tenebras claudantur,
& ſic clauſæ remaneant, nec vlli aperiantur vſque
ad claram lucem ſequentis diei. Quapropter non
poterat Capellanus præſto eſſe Sacramētis admini-
ſtrandis in caſibus repentinis infirmitatis, vel mor-
tis, præſertim parturientibus. Pręterquamquod
Parochiani degentes extra cum ſuis mulieribus, &
familia ruſticis, & abiectis veſtibus induti non po-
terant cum debita conſolatione diebus feſtis ad
eccleſiam confluere, & cum ciuibus diuitibus, &
pretioſis veſtibus amictis ſe admiſcere, ſed potius
riſui, & deluſioni patebant ob fortunæ, & morum
diſparitatem, quibus ſæpiſſime à diuinis retrahe-
bantur. Lapus hac de re conſultus propoſuit duo
potiſſimum remedia. Primum, videlicet vt ſi Pa-
rochialis prædicta habeat in villa aliquas obuen-
tiones, ſine quibus eius Rector poſſit commodè
ſuſtentari, & reperiatur aliquis qui velit nouam
eccleſiam fundare, & obuentiones illas compe-
tenter augere, Epiſcopus erigat nouam Parochiā,
eique aſſignet eiuſmodi obuentiones, cum dicto
augmento, & rectorem in ipſa inſtituat, qui ge-
rat curam Incolarum extra mœnia exiſtentium.
Quod dicit probari ad litteram in hac decretali, &
ſubdit propoſitas cauſas eſſe plures, & vrgentio-
res illis, quas hic conſiderauit Pontifex.
Ideoque erectionem fieri poſſe ab Epiſcopo etiam
inuito Rectore eccleſiæ matricis, cum non habeat
iuſtam cauſam contradicendi. Alterum remediū
eſt vt Rector maioris eccleſiæ ſi redditibus abun-
det, nouam Capellam fundet in dicta villa, & eam
dotet pro ſuſtentatione vnius Sacerdotis ibidem
deputandi, & conſtituat ipſam Capellam manua-
lem matricis eccleſiæ, ita vt illius Capellanus ſit
ad eius nutum amouibilis, de quibus manualibus
notatur in Clem. vn. de ſuppl. negl. Prælat. & in
cap. Cum ſingula, de pręben. lib. 6. Vtrumque re-
medium aliàs probauit S. Congregatio Concilij;
cenſuit enim Parochianis, qui cum ſint diſperſi
extra ciuitatem, & Parochialem eccleſiam intra
ciuitatem ſitam habeant, etiam ob locorum di-
ſtantiam, ſeu difficultatem patiuntur incommo-
da in percipiendis Sacramentis, & in diuinis Offi-
cijs audiendis, ſuccurrendum eſſe remedio cap. 4.
ſeſſ. 21.

ſeſſ. 21. Item cenſuit ad prouidendum neceſſitati
Parochianorum extra ciuitatem exiſtẽtium, quo-
rum parochialis eſt intra ciuitatem, nouam Capel-
lam extra ciuitatem eſſe erigendã, quæ non ſit ec-
cleſia ipſa per ſe, ſed in proprietate matricis ec-
cleſiæ, in qua conſtituatur Sacerdos amouibilis ab
Ordinario approbatus, qui adminiſtret Sacramen-
ta illis, qui ſunt extra ciuitatem, ad quos non po-
teſt Parochus in nocte, quia portæ ciuitatis clau-
dũtur, accedere; quod eſt vnum ex remedijs Lapi
alleg. 66. Poſſe tamen eſſe locum etiam alijs reme-
21 dijs ad præſcriptum Sacrorum Canonum. Rurſus
in cauſa Nouarien. cenſuit Epiſcopum poſſe com-
pellere regulares, quibus conceſſa fuit parochia-
lis eccleſia ciuitatis Nouarien. ad erigendam no-
uam capellam extra ciuitatem, vbi plures familiæ
ſub dicta cura exiſtunt, cui capellæ poſſunt vel per
ſeipſos præuia Ordinarij approbatione inſeruire,
vel per Capellanum ad nutum amouibilem.

22 Infertur quartò, vt ſimiliter legitima ſit cauſa
conſtruendi nouam parochialem neceſſitas lepro-
ſorum, ſine graui tamen præiudicio parochialis
antiquæ, vt legitur, & notatur in cap. proximo, ſu-
pra eod. ſecundum Hoſtien. hic num. 1. verſ. Et eſt
alia cauſa, & plenius in ſumma eod. tit. §. fin.

23 Et ex prædictis collige in effectu vnicam eſſe
cauſam erigendi nouam parochiam, videlicet ma-
gnam difficultatem accedendi ad eccleſiam matri-
cem pro Sacramentis percipiendis, & diuinis offi-
cijs audiendis: nam aliæ cauſæ, videlicet diſtantia
loci, flumina intermedia, portæ ciuitatis clauſæ, ne-
ceſſitas leproſorum, & alia id genus impedimenta
in tantum iuſtificant erectionem, in quantum pa-
riunt difficultatem huiuſmodi; aliàs ſecus, vt ex
iam dictis conſtat.

24 Verumtamen gloſ. vlt. in cap. Nulli, 99. diſt. ad-
ducit aliam cauſam conſtruendi nouam eccleſiam
in parochia antiqua, videlicet, cùm multitudo fi-
delium excreuit: & mouetur argum. illius textus
ibi, [Niſi aliqua gens deinceps ad fidem conuerta-
tur, cui neceſſe ſit propter multitudinem eorum
primatem cõſtitui;] & cum illa gloſſa ſimpliciter
tranſeunt ibi Gemin. & Præpoſ. ambo in fin. ad
idem textus in cap. Præcipimus, 16. q. 1. quo præ-
cipitur, vt vbi multitudo fidelium excreuit, ibi or-
dinentur Epiſcopi. Tu dic contra: quoniam hoc
caſu noua parochia non debet erigi, ſed vtendum
eſt remedio, Conc. Trid. d. cap. 4. in princ. ſeſſ. 21.
vbi ſtatuitur, vt [Epiſcopi etiam tãquam Apoſto-
licæ Sedis delegati in omnibus eccleſijs parochia-
libus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita nu-
meroſus ſit, vt vnus rector non poſſit ſufficere ec-
cleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui di-
uino peragendo; cogant Rectores, vel alios, ad
quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus
adiungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibẽ-
da, & cultum diuinum celebrandum.] Hæc ibi.
Vnde S. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres
iampridem cenſuit ex ea ſola cauſa, quod popu-
lus alicuius parochiæ adeò ſit numeroſus, vt vnus
Rector non poſſit ſufficere Sacramentis miniſtran-
dis, & cultui diuino peragendo, minimè quidem
licere Ordinario nouam parochiam erigere, niſi
& alia concurrant, quæ exprimuntur in Conſtitu-
tione Alexandri III. quæ incipit, Ad audientiam,
& innouatur decreto Concilij cap. 4. ſeſſ. 21. verſ.
In ijs verò. Sed ob magnum huiuſmodi numerum
debere Ordinarium vti remedio d. cap. 4. in princ.
ſcilicet cogendo Rectores, vt ſibi Sacerdotes ad-
iungant quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda,
25 & cultum diuinum celebrandum. An autem qui-
bus in cauſis ex decreto Concilij ſeſſ. 21. cap. 4. po-
teſt Epiſcopus nouas parochias erigere, poſſit etiã
loco erectionis faciẽdæ certam partem populi ſe-
parare ab antiqua parochia, & alteri commodiori
applicare, ſi vel exiguus numerus populi, vel ino-
pia, vel alia cauſa impediat erigi nouã parochiam:
26 Reſponſum eſt non poſſe ex decreto Concilij. Itẽ
reſponſum, ex eo decreto non licere Epiſcopo pa-
rochias vnire, ſed tantum nouas conſtituere.
27 Item reſponſum, non potuiſſe Epiſcopum erigere
in eccleſia parochiali duas Vicarias perpetuas eo
quod populus eſſet numeroſus. Hactenus de
cauſa.

28 Secundò principaliter ad erectionem nouæ pa-
rochiæ requiritur, vt in illa parte parochiæ anti-
quæ, vbi noua parochia eſt erigenda, ſit competens
numerus parochianorum. Et quidem Rota de-
ciſ. 380. num. 8. & 29. par. 5. recent. Videtur tene-
re ad hoc non ſufficere quatuor domos, & duode-
cim animas aptas ad communionem, per c. Vnio,
10. q. 3. Sed certè ille textus magis innuit vt ſuffi-
ciant decem animæ: ait enim. [Eccleſia, quæ vſ-
que ad decem habuerit mancipia, ſuper ſe habeat
Sacerdotem: quæ verò minus decem mancipia
habuerit, alijs coalongatur eccleſijs.] Hæc ibi. Et
meritò quia decem faciunt plebem, vt ait ibi gloſ.
in verb. Mancipia. Item Concilium Tridentinum
d. c. 4. ſeſſ. 21. Videtur requirere vt noua parochia
habeat populum, vt patet ibi, Compellere poſſit
populum. At decem homines populum faciunt, vt
notat gloſ. 1. in cap. 1. de elect. & Bart. in l. Prætor.
la ſeconda, num. 4. ff. de vi bonor. rapt. Inſuper ad-
uerte ne decipiaris, quia dum Rota ad hoc requi-
rit ſufficientẽ numerum animarum, quæ ſint aptæ
ad communionem, hæc aptitudo non eſt neceſſa-
ria, quia vſum rationis habentes tametſi non ſint
apti ad communionem, tenentur tamen ſemel in
anno confiteri proprio Sacerdoti, & Miſſam audi-
re Dominicis, & feſtis diebus, eiſque dari debet
Sacra Vnctio; Baptiſmus verò etiam paruulis.
Ergo ſi parochiæ incolæ ad eccleſiam ſine magna
difficultate ad huiuſmodi Sacramenta recipienda,
& diuina audienda accedere nequeant, ſiue ſint ad
communionem apti, ſiue non, ſuccurrendum eſt
eis remedio huius cap.

29 Tertiò principaliter requiritur ad erectionem
nouæ parochiæ vt citetur Rector matricis eccle-
ſiæ: nam etſi erectio fieri poſſit etiam ipſo inuito,
vt oſtẽnſum eſt ſupra in 5. notab. tamen non po-
teſt fieri niſi eodem citato, & requiſito, vt cap.
multis conſilijs, & cap. Felix, & cap. ſeq. 16. q. 1.
& tenet gloſ. fin. in cap. Nulli, 99. diſt. & Lap. al-
leg. 66. num. 3. verſ. Debet tamen requiri; & iam
cenſuit S. Congregatio ad erectionem nouæ paro-
chiæ non eſſe procedendum aliter, quàm citato
Rectore parochialis, intra cuius fines noua paro-
chia fuerit erigenda; & erectionem omiſſa huiuſ-
modi citatione ab Ordinario factam nullius mo-
30 menti exiſtere. Nec tantum Rectoris eccleſiæ, ſed
etiam aliorum omnium, quorum intereſt, prære-
quiritur citatio. Vnde quærenti an requiratur cõ-
ſenſus Rectoris, vel Commendatoris, aut Magni
Magiſtri ad erigendam nouam parochiam infra
limites parochialis ſubiectæ Ordinis S. Ioann. Hie-
roſolymitani: reſponſum eſt ad erectionem poſſe
pro-

procedi etiam innito Rectore, dum tamen præceſ-
ſerit citatio tam ipſius, quàm omnium aliorum,
quorum intereſt. Cæterum etſi nulla videatur ere-
ctio ob defectum citationis, tamen ſi cauſæ eri-
gendi ſubeſſent, licere Epiſcopo de nouo erigere;
ideò ſcribendum viciniori Epiſcopo vt ſe inſtruat
de cauſis, quæ ſi ſuberunt peti poterit confirma-
tio à Sanctiſſimo, licet poſtea in caſu illo reſolutũ
fuerit erectionem nullam defectu citationis, nec
cauſas ſubeſſe.

Quartò, principaliter requiritur vt erectio no-
uæ parochiæ fiat ab Epiſcopo de Capituli conſilio,
vel conſenſu, vt plenè dicam infra in tertia quæ-
ſtione.

31 Quintò, principaliter requiritur, vt eccleſiæ no-
uiter conſtruendæ dos competens aſſignetur, vt
cap. Nemo, de conſecr. diſt. 1. Et iam cenſuit Sa-
cra Congregatio in erectione nouarum parochia-
32 rum priùs cogitandum de dote. Et quidem ſi ali-
quis reperiatur; qui velit eam ex bonis proprijs
competenter dotare, omnia erunt plana: alioquin
in conſtitutione dotis hoc ordine erit proceden-
dum. Primò enim competens portio pro ſuſten-
tatione Rectoris aſſignanda erit ab Epiſcopo ex
reditibus ad matricem eccleſiam quomodocum-
que pertinentibus, vt in d. cap. 4. ſeſſ. 21. Itque ex
ſententia S. Congregationis procedit, etiamſi ec-
cleſia matrix eſſet Cathedralis, & quæcumq; ma-
trix; & poſſe aſſignari portionem ex reditibus il-
lius matricis dumtaxat, non autem ex alijs eccle-
ſijs; quod ſi reditus huiuſmodi inſufficientes ſint,
nec ſit aliquis, qui velit illos augere, cogendus erit
Abbas, vel Præpoſitus, cui parochialis illa ſubeſt in
temporalibus; & in eorum defectum populus ea
ſubminiſtrare, quæ ad vitam Rectoris ſuſtentandã
ſufficiant. Si populus inopia laboret, tenebitur
Epiſcopus ex menſa ſua. Demum ſi nimia egeſtas
omnes excuſet, Sacerdos nouæ eccleſiç præficien-
dus proprijs manibus victum ſibi comparabit,
prout hæc omnia fusè explicauimus ſupra in 3. no-
33 tab. num. 4. vſque ad num. 8. Poſſe etiam Epiſco-
pum facere beneficiorum vnionem pro noua pa-
rochia in terminis Concilij erigenda, ſi non ſint
fructus, vel obuentiones, ex quibus deduci poſſit
portio, ex voto S. Congregationis Concilij dixit
34 ſanct. mem. Gregorius XIII. Et cum dubitaretur,
an Ordinarius in erectione parochialis eccleſiæ
facta iuxta formam Concilij Tridentini c. 4. ſeſſ. 21.
Potuiſſet vigore eiuſdem Concilij vnire eidem ec-
cleſiæ in actu ipſius erectionis vnum ex quatuor
Canonicatibus habentibus curam animarum an-
nexam exiſtentem in alia eccleſia non Collegiata,
quç erat parochialis loci, in quo noua parochia
fuit erecta: affirmatiuè reſpondit S. Congregatio.
De aſſignatione autem decimarum ad matricem
eccleſiam ſpectantium dicam infra in 4. quæſt.

35 Sextò principaliter requiritur in erectione nouç
parochiç, vt ius patronatus, & præſentandi Sacer-
dotem nouiter inſtituendum reſeruetur illis, qui-
bus de iure: & quidem ſi reperiatur aliquis qui
velit eccleſiam fundare, & ſufficienter dotare;
planum erit ius patronatus eidem fore reſeruan-
dum; quinimo ad eum pertinebit ipſo iure etiam
ſine alia Epiſcopi reſeruatione, vt eſt text. in cap.
Significauit, vbi Ioan. Andr. Bald. Butr. & alij no-
tant, ſupra de teſtib. & eſt receptiſſima concluſio,
vt dicunt Domini de Rota deciſ. 167. num. 4. p. 2.
diuerſor. Similiter ſi noua eccleſia fuerit dotata
ex reditibus ad matricem eccleſiam pertinẽtibus,
planum erit ius præſentandi Sacerdotem pertine-
re ad Rectorem matricis eccleſiç, vt probat hçc
littera ibi, Ad præſentationem Rectoris eccleſiæ
maioris. Sed nihilominus etiam fundator eccle-
ſiç nouiter ædificatç habebit ius patronatus, vt hic
concludunt gloſ. 3. in fin. Innoc. in ver. Fundato-
ris, Abb. Antiq. num. 1. Hoſtien. num. 3. in verbo
Ad præſentationem, Io. Andr. num. 3. in ver. Fun-
datoris, Butr. num. 5. Cardin. num. 4 in 1. oppo-
ſit. Ancbar in 4. notab. & Abb. num. 9. qui teſta-
36 tur hanc opinionem communiter teneri. Atque
ita ſecundum eos duo erunt patroni parochialis
nouiter erectç, videlicet eccleſia matrix ex cauſa
dotationis, quia ex proprijs bonis eam dotauit; &
fundator ex cauſa fundationis ſi tantũmodo fun-
dum dedit; & ex cauſa fundationis, & dotationis
ſi ſimul dedit fundum, & dotis reſiduum prout fe-
cit in caſu huius decretalis dominus villç, qui pro
dotis reſiduo dedit viginti acras terrç frugiferç,
37 (& dic acras, ideſt iugera; & eſt vulgare Anglorum;
& iugerum habet octo ſtaria triginta ſex tabala-
tum ad perticã pedis Luitprandi, quç habet duo-
decim pedes trium ſemiſſium, & trium digitorum,
vt per Anton. Auguſtin. in notis ad primam col-
lectionem Decretal. tit. 35. de eccl. çdifican. cap. 5.
& vide cap. 5. Qui fil. ſint legit. in eadem collect.
in parte deciſa, vbi fit mentio de acris quadragin-
ta. Galli appellant harpentum, Itali bubulcam ſe-
cundum Hoſtien & Io. Andr.) & ad prçdicta vide
gloſſ. notab. in Summa, in fin. 63. diſt. Quç vult
vt quamuis fundatores eccleſiç çqualiter non cõ-
tribuerint ad dotationem ipſius, tamen omnes
efficiantur patroni; & ita ſit patronus ille, qui de-
dit modicum, ſicut eſt ille qui dedit multum.
Quod tamen limita, & declara dummodo omni-
bus ſimul conflatis eccleſia remaneat competen-
ter dotata. Secus ſi dos non fuerit integra, vt te-
net gloſ. in cap. Quicumque, 16. qu. 7. quam mul-
38 tum extollit Abb. hic num. 4. in 3. notab. Et hanc
ſententiam aliàs probauit S. Congregatio Conci-
lij. Cenſuit enim donationem obuentionum ad
matricem eccleſiam pertinentium, ſi alius concur-
rat ad dotationem eccleſiç nouiter çdificatç, effi-
cere eccleſiam matricem patronam ſimul cum
alio dotante.

39 Verum ſi eccleſia matrix ex proprijs reditibus
nihil contulerit, ambigui iuris eſt an acquirat ius
patronatus eccleſiæ in ſua Parochia ædificatæ. In-
noc. in c. Cum venerabilis, de except. ſenſit ma-
iorem eccleſiã acquirere ius patronatus indiſtin-
ctè, & eum ſequitur Io. Andr. in cap. 1. de Capell.
Monachor. lib. 6. Sed oppoſitum concludit, Abb.
hic num. 9. Quia nullus alius textus prçter hunc
reperitur in iure, qui tractet de hac materia. Vn-
de in hoc tantũ fundari poteſt opinio DD. Sed hic
textus hoc non probat ſimpliciter, quia loquitur
in eo tantum caſu, in quo eccleſia matrix ex pro-
prijs reditibus aliquid cõtulit pro erectione nouç
Parochiæ. Ergo ſi nihil contulerit non efficitur pa-
trona, cum hoc nullo iure probetur. Imò contra-
rium videtur probari, arg. cap. prox. ſupra eodem
vbi agitur de eccleſia conſtructa, in alterius Paro-
chia, & tamen non reſeruatur patronatus antiquæ
eccleſiæ, quæ de ſuo nihil contulit. Accedit quod
patronatus non requiritur niſi ex fundatione, vel
conſtructione, aut dotatione, vt notat gloſ. in c.
Piæ mentis 16. qu. 7. & eſt receptiſſima omnium
con-

Digitized by Google

concluſio. Sed ex conſtructione eccleſiæ inſra limites Parochiæ dumtaxat eccleſia matrix non dat fundum, quia loci proprietatem non habet, nec ſumptus ad conſtructionem, nec dotem ponit. Ergo patronatum non acquirit, & facit cap. Quoniã, de iurepatr. Opinio Abbatis vera eſt, eamque probauit olim Sacr. Congregatio Concilij: declarauit enim matricem eccleſiam nõ acquirere ius patronatus in eccleſia fundata intra ſuos limites, niſi de ſuo aliquid contulerit, non obſtante quod oblationes futuræ dicantur eſſe loco dotis.

40 Sed obijcies. Si Capella intus eccleſiam ædificetur, & ab alio competenter dotetur, eccleſia acquirit ius patronatus in ipſa Capella, vt hic firmat Abb. nu. 11. dicens hanc quæſtionem ſe hactenus non reperiſſe ab alio tactam, plenè Lambertin. in tract. de iurepatr. in 1. par. 2. lib. in 2. q. principali. art. 15. n. 1. & 2. Ergo idem dicendum de eccleſia ædificata inſra limites alterius Parochiæ, licet eccleſia matria nihil contulerit. Solutio. Dic diuerſam eſſe rationem inter vtrumque caſũ; nam in quęſtione Abbatis negari non poteſt quin eccleſia antiqua ponat fundum, cum in ſua proprietate, & ſolo fuerit Capella ædificata, vnde ex cauſa fundationis bene acquirit ius patronatus, vt d. cap. Quoniam, de iurepatr. cum concord. & not. in d. cap. Piæ mentis, 16. q. 7. Sed eccleſia matrix non ponit fundum, cum Parochia non ſit de illius proprietate, vt ſuperius dictum eſt.

Septimò principaliter requiritur, vt matrici eccleſiæ pro qualitate loci in Parochiali nouiter erecta pręter patronatum cõpetens honor ſeruetur, vt hic dicitur in verſ. Prouidens tamen. In quibus autem eiuſmodi honor conſiſtat abundè oſtenſum eſt ſupra in 4 notab.

41 Octauò principaliter requiritur vt nouam Parochiam Epiſcopus erigat ipſe per ſe, vel per ſuum generalem Vicariom ad id ſpeciale mandatum habentem, vt probat text. in cap. Nemo, iuncta gloſ. in ver. Veniat per ſe, de conſecr. diſt. 1. & iam pridem viſa eſt ſentire S. Congregatio Concilij in caſu Parochialis eccleſię ſub tit. S. Franciſcæ Romanę extra mœnia Ciuitatis Mediolanenſis erectæ à Vicario Cardinalis Archiepiſcopi, licet in eo caſu inclinauerit ſpeciale mandatum præſumi, cùm eccleſia ipſa iam eſſet erecta in Parochialem, & in ea quaſi poſſeſſione exiſteret; ac propterea dicenti Vicarium non habuiſſe ſpeciale mandatum onus probandi incumbere, cum hæc negatiua eſſet fundamentum ſuæ intentionis, ex Pur. deciſ. 78. lib. 2. & alijs cumulatis ab Anton. Gabriel. Commun. concluſ. in tit. de probat. concl. 6. art. 1.

42 Demum cum ex Concilio Tridentino Epiſcopus procedere poſſit ad erectionem nouæ Parochię etiam vti Sedis Apoſtolicæ delegatus ſit cautus, vt vel in decreto exprimat ſe procedere vtraque poteſtate, ordinaria ſcilicet, & delegata; nam ſi non valebit ex vna, valebit ex altera, & abundans cautela non nocebit, nec vitiabit adiectio ſuperuacua, vel procedat ſimpliciter nulla facta expreſſione authoritatis delegatæ, vel ordinariæ; nam duplicem poteſtatem habens cenſetur ea vſus, quæ facit actum valere. Vel demum exprimat ſe vti poteſtate delegata, ſi procedat contra exemptos, alioquin ſi procederet iure ordinario, cùm in eo caſu non habeat niſi poteſtatem delegatam, erectio non valeret, prout hæc omnia latè comprobat Feder. de Sen. conſ. 130. Factum tale eſt; Quædam domus, & Rot. deciſ. 96. par. 2. diuerſ. poſt Bald. & Anchar. in deciſ. allegatos. Licet clauſula, *omni meliori modo*, ſaluaret erectionem, ex gloſ. in l. 1. in ver. Conſentiant, in fin. ff. de iudic. & ſcripſi plenius in cap. Ea parte, n. 36. & 37. ſupra de arbitr.

43 His omnibus obſeruatis, & cauſa cognita in proceſſum redactis tutò poterit Epiſcopus procedere ad erectionem nouę Parochiæ, etiam in Parochijs exemptorum: nam cum in hoc vota Cardinalium in S. Congregatione eſſent diuiſa, Sanctiſſimus reſpondit facultatem erigendi nouas Parochias, & aſſignandi portionem nouis Parochijs attributã Epiſcopis habere locum etiam in Parochijs regularium, & S. Congregatio exinde cenſuit concurrentibus requiſitis, poſſe erigi nouam Parochiam ab Epiſcopo etiam in eccleſijs ordinũ
44 Militarium. Sed Epiſcopo quærenti an liceret ob grauem Sacramentorum neceſſitatem erigere eccleſiam regularem in Parochialem, reſponſum, Congregationem eius eſſe ſententię, vt cura animarum à prædeceſſore applicata eccleſię regolari applicetur ſæculari.

45 Secundò QVAERO, Si Epiſcopus proceſſerit ad erectionem nouæ Parochiæ ad pręſcriptum Concilij Tridentini, cap. 4. ſeſſ. 21. vel aliud fecerit tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, quod tamẽ iure ordinario facere poterat, & ab illius decreto appelletur, an rectà adire poſſit Metropolitanum, an verò neceſſariò appellandum ſit ad Summum Pontificem.

Dic breuiter in omni caſu poſſe appellari ad Papam omiſſo medio, cap. Ad Romanam, 2. q. 6. gl. in cap. 1. in verb. Legationis, & ibi DD. ſupra de Offic. legat. & in c. Romana, in princ. in verb. Ad curiam, de Appellat. lib. 6. & notant Reſtaur. Caſtald. in tract. de Imperat. q. 95. n. 1. Nepos de Monte Albano in tract. de except. except. 24. nu. 12. diſlan, Villadieg. de legat. qu. 8. num. 38. Sed nihilominus regulariter à ſententia Epiſcopi appellatur ad Metropolitanum, cap. Duo, ſupra de offic. Ordin. & d. c. Ad Romanam, 2. qu. 6. & notat Baptiſta à S. Blaſio in tract. de contradict. leg. & Canon. num. 153. Hieronym. Zannettin. de diffe-
46 ren. iur. canon. & ciuil. n. 69. Quod locum habet etiamſi Epiſcopus proceſſerit tãquam Sedis Apoſtolicæ delegatus; huiuſmodi enim authoritas attributa eſt Epiſcopis vt firmiori iure procedere valeant contra exemptos Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos; & quia ex authoritate delegata exemptiones non violantur, vt notat Abb. in cap. Grane, num. 1. & 5. de offic. Ordin. Non autem vt per hoc tollatur ius commune, per quod appellationes deferuntur Metropolitanis; legum enim correctio vitanda eſt; vulgat. iurib. & ita cenſuit S. Congregatio Concilij die 7. Iulij 1575.
47 Intellige tamen hanc reſolutionem obtinere quãdo Epiſcopus poteſt vtroque iure procedere, ſcilicet ordinario, & delegato, vt in caſu erectionis nouæ parochiæ; nam cùm Epiſcopus poſſet eam erigere authoritate Ordinaria ex diſpoſitione huius cap. ſecundum communem opinionem, de qua ſupra in 5. not. Nihilominus ex decreto Concilij Tridentini in d. cap. 4. in princ. ſeſſ. 21. poteſt hoc facere etiam vti Sedis Apoſtolicæ delegatus; meritò in hoc, & ſimilibus caſibus appellari poteſt etiam ad Metropolitanum. Secus autem eſt quando Epiſcopus nõ poteſt procedere ordinario iure,

puta

Digitized by Google

putà contra exemptos, contra quos procedere
non poteſt niſi tamquam Sedis Apoſtolicæ dele-
gatus, vt in caſu cap.3. ſeſſ.6. in cap.4. ſeſſ. 14. in
cap.9. ſeſſ. 21. & alibi ſæpè: tunc enim appellari
non poteſt niſi ad Papam: & ita ſupraſcriptam
reſolutionem poſtea declarauit eademmet S. Con-
gregatio. Nam propoſito dubio, An cum Epiſcopi
procedũt vti Sedis Apoſtolicæ Delegati in cauſis,
quæ ſub eorum ordinaria iuriſdictione non com-
prehenduntur, poſſit ad alium, quàm ad Sedem
Apoſtolicam appellari: Sacra Cõgregatio cenſuit
non poſſe; neque ex hoc inferioribus iudicibus
vllum fieri præiudicium: Sed quando iuriſdictio
delegata cumulatur cum ordinaria, Epiſcopum
non poſſe huiuſmodi delegationis prætextu decli-
nare iuriſdictionem Metropolitani in caſibus il-
lis, in quibus ante Concilium tamquam Ordina-
rius poterat vti eodem Iure, eademque poteſtate.
48 Et hinc notabiliter infero, vt ſi Epiſcopus eri-
gat nouam parochiam infra limites parochiæ re-
gularibus ſubiectæ, quod poteſt ſecundum ea, quæ
dicta ſunt ſupra num.43. Tunc ſi grauet, appellari
non poterit ad Metropolitanum, quia cum contra
exemptos non potuerit procedere niſi iure dele-
gato, neceſſariò appellandum erit ad ſummum
Pontificem delegantem, vt cap. Super quæſtionum,
ſupra de offic. deleg. cap. Licet in corrigendis, de
offic. Ordin. & tradit Marian. Socin. conſ. 83. pro
clariori, num.5. & per tot. lib.4. Intellige ad effe-
ctum deuolutiuum, non ſuſpenſiuum, cum in caſu
huius c. appellatio ſit inhibita, vt dixi ſupra n. 12.
& ad prædicta vide quod ſcripſi in cap. Studuiſti,
n.28. 46. & 47. ſupra de off. Legat.
49 Tertiò QVÆRO, An Epiſcopus in noua pa-
rochia intra fines parochiæ alterius erigenda te-
neatur adhibere conſilium, vel conſenſum Capi-
tuli.
50 Hoſtien. hic num.2. verſ. Non eſt tamen hoc, &
Io. Andr. eod. num. in verſ. Hoc tamen faciat:
tenent Epiſcopum debere hoc facere de Capituli
conſilio, per cap. Paſtoralis, ſupra de donat. & con-
ſentiunt Butr. Cardin. & alij. Sed certè ille tex-
tus exigit conſenſum, vt patet in extremis verbis
ibi, Conſenſus eſt ſui Capituli requirendus: vbi hoc
tenet gloſ. vlt. & Io. Andr. in addit. ad Specul. in
tit. de decim. littera D. in verb. Vnica, circa finem
additionis, verſ. Secundus eſt: & meritò, quia cùm
hæc diuiſio parochiæ, & diſmembratio redituum
ad matricem eccleſiã pertinentium ſit inſtar alie-
nationis rerum eccleſiæ, vt dixi ſupra num.15. ſine
Capituli conſenſu fieri non poteſt, vt c. Cum nos,
cap. Tua, & cap. Paſtoralis, ſupra de his, quæ fiunt
à Prælat. & cap. Dudum, de reb. eccl. non alien.
lib.6. Prætetea in eccleſijs ad inuicem vniendis ne-
ceſſarius eſt Capituli conſenſus, Clem. Si vna, eod.
tit. & cap. Paſtoralis, in fin. ſupra de donat. Ergo
& in parochijs diuidendis, argum. cap. 1. inf. de
reg. iur. l. Hæredes palam, §. Si quis poſt, ff. de
teſtamen. cum ſimil. vt per Roman. conſ.65. Viſo
51 themate, num.5. Idcircò autem Hoſtien. & alij re-
quirunt conſilium Capituli, quia in diſmembra-
tione parochiæ præcedere debet tractatus, vt re-
ſoluit Rota deciſ.1. de reb. eccl. non alien. in nou.
Vnde in conſilio includunt etiam conſenſum. Si-
mile in cap. 1. ſupra, de for. compet. ibi dixi in 4.
notab. poſt Petr. de Anchar. in 3. notab. Et ad præ-
dicta vide Archid. in cap. Præcipimus, num.4. In
vet. Cum conſenſu, 16. q.1. Hæc procedunt inſpe-
52 cta iuris communis diſpoſitione. Sed ex iure no-
uiſſimo Cõcilij Tridentini res eſt magis ambigua.
Ratio dubitandi oritur ex decreto d. c. 4. ſeſſ. 21.
vbi facultas conſtituendi nouas parochias tribui-
tur Epiſcopis etiam tãquam Sedis Apoſtolicæ de-
legati, Clauſula enim illa, quæ habetur in princ.
textus cenſetur repetita in §. In ijs verò, qui ve-
nit continuatiuè ad præcedentia, vt alias fuit reſo-
53 lutum. At quando Epiſcopus procedit tamquam
delegatus Apoſtolicæ Sedis, non requiritur Capi-
tuli conſenſus, vt concludit Aegid. Bellam. deciſ.
514. incipien. Concluſio quod in vnione: vbi re-
ſoluit in vnione facienda per Legatum de latere
non exigi conſenſum Capituli, etiãſi fiat vnio Epi-
ſcopali dignitati; quoniam etſi poteſtas Epiſcopi
propter coniunctionem, quæ eſt inter ipſum, & Ca-
pitulum ſuæ eccleſiæ, ſit arctata ad conſenſum,
vel conſilium huiuſmodi adhibendum, vt cap. No-
uit, de his, quæ fi. à Prælat. & d. Clem. Si vna:
Tamen in legato, qui cum Capitulo huiuſmodi
vnionem non habet, hoc non reperitur iure cau-
tum; quam deciſionem in Legato habente à Sede
Apoſtolica ſpecialem authoritatem vniendi, ſequi-
tur Marian. Socin. in cap. Sicut vnire, in 6. artic.
principal. concluſ.14. nu.105. infr. de exceſſ. Præ-
lat. Quia ſicut Sedes Apoſtolica non tenetur re-
quirere conſenſum alicuius inferioris, ita nec Le-
gatus, qui vices illius obtinet.
Similiter cum in cap. Ad audientiam, infr. eod.
tribuatur Canonico electo in Epiſcopum facul-
tas vniendi eccleſiam, cuius fuerat Canonicus
monaſterio regulari, dummodo Epiſcopus con-
ſentiret: quærunt ibi Ioann. Andr. num.5. Cardin.
& Ancharan. Ambo in 1. oppoſit. & Abb. in fin.
Quid operetur hoc indultum, cum ſine illo poſſet
vnio fieri authoritate Epiſcopi: & reſpondent hu-
iuſmodi delegationem hoc inter cætera operari,
vt conſenſus Capituli non exigatur. Eodem igi-
tur modo ſi Epiſcopus nouam parochiam erigat
authoritate delegata ſibi à Concilio tributa, non
videtur egere Capituli conſenſu. In contrarium
facit, quia decretum d. c.4. Quamuis tribuat Epi-
ſcopis poteſtatem delegatam, tamen diſertis ver-
bis exprimit, vt ea poteſtate vti poſſint iux-
ta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ in-
cipit Ad audientiam, & ſic videtur ſe reſtringere
ad formam iuris communis. Sed de iure com-
muni in erectione nouę parochię adhibendus eſt
conſenſus Capituli. vt oſtenſum eſt ſupra num. 50.
Ergo huiuſmodi cõſenſus erit adhibendus etiamſi
fiat erectio authoritate delegata; & eſt ſimile in
cap.5. ſeſſ. 21. vbi tribuitur Epiſcopis etiam tam-
quam Sedis Apoſtolicę delegatis facultas faciendi
vniones parochialium eccleſiarum; & tamen quia
ibi expreſſum eſt vt vniones huiuſmodi fieri de-
beant iuxta formam iuris; ex S. Congregationis
ſententia requiritur Capituli conſenſus, prout re-
54 quiritur de iure, vt in d. Clem. Si vna. Quid di-
cendum? Cum Epiſcopus hoc caſu duplicem ha-
beat poteſtatem, vnã ſcilicet ordinariam, quę illi
competit ex diſpoſitione huius decretalis, eique
non fuit adempta à Concilio; Alteram verò dele-
gatam, quę illi tribuitur in d. cap.4. Et accumula-
tur poteſtati ordinarię per illa verba, Etiam tam-
quam Apoſtolicæ Sedis delegati, ponderando par-
ticulam, *etiam*, quę eſt augmentatina, & implica-
tiua pręcedentium; videtur ſic diſtinguendum.
Aut in erectione nouę parochię Epiſcopus proce-

dit iure delegato in eo caſu, in quo iure ordinsrio
non poteſt procedere, puta quia erectionem facit
in parochia ſubiecta regularibus exemptis, ſecnn-
dum ea quę dicta ſunt ſupra num.43. Et hoc caſu
exiſtimo non requiri conſenſum Capituli, per ra-
tiones adductas à Bellamera, & Mariano Socino
locis citatis. Capitulum enim hoc caſu non po-
teſt conqueri, quod ſe inconſulto fuerit proceſſum
ad erectionem, cùm Papa, cuius vices gerit dele-
gatus, ad illius conſenſum requirendum non ad-
ſtringatur, argum. l. 1. §. Qui mandatam, ff. de of-
fic. eius, cui mand. eſt iuriſdict. Aut procedit ad
erectionem authoritate ordinaria in eo caſu, in
quo poteſt iure ordinario, puta in parochia non
exempta; & tunc cenſeo neceſſarium eſſe conſen-
ſum Capirnli, ſicut erat ex iure veteri, cuius diſpo-
ſitionem hac in parte Concilium Tridentinum
non ſuſtulit; nam quod non mutatur, &c. l. Sanci-
mus, C. de teſtam. & l. Pręcipimus, C. de appell.
& hanc diſtinctionem in Legato de latere proba-
uit in effectu Marian. Socin. in d. cap. Sicut vnire,
num. 105. vt ſcilicet ſi procedat iure ordinario le-
gationis, teneatur adhibere Capituli conſenſum
ad eum modum, quo Ordinsrius tenebatur. Se-
cus ſi procedat ſpeciali iure delegationis; & eam-
dem diſtinctionem probauit S. Congregatio in
materia appellationis interponendę ad Metropo-
litanum, vel ad Sedem Apoſtolicam, vt dixi in
quęſt pręced. n.46. & 48.

55 Quartò QVAERO, An Decimæ ad eccleſiam
matricem pertinentes tranſeant ipſo iure in Eccle-
ſiam Parochialem nouiter erectam infra illius li-
mites.

Hæc quæſtio inſpecta iuris communis diſpo-
ſitione eſt admodum difficilis ob varietatem
opinionum, quas recenſet Ioan. Andr. in ad-
dit. ad Speculat. in tit. de decim. littera D. in
ver. Vnica, gloſ. Hoſt. & alij hic in ver. Obuentio-
nes, & Doctores in cap. Cum contingat, & ibi dixi
à num. 31. infra, de decim. licet opinio Calder.
quod decimæ prædiales debeantur Parochiali no-
uiter ædificatæ videatur magis communis, & ſer-
uetur in Rota. Verum hanc difficultatem diſſol-
uit Tridentina Synodus in ſæpius alleg. cap. 4. ſeſſ.
21. vbi ſtatuit, vt Sacerdotibus, qui nouis eccle-
ſijs erunt præficiendi, competens aſſignetur por-
tio arbitrio Epiſcopi ex fructibus ad eccleſiam
matricem quomodocumque pertinentibus. Quæ
verba apertè excludunt tranſitum decimarum
prædialium ipſo iure in nouam Parochiam, prout
eis ſingillatim perpenſis probaui latiſſimè in præ-
dicta decretali. Cum contingat, à num. 43. vſque
ad num. 52.

56 Quinto QVAERO An Eccleſiæ, quæ noui-
ter in Parochialem erigitur, poſſit Epiſcopus vni-
re aliquem ex Canonicatibus Eccleſiæ matricis
in vim Concilij Tridentini c. 4. ſeſſ. 21.

57 Decreti d.c.4. nihil de vnione dicit, nec ſub illis
verbis: Sacerdotibus, qui de nouo erunt Eccleſijs
nouiter erectis præficiendi, competens aſsignetur
portio ex fructibus ad Eccleſiam matricem perti-
nentibus: debet includi facultas ſupprimẽdi Cano-
nicatus Eccleſiæ matricis, & illos vniendi Eccleſię
nouiter erectæ; quia facultas vniendi debet ſpe-
cialiter exprimi, nec venit ſub generali diſpoſitio-
ne, vt ex Innoc. in c. Ad hæc, ſupra de off. Archid.
tradit Gemin. conſ. 38. Pro clariori, n. 10. & plu-
ribus comprobant Pariſ. conſ. 41. ea his, quæ in
facto, n.2. lib.4. & Rebuff. in praxi Benef. in forma
Vicariatus, n.102. & cũ erectiones nouarum Eccle-
ſiarũ debeant fieri cũ minori præiudicio antiqua-
rum Eccleſiarum, quàm fieri poſsit, ex traditis per
Butr. hic num. 10. credendum non eſt Concilium
voluiſſe ab Eccleſijs antiquis ſubtrahi poſſe non
ſolum partem redituum, ſed etiam titulos bene-
ficiorum, & numerum miniſtrorum diminui, quod
tenderet in diminutionem Diuini cultus, cap. pe-
nult. de Conſtitut. & in damnum quoque Paro-
chianorum, quibus expedit plures habere Sacer-
58 dotes, qui Miſſas, & Diuina officia celebrent, &
Sacramenta miniſtrent; nec ſine magna cauſa de-
bet Epiſcopus ex vna Eccleſia ad alteram titulos
transferre. Oldrad. conſ. 260 Quod vnio, num. 2.
verſ. Tertia ratio. Et Lapus allegat. 66. conſultus
quomodo eſſet prouidendum Eccleſiæ Parochiali
nouiter ob neceſsitatem erectæ, nihil dixit de
vnione, ſed alijs modis non præiudicialibus. Ber-
trandus verò in conſ. 36. vol. 2. p. 2. loquitur de
Eccleſia Parochiali nouiter erecta, & ſenſit illi pro-
uidendum eſſe per ſubtractionem oblationum,
& decimarum Eccleſiæ matricis in caſu, quo Cu-
ratus Eccleſię antiquæ, & eius Vicarius ex redi-
tibus reſtantibus ſe ſuſtentare poſsint, & ſic ſup-
ponit ex prouiſione facienda miniſtris nouæ Ec-
cleſiæ ſtatum antiquum, & numerum miniſtro-
59 rum Eccleſiæ antiquæ alterandum non eſſe. Quod
cõprobatur ex eo, quod ſcribit Cardin. in c. Aua-
ritiæ, in fin. vbi etiam Butr. n.7. & Imol. col. 1. in
fin. de præbend. videlicet ex iuſta cauſa Paro-
chias poſſe diuidi etiam inuitis Clericis, cum hoc
tamen vt congruam ſuſtentationem habeant, id
quod ſupponit numerum Clericorum Eccleſiæ an-
tiquæ non eſſe reſtringendum. Nec quidquam facit
quod Concilium in cap. ſeq. Epiſcopis ex cauſa ibi
tradita facultatem vniendi tribuat. Quia loquitur
de Eccleſijs iam erectis. Item loquitur de vnio-
nibus in caſibus à iure permiſſis, inter quos hic, de
quo agitur connumerari non poteſt. Præterea eſt
differentia inter fructus, & Canonicatus, c. Cum
M. Ferrarien. de Conſtitut. & ideo verba ipſa Con-
cilij in d.c.4. diſponentia de fructibus matricis, ad
Canonicatus extendi non debent.

De Immunitate Eccleſiarum, Cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium.

Cap. Peruenit.

SVMMARIVM.

1 *AD murorum cuſtodiam tempore magnæ neceſ-
ſitatis tenentur etiam exiſtentes ſub prote-
ctione Romana Eccleſia.*

2 *Item exempti, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſub-
iecti.*

3 *Item Eccleſiarum Rectores.*

4 *Compelli tamen debent per ſuos iudices, non per ſæ-
cularem poteſtatem.*

5 *Senes maiores annorum ſeptuaginta ſunt immunes
ab excubijs.*

6 *Si tamen ſint diuites tenentur mittere alium pro
ſe.*

Excu-

Digitized by Google

7 *Excubiæ fieri debent vicisſim, & ſucceſſiuè, niſi tanta ſit neceſſitas, vt oporteat omnes ſimul adeſſe.*
8 *Patriam quilibet tenetur defendere, & pro eius defenſione excuſatur pater occidens filium.*
9 *Clerici an teneantur ad cuſtodiam murorum ciuitatis perinde ac laici, & n. ſeqq. vſq; in fin.*
Et quid in clericis prima tonſura, n. 14.
Et quid in clericis coniugatis, n. 16.
10 *Intellectus quatuor huius cap. & n. ſeqq.*
11 *Decretales debent eſſe communes, nec facilè iudicari debent locales.*
12 *Ad murorum cuſtodiam inſtante neceſſitate tenentur homines eccleſiarum, vt mancipia, ruſtici, & ſimiles.*
13 *Ad murorum vigilias vt clerici teneantur, quæ neceſſitas requiratur.*
14 *Clerici etiam prima tonſura gaudent immunitate à muneribus realibus, & perſonalib.*
15 *Etiamſi habitum, vel tonſuram non deferant, niſi tertiò moniti, contumaces extiterint.*
16 *Clerici coniugati non bigami habitum, & tonſuram deferentes gaudent priuilegio fori, & canonis, non autem immunitate à muneribus.*
17 *Clerici an teneantur ad refectionem murorum ciuitatis.*

1 PERVENIT. Legitur quatuor modis, vt dicam infra n. 10. & ideo congruè ſummari non poteſt, ſed ſecundum intellectũ Abbatis hoc intendit. Tempore magnæ neceſſitatis non debet aliquis excuſari à murorum, ſiue ciuitatis cuſtodia. Primò ponit dictum, Secundò rationem, ibi, *Quatenus*.

Nota primò ibi, *Per noſtra*, à murorum cuſtodia, ſi magna ſubſit neceſſitas, quemquam non excuſari, etiam ſub prætextu quod ſit ſub protectione Romanæ Eccleſiæ, prout intelligit hanc lit-
2 teram Hoſt. hic in princ. Quinimo attentari poſſet ad id teneri etiam exemptos, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos. Tales enim videntur eſſe homines Eccleſiæ Romanę, de quibus loquitur hic Papa in illis verbis, *Per noſtra*. Vnde Abbas Antiq. ſic ſummat hanc decretalem, videlicet homines Eccleſiæ Romanæ, vel alterius Eccleſię à cuſtodia ciuitatis minimè ſunt immunes. Eccleſiæ Romanę, ideſt eidem ſubiecti, vel ad ius illius, aut ſimpliciter ad eam pertinentes. Qualibet enim ex his formis priuilegium exemptionis confertur, vt cap. Si Papa, §. 1. de priuileg. lib. 6. Hoc tamen eſſet intelligendum, niſi ſuper hoc eſſent ſpecialiter exempti; vel priuilegium haberet clauſulas adeo vrgentes, vt eſſet aptum comprehendere etiam immunitatem ab oneribus perſonalibus, prout hũc tex. limitant Domini de Rota dec. 72. n. 7. p. 3. Recent. & colligitur ex gloſſa hic in ver. Omnes, dum limitat hunc textum in ſenibus, qui ab huiuſmodi oneribus ſpecialem habent immunitatem in corpore iuris clauſam, vt dicam infra n. 5.

3 Secundò nota, ad cuſtodiam murorum, vbi ciuitatis teneri etiam Eccleſiarum Rectores, vt probat littera ibi, *vel Eccleſiæ ſuæ*. Nam Eccleſia non dicitur eſſe hominum ipſius; imo homines ſunt Eccleſiæ, c. Eccleſiarum ſeruos, 12. q. 2. & l. 1. C. de Epiſc. & cleric. ſed Eccleſia dicitur propriè ipſius Rectoris ratione iuriſdictionis, quam habet in ipſa, vt probatur in cap. Si tibi abſenti, de præbend. lib. 6. ſecundum Abb. hic nu. 3. verſ. Et plus puro.

4 Tertiò nota ibi, *compellantur*, Clericos, & alios de iuriſdictione Eccleſiæ exiſtentes ad cuſtodiam ciuitatis compellendos eſſe per Iudicem Eccleſiaſticum, non per ſecularem poteſtatem, c. Non minus, infra eod. Prętereà enim hic textus dirigitur Epiſcopo, eique iniungitur, vt non patiatur quemquam excuſari à vigilijs murorum, ſed omnes generaliter compellantur, ideſt per ipſum, & ita in hac ſpecie firmat Hoſt. in ſumm. §. A quibus, verſ. Materiæ, dicens, Clericos ad murorum cuſtodiam poſſe per Epiſcopum, non per Iudicem ſecularem diſtringi, & conſentit Butr. hic num. 5. ibi, *præcepto Epiſcopi*, & apertius Abb. n. 3. verſ. Sed aduerte, & Bellam. conſ. 46. incipien. Et primo in princ.

5 In gloſſa Omnes, nota ſenes eſſe immunes ab excubijs, ſeu vigilijs murorum. Intellige ſi annum ſeptuageſimum exceſſerint, vt l. Si vltra, C. de decurion. lib. 10. ſecundum Hoſt. hic n. 2. in ver. Patia-
6 tur. Butr. num. 5. verſ. eod. gloſſa. Item intellige, niſi aliàs ſint diuites, quia tunc non excuſantur omnino, ſed debent mittere alium pro ſe, l. Sextum decimum, §. corporis. ff. de vacat. munet. & l. Semper, ff. de iur. immunit. & tenet Franc. Lucan. de fiſc. & eius priuileg. part. 3. num. 28. inter tract. comm. tom. 11. fol. 80. & vide quod ſcripſi in c. Cum ſis, infra de conuerſ. coniugat.

7 In gloſſa vltima obſerua ordinem faciendi excubias; debent enim fieri non ab omnibus ſimul, ſed viciſſim, & ſucceſſiuè, niſi tantum periculum immineret, vt oporteret ſimul omnes adeſſe: expedit enim Reip. plures habere defenſores, l. Nam Reipublicæ, ff. de non. oper. nunciat. l. 1. 2. & 3. ff. de offic. Præfect. vigil. & cum hac gloſſa Vincen-
8 tij tranſeunt hic Hoſt. n. 7. & Io. Andr. n. 5. Item ſecundum eos quilibet tenetur iuxta dictum Sapientis patriam defendere, c. Fortitudo, 23. q. 3. & c. Omni timore, q. vlt. Pro cuius defenſione excuſatur pater occidens filium, vt l. Minime, ff. de relig. & ſumpt. funer. Vnde Poeta,

Præferre patriam liberis Regem decet?

9 QVAERO generaliter an Clerici teneantur ad cuſtodiam murorum ciuitatis perinde ac laici.

Regulariter clerici non tenentur ad cuſtodiam murorum ciuitatis, etiam contra piratas maritimos, ne ab orationibus, & Diuinis Officijs auocentur, cùm militum Chriſti ſit Chriſto ſeruire, militum verò ſæculi ſæculo, vt eſt textus in c. Reprehenſibile 23. q. 8. Ad idem c. Non minus, infra eod. vbi generaliter videntur clerici excuſari
10 à grauaminibus publicis. Sed quia hic diſponitur omnes generaliter teneri ad cuſtodiam murorum, vt cunctis vigilantibus melius valeat ciuitas cuſtodiri: Doctores videntes regulam eſſe in contrarium, variè hunc textum interpretati ſunt. Quidam enim dixerunt Decretalem procedere in ciuitatibus, quæ ſunt de temporali dominio Eccleſiæ, ſicut hæc Terracinæ, cuius Epiſcopo Papa ſcribit, vt fatentur hic ferè omnes, & patet ex lib. 7. Epiſt. 20. indic. 1. Regiſtri B. Gregorij, vbi ſic legitur [Gregorius Epiſcopus Agnello Epiſcopo, & in margine eſt adnotatum, Terracinenſi. Mendosè enim ex Contio, & alijs ſcriptum eſt, Archiepiſc. Tricenſi, vt obſeruat Ant. Auguſtin. in notis ad primam collect. Decretal. lib. 3. tit. 36. cap. 2. & hunc intellectum poſuerunt hic Hoſt. & Io. And. ambo num. 1. & videtur probare Butr. in 1. not. & apertius Calder. conſ. 444. Statuto, n. 2. verſ. Ta-

men quandoque tenentur, aliàs 2. de cenſib. & ſic non obſtant iura in contrarium adducta.

11 Verumtamen hæc prima lectura à DD. non recipitur, quia textus loquitur indiſtinctè, & ratio eſt communis ad omnes ciuitates, & loca, & Decretales debent eſſe communes, nec facilè indicati debent locales, ſecundum Cardin. hic n.3. in 3. oppoſitione, & Abb. n.3. ad hoc c. Canonum ſtatuta, ſupra de Conſtitut. & quod ibi dixi n.15. poſt Hoſt. Io. Andr. & alios. Quidam verò intellexerunt, quod hic dicitur, locum habere, cum infideles maritimas vrbes direptionibus expoſitas infeſtant: Nam temporibus huius decretalis Saraceni impugnabant maritimam. Vnde cum Terracinæ ciuitas ſit iuxta mare, propter commune, & improuiſum periculum quod timebatur, & quotidie imminebat, noluit Pontifex aliquem à vigilijs murorum excuſari, & hunc dicit eſſe verum intellectum, Hoſt. num. 1. cum quo tranſeunt Ioan. Andr. eodem num. Henric. Boich. num. 5. ad fin. Butr. Anchar. & Ioan. de Anan. omnes num. 1. Archid. in c. Eccleſiarum ſeruos, num. 3. 12. q. 2. Bellam. conſ. 47. incip. Et primo, verſ. Super ſecũdo, quod eſt Oliuerij Maligemmę tunc Rotę Auditoris, ad hoc c. Igitur, c. Scire, & c. ſeq 23. q. 8. ſed & hæc lectura nimis reſtringit generalitatem huius Decretalis, ſecundum Cardin. n.3. verſ. Tertiò legi poteſt, & fortè alia fuit mens Hoſt. vt deducam infra in 4. lectura n.12. verſ. Alij demum,

12 Alij autem opinati ſunt hunc text. de Clericis apertè non loquentẽ, ſed tantum de Eccleſia mẽtionem facientem, non eſſe intelligendum de Clericis, ſed de hominibus Eccleſiæ, puta mancipijs, & ruſticis, qui licet non debeant regulariter angariari, c. Eccleſiarum ſeruos, 12. q. 2. & l. 1. & ibi per Bart. C. de Epiſcop. & Cleric. tamen ad cuſtodiam ob publicam vtilitatem compelli debent, vt hic. Vnde gloſ. 1. & Hoſt. in princ. exponunt litteram ibi, *Nullum*, ſcilicet de hominibus Eccleſiæ, & conſentit Abb. Antiq. in princip. & huic lecturæ videtur clarè adhæſiſſe Hoſt. in ſumma huius tituli, §. A quibus, verſ. Materiæ, dum dixit, inſtante neceſſitate homines Eccleſiæ non excuſari à cuſtodia ciuitatis, vt hic: Clericos autem non debere in hoc grauari, niſi magna eſſet neceſſitas. Hunc tamen intellectum refellit Abb. hic ſub n.3. verſ. Et plus puto, & meritò, quia textus non obſcurè loquitur de clericis in illis verbis, vel Eccleſiæ ſuæ, nam Eccleſia propriè dicitur ipſius Rectoris ratione iuriſdictionis, vt deduxi ſupra in 2. not. Vnde ſecundum eum hæc littera debet generaliter intelligi tam de hominibus Eccleſiæ, quàm de Clericis.

Alij demum, & melius exiſtimarunt hanc decretalem eſſe intelligendam generaliter, vt tam homines Eccleſiæ, quàm Clerici teneantur ad vigiliam murorum, quoties ſubeſt magna neceſſitas, & quandocunque imminet periculum inuaſionis terræ ab hoſtibus etiam non infidelibus; & hoc non obſcurè ſenſit Innoc. hic dum dixit, quod hic dicitur habere locum, & eſſe ſpeciale vbi timor eſt communis, & ſubitus, & improuiſus, nec vllam mentionem fecit de Saracenis, ſeu infidelibus, quod cogit me credere hanc etiam fuiſſe mentem Hoſtien. n. 1. Nam quamuis dicat tunc temporis maritimas infeſtari à Saracenis, & ideo Papam noluiſſe vt aliquis excuſaretur à cuſtodia: non tamen per hoc reſtrinxit ſe ad caſum, in quo ciuitas impugnetur ab infidelibus, ſed factum narrauit ad eum modum, quo tunc occurrebat. Idem tamen veriſimiliter dixiſſet ob rationis identitatem ſi periculum contigiſſet ab hoſtibus non infidelibus, quod ex eo patet, quia Hoſt. dicit hunc eſſe verum intellectum ſecundum D. N. ſcilicet Innoc. & tamen Innocentius non reſtringit ſe ad Saracenos, ſed generaliter loquitur, vbi timor eſt communis, & repentinus; & ita Hoſt. & ſequaces ſunt apertè pro hac lectura; & ferè omnes loquuntur de Saracenis per modum exempli, eamdem opinionem tenuit gloſ. vlt. in d. cap. Eccleſiarum ſeruos, 12. q. 2. Dum generaliter dixit tam clericos, quàm eorum mancipia teneri ad onera ciuitatis ſi ſubſit magna neceſſitas. Quam gloſſam ad propoſitum hic allegat Henric. Boich. num. 2. & ſequitur Butr. nu. 5. vbi Goffred. in eandem ſententiam citat. Hoſtienſ. in ſumma huius tit. §. A quibus, verſ. Materiæ, Innoc. in cap. Non minus, num. 5. in fin. & ibi etiam Io. Andr. num. 8. infra eodem, Angel. in ver. Immunitas, num. 34. Et explicitè clericos teneri ad cuſtodiam ciuitatis quotieſcumque immineat periculum impugnationis etiam ab hoſtibus non infidelibus, cenſuerunt hic Cardin. n.3. in 3. oppoſ. verſ. Tertiò legi poteſt, & Abb. nu. 3. verſ. Sed certè. Quamobrem dubitari non poteſt, quin hæc lectura ſit communis ferè omnium Doctorum: nam prima, & tertia, quaſi nullos habent ſectatores, & authores tertiæ ab hac vltima non
13 diſſentiunt, vt ſupra proximè deductum eſt. Oportet tamen vt neceſſitas non ſolum ſit talis, quæ poſtulet murorum cuſtodiam; ſed etiam quæ requirat omnino, vt clerici tali munere fungantur, eo quod ſine eis non poſſint commodè mœnia cuſtodiri per laicos, vt per Abb. hic num. 6. Angel. d. n. 34. Nattam conſ. 280. incip. de iure communi, num. 6. prope fin. verſ. Intelligo tamen. Ripam in tract. de peſte, tit. ad remed. ad conſeru. vbert. num. 224. vbi dat generalem doctrinam, quod exempti teneantur ad excubias, & cuſtodiam quando magnum ſubeſt periculum, vt ſine auxilio exemptorum locus facilè cuſtodiri non poſſit: & conferunt quæ ſcripſi in cap. Petitio, num. 4. & 14. infra de homicid. An autem hæc neceſſitas ſit talis, necne, ad Epiſcopum pertinet iudicare, ſecundum Anton. de Butr. & Angel. locis ſupra citatis, & ab ipſo tantum clerici poſſunt diſtringi, non autem à iudicib. ſæcularibus, vt dixi ſupra in 3. notab.

Ex quibus ad propoſitum dubium videtur reſpondendum, clericos non teneri, niſi tanta neceſſitas iudicio Epiſcopi ſubeſſet, vt à ſolis laicis abſque clericorum auxilio mœnia facilè cuſtodiri non poſſent.

14 Ampliatur hæc concluſio, vt locum habeat etiã in clericis primæ tõſuræ: nam iura exemptionem clericis tribuentia à muneribus realibus, & perſonalibus, etiam clericos primæ tonſuræ comprehendunt, vt notat gloſ. in cap. vlt. in ver. Tonſuram, de tempor. ordinat. lib. 6. & eſt communis opinio, vt teſtatur Couar. Practicar. quæſt. cap. 31. nu. 9.
15 Et quamuis idem Couar. ex aliquorum ſententia ſubijciat id verum eſſe quando veſtes clericales, & tonſuram deferunt: tamen verius eſt clericos primæ tonſuræ non priuari priuilegijs à iure canonico ſibi tributis propter dimiſſionem habitus, vel tonſuræ clericalis, niſi tertiò moniti in contumaciam inciderint, iuxta text. in cap. vlt. ſupra de

vit.

vir. & honeſtat. cleric. & ibi notat Imol. in prima col. & poſt eum Couar. d num. 9. prope fin. & de communi atteſtatur Alex. conſ. 8. Videtur, num. 2. lib. 1. vbi egregiè hanc materiam declarat, Rolan. à Valle conſ. 4. In cauſa, num. 31. vol. 1. & quamuis Concilium Tridentinum cap. 6. ſeſſ. 23. voluerit eiuſmodi clericum nõ gaudere priuilegio fori, niſi clericalem habitum, & tonſuram deferens, alicui eccleſiæ ex mãdato Epiſcopi inſeruiat, vel beneficium eccleſiaſticum habeat: tamen diſpoſitio Concilij procedit quoad priuilegium fori dumtaxat, de quo loquitur; ſed quoad cætera priuilegia nihil noui iuris induxit, vt iamdudum declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij Interpres.

16 Limita nunc propoſitam concluſionem, vt non procedat in clericis coniugatis: nam tales, quamuis gaudeant priuilegio fori, & Canonis, ſi duxerint vnicam, & virginem, & in habitu, & tonſura incedant: cæteris tamen priuilegijs clericalibus minimè potiuntur, vt in c. vn. de cleric. coniugat. lib. 6. Innouato per Concilium Tridentin. d. cap. 6. ſeſſ. 23. Ideoq; immunitatis priuilegio quoad munera non fruuntur, ac proinde ad cuſtodiam murorum tenentur non ſecus ac laici, gloſ. in d. cap. vn. in ver. Cæteris; & ibi omnes, Abb. in cap. Ex parte, in 1. notab. ſupra de cler. coniugat. Couar. qui alios adducit, & de communi teſtatur, pract. quæſt. c. 31. n. 9.

17 Secundò QVAERO An clerici teneantur ad refectionem murorum ciuitatis.

Refert hic Henric. Boich. num. 3. ſe vidiſſe induci hanc decretalem in Parlamento Franciæ per ciues Rhemenſes contra Clerum illius ciuitatis, quem petebant compelli ad contribuendum cum eis in refectione murorum propter timorem Bauari, qui velle Regnum Franciæ inuadere dicebatur: ad hoc l. Ad inſtructiones, C. de Sacroſ. Eccl. l. Ad portus, C. de oper. public. & l. final. C. de quib. muner. nem. lic. ſe excuſar. lib. 10. ſed Ioannes tenet cõtra ciues in c. Iuxta, il ſecondo, 16. q. 1. dicens illam legẽ ad inſtructiones eſſe correctam; ſed dato, quod clerici poſſent ad hoc compelli, non tamen per brachium ſæculare: ad quod bene facit, cap. Conſtantinus in verſ. Eccleſijs, in fin. 96. diſt. Pro ciuibus etiam allegabatur, cap. Cum ad verum, 96. diſt. cap. Magnum, 11. q. 1. & cap. Conuenior, 23. q. 8. Sed parum faciunt. Contra ciues facit etiam textus in cap. Grauem, in fin. infr. de ſent. excomm. & in hoc reſidet vbi ſupra Henric. Boich. Ego dico illam legem, Ad inſtructiones, quę nominatim ſtatuit contra eccleſiam, fuiſſe nullam ab initio, ex defectu poteſtatis, per tex. in cap. Eccleſia S. Mariæ, & ibi plenè ſcripſi à n. 17. poſt Abb. n. 10. verſ. Ad primum, ſupra de Conſtit. Et in ſpecie hoc de illa lege adnotauit ibi Dec. num. 42. & Barbat. conſ. 1. lib. 3. & conſ. 29. lib. 4. & tenet gloſ. in d. cap. Iuxta, aliàs eſt ſub cap. Generaliter, S. Nouorum, in ver. Collationibus, 16. q. 1. Ioann. Andr. in cap. Non minus, n. 14. & poſt eum Butr. num. 10, Abb. num. 18. & 20. & ibi dixi n. 50. infra eod. Calder. conſ. 2. incip. Statuto Peruſino, num. 3. verſ. Reperio, de cenſib. Aliæ verò leges pro ciuibus allegatæ non loquuntur nominatim de clericis, vel eccleſijs; & ideò ad perſonas eccleſiaſticas, aut earum bona in earum præiudicium, non extenduntur, prout eſt concors ferè omnium iuris ciuilis, & canonici Interpretum determinatio, vt dixi in prædicta Decretali, Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 2. poſt Ioan. de Lignan. Butr. Anchar. Imol. Abb. & alios plurimos.

De Immunitate Eccleſiarum.

Cap. Non minus.

SVMMARIVM.

1 *Laici collectas imponentes eccleſijs, vel clericis, vel iuriſdictionem illorum vſurpantes, ſi moniti non deſiſtant, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & n. 33. & 36.*

2 *Poteſt tamen Epiſcopus cum clero eis in neceſſitate præbere ſubſidia.*

3 *Collectam imponentes eccleſijs, vel clericis excommunicati ſunt, etiamſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeant, & n. 36.*

4 *Bona clericorum de iure Diuino immunia ſunt à Collectis, & impoſitionibus laicorum.*

5 *Angarijs Eccleſia, & eccleſiaſtica perſona affligi non debent, & n. ſeq.*

6 *Angaria, & perangaria quæ dicantur, & in quo differant.*

7 *Clerici cum eorũ familia immunes ſunt ab angarijs, & perangarijs, niſi pro vigilijs murorum, & ratione feudi.*

8 *Bona Eccleſiarum quoad fundationem, manſum, vel dotem eccleſiæ, immunia ſunt à tributis, & oneribus laicalibus, etiam priuatis, & antea impoſitis.*

9 *Bona tranſeunt ad eccleſiam cum oneribus antea impoſitis, dummodo huiuſmodi onera ſint vera, realia, perpetua, & inuariabilia.*

10 *Bona poſtquam ſunt effecta eccleſiæ, immunia ſunt à tributis, & oneribus laicalibus de nouo imponendis.*

11 *Principes laici facere non poſſunt omnia prædia tributaria, ita vt cum deuenerint ad eccleſias, obnoxia ſint collectis poſtea imponendis.*

12 *Clerici tenentur ad onera, quæ ratione quadam naturali ipſis rebus incumbunt, vt reficere iter ante domum, & purgare puteum neceſſarium totæ viciniæ.*

13 *Et vicini poſſunt hoc caſu propria authoritate collectam indicere.*

14 *Clerici, & eorum mancipia, & coloni ad ſordida munera non tenentur, & n. ſeq.*

15 *Munera ſordida quæ ſint.*

16 *Bona patrimonialia clericorum, & bona eccleſiarum quoad immunitatem à Collectis à pari procedunt.*

17 *Bona Religioſorum, & bona Hoſpitalium immunia ſunt à collectis, & impoſitionibus laicalibus, & num. 19.*

18 *Pauperum appellatione veniunt etiam clerici.*

20 *Verba, ſub anathematis diſtrictione, non important canonem latæ ſententiæ, & n. ſeq.*

21 *Secus in verbis, Excõmunicationi te noueris ſubiacere.*

22 *Clerici vt licitè ſoluant collectas, & impoſitiones laicorum, ſex requiruntur, & num. ſeq. vſque ad num. 33.*

Primò, deliberatio Epiſcopi, & Cleri, n. 23.

Secundò, magna neceſſitas, vel vtilitas, num 25.

Tertiò, vt hæc neceſſitas, vel vtilitas ſit communis,

tam

Digitized by Google

tam laicorum, quàm clericorum, num. 26.
Quartò, vt laicorũ facultates non ſuppetant. n. 30.
Quintò, vt contributio fiat ſine vlla exactione laicali.
Sextò, vt Romanus Põtifex conſulatur, n. 32. & 52.
23 *Collectam pro ſubſidio laicorum Epiſcopus imponere non poteſt clericis ſine conſenſu cleri.*
24 *Nec ſufficit conſenſus Capituli.*
25 *Neceſſitas, vel vtilitas quanta eſſe debeat ad hoc vt clerici licitè ſoluant collectam pro ſubſidio laicorum, pendet ex arbitrio Epiſcopi, & cleri diiudicare.*
26 *Collectam clerici nec tenentur, nec poſſunt ſoluere ad releuandas neceſſitates, vel vtilitates laicorum tantum.*
Sed vbi verſatur neceſſitas, vel vtilitas laicorum ſimul & clericorum, poſſunt clerici illam ſoluere concurrentibus alijs requiſitis, ibid. & n. ſeq.
27 *Intellectus huius cap. in ver. Communes.*
28 *Ioſeph Prorex Pharaonis ſubiecit eidem, ac tributariam fecit vniuerſam terram Aegypti, præter Sacerdotum, quæ libera ab hac conditione fuit.*
29 *Exemplum declarat diſpoſitionem de ſimilibus eſſe intelligendam.*
31 *Clerici nullo caſu ad collectam ſunt compellendi per ſecularem, ſed per eccleſiaſticum iudicem, de cuius foro ſunt perſonæ, licèt res ſint de foro laici.*
33 *Laici collectantes eccleſias, vel clericos, aut Prælatorum iuriſdictionem impedientes non ſunt excommunicati ex hoc cap. niſi poſt canonicam monitionem ſe non correxerint.*
34 *Et ſufficit vnica monitio.*
Sed hodie ex Bulla Cœnæ ſunt excommunicati ipſo iure, n. 36.
35 *Pedagia exigentes à clericis incidunt in excommunicationem latæ ſententiæ.*
37 *Abſolutio ab excommunicatione quam incurrunt laici collectantes eccleſias, hodie eſt Papæ reſeruata.*
38 *Clerici an teneantur ad contributionem gabellæ pro annona ciuitatis impoſitæ, & num. ſeqq. vſq; ad num. 55.*
39 *Pietas nulla maior, quàm pauperes, & patriam ſubleuare.*
40 *Clerici ſunt membra Reipublicæ.*
Declaratur, n 49.
41 *Clerici tenentur ad inſtructionem viarum, & pontium.*
Contrarium, n 50.
42 *Clerici tenentur contribuere pro conſtruendis, vel inſtaurandis muris, fontibus, & ſimilibus ad cõmunem vtilitatem ſpectantibus.*
Contrarium, num. 50.
43 *Clerici tenentur ad collectam impoſitam ad redimendam vexationem, & incurſionem hoſtium patriam deprædari volentium.*
Contrarium, num. 45. verſ. Contraria opinio, & num. ſeqq.
44 *Clerici tenentur contribuere vbi agitur de communi vtilitate laicorum, & clericorum.*
Contrarium, num. 45. verſ. Contraria opinio.
45 *Collectam tenentur ſoluere omnes, qui grauari poterant oneribus, in quorum locum collecta ſucceſſit.*
46 *Laici non tenentur ad impoſitiones clericorum, niſi reſpiciant communes neceſſitates, vel vtilitates.*
47 *Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali; laicorũ verò, pro vſu Reipublicæ mundanæ.*
48 *Authores vtriuſque opinionis expenduntur.*
Conciliantur, n. 54.
49 *Clerici quas ob cauſas non teneantur ſubire onera Reipublicæ laicalis. & n. 61.*
50 *Leges ciuiles in præiudicium eccleſiæ, & perſonarum eccleſiaſticarum non valent, & n. 53 & 59.*
51 *Nec cenſentur canonizatæ, licet aliqua reperiantur inſerta à Gratiano in volumine Decreti.*
55 *Clerici an teneantur contribuere ad collectas, quæ fiunt propter peſtem in locis, vbi peſtis graſſatur, & num. ſeqq vſq. in fin.*
56 *Ad collectas, quæ ob peſtem imponuntur, de iure ciuili tenentur etiam habentes exemptionem generalem ab oneribus perſonalibus, realibus, & mixtis.*
Secus de iure canonico, n. 58.
57 *L. Ad inſtructiones, C. de ſacroſ. Eccleſ. non fuit correcta per Auth. Item nulla, de Epiſc. & clericis.*
60 *Argumentum de bello ad peſtem validum eſt.*
61 *Peſtis eſt bellum Dei, in quo magis pugnant clerici, quàm laici.*

2 NON MINVS. Laici collectas imponentes Eccleſijs, vel Clericis, vel iuriſdictionẽ illorum vſurpantes, ſi moniri non deſiſtant, excõmunicati ſunt cum ſuis fauro-
2 ribus. Poteſt tamen Epiſcopus cũ Clero eis in neceſsitate præbere ſubſidia. Hoc dicit ſecundũ Io. Andr. cui Burr. Card. Anchar. Abb. & omnes conſentiunt. Diuiditur in duas partes. Prima narrat, & aggrauat horrẽdam oppreſsionem Eccleſię, quã faciebant poteſtates ſæculares. Secunda prouidet ibi, *Quocirca*, & hæc tria facit. Primò cõminatur pœnam. Secundò ponit caſum permiſſum. Tertiò pœnam comminatam imponit.

3 Nota primo ibi, *& alij, qui poteſtatem habere videntur*, non tantum conſules, & rectores ciuitatum, ſeu magiſtratus inferiores collectantes eccleſias, vel clericos, incidere in pœnam hic ſtatutam; ſed etiam alias poteſtates ſæculares, ac Principes; de talibus enim intelligitur hæc littera, quaſi dicat propter iura Imperij hanc poteſtatẽ habere videntur, ſed verè nõ habent, quia abutuntur, ſecundum Hoſt. Io. Andr. & Cardin. omnes in prin. Butr. n. 2. ſimile in c. Ea quæ, ibi, Id quod videmini habere, ſup. de cenſib. Vel dic, poteſtatem habẽt de facto, ſed non de iure, vt exponit gloſ. notab in c. Si tributũ, in ver. Poteſtatem, 11. q. 1. Hodie hoc eſt expreſſum in Bulla Cœnæ Domini, §. 18 ibi, etiamſi Imperiali, vel Regali præfulgeant dignitate.

4 Secũdò nota ibi, *in priſtina libertate dimiſit*, non tantum Sacerdotes, & Clericos, ſed etiam eorum poſſeſsiones, & bona de iure Diuino eſſe immunia à collectis, & impoſitionibus laicorũ, vt hic probatur euidenter, licet DD. non aduertant: nam hic nõ dicitur de Pharaone quod Sacerdotibus immunitatẽ conceſſerit, ſed quod Sacerdotes, & eorum poſſeſsiones in priſtina libertate dimiſerit, quãuis Diuinę legis notitiã non haberet, & ſic præſeruauit immunitatem eis cõpetentem ex lege Diuina, & ante omnem humanã conſtitutionem Ad hoc tex. opt. in l. Sancimus, ibi, Cõpetens prærogatiua cœleſti fauori conſeruetur, C. de ſacroſ. Eccl. & tex. clarus in c. 1. de cẽſ. lib. 6. ibi, Eccleſiæ, Eccleſiaſticæ perſonæ, ac res ipſorũ nõ ſolum iure humano, quinimo, & Diuino à ſęcularium exactionibus ſunt immunes,

mun es , & probatur Gen. 47. ex 1. Eſdr. c. 7. Nu-
mer. 3. & Matth. c 7 adiũcta ibi expoſitione Hiero-
nymi, & Auguſtini, vt fusè deducit Rota , licet tex.
noſtrum, vt ſup. non pōderet in Alben. Gabellæ, ſeu
onerum 28. Iun. 1630. coram Merlino, quę habe-
tur in impreſsis dec. 339. part. 6 Recen. vbi egre-
giè firmatur, huiuſmodi immunitatē competere
perſonis Eccleſiaſticis, earumq; bonis iure non tā-
tum Ciuili, & Canonico, ſed etiā Diuino, quam de-
ciſionē poſtea ſequuta eſt ead Rota coram Cocci-
no in cauſa Barcinon. exemptionis 20. Iunij 1636.
& cum ea paſsim tranſit S. Congreg. Immunita-
tis Eccleſiaſt. vt refertur in argumēto illius deciſio-
nis, & hęc eſt vnanimis Canoniſtarum ſententia, vt
ſcripſi in c Eccleſia Sanctæ Mariæ, n. 13. ſup. de Cō-
ſtitutione .

5 Tertiò nota ibi, *Angarijs* . Eccleſias, & perſonas
Eccleſiaſticas non debere affligi angarijs. Idē ſan-
citur in Conſtitutione Federici Imperatoris, vt in
Auth. Item nulla , C. de Epiſc. & Cleric. & in cor-
pore, vnde ſumitur ibi, Angarias, vel perāgarias Ec-
cleſijs, vel alijs pijs locis, aut Eccleſiaſticis perſonis
6 imponere præſumant . Dicuntur autem Angariæ
munera, ſeu obſequia perſonalia, proprijs ſūptibus
præſtita . Perangariæ autē vbi perſona ſeruit ſum-
ptibus alienis: & eſt angaria munus purum, & me-
rum; perangaria verò mixtum, l. Munerum, ff. de
muner. & honor. De quibus tamen differentijs cō-
ſule Alciatum in adnot. ad 12. librum eod. tit. de
Præpoſ. Sacr. Cubic. & nouiſsimè Lexicon Io. Cal-
7 uini in ver. Angaria, poſt Bart. & Legiſtas in l. Ne-
minem, C. de ſacroſ. Eccl. & ab his Clerici omnes
cum eorũ familia liberi ſunt, l. 1. & 2. & l. Presby-
teros , C. de Epiſc. & Cleric. & c. Quia cognoui-
mus, 10. q. 4. gloſ. hic in ver. Angarijs. Innoc. n. 3.
Hoſt. n. 4. Io. Andr. n. 6. & 13. Henric. Boich. n. 4.
Butr. nu. 9. verſ. Et ab iſtis. Card. in 3. not. & Abb.
n. 10. Niſi in caſu , ſcilicet pro vigilijs murorum,
ſiue ciuitatis, vt in c. Peruenit , & ibi dixi ſupra eo-
dē, & niſi ratione feudi aliud ſit dicendum, c Soli-
tæ, § 1. verſ. Quod autem, ſupra de maior. & obed.
ſecundum Hoſt. hic num. 5.

8 Quartò nota ibi, *Princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo* . Eccleſiam, & illius prædia non teneri
ad tributa, & alia onera realia laicorum . Nā ver-
bum, *Princeps*, exponitur, ideſt Eccleſia, ſecundū
Hoſt. hic n. 5. in fin. concordat c. Secundum, c. Con-
uenior, & §. Quamuis, 23. q. 8 Sed quia contradi-
cunt iura in c. Tributum, eadem cauſ. & quæſt. in
c. Si tributum, & in c. Magnũ, 1 t. q. 1 . Ideo pro con-
cordia ſic diſtinguo. Aut quęritur de bonis, quę vſi-
bus Eccleſiaſticis dedicātur quoad fundationē, vel
manſum, aut cœmeterium, vel domos, vel hortos
iuxta poſitos, aut dotē Eccleſiæ; & hæc indiſtinctè
sūt immunia ab omnibus tributis, & oneribus lai-
calibus, arg. c. 1. ſup. de cenſ. & c. 2. de Eccleſ. ædif.
& ſic intellige primas concordantias, ſecundum
gloſ. hic in ver. Sub tributo. Goffr. & Innoc. in prin-
cip. verſ. Solutio , & nu. 5. & 6 Hoſt. n. 6. eod. verſ.
Io. And. n. 8. verſ. Ab his autem. Henric. Boic. n. 1.
& Butr. n. 3. Idem tenuit gloſ. 1. in d. c. Si tributū,
Archid. in c. De his, 16. q. 1. Cardin. in Clem. 1. in
18. quæſt. verſ. Munera rerum , de vit. & honeſt.
Clericor. & nullus diſcrepat. Quod vendicat ſibi lo-
cum in oneribus nedū publicis, & regijs, ſed quod
magis eſt, etiam priuatis, & antea impoſitis ob ſpe-
cialē eorumdem bonorum Sanctitatem , vt habe-
tur in d. c. Secundum , 23. q. 8. & pluribus relatis
tenet Rota in pręalleg. dec. 339 n. 40. par. 6. rec.

9 Aut quæritur de alijs bonis, quæ alijs titulis, vel
cauſis ad Eccleſiā peruenerunt , & tunc refert an
agatur de oneribus impoſitis antequā bona hu-
iuſmodi in Eccleſiā tranſirent; an verò de impoſi-
tis eo tēpore , quo bona iam facta erant Eccleſię .
Primo caſu bona & prædia huiuſmodi trāſeunt ad
Eccleſiā cum ſuo onere , ſecundum gloſſam , In-
noc. & alios proximè citatos, & Abb. hic nu. 16.
ver. Sed ego diſtinguēdo, & probatur in d. c. Tribu-
tum, 23. q 8. ibi , De exterioribus Eccleſiæ quod
conſtitutū eſt antiquitus, perſoluendum eſt. Dixit
enim , antiquitus, ideſt antequam prædia peruene-
rint ad Eccleſiam , & in c. Si tributum, & ibi Tur-
recr. 11. quęſt. 1.

Sed hoc intelligas tu, dummodo copulatiuè in-
fraſcripta omnia cōcurrant, videlicet vt onera ſint
vera, & realia, ideſt ipſis fundis infixa, & impoſita
bonis propter bona; item vt ſint perpetua, certa, &
inuariabilia, vt tenent cōmuniter Doctores in c. 1.
infr. eod. lib. 6. maximè Gemin. n. 9. Turrecr. in c. Si
tributū, verſ Alia verò, 11. q. 1. & firmauit Rota in
Brunduſinæ Gabellæ 13. Febr. 1604. coram Penia.
Quam deciſionē vti magiſtralem in hac materia
paſſim amplectitur S. Congregat. ſuper controuer-
ſijs iuriſdictionalibus, vt aſſeritur in pręcitata dec.
339. par. 6. recent.

10 In ſecundo autem caſu, ideſt cum agitur de one-
ribus impoſitis eo tēpore, quo bona iam ſunt effe-
cta Eccleſiæ , certū eſt ab huiuſmodi oneribus Ec-
cleſiā eſſe prorſus immunem, & in hoc caſu loqui-
tur hoc c. Damnat enim horrendā oppreſſionem ,
quā faciebāt poteſtates ſęculares in diuerſis mun-
di partibus , imponentes vniuerſa ferè onera Ec-
cleſijs, & bonis ipſarū, & ſic loquitur de impoſitio-
ne onerum ſuper bonis, quæ iā erant in dominio,
& proprietate Eccleſiæ , quā diſtinctionem ſequi-
tur Bald. in l. Placet, n. 10. verſ. Poſtquam autē res
facta eſt Eccleſiæ, C. de ſacroſ. Eccl. Abb. hic n. 16.
11 verſ. Sed ego diſtinguendo; & verſ. Ad alia autem
onera, & Rot. in d. dec. 339. n. 41. & quamuis Bart.
in l. Reſcripto, §. fin. n. 3. ff. de minor. teneat poſſe
Principes laicos efficere tributaria, & affecta omnia
prædia eorum Territorij, ita vt cū poſtea ad Eccle-
ſias peruenerint, obnoxia ſint collectis poſtea im-
ponēdis: tamen eius cautela eſt falſa, & contra im-
munitatem Eccleſiæ , & ab omnibus cōmuniter
reprobata, vt poſt Bald. loco citato coploſè dedu-
cit Rota in eadem deciſ. n. 44. & ſeqq.

12 Fallit hæc concluſio in oneribus, quę ratione na-
turali ipſis rebus incumbunt , vt reficere iter ante
domū, l. 1. ff. de via publica refic. Bart. in l. Admi-
niſtrationes, nu. 3. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Bartol.
Cepol. in tract. de ſeruit. ruſtic. tit. de via, q. 25. &
tenet Abbas hic nu. 16. verſ. Idem dico . Idemque
dicendū in purgatione putei neceſſarij toti vici-
nię, in qua ſita eſt Eccleſia, ex notat. per Specul. in
tit. de cenſ. §. Nunc dicendū, verſ. Item pone quod
vicinia, & Alberic. in l. Cum vſusfructus, ff. de vſu-
13 fruct. & tenet Abb. vbi ſup. Quinimo hoc caſu poſ-
ſunt vicini propria authoritate collectā indicere ,
l. 1. §. Vicinales, ff. Ne quid in loc. public. ſecun-
dū Anchar. hic, quem refert, & ſequitur Decian.
conſ. 14. Dubitatur an Clerici, nu. 21. & 22 lib. 1.

14 Quintò nota ibi; *foſſata*, Eccleſias, & Eccleſiaſti-
cas perſonas ad ſordida munera nō teneri , provt
hic ponitur exemplū de foſſatis , quod eſt munus
ſordidum, ſecundū Hoſt. n. 8. in ver. Foſſata , Io.
Andr.

Digitized by Google

15 Andr. Butr. & Cardin. omnes nu. 3. & ſunt mune-
ra ſordida ſeruitia, vt calcis coquendę, arenę fo-
diendæ, cuſtodiæ balneorum, & ſimilia, de quibus
habentur multa exempla in l. Munerũ, vſque ad §.
Patrimoniorum, ff. de muner. & honor. & in l. Ma-
ximarũ, C. de excuſat. munerum, lib. 10. & hæc
non ſubit Eccleſia, c. Generaliter, §. Nouarum,
16. q. 1. & l. Placet, C. de ſacroſanct. Eccleſ. ne ſci-
licet prædia vſibus cœleſtiũ ſecretorum dedicata
ſordidorũ munerũ fæce vexentur, vt ibi dicitur, &
hic notant Innoc. num. 2. Hoſt. num. 7. Ioan. And.
num 5. Henric. Boic. nu. 2. Butr. & Cardin. ambo
nu. 9. Anchar. nu. 4. & Abb. num 14. verſ. Quædam
verò munera, Guliel. de Monte Laud. in Clem. 1.
ſuper ver. in rebus, & ibi etiam Card. in 18. quæſt.
de vita, & honeſt. Clericorum, & alibi paſſim Do-
ctores. Quinimo hac immunitate potiuntur ne-
dũ Eccleſiæ, & Clerici, ſed etiam eorum man-
cipia, & coloni, vt eſt expreſſum in virib. prçalleg.
& tenet Abbas loco citato.

16 Sextò nota ibi, *de bonis Eccleſiarum, & Cleri-
corum*, quoad immunitatem à collectis, & impo-
ſitiunibus laicalibus pari paſſu ambulare bona Ec-
cleſiaſticarum, & bona patrimonialia Clericorum,
Hoſt. hic n. 8. Butr. n. 3. Cardin. n. 4. & Anchar. in
2. not. Abb. in c. 1. num. 3. verſ. Fateor tamen poſt
Butr. ibi n. 5. & Imol. n. 1. ſupra de conſuet. Rota
in præalleg. deciſ. 339. n. 23. par. 6. Recent. de quo
dic vt notatur in cap. fin. ſupra de vit. & honeſtat.
Clericor. De alijs autem differentijs inter bona
Eccleſiarum, & Clericorum, item de differen-
tijs inter bona, ad quorum titulum Clerici ſunt
ordinati, & alia bona patrimonialia, vide quod
ſcripſi in c. Epiſcopus, à n. 35. ſupra de præben.

17 Septimò nota ibi, & pauperum Chriſti vſibus
deputatis. Bona Religioſorum eſſe immunia à
collectis, & oneribus laicalibus, ſecundum Hoſt.
hic n. 9. Io. Andr. n. 3. in ver. Pauperum, & Car-
dinal. num. 5. qui exponunt verba, pauperum
Chriſti, ideſt Religioſorum, qui omnia reliquee-
runt pro Chriſto, vt cap. Nimis in qua, & c. Nimis
18 praua, infra de exceſſ. Prælat. Vel ſecundum eos
Clerici omnes pauperes appellantur, l. Priuilegia,
C. de Sacroſ. Eccleſ. Nam & quicquid habent,
pauperum eſt, c. Quoniam quicquid, 16. q. 1. ſed
tanta eſt ambitio ipſorum, vt quantumcunque
habeant, nihil reputent ſe habere, c. Quia in tan-
tum, & c. Auaritiæ, ſupra de prçben. Verum litte-
ra hunc poſteriorem intellectum non recipit, quia
copula &, inſinuat alios eſſe Clericos, alios pau-
peres Chriſti, ad gloſ. in extrauag. Suſcepti, in
ver. Vel electio. de elect. in vno tamen Tarraco-
nen. & apud Gullicl. particula &, non legitur, vt
refert Ant. Auguſt. in notis ad primam Collect.
19 Decretal. lib. 3. tit. 36. c. 4. Poſſet & tertio loco
hæc littera non incongruè intelligi de Hoſpitali-
bus, quorum bona pauperum Chriſti vſibus ſunt
deputata, vt in Clem. quia contingit, de Religioſ.
domib. hæc enim, ſicut & bona Eccleſiarum, col-
lectari non poſſunt, vt l. Omni C. de Epiſc. & Cle-
ric. Anton. de Butr. conſ. 40 Statuto ciuitatis, n. 2.

20 Octauò nota ibi, *ſub anathematis diſtrictione*,
hæc verba non importare canonem latę ſententiæ,
21 ſed ferendę. Quod euidenter probatur hic: nam
cum textus paulò infra excommunicet per illa
verba, *excommunicationi ſe nouerint ſubiacere*,
quę important excommunicationem ipſo iure, vt
hic per Butr. n. 9. Cardin. n. 7. & Abb. in vlt. not.
hoc apertè ſupponit pœnam excommunicationis
antea fuiſſe comminatam, non autem inflictam,
vt aduertit Io. Andr. in diuiſione tex. cum quo
Butr. Card. Anchar. Abb. & alij tranſeunt. Sed
Hoſt. contra num. 9. dicens prædicta verba eſſe
latæ ſentẽtiæ, cui ſuffragatur c. 1. De iocato, c. Cum
pieſſes, de teſtam. c. Relatum, de iurepat. cap. 1. de pi-
gnot. & c. Salonitanæ, 61. diſt. ſed primum verius,
ſecundum Io. Andr. hic n. 4. Butr. n. 5. Cardin. in 8.
not. & ipſummet Hoſt. ſibi contrarium num. 12. in
ver. Commoniti. Ad hoc c. 1. & ibi gloſ. vlt. de
ſagittar. Generaliter autem vt ſcias, quæ ſint ver-
ba latę ſententiæ, vel ferendę, conſule Felinum ca-
ſus plurimos cumulantem in c. Rodulph. à nu. 24.
ſupra de reſcriptis.

22 Nonò nota in verſ. *Niſi*, & obſerua diligenter
plura eſſe neceſſaria ad hoc vt Clerici licitè ſoluãt
collectas, & impoſitiones laicorum.

23 Primò enim requiritur vt Epiſcopus ſimul, &
clerus ſuper hoc deliberent, & conſentiant, vt pa-
tet ex littera ibi, Epiſcopus, & Clerus. Vnde
hoc non poteſt Epiſcopus ſine Clero, nec Clerus
ſine Epiſcopo, cum copula, & in textu poſita re-
quirat concurſum vtriuſque copulati, l. Si quis ita
ſtipulatus, & ibi Bart. ff. de verbor. obligat. Ideo-
que Butr. hic n. 6. Nota inquit, caſum, in quo Epi-
ſcopus in diœceſi ſua non poteſt aliquid agere
ſine conſenſu Cleri, ideſt quando agitur de colle-
cta imponenda pro ſubſidio laicorum, & in hoc
conueniunt Io. Andr. Cardin. Abb. & omnes ſu-
pra in ſummario textus, dum dicunt, Epiſcopus
cum Clero, &c. & probatur apertius in cap. Aduer-
ſus, infra eod. vbi refertur diſpoſitio huius Cano-
nis, & textus dicit Epiſcopus ſimul cum clericis.
24 Quo fit vt nec cum capitulo Epiſcopus id poſſit,
quia in tangentibus totum Clerum non ſufficit,
Epiſcopum habere conſenſum ſui Capituli, ſed
oportet, vt interueniat cõſenſus Cleri, facit Clem.
1. & 2. de cenſ. & hic tenet Abb. num. 5.

25 Secundò requiritur, vt euidens vtilitas, vel ne-
ceſſitas ſubſit, vt probatur ex verbis textus ibi,
tantam neceſſitatem, vel vtilitatem aſpexerint, vt
hic per Butr. nu. 8. & Cardin. in 9 notab. Immò
cum textus dicat, *tantam*, non ſufficit quælibet
neceſſitas, ſed requiritur maxima, ſecundum Abb.
hic n. 5. verſ. Secundò requiritur, & pendet ex ar-
bitrio Epiſcopi, cum clericis hoc iudicare, cùm
textus dicat, aſpexerint, vt hic notat gloſ. in ver.
Tantam, & concordat c. Aduerſus, infra eod. ibi,
tantam neceſſitatem, vel vtilitatem perſpexerit.

26 Tertiò requiritur, vt huiuſmodi neceſſitas, vel
vtilitas ſit communis, videlicet tam laicorum,
quàm clericorum, vt probatur in littera ibi, Ad
releuandas communes vtilitates, vel neceſſitates,
quæ verba reperiuntur etiam in d. cap. Aduerſus.
Non enim eſt audiendus Petr. de Anchar. hic n. 8.
Qui putauit hæc iura loqui in eo tantum caſu, in
quo laici pro communibus neceſſitatibus ſuis dũ-
taxat volunt, vt clerici contribuant, vt colligit ex
littera ibi, Iſti verò onera ſua, & ibi, Quælibet ſibi
arbitrentur: necnon ibi, communes vtilitates, ſci-
licet laicorum tantum, non autem vbi verſatur vti-
litas communis tam laicorum, quàm clericorum,
quia tunc non habent locum iſta capitula, ſecun-
dum eum. Vnde dat generalem doctrinam, quod
vbicumque tractatur de communi vtilitate laico-
rum, & clericorum ſimul, & permixtim, clerici te-
neantur contribuere ſimul cum laicis, puta ad ag-
geres,

Digitized by Google

geres, qui ſiunt iuxta mare, vel flumina propter ti-
morem inundationis agrorum, ad euitandum ra-
pinas, incendia, captiuitates, & alia his ſimilia.
Quandoquidem Ancharani opinionem vberrimè,
atque optimis fundamentis confutat, & obiectis
reſpondet Abb. hic num. 18. verſ. Ego in hac ciui-
tate, Senarum euidenter oſtendens hæc capitula
eſſe neceſſariò intelligenda vbi neceſſitates ſunt
clericis, & laicis cõmunes, & nihilominus ad eas
releuandas clericos non modo non teneri contri-
buere, ſed nec poſſe ſubſidia conferre, niſi concur-
rentibus requiſitis huius cap. & d. cap. Aduerſus,
ſubdens hanc opinionem habere ſequaces vtriuſ-
que iuris illuminatores, nec ab illa eſſe receden-
dum in practica; pro qua etiam aſſerit ſe conſu-
luiſſe in ciuitate Senarum; & habetur illius reſpon-
27 ſum in 2. part. conſ. 3. Sed præter conſiderationes
Abbatis, quod hic textus in ver. Communes, de-
beat neceſſariò intelligi de neceſſitatibus cõmu-
nibus tam clericis, quàm laicis, ego ſic oſtendo
28 euidenter. Nam textus ad demonſtrandam cle-
ricorum immunitatem à collectis laicorum vtitur
Hiſtoria Geneſ. 47. vbi Ioſeph Prorex Pharaonis
præ magnitudine famis ſubiecit ipſi, ac tributariã
fecit vniuerſam terram Aegypti, præter terram
Sacerdotum, quæ libera ab hac conditione fuit.
29 Ecce igitur agebatur tunc de neceſſitate, quę pro-
cul dubio erat communis & Sacerdotibus, & laicis:
nam vt legitur in ſacto textu in toto orbe panis
deerat, & oppreſſerat fames terram, maximè Ae-
gypti: & nihilominus Sacerdotes fuerunt in priſti-
na libertate dimiſſi. Ergo hic textus, qui huiuſ-
modi exemplo innititur, neceſſariò intelligi debet
procedere vbi neceſſitas eſt communis ſimul lai-
corum, & clericorum, non autem laicorum tan-
tum, vt malè intelligit Ancharanus. Exemplum
enim declarat diſpoſitionem de ſimilibus eſſe in-
telligendam, l. 1. §. Quod vulgo, ff. de vi, & vi arm.
& notat Bart. in l. Scire, §. Oportet, il ſecondo,
num 7. ff. de excuſat. tutor.
30 Quartò requiritur, vt ad releuandas commu-
nes vtilitates, vel neceſſitates laicorum faculta-
tes non ſufficiant, vt conſtat ex illis verbis textus,
vbi laicorum non ſuppetunt facultates: quæ repe-
tuntur etiam in c. Aduerſus, infra eod. Et ita cle-
rici non concurrunt, niſi in ſubſidium, vt hic per
Abb. num. 4. verſ. Tertiò, & conſentiunt omnes.
Rationem aſſignat egregiè idem Abb hic num. 18.
verſ. Probatur quartò. Et eſt ſimile quod poſui in
cap. Peruenit, num. 23. ſupra eod.
31 Quintò requiritur, vt contributio ab Eccleſia-
ſticis fiat ſpontè, & ſine aliqua exactione, vel com-
pulſione, vt probat littera ibi, Abſque vlla exactio-
ne; & alia littera, quæ habet, Abſque vlla coactio-
ne: ſic enim habent vetus Gregoriana compila-
tio, Concilium Lateranen. Gulielm. & vnus Tar-
raconen. vt refert Ant. Auguſt. in notis ad primam
collectionem Decretal. lib. 3. tit. 36. cap. 4. Et in-
tellige ſine vlla coactione, ſcilicet laicali, prout ex-
ponit Hoſtien. num. 12. in ver. Coactione. Ad hoc
enim clerici non ſunt per ſæcularem, ſed per ec-
cleſiaſticum iudicem, de cuius foro ſunt perſonæ,
licet res ſint de foro laici, compellendi, vt forma-
liter inquit idem Hoſtien. num. 11. Ioann. Andr.
num 8. in fin. & ſequuntur alij: & propterea in d.
cap. Aduerſus, infra eod. cautum eſt vt laici hu-
militer, & cum gratiarum actione recipiant
ſubſidia, quæ clerici duxerint conferenda. 2

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

quæ verba excludunt apertè quamcumque exa-
ctionem, & coactionem iudicis ſæcularis.
32 Hi quinq; requiſitis addi debet ſextum à Cõ-
cilio Generali ſub Innoc. III. inductum in præal-
leg. cap. Aduerſus: videlicet vt Romanus Ponti-
fex priùs conſulatur: alias enim clerici non de-
bent communibus neceſſitatibus ſubuenire; etiãſi
laicorum facultates non ſuppetant, vt ibi eſt caſus
ſecundum omnes, & dicam infra n. 52.
33 Decimò nota ibi, *Commoniti deſiſtere noluerint.*
Hoc iure inſpecto Concilij Lateranen. laicos col-
lectantes eccleſias, vel clericos, aut Prælatorum
iuriſdictionem impedientes non incidere in excõ-
municationem latæ ſententiæ, niſi prius fuerint
moniti, & poſt canonicam monitionem ſe nõ cor-
rexerint, vt hic patet, & notant gloſ. in ver. Com-
moniti, Hoſtien. num. 12. in eod. ver. Abbas, n. 7.
34 & cæteri omnes. Nec requiritur hoc caſu trina
monitio, ſed ſufficit vnica, præſertim quia hic ca-
non editus eſt in fauorem Eccleſiarum, & odium
Tyrannorum, quorum aliqui ſunt adeo terribiles,
vt nec facile ſit eos tertiò monere: nam ſtatim
atque monentur, appellant, nec audent Epiſcopi
cenſuras fulminare timẽtes forſan plura perdere:
Vnde prouidè cautum vt ſufficiat vna monitio, ſe-
cundum Hoſtien. vbi ſupra, cui conſentiunt Ioann.
Andr. num. 10. Butr. num. 8. in ver. Commoniti,
Ancharan. in 4. notab. Abb. num. 6. & alij com-
muniter, licet Abb. Antiq. requirat trinam.
Non obſtat cap. Clericis, §. Nos igitur, infra
eod. lib. 6. vbi laici exigentes collectas ab eccle-
ſijs, & perſonis eccleſiaſticis, & illorum fautores
ipſo facto excommunicantur. Etenim Conſtitutio
illa Bonifacij VIII. cum ſua declaratione fuit re-
uocata per Clementem V. in Concilio Viennenſi,
vt in Clemen. 1 de Immun. Eccleſ.
35 Item non obſtat cap. Quamquam, de cenſibus,
lib. 6. Quoniã non loquitur in imponentibus col-
lectas, ſed in exigentibus pedagia, qui ſunt ipſo
facto excommunicati, vt ibi, & in Clem. Præſenti,
eod. tit. & notat Abb. hic n. 7.
36 Sed hodie ex Bulla, quæ in die Cœnæ Domini
legi conſueuit, §. 18. Exigentes, vel imponentes
collectas ab eccleſijs, vel perſonis eccleſiaſticis,
etiamſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeãt,
ſunt eo ipſo excommunicati: ac ſimiliter impe-
dientes Prælatos quo minus ſua iuriſdictione vtã-
tur, excommunicati ſunt per Decretalem Quo-
niam, infra eod. lib. 6. & per Bullam Cœnæ, §. 16.
Vnde hoc cap. tam quoad collectas, quàm quoad
iuriſdictionem reſpectu monitionis ſeruari non
debet.
37 Vltimò nota ibi, *Nec communioni reddantur*;
abſolutionem ab excommunicatione in quam in-
cidunt laici collectantes eccleſias, non eſſe Sedi
Apoſtolicæ reſeruatam, cum conditor huius cano-
nis illam ſibi non retinuerit, cap. Nuper, infra de
ſent. excomm. Hoſtien. hic in fin. Hodie dic con-
tra, non ex cap. Clericis, infra eod. lib. 6. quod eſt
correctum per Clem. primam eodem tit. Sed ex
Bulla Cœnæ, §. 22.
38 QVAERO An clerici teneantur ad contri-
butionem gabellæ pro annona ciuitatis impo-
ſitæ.
39 Cauſa propter quam impoſita eſt huiuſmodi
gabella, reſpicit pietatem, & communem vtilita-
tem: nulla eſt enim maior pietas, quàm pauperes,
& patriam ſubleuare, cap. Fortitudo, cap. Non in-

40 da, 23.q.3. Et cùm clerici ſint membra Reipubli-
cæ, cap. Duo ſunt genera, 12.qu. 1. Bald. conſ. 241.
Verba Capituli, in fin. volum. 3. Oldrad. conſ. 35.
Quæſtio eſt vtrum Sacerdos cenſeri poſſit, ac de-
beat de vniuerſitate, pro toto. Naturalis ratio
poſtulat vt Reipublicæ indigenti opem ferant: vti-
litas itidem eſt communis, cum ex vtilitate anno-
næ tam clerici, quàm laici commodum ſint ſen-
ſuri: vnde videntur etiam clerici teneri ad contri-
butiones. Primò, quia æquum eſt eos ſentire onus,
qui commodum ſentiunt Clem. 1. de cenſ. l. Se-
41 cundum naturam, ff. de reg. iur. Quam rationem
ſæpe ad hoc propoſitum Doctores inculcant. Se-
cundò per text. in l. Ad inſtructionem, C. de Sa-
croſ. Eccleſ. quo probatur Eccleſiam teneri ad in-
ſtructionem viarum, & pontium, quia ea eis etiam
clerici commodum reportant. Idemque videtur
probari in cap. 2. ſupra eod. & in hoc cap. in illis
verbis, *ad releuandas communes vtilitates*, quæ
42 repetuntur in cap. Aduerſus, infr. eod. Tertiò hęc
eſt communis opinio Legiſtarum in d. l. Ad inſtru-
ctionem, vbi Cyn. Dyn. Oldrad. Iacob. de Aren.
& poſt eos Alberic. num. 3. & Bald. ibidem contra
gloſſam tenent pro conſtruendis, vel inſtaurandis
muris, fontibus, & ſimilibus ad communem vtili-
tatem ſpectantibus, promiſcuè teneri tam cleri-
43 cos, quàm laicos; quam opinionem ſequutus eſt
Bart. in l. Nullus, C. de curſu public. lib. 12. Dum
ex illo textu notat clericos teneri ad collectam
impoſitam ad redimendam vexationem, incurſio-
nem hoſtium, qui patriam deprędari volebant: &
opinio Bartol. communiter approbatur, Rip. poſt
Iaſ. in reſponſ. 168. num. 7. Cum prædictis concor-
dant Guld. Pap. qu. 78. num. 1. Bald. conſ. 246. &
312. in 3. vol. Iacob. de Alciarot. Parpal. Corn.
Bertand. Alex. citati per Decian. conſ. 14. num. 19.
vol. 1. vbi de cõmuni teſtatur Barb. conſ. 1. col. 28.
prope med. vol. 3. vbi etiam de communi, Alciat.
44 in d. l. Ad inſtructionem, in ver. Itinerum. Imo
hæc videtur etiam communis opinio Canoniſta-
rum, quam tenuit Petr. de Anchar. hic num. 8. Qui
tradit generalem doctrinam, quod vbicumque
tractatur de communi vtilitate clericorum, & lai-
corum, etiam clerici contribuere tenentur, & pro
hac parte idem Anchar. conſuluit, eiuſque conſ. ſe
ſubſcripſerunt Ant. de Butr. & Barthol. de Salyc.
ſe tamen ſubijcientes iudicio S. R. E. vt refert
hic Io. de Anan. num. 10. & 11. & fuit originaliter
opinio Philippi, & aliorum quatuor Doctorum an-
tiquorum, quos ſequi videtur Archidiaconus in
cap. Iuxta ſanctiorem, 16. q. 1. circa medium, In-
noc. & Cardin. hic Bernar. relat. per Alber. in d.
l. Ad inſtructionem, num. 3. & de communi teſta-
tur Barbat. in loco ſupracit. Rip. reſponſ. 168. n. 5.
Decian. d. n. 19.

45 Cum ergo clerici teneantur contribuere in cõ-
munibus neceſsitatibus, & vtilitatibus; ſequitur
vt obligati ſint ad ſolutionem gabellæ, quæ pro ta-
libus neceſsitatibus imponitur: nam ad collectam
tenentur omnes illi, qui oneribus, in quorum lo-
cum collecta ſucceſsit, grauari poterant, Rip. d. re-
ſponſ. num. 4. Natt. conſ. 311. num. 4. prope fi-
nem.

Contraria opinio, id eſt clericos non teneri pro
gabella impoſita ex cauſa prædicta probatur pri-
mò in hoc cap. vbi agitur de communibus vtili-
tatibus, & neceſſitatibus laicorum, & clericorum,
& in ſpecie de neceſsitate annonæ, vt oſtenſum eſt
ſupra n. 26. & 27. & nihilominus prohibetur quic-
quam exigi a clericis, niſi cum conditionibus ibi
poſitis, & in cap. Aduerſus, infra eodem. ſcilicet
Epiſcopo, & Clero approbante. & vbi laicorum
facultates non ſufficiunt, abſque vlla exactione
laicali, ac Romano Pontifice priùs conſulto.

Secundò, quia exemptio conceſſa clericis tam
iure diuino, vt dixi ſupra in 3. not. quàm iure hu-
mano, per cap. 1. ſupra eodem. l. Placet, C. de Sa-
croſ. Eccleſ. c. Quamquam, de cenſ. lib. 6. & Clem.
Præſenti, eod tit. Authent. Nulla Communitas,
C. de Epiſ. & cleric. redderetur eluſoria, & clerici
eod. iure cum laicis cenſerentur, ſi tenerentur con-
46 tribuere ob communes neceſſitates. Nam ad im-
poſitiones clericorum laici quoque non tenentur
niſi reſpiciant communes neceſſitates, vel vtilita-
tes, Imol. in cap. Romana, de cenſ. lib. 6. quem
refert Decian. in loco ſupracitat. Ergo niſi dica-
mus clericos non teneri etiã cum vtilitas eſt com-
munis, tot iura exemptionem clericis tribuentia
erunt ſuperuacanea, & nulla erit differentia inter
clericos, & laicos.

47 Tertiò, bona Eccleſiarum ſunt deputata publico
vſui ſpirituali, d. l. Placet, C. de Sacroſ. Eccleſ. &
ideo laici, quorum vtilitas principaliter conſiſtit
in Republica mundana, debent ſubire onera Rei-
publicæ mundanæ: bona verò Eccleſiarum, quæ
ſunt Dei, debent tantum deſeruire publico vſui
ſpirituali: Clem. Quia contingit, de religioſ. do-
48 mib. Hanc ſententiam his, & alijs rationibus di-
ligentiſſimè tuetur Abb. conſ. 3. Caſus ſuper quo,
vol. 1. quod inſerit ad verbum hic num. 18. Cuius
fundamentis adde quod dixi ſupra num. 27. Nec
deſunt auctoritates, quæ opponantur authoritati-
bus ſupra in contrarium relatis: nam pro hac ſen-
tentia citatur gloſſa penultima in d. l. Ad inſtru-
ctionem, relat. per Abb. vbi ſupra num. 5. & Bart.
eod. num. quæ dicitur ſentire clericos non teneri
conferre ad conſtructionem murorum ciuitatis,
Item pro hac parte adducitur Bart. in d. l. Ad in-
ſtructionem, num. 3 dum tenet d. l. Ad inſtructio-
nem eſſe correctam, aut ſaltem declaratam per
Auth. Item nulla Communitas, C. de Epiſcop. &
Cleric. Subdens, ſi eſt onus reale, vt puta quia ſta-
tuitur quemlibet debere reficere viam ante domũ
ſuam, Eccleſiam teneri: ſi verò eſt onus, quod im-
ponitur perſonæ pro rebus, vt pro faciendo viam,
vel pontem, & non teneri Eccleſiam; & ſic etiam
in caſu, in quo vtilitas eſt communis: Allegatur
etiam gloſſa iuris Canonici in cap. Generaliter,
§. Nouarum, in ver. Collationibus, 16. qu. 1. quæ
tenet ad inſtructionem, quæ grauat clericos pro
vtilitate communi, non valere, cum gloſ. ſentit Io.
Monach. relatus per Alber. d. l. Ad inſtructionem,
num. 3. Hoſtien. in ſumm. tit de immunit. Eccleſ.
§. Quibus muneribus, verſ. Ego puto, Anton. de
Butr. (licet pro contraria ſententia citetur à De-
cian.) in hoc cap. Non minus, num. 10. Io. Andr.
hic nu. 14. quem refert, & ſequitur Abb. in d. conſ.
Vbi dicit, neminem auſurum ab hac opinione in
practica diſcedere, quam tenent vtriuſque iuris
illuminatores. Et hanc eſſe communem opinio-
nem Canoniſtarum teſtantur Angel. qui Io. de Li-
gnan. pro hac parte citat in ver. Immunitas, n. 33.
& Syluest. Immunitas, primo, n. 20.

Ex præmiſſis patet vtramque opinionem ratio-
nibus, & authoritatibus eſſe munitam, nec deeſſe
Doctores hinc inde de communi atteſtantes. Ve-
rum

Digitized by Google

rum cùm non ſit ſtandum Doctoribus de communi opinione atteſtantibus, vtriuſque opinionis authores ponderãdi ſunt, vt appareat quæ ſit verè communis opinio tam apud Doctores iuris ciuilis, quàm canonici.

Quoad Doctores iuris ciuilis non videtur dubitandum quominus communis opinio ſit contra clericos, vt patet ex authoribus ſupracitatis, & præſertim Dyn. Cyn. Bald. Iac. de Aren. Alber. Guid. Pap. Corn. & alijs congeſtis per Decian. d. conſ. 14. num. 19. vol. 1. præſertim quia gloſſa iuris ciuilis, & Bart. ſupra pro clericis citati re vera pro negatiua numerari nõ poſſunt: nam quoad gloſſam etſi citetur à Bart. Alber. & alijs in d. l. Ad inſtructionem pro ea opinione quod clerici non teneantur ad refectionem murorum; tamen non comperio gloſſam id tenere, imo ibidem inſinuat contrariũ; quærit enim, an clerici teneantur ad reficiendos muros ciuitatis, & non dat expreſſam ſolutionem, ſed refert ſe ad ea, quæ habentur in l. fin. C. Qui muner. ſe excuſ. lib. 10. In quo textu cum Imperator diſponat neminem excipiendum eſſe à conſtructione murorum; quamuis perſonali dignitate præfulgeat, ſequitur vt gloſ. ad illam legem ſe referens, ſentiat etiam clericos teneri. Vnde mirum eſt Doctores aliter gloſſam citare, niſi dixeris gloſſam ſe non referre ad textum in d. l. final. ſed ad illud, quod ibi dixit in gloſ. 1. vbi tenuit pro Eccleſia. Vel niſi fortè gloſſa, quam ipſi citant, eſſet Ioannis antiqui gloſſatoris, qua ſublata, fuerit poſtea reſtituta gloſſa Accurſij illi cõtraria. Quod ita ſe habere ſuadet coniectura deſumpta ex verbis Anton. de Butr. hic num. 20. vbi refert in noſtra quæſtione Ioannem ſentire, quod clerici non teneantur: Accurſium verò eſſe in contraria ſententia; licet credam Butr. intellexiſſe de Ioann. Theutonico Decreti Gloſſatore, qui hoc tenuit in d. cap. Generaliter, §. Nouarum, in ver. Collationibus, 16. q. 1. Verum etſi gloſſa in d. l. ad inſtructionem, pro clericis ſentiret; tamen non poſſet haberi ratio authoritatis gloſſæ, cum in l. Placet, C. eod. in ver. Munerum, ſentiat contrarium: ibi enim cùm dixiſſet Eccleſiaſticos nõ teneri ad angarias, & perangarias, ſubdit, niſi imponatur cauſa neceſſitatis, & vtilitatis publicæ: & ſic gloſſa vel non dicit id, ad quod allegatur, vel contraria loquitur: & ita nihil ponderis habet in noſtra quæſtione, Bart. quoque quamuis in l. Ad inſtructionem teneat opinionem fauorabilem eccleſiæ, tamen in l. Nullus, ſupracit. contrarium ſentit. Vnde cum gloſſa, & Bart. pro Eccleſia, parum, aut nihil faciant, videtur conſtare apud Doctores iuris ciuilis non ſolum opinionem affirmatiuam eſſe communem, ſed nullum ferè habere contradictorem.

Quoad Canoniſtas item ſententia affirmatiua videtur magis communis, cum pro ea ſtent Bern. Archid. citans alios quatuor Doctores antiquos Innoc. Cardin. Anchar. Ioann. de Anan. & Barbat. ſupracit. & Turrecremat. Franc. & alij allegati per Decian. in dicto conſil. 14. num. 19.

Ex his autem qui tenent negatiuam gloſ. iuris Canonici in d. §. Nouarum, non videtur eſſe alicuius ponderis, cum illi aduerſetur alia gloſſa hic in ver. Releuandas, ſed neque Hoſt. quia etſi in ſumma teneat opinionem negatiuam, tamen in lectura tenet affirmatiuam, ſcilicet in hoc c. Vnde pro hac opinione videntur ſolum numerandi Io. Andr. Anton. de Butr. Ioann. Mon. Angel. & Syluest.

Mihi circumſcriptis authoritatibus in puncto iuris verior videtur opinio fauens eccleſiæ per rationes ſuperiùs adductas, & alias, quas tradit Abb. d. conſ. 3. Quibus neminem video ſufficienter reſpondiſſe: & quamuis Decianus dicat Barbatiam reſpondere rationibus Abbatis; tamen ſi rectè perpendatur, minimè eis reſpondet; quia Barbatia conſuluit in caſu, quo res erant affectæ onere reali gabellæ antequam ad eccleſiam peruenirent: & quamuis teneat contra Abbatem etiam cum agitur de nouo onere imponendo; hoc tamen non facit ad caſum, de quo erat conſultus.

49 Ad rationes autem, quibus aduerſa opinio fulcitur, facilis eſt reſponſio: nam quoad primam quamuis clerici ſint membra Reipublicæ, tamen cum omnia membra non eũdem actum habeant, vt Apoſtolus ait ad Roman. 12. Clerici tenentur quidem ſubuenire Reipublicæ indigenti, & patriã ſubleuare, ſed in præcipuo eorum actu, & miniſterio, cap. Singula, 89. diſt. ideſt in diuinorum officiorũ celebratione, in prædicatione Verbi Dei, in Sacramentorum adminiſtratione, & alijs huiuſmodi, quorum ratione diuino, & humano iure exempti fuerunt ab exactionibus ſæcularibus, d. c. Quamquam, de cenſ. lib. 6. cap. 1. & 3. ſupra eod. cum concord. Et quemadmodum laici quamuis & ipſi ſint membra corporis myſtici eccleſiæ, non tamen tenentur præſtare Epiſcopo Cathedraticum, vel caritatiuum ſubſidium, aut procurationem, vel ſimilia onera obire, quæ ad eccleſiaſticos ſpectant, cap. Conquerente, vbi not. de offic. Ordinar. Abb. conſ. 26. Videtur primo, nu. 3. verſ. Item dico, lib. 2. & eod. conſ. 3. in princ. in 1. & 2. dubio. Ita è conuerſo nec eccleſiaſtici ſubire debent onera ſæcularibus incumbentia; qua quidem ratione tametſi laici teneantur ſumere arma pro defenſione patriæ ab hoſtibus obſeſſæ, l. Ex hoc iure, vbi notatur, ff. de iuſt. & iur. tamen clericis in propria perſona pugnare non licet etiam pro patriæ defenſione, cap. Petitio, & ibi Doctores, de homicid. S. Thom. in 2. 2. q. 4. art. 2. ad 2. quia clericorum arma ſunt lacrymæ, cap. Clerici, qui in quacumque, 23. q. 8. & eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, cap. Ex multa, in fin. de vot. Alioquin ſi clerici ex eo, quod ſint Reipublicæ membra, tenerentur vniuerſa Reipublicæ onera perinde ac laici ſubire; longè deterioris eſſent conditionis, quàm laici ipſi, quia præter contributiones, ad quas laici tenentur, obſtricti etiam eſſent ad onera, ac ſubſidia Epiſcopo, atque Eccleſiæ debita, atque ad alia ſpiritualia, à quibus laici immunes exiſtunt. Vnde etiam ceſſat obiectum de onere cum commodo iungendo, quia clerici etſi onera gabellarum non ſentiant, grauantur tamen alijs oneribus ſpiritualis regiminis, cui deſtinata ſunt bona Eccleſiarum: & ita ſi grauantur in vno; æquum eſt vt in alio releuentur.

50 Ad ſecundum reſpondetur optimè per Abbatem, textum d. l. Ad inſtructionem, & alios ſimiles conditos à ſæcularibus Principibus non valere in præiudicium Eccleſiæ; ad tradita in cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtitutionibus; præſertim cum de eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis expreſſam mentionem faciant; quo caſu ſunt nullæ ex defectu poteſtatis, Doctores in d. cap. Eccleſia S. Mariæ; quæ reſponſio eſt apertè Io. Andr. hic n. 14.

Digitized by Google

dicentis: Non video, quod lex non ſolum Digeſtorum, ſed etiam Codicis, & Authenticorum poſſit conſtringere Eccleſias ad talia; remittit ad id, quod dixit in c. Conſtitutus, ſuper gloſſa Hoc ideo, de relig. domib. & ſequitur hic Ant. de Butr. n. 10. & Abb. num. 18. & 20. dicens hanc eſſe communem theoricam in cap. fin. de ſolut. & in d. c. Eccleſia S. Mariæ, vbi plenè dixi à num. 17. poſt Dec. num. 42. & adde quod dixi ſupra num. 17. & quod dicam infr. num. 53. & 59.

51 Nec verum eſt quod ait Decian. d. conſ. 14. num 20. videlicet textum in l. Placet, C. de Sacroſ. Eccleſ. per quem datur immunitas Eccleſijs à collectis, & excipiuntur communes neceſſitates, eſſe approbatum in cap. Placet, 16. q. 1. Quandoquidem cum illa lex ſolum fuerit volumini Decreti inſerta à Gratiano, non aliam habet authoritatem, quàm prius haberet, vt notat Ioan. And. in cap 2. num. 24. ſupra de reſcript. & in Addit. ad Speculat. in tit. de appellat. §. In quibus, verſ. Sed pone ſ naoi illę tantum leges cenſentur canonizatæ, quæ à Papa canonibus inſeruntur, vt in cap. Fin. primis, & ibi notat gloſ. in verb. Capitalis 2. q. 1. Ioann. Andr. in d. cap. 2. num. 25 quem Doctores ibi communiter ſequuntur, Præpoſit. in proœm. Decreti num. 2. poſt Archid. in cap Quicumque, 11. qu. 1. Rota deciſ 35. num. 39. part. 5. Recent. Itaq; opinio affirmatiua nititur maioribus authoritatibus; negatiua autem melioribus rationibus. Et ideo videtur amplectenda opinio fauorabilis eccleſię, quæ etiam authoritatibus non caret, ad textum in l. Sunt perſonę, ff. de relig. & ſumpt. funer. Ita tamen eam moderando, vt clerici non teneantur ad huiuſmodi gabellas, niſi infraſcripta concurrerent, videlicet deliberatio Epiſcopi, & Cleri; euidens vtilitas, & neceſſitas tam laicorum, quàm clericorum, vt laicorum facultates non ſuperant; vt exactio non fiat à iudice ſeculari, & vt obtenta ſit licentia à Romano Pontifice. Quæ opinio cum his requiſitis probatur irrefragabiliter, non cauillando litteram, in hoc cap. & in cap. Aduerſus, infra eod. vt latè deduxi ſupra in 9. notab. à num. 22. vſque ad n. 33. & ita declarant hic Ant. de Butr. num. 8. Abb. num 5. & Io de Anan. n. 3. cum quibus conueniunt omnes ſupracitati DD. dicentes Eccleſias non teneri.

52 Imo ex his, qui allegantur pro opinione affirmatiua, multi dicunt Romanum Pontificem eſſe conſulendum, vt Innoc. hic num. 8. Philip. quem ſequi videtur Archid. d. cap. Iuxta ſanctionem prope finem. Hugo & Goffred. relati ab eod. Archid. in cap. Placet, 16. q. 1. vbi cum textus prohibeat quidquam exigi à clericis præter canonicam illationem, interpretantur ea verba, canonicam illationem, cum ſit contributio pro neceſſitate, & vtilitate, iuxta cap. Aduerſus, infra eod. & ſic conſulto Romano Pontifice, vt ibi textus ille requirit,

53 Io. Andr. & Io. de Anania hic n. 3. Calder. conſ. 2. incipien. Statuto Peruſino, num. 3. verſ. Reperio, de cenſ. dicens poſt Io. And. nulla lege Digeſtorum, vel Codicis potuiſſe ad hoc aſtringi Eccleſias; ideoque ſi tanta eſſet neceſſitas, vel pietas, quæ ſuaderet contributionem fieri per clerum, conſulendum eſſe prius Romanum Pontificem, Ioann. Monachus relatus per Alber. in d. l. Ad inſtructionem num. 3. Hoſtien. in Summa in tit. de Immunit. Eccleſ. §. Quibus muner. verſ. Ego puto. Itaque vt concludamus, ex ſupraſcriptis conſtat crebriorem opinionem eſſe tam apud Canoniſtas, quàm Legiſtas Eccleſiam teneri, ſed eſſe conſulendum Romanum Pontificem: id enim ſentiunt etiam multi ex his, qui putant Eccleſiam teneri, qui ſi coniungantur cum his, qui putant Eccleſiam non teneri, erit proculdubio hæc ſententia receptiſſima, vt inconſulto Romano Pontifice non teneatur Eccleſia.

54 Quinimò ſi rectè expendantur Authores ſuperius relati, videntur omnes in vnam ſententiam conuenire. Nam Legiſtæ, & Canoniſtæ illi, qui aſſerunt Clericos teneri, etſi generaliter loquantur, non tamen excludunt requiſita ad id neceſſaria, cum de illis nullam faciant mentionem. Quando enim dicunt Clericos teneri contribuere pro communi neceſſitate, vel vtilitate, cùm non explicent ad quem ſpectet huius neceſſitatis, vel vtilitatis cognitio, hic caſus ab alijs prætermiſſus, ſuppleri debet iuxta tenorem huius textus diſponentis eã cognitionem ad Epiſcopum, & Clerum pertinere, conſulto tamen Romano Pontifice, iuxta d. c. Aduerſus. Et ſimiliter cum Authores huius ſententię non explicent qualis, & quanta debeat eſſe neceſſitas, vel vtilitas ſupradicta, ſaniori interpretatione intelligi debent, & reſtringi ad limites huius cap. vt ſcilicet ita demum intelligatur eadem neceſſitas, vel vtilitas concurrere, ſi laicorum facultates non ſuppetant. Et ita in ſpecie obſeruat accuratè Abbas, hic num. 8. circa fin. dicens [Profectò ſi quis ponderat gloſ. iſtius cap. in ver. Ad releuandas, non ſentit opinionem quam prima fronte ſentire videtur. Nam iſta gloſ. eſt hic poſita ſuper caſu excepto, ſcilicet quando Epiſcopus, & Clerus inſpicientes neceſſitatem, vel vtilitatem laicorum, & Clericorum, volunt abſque coactione aliqua ſubſidia elargiri. Vnde gloſſa iſta voluit potius exemplificare de hac neceſſitate, vel vtilitate communi, quàm ponere caſum exceptum à diſpoſitione iſtius cap.] Hæc Abb. Itaque Authores contra Eccleſiam conſtituunt quidem regulam affirmatiuam, ideſt Clericos teneri; quæ tamen intelligenda eſt recipere limitationem ſimiliter affirmatiuam, ideſt ſi concurrant dictorum Canonum requiſita; ne alioquin videantur decidere contra expreſſam illorum determinationem. E contra verò Authores pro Eccleſia conſtituunt regulam negatiuam, ideſt Clericos non teneri. Sed hanc regulam deinde limitant itidem negatiuè, ſcilicet niſi concurrant requiſita per Canones ſupracit. Quamobrem ſi coniungantur regulæ, & limitationes vtrinque cõſtitutæ ab vtriuſque ſententiæ authoribus, liquidò conſtabit eos in effectu concordes eſſe. Idem enim eſt aſſerere Clericos non teneri ſi concurrant requiſita, atque aſſerere Clericos non teneri, niſi requiſita concurrant. Nam etſi diſſentiant in regula, conſentiunt tamen in limitatione, quæ illorum traditiones vnit, & conciliat ad formam huius Decretalis, & cap. Aduerſus, infra eod. & hoc modo intelligendo DD. ſup. allegata opinio pro Eccleſia ferè non habet contradictorem, quam etiam in praxi ſæpè vidimus obſeruatam in grauiſſimis caſibus.

55 Secundò QVAERO, an Clerici teneantur, & cogi poſſint ad collectas, quæ fiunt propter peſtem in locis, vbi peſtis graſſatur.

56 Videtur reſpondendum non teneri: nam etſi Ripa in tract. de peſte, tit. de remed. ad conſeruãdam vbertatem, n. 229. quæſtione ad partes diſputata

rata

tata concludet ad collectas, quæ ob peſtem impo-
nuntur, teneri etiã habentes exemptionem gene-
ralẽ ab oneribus perſonalibus, realibus, & mixtis
dummodo tamen non vrgeat neceſſitas, & reſpe-
ctu Clericorum cõpulſio fiat ab ordinarijs Eccle-
ſiaſticis. Eique ſubſcribit Decian. conſ. 14. nu. 24.
lib. 1 tamen decidit articulum in terminis iuris ci-
uilis tantum, & nititur hoc præcipuo fundamen-
to, quod vbi agitur principaliter de vtilitate pu-
blica tam laicorum, quàm eccleſiaſticorum, Cle-
rici tenentur concurrere, per text. in l. 1. C. vt nem.
hic in empt. ſpecier. ſe excuſar. lib. 10 in l. 2. C. Qui-
57 bus muner. nem. lic. ſe excuſ. eod. lib. & in l. Ad in-
ſtructionem, C. de ſacroſanct. Eccleſ. quam ſecun-
dum communem opinionem dicit non fuiſſe cor-
rectam per Auth. Item nulla, C. de Epiſc. & Cleric.

58 Verum ſecundum diſpoſitionem ſacrorum Ca-
nonum, quæ ſola attendi debet in hac materia
immunitatis eccleſiaſticæ à collectis, & oneribus
laicalibus, non ſufficit communis vtilitas laicorum
& Clericorum; ſed præterea requiritur, vt laico-
rum facultates non ſuppetant, vt Epiſcopus cum
Clero ſuper hoc deliberet, Romanus Pontifex cõ-
ſulatur, & exactio fiat per Ordinarium Eccleſia-
ſticum, vt patet in hoc cap. Et in cap. Aduerſus, in-
fra eod. & latè deductum eſt ſupra in 9. notab. à
n. 22. vſque ad n. 33. & n. 45. verſ. Contraria opinio.
Et ad fundamentum de communi vtilitate ſatis
reſponſum eſt num. 36. & 49. Itaque Doctores,
qui ſentiunt ſolam communem vtilitatem ſuffice-
re ad hoc vt Eccleſiaſtici ab Ordinarijs locorum
cogi poſſint ad collectas pro neceſſitatibus publi-
cis inductas hallucinantur, quod pertinet ad iuris
59 Canonici diſpoſitionem. Nec obſtant iura ciuilia
in contrarium adducta. Quoniam leges illæ, ſicut
& aliæ Imperiales, quæ ſtatuunt in res, & perſo-
nas Eccleſiaſticas, præſertim adimendo, vel limi-
tando immunitatem illis iure Diuino, vel Conſti-
tutione eccleſiaſtica attributam, non valent ex
defectu iuriſdictionis ſecũdum communem theo-
ricam in cap. Eccleſia S. Mariæ, ſupra de conſtit. &
in cap. final. de ſolut. vt teſtatur Abbas, hic n. 20.
& fuſius dixi ſupra num. 50.

60 Similiter non obſtat argumentum de bello ad
peſtem, quo vtitur Ripa, quoniam in oppoſitum
retorquetur: nam quemadmodum Clerici non te-
nentur contribuere tempore belli, aut famis, in
quibus terminis loquitur hoc cap. Ita nec tempo-
re peſtis ex ipſa vi æquiparationis, quam facit Ri-
pa vbi ſupra num. 230. & in prælud. n. 9 poſt Bart.
in l. Naturaliter, ff. de vſucap. & in l. 1. ff. de bonor.
poſſeſſ. ex teſtam. milit.

61 Præterea conſiderandum eſt, ſi vllo vnquam
tempore Clerici potiri debent priuilegio immuni-
tatis à collectis, id potiſſimũ eſſe cum peſtis graſ-
ſatur, quia ipſi ſunt qui tunc ferunt pondus diei,
& æſtus, & exponunt ſe euidenti mortis periculo
curam animarum exercendo, Sacramenta infectis
labe adminiſtrando, cadauera ſepeliendo, & his
ſimilia peragendo, ita vt ſi gaudent exemptione
tempore belli, multò magis gaudere debent tem-
pore epidimiæ, quia dum bellum ingruit, laici pu-
gnant, eccleſiaſtici quieſcunt. At dum graſſatur
peſtis, eccleſiaſtici ſunt qui pugnant laicis quieſcẽ-
tibus. Peſtis enim eſt bellum Dei, vt notant Bart.
& ſcribentes in l. Naturaliter, ff. de vſucap. Butr.
Abb. & Felin. in cap. Ex tranſmiſſa, de præſcript.
& Ripa in tract. de peſte in prælud. n. 8. Exempla
ſunt recentia in ciuitatibus Mediolani, Parmæ, & alijs non ita pridem peſtilentia infectis, vbi Parochi Regulares, & Sacerdotes ferè omnes obierũt. Itaque concurrunt eccleſiaſtici cum ſuis oneribus tempore peſtis, nempe ieiunijs, orationibus, Diuinis Officijs, & Sacramentorum adminiſtrationibus, & his præſidijs ipſi primò ciuitatem cuſtodiunt. Et hanc ob cauſam immunitatis priuilegio donati ſunt, cap. Quamquam, de cenſ. lib. 6. & dictum eſt ſupra num. 49. & ſic ceſſat hoc caſu antiqua querela laicorum, quod Eccleſiæ de die in diem ditantur & laici ab oneribus ſtrãgulantur, cum eccleſiæ non ſubeant onera perſonalia, nec mixta, nec aliqua extraordinaria, l. Placet, C. de ſacroſan. Eccleſ. & Auth. Item nulla, C. de Epiſcop. & Cler. prout exorditur Bald. conſ. 146. lib. 3 relatus à Ripa in d. tit. de remed. ad conſer. vbert. num. 234.

His etiam accedit, quod in caſu quæſtionis propoſitæ nihil poteſt generaliter decerni; quia cum vna ex conditionibus requiſitis ad contributionẽ eccleſiaſticorum ſit, vt laicorum facultates non ſuppetant, vt oſtenſum eſt ſupra n. 30. certum eſt non vnam omnium ciuitatum, & populorum eſſe fortunam, cum alij diuitijs affluant, alij premantur egeſtate.

Quamobrem reſpondendum videtur eccleſiaſticos non eſſe cogendos ad huiuſmodi contributionem eum non teneantur niſi volentes. Quod ſi præuio tractatu, & deliberatione Epiſcopi, & Cleri, aſſenſum præſtiterint; tunc Romanum Pontificem eſſe conſulendum, & ita reſolutum ex omniũ ſententia in Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Ginnetto, cui interfuerunt RR. PP. DD. Epiſcopus Ripanus, Datarius Maraldus, Fagnanus, Paulutius, Theologus, & Confeſſarius Sanctiſs. 20. Septemb. 1630.

De Immunitate Eccleſiarum...

Cap. Inter alia.

SVMMARIVM.

1 *Maleſactor fugiens ad eccleſiam immunitate gaudet, niſi in duobus caſibus: ſeruus verò reſtituitur domino de ipſius impunitate iuranti, & num. 10.*

2 *Leges ciuiles ſtatuentes ſuper immunitate eccleſiæ quandoque allegantur à Papa in dubijs decidendis.*

Et per hoc cenſentur canonizatæ, & non dicuntur amplius leges ciuiles, ſed Canones, n. 6.

3 *Leges Imperatorum, ac Principum ſtatuentes nominatim de eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis, ac bonis eorum, ſunt inualidæ ex defectu poteſtatis, & num. 64.*

4 *Etiamſi redundent in fauorem, & commodum eccleſiarum, & diſponant in materia, in qua contrarium non reperitur ſtatutum de iure Canonico.*

5 *Eccleſia non poteſt etiam ſponte ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris.*

7 *Leges Imperatorum dummodo non offendant, ſunt cum canonibus permiſcenda.*

8 *Immunitate eccleſiaſtica reus ad eccleſiam confugiens,*

Digitized by Google

giens, non eſt priuandus propter quamcumque criminis atrocitatem.

9 Immunitatis priuilegium, quod conſequitur liber homo ad eccleſiam confugiens, in quibus conſiſtat, & num. ſeqq. vſque ad n. 20.

10 Reus ſi indebitè extrahatur ab eccleſia, poteſt petere ſe eidem reſtitui.

11 Confugiens ad eccleſiam damnari nō poteſt ad mortem, vel aliam pœnam corporis afflictiuam, & num. 17.

12 Iudices ſæculares in perniciem animarum ſuarum proferunt ſententias Capitales, vel corporis afflictiuas in confugientes ad eccleſias, vel ibi reſidentes, & num. ſeqq.

13 Confugiens ad eccleſiam non poteſt criminaliter accuſari.

Nec in carcerem conijci, n. 19.

14 Poteſt tamen detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam, & n. 66.

15 Quod declara, & n. 96.

16 Item poteſt puniri pœna pecuniaria, & num. ſeq.

Item pœna exilij, n. 18.

17 Componere eſt pro damno data, vel offenſa, vel iniuria pecuniariter ſatisfacere.

20 Principes, & Prælati qualiter delinquant circa immunitatem eccleſiaſticam.

21 Latro publicus immunitate eccleſiæ non gaudet, & num. 49.

22 Et dicitur publicus latro, qui palam, & publicè furatur.

23 Et idem eſt quod graſſator viarum.

24 Et tales occidere licet ſine pœna, & etiam ſine peccato.

25 Non tamen ſine irregularitate, niſi pro neceſſaria vitæ defenſione.

26 Item in tales omni die ius redditur.

27 Depopulator nocturnus agrorum non gaudet immunitate eccleſiaſtica.

28 Et quis dicatur depopulator.

29 Immunitate eccleſiæ non gaudet committens in ipſa eccleſia homicidium, vel mutilationem membri, & num. 47.

30 Item nec aſſaſſinus, qui tamen extrahi non poteſt niſi per Iudicem Eccleſiaſticum, & n. 99.

31 Item nec homicida proditorius, & n. 49. & 54.

32 Item nec hæreticus.

33 Item nec reus læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis.

34 Exceptio non firmat regulam in caſibus exceptis, quando alij caſus excipiuntur à iure, & n. 38.

35 Etiamſi exceptio ſit cum dictione taxatiua.

36 Immunitate Eccleſiaſtica de iure ciuili non gaudent homicidæ, adulteri, & raptores Virginum.

37 Secus de iure canonico, cui ſtandum eſt, & n. ſeq.

38 Lex ciuilis non potuit reſtringere immunitatem Eccleſiæ Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, & num. 64.

39 Immunitate eccleſiaſtica gaudent fures.

40 Sacrilegi.

41 Blaſphemi.

42 Excommunicati.

43 Banniti.

44 Tranſeuntes per eccleſiam dum ad ſupplicium ducuntur, & n. 85. & 91.

45 Homicida animo deliberato, ſeu ex propoſito an gaudeant immunitate eccleſiaſtica.

46 Italia omnium prouinciarum domina.

48 Intellectus cap. 1. de Homicid.

49 Homicidium per inſidias exponitur, ideſt proditoriè, & ſub ſpecie amicitiæ.

50 Homicida proditorius eſt, qui veneno aliquem necat.

51 Immunitate eccleſiaſtica gaudent rei in omnibus caſibus non exceptis in Bulla Gregorij XIV etiamſi in illis ſit eadem, vel maior ratio, quàm in exceptis, & num. 55.

52 Et quid in terminis iuris communis.

53 Exceptio non excludit caſus ſimiles exceptis.

54 Immunitate eccleſiæ non gaudet homicida inſidioſus, etiamſi non ſit publicus latro.

56 Immunitate eccleſiaſtica an gaudeat delinquens in ipſa eccleſia.

57 Et quid in confugiente ad eccleſiam pro debito ciuili, & num. ſeq. & 81.

58 Mercatores, & cāpſores, qui in fraudem decoquendo creditores fallunt, in Hiſpania publici latrones appellantur.

59 Iudæi, vel Pagani an gaudeant immunitate eccleſiæ, & n. ſeqq. vſq. ad n. 65.

60 Iudæorum ſepulchra gaudent immunitate.

61 Immunitatis priuilegium non conceditur intuitu perſonarum, ſed propter honorem, & reuerentiam, quæ locis ſacris, & diuino cultui debetur, & num. 84.

62 Iudæi ſub defenſione, & protectione Romanæ eccleſiæ recepti ſunt.

63 Gentiles in lege veteri ſignificantur nomine aduenarum, & peregrinorum quando ponuntur ad differentiam filiorum Iſrael.

65 Confugiens ad eccleſiam an in caſibus non exceptis poſſit extrahi per Iudicem eccleſiaſticū, & n. ſeqq.

67 Eccleſia non præſumitur quem priuilegiaſſe cōtra ſe.

68 Verba vniuerſalia negatiua includunt etiam eccleſiaſticos.

69 Impugnare non debet is, qui defendere debet, & num. 85.

70 Clerici, & Religioſi an gaudeant immunitate eccleſiæ, ita vt non poſſint per Iudicem proprium inde violenter extrahi, latè diſcutitur, vt num. ſeqq. vſq. ad n. 99.

71 Partem negatiuam qui Authores tenuerint.

72 Eius fundamenta, & n. ſeqq. vſq. ad n. 80.

Partis affirmatiuæ Authores, n. 78.

Eius fundamenta, num. 80. & ſeqq.

Reſponſio ad obiecta, num. 84. & ſeqq.

73 Religioſi ſecundum eorum inſtituta, & iura communia poſſunt per Superiorem in monaſterio coerceri, verberari, & in carcerem detrudi, & num. 77.

Nec per hoc violatur eccleſiæ immunitas. n. 93.

74 Epiſcopus iudicat in eccleſijs, vel in Palatio ſuo, & quandoque damnat clericum ad perpetuum carcerem, quandoque ad verbera.

75 Clerici pro honeſtate eccleſiæ debent in ea verberari per clericum, & non per laicum, & n. 95.

76 Clerici debent eſſe ſancti, & in ſuis actibus relucere.

79 Conſuetudo fauens immunitati eccleſiæ tanquam pia eſt attendenda.

81 In domo propria nullus debet capi.

82 Priuilegia locis conceſſa extenduntur ad omnes perſonas ibi exiſtentes, ſiue forenſes, ſiue extraneas.

83 Epiſcopus tenetur omnes confugientes ad eccleſiam, & præcipuè clericos defendere.

85 Immunitas conceditur non ſolùm confugientibus ad eccleſiam, ſed etiam in ea reſidentibus, nec attenditur

dictur. qua intentione ad eam ſe contulerint, & num. 86.
87 *Immunitatis priuilegio non poteſt reus renunciare, permittendo ſe capi, in eccleſia.*
88 *Priuilegio eccleſia nemo poteſt renunciare.*
89 *Priuilegio in fauorem duorum conceſſo alter altero inuito renunciare non poteſt.*
90 *Immunitas eccleſia non violatur ſi confugiens ad eam ſe offerat iuſtitia, & ſponte exeat.*
93 *Religioſi quando ab vno monaſterio in aliud arctius detruduntur, eccleſia immunitas non violatur.*
94 *Conſuetudo praiudicialis immunitati eccleſia, eſt nulla, & impraeſcriptibilis etiam per tempus immemorabile.*
96 *Clericus ad Eccleſiam confugiens in illis caſibus, in quibus non gaudet immunitate, an poſſit extrahi per iudicem ſacularem, an verò ſit extrahendus per iudicem eccleſiaſticum tantùm, & num. ſeqq.*
Et quidem Bulla Gregorij XIV. num. 100.
97 *Eccleſia non eſt de territorio Principis ſacularis.*
98 *Nec habet territorium niſi in his, qua pertinent ad forum eccleſiaſticum.*
99 *Iudex laicus non poteſt in eccleſiis vllam iuriſdictionem exercere.*
100 *Immunitas eccleſiaſtica violatur etiam per violentam extractionem rerum ab eccleſijs, & locis immunibus.*
101 *Et extrahentes ſunt ſacrilegi, & excommunicandi.*
101 *Non tamen incidunt in excommunicationem Bulla Gregorij XIV.*
103 *Sed ſi abſtractio fiat auctoritatiuè, incidunt in excommunicationem Bulla Cœna Domini.*
104 *Formula litterarum S. Congregationis immunitatis pro extrahendis rebus in Eccleſiam delatis ad euitandam executionem mandati.*

1 INTER ALIA. Maleſactor ſugiens ad Eccleſiam immunitate gaudet, niſi in duobus
caſibus: ſeruus verò reſtituitur domino de
ipſius impunitate iuranti. Hoc dicit Ioann.
Andr. Butr. Card. Anchar. & Io. de Anan. Sed latius, & notabilius ſecundum Abbatem ſummatur
ſic. Reus criminis ad Eccleſiam fugiens non eſt
violenter ab ea extrahendus, nec debet amplius
prætextu criminis commiſſi damnari ad mortem,
vel ad aliam pœnam corporalem; eſt tamen aliter
legitimè puniendus. Fallit in duobus caſibus hic
expreſſis. Hoc dicit primo; Seruus fugiens ad Eccleſiam timore domini ſui, eſt domino de eius impunitate iuranti reſtituendus; hoc dicit ſecundò;
& ſic duo ſunt dicta: ſecundum ibi, *Si verò*.
2 Nota primò ibi, *Et traditiones legum ciuilium*.
Papam in dubijs decidendis hic allegare legem ciuilem ſtatuentem ſuper Immunitate eccleſiæ, ad
idem cap. Id conſtituimus, 17. q. 4. cap. Ex antiquis, 54. diſt. cap. 1. de iuram. calum. cum plurimis concordantibus congeſtis à Felino in c. Ec-
3 cleſia S. Mariæ, num. 38. ſupra de Conſtitut. Quod
videtur mirabile, quia leges Imperatorũ, ac Principum ſtatuentes nominatim de eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis, ac bonis earum ponunt falcem
in meſſem alienam, & ſunt inualidæ ex defectu
poteſtatis, ſecundum communes theoricas in d.
cap. Eccleſia, vbi in ſpecie Abbas in Lectura n. 10.
verſ. Ad primum dico, Felin. num. 4. verſ. Recipit
autem prædicta regula, in prima limitat. & Dec.
4 num. 91. Etiamſi redundent in fauorem, & commodum eccleſiarum, & diſponant in materia, in
qua contrarium non reperiatur ſtatutum de Iure
canonico, vt plenè ſcripſi in cap. Quæ in eccleſiarum, in 5. & 7. ampliat. n. 26. & 30. de Conſtitut.
5 Et augetur difficultas, quia eccleſia non poteſt
etiam ſponte ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris, vt notat Io. Andr. in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 5. verſ. Ille verò, qui eſt ſuper
omne forum; & probaui in c. Significaſti, à n. 71.
6 de elect. Quomodo ergo Papa hic vtitur lege ciuili diſponente in materia eccleſiaſtica. Pro ſolutione aduerte, quia lex ciuilis inſerta Canoni, &
ſic canonizata non dicitur amplius lex ciuilis, ſed
mutat nomen, & dicitur canon, vt notat gloſ. in
c. In primis, in ver. Capituli, 2. q. 1. quam ſequitur
alijs relatis Felin. in c. 1. in 1. not. ſup. de præſumpt.
quia omnia noſtra facimus, &c. l. 1. §. Sed neque,
C. de veter. iur. enuclean. cap. Si Apoſtolicæ, de
7 præben. lib. 6. cum concord. Aliàs verò leges Imperatorum, dummodo non offendant, ſunt cum
canonibus permiſcendæ, vt hic patet, & in cap. 1.
infra de nou. oper. nunciat. & in cap. 1. & per tot.
10. diſtinct. ſecundum Hoſtien. hic in princip. in
ver. Canonum, Io. Andr. num. 2. & Abb. in primo
notab.
8 Secundò nota ibi, *Quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit*. Reum confugientem ad eccleſiam non eſſe priuandum immunitate eccleſiaſtica propter quamcumque criminis atrocitatem,
vt in tex. & notant Butr. num. 4. Anchar. num. 2.
& Abb. in 1. notab. & hic iunge quæ dicam infra
in 6. notab.
9 Tertiò nota ibi, *Non eſt ab eccleſia violenter abſtrahendus, nec inde damnari debet ad mortem,
vel ad pœnam*. Immunitatis priuilegium, quod
conſequitur liber homo ad eccleſiam confugiens,
conſiſtere potiſſimum in duobus, ſecundum Abb.
10 hic n. 3. & 9. verſ. Si verò nullo modo. Primum
eſt, vt inde violenter extrahi non poſſit, vt hic, &
in cap. Reum, 17. q. 4. Vnde ſi de facto, & per vim
indebitè extractus fuerit, de iure poteſt petere, vt
reſtituatur priſtinæ libertati, cum ea fuerit de facto
priuatus, vt notat Bart. in l. Præſeari, num. 5. C. de
his, qui ad eccleſiam confug. & ante eum Oldrad.
conſ. 154. Quidam deliquit, num 4 in fin. dicens
abſtractum reſtituẽdum eſſe eccleſiæ; ſicut in alijs
reſtitutorijs iudicijs, vt cap. Sæpe, ſupra de reſtitut. ſpoliat. & ſequitur Abb. hic n. 26. qui ad hoc
allegat textum apertum in cap. Minor. 17. qu. 4.
Vbi euidenter colligitur eccleſiam debere per excommunicationem compellere extrahentem ad
reſtitutionem: & concordat Vitalin. in Clem. 1.
11 num. 85. de pœnit. & remiſſ. Alterum, in quo conſiſtit priuilegium immunitatis, eſt vt fugiens ad
eccleſiam per iudicem dãnari non poſſit ad mortem, vel aliam pœnam, ſcilicet corporalem, ſeu
cum ſanguinis effuſione, vt infra innuitur ibi, Mẽbra, & vitam: concordat d. cap. Reum, & cap. Id
conſtituimus, 17. q. 4. ibi, De morte, & debilitare,
& omni pœnarum genere ſint ſecuri, & cap. De
raptoribus, 36. q. 1. ibi, Mortis, vel pœnarũ impunitate conceſſa: vbi gloſ. 1. exponit ver. Pœnarum,
ſcilicet corporalium, à quibus liberatur auctoritate Canonum: & hic notat Innoc. qui in ver. Ad
pœnam, addit corporalem, & exponit, ideſt ſanguinis effuſionem, & conſentiunt Hoſtien. num. 1 in
d. ver.

d. ver. Ad pœnam, & Io. Andr. num. 3. in eodem verb.

12 Quod eſt contra Iudices, qui in reos ad Eccleſiam confugientes, & ibi commorantes proferunt ſententias capitales, vel corporis afflictiuas: hoc enim eſt contra textum hic, & in d. cap. Reum: nam verba illa, *Nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam*, non poſſunt intelligi de executione ipſius ſententiæ, quia indubitatum eſt in ipſa Eccleſia humanum ſanguinẽ effundi non poſſe, cap. Reos, 23. q. 5. cap. Cum Eccleſia Dei, ſupra eodem, & cap. 2. eod. tit. lib. 6. Facit cap. In Archiepiſcopatu, de raptor. & cap. Sententiam, Ne cleric. vel Monach. Sed ſunt intelligenda de ipſa ſententiæ prolatione, ſeu condemnatione, vt

13 innuit ver. Damnari. Et ita reum ſuper eo, quod commiſit, omnino non poſſe de cætero criminaliter accuſari, quia aliàs modica eſſet immunitas, poſt Goffred. tenent hic Hoſtien. num. 1. Io. Andr. num. 8. verſ. Accuſari verò, Anchar. in 2. notab. & plerique alij, gloſ. in dicto cap. Reum, in ver. Vel ad mortem, 17. q. 4. Archid. ibid. num. 2. & in d. cap. De raptoribus, num. 3. 36. quæſt. 1. Oldrad. conſ. 154. Quidam deliquit, num. 4. verſ. Et ſecundum Goffred. Quod bene nota, quia Iudices laici hoc non ſeruant in perniciem animarum ſuarum.

14 Dicunt tamen Innocen. Hoſtien. & Ioann. Andr. locis proximè citatis reum confugientem ad Eccleſiam poſſe detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam, argum. cap. Si Epiſcopus, 50. diſt.

15 Auth. Sed de nouo iure, C. de adulter. Dummodo tamen inuiti ab Eccleſia non extrahantur, vt hic per Abb. num. 12. verſ. Sed circa duo poteſt dubitari, & adde quod dicam infra n. 96.

16 Quartò nota ibi, *Super hoc tamen, quod iniquè fecit, eſt aliàs legitimè puniendus*; confugientem ad Eccleſiam, quamuis damnari non poſſit pœna mortis, vel alia corporali, poſſe tamen puniri alia pœna, videlicet pecuniaria: concordat c. Id conſtituimus, & cap. Reum, ibi, tamen legitimè componat quod iniquè fecit, 17. q. 4. vbi Archid. nu. 3.

17 dicit: [Eſt enim componere pro damno dato, vel offenſa, vel iniuria pecuniariter ſatisfacere.] Et fuit opinio Hugonis relati ab Archid. in d. cap. Reum, num. 5. vbi ait, ſecurè tenendum eſſe, quod omnis pœna corporalis, ſcilicet mortis, & membrorum, & verberum debet remitti ex toto, ſed teneatur ad pœnam pecuniariam, ſecundum quod iniuriam, vel damnum intulit: idem notat gloſ. in d. cap. Reum, in ver. Vel ad mortem, dicens hoc eſſe priuilegium Eccleſiæ, vt talis amodo, nec vitam, nec membrum perdat, ſed pecuniariter ſatisfaciat. Archid. in d. cap. De raptoribus, nu. 3. 36. q. 1. & hic firmant gloſ. in ver. Puniendus, Innoc. in eod. verb. Io. Andr. num. 8. verſ. In gloſſa pecuniariter, Abb. num. 3. in fin. verſ. Poteſt ergo, & reliqui omnes.

18 Item puniri poterit pœna exilij, ſecundum Hoſtien. hic nu. 1. in fin. in ver. Puniendus: num-

19 quam tamen erit in carcerem detrudendus, vt dicit Innoc. hic circa med. in verb. Puniendus, & Hoſtien. vbi ſupra.

20 Verumtamen, vt notabiliter ait idem Hoſtien. num. 1. in fin. verſ. Attamen circa hoc delinquunt Principes, & Prælati. Principes, quia ſi reus exit Eccleſia ponendo pedes extra, protinus eum capiunt; & ſi non exit, ipſum tenent obſeſſum, requiem, & veſtem, & victualia denegantes, contra Canones cap. Sicut antiquitus, cap. Frater, & cap. Minor, 17. q. 4. cap. Reos, 23. q. 5. & contra legem, quæ & tales dicit læſæ Maieſtatis crimine irretitos, l. Præſenti, in 2. reſp. §. 1. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt. Prælati verò & in hoc delinquunt, quia quantumcumque grauia confugiens commiſerit, ipſum tamen in totum ſaluare nituntur, ita vt nullam pœnam, etiam pecuniariam patiatur, contra hoc, quod hic dicitur, & contra iuſtitiam, quæ eſt ſummum bonum, cap. Deuotiſſimam, 12. q. 2. Optat autem Hoſtien. vt in his, & alijs vtrique ſuis terminis ſint contenti, cap. 1. de ſepultur. & ſequitur totidem verbis Io. Andr. hic num. 5. in ver. Aliàs. & cæteri omnes.

21 Quintò nota in verſ. *Niſi*, duos caſus exceptos, in quibus reus ad Eccleſiam confugiens non gaudet illius immunitate. Primus eſt ſi fuerit publicus latro, vt hic, & in c. Sicut antiquitus, ibi, *Niſi*

22 *publicus latro fuerit*, 17. qu. 4. Dicitur autem publicus latro, qui palam, & publicè furatur, vt ſunt piratæ, & qui publicè ſtant in ſtratis, vel qui arcem habent, vel caſtrum, & diſrobant homines tranſeuntes: quæ ſunt formalia verba Abbatis hic n. 5.

23 verſ. Dicitur autem. Concordat Conſtitutio 7. Gregorij XIV. de immunit. Eccleſ. quæ incipit, Cum alias nonnulli, in §. 3. ibi, [Si fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur.] Porro viarum graſſatores pro famoſis latronibus intelligit lex Regia penult. tit. 12. par. 1. Couar. lib. 2. variar. reſolut. cap. 20.

24 num. 13. verſ. Decimo nono. Et tales ſine pœna occidere licet, & etiam ſine peccato, cap. Cum homo, 23. q. 5. l. 1. C. quan. lic. vnicuique ſine iudic. gloſ. penult. hic Hoſtien. num. 2. & alij com-

25 muniter: non tamen ſine irregularitate, vt notatur in cap. Interfeciſti, & in cap. ſeq. infra de homicid. niſi pro neceſſaria vitæ defenſione, vt in

26 Clem. Si furioſus, eod. tit. Item & tales omni die ius redditur, vt l. Prouinciarum, C. de ferijs, Io. Andr. hic num. 6. & Cardin. num. 3.

27 Secundus caſus exceptus eſt ſi fuerit nocturnus depopulator agrorum, vt hic in littera, concordat præallegata Conſtitutio 7. Gregor. XIV. in d. §. 3.

28 ibi, *Aut depopulatores agrorum*. Dicitur autem nocturnus depopulator agrorum, quia in nocte ſegetes deſtruit, dum ibi ſe abſcondit, vel latet, vel præter homicidia, vel rapinas, quas facit in ſtrata, comburit, & deſtruit agros eorum, qui ei non ſeruiunt; quæ ſunt verba Innocentij hic poſt med. in ver. Nocturnus, cum quo concordat Hoſtien. n. 3. in ver. Populator, Ioann. Andr. num. 6. Butr. nu. 7. Cardin. n. 3. & reliqui omnes, Oldrad. d. conſ. 154. Quidam deliquit, num. 2. vbi ait, Depopulatorem propriè dici, qui agros alienos nocturnus deſtructor accedit, vt l. 1. C. Quando lic. vnicuique ſine iud. ſe vind. & dicitur depopulator, id eſt deuaſtator fructuum in agris pendentium, ſecũdum Vincentium hic, Ioan. Andr. Butr. & Cardin. loc. cit. Itaque in his duobus caſibus rei ad Eccleſiam cõfugientes non gaudent illius immunitate: & hæc eſt vnanimis omnium Canoniſtarum ſententia, vt poſt alios atteſtatur Iulius Clarus in praxi crimin. §. final. q. 30. verſ. Quæro numquid generaliter omnes; quod ſi quæras cur publicus latro, & depopulator potius extrahatur ab Eccleſia, quàm alius malefactor, qui fortè eſt deterior: Reſpondet gloſ. vlt. in fin. in cap. fin. infra eodem; quia

ma-

magis intereſt illos punire, quàm alios malefactores, ex quo pluribus exitia cogitant, quàm alij, cap. Eſt iniuſta. 23 qu. 4. Concordat Hoſtien hic num. 4. in ver. Qui, & Abb. num. 21. verſ. Vnde allego aliam rationem.

29 Verumtamen præter duos caſus hic exceptos ſunt & alij caſus excepti per alios Canones, in quibus rei non gaudent immunitate Eccleſię.

Primus eſt in cap. vlt. infra eodem videlicet in eo, qui ſub ſpe immunitatis in Eccleſijs homicidia, vel mutilationes membrorum committit: non enim debet ab Eccleſia defendi qui Eccleſiã violat, argum. cap. De viro, 12. q. 2. cap. An ſit, ſupra de appellat. ſecundum Innocen. hic prope fin. verſ. Item etiam poteſt dici, Hoſtien. num 4. verſ. Si dicas: hic caſus hodie eſt etiam exceptus in prædicta Conſtitutione 7. Gregorij XIV. in eod. §. 3. ibi, [Quiue homicidia, & mutilationes membrorum in prædictis Eccleſijs, earumue cœmeterijs committere non verentur.

30 Secundus eſt in aſſaſſino, qui etiam cum ſuis bonis mundanis omnibus tamquam Chriſtianæ Religionis æmulus à toto Chriſtiano populo perpetuò diffidatus eſt, vt legitur in cap. Pro humani, de homicid. lib. 6. Et ideò ſi ad Eccleſiam confugiat, non eſt tutus illius immunitate, ſed poteſt inde extrahi per quemcumque iudicem ſecularem: & hæc eſt crebrior apud omnes recepta opinio, vt dicit Plaza in cap. 19. num. 24. & Iul. Clar. in §. Aſſaſſinorum, verſ. Item licet. Hodie hic caſus reperitur etiam exceptus in dicta Bulla 7. Greg. XIV. in §. 3. ibi, *Aut aſſaſſinij*: extractio tamen nullatenus fieri poteſt à Curia ſeculari, vt dicam infra in vlt. quæſt.

31 Tertius caſus exceptus eſt in homicida proditorio, qui abſque dubio immunitate Eccleſiæ non gaudet; de hoc enim intelligitur text. in cap. 1. in ver. Per inſidias, de homicid. & declarat Alex. in conſ. 145. Viſo themate, num. 5. lib. 7. & eſt communis opinio, vt inquit Couar. lib. 2. var. reſolut. cap. 20. num. 7. ſubdens eam eſſe conſuetudine Chriſtiani orbis admodum receptam: & alij plures, quos cumulat Iul. Clar. in d. §. fin. q. 30. verſ. Scias tamen quod hæc concluſio. Hic quoque caſus hodie reperitur nominatim exceptus in prędicta Conſtitutione Gregorij XIV. dicto §. 3. ibi, *aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint*.

32 Quartus caſus eſt in hæretico, qui ſi ad Eccleſiam confugiat, non gaudet illius immunitate, gloſ. in auth. de mandat. Princip. §. Publicorum, in ver. Cogantur, ad fin. Remig. de immunit. Eccl. Fallent. 18. Gondiſalu. de hæret. quæſt. 11. Nauarr. in Manuali, cap. 25. num. 20. gloſ. pragmat. ſanctio. de interdictis indifferenter non imponendis, n. 5. pag. 251. à tergo, dicens id cautum eſſe in Extrauagantibus Martini IV. & Ioannis XXII. directis Inquiſitoribus Franciæ, quæ cuſtodiuntur inter chartas Regias, in quibus habetur, quod ſi hęreticus, Iudæus conuerſus, vel apoſtata fugiant ad Eccleſiam non ad remedium ſalutare, ſed euitandæ pœnæ cauſa, dicti Inquiſitores poſſunt eos ab Eccleſia extrahere: ſequitur Boer. deciſ. 110. n. 6. Conſtitutio Ioannis XXII. relatiua ſimilis Conſtitutionis Martini IV. habetur in Bullar. tom. 1. pag. 153. hic caſus generaliter excipitur in eadem Conſtitutione 7. Gregor. XIV. dicto §. 3. ibi, *vel hæreſis*.

33 Quintus caſus eſt in reo læſæ maieſtatis, qui ſimiliter poteſt ab Eccleſia extrahi, arg. l. Ad beſtias, ff. de pœnis, & l. Si hominem, ff Mandati, & quamuis Boſſ. in practica tit. de captura, num. 32. dicat concluſum fuiſſe in Senatu, de iure nec pro crimine læſæ maieſtatis poſſe reum capi in Eccleſia, quia per hoc cap. quantumcumque grauia quis delicta perpetrauerit, tamen eſt ſecurus, niſi in duobus caſibus hic exceptis, qui nec ad ſimiles, nec ad maiores extenduntur: ſecundum DD. nihilominus hæc opinio non obſeruaretur in practica, vt inquit Clar. in §. fin. quæſt. 30. verſ. Quæro numquid generaliter in fine. Hanc dubitationem ſuſtulit præcitata Conſtitutio Gregorij XIV. quæ hunc caſum excipit nominatim, ibi, *Aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei*.

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

34 Itaque ſecundum Canones, cum quibus concordat præællegata Conſtitutio Greg. XIV. ſeptem dumtaxat ſunt caſus, in quibus rei ad Eccleſiam confugientes illius immunitate non gaudent; Nec mireris, quia etſi duo tantum hic excipiantur, tamen exceptio non firmat regulam, quando alij caſus ſunt excepti à iure, ſed in caſibus non exceptis ſuppletur à iure communi, vt hic notat Abb. num. 15. qui ad hoc allegat tex. in cap. Ad audientiam, cum ibi notatis, ſupra de cler. non reſident.
35 Item gloſ. & Bart. in l. Serui, ff. de vſucap. vbi notanter volunt, quod ſi vnum ius ponit regulam, & excipit aliquem caſum cum dictione taxatiua, nihilominus excipiuntur alij caſus, qui in alia parte iuris reperiuntur excepti: ad idem bonus text. iuncta gloſ. 1. in cap. Quoniam frequenter, in 1. reſponſo, ſupra, vt lite non conteſt.

36 Non me latet legem ciuilem plures perſonas excipere, quæ eccleſiaſtica immunitate non gaudent, videlicet homicidas, adulteros, & raptores virginum, vt in Auth. de mandat. Princip.
37 §. Sed neque, verſ. Neque autem homicidis. Verũ lex illa corrigitur ſecũdũ omnes, vt dicit Hoſt. hic num. 1. nam & raptoribus virginum canon præſtat immunitatem, vt in cap. De raptoribus, 36. q. 1. Stabimus ergo canoni, & non legi, cui per canonem eſt derogatum, vt dicit gloſ. 2. in cap. Sicut antiquitus, 17. q. 4. Item gloſ. hic in ver. Niſi publicus latro, Innoc. circa med. verſ. Lex plures excipit, & alij communiter, Imol. in Clem. 1. nu. 11. verſ. Et in hoc ſtatur canoni, qui corrigit legem, de pœnit. & remiſſ.

38 Rurſus eccleſię immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, ſicut legitur in Concilio Tridentino c. 20. ſeſſ. 25. non potuit lex ciuilis vllatenus reſtringere, ſeu limitare, vt ſolidiſſimis fundamentis latè probat Abb. hic num. 15. verſ Et quamquam iſta videantur, & nu. 16. & 17. concludens indubitanter ſtandum eſſe ſuper iſta immunitate diſpoſitionibus canonum cum ſuis caſibus dumtaxat exceptis; & ita communiter teneri atteſtatur Angel. in ſumma in ver. Immunitas, num. 17. in fin. & Sylueſt. in ver. Immunitas 3. in 1. quæſt. n. 2. Et hanc diſpoſitionem iuris Canonici eſſe conſuetudine approbatam atteſtatur Io Faber in §. Sed hoc tempore, poſt n. 1. inſtitut. qui ſunt ſui, vel alieni iur. quem refert Alex. conſ. 145. Viſo themate, & his, quæ eleganter, nu. 4 lib. 7. vbi in contingentia facti ita conſuluit, & nu. 10. atteſtatur hanc eſſe communem opinionem, & ſequitur Iul. Clar. in pract. crimin. §. final. quæſt. 30. verſ. Quæro numquid generaliter omnes.

39 Ergo in reliquis caſibus per canones non ex-
ceptis firmatur regula in contrarium, vt dixit
Dyn. in Rubr. de reg. iur. lib. 6 & habetur in l. Quę-
ſitum, §. Denique, ff. de fund. inſtruct. in l. Nam
quod liquidè, §. fin. ff. de penu legata: & in cap. 1.
de coniug. leproſorum, cum ſimil. Vnde reliquos
omnes tuetur Eccleſia ſiue ſint fures; nam famo-
ſum dumtaxat latronem hic canon excipit, in-
nuens aliud eſſe in ſimplici fure, Oldrad. d. conſ.
154. nu. 2. Belluga in ſpecul. Princip. §. Sed quia,
num. 13. Conar. lib. 2. var. reſolut. cap. 20. nu. 13.
verſ. Decimonono, Iul. Clar. in prax. criminal.
40 §. fin. q. 30. verſ. Quæro, an fures gaudeant im-
munitate Eccleſiæ ſiue ſacrilegi, Nauar. in Ma-
41 nual. c. 25. n. 19. verſ. Gaudet etiam, ſiue blaſphe-
mi, Nauar. ibid. n. 20. verſ. Quod noſtro iudicio,
ſiue excommunicati, qui gaudent immunitate
non propter ſe, ſed propter honorem Eccleſiæ
Guliel. de Monte Laudun. in Clem. 1. de pœnit.
& remiſſ. quem ibi ſequuntur Anchar. n. 50. Imo-
42 la n. 11. in 2. quæſt. verſ. Quinimo etiam excom-
municatus, & Vitalin. nu. 79. Boer. dicens com-
munem, deciſ. 110. n. 7. Remig. de immunit. ec-
cleſ. in 19. fallen. n. 1. Clar. in §. final. d. quæſt. 30.
verſ. Quæro etiam numquid excommunicati, di-
cens, propter honorem Dei ab hac opinione non
43 eſſe in practica recedendum. Siue ſint proſcripti,
ſeu banniti, vel condemnati etiam capitaliter,
Clar. ibidem. verſ. Scias autem, Nauar. d. cap. 25.
44 num. 19. ad fin. verſ. Exules item, ſiue banniti, etiã
ſi dum ad ſupplicium ducuntur, tranſeant per Ec-
cleſiam, vel cœmeterium; & eſt cõmunis opinio, vt
atteſtantur Remig. in loco præallegato, in 30. fal-
lentia. Caſſanus, dicens ita ſe vidiſſe in facto iudi-
cati, ſuper conſuetudine Burgundiæ, fol. 55. n. 121.
quem refert Boer. dec. 110. poſt num. 8. & Clar.
loco proximè citato.

45 Sed hic QVAERO an homicida ex propo-
ſito, ſeu animo deliberato gaudeat priuilegio im-
munitatis eccleſiaſticę.

Reſpondeo gaudere ſecundum communes opi-
niones, quos ſeruari aſſerit Alex. in conſ. 145. Viſo
46 themate, nu. 4. 6. & 11. lib. 7. & quamuis contra-
rium teneat Practica Papienſis in forma inquiſi-
tionis, in ver. Hęc eſt quædam inquiſitio, n. 31. in
fin. dicit contrarium prudenter ſeruari in Italia,
quæ eſt omnium prouinciarum domina, quæ
reſidet in Monarchia, & in qua eſt omnis vir-
tus ſcientiarum, & fructuum affluentia, & loco-
rum, & ciuitatum pulchritudo, & magna copia,
prout eum refert Remig. de immunit. eccleſ. fol. 6.
& Alciat. de pręſumpt. in 3. reg. præſumpt. 33. n. 4.
hoc tamen communiter reprobari affirmat Ma-
rian. Socin. in c. 1. n. 3. infra de homicid. & Boſſ.
47 in pract. criminal. tit. de captura, n. 21. & meritò,
quia ſolum homicidium ex propoſito in Eccleſia
commiſſum ſub ſpe immunitatis excipitur in c.
vlt. infra eod. Ergo per locum à ſpeciali in homici-
dio extra Eccleſiam, licet ex propoſito, aliud eſt
dicendum, vt bene per Abbatem hic n. 17. & n. 18.

48 Non obſtant verba illa cap. 1. de homicid. [Si
quis per induſtriam occiderit proximum ſuum,
& per inſidias, ab altari meo euelles eum, vt mo-
riatur.] Nam vt reſpondet Abbas d. n. 8. ille tex-
tus eſt legis veteris, nempe Exod. c. 21. & habet
multos intellectus, vt ibi notatur, & intelligendo
eum in terminis noſtris, ab altari euelles eum,
id eſt ab Eccleſia extrahes, vt immunitate non
gaudeat procedit ſecundum antiqua tempora
quia altaria veteris teſtamenti non gaudebant il-
la immunitate, qua hodie gaudent noſtra. Sed
hæc reſponſio non ſatisfacit, quia non ſine myſte-
rio Papa inſeruit textum legis veteris in compi-
latione Decretalium, cum præſertim præcepta il-
la iudicialia veteris teſtamenti fuerint euacuata
per Aduentum Chriſti, vt docet S. Thomas in 1. 2.
q. 103. art. 4. & quæſt. 104. art. 3. ſicut nec ſatisfa-
cit alia reſponſio Abbatis, quod ille textus intel-
ligi debeat in homicidio commiſſo in Eccleſia
iuxta terminos d. c. final infra eod. quoniam verba
49 illius c. hanc reſtrictionem non patiuntur, melius
igitur reſponderi poteſt illum textum non loqui
abſolutè de homicidio ex propoſito, ſed cum
qualitate proditionis: requirit enim copulatiuè,
vt fuerit commiſſum per induſtriam, & per inſi-
dias, id eſt proditoriè quod eſt quando aliud ver-
bis, & aliud mente gerit, & ſub ſpecie amicitiæ
proximum necat, vt optimè declarat Alex. conſ.
50 145. Viſo themate, nu. 5. lib. 7. quo fit, vt dicatur
proditorius homicida, qui aliquem necat vene-
no, vt per Decianum in tract. crimin. cap. 28. n. 19.
talis ergo non gaudet immunitate Eccleſię, vt di-
ctum eſt ſupra nu. 31. at ſecus eſt in homicida ex
propoſito ſine qualitate proditionis; & in hunc
ſenſum accipiendi ſunt Innoc. & DD. infra citan-
di num. 54. Remig. de immunit. eccleſ. in 13. fal-
lent. Mill. in pract. crimin. fol. 31. num. 19. & Clar.
in §. final. quæſt. 30. verſ. Hoc autem multò magis,
qui ſcripſerunt ſecundum communem opinionẽ,
quæ in practica obſeruatur, homicidam ex inſidijs
non gaudere immunitate eccleſiaſtica. Nec obſtat
conſuetudo contraria, quia tamquam præiudicia-
lis eccleſiaſticę immunitati eſt nulla, & impræ-
ſcriptibilis, vt patebit infra num. 54.

51 Hodie ceſſat omnis difficultas, quia in ſæpius
citata conſtitutione Gregorij XIV. de immunit.
eccleſ. excipiuntur homicidia in tribus caſibus
dumtaxat, vt patet in illis verbis; [Qui homici-
dia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs
earumve cœmeterijs committere non verentur;
aut qui proditoriè proximũ ſuum occiderint; aut
aſſaſſinij] & in §. Præcedenti reuocantur faculta-
tes extrahendi reos ab eccleſijs, & locis ſacris, &
religioſis, aliáſve in caſibus à iure permiſsis, etiã
in odium certorum delictorum, & pro bono,
pace, & quiete publica, & ex cauſis æquipollenti-
bus caſibus in iure expreſſis, atque ex paritate,
identitate, aut maioritate rationis extenſis. Ergo
ab homicidio patrato in eccleſia, aut cum quali-
tate proditionis, vel aſſaſsinij non permittitur ex-
tenſio ad homicidium ex propoſito cum præſer-
tim illa ſint grauiora, & grauioribus ſupplicijs pu-
niantur, vt patet in l. Fallaciter, vbi gloſ. in ver. Pro-
dita, C. de abolition. & in c. Pro humani, de ho-
52 micid. lib. 6. Et ſic hodie ceſſant etiam opiniones
illorum, qui arbitrati ſunt in terminis iuris com-
53 munis etiam in alijs caſibus conſimilibus male-
factores ab eccleſijs extrahi poſſe, eo quod excep-
tio, de qua in hoc c. ibi, *Niſi publicus latro fuerit,
vel nocturnus depopulator agrorum*, non excludat
caſus ſimiles, imo omnia ſimilia, & æquiparata
exceptis cenſeantur exceptuata, ſecundum gloſ.
ſingularem in l. 1. in ver. Iudicati, C. de condict.
indeb. & Abb. in c. Quoniam frequenter, num. 6.
verſ. Si ergo eadem ratio, ſupra vt lite non con-
teſtat. & in c. Cum omnes, num. 7. verſ. Dominus
Anto-

Digitized by Google

Antonius videtur hic velle, de conſtit. vbi pro il-
la gloſſa allegat caſum in c. Cum dilecta, de con-
firmat. vtil. vel inutil. & ſequitur Alex. conſ. 130.
54 In cauſa nu. 4. in fine verſ. Nec etiam videtur ob-
ſtare, lib. 4. cuius opinionis videtur fuiſſe Inno-
centius hic poſt med. In ver. Qui, nam, vt ipſe ait:
Quicumque inſidioſè offendit, etiamſi publicus
latro, vel depopulator agrorum non ſit, hoc pri-
uilegio non gaudet; quia non debet gaudere pri-
uilegio, qui committit in legem, c. Quia, infra, de
vſur. Quod ſi obijcias, quare igitur Decretalis
fecit mentionem de his duobus generibus homi-
num. Reſpondet Innoc. quia de his ſemper præ-
ſumitur quod inſidioſè fecerint, arg. l. Qui ſe-
miſſes, ff. de vſur. c. 1. & 3. ſupra de præſumpt. de
alijs verò id non præſumitur, niſi aliud probetur,
l. Quoties, §. Qui dolo, ff. de probat. l. Vt vim, ff.
de inſt. & iur. & cum eo tranſeunt Hoſt. nu. 4. poſt
55 med. verſ. Si dicas, & Io. Andr. n. 6. circa finem,
eod. verſ. Sed vt prędixi hodie ceſſant huiuſmodi
opiniones, quia ex conſt. Gregor. non eſt licita ex-
tenſio ad caſus ſimiles etiam ex paritate, vel idē-
titate, aut maioritate rationis, quod etiam in ter-
minis iuris communis tenuit Boſſius ſupra cita-
tus, num. 35. Adde quod opinionem Innoc. & ſe-
quacium validis fundamentis reprobat Abb. hic
n. 20. circa fin. verſ. Sed ex alio mihi non placet.
56 Secundò QVAERO An immunitas Eccle-
ſię ſuffragetur ijs, qui in ipſa Eccleſia delinquunt.
In caſu homicidij, vel mutilationis membri nulla
eſt dubitatio propter decl. c. vlt. infra eod. & con-
ſtitut. Greg. XIV. de immunit. eccleſ. ſed in alijs
caſibus ſunt opiniones, tu tamen dicas, vt pleuè
ſcripſi in d. cap. vlt. à n. 2. vſque in fin.
57 Tertiò QVAERO An fugiens ad Eccleſiam
pro debito ciuili gaudeat illius immunitate, vt in-
de extrahi non poſſit inuitus. Reſpondeo gaude-
re, vt probat hoc c. Quod generaliter prohibet in-
uitos extrahi, & excipit duos caſus dumtaxat, ad
idem c. Minor. & c. Si quis contumax, 17. q. 4. &
clarius probatur in l. Præſenti, C. de his qui ad
Eccleſiam confugiunt; Abbas hic num. 22.
& Ioann. de Anan. num. 8. Oldrad. conſil. 54. An
fugiens pro debito ad Eccleſiam, in princip.
58 Nauar. in Manuali c. 25. num. 19. in princip. circa
med. verſ. Et mercatur, qui decoxit, Boer. deciſ.
215. num. 7. licet oppoſitum ſentiat in decoctis,
vulgò fallitis, in quos acriter inuehit. num. 5. & 6.
Couar. lib. 2. variar. reſolut. c. 20. nu. 14. verſ. Nec
Iaſonis argumentatio, vbi ait ſententiam Iaſonis,
qui in l. Vinum, n. 5. ff. Si certum petatur, dixit fu-
gientem pro debito ciuili ad Eccleſiam poſſe inde
abduci; fortaſſe admitti poſſe apud Hiſpanos in
Mercatoribus, & Cāpſoribus, qui maximo Rei-
publicæ diſpēdio ex pecunijs, & rebus alienis dum
negotiationem quæſtuariam exercent, operam
vſuris, & fœnoribus ſtrenuè dantes, lautè, & opi-
parè viuentes decocti tandem verſuram faciunt,
& ad Eccleſiam fugientes creditores omnes mi-
ſerè fallunt, quod grauiſſimum crimen eſt, & ob
id famoſi latrones appellantur. Sed quicquid dicāt
iſti res hodie eſt expedita per conſt. Greg. XIV. in
§. 2. ibi, Aut fraudulentis decoctoribus.
59 Quartò QVAERO An Iudæi, vel Pagani gau-
deant immunitate Eccleſiæ.
Gloſſa hic in ver. Extrahandus, tenet etiam Iu-
dęus gaudere immunitate eccleſiaſtica dummodo
ſimulatio abſit, id eſt vt velit verè, & non ſimulatè
effici Chriſtianus per textum in l. 1. C. de his qui
ad eccleſ. confug. & cum gloſ. concordant hic In-
noc. poſt princ. verſ. Idem in Iudæo, Hoſt. n. 1. in
ver. Ab Eccleſia, & infra eod. n. in fin. verſ. Et hoc
verum, Io. Andr. num. 8. verſ. In gloſ. 3. Butr. n. 16.
Cardin. num. 5. & Io. de Anan. nu. 7. Archid. poſt
Hugon. in c. Diffiniuit, n. 1. 17. q. 14. Guliel. de
Monte Laud. in Clem. 1. de pœnit. & remiſ. quem
ibi ſequuntur Anchar. n. 5. Imol. n. 11. in 2. quæſt.
verſ. Quinimo etiam Iudæus, & Vital. n. 80. Boer.
deciſ. 110. nu. 4. & cum gloſ. noſtra tranſire com-
muniter Doctores fatetur Abbas hic nu. 6. Hanc
etiam ſententiam videri fortaſſe frequentiori Au-
ctorum calculo receptam dicit Couar. var. reſo-
lut. lib. 2. c. 20. nu. 11. verſ. 13. eamque præualuiſ-
ſe coram Regia Cæſarea Maieſtate Carolo V. cum
apud eumdem hoc negotium ventilaretur ad cō-
60 ſultationem Epiſcoporum Indiarum, refert noniſ-
ſime Mar. Ital. in tract. de immunit. eccleſ. c. 3.
§. 3. nu. 32. nec mirum quia etiam eorum ſepul-
cra gaudent immunitate, c. Sicut infra de Iudęis
ſecundum Vinc. hic, Io. Andr. Butr. & Card loc. cit.
Et quamuis contrariam opinionem, id eſt Iu-
dæos, & Paganos non gaudere immunitate ec-
cleſiaſtica teneant gloſ. Cyn. Bart. Salicet. & omnes
in d. l. 1. C. de his qui ad eccleſ. confug. & idem
Cynus in l. Præſenti, in 1. quæſt. C. eod. Oldrad.
conſ. 54 An fugiens, n. 3. eamque communem di-
cat Marſil. in l. Ex ſenatus conſulto, n. 7. & ſeqq.
ff. ad leg. Cornel. C. de ſicar. & magis commu-
nem, & veriorem Iul. Clar. in §. fin. quęſt. 30. verſ.
Præterea quæro numquid Iudæi. Hoc tamen in-
telligendum eſt quando Iudæi fugiunt ad Eccle-
ſiam cum ſimulatione fingentes ſe velle effici
Chriſtianos. Sed ſi abſque ſimulatione, tunc etiā
Iudæi, & infideles gaudere debent, vt declarat Io.
de Anan. hic n. 7. verſ. Quod intelligitur, & ſic opi-
niones concordant, licet Abbas hic nu. 6. dicat ve-
riorem eſſe opinionem gloſ. in d. l. 1. C. de his qui
ad Eccleſiam confug. quod etiam ceſſante ſimula-
tione non gaudet Iudæus hac immunitate, quia
illa lex inducit præſumptionem iuris, & de iure cō-
tra ſimulationem; ex quo enim Iudæus reatu ali-
quo, vel ære alieno grauatus fugit ad Eccleſiam,
& dicit ſe velle fieri Chriſtianum, præſumitur vio-
lenter hoc facere in fraudem; nec debet recipi pro-
batio in contrarium, quia lex illa præſumendo
fraudem ſtatuit, vt prius non ſuſcipiantur, quàm
debita vniuerſa reddiderint, vel fuerint innocen-
tia demonſtrata purgati.
Tu verò dicas indiſtinctè Iudæos, & Paganos
ad Eccleſiam confugientes etiam timore pœna-
rum, non autem zelo fidei, vel religionis, non poſ-
ſe inde abſtrahi inuitos, vt firmant Butr. Cardin.
Gulielm. de Monte Laud. Anchar. Imola pro 1.
opinione allegati Syleſt. in ſumma in ver. immu-
nitas, 3. n. 2. in 3. q. verſ. Primum Iudæus, & verſ.
Secundum de pagano, Ioan. de Fantuc. & Archid.
in cap. Diffiniuit ſanctum Concilium, vt nullus fu-
giens, &c. 17. q. 4. vbi primò arguit, quod Iudæus,
vel Paganus confugiens ad Eccleſiam nō gaudeat
tali priuilegio, quia non debet Eccleſia pręſtare
patrocinium ei, qui ſemper vult, & nititur eam
impugnare, c. Diſpar, 23. q. 8. ſed hoc non obſtan-
te determinat contrarium, tum quia canones ge-
neraliter loquūtur, vt nullus fugiens ad Eccleſiam
debeat inde extrahi, niſi publicus latro, & depo-
pulator agrorum, vt hic, & in concordantibus.

61 Tum quia priuilegium immunitatis non conceditur intuitu perſonarum, ſed propter honorem, &
reuerentiam, quæ locis ſacris, & Diuino cultui
debetur, l. Præſenti, verſ. Ipſis ſeruata loci reuerē-
62 tia, C. de his, qui ad eccl. confug. c. Reum, c. Frater, & dict. cap. Diffiniuit, 17. quæſt. 4. Tum de-
nique quia Iudæi ſub defenſione, & protectio-
ne Romanæ Eccleſiæ recepti ſunt, c. Sicut, infra de
Iudæis.
63 His adde, quod hæc opinio fulcitur etiam au-
ctoritate legis veteris: nam, vt legitur Numer. c. 35.
de ipſis vrbibus, quæ ad fugitiuorum ſubſidia ſe-
parantur, tres erant trans Iordanem, & tres in
terra Canaam tam filijs Iſrael, quàm aduenis, &
peregrinis, vt confugeret ad eos, qui nolens ſan-
guinem fudiſſet; idemque habetur Ioſuē cap. 20.
Patet autem aduenarum, & peregrinorum appel-
latione in Sacra pagina ſignificari Gentiles quo-
ties ponuntur ad differentiam filiorum Iſrael,
vt Regum 3. cap. 8. littera E. Exodi cap. 12. Le-
uitici c. 17. 19. & 24. Si igitur apud Hebræos frue-
bantur immunitate etiam infideles, longè magis
frui debent hodie in Eccleſia Chriſtianorum, in
qua eſt tranſlata lex, & Sacerdotium in formam
excellentiorem, cap. Tranſlato: & ibi omnes, ſu-
pra de Conſtit. vnde Abb. hic num. 18. dicit, Al-
taria Veteris Teſtamenti non gaudere illa immu-
64 nitate, qua hodie gaudent noſtra. Opinio verò
contraria nititur tantummodo auctoritate tex-
tus in d. l. 5. C. de his qui ad Eccleſiam confug.
Cuius tamen nulla ratio habenda eſt, quia ponit
falcem in meſſem alienam; non enim ciuilis autho-
ritas poteſt ſtatuere nominatim de Eccleſijs, &
locis ſacris, etiamſi contrarium non reperiatur
ſtatutum de iure canonico, & lex ciuilis redundet
in fauorem ipſius Eccleſiæ, vt oſtenſum eſt ſupra
num. 3. Ergo longè minus poteſt lex ciuilis in Ec-
cleſiam ſtatuere, illius Immunitatem reſtringendo,
aut limitando, vt dictum eſt ſupra num. 38. & be-
ne obſeruat Abb. hic num. 15. verſ. Et quamquam
iſta videantur, & num. 16. & 17. Licet poſtea ad
hęc non aduerterit in quæſtione de Iudæo. De-
mum hęc opinio videtur de plano procedere poſt
Gregorianam Conſtitutionem, quæ de laicis lo-
quitur ſimpliciter, non diſtinguens an fideles, vel
infideles, & certos tantum caſus excipit, & reli-
quos excludit, etiamſi in eis concurrat paritas,
identitas, vel maioritas rationis, vt oſtenſum eſt
ſupra num 51.
65 Quintò QVAERO, An iudex eccleſiaſticus
poſſit confugientem ad Eccleſiam in quocumque
caſu inde abſtrahere? quod eſt quærere, an im-
munitas in caſibus non exceptis ſuffragetur con-
fugientibus ad Eccleſiā reſpectu iudicis laici dum-
66 taxat, an verò etiam reſpectu iudicis eccleſiaſtici,
Innoc. hic in verb. Ad pœnam dicit, reum confu-
gientem ad Eccleſiam poſſe detrudi in monaſte-
rium ad pœnitentiam peragendam: & per hoc vi-
detur ſentire benè poſſe inde abſtrahi per iudicem
eccleſiaſticum, & puniri eccleſiaſtica pœna. Et pro
hac parte facit, quia contra ſæculares poteſtates,
non contra eccleſiaſticas videtur hęc immunitas
adinuenta, vt patet in cap. Frater, 17. quæſt. 4. ibi:
[Quod nec Poteſtatibus quidem, vel Principibus
vnquam licuit perpetrare, vt hominem in ſanctua-
rijs conſtitutum, &c.] & in cap. Diffiniuit, eadem
cauſ. & quęſt. vbi violans Eccleſiæ immunitatem
puniri iubetur ſeueritate regia; Ergo de laicis
67 loquitur. Præterea Eccleſia non præſumitur quem
priuilegiaſſe contra ſe, cap. Cum Inſtantia, ſupra
de cenſib. Item confugienti ad Eccleſiam debetur
immunitas quoad hoc, vt ad mortem, vel membri
obtruncationem damnari non poſſit, vt hic, & in
cap. De raptoribus, 36. q. 1. Hanc autem pœnam
iudex eccleſiaſticus non imponit, cap. Nouimus,
in fin. de verb. ſignif. Verum Io Andr. hic num. 4.
non putat Innocentium habuiſſe hunc ſenſum;
vnde concludit ipſe abſtractionem violentam etiā
per iudicem eccleſiaſticum, vel dominum eccle-
ſiaſticum etiam de ſubdito, vel ſeruo fieri non poſ-
63 ſe. Mouetur, quia leges, & Canones prohibentes
extrahi reos ab Eccleſijs loquuntur per verba vni-
uerſalia negatiua, vt patet in l. 2 ibi: [Nemini licere
ad ſacroſanctas Eccleſias cōfugientes abducere &]
C. de his, qui ad Eccleſ. confug. & in cap. Reum,
17. q. 4. ibi, [Reum ad Eccleſiam confugientem
nemo abſtrahere audeat.] & in d. cap. Diffiniuit,
ead. cauſ. & quæſt. vbi dicitur: Diffiniuit Sanctum
Concilium, vt nullus audeat confugientes ad Ec-
cleſias, vel reſidentes inde abſtrahere: Vniuerſale
autem negatiuum etiam eccleſiaſticos includit. Et
pro hac parte facit text. in cap. vnico, infra de
69 natia ex lib. ventr. Non enim debet ille impugna-
re, qui defendere debet, cap. Conquerente, in
princ. ſupra de reſtitut. ſpoliat. Et, Patere legem,
quam tu ipſe tuleris, cap. Cum omnes, ſupra de
Conſtit. Et ad obiectum, quod eccleſiaſticus iudex
non imponat pœnam mortis, vel obtruncationis,
reſpondet Io. Andr. num. 5. Hanc Decretalem lo-
qui de omni pœna, & apertius loquitur c. Id con-
ſtituimus, 17. q. 4. vbi cauetur de omni pœnarum
genere. Vnde quamuis pœna mortis, & obtrun-
cationis ponatur hic reſpectu iudicis laici; aliæ
tamen pœnæ ponuntur etiam reſpectu iudicis
eccleſiaſtici: nec gloſ. Innocentij loquitur de pœ-
na, ſed de pœnitentia, & concordat gloſ. 1. in d.
cap. De raptoribus, ibi, Sed & publica pœnitentia
mulctatur, 36. quæſt. 1. & cum opinione Io. Andr.
tranſeunt hic Collect. num. 16. Butr. num. 11. Car-
din. in 6. quęſt. num. 7. Anchar. in vlt. quæſt. n. 9.
& Abb. num. 11. & 12. Hodie videtur ceſſare hęc
difficultas, quia Gregoriana Conſtitutio de Im-
munitate Eccleſ. in §. 4. ſtatuit, vt in caſibus ibi ex-
ceptis dumtaxat extractio fiat de licentia ſolius
Epiſcopi, vel eius Officialis, cum interuentu perſo-
næ eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis: er-
go in alijs caſibus non exceptis, nec de licentia
Epiſcopi, vel illius auctoritate extractio fieri pote-
rit.
70 Sextò QVAERO, An clerici, & religioſi gau-
deant immunitate eccleſiaſtica, ita vt non poſ-
ſint per iudicem proprium ab Eccleſia violenter
extrahi in caſibus, in quibus laici extrahi non poſ-
ſunt.
71 Abbas hic num. 13. dicit Doctores hic non at-
tingere hanc quæſtionem: nam Ioann. Andr. nul-
lam facit mentionem de clericis, vel religioſis fu-
gientibus ad Eccleſiam, vel in ea exiſtentibus, vt
dictum eſt in præcedenti quæſtione. Ipſe autem
Abbas tenet hanc immunitatem eis non prodeſſe,
quin poſſint auctoritate iudicis eccleſiaſtici ab
Eccleſijs extrahi, & ad carceres duci, & puniri;
eiuſque opinionem ſequuti ſunt poſtea Syluestr. in
ſumma, in ver. Immunitas, 3. num. 1. in 3. quęſt.
verſ. Tertiam clerici; & religioſi hac immunitate
non gaudent, Io. Barber. in ſuo Iuris Viatorio, in
tit.

tit. de violatoribus immunit. dicens clericum, qui
diſciplinæ fugiendæ cauſa ad eccleſiam confu-
git, poſſe extrahi, & cum eo tranſit Boer dec. 109.
num. 3. verſ. Et Io. Barber. Item tenet Galiel. de
Monte Lauduno in Clem. 1. de pœnit. & remiſ. vbi
quærit numquid Epiſcopus, vel eius officialis poſſit
clericum homicidam extrahere de Eccleſia, & po-
nere eum in Monaſterio ad agendam pœnitentiã,
& concludit poſſe, cum Innoc. hic in verb. Ad pœ-
nam, dummodo carcer non ſit nimis arctus, aut
perpetuus; & cum eo tranſit ibi Anchar. num. 8.
& Imol. num. 13. dum vltimo loco recitat opinio-
nem Ioann. de Lignano dicentis opinionem Inno-
centij eſſe veriorem, Mayner. in l. Nemo, num. 31.
fol. 251. col. 1. ff. de reg. iur. Guttier. pract. par. 3.
q. 3. num. 3. Suarez de relig. tom. 1. lib. 3. in tit. de
perſon. quæ gaudent templ. immunit. & de pace
tom. 1. cap. 3. §. 3. num. 141. & quidam alij ex iu-
72 nioribus. Monetur Abb. primo auctoritate gloſ.
primæ in cap. Nullus, 17. qu. 4. quæ in fin. videtur
dicere Epiſcopum, vel Magiſtrum ex cauſa odij nõ
debere clericum, vel diſcipulum ab Eccleſia expel-
lere: ergo à contrario ceſſante odio, id pote-
runt.

Secundò mouetur Abb. quia ciuilis lex non fa-
cit apertè mentionem de clericis, & ſi faceret, non
valeret in præiudicium iuriſdictionis Eccleſiaſticæ
iuxta notata per Innoc. in c. Nuper, de teſtib. Ca-
nones verò quamuis indiſtinctè loquantur, tamen
videntur reſpexiſſe ad laicos tantum, vt innuit lit-
tera huius textus, ibi, Sed Rectores Eccleſiarum
ſibi obtinere debent membra, & vitam; & ita iu-
dices eccleſiaſtici hoc impetrare debent à ſæculari
poteſtate: quod non poteſt verificari in clericis,
qui ſæculari poteſtati non ſubſunt, ſed eorum pro-
uiſio ſpectat ad ipſos Eccleſiarum Rectores, ideſt
Epiſcopos, & alios Prælatos, cap. Cum ab Eccle-
ſiarum, ſupra de offic. Ordin.

73 Tertiò, dicit Abbas hoc probari apertiſſima ra-
tione, præſertim in religioſis, qui raro, aut num-
quam exeunt clauſtra monaſterij, cap. Placuit, il
ſecondo, 16. q. 1. & ſecundum eorum inſtituta, &
iura communia poſſunt per Superiorem in mona-
ſterio coerceri, verberari, & in carcerem detrudi,
& ſi opus fuerit, etiam de monaſterio expelli, & in
alijs arctioribus recludi, vt leg. & not. in cap. Vni-
uerſitatis, de ſent. excomm. & in cap. fin. de Re-
gular. & in cap. De lapſis, 16. q. 6. & in cap. Dile-
ctus, il ſecondo, de ſimon. & idem patet in clericis
74 reſpectu Epiſcoporum: nam Epiſcopus iudicat in
Eccleſijs, cap. Præceptum, 2. q. 2. vel in palatio ſuo,
cap. Qua fronte, de appellat. & in ſententia quan-
doque damnat ad perpetuum carcerem, quando-
que ad verbera, vt cap. Tuæ, de pœnis, cap. No-
uimus, de ver. ſignif. cap. 1. de calumn. cap. 1. in
fin. 22. q. 5. & cap. Illi qui, 5. q. 5. & notatur diſt. 45.
in ſumma. Durum autem eſſet, vt in Eccleſiis non
75 poſſent capi, arceri, & verberari. Imo pro hone-
ſtate Eccleſiæ debent verberari in Eccleſia, & per
clericum, non autem per laicum, vt in cap. Vni-
uerſitatis, de ſent. excomm.

76 Quartò mouetur Abb. quia ſi clerici gaudent
hac immunitate eccleſiaſtica: hoc tenderet non
ad decorem, ſed ad maximum dedecus Eccle-
ſiæ, cum videretur velle defendere facinora cleri-
corum, qui debent eſſe ſancti, & in ſuis actibus
relucere, vt in cap. Oportet Sacerdotes, 81. diſt.
Cum præſertim multi ſint clerici, qui nihil habent
de patrimonio; ac proinde eum pecuniariter pu-
niri nequeant, eorum delicta remanerent impu-
nita.

77 Quintò, allegat iura in Clement. 1. verſ. Si qui
verò contra præmiſſa, de priuileg. & in cap. Non
ſolum de regular. lib. 6. vbi religioſi delinquentes
in religione iubentur ſubijci grauibus pœnis.

Sextò, & vltimò mouetur Abbas, quia cum cle-
rici præſertim in communi viuentes, & religioſi
frequenter delinquãt in Eccleſia, vel infra triginta,
vel quadraginta paſſus, ſequeretur vt numquam,
aut tardò pro delictis huiuſmodi poſſent puniri, ſi
ab Eccleſia extrahi non poſſent, contra cap. 2. &
cap. Cum illorum, de ſent. excomm. cum ſimil. &
concludit Abb. ſe putare hæc veriſſima, quæ tamen
relinquit conſuetudini, quam dicit in hoc multum
eſſe attendendam, vt hic notat Innoc. & de con-
ſuetudine hoc ſeruari, vt clerici non gaudeant im-
munitate Eccleſiæ; ſed inde abſtrahantur à ſuis iu-
dicibus eccleſiaſticis; atteſtantur Bernard. Diaz
in pract. crimin. canon. cap. 115. Couar. variar.
reſolut. lib. 2. cap. 20. num. 16. Remig. de Immu-
nit. Fall. 71. Iul. Clar. d. §. final. quæſt. 30. verſ.
Vlterius quæro.

Neque verò huic ſententiæ refragatur, quin po-
tius fauet Conſtitutio 7. Gregorij XIV. de immu-
nit. Eccleſiarum, quia nullam facit mentionem de
clericis, imo de laicis nominatim loquitur, vt pa-
tet in §. 3. ibi, Vt laicis ad Eccleſias locaque Sa-
cra, & religioſa confugientibus: necnon ibi, Vt
laicos in caſibus prædictis delinquentes, & in §. 4.
ibi, Laicum aliquem, & in §. 5. ibi, Quodque de-
linquentes laici prædicti: nam ver. Laici toties in
Conſtitutione repetitum non debet cenſeri appo-
ſitum ſuperuacuè, & ſine myſterio aliquid operan-
di, ad l. 1. in fin. cum ibi notatis in gloſ. vlt. verſ.
Item nota hic, ff. ad municipal. & l. Si quando, ff.
de legat. 1. cum ſimil.

78 Sed his non obſtantibus tu primum aduerte:
nam Abbas ſupponit Doctores hanc quæſtionem
hic non attingere, & Io. Andr. non loqui de cle-
ricis, vel religioſis; ſed certè Io. Andr. n. 4. ſpecia-
liter quærit, an iudex eccleſiaſticus poſſit ab Ec-
cleſia ſeruum, vel ſubditum ſuum, & ſic clericum
extrahere: & eius rationes concludunt tam in
clerico, quàm in laico, vt patet ex dictis ſupra in
5. quæſt. Rurſus etiam clericos gaudere immuni-
tate eccleſiaſtica, tenet Cardin. in Clem. 1. num. 9.
in 7. quæſt. de pœnit. & remiſ. vbi firmat Epiſco-
pum, vel alium officialem eccleſiaſticum non poſ-
ſe ab eccleſia extrahere clericum homicidam,
nec eum detrudere in monaſterium ad pœniten-
tiam peragendam: & ita apertè ſentit immuni-
tatem eccleſiaſticam ſuffragari etiam clericis reſ-
pectu iudicis eccleſiaſtici, & fuit originaliter opi-
nio Genzelini in d. Clem. 1. vbi contra Innoc. &
Gul. de Monte Lauduno tenet, Epiſcopum, vel eius
officialem minimè poſſe clericum damnatum ab-
ſtrahere ab Eccleſia, & in monaſterium detrude-
re; quia ſecundum eum hoc nullo iure cauetur.
Item quia Epiſcopus tenetur fugientem ad Ec-
cleſiam intra eccleſiam defendere: ergo non
poterit extrahere: & eum ſequitur ibi etiam Vi-
79 talin. num. 70. vbi reprobata opinione Innocentij,
dicit, practicari, vt nemo inuitus de Eccleſia ex-
trahatur, ne dum pro delicto, imò nec pro debito
pecuniario propter immunitatem Eccleſiæ, & hanc
conſuetudinem veluti piam fauore Eccleſiæ ſer-
uan-

u andam eſſe, c. Ad Apoſtolicam, de Simon. c. Su-
per eo de cognat. ſpirit. cum ſimil. & notat Innoc.
hic ; & mox concludit idem Vitalinus ſpecialem,
& abſolutam prouiſionem eſſe in hoc c. Super non
extractione confugientis, ſiue ſit nobilis, vel igno-
bilis, ſiue pauper, vel diues, iuuenis, aut ſenex,
Clericus, vel laicus, criminoſus, vel æri alieno
ſuppoſitus. Idem tenet Roman. conſ. 287. Spe-
ctabilis Domine Collateralis, per totum, vbi in
facti contingentia conſuluit quemdam Presbyte-
rum captum in clauſtro Eccleſiæ gaudere immu-
nitate eccleſiaſtica; ac propterea fuiſſe relaxan-
dum, & quia ex aduerſo dicebatur, quod immu-
nitas Eccleſiæ prodeſſet laicis dumtaxat, non au-
tem Clericis; idem Romanus in conſ. 134. Aduer-
tendum, reſpondit hoc falſiſſimum, & pluribus
probat hoc priuilegium commune eſſe tam
Clerico, quam laico, & eum ſequitur ibi Man-
doſ. in Addit. poſt Ludouic. Bologn. quem citat in
tractat. de Indulgent. col. 3. verſ. Hoc etiam pro-
batur, Remig. in tract. de immunit. eccleſ. fall. 21.
& opinionem Romani magis communem eſſe aſ-
firmat Bernard. Dias in pract. crimin. c. 115. relatus
à Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. num. 16. & Iul.
Clar. in praxi crimin. §. fin. quæſt. 30. verſ. Vlte-
rius quæro, eamque dicit de iure veriorē Tiberius
Decian. in tract. criminal. tom. 2. lib. 6. c. 26. tit.
de caſibus, qui reſpiciunt perſonas confugientiū
ad Eccleſiam, nu. 21. verſ. Puto ego. Plene Io. Vi-
ſchis, de immunit. nu. 3. vbi ſic ait, Stat ergo regu-
la, & vera concluſio, quod Iudex etiam eccleſia-
ſticus nō poteſt fugientem ad Eccleſiam inuitum,
etiam ſubditum ſuum, ſiue Clericum, ſiue laicum
extrahere, nec pœnam corporis afflictiuam impo-
nere, & n. 9. & ſeq. diluit argum. Abbatis, & n. 72.
concludit nec Iudicem eccleſiaſticum etiam di-
ſciplinæ cauſa poſſe Clericum ab Eccleſia extra-
here, & ſequuntur plures alij ex iunioribus relati
à modernis Collectoribus hic.

80 Nititur hæc ſecunda opinio infraſcriptis funda-
mentis, quę abſque dubio ſolidiora, ac firmiora
ſunt.

Primum fundamentum eſt Romani d. conſ. 134.
in princ. & Vitalini in d. Clem. 1. n. 70. de pœnit.
& remiſ. quia canones prohibentes extrahi reos
ab eccleſijs loquuntur generaliter, non diſtinguē-
do Clericum à laico, vt hic, & in concord. ſupra
citat. n. 68. ergo generaliter de omnibus ſunt in-
telligendi, l. De pretio, ff. de public. in rem action.
cum ſimil.

81 Secundum fundamentum eſt eiuſdem Romani
vbi ſupra, quia maior ratio eſt in Clerico, vt in
Eccleſia capi non poſſit, quàm in laico; cùm Cle-
ricis domus propria quodammodo Eccleſia ſit.
In domo autem propria neminē capi permiſſum
eſt, l. Plerique, ff. de in ius vocan. l. Nemo de domo,
ff. de regul. iur.

82 Tertium, & præcipuum fundamentum ex eo-
dem Romano, & ex alijs deſumptum eſt, quia hoc
priuilegium, vt nullus ab Eccleſia poſſit extrahi,
inuitus eſt conceſſum loco ipſius Eccleſiæ, quod
probant iura allegata in 4. quæſt. nu. 61. & conſtat
ex proœmio huius cōſtitutionis, quę refertur inte-
gra ab Antonio Auguſtino in 3. Collect. Decretal.
lib. 3. tit. 32. c. Vnico, ibi, Et pro reuerentia ſacri
loci debitas pœnas valeant euitare. Ergo ſuffraga-
tur cuilibet in Eccleſia exiſtenti ſiue ſit Clericus,
ſiue laicus, facit in ſimili quod notat Bart. in l. fi-
nal. C. de teſtam. & in l. Cunctos Populos, C. de
Summa Trinit. & fide Cathol. & Bald. in l. Si non
ſpeciali, C. de teſtam. dicentes priuilegia locis
conceſſa ad omnes perſonas ibi exiſtentes exten-
di, ad forenſes, & extraneos.

83 Quartum fundamentum deſumitur ex Genze-
lino ſupra cit. in Clem. 1. de pœnit. & remiſ. & ex
Io. Andr. hic nu. 4. quia Epiſcopus tenetur omnes
ad Eccleſiam confugientes, & præcipuè clericos
defendere: ergo non poterit eos extrahere, quia
non debet ille impugnare, qui defendere debet,
c. Conquerente, in princ. ſupra de reſt. ſpol. Ad hoc
c. Vnicum in fin. de nat. ex liber. ventr. infr. ibi, Du-
rum eſt enim, vt ſi alij pro mercede libertates tri-
buunt, ab Eccleſia, à qua tueri debent, reuocen-
tur; cum concordan de quibus in gloſ. vlt.

Quintum fundamentum deſumitur ex hac De-
cretali, vbi excipiuntur ſolummodo latrones pu-
blici, & nocturni depopulatores agrorum: ergo
in alijs omnibus ſiue ſint Clerici, ſiue laici firma-
tur regula in contrarium, vt conſtat ex dictis ſu-
pra num. 39

Sextum, & vltimum fundamentum alijs omiſ-
ſis deſumitur ab abſurdo: nam ex contrario ſe-
queretur, vt Clerici eſſent deterioris conditionis,
quàm laici, imò peioris, quàm Iudæi, & pagani,
qui tamen hoc priuilegio gaudent, ſecundum ve-
84 riorem, & magis communem opinionem, vt cō-
cluſum eſt ſupra in 4. quæſt. Et retenta hac opinio-
ne vti veriori, & magis communi non obſtant
argumenta contraria.

Ad primum enim, nempe ad gloſ. 1. in c. Nullus
Clericorum, 17. q. 4. Reſpondetur eam non dice-
re id, ad quod allegatur, niſi forte per argumentū
à contrario ſenſu, quod tamen ſumere non licet
ab auctoritate gloſ. quæ probabilis eſt, præſertim
ad reſtrictionem iuris communis, ad not. per Io.
Andr. in cap. Publicato, num. 18. de elect.

Ad ſecundum patet reſponſio ex dictis in præ-
cedenti quæſt. num. 69. verſ. Et ad obiectum, &
ex dictis Vital. in Clem. 1. n. 70. circa fin. verſ. Nec
obſtat dictum cap. Inter alia.

85 Ad tertium; in quo ferè conſiſtit tota difficul-
tas præſentis diſputationis, reſpondent nonnulli
Religioſos ad Eccleſiam, vel palatium Epiſcopi
adductos, vel ſponte ibi comparentes, vt ſe in iu-
dicio defendant; illuc non confugere eo animo,
vt ſint tuti in Eccleſia, vel loco immuni. Vnde nil
mirum ſi Eccleſiæ immunitate non gaudent, ad
quod facit optimè quod notat Vitalin. in d. Clem.
1. num. 87. de pœnit. & remiſ. in quęſt. An vio-
letur immunitas ſi captus per Eccleſiam duca-
tur, & inde inuitus abſtrahatur, vbi concludit his
verbis. Attende quia iſte non confugit ad Ec-
cleſiam, & ſic non debet gaudere.

86 Verùm hæc reſponſio videtur conuellere im-
munitatem eccleſiaſticam, quia non tantum con-
fugientib. ad Eccleſiam, ſed etiam in ea reſiden-
tibus hoc priuilegium eſt conceſſum, vt in c. Diffi-
niuit, 17. q. 4. ibi, vel reſidentes inde abſtrahere,
aut quodcumque nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpo-
lij reſidentibus in loco ſancto inferre, nec atten-
ditur, qua intentione quis ad Eccleſiam ſe contu-
lerit, ſed ſatis eſt, vt modo intendat gaudere illius
immunitate, vt dictum eſt ſupra in 4. quæſt. de
87 Iudæo, n. 60. verſ. Tu verò dicas. Quinimo etiamſi
vellet expreſsè renunciare priuilegio immunitatis,
& permitteret ſe capi in Eccleſia, tamē ſi ibi cape-
retur,

Digitized by Google

retur, non obſtante illius conſenſu violaretur Ec-
cleſiæ immunitas, quia priuilegium eſt conceſ-
88 ſum Eccleſiæ cui ex captura irrogatur iniuria, vt
conſtat ex dictis ſupra num. 61. & 84. & priuilegio
Eccleſiæ nemo poteſt renunciare, arg. c. Contin-
89 git il 1. infra de ſent. excom. & quatenus immu-
nitas eſſet etiam conceſſa intuitu perſonæ: tamen
generale eſt, vt priuilegio in fauorem duorum
conceſſo alter altero inuito renunciare non poſſit,
c. Ad Apoſtolicam, & ibi gloſ. in ver. Monaſterij,
Hoſtien. n. 4. in fin. verſ. Sed & ex hoc, & n. 8. Butrj
90 n. 3. & Abbas nu. 10. ſupra de regular. vnde ſi velit
non gaudere, exeat ſponte Eccleſia; quod bene
poteſt. Nam vt dicit Guil. de Monte Land. & poſt
eum Vitalin. in d. Clem. 1. nu. 85. de pœnit. & re-
miſ. ſi confugiens ſponte ſe offerat Iuſtitiæ, & de
Eccleſia ſponte exeat, non cenſetur violata immu-
nitas; non reſpectu confugientis, quia beneficio
immunitatis ſolùm gaudet, qui eam petit, & ap-
petit, & volenti non poteſt fieri dolus, vel iniuria,
l. Cum donationis, C. de tranſactionib. nec reſpe-
ctu Eccleſiæ, quia cum non fuerit extractus, ſed
ſponte receſſerit, non fuit immunitas violata,
& ſic nec Eccleſia iniuriata, arg. l. Quod dictum, ff.
de pactis; & ita intelligas quod notant Goffred. &
Hoſt. in cap. vlt. num. 2. infra eod. Vbi quærunt,
quid ſi aliquis volentem de loco immunitatis ex-
trahat, & ſic extractum, vel ad mortem, vel ad
mutilationem membrorum condemnet, nunquid
eſt offenſa Eccleſia? Et reſpondent non; quia ſola
violentia punitur, vt hic, & idem ſentit Hugo in
cap. Diffiniuit, 17. quæſt. 4. & Archid. in cap. Reũ,
num. 5. ead. cauſ. & quæſt. arg. cap. ſeq. ibi rclu-
ctantem, & concordant in d. cap. vlt. infra eod. Io.
Andr. num. 2. Butr. num. 4. & Collectar. num. 2.
91 Vnde ſi quis ductus ad Eccleſiam, vel ad Palatium
Epiſcopi, vel ſponte ibi comparens ad ſubijciendũ
ſe examini, vel ſe defendendum diceret, Ego nolo
hinc exire, ſed volo frui Eccleſiæ immunitate;
vtique abſtrahi non poſſet inuitus, ſicut dicitur de
eo, qui dum ad ſupplicium ducitur, tranſit per Ec-
cleſiam: nam talis non confugit ad Eccleſiam,
ſed ducitur nihil cogitans de immunitate; & ta-
men quia dum ibi exiſtit, intendit gaudere, non
poteſt amodo inuitus extrahi ſecundum magis
communem opinionem, de qua ſupra num. 44.
& 88.

92 Igitur & melius argumento Abbatis arbitror
ſic poſſe reſponderi. Religioſi poſſunt puniri, &
carcerari intra clauſtra, neque per hoc Eccleſiæ, vel
monaſterij immunitas violatur, quia à loco im-
muni non extrahuntur; & iure canonico ſolum
prohibent reos ab Eccleſijs abſtrahi, vt hic, & in
cõcordantibus ſupracitatis in 3. notab. Caſtigare
autem clericos, aut moderatè verberare etiam in
Eccleſia correctionis, vel diſciplinæ cauſa non eſt
prohibitum, vt notat gloſ. 1. in cap. Nullus cleri-
corum, 17. q. 4. & fatetur ipſe Abbas in ſuo argu-
mento contrario, dummodo non ſequatur mors,
vel mutilatio, vt hic patet, & in cap. Reum, 17. q. 4.
& notat Vitalin. in Clem. 1. num. 71. de pœnit. &
93 remiſ. Quando autem religioſi ex vno monaſte-
rio in aliud arctius detruduntur, quamuis extra-
hantur inuiti, tamen loci immunitas non viola-
tur; tum quia hoc fit canone permittente, c. Qui
peccat, 23. qu. 4. Tum quia ab vno monaſterio, &
loco immuni deducuntur ad aliud ſimiliter immu-
ne: & ita ſalua ſemper remanet Eccleſiæ immu-
nitas, quod clarè explicat Vitalin. in dicta Clem.
prima, num. 71. de pœnit. & remiſ. per hæc forma-
lia verba; & ſic ſaluo opinionem Innocentij, quod
contra taliter confugientem poteſt procedi, & in-
quiri, & condemnatoria fulminari per iudicem
eccleſiaſticum, & tunc in carcerẽ detrudendus eſt,
vt pœnam luat. Vnde in aliquem locum ſi ſit in-
fra dictam Eccleſiam, aut ſepta eiuſdem, detru-
detur loco carceris, aliàs extrahatur, & detrude-
tur in monaſteriũ aliquod, vt ibi ſit incarceratus;
nec per hoc infringetur Eccleſiæ immunitas, quia
de Eccleſia non extrahitur, vt ad locum priuatum
deportetur, ſed ad monaſterium, & ſic de Eccleſia
non extrahitur, cum in Eccleſia continuè maneat.
Per hoc enim, quod confugit, non debet eſſe deli-
ctum impunitum.] Hæc Vitalin. & idem dicen-
dum de clericis ſæcularibus, qui poſſunt caſtigari,
& carceri mancipari intra ſepta Eccleſiæ, vel ad
pœnitentiam in monaſterium detrudi per iudicem
eccleſiaſticum; & ſic de loco immuni ad alium im-
munem. Per hoc enim Eccleſiæ immunitas non
infringitur, vt dictum eſt: vnde ceſſat abſurdum
Abbatis, quia delicta non remanent impunita.

Ad quartum patet reſpõſio ex dictis in reſpon-
ſione præcedenti. Item Eccleſia non tuebitur fa-
cinora clericorum, quia in criminibus exceptis
poterit eos extrahere, & in non exceptis coercere
cenſuris, à pœnis eccleſiaſticis, aut pecuniarijs ſe-
cundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in tertio notab.
num. 16.

Ad quintum, & ſextum ſatis ſuperque reſpon-
ſum eſt ſupra in reſponſione ad tertium, & quar-
tum argumentum.

94 Conſuetudo autem contraria, cùm ſit præiudi-
cialis immunitati eccleſiaſticæ non pia, neque lau-
dabilis, ſed abuſus, & corruptela dicenda eſt: &
ideo eſt nulla, & impræſcriptibilis, etiam ſi eſſet
tanti temporis, cuius initij non eſſet memoria,
cap. Cum terra, & ibi dixi num. 6. & 7. de elect.
cap. Cum cauſa, de ſent. & re iudic. cap. Illa autem,
verſ. Quod enim, 12. diſt. & cap. Cum inter, de
conſuetud. Quod de plano procedit poſt Bullam
Vrbani VIII. Romanus Pontifex, editam 5. Iunij
1641 Per quam ſublata eſt quæcumque conſuetu-
do præiudicialis libertati, & immunitati eccleſia-
ſticæ, etiamſi ſit immemorabilis, & cum ea con-
curat fama priuilegij, vt ſcripſi plenè in cap. Con-
ſuetudines, num. 59. & 74. ſupra de conſuetud.
95 Ad ponderationem Conſtitutionis Greg. XIV.
de immunit. Eccleſiarum reſpondetur Conſtitu-
tionem illam fuiſſe editam contra Principes ſæ-
culares, qui plura indulta, & priuilegia extrahen-
di delinquẽtes ab Eccleſijs à Sede Apoſtolica im-
petrarunt, & illis abutebantur, vt patet ex verbis
procemij: & quia vigore huiuſmodi indultorum
Principes nullam auctoritatem poterant ſibi ven-
dicare in clericos, vtpote exemptos ab illorum
iuriſdictione, ſed tantum in laicos ſibi ſubiectos:
propterea Conſtitutio de laicis tantum, & non de
clericis mentionem fecit. Sed hinc non ſequitur
vt clerici non gaudeant immunitate in illis caſi-
bus, in quibus gaudent laici. Imo maior eſt ratio
in clericis, vt conſtat ex dictis ſupra in 2. funda-
mento, n. 83.
96 Septimò QVAERO, an in caſibus, quibus laici
ad Eccleſiam cõfugientes non gaudent illius im-
munitate, extractio fieri debeat per iudicem ec-
cleſiaſticum, an verò per iudicem laicum, Abb. hic
num. 29.

num.59. Format hanc quæſtionem, ſed in ſolutione decidit ſolummodo ad quem ſpectet punitio delicti intra, vel extra Eccleſiam perpetrati, & nihil dicit de extractione delinquentis. Cynus verò in l. Præſenti, num.2. in 5. quæſt. C. de his, qui ad Eccleſiam confug. diſtinguit ſic: Aut talis delinquit in Eccleſia, & tunc eſt de iuriſdictione eccleſiaſtica, & punietur per iudicem ſuum, non per ſæcularem: Aut delinquit extra Eccleſiam, & tunc extrahetur per iudicem laicum.

97 Sed tu reiecta hac diſtinctione dicas nullo caſu extractionem fieri poſſe per iudicem ſæcularem, quia Eccleſia non eſt de territorio Principis ſæcularis, cap. Poſtulaſti, cum ibi not. de for. compet. & cap. Rex debet, 23.q.5. Abb.d.n.29. verſ. Credo quod non, vbi dicit Eccleſiam non habere territorium, niſi reſpectu eorum quæ ſunt, ſeu pertinent ad forum eccleſiaſticum, nec eſt ſubdita iudici ſæculari, ſed eccleſiaſtico tantum, vt l. 2. C. de Sum. Trinit. cap. Miror, 17.q.4. cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit. cum plurib. concord. Paul. de Caſtro in l. Si quis in hoc genus, num.3. C. de Epiſcopis,

99 & cleric. Ergo iudex laicus non poteſt in Eccleſia vllam iuriſdictionem exercere, delinquentes inde extrahendo, quia ſic exerceret iuriſdictionem extra territorium, l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudic. cap. Vt animarum, de Conſtitut. lib.6.& in Eccleſiam ſibi non ſubditam, cap. An nobis, il primo, infra de ſent. excomm. & d. cap. Vt animarum. Vnde nõ euaderet pœnas violantis immunitatem eccleſiaſticam Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam, vt in Concilio Tridentino cap 20 ſeſſ. 25.

100 Hodie hoc eſt expeditum per Conſtitutionem allegatam Gregorij XIV. de immunit. Eccleſiarũ; nam in §.2. verſ. Sed vniuerſis, diſponitur, vt Epiſcopi, & Eccleſiarum Prælati tam ſæculares, quàm regulares, qui confugientes ad Eccleſias aliquod ex criminibus exceptis iudicio ſuo commiſiſſe videbũtur, quando à Curia ſæculari fuerint requiſiti curare debeant, vt eidem Curiæ tradantur, & conſignentur, & in §. 4. Diſertis verbis ſtatuitur, vt Curia ſæcularis, eiuſque iudices, & officiales ab Eccleſijs, monaſterijs, lociſque ſacris laicum aliquem delinquentem in aliquo ex caſibus ibi exceptis ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint, niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus, & dictæ perſonæ eccleſiaſticæ requiſitæ illos in delictis ibi expreſſis culpabiles tradere, aut capturæ, & carcerationi interuenire, & aſſiſtere recuſauerint; tuncque reuerentię Eccleſiæ, & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri poterit, cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent, & in §.5. ſtatuitur, vt ſic à Curia ſæculari extracti ad carceres Curiæ Eccleſiaſt. reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, & opportuna cuſtodia data illis, ſi opus fuerit, per Curiam ſæcularem detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque ſæculari prædictę conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſe verè crimina ſuperius expreſſa commiſerit: tuncque demum de mandato Epiſcopi per iudicem eccleſiaſticum Curiæ ſæculari quacumque appellatione poſtpoſita conſignentur.

100 Octauò, & vltimò QVAERO, An violetur immunitas eccleſiaſtica per violentam extractionem rerum ab eccleſijs, & locis immunibus, adeo vt extrahentes incidant in excommunicationem Bullæ Gregorij XIV.

Palam eſt immunitatem violari non tantum per extractionem perſonarum, ſed etiam rerum, vt eſt tex. in cap. Sicut antiquitus, 17 q 4 ibi: Aut perſonam hominis, vel bona eius inde ſubtraxerit, & in cap. Quiſquis, eadem cauſ. & quæſt. ibi: Vel domus, quæ intra prædictos paſſus fuerit, aliquid inde diripiendo, vel auferendo, & infra ibi: Aliqua inde abſtulerit, necnon infra ibi: Depoſita, vel alia quælibet exinde abſtrahunt, damnum nouies componant, & immunitatem tripliciter. Item ſic abſtrahentes ſacrilegi iudicantur, cap. Si fortè, & c. Qui rapit, 17.q.4. Committitur enim ſacrilegiũ auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, ſiue ſacrum de non ſacro, vt legitur in d. cap. Quiſquis. 101

Verum etſi tales vt violatores immunitatis, & ſacrilegi de iure communi, niſi emendent, ſint excommunicandi, vt in d. cap. Sicut antiquitus, 17. q. 4. & notat gloſ. in cap. Conqueſti, in verb. Excommunicatos nuntietis, de ſent. excom. & ſcripſi plenius in cap. Cum pro cauſa, à num.6. eod. tit.

105 Tamen non videntur incidere in cenſuras Bullæ Gregorij XIV. quia hæc loquitur de extrahentibus perſonas, nec debet extendi ad eos, qui extrahunt res; tum quia appellatione perſonarum non veniunt res, vt inſtitut. de iure naturali, §. fin. & de rer. diuiſ. in princ. Vnde cum extrahentibus res non adaptentur verba Conſtitutionis, conſequenter nec eius diſpoſitio adaptari debet, l. 4. §. Toties, ff. de damno infecto, cum ſimil. Tum quia Conſtitutio pœnalis eſt, & exorbitans à iure communi; & ideo de caſu ad caſum non extendenda, etiam ex maioritate rationis: textus eſt notabilis in l. Sed ſciendum, ff. Ad legem Pompeiam de Parricid. quem ad hoc ponderat Aretin. in cap. Cum non ab homine, num.59. circa fin. de iudic. Facit gloſ. in cap. Vt hi, in ver. Eiuſdem, de ætat. & qualit. Tum quia non viget tanta ratio in extrahentibus res, quanta in extrahentibus perſonas: imo qui perſonas violenter abſtrahunt, plus delinquũt, quia inferunt iniuriam loco ſacro, & perſonæ ſimul, cap. Miror, 17 q.4. & ideo plus puniuntur, c. Non afferamus, 24.q.1. cap. Quæſiuit, de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli, cap. vlt. in fine, de exceſſ. Prælat.

103 Caue tamen, quia ſi abſtractio bonorum fieret auctoritatiuè per miniſtros Curiæ, vel de mandato iudicis, ſeu Magiſtratus ſæcularis, tam abſtrahentes, quàm mandantes, quamuis non inciderent in pœnas Conſtitutionis Gregorianæ, quæ vt prædixi de perſonis, & non de rebus loquitur: tamen inciderent in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, §.17 latam in vſurpatores iuriſdictionis ad Sedem Apoſtolicam, vel quaſcumque eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum pertinentis. Siue enim facultas dandi licentiam abſtrahendi res à locis immunibus ſpectet ad Sedem Apoſtolicam, ſiue ad Epiſcopum, iuxta text. in cap. Quiſquis, 17.q.4. ibi: Si quis domum Dei violauerit, & aliqua ſine licentia illius, cui commiſſa eſſe dignoſcitur (ideſt Prælati, ſecundum gloſ. in figuratione caſus) inde abſtulerit, &c. vtroque caſu eccleſiaſticam iuriſdictionem vſurpat: & ideo incidit in illud caput Bullæ Cœnæ Domini. Facit textus in cap. 1.

cap.1. ſupra eodem, & hic iunge quæ dixi ſupra num.97. cum duobus ſeqq.

104 Porrò pro abſtrahendis rebus à locis immunibus licentiæ expediri ſolent per litteras S. Congregationis Immunitatis Ordinario directas ſub formula infraſcripta, videlicet, *Supponendaſi per parte di N. di hauer ottenuto mandato eſſecutiuo contro li beni, & mobili di N. qual mandato non puol fare eſſeguire per eſſer ſtati traſportati detti mobili nella Chieſa. &c. acciò ſia rimoſſo il pregiuditio publico, e conſeruata l' Immunità Eccleſiaſtica potrà V. S. col mezo de' Miniſtri Eccleſiaſtici far eſtraere dalla ſudetta Chieſa, ò altro luogo immune le dette robbe, e quelle con inuentario conſegnate à Giudice competente, affinche ſopra di eſſe ſi poſſa eſſeguire quello ſarà di giuſtitia, concedendoſele con la preſente dalla Santità di Noſtro Signore la facoltà in ciò neceſſaria.*

De Immunitate Eccleſiarum, Cœmeter. & rerum ad eas pertin.

Cap. Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non conſecrata, in qua diuina celebrantur, gaudet immunitate, & n.5.*
2 *Eccleſia appellatione venit etiam non conſecrata.*
3 *Baſilica propriè quæ dicatur, & n. ſeqq.*
4 *Monachus appellatur poſt profeſſionem.*
5 *Eccleſia non conſecrata gaudet immunitate, etiamſi diuina officia ibi nondum fuerint celebrata, & n.8. & 10.*
6 *Eccleſia non conſecrata eodem priuilegio gaudet quo conſecrata.*
7 *Et cum fundata eſt ſpectat ad ordinationem Epiſcopi, & eſt locus deuotus, & religioſus.*
9 *Statuta Præfecti vrbis ſaluat confugientes ad ipſam.*
10 *Conſuetudo fauens immunitati eccleſiæ tanquam pia ſeruanda eſt.*
11 *Eccleſia interdicta gaudet priuilegium immunitatis.*
Idem in eccleſia polluta, n.13.
12 *Clericus ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus retinet priuilegium fori, & canonis.*
14 *Eccleſia deſtructa gaudet immunitate dummodo ſubſit ſpes readificationis, & auctoritate Epiſcopi deſtructa non fuerit.*
15 *Atrium, & porticus eccleſiæ adhærens immunitate gaudet.*
16 *Immunitas in maiori eccleſia ad 40. paſſus extenditur circumquaque; in minoribus verò eccleſijs vel capellis ad 30.*
17 *Niſi eccleſiæ minores, vel capellæ ſint in caſtellis.*
18 *Eccleſia gaudet immunitate per circuitum quadraginta, vel triginta paſſuum, etiamſi cœmeterium minori ſpatio perſtringatur.*
19 *Niſi infra dictos paſſus alia domus laicorum interponatur, & n.30.*
Quid ſeruetur de conſuetudine.
21 *Cœmeterium, & eccleſia gaudent eodem priuilegio, & vno violato cenſetur & aliud violatum.*
22 *Immunitatem violat qui ſtans extra cœmeterium trahit illum, qui ſtat intus per partem pallij quæ manet exterius.*
23 *Oratoria, quæ in domibus priuatorum ſunt, gaudent immunitate ſi auctoritate Epiſcopi ſint conſtructa.*
Aliàs ſecus, n.25.
24 *Oratorium auctoritate Epiſcopi ædificatum eſt publicũ, & religioſum, nec poteſt ad humanos vſus deputari.*
26 *Priuatum verò hodie eſt oratorium, & cras poteſt eſſe camera.*
27 *Hoſpitalia gaudent immunitate ſi conſtructa ſint auctoritate Epiſcopi.*
28 *Monaſteria, & domus religioſa gaudent immunitate.*
29 *Palatium Epiſcopi immunitate gaudet quamuis ſit extra fines eccleſiæ, vel vltra quadraginta paſſus, & in eo non ſit capella.*
Et quid in palatio inferioris Prælati, num. 35. & 36.
31 *Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, licet ſit ſæcularis.*
32 *Palatia Cardinalium an gaudeant immunitate.*
33 *Et quid in Vrbe.*
34 *Franchitias in Vrbe prohibuit Iulius III. etiam quoad omnes Principum, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales.*
35 *Archimandrita Meſſanen. palatium etiam conductitium non fixum, & habens eccleſiam coniunctam in ciuitate Meſſanen. gaudet immunitate eccleſiaſtica ſtante legitima conſuetudine.*
37 *Familiares Archimandritæ gaudent priuilegio fori ſtante etiam conſuetudine.*
38 *Archimandrita in ciuitate Meſſanen. degens poteſt Magiſtratus coercere cenſuris ſuam iuriſdictionem turbantes.*

1 ECCLESIAE. Eccleſia non conſecrata, in qua diuina celebrantur gaudet immunitate. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. Butr. Anchar. Abb. & Ioan. de Anan. & ſunt duæ partes. Prima ponit dictum; ſecunda rationem ibi, *Quia*.

2 Nota primo ex principio tex. Eccleſię appellatione venire Eccleſiam, licet nondum extiterit 3 conſecrata. Sed Abb. hic nu.2. dicit hoc verum eſſe latè ſumpto vocabulo: nam ſtrictè, & propriè antequam conſecretur, non appellatur Eccleſia, ſed Baſilica; poſt conſecrationem verò aſſumit nomen Eccleſiæ. Ad quod vide bonum tex. cum gloſ. 1. in c. 1. ibi *ad baſilicam, quæ dedicanda eſt*, ſupra de religioſ. domib. vbi Hoſt. n.1. poſt d. gloſ. primam exponit verbum *dedicanda*, id eſt conſecranda: nam tunc demum poſtquam eſt conſecrata propriè appellatur Eccleſia, antea verò Baſilica eſt: ſicut electus in conſecratione ſua aſſumit nomen Epiſcopi, vt c. fin. ſupr. de tranſlat. Epiſc. & Archiepiſcopus in receptione Pallij nomen 4 Archiepiſcopale c. Niſi ſpecialis, ſupra de vſu pallij, & Monachus nomen Monachi cum profeſſionem facit, quia tunc dedicatur Deo, c. Virginibus, & c. Si quis ſacro, 27. q.1. & c. Conſtitutus, ſupra de conuerſ. coniugat. & cum Hoſt. concordant in d. c. 2. Io. Andr. n.3. Butr. in 1. notab. & n.8. verſ. Et dicit gloſ. & Abb. nu. 1. in 3. notab. & idem Abb. ſupra in rubr. de conſecrat. eccl. vel altar. num.2. Io. de Viſchi in repetit. c. Diffiniuit, 17. q.4. Seci in tract. de immunit. eccleſ. inter tractatus communes to. 2. fol. 135. Verum etſi cum

his tranſeant communiter Doctores, tamen iure non videntur probari, quia ſicut Eccleſia dicitur etiam ante conſecrationem, vt hic patet, & in c fin. ſupra de conſecr. Eccleſiæ, vel altar. & c. Eccleſiam de conſecrat. diſt. 1. ita, & nomen Baſilicæ indifferenter, & promiſcuè refertur ad quaſcunque Eccleſias ſiue conſecratas, ſiue non, vt c. Omnes Baſilicæ 16. q. 7. cap. Perlectis, §. Ad Primicerium, & §. Ad Theſaurarium, 25. diſtinct. cap. Si quis per ſuperbiam 30. diſtinct.

Vnde verius puto Eccleſiam, & Baſilicam eſſe ſynonyma, vt probatur in c. vlt. ſup. de eccleſ. ædific. eod. vbi tex. pro eod. accipit Eccleſiarum erectionem, ac Baſilicarum inſtitutionem, & in c. Nõ oportet, il ſecondo ibi. *In Eccleſijs ſeu Baſilicis*, 42. diſtinct. vbi Archid. n. 1. [Baſilica, inquit, dicitur Palatium Regis; inde dicitur Baſilica quælibet Eccleſia, quæ eſt domus, & palatium ſummi Regis, & æterni] & ita Archid. accipit nomen Baſilicę pro quacunque Eccleſia; non diſtinguitur an ſit conſecrata, nec ne, & ſequitur ibi Bellam in princ. & Turrecr. nu. 1. & gloſ. in extrauag. Antiquorum, in verb. Baſilicæ de pœnit. & remiſſ. nec diſſentit Laurentius relatus ibi ab Archid. dũ ait Baſilicam dici à baſe, eo quod ſit fundamentum omnium eccleſiarum, vel dicitur Baſilica ſiue regalis, quia ibi Regi regum miniſtratur ſecundum Archid. Alij verò dicunt Cathedrales Eccleſias tantum appellari Baſilicas, quia huiuſmodi Eccleſias conſueuerunt reges fundare, & ditare, & in hac opinione fuit Hugo, vt referunt Archid. & Turrecrem. vbi ſupra. Hinc Patriarchales Eccleſiæ in Vrbe appellantur Baſilicę, de quibus, & pręcipuè de Lateranenſi, & Principis Apoſtolorum ambigi non poteſt quin fuerint conſacratæ, cum illarum conſecrationis officium in vniuerſa Eccleſia celebretur, & de Baſilica Principis Apoſtolorum fit mentio in d. extrauag. Antiquorum, de pœnit. & remiſſ. vbi gloſ. exponit verbum, Baſilicã, ideſt Eccleſiam: nam propriè eſt domus regia; vel palatium Regis; ſed per tranſlationem dicitur Eccleſia, quia eſt palatium Summi Regis, idem patet ex conſtitutione prima Gregorij XI. quæ incipit: Super vniuerſas orbis Eccleſias; edita ſuper præeminentia Eccleſiæ Lateranenſis in Bullar. tom. 1. pag. 250. ibi: [Inter omnes vrbis, & orbis Eccleſias, ac Baſilicas etiam ſuper Eccleſiam, ſeu Baſilicam Principis Apoſtolorum de Vrbe ſupremum locum tenere, &c.] & ex alia Conſtitutione 94. Pij V. incip. Infirma qui conditio, confirmatoria prędictæ Conſtitutionis Greg. XI. in Bullar. to. 2. pag. 296. vbi pluries fit mentio Baſilicę Principis Apoſtolorum de Vrbe; & de Baſilica Lateranenſi patet ex libro Pontificali Damaſi Papæ in libello de munificentia Conſtantini tom. 1. concil. p. 1. pag. 214. col. 1. vbi ſic legitur: [Huius temporibus (ſcilicet Beati Syluestri) fecit Conſtantinus Auguſtus Baſilicas iſtas, quas & ornauit, Baſilicam Conſtantinianã, &c.] & infra pag. 215. col. 1. [eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit Baſilicam Beato Petro Apoſtolo in Templo Apollinis.] Similiter Eccleſia ſanctorum Duodecim Apoſtolorum Vrbis Baſilica appellatur, vt in c. Cum olim, il primo infra de priuilegijs. Ideoque Cardinales Presbyteri ſcribuntur omnes cum titulo propter vnum, qui inſcribitur Baſilicæ Duodecim Apoſtolorum Presbyter, vt ibi notat Hoſt. num. 1. in verb. Baſilicæ & Io. Andr. num. 3. in eod. verb. Et patet ex Conſtitutione Sixti V. Religioſa, §. 2. in Bullar. tom. 2. pag. 572. de antiqua acceptione Baſilicæ vide tex. in l. Pediculis §. Item cum quæreretur, cum gloſ. in verb. Baſilica, ff. de aur. & arg. leg. & in l. Inter ſtipulantem, §. Sacra, ff. de verb. oblig.

5 Secundò nota ex textu immunitatis priuilegiũ competere etiam Eccleſiæ non conſecratæ, vt hic eſt caſus ſecundum omnes, & notant Innoc. in cap. Inter alia in princ. in verb. Ad Eccleſiam, ſupra eodem, gloſ. 1. in c. vltim. ſupra de conſecration. eccleſ. vel altar. Sanctus Raymundus in Summa eod. tit. Io. de Friburgh. in Summ. Confeſſ. rubr. de Immunit. eccleſ. in quæſtione vtrum Eccleſiæ Goffred. in Summ. eod. tit. §. Hoc priuilegium Guliel. de Monte Lauduno in Clem. 1. in gloſ. 2. de pœnit. & remiſſ. Henrich. Boich. in hoc c. num. 30. & nullus
6 diſcrepat. Nam Eccleſia non conſecrata eodem priuilegio gaudet, quo & conſecrata cap. fin. & ibi gl. 1. ſupra de conſecrat. eccleſ. vel altar. c. Eccleſiã
7 de conſec. diſt. 1. Hoſt. hic poſt princ. in ver. Adimitur, & cùm fundata eſt ſpectat ad ordinationem Epiſcopi etiam antequam conſecretur; & eſt locus deuotus, & religioſus c. Præcepta, 11. quæſt. 1. ſecundum Archid. in c. Nouerint num. 1. ead. cauſ. & quæſt. & Collect. hic num. 1. verſ. Vnde notat Archid.

8 Sed dubitatur nunquid ante conſecrationem hoc priuilegium habeat ſi Diuina officia ibi nondum fuerint celebrata, & quidem cum tex. loquatur de Eccleſia non conſecrata, in qua Diuina myſteria celebrantur gloſ. 2. arguit à contrario ſẽſu, quod ſi adhuc ibi non ſunt Diuina officia celebrata, non gaudeat priuilegio Immunitatis, & rationem reddit, quia nondum plenè dedicata videtur diuinis obſequijs, & cum gloſ. videtur cõſẽtire Abb. Antiq. in princ. dum ſic format caſum. Qui confugit ad non conſecratam Eccleſiam, defenditur ab illa, dummodo ibi Diuina officia fuerint celebrata, & hanc partem probaſſe videtur Clemens Papa IV. qui mandauit, vt effractores Cappellæ Sancti Clementis Trecen. in qua iam celebrabantur Diuina, etſi nondum conſecrata eſſet, denũtiarentur excõmunicati, ac ſi conſecrata fuiſſet, vt refert Hoſt. hic ante nu. 1. verſ. Dominus tamen Clemens, & in c. vltim. nu. 7. ſupra de conſecrat. eccleſ. vel altar.

Contrarium tamen determinat idem Hoſtien. hic in princ. quia ſufficit, vt locus ſit dedicatus Deo auctoritate Pontificis primarium lapidem imponentis, vt ſequentia innuunt ibi, [quia obſequijs Diuinis dedicata nullius eſt temerarijs auſibus profananda] arg. c. Ad hæc ſupra de relig. domib. Neque obſtant verba illa textus, In qua Diuina myſteria celebrantur, quoniã exponi debent, ideſt celebrari poſſunt cum ad hoc apta ſit, non enim tantum conſideranda eſt celebratio Diuinorum, quantum dedicatio Deo ſolemniter facta, vt in tex. nec multum inſpicienda eſt celebratio Diuinorum, quod patet in priuato oratorio, de quo in 8. ampliatione. Inducit etiam Hoſt. quod dicam infra in 11. ampliatione de Palatio Epiſcopi, & de Eccleſia interdicta, in qua Diuina officia non ce-
9 lebrantur, vt infra in 2. ampliatione. Item ſtatuta Præfecti vrbis ſaluat, vt §. fin. inſtitut. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. ergo fortiùs locus Deo dedicatus, vt hic, & in §. Nullus inſtitut. de rerum diuiſion. & multò fortiùs etiam ſine aliqua compara-

tione

tione ipſum corpus Chriſti, & cum Hoſt. per om-
nia concordant Io. Andr. num. 4. verſ. in gloſ. 1. Col-
lectar. n. 1. verſ. Sufficit quod locus Henric. Boich.
n. 3. in fin. verſ. Et licet, Bernardus Butr. n. 6. Card.
in 1. q. Anch. n. 4. Abb. num. 5. & Ioan. de Anan.
num. 2. in fin. Genzelin. Gulielm. de Monte Lau-
dun. & Io. de Lignan. in Clem. 1. de pœnit. & remiſſ.
Couar. lib. 5. var. reſol. quæſt. 50. num. 4. dicens ita
frequentiore interpretum conſenſu receptum eſſe,
& Remig. in tract. de immunit. eccleſ. fol. 15. vbi
ſimiliter ait communiter teneri: & ſequitur Iul.
10 Clar. in pract. crimin. §. fin. qu. 30. verſ. Quæro ſi
constructa. Et ab hac opinione communi non re-
cedas, cum etiam ſeruetur de conſuetudin. vt poſt
Vitalin. atteſtatur Remig. loco citato. Quæ con-
ſuetudo tanquam pia ſeruanda eſt cap. Ad Apo-
ſtolicam, de ſimon. cap. Super eo, de cognat. ſpi-
ritual. & notant Innoc. & Hoſtien. in d. cap. Inter
alia, in verb. Ad eccleſiam. Pro qua etiam mul-
tum ſtringit ratio dedicationis, in qua ſola ſe fun-
dat deciſio huius decretalis, vt benè hic per Abb.
d. num. 5. verſ. Facit iudicio meo multum ratio
litteræ, & Io. de Viſch, in tract. de immunit. eccl.
num. 46. Stat igitur regula, quod eccleſia non con-
ſecrata gaudet priuilegio immunitatis; & hęc re-
gula ampliatur primò, etiamſi adhuc non fuerint
ibi celebrata diuina myſteria, vt ex dictis con-
ſtat.

11 Ampliatur ſecundò etiamſi eccleſia ſit interdi-
cta, quia nihilominus retinet hoc priuilegium ad
12 inſtar clerici interdicti, ſuſpenſi, vel excommuni-
cati, qui retinet priuilegium immunitatis circa
manuum iniectionem, & circa forum cap. Dictum.
81. diſt. ſecundum Goffred. & Vincent. hic, & con-
cordat Hoiltien. num. 3, reddens rationem, quia
Deus, in cuius honorem datur immunitas, in ali-
quo non deliquit, cap. Quæſiuit, de his, quæ fiunt
à maior. part. capit. & ſatis affligitur ex eo, quod
ſibi debitum penſum ſubtrahitur, c. 1. de celebrat.
Miſſar. nec eſt addenda afflictio afflicto, cap. Cum
percuſſio, 7. q. 1. Quod latius proſequitur idem
Hoſtien. in ſumma, eod. tit. §. In quantum, verſ.
Sed numquid hoc priuilegium, & ſequuntur hic
Ioann. Andr. num. 2. Collect. in princ. Butr. nu. 4.
Cardin. num. 5. Anchar. num. 3. Ioann. de Anan.
eod. num. Archid. in cap. Vxor, num. 5. 17. q. 4. Et
ita ſequuntur communiter Doctores, vt dicit Abb.
hic num 8. & Ioann. de Viſch. de immunit. eccleſ.
num. 49. Summa Angelica, in verb. Immunitas,
q. 27. & Iulius Clar. d. §. fin. quæſt. 30. verſ. idem
dicendum eſt.

13 Ampliatur tertiò, etiamſi eccleſia ſit polluta, vt
videtur ſentire gloſ. 1. & Abb. num. 6. in cap. fin.
ſupra, de conſecr. eccleſ. vel altar. & tenet Remig.
in tract. de immunit. eccleſ. in 4. ampliat.

14 Ampliatur quartò, etiam in eccleſia deſtructa,
dummodo tamen ſine auctoritate Superioris de-
ſtructa fuerit, & ſubſit ſpes refectionis: ſecus verò
ſi deſtructa eſſet Superioris auctoritate, & ſpes re-
ædificationis nõ ſubeſſet, quia tunc priuilegio im-
munitatis nõ gauderet: & hæc eſt communis opi-
nio, vt atteſtatur Remig. de immunit. eccl. fol. 95.
in 20. ampliat. & Clarus, d. quæſt. 30. verſ. Maius
eſt dubiũ: & pro hac diſtinctione vide quod ſcripſi
poſt Innoc. in cap. Cum ex iniuncto, in vlt. notab.
infr. de nou. oper. nunciat.

15 Ampliatur quintò, etiam in atrio eccleſiæ ſeu
porticibus eccleſiæ adhærentibus, vt eſt tex. in c.
Si quis contumax ibi: De atrio eccleſiæ, vel de
porticibus quolibet modo eccleſiæ adhærentibus
per vim abſtraxerit, 17. q. 4. & not. Io. Andr. in
cap. Inter alia, num. 30. ſupr. eod. qui ex hoc in-
fert, vt pœna inſultantis ad domum habeat locum
etiam in inſultantibus ad porticum, de quo in Spe-
culat. de iniurijs, verſ. Pone in ſtatuto, & ſequitur
Abb. hic num. 10. verſ. Idem dic quod porticus, &
Io. de Viſch de immunit. eccl. n. 60.

16 Ampliatur ſextò, vt priuilegium immunitatis
non reſtringatur ad portas, aut parietes, vel atriũ
eccleſiæ tantum, ſed per quadraginta paſſus in ma-
iori eccleſia, & per 30. in capellis, vel minoribus
eccleſijs extendatur circumquaque, vt eſt diffinitũ
in cap. Sicut Antiquitus, & in cap. Diffiniuit, 17.
q. 4. & vtrobique notant gloſ. Archid. & omnes,
Hoſtien. in cap. Inter alia, num. 2. & ibi etiam Io.
Andr. num. 7. Abb. in vltim. notabil. Felin. nu. 2.
& Marian. Socin. num. 10. ſupra eodem, Turrecre-
mata in cap. Cum deuotiſſimam, n. 4. & ibi etiam
Præpoſitus n. 2. 12. q. 2.

17 Cæterum quod dictum eſt de immunitate tri-
ginta paſſuum in eccleſijs minoribus, non habet
locum in eccleſijs, ſeu capellis, quæ ſunt infra am-
bitum caſtellorum. Tales enim non habent im-
munitatem, niſi quantum tangunt parietes eccle-
ſiæ, cap. Quiſquis, & cap. Queſti, 17. q. 4. Et eſt ra-
tio, quia propter loci anguſtiam hoc obſeruari non
poteſt, cum aliquando cœmeterium, ſeu immuni-
tas eccleſiæ abſorbeat totum Caſtrum, gloſ. 1. in
dicto cap. Sicut antiquitus, Abb. hic num. 10. Io.
de Viſch. de immunit. eccleſ. num. 57. in 8. no-
tab.

18 Et quamuis Archidiaconus in d. cap. Si quis
contumax dicat prædictos paſſus deſignatos eſſe
pro cœmeterio; idemque videatur ſentire Abb. hic
d. num. 10. Dum quærit an eccleſia gaudeat im-
munitate quatenus cingitur muris, & non vltra, &
reſpondet hanc immunitatẽ habere cum ſuo cœ-
meterio, & eccleſiam maiorem habere circuitum
quadraginta paſſuum, & capellas, vel minores ec-
cleſias 30. Tamen verius videtur etiamſi cœmete-
rium in ſpatio minori perſtringatur circa aliquam
eccleſiam, nihilominus immunitatem eccleſiæ ex-
tendi ad ſpatium prædictorum paſſuum, dummo-
19 do intra ipſos paſſus nulla alia domus extranea,
id eſt laicorum interponatur per tex. in d. cap. Dif-
finiuit, 17. q. 4. ſecundum Io. de Viſch. vbi ſupra
num. 59. Nec obſtat text. in cap. Quiſquis, eadem
cauſ. et quæſt. ibi, Vel domos, quæ intra præfa-
tos paſſus fuerint: quoniam intelligitur de domi-
bus clericorum, vt ibi notat gloſ. in verb. Vel do-
mos.

20 Non deſunt tamen qui affirment hanc immuni-
tatem 40. vel 30. paſſuum vſu non obſeruari, vt
Igneus in l. 1. in princ, num. 58. ff. ad Syllanian.
quem refert Remig. de immunit. eccleſ. fol. 55. in
6. ampliat. Clar. in §. fin. q. 30. verſ. Hinc eſt, vbi
dicit non eſſe ab hac communi conſuetudine re-
cedendum, præterquam in domibus eccleſiæ co-
hærentibus. Sed certè Sacra Congregatio Immu-
nitatis indiſtinctè ſeruari iubet immunitatem per
circuitum dictorum paſſuum, ſaltem in Cathedra-
libus, & Collegiatis eccleſijs: & ſi qua extaret cõ-
ſuetudo contraria, de illius iuribus poſſet meritò
dubitari per ea, quæ ſcripſi in cap. Inter alia, n. 94.
ſupra eod.

21 Ampliatur ſeptimò, in cœmeterio: nam eccleſia,

& cœmcterium gaudent eodem priuilegio, & vno
violaro cenſetur & aliud violatnm, vt notat Arrhi-
diac. in cap. Si quis contumax, per illum tex. n. 2.
& 3. 17.q.4. Facit tex. in cap. Cum ecclesia, ibi,
In eccleſijs, vel cœmeterijs, ſupra eodem, vbi gloſ.
in verb. Cæmeterijs, ſimiliter dicit, Quæ eodem
priuilegio gaudent cum eccleſijs. Ad idem cap. fin.
ibi, In ipſis eccleſijs, vel earũ cœmeterijs, inſ. eod.
Vnde hæc rubrica inſcribitur, de immunitat. eccl.
& cœmet.

22 Hinc ſi quis ſtans extra cœmeterium trahat eũ,
qui ſtat intus per partem pallij, quæ manet exte-
rius, dicitur violare immunitatem eccleſiæ ſecun-
dum Vinc. in c. ſeq. cum quo concordant ibi Butr.
num. 4. Card. in 1. quæſt. num. 3. & Abb. num. 10.
Nam & qui ſic traheret clericum, incideret in Ca-
nonem, vt in cap. Nuper infra de ſentent. excom-
munic.

23 Ampliatur octauò, etiam in oratorijs, quæ in
domibus priuatorum habentur: nam & ipſa gau-
dent priuilegio immunitatis dummodo auctori-
tate Epiſcopi ſint conſtructa, vt tenet Vincen. hic
relatus à Io. Andr. num. 5. in fin. Allegat cap. Si ho-
ſpitale de eccleſ. ædifican. & ſequuntur Butr. hic
num. 3. Cardin. in 2. quæſt. Anchar. num. 2. Abb.
24 num 7. verſ. Vtrum autem: vbi enim intercedit
Epiſcopi auctoritas, oratorium eſt publicum, & re-
ligioſum, nec poteſt amplius ad humanos vſus de-
putari, argum. cap. Ad hoc, ſupra de relig. domib.
ſecundum Abb. in cap. vltim. num. 4. de cenſib Et
de his oratorijs vide quæ plenè notaui in cap. In
25 his, inſ. de priuileg. Secus verò ſi huiuſmodi ora-
toria non ſint conſtructa auctoritate Epiſcopi: &
ita intelligi debent Doctores, qui ſimpliciter di-
cunt priuata oratoria non gaudere immunitate,
inter quos Goffred. hic per cap. Vnicuique, & cap.
ſeq. de conſecrat. diſtinct. 1. & per §. Si quis in ſua
domo, & §. Si verò in auth. de eccleſ. titul. & per
cap. vlt. ſupra de cenſib. cum quo tranſit Hoſtien.
hic poſt princ. verſ. Vnde oratoria priuatorum,
Henric. Boich. num. 2. in fin. Archid. in c. Vxor,
num. 3. 17. q. 4. Collectar. in cap. Inter alia, num. 11.
26 ſupra cod. Abb. in d. cap. vltim. num. 4. ſupra de
cenſibus, vbi ait, huiuſmodi oratoria non gaude-
re immunitate eccleſiaſtica, & hanc eſſe commu-
nem concluſionem, cum ſint loca priuata: nam
hodie poteſt eſſe oratorium quod cras erit came-
ra ad voluntatem domini; & eum ſequuntur Re-
mig. de immunit. eccleſ. fol. 26. num. 50. & Clar.
in §. fin. d. q. 30. verſ. Sed quid dicendum in ora-
torijs, & dicitur cenſuiſſe S. Congregatio Epiſco-
porum die 27. Nouembris 1617. & S Congregatio
Immunitatis menſe Decembri 1631.

27 Ampliatur nonò, in hoſpitalibus: nam priuile-
gia omnia conceſſa eccleſijs ad hoſpitalia ex-
tenduntur, l. Omnia, C. de Epiſc. & Cleric. Abb.
hic num. 6. & tenet Archid. in cap. Diffiniuit, nu. 1.
in ver. In loco Sancto, 17. q. 4. per auth. de eccleſ.
tit. in princ. & §. Ad hoc. Quod tamen intellige
ſi auctoritate Epiſcopi ſint conſtructa; alias ſecus,
vt notat Innoc. in cap. Cum inter dilectos, num. 4.
ſupra de donationib. Abb. hic num. 7. & in cap. vl-
tim. num. 4. de cenſib. Io. de Viſch. de immunit.
eccleſ. n. 48. verſ. Et placet Panormitano.

28 Ampliatur decimò in monaſterijs, & domibus
religioſis, vt cap. Quiſquis, in fin. 17. q. 4. vbi dici-
tur: Si qui monaſteria, & loca Deo dedicata, &
eccleſias infringunt & depoſita, vel alia quælibet
exinde abſtrahunt, damnum nonies componant,
& immunitatem tripliciter: & velut ſacrilegi cano-
nicæ ſententiæ ſubigantur, & notat Archid. in d. c.
Diffiniuit, num. 1. in verb. In loco ſancto eadem
cauſ. & quæſt. vbi dicit nec de hoſpitali, nec de do-
mo religioſa quem extrahi debere, Io. de Viſch.
d. num. 48. & patet ex Conſtitut. 7. Gregor. XIV.
de immunit. eccleſ. in § 2. ibi: [Ab eccleſijs, mo-
naſterijs, ſacellis, domibus regularibus, locisue ſa-
cris, aut religioſis.]

29 Ampliatur vndecimò, in domo, ſeu palatio Epi-
ſcopi, quod ſimiliter gaudet priuilegio immuni-
tatis, vt concludunt DD. per text. in cap. Id con-
ſtituimus, ibi: Et ab eccleſiæ atrijs, vel domo Epi-
ſcopi reos abſtrahere omnino non liceat, 17. q. 4.
Et quamuis nonnulli, quos tacito nomine referen-
ſet Innocen. in cap. Inter alia, poſt princ. verſ. Item
dicunt quidam ſupra eod. intelligant hoc verum
eſſe ſi palatium ſit infra fines eccleſiæ, vel infra
quadraginta paſſus per cap. Epiſcopus, ibi: Hoſpi-
tium quoque non longè ab eccleſia habeat, 41. di-
ſtinct. & cap. Epiſcopus, ibi, Eccleſiæ, cui proximus
fuit, de conſecrat. diſtinct. 3. & alij vt Hugo relatus
à Io Andr in d. cap. Inter alia, num. 2 in verb. Ad
eccleſiam, dicant palatium Epiſcopi tunc ſolum-
modo gaudere hoc priuilegio cum in eo eſt capel-
la: Tamen communiter tenetur illud gaudere
hoc priuilegio indiſtinctè, etiamſi ſit extra 40. paſ-
ſus præfinitos, in cap. Sicut antiquitus, 17. q. 4. Et
ita concludit gloſ. 1. in cap. Id conſtituimus ead.
cauſ. & quæſt. Cum qua concordant ibi Archid.
Bellam. & Turrecr. Hoſtien. in d. cap. Inter alia,
in princ. in verb. Ad eccleſiam, vbi hoc probat va-
lidiſſ. ratione, quia aliàs palatium Epiſcopi nul-
lum priuilegium haberet: nam & domus, quæ in-
fra prædictos fines exiſtunt, hoc priuilegio gaudēt
indiſtinctè, vt c. Quiſquis, 17. q. 4. & concordant in
d. cap. Inter alia, Collect. num. 50. dicens hoc te-
nendum Butr. num. 9. Card. num. 6. & Abb. n. 30.
vbi ait de hoc non poſſe dubitari: & idem Abbas
31 hic num 9 vbi approbat primam opinionem gloſ-
ſæ ſimpliciter, cum tex. in d. cap. Id conſtituimus,
indiſtinctè loquatur: vnde in ſimili ſecundum eũ
& familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, licèt ſit
ſæcularis, vt in cap. fin. cum ibi notatis, de off. Ar-
chid. dixi in cap. Nullus, num. 23. ſupra de for.
competent. Item cum hæc materia ſit fauorabi-
lis, non debet reſtringi text. in d. cap. Id conſti-
tuimus; ſed potius ampliari, cap. Odia, de regul.
iur. lib. 6. Et hanc opinionem Hoſtien. eſſe com-
muniter receptam atteſtantur Barbat. conſ. 33.
num. 7. lib. 4. Remig. de immunit. eccleſ. fol. 70.
in 15. ampliat. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 20.
num. 5. in fin. & Clar. in §. fin. d. qu. 30. verſ. Scias
etiam; licet ſubdat cum Couar. ſed non bene, con-
trariam opinionem praxi forenſi frequenti omniũ
vſu receptam eſſe.

32 Ampliatur duodecimò, in domibus Sanct.
R. E. Cardinalium: nam ſicut delinquentes non
poſſunt extrahi ab eccleſia, & palatio Epiſcopi, ita
neque à domibus & palatijs Cardinalium; & ita
hodie conſuetudo communis obſeruat teſte Man-
fredo in tract. de Cardin. cap. 8. in 18. priuil. &
Iulio Claro in §. fin. d. q. 30. verſ. Item adde. Sic
& priuilegium altaris viatici Epiſcopis, & eorum
Superioribus conceſſum in cap. fin. de priuileg.
lib. 6. Competit etiam Cardinalibus, vt ſcripſi in c.
Ne pro dilatione, num. 46. de pœnit. & remiſſ. Et
idem

515

idem de priuil. eligendi ſibi Confeſſorem, de quo in d. cap. Ne pro dilatione, & ibi etiam dixi à num. 31. vſque in fin.

33 Veruntamen hoc debet intelligi extra vrbem Romam, nam in ea hoc non ſeruatur, vt atteſtatur Cardin. Tuſch. in verb. Eccleſia, concl. 9. n. 12. & alij hic relati à modern. collect. num. 13. Extat hac de re Conſtitutio 17. Iulij III. contra franchitias in Vrbe retinentes in Bullar. tom. 1. pag. 710. Qua cauetur vt iudicibus cauſarum capitalium, & quibuſcumque alijs iuſtitiæ Præfectis, & miniſtris quæcumque viæ, & plateę, ædes, & domus ad requirendos, capiendos, & debitis pœnis afficiendos facinoroſos homines diu, noctuque liberæ, & apertę ſunt. Idque locum habeat non ſolum in Baronibus, Domicellis, Comitibus, Ducibus, & Principum Oratoribus, ſed etiam in Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & S. Rom. Eccl. Cardinalibus.

35 Ampliatur vltimò, etiam in palatio inferioris Prełati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, dummodo tamen ita ſe habeat conſuetudo. Tunc enim gaudet priuilegio immunitatis, aliàs ſecus, quia dictum cap. Id conſtituimus, 17. q. 4. loquitur de domo Epiſcopi, & non de domo Prælati inferioris. Ideoq; S. Congreg. Immunitatis die 6. Nouemb. 1634. reſoluit primum palatium Archimandritale etiam conductitium non fixũ, & habens eccleſiam cõiunctam in ciuitate Meſſanen. gaudere immunitate eccleſiaſtica, ſtante legi-
37 tima conſuetudine. Secundò, familiares Archimandritę gaudere priuilegio fori ſtãte etiam con-
38 ſuetudine. Tertiò, Archimandritam in ciuitatę Meſſanę degentem poſſe Magiſtratus coercere cenſuris ob ſuam iuriſdictionem turbatam: & die 27. Martij 1645. eadem Congregatio Immunitatis ſtetit in deciſis.

De Immunitate Eccleſiarum.

Cap. Immunitatem.

S V M M A R I V M.

1 *Cœmeterium gaudet immunitate eccleſiaſtica.*
2 *Immunitas an ſuffragetur delinquentibus in ipſa eccleſia, & num. ſeqq. vſque in finem.*
3 *Intellectus varij huius cap. & n. ſeqq. vſque ad num 28.*
4 *Immunitate non gaudet committens homicidium, vel mutilationem membri in eccleſia, vel illius cœmeterio.*
Etiam ex improuiſo, & non ſub ſpe immunitatis, ſecundum opinionem, quæ hodie eſt approbata, num. 28.
5 *Immunitate gaudent indiſtinctè committentes in eccleſia ſacrilegium, homicidium, vel aliud crimen, iuxta ſecundam opinionem Goffredi: quæ reprobatur quoad homicidium, n 6.*
7 *Ob criminis immanitatem receditur à cõmunibus regulis iuris.*
8 *Immunitate non gaudent committentes in eccleſia adulterium, raptum, furtum, vel aliud crimen, ſecundum aliam opinionem, & n. ſeqq.*
Quæ reprobatur, n 20. & 28.
9 *Puniri quis debet in eo, in quo delinquit, & n. 17.*
10 *Fruſtra legis auxilium inuocat qui committit in legem, & n. 17.*
11 *Ratio legis vbicumque eſt generaliter dicto, ad latitudinem rationis extenditur ipſa diſpoſitio.*
12 *Extenſio non fit in pœnalibus ex identitate rationis.*
13 *Fallit quando agitur de puniendis delictis.*
14 *Item fallit quando ratio eſt expreſſa in lege.*
Et quid ſi lex ſimul ſit pœnalis, & exorbitans & minuat eccleſia immunitatem, n. 31.
15 *Immunitate non gaudet ſecundum aliquos delinquens in vna eccleſia, & ad aliam confugiens.*
16 *Idem in eo, qui ſemel deliquit in eccleſia, iterum delinquit extra eccleſiam, & poſtea ad eccleſiam confugit.*
17 *Immunitate nõ gaudent grauiter in Eccleſijs delinquentes, etiam ſine ſpe immunitatis conſequenda.*
Contrarium, num. 20. & 28.
18 *Ceſſante vna ex duabus rationibus finalibus, non ceſſat legis diſpoſitio.*
19 *Sacrilegium æquè committitur auferendo de eccleſia rem ſacram, vel non ſacram; & inter has nulla eſt differentia quoad immunitatem.*
21 *Peccare nemo debet ſub ſpe veniæ.*
22 *Peccatum in Spiritum Sanctum eſt peccatum obſtinationis.*
23 *Immunitate non gaudent qui ſub ſpe immunitatis in eccleſijs delinquunt, ſecundum tertiam opinionem, & n. ſeqq.*
Quæ reprobatur, num. 28.
Et quando dicantur delinquere ſub ſpe immunitatis, n 25.
24 *Delinquentes prope eccleſiam animo ad eam confugiendi ſecundum aliquos non gaudent immunitate.*
Sed contra, n. 28.
25 *Delinquens ex propoſito in eccleſia præſumitur hoc feciſſe ſub ſpe immunitatis præſumptione iuris, & de iure.*
26 *Subueniretur tamen ei ſi probaretur hoc non feciſſe ſub ſpe immunitatis.*
27 *Immunitate non gaudet committens homicidium, vel mutilationem membri in eccleſia ſub ſpe immunitatis, aliàs ſecus, ſecundum quartam opinionem, quæ hodie reprobatur, n. ſeqq.*
28 *Homicidia, vel mutilationes membrorum in eccleſia committens etiam in pura rixa, & ſine ſpe immunitatis conſequenda ex Bulla Gregor. XIV. immunitate non gaudent.*
29 *Conſtitutio noua recipit interpretationem paſſiuam à iure antiquo, dummodo ſit clarum, & non habens varios intellectus.*
30 *Quod multipliciter intelligitur, illius veritas ignoratur.*

IMMVNITATEM. Summatur vt dicam infra in 3. lectura, num. 23. & ſunt tres partes. Prima ponit dictum. Secunda rationem, ibi, *Cum in eo.* Tertia, mandatum, ibi, *Mandamus.*

1 In textu ibi, *Vel eorum cœmeterijs.* Nota non tantum eccleſiam, ſed etiam illius cœmeterium immunitate gaudere, Hoſtien. hic num. 1. in verb. Eccleſijs, Anchar. num. 2. Abb. num. 4. & ſcripſi pleniùs in cap. Eccleſiæ, n. 51. ſupra eod.

2 QVAERO generaliter an immunitas eccleſiæ ſuffragetur illis, qui in ipſa eccleſia delinquunt.

3 Solutio pendet ab intellectu huius textus, qui legi-

legitur multipliciter. Quidam enim intelligunt
illius deciſionem ſtrictè in caſu ſolius homicidij,
& mutilationis membri, prout ſonat littera ibi:
Homicidia, vel mutilationes membrorum in ipſis
Eccleſijs, vel earum cœmeterijs committere
non verentur: & hos non tuetur Eccleſia, vt in
texto. Ergo per locum à ſpeciali, qui alia delicta
ibi committunt, priuilegio immunitatis iuuantur:
& hunc intellectũ tenet gloſ. ordinaria, & ſingularis in c. Frater, & Coepiſcopus in ver. Ab omnibus
17. q. 4. quam dicit eſſe tenendam, cum nullum
habeat cõtradictorem: Ludouicus Rom. conſ. 234.
5 Aduertendum, n. 5. Imo Goffr. in ſumm. huius tituli, §. Sed quæritur, tenet indiſtinctè, committentes ſacrilegium, homicidium, vel aliud crimen
in Eccleſia gaudere immunitate: & rationem reddit; quia ſi Eccleſia repelleret eos, videretur eſſe
auctrix ſanguinis; & quia Eccleſijs, & eccleſiaſticis perſonis Sanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit. l. Si quis in hoc genus, C. de epiſcopis, & cler.
& cum Goffredo videtur tranſire Archidiaconus
6 in d. c. Frater n. 4. Sed reſpectu homicidij, & mutilationis dictum Goffredi eſt contra textum hic:
vnde Cardinalis n. 2. circa finem verſ. Sed quia dicit, & bene, hoc cap. loqui ſolùm in homicidio, vel
mutilatione, & ideo poſſe reſtringi, vt locum non
habeat in alio caſu; ſed ſtet regula, quod ſit locus
immunitatis extra duos caſus, de quibus in cap.
Inter alia, ſupra eodem, ſcilicet publici latronis,
& depopulatoris agrorum: & ſic ait ſaluari poſſe
7 opinionem Goffredi, & hanc opinionem eſſe mitiorem; pro qua facit, quia cum hoc cap. deuiet à
communibus regulis iuris, & ſit odioſum, debet
reſtringi quantum fieri poteſt, vt ſic non extendatur extra caſum expreſſum. arg. cap. Pœnæ, de pœnit. diſtinct. 1. & cap. Odia, de regul. iur. lib. 6. Item
ab immunitate delicti ſemper receditur à communibus regulis iuris, vt in l. Aut facta, in fine, ff.
de pœnis.
8 Quidam verò putant hunc textum habere locũ
etiam in adulterio, raptu virginum, furto, & in
alijs quibuſcumque grauibus delictis; quia etſi
loquatur in ſpeciali caſu homicidij, & mutilatio-
9 nis mẽbri; tamen illius ratio generalis eſt ad omnia delicta ſaltem enormia, vt patet ibi: Cum in
10 eo, in quo delinquit, puniri quis debeat: & fruſtra
legis auxilium inuocat qui committit in legem:
non enim ad ſupplicandum debet admitti, vbi
committere ſacrilegium non expauit, vt dicitur in
d. c. Frater, 17. q. 4. & c. ſeq. Et non debeat inuenire
munimen in loco, quem per ſcelus deſpexerunt,
vt in auth. vt lic. mat. & auiæ, §. Quia vero ita com-
11 periuntur. Vnde hoc cap. fuit deſumptum: quare ſuccedit regula, quod vbicumque ratio legis,
vel canonis eſt generalior dicto, ſeu diſpoſito,
tunc ad latitudinem rationis extenditur ipſa diſpoſitio. tex. eſt in l. Regula, §. final. & ibi Bart. &
Bald. notant, ff. de iur. & facti ignorantia, gloſ. in
Auth. Caſſa. in ver. Per Italiam, C. de ſacroſ. eccleſ.
in l. 1. in ver. Illyricanas, C. Qui mun. vel præſtat. nemin. lice. ſe exc. lib. 10. & in Clem. 1. in ver. Præſidentes, de reſcript. Roman. conſ. 174. Ampliſſime
Doctor. n. 3. & in terminis noſtris Abb. hic n. 9.
12 verſ. Et latius poſſet dici. Nec obſtat, quod in pœnalibus non ſit facienda extenſio ex identitate
rationis: ſecundũ opinionem magis cõmunem, de
qua latè per Iaſ. in l. Cum quidam, col. 5. & ſeq. ff.
13 de liber. & poſthum. Quoniam hoc verum non
eſt quando agitur de puniendis delictis: tunc enim
materia dicitur fauorabilis, & expediens Reipublicæ, l. Ita vulneratus, ff. Ad leg. Aquil. & propterea fieri debet extenſio, vt per Roman. conſ. 105.
Viſo themate, n. 3. Iaſ. d. l. Cum quidam, in 4. limi-
14 tat. Aym. de antiq. tempor. in 4. par. n. 96. Rurſus
id non procedit quando ratio eſt expreſſa, vt in
textu noſtro; tunc enim etiam in pœnalibus fit
extenſio ex identitate rationis. Alex. in l. Cum
mulier. in 5. not. ff. ſolut. matrim. Iaſ. in d. l. Cum
quidam, in 5. limitat. & Aym. alios citans vbi ſupra n. 107. Quamobrem delinquentes grauiter in
Eccleſia indiſtinctè excludi ab immunitatis priuilegio ſentiunt hic Abbas Antiq. in princ. Hoſt. n. 1.
in ver. Homicida, Anchar. in 1. not. Abbas Siculus
n. 9. verſ. Et ſatis poſſet dici, Collector. n. 1. verſ. Sed
Hoſt. dicens hoc tenere Innocentium, Hoſt. & Doctores iuris canonici, & ciuilis. Raymundus in
ſumma huius tituli. Io. Monach. in c. 1. n. 3. infra
eodem lib. 6. vbi ſic ait: [Si autem in Eccleſia, vel
Cœmeterio delinquatur, nunquam committens
habet ibi immunitatem; & cum eo ſimpliciter
tranſit ibi Io. Andr. n. 4. in ver. Exercitent. Quinimo in hoc paſſim omnes conuenire affirmant Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. n. 15. verſ. Vigeſimoprimo, & verſ. Vigeſimoſecundo: & Iulius Clar. in
praxi criminal. §. fin. q. 30. verſ. Item quæro; & in
ſacrilegio, & furto in Eccleſia commiſſo tenent
quidam, quos tacito nomine recenſet gloſ. in d. c.
Frater, in ver. Ab omnibus, 17. q. 4. & contra Goffredum firmat Hoſt. hic n. 5. in fin. verſ. Quid ergo.
Si quis committit furtum in Eccleſia reddens rationem, quia furtum numquam committitur bona intentione; & cum eo tranſeunt ſimpliciter
Io. Andr. n. 5. verſ. Per prædicta patet; & Butr. n. 6.
verſ. Per prædicta: item Hoſt. Angel. de Caſtro inter conſilia Pauli de Caſtro ſui patris in conſ. 458.
Viſo caſu propoſito, n. 1. in fin. vol. 2. dicens textum
noſtrum habere locum non ſolùm in homicidis,
& mutilantibus, ſed etiam in furantibus in Eccleſia, & ita hic communiter notari; & eum ſequitur Clar. vbi ſupra, licet eum aliter referat Couar. var. reſolut. lib. 2. d. c. 20. n. 15. verſ. vigeſimoquinto: & generaliter in quocumque delicto in
Eccleſia commiſſo, etiamſi non interueniat homicidium, vel membri mutilatio; quicquid dixerit Cardin. contra quem eſt communis opinio,
atteſtatur Remig. de immunit. eccleſ. in 3. fallent.
n. 5. & Clar. vbi ſupra. Et pro hac opinione de iure
ciuili eſt textus clarus in Auth. vt lic. matr. &
auiæ, §. His quoque, verſ. Quis vero ita comperiuntur, ibi. [Non enim debent huiuſmodi perſonæ in venerabili loco munimen habere, quem
ipſi per ſcelus proprium deſpexerunt:] & infra:
[Quomodo illis, qui in ipſa Eccleſia tale ſcelus ſtuduerint perpetrare, permittimus aliquod auxilium
ex eccleſiaſticis terminis inuenire? Sed omnibus
modis iudicibus eos tradi, & pœnam ſuſtinere
qua digni ſunt, qui ſanctiſſima loca violare præſumunt. Quis enim ibi delinquit, vbi ſalutem petat?] Et in homicidio, raptu virginum, & adulterio in loco ſacro commiſſis eſt expreſſum in Auth.
de mandat. princip. §. Neque autem.
15 Quod adeo verum eſt ſecundũ aliquos, vt ſi quis
in vna Eccleſia delinquat, & deinde ad aliam Eccleſiam confugiat, non defendatur ab hac ſecunda Eccleſia, vt gaudeat eius immunitate: & eſt
communis opinio, vt ait Remig. in tract. huius
tit.

Google

tit.fol.123.in 11.fallentia n.2. Cum enim vna ſit
per totum orbem vniuerſalis Eccleſia, c.Loquitur
Dominus, 23.q.1.cum ſuis concordantibus; qui
facit iniuriam vni particulari Eccleſiæ, omnes offendiſſe
videtur; vt per eum, quem ſequitur Clarus
in §.fin.d.quæſt.30.verſ.Sed ſi aliquis: & quamuis
Syluest.in ſumma in ver.Immunitas, 3.q.2.verſ.
Tertium eſt, dicat de conſuetudine apud aliquos
contrarium ſeruari: tamen vt ait Clar. vbi ſup.
apud Senatum Mediolanenſem communis opinio
ſeruaretur in practica.

16 Quinimo ſecundum alios, qui ſemel deliquit in
Eccleſia, ſi iterũ delinquat extra Eccleſiam, & poſt
delictum ad Eccleſiam confugiat, non debet eius
immunitate gaudere: & ita in facti contingentia
deciſum fuit per Capell.Tholoſ.vt deciſ.422.Item
fuit quæſitum, an ſit aliquis.

17 Procedit autẽ ſupradicta opinio Abbatis Antiqui,
& ſequacium in quibuſcũque grauibus criminibus
in Eccleſia quomodolibet perpetratis etiam
ſine ſpe, & fiducia conſequendi immunitatẽ; quia
hic textus allegat in deciſione duas rationes finales,
quæ ſatis militant hoc caſu. Prima eſt, quia
in eo debet quis puniri, in quo deliquit. Secunda,
quia fruſtra legis auxilium inuocat qui committit
in legem; quaſi dicat, ex quo deliquit in
Eccleſia, & per conſequens contra Eccleſiam non
debet occaſione Eccleſiæ aliquod commodum reportare.
Huiuſmodi enim rationes vendicant ſibi
locum etiam in eo, qui non deliquit ſub ſpe
veniæ. Prima autem ratio, de qua in princ. cap.
non fuit finalis, ſed impulſiua, qua ceſſante non
ceſſat diſpoſitio: l.1. §.Sextum, cum gloſ. in verb.
18 Cauſam, ff.de poſtulan. Et quatenus eſſet finalis,
tum ex quo adſunt duæ aliæ finales, & illarum
quælibet per ſe ſufficit, ceſſante vna non ceſſat legis
diſpoſitio, vt in §. Affinitatis, inſtitut. de nuptijs.
ita Abb.hic n.8.verſ. Sed mihi non multum
placet; cuius intellectum dicit veriſſimum, &
ſeruandum Couar.var. reſolut. lib.2. cap.20. n.15.
verſ.Vigeſimoſecundo, poſt Aufrerium, quem citat
in allegata deciſ.422.Capell. Tholoſ.

19 Rurſus etſi nonnulli reſpectu furti diſtinguant,
an quis furetur in Eccleſia rem ſacram, vel prophanam,
vt primus tamquam ſacrilegus non gaudeat,
ſecundus verò ſic, vt nouiſſimè Mar. Ital. de
immunit.lib.1.c.5.§.3. n.75. & Farinac. in eodem
tract.n.217. Tamen hæc diſtinctio non placet, quia
ſacrilegium æquè committitur auferendo ſacrum
de ſacro, atque auferendo non ſacrum de ſacro, vt
eſt text.in c.Quiſquis, 17.q.4. Et quamuis lex ciuilis
dicat hoc ſecundo caſu nõ committi ſacrilegiũ,
ſed furtum; vt l.Diui.ff.Ad legẽ Iul.pec. tamen illud
non tenet, vt ait gloſ.in d. c. Quiſquis, in ver. Non
ſacrum; Item gloſ. vnica in fin. in d.l. Diui. Rurſus
ratio, quam reddit Hoſt. videlicet quia furtum
numquam poteſt fieri bona intentione, eſt nimis
tenuis, vt inquit Collect.hic n.1.in fin.

20 Tertij dicunt hanc decretalem vendicare ſibi
locum non tantum in homicidio, & mutilatione,
ſed etiam in alijs omnibus delictis grauibus; dũmodo
tamen perpetrata fuerint ſub ſpe immunitatis:
& huic lecturæ ſuffragatur hæc littera ibi.
Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſuum, per
defenſionem Eccleſiæ obtinere ſperantes: necnon
ibi: Qui niſi per Eccleſiam ad quam confugiunt,
crederent ſe defendi, nullatenus fuerant commiſſuri.
Et ſic textus loquitur de illis, qui ex induſtria
ſe conferunt ad delinquendum in Eccleſia, vt
ibi ſint tuti; & tales non gaudent immunitate,
quia nemo ſub ſpe veniæ peccare debet. cap. Illud,
in fin.de Cler.excom. miniſtr. & c. Quomodo
quis, de conſecrat.diſt.4. Non eſt ergo bis ſubueniendum,
neque parcendum; quia facilitas veniæ
incentiuum tribuit delinquendi. cap. Eſt iniuſta,
23.q.4. c. Vt clericorum, ſupra de vita, & honeſt.
22 clericor. Imo voluerunt quidam hoc eſſe peccatum
in Spiritum Sanctũ, dicente Scriptura: Maledictus
homo qui peccat in ſpe. Dic tamen propriè
peccatum in Spiritum Sanctum eſſe peccatum
obſtinationis, quod nec remittitur in hoc ſæculo,
nec in futuro. c Qualis, 25.diſt.cap.Sciendum.de
pœnit.diſtinc.2. & hic declarat Abbas in 1. notab.
& hunc intellectum poſuit hic Butr.in 1. notab. &
idem Abbas in c. Inter alia, n.21 ſupra eodem,
quem dicit eſſe communem Remig. de immunit.
in 3.fallentia, n.3.& eum probarunt Io.Andr.Butr.
23 Cardin. Ancharan.Imol. Abb.& Io. de Anan.qui
propterea ſic ſummant hanc Decretalem, videlicet;
Qui ſub ſpe immunitatis in Eccleſijs, vel Cœmeterijs
delinquunt, immunitate non gaudent.

24 Quinimo nonnulli hoc extendunt etiam ad eos,
qui prope Eccleſiam delinquunt animo ad eam
confugiendi, inter quos Hoſtien. in ſumma huius
tituli, §. in quantum, n. 8. Anchar. hic n.3. verſ.
Quid ergo ſi non in Eccleſia, Henric. Boich. in c.
Eccleſiæ, n.11.ſupra eodem; & alij, quos refert, &
ſequitur Remig. vbi ſupra in 2. fallentia, Nauar.
in manuali c.25. n.22. verſ. Neque qui prope Eccleſiam
delinquit. Couar. var. reſol.lib.2. cap.20.
n.14.verſ.vigeſimoſexto.

25 Quod ſi quæras quando quis dicatur delinquere
in Eccleſia ſub ſpe immunitatis, ita ut aliàs delictum
non commiſiſſet: reſpondetur, eo ipſo quod
deliberatè, & ex propoſito in Eccleſia delictum
committit, præſumitur ſub ſpe immunitatis hoc
feciſſe: & hæc eſt præſumptio iuris, & de iure,
quæ non admittit probationem in contrarium;
nam etſi de hoc non conſtet, & delinquens eius
voluntatis non eſſet; nihilominus locum habeat
cauſæ in textu expreſſæ, ibi: Cum in eo. & ibi:
Fruſtra legis auxilium; quæ finales fuerunt huius
ſtatuti. Ita notabiliter Hoſt. hic n.2. in ver. Quæ
niſi: & in ver. Cum in eo. Io. Andr. eodem n. in
ver.Nullatenus; & n.5.verſ.in gloſ.vlt. Collect.n.1.
poſt medium, verſ. Sed poteſt dici, Butr. n.4. verſ.
Quid ſi non faciat, Cardin.n.4. in 3.quæſt. Anchar.
n.4. & communiter DD. vt Abbas teſtatur n. 8.
verſ. Videtur tamen poſtea dicere. Subdit tamen
26 Hoſt.vbi ſupra poſt Goffred. delinquenti in Eccleſia
ſubueniendum fore ſi probaretur hoc feciſſe
non ſub ſpe immunitatis, puta nullas habebant
inimicitias, ſed ex verbis ibidem inter eos de nouo
ortis ad homicidia peruenerunt: & cum Hoſt.
concordant Io.Andr.n.2.Butr.n.4.in fin. verſ. Subuenitur,
& n.5.circa fin.verſ.Hoſt.dicit, & Cardin.
n.4.in 3.quæſt.& n.6.& hanc dicit eſſe communem
opinionem Remigius in tract.huius tituli, fallẽt.3.
n.3.quamuis, vt inquit Clarus in d. §. final. quæſt.
30.verſ.Item quæro apud Senatum Mediolani hoc
non poſſet in practica obtineri; quia ſemper vidit
indiſtinctè obſeruari, vt qui in Eccleſia delinquit,
reputetur indignus, vt eius immunitate ſe defendat.

27 Quarti dicunt hoc cap. habere locum, prout
loquitur, ſolum in homicidio, & mutilatione:
non

Digitized by Google

non tamen indiſtinctè, ſed in eo tantū caſu, in quo delicta huiuſmodi committuntur ſub ſpe immunitatis conſequendæ: & in hac opinione fuit Cardin. hic n. 6. verſ. Aut ergo; ait enim: Aut conſtat, quod ex propoſito deliquerunt in Eccleſia ſperantes immunitatem, eo quod aliàs non erant commiſſuri; et non gaudent immunitate, vt hic. Quod tamen intellige in ſuo caſu tantum homicidij, et mutilationis. Aut conſtat, quod aliàs erant commiſſuri; et gaudent per hanc litteram.

28 Sed hodie has controuerſias omnes non obſcurè ſuſtulit Gregoriana Conſtitutio de Immunit. Eccleſ. quæ declarauit delinquentes numquam extrahi poſſe ab Eccleſia, niſi in caſibus ibi exceptis: et inter hos recenſet committentes homicidium, et mutilationem membri in ipſa Eccleſia; nec diſtinguit an id faciat ſub ſpe conſequendæ immunitatis, an non; nec vllam reddit rationem, ſed ſimpliciter, et abſolutè illum caſum ex-
29 cipit. Nec obſtat ſi dicatur, Conſtitutio noua ſuperueniens in materia diſpoſita per leges antiquas, quamuis generaliter loquatur, tamen recipit omnes interpretationes, et limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat. l. In contractibus, §. Præterea, C. de non numer. pecun. Iaſ. in l. Sciendum, in princ. ff. Qui ſatis dar. cogan. Caſtillion. dicens Doctores omnes ita tenere in conſ. 10. In facto, n. 5. verſ. Ad teſtamentum. Vnde quemadmodum hæc Decretalis, quamuis loquatur tantum de homicidio, et mutilatione; tamen ob rationem generalem in ea expreſſam à pleriſque extenditur etiam ad alia delicta, vt dictum eſt ſupra n. 11. Ita et Gregoriana Conſtitutio ſit extendenda. Hæc enim eſt interpretatio paſſiua, quæ in omni materia admittitur, l. 2. et ibi Bart. in princ. C. de Noxal. l. Iurisgratiam, §. Si paciſcar, ff. de pactis. Id inquam non obſtat, nam præterquam quod hęc theorica procedit quando ius antiquum eſt clarum, et inconcuſſum, non autem quando eſt controuerſum, et plures habet intellectus, prout habet hæc Decretalis, ex his, quæ notat Bart. in l. In ambiguo, n. 2. ff. de reb. dub. et
30 Felinus in cap. 1. circa finem, de Conſtitut. Nam quod multipliciter intelligitur, illius veritas ignoratur, vt ex Boetio dicit Baldus in l. Nec quicquā, §. Vbi decretum, in princ. ff. de offic. Proconſul. et Legat. Reſpondetur ceſſare omnem difficultatem, quia Bulla Gregorij prohibet fieri extenſionem ad caſus in ea non expreſſos etiam ex identitate, vel maioritate rationis, vt dixi in c. Inter alia, n. 51. et 55. ſupra eod. Vnde ab homicidio, vel mutilatione manifeſtum eſt hodie non poſſe fieri extenſionem ad adulteria, raptus virginum, et alia delicta in Eccleſijs perpetrata; et ſic corrigitur quod habetur in auth. de mandato Princip. §. Neque autem; & in auth. Vt liceat matr. & auiæ, §. His quoque, verſ. Quia vero ita comperiuntur: licet fortè ſecus eſſet in terminis huius cap. ſecundum Hoſt. hic n. 1. in ver. Homicida. Itaque remanet hodie approbata prima opinio, de qua ſupra n. 4. vt ſcilicet non quodcumque delictum in Eccleſia patratum, ſed ſolum homicidium, & membri mutilatio excludat à priuilegio immunitatis, ſiue hæc commiſſa fuerint animo deliberato, & ex propoſito, ſiue in pura rixa ex improuiſo ſuborta, & ſiue ſub ſpe immunitatis, ſiue non, cum Conſtitutio non diſtinguat.

31 Adde quod cum hæc lex ſimul ſit pœnalis, & exorbitans, non debet fieri extenſio de caſu ad caſum. l. Sed ſciendum, ff. Ad legem Pompeiam, de parricid. Item quamuis aliàs extenſio fieret, tamen fieri non poteſt vbicumque agitur de adimenda immunitate Dei ordinatione Eccleſijs attributa, vt dixi in cap. Cum non ab homine, n. 53. 54. & n. 81. & 82. poſt Aretin. ibi n. 60. & 61. ſupra de iudicijs.

Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant.

Cap. Multa.

SVMMARIVM.

1 *EXempli cauſa ſunt pauca exprimenda.*

2 *Pauca dicuntur reſpectiuè ſecundum ſubiectam materiam.*

3 *Conducere aliquem pretio pro aliquo ſæculari quæſtu an, & quando Clericis, vel Monachis liceat.*

4 *Contentiones, lites, & rixæ in quibus differant.*

5 *Clerici patrocinari poſſunt pro defenſione miſerabilium perſonarum, ſed tamen gratis.*

6 *Conducere res ſæcularium Clericis non licet, niſi cogente neceſsitate. & n. 29 & 43.*

7 *Canonicis prohibendum ne eccleſiæ bona conducant, & locationes ſunt irritæ.*

8 *Conductori laico ſi Clericus ſuccedat iure hæreditario, poteſt conductione remanere vſque ad præfinitum tempus locationis.*

9 *Negotiationem etiam iuſtam extra caſum neceſsitatis Clerico exercere non licet. & n. 46.*

10 *Clauſula generalis ſubſequens aliquibus ſpecificatis omnia comprehendit.*

11 *Negotiatio eſt Clericis prohibita de iure diuino, & contra facientes mortaliter peccant.*

12 *Negotium, & negotiatio quid ſit.*

13 *Negotium quotuplex, & quod ſit Clericis interdictum. & n. ſeqq. vſque ad n. 52.*

14 *Negotiatio alia mundialis, alia ſpiritualis, alia temporalis.*

15 *Negotium ſæculare dicitur tribus modis.*

16 *Clerici in cauſa ſanguinis non poſſunt eſſe Aduocati etiam pro reo.*

17 *Cauſæ matrimonij, legitimitatis, iuris patronatus, decimarum, & huiuſmodi iudicando tractari nō poſſunt, niſi à Clericis.*

18 *Negotium ſæculare accipitur largè, ſtrictè, & ſtrictiſſimè. & n. ſeqq.*

19 *Negotium ſæculare prout prouenit ex carnali concupiſcentia non frænata ratione, eſt omnibus prohibitum, ſed præcipuè Clericis. & n. 78.*

20 *Officium nullum Clerici poſſunt habere in Republica ſæculari.*

21 *Vniuerſitatem ſæcularem Clerici non conſtituunt.*

22 *Laici vacare debent Reipublicæ mundanæ, Clerici verò Reipublicæ ſpirituali: & n. 90.*

23 *Negotiatio propriè ſumpta in quo differat ab artificio.*

24 *Negotiatio, ſeu mercatura quamuis ſit permiſſa laicis, tamen Clericis omnino prohibetur. & n. 51. & 59.*

25 *Artificium Clericis, & Monachis eſt permiſſum, ſi neceſſitas ſubſit, & non ſordidè exerceatur. & n. ſeqq. vſque ad n. 44.*

Cleri-

26 *Clericus artificiolo, vel agricultura ſibi victum paret.*

27 *Monachi S. Baſilij ex peculiari ſuæ regulæ inſtituto ad victum proprijs manibus parandum ſaltem in communi tenentur.*

28 *Et agricultura quatenus eis permittatur.*

29 *Clerici alienarum poſſeſſionum conductores, vel adminiſtratores eſſe non poſſunt auaritiæ cauſa: ſecus ad ſui, & non ſuſtentationem. & n. 43.*

30 *Clerici locare poſſunt animalia, quæ habent ex decimis, vel ſucceſſione, aut aliàs ſibi data, & eorũ fructus vendere. & n. 44.*

31 *Item ſi habeant paſcua poſſunt emere animalia, vt illa depaſcant ad ſuſtentationem ſuam, ſuorum, & pauperum. & n. 35.*

32 *Secus ſi emant vt tradant ad crementum.*

33 *Item ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem poſſunt emere equi pullum nutriendum, & tabulam pingendam, vt carius vendant.*

34 *Item poſſunt agros ſuos opera laicorum colere abſque reatu illicitæ negotiationis. & n. 38.*

35 *Item poſſunt pro eiuſdem cultura vſu boues, & alia animalia neceſſaria emere, illorumque fœtus iuſto pretio, atque honeſta ratione vendere. & n. 39.*

36 *Item in terris vbi habent quercus poſſunt ſues emere, eoſque alere, ac pro ſua, & familiæ ſuſtentatione vendere, dummodo ea, &c & n. 40.*

37 *Item poſſunt arborum folia in eorum bonis exiſtentium laico cõcedere ad medietatem lucri ex bombicibus prouenientis. & n. 41.*

42 *Item poſſunt ſuarum arborum folijs arti ſericæ operam dare pro ſua, & familiæ ſuſtentatione, cum perſonis tamen non ſuſpectis, & de licentia Epiſcopi.*

43 *Item poſſunt ob ſuam, ſuæque familiæ neceſſitatem terras eccleſiaſticorum conducere, non autem laicorum, niſi ex mera praciſè neceſſitate.*

45 *Agriculturæ artem in agro Romano Clerici ex Bulla Clem. Octaui tam per ſe, quàm per alios exercere poſſunt in caſalibus proprijs, & non conductis.*

46 *Artificio an Clericis vacare liceat extra caſum neceſſitatis. & n. ſeqq. vſque ad n. 52.*

47 *Artificium eſt licitum Clericis, & Monachis ad victum quærendum, ad otium tollendum, ad concupiſcentiam refrænandum, & ad eleemoſynas faciendas.*

Non autem ad purum lucrum. n. 51. & 53.

48 *Enthuſiaſtarum error ab Auguſtino damnatus.*

49 *Manualia opera intelliguntur omnia humana officia, ſiue manibus, ſiue pedibus, ſiue lingua fiant,*

50 *Eleemoſynam parare etiam proprijs manibus laborando tenentur ex præcepto Clerici, & laici, vt ſubueniant extremè indigenti.*

51 *Negotiatio, ſeu mercatura, nec laicis eſt licita, niſi ad aliquem finem honeſtum, vel neceſſarium.*

52 *Negotiatio aliàs licita an, & quibus modis fieri poſſit illicita. & n. ſeqq. vſque ad n. 77.*

53 *Negotiatio propter auaritiam, vel alium malum finem eſt culpa venialis, vel mortalis, prout eſt ille finis.*

54 *Negotiatio eſt opus ſeruile, quod exerceri non poteſt in dominicis, & feſtis diebus.*

55 *Niſi in nundinis permiſſis, dummodo diuina non omittantur.*

56 *Negotiationes maximè nundinarum in eccleſijs, & cœmeterijs ſunt illicitæ*

Proſp. Fagn. in 2. par. 3. Decretal.

57 *Supellectilia in locis ſacris aſſeruari non debent, niſi fortè ad tempus vrgente neceſſitate.*

58 *Negotiatio redditur illicita ex loco ſuſpecto, & inhoneſto.*

60 *Negotiatio fit illicita ex materia, quæ nec per ſe, nec cum admixto poteſt eſſe vtilis.*

In Venenis an licita ſit negotiatio. ibid.

61 *Colores an liceat mercari ad colorandam mulierem, vel virum. & n. ſeqq.*

62 *Facies naturalis ſine peccato alterari non poteſt. & n. ſeqq.*

63 *Opus Dei eſt quod naſcitur, Diaboli quod mutatur.*

64 *Fucatio ex ſui natura eſt illicita, & prohiberi poteſt per ſtatutum Epiſcopi.*

65 *Non tamen eſt peccatum mortale, niſi fiat propter propter laſciuiam, vel in Dei contemptum.*

66 *Oculos ſtibio dipingere non licet.*

67 *Turpitudinem corporis ex ægritudine prouenientem occultare licet, pulchritudinem fingere non licet.*

68 *Mulierum honeſtus, precioſus, & placitus ornatus ſine pictura vt viris ſuis magis placeant, non reprobatur.*

69 *Sed ſi fiat ad prouocandum alios ad laſciuiam eſt mortale peccatum.*

70 *Si verò ex leuitate, aut vanitate, non ſemper eſt mortale, ſed quandoque veniale.*

71 *Emere totum frumentum, vel merces omnes nemini licet, vt coactis alijs à ſe emere, vendant ſuo arbitratu.*

72 *Tempore tamen vbertatis poteſt quis multa victualia emere, vt abundet tempore egeſtatis.*

73 *Vel vt alijs poſſit vendere pretio tunc currenti, dummodo hoc faciat ne in terra ſua victualia deficiant.*

74 *Secus ſi vt vendat carius.*

75 *Societatem iniens cum negotiatore, quem ſcit malæ conſcientiæ, tenetur eam diſſoluere, ſi commodè poteſt; aliàs proteſtari debet.*

76 *Negotiationem exercens per ſe licitam, ſed ex accidenti illicitam, an teneatur reſtituere lucrum inde perceptum.*

77 *Negotiatio quibus Clericis ſit interdicta. & num. ſeqq. vſque in finem.*

Quid in Clericis in ſacris. 79.

Et quid in Clericis minorum ordinum beneficiatis. num. 80.

Et quid in non beneficiatis. n. 81. & n. ſeqq. vſque in fin.

82 *Clerici minorum ordinum, ſi competens beneficium non habeant, an poſſint eſſe Aduocati in foro ſæculari. & n. 96*

83 *Negotiatio eſt Clericis omnibus prohibita, ſi habeant vnde commodè viuere poſſint, ſiue ex beneficio, ſiue aliunde. & n. ſeqq. vſque in fin.*

84 *Negotiatorem Clericum quaſi quamdam peſtem fuge.*

85 *Nullus eſt dictio vniuerſalis negatiua, quæ reſtrictionem non patitur.*

86 *Venatio omnibus ſeruis Dei interdicitur.*

87 *Negotiatio quas ob cauſas ſit Clericis interdicta.*

88 *Clerici prima tonſura etiam non beneficiati dicuntur milites Dei.*

89 *Et coronam habent ab inſtitutione Eccleſiæ antequam eſſent tituli beneficiales.*

90 *Nec ſunt de corpore Reipublicæ mundanæ, ſed eccleſiaſticæ.*

91 *Negotiatio vt plurimum ſine mendacio,& periurio exerceri non poteſt.*

92 *Miniſtri altaris Domini ſunt non tantum Presbyters, Diaconi, & Subdiaconi; ſed etiam inferiores Clerici.*

93 *Ordo quilibet prout eſt Sacramentum, ordinatur ad Sacramentum Euchariſtiæ, & n. ſeq*

94 *Acolythus ſuggeſta pro Euchariſtia,& calices Diaconis præparat.*

95 *Miniſteria ſacrorum Ordinum ab Oſtiariatu ad Diaconum iubentur à Concilio Tridentino exerceri per conſtitutos in dictis ordinibus.*

96 *Intellectus, cap 1. de poſtul.*

Conditio reſpiciens vnum,& determinatum finem, poteſt adimpleri per æquipollens, ibidem.

97 *Spolia ex Bulla Pij IV. fiunt de bonis Clericorum, ex illicita negotiatione acquiſitis.*

98 *Spolijs ex Bulla Pij V. non ſubiacent bona Clericorum, quorum beneficia, vel penſiones non excedunt ducatos triginta, dummodo ab illicita negotiatione abſtinuerint.*

99 *Penſio non dicitur beneficium.*

100 *Spolijs ex Bulla Pauli V. non ſubiacent bona clericorum in Vrbe, vel infra decem milliaria decedentium, etiam ſub prætextu, vel cauſa illicitæ negotiationis.*

1 MVLTA. Concilium enumerat multa ſæcularia negotia, à quibus iubet clericos, & Monachos abſtinere: & aliàs non diuiditur.

Nota primò, ibi, *de quibus pauca perſtringamus*: exempli cauſa eſſe pauca exprimenda, cap. Vnum oratorium, §. Criminis autem appellatio, 25. diſt. cum alijs hic allegatis in gloſ. 1. & per Hoſtien. num. 4. in ver. *pauca perſtringamus*. Quinimo exempli gratia ſufficit vnũ exprimere, vt l. Ita vulneratus, §. vlt. ff. Ad legit. quid, & tamen qua-
2 tuordecim hic fuerunt expreſſa: & ſic nota quatuordecim poſſe dici pauca, ſecundum Hoſt. vbi ſupra, & Io. Andr. num. 1 in ver. Pauca; ſed dicendum eſt ſecundum Abb. in 1. notab. ver. Pauca, hic fuiſſe poſitum reſpectiuè ad negotia ſæcularia quæ ſunt innumera. Vnde reſpectu ipſorum, & pro ſubiecta materia, congruè quatuordecim pauca dici poſſunt: nam reſpectiuè etiam viginti quatuor millia dicuntur pauca, vt in cap. Diſciplina, 45. diſt. & adde quod de hac dictione ſcripſi in cap. Vt iuxta, num. 32. de offic. Ordin.

3 Secundò nota ibi, *pro ſæculari quæſtu*: non eſſe licitum Clericis, vel Monachis pretio quemquam conducere pro aliquo ſæculari quæſtu, vt in littera; ſed gloſ. in ver. Conducere, intelligit, & benè hoc verum eſſe, ſi fiat conductio ad peccandũ, quod non licet etiam ſæcularibus, vt c. Si ad peccatum, 22. q. 4. Vel ſi fiat pro quæſtu ſæculari clericis prohibito, quod ſimiliter nec per ſe, nec per alium licet, cap. Negotiatorem, & cap. Fornicari, 88. diſt. idem Hoſtien. hic num. 3. in ver. Conducere: aliàs licitè conduci poteſt Sacerdos, vel illius opera, vt cap. vlt. infra, Ne Præl. vic. ſuas, niſi ſit Prælatus, cap. 1. & 2. eod. tit. ſecundum Vincent. & Tancred. cum quibus hic tranſit Io. Andr. num. 2.

4 Tertiò nota ibi, *Contentiones*: differentiam inter contentiones, lites, & rixas: nam contentiones conſiſtunt in verbis; lites in iudicijs; rixæ in factis, & percuſſionibus ad inuicem, ſecundum Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. hic in princip. Ioann. Andr. num 2. Butr. num. 3. & Abb. Sicul. num. 4. Qui tamen addit lites referri poſſe ad contentiones etiam extraiudiciales, vt in cap. Sæpè, in fin. de appellat.

5 Quartò nota ibi, *orphanorum, aut viduarum*: Clericos poſſe patrocinari pro defenſione miſerabilium perſonarum, vt hic, & in cap. 1. ſupra de poſtulat. Hoc tamen debent gratis præſtare, quia id eis permittitur tantummodo ex pietate, vt in cap. vltim. eodem tit. ſecundum Petr. hic, Ioan. Andr. num. 1. Ancharan. num. 3. & Abbas num. 4. Et hinc collige orphanos, viduas, & alias perſonas miſerabiles eſſe ſub protectione eccleſiæ, vt hic notat gloſ. in figuratione caſus, de quo dic vt ſcripſi latiſſimè in cap. Significantibus, ſupra de off. Deleg.

6 Quintò nota ibi, *Conductores*. Clericis non eſſe licitum res ſæculares conducere, vt hic eſt expreſſum, & in cap. Credo, & cap. Cyprianus, 21. quæſt. 3. & in Auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Aliam: niſi neceſſitate cogente, vt notat gloſ. in Summa, 21. q 3. & cenſuit S. Congregatio Concilij, vt dicã infra num. 43.

7 Quæ amplius cenſuit prohibendos eſſe Canonicos ne eccleſiæ bona conducant; tum quia negotiarentur lucri cauſa; tum quia diſtraherentur à ſeruitio eccleſiæ; & locationes factas eſſe irritas.

8 Si tamen clerici iure hæreditario ſuccederent conductori laico poſſent in conductione remanere vſque ad præfinitum tempus locationis, arg. text. in l. Decurio, ff. de Decur. vbi notabiliter ſic legitur; Decurio, qui prohibetur conducere quædam, ſi iure ſucceſſerit in conductione, remanet in ea, quod & in omnibus ſimilibus eſt obſeruandum; & ita hic tenent gloſ. in ver. Conductores, Hoſtien. num. 7. in eod. ver. Ioann. Andr. num. 5. in gloſſ. Si tamen, Butr. num. 4. verſ. Quæro, prohibentur, Anchar. num. 6. & Abb. num. 8. Ad idem text. in l. 1. §. Sed etſi iure hæreditario: & quod ibi notat Bart. n. 1. ff. ad leg. Cornel. de falſ.

9 Sextò nota ibi, *Nec tamen iuſtum negotium*. Clerico non licere extra caſum neceſſitatis etiam iuſtam negotiationem exercere: concordat cap. Fornicari, 88. diſt. & notat Abb. hic num. 6. In caſu autem neceſſitatis licet, vt hic eſt expreſſum. Sed hoc intellige cũ operatur proprijs manibus, ſeu emit materiam, vt eam reducat ad aliquam formam, vt cap. Si clericus victum, 91. diſt. cap. Numquam, de conſecr. diſtinct. 5. & hic declarant Butr. num. 2. & Abb. d. n. 6. & idem Abb. in cap. Secundum, num. 1, infr. eodem, & Syluest. in ver. Clericus, 3. num. 1. verſ. Igitur clerico negociari non licet, & Redoan. de ſpol. q. 2. num. 45. & ſeq. & latius dicam infra n. 46.

10 Septimò nota ibi, *ecce talia, & his ſimilia*, argumentum optimum, quod aliquibus ſpecificatis generalis clauſula ſubſequens omnia comprehendit: ad hoc cap. Qui ad agendum, de Procur. lib. 6. & notant hic Hoſtien. num. 7. in verb. Ecce talia, Ioann. Andr. num. 4. & Anchar. in 7. notab. Facit cap. Sedes, ſupra de reſcript. & cap. vn. de Commod.

11 Vltimò nota ibi, *de quibus ait Apoſtolus*; negotiationem eſſe Clericis, & Monachis prohibitam ſecundum verbum Apoſtoli, & ſic de iure diuino, cap. Sunt quidam, 25. q. 1. & conſequenter contrafacientes mortaliter peccare, cap. Quiſquis

præ-

Digitized by Google

præceptis, 14. q. 1. cap. Quæ contra mores, 8. d. diſtinct. d. cap Sunt quidam, cap. fin. ſupra, de conſuetud. dixi in cap 1. num. 42. de treug. & pace. Sed etſi hoc eſſet ex lege poſitiua, tamen cū Concilium hic procedat prohibendo, & reſiſtendo, vt patet ibi, *omnino contradicimus*: vtiq; illius tranſgreſſio eſt culpa lethalis, vt notat Archid. in c. Deteſtanda, n. 4. de conceſſ. præben. lib. 6. Et ſcripſi plenè in d. cap. 1. num. 22. poſt Hoſtien. ibi num. 7. & 9. in ver. Periculo, & Abb. in 2. notab. Et confirmatur quia clerici negotiatores, ſi moniti non deſtiterint, ſunt excommunicandi, vt in c. Secundum, infra eod. Excommunicatio autem non fertur niſi pro mortali peccato, cap. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. Et ita per hanc rationem clericum negotiatorem mortaliter peccare, poſt Petr. de Palude, & S. Antonin. tradit Syluester in ver. Clericus, 3. n. 3.

12 Venio ad quæſtiones. Et primo QVAERO quid ſit negotium, ſeu negotiatio: Breuiter Iſidoro authore in lib. 18. Etymolog. cap. 15. Negotium dictum eſt quaſi negans otium, vt refertur in cap. Forus, §. Negotium, & ibi gloſ. in ver. Negotium, de verb. ſignif. Vnde ex ipſa vi nominis importat priuationem otij, & ſignificat actū omnem, cui otium repugnat; & in communi diffinitur eſſe actus humanus practicus, qui vulgò exercitiū dicitur, ſecundum Syluest. in ver. Negotium, in princ. Specialiter autem vt nunc principaliter intendimus, eſt commutatio, vel permutatio lucratiua, ideſt ad lucrum ordinata, vt idem Syluest. diffiniuit vbi ſupra: nec differunt negotium, & negotiatio ſecundum eum, niſi tamquam cōcretum, & abſtractum, ſicut iuſtum, & iuſtitia, æquum, & æquitas. Vnde negotium, & negotiatio promiſcuè vſurpantur, vt in l. 3. ff. de negot. geſt. cum ſimil. Aliàs tamen negotium in cauſis, negotiatio in commercij, dicitur, vt legitur in d. c. Forus, §. Negotium.

13 Secundò QVAERO quotuplex ſit negotium, & quod ſit clericis interdictum.

Tametſi negocia ſint innumera, cùm plura ſint, quàm vocabula, vt l. Natura, ff. de præſcript. verb. & hic per Ioann. Andr. num. 1. in ver. Negocia,

14 tamen ad certa genera reducuntur. Vnde S. Antonin. in 2. par. tit. 1. cap. 16. ante §. 1. verſ. Sciendum, dixit triplex eſſe genus negotiationis. Prima eſt mundialis, & ſcelesta, & ideo cauenda. Secunda ſpiritualis, & honeſta, & ideo exercenda. Tertia temporalis, & modeſta, & ideò permittenda: & vnumquodque membrum latè proſequitur.

15 Sed quod pertinet ad ſæcularia negotia, de quibus agitur in hoc cap. & infra eod. per tot. Innoc. hic in princ. & poſt eum Hoſtien. num. 2. & Ioan. Andr. ſupra in rubr. eod. num. Dixerunt negotiū ſæculare dici tribus modis. Primò enim dicitur ſæculare negotium quilibet actus ſæcularium rerum, de quibus hic plures enumerantur: & ab his, ſi ſint illicita, & turpia, proculdubio clerici omnes abſtinere debent. Secundò, negotium ſæculare dicitur iudicium de rebus ſæcularibus: & hoc tractare poſſunt clerici omnes inter clericos tantum, vt cap. Sicut enim, §. Ex his, 11. quæſt. Tertiò, dicitur ſæculare negotium quod eſt ſæcu-

16 larium hominum, & inter ſæculares: & ex his negotijs aliqua ſunt criminalia, aliqua ciuilia: criminalia vbi agitur de ſanguine ſunt clericis interdicta, cap. Sententiam, inſt. eod. adeo vt nec pro reo poſſint eſſe Aduocati, vt notatur per Hoſtien. in cap. Ad audientiam, §. fin. infra, de homicid.

17 Ex ciuilibus verò aliqua ſpectant ad forum Eccleſiæ tantum, vt cauſa matrimonij, & legitimitatis, cap. Tuam, ſupra de ord. cognit. cap. Lator. infra Qui fil. ſint legit. Iuris patronatus, c. Quantò, ſup. de iudic. Decimarum, c. Quoniam, & c. A nobis, de decim. & talia iudicando tractant clerici tantū, & non alij, vt in iuribus præalleg. Aliqua vero ſunt principaliter de foro ſæculari: & in his non licet clericis ſe immiſcere, niſi in caſibus, vt notatur in cap. Cum ſit generale, & cap. Ex tenore, ſupra, de foro compet. Alio modo ſæcularia negotia diſtinxit gloſ. in Summa, 21. quæſt. 3. quæ iudicio Abbatis ſupra in rubr. ante med. Materiā plenè euacuat.

18 Sed ipſe Abb. ibi vtitur alia diſtinctione: nam ſecundum eum ſeculare negotium ſumi poteſt largè, & ſtrictè. Et quidem largè dicitur ſæculare negotiū quidquid prouenit ex carnali concupiſcentia non ſubiecta freno rationis; & hoc innuit littera huius textus in princ. Dicitur autem negotium ſæculare, quia per illud omnino viuitur ſæculariter, ideſt ſecundum ſæculum, & mundum, ſeu carnem, non autem ſecundum Deum, & ſpiri-

19 tum: & hęc prohibentur etiam laicis, vt patet ex multis, quę hic enumerantur, ſed pręcipuè clericis. Strictè verò accipitur ſæculare negotium, vt comprehendat quidquid pertinet ad rempublicam mundanam, & ſęculares homines; & hoc quamuis permiſſum ſit laicis, tamen clericis eſt in-

20 terdictum, vt cap. Fornicari, 88. diſt. & l. Placet, C. de Epiſc. & Cler. vbi clerici nihil commune habere dicuntur cum publicis actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cuius corpori non ſunt annexi. Atque ita nullum officium poſſunt habere in Republica ſæculari, vt ibi probatur, & in hoc c. & in c. Reprehenſibile, 23. q. 8. & cap. Eos, 23. q. 3. & notat Anchar. in cap. Sicut te, num. 1. verſ. Quę-

21 rit gloſſ. infr. eod. & adde Innoc. in cap. Dilecta, num. 9. de exceſſib. Pręlat. vbi ait clericos non conſtituere vniuerſitatem ſæcularem; vnde vacare

22 debent Reipublicæ ſpirituali, laici verò reipublicę temporali, argum. cap. Duo ſunt genera, 12. qu. 1. cap. Conuenior, & d. cap. Reprehenſibile, 23. q. 8. cap. Duo ſunt, 96. diſt. & cap. Solitæ, de maior. et obedien. Confert textus in l. Conſulta Diualia, C. de teſtam. vbi ſcriptum legitur abſurdum eſſe ſi promiſcuis actibus rerum turbentur officia, et alij creditum alius ſubtrahat, et præcipuè clericis, quibus opprobrium eſt ſi ſe peritos velint diſceptationum forenſium oſtendere; ſequitur ſupradictam diſtinctionem Syluest. in ver. Clericus, 3. n. 1. Sed illi addit tertium membrū, quod Abbas omi-

23 ſerat. Dicit enim ſæculare negotium tertio loco ſumi ſtrictiſſimè pro exercitio mercatoris, ſeu negotiatoris, de quo loquitur textus in cap. Forus, de verbor. ſignif. ibi, [Negotiatio in commercijs dicitur, vbi aliquid datur vt maiora lucrentur.]

Sed ego hoc tertium genus negotij ſæcularis ſubdiſtinguo in duas ſpecies, videlicet in negotiationem propriè ſumptam, et artificium, de quibus Gratianus diuerſas conſcripſit diſtinctiones; nam de negotiatione egit in diſt. 88. de artificio verò in diſt. 91. quas ſpecies non obſcurè diſtinxit S. Th. in 2. 2. q. 187. Nam de negotiatione formauit articulum ſecundum, An liceat Monachis negotiari: de artificio verò articulum tertium, An Monachi teneantur proprijs manibus laborare: negotiatio

propriè dicitur cum emitur res, vt omnino inte-
gra, & immutata carius vendatur, itaut ex ſola
tranſmutatione de perſona in perſonam ſequatur
lucrum.

Artificium verò dicitur, cùm emitur res, vt in-
de habeatur materia ad operandum proprijs ma-
nibus, eamque reducendi ad aliam formam: ha-
betur in c.Eijciens,88.diſt.vbi dicitur: [Quicum-
que rem comparat non vt ipſam rem integram,
& immutatam vendat, ſed vt materia ſibi ſit inde
aliquid operandi, ille non eſt negotiator: qui au-
tem comparat rem, vt illam ipſam integram, &
immutatam dando lucretur, ille eſt mercator, qui
de templo Dei eijcitur.] Hæc ibi. & notant gloſ.
Butr. Abb. & alij proximè citandi, & Anchar. in
c.Secundum inſtitura, in 1.notab.inſ.eod.

24 Negotiatio propriè ſumpta quamuis ſit permiſ-
ſa laicis, tamen Clericis, & Monachis omninò
prohibetur, vt hic, & 88.diſt.per totam; & præſer-
tim in c.Fornicari, vbi dicitur: Antequam quis
eccleſiaſticus ſit, licet ei negotiari, facto iam non
licet: & notat gloſ.1 in c.Canonum, 14.q.4. Butr.
hic n.2.verſ.Solutio, & Abb.n.6. verſ. Intellige, &
n.10.verſ. Sed illicitum eſt, Sylueſt. in ver. Cleri-
cus 3.n.1. verſ. Tertiò adde, & n.2. & Tabiena ſi-
25 militer in ver.Clericus 3. verſ.Tertiò. Artificium
verò ſi neceſſitas ſubſit proculdubio Clericis, &
Monachis eſt permiſſum: vnde in c. Clericis il 1.
26 91.diſt.ſic legitur. Clericus victum, & veſtimen-
tum ſibi artificiolo, vel agricultura abſque officij
ſui detrimento paret. & in c. ſeq. Clericus quan-
tumlibet verbo Dei eruditus artificiolo victum
quærat. Vnde ibi præcipitur, vt omnes Clerici,
qui ad operandum inualidi ſunt, & artificiola, &
litteras diſcant: & de Monachis Hieronymus ad
Ruſticum Monachum de viuendi forma: [Cur,
inquit, tu in vſus tuos ceſſura non præparas? Vel
fiſcellam texe iunco, vel caniſtrum lentis plecte
viminibus; ſarriatur humus; areolæ æquo limi-
te diuidantur, in quibus cum olerum iacta fuerint
ſemina, vel plantæ per ordinem poſitæ, aquæ du-
cantur irriguæ.] & infra: [Inſerantur infructuo-
ſæ arbores gemmis, vel ſurculis, vt paruo poſt tem-
pore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fa-
bricare aluearia, ad quas te mittunt Salomonis
prouerbia, & Monaſteriorum ordinem, ac regiam
diſciplinam in paruis diſce corporibus: texantur
& lina capiendis piſcibus: ſcribantur libri, vt &
manus operetur cibum, & animus lectione ſatu-
retur.] Hæc Hieronymus. & refertur in c. Num-
quam, de conſecr. diſt.5. & ibi immediatè ſubne-
ctit: [Aegyptiorum Monaſteria hunc morem te-
nere, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant.]

27 Hodie in diœceſi Hiſpalenſi Monaſteria Eremi
del Tardon Ordinis S. Baſilij ſeruant hoc lauda-
bile inſtitutum viuendi ex labore manuum ſuarũ,
de quibus Clemens VIII. in ſuis litteris ſub datũ
Tuſculi ſub annulo Piſcatoris die 23. Septembris
1603. Pontificatus ſui anno duodecimo, c.4. ſic
ait: [Quærendi victus ſolertia (vt verba S.Baſilij
de Inſtitutionibus Monachorum ſermone 1. refe-
ramus) his, qui in huiuſmodi vitæ genere degant,
ea maximè conueniens iudicanda eſt, quæ præ-
ſcripta eſt ab Apoſtolo, nimirum vt manibus la-
borantes panem ſuum honeſtè manducent, ex
quo & alijs dicti Patris locis, declaramus Mona-
chos S.Baſilij ex peculiari ſuæ regulæ inſtituto ad
victum proprijs manibus parandũ, ſaltem in
cõmuni teneri. Atque ita iuxta præſentis reforma-
tionis ſtatuta iubemus obſeruari in illis artibus,
quas etiam S.Baſilius concedit, præcipuè quæ intra
domum exerceri poſſunt, velut texendi, plectendi,
ſuendi, ſarciendi, & alijs ſecundũ locorum, & tem-
28 porum exigentiã. Cum autem S.Baſilius agricul-
turam, quia ea facillimè res ad vſum neceſſariç ha-
beri poſſunt, concedat, modo ea, neque à vicinis, ne-
que ab accolis tumultus afferat, aut turbas, nos eã-
dem ad frumentum, vinum, mel, oleum, & cæteros
agri fructus comparandos permittimus.] Hæc ibi.

29 Similiter Clerici poſſunt recipere poſſeſſiones
excolendas ad quartam, vel quintam partem, &
huiuſmodi, aut eas conducere ad ſuſtentationem
ſui, & ſuorum. arg.c.Peruenit, 86.diſt. vbi Clerici,
& Monachi prohibentur propter turpis lucri gra-
tiam alienarum poſſeſſionum conductores eſſe,
vel ſubſtantiarum ſæcularium gubernationes ſu-
ſcipere auaritiæ cauſa: vbi gloſ. põderans verbum,
auaritia, dixit: nam propter neceſſitatem bene
poſſunt, vt c.2.91.diſt.& tenent Hoſt. Abb. & alij in
c.Secũdũ, in fin.eod. quos ſequitur Sylu. in ver. Cle-
ricus 3.n.2.verſ.Poteſt etiã recipere poſſeſſiones.

30 Rurſus poſſunt locare animalia, vt oues, & bo-
ues; ſcilicet ſi habeant ex decimis, vel ſucceſſio-
31 ne, aut aliàs ſibi data: Aut ſi habeant paſcua
multa, & emant animalia, vt illa depaſcant, ad
ſuſtentationem ſuam, ſuorum, & pauperum. Se-
32 cus ſi emerent, vt traderent ad crementum, vel
aliud agerent in fraudem negotiationis; vt poſt
gloſ. præalleg. Raymun. & Summ. Confeſſ. tradit
Redoan. de Spol.q.2. & Sylueſt. d.n.2. verſ. Poteſt
33 etiam locare: vbi etiam addit licere Clericis, ſci-
licet ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum rem emere,
eamque melioratam cariùs vendere, puta equi
pullum nutriendum, vel tabulam vt imaginem
pingat, quia in talibus non eſt negotiatio propriè,
ſed artificium; vt notatur in c. Canonum, in gloſ.
vn. 14.q.4. & in c. Numquam, de Conſecr. diſt.5.
per Archid. in c. Clericus victum, 91.diſt.& Io.Fri-
burg. in Summa Confeſſ. lib.2. tit.7.q.41. & tit.8.
34 q.2.& 3. Quæ omnia comprobantur ex infraſcri-
ptis reſolutionibus S. Congregationis Cardinaliũ
Tridentini Concilij Interpretum me Secretario
editis, videlicet, Presbyteri, & Clerici Terræ
Maidæ Neocaſtren. Diœceſis, qui vt plurimum ob
loci, perſonarum, ac temporum qualitatem ali-
quam ex infraſcriptis rationibus ad neceſſariam
ſui, & familiæ ſuſtentationem coguntur quærere,
ad obuiandum vexationibus Commiſſariorum,
petunt vt declaretur an liceat eis hæc facere abſ-
que reatu illicitæ negotiationis.

Primò, An liceat eis terras patrimoniales, &
beneficiales per laicos colere?

35 Secundo, An pro neceſſario culturæ vſu poſſint
emere boues, et alia animalia, et fœtus illorum
vendere?

36 Tertio, An ij, qui in proprijs terris habent quer-
cus, et caſtaneas, quarum fructibus ſues veſcun-
tur, poſſint ſues emere, eoſque alere, et pro fami-
liæ ſuſtentatione vendere.

37 Quartò, An ijdem Clerici cum folijs ſuarum
arborum poſſint in proprijs ædibus arti ſericæ
operam dare, vel idem opus alteri ad medietatem
committere, vt in illis partibus fieri conſueuit.

38 Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tri-
dentini Interpretum ad primum cenſuit licere
Clericis agros beneficiorum, et patrimoniorum
ſuo-

ſuorum opera laicorum colere abſque reatu illi-
citæ negotiationis.

39 Ad ſecundũ, poſſe ſimiliter Clericos pro eiuſ-
dem culturæ vſu boues, et alia animalia neceſſa-
ria coemere, illorum fœtus iuſto pretio, atque ho-
neſta ratione vendere, nec propterea eos prohibi-
tę negotiationis prætextu vexari poſſe, aut de-
bere.

40 Ad tertium itidem, poſſe pro ſua, et familiæ ſu-
ſtentatione, dummodo tamen in emendis, alen-
dis, ſeu diſtrahendis ſnibus nihil ſordidum, aut
indecens ordini clericali exerceant.

41 Ad quartum, licere Clerico arborũ in proprijs
bonis exiſtentium folia alieni laico concedere eo
pacto, vt lucrum, quod ex bombicibus proueniet,
42 inter vtrumque diuidatur; ac pariter eidem lice-
re earumdem arborum folijs per ſeipſum, abſque
officij ſui dumtaxat detrimento, ac pro ſua, et fa-
miliæ ſoſtentatione arti ſericæ operam dare, dum
tamen in artificio huiuſmodi perſonas non ſuſpe-
ctas adhibeat, et quoad hoc Epiſcopi licentiam,
quæ gratis detur, obtineat.

43 Sed & poſtea, ideſt die 21. Auguſti 1627. ad
exemplum prædictarum declarationum eadem
S. Congregatio cẽſuit Clericos pauperes ob ſuam,
ſuæque familiæ neceſſitatem poſſe terras eccleſia-
ſticorum conducere abſque reatu illicitæ negotia-
tionis: bona verò laicorum non poſſe, niſi ex me-
ra præciſè neceſſitate.

44 Item cenſuit poſſe retinere, & locare boues,
oues, & alia animalia, quæ habent ex ſucceſſio-
ne, vel decimis, necnon fructus illorum vendere
abſque crimine illicitæ negotiationis.

45 Porrò in territorio, & districtu Vrbis, necnon
in Latij, Campaniæ, & Maritimæ Prouincijs ex
Bulla Clementis VIII. Inter multiplices, §.5. in
Bullar. tom. 3. pag. 102. Clerici in caſalibus tamen
proprijs, & non conductis, poſſunt artem agricul-
turæ per ſeſe, vel alios exercere, & exerceri face-
re, nec eis, vel eorum hæredibus per Cameram
Apoſtolicam, ſeu illius miniſtros obijci, aut im-
putari poteſt, quod illicitam negotiationem fe-
cerint, aut ſpolijs ſubiaceant; & ars prædicta ipſis
Clericis in eorum caſalibus licita, & permiſſa de-
claratur.

Ex prædictis liquet Clericos poſſe dare operam
negotiationi illius ſpeciei, quæ dicitur artificium,
& proprijs manibus laborare, ſi ſubſit neceſſitas;
& in hoc conueniunt omnes, dummodò nihil ſor-
didum exerceant, per ea quæ leguntur, & notan-
tur in Clem. 1. de vita, & honeſtate Clericorum.
46 Sed dubium eſt numquid eis hoc liceat ceſſante
neceſsitate. Affirmat S. Antonin. in 3. par. tit. 13.
c. 1. §. 2. Dum tamen propterea non deſint ab offi-
cio diuino, vt 91. diſt. per totam, & c. Numquam,
de Conſecr. diſt. 5. Sequitur nouiſsime Prax. Epi-
ſcopalis, c. 63, de Cler. negotiat. n. 3. & videtur ex
mente gloſſæ in c. Canonum, 14. q. 4. nam cùm
textus ibi dicat: Quicumque in Clero eſſe voluerit,
emendi vilius, vel vendendi carius ſtudio non vta-
tur. Gloſ. exponit verbũ, *vendendi*; [Scilicet in eadẽ
forma, ſed in rudi materia poſſunt emere corium,
& chartas, & inde facere ſotulares, & libros; vt
c. 1. 21. q. 1. & c. Clericus, 91. diſt. nec eſt negotia-
tio, ſed artificium.] Hactenus verba gloſſæ, quæ,
vt vides, ſe non reſtringunt ad caſum neceſsitatis.
Sed in oppoſitum videtur hoc capitulum, vbi iuſtũ
negotium non eſſe Clericis contradicendum
propter neceſsitatem; & iuſtum negotium expo-
nitur, ſcilicet artificium operando proprijs mani-
bus, prout exponunt Butr. Abb. & Sylueſt ſupra-
citati in 6. notab. Item contra videtur textus in
d. c. Clericus victum, 91. diſt. vbi permittitur Cle-
rico victum ſibi quærere artificiolo abſque officij
ſui dumtaxat detrimento; & ita ad hoc duo re-
quirit, videlicet vt victum paret, & ab officio non
deſit. Obſtant etiam ſuprascriptæ reſolutiones
S. Congregationis, quæ non concedunt Clericos
poſſe artificio vacare, niſi ob ſuam, vel ſuorum
neceſsitatem.

47 Sed ego materiam altiùs exordiendo, ex men-
te S. Thomæ in 2. 2. q. 187. art. 3. aſſero, laborem
manualem ad quatuor ordinari. Primò, & prin-
cipaliter ad victum quærendum: vnde primo ho-
mini dictum eſt: *In ſudore vultus tui veſceris pa-
ne tuo.* & in Pſalm. 127. *Labores manuum tuarum,
quia manducabis:* & ſecundum hoc dubitandum
non eſt, quin Clericis, & Monachis liceat operari
manibus proprijs. Ait enim Apoſtolus Act. 20.
*Ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum
ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ:* & habetur tran-
ſumptiuè in c. 1. in fin. 21. q. 1. & in c. Cum Apo-
ſtolus, ſup. de Cenſib. & fuſiùs oſtenſum eſt ſupra
48 n. 25. Vnde error Enthuſiaſtarum dicentium nul-
lum laborem manuum Monachis eſſe licitum, etiã
ſuſtentandæ vitæ cauſa, ſed orationi ſemper illis
eſſe inſiſtendum; meritò damnatur ab Auguſtino
in lib. de Oper. Monach. nam in principio illius li-
bri teſtatur ſe ibi loquuturum contra huiuſmodi
49 errorem, qui Carthagine oriebatur. Sub opere
autem manuali intelliguntur omnia humana offi-
cia, ex quibus homines licitè victum lucrantur
ſiue manibus, ſiue pedibus, ſiue lingua fiant. Cùm
enim manus ſit organum organorum, per opus
manuum omnis operatio intelligitur, de qua ali-
quis licitè poteſt victum lucrari, vt per D. Thom.
d. art. 3. in corp. verſ. Sciendum tamen.

Secundò, labor manualis ordinatur ad tollen-
dum otium, ex quo multa mala oriuntur; vnde
dicitur Eccleſ. 33. *Mitte ſeruum tuum in opera-
tionem ne vacet, multam enim malitiam docuit
otioſitas.* Et ad hunc finem ſimiliter certum eſt
licere Clericis, & Monachis operari manibus
proprijs: vnde Hieronymus ad Ruſticum Mona-
chum: [Fac, inquit, aliquid operis, vt ſemper te
Diabolus inueniat occupatum,] vt refertur in c.
Numquam, de Conſecr. diſt. 5.

Tertiò ordinatur labor manualis ad concupi-
ſcentiæ refrænationem in quantum per hoc mace-
ratur corpus; vnde 2. ad Corinth. 6. *In laboribus,
in ieiunijs, in vigilijs, in caſtitate:* & eodem mo-
do ſecundum hoc Clericis, & Monachis labor ma-
nualis proculdubio eſt laudabilis: vnde in Mona-
ſterijs Aegypti nullus ſuſcipiebatur abſque opere,
& labore, non tam propter victus neceſsitatem,
quàm propter animæ ſalutem, ne vagarentur per-
niciosis cogitationibus; vt legitur in d. c. Num-
quam, de Conſecr. diſt. 5.

50 Quartò, labor manualis ordinatur ad eleemo-
ſynas faciendas; vnde dicitur ad Epheſ. 4. *Qui fu-
rabatur iam non furetur: magis autem laboret ope-
rando manibus ſuis, quod bonum eſt, vt habeat
vnde tribuat neceſſitatem patienti.* Et ad hunc fi-
nem labor manualis non tantum eſt Clericis, &
Monachis permiſſus, arg. c. Decreuit, 88. diſt. c. Per-
uenit, verſ. Niſi forte, 86. diſt. ſed in aliquo caſu
cadit

cadit etiam ſub præcepto, ſecundùm D. Thomam
2. 2. q. 187. d. art. 3. in corpore ad fin. videlicet ſi ex
neceſſitate eleemoſynam facere tenerentur, nec
aliunde poſſent habere vnde pauperibus ſubueni-
rent, quia in hoc caſu obligarentur Monachi, &
ſæculares: ad hoc c. Paſce, 86. diſt. c. Immolans, ad
fin. 14. q. 5. & l. Necare, ff. de liber. agnoſcen. Ex
prædictis collige laborem manualem nõ eſſe per-
miſſum Clericis, vel Monachis, ſi ordinetur ad lu-
crum tantum, itaut vltimus finis ſit lucrum: & ita
intellige hoc capitulum, dum permittit eis iuſtum
negotium, ſcilicet artificium, propter diuerſas
neceſſitates, vt ſatis oſtẽſum eſt ſupra n. 9. & n. 46.
51 verſ. Sed in oppoſitum: & meritò, quia negotia-
tio quamuis ſit permiſſa laicis, vt c. Fornicari, 87.
diſt. tamen hoc habet locum, ſi ordinatur ad ali-
quem finem honeſtum, vel neceſſarium; ſecus ſi
ad merum lucrum; vt egregiè probat S. Thom.
in 2. 2. q. 77. art. 4. quem refert, & ſequitur Abb.
hic n. 10. verſ. Et prædictis videtur, & Syluest. in
ver. Negotium, n. 1.
52 Tertiò QVAERO, An negotiatio aliàs licita
poſsit aliquando fieri illicita.
53 Soluit Innoc. hic n. 3. dicens negotiationes ho-
neſtas poſſe fieri inhoneſtas quadrupliciter. Pri-
mò ex cauſa, ſeu fine, cùm ſcilicet ſit propter
auaritiam, ideſt improbam cupiditatem diuitia-
rum, vel alium malum finem, c. Quicumque, 14.
q. 4. & tunc eſt peccatum veniale, vel mortale ad
eum modum, quo eſt ille finis, vt per Syluestr. in
ver. Negotiatio, n. 2.
54 Secundò ex tempore, puta in Dominicis, &
feſtis diebus de præcepto, in quibus non eſt licita
negotiatio, cùm ſit opus ſeruile, c. 1. & fin. ſupra
55 de fer. Quod tamen fallit in nundinis, quæ fiunt
Superiore ſciente, & tolerante, dummodò per
hoc diuina non omittantur; ſecus ſi nundinæ eſ-
ſent prohibitæ, ſecundum Petr. de Palud. relatum
à Syluest. eod. n. 2. verſ. Tertio ex tempore. Item
ſecus in mercatibus, vt eſt text. in c. 1. ſupra de fer.
licet ex praua conſuetudine contrarium ſeruetur,
vt ibi atteſtatur Hoſt. num. 2. in ver. Illicito, & Io.
Andr. n. 3.
56 Tertiò ex loco, vt in Eccleſia, in qua nec iu-
dicandum eſt, nec negotiandum: vnde & Domi-
nus ementes, & vendentes eiecit de templo. Io.
2. Ad hoc c. Et hoc diximus, 16. q. 8. & c. 2. verſ.
Ceſſent in Eccleſijs, eorumque cœmeterijs nego-
tiationes, & præcipuè nundinarum, &c. de Im-
57 mun. Eccleſ. lib. 6. imò ſecundum Hoſt. hic num. 8.
verſ. Tertiò: nec ſupellectilia ſunt ibi ponenda,
niſi fortè ad tempus vrgente neceſſitate, de quo
dic, vt legitur, & notatur in c. 1. & c. Eccleſia, ſup.
de Immun. Eccleſ. & in c. 2. de Cuſtod. Euchar. An
autem, & quando negotiari in Eccleſia ſit culpa
lethalis, conſule Syluestr. in ver. Negotium, nu. 2.
58 verſ. Quartò. Similiter ex loco ſuſpecto, & inho-
neſto redditur illicita negotiatio, l. Si cum dies, §.
Si arbiter, verſ. Si in aliquem locum inhoneſtum, ff.
de arbitr. ſicut & conuerſatio, c. In omnibus, 81.
diſt. & c. Si quis ſacro, 27. q. 1. Syluestr. vbi ſupra.
59 Quartò ex perſona, puta ſi ſit Clericus, & à for-
tiori ſi religioſus, vt in c. Fornicari, & c. Negotia-
torem Clericum, 88. diſt. & in hoc c. Et infra eod.
per tot. & abundè oſtenſum eſt in præcedenti
quæſtione.
60 Quintò ex re, ſeu materia. Sunt enim aliqua,
in quibus nullo modo licita eſt negotiatio, vt in
his, quæ nec per ſe, nec cum admixto poſſunt eſſe
vtilia, ſicut ſunt aliqua venena, l. Quod ſæpè, §. Ve-
neni mali, ff. de contrah. empt. l. Qui venenum, ff.
de verb. ſignif. & l. Certè, §. 1. ff. Famil. herciſc. In
veneno igitur, quod poteſt eſſe vtile cum admixto,
vel etiam in puro pro feris beſtijs occidendis, li-
61 cita eſt negotiatio: ſicut & in gladijs ad ſui de-
fenſionem, & in coloribus ad colorandam mulie-
rem, vel etiam virum pro bono; ita Innoc. hic n. 3.
cuius theoricam per omnia ſequitur hic Hoſtien.
n. 8. Abb. Antiq. n. 1. & Abb. Sicul. n. 11. & ſupra in
rubr. Io. Andr. n. 3. Butr. Card. & Anchar. omnes
62 n. 2. Præterquam quoad illud, quod aſſerit de co-
loribus pro colorandis mulieribus, & maximè vi-
ris, quod nullo modo placet Hoſtien. hic n. 9. &
Io. Andr. ſupra in rubr. n. 4. Cuilibet enim ſuffice-
re debet pictura, quam Deus in illius facie natu-
raliter poſuit, & vix poteſt fieri ſine iniuria Crea-
toris, ſi aliam ſuperponat: ſicut de iteratione Sa-
cramenti characterem imprimentis dicitur in
c. Oſtenditur, de Conſecr. diſt. 4. & c. Quidam, 1.
q. 1. & facit optimè, quod idem Hoſt. notat in
Summa de Sacram. non iteran. §. Et quæ ſunt ite-
randa, verſ. Sed quid eſt facere iniuriam Sacramẽ-
to; & quod ſcripſi in c. Statuimus, n. 52. ſupra
de ſuppl. neglig. Præl. Quamobrem Eccleſ. 4. *Ne
accipias faciem aduerſus faciem tuam*, ſcilicet fa-
ciem pictam aduerſus faciem naturalem; & con-
tra facicus timere poteſt illud Ioel 2. *Omnis vul-
tus redigetur in ollam*, ideſt vultus depictus in
ollam infernalem. Hinc Didymus Brachmano-
rum Rex ad Alexandr. loquens de fœminis ſuis,
quæ minimè ornabantur, ſic ait: [Quis poteſt opus
naturæ corrigere? quod ſi fiat aut infructuoſum
eſt, quia viuitur, aut criminoſum, quia præſumi-
63 tur.] Et Cyprianus de diſciplina, & habitu vir-
ginum dicit, [Opus Dei eſt quod naſcitur, Diabo-
li quod mutatur.] Et in libro de habitu virginũ
incipien. Diſciplina Cuſtos, poſt med. [Non vir-
gines tantum, aut viduas, ſed & nuptas puto, &
omnes omninò fœminas admonendas, quod opus
Dei, & facturam eius, & plaſma adulterare nullo
modo debeant adhibito flauo colore, vel nigro
puluere, vel rubore, aut quolibet lineamenta na-
tiua corrumpente medicamine.] Et poſtea ſub-
dit [: Manus Deo inferunt quando illud, quod ille
formauit, reformare contendunt: impugnatio eſt
iſta diuini operis, præuaricatio eſt veritatis. Deũ
videre non poteris quando oculi tui non ſunt,
quos Deus fecit, ſed quos Diabolus infecit, de
inimico tuo compta cum illo pariter arſura.]
64 Et hanc ſententiam Hoſt. & Io. Andr. probant
Collect. hic n. 4. & ſupra in rubr. Butr. n. 2. Cardin.
& Anchar. ambo n. 3. Abb. hic n. 11. & idem Io.
Andr. in reg. Ea quæ, à n. 8. in Mercur. lib. 6. vbi ait
fucationem ex ſui natura eſſe malam; & ideo poſ-
ſe per ſtatutum Epiſcopi prohiberi; nec marito
contrarium præcipienti teneri vxorem obedire.
Quod ſuſius proſequitur Alber. de Roſate in 2.
par. Statut. circa fin. quæſt. 201. col. 3. & his adde
D. Thom. in 2. 2. q. 169. art. 2. ad ſecundum, vbi
ait: [Mulierum fucatio, de qua Cyprianus loqui-
tur vbi ſupra, eſt quædam ſpecies fictionis, quæ
non poteſt eſſe ſine peccato: vnde Auguſtin. dixit
in epiſt. 73. ante med. tomo 2. fucari figmentis
quo rubicundior, vel candidior appareat, adul-
65 terina fallacia eſt: non tamen ſemper talis fuca-
tio eſt cum peccato mortali, ſed ſolum quando
fit

ſit propter laſciuiam, vel in Dei contemptum, in
quibus caſibus loquitur Cyprianus.] Hæc S. Tho-
66 mas. Sic Iezabel introitu Iehu audito depinxit
oculos ſuos ſtibio, vt legitur Reg. 4. cap. 9. 30 Item
Ezechiel. 23. 40 *Circumliniſti ſtibio oculos tuos,
& ornata es mundo muliebri*; & infra 44. *Et in-
greſſi ſunt ad eam quaſi mulierem meretricem*.
67 Cæterum aduerte, quia vt S. Doctor ſubijcit,
aliud eſt fingere pulchritudinem, & aliud occul-
tare turpitudinem ex aliqua cauſa prouenientem,
puta ægritudine, vel aliquo huiuſmodi; hoc enim
eſt licitum, quia ſecundum Apoſt. 1. ad Corinth. 12.
*Quæ putamus ignobiliora membra corporis eſſe, his
honorem abundantiorem circumdamus*. Quo fit
vt fortè non peccauerit quidam ex Proceribus, qui
cum morbo gallico tabeſceret, oſtro pingebat
pallentes genas, de quo ſan. mem. Vrbanus VIII.
feſtiuè fertur dixiſſe: Foris minio pictus Ibero, in-
tus autem Gallico.
68 Non tamen Hoſtien. hic num 9. & ſequaces re-
probant honeſtum, pretioſum, & placitum orna-
tum mulierum ſine pictura; ſi propterea ſe orna-
uerint vt viris ſuis magis placeant: Sed ſi vt alio-
rum oculos ad ſe trahant, eſt illicitum, & morta-
le, cap. Nec ſolo tactu, & cap. ſeqq. 32. q. 5. Vnde
Chryſoſt. [Mulier ſi ſe decorauerit, & vocauerit
ad ſe oculos hominum, etiamſi plagam non intu-
lerit, vindictam dabit extremam; Venenum enim
obtulit, etſi nullus qui bibat inuentus ſit.] & con-
cordat B. Thom. in 2. 2. qu. 169. d. art. 2. in corp.
Vbi docet mulierem coniugatam poſſe abſque
69 peccato ſe ornare, vt viro ſuo placeat: ſed non
coniugatas mortaliter peccare, ſi ſe ornent ea in-
tentione, vt viros prouocent ad laſciuiam: Si au-
tem ex quadam leuitate, vel etiam ex quadam
70 vanitate propter iactantiam quamdam, non ſem-
per eſſe peccatum mortale, ſed quandoque ve-
niale.
71 Sextò vltra prædicta negotiatio aliàs licita fieri
poteſt illicita ex commercio, cum ſcilicet illud eſt
Reipublicæ damnoſum, velut cum quis totum fru-
mentum, aut omnes merces emit, vt coactis alijs
à ſe emere, vendat ſuo arbitratu, ſecundum Syl-
ueſt. in ver. Negotium, num. 2. verſ. Sexto. Ad hoc
quod legitur, & notatur in rubr. & in l. vn. C. de
72 Monopol. Verum tempore fertilitatis poteſt quis
multa victualia emere, vt tempore egeſtatis abū-
det, exemplo Ioſeph in Terra Aegypti, vt Gen. 41.
73 Quinimo hoc licet non tantum pro vſu proprio,
ſed etiam vt alijs poſſit vendere eo pretio, quo
tunc vendetur ab alijs, dummodo tamen hoc fa-
ciat eo tantum fine, ne in terra ſua victualia defi-
ciant, puto quia videbat homines propter abun-
dantiam victualia huiuſmodi ad exteras gentes
transferre, vel diſſipare, vel in ijs cuſtodiendis de-
74 bitam curam, vel diligentiam non adhibere: alio-
quin ſi nulla vtilitate penſata emant, vt vendant
cariùs, peccant omnes, vt legitur, & notatur in c. 1.
de empt. & vendit. Sed grauius clerici, quàm laici,
cap. Quicumque, 14. q. 4. Ita Innoc. hic num. 2. cui
conſentiunt Hoſtien. num. 7. in ver. Propter neceſ-
ſitates, Ioann. Andr. num. 3. in ver. Neceſſitates,
Butr. num. 4. Card. num. 2. Anchar. nu 5. & Abb.
num. 9. dicens cum dicto Innocentij tranſire com-
muniter Doctores.
75 Septimò demum negotiatio fieri poteſt illicita
ex conſortio. Vnde qui cum negotiatore, quem
ſcit malæ conſcientiæ, ſocietatem iniuit, tenetur
eam diſſoluere, ſi commodè poteſt: aliàs proteſta-
ri debet ſe non intendere de illicitis lucris partici-
pare, argum. cap. Error, & cap. Facientes, 83. diſt.
Ita S. Antonin. in 2. par. tit. 1. c. 16. § 2. poſt med.
verſ. Si quis etiam Societatem, & poſt eum Sylueſt.
in ver. Negotium, num. 2. verſ. Septimò.
76 Sed hic incidit dubitatio numquid exercens
negotiationem aliàs licitam, ſed aliquo ex ſupra-
ſcriptis modis illicitam, teneatur lucrum inde ſu-
ſceptum reſtituere, Abb. hic num. 11. verſ. Sed cir-
ca primum reſoluit teneri, per ea, quæ dixit poſt
Innocent. in cap. Quia plerique, num. 34 ſupra
de immun. eccleſ. Tu verò dicas non eſſe in præ-
cepto, vt lucrum per hos modos quæſitum reſti-
tuatur, aut pauperibus detur, licet ſit conſilium,
ſecundum Doctores, niſi iniuſtitia committatur
pluris vendendo, aut minoris emendo, vel niſi
cauſa excreſcentiæ pretij emendo totum aliquid,
vt carius venderet, quia tunc tenetur lætis reſice-
re damnum propterea illatum; Fuit enim cauſa
damni alterius iniuſtè, vt benè per S. Antonin. in
2. part. tit. 1. cap. 16. §. 2. circa med. verſ. Et in
quatuor caſibus, & Sylueſt. vbi ſupra, §. Non
eſt autem neceſſarium, & vide Caiet. reſtitutio-
nis materiā ex principijs explicantem in 2. 2. q. 62.
art. 6.
77 Quartò QVAERO quibus clericis interdicta
ſit negotiatio.
78 Si negotia ſæcularia accipiantur in latiori ſigni-
ficatione, prout proueniunt ex carnali concupi-
ſcentia, res eſt extra dubium, quia talia indiſtin-
ctè ſunt omnibus prohibita tam clericis, quàm
laicis, ſed maximè clericis, vt hic patet: nam ap-
petere plus iuſto pretio, hæc & ſimilia indubitan-
ter interdicta ſunt omnibus, ſecundum Abb. hic
num. 12. verſ. Ego dicerem.
79 Verum ſi negotia ſæcularia ſumantur ſtrictè pro
commutatione lucratiua, ſeu mercatura, quæ per-
miſſa eſt laicis, ſed prohibita eccleſiaſticis, vt in
cap. Fornicari, 88. diſtinct. Tunc quoad clericos in
ſacris Ordinibus conſtitutos conueniunt omnes
negotiationem eſſe prohibitam: de hoc enim eſt
caſus apertus hic in illis verbis: [Ecce talia, & his
ſimilia Miniſtris Altaris Domini omninò contra-
dicimus.] quæ verba proculdubio includũt Preſ-
byteros, Diaconos, & Subdiaconos, cap. Tribus,
& cap. ſeq. de conſecr. diſt. 2. vt hic per Hoſt. n. 7.
in fin. in verb. Miniſtris: cum quo alij tranſeunt:
ad idem cap. 1. ibi, *in Subdiaconatu*, & ſupra, vbi
gloſ. 1. verſ. De ijs, qui ſunt in maioribus, ſupra
de poſtulan. & cap. Sicut te, & quod ibi notant
Innocen. & alij in ver. Sacris, infra hoc tit. & c. 3.
88. diſt. vbi dicitur: Epiſcopus, aut Presbyter, aut
Diaconus nequaquam ſæculares curas aſſumat.
80 Quo verò ad clericos Minorum Ordinum ſiqui-
dem habeant competens beneficium eccleſiaſti-
cum, ſimiliter concordant Doctores non licere il-
lis negotiari, per textum in d. cap. 1. ibi, In ordi-
nibus quoque minoribus ſi ſtipendijs eccleſiaſticis
ſuſtententur, de Poſtulan. & hic firmant loco cita-
to, Ioann. Andr. num. 4. in verb. Miniſtris, Butr.
eod. num. 4. verſic. Quæro an omnibus, & Abb.
num. 12. & conferunt quæ de officio Tabelliona-
tus ſcripſi in d. cap. Sicut te, num. 26. infr. eod.
81 Sed ſi clerici in minoribus ordinibus compe-
tens beneficium non habeant, articulus eſt valdè
dubitabilis: nam Hoſtien. & Io. Andr. proximè
citati, videntur tenere hanc prohibitionem reſtrin-
gi ad

Digitized by Google

gi ad clericos in minoribus beneficiatos dumta-
xat: & apertius hoc tenet Abb. num. 12. in fin. di-
cens, Clericis in minoribus non beneficiatis mi-
82 nimè prohiberi negotia ſęcularia aliàs licita. Mo-
uentur omnes per d. cap. 1. ſupra de poſtulan. vbi
clerici in minoribus prohibentur eſſe Aduocati in
foro ſęculari, ſi ſtipendijs eccleſiaſticis ſuſtenten-
tur. Ergo à contrario ſenſu ſi huiuſmodi ſtipen-
dia, & ſic beneficium non habeant, vtiq; poſſunt:
& ita ibi notat gloſ. 1. & communiter DD.
83 Verum Anton. de Butr. hic num. 4. verſ. Quæro
an omnibus, putat hanc prohibitionem extendi
ad clericos in minoribus etiam non beneficiatos,
quia ſi gaudere volunt priuilegio eccleſiaſtico,
abſtinere debent ab his, quæ non decent propoſitũ
clericale, vt cap. fin. de vit. & honeſt. clericor. Tu
verò dicas clericis omnibus etiam minorum Or-
dinum prohibitam eſſe negotiationem, ſi congruã
habeant ſuſtentationem ſiue ex beneficio eccle-
ſiaſtico, ſiue ex bonis patrimonialibus.
Quod probo ponderando primò hanc rubricã,
84 quæ indefinitè loquitur de clericis: & complura
capitula damnant clericos negotiatores, nec di-
ſtinguunt an ſint beneficiati, nec ne, vt cap. 1. 14.
q. 4. cap. Negotiatorem clericum quaſi quamdam
peſtem fuge, & per tot. 88. diſtinct. Ergo indiſtin-
ctè, & generaliter de omnibus clericis ſunt intelli-
genda, cap. Si Romanorum, 19 diſtinct. cum con-
85 cord. & notat gloſ. 1. in c. 2. de pręben. Et eò ma-
gis, quia in cap. 1. ead. diſt. ſic legitur: Decreuit
S. Synodus nullum deinceps clericum poſſeſſio-
nes conducere, aut negotijs ſęcularibus ſe miſcere.
Dictio autem, *nullum*, cùm ſit vniuerſalis nega-
tiua, vtiq; non admittit reſtrictionem ad clericos
beneficiatos, ad gloſ. in Clem. 1. in ver. Nullius, de
pręben. Rom. conſ. 199. n. 2. & Crauet. conſ. 809.
num. 4. verſ. Sexto, & conſ. 294. num. 5. Ad idem
textus in cap. 1. 14. quæſt. 4. vbi dicitur: Nouerint
clerici ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio,
vel cupiditate ceſſandum: quod ſi ceſſare nolue-
rint, in quocumque gradu ſint poſiti, mox à cleri-
calibus officijs abſtinere cogantur: nam dictio illa
effrænata, *quocumque*, ſimiliter nullam patitur
reſtrictionem, cap. Solitæ, & ibi gloſ. vlt. ſupra,
de maior. & obed. Archid. in cap. Si tibi abſenti,
col. 2. in verb. Quicumque, de præben. lib. 6.
Secundò, pondero textum in cap. Fornicari, 88.
diſt. vbi dicitur: Antequam eccleſiaſticus quis ſit,
licet ei negotiari; facto iam non licet. Sed per
ſolum clericatum quis efficitur eccleſiaſticus, & de
foro eccleſiæ, licet beneficium non ſit adeptus, vt
patebit infra num. 90. Ergo eidem negotiari non
licet.
86 Tertiò, ad idem pondero textum in cap. 2. infra
de clerico venatore: vbi venatio, quæ in hoc cap.
circa fin. connumeratur inter negotia ſæcularia,
omnibus ſeruis Dei interdicitur. Serui autem
Dei dicuntur quicumq; in ſortem Domini vocan-
tur: & ſic clericali charactere inſigniti, etiam
non beneficiati, cap. Duo ſunt, 12. quæſt. 1. cap.
Cleros, & cap. Clericos, 21. diſt. & notant in d. c. 2.
gloſ. vn. & Hoſtien. num. 2. & plerique alij.
Et confirmatur, quia Concilium Tridentinum
in cap. 1. ſeſſ. 22. Dum innouat Summorum Pon-
tificum, & Conciliorum Sanctiones de ſæculari-
bus negotijs fugiendis, loquitur de clericis in ſor-
tem Domini vocatis. Quæ quidem verba vt prę-
dixi conueniunt omnibus clericis etiã primę ton-
ſurę, & beneficium non habentibus.
Quartò argumentor à ratione ceſſante: nam
clericis indulgetur vt poſſint eſſe Aduocati in foro
ſęculari propter neceſſitatẽ ſuſtentationis, d. c. 1.
de poſtul. Sed hæc neceſſitas ceſſat ſiue ex benefi-
cio, ſiue aliundè ſuſtententur, cap. Epiſcopus, in
fin. de præben. Ergo & induitum ceſſare debet, c.
Quod ex neceſſitate, 1. q. 1.
87 Quintò, conſidero rationes, ob quas clerici pro-
hibentur negotiari: præcipua enim ratio eſt, quę
ponitur in hoc capitulo, videlicet, quia ſecundum
verbum Apoſtoli nemo militans Deo implicat ſe
88 negotijs ſęcularibus. Hęc autem verba vtique
comprehendunt etiam clericos non beneficiatos,
quia cum primum quis clericali tonſura initiatur,
Dei, ſeu cęleſtis militię miles efficitur, vt eſt text.
in cap. Chriſtianis, 11. q. 1. in c. Degradatio, de
pręben. lib. 6. & ſcripſi plenius in cap. Cum con-
89 tingat. n. 129. ſupra de ætat. & qualit. Secunda ra-
tio eſt, quia clerici ſunt ex illo genere Chriſtiano-
rum, quod mancipatum diuino officio, & debitũ
contemplationi, & orationi ab omni ſtrepitu tem-
poralium ceſſare conuenit; quę ſunt verba textus
in cap. Duo ſunt genera, 12. qu. 1. Ex hoc autem
genere proculdubio ſunt clerici primę tonſurę
etiam non beneficiati; quod inde conuincitur ma-
nifeſtè, quia cum tonſurantur, deponunt capillos,
& tondentur in ſignum ſuperfluę curę temporaliũ
& hanc coronam habent ab inſtitutore Eccleſię,
vt ibi ſubiungitur: & ſic multò ante quam erecti
fuiſſent tituli beneficiales, vt probaui latiſſimè in
cap. Si quis ſanè, à n. 15. ſup. de pecul. cleric. Ter-
90 tia ratio, quia clerici non ſunt de corpore Reipu-
blicę mundanę, ſed eccleſiaſticę, l. Placet, C. de
Epiſc. & Cleric. & cap. Fornicari, 88. diſt. Et pro-
pterea non decet eos vacare negotijs mundanę
reipublicę, cuius corpori non ſunt annexi, vt per
Abb. ſupra in rubr. circa med. verſ. Secundò po-
teſt: & dictum eſt ſupra num. 30. & ſeqq. Dubitari
autem non poteſt quin minores clerici etiam non
beneficiati ſint de corpore reipublicę eccleſiaſticę,
& de foro eccleſię, cap. Nullus clericus, & per tot.
11. q. 1. cap. Quiſquis, 17. q. 4. Ideoque Concilium
Tridentinum declarans fori priuilegium in cap. 6.
ſeſſ. 23. loquitur alternatiuè ibi, *beneficium eccle-
ſiaſticum habeat, vel habitum, & tonſuram deffe-
rens alicui eccleſiæ, de mandato Epiſcopi inſeruiat*.
Et ita ſufficit clericatus cũ prędictis requiſitis etiã
ſine beneficio, vt ſępius cenſuit Sacra Congregatio
eiuſdem Concilij Interpres. Quarta ratio, quia
clerici à diuinis officijs, quibus iugiter vacare de-
bent, per ſęcularia negotia diſtrahuntur, c. Num-
quam, de conſecr. diſt. 5. cap. fin. ibi, *ſæcularibus
potius negotiationibus, quam diuinis officij inten-
dunt*, ſupra de vita, & honeſt. clericor. & cap. Cle-
ricus, il primo, ibi, *abſque officij ſui detrimento*,
91. diſt. Certum eſt autem etiam clericos primę
tonſurę, licet beneficiati non ſint, per ſęculares
curas auocari à diuinis officijs, quibus & ipſi ſunt
addicti, vt clarè probatur in d. cap. Duo ſunt, 12.
q. 1. Ideoq; S. Tridentina Synodus in c. 16. ſeſſ. 23.
Innouans canonem ſextę Synodi Chalcedonenſis
ſtatuit, vt nullus in poſterum ordinetur, qui illi ec-
cleſię, aut pio loco, pro cuius neceſſitate, vel vtili-
tate aſſumitur, non adſcribatur, vbi ſuis fungatur
91 muneribus, nec incertis vagetur ſedibus, &c. Quin-
ta ratio, quę ſimiliter ęquè viget in clericis bene-
ficiatis, ac non beneficiatis, eſt, quia negotiatio
vt plu-

Digitized by Google

vt plurimum ſine mendacio, & periurio exerceri
non poteſt, cap. Eijciens, 88. diſt. cap. Qualitas,
& cap. Negotium, de pœnit. diſt. 5. gloſ in Summa
circa fin. 14. q. 3. Io. Andr. in cap. 1. num. 2. ſupra
de fer.

92 Non obſtat quod prohibitio negotiationis in
hac Decretali fiat Miniſtris Altaris Domini, qua-
les non videntur eſſe, niſi Presbyteri Diaconi, &
Subdiaconi, vt in cap Tribus, de conſecr. diſt. 2.
vbi Clemens Papa; [Tribus gradibus, inquit,
commiſſa ſunt Sacramenta Diuinorum Secreto-
rum, id eſt Presbytero, Diacono, & miniſtro, nem-
pe Subdiacono, vt gloſ. & DD. interpretantur.

Nam reſpondeo etiam inferiores clericos eſſe
miniſtros altaris Domini, licet non ita proximos,
93 & immediatos, ſicut Presbyteri, Diaconi, & Sub-
diaconi: nam generaliter omnis ordo prout eſt Sa-
cramentum, ordinatur ſpiritualiter ad Sacramen-
tum Euchariſtię, c. Perlectis, 25. diſt. Concilium
Tridentinum ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 2. &
can. 2. & docet S. Thom. in 4. diſt. 24. qu. 3. art. 2.
q. 2. Et diſtinctio omnis graduum, & ordinum eſt
propter altaris ſacrificium, in quo eſt conſumma-
tio omnis diuini cultus, Turrecr. in cap. Cleros,
94 num. 16. verſ. Secundo ſic, 21. diſtinct. & in ſpecie
Acolythus ſuggeſta pro Euchariſtia, & Calices
Diaconis præparat, vt in d. cap. Perlectis, §. Ad
Acolythum. Neque verò ad eſſe ordinis eccleſia-
ſtici, & Sacramentalis requiritur vt habeat mini-
ſterium cooperatiuum in ipſo actu conſecrationis
Euchariſtiæ, ſed ſatis eſt, vt vel quoad ipſũ Sacra-
mentũ, vel quoad ſuſcipientes cooperetur præpa-
rando, ſicut clarè patet in minoribus ordinibus, d.
c. Perlectis, & c. Acolythus, cũ trib. ſeqq. 23. diſt. quæ
ſunt formalia verba Præpoſ. in d. c. Cleros, n. 4. verſ.
Nõ enim, 21. diſt. & declarat S. Th. in 4. d. diſt. 24 q. 2.
ar 1. q 2. verſ. Et ideò aliter dicendũ: vbi latè proſe-
quitur quomodo miniſtri ſinguli cooperentur me-
diatè, vel immediatè, vel in ordine ad ipſum Sacra-
95 mentũ, vel in ordine ad ipſum ſuſcipientes. Sed &
Conc. Trid. in c. 17. ſeſſ. 23. ſeriò præcipit vt ſingula
ſacrorum Ordinum miniſteria ab Oſtiariatu ad
Diaconatum nonniſi per conſtitutos in dictis Or-
dinibus exerceantur. Ex quibus patet verba hu-
ius decretalis de miniſtris altaris Domini vtique
congruere etiam clericis minorum ordinum; & eo
magis, quia textus declarat de quibus miniſtris in-
tellexerit, dum ſubiunxit, de quibus ait Apoſto-
lus, *Nemo militans Deo*, &c. Quę verba conueniunt
etiam clericis primę tonſurę, vt oſtenſum eſt ſupra
num. 87. & 88.

96 Non obſtat d. cap. 1. de Poſtul. vbi clerici in mi-
noribus prohibentur eſſe Aduocati in foro ſęcula-
ri, ſi ſtipendijs eccleſiaſticis ſuſtententur.

Nam primò reſponderi poteſt, inde non eſſe li-
citum arguere, vt ſi talibus ſtipendijs non ſuſten-
tentur, poſſint eſſe Aduocati: quia argumentum
à contrario ſenſu non procedit, quando ipſius ar-
gumenti contrarium reperitur in iure expreſſum,
Io. Andr. in cap. Publicato, nu. 18. de elect. prout
reperitur hoc caſu, vt patet in iuribus ſupra pon-
deratis num. 83. & ſeqq. Deinde reſpondetur il-
lum textum eò tantum reſpexiſſe, vt clerici iudi-
cijs ſęcularibus ſe non immiſceant, niſi ex cauſa
neceſſitatis, vel pietatis. Et quamuis adiecerit
verba illa *ſtipendijs eccleſiaſticis*, tamen hoc ideò
videtur feciſſe, quia de iure etiam ad minores or-
dines quis promoueri non debet ſine titulo, vt eſt
caſus in c. Non liceat, & ibi notat gloſ. 1. & Abb.
num. 1. & 2. ſupra de præben. & ſic reſpexit ad id,
quod de iure eſſe debet. Sed tamen idem dicen-
dum eſt, ſi aliunde habeant ſuſtentationem, quia
cum conditio illa, ſi ſtipendijs eccleſiaſticis ſuſten-
tentur, reſpiciat vnum, & determinatum finem,
ſcilicet vt non indigeant, vtique adimpletur per
æquipollens, vt l. vlt. §. fin. ff. Mand. & not. Bald.
conſ. 51. Titius vendidit, num. 1. lib 1. Ad hoc bo-
nus textus in cap. Epiſcopus, il terzo, de præbend.
ibi, [Niſi talis ordinatus de ſua, vel de paterna
hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.] Et eſt
ex mente Hoſtien. & aliorum quos tetuli in cap.
Sicut te, num. 28. inf. eod. vbi omnino videas. Ac
demum reſponderi poteſt illam Decretalem eſſe
intelligendam in caſu de quo loquitur, in quo vi-
detur eſſe aliqua ſpecialis ratio permiſſionis quo-
ad minores clericos non beneficiatos, quia munus
aduocationis eſt valde vtile reipublicæ: nam Ad-
uocati non minus proſunt humano generi, quàm
ſi prælijs, atque vulneribus patriam parenteſque
ſaluarent; vt dicitur in l. Aduocati, C. de Aduoc.
diuerſ. iudic. Et facit quod notat gloſ. in l. 1. §. Hoc
edicto, in verb. Certis perſonis, ff. de poſtulan. &
Abb. in cap. vlt. num. 1. eod. tit. Ab officio igitur
Aduocationis non videtur inferendum ad alia ne-
gotiationum genera quæ non ad publicam vtilita-
tem, ſed ad priuatum lucrum ordinantur, cap. Se-
cundum inſtituta, inſt. eod. quæ differentia eſt ex
mente Syluest. in ver. Clericus, 3. num. 1. verſ. Cle-
rico igitur: iuncto verſ. Nec ſecundo, & hic iunge
quæ de clericis minorum ordinum habentibus vn-
de viuant non ex beneficio, ſed ex patrimonio,
circa prohibitum Tabellionatus exercitium ſcripſi
in cap. Sicut te, num. 27. & ſeq. infr. eod.

97 Quæ opinio ſi vera eſt in terminis iuris commu-
nis, profectò redditur fermè indubitabilis ex non-
nullis Conſtitutionibus Summorum Pontificum.

Nam Pius IV. in Bulla 19. incipien. *Decens eſſe
cenſentes*, in Bullar. tom. 2. pag. 29. Declarat bona
quæcumque ex illicita negotiatione acquiſita per
quoſuis clericos tam ſęculares, quàm regulares
etiam in ſacris Ordinibus conſtitutos cuiuſcum-
que ſtatus, ordinis, & conditionis fuerint, tamquã
ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinere. Pon-
dera verba, *etiam in Sacris*: necnon verba *Cuiuſ-
cumque ordinis*: quæ implicant, & includunt etiam
clericos in minoribus ordinibus conſtitutos. Item
pondera verba vniuerſalia, & geminata: *quoſcum-
que clericos, cuiuſcumque ſtatus*, &c. quæ non pa-
tiuntur reſtrictionem ad beneficiatos, ex his, quæ
plenè tradit Aym. conſ. 294. Verba tranſactionis,
num. 1. & per tot.

98 Item Pius V. in Bulla 42. incip. Romani Ponti-
ficis, in Bullar. tom. 2. pag. 238. ſtatuit, vt à qui-
buſuis Presbyteris, & clericis, quorum beneficia,
vel penſiones non excedunt valorem annuum tri-
ginta ducatorum auri de Camera, nullum ſpoliũ
exigi poſſit, dummodo tamen ſe ab illicita nego-
tiatione, & à ſacris Canonibus prohibita abſti-
99 nuerint. Ergo clericus habens penſionem etiam
infra ducatos triginta: tenetur ab illicita nego-
tiatione abſtinere; alioquin ſubiacet ſpolio: & ta-
men habens penſionem non dicitur habere bene-
ficium, cum Conſtitutio loquatur alternatiuè de
beneficio, vel de penſione: & ſic falſa eſt opinio
Hoſtien. & ſequacium quod minores clerici non
beneficiati poſſint negotiari.

100 Itē Paulus V. in Conſtitutione 14. quæ incipit, In eminenti, Bullar. tom. 3. pag. 199. indulſit curialibus, incolis, & originarijs Vrbis etiam clericis, & in ſacris presbyteratus ordinibus conſtitutis in ipſa Vrbe, & intra decem milliaria, vt de eorum bonis ibidem exiſtentibus non fiat ſpoliū, etiam ſub prætextu, ſeu cauſa illicitæ negotiationis. Certum eſt autem hoc indultum competere etiam Clericis minorum ordinum non beneficiatis, vt praxis obſeruat: ergo circumſcripto indulto poſſet eis fieri ſpolium ex cauſa illicitæ negotiationis.

Et ita ſeruatur de conſuetudine; nam Commiſſarij, & Collectores ſpoliorum quotidie procedunt ex capite illicitæ negotiationis contra Clericos tam in ſacris, quàm in minoribus ordinibus conſtitutos, ſiue beneficium eccleſiaſticum habeant, ſiue non.

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. Non magnopere.

S V M M A R I V M.

1 *Religioſi exeuntes ad audiendas leges, vel Phyſicam, niſi infra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & alias pœnas incurrunt, de quibus hic.*

2 *Phyſica, ideſt medicina.*

3 *Regularis in ſæculo admiſſus in Collegium Doctorum vtriuſque Iuris an de ſui Superioris licentia in eo intereſſe, & ſuffragari valeat. & n. ſeqq. vſque in finem.*

4 *Inobedientia regularis excluditur ex licentia Prælati petita, & obtenta.*

5 *Religioſus non eſt proprietarius, qui emolumenta Collegij non ſibi, ſed Monaſterio lucratur.*

6 *Monachus ad vtilitatem Monaſterij eſt capax donationis, legati, & hæreditatis tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato. & n. 23.*

7 *Conciliaris materia dicitur quæ continetur in Canonibus à Concilio Trident. innouatis.*

8 *Regularis, qui in ſæculo Iuri ciuili operam dedit, de ſui Superioris licentia promoueri poteſt ad gradum Doctoratus.*

9 *Negotia ſæcularia æquè prohibentur ſacerdotibus ſæcularibus, ac regularibus.*

10 *Presbyteri ſæculares poſſunt eſſe de Collegio Doctorum Iuris ciuilis.*

11 *Collegium, in quo ſunt pariformiter clerici, & laici in dubio cenſetur eccleſiaſticum.*

12 *Collegium Doctorum vtriuſque iuris quale cenſeatur.*

13 *Ius Canonicum eſt potentius, ac dignius Iure Ciuili.*

14 *Regulares poſſunt eſſe de Collegio eccleſiaſtico, ſeu Doctorum Iuris Canonici.*

15 *Theologiæ appellatione venit etiam ſcientia Canonica.*

16 *Regulares non habent velle, aut nolle, ſed ſunt mortui mundo, & ſeruo æquiparantur.*

17 *Declaratur. & n. 22.*

18 *Regularis ex ſui Superioris licentia poteſt poſtulare pro ſui Monaſterij vtilitate.*

19 *Item poteſt eſſe procurator pro amico ſui Monaſterij etiam laico.*

20 *Præparantis, & præparati idem eſt iudicium.*

21 *Et iudex cauſæ præparantis eſt iudex cauſæ præparatæ.*

22 *Regulares retinent generis nobilitatem, ius ſanguinis, ſuitatis, & Ciuitatis.*

24 *Regulares in materia fauorabili veniunt clericorum appellatione.*

25 *Religioſus ex ſententia D. Thomæ poteſt eſſe de Collegio ſæcularium Magiſtrorum.*

26 *Intellectus c. In nona actione, 16. q. 7.*

Profeſſionis diuerſæ homines an, & quando poſſint in eodem officio ſociari, ibidem.

27 *De Collegijs diuerſis an, & quando quis eſſe poſſit.*

28 *Pariſienſium quorundam error, qui ſtatum Religioſorum mendicantium damnatum aſſerebant, confutatur à D. Thoma in Opuſculo iuſſu Clementis IV edito, & ab eodem approbato.*

1 NON magnoperè. Religioſi profeſſi exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicā, niſi infra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & in nulla cauſa patrocinari poſſunt, & in choro, Capitulo, & cæteris erunt vltimi; & ſine diſpenſatione

2 Papæ non promouentur. Hoc dicit; & expone phyſicam, ideſt medicinam, prout Doctores intelligunt, & colligitur ex littera ibi, *Sub obtentu languentium fratrum conſulendi corporibus*, ad hoc c. Ad aures, ibi, In arte phyſica, de ætat. & qualitat. diuiditur in tres partes. Primò ponit factum reprehenſibile. Secundò id fieri prohibet, ibi, *Vnde ne*. Tertiò quadruplicem pœnam imponit, ibi, *Si verò antiqui hoſtis*. Deſumpta eſt hæc Conſtitutio ex canone nono Cōcilij ab Alexandro III. Turonis habiti anno 1163. quo Victor Antipapa, eiuſque fautores ſchiſmatici iudicio 17. Cardinalium, & 124. Epiſcoporum excommunicati fuerunt: de hoc in c. 1. & ibi per gloſ. 1. infr. de Schiſm. Refertur hæc ipſa Conſtitutio, declaratur, & extenditur ab Honorio III. in c. Super ſpecula, infr. eod. vt ibi plenè dixi; item declaratur à Boniſacio VIII. in c. 1. eod. tit. lib. 6.

3 Hic QVAERO præter alios: Suppoſito quod in Collegio Doctorum vtriuſque iuris ex præſcripto litterarum Apoſtolicarum tam laici, quàm Clerici admitti poſſint: item poſito decreto Concilij Trid. c. 1. ſeſſ. 22. & c. 1. & 2. ſeſſ. 25. de regul.

An Doctor in ſæculo ſemel in ipſum Collegium admiſſus, ſi poſtea Religionem capacem bonorū in communi profiteatur, ex ſui Superioris licentia eidem Collegio intereſſe, atque in eo ſuffragari valeat.

Cum nuper hoc dubium fuiſſet in S. Congregatione Concilij propoſitum, quod pertinet ad c. 1. & 2. ſeſſ. 25. de regul. contra regulares inobedientes, & proprietarios. S. Congregatio cenſuit decreta illa non obſtare regulari, quo minus ad d. Collegium accedere, atque in eo ſuffragari queat:

4 nam inobedientia tollitur ex licentia Superioris petita, & obtenta, c. Religioſus, de teſtament. lib. 6. & Clement. Religioſis, eod. titulo: & vitium pro-

5 prietatis excluditur ex eo, quod emolumenta inde prouenientia religioſus non ſibi, ſed Monaſterio lucratur, c. Cum ad Monaſterium, §. Prohibemus, ſupra de ſtat. Monachor. cum ſuis concor-

6 dantibus. Vnde videmus ad vtilitatem Monaſterij Monachum eſſe capacem donationis, legati,

ti, & hæreditatis tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, vt in Auth. de Sanctiſs. Epiſcop. §. Sed & hoc præſenti, coll. 9. Auth. Niſi rogati, C. ad Trebell. l. Deo nobis, §. 1. C. de Epiſcopis, & Clericis, & c. In præſentia cum materia, ſupra de probat. Et quo ad hoc cùm nulla alia ſubſit difficultas, non
7 videtur eſſe opus vberiori diſputatione. Sed quod ſpectat ad c. 1. ſeſſ. 22. §. Cõgregatio tametſi maiori parte exiſtimauerit petendam eſſe dubij ſolutionem à iure communi, cùm Concilium ibi nihil noui ſtatuat, ſed tantum innouet ſacros Canones contra Clericos ſæcularibus negotijs ſe immiſcẽtes: tamen quia hæc admiſsio in Collegium ſi prohibetur à ſacris Canonibus, vtique etiam prohibetur à Concilio illos innouante, ſecundum theoricam Aretini conſ. 36. Videtur, n. 18. Idcirco operæpretium putauit hunc articulum diligenter examinare: difficultas igitur huc tantum vertitur, An ex ſacrorum Canonum diſpoſitione Regularis de licentia Superioris in dictum Collegiũ vtriuſque iuris admitti, & ſuffragari poſsit.

Ad quod videtur affirmatiuè reſpondendum; nam duobus modis potiſsimum ius commune videri poteſt obſtare regulari quo minus poſsit admitti: ideſt aut ex parte ipſius admiſsionis, quæ veluti negotium ſæculare cenſeri debeat religioſis interdictã: aut ex parte ipſius regularis, qui cum ſit mortuus mundo, perdiderit per profeſsionem ius illud, quod in ſæculo acquiſierat intereſſendi Collegio, atque in eo ſuffragium ferendi; ſed neutro modo ius commune obſtat: & quidem non ex parte admiſsionis in Collegium; quia etſi regularibus tamquam ſæculare negotium prohibeatur auditio iuris ciuilis, vt hic iuncta declaratione c. Super ſpecula, infr. eod. tamẽ hæc prohibitio vti pœnalis ad alios caſus non extenditur, vt clarè probatur in c. Vnico, eod. tit. lib. 6. & ſcripſi plenius in prædicta Decretali Super ſpecula, à n. 13. vſque ad n. 18. vnde videmus eam non habere locum in docentibus, ſeu interpretantibus leges
8 ciuiles, vt patebit infr. n. 19 Et ob eamdem rationem qui in ſæculo iuris ciuilis ſtudio operam dedit, non prohibetur ex ſui Superioris licentia promoueri ad gradum Doctoratus eiuſdem iuris, vt pluribus reſpondit Calder. conſ. 2. An Abbas, de Mag. & ſequitur Felin. in c. Cum dilecta, n. 19. de reſcript. Vnde quemadmodum prohibitus audire leges non cenſetur prohibitus obtinere gradum Doctoratus in iure ciuili, ſed poteſt Collegium ingredi pro huiuſmodi gradu adipiſcendo: ita nec debet cenſeri prohibitus eumdem gradum alijs conferre, & ad hunc effectum Collegio intereſſe, cum minor videatur ratio prohibitionis in collatione gradus actiua, quàm paſsiua, argumento textus in cap. Si celebrat, de Cler. excom. miniſtr.

9 Ad hæc negotia ſæcularia, & in ſpecie auditio iuris ciuilis æquè prohibetur ſacerdotibus ſæcularibus, atque regularibus, vt patet in d. c. Su-
10 per ſpecula infr. eod. Sed ingreſſus in Collegium vtriuſque iuris non prohibetur ſacerdotibus ſæcularibus: ergo nec regularibus. Minor probatur non ſolum ex fundatione huius Collegij, in quo ex forma litterarum Apoſtolicarum etiam Preſbyteri, & Epiſcopi admitti poſſunt; ſed etiam ex diſpoſitione iuris communis; quia prohibitio d. c. Super ſpecula cùm loquatur in ſuo ſpeciali caſu audientium leges ciuiles, extendi non debet ad hunc caſum admiſsionis in Collegium Doctorum iuris ciuilis tamquam diuerſum, ad l. Papinianus exuli, ff. De minoribus, & l. fin. ff. De calumniat. cũ ſimil. & deducitur ex d. c. Vnico infr. eod. lib. 6. & ita in his terminis presbyteros ſæculares de iure communi non prohiberi in huiuſmodi Collegium admitti, reſpondit Aluar. conſ. 30. lib. 2. tom. 1. ſecundum nouam impreſsionem.

11 Quibus accedit, quod hoc Collegium cum ſit mixtum pariter clericorum, & laicorum, in dubio cenſeri debet eccleſiaſticum; quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, c. Quanto, de Iudicijs, iuxta doctrinam Barthol. in l. fin. nu. 15. ff. de Colleg. illic, quam ſequitur Abb. in c. Ex litteris, n. 3. de Conſtit. Sylueſtr. in ver. Collegium, in princ. & Couarr. pract. quæſt. c. 36 n. 5. verſ. Tertiò; quod abſque dubio procedit vbi eſt fauor magis digni vt trahat, & non trahatur, vt in hac ſpecie, Put. deciſ. 157. n. 6. lib. 3. imo eo caſu præfertur magis dignum, etiamſi minus dignum excedat in quantitate, vel numero, vt ſcripſi latiſsimè in c. Cum propter, à n. 53. vſque ad n. 74 ſupra, de Iurepatr. & probatur in c. Per tuas, de Arbitr. vbi patet poſſe compromitti de re ſpirituali in duos laicos propter adiunctionem vnius clerici, & in alijs concordantibus ibi poſitis.

12 Rurſus cum Collegium hoc mixtum ſit Doctorum iuris canonici, & iuris ciuilis, videtur eſſe Collegium Canoniſtarum; quia mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, & digniori, vt notat Abbas per illum tex. in c. De Iure in 1. not. verſ. Item ex hoc, de Iurepatron. & Lambert. poſt eum in tractatu illius tituli, lib. 1.
13 part. 2. in 4. quæſt. princ. art. 3. n. 2. Nec dubitari poteſt quin ius Pontificium ſit potentius, ac dignius Iure Cæſareo, vt in c. 1. cum ibi notatis per Hoſtien. n. 1. in ver. Adiuuantur, Io. Andr. n. 2. & Doctores infr. de noui operis nunciatione. Quod
14 cum ita ſit, quatenus etiã religioſi de iure prohiberentur eſſe de Collegio laicali, ſeu Doctorum iuris ciuilis, & hoc intelligeretur eſſe negotium ſæculare clericis regularibus interdictum, quod negatur: tamen non prohibentur eſſe de Collegio eccleſiaſtico Doctorum iuris canonici; alioquin nec eſſe poſſent de Collegio ſacræ Theologiæ, contra rationem expreſſam in d. c. Super ſpecula, verſ. Quia verò Theologiæ ſtudium cupimus ampliari, infr. eod. & contra text. in c. penult. & c. fin.
15 infr. de Magiſtris. Quinimo Theologiæ appellatione, de qua loquitur prædicta Decretalis, Super ſpecula; venit etiam ſcientia canonica, vt ibi notat Abbas n. 7. facit textus in c. Qualiter, & quando, il ſecondo. de Accuſat. in c. Nimis, de Iure iurand. & in c. 1. cum ibi notat. de Iuram. calumn.

16 Sed neque ex parte ipſius regularis videtur prohibita huiuſmodi admiſsio in Collegium Doctorum iuris ciuilis; nam etſi religioſus non habeat velle, aut nolle, c. Quorumdam, & c. Si religioſus, de elect. lib 6. habeaturque pro mortuo, c. Placuit il ſecondo, 16. q. 1. c. Cum dilecta, & ibi Felin. n. 15. ſupra de Reſcript. & ſeruo æquiparetur, c. Exijt, qui ſeminat, §. Ad hæc cum fratres, de verbor. ſignif. lib. 6. & notat Innoc. in c. Cum
17 olim, li ſecondo infr. de Priuilegijs. Tamen huiuſmodi regulæ, & aliæ conſimiles procedunt, ſi religioſus conſideretur quantum in ſe eſt, præſcindendo à Prælati ſui auctoritate: ſecus autem ſi conſideretur in ordine ad ſuperiorem, ac ſuppo-

Digitized by Google

ſita eius licentia, vt probatur in c. Religioſus, de
teſtam. in 6. & in Clem. Religioſis, eod tit. vbi re-
ilgioſus executor ab aliquo deputatus non poteſt,
cum velle, vel nolle non habeat, huiuſmodi offi-
cium ſuſcipere, niſi à Superiore ſuo petita ſuper
hoc licentia, & obtenta.
18 Vnde videmus religioſum, licet ſit mortuus
mundo, multa tamen negotia gerere poſſe de li-
centia Prælati; nam & poſtulare poteſt pro ſui
19 Monaſterij vtilitate, c. 2. de Poſtul. Quinimo & pro
amico Monaſterij, etiam laico poteſt eſſe procu-
rator, vt poſt Innoc. & alios tradit Ludouic. Ro-
man. ſingul. 278. & in ſpecie poteſt adipiſci gradũ
doctoratus in iure ciuili, vt ſuperius diximus n. 8.
Rurſus poteſt docere ius ciuile, ſecundum opinio-
nem Abbatis in d. c. Super ſpecula, n. 16. inſr. eod.
vbi concludit, [Probibitionem, de qua hic, eſſe
intelligendam de audientibus tantum, ſeu ſtu-
dentibus: legentes autem non putat incurrere
bas pœnas; quia verba illis non conueniunt; & à
verbis Conſtitutionis pœnalis non eſt recedendũ,
præſertim quia in eis non procedit ratio, quæ mi-
litat in addiſcentibus; nam addiſcens, vt ipſe ait,
videtur moueri malo zelo, ſcilicet vt inuoluatur
rurſus actionibus mundanis in patrocinando, &
ſimilibus: ſed ille, qui prius ſcientiam iſtam didi-
citam docet, non facit vt inuoluatur actionibus
mundanis; imo communicat alijs ſcientiam in ſe
bonam: & neceſſariam ad regimen orbis.] Hæc
ille. Neque huic opinioni aduerſatur littera
huius textus, ibi, Ad legendas legem, vel phyſicã;
quia Papa in d. c. Super ſpecula, intellexit, & de-
clarauit bæc verba de audientibus, non autem de
legentibus, ſeu docentibus. Et ſententiæ Abbatis
adhærent ex Recentioribus, Nauar. in man. c. 27.
n. 116. in fin. Tolet. in ſumm. lib. 1. c. 38. n. 6. & la-
tius Suarez tom. 5. in 3. part. diſput. 23. ſect. 3. n. 17.
hunc articulum diffusè examino in d. c. Super ſpe-
cula, à n. 18. vſque ad n. 21. & n. 37. vſque ad n. 45.
Ex eo autem, quod regularibus non ſit prohibi-
tum docere ius ciuile, ſequitur vt nec etiam ſit
prohibitum ſuffragari pro gradu eius facultatis
20 adipiſcendo: etenim qui poteſt præparare ad gra-
dum doctoratus docendo, poteſt etiam ſuum mi-
niſterium impertiri in eo gradu conſequẽdo, cum
idem ius ſit in præparato, quod in præparante.
l. In argento, & l. Si vxori, §. fin. ff. de auro, & ar-
gento leg. & è conuerſo, vt in l. 3. §. 1. ff. de liber.
21 exhiben. Ideoque videmus iudicem cauſæ præ-
parantis eſſe iudicem cauſæ præparatæ, vt notat
Baldus in l. Ordinarij, col. 2. C. de rei vend & Felin.
poſt eum in c. Parochianos, n. 5. inſr. de ſent. ex-
comm. facit tex. in l. Quominus, ff. de fluminibus,
& in l. 1. §. Cœpiſſe, ff. de Pollicitation. Deinde
22 conſiderandum eſt propoſitiones illas, quod re-
gularis ſit mortuus mundo, non habeat velle, vel
nolle, & bis ſimiles vindicare ſibi locum in his tan-
tum negotijs, quæ ſolis laicis conueniunt, non
autem in bis, quæ competunt promiſcuè tam lai-
cis, quàm clericis. Ideoque regularis retinet ge-
neris nobilitatem, Bald. in c. Cum in magiſtrum,
de elect. item ius ſanguinis, Abbas in c. Quia nos,
n. 2. de teſtam. item ius ſuitatis, Alex. in l. Sub
conditione, in 2. not. ff. de liber. & poſthum. item
ius Ciuitatis, Bart. in l. 1. n. 10. ff. Ad municipal.
omneque ius ſuccedendi de iure ciuili. Et ideo
23 poſteaquam in l. Deo nobis, C. de Epiſcopis, & Cle-
ricis dictum fuerat religioſos eſſe mundo mor-
tuos, ſtatim in §. 1. decernitur eos ha bere ius ſuc-
cedendi in beneficium Religionis. At ius ſucce-
dendi ad collegium, atque in eo ſuffragandi com-
petit communiter tam clericis, quàm laicis tum
de iure communi, tum ex ſundatione collegij, de
quo agitur, vt ſæpius repetitum eſt: ergo quoad
hoc non habent locum regulæ, quod regularis ſit
24 mundo mortuus, & aliæ huiuſmodi. Præterquam
quod cum ex tenore litterarum Apoſtolicarum in
hoc collegium admitti poſsint etiam clerici, imo
& Epiſcopi, cenſentur vocati etiam regulares, qui
in materia fauorabili veniunt clericorum appel-
latione, c. Duo ſunt genera, 12. q. 1. & notat Abb.
in rubr. de Vit. & honeſt. cler. n. 15.
25 Vltimò hanc opinionem videtur apertè ſequi
D. Thomas opuſc. 19. de Perfect. vitę ſpiritualis
c. 3. vbi ex profeſſo quærit, an religioſus licitè poſ-
ſit eſſe de collegio ſæcularium magiſtrorum, & de-
terminat poſſe de ſuorum Superiorum licentia,
& pluribus rationibus confutat errorem quo-
rumdam Pariſienſium, qui contrarium aſſere-
bant.
26 Nec ſecundum eum obſtat tex. in c. In nona
actione, 16. q. 7. vbi cauetur, vt in vno eodemque
officio non debeat eſſe diſpar profeſsio; eo quod
cohærere, & coniungi non poſsint quibus ſtudia,
& vota ſunt diuerſa; quod etiam lege Diuina
prohibetur dicente Moyſe Deuter. 22. *Non arabis*
in boue ſimul, & aſino, ideſt homines diuerſæ pro-
feſsionis in vno officio ſimul non ſociabis, vt ex-
ponitur in d. c. In nona. Siquidem hoc procedit
quantum ad illud, in quo diuerſificantur, veluti
vt laici, & clerici ſocientur in his, quæ pertinent
tantum ad officium clerici, ſeu vt religioſi com-
municent laicis in illo, in quo ſæculares à religio-
ſis diuerſificantur, ſecundum illud ad Timoth. 2.
Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæculari-
bus. At collegium, de quo agitur, eſt religioſis,
& ſæcularibus commune, & in eo adunantur ho-
mines ad hoc, in quo religioſi, & ſæculares non
diſtinguuntur, vt ex prædictis patet: ergo nihil
obſtat quominus in eo religioſi ſimul, & laici con-
uenire poſsint. Sic reſpondet Diu. Thomas in
d. c. 3. col. 4. verſ. Ad id, quod primò obijcitur. Item
27 non obſtat, quod vnus, & idem non poſsit eſſe de
diuerſis collegijs, niſi fortè per diſpenſationem;
multo igitur minus religioſus, qui eſt de collegio
ſuæ religionis, poterit eſſe de collegio ſæcularium
magiſtrorum. Hoc enim debet intelligi de colle-
gijs eccleſiaſticis perpetuis; quia vnus non poteſt
eſſe canonicus in duabus Eccleſijs abſque diſpen-
ſatione: vnde dicitur 21. q. 1. Clericus ab inſtanti
tempore non numeretur in duabus Eccleſijs. At
non habet locum in duobus collegijs, quorum
vnum ſit perpetuum, & aliud temporale: ideoque
qui eſt de collegio alicuius Ciuitatis, quandoque
eſt ad tempus de collegio commilitantium in vno
exercitu; & qui eſt de collegio alicuius familiæ,
poteſt ad tẽpus aliquibus ſociari in aliquo hoſpi-
tio; collegium autem magiſtrorum non eſt col-
legium perpetuum, ſed temporale: non enim
collegiales eò conueniunt, vt perpetuò ibi mo-
rentur, ſed vadunt, & redeunt pro libito: ergo
nihil prohibet eum, qui eſt de religioſo collegio
perpetuo, ſimul eſſe de collegio ſcholaſtico; ita
D. Thom. vbi ſupra, verſ. Ad id quod tertiò obij-
cient; vbi ad hanc obiectionem reſpondet etiam
duobus alijs modis.

Nec

28 Nec eſt omittendum, opuſculum illud ſupponi approbatum fuiſſe à Sede Apoſtolica, licet Decretum, ſeu litteras confirmationis non viderim; nam vt legitur in argumēto eiuſdem opuſculi 19. Cum tempore Sancti Ludouici Francorum Regis Guilielmus de S. Amore, Sygeriuſque Magiſtri Pariſienſes, & multi ſequaces in hunc incidiſſent errorem, vt Religioſorum Mendicantium ſtatum dānatum aſſererent, librumque ſacrilegum Clementi IV. obtuliſſent; Pontifex Ioanni de Vercellia Magiſtro Ordinis Prędicatorum dictum librum tranſmiſit, pręcipiens vt eidem faceret reſpondere per Fratrem Thomam de Aquino, qui cum eundem librum erroribus plenum inueniſſet, alium ipſe librum veluti apologiam compoſuit, qui incipit; Ecce inimici tui ſonuerunt; in quo errores huiuſmodi confutauit. Atque hunc librum Summus Pontifex tanquam verè Catholicum approbans; librumque contrarium tanquam hæreticū, & nefarium damnans, ipſius Authores cum complicibus depoſuit de Cathedra Magiſtratus, eoſque de Pariſienſi ſtudio omni dignitate priuauit.

Eandem opinionē ſequitur Auguſtinus Triumphus de Poteſtate Eccleſiæ, quæſt. 105. art. 3.

Propoſito in Sacra Congregatione Concilij ſuprascripto dubio, Reſponſum eſt pro Regulari, ſuppoſita tamen Superioris licentia, vt in quęſtione, & dummodo emolumenta, quæ inde proueniunt, cedant in communem monaſterij vtilitatem.

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. Secundum.

SVMMARIVM.

1 *Clericis, vel Monachis non licet lucri cauſa negotiari, & n. 8.*
2 *Monachi nequeunt nomine proprio conductas poſſeſſiones habere, & n. 11.*
Poſſunt tamen nomine monaſterij ſi propriæ non ſufficiant, d. n. 12.
3 *Laicis non debet eccleſia titulo conductionis concedi. & n. 12.*
Declaratur, n. 14.
4 *Clericus negotiator mortaliter peccat; & ſi monitus non deſiſtat, debet excommunicari.*
5 *Negotiatio, quæ non fit principaliter propter lucrū, non eſt Clericis, vel Monachis interdicta.*
6 *Artificium in quo differat à negotiatione, ſeu mercatura.*
7 *Ferrum ex vena deducere, colare, & diſtinguere, & aliò lucri cauſa aſportare, non eſt negotiatio, ſed artificium, de quo Monachi non tenentur ad gabellam.*
8 *Negotiatio, ſeu mercatura eſt clericis permiſſa ex cauſa neceſſitatis.*
9 *Si tamen victum ſibi quærere poſſunt artificio, & labore manuali, eis negotiari non licet.*
10 *Artificium an liceat Clericis, vel Monachis lucri cauſa exercere.*
11 *Clericis non licet aliorum poſſeſſiones conducere niſi vrgente neceſſitate.*
Monachi nequeunt nomine ſuo aliorum poſſeſſiones conducere etiamſi ſubſit neceſſitas, ſed nomine monaſterij tantum, ibidem.
12 *Laicis locari non poteſt adminiſtratio eccleſiæ, nec decimæ, vel obuentiones.*
Niſi magna inſtante neceſſitate, n. 14.
13 *Sed bona temporalia, vel mola Eccleſiæ, item fructus decimarum poſſunt eis locari.*

1 SECVNDVM. Breue eſt: & continet tria dicta, quæ per ſe patent. Sed ſecundum Abbatem ſic ſummari poteſt. Non licet Clericis, vel Monachis lucri cauſa negociari.
2 Hoc primo, Monachi nequeunt nomine proprio
3 conductas poſſeſſiones habere. Hoc ſecundo. Laicis non debet Eccleſia titulo conductionis concedi. Hoc tertio.

4 Nota primò ibi, *interminatione anathematis*. Clericum, vel Monachum, qui lucri cauſa negociatur, eſſe excommunicandum ſi monitus non deſiſtat; hoc enim importanr illa verba, *ſub interminatione anathematis prohibemus*, vt notat gl. vlt. in cap. vn. infr. de Sagitt. & dixi in cap. Non minus, in 8. notab. ſupra de immunit. eccleſ. Et hinc collige tranſgreſſores huius prohibitionis mortaliter peccare: alioquin percelli non poſſent excommunicatione quæ non fertur niſi pro culpa lethali, vt cap. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. & ita per hanc rationem poſt Petr. de Palude, & S. Anton. tenet Sylueſt. in ver. Clericus, 3. n. 3. & probaui plenius in c. 1. in vlt. not. ſup. eod.

5 Secundò nota ibi, *Cauſa lucri*. A contrario ſenſu negotiationem, quæ non fit lucri cauſa, non eſſe Clericis, vel Monachis interdictam; poſſunt enim vendere, & emere pro vt eorum neceſſitas exigit, vt hic in gloſ. 1. non tamen principaliter propter lucrum, ſecundum Abb. num. 1. Ad hoc Clem. Præſenti, de cenſib. & cap. Quamquam, cum ibi not. per Io. Andr. eod. tit. lib. 6.

6 Negotiari autem, ſeu mercari eſt rem emptam non mutatam lucri cauſa vendere. At verò eandem materiam, & illam per induſtriam, & ſecundum regulam alicuius profeſſionis, ſeu artis ad aliquam formam deducere, non eſt negociari, ſeu mercari; nec talia negotiatores, ſeu mercatores faciunt, ſed artifices, qui ſecundum diuerſas ſpecies artificij denominantur, veluti lanifices, textores, aurifices, & conſimiles, vt eſt textus in cap. Eijciens, 88. diſt. & notat gloſ. in ſumma ad fin. 14. q. 3. item gloſ. vn. in cap. Canonum, 14. q. 4. Butr. in cap. 1. nu. 2. verſ. Solutio, & ibi etiam Abb. num. 6. verſ. Intellige, ſupra eod. & idem Butr. hic num. 5. & Anch. in 1. notab. Feder. de Sen. conſ. 207. Nos Briſſonius, num. 2. & per totum, vbi loquitur in caſu venæ ferreę, exiſtentis in agro empto à Monachis Ciſtertienſ. qui ferrum inde educebant, colabant, & ſubtiliſſimo artificio, ingenioque ſeparabant, & aliò aſportabant lucri cauſa: & conſuluit Feder. illud eſſe artificium, non autem negotiationem, de qua ſoluenda ſit gabella, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. final. ſupra de vit. & honeſtat. clericor. & ſequuntur illam deciſionem Ferret. conſ. 145. Quæritur, num. 4. & Epiſcopus Montis Marani in ſua praxi Archiepiſcopali Neapol. cap. 63. de cler. negotiat. num. 3. Ad quod tamen vide quę in oppoſitum congerunt Moderni in tractat. de effect. clericat. effect. 3. n. 107.

8 Et poſita hac diſtinctione, vertitur in dubium de qua negotiatione hoc capitulum intelligatur. Et quidem conueniunt omnes textum habere locum

Digitized by Google

cum in negotiatione propriè ſompta,ſeu mercatura. Hæc enim proculdubio eſt Clericis, & Monachis probibita, ſi fiat ad lucrum, cap. Fornicari, & per totam, 88. diſt. Secus ſi ex cauſa neceſſitatis, vt hic notat gloſ. s. & gloſ. præalleg. in Summa, 14.
9 q.3. In hoc tamen aduerte, quia ſi Clericus vel Monachus poſſet ſibi victum quærere artificio, non liceret ei mercaturam exercere, ceſſante ſcilicet neceſſitate; ſed deberet potius proprijs manibus laborare, vt cap. Clericus victum, & cap. ſeq. 91. diſt. & cap. Numquam, de conſecr. diſtinct. 5. & eſt ex mente D. Thomæ in 2. 2. q. 187. art. 3.

10 Artificium verò eſſe Clericis, & Monachis permiſſum etiam lucri cauſa non obſcurè ſentit hic Innoc. in princ. in ver. Lucri, vbi limitat hanc prohibitionem dicens, Niſi lucrum proueniat ex opere, vel re ſua: & eum ſequuntur Abb. Antiq. in princ. & Cardinal. n. 1.

Verum Abbas Siculus hic in prima quæſt. nu. 5. verſ. Quinimò, intelligit, & benè, dictum Innocentij quando clericus operatur propter lucrum ſuadente neceſſitate, ita vt vltimus finis non ſit lucrari, ſed neceſſitati proſpicere: alias non debet Clericus, vel Monachus ſolius lucri cauſa artificiũ exercere; quod ſecundum eum videtur probare textus ſi rectè ponderetur in d. cap. s. verſ. Nec iniſtum negocium, ſupra eod. Et in hunc ſenſum intelligit præcitatam gloſſam, 14. quæſt. 4. in ſumma, dum ait, in cauſa neceſſitatis permiſſum eſſe clericis negotiari: ſcilicet artificium exercendo, & proprijs manibus operando: & ſequitur Redoanus de ſpolijs, q. 2. n. 45.

Ego autem ſequutus Beatum Thomam in 2. 2. q. 187. d. art. 3. Aſſero Clericis, & Monachis licitum eſſe artificium ad victum parandum, ad otiũ fugiendum, ad concupiſcentiam refrænandam, & ad eleemoſynas faciendas, dum tamen non ſordidè exerceatur, propter ea, quæ habentur in Clement. 1. de vit. & honeſt. cler. Sed ſi exerceatur ad merum lucrum, cenſeo non eſſe licitum, vt plenè probaui in d. cap. s. in 6. not. & num. 46. cum pluribus ſeq. ſup. eod. vbi videas. Et præter alios ibi allegatos hoc ſentit Feder. de Senis in præallegat. conſ. 207. num. 3. vbi admittit clericis; & religioſis non eſſe licitum artificium, niſi quando propriæ facultates non ſuppetunt, ex notatis 14. q. 3. in fine Summæ.

11 Tertiò nota ex ſecunda parte textus differentiã inter Clericos, & Monachos: nam Clerici poſſunt aliorum poſſeſſiones conducere: quod intellige vrgente neceſſitate, vt dixi ſatis in cap. 1. no 6. 29. & 43. ſupra eodem: Monachi autem minimè, quia nomine proprio poſſidere non poſſunt, cap. Non dicatis, 12. q. 1. cum ſimil. Nomine tamen monaſterij prohibentur conducere prædia aliena ſi propria non ſufficiant: & propterea textus dum prohibet negotiationem in primo dicto, loquitur de Clericis, & Monachis: ſed in ſecũdo dicto vbi prohibet conductionem, loquitur de Monachis tantum, innuens per hoc conductionem clericis indigentibus non eſſe interdictam, cum proprium eis liceat poſſidere: & ita hic declarat Innocentius in ver. Suo, Hoſtien. in princ. in ver. Nomine, Butr. n. 6. & alij communiter.

12 Vltimò nota quod habetur in tertio dicto, videlicet laicos non poſſe ad firmam habere eccleſias ipſas, ſeu illarum adminiſtrationem. Vnde nec decimæ, vel obuentiones poſſunt eis locari, vt cap. Veſtra, ſupra de locat. & cap. Quereiam, infra, Ne
13 Prælat. vices ſuas, Hoſtien. hic in fin. Sed bona temporalia, vel mõia Eccleſiæ, & fructus decimatum bene poſſunt laicis locari, d. cap. Veſtra, & hic per Butr. num. 6. & Abb. num. 2. verſ. Tempo-
14 ralia. Inſtante tamen neceſſitate poſſet fieri conceſſio laicis etiam quoad eccleſiam, non quidem vt ipſam regant, ſed vt per alios gubernandam procurent, vt firmat Io Andr. in cap. Ex ratione, num.... ſupra de ætat. & qualitat. quem ſequitur Abbas d. n. 2. verſ. Inſtante.

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. Relatum.

SVMMARIVM.

1 *Monachi incorrigibiles de monaſterio ſunt expellendi, & monaſterium reformari debet de Fratribus alterius Ordinis, ſi de Monachis eiuſdem Ordinis reformari non poteſt.*
2 *Exemplum malum Monachorum eſt contagioſum, & alios inficit.*
3 *Maximè ſi proueniat à Prælato.*
4 *Regula eſt in præcepto.*
5 *Declaratur.*
6 *Monaſterium reformari debet de Monachis eiuſdem, vel alterius ordinis, nec transferri debet ad clericos ſæculares, niſi in defectum regularium.*
Declaratur, n. 8.
7 *Eccleſia ſæcularis poteſt ab Epiſcopo fieri regularis, ſed non è conuerſo, niſi deficientibus regularibus.*
8 *Conuentus parui ſtatim transferri poſſunt ad clericos ſæculares, nec ſeruandi ſunt gradus cap. Inter quatuor, de relig. domib.*
9 *Conuentus, in quibus ali non poteſt competens numerus religioſorum, ſunt incapaces reformationis, ſiue id contingat ob redituum tenuitatem, & n. 12. & n. 28.*
10 *Siue ob aëris intemperiem.*
11 *Siue ob infeſtationem prauorum hominum.*
13 *Conuentus parui, circumſcriptis exemptionibus, redigi poſſunt ad ſtatum ſæcularem auctoritate Epiſcopi.*
14 *Ioannis Mauburni inuectiua in paruos Prioratus.*
15 *Generales Ordinum cur abſtinuerint à dimiſſione paruorum conuentuum, & n ſeqq.*
Bona ſuppreſſorum conuentuum cur non potuerint applicari maioribus monaſterijs alibi exiſtentibus: ibidem verſ. Vel demum quia, & n. 20.
16 *Conuentus parui ab Innocentio X. ſuppreſſi in tota Italia, & Inſulis adiacentibus, & n. 26.*
19 *Et bona ipſorum applicata pijs vſibus in iiſdem locis, vbi conuentus exiſtunt, & n. 40.*
20 *Papa poteſt applicare bona paruorum conuentuum ſuppreſſorum alijs pijs vſibus etiam de poteſtate Ordinaria, & n. 36.*
21 *Monaſteria ad quid fundata, & dotata.*
22 *Papa de poteſtate ordinaria non poteſt fundationibus monaſteriorum derogare, & voluntates commutare.*
23 *Nec teſtamentum, vel contractum, aut aliam piam diſpoſitionem reſcindere.*
Declaratur, n. 36.
24 *Priuilegium ex cauſa oneroſa tranſit in contractum, qui à Principe reuocari non poteſt.*

Papa

15 Papa non eſt propriè Dominus bonorum Eccleſiæ.

16 Contrarium. & n. ſeqq. vſque ad n. 36.

27 Papa non poteſt contra alias Eccleſias præſcribere, & cur.

28 Papa habet plenitudinem poteſtatis ſingulariter, & vniuerſaliter in omnibus Eccleſijs.

29 Poteſt res, & bona omnium Eccleſiarum Orbis adminiſtrare, & diſponere pro libito voluntatis. & n. ſeqq. vſque ad n. 36.

30 Et facere Monachum teſtabilem de bonis monaſterio acquiſitis.

31 Et iura vni Eccleſiæ auferre, & dare alteri. & 36.

32 Dominium rerum Eccleſiarum propriè loquendo nõ eſt apud aliquam Eccleſiam particularem, ſed apud Chriſtum. & n. 37.

33 Papa eſt Pater Patrum, & cum omni Prælato in poteſtate, & iuriſdictione concurrit.

36 Papa ex iuſta cauſa poteſt rem vni Eccleſiæ auferre, & alteri dare, & vltimas voluntates commutare.

37 Bona ſtatim atque ſunt donata Eccleſiæ, ſunt immediatè acquiſita Deo.

38 Donans prædium monaſterio ſub conditione, vt recedentibus Fratribus, prædium redeat ad donantem, illud non recuperat, ſi Fratres recedant de mandato Papæ.

39 Teſtatoris prohibitio ne pia eius voluntas poſſit per Papam commutari, non tenet.

40 Religiones plurimæ, & monaſteria per Papam ſuppreſſa, & eorum bona alijs pijs vſibus applicata referuntur.

41 Hiſtoria ſuppreſſionis paruorum Conuentuum refertur. & n. ſeqq. vſque in fin.

42 Congregatio ſuper ſtatu regularium ab Innocentio X. inſtituta.

43 Conſtitutio pro numero perſonarum in ſingulis monaſterijs præfigendo in Congregatione compilata.

44 Refertur.

45 Formula deſcribendi ſtatum cuiuſque monaſterij de mandato Congregationis confecta.

46 Bulla ſuppreſſionis paruorum Conuentuum Italiæ, & Inſularum adiacentium in Congregatione compilata.

47 Refertur.

48 Cauſa ſuppreſſionis.

49 Suppreſſio, & reductio ad ſtatum ſæcularem.

50 Reſeruatio facultatis Congregationis, & præſeruatio iurium fundatorum.

51 Termini præfixio ad dimittendos Conuentus ſuppreſſos coram loci Ordinario.

52 Facultas regularium aſportandi prophanam ſuppellectilem.

53 Pœnarum adiectio.

54 Prohibitio faciendi Diuina in Conuentibus ſuppreſſis ſub pœna interdicti.

55 Ordinariorum facultas expellendi regulares Conuentibus ſuppreſſis. & cætera.

56 Deputatio ſacerdotum ſæcularium ad curam animarum dictis Conſtitutionibus incumbentem.

57 Applicatio bonorum.

58 Prohibitio erigendi noua loca regularia.

59 Declaratio intentionis Papæ prouidendi extra Italiam.

Obſtaculorum remotio. ibidem.

60 Contrariorum derogatio.

61 Archiepiſcopi Gneſnenſis littera ad Innocentium X. pro extenſione Bullæ inſtaurandæ, ad Regnũ Poloniæ.

62 Littera Congregationis exprimentes nominatim Conuentus ſuppreſſos, & exquirentes Epiſcoporum, & Capitulorum ſententias pro bonis applicandis.

63 Relationes applicationis bonorum Conuentuum ſuppreſſorum à Papa ad ſe relatas approbauit.

64 Littera circulares ſuper grancijs, & membris etiam Curatis Monaſteriorum.

65 In grancijs, & membris Monaſteriorum habitare non poſſunt regulares ſacerdotes, ſed conuerſi tãtum pro bonorum adminiſtratione.

66 Miſſa in cappellis granciarum quando, & à quibus celebranda.

67 Cura animarum in grancijs, & membris Monaſteriorum exerceri non poteſt per regulares, ſed per Vicarios perpetuos, vel amouibiles ab Ordinario deputandos.

Granciarum bona reſeruantur ipſarum monaſterijs, ibidem.

68 Canonicorum regularium Lateranenſium granciæ, & parochiales ab Innocentio X. declarantur comprehendi in eius Bulla Inſtaurandæ.

69 Conuentus plurimi primùm ſuppreſſi, ac deinde ex rationalibus cauſis à Papa Religionibus conſtitutis.

Regulares de iure facultatem non habent vniendi Eccleſias, etiam ſibi pleno iure ſubiectas. ibidem, verſ. Præterea.

Vnio paruorum Conuentuum eiuſdem Religionis in eodem loco exiſtentium qua lege facta fuerint. ibidem.

70 Decretum Innocentij X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conuentuum iuriſdictioni Ordinarij loci refertur & n. ſeqq.

71 Conuentus ſuppreſſi, & poſtea Religionibus reſtituti ſubijciuntur Ordinario quamdiù actu non alunt duodecim religioſos.

72 Quod ſi non alant quatuor ſacerdotes, & duos conuerſos, gratia reſtitutionis nulla eſt.

73 Conuentus nunquam ſuppreſſi, in quibus nõ alantur ad minus quatuor ſacerdotes, & duo conuerſi, ſunt ſubiecti iuriſdictioni Ordinarij loci.

74 Decretum Vrbani VIII. ſuper monaſterijs erectis cum pauciori numero, quàm duodecim religioſorum præſeruatur in Decreto Innocentij X. Vt in paruis.

75 Licentias recipiendi nouitios Cõgregatio multis Religionibus conceſſit ante diem 22. Iulij 1652. ſed poſtea abſtinuit de mandato Papæ vſque ad diem 3. Iulij 1654.

76 Licentiam recipiendi nouitios poſt diẽ 3. Iulij 1654. quæ Religiones obtinuerint.

77 Decreta S. Congregationis ſuper ſtatu regularium pro nouitijs recipiendis & n. ſeqq. vſque in fin.

Conuentus à Congregatione deſignati pro nouitiatibus, & profeſſorijs. n. 57.

78 Licentia recipiendi nouitios infra numerum præfixum in qualibet prouincia.

79 Examen nouitiorum. & n. ſeqq.

80 Ætas in nouitijs, clericis, & conuerſis quæ.

81 A nouitijs nihil recipiendum, excepto victu, & veſtitu tempore probationis.

82 Nouitij poſt profeſſionem in profeſſorio ſunt collocandi.

83 In nouitiatibus, & profeſſorijs Superior, & familia à quibus conſtitui, & amoueri poſſit.

84 Vita communis in nouitiatibus, & profeſſorijs exactè obſeruanda.

RELA-

1 RELATVM. Monachi incorrigibiles de monaſterio expellentur, & reformabitur monaſterium de fratribus alterius Ordinis, ſi de Monachis eiuſdem Ordinis reformari non poteſt. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. cui ſubſcribunt Butr. Card. Anchar. Abb. & Io. de Anan. & ſunt duæ partes; In prima exceſſus narratur, In ſecunda corrigitur ibi, *Ideoque*.

2 Nota primò ibi, *Et alios exemplo ſuo corrumpunt*. Malum exemplum Monachorum eſſe contagioſum, & alios inficere: polluitur enim ex vno peccatore populus; & ſic ex vna oue morbida vniuerſus grex inficitur, ſic ex vno fornicante, vel aliud quodcumque ſcelus committẽte plebs vniuerſa polluitur, quæ ſunt verba cap. Sed illud, 45. diſt. & in exemplum culpa vehemens oſtenditur, quando pro reuerentia Ordinis peccator honoratur, dicit text. in cap. Nemo, 83. diſt. Quod maxi-
3 mè procedit ſi malum exemplum proueniat à Prælato; nam vt legitur in cap. Præcipuè, 11. q. 3. [Scire Prælati debent, quod ſi peruerſa vnquam perpetrant, tot mortius digni ſunt, quot ad ſuos ſubditos perditionis exempla tranſmittunt.] confert Conc. Trid. c. 1. ſeſſ. 22. & c. 2. ſeſſ. 24.

4 Secundò, nota ibi, *Capellas*. Regulam eſſe in præcepto, prout hic notat Bernardus poſt caſum, & in gloſ. 2. & patet ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 2. vbi præcipitur, vt omnes regulares tam viri, quàm mulieres ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant; ſed Hoſt. hic, & Io. Andr. n. 2. Butr. n. 4 & Anchar. n. 3.
5 dicunt hoc verum eſſe indiſtinctè quoad tria ſubſtantialia, de quibus notatur in cap. Ex parte, ſup. de Regul. & quoad ea, quæ continentur in c. Cum ad monaſterium, ſup. de Stat. Monach. omnia verò alia, quæ habentur in regula, non putant eſſe in præcepto; alioquin vix vnus de quatuor Monachis ſaluaretur. Et ſubdit Ioan. Andr. per hoc commendari regulam Prædicatorum, per quam tranſgreſſores Conſtitutionum ad pœnam obligantur, ſed non ad mortale in his, quæ per ſe non ſunt mortalia; de Fratribus autem Minoribus remittit ad Clem. Exiui, §. Cum igitur, & §. ſeq. de verb. ſignif. ſed tu in hoc articulo pleniùs diſtingue, vt optimè hic per Abb. num. 6. & adde quod ſcripſi in cap. Explicari, n. 4. & ſeq. ſup. de obſeru. ieiunij.

6 Vltimò nota ex textu caſum ſingularem; in quo per Epiſcopum poteſt alterari ſtatus Eccleſiæ regularis: nam ſi non poteſt reformari de Monachis eiuſdem Ordinis, vt hic. Quid ergo ſi non reperiantur regulares etiam alterius Ordinis? dicit Io. Andr. & Abb. poſt eum n. 3. quod tunc poterunt inſtitui ſæculares per cap. Inter quatuor, ſup. de Relig. domib. vbi probatur: in hoc tamen ſeruandi ſunt certi gradus. Primò enim monaſterium reformari debet de regularibus ipſius monaſterij; ſecundò in defectum eorum, de religioſis eiuſdem Ordinis; tertiò deueniendum eſt ad regulares alterius Ordinis; & poſtremò in defectum omnium regularium, poterunt ibi inſtitui clerici ſæculares, vt hic per Hoſt. n. 3. in ver. Reformari, & Abb. n. 5. vbi ait: [Dic ergo, quod primò debent induci Monachi monaſterij ad obſeruandum, vt hic, & ſi ſint incorrigibiles, debent reformari de Monachis eiuſdem Ordinis ſi haberi poſſunt, vt hic; & in defectum debent aſſumi de alio Ordine, omnibus autem deficientibus, recurrendum eſt ad
7 Clericos ſæculares, vt in d. cap. Inter quatuor, & ſic eſt caſus, in quo poteſt Epiſcopus Eccleſiam regularem reducere ad ſtatum ſæcularem.] Hæc Abb. quos gradus poſuerunt etiam in eod. cap. Inter quatuor, gloſ. vnica, Hoſt. n. 2. in ver. Defectum, & diſtinctiùs Io. Andr. eod. num. in ver. Ordinarij, Butr. n. 5. Card. in fin. Abb. n. 1. verſ. Oportet tamen, & Io. de Anan. n. 2. verſ. Et conſidera. Quamobrem quamdiu monaſteria per regulares remanere poterint ordinata, non ſunt ad ſæculares Clericos transferenda, quæ ſunt verba Innocentij III. in d. Decretali Inter quatuor, de Relig. domib. & ibi plenè ſcripſit. Ad idem text. in cap. Poſſeſſiones, ibi, Non debes Eccleſias, in quibus Monachi miniſtrare conſueuerunt, clericis, vel laicis aſſignare, ſupra, de reb. Eccleſ. non alien. ſemper enim reformari debet Monaſterium de hominibus eiuſdem profeſſionis, ſi fieri poteſt, vt ait gloſ. hic poſt caſum. Vnde Benedictus XII. in Bulla Reformationis Monachorum Ordinis S. Benedicti, quæ incipit, Summi Magiſtri, c. 34. Bullar. to. 1. pag. 195. ſic ſtatuit: Si aliquod monaſterium ipſius Ordinis, ſeu Religionis lapſum in Religione, vel obſeruantia regulari patiatur, qui per Abbatem, vel alium adminiſtratorem, vel Monachos eiuſdem monaſterij veriſimiliter reparari non poſſit, auctoritate Apoſtolica aſſumantur de alio monaſterio, in cultu eiuſdem Religionis vigente, Monachi idonei, & ad dictum monaſterium lapſum patiens tranſmittantur inibi quamdiu expediens fuerit, moraturi per quos lapſus huiuſmodi reparetur. Item in Concilio Calcedonenſi cap. 24. ſic legitur: Quæ ſemel dicata ſunt monaſteria cum conſilio Epiſcoporum, maneant perpetuò monaſteria, & res, quæ ad ea pertinent, monaſterijs reſeruari oportet, nec poſſe ea vltra fieri ſæcularia habitacula, refertur in cap. Quæ ſemel, 19. q. 3. & concordat cap. penult. il ſecondo, & cap. Dudum, 18. q. 2. & Concilium Aquiſgranen. ſub Gregorio IV. c. 18. Conciliorum tom. 3 par. 1. ſect. 2. pag. 321. ibi: [Monaſteria diuinis ſolummodo cultibus dicata non debere ſæcularibus dari, & canonica prodit auctoritas, & ipſorum deſtructio locorum.] Quinimò Othoni Imperatori cogitanti expellere Monachos diſſolutè viuentes à monaſterio S. Pauli de Vrbe, & ibi Clericos ſæculares inſtituere, apparuit noctu per viſum Beatiſſimus Apoſtolus Paulus, eumque ſeriò admonuit, vt à propoſito deſiſteret, & in propria vocatione reemendaret corruptos, vt refert Card. Baron. ad annum Chriſti 996. & dixi latiùs in d. cap. Inter quatuor, n. 8. de Relig. domib. Et ex his collige differentiam inter Eccleſiam regularem, & ſæcularem: nam Epiſcopus non poteſt regularem Eccleſiam transferre ad ſtatum ſæcularem, niſi in defectum regularium eiuſdem, vel alterius Ordinis, vt ſæpiùs repetitum eſt; at verò Eccleſiam ſæcularem benè poteſt transferre in regularem fauore religionis, vt in cap. Apoſtolicæ, de donat. & cap. Bonæ rei, 12. q. 2. & in cap. Ad audientiam il ſecondo, de Eccleſ. ædif. & ibi gloſ. 2. & Abb. hic n. 4.

8 Declara nunc notabiliter quod dictum eſt de monaſterio non transferendo ad Clericos ſæculares, niſi in defectum regularium, vt locum habeat, ſi monaſterium, in quo regularis obſeruantia eſt collapſa, ſit tale, vt in eo ali poſſint tot Monachi, ſeu religioſi, quot ſufficiant ad obſeruantiam regularium inſtitutionum, cuiuſmodi erat monaſterium

Digitized by Google

ſterium de Breſcia, de quo in hoc cap. & monaſterium S. Pauli, de quo ſup. proximè: tunc enim non debet ſtatim reduci ad ſtatum ſęcularem, ſed priùs reformari debet ex Monachis ipſius monaſterij, aut eiuſdem, vel alterius ordinis iuxta propoſitam graduationem, & omnibus deficientibus, transferri debet ad clericos ſęculares, vt in prædicta Decretali Inter quatuor. Secus verò ſi ob redditum, & eleemoſynarum tenuitatem monaſterium actu non alat, nec alere poſſit niſi paucos aliquot Religioſos, puta vnum, vel duos Sacerdotes, & vnum, vel duos Conuerſos: tunc enim illico eccleſia regularis poteſt fieri ſæcularis, nec ſeruandi
9 ſunt gradus, de quibus ſupra. Ratio eſt, quia impoſſibile eſt, vt reformationem in eo introducant Regulares eiuſdem, vel alterius ordinis, cùm locus ipſe ſit incapax reformationis; non enim poteſt ibi eſſe Chorus, nec ſtudium, nec vita communis, nec vlla regularis obſeruantia, vt plenè habetur in prœmio Bullæ Innocentianæ inferius relatæ n. 47, neque huic malo occurri poteſt ſi regulares illi à monaſterio expellantur, & totidem in eorum locum ſubrogentur, quemadmodum præcipitur in hoc cap. Quoniam in ſubrogatis eadem eſt cauſa relaxationis: non enim ex vitio perſonarum viuitur ſine Regula, ſed ex vitio loci, qui regulam ſeruari non patitur: quippe ſi à monaſteriolo eijcies duos, vel tres Fratres ibi commorantes, quamuis ſubrogaueris meliores, tamen citò relaxabuntur & iſti, natura loci id operante, ſicut contingit habitantibus in loco aëris inſalubris: nam ſi ſani ſũt, in morbum incidunt, ſi verò infirmi, morbus ingraueſcit, vt cap. Quorundam, 74. diſtinct. Adde quod ſi in aliqua religione extarent exempli gratia, ducenti parui Conuentus, & in quolibet ipſorum non degerent niſi tres, vel quatuor Fratres, vtique ſi haberet locum hæc Decretalis, & tales Conuentus, expulſis prædictis Fratribus, eſſent reformandi ex Fratribus eiuſdem, vel alterius Ordinis, oporteret educere ex hac, vel alia religione ſexcentos, vel octingentos Fratres ſtrictioris obſeruantiæ, quod eſſet non minus ridiculum, quàm impoſſibile; & nihilominus futurum eſſet, vt ſubrogati in numero tam exiguo ibi degentes, paulatim in eundem morbum relaxationis inciderent, & iſtis eiectis, iterum alij reformati forent ſubrogandi, & daretur proceſſus in infinitum; & licet accidere poſſit, vt in aliquo paruo Conuentu reperiantur interdum aliqui religioſi deuoti, & boni exempli, tamen ſemper verum erit eos non poſſe ibi in numero tam exiguo regularia inſtituta obſeruare, vt in cap. fin. de Capell. Monach. nec expectandus eſt lapſus, ſed præcauendus, c. Monachi, ibi, [Nec ſoli ſpiritualium hoſtium conflictum expectent.] de ſtat. Monach. Melius enim eſt occurrere in tempore, quàm poſt exitum vendicare, l. 1. C. Quando liceat vnicuique ſine iudic. l. fin. C. Quibus cauſ. in integr. reſtitut. Et quod dictum eſt de redditum, & eleemoſynarum tenuitate, idem intelligas ſi ob aliam cauſã in monaſterio degere non poſſit competens numerus religioſorum, puta ob aëris intemperiem, iuxta textum in d. c. Quorundam, 74. diſt. quam ob cauſam ſuppreſſus fuit Conuentus Congregationis S. Ioannis à Carbonaria Ordinis S. Auguſtini ciuitatis Carinolæ, in quo propterea degere non conſueuerant niſi duo, vel ad ſummum tres fratres ſine vlla obſeruantia regularis diſciplinæ, licèt haberet annuos redditus ducatorũ ferè ſexcentorum, qui fuerunt applicati Seminario pro alumnis eidem cælo aſſuetis cum ingenti lætitia Epiſcopi Diœceſani, & totius cleri, & populi: & idem contigit in Conuentibus S. Auguſtini, & Minorum Conuentualium in oppido Atellæ Melphitan. Diœceſis, qui à Superioribus promptè fuerunt dimiſſi, & à Papa ſuppreſſi, quia etſi redditibus abũdarent, tamen ob cæli grauitatem erant Fratrum ſepulturæ, nec in eis morari ſolebant niſi duo, vel tres Fratres. Quomodo igitur in tales Conuentus induci potuiſſet reformatio ex Fratribus eiuſdem, vel alterius religionis, iuxta hoc cap. Idemque dicendum ſi Conuentus ſit expoſitus deprædationibus, & infeſtationibus prauorum hominũ, de quo plurima afferri poſſent exẽpla, ſed memorabile fuit quod nuper accidit in Conuentu Montis Siluani Ordinis Carmelitarum diœceſis Pennenſis, qui cùm eſſet poſitus inter ſyluas ad ripam fluminis Salini, euaſerat receptaculum flagitioſorum hominum, qui iugiter ibi morabantur tamquam in aſylo, adeout ex publicis atteſtationibus etiam conſtiterit fuiſſe à latronibus captum quendam inſignem Eccleſiaſticum, ac poſtea redemptum aureis ſeptingentis numeratis ſuper Altari maiori; qui ſanè Conuentus, etſi pingues haberet prouentus, tamen ſuppreſſus fuit, & data etiam facultas Epiſcopo illum prophanandi, ac demoliendi, quia erat ſcandalum totius prouincię. Quę quidem facultas data fuit quoque aliquibus alijs Epiſcopis pro Conuentibus ſuppreſſis, & eorum Eccleſijs exiſtentibus in locis ſolitarijs, & limitrophis, ad quos facinoroſi homines confugere con-
10 ſueuerant. In talibus igitur Conuentibus, in quibus ob exiguum Religioſorum numerum regularia inſtituta ſeruari non poſſunt, non eſt ſeruandus ordo graduationis ſuperiùs propoſitus tamquam impoſſibilis, ſed illico poſſunt ſupprimi, & ad ſtatum ſæcularem reduci, & hoc innuit litteræ dicti cap. Inter quatuor, de relig. domib. in illis verbis. [Quamdiu monaſteria per Regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſęculares Clericos transferenda.] A contrario enim intendit, vt ſi ordinata remanere non potuerint per Regulares, prout contingit in paruis Conuentibus, vtique ſtatim ſint transferenda ad Clericos ſęculares: & hoc ſimiliter voluit gloſ. hic poſt caſum; quę dum dixit, monaſterium ſemper reformari debere de hominibus eiuſdem profeſſionis, immediatè adiecit conditionem illam, *ſi fieri poſſit*, innuens per hoc à contrario, vt ſi fieri non poſſit prout accidit in his Conuentibus exiguis, non ſit neceſſe dictos gradus ſeruari, ſed illico Clerici ſęculares ſint ibi inſtituendi, quia Canones non iubent expectari exitum impoſſibilem, cap. Erit autem lex, 4. diſt. l. Titius, §. fin. ff. de excuſ. Tutor l. Quę ſub conditione, §. Quoties, ff. de condit. inſtitut. Bald. in l. Si ideo vitio, C. de his quibus. vt indig. & directè hoc tenet gloſ. 1. in §. Quæritur, poſt cap. Statuimus, 19. q. 3. cuius hæc ſunt verba [Dicas ergo, quod de monaſterio nunquam poteſt fieri ſæcularis Eccleſia, vt hic dicitur, niſi enormiter viuant: tunc poſſunt Monachi remoueri, & inſtitui ſæculares Canonici: tamen cum auctoritate Papæ, vt extrau. Ne Cler. vel Monach. Relatum, vel niſi ita ſit, quod non inueniantur aliqui de ordine illo, per quos poſſit locus ordinari, vt extra, de Relig. domib. inter. Vel niſi ita ſit, quod

aliter non poſsit reformari locus ille, quàm per
13 Canonicos, vt extra de ſtat. Monach. c. Cum no-
bis, quæ eſt remora: quinimò circumſcriptis ex-
emptionum priuilegijs, quando monaſterium ali-
ter non poteſt reformari, reduci poteſt ad ſtatum
ſecularem etiam ab Epiſcopo ordinaria authori-
tate, vt notat Ioannes in cap. Si Epiſcopus, in gloſ.
prima, 12.q.2. & concordant Alanus, Tancredus,
& Bernardus relati ab Archid. in cap. Statuimus,
num.4. circa fin. 15. q.3. & hoc credit ſecuandum
Io. Andr. in d.cap. Inter quatuor, in gloſ.1.num.3.
de Relig. domib. & eſt de mente gloſ. primæ, ibi
in verb. Ponerentur; & ſequitur Abb. hic num. 5.
Neque verò ex hoc aliqua inuritur nota religioni-
bus, quæ per ſe ſanctæ ſunt, & notiſsimum eſt quã-
tum ex monaſterijs piè inſtitutis, & rectè admini-
ſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque vtilitatis
oriatur, vt in Conc.Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.1.
Sed ſolum notantur ipſi parui Conuentus, qui vi-
ris religioſis, ac zelum Dei habẽtibus ſemper fue-
runt exoſi, quippe qui illarum decori, & vtilitati
ſemper magnoperè detraxerunt, itaut vulgare ſit
apud ipſoſmet Prælatos regulares, Cõuentus parui
corrumpunt magnos. Vnde non immeritò in Bul-
la Innocentiana appellari ſunt Vulpes paruulę, quę
demoliuntur vineas. Hæc enim verba quamuis
a quibuſdam detractoribus temerè, ac per ca-
lumniam, malitiamque traducta fuerint ad reli-
giones, tamen re vera non ad religiones, ſed ad
paruos ipſos Conuentus referuntur, imo à religio-
nibus ipſis contradiſtinguuntur euidentiſsimè: nã
in procemio Bullæ Pontifex primò inuehitur in
paruos Conuentus, quod ſint ſine vlla regulari ob-
ſeruantia, quod ſiant receptacula flagitioſorum, &
quod maiora monaſteria inficiant; & poſtea ſub-
dit immediatè: Hæc quippe ſunt zizania à religio-
num tritico ſeparanda (ecce aperta contradiſtin-
ctio Religionum, à paruis Conuentibus) Hæ ſunt
Vulpes paruulæ (ſcilicet Cõuentus parui) quę de-
moliũtur vineas (ſcilicet Religiones) hoc eſt fer-
mentũ (ideſt parui Cõuentus) quod totã maſſam,
ideſt religionẽ corrũpit. Et ſanè cũ Innoc. animum
induxiſſet has paruulas domunculas de medio tol-
lere, & abolere, vtiq; oportebat eum illorũ malitiã,
& pernicië exprobrare, ſicut moris ſuit prædeceſ-
ſorũ Pontificũ, qui cum aliquẽ ordinẽ ſupprimere,
& extinguere voluerunt, illius quoq; abuſus, & cor-
ruptelas palam edixerũt, vt videre eſt in procemio
Bullarum extinctionis Ordinis Templariorũ, Hu-
miliatorum SS. Barnabæ, & Ambroſij, & S. Baſilij
Armenorum, de quibus infra n.46.
14 Sed & Ioannes Maburnus Abbas Lioracenſis
in Belgio Ordinis Canonicorum Regularium vir
admodum pius, & doctus, & ſcriptor antiquus,
cuius meminit multa cum laude Poſſeuinus in Ap-
paratu ſacro, in Roſeto exercitiorum ſpiritualium
tit.2. cap.3. pag 45. ſic diſſerit de paruis Conuen-
tibus. [In paruis Prioratibus (ſi Bernardo, Hu-
goni, & Vniberto creditur) & religio annihilatur
defectu obſeruantiæ, quæ ibi relaxatur, & meritum
obedientiæ imminuitur, continentia facilè pericli-
tatur: vnde tales Prioratus parui non ſunt niſi reli-
gionis diſsipatio, Monachorum proſtribula, & la-
trocinia Religioſorum. Religio enim ſemper in
Congregatione ſeruatur in concilio iuſtorum, &
15 in adunatione, non in diſperſione.] Hæc ille. Et
propterea ipſimet Generales, & capita ordinum
ſæpius cogitarunt has regulares domunculas à re-
ligione abſcindere, & in manibus Epiſcoporum
dimittere; ad idq; obtinuerunt etiam facultatem
à Romanis Pontificibus per litteras in forma Bre-
uis, in quibus aſſeruerunt paruos Conuentos hu-
iuſmodi obſeruantiæ regularis, ac diſciplinæ rela-
xationem, totiuſque Ordinis dedecus, & ruinam
eſſe, vt diſertis verbis legitur in litteris fel.record.
Vrbani VIII. ad Correctorem Generalem Mini-
morum S. Franciſci de Paula, ſub datum Romæ
16 die 23. Iunij 1633. & in alijs pluribus. Sed hac fa-
cultate vſi non ſunt, vel quia Conuentus huiuſmo-
di ſoluunt quotannis taxam contributionum ca-
pitibus ordinum pro ſumptibus faciendis ratione
officij; quæ quidem contributiones ex illorum
dimiſſione remanſiſſent valdè imminutæ, & exte-
nuatæ, niſi repartitæ fuiſſent inter alios Conuentus
non ſuppreſſos, quod vix fieri potuiſſet ſine Fratrũ
querela: vel quia noluerunt in ſe concitare odiũ
Prouincialium, qui à paruis Conuentibus hauriũt
multam pecuniam ratione cõtributionum, & pro-
curationum occaſione viſitationis, & largitionũ,
quas accipiunt à Superioribus localibus, & Fra-
tribus de familia; vel quia conſultius putarunt nõ
perturbare tot Fratres in paruis Conuentibus fi-
liationem habentes, & plerumque oriundos ex
locis, vbi Conuentus ſunt ſiti, quibus ſuppreſſis, à
patria perpetuò exularent: vel quia noluerunt pri-
17 uare ſeipſos, & Prouinciales iuriſdictione, & au-
ctoritate, quam mediantibus his Conuentibus
habent ferè in ſingulis oppidis, villis, & pagis cu-
iuſque Diœceſis: vel quia tales Conuentus alicubi
inſeruiunt pro hoſpitio Fratribus illac tranſeunti-
bus occaſione Capituli, Viſitationis, aut aliam ob
cauſam, qui alioquin cogerentur diuertere ad cau-
ponem, vel hoſpitem: vel quia ſatius duxerunt
hominibus dictorum locorum hanc moleſtiam
non exhibere, qui libentius peccata ſua aperiunt
Regularibus, quàm proprio Parocho, vel Presby-
teris ſæcularibus, vt experientia compertum eſt:
vel demum quia cum in facultatibus ſupprimendi
paruos Conuentus Romani Pontifices quandoq;
indulſerint, vt illorum bona applicarentur maio-
ribus monaſterijs eiuſdem Ordinis, etiam alibi
exiſtentibus: illa applicatio ferè numquam po-
tuit effectum ſortiri populis reclamantibus, & Re-
gulares tandem coacti fuerunt redire ad Conuen-
tus dimiſſos, vt ſic vitarent populorum tumultus;
immo accidit aliquando, vt cum inde aſportarent
ſacram, vel prophanam ſupellectilem ad maio-
rem Conuentum, populus manu armata reſtiterit,
& ſuppellectilem ablatam ad primum Cõuentum
vi reduxerit. Et ſanè cum monaſteria ferè omnia
ſint fundata, & dotata ex erogationibus fidelium
pro Miſſis celebrandis, & diuinis officijs obeundis
in eorum Eccleſijs, vt notat Bellam. in cap. Per
principalem, num.93. verſ. Et maximè quia bona,
9.q.3. allegabatur eſſe contra Canonicas ſanctio-
nes ſubtrahere populis auxilia ſpiritualia, & Ec-
cleſias relinquere omni cultu, ac veneratione de-
ſtitutas, vt cap. Si quis vult, 16.q.7. cap. Et tem-
poris, in fin. 16.q.1. cap. Extirpandæ, §. Quia verò,
ſup. de præben. Et eſt expreſſum in Clem. Ne in
in agro, §. Ad hęc, verſ. Monachis locorum, de
ſtat. Monach. & aduertit Bellam. loco citato.
18 Iure igitur optimo ſan. memor. Innocentius X.
Quod & a pluribus eius prædeceſſoribus optatum
fuerat, ſuppreſſit, & extinxi paruos Regularium
virorum Conuentus in tota Italia, & Inſulis adia-
cen-

Digitized by Google

centibus, eoſque ad ſtatum ſecularem reduxit, vt
in Bulla inferius inſerta n.47.

19 Bona verò ipſorum applicantur alijs pijs vſibus
in ijſdemmet locis, vbi conuentus ſunt ſiti, ijſque
non indigentibus, in alijs locis eiuſdem Diœ-
ceſis.

20 Stante enim impoſſibilitate illos reformandi
de regularibus eiuſdem, vel alterius Ordinis, &
neceſſitate eos transferendi ad Clericos ſæcula-
res, vt probatum eſt ſupra, ſequitur pernecesse, vt
Papa nedum de poteſtate abſoluta, ſeu de pleni-
tudine poteſtatis, ſecundum quam eſt ſupra omne
ius humanum poſitiuum, cap. Propoſuit, de con-
ceſſ. præben. ſed etiam de poteſtate ordinaria, &
à iure regulata potuerit illorum bona applicare
eiſdem Clericis ibi miniſtrantibus, vt ſic viuerent
de altari, cui inſeruiunt, 1. ad Corinth. 9. cap. Ex
his, 15. q. 1. cap. Ex officij, de præſcript. cap. Cum
ſecundum, de præben. iuſtum namque eſt vt illi
conſequantur ſtipendium, qui pro tempore ſuum
commodare reperiuntur obſequium, cap. Chari-
tatem, 12. q. 2. cum concordantijs, quas poſui in
cap. Si quis ſanè, n.7. ſup. de pecul. Cleric. Quemad-
modum ſtante poteſtate Papæ, imò & Epiſcopi
expellendi Monachos incorrigibiles à monaſte-
rio, & illuc introducendi regulares alterius Ordi-
nis reformationis cauſa, iuxta gradum ſuperius
propoſitum n.6. pernecesse conſequitur certa, &
inconcuſſa poteſtas aſſignandi eis alimenta ex re-
ditibus monaſterij, vt labores impiorum iuſti
edant, quæ ſunt verba huius Decretalis in fin.

21 Sed obijciunt aliqui. Monaſteria omnia ad hoc
fundata, & fidelium erogationibus dotata fue-
runt, vt in eis perpetuò manerent regulares, & ex
prouentibus ſuſtentarentur illorum, non autem
vt eſſent habitacula Clericorum ſæcularium, cap.
Quæ ſemel, 19. q. 3. cap. Peruenit, il ſecondo, cap.
Dudum, 18. quæſt. 2. cap. Poſſeſſiones, de reb. Ec-
cleſ. non alien.

22 His autem fundationibus Papa ſaltem de pote-
ſtate ordinaria non videtur poſſe derogare, nec
voluntates commutare; nam ea, quæ ad certum
vſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad illum
debent, nō ad alium conuerti, vt legitur in Clem.
Quia contingit, in princ. de relig. domib. & cōcor-
dat Conc. Tridentinum ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5.
23 vnde, vt ait Bald. conſ. 82. Factum proponitur, n.1.
lib. 1. illud, quod eſt deputatum pro remedio ani-
mæ teſtatoris, contrahentis, vel tertij, in alios vſus
auctoritate Principis conuerti non debet, quia
loquendo de rationabili potentia non poteſt Apo-
ſtolicus, vel Imperator reſcindere teſtamentum,
vel contractum, vel aliam piam diſpoſitionem, de
teſtamento eſt expreſſum iure ciuili in l. Si Teſta-
mentum, C. de teſtam. de contractu eſt expreſsū
iure ciuili in l. Ratas, ad hoc C. de reſcindend. vē-
dit. & in l. Legatum, ff. de vſufruct. legat. De iure
communi eſt expreſſum, quod non debet permu-
tari ad alium vſum, ſi poteſt conuerti ad vſum
deſtinatum, in cap. Quia contingit, de relig. domi-
bus, in Clem. & paulò infra rationem reddit, quia
talis permutatio, ſeu alteratio voluntatis eſt na-
turali rationi, & æquitati contraria. Hoc au-
24 tem maximè videtur procedere in illis fundatio-
nibus monaſteriorum, quæ factæ fuerunt ex con-
ceſſione Papæ, quales ſunt fundationes omnes,
quæ in Ordinibus Mendicantium factæ fuerunt
poſt prohibitionem Bonifacij VIII. de qua in cap.
vn. de exceſſ. Prælat. lib. 6. vſque ad publicationem
Concilij Tridentini, quod videtur prohibitionem
illam ſuſtuliſſe in cap. 3. in fin. ſeſſ. 25. de regular.
tales enim fundationes cum ſint ex cauſa oneroſa,
tranſierunt in contractum, qui à Papa pro libito
voluntatis reuocari non poteſt, cap. 1. Cum ma-
teria, de probat. vbi poſt alios Berous n.16. & 17.
Bald. in l. Qui ſe patris, C. vnde liberi, Alex. conſil.
vlt. à n.18. lib. 4. Soccin Sen. conſ. 87. nu. 12. lib. 3.
25 Quæ concluſio ſumitur ex illo principio, quod
Papa non ſit propriè dominus bonorum Eccleſiæ,
cap. Mutationes, 7 q. 1. & cap. Non liceat Papæ,
12. q. 2. & ex Hoſt. notat Io Andr. in c. Cum veniſ-
ſent, n.7. de iudicijs, & Gemin. in cap. 1. col. 2. in
princ. verſ. Quæro an Papa habeat dominium Ec-
cleſiarum, de Sum. Trinit. & fid. cathol. lib. 6. & eſt
de mente S. Thomæ in 2. 2. q. 63. art. 2. ad primum
dicentis Prælatum eccleſiaſticum non eſſe domi-
num ſpiritualium, vt poſſit ea dare pro libito, ſed
diſpenſatorem, ſecundum illud 1. ad Corinth. *Sic
nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpē-
ſatores myſteriorum Dei*; vbi Caietanus ſub no-
mine Prælati intelligit includi etiam Papam, &
q. 43. art. 8. [Nec Papa, inquit, nec aliquis Præla-
tus eſt dominus rerum Eccleſiæ, ſed Eccleſia ipſa
eſt domina, quia donatores non donant, & tranſ-
ferunt iura ſua in Papam, aut Prælatum, ſed in
Eccleſiam Romanam, vel talem: Nec putes prop-
terea quod Papa habet plenitudinem poteſtatis
eccleſiaſticę, ob hoc poſſit de bonis Eccleſię diſpo-
nere, ſicut poteſt Eccleſia, quoniam plenitudo po-
teſtatis eccleſiaſticæ ipſius Papę intelligitur in
ſpiritualibus tantum, &c. vnde tenētur ad reſtitu-
tionem qui à Papa bona eccleſiaſtica pro libito
Papæ habuerunt, vt ditentur, exaltentur, & ma-
gnificentur, ſicut qui ab alijs ſimilia Eccleſiæ bo-
na acceperunt; omnis namque donatio eccleſia-
ſticæ rei pietate, vel neceſsitate vacua non diſtri-
butio, ſed diſsipatio eſt à diſpenſatore vſurpata.]
Hæc Caiet. & expreſsè docuit idem S. Thomas in
2. 2. q 100 art. 1. Ad ſeptimum, vbi reddens ratio-
nem cur Papa poſsit committere ſimoniam, dicit:
[quamuis enim res Eccleſiæ ſint eius vt ſpiritua-
lis diſpenſatoris, non tamen ſunt eius vt domini,
& poſſeſſoris.] Et fuit hæc doctrina S. Bernardi va-
rijs in locis de conſideratione ad Eugenium Pa-
pam, ſed præcipuè lib. 4. in fin. in hęc verba: [Diſ-
penſatio tibi tradita eſt, non data poſſeſsio; ſi per-
gis vſurpare & hanc, contradicit tibi qui dicit,
Meus eſt orbis terræ, & plenitudo eius; poſſeſsio-
nem, & dominium cede huic, tu curam illius ha-
be, pars tua hæc, vltra ne extendas manum.] &
lib. 2. plurimas allegans ſacræ Scripturæ auctori-
tates in cap. 6. concludit: [Forma Apoſtolica hæc
eſt, dominatio interdicitur, indicitur adminiſtra-
tio.]

26 Ad hanc obiectionem reſponderi poteſt pri-
mò, in hoc articulo pleroſque Canoniſtarum ali-
ter ſentire; nam Archid. in c. 1. poſt medium, verſ.
Sed licet ita ſit, de Sum. Trin. relatis verbis D.
Bernardi ad Eugenium, lib. 4. in fin. dicentis Ec-
cleſiam Romanam eſſe Eccleſiarum matrem, non
dominam, dicit ſic: [Sed quidquid dicat B. Ber-
nardus, Eccleſia Romana in Canone domina nun-
cupatur, 79. diſt. Oportebat in princ.] Et Papa
hoc dicit, Eccleſiæ meæ, 97. diſt. Eccleſiæ, quod
videtur ad dominium pertinere: de hoc 12. q. 1.
§. vlt. & eum ſequitur totidem verbis Io. Andr. ibi,

Digitized by Google

n.5. ſimiliter Paulus de Leazar.in Clem.1.de Sum.
Trin. dicit Papā eſſe dominum rerum omniū Ec-
cleſiarum, & eum ſequuntur ibi Card.n.4.Barbat.
n.4.5. & 6.& Corneus conſ 349.Videntur,n.5.vol.1.
aſſignantes rationem diuerſitatis inter Papam, &
Imperatorem,qui non eſt propriè dominus rerum
priuatorum, l Bene à Zenone, iuncta gloſ. in ver.
27 Omnia Principis, C. de quadrien. præſcript. &
propterea Speculator in tit.de præſcript.n.18. verſ.
28 Illud etiam quæritur, dicit Papam non poſſe con-
tra alias Eccleſias præſcribere: nam omnes Ec-
cleſiæ ſuæ ſunt, quia habet plenitudinem poteſta-
tis in qualibet earum, cap. Qui ſe ſcit, 2. q. 6. cap.
Nunc verò, 9.q.3. cap. Propoſuit, de conceſ. præ-
ben.d.l.Benè à Zenone, c.Conuenior,23.q 8. ergo
per præſcriptionem nihil acquireret: ſed & Inno-
centius in cap Cum pridem, in verb. Reſignauit,
de pact.dicit, Papam habere plenitudinem pote-
ſtatis ſuper omnes Eccleſias ſingulariter, & vni-
uerſaliter, c.Decreto, 2.q 6. item Petr.de Anchar.
29 in procem.ſexti cap. Sacroſanctæ, n.3. Papam ha-
bere latiſſimum arbitrium in rebus eccleſiaſticis
omnium Eccleſiarum transferendi, & pro libito
diſponendi; & aſſignat rationem differentiæ in-
ter res Eccleſiarum, & res priuatorum, & ante
eum Bald. illius Præceptor d conſ.24. in princip.
lib.2. [Papa, inquit, poteſt res, & bona omnium
Eccleſiarum Orbis adminiſtrare,& diſponere pro
libito voluntatis, præſertim ſubſiſtentibus cauſis,
& quod fit ab eo, videtur procedere ab ore Dei.]
cap. Si omnes, 19.diſt. & idem Bald.conſ.175.Pa-
pa, ſiue Eccleſia Romana,lib.2. conſuluit pro vali-
ditate venditionis bonorum cuiuſdam monaſte-
rij factæ per Papam cuidam nobili, & n.2. ſic ait
[Præterea hic Dominus Papa non vendidit rem
alienam, ſed ſuam: nam omnes res Eccleſiarum
ſuæ ſunt quoad plenam, & liberam diſpoſitionē.]
30 Item Socin.Sen.conſ.13. Præſens concluſio, vol. 1.
ſimiliter reſpōdit Papam poſſe facere Monachum
profeſſum teſtabilem, & dare illi facultatem do-
nandi bona monaſterio acquiſita, & n.34. ſic lo-
quitur: [Nec dicat quiſpiam, quod Papa non
poſſit præiudicare Eccleſijs, vel monaſterijs ſuper
huiuſmodi bonis; quoniam hoc eſt manifeſtè fal-
ſum, quoniam Papa in beneficijs, & ipſorum bo-
nis habet omnimodam,& abſolutam poteſtatem,
cap.2.in princ. de præben.lib 6. Clem.1. Vt lite
pendente, notat gloſ 9.q.3. cap. Per principalem,
& probatur 78.diſt cap.Oportebat, & 97.diſt. Ec-
cleſiæ, tenet Io.Andr.in c.1.de Sum.Trin.lib.6.&
poſito quod verum dominium non ſit ſuum, ſe-
cundum quod aliqui voluerunt, tamen ipſe habet
omnimodam, & abſolutam diſpoſitionem, admi-
niſtrationem, & diſpenſationem, & poteſt vnire
Eccleſias, & ſupprimere dignitates, & alteram
alteri ſubijcere, & iura vnius alteri dare, vt 16.q.1.
cap. Et temporis, & §.Sunt duo, de exceſſ.Prælat.
cap.Sicut vnire, de offic.legat, cap.Translationem,
ſicut Princeps poteſt de rebus fiſcalibus, l.Benè à
Zenone, C.de quadrien.præſcript.] Hactenus ver-
31 ba Mariani Soccini. Quinimo dicunt Lud. Ro-
man.conſ.400.circa primum in 1.col.& in 10. col.
& ex illo Corneus d. conſ.349. n 6. Papam poſſe
etiam ſine cauſa iura vnius Eccleſiæ auferre, &
dare alteri ſi vult, dicentes hoc eſſe expreſſum in
cap.Ex multiplici, de Decimis, & in Clem. Dudū,
§ Nos, de Sepult.idemque dixerunt in cap. Conſti-
tutus, Butr.n.7. & Abb. n.15. de Relig. Domib. &
voluit gloſ. in cap. Si gratioſè, in ver. A Romano
Pontifice, in fin.de Reſcript. lib 6. quam ſequitur
32 Decius conſ.341.Viſo puncto,n.9. quibus demum
addo Paulum de Caſtro conſil.288. ſub n 3. lib.2.
vbi notabiliter ait: [Aut quæritur an Papa poſſit
auferre alicui Eccleſiæ dominium rei ſuæ, vel ali-
quod ius illi quæſitum, & clarum eſt. quod ſic ex
ſola voluntate, & ſine aliqua cauſa, licet facere
hoc non debeat per ea, quæ habentur in cap. 1.
22.diſt.& d.cap Conſtitutus, de Relig Domib. de
priuil cap. Antiqua, & ratio eſt, quia dominium
rerum eccleſiaſticarum, propriè loquendo non eſt
apud aliquam Eccleſiam particularem, ſed apud
Chriſtū, vt notat Innoc.de cauſ poſſeſ. & propriet.
cap.Cum ſuper. cuius Papa eſt Vicarius cum om-
nimoda poteſtate in terris, eo quia Eccleſia Ca-
tholica, cuius Chriſtus eſt caput, eſt vna cuius
Principatus eſt apud Eccleſiam Romanam, quæ
fuit à Deo immediatè inſtituta; cæteræ verò Ec-
cleſiæ tamquam riuuli fuerunt inſtitutæ ab ipſa
Romana Eccleſia, vt d.c.1. 22.diſt.& 24.q.1.c.Lo-
quitur; & ideo quicquid iuris eſt apud particula-
res Eccleſias, eſt etiam apud Papam, qui, vt dixit
33 Io Monachus eſt pater patrum, & cum omni Præ-
lato in poteſtate, & iuriſdictione concurrit: vnde
quando aufert rem alicui particulari Eccleſiæ, po-
tius dicitur auferre adminiſtrationem, quàm do-
minium, extra, de donat. cap.2. quia dominium
eſt potius apud ipſum Papam, cum ſit apud Chri-
ſtum, cuius eſt Vicarius, vel apud Eccleſiam Ca-
tholicam, quæ eſt vna, cuius ipſe eſt Princeps per
illa verba Chriſti ad Petrum: *Paſce oues meas.*]
Hactenus verba Pauli de Caſtro, & eum ſequitur
34 Decius d. conſ. 341. n.8. & 9. Ex quibus apparet
hanc opinionem communiter teneri, quam etiam
amplectuntur nouiſſimè Domini de Rota apud
Merlin.deciſ.775. tom 2. vbi reſoluunt Papam eſſe
dominum omnium bonorum Eccleſiarum, & ha-
bere plenariam diſpoſitionem Iure Monarchico,
quod apud eum reſidet in vniuerſum corpus Ec-
cleſiæ, & ſingula eius membra: idque confirmant
quamplurimis auctoritatibus, & rationibus. Et
35 idem repetunt in terminis noſtris deciſ. 846. nam
cum fel.rec. Clemens VIII. ſæculariſaſſet omnes
Eccleſias,& beneficia Canonicorum Regularium
Ordinis S.Auguſtini Principatus Cataloniæ, illa-
que, & illorum proprietatem, & dominium ſuæ,
ac Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni dumtaxat reſer-
uaſſet, Rota reſoluit huiuſmodi reſeruationem
intrare etiam vltra regulas Cancellariæ in menſi-
bus non reſeruatis, & cum pars aduerſa conten-
deret reſeruationem eſſe intelligendam reſpectu
dominij, non autem reſpectu collationis, Rota ibi
n.11.refellit hanc interpretationem; quia inquit
etiam ſi Papa expreſsè non reſeruaſſet ſibi domi-
nium, & proprietatem Eccleſiarum; attamen ipſe
Pontifex tamquam caput Eccleſiæ ante ſæculari-
zationem erat dominus, & ſupremus arbiter do-
minij, & proprietatis Eccleſiarum, allegat Rotam
deciſ.81.n.9.& 10.p.5.rec.& alios complures.
36 Sed quicquid ſit de veritate harum opinionum,
de quibus poteſt conſuli Card.Bellarm. in c.Cum
ſuper. in 1.quæſt.de cauſ.poſſeſ. & propriet. & in
cap.Per principalem, in 4. quæſt. principal. 9. q. 3.
vbi hanc materiam latiſsimè,& magiſtraliter pro-
ſequitur à n.75. vſque ad n.100.& Nauar.in Com-
mentario de Spolijs Clericorum ſuper cap. Non
liceat Papæ, in 7. notab.12. quæſt.2.

Ro-

Reſpondetur 2. dicta Theologorum, de quibus
ſupra à n.21. ad caſum præſentem non pertinere:
quia Papa ad ſuppreſsionẽ paruorum Conuentuũ
& applicationem bonorum non proceſsit quaſi
dominus bonorum eccleſiaſticorum pro libito vo-
luntatis, & de poteſtate abſoluta, ſed ex iuſtis, &
rationabilibus cauſis pro debito ſui paſtoralis offi-
cij, & ſecundum canonicas ſanctiones, vt euiden-
ter oſtendunt rationes expreſſæ in proœmio Bul-
læ, de qua infra n.47. & abundè oſtenſum eſt ſu-
pra à num.8. vſque ad n.21. concurrente autem
iuſta cauſa, quæ in Papa ſemper præſumitur, vt
per Socin.d.conſ.83.n.35. vol.1. & Merlin.d. deciſ.
775. Conueniunt omnes tam Canoniſtæ, quàm
Theologi, Papam vti ſupremum adminiſtratorem,
ac diſpenſatorem bonorum eccleſiaſticorum poſ-
ſe res vni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, vt tra-
dunt omnes in cap. Quæ in Eccleſiarum, de Con-
ſtit. poſt gloſ.in cap. Omnes, in ver. Iniuſtitia, 22.
diſt. & gloſ. penult. in cap. Duo ſimul, de offic. Or-
dinar. Bellam. in d. cap. Per principalem, n.9. vbi
dicit caſum eſſe indubitabilem, quod Papa cum
iuſta, & rationabili cauſa res vnius Eccleſiæ alteri
Eccleſiæ poteſt donare, vel impignorare in perpe-
tuum, vel ad tempus. Vnde & poteſt vltimas vo-
luntates commutare, nec vnquam apud viros
catholicos iuſta cauſa ſubſiſtente reuocata fuit in
dubium hæc Summi Pontificis auctoritas, eam-
que expreſsè agnouit Viennenſe Concilium, vt in
Clem. Quia contingit, in princ. de Relig. Domib.
innouata à Conc. Tridentino ſeſſ.7. cap. vlt. & ſeſſ.
25. de refor. cap.8. nam quamuis ibi caueatur, vt
ea, quæ ad certum vſum largitione ſunt deſtinata
fidelium, ad illum debeant, non ad alium conuer-
ti: tamen ante verbum *conuerti*, inſeritur clauſu-
la illa, *ſalua quidem Sedis Apoſtolicæ auctoritate*:
vnde gloſ. ibi in ver. Sedis Apoſtolicę. [Nota, in-
quit, per hanc litteram ſolum Papam alterare poſ-
ſe vſum illorum, quæ per fideles donata ſunt, vel
relicta.] & concordant ibi Paulus, Card. Anchar.
& omnes, & firmant Oldrad. conſ. 61. Cum Regi
Franciæ, in fin. Gemin. conſ.63. Dubia ſupraſcrip-
ta, in princ. Anchar. conſ.282. Pro deciſione, in
princ. Abb. conſ.15. Duo ſunt, n.3. lib.2. Calderin.
conſ.419. aliàs 3. de Religioſis domib. Bart. conſ.
33. in fin. n.4. Alex. conſ.2. Viſis codicillis, n.19. In
fin. verſ. Præterea quocumque iure, lib. 1. & alibi
37 paſsim Doctores. Et ſanè quod ſpectat ad rem
præſentem, aut bona fuerunt Eccleſijs, vel mona-
ſterijs donata ſimpliciter, & abſque vlla reſerua-
tione: & ſtatimatque ſunt donata Eccleſiæ, ſunt
immediatè acquiſita Deo, vt notat Innoc. in cap.
Cum ſuper, n.3. de cauſ. poſſeſ. & propr. & in cap.
Verum, n.2. de for. compet. & proinde ſubſunt om-
nimodę diſpoſitioni Romani Pontificis immedia-
ti illius Vicarij, & ſupremi adminiſtratoris, ac
diſpenſatoris bonorum eccleſiaſticorum, vt no-
tant omnes in c.1 de Sum. Trinit. & fid. cathol. lib.
6. & in Clem. 1. eod. tit. & in Clem. Quia contingit,
de relig. domib. vbi in ſpecie Guliel. de Mõte Lau-
duno, & poſt eum Card. n.4 dicunt Papam eſſe
gubernatorem in ſolidum vniuerſalis Eccleſiæ,
cuius caput eſt Eccleſia Romana, & ita eius eſt
tamquam capitis ad membra ſingula alimenta
transfundere, cap. Cuncta per mundum, & cap. Per
38 principalem, 9.q.3. Aut donata fuerunt ea condi-
tione, vel pacto adiecto, vt recedentibus fratribus,
bona redeant ad donantem, vel eius hæredem: &
hoc pactum non comprehendit caſum quando re-
cedunt de licentia, vel mandato Papæ, qui eſt
Summus Princeps, d. cap Cuncta per mundum, 9.
q.3. & ita in his terminis poſt Io. de Deo tenet Io.
Andr. in cap. vn. n.2. col.3. ante medium, verſ. Sciẽ-
dum eſt, de relig. domib. lib.6. Adde, quod in tali
diſpoſitione intelligitur excepta auctoritas Papæ,
cap. Venientes, de iureiuran. & pactum reſolutiuũ
intrat ſolum quando fratres recedunt facto ſuo,
non autem quando recedunt facto, vel iuſſu Prin-
cipis, l. Lucius Titius, ff de euict. quemadmodum
doctrina illa, quod relicta ad certum vſum non
poſſint in alium vſum conuerti quando teſtator
expreſsè hoc prohibuit adimendo legatum in
euentum contrauentionis, iuxta text. in §. San-
ctiſſimas, in Auth. de alienat. in Emphyt. & tradi-
ta per Bero. conſ.49 lib.2. procedit in inferioribus,
non autem in Principe, vt notabiliter declarat
Bart. in trat. minoric. lib.2. diſt.2. c.13. n.13. Petr. de
Peruſio in tract. de Canon. port. Epiſc. cap.7. nu.38.
& ſcripſi plenius in cap. Nos quidem, de teſtam.
39 Quod ſi donator adiecisset prohibitionem expreſ-
ſam, ne ſua voluntas commutari poſſet etiam per
Papam; hæc prohibitio vti repugnans ſupremæ
Principis poteſtati, tamquam turpis, & impoſſibi-
lis haberetur pro non adiecta, l. Si quis ita inſtitu-
tus, l. Quæ ſub conditione, l. Conditiones quæ, &
l. Conditiones contra, ff. de Condit. inſtitut. §. Im-
poſſibilis, Inſtitut. de hęr. inſtituẽ. tenet Imol. in l. Si
alienum, in princip. n.3. ff. eod. Angel. in l. Quidam
§. Illo, n.2. & ibi etiã Paul. de Caſtro in fin. C. de ne-
ceſſar. ſeru. hæred. inſtituẽ. Et prohibitione illa non
obſtante poſſet Papa huiuſmodi voluntatem com-
mutare etiã ſine cauſa de poteſtate abſoluta, licet
nõ de rationabili potentia, vt fatetur Bero. d. cõſ.
49. & ante eum Bald. in conſ.82. Factũ proponitur,
n.1. & 2. lib.1. Præterea in edicto prohibitorio de
pijs voluntatibus in alium vſum non commutan-
dis lex Canonica præſeruat, & vult ſaluam eſſe
Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, vt in d. Clement.
Quia contingit, de relig. domib. at nemo poteſt
cauere, ne illa lex in ſuo teſtamẽto locum habeat,
l. Nemo poteſt, ff. de legat. 1. & in Auth. de Eccleſ.
titul. §. Si quis autem pro redemptione, coll. 9. &
cap. Tua nobis, ſupr. de teſtam. & ideo ſimilium
prohibitionum Romani Pontifices in Signatura
Gratiæ nullam rationem habere conſueuerunt:
& hæc poteſtas ſupponitur tamquam indubitata
etiam à Concilio Trident. cap.6. ſeſſ. 22.

40 Quemadmodum nec quiſquam Catholicus au-
ſus vnquam fuit ponere os in cælum, & in quę-
ſtionem vocare poteſtatem Papæ reducendi ex
iuſta cauſa regulares Eccleſias ad ſtatum ſæcula-
rem, & illarum bona in alios pios vſus conuerten-
di, de quo eſt caſus in prælegato cap. Inter qua-
tuor, de relig. domibus, & innumera afferri poſſe
exẽpla harum ſæculariƶationum, & valde inſignis
eſt illa, quam fecit Clemens VIII. de omnibus mo-
naſterijs Canonicorum Regulariũ Ordinis S. Au-
guſtini Principatus Cataloniæ, de qua in deciſ.
Merlini 775. & valde notandum eſt in caſu illo
Papam non applicaſſe illorum bona alijs pijs vſi-
bus, ſed reſeruaſſe ſibi, & Sedi Apoſtolicæ etiam
illorum dominium, & proprietatem, vt dixi ſupra
n.37. cum tamen Innocentius nihil ſibi reſerua-
uerit, ſed bona ſuppreſſorum Conuentuum inte-
grè aſſignauerit locis pijs, vbi ſiti ſunt Conuentus,
cum ſumma eius laude, & ædificatione Chri-

ſtia-

Digitized by Google

ſtianorum Principum, & populorum; idque ad inſtar Concilij Tridentini ſeſſ. 25. cap. 3. ibi, quę locis pijs ibi exiſtentibus eo ipſo, quod exactè fuerint, aſſignentur. Nec ſolum ſingularia monaſteria, ſed etiam totam Religionem multoties extinxerunt Romani Antiſtites, conuertendo illius bona in alios pios vſus, ſicut Clemens V. in Conc. Viennenſi extinxit ordinem Templariorum longè, lateq; diffuſum, & immenſis ferè opibus auctum, & vniuerſa illius bona Sedis Apoſtolicę ordinationi, & diſpoſitioni reſeruauit, vt in eius Conſtitutione 3. incip. Ad prouidam, edita die 10. Maij, 1311. in Bullar. tom. 1. pag. 150. Et noſtro ſęculo Pius V. extinxit Ordinem Fratrum Humiliatorũ, & illorum domos, conuentus, loca, ſupellectilem, bona, res, actiones, & iura, eorumque proprietatem, & dominium ſuę, & Sedis Apoſtolicę liberę diſpoſitioni ſpecialiter, & expreſsè reſeruauit, & in eius Bulla 119. incipien. Quemadmodum, Bullar. tom. 2. pag. 328. Vrbanus VIII. extinxit Congregationem Monachorum S. Benedicti Farſen. vulgo Berettanti, & ego confeci minutam Decreti extinctionis cum eſſem Secretarius S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium: item extinxit Religionem Fratrum SS. Barnabę, & Ambroſij, & bona per huiuſmodi ſuppreſsionem vacantia reſeruauit adminiſtrationi, & diſpoſitioni Ordinariorum, in quorum diœceſi ſunt ſita, eorumque fructus, ac reditus per eoſdem Ordinarios applicari iuſſit in vſus pios locorum, vbi cõuentus ipſi, & bona exiſtunt, vt in litteris in forma Breuis ſub die 2. Decembris 1643. & Innocentius X. reduxit ad ſtatum Congregationis ſęcularis Religionem Scholarum piarum Matris Dei, & extinxit Religionem S. Baſilij Armenorum, necnon Clericorum Regularium Boni Ieſu Rauennę, diſponendo ſimiliter de bonis vtriuſq; & nouiſsimè extinxit Congregationem de Sturla Canonicorum Regularium S. Georgij in Alga, ſupprimendo tria illius monaſteria, quę ſupererant, & eorum bona applicando alijs pijs vſibus in ijſdemmet locis, vbi ſita ſunt monaſteria. Quinimo Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi non vnam tantùm, ſed omnes Religiones Ordinum Mendicantium (quatuor dumtaxat exceptis) etiam canonicè erectas poſt Concilium generale, de quo in cap. final. de religioſ. domib. ſuppreſsit, & extinxit, non aliam ob cauſam, quàm ob nimiam illarum diuerſitatem, & de bonis earumdem diſpoſuit per hęc formalia verba, videlicet: [Nos enim ea diſpoſitioni Sedis Apoſtolicę reſeruamus in Terrę Sanctę ſubſidium, vel pauperum, vel alios pios vſus per locorum Ordinarios, vel eos, quibus Sedes ipſa commiſerit, conuertenda: vt habetur in d. cap. vn. §. Confirmatos, de relig. domib. lib. 6. Quocirca dubitare in hoc de poteſtate Papæ inſtar ſacrilegij obtinet, l. 2. C. de crim. ſacr. §. Qui autem, poſt cap. Si quis ſuadente, 17. q. 4. Gemin. d. conſ. 63. in princip. & nihilominus ad abundantiorem cautelam in Bulla fuit appoſita ſequens clauſula præſeruatiua iurium, videlicet *ſaluis etiam iuribus, quæ fundatoribus Conuentuum ſuppreſſorum, vel alijs ex ſacrorum Canonum præſcripto, vel ex priuilegio Apoſtolico quomodolibet competunt*.

41 Supereſt nunc, vt referamus hiſtoriam ſuppreſſionis paruorum Conuentuum, quæ ſic ſe habet.

42 Cum fel. record. Innocentius Papa X. anno 1649. menſe Martij inſtituiſſet Congregationem nonnullorum S. R. E. Cardinalium, & Romanæ Curię Prælatorum ſuper ſtatu, ſeu Reformatione Regu-

43 larium: primum omnium in ea deliberatum eſt de præfigendo in ſingulis monaſterijs numero tot perſonarum quot ex illorum reditibus abſque penuria ſuſtentari poſſent ad præſcriptum Concilij Arelatenſis cap. 8. relati in cap. 1. ſupra de inſtitut. Concilij Trident. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3. & Conſtitutionum Apoſtolicarum. Atque ab omnibus vnanimiter in eam ſententiã itum eſt, vt fiat Conſtitutio, qua iniungatur Superioribus tam generalibus, quàm prouincialibus, & localibus quarumcumque religionum, vt infra terminum quatuor menſium tranſmittat ſtatum temporalem ſingulorum monaſteriorum exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium ad Priorem generalem ſuę religionis in vrbe commorantem, qui vnà cum alijs religioſis ad hoc deputãdis præfigat in vnoquoq; monaſterio eum tantum numerum, qui ex reditibus proprijs, vel conſuetis eleemoſynis congruè poſſit ſuſtentari; eaſque pręfixiones infra alios quatuor menſes vnà cum ſtatu cuiuſq; monaſterij memoratæ Congregationi conſignet: & interim interdicatur ijſdem Superioribus, ne quemquam ad habitum, vel profeſſionem admittant ſub nullitate actus, & excommunicatione latę ſententię donec pręfixiones vt ſupra exhibitę fuerint, & ipſi licentiam recipiendi Nouitios ab eadem Congregatione obtinuerint. Itaque mandatum eſt mihi, vt minutam Conſtitutionis conficerem, quę poſtea per manus Cardinalium, ac Pręlatorum delata, & à Sanctitate Sua approbata, tandem edita fuit in hunc, qui ſequitur, tenorem.

INNOCENTIVS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

44 INter cætera, quæ ad Regularem diſciplinam inſtaurandam, conſeruandamque Sacroſancta Tridentina Synodus ſalubriter decreuit, illud ſemper præcipuum, & maximi momenti habitum eſt, quo iniungitur, vt in ſingulis monaſterijs, & domibus Regularibus is tantùm numerus conſtituatur, & in poſterũ cõſeruetur, qui vel reditibus proprijs monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari. Quapropter ad eius vſum inducendum fel. rec. Clemens VIII. Paulus V. & Vrbanus VIII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri varia Decreta ediderũt; ſed quia nihilominus, ſiue ob iniuriam temporum, ſiue ob Superiorum incuriam, ſiue alias ob cauſas, illius executio hucuſque protracta eſt nõ ſine graui monaſteriorum in ſpiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum iactura: Idcirco Nos nequaquam ignorantes quantum ex monaſterijs piè inſtitutis, & rectè adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque vtilitatis oriatur, quantumque dignitati, & commodo eccleſiaſtici Ordinis detrahat multitudo Religioſorum, quæ ſine delectu ſupra vires monaſteriorum in Religiones inuehitur; Ac proinde arbitrati valdè acceptum Deo ſacriſq; Religionibus proficuum fore, vt Decretum tam ſalubre debitæ executioni demandetur: De conſilio nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorũ S. R. E. Cardinalium, ac Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, motu proprio, ac ex cer-

ta

ta ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentiũ præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis dilectis filijs Generalibu, Commiſſarijs, Præſidentibus, Prouincialibus, Miniſtris, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicarijs, & quibuſcumque alijs Superioribus Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, ac Domorum quorumcumq. Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cuiuſcũque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantiũ, Congregationis, Societatis, & Inſtituti etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium, vt ſinguli, ad quos pertinet, adhibita duobus, vel tribus Regularibus ſui Ordinis probatioribus, ac rerum vſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, redditus, ac prouentus omnes monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, ac Domorum Regulariũ huiuſmodi (etiãſi ſint hoſpitia, vel ab alio monaſterio dependeant, ſintue illius Grangiæ, ſeu membra) ſex annorum immediatè præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo, quod grandines, ſterilitates, reparationes, & alij caſus huiuſmodi abſorbere ſolent; conſuetas item eleemoſynas, & obuentiones, Item victus, veſtitus, ac medicinalium, & alias quaſcumque tam ordinarias, quàm extraordinarias expenſas, æris quoque alieni, nec non Miſſarum celebrandarum, Fabricæ, Sacriſtię, annuarum pręſtationum, contributionum, ac procurationum, aliaue cuiuſuis generis onera diligenter, ac maturè recognoſcant, eaque omnia in ſcripturam redigant, exprimentes illius monaſterij titulum, ſeu denominationem, item capacitatem, ac ſituationem, videlicet in qua diœceſi, & an intra mœnia ciuitatis, vel oppidi, an vero in pagis, ſeu villis, vel in ſiluis, aut nemoribus, & quantum diſtet à locis frequentibus, & populoſis, Item à quo tempore fundatum fuerit, qua auctoritate, & cuius ſumptibus, Anne, & à quo numerus Religioſorum in eo fuerit aliàs præfixus, & quot ibi Religioſi, & ſeruientes in præſenti degant, ſpecificatis vniuſcuiuſque nomine, cognomine, & patria; ſcripturamq; ſic confectam propria manu ſubſcribant, medio iuramento atteſtãtes vera eſſe omnia, quę in ea continentur, conſuetoque ſigillo obſignatam infra quatuor menſes à publicatione præſentium in hac Alma Vrbe noſtra vt infra facienda computandos tranſmittant, ſeu conſignent Procuratori Generali ſui Ordinis in Vrbe commoranti, qui vnà cum aliquibus grauioribus Religioſis à Congregatione prędictorũ Cardinalium, & Pręlatorum ad hoc ſpecialiter deputandis, negocio maturè perpenſo, ac computatis huiuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus vniuerſis, atque oneribus, vt ſupra, detractis, ſedulò examinent quot Religioſi homines, connumeratis etiam Laicis, alijſque neceſſarijs ſeruientibus, in vnoquoque Monaſterio, Conuentu, Collegio, & Domo Regulari, quamuis (vt pręmittitur, ſit hoſpitium, ſeu alterius monaſterij membrum) iuxta proprij Inſtituti morem, victum, & veſtitum, ac medicinalia in communi habentes commodè valeant ſuſtentari; omnibuſq; diligenter diſcuſſis, familię cuiuſque Monaſterij, Conuentus, Collegij, ac Domus Regularis huiuſmodi in qualibet prouincia, vel Congregatione, certum earum tantùm perſonarum numerum præfigat, quæ redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus, vt ſupra competenter ali poſſint, eaſque numeri pręfixiones vnà cum originalibus ſcripturis ſuper ſtatu cuiuſque monaſterij, ac domus Regularis à Superioribus, vt præfertur, confectis infra alios quatuor menſes eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum, exhibeat, vt ab ea recognoſcantur, & approbentur. Quod ſi memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra pręfixum terminum prædicta adimplere neglexerint, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, nec non officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda perpetuam pœnã eo ipſo, abſque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedi Apoſtolicæ reſeruata. Interea verò prohibemus, & interdicimus omnibus, & ſingulis Capitulis, & Congregationibus Generalibus, Prouincialibus, & Conuentualibus, nec non Superioribus tam Generalibus, quàm Prouincialibus, & localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum ſuæ religionis recipiant, nec iam receptos, aut in poſterum contra huiuſmodi prohibitionem forſan recipiendos ad Profeſſionem admittant, donec ſcripturæ prędictæ, ac præfixiones numeri familiæ cuiuſque monaſterij, ac domus Regularis huiuſmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Pręlatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibitæ, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & profeſſionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quàm ad profeſſionem aliter factæ, ſint ipſo iure nullæ, nullamque induant obligationem ad religionem in ſpecie, vel in genere, aut ad alios quoſcumque effectus. Et nihilominus contrauenientes ſententiam excommunicationis incurrãt, à qua per aliũ, quàm per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtituti abſolui non poſſint. Non obſtante quoad pręmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcumque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cuiuſuis alterius Inſtituti, etiam Societatis Ieſu, & Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regulariũ quorumcumque, nec non illorum etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis, & priuilegijs etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, etiam in Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritan. decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam ad Imperatoris, Regum, ſeu aliorum Principum inſtantiam, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis quoad ea, quæ pręſentibus quomodolibet aduerſantur, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas

gene-

generaies idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſiu habenda, aut quæuis alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitua omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, Præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæterlſque contrarijs quibuſcumque, Volumus autem, quod præſentes litteræ in valuis Eccleſiæ Lateranen, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ de eadem Vrbe publicentur, & affigantur; quæ poſtquam ſic affixæ, & publicatę fuerint, omnes, & ſingulus, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent. Quodq; earumdem præſentium tranſumptis, etiã impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſua fides in iudicio, & extra illud vbique adhibeatur; quæ ipſis præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ, Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris die 17. Decembris 1649. Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

Anno à Natiuitate D.N.Ieſu Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimonono, Indictione ſecunda, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D.N. D. Innocentij Diuina prouidentia Papa X. anno ſexto, die verò 22. menſis Decembris ſupradicta littera affixa, & publicata fuerunt ad valuas Eccleſiæ Lateranen. & Baſilica Principis Apoſtolorum, necnon in Cancellaria Apoſtolica, ac in Acie Campi Flora per nos Ioannem Garziam, & Iacobum Cornelium prælibati Sanctiſſimi D.N. Papa Curſores.

45 Conſtitutione publicata ad faciliorẽ illius executionem confecta eſt formula typis excuſa, & ad Superiores cuiuſque monaſterij tranſmiſſa, in qua Italico idiomate tamquam in tabula monſtratum eſt quo ordine, quave ratione deſcribendus ſit cuiuſque monaſterij ſtatus.

Porrò infra terminum octo menſium in prædicta Conſtitutione præfixũ regulares omnes cuiuſque Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti ea, qua decet, obedientia paruerunt; nam ex omnibus Italiæ prouincijs, & adiacentium Inſularum exhibitæ fuerunt ſcripturæ originales ſtatum ſingulorum monaſteriorum continentes, ſubſcriptæ, ac iuramento firmatæ vnà cum ſummario redituum, & expenſarum, ac præſtatione familiæ vniuſcuiuſque monaſterij.

Poſt hæc Prælati ipſius Congregationis deſignati ponentes religionum plenè retulerunt illarum ſtatum in genere, & ſingulorum monaſteriorum in ſpecie iuxta methodum per manus delatam.

46 Cum verò ex huiuſmodi relationibus compertum eſſet multas religiones conſtare ex quampluribus Conuentibus, in quibus ob redituum tenuitatem actu non alebantur, nec ali poterant tot religioſi, quot ſufficerent ad obſeruantiam regularis diſciplinæ: idcirco in pluribus ſeſſionibus maturè deliberatum fuit de illorum ſuppreſſione, ac redituum applicatione; & facta Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua probauit Cõgregationis ſententiam, meque ipſius Congregationis Secretarium deputauit die 22. Iulij 1652. Itaque pro rei magnitudine tranſmiſi per manus Cardinalium, ac Prælatorum diſtinctis vicibus dubia ſupra ſexaginta, quæ in Congregationibus habitis de mandato Sanctiſſimi per ſingulas hebdomadas fuerunt accuratè diſcuſſa, ex quorum reſolutionibus conflata eſt materia pro compilanda Bulla deſuper edenda. Et cùm nobis ſimiliter demandata eſſet prouincia conficiendi illius minutam, tandem Deo adiuuante opus perfecimus, eamque detulimus ad Sanctiſsimum, qui illam proprijs manibus excepit, dixitque ſe velle attentius eam conſiderare, & poſt paucos dies in audientia inueni Sanctitatem ſuam habere in manibus ipſam minutam, quam me præſente cita, & intelligibili voce de verbo ad verbum perlegit, ac per ſingulas partes expendit, & aliquibus mira prudentia, ac prouidentia adnotatis, eam mihi reſtituit, & nihilominus per manus iterum deferri, & in plena Congregatione diſcuti, & examinari mandauit. Quare minuta fuit in Congregatione cunctis audientibus perlecta, & vnanimi conſenſu approbata, moxque Sanctitatis ſuæ iuſſu confecta fuit Bulla, ac ſub plumbo expedita, & in Archiuio Arcis S. Angeli repoſita, ſtatimque typis excuſa, & locis publicis affixa, cuius tenor talis eſt.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

47 INſtaurandæ regularis diſciplinæ opus multis laboribus, ac vigilijs à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris iampridem aſſumptum, nobis in dies magis, magiſque cogitantibus cur ad optatum finem hucuſque perduci non potuerit, totque ſaluberrima decreta, & ordinationes ferè

48 in irritum ceciderint: Illa tandem præcipua ſeſe obtulit originis cauſa, quod religiones quamplures ex paruis Conuentibus, ac domibus magna ex parte conflantur, in quibus ſiue ob redituum, & eleemoſynarum tenuitatem, ſiue ob aëris intemperiem, ſiue aliam ob cauſam non aluntur, nec ali poſſunt tot religioſi, quot ad peragendum ritè diuinum cultum, & regularia munia ex cuiuſque Ordinis præſcripto ſunt neceſſarij: etenim in tam exiguo numero ibi degentes nec diuinum officiũ nocturnum pariter, & diurnum in Choro celebrare, nec orationi mentali, ac ſpiritualibus collationibus, & exercitijs, ac ſtudijs in communi vacare, nec ſilentium, clauſuram, vitam communem, cæteraſque inſtitutiones ſeruare poſſunt, quæ ad tria principalia vota ordinantur, & ſine quibus conſiſtere vix poſſunt regularis vitæ baſes, & fundamenta. Quamobrem otio immerſi nullum religioſæ vitæ ſpecimen præſeferunt: ſoli incedunt per Vrbes, & loca, cum ſæcularibus vagantur, ac mundanis negotijs ſe inuoluunt. Indeque fit, vt ibi collocari teneant religioſi probatæ vitæ, ac diſciplinæ, & Superiores cogantur illic familiam conſtituere ex fratribus vitæ laxioris, qui loci licentia peiores fiunt; & ſi quando ad cœnobia, ſeu monaſteria regularis obſeruantiæ reuocantur, à clauſtro, quaſi à ſqualore carceris abhorrentes vix adduci poſſunt vt communem ſeruent in moribus diſciplinam, atque aliorum inſtitutionibus ſe conforment, quin potius cæteros auertunt, vel certè reddunt ſuo exemplo ſegniores: vnde relaxationes deriuãtur in Ordines, & ſenſim inualeſcunt

in

in ipſarum religionum dedecus, & ruinam. Præ-
terea (quod dolentes referimus) ad huiuſmodi
Conuentus, præſertim in locis infrequentibus, &
ſolitarijs, tamquam ad aſylum facinoroſi homi-
nes, & Curiæ contumaces, vel proſcripti in dies
confugiunt, ibique loci immunitate freti turpi-
ter, & diſſolutè viuentes; atque inde in tempore
exeuntes grauiora perpetrant flagitia cum maxi-
mo populi ſcandalo. Cumque Conuentus, ſiue
loca parua huiuſmodi in effrenatam quaſi excre-
uerint multitudinem, hinc licet omnibus intelli-
gere quæcumque reformationis remedia caſſa fo-
re, & irrita, quamdiu non fuerint à religionibus
abſciſſa. Quæ poteſt enim ſpes eſſe corpus langui-
dum, & infirmum ad ſalutem reducendi, ſi ma-
gna illius pars eſt curationis incapax; quin potius
reliquam partem inficit, atque contaminat? Hæc
quippe ſunt zizania, quæ cùm iam creuerint vſque
ad meſſem, ſunt in faſciculos alliganda, & à reli-
gionum tritico ſeparanda. Hæ ſunt vulpes par-
uulę, quæ demoliuntur vineas. Hoc eſt frumentū,
quod totam maſſam corrumpit. Quæ omnia, at-
que alia plura pro paſtorali noſtra ſolicitudine,
diu, multumque animo reuoluentes, vt ſacrę reli-
giones in multitudinem latius incremento fœ-
cunditatis per vniuerſam Eccleſiam diffuſę à ve-
pribus, & ſpinis emundatę vberes germinent fru-
ctus: nos etiam ab ipſiſmet religionum Superio-
ribus reformationem zelantibus crebris precibus
interpellati, & frequentibus populorum queri-
monijs permoti, ſalutare remedium adhibere
49 conſulta ordinatione decreuimus. Itaque de vo-
to Congregationis aliquorum venerabilium Fra-
trum noſtrorum S.R.E. Cardinalium, & dilectorū
filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu
regularium à Nobis deputatæ, cui hoc negotium
ſedulò, ac maturè examinandum commiſimus,
Motu proprio, certa ſcientia, ac matura delibe-
ratione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis ple-
nitudine omnes, & ſingulos Conuentus quorum-
cumque Monachorum, ac regularium virorum
bona immobilia poſſidentium, vel non poſſiden-
tium, cuiuſcumque Ordinis mendicantium, vel
non mendicantium, Congregationis, Societatis,
& cuiuſuis alterius inſtituti, etiam Societatis Ieſu,
etiamſi illis animarum cura perſonarum ſæcula-
rium incumbat, ſiue hoſpitia, vel granciæ, ſeu
alterius monaſterij membra, exiſtentes intra fines
Italiæ, & Inſularum adiacentium in litteris ab ea-
dem Congregatione propediem expediendis no-
minatim exprimendos, in quibus ob paruum nu-
merum religioſorum regularis diſciplina iuxta pe-
culiaria cuiuſque Ordinis inſtituta ſeruari non po-
teſt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium
perpetuò extinguimus, ſupprimimus, & abolemus,
vnà cum omnibus eorum dignitatibus, officijs, ac
miniſterijs, illoſque ab omni proprietate, domi-
nio, ſuperioritate, iuriſdictione, ac alio quocum-
que iure regularium eximimus, & totaliter libe-
ramus, omnemque conuentualitatem, titulum,
eſſentiam, ac denominationem regularem in eis
penitus extinguentes, illos ad ſtatum ſæcularem
50 reducimus. Reſeruata tamen ipſi Congregatio-
ni facultate conſeruandi religionibus aliquem ex
Conuentibus expreſſis in memoratis litteris, ſi hoc
15 ex aliqua rationabili cauſa expedire iudicauerit:
ſaluis etiam iuribus, quæ fundatoribus Conuen-
tuum ſic ſuppreſſorum, vel alijs ex ſacrorum Ca-
nonum præſcripto, vel ex priuilegio Apoſtolico
quomodolibet competunt. Quocirca dilectis fi-
lijs quorumcumque regularium Superioribus tam
Generalibus, quam Prouincialibus, & localibus,
quocumque nomine, ac titulo nuncupentur, in
virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipimus, &
mandamus, vt ſinguli, ad quos pertinet, infra ter-
minum ſex menſium inchoandum à die præſenta-
tionis litterarum à prædicta Congregatione, vt
præmittitur, expediendarum faciendæ in Roma-
na Curia Procuratori generali cuiuſque Ordinis,
vel Congregationis, aut Societatis dimittant rea-
liter, & cum effectu coram Ordinarijs locorum ſub
teſtimonio publico eidem Cōgregationi per eoſ-
dem ſuperiores regulares exhibendo poſſeſſionem
52 corporalem conuentuum in eiſdem litteris ex-
preſſorum; & reſeruata eis facultate ſecum aſpor-
tandi propharam tantùm, non autem ſacram ſu-
pellectilem, religioſos inde amoueant, atque in
53 alijs monaſterijs eiuſdem Ordinis, vel Congrega-
tionis, aut Societatis collocent: alioquin pœnas
priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon digni-
tatum, & officiorum, quæ tunc temporis obtine-
bunt, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in-
poſterum obtinenda ipſo facto abſque alia decla-
54 ratione incurrant. Eoque termino elapſo, non li-
ceat regularibus in Eccleſijs dictorum Conuen-
tuum Miſſas, & diuina officia celebrare, confeſ-
ſiones ſacramentales audire, vel alia ſacramenta
adminiſtrare, ac functiones parochiales exercere,
aut verbum Dei prædicare, vel mortuos ſepelire;
55 quod ſi ſecus egerint, eo ipſo Eccleſiæ remaneant
ſuppoſitæ eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus
locorum Ordinarij, vbi per litteras ipſius Con-
gregationis fuerint requiſiti, religioſos rebelles, &
refractarios à prædictis Conuentibus eijciant,
etiam inuocato, ſi opus fuerit, brachij ſæcularis
auxilio: & exinde eccleſiarum, domorum, bono-
rumque omnium ad Conuentus ſic ſuppreſſos
quomodolibet pertinentium regimen, curam,
cuſtodiam, & adminiſtrationē ſuſcipiant, curent-
que, vt ex eorum redditibus, & prouentibus vni-
uerſis in primis, & ante omnia impleantur onera
56 Miſſarum tam huculque non celebratarum, quàm
in poſterum celebrandarum, & alia quęcumque
ex lege fundationis, aut largitione fidelium, vel
alias quomodolibet eis incumbentia, quibus nul-
lo modo derogare intendimus, & cura animarum,
ſi qua illis immineat per presbyteros ſæculares
idoneos ab ipſis Ordinarijs approbandos lauda-
biliter exerceatur, Eccleſiæque debito non frau-
57 dentur ſeruitio. Cæterū intendentes de prædictis
bonis, quotquot ſuperfuerint, oneribus vt ſupra
detractis, ſalubriter prouidere, earumdē tenore
præſentium bona huiuſmodi applicamus, & ap-
plicata eſſe decernimus, & declaramus pijs vſibus
in eiſdemmet locis, vbi ſiti ſunt Conuentus, ijſque
non indigentibus, in alijs locis eiuſdem diœce-
ſis iuxta deſignationem, & partitionem, quam
eadem Congregatio ſingulorum Epiſcoporum cū
ſuis Capitulis, ſententia prius addita, & plena to-
tius negotij relatione habita, de mandato noſtro
faciet in ſuis litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcriben-
dis, & in Cācellaria Epiſcopali regiſtrādis ad per-
58 petuam rei memoriam. Verùm quia parum eſt
mala præcidere, niſi etiam malorum cauſa, & ra-
dix euellatur, Conſtitutiones fel. recor. Bonifacij
VIII. quæ incipit, Cum ex eo, necnon Clementia

VIII. incipien. Quoniam ad inſtitutam, aliorum-
que Romanorum Pontificum Prædeceſſorum no-
ſtrorum ſuper erectione nouorum Conuentuum,
editas earumdem tenores innouantes, illiſque ad-
dentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne
deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendican-
tium, vel non Mendicantium, Congregationis,
Societatis, & cuiuſuis alterius inſtituti, etiam So-
cietatis Ieſu in aliqua ciuitate, caſtro, villa, ſeu
loco ad habitandum domos, vel loca quæcumque
de nouo recipere, ſeu monaſteria, conuentus, vel
collegia incipere, vel fundare præſumat abſque
Sedis Apoſtolicę licentia ſpeciali plenam, & ex-
preſſam ſaciente de prohibitione huiuſmodi mē-
tionem in ſcriptis, & gratis concedenda præuia
examinatione Congregationis negotijs Epiſcopo-
rum, ac regularium præpoſitæ: ſi ſecus egerint,
eo ipſo incurrant pœnas priuationis, & inhabili-
tatis vt ſupra inflictas: & nihilominus receptio-
nes, fundationes, & erectiones ſint ipſo iure nul-
læ, & inualidæ; & domos, ac loca ipſa, & perſonę
in eis degentes omnimodę iuriſdictioni, viſitatio-
ni, correctioni Ordinarij loci plenè in omnibus
59 ſubiaceant. Intendimus autem in pręmiſſis etiā
vltra Italiam, & inſulas adiacentes, prout expe-
dire viderimus, prouidere. Decernentes pręſen-
tes litteras etiam ex eo, quod ſuperiores regula-
res, & cęteri quicumque in pręmiſſis intereſſe
habentes, ſeu habere quomodolibet pretenden-
tes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & au-
diti fuerint, nullo vnquam tempore de ſubreptio-
nis, obreptionis, nullitatis, aut inualiditatis vitio,
ſeu intentionis noſtræ, aut alio quouis defectu,
etiam quantumuis magno, inexcogitato, ac ſub-
ſtantiali, ſiue etiam ex eo, quod in pręmiſſis, ſeu
eorum aliquo ſolemnitates, & quęuis alia ſer-
uanda, & adimplenda, ſeruata, & adimpleta non
fuerint, aut ex quocumque alio capite à iure, vel
facto, aut ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſul-
tante, ſeu etiam enormis, enormiſſimę, & totalis
lęſionis, aut quocumque alio colore etiam in
corpore iuris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa,
quantumuis iuſta, rationabili, & priuilegiata etiam
tali, quę ad effectum validitatis pręmiſſorum ne-
ceſſariò exprimenda foret, aut quod de voluntate
noſtra huiuſmodi, & alijs ſuperiùs expreſſis, ſeu
relatis nihil vllibi appareret, ſeu aliter probari
poſſet, notari, impugnari, inualidari, retractari, in
ius, vel controuerſiam reuocari, aut ad terminos
iuris reduci, vel aduerſus illas reſtitutionis in in-
tegrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, &
terminos iuris, facti, gratię, vel iuſtitię remedium
impetrari, ſeu quomodolibet conceſſo, & impe-
trato quempiā vti, ſeu ſe iuuare in iudicio, vel ex-
tra poſſe, neque ipſas pręſentes ſub quibuſuis ſi-
milium, vel diſſimilium gratiarum reuocationi-
bus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut alijs con-
trarijs diſpoſitionibus pro tempore quomodoli-
bet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis
exceptas, perpetuoque validas, firmas, & effica-
ces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & inte-
gros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, &
ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpe-
ctabit in futurum, inuiolabiliter obſeruari: ſicque,
& non aliter in pręmiſſis omnibus, & ſingulis per
quoſcumque iudices ordinarios, & delegatos,
etiam cauſarum Sacri Palatij Apoſtolici Audito-
res, necnon S.R.E. Cardinales, etiam de latere
Legatos, & Nuncios, ac alios quauis auctoritate,
& poteſtate fungentes nunc, & pro tempore exi-
ſtentes in quauis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, &
eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & inter-
pretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diſ-
finiri debere; irritum quoque, & inane ſi ſecus
ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter,
60 vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtan-
tibus quatenus opus ſit, regula noſtra de non tol-
lendo iure quæſito, alijſque Cancellariæ Apoſtoli-
cæ regulis, cæteriſque Conſtitutionibus, & Ordi-
nationibus Apoſtolicis etiam in Concilijs gene-
ralibus editis etiam ſpecialiter in fauorem qua-
rumcumque perſonarum, atque Ordinum tam
Mendicantium, quàm non Mendicantium, Con-
gregationum, Societatum, & cuiuſuis alterius in-
ſtituti, etiam Societatis Ieſu, & Monaſteriorum,
Conuentuum, Collegiorum, domorum, ac locorū
regularium quorumcumque, necnon illorum ro-
boratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam imme-
morabilibus, exemptionibus quoque, indultis, &
priuilegijs etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, vel
in limine fundationis, & in Mari magno, ſeu Bulla
aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque
tenoribus, & formis, & cum quibuſuis etiam de-
rogatoriarum derogatorijs, alijſque efficaciori-
bus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, &
alijs decretis etiam motu, ſcientia, deliberatione,
& poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam ad Im-
peratoris, Regum, Reginarum, Rerumpublica-
rum, & quorumuis aliorum Principum, & perſo-
narum quacumque eccleſiaſtica, vel ſæculari di-
gnitate fulgentium, ſeu eorum intuitu, & contem-
platione, ac etiam conſiſtorialiter, & aliàs quo-
modolibet, etiam per viam communicationis,
ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus appro-
batis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis
quoad ea, quæ pręſentibus quomodolibet aduer-
ſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatio-
ne de illis, eorumque totis tenoribus, & formis
ſpecialis, indiuidua, & de verbo ad verbum, non
autem per clauſulas generales idem importantes
mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut
quæuis exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores
huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil peni-
tus omiſſo, et forma in illis tradita obſeruata in-
ſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes,
illis aliàs in ſuo robore permanſuris, motu, ſcien-
tia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine pari-
bus ſpecialiter, et expreſsè derogamus, cæteriſque
contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, quod
pręſentes litterę in Valuis Eccleſiæ Lateranenſis,
et Baſilicę Principis Apoſtolorum, necnon Can-
cellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Florę de
eadem Vrbe publicentur, et affigantur, quę poſt-
quam affixæ, et publicatæ fuerint, omnes, et ſin-
gulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, et
afficiant, ac ſi vnicuique eorum nominatim, et
perſonaliter intimatæ fuiſſent. Quodque earum-
dem pręſentium tranſumptis etiam impreſſis ma-
nu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, et ſigillo
alicuius perſonę in dignitate eccleſiaſtica conſti-
tutę munitis eadem prorſus fides in iudicio, et
extra illud vbique adhibeatur; quæ ipſis præſen-
tibus adhiberentur ſi forent exhibitę, vel oſtenſę.
Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginā
noſtræ ordinationis, extinctionis, ſuppreſſionis,
abolitionis, exemptionis, liberationis, reductio-
nis,

nis, præcepti, mandati, intentionis, reſeruationis, applicationis, declarationis, prohibitionis, derogationis, ac volũtatis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotẽtis Dei, ac Beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſecundo, Idibus Octobris Pontificatus Noſtri anno nono.

Hi. Datarius.

Regiſtrata in Secretaria Breuium:
Viſa de Curia N. Humbertus.
G. Gualterius.
G. Bailly.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti 1652. Indictione quinta, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentij Diuina Prouidentia PP. X. anno eius nono, die verò 22. Menſis Octobris ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit in Eccleſia Lateranen. ac Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ valuis, ac in Acie Campi Floræ, & alijs locis ſolitis, & conſuetis vrbis per me Hieronymum Maſcellam Sanctiſſ. D. N. PP. Curſ.

Pro Mag. Curſ. Laurentius Barbigionus.

61 His abſolutis, quoniam in ſupraſcripta Bulla, §. Intendimus autem. Papa declarat eſſe ſuæ intentionis etiam vltra Italiam opportunè prouidere: data fuit notitia totius rei geſtę Nuncijs Apoſtolicis etiam vltra Montes: & Nuncius Coloniæ reſcripſit Germaniam in hoc inuidere felicitati Italię: & Epiſcopi Polonię ſupplicarunt pro extẽſione Bullæ ad illas diœceſes, vt in litteris Archiepiſcopi Gneſnenſis Regni Polonię Primatis ad Innocentium X. infraſcripti tenoris, videlicet.

[*Sanctiſſime, ac Beatiſſime Pater D.D. Clementiſſime*. Poſt oſcula Beatiſſimorum Sanctitatis Veſtrę pedum. Et ſedium æternarum aſſiſtrix Sapientia, & digitus Dei adſuit planè Sanctitati Veſtrę quando Conſtitutionem de paruis Regularium Conuentibus tot ſęculorum molimine in Eccleſia Dei agitatã Sanctitas Veſtra non reſtituebat modò, aut condebat rectiùs, ſed in rem, effectumque ipſum duratura iam ſemper deduxit firmitate: tranſmiſſam mandato Sanctitatis Veſtrę ad me exemplum ſingulari excepi lętitia, gratulorque temporibus, ac fortunato omnino Sanctitatis Veſtrę regimini non conceſſam hanc retroactis ſęculis felicitatem, quod ad intimam rectè conſtituendę domus Dei radicem Cęleſtis Pater familias beatam Sanctitatis Veſtrę manum feliciter, efficaciterque admouerit. Neque enim in ſolas religionum familias, earumque diſciplinam, ſed praua exemplorum contagione, malarumq; connexione cauſarum in aliqua Eccleſię membra è Conuentibus hiſce exiguis maxima latè manare videbamus incommoda, itaut nec religioſi ipſi, qui Conuentus hoſce tuebantur, inficiari ſe id poſſe faterentur. Perſuaſum proinde, certumque habeat Sanctitas Veſtra vniuerſam Regni huius Eccleſiã obuijs vlnis laudabilem hanc Conſtitutionem exceptatam, cuius quantopridem deſiderio vniuerſi teneremur, ex Conſtitutionibus prouincię huius Synodalibus, & ex Illuſtri Matthæo Ioanne Iudicki Canonico Gneſnenſi iſthic commorante poterit cognoſcere Sanctitas Veſtra; cui vlteriorẽ, & quam maximè diuturnam in Eccleſia Dei gubernanda felicitatem à Patre luminum, omniſque boni fonte, cum iterato pedum Sanctitatis Veſtrę oſculo humillimè exopto, & apprecor. Datum Lubauię die 5. Menſis Ianuarij 1653. Sanctitatis Veſtrę indignus Seruus. Andreas de Leſno Epiſcopus Culmen. & Pomen. Cancellarius R. Archiepiſcop. Gneſnen.]

Verum Sanctitas Sua ſatius duxit tantiſper ſuperſedere, donec negotium ſuppreſsionis in Italia eſſet omninò abſolutum, & conſummatum.

62 Itaque biduo poſt publicationem Bullę Sacra Cõgregatio dedit litteras ad ſingulos Priores Generales Religionum in Curia exiſtentes, in quibus nominatim expreſsit paruos Conuentus in illa religione ſuppreſſos, vt ſic ſatisfieret illis verbis Bullę, in litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendos. Et ſubinde die 20. Decembris eiuſdem anni 1652. ſcripſit litteras circulares cum inſertione Bullę impreſſę ad vnumquemque Epiſcopum in Italia, & Inſulis adiacentibus, in quibus primum expreſsit itidem nomina Cõuentuum ſuppreſſorum in illa diœceſi, ac deinde ipſi Epiſcopo commiſit, vt vnà cum Capitulo ſuę Cathedralis ad pręſcriptum Bullę referret quibus pijs vſibus exiſtimaret eſſe applicanda bona cuiuſque Conuentus ſuppreſſi, pręcipuamq; rationem haberet tenuitatis parochialium, deputationis Coadiutorum pro cura animarum, & Capellanorum pro Miſsis celebrandis, item manutentionis ſeminarij, hoſpitalium, monaſteriorum, Monialium, & conſimilium.

63 Has autem relationes ab Epiſcopo, & Capitulo ſubſcriptas, obſignataſque ad Sacram Congregationem tranſmiſſas, atq; vbi oportuit emendatas, Sanctitas Sua ad ſe relatas approbauit, executionique mandari, & in Cancellaria Epiſcopali regiſtrari pręcepit: moxque Decreta hęc applicationis, ac partitionis bonorum vnà cum litteris ipſius Congregationis ad ſingulos Epiſcopos tranſmiſſa fuerunt: & ſic pariter ſatisfactum fuit verbis Bullę, ibi: [Bona huiuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus pijs vſibus in eiſdemmet locis, vbi ſiti ſunt Conuentus, ijſque non indigentibus, in alijs locis eiuſdem diœceſis iuxta deſignationem, & partitionem, quam eadem Congregatio ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis ſententia prius audita, & plenè totius negotij relatione habita de mandato noſtro faciet in ſuis litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis, &c.]

64 Quia verò in dicta Bulla, *Inſtauranda:* comprehenduntur non modo parui Conuentus, ſed
etiam grancię, ſeu alterius monaſterij membra,
licèt curam animarum habeant annexam: idcirco
de mandato Sanctitatis Suæ datæ fuerunt litteræ
tum ad Priores generales cuiuſque Religionis in
65 Curia exiſtentes, tum ad ſingulos Epiſcopos in Italia, & Inſulis adiacentibus, in quibus nominatim
exprimuntur huiuſmodi granciæ, & membra, &
mandatur Epiſcopis, vt Regulares Sacerdotes in
eis habitare non permittant, ſed pro cuſtodia, &
adminiſtratione bonorum deficientibus perſonis
66 ſecularibus idoneis, ſinat Regulares vti opera ſuorum Conuerſorum, cum hoc tamen, vt in earum
Capellis Miſſæ iuxta ſolitum celebrentur ſaltem

diebus feſtis per Sacerdotes ſæculares, aut etiam
per Regulares, qui tamen in eis non pernoctent.
67 In Curatia verò, ſeu Parochialibus non permittát
curam animarum exerceri per Regulares, ſed ad
id deputent Sacerdotes ſæculares idoneos in Vi-
carios perpetuos, vel amouibiles à Superioribus
Regularibus nominandos cum congrua fructuum
portione ipſius Epiſcopi arbitrio aſſignanda ad
præſcriptum S. Concilij Tridentini, cap. 7. ſeſſ. 7. &
reliqua ipſarum granciarum, ſeu parochialium
68 bona monaſterijs principalibus dimittant. Et in
hac diſpoſitione granciarum, & parochialium
Sanctitas Sua declarauit comprehendi etiam Ca-
nonicos Regulares Lateranenſes, quos noluit ex-
tra clauſtra degere pro cura animarum exercen-
da, non obſtante diſpoſitione cap. Quod Dei ti-
morem, de ſtat. Monachor. & in hanc ſententiam
ſcriptæ fuerunt litteræ ad complures Epiſcopos.
69 Quoniam verò in eadem Bulla Inſtaurandæ,
ſub grauibus pœnis præcipitur Superioribus Re-
gularibus, vt infra terminum ſex menſiũ inchoan-
dum à die præſentationis litterarum ſuppreſſionis
Conuentuum dimittant illorum poſſeſſionem cor-
poralem realiter, & cum effectu coram Ordina-
rijs locorum ſub teſtimonio publico, & nihilomi-
nus reſeruatur ipſi Congregationi facultas conſer-
uandi Religionibus aliquem ex Conuentibus ex-
preſſis in memoratis litteris, ſi hoc ex aliqua ra-
tionabili cauſa expedire iudicauerit: propterea
infra terminum ſic præfixum Superiores Religio-
num ferè omniũ ſupplicarunt Sanctiſſimo pro con-
ſeruatione, ſeu reſtitutione plurimorum Conuen-
tuum, & ex illis Sanctitas Sua multos reduxit ad
primæuum ſtatum regularem, ac Religionibus re-
ſtituit, quos ſcilicet ex publicis documentis, & Epi-
ſcoporum atteſtationibus cognouit habere ſuffi-
cientes reditus pro alendis Religioſis in numero
competenti, & populis eſſe valdè vtiles in Miſſis, &
Diuinis officijs celebrandis, & Confeſsionibus au-
diendis, præſertim in locis, vbi non ſunt alij Re-
gularium Conuentus.
Prӕterea cum Superiores Regulares de iure
facultatem non habeant vniendi Eccleſias etiam
ſibi pleno iure ſubiectas, vt poſt Innocen. & Abb.
Antiq. in cap. Sicut vnite, de exceſſ. Prælat. notat
gloſ. in Clem. Ne in agro, §. Ad hæc, in ver. Ordi-
narios, de ſtat. Monach. Quando accidit caſus, vt
in eadem ciuitate, vel oppido ſuppreſſi fuerint duo
parui conuentus eiuſdem religionis, ad ſupplica-
tionem Regularium Sanctitas Sua vniuit minorẽ
Conuentum cum omnibus eius bonis Conuentui
maiori; ſed tamen iuſſit vendi domum conuen-
tus vniti infra terminum ſex menſium, & pretium
inde redactum inueſtiri in tot bonis ſtabilibus ad
vtilitatem alterius conuentus, vt ſic Fratribus adi-
meretur occaſio redeundi ad conuentum mino-
rem, ibique minus religioſè viuendi cum dedeco-
re ſui Ordinis.
Rurſus quia interdum accidit caſus, vt vna Re-
ligio, puta S. Dominici haberet conuentum in ali-
quo loco, in quo alia Religio, puta S. Auguſtini
habebat Conuentum ſuppreſſum, & è conuerſo
Religio S. Auguſtini haberet Conuentum in alio
loco, in quo Religio S. Dominici ſimiliter habebat
conuentum ſuppreſſum; oblata fuit Superioribus
facultas faciendi inter ſe reciprocas vniones, &
permutationes dictorum conuentuum, ita ut Con-
uentus S. Auguſtini ſuppreſſus vniretur conuentui
S. Dominici eiuſdem loci, & vice verſa conuentus
ſuppreſſus S. Dominici vniretur conuentui S. Au-
guſtini alterius loci. Sed tamen ſiue ob anguſtiam
temporis, ſiue ob diuerſitatem diœceſum, & pro-
uinciarum, ſiue ob raritatem dictorum caſuum,
ſiue ob inæqualitatem permutationum, vel aliam
ob cauſam, Religiones in his non conuenerunt, &
negotium euanuit.
70 Porrò vt in illis conuentibus, qui vt ſupra reli-
gionibus fuerint reſtituti, & in alijs non habenti-
bus numerum ſex Religioſorum viuatur cum de-
bita obſeruantia, Sanctitas Sua ſubiecit illos om-
nimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci tamquam Se-
dis Apoſtolicæ delegati, vt in Decreto, cuius tenor
eſt infraſcriptus, videlicet.
71 [Vt in paruis Regularium virorum conuenti-
bus à Sanctiſſ. D. N. Innocentio PP. X. in Conſti-
tutione, quæ incipit Inſtaurandæ, primum ſup-
preſſis, ac deinde ad ipſius Conſtitutionis limites
ob rationabiles cauſas in priſtinum ſtatum regu-
larem reſtitutis, & ipſis religionibus denuò con-
ceſſis, piè, & religioſè viuatur: ac regularia inſti-
tuta quo exactiùs fieri poteſt obſeruentur: Sancti-
tas Sua ex ſententia ſacræ Congregationis ſuper
ſtatu Regularium omnes, & ſingulos conuentus
huiuſmodi ſic, vt præfertur, reſtitutos, & conceſ-
ſos in litteris ab eadem S Congregatione expe-
diendis nominatim exprimendos, ac perſonas tam
regulares, quàm ſæculares in eis degentes viſita-
tioni, correctioni, & omnimodæ iuriſdictioni Or-
dinarij loci, tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtoli-
ca delegati, præſentis Decreti tenore plenè in om-
nibus ſubiecit, ac ſubiectos eſſe declarauit, donec
ipſorum reditus euſque adaucti fuerint, vt in eis
commodè ſuſtentari valeant, & cum effectu ſuſten-
tentur duodecim Religioſi ad Apoſtolicorum De-
cretorum præſcriptum, idque eidem S. Congrega-
tioni legitimè conſtiterit, & eius Decreto in ſin-
gulis contingentibus caſibus declaratum fuerit, &
72 non aliter. Interea verò voluit Sanctitas Sua, vt
in eorum ſingulis ali debeant, & re ipſa alantur ſex
ſaltem Religioſi probatæ vitæ, ex quibus quatuor
ad minus ſint Sacerdotes maturæ ætatis: alioquin
gratia reſtitutionis, & conceſſionis huiuſmodi nul-
la ſit, & inualida, & Ordinarij locorum in illis exe-
qui poſſint, ac debeant ea omnia, quæ in alijs con-
uentibus itidem ſuppreſſis per eamdem Conſtitu-
tionem ipſis demandantur, perinde ac ſi gratia
prædictæ reſtitutionis, & conceſſionis non emanaſ-
73 ſet. Inſuper quia multi ſunt conuentus, in quibus
etſi præfixus fuerit numerus Religioſorum ſuffi-
ciens ad obſeruantiam Regularis diſciplinæ, & id-
circo in ſuppreſſione antedicta non fuerint com-
prehenſi; nihilominus ſiue ob redituum diminu-
tionem, ſiue ob Superiorum incuriam, vel malam
adminiſtrationem, ſiue ob carentiam Religioſorũ,
aut aëris intemperiem, vel quamcumque aliam
ob cauſam prædictus numerus cum effectu in eis
non alitur cum graui detrimento regularis obſer-
uantiæ; Sanctitas Sua intendens huic malo reme-
dium adhibere, omnes, & ſingulos eiuſmodi con-
uentus, vt præfertur, non ſuppreſſos, cuiuſcumque
ſint Ordinis tam Mendicantium, quàm non Men-
dicantium, Congregationis, & Inſtituti, etiam So-
cietatis Ieſu, aut granciæ, ſeu membra alterius
monaſterij, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſula-
rum adiacentium, in quibus nunc non aluntur,
vel quandocumque actu non alentur ſaltem ſex
Reli-

Digitized by Google

Religioſi itidem probatæ vitæ, quorum ad minus
quatuor vt ſupra ſint ſacerdotes maturæ ętatis, ei-
dē viſitationi, correctioni, & omnimodæ iuriſdi-
ctioni Ordinarij loci ſimiliter vt Sedis Apoſtolicæ
delegati plenè in omnibus pręſētis pariter decreti
vigore ſubiectos eſſe ſtatuit, decreuit, & declara-
74 uit. Cęterùm quoad Conuentus cum pauciori nu-
mero, quàm duodecim religioſorum, erectos poſt
diem 21. Iunij 1625. & illorum ſubiectionem loci
Ordinario, Sanctitas Sua voluit in ſuo robore
permanere Decretum ſan. mem. Vrbani VIII. iuſſu
editum, cui per pręmiſſa aliquatenus derogare
non intendit. Et prędicta omnia, & ſingula in
pręſenti Decreto ſtatuta, & ordinata voluit plena-
rium ſortiri effectum, & executioni mandari, non
obſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ in antedicta
Conſtitutione voluit non obſtare, cęteriſque con-
trarijs quibuſcumque. Datum Romæ die 10. Fe-
bruarij 1654.

B. Card. Spada.

Loco ✝ Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congr. Secr.

*Anno à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti 1654. in-
dictione ſeptima, Pontificatus autem Sanctiſſimi in
Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentij Diuina pro-
uidentia Papæ X. anno eius decimo, die verò 21.
menſis Februarij, ſupradictum Decretum affixū,
& publicatum fuit in Eccleſia Lateranen., ac Ba-
ſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon
Cancellaria Apoſtolica valuis, ac in Acie Campi
Floræ, & in alijs locis ſolitis, & conſuetis Vrbis
per me Petrum Paulum Deſiderium Apoſt. Cur-
ſorem.*

*Pro D. Magiſtro Curſorum Ioſeph
Marcheratus Curſor.*

Et hoc Decretū illicò tranſmiſſum fuit ad quē-
libet Epiſcopum vnà cum litteris Congregationis
continentibus nomina Conuentuum religioni ſuæ
reſtitutorum in illa Diœceſi: an autem iuriſdictio,
vt præfertur Ordinario attributa in pręinſerto De-
creto ſit priuatiua ad ſuperiores regulares, vel cu-
mulatiua, ſcripſi planè in c. Quanto, ſup. de offic.
Ordinar. vbi etiam poſui plures alias declaratio-
nes ipſius Decreti, 42.

75 Ad extremum cum in Conſtitutione, Inter cę-
tera, de qua ſup. n. 24. interdictum ſit ſuperioribus
regularibus cuiuſque Ordinis ne quemquam ad
habitum, vel profeſſionem admittant ſine licentia
Sacræ Congregationis poſt præfixionem familiæ
in ſingulis Conuentibus, vt præfertur factam, ea-
dem Congregatio dedit licentiam pleriſque reli-
gionibus recipiendi nouitios intra numerum eis
præfixum: ſed poſtea die 22. Iulij 1652. Sanctitas
Sua de cætero ſuperſederi mandauit in huiuſmo-
76 di licentijs concedendis. Verumtamen die 3. Iu-
lij 1654. in audientia obtineri, vt tandem aperi-
retur oſtium iamdiu religionibus clauſum; atque
ita Sanctitas Sua benignè annuit, vt expedirentur
licentiæ pro multis religionibus recipiendi in
Conuentibus à Sacra Congregatione de conſenſu
ſuperiorum regularium deſignatis certum nume-
rum nouitiorum, cum aliquibus tamen conditio-
nibus, ſeu ordinationibus. Et primi omnium hanc
licentiam receperunt Clerici regulares Theatini,
moxque Fratres Minores, tam de Obſeruantia,
quàm de Reformat. S. Frācīſci, ac deinde Minores

Conuentuales, cuius formulā habes hic ſubiectā.

77 Ad propagādam in Ordine Fratrum Minorum
Conuentualium S. Franciſci regularem obſeruan-
tiam, quæ nouitiorum inſtitutioni, & educatio-
ni præcipuè innititur, Sacra Congregatio à Sāctiſ-
ſimo D. N. deputata ſuper ſtatu regularium de
mandato Sanctitatis Suæ in ſingulis Italię Prouin-
cijs eiuſdem Ordinis præſentis Decreti vigore
deſignat, ac deputat infraſcriptos Conuentus pro
nouitiatibus, & profeſſorijs, videlicet in Prouin-
cia Romana pro nouitiatu Conuentum S. Franci-
ſci Viterbij, & pro profeſſorijs Conuentus SS. Apo-
ſtolorum Vrbis Romæ, S. Franciſci Ferentini, &
S. Caroli Cauis: in Prouincia S. Franciſci pro no-
uitiatu ſac. Conuentum Aſſiſij, & pro profeſſorijs
Conuentus S. Franciſci Peruſiæ, S. Fortunati Tu-
derti, & S. Franciſci Ameliæ: in Prouincia Bono-
nienſi pro nouitiatu Conuentum S. Franciſci Bo-
noniæ, & pro profeſſorijs eumdem Conuentum
Sancti Franciſci, necnon Conuentus Sancti Fran-
ciſci Ferrariæ, & S. Franciſci Fauentiæ: in Prouin-
cia Neapolitana pro nouitiatu Conuentum S. Lau-
rentij Neapolis, & pro profeſſorijs eumdem Con-
uentum S. Laurentij, necnon Conuentus S. Fran-
ciſci Auerſæ, & S. Franciſci Mirabellæ: in Prouin-
cia Marchiæ pro nouitiatu Conuentum S. Franci-
ſci Firmi, & pro profeſſorijs Conuentus S. Franci-
ſci Vrbini, & S. Franciſci Fani: in Prouincia S. Ni-
colai pro nouitiatu Conuentum S. Franciſci Ciui-
tatis Licien. & pro profeſſorijs Conuentus S. Fran-
ciſci Bitunti, & S. Franciſci Andriæ: in Prouincia
Mediolanenſi pro nouitiatu Conuentum S. Fran-
ciſci Mediolani, & pro profeſſorijs eumdem Con-
uentum S. Franciſci, necnon Conuentus S. Fran-
ciſci Saroni, & S. Franciſci Gallerati: in Prouincia
Hetrurię pro nouitiatu Conuentum S. Crucis Flo-
rentiæ, & pro profeſſorijs Conuentus S. Franciſci
Piſarum, S. Franciſci Senarum, & S. Franciſci Piſto-
rij: in Prouincia Genuenſi pro nouitiatu Conuen-
tum S. Franciſci Genuæ, & pro profeſſorijs Cōuen-
tus S. Frāciſci Taurini, S. Franciſci Papiæ, & S. Frā-
ciſci Caſtri noui: in Prouincia S. Bernardini pro
nouitiatu Conuentum S. Franciſci Therami, & pro
profeſſorijs Conuentus S. Franciſci Aquilæ, &
S. Franciſci Sulmonæ: in Prouincia Calabriæ pro
nouitiatu Conuentum S. Franciſci Arenæ, & pro
profeſſorijs Conuentus S. Franciſci Mōtis Leonis,
& S. Franciſci Ieracij: in Prouincia S. Angeli pro
nouitiatu Conuentum S. Franciſci Iſerniæ, & pro
profeſſorijs Conuentus S. Franciſci Troiæ, & S. Frā-
78 ciſci Foggiæ. In quolibet autem ex prænomina-
tis Conuentibus pro nouitiatu, vt præfertur, deſi-
gnatis eadem Sacra Congregatio impertitur li-
centiam hac vice tantum recipiendi nouitios in-
tra numerum hic præfixum, nempe in Prouincia
Romana decem clericos, ſeu choriſtas, & duos
laicos, ſeu conuerſos: in Prouincia S. Franciſci de-
cem clericos, & duos laicos: in Prouincia Bono-
nienſi decem clericos, & duos laicos: in Prouin-
cia Neapolitana decem clericos, & duos laicos: in
Prouincia Marchiæ decem clericos, & duos lai-
cos: in Prouincia S. Nicolai decem clericos, & duos
laicos: in Prouincia Mediolanenſi decem cleri-
cos, & duos laicos: in Prouincia Etruriæ decem
clericos, & duos laicos: in Prouincia Genuen. de-
cem clericos, & duos laicos: in Prouincia Calabrię
ſeptem clericos, & laicum vnum: in Prouincia
S. Bernardini quinque clericos, & laicum vnum:

in

in Prouincia S. Angeli quinque clericos, & laicum
vnum: dum tamen hæc, quæ ſequuntur, inuiola-
79 tè obſeruentur. Primum indicatur, & in ſingulis
dictarum Prouinciarum Conuentibus publicetur
futurum examen, ſeu ſcrutinium eorum, qui ad
habitum probationis recipi poſtulauerint, omneſ-
que à Prouinciali, & Diffinitoribus diligenter exa-
minentur, ac per vota ſecreta approbentur quot-
quot idonei reperti fuerint natalibus, ætate, vita,
& moribus anteactis, litteratura reſpectu clerico-
rum, corporis habitudine, impulſu ſpiritus, alijſq;
requiſitis ad præſcriptum Apoſtolicarum Conſti-
tutionum, ac ſtatutorum Ordinis: non idonei ve-
80 rò reijciantur, nec aliquis approbetur pro cleri-
co, qui decimumquintum, nec pro laico, qui vi-
geſimum ætatis ſuæ annum non expleuerit. Tum
deinde hoc examen, ſeu ſcrutinium ſcripto fideli-
ter exaratum, & manu propria cuiuſque exami-
natoris ſubſcriptum, ac iuramento firmatum, ob-
ſignatumque primo quoque tempore tranſmitta-
tur ad Generalem, qui ſtatim conſultis, atque
adhibitis Procuratore generali, ac Patribus gra-
uioribus, qui ei aſſiſtant, ſcrutinium ſic receptum
accuratè percurrat, ac per ſingulas partes expen-
dat; ac præterea tam per ſupradictos, quàm per
litteras familiares, & ſecretas inquiſitiones, à Pa-
tribus prouinciæ antiquioribus, ac zelum Dei ha-
bentibus aſſumendas ſedulò inueſtiget num ad-
uerſus examinatos, & approbatos inueniatur ali-
qua exceptio, an ve ipſorum quiſpiam ſit conſan-
guineus, vel affinis, amicus, aut quoquo modo
addictus alicui examinatori, aut alteri ex fratri-
bus Ordinis, & an zelo perfectioris vitæ, & Deo
liberius in ſancta Religione ſeruiendi, an potius
leuitate, aut neceſſitate, vel alio fine inordinato
ductus poſtulet admitti. Hiſque peractis, ex om-
nibus vt ſupra approbatis idem Generalis cum
alijs ſupradictis intra numerum nouitiorum pro
clericis, & laicis in illa Prouincia, vt ſupra con-
ceſſum, præeligat meliores, habita præſertim ra-
tione indolis, morum, feruoris ſpiritus, acumi-
nis ingenij, & conditionis natalium: moxque
præelectorum nomina mittat ad Prouincialem,
qui tunc demum, & non prius eoſdem præelectos
ad habitum probationis ſuſcipiat, & anno elapſo,
ſi eos habiles inuenerit, ad profeſſionem admit-
tat, ſub exacta tamen vita communi ad præſcriptũ
regulæ, non obſtante quauis laxiori conſuetudi-
ne, ſeu potius corruptela in contrarium introdu-
cta, ſeruataque forma ſacrorum Canonum, Con-
cilij Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarũ,
ac pręcipuè Decretorum ſan. mem. Clementis Pa-
pę VIII. necnon ſtatutorũ prędicti Ordinis. Quod
ſi aliquem ex dictis nouitijs ante profeſſionem à
religione diſcedere, aut expelli contigerit, alius
in eius locum ſubrogari poſſit, dummodo tamen
in omnibus ſeruetur forma ſuperiùs præſcripta.
81 Sed & illud omnino cauendum erit, ne à volen-
tibus ingredi religionem pro ipſo ingreſſu, nec
poſt ſuſceptum habitum probationis pro admiſ-
ſione ad profeſſionem, vel alio[s]quocumque præ-
textu, excepto victu, & veſtitu nouitij illius tem-
poris, quo in probatione eſt, ab ipſo, vel eius pa-
rentibus, aut propinquis, vel curatoribus aliquid
accipiatur ſub pœnis per ſac. Canones, & Triden-
82 tinum Concilium ſtatutis. Cęterùm vt prędicti
nouitij poſtquam in profeſſorum numerum, vt
præfertur recepti fuerint, melius in bono ſpiritu,
regularisque diſciplinę obſeruantia ſtabiliantur,
& confirmentur, ſtatim poſt profeſſionem emiſ-
ſam, ſi in Conuentu pro nouitiatu, vt ſupra aſſi-
gnato locus aderit ſecundi nouitiatus, ſeu pro-
feſſorij ab ea, quę nouitiorum eſt, atque antiquo-
rum profeſſorum habitatione diſtinctus, & ſegre-
gatus, ibi collocentur, ſi Conuentus eos alere
queat: ſin minus, transferantur in alium Con-
uentum ex deſignatis pro profeſſorio, ſeu ſecundo
nouitiatu, vbi is locus cum requiſitis ad nouitia-
tum ipſum præſcriptis reperiatur, vel accommo-
detur, aut de nouo conſtruatur: ita tamen, vt, ſi
prædicta religio ex ſuarum Conſtitutionum, ſeu
inſtitutionum vigore maioris temporis curſu no-
uos profeſſos intra nouitiatum detinere conſue-
ſcat, illis in hac parte minimè derogatum eſſe in-
telligatur: & nihilominus permittitur ſuperiori-
bus, vt idipſum facere poſſint, ſi rationi, ac reli-
gioni magis expedire iudicauerint. In quo qui-
dem profeſſorio degant ſub regulis, & modo vi-
uendi adhuc ſtrictiori, quàm ſeruent antiquiores
profeſſi, itaut nec in negotijs Conuentus ſe intro-
mittere, nec communibus tractatibus intereſſe,
neque alterius exterioris obedientiæ officium
exercere debeant, ibique permaneant quouſque
ad ætatem ſacris Ordinibus ſuſcipiendis ſufficien-
tem peruenerint, vel ſaltem per triennium poſt
profeſſionem, quo etiam tempore poterunt, quin-
imo & debebunt litterarum ſtudijs operam na-
uare ſub directione, & regimine ſuperioris, qui
eas qualitates habeat, quibus nouitiorum magi-
ſtrum prędirum eſſe oportet, quemadmodum ip-
ſius Clementis Decreto prouidè ſancitum eſt. Por-
83 rò in Conuentibus tam pro primo, quàm pro ſe-
cundo nouitiatu, vt præmittitur, aſſignatis, nec
ſuperior, nec nouitiorum magiſter, nec familia
religioſorum conſtituatur, vel amoueatur, niſi
ab ipſomet Generali, conſultis Procuratore gene-
rali, ac patribus grauioribus ei aſſiſtentibus, nec-
non Prouincialibus, ac Diffinitoribus, neque in
eis collocentur niſi religioſi graues, deuoti, exem-
plares, & regularis obſeruantiæ, ac puritatis regu-
84 læ ſtudioſi: præcipuè verò caueatur, ne ibi pona-
tur aliquis, qui non conſentiat ſeruare vitam cõ-
munem, quæ in prædictis Conuentibus ad regulę
præſcriptum exactè obſeruetur, indeq; amouean-
tur qui tam ſanctæ ordinationi contradicere, aut
quoquo modo ſe opponere auſi fuerint. Ad ex-
tremum poſtquam nouitij in profeſſorum nume-
rum, vt ſupra cooptati fuerint, ſuperiores regula-
res, ad quos pertinet, illicò S. Congregationem
edoceant ſupradicta omnia, & ſingula fuiſſe ad vn-
guem adimpleta, & executioni mandata: alio-
quin pœnas in memoratis Decretis Clemẽt. VIII.
fel. rec. ſtatutas ſe ſubituros, ac nouas licentias
recipiendi nouitios nequaquam fore impetratu-
ros certò ſciant. Non obſtantibus quoad pręmiſ-
ſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus, & Ordina-
tionibus Apoſtolicis, necnon prædicti Ordinis ſta-
tutis, conſuetudinibus, & priuilegijs, cęteriſque
contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ die 5.
Nouembris 1654.

B. Card. Spada.

Loco † Sigilli.

P. Fagnanus S. Cong. Secr.

His hucuſq; peractis Innocentius ſicut Domino
placuit viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt Romæ
die 7. Ianuarij 1655.

Ne

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. Sicut te.

S V M M A R I V M.

1 *CLerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem, vt deſiſtant à Tabellionatus exercitio.*

2 *Veneti olim non habebant vſum tabellionum, ſed Presbyteri conficiebant inſtrumenta.*

3 *Hodie ſecus.*

4 *Tabellionatus officium non poteſt Clericis interdici authoritate laicali, ſed eccleſiaſtica tantũ. & n.5*

6 *Tabellio factus Clericus non perdit ipſo facto tabellionatus officium.*

7 *Idem ſi fiat Religioſus, Decurio, vel Aduocatus.*

8 *Notarius ipſo iure priuatus officio non poteſt validè inſtrumenta conficere.*

9 *Requiritur tamen declaratoria ſuper facto.*

10 *Tabellionatus officium cur non liceat Clericis exercere. & n. ſeqq.*

11 *Tabellionatus exercitium eſt genus negotiationis. & n.15.*

Clerici etiam in ſacris, ſi egeant, poſſunt honeſtam negotiationem exercere, ac proinde etiam tabellionatus officio vti. ibid. & n.23.

12 *Iuramentum fidelitatis prohibetur Clericis præſtare laico, à quo nihil habet temporale.*

13 *Tabellio eſt ſeruus publicus.*

14 *Notariatus eſt vile officium.*

15 *Clerici vacare debent reipublicæ eccleſiaſticæ, non mundanæ.*

16 *Notarius cum quis creatur, quæ debeat iurare. & n. ſeqq.*

17 *Notarius requiri ſolet ſub pœna officij, vt inſtrumentũ conficiat; quod ſi non fecerit, eſt periurus.*

18 *Notarius tenetur abbreuiaturam, ſeu matricem in ſuo cartulario ponere.*

19 *Iuramenti forma à Clemente V. præſcripta in creatione tabellionum. & n.55.*

20 *Tabellionatus officium quibus Clericis interdicatur. & n. ſeqq vſque ad n.33.*

21 *Quid in Clericis ſacrorum ordinum beneficiatis.*

22 *Et quid in non beneficiatis, & indigentibus.*

Et quid in Clericis minorum ordinum beneficia obtinentibus. n.26.

Et quid ſi beneficium non habeant, ſed patrimoniũ ſufficiens. n.27. & ſeq.

Et quid ſi egeant. n.28.

24 *Tabellionatus officiũ an prohibeatur Clericis coniugatis, quatenus velint beneficia retinere, an verò præciſè.*

26 *Argumentum à contrario ſenſu aliquando vacat. & n.29.*

28 *Clericis habentibus vnde viuant ſiue ex beneficio, ſiue ex patrimonio, negotiari non licet.*

30 *Tabellionatus officium Regularibus exercere non licet, niſi in cauſa hæreſis. & n.61.*

31 *Priuilegium tamen Apoſtolicum ſuper hoc Regularibus conceſſum nullo Tridentini decreto eſt reuocatum.*

32 *Tabellio factus Clericus, vel Monachus poteſt veteres rogationes ſupplere, & authenticare.*

33 *Inſtrumenta à Notarijs Clericis confecta an valeant. & n. ſeqq. vſque ad n.42.*

34 *Et quid poſt interdictum notariatus officium. & n.37.*

35 *Officium cui interdicitur, & executio.*

36 *Interdictum Prætoris non debet eſſe eluſorium.*

37 *Contractus initi cum prodigo poſt iudicis interdictum non valent.*

38 *Geſta ratione publici officij non tenent poſt interdictum ſuperioris. & n.40.*

39 *Ignorantia allegari non poteſt vbi publicè emanauit prohibitio.*

41 *Pœnæ appoſitio actui à iure prohibito non confirmat actum contra prohibitionem attentatum.*

42 *Notarij an poſſint creari ab Epiſcopo.*

43 *Notarij creati à Papa, vel Imperatore poſſunt officium exercere per totum orbem. & n.45.*

44 *Princeps ſolus poteſt efficere vt credatur pelli mortuæ.*

46 *Notarios in ſuo regno, vel prouincia creare poſſunt Reges, & Principes non recognoſcentes ſuperiorem.*

47 *Item Comites, Barones, & alij feudatarij in ſuis territorijs.*

48 *Item Vniuerſitas, ſeu Magiſtratus.*

49 *Item quilibet Prælatus in terris ſuæ iuriſdictionis.*

50 *Notarij creati ab Epiſcopo in Regno Franciæ appellantur iurati.*

51 *Notarios creandi authoritas Epiſcopo tributa extra diœceſim non extenditur. & n.54.*

52 *Notarij non poſſunt conficere inſtrumenta extra territorium conſtituentis, niſi de licentia illius, ad cuius iuriſdictionem declinant.*

53 *Confecta tamen intra territorium faciunt vbique plenam fidem.*

54 *Notarios creare eſt actus voluntariæ iuriſdictionis, & in ſubditos exerceri poteſt etiam extra territorium.*

55 *Notarij creati ab Epiſcopo auctoritate Papæ poſſunt officium exercere vbique terrarum.*

56 *Tabellionatus officium an Clerici exercere poſſint in cauſis eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus coram eccleſiaſtico iudice. & n. ſeqq. vſque in fin.*

57 *Notarius laicus non poteſt in ſpiritualibus, & eccleſiaſticis inſtrumenta conficere.*

Contrarium n.62. & ſeqq.

58 *Notarius quandoque accipitur pro ſcriptore.*

59 *Seruus non poteſt eſſe notarius.*

60 *Papa, vel Concilium admittendo Clericos ad tabellionatum exercendum, aut officium tribuendo, videtur eos habilitare. & n.68.*

61 *Tabellionatus officium in cauſa hæreſis exercere poſſunt religioſi, & Clerici etiam in ſacris, & beneficiati.*

63 *Cancellarij, ſeu actuarij Epiſcoporum vbique ſunt laici.*

64 *Notarijs quibuslibet minus idoneis, aut in officio delinquentibus Epiſcopi ad tempus, vel in perpetuum prohibere poſſunt eius officij vſum in ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.*

65 *Laici ex Concilio Tridentino poſſunt eſſe notarij in negotijs, litibus, & cauſis eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus.*

66 *Notarijs Epiſcopus prohibere non poteſt exercendi officij vſum in negotijs, & litibus prophanis coram iudice laico terris Eccleſiæ.*

67 *Poteſt tamen quoad negotia, & lites locorum piorum à laicis adminiſtratorum.*

68 *Item quoad contractus perſonarum eccleſiaſticarũ ſuper earum bonis patrimonialibus.*

SI-

1 SICVT TE. Breue eſt, ſed per alia verba
ſic ſummari poteſt, ſecundum Abb. Clerici
in ſacris compellendi ſunt per Beneficiorum
ſubtractioοem, vt deſiſtant à tabellionatus
exercitio.
2 Nota primo hoc cap. contra Venetos ſecundum
Io. Andr. hic in princ. apud quos non eſt vſus ta-
bellionum, ſed Presbyteri conficiunt inſtrumenta:
quod & Hoſtien. aduertit num. 2. licet Petr. de
Anchar. nu. 9. eos excuſet, dicens hoc duplici de
cauſa introductum. Primò, quia homines ſunt ca-
tholici, & deuoti erga Presbyteros in huiuſmodi
actibus, eiſque maximam habent fidem, nec vn-
quam reperta eſt falſitas in teſtamentis, & actis
cauſarum. Secundò quia Eccleſiæ ibi communi-
ter ſunt pauperes, nihil habentes, niſi oblationes,
& illas exiguas: quam rationem reddit & Cardi-
nalis in princ. adijciens aliam, nempe, quia Veneti
nō vtuntur ſolemnitatibus legum, ſed ſuis ſtatutis.
3 Sed certè ita erat illis temporibus, verum poſtea
decreto Senatus tempore Principis Griſi Clericis
interdictus eſt tabellionatus, & facultas conficien-
di inſtrumenta. Vnde his temporibus apud Ve-
netos non eſt eccleſiaſtica perſona quæ huiuſmodi
officia exerceat, vt eſt adnotatum in additionib.
4 ad Cardin. vbi ſupra, in ver. Inſtrumenta. Licet
hoc interdictum clericis fieri non potuerit autho-
ritate ſæculari, ſed eccleſiaſtica tantum, vt patet
hic, & in eo, quod leg. & not. in c. Eccleſia §. Ma-
riæ, ſupra, de Conſtitut.
5 Secundò nota ibi, *In ſacris*. Exercitium tabel-
lionatus eſſe ab Epiſcopo interdicendum clericis
in ſacris Ordinibus conſtitutis, vt hic eſt caſus. An
autem hoc vendicet ſibi locum indifferenter in
omnibus Clericis in ſacris etiam non beneficiatis,
& an in clericis minorum ordinum, plenè dicam
infra in 3. quæſt.
6 Tertiò nota ibi, *Interdicas*. Tabellionem per
promotionem ad Clericatum non perdere ipſo fa-
cto tabellionatus officium, vt hic probatur ſingu-
lariter ſecundum Abb. in 1. notab. Nam ſi Clericis
interdicendum eſt exercitium tabellionatus: ergo
per ſuperuenientiam clericatus illud non perdide-
runt, ſaltem in habitu: alioquin fruſtra illis fieret
interdictio, arg. l. Decem, ff. de verb. obligat. &
cap. Ad diſſoluendum, infra de deſponſat. impub.
7 Et idem dicendum ſecundum Abb. num. 2. in ta-
bellionibus, qui religionem profitentur: non enim
propterea amittunt officium, licet prohibeantur
illud exercere, niſi in cauſa hæreſis, vt in cap. Vt
officium, §. Ad conſcribendas, de hæret. lib. 6. Et
eſt ſimile in tabellionibus, qui effecti ſunt Decu-
riones, vel Aduocati: nam per ſuperuenientiam
dignitatis officiū non perdunt, licet ab illius exer-
citio debeant temperare, vt l. Vniuerſos, C. de
Decurion. lib. 10. Verumtamen Mediolani indif-
ferenter Aduocati illud exercent, vt ibi notat gloſ.
vn. in fin. & pro opinione Abbatis adduci poſſunt
Hoſtien. Io. Andr. & alij plures infra citandi n. 36.
qui tenent inſtrumenta confecta à tabellione cle-
rico etiam poſt interdictum eſſe valida. Hi enim
8 procuidubio ſentiunt, clericum non deſinere eſſe
tabellionem: alioquin non poſſet validè inſtrumē-
ta conficere ſi prorſus deſijſſet eſſe tabellio actu, &
habitu, vt l. Si aliquid, C. de ſuſcept. & Ancharan.
lib. 10. & notat Io. Andr. in addit. ad Speculat. in
tit. de inſtrum. edit. §. Reſtat. in addit. incip. Sic
ſignauit, &c. Feder. de Sen. conſ. 74. Vetus que-
rela, num. 3. verſ. Et licet ſic communiter, Alex.
9 conſ. 190. Plura narrata, num. 34. lib. 6. Niſi dixe-
ris Notarium etiam priuatum ipſo iure Notaria-
tus officio, antequam per ſententiam declaretur
priuatus, poſſe rogare inſtrumenta, & rogata vale-
re, vt notatur in Auth. de tabell. ad fin. & reſpon-
dit Petr. de Anchar. in conſ. 287. Iſte B. n. 3. verſ.
Et licet quis ipſo iure. Ad hoc cap. Cum ſecun-
dum, de hæret. lib. 6. & Clement. final. Et quod
ibi notatur, de cenſ.
10 QVAERO primò quæ ſit ratio cur Clericis
non liceat tabellionatus officium exercere.
Hoſt. hic n. 1. & poſt eum Io. Andr. n. 7. Butrius
num. 6. verſ. Rationem autem, & Cardin. num. 2.
multiplicem reddunt rationem.
Prima ratio, quia verendum eſſet, ne etiam in
ſæuis, & crudelibus hoc officio vterentur, ſicut in-
nuitur in integra, relata ab Ant. Auguſt. in Col-
lect. Decretal. lib. 3. tit. 18. cap. 1. Quę ratio mili-
tat non tantum in Clericis conſtitutis in ſacris, de
quibus loquitur hæc littera; ſed etiam in alijs om-
nibus, qui deſiderant promoueri.
11 Secunda ratio, quia tabellionatus exercitium
genus negotiationis eſt: qua ratione ſimiliter con-
ſiderata, hæc prohibitio extenditur ad clericos
etiam in minoribus, dummodo beneficijs eccle-
ſiaſticis ſuſtententur, nec egeant, vt cap. 1. de po-
ſtul. alioquin ſi egerent, licitum eſſet eis negotiari,
cap. 1. ſupra eod. ac proinde etiam tabellionatum
exercere, ſecundum Io. Andr. loco proximè ci-
tato.
Tertia ratio, quia cum tabellio ad complura
iureiurando adſtringatur, vt dicam in ſequenti
quæſtione ſi vſum officij multum frequentet, vix
euitabit periculum periurij: ad hoc cap. Quemad-
modum, ſupra de iureiuran. Et hæc ratio ſimili-
ter complectitur omnes Clericos indiſtinctè.
Quarta ratio, quæ itidem reſpicit omnes Cleri-
cos etiam non in ſacris, quia & lex Imperialis pr[e]-
cipit vniuerſos Decuriones à tabellionatus offi-
cio temperare, vt l. Vniuerſos, C. de Decurion.
lib. 10.
12 Quinta ratio, quia tabellio iurat fidelitatem
ei, à quo conſtituitur, vt dicetur infra num. 18.
& 19. Quamquidem fidelitatem Clericus iurare
prohibetur laico, à quo nihil tenet temporale,
c. Nimis, ſupra de iureiuran.
13 Verum Petr. de Anchar. hic num. 1. verſ. Quæ-
rit gloſſa, dicit ſupraſcriptas rationes Hoſtien. non
multum vrgere: & aliam reddit, videlicet, quia
hoc officium eſt publicum authoritate: Dicitur
enim tabellio ſeruus publicus, vt cap. 2. iuncta gloſ.
in ver. Seruo publico, de vſur. lib. 6. l. Non aliter
enim, ff. de adopt. l. 1. §. Exigere: cum gloſ. in
ver. Seruus, ff. de Magiſtr. conuen. huiuſmodi au-
tem miniſteria ſunt Clericis interdicta, vt cap. Sed
14 nec, & cap. Clericis, ſupra eod. Similiter Abb. hic
num. 5. affirmat rationes Hoſtien. neceſſariò non
concludentes, & aliquas concludere indifferenter
quoad omnes Clericos, & etiam laicos. Vnde
ipſe rationem aſſignat, quia hoc officium eſt vile,
& ſæculare: quod probat Oldrad. conſ. 75. Quis
poſſit creare, num. 2. Calder. conſ. 2. Sporius No-
tarius, verſ. Sed his non obſtantibus, de fide in-
ſtrum. plenè Angelus conſ. 284. Præmitto ad eui-
15 dentiam, in princ. Clerici autem vacare debent
Reip. Eccleſiaſticæ, & ſpirituali, non autem mun-
danæ, cap. Reprehenſibile, & cap. Conuenior, 23.
q. 8.

15 q.8. & cap. Eos, 10. q. 3. Placet ſecunda ratio Ho-
ſtien. cum qua ferè coincidunt rationes Ancbara-
ni, & Abbatis: eamque veriorem dicit gloſſa hic
poſt princip. verſ. Vel verior eſt illa ratio, & ſim-
pliciter veram Cardinal. num.2.

16 Secundò QVAERO cùm quis conſtituitur ta-
bellio, quæ debeat iurare.

Hoſtienſis hic num.4 & poſt eum Io. Andr.n.2.
Henric. Boich. num. 3. Butr. eodem num. Cardin.
num.6. & Anchar. n.8. dicunt tabellionem quan-
do conſtituitur, ſex iurare conſueuiſſe.

17 Primò, quod de his, quæ videbit, & audiet, &
requiſitus fuerit, ſine diminutione veritatis, & cõ-
mixtione falſitatis conficiet inſtrumentum. Vnde
ſolet requiri tabellio ſub pœna officij ſui, vt confi-
ciat inſtrumentum requirenti: quod ſi non fecerit,
periurus videbitur; & ſic eius inſtrumentis de cæ-
tero fides non adhibebitur: argum. cap. Teſtimo-
nium, ſupra, de teſtibus. Hanc autem requiſitio-
nem quilibet de populo facere poteſt, argum. l. 3.
ff. de offic. Præſid. & cap. Relatum, il ſecondo, de
teſtibus; & propterea tabellio dicitur ſeruus pu-
blicus, & publica perſona, vt tetigi ſupra num.13.
Secundò, quod ſecreta ſibi iniuncta celabit. Ter-
tiò, quod ſuper vſurario contractu, vel in fraudem
vſurarum inito ſcienter nullum conficiat inſtru-
18 mentum. Quartò, quod de omnibus inſtrumen-
tis, quæ reddet, protocolla tenebit: quod hodie
ſecundum Hoſtien. hic num. 5. ſic eſt interpretan-
dum de generali conſuetudine approbata, & ab-
breuiaturam in cartulario ſuo ponat. Quintò,
quod fidelis erit illi, à quo conſtituitur, vt ſi ſciet
eius damnum tractari, per ſe, vel nuncium quan-
tocyus poterit, reuelabit. Sextò, quod illud offi-
cium ſic ſibi iniunctum cupiditate, amore, odio,
& timore remotis, per omnia ſecundum bonam
conſcientiam fideliter exequetur.

19 Adde tu quod Clem. V. compluribus Archie-
piſcopis, & Epiſcopis, qui Viennam conuenerant
ad generale Concilium, conceſſit indultum creãdi
duos Notarios, eiſque præſcripſit formulam iura-
menti, quam habes tom.3. Conciliorum, part. 2.
pag. 780. col. 2. quæ à ſupraſcripta formula Hoſt.
parum diſcrepat, & ferè concordat cum alia, quam
ponit Specul. in tit. de inſtr. edit. §. Reſtat, n. 37.
verſ. Sed quæro qua forma.

20 Tertiò QVAERO quibus Clericis interdi-
catur tabellionatus officium.

Pro clariori quæſtionis ſolutione duo membra
ſunt diſtinguenda. Primum eſt de Clericis in ſa-
cris Ordinibus conſtitutis; ſecundum de Clericis
minorum Ordinum.

21 Circa primum ſi clerici in ſacris habeant com-
petens beneficium eccleſiaſticum, res eſt extra du-
bium: quia in ipſis verificantur verba omnia hu-
ius Decretalis ibi, *In ſacris Ordinibus conſtitu-
tis*, &c. nec non ibi, *Per beneficiorum ſubtractio-
nem*, & locum habent rationes omnes ab Hoſtien.
& Doctoribus, vt ſupra ponderatæ in prima quæ-
ſtione. Vnde proculdubio eis non licet tabellio-
natus officium exercere, & in hoc conueniunt
omnes.

22 Sed ſi clerici ſacrorum Ordinum careant com-
petenti beneficio articulus eſt valde controuer-
ſus.

Ad partem negatiuam, quod non liceat eis hoc
officium exercere, inducitur hæc Decretalis, quæ
ſimpliciter loquitur de Clericis in ſacris: nec vide-
tur ſe reſtringere ad Beneficiatos reſpectu prohi-
bitionis, ſed tantum reſpectu pœnæ, ita vt ſit ſen-
ſus, vt tabellionatus officium ab Epiſcopo inter-
dici debeat omnibus clericis ſacrorum Ordinum
indiſtinctè; per ſubtractionem verò beneficiorum
nonniſi beneficia obtinentibus. Item rationes ſu-
periùs conſideratæ in prima quæſtione conueniunt
Clericis etiam non beneficiatis, excepta ſecunda.
Item gloſſa hic poſt princ. verſ. Vel verior, dicit
officium hoc extraneum eſſe ab officio Clericorũ,
ſaltem in Ordine ſacro, maximè ſi competentia
beneficia habeant: ſentit igitur gloſ. hoc officium
eſſe extraneum à Clericis ſacrorum Ordinum,
etiam non beneficiatis, cum dictio illa implicati-
ua, *maximè*, deſignet idem in caſu contrario, c. 1.
de renunc. gloſ. in cap. Illud, in ver. Præſertim, de
præſumpt. & eodem modo loquitur Butr. hic n.6.
verſ. Vel dic; dicens illicitum eſſe tale officium
Clericis in ſacris, quia ſapit genus negotiationis,
maximè ſi habeant competens beneficium.

Sed in oppoſitum facit, quia hoc capitulum
quamuis apertè non loquatur de Clericis Benefi-
ciatis, tamen dum præcipit eis interdici tabellio-
natus officium per ſubtractionem beneficiorum:
ſupponit eos eſſe beneficiatos: Ergo à contrario
ſenſu ſi beneficiati non ſint, nec interdictum, nec
23 illius pœna locum habebit. Et eſt ratio, quia Cle-
rici etiam in ſacris ſi competens beneficium non
habeant, non prohibentur honeſtam negotiatio-
nem exercere, vt cap. 1 ſupra eod. ergo nec eis
debet interdici tabellionatus officium: & ita hic
firmant Hoſtien. num. 1. verſ. Secunda ratio, & n.8.
in ver. Subtractionem, Io. Andr. num.4. in eodem
ver. & Abb. num. 8. verſ. Mihi placet primum.
24 Quinimo Hoſtien. & Io. Andr. vbi ſupra tenent
hoc officium non prohiberi Clericis ſacrorum Or-
dinum præciſè, ſed cauſatiuè, ſi velint beneficia
retinere, ita vt ſit in optione ipſorum, vel officium
exercere beneficium dimittendo, vel retinere be-
neficium à tabellionato abſtinendo. Simile in c.
Quæris, de ætat. & qualitat.

Sed hoc dictum non placet Abbati n.8. verſ. Sed
ſecundum dictum: quia cum Clericus in ſacris ha-
beat vnde viuat, non debet habere optionem di-
mittendi beneficium, vel tabellionatum, ſed præ-
ciſè cogi debet viuere clericaliter, ex quo eſt in ſa-
cris, argum. cap. 1. & cap. Clericis, ſupra eod. Et
ad hoc capitulum reſpondet, hic fuiſſe dictum de
beneficiorum ſubtractione in pœnam Clericorum,
quia non videbatur veriſimile, vt plus appeterent
tabellionatum, quàm beneficium, ſaltem ſufficiens;
vnde non debet eis dari optio, argum. eorum, quę
notantur in cap. Si diligenti, de for. compet. vbi eſt
bonus textus in ſimili, ſecundum Abb.

25 Ego arbitror in hoc articulo non eſſe facien-
dam vim an Clericus in ſacris habeat competens
beneficium, ſed tantummodo an habeat vnde con-
gruè poſſit ſuſtentari ſiue ex beneficio, ſiue ex pa-
trimonio: nam ſi poſſet commodè viuere de bo-
nis patrimonialibus, vtiq; non liceret ei negotiari,
ac proinde nec tabellionatus officium exercere,
quod genus negotiationis eſt: & cum hoc proce-
dat in Clericis minorum Ordinum, vt probabitur
infra in ſecundo membro, vtique multò magis lo-
cum habet in Clericis in ſacris, arg. huius cap.

Non obſtat hæc Decretalis, quia fateor, Clericis
beneficium non obtinentibus non poſſe interdici
hoc officium per ſubtractionem beneficiorum, po-

terit tamen interdici per alias pœnas, quæ à ſacris Canonibus; & generalibus Concilijs aduerſus clericos negotiatores ſtatuta ſunt, ad hoc Conciliũ Trid. c. 1. ſeſſ. 25.

26 Circa ſecundom, videlicet de clericis minorũ ordinnm, Innoc. hic ponderans verba textus, quæ præcipiunt tabellionatns officinm interdici clericis in ſacris, arguendo à contrario ſenſu, dicit ſecus in non ſacris; & ita ſentit indiſtinctè hoc officium non eſſe prohibitum clericis minorum ordinum quantumcumque ſint beneficiati; & cum Innoc. conſentiunt Io. Andr. n. 1. in ver. Sacris, Butr. eod. n. verſ. Quid de clerico, & Anchsran. in primo notab.

Sed Hoſt. n. 1. verſ. Et ex his patet, tenet idem iuris eſſe in clericis minorum ordinum, dummodo ſint competenter beneficiati, ad hoc c. 1. ſupra de poſtul. vbi clericis minorum ordinum beneficiatis prohibetur officium poſtulandi; & ita ſecundum Hoſt. hic vacat argumentum à contrario, ſimile in l. Conuenticulam, C. de Epiſcop. & cler. & in cap. Clericis, ſupra eod. & hanc partem ſequitur Abbas n. 7. qui ad hoc capitulum reſpondet, ſacros ordines hic accipi largè pro omnibus ordinibus, qui indubitanter ſunt ſacri, vt notatur in ſumma 32. diſt. Sed certè huic expoſitioni repugnat integra, quæ explicitè loquitur de Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus, & hos appellat clericos in ſacris ordinibus conſtitutos. Idem firmãt Summa Piſanella io vet. Tabellio, n. 1. Albert. Trotius de vero, & perfecto clerico, lib. 2. c. 54. n. 9. inter tractatus commu. vol. 2. ſol. 255.

27 Ego verò, vt tetigi ſupra in primo membro nu. 25. exiſtimo hanc prohibitionem extendi ad omnes Clericos etiam minorum ordinum, dummodo ex beneficio, vel patrimonio habeant vnde cōmodè viuere poſſint. Moneor primò per textum in cap. Vt officium, §. Ad conſcribendas, de hæreticis, lib. 6. vbi indulgetur Clericis etiam in ſacris, vt in cauſa hæreſis poſſint tabellionatus officium exercere. Pondera illam dictionem implicatiuam, *etiam*, quæ oſtendit huiuſmodi indultum fuiſſe conceſſum etiam Clericis minorum ordinum: ergo circumſcripto indulto, id eis erat prohibitum; alioquin ſtultatorium fuiſſet concedere quod eis erat permiſſum à iure, arg. cap. Abbate, de verb. ſignif. & cap. In his, de priuil. item ſi ſpeciale eſt fauore fidei, vt Clerici in minoribus poſſint vti tabellionatu: ergo in alijs non poſſunt, prout arguit gloſ. in d. §. Ad conſcribendas, in ver. præmiſſa, ad idem text. in extrauag. Debent, circa fin. de offic. Ordinar. vbi conceditur, vt in viſitatione Cathedralis adhiberi poſſit notarius clericus.

28 Deinde moueor, quia hoc officium eſt publicum, ſęculare, & vile, & ſapit negotiationem, vt dixi ſupra n. 13. & ſeq. & n. 23. ergo debet cenſeri interdictum omnibus clericis indiſtinctè, cap. Eos, 20. q. 3. quia nemo militans Deo, &c. c. Reprehenſibile, 23. q. 8. cum concordant. & quamuis neceſſitate cogente liceat eis exercere honeſtam negotiationem, cap. 1. ſupra eod. tamen hæc ratio neceſſitatis ceſſat quando congruam habent ſuſtentationem ſiue ex beneficio, ſiue ex patrimonio, ad hoc bon. tex. in c. Epiſcopus ſupra, de præben. ibi; Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere: quod enim pro neceſſitate conceditur, ead. ceſſante, vtique ceſſare debet, cap. Quod pro neceſſitate, 1. q. 1. & hoc ſenſit Hoſtien. hic n. 1. verſ. Secunda ratio, dum ait, exercitium tabellionatus, cum ſit genus negotiationis, interdictum eſſe omnibus clericis etiam in minoribus, dummodo beneficijs eccleſiaſticis ſuſtententor, nec egeant: ergo ſecundum Hoſt. qui non egent, ſed ex patrimonio ſuſtentantur, minimè poſſunt hoc officium exercere; quod etiam intellexit gloſſa hic, dum dixit hoc officium eſſe extraneum à clericis, maximè beneficiatis: quaſi dicat idem iuris eſſe in illis, qui non ex beneficio, ſed ex patrimonio viuunt; hoc idem cenſuit Archid. in cap. Multorum, n. 1. 87. quæſt. 2. dum ait, officium tabellionatus quamuis ſit publicum, ſatis tamen eſſe congruum clericis, vt ex eo ſibi poſſint acquirere neceſſaria, cap. Clericus, 91. diſt. & eum ſequitur Butr. hic n. 5. quibus addo Iaſonem in l. 1. §. Huius ſtudij, n. 8. in 7. limit. ff. de iuſt. & iure, vbi limitat concluſionem, quod presbyteri, & clerici non poſsint eſſe tabelliones, vt procedat quando aliunde habent vnde viuant, & ſic non reſtringit ſe ad beneficium: imo paulò infra expreſsè ait, hoc habere locum etiamſi non habeant aliquod beneficium eccleſiaſticum, & alios adducit. Non obſtat hoc capitulum, quod dum loquitur de clericis in ſacris, & beneficia obtinentibus, à contrario ſenſu videtur ſecus intellexiſſe de clericis in minoribus non habentibus beneficia, ſecundum Innoc. & Io. Andr.

Nam reſpondeo hanc prohibitionem fuiſſe factam clericis in ſacris, quia ipſi tantum in ciuitate illa exercebant officium tabellionatus, vt patet ex integra, ibi, Presbyteros, & Diaconos, & Subdiaconos, quos ibidem inuenit paſſim tabellionatus officium exercentes; idque ob eam forte rationem, quia ſolis clericis in ſacris populi habebant hanc fidem, ſicut Venetijs hanc ob cauſam ſoli presbyteri olim rogabant inſtrumenta, vt dixi ſupra in 1. not. & quia clerici ad ſacros ordines ſine competenti titulo beneficij non promouentur, c. Cum ſecundum, ſupra de præben. propterea Papa ſuppoſuit eos eſſe competenter beneficiatos, eiſque iuſſit interdici tabellionatus officium per priuationem beneficiorum. De clericis autem minorum ordinum nihil cauit, quia talis abuſus

29 quo ad ipſos ibi non vigebat ob memoratam rationem; vnde non ſequitur, vt prohibendo de clericis in ſacris, & beneficia habentibus, contrariũ intellexerit de clericis in minoribus non beneficiatis; ſed tantum ſequitur, vt hic caſus tamquam omiſſus remanſerit in diſpoſitione antiquorum Canonum, ſecundum quos nulli clericorum non egentium licebat negotiationem exercere, vt ſupra dixi; & ita verum eſt quod ait Hoſtien. hic vacare argumentum à contrario ſenſu: etenim hoc argumentum non ſumitur quando illius contrarium reperitur in iure expreſſum, vt notat Ioann. Andr. in cap. Publicato, n. 18. ſupra de elect. quod diligenter nota, quia Doctores noſtri non attingunt.

30 Extenditur concluſio ſuperiùs firmata, vt locũ habeat etiam in regularibus, qui dum eſſent in ſæculo, tabellionatus officium habuerunt; nam nec eis licet illud exercere; tum quia rationes ſupra ponderatæ in prima q. in clericis ſæcularibus æquè militant in regularibus; tum quia ſpeciale eſt fauore fidei, vt Monachus, qui in ſęculo erat tabellio, poſſit in cauſa hæreſis hoc officium exercere, cap. Vt officium, §. Ad conſcribendas, de hæ-

ict.

ret.lib.6. ergo in alijs caſibus tabellio factus Mo-
nacbus non poreſt hoc officio vti; ad hoc eatra-
uag. Debent, circa medinm, verſ. Quos quidem
monachos, de offic. Ordinar. & ita firmat gloſ. In
§. Ad conſcribendas, in ver. Præmiſſa, Ioan. Andr.
hic n.4. Butt. n.5. Hent. Buich. n.3. Cardin. n.1. in
1. oppoſ. Calder. conſ. 487. An Abbas poſsit, aliàs
2. n.2. verſ. Ad boc etiam induco, de magiſtr. Alex.
conſ. 133. Stantibus, n.4. verſ. Hæc probantur, lib.7.
Albert. Trot. de vero, & perfecto clerico, lib.2.
c.54. n.9. & ita S. Congreg. tio Cardinalium Con-
cilij Trid. Interpretum declarauit, regulares non
poſſe exercere officium rabellionatus.

31 Et poſita bac deciſione Prior monaſterij de
Thomar. Ordinis Ciſtercienſis habet priuilegium
à Sede Apoſtolica, vt duo regulares illius à Prio-
re electi pro rebus ad ipſum Conuentum ſpectan-
tibus, & quæ inter eos, ſeu in eiſdem Conuenti-
bus geruntur pro tempore, alium, ſeu alios illius,
vel illorum loco perpetuò creare, eoſque de nota-
riatus, ſeu tabellionatus officio huiuſmodi per pē-
nam, & calamare inueſtire, recepto ab eis primi-
tus iuramento, quod officium ipſum benè, & le-
galiter exerceant, liberè, & licitè valeant: quæ-
ritur an Concilium obſtet quominus huiuſmodi
regulares dicti priuilegij vigore tabellionatus of-
ficiū exerceant eo modo, quo in litteris Apoſtoli-
cis exprimitur, S. Congregatio cenſuit non obſta-
re, atque huiuſmodi priuilegium nullo eiuſdem
Concilij decreto reuocatum eſſe.

32 Cæterum etſi tabellio factus clericus, vel mo-
nachus extra prædictos caſus nō poſsit nouas ro-
gationes aſſumere, poterit tamen veteres com-
plere, & authenticare, l. Alienationes, ff. Familiæ
berciſcundæ, l.1. §. Caſum, & §. Quamuis autē, ff.
de poſtul. l. Nam & Seruius, §. Si viuo Titio, ff. de
de negot. geſt. ad idem cap. Iudæi, il primo inſt. de
Iudæis, & tenent Speculat. in rubr. de ſtat. monach.
verſ. 27. gloſ. in d. ca. Vt officium, §. Ad conſcriben-
das, in ver. Præmiſſa, de hæret. lib.6. Calder. loco
citato, & Henric. hic n.4. Nauar. comm. 2. de regu-
lar. n.41. Couar. pract. quæſt. c.19. n.8. verſ. Mona-
chus, Iaſ. in l.1. §. Huius ſtudij, n.8. verſ. Secundò li-
mita, ff. de iuſt. & iur.

33 Quartò QVAERO, An valeant inſtrumenta à
Clericis tabellionibus confecta.

34 Cum ea hac Decretali interdicendum ſit cleri-
cis tabellionatus officium: ergo antequam eis in-
terdicatur, valebunt inſtrumenta, poſtea verò nō:
ita per banc litteram arguit Innoc. hic in princip.
quem ſequuntur Abb. Antiq. itidem in princip. &
Collectar. n.1. idem Bart. conſ. 61. Filiusfamiliæ,
n.1. lib.1. & Iaſ. in d. l.1. §. Huius ſtudij, n.8 verſ. Li-
35 mita antequam, ff. de iuſt. & iur. & poteſt eſſe ra-
tio, cur poſt interdictum non valeant, quia ea quo
interdicitur officium, ergo & executio, arg. c. Pa-
ſtoralis, §.1. de appell. ſecundum Hoſt. nu. 8. in ver.
36 Interdicas: aliàs interdictum prætoris foret elu-
ſorium, quod eſſe non debet, l. Si prætor, ff. de iu-
dic. cap. Commiſſa, §. Porrò, de elect. lib.6.

Tu aduerte; nam quoad primum membrum
diſtinctionis cum Innoc. conueniunt omnes, vt ſci-
licet ante interdictum valeant inſtrumenta à no-
tarijs clericis confecta: idque procedit etiam ſi
tabellio clericus conficeret inſtrumenta in tempo-
ralibus; nam etſi à talibus debeat abſtinere, nihi-
lominus fidem facerent, arg. eorum, quæ leg. &
not. in cap. Per venerabilem, §. Rationibus, infra
qui filij ſint legitimi, ſecundum Hoſt. hic n.5. in
fine, & n.7. verſ. E conuerſo, Io. Andr. num. 3. verſ.
Secus eſſet in inſtrumento, Butr. n.4. verſ. Secus di-
citur, Ancharan. n.3. verſ. Licet è conuerſo, & Car-
din. n.8. in vlt. quæſt. vbi aſſerit hoc eſſe ſine dubio.

Verum quoad ſecundum diſtinctionis mem-
brum, videlicet poſt interdictum, quidam diſtin-
xerunt an hæc probibitio peruenerit ad notitiam
contrahentium; & tunc inſtrumenta non valeant;
alioquin excuſet probabilis ignorantia: & quam-
uis tabellio indignè conficiat inſtrumenta quantū
ad ſe, non tamen quantum ad alios, qui ignoranti
ad hoc. c.1. & 2. ſupra de ordinat. ab Epiſc. & c. vlt.
de cohabit. clericor. & mulier. Sed alij, vt Hoſt. hic
n.8. circa fin. verſ. Tu dicas, Io. Andr. n.1. verſ. Tu
dic indiſtinctè, Boich in princ. Butr. nu.2. verſ. Io.
Andr. dicit, & Cardin. nu.5. tenent indiſtinctè in-
ſtrumenta valere ſiue ante, ſiue poſt interdictum
confecta fuerint, licet conficiens poſt interdictum
priuari poſſit beneficio: nam hæc ſola pœna hic
imponitur: ergo aliam inuenire non debes, l. At
ſi quis, §. Generaliter, ff. de relig. & ſumpt. funer.
l.2. §. Non perpetuæ, ff. de ſepulcr. violat. ſed potius
impoſitam mollire, c. in pœnis, de reg. iur. lib.6.

37 Mihi placet diſtinctio, quam hic ponunt Petr.
de Anchar. n.6. & 7. & Abb. n.11. & ante eos Spe-
culat. in tit. de inſtrument. edit. §. Reſtat, nu.29. &
ſequuntur Roſella in ver. Tabellio, n.7. Syluest. in
eod. ver. q.3. dict. 5. & alij, quos refert, & appro-
bat Couar. pract. quæſt. c.19. nu.8. verſ. Quod ſi ſa-
cerdos, videlicet, Aut publicè, & per edicta ſo-
lemniter publicata interdictum eſt clericis ne
poſſint inſtrumenta conficere inter laicos, ita vt
huiuſmodi prohibitio cunctis innotuerit: & tunc
non valent inſtrumenta poſtea celebrata; ſicut non
valent contractus initi cum prodigo poſt iudicis
interdictum, vt l. Is cui bonis, ff. de ver. obligat. nec
38 tenent geſta ratione publici officij poſt interdi-
ctum ſuperioris, vt in cap. Veritatis, & in cap. fin.
de dol. & contum. & notat Innoc. in cap. Raynal-
39 dus, de teſtam. neque enim poteſt allegari tole-
rantia, ex quo publicè emanauit prohibitio, vt
in cap. Apoſtolicæ, & cap. Illud. de clericor. excom.
miniſtr. & in c.2. de Conſtit. lib.6. & in cap. Quod
dictis, 16. diſt. Nec obſtat ſi dicas hanc prohibitio-
nem hodie omnibus factam eſſe in hac Decretali
quoniam verè hic nulla ſit prohibitio, ſed iubetur
40 fieri per ſuperiorem: magis autem efficie interdi-
ctum iudicis, quàm legis, & antequam à iudice
interdictum fiat, clericus videtur tolerari in offi-
cio tabellionatus: vnde valere debent geſta ra-
tione publici officij, vt de Decurionibus, & Aduo-
catis hoc officium exercentibus notat Barthol. in
l. Vniuerſos, n.2. C. de Decurion. lib.10. ſin autem
interdictum non fuerit palàm, & publicè factum;
tunc tenet quidem interdictum in præiudicium
clerici, cui factum eſt, ita vt propterea beneficio
priuari poſſit, vt hic; ſed non quoad partes igno-
rantes: vnde reſpectu ipſarum tenebunt geſta ra-
tione publici officij, vt in iuribus prææallegatis.
41 Non obſtat, quod conficiens inſtrumenta contra
interdictum, puniatur hic ſola pœna ſubtractio-
nis beneficij, & aliam inuenire non liceat, vt in
contrario: quoniam vt reſpondet Anchar. pœnæ
appoſitio actui à iure probibito non confirmat actū
contra probibitionem attentatum, vt plenè notat
Bart. in l. Ait Prætor, n.3. ff. de nou. oper. nunciat. &
Doctores in l. Non dubium, C. de legib. & annul-

Digitized by Google

Iſtio inſtrumenti propter earentiam fidei non
concernit ipſum clericum tabellionem, ſed par-
tes, quibus prohibitio ſacta eſt.
42 Quintò QVAERO, An Epiſcopus poſſit crea-
re rabelliones.
43 Quamuis ſolus Papa, & Imperator poſſint crea-
44 re notarios; quia vt credatur pelli animalis mor-
tui eſt contra ius, cui ſolus princeps ſupremus po-
teſt derogare, vt per Innoc. in cap. Cum P. tabellio
n. 1. verſ. Nobis autem videtur aliter ſupra de fide
inſtrum. & Oldradum conſ. 75. quis poſſit, in princ.
45 Tamen hoc intelligitur quo ad effectum, vt nota-
rij, vt præfertur, creati poſſint officium ſuũ exer-
cere per totũ orbem, vt declarãt Domini de Rota
deciſ. 5. ... Incip. Inſtrumenta confecta, de fide in-
ſtrum. in nouis, & Bellam. conſ. 42. Dominus Hu-
go, n. 2. & ſequen. verſ. Circa hęc duo.
46 Cæterum in ſuo regno, vel prouincia ſicut no-
tarios creare poſſunt Reges, & alij Principes non
recognoſcentes ſuperiorem, ſecundum Innoc. lo-
co citato, & Oldrad. d. conſ. 75. in princ. verſ. Vi-
detur talis, & Felin. dicentem hoc eſſe clarum in
47 d. cap. Cum P. Tabellio, n. 14 item Comites, Baro-
nes, & alij feudatarij in ſuis territorijs, Bellam. d.
48 conſ. 42. n. 4. 5. & 6. & quælibet Vniuerſitas habens
poteſtatem dandi iuriſdictionem ordinariam, ſe-
cundum Hoſt. in d. cap. Cum P. Tabellio, n. 5. quem
ibi ſequuntur Io. Andr. n. 4. Bellam. num. 28. & 30.
Butr. col. 1. Imol qui de communi teſtatur n. 4. &
Felin. n. 14. & de magiſtratu probat Bart. in l. Nec
49 ei, §. 1. n. 6. ff. de adopt. ita & quilibet Epiſcopus,
vel Ordinarius hoc poteſt infra ſuam Diœceſim,
arg. cap. Quoniam contra, de probat. cap. Mona-
chus, 77. diſt. & c. 1. de ſimon. vbi ſic firmant Hoſt.
n. 2. Io. Andr. n. 3. Butr. n. 4. Cardin. nu. 1. & Ioann. de
Anan. n. 9. ad fin. in vlt. not. & idem Hoſt. hic nu. 5.
verſ. Quid ergo, Speculat. in tit. de inſtrum. edit. §.
reſtat, nu. 22. verſ. Sed quis poteſt, vbi de quolibet
prælato in terris ſuæ iuriſdictionis, Felin. in d. cap.
Cum P. nu. 14 verſ. Imo refert, & egregiè probat
Oldrad. in præalleg. conſ. 75. in princ. verſ. Sed Ho-
50 ſtien. Qui quidem notarij creati ab Epiſcopo ap-
pellantur iutati, & multos ſimiles eſſe in Regno
Franciæ atteſtatur Bellam. d. conſ. 42. n. 2. verſ. Cir-
ca hæc duo, & n. 3.
51 Dixi Epiſcopum poſſe tabelliones creare infra
ſuam diœceſim; quia illius authoritas circa hoc
officium interpoſita extra diœceſim non extendi-
tur; quamuis enim officium tabellionatus non
tantum iudiciale, ſed extraiudiciale ſit, quia &
extra iudicium exerceri poteſt: tamen authori-
tas, & actus conſtituendi, & creandi, iudicialis
eſt, ad hoc l. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. & c. Omnes
Baſilicæ, 16. q. 7. & ita hic declarat Hoſtien. n. 6.
52 Ex ex hoc infertur, vt ſi illi, qui poteſtatem
habent creandi notarios, crrauerint aliquos, non
poſſint tales conficere inſtrumenta extra territo-
rium conſtituentis, niſi de licentia illius, ad cuius
iuriſdictionem declinant, ſecundum Hoſt. num. 7.
verſ. Quod ego dixi, & Rot. in præalleg. deciſ. 5. de
53 fid. inſtrum. in nouis; licet intra territorium con-
fecta faciant vbique locorum plenam fidem, ſe-
cundum Anchar. hic n. 3. verſ. Et inferunt iſta di-
cta, & Rot. vbi ſupra, de quo dic vt per Bart. in
54 l. Cunctos populos, n. 35. de Sum. Trin. & fid. cath.
in prædictis tamen aliter loquitur Felin. in d. cap.
Cum P. Tabellio, n. 14. in fin. de fid. inſtrum. vbi ait,
actum creãdi notarios eſſe voluntariæ iuriſdictio-
nis; & ideo quo ad ſubditos exerceri poſſe etiam
extra territorium, per ea, quæ notat Bald. in l. 2. ff.
de off. Proconſ. & Legat.
55 Sed concluſioni ſuperius firmatæ videtur ob-
ſtare, quod Clemens V. ad ſupplicationem multo-
rum Archiepiſcoporum, qui Viennam conuene-
rant ad vniuerſale Concilium, in compenſationẽ
laborum conceſſit facultatem concedendi tabel-
lionatus officium duabus perſonis, quas ad illud
poſt diligentem examinationem idoneos reperiſ-
ſent, vt tom. 3. Concilior. par. 2. pag. 780. hæc enim
indulgentia fuiſſet fruſtratoria, ſi de iure hoc eis
competeret, vt arguit gloſ. 1. in cap. 1. ſupra, de re-
ſcript. nam fruſtra precibus impetratur, quod de
iure communi conceditur, l. 1. & ibi gloſ. penult.
cap. Quib. non obijc. long. temp. præſcript.
Sed reſponderi poteſt ibi conceſsã fuiſſe Epiſco-
pis facultatem, quam de iure non habebant, ſci-
licet creandi tabelliones authoritate Papæ, qui
vbique terrarum poſſent officium exercere, ſecun-
dum ea, quæ dixi ſupra n. 43. quod patet tum ex
illis verbis, authoritate noſtra; tum quia præcipi-
tur ibi, vt prædicti tabelliones iurent fidelitatem
Papæ, iuxta formam c. Ego N. de iure iur. & ita in-
dultum non fuit ſuperfluum.
56 Sextò QVAERO, An clerici poſſint in cauſis
eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus coram eccleſiaſti-
co iudice tabellionatus officium exercere.
Gloſſa vn. hic verſ. Sed numquid, monet hanc
quæſtionem, & arguit primò ad partem negatiuã
ex hoc cap. quod ſimpliciter præcipit hoc officium
clericis interdici, nec diſtinguit an in cauſis tem-
poralibus, vel eccleſiaſticis: ergo generaliter, &
indiſtinctè eſt intelligendum, cap. Si Romanorum,
19. diſt. cum concord in gloſ. allegatis: deinde ar-
guit in contrarium, per cap. Quoniam frequenter,
de probat. & cap. Multor. 27. q. 2. & nihil determi-
nat; Ioannes verò, & Philippus hic relati per Io.
Andr. n. 8. tenent ſecundam opinionem affirmati-
uam, & idem Goffred. per cap. Quidam, 5. q. 1. vbi
clericus poteſt eſſe notarius Papæ; item Epiſco-
porum, & Archiepiſcoporum, vt in d. cap. Multo-
rum, & in cap. Monachus, 77. diſt. ſequitur Hoſt. hic
n. 3. verſ. Quid ergo, per iura alleg. & per c. 1. de ſi-
mon. vbi diſponitur, vt non ſolum Epiſcopus, ſed
etiam notarius debeat cauere à ſimonia, quod
intelligi debet de notario ſuo, cui ſcilicet Epiſco-
pus hoc officium commiſit, & ad hoc deputato:
de extraneo enim nulla fuiſſet dubitatio; & in
notario Epiſcopi intelligunt hanc Decretalem
Innoc. Hoſt. Io. Andr. & alij, vt ibi dixi n. 18. & hanc
partem dicunt eſſe veram Butr. hic n. 8. & verio-
rem Anchar. n. 2.
57 Pro qua etiam videtur multum vrgere, quod
cum Epiſcopi poſſint creare notarios in ſua diœ-
ceſi, vt ex communi ſententia firmatum eſt in
præcedenti quæſt. hoc vtique videtur neceſſariò
intelligendum de clericis, prout intelligunt Hoſt.
& alij, quia cum notarius laicus non poſſit in ſpi-
ritualibus, & eccleſiaſticis inſtrumenta conficere,
ſecundum opinionem, quam dicunt eſſe veriorem
Hoſt. hic n. 6. verſ. Numquid, Ioan. Andr. n. 3. Butr.
n. 4. & Anchar. eodem num. neceſſe eſt dare per-
ſonam eccleſiaſticam, quæ huiuſmodi inſtrumen-
ta conficere poſſit; alioquin actus ſpirituales ca-
rerent hoc genere probationis per inſtrumenta,
contra textum in Extrauag. Debent, circa mediũ,
verſ. Propter quod, de offic. Ordinar. & poteſtas
Epiſco-

Epiſcoporum creandi tabelliones eſſet planè ina-
nis, & eluſoria, quod eſſe non debet, c. Commiſſa,
§. Porrò, de elect. lib. 6.
58 Sed contrariam opinionem, ideſt clericos, nec
in cauſis eccleſiaſticis poſſe exercere officium ta-
bellionatus, tenet Vinc. per hanc Decretalem, quæ
loquitur indiſtinctè, & ad cap. Multorum, alleg. in
gloſ. reſpondet, notarium ibi accipi pro ſcriptore,
prout accipitur in l. 3. c. Commun. Deleg. vbi ſerui
59 notarij quinquaginta ſolidis æſtimantur, & gloſ. in
ver. Notarijs. exponit, ideſt ſcriptoribus, cũ ſeruus
non poſſit eſſe notarius, vt l. Generali, C. de tabu-
lar. lib. 10. eamdem opinionem amplectitur Spe-
culat. in tit. de inſtrum. edit. §. Reſtat, n. 28. & Car-
din. hic in 1. quæſt. dicens hoc dictum Vincentij
eſſe communius, & reſpondet ad d. c. Quoniam,
de probat. alleg. in gloſ.
60 In hac contrarietate Abb hic. n. 6. verſ. Ego di-
ſtinguerem, vtitur hac diſtinctione, videlicet, Aut
clerici exercent tabellionatus officium coram Pa-
pa, vel in eius Curia, & debent admitti, præſertim
ſi ab ipſo illud obtinuerint: nam Pontifex admit-
tendo, vel officium tribuendo, videtur eos habili-
tare ad illud exercendum; arg. l. Idem Vlpianus,
ff. de excuſat. tutor. facit quod de notarijs Concilij
Trid. dicam infra n. 68. aut hoc officium exercent
in alia curia, vel extra iudicium in ſpiritualibus,
& eccleſiaſticis; & tunc aut habent competentia
beneficia, & debent à tabellionatu abſtinere, cum
in hoc cap. indiſtinctè id eis prohibeatur, & quia
hoc eſt quoddam negotiationis genus clericis in-
terdictum, vt gloſ. dicit: aut indigent, & ſunt ad-
mittendi, & ſic putat iura diuerſa poſſe ad con-
cordiam reduci. Sed cõtra hanc diſt. Abb. eſt tex.
in cap. Vt officium, §. Ad conſcribendas, de hæret.
lib. 6. inducendo eum, vt ſtatim dicam.
61 Ego indiſtinctè adhæreo ſecundæ opinioni ne-
gatiuæ Vincentij, & ſequacium, quam puto veriſſi-
mam, per text. in d. §. Ad conſcribendas: nam
ibi conceditur quibuſuis Clericis officium tabel-
lionatus habentibus etiã in ſacris Ordinibus con-
ſtitutis poteſtas exercendi liberè officium ipſum
in cauſis fidei, non obſtante ſtatuto contrario Ca-
nonis. Ex quo textu multipliciter conſtat non li-
cere clericis exercere tabellionatus officium in
alijs cauſis ſpiritualibus. Primò, quia hæc pote-
ſtas ibi datur Clericis per modum indulti, ſeu pri-
uilegij, vt innuit. verb. Concedentes; Ergo prius
id erat eis interdictum: alioquin quid opus fuiſſet
concedere quod iure communi competebat, l. 1.
& ibi gloſ. penult. C. Quib. non obijc. long. temp.
præſcript. Secundò quia ſpeciale eſt in cauſa hære-
ſis, vt Clerici fungi poſſint tabellionatus officio fa-
uore fidei, vt ibi diſponitur: ergo contrarium eſt
regulare, l. Quod verò contra, & l. Ius ſingulare,
ff. de legibus, Card. hic num. 3. in fin. Tertiò, quia
hæc indulgentia conceditur ibi Clericis reſtrictiuè
in cauſis fidei tantum, vt innuunt illa verba, *quoad
præmiſſa*. Ergo in alijs cauſis ſpiritualibus cenſe-
tur eis denegata gloſ. in c. Qualis, in ver. Negatur,
25. diſt. Quartò demum, quia eadem indulgen-
tia datur Clericis in cauſis fidei non obſtante con-
trario ſtatuto Canonis, & gloſ. ibi in ver. Canonis,
exemplificat per hanc Decretalem, Sicut te.
Ergo hæc Decretalis, obſtabat quominus Clerici
poſſent eſſe tabelliones in cauſa hæreſis: alioquin
hic canon non eſſet ſtatutum contrarium, vt ibi di-
citur, nec fuiſſet opus illis derogare, cum deroga-
tio non fiat niſi ad contraria, cap. 1. de conſtitut.
lib. 6. c. Ex parte, ſupra, de capell. Monach. Vnde
iure optimo Gemin. ibi in 6. not. Ex eo textu no-
tat Religioſos, & Clericos ſæculares etiam in ſa-
cris non poſſe exercere officium tabellionatus, li-
cet ante fuerint Notarij, etiam in cauſis vertenti-
bus coram iudicibus eccleſiaſticis, vt probat ille
textus, dum eis id concedit in caſu illo ſpeciali:
quo textu etiam deſtruitur diſtinctio Abbatis, de
qua ſupra n. 60. quia ibi non diſtinguitur, an Cleri-
ci ſint Beneficiati nec ne, ſed ſimpliciter eis datur
hæc poteſtas in cauſis fidei dumtaxat: & quando
indigent, poſſunt eſſe tabelliones etiam in cauſis
temporalibus, vt patet ex dictis ſupra num. 11. 23.
& 58. & adde quæ ſcripſi in cap. 1. in 4. quæſt. ſupra
eodem.
62 Non obſtat, quod laici non poſſint eſſe tabellio-
nes in cauſis Eccleſiaſticis, ideoq; neceſſe ſit dare
perſonas eccleſiaſticas, quæ in ijſdem cauſis hoc
officium exerceant, ne alioquin poteſtas Epiſco-
porum creandi Notarios ſit fruſtratoria.
Nam reſpondetur negando aſſumptum: imo
enim laici poſſunt eſſe tabelliones etiam in cauſis
ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, vt ſcripſi plenè in c.
Quiſquis, num. 19. ſupra de elect. & hæc eſt ipſa
veritas, vt inquit Bald. in cap. Decernimus, nu. 15.
ſup. de iudic. & fuit opinio Compoſtellani, & alio-
rum in cap. Quia propter, de electione, quam plu-
ribus comprobat, & ab obiectis tuetur Abb. hic à
num. 12. & veriorem dicit num. 17. verſ. An autem
63 Laicus: quæ etiam ſeruaretur de conſuetudine, vt
fatentur Hoſtien. & Ioan. Andr. ſupra citati n. 57.
nam vbiq; locorum Actuarij, ſeu Cancellarij Epi-
ſcoporum ſunt Laici. Et nuper ex decreto Con-
gregationis à Sanctiſſ. D. N. Innocentio X. able-
gatus eſt Cancellarius Laicus ad Curiam Archie-
piſcopi Beneuentani.
64 Demum quoad hoc omnem dubitationem ſu-
ſtulit Concilium Tridentinum in cap. 10. ſeſſ. 22.
quo tribuitur facultas Epiſcopis, etiam tamquam
Sedis Apoſtolicæ delegatis examinandi quoſcum-
que Notarios, etiamſi Apoſtolica, Imperiali, aut
Regia auctoritate creati fuerint, eiſq; minus ido-
neis repertis, aut in officio delinquentibus prohi-
bendi in perpetuum, aut ad tempus officij eius
vſum in negotijs, litibus, & cauſis eccleſiaſticis,
65 ac ſpiritualibus. Ergo S. Synodus euidenter ſup-
ponit Notarios Imperiali, vel Regia auctoritate
creatos, & ſic Laicos ante prohibitionem Epiſcopi
poſſe huiuſmodi officium exercere, etiam in ſpiri-
tualibus, & eccleſiaſticis, cùm priuatio ſupponat
habitum, l. Decem, ff. de verb. obligat. cum con-
cord. & patet ex dictis ſupra num. 6. alioquin pœ-
na Concilij eſſet fruſtratoria, contra textum in cap.
Commiſſa, §. Porro, de elect. lib. 6. & l. Si Prætor,
ff. de iudicijs, vt per Hoſtien. hic num. 8. Item ex
dicto cap. 10. Ita demum Notarij prohiberi poſ-
ſunt officio vti in ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, ſi
præuio examine reperiantur inhabiles, aut in offi-
cio delinquentes. Ergo cæteris hoc intelligitur
permiſſum, ex regula, l. Cum Prætor. ff. de iudic.
& cap. Nonne, de præſumpt.
66 Et eò magis, quia cum dubitaſſet Epiſcopus
Recanaten. an ex ſeſſ. 22. cap. 10. Cum ex Nota-
riorum, &c. ibi, Poſſit Epiſcopus illis non idoneis
repertis, &c. poſſet etiam exercendi vſum prohi-
bere in negotijs, & litibus prophanis coram iudi-
ce laico in terris Eccleſiæ: Sacra Congregatio cen-
ſuit

Digitized by Google

fuit non poſſe, quia Concilium loquitur de cauſis eccleſiaſticis, & ſpiritualibus tantum: ergo non intellexit de litibus prophanis, neque coram laico.

67 Rurſus cùm eſſet quæſitum an facultas prohibendi Notarijs minus idoneis repertis, ne in negotijs, & cauſis eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus ſuum officium exerceant, Epiſcopis tributa decreto Cōcilij cap. 10. ſeſſ. 22. etiam quoad negotia, & lites locorum piorum à laicis adminiſtratorum tributa intelligatur.

Item an eadem facultas extendatur ad contractus perſonarum eccleſiaſticarum, quæ de eorum patrimonialibus bonis conficiuntur; præſertim ſtante conſuetudine, quod cauſæ huiuſmodi eorũ bonorum ratione ad forum eccleſiaſticum ſpectent.

Die 1. Decembris 1588. S. Congregatio Concilij primum cenſuit intelligi tributam.

Ad ſecundum extendi.

68 Adde quod ipſiuſmet Concilij Tridentini duo fuerunt Notarij vnus laicus, & alter clericus, vt patet ex eorum ſubſcriptionibus, quæ habentur in calce Concilij: & hic iunge, quod dixi ſupra num. 60.

Ne Clerici, vel Monachi;

Cap. Sententiam.

SVMMARIVM.

1 *Clericis prohibentur omnia illa ex quibus ſequitur, vel ſequi poteſt vita amiſſio, vel ſanguinis effuſio.*

2 *Clericus nec dictare, nec proferre ſententiam ſanguinis debet, nec quidquam aliud exercere, per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, nec purgationi vulgari opem ferre.*

3 *Irregulares ſunt teſtes Iudices, Officiales, Aſſeſſores, Aduocati, Medici, & Chirurgi conſilium, vel auxilium, aut cauſam probentes ad mortem, vel membri mutilationem: remiſſiuè.*

1 SENTENTIAM. Continet plura dicta, & ideo non ſummatur, nec diuiditur, Ioan. Andr. Sed generaliter ſecundum Abb. hoc intendit. Clericis prohibentur omnia illa ex quibus ſequitur, vel ſequi poteſt vitæ amiſſio,
2 vel ſanguinis effuſio. Vel ſpecialius. Clericus nec dictare, nec proferre ſententiam ſanguinis debet, nec quidquam aliud exercere, per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, nec purgationi vulgari opem præſtare debet. Hoc dicit. Et habet quatuor dicta principalia, quæ per ſe patent.

In tex. ibi, *Vindictam ſanguinis*. Signatur contrarium in cap. 1. infra de homicidio, vbi refertur lex Exodi: *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo euelles eum vt moriatur*. Igitur Eccleſia exercet vindictam ſanguinis, cum lex illa ſit redacta inter Cōſtitutiones Canonicas. Solutio. Illud, cap. Varios habet intellectus, & verbum *moriatur* multipliciter exponitur, vt ibi dixi à num. 1. vſque in fin. & in cap. Cum non ab lumine à num. 36. vſque ad num. 47. ſupra de iudic.

Item ſignatur contrarium in cap. Delatori, ſupra quæſt. vltim. vbi referuntur verba ex capitulis Hadriani tranſumpta, videlicet. Delatori lingua capuletur, aut conuicto caput amputetur; & ſic Papa dat iura de pœna ſanguinis contra id, quod habetur hic, & in cap. His à quibus, 23. q. 8. & in cap. 1. & 2. 51. diſtinct. cum concordant. Solutio; vt dicit gloſ. in d. cap. Delatori, in verb. Lingua, ibi docet Papa quid facere debeat iudex ſæcularis. Sed hoc non placet, quia non eſt officium Eccleſię inſtruere poteſtatem ſæcularem vt infligat pœnam mortis, vel mutilationis membri, quin potius debet efficaciter intercedere, vt citra mortis periculum ſententiam moderetur, cap. Nouimus, infra de verb. ſignif. Vnde aliter ſoluit Ioan. Andr. in d. cap. 1. num. 1. in fin. de homicid. dicens illud cap. Primo ſicut, & cap. Delatori. Fuiſſe inſerta in corpore iuris, vt ſciantur, non vt ſeruentur. Sed magis placet, quod dicunt Laur. & Archid. in d. c. Delatori; videlicet verba *capuletur*, & *amputetur*, eſſe myſticè accipienda, vt plenè ſcripſi in d. cap. 1. num. 4. & ſeqq.

3 De irregularitate autem, quam contrahunt teſtes, Iudices, Officiales, Aſſeſſores, Aduocati, & Iuriſperiti, Medici, & Chirurgi quomodolibet conſilium, vel auxilium, aut cauſam præbentes ad mortem, vel membri mutilationem, vide hic plenè per DD. & præſertim per Abb. à num. 2. vſque in fin. & latiùs per Marian. Soccin. in c. Ad audientiam, à n. 139. infra de homicid.

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. Super Specula.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata ſententia an inducatur per hæc verba, ſicut excommunicatus ab omnibus euitetur, vſque ad n. 8.*

2 *Declaratio nouum ius non inducit.*

3 *Lex declarata erat intelligenda iuxta declarationem Principis etiam antequam declaratio emanaſſet.*

4 *Conſtitutionem implicat eſſe declaratoriam, & non habere locum in præteritum.*

5 *Declaratio Papæ quamuis edita in aliquo ſpeciali caſu facit ius commune quoad omnes.*

6 *Opiniones probabiles excuſant à pœna excommunicationis malè intelligentes Conſtitutionem dubiam.*

7 *Legem canonicam obſcuram malè intelligens non peccat mortaliter, niſi poſt declaratam illius obſcuritatem.*

8 *Religioſi qui in clauſtris audiunt leges, vel medicinam an ſint excommunicati.*

9 *Religioſis potius competit lacrymari, lugere, et orare, quàm leges, vel medicinam audire.*

10 *Conſtitutio pœnalis debet potius reſtringi quàm ampliari.*

11 *Religioſus grauius delinquit attentando illicita extra monaſterium, quàm intra illud.*

12 *Presbyteri, & alij hic prohibiti audientes leges, vel phyſicam in proprijs domibus an incidant in excommunicationem, & n. 17.*

13 *Conſtitutio prohibens perſonis eccleſiaſticis audire leges, vel medicinam an ſit odioſa, vel fauorabilis,*

lis, & num. ſeq. vſque ad num. 18.
14 *Legis diſpoſitio locum habet data aliqua ratione identitatis, ſed non illius pœna.*
15 *Nouitij audientes leges, vel phyſicam non incidunt in pœnam excommunicationis.*
16 *Parochi non Presbyteri qui leges audiunt, vel medicinam, non ligantur hac Conſtitutione, niſi eccleſia fuerint plebania ſub ſe capellas habentes, in quibus inſtituantur clerici perpetui.*
17 *Clerici dignitatem, vel perſonatum habentes, aut Presbyteri excommunicati ſunt poſt duos menſes à die, quo inceperint leges, vel medicinam audire.*
18 *Religioſi, & alij eccleſiaſtici hic prohibiti, qui leges, vel medicinam legunt, ſeu docent, an ſint excommunicati, & n. ſeq. vſque ad num. 22. & n. 37. vſque ad n. 45.*
19 *Scientiam prohibitam diſcere, vel docere culpa ſimilis eſt.*
20 *Simoniaca quadam dicuntur quia prohibita, quadam prohibita quia ſimoniaca.*
21 *Lex debet eſſe impoſita rebus, & non verbis.*
22 *Religioſi qui leges, vel medicinam audiunt intra clauſtra non ligantur excommunicatione; ſecus ſi extra.*
23 *Clerici ſaculares prohibiti ligantur vbiuis audiant.*
24 *Legales materia quamplures in Decretalibus ſunt inſerta, quarum vix notitia haberi poteſt ſine legali ſapientia.*
25 *Ciuilis ſcientia eſt pars diuina, & neceſſaria eſt in eccleſia Dei, ſaltem in temporalibus, & n. 32.*
26 *Roffredus Beneuentanus increpatur quod irreuerenter de Papa loquutus fuerit.*
27 *Canoniſta legales materias difficiles priuato ſtudio aſſequi non poteſt.*
28 *Studens per ſeipſum, per ſeipſum ignorat.*
29 *Ciuilis facultas licet neceſſaria ad regimen Reipublica; tamẽ exerceri debet per ſuos miniſtros, ideſt Laicos, & Clericos non prohibitos.*
30 *Studium iuris ciuilis ad intelligentiam Canonum Regularibus, aut Clericis ſacularibus perſonatum habentibus, vel Presbyteris non prohibetur.*
Leges ciuiles ſacris Canonibus ancillantur, ibidem.
31 *Theologia appellatione an comprehendatur ſcientia canonica.*
32 *Religioſi, & alij hic prohibiti non excuſantur à pœnis huius Conſtitutionis eo quod leges ciuiles audiant ad intelligentiam canonum.*
33 *Studentibus iuri ciuili an debeantur fructus prabendarum in abſentia.*
34 *Beneficiatis non curatis tenetur Ordinarius dare licentiam ſtudendi in publica Vniuerſitate Theologia, vel iuri canonico ſi ſtatus eccleſia patiatur, & minores ſint triginta annis.*
35 *Studium principale iuris ciuilis an ſit permiſſum in Camera eccleſiaſticis, de quibus in hac Conſtitutione.*
36 *Ciuilis ſapientia laudes à Petro de Ancharano exarata.*
37 *Religioſi qui leges, vel phyſicam docent intra clauſtra non ligantur hac Conſtitutione.*
38 *Et quid ſi extra clauſtra, & num. ſeq. vſque ad num. 45.*
39 *Intellectus cap. Non magnoperè, ſupra eod.*
40 *Lex vnde dicta.*
41 *Studere quid ſit.*
42 *Papa ſolus poteſt verba dubia generalium Conciliorum per modum legis interpretari.*
43 *Religioſi cur potius prohibeantur leges audire, quàm docere.*
44 *Iura non conſtituuntur ex ijs, qua vno aliquo caſu accidere poſſunt.*
45 *Regulares è clauſtro exeuntes ad audiendas leges, vel medicinam an ſint excommunicati ipſo facto, an verò poſt lapſum duorum menſium.*
46 *Tempus duorum menſium quo elapſo eccleſiaſtici audientes leges, vel medicinam ſunt excommunicati, quando incipiat currere.*
47 *Regulares audientes leges extra monaſterium ſi certum ſit eos infra duos menſes ad clauſtrum redire non poſſe, an ſtatim ligentur excommunicatione.*
48 *Regulares audientes extra clauſtra leges, vel medicinam poſt duos menſes à die exitus ſunt excommunicati, licet antea eos pœnituerit.*

1 SVPER SPECVLA. Hæc decretalis ſecundum Io. Andr. & omnes hoc intendit in Summa Conſtitutio Turonenſis Concilij puniens Religioſos audiẽtes leges, vel phyſicam eſt latæ ſententiæ, & incidentes in illam debent per locorum Ordinarios publicari: & extenditur ad habentes dignitates, vel perſonatus, & ad Presbyteros: & pars huius habetur in cap. Super ſpecula, infra, de magiſtr. & in cap. Super Specula, de priuileg. Diuiditur in quatuor partes. Prima repetit diſpoſitionem Turonenſis Concilij. Secunda commemorat opiniones quæ irrepſerant in illius interpretatione, ibi, *Verum*. Tertia determinat, ibi, *Nos*. Quarta extendit ibi, *Quia verò*.

2 Nota primò, Canonem Turonenſis Concilij imponentem pœnam excommunicationis religioſis audientibus facultates hic prohibitas per illa verba, Sicut excommunicati ab omnibus euitentur, vt in cap. Non magnoperè, ſupra eodem, eſſe latæ ſententię; prout in ſumma huius textus tenent Io. Andr. Anton. de Butr. Cardin. Petr. de Anch. Abb. & cæteri omnes: & ſic collige per huiuſmodi verba, Sicut excommunicatus ab omnibus euitetur, prolata à iure, vel ab homine promulgari excommunicationis ſententiam ipſo iure, vt hic notat Butr. num. 1. Dicens per hoc decidi quæſtionem quam de huiuſmodi verbis ponunt Doctores in cap. Placuit, de Iudæis; ſed contrarium ex diametro ex hoc textu colligit Petr. de Anchar. nu 3. in 2. notab. vbi notat illa verba, *Sicut excommunicatus ab omnibus habeatur*, non importare excommunicationem ipſo iure, ſed per iudicem ferri debere, vt patet in ver. Nos volentes, vt de cætero ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant: quaſi ante præſentem Conſtitutionem pœna Turonenſis Concilij, quod loquitur per prædicta verba, non eſſet latæ ſententiæ, ſed ferendæ. Similiter Abb. hic num. 1. Licet Ancharani mentionem non faciat, redarguit Butrium quod non benè dixerit; quia cap. Non magnoperè, loquebatur per hæc verba; Sicut excommunicati ab omnibus euitentur: & tamen inſurgebant opiniones probabiles an talia verba eſſent latæ ſententiæ. Vnde cùm articulus eſſet dubius, Papa voluit eum expreſsè declarare, & decidere, vt de cætero tales forent ipſo iure excommunicati: & ſic Papa noluit probabiliter præteritos ligari, & circa intellectum

verbi,

verbi, de cętero remittit ad notata per gloſſ. in
cap. Vnico, in ver. De cætero, de poſtul. Prælator.
lib. 6. & in cap. fin. infra, de Sponſa duor. vnde cre-
dit per talia verba prolata à iure, vel ab homine
non induci indiſtinctè ſententiam ipſo facto, quia
Papa ſolum fuit in caſu noſtro illa verba interpre-
tatus; præſertim cum vtatur verbo, volentes, vt
de cætero: ex coniecturis autem putat hoc poſſe
deprehendi, iuxta notata in cap. 1. de Iudic. tan-
dem concludit: ſi materia ſubiecta eſt grauis ve-
riſimiliter ponderata, erit canon latæ ſententiæ;
aliter ſecus, arg. Clem. Exiui de Paradiſo, §. Item
quia, de verbor. ſignific. ſi autem hæc verba ſint
prolata ab homine, conſiderabimus an proferens
eſſet in actu ferendi ſententiam excommunica-
tionis necne, vel quid ſimile.

2 Ego verò exiſtimo Butrium benè dixiſſe, & im-
meritò per Abbatem reprehendi, quia etſi ante
editionem huius Decretalis potuiſſet eſſe du-
biũ an huiuſmodi verba importarent excommu-
nicationem ipſo iure, & opiniones probabiles
tunc temporis præberent legitimam cauſam ex-
cuſationis: tamen Papa hic declarauit Conſtitu-
tionem Concilij Turonenſis, quæ loquitur per il-
la verba, eſſe latæ ſententiæ; & per hanc decla-
rationem nouum ius non induxit, ſed tantum
quod prius latebat manifeſtauit: hæc enim eſt
natura declarationis, l. Hæredes palam, §. Quod
vero, & §. Sed etſi notam, ff. de teſtam. vbi de
hoc eſſe caſum ad litteram dicit Bellam. deciſio-
ne 746. colum. 2. verſ. Iden talis dicitur propria
declaratio, & notat Geminian. conſil. 72. in fi-
ne, & Philipp. Prob. plura cumulans in addition.
ad Monach. in cap. 1. de priuileg. in 6. exemplo
eius qui excutit granum ex ſpicis, qui non nouam
ſpeciem facit, ſed eam quæ eſt detegit, l. Adeò,
§. Cum quis, ff. de acquiren. rerum domin. Ra-
phael Fulgoſ. conſil. 157 in fine, verſ. Ad ſecun-
dum, Vitalin. in Clemen. vnica, §. Nos itaque,
num. 22. de iureiuran. Et propterea DD. & ipſi-
met Ancharan. & Abbas ſummantes hanc De-
cretalem non dicunt pœnam excommunicatio-
nis ipſo iure hic fuiſſe inflictam, ſed dicunt Con-
ſtitutionem Turonenſis Concilij eſſe latæ ſen-
tentiæ, quia ſcilicet Papa hic nouam pœnam non
imponit, ſed iam impoſitam declarat: ex quo ſe-
quitur, vt quamuis ſuper intelligentia Concilij
Turonenſis diuerſi diuerſa opinarentur, verè ta-
men pœna, de qua ibi, erat ipſo iure impoſita,
etiam ante declarationem hic factam. Siqui-
3 dem lex declarata erat intelligenda iuxta decla-
rationem Principis, etiam antequam declaratio
emanaſſet. textus eſt ſingularis, qui hoc effica-
citer probat in Auth. de raptu muliet. quæ rap-
tor. num. in fine, ibi: Tamquam ſi lex noſtra ab
initio cum tali interpretatione promulgata fuiſ-
ſet; quem textum ad hoc propoſitum dicit me-
liorem de iure Felin. in cap. fin. num. 4. in ſecun-
da fallentia ſupra, de Conſt. & tradit gloſ. in cap.
Sicut nobis, in verb. Reſpondemus, de verbor.
4 ſignific. Ratio eſt, quia lex declarans eſſentiali-
ter ineſt legi declaratæ, Oldrad. conſil. 263. nu. 2.
& ſeq. verſ. Et aduertendum eſt; & ideo retro-
trahitur ad tempus editionis legis declaratæ, &
ex eo tempore incipit obligare, vt in Auth. de
fil. ante dotal. inſtr. nat. §. 1. & in l. Aſſe toto, ff.
de hæred. inſtit. Felin. in dicto cap. fin. num. 4.
vbi Dec. num. 44. dicit implicare contradictio-
nem, & repugnantiam quamdam, vt ſit Con-
ſtitutio declaratoria, & non habet locum in
præteritis.

5 Nec obſtat motiuum Abbatis, quod Papa ſo-
lum in caſu noſtro ſic fuerit interpretatus verba
Concilij Turonenſis: Quia reſpondetur declara-
tionem Papæ quamuis editam in aliquo ſpeciali
caſu, facere ius commune. Caſus eſt in cap. Ex
multa, de voto, per quem textum ita docet gloſ.
in cap. Ex tua, in verb. Conſultationem, de fil.
presbyt. & Felin. in cap. 1. num. 17. de Conſt. vn-
de videmus ſententiam Principis, quæ venit ad
declarandum aliquod dubium iuris, quamuis la-
ta fuerit inter partes, & in caſu particulari; ta-
men conſtituere ius generale quoad omnes, quia
non ſolum habet vim ſententię, ſed etiam gene-
ralis ſtatuti, vt eſt textus in l. fin. & ibi notat Bald.
num. 1. C. de legib. Rurſus non obſtant illa verba,
Volumus vt de cætero, quæ non videntur con-
gruere Conſtitutioni declaratoriæ, quæ non tan-
tum reſpicit futura, ſed etiam trahitur ad præte-
6 rita, vt proximè dictum eſt. Etenim pro ſolutio-
ne huius difficultatis obſeruandum eſt verba
Concilij Turonenſis, Sicut excommunicati ab
omnibus euitentur, fuiſſe dubia propter illud ver-
bum, *Sicut*, quod videbatur ſimilitudinem im-
portare, quaſi non eſſent ipſo iure excommuni-
cati, vt ibi per Ioann. Andr. in verb. Sicut. Vnde
diuerſæ erant opiniones, quas hic recitant Hoſt.
& Doctores, & propter huiuſmodi opiniones pro-
babiles Religioſi audiẽtes facultates ibi prohibi-
tas, excuſabantur à pœna excommunicationis, vt
hic notat Cardin. num. 1. in ſecundo notab. Ad hoc
cap. vnic. verſ. Niſi quando probabiliter dubitatur,
de poſtul. Prælat. lib. 6. Papa autem hic declarans
verba dubia illius Conſtitutionis vult vt Religio-
ſi audientes facultates ibi prohibitas non poſſint
prætextu opinionum ſe amplius excuſare ab illius
obſeruantia, ſed de cætero ſint ipſo facto excom-
municati. Et dixit, de cætero, quia prius non li-
gabantur; non quod verba Concilij non eſſent la-
tæ ſententiæ, ſed quia ante declarationem Papæ
id non erat manifeſtum, & ſic aduerbium illud,
de cætero retinet propriam naturam, vt nõ traha-
tur ad præterita, vt optimè declarat gloſſa præal-
legata in dicto cap. vnico, in ver. De cætero; quia
7 ſcilicet malè intelligens legem canonicam obſcu-
ram, ac difficilem intellectu, non peccat mortali-
ter, & conſequenter non eſt excommunicatus,
cap. Nemo Epiſcoporum, 11. quæſt. 3. niſi poſt de-
claratam illius obſcuritatem, vt inquit Felin. in
cap. Per tuas, il ſecondo, num. 6. verſ. Quinta con-
cluſio, de Simon. poſt Innoc. ibi ad fin. & Bald. in
l. Ab eo, in tertia col. C. Quomodo, & quando iu-
dex. Concludo, igitur huiuſmodi verba, Sicut ex-
communicati ab omnibus euitentur ſiue prolata
à iure, ſiue ab homine ſemper fuiſſe latæ ſenten-
tiæ, licet hoc non fuerit manifeſtum, niſi poſt de-
clarationem, de qua hic; & conſequenter verum
eſſe quod ait Butr. per hanc Decretalem decidi
controuerſiam, quæ ſuper hoc erat inter Docto-
res, iuxta notata in dicto. cap. Placuit, de Iudæis.

8 Secundò nota ibi, *De clauſtris exeuntes*, ita de-
mũ Religioſos ligari hac Conſtitutione ſi è clau-
ſtris exeant ad audiendas leges, vel medicinam:
ſecus ſi non exeant, ſed in clauſtris hæc audiant,
ſecundum Innoc. hic in princip. quod tamen ve-
rum putat Hoſtien. quod verba, Sed mens contra-
dicere

dicere videtur, arg. inſr. eod. §. Quia verò, putat
tamen hoc egere declararione, & in dubio conſu-
lit, vt religioſus reputet ſe ligarum, arg.cap. Illud,
§. Licet autem, infra, de Cler. excomm. miniſtr:
exitus enim videtur fuiſſe cauſa impulſiua huius
Conſtitutionis, finalis verò ampliatio ſtudij ſacræ
9 Theologiæ. Et quia prædictæ ſcientiæ Religioſi
non congruunt, eum eis etiam illarum exerci-
tium prohibeatur, cap 2. ſupr. de poſtul & cap. Tua
nos, §. 1. infra, de homicid; quæ ratio eſt expreſſa
in dicto cap. Non magnoperè, ibi; Ne occaſione
ſcientiæ ſpirituales viri mundanis rurſus actioni-
bus inuoluantur. Et propterea hæc Decretalis
collocata eſt ſub hac rubrica: nam potius eis com-
petit lacrymari, lugere, & orare, cap. 4 & 5. 16. q. 1.
ſecundum Hoſtien. cum quo tranſeunt Ioann. An-
dreas in principio; Anton. de Butr. num. 6. verſ.
Quæro an habeat, Cardin. num. 4. verſ. Item hoc
quod hic dicit, Petr. de Anchar. num. 2. in primo
notab.

Et pro hac opinione Hoſtienſis ſecundum Abb.
num. 13. facit textus hic in fine vbi quoad cleri-
cos ſæculares non ponderatur exitus eccleſiarum:
vnde in c.. dicunt Doctores ſpatium duorum
menſium computari à tempore, quo incipiunt
audire facultates hic prohibitas: quare ſi ſæcula-
ribus infliguntur pœnæ vbicumque audiant, vel
ſtudeant, ergo fortius idem dicendum in religio-
ſis, quibus principaliter huiuſmodi ſcientiæ fue-
runt interdictæ, vt in d. cap. Non magnoperè, ſu-
pra eod.

10 Sed his non obſtantibus Abbas ſequitur pri-
mam opinionem Innocentij, quia Conſtitutio pœ-
nalis non debet ampliari, ſed potius reſtringi, cap.
Cum in cunctis, de elect. iuncto cap. Si compro-
miſſarius, eodem tit. lib 6. ſed Canon Concilij Tu-
ronenſis, de quo in dicto cap. Non magnoperè;
& hęc Decretalis illum referens loquitur tantum
de Religioſis è clauſtro exeuntibus ad audiendas
leges, & non redeuntibus intra ſpatium duorum
menſium; ergo illius pœna extendi non debet ad
non exeuntes, ſed ſtudentes, vel legentes in Mo-
naſterio.

11 Simile in Clem. Ne in agro, §. Quia verò, de
ſtatu regular. præſertim verò quia magis delin-
quit Religioſus, qui è clauſtro exit ex cauſa illici-
ta, & Monaſterium deſerit, arg. cap. Placuit, 16.
quæſt. 1. quam qui rem illicitam intra clauſtra at-
tentat, cum hoc vltimo caſu committat vnum
peccatum, & in præcedenti duo; vnde merito pœ-
na ibi fuit magis ſperanda, arg. cap. Non affe-
ramus, 24. quæſt. 1. & l. Reſpiciendum, ff. de pœ-
nis.

12 Neque obſtat quod dictum eſt de ſæcularibus
Clericis, quia ipſi non habent Monaſterium, è quo
poſſint exire, vnde verba Conſtitutionis eis non
adaptantur. Præterea ſecundum Abb. non eſſet
peccatum attentare, quod etiam Clerici ſęcula-
res euaderent has pœnas, ſi in proprijs domibus
ſtuderent facultatibus hic prohibitis; mouetur
quia cum hæc decretalis in verſ. Quia verò, ex-
tendat Canonem Concilij Turonenſis ad haben-
tes perſonatus, &c. vt hæc ſit vera extenſio fieri
debet cum omnibus ſuis qualitatibus; & ſic cũ ad
illas audiendas exeunt ex proprijs laribus, & reip-
ſa illis dant operam; nam Conſtitutio pœnalis
non eſt multum laxanda, maximè cum ex ſe le-
galis ſcientia non ſit mala, ſed neceſſaria ad re-

gimen vniuerſalis Eccleſiæ, ſaltem in tempora-
libus.

Vt vides, opinio Hoſtienſis videtur communi-
ter teneri; ſed opinio Innocentij verior videtur,
& pro ea valde ſtringunt conſiderationes Abba-
tis, & eam ſequitur Butr. hic num. 6. in fine, &
13 Collectar. in princip. verùm Abbatis motiua vi-
dentur confundi per ea, quæ idem Hoſtien. tradit
hic num. 3. in ver. Ampliari, dum dicit hanc Con-
ſtitutionem non eſſe pœnalem, vt quidam ſom-
niarunt, ſed fauorabilem cum non in odium tranſ-
gredientium, vt hic patet, ſed in fauorem Theo-
logiæ, & fidei, vt ſequitur, fuerit promulgata: er-
go non eſt contra ipſam, ſed pro ipſa interpreta-
tio facienda, quia ſumma eſt ratio, quæ pro Reli-
gione facit, l. Sunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fu-
ner. Qua ratione, vt hic dicitur, prohibitio, &
pœna Turonenſis Concilij ampliatur, & extendi-
tur ad omnes perſonatus habentes, & etiam
presbyteros.

At reſponderi poteſt primò, in Conſtitutione
Concilij Turonenſis, quæ de Religioſis loquitur,
non exprimi illam rationem ampliationis ſtudij
Theologiæ, ſed aliam tantum, videlicet ne ſpiri-
tuales viri mundanis actionibus inuoluantur; vn-
de cum ſit odioſa, & pœnalis debet potius reſtrin-
gi, quàm ampliari, cap. Odia, & cap. In pœnis, de
regul. iur. in 6. cap. Pœnæ, de pœnit. diſt. 1. & quod
legitur, & notatur in cap. Statutum, de elect. lib. 6.
& in prima parte huius textus ſimpliciter refer-
tur ſumma illius Conſtitutionis, nec vlla ratio ex-
primitur: ſed poſtea ratio ampliationis ſtudij
Theologiæ exprimitur in ſecunda parte, vbi dicta
Conſtitutio extenditur ad Clericos ſæculares ibi,
Quia verò: Vnde eſto hæc Conſtitutio eſſet fauora-
bilis, de quo ſtatim dicam, tamen hoc videretur
intelligendum reſpectu ſæcularium dumtaxat, non
autem reſpectu regularium.

Nec licet arguere, vt putat Hoſtienſis; Conſti-
tutio Concilij hic extenditur à Papa, ergo eſt fa-
uorabilis: quin potius hoc probat oppoſitum:
nam ſi ſui natura eſſet fauorabilis, non fuiſſet opus
vt Papa illam extenderet per nouam Conſtitu-
tionem, ſed extenſio fieri debuiſſet per viam de-
clarationis ob rationis identitatem: propterea
igitur Papa illam extendit, quia ſine huiuſmodi
extenſione tamquam odioſa, & pœnalis fuiſſet
ſtrictè intelligenda.

14 Deinde reſpondetur, data aliqua identitate
rationis, locum habere legis diſpoſitionem, ſed
non illius pœnam, iuxta theoricam Ioann. Andr.
in cap. Diſpendia, de reſcript, lib. 6. quam ſequitur
Abb. hic num. 13. verſ. Facit quod notat: vnde qua-
tenus Religioſi ex mente Conſtitutionis prohi-
beantur leges, & phyſicam audire etiam intra
clauſtra, non tamen ſi contrauenient incidunt in
pœnam excommunicationis.

Tertiò reſpondetur, Canonem Turonenſis Cõ-
cilij ad ſummum poſſe dilatari quatenus patitur
verborum latitudo, ſed non poſſe extendi ad ca-
ſus omnino diuerſos, & in latiori ſignificatione
verborum non comprehenſos, l. 4. §. Toties, ff. de
damno infec. alioquin liceret illum extendere
etiam ad Diaconos, & Subdiaconos: nam & in
eis conſiderari poteſt ratio ampliationis ſtudij
Theologiæ, & ratio prohibitionis immiſcendi ſe
negotijs ſæcularibus; quod tamen nemo auderet
15 affirmare. Hinc fit, vt quamuis nouitius dicatur

Religioſus, cap. Religioſo, §. fin. de ſentent. excõm.
in 6. quo textu Archid. dicit corrigi ſententiam
Innocentij, qui id negauerat in cap. Statuimus,
de regular. tamen hæc prohibitio non habet lo-
cum in nouitijs; quia etſi loquatur de Religioſis,
tamen addit verbum, *profeſſi*, quod non conue-
nit nouitio: lex autem non imprimit effectum
ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis
congruunt, & adaptantur, vt Gemin. inquit con-
ſil. 88. Innocentius Papa ſub num. 4. verſ. Cum er-
go concurrant: & propterea Ioannes Andreas
Butr. Cardin. & cæteri omnes ſic ſummant, cap.
Non magnoperè, ſupra eod. videlicet, Religioſi
profeſſi exeuntes, &c.

16 Hinc etiam videmus hanc prohibitionem ſecun-
dum Doctores non extendi ad habentes ſimpli-
ces parochiales ſine perſonatu quamdiu non ſint
Presbyteri, licet ſit maior ratio in habentibus cu-
ram animarum, quàm in perſonatibus curam non
habentibus; idque non alia ratione, niſi quia ver-
ba textus illis non conueniunt, vt tenent Goffred.
Petr de Sampſone, & Abb. Antiq. hic; & quam-
uis Bernat. Innoc. & Hoſtien. contrarium ſenſe-
rint, tamen Abb. Antiq. in princip. in gloſ. Ad om-
nes prædictas, refert ſuper hoc iam emanaſſe in-
terpretationem Apoſtolicam, & illam vidit Gre-
gorius IX. & eſt interpretatus hanc Conſtitutio-
nem Super Specula, Sabbato proximo ante feſtum
B. Ioannis non extendi ad Clericos ſimplices cu-
ram animarum habentes, niſi eædem Eccleſiæ
fuerint Plebanię ſub ſe capellas habentes, in qui-
bus, inſtituantur Clerici perpetui: hodie hanc de-
terminationem habemus expreſſam in cap. 1. hoc
tit. lib. 6. vt mox dicetur.

Demum reſpondetur prohibitionem, de qua
in hoc textu, nec reſpectu religioſorum, nec re-
ſpectu ſæcularium extendi poſſe etiam ex identi-
tate rationis: hoc probat efficaciter textus in di-
cto cap. 1. vbi declaratur ſtatutum hoc Honorij
III. quod Clericis perſonatum habentibus audire
leges, vel phyſicam interdicit, non habere locum
in habentibus parochiales Eccleſias ratione di-
ctarum Eccleſiarum; & tamen in illis erat maior
ratio prohibitionis, quam in habentibus ſimpli-
citer perſonatus ſinę cura, vt dicit gloſ. hic in ver.
Presbyteros, circa med. verſ. Maior enim ratio
eſt: ergo hæc Conſtitutio ex identitate, imo etiam
ex maioritate rationis non extenditur. Ratio-
nem huius declarationis reddit gloſſ. ibi in verb.
Declaramus, quæ à Doctoribus communiter re-
cipitur, videlicet quia decretalis hæc eſt pœnalis,
& ideò reſtringenda, & ſubdit gloſ. ibi, reproba-
tam eſſe opinionem Hoſtienſis, qui dixit illam eſ-
ſe fauorabilem, & ampliandam.

Ex quibus concluditur Religioſos audientes
facultates hic prohibitas intra monaſterij clau-
17 ſtra non ligari hac Conſtitutione, puto tamen ve-
rum non eſſe quod dixit Abbas non eſſe pecca-
tum attentare, quod nec Clerici ſæculares ligan-
tur ſi illas audiant in camera, & non exeant è pro-
prijs laribus; & arbitror Abbatem hoc dixiſſe po-
tius ad oſtentandam ingenij ſubtilitatem, quàm
quod ita ſenſerit: nam extenſio à Religioſis ad
ſæculares hic non fit ſimpliciter, ſed Papa exten-
dit, & in extenſione præſcribit nouam formam,
ſtatuendo, vt in excommunicationem incidant,
niſi ab his infra præſcriptum ſpatium deſtiterint:
& ſic in eis non conſiderat, niſi continuationem,
& perſeuerantiam in audiendo; & conſequenter
ſpatium duorum menſium debet computari ab
eo tempore, quo incipiunt audire, prout tenent
communiter Doctores; & eò magis quia Clerici
ſæculares attentantes illicita extra proprios lares
non delinquunt dupliciter, ſeu grauiùs ſicut de-
linquunt regulares, qui illicita attentant extra
clauſtra, vt idem Abb. fatetur, & dictum eſt ſu-
pra num. 11. vnde maior eſt ratio prohibitionis in
Religioſis exeuntibus è Monaſterio, quàm in ſæ-
cularibus exeuntibus è proprijs domibus: faciunt
decreta Concilij Tridentini de regular. degen. &
delinquen. extra clau. in c. 3. ſeſſ. 6. & de degen. in-
tra clau. & extra ea notoriè, & cum ſcandalo de-
linquentibus, in cap. 14. ſeſſ. 25. de regular.

18 QVAERO, An perſonæ eccleſiaſticæ hic
prohibitæ poſſint leges, vel medicinam alijs le-
gere.

Hoſtienſis hic num. 3. in ver. Student, tenet non
ſolum prohiberi auditum vt hic in primo reſpon-
ſo, ſed etiam lectionem, vt eſt expreſſum in cap.
Non magnoperè, §. 1. ſupra eod. Quinimo & ſtu-
dium, vt hic patet in ver. Student, ſubaudit prin-
cipaliter; & de vtroque eſt expreſſum in cap. Su-
per Specula, §. fin. in primo reſponſo, in fine, infra
de priuil. imo tenet Hoſtien. num. 5. verſ. Sed num-
quid, nec in Camera ſua poſſe perſonas eccleſia-
19 ſticas aliquibus ſocijs leges priuatim legere, quia
culpa ſimilis eſt ſcientiam prohibitam diſcere,
vel docere, l. Culpa, C. de maleſ. & mathem. l. 2.
C. de hæret. Et quamuis quidam dicant prædicta
iura loqui de ſcientijs, quæ malæ ſunt in ſe, quia
omnino ſunt damnatæ, & ideo prohibitæ; ſecus
de ſcientijs, quæ in ſe non ſunt malę, & ideo ſo-
lummodo audiri non debent, quia prohibitæ: Si-
20 cut aliàs quædam dicuntur eſſe ſimoniaca, quia
prohibita; quædam prohibita, quia ſimoniaca,
vt notatur in cap. Ex parte, il primo ſupra, de of-
fic. Deleg. tamen quidquid dicant ſemper verum
eſt lectionem prohiberi, & ſtudium, vt ex dictis
21 patet. Talis ergo ſententiam non euadet, alioquin
lex eſſet impoſita verbis, & non rebus, quod eſſe
non debet, l. 2. in fine, C. Commun. de legat. nam
quidquid ſonent verba iuris, tamen de intentio-
ne ſemper curandum eſt, cap. Ex multiplici, ſupra
de decim. & cap. Ad aures, de reſcript. cum ſuis
concordan. Sic ergo, vt Hoſtien. concludit num. 6.
Perſonæ eccleſiaſticæ, de quibus hic, & ab auditu
harum ſcientiarum, & lectione non ſolum in
ſcholis, ſed in cameris & principali etiam ſtudio
prohibentur: ſequuntur Ioann. Andr. num. 5. Butr.
num. 10. in 6. quæſt. & Cardin. in princip. & nu. 6.
in 7. quæſt.

Tu aduerte, quia in his dictis Hoſtienſis impli-
cantur tres quæſtiones, quæ non omnes vna ea-
demque ſolutione ſunt dirimendæ.

22 Prima quæſtio eſt de audientibus facultates hic
prohibitas, & in his breuiter ſic diſtingue. Aut
quæritur de Religioſis, aut de Clericis ſæculari-
bus. Primo caſu, aut Religioſi audiunt has facul-
tates extra clauſtra, & abſque dubio ſunt ipſo iu-
re excommunicati, vt eſt caſus apertus hic in pri-
mo reſponſo, intellige poſt duos menſes à die exi-
tus computandos, vt dicam infra in ſecunda quę-
ſtione principali num. 45. ſi verò illas audiant in-
tra clauſtra, non ligantur, quia cum hæc Conſti-
tutio loquatur de exeuntibus, & ſit pœnalis, non
debet extendi ad eos, qui non exeunt, ſecundum
Inno-

Innocen. cuius opinionem veriorem eſſe ſuperiùs oſtendimus in 2. notab. n.8.

23 Secundo autem caſu manifeſtum eſt clericos ſæculares habentes dignitates, vel perſonatus, ac etiam Presbyteros ligari hac conſtitutione vbiuis audiant leges, vel medicinam etiam in proprijs domibus: nam eis qui regulares non ſunt, & clauſuram non habent, aptari non poſſunt verba illa textus, de clauſtris exeuntes, vt ſimiliter oſtenſum eſt ſupra n.17.

24 Sed contra litteram huius textus quo eccleſiaſtici prohibentur audire leges ciuiles fortiter obijci poteſt: præcipitur enim nobis ſupra in procemio, §. fin. vt hac compilatione tam in iudicijs quàm in ſcholis omnes vtamur. Cum igitur hoc nobis mandatum ſit, videtur mandatum & omne id, ſine quo hoc expediri non poteſt, cap. Præterea, ſupra, de offic. deleg. l. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. l. Ad rem mobilem, & l. Ad legatum, ff. de procur. Sed hac compilatione vti non poſſumus, niſi ipſam ſciamus, ſaltem quoad legales materias, & niſi earum notitiam habeamus; ſed nec ſufficientem notitiam habere poſſumus, niſi & ipſas leges audiamus: ergo ſequitur vt omnes hodie poſſimus audire leges; & ſic per procemium corrigitur quod hic dicitur. Complura enim legalia in hac compilatione ſunt inſerta, quarum notitia vix, ac ne vix quidem haberi poteſt ſine legali ſapientia. Quæ vt dicunt hic DD. cùm coram Canoniſta ventilabantur ignorabit penitus quæ ſit natura illius actus, & quid in ea veniet ratione moræ, vel culpæ, & ſic ignorabit iura, & erit iudex ſine iuſtitia contra cap. Forus, infr. de verbor. ſignif. Et de his materijs legalibus loquuntur in ſpecie, cap. fin. de off. deleg. cap. fin. de off. iud. cap. fin. de pact. cap. fin. de tranſact. cap. Mandato, de procurat. c. fin. Quod met. cauſ. cap. penult. & fin. de reſtitut. in integr. cap. penult. & fin. de foro compet. & de libelli oblat. per tot. cap. vnico, de plus petit. cap. fin. de depoſ. cap. pen. & fin. de locato, cap. fin. de pignor. cap. fin. de iudic. cap. vnico, de infant. expoſit. cap. fin. de vſur. de noui oper. nunciat. per tot. & cap. fin. de iniur. & paſſim alibi in his decretalibus reperies materiam legalem, quam aut non debuiſſet author interſerere ſi adeò lex ciuilis odioſa eſt, aut hanc prohibitionem debuiſſet de medio tollere: turbat enim acumen legentium, & deficere cogit qui eos à legendis ſæcularibus litteris æſtimat prohibendos, cap. Turbat, 37. diſtinct.

25 Præſertim verò, quia ciuilis ſcientia eſt pars diuinæ, vt DD. dicunt: vnde leges dicuntur ſacratiſſimæ, l. Leges ſacratiſſimæ, C. de legib. & alibi dicuntur ſanctiſſimæ, vt in l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. & per ora Principū Deus dicitur illas promulgaſſe, vt in cap. fin. 16. quæſt. 3. & l. fin. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. & locum ſuum neceſſariò obtinet in eccleſia, ſaltem quoad regimen temporalium, quæ non ſunt contemnenda, c. Videntes, 12. quęſt. 1. & cap. Si quis obiecerit, 1. q. 3.

26 Vnde vt refert hic Ioann. Andr. ſub num. 5. dicebat Roffredus Beneuentanus Papam cum duobus Conſiliarijs hic feciſſe ſicut vulpes faciunt quę dānant ceraſa cum ipſa non poſſint comedere, adijciens ad regimen Eccleſiæ ſummè neceſſariam eſſe ciuilem ſcientiam, & vbi de iure tractatur illam ignorantes ſedere vt teſtes: cum tamen merito redarguit Cardin. num. 3. verſ. Propter hoc dixit Roffredus, & Abb. num. 17. ad finem; quia honeſtius loqui debuiſſet de Papa, qui maximè in promulgandis iuribus procedit cum magna maturitate, & propterea cenſetur habere iura in ſcrinio pectoris cap. 1. de conſt. in 6.

27 Huic obiectioni Hoſtien. num. 3. ad finem, verſ. Non obſtat, & poſt eum Io. Andr. num. 5. verſ. Solutio, & Cardin. num. 3. verſ. Dicit Hoſtienſis, reſpondent non obſtare quod dictum eſt de iuribus legalibus, quæ habentur in hac compilatione, quia ſine principali ſtudio lectione, & auditu legum per libros legales qui haberi poſſunt, & gloſſas ſuas ſufficiens notitia de ipſis haberi poteſt, & qui dubitat quęrat; neque enim ligatur qui de dubijs interrogat, & certiorari deſiderat, dummodo ibi principaliter non ſtudeat: ad hoc cap. fin. 37. diſtinct. cap. Si habes, 24. q. 3. cap. vnico, §. fin. ſupra de off. Primicer. l. Apud Iulianum, ff. de fideicommiſſ. libertat. Sed certè, vt inquit Petr. de Anchar. hic num. 5. materias communes vt eſt materia iudiciorum multum communis Canoniſtis, & Legiſtis benè poterit aſſequi Canoniſta per ſtudium cameræ, ſed non materiam teſtamentorum difficilem, & illam de verborum obligationibus, &
28 multas alias Canoniſtis ignotas; & refert ſe multoties audiuiſſe à Doctore ſuo (ideſt Baldo) qui per ſeipſum ſtudet, per ſeipſum ignorat. Vox enim viua multum confert, vt ait Hieron. ſuper procemio primo Geneſ. & habet neſcio quid latentis energię, vt idem dicit epiſt. 36.

Cæterum etſi hæc prohibitio aliquibus videatur dura, tamen ita lex ſcripta eſt, l. Proſpexit, ff. Qui, & à quib. & in manifeſtis non debemus extenuare quę ſcripta ſunt, vt dicit hic Io. Andr. in fine. Sed nec obſtat ſecundum Hoſtien. & alios pręall. quod
29 ciuilis ſcientia videatur pars diuinę legis, & neceſſaria ſit ad regimen Reipublicę: nam etſi hoc verum ſit, tamen per ſuos miniſtros expediri debet, ſcilicet Laicos, & Clericos non prohibitos.

30 Secunda quęſtio eſt de ſtudentibus. Hoſtienſ. vt dictum eſt ſupra num. 18. diſtinguit ſtudium non principale à principali. Et quidem ſtudium non principale, quod ſcilicet non ſit primariò propter ipſam ciuilem ſcientiam acquirendam, ſed ad finem melius intelligendi Canones, putat non eſſe prohibitum hac Conſtitutione: & in hoc eius opinionem recipiunt Ioann. Andr. Butr. Cardin. Ancharan. Abb. & cæteri omnes: nam vt legitur in cap. 1. de nou. oper. nunciat. Sacrorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus adiuuantur, quaſi ſacris Canonibus inſeruiant, vt exponit ibi Hoſtien. num. 1. in ver. Adiuuantur, ſeu ancillentur ſecundum Io. Andr. num. 2. & iuris canonici ſanctiones iuris ciuilis ſubtilitate decorari ſcripſit Bald. ſupra in procem. Decretal. & in quæſt. de ſchiſmate, quam poſuit poſt rubr. C. de edict. D. Hadrian. tollen. col. 1. num. 3. In ſuffragium, inquit, & interpretationem Canonum poſſumus vti legibus, & debemus, cap. Si in adiutorium, 10. diſt. Quoniam iuſtiſſimæ leges, & ſacri Canones ex vno vtero, vel fonte diuino proceſſerunt; vnde leges firmantur canonibus, & canonum ambiguitates legibus reſoluūtur, ſicut ex diſcurſu gloſſarum vtriuſque iuris luculenter apparet. Hinc dicebat Roman. ſingul. 654. Legiſta ſine canonibus parum valet, Canoniſta ſine legibus nihil.

31 Et confirmatur quia etſi Papa in hac prohibitione vtatur ratione illa, quia Theologię ſtudium cupimus ampliari; tamen ſecundum Abb. hic n. 7.

ab hoc fauore non excluditur ſtudium iuris canonici, quia ſcientia canonica eſt pars diuinæ, vt dicitur in cap. Qualiter, & quando, il ſecondo, de accuſ. Ideoque pluribus in locis ius diuinum appellatur, vt in cap. Nimis, de iureiur. & in cap. 1. Cum ibi notat. de iuramen. calumn. & conſequenter ſtudium iuris ciuilis quatenus ſubſeruit ſtudio ſacrorum Canonum, non repugnat, quin multum congruit rationi finali huius Conſtitutionis. Licet mihi hoc motiuum Abbatis ſit valdè dubium, quia Papa hic conſiderat ſtudium Theologiæ in ordine ad reſiſtendum oppugnatoribus fidei, vt patet ex littera ibi, [Vt ſit fides Catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum, qui reſiſtere valeant aſcendentibus exaduerſo: & ita accipit Theologiam prout obiectum eſt fidei, non autem prout ſupponitur ethicæ, & morali Philoſophiæ ſicut ſcientia canonica, vt per Ioann. Monach. in proœmio Sexti: nam etſi in decretalibus agatur de ſumma Trinitate, de Sacramentis, & alijs ad fidem pertinentibus; tamen iuris Pontificij profeſſoribus hæc non proponuntur vt ea ſpeculatiuè, vel ex profeſſo in ſcholis legant, aut de illis tamquam de ſuis axiomatibus diſputent, & hæreticos confutent, quia cùm ex articulis fidei deducantur, vt talia ad Theologum pertinent, vt latius ſcripſi in cap. Cum veniſſent, nu. 110. & ſeq. de iudic. Vnde fauor ampliationis ſtudij ſacræ Theologiæ non videtur hoc caſu militare in ſacrorum Canonum diſciplina.

32 Quidquid tamen ſit de hoc, vera & concors Canoniſtarum ſententia eſt ſtudium iuris ciuilis non principaliter, ſed ad ſacrorum Canonum intelligẽtiam hic nõ prohiberi dummodo fiat in Camera, non autem publicè in ſcholis: alioquin caderet ſub prohibitione auditus, in qua prædicta diſtinctio an fiat obiter, vel principaliter nõ adhibetur, vt in præcedenti quæſtione.

33 Hinc S. Congregatio Concilij aliàs conſulta an fructus parochialis eccleſiæ receptitiæ Triuentinę Diœceſis, qui nonniſi inter eos diſtribuuntur, debeantur Sacerdoti ab eadem eccleſia quinq; menſes abſenti ſtudiorum cauſa, cum ſit annorum triginta quinque circiter. Item an debeantur Diacono eiuſdem eccleſię ob eamdem cauſam abſenti ætatis annorum circiter viginti trium. Tertiò, an iiſdem debeantur ſi iuri ciuili ſtuduerint, non autem Canonico, aut Theologiæ, Die 31. Maij 1607. Ad primum reſpondit non deberi ei, qui excedit annum trigeſimum. Ad ſecundum deberi. Ad tertium itidem deberi ei, qui trigeſimum non excedit, dummodo iuri ciuili operam dederit cauſa addiſcendi poſtea ius canonicum.

Quæ poſterior reſolutio, vt vides reſtringitur ad Diaconum, quia ipſe non cadit ſub prohibitione huius decretalis; ac proinde percipit fructus præbendæ in abſentia dum ſtudet iuri ciuili ad intelligentiam Canonum, quos non perciperet ſi iuri ciuili ſtuderet principaliter quia priuilegium de percipiendis fructibus in abſentia non reperitur à iure conceſſum niſi ſtudentibus Theologiæ, vel Iuri canonico, vt in cap. fin. de magiſtr. & in decreto Concilij Tridentini cap. 1. in fine, ſeſſ. 5. Et quod de iure ciuili dicit gloſ. in cap. Cum ex eo, in ver. Litterarum, & Franc. in eod. verb. de elect. lib. 6. Videtur intelligendum de his qui dant operam iuri ciuili non principaliter, ſed ad maiorem intelligentiam Iuris canonici.

34 Vnde alias S. Congregatio cenſuit teneri Ordinarium dare licẽtiam beneficiatis curam animarum non habentibus, licèt ad reſidentiam aſtringantur, vt ratione ſtudij abeſſe poſſint, dummodo id ſtatus eccleſiæ patiatur, & in publico, celebriq; Gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint triginta annis. At verò Presbyteris eiuſmodi licentiæ vacandi in publica Vniuerſitate ſtudio iuris ciuilis etiam ad intelligentiam Canonum meo tempore ſæpius fuerunt denegatę.

35 Studium verò principale etiam in Camera cenſet Hoſtienſis eſſe prohibitum perſonis eccleſiaſticis, de quibus hic. Mouetur per litteram textus, ibi, *ſtudent.* Et quia rationes huius prohibitionis æquè vigent in ſtudentibus principaliter, atque in audientibus: & cum eo conſentiunt Ioann. Andr. num. 5. Butr. num. 10. & Cardin. nu. 6. in 7. quęſt.

36 Verum Petr. de Anchar. hic num. 4. Tenet rationes finales huius Conſtitutionis non extendi ad ſtudium Camerę. [Quid enim, inquit, ſi magnus Iuriſta promoueatur ad Sacerdotium, vel ad dignitatem; an ſi ſtudebit, ligabitur hac pœna? renunciarem Papatui, ſi crederem mihi ſub hac pœna ſtudium legalis ſapientiæ prohiberi: eſt enim res ſacratiſſima, quæ conſtringit hominum vitas ſub regula pretio numerario non æſtimanda, vt l. 1. de var. & extraord. cognit. nuliuſque de eius ſapore poſſit ferre ſententiam, qui ſuauitatem eius dulcedinis non guſtauit; & temerarium eſt damnare, quia neſcias.] Hæc ille: cuius ſententiam arbitror eſſe veriorem, quia hæc Conſtitutio in principio loquitur de audientibus leges, nec debet extendi ad eos, qui priuatim ſtudent ſine auditu in ſcholis, quia in his non eſt tanta ratio prohibitionis, ſicut in illis: & nihilominus etiamſi eadem ratio militaret, imo etſi maior ratio: tamen cum hæc Conſtitutio ſit pœnalis, non debet extendi ad caſus in ea non comprehenſos, vt oſtenſum eſt ſupra à num. 13. vſque ad num. 18. Nec obſtat verbum *ſtudent*, in quo Hoſtien. ſe fundat, quia intelligitur de ſtudentibus publicè, & ſic de his qui ſtudent in ſcholis audiendo, vt indicant illa verba, in quorum diœceſibus in huiuſmodi ſtudent: præſertim verò quia textus ibi loquitur de religioſis qui non ligantur hac Conſtitutione, ſi facultates prohibitas audiant intra clauſtra, vt ſuperiùs probatum eſt. Ergo multo minus ligantur ſi ibi non audiant, ſed per ſeipſos ſtudeant: & per conſequens illud verbum, *ſtudent* nõ poteſt intelligi niſi de his, qui ſtudent extra monaſteria, & ſic de his, qui ſtudendo audiunt in ſcholis.

37 Tertia quæſtio eſt an hæc Conſtitutio habeat locum in legentibus, ſeu docentibus leges, vel medicinam: & Hoſtienſis tenet ſimiliter indiſtinctè habere locum per cap. Non magnoperè, ſupra eod. eique ſubſcribunt reliqui ferè omnes, vt dictum eſt ſupra num. 18. Tu verò dic ſecundum Abb. hic num. 16. Aut religioſus legit in monaſterio proprio, & non incurrit pœnas hic inflictas, quia quatenus hæc Cõſtitutio loqueretur de legentibus ſeu docentibus, de quo ſtatim dicam, tamen re-
38 ſtringitur ad exeuntes de clauſtris, vt patet ex dictis ſupra num. 8. Aut legit extra monaſterium, & tunc ſolutio pendet ab alia inſpectione, videlicet an cap. Non magnoperè, ſupra eodem habeat locum in legentibus, ſeu docentibus.

39 Et quidem Hoſtien. in ver. Student, & eum eo

Ioann.

Ioann. Andr. Butr. & alij ferè omnes ſentiunt, Re-
ligioſis prohiberi etiam lectionem in d. cap. Non
magnoperè, vt dictum eſt ſupra num. 18. idem te-
net Ioann. Andr. in reg. Cum quid, de regul. iur.
lib. 6. licet in quæſtionis ſolutione videatur hoc re-
ſtringere magis ad Religioſos, quàm ad Clericos
ſæculares, quia textus hic de ſæcularibus loquens
non repetijt de legentibus, de quibus mentionem
fecerat dicto cap. Non magnoperè: ſed contra-
rium tenet hic Abb. num. 16. verſ. Et quamquam
videantur hæc ſubtiliter dicta, vbi probat textum
in dicto cap. Non magnoperè, non eſſe intelligen-
dum de legentibus, ideſt docentibus, ſed de addi-
40 ſcentibus: vnde ponitur ibi verbum, *legere*, largo
modo, quia omnis qui ſtudet, vt proficiat, legit:
pro quo aſſerit facere etymologiam vocabuli;
nam dicitur lex à legendo, vt ait Iſidor. 5. etymo-
log. & propterea Ioann. Andr. in cap. Nemo po-
teſt, de regul. iur. lib. 6. in mercurial. hoc apertè
deducit ex littera dicto cap. Non magnoperè; nam
ibi Religioſi dicuntur exire ad audiendum leges,
& phyſicam ſub prætextu conſulendi languen-
tium fratrum corporibus, & eccleſiaſtica negotia
fideliùs pertractandi, vt ſic poſſint proficere, &
edocti agant prædicta. Hoc etiam apertiùs pro-
bat littera huius decretalis, quæ referens men-
tem, & quaſi verba illius Conſtitutionis, vbi illa
dixit de legentibus; hæc declarandu dixit de au-
dientibus: nec verum eſt hic prohiberi auditum,
& ibi lectionem, vt putauit Hoſt. de quo Abbas
miratur; quia hæc littera venit ad declarationem
illius, & in hac parte nihil noui iuris induxit: nam
ponitur hic ſtudium pro ipſis ſtudentibus, ſcilicet
addiſcentibus audiendo ab alijs facultates prohi-
bitas; nam ſtudium magis conuenit addiſcenti-
41 bus, quàm ducentibus. Studere enim eſt valdè
cupere; hinc litterarum ſtudia dicta ſunt à cupi-
ditate lectionum, vt notat Archidiac. in cap. In
nona, 16. q. 7. vnde quod initiu hic dixerat de au-
dientibus, poſteà ſubiecit de ſtudentibus, quaſi
audientes ſint ſtudentes. Ex quibus concludit Ab-
bas tam cap. Non magnoperè, quàm hunc textum
tantummodo loqui in audientibus, ſeu docenti-
bus ab alijs addiſcendo, & hos tantum in pœnas
incidere: legentes verò, ideſt docentes putat non
ligari his Conſtitutionibus, nec etiam illos, qui
non ſtudent vt addiſcant, quia verba ipſis non cō-
ueniunt; & eò magis quia in eis non videtur mi-
litare ratio, quæ viget in addiſcentibus. Nam ad-
diſcens videtur moueri malo zelo, ſcilicet vt in-
uoluatur rurſus actionibus mundanis in patroci-
nando, & ſimilibus, vt innuit textus in dicto cap.
Non magnoperè: ſed qui alios docet legalem
ſcientiam, quam prius didicit, actionibus mun-
danis non inuoluitur, imò communicat alijs ſcien-
tiam in ſe bonam, & neceſſariam ad regimen or-
bis. Facit quod notat gloſ. in Clem. 1. in ver. Ho-
norem, de magiſtr. Ego exiſtimo hanc opinionem
Abbatis eſſe valdè conſonam veritati, & præter
illius conſiderationes moueor quia Papa in prin-
cipio huius textus narrat Concilium Turonenſe
olim ſtatuiſſe, vt tamquam excommunicati eui-
tentur Religioſi de clauſtris exeuntes ad audien-
das leges, vel phyſicam. Neceſſe eſt igitur, vt Con-
ſtitutio Concilij Turonenſis, quæ habetur in dicto
cap. Non magnoperè, ſupra eod. loquatur de Re-
ligioſis audientibus, non autem docentibus; alio-
quin Papa falſum hic dixiſſet, & haud fideliter re-
tuliſſet illam Conſtitutionem, aut certè illius te-
norem ignoraſſet, quod non eſt dicendum, cùm
habeat omnia iura in ſcrinio pectoris, cap. 1. de
Conſtitut. in 6. Vnde quamuis verba, ad legenda
leges, vel phyſicam, quæ habentur in dicto cap.
Non magnoperè, inſpecto cortice aliud ſonare
videantur: tamen intelligi debent de audientibus;
& ſic de legentibus audiendo, ſeu addiſcendo; ex
42 quo illa ſic intellexit Romanus Pontifex, qui ſo-
lus authoritatem habet verba Conciliorum per
modum legis interpretandi, cap. Nec licuit, 17.
diſt. ibi, Sed quoties aliqua de vniuerſali Synodo
in aliquibus dubitatio naſcitur ad recipiendam
de eo quod non intelligunt rationem ad Apoſtoli-
cam Sedem conueniant, cap. Dilectus, de conceſſ.
præben. in 6. & vtrobique gloſſa, & Doctores no-
tant gloſ. in extrauag. Cum inter nonnullos, in
ver. Declaramus, de verbor. ſignific. Præpoſ. in cap.
Sicut, n. 1. 15. diſt. Cardin. Iacobat. de Concil. c. 10.
& propterea Ioann. Andr. Butr. Cardin. Anchar. &
reliqui omnes ſic ſummant textum in d. cap. Non
magnoperè, videlicet, Religioſi profeſſi exeuntes
ad audiendas leges, vel phyſicam, niſi infra duos
menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati
ſunt; & ita intelligunt illam litteram de audien-
tibus, licet loquatur de legentibus: vnde intelle-
ctus Abbatis ad illum textum, non eſt ſingularis,
ſed communiter approbatus.
43 Deinde moueor, quia ratio ampliationis ſtudij
Theologiæ hic conſiderata non æquè viget in le-
gentibus, atque in audientibus: nam cum Reli-
gioſis prohibeatur auditus legum, non poteſt con-
tingere hic caſus vt reperiatur aliquis idoneus ad
illas docendas, niſi ante ingreſſum Religionis il-
las didicerit in ſæculo: oportet ergo vt prouectus
aliquis Iuriſta ingrediatur religionem, ibique
profiteatur, & tunc ius ciuile alijs legat, ſeu do-
ceat: qui caſus eſt admodum rarus, arg. cap. Ve-
nerabilis, §. penult. cum gloſ. in verb. Si eminentis,
44 ſupra, de præben. nec impedit ampliationem ſtu-
dij Theologiæ; vnde ad illum non cenſetur condi-
tor canonis reſpexiſſe; nam iura non conſtituun-
tur ex ijs, quæ vno aliquo caſu accidere poſſunt,
l. Iura, & l. Ex ijs, ff. de legib.
At ſi pateret via cuilibet Religioſo exeundi ad
leges audiendas, hic caſus poſſet multum frequē-
ter contingere: vnde illum potius Concilium Tu-
ronenſe videtur fuiſſe contemplatum, arg. l. Nam
ad ea, & l. Nam vt ait, ff eod. quod ſi Religioſi non
prohibentur alios docere huiuſmodi facultates,
vt probatum eſt ſupra, non obſtante quod littera
d. cap. Non magnoperè, loquatur de legentibus,
multo minus prohibentur Clerici ſæculares, de
quibus hic, cum hæc littera expreſsè loquatur de
audientibus tantum.
45 Secundò principaliter QVAERO, An Religioſi
exeuntes de clauſtris ad audiēdas leges, vel phyſi-
cam ſint ipſo facto excommunicati, an verò poſt
lapſum duorum menſium.
Innocentius in cap. Non magnoperè, ſup. eod.
tenet Religioſos ſic exeuntes incidere ipſo facto
in excommunicationem: & huic opinioni adhæret
hic Hoſt. n. 1. verſ. Sed hæc gloſſa: mouetur quia
duorum menſium ſpatium datur hic ſæcularibus
tantum, vt in fine textus: at verò Religioſi ſine
vlla temporis præfinitione ſunt ipſo facto excom-
municati, vt innuit littera ibi, Nos volentes, vt de
cætero ipſo facto ſententiam excommunicationis
Incur-

inenrrant : ponderando illa verba, *ipſo facto*, ideſt non expectatis duobus menſibus præfixis in Canone Concilij Turonenſis, ſed illico cùm primum exeunt, vel, vt inquit Butr. cum incipiunt ſcalas aſcendere : & in hoc ſecundum Hoſtien. hæc decretalis continet ius nouum : propterea enim dicit, Volentes vt de cætero.

Verùm Innocen. hic tenet contrariũ eius, quod ſenſerat in d. cap. Non magnoperè, videlicet Religioſos non ligari, niſi poſt lapſum duorum menſium ; & fuit opinio Vincentij, & Goffredi, quam ſequitur Io. Andr. hic n. 3. tum quia cum in dicto cap. Non magnoperè, detur Religioſis hoc ſpatium duorum mẽſium, hac interpretatione vitatur correctio illius textus, cap. Cum expediat, de elect. in 6. l. Præcipimus, in fine, C. de appellat. tum quia non eſt ius diuerſum in Religioſis ; imò omnia de eis diſpoſita quoad hunc caſum extenduntur ad Clericos ſæculares.

Et tenendo hanc opinionem, quæ communis, & verior videtur non obſtant verba illa, *Volumus vt de cætero :* nam reſponſio patet ex dictis ſupra num. 6. & hanc partem ſequitur hic Abb. Antiq. dicens eam humaniorem, Cardin. num. 1. Anchar.
48 num. 6. & Abb. Sicul. num. 8. Hoc autem ſpatium duorum menſium in Religioſis computatur à die exitus è Monaſterio, in ſæcularibus autem à die, quo inceperint leges, vel medicinam audire, vt alijs relatis, & reprobatis contrarijs opinionibus concludit Abb. eod. num. 8.

47 Succeſſiuè QVÆRO quid ſi tantũ de duobus menſibus effluxerit, vt certum ſit Religioſos infra præfixum tempus ad clauſtrum redire non poſſe, numquid ſtatim ligantur.

Contra ipſos facit, quia ſi infra certum tempus promiſiſti mihi opus perficere, & tantum temporis fluxit, vt certum ſit opus impleri non poſſe, protinus agere poſſum ex ſtipulatu, l. Hoc iure, ff. de verb. obligat. ſed contrarium determinant hic Goffred. & Vincent. & poſt eos Abb. Antiq. num. 3. Hoſt. num. 1. in ver. Redierint, Butr. num. 8. in 3. quæſt. Cardin. num. 6. in fine, mouentur tum per textum in cap. Commiſſa, in princip. de elect. lib. 6. qui optimè hoc probat ; tum quia expectandus eſt totius temporis lapſus quaſi in diem tota obligatio ſit collata, l. In illa, ff. de verbor. obligat. &
48 l. Ita ſtipulatus, & l. Inſulam : lapſis tamen duobus menſibus remanebunt ligati Conſtitutione, etiamſi ante lapſum eos pœnituerit, quia imputandum eſt eis quod exierunt, & ſe arctauerunt, arg. l. 2. §. Si quis tamen, ff. Si quis caution. c. Conſuluit, ſ. 1. ſup. de off. Deleg. cum ſuis cõcord.

Explicit Commentarius in Lib. tertium Decretalium.

BIBLIOTECA ROMA

Digitized by Google

540

Digitized by Google